Bundel - Raadsvergadering van 26 september 2023

Agenda bijlagen

Notulen Raadsvergadering 26 september 2023

1 Opening en vaststellen agenda

2 Rondvraag
Raadsleden kunnen tot uiterlijk de maandag voorafgaand aan de raadsvergadering voor 12.00 uur korte en duidelijke vragen stellen aan het college van burgemeester en wethouders. Indien er geen vragen zijn vervalt de rondvraag.

Rondvraag GL dreigende sluiting Dierentehuis Arnhem en omstreken 26-09-2023

2.a Afscheid van mevrouw S. Kerkum als lid van de gemeenteraad

2.b BESPREEKSTUKKEN (waarover debat en besluitvorming plaatsvindt)

2.b Raadsvoorstel Benoeming en installatie van de heer J.C.H.M. (Jan) Verhoeven tot raadslid

2360V Raadsvoorstel Benoeming en installatie van de heer J.C.H.M. (Jan) Verhoeven tot raadslid (23.60)
Raadsbesluit 23.60

2.c Raadsvoorstel Tijdelijke vervanging raadslid wegens ziekte

2361V Raadsvoorstel Tijdelijke vervanging raadslid wegens ziekte (23.61)
2361 Besluit verlening tijdelijk ontslag Bosveld
Raadsbesluit 23.61

2.d Vaststellen dorpsvlag Laag-Soeren (23.54)
Voorstel besluit
de ontwerpvlag conform bijlage 1 als dorpsvlag van Laag-Soeren vast te stellen.

Raadsbesluit 23.54
2354V Raadsvoorstel Vaststellen dorpsvlag Laag-Soeren (23.54)
Bijlage 1 Vlag (23.54)
Bijlage 2 Reactie Hoge Raad van Adel en vraag Laag-Soeren (23.54) geanonimiseerd

3 Raadsvoorstel Kadernota voormalige hockeyvelden Dieren (23.23)

Raadsvoorstel Kadernota voormalige hockeyvelden Dieren (23.23)
2023 09 13 Memo raadsbehandeling
AANGEPAST 2023 09 13 kadernota voormalige hockeyvelden Dieren
Reactienota Kadernota voormalige hockeyvelden Dieren (23.23)
2023 05 22 memo voormalige hockeyvelden.docx
2023 04 17 presentatie voormalige hockeyvelden.pdf
Presentatie kadernota voormalige hockeyvelden raadsbijeenkomst 5 juli
Inspreeknota initiatiefnemers Knarrenhof Dieren
Mail Inspreeknota initiatiefnemers Knarrenhof Dieren
Inspreekbijdrage hr. J. Jonink
Aanvulling op inspreekbijdrage hr. Jonink
12092023inspreekreactie 12-9-23.def
Citaten uit het woonbehoefte onderzoek
Inspraak voormalige hockeyvelden 12.09.23
Inspreekbijdrage hr. Burgmeijer
VERVALLEN Kadernota voormalige hockeyvelden Dieren (23.23)
Raadsbesluit 23.23

4 2e Bestuursrapportage 2023 (23.56)

Memo oplegger 2e Bestuursrapportage 2023 (23.56)
Raadsbesluit 23.56
2e Bestuursrapportage 2023 (23.56)
Raadsvoorstel Tweede bestuursrapportage 2023 (23.56)

4.b HAMERSTUKKEN (waarover alleen besluitvorming plaatsvindt)

5 Benoeming lid financiële commissie (23.55)
Voorstel besluit:
de heer G. Hageman te benoemen tot lid van de financiële commissie en mevrouw K. Heins benoemen tot plaatsvervangend lid.

Raadsvoorstel Benoeming lid en plaatsvervangend lid financiële commissie (23.55)
Raadsbesluit 23.55

6 Vernoemen fietspad Zuider Parallelweg-Larenstein naar Hans van Daelpad (23.52)

Raadsvoorstel Vernoemen fietspad Zuider Parallelweg-Larenstein naar Hans van Daelpad (23.52)
Motivatiebrief Hans van Daelpad Fietsersbond (23.52)
Akkoord Oudheidkundige Kring Rheden-Rozendaal voorgestelde naam (23.52)
Tekening fietspad - tracé Velp gemeente Rheden (23.52)

Raadsbesluit 23.52.

7 Ontwerpverklaring van geen bedenkingen Bockhorstweg 10 Spankeren (23.49)
Raadsvoorstel Voorlopige 'verklaring van geen bedenkingen' t.a.v. de realisatie van een vrijloopstal (23.49).docx
Toelichting wijziging bijlage 2 en 4
Bijlage 1 Ontwerpverklaring van geen bedenkingen (23.49).pdf
Bijlage 2 Ruimtelijke onderbouwing GEWIJZIGD
Bijlage 3 Ontwerpbesluit omgevingsvergunning (23.49).pdf
Bijlage 4 Besluitvlak GEWIJZIGD
Raadsbesluit 23.49

8 Werkwijze vaststellen en vullen Omgevingsplan (23.53)
Raadsvoorstel Omgevingsplan (23.53)
Utgangspunten opstellen Omgevingsplan v2.0 (23.53)
Korte weergave uitgangspunten (23.53)
Raadsbesluit 23.53

9 Vervallen
Dit onderwerp is behandeld als agendapunt 2d.

10 Besluitenlijst van de raadsvergadering van 27 juni 2023 en 4 juli 2023
De raad wordt gevraagd de besluitenlijst vast te stellen.
Besluitenlijst Raadsvergadering 27 juni 2023
Besluitenlijst Raadsvergadering 4 juli 2023

11 Ingekomen brieven
Onderstaand de verzamellijst van ingekomen brieven van de afgelopen maand met een voorstel ter afhandeling. De raad wordt gevraagd deze afhandelvoorstellen vast te stellen.
Brievenlijst raad 26 september 2023

12 Stukken ter kennisname
Onderstaand de stukken van het college van burgemeester en wethouders aan de raad. De raad wordt gevraagd kennis te nemen van deze stukken.

12.a Handhaving kinderopvang 2022
B en W voorstel jaarverslag Toezicht en Handhaving kinderopvang 2022.docx

12.b Raadsinformatiebrief "De brug tussen bijstand en werk: op weg naar waarderende participatie"
B&W voorstel Raadsinformatiebrief Motie De brug tussen bijstand en werk.docx
Raadsinformatiebrief De brug tussen bijstand en werk.docx

12.c Uitvoeringsprogramma VTH 2023
BW voorstel tbv vaststellen uitvoeringsprogramma VTH 2023.docx
Uitvoeringsprogramma VTH 2023.pdf

12.d Raadsinformatiebrief Beschermd Wonen
Raadsinformatiebrief Beschermd Wonen.pdf

12.e Raadsinformatiebrief - VO Coach
BW - voorstel raadsinformatiebrief inzake VO Coach - 1.1.docx
Raadsinformatiebrief - stavaza VO Coach 1.2.docx

12.f Raadsinformatiebrief Openluchttheater De Pinkenberg
B_en_W besluit Raadsinformatiebrief Openluchttheater De Pinkenberg.docx
Raadsmemo Openluchttheater.docx

12.g Deelname aan het Regionaal Expertiseteam Energie (REE) voor bedrijven
BW voorstel vaststellen subsidieregeling voor het REE
Bijlage 1. Dit is het REE!.pdf
Bijlage 2. Subsidieregeling ondersteuning energiebesparing.def.def.docx
Bijlage 3. Opdracht aan de GMR.def.docx
Bijlage 4. Machtiging college db GMR mbt het REE.def.doc
Bijlage 5.Persbericht Subsidieregeling energiebesparing bedrijven.concept.docx

12.g IJssel District, ontwerpbestemmingsplan, ontwerpbeeldkwaliteitsplan en ontwerpbesluit hogere waarde
collegebesluit IJssel District OBP OBKP OBHW.docx
Ontwerpbeschikking Hogere grenswaarden IJssel District (ongetekend)1.docx
Publicatie IJssel District OBP OBKP OHWB.docx
Velp Zuid, locatie IJssel District_ontwerp_1_Regels
Velp Zuid, locatie IJssel District_ontwerp_1_Toelichting
Velp Zuid, locatie IJssel District_ontwerp_1_Verbeelding
Wetransferlink voor de stukken van het bestemmingsplan.docx

12.h Update verkeersveiligheid gemeente Rheden 2023
BW-voorstel update verkeersveiligheid Rheden 2023.docx
Raadsinformatiebrief update verkeersveiligheid Rheden 2023.docx

Bijlage - BLIQ-rapportage 2018-2022 definitief.pdf

12.i Intentieovereenkomst Warmtenet Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren
- 230621v2 Collegevoorstel intentieovereenkomst warmtenet.docx
- Intentieovereenkomst Ontwikkeling Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren.pdf
- Plan van Aanpak Bijlage 1 -Haalbaarheidsonderzoekpport februari 2021.pdf
- Bijlage 2 Plan van Aanpak Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren.pdf
- Bijlage 3 Intentieverklaring Ontwikkeling Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren
- Raadsbrief intentieverklaring warmtenet

12.j Krediet uitvoeringsplan Integraal HuisvestingsPlan (IHP)
- collegevergadering. DEF-230623 Collegevoorstel voorbereidingskredieten-onderwijshuisvesting 2023.docx

12.k Openbaar beweegpark Veluwezoom
- BW Voorstel - Openbaar Beweegpark Veluwezoom.docx
- Locatie Beweegpark Veluwezoom.pdf
- Brief van geen bezwaar - Beweegpark Veluwezoom.docx

12.l Reactie op advies werkgroep jaarrekening 2022
- CV Reactie op bevindingen werkgroep jaarrekening 2022.docx
- Bevindingen werkgroep Jaarrekening 2022_.docx
- Reactie op bevindingen werkgroep jaarrekening 2022.docx

12.m Update verkeersmaatregelen Doesburgsedijk
- B&W-voorstel update Doesburgsedijk.docx
- Bijlage 1 - Variantnotitie tijdelijke verkeersmaatregelen Doesburgsedijk (2020).pdf
- Bijlage 2 - Kaartbeeld locaties nieuwe verkeersmaatregelen.docx
- Raadsinformatiebrief update Doesburgsedijk 2023-Q2

12.n Voormalige hockeyvelden Dieren
- 2023 05 24 collegevoorstel brief.docx
- 2023 06 06 Brief weghalen groene aanplant.docx

12.o Update Mobiliteitsvisie 2023
- BW-voorstel update Mobiliteitsvisie.docx
- Raadsinformatiebrief update Mobiliteitsvisie.docx

12.p BIZ overeenkomst Centrum Rheden 2024-2028
- B&W voorstel overeenkomst BIZ Centrum Rheden.docx
- Bijlage 1.docx

12.q Contract Prezero afvalinzameling/rattenbestrijding/kolkenreiniging - 2e verlenging
- 2023 - Tweede verlenging contracten Prezero (afvalinzameling en kolkenreiniging) - BW-voorstel dd. 11 juli
- 2023 - Tweede verlenging contracten Prezero (afvalinzameling en kolkenreiniging) - Brief

12.r Voorschot energietoeslag 2023
- BW voorstel voorschot energietoeslag 2023 21 juni 2023_aangepast_11 juli
- 20230621 beleidsregels voorschot energietoeslag.docx
- Motie oproep tot uitbetalen voorschot energietoeslag NIEUW_

12.s PlanMER RES
- 230711 Collegevoorstel RES planMER
- Raadsinformatiebrief planMER
- Kennisgeving Resultaten planMER
- QenA planMER
- PlanMER - Samenvatting
- PlanMER - Hoofdrapport
- Memo RES en lokaal beleid
- Voortgangsrapportage RES GMR AN 2023
- Bijlage Bestuurlijke Samenvatting Voortgangsrapportage RES GMR AN

12.t Raadsinformatiebrief Project Gemeentehuis - Ontwikkelingen juli '23
- B en W besluit Raadsinformatiebrief Ontwikkelingen juli '23
- Factsheet project gemeentehuis Q2 2023
- Raadsinformatiebrief Project Gemeentehuis – Ontwikkelingen juli 2023

12.u Project Verduurzamen sporthal Theothorne - Instemmen aanbestedingsadvies en raadsinformatiebrief stand van zaken
- B en W besluit Project Verduurzaming Sporthal Theotorne - Instemming inkoopadvies en raadsinformatiebrief
- Inkoopadvies Connectie
- Raadsinformatiebrief

12.v Klimaatmonitor 2023
- B en W voorstel Klimaatmonitor 2023
- Klimaatmonitor Rheden 2023 eindversie_
- Raadsinformatiebrief Klimaatmonitor 2023

12.w Terugkoppeling hei-dag 12 juli 2023
- Planning naar sluitende begroting 2024
- Memo Terugkoppeling Heidag College d.d. 12 juli 2023

12.x Toekomstverkenning religieus erfgoed Rheden
- BW-voorstel toekomstverkenning religieus erfgoed_v3
- Toekomstverkenning-Rheden_klein

12.y Stand van zaken ruimtelijke projecten en projecten in de openbare ruimte in de gemeente Rheden (factsheets).
- Collegevoorstel - Stand van zaken RO juni 2023 en openbare ruimte projecten juni 2023.docx
- Totaalbestand Factsheet RO juni 2023.pdf
- factsheets team IBOR ter informatie raad.pdf

12.z Overzicht jeugdhulp
- BW-voorstel - overzicht jeugdhulp + verblijf 1.0
- overzicht jeugdhulp Rheden juli 2023
- Voortgangsbericht jeugdzorg met verblijf april 2023

12.z.a Stichting Werkplaats Rheden en toevoeging maximaal 4 woonwagens aan Brinkweg 1 te Rheden
- 2023 05 22 B en W voorstel.docx
- 2023 05 31 intentiebrief WPR Brinkweg 1 Rheden .docx.pdf
- 22 09 13 Bijlage bij intentiebrief schets oppervlakte.pdf

12.z.b Ambtshalve verstrekking Gelrepas
- 20230710 collegevoorstel ambtshalve verstrekken gelrepas
- 20230805 sjabloon-nieuwe-nadere-regels ambtshalve verstrekking gelrepas

12.z.c Raadsinformatiebrief update openbaar vervoer
- B&W-voorstel update OV
- Bijlage 1 - Statenbrief Meerjarenprognose OV
- Bijlage 2 - Inspraakreacties GMR-AN en Foodvalley 17 mei 2023
- Raadsinformatiebrief update OV

12.z.d Raadsinformatiebrief voorschot energietoeslag 2023
- 20230811 B&W voorstel raadsbrief voorschot energietoeslag 2023
- Raadsinformatiebrief energietoeslag 2023

12.z.e Isolatiecampagne woningeigenaren Energiearmoede
- BW voorstel
- 20221128_Subsidieregeling Isolatiemaatregelen Woningen Energiearmoede 2023 (1)
- 20230321 Overeenkomst van opdrachtverlening Energiearmoede WUJW - Stichting Tussenrekening - Gemeente Rheden
- 202221101 Mandaatbesluit uitvoering subsidieregeling Isolatiemaatregelen woningen Energiearmoede 2023
- 20221101 Verwerkersovereenkomst WUJW - Rheden

12.z.f Vastgestelde beleidsdocumenten van De Connectie
- collegevoorstel beleidsdocumenten De Connectie 26072023 definitief
- Raadsinformatiebrief Berap-1 2023 en MJPB 2024-2027 20230706
- Zienswijze raad Arnhem 20230606
- Zienswijze raad Rheden 20230606
- Nota van wijziging 20230706
- Eerste Bestuursrapportage 2023 (definitief) 20230706
- Meerjarenprogrammabegroting 2024 - 2027 (definitief) 20230607

12.z.g Overeenkomsten Bestemmingsplan Rheden, locatie Dorpsstraat 49a (woningbouw)
- B en W voorstel overeenkomsten Woningbouw Dorpsstraat
- GEANONIMISEERD 1. IOK Woningbouw Dorpsstraat_Redacted
- GEANONIMISEERD 2. Planschadeverhaalsovereenkomst Dorpsstraat_Redacted
- GEANONIMISEERD 3. Bijlage Bouwplan en vergunningen woningbouw Dorpsstraat en Laakweg Rheden_Redacted
- GEANONIMISEERD 4. Bijlage Openbaar Beheer en Verkeer concept 7-12-2020_Redacted
- 5. Voorwaarden voor zelf opstellen bestemmingsplan 07-2021
- 6. Bijlage Formulier Bomen Effect Analyse
- 7. Bijlage Formulier aanvraag hogere waarden Wet geluidhinder

12.z.h Overeenkomsten nieuwe locatie sportschool De Cirkel aan de IJsselsingel 3 te Rheden
- AANGEPAST n.a.v. collegevergadering. B en W voorstel intentieovereenkomst Nieuwbouw De

Cirkel

GEANONIMISEERD. 1. Intentieovereenkomst De Cirkel Zuidflank_Redacted
GEANONIMISEERD. 2. Planschadeverhaalsovereenkomst De Cirkel Zuidflank_Redacted
GEANONIMISEERD. 3. Bijlage Bouwplan en vergunningen nieuwbouw sportschool De Cirkel Rheden_Redacted
4. Bijlage Openbaar Beheer en Verkeer concept 7-12-2020.doc
GEANONIMISEERD. 4. Bijlage Openbaar Beheer en Verkeer concept 7-12-2020_Redacted
5. Voorwaarden voor zelf opstellen bestemmingsplan 07-2021.docx
6. Bijlage Formulier Bomen Effect Analyse.docx
7. Bijlage Formulier aanvraag hogere waarden Wet geluidhinder.docx
Concept stedenbouwkundig ontwerp nieuwe locatie De cirkel Rheden.pdf

12.z.i Warmte uit Water Adhesieverklaring

concept BW voorstel v2.docx
Adhesieverklaring gemeente v1

12.z.j Memo motie Vreemd Van Oud naar Nieuw 2.0

Brandbrief vuurwerkoverlast
Memo motie Vreemd Van Oud naar Nieuw 2

12.z.k Memo stand van zaken Masterplan Veluwezoom

Presentatie gemeenteraden 17 juni 2023
raadsmemo svz Masterplan Veluwezoom
collegevoorstel informatiememo raad Masterplan Veluwezoom

12.z.l Formuleren toepassingsbereik 30% sociale huur in woningbouwplannen

230905 Collegevoorstel toepassingsbereik sociale huur

12.z.m Ondersteuning lokale ZZP'ers

BW voorstel ondersteuning lokale ondernemers
Ondersteuning lokale ondernemers gemeente Rheden 2023 bijlage 1 bijgewerkte versie
Subsidieplafond Ondersteuning lokale ondernemers gemeente Rheden 2023 2024
ZZP regeling 2023-2024 concept aanvraagformulier

12.z.n Opschaling taken Jeugdgezondheidszorg GGD 2023

B&W Voorstel - Opschaling JGZ taken 2023
Memo VGGM opschaling JGZ
Evaluatie afschaling JGZ

12.z.o Overeenkomst aanpassing fasering ontgronding Havikerwaard-Zuid 2023

2023 08 25 BW voorstel ovk Havikerwaard fasering aanpassing
bijlage Havikerwaard realisatie overeenkomst. 2015
2023 08 24 addendum realisatieovereenkomst Havikerwaard fasering
bijlage D025-230706-Uitwisseling fasering ontzanding-Rev00 - afbeelding

13 Sluiting

gemeente Rheden

Notulen Raadsvergadering

Datum	26-09-2023
Tijd	19:30 - 22:30
Locatie	Raadzaal, Stadhuis Arnhem
Voorzitter	C. van Eert
Aanwezigen	, Kerkum, Semra, Daan Appels, Tim Endeveld, Thomas Eskes, Goos Hageman, Sjir Hanssen, Herriët Heersink, Willem Heesen, Rob Koekkoek, Marloes van de Kolk, Jelte Kolkman, Theo Kooijmans, Frans Kooistra, Ties Kuijpers, Marleen Noorland, Nienke Overvliet - van der Veen, Magda Rook, Erik Roumen, Mehmet Sahan, Martinique Visser, Cyril Weijers en Hendri Witteveen
Afwezigen	Arjan Bosveld, Boudewijn van de Geijn, Marc van Heijgen, Peter van Heumen en Rosanna Huertas Mulckhuyse

1 Opening en vaststellen agenda

Notulen:

De **voorzitter** opent de vergadering.
Hij stelt vast dat er afmeldingen zijn ontvangen van de heer Van Heijgen (Beter Rheden), de heer Van Heumen (VPR), de heer Van de Geijn (GPR/B), de heer Bosveld (GPR/B) en mevrouw Huertas Mulckhuyse (D66).

Vaststellen agenda

De **voorzitter** deelt mee dat mevrouw Kerkum op 17 september haar ontslag als raadslid heeft aangeboden. De raad besluit om een woord van afscheid van mevrouw Kerkum te agenderen als agendapunt 2a.

De **voorzitter** stelt voorts vast dat de raad besluit om 2 raadsvoorstellen aan de agenda toe te voegen:
Een voorstel tot benoeming en installatie van de heer Verhoeven tot raadslid zal worden geagendeerd als agendapunt 2b.
Een voorstel tot tijdelijke benoeming en installatie van mevrouw Rook tot raadslid wegens vervanging van raadslid Bosveld wegens ziekte, zal worden geagendeerd als agendapunt 2c.

Tot slot wordt op voorstel van de voorzitter besloten om agendapunt 9 (vaststellen van de dorpsvlag Laag-Soeren) te behandelen als agendapunt 2d.

De agenda wordt met deze wijzigingen vastgesteld.

2 Rondvraag

Raadsleden kunnen tot uiterlijk de maandag voorafgaand aan de raadsvergadering voor 12.00 uur korte en duidelijke vragen stellen aan het college van burgemeester en wethouders. Indien er geen vragen zijn vervalt de rondvraag.

Notulen:

Een door fractie GL, bij monde van mevrouw **Heersink**, gestelde vraag over de dreigende sluiting van Dierentehuis Arnhem en omstreken wordt mondeling beantwoord door **wethouder Ter Hoeven.**

2.a Afscheid van mevrouw S. Kerkum als lid van de gemeenteraad

Notulen:

De raad neemt afscheid van mevrouw Kerkum als raadslid. De **voorzitter** spreekt een woord van dank aan haar uit en overhandigt haar bloemen.

2.b BESPREEKSTUKKEN (waarover debat en besluitvorming plaatsvindt)

2.b Raadsvoorstel Benoeming en installatie van de heer J.C.H.M. (Jan) Verhoeven tot raadslid

Notulen:

De commissie geloofsbrieven, bestaande uit de heer E. Roumen (voorzitter), de heer G. Hageman en de heer J. Kolkman (leden) heeft onderzoek gedaan naar de bescheiden die aan haar zijn voorgelegd en heeft deze akkoord bevonden.
de heer J.C.H.M. (Jan) Verhoeven wordt toegelaten als lid van de gemeenteraad van Rheden en legt de belofte af.

2.c Raadsvoorstel Tijdelijke vervanging raadslid wegens ziekte

Notulen:

De commissie geloofsbrieven, bestaande uit de heer E. Roumen (voorzitter), de heer G. Hageman en de heer J. Kolkman (leden) heeft onderzoek gedaan naar de bescheiden die aan haar zijn voorgelegd en heeft deze akkoord bevonden.

Mevrouw M. (Magda) Rook wordt toegelaten tot tijdelijk lid van de gemeenteraad voor de duur van zestien weken, te weten tot 15 januari 2024 en legt de belofte af.

2.d Vaststellen dorpsvlag Laag-Soeren (23.54)

Voorstel besluit
de ontwerpvlag conform bijlage 1 als dorpsvlag van Laag-Soeren vast te stellen.

Notulen:

_Stemverklaringen:
_**Fractie CDA** vindt het mooi om te zien dat de inwoners van Laag-Soeren een krachtig beeld hebben ontwikkeld en daarbij komen tot de kern van de eigen identiteit. Het zijn de natuur en het landschap die dit dorp definiëren. Wat de fractie betreft wordt deze vlag als inspiratiebron gebruikt voor de hele gemeente. In aanloop naar de Omgevingsvisie ligt de identiteitsvraag van onze gemeente prominent op tafel. De inwoners van Laag-Soeren hebben prachtig geïllustreerd wat het vertrekpunt is.
Fractie GL stemt voor het voorstel en vermeldt dat zij dit een prachtig initiatief vindt. Het toont de kracht en verbondenheid binnen het dorp Laag-Soeren. De fractie vindt het een mooi proces met een mooie vlag voor een mooi dorp.
Fractie VVD is het eens met de vorige sprekers en wenst de andere dorpen ook een eigen vlag toe.

De dorpsvlag wordt aangeboden aan de voorzitter van de raad.

3 Raadsvoorstel Kadernota voormalige hockeyvelden Dieren (23.23)

Notulen:

Stemverklaringen:
De heer **Appels (D66)**is van mening dat de gemeente in het participatieproces om te komen tot deze kadernota steken heeft laten vallen. De handreiking die is gedaan door de raad met amendementen op het voorstel is voor hem niet voldoende om voor de aangepaste kadernota te stemmen. Misschien dat zijn tegenstem een signaal kan zijn naar de gemeente om dit soort processen in het vervolg beter te

doen. De motie van de fracties PvdA, GL en VVD die oproept tot betere participatie is volgens hem een doekje voor het bloeden voor de omwonenden, want dit gaat om het vervolgproces.
Fractie VPR sluit zich aan bij de woorden van de heer Appels. Er is volgens de fractie 5 maanden over dit plan gesproken, maar ondanks de inspanningen van heel veel mensen is er hier niets aan veranderd. De fractie stemt tegen het voorstel.

4 2e Bestuursrapportage 2023 (23.56)

Notulen:

Stemverklaringen:
Fractie VVD stemt voor het voorstel, maar doet dat met pijn in het hart. Tegenstemmen zou volgens de fractie betekenen dat de begroting niet wordt bijgesteld, waardoor mensen in de organisatie tussen kade en schip zouden kunnen vallen. Wel kondigt de fractie aan strak te zullen gaan zitten op de Programmabegroting 2024 en de uitvoering daarvan.
Fractie GPR/B sluit zich aan bij de stemverklaring van fractie VVD.

4.b HAMERSTUKKEN (waarover alleen besluitvorming plaatsvindt)

5 Benoeming lid financiële commissie (23.55)

Voorstel besluit:
de heer G. Hageman te benoemen tot lid van de financiële commissie en mevrouw K. Heins benoemen tot plaatsvervangend lid.

6 Vernoemen fietspad Zuider Parallelweg-Larenstein naar Hans van Daelpad (23.52)

Notulen:
Het voorstel wordt aangenomen met dien verstande dat de fractie GL en de heer Kuijpers (D66) worden geacht tegen het voorstel te hebben gestemd.

Stemverklaringen:
Fractie GL stemt tegen het voorstel. Zij is van mening dat het college de gevoeligheid van onderwerp niet heeft gezien en niet alles op alles heeft gezet om haar toezegging om zich meer in te zetten voor diversiteit bij straatnamen waar te maken.
De heer **Kuijpers (D66)**vindt het jammer dat dit onderwerp wordt behandeld vóór de oriënterende vergadering over de straatnaamgeving. Dan had hij kunnen aangeven dat nieuwe straten noemen naar personen hem geen goed plan lijkt. Het geeft geen pas om steeds iemands prestaties en cv te moeten afwegen tegen iemands representativiteit. Er is altijd wel een meetlat te bedenken waarlangs er geen evenredige afspiegeling is van mensen in de samenleving. Een straatnaam moet toekomstvast en duidelijk zijn. Hij stemt tegen het voorstel.
Fractie VVD stemt voor het voorstel om praktische redenen, maar benadrukt geen voorstander te zijn van het huidige proces van totstandkoming van straatnamen. Ook is de fractie voor meer diversiteit.

Het voorstel wordt aangenomen met dien verstande dat de fractie GL en de heer Kuijpers (D66) worden geacht tegen het voorstel te hebben gestemd.

7 Ontwerpverklaring van geen bedenkingen Bockhorstweg 10 Spankeren (23.49)

8 Werkwijze vaststellen en vullen Omgevingsplan (23.53)

Notulen:

_Stemverklaring:

_**Fractie GL** is blij met het voorstel, maar maakt zich wel zorgen dat het Rijk geen financiële compensatie lijkt te geven voor de extra kosten die moeten worden gemaakt.

9 Vervallen

Dit onderwerp is behandeld als agendapunt 2d.

10 Besluitenlijst van de raadsvergadering van 27 juni 2023 en 4 juli 2023

De raad wordt gevraagd de besluitenlijst vast te stellen.

11 Ingekomen brieven

Onderstaand de verzamellijst van ingekomen brieven van de afgelopen maand met een voorstel ter afhandeling. De raad wordt gevraagd deze afhandelvoorstellen vast te stellen.

12 Stukken ter kennisname

Onderstaand de stukken van het college van burgemeester en wethouders aan de raad. De raad wordt gevraagd kennis te nemen van deze stukken.

12.a Handhaving kinderopvang 2022

12.b Raadsinformatiebrief "De brug tussen bijstand en werk: op weg naar waarderende participatie"

Notulen:

++Woordmeldingen:

++

Fractie VVD verzoekt om deze brief te agenderen voor een voorbereidende vergadering teneinde meer grip te krijgen op de daadwerkelijke uitvoering van de motie.

Fractie PvdA is van mening dat deze brief een duidelijk inzicht geeft in de keuzemogelijkheden op dit moeilijke terrein. De fractie kijkt uit naar voorstellen in de begroting 2024 en met name naar de inzet van premies om deze brug breder te maken. Technische vragen hierover zullen schriftelijk worden gesteld.

Fractie GL verzoekt om deze brief te agenderen voor een voorbereidende vergadering.

12.c Uitvoeringsprogramma VTH 2023

12.d Raadsinformatiebrief Beschermd Wonen

12.e Raadsinformatiebrief - VO Coach

12.f Raadsinformatiebrief Openluchttheater De Pinkenberg

12.g Deelname aan het Regionaal Expertiseteam Energie (REE) voor bedrijven

12.g IJssel District, ontwerpbestemmingsplan, ontwerpbeeldkwaliteitsplan en ontwerpbesluit hogere waarde

12.h Update verkeersveiligheid gemeente Rheden 2023

Notulen:
Woordmelding:

Fractie PvdA vindt dat deze update een goed inzicht geeft in hoe de verkeersveiligheid zich ontwikkelt. De fractie heeft hier wel zorgen over en noemt daarbij met name de Kanaalweg waar zij veel ongevallen ziet. Zij gaat ervan uit dat het college ervoor zal zorgen dat dit aan de orde wordt gesteld in de koersnota. Ten aanzien van de rotonde op de Nordlaan in Velp worden schriftelijk vragen gesteld.

12.i Intentieovereenkomst Warmtenet Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren

12.j Krediet uitvoeringsplan Integraal HuisvestingsPlan (IHP)

Notulen:
Woordmelding:

Fractie CDA deelt mee dat in troonrede het belang van kansrijke jeugd wordt benadrukt en dat maatregelen worden aangekondigd voor het effectief helpen van kwetsbare kinderen en kwetsbare gezinnen. Zowel vanuit Onderwijs als Jeugdzorg. De fractie ziet het belang van een intensieve samenwerking en de brugfunctie tussen beide. Daar moet rekening mee gehouden worden bij de huisvesting van scholen. De fractie hoopt dat daar ook rekening mee wordt gehouden in Rheden.

12.k Openbaar beweegpark Veluwezoom

Notulen:
Woordmeldingen:

Fractie GL is blij dat dit beweegpark kan bijdragen aan de lichamelijke fitheid van mensen in de gemeente.
Fractie CDA vindt dit een heel goed plan en wenst AV Gelre veel succes.

12.l Reactie op advies werkgroep jaarrekening 2022

12.m Update verkeersmaatregelen Doesburgsedijk

Notulen:
Woordmelding:

Fractie CDA vindt het goed dat er verkeersmaatregelen worden genomen. De fractie hoopt dat de volgende stap (afsluiting) snel zal volgen.

12.n Voormalige hockeyvelden Dieren

Notulen:
Woordmelding:

Fractie CU spreekt haar waardering uit voor de toon van deze brief.

12.o Update Mobiliteitsvisie 2023

Notulen:
++Woordmelding:
++
Fractie PvdA benadrukt het belang van een goede mobiliteit voor de leefwereld.

12.p BIZ overeenkomst Centrum Rheden 2024-2028

Notulen:
Woordmelding:

Fractie GL is enthousiast over deze overeenkomst. Zij vindt het belangrijk dat er wordt samengewerkt om het centrum van Rheden gezellig te maken. Wat de fractie betreft mag de groep ondernemers, waar mogelijk, extra gesteund worden.

12.q Contract Prezero afvalinzameling/rattenbestrijding/kolkenreiniging - 2e verlenging

Notulen:
Woordmelding:

Fractie GL vindt het jammer dat het contract is verlengd omdat deze inzamelmethode zijn doelstelling niet haalt. De fractie kijkt uit naar de door het college toegezegde nieuwe visie over afvalstoffenbeleid.

12.r Voorschot energietoeslag 2023

Notulen:
Woordmeldingen:

Fractie PvdAis van mening dat het veel te lang heeft geduurd voordat het noodplan wordt uitgevoerd. De fractie hoopt dat dit nu voortvarend gebeurt en dat hierover zal worden gecommuniceerd.
Fractie GL vindt, mede in relatie tot agendapunt 12.zd, dat het hoog tijd wordt dat de landelijke overheid komt met wetgeving waar iedereen op zit te wachten.

12.s PlanMER RES

Notulen:
Woordmelding:

Fractie CDA is van mening dat de stellingname van het college over de mogelijkheid van grootschalige zonnevelden in het Soerense Broek in Spankeren in tegenspraak is met de opdracht van de gemeenteraad om eerst een principiële discussie te voeren in de raad over de randvoorwaarden waarbinnen grootschalige energieopwek mogelijk is. Het overslaan van deze processtap onderschrijft de fractie niet, omdat zij niet overtuigd is van de noodzaak van zonnevelden in Spankeren. Zij vermoedt dat er schade wordt toegebracht aan natuur en landschap en dat dit de landbouwtransitie in gevaar brengt. Dat de fractie van dit plan geen bespreekstuk wil maken en het beperkt tot een woordmelding komt omdat het onderwerp volgende maand terugkomt bij de bespreking van de duurzaamheidsagenda. De memo RES in deze vorm wordt door de fractie niet onderschreven.

12.t Raadsinformatiebrief Project Gemeentehuis - Ontwikkelingen juli '23

12.u Project Verduurzamen sporthal Theothorne - Instemmen aanbestedingsadvies en raadsinformatiebrief stand van zaken

12.v Klimaatmonitor 2023

12.w Terugkoppeling hei-dag 12 juli 2023

12.x Toekomstverkenning religieus erfgoed Rheden

Notulen:
Woordmelding:

Fractie CDA is blij dat het overzicht er ligt. Wat opviel is de warme manier waarop het onderwerp is beschreven. De fractie hoopt dat alle besturen, eigenaren en andere betrokkenen met even veel liefde omgaan met deze geschiedenis.

12.y Stand van zaken ruimtelijke projecten en projecten in de openbare ruimte in de gemeente Rheden (factsheets).

12.z Overzicht jeugdhulp

12.z.a Stichting Werkplaats Rheden en toevoeging maximaal 4 woonwagens aan Brinkweg 1 te Rheden

12.z.b Ambtshalve verstrekking Gelrepas

12.z.c Raadsinformatiebrief update openbaar vervoer

12.z.d Raadsinformatiebrief voorschot energietoeslag 2023

12.z.e Isolatiecampagne woningeigenaren Energiearmoede

Notulen:
Woordmelding:

Fractie PvdA is blij dat dit gaat beginnen en hoopt dat dit goed onder de aandacht wordt gebracht bij mensen die hier aanspraak op kunnen maken.

12.z.f Vastgestelde beleidsdocumenten van De Connectie

12.z.g Overeenkomsten Bestemmingsplan Rheden, locatie Dorpsstraat 49a (woningbouw)

12.z.h Overeenkomsten nieuwe locatie sportschool De Cirkel aan de IJsselsingel 3 te Rheden

12.z.i Warmte uit Water Adhesieverklaring

Notulen:
Woordmelding:

Fractie CDA vindt het een goed plan en wenst het college succes bij de uitvoering hiervan.

12.z.j Memo motie Vreemd Van Oud naar Nieuw 2.0

Notulen:
Woordmelding:

Fractie GL verzoekt om dit onderwerp te agenderen voor een voorbereidende vergadering.

12.z.k Memo stand van zaken Masterplan Veluwezoom

12.z.l Formuleren toepassingsbereik 30% sociale huur in woningbouwplannen

12.z.m Ondersteuning lokale ZZP'ers

12.z.n Opschaling taken Jeugdgezondheidszorg GGD 2023

12.z.o Overeenkomst aanpassing fasering ontgronding Havikerwaard-Zuid 2023

13 Sluiting

Notulen:
Mevrouw Visser draagt de Bosuil, die zij enkele jaren geleden ontving uit handen van mevrouw Heins, over aan mevrouw Van de Kolk, als veelbelovend raadslid.

De **voorzitter** sluit de vergadering.

Rondvraag Raadsvergadering gemeente Rheden 26 september 2023

Van fractie GroenLinks, Herriët Heersink

Betreft: dreigende sluiting Dierentehuis Arnhem en omstreken

In de afgelopen tijd hebben ons meerdere keren berichten bereikt over de noodzaak van nieuwbouw voor het Dierentehuis. Sluiting dreigt wanneer niet op tijd actie wordt ondernomen. Dit raakt ook de gemeente Rheden, immers, wij zijn met acht andere gemeenten verantwoordelijk voor de dierenambulance en de goede opvang en plaatsing van zwerfdieren. Samen hebben wij dit ondergebracht bij het Dierentehuis Arnhem e.o..

Afgelopen maandag, 25 september, bereikte ons via de media het bericht dat de dreiging van sluiting nog steeds niet is weggenomen, in tegendeel, sluiting per 1 oktober komt steeds dichterbij. Het dierentehuis meldt op haar website zelfs al dat per 1 oktober geen dieren meer worden opgenomen…

Vraag aan het college:

1. Kunt u de feitelijke situatie toelichten?
2. Bent u bereid zich ten volle in te zetten om de dienstverlening door het Dierentehuis te continueren en te voorkomen dat dieren het slachtoffer worden van vertraagde besluitvorming?

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder N.v.t.	**begrotingsprogramma** 3. Bestuur en Organisatie	
b en w-vergadering N.v.t.	**agendapunt** N.v.t.	**bijlage(n) ter inzage**
rol raad Ter besluitvorming	**soort document** Raadsvoorstel en -besluit	
voorbereidende vergadering N.v.t.	**agendapunt** N.v.t.	
raadsvergadering 26 september 2023	**agendapunt**	

onderwerp
Benoeming en installatie van de heer J.C.H.M. (Jan) Verhoeven tot raadslid.

INHOUD VOORSTEL
De heer J.C.H.M. Verhoeven toe te laten als lid van de gemeenteraad van Rheden.

1 Wat is de aanleiding?
Aangezien mevrouw S. (Semra) Kerkum te kennen heeft gegeven haar raadslidmaatschap te willen beëindigen is er een vacature ontstaan binnen de fractie GroenLinks.

Conform het bepaalde in de Kieswet, afdeling IV, artikel W1 eerste lid, over de opvolging bij een opengevallen plaats in de gemeenteraad, draagt de voorzitter van het centraal stembureau de eerstvolgende kandidaat op de kandidatenlijst bij de raadsverkiezingen van 16 maart 2022 voor als raadslid van de politieke partij waarin de vacature is ontstaan. Hiervoor is de heer J.C.H.M. Verhoeven benoemd. De heer Verhoeven heeft op 18 september 2023 zijn benoeming aanvaard.

De Kieswet bepaalt dat het aan uw raad is voorbehouden, om tot toelating van het nieuwe kandidaat-raadslid over te gaan, nadat de geloofsbrieven zijn onderzocht en in orde zijn bevonden.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Afdeling IV, artikel W1 eerste lid, van de Kieswet.
Artikel 9 van het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad.

3 Wat willen wij bereiken?
Dat wordt voorzien in de opvolging bij de opengevallen plaats van raadslid mevrouw Kerkum binnen de fractie GroenLinks.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
Ingevolge artikel 9 van het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Rheden heeft de burgemeester een commissie geloofsbrieven ingesteld bestaande uit de heer E. Roumen (voorzitter), de heer J. Kolkman en de heer G. Hageman (leden).

De commissie heeft de geloofsbrieven en de daarop betrekking hebbende stukken onderzocht en brengt in deze vergadering advies uit aan de raad over de toelating van de heer Verhoeven als lid van de raad.

Aansluitend hierop zal de heer Verhoeven de voorgeschreven eed of verklaring en belofte afleggen.

Velp, 19 september 2023

J.P.M. Leenders,
plv. griffier.

23.60

gemeente Rheden

Raadsvergadering
26 september 2023

Agendapunt
GR

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van de griffie d.d. 19 september 2023;

gelet op artikel 9 van het Reglement van Orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Rheden;

b e s l u i t :

de heer J.C.H.M. (Jan) Verhoeven toe te laten als lid van de gemeenteraad van Rheden.

Arnhem, 26 september 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder Burgemeester	**begrotingsprogramma** 3 Bestuur en organisatie	
b en w-vergadering N.v.t.	**agendapunt**	**bijlage(n) ter inzage** 1
rol raad Ter besluitvorming	**soort document** Raadsvoorstel en -besluit	
voorbereidende vergadering N.v.t.	**agendapunt**	
raadsvergadering 26 september 2023	**agendapunt**	

onderwerp
Tijdelijke toelating van mevrouw M. (Magda) Rook tot lid van de raad in verband met tijdelijk ontslag van raadslid A. (Arjan) Bosveld wegens ziekte.

INHOUD VOORSTEL
Mevrouw M. (Magda) Rook toe te laten tot tijdelijk lid van de gemeenteraad voor de duur van zestien weken, te weten tot 15 januari 2024.

1 Wat is de aanleiding?
Op 31 augustus 2023 heeft de heer Bosveld, raadslid voor de fractie GPR/Burgerbelangen, de voorzitter van de raad verzocht om hem met ingang van 25 september 2023 tijdelijk ontslag te verlenen als lid van de raad.

Op grond van de Kieswet kan de voorzitter van de raad dit tijdelijk ontslag verlenen, indien het raadslid kan aantonen dat hij wegens ziekte niet in staat is het raadslidmaatschap te vervullen en dat hij blijkens een verklaring van een arts niet binnen acht weken het raadslidmaatschap kan hervatten.

Op grond van de door de heer Bosveld overgelegde bescheiden heeft de voorzitter de heer Bosveld tijdelijk ontslag verleend vanaf 25 september 2023 voor de duur van 16 weken.

Door dit ontslag is het mogelijk om een tijdelijke opvolger voor dit raadslid te benoemen.

Het raadslidmaatschap van de heer Bosveld herleeft van rechtswege met ingang van de dag waarop 16 weken zijn verstreken sinds de dag van het tijdelijke ontslag. Hij hoeft dan niet opnieuw te worden benoemd.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
De artikelen X10, X11 en X12 van de Kieswet.

3 Wat willen wij bereiken?
Dat een tijdelijke vervanger kan worden toegelaten als lid van de raad voor de periode waarin de heer Bosveld zijn functie als raadslid niet kan uitoefenen vanwege ziekte.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

Op grond van artikel X12 van de Kieswet benoemt de voorzitter van het centraal stembureau een vervanger voor de plaats die in de raad is opengevallen als gevolg van een tijdelijk ontslag aan een zittend raadslid. Het tweede lid van dit artikel bepaalt dat degene die als vervanger is benoemd ophoudt lid van de raad te zijn met ingang van de dag waarop 16 weken zijn verstreken sinds de dag van ingang van het tijdelijk ontslag. Dit gebeurt ook van rechtswege en vergt dus geen afzonderlijk besluit. Dit betekent dat de vervanging door mevrouw Rook eindigt op 15 januari 2024.

De voorzitter van het centraal stembureau heeft bij besluit van 4 september 2023 mevrouw Rook benoemd verklaard tot tijdelijk lid van de raad. Mevrouw Rook is eerstvolgende op kandidatenlijst van GPR/Burgerbelangen die voor het raadslidmaatschap in aanmerking komt.

Mevrouw Rook heeft schriftelijk meegedeeld dat zij haar benoeming tot tijdelijk raadslid aanneemt. Daarbij heeft zij gelijktijdig de wettelijk vereiste bescheiden voor haar toelating overgelegd.

Ingevolge artikel 9 van het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Rheden heeft de burgemeester een commissie geloofsbrieven ingesteld bestaande uit de heer E. Roumen (voorzitter), de heer J. Kolkman en de heer G. Hageman (leden).

De commissie heeft de geloofsbrieven en de daarop betrekking hebbende stukken onderzocht en brengt in deze vergadering advies uit aan de raad over de toelating van mevrouw Rook als tijdelijk lid van de raad.

Aansluitend hierop zal mevrouw Rook de voorgeschreven eed of verklaring en belofte afleggen.

5 Wat gaat het kosten?

Het raadslid dat vervangen wordt behoudt de raadsvergoeding en de helft van de onkostenvergoeding. Dat de onkostenvergoeding ten dele wordt voortgezet heeft als reden dat aangegane verplichtingen, zoals abonnementen, blijven doorlopen.
De vervanger ontvangt de volledige raadsvergoeding en de volledige onkosten-vergoeding.

De extra vergoedingskosten voor het vervangende raadslid kunnen worden gedekt uit het daarvoor bestemde raadsbudget. Een eventuele overschrijding kan bij de jaarrekening worden verantwoord.

Velp, 14 september 2023

Sjaak Leenders,
plv. griffier.

gemeente Rheden

BESLUIT VERLENEN TIJDELIJK ONTSLAG GEMEENTERAAD

De heer C. van Eert, voorzitter van de gemeenteraad van Rheden,

overwegende,

1. dat de heer A. (Arjan) Bosveld bij mail van heeft verzocht om hem vanaf 25 september 2023 tijdelijk ontslag te verlenen van het raadslidmaatschap wegens een operatie aan zijn rug die binnen afzienbare tijd zal worden uitgevoerd;
2. dat hij, blijkens de door hem overgelegde brief van de neurochirurg, op de wachtlijst staat voor deze operatie;
3. dat hiermee voldoende aannemelijk is gemaakt dat de heer Bosveld zijn raadslidmaatschap niet binnen acht weken zal kunnen hervatten;
4. dat het raadslidmaatschap van rechtswege herleeft met ingang van de dag van de dag waarop zestien weken zijn verstreken sinds de dag van ingang van dit tijdelijk ontslag.

gezien,

de brief van dr. A.R.E. Potgeiser, neurochirurg, Medisch Spectrum Twente d.d. 24 augustus 2023;

besluit:

de heer A. (Arjan) Bosveld tijdelijk ontslag te verlenen vanaf 26 september 2023 voor de duur van 16 weken, te weten tot 15 januari 2024.

Velp, 1 september 2023

C. van Eert,
voorzitter.

23.61

gemeente Rheden

Raadsvergadering
26 september 2023

Agendapunt
GR

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van de griffie d.d. 14 september 2023;

b e s l u i t :

mevrouw M. (Magda) Rook toe te laten tot tijdelijk lid van de gemeenteraad voor de duur van zestien weken, te weten tot 15 januari 2024.

Arnhem, 26 september 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

23.54

gemeente Rheden

Raadsvergadering
26 september 2023

Agendapunt 9
DR

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het verzoek van Soerens Belang en het advies van de Hoge Raad van Adel;

gelezen het raadsvoorstel van de griffie d.d. 31 augustus 2023;

b e s l u i t :

de ontwerpvlag conform bijlage 1 als dorpsvlag van Laag-Soeren vast te stellen.

Arnhem, 26 september 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	Bijlage(n) ter inzage
N.v.t.	1 Samenleving	Twee

b en w-vergadering	agendapunt
N.v.t.	N.v.t.

rol raad	soort document
Ter besluitvorming	Raadsvoorstel en -besluit

Voorbereidende vergadering	agendapunt
12 september 2023	

Raadsvergadering	agendapunt
26 september 2023	

onderwerp
Vaststellen dorpsvlag Laag-Soeren.

INHOUD VOORSTEL
De ontwerpvlag conform bijlage 1 als dorpsvlag van Laag-Soeren vast te stellen.

1 Waartoe is het voorstel gedaan?
Met dit voorstel wordt de gemeenteraad van de gemeente Rheden verzocht om officieel een dorpsvlag voor Laag-Soeren vast te stellen. Het voorgestelde ontwerp van deze vlag is als bijlage bij dit voorstel gevoegd.

2 Wat is de aanleiding?
Voor het zomerreces is een verzoek ontvangen namens dorpsvereniging Soerens Belang de dorpsvlag van Laag-Soeren officieel door de gemeenteraad van Rheden vast te laten stellen. Na een verkiezing in het dorp is deze vlag op 12 mei onthuld.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Aangezien het verzoek van Soerens Belang redelijk uniek is, is hiervoor in de zomerperiode om advies gevraagd bij de Hoge Raad van Adel, het adviescollege op het gebied van adeldom en heraldiek (zie bijlage). Zij geven aan dat het inwoners van dorpen binnen een gemeente vrij staat om zelf een vlag voor het dorp te ontwerpen en te voeren.

Het is niet per se nodig om dat bij gemeenteraadsbesluit vast te stellen.
Als tegemoetkoming aan de inwoners van het dorp kan een gemeenteraad daartoe wel besluiten. Diezelfde lijn geldt voor dorpswapens: deze hebben geen officiële status, maar worden soms bij gemeenteraadsbesluit voor dorpen binnen de gemeente vastgesteld.

4 Wat willen wij bereiken?
Met het vaststellen van de dorpslvlag van Laag-Soeren erkend de gemeenteraad de behoefte van de gemeenschap in Laag-Soeren voor een eigen dorpsvlag. Daarmee draagt de gemeenteraad bij aan de gemeenschapszin die binnen het dorp leeft en zorgt het tevens voor binding met de gemeente Rheden.

5 Wat gaan wij ervoor doen?
Niet van toepassing.

6 Wat zijn de financiële consequenties?
Niet van toepassing.

7 Wat zijn de risico's?
Het kan zijn dat bij andere kernen dezelfde behoefte ontstaat en dat er vanuit andere kernen vergelijkbare verzoeken komen. Vaststelling van vlaggen of logo's ten behoeve van een beperkt particulier, commercieel of politiek deelbelang dat niet noodzakelijkerwijze het belang van de hele dorpsgemeenschap dient wordt door de Hoge Raad van Adel echter afgeraden. Voor elk voorstel moet dus duidelijk zijn dat het vaststellen van deze vlag voor de gehele gemeenschap gedaan wordt en niet voor een buurt, bedrijf, etc. en geen commercieel belang dient.

8 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
De vlag van Laag-Soeren is volgens een democratisch proces vastgesteld. Alle bewoners konden een voorstel voor een ontwerp van de vlag insturen. Dit leverde 28 ontwerpen op. Op Koningsdag konden de inwoners van Laag-Soeren stemmen welke vlag hun voorkeur had. Uiteindelijk hebben 233 mensen gestemd (in Laag-Soeren wonen ongeveer 900 mensen). Onder de inwoners van Laag-Soeren bestaat draagvlak voor het vaststellen van een dorpsvlag en inmiddels zijn er al tientallen verkocht.

9 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Het verzoek voor het erkennen van een dorpsvlag voor Laag-Soeren is gedaan door Soerens Belang. Met deze groep wordt gecommuniceerd over de manier waarop dit voorstel besproken wordt in de gemeenteraad. Na het vaststellen van de vlag zal namens de gemeenteraad een persbericht verstuurd worden over het vaststellen van de vlag.

10 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Niet van toepassing.

Velp, 31 augustus 2023

Jeroen van den Elst,
raadsadviseur.

Van:
Verzonden: dinsdag 1 augustus 2023 16:03
Aan:
Onderwerp:
Bijlagen: scan27062023.tif

Geachte heer ,

Vlaggen van *bestaande* publiekrechtelijke lichamen worden door de besturen van deze lichamen vastgesteld. De minister van Binnenlandse Zaken verzocht bestuurders van provincies, gemeenten en waterschappen om daarbij advies in te winnen bij de Hoge Raad van Adel, voor vlaggen van gemeenten bij circulaire van 29 juni 1957, afdeling B.B., nummer 20836.

In ons land is er ook een trend waarbij door de afzonderlijke kernen binnen een gemeente dorpswapens en dorpsvlaggen worden gevoerd, die soms ook (opnieuw) officieel worden vastgesteld. Over het verschijnsel dorpswapens heeft de Hoge Raad van Adel richtlijnen opgesteld ten behoeve van gemeenten.

Het staat inwoners van dorpen binnen een gemeente vrij om zelf een vlag voor het dorp te ontwerpen en te voeren. Het is niet per se nodig om dat bij gemeenteraadsbesluit vast te stellen. Als tegemoetkoming aan de inwoners van het dorp kan een gemeenteraad daartoe wel besluiten. In dat geval is het goed om er rekening mee te houden dat ook de andere dorpen binnen de gemeente zullen reageren naar aanleiding van het vaststellingsbesluit en eveneens een vlag willen gaan voeren die door de gemeente is vastgesteld.

De gemeente Zaanstad, bijvoorbeeld, heeft het plan opgevat om ter gelegenheid van haar 50-jarig bestaan de vlaggen van de zeven voormalige gemeenten te inventariseren en officieel bij gemeenteraadsbesluit voor deze kernen vast te leggen (bevestigen). Zie bijgaand krantenbericht.

Met vriendelijke groet,

Hoge Raad van Adel
Bezoekadres (op afspraak): Nassaulaan 2B, 2514 JS Den Haag
Postadres: Postbus 16325, 2500 BH Den Haag
Telefoon: 070-3614281 / 06-10476805
Aanwezig: maandag tot en met donderdag
Website: www.hogeraadvanadel.nl

Disclaimer
De Hoge Raad van Adel is niet verantwoordelijk voor onjuiste of onvolledige informatie in dit bericht. Aan de inhoud ervan kunnen geen rechten worden ontleend. Indien dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Hoge Raad van Adel aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard dan ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

The Hoge Raad van Adel is not responsible for incorrect or incomplete information in this message. No rights can be derived from this message. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The Hoge Raad van Adel accepts no liability for damage of any kind resulting from the risk inherent in the electronic transmission of messages.

Van:
Verzonden: vrijdag 7 juli 2023 16:49
Aan: Hoge Raad van Adel <noreply@noreply.rijksoverheid.nl>
CC:
Onderwerp: RE: Een bericht via https://www.hogeraadvanadel.nl

Geachte heer ,

Vanwege vakanties moet de beantwoording van uw vraag even op zich laten wachten. Begin augustus zal collega ... contact met u opnemen.

Met vriendelijke groet,

Hoge Raad van Adel

Bezoekadres (op afspraak): Nassaulaan 2B, 2514 JS Den Haag
Postadres: Postbus 16325, 2500 BH Den Haag
Telefoon: 070-3614281 / 06 – 55 92 38 37
Website: www.hogeraadvanadel.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: Hoge Raad van Adel <noreply@noreply.rijksoverheid.nl>
Verzonden: vrijdag 7 juli 2023 11:31
Aan:
Onderwerp: Een bericht via https://www.hogeraadvanadel.nl

Onderwerp	Toekenning dorpsvlag door gemeenteraad
Vraag	Dag, onderstaand hebben wij een vraag van een inwoner gekregen om een dorpsvlag officieel toe te kennen door de gemeenteraad bij raadsbesluit. Bent u hiermee bekend en heeft u hiervan een voorbeeld hoe dat in het verleden bij een gemeente(raad) is gegaan? Met vriendelijke groet, Griffier gemeente Rheden --- verzoek inwoner: Geachte Burgemeester, Graag vraag ik uw aandacht voor het volgende. Op 12 mei jl. is de vlag onthuld waarop de inwoners van Laag-Soeren op Koningsdag hebben gestemd. De toekenning gebeurt meestal door de gemeente, die daar in een raadsvergadering over beslist. Graag zouden wij de gekozen vlag officieel w illen laten toekennen voor ons dorp Laag-Soeren. Zou u ons hierbij willen adviseren en helpen? Hoogachtend, Soerens Belang
Bijlage	
Aanspreekvorm	Dhr
Titel(s)	drs.
Voorletter(s)	
Tussenvoegsel	
Achternaam	
E-mail	
Telefoonnummer	
referringWebsite	https://www.hogeraadvanadel.nl/contact
sessionIdUploadFolder	66CF7D24CC7642CFEECABBB41ABEFCFD

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder
Paul Hofman

begrotingsprogramma
Gebiedsontwikkeling

draagt bij aan Global Goal(s)
7 Betaalbare en duurzame energie
11 Duurzame steden en gemeenschappen
15 Leven op het land

b en w-vergadering
28 maart 2023

agendapunt
3

bijlage(n) ter inzage
2

rol raad
Ter besluitvorming

soort document
Raadsvoorstel en -besluit

voorbereidende vergadering
16 mei 2023

agendapunt

raadsvergadering
23 mei 2023

agendapunt

onderwerp
Kadernota voormalige hockeyvelden Dieren.

INHOUD VOORSTEL
Bijgevoegde kadernota voor de voormalige hockeyvelden in Dieren vast te stellen als uitgangspunt voor de verdere planvorming.

1 Waartoe is het voorstel gedaan?
De gemeente is verantwoordelijk voor een goede ruimtelijke ordening. Dit voorstel draagt bij aan een integraal ruimtelijk kader voor de gebiedsontwikkeling.

2 Wat is de aanleiding?
Januari 2022 heeft uw gemeenteraad de startnotitie voor de locatie van de voormalige hockeyvelden aan de Admiraal Helfrichlaan te Dieren vastgesteld. In deze startnotitie is het proces opgenomen dat doorlopen wordt om de haalbaarheid van een ontwikkeling op deze locatie te onderzoeken. De volgende stap in het proces is het formuleren van kaders waarbinnen een herontwikkeling kan plaatsvinden. Deze kaders zijn in concept opgesteld, ter inzage gelegd, en naar aanleiding van de reacties aangepast. Wij stellen voor om de kadernota vast te stellen, zodat op basis van de kadernota een private partij gezocht kan worden om de plannen verder uit te werken.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Raadsbesluit Startnotitie d.d. 25 januari 2022.
In deze startnotitie is het proces uitgelijnd om tot een integraal plan te kunnen komen. De volgende stappen zijn in de startnotitie verwoord. Stap 2 (kadernota) ligt nu voor.

4 Wat willen wij bereiken?
Wij willen komen tot de realisatie van een plan met drie pijlers; te weten woningbouw (regulier), vernieuwende woonvorm in de vorm van Tiny Houses en een natuurtuin.

5 Wat gaan wij ervoor doen?
Op basis van deze pijlers is de kadernota opgesteld (bijlage 1). Voor het uitwerken van de pijlers woningbouw (regulier) en Tiny Houses zijn wij als gemeente aan zet.
Het uitwerken van de pijler natuurtuin is het aan de Coöperatieve vereniging Dieren-West (CVDW) om hier een invulling aan te gaan geven wanneer stap 4 (omgevingsplan en grex als bovenstaand is opgenomen) is doorlopen. Dit is in samenspraak met de gemeente. Kaders hiervoor zijn in eerder stadium al gedeeld met CVDW en deze zijn opgenomen in de kadernota.

De kaders voor de woningbouw en Tiny Houses zijn vooral bepaald door wet- en regelgeving omtrent grondwaterbescherming en milieuzonering. De woonvisie is het uitgangspunt bij het gekozen programma. Eveneens zijn onder andere enkele stedenbouwkundige en verkeerskundige uitgangspunten opgenomen.

Met de vastgestelde kadernota is de eerstvolgende stap een stedenbouwkundig plan opstellen. Hiervoor gaan wij na vaststelling van de kadernota een private partij (ontwikkelaar) bij het proces betrekken om dit verder uit te werken. Dat betekent voor deze locatie dat de private partij met belanghebbenden en de gemeente tot een stedenbouwkundig plan komt. Belanghebbenden worden betrokken bij en mogen meedenken bij het opstellen van het stedenbouwkundig plan.

Qua planning is het totale proces wat uitgelopen ten opzichte van wat in de startnotitie is opgenomen. De meest actuele planning is opgenomen in de kadernota.

6 Wat zijn de financiële consequenties?
Uitgangspunt is dat de ontwikkeling voor de gemeente minimaal financieel haalbaar is. Uit de eerste globale berekeningen blijkt dat dit mogelijk is. Dit betekent dat de opbrengsten hoger zijn dan de kosten. De opbrengsten bestaan in dit geval uit de verkoop van uitgeefbare grond ten behoeve van woningbouw en Tiny Houses. De kosten bestaan uit de boekwaarde, sloopkosten, kosten bouw- en woonrijp en plankosten. Naarmate de stedenbouwkundige plannen verder zijn uitgewerkt kunnen de berekeningen ook gedetailleerder worden.

Inzicht verloop beschikbaar budget:	*Structureel/ Incidenteel*	*2019*	*2020*	*2021*	*2022*
Budget:					75.000
Af: aangegane verplichtingen:					16.600
Bij: inkomsten:					
Beschikbaar:					58.400
Gevraagd budget:					
Restant budget nog beschikbaar:					58.400

7 Wat zijn de risico's?
- De planlocatie bevindt zich in de directe nabijheid van het Natura 2000-gebied de Veluwe (0-500 meter). De inrichting van het gebied mag geen negatieve effecten veroorzaken op het Natura 2000 gebied de Veluwe. Gezien de nabije ligging t.o.v. de Veluwe moet ten aanzien van de plannen inzicht verkregen worden in de (negatieve) effecten op dit gebied zoals mogelijke externe effecten van stikstofdepositie, effecten van verlichting, geluid etc. T.a.v. stikstofdepositie is gebleken dat er snel een overschrijding is. Er moet onderzocht worden of er mogelijkheden zijn om een oplossing te vinden voor de stikstofproblematiek.

Bijvoorbeeld door saldering, een vergunningsaanvraag met verzoek om depositieruimte vanuit het SSRS (Stikstof registratiesysteem), of onderzoeken of een autoluwe wijk een oplossing kan zijn. Risico is dat er slechts een beperkt programma haalbaar is, of tot een later stadium gewacht moet worden totdat er ruimte beschikbaar komt ten aanzien van stikstof.
- Mogelijk kan de bestemmingsplanwijziging niet tot stand worden gebracht als gevolg van bijvoorbeeld inspraak of juridisch-planologische beperkingen.

8 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

De kadernota is ter inzage gelegd vanaf 8 december 2022 tot 19 januari 2023.
Om toelichting te geven op de concept kadernota is er eveneens een inloopavond georganiseerd op 14 december 2022. Aanvullend is een plenaire bijeenkomst gehouden waar toelichting is gegeven op de kadernota. Een ieder heeft gelegenheid gehad op de plannen te reageren. De gemaakte opmerkingen zijn waar mogelijk verwerkt in de nu voorliggende kadernota. In bijlage 1 bij de kadernota is de reactienota opgenomen.

9 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

De reactienota zal worden gedeeld met degenen die een reactie hebben gegeven op de kadernota. Eveneens wordt de kadernota en reactienota gedeeld op de website van de gemeente. Op basis van de kadernota wordt een stedenbouwkundig plan opgesteld. Belanghebbenden worden betrokken bij en mogen meedenken bij het opstellen van het stedenbouwkundig plan.

10 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

De planvorming is een cyclisch proces, waarbij wij in elke fase terugkijken op de vorige om zodoende tot een optimaal plan te komen.

Velp, 28 maart 2023

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema,
secretaris.

gemeente Rheden

Memo

datum	voor	Afdeling/cluster
13 september 2023	Gemeenteraad Rheden	Beleid
behandeld door	**ons kenmerk**	**bijlage(n)**
M. Smid		Geen

Onderwerp
Kadernota voormalige hockeyvelden Dieren

Aanleiding

Op dinsdag 12 september heeft uw raad in de voorbereidende vergadering de Kadernota voormalige hockeyvelden Dieren besproken. In aanloop naar deze vergadering zijn op 11 september vragen gesteld door D66 met nummer S23/111. In de beantwoording is kenbaar gemaakt dat de stukkenset aangepast gaat worden naar aanleiding van de gestelde vraag. In dit memo wordt ingegaan op welke wijziging is doorgevoerd in de Kadernota voormalige hockeyvelden welke nu ter besluitvorming aan u voorligt.

Gestelde vraag en antwoord van het college

In de Kadernota staan op p.11 en 12 de overige kaders benoemd. Bij punt 14 wordt het kader gegeven waarin 'dichter bij de natuur' wordt uitgewerkt. Hier staat "dit komt bijvoorbeeld tot uitdrukking is".
Vraag 1: Wat bedoeld het college met het woordje 'bijvoorbeeld'? Is dit om de "vrijblijvendheid" ervan te onderschrijven of zijn het minimaal de genoemde items?
Antwoord:
Het uitgangspunt zijn minimaal de genoemde items. Bij uitwerking kan het zijn dat er andere items bijkomen om dit 'dicht bij de natuur' extra te benadrukken. Vandaar dat er bijvoorbeeld is opgenomen om zo creatieve invullingen van de private partij niet uit te sluiten.

Vraag 2: Kan het college er voor zorgen dat de tekst in de kadernota voor dit onderwerp duidelijker wordt (1 uitleg)?
Antwoord:
Het woord 'bijvoorbeeld' zou kunnen wijzigen naar 'in ieder geval' als dit meer duidelijkheid geeft. We zorgen dat er een nieuwe stukkenset aan de griffie wordt aangeboden voor de behandeling van 26 september.

Wat is gewijzigd

Op pagina 12 is onder punt 14 het woord 'bijvoorbeeld' gewijzigd naar 'in ieder geval'. In deze aangepaste stukkenset is dit dikgedrukt en doorgehaald opgenomen.

KADERNOTA
VOORMALIGE HOCKEYVELDEN DIEREN (ADMIRAAL HELFRICHLAAN)

Locatiepaspoort voor verdere ontwikkeling van het plangebied

COLOFON

Titel: Kadernota voormalige hockeyvelden Dieren (Admiraal Helfrichlaan 87b)
Status: concept
Opgesteld door: team beleid gemeente Rheden
Datum: maart 2023

gemeente Rheden

INHOUD

Colofon 2
1. Inleiding 4
1.1 Achtergrond 4
1.2 Opgave 4
1.3 Proces 5
Kadernota 5
1.4 Beschrijving plangebied en ligging in de context 5
2. Kadervorming 7
Pijler Woningbouw 7
Pijler Tiny houses 8
Pijler Natuurtuin 9
Overige kaders 11
2.3 Kaderschets 13
2.4 Participatietraject 13
2.5 Financieel kader 14
3. Vervolgstappen 15

Bijlage 1: Reactienota kadernota voormalige hockeyvelden

1. INLEIDING

1.1 ACHTERGROND

In januari 2022 heeft de gemeenteraad de startnotitie voor de locatie van de voormalige hockeyvelden aan de Admiraal Helfrichlaan te Dieren vastgesteld. Op basis van deze startnotitie zal de haalbaarheid van een herontwikkeling van het sportterrein worden onderzocht. De volgende stap in het proces is het formuleren van kaders waarbinnen een herontwikkeling kan plaatsvinden, een locatiepaspoort. Met deze kadernota wordt invulling gegeven aan deze stap in het proces.

1.2 OPGAVE

Met het vaststellen van de startnotitie is de opgave voor deze locatie bepaald. De opgave is om in het plangebied 3 pijlers te realiseren die een plek moeten krijgen in het plangebied. Te weten;

- Pijler 1: Woningbouw
- Pijler 2: Tiny houses
- Pijler 3: Natuurtuin

Met vaststellen van de startnotitie worden deze 3 pijlers verder onderzocht of en waar ze in het plangebied een plek kunnen krijgen door middel van de processtappen als in hoofdstuk 1.3 opgenomen. Als de 3 Pijlers haalbaar zijn gebleken dan wordt over gegaan tot realisatie.

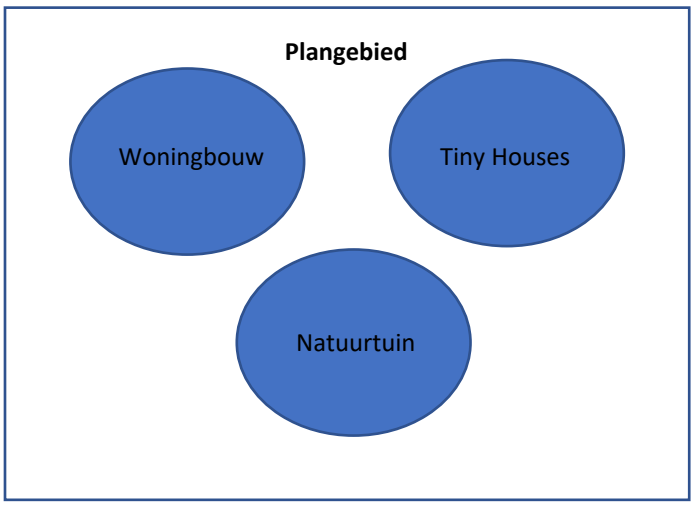

Afbeelding 01: pijlers in het plangebied

1.3 PROCES

Om tot een haalbaar en integraal plan te komen is in de startnotitie het proces beschreven van de stappen die worden doorlopen om te komen tot herontwikkeling van dit gebied. Het schema dat hieronder is opgenomen maakt het tijdspad en de benodigde producten inzichtelijk. Stap 1, is reeds afgerond met de vaststelling van de startnotitie door de raad in januari 2022 en we zijn nu aangekomen bij stap 2; de Kadernota.

Afbeelding 02: processtappen

KADERNOTA

De kadernota schetst de ambitie en uitgangspunten voor de herontwikkelingsopgave in woord en beeld. In deze kadernota zijn op hoofdlijnen de gemeentelijke/beleidsmatige kaders en vereisten vanuit wet- en regelgeving opgenomen waar rekening mee gehouden moet worden bij uitwerking van de plannen. Een belangrijk onderdeel van de kadernota is de beschrijving van het ambitieniveau voor de herontwikkelingsopgave, vertaald in kwantitatieve en kwalitatieve ambities die als leidraad gelden voor uitwerken van het plan door een nader te selecteren marktpartij aan wie de gronden uitgegeven gaan worden. Deze partij wordt bij het project betrokken nadat de kaders zijn vastgesteld door de gemeenteraad. Dus bij de volgende stap, het opstellen van het stedenbouwkundige plan

1.4 BESCHRIJVING PLANGEBIED EN LIGGING IN DE CONTEXT

De ontwikkellocatie ligt aan de rand van het dorp Dieren bij de entree van het sportcomplex Nieuwland tegen de bosrand van de Veluwe (landgoed Hof te Dieren, rijksmonument).

Afbeelding 03: globale locatieduiding plangebied

Het plangebied wordt gevormd door het kadastrale eigendom van de gemeente Rheden en wordt op natuurlijke wijze afgebakend door de Admiraal Helfrichlaan. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 23.500m2 (2,35 hectare).

Afbeelding 04: ligging plangebied

Het plangebied is momenteel niet actief in gebruik (braakliggend). De contouren van de oorspronkelijke hockeyvelden zijn nog zichtbaar. Her en der staat wat opgaand groen en langs de Admiraal Helfrichlaan en achter de woonbebouwing Dieren-West staan bosschages. Het terrein loopt vanaf de Admiraal Helfrichlaan richting het bosgebied op met een gemiddeld hoogteverschil van circa 1,50m. In de zuidoostelijke hoek ligt een deels begroeide terreinophoging.

Het terrein wordt incidenteel gebruikt voor lokale evenementen en activiteiten. Het dagelijkse gebruik betreft voornamelijk een ommetje door bewoners vanuit de buurt, spelende kinderen of honden.

2. KADERVORMING

In dit hoofdstuk zijn de verschillende kaders opgenomen voor de ontwikkeling van het plangebied. Eerst is per gewenst pijler de input gegeven. Aansluitend zijn de algemene kaders gegeven welke van toepassing zijn voor ontwikkeling van het plangebied. Het gaat dan onder andere om stedenbouwkundige kader, verkeerskundige kaders en milieuzonering. Het doel is kaders te scheppen voor de te kiezen partner/marktpartij die de verdere uitwerking, in onderlinge samenwerking met de gemeente, tot stand gaat brengen. Hiervoor zal een separate uitvraag richting marktpartijen worden opgesteld, deze kadernota vormt daarvoor de basis.

PIJLER WONINGBOUW

In de woonvisie 2020-2026 “Samen wonen in Rheden“ staat het volgende benoemd voor nieuwbouw. Voor wat betreft betaalbaarheid sluiten we aan bij de woondeal regio Arnhem-Nijmegen.

1. Minimaal 70% van de woningen is betaalbaar. Hieronder wordt verstaan sociale huurwoningen (tot de liberalisatiegrens), middeldure huurwoningen (€ 650 tot € 1026 euro) en koopwoningen tot € 355.000,-. Hiermee sluiten we aan bij de afspraken uit de woondeal regio Arnhem-Nijmegen.
2. Alle nieuwbouw is levensloopgeschikt.
3. In de kern Dieren moeten woningen minimaal 60m2 (GBO) zijn.
4. Ook wordt specifiek voor Dieren-West benoemd dat levensloopgeschikte appartementen de voorkeur hebben.

De minimaal 70% betaalbare woningbouw wordt op deze locatie nog specifieker ingevuld. In 2021 is de rapportage “Veerkracht gemeente Rheden” opgeleverd. Daarin staat benoemd dat er binnen de gemeente Rheden een aantal kwetsbare wijken zijn. Eén van deze wijken is Stenfert in Dieren. Deze wijk bestaat voor 95% uit sociale huurwoningen. Wat een onderdeel van de oplossing voor deze wijk kan zijn is meer woningdifferentiatie. Om dat mogelijk te maken moeten er op andere plekken sociale huurwoningen worden bijgebouwd die als contramal kunnen dienen voor de wijk Stenfert.

Bovenstaande is eveneens in de woonvisie op bladzijde 39 als volgt opgenomen: Meer differentiatie in wijken door toevoeging van ca. 100 sociale huurwoningen in wijken met weinig sociale huurwoningen gekoppeld aan afname van ca. 100 sociale huurwoningen in eenzijdige sociale huurwijken. Aan dat onderdeel van de woonvisie willen we op deze plek (deels) ruimte geven.

Uit het woningmarktonderzoek 2019 regio Arnhem-Nijmegen van Companen blijkt dat er voor de gemeente Rheden een mismatch is in de sociale huursector. Er zijn in de gemeente binnen de sociale huur veel eengezinswoningen voor 4-5 persoons huishoudens. De vraag naar dit type woningen zal in de toekomst nog verder teruglopen. Daar staat een tekort aan appartementen in de sociale huur tegenover voor 1-2 persoons huishoudens, deze vraag naar appartementen gaat nog verder oplopen. Kortom er is binnen de sociale huursector in de gemeente Rheden een kwalitatieve mismatch. Om dat op te lossen moeten er meer sociale huur appartementen komen waaronder op deze locatie zodat wellicht elders op termijn de eengezinswoningen anders aangeboden kunnen worden (in de middeldure huur of goedkope koop).

De verhoudingen voor het hele project in prijsklassen wordt als volgt: 50% sociale huur door een toegelaten instelling (woningcorporatie) om als contramal te dienen voor de wijk Stenfert in Dieren, 20% overig betaalbaar (middeldure huur of koop tot € 355.000,-, de voorkeur van de gemeente is om ruim onder deze maximale grenzen te blijven) samen zorgt dit voor 70% aan betaalbare woningen en daarnaast 30% duur (huur vanaf € 1026,- of koop vanaf € 355.000,-).

Daarnaast staat in het woonprofiel van Dieren-West (bijlage 1 van de woonvisie) een behoefte aan levensloopgeschikte appartementen benoemd, dat is voor deze locatie dan ook het uitgangspunt.

Met de ontwikkeling van deze locatie zien we kansen om bij te dragen aan de grote woningbouwopgave waar de gemeente Rheden voor staat. Binnen de hier genoemde kaders streven we daarbij naar een optimale inpassing van zowel appartementen, Tiny houses als een natuurtuin. Om elke functie voldoende plek te kunnen bieden binnen de locatie en voldoende rekening te kunnen houden met de omgeving zien wij hier mogelijkheden voor maximaal 50 appartementen en maximaal 10 Tiny houses.

Concrete kaders woningbouw

- Het aantal appartementen op deze locatie is maximaal 50;
- 50% sociale huurwoningen door een toegelaten instelling (woningcorporatie);20% middeldure koop of huurwoningen;
- 30 % dure koop- of huurwoningen (huur boven € 1026,- of koop vanaf € 355.000,-);
- Levensloopgeschikte appartementen;
- Zelfbewoningsplicht voor koopwoningen;
- Doelgroepenverordening woningbouw voor huurwoningen tot € 1026,- van toepassing;
- Duurzaamheidsscore van BREAAM: 'very good' (of een vergelijkbare score van een ander meetinstrument)
- Gelet op grote woningproblematiek is een volwaardig programma, binnen de mogelijkheden op de kavel, gewenst.

Meekoppelkansen

- Vooral de integrale wijkaanpak Dieren Stenfert heeft een relatie voor woningbouw met deze locatie.

PIJLER TINY HOUSES

Zoals de woonvisie 2020-2026 "Samen wonen in Rheden" al aangeeft zijn vernieuwende woonvormen een niche in de woningmarkt. De gemeente wil graag een aantal kleinschalige initiatieven van de grond laten komen. Tiny houses zijn daarbij veel genoemd waarbij bewoners kiezen voor een andere manier van wonen en leven. Binnen de gemeente is een lijst beschikbaar met mensen die hierin geïnteresseerd zijn. Waarbij we bij de gronduitgifte evenwel rekening zullen moeten houden met het gelijkheidsbeginsel zoals door hoogste rechtscollege de Hoge Raad d.d. 26-11-2021 is bepaald. Vaak zie je bij Tiny houses ook gezamenlijke voorzieningen (bijvoorbeeld moestuin of schuurtje voor materialen). Gelet hierop is vragen we voor de Tiny houses de ontwikkelaar om collectief duurzaam wonen te faciliteren en ons mee te nemen in de aanpak hiervoor. Dit kan betekenen dat een groep gegadigden voor de Tiny houses met elkaar een plan uitwerkt om de Tiny houses te realiseren. In de woonvisie zijn Tiny houses genoemd als kleine, volwaardige en vrijstaande woningen met een vloeroppervlak van maximaal 50 m2, met een zo klein mogelijke ecologische voetafdruk. In Tiny houses wordt permanent gewoond en deze zijn dus niet bedoeld als recreatiewoning. Aangezien we kleinschalige initiatieven van de grond willen laten komen stellen we voor om maximaal 10 Tiny houses op deze locatie een plek te geven. Voorbeelden (bijvoorbeeld Apeldoorn, Klein Zuidbroek) laten zien dat een project met deze omvang kans van slagen heeft. Ten aanzien van het oppervlak van de Tiny houses willen we ook voorbeelden uit de omgeving volgen. Daarbij worden Tiny houses met een oppervlakte van 50m2 gezien als small house (bijvoorbeeld chalet) en niet als Tiny house. We willen op deze locatie graag Tiny houses met een kleine ecologische voetafdruk en daar past een oppervlakte van maximaal 35 m2 beter bij. Vaak worden Tiny houses voor een bepaalde termijn gerealiseerd. Als een soort tijdelijke functie gedurende een periode dat een

andere functie wordt uitgewerkt voor die plek. Voor deze locatie is geen andere functie voor ogen. Vandaar dat deze tijdelijkheid voor de Tiny houses hier niet van toepassing is.

Concrete kaders Tiny houses

- Het aantal Tiny houses voor deze locatie is maximaal 10;
- Tiny Houses zijn primaire, volwaardige woningen op kleine schaal. Maximaal 35 m²;
- Permanent bewoond (niet de bedoeling dat het recreatief gebruikt wordt of als 2e woning);
- Kleine ecologische voetafdruk, gelet op naastgelegen natura2000 gebied, grondwaterbeschermingsgebied etc;
- Hoeft niet ontsloten te zijn via een reguliere straat of weg (hooguit een (halfverhard) pad);
- Mobiel zijn is daarbij geen voorwaarde maar vaak een middel, zoveel mogelijk off-grid zijn, moet wel aansluiting komen op riolering;
- We gaan uit van een community. Hierbij onderzoeken we de mogelijkheid om deze Tiny houses uit te geven in een vorm van collectief duurzaam wonen;
- De Tiny houses hebben geen vast omlijnde privé buitenruimte;
- Er worden geen parkeerplaatsen gerealiseerd bij de Tiny houses zelf. Bewoners kunnen gebruik maken van een centrale parkeervoorziening bij de nieuw te bouwen woningen binnen het plangebied of aan de Admiraal Helfrichlaan.

Meekoppelkansen:

- De Tiny houses kunnen een functionele relatie krijgen met de (onderdelen van de) natuurtuin. Bijvoorbeeld op het gebied van beheer.

PIJLER NATUURTUIN

Coöperatieve vereniging Dieren-West heeft aangegeven op de voormalige hockeyvelden een natuurtuin te willen realiseren*. De raad heeft met vaststelling van de startnotitie het idee omarmd om een natuurtuin een plek te geven in het plangebied op gronden die niet benodigd zijn voor woningbouw/Tiny houses. Wanneer het Omgevingsplan en Grex, is vastgesteld als opgenomen in de Startnotitie is duidelijk welke gronden ingezet kunnen worden voor deze natuurtuin. Vanaf dat moment kan Coöperatieve vereniging Dieren-West, plannen voor de natuurtuin verder uitwerken; aannemende dat de vereniging kan gelden als enige serieuze gegadigde volgens de criteria in het Didamarrest over toepassing van het gelijkheidsbeginsel. Het Didam-arrest ziet niet alleen op aangaan van koopovereenkomsten door de overheid maar op alle privaatrechtelijke overeenkomsten zoals huur- of gebruiksovereenkomsten. Mocht onverhoopt een natuurtuin door Coöperatieve vereniging Dieren-West niet tot stand komen dan wordt gekeken naar een andere groeninvulling, of dat er mogelijk toch nog andere geïnteresseerden een invulling kunnen geven aan de natuurtuin. Er zijn zeer beperkte kaders meegegeven door het college van Burgemeester en wethouders waarbinnen de natuurtuin gerealiseerd kan worden. Deze zijn onderstaand opgenomen en bekend bij de initiatiefnemers van de natuurtuin.

Concrete kaders Natuurtuin

- In de structuurvisie voor Dieren is opgenomen dat we graag betere verbindingen maken naar het buitengebied. Om die reden zien we graag een doorgaand voetpad die de buurt verbindt met het achtergelegen bosperceel, terug in de plannen;
- De natuurtuin moet openbaar toegankelijk zijn;
- Zoveel mogelijk inheemse flora en ook meerdere standplaatsen voor langlevende bomen;
- Afstemmen op natuurwaarde en bodemkwaliteiten van de Veluwe. Dus een complementerend stukje natuur;
- behoud huidige biodiversiteit, en mogelijkheden benutten voor versterking biodiversiteit.
- Zoveel mogelijk aaneengesloten stuk grond.

Het is aan de Coöperatieve vereniging om hier te zijner tijd een invulling aan te gaan geven. Dit in overleg met de gemeente om de wensen in ideeën met elkaar af te stemmen, haalbaarheid te bezien en afspraken vast te leggen over o.a. beheer. Waarbij het voor de gemeente van belang is dat de continuïteit van de natuurtuin geborgd is.

* Coöperatieve vereniging Dieren-West heeft hiervoor een eerste ontwerp gemaakt. Hierin kregen de volgende functies een plek: ontmoeten, voedselbos, moestuin, natuurspelen, kruidenspiraal, belevingsnatuur, blotevoetenpad, bloemenveld en bestaand natuurlijk bos.

OVERIGE KADERS

1. Het plangebied biedt ruimte aan de drie pijlers: te weten woningbouw, Tiny houses en natuurtuin.
2. Als gevolg van de ligging in het grondwaterbeschermingsgebied kan maximaal 35% van het terrein worden verhard. In de praktijk betekent dit dat circa 8225m^2 beschikbaar is voor woningen, ontsluiting en parkeerplaatsen ten behoeve van de woningen en privé of collectieve buitenruimten behorende bij de woningen. De overige gronden die niet gebruikt worden voor de woningbouw kunnen ontwikkeld worden ten behoeve van de Tiny houses (gelet op de kleine ecologische voetafdruk die beoogd is) en de natuurtuin.
3. Vanuit het naastgelegen Veluwse Poort en T.V. Dieren met de bestemming (dag)recreatie wordt een hindercontour (geluid) in acht genomen van 50 meter. Hierbinnen mogen geen gevoelige bestemmingen worden ontwikkeld (woningen, geldt ook Tiny houses). De contour geldt vanaf de bestemmingsgrens (feitelijk de perceelsgrens met naastgelegen Veluwse Poort en T.V. Dieren) tot de gevels van de nieuw te bouwen woningen. Onder andere ontsluiting en parkeerplaatsen zijn wel toegestaan binnen de hindercontour. Mocht bij uitwerking van de plannen wel binnen deze contour gekomen worden dan moet met onderzoek aangetoond worden dat dit mogelijk is.
4. Er rekening moet worden gehouden dat er geen overlast plaatsvindt als gevolg van de lichtmasten op de woningen en Tiny houses.
5. De woonfunctie (pijlers woningbouw en Tiny houses) is bij voorkeur gesitueerd buiten de 50 meter contour vanaf Veluwse Poort en T.V. Dieren Zie punt 3). Hierdoor komt de woonfunctie in de strook grenzend aan de bestaande dorpsbebouwing. Waarbij geldt dat de woningbouw aan de zijde van de Admiraal Helfrichlaan is gelegen en een afronding vormt van de dorpsbebouwing met daarachter richting de bosrand de extensief gepositioneerde Tiny houses.
6. De woningbouw is gestapeld in 3 tot 4 bouwlagen met een maximale hoogte van 12/13 meter. Er is ruimte voor appartementen in minimaal twee (geschakelde) bouwvolumes. Bergingen zijn inpandig.
7. Met de positionering van de woonbebouwing wordt rekening gehouden met de aangrenzende woonpercelen voor wat betreft privacy en schaduwwerking als gevolg van de nieuwbouw. Er dient een robuuste groene buffer tussen de bestaande woningen en de nieuwe woningen gecreëerd te worden.
8. Vanaf de Admiraal Helfrichlaan is er een heldere visuele relatie met het achtergelegen gebied ten behoeve van herkenbaarheid van de locatie en sociale veiligheid in het gebied.
9. Het terrein wordt primair ontsloten vanaf de Admiraal Helfrichlaan. Er komt een secundaire ontsluiting ten behoeve van langzaam verkeer vanaf de Peter van Anrooylaan. Deze kan eveneens dienst doen als calamiteitenontsluiting. Onderzocht wordt of een (eventueel met Veluwse Poort gecombineerde) derde langzaam verkeer verbinding naar het bosgebied mogelijk is.

10. De huidige Nota parkeernormen Rheden 2015 is van toepassing, waarbij we nadrukkelijk de afwijkingsmogelijkheden willen inzetten om duurzame vormen van mobiliteit te stimuleren. Dit betekent dat de huidige parkeernormen en eisen ten aanzien van bijvoorbeeld loopafstanden tot een parkeerplaats anders ingevuld kunnen worden om alternatieve vormen van vervoer te bevorderen en het fietsgebruik aan te moedigen. Het is aan de ontwikkelende partij om dit te onderzoeken
11. Gelet op de bouwmogelijkheden op de kavel is het mogelijk dat er stikstofdepositie plaatsvindt op Natura2000 gebied de Veluwe. Dit is niet toegestaan. Er moet onderzocht worden of er mogelijkheden zijn, bijvoorbeeld door saldering of er kan een vergunningsaanvraag gedaan worden met verzoek om depositieruimte vanuit het SSRS (Stikstof registratiesysteem). Eveneens kan bezien worden of het maken van een autoluwe wijk een oplossing kan zijn in relatie tot stikstofproblematiek.
12. Bestaande bomen binnen het plangebied in de strook aan de Admiraal Helfrichlaan, in de zone langs de grens met de bestaande woonpercelen en de bosrand worden zo veel mogelijk behouden.
13. Het plan mag geen negatieve invloed hebben op het hoog monumentale Sterrenbos van de historische buitenplaats Hof te Dieren. Denk hierbij aan verstoring ten aanzien van licht en geluid. Bij voorkeur zorgt het plan ook voor een versterking van het hoog monumentale Sterrenbos.
14. Er wordt een stedenbouwkundig en beeldkwaliteitsplan opgesteld waarin de thematiek voor bebouwing en de terreininrichting ‘dicht bij de natuur’ centraal staat. Dit komt ~~bijvoorbeeld~~ **in ieder geval** tot uitdrukking in:
    a. De vormgeving, het materiaalgebruik en de kleurtoepassing
    b. De hoge duurzaamheidsscore
    c. Natuurinclusiviteit
    d. Biodiversiteit, soortenkeuze bij inrichting buitengebied
    e. Toepassing van groene daken, mogelijk in combinatie met zonnepanelen.

2.3 KADERSCHETS

Afbeelding 6: ruimtelijke verbeelding van de kaders in het plangebied.

2.4 PARTICIPATIETRAJECT

De kaders voor een ontwikkeling op de voormalige hockeyvelden zijn door de gemeente opgesteld. Hierbij is uitgegaan van diverse beleidstukken die reeds vastgesteld zijn door de gemeenteraad en als basis zijn opgenomen in deze concept kadernota. Daarnaast zijn er onder andere enkele stedenbouwkundige en verkeerskundige uitgangspunten opgenomen. Voordat er een plan wordt gemaakt, is de gemeente benieuwd wat omwonenden en andere geïnteresseerden vinden van deze kaders waarbinnen een plan gemaakt gaat worden voor deze locatie in Dieren. Vandaar dat de concept kadernota 6 weken ter inzage heeft gelegen en half december 2022 een inloopavond is georganiseerd. Naar schatting hebben ruim 50 mensen de inloopbijeenkomst bezocht. Bezoekers konden in gesprek met medewerkers en op een formulier hun reactie achterlaten. In totaal zijn er 27 reacties gekomen. Deze reacties zijn samengevat in de reactienota met hierbij de reactie van de gemeente opgenomen. Hierbij is aangegeven waarop we de kadernota hebben aangepast naar aanleiding van de reacties. Zo hebben we naar aanleiding van de reacties een maximum opgenomen voor het aantal te bouwen woningen in het plangebied en is meer duiding gegeven aan het participatietraject dat we willen dat er gevolgt wordt. De reactienota is als bijlage 1 bij deze kadernota bijgevoegd.

Met het vastgestelde kader kan in de volgende fasen invulling worden gegeven aan de uitgangspunten om het terrein te ontwikkelen ten behoeve van woningbouw, Tiny houses en een natuurtuin. Hiervoor gaan we na vaststelling van de kadernota een private partij (ontwikkelaar) bij het proces betrekken om dit verder uit te werken (zie hiervoor ook kopje vervolgstappen).

Hierbij geven we het volgende mee aan deze private partij ten aanzien van participatie, waarbij de ontwikkelende partij rekening dient te houden met hetgeen reeds is opgehaald in het eerdere traject:

Te doorlopen stappen in het participatietraject:

1. **Stakeholdersanalyse:** welke interne en externe stakeholders zijn er (denk aan college en raad, professionele belangenorganisaties, omwonenden, toekomstige bewoners)
2. **Participatieladder:** Waar bevinden de stakeholders zich op de participatieladder? Zie hieronder voor uitleg op de participatieladder. Afhankelijk van de trede waarop de stakeholders te plaatsen zijn, wordt een participatiestrategie opgesteld (verwachtingen over en weer helder)

3. **Participatiestrategie:** Bepalen participatiestrategie op basis van eerste twee punten: we verlangen van de private partij dat belanghebbenden ten minste betrokken worden volgens de eerste twee treden van de participatieladder; meeweten en meedenken. Waar mogelijk meewerken. Dat betekent dat we belanghebbenden in ieder geval infomeren en waar mogelijk ruimte bieden voor hun adviezen, meningen en ideeën. Hierbij is het wel van belang om steeds duidelijk te zijn over, in hoeverre rekening gehouden kan worden met hetgeen wordt opgehaald. Voor de natuurtuin maken we gebruik van de hoogste trede van de participatieladder; meebepalen. Dat betekent dat belanghebbenden alle ruimte krijgen om de plannen voor de natuurtuin verder uit te werken waarbij de besluitvorming uiteindelijk bij de gemeente ligt. Dit wel binnen de reeds geschetste kaders.
4. **Communicatiestrategie/communicatiekalender:** Op basis van de participatiestrategie, die aangeeft hoe stakeholders worden betrokken, wordt in de communicatiestrategie/het communicatieplan beschreven welke communicatiemiddelen worden ingezet. Het is evident dat voor meeweten andere middelen worden ingezet (bijvoorbeeld uitnodigen via website gemeente dan wel via de krant) dan voor stakeholders die meebepalen (gerichte uitnodiging, meedoen met werksessies). De strategie kan worden vertaald naar een plan en naar een kalender (wat doen we wanneer en hoe doen we het)
5. **Verslag gevoerd participatietraject:** Van de te kiezen ontwikkelaar verwachten we dat alle stappen uiteindelijk verwerkt worden in een verslag dat als basis dient voor het vervolg. In dit verslag worden ook de wijzigingen als gevolg van het doorlopen proces weergegeven.

2.5 FINANCIEEL KADER

Uitgangspunt is dat de ontwikkeling voor de gemeente minimaal financieel haalbaar is. Uit de eerste globale berekeningen blijkt dat dit mogelijk is. Dit betekent dat de opbrengsten hoger zijn dan de kosten. De

opbrengsten bestaan in dit geval uit de verkoop van uitgeefbare grond ten behoeve van woningbouw en Tiny houses. De kosten bestaan uit de boekwaarde, sloopkosten, kosten bouw- en woonrijp en plankosten.

Naarmate de stedenbouwkundige plannen verder zijn uitgewerkt kunnen de berekeningen ook gedetailleerder worden. Bij ieder besluitstuk zal verder worden ingegaan op financiële haalbaarheid.

3. VERVOLGSTAPPEN

Doorkijk in proces;

Met vaststelling van de kadernota is de opgave helder voor de realisatie van het plangebied. De kadernota geeft de randvoorwaarden voor de verdere ontwikkeling van het gebied. Het is een locatiepaspoort van de ontwikkelmogelijkheden. We kiezen er voor om in een vroeg stadium een private partij (ontwikkelaar) bij het proces te betrekken. Hiermee kunnen we voor deze opgave gebruik maken van de capaciteit, ervaring en kennis die bij een ontwikkelaar aanwezig is. Om tot de partij te komen die past bij de opgave houden we een tender om een partner te selecteren om het plan verder mee uit te werken.

Deze plek, zo aan de rand van de Veluwe leent zich er echt voor om een mooie, duurzame wijk te worden die op de toekomst is voorbereid. De pijlers die op deze plek moeten komen vragen om een groene en duurzame inpassing. Inzetten op elektrisch vervoer en deelauto wordt nadrukkelijk naar gekeken voor deze plek in Dieren. Dit zal dan ook een leidend principe zijn in de uitvraag voor de partnerselectie.

We zoeken een partner die hierin het voortouw neemt om deze planontwikkeling verder uit te werken. Dat betekent voor deze locatie dat de private partij met belanghebbenden en de gemeente tot een stedenbouwkundig plan komt. Belanghebbenden worden betrokken bij en mogen meedenken bij het opstellen van het stedenbouwkundig plan. Vervolgens worden de vervolgstappen genomen als opgenomen in de Startnotitie en in deze Kadernota onder 1.3 Proces.

Reactienota

Behorend bij kadernota voormalige hockeyvelden Admiraal Helfrichlaan te Dieren

Inleiding

De kadernota schetst de ambitie en uitgangspunten voor de herontwikkelingsopgave in woord en beeld. In deze kadernota zijn de gemeentelijke/beleidsmatige kaders en vereisten vanuit wet- en regelgeving opgenomen waar rekening mee gehouden moet worden bij uitwerking van de plannen. De kaders hebben 6 weken ter inzage gelegen en er is een inloopavond georganiseerd op 14 december 2022, waar eenieder vragen kon stellen over de concept kadernota. Een belangrijk onderdeel van de kadernota is de beschrijving van het ambitieniveau voor de herontwikkelingsopgave, vertaald in kwantitatieve en kwalitatieve ambities die als leidraad gelden voor uitwerken van het plan.

De periode van terinzagelegging was van donderdag 8 december 2022 tot en met woensdag 18 januari 2023. Van de terinzagelegging is een kennisgeving gepubliceerd in het Gemeenteblad en in de Regiobode. Gedurende deze periode was er de gelegenheid om reacties in te dienen.

Tijdens de termijn zijn 27 reacties binnengekomen. Deze nota doet verslag van de reacties. De reacties zijn daarbij kort samengevat weergegeven. Ernaast staat een reactie die bij vaststelling van de nota geldt als reactie van de gemeenteraad. De concept kadernota is aangepast naar aanleiding van de reacties. De definitieve kadernota met de reactienota is aan het college voorgelegd om voor te leggen aan de gemeenteraad ter vaststelling.

Korte weergave van de reacties en beantwoording door de gemeente

Volgnr	*Korte weergave reactie*	*Beantwoording door de gemeente*
1		
	Zeer geïnteresseerd in dit project en wil graag bij de groep gegadigden horen om een plan uit te werken voor de realisatie van dit project met tiny houses.	Staat op onze lijst als geïnteresseerde voor de tiny houses. De mensen die op deze lijst staan houden we op de hoogte van het vervolg. Voor de ontwikkeling op de voormalige hockeyvelden gaat de gemeente na vaststelling van de kadernota een private partij (ontwikkelaar) bij het proces betrekken om dit verder uit te werken. Voor de Tiny houses vragen we deze ontwikkelaar collectief duurzaam wonen te faciliteren en ons mee te nemen in de aanpak hiervoor. Hoe zij dit verder vorm gaan geven is nog niet bekend. Dat volgt in de volgende fase. We gaan wel kijken hoe en of de al aangemelde geïnteresseerde mensen een plek kunnen krijgen in dit project.
2		
1.	Het is goed om hier beperkt woningbouw te plannen. Het is wel jammer dat (ontwikkelende) partijen, die hier veel in het verleden veel tijd en aandacht hebben besteed volledig worden genegeerd en ook nooit fatsoenlijk te woord zijn gestaan. Helaas staat de gemeente Rheden bekend om zijn ondernemersonvriendelijk beleid.	U heeft op 3 januari 2018 een brief verzonden met uw kenmerk 001/kw/etb. In ons zaaksysteem is deze brief on zaaknummer 619762. In deze brief geeft u het volgende aan: *In het verleden hebben Reinbouw B.V. te Dieren in samenwerking met Stable International ons al eens gepresenteerd voor het College met een grootschalig plan voor deze locatie. Helaas is dat op niets uitgelopen. Desondanks zouden wij graag in aanmerking komen om ons te presenteren dan wel op de (short) list te komen van potentieel geïnteresseerde bedrijven voor deze locatie.* Naar aanleiding van uw verzoek is telefonisch contact met u opgenomen en bent u geïnformeerd over vervolgprocedure. Voor het vervolg gaat de gemeente na vaststelling van de kadernota een private partij (ontwikkelaar) bij

		het proces betrekken om dit verder uit te werken. Hiervoor organiseren we een tender waar u ook aan deel kunt nemen.
2.	Woningbouwplannen is goed alleen de wijze waarop de gemeente Rheden die hier presenteert stemt tot weinig tevredenheid.	Wat vervelend dat u dit vindt. We volgen een proces waarin we de omgeving graag meenemen. Als gemeente behartigen we het algemene belang, dit kan strijdig zijn met individuele inzichten. Met de kadernota en de bijbehorende inloopavond (die in december 2022 heeft plaats gevonden) geven we iedereen de ruimte om inspraak te hebben en te reageren op de plannen. In de vervolgfasen worden de plannen verder uitgewerkt en daar wordt de omgeving bij betrokken.
3.	Nergens staat het aantal wooneenheden genoemd en dat is toch wel belangrijk om een exact beeld te kunnen noemen.	In de kadernota zal een maximum aantal woningen worden opgenomen van 50 appartementen en maximaal 10 tiny houses. *Deze reactie is aanleiding om de Kadernota aan te passen t.a.v. de hoeveelheid woningen.*
4.	Het percentage sociale woningbouw is extreem hoog, de gemeente Rheden is naast Oost-Groningen al een van de gebieden met de hoogste sociale woningbouw percentages.	De gemeente Rheden heeft 29% sociale huurwoningen via woningcorporaties. Er zijn gemeenten met een lager percentage maar ook gemeenten met een hoger percentage. Vanuit het rijk wordt aangedrongen op een percentage van 30% sociale huurwoningen in elke gemeente. Op dit moment wordt de woondeal Arnhem-Nijmegen aangepast en daar is dit percentage van 30% per gemeente ook in opgenomen. Dit geldt voor alle 18 gemeenten in de regio. Wanneer het woningaantal groeit in een gemeente moet het aantal sociale huurwoningen meestijgen. Vandaar dat Rheden ook inzet op het toevoegen van sociale huurwoningen.
5.	Waar Dieren om schreeuwt is fatsoenlijke appartementen voor de bevolking van 65/70+. Aangezien er in Dieren nauwelijks of niets te vinden is blijft deze groep veel langer dan noodzakelijk in hun veel te grote woningen wonen wat een doorstroom beperkt.	Binnen dit project sturen we op levensloopgeschikte appartementen in verschillende prijsklassen. Daarmee wordt voldaan aan de vraag van inwoners en kan er doorstroming plaats vinden.
6.	In Dieren is ook nauwelijks of geen aanbod in de categorie boven vogelplantsoen-wijk woningen, ook hierdoor wordt de doorstroom van deze groep, veelal jongeren, die een volgende stap willen zetten ernstig beperkt.	Met de appartementen in verschillende prijsklassen is er ook ruimte voor starters in de woningen van dit project.
7.	In de toelichting staat dat de Stenfert wijk gesloopt wordt om vervolgens dan deze mensen hier een plekje te geven, hoe zo duurzaam. Los van het feit dat het absoluut niet duurzaam is om zaken te slopen en nieuw op te bouwen is het inmiddels toch ook wel bewezen dat een verplichte mix van diverse inkomensklasse in een klein gebied niet werkt. Niemand van de groepen voelt zich hier prettig bij, waarom dan deze achterhaalde politiek weer proberen	De wijk Stenfert wordt niet gesloopt. We beogen een uitruil van sociale huurwoningen. Wanneer we binnen dit project sociale huurwoningen kunnen toevoegen is er de mogelijkheid om in Stenfert de woningen duurder te verhuren of betaalbaar te verkopen zodat er meer variatie in de wijk ontstaat. Het gaat niet alleen om het mixen van prijsklassen van woningen. Voor Dieren Stenfert wordt in de hele breedte van de samenleving op verbetering ingezet.

	nieuw leven in te blazen.	Denk hierbij ook aan werk, inkomen, onderwijs, samenredzaamheid, eenzaamheid, versterking van de buurt in zijn geheel.
8.	Mocht er dan extra aandacht zijn voor bepaalde groepen dan is een woonzorg-complex voor bijvoorbeeld demente ouderen, meestal ook 2 a 3 laags een betere invulling, immers de vraag naar deze woonvormen stijgt enorm met de steeds ouder wordende bevolking en er is niet heel vaal aanbod in Dieren voor deze groep.	Op dit moment wordt er gewerkt aan een nieuwe woonzorgvisie. De vraag (ook in de toekomst) en het aanbod voor specifieke doelgroepen (waaronder dementerenden) wordt daarbij in beeld gebracht. Op basis daarvan wordt bekeken wat er nog extra nodig is voor specifieke doelgroepen in de gemeente en waar daar mogelijkheden liggen.
9.	Tiny-houses is inmiddels ook een volledig achterhaald concept gebleken omdat de kwaliteit van de woningen en het bijhouden van de omgeving leidt tot een kwalitatief laagwaardige omgeving. Ook moeten de huisjes al snel weer opgeknapt worden en is daardoor weinig duurzaam. Helaas blijkt ook dat niemand zich echt verantwoordelijk voelt voor onderhoud hiervan met alle negatieve effecten tot gevolg.	Er is een groep mensen die graag in een tiny house willen wonen. Bij de gemeente hebben we een lijst met ongeveer 50 geïnteresseerde mensen waarvan een deel ook bij de informatieavond aanwezig was om nogmaals hun interesse kenbaar te maken. Ook na de informatieavond hebben we nog diverse nieuwe aanmeldingen ontvangen. Voor wat betreft onderhoud en verantwoordelijkheid kunnen er op een later moment wanneer er meer bekend is over het project nog afspraken worden gemaakt die worden vastgelegd in een contract of iets soortgelijks.
10.	Vandaag de dag is gebleken dat sociale woningbouw niet financieel verantwoord ontwikkeld kan worden, zeker niet als er ook nog hoge eisen gesteld worden aan de milieuaspecten. Wie gaat deze rekening betalen, komt dat tekort dan weer indirect terecht bij de inwoners van de gemeente Rheden? De opmerking dat het plan een financiële plus oplevert voor de gemeente Rheden is volledig gestoeld op drijfzand. Zeker in de huidige economie waarbij een kleine rentestijging al enorme gevolgen heeft voor woningbouwontwikkelingen, los van de enorme prijsstijgingen van de bouwmaterialen. Met zoveel sociale woningbouw en lage prijsklassen van de overige woningen is het plan al financieel onhaalbaar en biedt het ook geen enkele mogelijkheid om met dit programma nog iets te sturen.	Uitgangspunt is dat het project minimaal financieel haalbaar is. In de haalbaarheidsfase zullen mede op basis van dit uitgangspunt de stedenbouwkundige plannen verder worden uitgewerkt. Mocht het plan niet financieel haalbaar zijn dan is het aan de gemeenteraad om hier een keus in te maken.
11.	Een doorsteek voor langzaam verkeer van de Peter van Anrooylaan naar dit gebied en vice versa is niet echt logisch. Er is geen verkeer dat van of naar deze locatie over de Peter van Anrooylaan rijdt want hier is geen enkele noodzaak toe, geen enkele voorziening is hierdoor voor mensen makkelijker of beter te bereiken. ‘s Avonds kan deze doorsteek niet verlicht worden vanwege de uilen en vele vleermuizen die dan verstoord worden dus wordt het ook nog sociaal onveilig daar.	De doorsteek voor langzaam verkeer dient als verbinding van de wijk met het projectgebied. Deze verbinding kan in sommige situaties een betere, kortere route zijn voor fietsers en voetgangers van en naar het projectgebied (bijvoorbeeld richting het Callunaplein). Daarnaast worden langzaam en gemotoriseerd verkeer ontvlecht en biedt de verbinding een aantrekkelijke toegang tot het gebied, ook voor bezoekers van de natuurtuin en het Hof te Dieren. Het pad zou ook ingevuld kunnen worden met een karakter vergelijkbaar met de Eykmanlaan, waar geen verlichting is. In de vervolgfase wordt dit verder uitgewerkt.

12.	Op dit moment leven en foerageren heel veel verschillende dieren in dit gebied. Uilen, vleermuizen, das, edelhert, konijnen en vele andere (beschermde) vogelsoorten. Dit punt is wel onderbelicht in de kadernota welke maatregelen getroffen worden ander dan een natuurtuin/bos.	Natuurinclusief ontwerpen en inrichten worden als uitgangspunt gehanteerd. Momenteel wordt er nog seizoensgebonden ecologisch onderzoek uitgevoerd op de locatie. Mede afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek worden specifieke soortgerichte maatregelen voorgesteld. De kadernota heeft als doel het formuleren van kaders waarbinnen een herontwikkeling kan plaatsvinden. Specifieke maatregelen behoeven nog een nadere uitwerking en zijn daardoor niet opgenomen in de kadernota.
13.	Er wordt nu een opmerking gemaakt van dat Coöperatieve vereniging Dieren West de natuurtuin gaat aanleggen/beheren maar tevens wordt er ook opmerking geplaatst dat het met Didam-arrest in achterhoofd nog de nodige slagen om de arm gehouden moeten worden. Als dit niet doorgaat met de Coöperatieve vereniging dan is de huidige omschrijving wel boterzacht en kan het nog alle kanten omgaan met het stuk dat voor natuurtuin is gereserveerd.	Keuze voor een natuurtuin heeft Raad in Startnotitie al gemaakt. Hierin is opgenomen dat mocht onverhoopt een natuurtuin door Coöperatieve vereniging Dieren-West niet tot stand komen dan wordt gekeken naar een andere groeninvulling, of dat er mogelijk andere geïnteresseerden een invulling kunnen geven aan de natuurtuin.
14.	Er staat dat de Tiny-houses geen last mogen hebben van de verlichting op het sportveld, betekent dat de locatie al bekend is (grenzend aan de tuin van de bewoners aan de Peter van Anrooylaan)? Als dit zo is dan dient het ook ingetekend te worden. Ook heeft de hele kavel te maken met de verlichting van de tennisbanen dus niet geheel duidelijk is waarom hier alleen specifiek Tiny-houses is genoemd.	Het Activiteitenbesluit kent geen uitputtende regels voor lichthinder, slechts een zorgplicht. Strikte normen voor kunstmatige verlichting in de vorm van afstandsbepalingen zijn niet vastgelegd in wetgeving. Daarom wordt vaak aansluiting gezocht bij de richtlijn voor lichthinder van de NSVV. De richtlijn bestaat uit een algemeen deel met grenswaarden en een deel met betrekking tot buitensportverlichting die verwijst naar de algemene grenswaarden. Grenswaarden worden bepaald door de zone waarin de gehinderden zich bevinden, niet door de positie van de lichtbronnen. Een lichthinderonderzoek kan als handvat dienen om te bezien of de richtafstand van 50 meter uit de VNG-publicatie 'Bedrijven en milieuzonering' voor tennisbanen met verlichting hier van toepassing is.
15.	Nu vinden er vele activiteiten plaats rondom tennisbaan (Veluwse Poort) die ook het nodige geluid tot gevolg hebben, met de komst van de padelbanen zal het niet minder worden. Nu hoort de buurt (op grote) afstand al veelvuldig dat er activiteiten plaatsvinden. Op het moment dat hier een woonwijk komt zal deze wijk hier echt iets van gaan horen. Kan deze ondernemer dan zo zijn deuren gaan sluiten en betekent dit ook einde van de tennisbanen op deze locatie?	In de VNG-brochure wordt voor wat betreft het aspect geluid een richtafstand van 50 m tot aan de gevel van een geluidgevoelige bestemming aanbevolen. Hier kan gemotiveerd van worden afgeweken. Voor padel is de richtafstand geluid van tennisbanen niet geschikt door een verschil in geluiduitstraling. Dit is aangegeven in de nieuwe Handreiking Padel en Geluid (januari 2023). Onderzocht moet worden welke afstand tussen woningen en de tennis-/ padelbanen aangehouden moet worden om een goed woon/leefklimaat te borgen. Met de voorgenomen ontwikkelingen komen de dichtstbijzijnde gevels van gevoelige objecten natuurlijk dichterbij te liggen. Gelet op wat Veluwse poort

		mag doen voor wat betreft activiteiten verwachten we niet dat dit beperkingen zal opleveren.
		Conclusie: De reactie is aanleiding om de kadernota aan te passen.
3.	Beheerder Buitengewesten Stichting Twickel Kantoor buitengewesten stichting Twickel	
1	In uw kadernotitie schrijft u dat u met het naastgelegen rijksmonument en natura 2000 gebied genaamd landgoed Hof te Dieren rekening gaat houden. U geeft echter nergens aan wat u daarmee bedoeld. De Oostlaan, waar uw project direct aan grenst is een stadhouderlijke laan met aanliggend bossen aan weerzijde. Wij willen u dan ook dat u de bosdelen gelegen tussen uw projectgebied behoud en aanvult. Met een rustige overgang naar de toekomstige bebouwing. Dus een brede bos-zone die langzaam overgaat naar een boomweide met poelen en natuurgrasland en aldaar aansluit op bijvoorbeeld uw wensen aangaande een voedselbos met aanliggend de nieuwe bebouwing. We pleiten er dus voor om de overgang naar de Oostlaan zo groen en rustig mogelijk te maken.	In de kadernota staat dat het plan geen negatieve invloed mag hebben op het hoog monumentale Sterrenbos van de historische buitenplaats Hof te Dieren dat het (toekomstige) plan bij voorkeur zorgt voor een versterking van deze elementen. De kadernota is bedoeld voor het meegeven van kaders, het is aan de initiatiefnemer om aan te geven hoe dit wordt ingevuld. Behoud en aanvulling van de bosdelen gelegen tussen het projectgebied is inderdaad een mogelijke optie, maar misschien zijn er meer oplossingen denkbaar. E.e.a. zal bij een concreet plan zorgvuldig worden beoordeeld door o.a. de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit.
2	Uw noemt als secundaire verbinding voor uw initiatief de toegang via Hof te Dieren. Aan zich snappen wij u wens. Echter hebben wij al drie ingangen vanuit de rand van de Dierense bebouwing via gemeentelijke groenstroken naar de Oostlaan. Deze ingangen met klaphek en openstellingsbebording zijn geheel voor rekening van ons als landgoed. De bewoners hebben daarachter wel de lusten maar dragen niet de lasten. Wij stellen dan ook voorwaarden aan een recreatieve verbinding. Voor de drie bestaande ingangen plus de door u gewenste nieuwe ingang zullen dan ook afspraken qua beheerkosten moeten worden gemaakt. Een billijke eis naar ik aanneem. Verder zou de ontwikkeling van de aankoop scouting en een deel van de sportvelden aldaar die wij al eerder aan u hebben gesteld meegenomen worden in een te maken overeenkomst. Wij zien hier kansen voor een mooie entree naar de Veluwe een locatie voor de scouting en een natuurveld met een natuurspeelplaats en/of natuurcamping.	Goed om te lezen dat u hiervoor open staat. Voor verdere mogelijkheden hoe dit ingevuld zal gaan worden zullen we nader met u in contact treden.
3	Graag willen we dat u in de nota vastlegt welke afstand er minimaal aan bos/groenzone naar de Oostlaan moet worden gerealiseerd binnen het projectgebied. Wij denken aan een zone van 75 meter. Hierdoor is de onrust in geluid en licht die uit de nieuwe woonwijk gaat komen niet zo verstorend voor het natura 2000 gebied. Hierbij geldt hoe groter de afstand hoe minder de verstoring.	Door bij de inrichting rekening te houden, zoals het behouden van structuren en huidige groene waarden (zuidelijke terreindeel t.o.v. Natura 2000, bestemmen als groen/ natuur) en behoud of extra creëren van bijvoorbeeld sterke bufferzones in de randen van het terrein kunnen daarmee op voorhand eventuele negatieve externe effecten van verlichting, geluid etc. voorkomen

		worden op Natura 2000 gebied de Veluwe. De daadwerkelijke breedte van de zone vergt nog een nadere specifieke uitwerking.
4	In de kadernota heeft u het over maximale bouwhoogte van 13 meter. Wij begrijpen u wens van meerdere bouwlagen maar deze zouden dan wel gesitueerd moeten worden langs de bestaande wegen, dus op ruime afstand van het natura 2000 gebied. Een hoog gebouw verstoort namelijk meer dan een laag gebouw in geluid en vooral licht.	In de kadernota is al het volgende opgenomen onder overige kaders punt 5: De woonfunctie (pijlers woningbouw en Tiny houses) is bij voorkeur gesitueerd buiten de 50 meter contour vanaf Veluwse Poort en T.V. Dieren). Hierdoor komt de woonfunctie in de strook grenzend aan de bestaande dorpsbebouwing. Waarbij geldt dat de woningbouw aan de zijde van de Admiraal Helfrichlaan is gelegen en een afronding vormt van de dorpsbebouwing met daarachter richting de bosrand de extensief gepositioneerde Tiny houses. Dit sluit aan bij wat u aangeeft.
5	Wij pleiten ervoor om de cultuurhistorische commissie om advies te vragen hoe het rijksmonument Hof te Dieren met de door u gewenste ontwikkeling kan worden versterkt/verbeterd.	Dit kan worden opgepakt als er een meer concreet voorstel voor de invulling ligt.
6	Graag specifieker aandacht in de kadernota voor licht en geluid verstoring naar het natura 2000 gebied.	Dank voor dit aandachtspunt. Hierop wordt de kadernota aangepast.
		Conclusie: De reactie is aanleiding om de kadernota aan te passen.
4.		
1	Wil graag in een tiny house wonen. Niet als lid van een community of iets in groepsverband. Wil graag hergebruik en eerder kiezen voor een oude chalet of bus en die woon geschikt maken als woning.	Staat op onze lijst als geïnteresseerde voor de tiny houses. De mensen die op deze lijst staan houden we op de hoogte van het vervolg. Voor de ontwikkeling op de voormalige hockeyvelden gaat de gemeente na vaststelling van de kadernota een private partij (ontwikkelaar) bij het proces betrekken om dit verder uit te werken. Voor de Tiny houses vragen we deze ontwikkelaar collectief duurzaam wonen te faciliteren en ons mee te nemen in de aanpak hiervoor. Hoe zij dit verder vorm gaan geven is nog niet bekend. Dat volgt in de volgende fase. We gaan wel kijken hoe en of de al aangemelde geïnteresseerde mensen een plek kunnen krijgen in dit project.
2	Ook las ik dat jullie het meer voor langere duur zien, is het perceel dan te koop of gaat het dan om huur?	Zie antwoord hiervoor.
5.		
1	Heeft interesse in tiny houses.	Staat op onze lijst als geïnteresseerde voor de tiny houses. De mensen die op deze lijst staan houden we op de hoogte van het vervolg. Voor de ontwikkeling op de voormalige hockeyvelden gaat de gemeente na vaststelling van de kadernota een private partij (ontwikkelaar) bij het proces betrekken om dit verder uit te werken. Voor de Tiny houses vragen we deze ontwikkelaar collectief duurzaam wonen te faciliteren en ons mee te nemen in

		de aanpak hiervoor. Hoe zij dit verder vorm gaan geven is nog niet bekend. Dat volgt in de volgende fase. We gaan wel kijken hoe en of de al aangemelde geïnteresseerde mensen een plek kunnen krijgen in dit project.
2	Het lijkt er op dat de Coöperatieve vereniging Dieren-West de natuurtuin gaat realiseren. Worden toekomstige bewoners hier ook bij betrokken, zowel wat betreft het uitwerken van plannen en daarna het beheer van de tuin?	Aanleg en beheer Natuurtuin is volgend op de woningbouw-ontwikkeling en wordt daarom later pas uitgewerkt. Ook toekomstige bewoners kunnen zich als lid aanmelden bij de vereniging D-W.
6.		
1	Heeft interesse in tiny houses. Is al ingeschreven op de lijst voor interesse in alternatief wonen in de gemeente Rheden. Vraagt zich af of dit het enige is wat ze moet doen om in aanmerking te komen voor de tiny houses en op de hoogte te blijven.	Staat op onze lijst als geïnteresseerde voor de tiny houses. Op dit moment is geen verder actie nodig. De mensen die op deze lijst staan houden we op de hoogte van het vervolg.
7.		
1	Wil graag stukjes grond kopen om daar tiny houses neer te zetten.	Voor de ontwikkeling op de voormalige hockeyvelden gaat de gemeente na vaststelling van de kadernota een private partij (ontwikkelaar) bij het proces betrekken om dit verder uit te werken. Voor de tiny houses vragen we deze ontwikkelaar collectief duurzaam wonen te faciliteren en ons mee te nemen in de aanpak hiervoor. Hoe zij dit verder vorm gaan geven is nog niet bekend. Dat volgt in de volgende fase.
8.	Namens het Bestuur van de Coöperatieve Vereniging Dieren-West	
1	De visie van de gemeente op de differentiatie/verdeling van sociale huur en andere woningen dient in de Kadernota nader toegelicht te worden. Dieren-West heeft al 45% (sociale) huurwoningen. Wat maakt dat Dieren-West nu al in dit licht ruimte dient te maken, zonder dat er wordt aangegeven dat er commitment met woningcorporaties bestaat. De differentiatie-oplossing in Kadernota dient nader te worden toelicht. Het is van belang dat de gemeente samen met de cv D-W en de direct omwonenden gaat onderzoeken hoe met succes de integratie van een groep meer kwetsbare bewoners, met mogelijk bijbehorende problematiek, kan worden gepositioneerd in een deel van Dieren-West, met de bestaande bewonersgroep. Daarbij moet worden nagegaan onder welke voorwaarden een sociale segregatie tussen bestaande bewoners en nieuwkomers kan worden voorkomen.	Wanneer we binnen dit project sociale huurwoningen kunnen toevoegen is er de mogelijkheid om in Stenfert de woningen duurder te verhuren of betaalbaar te verkopen zodat er meer variatie in de wijk ontstaat. Denk aan een uitruil van sociale huurwoningen. Het gaat hierbij niet alleen om het percentage sociale huur in een wijk maar ook de verdeling over de wijk. In Dieren Stenfert zijn de sociale huurwoningen geclusterd. In Dieren West zijn de sociale huurwoningen veel meer verdeeld over de wijk. Het is nog te vroeg om ervan uit te gaan dat segregatie ontstaat. De wijk Stenfert is kwetsbaar, niet alle inwoners zijn kwetsbaar.
2	Aanvankelijk is de indruk ontstaan dat de Tiny Houses een tijdelijke status zouden krijgen, maar in de Kadernota worden ze geherdefinieerd als zijnde permanente woningen. Wat dit voor effect heeft op het oorspronkelijke "drie pijier plan", het te kunnen benutten terreindeel, wat privacy is en wat openbaar	Op een later moment wanneer er meer bekend is over het hoe en wat worden er nog afspraken gemaakt en vastgelegd. Ook ten aanzien van bijvoorbeeld het parkeren moet nog bezien worden waar dit een plek gaat krijgen. Dit is

	terrein en de inpassing daarvan in het terrein, blijft onbenoemd. Het gevaar bestaat dat de parkeervoorzieningen voor deze woningen worden verlegd naar de Admiraal Helfrichlaan, waar een parkeerverbod geldt aan beide zijden van de straat. Het willen wegzetten van dit onderdeel in CPO-achtige (collectief particulier opdrachtgeverschap) ontwikkelmodel kan, met de huidige formulering, te gemakkelijk een voor omwonenden zorgwekkende aangelegenheid worden.	uitwerking die nog plaats gaat vinden. In de kadernota is aangegeven dat ze niet tijdelijk worden.
3	Over het totaal aantal te realiseren wooneenheden wordt niet gesproken. Wel wordt de indruk gewekt dat is gerekend met wat nodig is voor een beoogde gunstige grondexploitatie voor de gemeente. Over de aantallen wooneenheden en de kwalitatieve invulling moet openheid worden geboden.	Om meer helderheid te geven over de opgave zal in de in de kadernota een maximum worden opgenomen van 50 appartementen en maximaal 10 tiny houses. De kadernota geeft alleen op hoofdlijnen de ambities en randvoorwaarden weer. De stedenbouwkundige opgave volgt in een volgende fase in het planproces. *Deze reactie is aanleiding om de Kadernota aan te passen t.a.v. hoeveelheid woningen.*
4	Mede in het licht van voorgaande, het perspectief voor de omliggende bebouwing en doelgroepen, ontbreekt het kunnen vertrouwen op een aanvaardbaar te bereiken stedenbouwkundig plan.	Zie antwoord hiervoor.
5	Het te ontwikkelen omgevingsplan is niet gerelateerd aan de heersende bestemmingsplannen van het omliggend gebied. Opmerkelijk is hierbij dat bij punt veertien van de 'Overige Kaders', de gestapelde woningbouw in 3 tot 4 lagen met een bouwhoogte van 13 meter, niet nader wordt toegelicht als horende bij de gedefinieerde beeldkwaliteit van dit ontwikkelgebied. Deze onduidelijkheid zet appartementenbouw direct in een kritisch daglicht.	Het oorspronkelijke bestemmingsplan is afgestemd op de huidige situatie en vormt geen vaststaand kader bij de beoordeling van een nieuwe ontwikkeling. Voor de locatie wordt in de toekomst een nieuw bestemmingsplan of omgevingsplan opgesteld op basis van de voorgenomen ontwikkeling, hierbij vindt opnieuw een stedenbouwkundige afweging plaats en worden voor het gebied beeldkwaliteitseisen opgesteld.
6	De vrije vertaling van de parkeernorm is te onduidelijk en krijgt met de suggestie van spreiding elders, een surrealistisch beeld. Verwacht mag worden dat er een vertaling wordt gegeven in aantallen parkeerplaatsen, het terreinbeslag en de positionering daarvan, met inbegrip van het aantal te verplaatsen parkeerplaatsen naar elders in de wijk met bijbehorende parkeeroverlast.	Het aantal parkeerplaatsen volgt uit het woonprogramma dat pas in een later stadium gekozen wordt. De positionering van het parkeren op het terrein wordt zoveel mogelijk geconcentreerd, dicht bij de Admiraal Helfrichlaan. Over het algemeen geldt ook voor de reguliere woningen dat de parkeervoorzieningen, ontsluiting en wegenstructuur binnen het plangebied zodanig worden ontworpen dat het autogebruik voor korte afstanden zo veel mogelijk wordt ontmoedigd. Een lagere parkeernorm wordt alleen gehanteerd als deze in de praktijk ook echt kan werken. Het uitgangspunt is om de parkeerbehoefte van de ontwikkeling niet naar de wijk te verplaatsen.

7	Een realistische doorkijk op de haalbaarheid van de ingeschatte hoge bouw-ambitie m.b.t. de duurzaamheidsscore ontbreekt. Het ontwikkelgebied ligt tegen een Natura 2000-gebied aan en levert beperkingen op om de woningen onder meer duurzaam te kunnen verwarmen.	Het uitgangspunt voor de woningbouw is opgenomen in de kadernota. Namelijk BREAAM score 'very good'. Hoe daar invulling aan te geven is aan de ontwikkelende partij.
8	Ten aanzien van het opportunistisch gestelde kader ten aanzien van de stikstofdepositie, verwachten wij dat de geschetste benadering achterhaald is en dat de huidige regelgeving verregaande beperkingen voor de ontwikkeling van dit gebied gaat geven. Hierover zou in de Kadernota meer in detail uitgeweid moeten worden.	Er is een uitdaging ten aanzien van stikstofdepositie op het naastgelegen natura 2000 gebied en ontwikkeling van het plangebied. Hoe groot de stikstofdepositie is hangt af van het uiteindelijke stedenbouwkundige plan en woningbouwprogramma. We zijn ervan bewust dat gelet op de ligging van het plangebied dit een belangrijk aandachtpunt is bij de uitwerking van de plannen.
9	Het vroegtijdig "vermarkten" van de projectontwikkeling, als reactie op de beperkte kennis en ervaring binnen de gemeente, stelt ons niet gerust. De Kadernota dient aan te geven op welke wijze de gemeente tijdens de projectontwikkeling haar sturende en besluitvormende rol invult. Opvallend hierbij is het onvermeld blijven van een samenwerking met een woningcorporatie (bijvoorbeeld Vivare) en private partij (ontwikkelaar). Het ontstane beeld hierover leidt tot ongerustheid als gevolg van een niet aangehaakte wijk bij de ontwikkeling en realisatie van de uiteindelijke plannen.	In de concept kadernota staat op pagina 13 onder vervolgstappen het volgende: *We kiezen ervoor om in een vroeg stadium een private partij (ontwikkelaar) bij het proces te betrekken. Hiermee kunnen we voor deze opgave gebruik maken van de capaciteit, ervaring en kennis die bij een ontwikkelaar aanwezig is. Om tot de partij te komen die past bij de opgave houden we een tender om een partner te selecteren om het plan verder mee uit te werken.* Dit is de reden om in een vroeg stadium een private partij bij de ontwikkeling te betrekken. Op pagina 12/13 onder hoofdstuk 2.4 participatietraject staat het volgende: *Hierbij wordt meegegeven aan deze private partij dat aansluiting gezocht moet worden met het in het ontwikkeling zijnde participatiebeleid. Belangrijke onderdelen in het proces voor de vervolgfasen en het project zijn onder andere de afstemming met de omgeving en duurzaamheid.* Het betrekken van de omgeving wordt hiermee als belangrijk onderdeel gezien voor het vervolg van de planvorming. Onder proces hoofdstuk 1.3 in de concept kadernota staat aangegeven welke stappen doorlopen worden en geeft hiermee inzicht in besluitvorming.
10	Ten aanzien van de aanpak van het participatietraject, gaat de gemeente voor inloopavonden. Dat ervaren wij als een inspraak vermijdende aanpak en draagt niet bij aan een open dialoog over de plannen. De informatie gaat te versnipperd de wijk in, valt buiten de coördinatie van de gemeente en wordt op deze wijze	De gemeente wil graag de stem van een ieder horen. Daarom is gekozen voor een inloopavond gekozen om juist dat persoonlijke gesprek aan te kunnen gaan met de mensen. Dit is ook al in een gesprek met u, coöperatieve vereniging Dieren-West, uitgelegd. Om eenzelfde informatie te verstrekken

	een voedingsbodem voor misverstanden en verzet. Wij willen staan voor een open benadering van en omgang met de wijk, ook al worden de gespreksonderwerpen als spannend ervaren.	hebben we als gemeente de startnotitie opgesteld. En daarin opgenomen welk proces we doorlopen om tot realisatie te komen. Voor de Kadernota was daarin deze wijze van communiceren al opgenomen. Op deze wijze horen we een ieders stem. Wat de gemeente gedeeld heeft zijn deze documenten. Dit is eenduidig over wat we willen en wat we daarmee ook met een ieder kunnen en willen delen.
11	Een belangrijk ontbrekend aspect in de Kadernota is de functie van dit terrein voor de wijk Dieren-West als zodanig. Wij weten dat een heel aantal senioren in een grondgebonden woning naar een ruim appartement zou willen verhuizen. Hierdoor komen (grote) gezinswoningen vrij voor jonge gezinnen. Voorwaarde daarbij is om in de wijk te kunnen blijven wonen. Wij stellen voor een CPO-achtige ontwikkeling voor deze groep senioren op te starten, in plaats van de zogenaamde "Tiny Houses".	Binnen dit project sturen we op levensloopgeschikte appartementen in verschillende prijsklassen. Daarmee wordt voldaan aan de vraag van inwoners en kan er doorstroming plaats vinden. CPO of een soortgelijk initiatief mag meedingen in de tenderprocedure als private partij om het plan verder te ontwikkelen binnen de gestelde kaders.
12	De Kadernota is voor de inwoners te vaag en heeft daardoor geen verbeeldingskracht leidt bij voorbaat tot onnodige weerstand.	De kadernota geeft de uitgangspunten waarbinnen de ontwikkeling verder vorm gegeven kan worden. In de volgende fasen wordt invulling gegeven aan deze kadernota en worden de plannen concreter.
13	Als wijkcoöperatie hebben wij ons sterk gemaakt voor het ontwikkelen van de natuurtuin. Wij voegen daar onze actieve betrokkenheid bij een zorgvuldige ontwikkeling van de woningbouw aan toe. Het ligt daarbij voor de hand dat dat de gemeente met de wijk en de meest betrokken bewoners in overleg treedt om hun wensen en ideeën te betrekken bij de planvorming. Wij verzoeken op zo kort mogelijke termijn een gesprek met het college om te komen tot een procedurele en inhoudelijke aanpak, die bijdraagt aan het draagvlak van de direct omwonenden met als doel het realiseren van een mooie inrichting van het terrein.	Mooi om te horen dat de wijkcoöperatie actief betrokken wil zijn bij een zorgvuldige ontwikkeling van de woningbouw en de natuurtuin. Procedurele en inhoudelijke aanpak is beschreven in de startnotitie en in de concept kadernota. De concept kadernota heeft om de reden die u aangeeft ter inzage gelegen zodat een ieder, dus ook uw wijkcoöperatie, haar wensen en ideeën kenbaar kan maken in deze fase van het proces. Dit is ook mondeling aan u kenbaar gemaakt dat we dit op deze wijze zouden doen en u kon hier destijds mee instemmen. Belangrijke onderdelen in het proces voor de vervolgfasen en het project zijn onder andere de afstemming met de omgeving is in de kadernota opgenomen. Dit sluit goed aan bij wat u aangeeft. Dit wordt ook meegeven aan de private partij om hier invulling aan te geven. Na vaststelling van de kadernota willen we hier dan ook zeker weer met u over in gesprek.
		Conclusie: De reactie is aanleiding om de kadernota aan te passen.
9.		
1	We zien voor dit terrein grote kansen voor een vooruitstrevend bouwbeleid zoals dat elders in Nederland al vorm begint te krijgen en in onze nabuurlanden al verder ontwikkeld is.	Het Knarrenhof of een soortgelijk initiatief mag meedingen in de tenderprocedure als private partij om het plan verder te ontwikkelen.

	Gezien de ligging van het terrein, direct aan de bosrand gelegen en dat er ook een natuurtuin op gerealiseerd zou worden sluit dat goed aan bij een bouwbeleid waarin grote aandacht is voor sociale cohesie, zorg voor de natuur en duurzaamheid middels woonvormen waarin verschillende generaties en met verschillende achtergronden en inkomens samen willen leven met zorg voor elkaar en de omgeving en die deze manier van meer bewust en duurzaam samen leven praktisch ondersteunen. We weten dat bv het Knarrenhofinitatief dit soort projecten al succesvol heeft begeleid en omgezet en zeker niet alleen voor 50+ers, al doet de naam Knarrenhof anders vermoeden (wij zijn zelf ook als belangstellenden aangesloten bij dit initiatief, ook in de gemeente Rheden). Dit is het beste te realiseren in een coöperatieve vorm, waardoor toekomstige bewoners maximaal betrokken zijn ook door al bij de ontwikkeling van het project mee te kunnen denken en actief te zijn in werkgroepen. Ook zijn de kosten daardoor vermoedelijk wel lager voor de ontwikkeling van het gebied. Mogelijk is het ook een leuk idee om een natuur educatie centrum eraan te koppelen dat het idee van zorg en bewustzijn voor de natuur op diverse manieren uitdraagt. Wij ondersteunen het idee van een Knarrenhof wat ook, zo veel we weten door anderen die op het kaderstuk reageren is aangedragen en wij hopen dat dit idee meegenomen wordt voor de verdere ontwikkeling m.b.t woningbouw op dit terrein en we horen daar graag over terug.	
2	De Tiny houses zouden daarvan wel een onderdeel kunnen zijn. Daarbij hebben we een opmerking. Zou het mogelijk zijn daar meer diversiteit van grootte mogelijk te maken, dus gedeeltelijk ook een grondoppervlakte van 50qm2 en misschien ook met de mogelijkheid voor een tweede verdieping, zodat er ook een mogelijkheid is voor meerpersoons huishoudens? Bovendien zou een iets groter aantal Tiny houses dan vermeld in de kadernota (bv 20 in plaats van 10) meer kans maken op een leefbare gemeenschap die de natuurtuin zou kunnen onderhouden. Wel zien we dit ook als een mogelijkheid voor het hele project en dat een natuurtuin in een voedselbos omgetoverd wordt en daardoor ook een stuk zelfvoorzienendheid kan creëren. Verder zijn er intussen nieuwe manieren van bouwen die best CO2/energie-neutraal zijn en die ook snel gerealiseerd kunnen worden (zoals Prefab-bouw)	Tiny house is een levenswijze, klein en zoveel mogelijk duurzaam wonen. Voor deze plek hebben we gekozen voor kleinere en een klein aantal tiny houses. Dit past binnen dit project qua grootte en omvang. Ook in relatie tot de reguliere woningbouw en de natuurtuin.

		Conclusie: De reactie is geen aanleiding de kadernota aan te passen.
10.		
1	Wil graag meer informatie over dit project ontvangen en wil graag weten wanneer deze huizen worden verkocht worden en wil graag op de hoogte gehouden worden.	Of er koopwoningen of huurwoningen komen is nog niet bekend. Wanneer dat het geval is gaat dat via een makelaar, een verhuurder of corporatie en daar is de gemeente geen tussenpersoon in. U kunt op de hoogte blijven van het project via onze website.
11.		
1	Is geïnteresseerd in Tiny houses en wil zich graag aanmelden voor deelname aan het project.	Staat op onze lijst als geïnteresseerde voor de tiny houses. De mensen die op deze lijst staan houden we op de hoogte van het vervolg. Voor de ontwikkeling op de voormalige hockeyvelden gaat de gemeente na vaststelling van de kadernota een private partij (ontwikkelaar) bij het proces betrekken om dit verder uit te werken. Voor de Tiny houses vragen we deze ontwikkelaar collectief duurzaam wonen te faciliteren en ons mee te nemen in de aanpak hiervoor. Hoe zij dit verder vorm gaan geven is nog niet bekend. Dat volgt in de volgende fase. We gaan wel kijken hoe en of de al aangemelde geïnteresseerde mensen een plek kunnen krijgen in dit project.
12.		
1	Is geïnteresseerd in de koopwoningen en wil graag meer informatie ontvangen.	Of er koopwoningen of huurwoningen komen is nog niet bekend. Wanneer dat het geval is gaat dat via een makelaar, een verhuurder of corporatie en daar is de gemeente geen tussenpersoon in. U kunt op de hoogte blijven van het project via onze website.
13.	Namens een groep van bewoners van de Adm. Helfrichlaan en directe nabijheid, medeondertekend door 26 personen.	
1	Indien de bouwplannen op de voormalige hockeyvelden doorgaan wil de gemeente (zie concept kadernota) het terrain primair ontsluiten via de Admiraal Helfrichlaan. Daarnaast stelt de concept Kadernota dat er een secundaire ontsluiting komt ten behoeve van langzaam verkeer vanaf de Peter van Anrooylaan. Deze ontsluiting kan tevens dienst doen als calamiteitenontsluiting. Wij als bewoners aan de Admiraal Helfrichlaan zijn er op tegen, dat slechts een primaire ontsluiting zal worden aangelegd en gebruikt, zodat al het gemotoriseerd verkeer via onze laan van en naar het te bebouwen terrein gaat. Wij willen daarentegen een verdeling van alle verkeer, en daarmee een gelijke ontsluiting voor het verkeer bij de Peter van Anrooylaan. Wij stellen voor dat beide ontsluitingen worden gebruikt door eenrichtingsverkeer, waardoor een	Gezien het karakter van beide genoemde ontsluitingswegen is ontsluiting van gemotoriseerd verkeer enkel via de Admiraal Helfrichlaan vanuit de verkeersveiligheid de beste optie. Deze weg is breder en beter geschikt voor de afwikkeling van verkeersstromen. Qua karakter is dit een ‘buurtverzamelweg’, terwijl de Peter van Anrooylaan een erftoegangsweg is, die in principe alleen gebruikt wordt door de bewoners van de straat. Verkeer op de Admiraal Helfrichlaan kan bovendien sneller afgewikkeld worden naar een gebiedsontsluitingsweg (Harderwijkerweg) en hoeft minder ver de wijk in te rijden. Daarnaast behoudt langzaam verkeer zijn eigen ontsluiting van en naar het gebied.

	gelijke verdeling ontstaat van zowel de verkeersdruk (beweging en geluid) als de impact op de verkeersveiligheid.	
		Conclusie: De reactie is geen aanleiding de kadernota aan te passen.
14.	Namens omwonenden van de voormalige hockeyvelden, medeondertekend door 70 personen.	
1	In het voorjaar 2022 werd de geactualiseerde rapportage stikstof met "AERIUS berekeningen" opgeleverd volgens de laatste versie en uitgangspunten. De Provincie Gelderland kan op dit moment geen vergunning verlenen voor een nieuwbouwproject op het beoogde terrein gezien het stikstofreductieplan van het Rijk en de nabijheid van een Natura 2000-gebied. In november jl. besliste de hoogste rechter, dat bouwprojecten niet meer automatisch toestemming krijgen om tijdelijk stikstof uit te mogen stoten. Welke mogelijkheden ziet de gemeente om dit vraagstuk op te lossen?	Er is een grote uitdaging, maar dat geldt voor bijna alle projecten in relatie tot stikstofdepositie. Hoe groot de stikstofdepositie is hangt af van het uiteindelijke stedenbouwkundige plan en woningbouwprogramma. We zijn ervan bewust dat dit een belangrijk aandachtpunt is bij de uitwerking van de plannen. Zoals al in de kadernota opgenomen moet onderzocht worden of dit mogelijk gemaakt kan worden door bijvoorbeeld saldering of er kan een vergunningsaanvraag gedaan worden met verzoek om depositieruimte vanuit het SSRS (Stikstof registratiesysteem). Eveneens kan bezien worden of het maken van een autoluwe wijk een oplossing kan zijn in relatie tot stikstofproblematiek.
2	Het beoogde terrein ligt in een grondwaterbeschermingsgebied en is een infiltratiegebied voor drinkwater. In de geconsolideerde omgevingsverordening Gelderland (feb. 2022), artikel 2.37 (een instructieregel), staat dat er géén bestemmingen mogelijk zijn, die een groot risico vormen voor de kwaliteit van het grondwater dan de huidige bestemming. Geldt voor het beoogde terrein geen boringsvrije zone en welke implicaties horen daarbij?	De regelgeving in de omgevingsverordening Gelderland (feb. 2022) luidt: *Een bestemmingsplan maakt voor gronden binnen een Grondwaterbeschermingsgebied geen bestemming mogelijk die een groter risico kan vormen voor de kwaliteit van het grondwater dan de vigerende bestemming, tenzij in de toelichting bij het bestemmingsplan wordt aangetoond dat een groter risico niet kan worden voorkomen en compensatie van het mogelijk grotere risico wordt verankerd in hetzelfde of een ander, gelijktijdig vast te stellen bestemmingsplan*. Omdat op hockeyvelden chemische bestrijdingsmiddelen (kunnen) worden gebruikt veroorzaken de tiny houses, natuurtuin en woningbouw tezamen geen groter risico voor het grondwater.
3	Als bewoners hebben we tot voor kort begrepen dat gezien de gevoeligheid van het waterbeschermingsgebied aanvankelijk géén enkele verharding van het terrein mogelijk was. Zeker nu de drinkwatervoorziening met de toename van droogte een groot probleem wordt. Wat heeft de omslag in randvoorwaarden veroorzaakt en wat zijn precies de randvoorwaarden die de Provincie Gelderland heeft gesteld t.a.v. het maximaal percentage te verharden terrein?	Er heeft geen omslag in beleid plaatsgevonden. Er is altijd uitgegaan van regelgeving. Huidige toetsingskader komt vanuit de omgevingsverordening Gelderland (feb. 2022) en luidt: *Een bestemmingsplan maakt voor gronden binnen een Grondwaterbeschermingsgebied geen bestemming mogelijk die een groter risico kan vormen voor de kwaliteit van het grondwater dan de vigerende bestemming, tenzij in de toelichting bij het bestemmingsplan wordt aangetoond dat een groter risico niet kan worden voorkomen en compensatie*

		van het mogelijk grotere risico wordt verankerd in hetzelfde of een ander, gelijktijdig vast te stellen bestemmingsplan. De Omgevingsverordening kent geen bijzondere regelgeving voor het percentage verharding binnen grondwaterbeschermingsgebieden. Wel biedt deze verordening ruimte voor maatwerk. Op die grondslag hebben provincie en gemeente afgesproken dat er beperkingen gelden voor de hoeveelheid verharding. Dit om te bewerkstelligen dat regenwater in de grond kan komen ter aanvulling van het grondwater en om te voorkomen dat er meer wordt gebouwd. Voor voldoende grondwater mag het hemelwater dat binnen deze gebieden van verhardingen en daken komt onder voorwaarden worden afgekoppeld van het riool en worden geïnfiltreerd in de bodem mits het water schoon is.
4	Het handboek omgevingswet en de BAW (Bestuursakkoord Water) moeten ervoor zorgen dat drinkwaterbedrijven in een vroeg stadium bij projectplannen betrokken worden. Welke stappen en waarborgen zijn hierin gemaakt m.b.t. de kadernotitie?	Vitens en provincie zijn vanaf het beginstadium betrokken bij het opstellen van de kaders. Er is met regelmaat contact en afstemming gedurende het proces.
5	In de Kadernota wordt gesproken over een hindercontour van 50 meter vanaf de perceelgrens van de naastgelegen Veluwse Poort om geluidshinder te voorkomen bij de te bouwen wooneenheden. Op dit moment wordt bij de Tennis Vereniging Dieren een aantal padelbanen aangelegd. Wat is het geluidsniveau (dB) dat correspondeert met de 50 meter-hindercontour t.o.v. de perceelgrens met de Veluwse Poort (voorheen Polysport)? In hoeverre hebben de padelbanen, gezien het bij padel veroorzaakte hogere geluidsniveau, invloed op de hindercontour van 50 meter? Is in de Kadernota rekening gehouden met evenementen, die zich afspelen op het buitenterras van de Veluwse Poort, en loopt de ondernemer niet het risico van omzetverlies bij veel klachten over geluidsoverlast?	In de VNG-brochure wordt voor wat betreft het aspect geluid een richtafstand van 50 m tot aan de gevel van een geluidgevoelige bestemming aanbevolen. Hier kan gemotiveerd van worden afgeweken. Voor padel is de richtafstand geluid van tennisbanen niet geschikt door een verschil in geluiduitstraling. Dit is aangegeven in de nieuwe Handreiking Padel en Geluid (januari 2023). Onderzocht moet worden welke afstand tussen woningen en de tennis-/ padelbanen aangehouden moet worden om een goed woon/leefklimaat te borgen. Met de voorgenomen ontwikkelingen komen de dichtstbijzijnde gevels van gevoelige objecten natuurlijk dichterbij te liggen. Gelet op wat Veluwse poort mag doen voor wat betreft activiteiten verwachten we niet dat dit beperkingen zal opleveren.
6	De huidige lichtmasten van de tennisbanen veroorzaken veel fel licht richting de beoogde bouwlocatie en bestaande woningen. Volgens de “Beleidsregels voor lichtmasten bij sportvelden” (p8, vastgesteld 20 augustus 2002) dient het lampvermogen aan het doel aangepast te zijn met een vermogen dat zo laag als	Voor lichthinder is bij de activiteit "Bieden gelegenheid beoefenen sport in de buitenlucht" alleen het aspect in/uitschakeltijden van verlichting geregeld (Activiteitenbesluit, artikel 3.148, lid 1). Voor andere aspecten zoals hinderlijke lichtinstraling in woon- of slaapvertrekken kan de gemeente op grond van de

	mogelijk is. De Lichtmasten en armaturen moeten zo dicht mogelijk staan bij het object dat verlicht moet worden. Aan het type lamp en lichtsterkte worden eisen gesteld in candela (cd). (zie beleidsregels lichtmasten bij sportvelden). Zijn voor de huidige lichtmasten conform artikel 40 van de Woningwet een bouwvergunning afgegeven? Welke maatregelen gaat de gemeente hierin nemen t.a.v. armatuur, lichtsterkte of toepassing van afschermend groen? In welke zonering vallen de lichtmasten, uitgaande van de te bouwen wooneenheden, conform de beleidsregels lichtmasten bij sportvelden?	zorgplicht optreden. De aard van de te stellen maatwerkvoorschriften is in feite vrij. Uiteraard moet er een goede motivatie aan ten grondslag liggen. Voor de toetsing van mogelijke lichthinder wordt gebruik gemaakt van 'Richtlijn lichthinder' van de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV). Gedacht kan worden aan het opleggen van een bepaalde afstelling van de lichten, armaturen met afschermkapjes etc.
7	Vele bijzondere dieren worden waargenomen op het voormalige hockeyveld, de bosrand aan de Admiraal Helfrichlaan en de bosjes, grenzend aan de Peter van Anrooylaan. Das, Vos, Ransuil, Vleermuizen, Eekhoorns, Hazelworm, Raven, Steen- en Boommarter, Bonte Specht, Boomklever, Goudvink, Goudhaantje, Vlaamse Gaai en Ringslang worden regelmatig gezien. Dit jaar is er op het terrein regelmatig een Edelhert gezien. De Dieren uit het stadsbosje aan de Admiraal Helfrichlaan, tegenover de Veluwse Poort en sportvilla Lomar, gebruiken het hockeyterrein als oversteek naar het grote bos om te foerageren en te paren. Voorheen konden zij ook nog gebruik maken van het voormalig zwembadterrein en het stukje bos tussen zwembad en Polysport. Deze beide mogelijkheden zijn al eerder verdwenen door nieuwbouw van de sportvilla Lomar! Hoe gaat de gemeente zorgen dat deze dieren niet verdwijnen uit dit stukje natuurgebied.? Wanneer wordt het flora en fauna onderzoek uitgevoerd om inzicht te krijgen in het aantal beschermde dieren in dit gebied?	Natuurinclusief ontwerpen en inrichten worden als uitgangspunt gehanteerd. Voor de locatie is al een quickscan Wet natuurbescherming gedaan. Dit jaar '23 wordt er een seizoensgebonden ecologisch onderzoek uitgevoerd op de locatie. Dit onderzoek is al opgestart en wordt uitgevoerd door een ecologisch adviesbureau. Mede afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek worden specifieke soortgerichte maatregelen voorgesteld en ingepast om (beschermde) flora en fauna te behouden.
8	Als omwonenden adviseren wij de gemeente, gezien de positieve effecten op de sociale cohesie in Dieren-West het volledige terrein te benutten als Natuurtuin met als positief bijeffect stikstofcompensatie voor andere woningbouwprojecten in Dieren. Daarnaast is er grote belangstelling vanuit de drie basisscholen in Dieren-West voor voedseleducatie en biodiversiteit in de Natuurtuin, bestaande uit o.a. een voedselbos, moestuin, kruidenspiraal en wilde bloemenvelden. De kernvraag is of de gemeente voor de gemeenschap voor deze kwetsbare locatie met ontwikkelrisico's moet kiezen voor een deel verstening en verdichting van de bodem door woningbouw of toch beter kan kiezen voor een volledig groene invulling, juist omdat het gebied belangrijk is voor de drinkwatervoorziening en als positief bijeffect stikstofcompensatie?	Met vaststelling van de startnotitie in januari 2022 heeft de gemeenteraad de keuze gemaakt om 3 pijlers verder te onderzoeken, te weten, woningbouw, tiny houses en een natuurtuin. Goed om te lezen dat er veel behoefte is aan deze natuurtuin. Doordat er een beperkt programma mogelijk is op de kavel volgens de concept kadernota blijft er voldoende ruimte om deze natuurtuin te realiseren. Er is een grote behoefte aan woningbouw, vandaar dat een combinatie van de verschillende functies op deze kavel gewenst is. Of dit ook haalbaar is zal blijken uit de volgende fases die doorlopen worden. Stikstofproblematiek is hierbij een uitdaging.

9	Bij herhaling is door het bestuur van de Coöperatieve Vereniging Dieren-West (cv D-W) aangegeven géén inspraakavond te wensen, maar de omwonenden als belanghebbenden volwaardig te betrekken tijdens een plenaire bijeenkomst. Dit is zowel tijdens een bespreking met wethouder Dorus Klomberg op 24 januari 2022 als tijdens een overleg met hem op 2 juni 2022 aangegeven. Wat is de reden, dat ondanks herhaaldelijk verzoek, de gemeente niet ingaat op het welgemeende advies van de cv D-W?	We hechten waarde aan een ieders stem te horen, waarbij op een inloopavond daar meer mogelijkheid toe is dan op een plenaire avond. Onze ervaring is dat met een inloopavond kan een ieders stem beter gehoord worden dan bij plenair en is het voor bepaalde doelgroepen makkelijker om vragen te stellen. Op die manier kan meer op maat het gesprek gevoerd worden. Vandaar dat voor deze vorm is gekozen. Hierover hebben ook al eerder met elkaar het gesprek gevoerd.
10	Doordat de direct omwonenden in de afgelopen jaren intensief zijn betrokken bij de planvorming van de Natuurtuin is de algemene verwachting dat de gemeente zich op een gelijkwaardige wijze zal inspannen de direct omwonenden te betrekken bij haar planvorming in de vorm van participatie op de trede van coproductie. Wat is de reden dat de gemeente denkt dat een standaard inspraak-verordening en ter inzage legging toereikend is om de bewoners te betrekken?	De participatieladder die we in de gemeente gebruiken is de onderstaande: Er zijn verschillende mogelijkheden om de omgeving te betrekken. Met de vaststelling van de startnotitie is gekozen voor deze wijze van inspraak. Er is met de opstelling van de kadernota gekozen voor participatievorm ‘meedenken’. Dat betekent dat alle belanghebbenden hun ideeën meningen en adviezen kunnen geven. Dit wordt vervolgens bekeken en waar mogelijk en wenselijk meegenomen in de plannen. Uw reactie is aanleiding om de kaders ten opzichte van het vervolgproces te verduidelijken. In het vervolgproces geeft de gemeente de projectontwikkelaar de kaders mee op welke wijze er participatie met de omgeving moet plaatsvinden. We verlangen van de private partij dat belanghebbenden ten minste betrokken worden volgens de eerste twee treden van de participatieladder; meeweten en meedenken. Waar mogelijk meewerken. Dat betekent dat we belanghebbenden in ieder geval infomeren en waar mogelijk ruimte bieden voor hun adviezen, meningen en ideeën. Voor de natuurtuin maken we gebruik van de hoogste trede van de participatieladder; meebepalen. Dat betekent dat belanghebbenden alle ruimte krijgen om de

		plannen voor de natuurtuin verder uit te werken waarbij de besluitvorming uiteindelijk bij de gemeente ligt. Dit wel binnen de reeds geschetste kaders.
11	Naar aanleiding van eerdere gesprekken met de gemeente in 2020 en 2021 was het beeld ontstaan dat 1/3 van het terrein bebouwd mocht worden en 2/3-deel in aanmerking zou komen voor de Natuurtuin. In de verwachting van de omwonenden zouden ze betrokken worden bij de inhoud van de Startnotitie. Dit is tegen de verwachtingen in niet gebeurd. In de Startnotitie kwam tot ieders teleurstelling naar voren dat de beoogde vernieuwende woonvormen, in de vorm van Tiny Houses, geplaatst zouden gaan worden in het 2/3-deel van de Natuurtuin. Hierdoor komt het voedselbos met een minimum oppervlak van 1 ha in het geding. Namens de omwonenden en Projectgroep Natuurtuin is tijdens de inspraakavond op 13 januari 2022 door het bestuur van de cv D-W ingesproken. Daarbij is gewezen op de door de cv D-W aangegeven uitgangspunten en kaders in de concept principemedewerking tussen gemeente en cv D-W van 25 maart 2021. Wat is de reden dat de gemeente de Startnotitie in januari 2022 ongewijzigd heeft vastgesteld, zonder nadere explicatie en zonder in te gaan op de genoemde punten van de inspraak?	De gemeenteraad heeft in januari 2022 besloten de Startnotitie ongewijzigd vast te stellen. Hierbij heeft de raad kennis kunnen nemen van een ieders inspraak. Coöperatieve vereniging Dieren-West heeft ingesproken op deze raadvergadering en het standpunt dat u naar voren brengt aangedragen. Het is vervolgens aan de gemeenteraad om een keus te maken om de startnotitie vast te stellen. De gemeenteraad heeft besloten de startnotitie ongewijzigd en unaniem vast te stellen.
12	Evenals bij de aanloop naar de Startnotitie hadden de omwonenden de verwachting samen met de beleidsmedewerkers betrokken te worden bij de inhoud en kaders van de Kadernota. In de Kadernota worden de omwonenden wederom overrompeld met bijvoorbeeld de kaders van hoogbouw in de vorm van flats van 3 tot 4 hoog en is niets overgenomen van de eerder genoemde uitgangspunten (zie concept principemedewerking tussen gemeente en cv D-W van 25 maart 2021)! Wat is de reden, dat de gemeente bij voortduring blijft werken volgens de traditionele weg en suggesties van omwonenden negeert, terwijl niet de uitdaging wordt aangegaan om met een aantal betrokken omwonenden, met voldoende expertise, de inhoud van de Kadernota samen vorm te geven? De weg naar de uiteindelijke Kadernota zal daardoor mogelijk langer duren, maar levert in het vervolg van het proces draagvlak en tijdwinst op en voorkomt ellenlange juridische procedures.	In de vastgestelde startnotitie door de gemeenteraad zijn de processtappen opgenomen die gevolgd worden. In de brief waaraan gerefereerd wordt is inderdaad de startnotitie opgenomen en aangegeven dat we hierover in gesprek met de omgeving zouden gaan. De startnotitie is echter een processtuk geworden en er is een kadernota als processtap bij gekomen waarin we meer inhoudelijk de kaders gaan vaststellen. Hierover hebben we de coöperatieve vereniging Dieren-West geïnformeerd. Daarbij is eveneens kenbaar gemaakt hoe de kadernota gedeeld werd met de omgeving. De kadernota geeft vooral uitgangspunten die afgeleid zijn van ons vastgestelde beleid. In de vervolgfase wordt een stedenbouwkundig plan opgesteld voor de locatie. Hierbij vragen we de ontwikkelende partij om de omgeving te betrekken bij de uitwerking van het stedenbouwkundige plan.
13	De kernvraag is of de gemeente bereid is de procedure van de kadernota te stoppen en open te breken en de uitdaging wil aangaan om samen met een aantal betrokken omwonenden te komen tot een nieuwe Kadernota?	Nee, zie hiervoor ook het antwoord als onder 14.12 opgenomen. Daar waar mogelijk en gewenst worden naar aanleiding van de ingekomen reacties de kaders aangepast.

14	Nagenoeg alle omwonenden hebben aangegeven pertinent tegen de bouw van flats (hoogbouw) met meer dan 2 etages te zijn. Is de gemeente, gezien het grote bezwaar, bereid deze over te nemen in de Kadernota?	De keuze voor appartementen komt voort uit de woningbehoefte. Een belangrijk uitgangspunt voor de ontwikkeling van het terrein is de ruimte voor groen. Door compact te bouwen in 3 of 4 lagen blijft meer ruimte over voor een groene inpassing. Daarbij is een appartementengebouw van 3 lagen in principe niet hoger dan een standaard woning van twee lagen met een kap. De locatie biedt daarnaast voldoende ruimte om de appartementengebouwen op ruime afstand van de omliggende woningen te situeren. Een appartementengebouw van 3 of 4 lagen wordt op deze locatie dan ook stedenbouwkundig verantwoord geacht. In de Kadernota zal een maximum van 4 bouwlagen blijven staan. Daarbij willen we wel benoemen dat het hier om een maximum aantal bouwlagen gaat. Er mag ook lager worden gebouwd.
15	In de woonvisie 2020-2026 wordt de locatie van de voormalige hockeyvelden niet genoemd als bouwlocatie om het woningtekort terug te brengen. Hoe komt het dat ondanks dat de locatie van de voormalige hockeyvelden niet in de woonvisie staat opgenomen, deze toch als bouwlocatie wordt aangemerkt?	Niet alle mogelijke bouwlocaties hoeven benoemd te worden in een woonvisie. Er is gekozen voor het noemen van een klein aantal locaties. Wat van belang is dat de criteria en uitgangspunten van de woonvisie gebruikt worden in projecten. Ook verandert er veel tijdens de looptijd van een woonvisie, niet alles kan voorzien worden. Aantallen woningen waar behoefte aan is en bouwlocaties wijzigen in de loop van de tijd.
16	Hoe komt het dat een flat van 3 tot 4 etages in de Kadernota wordt genoemd, terwijl dit niet in de Woonvisie is opgenomen?	De woonvisie beschrijft criteria waar een project aan moet voldoen. Daarnaast wordt ook aangegeven wat het profiel is van een kern. Een woonvisie gaat niet in op specifieke projecten. De vorm en hoogte van de bebouwing is een stedenbouwkundige afweging voor een specifieke locatie.
17	Waarom wordt voor appartementen niet ingezet op wijken waar al hoogbouw is en deze beoogde appartementen dus beter zouden passen? Voorbeelden: Imboschlaan, die aansluitend is aan het vogelplantsoen met hoogbouw aan de ene kant en aan een bestaande woonwijk aan de andere kant. Of op het Lepper terrein, waar hoogbouw (bijna) geen enkele woning in de weg zou zitten. Of in de wijk Stenfert waar de gemeente van plan is om een aantal (100) sociale woningen weg te halen ten gunste van wat duurdere woningen/appartementen. Dit is al bebouwd gebied.	Bij elk nieuwbouwproject wordt bekeken wat de behoefte binnen de gemeente en de behoefte binnen een wijk is. Op basis daarvan wordt er een afweging per project gemaakt. Dus bij alle andere projecten wordt ook hoogbouw in overweging meegenomen.
18	Hoe ziet de gemeente het streven naar maximalisatie van het aantal wooneenheden, met als consequentie hoogbouw, in relatie tot een fraaie afronding dorpsbebouwing (beeldkwaliteitsplan) in relatie tot de parkachtige omgeving van de gebieden W1 en W2?	Er wordt op deze locatie niet gestreefd naar een maximalisatie van het aantal woningen, maar we zien wel kansen om op deze locatie bij te dragen aan de grote woningbouwopgave waar de gemeente voor staat. De keuze voor appartementen en daarmee voor gestapelde bouw komt voort uit de woningbehoefte. Met compacte gestapelde bebouwing in een groene

		woonomgeving kan een fraaie parkachtige afronding van de dorpsbebouwing worden gerealiseerd. Om meer helderheid te geven over de opgave zal in de in de kadernota een maximum worden opgenomen van 50 appartementen en maximaal 10 tiny houses. *Deze reactie is aanleiding om de Kadernota aan te passen t.a.v. hoeveelheid woningen.*
19	De bestemmingsplannen geven voor de woningen aan de Willem Keslaan en de Peter van Anrooylaan, grenzend aan de voormalige hockeyvelden, een maximale bouwhoogte aan van 8 meter (2 bouwlagen). Overigens geldt voor alle woningen die langs de Oostlaan liggen een maximum hoogte van 8 meter, conform het bestemmingsplan. De drijfveer van de gemeente om te zorgen voor een positieve opbrengst van de grondexploitatie is begrijpelijk. Staat de gemeente open voor een andere mix aan wooneenheden (laagbouw: koop en huur) met een positieve grondexploitatie?	In de woonvisie 2020-2026 “Samen wonen in Rheden” staat een profiel voor Dieren-West (bijlage 1) beschreven. Deze visie is te vinden via website gemeente Rheden www.rheden.nl/Inwoners/Wonen_leefomgeving/Woonvisie_en_Monitor_woningmarkt . Binnen dit project sturen we op levensloopgeschikte appartementen in verschillende prijsklassen, dit past binnen het wijkprofiel en de behoefte van Dieren-West. Daarmee wordt ook voldaan aan de vraag van inwoners en kan er doorstroming plaats vinden. Keuze van het woningprogramma staat los van de opbrengstpotentie.

20	In Dieren-West bestaat grote behoefte bij senioren om vanuit hun koopwoning te verhuizen naar een geschikte koopwoning/appartement in Dieren-West. Een oplossing hiervoor kan zijn een zogenaamd “Knarrenhof” in een CPO-constructie. De gemeente wil graag inzetten op vernieuwend bouwen, zoals een Knarrenhof. Dit sluit ook aan bij de Woonvisie 2020- 2022. Tijdens de inloopavond op 14 december jl. werd door de gemeente aangegeven, dat het idee van een Knarrenhof er ook zeker zal komen, alleen niet op de beoogde locatie werd erbij gezegd. Wat is de reden, dat de gemeente niet ingaat op de wens vanuit Dieren-West om het idee van een Knarrenhof op te nemen in de Kadernota?	Het Knarrenhof of een soortgelijk initiatief mag meedingen in de tenderprocedure als private partij om het plan verder te ontwikkelen.
21	Uit een peiling gehouden in oktober 2019 (Samen Wonen in Rheden, Woonvisie 2020-2026) bleek dat 14% van de geïnterviewden de voorkeur aangeeft om duurdere woningen te bouwen in goedkope wijken en maar 6% om goedkopere woningen te bouwen in duurdere wijken. Dieren-West kent al een hoog percentage aan sociale huurwoningen (39%). Waarom streeft de gemeente dan niet naar meer sociale woningen in de meer dure wijken, zoals Velp-Noord, De Steeg en Ellecom en meer dure woningen in de clusters van sociale woningbouw in de clusters Velp-Zuid, Rheden en Dieren-Stenfert en Dieren-West?	Bij elk nieuwbouwproject wordt bekeken wat de behoefte binnen de gemeente en de behoefte binnen een wijk is. Op basis daarvan wordt er een afweging per project gemaakt. Dus bij alle andere projecten wordt ook sociale huurwoningen (verminderen in kwetsbare wijken en vermeerderen in minder kwetsbare wijken) in overweging meegenomen.
22	Het adviesrapport van de Rijksoverheid “Een thuis voor iedereen” van de “interbestuurlijke werkgroep versterking beleid huisvesting aandachtsgroepen” van 11 mei 2022, houdt voor alle gemeenten een ondergrens aan in de woningvoorraad voor mensen met lage inkomens van minimaal 30%. Dieren-West voldoet ruim aan die eis met 39% sociale huurwoningen en met nog eens 6% aan overige huurwoningen. Wat is het argument van de gemeente om 50% sociale huurwoningen op het beoogde terrein te bouwen, waardoor het percentage sociale huurwoningen in Dieren-West nog verder toeneemt?	Bij elk nieuwbouwproject wordt bekeken wat de behoefte binnen de gemeente en de behoefte binnen een wijk is. Op basis daarvan wordt er een afweging per project gemaakt. We maken als gemeente afwegingen die verder gaan dan de wijk. In Dieren West zijn de sociale huurwoningen verdeeld over de wijk waardoor de wijk niet direct kwetsbaar is in tegenstelling tot Dieren Stenfert waar de woningen geclusterd bij elkaar liggen waardoor er meer kwetsbaarheid ontstaat.
23	In Rheden.Nieuws.nl van 31 oktober 2021 geeft beleidsmedewerker Geke Blokland, wonende in Rheden, aan dat de gemeente onderzoek heeft gedaan naar het aantal mensen dat een sociale huurwoningen nodig heeft. Aan de hand van dit onderzoek stelt de gemeente dat de sociale huurvoorraad groot genoeg is. Rheden telt momenteel 6.200 sociale huurwoningen. “Mensen die nu nog op zoek zijn naar een woning kunnen ook in omliggende gemeentes zoeken naar een woning. Daarbij zijn de prijzen op de particuliere markt ook niet altijd extreem hoog”, aldus Blokland. Wat is de reden, ondanks het onderzoek waar Geke Blokland aan refereert, dat de gemeente nog meer sociale huurwoningen wil realiseren in Dieren-West?	Vanuit het rijk wordt aangedrongen op een percentage van 30% sociale huurwoningen in elke gemeente. Op dit moment wordt de woondeal Arnhem-Nijmegen aangepast en daar is dit percentage van 30% per gemeente ook in opgenomen. Dit geldt voor alle 18 gemeenten in de regio. Wanneer het woningaantal groeit in een gemeente moet het aantal sociale huurwoningen meestijgen. Vandaar dat Rheden ook inzet op het toevoegen van sociale huurwoningen.

24	In het programma “Een thuis voor iedereen” van 11 mei 2022 wordt aangegeven, dat gemeenten die in deelwijken al ruim boven het streven van minimaal 30% sociale huurwoningen zit, zich beter kunnen richten op het bouwen voor midden inkomens en hoger. Dit zal de kwaliteit van het winkelaanbod in Dieren ten goede komen. Waarom richt de gemeente zich hier niet op, aangezien in Dieren-West het percentage huurwoningen van een woningbouwcorporatie al op 39% bevindt, met daarnaast nog 6% overige huurwoningen?	In de gemeente Rheden zijn na onderzoek 3 kwetsbare wijken vastgesteld. Dat zijn Velp Zuid, Rheden West en Dieren Stenfert. In die wijken voegen we in principe geen sociale huur toe. In alle andere wijken is dat wel een mogelijkheid. Bij elk nieuwbouwproject wordt bekeken wat de behoefte binnen de gemeente en de behoefte binnen een wijk is. Op basis daarvan wordt er een afweging per project gemaakt. De woningbouwlocaties in de gemeente zijn beperkt dus alle mogelijkheden om sociale huurwoningen toe te voegen buiten de kwetsbare wijken worden overwogen. Op deze locatie wordt voor 50% van de woningen ingezet op (middel)dure huur en/of koop.
25	In de Kadernota staat dat het terrein primair ontsloten wordt vanaf de Admiraal Helfrichlaan. De intensiteit van het verkeer zal op deze laan door de bouw van wooneenheden op de voormalige hockeyvelden en haar bewoners fors toenemen. In de huidige situatie is deze laan al een ontsluitingsweg in de wijk in verband met sport en recreatie accommodaties en -activiteiten. De toename aan verkeersdruk via de Admiraal Helfrichlaan levert ook extra verkeer langs de basisscholen De Akker en De Vlinder met veiligheidsrisico’s voor de kinderen. Het is niet duidelijk hoe groot de toename van het verkeer over de Admiraal Helfrichlaan zal zijn en of deze toename toelaatbaar is en hoe de gemeente dit eventueel gaat beheersen? Waar blijft het verkeerstechnische onderzoek, waar omwonenden in eerdere afstemmingen met de gemeente al om hebben gevraagd?	Het aantal extra verkeersbewegingen als gevolg van het plan is afhankelijk van de hoeveelheid woningen in het bouwplan. Per woning kan uitgegaan worden van gemiddeld van 5 verkeersbewegingen van en naar de woning per etmaal. Een erftoegangsweg (30 km zone) zoals de Adm. Helfrichlaan verwerkt volgens het DuurzaamVeilig principe bij voorkeur niet meer dan 4000 á 5000 motorvoertuigen per etmaal. Op basis van het regionale verkeersmodel is de geschatte verkeersintensiteit op dit moment van de Adm. Helfrichlaan ter hoogte van de aansluiting met de Harderwijkerweg ongeveer 2000 motorvoertuigen per etmaal. Hiermee is de verwachting dat bij 60 woningen, waarvan 10 tiny houses de verkeersintensiteiten toenemen met circa 300 motorvoertuigen en dat er geen overschrijding zal plaatsvinden ten aanzien van het DuurzaamVeilig principe. Daarbij komt dat de voormalige hockeyvereniging ook een bepaalde hoeveelheid verkeer genereerde, waardoor er per saldo een lagere toename is.
26	Welke oplossingen ziet de gemeente om de verkeersdruk op de Admiraal Helfrichlaan niet te veel te laten toenemen?	Het aantal extra verkeersbewegingen als gevolg van het plan is afhankelijk van de hoeveelheid woningen in het bouwplan. Per woning kan uitgegaan worden van gemiddeld van 5 verkeersbewegingen van en naar de woning per etmaal. Een erftoegangsweg (30 km zone) zoals de Adm. Helfrichlaan verwerkt volgens het DuurzaamVeilig principe bij voorkeur niet meer dan 4000 á 5000 motorvoertuigen per etmaal. Op basis van het regionale verkeersmodel is de geschatte verkeersintensiteit op dit moment van de Adm. Helfrichlaan ter hoogte van de aansluiting met de Harderwijkerweg ongeveer 2000 motorvoertuigen per etmaal. Hiermee is de verwachting dat bij 60 woningen, waarvan 10 tiny houses de verkeersintensiteiten toenemen met circa 300 motorvoertuigen en dat er geen overschrijding zal plaatsvinden ten aanzien van het DuurzaamVeilig principe. Daarbij komt dat de voormalige

		hockeyvereniging ook een bepaalde hoeveelheid verkeer genereerde, waardoor er per saldo een lagere toename is.
27	In de kadernota staat een secundaire ontsluiting ten behoeve van langzaam verkeer vermeld, die loopt vanaf de Peter van Anrooylaan. Deze kan eveneens dienst doen als calamiteitenontsluiting. Dit houdt in dat wandelaars, fietsers, bromfietsen en hulpdiensten gebruik mogen maken van deze weg. Dit heeft tot gevolg, dat er veel verkeersbewegingen, inclusief geluidsvermeerdering gaat plaatsvinden in de rustige Peter van Anrooylaan. De aansluiting ter plaatse van de Peter van Anrooylaan wordt een gevaarlijke onoverzichtelijke kruising. Er zal ook verlichting komen in het bosje ten behoeve van de veiligheid en ook zullen er bomen moeten worden gekapt voor aanleg van deze weg. De privacy van de bewoners rondom dit bosje wordt aangetast en tevens zal er een waardedaling plaatsvinden van de woningen. Is deze secundaire ontsluiting vanuit verkeerstechnisch en veiligheidstechnisch oogpunt strikt noodzakelijk? Zie voorbeelden in Dieren-Noord, waar veel hofjes slechts één ontsluiting kennen.	De doorsteek voor langzaam verkeer dient als verbinding van de wijk met het projectgebied. Deze verbinding kan in sommige situaties een betere, kortere route zijn voor fietsers en voetgangers van en naar het projectgebied (bijvoorbeeld richting het Callunaplein en andersom voor bewoners aan de Anrooylaan naar de natuurtuin). Daarnaast worden langzaam en gemotoriseerd verkeer ontvlecht, wat de verkeersveiligheid ten goede komt, en biedt de verbinding een aantrekkelijke toegang tot het gebied, ook voor bezoekers van de natuurtuin en het Hof te Dieren. Het pad zou ook ingevuld kunnen worden met een karakter vergelijkbaar met de Eykmanlaan, waar nu bijvoorbeeld geen verlichting is. Daarnaast verbindt een olifantenpaadje het projectgebied en de Peter van Anrooylaan al. Een ontsluiting faciliteert de al bestaande voetgangersbeweging op een betere manier, die zonder de ontsluiting ook toeneemt. De ontsluiting komt op een overzichtelijk punt de Peter van Anrooylaan uit. Voor de volledigheid: de bewoners aan de Admiraal Helfrichlaan pleitten voor een tweede ontsluiting voor gemotoriseerd verkeer richting de Peter van Anrooylaan om het verkeer te verdelen. Echter, dit heeft niet onze voorkeur.
28	In de Kadernota wordt vermeld dat de huidige Nota parkeernormen Rheden 2015 van toepassing is. De gemeente wil nadrukkelijk de afwijkingsmogelijkheden inzetten om duurzame vormen van mobiliteit te stimuleren. Dit betekent dat de huidige parkeernormen en eisen ten aanzien van bijvoorbeeld loopafstanden tot een parkeerplaats anders ingevuld kunnen worden om alternatieve vormen van vervoer te bevorderen en het fietsgebruik aan te moedigen. Het is aan de ontwikkelende partij om dit te onderzoeken. We begrijpen de insteek van de gemeente om autogebruik met fossiele brandstoffen te weren om verdere uitstoot van stikstof te voorkomen en om ruimte te bieden aan woningbouw in plaats van aan parkeervoorzieningen. In de Kadernota staat dat de bewoners hun auto dan wel kunnen parkeren aan de Admiraal Helfrichlaan, waar aan beide zijden een terecht parkeerverbod geldt! Het kan zijn dat de gemeente met parkeren buiten het terrein bedoeld de parkeerplaats Het Nieuwland. Hierbij bestaat echter het gevaar dat bewoners de afstand van parkeerplaats Het Nieuwland tot de nieuwbouwlocatie te ver vinden en de Admiraal Helfrichlaan, ondanks het parkeerverbod, gebruiken als parkeerplaats. Bovendien is de	Als gemeente willen we het autobezit en gebruik terugdringen om bij te dragen aan de transitie naar schone, duurzame mobiliteit als onderdeel van de klimaatdoelen. Een lagere parkeernorm draagt hieraan bij. Echter, een lagere parkeernorm wordt alleen gehanteerd als deze in de praktijk ook echt kan werken. Het is aan de ontwikkelende partij om dit te onderzoeken en een lagere parkeernorm te onderbouwen, bijvoorbeeld door het opnemen van deelmobiliteit in het plan. De gemeente gaat alleen mee in een lagere parkeernorm als de onderbouwing hiervan goed is. Het uitgangspunt is dat de parkeervraag van de ontwikkeling niet naar de wijk of de Admiraal Helfrichlaan wordt verplaatst. Over het algemeen geldt dat de parkeervoorzieningen, ontsluiting en wegenstructuur binnen het plangebied zodanig worden ontworpen dat het autogebruik voor korte afstanden zo veel mogelijk wordt ontmoedigd en fietsen en lopen wordt gestimuleerd. Hierbij hoort bijvoorbeeld ook een langere acceptabele loopafstand van en naar de auto.

	parkeerplaats in de weekenden nu al regelmatig vol vanwege de drukte op de sportvelden. Welke argumenten heeft de gemeente om te willen afwijken van de parkeernormen Rheden 2015, en hoe voorkomt zij hierdoor parkeeroverlast?	
29	Indien wordt afgeweken van de parkeernormen Rheden 2015, wordt er waarschijnlijk vanuit gegaan dat de auto's van de bewoners van de nieuw te bouwen wooneenheden gaan parkeren op de ruime parkeerplaats Het Nieuwland. Het is echter zeer waarschijnlijk, dat bewoners de afstand van parkeerplaats Het Nieuwland tot de nieuwbouwlocatie te ver vinden en de Admiraal Helfrichlaan, ondanks het parkeerverbod, gebruiken als parkeerlocatie. Dit gebeurt nu al regelmatig bij de Veluwse Poort of bij Lomar Sportvilla. Gaat de gemeente het parkeerverbod op de Admiraal Helfrichlaan vanaf nu wel handhaven?	Zowel politie als bevoegde handhavers van de gemeente kunnen hier optreden; of en hoe vaak dit gebeurt is afhankelijk van prioriteit en personele bezetting.
30	Hoe wil de gemeente de regie voeren over het stimuleren van duurzame vormen van mobiliteit en alternatieve vormen van vervoer bevorderen en het fietsgebruik aanmoedigen, terwijl zij dit overlaat aan de ontwikkelende partij?	De gemeente laat de ontwikkelende partij de mogelijkheden voor duurzame, alternatieve vormen van mobiliteit onderzoeken. Daarbij beoordeelt de gemeente of de uitkomst hiervan wenselijk en haalbaar is en stuurt het de ontwikkelaar in de keuzes die voor mobiliteit worden gemaakt.
31	In de Kadernota staat, dat de gemeente gaat onderzoeken of het maken van een autoluwe wijk een oplossing kan zijn in relatie tot stikstofproblematiek. Hoe wil de gemeente bewoners van de te bouwen wooneenheden verplichten géén auto aan te schaffen of wil de gemeente het parkeervraagstuk maar verleggen naar de omliggende wijk?	Autoluw is niet hetzelfde als autovrij. De ontwikkeling wordt als autoluw beschouwd als er minder autogebruik (en bezit) is dan er zou zijn zonder stimuleren van alternatieve vervoersmiddelen en een lagere parkeernorm.
32	Waarom stelt de gemeente niet de eis, dat op het terrein met de nieuw te bouwen woningen alleen auto's mogen komen, die niet rijden op fossiele brandstof? Hierdoor wordt permanente stikstofdepostie door gemotoriseerd verkeer (rijdend op fossiele brandstof) op het terrein naar het Natura 2000-gebied voorkomen.	Door deze eis te stellen worden bewoners en bezoekers zonder elektrische auto uitgesloten van parkeren in het gebied. Dit is niet wenselijk en waarschijnlijk nog niet haalbaar, omdat onder andere minder-validen dicht bij huis moeten parkeren en er incidenteel ander (niet elektrisch) verkeer het terrein op rijdt. Ook moet dit juridisch af te dichten en handhaafbaar zijn. In een nadere uitwerking van het plan, komt deze kwestie aan de orde.
33	In 2018 zijn in opdracht van de gemeente tamelijk roekeloos bomen en struiken langs de randen van het terrein van de voormalige hockeyvelden gekapt. Hierdoor is een dassenburcht en broedplaatsen van ringslangen langs de woningen aan de Willem Keslaan vernietigd. Door onnodige kap van bomen achter de bosrand aan de Admiraal Helfrichlaan is de bosrand extra kwetsbaar geworden. Dit bleek tijdens een windhoos in juni en september 2019 toen een aantal monumentale bomen zijn omgewaaid. Tijdens de ontruiming van de voormalige hockeykeet zijn twee grote bomen (wilde acacia's), die van wezenlijk belang waren voor de oversteek naar en van het bos van uilen, andere vogels en	Voorop gesteld, van enige opzet van vernieling van natuurwaarden in het verleden is geen sprake. Maar heel vervelend is dit uiteraard wel. In opdracht van de gemeente worden werkzaamheden uitgevoerd waarbij we nadrukkelijker letten op opdrachtformulering, communicatie en toezicht.

	vleermuizen, per “vergissing” omgekapt, waardoor de vogels en vleermuizen geen dekking meer hebben en verlichting van de tennisbanen nu naar de huizen aan de Admiraal Helfrichlaan schijnen. Ter compensatie zijn door de gemeente een aantal kleine boompjes geplant in de bosrand langs de Admiraal Helfrichlaan. Hoe voorkomt de gemeente in het vervolg de onvoorzichtigheid met bomen en de natuur in onze omgeving?	
34	In de Kadernota staat dat de bestaande bomen in de strook langs de Admiraal Helfrichlaan en in de zone langs de grens met de bestaande woonpercelen en de bosrand zo veel mogelijk behouden blijven. Dit is erg vaag en een boterzacht kader. In de afgelopen jaren hebben we gezien, dat zonder voorafstemming met de direct omwonenden bomen verdwijnen. Registreert de gemeente de bomen en boompjes op en langs het terrein, ter zekerstelling dat het aantal niet verder zal afnemen, en geeft ze de garantie deze ten volle te zullen beschermen?	De bomen worden niet individueel geregistreerd, dat doen we uitsluitend bij straatbomen, niet met bomen die onderdeel uitmaken van een (buurt)bosje. Behoud van groen is gewenst, met opstellen van het stedenbouwkundig plan moet bezien worden hoe het aanwezige groen een bijdrage kan leveren aan het bouwplan. Er is in het plangebied geen groen aanwezig dat op de lijst van bijzondere bomen staat.
35	Ter bescherming van de privacy en schaduwwerking en zichtlijnen en garanties ten aanzien van de zichtlijnen op het terrein vanuit de bestaande omliggende woningen wensen de omwonenden, dat de bestaande bosrand langs de Admiraal Helfrichlaan (huidige breedte 12,5 meter) qua breedte wordt uitgebreid tot 20 meter en wordt ingepland met inheemse bomen en struiken. Daarnaast wordt een groenstrook van 20 meter met inheemse bomen en struiken gewenst langs de woningen, die met hun achtertuinen grenzen aan het terrein (zie de onderstaande schets).	In de kadernota is opgenomen dat met de positionering van de woonbebouwing rekening wordt gehouden met de aangrenzende woonpercelen voor wat betreft privacy en schaduwwerking als gevolge van de nieuwbouw. Bestaande bomen binnen het plangebied in de strook aan de Admiraal Helfrichlaan in de zone langs de grens met de bestaande woonpercelen en de bosrand worden zoveel mogelijk behouden. Met het opstellen van het stedenbouwkundig plan moet bezien worden hoe het aanwezige groen een bijdrage kan leveren aan het bouwplan. Het op voorhand vastleggen van deze maten legt te veel beperkingen op voor een kwalitatief goede invulling van het plangebied en is daarom niet wenselijk.

	 Is de gemeente bereid de voorgestelde groenzones in de Kadernota op te nemen?	
36	In de Kadernota staat o.a. dat vanaf de Admiraal Helfrichlaan een heldere visuele relatie met het achterliggende gebied moet bestaan en dat er rekening wordt gehouden met de privacy en schaduwwerking als gevolg van de nieuwbouw. Als omwonenden van het terrein wensen we dat vanaf de in voorgaande schets weergegeven kaderlijn x, de volgende kaders in de definitieve kadernota worden	Het op voorhand vastleggen van deze maten legt te veel beperkingen op voor een kwalitatief goede invulling van het plangebied en is daarom niet wenselijk.

	opgenomen. Maximum bouwhoogte van de te bouwen woningen: 6-8 meter en afstand tot de kaderlijn x: 10,5-14 meter (zie onderstaande schets). 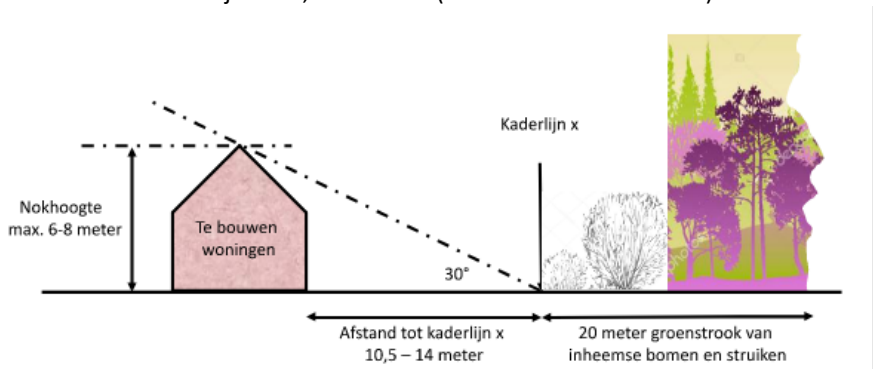 Is de gemeente bereid de wens van de omwonenden in de Kadernota over te nemen, zoals weergegeven in bovenstaande schets.	
37	Welke inspanningen heeft de gemeente de afgelopen jaren verricht om invulling te vinden op het beoogde terrein die passen binnen het huidige bestemmingsplan: sport en recreatie?	Zoals in de door de gemeenteraad vastgestelde startnotitie van januari 2022 is opgenomen zijn de volgende inspanningen gepleegd: *Er hebben meerdere gesprekken plaatsgevonden met partijen die in het plangebied een recreatieve functie willen ontwikkelen, maar dit is niet haalbaar gebleken. Daarnaast is gesproken met makelaars om inzicht te krijgen voor de mogelijkheden van een invulling met een recreatieve functie. Hieruit is gebleken dat een recreatieve/toeristische functie op een dergelijke plek eigenlijk alleen haalbaar is als je al een partij op het oog hebt om zich hier te vestigen. Wanneer dat niet het geval is dan is het vinden van een dergelijke functie een moeilijke opgave en is het voorstelbaar op zoek te gaan naar een alternatieve invulling, waarbij een keus voor woningbouw op deze plek een hele logische zou zijn gelet op de aansluiting op het stedelijk gebied.*
38	Indien één van de pijlers 1 of 2 niet doorgaat, gaat dan het hele plan terug naar de tekentafel of kunnen de andere twee pijlers dan doorgaan?	Dat moet op dat moment gewogen worden en een keus in gemaakt worden wanneer dat aan de orde is. In de startnotitie is het volgende opgenomen tav de pijler natuurtuin mocht dat onverhoopt niet door kunnen gaan. *Mocht onverhoopt een natuurtuin door Coöperatieve vereniging Dieren-West niet tot stand komen dan wordt gekeken naar een andere groeninvulling, of dat er mogelijk andere geïnteresseerden een invulling kunnen geven aan de natuurtuin.*

39	Volgens de Kadernota worden 10 Tiny Houses geprojecteerd in het 2/3-deel van het terrein, dat voorbestemd was voor de Natuurtuin. Er zijn hierover kritische opmerkingen geplaatst tijdens het inspreken bij de gemeenteraad op 13 januari 2022 en in de brief van 19 januari van het bestuur van de Coöperatieve Vereniging Dieren-West. Waarom trekt de gemeente zich niets aan van de gemaakte opmerkingen en wordt er op deze manier terrein afgesnoept van de Natuurtuin? Moeten wij de geste van de gemeente om het resterende deel van het terrein te mogen inrichten tot Natuurtuin zien als een aalmoes naar het bewonersinitiatief Natuurtuin?	De gemeenteraad heeft in januari 2022 besloten de Startnotitie ongewijzigd vast te stellen. Hierbij heeft de raad kennis kunnen nemen van een ieders inspraak. Coöperatieve vereniging Dieren-West heeft ingesproken op deze raadvergadering en het standpunt dat u naar voren brengt aangedragen. Het was vervolgens aan de gemeenteraad om een keus te maken om de startnotitie vast te stellen. De gemeenteraad heeft besloten de startnotitie ongewijzigd en unaniem vast te stellen. Het college ziet de natuurtuin zeker niet als aalmoes, maar als onderdeel van de opgave en als opdracht van de gemeenteraad om de mogelijkheid voor inpassing op de kavel te onderzoeken. Het is immers 1 van de 3 pijlers die op de kavel een plek zouden kunnen krijgen.
40	Heeft de gemeente een recente soorten-inventarisatie gemaakt voor het beoogde gebied?	Er is al een quickscan Wet natuurbescherming voor de locatie opgesteld. Momenteel vindt er nog een seizoensgebonden ecologisch onderzoek plaats naar soorten. Zie ook punt 14.7.
41	Wanneer komt het bestemmingsplan en een milieu effect rapportage in beeld?	Wanneer plannen voldoende zijn uitgekristalliseerd en de noodzakelijke onderzoeken zijn uitgevoerd kan een procedure worden gestart onder de Wet ruimtelijke ordening of de Omgevingswet. De huidige verwachting is dat dit in de loop van 2024 zou kunnen plaatsvinden. Welke procedure dat wordt is afhankelijk van de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Deze is nu nog voorzien op 1 januari 2024.
42	Wanneer vindt de inspraakronde bij de gemeenteraad over de Kadernota plaats?	De verwachting is dat de Kadernota in het tweede kwartaal van 2023 door de raad zal worden behandeld. Voorafgaand aan de behandeling in de raad is het mogelijk om in te spreken. U kunt inspreken voor alle onderwerpen die op de agenda staan van een oriënterende en voorbereidende vergadering. De voorzitter geeft u het woord en na uw bijdrage kunnen de raadsleden u vragen stellen. Tijdens de raadsvergadering is het niet meer mogelijk om in te spreken. Wanneer u gebruik wilt maken van uw inspreekrecht dient u zich vooraf te melden bij de griffie.
43	Tijdens de inloopavond op 14 december jl. stond op een flap aan de wand een toegevoegde processtap, die niet als zodanig in de Kadernota staat opgenomen. Tussen de processtappen Kadernota en Stedebouwkundig plan stond de extra stap “Tender om een partner te selecteren waar het plan door uitgewerkt kan worden”. Wat zijn de consequenties qua planning door deze extra stap?	Dat heeft u scherp opgemerkt. De beoogde planning als opgenomen in de concept kadernota geeft richting in de termijn die we verwachten nodig te hebben per stap. Onverhoopt kan deze planning wijzigen. De planning die was opgenomen was te ambitieus. We passende de kadernota hierop aan. Op de informatieavond is deze flap ter verduidelijking voor hoe we het vervolg vormgegeven op de informatieavond aan u getoond. Het is geen extra stap zoals u dat noemt. *De kadernota zal worden aangepast ten aanzien van de planning*.

44	De herinrichting van de voormalige hockeyvelden is te beschouwen als een mooie casus voor een burgerberaad (zie het boek “Nu is het aan ons” van Eva Rovers), waar de direct omwonende bewoners intensief bij betrokken worden. Het proces via een burgerberaad lijkt langer en trager te duren, maar leidt uiteindelijk tot tijdwinst en een door de omwonende wijkbewoners meer gedragen herinrichtingsplan. Durft de gemeente de hierboven beschreven uitdaging met de omwonenden aan te gaan?	Burgerberaad is een van de middelen die ingezet kan worden bij vraagstukken die voor een grote groep mensen van toepassing is. In dit geval gaat het om een betrekkelijk kleine ontwikkeling waarbij we kiezen om de omgeving op een andere manier te betrekken. Burgerberaad is een zwaar middel om in te zetten wat ook veel capaciteit en geld kost.
45	In de Structuurvisie Dieren, mijn dorp van morgen (2019) staat welke plekken binnen de kern Dieren een plek krijgen voor woningen. De Admiraal Helfrichlaan is daarin niet opgenomen als locatie! Hoe is het mogelijk, dat afgeweken wordt van deze structuurvisie?	De gemeenteraad heeft in januari 2022 het volgende besloten: *Instemmen met afwijken van kaders als gesteld in de structuurvisie Dieren om kansen te benutten voor recreatieve functies op deze plek. In plaats daarvan te kiezen voor een invulling van de kavel met woningbouw, Tiny houses en Natuurtuin.* Hiermee heeft de gemeenteraad ingestemd om af te wijken van hetgeen opgenomen in de structuurvisie.
46	In de Structuurvisie Dieren (2019) staat geschreven dat inbreiding boven uitbreiding gaat. De locatie van de voormalige hockeyvelden betreft géén inbreiding, maar juist uitbreiding en verdere verstening van ons mooie groene dorp! Waarom wijkt de gemeente af van haar visie?	Dit gebied is gelegen aan de rand van Dieren, maar nog wel binnen de bebouwde kom. Daarmee is dit inbreiding.
47	In de Structuurvisie Dieren wordt gesproken om de natuur vloeiend het dorp Dieren in te brengen. Dit staat toch haaks op het bouwen van 3-4 lagen hoge flats aan de rand van Dieren tegen het bos van Twickel aan? Gaan we verstening richting natuur brengen?	Het doel van dit in de structuurvisie genoemde uitgangspunt is om geen harde begrenzing tussen dorp/bosgebied te creëren, maar juist een meer geleidelijke overgang met ecologische steppingstones vanuit het buitengebied tot in de bebouwde kom. De voorgenomen herontwikkeling van het terrein biedt daarvoor voldoende kansen. Met het bouwen van compacte appartementengebouwen van 3- 4 lagen kan veel ruimte worden gecreëerd voor een groene inpassing. En natuurinclusiviteit vormt daarbij een belangrijk uitgangspunt bij de inrichting van de locatie.
48	In de aanvankelijke berichtgeving vanuit de gemeente over de voormalige hockeyvelden wordt gesproken over 2,2 ha grootte (zie Collegevoorstel van eind maart 2021) en nu in de concept Kadernota over 2,35 ha. Wat is de oorzaak qua verschil in communicatie hierover of is dit een truc door bijv. de bosrand langs de Admiraal Helfrichlaan mee te rekenen bij het totale areaal? Het komt nu over als manipulatie om het 1/3 te bebouwen deel met 6,8% te laten toenemen.	Destijds werd voor de scope van het plangebied uitgegaan van het kadastrale perceel. Bij nadere uitwerking is ervoor gekozen om een logischere vorm te gebruiken van de kavel, namelijk tot de Admiraal Helfrichlaan. Hiermee is het plangebied groter geworden. Meer zit hier niet achter.
49	Als omwonenden hebben we van de Projectgroep Natuurtuin het volgende begrepen: Op verzoek van de gemeente is op 24 oktober 2019 door de	Het college ziet de natuurtuin zeker niet als marginaal element, maar als onderdeel van het totaalplan en als opdracht van de gemeenteraad om de

	Projectgroep Natuurtuin haar plan om te komen tot een Natuurtuin op het geheel beoogde terrein bij de gemeente ingeleverd. Tijdens de bespreking met o.a. wethouder Dorus Klomberg op 8 februari 2020, werd naar aanleiding van het ingediende plan gesproken om 1/3-deel van het beoogde terrein te bebouwen om daarmee een economische drager voor het burgerinitiatief te creëren. Ziet de gemeente het initiatief van de Natuurtuin, na inmiddels vijf jaar voorbereiding door de Projectgroep Natuurtuin, nu als een marginaal element en wordt deze daarmee gepositioneerd binnen de hindercontouren (geluid) waar nu eenmaal niet te bouwen is (zie afb. 6 van de Kadernota)?	mogelijkheid voor inpassing in het plangebied te onderzoeken. Een woonbestemming is een gevoelige bestemming die niet op alle plekken in het plangebied ingepast kan worden. De natuurtuin is geen gevoelige bestemming en daarmee kan deze functie overal op in het plangebied een plek krijgen. Vandaar dat het meest waarschijnlijk is dat de natuurtuin op deze plek ruimte zal krijgen. In de startnotitie was al aangegeven dat de natuurtuin een plek zou kunnen krijgen op gronden die niet benodigd zijn voor woningbouw/Tiny houses. Eveneens is in de startnotitie opgenomen dat wanneer het omgevingsplan vastgesteld is duidelijk is waar deze natuurtuin een plek kan krijgen en dat vanaf dat moment kan Coöperatieve vereniging Dieren-West plannen voor de natuurtuin verder uitwerken. Dit uitgangspunt is ook gedeeld met Coöperatieve vereniging Dieren-West en projectgroep natuurtuin.
50	Wat is de integrale visie van de gemeente ten aanzien van nieuwbouw plannen? We zien deze visie voor het dorp Dieren graag tegemoet.	In de woonvisie 2020-2026 “Samen wonen in Rheden” staat ons beleid voor nieuwbouw benoemd inclusief een profiel voor Dieren-West. Deze visie is te vinden via website gemeente Rheden www.rheden.nl/Inwoners/Wonen_leefomgeving/Woonvisie_en_Monitor_woningmarkt
51	De gemeente wil verschillen tussen sterke en kwetsbare wijken verkleinen. We kunnen ons voorstellen dat in kwetsbare wijken, zoals Stenfert in Dieren, meer middel dure huur of koopwoningen worden toegevoegd. Welk concreet plan heeft de gemeente in Stenfert om te komen tot een vermindering van het aantal sociale huurwoningen aldaar?	We beogen een uitruil van sociale huurwoningen. Wanneer we binnen dit project sociale huurwoningen kunnen toevoegen is er de mogelijkheid om in Stenfert de woningen duurder te verhuren of betaalbaar te verkopen zodat er meer variatie in de wijk ontstaat.
52	Gezien de problematiek van de wijk Stenfert is de vraag wat de bijdrage is van de overige beoogde bouwlocaties in Dieren en hoe dit zich verhoudt tot de bijdrage van het plan voor de voormalige hockeyvelden; met andere woorden is er een integrale visie met een overzicht waarin de bijdragen van de verschillende bouwlocaties gekwantificeerd zijn, zodat duidelijk is in hoeverre het beoogde doel gehaald wordt?	In de woonvisie 2020-2026 “Samen wonen in Rheden” staat benoemd dat er ingezet wordt op de nieuwbouw van 100 sociale huurwoningen in draagkrachtiger buurten, gekoppeld aan de afname van 100 sociale huurwoningen in kwetsbare buurten. Per project wordt vastgelegd hoe deze uitruil plaats vindt om het beoogde doel voor ogen te houden.
53	Op welke wijze wil de gemeente mensen uit de wijk Stenfert naar de beoogde locatie bewegen? Mensen blijven vaak wonen waar ze al jaren wonen (hechte gemeenschap, onderlinge banden en geen verhuiskosten).	Binnen dit project sturen we op levensloopgeschikte appartementen in verschillende prijsklassen. Dieren Stenfert heeft veel eengezinswoningen, mensen die vanwege hun leeftijd of beperkingen niet meer terecht kunnen in een eengezinswoning hebben de mogelijkheid om hier meer passend te wonen.

54	Hoe ziet de gemeente de integratie voor zich van een groep meer kwetsbare bewoners, met mogelijk bijbehorende problematiek, uit Stenfert te verhuizen naar een deel van Dieren-West met de bestaande bewonersgroep? Tijdens de inloopavond op 14 december jl. werd door een ambtenaar aangegeven dat mogelijke segregatie tussen bewonersgroepen géén probleem is waar de gemeente iets aan kan/wil doen! Hoe voorkomt de gemeente sociale segregatie tussen de bestaande bewoners en de nieuwkomers en ondersteunt de gemeente de uitspraak van betrokken ambtenaar?	Het is nog te vroeg om ervan uit te gaan dat segregatie ontstaat. De wijk Stenfert is kwetsbaar, niet alle inwoners zijn kwetsbaar.
55	In de gemeente Rheden was de opgave om 681 woningen te bouwen. In de jaren 2017-2019 zijn 131 woningen toegevoegd, waardoor de opgaven voor de gemeente Rheden nu ligt op 550 woningen. Wat is de reden, dat de gemeente zich op het terrein van de voormalige hockeyvelden richt; een gebied met veel risico's, terwijl alleen al het plan bij voormalig ziekenhuis Rijnstate in Velp 750-1.000 woningen (koop en huur) gebouwd kunnen worden in de wijk "Het IJsseldistrict"?	Dit aantal van 550 is tot 2027. Na 2027 is er ook nog een grote vraag aan woningen daarom zijn er naast het IJssel District ook andere locaties voor woningbouw nodig. Daarnaast is een overprogrammering gewenst. Omdat niet altijd zeker is of een plan ook daadwerkelijk gerealiseerd zal gaan worden.
56	In Dieren-West bestaat grote behoefte aan doorstroming van ouderen (32,5% van de bewoners is ouder dan 65 jaar) waardoor jonge gezinnen de kans krijgen om door te stromen naar een grotere woning. Veel ouderen in Dieren-West willen blijven wonen in hun wijk, waar ze hun sociale netwerk hebben opgebouwd. Doordat er geen geschikte woningen/appartementen in Dieren-West beschikbaar zijn blijven de mensen in hun huidige huis wonen. Wat is de reden dat de gemeente niet veel meer inzet op de grote behoefte aan luxe/ruime laagbouwwoningen / appartementen (Knarrenhof) en doorstroom van koop naar koop, waardoor de bewoners in hun buurt kunnen blijven wonen en buren elkaar kunnen blijven opzoeken en elkaar zo nodig kunnen helpen?	Binnen dit project sturen we op levensloopgeschikte appartementen in verschillende prijsklassen. Daarmee wordt voldaan aan de vraag van inwoners en kan er doorstroming plaats vinden. Het Knarrenhof of een soortgelijk initiatief mag meedingen in de tenderprocedure als private partij om het plan verder te ontwikkelen.
57	Waarom richt de gemeente zich niet in op een mix aan koopwoningen in alle prijsklassen en in de midden huur, die aansluiten bij de reeds bestaande woningen in de directe omgeving? Een mooi voorbeeld is het nieuwbouwwijkje aan het Sprengenhof, Bethesdahof en Van Kesterenhof in Laag Soeren.	Binnen het programma voor dit project is ruimte voor alle prijsklassen voor koop en (middel)dure huur.
58	Wat is de reden, dat de mogelijkheid van een CPO (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap) zoals voor bijvoorbeeld het realiseren van een "Knarrenhof" of woningen wordt genegeerd; zoals door de Coöperatieve Vereniging Dieren-West (cv D-W) is genoemd in de aanloop naar de Startnotitie en tijdens de inspraakprocedure van de Startnotitie op 13 januari jl. en in door het bestuur van de cv DW verstuurde brief (d.d. 19 januari 2022) en eveneens in de aanloop naar de Kadernota?	CPO is met de concept kadernota niet uitgesloten. In de concept kadernota is kenbaar gemaakt dat we voor het vervolg, na vaststelling van de kadernota, een private partij (ontwikkelaar) bij het proces betrekken om dit verder uit te werken. Het Knarrenhof of een soortgelijk initiatief mag meedingen in de tenderprocedure als private partij om het plan verder te ontwikkelen.

59	In de afgelopen 25 jaar is het aantal inwoners in Rheden met 3,4% gedaald en in Dieren in de afgelopen 8 jaar met 4,9% (AlleCijfers.nl, 2022)! Hoe ziet de gemeente de relatie tussen de behoefte aan nieuw te bouwen woningen en de demografische ontwikkeling binnen de gemeente Rheden en Dieren?	Op dit moment geven de prognoses aan dat er nog steeds groei zit in Rheden qua woningen. Er is er veel vraag naar appartementen aangezien de bevolking wel anders samengesteld is (meer alleenstaanden en kleine huishoudens). Met dit project sluiten we aan op de bevolkingssamenstelling die veranderd.
60	In de Kadernota wordt aangegeven dat in de gemeente binnen de sociale huur veel eengezinswoningen voor 4-5 persoons huishoudens zijn. De wens is om te komen tot meer woningen voor 1-2 persoons huishoudens. Wat is de reden dat een bestaand contingent sociale huurwoningen niet wordt opgesplitst tot duplex-woningen, waardoor in de bestaande woningen mogelijkheden komen voor 1-2 huishoudens en géén kapitaalvernietiging. Een mooi voorbeeld hiervan zijn een aantal duplex woonblokken langs de Geitenbergweg in Dieren.	Om de juiste kwaliteit en hoeveelheid woningen toe te voegen is het niet de keuze voor één mogelijkheid (alleen splitsen) maar moeten alle mogelijkheden naast elkaar worden ingezet om doelstellingen te behalen.
61	Wat verstaat de gemeente precies onder een levensloop bestendige woning?	Dit is vastgelegd in bijlage 5 van de Woonvisie 2020-2026 “Samen wonen in Rheden”. De woonvisie is beschikbaar via website gemeente Rheden www.rheden.nl/Inwoners/Wonen_leefomgeving/Woonvisie_en_Monitor_woningmarkt
62	Wat houdt de contramal van de wijk Stenfert precies in?	We beogen een uitruil van sociale huurwoningen. Wanneer we binnen dit project sociale huurwoningen kunnen toevoegen is er de mogelijkheid om in Stenfert de woningen duurder te verhuren of betaalbaar te verkopen zodat er meer variatie in de wijk ontstaat. Alle niet kwetsbare wijken kunnen dienen als contramal wijk voor Stenfert.
63	Komen alleen bewoners uit de gemeente Rheden in aanmerking voor de te bouwen woningen? Is het ook mogelijk de huurwoningen met voorrang beschikbaar te stellen voor mensen uit de zorg, uit het onderwijs, voor politie, brandweer en andere sociale beroepen?	Of er koopwoningen of huurwoningen komen is nog niet bekend. Wanneer dat het geval is gaat dat via een makelaar, een verhuurder of corporatie en daar is de gemeente geen tussenpersoon in. De woningtoewijzing van sociale huurwoningen is bepaald binnen de Huisvestingsverordening Gemeente Rheden 2020. Daarin zit geen mogelijkheid voor woningtoewijzing met voorrang voor specifieke doelgroepen.
64	Wat is de woonvisie voor ouderen in Dieren-West?	Op blz. 16 van de Woonvisie 2020-2026 “Samen wonen in Rheden” staat het beleid benoemd voor ouderen in de gemeente Rheden. In bijlage 1 het woonprofiel van Dieren-West wordt dit nog verder uitgewerkt. De woonvisie is beschikbaar via website gemeente Rheden www.rheden.nl/Inwoners/Wonen_leefomgeving/Woonvisie_en_Monitor_woningmarkt
65	Hoe garandeert de gemeente dat de huidige woningen rondom het terrein hun vrije zichtlijnen behouden? Op grond van de ligging en vrije zichtlijnen hebben de bewoners hun woningen hier voor veel geld gekocht, verbouwd en duurzaam	De gemeente kan dit niet garanderen. Het uitzicht vanuit de woningen zal veranderen met de nieuwe inrichting en bebouwing op de locatie. Op grond van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) kunt u bij schade die wordt ondervonden door een planologisch besluit een verzoek tot planschade

	gemaakt. Hoe gaat de gemeente bewoners bij eventuele waardevermindering van de omliggende woningen schadeloos stellen?	indienen. Dit kan leiden tot een tegemoetkoming in de schade. De gemeenteraad beoordeelt uw verzoek en neemt een besluit na advisering door een onafhankelijk deskundige. Tegen dit besluit kunt u bezwaar en beroep aantekenen. Een verzoek om planschade kan worden ingediend als de wijziging van het bestemmingsplan of andere planologische wijziging volledig rond is. De vergoeding van planschade uit de Wet ruimtelijke ordening (Wro) gaat op in het hoofdstuk 'nadeelcompensatie' in de Omgevingswet bij de inwerkingtreding van deze wet. Die is nu nog voorzien op 1 januari 2024.
66	Wat wordt met de laatste bullet op pagina 8 bedoeld met een "volwaardig programma"?	Een volwaardig programma is een programma dat voldoet aan de criteria van het woonbeleid en past in het profiel per dorp en daarbij zoveel mogelijk aansluit bij het maximaal aantal woningen dat is aangegeven. In de kadernota zal een maximum aantal woningen worden opgenomen van 50 appartementen en maximaal 10 tiny houses. *Deze reactie is aanleiding om de Kadernota aan te passen t.a.v. de hoeveelheid woningen.*
67	In hoeverre past hoogbouw van vier bouwlagen qua welstandsrichtlijnen en andere esthetische eisen (beeldkwaliteitsplan) in dit fraaie groene gebied met bestaande woonhuizen aan de rand van het dorp. De overgang van grijs (versteend) naar groen (Landgoed Twickel) dient in onze ogen geleidelijk over te gaan.	De huidige welstandsrichtlijnen gaan uit van de oude functie als hockeyvelden en zijn niet toereikend voor de nieuwe invulling van de locatie. Voor deze herontwikkeling zal daarom een beeldkwaliteitsplan worden opgesteld, waarin nieuwe richtlijnen voor de beeldkwaliteit worden opgenomen. Het vormgeven van een geleidelijke overgang tussen bebouwing en groen zal daarbij een belangrijk aandachtspunt vormen. De thematiek 'dicht bij de natuur' voor bebouwing en de terreininrichting staat hierbij centraal. Met het bouwen van compacte appartementengebouwen van 3- 4 lagen kan veel ruimte worden gecreëerd voor een groene inpassing en daarmee ontstaat ook veel ruimte om een geleidelijke overgang tussen bebouwing en groen te kunnen creëren.
68	In de Kadernota wordt niet gesproken over het maximum aantal woonunits. In de aanloop van de Startnotitie heeft het bestuur van de Coöperatieve Vereniging Dieren-West en de Projectgroep Natuurtuin van de voormalige wethouder Ronald Haverkamp een brief ontvangen (d.d. 4 februari 2021) met een B&W-voorstel over de gebiedsontwikkeling van het terrein met adres Admiraal Helfrichlaan 87B. In dit voorstel staat dat uitgegaan wordt van 20 – 25 woningen. Hierdoor zijn bij de omwonenden verwachtingen gewekt! Tijdens de inloopavond op 14 december jl. werd na lang aandringen van een groep bewoners door een betrokken ambtenaar aangegeven dat uitgegaan wordt van maximalisatie van het aantal woonunits. Later werd in een andere groep door	Om meer duidelijkheid te geven zal in de kadernota een maximum aantal woningen worden opgenomen van 50 appartementen en maximaal 10 tiny houses.

	dezelfde ambtenaar aangegeven, dat gestreefd wordt naar 40-50 woonunits! Waarom geeft de gemeente geen duidelijk kader t.a.v. het maximum aantal gewenste wooneenheden en wordt er een slag om de arm aangehouden?	
69	Met het voorstel in de Kadernota van gestapelde woningbouw in 3 tot 4 bouwlagen met een maximale hoogte van 12/13 meter wijkt de gemeente 4–5 meter in hoogte af van de bestaande bouw (bestemmingsplannen) rondom het perceel. Is het überhaupt mogelijk dat de gemeente afwijkt van het genoemde artikel uit haar beleidstuk Dieren 2017?	Binnen de huidige bestemmingsplanregeling mogen geen appartementen of tiny houses worden gebouwd. Voor de locatie wordt in de toekomst een nieuw bestemmingsplan of omgevingsplan opgesteld op basis van de voorgenomen ontwikkeling, hierbij vindt opnieuw een stedenbouwkundige afweging plaats.
70	De omwonenden vinden dat indien woningbouw op het beoogde terrein haalbaar is, deze geen aantasting veroorzaakt van de bestaande stedenbouwkundige karakteristiek van het straat- en bebouwingsbeeld. De nieuw te bouwen woningen dienen aan te sluiten op de maximum hoogte van de al bestaande woningen. Daarnaast moet het groene beeld als overgang naar het achterliggende bos d.m.v. de bestaande bomen blijven bestaan. Is de gemeente bereid in deze mee te gaan met de wensen van de bewoners?	De invulling van de locatie mag uiteraard geen aantasting vormen van de bestaande stedenbouwkundige karakteristiek van de omliggende bebouwing. Om deze stedenbouwkundige karakteristiek te kunnen respecteren is het echter niet noodzakelijk om bij de invulling van deze locatie hetzelfde bebouwingtype en hoogte aan te houden als de bestaande bebouwing. Het is in dit geval wel belangrijk dat, als er hogere bebouwing komt, er ook voldoende ruimte gecreëerd wordt voor groen rond de nieuwe bebouwing en tussen de nieuwe bebouwing en de bestaande woningen. De maximale hoogte in de Kadernota zal daarom niet verlaagd worden. In de Kadernota nemen we wel op dat er een robuuste groene buffer tussen de bestaande woningen en de nieuwe woningen gecreëerd dient te worden. In de vervolgfase zal het stedenbouwkundig plan zal in samenspraak met o.a. de bewoners en de gemeente worden bepaald hoe hoog en breed deze buffer moet zijn en welke vorm en type beplanting deze moet krijgen. Het creëren van een groen beeld als overgang tussen bebouwing en bos vormt een belangrijk uitgangspunt voor de inrichting van de locatie. Ook hiervoor is het niet noodzakelijk om de bebouwinghoogte te beperken tot 8 of 9 meter. De Kadernota gaat ervan uit dat dit groene beeld ook met compacte appartementengebouwen kan worden gecreëerd.
71	In Dieren-West is behoefte aan laagbouw (luxere) ouderenwoningen en bijvoorbeeld starterswoningen. Voor beiden is in onze wijk en landelijk grote behoefte. Wil de gemeente inspelen op de behoefte in Dieren-West?	Binnen dit project sturen we op levensloopgeschikte appartementen in verschillende prijsklassen. Daarmee wordt voldaan aan de vraag van inwoners en kan er doorstroming plaats vinden. Zowel ouderen als starters kunnen binnen dit project een passende woning vinden gezien de variatie in prijsklassen.
72	Wat is de reden, dat de tijdens de inspraakprocedure van de Startnotitie opgevoerde punten (d.d. 13 jan. 2022) en een door het bestuur van de cv DW verstuurde brief (d.d. 19 jan. 2022) worden genegeerd, waar het de beoogde	De gemeenteraad heeft in januari 2022 besloten de Startnotitie ongewijzigd vast te stellen. Hierbij heeft de raad kennis kunnen nemen van een ieders inspraak. Coöperatieve vereniging Dieren-West heeft ingesproken op deze

	positionering van de Tiny Houses in het 2/3 deel van de Natuurtuin betreft?	raadvergadering en het standpunt dat u naar voren brengt aangedragen. Het was vervolgens aan de gemeenteraad om een keus te maken om de startnotitie vast te stellen. De gemeenteraad heeft besloten de startnotitie ongewijzigd en unaniem vast te stellen.
73	Wat is volgens de gemeente de exacte definitie van een Tiny House?	Een tiny house is een volledig uitgeruste woning, met een oppervlakte dat niet groter is dan 50m2. Een tiny house is op duurzame wijze gebouwd en is bedoeld om het hele jaar bewoond te worden (bron: woonvisie 2020-2026 “Samen wonen in Rheden”).
74	Het onderscheid in de Kadernota tussen de termen Tiny House (35 m²) en Small House (50 m²) zijn verwarrend, waar richt de gemeente zich op?	De gemeente richt zich op Tiny house met een oppervlakte van maximaal 35 m2 zoals in de concept kadernota is opgenomen en toegelicht.
75	Wat verstaat de gemeente onder extensief geplaatste Tiny Houses?	Met extensief geplaatste Tiny Houses wordt bedoeld dat de huisjes losjes als vrijstaande units op een deel van het terrein worden gesitueerd. Het doel is gericht op off-grid wonen in het groen en niet op het realiseren van kleine huisjes in een aaneengesloten verkaveling.
76	Wat is de bouwhoogte en inhoud aan kubieke meters (m³) van de Tiny Houses met een ecologische voetafdruk van max. 35 m²?	In de Kadernota wordt uitgegaan van kleinschalige bebouwing. De maximale hoogte (en daarmee ook het aantal m3) zal worden bepaald bij het opstellen van het stedenbouwkundig plan.
77	In de Kadernota staat dat de Tiny Houses geen vast omlijnde privé buitenruimte hebben. Betekent dit dat de bewoners een onbeperkte privéruimte hebben binnen het 2/3 deel van de Natuurtuin? Waarom wordt er geen perceelgrootte per Tiny House vastgesteld, waardoor er geen verlies aan oppervlak van de Natuurtuin plaatsvindt?	Het doel is dat de Tiny Houses geen eigen afgebakende tuintjes krijgen, maar dat er een gezamenlijke buitenruimte komt. Deze gezamenlijke privé-ruimte is niet onbeperkt. In principe krijgen zowel de natuurtuin als de Tiny houses elk hun eigen plek op de locatie. In het stedenbouwkundig plan zal worden bepaald op welk deel van het terrein de Tiny houses gerealiseerd mogen worden en welk deel van de locatie ingericht kan worden als natuurtuin. Bij de uitwerking van het stedenbouwkundig plan kan dan ook worden bepaald op welke manier de ruimte voor de Tiny Houses wordt afgebakend.
78	Doordat volgens de Kadernota de Tiny Houses geen vast omlijnde privé buitenruimte kennen is de vraag wat rondom de Tiny Houses privé is en wat openbaar toegankelijk? Reikt de openbare ruimte tot aan de voordeur van de Tiny Houses?	Zie hiervoor opgenomen beantwoording.
79	Worden de Tiny Houses in de vorm van een CPO gerealiseerd, waarbij de grond aan de eigenaren wordt verkocht?	Hier is nog geen duidelijkheid over te geven, is nog nadere uitwerking. Zoals kenbaar gemaakt in de concept kadernota zoeken we voor de realisatie een ontwikkelende partij om voor de Tiny houses collectief duurzaam wonen te faciliteren en ons mee te nemen in de aanpak hiervoor. Hoe dit uitgegeven gaat worden is nadere uitwerking.
80	Komen alleen bewoners uit de gemeente Rheden in aanmerking voor de te bouwen Tiny Houses?	Hier is nog geen duidelijkheid over te geven. We hebben een lijst met geïnteresseerden ook met mensen van buiten de gemeente.

81	Hoe verhoudt het maximale oppervlak van een Tiny House (max 35 m²) zich met de norm uit de woonvisie van de gemeente, waarbij elke nieuwbouwwoning minimaal 60 m² (GBO) groot moet zijn?	In de woonvisie 2020-2026 “Samen wonen in Rheden” wordt apart ingegaan op vernieuwende woonvormen en de tiny houses op blz. 37. Daar en in de begrippenlijst (bijlage 6) wordt specifiek beschreven hoe de gemeente een tiny house ziet en dat dit afwijkt van de criteria voor reguliere woningbouw. De woonvisie is beschikbaar via website gemeente Rheden www.rheden.nl/Inwoners/Wonen_leefomgeving/Woonvisie_en_Monitor_woningmarkt
82	De Tiny Houses worden ontsloten via een half verhard pad. Hoe zorgt de gemeente er voor, dat dit pad niet verslechterd en niet meer voldoet en na enkele jaren toch moet worden verhard?	Dat kan op meerdere manieren, maar dit is nadere uitwerking. In de concept kadernota zijn de kaders opgenomen over hoe we graag zien dat er een ontwikkeling tot stand komt.
83	Hoe gaat de gemeente het verbod op recreatief gebruik van de Tiny Houses handhaven?	In de concept kadernota is opgenomen dat we graag zien dat de Tiny houses Permanent bewoond zijn (niet de bedoeling dat het recreatief gebruikt wordt of als 2e woning). Dit is dan ook het uitgangspunt dat we willen hanteren bij verdere uitwerking van de plannen. Hierin moeten we ook in overleg met de ontwikkelede partij hoe ze hier invulling wil geven om dit te voorkomen.
84	Hoe ziet de gemeente het onderscheid tussen enerzijds collectief duurzaam wonen versus klimaatneutraal willen zijn?	Hier zien we geen onderscheid in. Dit zien we als 2 verschillende begrippen.
85	In de Kadernota staat onderaan blz. 8 vermeld, dat t.a.v. de beoogde Tiny Houses géén sprake is van tijdelijkheid. Tijdens de inloopavond op 14 december jl. was op een flap te zien dat de Tiny Houses bij voorkeur mobiel moeten zijn. Dit is een dubbele boodschap en veroorzaakt verwarring en onduidelijkheid. Kan de gemeente duidelijkheid verschaffen over de verwarrende uitspraken, die zijn ontstaan over grondgebonden of mobiele Tiny Houses en wel of niet verhardend naar de ondergrond, tijdelijk of permanent?	Zoals aangegeven in de kadernota worden Tiny houses vaak voor een bepaalde termijn gerealiseerd. Als een soort tijdelijke functie gedurende een periode dat een andere functie wordt uitgewerkt voor die plek. Voor deze locatie is geen andere functie voor ogen. Vandaar dat deze tijdelijkheid voor de Tiny houses hier niet van toepassing is. Tegelijkertijd is het streven erop gericht om de ecologische footprint van de huisjes zelf zo klein mogelijk te houden. Daarbij is het niet noodzakelijk dat de huisjes ook daadwerkelijk op wielen staan zoals ook al aangegeven in de concept kadernota. Van belang is wel dat de Tiny Houses geen belemmering vormen voor de waterinfiltratie. Dit stelt specifieke eisen aan de plaatsing van een Tiny House en de inrichting van de buitenruimte.
86	De omwonenden maken ernstig bezwaar om de beoogde 10 Tiny Houses te plaatsen in het gebied dat valt buiten het 1/3 te verdichten terreindeel en in de concept Kadernota worden gepositioneerd in het 2/3 deel van de beoogde Natuurtuin. Zeker als er ook riolering of andere voorzieningen aangelegd moeten gaan worden. Is de gemeente bereid de Tiny Houses te plaatsen binnen het 1/3 woningbouwdeel?	De ontwikkeling van de locatie is gericht op 3 pijlers: woningbouw, Tiny Houses en een natuurtuin. Binnen de totale locatie mag maximaal 35% worden verhard. Het gaat dan om de gronden die feitelijk bebouwd of verhard zijn of verhard/bebouwd mogen worden. Maar rondom de woningen (appartementen en Tiny Houses) is natuurlijk ook behoefte aan groen. Denk daarbij ook aan de bestaande boomstructuren en de behoefte aan groene

		buffers tussen de bestaande en nieuwe woningen. De benodigde ruimte voor woningbouw is daarmee groter dan die 35%. Dat houdt ook in dat de rekensom 1/3 voor woningen en 2/3 voor natuurtuin niet opgaat voor het plangebied. Om een globale indruk te krijgen van de ruimteverdeling in het plangebied kan gekeken worden naar de afbeelding uit de kadernota "*Ruimtelijke verbeelding van de kaders in het plangebied"*. De ruimte voor de Tiny Houses zal globaal binnen het gele gebied worden gezocht en de ruimte voor de natuurtuin binnen het groene gebied. In de nota wordt aangepast dat er maximaal 50 appartementen en maximaal 10 tiny houses komen. Met dit woningaantal is er voldoende ruimte om alle drie de pijlers een eigen ruime plek te geven binnen het plangebied. Voor de natuurtuin zal dit echter niet 2/3 van de locatie zijn.
87	De omwonenden maken ernstig bezwaar tegen het voorstel van de rommelig extensief geplaatste Tiny Houses met als voorbeeld Klein Zuidbroek in Apeldoorn. Wij zien meer in geschakelde Small Houses of meer uniforme Tiny Houses met beperkte eigen buitenruimte en binnen het 1/3 te bebouwen gebied. Waar heeft de gemeente nog meer gekeken om te zien of Tiny Houses hier zouden gaan passen?	Meerdere voorbeelden zijn bekeken. Hoe de Tiny houses daadwerkelijk vorm gaan krijgen en ingepast gaan worden wordt verder uitgewerkt in de volgende fasen. In de kadernota is aangegeven dat we graag extensief geplaatste Tiny Houses willen. Hiermee wordt bedoeld dat de huisjes losjes als vrijstaande units op een deel van het terrein worden gesitueerd. Het doel is gericht op off-grid wonen in het groen en niet op het realiseren van kleine huisjes in een aaneengesloten verkaveling.
88	Om te zorgen dat de huidige vage kadernota concreter wordt, stellen de omwonden de volgende concrete kaders voor t.a.v. de Tiny Houses: > De Tiny Houses veroorzaken, ondanks hun beperkte footprint van 35 m², voor verharding van de ondergrond en dienen binnen het 1/3 deel woningbouw te vallen; > Helderheid over voorlopige bestemming (5 jaar met een eventuele verlenging van nog een keer 5 jaar) of permanente bestemming; > Het uiterlijk van de Tiny Houses sluit aan bij de ruimtelijke kenmerken van de omgeving. Bij geclusterde plaatsing wordt uitgegaan van een goede balans tussen diversiteit en inpassing in de omgeving; > Tiny Houses hebben naast een footprint van maximaal 35 m² een vast omlijnde privé buitenruimte van maximaal 50 m²; > Tiny Houses hebben een maximale hoogte van 4 meter; > Parkeergelegenheid dient op eigen terrein gerealiseerd te worden; > De Tiny Houses mogen geen belemmering opleveren voor omliggende woningen en de Veluwse Poort. Is de gemeente bereid de bovenstaande kaders over te nemen?	De locatie is permanent bedoeld voor tiny houses. De insteek van de Kadernota is nadrukkelijk op hoofdlijnen. De exacte hoogte en ook de andere uitgangspunten die hier t.a.v. de tiny houses worden aangegeven kunnen in de volgende fase als suggestie worden meegenomen bij de uitwerking van het stedenbouwkundig plan. Aangezien de omwonenden bij die fase worden betrokken is er alle gelegenheid om de uitgangspunten op dat moment in te brengen. We nemen de door u geformuleerde kaders niet over.

89	Dieren is een groot dorp met behoefte aan meer culturele, recreatieve en educatieve voorzieningen. De plannen van de Natuurtuin, met voedselbos voorzien hierin. Bij de drie basisscholen in Dieren-West bestaat enthousiasme voor educatie over voedsel, gerelateerd aan de op te zetten moestuin en het voedselbos. Een bewonersinitiatief is al vanaf eind 2017 actief bezig met de ontwikkeling van een Natuurtuin. Welke mogelijkheden zijn er om vooruitlopend op het proces al op korte termijn de handen uit de mouwen te kunnen steken en om te starten met de inrichting van delen van de Natuurtuin en voedselbos?	Goed om te lezen dat hier veel enthousiasme voor is! Helaas kan niet eerder gestart worden dan wanneer de plek voor de natuurtuin duidelijk is. In de startnotitie is al aangegeven dat de natuurtuin een plek zou kunnen krijgen op gronden die niet benodigd zijn voor woningbouw/Tiny houses. Eveneens is in de startnotitie opgenomen dat wanneer het omgevingsplan vastgesteld is, duidelijk is waar deze natuurtuin een plek kan krijgen en dat vanaf dat moment kan Coöperatieve vereniging Dieren-West plannen voor de natuurtuin verder uitwerken.
90	Wat zijn de plannen met de voormalige skibult en het inmiddels daarop ontstane bos?	In de Kadernota wordt geen uitspraak gedaan over het behouden van de skibult. Bij uitwerking van het stedenbouwkundig plan wordt bezien of de skibult al dan niet behouden blijft.
91	Welke bijdrage is de gemeente bereid te geven uit de beoogde opbrengst van € 600.000 aan het bewonersinitiatief t.b.v. de realisatie van de Natuurtuin met voedselbos?	Uitgangspunt is dat de ontwikkeling voor de gemeente minimaal financieel haalbaar is. Uit de eerste globale berekeningen blijkt dat dit mogelijk is, echter is dit afhankelijk van het programma dat uiteindelijk daadwerkelijk gerealiseerd gaat worden en de kosten die gemaakt moeten gaan worden. Er wordt meer financieel inzicht verkregen naarmate de stedenbouwkundige plannen verder zijn uitgewerkt. Toezeggingen in dit kader kunnen dan ook niet gedaan worden.
92	In de kadernota wordt gesproken over het Didamarrest. Welk risico loopt de Projectgroep Natuurtuin in het kader van toepassing van het gelijkheidsbeginsel na inmiddels 5 jaar met de gemeente in gesprek te zijn om 2/3 deel van het terrein in te kunnen richten als Natuurtuin met voedselbos?	Risico is nu niet aan te geven. Zal blijken na (verplichte) publicatie van voornemen om grond voor natuurtuin aan Wijkvereniging D-W.in gebruik te geven. Overheid is verplicht om algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zoals gelijke kansen bieden, in acht te nemen.
93	Mocht onverhoopt de Natuurtuin met voedselbos niet doorgaan, aan welke andere groene invulling wordt bij de gemeente gedacht?	Dat is uitwerking van dat moment. Daar kan op dit moment nog geen uitspraak over gedaan worden hoe dat er dan uit komt te zien.
94	Zowel de leden van de Projectgroep Natuurtuin, als de omwonenden maken bezwaar indien de bewoners van de Tiny Houses het beheer krijgen over de Natuurtuin en voedselbos. Iedere bewoners van Dieren-West is welkom om zijn steentje bij te dragen aan het bewonersinitiatief, maar hoe we de Natuurtuin willen beheren zal na afstemming met de gemeente gaan plaatsvinden. Neemt de gemeente ons bezwaar in deze over?	Onze insteek is niet dat bewoners tiny house, maar de wijkvereniging D-W (met Projectgroep Natuurtuin) het beheer krijgen waarbij geldt dat ook toekomstige bewoner zich kunnen aansluiten bij de wijkvereniging D-W. Dit zien we als een zogenaamde meekoppelkans.
95	Hoe wil de gemeente de bouwoverlast voor de direct omwonenden draaglijk houden? Ook in verband met een gezondheidszorgpraktijk aan de Admiraal Helfrichlaan en in verband met thuiswerkers.	De gemeente houdt na het afgeven van de omgevingsvergunning toezicht op de werkzaamheden. De regelgeving hieromtrent wordt gevolgd. Toezicht betreft het naleven van de omgevingsvergunning, de hierin opgenomen nadere voorschriften en het Bouwbesluit. Voor het tegengaan van bouwoverlast staan regels opgenomen in het Bouwbesluit.

96	Rheden behoort tot de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Hoeveel moet Rheden, gezien de gestelde ambities en opgaven, aan woningen bouwen in Rheden en hoeveel daarvan in Dieren?	Voor de periode tot 2027 moeten er nog 550 woningen worden toegevoegd. Het nieuwe woningmarktonderzoek dat in Q1 2023 uitkomt geeft een opgave voor het vervolg. Gezien het woningtekort is de verwachting dat dit nog een flinke opgave wordt.
97	Worden de nieuwe bewoners van het te bouwen woonunits voorgelegd welke bijdrage ze willen/kunnen leveren aan de sociale cohesie in de wijk, conform de visie van de Coöperatieve Vereniging Dieren-West?	Nee, het staat namelijk (ook toekomstige) inwoners vrij om zelf te beslissen of ze zich willen aansluiten bij verenigingen als wijkvereniging D-W. Uiteraard hopen we dat nieuwe bewoners van onze gemeente een bijdrage leveren aan de sociale cohesie in de wijk en de gemeente.
98	Hoe is het mogelijk, dat aanvankelijk wordt gesproken over een te verdichten oppervlak van maximaal 1/3 deel van het terrein (zie verslag bespreking met wethouder Dorus Klomberg op 6 februari 2020 en brief van de gemeente aan de bewoners van 5 februari 2021)? In de concept Kadernota wordt nu echter gesproken over 35%, zonder de verdichting door de 10 te bouwen Tiny Houses mee te rekenen. Met de Tiny Houses meegerekend neemt het totale extra verdichtingsoppervlak t.o.v. de aanvankelijke uitgangspunten met ruim 9% toe! Hoe verklaart de gemeente dit?	Uitgangspunt was dat ca. 1/3 van het terrein verhard kon worden. Bij nader inzoomen op de mogelijkheden die er zijn op de kavel is wat er in de concept kadernota opgenomen het uitgangspunt voor wat er mogelijk is. Dit is afgestemd met Provincie Gelderland en Vitens. Zij hebben kenbaar gemaakt te kunnen instemmen met de concept kaders als opgenomen in de concept kadernota.
99	In de Kadernota staat vermeld dat 8.225 m² beschikbaar is voor woningen, ontsluiting, parkeerplaatsen en collectieve buitenruimten. Vallen de eventuele tuinen met terrassen van de te bouwen woningen ook binnen de 8.225 m², of lopen we het risico dat nog meer oppervlak van de Natuurtuin verloren gaat?	Tuinen (met eventuele terrassen) vallen hier ook binnen.
100	Zoals de gemeente weet zijn we vanuit de wijk betrokken bij de actie “steenbreek”, maar ondanks dat lopen we het risico dat tuinen bij de nieuw te bouwen woningen volledig dicht gelegd worden met bestrating. Welke regels stelt de gemeente om dit te voorkomen?	Op basis van onze Hemelwaterverordening worden eisen gesteld met betrekking tot afwatering en hemelwateropvang.
101	In de Kadernota staat dat met de positionering van de woonbebouwing rekening wordt gehouden met de aangrenzende woonpercelen voor wat betreft privacy en schaduwwerking als gevolg van de nieuwbouw. Wat verstaat de gemeente precies onder privacy?	In dit geval spreken we van privacy in het licht van goede ruimtelijke ordening. Hierbij is het uitgangspunt dat een plan geen onaanvaardbare inbreuk op de privacy van omwonenden tot gevolg heeft.
102	Is er een verkeersplan voor Dieren-West?	Op dit moment geldt het VCP (Verkeerscirculatieplan Dieren). Er gaat dit jaar gewerkt worden aan een nieuwe mobiliteitsvisie voor gemeente Rheden.
103	Welke afwijkingsmogelijkheden heeft de gemeente voor ogen om af te wijken van de Nota parkeernormen Rheden 2015?	Juridisch gezien gelden de afwijkingsmogelijkheden die al zijn opgenomen in de parkeernormen nota van 2015. En in een nieuw te maken bestemmingsplan wordt deze afwijkingsmogelijkheid beschreven. Afwijking van de nota parkeernormen kan mogelijk gemaakt worden door een plan waaruit blijkt dat alternatief vervoer sterk wordt gestimuleerd.

104	De extra stikstof tijdens de bouw en daarna moet gecompenseerd worden. Welke methode wil de gemeente hierbij hanteren, de interne of externe saldering?	Er moet onderzocht worden welke mogelijkheden er zijn. Bijvoorbeeld door saldering of er kan een vergunningsaanvraag gedaan worden met verzoek om depositieruimte vanuit het SSRS (Stikstof registratiesysteem). Eveneens kan bezien worden of het maken van een autoluwe wijk een oplossing kan zijn in relatie tot stikstofproblematiek. Mogelijkheden met betrekking tot intern of extern salderen zijn verkend, maar lijken op dit moment niet kansrijk.
105	Wat was de stikstofdepositie in het jaar 2000, toen het terrein in gebruik was door de Mixed Hockey Club Dieren?	Wegens het verplaatsen van de hockeyvereniging is het terrein al meerdere jaren niet meer in gebruik waardoor intern salderen niet tot de opties behoort, wegens het ontbreken van een geldige referentiesituatie. Zodoende is de stikstofdepositie van het terreingebruik door de Hockeyclub niet onderzocht.
106	Waarom stelt de gemeente niet de eis, dat op het terrein met de nieuw te bouwen woningen alléén auto's mogen komen, die niet rijden op fossiele brandstof? Hierdoor wordt permanente stikstofdepostie door gemotoriseerd verkeer (rijdend op fossiele brandstof) op het terrein naar het Natura 2000-gebied voorkomen?	Interessante gedachte. Echter door deze eis te stellen worden bewoners en bezoekers zonder elektrische auto uitgesloten van parkeren in het gebied. Dit is niet wenselijk en waarschijnlijk nog niet haalbaar, omdat onder andere minder-validen dicht bij huis moeten parkeren en er incidenteel ander (niet elektrisch) verkeer het terrein op rijdt. Ook moet dit juridisch af te dichten en handhaafbaar zijn. In een nadere uitwerking van het plan, wordt bezien op welke manier er een oplossing kan worden gevonden voor de stikstof problematiek.
107	Wordt houtstook zowel bij de te bouwen woningen als Tiny Houses verboden om overlast en stikstofdepositie op het vlak er naast gelegen Natura 2000-gebied te voorkomen?	De gemeente heeft op basis van huidige wetgeving weinig mogelijkheden om stookoverlast tegen te gaan. Zolang er geen duidelijke wettelijke regelingen zijn is een verbod op stoken niet mogelijk.
108	In de Kadernota staat dat het plan geen negatieve invloed mag hebben op het hoog monumentale Sterrenbos van de historische buitenplaats Hof te Dieren. Bij voorkeur zorgt het plan ook voor een versterking van deze elementen. Extra geluid en licht zijn sowieso al een extra belasting voor het naastgelegen bos en de wijk en zeker met zo een massale bouw in vergelijking met wat er voor de rest van Dieren aan de bosrand staat. Er dient voldoende natuur over te blijven voor de diverse dieren om toch de oversteek naar het bos te kunnen maken. Wat wordt onder het Sterrenbos en onder versterkende elementen verstaan en welke negatieve invloeden worden hier bedoeld?	Het Sterrenbos is onderdeel van de rijksbeschermde buitenplaats Hof te Dieren. In de redengevende omschrijving van het complex (nr. 529438) staat het sterrenbos benoemd als één van de redenen waarom de buitenplaats beschermd is: - wegens het formele lanenstelsel met bossen aan de noordwestzijde van de Arnhemsestraatweg, de Nieuwe Plantage, waarin tevens een wagenwielvormig lanenpatroon en sterrenbos, dat in de 17de en 18de eeuw is aangelegd en dat in ontwerp, omvang en ouderdom in Nederland zeldzaam is. De contour van de buitenplaats is vastgesteld door de Rijksdienst voor het Cultreel Erfgoed. De mogelijk versterkende en/of negatieve invloeden kunnen pas in een later stadium beoordeeld worden, als er een meer concreet plan ligt.
109	De omwonenden aan de Admiraal Helfrichlaan pleiten er voor de ontsluiting aan de Admiraal Helfrichlaan te plaatsen op de plek waar nu al een ontsluiting	De precieze liggen van de ontsluiting wordt niet vastgelegd in de Kadernota. Bij het opstellen van het stedenbouwkundig plan zal in samenspraak met o.a. de

	bestaat naar het betreffende terrein. Door deze positionering te kiezen zijn de bestaande bomen te behouden. De bewoners van woningen met de huisnummers 90 en 92 willen niet geconfronteerd worden met een ontsluiting pal voor hun huis, met autolichten die recht de woonkamer in kunnen schijnen. Is de gemeente bereid aan dit voorstel te voldoen?	omwonenden worden bepaald waar de ontsluiting zal komen. Uiteraard worden ongewenste neveneffecten (zoals inschijnende autolichten) daarin meegewogen.
110	In de Kadernota staat, dat wordt onderzocht of een (eventueel met Veluwse Poort gecombineerde) derde langzaam verkeer verbinding naar het bosgebied mogelijk is. De omwonende bewoners vrezen hierdoor nog meer verkeer (auto's met fietsen achterop) over de Admiraal Helfrichlaan en wil dat de gemeente afziet van dit onderzoek. Daarbij heeft de Projectgroep Natuurtuin in dit kader al eens overleg gehad met de beheerder van Landgoed Dierens Hof en deze willen geen fietspad langs de Oostlaan. Wil de gemeente afzien van dit onderzoek en idee?	Er is een duidelijke meekoppelkans door vanuit de ontwikkeling een voetgangersaansluiting te maken op dit recreatieve pad. Dit sluit ook aan bij de wens die opgenomen is in de structuurvisie voor Dieren. Vandaar dat dit is opgenomen. Dit is een bredere wens van Dierenaren om deze ontsluiting te hebben. Uit onderzoek naar deze ontsluiting zal blijken of het haalbaar is en hoe deze vormgegeven wordt. Een fietspad langs de Oostlaan is geen onderdeel of wens vanuit het plan.
111	De omwonenden wensen een hek langs de percelen van de woningen aan de Peter van Anrooylaan en Willem Keslaan en achter het te verbreden bosperceel aan de Admiraal Helfrichlaan. Bij het laatste om kruip-door-sluip-door-paadjes door de kwetsbare bosrand te voorkomen. Het hek dient zodanig te zijn vorm gegeven, dat klein wild aan de onderkant er door kan. Wil de gemeente aan de wens van de omwonenden tegemoet komen?	Eigenaren mogen hun eigen terrein afsluiten. Dus eigenaren mogen dit op dit moment al doen. Op dit moment ziet de gemeente geen noodzaak om actief te participeren in deze wens.
112	Wat staat in concept Kadernota bij afbeelding 6 geschreven linksonder bij de rood gestippelde lijn, die dwars over het terrein loopt?	Daar staat hindercontour en is inderdaad niet leesbaar. Kaart wordt aangepast zodat dit leesbaar is. *De reactie is aanleiding de kadernota aan te passen.*
113	Onderaan blz. 12 wordt gesproken over "in ontwikkeling zijnde participatiebeleid". Wat houdt dit participatiebeleid in? Ligt de oorzaak van het slechte verloop van de participatie vanaf de Startnotie tot en met Kadernota zo slecht, door het nog in ontwikkeling zijnde participatiebeleid?	In de startnotie is kenbaar gemaakt dat De concept kadernota op grond van de Inspraakverordening Rheden ter inzage gelegd. Dit is ook wat gedaan is en hierbij is een informatieavond georganiseerd om een ieder te kunnen informeren over wat hierin is opgenomen en de mogelijkheid geboden om vragen te stellen ter verduidelijking. U had dit, lezende uw reactie, liever anders gezien. Het op te stellen participatiebeleid staat los hiervan.
114	In de Startnotie staat vermeld dat de gemeente "initiatieven in de samenleving zo actief mogelijk wil faciliteren waarbij versterking en behoud van de kernkwaliteiten centraal staan!". Over de kernkwaliteiten hebben we tot onze grote ontevredenheid ten aanzien van de pijlers 1 en 2 al het nodige aangegeven. Wat maakt dat de gemeente haar visie t.a.v. participatie tot en met het niveau van coproductie niet weet te realiseren?	De participatieladder die we in de gemeente gebruiken is de onderstaande:

		 Er zijn verschillende mogelijkheden om de omgeving te betrekken. Met de vaststelling van de startnotitie is gekozen voor deze wijze van inspraak. Er is met de opstelling van de kadernota gekozen voor participatievorm ‘meedenken’. Dat betekent dat alle belanghebbenden hun ideeën meningen en adviezen kunnen geven. Dit wordt vervolgens bekeken en waar mogelijk en wenselijk meegenomen in de plannen. Uw reactie is aanleiding om de kaders ten opzichte van het vervolgproces te verduidelijken. In het vervolgproces geeft de gemeente de projectontwikkelaar de kaders mee op welke wijze er participatie met de omgeving moet plaatsvinden. We verlangen van de private partij dat belanghebbenden ten minste betrokken worden volgens de eerste twee treden van de participatieladder; meeweten en meedenken. Waar mogelijk meewerken. Dat betekent dat we belanghebbenden in ieder geval infomeren en waar mogelijk ruimte bieden voor hun adviezen, meningen en ideeën. Voor de natuurtuin maken we gebruik van de hoogste trede van de participatieladder; meebepalen. Dat betekent dat belanghebbenden alle ruimte krijgen om de plannen voor de natuurtuin verder uit te werken waarbij de besluitvorming uiteindelijk bij de gemeente ligt. Dit wel binnen de reeds geschetste kaders.
115	Wat wordt boven aan blz. 13 bedoeld met de zinsnede: “- afstemming met de omgeving en duurzaamheid”?	Dit staat onder 2.4 participatietraject. Dit is een doorkijkje naar de vervolgfase waarin we een private partij (ontwikkelaar) bij het proces betrekken om dit verder uit te werken. Belangrijke de onderdelen voor vervolg die we meegeven aan private partij zijn onder andere afstemming met de omgeving en duurzaamheid.

116	In de aanloop naar de Startnotitie werd gesproken over de financiële haalbaarheid van het woningbouwproject, waarbij als uitgangspunt gold, dat de locatie de potentie heeft om een resultaat van meer dan € 600.000 te halen. Staat deze doelstelling met de huidige gestegen prijzen en bouwmaterialen nog steeds overeind?	Dit is het resultaat vanuit onderzoek naar de financiële haalbaarheid. Het is geen doelstelling. Uitgangspunt is, zoals opgenomen in de concept kadernota dat het minimaal financieel haalbaar is.
117	Hoe ziet de recente financiële haalbaarheidsberekening eruit? Deze is in de concept Kadernotitie niet nader uiteengezet.	Uitgangspunt is om tot een financieel haalbaar plan te komen. De komende tijd wordt het plan verder uitgewerkt en vervolgens de financiële consequenties doorgerekend.
118	Zijn de bedragen, die genoemd staan in de Kadernota geïndexeerd, gezien de sterke prijsverhogingen voor (koop)woningen en van bouwmaterialen in de afgelopen 2 jaar?	Het is niet duidelijk welke bedragen hier bedoeld worden aangezien er geen bedragen zijn opgenomen.
119	Tijdens de inloopavond op 14 december jl. werd aangegeven dat gedurende het ontwikkelproces voortdurend op inhoudelijke en financiële haalbaarheid wordt getoetst. We adviseren de gemeente om na het afsluiten van de Kadernota en de volgende processtappen de resultaten van de inhoudelijke en financiële haalbaarheid expliciet bekend te maken, inclusief de daaraan verbonden conclusies. Is de gemeente bereid dit advies over te nemen?	Het gaat hier om een gemeentelijke exploitatie waar de gemeente als uitgangspunt heeft dat het minimaal financieel haalbaar is. Dat is ook het uitgangspunt gedurende het ontwikkelproces.
120	Wij, als direct omwonende bewoners, verwachten dat we in het vervolgtraject van het proces tijdens iedere stap nu echt betrokken worden in een volwaardige participatie, waarbij we minimaal uitgaan van coproductie (zie de participatieladder). Een vorm van Burgerberaad (zie het boek: “Nu is het aan ons” van Eva Rovers) adviseren wij de gemeente van harte aan! Is de gemeente bereid dit advies over te nemen?	Zie ons antwoord onder nummer 114.
		Conclusie: De reactie is wel aanleiding de kadernota aan te passen.
15.	Namens de Projectgroep Natuurtuin (PN), onderdeel van de Coöperatieve Vereniging Dieren-West	
1	Als eerste willen wij opmerken dat de kadernota ter inzage wordt gelegd onder de titel “Inspraak woningbouwlocatie Dieren Noord, locatie Admiraal Helfrichlaan”. We vinden dit een bijzondere titel aangezien de kadernota ook gaat over een deel natuurtuin. <u>Kunnen we uit deze titel opmaken dat voor de gemeente het realiseren van woningbouw belangrijker is dan de natuurtuin?</u>	Er ligt een maatschappelijke opgave voor woningbouw. Er is een woningtekort. Er wordt ook gesproken over een woningbouwcrisis. Dat maakt dat de realisatie van woningen inderdaad grote prioriteit heeft. Het plangebied kan niet volledig bebouwd worden. Dit geeft de kans en de mogelijkheid om te onderzoeken of de 3 pijlers er een plek kunnen krijgen. Die ruimte is er ook in het plangebied.
2	Als PN (onderdeel van Coöperatieve Vereniging Dieren-West) zijn we al 5 jaar met de gemeente in gesprek over de invulling van het voormalige hockeyterrein. Als PN hebben we in eerste instantie samenwerking gezocht met Polysport	De participatieladder die we in de gemeente gebruiken is de onderstaande:

	(thans Veluwse Poort) aangezien zij ook wensen t.a.v. het terrein hadden. Nadat Polysport zich terug trok hebben we als PN aan de gemeente aangegeven dat we het volledige terrein willen gebruiken voor o.a. natuurtuin, voedselbos en ontmoetingsplaats voor de buurt. Hierop heeft de gemeente aangeven graag te willen samenwerken met de PN om te zoeken naar een invulling, waarbij zowel de PN als de gemeente tevreden mee zou zijn. Zo is er onder meer gezamenlijk gekeken naar de mogelijkheden voor een combinatie van zonneveld en natuurtuin. Begin 2020 werd aangegeven, dat de gemeente de wens heeft 1/3 deel te willen bebouwen en dat 2/3 ingevuld zou kunnen worden als natuurtuin. De gemeente heeft ook aangegeven welke procedure ze voor het terrein zouden volgen. Het opstellen van een kadernota behoort tot deze procedure. Vanuit de gemeente is toen expliciet aangegeven dat we de kadernota gezamenlijk zouden opstellen. De PN was dan ook onaangenaam verrast dat de concept-kadernota ineens in onze mailbox zat zonder dat we betrokken zijn geweest. Is dit de manier waarop de gemeente wil samenwerken (omgaan met participatie) en met burgerinitiatieven wil omgaan? We verwachten dat we bij het vervolgtraject wel betrokken worden. Als PN zoeken we op de participatieladder naar co-creatie met de gemeente en niet naar slechts informeren door de gemeente.	 Er zijn verschillende mogelijkheden om de omgeving te betrekken. Met de vaststelling van de startnotitie is gekozen voor deze wijze van inspraak. Er is met de opstelling van de kadernota gekozen voor participatievorm ‘meedenken’. Dat betekent dat alle belanghebbenden hun ideeën meningen en adviezen kunnen geven. Dit wordt vervolgens bekeken en waar mogelijk en wenselijk meegenomen in de plannen. Uw reactie is aanleiding om de kaders ten opzichte van het vervolgproces te verduidelijken. In het vervolgproces geeft de gemeente de projectontwikkelaar de kaders mee op welke wijze er participatie met de omgeving moet plaatsvinden. We verlangen van de private partij dat belanghebbenden ten minste betrokken worden volgens de eerste twee treden van de participatieladder; meeweten en meedenken. Waar mogelijk meewerken. Dat betekent dat we belanghebbenden in ieder geval infomeren en waar mogelijk ruimte bieden voor hun adviezen, meningen en ideeën. Voor de natuurtuin maken we gebruik van de hoogste trede van de participatieladder; meebepalen. Dat betekent dat belanghebbenden alle ruimte krijgen om de plannen voor de natuurtuin verder uit te werken waarbij de besluitvorming uiteindelijk bij de gemeente ligt. Dit wel binnen de reeds geschetste kaders.
3	Pagina 4, 1.2 opgave Hier staat dat “als de 3 pijlers haalbaar zijn gebleken dan wordt overgegaan tot realisatie”. Wat gebeurt er als 1 van de 3 pijlers niet haalbaar is? Wordt dan niets gerealiseerd of is de mogelijkheid tot realisatie van een natuurtuin nog steeds een optie?	Dat moet op dat moment gewogen worden en een keus in gemaakt worden wanneer dat aan de orde is. In de startnotitie is het volgende opgenomen tav de pijler natuurtuin mocht dat onverhoopt niet door kunnen gaan. *Mocht onverhoopt een natuurtuin door Coöperatieve vereniging Dieren-West niet tot stand komen dan wordt gekeken naar een andere groeninvulling, of dat er mogelijk andere geïnteresseerden een invulling kunnen geven aan de natuurtuin.*

4	Pagina 5, de kadernota Een belangrijk onderdeel van de kadernota is een beschrijving van het ambitieniveau voor de herontwikkelingsopgave, vertaald in kwantitatieve en kwalitatieve ambities. Betekent dit dat de herontwikkelingsopgave bestaat uit 3 pijlers waar voor alle drie de pijlers ambities zijn opgenomen? Zo ja, wat zijn de kwantitatieve en kwalitatieve ambities van het deel natuurtuin? Wij kunnen deze niet direct in de notitie vinden Zo nee, waarom zijn deze niet voor de natuurtuin opgenomen?	Zoals aangegeven in de concept kadernota willen we voor de uitwerking van de natuurtuin de Coöperatieve vereniging Dieren-West ruimte geven om plannen hiervoor uit te werken. Vandaar dat hier zeer beperkte kaders voor opgenomen zijn.
5	Pagina 8, pijlers Tiny Houses Eén van de pijlers voor de Tiny Houses is de aanleg van gezamenlijke voorzieningen, zoals een moestuin of materiaal schuurtje. Dit zijn ook elementen die we in de natuurtuin willen realiseren. We vragen ons af of de gemeente zich dit realiseert. Als PN zien we op dit moment nog geen voordelen om eventuele moestuinen of schuurtjes te delen met de bewoners van de Tiny Houses.	Daar zijn we ons van bewust. Als gemeente zien we wel een toegevoegde waarde in samenwerking. Zoals in de concept kadernota opgenomen is het aan de Coöperatieve vereniging om de plannen voor de natuurtuin verder uit werken. Hierbij is ook aangeven dat er nog nadere afspraken gemaakt worden over onder andere beheer van de natuurtuin in overleg met de gemeente. In de concept kadernota is eveneens opgenomen dat de Tiny houses een functionele relatie kunnen krijgen met de (onderdelen van de) natuurtuin. Bijvoorbeeld op het gebied van beheer. Dit is een meekoppelkans die gezien wordt. Een kans voor beide partijen die we als gemeente zeker zien, praktisch en financieel.
6	Pagina 9, concrete kaders De Tiny Houses hebben geen vast omlijnde privé buitenruimte. Als PN vinden we dit een mooi uitgangspunt maar het baart ons ook zorgen. Zeker als de gemeente een koppelkans ziet tussen de Tiny Houses en de natuurtuin (functionele relatie bijvoorbeeld op het gebied van beheer). De zorg van de PN is dat de bewoners van de Tiny Houses de buitenruimte incl. natuurtuin gaan toe-eigenen (ook al staat in de concrete kaders dat deze openbaar toegankelijk moet zijn). Voor de PN is de openbaarheid van het terrein essentieel en is de natuurtuin o.a. bedoeld als ontmoetingsplek voor de buurt. Hoe gaat de gemeente zorgen dat omwonenden zich vrij blijven voelen om de natuurtuin te betreden en dat de bewoners van de Tiny Houses zich het terrein niet gaan toe-eigenen?	Het doel is dat de Tiny Houses geen eigen afgebakende tuintjes krijgen, maar dat er een gezamenlijke buitenruimte komt. Deze gezamenlijke privé-ruimte is niet onbeperkt. In principe krijgen zowel de natuurtuin als de Tiny houses elk hun eigen plek op de locatie. In het stedenbouwkundig plan zal worden bepaald op welk deel van het terrein de Tiny houses gerealiseerd mogen worden en welk deel van de locatie ingericht kan worden als natuurtuin. Bij de uitwerking van het stedenbouwkundig plan kan dan ook worden bepaald op welke manier de ruimte voor de Tiny Houses wordt afgebakend.
7	Pagina 9, pijlers natuurtuin We zijn blij om te lezen dat de raad het idee van een natuurtuin omarmt. We realiseren ons dat de gemeente het gelijkheidsbeginsel moet volgen, maar volgens ons heeft de gemeente ook beleid en ambities t.a.v. participeren en faciliteren van burgerinitiatieven. Waarom is er voor gekozen om in de kadernotitie expliciet te zetten dat eventueel ook andere partijen invulling	Gemeente wil graag samenwerken en ziet dat ook niet meteen belemmerd worden door de Hoge Raad uitspraak. Maar zorgvuldigheidshalve kunnen wij niet anders dan op voorhand wijzen op gelijkheidsbeginsel.

	kunnen geven aan de natuurtuin? Is in de afgelopen 5 jaar niet gebleken dat de Coöperatieve Vereniging Dieren West en de PN graag willen samenwerken met de gemeente en daarin betrouwbaar en serieus is in afspraken, plannen en hopelijk t.z.t. uitvoering?	
8	Pagina 10, overige kaders o Punt 3: ontsluiting en parkeerplaatsen zijn toegestaan binnen de hindercontour. Graag willen we dit als volgt aanpassen "toegestaan binnen de hindercontour maar buiten het zoekgebied natuurtuin". o Punt 4: ook voor de natuurtuin (fauna) is noodzakelijk om lichtoverlast te minimaliseren.	- Punt 3 passen we hier niet op aan. We willen een goed stedenbouwkundig plan welke afgestemd wordt met belanghebbenden. We willen ons hier niet op voorhand in beperken. Er zal voldoende ruimte overblijven om de natuurtuin te kunnen realiseren. Vandaar dat we dit niet overnemen. - Zorgvuldig omgaan t.a.v. licht maakt onderdeel uit van het natuurinclusief ontwerpen. Uitgangspunt is rekening houden met de natuurwaarden bij het maken van een lichtplan waarbij hinder en verstoring door kunstmatige verlichting zoveel mogelijk wordt voorkomen. Dit is verduidelijkt opgenomen in de kadernota. Dus heeft deze reactie aanleiding gegeven om de kadernota aan te passen.
9	Pagina 12, kaderschets Het zoekgebied natuurtuin is gesitueerd in de zuidwest hoek van het terrein. De PN ziet graag dat de nieuwe natuurtuin een verbinding houdt met zowel het bos van Twickel als met het bosje aan de overkant van de Admiraal Helfrichlaan (i.v.m. routes voor wilde dieren).	Bij de uitwerking van deze Kadernota tot een stedenbouwkundig plan worden belanghebbenden betrokken. Zeker ook u aangezien u 1 van de pijlers bent die een plek krijgt in het plangebied. Deze suggestie kan in die fase meegenomen worden.
10	Pagina 12, participatie De gemeente gaat na vaststelling een private partij (ontwikkelaar) betrekken om de kadernotitie verder uit te werken. Betekent dit dat deze ontwikkelaar ook het gedeelte natuurtuin verder gaat ontwikkelen? Zo ja, dan willen we als PN betrokken zijn bij het zoeken naar de juiste ontwikkelaar, zodat er een ontwikkelaar komt die vaker natuurontwikkeling heeft gerealiseerd (en niet alleen woningbouw). Natuurlijk willen we als PN ook samenwerken met deze ontwikkelaar. Zo nee, betekent dit dat we als PN zelf de natuurtuin kunnen ontwikkelen? Is dan bekend welk deel exact beschikbaar komt voor de natuurtuin? Dat is wel noodzakelijk om verdere ontwikkeling te kunnen uitvoeren.	De private partij gaat niet de natuurtuin ontwikkelen. Dit is, zoals in de concept kadernota opgenomen aan de Coöperatieve vereniging. Dit in overleg met de gemeente om de wensen in ideeën met elkaar af te stemmen, haalbaarheid te bezien en afspraken vast te leggen over o.a. beheer.
11	Pagina 13, Financieel kader In het kader wordt alleen gesproken over de financiën rondom woningbouw en Tiny Houses. Hoe zit het met de financiën voor de natuurtuin? Worden die ook meegenomen? Hierover zijn in het verleden wel toezeggingen gedaan.	Bij uitwerking van de plannen moet in overleg bezien worden of er mogelijkheden zijn. Dat is nu nog niet te zeggen. In de basis is het een initiatief vanuit de buurt.

		Conclusie: De reactie is aanleiding de kadernota aan te passen.
16.		
1	Graag vraag ik aandacht voor de parkeerproblemen die zullen ontstaan in de Peter van Anrooylaan naar aanleiding van woningbouw/Tiny houses op het voormalige hockeyveld. In de Kadernota staat dat de bewoners hun auto dan wel kunnen parkeren aan de Admiraal Helfrichlaan, waar aan beide zijden een parkeerverbod geldt. Het kan zijn dat de gemeente met parkeren buiten het terrein verwijst naar de parkeerplaats Het Nieuwland. Hierbij bestaat echter het gevaar dat bewoners de afstand van parkeerplaats Het Nieuwland tot de nieuwbouwlocatie te ver vinden. Bovendien is de parkeerplaats in de weekenden al regelmatig vol vanwege de drukte op de sportvelden. De kans is groot dat bewoners op zoek gaan naar de kortste weg naar een parkeermogelijkheid. Die mogelijkheid zou gevonden kunnen worden in de Peter van Anrooylaan. De Peter van Anrooylaan zal dan te maken krijgt met zowel een toename van geparkeerde auto's als van verkeer. De Peter van Anrooylaan is via de secundaire ontsluiting (kadernota) of het huidige voetpad snel te bereiken en de afstand is aanzienlijk korter dan de parkeerplaats Het Nieuwsland.	Het uitgangspunt is dat de parkeervraag van de ontwikkeling niet naar de Peter van Anrooylaan of naar de Admiraal Helfrichlaan wordt verplaatst. Het gebruik van alternatief vervoer zoals de fiets wordt zoveel mogelijk gestimuleerd. Hierbij hoort bijvoorbeeld ook een langere acceptabele loopafstand van en naar de auto of het inzetten van deelauto's. Hoe de parkeervraag in de plannen komt is nog nadere uitwerking. Hierbij nemen we uw zorg die u hier benoemd zeker mee in de overwegingen en keuze voor hoe het parkeren ingevuld wordt.
2	Daarnaast heeft de Gemeente Rheden het i.v.m. de stikstofproblematiek het over een autoluwe wijk. Op dit moment is de Peter van Anrooylaan een autoluwe straat. Het lijkt dan ook tegenstrijdig om juist in deze straat een secundaire ontsluiting te maken gezien de verkeerstoename. De Gemeente Rheden geeft aan dat deze secundaire ontsluiting eveneens dienst kan doen als calamiteitenontsluiting. Wat ziet de gemeente als calamiteit en hoe wordt hierop toezicht gehouden?	De ontsluiting naar de Peter van Anrooylaan is enkel voor langzaam verkeer. Het gemotoriseerd verkeer neemt hier dus niet toe. Er is sprake van een calamiteit als hulpdiensten met spoed het terrein op moeten kunnen, bijv. bij brand of een medisch noodgeval. De ontsluiting via de Peter van Anrooylaan kan in dit geval sneller of beter toegankelijk zijn, maar in de basis is de Admiraal Helfrichlaan ook voor calamiteiten de logische ontsluiting.
3	Graag hoor ik van u hoe parkeeroverlast en de verkeerstoename aan de Peter van Anrooylaan door woningbouw/tiny houses op het voormalige hockeyveld kan worden voorkomen? Ook hoor ik graag van u omgaat met de secundaire ontsluiting. Alles overziende lijkt mij dat een totale afsluiting richting Peter van Anrooylaan een oplossing voor bovengenoemde problemen vormt.	De ontsluiting naar de Peter van Anrooylaan is enkel voor langzaam verkeer. Het gemotoriseerd verkeer neemt hier dus niet toe. De doorsteek voor langzaam verkeer dient als verbinding van de wijk met het projectgebied. Deze verbinding kan in sommige situaties een betere, kortere route zijn voor fietsers en voetgangers van en naar het projectgebied (bijvoorbeeld richting het Callunaplein of voor bewoners van de wijk naar de Natuurtuin). Daarnaast worden langzaam en gemotoriseerd verkeer ontvlecht

		en biedt de verbinding een aantrekkelijke toegang tot het gebied, ook voor bezoekers van de natuurtuin en het Hof te Dieren. Het uitgangspunt is dat de parkeervraag van de ontwikkeling niet naar de Peter van Anrooylaan of naar de Admiraal Helfrichlaan wordt verplaatst. Het gebruik van alternatief vervoer zoals de fiets wordt zoveel mogelijk gestimuleerd. Hierbij hoort bijvoorbeeld ook een langere acceptabele loopafstand van en naar de auto of het inzetten van deelauto's. Hoe de parkeervraag in de plannen komt is nog nadere uitwerking. Hierbij nemen we uw zorg die u hier benoemd zeker mee in de overwegingen en keuze voor hoe het parkeren ingevuld wordt.
		Conclusie: De reactie is geen aanleiding de kadernota aan te passen.
17.		
1	Primair zijn wij van mening dat op deze locatie geen woningbouw moet komen, hoofdzakelijk om de volgende redenen: a) De concept-kadernota is onvolledig en op belangrijke punten niet in lijn (strijdig) met gemeentelijke beleids/visie-documenten. De concept kadernota moet, volgens het Raadsbesluit van januari 2022, antwoord geven op de vraag of woningbouw op dit terrein haalbaar is. Pag 3 van de startnotitie: 'Deze startnotitie geeft de ontwikkelrichting voor dit perceel weer en het proces wat doorlopen wordt om de haalbaarheid van deze ontwikkelrichting te onderzoeken.' In het Raadsadvies wordt met geen woord gerept over het (grote) risico van de stikstofdepositie van het project in relatie tot het direct aansluitende N2000-gebied. Deze vraag over de haalbaarheid wordt in de concept-kadernota echter niet beantwoord (wordt overgeslagen!). In de concept-kadernota wordt de belangrijkste bottle-neck in haalbaarheid (Wet natuurbeheer) slechts op 1 plek als 'nog uit te zoeken aandachtspunt' kort genoemd. Bij de besluitvorming in de Raad in januari 2022 was de problematiek rond de Natura-2000gebieden en de stikstofdepositie niet in het advies opgenomen. Daarmee is het Raadsbesluit (en waarschijnlijk ook het eerdere collegebesluit) op basis van onvolledige informatie tot stand gekomen. b) Wet natuurbeheer (stikstof en beschermde flora/fauna): door de ontwikkelingen op het gebied van stikstofdepositie en bescherming van Natura2000-gebieden is inpasbaarheid van woningbouw op deze locatie niet reëel. Opties als intern salderen, extern salderen of een beroep op de SSRS	U geeft terecht weer dat in de startnotitie is opgenomen dat we de haalbaarheid gaan onderzoeken. Dat is wat we ook doen. Onderdeel van de haalbaarheid is ook inzicht verkrijgen in de mogelijkheden ten aanzien van de stikstofdepositie. In de concept kadernota is opgenomen dat gelet op de bouwmogelijkheden op de kavel het mogelijk is dat er stikstofdepositie plaatsvindt op Natura2000 gebied de Veluwe. Dit is niet toegestaan. Er moet onderzocht worden of er mogelijkheden zijn, bijvoorbeeld door saldering of er kan een vergunningsaanvraag gedaan worden met verzoek om depositieruimte vanuit het SSRS (Stikstof registratiesysteem). Eveneens kan bezien worden of het maken van een autoluwe wijk een oplossing kan zijn in relatie tot stikstofproblematiek. De stikstofproblematiek op deze kavel in relatie tot de wens voor woningbouw is zeker bij het college bekend. Er is een risico dat er slechts een beperkt programma haalbaar is, of tot een later stadium gewacht moet worden totdat er ruimte beschikbaar komt ten aanzien van stikstof. Voor de locatie is al een quickscan Wet natuurbescherming gedaan. Dit jaar '23 wordt er een seizoensgebonden ecologisch onderzoek uitgevoerd op de locatie. Dit onderzoek is al opgestart en wordt uitgevoerd door een ecologisch adviesbureau. Mede afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek worden specifieke soortgerichte maatregelen voorgesteld en ingepast om (beschermde) flora en fauna te behouden.

	zijn slechts in theorie aanwezig. Daarbij leven er beschermde dieren rond/op het terrein.	
2	In het geval de gemeente volhardt in de voorbereidingen van woningbouw op deze locatie, dan hebben wij subsidiair meerdere punten van bezwaar op de inhoud van de concept-kadernota: a. De voorgestelde kaders voor bebouwing (zoals hoogte van max 12 meter, grondoppervlak, levensloopbestendigheid). Dit is strijdig met uitgangspunten in de woonvisie/structuurvisie en is op het gebied van welstand niet passend in de omgeving. b. De doelgroep waarvoor wordt gebouwd: dit is niet passend binnen de woonvisie van de gemeente en niet passend binnen de behoefte aan langere verhuisketens om doorstroming te bevorderen. c. Verkeersafwikkeling (ontsluiting en parkeervoorzieningen). De Admiraal Helfrichlaan is al zwaar belast en parkeren is geen optie met het oog op goede doorstroming en veiligheid.	a. Voor deze locatie wordt een herontwikkeling van een recreatie/sportfunctie naar een woon/natuurfunctie. Recreatie is niet haalbaar gebleken. Er is wel behoefte aan woningen en de intentie om uitvoering te geven aan bewonersinitiatief. Hiervoor moeten het bestemmingsplan en de welstandsnota worden aangepast. Afwijken van de structuurvisie heeft de gemeenteraad mee ingestemd met het vaststellen van de startnotitie b. Binnen dit project sturen we op levensloopgeschikte appartementen in verschillende prijsklassen. Daarmee wordt voldaan aan de vraag van inwoners en kan er doorstroming plaats vinden. In bijlage 1 van de woonvisie staat het profiel van Dieren-West benoemd met de behoefte aan levensloopgeschikte appartementen ook voor senioren. De woonvisie geeft ook aan dat alle nieuwbouw levensloopgeschikt wordt gebouwd (blz. 35). De woonvisie is beschikbaar via website gemeente Rheden www.rheden.nl/Inwoners/Wonen_leefomgeving/Woonvisie_en_Monitor_woningmarkt c. Het aantal extra verkeersbewegingen als gevolg van het plan is afhankelijk van de hoeveelheid woningen in het bouwplan. Per woning kan uitgegaan worden van gemiddeld van 5 verkeersbewegingen van en naar de woning per etmaal. Een erftoegangsweg (30 km zone) zoals de Adm. Helfrichlaan verwerkt volgens het DuurzaamVeilig principe bij voorkeur niet meer dan 4000 á 5000 motorvoertuigen per etmaal. Op basis van het regionale verkeersmodel is de geschatte verkeersintensiteit op dit moment van de Adm. Helfrichlaan ter hoogte van de aansluiting met de Harderwijkerweg ongeveer 2000 motorvoertuigen per etmaal. Hiermee is de verwachting dat bij 60 woningen, waarvan 10 tiny houses de verkeersintensiteiten toenemen met circa 300 motorvoertuigen en dat er geen overschrijding zal plaatsvinden ten aanzien van het DuurzaamVeilig principe. Daarbij komt dat de voormalige hockeyvereniging ook een bepaalde hoeveelheid verkeer genereerde, waardoor er per saldo een lagere toename is.
3	Als er al enige woningbouw moet komen, dan zou het moeten gaan om woningen van maximaal 2 woonlagen, voor middenhuur/koop, uitlopend naar het dure segment. Hierbij zou een (minimaal substantieel) deel bestemd en	Binnen dit project sturen we op levensloopgeschikte appartementen in verschillende prijsklassen. Daarmee wordt voldaan aan de vraag van inwoners en kan er doorstroming plaats vinden.

	geschikt moeten zijn voor de senioren uit de wijk, die momenteel vaak alleen of met twee personen grote eensgezinswoningen bezetten. Zij wonen daar al (vaak decennia) lang. Deze mensen gaan niet zomaar verhuizen, tenzij ze in nabijheid kunnen blijven wonen, met bepaalde luxe/ruimte om een woning, die gelijkvloers is. Zo kunnen mensen bij elkaar in de buurt blijven wonen en (voormalig) buren elkaar blijven opzoeken. Door hen een goed alternatief te bieden en te helpen met verhuizen (door inzet van een verhuiscoach?) kan mogelijk een flinke hoeveelheid gezinswoningen in Dieren-West vrijkomen en kan er een mooie doorstroming in de vorm van een lange verhuisketen op gang worden gebracht.	
		Conclusie: De reactie is geen aanleiding de kadernota aan te passen.
18.	Namens "het Rheder Woon Collectief"	
1	Hebben belangstelling aan om met u in contact te komen over het realiseren van een MEERGENERATIE hof van woningen en Tiny Houses.	Op 30 januari is contact geweest met de projectleider en is toelichting gegeven op tender die nog volgt om in aanmerking te komen voor uitwerking van de plannen
2	Als lokale groep onderschrijven wij veel van uw nota. In het bijzonder zien wij ons ideaal hierin terug, zoals we geformuleerd hebben in onze globale woonwensen en dat verheugd ons zeer. Uw opgegeven doelstelling aan woningdifferentiatie is zeer goed in te passen. Uitgangspunt is dat alle woningen levensloopbestendig en duurzaam worden gebouwd. Wij willen een meergeneratie-hof realiseren, waarin singles, koppels, starters, senioren en gezinnen met kinderen hun woning kunnen vinden. Ook mensen uit de wijk Stenfert zijn nadrukkelijk welkom, mits het sociaal actieve deelnemers zijn die in staat zijn niet alleen te nemen maar ook te geven en daarmee het Naoberschap steunen. Wij willen het meergeneratie hof realiseren op basis van een Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) in samenwerking met een zeer ervaren ontwikkelaar, de maatschappelijk verantwoorde stichting Knarrenhof. Wij nemen derhalve de vrijheid om ons aan te melden voor het vervolgtraject en willen de Stichting Knarrenhof naar voren schuiven om met ons de ontwikkeling op te pakken.	Zie antwoord onder 18.1. Het Knarrenhof of een soortgelijk initiatief mag meedingen in de tenderprocedure als private partij om het plan verder te ontwikkelen.
		Conclusie: De reactie is geen aanleiding de kadernota aan te passen.
19.		
1	Is gedacht aan het definiëren van het aantal wooneenheden als borging om tot kwalitatief stedenbouwkundig/planologische opzet te komen.	In de kadernota zal een maximum aantal woningen worden opgenomen van 50 appartementen en maximaal 10 tiny houses.

		Conclusie: De reactie is wel aanleiding de kadernota aan te passen.
20.		
1	Er is behoefte aan doorstroming van senioren uit Dieren-West naar Knarrenhof op het terrein.	Binnen dit project sturen we op levensloopgeschikte appartementen in verschillende prijsklassen. Daarmee wordt voldaan aan de vraag van inwoners en kan er doorstroming plaats vinden. Het Knarrenhof of een soortgelijk initiatief mag meedingen in de tenderprocedure als private partij om het plan verder te ontwikkelen
2	Wenst twee volwaardige ontsluitingen aan de Adm. Helfrichlaan en de Peter van Anrooylaan.	Gezien het karakter van beide genoemde ontsluitingswegen is ontsluiting van gemotoriseerd verkeer enkel via de Admiraal Helfrichlaan vanuit de verkeersveiligheid de beste optie. Deze weg is breder en beter geschikt voor de afwikkeling van grotere verkeersstromen. Qua karakter is dit een 'buurtverzamelweg', terwijl de Peter van Anrooylaan een erftoegangsweg is, die in principe alleen gebruikt wordt door de bewoners van de straat. Verkeer op de Admiraal Helfrichlaan kan bovendien sneller afgewikkeld worden naar een gebiedsontsluitingsweg (Harderwijkerweg) en hoeft minder ver de wijk in te rijden. Daarnaast behoudt langzaam verkeer zijn eigen volwaardige ontsluiting van en naar het gebied.
		Conclusie: De reactie is geen aanleiding de kadernota aan te passen.
21.		
1	Hoe gaan de tiny houses en woningen verwarmd worden als ze niet worden aangesloten op het gasnet? Verwacht een grote toename van rookoverlast door houtstook, mede gelet op ligging langs de bosrand.	Nieuwbouwwoningen mogen inderdaad conform wetgeving niet aangesloten worden op het gasnet. Er zijn voldoende alternatieven beschikbaar voor het verwarmen van een woning zonder dat daar houtstook voor nodig is.
2	Wat is het verschil tussen bebouwing en bouw van tiny houses? Er wordt 2/3^{e} deel bebouwd met huidig plan. Mag dat in een waterwingebied?	Het is een grondwaterbeschermingsgebied. Er heeft afstemming plaatsgevonden met de provincie en Vitens wat er mag en kan binnen het plangebied. Wat opgenomen is in de concept kadernota is de uitkomst deze gesprekken over de mogelijkheden op de kavel.
3	Is hoogbouw tegen een bosrand wel verstandig. In hoeverre wordt het uitzicht voor bestaande woningen verknoeid (planschade).	Het uitzicht van de bestaande woningen zal veranderen, ongeacht of de bebouwing 2 of 4 lagen hoog is. In de Kadernota is aangegeven dat de appartementen aan de zijde van de Admiraal Helfrichlaan gelegen zullen zijn en de tiny houses aan de zijde van de bosrand. Met deze verdeling zal geen hogere bebouwing tegen de bosrand aan komen te liggen.
4	Verwacht een toename van parkeeroverlast op de Peter van Anrooylaan en Adm. Van Helfrichlaan als gevolg van de plannen.	Het uitgangspunt is dat de parkeervraag van de ontwikkeling niet naar de Peter van Anrooylaan of naar de Admiraal Helfrichlaan wordt verplaatst.

		Het gebruik van alternatief vervoer zoals de fiets wordt zoveel mogelijk gestimuleerd. Hierbij hoort bijvoorbeeld ook een langere acceptabele loopafstand van en naar de auto of het inzetten van deelauto's. Hoe de parkeervraag in de plannen komt is nog nadere uitwerking. Hierbij nemen we uw zorg die u hier benoemd zeker mee in de overwegingen en keuze voor hoe het parkeren ingevuld wordt.
		Conclusie: De reactie is geen aanleiding de kadernota aan te passen.
22.		
1	Is zeer geïnteresseerd in de tiny houses. Heeft nog veel vragen omdat nog niet veel concreet is. Wil graag in aanmerking komen voor huur of koop. Vraagt of er loting plaats gaat vinden voor toewijzing tiny house.	Staat op onze lijst als geïnteresseerde voor de tiny houses. De mensen die op deze lijst staan houden we op de hoogte van het vervolg. Voor de ontwikkeling op de voormalige hockeyvelden gaat de gemeente na vaststelling van de kadernota een private partij (ontwikkelaar) bij het proces betrekken om dit verder uit te werken. Voor de Tiny houses vragen we deze ontwikkelaar collectief duurzaam wonen te faciliteren en ons mee te nemen in de aanpak hiervoor. Hoe zij dit verder vorm gaan geven is nog niet bekend. Dat volgt in de volgende fase.
		Conclusie: De reactie is geen aanleiding de kadernota aan te passen.
23.		
1	Wil graag appartementen in huur en koop zodat starters door kunnen stromen vanuit huis.	Binnen dit project sturen we op levensloopgeschikte appartementen in verschillende prijsklassen. Daarmee wordt voldaan aan de vraag van inwoners en kan er doorstroming plaats vinden. Starters kunnen binnen dit project een passende woning vinden gezien de variatie in prijsklassen.
		Conclusie: De reactie is geen aanleiding de kadernota aan te passen.
24.		
1	Wil graag in aanmerking komen voor een tiny house.	Staat op onze lijst als geïnteresseerde voor de tiny houses. De mensen die op deze lijst staan houden we op de hoogte van het vervolg. Voor de ontwikkeling op de voormalige hockeyvelden gaat de gemeente na vaststelling van de kadernota een private partij (ontwikkelaar) bij het proces betrekken om dit verder uit te werken. Voor de Tiny houses vragen we deze ontwikkelaar collectief duurzaam wonen te faciliteren en ons mee te nemen in de aanpak hiervoor. Hoe zij dit verder vorm gaan geven is nog niet bekend. Dat volgt in de volgende fase.
		Conclusie:

		De reactie is geen aanleiding de kadernota aan te passen.
25.		
1	Is de grond waarop de tiny houses worden neergezet pacht/koop/huur?	Voor de ontwikkeling op de voormalige hockeyvelden gaat de gemeente na vaststelling van de kadernota een private partij (ontwikkelaar) bij het proces betrekken om dit verder uit te werken. Voor de Tiny houses vragen we deze ontwikkelaar collectief duurzaam wonen te faciliteren en ons mee te nemen in de aanpak hiervoor. Hoe zij dit verder vorm gaan geven is nog niet bekend. Dat volgt in de volgende fase.
2	Maximum grootte is 35 tot 50 m2. Is er een maximum hoogte?	In de Kadernota wordt uitgegaan van kleinschalige bebouwing met een maximum grootte van 35m2. De maximale hoogte (en daarmee ook het aantal m3) zal worden bepaald bij het opstellen van het stedenbouwkundig plan.
3	Is het idee dat zich een groep vormt van 10 personen die gezamenlijk op zoek gaat naar een verkopende partij van tiny houses?	Zie ons antwoord bij 25.1.
4	Is er ruimte voor een gezamenlijke plek waar bewoners elkaar kunnen ontmoeten en eventueel kunnen huren voor het uitoefenen van hun beroep?	Zie ons antwoord bij 25.1.
5	Ligt de voorkeur bij een groep verbonden personen die als collectief willen (samen)wonen in plaats van 10 individuele huisjes waar de verbinding nog moet ontstaan?	Zie ons antwoord bij 25.1.
		Conclusie: De reactie is geen aanleiding de kadernota aan te passen.
26.		
1	Is zeer geïnteresseerd in de tiny houses. Heeft nog vragen. Is het huur of koop. Vrijheid in model van tiny house. Is er een selectie of toewijzingsprocedure?	Staat op onze lijst als geïnteresseerde voor de tiny houses. De mensen die op deze lijst staan houden we op de hoogte van het vervolg. Voor de ontwikkeling op de voormalige hockeyvelden gaat de gemeente na vaststelling van de kadernota een private partij (ontwikkelaar) bij het proces betrekken om dit verder uit te werken. Voor de Tiny houses vragen we deze ontwikkelaar collectief duurzaam wonen te faciliteren en ons mee te nemen in de aanpak hiervoor. Hoe zij dit verder vorm gaan geven is nog niet bekend. Dat volgt in de volgende fase.
2	Kan het hele gebied autovrij worden?	Het is aan de ontwikkelende partij om te onderzoeken in hoeverre het stimuleren van alternatieve vormen van mobiliteit bijdraagt aan een minder auto’s in het gebied. Gezien de ligging van het gebied is een geheel autovrij gebied waarschijnlijk niet haalbaar, omdat dan het risico op parkeeroverlast in de buurt te groot is. Wel wordt er ingezet op een autoluw gebied, waarbij het van belang is dat er sterk ingezet wordt op alternatief vervoer.
		Conclusie:

		De reactie is geen aanleiding de kadernota aan te passen.
27.	Namens Buurtbelangengroep Voormalig Hockeyterrein Dieren, medeondertekend door 38 personen (BVHD)	
1	We begrijpen dat er in de gemeente Rheden ook woningen moeten worden gebouwd, gezien de huidige woningnood in Nederland, maar de kwetsbare ligging van voornoemd terrein, direct grenzend aan een Natura 2000- en waterbeschermingsgebied, onomkeerbaar te verstenen en te verdichten vinden wij erg jammer. Mede gelet op de steeds strenger wordende regelgeving vanuit Brussel op het gebied van de stikstof emissie en het belang van het behoud van de biodiversiteit in het gebied is woningbouw ter plaatse misschien zelfs geheel niet meer mogelijk. Vele bijzondere dieren worden waargenomen op dit terrein; das, vos, uil, vleermuizen, steen- en boommarter, eekhoorn, bonte specht, boomklever, goudvink, goudhaantje, Vlaamse gaai, ringslang en de hazelworm worden regelmatig gezien. Dit jaar is er regelmatig een edelhert waargenomen. Hoe gaat de gemeente zorgen dat deze dieren niet verdwijnen uit dit stukje natuurgebied?	Natuurinclusief ontwerpen en inrichten worden als uitgangspunt gehanteerd. Voor de locatie is al een quickscan Wet natuurbescherming opgesteld. Dit jaar '23 wordt er een seizoensgebonden ecologisch onderzoek uitgevoerd op de locatie. Dit onderzoek is al opgestart en wordt uitgevoerd door een ecologisch adviesbureau. Mede afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek worden specifieke soortgerichte maatregelen voorgesteld en ingepast om (beschermde) flora en fauna te behouden.
2	Indien de gemeente Rheden toch besluit voor woningbouw, dan zijn wij voor starterswoningen, seniorenwoningen en woningen voor inwoners die al hier wonen en een volgende stap willen maken. Daar is volgens ons behoefte aan en zorgt voor doorstroming.	Binnen dit project sturen we op levensloopgeschikte appartementen in verschillende prijsklassen. Daarmee wordt voldaan aan de vraag van inwoners en kan er doorstroming plaats vinden. Zowel ouderen als starters kunnen binnen dit project een passende woning vinden gezien de variatie in prijsklassen.
3	De woningen mogen beslist niet hoger worden dan 2 bouwlagen. De bestaande woningbouw aan de Willem Keslaan voldoet hier ook aan.	De keuze voor appartementen komt voort uit de woningbehoefte. Een belangrijk uitgangspunt voor de ontwikkeling van het terrein is de ruimte voor groen. Door compact te bouwen in 3 of 4 lagen blijft meer ruimte over voor een groene inpassing. Daarbij is een appartementengebouw van 3 lagen in principe niet hoger dan een standaard woning van twee lagen met een kap. De locatie biedt daarnaast voldoende ruimte om de appartementengebouwen op ruime afstand van de omliggende woningen te situeren. Een appartementengebouw van 3 of 4 lagen wordt op deze locatie dan ook stedenbouwkundig verantwoord geacht. In de Kadernota zal een maximum van 4 bouwlagen blijven staan. Daarbij willen we wel benoemen dat het hier om een maximum aantal bouwlagen gaat. Er mag ook lager worden gebouwd.

4	De bestaande groenstrook aan de Admiraal Helfrichlaan blijft gehandhaafd. Wij zijn tegen een verbreding van deze strook, omdat dit betekent dat de woningbouw nog verder richting het bosgebied Twickel en de Veluwse Poort komt (geluidsoverlast en overlast veroorzaakt door de verlichting van de tennisvelden). De Natuurtuin wordt, door deze verschuiving van de woningbouw, kleiner en dat is niet wenselijk.	Belanghebbenden worden betrokken bij en mogen meedenken bij het opstellen van het stedenbouwkundig plan. Dan wordt bepaald hoe breed deze buffer kan worden.
5	Wij zijn pertinent tegen woningbouw gestapeld met 3 tot 4 woonlagen.	Een belangrijk uitgangspunt voor de ontwikkeling van het terrein is de ruimte voor groen. Door compact te bouwen in 3 of 4 lagen blijft meer ruimte over voor een groene inpassing. Daarbij is een appartementengebouw van 3 lagen in principe niet hoger dan een standaard woning van twee lagen met een kap. De locatie biedt daarnaast voldoende ruimte om de appartementengebouwen op ruime afstand van de omliggende woningen te situeren. Een appartementengebouw van 3 of 4 lagen wordt op deze locatie dan ook stedenbouwkundig verantwoord geacht. In de Kadernota zal een maximum van 4 bouwlagen blijven staan. Daarbij willen we wel benoemen dat het hier om een maximum aantal bouwlagen gaat. Er mag ook lager worden gebouwd.
6	De inwoners uit de gemeente Rheden dienen voorrang te krijgen bij de uitgifte van de woningen c.q. kavels.	Of er koopwoningen of huurwoningen komen is nog niet bekend. Wanneer dat het geval is gaat dat via een makelaar, een verhuurder of corporatie en daar is de gemeente geen tussenpersoon in. De woningtoewijzing van sociale huurwoningen is bepaald binnen de Huisvestingsverordening Gemeente Rheden 2020. Daarin zit geen mogelijkheid voor woningtoewijzing met voorrang voor specifieke doelgroepen.
7	De gemeente wil de verschillen tussen sterke en kwetsbare wijken verkleinen. Er zullen in de wijk Stenfert dus dure koop- of huurwoningen worden toegevoegd. Hiervoor zullen bestaande woningen worden gesloopt. Dit vinden wij kapitaal vernietiging en niet duurzaam.	Wanneer we binnen dit project sociale huurwoningen kunnen toevoegen is er de mogelijkheid om in Stenfert de woningen duurder te verhuren of betaalbaar te verkopen zodat er meer variatie in de wijk ontstaat. Denk aan een uitruil van sociale huurwoningen. Sloop is niet noodzakelijk om deze uitruil te kunnen doen.
8	Wij willen een mix van koopwoningen in alle prijsklassen en in de midden huur, die aansluiten bij de reeds bestaande woningen in de directe omgeving. Wij denken dat een verplichte mix van diverse bewonersgroepen in een klein gebied niet gaat werken.	Binnen dit project sturen we op levensloopgeschikte appartementen in verschillende prijsklassen. Of er koopwoningen of huurwoningen komen is nog niet bekend.
9	In de gemeente Rheden was de opgave om 681 woningen te bouwen. Inmiddels zijn er al 131 woningen gerealiseerd, dus nog 550 woningen resteren. Het plan is	Voor de periode tot 2027 moeten er nog 550 woningen worden toegevoegd. Het nieuwe woningmarktonderzoek dat in Q1 2023 uitkomt geeft een opgave

	om bij het voormalig ziekenhuis in Velp 750-800 woningen te bouwen, waarmee de gemeente ruimschoots haar doelstelling heeft gehaald. We begrijpen dan ook niet waarom er in zo'n kwetsbaar gebied woningen worden gebouwd.	voor het vervolg. Gezien het woningtekort is de verwachting dat dit nog een flinke opgave wordt.
10	Wij zijn tegen het plaatsen en verspreiden van maximaal 10 Tiny houses in de Natuurtuin. Beter is deze te plaatsen op het gebied waar de woningbouw grenst aan de natuurtuin. Zie bijlage tekening. 	De suggestie om de tiny houses in het gebied grenzend aan de natuurtuin te plaatsen kan worden meegenomen bij het bepalen van de nadere stedenbouwkundige uitgangspunten. De voorgestelde verdeling van wonen over het perceel is echter niet haalbaar. In de tekening is namelijk een deel van de woningbouw binnen de hinderzone van 50m zone gelegen. Binnen deze zone mogen in principe geen woningen worden ontwikkeld.

	De locatie Klein Zuidbroek in Apeldoorn is een slecht voorbeeld, erg rommelig en niet te handhaven. Een goed voorbeeld zijn de Tiny houses in Veldhoven:https://youtu.be/gsQMiKHvqW0. Strak en modern van vormgeving, verzorgde indruk, passend bij de woningbouw.	
11	Deze Tiny houses, met een vaste kavelgrootte, worden verkocht aan particulieren. De privé buitenruimte dient een vast omlijnde ruimte te zijn. Anders, waar eindigt deze ruimte dan?	Het doel is dat de Tiny Houses geen eigen afgebakende tuintjes krijgen, maar dat er een gezamenlijke buitenruimte komt. Deze gezamenlijke privé-ruimte is niet onbeperkt. In principe krijgen zowel de natuurtuin als de Tiny houses elk hun eigen plek op de locatie. In het stedenbouwkundig plan zal worden bepaald op welk deel van het terrein de Tiny houses gerealiseerd mogen worden en welk deel van de locatie ingericht kan worden als natuurtuin. Bij de uitwerking van het stedenbouwkundig plan kan dan ook worden bepaald op welke manier de ruimte voor de Tiny Houses wordt afgebakend.
12	We zijn voor een zo groot mogelijke natuurtuin. De woningbouw dient direct achter de bomenstrook aan de Admiraal Helfrichlaan te komen. Uitbreiding van deze strook is niet wenselijk omdat daardoor de woningen te dicht richting de Veluwse Poort komen.	In de Kadernota nemen we op dat er een robuuste groene buffer tussen de bestaande woningen en de nieuwe woningen gecreëerd dient te worden. In de vervolgfase van het stedenbouwkundig plan zal in samenspraak met belanghebbenden worden bepaald hoe breed deze buffer kan worden.
13	Wij willen geen paden, speelgelegenheden, moestuinen, hangplekken en geen bebouwing direct achter de bestaande kavels.	Het stedenbouwkundig plan zal opgesteld worden in samenspraak met o.a. de omwonenden. Bij deze uitwerking zal ook worden bepaald hoe en waar verschillende functies een plek zullen ten opzichte van de bestaande woningen.
14	We zijn tegen een ontsluiting via het bos van het Twickel. De bewoners zullen tijdens de wandeling via deze weg de hond uitlaten. Gezien de aanwezigheid van moestuinen, e.d. is dit niet wenselijk.	Er is een duidelijke meekoppelkans door vanuit de ontwikkeling een voetgangersaansluiting te maken op dit recreatieve pad. Dit sluit ook aan bij de wens die opgenomen is in de structuurvisie voor Dieren. Uit onderzoek naar deze ontsluiting zal blijken hoe deze vormgegeven wordt. De ontsluiting krijgt een ander karakter dan de ontsluiting naar de Peter van Anrooylaan, meer vergelijkbaar met de toegangen tot het gebied vanaf de Goudakkerstraat en Burgemeester Bloemerstraat. Hoe het gebruik van de moestuinen en het pad door hondenbezitters op elkaar afgestemd wordt is een ontwerpopgave en volgt in een later stadium.
15	Wij gaan ervan uit dat de bestaande skiheuvel en de aanwezige bomen en struiken blijven gehandhaafd.	In de Kadernota wordt geen uitspraak gedaan over het behouden van de skiheuvel. Bij uitwerking van het stedenbouwkundig plan wordt bezien of de skiheuvel al dan niet behouden blijft.

16	In de Kadernota staat dat de Tiny houses geen vast omlijnde privé buitenruimte hebben. Dit betekent dat de bewoners een onbeperkte privéruimte hebben binnen de natuurtuin. Gelet op de moestuinen e.d. is dit niet wenselijk en niet te handhaven.	Het doel is dat de Tiny Houses geen eigen afgebakende tuintjes krijgen, maar dat er een gezamenlijke buitenruimte komt. Deze gezamenlijke privé-ruimte is niet onbeperkt. In principe krijgen zowel de natuurtuin als de Tiny houses elk hun eigen plek op de locatie. In het stedenbouwkundig plan zal worden bepaald op welk deel van het terrein de Tiny houses gerealiseerd mogen worden en welk deel van de locatie ingericht kan worden als natuurtuin. Bij de uitwerking van het stedenbouwkundig plan kan dan ook worden bepaald op welke manier de ruimte voor de Tiny Houses wordt afgebakend.
17	Wij willen dat er 1 ontsluiting komt aan de Admiraal Helfrichlaan, naast de locatie van de Veluwse Poort en we zijn tegen een eventuele extra ontsluiting voor langzaam verkeer via de locatie Veluwse Poort richting het bosgebied.	Een bouwplan tussen de 15 en 100 woningen dient bij voorkeur over twee ontsluitingswegen op het bestaande wegennet te beschikken. Dit vooral in het kader van ontsluiting voor nood- en hulpdiensten en nodig bij werkzaamheden aan de ontsluitingsweg. Er is dan een alternatieve route beschikbaar. Daarbij moet de ontsluiting breed genoeg zijn voor een brandweervoertuig. Twee ontsluitingen die kort op elkaar komen te liggen en aansluiten op de Admiraal Helfrichlaan heeft een beperkte meerwaarde. Een langzaam verkeer ontsluiting kan ook dienen als 2^{e} ontsluiting en is eenvoudig en veilig te realiseren op de Peter van Anrooylaan. Er is een duidelijke meekoppelkans door vanuit de ontwikkeling een voetgangersaansluiting te maken het achterliggende bosgebied. Dit sluit ook aan bij de wens die opgenomen is in de structuurvisie voor Dieren. Bij uitwerking van de plannen gaan we onderzoeken of dit haalbaar is en zal blijken hoe deze vormgegeven wordt. De ontsluiting krijgt een ander karakter dan de ontsluiting naar de Peter van Anrooylaan, meer vergelijkbaar met de toegangen tot het gebied vanaf de Goudakkerstraat en Burgemeester Bloemerstraat.
18	Wij willen geen uitgang via het bos van het Twickel. Er bestaat namelijk al een doorgang naar het bos achter de Veluwe Poort.	Er is een duidelijke meekoppelkans door vanuit de ontwikkeling een voetgangersaansluiting te maken op dit recreatieve pad. Dit sluit ook aan bij de wens die opgenomen is in de structuurvisie voor Dieren. Deze zal dan niet via privaat terrein verlopen, maar de bedoeling is dat deze openbaar toegankelijk is. Bij uitwerking van de plannen gaan we onderzoeken of dit haalbaar is en zal blijken hoe deze vormgegeven wordt. De ontsluiting krijgt een ander karakter dan de ontsluiting naar de Peter van Anrooylaan, meer vergelijkbaar met de

		toegangen tot het gebied vanaf de Goudakkerstraat en Burgemeester Bloemerstraat.
19	In uw brief met kenmerk RO3293-3095 d.d. 8 april 2003, betreffende de inspraaknota, bevestigd zowel de gemeente en het Twickel dat dit niet de bedoeling is.	Het stuk waaraan gerefereerd behoort bij de inspraaknota voor het bestemmingsplan dat destijds is opgesteld voor deze locatie te weten 'Sportpark Het Nieuwland I, Dieren'. In de inspraaknota is ingegaan op zienswijzen die zijn ingediend ten aanzien van het bestemmingsplan dat destijds voorlag. Inmiddels zijn we 20 jaar verder en gaat het op dit moment om een andere invulling van terrein dan de invulling van destijds. Te weten een sport- en recreatieterrein (srt) en Sportterrein (st). Derhalve is het een nieuwe tijd en nieuwe situatie waarin nieuwe keuzes gemaakt moeten worden. Daarbij is in de structuurvisie voor Dieren vastgesteld in 2019 opgenomen (en opgehaald bij de Dierenaren) dat we graag betere verbindingen maken naar het buitengebied. Om die reden zien we graag een doorgaand voetpad die de buurt verbindt met het achtergelegen bosperceel, terug in de plannen.
20	Wij zijn tegen een secundaire ontsluiting ten behoeve van langzaam verkeer door het bosje ter plaatse van de Peter van Anrooylaan. Dit heeft tot gevolg dat er veel extra verkeersbewegingen en geluidvermeerdering gaat plaatsvinden in de Peter van Anrooylaan. De aansluiting ter plaatse van de Peter van Anrooylaan wordt een gevaarlijke, onoverzichtelijke kruising. Er zal verlichting komen in het bosje ten behoeve van de veiligheid en ook zullen er bomen moeten worden gekapt voor aanleg van deze weg. De privacy van de bewoners rondom dit bosje wordt aangetast en tevens zal er een waardedaling plaatsvinden van de woningen.	De doorsteek voor langzaam verkeer dient als verbinding van de wijk met het projectgebied. Deze verbinding kan in sommige situaties een betere, kortere route zijn voor fietsers en voetgangers van en naar het projectgebied (bijvoorbeeld richting het Callunaplein en voor bewoners van de wijk naar de natuurtuin). Daarnaast worden langzaam en gemotoriseerd verkeer ontvlecht, wat de verkeersveiligheid ten goede komt, en biedt de verbinding een aantrekkelijke toegang tot het gebied, ook voor bezoekers van de natuurtuin en het Hof te Dieren. Het pad zou ook ingevuld kunnen worden met een karakter vergelijkbaar met de Eykmanlaan, waar geen verlichting is. Daarnaast verbindt een olifantenpaadje het projectgebied en de Peter van Anrooylaan op dit moment al. Een ontsluiting faciliteert de al bestaande voetgangersbeweging op een betere manier. De ontsluiting komt op een overzichtelijk punt op de Peter van Anrooylaan uit.
21	De bewoners in de omgeving van dit bosje zijn tegen de genoemde ontsluiting. Zie bijlage met de vele handtekeningen.	De doorsteek voor langzaam verkeer dient als verbinding van de wijk met het projectgebied. Deze verbinding kan in sommige situaties een betere, kortere route zijn voor fietsers en voetgangers van en naar het projectgebied (bijvoorbeeld richting het Callunaplein en voor bewoners van de wijk naar de natuurtuin). Daarnaast worden langzaam en gemotoriseerd verkeer ontvlecht, wat de verkeersveiligheid ten goede komt, en biedt de verbinding een aantrekkelijke toegang tot het gebied, ook voor bezoekers van de natuurtuin en het Hof te Dieren. Het pad zou ook ingevuld kunnen worden met een

		karakter vergelijkbaar met de Eykmanlaan, waar geen verlichting is. Daarnaast verbindt een olifantenpaadje het projectgebied en de Peter van Anrooylaan op dit moment al. Een ontsluiting faciliteert de al bestaande voetgangersbeweging op een betere manier, die zonder de ontsluiting ook toeneemt. De ontsluiting komt op een overzichtelijk punt op de Peter van Anrooylaan uit. Voor de volledigheid: de bewoners aan de Admiraal Helfrichlaan pleitten voor een tweede ontsluiting voor gemotoriseerd verkeer richting de Peter van Anrooylaan om het verkeer te verdelen. Echter, dit heeft niet onze voorkeur.
22	Wij gaan ervan uit dat de nieuwe bewoners hun auto voor hun woning en/of op hun eigen terrein kunnen parkeren. Zo kunnen ze laden en lossen, de auto opladen met stroom van hun zonnepanelen of accu. Bezoekers kunnen hun auto parkeren op de parkeerplaats die naast de perceelgrens van Veluwse Poort is gesitueerd, bijlage met tekening.	De positionering van het parkeren op het terrein dient zoveel mogelijk te worden geconcentreerd, dicht bij de Admiraal Helfrichlaan. Het is de bedoeling dat auto's niet verder dan nodig het gebied in rijden. Over het algemeen geldt ook voor de reguliere woningen dat de parkeervoorzieningen, ontsluiting en wegenstructuur binnen het plangebied zodanig worden ontworpen dat het autogebruik voor korte afstanden zo veel mogelijk wordt ontmoedigd.
23	Enkele jaren geleden heeft de gemeente onderhoud uitgevoerd in deze strook en het bosje. De storm van juni 2019 zorgde ervoor dat diverse bomen ernstig schade opliepen. In 2020-2021 is er weer onderhoud uitgevoerd door de gemeente. Vele dode bomen zijn er omgezaagd. Om te voorkomen dat de strook en het bosje nog kwetsbaarder wordt, verzoeken wij de gemeente om tot herplanting over te gaan. Op een eerder verzoek daartoe heeft de gemeente niet gereageerd.	In de Kadernota nemen we op dat er een robuuste groene buffer tussen de bestaande woningen en de nieuwe woningen gecreëerd dient te worden. In de vervolgfase van het stedenbouwkundig plan zal in samenspraak met o.a. de bewoners en de gemeente worden bepaald hoe hoog en breed deze buffer kan worden en welke vorm en type beplanting deze moet krijgen.
24	Wij gaan ervan uit dat de gemeente ernstig rekening houdt met de flora en fauna in dit gebied.	Dat gaan we ook zeker doen. Natuurinclusief ontwerpen en inrichten worden als uitgangspunt gehanteerd. Voor de locatie is al een quickscan Wet natuurbescherming gedaan. Dit jaar '23 wordt er een seizoensgebonden ecologisch onderzoek uitgevoerd op de locatie. Dit onderzoek is al opgestart en wordt uitgevoerd door een ecologisch adviesbureau. Mede afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek worden specifieke soortgerichte maatregelen voorgesteld en ingepast om (beschermde) flora en fauna te behouden.
25	Het bestaande hekwerk tussen de groenstrook en de woningen is in een zeer slechte staat. Het is wenselijk dat deze vervangen wordt.	Het hekwerk gaan we niet vervangen, op verzoek kunnen we de oude afrastering verwijderen. Bewoners zijn vrij om een eigen afscheiding te plaatsen op eigen grond.

26	De huidige woningen die grenzen aan deze groenstrook willen dat er een 20 m1 brede afgerasterde groenstrook komt. Let wel, het is niet de bedoeling dat er een pad door deze groenstrook komt te lopen.	In de Kadernota nemen we op dat er een robuuste groene buffer tussen de bestaande woningen en de nieuwe woningen gecreëerd dient te worden. In de vervolgfase van het stedenbouwkundig plan zal in samenspraak met belanghebbenden worden bepaald hoe breed deze buffer kan worden en waar eventuele paden lopen. *De reactie is wel aanleiding de kadernota aan te passen t.a.v. de robuuste groenstrook.*
27	Op 24 maart 2021 stuurt u ons een ontvangstbevestiging, zaaknummer 775553, zie bijlage 4. Hierin schrijft u dat u begint met het maken van de startnotitie en dat we hierbij betrokken zullen worden. Dit is niet gebeurd! Worden we nu wel betrokken bij het realiseren van de definitieve Kadernota?	Procedurele en inhoudelijke aanpak is beschreven in de startnotitie en in de concept kadernota. De concept kadernota heeft ter inzage gelegen zodat eenieder, dus ook u, uw wensen en ideeën kenbaar kan maken in deze fase van het proces. Eveneens is er een inloopavond geweest waar u in gesprek kon over de concept kadernota voor verdere toelichting.
28	Hoeveel wooneenheden worden er gebouwd en waarom wordt dit niet in de Kadernota genoemd?	In de kadernota zal een maximum aantal woningen worden opgenomen van 50 appartementen en maximaal 10 tiny houses.
29	Wat verstaat de gemeente precies onder een levensloopbestendige woning?	Dit is vastgelegd in bijlage 5 van de Woonvisie 2020-2026 “Samen wonen in Rheden”. De woonvisie is beschikbaar via website gemeente Rheden www.rheden.nl/Inwoners/Wonen_leefomgeving/Woonvisie_en_Monitor_woningmarkt
30	Wat houdt de contramal van de wijk Stenfert precies in?	We beogen een uitruil van sociale huurwoningen. Wanneer we binnen dit project sociale huurwoningen kunnen toevoegen is er de mogelijkheid om in Stenfert de woningen duurder te verhuren of betaalbaar te verkopen zodat er meer variatie in de wijk ontstaat. Alle niet kwetsbare wijken kunnen dienen als contramal wijk voor Stenfert.
31	Komen alleen inwoners uit de gemeente Rheden als eerste aan de beurt voor een woning?	Of er koopwoningen of huurwoningen komen is nog niet bekend. Wanneer dat het geval is gaat dat via een makelaar, een verhuurder of corporatie en daar is de gemeente geen tussenpersoon in. De woningtoewijzing van sociale huurwoningen is bepaald binnen de Huisvestingsverordening Gemeente Rheden 2020. Daarin zit geen mogelijkheid voor woningtoewijzing met voorrang voor specifieke doelgroepen.
32	Worden er in de wijk Stenfert woningen gesloopt en nieuwe woningen gebouwd voor dure huur of koopwoningen?	Wanneer we binnen dit project sociale huurwoningen kunnen toevoegen is er de mogelijkheid om in Stenfert de woningen duurder te verhuren of betaalbaar te verkopen zodat er meer variatie in de wijk ontstaat. Denk aan een uitruil van sociale huurwoningen. Sloop is niet noodzakelijk om deze uitruil te kunnen doen.

33	Waarom streeft de gemeente niet naar meer sociale woningen in de meer dure wijken in Rheden?	Bij elk nieuwbouwproject wordt bekeken wat de behoefte binnen de gemeente en de behoefte binnen een wijk is. Op basis daarvan wordt er een afweging per project gemaakt. Dus bij alle andere projecten wordt ook sociale huurwoningen (verminderen in kwetsbare wijken en vermeerderen in minder kwetsbare wijken) in overweging meegenomen.
34	Waarom streeft de gemeente naar nog meer sociale huurwoningen in Dieren-West?	In Dieren West zijn de sociale huurwoningen verdeeld over de wijk waardoor de wijk niet direct kwetsbaar is in tegenstelling tot Dieren Stenfert waar de woningen geclusterd bij elkaar liggen waardoor er meer kwetsbaarheid ontstaat. Bij alle wijken buiten de 3 kwetsbare wijken wordt sociale huur in overweging meegenomen.
35	Waarom wordt er dan alsnog woningen gebouwd op het voormalig hockeyterrein?	Voor de periode tot 2027 moeten er nog 550 woningen worden toegevoegd. Het nieuwe woningmarktonderzoek dat in Q1 2023 uitkomt geeft een opgave voor het vervolg. Gezien het woningtekort is de verwachting dat dit nog een flinke opgave wordt.
36	Wanneer vindt de inspraakronde bij de gemeenteraad over de Kadernota plaats.	De verwachting is dat de Kadernota in het tweede kwartaal van 2023 door de raad zal worden behandeld. Voorafgaand aan de behandeling in de raad is het mogelijk om in te spreken. U kunt inspreken voor alle onderwerpen die op de agenda staan van een oriënterende en voorbereidende vergadering. De voorzitter geeft u het woord en na uw bijdrage kunnen de raadsleden u vragen stellen. Tijdens de raadsvergadering is het niet meer mogelijk om in te spreken. Wanneer u gebruik wilt maken van uw inspreekrecht dient u zich vooraf te melden bij de griffie
37	In de Structuurvisie Dieren staat de locatie Voormalig hockeyterrein niet genoemd. Waarom nu wel?	Niet alle mogelijke bouwlocaties hoeven benoemd te worden in een structuurvisie. Er verandert er veel tijdens de looptijd van een structuurvisie, niet alles kan voorzien worden. Aantallen woningen waar behoefte aan is en bouwlocaties wijzigen in de loop van de tijd.
38	We lezen dat inbreiding voor uitbreiding gaat. Waarom wijkt de gemeente af van haar visie?	We spreken van inbreiding wanneer een locatie via diverse kanten omsloten is door bebouwing (wonen of een andere functie). In dit geval in het noorden, oosten en zuiden. Bij deze locatie is sprake van inbreiding en geen uitbreiding volgens die definitie.
39	Hoe gaat de gemeente zorgen dat de aanwezige dieren niet verdwijnen uit dit stuk natuurgebied?	Het terrein is op dit moment geen natuurgebied, maar een braakliggend hockeyterrein. Natuurinclusief ontwerpen en inrichten worden als uitgangspunt gehanteerd. Voor de locatie is al een quickscan Wet natuurbescherming gedaan. Dit jaar '23 wordt er een seizoensgebonden ecologisch onderzoek uitgevoerd op de locatie. Dit onderzoek is al opgestart en

		wordt uitgevoerd door een ecologisch adviesbureau. Mede afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek worden specifieke soortgerichte maatregelen voorgesteld en ingepast om (beschermde) flora en fauna te behouden.
40	Er vinden vele activiteiten plaats rondom de tennisbanen wat ook het nodige geluid tot gevolg heeft. Met de komst van de padelbanen zal dit niet minder worden. De omwonenden ervaren regelmatig overlast hierdoor. De nieuwe bewoners zullen hier zeker last van hebben. Kan de ondernemer dan zijn deuren sluiten?	In de VNG-brochure wordt voor wat betreft het aspect geluid een richtafstand van 50 m tot aan de gevel van een geluidgevoelige bestemming aanbevolen. Hier kan gemotiveerd van worden afgeweken. Voor padel is de richtafstand geluid van tennisbanen niet geschikt door een verschil in geluiduitstraling. Dit is aangegeven in de nieuwe Handreiking Padel en Geluid (januari 2023). Onderzocht moet worden welke afstand tussen woningen en de tennis-/ padelbanen aangehouden moet worden om een goed woon/leefklimaat te borgen. Met de voorgenomen ontwikkelingen komen de dichtstbijzijnde gevels van gevoelige objecten natuurlijk dichterbij te liggen. Gelet op wat Veluwse poort mag doen voor wat betreft activiteiten verwachten we niet dat dit beperkingen zal opleveren.
41	Hoe ziet de gemeente de integratie voor zich om een groep kwetsbare bewoners uit de wijk Stenfert te verhuizen naar een deel van Dieren-West met de bestaande bewonersgroep?	Het is nog te vroeg om ervan uit te gaan dat dit aan de orde is. De wijk Stenfert is kwetsbaar, niet alle inwoners zijn kwetsbaar.
42	Wat is de afstand gemeten vanaf de kruin van de Admiraal Helfrichlaan tot het begin van de woningbouw en wat is de afstand tot het einde ervan?	Deze afstanden zijn nog niet bepaald.
43	Wat staat in de concept Kadernota bij afbeelding 6 geschreven linksonder bij de rood gestippelde lijn, die dwars over het terrein loopt?	Hier staat 50 meter hindercontour. Dat is inderdaad niet goed leesbaar. Het kaartbeeld wordt aangepast in de kadernota. De reactie is aanleiding om de kadernota aan te passen.
44	Wat is de betekenis van deze stippellijn?	Vanuit het naastgelegen Veluwse Poort en tennisvereniging met de bestemming (dag)recreatie wordt een hindercontour (geluid) in acht genomen van 50 meter. Hierbinnen mogen geen gevoelige bestemmingen worden ontwikkeld (woningen, geldt ook Tiny houses). De contour geldt vanaf de bestemmingsgrens (feitelijk de perceelsgrens met naastgelegen Veluwse Poort) tot de gevels van de nieuw te bouwen woningen. Onder andere ontsluiting en parkeerplaatsen zijn wel toegestaan binnen de hindercontour. Mocht bij uitwerking van de plannen wel binnen deze contour gekomen worden met gevoelige bestemmingen dan moet met onderzoek aangetoond worden dat dit mogelijk is. Deze stippellijn geeft weer waar die 50 meter contour ligt.

45	Wat is de betekenis van de geel/groene strook tussen het groene en gele vlak?	In de kadernota zijn de zoekgebieden voor de woonbebouwing en voor de natuurtuin globaal aangeduid. De begrenzing van deze gebieden is niet exact bepaald. In de tekening overlappen beide gebieden elkaar. Deze overlapping heeft geen andere betekenis dan dat het onderdeel vormt van beide globale zoekgebieden. In het stedenbouwkundig plan zal worden bepaald waar binnen deze globale zoekgebieden uiteindelijk de woonbebouwing en de natuurtuin zullen worden gesitueerd.
46	Wat gebeurt er met de aanwezige skiheuvel en de bestaande bomen en struiken?	In de Kadernota wordt geen uitspraak gedaan over het behouden van de skiheuvel. Bij uitwerking van het stedenbouwkundig plan wordt bezien of de skiheuvel al dan niet behouden blijft.
47	De bomen worden zoveel mogelijk behouden lezen we in de kadernota. Dit is niet specifiek en niet meetbaar. We eisen dat de bomen die er nu staan geregistreerd worden, voordat begonnen wordt met de werkzaamheden.	In de Kadernota nemen we op dat er een robuuste groene buffer tussen de bestaande woningen en de nieuwe woningen gecreëerd dient te worden. In de vervolgfase van het stedenbouwkundig plan zal in samenspraak met o.a. de bewoners en de gemeente worden bepaald hoe hoog en breed deze buffer moet zijn en welke vorm en type beplanting deze moet krijgen. De bomen worden niet individueel geregistreerd, dat doen we uitsluitend bij straatbomen, niet met bomen die onderdeel uitmaken van een (buurt)bosje.
48	Hoe breed wordt de ontsluiting door het bosje?	Het ontwerp met exacte maatvoering wordt in een later stadium gemaakt.
49	De bewoners aan de Peter van Anrooylaan 37 t/m 43 en Willem Keslaan 8 t/m 14 hebben aangegeven een strook van 10 m1 diep, achter hun kavel te willen kopen. Staat de gemeente hiervoor open?	Vooralsnog staan wij hier niet voor open. Blijvend behoud (toekomstig) openbaar groen wordt steeds belangrijker. Denk aan behoud en versterken van biodiversiteit en voorkomen van droogte en hittestress.
50	De bewoners die met hun kavel grenzen aan het bosje, Peter van Anrooylaan 43 en Willem Keslaan 14 t/m 22, willen ieder een deel van dit bosje kopen. Staat de gemeente hiervoor open?	Zie hiervoor.
51	Wordt houtstook bij de Tiny houses verboden om overlast en stikstofdepositie op het vlak er naast gelegen Natura 2000-gebied te voorkomen?	De gemeente heeft op basis van huidige wetgeving weinig mogelijkheden om stookoverlast tegen te gaan. Zolang er geen duidelijke wettelijke regelingen zijn is een verbod op stoken niet mogelijk.
52	Het beoogde terrein ligt in een grondwaterbeschermingsgebied en is een infiltratiegebied voor drinkwater. Geldt voor dit terrein een boringsvrije zone en zo ja, welke implicaties horen daarbij?	De regelgeving in de omgevingsverordening Gelderland (feb. 2022) luidt: *Een bestemmingsplan maakt voor gronden binnen een Grondwaterbeschermingsgebied geen bestemming mogelijk die een groter risico kan vormen voor de kwaliteit van het grondwater dan de vigerende bestemming, tenzij in de toelichting bij het bestemmingsplan wordt aangetoond dat een groter risico niet kan worden voorkomen en compensatie van het mogelijk grotere risico wordt verankerd in hetzelfde of een ander, gelijktijdig vast te stellen bestemmingsplan*.

		Omdat op hockeyvelden chemische bestrijdingsmiddelen (kunnen) worden gebruikt veroorzaken de tiny houses, natuurtuin en woningbouw tezamen geen groter risico voor het grondwater.
53	Verder staat in de geconsolideerde omgevingsverordening Gelderland (feb. 2022), artikel 2.37 (een instructieregel), dat er géén bestemmingen mogelijk zijn die een groot risico vormen voor de kwaliteit van het grondwater dan de huidige bestemming. Is deze regel niet van toepassing voor het gehele terrein?	De regelgeving in de omgevingsverordening Gelderland (feb. 2022) luidt: *Een bestemmingsplan maakt voor gronden binnen een **Grondwaterbeschermingsgebied** geen bestemming mogelijk die een groter risico kan vormen voor de kwaliteit van het grondwater dan de vigerende bestemming, tenzij in de toelichting bij het bestemmingsplan wordt aangetoond dat een groter risico niet kan worden voorkomen en compensatie van het mogelijk grotere risico wordt verankerd in hetzelfde of een ander, gelijktijdig vast te stellen bestemmingsplan*. Omdat op hockeyvelden chemische bestrijdingsmiddelen (kunnen) worden gebruikt veroorzaken de tiny houses, natuurtuin en woningbouw tezamen geen groter risico voor het grondwater.
54	In de Kadernota staat dat het plan geen negatieve invloed mag hebben op het hoog monumentale Sterrenbos. Wat wordt onder het Sterrenbos verstaan en welke negatieve invloeden worden hier bedoeld?	Het Sterrenbos is onderdeel van de rijksbeschermde buitenplaats Hof te Dieren. In de redengevende omschrijving van het complex (nr. 529438) staat het sterrenbos benoemd als één van de redenen waarom de buitenplaats beschermd is: - wegens het formele lanenstelsel met bossen aan de noordwestzijde van de Arnhemsestraatweg, de Nieuwe Plantage, waarin tevens een wagenwielvormig lanenpatroon en sterrenbos, dat in de 17de en 18de eeuw is aangelegd en dat in ontwerp, omvang en ouderdom in Nederland zeldzaam is. De contour van de buitenplaats is vastgesteld door de Rijksdienst voor het Cultreel Erfgoed. De mogelijk versterkende en/of negatieve invloeden kunnen pas in een later stadium beoordeeld worden, als er een meer concreet plan ligt.
55	De provincie Gelderland kan op dit moment geen vergunning verlenen voor een nieuwbouwproject op het beoogde terrein, gezien het stikstofreductieplan van het Rijk en de nabijheid van een Natura 2000-gebied. (zie het geactualiseerde rapport stikstof met 'aerius berekeningen') Welke mogelijkheden ziet de gemeente om dit vraagstuk op te lossen?	De stikstofproblematiek is een vraagstuk waarmee we bezig zijn. Voor dit project hebben we al meerdere opties verkend om het vraagstuk op te lossen. Zie hiervoor 14.1.
		Conclusie: De reactie is wel aanleiding de kadernota aan te passen.

gemeente Rheden

Memo

datum	voor	Afdeling/cluster
22 mei 2023	Gemeenteraad	Beleid
behandeld door	**ons kenmerk**	**bijlage(n)**
P. Hofman		1

Onderwerp
Voormalige hockeyvelden

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 16 mei is in de voorbereidende gemeenteraadvergadering de beoogde ontwikkeling op de voormalige hockeyvelden besproken. Hier is nog een vraag gesteld ten aanzien van het uitgevoerde woonbehoefteonderzoek en is de hoogte van de woningbouw ter sprake gekomen. Met dit memo geven we antwoord op de gestelde vragen.

Woonbehoefteonderzoek:

De resultaten hiervan zijn nog niet aan uw raad verzonden. Deze kunnen jullie eerdaags verwachten. Ik schat in binnen 2 à 3 weken.

Eén van de zaken die je daarin terug gaat zien, is dat de behoefte aan woningen, op de korte termijn (voor 2030), enorm gestegen is. In de woondeal is nog sprake van aantallen van 810, maar de behoefte is inmiddels gestegen naar 1.675. Bovendien bleek uit het vorige woningbehoefte onderzoek dat er nauwelijks sprake was van behoefte aan sociale huurwoningen en deze behoefte is inmiddels opgelopen tot 32 % (ofwel 530).

Daarnaast zijn we bezig om een wijkvisie op Stenfert te ontwikkelen. Deze ligt er nog niet. We streven nu naar dit najaar. Toch zal één van de zaken, die je daarin terug zult vinden, zijn dat we in deze wijk procentueel minder sociale huurwoningen willen. Het percentage is op dit moment 95 % en ook nog eens veel woningen in de huurcategorie met de laagste huur.

Tenslotte hebben we in de Woonvisie die door de raad is vastgesteld afgesproken dat we inzetten op "Meer differentiatie in wijken door toevoeging van ca. 100 sociale huurwoningen in wijken met weinig sociale huurwoningen gekoppeld aan afname van ca. 100 sociale huurwoningen in eenzijdige sociale huurwijken". (p. 39 woonvisie).
Verhoudingsgewijs hebben we weinig grotere plannen, zodat het zoeken is op welke locaties we de sociale huurwoningen kunnen toevoegen. Om een indicatie te geven in Dieren: Imboslaan 10 sociale huurwoningen, Bloemershof 0 sociale huurwoningen.

Stedenbouw:
Er zijn veel vragen gekomen vanuit omwonenden over de maximale hoogte van de bebouwing op de voormalige hockeyvelden. Hierop is op 17 april 2023 een avond georganiseerd om meer toelichting te geven. Het was een openbare bijeenkomst waar u als raadslid ook welkom was. Hier is meer toelichting gegeven op de hoogtes van de woningen en hoe dat er ruimtelijk uit zou kunnen komen te zien. In de bijlage treft u de presentatie die hier gegeven is welke meer inzicht geeft in de gemaakte keuzes die aan u voorliggen met de Kadernota voormalige hockeyvelden.

De keuze voor appartementen komt voort uit de woningbehoefte. Ten aanzien van de hoeveelheid appartementen is het van belang dat er een haalbaar plan ontstaat en een gerichte bijdrage geleverd kan worden aan de woningbehoefte.
Een belangrijk ruimtelijk uitgangspunt voor de ontwikkeling van het terrein is de ruimte voor groen. Door compact te bouwen in 3 of 4 lagen blijft meer ruimte over voor een groene inpassing en daarmee ontstaat ook meer ruimte om een geleidelijke overgang tussen bebouwing en groen te kunnen creëren.
Daarbij is een appartementengebouw van 3 lagen in principe niet hoger dan een standaard woning van twee lagen met een kap. Met vier lagen zit je daar ca 3 meter boven. Dit is maximaal 6 meter hoger dan de woningen aan de Willem Keslaan. De locatie biedt daarnaast voldoende ruimte om de appartementengebouwen op ruime afstand van de omliggende woningen te situeren. Een

appartementengebouw van 3 of 4 lagen wordt op deze locatie dan ook stedenbouwkundig verantwoord geacht.

Maar met de vier lagen is slechts een bovengrens gesteld aan de bouwhoogte. Er mag ook lager worden gebouwd of bijvoorbeeld gedeeltelijk een 4e laag worden toegepast. Het stedenbouwkundig plan moet nog gemaakt worden. Daarbij geldt: hoe lager de bebouwing, hoe meer ruimte de appartementengebouwen in zullen nemen, hoe minder ruimte voor groen en hoe dichter de bebouwing in principe op de bestaande woningen, tiny houses danwel natuurtuin zal komen te staan. Aan het ruimtebeslag zit tegelijkertijd een maximum. Niet alleen omdat maximaal 35% van de totale locatie mag worden verhard, maar ook omdat voldoende ruimte over gehouden moet worden voor de tiny houses en de natuurtuin. Dit stelt beperkingen aan het aantal woningen dat gerealiseerd kan worden en daarmee ook aan de financiële haalbaarheid van het plan.

Bij het opstellen van het stedenbouwkundig plan zal dan ook gezocht moeten worden naar een financieel haalbaar plan waarin alle drie de pijlers voldoende plek krijgen en een optimale verhouding gecreëerd is tussen het aantal woningen, de omvang en hoogte van de bebouwing en de impact op de buurt. De uitgangspunten uit de kadernota maken deze zoektocht mogelijk, ook voor een plan met bebouwing in maximaal drie lagen.

Voormalige Hockeyvelden

Admiraal Helfrichlaan Dieren

Voorstellen

Waarom zijn we hier?

- Ontwikkeling op de voormalige hockeyvelden
- Kadernota heeft ter inzage gelegen
- Concept Kadernota is vastgesteld door college
- Inspreken bij gemeenteraad kan op 16 mei
- Gemeenteraad neemt besluit op 23 mei
- Vandaag toelichting op aanpast kader n.a.v. reacties

Agenda

- Inleiding door Wethouder Paul Hofman
- Toelichting Kadernota
  - Wonen
  - Wonen-ruimtelijk
  - Verkeer
  - Natuurtuin
- Proces/vervolg

Omgeving verandert

Provinciale woningbouwafspraken 2022-2030

Leveren in totaal **917.193** woningen op

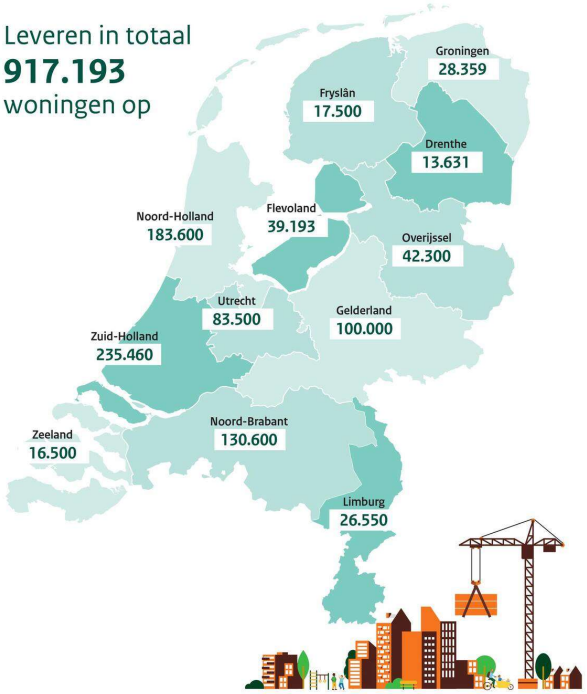

gemeente Rheden

Opgave

- **Vanuit de bestuurlijke besluiten is de opgave voor dit plangebied in te delen in 3 pijlers die een plek moeten krijgen in het plangebied.**
- **Pijler 1: Woningbouw**
- **Pijler 2: Tiny Houses**
- **Pijler 3: Natuurtuin**

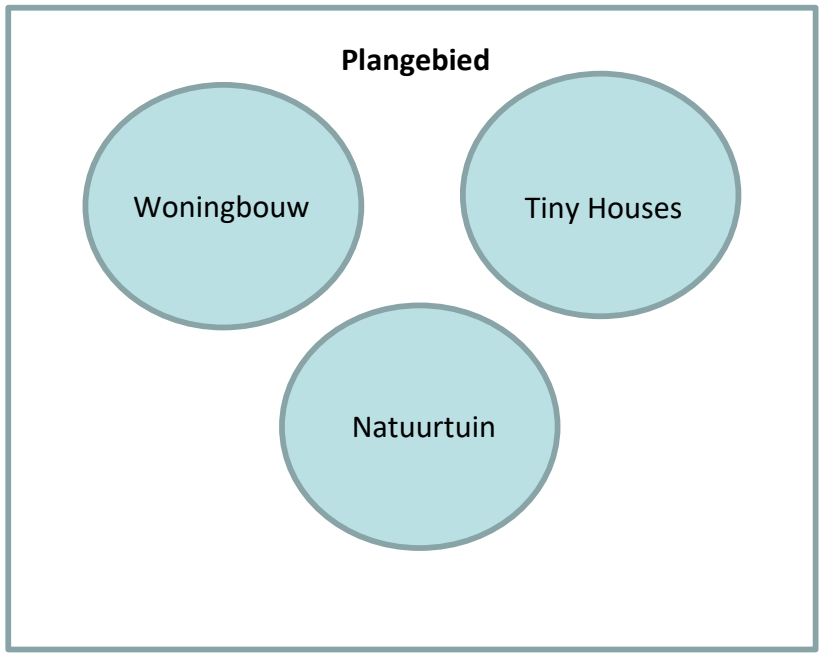

Toelichting Kadernota Wonen programma

Toelichting programma (appartementen)

- **Woonprofiel Dieren-West**
- **Levensloopgeschikte appartementen**
- **Diverse prijsklassen**
- **Verschillende doelgroepen**
- **Ook specifieke projecten voor senioren kunnen hier terecht**
- **Eengezinswoningen, minder variatie en minder woningen**

gemeente Rheden

Toelichting Kadernota Wonen programma

Toelichting programma (sociale huur)

- **Onderzoek Circusvis uit 2021**
- **Dieren-Stenfert kwetsbare wijk**
- **Alle andere wijken, sociale huur mogelijk**
- **Per project maakt de gemeente een afweging op wijkniveau, kernniveau en gemeenteniveau**

Toelichting Kadernota Wonen programma

Toelichting Tiny Houses

- **Wens voor vernieuwende woonvormen**
- **natuurlijke omgeving**
- **kleine ecologische voetafdruk en duurzaam**
- **Circa 50 geïnteresseerden voor een Tiny House**
- **ontwikkelaar gezocht om dit zorgvuldig op te pakken.**

Toelichting Kadernota wonen ruimtelijk

Waar komt globaal wat?

Binnen gele zoekgebied:

- Bebouwing, wegen, paden, parkeren, terrassen, tuinen, spelen etc.
- Wonen buiten de 50m hindercontour
- Appartementen aan zijde Admiraal Helfrichlaan
- Tiny Houses aan zijde bosrand
- Bestaand en nieuw groen
- Totaal maximaal 35% verhard terrein

Binnen groene zoekgebied:

- Natuurtuin
- Bestaand en nieuw groen

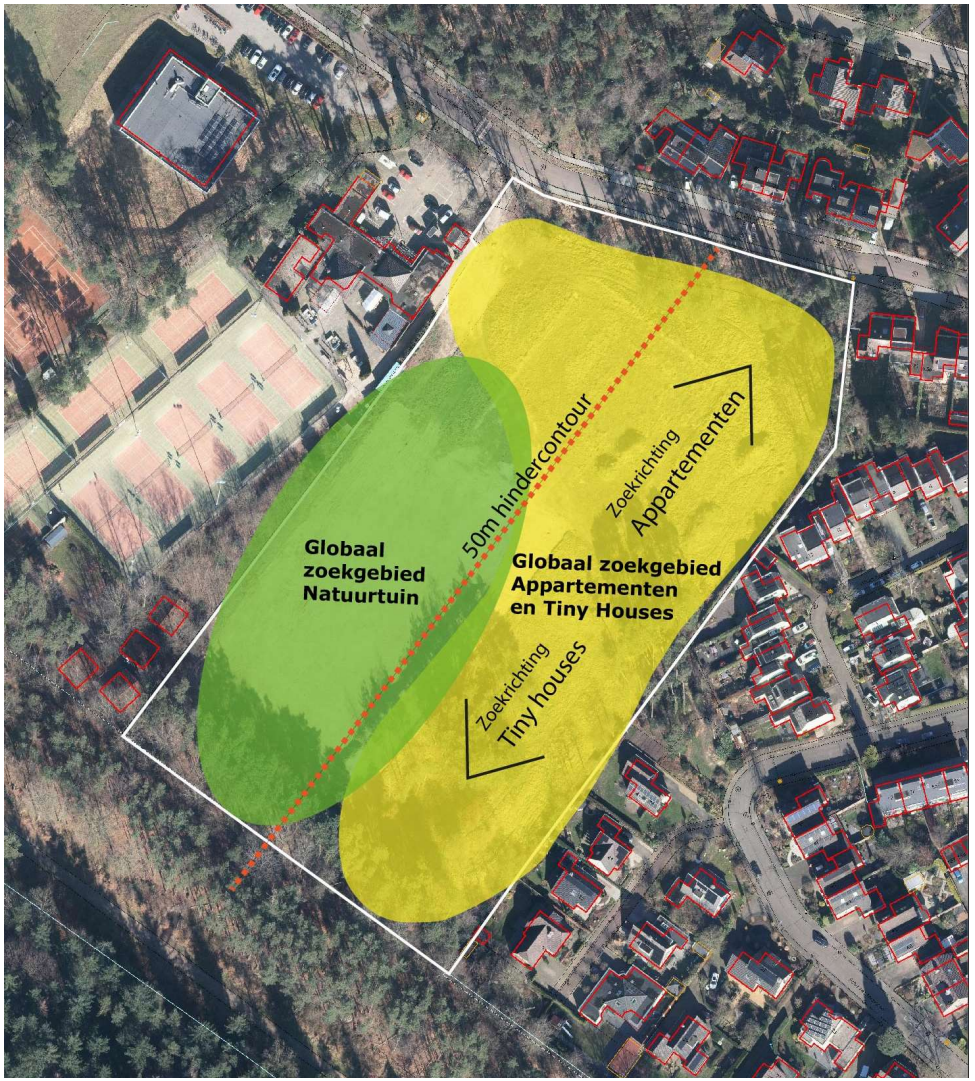

gemeente Rheden

Toelichting Kadernota wonen ruimtelijk

Aantal woningen:

- **maximaal 50 appartementen**
- **maximaal 10 Tiny Houses**

- **Locatie biedt kansen om bij te dragen aan de woningbouwopgave**
- **Streven naar een optimale inpassing van zowel appartementen, Tiny Houses als een natuurtuin**
- **Voldoende plek voor elke functie**
- **Voldoende rekening houden met de omgeving**

Toelichting Kadernota wonen ruimtelijk

Bouwhoogte appartementen

- **Keuze voor appartementen**
- **Keuze voor groene setting**
- **Compact bouwen in 3-4 lagen biedt ruimte voor zichtbaar en toegankelijk groen**
- **3-4 bouwlagen = beperkt hoger dan bestaande woningen**
- **Voldoende afstand tot bestaande woningen**

Appartementen Da Costa: 3 en 4 lagen

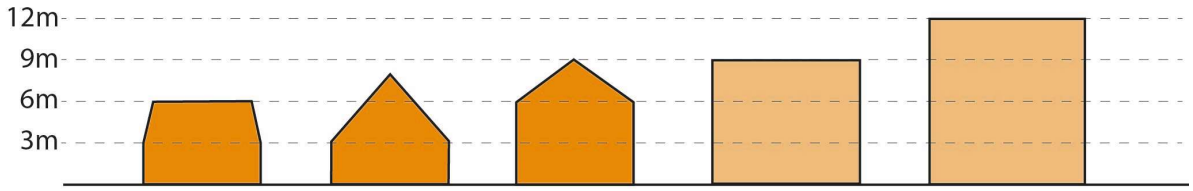

Hoogte bestaande woningen – hoogte appartementen in 3-4 lagen

Referentiebeelden appartementen 3 - 4 lagen in het groen

gemeente Rheden

Referentiebeelden Tiny Houses

- Losse vrijstaande units
- Gemeenschappelijke buitenruimte
- Eigen afgebakend terrein buiten natuurtuin
- Bouw afstemmen met Waterschap

gemeente Rheden

Toelichting Kadernota
Bufferzone

Robuuste groene buffers creëren

Zicht op woningen Admiraal Helfrichlaan

Zicht op woningen Willem Keslaan

gemeente Rheden

Toelichting Kadernota Verkeer

- Logische ontsluitingsmogelijkheden
- Secondaire ontsluiting
- Parkeren volgens parkeernormen
- Autoluw en duurzame vervoerswijze stimuleren

gemeente Rheden

Toelichting Natuurtuin

- **Initiatief bij projectgroep natuurtuin CVDW**
- **Locatie: op gronden aansluitend op de natuur. Exacte plek moet nog bepaald worden.**
- **Realisatie nadat omgevingsplan is vastgesteld. Dan zekerheid waar het een plek kan krijgen.**

gemeente Rheden

Proces en tijdspad

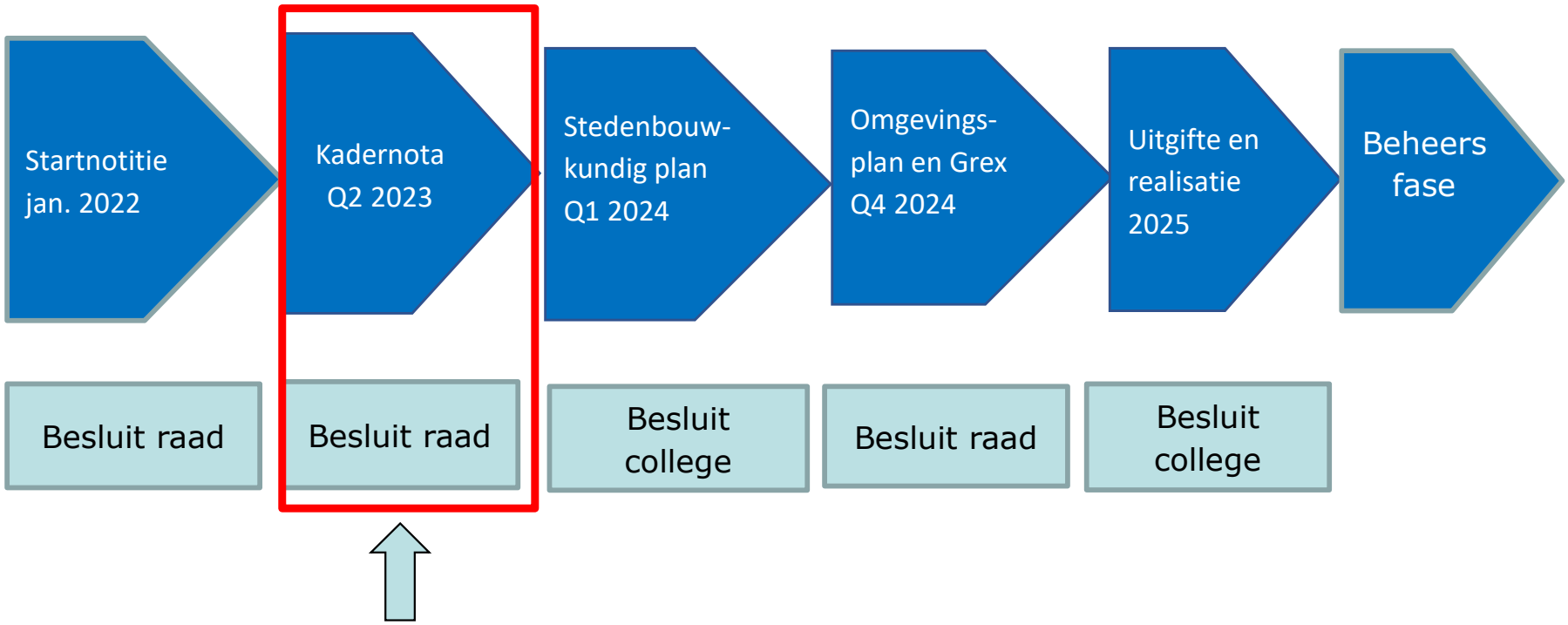

In deze fase zitten we momenteel

gemeente Rheden

Vervolg

- **Kadernota 16 mei voorbereidende raadsvergadering**
- **Kadernota 23 mei in de gemeenteraad besluitvorming**
- **Gemeente aan zet voor de woningbouw. Hiervoor zoeken we private partij om het plan verder uit te werken en stedenbouwkundig plan op te stellen. Uitganspunt is hier ook omgeving te betrekken.**
- **Uitwerken van de natuurtuin is aan CVDW.**

Voormalige Hockeyvelden

Admiraal Helfrichlaan Dieren

Voorstellen

Waarom zijn we hier?

- Ontwikkeling op de voormalige hockeyvelden
- Kadernota heeft ter inzage gelegen
- Concept Kadernota is vastgesteld door college
- Gemeenteraad heeft op 23 mei besluitvorming kadernota uitgesteld tot na zomerreces
- Vandaag toelichting op Kadernota
- 12 september voorbereidende raad waar inspreken mogelijk is.
- 26 september raadsvergadering voor besluitvorming

Agenda

- Proces tot nu toe op hoofdlijnen
- Toelichting Kadernota
  - Wonen
  - Wonen-ruimtelijk
  - Verkeer
  - Stikstofdepositie
  - Natuurtuin
- Proces/vervolg

Proces tot nu toe (I) op hoofdlijnen

	wat	Wanneer
1	Mixed Hockey Club nieuwe plek gekregen.	2018
2	Gesprekken met Polysport (Veluwse poort) en aanvulling met natuurtuin door CVDW.	2018
3	Polysport (Veluwse poort) kenbaar gemaakt dat ze niet willen uitbreiden.	2019
4	CVDW wilde hele terrein inzetten voor natuurtuin.	2019
5	Vanuit gemeente kenbaar gemaakt dat er een maatschappelijke functie bij moet; bijvoorbeeld wonen of zonnepark. Gevraagd aan CVDW om met een voorstel te komen.	2019
6	Voorstel ontvangen van CVDW voor volledig terrein voormalige hockeyvelden als Natuurtuin, maatschappelijke functie zonnepanelen boven parkeerplaatsen Nieuwland.	2020

Proces tot nu toe (II) op hoofdlijnen

	wat	Wanneer
7	Motie vanuit te raad om woningbouw op de kavel te onderzoeken met Tiny houses.	nov. 2020
8	Gemeente kenbaar gemaakt aan CVDW: - positief zijn over voorstel, maar dat er wel woningbouw bij moet op hockeyvelden. Want motie gemeenteraad + terrein te groot voor alleen natuurtuin en maatschappelijk grote behoefte aan woningen.	Febr. 2021
9	Startnotitie opgesteld en vastgesteld door gemeente raad over proces.	Jan. 2022
10	Kadernota uitgewerkt conform startnotitie met bijbehorende inspraak.	2023

Opgave

- **Vanuit de bestuurlijke besluiten is de opgave voor dit plangebied in te delen in 3 pijlers die een plek moeten krijgen in het plangebied.**
- **Pijler 1: Woningbouw**
- **Pijler 2: Tiny Houses**
- **Pijler 3: Natuurtuin**

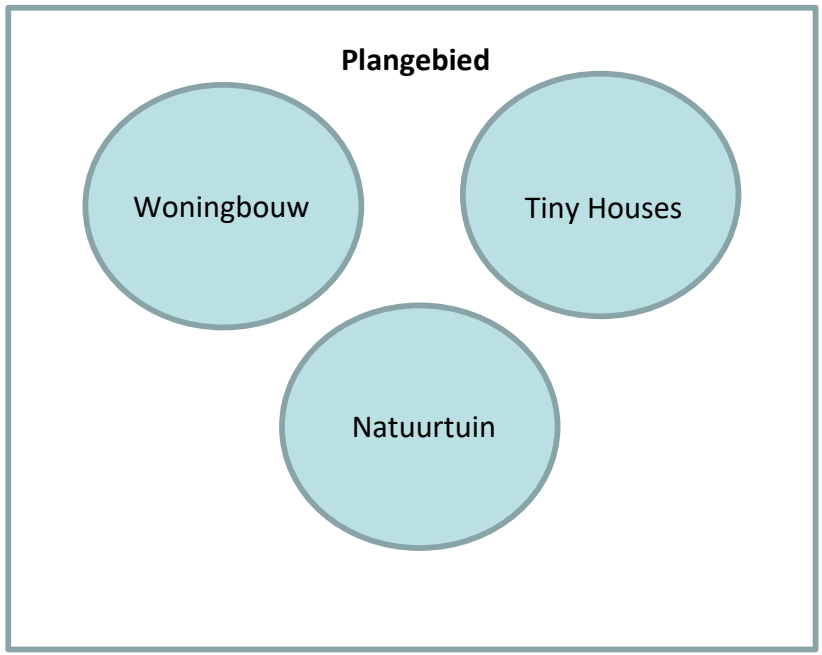

Toelichting Kadernota Wonen programma

Woningmarktonderzoek Companen 2022

- **Opgave tot 2030 is 1675 woningen**
- **Opgave 2030-2040 is 1390 woningen**

Type woning	Aantal woningen t/m 2030
Sociale huur	530 (32%)
Middenhuur	55 (3%)
Goedkope koop <250.000	355 (21%)
Betaalbare koop 250.000 – 355.000	285 (17%)
Dure huur/koop >355.000	445 (27%)
Totaal	1675

Toelichting Kadernota Wonen programma

Toelichting programma (appartementen)

- **Woonprofiel Dieren-West**
- **Levensloopgeschikte appartementen**
- **Diverse prijsklassen**
- **Verschillende doelgroepen**
- **Ook specifieke projecten voor senioren kunnen hier terecht**
- **Eengezinswoningen, minder variatie en minder woningen**

gemeente Rheden

Toelichting Kadernota Wonen programma

Toelichting programma (sociale huur)

- **Onderzoek Circusvis uit 2021**
- **Dieren-Stenfert kwetsbare wijk**
- **Alle andere wijken, sociale huur mogelijk**
- **Per project maakt de gemeente een afweging op wijkniveau, kernniveau en gemeenteniveau**

Vivare

- **Voorkeur voor 20 woningen (min. 10)**
- **Voorkeur voor eigen gebouw**

Toelichting Kadernota Wonen programma

Toelichting Tiny Houses

- Wens voor vernieuwende woonvormen
- Natuurlijke omgeving
- Kleine ecologische voetafdruk en duurzaam
- Circa 60 geïnteresseerden voor een Tiny House
- Ontwikkelaar gezocht om dit zorgvuldig op te pakken

Toelichting Kadernota wonen ruimtelijk

Waar komt globaal wat?

Binnen gele zoekgebied:

- Bebouwing, wegen, paden, parkeren, terrassen, tuinen, spelen etc.
- Wonen buiten de 50m hindercontour
- Appartementen aan zijde Admiraal Helfrichlaan
- Tiny Houses aan zijde bosrand
- Bestaand en nieuw groen
- Totaal maximaal 35% verhard terrein

Binnen groene zoekgebied:

- Natuurtuin
- Bestaand en nieuw groen

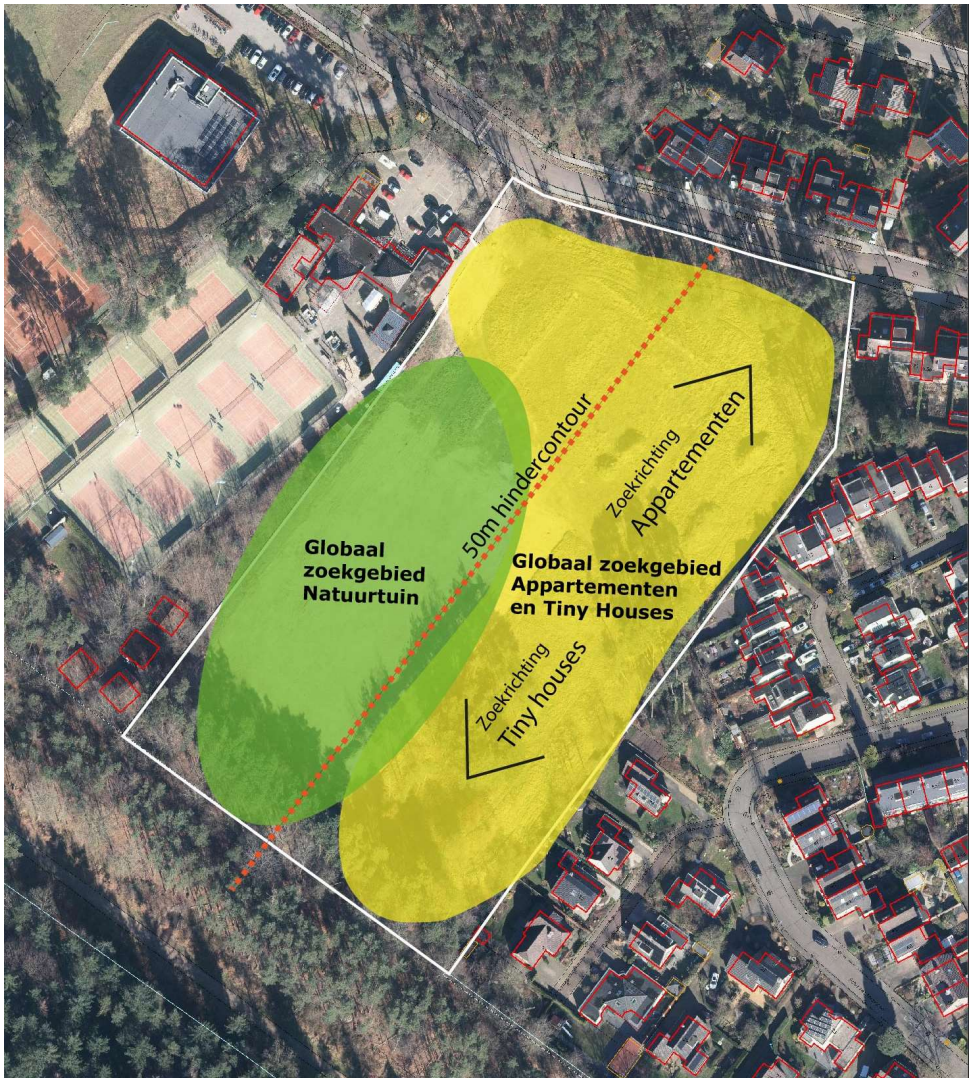

gemeente Rheden

Toelichting Kadernota wonen ruimtelijk

Aantal woningen:

- **maximaal 50 appartementen**
- **maximaal 10 Tiny Houses**

- **Locatie biedt kansen om bij te dragen aan de woningbouwopgave**
- **Streven naar een optimale inpassing van zowel appartementen, Tiny Houses als een natuurtuin**
- **Voldoende plek voor elke functie**
- **Voldoende rekening houden met de omgeving**

Toelichting Kadernota wonen ruimtelijk

Bouwhoogte appartementen

- **Keuze voor appartementen**
- **Keuze voor groene setting**
- **Compact bouwen in 3-4 lagen biedt ruimte voor zichtbaar en toegankelijk groen**
- **3-4 bouwlagen = beperkt hoger dan bestaande woningen**
- **Voldoende afstand tot bestaande woningen**

Appartementen Da Costa: 3 en 4 lagen

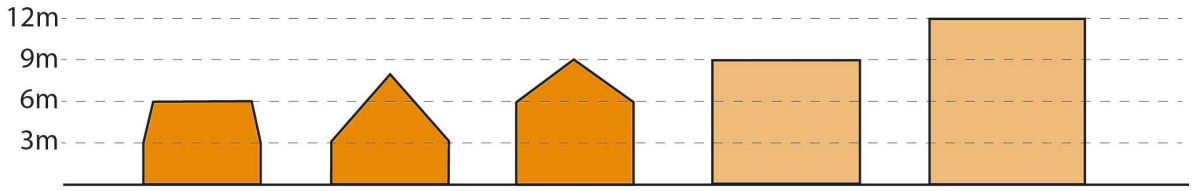

Hoogte bestaande woningen – hoogte appartementen in 3-4 lagen

gemeente Rheden

Toelichting Kadernota wonen ruimtelijk

Indicatie ruimtebeslag appartementen

- Referentie Da Costa
- 36 appartementen
- 3 en 4 lagen

Toelichting Kadernota wonen ruimtelijk

Indicatie ruimtebeslag

50 appartementen

- **Referentie Da Costa**
- **36 appartementen**
- **+ circa 14 appartementen**
- **4 lagen**

Toelichting Kadernota wonen ruimtelijk

Indicatie ruimtebeslag

50 appartementen

- **Referentie Da Costa**
- **36 appartementen**
- **+ circa 14 appartementen**
- **3 lagen**

gemeente Rheden

Referentiebeelden appartementen 3 - 4 lagen in het groen

gemeente Rheden

Referentiebeelden Tiny Houses

- Losse vrijstaande units
- Gemeenschappelijke buitenruimte
- Eigen afgebakend terrein buiten natuurtuin
- Bouw afstemmen met Waterschap

gemeente Rheden

Toelichting Kadernota
Bufferzone

Robuuste groene buffers creëren

Zicht op woningen Admiraal Helfrichlaan

Zicht op woningen Willem Keslaan

gemeente Rheden

Toelichting Kadernota Verkeer

- Logische ontsluitingsmogelijkheden
- Secondaire ontsluiting
- Parkeren volgens parkeernormen
- Autoluw en duurzame vervoerswijze stimuleren

gemeente Rheden

Toelichting Kadernota Stikstofdepositie

- Ligging: direct aan Natura2000 gebied de Veluwe.
- Eerdere berekeningen hebben laten zien dat er snel een overschrijding is ten aanzien van stikstofdepositie.
- Bij stikstofdepositie moet onderzocht worden of er mogelijkheden zijn, bijvoorbeeld door saldering of vergunningsaanvraag, om het plan mogelijk te maken.
- Eveneens kan bezien worden of het maken van een autoluwe wijk een oplossing kan zijn in relatie tot stikstofproblematiek.

Toelichting Natuurtuin

- **Initiatief bij projectgroep natuurtuin CVDW**
- **Locatie: op gronden aansluitend op de natuur. Exacte plek moet nog bepaald worden.**
- **Realisatie nadat omgevingsplan is vastgesteld. Dan zekerheid waar het een plek kan krijgen.**

Voorstel natuurtuin van CVDW voor volledig perceel

Proces en tijdspad

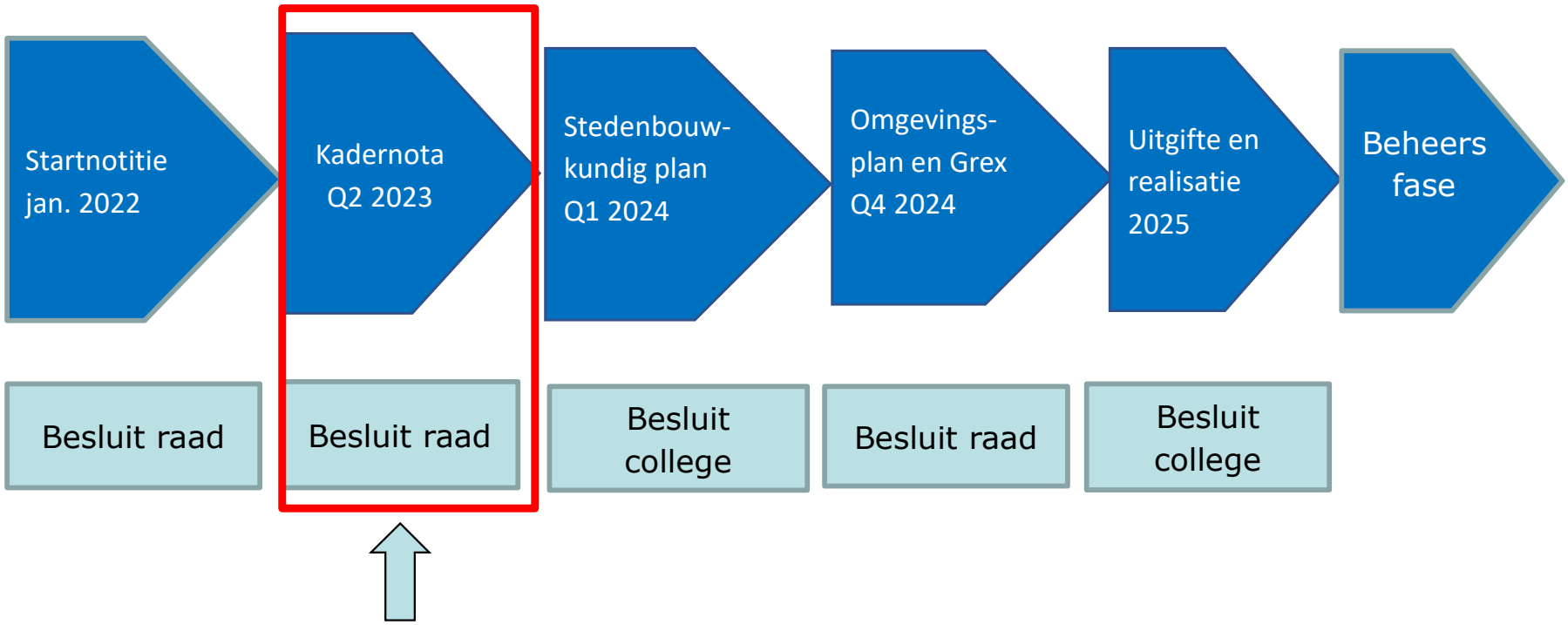

In deze fase zitten we momenteel

gemeente Rheden

Vervolg

- **Kadernota na zomerreces in de gemeenteraad voor besluitvorming**
- **Gemeente aan zet voor de woningbouw. Hiervoor zoeken we private partij om het plan verder uit te werken en stedenbouwkundig plan op te stellen. Uitgangspunt is hier ook omgeving te betrekken.**
- **Uitwerken van de natuurtuin is aan CVDW.**
- **Voorwaarde om te kunnen bouwen: oplossing ten aanzien van stikstofdepositie.**

Vragen?

Inspreeknota initiatiefnemers Knarrenhof Dieren, Gemeente Rheden

Aan: Griffie gemeente Rheden

Van: Initiatief-/trekkersgroep Dieren, Rheden

Reactie op: Kadernota voormalige hockeyvelden Dieren (Admiraal Helfrichlaan) d.d. maart 2023

Datum: 31 augustus 2023

Betreft: Alternatief voor bouw appartementen op voormalige hockeyvelden Dieren

Waarom een Knarrenhof op deze locatie?

1. **Ouderenhuisvesting**: een Knarrenhof is primair gericht op deze doelgroep, maar sluit jongere bewoners zeker niet uit;
2. **Sociale cohesie en "noaberschap"**: bewoners van een hof kijken naar elkaar om, ondernemen activiteiten met elkaar en met de buurt;
3. **Kleiner beroep op WMO[(a)] en WLZ[(b)]**: de ervaring vanuit de tot nu gerealiseerde knarrenhoven (meer dan tien!) leert dat bewoners, ook op hogere leeftijd, een substantieel* lager beroep doen op thuiszorg en medische zorg[(b)];

   (a) Minder kosten voor de gemeente ten behoeve van de WMO ca. €800/won/jr
   (b) Minder zorgkosten (Wet Langdurige Zorg) ca. € 3.000/per 60+er/per jr.

   *Bovenstaande bedragen zijn ervaringscijfers. Op initiatief van de Stichting Knarrenhof is momenteel een wetenschappelijk onderzoek gaande, door deelnemers van het Netwerk Vitaliteit, waarop diverse universiteiten, zorgverzekeraars, ziekenhuizen en gemeentes zijn aangesloten.
4. **Inkomenspositie**: de woningen worden voor minimaal 30% gerealiseerd in de categorie sociale huur en/of -koop, 40% middenkoop/middenhuur en 30% duurdere koop;
5. **Combinatie met Tiny Houses en natuurtuin**: er is een uitstekend contact met voorzitter Marjolein Jonker van Stichting Tiny House Nederland en inwoners van een Knarrenhof zijn doorgaans enthousiaste tuiniers. Een natuurlijke verbinding tussen de hoftuin en de natuurtuin ligt voor de hand.
6. **Verbinding met de senioren uit de wijk Stenfert**: is zonder meer mogelijk. Knarrenhof staat hiervoor open; als de betreffende bewoners achter onze principes staan (zie 2.) zijn ze van harte welkom. De potentiële kandidaten moeten zich inschrijven bij de Stichting Knarrenhof, de wooncorporatie dient dan een lijst gegadigden op te stellen en hen te benaderen voor een eerste gesprek over jun belangstelling voor het Knarrenhof.

De Stichting Knarrenhof kan de gemeente ondersteunen bij de invulling van het Didam arrest.

Eveneens kan de stichting een koppeling maken tussen de VON-prijs van iedere woning afzonderlijk (in de verhouding volgens punt 4.) en de residuele grondwaarde. Daarbij wordt rekening gehouden met het gewenste programma van de gemeente. De door de gemeente gewenste grondwaarde is bepalend voor het uitvoeren van de invulling van het woningprogramma, waarbij gestapelde vormen mogelijk zijn. De aard van het programma is mede afhankelijk van de input van de buurtvereniging Dieren West en de wensen van de omwonenden.

Voor de locatie op de voormalige hockeyvelden in Dieren wil Stichting Knarrenhof een hof realiseren van 20 tot 30 levensloopbestendige, in beginsel, grondgebonden woningen en een daartussen gelegen hofhuis. Het hierbij benodigde aantal parkeerplaatsen kan beperkt blijven tot 15 á 20, omdat de ervaring van inmiddels gerealiseerde hoven leert dat steeds meer bewoners kiezen voor collectief gebruik van auto's.

Afbeelding: Voorbeeld Knarrenhof Oldenzaal (in aanbouw)

Van:
Verzonden: vrijdag 1 september 2023 16:16
Aan: Griffie <griffie@rheden.nl>
CC:
Onderwerp: Voorbereidende vergadering - voormalige hockeyvelden Dieren

LS,

Hierbij melden wij ons aan voor inspraak tijdens de Voorbereidende vergadering sessie 1 op 12 september 2023 over de invulling van de voormalige hockeyvelden in Dieren.

Wij spreken in namens de initiatief- c.q. trekkersgroep Rheden voor een Knarrenhof op de locatie van de voormalige hockeyvelden in Dieren. In januari 2023 heeft de heer John Rijpma namens het 'Rheder Woon Collectief', in samenspraak met de Stichting Knarrenhof, een reactie ingediend op de concept kadernota. Inmiddels is de organisatie voor een Knarrenhof in Dieren opgetuigd en is de aanmelding voor potentiële gegadigden geopend.

De groep potentiële gegadigden bestaat onder meer uit personen die in de afgelopen jaren, in wisselende samenstellingen, gepoogd hebben om via CPO-constructies (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap) initiatieven te ontplooien voor gevarieerde meergeneratie complexen. Tot op heden zijn die initiatieven in de Gemeente Rheden niet echt van de grond gekomen en heeft de gemeente steeds afhoudend gereageerd. In de verschillende contacten op zowel ambtelijk, politiek als bestuurlijk niveau werd telkenmale verwezen naar de voormalige hockeyvelden, die snel beschikbaar zouden komen. De initiatiefgroep wordt professioneel ondersteund door de Stichting Knarrenhof.

Wij hebben kennis genomen van de definitieve kadernota en constateren dat er weinig is gedaan met de vele opmerkingen op de concept kadernota. Daarnaast zijn wij bekend met de bezwaren vanuit de Wijkvereniging Dieren West. De concretere contouren van de plannen, die o.m. blijken uit het document *'Presentatie kadernota voormalige hockeyvelden raadsbijeenkomst 5 juli'*, bieden helaas weinig perspectief voor een succesvolle ontwikkeling voor onze initiatiefgroep. Om die reden brengen wij het principe van een Knarrenhof en de mogelijkheden op de locatie in Dieren (nogmaals) onder de aandacht. Onze invulling gaat uit van een alternatief voor de bouw van appartementen, door het ontwikkelen van een hof met 20 tot 30, in beginsel, grondgebonden woningen.

Wij verwachten dat wij in overleg met de Wijkvereniging Dieren West tot een goede invulling van de locatie kunnen komen, een invulling die ook een meerwaarde voor de buurt kan opleveren. Dat veronderstelt wel een open blik en een kadernota die minder inkadert en meer ruimte biedt voor een nadere intelligente invulling.

Wij gaan ervan uit dat u de inspreeknota en deze email voegt bij de vergaderstukken. Graag ontvangen wij een bevestiging van ontvangst van deze email en de bijlage, alsmede het exacte adres van de locatie van de voorbereidende vergadering en het tijdstip dat wij aanwezig moeten zijn. Bij voorbaat hartelijk dank.

Met vriendelijke groet,
namens de initiatiefgroep Rheden,

Het praatje dat ik vanavond houd doe ik niet als vertegenwoordiger van de wijk maar als bezorgde, meedenkende aanwonende en is zuiver hoe ik tegen de zaak aankijk.

In mijn optie is het zo dat als je iets wilt, eerst gaat kijken of het wel mag en of het wel kan. Zo ook hier……

De start van dit project was goed…..De gemeenteraad verzoekt het college te onderzoeken of het haalbaar is woningbouw te realiseren op de voormalige hockeyvelden.

Met grote verbazing zie dat het college niet antwoordt met een ja of nee maar in plaats daarvan al een heel bouwplan uit de hoed tovert. Hoeveel woningen, waar deze komen en hoe hoog ze worden en dit nu, naar mijn idee, probeert door te drukken bij de gemeenteraad.

Iedereen kan, zeker in deze tijd, toch op z'n vingers natellen dat woningbouw hier niet kan en dat hogere overheden ook wel zullen besluiten dat het niet mag..

Even in het kort:

- Het terrein grenst aan een natura 2000 gebied. Er zijn boerenbedrijven op grotere afstand van natura 2000 gebieden die zelfs moeten stoppen.
- Stikstof…..Zeker na bekend is geworden (zo'n 3 weken geleden) dat de stikstofproblematiek stukken groter is dan tot nu toe gedacht. Er gaan strengere regels komen.
- Padelbanen…..Strengere adviezen vanuit Den Haag om de afstand tussen padelbanen en bebouwing (hier zo'n 200 m) vooral aan te houden.
- Beschermde dieren….Zijn hier ruimschoots aanwezig.

Dit wetende is woningbouw hier niet haalbaar en kun je niet besluiten om hier te bouwen.

Maar daarnaast vind ik dat je je de vraag moet stellen of je hier wel wilt bouwen.

- Wil je hier wel bouwen als je weet dat de voormalige hockeyvelden grenzen aan een gebied waarvan wethouder Hofman zelf zegt dat dit een van de meest kwetsbare natuurgebieden is en wijst op de noodzaak van een nationaal plan ter bescherming hiervan?? (Gelderlander 28-8 jl.).
- Wil je hier wel bouwen als je weet dat bebouwing binnen zo'n 120 meter van de padelbanen en een partycentrum komt?? Moet je wel willen dat

de mensen die hier komen te wonen binnen een maand gek worden van het dagelijks ge-pok-pok en niet kunnen slapen van de wekelijkse feestvreugde bij De Veluwse Poort??

- Wil je hier wel bouwen als je weet dat heel Dieren West een strook van zo'n 500 meter heeft, grenzend aan het natura 2000 gebied, dat alleen bestaat uit laagbouw…..een stijl "een met de natuur". Wil je hier dan 2 flatgebouwen neerzetten? Ik noem dit horizonvervuiling en vind dit totaal niet passend in deze buurt.

Wat moet je dan wel met de voormalige hockeyvelden?

Buiten de reeds besproken natuurtuin kun je denken aan een zonnepark.

Dieren West is door de gemeente aangewezen om binnen afzienbare tijd energie neutraal te worden……Wat is er dan mooier dan dat de wijk door de gemeente geholpen wordt om gas voor elektriciteit in te ruilen.

Mocht u, ondanks alles wat ter sprake is gekomen omtrent bebouwing van de voormalige hockeyvelden toch besluiten enige woningbouw in dit kwetsbare gebied plaats te laten vinden, denk dan aan het volgende:

Het parkeerterrein aan het eind van de Admiraal Helfrichlaan wordt nauwelijks nog gebruikt…..Bouw daar een paar laagbouw woningen, laagbouw appartementen en/of Tiny houses. En dan op de voormalige hockeyvelden, naast de natuurtuin, een parkeerplaats, overdekt met zonnepanelen.

Beste raadsleden……U bent allen weldenkende mensen, gekozen door ons burgers, vertrouwen van ons hebben gekregen om het reilen en zeilen in de gemeente zo goed mogelijk te behartigen……dan kunt u toch niet instemmen met het plan tot bebouwing van de voormalige hockeyvelden wetende dat dit gewoon niet kan, maar vooral omdat je dit niet moet willen.

Sjaak Leenders

Onderwerp: FW: inspreken 12 sept

Verzonden: woensdag 13 september 2023 21:04
Aan: Griffie <griffie@rheden.nl>
Onderwerp: RE: inspreken 12 sept

Het is misschien niet gebruikelijk en daarom wat lastig maar na gisteren avond heb ik behoefte om enige aanvulling en verduidelijking op mijn inspreken te geven.
……..Het alternatief dat ik voorgesteld heb nu wat concreter…

- Op voormalige hockeyvelden: 20 tot 25 laagbouw woningen, natuurtuin en zonnepanelen.
- Op parkeerterrein Adm. Helfrichlaan: 25 tot 30 laagbouw woningen en wat overblijft blijft parkeerruimte.

Ik hoop dat deze aanvulling verwerkt kan worden…….naar mijn mening wordt met dit alternatief iedereen gelukkig: Wethouder met 50 woningen en buurt met laagbouw en zonnepanelen.

Groet Jan Jonink

Inspreekbijdrage over de kadernota voormalig hockeyvelden Dieren.

Mijn naam is Gera te Bokkel en ook ik spreek voor de tweede keer in, mede namens de omwonenden van de voormalige hockeyvelden.

Het zal niemand verbazen dat wij, als bewoners, op de plek van de voormalige hockeyvelden het liefst meer natuur zouden zien komen. Het bestemmingsplan ís al landelijk gebied dus een mooie gelegenheid om de natuur uit te breiden, wat ook een van de punten is van het coalitieakkoord. Ook zou het terrein gebruikt kunnen worden om verdere verdroging van de Veluwe tegen te gaan. Er kan misschien zelfs niet eens gebouwd worden op dit terrein. Zie de knelpunten in de presentatie van dhr. Burgmeijer.

Zijn wij daarmee tégen de bouw van woningen? Zeker niet. Wij begrijpen ook dat de gemeente moet bouwen. Alleen, áls er dan gebouwd kan worden, zien wij graag dat het beter in de buurt past wat betreft de hoogte van de bouw, type huizen en hoogte van de woningen, waar volgens het nieuwe woonbehoefteonderzoek óók behoefte aan is.
Bij de briefing aan de gemeenteraad is gesproken over het woonbehoefteonderzoek en de daaruit voortvloeiende behoefte aan levensloopbestendige appartementen voor 1 en 2 persoonshuishoudens.
Dit klopte voorheen beter; in het nieuwe woonbehoefteonderzoek staan ook andere dingen en die wil ik graag benoemen. (De citaten uit het woonbehoefte onderzoek en de woondeal 2.0 heb ik achteraan toegevoegd, met bladzijnummer)
Er staat letterlijk: **Er zijn in de regio al veel plannen voor het toevoegen van appartementen, maar de behoefte in het nieuwste onderzoek is wat minder groot dan in de plannen tot uitdrukking komt.**
Ook wordt er gezegd dat nieuwbouw niet de enige manier is om te voorzien in de extra woningbehoefte. De bestaande woningvoorraad kan deels ook getransformeerd worden naar kleinere woningen om de 1 en 2 persoonshuishoudens te bedienen.
Ten opzichte van het vorige onderzoek is de vraag naar betaalbare koop toegenomen en daarnaast blijft de bouw van dure koopwoningen belangrijk, niet alleen vanwege de behoefte, maar ook om de realisatie van de betáálbare huur- en koopwoningen rond te krijgen.
Een deel van de vraag naar betaalbare koopwoningen richt zich op grondgebonden woonvormen. Vooral in de dorpen is deze woonwens nog erg dominant.
Dit lijkt mij logisch, dit is waarvoor mensen, veelal gezinnen, in een dorp komen wonen. De jonge mensen die alleen of met zijn tweeën zijn wonen liever dicht bij allerlei voorzieningen, dus in de steden.
Voor ouderen, en die zijn er veel in de gemeente, ook in Dieren, is er vooral vraag naar levensloopgeschikte appartementen, maar dan liever in de buurt van voorzieningen.
Hiervoor is dit stuk grond niet geschikt.
De vraag van ouderen is naast het eerder genoemd geclusterd wonen in de buurt van voorzieningen ook gericht op levensloopgeschikte grondgebonden woningen (kleinere woningen met een kleine buitenruimte of een patio), zowel in de huur- als in de koopsector.
Ook is er in het nieuwe woonbehoefteonderzoek een extra vraag naar duurdere grondgebonden koopwoningen (vanaf € 355.000) in de regio. Dit zorgt meteen ook voor doorstroming.
Die laatste 2 opties zijn natuurlijk heel geschikt voor het stukje beschikbare grond aan de Admiraal Helfrichlaan.
Een RIGO-onderzoek zegt: “We zouden het bijna vergeten, maar de klassieke vorm van doorstroming is niet kleiner wonen, maar juist groter. Met het RIGO-verhuisketenmodel kon worden berekend dat bouwen van grote eengezins-koopwoningen, ‘aan de top van de markt’, nog altijd de langste ketens oplevert.”
En verder wordt in het woonbehoefteonderzoek gezegd:

Koopwoningen met een prijs tot € 250.000 zijn moeilijk te realiseren in een kwaliteit die aansluit bij de woonwensen van potentiële kopers. De vraag is dan ook of ter vervanging niet moet worden ingezet op goed betaalbare middenhuurwoningen. Op dit moment kun je niet eens bouwen voor 250.000 euro.

Een combinatie van grondgebonden woningen in middenhuur-en koop en duurdere koop lijkt in dit betoog dan ook helemaal niet raar. Het zou financieel een uitkomst kunnen zijn om de beperkte bouw die hier mogelijk is te bekostigen. De buurt is blij omdat er laagbouw toegepast wordt, er vindt doorstroming plaats vanuit goedkopere woningen zodat die weer vrijkomen. Eventueel kan met de duurdere huizen misschien ook een deel goedkope koop en sociale huur bekostigd worden. In de woondeal van de gemeente is al gezegd dat juíst in Dieren meer ingezet moet worden op huizen in de midden- en de duurdere sector om ook de middenstand bestaansrecht te geven.
50 % sociale huur bij de nieuwbouw lijkt niet haalbaar en niet wenselijk hier. Het is de vraag of je daarmee niet problemen haalt naar een wijk waar die problemen nu niet zijn (Zie ook bijgevoegd onderzoek RIGO).
Het mag misschien niet gezegd, maar uit dit onderzoek blijkt dat introduceren van duurdere woningen in een sociale wijk kan helpen om daar de problemen te verminderen, maar andersom lijkt vooralsnog alleen maar op te leveren dat er meer problemen komen in een wijk. Hoe meer sociale woningen toegevoegd worden hoe groter de problemen.
Alles bij elkaar genomen zou het misschien goed zijn om de kadernota te herzien en dan heel graag in samenspraak met de huidige wijkbewoners. Participatie staat of valt bij de vraag of het ook voelt als participatie.

Citaten uit het woonbehoefte onderzoek

regionaal-woonbehoefteonderzoek-2022-en-lokale-factsheets.pdf (groenemetropoolregio.nl)

Blz 7;

Nieuwbouw is overigens niet de enige manier om te voorzien in de extra woningbehoefte. Ga daarom na welke mogelijkheden er zijn in de bestaande woningvoorraad, door het transformeren van niet-woongebouwen naar woningen en door het splitsen van grotere woningen in meerdere kleine woningen

iedere gemeente levert minimaal een evenredige bijdrage (30%) in het bieden van voldoende sociale huurwoningen in de regio. Fair share is de afspraak binnen de regio

Blz 8

Ten opzichte van het vorige onderzoek is de vraag naar betaalbare koopwoningen (< € 355.000) verder toegenomen.

Daarnaast blijft de bouw van dure koopwoningen (> € 355.000) belangrijk. Niet alleen omdat er behoefte aan is (ongeveer 26% van de totale extra woningbehoefte), maar ook om de realisatie van de betaalbare huur- en koopwoningen financieel rond te krijgen

Een deel van de vraag naar betaalbare woningen richt zich op grondgebonden woonvormen. Vooral in de meer dorpse/landelijke woonmilieus is deze woonwens nog erg dominant. De vraag is of deze wens voor grondgebonden woningen altijd en overal waargemaakt kan worden als de woning ook betaalbaar moet zijn (en blijven).

Blz 9/10

Uiteraard hebben lang niet alle ouderen te maken met een acute zorgvraag of fysieke beperkingen. Maar naarmate men ouder wordt, neemt de kans op zorgbehoefte (en daarmee de vraag naar een aangepaste woonvorm) toe. De grootste vraag gaat de komende jaren uit naar zelfstandige woningen, eventueel met aanpassingen. Maar de sterkste toename is te zien in de vraag naar geclusterde 2202.118/G | Woonbehoefteonderzoek 2022 - 2040 11 woonvormen met zorg nabij (bijvoorbeeld zelfstandige appartementen in de buurt van een woonzorgcentrum of een hofjesconcept). Gemeenten zijn verplicht om per 1 januari 2024 over een eigen woonzorgvisie te beschikken.

Blz 28

Er is op basis van de nieuwe prognose sprake van een aanhoudende huishoudensgroei tot 2040. Deze groei neemt wel af na ongeveer 2030. De grootste huishoudensgroei wordt voorzien voor de periode tot en met 2030

Blz42

Buiten de steden kent de regio vooral het centrum-dorpse woonmilieu en het woonmilieu ‘landelijk wonen’ (met uitzondering van de meer stedelijke delen van Zevenaar). Een belangrijk deel van de extra woningbehoefte in de kleinere gemeenten richt zich op het centrum-dorpse woonmilieu. Een belangrijk deel van de extra woningvraag in de kleinere gemeenten in de subregio’s Arnhem en Nijmegen en in De Liemers bestaat uit appartementen dan wel levensloopgeschikte grondgebonden woningen

In de gemeenten rond Arnhem is de vraag naar grondgebonden woningen, zowel in de huursector als in de koopsector, naar verhouding groter

In beginsel leidt inzetten op het creëren van doorstroomketens tot de meest effectieve inzet van nieuwbouw. Door te bouwen voor doorstroming worden met het toevoegen van een nieuwbouwwoning meerdere huishoudens geholpen. Een doorstroomketen stopt altijd bij een starter of een vestiger. Het toevoegen van geschikte woningen voor ouderen maakt grotere woningen vrij, zowel in de koopsector als in de huursector. Deze grotere woningen maken het voor jongere huishoudens mogelijk een stap te maken in hun wooncarrière. Zij maken vervolgens ook weer woningen vrij. Ouderen verhuizen echter minder dan andere huishoudensgroepen. Voorwaarde voor het inzetten op het doorstromen door ouderen is dat voor hen aantrekkelijk aanbod wordt gerealiseerd op de juiste locaties …..

De vraag van ouderen is merendeels gericht op appartementen en levensloopgeschikte grondgebonden woningen (kleinere woningen met een kleine buitenruimte of een patio), zowel in de huursector als in de koopsector)

Blz 43

Er is een extra vraag naar duurdere grondgebonden koopwoningen (vanaf € 355.000) in de regio. Het bouwen van deze woningen zorgt ook voor 2202.118/G | Woonbehoefteonderzoek 2022 - 2040 44 doorstroming (als ze worden gekocht door huishoudens uit de regio), doordat huishoudens een kwaliteitsstap kunnen maken. Het zijn in de nieuwbouw ook woningen die zich op het vlak van energetische kwaliteit doorgaans gunstig onderscheiden van de bestaande woningvoorraad.

Blz 44

Het woonbehoefteonderzoek laat juist een grotere behoefte zien aan betaalbare koopwoningen (dan in eerdere onderzoeken)

Blz 45

Vergelijking met onderzoek 2019 Ten opzichte van de periode waarin het vorige regionale woonbehoefteonderzoek werd uitgevoerd is de woningvraag toegenomen.

Een middenhuurwoning is minder in trek, woningzoekenden geven de voorkeur aan een betaalbare koopwoning. Dit wordt ingegeven door de vaak hoge prijzen in de vrije huursector en het sentiment ‘de boot te missen’ als je niet profiteert van de prijsstijgingen in de koopsector. De extra vraag naar duurdere koopwoningen (vanaf € 355.000, prijspeil 2022) is naar verhouding hoger dan ten tijde van het onderzoek in 2019. Dit hangt samen met de toegenomen schaarste op de woningmarkt. Er komen minder woningen op de markt terwijl de vraag er wel is.

Blz 46

Er zijn veel plannen voor het toevoegen van appartementen in de regio. Er is ook veel vraag naar appartementen, maar de behoefte is wat minder groot dan in de plannen tot uitdrukking komt.

Vraag naar bijzondere woonvormen.
Companen heeft voor verschillende gemeenten en regio’s onderzoek gedaan naar de behoeft aan alternatieve woonvormen. Op basis van ervaringen in andere gemeenten en regio’s beschrijven we een aantal algemene trends: • Uit enquêtes onder inwoners met verhuisplannen blijkt de laatste jaren doorgaans dat een aanzienlijk deel van de respondenten mogelijk interesse heeft in alternatieve woonvormen. Echter blijkt de groep die vervolgens serieuze interesse toont en

bijvoorbeeld ook actief op zoek gaat naar deze woonvormen of zelf initiatief neemt om een dergelijke woonvorm te ontwikkelen een stuk kleiner.

Blz 47

Per groep vallen doorgaans de volgende zaken op:

• Jongeren en starters zijn het meest en het breedst geïnteresseerd in alternatieve woonvormen. Zij hebben vaak interesse in concepten als zelfbouw, wonen in een verbouwd kantoor, school, kerk, klooster, etc., of een tiny house. Ook het delen van een woning met vrienden (Friends wonen) of gelijkgestemden (groepswonen) vinden zij vaak aantrekkelijk. Een wat kleiner deel van de starters ziet een tijdelijke woonruimte van maximaal 2 jaar als oplossing voor hun woningvraag. **De vraag van starters wordt in de huidige markt ook ingegeven door de wens om überhaupt een woning te vinden**. Alternatieve woonvormen bieden dan naar hun inschatting mogelijk soelaas.

• Onder ouderen zien we in verschillende onderzoeken vooral een interesse in wonen met gemeenschappelijke voorzieningen. Zeker onder ouderen met een zorgvraag is relatief veel behoefte aan kleinschalige woonzorgprojecten (zoals hofjesconcepten) waarin ook een gemeenschappelijke leefruimte beschikbaar is. Ouderen geven vaak aan geïnteresseerd te zijn in woonconcepten waar zij met leeftijdgenoten en gelijkgestemden kunnen samenwonen. Wat zeker niet betekent dat dit per definitie de wens is, maar de wens is groter dan onder andere leeftijdsgroepen. In hoofdstuk 8 wordt nader ingegaan op de behoefte aan geclusterde woonvormen voor ouderen, waarbij de mogelijkheid tot onderling contact doorgaans een uitgangspunt is.

Blz 55

Koopwoningen met een prijs tot € 250.000 zijn moeilijk te realiseren in een kwaliteit die aansluit bij de woonwensen van potentiële kopers. Een substitutiemarkt voor dit segment zijn woningen in het middenhuursegment. Een van de voorliggende vraagstukken in de regio is of moet worden ingezet op het toevoegen van goedkope koopwoningen of dat woningzoekenden meer zijn geholpen met een goede betaalbare middenhuurwoning.

Blz 61

De vraag naar geclusterd wonen voor ouderen zal in verhouding meer gaan toenemen. De vraag naar reguliere woningen voor ouderen neemt in de periode tot en met 2030 toe met ongeveer 20%, de vraag naar geclusterde woningen voor ouderen **nabij zorgaanbod** met bijna 40%.

Blz 70

behoefte raming voor de gemeente rheden.
Geen citaat, maar grafiek:
1/3 sociale huur, een heel klein beetje middenhuur en bijna 2/3 koop, verdeeld over goedkope koop, middeldure koop en duurdere koop, waarvan die laatste ook bijna 1/3 is.

Blz 71

Mensen verhuizen vaak niet naar de woning die exact aansluit bij hun wensen, maar vooral naar woningen die binnen hun mogelijkheden beschikbaar zijn. Verhuiswensen zijn in deze markt vaak

ondergeschikt aan verhuismogelijkheden. Toch is juist in deze markt het beleidsmatig minder interessant om te zien wat mensen daadwerkelijk doen, maar vooral naar wat mensen willen: het accentueren van de vraag in een aanbiedersmarkt.

Blz 72/73

3. Generatie-effect: ouderen verhuizen minder van koopwoning naar sociale huur Een andere ontwikkeling die van invloed is op de behoefte aan sociale huur is het zogenaamde generatie-effect. Door beleid van de Rijksoverheid is jarenlang het kopen van woningen gestimuleerd. Hierdoor hebben generaties die na 2202.118/G | Woonbehoefteonderzoek 2022 - 2040 74 1945 geboren zijn vaker een koopwoning dan de generaties van voor 1945. Juist die laatste groep woont verhoudingsgewijs veel in een sociale huurwoning. De generatie geboren voor de Tweede Wereldoorlog zal de komende jaren geleidelijk uit hun woning gaan. De naoorlogse generatie (babyboom) vult dit slechts beperkt op door hun grotere oriëntatie op de koopsector. Hierdoor daalt de behoefte aan sociale huur tussen de generaties.

Woondeal groene metropoolregio 2.0

Blz 4

Beter benutten van de bestaande voorraad als (onderbelichte) kans voor het verminderen van de woningnood en het optimaal benutten van de gebouwde omgeving bij de groei van het aantal kleinere huishoudens, als kans voor het vergroten

Iedere gemeente zorgt vanaf 2025 binnen de nieuwbouw voor minimaal 30% sociale huur en minimaal 35% middenhuur en betaalbare koop (tot € 355.000). Op basis van de uitkomsten van het woningbehoefteonderzoek zet de regio zich ervoor in dat een op basis van het woonbehoefteonderzoek per gemeente te bepalen deel in het middensegment bestaat uit betaalbare koopwoning voor de lagere inkomens met een prijs van maximaal € 250.000 of middenhuur.

Partijen focussen op woningbouwgebieden die voldoende omvangrijk zijn (minimaal 500 woningen in Arnhem en Nijmegen, minimaal circa 250 woningen buiten deze twee steden), snel in uitvoering zijn met inzet vanuit markt en overheid, en regionale betekenis hebben op grond van de Verstedelijkingsstrategie. Beter benutten bestaande voorraad door experimentele aanpak in vastgoed en waar nodig het creëren van regelruimte.

Blz 5

Partijen bewaken de samenhang van de nieuwbouw met de bestaande stad zodat dit bijdraagt aan groene, vitale, leefbare wijken en steden. Kwalitatief goede woningen moeten bereikbaar zijn en goed ingepast in de stad en in het landschap

Blz 7

Het Dagelijks Bestuur van het waterschap is verantwoordelijk voor een doelmatig waterbeheer. In het Omgevingsplan houdt de gemeenteraad rekening met het waterbelang met het oog op behoud van waterkwaliteit en het voorkomen van wateroverlast, droogte en overstromingen om te komen tot een evenwichtige toedeling van functies aan locatie, onder meer woningbouwlocaties. Daarbij geldt onder meer het uitgangspunt van ‘’water en bodem sturend’’. De concrete uitwerking daarvan vindt plaats in het programma water en bodem sturend.

Blz 8

Beter benutten van de bestaande voorraad als (onderbelichte) kans voor het verminderen van de woningnood en het optimaal benutten van de gebouwde omgeving bij de groei van het aantal kleinere huishoudens, als kans voor het vergroten van leefkwaliteit in bestaande wijken, én voor het realiseren van de ambities van de verstedelijkingsstrategie ‘meer landschap meer stad’

Blz 12

Aanvullend op het bouwprogramma zetten de partners in op extra kansen door: ● Betere benutting van de bestaande woningvoorraad. De vastgoed voorraad wordt thans suboptimaal benut. Gebouwen staan leeg, of in grote woningen wonen weinig mensen. Sommige woningen sluiten niet aan op de lokale behoefte en is herstructurering of transformatie gewenst door bijvoorbeeld: vervangende nieuwbouw, sloop en grootschalige renovatie. Gemeenten zetten zich met hulp van provinciale en landelijke regelingen in voor een betere benutting van het herbergend vermogen van de bestaande vastgoedvoorraad. Transformatie van zelfstandige woningen naar woonruimten voor meerdere kleine huishoudens met gemeenschappelijke voorzieningen biedt hierbij kansen: het levert naast meer woonruimte ook “sociale winst” op. Partijen richten zich hierbij op het inventariseren en oplossen van belemmerende regelgeving. De regio zet zich zo in om een nader te bepalen aantal woningen door transformatie te realiseren, waarmee wordt bijgedragen aan de landelijke opgave om 15.000 transformatiewoningen per jaar te realiseren. Dit aantal is onderdeel van de totale opgave opgenomen in tabel 1.

Blz 13

Actueel houden van ruimtelijke beleidskaders en beleid rondom participatie en ruimtelijke plannen ten behoeve van een transparant en zorgvuldig proces

Blz 14

Onze inzet ● Vergroting van de beschikbaarheid van woningen voor mensen met lage en middeninkomens, waaronder veel starters. We zorgen in lijn met de nationale doelstellingen voor voldoende betaalbare woningen voor aandachtsgroepen en een evenwichtige spreiding daarvan over de gemeenten. ● Op dit moment is 31% van de woningen in de regio een corporatiewoning. Iedere gemeente zorgt vanaf 2025 binnen de nieuwbouw voor 30% sociale huur en minimaal tussen 35% à 40% middenhuur en betaalbare koop (tot € 355.000). ● Op basis van de uitkomsten van het woningbehoefteonderzoek zet de regio zich in voor realisatie van een deel hiervan als betaalbare koopwoning voor de lagere inkomens of middenhuurwoningen (met een prijs van maximaal € 250.000 of een vergelijkbare acceptabele huurprijs op basis van het inkomen

Blz 15

Mocht dit niet mogelijk en ook niet wenselijk zijn vanwege een te eenzijdige sociaal-economische opbouw van de kern met een hoog percentage sociale huur, dan zet de gemeente in op de bouw van extra betaalbare koop- en middenhuurwoningen. Gemeenten onderbouwen dit naar elkaar en naar de provincie. Zij verklaren zich voor die situaties onderling solidair om in totaal regionaal 30% sociale huur in de nieuwbouw te realiseren. De provincie moet in kunnen stemmen met de onderbouwing van deze vorm van maatwerk.

Onderzoek RIGO-AEDES: Veerkracht in het corporatiebezit
https://dkvwg750av2j6.cloudfront.net/m/16e458814e279f4a/original/Rapport-Veerkracht-van-het-corporatiebezit-RIGO-30-januari-2020.pdf

Blz 22

Nadere analyses op de Leefbaarometer10 hebben laten zien dat als er in de directe woonomgeving meer dan veertig à vijftig procent van de woningen in bezit van corporaties is, deze gebieden vaak een relatief ongunstige ontwikkeling doormaakten als naar de leefbaarheid als totaalscore wordt gekeken. Hier slaat een gemiddeld positieve ontwikkeling van de leefbaarheid om in een negatieve ontwikkeling. En daarbij geldt: hoe groter de concentratie (tot zo'n 80%) hoe ongunstiger de ontwikkeling

Blz 56

Een van de zaken die Amsterdam bijzonder maakt, is dat er een grote mate van spreiding is van zowel kwetsbare als kansrijke groepen. Hoger opgeleiden wonen in Amsterdam ook in de mindere buurten. Omgekeerd zijn er ook weinig buurten zonder kwetsbare groepen. **Een van de gevolgen is dat er ook weinig buurten zijn zonder overlast**

Blz 58

En tot slot blijkt – en dat is nog eens een bevestiging van de uitkomsten van het Aedesonderzoek – dat als de andere omstandigheden gelijk zijn, een toename van kwetsbare groepen in een gebied samenhangt met een toename van overlast.

Voorzitter, geachte leden van de gemeenteraad.

Mijn naam is Wim Kees Woltering en ik spraak in als omwonende van de voormalige hockeyvelden. In het dagelijks leven ben ik projectontwikkelaar en dat al meer dan 20 jaar. Was in het verleden wel geïnteresseerd in deze locatie maar vandaag de dag niet meer.

Afgelopen zaterdag was er een inloopochtend georganiseerd en was positief verrast door de opkomst van de diverse partijen.

Bij deze wil ik gebruik maken van de inspreekmogelijkheid omdat ik mij grote zorgen maak over de volgende zaken.

1. Het feit dat er mijns inziens onnodig publiekgeld wordt uitgegeven aan plankosten zonder dat er een goede basis is, anders gezegd een goed stedenbouwkundige visie of plan. Er wordt nu weer een natuuronderzoek gehouden naar de flora- en fauna. Mijn vraag is dan waarom wordt de contactpersoon van de wijkvereniging niet even vooraf geïnformeerd hierover. Echter is het niet eerst verstandig om het stikstofdossier te behandelen. Immers dit kan grotendeels vanachter het bureau. Ook gezien de vele randvoorwaarden zijn de mogelijkheden tot bouwen zo beperkt, ga daar nu eerst eens een studie naar doen wat wel en niet kan qua bouwmassa's. Er wordt nu door de stedenbouwkundige gezegd het plan DaCosta Mavo is een mooi plan en kan als voorbeeld dienen. Echter dit plan kan niet want dan ga je over de maximale bebouwingsgrens heen.

   Daarmee kom ik op mijn volgende punt

2. Ik maak me ernstig zorgen over de kwaliteit van de plannen van mogelijke woningbouw. Immers de bouwkosten maar ook de advieskosten en dergelijke zijn zoals u weet extreem gestegen de laatste jaren. De kosten per m2 voor een woning/appartement bedragen minimaal €4.000 tot €4.500 per m² en dan gelden deze prijzen voor een recht toe rechtaan ontwikkeling in deze regio. Dit is nog exclusief grondkosten en exclusief kosten om het terrein in te richten. Immers slechts ca. 8.000 m² mag worden bebouwd en dus dient er 15.000 m² ingericht te worden, kortom de kosten van de inrichting van overige ruimte zullen ook aanzienlijk zijn en linksom of rechtsom de kosten zullen moeten worden doorberekend in de kosten van de woning of door de projectontwikkelaar of via de verhoging van de grondprijs. Nog even een vraag tussendoor zijn de beheers- en onderhoudskosten van dit grote gebied ook meegenomen door de gemeente of dienen deze kosten als servicekosten doorberekend te worden aan de bewoners/eigenaren. Terugkomend op de bouwkosten, een 60m² appartement kost dan alleen al €250.000 aan bouwkosten en daar moeten dan nog bij opgeteld worden de grondkosten en inrichtingskosten. De gemeente heeft ook nog als eis dat een groot deel sociale woningbouw moet zijn. Dit zijn voor een projectontwikkelaar verlieslatende ontwikkelingen. Deze verliezen moeten goed gemaakt worden op de ontwikkeling van de koopappartementen. Kortom een 60m² appartement zal al snel tegen de €300.000 kosten en een 80m² appartement al snel boven de €355.000. Mocht er al een ontwikkelaar zijn die dit wil ontwikkelen dan zal gezien de opgenomen voorwaarden in de Kadernota zal de ontwikkelaar dus genoodzaakt worden om een zo'n simpel mogelijk plan te ontwikkelen en het openbaar gebied zo goedkoop mogelijk in te richten. Dan wel de ontwikkelaar zal de gemeente gedurende het proces duidelijk maken dat het plan aangepast dient te worden om het financieel haalbaar te maken en wat krijgen wij als buurtbewoners dan in onze voor- en/of achtertuin.

Tevens maak ik mij ernstig zorgen over de kwaliteit van de Tiny Houses op termijn. Het is meestal goedkope bouw en goed onderhoud, zeker in bosrijk gebied, is absoluut noodzakelijk. De bedoeling is om deze huisjes te bouwen voor mensen met een kleine beurs maar hebben deze wel voldoende geld om het te onderhouden of gaan ze het dan toch op termijn als Airbnb verhuren om inkomsten te genereren en wordt het alsnog een vakantiehuisjes park.

Gezien het bovenstaand is het zeer wenselijk en wellicht noodzakelijk om de voorwaarden in de kadernota opnieuw tegen het licht te houden. Hiermee kom ik bij mijn derde punt.

3. De Kadernota is opgesteld uitsluitend op basis van de wens meer woningbouw in de gemeente Rheden maar nauwelijks of geen rekening is gehouden met de locatie en omgeving, de markt en de behoeftes van speciale bevolkingsgroepen in de gemeente Rheden. Hoogbouw is op deze locatie ook stedenbouwkundig gezien volledig ongepast en ongewenst. Eigenaren in de Willem Keslaan, de witte huisjes, mochten al geen verdieping op hun woning zetten omdat dit niet paste in de omgeving. Hoe tegenstrijdig kan het zijn. Laagbouw past hier uitstekend los van het feit of het qua stikstof/flora/fauna allemaal kan en mag. Mocht er dan toch behoefte zijn aan meer wooneenheden waarom dan geen bijzondere woonvormen (bijvoorbeeld dementenzorg), die wel mogen op de gronden direct naast de tennisbaan. Hierdoor kan het gewenste aantal wellicht benaderd worden, de kwaliteit gehaald worden die hier past en de direct omwonenden tevreden worden gesteld.

   Tevens blijf ik mij als ontwikkelaar verbazen dat in de gemeente Rheden geen appartementen kleiner dan 60m² ontwikkeld mogen worden ondanks het feit dat er enorme behoefte aan is. Behoefte, die ook door de gemeente wordt bevestigd immers de Tiny Houses waar zoveel vraag naar is zijn aanzienlijk kleiner en zeer gewenst door de gemeente. Ook in het Vogelplantsoen wonen heel veel stellen en alleenstaande met heel veel plezier in appartementen kleiner dan 60m².

4. Mijn laatste punt van zorg is dat de komst van eventuele woningbouw zal hoogstwaarschijnlijk ervoor zorgdragen dat de tennis- en padelbanen moeten worden gesloten vanwege geluidsoverlast dan wel worden verplaatst dan wel dat er grote investeringen gedaan moeten worden zoals bijvoorbeeld indoor padel en/of tennis. Ik weet niet of de gemeentelijke bijdragen voor deze aanpassingen, die noodzakelijk zijn om dit te bewerkstelligen, zijn meegenomen in het budget voor deze ontwikkeling op de voormalige hockeyvelden.

Mijn advies aan een ieder probeer eerst is met de aanwezige informatie een calculatie en risicoafweging te maken van een mogelijk woningbouwplan alvorens veel gemeenschapsgeld in een plan te investeren dat mijns inziens op objectieve gegevens onhaalbaar is.

Dank voor uw aandacht.

Bijdrage door Wim Burgmeijer op 12 september 2023
t.a.v. de Kadernota voormalige hockeyvelden

Geachte leden van de gemeenteraad. Mijn naam is Wim Burgmeijer en ik spreek als interim-voorzitter van de wijkvereniging Dieren-West namens het merendeel van de omwonenden van de voormalige hockeyvelden en mede namens de leden van de Projectgroep Natuurtuin.
Dit is het tweede inspraakmoment over de Kadernota voormalige hockeyvelden. Een aantal omwonenden die de vorige keer hebben ingesproken, doen dat vanavond niet nog een keer om herhaling te voorkomen. Wij gaan er wel vanuit dat u in uw besluitvorming ook de bijdragen van de eerste inspraakronde meeneemt.

Bij deze wil ik u als onze volksvertegenwoordigers complimenteren met de nauwgezetheid waarmee u dit dossier beoordeelt. Op 16 mei jl. hebben tijdens de vorige voorbereidende raadsvergadering meerdere omwonenden ingesproken. Verder heeft u op 5 juli jl. tijdens een Technische Briefing nadere informatie van betrokken ambtenaren ontvangen. Tenslotte heeft een zogenaamd buurtcomité, u uitgenodigd voor een bijeenkomst, die afgelopen zaterdagmorgen 9 september heeft plaatsgevonden bij de Veluwse Poort. Tijdens deze bijeenkomst hebben we duidelijk proberen te maken, dat de omwonenden niet als **"Tegenstander"** gezien willen worden, want nagenoeg iedereen begrijpt de wens tot bouwen. Daarom hopen we ten aanzien van de planontwikkeling gezien te worden als **"Bondgenoot"** van de gemeente, ervan uitgaande dat de invulling van de kadernota aangepast wordt.

De presentatie van 9 september is inmiddels naar u allen gestuurd en ik ga niet alles herhalen wat hier allemaal in staat. U kunt dit nog rustig tot u nemen. Omwonenden zijn niet tegen de bouw van woningen, als dit überhaubt mogelijk is. We zijn wel tegen woningen die qua hoogte afwijken van de huidige woningen langs het bos van Twickel, waar tot nu toe een maximum hoogte van twee bouwlagen geldt. Galerijflats of appartementen van drie of vier hoog, vinden we vanuit beeldkwaliteit in dit buitengebied absoluut niet passen.

Zoals gezegd begrijpen alle omwonenden de wens van de gemeente om op het terrein te komen tot woningbouw, maar er zijn (om het maar positief te stellen) een aantal forse uitdagingen om op dit kwetsbare terrein te kunnen bouwen:

Stikstof is één van de belangrijke onderwerpen als het gaat om haalbaarheid van het plan. In de kadernota wordt dit wel benoemd maar niet verder uitgewerkt. We hebben daarom zelf informatie verzameld en navraag gedaan bij een specialist. Daaruit komt de volgende informatie:

- de Kritische Depositie Waarde (KDW) is op dit moment op de grens van het plangebied, tevens de grens van de Veluwe: 1429 mol stikstof/ha/jaar.
- de huidige achtergrondwaarde op dit gebied is: 1588 mol stikstof/ha/jaar.
- Dat betekent dat de huidige achtergrondwaarde nu al fors hoger is (ruim 11 %) dan wat volgens de KDW maximaal toelaatbaar is
- De afgelopen week heeft de Universiteit Wageningen een rapport openbaar gemaakt, waarin staat dat de KDW in veel situaties strenger moet worden, omdat de natuur er slechter voorstaat dan gedacht. Voor deze rand van de Veluwe moet de KDW met 64 % worden verlaagd. Naar verwachting wordt deze verlaging aanstaande oktober al doorgevoerd in de nieuwe release van de rekentool Aerius

- We hebben indicatieve berekening laten maken van de te verwachten stikstofdepositie van het huidige plan gedurende de bouwfase. Daarbij is gerekend met de laagste waarde voor stikstof, die TNO begin dit jaar heeft vastgesteld voor nieuwbouwprojecten: nl. 10 kg stikstof per nieuwbouwhuis. Overigens geeft TNO inmiddels aan dat dit in de praktijk niet haalbaar is. Bij de aanleg moet dan volledig gebruik worden gemaakt van nieuw, schoon materieel, elektrische bouwmachines, etc. In het gunstigste geval is er sprake van een toename in depositie van minimaal 3,58 mol stikstof/ha/jaar. Dat lijkt ten opzichte van de achtergrondwaarde (van 1588 mol stikstof/ha/jaar) relatief een geringe toename, maar dat is het niet. Ter informatie: bij toetsing wordt een toename van 0,01 mol (dus een factor 350 keer kleiner!) pas als gering gezien.

Kortom: de haalbaarheid van het plan in huidige omvang is nihil, aangezien de huidige KDW al wordt overschreden, de KDW op korte termijn meer dan gehalveerd wordt en de toename van stikstofdepositie tijdens de bouw en exploitatie groot is.

De bouw van een complex, zoals verwoord in de Kadernota, past beter als vervangingsbouw dichter naar de dorpskern toe, bijvoorbeeld tussen het complex Beverode en de Ontmoetingskerk aan de Admiraal Helfrichlaan, waarbij intern salderen van de stikstofdepositie dan mogelijk is en realisatie van bouw eerder haalbaar wordt.

Naast de beperkingen v.w.b. het waterbeschermingsgebied en de beperkte mogelijkheden qua te bebouwen oppervlak, ligt het terrein vlak tegen het activiteitencentrum de Veluwse Poort met de nodige geluidsproductie en sportgeluiden van de tennis- en padelbanen. Ondanks mogelijk te nemen mitigerende maatregelen zal het geluid van feest- en sportactiviteiten tot ver over het terrein doorklinken. Zodra binnenkort de vierde padelbaan gerealiseerd is, geldt het advies een geluidszonering aan te houden van 210 meter t.o.v. van woningen. In dat geval kan op het gehele terrein niet gebouwd worden.

Mochten al deze uitdagingen voldoende opgelost kunnen worden, dan willen we als omwonenden actief in de vorm van coproductie betrokken worden bij het vervolg van de planvorming. Zoals in de vorige inspraakbijdrage al verwoord vragen de omwonden aan u als onze volksvertegenwoordigers het volgende:

1. Heropen het proces van de huidige Kadernota, stel het in de huidige vorm **niet** vast!
2. Geef het college de opdracht de haalbaarheid van het plan ten aanzien van de knelpunten en uitdagingen, zoals t.a.v. stikstof, water, flora&fauna, licht & geluid en financiële haalbaarheid voorafgaand aan de planontwikkeling in kaart te brengen
3. Geen bouw van 3- en 4-hoog, wel akkoord met laagbouw. Daarbij is de vraag of het extra hoge percentage aan te bouwen sociale wooneenheden nodig is in Dieren-West, met reeds 45% aan huurwoningen, waarvan 60% bestaat uit sociale woningen. Kan niet beter gebouwd worden voor midden en hogere inkomens, waarbij geclusterde grondgebonden bouw de voorkeur heeft, zoals een Knarrenhof, omdat hiermee de doorstroom van zowel ouderen als jonge gezinnen wordt bevordert.
4. Het advies van de omwonenden aan u is om **tijd** in te ruimen om als gemeente samen met een comité van omwonenden in de vorm van coproductie te gaan werken aan een goed en acceptabel pakket aan kaders.

   Dank voor uw aandacht.

KADERNOTA
VOORMALIGE HOCKEYVELDEN DIEREN (ADMIRAAL HELFRICHLAAN)

Locatiepaspoort voor verdere ontwikkeling van het plangebied

COLOFON

Titel: Kadernota voormalige hockeyvelden Dieren (Admiraal Helfrichlaan 87b)
Status: concept
Opgesteld door: team beleid gemeente Rheden
Datum: maart 2023

gemeente Rheden

INHOUD

Colofon 2
1. Inleiding 4
1.1 Achtergrond 4
1.2 Opgave 4
1.3 Proces 5
Kadernota 5
1.4 Beschrijving plangebied en ligging in de context 5
2. Kadervorming 7
Pijler Woningbouw 7
Pijler Tiny houses 8
Pijler Natuurtuin 9
Overige kaders 11
2.3 Kaderschets 13
2.4 Participatietraject 13
2.5 Financieel kader 14
3. Vervolgstappen 15

Bijlage 1: Reactienota kadernota voormalige hockeyvelden

1. INLEIDING

1.1 ACHTERGROND

In januari 2022 heeft de gemeenteraad de startnotitie voor de locatie van de voormalige hockeyvelden aan de Admiraal Helfrichlaan te Dieren vastgesteld. Op basis van deze startnotitie zal de haalbaarheid van een herontwikkeling van het sportterrein worden onderzocht. De volgende stap in het proces is het formuleren van kaders waarbinnen een herontwikkeling kan plaatsvinden, een locatiepaspoort. Met deze kadernota wordt invulling gegeven aan deze stap in het proces.

1.2 OPGAVE

Met het vaststellen van de startnotitie is de opgave voor deze locatie bepaald. De opgave is om in het plangebied 3 pijlers te realiseren die een plek moeten krijgen in het plangebied. Te weten;

- Pijler 1: Woningbouw
- Pijler 2: Tiny houses
- Pijler 3: Natuurtuin

Met vaststellen van de startnotitie worden deze 3 pijlers verder onderzocht of en waar ze in het plangebied een plek kunnen krijgen door middel van de processtappen als in hoofdstuk 1.3 opgenomen. Als de 3 Pijlers haalbaar zijn gebleken dan wordt over gegaan tot realisatie.

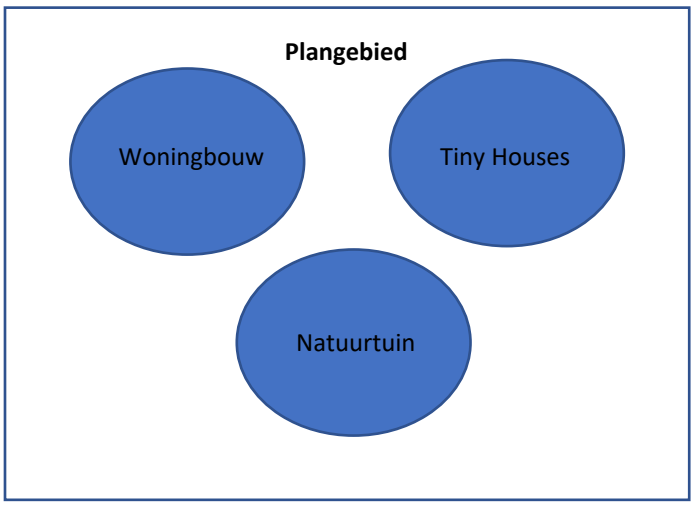

Afbeelding 01: pijlers in het plangebied

1.3 PROCES

Om tot een haalbaar en integraal plan te komen is in de startnotitie het proces beschreven van de stappen die worden doorlopen om te komen tot herontwikkeling van dit gebied. Het schema dat hieronder is opgenomen maakt het tijdspad en de benodigde producten inzichtelijk. Stap 1, is reeds afgerond met de vaststelling van de startnotitie door de raad in januari 2022 en we zijn nu aangekomen bij stap 2; de Kadernota.

Afbeelding 02: processtappen

KADERNOTA

De kadernota schetst de ambitie en uitgangspunten voor de herontwikkelingsopgave in woord en beeld. In deze kadernota zijn op hoofdlijnen de gemeentelijke/beleidsmatige kaders en vereisten vanuit wet- en regelgeving opgenomen waar rekening mee gehouden moet worden bij uitwerking van de plannen. Een belangrijk onderdeel van de kadernota is de beschrijving van het ambitieniveau voor de herontwikkelingsopgave, vertaald in kwantitatieve en kwalitatieve ambities die als leidraad gelden voor uitwerken van het plan door een nader te selecteren marktpartij aan wie de gronden uitgegeven gaan worden. Deze partij wordt bij het project betrokken nadat de kaders zijn vastgesteld door de gemeenteraad. Dus bij de volgende stap, het opstellen van het stedenbouwkundige plan

1.4 BESCHRIJVING PLANGEBIED EN LIGGING IN DE CONTEXT

De ontwikkellocatie ligt aan de rand van het dorp Dieren bij de entree van het sportcomplex Nieuwland tegen de bosrand van de Veluwe (landgoed Hof te Dieren, rijksmonument).

Afbeelding 03: globale locatieduiding plangebied

Het plangebied wordt gevormd door het kadastrale eigendom van de gemeente Rheden en wordt op natuurlijke wijze afgebakend door de Admiraal Helfrichlaan. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 23.500m2 (2,35 hectare).

Afbeelding 04: ligging plangebied

Het plangebied is momenteel niet actief in gebruik (braakliggend). De contouren van de oorspronkelijke hockeyvelden zijn nog zichtbaar. Her en der staat wat opgaand groen en langs de Admiraal Helfrichlaan en achter de woonbebouwing Dieren-West staan bosschages. Het terrein loopt vanaf de Admiraal Helfrichlaan richting het bosgebied op met een gemiddeld hoogteverschil van circa 1,50m. In de zuidoostelijke hoek ligt een deels begroeide terreinophoging.

Het terrein wordt incidenteel gebruikt voor lokale evenementen en activiteiten. Het dagelijkse gebruik betreft voornamelijk een ommetje door bewoners vanuit de buurt, spelende kinderen of honden.

2. KADERVORMING

In dit hoofdstuk zijn de verschillende kaders opgenomen voor de ontwikkeling van het plangebied. Eerst is per gewenst pijler de input gegeven. Aansluitend zijn de algemene kaders gegeven welke van toepassing zijn voor ontwikkeling van het plangebied. Het gaat dan onder andere om stedenbouwkundige kader, verkeerskundige kaders en milieuzonering. Het doel is kaders te scheppen voor de te kiezen partner/marktpartij die de verdere uitwerking, in onderlinge samenwerking met de gemeente, tot stand gaat brengen. Hiervoor zal een separate uitvraag richting marktpartijen worden opgesteld, deze kadernota vormt daarvoor de basis.

PIJLER WONINGBOUW

In de woonvisie 2020-2026 “Samen wonen in Rheden“ staat het volgende benoemd voor nieuwbouw. Voor wat betreft betaalbaarheid sluiten we aan bij de woondeal regio Arnhem-Nijmegen.

1. Minimaal 70% van de woningen is betaalbaar. Hieronder wordt verstaan sociale huurwoningen (tot de liberalisatiegrens), middeldure huurwoningen (€ 650 tot € 1026 euro) en koopwoningen tot € 355.000,-. Hiermee sluiten we aan bij de afspraken uit de woondeal regio Arnhem-Nijmegen.
2. Alle nieuwbouw is levensloopgeschikt.
3. In de kern Dieren moeten woningen minimaal 60m2 (GBO) zijn.
4. Ook wordt specifiek voor Dieren-West benoemd dat levensloopgeschikte appartementen de voorkeur hebben.

De minimaal 70% betaalbare woningbouw wordt op deze locatie nog specifieker ingevuld. In 2021 is de rapportage “Veerkracht gemeente Rheden” opgeleverd. Daarin staat benoemd dat er binnen de gemeente Rheden een aantal kwetsbare wijken zijn. Eén van deze wijken is Stenfert in Dieren. Deze wijk bestaat voor 95% uit sociale huurwoningen. Wat een onderdeel van de oplossing voor deze wijk kan zijn is meer woningdifferentiatie. Om dat mogelijk te maken moeten er op andere plekken sociale huurwoningen worden bijgebouwd die als contramal kunnen dienen voor de wijk Stenfert.

Bovenstaande is eveneens in de woonvisie op bladzijde 39 als volgt opgenomen: Meer differentiatie in wijken door toevoeging van ca. 100 sociale huurwoningen in wijken met weinig sociale huurwoningen gekoppeld aan afname van ca. 100 sociale huurwoningen in eenzijdige sociale huurwijken. Aan dat onderdeel van de woonvisie willen we op deze plek (deels) ruimte geven.

Uit het woningmarktonderzoek 2019 regio Arnhem-Nijmegen van Companen blijkt dat er voor de gemeente Rheden een mismatch is in de sociale huursector. Er zijn in de gemeente binnen de sociale huur veel eengezinswoningen voor 4-5 persoons huishoudens. De vraag naar dit type woningen zal in de toekomst nog verder teruglopen. Daar staat een tekort aan appartementen in de sociale huur tegenover voor 1-2 persoons huishoudens, deze vraag naar appartementen gaat nog verder oplopen. Kortom er is binnen de sociale huursector in de gemeente Rheden een kwalitatieve mismatch. Om dat op te lossen moeten er meer sociale huur appartementen komen waaronder op deze locatie zodat wellicht elders op termijn de eengezinswoningen anders aangeboden kunnen worden (in de middeldure huur of goedkope koop).

De verhoudingen voor het hele project in prijsklassen wordt als volgt: 50% sociale huur door een toegelaten instelling (woningcorporatie) om als contramal te dienen voor de wijk Stenfert in Dieren, 20% overig betaalbaar (middeldure huur of koop tot € 355.000,-, de voorkeur van de gemeente is om ruim onder deze maximale grenzen te blijven) samen zorgt dit voor 70% aan betaalbare woningen en daarnaast 30% duur (huur vanaf € 1026,- of koop vanaf € 355.000,-).

Daarnaast staat in het woonprofiel van Dieren-West (bijlage 1 van de woonvisie) een behoefte aan levensloopgeschikte appartementen benoemd, dat is voor deze locatie dan ook het uitgangspunt.

Met de ontwikkeling van deze locatie zien we kansen om bij te dragen aan de grote woningbouwopgave waar de gemeente Rheden voor staat. Binnen de hier genoemde kaders streven we daarbij naar een optimale inpassing van zowel appartementen, Tiny houses als een natuurtuin. Om elke functie voldoende plek te kunnen bieden binnen de locatie en voldoende rekening te kunnen houden met de omgeving zien wij hier mogelijkheden voor maximaal 50 appartementen en maximaal 10 Tiny houses.

Concrete kaders woningbouw

- Het aantal appartementen op deze locatie is maximaal 50;
- 50% sociale huurwoningen door een toegelaten instelling (woningcorporatie);20% middeldure koop of huurwoningen;
- 30 % dure koop- of huurwoningen (huur boven € 1026,- of koop vanaf € 355.000,-);
- Levensloopgeschikte appartementen;
- Zelfbewoningsplicht voor koopwoningen;
- Doelgroepenverordening woningbouw voor huurwoningen tot € 1026,- van toepassing;
- Duurzaamheidsscore van BREAAM: 'very good' (of een vergelijkbare score van een ander meetinstrument)
- Gelet op grote woningproblematiek is een volwaardig programma, binnen de mogelijkheden op de kavel, gewenst.

Meekoppelkansen

- Vooral de integrale wijkaanpak Dieren Stenfert heeft een relatie voor woningbouw met deze locatie.

PIJLER TINY HOUSES

Zoals de woonvisie 2020-2026 "Samen wonen in Rheden" al aangeeft zijn vernieuwende woonvormen een niche in de woningmarkt. De gemeente wil graag een aantal kleinschalige initiatieven van de grond laten komen. Tiny houses zijn daarbij veel genoemd waarbij bewoners kiezen voor een andere manier van wonen en leven. Binnen de gemeente is een lijst beschikbaar met mensen die hierin geïnteresseerd zijn. Waarbij we bij de gronduitgifte evenwel rekening zullen moeten houden met het gelijkheidsbeginsel zoals door hoogste rechtscollege de Hoge Raad d.d. 26-11-2021 is bepaald. Vaak zie je bij Tiny houses ook gezamenlijke voorzieningen (bijvoorbeeld moestuin of schuurtje voor materialen). Gelet hierop is vragen we voor de Tiny houses de ontwikkelaar om collectief duurzaam wonen te faciliteren en ons mee te nemen in de aanpak hiervoor. Dit kan betekenen dat een groep gegadigden voor de Tiny houses met elkaar een plan uitwerkt om de Tiny houses te realiseren. In de woonvisie zijn Tiny houses genoemd als kleine, volwaardige en vrijstaande woningen met een vloeroppervlak van maximaal 50 m2, met een zo klein mogelijke ecologische voetafdruk. In Tiny houses wordt permanent gewoond en deze zijn dus niet bedoeld als recreatiewoning. Aangezien we kleinschalige initiatieven van de grond willen laten komen stellen we voor om maximaal 10 Tiny houses op deze locatie een plek te geven. Voorbeelden (bijvoorbeeld Apeldoorn, Klein Zuidbroek) laten zien dat een project met deze omvang kans van slagen heeft. Ten aanzien van het oppervlak van de Tiny houses willen we ook voorbeelden uit de omgeving volgen. Daarbij worden Tiny houses met een oppervlakte van 50m2 gezien als small house (bijvoorbeeld chalet) en niet als Tiny house. We willen op deze locatie graag Tiny houses met een kleine ecologische voetafdruk en daar past een oppervlakte van maximaal 35 m2 beter bij. Vaak worden Tiny houses voor een bepaalde termijn gerealiseerd. Als een soort tijdelijke functie gedurende een periode dat een

andere functie wordt uitgewerkt voor die plek. Voor deze locatie is geen andere functie voor ogen. Vandaar dat deze tijdelijkheid voor de Tiny houses hier niet van toepassing is.

Concrete kaders Tiny houses

- Het aantal Tiny houses voor deze locatie is maximaal 10;
- Tiny Houses zijn primaire, volwaardige woningen op kleine schaal. Maximaal 35 m²;
- Permanent bewoond (niet de bedoeling dat het recreatief gebruikt wordt of als 2e woning);
- Kleine ecologische voetafdruk, gelet op naastgelegen natura2000 gebied, grondwaterbeschermingsgebied etc;
- Hoeft niet ontsloten te zijn via een reguliere straat of weg (hooguit een (halfverhard) pad);
- Mobiel zijn is daarbij geen voorwaarde maar vaak een middel, zoveel mogelijk off-grid zijn, moet wel aansluiting komen op riolering;
- We gaan uit van een community. Hierbij onderzoeken we de mogelijkheid om deze Tiny houses uit te geven in een vorm van collectief duurzaam wonen;
- De Tiny houses hebben geen vast omlijnde privé buitenruimte;
- Er worden geen parkeerplaatsen gerealiseerd bij de Tiny houses zelf. Bewoners kunnen gebruik maken van een centrale parkeervoorziening bij de nieuw te bouwen woningen binnen het plangebied of aan de Admiraal Helfrichlaan.

Meekoppelkansen:

- De Tiny houses kunnen een functionele relatie krijgen met de (onderdelen van de) natuurtuin. Bijvoorbeeld op het gebied van beheer.

PIJLER NATUURTUIN

Coöperatieve vereniging Dieren-West heeft aangegeven op de voormalige hockeyvelden een natuurtuin te willen realiseren*. De raad heeft met vaststelling van de startnotitie het idee omarmd om een natuurtuin een plek te geven in het plangebied op gronden die niet benodigd zijn voor woningbouw/Tiny houses. Wanneer het Omgevingsplan en Grex, is vastgesteld als opgenomen in de Startnotitie is duidelijk welke gronden ingezet kunnen worden voor deze natuurtuin. Vanaf dat moment kan Coöperatieve vereniging Dieren-West, plannen voor de natuurtuin verder uitwerken; aannemende dat de vereniging kan gelden als enige serieuze gegadigde volgens de criteria in het Didamarrest over toepassing van het gelijkheidsbeginsel. Het Didam-arrest ziet niet alleen op aangaan van koopovereenkomsten door de overheid maar op alle privaatrechtelijke overeenkomsten zoals huur- of gebruiksovereenkomsten. Mocht onverhoopt een natuurtuin door Coöperatieve vereniging Dieren-West niet tot stand komen dan wordt gekeken naar een andere groeninvulling, of dat er mogelijk toch nog andere geïnteresseerden een invulling kunnen geven aan de natuurtuin. Er zijn zeer beperkte kaders meegegeven door het college van Burgemeester en wethouders waarbinnen de natuurtuin gerealiseerd kan worden. Deze zijn onderstaand opgenomen en bekend bij de initiatiefnemers van de natuurtuin.

Concrete kaders Natuurtuin

- In de structuurvisie voor Dieren is opgenomen dat we graag betere verbindingen maken naar het buitengebied. Om die reden zien we graag een doorgaand voetpad die de buurt verbindt met het achtergelegen bosperceel, terug in de plannen;
- De natuurtuin moet openbaar toegankelijk zijn;
- Zoveel mogelijk inheemse flora en ook meerdere standplaatsen voor langlevende bomen;
- Afstemmen op natuurwaarde en bodemkwaliteiten van de Veluwe. Dus een complementerend stukje natuur;
- behoud huidige biodiversiteit, en mogelijkheden benutten voor versterking biodiversiteit.
- Zoveel mogelijk aaneengesloten stuk grond.

Het is aan de Coöperatieve vereniging om hier te zijner tijd een invulling aan te gaan geven. Dit in overleg met de gemeente om de wensen in ideeën met elkaar af te stemmen, haalbaarheid te bezien en afspraken vast te leggen over o.a. beheer. Waarbij het voor de gemeente van belang is dat de continuïteit van de natuurtuin geborgd is.

* Coöperatieve vereniging Dieren-West heeft hiervoor een eerste ontwerp gemaakt. Hierin kregen de volgende functies een plek: ontmoeten, voedselbos, moestuin, natuurspelen, kruidenspiraal, belevingsnatuur, blotevoetenpad, bloemenveld en bestaand natuurlijk bos.

OVERIGE KADERS

1. Het plangebied biedt ruimte aan de drie pijlers: te weten woningbouw, Tiny houses en natuurtuin.
2. Als gevolg van de ligging in het grondwaterbeschermingsgebied kan maximaal 35% van het terrein worden verhard. In de praktijk betekent dit dat circa 8225m^2 beschikbaar is voor woningen, ontsluiting en parkeerplaatsen ten behoeve van de woningen en privé of collectieve buitenruimten behorende bij de woningen. De overige gronden die niet gebruikt worden voor de woningbouw kunnen ontwikkeld worden ten behoeve van de Tiny houses (gelet op de kleine ecologische voetafdruk die beoogd is) en de natuurtuin.
3. Vanuit het naastgelegen Veluwse Poort en T.V. Dieren met de bestemming (dag)recreatie wordt een hindercontour (geluid) in acht genomen van 50 meter. Hierbinnen mogen geen gevoelige bestemmingen worden ontwikkeld (woningen, geldt ook Tiny houses). De contour geldt vanaf de bestemmingsgrens (feitelijk de perceelsgrens met naastgelegen Veluwse Poort en T.V. Dieren) tot de gevels van de nieuw te bouwen woningen. Onder andere ontsluiting en parkeerplaatsen zijn wel toegestaan binnen de hindercontour. Mocht bij uitwerking van de plannen wel binnen deze contour gekomen worden dan moet met onderzoek aangetoond worden dat dit mogelijk is.
4. Er rekening moet worden gehouden dat er geen overlast plaatsvindt als gevolg van de lichtmasten op de woningen en Tiny houses.
5. De woonfunctie (pijlers woningbouw en Tiny houses) is bij voorkeur gesitueerd buiten de 50 meter contour vanaf Veluwse Poort en T.V. Dieren Zie punt 3). Hierdoor komt de woonfunctie in de strook grenzend aan de bestaande dorpsbebouwing. Waarbij geldt dat de woningbouw aan de zijde van de Admiraal Helfrichlaan is gelegen en een afronding vormt van de dorpsbebouwing met daarachter richting de bosrand de extensief gepositioneerde Tiny houses.
6. De woningbouw is gestapeld in 3 tot 4 bouwlagen met een maximale hoogte van 12/13 meter. Er is ruimte voor appartementen in minimaal twee (geschakelde) bouwvolumes. Bergingen zijn inpandig.
7. Met de positionering van de woonbebouwing wordt rekening gehouden met de aangrenzende woonpercelen voor wat betreft privacy en schaduwwerking als gevolg van de nieuwbouw. Er dient een robuuste groene buffer tussen de bestaande woningen en de nieuwe woningen gecreëerd te worden.
8. Vanaf de Admiraal Helfrichlaan is er een heldere visuele relatie met het achtergelegen gebied ten behoeve van herkenbaarheid van de locatie en sociale veiligheid in het gebied.
9. Het terrein wordt primair ontsloten vanaf de Admiraal Helfrichlaan. Er komt een secundaire ontsluiting ten behoeve van langzaam verkeer vanaf de Peter van Anrooylaan. Deze kan eveneens dienst doen als calamiteitenontsluiting. Onderzocht wordt of een (eventueel met Veluwse Poort gecombineerde) derde langzaam verkeer verbinding naar het bosgebied mogelijk is.

10. .De huidige Nota parkeernormen Rheden 2015 is van toepassing, waarbij we nadrukkelijk de afwijkingsmogelijkheden willen inzetten om duurzame vormen van mobiliteit te stimuleren. Dit betekent dat de huidige parkeernormen en eisen ten aanzien van bijvoorbeeld loopafstanden tot een parkeerplaats anders ingevuld kunnen worden om alternatieve vormen van vervoer te bevorderen en het fietsgebruik aan te moedigen. Het is aan de ontwikkelende partij om dit te onderzoeken
11. Gelet op de bouwmogelijkheden op de kavel is het mogelijk dat er stikstofdepositie plaatsvindt op Natura2000 gebied de Veluwe. Dit is niet toegestaan. Er moet onderzocht worden of er mogelijkheden zijn, bijvoorbeeld door saldering of er kan een vergunningsaanvraag gedaan worden met verzoek om depositieruimte vanuit het SSRS (Stikstof registratiesysteem). Eveneens kan bezien worden of het maken van een autoluwe wijk een oplossing kan zijn in relatie tot stikstofproblematiek.
12. Bestaande bomen binnen het plangebied in de strook aan de Admiraal Helfrichlaan, in de zone langs de grens met de bestaande woonpercelen en de bosrand worden zo veel mogelijk behouden.
13. Het plan mag geen negatieve invloed hebben op het hoog monumentale Sterrenbos van de historische buitenplaats Hof te Dieren. Denk hierbij aan verstoring ten aanzien van licht en geluid. Bij voorkeur zorgt het plan ook voor een versterking van het hoog monumentale Sterrenbos.
14. Er wordt een stedenbouwkundig en beeldkwaliteitsplan opgesteld waarin de thematiek voor bebouwing en de terreininrichting ‘dicht bij de natuur’ centraal staat. Dit komt bijvoorbeeld tot uitdrukking in:
    a. De vormgeving, het materiaalgebruik en de kleurtoepassing
    b. De hoge duurzaamheidsscore
    c. Natuurinclusiviteit
    d. Biodiversiteit, soortenkeuze bij inrichting buitengebied
    e. Toepassing van groene daken, mogelijk in combinatie met zonnepanelen.

2.3 KADERSCHETS

Afbeelding 6: ruimtelijke verbeelding van de kaders in het plangebied.

2.4 PARTICIPATIETRAJECT

De kaders voor een ontwikkeling op de voormalige hockeyvelden zijn door de gemeente opgesteld. Hierbij is uitgegaan van diverse beleidstukken die reeds vastgesteld zijn door de gemeenteraad en als basis zijn opgenomen in deze concept kadernota. Daarnaast zijn er onder andere enkele stedenbouwkundige en verkeerskundige uitgangspunten opgenomen. Voordat er een plan wordt gemaakt, is de gemeente benieuwd wat omwonenden en andere geïnteresseerden vinden van deze kaders waarbinnen een plan gemaakt gaat worden voor deze locatie in Dieren. Vandaar dat de concept kadernota 6 weken ter inzage heeft gelegen en half december 2022 een inloopavond is georganiseerd. Naar schatting hebben ruim 50 mensen de inloopbijeenkomst bezocht. Bezoekers konden in gesprek met medewerkers en op een formulier hun reactie achterlaten. In totaal zijn er 27 reacties gekomen. Deze reacties zijn samengevat in de reactienota met hierbij de reactie van de gemeente opgenomen. Hierbij is aangegeven waarop we de kadernota hebben aangepast naar aanleiding van de reacties. Zo hebben we naar aanleiding van de reacties een maximum opgenomen voor het aantal te bouwen woningen in het plangebied en is meer duiding gegeven aan het participatietraject dat we willen dat er gevolgt wordt. De reactienota is als bijlage 1 bij deze kadernota bijgevoegd.

Met het vastgestelde kader kan in de volgende fasen invulling worden gegeven aan de uitgangspunten om het terrein te ontwikkelen ten behoeve van woningbouw, Tiny houses en een natuurtuin. Hiervoor gaan we na vaststelling van de kadernota een private partij (ontwikkelaar) bij het proces betrekken om dit verder uit te werken (zie hiervoor ook kopje vervolgstappen).

Hierbij geven we het volgende mee aan deze private partij ten aanzien van participatie, waarbij de ontwikkelende partij rekening dient te houden met hetgeen reeds is opgehaald in het eerdere traject:

Te doorlopen stappen in het participatietraject:

1. **Stakeholdersanalyse:** welke interne en externe stakeholders zijn er (denk aan college en raad, professionele belangenorganisaties, omwonenden, toekomstige bewoners)
2. **Participatieladder:** Waar bevinden de stakeholders zich op de participatieladder? Zie hieronder voor uitleg op de participatieladder. Afhankelijk van de trede waarop de stakeholders te plaatsen zijn, wordt een participatiestrategie opgesteld (verwachtingen over en weer helder)

3. **Participatiestrategie:** Bepalen participatiestrategie op basis van eerste twee punten: we verlangen van de private partij dat belanghebbenden ten minste betrokken worden volgens de eerste twee treden van de participatieladder; meeweten en meedenken. Waar mogelijk meewerken. Dat betekent dat we belanghebbenden in ieder geval infomeren en waar mogelijk ruimte bieden voor hun adviezen, meningen en ideeën. Hierbij is het wel van belang om steeds duidelijk te zijn over, in hoeverre rekening gehouden kan worden met hetgeen wordt opgehaald. Voor de natuurtuin maken we gebruik van de hoogste trede van de participatieladder; meebepalen. Dat betekent dat belanghebbenden alle ruimte krijgen om de plannen voor de natuurtuin verder uit te werken waarbij de besluitvorming uiteindelijk bij de gemeente ligt. Dit wel binnen de reeds geschetste kaders.
4. **Communicatiestrategie/communicatiekalender:** Op basis van de participatiestrategie, die aangeeft hoe stakeholders worden betrokken, wordt in de communicatiestrategie/het communicatieplan beschreven welke communicatiemiddelen worden ingezet. Het is evident dat voor meeweten andere middelen worden ingezet (bijvoorbeeld uitnodigen via website gemeente dan wel via de krant) dan voor stakeholders die meebepalen (gerichte uitnodiging, meedoen met werksessies). De strategie kan worden vertaald naar een plan en naar een kalender (wat doen we wanneer en hoe doen we het)
5. **Verslag gevoerd participatietraject:** Van de te kiezen ontwikkelaar verwachten we dat alle stappen uiteindelijk verwerkt worden in een verslag dat als basis dient voor het vervolg. In dit verslag worden ook de wijzigingen als gevolg van het doorlopen proces weergegeven.

2.5 FINANCIEEL KADER

Uitgangspunt is dat de ontwikkeling voor de gemeente minimaal financieel haalbaar is. Uit de eerste globale berekeningen blijkt dat dit mogelijk is. Dit betekent dat de opbrengsten hoger zijn dan de kosten. De

opbrengsten bestaan in dit geval uit de verkoop van uitgeefbare grond ten behoeve van woningbouw en Tiny houses. De kosten bestaan uit de boekwaarde, sloopkosten, kosten bouw- en woonrijp en plankosten.

Naarmate de stedenbouwkundige plannen verder zijn uitgewerkt kunnen de berekeningen ook gedetailleerder worden. Bij ieder besluitstuk zal verder worden ingegaan op financiële haalbaarheid.

3. VERVOLGSTAPPEN

Doorkijk in proces;

Met vaststelling van de kadernota is de opgave helder voor de realisatie van het plangebied. De kadernota geeft de randvoorwaarden voor de verdere ontwikkeling van het gebied. Het is een locatiepaspoort van de ontwikkelmogelijkheden. We kiezen er voor om in een vroeg stadium een private partij (ontwikkelaar) bij het proces te betrekken. Hiermee kunnen we voor deze opgave gebruik maken van de capaciteit, ervaring en kennis die bij een ontwikkelaar aanwezig is. Om tot de partij te komen die past bij de opgave houden we een tender om een partner te selecteren om het plan verder mee uit te werken.

Deze plek, zo aan de rand van de Veluwe leent zich er echt voor om een mooie, duurzame wijk te worden die op de toekomst is voorbereid. De pijlers die op deze plek moeten komen vragen om een groene en duurzame inpassing. Inzetten op elektrisch vervoer en deelauto wordt nadrukkelijk naar gekeken voor deze plek in Dieren. Dit zal dan ook een leidend principe zijn in de uitvraag voor de partnerselectie.

We zoeken een partner die hierin het voortouw neemt om deze planontwikkeling verder uit te werken. Dat betekent voor deze locatie dat de private partij met belanghebbenden en de gemeente tot een stedenbouwkundig plan komt. Belanghebbenden worden betrokken bij en mogen meedenken bij het opstellen van het stedenbouwkundig plan. Vervolgens worden de vervolgstappen genomen als opgenomen in de Startnotitie en in deze Kadernota onder 1.3 Proces.

23.23

gemeente Rheden

Raadsvergadering
26 september 2023

Agendapunt 3
DR

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 28 maart 2023;

b e s l u i t :

bijgevoegde kadernota voor de voormalige hockeyvelden in Dieren vast te stellen als uitgangspunt voor de verdere planvorming, met dien verstande dat in de 'overige kaders' de zin in punt 6: 'De woningbouw is gestapeld in 3 tot 4 bouwlagen met een maximale hoogte van 12/13 meter' wordt gewijzigd in: 'De woningbouw is gestapeld in 3 tot 4 bouwlagen met een maximale hoogte van 12/13 meter, waarbij plaatselijk 2 bouwlagen kunnen worden toegepast'.

Arnhem, 26 september 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

gemeente Rheden

Memo

datum	voor	Afdeling/cluster
15 september 2023	Gemeenteraad	-
behandeld door	**ons kenmerk**	**bijlage(n)**
-	3104	-

Onderwerp
Oplegger 2e Bestuursrapportage 2023

Geachte raad,

Voor u ligt de tweede bestuursrapportage 2023 van de gemeente Rheden. De tweede bestuursrapportage 2023 is het tweede moment van bijstellen of bijsturen van de kaders zoals vastgelegd in de programmabegroting 2023. Deze rapportage biedt een actueel inzicht in de afwijkingen die zich in het lopende jaar voordoen.

Ook de tweede periode van dit jaar laat oplopende tekorten voor onze gemeente zien. Onder andere de voortslepende Oekraïnecrisis, Energiecrisis, Wooncrisis en Stikstofcrisis gaan gepaard met een toenemende vraag naar onze dienstverlening en verschillende prijsstijgingen (inflatie). Deze ontwikkelingen vragen om een herijking van onze dienstverlening, zowel in onze ruimtelijke leefomgeving als ook het sociale domein. Het College zal daarvoor in nauw overleg met de Raad keuzes moeten maken. Daarmee geven wij richting aan de kadernota 2025.

Het huidige financieel perspectief vraagt dat er fundamentele, en waarschijnlijk pijnlijke, keuzes gemaakt worden bij de Programmabegroting 2024 en Kadernota 2025. Ook een recent Twynstra en Gudde rapport getiteld, 'Rheden: financieel vergelijkend perspectief', geeft aan dat "Wil je, als bestuur en politiek, expliciet sturen op de financiële beheersbaarheid van het sociaal domein? Dan heeft dit impact op de vorm en omvang van de zorg en ondersteuning die wordt geboden". Het financieel vertalen van maatregelen en interventies in het sociaal domein en het rendement daarvan is een aanbeveling. Ook Lingewaard en Overbetuwe hebben financiële maatregelen genomen binnen het lokale belastinggebied en financieel beheer van het sociaal domein. Maatregelen die inwoners gaan raken.

Ter voorbereiding daarop is een herijkte toekomstagenda noodzakelijk. We hebben met uw raad afgesproken om het gesprek te starten over de vraag "welke gemeente we willen/kunnen zijn". Anticiperend op deze intensieve dialoog zetten wij momenteel twee trajecten in:

1. Het participatief ontwikkelen van een Omgevingsvisie. De gemeente Rheden is de afgelopen maanden in alle zeven dorpen in gesprek gegaan met inwoners. Hoe zien zij hun dorp over twintig jaar? Naast de dorpsgesprekken konden inwoners ook een online enquête invullen. De resultaten heeft de gemeente verwerkt en zijn vanaf nu in te zien op www.meedenkeninrheden.nl. Meedenken in Rheden is het platform voor de gemeente Rheden waarop inwoners mee kunnen denken en praten, over allerlei onderwerpen die spelen binnen de gemeente. De gesprekken zijn per dorp verwerkt. U, Raad, kunt daar lezen wat inwoners belangrijk vinden. Dat het maken van de keuzes over wat we waar kunnen doen best lastig is beseffen de inwoners goed. In de gesprekken is hierover vaak van gedachten gewisseld. De Raad kan de opgehaalde informatie gebruiken bij het vaststellen van haar omgevingsvisie. In de omgevingsvisie staan de plannen voor de leefomgeving op de lange termijn en welke strategische keuzes we daarbij maken. De context zoals deze in de tweede alinea is geschetst, zal daarbij worden meegenomen.
2. Parallel, is er een koersdocument voor het sociaal domein in ontwikkeling. Beide opdrachtnemers stemmen maandelijks voortgang, aanpak en inhoud met elkaar af. Het koersdocument gaat een stevige basis vormen voor beleid, uitvoering en financiële keuzes voor de komende jaren. Inzicht in de effecten van interventies door het dashboard stelt ons beter in staat om bij te sturen (wendbaar) en te verantwoorden (aan inwoners,

partners en de raad). De leidende principes van het koersdocument in opbouw zijn daarmee de vuistregels die richting geven aan het beleid en de uitvoering in het sociaal domein. Leidende principes zijn vooral zinvol wanneer ze worden doorvertaald in visie, beleid, inrichting en uitvoering.

In de huidige context van de verschillende crises en de daarmee gepaard gaande financiële ontwikkelingen blijven wij nauw met elkaar in gesprek. Dit zal naar verwachting leiden tot een bijgestelde visie op de rol van de gemeente in haar dienstverlening zoals wethouder Klomberg dat op dinsdag 5 september jl. Aan de Raad heeft gepresenteerd.

Hieronder treft u een samenvatting aan van de nieuwe ontwikkelingen in deze 2e bestuursrapportage.

Aantal ontwikkelingen in deze 2e bestuursrapportage

Zoals in de Bestuursrapportage is aangegeven sluiten we het jaar 2023 af met een verwacht negatief resultaat van 2,9 miljoen euro. In de kern zien wij de hieronder beschreven financiële ontwikkelingen. De grootste negatieve posten lichten we toe. Voor het totaalbeeld wordt verwezen naar de Bestuursrapportage zelf. Aan het eind van dit memo geven wij nog enkele risico's aan voor de komende periode.

Jeugdzorg
In de periodieke rapportage jeugdzorg Rheden constateren we een toename van het aantal cliënten met jeugdhulp van 6% ten opzichte van vorig jaar. We zien een toename van inzet zwaardere zorgvormen. Namelijk hoog-specialistische behandeling (+15%) en verblijfszorg (+11%). Daar zitten ook een aantal cliënten bij die in de zwaarste vormen van verblijfszorg zitten. Wij hebben als gemeente hier geen invloed op, omdat de beschikkingen door derden worden afgegeven. Daarbij hebben we ook te maken met de ontwikkeling naar kleinschaligere verblijfslocaties. Dat betekent dat er minder jeugdigen op een groep verblijven, om de kwaliteit te laten toenemen. De verwachting is dat dit de behandeltermijn verkort. De inzet van kleinschalige verblijfslocaties hebben hogere uitgaven tot gevolg op de korte termijn. Wij verwijzen voor een verdere toelichting naar de risicoparagraaf Programmabegroting 2023. Daarin wordt benoemd: "Mogelijk hogere uitgaven voor de jeugdzorg. De budgetten hiervoor zijn bijgesteld, maar de kans bestaat dat nadere bijstelling nodig zal zijn". De bijstellingen betreffen deels incidentele kosten en deels structurele kosten.

Salaris- en inhuur lasten
De 1,1 mln. heeft betrekking op inhuur concern-breed. Oorzaken zijn gelegen in de extra taken die gemeenten moeten uitvoeren en inhuur bij vervanging van ziekte. We zien hiermee een belangrijke parallel met de landelijke tendens bij gemeenten dat kosten voor externe inhuur bij gemeenten zijn toegenomen. Het verzuim stijgt, mede als gevolg van de werkdruk. Aangezien er in de gemeentelijke begroting slechts beperkt budget beschikbaar is voor de opvang van ziekte of andersoortige uitval is er al snel sprake van overschrijding van het ziektebudget.

Energiekosten
Afgelopen jaar zijn de prijzen voor energie fors gestegen. We participeren voor de inkoop van energie aan de Groene Metropool Regio, welke een aanbesteding gehouden heeft voor de inkoop van energie. Jaarlijks wordt de energie (gas & elektra) door De Groene Metropool Regio op de markt ingekocht, het schaalvoordeel dat hierbij ontstaat zorgt voor gunstigere tarieven. De tarieven voor energie worden jaarlijks vastgesteld voor de periode van 1 jaar. Ten gevolge van de spanningen rond de oorlog in Oekraïne, zijn de energieprijzen significant gestegen het afgelopen jaar. In 2022 stond het tarief vast op basis van de energie die ingekocht is in 2021, de stijging in energiekosten heeft daarmee geen invloed gehad op boekjaar 2022.

De energie voor 2023 is onder lastige marktomstandigheden ingekocht in 2022. De oorlog in Oekraïne en de daaropvolgende sancties maken dat de prijzen voor gas gestegen zijn en de risico's toenamen. Op het moment dat de begroting is vastgesteld voor 2023 (Q3 2022) waren de nieuwe prijzen voor energie nog niet bekend. Eind 2022 zijn de nieuwe tarieven bekend geworden voor elektriciteit en gas, hierbij waren de tarieven meer gestegen dan initieel voorzien, dit leidt tot een forse stijging van de energielasten en een knelpunt in de begroting.

De stijging in kosten voor energie zit grotendeels vast aan het gestegen tarief (P*Q).

Daarnaast zijn er andere factoren die ook causaal verband hebben met de energielasten. Gedurende COVID-19 is het gebruik van het gemeentelijk vastgoed beïnvloed, zo zijn de zwembaden en sporthalen minder gebruikt of gesloten geweest, dit heeft geresulteerd in een daling van het energiegebruik in 2022. Nu de activiteiten hervat zijn op deze locaties stijgen de energielasten gestaag naar het niveau van voor de coronacrisis. Met een blik op de toekomst is trend in energieprijzen dalende, wanneer de huidige tendens aanhoudt zullen de tarieven voor energie mee dalen in de aankomende jaren. Hierbij te vermelden is wel dat de energiemarkt nog niet stabiel is en het niet uit te sluiten is dat een gebeurtenis op mondiaal niveau een negatieve invloed heeft op de tarieven, denk hierbij aan een escalatie van de oorlog in Oekraïne of een toenemende vraag naar gas uit Azië.

MGR Sociaal Domein
Vanuit de Modulair Gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Centraal Gelderland (MGR) is een gewijzigde begroting 2023 en meerjarenbegroting 2024 - 2027 ingediend en in de raadsvergadering van 27 juni in de gemeenteraad behandeld. Als gevolg van met name de indexering van de verschillende modules naast een aantal incidentele aanpassingen zijn de lasten voor de deelnemende gemeenten toegenomen. De gewijzigde begroting is het gevolg van autonome ontwikkelingen en een gewijzigd uitvoeringsbeleid. De wijzigingen die zijn doorgevoerd, zijn:

- Module Inkoop Zorg: vanwege incidentele ziektevervanging is er voor 2023 extra inhuur begroot.
- Module Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL): als gevolg van de aangepaste formatierichtlijn is 2023 de formatie voor leerplicht en management uitgebreid.
- Module Werkgever Service Punt (WSP): Vanaf 2023 is het Steunpunt Social Return on Investment toegevoegd aan de module WSP.
- Module Werkgeverschap SW (WgSW): voor de module Werkgeverschap SW is rekening gehouden met een hogere loonkostenstijging dan in de primaire begroting was voorzien. Deels vanwege de stijging van het minimumloon en deels omdat rekening is gehouden met wijziging van de CAO en verhoging van de reiskostenvergoeding. Als gevolg van de lopende onderhandelingen over de loonkosten van het SW-personeel is er ten tijde van het opstellen van de begroting zelf geen feitelijke indexering beschikbaar. Er is uitgegaan van een scenario van 7% voor de CAO Sociale Werkvoorzining.
- Overhead: taken voor de Wet open overheid en Chief Information Security Officer (CISO) zijn in de gewijzigde begroting opgenomen.

CAO en prijsontwikkelingen
In de programmabegroting is hier ook e.e.a. voor opgenomen. Met de 2e berap is deze post t.a.v. de 1e berap verhoogd. Wij nemen aan dat er compensatie vanuit de septembercirculaire volgt.

Tariefaanpassing huishoudelijk hulp
De tarieven Huishoudelijke hulp zijn met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2023 verhoogd. Naast deze aanpassing van tarieven kent Rheden een hoog percentage senioren in vergelijking met het gemiddelde van Nederland.
Het aantal inwoners dat recht heeft op huishoudelijke hulp en deze aanvraagt is als gevolg van dit hoge percentage senioren, gegroeid, waardoor de lasten zijn gestegen.

Genomen maatregelen
De afgelopen periode zijn maatregelen getroffen om het negatief effect van deze genoemde ontwikkelingen te beperken. Hierbij kan worden gedacht aan de vrijval van enkele bestemmingsreserves, verschillende stelposten (waaronder coalitieakkoord) en de ambulantiseringsmiddelen. Daarnaast is gekeken naar waar we op korte termijn op bij kunnen sturen. De conclusie daarvan is dat er op dit moment geen ruimte is om bij te kunnen sturen binnen het huidige beleidskader van de raad.

Risico's
De huidige beleidskaders bieden onvoldoende houvast om in de jeugdzorg grenzen te stellen. In de programmabegroting 2023 is dit ook als risico benoemd: "Mogelijk hogere uitgaven voor de

jeugdzorg. De budgetten hiervoor zijn bijgesteld, maar de kans bestaat dat nadere bijstelling nodig zal zijn". Deze bijstellingen betreffen deels incidentele kosten en deels structurele kosten. Daarnaast is nog niet bekend welke positieve of negatieve effecten de septembercirculaire gaat hebben. Wij hopen dat deze circulaire wat verlichting gaat brengen.

Tot slot

De termijnen voor de 2e bestuursrapportage zijn in overleg verkort om de Raad een actueel beeld te kunnen geven van de financiële situatie en ons in staat te stellen om nog bij te kunnen sturen. De 2e bestuursrapportage 2023 wordt op 19 september in de voorbereidende raadsvergadering besproken. Besluitvorming staat gepland voor 26 september 2023. In de 2e bestuursrapportage zijn geen begrotingswijzigingen opgenomen. Het voorstel is om de 2e bestuursrapportage ter besluitvorming aan te bieden, zodat de raad hier zelf op kan acteren.

De waarnemend secretaris,

Martin Rommers

De burgemeester,

Carol van Eert

23.56

gemeente Rheden

Raadsvergadering
26 september 2023

Agendapunt
DB

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 12 september 2023;

b e s l u i t :

de Tweede bestuursrapportage 2023 vast te stellen en de Begroting 2023 hierop bij te stellen.

Arnhem, 26 september 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

gemeente Rheden
1573 - 2023

2de Bestuursrapportage 2023

Datum vaststelling B&W: **12 september 2023**

Datum besluitvorming Raad: **26 september 2023**

Inhoudsopgave

1. Inleiding en samenvatting 3
Algemeen 3
Verwachte ontwikkeling resultaat 2023 3
Programmaplan 6
Toelichting kolommen 6
2 Programma's 7
1. Samenleving 8
2. Leefomgeving 16
3. Bestuur & organisatie 21
3 Bijlagen 28
Duiding saldo-neutrale wijzigingen 29

1. Inleiding en samenvatting

Algemeen

Hierbij bieden wij u de tweede bestuursrapportage 2023 aan. Met deze rapportage geven wij inzicht in de beleidsmatige afwijkingen op de begroting en een prognose van het te verwachte financiële resultaat in de jaarrekening 2023 op basis van de stand van zaken per medio augustus 2023.

In de programmabegroting 2023 hebben wij binnen de programma's doelstellingen geformuleerd. In deze bestuursrapportage vermelden we beknopt de voortgang en, indien van toepassing, de beleidsmatige ontwikkelingen en afwijkingen. Daarnaast vermelden we ook de financiële afwijkingen per programma.

Met deze invulling zetten we weer een stap in het groeipad om de P&C documenten beter aan te laten sluiten bij de behoefte. Qua eenduidigheid en scherpte hebben wij hier nog stappen in te zetten, ook om te zorgen voor een meer consistente toepassing over de programma's heen.

Leeswijzer
Deze bestuursrapportage volgt op de programmaopzet van de programmabegroting 2023. Een programma begint met de visie, die u ook in de programmabegroting terug leest. Per programma zijn de beleidsthema's opgenomen waaronder de doelen zijn opgenomen.

Per thema leest u een beknopte toelichting op de huidige stand van zaken en zijn nieuwe beleidsontwikkelingen opgenomen.

De voortgang op doelstellingen wordt gerapporteerd aan de hand van een zogenaamde stoplichtenrapportage. We zijn met elkaar aan het zoeken naar een prettige vorm en richten ons alleen op afwijkingen. Enkel indien het bereiken van de een doelstelling afwijkt van de planning op tijd of kwaliteit wordt de afwijking opgenomen. Indien het bereiken van de doelstelling op planning ligt, is het doel niet in deze afwijkingenrapportage opgenomen. Tot slot is per doel opgenomen of er ontwikkelingen zijn in de risico's, waarmee bij het bereiken van dit doel rekening gehouden moet worden.

Omdat de eerste bestuursrapportage 2023 niet is vastgesteld, leest u in deze bestuursrapportage de niet de afwijking t.a.v. de eerste bestuursrapportage 2023 maar t.a.v. de primaire begroting.

Verwachte ontwikkeling resultaat 2023

Het verwachte jaarresultaat 2023 is ten opzichte van de Programmabegroting 2023 per saldo verslechterd met € 3,4 miljoen. Hierdoor verandert het begrotingssaldo van € 530 duizend voordelig naar € 2,9 miljoen negatief. Het resultaat is als volgt opgebouwd (bedragen x € 1.000):

Tabel: verwachte ontwikkeling resultaat 2023 per categorie

Verwachte ontwikkeling resultaat 2023	Bedrag
Vastgestelde Primitieve Begroting 2023	**530**
Afwijkingen op Primaire Begroting 2023 1BR	-495
Autonome ontwikkelingen 1BR	-1.114
Stand na 1e BestuursRapportage (niet vastgesteld)	**-1.079**
Afwijkingen op Primaire Begroting 2023 2BR	-1.920
Autonome ontwikkelingen 2BR	107
Verwacht resultaat stand 2e BestuursRapportage	**-2.892**

Tabel: verwachte ontwikkeling resultaat 2023 per programma

Verwachte ontwikkeling resultaat 2023 per programma	Bedrag
Vastgestelde Primitieve Begroting 2023	530
Programma 1 Samenleving 1BR	-266
Programma 2 Leefomgeving 1BR	-408
Programma 3 Bestuur & Organisatie 1BR	-935
Stand na 1e BestuursRapportage (niet-vastgesteld)	**-1.079**
Programma 1 Samenleving 2BR	-1.421
Programma 2 Leefomgeving 2BR	729
Programma 3 Bestuur & Organisatie 2BR	-1.120
Verwacht resultaat 2e BestuursRapportage	**-2.892**

Korte toelichting grootste afwijkingen

Het totaal aan bijstellingen van 'Afwijkingen op begroting 2023' en 'Autonome ontwikkelingen' bedraagt per saldo afgerond € 3,4 miljoen nadelig. Hieronder vindt u een opsomming van de grootste posten (x € 1.000). Een nadere toelichting van de afwijkingen is bij de programma's opgenomen.

Tabel Toelichting grootste afwijkingen

Post	Bedrag	I/S	Programma
Afwijking primaire begroting			
Compensatieregeling voogdij en 18+ 1BR	733	I	Prg. 1 Samenleving
BUIG - uitgaven 2BR	-771	S	Prg. 1 Samenleving
Jeugdzorg (ZiN + Pgb) 2BR	-1.390	S	Prg. 1 Samenleving
Wmo (ZiN + Pgb) 2BR	-300	S	Prg. 1 Samenleving
LVB 2BR	420	I / S	Prg. 1 Samenleving
Vrijval Bestemmingsreserves 2BR	425	I	Prg. 1 Samenleving
Vrijval ambulantiseringsmiddelen 2BR	291	I	Prg. 1 Samenleving
Extra geld Omgevingswet 2BR	262	I	Prg. 2 Leefomgeving
Formatie samenleving 1BR-2BR / Overschrijding salaris- en inhuurlasten 2BR	-1.100	I	Prgr. 3 Bestuur & Organisatie
Toename WOZ bezwaren 2BR	-359	I	Prgr. 3 Bestuur & Organisatie
Diverse Ontwikkelingen 2BR	-252	S	Prgr. 3 Bestuur & Organisatie
Vrijval diverse stelposten 2BR	402	I	Prgr. 3 Bestuur & Organisatie
Vrijval stelpost raadsakkoord 2BR	500	I	Prgr. 3 Bestuur & Organisatie
Extra energiekosten 2BR	-948	I	Prgr. 3 Bestuur & Organisatie
Autonome ontwikkeling			
Tariefaanpassing huishoudelijke hulp 1BR	-460	S	Prgr. 1 Samenleving
MGR sociaal domein 1BR	-882	S	Prgr. 1 Samenleving
BUIG 1BR	891	S	Prgr. 1 Samenleving
Algemene uitkering (septembercirculaire '22) 1BR	1.122	S	Prgr. 3 Bestuur & Organisatie
CAO ontwikkeling 2023 1BR	-1.283	S	Prgr. 3 Bestuur & Organisatie
Overige afwijkingen			
Overige afwijkingen, per saldo 1BR:	-1.130	S/I	Prgr. 1 t/m 3
Overige afwijkingen, per saldo 2BR:	407	S/I	Prgr. 1 t/m 3
Totaal	**-3.422**		
Waarvan structureel 1BR	**-1.133**	**S**	
Waarvan structureel 2BR	**-2.654**	**S**	
Totaal structureel	**-3.787**	**S**	

Programmaplan

Post (bedragen x € 1.000)	Prim. begr.	Techn. wijz.	Begr. wijz. in 2BR	Gew. begr. na 2BR
	2023	2023	2023	2023
1. Samenleving	-61.268	-581	-2.442	-64.291
2. Leefomgeving	-13.105	-3.350	-99	-16.554
3. Bestuur & organisatie	75.714	1.151	-2.158	74.707
Saldo van baten en lasten	1.341	-2.780	-4.699	-6.138
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen reserves	-811	2.780	1.277	3.246
Resultaat	**530**	**0**	**-3.422**	**-2.892**

Toelichting kolommen

In de eerste kolom (prim. begr.) zijn de bedragen opgenomen zoals ze in de programmabegroting door de gemeenteraad zijn vastgesteld. De tweede kolom betreft puur financieel-technische verschuivingen die saldo-neutraal zijn, deze worden in deze Bestuursrapportage in de bijlage toegelicht.
In de derde kolom zijn de wijzigingen uit deze 2de Bestuursrapportage opgenomen die vervolgens leiden tot een gewijzigde begrotingsstand voor dit jaar, zichtbaar in de laatste kolom.

2 Programma's

1. Samenleving

Thema Financiële bestaanszekerheid

Toelichting op stand van zaken

- gelrepashouders maken meer gebruik van hun tegoed. ook de aanvullende tegoeden voor schoolspullen en kleding (via leergeld) worden goed benut.
- doelgroep bijstand blijft voor een groot deel bestaan uit mensen met grote afstand tot de arbeidsmarkt. dit vraagt om passende begeleiding en participatie
- structurele stijging doelgroep loonkostensubsidie
- toename kosten bewindvoering

Nieuwe beleidsontwikkelingen

- stelselherziening Participatiewet en het toeslagenstelsel
- voorstel in kadernota mbt bijverdienen in de bijstand (ter uitvoering motie)
- verkorting aflostermijn minnelijke schuldenregeling

Doel Rhedense inwoners zijn (financieel) zelfredzaam

Verantwoordelijk portefeuillehouder Gea Hofstede

Voortgang Gering buiten planning

- De aanmelding schuldhulp blijven achter.
- Niet alle regelingen binnen het minima aanbod hebben een bereik van 75%.

Toelichting op de ontwikkeling van de risico's
Op de korte termijn voorzien we bij de doelgroep tot 120% van het minimumloon financiële uitdagingen als gevolg van o.a. de inflatie en de hoge energiekosten. We zoeken hier samen met de Rijksoverheid en onze partners naar oplossingsrichtingen om als gemeente hulp en ondersteuning te bieden.
Het risico bestaat dat wij onvoldoende in staat zijn om op tijd te signaleren dat ondersteuning nodig is, waardoor mensen buiten de boot vallen.

Doel Inwoners in Rheden kunnen lezen, schrijven, rekenen en zijn digitaal vaardig

Verantwoordelijk portefeuillehouder Ronald Ter Hoeven

Voortgang Gering buiten planning

Resultaat: 100% van de peuters met een verwacht (risico op een) onderwijsachterstand krijgen een vve-indicatie en 90% daarvan neemt daadwerkelijk deel.
Situatie: we bereiken het verwachtte aantal peuters met een vve-indicatie. Volgens het cbs heeft 14% van de peuters in Rheden (2,5 -4 jaar) een risico op een onderwijsachterstand. In Rheden heeft 22% van de peuters (2,5 -4 jaar) een vve-indicatie. Het aandeel peuters dat daadwerkelijk deelneemt loopt echter terug. Het bereik onder peuters van 2,5 - 4 jaar is stabiel 86%. Het bereik onder jonge peuters van 2 -2,5 jaar is in een jaar tijd gehalveerd naar 45%. We onderzoeken de redenen en mogelijke oplossingen. Een al bekende reden is dat er volle groepen zijn op de kinderopvang. Jonge vve-peuters starten dan eerst met een 'normale' peuterplek van 2 dagdelen, en nemen pas wanneer er ruimte is de volledige 4 vve-dagdelen af.

Resultaat: 90% van de vve-kleuters start zonder achterstand in groep 3.
Situatie: de resultaatafspraak tussen kinderopvang, onderwijs en gemeente is succesvol vastgesteld. Het proces om de juiste informatie aan te leveren om de afspraak te meten is vertraagd.

Thema Vitaal en gezond

Doel Jeugdigen in de gemeente Rheden ontwikkelen en leren op een voor hen passende plek

Verantwoordelijk portefeuillehouder Ronald Ter Hoeven

Voortgang Gering buiten planning

Resultaat: het aantal jeugdigen met een startkwalificatie is minimaal gelijk gebleven aan schooljaar 2020-2021 (78%).
Status: uit het jaarverslag van het Regionaal Bureau Leerlingen blijkt dat het aantal jeugdigen met een startkwalificatie in 2021-2022 is gedaald naar 76%. Een verklaring is de stijging van het aantal voortijdig schoolverlaters, landelijk en lokaal. De minister komt na de zomer met een aanvalsplan om regionaal extra in te zetten op het verminderen van het aantal voortijdig schoolverlaters.

Resultaat: Het aantal voortijdig schoolverlaters is in 2023 gedaald onder het landelijk gemiddelde.
Status: Het aantal voortijdig schoolverlaters is gestegen, zowel landelijk (1,88% naar 2,34%), regionaal (1,98% naar 3,24%) als lokaal (2,18% naar 2,65%). We blijven hierbij in de regionale top 3 staan naast Arnhem (3,14%) en Westervoort (2,73%). Redenen voor uitval zijn onder andere persoonlijke problemen. Dit jaar is er een extra jongerencoach gestart met specifieke expertise op ggz-jeugdproblematiek, bekostigd vanuit coronamiddelen. De opdracht voor de integrale jongerenaanpak wordt nog uitgezet. Daarnaast zal zoals gezegd na de zomer minister Dijkgraaf met een aanvalsplan komen.

Thema Sociale basis

Doel Inwoners wonen op een prettige manier thuis en doen mee in de samenleving

Verantwoordelijk portefeuillehouder Gea Hofstede

Voortgang Gering buiten planning

We verwachten een overschrijding van de budgetten voor huishoudelijke ondersteuning.
We zien een toename van het aantal beschikkingen huishoudelijke ondersteuning in de leeftijdsgroep 75-90 jaar.

Financiële afwijkingen

1. Samenleving

Post (bedragen x € 1.000)	Bedrag	I/S
Afwijkingen op primaire begroting 2023		
Posten 1ste BestuursRapportage		
Gelrepas	-140	S
Re-integratie - uitgaven	-330	I
Re-integratie - onttrekkingen reserves	330	I
Compensatieregeling voogdij en 18+	733	I
subtotaal 1	593	
Mutaties 2de BestuursRapportage		
Re-integratie / Inburgering / Beschut Werk / ESF	0	S

BUIG - uitgaven	-771	S
Individuele Studietoelage	-100	S
Jeugdzorg (ZiN + Pgb)	-1.390	S
HHT	-50	S
Eigen bijdragen Wmo	80	S
Hulpmiddelen en Woonvoorzieningen	-50	S
Wmo (ZiN + Pgb)	-300	S
LVB	420	I / S
Bijzondere Bijstand	-170	S
Vrijval Bestemmingsreserves	425	I
Vrijval ambulantiseringsmiddelen	291	I
subtotaal 2	-1.615	
totaal	-1.022	
Autonome ontwikkelingen		
Posten 1ste BestuursRapportage		
Indexatie Wmo - Specifiek	-150	S
Tariefaanpassing Huishoudelijke Hulp	-460	S
Modulair Gemeenschappelijke Regeling (MGR)	-882	S
Doelgroepenvervoer ((BVO DRAN)	-62	S
BUIG - inkomsten	2.209	S
BUIG - uitgaven	-1.318	S
Brede SPUK - inkomsten	814	S
Brede SPUK - uitgaven	-814	S
Loon- en prijsontwikkeling VGGM GGD	-54	S
Loon- en prijsontwikkeling VGGM JGZ	-37	S
Verhoging budget inburgering AU	-105	S
subtotaal 1	-859	
Mutaties 2de BestuursRapportage		
Wijziging Brede Regeling Combinatiefuncties	194	S
subtotaal 2	194	
totaal	-665	
Totaal	**-1.687**	
Waarvan structureel	***-3.346***	*S*

Afwijkingen op primaire begroting 2023

Posten 1ste BestuursRapportage

Gelrepas
Het uitgangspunt van inzet van de Gelrepas is dat elke inwoner die in aanmerking komt voor de Gelrepas deze inzet. Met o.a. het gebruik van een nieuwe Gelrepas zien we het gebruik stijgen en

daarmee ook de besteding van de pastegoeden (door bestaande pashouders), ten opzichte van 2021 en 2022. Op basis van de bestedingen van Q1 is het bestaand budget niet toereikend om te voorzien in zowel de programmakosten als de uitvoeringskosten. Daarnaast is uit de 'evaluatie Gelrepas' een aantal aanbevelingen gekomen met financiële consequenties (indexeren van het pastegoed, verruimen van de bestedingsvoorwaarden en ambtshalve verstrekken van de pas aan uitkeringsgerechtigden). Deze moeten (regionaal) nog nader uitgewerkt en doorgerekend worden. Voorstel is om aanvullend €140.000 structureel beschikbaar te stellen voor de dekking van deze kosten.

Re-integratie
De inzet voor de re-integratie en extra activiteiten voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt vraagt meer inzet en begeleiding. Wij stellen voor wordt om € 330k uit bestemmingsreserve rekeningresultaat 2021 te onttrekken en toe te voegen aan het budget re-integratie om deze noodzakelijke inzet voor de doelgroep mogelijk te maken.

Compensatieregeling voogdij en 18+
Door de gemeente Rheden is een aanvraag in het kader van de "Compensatieregeling voogdij en 18+ - WPB - Onderbreking Financieringssystematiek" ingediend. Deze aanvraag is goedgekeurd voor een bedrag van € 883 k. Het Ministerie van VWS heeft aangegeven dat het bedrag naar beneden wordt bijgesteld omdat het landelijk beschikbaar gestelde budget voor deze compensatieregeling wordt overschreden. Definitieve vaststelling heeft inmiddels plaatsgevonden in de meicirculaire 2023 en is bepaald op € 733 k.

Mutaties 2de BestuursRapportage

Re-integratie / Inburgering / Beschut Werk / ESF
Loonkostensubsidie wordt ingezet als middel om inwoners aan het werk te krijgen en te houden, evenals jobcoaching en trajectbegeleiding. De doelgroep blijft groeien vanwege een stop op beschut werk en lagere instroom nieuw beschut werk. Dit zal leiden tot een overschrijding van het re-integratiebudget in 2023 van ca. € 420 k. Aangezien deze doelgroep alleen maar groter wordt, zullen deze kosten blijven stijgen.

Voor Beschut Werk en Inburgering zijn er onderschrijdingen te verwachten van elk € 100 k die kunnen dienen als binnen Samenleving gevonden dekking voor bovengenoemde overschrijding. Daarnaast stellen we voor een deel, te weten € 230 k, van de inmiddels definitief toegezegde ESF-subsidie in te zetten.

BUIG - uitgaven
De overschrijding van € 771 k op de BUIG wordt veroorzaakt door de verhoging van de uitkeringen per januari 2023 en de stijging van het Wettelijk Minimum Loon (WML). Ook de Loonkostensubsidie stijgt wanneer het WML stijgt.

Individuele Studietoelage (= IST)
Door een toename van het aantal aanvragen (verdriedubbeling op dit moment) in combinatie met gewijzigde wetgeving (o.a. hogere toeslag) wordt het budget overschreden met naar verwachting € 100 k. Daarbij hebben we ook meegenomen dat de IST met terugwerkende kracht kan worden aangevraagd.

Jeugdzorg (ZiN + Pgb)
In de periodieke rapportage jeugdzorg Rheden constateren we een toename van het aantal cliënten met jeugdhulp van 6% ten opzichte van vorig jaar. We zien een toename van inzet zwaardere zorgvormen. Namelijk hoog-specialistische behandeling (+15%) en verblijfszorg (+11%). Daar zitten ook een aantal cliënten bij die in de zwaarste vormen van verblijfszorg zitten. Daarbij hebben we ook te maken met de ontwikkeling naar kleinschaligere verblijfslocaties. Dat betekent dat er minder jeugdigen op een groep verblijven, om de kwaliteit te laten toenemen. De inzet van kleinschalige verblijfslocaties hebben hogere uitgaven tot gevolg op de korte termijn.

HHT
Op basis van de MARAP Wmo (een interne, maandelijkse rapportage tot en met juli) is overschrijding van de lasten in beeld gebracht. De verwachte extra lasten zijn te wijten aan een groei in het aantal inwoners die een toewijzing voor huishoudelijke hulp krijgen.

Eigen bijdragen Wmo
Meer Wmo aanvragen leiden ook tot hogere baten op de eigen bijdrage.

Hulpmiddelen en Woonvoorzieningen
Door de krapte op de woningmarkt zijn we wettelijk gezien verplicht om grote en dure woningaanpassingen te doen. Voor hulpmiddelen is er een onderschrijding van het budget, dit gaat om kleinere bedragen dan de woningaanpassingen.

Wmo (ZiN + Pgb)
Door een toename van het aantal cliënten dat recht heeft op een Wmo voorziening, zijn de kosten voor ZIN gestegen voor Pgb is er een onderschrijding.

LVB
In de samenwerkingsafspraken tussen de tien gemeenten in de regio Centraal-Gelderland is afgesproken dat de LVB middelen niet meer worden overgedragen, hiermee kan dit budget (€ 210 per jaar) vrijvallen.

Bijzondere Bijstand
We hebben te maken met een stijging van de gemiddeld uitgaven per cliënt, die nauw verband houdt met een stijging van de algemene bijstand.

Bestemmingsreserves
Onder de bestemmingsreserves zijn er een aantal posten opgenomen die (deels) kunnen vrijvallen omdat de lasten die deze reserves moesten dekken kunnen worden opgevangen binnen de reguliere exploitatie. Het gaat daarbij om :

- Res.best.2018/Versterking re-integratie (€ 17 k)
- Reserve Armoedebeleid (€ 10 k)
- Reserve Beschut Werk (€ 187 k)
- Reserve Wet Inburgering (€ 80 k)
- Reserve NTBGB - DU armoede/schuld 2019 (€ 23 k)

Ambulantiseringsmiddelen
De in 2021 ontvangen middelen voor ambulantisering in het kader van de regionale afspraken over Beschermd Wonen zijn niet nodig en kunnen vrijvallen. voor 2022 en 2023 zijn er nieuwe ambulantiseringsmiddelen toegezegd die wel worden ingezet.

Autonome ontwikkelingen

Posten 1ste BestuursRapportage

Indexatie Wmo - Specifiek
In verband met het continueren van zorg is er regionaal een (tijdelijke) opslag vastgesteld voor bepaalde zorgproducten. Het gaat hier met name op een pilotproject bij een tweetal zorgaanbieders. De financiële impact voor 2023 is ingeschat op € 150 k.

Tariefaanpassing Huishoudelijke Hulp
De tarieven Huishoudelijke hulp zijn met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2023 verhoogd na afstemming met alle deelnemende gemeenten in de MGR. Naast deze aanpassing van tarieven kent Rheden een hoog percentage senioren in vergelijking met het gemiddelde van Nederland.

Het aantal Inwoners dat recht heeft op huishoudelijke hulp en deze aanvraagt is als gevolg van dit hoge percentage senioren, gegroeid, waardoor de lasten zijn gestegen.

Het financiële effect voor de gemeente Rheden is naar verwachting per jaar € 460k.

Modulair Gemeenschappelijke Regeling (MGR)
Vanuit de Modulair Gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Centraal Gelderland (MGR) is een gewijzigde begroting 2023 en meerjarenbegroting 2024 - 2027 ingediend en in de raadsvergadering van 27 juni in de gemeenteraad behandeld. Als gevolg van met name de indexering van de verschillende modules naast een aantal incidentele aanpassingen zijn de lasten voor de deelnemende gemeenten toegenomen.

De gewijzigde begroting is het gevolg van autonome ontwikkelingen en een gewijzigd uitvoeringsbeleid. De wijzigingen die zijn doorgevoerd, zijn:

- Module Inkoop Zorg: vanwege incidentele ziektevervanging is er voor 2023 extra inhuur begroot.
- Module RBL: als gevolg van de aangepaste formatierichtlijn is 2023 de formatie voor leerplicht en management uitgebreid.
- Module WSP: Vanaf 2023 is het Steunpunt SROI toegevoegd aan de module WSP.
- Module WgSW: voor de module WgSW is rekening gehouden met een hogere loonkostenstijging dan in de primaire begroting was voorzien. Deels vanwege de stijging van het minimumloon en deels omdat rekening is gehouden met wijziging van de CAO en verhoging van de reiskostenvergoeding. Als gevolg van de lopende onderhandelingen over de loonkosten van het SW-personeel is er ten tijde van het opstellen van de begroting zelf geen feitelijke indexering beschikbaar. Er is uitgegaan van een scenario van 7 % voor de CAO SW.
- Overhead: taken voor de Wet open overheid en CISO zijn in de gewijzigde begroting opgenomen.

Doelgroepenvervoer ((BVO DRAN)
Vanuit de BVO DRAN is een gewijzigde begroting 2023 en meerjarenbegroting MJPB 2024-2027 ingediend voor de het doelgroepenvervoer. De begrote kosten zijn aangepast doordat het verwachte gebruik is bijgesteld naar beneden en de indexering fors is opgehoogd. De mutatie is overgenomen vanuit het in mei voor zienswijze voor te leggen Raadvoorstel "Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2024-2027 inclusief gewijzigde begroting 2023".

BUIG
Door het Rijk is in het najaar 2022 het ‘Voorlopig BUIG budget BUIG 2023’ vastgesteld. Voor Rheden betekent dit een bijstelling naar boven van € 709 k.

Het macrobudget wordt voorlopig vastgesteld in het najaar voorafgaand aan het uitvoeringsjaar. Het macrobudget 2023 wordt gedurende het jaar nog bijgesteld naar aanleiding van gewijzigde inzichten in conjunctuur, realisaties uit het voorgaande jaar, rijksbeleid en loon- en prijsbijstelling (lpo). Over een eerste mogelijke bijstelling zijn de gemeenten begin mei geïnformeerd. De bijstelling van dit nader voorlopige macrobudget is een tussenstand, waarin de realisaties van vorig jaar en recente inschattingen van de conjuncturele situatie (CEP, CPB) zijn verwerkt. Het macrobudget 2023 gaat van € 6.014,9 miljard naar € 5.965,5 miljard (neerwaartse bijstelling van € 49,4 miljoen). Deze bijstelling wordt niet in de maandelijkse betalingen aan gemeenten verwerkt en daarom ook niet verwerkt als aanvullende mutatie de begroting van Rheden.

Per 1 januari 2023 is het wettelijk minimumloon (WML) met 10,15% verhoogd. Hiervan is 2,10 procentpunt reguliere indexatie, en 8,05 procentpunt een bijzondere verhoging. De hoogte van bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies is hierdoor gestegen. In het nader voorlopige macrobudget 2023 is de WML-verhoging nog niet meegenomen. Deze loopt – zoals gebruikelijk – mee in de loon- en prijsontwikkeling. Bij de vaststelling van het definitieve budget 2023 in september van dit jaar zal de WML-verhoging in het macrobudget verwerkt worden. Indicatief gaat

het voor de gemeente Rheden om een verhoging van € 1,5 mln. Vooruitlopend op de definitieve vaststelling wordt deze verhoging nu al meegenomen in deze bestuursrapportage.

Tot slot is er nog een aanpassing aangekondigd van een extra budget voor de taakstelling statushouders.

Uit onze rapportages zien wij wat betreft uitgaven een tekort van € 1.318 k. Dit komt voornamelijk door de bijstelling van de hoogte van de uitkeringen (gemiddeld 9 %) en de hogere aanspraak op de loonkostensubsidie.

Brede SPUK
De Brede SPUK-regeling is voor alle gemeenten beschikbaar gesteld voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis. De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040. De Brede SPUK-regeling is voor alle gemeenten in werking gesteld om diverse afspraken uit te kunnen voeren. Deze afspraken zijn vastgelegd in het Hoofdlijnen Sportakkoord II, het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).

Voor de Berap en Kadernota is het uitgangspunt dat de lasten niet hoger zijn dan de ontvangen SPUK-uitkering en dat een overschot moet worden terugbetaald.

Loon- en prijsontwikkeling VGGM GGD en bevolkingszorg
De inwonersbijdrage voor de GGD en bevolkingszorg wordt vanaf 2023 verhoogd met een bedrag van € 54.000 conform de geactualiseerd begroting 2023 in de begroting 2024 van de VGGM.

Loon- en prijsontwikkeling VGGM Jeugdgezondheidszorg (JGZ) en RVP
De inwonersbijdrage JGZ en RVP (Rijksvaccinatieprogramma) wordt vanaf 2023 verhoogd met een bedrag van € 37.000 conform de geactualiseerd begroting 2023 in de begroting 2024 van de VGGM.

Verhoging budget inburgering algemene uitkering
Het budget in de algemene uitkering, bedoeld voor inburgering, is in voor de jaren 2023 (€ 105k) en 2024 (met € 81k) verhoogd als gevolg van de hogere instroom van inburgeraars. Dit is verwerkt in de septembercirculaire gemeentefonds 2022. Deze ophoging van de AU is verwerkt bij programma 3. In programma 1 verhogen we het betreffende uitgavenbudget.

Mutaties 2de BestuursRapportage

Wijziging Brede Regeling Combinatiefuncties
De bestaande Brede Regeling Combinatiefuncties is gewijzigd van een decentralisatie-uitkering naar een specifieke uitkering (SPUK). We ontvangen het geld niet meer via het gemeentefonds, maar via een specifieke uitkering. In de 1e berap is al rekening gehouden met een lagere bijdrage gemeentefonds in programma 3, conform toelichting in de memo Financiële effecten meicirculaire gemeentefonds 2023. Nu verwerken we in dit programma de ontvangst van de specifieke uitkering.

Overige ontwikkelingen

Ontwikkelingen 1ste BestuursRapportage

ESF
Volgens de einddeclaratie van het project ESF REACT-EU zou de gemeente Rheden vanuit het Europees Sociaal Fonds (ESF) een subsidie ontvangen van indicatief € 945 k. De einddeclaratie is door verschillende organisaties, waaronder het Ministerie SZW beoordeeld, gecontroleerd en vastgesteld. De uiteindelijk vastgestelde subsidie, na akkoord van alle de deelnemende gemeenten over de verdeling over de regio, wordt ingezet als dekking van de re-integratiekosten. Dit is in lijn

met de Actualiteitenrapportage 2020 en hetgeen daar is vermeld bij het doorvoeren van besparingen op re-integratie. Dit zal in de Programmabegroting 2024 worden verantwoord.

Ontwikkelingen 2de BestuursRapportage

Taakvelden Samenleving
Het CBS heeft voor 2023 en verder voor haar verslaggeving de taakvelden van Wmo en Jeugdzorg uitgebreid. Dit is een administratieve handeling. In dit najaar wordt deze aanpassing in onze eigen administratie verwerkt en zal voor zover relevant de Raad hierover worden geïnformeerd.

Wat gaat het kosten?

Programmastaat 1 Samenleving

Post (bedragen x € 1.000)	Prim. begr.	Techn. wijz.	Begr. wijz. in 2BR	Gew. begr. na 2BR
	2023	2023	2023	2023
Lasten	79.546	581	6.993	87.120
Baten	18.278	0	4.551	22.829
Saldo van baten en lasten	-61.268	-581	-2.442	-64.291
Reserves				
Toevoeging	0	0	0	0
Onttrekking	219	0	755	974
Resultaat	**-61.048**	**-581**	**-1.687**	**-63.317**

2. Leefomgeving

Thema Energie- en warmtetransitie

Doel Inwoners en bedrijven zijn zich bewust van hun aandeel in de klimaatopgave en dragen hun steentje bij

Verantwoordelijk portefeuillehouder Paul Hofman

Voortgang Gering buiten planning

We zetten hier belangrijke stappen. Wij willen het betrekken van inwoners en ondernemers (nog) beter en meer structureel neerzetten.

Toelichting op de ontwikkeling van de risico's

Draagvlak en draagkracht zijn cruciaal voor het welslagen van de energietransitie.

Thema Vernieuwing omgevingsbeleid

Doel In 2023 werken we met de Omgevingswet

Verantwoordelijk portefeuillehouder Paul Hofman

Voortgang Buiten planning

Landelijk is de invoeringsdatum op 1 januari 2024 gezet. Dit is eind vorig jaar definitief besloten. Dit staat los van onze implementatie, die hiervoor klaar is.

Thema Volkshuisvesting

Toelichting op stand van zaken

Op de meeste thema's lopen we op schema. Wat betreft het toevoegen van (levensloopgeschikte) woningen en het verduurzamen van woningen lopen we iets achter. Voor het realiseren van woningen zijn we afhankelijk van ontwikkelaars en woningcorporaties. We doen er als gemeente alles aan om woningbouw te faciliteren: plan van aanpak versnelling woningbouw.

Doel Terugdringen woningtekort

Verantwoordelijk portefeuillehouder Gea Hofstede

Voortgang Gering buiten planning

Het flexwonen en de actualisatie van de Woonvisie liggen nog op planning, maar er worden te weinig woningen toegevoegd om de ambitie van 550 woningen t/m 2026 te realiseren.

Toelichting op de ontwikkeling van de risico's

Als gemeente zijn we afhankelijk van derden voor de realisatie. Door de hoge bouwkosten en rentestijging zijn woningbouwprojecten moeilijker te realiseren, zeker de betaalbare woningen. Daarnaast veel weerstand van omwonenden. En bij langlopende projecten steeds veranderend beleid.

Doel Betaalbare, levensloopgeschikte en circulaire woningen

Verantwoordelijk portefeuillehouder Gea Hofstede

Voortgang Gering buiten planning

Met het aantal betaalbare woningen, de doorstroming van senioren en bevorderen van circulaire woningbouw liggen we op koers. Het aantal toegevoegde levensloopgeschikte woningen blijft nog achter.

Thema Economische ontwikkeling

Toelichting op stand van zaken

Sinds de vaststelling van de nieuwe economische visie en uitvoeringsprogramma (november 2022) is gewerkt aan de uitvoering. De 2e helft van 2023 zal vooral gericht zijn op de uitvoering van het economische uitvoeringsprogramma. Met de lokale Triple Helix VeluwezOOOm gaan we verder in gesprek over de doorontwikkeling. In juni 2023 heeft er een gesprek plaatsgevonden met het onderwijs en bedrijfsleven over de doorontwikkeling. Het vervolg hiervan zal in het najaar 2023 plaatsvinden.
Met de BIZ vereniging Centrum Rheden is het proces opgestart om te komen tot een verlenging van de BIZ per 2024. De uitvoeringsovereenkomst 2024-2028 zal eind augustus 2023 worden ondertekend. In oktober 2023 zal de raad de BIZ verordening 2024-2028 ter besluitvorming aangeboden krijgen.
Het proces om te komen tot een nieuwe recreatieve en toeristische visie is inmiddels opgestart en in het najaar 2023 zal de gemeenteraad worden benaderd met de 1e contouren.

Nieuwe beleidsontwikkelingen

Vanuit de productieve regio van de regionale samenwerking wordt 2024 benut om te komen tot een nieuw programma werklocaties (RPW). Dit betreft een regionaal beleidskader voor bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel.

Doel Wij streven ernaar om de werkgelegenheidsontwikkeling op of boven het niveau te hebben van het Gelderse gemiddelde

Verantwoordelijk portefeuillehouder Ronald Ter Hoeven

Voortgang Gering buiten planning

De ontwikkeling van de werkgelegenheid zal naar verwachting afwijken van het Geldese gemiddelde.
Dit heeft o.a. te maken met het feit dat de uitbreidingscapaciteit (nieuw areaal) binnen de gemeente Rheden beperkt is.

Thema Circulaire economie

Toelichting op stand van zaken

Er zijn stappen gezet om de bewustwording van de interne organisatie te vergroten.
Ontwikkelingen c.q. potentiele kansen binnen de GMR worden gevolgd.
Vanwege personele bezetting c.q. wisselingen zal het Grondstoffenplan pas eind 2023 gereed zijn.

Nieuwe beleidsontwikkelingen

Vanuit de landelijke overheid komt een meer aandacht voor circulaire economie. Dit biedt 'meelift'-kansen.

Een thema van het Burgerakkoord is Consuminderen. In overleg met de werkgroep Consuminderen wordt gekeken naar invulling van dit thema.

Doel Het scheidingspercentage afval bedraagt minimaal 75%.

Verantwoordelijk portefeuillehouder Ronald Ter Hoeven

Voortgang Gering buiten planning

Binnen het huidige afvalverzamelingssysteem behalen we het maximale scheidingspercentage.

Thema Inrichting en beheer openbare ruimte

Doel We stellen een lokale klimaatadaptatiestrategie (LAS) op

Verantwoordelijk portefeuillehouder Dorus Klomberg

Voortgang Buiten planning

Het proces om te komen tot een LAS wordt verschoven van 2023 naar 2024.
Aanleiding: meerdere vraagstukken en opgaven tegelijkertijd in relatie tot beschikbare capaciteit.

Financiële afwijkingen

2. Leefomgeving

Post (bedragen x € 1.000)	Bedrag	I/S
Afwijkingen op primaire begroting 2023		
Posten 1ste BestuursRapportage		
Nieuwe aanbesteding maaien gazons	-180	I
Bloemrijk gras	-41	I
Invulling Burgerakkoord	-144	I
Onderhoud Openluchttheater De Pinkenberg	-100	I
Onderhoud Openluchttheater De Pinkenberg	100	I
subtotaal 1	-365	
Mutaties 2de BestuursRapportage		
Onderhoud straatverlichting	-35	I
Inkomsten NODR	35	I
Pachtcontracten	-16	I
Extra geld Omgevingswet	262	I
Bestemmingsplannen	113	I
Economische zaken	50	I
Res TBGB: Inc. ODRA	20	I
Res TBGB: trainingsveld EDS	28	I
Herstructurering bedrijven terrein	211	I
ResTBGB renovatie gem.gebouwen	46	I
Burgerparticipatie afval	15	I
subtotaal 2	729	
totaal	364	
Autonome ontwikkelingen		
Posten 1ste BestuursRapportage		
Wet kwaliteitsborging bouw	-22	S
Mutatiesignalering Basisregistratie	-21	S
subtotaal 1	-43	

Mutaties 2de BestuursRapportage		
subtotaal 2	0	
totaal	-43	
Totaal	**321**	
Waarvan structureel	***-43***	*S*

Afwijkingen op primaire begroting 2023

Posten 1ste BestuursRapportage

Nieuwe aanbesteding maaien gazons
Met de gunning van het nieuwe contract is aanvullend budget nodig om maaiwerkzaamheden uit te kunnen voeren. Op 18-4-2023 heeft het college (zaaknummer 850265) besloten akkoord te gaan met een aanvullend budget voor het maaien van de gazons voor de jaren 2023 en 2024.

Meer bloemrijk gras
Op 18-4-2023 heeft het college besloten akkoord te gaan met een beheerwijziging van ca. 8 ha. gazon naar bloemrijk gras om de werkzaamheden uit te kunnen voeren is aanvullend budget nodig.

Invulling Burgerakkoord
Voor het deel van het Burgerakkoord dat betrekking heeft op de energietransitie stellen wij voor € 144k beschikbaar te stellen. Dit betreft de inzet van de verbinder in onze samenwerking met de inwoners.

Onderhoud openluchttheater De Pinkenberg
Het college heeft besloten om € 100.000 uit de reserve Onderhoud gebouwen voor de herstel- en onderhoudswerkzaamheden aan het Openluchttheater de Pinkenberg beschikbaar te stellen.

Mutaties 2de BestuursRapportage

Onderhoud straatverlichting
Budget is verhoogd door indexering van de aannemerskosten en toevoeging van kosten voor directie en toezicht en heraansluitingen door Liander. Tegenover de hogere kosten staan ook opbrengsten die gerealiseerd worden door de schadevergoeding voor de aangereden/beschadigde lichtmasten en armaturen.

Pachtovereenkomsten
Extra middelen nodig om met hulp van een externe bureau om structuur aan te brengen in de pachtcontracten.

Extra geld Omgevingswet
Zijn nog te ontvangen extra toegekende middelen van het Rijk voor Omgevingswet voor boekjaar 2023.

Bestemmingsplannen
Op basis van de plannen en projecten die op dit moment onderhanden zijn verwachten we een voordeel in 2023 van 113k.

Economische zaken
We starten eind dit jaar met de voorbereiding van de herinrichting van de Hoofdstraat in Velp. De start van de uitvoering is gepland voor 2026. Het beschikbare budget wordt in 2023 niet benut.

Res TBGB: Inc. ODRA

Vrijval van €20k aangezien oorspronkelijke doelen inmiddels zijn gehaald.

Res TBGB: trainingsveld EDS
Vrijval van €28k aangezien trainingsveld EDS is gerealiseerd.

Herstructurering bedrijven terrein
Vrijval van €211k aangezien bedrijventerrein De Beemd te Velp is opgeleverd.

ResTBGB renovatie gem.gebouwen
Vrijval van € 46k aangezien reserves niet meer actueel zijn.

burgerparticipatie afval
Vrijval van € 15k aangezien reserves niet meer actueel zijn.

Autonome ontwikkelingen

Posten 1ste BestuursRapportage

Wet kwaliteitsborging bouw
In de septembercirculaire gemeentefonds 2022 is t/m 2026 een bedrag toegekend voor de uitvoering van de Wet kwaliteitsborging bouw.

Mutatiesignalering Basisregistratie
In 2022 is de gemeente gestart met een inhaalslag van de mutatiesignalering 2019 t/m 2021 voor de Basisregistratie adressen en gebouwen (BAG), Waardering onroerende zaken (WOZ),- en Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT). Vanaf 2023 zijn deze werkzaamheden structureel toegevoegd aan het team Basisregistraties. Deze taken hebben een wettelijk grondslag (21K).

Wat gaat het kosten?

Programmastaat 2 Leefomgeving

Post (bedragen x € 1.000)	Prim. begr.	Techn. wijz.	Begr. wijz. in 2BR	Gew. begr. na 2BR
	2023	2023	2023	2023
Lasten	27.548	3.395	144	31.088
Baten	14.443	45	45	14.534
Saldo van baten en lasten	-13.105	-3.350	-99	-16.554
Reserves				
Toevoeging	810	0	0	810
Onttrekking	162	0	420	582
Resultaat	**-13.753**	**-3.350**	**321**	**-16.782**

3. Bestuur & organisatie

Thema Inwonersparticipatie

Doel Actief betrekken van inwoners en ondernemers bij besluitvorming

Verantwoordelijk portefeuillehouder Dorus Klomberg

Voortgang Gering buiten planning

Er wordt gewerkt aan een Duurzaamheidsagenda, waarin de punten uit het Burgerakkoord worden omgezet in concrete activiteiten.
De duurzaamheidsagenda is een meerjarenagenda voor de periode 2023 – 2026 met een 'lichte doorkijk' naar de langere termijn. In de duurzaamheidsagenda staat omschreven welke concrete activiteiten en projecten de gemeente, inwoners, ondernemers en/of maatschappelijke instellingen voor de periode van 2023 – 2026 gaan oppakken. Oplevering zou plaatsvinden in juni 2023, dat wordt oktober 2023.

De nota Participatiebeleid heeft ook vertraging opgelopen. Naar verwachting is deze nota Q2 2023 gereed ipv Q1.

Toelichting op de ontwikkeling van de risico's
Geen risico's

Thema Professionalisering organisatie

Doel Rheden wil een professionele, klantgerichte en toekomstbestendige organisatie zijn, waar de inrichting van de organisatie ondersteunend is aan de visie en doelen

Verantwoordelijk portefeuillehouder Gea Hofstede

Voortgang Gering buiten planning

De co-creatie aanpak voor de organisatieontwikkeling is ingang gezet ('Expeditie Rheden'). Daarbij zijn de doelen bepaald maar is de keus gemaakt dit niet volledig uit te werken in een uitvoeringsplanning. De weg ernaartoe wordt in samenspraak met leiding en medewerkers gezamenlijk bepaald. Dat doen we bewust in haalbare en waar het moet kleine stappen.

Toelichting op de ontwikkeling van de risico's
De keuze voor deze aanpak maakt dat er voldoende tijd moet worden genomen voor de te maken stappen. Risico is dus een lange doorlooptijd. De vraagstukken zijn groot en vragen veel van de organisatie. Een tweede risico is daarom de beschikbaarheid van voldoende capaciteit om onze vraagstukken aan te kunnen. Oplossingen zoeken voor het dilemma 'willen- en kunnen' zal daarom steeds gemaakt moeten worden.

In navolging van het effect op de jaarrekening 2022, wordt een overschrijding van salariskosten verwacht in 2023. Een voorstel tot aanpassing van het personeelsbudget Bedrijfsvoering is in voorbereiding. De financiële implicaties van niet uit ziektebudget te dekken inhuur, groei van vakantiedagen en spaarverlof is nog niet in beeld gebracht. Een en ander zal bij de Tweede Bestuursrapportage 2023 en bij de Programmabegroting 2024 worden ingebracht (indicatie 1000K)

Financiële afwijkingen

3. Bestuur & organisatie

Post (bedragen x € 1.000)	Bedrag	I/S
Afwijkingen op primaire begroting 2023		
Posten 1ste BestuursRapportage		
Formatie Raadsadviseur en ontwikkelen rol van de Raad	-61	S
Intergemeentelijk subsidie bureau	-32	S
Legesverordening actualisatie	-30	I
Formatie Samenleving	-600	I
subtotaal 1	-723	
Mutaties 2de BestuursRapportage		
Toename WOZ bezwaren	-359	I
Diverse Ontwikkelingen	-252	S
Bijstelling autonome prijsontwikkeling	222	I
Rolstoelvriendelijk maken huisvesting	-10	I
Incidentele frictiekosten personeel	-190	I
Overschrijding salaris- en inhuurlasten	-1.100	I
Formatie Samenleving	600	I
Vrijval diverse stelposten	402	I
Vrijval stelpost raadsakkoord	500	I
Extra energiekosten	-948	I
Vrijval Reserves Te Besteden Gemeentelijke Budgetten	102	I
subtotaal 2	-1.033	
totaal	-1.756	
Autonome ontwikkelingen		
Posten 1ste BestuursRapportage		
E-HRM systeem	-21	S
Correctie kaderwijziging bestuurssecretariaat	-130	S
Accountantscontrole uitbreiding	-16	S
Te vernietigen archief uitbreiding	-45	I
Managementsupport	-113	S
Loon- en prijsontwikkeling VGGM brandweer	-181	S
Verhoging thuiswerkvergoeding	-17	S
Extra budget ziektevervanging	-200	I
Effect septembercirculaire 2022	1.122	S
Effect december circulaire 2022	120	S
Effect meicirculaire gemeentefonds 2023:		
- Nabetaling LPO accres 2022	276	S
- Accres voor LPO vanaf 2023	345	S
- Overige ontwikkelingen meicirculaire 2023	30	I

Wet Goed Verhuurderschap	-27	S
Vastgoed kader en herziening functiewaardering	-73	S
CAO ontwikkeling 2023	-1.283	S
subtotaal 1	-213	
Mutaties 2de BestuursRapportage		
Terugkoop brandweerkazerne Dieren	38	I
Landelijke verkiezingen 2023	-70	I
Autonome prijsontwikkelingen software Rheden	-55	S
subtotaal 2	-87	
totaal	-300	
Totaal	-2.055	
Waarvan structureel	***-398***	*S*

Afwijkingen op primaire begroting 2023

Posten 1ste BestuursRapportage

Formatie Raadsadviseur
De formatie wordt uitgebreid met een Raadsadviseur Griffie (1 fte) conform vastgesteld Griffieplan 2023. Er is een werkbudget van 10k per jaar beschikbaar gesteld.

Intergemeentelijk Subsidiebureau IGS5G
Rheden participeert conform de notitie intergemeentelijke samenwerking in het IGS5G. De doelstelling van het IGS5G is het aanjagen, aantrekken- en ondersteunen van regionale subsidies, en gemeentelijke subsidietrajecten op diverse thema's. De kosten nemen toe volgens een regionale verdeelsleutel, tegelijkertijd is de verwachting dat tegenover deze kosten ook de opbrengsten zullen toenemen.

Legesverordening actualisatie
Het college wil een onderzoek naar de kostendekkendheid van de Legesverordening en de daarbij behorende tarieventabel. Uitgangspunt is kostendekkend. Gezien het groot aantal producten en diensten organisatie breed is dat een behoorlijke opgave en vraagt dat om een integrale aanpak op juistheid en volledigheid producten en- of de tarieven kostendekkend zijn.

Formatie Samenleving
In de 1e berap werd u bij programma 3 geïnformeerd over de extra personeelsbehoefte bij Samenleving en het financiële effect daarvan, namelijk € 600K. Dit bedrag wordt tegengeboekt in de 2e berap om terug te laten komen in het totale bedrag genoemd onder de totale overschrijding salaris- en inhuurlasten 2e berap.

Mutaties 2de BestuursRapportage

De Connectie
Het resultaat van -389K wordt nader toegelicht in de eerste bestuursrapportage van de Connectie, en is als volgt te specificeren:
Toename WOZ bezwaren -359K

Diverse ontwikkelingen	-252K
Bijstelling autonome prijsontwikkeling	222K

Rolstoelvriendelijk maken huisvesting
Middelen worden gebruikt om vanuit Arbo perspectief aanpassingen te maken aan onze tijdelijk huisvesting in de vorm van automatische deurdrangers.De aanpassingen zijn noodzakelijk om onze tijdelijke huisvesting geschikt te maken voor een mindervalide medewerker.

Incidentele frictiekosten personeel
Dit betreft de verwachte uitgaven voor 2023.

Overschrijding salaris- en inhuurlasten
We verwachten dit jaar voor de hele organisatie op een overschrijding van de totale salaris- en inhuurlasten uit te komen van €1.100K, vergelijkbaar met het resultaat over 2022. De verwachting is dat ca. € 800K betrekking heeft op Samenleving. Door de hele organisatie heen zien we, dat we langer en vaker gebruik moeten maken van externe inhuur als gevolg van de krapte op de arbeidsmarkt. Vacatures zijn moeilijk in te vullen, waardoor langer dan gewenst gebruik wordt gemaakt van externe inhuur. Ook zien we, dat er sprake is van een beduidende stijging van de tarieven voor externe inhuur. Voor een aantal functies is bij ziekte of vertrek van een medewerker direct (tijdelijke) vervanging nodig om de wettelijke taken uit te voeren en onze dienstverlening in stand te houden. Deze periode overbruggen we met externe inhuur. In de eerste maanden van het jaar werden we geconfronteerd met een toename van het ziekteverzuim, waarbij veelal sprake was langdurig verzuim.

Formatie Samenleving
In de 1e berap werd u geïnformeerd over de extra personeelsbehoefte bij Samenleving en het financiële effect daarvan, namelijk € 600K. Deze personeelsbehoefte vormt nu een onderdeel van het totale bedrag van €1.100 overschrijding salaris- en inhuurlasten.

In zomer 2022 heeft adviesbureau Berenschot een benchmark onderzoek uitgevoerd op vraag van onze gemeente of de huidige formatie binnen afdeling Samenleving van gemeente voor de teams: Beleid, Toegang Jeugd en Toegang Wmo in grote lijnen overeenkomt met die van vergelijkbare gemeenten. Dit vanwege de grote mate van inhuur van tijdelijk personeel dat nodig is gebleken afgelopen jaren en vanwege de voortdurende lange en schommelende wachttijden bij de toegang van de afgelopen jaren. Het onderzoek van adviesbureau Berenschot is gebaseerd op gegevens over het jaar 2021 en deze zijn vergeleken met 25 referentie gemeenten. Daaruit blijkt dat de vaste formatie / budget aanzienlijk lager is dan in referentiegemeenten. Op dit moment wordt deze extra personeelsbehoefte met inhuur ingevuld en is het financiële effect hiervan € 600 k.

Aanvullend wordt in de 2e berap een overschrijding bij e afdeling Inkomen verwacht van € 100 k. Dit heeft te maken met een groot aantal vervanging door ziekte / zwangerschap waarvan niet alle extra lasten door het ziektebudget kunnen worden opgevangen. En we verwachten een overschrijding bij de afdeling Financiële Hulpverlening. Hier hebben we te maken met dure inhuur voor functies (zoals functioneel beheerders) waarbij het niet lukt medewerkers in dienst te nemen.

De financiële implicaties van de groei van vakantiedagen en spaarverlof is nog niet in beeld gebracht. Daarnaast moet vanaf 2024 rekening worden gehouden met het vervallen van dekking uit incidentele budgetten. Een en ander zal bij de Programmabegroting 2024 worden ingebracht.

Vrijval diverse stelposten
In onze begroting houden we rekening met prijsontwikkelingen en incidentele uitgaven gedurende het begrotingsjaar. We verwachten dit jaar geen ontwikkelingen meer die ten laste van deze stelposten geboekt moeten worden. Dat maakt dat we ze nu laten vrijvallen in de exploitatie.

Vrijval stelpost raadsakkoord

Voor 2023 is rekening gehouden met mogelijke uitgaven ten laste van de stelpost raadsakkoord. Tot nu toe zijn er geen kosten ten laste van deze stelpost gebracht. Deze post valt dan ook vrij in de exploitatie.

Extra energiekosten 2023
Op basis van de huidige energiekosten is er een schatting gemaakt van de kosten voor heel 2023. De verwachting is dat de meerkosten voor gas en elektra voor alle locaties totaal 948k zullen bedragen. De hogere energiekosten voor de opvanglocaties Oekraïners hebben we buiten beschouwing gelaten. Deze worden vergoed door het Rijk.

Vrijval Reserve Te Besteden Gemeentelijke Budgetten
We stellen voor onderstaande bestemmingsreserves vrij te laten vallen in de exploitatie. Het betreft restant-saldi van reserves die voor het merendeel in 2018 beschikbaar zijn gesteld:
Onderzoeken coalitieakkoord (2018) 33 K
Informatiemanagement (2018) 42 K
Doorontwikkeling (2018) 10 K
Vergoeding thuiswerkplek (2020) 17 K.

Autonome ontwikkelingen

Posten 1ste BestuursRapportage

E-HRM systeem
In regionaal verband werken we samen aan de invoering van een up-to-date E-HRM systeem. Dit betreft o.a. het digitaliseren van de personeelsdossiers en het actualiseren van de wervingssite werkenbijrheden.nl. De implementatie van het systeem stond gepland eind 2022, maar vindt nu plaats op 1 april 2023. De start van dit project is vertraagd door onduidelijkheden in de verwachtingen tussen opdrachtnemer en opdrachtgever. Met de opdrachtnemer zijn nu goede en duidelijke afspraken gemaakt over wat het programma van eisen in de aanbesteding wel en niet inhoudt.

Correctie kaderwijziging bestuurssecretariaat
In 2021 is de formatie van het bestuurssecretariaat van de Connectie overgeheveld naar de formatie van de gemeente Rheden. Dit leidde tot een verlaging van de bijdrage (130K) aan de Connectie. Deze verlaging is in 2021 in onze financiële administratie verwerkt. De Connectie heeft deze kaderwijziging verwerkt in haar 1e bestuursrapportage in 2022. Per abuis is deze kaderwijziging in 2022 door Rheden nog een keer in onze administratie verwerkt, waardoor het budget voor de Connectie opnieuw is verlaagd. Uiteindelijk dient er €130.000 te worden gecorrigeerd.

Accountantscontrole uitbreiding
Als gevolg van de uitbreiding van de scope en de diepgang van de accountantscontrole worden op verzoek van de Raad de structurele kosten opgehoogd.

Te vernietigen Archief
Als gevolg van de sloop van het gemeentehuis is in 2022 op basis van meerwerk het te vernietigen archief, binnen de wettelijk eisen ondergebracht bij het Gelders Archief (zie programma 3 Bestuur & Organisatie.) Deze structurele kosten nemen jaarlijks af.

Managementsupport
Dit betreft een reparatieslag die formatie voor managementondersteuning structureel borgt.

Loon-en prijsontwikkeling VGGM brandweer
De inwonersbijdrage wordt vanaf 2023 verhoogd met een bedrag van € 181.000 conform de geactualiseerd begroting 2023 in de begroting 2024 van de VGGM.

Verhoging thuiswerkvergoeding
Vanaf 1 mei 2023 is de thuiswerkvergoeding conform CAO met 1 euro verhoogd naar 3 euro per dag.

Extra budget ziektevervanging
Het totale budget voor ziektevervanging is inmiddels ingezet. Ook de komende maanden zal sprake zijn van vervanging bij ziekte.

Effect septembercirculaire gemeentefonds 2022
Bijstelling algemene uitkering conform de septembercirculaire 2022. Het financiële effect van deze circulaire is toegelicht in de memo "Financiële effecten septembercirculaire gemeentefonds 2022, d.d. 18-10-2022.

Effect december circulaire gemeentefonds 2022
Bijstelling algemene uitkering conform de december circulaire 2022.

Effect meicirculaire gemeentefonds 2023:

Nabetaling loon-en prijsontwikkeling (LPO) accres 2022
In de Voorjaarsnota 2023 van het Rijk is aangekondigd dan de gemeenten een extra tranche prijsbijstelling ontvangen vanaf 2023. De nabetaling van het LPO accres 2022 vindt alleen plaats voor het verschil in de prijsontwikkeling 2022 tussen de Mei circulaire 2022 (Centraal Economisch Plan 2022) en het CEP 2023. De loonontwikkeling is buiten beschouwing gelaten

Accres voor loon- en prijsontwikkeling 2023
Vooruitlopend op de Mei circulaire 2023 zijn gemeenten geïnformeerd over het accres voor loon- en prijsontwikkeling voor 2023. Deze prognose is gebaseerd op het Centraal Economisch Plan van het CPB (publicatie 9-3-2023).

Overige ontwikkelingen Mei circulaire 2023
Uit de eerste analyse van de Meicirculaire 2023 blijkt dat het financieel effect voor 2023 totaal 1.384K bedraagt. Daarvan is voor loon- en prijsontwikkeling al 621K verwerkt in bovenstaande posten. Verder is 733K voor de compensatieregeling Voogdij/18+ direct verwerkt in programma Samenleving. Resteert een bedrag van 30K.

Wet Goed verhuurderschap
De wet goed verhuurderschap is in werking getreden in december 2022, en bedoeld voor de implementatie en uitvoering van het wetsvoorstel

Vastgoed kader en herziening functiewaardering
Het Rhedens Vastgoed-kader heeft geleid tot een herziening van de functiewaardering, het gaat hierbij om een autonome ontwikkeling.

CAO ontwikkeling 2023
Per 2-1-2023 stijgen de salarissen van de medewerkers eerst met 240 euro en daarna 2%. We komen in Rheden uit op een gemiddelde loonsverhoging van 7%. In de 2e berap 2023 verdelen we dit bedrag over de taakvelden en daarmee ook over de andere programma's. In onze begroting hadden we rekening gehouden met een stijging van de salariskosten op de stelpost salarissen, totaal 782.169. Dit bedrag wordt nu verhoogd.

Mutaties tweede bestuursrapportage

Terugkoop brandweerkazerne Dieren
Uw raad heeft op 23 mei 2023 ingestemd met de terugkoop van de brandweerkazerne Dieren. Dat betekent een lagere bijdrage aan de VGGM van 75.000 euro. Aangezien de koop halverwege het jaar heeft plaatsgevonden houden we rekening met een betaling aan de VGGM over het eerste halfjaar en houden we in 2023 rekening met een voordeel van 37.500 euro. In de begroting 2024-2027 houden we eveneens rekening met een verhoging van de afschrijvingslasten.

Landelijke verkiezingen 2023
Door de val van het kabinet op 7 juli jl. zullen er op 22 november 2023 vervroegde Tweede Kamerverkiezingen plaatsvinden. Deze kosten worden niet gecompenseerd in de algemene uitkering. (Nieuwsbrief verkiezingen ministerie BZK)

Prijsontwikkelingen software Rheden
We kunnen constateren dat kosten voor ICT hoger worden. Vooralsnog gaan we, net als in de kadernota 2024, uit van 3% voor software licenties- en onderhoud Rheden.

RBAC
Voor uw informatie: De RBAC afkorting staat voor Role Based Access Control en is een uniforme methode voor effectieve en efficiënte toegang tot informatiesystemen en fysieke gebouwen. Iets waar binnen de gemeente Rheden grote behoefte aan is. Het OGO heeft besloten deze methode geharmoniseerd in te zetten. De initieel kosten voor de gemeente Rheden bedragen € 177.000,-. Het initiatief is regionaal nog in behandeling en verdere uitwerking volgt.

Wat gaat het kosten?

Programmastaat 3 Bestuur & organisatie

Post (bedragen x € 1.000)	Prim. begr.	Techn. wijz.	Begr. wijz. in 2BR	Gew. begr. na 2BR
	2023	2023	2023	2023
Lasten	28.651	-1.151	4.051	31.551
Baten	104.365	0	1.894	106.259
Saldo van baten en lasten	75.714	1.151	-2.158	74.707
Reserves				
Toevoeging	937	0	0	937
Onttrekking	554	2.780	102	3.437
Resultaat	**75.331**	**3.931**	**-2.055**	**77.207**

3 Bijlagen

Duiding saldo-neutrale wijzigingen

Tabel: saldo-neutrale wijzigingen

Post (bedragen x € 1.000)	2BR Saldo-neutraal	Post A Salarissen	Post B VGGM	Post C Huisvestings-lasten	Post D Ijssel District	Post E GPK
Lasten						
Exploitatie						
1. Samenleving	581	620	38	-75		-2
2. Leefomgeving	3.395	615			2.780	
3. Bestuur & Organisatie	-1.151	-1.190	-38	75		2
Totaal lasten	**2.825**	**45**	**0**	**0**	**2.780**	**0**
Baten						
Exploitatie						
2. Leefomgeving	45	45				
Reserves						
3. Bestuur & Organisatie	2.780				2.780	
Totaal baten	**2.825**	**45**			**2.780**	
Per saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

A) De mutaties salarissen betreft diverse budgetneutrale boekingen, o.a. de omzetting van toegekende formatie van een stelpost naar de daadwerkelijke formatie en de verdeling van het budget, bestemd voor de CAO ontwikkeling, over de drie programma's.

B) In 2022 was de begrotingswijziging met betrekking tot de versterking bedrijfsvoering VGGM geheel terecht gekomen op het grootboeknummer brandweer.
Dat moest echter verdeeld worden over GGD en brandweer.

C) Met een nieuw gemeentehuis wordt de huisvesting van de gemeentelijke organisatie gecentraliseerd. In aansluiting hierop en vooruitlopend op de oplevering van het gemeentehuis in 2024 worden ook de huisvestingskosten gecentraliseerd.
Dit betreft naar huidige inzichten een budgetneutrale wijziging.

D) Vorming verliesvoorziening IJssel District ten laste van de Algemene Reserve conform Raadsbesluit d.d. 27-6-23.

E) Het budget, bestemd voor de uitvoering van de werkzaamheden gehandicaptenparkeerkaart, is verschoven naar het KCC, waar de werkzaamheden ook plaatsvinden.

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
T.A.F.A. Klomberg	Programma 1 t/m 3	16 Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n) ter inzage
12 september 2023	3	Tweede bestuursrapportage 2023 Memo

rol raad	soort document
Ter besluitvorming	Raadsvoorstel en -besluit

voorbereidende vergadering	agendapunt
18 september 2023	

raadsvergadering	agendapunt
26 september 2023	

onderwerp
Tweede bestuursrapportage 2023.

INHOUD VOORSTEL
De Tweede bestuursrapportage 2023 vaststellen en de Begroting 2023 hierop bijstellen.

1 Waartoe is het voorstel gedaan?
Financiële en beleidsmatige verantwoording over 2023.

2 Wat is de aanleiding?
Met de Tweede bestuursrapportage (2e Berap) 2023 informeert het college de raad over de voortgang van de begroting van de gemeente over het lopende boekjaar.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Gemeentewet, Begroting 2023 en de Financiële verordening gemeente Rheden 2019.

4 Wat willen wij bereiken?
Met de 2e Berap 2023 wordt beoogd:
- inzicht te geven in de voortgang van de Begroting 2023;
- een prognose te geven van het te verwachten jaarrekeningresultaat 2023 op basis van de gemelde financiële afwijkingen per medio augustus 2023;
- de begroting van het lopende jaar 2023 hierop bij te stellen.

5 Wat gaan wij ervoor doen?
Met voorliggende rapportage geven wij inzicht in de ontwikkeling van het begrotingssaldo 2023. Het saldo van de door uw raad vastgestelde Begroting 2023 bedroeg € 530 duizend voordelig. In deze 2e Berap 2023 is de verwachting dat dit saldo bijgesteld zal worden naar € 2.892 duizend nadelig.

Eén van de mutaties die in deze rapportage verwerkt zijn betreft de bijstelling van salariskosten op grond van de overeengekomen CAO voor gemeenten voor 2023. Dit leidt tot hogere salarislasten ad € 1,3 miljoen.

In deze rapportage is de ontwikkeling van de algemene uitkering verwerkt op basis van de september- en decembercirculaire gemeentefonds van 2022 en de meicirculaire 2023.

6 Wat zijn de financiële consequenties?
De financiële consequenties zijn toegelicht in de 2e Berap 2023.

7 Wat zijn de risico's?
Niet van toepassing.

8 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Niet van toepassing.

9 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Niet van toepassing.

10 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Niet van toepassing.

Velp, 12 september 2023

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Martin Rommers,
secretaris.

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder N.v.t.	**begrotingsprogramma** 3 Bestuur en Organisatie	
b en w-vergadering N.v.t.	**agendapunt**	**bijlage(n) ter inzage**
rol raad Ter besluitvorming	**soort document** Raadsvoorstel en -besluit	
voorbereidende vergadering N.v.t.	**agendapunt** N.v.t.	
raadsvergadering 26 september 2023	**agendapunt**	

onderwerp
Benoeming lid en plaatsvervangend lid financiële commissie.

INHOUD VOORSTEL
De heer G. Hageman te benoemen tot lid van de financiële commissie en mevrouw K. Heins benoemen tot plaatsvervangend lid.

1 Wat is de aanleiding?
In verband met het vertrek van mevrouw Van Eijden en de heer Cator als raadsvolgers zijn er vacatures ontstaan voor een lid en een plaatsvervangend lid van de financiële commissie. Door fractie PvdA wordt de heer G. (Goos) Hageman voorgedragen als lid. Door fractie D66 wordt mevrouw K. (Krista) Heins voorgedragen als plaatsvervangend lid.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Op grond van de Verordening op de financiële commissie gemeente Rheden 2020 wordt uit iedere fractie een lid en een plaatsvervangend lid aangewezen.

3 Wat gaan wij ervoor doen?
De heer Hageman benoemen tot lid van de financiële commissie en mevrouw Heins benoemen tot plaatsvervangend lid.

Velp, 8 september 2023

Sjaak Leenders,
plv. griffier.

23.55

gemeente Rheden

Raadsvergadering
26 september 2023

Agendapunt 5
GR

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van de griffie d.d. 8 september 2023;

gelet op Verordening op de Financiële commissie gemeente Rheden 2020;

b e s l u i t :

de heer G. Hageman te benoemen tot lid van de financiële commissie en mevrouw K. Heins benoemen tot plaatsvervangend lid.

Arnhem, 26 september 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
Burgemeester	2 Leefomgeving	
b en w-vergadering	**agendapunt**	**bijlage(n) ter inzage**
18 juli 2023	8	3
rol raad	**soort document**	
Ter besluitvorming	Raadsvoorstel en -besluit	
voorbereidende vergadering	**agendapunt**	
12 september 2023		
raadsvergadering	**agendapunt**	
26 september 2023		

onderwerp
Vernoemen fietspad Zuider Parallelweg-Larenstein naar Hans van Daelpad.

INHOUD VOORSTEL
Aan de raad voorstellen de naam **'Hans van Daelpad'** toe te kennen aan het nieuw aan te leggen fietspad Zuider Parallelweg-Larenstein in Velp.

1 Waartoe is het voorstel gedaan

De nieuwe fietsverbinding Zuider Parallelweg-Larenstein in Velp maakt onderdeel uit van de doorfietsroute Velp-Arnhem. Bij de gemeente Arnhem is enkele jaren geleden een verzoek binnengekomen van de Fietsersbond om de fietsverbinding HAN-Larenstein in Arnhem te vernoemen naar Hans van Dael.
Omdat het een fietspad betreft die zowel in de gemeente Rheden als gemeente Arnhem ligt heeft de Fietsersbond de wens geuit om ook het tracé in Velp te vernoemen naar Hans van Dael. Hierop heeft de straatnamencommissie van Arnhem positief geadviseerd en is de verwachting dat ook het college van Arnhem hier in mee gaat.

2 Wat is de aanleiding?

De aanleg van het fietspad Zuider Parallelweg in Velp naar HAN in Arnhem heeft de afgelopen jaren vertraging opgelopen door bezwaren van bewoners in Velp en een moeizame grondverwerving in Arnhem. Uiteindelijk is de aanleg van de fietsverbinding in mei 2023 gestart en zal naar verwachting eind juli 2023 voltooid zijn. Hans van Dael was een zeer actief lid van de Arnhemse Fietsersbond en zette zich in voor de belangen van fietsers en behoud van groen. De Fietsersbond wil hem graag eren en ziet in de vernoeming van het fietspad een mooie passende gelegenheid en plek om dit te doen.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

Artikel 6 van de Wet basisregistratie adressen en gebouwen gelezen in samenhang met artikel 2, tweede lid, van de Verordening naamgeving en nummering (adressen) gemeente Rheden.

4 Wat willen wij bereiken?

Door de fietsverbinding tussen Velp en Arnhem te vernoemen krijgt het nieuw aan te leggen fietspad een naam en is de route vindbaar en herkenbaar. De fietsverbinding ligt op Rhedens en Arnhems grondgebied. Door de fietsverbinding een door beide gemeenten gedragen naam te geven worden de gemeenten Rheden en Arnhem voor fietsers optimaal verbonden.

5 Wat gaan wij ervoor doen?
Hans van Dael was een zeer actief lid van de Fietsersbond en als voorzitter van de Fietsersbond, afdeling Arnhem, was hij de centrale figuur, ruggengraat en boegbeeld van deze Fietsersbondafdeling. Hij was een ware pleitbezorger voor de erkenning van de fiets als volwaardige vervoersmodaliteit, m.a.w. je zou hem volgens de Fietsersbond de toenmalige fietsburgemeester van Arnhem e.o. kunnen noemen.
Hij stond ook aan de wieg van de oprichting van de afdeling Rheden-Rozendaal van de Fietsersbond. Verder stond hij bekend als vooral bruggenbouwer door op de achtergrond de juiste mensen te benaderen en met elkaar in overeenstemming te brengen met als doel een voor iedereen en dus ook voor het fietsverkeer een veilige en comfortabele inrichting van de openbare ruimte. Hans van Dael is in september 2006 plotseling op 52 jarige leeftijd overleden.

De Oudheidkundige Kring Rheden-Rozendaal kan zich ook vinden in de voorgestelde naam.

6 Wat zijn de financiële consequenties?
De kosten voor het laten produceren en plaatsen van de borden komen ten laste van het daarvoor beschikbare budget.

7 Wat zijn de risico's?
Niet van toepassing.

8 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Het voorstel van de naam is afkomstig van de Fietsersbond, afdeling Arnhem, onderdeel van een landelijke organisatie. Hans van Dael stond ook aan de wieg van de afdeling Rheden-Rozendaal van de Fietsersbond.

9 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Het raadsbesluit wordt onder het kopje 'Bekendmakingen'bekend gemaakt via het elektronische gemeenteblad (te vinden onder https://www.officielebekendmakingen.nl/).
De naam wordt onthuld in overleg met de gemeente Rheden en Arnhem.
Nabestaanden van Hans van Dael, de bewoner van Lange Water 1 in Arnhem, wethouders van de gemeente Rheden en Arnhem en de Fietsersbond worden hierbij betrokken.

10 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Niet van toepassing.

Velp, 18 juli 2023

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema,
secretaris.

Hans van Dael, voorzitter van Fietsersbond, afdeling Arnhem van 19?? - 2006.

Als voorzitter van de Fietsersbond, afdeling Arnhem was hij de centrale figuur, ruggengraat en boegbeeld van deze Fietsersbondafdeling.
Hij kende vrijwel 'iedereen' en onderhield contacten met allerlei belangengroepen en instanties, zoals Gemeente Arnhem, Provincie Gelderland, Stadsregio Arnhem Nijmegen, ROVG, ROCOV, CROV, SWOV, etc. ter behartiging van een divers scala aan gemeentelijke en gemeentegrensoverschrijdende projecten m.b.t. fietsbeleid en verkeersveiligheid.
Voor Hans was het nooit genoeg.
Hij was een ware pleitbezorger voor de erkenning van de fiets als volwaardige vervoersmodaliteit. Met andere woorden: je zou hem de toenmalige **fietsburgemeester van Arnhem e.o.** kunnen noemen!
Hij stond ook aan de wieg van de oprichting van de afdeling Rheden-Rozendaal van de Fietsersbond.

Hij deed altijd met veel enthousiasme mee aan onze bijeenkomsten en probeerde ons altijd weer te verleiden nóg meer te doen, maar ja dat lukte dan niet altijd en dan deed hij het meestal wel weer, met alle plezier overigens.
Hij was een ramp in vergaderen (tot heeel laat in de avond...) maar wist de gemeente goed te vinden en dingen voor elkaar te krijgen.
Zijn positieve kijk op de wereld was eindeloos groot. Heel soms kwam er een klein vleugje cynisme bij hem bovendrijven als bijvoorbeeld de besluitvorming ons erg ongunstig gezind was. Maar je voelde dat dat cynisme niet bij hem hoorde en hij was dan ook de eerste die dat dan met een grapje wegwimpelde.

Hans was actievoerder, liefst op een ludieke wijze, maar vooral bruggenbouwer door op de achtergrond de juiste mensen te benaderen en met elkaar in overeenstemming te brengen met als doel een, voor iedereen en dus ook voor het fietsverkeer, veilige en comfortabele inrichting van de openbare ruimte.

Hans was een, van jongs af aan, zeer bewust levend mens, met een uitermate positieve kijk op het leven.
Hij hield van moderne kunst en spiritueel liet hij zich graag inspireren door het Boeddhisme.
Naast zijn deelname aan de Fietsersbond was hij ook actief lid van de PvdA.
Het rapport van de Club van Rome hakte er al vroeg bij hem in. Vanuit die visie was hij ook actief lid van de PvdA en actief binnen de Vereniging Milieudefensie.
Citaat van zijn broer Fons: "Als er meer waren geweest zoals hij, stond de Aarde er veel beter voor!" Een stukje van zo'n 'betere wereld' wordt vandaag geopend! zou je kunnen zeggen.
Hans verplaatste zich bij voorkeur op de fiets of met Openbaar Vervoer en had dan ook geen rijbewijs. Er moest dan ook echt geen andere mogelijkheid zijn voordat hij met iemand mee wilde rijden in de auto.
We kunnen ons nog goed herinneren hoe hij op 11 september 2006 naar zijn laatste rustplaats op Moscowa werd gebracht, zijn kist op een kar achter een fiets.
Een waardig afscheid.

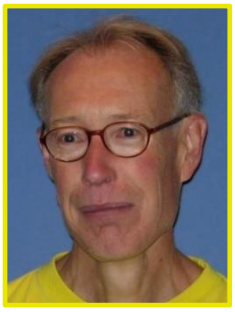

Hans van Dael

Jan Kelderman

Arnhem - 3 juni 2023

From: Evers
Sent: Wed, 28 Jun 2023 23:46:32 +0200
To: Cor Boonstra
Subject: Re: naamgeving (snel)fietspad tussen het Lange Water in Arnhem en Laarweg/Zuider Parallelweg in Velp

U ontvangt niet vaak e-mail van antoinetteokrr@kpnmail.nl. Meer informatie over waarom dit belangrijk is

Geachte heer Boonstra,

Ik heb uw vraag voor de naamgeving van het fietspad aan het bestuur gestuurd.
Het bestuur kan zich vinden in de naam.
Wij hebben nog gekeken of er geen vrouwelijke fietster is in de gemeente Rheden.
Dit omdat de politiek een duidelijke voorkeur heeft voor vrouwelijke straatnamen.

Antoinette Evers-Bon
Secretariaat

T: 06 18331685
Grada Vleemingstraat 13, 6991 AB Rheden
secretaris@oudheidkundigekring.nl

OUDHEIDKUNDIGE KRING
Rheden - Rozendaal

> Op 5 jun. 2023, om 15:57 heeft Cor Boonstra <c.boonstra@rheden.nl> het volgende geschreven:
>
> Beste mevrouw Evers-Bon,
>
> Momenteel zijn de werkzaamheden begonnen voor de aanleg van een (snel)fietspad lopende van Laarweg/Zuider Parallelweg in Velp naar het Lange Water in Arnhem.
> De gemeente Arnhem wil het fietspad benoemen. Ze willen graag het fietspad benoemen als **'Hans van Daelpad'.**
> Omdat het fietspad door zowel Arnhem als Rheden loopt lijkt het mij voor de hand te liggen om de voorgestelde naam ook voor het tracé in onze gemeente over te nemen.
>
> De heer Van Dael is in 2006 overleden. Hij was een bijzonder waardevol lid van de Fietserbond, die een stevige basis heeft gelegd in de contacten met alle betrokkenen om de fiets, ook regionaal en landelijk, op de kaart te zetten en wel op een zodanige wijze dat wij daar vruchtbaar op voort konden bouwen. Hij werkte bij de gemeente Arnhem bij de dienst inwonerszaken, afdeling Inburgering en was een actief lid van de Fietsersbond. Hij was een enthousiast en gedreven persoon met een markante persoonlijkheid.

Graag bovengenoemde voorleggen/bespreken in het bestuur van de Oudheidkundige Kring Rheden/Rozendaal.

Ik zie uw reactie tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Cor Boonstra | Team Omgevingsrecht en Veiligheid
Gemeente Rheden | vanaf 15 november 2021: President Kennedylaan 104-108,
6883 AX Velp | Postbus 9110, 6994 ZJ De Steeg (tijdelijk gemeentehuis)
Tel (06 25 76 76 79) | email c.boonstra@rheden.nl
Aanwezig: maandag t/m vrijdag (morgen)

Legenda

Bestaande groenstrook gehandhaafd in nieuwe situatie (links)
Bijkomende groenstrook in nieuwe situatie (rechts)

Halfverharding grasbetonstenen. Constructieopbouw als volgt:
- 120mm grasbetonsteen 400x600mm vlak, kleur grijs
- 50mm straatlaag
- 200mm menggranulaat 0-31,5

Asfaltverharding handhaven bestaande verharding. Constructieopbouw als volgt:
- bestaande DL frezen 45mm
- 45mm SMA 8 PMB Recoflex Vélo, kleur rood

Asfaltverhardingen bestaande verharding in nieuw profiel. Constructieopbouw als volgt:
- bestaande constructie frezen 105mm
- 45mm SMA 8 PMB Recoflex Vélo, kleur rood
- 60mm Tussenlaag aanbrengen (mengsel n.t.b.)

Asfaltverhardingen bestaande verharding in nieuw profiel. Constructieopbouw als volgt:
- 45mm SMA 8 PMB Recoflex Vélo, kleur rood
- 60mm Tussenlaag aanbrengen (mengsel n.t.b.)
- 200mm menggranulaat 0-31,5

Asfaltverhardingen fietspaden. Constructieopbouw als volgt:
- 45mm SMA 8 PMB Recoflex Vélo, kleur rood
- 200mm menggranulaat 0-31,5

Asfaltverbredingen fietspaden. Constructieopbouw als volgt:
- 45mm SMA 8 PMB Recoflex Vélo, kleur rood over gehele breedte
- 60mm OL AC22Base (1m intanden)
- 200mm menggranulaat 0-31,5
- verbreding 26cm ontgraven

Asfaltverharding Inrit HAN buiten bestaande constructie. Constructieopbouw als volgt:
- 35mm SMA 0/11
- 60mm Tussenlaag aanbrengen (mengsel n.t.b.)
- 200mm menggranulaat 0-31,5

Asfaltverharding rijbaan Lange Water en aansl. HAN. Constructieopbouw als volgt:
- 35mm SMA 11, kleur zwart
- Nieuwe wegprofiel indien nodig uitvullen met tussenlaag van variabele dikte

Asfaltverharding toegang Lange Water 1. Constructieopbouw als volgt:
- Profielfrezen bestaande deklaag (minimale dikte)
- 45mm SMA 8 PMB Recoflex Vélo, kleur rood

Aanbrengen fietspad dubbelklinkers. Constructieopbouw als volgt:
- hergebruikte dubbelklinkers, kleur rood (vrijgekomen uit het werk)
- 50mm straatlaag

Aanbrengen trottoir. Constructieopbouw als volgt:
- betontegels 300x300x45 (links) of 300x300x80 (rechts), kleur grijs.
- 50mm straatlaag
- 200mm zandbed

Aanbrengen elementenverharding. Constructieopbouw als volgt:
- 80mm BSS KF in keperverband (links) of halfsteensverband (rechts), kleur grijs.
- 50mm straatlaag
- 200mm menggranulaat 0-31,5

Bestaand gaashek, te verwijderen
Hekwerk ProRail, 1,80m hoog
Hekwerk 1,20m hoog
Hekwerk 1,40m hoog
Hekwerk 1,60m hoog
Hekwerk 1,80m hoog

Markering langs- en dwarsstrepen 0,10m breed.
Markering uitvoeren in thermoplast, kleur wit

Markering figuratie (driehoek, blok, zebra, etc.)
Markering uitvoeren in thermoplast, kleur wit

Markering plateau, zie 022462-TDE-002
Markering uitvoeren in thermoplast, kleur wit

Markering middengeleider fietspad.
Markering uitvoeren in thermoplast, kleur wit

Aanbrengen trottoirband 180/200x250mm, kleur grijs.
i.g.v. bochtbanden bochtstraal aangegeven op tekening

Aanbrengen geleideband 50/200x250mm, kleur grijs.
i.g.v. bochtbanden bochtstraal aangegeven op tekening

Aanbrengen opsluitband 200x200mm, kleur grijs.
i.g.v. bochtbanden bochtstraal aangegeven op tekening

Aanbrengen opsluitband 100x200mm, kleur grijs.
i.g.v. bochtbanden bochtstraal aangegeven op tekening

Aanbrengen hergebruikte gazonband 100x200mm, kleur grijs.
i.g.v. bochtbanden bochtstraal aangegeven op tekening

Aanbrengen inritblokken 180x800x500mm, kleur grijs.

Handhaven bestaande putkop en putdeksel (links)
Op hoogte stellen bestaande putkop en putdeksel d.m.v. vd Broekmethode (rechts)

Nieuwe OVL mast (leverantie door Gemeente Arnhem)
- Armatuur grondgebied Gem. Rheden: Lightronics Brisa Bike LZWG4-LC-A2-16L 3000K op 1200 lumen incl. Signify puk (zhaga connector ready D4i)
- Armatuur grondgebied Gem. Arnhem te leveren door gemeente Arnhem zelf

Handhaven bestaande boom

Verwijderen bestaande boom

Bestaande boom, te verplanten. Nieuwe locatie aangegeven op tekening

Europaweg
A12
Gemeente Rheden
Gemeente Arnhem
Spoorlijn Arnhem – Zutphen
Larenstein
Zaalboslaan
Rozenhagelaan
Spoorlijn Arnhem-Zutphen
Zuider Parallelweg
Laarweg
0 5 10 15 20m

Versie	Datum	Omschrijving	Opsteller	Gecontroleerd	Geautoriseerd	Vrijgegeven
5.0	24-03-2023	Vijfde uitgave	MeMu2	WoPa	WoPa	WoPa

Heijmans Infra BV
Graafsebaan 67
5248 JT Rosmalen
Postbus 380
5240 AJ Rosmalen
T +31 (0)73 543 66 11

GEMEENTE Arnhem

Fietsverbinding HAN-Larenstein
Bovengrondse Infra
Situatietekening
Bijlage Collegebesluit Straatnaamgeving

Documentsoort	Tekening
Projectnummer	G022462.2
Schaal	1:200
Formaat	A1 Verlengd: (594x1050mm)
In	1 bladen, blad nr. 1
Gemeten	
Tekeningnummer	022462-TBI-001
Versie	5.0

23.52

gemeente Rheden

Raadsvergadering
26 september 2023

Agendapunt 6
DR

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 juli 2023;

gelet op artikel 108 van de Gemeentewet, artikel 6 van de Wet basisregistratie adressen en gebouwen gelezen in samenhang met artikel 2, tweede lid, van de Verordening naamgeving en nummering (adressen) gemeente Rheden;

overwegende dat de Fietsersbond de wens heeft geuit om ook het tracé in Velp te vernoemen naar Hans van Dael, waarop de straatnamencommissie van Arnhem positief heeft geadviseerd en de verwachting is dat ook het college van Arnhem hier in mee gaat, de voorgestelde naam ook te gebruiken voor het tracé van de fietsverbinding in het dorp Velp voor de op bij dit besluit horende tekening afgebeelde fietspad;

gelet op het advies van de Oudheidkundige Kring Rheden-Rozendaal van 28 juni 2023 om de naam 'Hans van Daelpad' toe te kennen aan het fietspad Zuider Parallelweg-Larenstein in Velp;

b e s l u i t :

1 Aan de op de bij dit besluit behorende tekening aangegeven fietspad (tracé Zuider Parallelweg-Larenstein in Velp) de naam **'Hans van Daelpad'** toe te kennen.
2 Deze nieuwe naamgeving voor de (semi)openbare ruimte in werking te laten treden met ingang van de dag na bekendmaking van dit besluit.

Arnhem, 26 september 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder
P. Hofman

begrotingsprogramma
3. Gebiedsontwikkeling

draagt bij aan Global Goal(s)
11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering
12 juni 2023

agendapunt
4

bijlage(n) ter inzage
Ontwerpverklaring van geen bedenkingen, ruimtelijke onderbouwing, ontwerpbesluit omgevingsvergunning, besluitvlak

rol raad
Ter besluitvorming

soort document
Raadsvoorstel en -besluit

voorbereidende vergadering
12 september 2023

agendapunt

raadsvergadering
26 september 2023

agendapunt

onderwerp
Voorlopige 'verklaring van geen bedenkingen' t.a.v. de realisatie van een vrijloopstal.

INHOUD VOORSTEL

1 Te verklaren voorlopig geen bedenkingen te hebben tegen de afwijking van het bestemmingsplan 'Landelijk Gebied' ten behoeve van het realiseren van een vrijloopstal aan de Bockhorstweg 10 te Spankeren;
2 de ontwerpverklaring van geen bedenkingen in bijlage vast te stellen ten behoeve van de realisatie van de vrijloopstal;
3 de ontwerpverklaring van geen bedenkingen vrij te geven om tezamen met de ontwerpbeschikking en bijbehorende stukken ter inzage te leggen gedurende 6 weken;
4 te bepalen dat, indien tijdens de terinzagelegging van de ontwerpverklaring van geen bedenkingen, de ontwerpbeschikking omgevingsvergunning en bijbehorende stukken voor de realisatie van de vrijloopstal géén zienswijzen naar voren worden gebracht, de ontwerpverklaring van geen bedenkingen aangemerkt wordt als definitief afgegeven verklaring van geen bedenkingen en als zodanig door het college bekend zal worden gemaakt;
5 te bepalen dat, indien tijdens de terinzagelegging van de ontwerpverklaring van geen bedenkingen, de ontwerpbeschikking omgevingsvergunning en bijbehorende stukken voor de realisatie van de vrijloopstal wél zienswijzen naar voren worden gebracht die betrekking hebben op het onderdeel 'Handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening', de ontwerpverklaring van geen bedenkingen niet als definitieve verklaring van geen bedenkingen ex artikel 2.27 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht mag worden aangemerkt en dat het verzoek om afgifte van de verklaring van geen bedenkingen met de ontvangen zienswijzen opnieuw aan de raad ter beoordeling en besluitvorming moet worden voorgelegd;
6 geen exploitatieplan vast te stellen.

1 Waartoe is het voorstel gedaan?

Instemmen met de realisatie van een vrijloopstal in afwijking van het geldende bestemmingsplan.

2 Wat is de aanleiding?

Aan de Bockhorstweg 10 te Spankeren is de melkveehouderij van Maatschap Elzebroek gevestigd. De huidige jongveestal is aan vervanging toe en dat heeft de ondernemers aangespoord om nieuwe mogelijkheden te onderzoeken.

Met het ingediende plan wordt een vrijloopstal op het erf toegevoegd, bestemd voor hoogdrachtige koeien en jongvee. Met de beoogde stal wordt het dierenwelzijn verbeterd, doordat de dieren vrij rond kunnen lopen in het stro en zij relatief veel ruimte tot hun beschikking krijgen.

Naast een verbeterde koecomfort levert de strostal stromest op, wat bij het uitrijden waardevoller voor het bodemleven is dan drijfmest. Daarmee kan de beoogde stal een positieve bijdrage leveren aan de biodiversiteit op de percelen rondom het bedrijf. Tegelijkertijd biedt de vrijloopstal de mogelijkheid om warmte te winnen voor de bedrijfswoningen, waardoor deze afgekoppeld kunnen worden van het gas.
De verouderde stal krijgt een nieuwe functie als opslag.

In de nieuwe situatie vermindert het aantal dieren op het bedrijf met twee stuks jongvee om op die manier binnen de bestaand vergunde emissierechten, waaronder die van stikstof, te blijven.

Het project is in strijd met het vigerend bestemmingsplan Landelijk Gebied, omdat een gedeelte van de nieuwe stal voorzien is buiten het bouwvlak. Er is voor deze locatie gekozen, zodat de zichtlijn van het landgoed de Bockhorst in stand kan worden gehouden.

De afwijking van het bestemmingsplan krijgt vorm via een ‘omgevingsvergunning buitenplanse afwijking’, ook wel Wabo-projectbesluit genoemd. Voor deze procedure moet de gemeenteraad een (voorlopige) ‘verklaring van geen bedenkingen’ afgeven, anders kan de omgevingsvergunning niet worden verleend.

Ter motivatie van deze omgevingsvergunning en de verklaring van geen bedenkingen is een ruimtelijke onderbouwing vereist. Deze is bijgevoegd.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Bestemmingsplan ‘Landelijk gebied’, Wet ruimtelijke ordening, Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, Omgevingsvisie buitengebied. Het plan is verder getoetst aan wetgeving en beleid op het gebied van bodem, milieu, cultuurhistorie, landschap, stedenbouw, natuur en verkeer. Hierbij zijn geen belemmeringen naar voren gekomen, die in dit stadium tot een afwijzing van het plan zou moeten leiden.

4 Wat willen wij bereiken?
Van het geldende bestemmingsplan Landelijk Gebied afwijken zodat het mogelijk wordt een nieuwe vrijloopstal op het erf van Bockhorstweg 10 te realiseren. Zodra de af te geven verklaring van geen bedenkingen de definitieve status krijgt kunnen de benodigde vergunningen verleend worden.

5 Wat gaan wij ervoor doen?
De medewerking zal in het voorliggende geval worden verleend door middel van een ‘omgevingsvergunning buitenplanse afwijking’ als bedoeld in artikel 2.12 lid 1, sub a onder 3 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Dit wordt ook wel een Wabo-projectbesluit genoemd. In feite komt dat erop neer dat de gemeenteraad het college machtigt om af te wijken van het geldende bestemmingsplan. De procedure is deels vergelijkbaar met een herziening van het bestemmingsplan, maar heeft enkele voordelen ten aanzien van de doorlooptijd.

Ter motivatie van deze omgevingsvergunning is een ruimtelijke onderbouwing vereist. Daarbij is het een vereiste dat de gemeenteraad heeft verklaard, dat deze geen bedenkingen heeft tegen het verlenen van omgevingsvergunning.

Voordat de definitieve omgevingsvergunning en de definitieve verklaring van geen bedenkingen kunnen worden verleend/afgegeven, moeten alle stukken als ontwerp ter inzage worden gelegd. Het gaat daarbij om de ruimtelijke onderbouwing met bijbehorende onderzoeken, de ontwerpomgevingsvergunning van het college en de ontwerpverklaring van geen bedenkingen van de raad.

Op de stukken kunnen zienswijzen worden ingediend. De eventuele zienswijzen worden beantwoord en kunnen tot aanpassingen van het plan leiden. In het geval dat er zienswijzen zijn ingediend volgt een tweede terinzagelegging van alle stukken in definitieve vorm. In deze ronde kan beroep worden aangetekend door belanghebbenden. Indien tijdens de terinzagelegging van het ontwerp geen zienswijzen naar voren zijn gebracht zal de ontwerpverklaring van geen bedenkingen als een definitieve verklaring van geen bedenkingen worden aangemerkt en zodanig door het college bekend worden gemaakt.

6 Wat zijn de financiële risico's?
Voor de gemeente zijn er geen kosten. De procedurekosten worden gedekt door de leges. Overige kosten worden in rekening gebracht bij initiatiefnemer. Verder is een planschadeverhaalsovereenkomst gesloten met de initiatiefnemer.

7 Wat zijn de risico's?
Er worden op dit moment geen concrete risico's verwacht. Het besluit kan in beroep worden voorgelegd aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

8 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Het draagvlak moet blijken tijdens de terinzagelegging.

9 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
De gemeente volgt de wettelijke voorgeschreven wijze van bekendmaken bij deze procedure.

10 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Niet van toepassing.

Velp, 12 juni 2023

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema-Holstein,
secretaris.

Griffie

Onderwerp:	Wijzigingen Raadsvoorstel Ontwerpverklaring van geen bedenkingen Bockhorstweg 10 Spankeren (23.49)
Bijlagen:	Bijlage 2 Ruimtelijke onderbouwing GEWIJZIGD.pdf; Bijlage 4 Besluitvlak GEWIJZIGD.pdf

Helaas bleken er nog een paar onvolkomenheden te staan in de ruimtelijke onderbouwing behorende bij het raadsvoorstel 'Ontwerpverklaring van geen bedenkingen Bockhorstweg 10 Spankeren' en was het besluitvlak iets te krap getekend.

Zie bijlage voor de aangepaste bestanden.

<u>Toelichting aanpassingen Ruimtelijke onderbouwing:</u>
Onder 5.1.1 Vooroverleg is onder Provincie de tekst gewijzigd, zodat er niet vermeld staat dat het een intrekgebied is (was onjuist – ook geen provinciaal belang daardoor) en het kopje Gemeente is weggelaten.
De Quick Scan Flora en Fauna is volledig toegevoegd als bijlage bij de ruimtelijke onderbouwing. De Quick Scan was als losse bijlage via het OLO ingediend en was daarom niet aan de ruimtelijke onderbouwing gehaakt.

<u>Toelichting aanpassing Besluitvlak:</u>
Bij nader inzien was het besluitvlak voor het Wabo-projectbesluit niet ruim genoeg genomen. De landschappelijke inrichtingsmaatregelen pasten niet helemaal in het besluitvlak, waardoor deze niet juridisch geborgd waren.
Er is nu een nieuwe verbeelding getekend, zie bijlage.

De struweelhagen aan de noord- en zuidkant lagen buiten het besluitvlak, zie schermprint hieronder.
Het besluitvlak is nu zo aangepast dat de hagen binnen het besluitvlak liggen.
Aan de noordkant is nu kant sloot de grens van het besluitvlak geworden, aan de zuidkant de blauwe lijn in onderstaande schermprint.

Ontwerpverklaring van geen bedenkingen

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 13 juni 2023;

gelet op het bepaalde van de Wet ruimtelijke ordening, de Algemene wet bestuursrecht en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en in het bijzonder op artikel 2.12 lid 1, sub a onder 3^0 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht;

gelet op de Omgevingsverordening provincie Gelderland;

overwegende;

dat een aanvraag om omgevingsvergunning is ingekomen voor het afwijken van het bestemmingsplan Landelijk gebied voor het realiseren van een vrijloopstal op het erf van Bockhorstweg 10 te Spankeren;

dat een ruimtelijke onderbouwing ter motivatie van de aanvraag is ingekomen genaamd ‘Ruimtelijke onderbouwing Bockhorstweg 10 Spankeren’, gedateerd 20 april 2023;

dat het verlenen van bedoelde omgevingsvergunning alleen mogelijk is nadat de gemeenteraad een verklaring van een bedenkingen heeft afgegeven;

dat de verklaring van geen bedenkingen alleen kan worden geweigerd in het belang van een goede ruimtelijke ordening;

dat de aanvraag is voorzien van een goede ruimtelijke onderbouwing waarin op alle relevante omgevingsaspecten in voldoende mate wordt ingegaan;

dat het besluit om een voorlopige verklaring van geen bedenkingen af te geven tezamen met het ontwerpbesluit tot het verlenen van een omgevingsvergunning voor zienswijzen ter inzage moet worden gelegd gedurende 6 weken;

b e s l u i t :

1. te verklaren geen bedenkingen te hebben tegen de afwijking van het bestemmingsplan "Landelijk Gebied" ten behoeve van het realiseren van een vrijloopstal aan de Bockhorstweg 10 te Spankeren;
2. geen exploitatieplan vast te stellen.

De Steeg, 26 september 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

RUIMTELIJKE ONDERBOUWING BOCKHORSTWEG 10 SPANKEREN

AANVRAGER

Maatschap Elzebroek
Bockhorstweg 10
6956CA Spankeren

LOCATIE BEDRIJF

Bockhorstweg 10
6956CA Spankeren

RUIMTELIJKE ONDERBOUWING BOCKHORSTWEG 10 SPANKEREN

Initiatieflocatie:	Bockhorstweg 10 6956CA Spankeren Kvk nummer: 65863666 Vestigingsnummer: 000002856158
Initiatiefnemer:	Maatschap Elzebroek Bockhorstweg 10 6956CA Spankeren 0313-414566 Mobielnr.:06-40088004 marc-elzebroek@hotmail.com
Adviseur/contact:	FarmConsult Sluisstraat 24 7491 GA Delden farmconsult@forfarmers.eu KvK nummer: 08207868 Vestigingsnummer: 000016141881 **Projectleider** H. Radstaak tel. 0573-288885 henk.radstaak@forfarmers.eu
Datum:	December 2022 aanvulling april 2023, september 2023
Versie:	1.6

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK 1 INLEIDING 4

1.1 Aanleiding 4
1.2 Keuze procedure: projectafwijkingsbesluit 4
1.3 Leeswijzer 4

HOOFDSTUK 2 PROJECTBESCHRIJVING 5

2.1 Ligging 5
2.2 Bestaande situatie 7
2.3 Voorgenomen situatie 8
2.4 Landschappelijke inpassing 9

HOOFDSTUK 3 PLANOLOGISCH BELEID 10

3.1 Inleiding 10
3.2 Rijksbeleid 10

3.2.1 Structuurvisie infrastructuur en ruimte 10
3.2.2 Besluit algemene regels ruimtelijke ordening 10
3.2.3 Regeling algemene regels ruimtelijke ordening 11

3.3 Provinciaal beleid 11

3.3.1 Omgevingsvisie Gaaf Gelderland 11
3.3.2 Omgevingsverordening Gelderland 12

3.4 Gemeentelijk beleid 12

3.4.1 Structuurvisie Rheden 12
3.4.3 Bestemmingsplan Landelijk gebied 13

HOOFDSTUK 4 OMGEVINGSASPECTEN 15

4.1 Archeologie en cultuurhistorie 15

4.1.1 Algemeen 15

4.2 Bedrijven en milieuzonering 15

4.2.1 Algemeen 15
4.2.2 Toetsing project 16

4.3 Bodemkwaliteit 17

4.3.1 Algemeen 17
4.3.2 Toetsing project 18

4.4 Externe veiligheid 18

4.4.1 Algemeen 18

4.5 Geluid 18

4.5.1 Algemeen 18
4.5.2 Toetsing project 19

4.6 Geur 19

4.6.1 Algemeen 19
4.6.2 Toetsing project 20

4.7 Luchtkwaliteit 21

4.7.1 Algemeen 21
4.7.2 Toetsing project 22

4.8 Milieueffectrapportage 22

4.8.1 Algemeen 22
4.8.2 Toetsing project 23

4.9 Natuur 23

4.9.1 Algemeen 23
4.9.2 Toetsing project 24

4.10 Verkeer en parkeren 26

4.10.1 Algemeen 26
4.10.2 Toetsing project 26

4.11 Volksgezondheid 26

4.11.1 Algemeen 26
4.11.2 Toetsing project 31

4.12 Water 32

4.12.1 Algemeen 32
4.12.2 Toetsing project 33

HOOFDSTUK 5 MAATSCHAPPELIJKE/ECONOMISCHE UITVOERBAARHEID 34

5.1 Maatschappelijke uitvoerbaarheid 34

5.1.1 Vooroverleg 34
5.1.2 Inspraak 34
5.1.3 Zienswijzen 34

5.2 Economische uitvoerbaarheid 34

BIJLAGE 1 MILIEUTEKENING VOORNEMEN 35
BIJLAGE 2 LANDSCHAPPELIJKE INPASSING 36
BIJLAGE 3 QUICKSCAN SOORTENBESCHERMING 37
BIJLAGE 4 SAMENVATTING INGEVULDE WATERTOETS 38

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het bedrijf van de maatschap Elzebroek omvat een melkrundveehouderij aan de Bockhorstweg 10 6956CA in Spankeren gemeente Rheden
Het bedrijf houdt 186 melkkoeien met bijbehorend 90 jongvee. De ondernemers willen een vrijloopstal gaan realiseren voor de droge koeien en jongvee, in de vrijloopstal lopen de dieren in het stro en hebben veel ruimte tot de beschikking (ruim 10m2 per dier). Voor de hoog drachtige dieren is dit beter. Ook de stromest die vrijkomt uit de stal is waardevol voor de biodiversiteit en het bodemleven. Ook geeft de strostal de mogelijkheid om warmte te winnen voor de woning. Dit wordt gerealiseerd door slangen in de keldervloer aan te brengen, de warmte die in het stropakket ontstaat wordt deels door deze slangen onttrokken. Via een warmte wisselaar wordt de warmte vervolgens beschikbaar voor de woning en de warmwatervoorziening. Op deze manier verwachten we geen gas meer nodig te zijn voor de woningen. De huisvesting in de oude jongveestal (stal 4) is aan vervanging toe, in de nieuwe stal zal hiertoe vervangende jongvee huisvesting gerealiseerd worden. Het aantal dieren wijzigt gering (2 jongvee minder). Dit om ten aanzien van de Wet Natuurbescherming binnen de bestaande vergunde rechten te blijven.

Ter plaatse geldt het bestemmingsplan “Landelijk gebied” (hierna: het bestemmingsplan) van de gemeente Rheden (hierna: de gemeente) dat is vastgesteld op 26 augustus 2010. Het project is in strijd met dit bestemmingsplan, omdat een deel van de nieuwe bebouwing is voorzien buiten het bouwvlak.

Achtergrond:
Het bouwblok geeft aan de oostzijde voldoende ruimte om de bestaande stal te verlengen. Echter tasten we de zichtlijn van het landgoed de Bockhorst dan aan. De ondernemer kies er voor om de zichtlijn in stand te houden. Hiermee zijn we veroordeeld tot een ruitelijke procedure. Helaas is dit punt tijdens het vaststellen van het bestemmingsplan in 2010 niet onderkent. Uit vooroveleg met de gemeente en de rentmeester van de Bockhorst is gekomen tot een gedragen landschappelijke inpassing. Dit is mede geinitieerd door de gemeente Rheden. Gezien bovenstaande is de vraag uitgezet om hier in de leges rekening mee te houden.

1.2 Keuze procedure: projectafwijkingsbesluit

De initiatiefnemer wenst het project planologisch in te passen met toepassing van gekozen voor een omgevingsvergunning in de zin van artikel 2.12, eerste lid, onder a, onder 3°, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (hierna: Wabo). Deze wijze van planologische inpassing duiden we hierna aan als een projectafwijkingsbesluit. Voorwaarde voor het verlenen van een projectafwijkingsbesluit is dat via een ruimtelijke onderbouwing wordt aangetoond dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Dit rapport voorziet daarin.

1.3 Leeswijzer

De toelichting is als volgt opgebouwd:

- in hoofdstuk 2 komen de bestaande en gewenste situatie aan bod;
- hoofdstuk 3 gaat in op het toepasselijke ruimtelijke beleid van het Rijk, de provincie en de gemeente;
- in hoofdstuk 4 worden de omgevingsaspecten van het project beschreven;
- tot slot is hoofdstuk 5 gewijd aan de uitvoerbaarheid van het project. Het betreft zowel de economische als maatschappelijke uitvoerbaarheid.

Hoofdstuk 2 Projectbeschrijving

2.1 Ligging

De activiteit vindt plaats op de locatie aan de Bockhorstweg 10 6956CA in Spankeren, kadastraal bekende gemeente Dieren sectie X nummer(s)119,120,122 . De locatie ligt in het buitengebied van de gemeente Rheden.

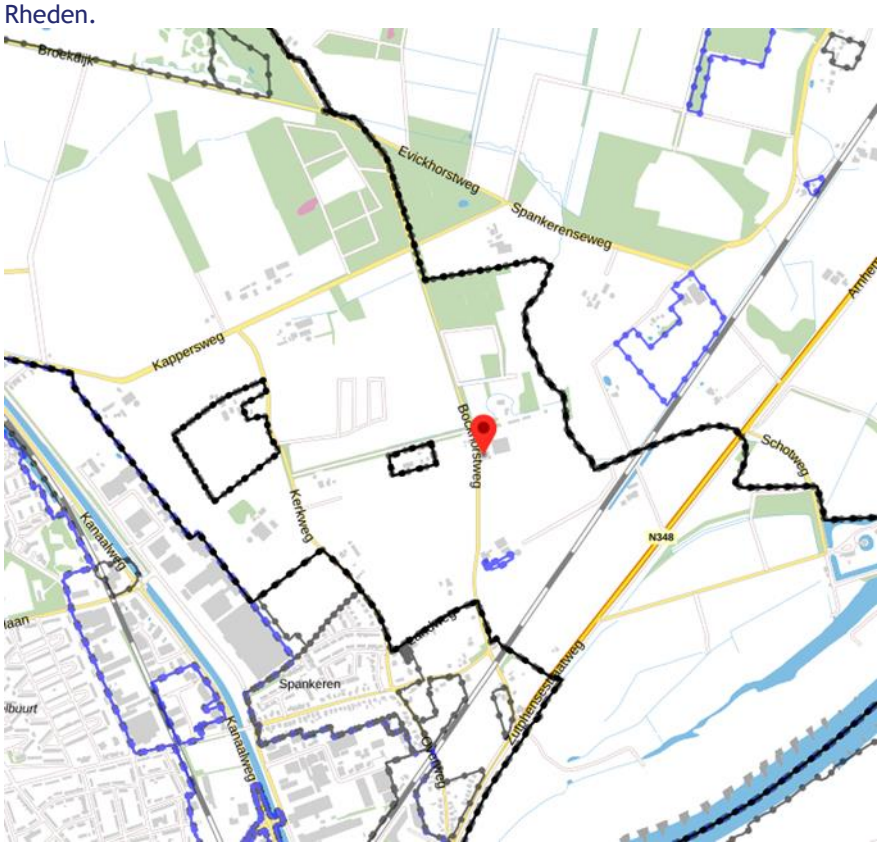

Figuur 2.1: Ligging plangebied (Bron: Ruimtelijke plannen)

De directe omgeving van het perceel heeft een gemengd karakter: aan de noordzijde van het bedrijf bevind zich het landgoed de Bockhorst. Aan de zuidzijde bevinden zich agrarische gronden (de weilanden) en op afstand een melkrundveehouderij. Aan de westzijde bevind zich een burgerwoning. De dichtstbijzijnde woning ligt op circa 25 meter ten westen van het bedrijf.

Figuur 2.2:
Luchtfoto directe omgeving plangebied (Bron: Ruimtelijke plannen)

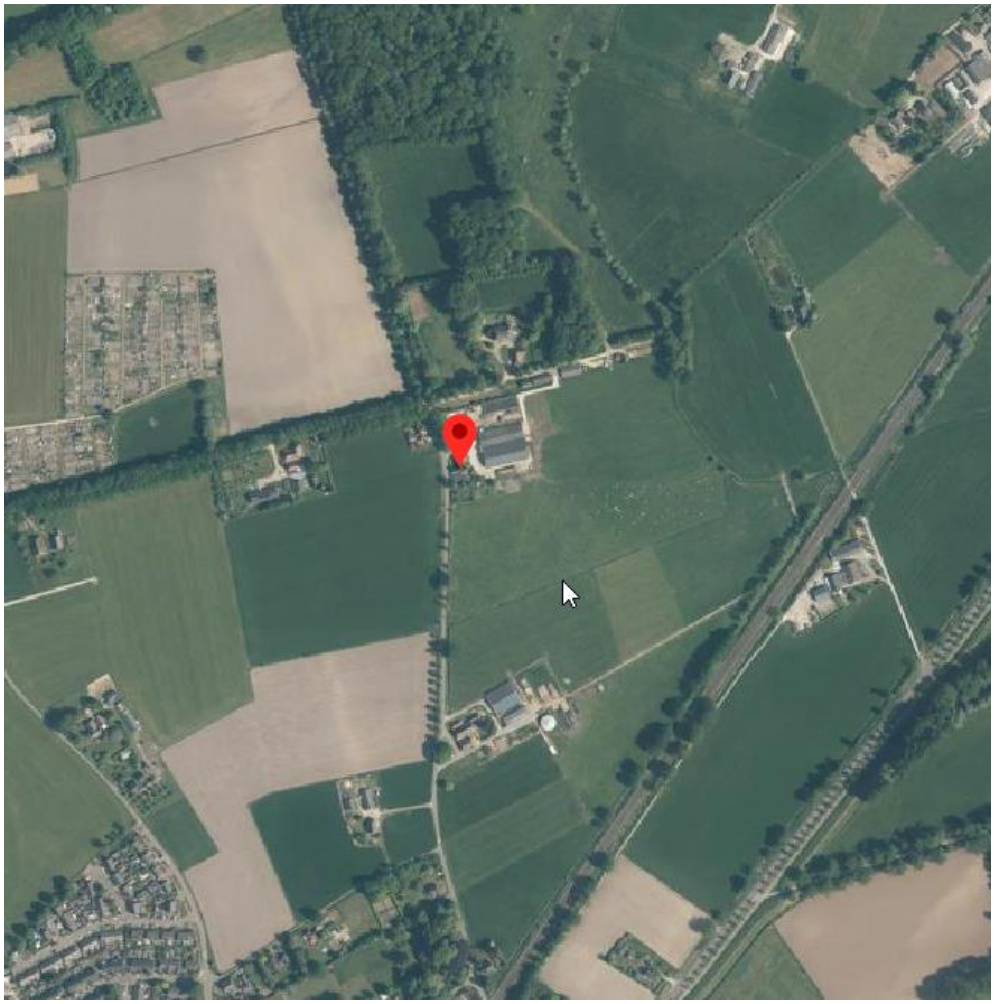

Het projectgebied:

Figuur 2.3:
Kadastrale kaart

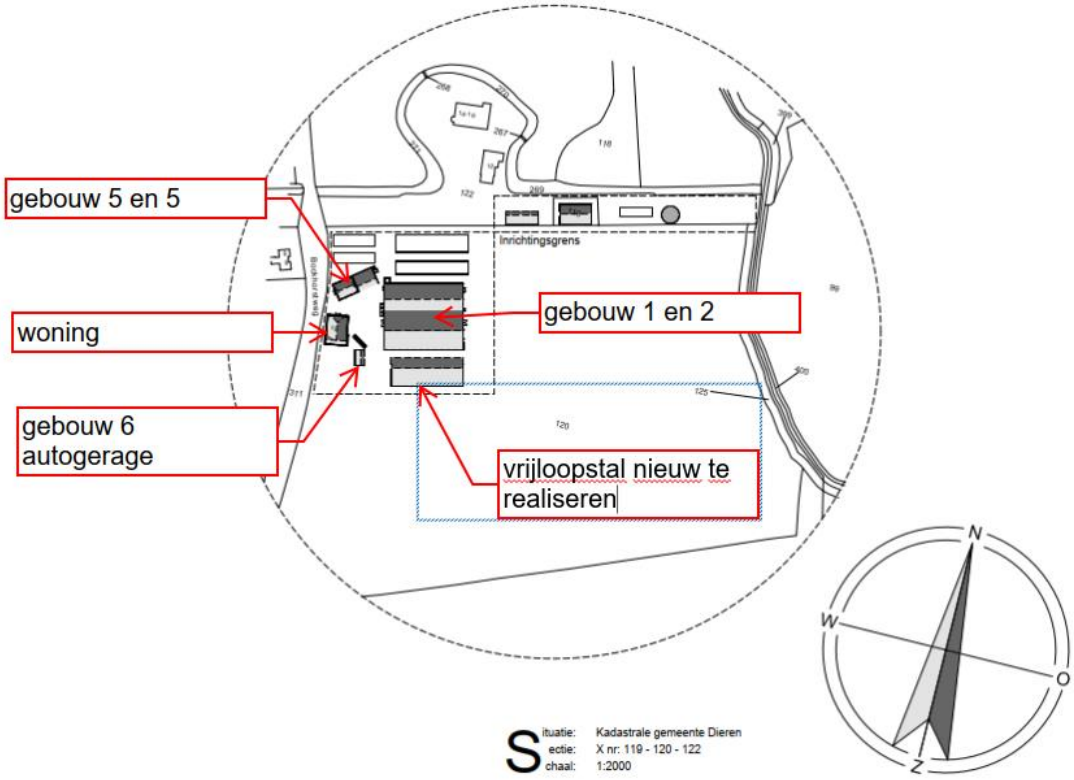

2.2 Bestaande situatie

Op het perceel Bockhordtweg 10 is bebouwing aanwezig in de vorm van een woonhuis (gebouw 3. Verder zijn de volgende bouwwerken aanwezig:

- gebouw 1en 2: ligboxenstal t.b.v. de melkoeien en deel van het jongvee;
- gebouw 4 en 5: jongveestal met (wertuigen)berging;
- gebouw 6: autogarage
- Als bijlage is de milieutekening opgenomen met daarop weergegeven de bestaande bebouwing.

Figuur 2.4:
Luchtfoto Bockhorstweg 10 (Bron: Slagboom en Peeters)

2.3 Voorgenomen situatie

Het bedrijf van initiatiefnemer betreft een agrarisch bedrijf met melkvee en daarbij behorende jongveeopfok.

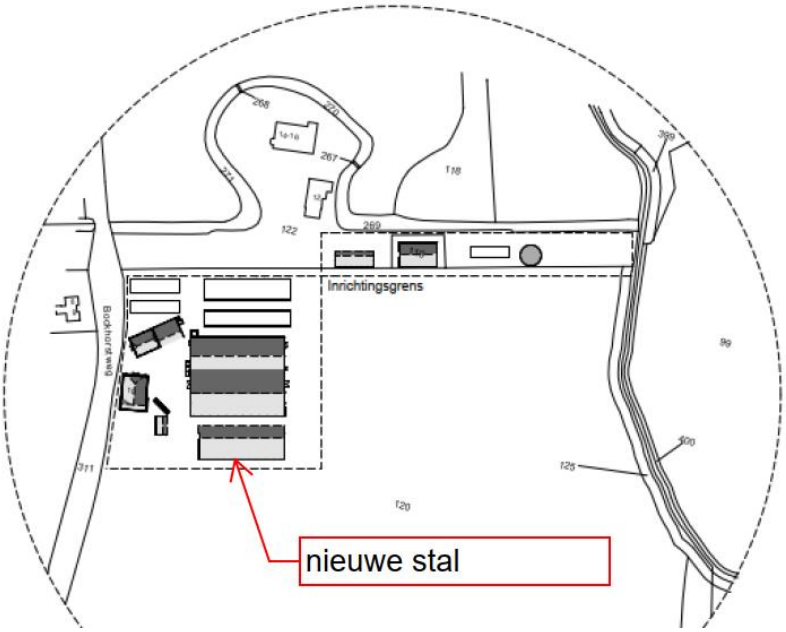

Om de bedrijfsvoering verder te optimaliseren en beter in te kunnen spelen op het aspect duurzaamheid, wenst initiatiefnemer het volgende project te realiseren:

1. Het oprichten van een nieuwe droge koeienstal met jongvee, dit zal een potstal worden. De oude jongveestal (gebouw4) zal hiermee worden vervangen. Het oude gebouw zal worden ingezet als opslagruimte. De potstal wordt verder benut voor het verwarmen van de woning. Dit zoals beschreven in de inleiding.
2. Als bijlage is de milieutekening van het project opgenomen. De omvang van de veestapel blijft door dit project nagenoeg ongewijzigd per saldo moeten

er 2 jongvee minder aangevraagd worden om binnen de vergunde ruimte te blijven m.b.t. de Wet Natuurbescherming (intern salderen).

2.4 Landschappelijke inpassing

Om het plan landschappelijk in te passen, heeft de gemeente Rheden mevrouw Marion Nederbracht ingeschakeld om de landschappelijke inpassing voor de nieuwe stal te maken. Hierbij is er een open overleg geweest tussen partijen om de samenhang tussen de ontwikkelingen op het landgoed en het bedrijf van Elzebroek op elkaar aan te laten sluiten. Zie bijlage Landschappelijke inpassing Bockhorstweg 10 Spankeren.

Daarmee is het project voorzien van een zorgvuldige landschappelijk inpassing en leidt het tot een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit ter plaatse.

Groenbalans

Op het terrein aan de Bockhorstweg worden geen bomen gekapt of groenopstanden verwijderd. Er komt conform landschappelijke inpassing wat aanplant van groen. Er is dus geen verstoring van de groenbalans.

Hoofdstuk 3 Planologisch beleid

3.1 Inleiding
Om te oordelen of de in het vorige hoofdstuk beschreven ontwikkeling mogelijk is, is deze getoetst aan het relevante rijks-, provinciaal en gemeentelijk beleid.

3.2 Rijksbeleid
Bij het ruimtelijk beleid op Rijksniveau onderscheiden we de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR), het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) en de Regeling algemene regels ruimtelijke ordening (Rarro).

3.2.1 Structuurvisie infrastructuur en ruimte
De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) is vastgesteld op 13 maart 2012. In de SVIR legt het Rijk de ambities voor Nederland in 2040 vast door aan te geven waar het land in dat jaar moet staan.

Daarbij streeft het Rijk naar een concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig Nederland. Dit betekent onder andere dat het Rijk een aantrekkelijk vestigingsklimaat wil ontwikkelen, waarbij de concurrentiekracht voor internationale bedrijven en een economische ontwikkeling wordt versterkt. Naast deze ambities voor de lange termijn kiest het Rijk tevens voor drie concrete doelen om Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig te houden voor de middellange termijn (2028), te weten:
- het vergroten van de concurrentiekracht van Nederland door het versterken van de ruimtelijk-economische structuur van Nederland;
- het verbeteren en ruimtelijk zekerstellen van de bereikbaarheid waarbij de gebruiker voorop staat;
- het waarborgen van een leefbare en veilige omgeving waarin unieke natuurlijke en cultuurhistorische waarden behouden zijn.

Hierbij maakt het Rijk gebruik van verschillende nationale belangen, waarvoor zij verantwoordelijk is en resultaten wil boeken.

Toetsing project
Uit de beoordeling van de SVIR blijkt dat ter plaatse van de projectlocatie sprake is van een nationaal belang. De projectlocatie ligt in een stedelijke regio met een concentratie van topsectoren. Het project heeft geen invloed op het vestigingsklimaat in Arnhem of de bereikbaarheid ervan.

Conclusie: het project heeft geen gevolgen voor de in de SVIR nagestreefde nationale belangen.

3.2.2 Besluit algemene regels ruimtelijke ordening
Om de nationale belangen uit de SVIR juridisch te borgen, heeft het Rijk het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) vastgesteld. Het Barro bevat algemene planologische regels van het Rijk met betrekking tot de inhoud van onder andere bestemmingsplannen, zodat de nationale belangen beschermd worden.

Toetsing project
Weliswaar is op de projectlocatie sprake van een nationaal belang in de zin van de SVIR, het Barro geeft daaromtrent geen voorschriften die op onderhavig project van toepassing zijn.

Conclusie: het Barro is niet van toepassing op onderhavige project.

3.2.3 Regeling algemene regels ruimtelijke ordening

De Regeling algemene regels ruimtelijke ordening (Rarro) geeft uitwerking aan enkele bepalingen in het Barro. In het Rarro zijn regels en ruimtereserveringen opgenomen voor defensieinstallaties, hoofdwegen en landelijke spoorwegen, buisleidingen en het Natuurnetwerk Nederland.

Toetsing project
Omdat de projectlocatie binnen de invloedsfeer van een radarstation ligt, gelden er ingevolge het Rarro maximale bouwhoogten van 90 meter voor windturbines en van 114 meter voor andere bouwwerken. Aangezien het project niet voorziet in bouwwerken van een dergelijke hoogte, is het in overeenstemming met het Rarro.

Conclusie: het project is in overeenstemming met het Rarro.

3.3 Provinciaal beleid

Voor wat betreft het provinciaal ruimtelijk beleid zijn met name de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland en de Omgevingsverordening Gelderland van de provincie Gelderland van belang. Zij komen hieronder aan bod.

3.3.1 Omgevingsvisie Gaaf Gelderland

Provinciale Staten van Gelderland hebben op 19 december 2018 de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland (hierna: de omgevingsvisie) vastgesteld. In de omgevingsvisie schetst de provincie haar visie op de ontwikkeling van een toekomstbestendig Gelderland en staat in hoofdlijnen het ruimtelijk beleid van de provincie.

Gezond, veilig, schoon en welvarend zijn de hoofddoelen van de omgevingsvisie. Er wordt gefocust op duurzaamheid, verbondenheid en een krachtige economie als werkende bestanddelen voor een gezond, veilig, schoon en welvarend Gelderland. De provincie Gelderland streeft daarbij zeven ambities na, zie onderstaande figuur.

Figuur 3.1: Ambities Gaaf Gelderland (Bron: www.ruimtelijkeplannen.nl)

De omgevingsvisie bevat een themakaarten over het ‘Ruimtelijk beleid’, het ‘Waterbeleid’, het ‘Milieubeleid’ en het ‘Natuur- en landschapsbeleid’.

Toetsing project
De projectlocatie ligt op grond van de themakaart ‘Waterbeleid’ niet in een intrekgebied.

Energietransitie
Het is de bedoeling om het bedrijf CO2-neutraal te maken. Ook wil initiatiefnemer op het nieuwe gebouw zonnepanelen installeren. In de nieuwe opzet is men tevens voornemens om gebruik te maken van warmteterugwinning uit de potstal.

Biodiversiteit
De vaste mest uit de nieuw te realiseren stal is een plus voor de bodemkwaliteit en het bodemleven. Ook de weidevogels stellen het gebruik van vaste mest op prijs.

Conclusie: het project past binnen de kaders van de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland en draagt bij aan de verwezenlijking van haar ambities.

3.3.2 Omgevingsverordening Gelderland
In de Omgevingsverordening Gelderland (hierna: de omgevingsverordening) vindt de juridische verankering plaats van de omgevingsvisie. De omgevingsverordening bevat planologische regels van de provincie Gelderland waarmee bestemmingsplannen in overeenstemming moeten zijn. Omdat een projectafwijkingsbesluit in de omgevingsverordening gelijkgesteld wordt met een bestemmingsplan, zijn de regels ook op onderhavig project van toepassing.

Toetsing project

Water
Het projectgebied ligt niet in een intrekgebied. Het Intrekgebied ligt als een grote cirkel om Waterwingebieden. Regenwater dat hier in de bodem zakt, kan ‘binnen duizend jaar bij een Waterwingebied zijn. De winning van fossiele energie, zoals aardgas, aardolie, schaliegas en steenkoolgas is in deze gebieden niet toegestaan. Van deze activiteit is bij dit project geen sprake.

Conclusie: het project is in overeenstemming met de Omgevingsverordening Gelderland.

3.4 Gemeentelijk beleid
In de Omgevingsvisie buitengebied Rheden wordt ingegaan op de Structuurvisie voor het buitengebied.

3.4.1 Structuurvisie Rheden
De gemeenteraad van Rheden heeft op 29 oktober 2019 de Omgevingsviesie buitengebied Rheden vast gesteld. De omgevingsvisie bevat de 7 thema’s om aan te werken:
-Doorbouwen aan onze omgeving
-Samenhang tussen hoog en laag
-Beleving van de kwaliteiten
-Duurzaam toegangkelijk
-Nu stappen zetten voor een duurzame toekomst: klimaatadaptatie
-Nu stappen zetten voor een duurzame toekomst: energie transitie
-Omgaan met Kwaliteit

Het project is voor het belangrijkste deel gericht op de nieuwbouw van een stal om het bedrijf te verduurzamen. Speerpunt in de bedrijfsvoering is dierwelzijn, energiezuinig met verbeteringvan de biodiversiteit. Dit is dus volledig in lijn met de omgevingsvisie duurzame landbouw. De dieren krijgen in de periode voor het afkalven veel ruimte, dit komt het welzijn en het geboorte proces te goede. De stromest die vrijkomt uit de stal werkt positief op de biodiversiteit en het bodemleven. Door de warmte die in het strobed vrijkomt te benutten wordt er aanzienlijk bespaard op het gas verbruik. Om de landschappelijke inpassing van het bedrijfsperceel verder te versterken, is het project landschappelijk ingepast (zie paragraaf 2.4).

Conclusie: het project past binnen de kaders van de structuurvisie.

3.4.3 Bestemmingsplan Landelijk gebied

Ter plaatse geldt het bestemmingsplan "Landelijk gebied" van de gemeente Rheden welke op 26-08-2010 is vastgesteld door de gemeenteraad.

Toetsing project

Ter plaatse van de projectlocatie gelden de volgende bestemming en aanduidingen:

- enkelbestemming "Agrarische doeleinden";

In bouwregels bij bestemming "Agrarische doeleinden" is bepaald, dat, voor zover binnen de bouwgrens gelegen, mogen met inachtneming van de op de plankaart aangegeven maximumbouwhoogte en maximumbebouwings-percentage uitsluitend gebouwen en andere bouwwerken, noodzakelijk voor de uitoefening van een agrarisch bedrijf, worden opgericht. De realisatie van de nieuwe stal vindt grotendeeld plaats buiten het bouwvlak.

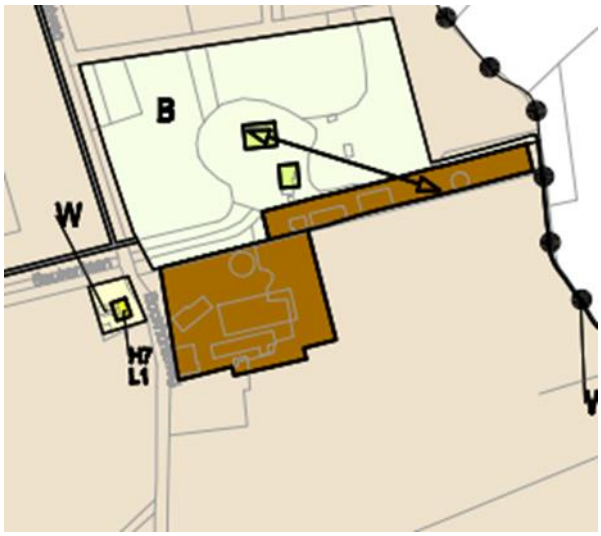

Figuur 3.2: Uitsnede verbeelding bestemmingsplan "Landelijk gebied" ter plaatse van projectlocatie (Bron: www.ruimtelijkeplannen.nl)

Om het project mogelijk te maken, kiest initiatiefnemer voor een planologische inpassing via een projectafwijkingsbesluit. Voorwaarde voor het verlenen van een projectafwijkingsbesluit is dat via een ruimtelijke onderbouwing wordt aangetoond dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Dit rapport voorziet daarin.

De overschrijding wordt ingegeven ter behoud van de ruimtelijke kwaliteit ter plaatse. Het behoud van de zichtlijn voor het Landgoed de Bockhorst is voor de

ondernemer aanleiding om de stal elders op het bedrijf te realiseen. Helaas is hier geen bouwvlak.

Conclusie: het project is in in strijd met het geldend bestemmingsplan. Middels een projectafwijkingsbesluit wordt het alsnog planologisch ingepast.

Hoofdstuk 4 Omgevingsaspecten

In dit hoofdstuk vindt een beoordeling plaats van de invloed van het project op diverse omgevingsaspecten. Daarbij wordt per omgevingsaspect eerst het algemene kader beschreven en komt vervolgens de toetsing aan het project aan bod.

4.1 Archeologie en cultuurhistorie

4.1.1 Algemeen

Archeologie

Verdrag van Malta
Op 16 januari 1992 is in Valletta (Malta) het Europees Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed (Verdrag van Malta) ondertekend. Het Nederlandse parlement heeft dit verdrag in 1998 goedgekeurd. Het Verdrag van Malta voorziet in bescherming van het Europees archeologisch erfgoed onder meer door de risico's op aantasting van dit erfgoed te beperken. Deze bescherming is in Nederland wettelijk verankerd in de Erfgoedwet. Op basis van deze wet zijn mogelijke (toevals)vondsten bij het verrichten van werkzaamheden in de bodem altijd beschermd. Er geldt een meldingsplicht bij het vinden van (mogelijke) waardevolle zaken. Dat melden dient terstond te gebeuren.

In het kader van een goede ruimtelijke ordening in relatie tot de Erfgoedwet kan vooronderzoek naar mogelijke waarden nodig zijn. Is de verwachting dat er archeologisch waardevolle zaken aanwezig kunnen zijn, dan is vooronderzoek nodig.

Vooruitlopend op dit verzoek is reeds een principe verzoek gedaan, conclussie van dit verzoek is dat er een agreologische beoordeling plaats moet vinden. Hamaland advies heeft de opdracht om dit uit te voeren. Uit het vooronderzoek blijkt dat de gronden ter plaatse geroerd zijn.

Conclusie: er zijn geen belemmeringen vanuit het aspect archeologie en cultuurhistorie voor het project.

4.2 Bedrijven en milieuzonering

4.2.1 Algemeen

Om tot een ruimtelijk relevante toetsing van de milieuhygiënische inpasbaarheid van nieuwe functies te komen, wordt het begrip milieuzonering gehanteerd. De milieuzonering zorgt voor voldoende afstand tussen milieubelastende activiteiten (zoals bedrijven) en milieugevoelige functies (zoals woningen) in ruimtelijke plannen. Hiertoe zijn bedrijven voorzien van een zone waar mogelijke nadelige effecten zijn voor woningen. Maatgevend zijn de thema's geur, geluid, stof en gevaar. Vanuit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening is het voorkomen van voorzienbare hinder door milieubelastende activiteiten van belang. Daarnaast mogen bedrijven niet worden beperkt in hun mogelijkheden.

VNG-uitgave Bedrijven en milieuzonering
Om mogelijke hinder van bedrijven voor bewoners te voorkomen, wordt de daarvoor algemeen aanvaarde VNG-uitgave 'Bedrijven en milieuzonering' (2009) gebruikt. In deze uitgave is de potentiële milieubelasting voor een hele reeks van bedrijven bepaald aan de hand van de reeds genoemde milieuaspecten geur, stof, geluid en gevaar. De milieubelasting is voor die aspecten vertaald in richtlijnen voor aan te houden afstanden tussen milieubelastende en milieugevoelige functies. Deze afstanden kunnen als basis worden gehanteerd, maar zijn indicatief. Bovendien zijn deze afstanden alleen van toepassing op nieuwe situaties en niet op bestaande situaties. Het milieuaspect met de grootste afstand is maatgevend en bepaalt in welke milieucategorie een bedrijfstype wordt ingedeeld.

Gebiedstypen
Volgens de VNG-uitgave "Bedrijven en Milieuzonering" dient eerst te worden beoordeeld of in de omgeving sprake is van een 'rustige woonwijk' of een 'gemengd gebied':

- een 'rustige woonwijk' is een woonwijk die is ingericht volgens het principe van functiescheiding. Overige functies komen vrijwel niet voor. Langs de randen is weinig verstoring van verkeer;
- een 'gemengd gebied' is een gebied met een matige tot sterke functiemenging. Direct naast woningen komen andere functies voor zoals winkels, horeca en kleine bedrijven. Ook lintbebouwing in het buitengebied met overwegend agrarische en andere bedrijvigheid kan als gemengd gebied worden beschouwd. Gebieden die direct langs de hoofdinfrastructuur liggen, behoren eveneens tot het omgevingstype gemengd gebied.

In onderstaande tabel is weergegeven welke richtafstand bij de twee verschillende gebiedstypen aangehouden worden per milieucategorie.

Tabel 4.1:
Richtafstand voor de twee gebiedstypen per milieucategorie
(Bron: VNG)

Milieucategorie	Richtafstanden tot omgevingstype rustige woonwijk	Richtafstanden tot omgevingstype gemengd gebied
1	10 m	0 m
2	30 m	10 m
3.1	50 m	30 m
3.2	100 m	50 m
4.1	200 m	100 m
4.2	300 m	200 m
5.1	500 m	300 m
5.2	700 m	500 m
5.3	1.000 m	700 m
6	1.500 m	1.000 m

Externe en interne werking
Bij het realiseren van nieuwe functies wordt gekeken naar de omgeving waarin de nieuwe functies gerealiseerd worden. Hierbij speelt qua inpasbaarheid zowel de 'externe werking' als de 'interne werking' van de nieuwe functie een rol:

1. Externe werking: Past de nieuwe functie in de omgeving? Hierbij gaat het met name om de vraag of de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling leidt tot een situatie die, vanuit hinder of gevaar bezien, in overeenstemming is met een goede ruimtelijke ontwikkeling. Daarvan is sprake als het woon- en leefklimaat van omwonenden gewaarborgd kan worden;
2. Interne werking: Laat de omgeving de nieuwe functie toe? Hierbij gaat het om de vraag of de nieuwe functie binnen het projectgebied hinder ondervindt van bestaande functies in de omgeving. Worden bijvoorbeeld bestaande bedrijven door de komst van de nieuwe functie belemmerd in hun bedrijfsvoering?

4.2.2 Toetsing project

Gebiedstype

Het projectgebied is gelegen in het buitengebied van Spankeren. Derhalve wordt in dit geval uitgegaan van het omgevingstype ‘gemengd gebied’.

Externe werking
Het houden van melkvee kan milieubelastend zijn voor de omgeving. Het houden van melkvee valt onder ‘Fokken en houden van rundvee’, waarbij milieucategorie 3.2 hoort. Hierbij dient een maximale richtafstand van 50 meter aangehouden te worden (zie tabel 4.1). De dierenverblijven van gebouw 4 komen te vervallen. De nieuwe stal komt op ruim 80 meter van de woning van derden te liggen.

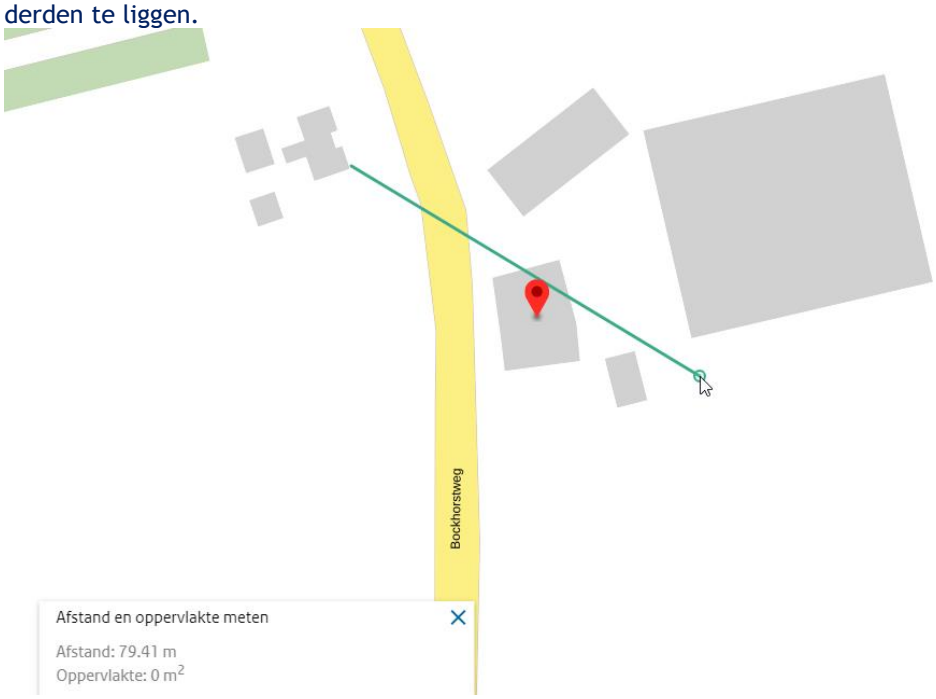

Ten opzichte van de bestaande situatie leidt het project er dus toe dat de bedrijfsactiviteiten ruim buiten de richtafstanden van de dichtstbijzijnde gevoelige objecten komen.

Interne werking
De nieuwe ruimte, wordt niet aangemerkt als een gevoelig object. Van enige vorm van hinder van bestaande functies is dan ook geen sprake. Zij komen ook niet dichter bij bestaande functies te liggen dan nu het geval is op basis van de reeds aanwezige bedrijfsgebouwen.

Conclusie: er zijn geen belemmeringen vanuit het aspect milieuzonering voor het project.

4.3 Bodemkwaliteit

4.3.1 Algemeen
Ten behoeve van de verlening van een projectafwijkingsbesluit dient te worden bepaald of de aanwezige bodemkwaliteit past bij het toekomstige gebruik van die bodem en of deze aspecten optimaal op elkaar kunnen worden afgestemd. Om hierin inzicht te krijgen, kan een bodemonderzoek noodzakelijk zijn conform de richtlijnen NEN-5740.

4.3.2 Toetsing project

In de huidige situatie is het projectgebied (grotendeels) reeds in gebruik als verharding. Voor de voorgenomen nieuwbouw van de stal is een omgevingsvergunning om te bouwen vereist. Een rundveestal is geen bouwwerk waarin mensen zullen langdurig verblijven. De verblijfsduur zal uitkomen op minder dan twee uur per (werk)dag. Hierdoor hoeft de bodemkwaliteit niet getoetst te worden.

In het verleden zijn geen bodembedreigende activiteiten verricht. Voor zover bekend is het projectgebied niet verdacht van een ernstig geval van bodemverontreiniging. Voor de ruimtelijke procedure is geen aanvullend bodemonderzoek nodig. Ten aanzien van asbest heeft in het plangebied nooit bebouwing gestaan met een astbest dakbedekking. Ook ten aanzien van asbest is er geen aanleiding om een onderzoek uit te voeren.

Conclusie: het aspect bodemkwaliteit levert geen belemmeringen op voor de uitvoerbaarheid van het project.

4.4 Externe veiligheid

4.4.1 Algemeen

De regelgeving op het gebied van externe veiligheid beoogt een minimaal veiligheidsniveau te garanderen voor de burger voor wat betreft risico's van opslag en transport van gevaarlijke stoffen.

Het wettelijk kader voor risicobedrijven is vastgelegd in het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) en de bijbehorende Regeling externe veiligheid inrichtingen (Revi). Voor het vervoer van gevaarlijke stoffen is het wettelijke kader vastgelegd in de Wet vervoer gevaarlijke stoffen, het Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt) en de Regeling Basisnet. De regelgeving voor ondergrondse buisleidingen is vastgelegd in het Besluit Externe veiligheid buisleidingen (Bevb).

Bij de beoordeling van de externe veiligheidssituatie zijn twee begrippen van belang:

- het *plaatsgebonden risico* (PR) is de plaatsgebonden kans per jaar dat een onbeschermd persoon komt te overlijden ten gevolge van een ongeval met gevaarlijke stoffen. De kans van éénmaal in de miljoen jaar op een dergelijk ongeval is als norm in de regelgeving opgenomen. Het plaatsgebonden risico is weer te geven met een contour rondom een activiteit;
- het *groepsrisico* (GR) geeft de kans per jaar aan dat een groep personen van een bepaalde grootte (bijvoorbeeld 10, 100 of 1000 personen) tegelijk slachtoffer wordt van een ongeval met gevaarlijke stoffen. Het groepsrisico wordt weergegeven in een curve waarin het aantal personen is afgezet tegen de kans per jaar op (tegelijk) overlijden. Het groepsrisico is echter geen harde norm, maar een oriënterende waarde.

Conclusie: het aspect externe veiligheid vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van het project.

4.5 Geluid

4.5.1 Algemeen

Voor het aspect geluid is binnen het projectgebied de Wet geluidhinder (Wgh) een wettelijk beoordelingskader. De Wgh kent voor weg- en railverkeer alsmede voor gezoneerde industrieterreinen voorkeursgrenswaarden voor geluidgevoelige objecten. De Wgh gaat uit van zones langs (spoor)wegen en zones bij industrieterreinen. Het gebied binnen deze zone geldt als akoestisch

aandachtsgebied waar een akoestische toetsing uitgevoerd dient te worden, indien sprake is van een geluidgevoelig object.

De Wgh beschermt de volgende geluidgevoelige objecten:
- woningen (artikel 1 Wgh): gebouw of gedeelte van een gebouw waar bewoning is toegestaan op grond van de geldende planologische status (bestemmingsplan, de beheersverordening, omgevingsvergunning afwijken bestemmingsplan of beheersverordening);
- andere geluidsgevoelige gebouwen: op grond van artikel 1.2 Besluit geluidhinder zijn dit onderwijsgebouwen, ziekenhuizen en verpleeghuizen, verzorgingstehuizen, psychiatrische inrichtingen en kinderdagverblijven;
- geluidsgevoelige terreinen: op grond van artikel 1.2 Besluit geluidhinder zijn dit woonwagenstandplaatsen en ligplaatsen voor woonschepen.

Een akoestisch onderzoek kan in sommige gevallen noodzakelijk zijn om uit te wijzen of de wettelijke voorkeursgrenswaarde bij geluidgevoelige objecten wordt overschreden en zo ja, welke maatregelen nodig zijn om aan de voorkeursgrenswaarde te voldoen.

In de gegeven situatie is er geen vergroting van de capaciteit en schuift het zwaartepunt van een gevoelig object.

4.5.2 Toetsing project
Het project maakt geen nieuw geluidgevoelig object mogelijk. Een akoestisch onderzoek is derhalve niet nodig.

Conclusie: er zijn geen belemmeringen vanuit het aspect geluid voor het project.

4.6 Geur

4.6.1 Algemeen
Veehouderijen kunnen hinder veroorzaken voor gevoelige functies. Een belangrijk hinderaspect is geur. De regelgeving die hiervoor van toepassing is, is vastgelegd in de Wet geurhinder en veehouderij (voor omgevingsvergunning-plichtige veehouderijen in het kader van de activiteit ‘milieu’) en in het Activiteitenbesluit (voor niet-omgevingsvergunningplichtige veehouderijen in het kader van de activiteit ‘milieu’).

Bescherming van geurgevoelige objecten
De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) en het Activiteitenbesluit milieubeheer bevat een beoordelingskader voor geurhinder van veehouderijen die vergunningplichtig zijn op basis van de Wet milieubeheer (Wm). Dit beoordelingskader ziet toe op de bescherming van ‘geurgevoelige objecten’.

In artikel 1 van de Wgv is daarvan een definitie opgenomen. Daaruit blijkt dat het moet gaan om:
- een gebouw: in de bouwregelgeving is een gebouw: elk bouwwerk, dat voor mensen toegankelijk is, overdekt is en helemaal of voor een deel met wanden omsloten is;
- bestemd voor bewoning of verblijf: een gebouw moet niet alleen feitelijk voor menselijk wonen of verblijven zijn bedoeld, maar die functie moet ook juridisch-planologisch zijn toegestaan;
- geschikt voor bewoning of verblijf: een gebouw moet niet alleen bestemd, maar ook geschikt zijn om in te wonen of te verblijven;
- permanent - of daarmee vergelijkbaar – gebruik: het gaat om de verblijfsduur, aangezien de Wgv alleen mensen beschermt tegen langdurige

blootstelling aan geurhinder. Het gaat om gebouwen waarin mensen structureel wonen en verblijven, gezien de aard van het gebouw.

Beoordelingskader dierenverblijven
Het beoordelingskader voor geur vanuit dierenverblijven is als volgt opgebouwd:

1. voor diercategorieën waarvoor de geuremissie per dier is vastgesteld in de Regeling geurhinder en veehouderij (Rgv), geldt een waarde (maximale geurbelasting) op een geurgevoelig object: daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen concentratiegebieden (conform Meststoffenwet) en niet-concentratiegebieden en tussen situaties binnen de bebouwde kom en buiten de bebouwde kom;
2. voor andere diercategorieën (waarvoor geen geuremissie per dier is vastgesteld) geldt een minimale afstand van de dierenverblijven ten opzichte van geurgevoelige objecten: ook hier is een onderscheid gemaakt tussen situaties binnen de bebouwde kom en buiten de bebouwde kom. Er is geen onderscheid tussen concentratiegebieden en niet-concentratiegebieden.

De afstand van de buitenzijde van een dierenverblijf tot de buitenzijde van een geurgevoelig object dient in alle gevallen ten minste 50 meter te bedragen indien het geurgevoelige object gelegen is binnen de bebouwde kom en 25 meter te bedragen indien het geurgevoelige object buiten de bebouwde kom is gelegen.

Het beoordelingskader voor (intensieve) veehouderij is samengevat in tabel 4.3.

Tabel 4.3: Geurnormen (intensieve) veehouderij (Bron: Wet geurhinder en veehouderij en Activiteitenbesluit)

		Concentratie-gebied	Niet-concentratie-gebied	Afstand buitenzijde dierenverblijf tot buitenzijde geurgevoelig object
Binnen bebouwde kom	Diercategorieën Rgv	Max. 3 ouE/m3	Max. 2 ouE/m3	Min. 50 m
	Andere diercategorieën	Min. 100 m t.o.v. geurgevoelig object	Min. 100 m t.o.v. geurgevoelig object	
Buiten bebouwde kom	Diercategorieën Rgv	Max. 14 ouE/m3	Max. 8 ouE/m3	Min. 25 m
	Andere diercategorieën	Min. 50 m t.o.v. geurgevoelig object	Min. 50 m t.o.v. geurgevoelig object	

Voor geurgevoelige objecten die onderdeel uitmaken van een andere veehouderij, of die op of na 19 maart 2000 hebben opgehouden deel uit te maken van een andere veehouderij, zoals bedrijfswoningen en voormalige bedrijfswoningen, gelden niet de in de tabel genoemde maximale geurbelastingen in odour units, maar gelden op grond van artikel 3, lid 2 van de Wgv, minimale afstanden tussen de veehouderij en het geurgevoelig object. Deze afstand bedraagt 100 meter indien het geurgevoelige object is gelegen binnen de bebouwde kom en 50 meter indien het geurgevoelige object is gelegen buiten de bebouwde kom.

Op grond van artikel 6 van de Wgv (in samenhang gelezen met artikel 3.118 van het Activiteitenbesluit) kan bij gemeentelijke verordening worden bepaald dat binnen een deel van het grondgebied van de gemeente andere waarden van toepassing zijn dan zoals voorgeschreven in de Wgv.

4.6.2 Toetsing project

Het project heeft alleen betrekking op het houden van dieren waarvoor een minimale vaste afstand moet worden aangehouden (melkvee). De inrichting voldoet aan de vaste afstanden zoals die zijn vastgelegd in de Wet geurhinder en veehouderij. De omvang van de veestapel blijft door dit project ongewijzigd.

Conclusie: er zijn geen belemmeringen vanuit het aspect geur voor het project.

4.7 Luchtkwaliteit

4.7.1 Algemeen

De hoofdlijnen van de regelgeving voor luchtkwaliteit zijn te vinden in hoofdstuk 5, titel 5.2 van de Wet milieubeheer (hierna: 'Wm'), ook wel de Wet luchtkwaliteit genoemd. De regelgeving is uitgewerkt in onderliggende algemene maatregelen van bestuur (AMvB's) en ministeriële regelingen. De kern van deze wettelijke regeling is artikel 5.16 Wm. In het tweede lid van dit artikel staan de bevoegdheden genoemd bij de uitvoering waarvan aan de grenswaarden voor luchtkwaliteit moet worden getoetst. Deze grenswaarden zijn genoemd in bijlage 2 van de Wm.

Luchtkwaliteitseisen
De belangrijkste luchtverontreinigende stoffen zijn fijn stof (PM10 en PM2,5) en stikstofdioxide (NO2), omdat deze in Nederland soms worden overschreden. De grenswaarden van de overige stoffen worden, op enkele uitzonderingen na, in de regel niet overschreden. De grenswaarde van PM10 of NO2 bedraagt 40 µg/^{3}. De grenswaarde van PM2,5 ligt op 25 µg/^{3}.

Uitzondering beoordeling luchtkwaliteitseisen
Bij een planafwijkingsbesluit dient ingevolge artikel 5.16 Wm ook getoetst te worden aan de luchtkwaliteitseisen. Deze hoofdregel leidt tot uitzondering als:

- een plan in het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) is opgenomen;
- of als een plan niet in betekenende mate (nibm) bijdraagt aan de concentratie van vervuilende stoffen in de buitenlucht.

Besluit niet in betekenende mate (nibm)
In het Besluit niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen) is bepaald in welke gevallen een ruimtelijke ontwikkeling vanwege de gevolgen voor de luchtkwaliteit niet hoeft te worden getoetst aan de grenswaarden. Een project draagt 'niet in betekende mate' bij aan de luchtverontreiniging als de zogenaamde 3% grens niet wordt overschreden. De 3% grens is gedefinieerd als 3% van de grenswaarde voor de jaargemiddelde concentratie van fijn stof of stikstofdioxide. Deze grenswaarde is gesteld op 40 µg/m3. Dit komt overeen met 1,2 microgram/m3 voor zowel PM10 als NO2.

Als de 3% grens voor PM10 of NO2 niet wordt overschreden, is het project nibm en is geen verdere toetsing aan grenswaarden vereist. In de Regeling nibm is de bovengenoemde 3%-grens uitgewerkt in concrete getallen.

In mei 2010 is de 'Handreiking fijn stof voor veehouderijen' door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu gepubliceerd. Deze handreiking is opgesteld door InfoMil in samenwerking het Ministerie van I&M en gaat in op de regelgeving over luchtkwaliteit, waarbij ook wordt ingegaan op de Regeling nibm. In de handreiking wordt beschreven hoe om te gaan met de beoordeling van emissie van fijn stof vanuit veehouderijen in het geval sprake is van een beperkte toename of een afname van de emissie.

Hieronder is een tekstfragment uit paragraaf 2.2 van de handreiking overgenomen, waar specifiek ingegaan wordt op luchtkwaliteit bij veehouderijen:
Veehouderijen zijn niet opgenomen in de Regeling nibm. Toch is het niet altijd noodzakelijk om met behulp van een berekening vast te stellen of er sprake is van nibm. Dit kan ook gedaan worden met een motivering, bijvoorbeeld op basis van ervaring. Er zijn genoeg projecten die namelijk overduidelijk nibm zijn en waar een berekening niets toevoegt aan de conclusie. Als hulpmiddel bij de motivering is een vuistregel opgesteld waarmee aangetoond kan worden dat een

uitbreiding/oprichting nibm is. Deze staan in de onderstaande tabel, die gebaseerd is op de 3% nibm grens, dus van na de inwerking treding van het NSL. In de tabel kan bij de betreffende afstand de hoeveelheid emissie worden afgelezen waarmee een veehouderij nog kan uitbreiden om niet in betekende mate bij te dragen. Met behulp van de emissiefactorenlijst op www.vrom.nl kan uitgerekend worden of de totale toename in emissie onder de nibm grens blijft. Dit doet u door de hoeveelheid nieuwe dieren te vermenigvuldigen met de emissiefactor en deze te vergelijken met de waarden uit de tabel. De getallen in de tabel zijn worst-case genomen inclusief een veiligheidsmarge. Indien bij een bepaalde afstand niet méér wordt geëmitteerd dan is opgenomen in de tabel dan is de oprichting/uitbreiding zeker nibm. Wanneer de toename in emissie in grammen hoger is dan in de tabel opgenomen is het project mogelijk IBM. Er zal een berekening met ISL3a uitgevoerd moeten worden om aan te tonen dat geen grenswaarden worden overschreden ofwel de uitbreiding bij precieze berekening toch nibm blijkt te zijn.

Tabel 4.4: Toename emissie fijn stof onder NIBM-grens

Afstand tot te toetsen plaats	70 m	80 m	90 m	100 m	120 m	140 m	160 m
Totale emissie in g/jr van uitbreiding/oprichting	324000	387000	473000	581000	817000	1075000	1376000

Bron: ECN. Getallen op basis van berekeningen met STACKS, versie 2008.

4.7.2 Toetsing project

De omvang van de veestapel blijft door dit project nagenoeg ongewijzigd. Er is derhalve geen sprake van een toename van de fijnstofemissie. Gezien de afstand tot het dichtsbij zijnde gevoelige object van meer dan 80 meter, kan het project op grond van tabel 4.4 als nibm worden beschouwd.

Een ander aspect van het project dat van invloed kan zijn op de luchtkwaliteit, is een eventuele toename van voertuigbewegingen. Een toename van maximaal 1.283 voertuigbewegingen (van auto's) per weekdagetmaal wordt als 'niet in betekenende mate' beschouwd. Het project leidt gezien de schaal niet tot een aanzienlijke toename van het aantal voertuigbewegingen van en naar het projectgebied. Het project kan hierdoor als nibm worden beschouwd en hoeft derhalve niet getoetst te worden aan de geldende grenswaarden.

Conclusie: er zijn geen belemmeringen vanuit het aspect luchtkwaliteit voor het project.

4.8 Milieueffectrapportage

4.8.1 Algemeen

Het voorkomen van aantasting van het milieu is van groot maatschappelijk belang. Het is daarom zaak om het milieubelang volwaardig in de besluit-vorming te betrekken. Om hier in de praktijk vorm aan te geven is het instrument milieueffectrapportage (m.e.r.) ontwikkeld. Bij "grotere" oprichtingen kan de gemeente eisen dat er bij de milieu aanvraag een milieu-effectrapport (MER) bijgevoegd wordt. De MER-plicht vloeit voort uit Europese richtlijnen.

Bij het bestaan van een MER-plicht mag de vergunningsaanvraag pas in procedure worden gebracht als de voorafgaande MER-procedure is afgerond. De MER geeft een beeld wat de milieugevolgen bij een gewenste oprichting zijn. Het Besluit milieueffectrapportage (Besluit m.e.r.) is binnen het Nederlands recht het beoordelingskader om te kunnen bepalen of bij de voorbereiding van een ruimtelijk besluit een m.e.r.-procedure moet worden doorlopen.

Besluit m.e.r: drempelwaarden m.e.r.-(beoordelings)plicht
In onderdelen C en D van de bijlage van het Besluit m.e.r. staat omschreven voor welke activiteiten, plannen of besluiten het Besluit m.e.r. van toepassing is. Daaruit volgt dat er een m.e.r-(beoordelings)plicht geldt voor een oprichting,

wijziging of uitbreiding van een installatie voor het fokken, mesten of houden van dieren als deze boven een bepaalde drempelwaarde uitkomt. Deze drempelwaarden zijn voor de onderdelen C14 en D14 in onderstaande tabellen weergegeven.

Tabel 4.5 Onderdeel C Besluit m.e.r.: drempelwaarden m.e.r.-plicht

Onderdeel C

Diercategorie	Mer-plicht
Mesthoenders	85.000
Hennen	60.000
Mestvarkens	3.000
Zeugen	900

Tabel 4.6 Onderdeel D Besluit m.e.r.: drempelwaarden m.e.r.-beoordelingsplicht

Onderdeel D

Diercategorie	Mer-beoordelingsplicht
Pluimvee	40.000
Mestvarkens	2.000
Zeugen	750
Gespeende biggen	2.700
Pelsdieren	5.000
Voedsters (konijnen)	1.000
Vlees- en opfokkonijnen	6.000
Melk-, kalf- of zoogkoeien ouder dan 2 jaar	200
Jongvee tot 2 jaar	340
Melk-, kalf- en zoogkoeien ouder dan 2 jaar en vrouwelijk jongvee tot 2 jaar	340
Vleesrunderen	1.200
Schapen	2.000
Paarden of pony's	100
Struisvogels	1.000

4.8.2 Toetsing project

Bij het project is geen sprake van een activiteit als genoemd in de bijlage van het Besluit m.e.r. Daarnaast leidt het project niet tot een toename van het aantal te houden dieren en blijft onder de drempelwaarden van het Besluit m.e.r.. Er bestaat op grond daarvan voor dit project dus geen m.e.r.-(beoordelings)plicht.

Conclusie: aangezien dit project niet leidt tot aanzienlijke milieueffecten, geldt er geen m.e.r.-plicht.

4.9 Natuur

4.9.1 Algemeen

De bescherming van de natuur in Nederland vindt plaats door Europese en nationale wetgeving. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen gebieds-bescherming en soortenbescherming. Sinds 1 januari 2017 zijn de gebieds- en soortenbescherming op nationaal niveau opgegaan in één wet, de Wet natuurbescherming (hierna: 'Wnb'). Omdat er nog steeds wel sprake is van een afzonderlijk beoordelingskader wordt hierna afzonderlijk ingegaan op de gebieds- en soortenbescherming.

Gebiedsbescherming

Bij de beschrijving van de ter plaatse geldende gebiedsbescherming gaan we in op de Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland (hierna: NNN).

Natura 2000
Natura 2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden in Europa, die worden aangewezen ter uitvoering van twee Europese richtlijnen: de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn. Deze gebieden worden in Nederland op grond van de Wnb beschermd. Activiteiten en ontwikkelingen die kunnen leiden tot negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden zijn in beginsel niet toegestaan, tenzij hiervoor een toestemming op grond van de Wnb is verkregen.

Natuurnetwerk Nederland
Naast de bescherming van de Wnb kunnen waardevolle gebieden ook beleidsmatig beschermd zijn, doordat zij behoren tot het NNN (voorheen beiden Ecologische Hoofdstructuur). Het NNN is een samenhangend geheel van natuurgebieden van (inter)nationaal belang met als doel de veiligstelling van ecosystemen met de daarbij behorende soorten, bestaande uit de meest waardevolle natuur- en bosgebieden en andere gebieden met belangrijke aanwezige en te ontwikkelen natuurwaarden. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat de natuurgebieden hun waarde verliezen.

Soortenbescherming
De soortenbescherming is eveneens geregeld in de Wnb. Op dit punt heeft de Wnb per 1 januari 2017 de Flora- en faunawet vervangen. Het doel van de Wnb is het in stand houden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Wnb kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen. De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het ‘nee, tenzij’-principe. Alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten zijn in principe verboden, maar er kunnen vrijstellingen en ontheffingen (door het bevoegd gezag) worden verleend van de verbodsbepalingen.

De Wnb kent een apart beschermingsregime voor Vogelrichtlijnsoorten (alle vogels), Habitatrichtlijnsoorten en nationaal beschermde soorten. Voor Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten geldt een strikte bescherming. Voor de nationaal beschermde soorten hebben provincies de bevoegdheid om in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden een vrijstelling te verlenen van de verbodsbepalingen. Dit moet worden geregeld in een provinciale verordening.

Bij nieuwe ontwikkelingen moet worden nagegaan, c.q. onderbouwd worden, of zich in het betreffende gebied beschermde soorten bevinden.

4.9.2 Toetsing project

Gebiedsbescherming

Natura 2000
Inde bijlage bij deze aanvraag bevindt zich de notitie Intern Salderen, hierin wordt de volledige toets beschreven en uitgewerkt. Conclissie is dat er sprake is van intern salderen waarvoor geen vergunningplicht geld.

Ook de aanlegfase is uitgewerkt, hieruit blijkt dat wanneer er tijdens de realisatie fase tijdelijk 3 jongvee minder worden gehouden er geen negative gevolgen zijn te verwachten. Dit mag als voorschrift in de bouwvergunning worden opgenomen.

Natuurnetwerk Nederland
Voorts is het project niet gelegen binnen het NNN. Het dichtsbij gelegen NNN-gebied bevindt zich op circa 70 meter ten noorden van het projectgebied.

Soortenbescherming
Om de effecten voor de onder de Wnb beschermde soorten in beeld te brengen, is een quick scan uitgevoerd (zie bijlage 5). Daaruit volgt dat de beoogde werkzaamheden voor dit project zonder effecten op broedvogels of overige beschermde soorten uitgevoerd kunnen worden. Er is geen ontheffing op grond van de Wnb noodzakelijk. Voor de overige natuurwaarden is ook geen ontheffing noodzakelijk.

Conclusie: het aspect natuur vormt geen belemmering voor de uitvoering van het project.

4.10 Verkeer en parkeren

4.10.1 Algemeen

Voor een ruimtelijk plan geldt dat de verkeerseffecten die optreden als gevolg van een planvoornemen in het kader van een goede ruimtelijke ordening moeten worden onderbouwd. De nadruk ligt daarbij op de effecten van de ontwikkeling op de verkeersafwikkeling en parkeren (bereikbaarheid), de verkeersveiligheid en de verkeershinder (leefbaarheid).

4.10.2 Toetsing project

Het project omvat de bouw van een nieuwe stal, er vinden geen wijzigingen plaats die invloed zouden kunnen hebben op het aspect verkeer en parkeren.

Conclusie: het aspect verkeer en parkeren vormt geen belemmering voor de uitvoering van het project.

4.11 Volksgezondheid

Het houden van landbouwhuisdieren kan effect hebben op de volksgezondheid in de omgeving van de veehouderij. Risico's kunnen er ook zijn voor dieren die in nabijgelegen bedrijven worden gehouden. Het gaat hierbij om zoönosen (infectieziekten die van dieren op mensen kunnen overgaan) en bacteriën die resistent zijn tegen antibiotica, zoals MRSA. Ook vormt de emissie van fijnstof een risicofactor. Fijnstof uit stallen bestaat uit fijne en grovere fracties en bevat allerlei biologische agentia, waaronder endotoxinen. Daarnaast vormt geur een indirect risico voor de volksgezondheid. Ook geluidhinder en externe veiligheid zijn aspecten die effect kunnen hebben op de volksgezondheid.

In deze rubriek wordt nader ingegaan op de (lopende) onderzoeken naar de effecten van veehouderij op de volksgezondheid, zoönosen en de maatregelen op bedrijfsniveau ter voorkoming van insleep en verspreiding van dierziekten. Allereerst wordt een overzicht gegeven van de relevante wetgeving en jurisprudentie.

4.11.1 Algemeen

Wetgeving en jurisprudentie

Het thema volksgezondheid is in de volgende wetten als volgt geregeld:

- *Wet publieke gezondheid*: het college van burgemeester en wethouders bevordert de totstandkoming en de continuïteit van en de samenhang binnen de publieke gezondheidszorg. Ter uitvoering van deze taak draagt het college van burgemeester en wethouders in ieder geval zorg voor het bewaken van gezondheidsaspecten in bestuurlijke beslissingen. Tevens kunnen maatregelen geformuleerd worden ter beïnvloeding van gezondheidsbedreigingen;
- *Wet milieubeheer*: in deze wet en de daarop berustende bepalingen worden onder gevolgen voor het milieu in ieder geval verstaan gevolgen voor het fysieke milieu, gezien vanuit het belang van de bescherming van mensen, dieren, planten en goederen, van water, bodem en lucht en van landschappelijke, natuurwetenschappelijke en cultuurhistorische waarden en van de beheersing van het klimaat, alsmede van de relaties daartussen. De Wet milieubeheer bevat geen toetsingskader voor onderwerpen die in de wetgeving voor volksgezondheid zijn geregeld. Wel bestaat ruimte voor een aanvullende milieuhygiënische toets ten aanzien van besmettingsgevaar;
- *Wet ruimtelijke ordening*: daarin is bepaald dat een ontwikkeling moet voldoen aan het begrip ‘goede ruimtelijke ordening’;

- *Besluit milieueffectrapportage*: daarin staat de verplichting om de effecten voor de volksgezondheid als milieugevolg van een activiteit te betrekken in de besluitvorming.

Het staat het bevoegd gezag in principe vrij op welke wijze deze verplichting ingevuld wordt. Het bevoegd gezag moet zich bij de besluitvorming baseren op beschikbare onderzoeken en 'algemeen aanvaarde wetenschappelijke inzichten'. Voor sommige criteria zoals ammoniak, geur en fijn stof zijn specifieke wet- en regelgeving, richtlijnen en handelingsmethoden beschikbaar.

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State hanteert de lijn dat de mogelijke besmetting van dierziekten vanwege nabijgelegen agrarische bedrijven een mee te wegen belang is bij de vaststelling van een bestemmingsplan. Tegelijkertijd stelt de Afdeling dat de bestrijding van besmettelijke dierziekten zijn regeling primair vindt in andere wetgeving en dat daarnaast aan een omgevingsvergunning voorschriften kunnen worden verbonden om de gevolgen voor de volksgezondheid te voorkomen dan wel te beperken. Wel dient in het kader van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat onderzocht te worden of een project niet zodanige risico's voor de volksgezondheid meebrengt dat dit onvoldoende gewaarborgd is.

Onderzoeken
Uit onderstaand overzicht wordt duidelijk dat in de afgelopen jaren verschillende onderzoeken zijn uitgevoerd naar een mogelijke relatie tussen veehouderijen en effecten op de volksgezondheid.

Onderzoek Intensieve Veehouderij en Gezondheid (IVG)
Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (hierna: RIVM) heeft in 2008 een rapport gepubliceerd met betrekking tot intensieve veehouderij en volksgezondheid. Strekking van dit rapport is dat effecten van intensieve veehouderijbedrijven op de volksgezondheid op verschillende manieren tot stand kunnen komen. Bijvoorbeeld via direct diercontact, via de lucht, via mest en via voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong. In 2009 is het onderzoek Intensieve Veehouderij en Gezondheid (IVG) gestart. In juni 2011 zijn de resultaten bekend gemaakt van dit IVG-onderzoek. Hieruit is geen duidelijke afstand tot veehouderijbedrijven gebleken en geen relatie met de omvang van veehouderijen of dierdichtheid te benoemen waarbij gezondheidseffecten bij mensen vaker optreden. Uit een publicatie van juli 2012 inzake het infectierisico van omwonenden van veehouderijen blijkt dat nog geen wetenschappelijk onderbouwde uitspraken kunnen worden gedaan, met uitzondering van Q-koorts. Voornoemde afgeronde onderzoeksrapporten beschouwde de rechter niet als 'algemeen aanvaarde wetenschappelijke inzichten'.

De Gezondheidsraad heeft op 30 november 2012 het advies 'Gezondheidsrisico's rond veehouderijen' gepubliceerd. Hierin wordt gesteld dat het niet bekend is tot welke afstand omwonenden van veehouderijen verhoogde gezondheidsrisico's lopen. Op basis hiervan is niet op wetenschappelijke gronden één landelijke 'veilige' minimumafstand vast te stellen tussen veehouderijen en woningen. Er zijn wel aanwijzingen dat omwonenden kunnen worden blootgesteld aan endotoxinen. Concentraties van bepaalde stofdeeltjes, endotoxinen en micro-organismen, zullen afnemen met toenemende afstand tot een bedrijf en ook afhangen van de mate van emissie vanuit een bedrijf. Ook de meteorologische omstandigheden, de lokale bebouwing en beplanting kunnen van invloed zijn.

Onderzoek Veehouderij en Gezondheid van Omwonenden (VGO)
In 2014 is het onderzoek 'Veehouderij en Gezondheid van Omwonenden (VGO)' van start gegaan. Het RIVM, Wageningen UR, IRAS en NIVEL hebben gezamenlijk

dit aanvullende onderzoek uitgevoerd. De resultaten van dit onderzoek zijn bekend gemaakt in juli 2016. In het VGO is onderzocht of het wonen in de buurt van veehouderijen effect kan hebben op de gezondheid van de omwonenden. Hieruit komen een aantal positieve en een aantal negatieve gezondheidseffecten naar voren. Een eenduidig antwoord is dan ook niet te geven.

Aangetoond is dat mensen die rondom veehouderijen wonen minder astma en allergieën hebben. Dicht bij veehouderijen wonen minder mensen met COPD, een chronische ziekte aan de longen. Daar staat tegenover dat de mensen in deze omgeving die wel COPD hebben, daar vaker en/of ernstigere complicaties van hebben. Verder is er een verband gevonden tussen wonen nabij veehouderijen en een verlaagde longfunctie. Dit wordt waarschijnlijk veroorzaakt door stoffen die afkomstig zijn van de veehouderij. Niet alleen dichtbij veel veehouderijen wonen zorgt voor een lagere longfunctie. De longfunctie wordt in het hele onderzoeksgebied lager op momenten dat de concentratie van ammoniak in de lucht hoog is. Deze effecten zijn vergelijkbaar met de schadelijke gezondheidseffecten van verkeer in een stad. De onderzoekers vonden dat er meer longontstekingen in het onderzoeksgebied voorkomen dan in de rest van het land; een verschil dat na de Q-koorts-epidemie van 2007-2010 wel kleiner is geworden.

In het onderzoek is ook gekeken of bepaalde zoönoseverwekkers vaker voorkomen in de omgeving van veehouderijen ten opzichte van de rest van het land. Bij het hepatitis E-virus, de bacterie Clostridium difficile en ESBL-producerende bacteriën is dat niet het geval. Wel lijken mensen iets vaker drager te zijn van de veegerelateerde MRSA-bacterie. Of deze verhoging komt door uitstoot vanuit veehouderijen is nog onduidelijk. Dit zijn de belangrijkste conclusies uit het VGO-onderzoek.

Het VGO-onderzoek is uitgevoerd in het oostelijk deel van Noord-Brabant en in Noord-Limburg. Daardoor zijn (sommige) resultaten mogelijk alleen van toepassing op het onderzochte gebied. Dat komt doordat lokale kenmerken, bijvoorbeeld luchtvervuiling uit omliggende industriegebieden en de mate van concentratie van veehouderijen, van invloed zijn op de bevindingen.

Rapport Emissies van Endotoxinen uit de veehouderij (fase 3a)
Tegelijk met het VGO-rapport is in juli 2016 het Rapport Emissies van endotoxinen uit de veehouderij (fase 3a) bekend gemaakt. Dit rapport beschrijft het resultaat van metingen aan de emissies van endotoxinen uit de veehouderij. In stof worden van micro-organismen afkomstige endotoxinen gevonden. Endotoxinen zijn dode celwand-deeltjes van bacteriën die geen pathogene eigenschappen meer hebben. Wel kunnen endotoxinen na inademing tot gezondheidsklachten leiden. Meer onderzoek is nodig om de invloed van deze eigenschappen bij endotoxinen te bepalen. De Gezondheidsraad beveelt ten aanzien van de endotoxinen-blootstelling een adviesgrenswaarde van 30 EU/m3 aan.

Veehouderij en gezondheid Omwonenden (aanvullende studies)
Op 16 juni 2017 is het rapport ‘Veehouderij en Gezondheid Omwonenden (aanvullende studies)’ bekendgemaakt. In dit rapport worden de resultaten uit het rapport ‘Veehouderij en Gezondheid Omwonenden’ van juli 2016 bevestigd.

Daarnaast wordt in het rapport ingegaan op de effecten van geitenhouderijen. Uit aanvullende studies volgen sterke aanwijzingen dat fijn stof en componenten ervan mensen gevoeliger maken voor luchtweginfecties. Specifieke ziekteverwekkers afkomstig van dieren kunnen echter niet worden uitgesloten. Ook rondom geitenhouderijen hebben mensen een grotere kans op longontsteking. Eerder zijn hiervoor al aanwijzingen gevonden, die nu nader onderbouwd zijn over een langere periode. Het onderzoek bevestigt ook de

eerdere conclusie dat mensen met COPD, die in de buurt van veehouderijen wonen, vaker en ernstiger klachten hebben dan mensen die op grotere afstand van veehouderijen wonen. Uit luchtmetingen in de woonomgeving blijkt dat de concentratie endotoxinen in de lucht toeneemt naarmate de afstand tot een veehouderij kleiner wordt of het aantal veehouderijen in een gebied (de dichtheid) groter wordt. Ook sectoren van de veehouderij die niet bekendstaan om een hoge uitstoot van stoffen lijken toch substantieel bij te dragen aan de concentratie van endotoxinen in de leefomgeving.

ILVO-onderzoek
Uit onderzoek van het Belgisch Instituut Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) in het voorjaar van 2017 blijkt dat een groot deel van de in het Nederlandse VGO-onderzoek aangehaalde risico's niet relevant zijn, gebrek aan wetenschappelijke basis hebben en niet specifiek zijn voor omwonenden van veehouderijen. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het veerijke West-Vlaanderen. Het Nederlandse VGO-onderzoek kan volgens de Belgische onderzoekers niet claimen of suggereren dat veehouderijen een negatief gezondheidseffect hebben op omwonenden. Bijkomend onderzoek is dan ook nodig.

Zo moet worden nagegaan of er een effect is van de gecombineerde emissies uit veehouderij, de transportsector en andere industriële sectoren. Op het eerste gezicht lijkt de impact van wonen nabij een stal op de gezondheid beperkt, maar er zijn nog een aantal vraagtekens die beantwoord moeten worden. In haar rapport stelt ILVO dat uit de stallen zowel primair fijn stof als ammoniak ontsnapt. Ammoniak op zich vormt geen bewezen gezondheidsrisico, maar in de buitenlucht, ver weg van de stallen, kan het zich binden aan andere vervuilende stoffen zoals roet. Wat ontstaat, is secundair fijn stof dat voor iedereen, niet enkel voor de omwonenden van veestallen, schadelijk kan zijn. Om de gevolgen van deze combinatie van fijn stof en ammoniak, evenals het aandeel van de landbouwsector in de uitstoot van fijn stof beter in kaart te brengen, is naar de mening van de ILVO-onderzoekers verder onderzoek nodig. Niet omdat er een mogelijk risico bestaat, maar om uitsluitsel te geven en duidelijkheid te brengen in de discussie die er nu bestaat.

In het Nederlandse volksgezondheidsonderzoek (VGO) wordt het verhoogde aantal longontstekingen in regio's met intensieve veehouderij gelinkt aan verhoogde concentraties endotoxines. Maar volgens ILVO is het onwaarschijnlijk dat zuivere endotoxines de oorzaak zijn. De gebruikte grenswaarde is gebaseerd op endotoxines gehecht aan fijn stof, terwijl ze in stallen voornamelijk hechten aan grovere stoffracties. En dat grover stof dringt slechts binnen in de bovenste luchtwegen, niet in de lagere. Bovendien tonen recente studies, waaronder VGO, aan dat endotoxines bij omwonenden ook positieve effecten kunnen hebben in de bovenste luchtwegen, zoals een beschermend effect tegen astma en allergieën. Omdat duidelijkheid ontbreekt, is het volgens ILVO momenteel wetenschappelijk onmogelijk om een veiligheidsnorm voor omwonenden te definiëren en te hanteren. Ook hier is verder onderzoek nodig, ook met aandacht voor de mogelijke positieve effecten van endotoxines.

ILVO bestudeerde ook het risico op verspreiding van bacteriën, virussen, schimmels en parasieten die aanwezig kunnen zijn bij vee, en de effecten van geneesmiddelengebruik in de stallen in de ontwikkeling van resistentie. Het is echter weinig waarschijnlijk dat deze pathogenen zich verspreiden via de lucht, maar blootstelling via de ruimere leefomgeving zoals mest en water. Via voeding is het wel mogelijk. Denk aan besmettingen met Salmonella, Campylobacter, E. coli, Hepatitis E, antibioticaresistente bacteriën en azoleresistente schimmels. Het risico beperkt zich hier dus niet tot de omwonenden, maar breidt zich uit tot de algemene volksgezondheid.

Vervolgonderzoeken en vervolgadvies Gezondheidsraad (2018)

De Gezondheidsraad geeft aan dat het nog steeds niet duidelijk is of er sprake is van een oorzakelijk verband tussen longproblemen en veehouderijen. Daarvoor is het aantal kwalitatief goede onderzoeken zowel in Nederland als in het buitenland te beperkt.

Hoewel niet kan worden vastgesteld wat de luchtwegeffecten rond veehouderijen veroorzaakt, is het volgens de raad wel zinvol maatregelen te treffen en adviseert dan ook verdere reductie van de uitstoot van fijnstof. In de lucht rond veehouderijen zit veel fijnstof en uit onderzoek in stedelijke omgevingen blijkt dat fijnstof waarschijnlijk effecten veroorzaakt op luchtwegen en longen. Reductie van fijn stof bevordert dus de volksgezondheid als geheel. Ook adviseert de raad om de uitstoot van ammoniak verder te verminderen, omdat ammoniak bijdraagt aan de vorming van fijn stof.

Vervolgonderzoek Veehouderijen en Gezondheid Omwonenden; VGO3
Eind 2017 is het eerste onderzoek binnen het onderzoeksprogramma VGO3 van start gegaan. Dit onderzoek is nu afgerond. Tot 2021 zullen verschillende deelonderzoeken afgerond worden. Doel van dit vervolgonderzoek was nagaan of de eerder gevonden associatie tussen wonen in de omgeving van geiten- en pluimveehouderijen en longproblemen kan worden aangetoond. Het onderzoek richt zich op de periode 2014 tot en met 2016. Eerder onderzoek liep van 2009-2013.

Uit dit onderzoek volgt dat mensen rondom pluimveehouderijen geen grotere kans hebben op een longontsteking. De eerder gevonden associatie tussen het wonen in de nabijheid van een geitenhouderij en het voorkomen van longontstekingen binnen een reikwijdte van 2 kilometer wordt met dit onderzoek bevestigd voor de periode 2014-2016. De oorzaak van de toename van longontstekingen rond geitenbedrijven is echter nog onbekend. Daar is verder onderzoek voor noodzakelijk.

Onbekend is of deze resultaten ook van toepassing zijn op andere regio's dan het VGO onderzoeksgebied (het oosten van Noord-Brabant en Limburg). Mogelijk speelt naast de luchtverontreiniging vanuit veehouderijen, ook de algemene luchtkwaliteit door o.a. fijnstof vanuit het buitenland een rol. Hoe dat de resultaten beïnvloedt is niet bekend. Een van de (deel)onderzoeken binnen het VGO3 onderzoeksprogramma zal daarom plaatsvinden in de provincies Utrecht, Gelderland en Overijssel. Dit onderzoek zal in 2019 worden afgerond.

Zoönosen
Zoönosen zijn infectieziekten veroorzaakt door micro-organismen die kunnen overgaan van dieren naar mensen. De verbetering van de diergezondheid op veehouderijen is volop in ontwikkeling. Een aantal besmettelijke dierziekten is al uitgeroeid of sterk teruggedrongen. Kwaliteitszorgsystemen hebben door controles op het vóórkomen van ziekten en naleving van hygiënevoorschriften hieraan bijgedragen.

De belangrijkste zoönosen die voorkomen in de rundveesector worden hier toegelicht:

Campylobacterbacterie en de E.Coli bacterie (EHEC)
Besmetting vindt plaats door direct contact met de dieren, door het eten van besmet en onvoldoende hygiënische bereiding van vlees of drinken van (ongepasteuriseerde) melk.

BSE
Boviene spongiforme encefalopathie (ook wel BSE of gekkekoeienziekte) kan voorkomen bij rundvee. BSE kan alleen overgedragen worden op de mens door eten van besmet vlees. Bij mensen uit een besmetting zich in de dodelijke ziekte Creuzfelt-Jacob. Ter voorkoming van besmetting van rundveevlees zijn de voorschriften bij de slacht aangescherpt, in veevoer wordt geen diermeel meer gebruikt en hersenen, het ruggenmerg en de grote zenuwen worden buiten de voedselketen gehouden.

Antibiotica-resistentie
Mensen kunnen antibiotica-resistente bacteriën overnemen van dieren, via voedsel of contact met dieren. Bacteriën kunnen resistentie ontwikkelen als neveneffect van het gebruik van antibiotica om dierziekten te bestrijden. De resistentie is het hoogst bij dieren die voor de vleesproductie worden gehouden. Het risico voor de volksgezondheid is dat resistente bacteriën kunnen veranderen in meer virulente of aan de mens aangepaste varianten of hun resistentie overdragen aan andere bacteriën. Omdat voor dieren grotendeels dezelfde antibiotica worden gebruikt als voor mensen vormt resistentie een risico voor de volksgezondheid. Antibiotica wordt in de melkrundveehouderij het meest gebruikt bij uier- en klauwproblemen. Het is al vanaf 2006 verboden om antimicrobiële voerbespaarders toe te passen in mengvoer. Het landelijk beleid is momenteel gericht op een forse reductie van het antibioticagebruik in de veehouderij (70% in 2015) en een zorgvuldig gebruik.

4.11.2 Toetsing project
De omvang van de veestapel blijft door dit project ongewijzigd. Ten aanzien van geur-, fijn stof- en geluidsbelasting blijkt uit deze toelichting dat wordt voldaan aan de wettelijke waarden. Verder is de afstand van het bedrijf tot omliggende bebouwing dusdanig, dat wordt voldaan aan de afstandsnormen uit de geurregelgeving en richtafstanden van de VNG, zodat een aanvaardbaar woon- en leefklimaat kan worden geborgd.

Voor zover de uitgevoerde onderzoeken al een wetenschappelijk verband kunnen leggen tussen veehouderijen en effecten op de volksgezondheid, zijn deze studies dusdanig algemeen van aard, dan wel uitgevoerd in specifieke onderzoeksgebieden, dat het (zeer) lastig is om de uitkomsten daarvan te projecteren op het hier voorliggende project.

Niettemin treft initiatiefnemer wel maatregelen om de insleep en verspreiding van ziektekiemen te voorkomen en de uitstoot van stoffen te reduceren. Een goed ontwerp van de stal en goede bedrijfsvoering zijn hierbij erg belangrijk. Daarnaast minimaliseert een gezond dierbestand de kans op problemen met volksgezondheid. Het houden van melkvee vereist de nodige hygiëne-maatregelen om insleep en eventuele verspreiding van besmettelijke dierziekten zo veel mogelijk te voorkomen.

De volgende maatregelen worden getroffen:
- De jonge kalveren tot 6 maanden worden gescheiden van het melkvee en oudere jongvee gehuisvest.
- Het voornemen betreft een nieuwe stal voor het hoog drachtige melkvee en het jongvee, waarin diergezondheid geoptimaliseerd wordt.

- Het jongvee wordt op stro gehouden. Het kalf kan warm, zacht en comfortabel liggen en nestgedrag vertonen. Dit komt ten goede van de algehele gezondheid van jonge kalveren.
- De stallen worden goed geventileerd, zonder tocht. Hierdoor worden luchtweginfecties zoveel mogelijk voorkomen.
- Door zo minimaal mogelijk dieren aan te kopen wordt het inslepen van ziekten van buitenaf tot het minimum beperkt. Streven is naar een zo hoog mogelijke gezondheidsstatus op het bedrijf.
- Waar nodig zullen dieren preventief ingeënt worden.
- Het gebruik van antibiotica wordt zoveel mogelijk beperkt en er wordt voldaan aan de PVE-verordening voor antibioticaregistratie en verantwoord antibioticaverbruik.
- Personeel en bezoekers die in contact komen met de dieren moeten bedrijfskleding dragen die regelmatig wordt gereinigd.

Conclusie: het aspect volksgezondheid vormt geen belemmering voor de uitvoering van het project.

4.12 Water

4.12.1 Algemeen

Watertoets
Op grond van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) worden de waterhuishoudkundige aspecten betrokken in ruimtelijke plannen en afwijkingsbesluiten van die ruimtelijke plannen. In de ruimtelijke onderbouwing wordt aangegeven op welke wijze rekening is gehouden met waterhuishoudkundige aspecten.

In het Besluit ruimtelijke ordening is de 'watertoets' wettelijk verankerd. Deze heeft tot doel om ruimtelijke ontwikkelingen te toetsen aan het vigerende waterbeleid en de wateraspecten volwaardig mee te laten wegen bij de besluitvorming omtrent een goede ruimtelijke ordening. Dit proces komt in samenwerking tussen de gemeente en waterbeheerder tot stand.

Europees beleid
De Europese Kaderrichtlijn Water (2000/60/EG) is op 22 december 2000 in werking getreden en is bedoeld om in alle Europese wateren de waterkwaliteit chemisch en ecologisch verder te verbeteren. De Kaderrichtlijn Water omvat regelgeving ter bescherming van het binnenlandse oppervlaktewater, overgangswateren (waaronder estuaria worden verstaan), kunstwateren en grondwater. Voor het uitwerken van de doelstellingen worden er op (deel)-stroomgebied plannen opgesteld. In deze (deel)stroomgebiedbeheersplannen staan de ambities en maatregelen beschreven voor de verschillende (deel)-stroomgebieden. Met name de ecologische ambities worden op het niveau van de deelstroomgebieden bepaald.

Rijksbeleid
Het Rijksbeleid op het gebied van waterbeheer is vastgelegd in het Nationaal Waterplan (NWP) 2016-2021 (vastgesteld 17 december 2015). Het plan geeft op hoofdlijnen de ambities weer van het Rijk ten aanzien van het nationale waterbeleid en het daaraan gerelateerde ruimtelijke beleid. De belangrijkste ambities richten zich op waterveiligheid, zoetwater en waterkwaliteit. Maar ook de Deltabeslissingen en enkele waterafhankelijke thema's als natuur en duurzame energie hebben in het plan een plek gekregen. De doorwerking van de beleidsambities/uitgangspunten naar lagere overheden is geregeld in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (2012), het Bestuursakkoord Water (2011) en de Waterwet (2009).

Waterschap Rijn & IJssel
Door de invoering van de Kaderrichtlijn Water is Nederland verdeeld in vijf deelstroomgebieden. Het deelstroomgebied Rijn-Oost wordt beheerd door de waterschappen Rijn en IJssel, Vechtstromen, Vallei en Veluwe, Drents Overijsselse Delta, en Zuiderzeeland. Om te voldoen aan de eisen van de Kaderrichtlijn Water hebben deze waterschappen een Waterbeheerplan opgesteld. Op de projectlocatie is het Waterschap Rijn & IJssel (hierna: het waterschap) is verantwoordelijk voor het waterbeheer.

Het 'Waterbeheerplan 2016-2021' is in 2015 door het algemeen bestuur van het waterschap vastgesteld. In het Waterbeheerplan is aangegeven hoe het waterschap zijn taken de komende jaren (2016 tot 2021) wilt uitvoeren. In het plan zijn doelen en maatregelen gesteld voor de thema's waterveiligheid, voldoende water, schoon water en het zuiveren van afvalwater. Deze zijn gericht op het:

- voorkomen of beperken van overstromingen, wateroverlast en droogte;
- beschermen en verbeteren van de kwaliteit van het oppervlaktewater en grondwater en het zorgen voor een goed functionerend regionaal watersysteem.

het effectief en efficiënt behandelen van afvalwater in de afvalwaterzuiveringsinstallaties.

4.12.2 Toetsing project

De bouw van de stal vinden plaats op een reeds grotendeels verhard erf.

Het verhard oppervlak neemt in de aangevraagde situatie beperkt toe.
Het schone hemelwater is afgekoppeld en op het terrein en omliggende landbouwgronden geïnfiltreerd en of vertraagd geloosd op het oppervlaktewater. Tussen de kuilen en de laan naar de Bockhorst bevindt zich een afgedamde sloot, deze voorziet in de vertraagde lozing.

Conclusie: het aspect water vormt geen belemmering voor de uitvoering van het project.

Hoofdstuk 5 Maatschappelijke/economische uitvoerbaarheid

5.1 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

5.1.1 Vooroverleg

In artikel 3.1.1, eerste lid, van het Bro is bepaald dat een bestemmingsplan dient te worden voorgelegd met de besturen van de betrokken gemeenten en waterschappen en met die diensten van provincie en Rijk die betrokken zijn bij de zorg voor de ruimtelijke ordening of belast zijn met de behartiging van de belangen welke in het project in het geding zijn.

Rijk
In paragraaf 3.2 is reeds geconcludeerd dat dit project geen nationale belangen schaadt. Daarom kan afgezien worden van het voeren van vooroverleg met het Rijk.

Provincie
De provincie Gelderland hanteert de lijn dat als in ruimtelijke plannen één of meerdere provinciale belangen aan de orde zijn, een initiatiefnemer verplicht is om dt bij de provincie te melden.

5.1.2 Inspraak

Conform de gemeentelijke inspraakverordening kan het bestuursorgaan zelf besluiten of inspraak wordt verleend bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid. In het voorliggende geval wordt geen voorontwerpbestemmingsplan ter inzage gelegd.

5.1.3 Zienswijzen

Het ontwerp van de omgevingsvergunning ligt gedurende zes weken ter inzage.

5.2 Economische uitvoerbaarheid

Ten behoeve van de uitvoerbaarheid van het project is het van belang te weten of het economisch uitvoerbaar is. Dit wordt enerzijds bepaald door de financiële haalbaarheid van het project en anderzijds door de wijze van kostenverhaal door de gemeente (grondexploitatie).

Financiële haalbaarheid
De opdrachtgever fungeert als de financiële drager van het onderhavige project. De voorgenomen ontwikkeling betreft een particulier initatief, waarvoor reeds de benodigde financiële middelen zijn gereserveerd. De gemeente beperkt zich tot het verlenen van planologische medewerking aan de uitvoering van het project en draagt geen financiële risico's voor de realisatie.

Grondexploitatie
Er wordt geen exploitatieplan vastgesteld. Het gaat niet om een bouwplan waarbij kostenverhaal nodig is (zie Bro 6.2). Daarnaast is er een planschadeverhaalsovereenkomst door initiatiefnemer getekend. Het betreft een particulier initiatief, waarbij geen kosten voor de gemeente aan de orde zijn.

Bijlage 1 Milieutekening voornemen

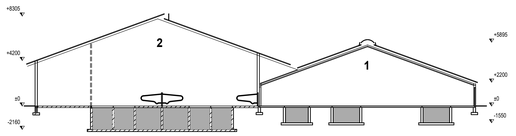

Doorsnede AA

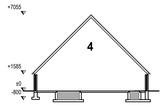

Doorsnede BB

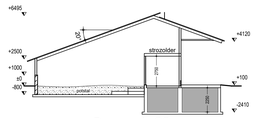

Doorsnede CC

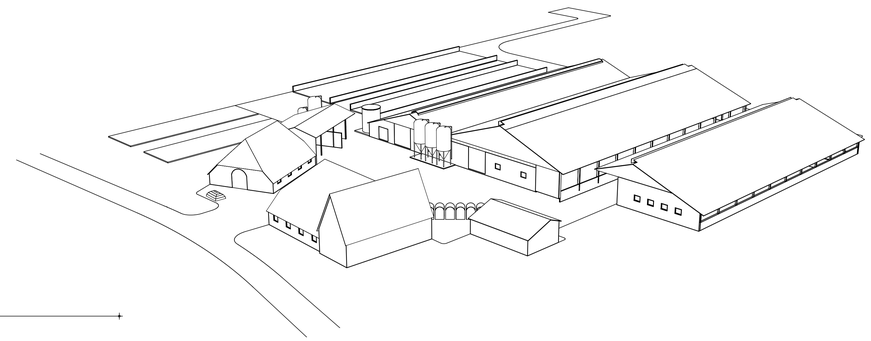

werkelijke locatie (Bockhorstweg 14) zie kadaster

20000 | 13000 | 20000 | 17000 | 20000 | 5600 | 10800 | 5600 | 40000

8000

8 stalling machines en materiaal

12500

9 stalling machines en materiaal

6000

vaste mestopslag 50 m³

10 mestsilo (buiten gebruik)

6000

kuilplaat 6 x 40 m

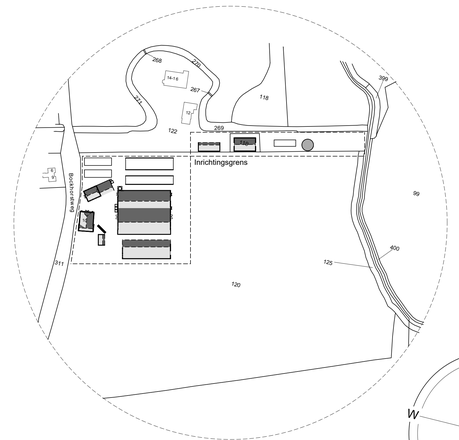

Situatie: Kadastrale gemeente Dieren
Sectie: X nr: 119 - 120 - 122
Schaal: 1:2000

25000 | 13000 | 44000

7000 | 4000 | 7000

kuilplaat 7 x 25 m

kuilplaat 7 x 25 m

sleufsilo 11 x 44 m

sleufsilo 8 x 44 m

11000 | 5500 | 8000 | 5500 | 8000 | 17500 | 5000

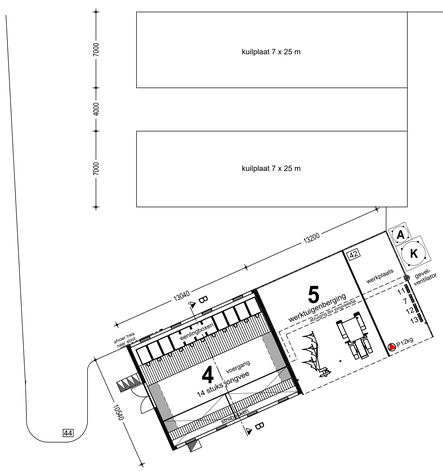

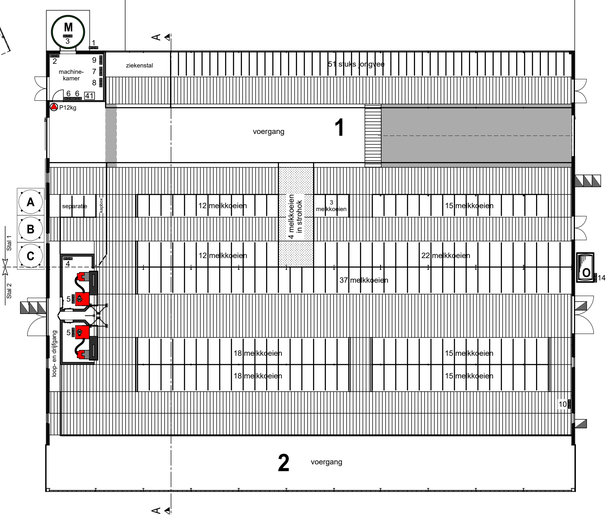

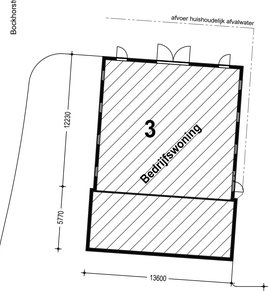

Bockhorstweg

7 stuks jongvee (ingestrooid) en 1 gen. mest per dier per dag

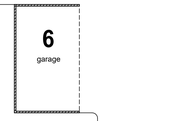

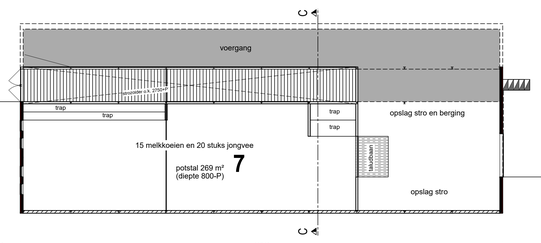

6000 | 12000 | 4240 | 44540

Gebouwgegevens

Gebouw nr.	Functie	Bruto oppervlakte m² bestaand	nieuw	Dak	Wanden	Vloer	Ventilatie	Dieraantallen	Rav.code	Groen Label nr.	Kelder inh. m³
1:	Ligboxenstal	-	-	golfplaten	baksteen	beton	natuurlijk	68 melkkoeien	A 1.100	-	1100
								51 stuks jongvee	A 3.100		
2:	Ligboxenstal			golfplaten	baksteen	beton	natuurlijk	103 melkkoeien	A 1.100		1200
3:	Bedrijfswoning			dakpannen - riet	baksteen	beton	-	-	-		
4:	Jongveestal			dakpannen - riet	baksteen	beton	mechanisch	14 stuks jongvee	A 3.100		90
5:	Werktuigenberging met werkplaats			golfplaten	hout	beton	natuurlijk	-	-		
6:	Garage en kalveriglo's			golfplaten	hout	beton	natuurlijk	7 stuks jongvee	A 3.100		
7:	Potstal			golfplaten	baksteen	beton	natuurlijk	15 melkkoeien	A 1.100		600
								20 stuks jongvee	A 3.100		
8:	Stalling			golfplaten	baksteen	beton	natuurlijk	-	-		
9:	Stalling			golfplaten	baksteen	beton	natuurlijk	-	-		
10:	Mestsilo (buiten gebruik)			-	staal	beton	natuurlijk	-	-		
Totalen:		**0.000 m²**	**0.000 m²**								**2.990 m³**

Renvooi

Elektrisch vermogen		Aantal	KW p/st	KW totaal	Gebouw nr.
1	Koeler	1	3,50	3,50	1
2	Tankreiniger	1	0,40	0,40	1
3	Roerwerk	1	0,25	0,25	1
4	Vacuumpomp	1	2,50	2,50	1
5	Melkrobot	2	3,00	6,00	1-2
6	Boiler 120 ltr.	2	1,50	3,00	1
7	Compressor	2	1,50	3,00	1-5
8	Hogedrukreiniger	1	4,50	4,50	1
9	Hydrofoorinstallatie	1	2,50	2,50	1
10	Mestschuif	1	3,50	3,50	2
11	Handgereedschap	1	7,00	7,00	5
12	Lasapparaat	1	4,00	4,00	5
13	Heater	1	0,88	0,88	5
14	Dieseloliepomp	1	0,50	0,50	2
v1	Ventilator Ø40	1	0,23	0,23	4 (via 5)
Totaal elektrisch vermogen				**41,76 KW**	

Legenda

Kelder

Brandblussers

Verbrandingsvermogen		Aantal	KW p/st	KW totaal	Gebouw nr.
-	Traktor	1	45	45	-
	Traktor	1	60	60	
Totaal verbrandingsvermogen				**105 KW**	

Overig

41	Opslag diergeneesmiddelen	1
42	Opslag reinigingsmiddelen	5
43	Opslag vaste mest	loc. nr. 14
44	Kadaverophaalplaats	aan de weg

		Aantal	Totaal
A	Voedersilo (polyester) 4 ton	2	8
B	Voedersilo (polyester) 6 ton	1	6
C	Voedersilo (polyester) 8 ton	1	8
K	Kunstmestsilo (polyester) 8 ton	1	
O	Dieselolietank 3000 liter	1	
M	Melksilotank	1	
Totaal opslagcapaciteit voersilo's			**22 ton**

Betreft:

Melding activiteitenbesluit
Wet Natuurbescherming

Opdrachtgever:
Maatschap Elzebroek
Bockhorstweg 10
6956 CA Spankeren
06 - 40088004
marc-elzebroek@hotmail.com

Locatie:
Bockhorstweg 10
6956 CA Spankeren

Projectnr.:	2022-017
Tekeningnr.:	MV 1
Schaal:	1:200
Formaat:	A 0
Getekend:	MH
Datum:	11-09-2003
Datum gewijzigd:	10-04-2008
	25-04-2008
	05-05-2008
	29-09-2017
	03-02-2022
	14-10-2022
	27-10-2022

Pit bouwadvies
Voslaan 7
7156 MN Beltrum
0544 - 725925
info@pitbouwadvies.nl
www.pitbouwadvies.nl

ForFarmers FarmConsult
ForFarmers Nederland B.V.
Kwinkweerd 5 • 7241 CW Lochem
Postbus 91 • 7240 AB Lochem
0573- 288989
farmconsult@forfarmers.eu

Specialist bedrijfsontwikkeling:
Henk Radstaak
0573 - 288885
06 - 22373472
henk.radstaak@forfarmers.eu

Tekeningen en adviezen van Pit bouwadvies zijn gemaakt op basis van de meest actuele kennis en ervaringen uit onderzoek en praktijk.
Pit bouwadvies is niet aansprakelijk voor schade die ontstaat door toepassing en uitvoering van deze tekeningen en adviezen.

© Copyright Pit bouwadvies / ForFarmers

Bijlage 2 Landschappelijke inpassing

Bockhorstweg 10 Spankeren

Landschappelijke inpassing nieuwe stal

Gemeente Rheden 9 december 2022

Inleiding

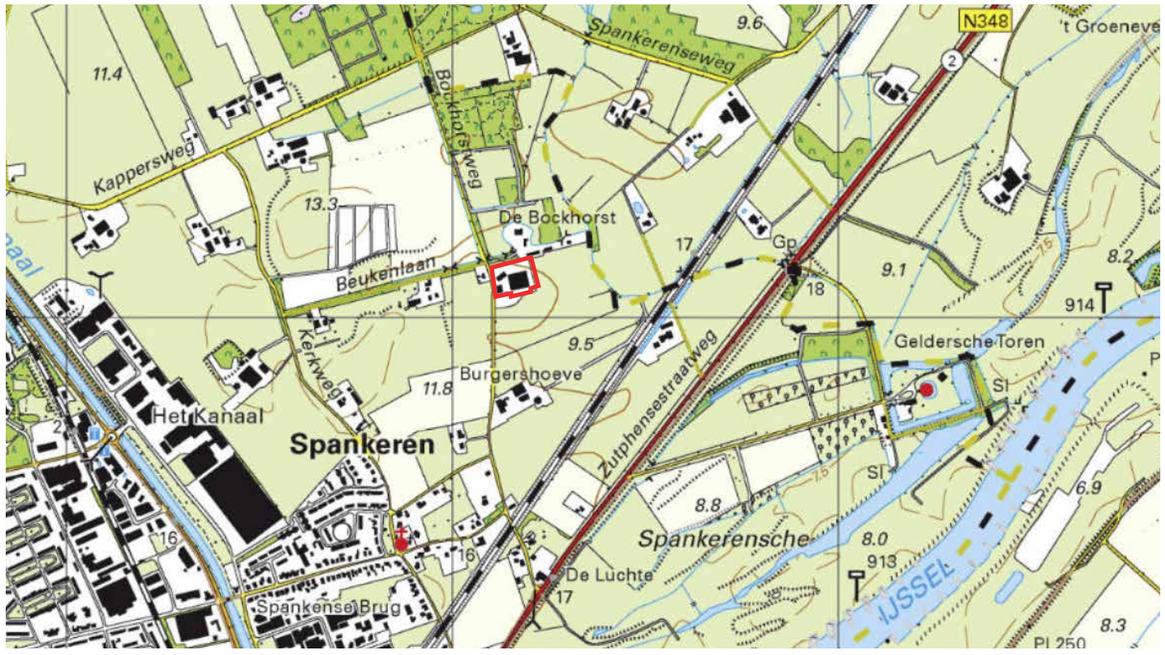

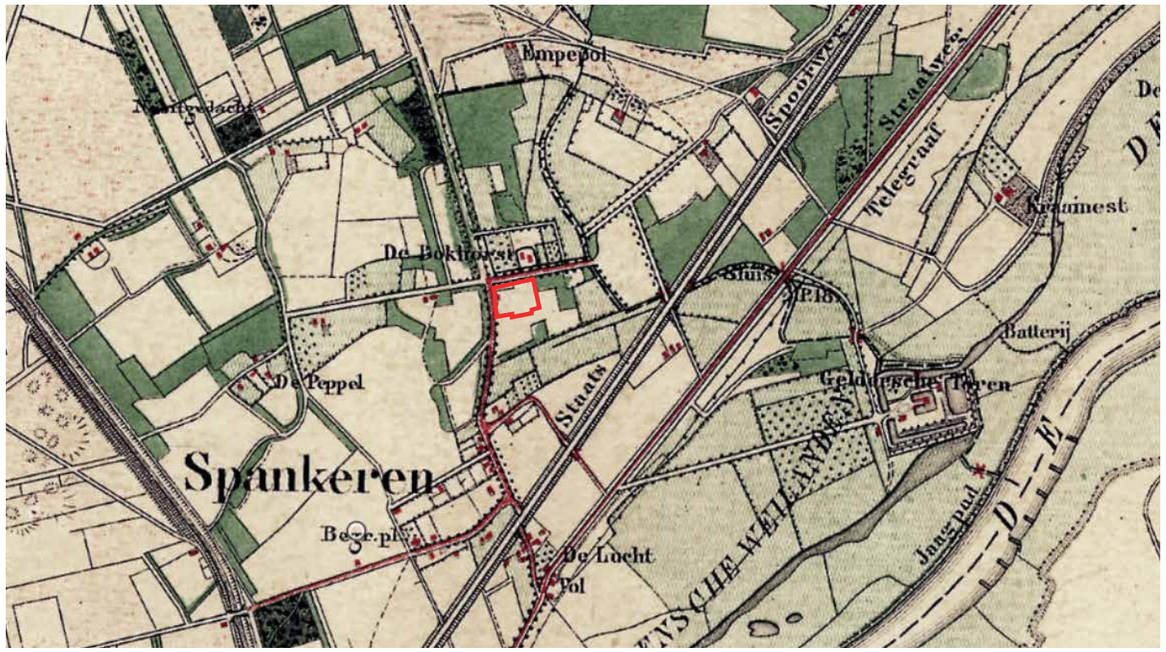

Topografische kaart 2021 (boven) en topografische kaart ca. 1880 (onder) met rood omkaderd het plangebied (Bron: topotijdreis.nl

Het melkveebedrijf aan de Bockhorstweg nr 10 wil voor een duurzame bedrijfsvoering een nieuwe potstal bouwen. De planlocatie ligt nabij het dorp Spankeren op de grens van de Veluwezoom en het stroomgebied van de IJssel. De Bockhorstweg ligt aan de rand van de Spankerense Enk. De boerderij aan de Bockhorstweg nr. 10, bekend onder de historische naam 'Op 't Schaar', behoorde lange tijd tot landgoed de Bockhorst, waarvan het hoofdhuis direct ten noorden van de boerderij ligt. Het landgoed de Bockhorst, waarvan het hoofdhuis beschermd is als rijksmonument, kent een lange geschiedenis die onlosmakelijk verbonden is met de boerderij. De kolommen van het toegangshek, het koetshuis en de garage van het landgoed zijn beschermd als gemeentelijk monument.

De bebouwing op het boerenerf bestaat uit een historische boerderij met aangebouwd woonhuis en schuur met aangebouwde kapschuur. Daarnaast staan er twee grote, aaneengesloten stallen achter de historische bebouwing. Het erf zelf is zeer compact. In het verlengde van de Beukenlaan liggen binnen een agrarische bestemming ook enkele schuren en mestopslagruimte. Deze liggen op het terrein van de Bockhorst, maar worden door het bedrijf gebruikt.

Aan de noordzijde grenst het erf direct aan de oprijlaan van de Bockhorst. De hoog opgaande beplantingen van het landgoed vormen het decor voor het boerenerf vanaf het zuiden en zuidwesten bezien. Vanaf de Bockhorstweg wordt het zicht op de stallen volledig ontnomen door de boerderij en beplanting in de tuin van de boerderij. Aan de oostzijde van het erf is het landschap open. Hier stroomt de Soerensche beek (onderdeel Gelders Natuurnetwerk (GNN)) en liggen de weidegronden van het bedrijf. Achter de bestaande stallen ligt een belangrijke en historische zichtlijn vanaf het hoofdhuis van de Bockhorst naar het zuiden. Uitbreiding van bebouwing naar het oosten is, hoewel vanuit het bestemmingsvlak mogelijk, hierdoor ongewenst. De beoogde locatie voor de uitbreiding ligt dan ook direct ten zuiden van de bestaande stallen. Deze locatie ligt voor een deel buiten het bouwvlak van de bestemming.

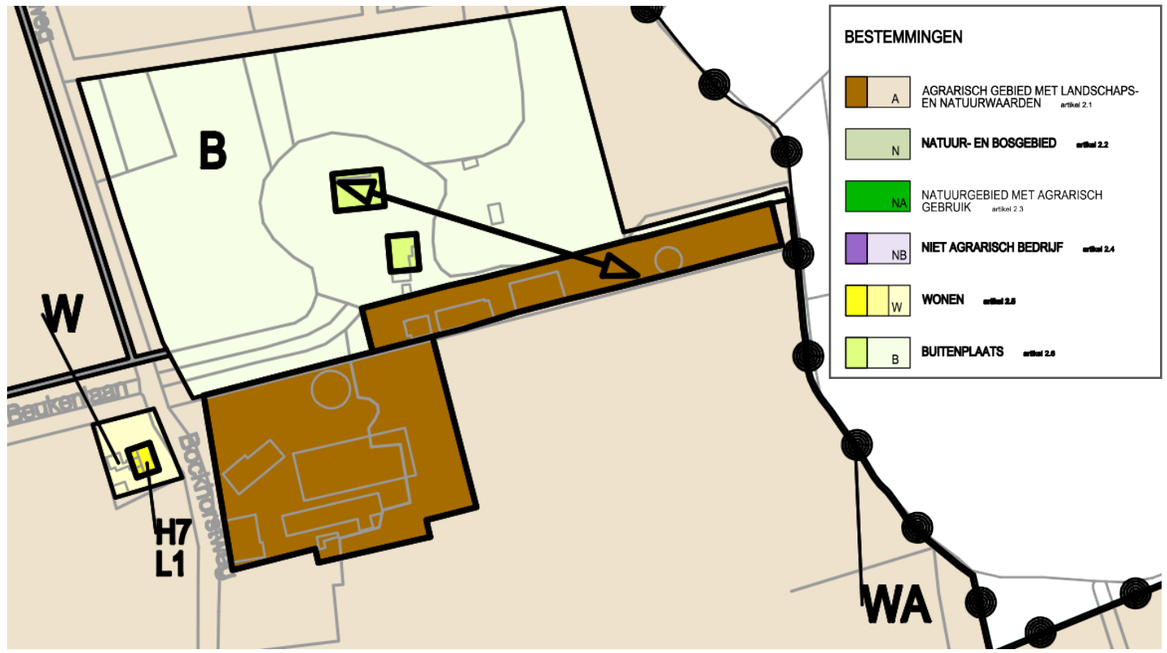

Uitsnede bestemmingsplankaart landelijk gebied (Bron: ruimtelijkeplannen.nl)

Geschiedenis

links: zicht vanaf noordzijde erf op de Bockhorst. Op de voorgrond de recente aanplant van laanbomen

(rechts) plan voor herstel van het landgoed rondom het landhuis

(onder) reconstructiekaart van vroegere lanen en bossen van de Bockhorst, nr 1 is de planlocatie

(Bron: Landgoed de Bockhorst te Spankeren, Tuinhistorisch onderzoek en waardestelling 19 november 2018, Stichting In Arcadië)

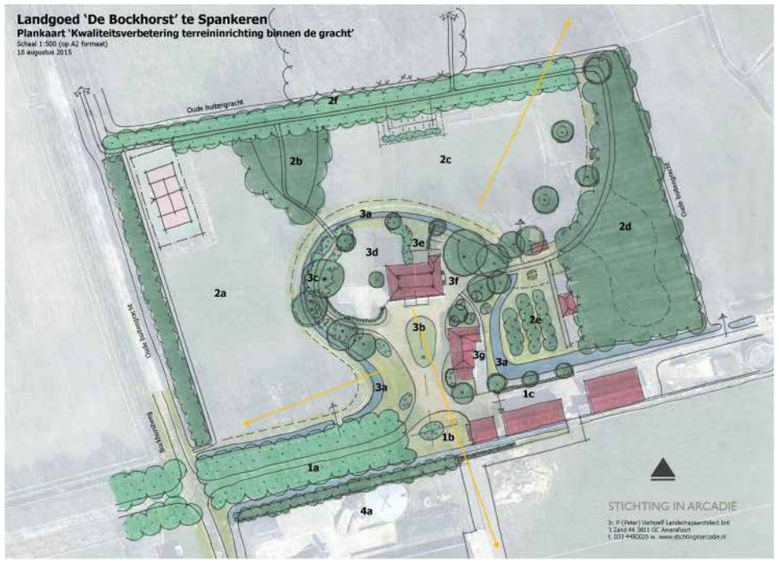

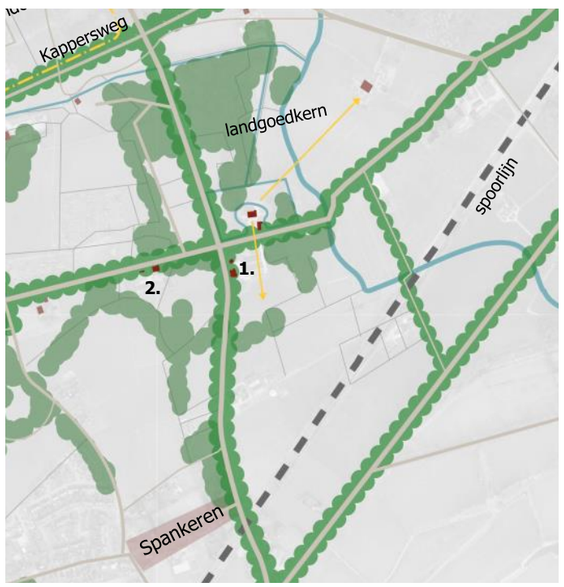

Reconstructiekaart van de Bockhorst omstreeks 1850.

Veranderingen in de landgoedkern zijn de vernieuwde aanleg in landschapsstijl in om het huis en het verdwijnen van de parkbosjes aan de westzijde van de Bockhorstweg

In deze periode is de exacte omvang van het eigendom niet bekend. Om deze reden zijn alleen de landschappelijke structuren weergegeven en niet het grondbezit.

De enk is nog ruim voorzien van erf-, kavel- en randbeplantingen. Twee boerderijen behoren met zekerheid tot de Bockhorst:
1 Op 't Schaar;
2 Tasselder.

De Kappersweg en Landgoed Denk en Werk ontstaan op de voormalige markgronden, maar deze gebieden behoren niet tot de Bockhorst.

In deze periode wordt de aanleg van het Apeldoorns Kanaal en de spoorlijn Arnhem-Zutphen voorbereid.

De Bockhorst wordt voor het eerst genoemd in een koopakte uit 1456. In 1583 wordt het huis verwoest door Spaanse troepen, maar in 1613 wordt er opnieuw een havezate gebouwd op deze plek. Omstreeks 1710 behoren zes boerderijen tot de Bockhorst, waaronder de planlocatie genaamd 'Zuybuckhorst' (nu: 'Op 't Schaar').

De Bockhorst bestond uit een rechthoekige, omgrachte huisplaats, met een centraal gelegen groot huis en een bijgebouw, waarin het huidige huis en koetshuis te herkennen zijn. Een imposante laan (de huidige beukenlaan) verbond het landgoed met Hof te Loo, dat centraal op de Spankerense Enk lag. Ter hoogte van de Bockhorst fungeerde de laan als oprijlaan en liep door tot aan de Soerensche beek (of Assenbeek). De Bockhorst wordt in 1840 opgedeeld en in meerdere percelen geveild. De Bockhorst wordt met inbegrip van de zes boerenerven en daarbij behorende vruchtbaar bouw- en weiland verkocht. De nieuwe eigenaar laat tussen 1844 en 1850 de buitenruimte van de Bockhorst omvormen tot een parkaanleg in landschapsstijl. De oorspronkelijke gracht rond het huis wordt vergraven tot vijver.

Tussen vanaf 1865 wisselt de Bockhorst meermaals van eigenaar en wordt het landhuis meerdere keren verbouwd en uitgebreid. In 1919 wordt in de oprijlaan een garage gebouwd met daarboven een hooizolder. De architect is Knuttel uit Deventer. In 1937 wordt het landhuis verbouwd tot boerderij, waarbij de achterkant van het huis wordt ingericht als stal met hooizolder. Ten behoeve van de boerderij wordt in de laan, ten oosten van de garage, een stal gebouwd.

In 1989 wordt op de Bockhorst opnieuw ingrijpend verbouwd. De stallen en hooizolders verdwijnen, waarna het huis bestaat uit een beheerderswoning en een groot vakantiehuis. De functie als boerderij blijft ondanks deze verbouwing gehandhaafd. De beheerderswoning wordt bewoond door de boer, die de landerijen in de directe omgeving van het huis blijft pachten. Op het oostelijke deel van de oprijlaan tot aan de Assenbeek worden diverse schuren en opslagvakken voor kuilvoer en mest gebouwd.

Cultuurhistorische waardering
De cultuurhistorische waarde van het complex landgoed de Bockhorst als geheel is in de actuele situatie positief.
De cultuurhistorische waarde van de inrichting van de Beukenlaan ter hoogte van het hoofdhuis tot de beek is in de actuele situatie indifferent. De laan is als zodanig niet meer herkenbaar omdat de laanbeplanting is verdwenen en er diverse opstallen in de laan zijn gebouwd. De Beukenlaan is een belangrijk structurerend element in de aanleg. Het verdient aanbeveling het verlengde van de Beukenlaan, dat momenteel in gebruik is als erf en geen laanbeplanting heeft, te herstellen als laan.

Bron: Landgoed de Bockhorst te Spankeren, Tuinhistorisch onderzoek en waardestelling 19 november 2018, Stichting In Arcadië

Vanaf 2016 wordt gewerkt aan herstel en versterking van de parkaanleg in landschapsstijl. Er zijn verschillende maatregelen uitgevoerd. Zo is de gracht gedeeltelijk verbreed tot vijverpartij. De ruimte rond het huis is royaler vormgegeven en gemarkeerd door beukenhagen. De zichtassen ten zuiden en ten noorden van het huis zijn geaccentueerd door middel van hagen en door het verwijderen van bomen. In de as van de oprijlaan is een rhododendrongroep geplant als blikvanger en als camouflage van de daarachter gelegen agrarische opstallen. Recent is begonnen met herplant van de oprijlaan. Het is de wens om in de toekomst de oorspronkelijke laan tot aan de beek te herstellen en alle schuren, met uitzondering van de garage van architect Knuttel, te slopen en de opslagterreinen te verwijderen. Er wordt momenteel een visie opgesteld voor rood voor rood en herstel van de laanbeplanting. De initiatiefnemer is hiervan op de hoogte. In het ontwerp voor de nieuwe potstal is tevens nieuwe opslagruimte voorzien, waardoor de opslag in de schuren van het landgoed in de toekomst niet meer nodig is.

Situatie

hart van het erf, rechts komt de nieuwe stal

locatie van nieuwe stal

schuren op terrein de Bockhorst (de Beukenlaan)

zicht op bedrijf vanaf de Bockhorstweg (zuidwesten)

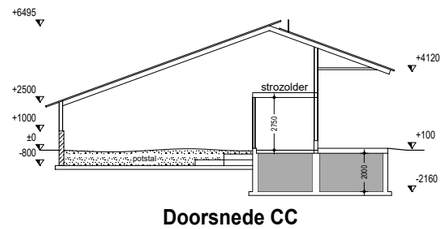

Doorsnede CC

westzijde

ontwerp nieuwe potstal (Pit bouwadvies)

entree erf aan de Bockhorstweg

zicht over erf van noord naar zuid

zicht vanaf de Beukenlaan op landgoed richting het erf

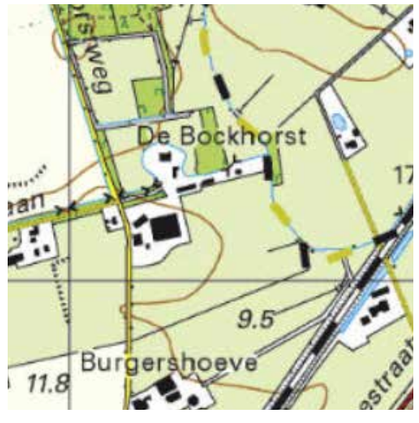

van links naar rechts: ontwikkeling erf van 1920, 1950, 1975, 2008 tot 2021 (bron topotijdreis.nl)

Bockhorstweg 10 Spankeren

Huidige situatie

1:1.000 (A3)

Bockhorstweg 10 Spankeren

Toekomstige situatie

1:1.000 (A3)

Plantoelichting

De nieuwe stal wordt in het verlengde en zo dicht mogelijk op de bestaande stal geplaatst. Hierdoor wordt het principe van het compacte erf gerespecteerd en blijft de zichtlijn vanaf het hoofdhuis van de Bockhorst behouden. De dakvorm is die van een kapschuur waarbij de lage zijde naar het zuiden is gericht. Hierdoor ontstaat er een logisch vervolg op de dakvormen van de bestaande schuren.

Voorgesteld wordt om het erf te verruimen naar het zuiden toe. Hierbij wordt de lijn van de huidige tuingrens aangehouden en recht doorgetrokken naar achteren (lijn vrijwel haaks op de Bockhorstweg). Hierdoor ontstaat er enige ruimte ten zuiden van de nieuwe stal voor opslag en eventuele benodigde aanpassing of beperkte uitbreiding in de toekomst.

Op de nieuwe erfgrens is aan de zuidzijde een struweelhaag gewenst. Anders dan de hagen rond de tuin, die geschoren zijn, is dit een tot een hoogte van max. 3 m vrijuit groeiende, gemengde haag met inheemse soorten (meidoorn, sleedoorn, Gelderse roos en wilde liguster). Hierdoor ontstaat er een natuurlijke overgang van de tuin naar het landschap. De haag vormt een groene plint langs het erf waardoor het zicht op het erf rond de nieuwbouw vanaf de Bockhorstweg afgeschermd wordt.

Langs de noordgrens van het erf is de struweelrand langs de greppel aangetast door recente werkzaamheden op het erf (aanleg nieuwe sleufsilo's en kuilplaten). Om de wanden van de sleufsilo's vanaf de oprijlaan van de Bockhorst aan het zicht te onttrekken is herstel van deze struweelrand noodzakelijk. Voorgestelde soorten zijn inheems en schaduw verdragend (wegedoorn, liguster en kardinaalsmuts). De voorgestelde beplantingen dragen bij aan versterking van de biodiversiteit en bieden een biotoop voor vogels en kleine zoogdieren.

Tot slot bestaat de landschappelijke inpassing ook uit het mogelijk maken van verder herstel van de aanleg van landgoed de Bockhorst (specifiek het doortrekken van de laanbeplanting van de Beukenlaan tot aan de beek), door het gebruik van de schuren en mestopslagplaats in de nabije toekomst te beëindigen en deze binnen het eigen erf onder te brengen. Hierover is reeds overleg geweest en dit zal ook in goed overleg met de Bockhorst plaatsvinden. Op het moment dat er geen gebruik meer wordt gemaakt van voorzieningen bij de Bockhorst dient het verharde kavelpad mogelijk doorgetrokken te worden tot aan het verbindingspad naar de noordelijk gelegen graslanden, zodat er ook geen gebruik meer hoeft te worden gemaakt van de laan van de Bockhorst.

Bijlage 3 QuickScan soortenbescherming

QUICKSCAN WET NATUURBESCHERMING SOORTENBESCHERMING

AANVRAGER

Maatschap Elzebroek
Bockhorstweg 10
6956 CA Spankeren

LOCATIE BEDRIJF

Bockhorstweg 10
6956 CA Spankeren

QUICKSCAN WET NATUURBESCHERMING SOORTENBESCHERMING

Initiatieflocatie: Bockhorstweg 10
6956 CA Spankeren

Initiatiefnemer: Maatschap Elzebroek
Bockhorstweg 10
6956 CA Spankeren
Tel: 0313-414566
e-mail: marc-elzebroek@hotmail.com.nl

Adviseur/contact: FarmConsult
Sluisstraat 24
7491 GA Delden
farmconsult@forfarmers.eu
KvK nummer: 08207868
Vestigingsnummer: 000016141881

Opsteller
F. Heslenfeld
tel. 0653-330180
frans.heslenfeld@forfarmers.eu

Datum: 5 oktober 2022

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE 1
INLEIDING 2
PLANGEBIED EN VOORNEMEN 3
WIJZE VAN ONDERZOEK 7
RESULTATEN: A. BUREAU-ONDERZOEK 9
RESULTATEN: B. LOCATIEONDERZOEK 10
VOGELS 11
VLEERMUIZEN 16
OVERIGE ZOOGDIEREN 17
AMFIBIËN, VISSEN EN REPTIELEN 18
ONGEWERVELDEN 19
OVERIGE BESCHERMDE SOORTEN 20
RESULTATEN FLORA 21
BEOORDELING WET NATUURBESCHERMING 22
WETTELIJK KADER 23
CONCLUSIES 25
GERAADPLEEGDE BRONNEN 26
BIJLAGE 1 ALGEMENE VERBODSBEPALINGEN WNB 27
BIJLAGE 2 STROOMSCHEMA WNB, BESCHERMING SOORTEN 29
BIJLAGE 3 CATEGORIEËN VOGELS 30
BIJLAGE 4 BUREAUONDERZOEK 31

Inleiding

FarmConsult heeft van Mts. Elzebroek, Bockhorstweg 10, 6956 CA te Spankeren opdracht gekregen voor het uitvoeren van een quickscan in het kader van de Wet natuurbescherming ten aanzien van bescherming soorten.

Deze quickscan is uitgevoerd in het kader van de procedures ruimtelijke ordening en da daarna te volgen aanvraag omgevingsvergunning bouwen.

Deze quickscan heeft als doel om te toetsen of vooraf uit te sluiten is dat door het project natuurwaarden ten aanzien van soorten conform de Wet natuurbescherming aangetast kunnen worden.

Op basis van deze quickscan kan uitsluitsel worden gegeven of de gemeente bij het behandelen van een aanvraag / melding Omgevingsvergunning een ontheffing dient aan te vragen bij de provincie.

Plangebied en voornemen

Huidig gebruik

Het plangebied is gelegen aan de Bockhorstweg 10, 6956 CA te Spankeren in de gemeente Rheden. De omgeving van het plangebied kenmerkt zich door een open agrarisch landschap met voornamelijk veehouderij en akkerbouw. Een aantal wegen, vooral ten noorden van het bedrijf, zijn omrand met bomenrijen; ten zuiden met losstaande bomen. Er zijn enkele kleine bosjes in de directe nabijheid aanwezig.

De locatie is gelegen op een afstand van:

- Ca. 520 m ten N van de bebouwde kom van Spankeren, de dichtstbij gelegen bebouwde kom
- Ca. 470 m ten NW van provinciale-weg N 348
- Ca. 300 m ten NW van de spoorlijn Arnhem - Rheden
- Ca. 50 m ten ZW van een bosgebiedje, onderdeel van natuurnetwerk Gelderland
- Ca. 160 mtr ten W van een categorie A waterloop
- Ca. 100 m ten Z van een categorie B waterloop
- Ca. 540 mtr ten NWW van Natura 2000 gebied Rijntakken (uiterwaarden Ijssel)
- Ca. 1960 mtr ten O van natura 2000 gebied Veluwe

Het bestaande en goedgekeurde grondgebruik van de locatie betreft agrarisch gebruik.

Figuur 1. Luchtfoto met ligging in regio (in gele ovaal)

Ligging ten opzichte van beschermde gebieden

Natura 2000
Het plangebied is niet gelegen binnen de grenzen, in heel directe nabijheid van een gebied dat is aangewezen als Natura 2000 gebied. Het meest nabijgelegen Natura-2000 gebied is het gebied Rijntakken op een afstand van ca. 540 meter.

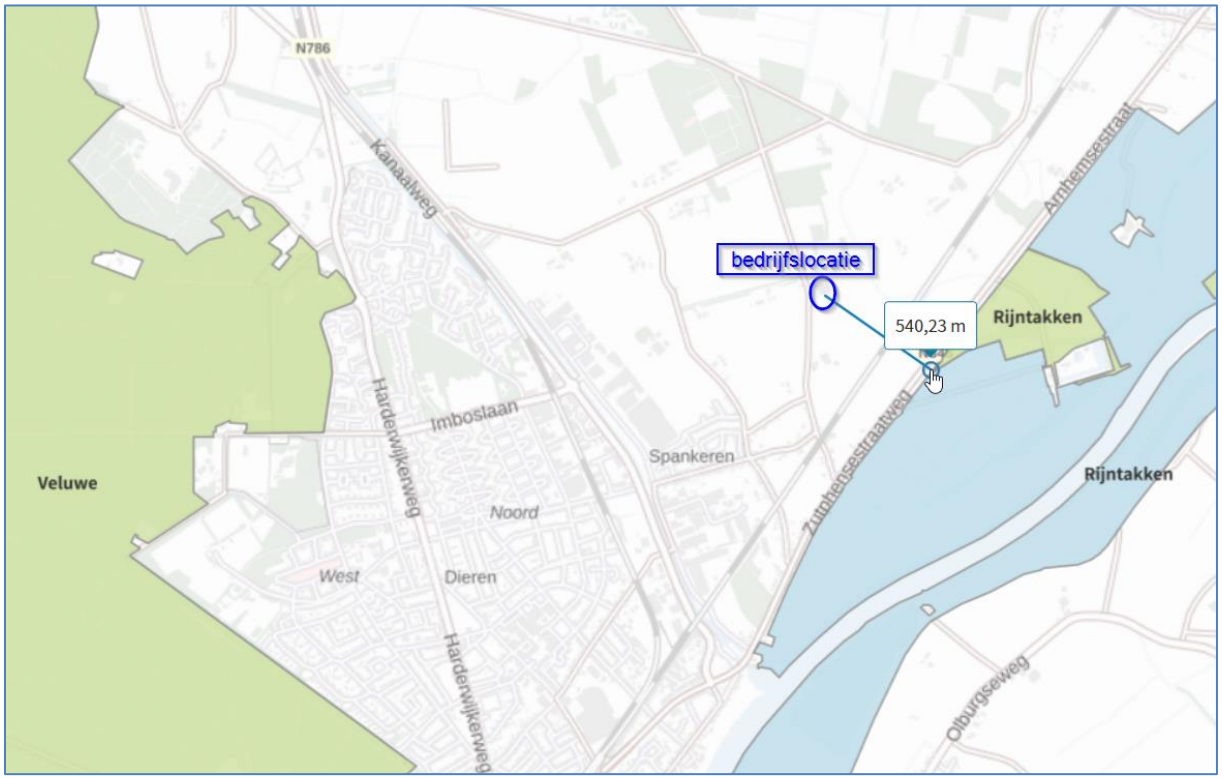

Figuur 2. Ligging ten opzichte van dichtstbij gelegen Natura 2000 gebied

Ligging ten opzichte van gebieden met aanduidingen Natuurnetwerk Gelderland. In figuur 3 is deze ligging aangegeven.

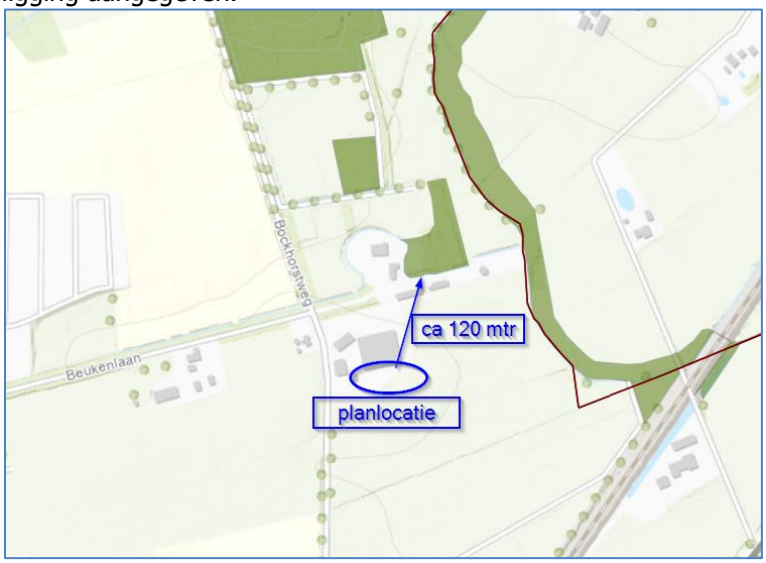

Figuur 3. Ligging ten opzichte van aanduidingen Natuur Netwerk Gelderland

Voorgenomen werkzaamheden

De bedrijfslocatie is bebouwd met een bedrijfswoning en 7 deels aan elkaar gebouwde rundveestallen / bedrijfsgebouwen, sleufsilo's en een ronde drijfmestsilo. Het voornemen betreft de bouw van een nieuwe potstal voor rundvee, ten zuiden van de huidige rundveestallen.

Locatiefoto 1 Luchtfoto huidige situatie met in geel aanduiding betreffende te realiseren gebouw.

Locatiefoto 2 foto ter plaatse; planlocatie ongeveer tussen de gele lijnen

Wijze van onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd door het uitvoeren van een en een bureauonderzoek en een locatiebezoek.

Het bureauonderzoek richt zich op gegevens die van belang zijn voor het mogelijk vóórkomen van beschermde flora- en fauna op de locatie. Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van verspreidingsatlassen, websites op internet en de Nationale Databank Flora en Fauna(NDFF). Daarin zijn alle waarnemingen in het onderzoeksgebied van de afgelopen 5 jaar opgenomen en beoordeeld.

Tijdens het locatieonderzoek is het plangebied, alsmede de directe omgeving beoordeeld. Er is zoveel mogelijk informatie verzameld om aan-of afwezigheid van beschermde soorten te kunnen vaststellen. Hiervoor is gekeken of er visuele waarnemingen konden worden gedaan of dat geluiden van soorten konden worden waargenomen.
Tijdens het bezoek is gekeken naar nesten, pootafdrukken, krab- en andere sporen, uitwerpselen en dergelijke.

Op basis van het bureau onderzoek en het locatieonderzoek samen kan een goede inschatting worden gemaakt welke beschermde flora en fauna in het plangebied of in de directe omgeving van het plangebied aanwezig zijn. De quickscan is echter geen volwaardig (soorten) onderzoek of ecologische inventarisatie maar slechts een toets van de ecologische potenties van de onderzoekslocatie.

Er heeft 1 veldbezoek op de planlocatie en de naaste omgeving plaatsgevonden.

Datum	: 29-09-2022
Tijdstip	: ochtend
Weersbeeld	: mistig, overgaand naar blauwe lucht met een beetje bewolking
Temperatuur	: 9° - 11° C

Figuur 1. Luchtfoto bedrijf (gele ovaal)

Resultaten: a. Bureau-onderzoek

Zie bijlage 4

Resultaten: b. Locatieonderzoek

Fauna

Vogels

Tijdens het locatiebezoek zijn de volgende vogels in het plangebied of de direct omgeving daarvan aangetroffen.

Soort	aantal	plaats	Onderstaande foto's
Turkse tortel	4, rustend	Nok rundveestal, ca 15 m N van plan-locatie	1, 2
Ekster	1, overvliegend en nest	Nest in boom ca 30 mtr Z planlocatie	2
Boerenzwaluw	Meerdere overvliegend gehoord en nesten	Nesten in bestaande rundveestal, ca. 30 mtr N van planlocatie	3
Huismussen	Meerdere rondvliegend, gehoord, rustend en nesten	In de tuin en beplanting op ca. 20 mtr ZWW van de planlocatie	4
Meeuw	1 overvliegend	Ca 100 mtr Z van planlocatie	5
Steenuil	uilenkast	In boom ca 40 mtr W van planlocatie	6
Kerkuil	uilenkast	In nok bestaande loods ca. 50 mtr. N van planlocatie	7

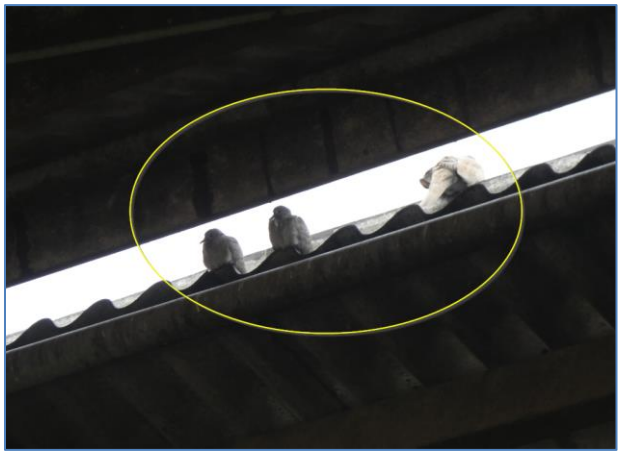

Foto 1 en 2 Turkse tortels in nok stal

Foto 2 Eksternest in boom

Foto 3 Nest Boerenzwaluw in rundveestal

Foto 4 Huismussen op haag tuin

Foto 6. Meeuw overvliegend

Foto 7. Nestkast Steenuil

Foto 8. Nestkast Kerkuil

Bespreking:

Op en rond het bedrijf komen meerdere vogelsoorten voor. Voor wat betreft jaarrond beschermde soorten zijn dat huismussen, kerkuilen en steenuilen.

Huismussen: Deze zijn aangetroffen in de hagen en rond de groenten / bloementuin ten zuiden van het huis en ten westen (Zww) van de planlocatie op een afstand van ca. 20 mtr. De huismussen foerageren in en rond de veestallen en bij de opslagplaatsen van voer. Nesten komen voor in de struiken en hagen van genoemde tuinen. Op de planlocatie zijn geen waarnemingen van verblijf, fouragerende dieren en / of nesten.

Kerkuilen: In de werktuigenloods, zo'n 50 mtr ten noorden van de planlocatie, is een nestkast voor kerkuilen aanwezig. Tijdens het locatiebezoek waren er geen waarnemingen van aanwezigheid van deze soort en of sporen daarvan. Naar verluid maken exemplaren van deze soort niet elk jaar gebruik van de nestkast.

Steenuilen: Aan de westkant van de tuinen, op zo'n 40 mtr ten westen van de planlocatie, is een nestkast voor deze soort aanwezig op voldoende hoogte. Ook deze soort maakt niet elk jaar gebruik van deze nestkast.

Beide uilenkasten zijn onder controle van de uilenvereniging. Het erf op het bedrijf wordt goed opgeruimd gehouden wat zorgt dat het directe erf geen aantrekkelijk foerageergebied is.

De overige waargenomen vogelsoorten betroffen waarnemingen buiten de planlocatie. Er zijn geen nesten aangetroffen. De planlocatie biedt ook geen direct foerageergebied.

Gezien de begroeiing met enkel gras en (on)kruiden en geen opgaande begroeiing is er van nest-mogelijkheden voor vogelsoorten geen sprake.

Niettemin wordt geadviseerd om het bouwrijp maken vóór het broedseizoen (globale richtlijn 15 maart - 15 juli) uit te voeren of te beginnen na 15 juli.

Vleermuizen

Tijdens het locatiebezoek zijn geen tekenen van aanwezigheid van vleermuizen in het plangebied of de direct omgeving daarvan aangetroffen. De enig mogelijke verblijfplaats zou de , staan blijvende, boom net ten westen van de planlocatie kunnen zijn. Deze bevat echter geen holen, scheuren, kieren om daarvoor geschikt te zijn. Zie foto 9.

Foto 9. Boom naast planlocatie zonder mogelijke scheuren of holen

Bespreking:
Er zijn geen waarnemingen van vleermuizen, sporen en/of (potentiele) verblijfplaatsen voor vleermuizen in en in de directe omgeving van de planlocatie. Effecten voor vleermuizen zijn uitgesloten.

Overige zoogdieren

Tijdens het locatiebezoek zijn de volgende overige zoogdieren of tekenen van aanwezigheid in het plangebied of de direct omgeving daarvan aangetroffen.

Soort	Teken van aanwezigheid	plaats	Onderstaande foto
Mol	molshoop	W naast planlocatie op ca. 5 mtr.	10

Foto 10. Molshoop W naast planlocatie

Bespreking:
De planlocatie, en de directe zone hier omheen, biedt enkele algemene zoogdiersoorten wel een potentieel geschikt leefgebied. Hierbij moet met als eerste gedacht worden aan soorten als: Ware muizen, woelmuizen, spitsmuizen, bruine rat, mol en egel. Voor kleine marterachtigen kunnen er potentiële prooidieren aanwezig zijn.
Tijdens het bezoek is er enkel een niet verse molshoop aangetroffen op ca. 5 mtr. ten westen van de planlocatie. Verder geen uitwerpselen of mogelijk andere sporen van algemene zoogdieren. De mol is niet opgenomen als beschermde soort.
Na uitvoeren van het voornemen blijft de omgeving geschikt voor genoemde soorten.

Amfibiën, vissen en reptielen

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen soorten amfibieën, vissen of reptielen of tekenen daarvan aangetroffen.

Bespreking:
De voorgenomen ingrepen vinden op het land plaats en er is deels reeds erfverharding aanwezig. Effecten op deze soortgroep kunnen op voorhand worden uitgesloten.

Ongewervelden

Tijdens het locatiebezoek is gekeken naar potentiele verblijfsplaatsen en vliegroutes.

Het plangebied is in potentie zeer matig geschikt voor dagvlinders en libellen.

Bespreking:
Tijdens het locatiebezoek zijn geen beschermde soorten uit deze groep aangetroffen. Het plangebied is ook niet geschikt voor deze soorten zodat het voorkomen van beschermde soorten zoals bijvoorbeeld libellen kunnen worden uitgesloten.

Overige beschermde soorten

(Sprinkhanen, krekels, geleedpotigen, nachtvlinders, mossen, korstmossen, algen, wieren etc.)

Tijdens het locatiebezoek is gekeken naar potentiële verblijfsplaatsen en vliegroutes. Er zijn enkele spinnenwebben aangetroffen in de boom ten westen naast de planlocatie. Zie foto 11.

Foto 11 Spinnenwebben in boom

Het plangebied is in potentie zeer matig geschikt voor soorten uit deze groep. Er zijn geen bloeiende bloemen en geen waterpartijen in het plangebied.

Bespreking:
Tijdens het locatiebezoek zijn geen beschermde soorten uit deze groep aangetroffen. Het gebied is ook niet geschikt voor deze soorten zodat het voorkomen van beschermde soorten kan worden uitgesloten.

Resultaten Flora

Vaatplanten

Tijdens het locatiebezoek is gekeken naar aanwezigheid van beschermde soorten uit deze groep.

Bespreking:
Het plangebied bestaat uit weide (ponyweide) en erfverharding en wat opslag van materialen. Er zijn geen beschermde flora aangetroffen. Effecten van de voorgenomen ingreep kunnen dan ook op voorhand worden uitgesloten.

Beoordeling Wet natuurbescherming

Vogels

Gezien de plaatsen en afstand tot de planlocatie zijn geen effecten op jaarrond beschermde vogelsoorten te verwachten. Niettemin wordt er, door buiten het broedseizoen de bouw te beginnen, hiermee rekening gehouden.
Zoals aangegeven zijn de huidige verblijven van de kerkuil en steenuil niet in of op de planlocatie. Initiatiefnemer voert reeds stimulering van soorten uit, in contact en afstemming met de betreffende deskundigen.

Overige soorten

Voor de overige soorten flora en fauna in het plangebied geldt dat geen ontheffing noodzakelijk is.

Tijdens de uitvoering van het project dient rekening gehouden te worden met deze soorten zodat er zo min mogelijk verstoring is.

Wettelijk kader

WET NATUURBESCHERMING

Doelstelling van de Wet natuurbescherming in het kader van soortbescherming is het beschermen en ontwikkelen van natuur, mede vanwege de intrinsieke waarden, en het behouden en herstellen van biologische diversiteit. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan valt onder de bevoegdheid van de provincie. Daarnaast erkent de wet dat ook dieren die geen direct nut opleveren voor de mens van onvervangbare waarde zijn: de erkenning van de intrinsieke waarde van het in het wild levende dier. Deze erkenning is terug te vinden in de zorgplicht.

Zorgplicht
Voor alle flora en fauna die in het wild voorkomen geldt een algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen met betrekking tot in het wild levende flora en fauna en het leefgebied van deze flora en fauna. Voor de uitvoer van handelingen (bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen) betekent dit dat voorafgaand aan de uitvoer er inzicht moet zijn in de aanwezige flora en fauna en wat het effect van de handelingen is op de aanwezige flora en fauna. Negatieve effecten op de aanwezige flora en fauna moeten in alle gevallen tot het minimale worden beperkt, ook als er een vrijstelling is voor bepaalde soorten, of als een ontheffing is verleend.

Beschermingsregimes
De Wet natuurbescherming kent verschillende beschermingsregimes. Er is een apart beschermingsregime voor soorten die vallen onder de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten die vallen onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bonn en het Verdrag van Bern. Daarnaast is er een apart beschermingsregime voor soorten die vanuit een nationaal belang beschermd worden. Elk beschermingsregime kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten aan ontheffingen of vrijstellingen. De verschillende beschermingsregimes zijn in de Wet natuurbescherming vertaald naar de volgende categorieën:
1. Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels zijn beschermd onder het beschermingsregime van de Europese Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1);
2. Soorten, niet vogels zijnde, van de Europese Habitatrichtlijn bijlage IV onderdeel a, het Verdrag van Bern bijlage II en het Verdrag van Bonn bijlage I, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt (paragraaf 3.2);
3. 'Andere soorten', waaronder soorten die vanuit nationaal belang bescherming behoeven (paragraaf 3.3).

Tabel met een overzicht van de verbodsbepalingen per beschermingsregime.

Categorie 1(§3.1)	**Categorie 2 (§3.2)**	**Categorie 3 (§3.3)**
Art. 3.1. lid 1 Het is verboden in het wild levende vogls opzettelijk te doden of te vangen	Art. 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art. 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art. 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art. 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art. 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art. 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art. 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	
Art. 3.1. lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijk invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art. 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	
	Art. 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art. 3.10 lid 1c Het is vrboden plantensoorten in hun natuurlijke verspridingsgebied te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

3.1.3 Ontheffingen en vrijstellingen

Het is mogelijk om in bepaalde gevallen verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming middels een ontheffing of vrijstelling te ontwijken. Om in aanmerking te komen voor een ontheffing of vrijstelling moet aan drie eisen/criteria worden voldaan:

- Er is geen andere bevredigende oplossing voorhanden om overtreding van een verbodsartikel te voorkomen;
- De handelingen worden uitgevoerd in het kader van een wettelijk belang. Voorbeelden van dergelijke belangen zijn ruimtelijke ontwikkeling, bestendig beheer en volksgezondheid;
- De handelingen als geheel mogen geen afbreuk doen aan de gunstige staat van instandhouding van een soort.

Conclusies

De beoogde werkzaamheden kunnen zonder effecten op broedvogels of overige beschermde soorten uitgevoerd worden. Er is geen ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming noodzakelijk.
Er is ook voor de overige natuurwaarden geen ontheffing noodzakelijk. In onderstaande tabel zijn de mogelijke effecten samengevat. Wij adviseren wel om deze conclusie (het rapport) door het bevoegd gezag voor de omgevingsvergunning (Gemeente Rheden) te laten bevestigen. Het rapport kan ter beoordeling worden voorgelegd aan de provincie Gelderland, maar dit is geen wettelijke verplichting. In dit geval is de noodzaak daartoe niet aanwezig omdat op voorhand effecten zijn uitgesloten.

Soortgroep		Ingreep verstoren d	Nader onderzoek noodzakelij k	Wnb-ontheffing noodzakelij k	Bijzonderheden/opmerkingen
Vogels	Broedvogel s	Mogelijk	Nee	Nee	Vanuit voorzorgsbeginsel worden de activiteiten van sloop buiten het broedseizoen uitgevoerd.
	Jaarrond beschermd	Nee	Nee	Nee	- Tijdens/ na uitvoeringsfase worden bevorderingsmaatregele n genomen.
Vleer-muize n	Verblijf-plaatsen	Nee	Nee	Nee	-
	Vliegroutes	Nee	Nee	Nee	-
Overige zoogdieren		Nee	Nee	Nee	-
Amfibieën		Nee	Nee	Nee	-
Reptielen		Nee	Nee	Nee	-
Vissen		Nee	Nee	Nee	-
Libellen en vlinders		Nee	Nee	Nee	-
Vaatplanten		Nee	Nee	Nee	-

Geraadpleegde bronnen

- www.ndff.nl
- www.sovonatlas.nl
- www.natuurloket.nl
- www.waarneming.nl
- www.zoogdierenatlas.nl

Bijlage 1 Algemene verbodsbepalingen Wnb

§ 3.1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.

2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.

3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.

4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

§ 3.2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.

2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.

3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.

4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.

5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

§ 3.3. Beschermingsregime andere soorten

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:

a) in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;

b) de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of

c) vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:

a) in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daaropvolgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;

b) ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;

c) ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;

d) ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;

e) in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;

f) in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;

g) in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of h. in het algemeen belang.

3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Bijlage 2 Stroomschema Wnb, bescherming soorten

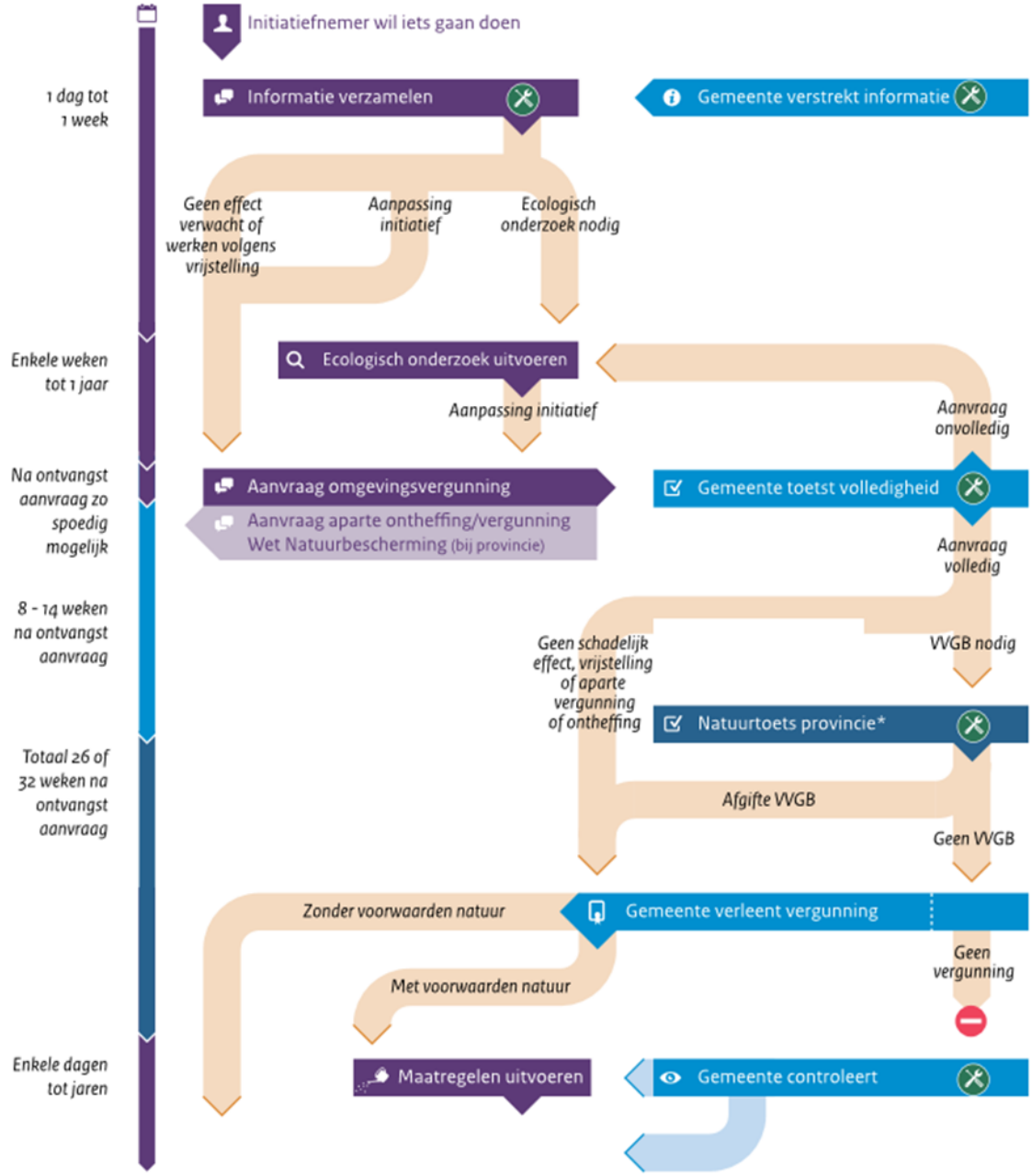

Bijlage 3 Categorieën vogels

Categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.

2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.

3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.

4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Bijlage 4 Bureauonderzoek

Bureaustudie voor de locatie Bockhorstweg 10, Spankeren

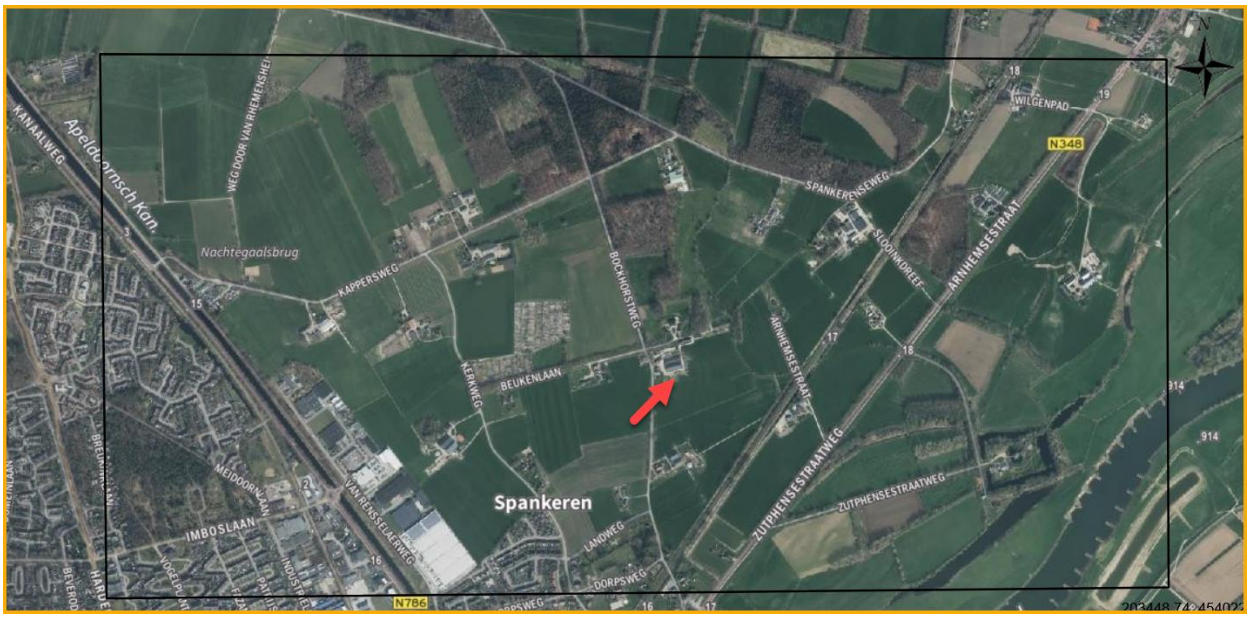

Rapport: 2022-588

Datum: 5 oktober 2022

Versie: 2.0

Fopma NatuurAdvies
Oog voor natuur en milieu

Bureaustudie voor de locatie Bockhorstweg 10, Spankeren

Colofon
© 2022

Tekst, samenstelling: Fopma NatuurAdvies

Opdrachtgever:

Wijze van citeren: Fopma NatuurAdvies, A, 2022. Bureaustudie voor de locatie Bockhorstweg 10, Spankeren; *Fopma NatuurAdvies,* Rapport 2022-588, Wapse.

Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Fopma NatuurAdvies. Ook mag het zonder een dergelijke toestemming niet worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Fopma NatuurAdvies is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Fopma NatuurAdvies. De opdrachtgever vrijwaart Fopma NatuurAdvies voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

De informatie in dit rapport is deels afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

Inhoudsopgave

1 INLEIDING 4

2 INVENTARISATIE NATUURWAARDEN NDFF EN ANDERE BRONNEN 5

2.1 VOGELS (WNB § 3.1) 5
2.2 VLEERMUIZEN (WNB § 3.2) 6
2.3 OVERIGE GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN 8
2.4 AMFIBIEËN, VISSEN EN REPTIELEN 9
2.5 VLINDERS, LIBELLEN, JUFFERS EN INSECTEN 10
2.6 VAATPLANTEN 11
2.7 OVERIGE BESCHERMDE SOORTEN 11

BIJLAGE 1 JAARROND BESCHERMDE VOGELS 12

BIJLAGE 2 SAMENVATTING NDFF (1-1-2017 TOT 15-9-2022) 14

BIJLAGE 3 POV GELDERLAND 15

1 Inleiding

De bedrijfslocatie is bebouwd met een bedrijfswoning en 7 deels aan elkaar gebouwde rundveestallen / bedrijfsgebouwen, sleufsilo's en een ronde drijfmestsilo. Het voornemen betreft de bouw van een nieuwe potstal voor rundvee, ten zuiden van de huidige rundveestallen.

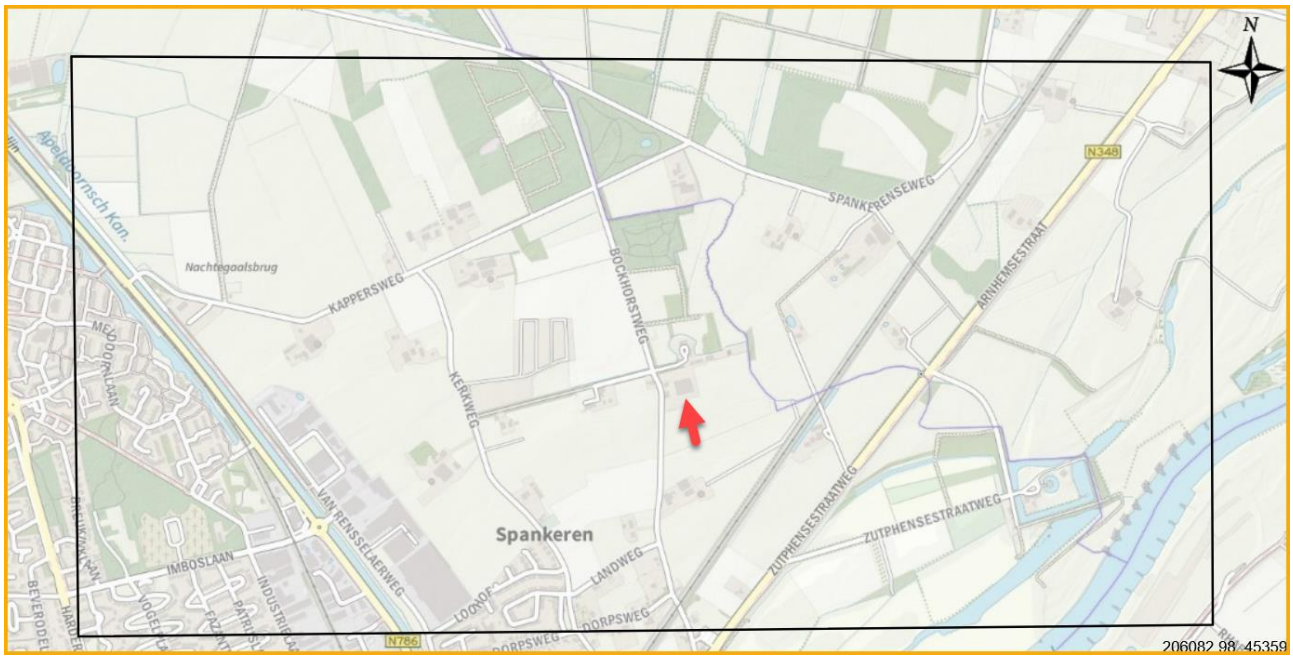

Figuur 1. Kaart met ligging onderzoeksgebied zwarte kader en plangebied rode pijl (Bron: NDFF).

Figuur 2. Luchtfoto huidige situatie met in geel aanduiding betreffende te realiseren gebouw.

2 Inventarisatie natuurwaarden NDFF en andere bronnen

2.1 Vogels (Wnb § 3.1)

Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)
In het onderzoeksgebied zijn 1.229 waarnemingen van vogels geregistreerd, verdeeld over 121 soorten vogels. Hierbij zijn 12 'jaarrond' beschermde vogelsoorten (categorie 1 t/m 4).

Tabel 1. Waargenomen soorten in onderzoeksgebied in de periode 1-1-2017 tot 15-9-2022 in het NDFF. Vet en cursief zijn de jaarrond beschermde soorten uit categorie 1 t/m 4 (zie bijlage 1) (Bron: NDFF).

Vogelsoorten		
Aalscholver	***Havik***	Roodborsttapuit
Appelvink	Heggenmus	Scholekster
Bergeend	Holenduif	Sijs
Blauwe reiger	Houtduif	Slobeend
Boerenzwaluw	Houtsnip	Smient
Bonte vliegenvanger	***Huismus***	***Sperwer***
Boomklever	Huiszwaluw	Spotvogel
Boomkruiper	IJsvogel	Spreeuw
Boompieper	Kauw	Staartmees
Boomvalk	Keep	***Steenuil***
Bosrietzanger	***Kerkuil***	Stormmeeuw
Bosuil	Kievit	Tafeleend
Braamsluiper	Kleine bonte specht	Tjiftjaf
Brandgans	Kleine karekiet	Toendrarietgans
Brilduiker	Kleine plevier	Torenvalk
Bruine kiekendief	Kneu	Tuinfluiter
Buizerd	Knobbelzwaan	Tureluur
Cairina	Koekoek	Turkse tortel
Dodaars	Kokmeeuw	Veldleeuwerik
Ekster	Kolgans	Vink
Fazant	Koolmees	Vuurgoudhaan
Fitis	Koperwiek	Waterhoen
Gaai	Krakeend	Waterpieper
Geelgors	Kramsvogel	Watersnip
Gekraagde roodstaart	Kuifmees	Wielewaal
Gele kwikstaart	Lepelaar	Wilde eend
Gierzwaluw	Mandarijneend	Winterkoning
Glanskop	Matkop	Wintertaling
Goudhaan	Meerkoet	Witgat
Goudvink	Merel	Witte kwikstaart
Grasmus	Middelste bonte specht	Wulp
Graspieper	Nijlgans	Zanglijster
Grauwe gans	***Ooievaar***	Zeearend
Grauwe vliegenvanger	Pimpelmees	Zilvermeeuw
Groene specht	Putter	Zomertortel
Groenling	Raaf	Zwarte kraai
Grote barmsijs	***Ransuil***	Zwarte roodstaart
Grote bonte specht	Regenwulp	Zwarte specht
Grote gele kwikstaart	Rietgors	Zwartkop
Grote lijster	***Roek***	
Grote zilverreiger	Roodborst	121 soorten

Tabel 2. Waarnemingen jaarrond beschermde vogelsoorten t.o.v. het plangebied. (Wrn = aantal waarnemingen, Jaren = alleen met broedindicatie)

Soort	Wrn	Jaren	Locatie t.o.v. plangebied
Boomvalk	9	nvt	Geen waarnemingen met broedindicatie.
Buizerd	27	2018	Eén waarneming met broedindicatie in bosgebied op > 500 meter ten N van de planlocatie.
Gierzwaluw	4	nvt	Geen waarnemingen met broedindicatie.
Grote gele kwikstaart	1	nvt	Geen waarnemingen met broedindicatie.
Havik	15	2020, 2022	Drie waarnemingen met broedindicatie (1 territorium) in Het Zaaibroek op > 800 meter ten NNO van de planlocatie.
Huismus	24	2017, 2018	Negen losse waarnemingen met broedindicatie op Landgoed de Bronkhorst en op de Spankerenseweg 59/61. Dichtstbijzijnde op het landgoed op 150 meter ten N van de planloactie.
Kerkuil	3	nvt	Geen waarnemingen met broedindicatie.
Ooievaar	31	2017	Eén waarneming met broedindicatie in Brummensche Waarden op ca. 1,3 kilometer van de planlocatie.
Ransuil	2	nvt	Geen waarnemingen met broedindicatie.
Roek	25	nvt	Geen waarnemingen met broedindicatie.
Sperwer	10	2020, 2022	Drie waarnemingen met broedindicatie (bezette nesten) in het Soerensche Broek en Het Zaaibroek allen op > 800 meter ten N en NW van de planlocatie.
Steenuil	3	nvt	Geen waarnemingen met broedindicatie.

De data in het NDFF is redelijk volledig.

Er zijn in de NDFF geen waarnemingen van (beschermde) vogels op het bedrijf en in de direct aangrenzende landbouwpercelen.

2.2 Vleermuizen (Wnb § 3.2)

Zoogdiervereniging; cursusmap Vleermuizen en planologie
Op basis van landelijke verspreiding (Bron: Zoogdiervereniging), zijn de volgende soorten mogelijk:

- Gewone dwergvleermuis
- Ruige dwergvleermuis
- Kleine dwergvleermuis
- Rosse vleermuis
- Laatvlieger
- Gewone grootoorvleermuis
- Watervleermuis
- Meervleermuis
- Franjestaart
- Baardvleermuis
- Bechstein's vleermuis

Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)
In de tabel staat een overzicht van de in het onderzoeksgebied waargenomen soorten.

Tabel 3. Data NDFF in de periode 1-1-2017 tot 15-9-2022.

Soort	Status
Gewone dwergvleermuis	Wnb § 3.2
Kleine dwergvleermuis	Wnb § 3.2
Laatvlieger	Wnb § 3.2
Meervleermuis	Wnb § 3.2
Rosse vleermuis	Wnb § 3.2
Ruige dwergvleermuis	Wnb § 3.2

Tabel 4. Waarnemingen beschermde soorten t.o.v. het plangebied. (Wrn = aantal waarnemingen, Max_ind = maximaal aantal waargenomen individuen tijdens een waarneming)

Soort	Wrn	Max_ind	Jaren	Locatie t.o.v. plangebied
Gewone dwergvleermuis	51	1	2017 t/m 2021	Tijdens Vleermuistransecttelling (NEM) op de Kapprsweg en Spankerenseweg. Dichtstbijzijnde locatie op > 700 meter ten N van de planlocatie.
Kleine dwergvleermuis	1	1	2020	Tijdens Vleermuistransecttelling (NEM) op de Kapprsweg op > 1,6 kilometer ten WNW van de planlocatie.
Laatvlieger	7	1	2020, 2021	Tijdens Vleermuistransecttelling (NEM) op de Kapprsweg en Spankerenseweg. Dichtstbijzijnde locatie op > 700 meter ten NNO van de planlocatie.
Meervleermuis	1	1	2021	In waarneming (uitvliegend) bij Gelderse Toren op > 1,8 kilometer ten ZO van de planlocatie.
Rosse vleermuis	23	1	2017 t/m 2020	Tijdens Vleermuistransecttelling (NEM) op de Kapprsweg en Spankerenseweg. Dichtstbijzijnde locatie op > 700 meter ten N van de planlocatie.
Ruige dwergvleermuis	2	1	2020, 2021	Tijdens Vleermuistransecttelling (NEM) op de Kapprsweg en Spankerenseweg. Dichtstbijzijnde locatie op > 750 meter ten NNW van de planlocatie.

2.3 Overige grondgebonden zoogdieren

Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)
In de tabel staat een overzicht van de in het onderzoeksgebied waargenomen soorten.

Tabel 5. Data NDFF in de periode 1-1-2017 tot 15-9-2022.

Soort	Status
Bever	Wnb § 3.2
Boommarter	Wnb § 3.3
Bruine rat	Onbeschermd
Chinese muntjak	Onbeschermd
Das	Wnb § 3.3
Echte muis (onbekend)	Onbepaald
Echte rat (soort onbekend)	Onbeschermd
Edelhert	Wnb § 3.3
Eekhoorn	Wnb § 3.3
Egel	Wnb § 3.3[1]
Haas	Wnb § 3.3[1]
Huiskat	Onbeschermd
Huismuis (soort onbekend)	Onbeschermd
Huisspitsmuis	Wnb § 3.3[1]
Mol	Onbeschermd
Muskusrat	Onbeschermd
Otter	Wnb § 3.2
Ree	Wnb § 3.3[1]
Steen-/Boommarter	Wnb § 3.3
Steenmarter	Wnb § 3.3
Vos	Wnb § 3.3[1]

Tabel 6. Waarnemingen beschermde soorten t.o.v. het plangebied. (Wrn = aantal waarnemingen, Max_ind = maximaal aantal waargenomen individuen tijdens een waarneming)

Soort	Wrn	Max_ind	Jaren	Locatie t.o.v. plangebied
Bever	3	1	2018 t/m 2020	Losse individuele waarnemingen in dode IJsselarm op op > 1 kilometer ten ZO van de planlocatie.
Otter	4	1 (ook sporen en prenten)	2020, 2021	Verkeersslachtoffer N786 en waarnemingen van sporen en een levend exemplaar in het Apeldoorns Kanaal op > 1 kilometer ten W en NW van de planlocatie.
Boommarter	3	1	2018, 2020, 2022	Betreft 2 verkeersslachtoffers op de N348 en een levend exemplaar op de Breukinklaan in Dieren. Dichtstbijzijnde waarneming op > 500 meter ten Z van de planlocatie.
Das	7	3	2018 t/m 2021	Betreft 2 verkeersslachtoffers op de N348 en verder levende exemplaren verspreidt door het gebied. Concentratie rond de Breukinklaan in Dieren. Burcht in bos ten N van Kappersweg. Dichtstbijzijnde waarneming op ca. 500 meter ten ZO van de planlocatie.
Edelhert	3	3	2018, 2020, 2022	Drie waarnemingen in bosschages ten NO van het plangebied. Dichtstbijzijnde waarneming op ca. 1 kilometer ten NO van de planlocatie.

[1] Vrijgestelde soort op grond van de POV Gelderland.

Eekhoorn	6	3	2017, 2019 t/m 2022	Waarnemingen in bosschages verspreid in het onderzoeksgebied. Dichtstbijzijnde waarneming op ca. 1 kilometer ten ZO van de planlocatie.
Steenmarter	1	1	2021	Verkeersslachtoffer N786 op > 1,2 kilometer ten W van de planlocatie.

2.4 Amfibieën, vissen en reptielen

Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)
In de tabel staat een overzicht van de in het onderzoeksgebied waargenomen soorten.

Tabel 7. Data NDFF in de periode 1-1-2017 tot 15-9-2022.

Soort	Status
Hazelworm	Wnb § 3.3
Levendbarende hagedis	Wnb § 3.3
Ringslang	Wnb § 3.3
Bastaardkikker	Wnb § 3.3[2]
Bruine kikker	Wnb § 3.3[2]
Gewone pad	Wnb § 3.3[2]
Groene kikker (Onb.)	Niet te bepalen
Kikker (soort onbekend)	Niet te bepalen
Kleine watersalamander	Wnb § 3.3[2]
Bermpje	Onbeschermd
Driedoornige stekelbaars	Onbeschermd
Schubkarper	Onbeschermd
Snoek	Onbeschermd
Tiendoornige stekelbaars	Onbeschermd
Zeelt	Onbeschermd

Tabel 8. Waarnemingen beschermde soorten t.o.v. het plangebied. (Wrn = aantal waarnemingen, Max_ind = maximaal aantal waargenomen individuen tijdens een waarneming)

Soort	Wrn	Max_ind	Jaren	Locatie t.o.v. plangebied
Hazelworm	2	1	2017, 2022	Verkeersslachtoffer Spankerenseweg en levend exemplaar Breukinklaan Dieren. Dichtstbijzijnde op > 800 meter ten NO van de planlocatie.
Levendbarende hagedis	1	1	2022	Verkeersslachtoffer Spankerenseweg op > 1 kilometer ten NO van de planlocatie.
Ringslang	4	1	2021, 2022	De soort is op 2 locaties gezien. Op één locatie hebben 3 personen de waarneming ingevoerd op dezelfde dag, tijd en plek. Dichtstbijzijnde op > 800 meter ten N van de planlocatie.

[2] Vrijgestelde soort op grond van de POV Gelderland.

2.5 Vlinders, libellen, juffers en insecten

Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)
In de tabel staat een overzicht van de in het onderzoeksgebied waargenomen soorten.

Tabel 9. Data NDFF in de periode 1-1-2017 tot 15-9-2022.

Dagvlinders	Status	Libellen	Status
Atalanta	Onbeschermd	Azuurwaterjuffer	Onbeschermd
Bont zandoogje	Onbeschermd	Beekoeverlibel	Onbeschermd
Boomblauwtje	Onbeschermd	Blauwe breedscheenjuffer	Onbeschermd
Bruin blauwtje	Onbeschermd	Blauwe glazenmaker	Onbeschermd
Bruin zandoogje	Onbeschermd	Bloedrode heidelibel	Onbeschermd
Citroenvlinder	Onbeschermd	Bruine glazenmaker	Onbeschermd
Dagpauwoog	Onbeschermd	Bruine korenbout	Onbeschermd
Distelvlinder	Onbeschermd	Bruine winterjuffer	Onbeschermd
Eikenpage	Onbeschermd	Bruinrode heidelibel	Onbeschermd
Gehakkelde aurelia	Onbeschermd	Gewone oeverlibel	Onbeschermd
Gele luzernevlinder	Onbeschermd	Gewone pantserjuffer	Onbeschermd
Groot dikkopje	Onbeschermd	Glassnijder	Onbeschermd
Groot koolwitje	Onbeschermd	Grote keizerlibel	Onbeschermd
Grote vos	Wnb § 3.3	Houtpantserjuffer	Onbeschermd
Grote weerschijnvlinder	Wnb § 3.3	Lantaarntje	Onbeschermd
Hooibeestje	Onbeschermd	Paardenbijter	Onbeschermd
Icarusblauwtje	Onbeschermd	Platbuik	Onbeschermd
Klein geaderd witje	Onbeschermd	Tengere pantserjuffer	Onbeschermd
Klein koolwitje	Onbeschermd	Vuurjuffer	Onbeschermd
Kleine ijsvogelvlinder	Wnb § 3.3	Watersnuffel	Onbeschermd
Kleine parelmoervlinder	Onbeschermd	Weidebeekjuffer	Onbeschermd
Kleine vos	Onbeschermd		
Kleine vuurvlinder	Onbeschermd		
Koevinkje	Onbeschermd		
Koninginnenpage	Onbeschermd		
Landkaartje	Onbeschermd		
Oranjetipje	Onbeschermd		
Zwartsprietdikkopje	Onbeschermd		

Tabel 10. Waarnemingen beschermde soorten t.o.v. het plangebied. (Wrn = aantal waarnemingen, Max_ind = maximaal aantal waargenomen individuen tijdens een waarneming)

Soort	Wrn	Max_ind	Jaren	Locatie t.o.v. plangebied
Grote vos	1	1	2022	Losse individuele waarneming in tuin Larixhof, Dieren op > 1,8 kilometer van de planlocatie.
Grote weerschijnvlinder	3	2	2018, 2022	Losse individuele waarnemingen bosgebied Het Zaaibroek, Brummen, op > 800 meter ten N van de planlocatie.
Kleine ijsvogelvlinder	17	7	2017 t/m 2020, 2022	Waarneming in bosgebied Het Zaaibroek en Soerensche Broek op > 800 meter ten N van de planlocatie.

2.6 Vaatplanten

Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)
Er zijn 1.675 waarnemingen van 435 onbeschermde soorten geregistreerd.

2.7 Overige beschermde soorten

(Sprinkhanen, krekels, geleedpotigen, nachtvlinders, mossen, korstmossen, algen, wieren etc.)

Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)
In het onderzoeksgebied zijn geen andere beschermde soorten op grond van de Wnb geregistreerd.

BIJLAGE 1 Jaarrond beschermde vogels

Categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Nesten van vogelsoorten van categorie 1 t/m 4 zijn jaarrond beschermd, de nesten van soorten in categorie 5 zijn beschermd als er onvoldoende alternatieven zijn.

Nederlandse naam	Categorie	Nederlandse naam	Categorie
blauwe reiger	5	ruigpootuil	5
boerenzwaluw	5	spreeuw	5
bonte vliegenvanger	5	tapuit	5
boomklever	5	torenvalk	5
boomkruiper	5	zeearend	5
bosuil	5	zwarte kraai	5
brilduiker	5	zwarte mees	5
draaihals	5	zwarte roodstaart	5
eidereend	5	zwarte specht	5
ekster	5	huismus	2
gekraagde roodstaart	5	kerkuil	3
glanskop	5	oehoe	3
grauwe vliegenvanger	5	ooievaar	3
groene specht	5	ransuil	4
grote bonte specht	5	roek	2
hop	5	slechtvalk	3
		sperwer	4
huiszwaluw	5	steenuil	1
ijsvogel	5	wespendief	4
kleine bonte specht	5	zwarte wouw	4
kleine vliegenvanger	5	boomvalk	4
koolmees	5	buizerd	4
kortsnavelboomkruiper	5	gierzwaluw	2
oeverzwaluw	5	grote gele kwikstaart	3
pimpelmees	5	havik	4
Raaf	5		

BIJLAGE 2 Samenvatting NDFF (1-1-2017 tot 15-9-2022)

Wnb - Vogelrichtlijn		
Appelvink	Groenling	Slobeend
Bergeend	Grote bonte specht	***Sperwer***
Boerenzwaluw	Grote lijster	Spotvogel
Bonte vliegenvanger	***Havik***	Spreeuw
Boomklever	Heggenmus	Staartmees
Boomkruiper	Holenduif	Tjiftjaf
Boompieper	Houtduif	Tuinfluiter
Bosrietzanger	Houtsnip	Tureluur
Bosuil	***Huismus***	Turkse tortel
Braamsluiper	Kleine bonte specht	Veldleeuwerik
Buizerd	Kleine karekiet	Vink
Fitis	Kleine plevier	Vuurgoudhaan
Gaai	Knobbelzwaan	Wielewaal
Gekraagde roodstaart	Koekoek	Wilde eend
Gele kwikstaart	Koolmees	Winterkoning
Glanskop	Kuifmees	Witte kwikstaart
Goudhaan	Matkop	Zanglijster
Goudvink	Merel	Zwarte kraai
Grasmus	***Ooievaar***	Zwarte roodstaart
Graspieper	Pimpelmees	Zwarte specht
Grauwe gans	Putter	Zwartkop
Grauwe vliegenvanger	Roodborst	
Groene specht	Sijs	
Wnb - Habitatrichtlijn		
Bever	Laatvlieger	Rosse vleermuis
Gewone dwergvleermuis	Meervleermuis	Ruige dwergvleermuis
Kleine dwergvleermuis	Otter	
Wnb - andere soorten		
Bastaardkikker	Gewone pad	Kleine ijsvogelvlinder
Boommarter	Groene kikker (Onb.)	Kleine watersalamander
Bruine kikker	Grote vos	Levendbarende hagedis
Das	Grote weerschijnvlinder	Ree
Edelhert	Haas	Ringslang
Eekhoorn	Hazelworm	Steenmarter
Egel	Huisspitsmuis	Vos

(Alleen vogels met broedindicatie in deze tabel, overige vogels zie tabel 1)

BIJLAGE 3 POV Gelderland

Artikel 3.68 (vrijstelling ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en bestendig beheer en onderhoud)
De vrijstelling gaat over algemeen voorkomende soorten die niet in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Bij ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en bestendig beheer en onderhoud, kan het zijn dat het ondanks het naleven van de zorgplicht onvermijdelijk is dat soorten worden verstoord, de verblijf- en rustplaatsen worden vernietigd en de eieren worden beschadigd of vernietigd. De zorgplicht genoemd in artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming moet altijd in acht worden genomen. Daarbij moeten soms dieren gevangen worden om te voorkomen dat ze tijdens het uitvoeren van werkzaamheden worden gedood. Voor die situatie is ook ontheffing verleend voor het vangen. Na het vangen dienen de dieren zo snel mogelijk in de directe omgeving te worden losgelaten, zodat doden of verwonden tijdens de uitvoering van de werkzaamheden, waarvoor de vrijstelling geldt, wordt voorkomen.
Een aantal van deze soorten wordt ook door de Wet natuurbescherming (artikel 3.10, eerste lid) beschermd: de zogeheten 'nationaal beschermde soorten'. Deze soorten zijn niet beschermd op grond van internationale verdragen zoals de Habitatrichtlijn, de Vogelrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn. Daarom is op grond van artikel 3.10, tweede lid van de Wet natuurbescherming een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen, bestendig beheer of onderhoud mogelijk. Voor deze soorten handhaaft de provincie Gelderland de vrijstellingen. De populaties van deze soorten verkeren in een gunstige staat van instandhouding. Ook is het, juist bij deze soorten die zeer algemeenvoorkomen, niet gewenst dat voor elke ruimtelijke ontwikkeling of ingreep in het kader van bestendig beheer of onderhoud een ontheffing aangevraagd moet worden.

Bijlage 10

Vrijstelling vangen diersoorten

Toelichting
Op grond van artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming wijzen Provinciale Staten in deze bijlage, behorend bij artikel 3.68 van de Omgevingsverordening, soorten aan die bij handelingen in de kaders, bedoeld in artikel 3.10, tweede lid, onder a, e, f en g van de Wet natuurbescherming, met behulp van de aangegeven middelen opzettelijk mogen worden gevangen.

Gebied: binnen de gehele provincie.

Periode: gedurende het hele jaar.

Soort	Toegestane middelen vangen
Aardmuis	Vangkooi
Bosmuis	Vangkooi
Bruine kikker	Schepnet
Dwergmuis	Vangkooi
Dwergspitsmuis	Vangkooi
Egel	Vangkooi
Gewone bosspitsmuis	Vangkooi
Gewone pad	Schepnet
Haas	Vangkooi
Huisspitsmuis	Vangkooi
Kleine watersalamander	Schepnet
Konijn	Vangkooi
Meerkikker	Schepnet
Middelste groene kikker	Schepnet
Ondergrondse woelmuis	Vangkooi
Ree	Vangkooi
Rosse woelmuis	Vangkooi
Tweekleurige bosspitsmuis	Vangkooi
Veldmuis	Vangkooi
Vos	Vangkooi
Woelrat	Vangkooi

Bijlage 4 Samenvatting ingevulde watertoets

Thema	Toetsvraag	Relevant	Intensiteit#
Veiligheid	1. Ligt in of binnen 20 meter vanaf het plangebied een waterkering? (Primaire waterkering, regionale waterkering of kade)	~~Ja~~/Nee	1
	2. Ligt het plangebied in een waterbergingsgebied of winterbed van een rivier?	~~Ja~~/Nee	2
Riolering en Afvalwaterketen	1. Is de toename van het afvalwater (DWA) groter dan 1m^3/uur?	~~Ja~~/Nee	2
	2. Ligt in het plangebied een persleiding van WRIJ?	~~Ja~~/Nee	1
	3. Ligt in of nabij het plangebied een RWZI of rioolgemaal van het waterschap?	~~Ja~~/Nee	1
Wateroverlast (oppervlakte-water)	1. Is er sprake van toename van het verhard oppervlak met meer dan 2500m^2?	~~Ja~~/Nee	2
	2. Is er sprake van toename van het verhard oppervlak met meer dan 500m^2?	~~Ja~~/Nee	1
	3. Zijn er kansen voor het afkoppelen van bestaand verhard oppervlak?	~~Ja~~/Nee	1
	4. In of nabij het plangebied bevinden zich natte en laaggelegen gebieden, beekdalen, overstromingsvlaktes?	~~Ja~~/Nee	1
Oppervlakte-waterkwaliteit	1. Wordt vanuit het plangebied (hemel)water op oppervlaktewater geloosd?	~~Ja~~/Nee	1
Grondwater-overlast	1. Is in het plangebied sprake van slecht doorlatende lagen in de ondergrond?	~~Ja~~/Nee	1
	2. Is in het plangebied sprake van kwel?	~~Ja~~/Nee	1
	3. Beoogt het plan dempen van perceelsloten of andere wateren?	~~Ja~~/Nee	1
	4. Beoogt het plan aanleg van drainage?	~~Ja~~/Nee	1
Grondwater-kwaliteit	1. Ligt het plangebied in de beschermingszone van een drinkwateronttrekking?	~~Ja~~/Nee	1
Inrichting en beheer	1. Bevinden zich in of nabij het plangebied wateren die in eigendom of beheer zijn bij het waterschap?	Ja/~~Nee~~	1
	2. Heeft het plan herinrichting van watergangen tot doel?	~~Ja~~/Nee	2
Volksgezondheid	1. In of nabij het plangebied bevinden zich overstorten uit het gemengde stelsel?	~~Ja~~/Nee	1
	2. Bevinden zich, of komen er functies, in of nabij het plangebied die milieuhygiënische of verdrinkingsrisico's met zich meebrengen (zwemmen, spelen, tuinen aan water)?	~~Ja~~/Nee	1
Natte natuur	1. Bevindt het plangebied zich in of nabij een natte EVZ?	~~Ja~~/Nee	2
	2. Ligt in of nabij het plangebied een HEN of SED water?	~~Ja~~/Nee	2
	3. Bevindt het plangebied zich in beschermingszones voor natte natuur?	~~Ja~~/Nee	1
	4. Bevindt het plangebied zich in een Natura 2000-gebied?	~~Ja~~/Nee	1
Verdroging	1. Bevindt het plangebied zich in een TOP-gebied?	~~Ja~~/Nee	1
Recreatie	1. Bevinden zich in het plangebied watergangen en/of gronden in beheer van het waterschap waar actief recreatief medegebruik mogelijk wordt?	~~Ja~~/Nee	2
Cultuurhistorie	1. Zijn er cultuurhistorische waterobjecten in het plangebied aanwezig?	~~Ja~~/Nee	1

gemeente Rheden

Velp | Rheden | De Steeg | Ellecom
Dieren | Spankeren | Laag-Soeren

Gemeentehuis Pres. Kennedylaan 104-108 | 6883 AX Velp| postbus 9110 | 6994 ZJ De Steeg
T (026) 49 76 911 | **F** (026) 49 76 518 | **E** gemeente@rheden.nl | www.rheden.nl

ONTWERPBESLUIT
For Farmers FarmConsult
T.a.v. [redacted]

Postbus 91
7240 AB LOCHEM

datum	**zaaknummer**	**uw brief/kenmerk**
31 mei 2023	852925	
behandeld door	**doorkiesnummer**	**bijlage(n)**
[redacted]	(026) 49 76 911	div.

onderwerp
Ontwerp omgevingsvergunning.

Beste [redacted],

Op 22 december 2022 ontvingen wij uw aanvraag om een omgevingsvergunning voor het bouwen van een potstal op het perceel Bockhorstweg 10 te Spankeren.
Het besluit op uw aanvraag (hierna: omgevingsvergunning) ontvangt u bij deze brief. In de omgevingsvergunning met bijlage leest u onze motivering en nadere voorschriften.

Let op
U moet het einde van de bezwaartermijn afwachten voor u gebruik mag maken van de vergunning. In de aankomende 6 weken kan iemand bezwaar maken tegen de verleende vergunning. Dit kan van invloed zijn op uw vergunning.

Meld de start vooraf
Voordat u start met de werkzaamheden moet u dat aan ons melden. U doet dit uiterlijk 2 werkdagen van te voren! Dit kan eenvoudig met een email naar bouwtoezicht@rheden.nl. In die email zet u het zaaknummer van de vergunning en de startdatum van de werkzaamheden. Wij houden toezicht op de werkzaamheden.

Voorschriften
Aan deze omgevingsvergunning zijn voorschriften verbonden. U leest deze terug in de bijlage behorende bij de omgevingsvergunning. Het is belangrijk dat u zich houdt aan deze voorschriften. Wanneer u dit niet doet dan riskeert u een stillegging van de activiteiten:
- bouwen
- aanleg (uitvoeren werk of werkzaamheid)
- gebruiken van gronden of bouwwerken in strijd met het bestemmingsplan (hierna: planologisch strijdig gebruik)

Voor plaatsing van container of kraan in openbaar gebied is toestemming nodig
Heeft u een container of kraan nodig voor de werkzaamheden en wilt u deze in openbaar gebied plaatsen? Dan heeft u hiervoor een objectvergunning nodig. Via deze link leest u meer hierover. Een objectvergunning vraagt u minimaal 3 weken van tevoren aan.

Informeer uw buren
U heeft nu een vergunning voor het bouwen van een potstal. Heeft u uw buren nog niet geïnformeerd, dan is het verstandig om dit alsnog te doen voordat u start.

Leges
Bij deze brief ontvangt u ook de factuur voor de vergunning. Deze moet u binnen 30 dagen betalen.

ONTWERPBESLUIT

Vragen
Mocht u vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met Rawan Saban van het team Omgevingsrecht en Veiligheid via telefoonnummer (026) 49 76 911 of per e-mail [redacted]@rheden.nl.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,
namens hen,

[redacted]
Planbegeleider Wabo,
team Omgevingsrecht en Veiligheid.

Datum van verzending: datum verzending invullen

ONTWERPBESLUIT

ONTWERP OMGEVINGSVERGUNNING

Op 22 december 2022 ontvingen wij een aanvraag om een omgevingsvergunning voor het bouwen van een potstal op het perceel Bockhorstweg 10 te Spankeren. De aanvraag is geregistreerd onder nummer 852925. Het betreft een aanvraag voor de activiteiten:

A bouwen
B gebruiken van gronden of bouwwerken in strijd met het bestemmingsplan (hierna: planologisch strijdig gebruik)
C aanleg (uitvoeren werk of werkzaamheid)

Hieronder leest u ons besluit op de aanvraag om een omgevingsvergunning.

Besluit
Wij verlenen een omgevingsvergunning voor het bouwen van een potstal op het perceel Bockhorstweg 10 te Spankeren,
kadastraal bekend als gemeente Dieren, sectie X, nummer 345.

Wij verlenen deze vergunning op grond van onderstaande artikelen van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo):
2.1 lid 1 onder a in combinatie met 2.10 Wabo
2.1 lid 1 onder b in combinatie met 2.11 Wabo
2.1 lid 1 onder c in combinatie met 2.12 Wabo

De bijlage behorende bij deze omgevingsvergunning en bijgevoegde gewaarmerkte documenten met zaaknummer 852925 zijn ingelast bij deze omgevingsvergunning en maken hier onderdeel van uit. In de bijlage kunt u ook meer lezen over de mogelijkheid tot het indienen van een beroep en het aanvragen van een voorlopige voorziening.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,
namens hen,

Caroline Aalten-Hennekes,
Senior medewerker vergunningverlening,
team Omgevingsrecht en Veiligheid.

Datum van verzending: datum verzending invullen

ONTWERPBESLUIT

BIJLAGE BEHORENDE BIJ OMGEVINGSVERGUNNING

Procedure
Op de voorbereiding van deze omgevingsvergunning is paragraaf 3.3 van de Wabo van toepassing, de uitgebreide voorbereidingsprocedure. Afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) is van toepassing.

A en B. Activiteit bouwen en strijdig gebruik
De activiteiten bouwen en planologisch strijdig gebruik zijn getoetst aan:
1. de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo);
2. het Besluit omgevingsrecht (Bor) en de Ministeriële regeling omgevingsrecht (Mor);
3. het Bouwbesluit;
4. de bouwverordening;
5. het geldende bestemmingsplan "Landelijk gebied";
6. het geldende bestemmingsplan "Parapluplan Archeologie Rheden 2013 en recreatief medegebruik Buitenplaatsen";
7. de Welstandsnota, Gemeente Rheden;
8. het Mandaatbesluit Rheden 2020.

Motivering
Een aanvraag omgevingsvergunning voor de activiteit 'bouwen' toetsen wij aan de weigeringsgronden uit artikel 2.10 van de Wabo. Wij kunnen en moeten de vergunning verlenen als er geen weigeringsgrond is. Hierna gaan wij nader in op de afzonderlijke weigeringsgronden:

Bouwbesluit
Wij hebben het project getoetst aan het Bouwbesluit. Wij hebben geoordeeld dat de aanvraag en de daarbij overgelegde gegevens aannemelijk maken dat het bouwen waarop de aanvraag om omgevingsvergunning betrekking heeft aan het Bouwbesluit voldoet.

Bouwverordening
U hebt voldoende aannemelijk gemaakt dat het project voldoet aan de bepalingen van de Bouwverordening.

Redelijke eisen van welstand
Het uiterlijk of de plaatsing van het project is, zowel op zichzelf beschouwd als in relatie tot de omgeving, niet in strijd met redelijke eisen van welstand. De Welstandscommissie toetste uw aanvraag aan de bepalingen van de Welstandsnota van de gemeente Rheden. Het advies van de commissie was op 19 april 2023 positief. Wij nemen dit advies over. Het advies van de Welstandscommissie is ingelast bij deze omgevingsvergunning en maakt hier onderdeel van uit.

Geldende bestemmingsplannen
Het project is gelegen in het geldende bestemmingsplan "Landelijk gebied" tevens is van toepassing het bestemmingsplan "Parapluplan Archeologie Rheden 2013 en aanpassing regeling Buitenplaatsen". Hierna bestemmingsplan "Archeologie".
Het perceel Bockhorstweg 10 te Spankeren heeft de bestemming "Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurwaarde " en 'Archeologie -1'.

Uw aanvraag voldoet niet aan de van toepassing zijnde bestemmingsplanregels uit het bestemmingsplan "Landelijk gebied", in het bijzonder artikel 2.1.

ONTWERPBESLUIT

Binnen het op de plankaart aangegeven bouwvlak mag slechts worden gebouwd ten behoeve van één agrarisch bedrijf. De te realiseren potstal wordt gedeeltelijk buiten het bouwvlak gebouwd en is daardoor strijdig met het bestemmingsplan.

Wanneer de aanvraag voor een activiteit 'bouwen' in strijd is met het bestemmingsplan dan wordt de aanvraag op basis van artikel 2.10 lid 2 van de Wabo ook gezien als een aanvraag om een vergunning voor 'planologisch strijdig gebruik' als bedoeld in artikel 2.1 lid 1 onder c van de Wabo. Een dergelijke vergunning wordt slechts geweigerd wanneer vergunningverlening met toepassing van artikel 2.12 niet mogelijk is.

Op grond van artikel 2.12, eerste lid, onder a, van de Wabo kan de omgevingsvergunning voor een activiteit, welke in strijd is met het bestemmingsplan of de beheersverordening, slechts verleend worden in de volgende gevallen:
1°. met toepassing van de in het bestemmingsplan of beheersverordening opgenomen regels inzake afwijking (binnenplanse regels),
2°. in de bij algemene maatregel van bestuur aangewezen gevallen (artikel 4, bijlage II, van het Bor: planologische kruimelgevallen) of,
3°. indien de activiteit niet in strijd is met een goede ruimtelijke ordening en de motivering van het besluit een goede ruimtelijke onderbouwing bevat.

Wij kunnen op grond van artikel 2.12, eerste lid, onder 3° van de Wabo een omgevingsvergunning voor 'planologisch strijdig gebruik' verlenen voor het bouwen van een potstal, indien het project niet in strijd is met een goede ruimtelijke onderbouwing.

Het college is van mening dat het project niet in strijd is met een goede ruimtelijke ordening. In de Ruimtelijke Onderbouwing wordt ingegaan op alle omgevingsaspecten. De Ruimtelijke Onderbouwing is door ons beoordeeld en akkoord bevonden. Deze ruimtelijke onderbouwing (Ruimtelijke onderbouwing d.d. april 2023) is opgenomen als bijlage bij dit besluit en maakt integraal onderdeel uit van dit besluit.

Belangenafweging
Instemmen met het project levert in onze optiek een planologische situatie op, welke wij vanuit een ruimtelijk oogpunt aanvaardbaar achten.

Gelet op de planologische inzichten en na afweging van alle betrokken belangen zijn wij van mening dat voor het realiseren van een potstal op de locatie Bockhorstweg een omgevingsvergunning voor de activiteit 'planologisch strijdig gebruik' verleend kan worden.

C. Activiteit aanleg
De activiteit 'aanleg (uitvoeren werk of werkzaamheid)' is getoetst aan:
1. de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo);
2. het geldende bestemmingsplan "Landelijk gebied";
3. het geldende bestemmingsplan "Parapluplan Archeologie Rheden 2013 en recreatief de medegebruik Buitenplaatsen";
4. Welstandsnota, Gemeente Rheden;
5. het Mandaatbesluit Rheden 2020.

Motivering
Een aanvraag omgevingsvergunning voor de activiteit 'aanleg' toetsen wij aan de weigeringsgronden uit artikel 2.11 van de Wabo. Wij kunnen en moeten de vergunning verlenen als er geen weigeringsgrond is.

Wij verlenen u de aangevraagde aanlegvergunning voor het oprichten van een potstal.

Hierna gaan wij nader in op de afzonderlijke weigeringsgronden/beoordelingen van uw aanvraag:

ONTWERPBESLUIT

Geldende bestemmingsplan
De geldende bestemmingsplannen "Landelijk gebied" en "Archeologie" kennen een Aanlegvergunningverplichting.

Beoordeling Ecologie
Soortenbescherming
De quickscan flora en fauna (Quickscan Wet Natuurbescherming Soortenbescherming d.d. 05-10-2022) geeft aan dat het redelijkerwijs is uitgesloten dat de werkzaamheden leiden tot een overtreding op de Wet natuurbescherming.

Stikstof
Uit de aangeleverde Aerius calculator (bijlage bij dit besluit) blijkt dat in zowel de realisatie- als de gebruiksfase is er op grond van de vrijkomende stikstofemissies geen significant verstorend of verslechterend effect te verwachten ten aanzien van de instandhoudingsdoelen van de betreffende Natura 2000 gebieden.

Beoordeling Landschap & cultuurhistorie
Het voorliggende plan is conform het eerdere advies van stedebouw en landschap.
Het ontwerp is goed onderbouwd in de ruimtelijke onderbouwing en goed landschappelijk ingepast, het past bij de rest van de bebouwing die aanwezig zijn op het perceel.
Vanuit stedebouw en landschap kan worden ingestemd met het plan

Bodem
Milieuhygiënische bodemkwaliteit
Uit een historische check is gebleken dat er geen potentieel bodembedreigende (bedrijfs)activiteiten aan de orde zijn geweest ter plaatse van de toekomstige potstal. De locatie wordt in relatie tot bodemschade derhalve als onverdacht gezien. Mede vanwege de kleinschaligheid kunnen in relatie tot het toekomstige gebruik geen risico's worden aangewezen die de uitvoerbaarheid van de plannen in gevaar brengen. Bij het toekomstige gebruik zal geen sprake zijn van structureel aanwezig zijn van mensen. Milieuhygiënisch bodemonderzoek is daarom niet noodzakelijk.

Niet gesprongen explosieven uit WOII (conventionele explosieven; CE)
Volgens de risico-kaart CE (Conventionele Explosieven) ligt het bouwblok nagenoeg geheel in een gebied dat verdacht is voor afwerpmunitie. Hierdoor is de bodemlaag tussen 0,3 m-mv en 5,0 m-mv verdacht. Er moet daarom onderzoek worden gedaan naar ontplofbare oorlogsresten waarbij minimaal de bouwcontour en de diepte tot waar wordt gegraven wordt betrokken. Het te bebouwen terreindeel blijkt op dit moment (grotendeels) verhard met betonnen platen met wapeningsstaal. Er zijn geen detectie-methoden beschikbaar die onder deze condities bruikbaar zijn. Daarom dient deze verharding voorafgaand aan het genoemde onderzoek verwijderd dient te worden.

ONTWERPBESLUIT

Bestemmmingsplan "Parapluplan Archeologie Rheden"
Volgens artikel 4.3, lid a (waarde-archeologie 2) van de voorschriften is het verboden om voor het 'uitvoeren van een werk' ter plaatse van de aangewezen gronden zonder of in afwijking van een door burgemeester en wethouders verleende vergunning onder andere de volgende werken en werkzaamheden groter dan 250m² en waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm, uit te (laten) voeren. Op basis van het bestemmingsplan 'Parapluplan Archeologie Rheden 2013' is een archeologisch onderzoek nodig als werken en werkzaamheden groter zijn dan 250 m² en er dieper dan 30 cm gegraven wordt. De te realiseren potstal heeft een gezamenlijke oppervlakte van circa 750 m², waardoor archeologisch onderzoek hiervoor nodig is. Voor deze ingreep is daarom een archeologisch onderzoek uitgevoerd. Hierin wordt geconcludeerd dat in het plangebied de oorspronkelijke bodemopbouw grotendeels verstoord is. In de diepere ondergrond is sprake van een eerdlaag met een relatief jonge datering die scherp overgaat in het onderliggende dekzand. In één boring gaat de eerdlaag scherp over in een crevasseafzetting. Vanwege de relatief jonge datering van de eerdlaag, de scherpe overgang van de eerdlaag naar het dekzand en de afwezigheid van een 'vuile' cultuurlaag in de top van het dekzand is de kans is zeer gering dat met de voorgenomen bodemingrepen intacte behoudenswaardige vindplaatsen verloren gaan. Vervolgonderzoek wordt niet noodzakelijk geacht. Het rapport van Hamaland d.d. 21-3-2023 is ingelast bij deze omgevingsvergunning en maakt hier onderdeel van uit.

Conclusie
Gelet op het voorgaande en na weging van alle betrokken belangen zijn wij van mening dat de omgevingsvergunning voor het realiseren van een potstal op de locatie Bockhorstweg verleend kan worden voor de volgende activiteiten:

- bouwen
- aanleg (uitvoeren werk of werkzaamheid)
- gebruiken van gronden of bouwwerken in strijd met het bestemmingsplan (hierna: planologisch strijdig gebruik)

Zienswijzen
Het conceptbesluit, waarin wij kenbaar hebben gemaakt om voornemens te zijn om de gevraagde vergunning te verlenen, is gepubliceerd in de Regiobode van... Het conceptbesluit heeft van tot en met ….ter inzage gelegen in het (tijdelijke) gemeentehuis te Velp. Gedurende deze periode konden belanghebbenden zienswijzen indienen.

Van deze mogelijkheid is wel/geen gebruik gemaakt.

Voorschriften
U moet zich aan de volgende voorschriften houden:
Algemeen

1. u mag voor het einde van de beroepstermijn –van zes weken na bekendmaking van dit besluit– geen gebruik maken van de vergunning. Deze vergunning treedt namelijk pas in werking op de dag na afloop van de termijn voor het indienen van een beroepsschrift (artikel 6.1 lid 2 onder a van de Wabo);
2. indien gedurende de onder 1 genoemde beroepstermijn een verzoek om voorlopige voorziening is ingediend bij de rechtbank Gelderland, mag u –zolang niet op het verzoek is beslist- geen gebruik maken van deze vergunning;
3. de houder van de vergunning moet ervoor zorgen dat de vergunning te allen tijde op het werk aanwezig is en op eerste verzoek aan een medewerker Team Omgevingsrecht en Veiligheid ter inzage wordt gegeven;

Nog in te dienen

4. voordat u mag starten met de vergunde (bouw)activiteit(en), moet u eerst nog volgende onderzoeken en documenten ter goedkeuring aan ons toesturen:
   - **constructieberekening en tekeningen;**
   - **onderzoekrapport naar ontplofbare oorlogsresten;**

ONTWERPBESLUIT

- **definitieve archeologisch rapport.** De archeologisch onderzoek (Bureauonderzoek en verkennend booronderzoek archeologie d.d. 21-03-2023) is vrij gegeven onder voorwaarden dat de toegepaste bronnen inclusief de niet gebruikte bronnen worden onderbouwd**;**

Dat doet u **tenminste 3 weken voor de start van de uitvoering van de desbetreffende handeling.** Deze gegevens kunt u sturen naar bouwtoezicht@rheden.nl ovv het zaaknummer 852925 van de vergunning.

Activiteit bouwen

5. de houder(ster) van de vergunning geeft de gemeente kennis van:
   a. het begin van de werkzaamheden, ontgravingswerkzaamheden daaronder begrepen, ten minste twee dagen tevoren;
   b. het begin van het heiwerk, het slaan van proefpalen daaronder begrepen, ten minste twee dagen tevoren;
   c. het begin van grondverbeteringswerkzaamheden ten minste twee dagen van tevoren;
   d. het begin van het storten van beton ten minste een dag tevoren;
   e. de voltooiing van de grondleidingen en afvoerputten onmiddellijk na voltooiing;
   f. de voltooiing van de onderdelen van het bouwwerk.

   Wij ontvangen uw melding, onder vermelding van uw zaaknummer, graag digitaal via bouwtoezicht@rheden.nl. Wanneer u geen beschikking heeft over internet, kunt u de melding telefonisch doorgeven bij het Klant Contact Centrum, telefoon (026) 49 76 911, bereikbaar op maandag t/m donderdag van 08.30 uur tot 17.00 uur, en op vrijdag tot 12.30 uur;
6. met het bouwen mag niet worden begonnen voordat de bouw door ons is uitgezet;

Beroep

Bent u het niet eens met dit besluit? Dan kunt u op grond van de Algemene wet bestuursrecht, met ingang van de dag na die waarop het besluit ter inzage is gelegd, binnen zes weken in beroep gaan bij de rechtbank Gelderland, Team bestuursrecht Arnhem, Postbus 9030, 6800 EM Arnhem.
Het besluit wordt ter inzage gelegd op …

Beroep kan worden aangetekend door (a) belanghebbenden die eerder zienswijzen hebben ingediend tegen de ontwerpbeschikking, (b) belanghebbenden die willen ageren tegen eventuele wijzigingen die ten opzichte van de ontwerpbeschikking in het definitieve besluit zijn aangebracht en (c) belanghebbenden die kunnen aantonen dat het hen niet kan worden verweten dat zij eerder geen zienswijzen hebben ingebracht tegen de ontwerpbeschikking.

Het beroepschrift dient te zijn ondertekend en ten minste te bevatten:

a de naam en het adres van de indiener;
b de dagtekening;
c een omschrijving van het besluit waartegen het beroep is gericht;
d de gronden van het beroep.

Voorlopige voorziening

Het indienen van een beroepschrift heeft geen directe gevolgen voor dit besluit. U kunt, indien onverwijlde spoed, gelet op de betrokken belangen, dat vereist, aan de Voorzieningenrechter van de rechtbank Gelderland vragen het besluit te schorsen tot op het beroepschrift is beslist. Hiervoor kunt u een verzoek om voorlopige voorziening sturen naar:

Rechtbank Gelderland, Team bestuursrecht Arnhem
Postbus 9030
6800 EM Arnhem

U kunt er ook voor kiezen het beroep- en/of verzoekschrift digitaal bij genoemde rechtbank in te dienen via http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht. Daarvoor moet u wel beschikken over een elektronische handtekening (DigiD). Kijk op de genoemde site voor de precieze voorwaarden.

ONTWERPBESLUIT

Bij het verzoek dient een afschrift van het beroepschrift te worden overgelegd. Voor het behandelen van een beroepschrift/een verzoek om voorlopige voorziening wordt griffierecht geheven. Het griffierecht bedraagt € 50,00 voor minder draagkrachtige natuurlijke personen in huurtoeslag- en sociale zekerheidszaken, € 184,00 voor overige natuurlijke personen en € 365,00 voor rechtspersonen (zie artikel 8:41 Algemene wet bestuursrecht).

Mededelingen
Houd rekening met de volgende zaken:

1. U mag vóór het einde van de beroepstermijn welke start op .. 2023 geen gebruik maken van de vergunning. Deze vergunning treedt namelijk pas in werking op de dag na afloop van de termijn voor het indienen van een bezwaarschrift (zie artikel 6.1 lid 2 onder a van de Wabo);
2. Met ingang van de dag na de bekendmaking van de vergunning kunnen belanghebbenden gedurende een periode van zes weken een bezwaarschrift indienen;
3. Het is mogelijk dat belanghebbenden een verzoek om voorlopige voorziening indienen bij de rechtbank Gelderland, om te voorkomen dat u tijdens de bezwarenprocedure van uw vergunning gebruik maakt. Als de voorzieningenrechter het verzoek toewijst, betekent dit dat u uw activiteiten - in ieder geval voorlopig - moet staken;
4. Wij kunnen de omgevingsvergunning intrekken, indien tijdens een periode van 26 weken geen werkzaamheden zijn verricht (artikel 2:33 lid 2 onder a van de Wabo).
5. Voor het gebruik van de openbare weg of andere gemeentegrond, ten behoeve van het opslaan van bouwmaterialen en dergelijke is een vergunning op grond van artikel 2:10A van de Algemene Plaatselijke Verordening Rheden vereist. Deze vergunning kan schriftelijk worden aangevraagd bij ons college. Bouwmaterialen en dergelijke die zonder toestemming op de openbare weg of andere gemeentegrond zijn geplaatst, kunnen door de gemeente verwijderd worden.
6. Bij het verlenen van deze omgevingsvergunning hebben wij niet gecontroleerd of de bouw voldoet aan de voorschriften van het Burgerlijk Wetboek, in het bijzonder betreffende het burenrecht en andere, uit het eigendomsrecht van derden voortvloeiende, rechten.
7. Door het verlenen van de omgevingsvergunning kunnen andere bouwmogelijkheden op uw perceel beperkt worden.
8. Op grond van artikel 4.1 lid 1van Regeling bouwbesluit 2012 moet het bouwafval (en sloopafval) op de bouwplaats ten minste worden gescheiden in de volgende fracties (voor zover aanwezig):
    a. gevaarlijk afval, als bedoeld in de Regeling Europese afvalstoffenlijst (Eural; Stcr. 17 augustus 2001; nr. 159, blz 9);
    b. steenachtig sloopafval;
    c. gipsblokken en gipsplaatmateriaal;
    d. bitumineuze dakbedekking;
    e. teerhoudende dakbedekking;
    f. teerhoudend asfalt;
    g. niet-teerhoudend asfalt;
    h. dakgrind;
    i. overig afval.

    Voornoemde fracties, alsmede de eventuele andere fracties die op de bouwplaats worden gescheiden uit het bouwafval moeten worden afgevoerd naar een bewerkingsinrichting die bevoegd is deze afvalstoffen te ontvangen, met dien verstande dat de fractie 'overig afval' moet worden afgevoerd naar een sorteerinrichting die bevoegd is deze afvalstoffen ongesorteerd te ontvangen.
    Voornoemde verplichtingen om af te voeren naar een bewerkingsinrichting respectievelijk een sorteerinrichting gelden niet indien en voor zover het bouwafval wordt ingezameld door of namens fabrikant of leverancier.
    Burgemeester en wethouders kunnen vrijstelling verlenen van het scheiden van de fracties b tot en met j, indien de logistieke situatie daartoe aanleiding geeft of indien naar verwachting de hoeveelheid per fractie dermate gering is dat het niet redelijk is het scheiden in afzonderlijke fracties te eisen.

ONTWERPBESLUIT

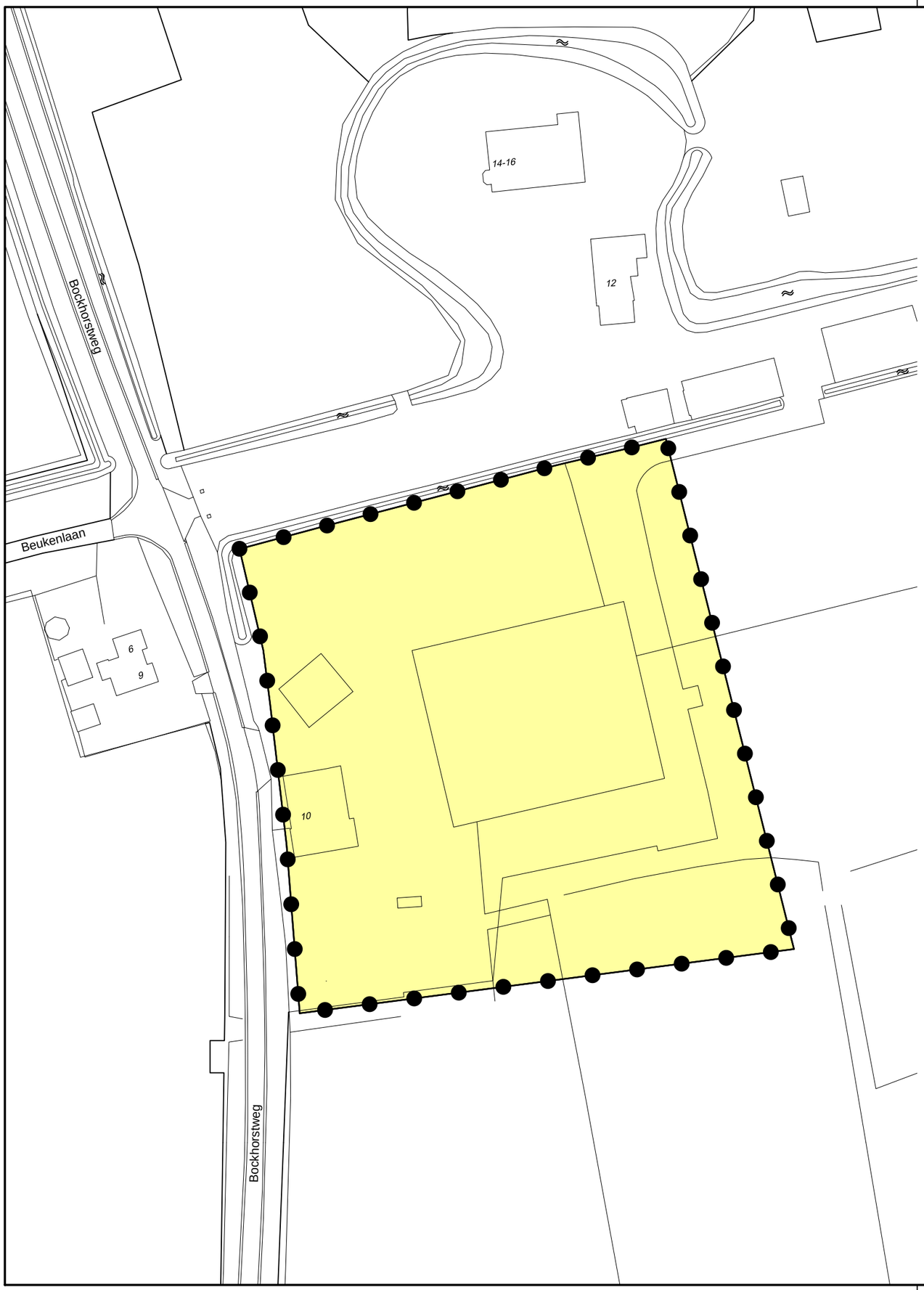

AANDUIDINGEN

18 Brant — TOPOGRAFISCHE SITUATIE

PLANGRENS

BESLUITVLAK

N

0 m 25 m 50 m 75 m

BESTEMMINGSPLAN LANDELIJK GEBIED

OMGEVINGSVERGUNNING BOCKHORSTWEG 10 SPANKEREN

VERBEELDING LG58

IDENTIFICATIE NL.IMRO.0275.BPLG58-ON01

SCHAAL 1 : 1000 DATUM 21 - 09 - 2023

gemeente Rheden

Afdeling Ruimte
Hoofdstraat 3, 6994 AB De Steeg. Postbus 9110, 6994 ZJ De Steeg
Telefoon (026) 49 76 911. E-mail: gemeente@rheden.nl. Website: www.rheden.nl

NB. Met ingang van 15 november 2021 is het gemeentehuis gesloten. Wij zijn tijdelijk verhuisd naar President Kennedylaan 104-108 in Velp

23.49

gemeente Rheden

Raadsvergadering
26 september 2023

Agendapunt 7
DR

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 12 juni 2023;

gelet op het bepaalde van de Wet ruimtelijke ordening, de Algemene wet bestuursrecht en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en in het bijzonder op artikel 2.12 lid 1, sub a onder 3^0 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht;

gelet op de Omgevingsverordening provincie Gelderland;

overwegende;

dat een aanvraag om omgevingsvergunning is ingekomen voor het afwijken van het bestemmingsplan Landelijk gebied voor het realiseren van een vrijloopstal op het erf van Bockhorstweg 10 te Spankeren;

dat een ruimtelijke onderbouwing ter motivatie van de aanvraag is ingekomen genaamd 'Ruimtelijke onderbouwing Bockhorstweg 10 Spankeren', gedateerd 20 april 2023;

dat het verlenen van bedoelde omgevingsvergunning alleen mogelijk is nadat de gemeenteraad een verklaring van geen bedenkingen heeft afgegeven;

dat de verklaring van geen bedenkingen alleen kan worden geweigerd in het belang van een goede ruimtelijke ordening;

dat de aanvraag is voorzien van een goede ruimtelijke onderbouwing waarin op alle relevante omgevingsaspecten in voldoende mate wordt ingegaan;

dat het besluit om een voorlopige verklaring van geen bedenkingen af te geven tezamen met het ontwerpbesluit tot het verlenen van een omgevingsvergunning voor zienswijzen ter inzage moet worden gelegd gedurende 6 weken;

b e s l u i t :

1 te verklaren voorlopig geen bedenkingen te hebben tegen de afwijking van het bestemmingsplan 'Landelijk Gebied' ten behoeve van het realiseren van een vrijloopstal aan de Bockhorstweg 10 te Spankeren;
2 de ontwerpverklaring van geen bedenkingen in de bijlage vast te stellen ten behoeve van de realisatie van de vrijloopstal;
3 de ontwerpverklaring van geen bedenkingen vrij te geven om tezamen met de ontwerpbeschikking en bijbehorende stukken ter inzage te leggen gedurende 6 weken;
4 te bepalen dat, indien tijdens de terinzagelegging van de ontwerpverklaring van geen bedenkingen, de ontwerpbeschikking en bijbehorende stukken voor de realisatie van de vrijloopstal géén zienswijzen naar voren worden gebracht, de ontwerpverklaring van geen bedenkingen aangemerkt wordt als definitief afgegeven verklaring van geen bedenkingen en als zodanig door het college bekend zal worden gemaakt;

Raadsvergadering
26 september 2023

gemeente Rheden

Agendapunt
DR

5 te bepalen dat, indien tijdens de terinzagelegging van de ontwerpverklaring van geen bedenkingen, de ontwerpbeschikking en bijbehorende stukken voor de realisatie van de vrijloopstal wél zienswijzen naar voren worden gebracht die betrekking hebben op het onderdeel 'Handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening', de ontwerpverklaring van geen bedenkingen niet als definitieve verklaring van geen bedenkingen ex artikel 2.27 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht mag worden aangemerkt en dat het verzoek om afgifte van de verklaring van geen bedenkingen met de ontvangen zienswijzen opnieuw aan de raad ter beoordeling en besluitvorming moet worden voorgelegd;
6 geen exploitatieplan vast te stellen.

Arnhem, 26 september 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder Paul Hofman	**begrotingsprogramma** Omgevingswet	**draagt bij aan Global Goal(s)** 11 Duurzame steden en gemeenschappen
b en w-vergadering 29 augustus 2023	**agendapunt** 4	**bijlage(n) ter inzage** 1 Uitgangspunten met toelichting 2 Korte weergave uitgangspunten
rol raad Ter besluitvorming	**soort document** Raadsvoorstel en -besluit	
voorbereidende vergadering 12 september 2023	**agendapunt**	
raadsvergadering 26 september 2023	**agendapunt**	

onderwerp
Omgevingsplan.

INHOUD VOORSTEL
Instemmen met de uitgangspunten voor het opstellen van het Omgevingsplan.

1 Waartoe is het voorstel gedaan?
Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. De nieuwe Omgevingswet betekent ook nieuwe kerninstrumenten voor de gemeente, waaronder het omgevingsplan. Er bestaat geen standaard omgevingsplan. Het kan naar eigen inzicht en behoeften worden vormgegeven, binnen de mogelijkheden die de wet biedt.

De voorgestelde uitgangspunten dienen als aanvulling op de wettelijke vereisten om richting te geven voor de invulling van het plan. Het gaat om de ambities en opgaven voor het opstellen van het omgevingsplan. Daarbij zijn en worden de nieuwe juridische mogelijkheden uit de Omgevingswet verkend en geanalyseerd. Bij de ontwikkeling van het omgevingsplan zullen ongetwijfeld knelpunten optreden en keuzes naar voren komen, die op dit moment nog niet zijn te voorzien. Het is een leerproces dat flexibel en wendbaar zal (moeten) zijn om gewijzigde inzichten mee te kunnen nemen.

Het vaststellen van de uitgangspunten/leidende principes voor het opstellen van het permanente Omgevingsplan.

2 Wat is de aanleiding?
Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Er is nog geen bestaand beleid voor het opstellen van het omgevingsplan voor de gemeente Rheden. Op dit moment werken wij met bestemmingsplannen en verordeningen. Het omgevingsplan is een van de zes nieuwe kerninstrumenten die van kracht gaan worden bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024. Op grond van de nieuwe wetgeving ontstaat ervan rechtswege een omgevingsplan. Dit omgevingsplan bestaat uit de huidige bestemmingsplannen, verordeningen en de bruidsschat. Het omgevingsplan van rechtswege zal moeten worden omgezet naar het definitief omgevingsplan, opgesteld conform de nieuwe wetgeving.

4 Wat willen wij bereiken?
Het opstellen en/of wijzigen van het omgevingsplan is een nieuwe taak voor de gemeente. Het betreft hier nieuwe regelgeving. Om deze regelgeving op een juiste wijze te kunnen implementeren is een richtlijn, met daarin de ambities en opgaven, voor het opstellen van het omgevingsplan wenselijk.

5 Wat gaan wij ervoor doen?
De uitgangspunten vormen samen met de wettelijke vereisten het kader waarbinnen het omgevingsplan zal worden opgesteld. De gemeenteraad stelt de uitgangspunten van deze nota vast. Daarmee ligt vast met welke uitgangspunten het omgevingsplan wordt opgesteld. Uiteindelijk beslist de gemeenteraad om het omgevingsplan daadwerkelijk te wijzigen. Pas op dat moment heeft dit mogelijk rechtsgevolgen voor inwoners en bedrijven. De meer beleidsinhoudelijke discussie over de verschillende thema's komt bij de Omgevingsvisie.

6 Wat zijn de financiële consequenties?
De uitgangspunten hebben geen financiële gevolgen. De kosten van het opstellen van het omgevingsplan vallen reeds onder de kosten van het project Omgevingsplan en het programma Omgevingswet.

7 Wat zijn de risico's?
Er is op dit moment veel bekend over de kerninstrumenten van de Omgevingswet maar ook nog veel onbekend. De wettelijke vereisten zijn ons bekend maar hoe deze moeten worden geïmplementeerd en doorgevoerd binnen de gemeentelijke organisatie en haar werkzaamheden is niet (volledig) te overzien. Deze uitgangspunten bieden een richting voor de ambities en opgaven. De daadwerkelijke vaststelling van het omgevingsplan en de daarop volgende mogelijke rechtsgevolgen zijn dan ook pas op dat moment bekend.

8 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
De uitgangspunten zijn nodig om het omgevingsplan op te kunnen stellen, mede gelet op de onduidelijkheden. Dit alles om het proces tot omzetten zo kort, duidelijk en efficiënt mogelijk te laten verlopen. Dit is in het voordeel van een ieder die hiermee te maken heeft.

9 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Het nieuwe instrument ontstaat als de Omgevingswet in werking treedt.
Hierover communiceren wij op verschillende manieren met onze inwoners. De uitgangspunten zijn met name van toepassing op de interne gemeentelijke organisatie omdat zij het omgevingsplan zal gaan moeten opstellen, de communicatie over deze uitgangspunten zal daarom vooral betrekking hebben op de interne organisatie.

10 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Het omzetten van de huidige beleidskaders en bestemmingsplannen naar het omgevingsplan is een eenmalige exercitie maar zal wel langere tijd in beslag nemen. Straks bestaat er maar één omgevingsplan. Dus deze zal altijd aan wijzigingen onderhevig zijn. Mocht het opstellen niet het gewenste effect of efficiënt verlopen dan zal een tussentijdse evaluatie worden ingesteld. Met regelmaat wordt de raad geïnformeerd over de diverse elementen die onderdeel uitmaken van het op te stellen omgevingsplan en kan altijd bijstellen indien gewenst.

Velp, 29 augustus 2023

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Martin Rommers,
wnd. secretaris.

Uitgangspunten opstellen permanent omgevingsplan

Wat is het Omgevingsplan?
In de omgevingsvisie zegt de gemeente hoe zij het leefgebied wil ontwikkelen en beschermen. Die keuzes werkt zij uit in haar omgevingsplan. Het omgevingsplan bevat de regels voor de fysieke leefomgeving en is een van de kerninstrumenten die de gemeente voor haar grondgebied moet opstellen. De gemeente kan voor ieder gebied zeggen welke activiteiten zij wel of niet toestaat, bijvoorbeeld wonen, recreatie of bedrijvigheid. In haar omgevingsplan hoeft de gemeente niet specifiek te bepalen wat er in welk gebied komt. Ze kan voor een ontwikkelingsgebied kiezen voor een algemenere beschrijving met randvoorwaarden. Ook geeft de gemeente aan welke regels zij aan de activiteiten stelt. Het omgevingsplan is te zien als een complexe, meer dimensionale puzzel met heel veel grote en kleine stukjes, die ook nog eens in meerdere lagen moeten passen

Hoe maakt de gemeente het omgevingsplan?
Als de Omgevingswet in werking treedt, heeft iedere gemeente direct een omgevingsplan van rechtswege. Het omgevingsplan bestaat uit een tijdelijk en een nieuw deel. Het tijdelijk omgevingsplan vervangt in 2024 de geldende bestemmingsplannen en gemeentelijke verordeningen op het gebied van de fysieke leefomgeving. Dit deel bestaat uit:

- (ruimtelijke) regels uit verschillende vervallen instrumenten, zoals bestemmingsplannen
- rijksregels over activiteiten (aangeduid als de bruidsschat)

De gemeente zet stapsgewijs het plan van rechtswege om tot een volledig omgevingsplan. Om het proces naar een volledig omgevingsplan te begeleiden werken we met onderstaande uitgangspunten.

Uitgangspunten
De uitgangspunten voor het opstellen van het permanent omgevingsplan zijn:

1. Omzetten naar het Omgevingsplan is beleidsarm;
2. stapsgewijze aanpak;
3. Het is een leerproces;
4. TPOD en IMOW is leidend voor de structuur, we werken met activiteiten én functies;
5. Keuze voor algemene regels en locatie specifieke regels waar nodig;
6. Gebruik open en gesloten normen;
7. Positieve grondhouding;
8. Gepast streven naar harmonisering en deregulering;
9. Maar beperkt noodzaak om te werken met omgevingswaarden.

Uitgangspunt 1: Omzetten naar het Omgevingsplan is beleidsarm
In het omgevingsplan worden de elders gemaakte (sectorale) beleidskeuzes omgezet naar integrale juridisch bindende regels. Het is een lokale wet die voor iedereen geldt. Harmonisatie van de fysieke regelgeving én het verwerken van (nieuw) beleid is een complexe en omvangrijke klus. Daarom hanteren we, bij de omzetting het uitgangspunt: we volgen het geldende beleid tenzij de omgevingsvisie anders aandraagt.
Dit is echter niet altijd mogelijk en in sommige gevallen ook niet wenselijk. De formulering van de juridische regels onder de Omgevingswet zijn anders, van toelatingsplanologie naar

uitnodigingsplanologie. De volgende redenen kunnen er zijn om af te wijken van de beleidsarme omzetting:

- Wanneer de Omgevingsvisie dit aangeeft;
- Wanneer er kansen zijn om minder regels te realiseren;
- Wanneer er keuzes gemaakt moeten worden doordat er verschillen zitten in de oude regelingen;
- Indien de bestaande juridische regels niet geschikt zijn om die om te zetten naar toepasbare regels in het omgevingsloket;
- Bij gewijzigd en/of geheel nieuw beleid welke nog niet verwerkt zijn in de geldende regels. Hierbij kan worden gedacht aan bodem- en geluidsbeleid;
- Bij tegenstrijdigheden in de sectorale beleidsvelden.

Wanneer het omzetten van de regels met een wijziging gepaard gaat maar de juridische werking gelijk blijft dan beschouwen we dit als beleidsarm. Bij tegenstrijdigheid van (sectoraal) beleid gaat het meest recent vastgestelde beleid voor op het oudere beleid en/of regels. Indien nieuw of gewijzigd beleid noodzakelijk is dan zal vanuit de betreffende sector een voorstel aan het bestuur worden gedaan., Nadat het beleid is vastgesteld kan het verwerkt worden in de omgevingsvisie en/of -plan, het voorstel zal daarom ook moeten bevatten wat verandert in de Omgevingsvisie en/of -plan.

Uitgangspunt 2: Stapsgewijze aanpak

Tijdens het maken van de complexe en omvangrijke puzzel van het omgevingsplan ordenen we de puzzelstukjes. We kunnen niet alle puzzelstukjes tegelijk ter hand nemen en/of neerleggen. Tijdens het maken van het ene deel van de puzzel komen we stukjes tegen die we nu niet direct kunnen gebruiken. Deze leggen we even apart en gebruiken we wanneer de stukjes wel goed neer te leggen zijn. Hieronder maken we de keuze aan welke kant van de puzzel we beginnen en met welke stukjes verder uitbouwen. De keuzes zijn gebaseerd op de praktijkervaring die tot nu toe is opgedaan bij het maken van een eerste opzet van het omgevingsplan. Ook zijnde huidige onzekerheden omtrent de structuur van een kwalitatief adequaat omgevingsplan meegenomen. We kiezen voor een stapsgewijze aanpak waarbij sprake is van een groei- en leerproces.

Dynamisch Handboek omgevingsplan gemeente Rheden
Het maken van een dynamisch handboek voor het omgevingsplan is belangrijk om het werken met en aan het omgevingsplan te kunnen faciliteren. Het is een werkdocument voor het verder uitbouwen, verrijken en integreren van de verschillende parallelle sporen die er zijn. Dit zijn:

- Het ruimtelijk spoor: de belangrijkste ruimtelijke regels zijn de regels in de bestemmingsplannen, de bouw- en gebruiksregels.
- Het spoor van de bruidsschat: belangrijkste regels zijn de milieuregels die van het rijk naar de gemeente gaan; denk met name aan de bodem-, geluids- en geurregels en;
- Het verordeningenspoor

Het dynamische handboek bevat bouwstenen voor de transitie naar het omgevingsplan. Het is daarbij niet alleen een onderlegger voor het stapsgewijs werken naar een omgevingsplan, maar is ook een onderlegger voor het wijzigen ten behoeve van initiatieven.

Op dit moment zijn er helaas nog geen goede voorbeelden van een volwaardig, kwalitatief goed omgevingsplan die we als basis kunnen gebruiken. Dit probleem speelt landelijk. Gelet op deze beperking en het belang van voortgang wordt er in eerste instantie ingezet op een goed casco. Dit casco wordt gevuld met de functies en activiteiten voor de gehele gemeente.
De keuze wanneer welke functies en activiteiten aan bod komen is afhankelijk van meerdere factoren, te weten:

- Thema's binnen de gemeente Rheden die (zo goed als) klaar zijn om opgenomen te worden in het omgevingsplan. Denk aan het thema bodem: de vakafdeling heeft al inzichtelijk gemaakt welke regels zij missen bij de invoering van de Omgevingswet en welke werking zij aan deze regels zouden willen geven;
- De thema's die in de praktijk vaak voorkomen en waarvan qua structuur relatief eenvoudig regels kunnen worden gemaakt. Dit zijn meestal thema's die in de verordeningen zitten, en;
- Thema's waarvan beleid in ontwikkeling is. We kiezen om gebruik te maken van 'natuurlijke' actualisatie momenten. De omgevingsvisie die in ontwikkeling is, is daarbij een belangrijk document.

Zodra een thema is uitgewerkt in regels, worden deze regels opgenomen in het omgevingsplan. Zo wordt stapje voor stapje een omgevingsplan voor gemeente Rheden opgebouwd. Het dynamische handboek dient als verantwoording voor het opnemen van deze regels, het betreft geen onderbouwing of motivering. Het dient voor de vindbaarheid van de regels.
Streven is wel om zo snel als mogelijk een handboek beschikbaar te hebben om zo initiatieven mogelijk te maken die niet via het omgevingsvergunningenspoor kunnen. Er komt een moment dat er sprake is van een gebiedsontwikkeling waar een wijziging van het omgevingsplan op maat gewenst is en er meer duidelijkheid is over de structuur en de regels van een volwaardig omgevingsplan. Dat is een natuurlijk moment om in het groeiproces ook (gebiedsgericht) initiatieven mogelijk te gaan maken. Voor een klein gebied wordt dan een formeel juridisch bindend compleet omgevingsplan uitgewerkt en vastgesteld. Een 'echt' omgevingsplan. De continue beleidsontwikkelingen en nieuwe gebiedsontwikkelingen vragen hierom. Op deze wijze wordt stap voor stap naar een volwaardig omgevingsplan toegewerkt.

Uitgangspunt 3: Het is een leerproces
De doorlooptijd om tot een volwaardig omgevingsplan voor de gemeente Rheden te komen beslaat meerdere jaren tot en met 2032. In de tussentijd blijven er aanvragen komen, maken we nieuw beleid en zijn er gebiedsontwikkelingen waarvoor een wijziging van het omgevingsplan noodzakelijk is. Voor deze urgente en gewenste ontwikkelingen stellen we, zodra we dit kunnen, een omgevingsplan op maat op. De ervaringen die we bij deze plannen en procedures opdoen, verwerken we meteen in het proces om tot een volwaardig omgevingsplan te komen. We beseffen ons dat dit voor deze projecten een langere planning en extra risico kan geven. In sommige gevallen moeten we achteraf extra energie in het project steken om iets te repareren.

Uitgangspunt 4: Als structuur werken met activiteiten én functies
De gemeente kan in het omgevingsplan regels stellen overactiviteiten die gevolgen hebben of kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving. Deze regels moeten zorgen voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties en daarmee voor het borgen van een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Een goede structuur vinden in het omgevingsplan tussen activiteiten en functies is lastig. Dit komt door de nieuwe verplichte digitaliseringsstandaard: Toepassingsprofiel Omgevingsdocumenten (TPOD). Deze

nieuwe standaard heeft niets te maken met de standaarden voor bestemmingsplannen of verordeningen. Daardoor is het eigen maken van deze standaard uitdagend en tijdrovend. De strengheid van de nieuwe standaard zit in de regels voor het annoteren: het aanbrengen van labels die juridische regels zichtbaar en doorzoekbaar moeten maken in een viewer. Daarom zijn er wat betreft de redactie en de structuur van juridische regels met het oog op een gedisciplineerde manier van annoteren een paar cruciale elementen. Er is geen voorbeeld van een omgevingsplan met deze nieuwe standaard en ook de staalkaarten van de VNG kunnen deze voorbeeldfunctie niet vervullen. Voor de bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte is dat al helemaal niet het geval omdat zij zijn opgesteld op basis van de huidige IMRO-standaard.

Motivering keuze
De gemeente Rheden gaat vooralsnog uit van het werken met activiteiten én functies. Door het toevoegen van functies verbeteren we de dienstverlening. Functies fungeren als een oriëntatiemiddel, waarbij het gebruik op een bepaald gebied direct duidelijk is. Je houdt een goed overzicht. Door bijvoorbeeld de functie ‘wonen’ aan een woonwijk toe te kennen is duidelijk dat de gemeente een dergelijke wijk ziet als woonwijk en dat daarmee binnen dit gebied alleen activiteiten zijn toegestaan die passen bij een woonwijk.
Daarnaast kiest de gemeente ervoor om een structuur van het omgevingsplan op te zetten met behulp van de limitatieve waarden uit het IMOW (Informatiemodel Omgevingswet). De inhoud van het omgevingsplan zetten we op conform de TPOD (Toepassingsprofielen Omgevingsdocumenten).
De structuur waar wij aan bouwen is ook te gebruiken door andere overheden zoals Rijk, Provincies, Waterschappen, Gemeenten. Om te voorkomen dat er een wirwar aan verschillende structuren en inhoudelijke opbouwen ontstaat, stimuleren we onze samenwerkingspartners om te kiezen voor dezelfde aanpak. Zo willen we ervoor zorgen dat we dezelfde taal spreken en kunnen stimuleren dat de inhoud van de plannen en verordeningen hergebruikt worden. Tevens heeft dit grote voordelen voor de dienstverlening aan onze inwoners en ondernemers, omdat overheden dezelfde informatie verstrekken. Deze werkwijze is ook afgestemd met de VNG.

Uitgangspunt 5: Keuze voor algemene regels en locatie specifieke regels waar nodig
In het omgevingsplan komen de regels uit het milieuspoor, gemeentelijke verordeningen en ruimtelijke plannen samen. De milieuregels en gemeentelijke verordeningen hebben meestal betrekking op een activiteit en hebben daardoor een (gemeente)brede insteek. Regels zijn veelal voor de hele gemeente gelijk en dus algemeen geldend. Ruimtelijke plannen, met name bestemmingsplannen, zijn daarentegen functiegericht, dus opgebouwd vanuit locaties: er wordt een bestemming of functie toegekend aan een perceel of aantal percelen. Om deze verschillende type regels op te kunnen nemen in het omgevingsplan is een keuze nodig.

Varianten
Er zijn in beginsel twee varianten mogelijk:
1. de regels worden zoveel mogelijk algemeen en (gemeente)breed ingestoken, of;
2. de regels worden zoveel mogelijk locatie specifiek ingestoken.

Het omgevingsplan heeft ten opzichte van bestemmingsplannen een verplichtend karakter. Dit brengt met zich mee dat regels op een zo groot mogelijk schaalniveau worden opgenomen. Passend binnen dit uitgangspunt is dat activiteiten zoveel mogelijk gemeente breed worden geregeld. Indien nodig kunnen

vervolgens gebiedsgerichte regels worden opgenomen. Indien ook daarmee niet volstaan kan worden, kunnen locatiegerichte regels opgenomen worden. Er dient terughoudend omgegaan te worden met locatie specifieke regels.

Motivering keuze
De gemeente Rheden kiest er vooralsnog voor om in lijn met de Omgevingswet vanuit algemene regels te denken. Er wordt een vaste set met uniforme regels per activiteit opgesteld die voor het hele grondgebied van de gemeente geldt. Waar nodig stellen we gebiedsgerichte regels op. Deze gebiedsgerichte regels dienen zoveel mogelijk toepasbaar te zijn in gelijksoortige gebieden met dezelfde functie. Ook bij locatie specifieke regels streven we naar enige standaardisering zodat regels op vergelijkbare locaties ook zoveel mogelijk gelijk zijn.
Door zoveel mogelijk in het vervorderende karakter te denken en te werken en uit te gaan van regels die gemeente breed zijn is het gemakkelijker om toepasbare regels te maken. Dit komt de klantgerichtheid ten goede. Heldere toepasbare regels leiden tot duidelijke vergunningenchecks. Deze, kunnen onze initiatiefnemers doorlopen om erachter te komen of hun initiatief, vergunningplichtig, meldingsplichting of informatieplichtig is. Maar ook of een activiteit verboden is, of toestemmingsvrij is.

Uitgangspunt 6: Gebruik open en gesloten normen
Met de Omgevingswet wordt het mogelijk om meer flexibiliteit te bieden in het omgevingsplan. Dat kan onder meer door het gebruik van zogeheten open normen. Tegelijkertijd blijven ook gesloten normen mogelijk.
In de huidige systematiek van bestemmingsplannen is sprake van veel gesloten normen op basis waarvan een vergunning kan worden verleend of geweigerd. Het is dan voor eenieder direct duidelijk wat met een regel in het plan wordt bedoeld en wanneer men hieraan voldoet. Wanneer bijvoorbeeld de hoogte van een bouwwerk maximaal 10 meter bedraagt, dan weet iedereen dat een initiatief met een hoogte van 9,90 meter wel past binnen de regels, maar een initiatief met een hoogte van 10,10 meter niet. Zowel initiatiefnemers als vergunningverleners weten direct of aan de regel wordt voldaan en kunnen daar hun conclusies aan verbinden. Dit type regels is ook zeer geschikt voor toepasbare regels in het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet). Ze dragen bij aan de mogelijkheden om sneller vergunningen te verlenen.
Gesloten normen hebben als nadeel dat ze minder flexibel zijn en minder mogelijkheden bieden om maatwerk te leveren.

Open normen bieden die flexibiliteit en mogelijkheden voor maatwerk wel. Er ontstaat meer vrijheid om een specifiek geval te beoordelen. Een nadeel van open normen is dat er bijna altijd een gemeentelijke toets of een deskundigenoordeel nodig is om te bepalen of een vergunning kan worden verleend. Bovendien bieden open normen minder rechtszekerheid. Beleidsregels kunnen hiervoor een oplossing bieden, zonder dat het omgevingsplan aangepast hoeft te worden. Open normen zien we in de huidige regels terug in de welstandsbeoordeling. Of bij binnenplanse afwijkingsbevoegdheden waarin is opgenomen dat gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden niet onevenredig mogen worden geschaad.

Motivering keuze

De gemeente Rheden kiest er vooralsnog voor om per activiteit allereerst te bepalen wat wij al dan niet willen regelen. Wat wij willen regelen volgt uit bestaande regels (bijvoorbeeld bestemmingsplannen of verordeningen), de omgevingsvisie, het borgen van de belangen van bestaande activiteiten of de keuze om een nieuw initiatief mogelijk te maken. Vervolgens wordt aan de hand daarvan bepaald of een open dan wel gesloten norm het meest geschikte instrument is. In het omgevingsplan blijven we dus gebruik maken van zowel open als gesloten normen. We streven er daarbij wel naar om veelvoorkomende activiteiten met een beperkte impact op de fysieke leefomgeving zoveel mogelijk te reguleren met gesloten normen. Denk daarbij aan dakkappelen, aan- en uitbouwen en graafwerkzaamheden. Voor activiteiten in dynamische gebieden werken we eerder met open normen. Het gebruiken van open of gesloten normen moet geen doel op zich zijn, maar een wel doordachte balans tussen enerzijds duidelijkheid en rechtszekerheid en aan de andere kant ontwikkelingsmogelijkheden.

Uitgangspunt 7: Positieve grondhouding

Een belangrijk uitgangspunt is welke grondhouding de gemeente hanteert in de omgang met initiatieven en of deze grondhouding ook wordt vertaald in de regels van het omgevingsplan.
Er zijn twee varianten mogelijk:

1. ‘ja, mits’, of;
2. ‘nee, tenzij’.

In de huidige bestemmingsplannen wordt uitgegaan van ‘nee, tenzij’. Gebruik of bouwen is pas toegestaan, als dit volgens de regels van het bestemmingsplan mogelijk is. Zaken die niet in een bestemmingsplan zijn vastgelegd zijn daarmee verboden. Met de Omgevingswet wordt een verschuiving naar ‘ja, mits’ beoogd. Dit betekent dat de activiteiten die niet in het omgevingsplan zijn vastgelegd, zijn toegestaan.

Motivering keuze

De gemeente Rheden staat open voor nieuwe initiatieven en is bereid daaraan mee te werken, mits aan voorwaarden uit vastgesteld beleid wordt voldaan. Met die voorwaarden wordt de kwaliteit van de leefomgeving en daarmee het woongenot van de inwoners geborgd. De gemeente Rheden kiest er in beperkte mate voor dit principe ook in de regels van het omgevingsplan te vertalen en daarmee ruimte te bieden voor nieuwe initiatieven. In de regels bieden we ruimte voor nieuwe initiatieven indien het mogelijk is om heldere kaders te stellen voor deze nieuwe ontwikkelingen, waarbij we de belangen van omwonenden kunnen borgen. Een voorbeeld hiervan is de uitgestelde onderzoeksplicht. Door het opnemen van randvoorwaarden kan meer ruimte worden geboden voor initiatieven zonder dat de uitvoerbaarheid bij de vaststelling van het omgevingsplan al helemaal moet zijn onderzocht en onderbouwd. Pas bij de aanvraag om de omgevingsvergunning moet de initiatiefnemer de noodzakelijke onderzoeken aanleveren.
Voor grotere ontwikkelingen met meer impact op de omgeving is het niet altijd wenselijk om op voorhand al ruimte te bieden. Voor die gevallen is een nadere afweging gewenst. Er wordt dan ook aangestuurd op vooroverleg met de initiatiefnemer. Richting de initiatiefnemer wordt gecommuniceerd dat er bij voorkeur samen met de buurt een zorgvuldige afweging gemaakt wordt. Daarbij wordt nadrukkelijk de kwaliteit van de leefomgeving van omwonenden betrokken. Daarna wordt (mogelijk) het omgevingsplan aangepast of wordt afgeweken van het omgevingsplan via de procedure van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit.

Uitgangspunt 8: Gepast streven naar harmonisering/deregulering
Wij streven ernaar om regels die in het omgevingsplan mogen worden opgenomen zoveel mogelijk op te nemen in het omgevingsplan als over een activiteit regels gesteld worden. Gelet op de paradigmawisseling van de Omgevingswet kijken we naar de nut en noodzaak van de te stellen regels. Daarbij zijn er in (met name) de ruimtelijke plannen veel regels voor dezelfde activiteiten. Deze regels zijn soms net anders geformuleerd maar hebben dezelfde juridische werking en in andere gevallen zijn er minieme verschillen die niet altijd zijn te verklaren.

Motivering keuze
De gemeente Rheden kiest er vooralsnog voor om bij het opstellen van een volwaardig omgevingsplan per te regelenactiviteit/functie allereerst te bepalen wat deze regel zou moeten regelen. Wat wij willen regelen volgt uit bestaande regels (bijvoorbeeld bestemmingsplannen of verordeningen), de omgevingsvisie, het borgen van de belangen van bestaande activiteiten of de keuze om een nieuw initiatief mogelijk te maken.
In de praktijk ontstaat naar verwachting een situatie dat we ‘streng zijn waar het moet en loslaten waar het kan’.

Uitgangspunt 9: Beperk noodzaak om te werken met omgevingswaarden
Omgevingswaarden zijn bedoeld voor het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. Voorbeeld van een omgevingswaarde is een maximale hoeveelheid fijnstof. Naast het rijk en de provincie kan een gemeente ook omgevingswaarden vaststellen in het omgevingsplan. Een omgevingswaarde is één van de instrumenten waarmee gemeenten het beleid van de omgevingsvisie kunnen uitvoeren. De omgevingswaarde schept altijd een verplichting. Dit kan een resultaatsverplichting, een inspanningsverplichting of een andere verplichting inhouden. Als omgevingswaarden in het omgevingsplan worden opgenomen, moet de gemeente haar taken en bevoegdheden zo uitvoeren dat deze omgevingswaarden ook worden behaald. Dat kan bijvoorbeeld door het stellen van algemene regels voor activiteiten in het omgevingsplan, maar het kan ook door feitelijk handelen of door het nemen van besluiten buiten de reikwijdte van de Omgevingswet, zoals verkeersmaatregelen.
Als in het omgevingsplan omgevingswaarden zijn opgenomen, dan is de gemeente ook verplicht deze te meten en te beoordelen of aan die waarde wordt voldaan. Wordt de gestelde waarde niet gehaald of dreigt deze niet te worden gehaald, dan moet zij een zogenoemd programma bij (dreigende) overschrijding vaststellen. In dat programma staan dan de acties om de omgevingswaarde alsnog te halen.

Motivering keuze
De gemeente Rheden is terughoudend met het opstellen van aanvullende of afwijkende omgevingswaarden. In de meeste gevallen regelt het rijk of de provincie standaarden of grenswaarden die de gemeente overneemt. Het sturen op het bereiken van beleidsdoelen uit de omgevingsvisie kan ook door middel van andere instrumenten, zoals het stellen van randvoorwaarden aan initiatieven. De gemeente Rheden ziet op dit moment maar beperkt noodzaak om te werken met omgevingswaarden.

Bijlage: Verklarende woordenlijst

Activiteiten: Onder de Omgevingswet is een activiteit ieder menselijk handelen waarbij, of ieder menselijk nalaten waardoor een verandering of effect in de fysieke leefomgeving wordt of kan worden bewerkstelligd. In de omgevingsdocumenten met regels zullen regels gesteld worden over veel verschillende activiteiten. Hierbij kan gedacht worden aan bouwactiviteiten, sloopactiviteiten, kapactiviteiten, milieubelastende activiteiten etc. Regels over activiteiten zullen naar verwachting behoren tot de meest bevraagde regels in DSO-LV. De grootste groep gebruikers wil weten welke regels over een bepaalde activiteit gelden. Dat zijn alleen de rechtstreeks werkende regels over activiteiten: de regels die voor degene die een activiteit verricht én voor derde-belanghebbenden rechten en plichten vastleggen.
Instructieregels over activiteiten zijn gericht tot een ander bevoegd gezag. Regels over activiteiten in het kader van omgevingswaarden hebben alleen werking voor het bevoegde gezag zelf.

Annoteren: Annoteren is het toevoegen van gegevens aan (onderdelen van) besluiten en regelingen en gegevens die die besluiten en regelingen machine leesbaar maken. Annoteren maakt het mogelijk dat initiatiefnemers informatie op maat kunnen krijgen. Waar voorheen een volledig besluit doorgenomen moest worden bestaat nu de mogelijkheid onderdelen van het besluit bepaalde kenmerken mee te geven. Deze kenmerken zorgen dat bijvoorbeeld gefilterd kan worden op bepaalde onderwerpen of dat locaties een extra duiding krijgen

DSO: Het Digitaal Stelsel Omgevingswet ondersteunt de uitvoering van de Omgevingswet. Het bestaat uit lokale systemen van overheden en de onderdelen van de landelijke voorziening (DSO-LV), zoals het Omgevingsloket.

Functies: Op grond van artikel 4.2 lid 1 Omgevingswet bevat het omgevingsplan voor het gehele grondgebied van de gemeente de regels die nodig zijn voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Het zorgen voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties wordt in het omgevingsplan bereikt door het zodanig stellen van regels over activiteiten en de locaties waar die activiteiten wel of juist niet verricht mogen worden dat onderling evenwicht ontstaat. De evenwichtige toedeling van functies aan locaties kan in het omgevingsplan worden vastgelegd door gebieden een functie te geven en die gebieden te begrenzen met coördinaten waardoor ze op een kaart als functie worden weergegeven, in combinatie met het stellen van regels over bij die functie behorende activiteiten. Een functie is het gebruiksdoel of de status (in de betekenis van bijzondere eigenschap) die een onderdeel van de fysieke leefomgeving op een bepaalde locatie heeft. Het louter toedelen van functie-aanduidingen aan een locatie heeft geen zelfstandig rechtsgevolg en leidt op zichzelf niet tot een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Het rechtsgevolg en het evenwicht ontstaan pas door regels te stellen over activiteiten.

IMOW: Informatiemodel Omgevingswet (hierin staat o.a. de limitatieve waardelijst)

Juridische regels: Alle regels uit het omgevingsplan worden aangehaald als juridische regels.

Omgevingsloket: Het Omgevingsloket is de centrale plek waar digitale informatie over de leefomgeving onder de Omgevingswet samenkomt. Zo kan iedereen deze informatie straks op één plek bekijken en direct gebruiken. Het Omgevingsloket is onderdeel van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Het Omgevingsloket bestaat uit vijf onderdelen:

1. Vergunningcheck: Met het onderdeel Vergunningcheck kunnen initiatiefnemers controleren of ze hun plannen mogen uitvoeren of dat ze daarvoor toestemming nodig hebben. Dit gebeurt via vragenbomen met eenvoudige vragen en antwoorden.
2. Aanvragen: Via het onderdeel Aanvragen kunnen initiatiefnemers digitaal een aanvraag of melding maken en indienen. Dit gebeurt ook met vragenbomen. Ze kunnen ook eerst een Omgevingsoverleg aanvragen.
3. Regels op de kaart : Via het onderdeel Regels op de kaart kan iedereen de regels van overheden zien over de fysieke leefomgeving. De regels zijn op de kaart te zien per gebied of per locatie. Burgers en bedrijven kunnen zich zo oriënteren.
4. Maatregelen op maat: Het onderdeel Maatregelen op maat helpt initiatiefnemers om zich te houden aan regels die gelden voor een activiteit. De maatregelen zijn er namelijk op gebaseerd. Door de maatregelen te nemen, voldoen initiatiefnemers aan de regels. De maatregelen bestaan uit een korte beschrijving van de maatregel, een toelichting op de maatregel en een link naar de juridische grondslag van de maatregel
5. Mijn Omgevingsloket: In het nieuwe Omgevingsloket staan aanvragen en meldingen in Mijn Omgevingsloket. Daar staan ze onder 'Overzicht projecten'. Aanvragen en meldingen zijn verdeeld over 3 tabbladen: Voorbereiden, Omgevingsoverleg en Verzonden.

Omgevingsplan: De gemeente stelt regels op over de fysieke leefomgeving en legt deze vast in één omgevingsplan voor haar gehele grondgebied. Het omgevingsplan bevat de regels die nodig zijn met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Daarnaast kunnen in het omgevingsplan regels worden gesteld over activiteiten die gevolgen (kunnen) hebben voor de fysieke leefomgeving. Het omgevingsplan is hierbij een normerend instrument dat voor eenieder rechten en plichten in het leven roept, dus ook voor burgers en initiatiefnemers naast de overheden.

STOP: Standaard voor officiële publicaties. De Standaard voor officiële publicaties (STOP) ondersteunt de functies opstellen, vaststellen, bekendmaken en beschikbaar stellen van officiële overheidspublicaties.

Toepasbare regels: Toepasbare regels zijn begrijpelijke vertalingen van uw juridische regels. U maakt toepasbare regels voor het Omgevingsloket. Daar kunnen inwoners en bedrijven onderzoeken of ze een vergunning moeten aanvragen voor hun plan. Dat doen ze door vragen te beantwoorden. Toepasbare regels dragen zo bij aan uw digitale dienstverlening voor inwoners en bedrijven. U kunt alleen toepasbare regels maken voor uw eigen juridische regels.

TPOD: Toepassingsprofielen Omgevingsdocumenten. De TPOD is in feite een schakel tussen de juridische (inhoudelijke) bepalingen in de Omgevingswet en de technische specificaties voor het ontwikkelen van software ten behoeve van de afzonderlijke omgevingsdocumenten. Met de TPOD-standaarden kan door middel van annotaties de juridische regels aan locaties worden gekoppeld. Zo kun je ook op een kaart zien welke regels waar gelden.

Waardelijsten: Een waardelijst is een collectie van waarden die gebruikt kunnen worden bij het annoteren. Bij diverse attributen van annotaties hoort een waardelijst met vooraf gedefinieerde waarden. Om de uniformiteit te bevorderen worden zoveel mogelijk eenduidige termen gebruikt. Doordat de waarden voor verschillende omgevingsdocumenten gelijk zijn, worden ze onderling en over de bestuurslagen heen afgestemd. Met andere woorden: in die gevallen maken rijk, provincie, waterschap en gemeenten gebruik van dezelfde waardelijsten.

Werkingsgebied: De term werkingsgebied wordt in de standaarden gebruikt voor de verbinding tussen de regeltekst en de coördinaten die de locaties bepalen waar de regeltekst werking heeft. Het werkingsgebied geeft de geometrische afbakening aan waar een regeltekst (dus een artikel of een lid) zijn werking heeft.

UITGANGSPUNTEN voor opstellen van het OMGEVINGSPLAN

Het omgevingsplan bevat de regels voor de fysieke leefomgeving en is een van de kerninstrumenten die de gemeente voor haar grondgebied moet opstellen. De gemeente zet stapsgewijs het plan van rechtswege om tot een volledig omgevingsplan. Om het proces naar een volledig omgevingsplan te begeleiden werken we met ontstaande uitgangspunten:

Omzetten naar het omgevingsplan is beleidsarm

Omgevingsplanregels vinden hun motivering in en worden gebaseerd op het geldende beleid tenzij de omgevingsvisie anders aandraagt.

Stapsgewijze aanpak

Stapsgewijs wordt er toegewerkt naar een volwaardig omgevingsplan, waarbij de aanpak is gebaseerd op praktijkervaring maar flexibel wordt bijgesteld.

Het is een leerproces

Omgevingsplanregels vinden hun motivering in en worden gebaseerd op het geldende beleid tenzij de omgevingsvisie anders aandraagt.

TPOD en IMOW is leidend voor structuur

TPOD en IMOW zijn leidend voor de structuur, we werken met activiteiten en functies.

Keuze voor algemene regels en locatie specifieke regels

Algemene en (gemeente)brede regels zijn het uitgangspunt, indien nodig gebiedsgericht en, indien dat niet kan volstaan, locatie specifiek.

Gebruik open en gesloten normen

In principe veelvoorkomende activiteiten met beperkt impact met gesloten normen reguleren, activiteiten in dynamische gebieden eerder open normen.

Positieve grondhouding

De grondhouding bij nieuwe ontwikkelingen is ‘ja, mits’ maar dit principe wordt, omwille van de rechtszekerheid, slechts beperkt vertaald in de regels.

Gepast streven naar harmonisering en deregulering

Bij het (her)formuleren van de huidige regels naar omgevingsplanregels wordt gekeken naar overeenkomsten en of (minieme) verschillen zijn te verklaren.

Beperkte noodzaak om te werken met omgevingswaarden

Gelet op de verplichtingen, terughoudend met aanvullende/afwijkende omgevingswaarden, sturen op doelen kan ook middels andere instrumenten.

23.53

gemeente Rheden

Raadsvergadering
26 september 2023

Agendapunt 8
DR

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 29 augustus 2023;

b e s l u i t :

de volgende uitgangspunten/leidende principes voor het opstellen van het permanente Omgevingsplan, vast te stellen:
1 omzetten naar het Omgevingsplan is beleidsarm;
2 stapsgewijze aanpak
3 het is een leerproces;
4 TPOD en IMOW is leidend voor de structuur, wij werken met activiteiten én functies;
5 keuze voor algemene regels en locatie specifieke regels waar nodig;
6 gebruik open en gesloten normen;
7 positieve grondhouding;
8 gepast streven naar harmonisering en deregulering;
9 beperkte noodzaak om te werken met omgevingswaarden.

Arnhem, 26 september 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

gemeente Rheden

Gemeente Rheden

Raadsvergadering 27 juni 2023

Datum:	27 juni 2023
Locatie:	Stadhuis Arnhem
Voorzitter:	dhr. C. van Eert
Griffier:	de heer C. Knipping
Wethouders:	mw. G. Hofstede, dhr. R. Ter Hoeven, dhr. D. Klomberg, dhr. P. Hofman
Gemeentesecretaris:	mevrouw N. Renkema-Holstein

Aanwezig

De heer T. Endeveld	GL
Mevrouw S. Kerkum	GL
Mevrouw M. Van de Kolk	GL (tot 20.00 uur)
Mevrouw H. Heersink	GL
De heer E.P.F.L. Roumen	D66
Mevrouw R. Huertas Mulckhuyse	D66
De heer D.J.P. Appels	D66
De heer T. Kuijpers	D66
De heer S. Hanssen	VVD
Mevrouw M. Visser	VVD
De heer R. Koekkoek	VVD
De heer J.M.A. Kolkman	VVD
Mevrouw M. Noorland	PvdA
De heer W.A. Heesen	PvdA
De heer G. Hageman	PvdA
De heer T.K.J. Eskes	GPR/B
De heer B. van de Geijn	GPR/B
De heer P.P. Geelen	CDA
De heer C.C.J.M. Weijers	CDA
Mevrouw N.T. Overvliet	CDA
De heer P. van Heumen	VPR
De heer H. Witteveen	CU

Afwezig

De heer M. Sahan	PvdA
De heer T. Kooijmans	VPR
De heer F. Kooistra	GPR/B
De heer A.J.H. Bosveld	GPR/B
De heer M. van Heijgen	BR

1 Opening

De **voorzitter** opent de vergadering.

Vaststellen agenda

De **voorzitter** deelt mee dat de Technische Agendacommissie heeft besloten om de behandeling van de jaarstukken 2022 en de eerste Bestuursrapportage door te schuiven naar de raadsvergadering van 4 juli. Daarmee vervallen agendapunt 5 en agendapunt 6.

De raad besluit om twee hamerstukken aan agenda toe te voegen, te weten de benoeming van de heer Van der Linden tot raadsvolger (dit wordt behandeld als agendapunt 4a) en de benoeming van een lid en plaatsvervangend lid voor de financiële commissie (dit wordt behandeld als agendapunt 16a).

Op verzoek van de heer **Hanssen** zal de raad eerst een besluit nemen over agendapunt 11 (wijziging Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) sociaal domein), alvorens een besluit te nemen over agendapunt 7 (Jaarrekening 2022 en begroting 2024 MGR SDCG)

De agenda wordt met deze wijzigingen vastgesteld.

2 Mededelingen

De raad staat stil bij het overlijden van oud raadslid en tevens oud wethouder Kees van Dijk en neemt daarvoor een moment van stilte in acht.

De heer **Endeveld**, voorzitter van de Vertrouwenscommissie, deelt mee dat de gemeenteraad in beslotenheid heeft vergaderd over de herbenoeming van de burgemeester, wiens ambtstermijn afloopt op 11 januari 2024. In die besloten vergadering zijn de bevindingen van de Vertrouwenscommissie gedeeld met de gemeenteraad. Besluitvorming heeft plaatsgevonden middels een geheime stemming. De raad heeft besloten om via de Commissaris van de Koning aan de Minister van BZK aan te bevelen om de heer Van Eert voor te dragen voor herbenoeming als burgemeester van de gemeente Rheden. De heer Endeveld feliciteert de burgemeester, namens de raad, met dit besluit.
Wethouder Hofman feliciteert de burgemeester namens het college.

De **burgemeester** dankt de Vertrouwenscommissie voor het werk dat zij heeft gedaan en de raad voor het getoonde vertrouwen voor de komende periode. Hij dankt tevens de inwoners, het college, de medewerkers in de organisatie en zijn echtgenote.

De **voorzitter** refereert aan de berichtgeving in de pers dat fractie D66 een van haar leden, mevrouw Huertas Mulckhuyse, geen onderdeel meer laat zijn van haar fractie. Hij zal er voor zorgen dat beide geledingen (de heren Roumen, Kuijpers en Appels enerzijds en mevrouw Huertas Mulckhuyse anderzijds) in de vergaderingen volledig tot hun recht komen.

Mevrouw **Huertas Mulckhuyse** refereert eveneens aan de berichtgeving in de pers hetgeen volgens haar onjuiste informatie is. Van een zorgvuldig proces en een onderzoek door de Afdeling D66 Rheden is volgens haar evenmin sprake en dat betreurt zij. Deze situatie is niet haar keuze. Zij kiest er niet voor om haar zetel in te

leveren. Zij zal zich blijven inzetten voor de gemeenschap vanuit de waarden van D66 en zich kritisch blijven uitspreken voor kansengelijkheid, voor inclusie en een gemeente waarin iedereen zich veilig en gewaardeerd voelt. Zij laat de raad weten dat zij er gewoon nog is, binnen de coalitie en voor D66 en dat zij na het zomerreces de draad weer zal oppakken.

3 Rondvraag

Er wordt een vraag gesteld door de heer **Hageman** (fractie PvdA) over de wachttijden mobiliteitsondersteuning. Deze vraag wordt mondeling beantwoord door **wethouder Hofstede**.

Er wordt een vraag gesteld door de heer **Koekkoek** (fractie VVD) over piekbelasters. Deze vraag wordt mondeling beantwoord door **wethouder Hofman**.

4 Afleggen belofte raadsadviseur

De heer Van den Elst, die op 23 mei 2023 door de raad is benoemd tot raadsadviseur en tweede plaatsvervangend griffier van de gemeenteraad, legt de belofte af.

4A De heer W. (Werner) van der Linden te benoemen tot raadsvolger

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:

de heer W. (Werner) van der Linden te benoemen tot raadsvolger.

De heer Van der Linden legt de belofte af.

BESPREEKSTUKKEN (waarover debat en besluitvorming plaatsvindt)

5 VERVALLEN

6 VERVALLEN

7 Jaarrekening 2022 en begroting 2024 MGR SDCG (23.35)

Het door fractie D66, bij monde van de heren Appels, Kuijpers en Roumen, ingediende amendement ‘Uitbreiding zienswijze’ wordt unaniem aangenomen.

Het geamendeerde voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:

een positieve zienswijze, zoals opgenomen in bijgaande brief, te geven op de gewijzigde begroting 2023, de meerjarenbegroting 2024-2027 en het programmaplan 2024 van de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland, waarbij de volgende tekst wordt toegevoegd aan de zienswijze:

‘De gemeenteraad vraagt u kritisch te zijn op het houden van grip op de financiën, omdat wij als gemeente mogelijk genoodzaakt zijn om de komende periode te bezuinigen.’

8 Woonzorgvisie gemeente Rheden 2023 (23.39)

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:
de Woonzorgvisie gemeente Rheden 2023 vast te stellen met de daarbij behorende doelen en acties op de thema's:
- Blijfwijk: een gemengde wijk waar je als senior kunt blijven wonen.
- Meer levensloopgeschikte woningen en verpleeghuisplekken.
- Eerlijke verdeling van woonzorgplekken.
- Extra sociale huurwoningen.
- Ondersteuning dicht bij de inwoner.
- Een leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten.

9 IJssel District, ontwikkelplan en grondexploitatie plangebied (23.40)

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:
1 In te stemmen met het vaststellen van het ontwikkelplan IJssel District en de grondexploitatie plangebied IJssel District.
2 Voor de grondexploitatie plangebied IJssel District een verliesvoorziening vast te stellen ter grootte van het in de grondexploitatie geprognosticeerde resultaat op eindwaarde, van minus € 2.780.000,00, die ten laste komt van de algemene reserve.
3 Openen van de grondexploitatie plangebied IJssel District.

TOEZEGGINGEN:
Door **Wethouder Hofstede** worden de volgende toezeggingen gedaan:
- De vraag van de heer Kuijpers over wat de afschrijvingstermijn is voor grondexploitatie conform de BBV zal schriftelijk worden beantwoord.
- Bij raadsvoorstel met betrekking tot de vaststelling van het bestemmingsplan en het beeldkwaliteitsplan zal worden aangeven hoe de aandachtspunten in het bestemmingsplan/beeldkwaliteitsplan per bouwveld zijn verwerkt.
- Het verkeerskundig onderzoek zal, naar aanleiding van een vraag van de heer Van de Geijn, ter informatie aan de raad worden toegezonden.
- De verkeersdruk wordt, naar aanleiding van een vraag van de heer Van de Geijn, structureel en -gelet op de gefaseerde bouw- op langere termijn gemonitord en over de wijze waarop zal de raad schriftelijk geïnformeerd worden.
- Naar aanleiding van het verzoek van de heer Koekkoek zal worden geëvalueerd waarom in de eerste SSK-raming openbaar gebied (dd 2021) bepaalde posten niet mee zijn genomen.

10 GMR Jaarstukken 2022 en begroting 2024 (23.42)

Het door de fracties VVD, PvdA en CU ingediende amendement op zienswijze GMR ontwerpbegroting 2024-2027 wordt unaniem aangenomen.

Het geamendeerde voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:

- een positieve zienswijze te geven op de concept-jaarstukken 2022 van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en de voorgestelde resultaatbestemming (€ 320.957 positief naar rato te retourneren aan de deelnemende gemeenten);
- een positieve zienswijze te geven op de ontwerpbegroting 2024-2027 en in de Kadernota voor 2024 een bijdrage van € 421.406,00 (incl. TEB) op te nemen;
- In deze zienswijze na de zin '*Wij stemmen in beginsel in met de tariefsverhoging per inwoner en zullen dit verwerken in onze Kadernota en begroting 2024*' bovenaan pagina 2 de volgende zin toe te voegen:
'De gemeenteraad vraagt u kritisch te zijn op het houden van grip op de financiën, omdat wij als gemeente mogelijk genoodzaakt zijn om de komende periode te bezuinigen'.
- in te stemmen met het (kosteloze) lidmaatschap van de GMR bij de VNG Gelderland;
- het college opdracht te geven deze zienswijze ter kennis te brengen aan het DB van de regio conform bijgaand concept.

HAMERSTUKKEN (waarover alleen besluitvorming plaatsvindt)

11 Wijziging Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) sociaal domein (23.36)

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:

een positieve zienswijze, zoals opgenomen in bijgaande brief (bijlage 1), te geven op het ontwerpwijzigingsbesluit van de Modulaire Gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland.

12 Gunning opdracht accountantscontrole (23.43)

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:

1 Baker Tilly voor de boekjaren 2023 en 2024 aan te wijzen en te gunnen als accountant, als bedoeld in artikel 213 van de Gemeentewet, met een optie tot 2 keer een verlenging van 1 jaar (2025 en 2026) onder dezelfde voorwaarden.
2 Het college van burgemeester en wethouders op te dragen om, ter uitvoering van dit raadsbesluit, een overeenkomst aan te gaan met Baker Tilly.

13 Jaarrekening 2022, 1e berap 2023 en MJPB 2024 Connectie (23.44)

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:

· kennis te nemen van de jaarrekening 2022 van De Connectie en de daarop afgegeven goedkeurende accountantsverklaring;
· kennis te nemen van de voorgestelde bestemming van het positief resultaat van € 421.000,00;
· kennis te nemen van de 1e bestuursraportage 2023 van De Connectie;
· een zienswijze te geven op de in de 1e bestuursrapportage opgenomen

begrotingswijziging 2023 en een zienswijze te geven op de Meerjarenprogramma-begroting 2024-2027 en het college op te dragen het bestuur van De Connectie van deze zienswijze in kennis te stellen conform bijgaand concept.

Stemverklaring:
Fractie GL doet de suggestie om als college in te zetten op goed opdrachtgeverschap, te accepteren dat externe inhuur in dit domein niet veel minder zal worden dan dat het nu is, maar er op aan te dringen dat sleutelfiguren in vaste dienst zijn, blijven en komen.

14 Vaststellen het bestemmingsplan Velp 2016, Woongebieden-Zuid, locatie Sophiastraat 51-IJsselstraat 63-65 in Velp (23.38)

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:

a met inachtneming van het hiervoor gesteld langs elektronische weg, en met een volledige verbeelding daarvan op papier, gewijzigd vast te stellen het bij dit besluit behorende bestemmingsplan 'Velp 2016, Woongebieden-Zuid, locatie Sophiastraat 51-IJsselstraat 63-65 in Velp', met de daarbij behorende toelichting, als vervat in de bestandenset met de planidentificatie NL.IMRO.0275.BPVZ26-VA01;
b aan te geven dat gebruik is gemaakt van de ondergrond met bestandsnaam 0_ NL.IMRO.0275.BPVZ26-VA01.dgn;
c geen exploitatieplan vast te stellen.

15 Ontwerpbegroting 2024 VGGM (23.41)

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:

1 een zienswijze te geven op de ontwerpbegroting 2024, de resultaatbestemming 2022 en de geactualiseerde begroting 2023 van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden, conform bijgevoegd concept;
2 in te stemmen met het voorstel van de VGGM om het positieve resultaat over 2022 te gebruiken om de effecten van de extra loon- en prijscompensatie voor 2023 van € 4,6 miljoen te dempen;
3 het college op te dragen de zienswijze van de raad kenbaar te maken bij het Dagelijks Bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden.

16 Naamgeving weg op locatie voormalig hotel-restaurant De Harmonie te Laag-Soeren (23.37)

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:

1 aan de op de bij dit besluit behorende tekening aangegeven nieuw aan te leggen weg voor het bouwplan van 10 grondgebonden woningen op de (semi)openbare ruimte achter het voormalige hotel-restaurant De Harmonie in Laag-Soeren de naam 'De Harmonie' toe te kennen;
2 deze nieuwe naamgeving voor deze (semi)openbare ruimte in werking te laten treden met ingang van de dag na bekendmaking van dit besluit.

Stemverklaring:
Fractie VVD vindt 'De Harmonie' een prima naam omdat in een harmonie zowel mannen als vrouwen spelen.

16A **Benoeming lid en plaatsvervangend lid financiële commissie**

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:
de heer Kooistra te benoemen tot lid van de financiële commissie en de heer Sivasli te benoemen tot plaatsvervangend lid.

17 **Besluitenlijst van de raadsvergadering van 23 mei 2023**

De raad besluit conform voorstel.

18 **Ingekomen brieven**

De raad besluit conform voorstel.

19 **Stukken ter kennisname**

De raad besluit om onderstaande stukken voor kennisgeving aan te nemen.

19.a **Raadsinformatiebrief over stoppen jeugdhulpaanbieder VO Coach**

Woordmelding:
Fractie PvdA hoopt samen met het college dat er een spoedige overname is van de hulpverleningstrajecten aan de jongeren en de jeugdigen.

19.b **Samenwerkingsovereenkomst en mandatering vrijliggend fietspad Weerdsdijk bij De Steeg**

19.c **Verlenging BIZ Centrum Rheden**

19.d **Jaarverslag klachten 2022**

Woordmelding:
Fractie CDA verzoekt om dit verslag te agenderen voor een voorbereidende vergadering. De aanleiding hiervoor is volgens dit verslag een aantal klachten lang blijft liggen en dat veel klachten gegrond worden verklaard, waaruit kan worden afgeleid dat dingen niet goed gaan.

19.e **Raadsinformatiebrief update financieel loket**

Woordmeldingen
Fractie CDA vindt het goed om te horen dat er positieve ontwikkelingen zijn en dat er stappen worden gezet, al zijn die stapjes volgens haar klein. De fractie hoopt dat de mensen die voor de hulpmaatregel over energiearmoede in aanmerking kwamen bereikt en geholpen zijn en hoopt hierover en over de voortgang van het financieel loket verder op de hoogte gehouden te worden.
Fractie VVD complimenteert het college met de voortgang op dit onderwerp en is blij met de stappen die worden gezet.

19.f **Toekomstbestendig Wonen Lening**

Woordmelding:
Fractie PvdA vindt het mooi om te zien dat de regeling succesvol blijkt. Een vraag over de verhouding tussen duurzaamheid enerzijds en levensloopbestendig maken anderzijds zal schriftelijk worden gesteld.

19.g Consultatiefase Wijkuitvoeringsplan Dieren-West

19.h Raadsinformatiebrief ''De Wachtverzachter''
Woordmelding:
Fractie PvdA heeft schriftelijk vragen gesteld over dit onderwerp en zal hier zo nodig op terug komen.

19.i Brief RvB Gelre ziekenhuizen - reactie op brief van 9 mei 2023

19.j Onderzoeksrapporten over participatie in Rheden
Woordmelding:
Fractie PvdA spreekt de wens uit dat er specifiek voor participatie van jongeren een apart onderdeel wordt toegevoegd in de participatienota.

19.k Beleidsregels reiskosten kinderen van statushouders Rheden
Woordmelding:
Fractie PvdA zal hierover nog nadere vragen stellen.

19.l Regionaal woonbehoefteonderzoek 2023

19.m Vaststellen Lijst bijzondere bomen
Woordmelding:
Fractie PvdA is blij dat de rode beuk in Dieren blijft staan. Deze casus laat volgens de fractie zien dat de lijst en de totstandkoming daarvan vraagt om verbetering. Hiervoor zal aandacht worden gevraagd bij de behandeling van de Omgevingsvisie.

19.n Raadsinformatiebrief evaluatie Gelrepas

19.o Huisvestingsverordening 2024 Gemeente Rheden

19.p Evaluatie prestatieafspraken 2022 Vivare, HVR en gemeente Rheden
Woordmelding:
Fractie GL verzoekt dit besluit te agenderen voor een voorbereidende vergadering, omdat zij hierover inhoudelijk in gesprek wil. Hierin kan dan tevens een doorkijk worden gegeven naar de huidige stand van zaken.

19.q Realisatieovereenkomst Locatie Sophia-IJsselstraat te Velp

20 Sluiting
De **voorzitter** sluit de vergadering.

gemeente Rheden

Gemeente Rheden

Raadsvergadering 4 juli 2023

Datum:	4 juli 2023
Locatie:	Stadhuis Arnhem
Voorzitter:	dhr. C. van Eert
Griffier:	de heer C. Knipping
Wethouders:	mw. G. Hofstede, dhr. R. Ter Hoeven, dhr. D. Klomberg, dhr. P. Hofman
Gemeentesecretaris:	mevrouw N. Renkema-Holstein

Aanwezig

De heer T. Endeveld	GL
Mevrouw S. Kerkum	GL
Mevrouw M. Van de Kolk	GL
Mevrouw H. Heersink	GL
De heer E.P.F.L. Roumen	D66
Mevrouw R. Huertas Mulckhuyse	D66
De heer D.J.P. Appels	D66
De heer T. Kuijpers	D66
Mevrouw M. Visser	VVD
De heer R. Koekkoek	VVD
De heer J.M.A. Kolkman	VVD
Mevrouw M. Noorland	PvdA
De heer M. Sahan	PvdA
De heer W.A. Heesen	PvdA
De heer G. Hageman	PvdA
De heer T.K.J. Eskes	GPR/B
De heer B. van de Geijn	GPR/B
De heer F. Kooistra	GPR/B
De heer P.P. Geelen	CDA
De heer C.C.J.M. Weijers	CDA
Mevrouw N.T. Overvliet	CDA
De heer T. Kooijmans	VPR
De heer P. van Heumen	VPR
De heer H. Witteveen	CU

Afwezig

De heer S. Hanssen	VVD
De heer A.J.H. Bosveld	GPR/B
De heer M. van Heijgen	BR

1 Opening

De **voorzitter** opent de vergadering. De agenda wordt vastgesteld.

2 Rondvraag

Er is een rondvraag van de heer **Kooijmans** (fractie VPR) over de verduurzaming van huizen en onderliggende infrastructuur. Deze vraag wordt mondeling beantwoord door **wethouder Hofman**.

BESPREEKSTUKKEN (waarover debat en besluitvorming plaatsvindt)

3 Jaarstukken 2022 (22.46)

Een mondeling amendement van de heer Kolkman om na de zin 'onder voorbehoud van de accountantsverklaring' toe te voegen 'die aansluit bij het accountantsverslag' wordt unaniem aangenomen.

Het geamendeerde voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:

1 de jaarstukken 2022 (jaarverslag en jaarrekening) met een overschot van € 3.257.000,00, onder voorbehoud van de accountantsverklaring, die aansluit bij het accountantsverslag, vast te stellen;
2 een nieuwe bestemmingsreserve afvalverwerking te vormen en hierin € 302.000,00 te storten ten laste van het rekeningresultaat;
3 een nieuwe bestemmingsreserve bovenwettelijk verlof te vormen en hierin € 544.000,00 te storten ten laste van het rekeningresultaat;
4 van het rekeningresultaat, in afwachting van nadere bestemming, € 2.411.000,00 toe te voegen aan de nieuwe reserve rekeningresultaat 2022.

De door fractie VPR ingediende motie 'Verantwoording Sportaccommodaties' wordt na een toezegging van het college aangehouden.

TOEZEGGINGEN:

Wethouder Klomberg zegt, naar aanleiding van het verzoek van de heer Kolkman toe, om bij ieder P&C document dat aan de raad wordt aangeboden een memo te voegen wanneer en waarom bepaalde stukken nog ontbreken.

Wethouder Klomberg zegt, naar aanleiding van het voorstel van de heer Eskes, toe om het accountantsverslag en de accountantsverklaring alsnog nader te bespreken met de raad. Op welke wijze en welk moment dat moet gebeuren wordt in de TAC besproken.

Wethouder Klomberg zegt, naar aanleiding van het verzoek van de heren Endeveld en Kooijmans, toe op 1 maart de boeken te sluiten, zodat de accountant tijdig kan beginnen met de controle werkzaamheden.

Wethouder Ter Hoeven zegt, naar aanleiding van het verzoek van de heer Kooijmans, toe dat er in een oktober een raadsinformatiebrief volgt over het Biljoenbad en andere sportaccommodaties; in november volgt een gesprek met de

raad of deze raadsinformatiebrief voldoende informatie bevat en/of dit jaarlijks een plek krijgt in de planning- en controldocumenten.

Stemverklaringen:
Mevrouw **Kerkum** merkt op dat de punten uit het accountantsverslag, die door de heer Weijers zijn aangehaald, precies de punten zijn waarvoor zij in het afgelopen jaar aandacht heeft gevraagd.
De heer **Kooijmans** geeft een compliment aan de heer Kolkman voor het afronden van dit agendapunt.

4 1e Bestuursrapportage 2023 (23.48)

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:
de Eerste bestuursrapportage 2023 ter kennisgeving aan te nemen.

De door de fracties GPR/B, VPR, PvdA, GL en CU ingediende motie 'Oproep tot uitbetalen voorschot energietoeslag' wordt unaniem aangenomen.

Stemverklaring
Fractie D66 was in december 2022 al kritisch over het oprekken van de groep van 120% naar 150%. Een voorstel voor 'verstaffeling' is door de raad niet overgenomen. Maar alles in overweging nemend kan de fractie instemmen met de motie.

5 Kadernota 2024 (23.47)

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:
de Kadernota 2024 ter kennisgeving aan te nemen.

De raadsbreed ingediende motie 'Naar een solide begroting' wordt unaniem aangenomen.

De door mevrouw Huertas Mulckhuyse (D66) en fractie GL ingediende motie 'Regenboogagenda' wordt aangenomen met 22 stemmen voor (CU, D66 (mw. Huertas Mulckhuyse), CDA, GPR/B, PvdA, VVD, GL en D66 (heren Roumen, Appels en Kuijpers) en 2 stemmen tegen (VPR).

De door mevrouw Huertas Mulckhuyse (D66) ingediende motie 'Statiegeld Doneerring' wordt na een toezegging van het college aangehouden.

De door de fracties GL, VVD, D66 (heren Roumen, Appels en Kuijpers), GPR/B, PvdA, CU, D66 (mw. Huertas Mulckhuyse) en D66 (Roumens, Appels en Kuijpers) ingediende motie 'Actief dichterbij onze inwoners' wordt aangenomen met 19 stemmen voor (GL, VVD, GPR/B, PvdA, CU, D66 (mw. Huertas Mulckhuyse) en D66 (Roumen, Appels en Kuijpers) en 5 stemmen tegen (VPR en CDA).

De door fractie CDA ingediende moties 'Jaarlijkse gastlessen door gemeenteraadsleden in het voortgezet onderwijs' en 'Gast van de Raad' worden door de fractie ingetrokken aangezien deze als gevolg van het aannemen van de motie

‘Dichterbij onze inwoners’ overbodig zijn geworden.

De door fractie CDA ingediende motie ‘dynamiek pakken’ wordt ingetrokken naar aanleiding van nieuwe informatie van het college.

De door fractie VVD ingediende motie ‘wees waakzaam voor de toekomst’ wordt ingetrokken.

De door fractie VVD ingediende motie ‘lokale lasten zo laag mogelijk’ wordt ingetrokken.

TOEZEGGINGEN

Wethouder Klomberg zegt toe dat de raad eind augustus/begin september wordt geïnformeerd over de uitkomsten van het externe onderzoek naar de financiën, zoals in het memo van het college genoemd, waarna dit op een door de TAC te bepalen datum kan worden besproken met de raad.

Wethouder Klomberg zegt, naar aanleiding van het verzoek van de heer Kolkman, toe dat de raad tijdens het zomerreces actief wordt geïnformeerd over de voortgang van het traject om te komen tot een sluitende begroting, de eerste keer na de heidag met het college.

Wethouder Klomberg zegt, naar aanleiding van een vraag van de heer Kooijmans, toe om het onderzoeksrapport van Twijnstra en Gudde -naar verwachting- begin september ter informatie aan de raad toe te kunnen zenden.

Wethouder Klomberg zegt, naar aanleiding van een vraag van de heer Roumen toe dat de nota Risicomanagement -naar verwachting- begin 2024 aan de raad zal worden toegezonden.

Wethouder Klomberg zegt, naar aanleiding van een vraag van mevrouw Huertas Mulckhuyse, toe dat de raad eind dit jaar wordt geïnformeerd over het verzoek om te komen tot een inclusie agenda inclusief het gebruik van de progress vlag.

Wethouder Klomberg zegt, naar aanleiding van een vraag van mevrouw Huertas Mulckhuyse, toe om over een jaar schriftelijk terug te komen op de vraag of er invulling wordt gegeven aan de doneerring.

6 Sluiting

De **voorzitter** sluit de vergadering.

gemeente Rheden

Raadsvergadering dinsdag 26 september 2023
Agendapunt: Lijst van aan de raad gerichte brieven.

	Aan de raad gerichte brieven	**Voorstel:**	**iBabs:**
1	VNG: Toekomstbeeld Nederland 2040	v.k.a.	29-06-2023
2	NIDOS Jeugdbescherming voor vluchtelingen: Opvang jonge vluchtelingen	College ter afhandeling	29-06-2023
3	GMR: Nieuwsbrief van circulair opdrachtgeverschap, circulair inkoop in de Grond-Weg-Waterbouw	v.k.a.	29-06-2023
4	VNG: Ledenraadpleging inzet Cao Gemeenten 2024	v.k.a.	30-06-2023
5	Provincie Gelderland: Richtlijn klimaat en energie en richtlijn jeugdzorg	v.k.a.	3-07-2023
6	FNV / Voor 14: Toereikende minimumlonen	v.k.a.	5-07-2023
7	Bewoners Bastion en bewoners Hofzicht en Buurtschap van Dieren: Reactie 'update Doesburgsedijk 2023' Gea Hofstede	College ter afhandeling	5-07-2023
8	Stichting Het Vergeten Kind: Onderzoeksrapport dak- en thuisloosheid: ''Ik was thuisloos en voelde me vergeten en afgedankt.''	College ter afhandeling	5-07-2023
9	Euregio Rijn Waal: Contactpersonendag 2023	v.k.a.	10-07-2023
10	VNG: Lbr. 23/29 Brief aan beide kamers n.a.v. val kabinet	v.k.a.	11-07-2023
11	VNG: Lbr. 23/028 - Wet Digitale Overheid	v.k.a.	11-07-2023
12	BVO DRAN: Meerjarenprogrammabegroting 2024-2027 DRAN	v.k.a.	12-07-2023
13	BVO DRAN: Jaarrekening BVO DRAN 2022	v.k.a.	12-07-2023
14	Groene Metropool Regio: Nieuwsbrief juli 2023	v.k.a.	13-07-2023
15	VGGM: Raadsinformatiebrief forensische geneeskunde	v.k.a.	13-07-2023
16	VNG: Lbr. 23/030 – Begrotingsadvies 2024-2027	College ter afhandeling	14-07-2023
17	RAD: Jaarverslag RAD 2022	v.k.a.	14-07-2023
18	Gemeente Vaals: Motie Regie bij Bestemmingsplannen	v.k.a.	17-07-2023
19	Gemeente Lingewaard: Amendement A1 - Begroting en jaarstukken VGGM	v.k.a.	19-07-2023
20	A. Cloosterman: Nieuw artikel	v.k.a.	27-07-2023
21	Euregio Rijn-Waal: Protokoll Euregiorat / verslag Euregioraad	v.k.a.	27-07-2023
22	VNG: Stand van de uitvoering gemeenten: Actieagenda uitvoeringspraktijk gemeenten	v.k.a.	27-07-2023
23	B. Rutjes: reactie horen klacht 872639	College ter afhandeling	09-08-2023
24	A. Cloosterman: Het broeikasgas CO2 en de opwarming van de aarde	v.k.a.	16-08-2023
25	B. Rutjes: Kopie klacht na uitblijven reactie op aanvraag	College ter afhandeling	17-08-2023
26	Gelders Genootschap: Jaarverslag 2022 Commissie ruimtelijke kwaliteit	v.k.a.	22-08-2023
27	BKV: Zienswijze BKV IJsseldistrict-bestemmingsplan / beeldkwaliteitsplan	College ter afhandeling	23-08-2023
28	Euregio Rijn Waal: Impressies 2022 Euregio Rijn-Waal	v.k.a.	24-08-2023
29	Gelders Archief: Jaarstukken 2022 en controleverklaring	v.k.a.	26-08-2023
30	Gelders Archief: Begroting 2024 incl. programmaplan	v.k.a.	26-08-2023
31	B. Rutjes: Afhandeling klacht 875090 - en 872639 - casus Rutjes	College ter afhandeling	29-08-2023
32	Groene Metropoolregio: Aanbiedingsbrief en de zienswijzenota Begroting 2024-2027	College ter afhandeling	31-08-2023
33	M. van Zwam: contact met de gemeente over apotheken	v.k.a.	31-08-2023

34	MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland: Reactienota op de zienswijzen behorende bij de gewijzigde begroting 2023 en uitvoeringsprogramma en begroting 2024	v.k.a.	31-08-2023
35	JA 21: Controversieel verklaren spreidingswet | t.a.v. de lokale partijen	v.k.a.	04-09-2023
36	VNG: Acties naar aanleiding van de val van het kabinet	v.k.a.	05-09-2023
37	VNG: Beëindiging RTB derdelanders per 4 september	v.k.a.	05-09-2023
38	Derdelanders: Verzoek om heroverweging stoppen van tijdelijke bescherming Derdelanders uit Oekraïne	College ter afhandeling	05-09-2023
39	NLVOW, Windwiki, Stichting Windalarm: Wind uit andere hoek	v.k.a.	12-09-2023
40	Kunsten '92: win 25.000 euro met de BNG Bank Erfgoedprijs	v.k.a.	12-09-2023

Toelichting op de Lijst van aan de Raad gerichte brieven.
Aan de raad gerichte brieven kunnen op de volgende wijze worden behandeld:
Als er geen antwoord of nadere actie wordt vereist neemt de raad de brief voor kennisgeving aan; het voorstel luidt dan: "v.k.a.".

- Als er wel een antwoord wordt vereist zijn er twee mogelijkheden:
  - De raad verzoekt het college om een antwoord-brief voor te bereiden, die vervolgens door de raad wordt vastgesteld (brief en concept-antwoordbrief komen dan enige tijd later terug op de lijst);
    het voorstel luidt dan: "pré-advies College";
  - De raad vraagt aan het college om de brief verder af te handelen; het voorstel luidt dan: "college ter afhandeling".

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
R. ter Hoeven	Samenleving	16 Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		-

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Jaarrapportage 'Toezicht en handhaving kinderopvang gemeente Rheden 2022.

INHOUD VOORSTEL
Vaststellen van de gemeentelijke jaarrapportage 'Toezicht en handhaving kinderopvang gemeente Rheden 2022 zodat deze ingediend kan worden bij de Inspectie van het Onderwijs.

1 Wat is de aanleiding?

De gemeente heeft op basis van de wet Kinderopvang toezicht- en handhavingstaken. De gemeente geeft opdracht aan de VGGM het toezicht uit te voeren, en vervult zelf handhavingstaken. Het college van Burgemeester en wethouders is wettelijk verplicht jaarlijks verantwoording af te leggen aan de gemeenteraad en de Inspectie van het Onderwijs. Deze jaarrapportage bevat een overzicht van alle toezicht- en handhavingstaken die de gemeente heeft uitgevoerd. In dit BW-voorstel zijn de 4 wettelijke onderdelen van de jaarrapportage verwerkt (zie onderstaand kader). De vastgestelde jaarrapportage wordt ingediend bij de Inspectie. We hebben de rapportage niet apart als bijlage toegevoegd, omdat dit een export is van een vragenlijst.

Wettelijke taken Handhaving kinderopvang
1. Het uitvoeren van de registertaak van het Landelijk Register Kinderopvang (LRK).
2. Het tijdig afhandelen van aanvragen voor toestemming tot exploitatie en registratie van nieuwe voorzieningen.
3. Het laten uitvoeren van de verplichte onderzoeken door de toezichthouder.

A-status
Jaarlijks ontvangen we bericht van de Inspectie over de status van de uitvoering van deze taken. Ook dit jaar behouden wij onze 'A'- status. Dit betekent dat de gemeente haar taken naar behoren uitvoert. Handhavingszaken zijn accuraat en tijdig op- en aangepakt. De registertaak is correct uitgevoerd. Daarnaast zijn alle aanvragen tijdig afgehandeld. We hebben de verplichte onderzoeken laten uitvoeren en voerde op advies handhavingstrajecten uit.

Landelijk rapport gemeentelijk toezicht
De Inspectie van het Onderwijs geeft jaarlijks in een rapport weer hoe landelijk uitvoering wordt gegeven aan de gemeentelijke taken. Dat rapport is via deze link te raadplegen. Het komt altijd een jaar later uit, daarom gaat het over 2021. Relevante ontwikkelingen zijn bijvoorbeeld het personeelstekort en de hoge werkdruk in de kinderopvang, gevolgen van corona op inspecties van de opvang, en intensivering van het toezicht op gastouders.

Nieuwe kaders interbestuurlijk toezicht handhaving en onderwijsachterstanden
Vanaf 1 januari 2023 zijn de toezichtkaders van de Inspectie van het Onderwijs gewijzigd voor het toezicht op de gemeentelijke taken rondom handhaving en onderwijsachterstanden. Naast toezicht houden op de uitvoering van de wettelijke taken door gemeenten, willen zij met het nieuwe kader stimuleren dat gemeenten hun taken beleidsrijk uitvoeren en goed borgen. Ze hebben verschillende 'lijnen' genoemd waarlangs zij werken. Dat zijn de lijnen: stimuleren, waarborgen en jaarrapportages/thema-onderzoeken. De komende maanden volgen webinars om de nieuwe werkwijze toe te lichten. Via deze link is hier meer informatie over te vinden.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- Regeling wet Kinderopvang
- Toezicht- en handhavingsbeleid kinderopvang gemeente Rheden 2018

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

Met Toezicht en handhaving op de kinderopvang dragen wij zorg voor veilige kinderopvang, gastouderopvang, en naschoolse opvang voor kinderen om op te groeien. Ouders moeten hun kinderen met een gerust hart kunnen overdragen om deel te nemen aan de arbeidsmarkt. Daarnaast is het van belang dat de kinderen zich in een veilige omgeving kunnen ontwikkelen en voorbereiden op school (in het geval van peuteropvang en voorschoolse educatie).

4 Wat gaan wij ervoor doen?

Uitvoering wettelijke taken in 2022
De vier criteria wettelijke taken van de gemeente zijn:

	Wettelijke taak	**Uitvoering door de gemeente Rheden in 2022**
1	*Het uitvoeren van de registertaak van het Landelijk Register Kinderopvang (LRK).* Het LRK moet altijd juist en volledig zijn.	De registertaak is in 2022 correct uitgevoerd.
2	*Het tijdig afhandelen van aanvragen voor toestemming tot exploitatie en registratie van nieuwe voorzieningen.* Het betreft het tijdig afhandelen van aanvragen binnen een termijn van 10 weken.	Alle 15 aanvragen zijn tijdig afgehandeld (100%).
3	*Het laten uitvoeren van de verplichte onderzoeken door de toezichthouder.* Het toezicht wordt door de VGGM uitgevoerd in opdracht van de gemeente: a. Ieder geregistreerd kinderdagverblijf, buitenschoolse opvang en gastouderbureau moet jaarlijks worden geïnspecteerd. b. Elke nieuwe gastouderopvangvoorziening worden geïnspecteerd. c. Tenminste 5% van de al geregistreerde gastouderopvangvoorzieningen moet jaarlijks worden geïnspecteerd middels een steekproef. (vanaf 1 januari 2023 is het verplicht minstens 50% van de geregistreerde gastouderopvangvoorzieningen jaarlijks te inspecteren).	a. 43 van de 43 locaties zijn in 2022 geïnspecteerd (100%). b. Alle 14 nieuwe gastouderopvangvoorzieningen zijn geïnspecteerd (100%). c. 24 van de 38 geregistreerde gastouderopvangvoorzieningen zijn geïnspecteerd (63,2%).
4	*Handhaven of actie ondernemen om geconstateerde tekortkomingen op te lossen.* Bij tekortkomingen heeft de gemeente een beginselplicht tot handhaven. De gemeente kan ook beredeneerd afzien van handhaven.	De gemeente heeft handhavingstrajecten ingezet naar aanleiding van het inspectierapporten waar tekortkomingen zijn gemeld (100%).

5 Wat gaat het kosten?

In 2022 is er een bedrag van € 74.111 uitgegeven aan toezicht op de kinderopvang. Dit is € 34.639 minder dan begroot (€ 108.750). In 2022 is er een vve-aanbieder gestopt, waardoor er minder toezicht nodig was.

Inzicht verloop beschikbaar budget (bedragen in €)	*2020*	*2021*	*2022*	*2023*	*2024*
Budget	108.750	108.750	108.750	108.750	108.750
Af: aangegane verplichtingen	61.059	87.848	74.111		
Bij: inkomsten					
Restant budget nog beschikbaar	47.691	20.900	34.639		

6 Wat zijn de risico's?

n.v.t.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

n.v.t.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

De resultaten delen we met de Inspectie van het Onderwijs. De uitslagen zijn vervolgens beschikbaar op de website www.waarstaatjegemeente.nl.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Jaarlijks volgt een landelijk rapport vanuit de Inspectie van het Onderwijs met toezicht- en handhavingsinformatie.

De Steeg,

B&W-voorstel

Algemene gegevens

Titel	:	B&W voorstel raadsinformatiebrief "De brug tussen bijstand en werk: op weg naar waarderende participatie "
Portefeuillehouder	:	G. Hofstede
Begrotingsprogramma	:	Samenleving
Draagt bij aan Global Goal(s)	:	Geen armoede Goede gezondheid en Welzijn Eerlijk werk en economische groei
Rol van de gemeenteraad	:	ter kennisneming
Zaaknummer	:	
Bijlage(n)	:	1

Voorstel

1. Raadsinformatiebrief “De brug tussen bijstand en werk: op weg naar waarderende participatie” aan te bieden aan de gemeenteraad

Aanleiding

- Op 8 november 2022 heeft de raad de motie “De brug tussen bijstand en werk: op weg naar waarderende participatie” aangenomen, waarin het College is opgeroepen de raad bij de Kadernota te informeren over de zaken die in de motie worden opgesomd.

Welk resultaat willen we met dit voorstel behalen?

- Met deze raadsinformatiebrief, tezamen met het voorstel in de Kadernota, geven we terugkoppeling over de uitvoering van de motie.

Welke argumenten zijn er voor dit voorstel?

- Dit voorstel komt tegemoet aan de motie.

Wat zijn de risico’s van dit voorstel?

- Er zijn geen risico’s.

Waar moeten we rekening mee houden?

Financiële consequenties

- Er zijn geen financiële consequenties.

Personele consequenties

- Er zijn geen personele consequenties.

Communicatie en participatie

- De brief is opgesteld in smenwerking met betrokken collega’s.

Evaluatie

- Een evaluatie is niet van toepassing.

gemeente Rheden

Velp | Rheden | De Steeg | Ellecom
Dieren | Spankeren | Laag-Soeren

Gemeentehuis Hoofdstraat 3 | 6994 AB De Steeg | Postbus 9110 | 6994 ZJ De Steeg
T (026) 49 76 911 | F (026) 49 76 518 | E gemeente@rheden.nl | www.rheden.nl

Aan de leden van de Gemeenteraad Rheden
T.a.v. de heer/mevrouw

datum	zaaknummer	uw brief/kenmerk
23 juni 2023		
behandeld door	**doorkiesnummer**	**bijlage(n)**
D. Kuijlman M. van den Bosch		

onderwerp
De brug tussen bijstand en werk: op weg naar waarderende participatie

Beste raadsleden,

In deze raadsbrief informeren wij u over de uitvoering van de motie "De brug tussen bijstand en werk: op weg naar waarderende participatie", aangenomen op 8 november 2022. In deze motie roept u het College op:

- Om te onderzoeken wat de huidige mogelijkheden zijn om inkomen uit werk naast een bijstandsuitkering vrij te stellen (dus het inkomen te laten behouden door de bijstandsgerechtigde) en welke mogelijkheden er zijn voor uitbreiding van de huidige regelingen van de gemeente;
- Om op basis van dit onderzoek met een voorstel te komen om de mogelijkheden van bijverdienen naast de bijstand te vergroten;
- De raad mee te nemen in de mogelijkheden van het arbeidspotentieel van het bijstandsbestand;
- Ten einde een brug te slaan tussen uitkering en participatie of regulier werk;
- De raad bij de kadernota 2024 te informeren

Graag schetsen we eerst de uitkomsten van ons onderzoek: landelijke kennis en kennis vanuit Rheden. Vervolgens schetsen we de wettelijke mogelijkheden, om daarna te komen tot een voorstel dat het College u adviseert. Ook hebben we een alternatief voorstel uitgewerkt en we sluiten af met een overzicht van het arbeidspotentieel van inwoners in de bijstand.

Voor het verruimen van mogelijkheden tot bijverdienen in de bijstand hebben we hoe dan ook budget nodig, dit kan niet vanuit de huidige budgetten.

Inleiding
Uit het onderzoek dat portefeuillehouder Gea Hofstede, naar aanleiding van uw motie, heeft uitgevoerd naar de effecten en mogelijkheden van bijverdienen naast de bijstand, hebben wij de volgende constateringen gedaan:

- In de periode 2017 tot 2020 heeft er in de gemeenten Utrecht, Wageningen, Tilburg, Groningen, Nijmegen en Deventer een experiment Participatiewet plaatsgevonden. In dit experiment is er gekeken of het extra vrijlaten van (parttime) inkomen een positief effect heeft op parttime werken en/of uitstroom van inwoners uit de bijstand. In 2021 is er een vervolgonderzoek geweest op deze data. Het vervolgonderzoek kijkt zowel naar de effecten tijdens het experiment als ook naar de effecten na stopzetting van het experiment. Uit dit onderzoek is gebleken dat extra vrijlating van inkomen (zowel qua hoogte als qua duur) in Utrecht een positief effect heeft op het krijgen van deeltijdbanen van 12 uur of meer. In andere gemeenten was dit effect niet (significant) te zien. In

Wageningen bleek dat door deze vrijlating er significant minder mensen van deeltijdbanen doorstroomden naar voltijdbanen (uitstroom uit de bijstand)[1].

- Een effect van het extra vrijlaten van parttime inkomen kan zijn dat een inwoner, wanneer deze volledig uitstroomt uit de bijstand, een inkomensval maakt. Dit betekent dat de inwoner na uitstroom uit de bijstand minder te besteden heeft dan tijdens de bijstand. Deze inkomensval heeft met verschillende zaken te maken:
    - Na uitstroom heeft de inwoner geen recht meer op vrijlating, wat betekent dat het inkomen tijdens bijstand (uitkering plus inkomensvrijlating) hoger uitvalt dan alleen het inkomen boven bijstandsniveau.
    - Als een inwoner uitstroomt uit de bijstand, kan dit tot gevolg hebben dat er geen (volledig) recht is op toeslagen van de Belastingdienst (huurtoeslag, zorgtoeslag). Ook kan het recht op inkomensondersteunende maatregelen (gedeeltelijk) wegvallen (denk hierbij aan minimaregelingen zoals de Gelrepas, bijzondere bijstand, of de individuele inkomenstoeslag).

- Van eind 2022 tot begin 2023 is er in de gemeente Rheden uitvoering gegeven aan het project "parttime werk". In dit project is iedere inwoner gesproken die naast de uitkering parttime werkt, om te kijken of het mogelijk is om meer uren te gaan werken. Uit dit project bleek dat het overgrote deel van de inwoners met parttime werk op dat moment niet in staat was meer uur te werken (door persoonlijke omstandigheden, medische of psychische klachten). Het overgrote deel van deze inwoners benut het eigen potentieel. De mogelijkheid om meer bij te verdienen zal in deze gevallen naar verwachting geen extra stimulans zijn om meer te gaan werken (parttime of fulltime).

Bij de keuze om tot een ruimer vrijlatingsbeleid te komen (zoals dit past in de kaders van de Participatiewet) is het raadzaam om bovenstaande overwegingen mee te nemen. Het mogelijk maken om meer bij te verdienen in de bijstand moet niet het neveneffect hebben dat inwoners, op basis van financiële bestaanszekerheid, de keuze gaan maken niet uit de bijstand te stromen.

Wettelijke mogelijkheden tot vrijlating van inkomsten uit werk
Op dit moment is het mogelijk om een gedeelte van het (parttime) verdiende inkomen (tijdelijk) vrij te laten op de bijstandsuitkering. Wettelijk gezien zijn er de volgende mogelijkheden:

- Inkomen uit arbeid tot 25% per maand met een maximum van € 246 per maand gedurende maximaal zes maanden tijdens bijstandsverlening.
- Inkomen uit arbeid voor een alleenstaande ouder met een ten laste komend kind jonger dan 12 jaar tot 12,5% per maand met een maximum van € 153,38 per maand, gedurende een periode van maximaal 30 maanden.
- Inkomen uit arbeid voor een inwoner die medisch urenbeperkt is tot 15% van het inkomen per maand, met een maximum van € 155,56 per maand gedurende de bijstandsperiode.
- Inkomen uit dienstbetrekking van een inwoner die behoort tot de doelgroep loonkostensubsidie, tot 15% van het inkomen per maand met een maximum van € 155,56 per maand, gedurende een periode van 12 maanden.

Van bovenstaande vrijstellingen maakt de gemeente Rheden gebruik. Additionele mogelijkheden om bij te verdienen naast de bijstand zijn er dus wettelijk gezien niet.

Naast deze vrijstellingen geeft de wet wel de mogelijkheid een één- of tweemalige premie vrij te laten op de uitkering. Het staat de gemeente bovendien vrij een dergelijke premie in het kader van arbeidsinschakeling uit te betalen. Voor deze premie gelden de volgende voorwaarden:

- de premie wordt verstrekt met het oog op het bevorderen van positief gedrag gericht op uitstroom naar betaalde arbeid;
- de premie wordt maximaal tweemaal per kalenderjaar verstrekt;
- de premie wordt in één bedrag betaald;
- het maximumbedrag van € 2.934,00 per kalenderjaar (voor 2023) wordt niet overschreden; en
- de belanghebbende is 27 jaar of ouder; of
- de belanghebbende is jonger dan 27 jaar en behoort tot de doelgroep loonkostensubsidie.

[1] Vervolgonderzoek experimenten Participatiewet (cpb.nl), januari 2022.

De gemeente Rheden verschaft dergelijke premies niet, maar kan dit wel doen in het kader van arbeidsinschakeling. In lijn met de oproep in de motie, kan het college een premie verstrekken als iemand (parttime) gaat werken. Aan deze premie is op verschillende manieren invulling te geven, waarbij het verschilt in hoeverre de nadruk ligt op blijvend meer bestedingsruimte in het geval van parttime werk of juist op eenmalig verstrekken van een premie en/of het daarnaast stimuleren van duurzame volledige uitstroom. Bovendien verschillen de invullingen van elkaar wat betreft uitvoeringsdruk en kosten.

Voorstel: uitstroompremie (zoals opgenomen in de Kadernota 2024)
Om werken naast de bijstand te stimuleren, stellen wij voor om eenmalig een premie te verstrekken bij het vinden van een baan, ongeacht of de inwoner volledig uitstroomt. Hierdoor krijgen inwoners die kunnen werken eenmalig (naast de al bestaande vrijlatingen) extra bestedingsruimte. Inwoners die volledig en duurzaam uitstromen, kunnen naast deze eenmalige premie na 7 maanden nog een tweede premie ontvangen.

Deel a van de premie bij parttime werk naast de bijstand of initieel bij start van uitstroom uit bijstand
Voorwaarden om de premie te ontvangen:
- Tenminste 1 jaar een uitkering PW ontvangen
- Tenminste een halfjaar contract (nul-uren of vast aantal uren)
- Afgelopen 2 jaar geen premie ontvangen
- Het kunnen overleggen van een contract. Voor nul-urencontracten wordt er gezocht naar een passende werkwijze
- De premie wordt ambtshalve verstrekt, na opvragen van het contract. De klant hoeft deze niet zelf aan te vragen.

In het kader van proportionaliteit betalen we inwoners met een kleiner contract (minder werkuren per week) een lagere premie uit. De verdeling is als volgt:
Parttime werk 1 uur tot 16 uur per week: € 500 uitstroompremie
Parttime (of fulltime) werk 16 uur per week en meer: € 1000 uitstroompremie

Wij stellen voor om alle inwoners in de uitkering die parttime inkomen hebben op moment van ingaan van deze regeling en die aan de overige voorwaarden voldoen, eenmalig de premie te verstrekken.

Deel b van de premie bij volledig en duurzaam uitstromen uit de bijstand
Aan een inwoner die volledig is uitgestroomd uit de bijstand en na 7 maanden nog steeds aan het werk is (met het oog op duurzaamheid), verstrekken we een tweede deel ter hoogte van € 500. Deze premie vraagt de klant zelf aan.

Voordelen
Er zitten een aantal voordelen aan het verstrekken van de uitstroompremie. We stimuleren zowel het aangaan van parttime werk als fulltime werk (uitstroom uit de bijstand). Door een staffel aan te brengen in de hoogte van de premie naar gelang het aantal uur dat wordt gewerkt, worden inwoners gestimuleerd hun volledig arbeidspotentieel te benutten. Ook wordt de inkomensterugval voor inwoners die uitstromen uit de bijstand enigszins gecompenseerd door het verstrekken van een tweede premie aan inwoners die duurzaam uitstromen uit de uitkering.

Naast de voordelen van de inwoner, is deze regeling voor de gemeente Rheden relatief gemakkelijk uitvoerbaar en is de regeling relatief goedkoop te realiseren.

Nadelen
Inwoners met parttime werk naast de bijstand worden eenmalig gestimuleerd met een premie, maar er wordt niet structureel bijgedragen aan meer bestedingsruimte in de uitkering.

Argumenten
Door voor deze invulling van een premie te kiezen voorkomen we een inkomensterugval bij uitstroom uit de uitkering, maar geven we inwoners wel meer bestedingsruimte bij het starten van een baan. Deze bestedingsruimte kan helpen bij eventuele eenmalige kosten die zich voordoen bij het accepteren van een baan (passende kleding bij de functie, vervoersmiddel), maar kan ook een extraatje zijn voor de stappen die de inwoner heeft gezet. Zowel inwoners met parttime contracten

naast de bijstand, als ook inwoners die volledig uitstromen worden beloond, waarbij we middels een staffel oog blijven houden voor proportionaliteit.

Deze invulling sluit aan bij de uitkomsten van het experiment Participatiewet, waarbij is gebleken dat een periodieke vrijlating negatieve effecten kan hebben op de doorstroom van een deeltijdbaan naar een fulltime baan. Dit effect wordt bovendien nog eens extra gedempt door deel a van de premie.

Tot slot is deze invulling uitvoerbaar, omdat het in de meeste gevallen enkel een eenmalige premie betreft en het bovendien goed in onze systemen is in te bouwen.

Kosten
De kosten van deze premie zijn berekend op basis van uitstroomcijfers over 2022 (108) en hoeveel inwoners in 2022 parttime zijn gaan werken (54). Daarnaast is er een inschatting gemaakt van de uitvoeringskosten (initieel en structureel). Tot slot is een berekening gemaakt van de kosten voor het verstrekken van deel a van de premie aan inwoners die al parttime werken op moment van ingaan van de regeling. Deze (initiële) kosten zijn meegenomen in het totaal. Hiermee komen de verwachte totaalkosten op:

Initieel:	€ 96.000
Structureel (jaarlijks):	€ 261.000 (incl. uitvoeringskosten)

Keuze raad
Bovenstaand voorstel is niet uit actuele budgetten te bekostigen. Mocht u ervoor kiezen om op deze wijze uitvoering te laten geven aan de door uw raad aangenomen motie, dan kunt u instemmen met het daarvoor opgenomen budget in de Kadernota 2024. Wij adviseren u, wegens bovengenoemde redenen, voor dit voorstel te kiezen.

Alternatief voorstel: gestaffelde stimuleringspremie
Voor de volledigheid lichten we hieronder een andere mogelijke invulling toe. Onderstaande invulling geniet niet de voorkeur van het College, aangezien het enerzijds veel meer capaciteit in de uitvoering vraagt en anderzijds het risico op een inkomensval, en daarmee een drempel om uit te stromen, vergroot.

Als de raad er voor kiest om de inwoner naast het parttime inkomen in de bijstand, en naast de reeds geldende vrijlatingsregelingen, structureel meer bestedingsruimte te geven, kan er gekozen worden voor een gestaffelde stimuleringspremie. Bij deze premie verstrekken we elk half jaar een premie aan inwoners die naast de uitkering parttime werken.

De voorwaarden om de premie te ontvangen zijn gelijk aan de voorwaarden van de uitstroompremie uit het eerste voorstel.

De hoogte van deze premie hangt samen met de hoogte van het (gemiddelde) maandelijkse inkomen over de afgelopen zes maanden. De premie wordt opgebouwd met de volgende staffel:

€ 1 - € 250 netto per maand:	€ 125
€ 250 - € 500 netto per maand:	€ 375
€ 500 – 750 netto per maand:	€ 625
> € 750 netto:	€ 1000

Argumenten
De stimuleringspremie beloont inwoners die parttime werken blijvend (en proportioneel wegens de staffel), zo lang ze werken naast de bijstand. Hier staat echter geen beloning voor volledige uitstroom tegenover, waardoor de inkomensval groter wordt. Dit kan het neveneffect hebben dat inwoners, op basis van financiële bestaanszekerheid, de keuze gaan maken niet uit de bijstand te stromen.

De voordelen van deze premie zijn, dat een inwoner blijvend (halfjaarlijks) beloond wordt voor het hebben van parttime werk naast de uitkering. Ook wordt door de staffel in de hoogte van de premie de inwoner gestimuleerd zijn arbeidspotentieel optimaal te benutten: meer uren werk geeft een hogere (halfjaarlijkse) premie.

De regeling is uitvoerbaar, maar arbeidsintensiever dan de uitstroompremie.

Kosten
De kosten van deze premie zijn berekend op basis van het aantal inwoners dat naast hun bijstand parttime werkte (224) en een geschatte gemiddelde halfjaarlijkse premie van €500.

Structureel (jaarlijks): 224.000, excl. uitvoeringskosten

De te verwachten uitvoeringskosten zijn hoger dan bij het voorstel van de stimuleringspremie, aangezien deze premie ieder half jaar wordt uitbetaald en er bovendien een uitgebreidere staffel geldt.

Ontwikkelingen in 2024
De overheid wil meer inkomensstabiliteit garanderen middels de aanpak 'Participatiewet in balans'. Naar verwachting treden in dit kader in juni 2024 wijzigingen in de Participatiewet in werking. Deze wijzigingen zijn o.a. van invloed op de manier van het verrekenen van inkomsten naast de bijstand. Deze ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op de voorwaarden en uitvoering van beide voorstellen. We volgen de ontwikkelingen op de voet.

Arbeidspotentieel
Conform de motie lichten wij u nog graag het arbeidspotentieel van inwoners in de bijstand toe.

Als algemene trend kunnen we aanmerken dat de inwoners die een uitkering bij ons aanvragen of die al langer in de bijstand zitten, vaak complexe problematiek of een grote begeleidingsbehoefte hebben. Ook bij de groep die we 'bemiddelbaar' achten, zien we dat er meer begeleidingsnoodzaak is dan in tijden van een ruime arbeidsmarkt. Bovendien hebben we landelijk te maken met een constant groeiende 'nieuwe doelgroep' (inwoners die in het doelgroepregister staan: zij tellen mee voor de banenafspraak en hebben persoonlijke ondersteuning op het werk nodig). In zijn geheel betekent dit een verzwaring van het werk voor onze consulenten en bovendien een verschuiving van het werk: minder (direct) gericht op werk en meer gericht op passende participatie, passende begeleiding (voorafgaand en óp de werkplek) en ontwikkeling naar vermogen.

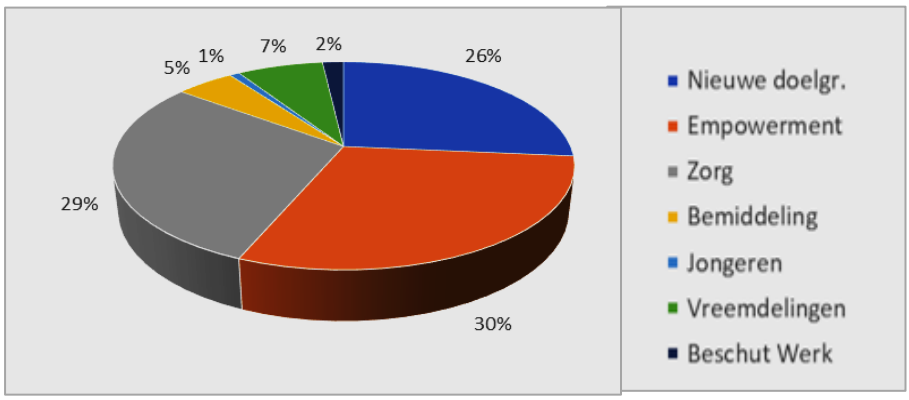

Tabel 1. Verdeling klantgroepen[2] gemeente Rheden april 2023

[2] De klantgroepen zijn als volgt afgebakend:
1. Nieuwe doelgroep: Inwoners die tot het doelgroepregister behoren of naar verwachting gaan behoren. Deze inwoners vallen onder de banenafspraak.
2. Empowerment: Inwoners zijn niet direct bemiddelbaar naar reguliere arbeid. Inschatting is dat betrokkene binnen drie jaar activiteiten kan uitvoeren, die hem/haar naar arbeid kan leiden.
3. Zorg: Inwoners waarbij sociale, medische en/of psychische aspecten een zodanige belemmering vormen dat de ze naar verwachting niet binnen drie jaar activiteiten kunnen uitvoeren die de inwoner naar arbeid kan leiden.
4. Bemiddeling: Inwoners die beschikken over werknemersvaardigheden, motivatie, een ordelijk cv en van wie wordt verwacht dat ze binnen 6 maanden bemiddelbaar zijn naar arbeid.
5. Jongeren: Inwoners onder de 27 jaar die niet behoren tot Nieuwe doelgroep, Zorg, Bemiddeling, Vreemdelingen of Beschut Werk.
6. Vreemdelingen: Inwoners die inburgering volgen óf inburgering kortgeleden hebben afgerond en van wie wordt verwacht dat ze binnen 6 maanden uitstromen naar werk of scholing.
7. Beschut werk: Inwoners die de indicatie beschut Werk hebben of deze naar verwachting krijgen.

Zoals in bovenstaande verdeling is te zien, kent 59% van het bestand een grote afstand tot de arbeidsmarkt (zorg en empowerment) en valt 26% onder de 'nieuwe doelgroep'. Slechts 5% van de uitkeringsgerechtigden is binnen een half jaar te bemiddelen naar een werkplek ('bemiddeling').

Uit cijfers uit 2022 blijkt dat het arbeidspotentieel met name te vinden is onder 'bemiddeling', 'empowerment' en 'nieuwe doelgroep': 82% van de uitstroom naar werk of studie is vanuit deze klantgroepen.

Vertrouwende u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben,

Met vriendelijke groet,

Carol van Eert,
Burgemeester

Nadja Renkema,
Gemeentesecretaris

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
Paul Hofman	3 Gebiedsontwikkeling	11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Uitvoeringsprogramma VTH 2023

INHOUD VOORSTEL

- Vaststellen Uitvoeringsprogramma vergunningverlening, toezicht en handhaving Wabo 2023.

1 Wat is de aanleiding?
Jaarlijks moet een Uitvoeringsprogramma vergunningverlening Wabo (UPV) worden vastgesteld. .

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Een jaarlijks uitvoeringsprogramma is wettelijk verplicht op grond van de Verordening Kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht en de Kwaliteitscriteria 2.1 (artikel 1 van de procescriteria) en het recent vastgestelde gemeentelijke VTH beleid 2022-2024 .

3 Wat willen wij bereiken?
Goede kwaliteit van onze leefomgeving en goede dienstverlening.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
Een kwalitatief goede vergunningverlening, zowel qua inhoudelijke toetsing als qua dienstverlening.
Via cyclisch programmeren werken wij aan het voortdurend verbeteren van onze vergunningverlening.

5 Wat gaat het kosten?
Het betreft hier een jaarlijks uitvoeringsprogramma voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH), waarin de going concern taken van VTH worden vastgesteld voor het lopende jaar binnen bestaande formatie en budget. Om die reden zijn er geen extra kosten voor het uitvoeren van dit programma.

6 Wat zijn de risico's?
Het programma bestaat uit reguliere vergunningverlening en verbeteracties om de dienstverlening nog klantgerichter en eenduidiger te maken. Er is verder geen sprake van risico's.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Het programma is opgesteld door en met alle betrokken medewerkers.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Het Uitvoeringsprogramma wordt in het kader van interbestuurlijk toezicht naar de provincie verzonden. We publiceren het vaststellingsbesluit in de Rhedenaar. Belangstellenden kunnen het programma inzien.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
In het kader van continu verbeteren voeren we jaarlijks een (wettelijk verplichte) evaluatie uit.
De Steeg,

gemeente Rheden

UITVOERINGSPROGRAMMA VTH

Gemeente Rheden 2023

Maart 2023

Team Omgevingsrecht en Veiligheid

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Evaluatie 2022	5
3	Uitvoeringsplan 2023	8
	3.1 Vergunningverlening	8
	3.1.1 Vergunningverlening ODRA	10
	3.1.2 Vergunningverlening/advies VGGM	10
	3.2 Toezicht en handhaving	11
	3.2.1 Toezicht en handhaving ODRA	13
	3.2.1 Toezicht en handhaving VGGM	14
4	Vooruitzicht 2024 ev.	17
Bijlage 1	Producten vergunningverlening	18
Bijlage 2	Producten toezicht en handhaving	22
Bijlage 3	Werkprogramma ODRA-Rheden 2023	24

1 Inleiding

Voor u ligt het Uitvoeringsprogramma Vergunningverlening Toezicht en Handhaving (VTH-UP) 2023 van de gemeente Rheden. Het opstellen van het VTH-UP is een wettelijke verplichting op grond van 7.2 en 7.3 van het Besluit omgevingsrecht (straks op grond van artikel 13.8 van het Omgevingsbesluit (Ob)), en geeft inzicht in de vergunningsverlening-, toezichts- en handhavingstaken die de gemeente (en de uitvoeringsdiensten als ODRA en VGGM) voornemens is uit te gaan voeren in 2023, rekening houdend met de prioriteitenstelling welke vastgesteld is in de Risicoanalyse behorende bij het VTH Beleid 2022-2024. Het VTH Beleid in combinatie met de risicoanalyse bepaalt welke onderwerpen in welke volgorde van prioriteit aangepakt dienen te worden en volgens welke strategie dit gebeurt. Het VTH-UP bepaalt vervolgens per jaar welke activiteiten uitgevoerd gaan worden.

	2022	2023	2024
VTH-beleid	Beleid met uitvoeringsstrategieën		
RA-VTH	Prioriteitenstelling op onderwerp		
VTH-UP	Activiteiten per jaar : - Gemeente - VGGM - ODRA	Activiteiten per jaar : - Gemeente - VGGM - ODRA	Activiteiten per jaar : - Gemeente - VGGM - ODRA

Ten aanzien van de prioriteitenstelling wordt opgemerkt dat onder de huidige wetgeving (Wabo) het stellen van prioriteiten voor VTH niet (voldoende) kan. Dit moet dan ook gelezen worden als een ontwikkeling welke onder de Omgevingswet (verwachte iwt 1 januari 2024) zal plaatsvinden. De Risico analyse VTH (RA VTH) is hier op vooruitlopend ook opgesteld.

Aangezien niet alle doelen in één jaar behaald en uitgevoerd kunnen worden, is het van belang in het VTH-UP zowel een korte evaluatie van het voorgaande jaar op te nemen, als ook een vooruitblik naar de volgende jaren. Zo kan het bijvoorbeeld voorkomen dat er voor bepaalde onderwerpen nog beleidsontwikkeling plaats moet vinden, voordat deze meegenomen kunnen worden in de activiteitenplanning van de beleidsuitvoering, in dit geval VTH. Een actueel voorbeeld hiervan zijn de onderwerpen biodiversiteit en duurzaamheid. De komende jaren zullen deze twee thema's steeds belangrijker worden, echter is nu nog meer beleidsontwikkeling nodig voordat deze thema's ook daadwerkelijk in het uitvoeringsplan prominenter aanwezig zullen gaan zijn.

Het VTH-UP is gezamenlijk met het nieuwe VTH beleid 2022-2024 vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders en toegezonden aan de gemeenteraad van Rheden en de provincie Gelderland in het kader van Interbestuurlijk toezicht.

Dit jaarprogramma betreft het jaar waarin we toewerken naar het werken met de OW, gezien verwachte inwerkingtreding op 1-1-2024. De nieuwe wet geeft een geheel nieuw stelsel van wetgeving. Dat betekent in beginsel vooral dat de juridische vindplaats van de uit te voeren op het moment van invoering zal veranderen. Daarbij blijft de 'oude' wetgeving ook nog van toepassing na de invoering, aangezien de vóór de inwerkingtreding van de Omgevingswet gestarte procedures nog onder de oude wetgeving verwerkt moeten worden. Komend jaar is in alle opzichten dus een overgangsjaar. De voorbereidingen rondom de inwerkingtreding van de omgevingswet zijn in volle gang, en tegelijkertijd zullen we het jaar nog onder de oude wetgeving alle procedures moeten doorlopen.

Dit uitvoeringsprogramma is dan ook vooral geschreven op activiteit en onderwerp en niet op de juridische vindplaats binnen de geldende wetgeving. Met de inwerkingtreding van de Ow, vooral in combinatie met de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB) zal er een verschuiving

plaatsvinden van taken binnen de gemeentelijke organisatie, of zelfs deels daarbuiten (private kwaliteitsborgers). Welke invloed dat heeft op het uitvoeringsplan VTH zal gedurende het jaar duidelijk worden en vanaf volgende jaren ook een plek in het uitvoeringsplan krijgen.

2 Evaluatie 2022

Ontwikkelingen en trends

De belangrijkste ontwikkeling in de vakgebieden vergunningverlening, toezicht en handhaving is de invoering van de omgevingswet. Het VTH beleidsplan en dit VTH-UP zijn getoetst op de impact van deze nieuwe wet, voor zover bekend ten tijde van het opstellen.

De komst van de omgevingswet is een belangrijk onderwerp. Het ontwikkelen, verder verfijnen, en testen van de (werk)processen is in 2022 grotendeels afgerond. Medewerkers hebben op hun werk toegespitste praktische opleidingsmodules gevolgd en zij hebben kunnen 'testen' met de nieuwe processen en de nieuwe applicatie. Hier gaan we in 2023 mee verder.

In eerdere uitvoeringsprogramma's is aangegeven dat de Wet kwaliteitsborging bouw naar verwachting in 2018 in werking zou treden. De Eerste Kamer heeft op 11 juli 2017 besloten de stemming over deze wet voorlopig uit te stellen. Dit na een toezegging van de Minister met wijzingen te zullen komen om aan de bezwaren van de Eerste Kamer tegemoet te komen. Besloten is om de invoering uit te stellen tot de datum waarop de Omgevingswet wordt ingevoerd.

Op 1 juli 2021 is als vervanger van de Drank- en Horecawet de Alcoholwet in werking getreden. Het voornaamste doel van de Alcoholwet is de bescherming van de volksgezondheid. Inmiddels zijn alle documenten (landelijk vastgesteld), de APV, en de website hierop aangepast. Voor de para-commerciële inrichting zijn voorbereidingen getroffen om het Alcoholbestuursreglement en lijsten met Instructie Verantwoord Alcoholgebruik aan te passen. Als laatste zijn er voorbereidende werkzaamheden gestart met betrekking tot het implementeren van de nieuwe ICT omgeving.

Daarnaast is er de laatste jaren geïnvesteerd in de bekendheid en het werken met de wet Bibob, waarmee we ondermijning tegen willen gaan. Dit gebeurt in samenwerking met het team Beleid (OOV) en er worden bijvoorbeeld al enkele integrale controles uitgevoerd.

Het jaar 2022 in beeld

Naast de ontwikkelingen op het gebied van wetgeving is duidelijk dat de economie de laatste jaren aangetrokken is. Dit had ook gevolgen voor de vergunningverlening. Het aantal aanvragen nam toe maar ondervond tegelijkertijd ook een dip door bijvoorbeeld de stikstofproblematiek. De stikstofproblematiek had echter met name gevolgen voor de grotere ontwikkelingen, waarvan vele tijdelijk 'on hold' zijn gezet. De aanvragen voor reguliere en kleinere projecten zijn o.a. door het aantrekken van de economie de laatste jaren juist alleen maar gestegen.

Daarnaast heeft de laatste jaren natuurlijk in het teken gestaan van de coronapandemie. De pandemie heeft voor een enorme toename in aanvragen en meldingen (handhaving) geleid. De trent van de afgelopen 'corona' jaren waarbij veel relatief kleine bouwplannen zoals dakkapellen en uitbouwen werden aangevraagd, zette ook in 2022 door. Door de onvoorziene stijging van de energieprijzen zagen we een flinke toename in het aantal (aan)vragen voor particuliere duurzaamheidsmaatregelen zoals het plaatsen van zonnepanelen en airco units.

Het aantal meldingen en verzoeken om handhaving stabiliseerde in 2022, maar door de lange doorlooptijd van procedures zien we dat de juridische uitvoering van bezwaren en beroepen nog doorloopt.

In de cijfers over het hele jaar zien we dan ook over het algemeen de afgelopen jaren een gemiddelde stijging van het aantal aanvragen en meldingen. Voor de exacte cijfers van voorgaande jaren verwijzen wij hier naar bijlage 1 en 2.

Ook in 2022 is bij Bijzondere Wetten (o.a APV en Alcoholwet) de focus van de oorspronkelijke wettelijke taken door de pandemie flink verschoven en is het grootste deel van de werkzaamheden vooral het ondersteunen van de ondernemers geweest, aan de hand van het onderhouden van de contacten, een luisterend oor zijn en waar nodig op weg helpen in de diverse regelingen die er voor de ondernemers bestaan/bestonden.

Het jaar 2022 heeft bij de BOA's vooral in het teken gestaan van veel personele wisselingen. Aangezien de doorlooptijd bij wervingen van BOA's relatief lang zijn (met name doordat de beëdiging er nog achteraan volgt) heeft dit in 2022 ervoor gezorgd dat de focus vooral lag op de uitvoering van de basiswerkzaamheden en nog niet ingezet is op thematische inzet. Dit jaar zal de focus nog liggen op teamontwikkeling en coaching, waarna in 2024 meer ingezet kan worden op de beoogde verschuiving van reactief naar proactief handhaven.

ODRA

ODRA doet verslag van al haar werkzaamheden in de jaarstukken die - tegelijk met de ontwerp-begroting – in april/mei ter kennisname naar de raad worden gestuurd. Specifiek rond de milieu-vth-taken valt op dat in 2022 aanzienlijk meer klachten zijn gemeld (133 vs. 75-80 in voorgaande jaren). ODRA ziet bij vrijwel alle partners een toename. Samen met ODRA en partners is het toezicht op de energielabel C-verplichting voor kantoren per 1 januari 2023 voorbereid.

Rond de samenwerking met ODRA is gewerkt aan opvolging van gezamenlijke verbeterafspraken rond complexe vth-casussen (1 aanspreekpunt) en verdere afstemming werkprogramma bouwen en milieu. De onderlinge (milieu)verbinding tussen ODRA en Rheden is sterk verbeterd via een gezamenlijke milieumedewerker. Ten behoeve van de versterking van de milieusamenwerking in de regio hebben we actief ingezet op gezamenlijke milieuregisseurs, die o.a. mbt milieu-vth verantwoordelijk zullen worden voor het wettelijk verplichte, regionale milieu-vth-programma en evaluatie. Ook hebben we actief geparticipeerd in het ODRA-project Rijker verantwoorden. Hierin is gezamenlijk verkend hoe we de vth-verantwoording rond circulaire economie en energie kunnen verrijken en zo de pdca-cyclus naast een numerieke waarde (vooral financieel gericht) ook van meer inhoudelijke informatie kunnen voorzien.

Landelijk is in 2022 het Interbestuurlijk programma – vth gestart. Dit programma heeft als doel de aanbevelingen van de Commissie Van Aartsen voor verbeteringen in het milieu-vth-stelsel te implementeren. In Gelderland is een traject ter versterking van het Gelders stelsel van omgevingsdiensten gestart. Beide trajecten kunnen grote gevolgen hebben voor ODRA en de milieu-vth-taken. We volgen de ontwikkelingen daarom actief.

Rond de Omgevingswet werken we in de regio samen om gezamenlijke werkafspraken te maken rond de vth-werkprocessen en Omgevingsplan, zodat ODRA zich goed kan voorbereiden en kan blijven werken met zoveel mogelijk uniforme werkwijzen en regels bij de verschillende partners.

VGGM

In 2022 is veel minder toezicht uitgevoerd dan was gepland (ca. 45%). Dat komt onder andere dat de VGGM in 2022 minder werk heeft kunnen verzetten dan verwacht. Dit is te wijten aan het feit dat het Coronavirus in een groot deel van het voorjaar 2022 uitvoering van de controles in de weg zat. De planning 2022 voor het uitvoeren van controles kon na juni 2022 weer opgepakt worden. Daarnaast

zorgden ook langdurig zieken en opleiding van medewerkers in het kader van risicogericht werken dat we beperkt waren in de capaciteit.

3 Uitvoeringsplan 2023

Het uitvoeringsplan is opgedeeld in de verschillende onderdelen. De risicoanalyse ziet vooral toe op de onderwerpen waarop gericht toezicht en handhaving zal plaatsvinden. Bij vergunningverlening is dit onderscheidt minder makkelijk te maken. De omvang van de werkzaamheden van een team vergunningverlening is namelijk direct gekoppeld aan het aantal en soort verzoeken en aanvragen die worden ingediend. De wetgeving legt vast waar de aanvragen op getoetst moeten worden. De aantallen variëren door de jaren heen door economische voorspoed of crisis en wettelijke ontwikkelingen zoals de komst van de omgevingswet. Het aantal af te handelen aanvragen en verzoeken is geschat op basis van de afgehandelde aantallen in voorgaande jaren en uitgaande van een gelijkblijvende economie.

3.1 Vergunningverlening

De vergunningverlening behelst het hele scala van producten van klein informatieverzoeken tot complexe omgevingsvergunningen (ogv). Er zijn daarbij verschillende vormen van vergunningverlening. Voor meer inzicht in de indeling in producten, verwijzen wij naar bijlage 1.

In Tabel 1A en 1B zijn de voor 2023 geraamde aantallen producten samengevat. In bijlage 1 zijn de aantallen van voorgaande jaren en meer informatie over deze producten weergegeven. Daarbij dient vermeldt te worden dat we niet zozeer een grote toename in aantallen zien, maar dat het aantal contactmomenten met de aanvragers en werkzaamheden voortvloeiende uit die aanvragen gestaag toe lijkt te nemen.

Wabo en omgevingswet

Met de komst van de omgevingswet zal deze indeling gaan veranderen. Ook zal door de gecombineerde invoering van de omgevingswet met de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB) invloed hebben op de technische toets aan de voorkant (vergunningverlening). Kortgezegd wordt de bouwbesluittoets voor “eenvoudige” vergunningen (met gevolgklasse 1) niet meer door de gemeente uitgevoerd, maar door een private kwaliteitsborger. Bouwwerken met een gevolgklasse 1 zijn:

- Bedrijfshallen van max. 2 verdiepingen;
- Grondgebonden woningen;
- Woonboten;
- Vakantiehuisjes;
- Opslagruimten;
- Fiets- en voetgangersbruggen van max. 20 meter;
- Overige bouwwerken voor wegen, vaarwegen, stroomvoorzieningen en dergelijke.

Voor deze vergunningen vervalt het technische component van de toetsing weg bij de vergunningverlening, maar de ruimtelijke component (oa. toetsing aan bestemmings-/omgevingsplan) blijft. Er is dus sprake van een verschuiving van de taken.

Welke gevolgen deze taakverschuiving heeft voor de capaciteit moet nog nader worden uitgewerkt, ten tijd van het opstellen van dit UP, was de iwt van de OW weliswaar bekend maar moet nog veel landelijk nader worden ingekleurd, dit heeft gevolgen voor de implementatie en dus ook voor de capaciteit.

Als voorbeeld noemen we de Wkb welke gelijktijdig met de OW in werking zal treden, maar waarvan nog niet bekend is of deze getemporiseerd (opknippen van gevolgklasse 1 bouwwerken, waarbij de Wkb wel iwt per 1.1.24 voor nieuwbouw maar niet voor verbouwingen gaat gelden) of gefaseerd (zoals eerder bedoeld) wordt uitgerold.

Tabel 1A Productenraming vergunningverlening wabo

Product	**Aantal**
Voortraject	
Cat. 1 – korte informatievraag, direct af te handelen	PM
Cat. 2 – eenvoudige vraag, vergt enig onderzoek	100
Cat. 3 – complexere vraag (waaronder voortoets en legalisatie-onderzoeken)	500
Cat. 3b – zeer complexe vraag / maatwerk	20
Vergunningtraject	
Cat. 4 – procedures alleen regie	45
Cat. 5 – reguliere vergunningen	450
Cat. 6 – middelgrote vergunningen	10
Cat. 7 – omvangrijke vergunningen	5
Totaal	**1130**

* Het aantal kleine informatieverzoeken (bijvoorbeeld eenvoudige klantvragen (intern en extern) via telefoon of email) ligt per jaar ca. 3500 verzoeken. De aantallen zijn een aantal jaren gemonitord en blijven jaarlijks ongeveer gelijk.

APV en Bijzondere Wetten

Naast de bovengenoemde vergunningen onder de wabo (en straks de omgevingswet) worden er ook vanuit de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en andere bijzondere wetten, zoals bijvoorbeeld de Wet op de kansspelen (WOK) en de Alcoholwet. Met name voor dit vakgebied heeft de coronapandemie veel gevolgen gehad. Er waren veel minder evenementen en de horeca lag grotendeels aan banden. De prognose is dat dit jaar de aantallen weer langzaam zullen aantrekken. Voor meer inzicht in de gevolgen voor de aantallen wordt hier verwezen naar bijlage 1.

Tabel 1B Productenraming vergunningverlening APV/BW

Product	**Aantal**
Voortraject	7
Evenementen	
Categorie A	220
Categorie B	10
Categorie C	-
APV overig	225
Wet op de kansspelen (WOK)	30
Alcoholwet	
Zeer complex	-
Complex	5
Eenvoudig	80
Totaal	**577**

Dit jaar is qua evenementen een speciaal jaar. Het jaar 2023 staat namelijk in het teken van het 450 jarig bestaan van Rheden, met allerlei evenementen en activiteiten. Ook zijn er meerdere grotere evenementen op landgoed Middachten, zoals de landroverclub en goldwingtreffen. De verwachting is dan ook dat dit jaar uitzonderlijk druk gaat zijn qua evenementen en bijhorende aanvragen, wat natuurlijk ook door zal werken richting toezicht en handhaving.

Tabel 2 Beschikbare formatie

Functie	Formatie (S) in FTE	Formatie (I) in FTE
Planbegeleider Wabo A	5.24	-
Planbegeleider Wabo B *	1.84	-
Mdw bijzondere wetten	2.44	0.33

* Planbegeleiders Wabo B zijn verantwoordelijk voor de administratieve ondersteuning, als ook voor de eenvoudige procedures (eenvoudige/enkelvoudige vergunningen en meldingen).

De OW en de Wkb vragen om een deel andere inzet/ werkwijze, dit heeft zoals ook eerder in dit uitvoeringsprogramma beschreven gevolgen voor de capaciteit. Naast de harde verschuiving van taken en de gevolgen hiervan, is er ook een zachter en minder kwantificeerbaar gevolg wat we hier willen noemen, namelijk impact die een nieuwe manier van werken heeft op de beleving van het werk en taken en het werkplezier van de medewerkers.

3.1.1 Vergunningverlening ODRA

ODRA is onze partner als het gaat om de uitvoering van milieu-vth-taken. ODRA stelt jaarlijks een uitvoeringsprogramma op voor elke partner, op basis waarvan de begroting van ODRA wordt vastgesteld. Kortheidshalve verwijzen wij hier dan ook naar het Werkprogramma ODRA-Rheden 2023 in de bijlage. Hieronder geven we een kort beeld van de verwachte aantallen producten voor 2023.

Tabel 3 Productenraming vergunningverlening ODRA

Product	Raming 2022	Gerealiseerd 2022	Raming 2023
Melding behandelen Besluit bouwen en leefomgeving (asbest)	360	307	360
Meldingen mba	36	32	36
Omgevingsvergunningen (ogv) milieubelastende activiteiten	5	4	5
Intrekken omgevingsvergunning mba	1	-	1
Rapportageverplichting overig	19	5	14
Totaal	**421**		

3.1.2 Vergunningverlening / advies VGGM

De VGGM is onze partner als het gaat om zowel de advisering rondom brandveiligheid en gezondheid als om het toezicht daarop. Onderstaand is weergegeven hoeveel producten de VGGM in komend jaar gepland heeft.

Tabel 4 Productenraming vergunningverlening VGGM

Product	Aantal
Brandveiligheid	**90**
Betreft adviezen voor gebruiksmeldingen, binnen vergunningverlening, voor evenementen of andere adviezen binnen ruimtelijke processen	

3.2 Toezicht en Handhaving

Onderstaand is het overzicht uit de risicoanalyse weergegeven met de kernopgaven waar wij als gemeente de komende jaren verandering in willen bereiken en welke onderwerpen blijvend aandacht vragen.

Kernopgaven (onderwerpen waar-voor wij binnen een bepaalde periode verandering willen bereiken	Thema's (belangrijke thema's die blijvend aandacht vragen)
▪ Klimaatopgave en klimaatadaptatie ▪ Energietransitie ▪ Leefbare en vitale dorpen en wijken ▪ Herstel biodiversiteit, flora en fauna ▪ Duurzame recreatie en natuurbeheer ▪ Duurzame en vitale bedrijventerreinen ▪ Circulaire economie.	▪ Duurzaamheid ▪ Gezondheid ▪ Ruimtelijke kwaliteit en erfgoed ▪ Identiteit ▪ veiligheid

In de risicoanalyse zijn deze thema's verder op subtaken uitgewerkt en voorzien van een prioritering. Deze prioritering kan gebruikt worden indien de beschikbare capaciteit in disbalans is met de uit te voeren taken. In dat geval kan door middel van de risicoanalyse een keuze gemaakt worden over wat als eerste uitgevoerd dient te worden, namelijk de onderdelen met de hoogste prioriteit. Uitgangspunt in ons beleid is dat we een overall 85% naleving nastreven. Om dit te bereiken zetten wij toezicht en indien nodig handhaving in.

Toezicht en handhaving kan hierdoor niet slechts risicogestuurd vanuit veiligheid worden ingezet , maar ook meer vanuit de impact op bovengenoemde thema's .

Toezicht en handhaving wabo
Het toezicht op de naleving van de regels binnen de fysieke leefomgeving wordt uitgevoerd door de toezichthouders wabo en door de boa's (zie verderop). De procedures met betrekking tot de handhaving van de regels rondom de fysieke leefomgeving op grond van de wabo (zoals weigeringen, opleggingen sancties, bezwaar- en beroepsprocedures) worden door de juristen uitgevoerd. Een deel van het werk van deze handhavingsjuristen valt binnen de vergunningverlening. Het betreft hier juridische procedures tegen omgevingsvergunningen. Zie ook het VTH-beleid.

Bij de behandeling hiervan wordt actief ingezet op bemiddeling of mediation. Dit leidt er in een groot deel van de gevallen waar het bemiddelings- of mediationtraject wordt gestart toe dat de bezwaar- of beroepschriften worden ingetrokken. Voor de vergunninghouder levert dit ook voordelen op, omdat de juridische procedure wordt beëindigd en de vergunning onherroepelijk wordt.

Voor meer inzicht in de aantallen (ook van voorgaande jaren) wordt hier verwezen naar bijlage 2.

Tabel 5 Productenraming toezicht en handhaving (wabo)

Product	**Aantal**
Toezicht	**618**
Klachtmeldingen	*180*
Opleveringscontroles	*352*
Monumenten	*86*
Handhaving	**200**
Legalisatieonderzoeken	*50*
Bezwaarzaken nav vergunningverlening	*25*
Beroepszaken nav vergunningverlening	*5*
Bezwaarzaken nav handhaving (klacht/melding)	*10*
Beroepszaken nav handhaving (klacht/melding)	*5*
Klacht/melding	*25*
Klachtmelding toezichthouder	*40*
Klachtmelding erf- of perceelafscheidingen	*5*
Beoordeling ogv afwijking bestemmingsplan	*25*
Wob-besluiten	*10*
Totaal	

Toezicht en handhaving BOA's

Zoals beschreven bij de evaluatie van vorig jaar zijn we eind 2021 overgegaan naar een nieuw systeem waardoor het monitoren van het aantal meldingen bij de boa's inzichtelijk gemaakt kan worden. De productraming voor 2022 is was een eerste aanzet, gebaseerd op cijfers van slechts 4 maanden. Deze aantallen zullen de komende jaren dan ook steeds nauwkeuriger worden.

Daarnaast zal het overzicht en de planning van de werkzaamheden van de boa's komend jaar verder uitgewerkt worden. Denk daarbij aan producten als:

- controles alcoholwet
- integrale controles met partners (bronst, week van de veiligheid, visserij, ondermijning, alcoholwet)
- jeugdoverlast
- blauwe zone
- bijtincidenten
- controles evenementen (APV)
- APV controles overig
- Toezicht vrijeveld, o.a. toegangsbepalingen, stroperij (Groen)
- Milieu overig

Tabel 6 Productenraming toezicht en handhaving (Boa's)

Meldingen (per categorie)	Prognose 2022	Gerealiseerd 2022	Prognose 2023
Afval	400	312	312
Overlast	900	1305	1305
Groen	60	56	56
Verkeer/straatnaam borden	40	77	77
Totaal	**1400**	**1750**	**1750**
Processen verbaal			
Totaal (zie uitgebreider verslag in bijlage)	575	408	408

Aangezien we pas een jaar met het systeem Fixi werken, is de prognose van 2023 gelijk aan de aantallen welke in 2022 zijn gerealiseerd. De komende jaren kunnen trends en ontwikkelingen mogelijk beter verwerkt worden in het uitvoeringsprogramma.

Tabel 7 Beschikbare formatie

Functie	Formatie (S) in FTE	Formatie (I) in FTE
Toezicht en handhaving		
Mdw Toezicht en handhaving wabo	2.89	-
BOA's	7.4	1.8
Handhaving (juridisch)		
Handhavingsjuristen	3.67	-
Jurist APV/BW	0.89	-

De OW en de Wkb vragen om een andere inzet van toezicht en handhaving, het is daarom belangrijk dat de capaciteit op sterkte blijft en dat de samenwerking binnen toezichthouders waar nodig wordt geïntensiveerd.

3.2.1 Toezicht en handhaving ODRA

Eind 2022 is het werkprogramma ODRA-Rheden voor 2023 opgesteld, zie bijlage. Hieronder het overzicht van de geplande activiteiten voor 2023. Bijzonder in 2023 is het toezicht op de per 1 januari 2023 ingevoerde wettelijke verplichting voor kantoren om een energielabel C (of beter) te hebben. Daarnaast wordt in samenwerking met de regiogemeenten en ODRA gekeken naar toezicht in het kader van de richtlijn EPBD3*.

**EPBD IV of EPBD4 is de afkorting voor Energy Performance of Building Directive. Dit zijn de eisen waar gebouwen en (technische) installaties aan moeten voldoen.*

Tabel 8 Productenraming ODRA

Product	Raming 2022	Gerealiseerd 2022	Raming 2023
Controle asbest	21	24	21
Handhavingscontrole	10	2	10
Hercontrole milieu	22	58	22
Klachtbehandeling	60	133	60
Preventieve controle mba	175	173	173
Controles Label C	**-**	**-**	**40**
Toezicht bodem	**20**	**22**	**20**
Totaal	**288**	**390**	**286**

Tabel 9 Beschikbare formatie (gemeente)

Functie	Formatie (S) in FTE	Formatie (I) in FTE
Adviseur milieu / coördinator ODRA	0,71	-

3.2.2 Toezicht en handhaving VGGM

In totaal kent Rheden 321 panden die in een cyclus van 5 jaar gecontroleerd worden op het aspect brandveiligheid (door de VGGM). Hoe hoger het risico, hoe vaker een pand in die cyclus van 5 jaar bezocht wordt. Bijvoorbeeld risicoklasse 1 omgevingsvergunning wordt jaarlijks bezocht, risicoklasse 4 slechts eens in de 5 jaar. In onderstaande tabel een overzicht van de aantallen en bijbehorende risicoklasse binnen de gemeente Rheden.

Tabel 10 Totalen gemeente Rheden VGGM

Product	Prognose 2023*
Brandveiligheid	
Gebruiksmeldingen (GM)	
Risicoklasse 1	9
Risicoklasse 2	59
Risicoklasse 3	120
Risicoklasse 4	52
Omgevingsvergunning (OGV)	
Risicoklasse 1	30
Risicoklasse 2	47
Risicoklasse 3	4
Gezondheid (GGD)	ntb

** De gegevens uit deze tabel komen uit het oudere systeem 'Firstwatch'. Uit deze lijst was eenvoudig af te leiden hoeveel objecten er met een melding of vergunning brandveilig gebruik per risicoklasse in de gemeente Rheden waren. Momenteel worden de gegevens uit Squit 20/20 gehaald. In de overgang van het oude Firstwatch naar het nieuwe systeem Squit is niet alles goed overgekomen. Daarom zijn de cijfers van 2022 dit jaar niet zichtbaar. Er wordt aan gewerkt om vanaf komende jaren weer een actueel en representatief beeld te geven.*

Uit de risicoanalyse en het jaarplan van de VGGM blijkt dat er 139 controles gepland staan voor het jaar 2023. In onderstaande tabel zijn deze weergegeven. In de prognose van 2023 is het aantal objecten echter terug gebracht naar 68. Dit heeft onder andere te maken met het feit dat we meer

naar 'risicogericht toezicht' willen gaan toewerken. Dit zal de komende jaren steeds meer uitgewerkt en toegelicht worden.

Tabel 11 Productenraming VGGM

Product		**Progrnose 2022**	**Gerealiseerd 2022**	**Prognose 2023**
Brandveiligheid		**139**	**62**	**68**
Tehuizen	> 10 pers.**	8		0
Woningen (bedrijfsm./complexen) niet zelfredz.bew.	> 10 pers.**	1	2	4
Bejaardenoorden / verzorgingshuizen	> 10 pers.**	8	3	8
Kamerverhuur	> 4 pers.	50	36	20
Kinderdagverblijf	> 10 pers.	2	1	2
Peuterspeelzaal	> 10 pers.			0
Theater, schouwburg, bioscoop, aula	50-250 pers.	1		0
Theater, schouwburg, bioscoop, aula	250-500 pers.	1		0
Museum, bibliotheek	50-250 pers.	0		0
Museum, bibliotheek	250-500 pers.	1		0
Buurthuis, ontm.centrum, wijkcentr.	50-250 pers.	3		0
Buurthuis, ontm.centrum, wijkcentr.	> 250 pers.	0		0
Gebedshuis	50-250 pers.	4	2	0
Gebedshuis	> 250 pers.	1	1	1
Tentoonstellingsgebouwen	50-250 pers.	0		0
Kantine, eetzaal	> 50 pers.	4		0
Cafe's, discotheek, restaurant	50-250 pers.	12	5	10
Cafe's, discotheek, restaurant	250-500 pers.	1		0
Overige gebouwen met bijeenkomstfunctie	>50 pers.			1
Gezondheidsdiensten	> 50 pers.	0		2
Klinieken (poli-, psychiatr., ...)	> 10 pers.**	1		
Verpleegtehuizen	> 10 pers.**	9	3	2
Fabrieken	50-250 pers.	1		0
Fabrieken	> 500 pers.	0		0
Kantoren	50-250 pers.	2		0
Kantoren	250-500 pers.	1		0
Kantoren	> 500 pers.	0		0
Hotel	10-50 pers.	1		4
Hotel	> 50 pers.	7	4	7
Pension/Nachtverblijf	10-50 pers.	1		4
Pension/Nachtverblijf	> 50 pers.	1		1
Dagverblijf (kinderen / gehandicapten)	10-50 pers.	1		0
School (l.l < 12 jaar)	> 10 pers.	6		0
School (l.l. > 12 jaar)	50-250 pers.	1		0
School (l.l. > 12 jaar)	> 500 pers.	2		0
Gymzaal, studio (ballet bv.)	> 50 pers.	1		0
Sporthal, stadion	50-250 pers.	0		0
Sporthal, stadion	> 1000 pers.	1		1
Zwembad		0		0
Winkelgebouwen	50-250 pers.	4	1	0

Winkelgebouwen	250-500 pers.	1		1
Stationsgebouwen	250-500 pers.	_		0
Overige gebruiksfunctie	>50pers.	0		0
Markt		_		0
Tijdelijke bouwsels	> 50 pers.	_		0
FisrtWatch data 2020				
Woongeb met meerdere bouwlagen				
INVULLEN-BSO				
Industriefunctie				
Hotel	< 10 pers			
Gez.heidszorgfunctie niet zelfred/bedleg.		1		0
Fabrieken	<50 pers			
Vuurwerkopslag				
Buitenschoolse opvang				
Evenementen				
Gezondheid (GGD)				
Vanaf de inwerkingtreding van de omgevingswet zal gezondheid een belangrijker thema worden. In de komende jaren zullen hier getallen voor opgenomen worden.				

4 Vooruitzicht 2024 ev.

Naar verwachting treedt de omgevingswet op 1 januari 2024 in werking. Dat betekent dat 2023 nog volledig in het teken zal staan van de voorbereidingen voor de nieuwe wet, en de jaren erna in het teken gaan staan van verdere uitwerking en verfijning van de nieuwe processen. Ook zijn er een aantal onderwerpen die nu in dit uitvoeringsprogramma nog niet zijn benoemd of uitgewerkt, maar die in de komende jaren steeds meer aandacht gaan krijgen. Denk aan de invulling van de taken rondom veiligheid en gezondheid (GGD) zal een onderdeel worden van dit plan.

Daarnaast zijn er een aantal thema's waar nog verdere beleidsontwikkeling plaats dient te vinden voordat deze uitmonden in dit uitvoeringsprogramma. Zoals al eerder gemeld moeten we daarbij denken aan thema's als duurzaamheid en ecologie (o.a. biodiversiteit). De beleidskeuzes die gemaakt worden gaan uiteindelijk bepalen in welke vorm en mate deze thema's ook in dit uitvoeringsprogramma van VTH zullen doorvloeien en wat bijvoorbeeld de consequenties zijn voor formatie en/of uitvoering van andere onderdelen.

Alle ontwikkelingen en trends hebben effect op de beleidskeuzes die Rheden maakt om binnen de kaders van de beschikbare middelen tot een zo effectief mogelijke uitvoering van toezicht en handhaving te komen.

ODRA

De verbetertrajecten rond het landelijk en Gelders milieu-vth-stelsel zullen in 2024 vooral het karakter krijgen van implementatie. De aard en omvang van de veranderingen zijn nog niet te voorzien. Tegelijk met de invoering van de Omgevingswet zullen ook de provinciale bodemtoezichtstaken verschuiven naar de gemeente. In de praktische uitvoering verandert niets. ODRA voert deze taken nu al uit voor de provincie en zal ze straks – naast de huidige bodemtoezichtstaken - voor de gemeente uitvoeren. In 2024 zal ODRA met haar partners werken aan een regionale risico-analyse milieu-vth en een regionaal milieu-vth-programma.

Bijlage 1 Producten vergunningverlening

Indeling producten

Het vergunningverleningproces is een logisch, doorgaand werkproces van voortraject naar vergunningtraject waarin we een 8-tal producten hebben benoemd: 4 informatieproducten van kleine vraag tot complexe vraag en 4 vergunningproducten van klein tot omvangrijk. De differentiatie van klein, middelgroot naar omvangrijk betreft daarbij een Wabo-indeling. Na inwerkingtreding van de Ow zal deze indeling aangepast worden aan de indeling conform Omgevingswet. Daarnaast zal er door de invoering van de WKB ook sprake zijn van een inhoudelijke verschuiving van taken. Deze wijziging is voor dit overgangsjaar nog niet in de productenindeling meegenomen, maar zal vanaf volgende jaren zichtbaar worden.

Tabel 1 Producten en aantallen vergunningverlening

Daar waar niet anders aangegeven worden deze behandeld door de planbegeleiders (vergunningverleners)

Product	Aanvullende informatie	2019	2020	2021	2022	2023
Gebruiksmelding	Worden inhoudelijk behandeld door de VGGM, de correspondentie etc zoals acceptatiemelding wordt wel door de planbegeleider gedaan	32	14	13	22	20
Informeel cat 1. (voortoets)	Informatievragen/verzoeken die direct afgehandeld kunnen worden; voornamelijk telefonische vragen en opvragen bouwarchief. Deze vragen worden niet meer geregistreerd. In de jaren 2017 – 2018 waren dit gemiddeld 3500-4000 vragen per jaar.	PM	PM	PM	PM	PM
Infozaak cat 2. (voortoets)	Eenvoudige informatievragen/verzoeken, die wel enig onderzoek vereisen, Bijvoorbeeld vragen over mogelijkheden vergunningsvrij bouwen of vragen over bestemmingsplan.	268	211	98	72	100
Infozaak cat 3. (voortoets)	Uitgebreide info zaken, veelal niet passend binnen bestemmingsplan of om andere reden complexer. Hiervoor is een inhoudelijke beoordeling nodig is, bv. welstand, stedenbouw.	547	615	593	432	500

Infozaak cat 3b. (voortoets)	Zeer uitgebreide infozaken welke net te licht zijn voor een behandeling als initiatief.	24	31	30	9	20
legalisatietoetsen	Na constatering van illegale situatie door toezichthouder wordt bekeken of situatie vergund kan worden	98	100	34	26	50
Initiatieven	Niet mogelijk met beschikbare afwijkingsmogelijkheden (ook wel indien alleen Projectbesluit mogelijk is) of complex om andere reden	27	32	30	22	25
OGV cat 4.	Meldingen (sloop, milieu en gebruik) en enkelvoudige (niet bouw) vergunningen (milieu, monument, inrit, aanleg, object en kap)	41	49	44	46	45
OGV cat 5.	Reguliere/kleine vergunningen: • 1 tot max. 4 toetsen, de toetsing is eenduidig en past binnen de regels; • aanvragen waarover vooroverleg is geweest. Bv. kleine bouwwerken als dakkapel, erker, serre, aanbouw, schuur, erfafscheiding.	372	355	416	402	450
OGV cat 6.	Middelgrote vergunningen: - tot 10 verschillende toetsen vereist zijn, waarbij gezien de risico's vaak diepgaandere toetsing (toetsprotocol) vereist. Vaak voldoen deze aanvragen niet altijd direct aan de regels of liggen ze gevoelig bij omwonenden. Een en ander vereist meer coördinatie, afstemming, contact op inhoud, meer correspondentie en meer vastleggen van communicatie en afspraken.	12	7	11	11	10
OGV cat 7.	Omvangrijke vergunningen: Het gaat dan vaak om lange (uitgebreide) procedures, betreffen veel activiteiten, grote of innovatieve projecten met grote belangen en risico's en/of politiek gevoelig. Ze zijn vaak complex door grote	5	7	4	7	5

	gevoeligheid bij de omwonenden of doordat ze niet zonder meer passen binnen de regels. Dit vereist diepgaandere toetsing van diverse aspecten en vaak divers extern advies.					
Ingetrokken	Ovv toezichthouder of anders	10	6	12	11	10
Leegstandwet	4x nieuw & 1x verlenging 1x nieuw	5	1	3	8	5
Objectvergunningen		73	79	165	140	150
Sloopmeldingen	Worden grotendeels inhoudelijk door ODRA afgehandeld (zie daarom ook hieronder)	293	321	320	327	380

Tabel 2 Producten en aantallen vergunningverlening ODRA

Product	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Milieumeldingen	31	31	30	32	36
Maatwerkvoorschriften	3	8	6	2	5
Sloopmeldingen met asbest	279	305	296	307	360
Milieuvergunning				4	5
Milieuneutraal/beperkte milieutoets/regulier	3	1	3	2	
Wijziging/uitgebreid	1	-	1		
actualisatierapport	2	1	-		
intrekking	-	-	-		
complex	-	-	-	2	

Tabel 3 Producten en aantallen vergunningverlening APV/BW

Product	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Voortraject	10	5	2	5	**7**
Evenementen (totaal)	263	99	65	123	**230**
Categorie A	*255*	*94*	*60*	*113*	***220***
Categorie B	*7*	*5*	*5*	*10*	***10***
Categorie C	*1*	*0*	*0*	*0*	***0***
APV	247	143	61	225	**225**
Wet op de Kansspelen (WOK)	39	21	14	16	**30**
Alcoholwet	152	80	65	35	**85**
Zeer complex	*1*	-	-	*1*	***0***
Complex	*7*	-	*5*	*3*	***5***
Eenvoudig	*144*	*80*	*60*	*31*	***80***

Bijlage 2 Producten toezicht en handhaving

Tabel 1 Overzicht aantallen klacht/meldingen en opleveringscontroles (wabo)

Product		2019	2020	2021	2022	2023
Dieren	Regulier	172	218	181	190	190
	Monumenten		22	22	22	22
Velp	Regulier	163	205	195	188	190
	Monumenten		38	36	37	36
Rheden	Regulier	167	111	72	117	115
	Monumenten		4	2	3	3
De Steeg	Regulier	28	40	25	31	30
	Monumenten		18	11	15	15
Ellecom	Regulier	24	26	19	23	25
	Monumenten		7	4	6	5
Spankeren	Regulier	23	19	16	19	18
	Monumenten		1	2	2	2
Laag-Soeren	Regulier	32	33	36	34	35
	Monumenten		2	2	2	2
Rozendaal	Regulier	30	14	11	18	15
	Monumenten			2	1	1
Totaal	**Regulier**	**639**	**666**	**556**	**620**	**618**
	Monumenten		**92**	**48**	**87**	**86**

Tabel 2 Overzicht meldingen Boa's

Categorie	December 2021	1-1-2022 tot 17-3-2022	2022	2023
Afval	24	91	312	312
Overlast	81	284	1305	1305
Groen	1	7	56	56
Verkeer/straatnaam borden	6	11	77	77
Totaal	**112**	**393**	**1750**	**1750**

Tabel 3 Overzicht bekeuringen Boa's

Processen verbaal	2021	2022	2023 (prognose)
Verboden toegang voor onbevoegden	7	14	14
Hond niet aangelijnd	1	36	36
Zonder vergunning goederen verkopen	1	0	0
Ongeoorloofd gebruik rijbaan als bromfietser	1	0	0
Niet de rijbaan gebruiken als bestuurder (rijdend)	1	3	3
Niet de rijbaan gebruiken (stilstaand)	21	18	18

Voertuig gevaarlijk parkeren	3	7	7
Parkeren op kruispunt	3	8	8
Parkeren voor inrit	9	3	3
Parkeren anders dan aangegeven	2	7	7
Parkeren doorbroken gele streep	3	8	8
Parkeren op laad -en loshaven	2	3	3
Parkeren zonder vergunning	4	4	4
Parkeren buiten vak	1	17	17
Toegestane parkeertijd verstreken	21	4	4
Geen parkeerschijf	95	47	47
Parkeren op gehandicaptenparkeerplaats	40	28	28
Parkeren op toegewezen gehandicaptenparkeerplaats	4	0	0
Parkeren in groenstrook	109	26	26
Parkeren groot voertuig	6	4	4
Parkeren camper/aanhanger	3	1	1
Handelen in strijd met geslotenverklaring C1	32	40	40
Eenrichtingsweg	9	2	2
Handelen in strijd met geslotenverklaring C12	84	34	34
Parkeren in parkeerverbod (zone)	103	81	81
Parken in verbod stil staan	2	13	13
Corona	8	-	-
Totaal	**575**	**408**	**408**

Tabel 4 Overzicht aantallen juridische producten

Product	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Bezwaarzaken nav vergunningverlening	21	23	13	20	25
Beroepszaken nav vergunningverlening	1	4	3	3	5
Bezwaarzaken nav handhaving (klacht/melding)	3	5	2	4	10
Beroepszaken nav handhaving (klacht/melding)	1	1	1	1	5
Klacht/melding	16	28	21	22	25
Klachtmelding toezichthouder	31	45	21	32	40
Klachtmelding erf- of perceelafscheidingen	13	11	0	5	5
Beoordeling ogv afwijking bestemmingsplan	0	3	30	20	25
Woo-besluiten	4	5	7	6	10

Bijlage 3 Werkprogramma ODRA-Rheden 2023

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

Werkprogramma 2023

Gemeente Rheden

Omgevingsdienst Regio Arnhem is de uitvoeringsorganisatie voor meerdere taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor gemeenten in de regio en Provincie Gelderland. Deze gemeenten zijn: Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar.

Definitief 8-11-2022

Inhoudsopgave

Inleiding 3
- **Werkprogramma 2023 ..... 3**
- **PDC en outputfinanciering 3**

Overzichten 5
- **Overzicht werkprogramma naar financieringsvorm en project/thema 5**
- **Overzicht werkprogramma naar programma en taakveld 5**
- **Ondertekening 5**

Bijlagen 6
- **Bijlage producten 6**
- **Bijlage diensten 7**
- **Bijlage overige budgetten 7**

Inleiding

We werken met onze partners intensief en constructief samen aan een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving voor de regio Arnhem. Daarin hebben alle partners een eigen rol en eigen verantwoordelijkheid. De 180 betrokken vakmensen van ODRA, doen dat door vergunningen te verlenen, toe te zien op de naleving en op te treden als niet wordt voldaan aan de voorwaarden en de afspraken.

Met de dag wordt onze rol als adviseur voor duurzame ontwikkeling belangrijker. Dat merken we in de contacten met onze opdrachtgevers, ondernemers en inwoners waar we dagelijks voor op pad zijn.

We hebben in dit werkprogramma onze activiteiten bij elkaar gebracht, in woord en getal. Niet alleen als een verplichting naar de tien gemeenten en de provincie Gelderland waar we voor opgesteld staan, maar vooral omdat we willen laten zien wat we doen. Transparantie is de basis voor wederkerigheid, samenwerking en vertrouwen en voor samen er de schouders onder zetten.

We gaan onder invloed van de Omgevingswet, ontwikkelingen en trends in de samenleving stap voor stap naar een andere manier van werken. Dat is in dit werkprogramma terug te vinden.

Werkprogramma 2023

De basis voor dit werkprogramma is de vastgestelde voorjaarsbegroting 2023. Wat in dit werkprogramma is beschreven is uitgebreid besproken met de regisseurs van onze partners en hun reacties zijn hierin verwerkt. In het werkprogramma voor komend jaar (2023) zijn, naast de reguliere taken, ook de projecten opgenomen. Een aantal van deze projecten voeren we uit voor alle partners. Andere projecten zijn partnerspecifiek.

Maandelijks krijgen de partners inzicht in de realisatie van aantallen producten en uren diensten (diensten worden op basis van werkelijk bestede uren afgerekend) in het werkprogramma), opdat bijsturing mogelijk is.

PDC en outputfinanciering

Het uitgangspunt voor de PDC 2023 is de Omgevingswet die naar verwachting per 1 januari 2023 zal worden ingevoerd. Daarnaast zijn een aantal wijzigingen doorgevoerd naar aanleiding van de evaluatie van de systematiek van outputfinanciering. Kengetallen zijn aangepast of producten zijn omgezet naar diensten. De resultaten hiervan zijn in het partneroverleg van 12 oktober 2021 besproken. In het werkprogramma 2023 zijn de producten en diensten conform de PDC 2023 opgenomen. De principes van outputfinanciering zijn niet gewijzigd:

- Voor de producten geldt dat er een vaste productprijs is vastgesteld en worden afgerekend op basis van het aantal afgenomen producten
- De diensten worden afgerekend op nacalculatiebasis tegen een vast tarief van € 92,-p/uur
- Voor de gezamenlijke diensten geldt een vaste prijs, die is berekend op de verdeelsleutel die in het AB van 16 mei 2019 is vastgesteld.

NB. In het werkprogramma is één disclaimer opgenomen. De extra bodemtaken in het kader van de Omgevingswet zijn vooralsnog opgenomen in het werkprogramma (herkenbaar als 'bodem extra'), maar worden geëlimineerd als de Omgevingswet wordt uitgesteld.

Wij ontvangen de ondertekende werkprogramma's graag van u retour voor 1 november 2022.

Voor vragen of informatie over dit werkprogramma kunt u contact opnemen met uw accountmanager.

Overzichten

Overzicht werkprogramma naar financieringsvorm en project/thema

In euro	Financiering			
Project / thema	**Regulier**	**Aanvullend**	**Totaal**	
Asbest	6.900		6.900	
Circulariteit	4.508		4.508	
Energie	16.468		16.468	
GUOV	12.328		12.328	
Illegale asbestsaneringen	10.580		10.580	
Omgevingswet	11.132	7.285	18.417	*
Ondermijning	11.960		11.960	
Klantadvies milieu	5.612		5.612	
Archief extra	12.724		12.724	
Bodem extra	14.444		14.444	**
Overig werkpakket	442.068	13.800	455.868	
Totaal	**548.724**	**21.085**	**569.809**	

* Aanvulling OW cf. PO-notitie (opgenomen onder Programma- en projectmedewerking)

** Onder voorbehoud van besluitvorming omtrent Omgevingswet

Overzicht werkprogramma naar programma en taakveld

In euro	Taakveld			
Programma	**Algemeen**	**Bouw**	**Milieu**	**Totaal**
1. Vergunningverlening	276	33.120	74.612	108.008
2. Toezicht en Handhaving	26.496	27.692	266.184	320.372
3. Advies	1.840	5.612	47.272	54.724
5. Algemeen en Projecten	43.745		42.960	86.705
Totaal	**72.357**	**66.424**	**431.028**	**569.809**

Ondertekening

Akkoord voor het werkprogramma 2023:

ODRA
Datum:
Ruben Vlaander

Gemeente Rheden
Datum: 11-11-2022
Ondertekenaar: Julie Roselle
Functie: Teammanager Omgevingsrecht en veiligheid

Bijlagen

Bijlage producten

	WP 2023		WP 2022	
Omschrijving	**Producten**	**Bedrag**	**Producten**	**Bedrag**
Controle asbest/sloop	21	17.388	21	17.388
Handhavingscontrole	10	9.200	10	9.200
Hercontrole milieu	22	12.144	22	12.144
Intrekken omgevingsvergunning mba	1	1.196	1	1.196
Klachtbehandeling	60	11.040	60	11.040
Maatwerk milieu	5	6.440	5	6.440
Meldingen behandelen Besluit bouwen en leefomgeving	360	33.120	360	33.120
Meldingen mba	36	33.120	36	33.120
Omgevingsvergunningen milieubelastende activiteiten	5	10.120	5	10.120
Preventieve controle mba	173	143.244	175	144.900
Rapportageverplichting overig	14	5.152	19	6.992
Totaal	**707**	**282.164**	**714**	**285.660**

Bijlage diensten

	WP 2023		WP 2022	
Omschrijving	**Uren**	**Bedrag**	**Uren**	**Bedrag**
Advies omgevingsvergunningen en meldingen mba	22	2.024	12	1.104
Adviesrapport leefomgeving	305	28.060	305	28.060
Afhandeling Woo-verzoeken	20	1.840		
Begeleiden initiatief milieu	50	4.600	27	2.484
Beleids- en bestuursondersteuning	50	4.600		
Bestuursdwang uitvoeren	44	4.048	44	4.048
Controle activiteiten in of op de bodem	18	1.656		
Controle bestaande bouw en RO	112	10.304	112	10.304
Controle bodemsanering	83	7.636	16	1.472
Controle complex bedrijf	152	13.984	152	13.984
Controle graven in de bodem onder de IW	270	24.840	180	16.560
Faciliteren participatietraject			50	4.600
Handhavingsbesluit nemen	221	20.332	221	20.332
Juridische expertise handhaving	3	276	3	276
Juridische expertise vergunningen	3	276	3	276
Meetadviesrapport leefomgeving	52	4.784	52	4.784
Omgevingsvergunning complexe bedrijven ODRA	111	10212	111	10.212
Partnerspecifieke werkafspraken	55	5.060		5.060
Programma- en projectmanagement	153	14.076		
Projectcontrole				5.060
Rapportageverplichting EPRTR	20	1.840		
Rapportbehandeling bedrijfsmelding en melding ongewoon voorval	4	368	4	368
Totaal	**1.748**	**160.816**	**1.555**	**143.060**

Bijlage overige budgetten

Omschrijving	WP 2023 Bedrag		WP 2022 Bedrag
Beheer zones, kaarten en data	14.428		15.520
Gezamenlijke dienst innovatiebudget	8.644		9.271
Gezamenlijke dienst voor algemeen deel van de projecten	34.316		34.592
Keten- en data gedreven toezicht	14.812		15.456
Klantadvisering	5.612		5.704
Omgevingsvergunning complexe bedrijven ODRN	6.900		6.900
Piketdienst	9.320		9.320
Strafrecht	12.788	*	12.788
Overige materiële kosten	20.009		
Totaal	**126.829**		**109.551**

* Omgevingswet (aanvullend) en archief extra

Regio Centraal Gelderland

SAMEN, VOOR ELKAAR

Raadsinformatiebrief Beschermd Wonen

Geachte leden van de raad,

Met deze brief informeren wij u over de regionale ontwikkelingen in het kader van Beschermd Wonen (BW) en de transformatie naar Beschermd Thuis (BT). Hierin werken tien gemeenten in de regio Centraal Gelderland samen. In het voorjaar van 2022 hebben alle raden hiertoe de Kadernota Samen aan zet vastgesteld. Daarmee is de fase van visievorming afgesloten en is de voorbereidings- en implementatiefase gestart. Inmiddels zijn we een jaar verder en informeren wij u graag over de actuele stand van zaken.

Wat houdt de transformatie van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis in?

Bij beschermd wonen gaat het om het bieden van een veilige, beschermde woonomgeving waar toezicht en begeleiding wordt geboden aan volwassen personen die door hun psychische of psychiatrische beperkingen niet in staat zijn zelfstandig te wonen. Het tijdelijke verblijf is gericht op het bevorderen en herstel van zelfredzaamheid en participatie evenals het bevorderen van het psychosociaal functioneren en het psychiatrisch ziektebeeld te stabiliseren met als doel weer zelfstandig te gaan wonen.

Beschermd Thuis staat voor een beweging naar inclusief wonen en passende ondersteuning voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid. Het gaat hierbij om het ondersteunen en beschermen van personen met een psychische kwetsbaarheid midden in de samenleving (thuis), door uiteenlopende woonvarianten met flexibele ondersteuning te organiseren, als alternatief voor wonen in een instelling. Uitgangspunten van een beschermd thuis zijn: sociale inclusie, wonen als basisrecht, burgerschap, participatie en herstel.

Twee belangrijke instrumenten voor deze transformatie zijn de invoering van het woonplaatsbeginsel en een nieuw *financieel* verdeelmodel voor de middelen voor beschermd wonen. Deze zorgen ervoor dat *elke* gemeente passende middelen ontvangt om te zorgen voor beschermd thuis en beschermd wonen voor haar inwoners.

Woonplaatsbeginsel en objectief verdeelmodel

Op 16 januari 2023 diende het kabinet het wetsvoorstel ‘Wijziging van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 in verband met de invoering van het woonplaatsbeginsel voor beschermd wonen’ in bij de Tweede Kamer. Het wetsvoorstel regelt dat de gemeente waar iemand zijn woonadres heeft (de zogeheten ‘herkomstgemeente), verantwoordelijk wordt voor het verstrekken van beschermd wonen, en niet de gemeente waar iemand zich voor het ontvangen van beschermd wonen meldt. Nu voeren 43 centrumgemeenten het beschermd wonen nog voor de regiogemeenten uit.

De Rijksuitkering Beschermd Wonen gaat via een objectief verdeelmodel verdeeld worden over alle gemeenten. Het objectief verdeelmodel is op basis van het woonplaatsbeginsel en daarmee gekoppeld aan de wetswijziging. De rijksuitkering wordt over een periode van tien jaar op basis van objectieve criteria herverdeeld over alle gemeenten. Uitgaande van de geleidelijke uitstroom van de huidige cliënten, daalt het historische budget dat de centrumgemeente Arnhem nu ontvangt, naar nul. Tegelijk bouwt het nieuwe budget op voor alle gemeenten, naar een nieuw niveau. Dit totaalbudget

zal voor de regio Centraal Gelderland uiteindelijk, dus na tien jaar, lager zijn dan het huidige budget dat de gemeente Arnhem ontvangt, maar naar verwachting hoog genoeg om beschermd wonen en beschermd thuis te financieren.

De voorgenomen invoeringsdatum van beide maatregelen was 1 januari 2024. Zowel het Rijk als de gemeenten constateren dat dit tijdpad – gelet op de fase van parlementaire behandeling waarin het wetsvoorstel zich nu bevindt – te krap is gebleken. De nieuwe streefdatum voor de invoering is 1 januari 2025.

Financiële afspraken

Als gemeenten in de regio Centraal Gelderland werken we al langere tijd aan regionale financiële afspraken. Dit betreft de inzet van de middelen die de centrumgemeente Arnhem nu al ontvangt voor de regionale transitie naar Beschermd Thuis, maar ook financiële afspraken voor de komende jaren. De colleges zijn op dit moment nog in gesprek over deze afspraken. Wij vertrouwen er op dat deze gesprekken begin najaar 2023 kunnen worden afgerond, zodat in het najaar van 2023 een definitief voorstel aan de gemeenteraden kan worden voorgelegd.

Implementatiefase

In 2022 is gestart met de implementatie van de door u vastgestelde visie. In deze fase maken de colleges afspraken over governance, financiën, toegang en inkoop van zorg. Daarmee bereiden zij zich voor op de invoering van het woonplaatsbeginsel en het nieuwe financieel verdeelmodel, en richten zij de lokale toegang in om vanaf de invoering haar inwoners de juiste zorg en ondersteuning te kunnen bieden. Daarnaast worden lokale plannen ontwikkeld om de sociale basis en de lokale samenwerking te versterken zodat de ondersteuning dichtbij de inwoner kan worden geboden en integraal wordt georganiseerd. Alle opgaven die nodig zijn om deze transformatie vorm te geven, worden gecoördineerd en ondersteund door een regionale programmaorganisatie Samen aan zet.

Andere onderwerpen

Afspraken over de aansturing van deze regionale samenwerking hangen nauw samen met de financiële afspraken. Daarom moeten de komende maanden ook hierover afspraken worden gemaakt. Het is de bedoeling dat deze worden opgenomen in een samenwerkingsconvenant.

Ook rondom de toegang wordt samengewerkt. Lokale toegangen worden per 1 januari 2025 verantwoordelijk voor de toewijzing van een voorziening in het kader van beschermd wonen en beschermd thuis, maar zij werken hierin samen en kunnen gebruik maken van regionale expertise.

De huidige regionale samenwerking rondom inkoop wordt voortgezet. Zowel zorg en ondersteuning die betrekking heeft op Beschermd Wonen als Beschermd Thuis zal regionaal via de MGR worden ingekocht en gecontracteerd. De gemeenten verkennen met de zorgaanbieders de inkoopwensen voor de nieuwe contractering om nadere invulling te geven aan de beweging naar een 'beschermd thuis'.

Wat kunt u van ons verwachten?

Zoals aangegeven werken we aan een set van sluitende financiële afspraken. Deze zullen we naar verwachting in het najaar van 2023 aan de raden voor vaststelling kunnen aanbieden. Tegelijk werken wij door aan de voorbereiding en de implementatie van het nieuwe beleid voor Beschermd Wonen en Beschermd Thuis in de regio, gericht op de nieuwe ingangsdatum van 1 januari 2025.

B&W-voorstel –

Algemene gegevens

Titel	:	Stand van zaken inzake jeugdhulpaanbieder
Portefeuillehouder	:	R. ter Hoeven
Begrotingsprogramma	:	Welzijn
Draagt bij aan Global Goal(s)	:	Goede gezondheid en Welzijn
		Ongelijkheid verminderen
Rol van de gemeenteraad	:	Ter kennisname
Zaaknummer	:	868523
Bijlage(n)	:	1

Voorstel

1. De raad te informeren over de stand van zaken met betrekking tot de jeugdhulpaanbieder VO Coach.

Inleiding

De Stichting VO Coach is een jeugdzorgaanbieder die door de gemeente Rheden is gecontracteerd voor de Opdracht Lokale Maatwerkdiensten Jeugdhulp vanaf 2021 tot 1 januari 2024. Ze bieden begeleiding individueel, behandeling individueel en groepsbegeleiding.
De jeugdhulpaanbieder VO Coach heeft midden april aangegeven haar dienstverlening voor de gemeenten Rheden en Rozendaal te willen beëindigen.
Eind april 2023 is de gemeenteraad geïnformeerd[1] over de situatie inzake de jeugdhulpaanbieder VO Coach.

Welk resultaat willen we met dit voorstel behalen?

De afgelopen maand mei hebben we voor alle jeugdigen die dit nodig hadden vervolghulp geregeld. Hiermee hebben we de continuïteit van essentiële en kwalitatief goede jeugdzorg voor deze kwetsbare kinderen en jongeren geborgd.
We willen de gemeenteraad hiervan op de hoogte stellen.

Welke argumenten zijn er voor dit voorstel?

De gemeenteraad is eind april via een raadsinformatiebrief geïnformeerd over de situatie op dat moment. Namelijk dat 1) de zorgaanbieder voornemens was te stoppen met de dienstverlening op korte termijn en 2) er nog volop gewerkt werd aan overdracht van cliënten en 3) dat de communicatie met VO Coach moeizaam verliep.

Met deze brief kunnen we de raad mededelen dat de overdracht van cliënten is geregeld. En dus de zorg voor de jeugdigen die dat nodig hebben, voortgezet wordt.

Wat zijn de risico's van dit voorstel?

[1] Vertrouwelijk tot 1 juni 2023.

Het informeren van de gemeenteraad over de overdracht van cliënten vormt geen risico.

Waar moeten we rekening mee houden?

Financiële consequenties

Op dit moment heeft er nog geen contractuele afwikkeling met VO Coach plaatsgevonden. En is dus ook niet aan te geven of er een afwijkend financieel gevolg is en wat daarvan de omvang zal zijn.

Personele consequenties

Niet van toepassing.

Communicatie en participatie

De gemeenteraad wordt geïnformeerd via bijgevoegde raadsbrief.

Evaluatie

Na de contractuele afwikkeling met VO Coach bekijken we welke lessen hieruit getrokken kunnen worden.

gemeente Rheden

Raadsinformatiebrief – VO Coach

portefeuillehouder
R. ter Hoeven

begrotingsprogramma
2 Welzijn

draagt bij aan Global Goal(s)
3 Goede gezondheid en Welzijn

bijlage(n)
-

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Informeren gemeenteraad actuele stand jeugdhulpaanbieder VO Coach

Aanleiding

Eind april 2023 is uw gemeenteraad geïnformeerd over de situatie inzake de jeugdhulpaanbieder VO Coach[1]. Bij deze sturen we u een actuele stand van zaken over de situatie voor de betrokken jeugdigen.
VO Coach heeft midden april aangegeven haar dienstverlening voor de gemeenten Rheden en Rozendaal te willen beëindigen.
De afgelopen maand hebben we voor alle jeugdigen die dit nodig hadden vervolghulp geregeld.

Stand van zaken begin juni

Begin juni zijn alle jeugdigen overgedragen aan een andere jeugdhulpaanbieder dan wel is de zorg afgesloten door VO Coach.

- voor 23 jeugdigen is zorggedragen voor een overdracht naar een andere jeugdhulpaanbieder (18x Prolis, waarvan 9x dezelfde hulpverlener behouden, omdat die in dienst is gegaan bij Prolis; 5x bij een andere passende aanbieder).
- voor 21 jeugdigen is het zorgtraject bij VO Coach in de afgelopen maanden afgerond.

Verder moet de contractuele afwikkeling van de overeenkomst nog plaatsvinden.

Velp,

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema-Holstein,
secretaris.

[1] Stichting VO Coach is een jeugdzorgaanbieder die door de gemeente Rheden is gecontracteerd voor de Opdracht Lokale Maatwerkdiensten Jeugdhulp vanaf 2021. Ze bieden begeleiding individueel, behandeling individueel en groepsbegeleiding. Het contract loopt tot 1 januari 2024.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
T.A.F.A Klomberg	3 Gebiedsontwikkeling	11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		2

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Raadsinformatiebrief Openluchttheater De Pinkenberg

INHOUD VOORSTEL
1. Instemmen met raadsmemo 'Openluchttheater De Pinkenberg'
2. Instemmen met het doorgeleiden van bijgevoegde raadsmemo en bijlage aan de gemeenteraad

1 Wat is de aanleiding?
De aanleiding van de raadsmemo zijn de toezeggingen die er zijn gedaan in de voorbereidende raadsvergadering van 16 mei 2023 (sessie 1).

2 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
nvt

3 Wat gaan wij ervoor doen?
Zie raadsmemo

4 Wat zijn de financiële consequenties?
Financiële consequenties voor het informeren van de raad middels deze raadsmemo zijn er niet.

5 Wat zijn de risico's?
Er zijn geen risico's.

6 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Het betreft verstrekken van informatie.

7 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
De raadsmemo is informatief en openbaar.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Nee.

De Steeg,

gemeente Rheden

Raadsinformatiebrief

datum	**voor**	**Afdeling/cluster**
12-12-2022	gemeenteraad	Vastgoed
behandeld door		**bijlage(n)**
Portefeuillemanager vastgoed		geen

portefeuillehouder
T.A.F.A. Klomberg

Onderwerp
Openluchttheater Pinkenberg – Toezeggingen

1. Aanleiding

In de voorbereidende raadsvergadering van 16 mei 2023 (sessie 1) zijn er toezeggingen gedaan naar aanleiding van het collegebesluit 'Budget voor herstel en onderhoudswerkzaamheden Openluchttheater De Pinkenberg'. De toezeggingen bestaan uit: 1) geven van de stand van zake omtrent de crowdfunding van het Riqq en 2) verheldering geven of het budget voor de herstel en onderhoudswerkzaamheden van €100.000 een incidentele of een structurele uitgave is. Daarnaast is er in deze vergadering de vraag gesteld of de juiste procedure is doorlopen voor het beschikbaar stellen van de budgetten. In deze raadsinformatiebrief komen wij terug op bovengenoemde punten.

Stand van zake crowdfunding

De door de crowdfunding verkregen middelen, circa €20.000, worden ingezet om het theater verder te verbeteren en toekomstbestendig te maken. Hierbij wordt gedacht aan het vervangen van de oude (vervallen) opslag/uitgiftepunt boven aan de tribune en het vervangen van de parasoldoeken. Het RIQQ is erg blij met wat er nu aan verbeteringen gerealiseerd wordt, het is echter 'uitgeklede' versie van het oorspronkelijke en gewenste plan. De crowdfunders hebben onlangs een uitnodiging ontvangen om hun naamplaatje op het 'geadopteerde' bankje te bevestigen.

Budget en procedure

Met het genomen besluit conform de beslispunten in het collegebesluit 'Budget voor herstel en onderhoudswerkzaamheden Openluchttheater De Pinkenberg' is incidenteel budget aangevraagd voor de uitvoering van de herstelwerkzaamheden. Dit aanvullend incidenteel budget wordt gedekt uit de reserve SBO gebouwen. De financiële gevolgen worden/zijn opgenomen in de 1e Bestuursrapportage 2023.
Vanuit uw raad is de vraag opgekomen of voor het beschikbaar stellen van deze middelen een raadsvoorstel gedaan had moeten worden. Het antwoord op deze vraag: Dit had inderdaad gemoeten. Door de goedkeuring nu op te nemen als beslispunt in de bestuursrapportage, is er voor een snellere werkwijze gekozen. De werkzaamheden zijn inmiddels gestart en

worden naar verwachting later deze maand afgerond.

Dit aanvullend incidenteel budget maakt geen onderdeel uit van het investeringskrediet. Het investeringskrediet wordt na afronding op basis van werkelijke uitgaven geactiveerd. Inzage in het besteedde budget vindt u in de schriftelijke terugkoppeling van 17 mei. Door eventuele lagere lasten op het project kan het zijn dat de kapitaallasten lager uitvallen dan vooraf gedacht.

Tot slot
Aangezien de werkzaamheden al in een vergevorderd stadium zijn, zijn in deze raadsinformatiebrief alvast foto's gedeeld van het resultaat: Vernieuwde bankjes en herstelde trappen voor een vernieuwd Openluchttheater De Pinkenberg!

Met vriendelijke groet,

Carol van Eert
Burgemeester

Nadja Renkema
Secretaris

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder
P. Hofman

begrotingsprogramma
4 Duurzaamheid

draagt bij aan Global Goal(s)
- 7 Betaalbare en duurzame energie
- 9 Duurzame industrie, innovatie en infrastructuur.
- 11 Duurzame steden en gemeenschappen
- 13 Klimaatactie

b en w-vergadering
4 juli 2023

agendapunt

bijlagen
1. Notitie 'Dit is het REE!'
2. Besluit tot vaststelling van de subsidieregeling
3. Overeenkomst van opdracht
4. Machtiging GMR
5. Concept persbericht

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Deelname aan het Regionaal Expertiseteam Energie (REE) voor bedrijven.

INHOUD VOORSTEL
1. Kennis te nemen van bijgevoegde notitie 'Dit is het REE!' (zie bijlage 1);
2. De "Regeling ondersteuning energiebesparing en energie-opwek bij ondernemingen 2023" vaststellen. (zie bijlage 2);
3. Instemmen met het verlenen van de opdracht voor het uitvoeren van de genoemde subsidieregeling aan De Groene Metropoolregio (GMR) middels bijgevoegde opdrachtbevestiging (zie bijlage 3);
4. De Groene Metropoolregio (GMR) machtigen voor de uitvoering en de toetsing van de regeling middels de machtiging in bijlage 4.
5. Kennis te nemen van het concept persbericht (zie bijlage 5);
6. Een budget van €27.734,- te reserveren voor uitvoering van de regeling in 2024.

1 Wat is de aanleiding?

Bij collegebesluit van 10 januari 2023 is besloten deel te nemen aan het Regionaal Expertiseteam Energie (REE). Hierbij is een budget van €14.261,- gereserveerd voor het uitbrengen van individuele adviezen aan bedrijven. Het REE is een gezamenlijk initiatief van de Groene Metropoolregio en VNO-NCW. Het REE heeft als doel om ondernemingen praktijkgericht te ondersteunen bij het besparen en opwekken van energie.
Naast onze gemeente maken 8 andere gemeenten in de regio gebruik van de individuele adviezen door het REE. In bijgevoegde notitie 'Dit is het REE!' is de werkwijze van het REE omschreven.

Het REE, dat vanaf juni 2023 actief is, zal bestaan uit twee onderdelen:
- Een programmateam voor de organisatie, accountmanagement voor lokale partijen (zowel gemeentelijk als bedrijfsleven), instrument- en kennisontwikkeling, communicatie, intake vragen van ondernemers en organisatie van collectieve activiteiten.
- Een actieve pool van experts met diverse disciplines voor het verstrekken van individuele adviezen en het bieden van uitvoeringsbegeleiding aan ondernemers.

De regeling is primair gericht op kleine en middelgrote ondernemingen, met een meer complexe energievraag waarbij een doorlichting van het bedrijfsproces of pand door een energie-expert gewenst is alvorens te kunnen komen tot een keuze voor uitvoering van energiemaatregelen.
Een aantal administratieve taken worden tijdelijk uitgevoerd door de GMR. Het idee is om het REE uiteindelijk onder te brengen bij een bestaande stichting.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- Wet Milieubeheer
- Algemene subsidieverordening gemeente Rheden
- Klimaatakkoord 2019
- Klimaatwet 2022
- Klimaatbeleid "Aan de slag voor een duurzaam klimaat 2019-2022", met als onderdeel het stimuleren van zonnepanelen op bedrijfsdaken.
- Coalitieakkoord 2022 -2026 'Groener, Socialer, Dichterbij'
- Economische visie Economische Bloei 2022-2025 (november 2022)
- Routekaart Circulaire economie (januari 2022)
- Burgerakkoord (november 2022)

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

- Door de adviezen van het REE zal meer duurzame energie worden opgewekt (op daken) en minder energie worden gebruikt door energiebesparingsmaatregelen.
- De adviezen van het REE dragen bij aan het realiseren van de doelstelling om in 2040 als gemeente Rheden CO2 neutraal te zijn.
- Het realiseren van het REE past bij de wens om onze lokale ondernemers te ondersteunen bij de energietransitie en draagt bij aan de verduurzaming van het bedrijfsleven in Rheden.
- Het sluit aan bij de uitkomsten van het Burgerberaad. Bijvoorbeeld bij punt 7.6 uit het burgerakkoord waarin staat: "Hanteer de zonneladder". Dit betekent dat bij opwek van zonne-energie prioriteit gegeven wordt aan zonnepanelen op daken.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

Door als gemeente deel te nemen aan het REE, kunnen ondernemers in Rheden ondersteuning krijgen, bij het nemen van maatregelen om te verduurzamen.
De volgende dienstenl worden door het REE geleverd:

- Individuele advisering basis: hierbij gaat het om de maatregelen vanuit de Erkende Maatregelen Lijst (EML): het expertiseteam ondersteunt het bedrijf bij eenvoudige duurzaamheidsvragen en de implementatie van een enkelvoudige maatregel zoals invoering van LED verlichting (ook als het bedrijf hier niet toe verplicht is). Dit advies is gratis.
- Individuele advisering plus: een adviseur vanuit de expertpool helpt de ondernemer bij het realiseren van energiebesparing en opwek van duurzame energie, het oplossen van problemen rond netcongestie et cetera. Hierbij zijn twee stappen mogelijk:
  1. Een doorlichting van het hele bedrijfsproces, installatie of pand met een **maatwerkadvies** als resultaat. Dit is erop gericht dat tenminste drie maatregelen worden uitgevoerd gaan worden. De totale kosten van het energieadvies bedragen minimaal €1.500,- Dit wordt gedekt uit een gemeentelijke subsidie van €1.000,- en een minimale bijdrage van het bedrijf van €500,-
  2. **Uitvoeringsondersteuning** om de maatregelen uit het maatwerkadvies uit te voeren. De totale kosten van de ondersteuningswerkzaamheden dienen minimaal €1.000,- te bedragen. Hiervoor is een subsidie van €1.000,- per bedrijf beschikbaar.

De procedure

1. Ondernemer vraagt subsidie aan voor een **maatwerkadvies** of **uitvoeringsondersteuning** bij de gemeente.
2. De gemeente registreert de aanvraag en stuurt per mail een kopie vaan de aanvraag aan het REE/GMR
3. Een medewerker van GMR/REE controleert de aanvraag op volledigheid en juistheid en stuurt een mail aan de gemeente met het advies om te beschikken of niet. Bij een negatief advies wordt een korte motivatie bijgevoegd.
4. Bij een positief advies beschikt de gemeente de aanvraag zo spoedig mogelijk en betaalt het bedrag uit aan de ondernemer.
5. Bij een negatief advies wijst de gemeente de subsidie af en stelt de ondernemer daarvan (met opgaaf van reden) op de hoogte.
6. De ondernemer verstrekt opdracht aan de energie-expert voor het uitvoeren van het advies.
7. GMR/REE neemt contact op met de ondernemer en/of de energie-expert over de uitvoering en zorgt na uitvoering van het advies voor een evaluatiegesprek met de ondernemer.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

De bijdrage van de gemeente voor 2023 is:

2023	Bedrag	Dekking
Pool individuele adviezen	€14.261,-	ETT budget
Programmabureau	(€4.927,-)	Via bijdrage aan GMR

De verwachte bijdragen voor 2024 en 2025 zijn (per jaar):

2024 en 2025	Bedrag	Dekking
Pool individuele adviezen	€27.734,- p.j.	ETT budget
Programmabureau	€3.074,- p.j.	ETT budget
Pool collectieve adviezen*	PM	Nader af te spreken (per gemeente)

* Bij collectieve maatregelen kan gedacht worden aan het gezamenlijk aanschaffen van een buurtbatterij door bedrijven of het gezamenlijk naar oplossingen voor netcongestie zoeken.

Binnen het budget van het ETT (Energie Transitie Team) hebben wij met ingang van 2023 structureel de beschikking over ruim 8 ton uit CDOKE gelden van het Rijk, oplopend naar 1,6 miljoen in 2026. Dit is voldoende om deze tijdelijke uitgaven te dekken.

Naast de uitgaven aan het REE, zijn er ook personeelskosten voor de uitvoering van de regeling. Omdat het in 2023 om maximaal 14 adviezen zal gaan en in 2024 en 2025 om maximaal 27 adviezen per jaar, kan dit worden opgevangen binnen het ETT, zeker nu het team recent flink is uitgebreid.

6 Wat zijn de risico's?

Pas na het eerste jaar wordt duidelijk of de beschikbare capaciteit goed inspeelt op de behoefte aan ondersteuning bij bedrijven. Het zou daarom kunnen dat er in het eerste jaar veel meer of minder adviesvragen vanuit de bedrijven in Rheden komen, dan waarop de capaciteit van het REE berekend is.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

Er heeft een behoefteonderzoek plaatsgevonden bij bedrijven en gemeenten. Uitkomst van dit onderzoek is dat er zowel bij bedrijven als gemeenten veel draagvlak is voor een regionaal expertiseteam met bijbehorende frontoffice (zie bijlage).

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

De subsidieregeling wordt bekend gemaakt in het elektronische gemeenteblad en is daarna te raadplegen op overheid.nl Bij het van start gaan van het REE, zal de gemeente hier via de ondernemersverenigingen over communiceren met de ondernemers. Daarnaast worden bedrijven geïnformeerd via de websites www.REE.nl, www.rheden.nl en www.watisjouwrheden.nl en via de pers. Tenslotte wordt overwogen om een bijeenkomst voor bedrijven rond het thema energietransitie te organiseren, waarbij het REE een centrale rol kan hebben.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Eind 2023 wordt een tussentijdse evaluatie uitgevoerd.

Velp,

Dit is het REE!

Wat is het REE?

Regionaal Expertiseteam Energie

Expertiseteam dat bedrijven en instellingen proactief ondersteunt bij het terugdringen van het aardgas en elektriciteitsverbruik en het vergroten van duurzame oplossingen.

Doel van het REE:
Het Expertiseteam is er om bedrijven en instellingen in de Groene Metropoolregio proactief te ondersteunen bij maatregelen om hun organisaties toekomstbestendig te maken door het terugdringen van het verbruik van aardgas en elektriciteit en het vergroten van de productie van duurzaam opgewekte energie. Dit zal leiden tot CO_2-reductie en een meer gezonde en groene leef- en werkomgeving voor iedereen.

Taken van het REE:

1. Het leveren van individueel advies aan bedrijven over energiebesparing en duurzame energieoplossingen (via expertpool)
2. Bundelen van vragen en bieden van collectief advies aan ondernemers en het collectief opzetten van programma's (bv. gezamenlijke inkoop of realiseren van 'energy sharing')
3. Matchen van lokale vragen met (regionaal) aanbod

Uitgangspunten en randvoorwaarden:
Overheid en bedrijfsleven hebben gezamenlijk uitgesproken dat er behoefte is aan een Regionaal Expertiseteam Energie (REE) en hebben daarbij een aantal uitgangspunten geformuleerd waaraan het REE moet voldoen:

- De houding van het expertisecentrum moet proactief en praktisch zijn. De focus moet liggen op uitvoering en het maken van businesscases.
- Organiseer kennis en capaciteit regionaal, maar sluit voor de benadering van de bedrijven aan bij lokale netwerken van bedrijven.
- Geen focus op innovatie, hier zijn andere partijen mee bezig.
- Zorg dat het team 'de taal van het bedrijfsleven' spreekt en bijdraagt aan de verbetering van de relatie tussen overheid/bedrijfsleven.
- Zorg dat de organisatie gezamenlijk door bedrijven en gemeenten aangestuurd wordt en geen winstoogmerk heeft.
- Start niet iets voor een jaar, maar voor een langere tijd.
- Voor het goed kunnen functioneren van het team is een betere samenwerking afdelingen economie en duurzaamheid binnen gemeenten nodig.
- Maak heldere afspraken over de afstemming met andere organisaties en vooral over de relatie met de omgevingsdiensten.

Focus REE
Een regionale en op de praktijkgerichte focus. Door de taal van de ondernemer te spreken en gebruik te maken van lokale bedrijfsnetwerken krijgt het REE een lokaal karakter. Ondernemers hebben behoefte aan transparantie en onafhankelijk advies op het gebied van de energietransitie, hierin voorziet het REE door betrouwbare informatie en gecertificeerde experts te bieden.
Doel van het REE is om een langdurige samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven aan te gaan die voor beide partijen een win-win situatie creëert. Door de juiste verbindingen te leggen, door kennis te delen, informatie te verstrekken en op te slaan, wil het REE een praktische vraagbaak zijn voor alle partijen.

Voor wie is het REE?

Hoofddoelgroep REE
Midden- en kleinverbruikers met een verbruik > 10.000kWh of 5.000 m^3 aardgas per jaar in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

Andere doelgroepen zijn de deelnemende gemeenten, energie-experts en andere participanten in het REE. Voor hen wil het REE verbinder en vraagbaak zijn.

Wat bieden we bedrijven?

Basisadvies (gratis)

- Advisering energiebesparing/ enkelvoudige maatregelen (max. 2)
- Doornemen Erkende Maatregelen Lijst (EML)
- Uitvoering door gekwalificeerde regionale aanbieders (REL/DEB)
- Eventueel aanvraag SVM subsidie (rijk)
- Korte evaluatie / nazorg

Collectief pakket

- Vraagstukken m.b.t. capaciteitsuitbreiding, energie- uitwisseling bedrijven, gezamenlijke inkoop
- Pilot in 2023

Pluspakket € 500 (+ subsidie €2.000)

- Maatwerkadvies gebouw of advisering bedrijfsproces
- Toegang tot expertpool van adviseurs (energie en financieel advies)
- Aanvraag financieringsmogelijkheden / overheidssubsidies
- Begeleiding bij uitvoering maatregelen
- Melding EML bij RvO
- Evaluatie / nazorg

Innovatiepakket (op termijn)

- Toepassing nieuwe energietechnieken bij bedrijven (valorisatie)
- I.s.m. Connectr en kennisinstellingen

Wat bieden we gemeenten?

Programmateam

- Proactieve communicatie
- Meebeslissen koers REE
- Toegang kennisbank
- Toegang aanbiederspool (DEB)
- Basisadvies voor ondernemers*
- Deelname collectieve acties

**In 2023 valt dit onder het programmateam, voor 2024 wordt dit aanbod opnieuw bekeken*

REL

- Proactieve communicatie
- Programmateam voordelen
- Telefonisch advies (REL)
- Aparte afspraken REL/DEB/REE m.b.t. doorverwijzen + backoffice

Individuele maatwerkadviezen

- Proactieve communicatie
- Programmateam voordelen
- Ontzorgen door REE
- Uitvoering subsidieregeling gemeenten (maatwerkadvies)
- Expertpool (energie) adviseurs
- Advies en uitvoeringsbegeleiding
- Evaluatie en nazorg

Hoe werkt het REE?

Regionaal Expertiseteam Energie

Energie? Zo ge-REE-geld!

Wij zijn het regionaal expertiseteam energie. We verbinden regionale kennis, vraagstukken, ervaringen en initiatieven. Ondernemers in de regio worden door ons actief bezocht. We zoeken contact via bestaande kanalen zoals ondernemersverenigingen, bedrijvenparken, netwerkevents, nieuwsbrieven en sociale media. We zijn goed te bereiken en er is voldoende informatie te vinden op onze website. Daarnaast maken we communicatiepakketten voor gemeenten en bedrijvenvertegenwoordigers om te verspreiden onder de doelgroepen.

Vragen komen op verschillende manieren bij ons terecht. We hebben hiervoor afspraken gemaakt met energieloketten zoals REL en DEB. Hierdoor kunnen we jou als ondernemer goed bijstaan. We gaan vervolgens met je in gesprek en komen eventueel al met een vooradvies. Daarna helpen we met het uitzetten van de vraag in onze expertpool, bestaande uit onafhankelijke en gecertificeerde energie-experts. Je kiest zelf met welke adviseur je in zee gaat voor het verkrijgen van een advies.

Graag horen we na afloop of je tevreden bent met het advies en helpen we je graag bij de uitvoering van de maatregelen.
Hiervoor kies je zelf een aanbieder en zorgen we er samen voor dat de opdracht gefinancierd kan worden (afhankelijk van het aanbod van jouw gemeente).

De subsidieaanvraag bij de gemeente hebben we zo simpel mogelijk gemaakt (voor jou als ondernemer, maar ook voor de gemeenten).

Doelen behalen we samen

We vinden het van groot belang dat we samenwerken aan CO_2 reductie. Daarmee creëren we een betere leef- en werkomgeving voor ons allemaal. Om die reden doen we er ook alles aan om ervoor te zorgen dat jij als ondernemer de stekker duurzaam in het stopcontact kunt blijven steken.
Met het programmateam REE, de pool experts en adviseurs, de overheid en andere stakeholders maken we jouw energietransitie een stuk makkelijker.

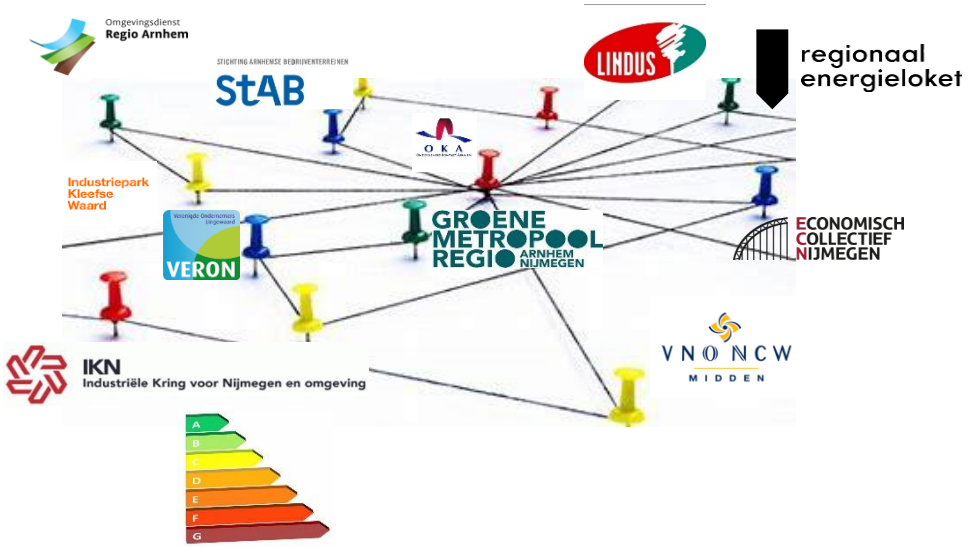

Je vindt ons op:
www.ree.nl en onze socials.

Regeling ondersteuning energiebesparing en energie-opwek bij ondernemingen in de gemeente Rheden in 2023

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden;
gelet op titel 4.2. van de Algemene wet bestuursrecht en de artikelen 2, tweede lid, en 5, vierde lid, van de Algemene subsidieverordening Rheden;
overwegende dat de gemeente Rheden belang hecht aan het ondersteunen van ondernemingen bij het besparen en verduurzamen van de energiebehoefte;
overwegende dat de gemeente Rheden hiervoor in GMR verband heeft besloten tot de oprichting van een Regionaal Expertiseteam Energie (REE) om bedrijven te ondersteunen met energie-advies en ondersteuning bij het nemen van energiemaatregelen;

b e s l u i t :

vast te stellen: **de subsidieregeling "Regeling ondersteuning energiebesparing Ondernemingen** 2023

Artikel 1 Begripsbepalingen

Voor de toepassing van deze aanvullende regeling op de Algemene subsidieverordening Rheden wordt verstaan onder:

Artikel 1. Begripsomschrijvingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

1. EML: Erkende Maatregelen Lijst voor energiebesparing voor midden- en grootverbruikers;.
2. Energiebesparingsplicht: de plicht die vanuit het Activiteitenbesluit milieubeheer (en vanuit het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) zodra de Omgevingswet in werking is getreden) geldt voor midden- en grootverbruikers om alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder te treffen. Men kan hieraan voldoen door maatregelen te nemen die op de EML staan. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in maatregelen die te nemen zijn op een zelfstandig of een natuurlijk moment en die zijn gericht op het gebouw, de faciliteiten en de processen.
3. Energie-expert: bij de Kamer van Koophandel geregistreerde onderneming die als onafhankelijk gecertificeerd energie-adviseur de activiteit levert aan de aanvrager.
4. Energiemaatwerkadvies: een energiescan uitgevoerd door een onafhankelijk adviseur (aanbieder), waarbij een bedrijfsproces, gebouw of complexe installatie in zijn geheel wordt doorgelicht, gericht op het nemen van meerdere maatregelen voor energiebesparing en/of duurzame energieopwekking.

5. Enkelvoudige maatregel: maatregel gericht op de vermindering of verduurzaming van het energieverbruik die betrekking heeft op slechts één aspect, bv. LED verlichting, zonnepanelen, isolatie.
6. Financieel/juridisch expert: bij de Kamer van Koophandel geregistreerde onderneming die als onafhankelijk gediplomeerd adviseur de activiteit levert aan de aanvrager.
7. Groot-, midden-, kleinverbruik en verbruik vergelijkbaar met een huishouden. Indeling (conform Kamerbrief Verduurzaming mkb 6-4-2023) op basis van het energieverbruik per jaar (elektriciteit in kWh en warmte in m3 aardgas(equivalenten)) zoals aangegeven in de matrix hieronder:

Elektriciteit	**Aardgasverbruik**			
	<5.000 m^3	5.000-25.000 m^3	25.000 –170.000 m^3	> 170.000 m^3
<10.000 kWh	'huishoudelijk'	kleinverbruik	middenverbruik	grootverbruik
10.000.-50.000 kWh	kleinverbruik	kleinverbruik	middenverbruik	
50.000 kWh-10.000 MWh	middenverbruik	middenverbruik	middenverbruik	grootverbruik
>10.000 MWh	grootverbruik	grootverbruik	grootverbruik	grootverbruik

8. Informatieplicht: Informatieplicht energiebesparing uit het Activiteitenbesluit milieubeheer voor midden- en grootverbruikers.
9. Meervoudige maatregel: een combinatie van meerdere enkelvoudige maatregelen (>2) gericht op het terugdringen van het energieverbruik en/of het realiseren van duurzame energieopwekking.
10. Onderneming: rechtspersoon met een winstoogmerk.
11. REE: Regionaal Expertiseteam Energie: programmateam en pool van energie-experts ressorterend onder Groene Metropool Regio.
12. Zorgplicht: de plicht die vanuit het Activiteitenbesluit milieubeheer geldt voor klein-, midden en grootverbruikers voor een doelmatig energieverbruik. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in maatregelen die zijn te nemen op een zelfstandig en een natuurlijk moment en maatregelen die zijn gericht op het gebouw, de faciliteiten en de processen.

Op de subsidieverstrekking op grond van deze regeling zijn de bepalingen van de subsidieverordening van toepassing.

Artikel 2. Toepassingsbereik

Het bepaalde in deze subsidieregeling is enkel van toepassing op de verstrekking van subsidies door burgemeester en wethouders voor de in artikel 3 bedoelde activiteiten.

Artikel 3. Activiteiten

1. Subsidie kan per locatie aan ondernemingen, zowel klein-als middenverbruiker, uitsluitend worden verstrekt voor:

a het laten uitvoeren van een energiemaatwerkadvies, waarvoor de kosten minimaal €1.500 exclusief BTW bedragen, door een energie-expert, gericht op de doorlichting van het bedrijfsproces of complexe energie-installaties of systemen, gericht op het nemen van meervoudige maatregelen op het gebied van besparing of verduurzaming van de energievraag van de onderneming.
b het ondersteunen door een energie-expert of financieel/juridisch expert om te komen tot uitvoering van energiebesparende maatregelen of maatregelen voor de opwek van duurzame energie, op basis van een energiemaatwerkadvies zoals bedoeld onder lid a, waarvoor de kosten minimaal €1.000 exclusief BTW bedragen

2. Een energiemaatwerkadvies, zoals bedoeld in artikel 3 eerste lid onder a, dient in ieder geval inzicht te geven in:

a het historische energieverbruik op jaarbasis (gas / warmte en elektriciteit);
b indeling in groot-, midden, klein-, of 'huishoudelijk' verbruik (op basis jaarverbruikscijfers);
c eigendomssituatie van de locatie(s);
d analyse van de gebouwschil, de installaties (faciliteiten), de bedrijfsprocessen en het verbruiksgedrag (voor zover relevant voor de betreffende locatie)
e een ingevulde EML per locatie: overzicht van de te treffen (en eventueel reeds genomen) erkende energiebesparende maatregelen;
f advies over de relevante energiebesparingsmogelijkheden en verplichtingen;
g inzicht in de kosten en/of de terugverdientijd van de energiebesparende maatregelen alsmede een termijn voor de realisatie van die maatregelen;
h voor midden- en grootverbruikers de gegevens ten behoeve van de Informatieplicht.

3. De ondersteuning, zoals bedoeld in artikel 3 eerste lid onder b, kan ingezet worden voor het inhuren van een onafhankelijk energie-expert en/of financieel/juridisch expert voor:

a offertes voor energiebesparende maatregelen helpen aanvragen en/of beoordelen;
b opstellen meerjaren-onderhoudsplan of vastgoedplan;
c ondersteuning /advisering omtrent aanvraag vergunningen voor het toepassen van verduurzamingsmaatregelen;
d advies over subsidies voor het uitvoeren van de maatregelen;
e advies over financiering van de uit te voeren maatregelen;
f faciliteren gesprek(en) tussen eigenaar en huurder, met als doel tot een win-win plan te komen voor verduurzaming (split-incentive uitwerken);
g bouwkundig advies over de uitvoering van maatregelen;
h aansturen uitvoering door niet aan de expert gelieerde partij(en).

Artikel 4. Kosten die voor subsidie in aanmerking komen

1. Voor subsidie komen de redelijk gemaakte kosten van een energiemaatwerkadvies en ondersteuning als bedoeld in artikel 3 van deze regeling in aanmerking, met inachtneming van artikel 6.

2. Indien er sprake is van een eigenaar met meerdere locaties, dan kan voor maximaal 3 locaties per locatie een subsidie voor een energiemaatwerkadvies, als bedoeld in art. 3 eerste lid onder a, worden aangevraagd. Voor de ondersteuning om te komen tot uitvoering, als

bedoeld in art. 3 eerste lid onder b, wordt ervan uitgegaan dat deze voor alle locaties in 1 plan per ondersteuningsaanvraag wordt opgenomen. Een eigenaar met meerdere locaties kan derhalve één aanvraag om subsidie indienen voor alle betrokken locaties tezamen.

3. Niet voor subsidie in aanmerking komen:

   a de kosten van een energiemaatwerkadvies dat is uitgevoerd voor inwerkingtreding van deze regeling of waarvoor al eerder een subsidie is verkregen;
   b de kosten voor ondersteuning voor inwerkingtreding van deze regeling;
   c de kosten voor een energiemaatwerkadvies of ondersteuning dat is uitgevoerd voor de datum van indiening van de subsidieaanvraag;
   d de kosten voor ondersteuning na 1 jaar na subsidieverlening;
   e de kosten voor het uitvoeren van de maatregelen;
   f de kosten voor advisering of uitvoeringsondersteuning die reeds in aanmerking komen voor een vergoeding vanuit de Subsidieregeling Verduurzaming MKB (SVM regeling) of een andere subsidie vanuit de overheid;
   g de kosten voor advies en ondersteuning voor agrarische bedrijven, maatschappelijke instellingen, gemeentelijke panden, overheidsgebouwen en privé bezit;
   h de kosten voor advies en ondersteuning voor het nemen van enkel 1 of 2 enkelvoudige maatregelen;
   i de kosten voor advies of ondersteuning voor een onderneming of maatschappelijke instelling met een ‘huishoudelijk’ jaarverbruik <10.000 kWh elektriciteit en <5.000 m3 aardgas(equivalenten) per jaar of >10.000 MWh elektriciteit en 170.000 m3 aardgas (equivalenten) per jaar.

Artikel 5. Subsidieplafond

Het college van Burgemeester en Wethouders stelt het subsidieplafond voor 2023 vast op €14.261,–.

Artikel 6. Hoogte van de subsidie

1. De hoogte van de subsidie bedraagt voor het maatwerkadvies €1.000 per aanvraag, waarbij de ondernemer/aanvrager voorziet in een eigen bijdrage van €500.

2. De hoogte van de subsidie voor uitvoeringsondersteuning bedraagt €1.000 en wordt alleen verstrekt op basis van uitvoering van maatregelen uit het maatwerkadvies, zoals bedoeld in artikel 3 eerste lid onder a.

3. Zie artikel 4.2 voor de maximum bedragen voor 1 eigenaar met meerdere locaties.

Artikel 7. Wijze van verdeling

1. Honorering van aanvragen die in aanmerking komen voor subsidie en die niet worden geweigerd, geschiedt in volgorde van indiening bij burgemeester en wethouders, totdat het voor de betrokken subsidie vastgestelde subsidieplafond is bereikt.

2. Als de aanvrager krachtens artikel 4:5 van de Algemene wet bestuursrecht de gelegenheid heeft gehad de aanvraag aan te vullen, geldt als datum van indiening van de aanvraag de datum waarop de aanvraag is aangevuld.

Artikel 8. Aanvraag

1. De aanvraag dient te worden ingediend onder gebruikmaking van het aanvraagformulier dat het college hiertoe beschikbaar stelt.
2. De aanvraag dient te worden ingediend door een ondernemer of maatschappelijke instelling.
3. Op grond van artikel 4, vierde lid van de ASV dienen de volgende gegevens te worden overgelegd bij de aanvraag voor subsidie voor een energiemaatwerkadvies:
    a Kopie uittreksel Kamer van Koophandel van de betreffende ondernemer van de aanbieder met opgave van de betreffende locatie(s) waarop het maatwerkadvies van toepassing is;
    b Eigendomsbewijs van de locaties, gebouwen, installaties waarvoor de subsidie wordt aangevraagd.
    c Jaaropgave betreffende de voorgaande 12 maanden van het energieverbruik, in welke vorm dan ook.
    d Een verklaring dat het bedrijf over het huidige en de afgelopen 2 belastingjaren niet meer dan 'de-minimissteun' heeft ontvangen, door middel van een ingevulde Verklaring De-minimussteun.
    e Een offerte of kopie opdracht voor het uitvoeren van een energiemaatwerkadvies van een energie-expert met een omvang van tenminste € 1.500 exclusief BTW.
4. Op grond van artikel 4, vierde lid van de ASV dienen de volgende gegevens te worden overgelegd bij de aanvraag om subsidie voor ondersteuning bij uitvoering van de maatregelen uit het energieadvies, zoals bedoeld in artikel 3:
    a Een kopie van het uitgevoerde energiemaatwerkadvies met daarin een advies voor de uit te voeren maatregelen waarvoor de uitvoeringsondersteuning wordt aangevraagd.
    b Een offerte of kopie opdracht voor het uitvoeren van ondersteunende werkzaamheden bij de uitvoering van geadviseerde maatregelen uit het energiemaatwerkadvies door een gecertificeerd energie-expert, juridisch of financieel expert met een omvang van tenminste € 1.000 exclusief BTW.

Artikel 9. Beslistermijn

Het college beslist op een aanvraag om een eenmalige subsidie binnen acht weken na ontvangst van de volledige aanvraag.

Artikel 10. Aanvullende weigeringsgronden

Naast hetgeen in artikel 8 van de ASV en artikel 4:25, tweede lid en 4:35 van de Algemene wet bestuursrecht is bepaald, kan subsidieverlening worden geweigerd als de activiteiten waarvoor subsidie wordt gevraagd zijn begonnen voor 1 juni 2023 of als hiervoor al eerder een subsidie is ontvangen.

Artikel 11: Vaststelling subsidie

Overeenkomstig artikel 15, eerste lid, onder a, van de ASV wordt de subsidie bij verlening ook direct vastgesteld. Daarom hoeft geen verzoek om vaststelling te worden ingediend.

Artikel 12. Verplichtingen

De subsidieontvanger is verplicht om mee te werken aan de steekproefsgewijze controle of de subsidie is/wordt besteed aan het doel waarvoor deze is verstrekt.

Artikel 13. Betaling subsidie

De op grond van deze regeling toegekende subsidie wordt volledig betaalbaar gesteld binnen 4 weken nadat de subsidie is vastgesteld.

Artikel 14: Afwijkingsmogelijkheid

Het college kan in bijzondere gevallen ten gunste van een aanvrager afwijken van een of meerdere bepalingen van deze regeling.

Artikel 15. Slotbepalingen

1. Deze subsidieregeling treedt in werking op de dag na bekendmaking van deze regeling.
2. Deze subsidieregeling vervalt op 1 januari 2024.
3. Deze subsidieregeling wordt aangehaald als: Regeling Energiebesparing Ondernemingen 2023.

Vastgesteld bij besluit van burgemeester en wethouders d.d. 4 juli 2023.

Velp, 4 juli 2023

Het college voornoemd,

burgemeester.

secretaris.

Bijlage 3

Aan het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen,

Geachte bestuur,

Bij collegebesluit van dd. 4 juli 2023 is besloten deel te nemen aan het Regionaal Expertiseteam Energie (REE).

Hierbij is voor 2023 een budget van €14.261,- gereserveerd voor het uitbrengen van individuele adviezen aan bedrijven. Voor het uitvoeren van deze adviezen hebben wij de ‘Regeling ondersteuning energiebesparing ondernemingen 2023’ opgesteld, hierna te noemen ‘subsidieregeling’.

Zoals voorgesteld door het Regionaal Expertiseteam Energie voert de Groene Metropoolregio (GMR) deze regeling uit voor de gemeenten die deelnemen aan het REE. Doel van het REE en van ons is om ondernemers te helpen bij het besparen en opwekken van energie en hen daarbij te ontzorgen. Een vlotte afhandeling en weinig administratie voor de ondernemer staat daarbij voorop.

Graag willen wij met de GMR afspraken maken over de toetsing van subsidieaanvragen die ingediend worden onder deze regeling. Onze gemeente Rheden is hierbij de subsidieverstrekkende partij en eindverantwoordelijk voor de rechtmatige toetsing en verstrekking van deze subsidie binnen de daarvoor gestelde termijn.

De GMR is, als verlengd bestuursorgaan, de uitvoeringsorganisatie voor de deelnemende gemeenten en speelt daarmee een rol bij de uitvoering van deze subsidieregeling. Met deze brief worden de afspraken daarover bevestigd.

- De GMR draagt (via het REE) de subsidieregeling actief uit bij MKB ondernemers.
- Bij interesse in de regeling kunnen ondernemers met het REE een adviesgesprek vooraf inplannen. Hierbij wordt met hem gekeken of ze in aanmerking kunnen komen voor de regeling of dat een ander traject beter bij hun situatie past.
- Indien de ondernemer besluit om de subsidie aan te vragen kan het REE hem daarbij praktisch ondersteunen; de ondernemer vraagt zelf de subsidie aan bij de gemeente.
- De aanvraag wordt bij de gemeente geregistreerd en ingeboekt en een kopie wordt per mail aan GMR gestuurd met een verzoek om toetsing.
- Toetsingscriteria, alsmede procedures, reactie- en beslistermijnen op basis van de ASV worden door de gemeente aan de GMR aangeleverd.
- Op alle aanvragen van de ‘Regeling ondersteuning energiebesparing ondernemingen 2023’ voert de GMR een toetsing uit op basis van de bepalingen in de subsidieregeling alsmede de door de gemeente aangeleverde toetsingscriteria.
- Op basis van deze toetsing adviseert GMR de gemeente om de subsidie wel of niet te beschikken:
  - bij een positief advies beschikt de gemeente zo snel mogelijk op de aanvraag;
  - bij een negatief advies beschikt de gemeente de aanvraag zo snel mogelijk na een eigen eindtoets en vermeldt de reden van afwijzing op de beschikking.
- Het verdient de voorkeur het proces tussen GMR en gemeenten zoveel mogelijk te automatiseren / digitaliseren;
- De GMR informeert de gemeente onverwijld en onmiddellijk als bij de uitvoering van de regeling wettelijke reactie- en beslistermijnen in het geding dreigen te komen of er achterstanden dreigen te ontstaan;

Bijlage 3

- De GMR toetst via een evaluatie met de ondernemer of de subsidie is/wordt besteed aan het doel waarvoor deze is verstrekt.
- De gemeente blijft geheel verantwoordelijk voor de rechtmatigheid van de subsidieverstrekking;
- Eind 2023 evalueren gemeente en GMR de werking van deze afspraken en passen deze indien nodig aan.

Met instemming van deze afspraken, geeft Gemeente Rheden de Groene Metropoolregio opdracht om de toetsing van de 'Regeling ondersteuning energiebesparing ondernemingen 2023' uit te voeren.

De gemeente Rheden,
namens deze de burgemeester:

Burgemeester Carol van Eert

Bijlage 4

gemeente Rheden

Machtiging

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden verklaart hierbij:

het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam de Regio Arnhem-Nijmegen (GMR),

in het kader van de door het college vastgestelde Regeling ondersteuning energiebesparing Ondernemingen 2023 te machtigen om voor en namens het college van de gemeente Rheden de handelingen te verrichten als weergegeven in de bij deze machtiging gevoegde opdracht aan de GMR.

Getekend te Velp op 4 juli 2023

Burgemeester en Wethouders voornoemd,

burgemeester.

secretaris.

Bijlage 5

P e r s b e r i c h t

gemeente Rheden

Datum : 22 juni 2023
Persberichtnr. : 23

C O N C E P T

Rheden start subsidieregeling voor energiebesparing en opwek bij bedrijven

Rhedense ondernemers die hulp nodig hebben bij het nemen van maatregelen voor energiebesparing en opwek in hun bedrijf, kunnen vanaf nu terecht bij het Regionaal Expertiseteam Energie (REE). De gemeente Rheden heeft daarvoor een nieuwe subsidieregeling in het leven geroepen.

De gemeente Rheden is een van de gemeenten in de regio die deelnemen aan het REE. Daardoor kunnen ook ondernemers in Rheden een beroep doen op het REE voor advies over energievraag-stukken in hun bedrijf. Het college van burgemeester en wethouders heeft daarnaast een bedrag van ruim 14.000 euro gereserveerd voor individuele begeleiding van bedrijven. De regeling is bedoeld voor kleine en middelgrote ondernemingen met een verbruik tot 10.000 kWh aan elektriciteit of 5.000 m^3 aan aardgas per jaar.

Transparantie en onafhankelijk advies zijn belangrijk voor ondernemers. De onafhankelijke energie-experts van het REE helpen ondernemers om hun energieverbruik te verminderen en duurzame energie op te wekken. Het REE kan een scan doen waaruit blijkt welke maatregelen het meeste opleveren kan helpen bij het aanvragen van subsidies, bij het vinden van betrouwbare informatie en gecertificeerde experts en kan begeleiding bieden bij de uitvoering. Kijk op www.ree.nl voor meer informatie of neem contact op met Gijs van Steenis van de gemeente Rheden.

“Veel ondernemers willen aan de slag met energiebesparing, maar weten niet goed waar te beginnen of hoe dat aan te pakken. De energie-experts van het REE helpen bedrijven op weg naar een duurzame toekomst”, zegt wethouder Ronald ter Hoeven (economie).

Ook wethouder Paul Hofman (duurzaamheid) is blij met het REE: “Deze subsidieregeling is een mooie stimulans voor ondernemers om te gaan verduurzamen. Dat is niet alleen goed voor hun bedrijf, maar brengt ook onze klimaatdoelen dichterbij.”

REE
Het REE is een samenwerking tussen gemeenten (verenigd in de Groene Metropoolregio) en het bedrijfsleven (vertegenwoordigd door VNO-NCW). Het REE heeft tot doel om bedrijven proactief te ondersteunen bij maatregelen om organisaties toekomstbestendig te maken door energiebesparing en overschakeling naar duurzame energiebronnen. Dit zal leiden tot CO2-reductie en een meer gezonde en groene leef- en werkomgeving voor iedereen.

Noot voor de redactie:
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Rick Land, 06-25310996.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
Gea Hofstede	2 Leefomgeving	11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
p.m.		Ontwerpbestemmingsplan Velp Zuid, locatie IJssel District (toelichting, regels en verbeelding) Ontwerpbeeldkwaliteitsplan IJssel District Aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling Ontwerpbesluit hogere waarde Publicatie

rol raad

Ter kennisneming

onderwerp

IJssel District, ontwerpbestemmingsplan, ontwerpbeeldkwaliteitsplan en ontwerpbesluit hogere waarde

INHOUD VOORSTEL

0. Instemmen met het ontwerpbestemmingsplan 'Velp Zuid, locatie IJssel District';
1. Instemmen met het ontwerpbeeldkwaliteitsplan 'IJssel District';
2. Instemmen met de aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling voor deze locatie en besluiten dat voor het realiseren van 786 woningen in het plangebied IJssel District te Velp geen milieueffectrapportage (m.e.r.) behoeft te worden opgesteld;
3. Het ontwerpbesluit tot vaststelling van hogere waarden voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting ter inzage te leggen
4. Het ontwerpbestemmingsplan met de bijbehorende bijlagen vrijgeven om ter inzage te leggen gedurende 6 weken.

1 Wat is de aanleiding?

Mede met het oog op het behoud van de toegekende Woningbouwimpuls op 15 december 2021, een subsidie van 2,7 miljoen euro om het plangebied* van het masterplan binnen 10 jaar te ontwikkelen, is er nu noodzaak om het Masterplan (vastgesteld 22 februari 2022) voor dit gebied uit te werken. Dit om aan de voorwaarde van de Woningbouwimpuls te voldoen om uiterlijk 15 december 2024 te starten met de bouw.

Uitgangspunten bij de uitwerking waren zowel:
- de voorwaarden van de Woningbouwimpuls subsidie;
- het vastgestelde masterplan en;
- de afspraken met de ontwikkelende partijen in de Intentieovereenkomst (d.d. 18-9-2021).

*

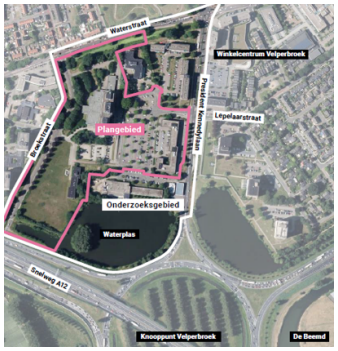

De gemeente heeft een ontwikkelplan opgesteld samen met de andere gebiedseigenaren van het plangebied. Na een onderzoek naar kansen en risico's is het gewenste programma vertaald in stedenbouwkundige volumes en doorgerekend op financiële haalbaarheid. Het ontwikkelplan en de daarbij behorende grondexploitatie heeft het college ter vaststelling doorgeleid naar de gemeenteraad. De raadsbehandeling is gepland op 27 juni 2023.

Op basis van het ontwikkelplan is een ontwerpbestemmingsplan en een beeldkwaliteitsplan opgesteld, beiden voor het plangebied IJssel District. Beiden zijn onderwerp van de besluitvorming van dit collegebesluit. Voorliggend bestemmingsplan betreft de eerste fases van het masterplan. Dit komt overeen met het plangebied van het masterplan.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

Het bestaande planologische kader is vastgelegd in het bestemmingsplan Velp 2016 Woongebieden-Zuid en Velp 2019, correctie woongebieden Noord en Zuid.
Vanwege het voorgenomen vertrek van het ziekenhuis Rijnstate in Velp is er stap voor stap gewerkt aan een proces voor een nieuwe invulling van het ziekenhuisterrein en de directe omgeving.
Hierbij heeft met name de volgende besluitvorming plaatsgevonden, die het kader vormt voor het vervolgproces van dit project:

- Raadsbesluit 29-10-2019: Startnotitie Velp tussen Broek en Water.
- Raadsbesluit 02-07-2020: Kadernota Velp tussen Broek en Water.
- BenW besluit dd 17-08-2021: Intentieovereenkomst gebiedsontwikkeling Ijssel District Velp (ziekenhuisterrein)
- BenW besluit 22-02-2022: Masterplan Ijsseldistrict
- BenW besluit dd 16-05-2023: Ijssel District, Ontwikkelplan en Grondexploitatie plangebied

Inhoudelijk en procesmatig zijn onder andere de volgende algemene kaders van toepassing:

- Samen wonen in Rheden, Woonvisie 2020-2026.
- Regelingen Woningbouwimpuls (van Rijk en cofinanciering door Provincie Gelderland)
- Nieuwe woonbehoefteonderzoek (waaruit veel grotere woningbouwopgave voor Rheden blijkt dan uit het vorige woonbehoefteonderzoek).

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

Met de uitwerking van het plangebied van het masterplan tot het ontwikkelplan IJssel District, komt een nieuwe stedelijke woonbuurt die een waardevolle toevoeging voor Velp zal zijn. Uitgangspunt is dat er minimaal 786 woningen gebouwd worden (in periode van 10 jaar), waarvan 75% betaalbaar in een gevarieerde mix aan woningtypes in een modern ingerichte toekomstgerichte wijk met bijbehorende voorzieningen en met een prachtig park. Met realisatie van het plangebied, wordt dus een groot deel van de woningbouwdoelstelling van de gemeente Rheden voor de komende jaren behaald.
Het bestemmingsplan, beeldkwaliteitsplan en hogere waardebesluit met bijbehorende bijlagen zorgen voor de juridische borging en het planologische regime voor het uitvoeren van de plannen en daarmee behalen van de doelen.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

Om de beoogde gebiedsontwikkeling te kunnen realiseren is een wijziging van het bestemmingsplan nodig. Met het wijzigen van het bestemmingsplan zijn ook andere besluiten en documenten noodzakelijk.
Door toepassing van de experimenten uit het Besluit Crisis- en Herstelwet (Chw) is het mogelijk om een bestemmingsplan verbrede reikwijdte op te stellen. Een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte biedt de kans om het gebied organisch te ontwikkelen. Daarnaast biedt de Chw de mogelijkheid om, vooruitlopend op de Omgevingswet, ambities met betrekking tot klimaat en duurzaamheid te verankeren in het bestemmingsplan. Een belangrijke maatregel uit de Chw is de vermindering en versnelling van beroepsprocedures.
Met het ter inzage leggen van het ontwerpbestemmingsplan, start het college hiervoor de wettelijke procedure. De privaatrechtelijke afspraken over exploitatiebijdragen en verkoop van de bouwclaim (gemeentelijk eigendom in Plangebied) worden vooraf vastgelegd in een anterieure overeenkomst die

we aangaan met ontwikkelende partijen. Partijen (marktpartijen en gemeente) moeten deze anterieure overeenkomst sluiten (i.v.m. wettelijk verplicht kostenverhaal), voorafgaand aan de vaststelling van het bestemmingsplan door de gemeenteraad. Zo niet, dan kan het bestemmingsplan niet worden vastgesteld. Bij de realisatie zorgt de gemeente voor het bouw- en woonrijp maken en de aanleg van het openbaar gebied.
Ook is er een beeldkwaliteitsplan opgesteld. Dit is, na vaststelling door gemeenteraad, het kader voor de welstandstoetsing voor bouwaanvragen binnen het plangebied.
Uit het akoestisch onderzoek is gebleken dat de voorkeursgrenswaarde in het plangebied zal worden overschreden, wel blijft de geluidsbelasting op de gevels onder de maximale toegestane waarde. Het college is bevoegd om medewerking te verlenen aan een hogere geluidsbelasting middels een 'hogere waarde besluit'.
Zowel het ontwerpbestemmingsplan, incl. aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling, het ontwerpbeeldkwaliteitsplan, als het concept 'hogere waarden-besluit' zullen voorafgaand aan de vaststelling door de gemeente voor een ieder ter inzage worden gelegd. Eventuele zienswijze zullen mee worden genomen in de afweging bij het vaststellen van het bestemmingsplan, beeldkwaliteitsplan en hogere waarden-besluit.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

Bij het vaststellen van het bestemmingsplan moet sprake zijn van een financieel uitvoerbaar plan. Om tot een financieel uitvoerbaar plan te komen is het volgende nog nodig:

- Vaststelling van de grondexploitatie door de gemeenteraad
- Sluiten van de anterieure overeenkomst met daarin de afspraken over de exploitatiebijdrage en de bouwclaim.

Het ter inzage leggen van het ontwerpbestemmingsplan, beeldkwaliteitsplan en hogere waardebesluit heeft op zichzelf geen financiële consequenties.

Inzicht verloop beschikbaar budget:	*Structureel./ Incidenteel*	*2019*	*2020*	*2021*	*2022*
Budget:					
Af: aangegane verplichtingen:					
Bij: inkomsten:					
Beschikbaar:					
Gevraagd budget:					
Restant budget nog beschikbaar:					

6 Wat zijn de risico's?

Het ter inzage leggen van het ontwerpbestemmingsplan en hogere waarde besluit zijn een wettelijke verplichting. Het ter inzage leggen kan als (gebruikelijk) risico hebben dat er, ondanks de eerdere gehouden inspraak met betrekking tot het (concept) masterplan en (concept) ontwikkelplan, andere, nieuwe inzichten komen over de ontwikkeling. Naar aanleiding van de zienswijzen is er opnieuw een keuze voor het college om het plan bij te sturen voordat het ter vaststelling aan de gemeenteraad wordt aangeboden.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

Het bestemmingsplan en het beeldkwaliteitsplan zijn in samenspraak met de grondeigenaren van het plangebied opgesteld op basis van het ontwikkelplan. Het ontwikkelplan is een gedragen plan van de grondeigenaren (waaronder gemeente zelf), dat bovendien voldoet aan de eisen van de Woningbouwimpuls. De volgende stap is de verdere afstemming met de omgeving, waarmee eerder is gecommuniceerd in het proces, door het ontwerpbestemmingsplan en -beeldkwaliteitsplan ter inzage te leggen.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Op 11 juli 2023 is er een inloopavond, waar de directe omgeving en raadsleden voor worden uitgenodigd en overige belangstellenden als woningzoekenden via de gebruikelijke publicatiekanalen kennis van kunnen nemen. Omdat een deel van de ter inzage termijn in de schoolvakantieperiode valt zal de bekendmaking een tweede keer worden gepubliceerd.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Nee

Velp,

gemeente Rheden

Wet geluidhinder

(ontwerp)besluit

Beslissing van het college van burgemeester en wethouders van Rheden, gelet op artikel 76a van de Wet geluidhinder, beschouwende de noodzaak tot vaststelling van hogere waarden voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting ten behoeve van een bestemmingsplan “Velp Zuid, locatie IJssel District” op de percelen kadastraal bekend als gemeente Velp Gelderland, sectie C, nummer 1825, 1931, 1930, 1553 en 1224.

Datum: 16 juni 2023

Aanleiding hogere waarden
In het bestemmingsplan "Velp Zuid, locatie IJssel District" worden ten minste 786 woningen gerealiseerd. Om dit bestemmingsplan mogelijk te maken is een hogere waarde in het kader van de Wet geluidhinder noodzakelijk.

Het plan
De voorgenomen ontwikkeling voorziet in het herontwikkelen van het gebied aangeduid als het IJssel District naar een nieuwe stedelijke woonbuurt. Het oorspronkelijke ziekenhuis zal hierbij behouden blijven en worden herbestemd, een deel het kantoorpand aan de President Kennedylaan zal worden geamoveerd, het overige deel zijn functie behouden. De overige gebouwen en verharding in het gebied zullen worden verwijderd en het gebied zal opnieuw worden ingericht met woningen, voorzieningen en een park.

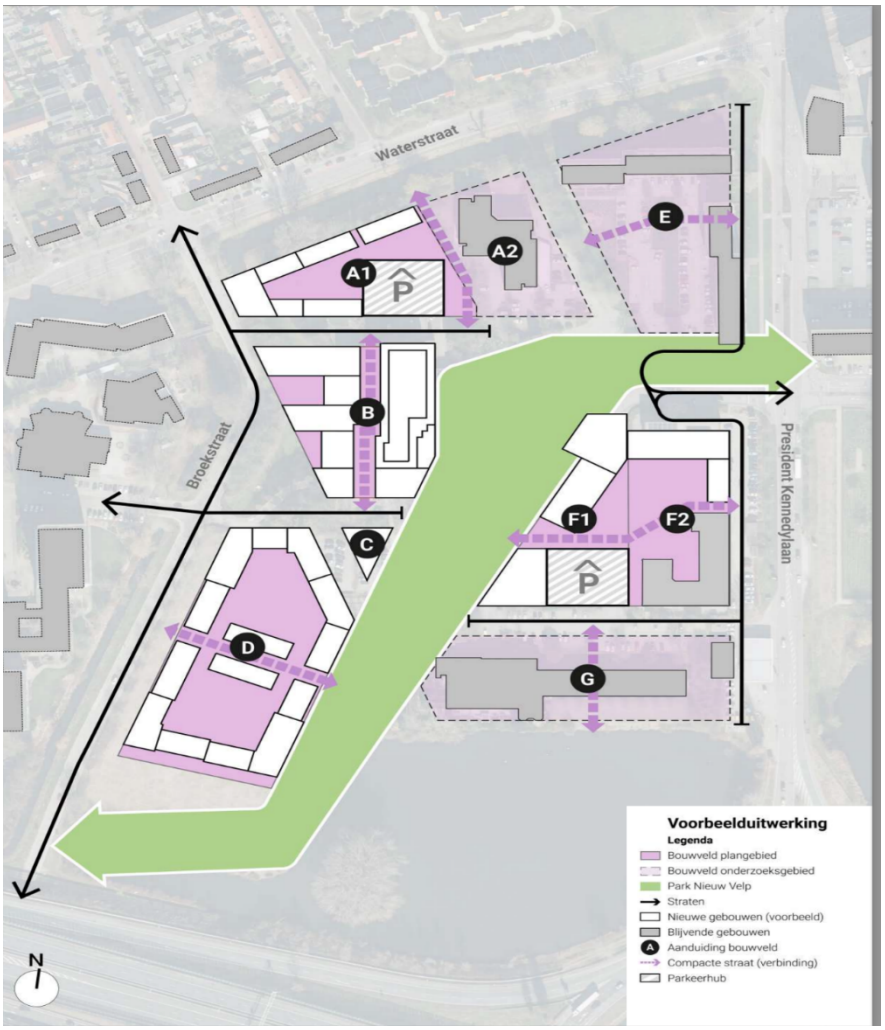

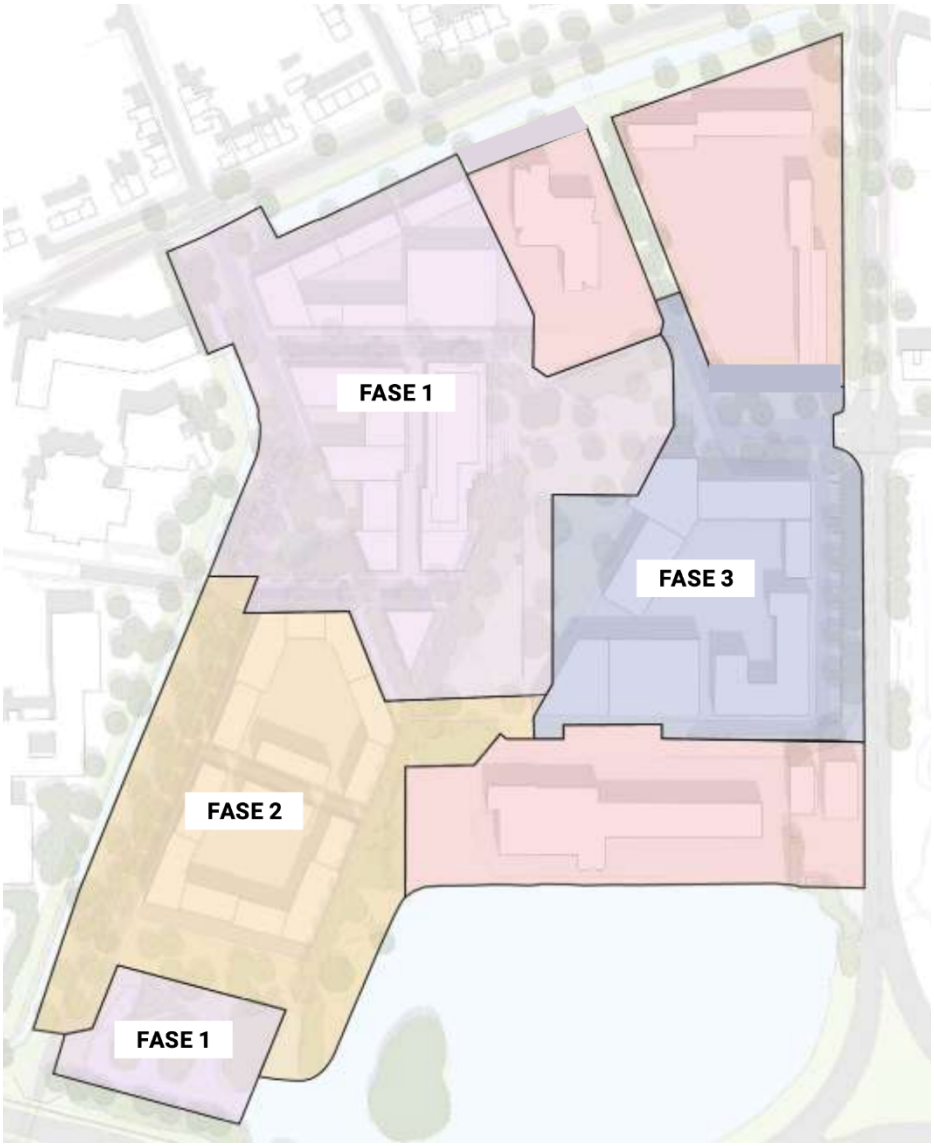

Overzichtskaart fasering

De Wet geluidhinder (Wgh)
Artikel 76 a:
Bij de beslissing op een aanvraag om een omgevingsvergunning waarbij met toepassing van artikel 2.12, eerste lid, onder a, onder 2° of 3°, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, voor zover het betreft een afwijking voor een termijn langer dan tien jaar van het bestemmingsplan wordt afgeweken, die geheel of gedeeltelijk betrekking heeft op gronden, behorende tot een zone als bedoeld in artikel 74, worden ter zake van de geluidsbelasting, vanwege de weg waarlangs die zone ligt, van de gevel van woningen, van andere geluidsgevoelige gebouwen of aan de grens van geluidsgevoelige terreinen binnen die zone de waarden in acht genomen, die ingevolge de artikelen 82, 83, 85, 100 en 100a als de ten hoogste toelaatbare worden aangemerkt.

De geluidsbronnen
Voor het akoestische onderzoek wordt allereerst bepaald welke akoestische bronnen relevant zijn voor het plangebied. In de directe omgeving van het plangebied liggen enkel

wegen. Gezoneerde industrieterreinen zijn in de nabijheid van het plangebied niet aanwezig. Het plangebied ligt daarnaast niet in de zone van een spoorweg.

Het plangebied bevindt zich aan de zuidrand van Velp in de provincie Gelderland en grenst aan de gezoneerde 50 km/uur wegen Waterstraat en President Kennedylaan. Tevens ligt het plangebied in de nabijheid van de autosnelweg A12 en gezoneerde 50 km/uur wegen Reigerstraat en Lepelaarstraat (deels). Daarnaast liggen in de directe nabijheid diverse 30 km/uur wegen, waaronder Broekstraat, IJsselstraat en Lepelaarstraat.

Autosnelwegen
De maximale geluidbelastingen per gebouw zijn hoger dan de voorkeursgrenswaarde, maar lager dan de maximale ontheffingswaarde. De hoogste overschrijdingen vinden plaats voor de (beoogde) appartementen aan de zuidzijden van fase 2 en 3. Er treden op alle bouwvlakken overschrijdingen op ten gevolge van de snelwegen. Er zijn echter ook geluidsluwe zijden van de bouwvlakken.

President Kennedylaan
Ten gevolge van de President Kennedylaan wordt de voorkeursgrenswaarde over- schreden op beoogde woningen in fase 3. De maximale ontheffingswaarde wordt in zijn geheel niet overschreden. De hoogste overschrijdingen vinden plaats op de oost- gevel van fase 3 direct grenzend aan de President Kennedylaan. Er zijn ook geluidsluwe gevels. Op fase 1 en 2 treden geen overschrijdingen van de voorkeursgrenswaarde op.

Waterstraat
Ten gevolge van de Waterstraat wordt de voorkeursgrenswaarde overschreden op fase 1. De maximale ontheffingswaarde wordt in zijn geheel niet overschreden. De hoogste overschrijdingen vinden plaats op de noordgevel van fase 1. Fase 1 heeft ook geluidsluwe zijden. Er treden geen overschrijdingen op bij de hoogbouw van het ziekenhuis op (fase 1.1).

IJsseloordweg (N325), Lepelaarstraat en Reigerstraat
Ten gevolge van de overige gezoneerde wegen IJsseloordweg (N325), Lepelaarstraat en Reigerstraat treden geen overschrijdingen van de voorkeursgrenswaarde op. Er wordt ten gevolge van de IJsseloordweg (N325), de Lepelaarstraat en de Reigerstraat voldaan aan de Wgh.

Broekstraat
Ten gevolge van de niet-gezoneerde Broekstraat treden overschrijdingen op van de (gehanteerde) voorkeursgrenswaarde op fase 1 en 2. De maximale ontheffingswaarde wordt in zijn geheel niet overschreden. De hoogste geluidbelastingen vinden plaats of de westgevels van fase 1 en 2, welke direct grenzen aan de Broekstraat. Beide fases hebben ook geluidsluwe zijden. Er treden geen overschrijdingen van de (gehanteerde) voorkeursgrenswaarde op de hoogbouw van het ziekenhuis (fase 1.1) op.

Overige niet-gezoneerde wegen
Formeel zijn de 30 km/uur wegen niet onderzoeksplichtig voor de Wgh. De normen uit de Wgh zijn daardoor niet van toepassing. Ter vergelijking worden de geluidbelastingen beoordeeld aan de hand van de voorkeursgrenswaarde (48 dB) en de maximale ontheffingswaarde (63 dB) uit de Wgh voor een vergelijkbare gezoneerde weg in een binnenstedelijk gebied. Er wordt op deze manier getoetst of er sprake is van een goede

ruimtelijke ordening. Ten gevolge van de overige niet-gezoneerde wegen Aalscholversingel en IJsselstraat treden er geen overschrijdingen van de (gehanteerde) voorkeursgrenswaarde van 48 dB op. Er is sprake van een goede ruimtelijke ordening met betrekking tot de overige niet-gezoneerde wegen.

De wettelijke basis van het besluit

Wegverkeerslawaai

Ten behoeve van onderhavig plan dat geheel of gedeeltelijk betrekking heeft op gronden, behorende tot een zone langs een weg als bedoeld in artikel 74 van de Wet geluidhinder, wordt ter zake van de geluidsbelasting, vanwege die weg van de gevel van de geluidsgevoelige bestemming binnen die zones de waarden in acht genomen die ingevolge artikel 82 Wet geluidhinder als de ten hoogste toelaatbare worden aangemerkt (48 dB voor de geluidsbelasting, dit is de zogenaamde voorkeursgrenswaarde).
In afwijking hiervan kan het college van burgemeester en wethouders met toepassing van artikel 83 van de Wet geluidhinder, een hogere waarde voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting dan de voorkeursgrenswaarde vaststellen, met dien verstande dat deze waarde van 63 dB en 53 dB (autosnelweg A12 en A348) niet te boven gaat.

Snelwegen A12 en A348

Uit de berekeningen blijkt dat als gevolg van de snelwegen de voorkeursgrenswaarde voor alle gebouwen wordt overschreden. De hoogste overschrijdingen vinden plaats bij de zuid en oostgevels van fase 2 en 3. De hoogste geluidbelasting bedraagt 56 dB exclusief aftrek conform artikel 110g Wgh. Met aftrek komt dit neer op een geluidbelasting van 53 dB. Derhalve wordt op geen van de toetspunten de maximale ontheffingswaarde overschreden. Onderzoek naar maatregelen is noodzakelijk en er dient getoetst te worden op het gemeentelijk beleid. Volgende tabel geeft een overzicht van de hoogste overschrijdingen per toetspunt weer.

IJsseloordweg (N325) (80 km/uur), autoweg

Uit de berekeningen blijkt dat als gevolg van de IJsseloordweg (N325) de geluidbelasting niet boven de 50 dB ligt zonder aftrek conform artikel 110g van de Wgh. Dit betekent dat met aftrek de voorkeursgrenswaarde in zijn geheel niet wordt overschreden ten gevolge van de IJsseloordweg (N325). De hoogste geluidbelasting bedraagt 47 dB. Onderzoek naar maatregelen is derhalve niet noodzakelijk. Er wordt voldaan aan de Wgh.

President Kennedylaan (50 km/uur)

Uit de berekeningen blijkt dat als gevolg van de President Kennedylaan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB wordt overschreden op de woningen in fase 3. De hoogste geluidbelasting bedraagt 60 dB op de oostgevel van fase 3. Onderzoek naar maatregelen is noodzakelijk. Navolgende figuren geven de geluidbelasting per waarneemhoogte weer ten gevolge van de President Kennedylaan.

Waterstraat (50 km/uur)

Uit de berekening blijkt dat als gevolg van de Waterstraat er overschrijdingen plaatsvinden van de (gehanteerde) voorkeursgrenswaarde op fase 1. In navolgende figuur zijn de berekende geluidbelastingen per waarneemhoogte weergegeven. De overschrijdingen vinden plaats bij de toekomstige woningen, nabij de waterstraat. De hoogst berekende geluidbelasting betreft 56 dB. Onderzoek naar maatregelen is noodzakelijk.

Reigerstraat (50 km/uur)

Uit de berekening blijkt dat als gevolg van de Reigerstraat de voorkeursgrenswaarde van 48 dB in zijn geheel niet wordt overschreden. De hoogst berekende geluidbelasting betreft 37 dB. Er wordt voldaan aan de Wgh.

Lepelaarstraat (50 km/uur)

Uit de berekening blijkt dat als gevolg van de Lepelaarstraat de voorkeursgrens- waarde van 48 dB in zijn geheel niet wordt overschreden. De hoogst berekende ge- luidbelasting betreft 41 dB. Er wordt voldaan aan de Wgh.

Broekstraat (30 km/uur)
Uit de berekening blijkt dat als gevolg van de Broekstraat er overschrijdingen plaats-vinden van de (gehanteerde) voorkeursgrenswaarde voor de westgevels van fase 1 en 2. In navolgende figuur zijn de berekende geluidbelastingen per waarneemhoogte weergegeven. De overschrijdingen vinden plaats bij de toekomstige woningen, direct grenzend aan de Broekstraat. De hoogst berekende geluidbelasting betreft 57 dB op fase 1. Onderzoek naar maatregelen is noodzakelijk.

Overige niet-gezoneerde wegen (30 km/uur)
Formeel zijn de 30 km/uur wegen niet onderzoeksplichtig voor de Wgh. De normen uit de Wgh zijn daardoor niet van toepassing. Ter vergelijking worden de geluidbelastingen beoordeeld aan de hand van de voorkeursgrenswaarde (48 dB) en de maximale ontheffingswaarde (63 dB) uit de Wgh voor een vergelijkbare gezoneerde weg in een binnenstedelijk gebied. Er wordt op deze manier getoetst of er sprake is van een goede ruimtelijke ordening.
Uit de berekeningen blijkt dat als gevolg van de overige niet-gezoneerde wegen gezamenlijk er geen overschrijding van de (gehanteerde) voorkeursgrenswaarde plaatsvindt (hoogst berekende geluidbelasting bedraagt 40 dB). Er wordt daarmee voldaan aan een goede ruimtelijke ordening.

Uit akoestisch onderzoek blijkt dat de geluidbelasting van het wegverkeer de voorkeursgrenswaarde overschrijdt bij alle bouwvlakken door de snelwegen. Tevens treden er overschrijdingen op ten gevolge van de gezoneerde President Kennedylaan, de Waterstraat en de niet-gezoneerde Broekstraat. De hoogste gecumuleerde geluidsbelasting per bouwvlak bedraagt:

Bouwvalk	**Kenmerk toetspunt**	**Hoogste gecumuleerde geluids-belastingen in dB** excl. aftrek artikel 110g Wgh
Fase 1	1.21, 1.22	63
Fase 1 zie-kenhuis	1.27B, 1,28B	57
Fase 2	2.7, 2.8, 2.9, 2.10, 2.11	57
Fase 3	3.14, 3.15	66
Fase 3, woontoren	3.7B, 3.8B, 3.9B, 3.3B, 3.7A, 3.8A, 3.9A	59

De voorbereiding
De voorbereiding van de beschikking heeft plaatsgevonden conform artikel 110a en 110c, lid 2 van de Wet geluidhinder. De afdeling 3.4 van de Algemene Wet bestuursrecht is niet van toepassing indien het besluit wordt genomen ten behoeve van de verlening van een omgevingsvergunning waarbij met toepassing van artikel 2.12, eerste lid, onder a, onder 2° van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht van het bestemmingsplan wordt afgeweken.

Om inzicht te krijgen in de geluidsituatie ter plaatse van dit gebouw is een akoestisch onderzoek uitgevoerd. Het onderzoek bevat naar ons inzicht voldoende gegevens voor een goede beoordeling en voldoet aan de wettelijke vereisten op basis van de Wet geluidhinder, het Besluit geluidhinder en de Algemene wet bestuursrecht.
Het akoestisch onderzoek, gedateerd februari 2021, maakt deel uit van het besluit.

Beleidsuitgangspunten gemeente Rheden
Het college van burgmeester en wethouders van de gemeente Rheden heeft op 27 april 2015 de 'Nota Hogere waarden Wet geluidhinder Rheden 2015' vastgesteld. Deze nota vormt de basis voor de te verlenen hogere grenswaarde.

De Wet geluidhinder en het Besluit geluidhinder regelen de toegestane geluidsbelasting op de gevels van nieuwe woningen en andere geluidgevoelige gebouwen, zoals scholen en ziekenhuizen. Ook worden er grenzen gesteld aan de geluidsbelasting van woonwagen-standplaatsen en ligplaatsen voor woonschepen. In alle gevallen gaat het om de geluidsbelasting die wordt veroorzaakt door gezoneerde wegen, spoorwegen en industrieterreinen.

De ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting wordt de voorkeurswaarde genoemd. Als niet aan deze voorkeurswaarde kan worden voldaan, is het mogelijk om hiervan af te wijken door het vaststellen van hogere waarden. Burgemeester en wethouders zijn binnen de grenzen van de gemeente bevoegd om hogere waarden vast te stellen.

In de Nota Hogere waarden Wet geluidhinder Rheden 2015 wordt aangegeven op welke wijze de gemeente hier invulling aan wil geven.

Burgemeester en wethouders kunnen op grond van artikel 110a lid 5 en lid 6 van de Wet geluidhinder alleen hogere waarden vaststellen als is gebleken dat:
- de geluidsbelasting niet kan worden verlaagd tot de voorkeurswaarde;
- de geluidsbelasting kan worden verlaagd tot de voorkeurswaarde, maar dat dit leidt tot overwegende bezwaren van stedenbouwkundige, verkeerskundige, vervoerskundige, landschappelijke of financiële aard;
- de gecumuleerde geluidsbelasting niet leidt tot een onaanvaardbare geluidsbelasting.

Hieronder wordt aangegeven waarom de geluidsbelasting niet kan worden verlaagd tot de voorkeurswaarde.

<u>Bronmaatregelen</u>
Autosnelwegen
Het toepassen van bronmaatregelen op de snelwegen is niet van toepassing. Er ligt op de A12 nabij de ontwikkellocatie grotendeels dubbellaags ZOAB en op de A348 ligt reeds dunne deklaag B. Het behalen van verdere geluidsreductie zodanig dat alle overschrijdingen worden voorkomen is derhalve niet mogelijk.

President Kennedylaan & Waterstraat
Ten opzichte van het bestaande dichtasfaltbeton is een geluidsreductie van circa 3 dB haalbaar. Dit kan door middel van het toepassen van een dunne deklaag B. De

voorkeursgrenswaarde zal dan als gevolg van de President Kennedylaan en Waterstraat echter nog steeds worden overschreden. Hiermee is de maatregel niet doelmatig.

Broekstraat
Ten gevolge van de Broekstraat vinden er overschrijdingen plaats voor fase 1 en 2. Ten opzichte van het bestaande dichtasfaltbeton is een geluidsreductie van circa 3 dB haalbaar. Dit kan door middel van het toepassen van een dunne deklaag B. Op fase 1 zal echter nog steeds de voorkeursgrenswaarde worden overschreden. Dit maakt de maatregelen op zichzelf niet doelmatig. Daarnaast is in de nabijheid van de overschrijdingen sprake van afremmend verkeer waarmee deze maatregel op civieltechnische maatregelen stuit.

Overdrachtsmaatregelen
Autosnelwegen
Het vergroten van de afstand tussen de snelwegen en de beoogde gebouwen, zodanig dat de voorkeursgrenswaarde niet wordt overschreden is niet mogelijk binnen het plangebied, des te meer omdat er overschrijdingen plaatsvinden op de hoogbouw van het ziekenhuis, die zal blijven bestaan. Gezien de nabijheid van met name de autosnelweg A12 moet een geluidreducerend scherm dusdanig lang en hoog worden uitgevoerd om de overschrijdingen te vermijden dat deze maatregel niet doelmatig is. Tevens zal deze maatregel op landschappelijke bezwaren stuiten gezien de reeds aanwezige schermen langs de A12.

President Kennedylaan & Waterstraat & Broekstraat
Het vergroten van de afstand tussen de President Kennedylaan, de Waterstraat (en Broekstraat) en de beoogde gebouwen, zodanig dat de geluidsbelasting niet hoger is dan de voorkeursgrenswaarde, is om stedenbouwkundige redenen niet wenselijk/mogelijk. Ditzelfde geldt voor het plaatsen van een effectief geluidsscherm waarbij ook landschappelijke bezwaren zullen spelen.

Maatregelen bij de ontvanger
Op grond van het Bouwbesluit 2012 moet voldaan worden aan het binnenniveau. Bij de omgevingsvergunningverlening zal hierop getoetst worden.

Cumulatie
De gecumuleerde geluidsbelasting leidt niet tot een onaanvaardbare geluidsbelasting.

Overige wetten en regels
Het vaststellen van deze hogere grenswaarden houdt niet in dat hiermee is voldaan aan de bepalingen die in andere wetten, verordeningen, etc. (zoals bijvoorbeeld Woningwet, Bouwverordening en bestemmingsplan) zijn gesteld dan wel op grond hiervan worden voorgeschreven.

BESLUIT
Gelet op het voorgaande en de bepalingen uit de Wet geluidhinder, besluiten wij de hogere waarde voor de ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting ten behoeve van het bestemmingsplan Velp Zuid, locatie IJssel District vast te stellen als volgt:

Bouwvlak	Aan te vragen hogere grenswaarde in dB	Ten gevolge van de:
Fase 1	50	autosnelwegen
Fase 1.1 (ziekenhuis)	52	autosnelwegen
Fase 2	53	autosnelwegen
Fase 3	53	autosnelwegen
Fase 3.1 (woontoren)	53	autosnelwegen
Fase 3	60	President Kennedylaan
Fase 3.1 (woontoren)	53	President Kennedylaan
Fase 1	56	Waterstraat

De maatregelen aan de gevel die tot gevolg hebben dat het binnenniveau voldoet aan het Bouwbesluit 2012 dienen gebaseerd te zijn op de berekende geluidsbelasting zonder rekening te houden met de genoemde aftrek ex artikel 110g Wet geluidhinder.

Voorwaarde bij het besluit:
De geluidwering van de wooneenheden moet voldoende zijn om te voldoen aan een binnenniveau van 33 dB.

De volgende bijlage maakt onderdeel uit van dit besluit:
- Akoestisch onderzoek wegverkeerslawaai, 5 mei 2023

Burgemeester en wethouders van Rheden,
namens hen,

teammanager beleid,
gemeente Rheden.

Zienswijzen
Gedurende bovengenoemde termijn van zes weken kunnen belanghebbenden hun zienswijze over het ontwerpbesluit Hogere waarde Wet Geluidhinder kenbaar maken aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden, postbus 9110 6994 ZJ De Steeg. Het college zal met inachtneming van eventuele zienswijzen, een beslissing nemen over de vaststelling van de hogere waarden.

Beroep
Gedurende een termijn van 6 weken kan door belanghebbenden die een zienswijze hebben ingediend, of aan wie redelijkerwijs niet kan worden verweten geen zienswijze te hebben ingediend, beroep worden ingesteld bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. De beroepstermijn vangt aan met ingang van de dag na die waarop het besluit ter inzage is gelegd.

Voorlopige voorziening
Het indienen van een bezwaarschrift heeft geen directe gevolgen voor dit besluit. U kunt, indien onverwijlde spoed, gelet op de betrokken belangen, dat vereist, aan de Voorzieningenrechter van de rechtbank Gelderland vragen het besluit te schorsen tot de beslissing op bezwaar is genomen. Hiervoor kunt u een verzoek om voorlopige voorziening sturen naar:

Rechtbank Gelderland, Team bestuursrecht Arnhem
Postbus 9030
6800 EM Arnhem

U kunt er ook voor kiezen het verzoekschrift digitaal bij genoemde rechtbank in te dienen via http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht. Daarvoor moet u wel beschikken over een elektronische handtekening (DigiD). Kijk op de genoemde site voor de precieze voorwaarden.

Bij het verzoek dient een afschrift van het beroepschrift te worden overgelegd. Voor het behandelen van een verzoek om voorlopige voorziening wordt griffierecht geheven. Het griffierecht bedraagt € 48,00 voor minder draagkrachtige natuurlijke personen in huurtoeslag- en sociale zekerheidszaken, € 178,00 voor overige natuurlijke personen en € 354,00 voor rechtspersonen (zie artikel 8:41 Algemene wet bestuursrecht).

gemeente Rheden

- E-mailen naar Tekstverwerking met verzoek tot plaatsing in de Regiobode van 4 juli 2023 en 25 juli
- E-mailen naar DROP, met verzoek tot plaatsing op de website op 4 Juli 2023
- E-mailen naar plan@rheden.nl
- E-mailen naar juristenuitvoering@rheden.nl
- Servicebalie Gemeentehuis (bijlagen verzorg ik zelf in samenwerking met Rowena)
- Publicatiebord
- TI – L. Mecking t.b.v. GIS overzichtskaart bp: status en datum 4 Juli 2023 t.b.v. wijzigen dossierstatus op RO-online in status ontwerp , l.mecking@rheden.nl
- TO – R. Bader, r.bader@rheden.nl

Advertentienummer : 723360
Behandeld door : R. Bader
Tekst:

Kennisgeving voorbereiding en bekendmaking ter inzage legging ontwerp Chw-bestemmingsplan Velp Zuid, locatie IJssel District, ontwerpbeeldkwaliteitsplan IJssel District, ontwerpbesluit Hogere waarde en m.e.r.-beoordelingsbesluit

Op grond van artikel 1.3.1 lid 1 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) maken burgemeester en wethouders bekend dat zij een bestemmingsplan voorbereiden op basis van de mogelijkheden die de Crisis- en herstelwet (Chw) biedt voor gronden gelegen op de locatie bekend als IJssel District in Velp Zuid.
Het plangebied ligt aan de zuidelijke rand van de kern Velp, gemeente Rheden. Het plangebied wordt globaal begrensd door de rijksweg A12 (zuiden), de Broekstraat (westen), de Waterstraat (noorden) en de President Kennedylaan (oosten). De bebouwing van Vivare, De President, Flexrooms en het tankstation maken geen deel uit van het plangebied.
Bovengenoemd Chw-bestemmingsplan is in het stadium dat een ontwerp ter inzage kan worden gelegd met de mogelijkheid voor iedereen om te reageren.

De huidige functies zullen gedeeltelijk uit het plangebied verdwijnen. Ten behoeve van de ontwikkeling zal de bestaande bebouwing grotendeels worden gesloopt. In de toekomstige situatie zal het bestemmingsplan voorzien in ten minste 786 woningen in een stedelijke omgeving, met bijbehorend circa 5.900 m2 bvo voorzieningen en een park. Een deel van de woningen zal worden gerealiseerd in reeds bestaande bebouwing van het ziekenhuis. Ook blijft een deel van de kantoorgebouwen behouden.

Bekendmaking
Aansluitend bij bovenstaande kennisgeving maken burgemeester en wethouders op grond van paragraaf 3.8 van de Wet ruimtelijke ordening en afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht bekend dat ten behoeve van de plannen voor het gebied het ontwerp Chw-bestemmingsplan ‘Velp Zuid, locatie IJssel District’, het bijbehorende ontwerpbeeldkwaliteitsplan IJssel District en het bijbehorende ontwerpbesluit ‘Hogere waarden geluid’ ter visie worden gelegd.

Beeldkwaliteit
Aanvullend op het welstandsbeleid is er een beeldkwaliteitsplan opgesteld. Dit beeldkwaliteitsplan wordt gelijk met het ontwerpbestemmingsplan ter inzage gelegd en kan later gelijktijdig met het bestemmingsplan, als aanvulling op de welstandsnota, door de gemeenteraad worden vastgesteld zodat het plan juridisch rechtskracht heeft. Hierin is onder meer aandacht besteed aan het bouwvolume, rooilijn, tuinen, gevel, kleur- en materiaalgebruik en inrichting openbare ruimte.

Besluit hogere waarde
In het kader van het Chw-bestemmingsplan “Velp Zuid, locatie IJssel District” is akoestisch onderzoek uitgevoerd ten behoeve van het realiseren van ten minste 786 woningen. De voorkeursgrenswaarde wordt bij alle bouwvlakken overschreden door de snelwegen. Tevens treden er overschrijdingen op ten gevolge van de President Kennedylaan, de Waterstraat en de Broekstraat. Het college is voornemens deze hogere waarden als bedoeld in de Wet geluidhinder te verlenen. In verband hiermee wordt de hiervoor noodzakelijk procedure gestart en is een ontwerp-besluit ‘Hogere waarden geluid’ opgesteld.

Informatieavond

gemeente Rheden

Op 11 juli 2023 vindt er een informatieavond plaats van 19:00-21:00 uur in de voormalige zusterflat aan de Broekstraat 9 te Velp, waarbij u ook de gelegenheid krijgt om vragen te stellen. U kunt vrij binnenlopen.

Ter inzage ontwerp Chw-bestemmingsplan, ontwerpbeeldkwaliteitsplan en ontwerpbesluit hogere waarde
Vanaf donderdag 6 juli tot en met woensdag 16 augustus 2023 kan eenieder de stukken van het ontwerpbestemmingsplan, ontwerpbeeldkwaliteitsplan en ontwerpbesluit hogere waarde inzien bij de receptie van het gemeentehuis op de 2e etage aan de President Kennedylaan 106 te Velp. U kunt het ontwerpbestemmingsplan met de bijbehorende stukken ook in elektronische vorm raadplegen op de website www.ruimtelijkeplannen.nl. Op deze site selecteert u 'plannen zoeken'. Vervolgens kunt u het bestemmingsplan oproepen door het invullen van de plannaam of het plannummer NL.IMRO.0275.BPVZ29-0001

Zienswijzen
Gedurende bovenvermelde termijn kan eenieder schriftelijk (geen e-mail) een zienswijze naar voren brengen bij de Gemeenteraad van Rheden, Postbus 9110, 6994 ZJ De Steeg.
Ook bestaat de mogelijkheid om binnen dezelfde termijn mondeling een zienswijze naar voren te brengen. Hiervoor moet u een afspraak maken met mevrouw R. Bader via r.bader@rheden.nl of via het algemene telefoonnummer (026) 49 76 911.

De Steeg, 19 juni 2023

Velp Zuid, locatie IJssel District

Velp

Rheden

De Steeg

Ellecom

Dieren

Spankeren

Laag-Soeren

Landelijk
gebied

Velp Zuid, locatie IJssel District

Inhoudsopgave

Regels **5**

Hoofdstuk 1 **Inleidende regels** **7**

Artikel 1 Begrippen 7
Artikel 2 Wijze van meten 12

Hoofdstuk 2 **Bestemmingsregels** **13**

Artikel 3 Groen 13
Artikel 4 Kantoor 14
Artikel 5 Verkeer 16
Artikel 6 Water 17
Artikel 7 Wonen 17
Artikel 8 Waarde - Archeologie 2 21

Hoofdstuk 3 **Algemene regels** **25**

Artikel 9 Anti-dubbeltelregel 25
Artikel 10 Algemene bouwregels 25
Artikel 11 Algemene gebruiksregels 26
Artikel 12 Algemene aanduidingsregels 27
Artikel 13 Algemene afwijkingsregels 30
Artikel 14 Algemene procedureregels 30

Hoofdstuk 4 **Overgangs- en slotregels** **33**

Artikel 15 Overgangsrecht 33
Artikel 16 Slotregel 34

Bijlagen **35**

Bijlage 1 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis 37
Bijlage 2 Lijst van gemengde activiteiten 39
Bijlage 3 Parkeernormen 41
Bijlage 4 Lijst van Horeca activiteiten 53
Bijlage 5 Lijst van sportactiviteiten 55

Regels

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

In deze regels wordt verstaan onder:

1.1 plan
het bestemmingsplan Velp Zuid, locatie IJssel District met identificatienummer NL.IMRO.0275.BPVZ29-0001 van de gemeente Rheden;

1.2 bestemmingsplan
de geometrisch bepaalde planobjecten met de bijbehorende regels en de daarbij behorende bijlagen;

1.3 aanduiding
een geometrisch bepaald vlak of figuur, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels, regels worden gesteld ten aanzien van het gebruik en/of het bebouwen van deze gronden;

1.4 aanduidingsgrens
de grens van de aanduiding indien het een vlak betreft;

1.5 aanduidingsvlak
een vlak, door aanduidingsgrenzen van andere vlakken gescheiden;

1.6 achtergevel
de gevel van een gebouw, die is gesitueerd tegenover de voorgevel van het betreffende gebouw;

1.7 bebouwing
één of meer gebouwen en/of bouwwerken, geen gebouw zijnde;

1.8 bed and breakfast
het tegen betaling bieden van kortstondig toeristisch verblijf en ontbijt aan huis;

1.9 bedrijf
een onderneming waarbij het accent ligt op het vervaardigen, bewerken, installeren, inzamelen en verhandelen van goederen, waarbij eventueel detailhandel uitsluitend plaatsvindt als ondergeschikt onderdeel van de onderneming in de vorm van verkoop dan wel levering van ter plaatse vervaardigde, bewerkte of herstelde goederen dan wel goederen die in rechtstreeks verband staan met de uitgeoefende handelingen, en waarbij de bijbehorende kantoorfunctie niet meer dan 30% van het bedrijfs-vloeroppervlak in beslag neemt;

1.10 bedrijfsvloeroppervlak
de gezamenlijke vloeroppervlakte van verkoopruimten, magazijnen, bergingen, kantoren en verblijfsruimten en de overige voor de bedrijfsvoering benodigde vloeroppervlakte. Dit wordt gemeten in het pand, op de vloer van de ruimten die (kunnen) worden gebruikt voor bedrijfsmatige activiteiten;

1.11 beroep aan huis
een juridisch, administratief, verzorgend, ontwerptechnisch, kunstzinnig, therapeutisch of (para)medisch beroep, alternatieve geneeswijzen daaronder begrepen, of daarmee gelijk te stellen activiteiten die in een woning dan wel (vrijstaand) bijgebouw worden uitgeoefend, inclusief ondergeschikte detailhandel;

1.12 bestaand
zoals legaal aanwezig ten tijde van de terinzagelegging van het ontwerp van het bestemmingsplan;

1.13 bestemmingsgrens
de grens van een bestemmingsvlak;

1.14 bestemmingsvlak
een geometrisch bepaald vlak met eenzelfde bestemming;

1.15 betaalbare koopwoning
een koopwoning met een koopprijs tot maximaal de Nationale Hypotheek Garantie grens;

1.16 bijgebouw
uitbreiding van een hoofdgebouw dan wel functioneel met een zich op hetzelfde perceel bevindend hoofdgebouw verbonden, daar al dan niet tegen aangebouwd gebouw, of ander bouwwerk, met een dak; functionele ondergeschiktheid is niet vereist;

1.17 bouwen
het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen en het vergroten van een bouwwerk, alsmede het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen van een standplaats;

1.18 bouwgrens
de grens van een bouwvlak;

1.19 bouwperceel
een aaneengesloten stuk grond, waarop ingevolge de regels een zelfstandige, bij elkaar behorende bebouwing is toegelaten;

1.20 bouwperceelsgrens
de grens van een bouwperceel;

1.21 bouwvlak
een geometrisch bepaald vlak, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels bepaalde gebouwen en bouwwerken geen gebouwen zijnde zijn toegelaten;

1.22 bouwwerk
elke constructie van enige omvang van hout, steen metaal of ander materiaal die (in)direct met de grond is verbonden hetzij (in)direct steun vindt in of op de grond en bedoeld is om ter plaatse te functioneren;

1.23 broekbos
bos op vochtige of natte bodem (broek) of op bodem die periodiek overstroomd wordt;

1.24 deskundig archeoloog
de door burgemeester en wethouders aangewezen regioarcheoloog, bedrijven die onder het overgangsrecht tot 1 juli 2017 een vergunning hebben alsmede bedrijven die zijn gecertificeerd overeenkomstig de bepalingen van de Erfgoedwet;

1.25 diepwortelende beplanting
beplanting met een wortelstelsel dat meer dan 0,5 m onder het maaiveld reikt of dat naar verwachting in de toekomst zal doen;

1.26 doelgroepenverordening
Doelgroepenverordening woningbouw gemeente Rheden 2022 of diens rechtsopvolger;

1.27 evenement
een publieke activiteit met een tijdelijk, plaatsgebonden en van het reguliere gebruik afwijkend karakter, plaatsvindend in de open lucht of in tijdelijke onderkomens en in het algemeen bedoeld ter ontspanning en/of vermaak, waaronder begrepen commerciële, culturele, religieuze en/of sportieve, of daarmee gelijk te stellen activiteiten zoals markten, braderieën, beurzen, kermissen, festiviteiten, wedstrijden, bijeenkomsten en festival;

1.28 gebouw
elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt;

1.29 gebruiksoppervlak
het gebruiksoppervlak (GBO) is de oppervlakte tussen de omsluitende wanden van de gebruiksfunctie minus de vaste obstakels van enige omvang zoals trapgat, liftschacht of vide;

1.30 hoofdgebouw
een gebouw, of een gedeelte daarvan, dat noodzakelijk is voor de verwezenlijking van de geldende of toekomstige bestemming van een perceel en, indien meer gebouwen op het perceel aanwezig zijn, gelet op die bestemming het belangrijkst is;

1.31 huishouden
een persoon of groep personen die een (duurzame) gemeenschappelijke huishouding voert. Indien het huishouden uit twee of meer personen bestaat, betreft het een leefvorm of samenlevingsvorm met een continuïteit in de samenstelling en een onderlinge verbondenheid. Kenmerken van de continuïteit in de samenstelling en een onderlinge verbondenheid zijn:

- voor onbepaalde tijd samenleven;
- een ieder neemt deel aan het gezinsleven (kunnen ook twee volwassenen zijn), bijvoorbeeld samen eten en verdeling huishoudelijke taken;
- eigen kamer, maar gemeenschappelijk sanitair, keuken en woonkamer;
- personen worden niet door instelling geplaatst, er vindt geen behandelingstraject plaats.

Kamerverhuur en bijzondere woonvormen zijn woonvormen waarbij geen sprake is van één huishouden'

1.32 kamerverhuur
het geheel of gedeeltelijk verhuren van een woning of woongebouw -niet zijnde een ruimte in een vrijstaand bijgebouw- via kameruitgifte, waarbij kamers geen zelfstandige woonruimte vormen door het ontbreken in deze kamers van de al dan niet gedeeltelijke combinatie van een kookgelegenheid, een wasgelegenheid (sanitair en/of witgoedvoorzieningen) en een toilet, en waarbij geen sprake is van voorzieningen voor verzorging en begeleiding;

1.33 maaiveld
de bovenkant van het aansluitende afgewerkte terrein dat een bouwwerk omgeeft, met dien verstande dat in geaccidenteerd terrein het gemiddelde van die bovenkanten wordt aangehouden;

1.34 maatschappelijke voorzieningen
voorzieningen van sociale, culturele, (para-)medische, educatieve dan wel levensbeschouwelijke aard;

1.35 middeldure huurwoning
Een huurwoning als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, onder j van het Besluitruimtelijke ordening en waarvoor de doelgroep, de maximale aanvangshuurprijs, de instandhoudingstermijn en de meldplicht in geval van verhuur zijn bepaald in de 'Doelgroepenverordening woningbouw gemeente Rheden 2022 ' of de rechtsopvolger daarvan.

1.36 maximum aantal wooneenheden
op de verbeelding weergegeven aanduiding welke bepalend is voor het maximum toegestane aantal woningen;

1.37 natuurwaarde
de aan een gebied toegekende waarde, gekenmerkt door onderlinge samenhang en beïnvloeding van de levende en niet-levende natuur, zoals geologische, geomorfologische, bodemkundige en/of biologische elementen;

1.38 nutsvoorziening
een voorziening ten behoeve van de telecommunicatie en de gas-, water- en electriciteitsdistributie alsmede soortgelijke voorzieningen van openbaar nut, waaronder in ieder geval worden begrepen transformatorhuisjes, pompstations, gemalen, telefooncellen en zendmasten;

1.39 onderbouw
een gedeelte van een gebouw dat wordt afgedekt door een vloer waarvan de bovenkant minder dan 1,20 meter boven maaiveld is gelegen (en waarbinnen zich één of meer bouwlagen kunnen bevinden die niet worden meegeteld bij het aantal bouwlagen zoals bedoeld in de artikelen in hoofdstuk 2 van deze regels);

1.40 ondergeschikte voorzieningen
voorzieningen behorende bij het woongebouw waarmee het een directe relatie heeft ten behoeve van de bewoners van het pand die qua aard, omvang en verschijningsvorm ondergeschikt zijn aan de hoofdfunctie zoals bijvoorbeeld een gemeenschappelijke huiskamer, een wasserette, een chillroom, pakketpunt;

1.41 opslag
het opbergen van goederen - inclusief (vloei)stoffen en materialen - met de bedoeling en op een dergelijke wijze, dat men later weer over de goederen kan beschikken;

1.42 overkapping
een bouwwerk, geen gebouw zijnde, dat een overdekte ruimte vormt zonder dan wel met ten hoogste één wand;

1.43 overige bouwwerken
bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

1.44 professioneel vuurwerk
vuurwerk, niet zijnde consumentenvuurwerk;

1.45 seksinrichting
een inrichting, bestaande uit een of meer voor publiek toegankelijke besloten ruimten, waarin bedrijfsmatig of op een daarmee vergelijkbare wijze, seksuele handelingen worden verricht of vertoningen van erotisch-pornografische aard plaatsvinden; onder een hiervoor bedoelde inrichting worden in elk geval verstaan: een bordeel, seksbioscoop, seksautomatenhal, sekstheater, parenclub en erotische massagesalon, al of niet in combinatie met elkaar;

1.46 sociale huurwoning
Een huurwoning als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, onder d van het Besluitruimtelijke ordening en waarvoor de doelgroep, de maximale aanvangshuurprijs, de instandhoudingstermijn en de meldplicht in geval van verhuur zijn bepaald in de 'Doelgroepenverordening woningbouw gemeente Rheden 2022 ' of de rechtsopvolger daarvan;

1.47 stadstraat
een straat met een compact en stedelijk karakter. De stadstraten vormen een verbinding tussen de randwegen rondom het plan en het centrale park. De stadstraat heeft een groene uitstraling en wordt gekenmerkt door bomen/groen aan weerszijde, waterretentiezones tegen de gevel en een keermogelijkheid aan het einde van de straat;

1.48 standplaats
het vanaf een vaste plaats op een openbare en in de openlucht gelegen plaats te koop aanbieden, verkopen of afleveren van goederen of het anderszins aanbieden van goederen en diensten, gebruikmakend van fysieke middelen zoals een kraam, een wagen of een tafel;

1.49 straatmeubilair
hieronder wordt mede verstaan: (ondergrondse) inzamelbakken voor huishoudafval, -papier, glas-, kleding en andere afvalbakken, toegangsconstructies voor ondergronde voorzieningen, werken van beeldende kunst, speeltoestellen en draagconstructies voor reclame, alsmede abri's en kleinschalige bouwwerken ten behoeve van (openbare) nutsvoorzieningen;

1.50 tuin
deel van een perceel dat vanwege zijn stedenbouwkundige, cultuurhistorische dan wel landschappelijke waarde(n) vrij van gebouwen en overkappingen dient te blijven en dat als zodanig geen deel uitmaakt van het erf bij een woning;

1.51 voorgevel
de naar de weg gekeerde gevel van een gebouw of, indien een perceel met meerdere zijden aan een weg grenst, de als zodanig door burgemeester en wethouders aan te wijzen gevel;

1.52 wijziging
een wijziging als bedoeld in artikel 3.6 lid 1 onder a van de Wet ruimtelijke ordening.

1.53 woning
een complex van ruimten bedoeld voor de huisvesting van één huishouden en niet zijnde een woonwagen;

1.54 woonvisie
Woonvisie 2020-2026 gemeente Rheden of diens rechtsopvolger;

1.55 woonwagen
een voor de huisvesting van personen bestemde woonruimte die is geplaatst op een woonwagenstandplaats en die in zijn geheel of in delen kan worden verplaatst.

Artikel 2 Wijze van meten

Bij toepassing van deze regels wordt als volgt gemeten:

2.1 de inhoud van een bouwwerk
tussen de onderzijde van de begane grondvloer, de buitenzijde van de gevels (en/of het hart van de scheidingsmuren) en de buitenzijde van daken en dakkapellen;

2.2 de bouwhoogte van een bouwwerk
vanaf het maaiveld tot aan het hoogste punt van een gebouw of een overig bouwwerk met uitzondering van ondergeschikte bouwonderdelen, zoals schoorstenen, antennes, en naar de aard daarmee gelijk te stellen bouwonderdelen;

2.3 de oppervlakte van een bouwwerk
tussen de buitenwerkse gevelvlakken en/of het hart van de scheidingsmuren, neerwaarts geprojecteerd op het gemiddelde niveau van het afgewerkte bouwterrein ter plaatse van het bouwwerk.

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Artikel 3 Groen

3.1 Bestemmingsomschrijving

a. De voor 'Groen' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

   1. groenvoorzieningen, speelvoorzieningen, waterhuishoudkundige voorzieningen, hemelwaterinfiltratievoorzieningen en rioleringswerken;
   2. fiets- en voetpaden, hondenuitlaatplaatsen;
   3. watergangen en waterpartijen;
   4. bruggen en andere civieltechnische werken;
   5. straatmeubilair en andere bijbehorende voorzieningen.

b. Ter plaatse van de aanduiding 'terras' zijn de gronden mede bestemd voor een terras.

c. Ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van groen - broekbos' zijn de gronden mede bestemd voor een broekbos.

d. Ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van groen - natuurbescherming' zijn de gronden mede bestemd voor het behouden van de natuurwaarden.

3.2 Bouwregels

Op de voor 'Groen' aangewezen gronden mogen uitsluitend overige bouwwerken worden gebouwd.

3.2.1 Overige bouwwerken

Voor overige bouwwerken gelden de volgende regels:

a. De bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen mag niet meer dan 1 m bedragen.

b. In overige gevallen mag de bouwhoogte niet meer dan 6 m bedragen.

3.3 Afwijken van de gebruiksregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 3.1 ten behoeve van een inrichting voor verkeersdoeleinden.

b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien:

   1. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de stedenbouwkundige karakteristiek zoals opgenomen in de 'Beleidsregel Ontwikkelplan IJssel

District';

2. geen onevenredige aantasting plaatsvindt ten aanzien van de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Artikel 4 Kantoor

4.1 Bestemmingsomschrijving

a. De voor 'Kantoor' aangewezen gronden zijn bestemd voor kantoren;

b. In aanvulling op het bepaalde onder a zijn de gronden tevens bestemd voor:

1. (para)medische praktijkruimten, medische klinieken en ruimten voor dagbehandeling;

c. De gronden zijn tevens bestemd voor parkeer- en groenvoorzieningen, waterhuishoudkundige voorzieningen, hemelwaterinfiltratievoorzieningen en rioleringswerken, watergangen en waterpartijen, straatmeubilair en andere bijbehorende voorzieningen, alsmede voor de ontsluiting van direct aangrenzende percelen.

4.2 Bouwregels

Op de voor 'Kantoor' aangewezen gronden mogen gebouwen en overige bouwwerken worden gebouwd.

4.2.1 Hoofdgebouwen

Voor hoofdgebouwen gelden de volgende regels:

a. Een hoofdgebouw dient binnen een bouwvlak te worden gebouwd.

b. De bouwhoogte mag niet meer bedragen dan de aangegeven bouwhoogte ter plaatse van de aanduiding '**maximum bouwhoogte (m)**'.

4.2.2 Bijgebouwen en overkappingen

Voor bijgebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:

a. Bijgebouwen en overkappingen dienen binnen het bouwvlak te worden gebouwd.

b. De goothoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 3,50 m bedragen.

c. De bouwhoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 5 m bedragen.

d. De bouwhoogte van overkappingen mag niet meer dan 3,50 m bedragen.

4.2.3 Overige bouwwerken

Voor overige bouwwerken gelden de volgende regels:

a. De bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen mag niet meer dan 2 m bedragen.

b. De bouwhoogte van vrijstaande reclame-uitingen mag niet meer dan 3,50 m

bedragen en de breedte van vrijstaande reclame-uitingen mag niet meer dan 1 m bedragen.

c. In overige gevallen mag de bouwhoogte niet meer dan 6 m bedragen.

4.3 Afwijken van de bouwregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in:

   1. lid 4.2.2 onder b ten behoeve van een vermeerdering van de bouwhoogte met maximaal 6 m.

b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien:

   1. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de stedenbouwkundige karakteristiek van het straatbeeld zoals opgenomen in de 'Beleidsregel Ontwikkelplan IJssel District';

   2. geen onevenredige aantasting plaatsvindt ten aanzien van de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

   3. de vermeerdering bijdraagt aan een verbetering van de architectonische dan wel aan de ruimtelijke aansluiting op de belendende percelen waarbij voldaan wordt aan het 'Beeldkwaliteitsplan';

   4. op of onder het bijbehorende terrein voldoende parkeergelegenheid is voorzien voor het parkeren of stallen van auto's en fietsen. Daarbij moet worden voldaan aan de normen zoals opgenomen in Bijlage 3 Parkeernormen of diens rechtsopvolger.

4.4 Specifieke gebruiksregels

Tot een gebruik strijdig met deze bestemming wordt in ieder geval gerekend:

a. Het gebruik van vrijstaande bijgebouwen voor zover gelegen buiten het bouwvlak en niet behorende bij woningen, anders dan als stallings- of opslagruimte.

b. Het gebruik van niet bebouwde grond vóór de bebouwing aan de wegzijde als opslagterrein.

4.5 Wijzigingsbevoegdheid

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd de bestemming 'Kantoor' te wijzigen in de bestemming 'Wonen', met dien verstande dat:

- het aantal woningen extra is ten opzichte van hetgeen in artikel 7 is bepaald;
- voldaan wordt aan de verdeling in woningcategoriën en minimale oppervlakten zoals opgenomen in de doelgroepenverordening en de woonvisie;
- voldaan wordt aan het bepaalde in artikel 11.2 Parkeren;
- voldaan wordt aan de geluidsnormen ten aanzien van de geluidsbelasting op de gevels.

De wijzigingsbevoegdheid wordt uitsluitend toegepast onder de voorwaarde dat geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:

- de woonsituatie;
- het straat- en bebouwingsbeeld;
- de verkeersveiligheid;
- de sociale veiligheid;
- de milieusituatie;
- de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Een wijzigingsplan wordt niet eerder vastgesteld dan nadat is aangetoond dat het plan uitvoerbaar is, waaronder wordt begrepen de milieutechnische-, veiligheidstechnische, de waterhuishoudkundige-, de archeologische-, de cultuurhistorische, de ecologische- en de verkeerstechnische toelaatbaarheid en de stedenbouwkundige inpasbaarheid.

Artikel 5 Verkeer

5.1 Bestemmingsomschrijving

a. De voor 'Verkeer' aangewezen gronden zijn bestemd voor:
    1. wegen met de daarbij behorende technische voorzieningen, nutsvoorzieningen en bouwwerken;
    2. geluidwerende voorzieningen;
    3. passages ten behoeve van faunaverkeer (ecoducten en dergelijke).
b. De gronden zijn tevens bestemd voor groen- en parkeervoorzieningen, speelvoorzieningen, voorzieningen voor hemelwaterinfiltratie en -berging en rioleringswerken, straatmeubilair en andere bijbehorende voorzieningen.

5.2 Bouwregels

Op de voor 'Verkeer' aangewezen gronden mogen uitsluitend overige bouwwerken worden gebouwd.

5.2.1 Overige bouwwerken

Voor overige bouwwerken gelden de volgende regels:

a. De bouwhoogte van vrijstaande reclame uitingen mag niet meer dan 3,5 m bedragen, uitsluitend langs de President Kennedylaan.
b. De bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen mag niet meer dan 2,5 m bedragen.
c. In overige gevallen mag de bouwhoogte niet meer dan 10 m bedragen.

Artikel 6 Water

6.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Water' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. Water, watergangen, beken en waterpartijen.

b. Water- en oeverrecreatie.

c. Bruggen, andere civieltechnische werken, vissteigers en straatmeubilair.

d. Het behoud, het herstel en/of de ontwikkeling van de natuurlijke waarden.

6.2 Bouwregels

Op de voor 'Water' aangewezen gronden mogen uitsluitend overige bouwwerken worden gebouwd. .

6.2.1 Overige bouwwerken

Voor overige bouwwerken gelden de volgende regels:

a. De bouwhoogte van bruggen mag niet meer dan 10 m bedragen;

b. In overige gevallen mag de bouwhoogte niet meer dan 2,5 m bedragen.

Artikel 7 Wonen

7.1 Bestemmingsomschrijving

a. De voor 'Wonen' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

   1. woningen, waarbij geldt dat:

      - het aantal sociale huurwoning, middeldure huurwoning en betaalbare koopwoning samen bedraagt ten minste 586 woningen;
      - het aantal sociale huurwoning per bouwvlak mag niet minder bedragen, dan het aangegeven aantal ter plaatse van de aanduiding '**minimum aantal sociale huurwoningen**';
      - het aantal betaalbare koopwoning samen bedraagt maximaal 150 woningen;

   2. een 1.11 beroep aan huis of een bedrijfsactiviteit genoemd in Bijlage 1 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis;

b. In aanvulling op het bepaalde onder a zijn de gronden tevens bestemd voor:

   1. maatschappelijke activiteiten, dienstverlenende activiteiten en activiteiten op het gebied van cultuur en ontspanning, voor zover genoemd in Bijlage 2 Lijst

van gemengde activiteiten uitsluitend voor zover het de beganegrondlaag van de gebouwen betreft tot maximaal 2.400 m² b.v.o. binnen het totale plangebied;

2. sportvoorzieningen voor zover genoemd in Bijlage 5 Lijst van sportactiviteiten ter plaatse van de aanduiding 'sport' tot maximaal 650 m² b.v.o.;
3. een parkeerhub ter plaatse van de aanduiding 'parkeergarage';
4. ondergeschikte voorzieningen;
5. compacte stadsstraten ten behoeve van de ontsluiting van de woningen.

c. Ter plaatse van de aanduiding 'horeca' is de begane grond van het gebouw uitsluitend bestemd voor: lichte of middelzware horeca voor zover genoemd in Bijlage 4 Lijst van Horeca activiteiten, maatschappelijke activiteiten, dienstverlenende activiteiten of activiteiten op het gebied van cultuur en ontspanning, voor zover genoemd in Bijlage 2 Lijst van gemengde activiteiten.

d. De gronden zijn tevens bestemd voor tuinen, parkeer- en groenvoorzieningen, waterhuishoudkundige voorzieningen, voorzieningen voor hemelwaterinfiltratie en -berging en rioleringswerken, geluidwerende voorzieningen, watergangen en waterpartijen, straatmeubilair en andere bijbehorende voorzieningen, alsmede voor de verkeersontsluitingen.

7.2 Bouwregels

7.2.1 Algemeen

a. Op de voor 'Wonen' aangewezen gronden mogen gebouwen en overige bouwwerken worden gebouwd.

b. Een omgevingsvergunning voor het bouwen kan alleen worden verleend nadat advies is ingewonnen bij het Kwaliteitsteam of diens rechtsopvolger waarbij getoetst is aan de 'Beleidsregel Ontwikkelplan IJssel District' zoals bedoeld in artikel 14.1

c. Een omgevingsvergunning voor het bouwen kan alleen worden verleend nadat advies is ingewonnen bij het Kwaliteitsteam of diens rechtsopvolger waarbij getoetst is aan het 'Beeldkwaliteitsplan' zoals bedoeld in artikel 14.2

7.2.2 Hoofdgebouwen

Voor hoofdgebouwen gelden de volgende regels:

a. Een hoofdgebouw dient binnen een bouwvlak te worden gebouwd.

b. Het aantal woningen per bouwvlak mag niet minder bedragen, dan het aangegeven aantal ter plaatse van de aanduiding '**minimum aantal wooneenheden**'.

c. Het aantal woningen per bouwvlak mag niet meer bedragen, dan het aangegeven aantal ter plaatse van de aanduiding '**maximum aantal wooneenheden**'.

d. Het gebruiksoppervlak van een woning mag niet minder bedragen dan 45 m².

e. In afwijking van het bepaalde onder d geldt dat ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van wonen - voormalig ziekenhuis' de gebruiksoppervlakte van

een woning niet minder mag bedragen dan 32 m²;

f. De bouwhoogte mag niet meer bedragen dan de aangegeven bouwhoogte ter plaatse van de aanduiding '**maximum bouwhoogte (m)**'.

g. In afwijking van het bepaalde onder f mag binnen het bouwvlak waar een maximum bouwhoogte van 17 m is toegestaan, voor maximaal 35% van de bebouwing de bouwhoogte niet meer bedragen dan 20 m;

h. In afwijking van het bepaalde onder f mag binnen het bouwvlak waar een maximum bouwhoogte van 27 m is toegestaan, voor maximaal 35% van de bebouwing de bouwhoogte niet meer bedragen dan 30 m;

i. In afwijking van het bepaalde onder f mag binnen het bouwvlak waar een maximum bouwhoogte van 42 m is toegestaan, voor maximaal 50% van de bebouwing de bouwhoogte niet meer bedragen dan 46 m;

j. In afwijking van het bepaalde onder f mag binnen het bouwvlak waar een maximum bouwhoogte van 59 m is toegestaan, voor maximaal 20% van de bebouwing de bouwhoogte niet meer bedragen dan 68 m.

7.2.3 Bijgebouwen en overkappingen

Voor bijgebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:

a. Bijgebouwen en overkappingen mogen binnen en buiten het bouwvlak worden gebouwd.

b. De gezamenlijke oppervlakte van bijgebouwen en overkappingen mag per bouwperceel niet meer dan 75 m^2 bedragen.

c. Het bebouwingspercentage van de bijgebouwen en overkappingen mag van het bestemmingsvlak voor zover gelegen achter de achtergevel niet meer dan 40 bedragen.

d. De goothoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 3,50 m bedragen.

e. De bouwhoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 5 m bedragen.

f. De bouwhoogte van overkappingen mag niet meer dan 3,50 m bedragen.

7.2.4 Overige bouwwerken

Voor overige bouwwerken - niet zijnde overkappingen - gelden de volgende regels:

a. De bouwhoogte van erf- en perceelafscheidingen mag niet meer dan 2 m bedragen.

b. De bouwhoogte van vrijstaande reclame-uitingen mag niet meer dan 1,50 m bedragen en de breedte van vrijstaande reclame-uitingen mag niet meer dan 1 m bedragen.

c. In overige gevallen mag de bouwhoogte niet meer dan 6 m bedragen.

7.3 Specifieke gebruiksregels

7.3.1 Algemeen

Gebruik van ruimten binnen de woning dan wel een (vrijstaand) bijgebouw ten behoeve van de uitoefening van een beroep aan huis of een bedrijfsactiviteit als genoemd in BijlageBijlage 1 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis is toegestaan mits:

1. de activiteit wordt uitgeoefend door in ieder geval de bewoner van de woning, en naast de bewoner is tegelijkertijd niet meer dan 1 persoon werkzaam;
2. de ruimte(n) waar de activiteiten plaatsvinden niet groter is dan 20 m², gemeten vanaf de binnenzijde van (scheidings)muren;
3. buiten de ruimte als bedoeld onder 2 geen opslag plaatsvindt en geen beroeps- of bedrijfsactiviteiten worden uitgeoefend, met uitzondering van activiteiten die verband houden met het uitoefenen van een bed and breakfast of van gastouderschap;
4. de uiterlijke verschijningsvorm van de woning behouden wordt, waarbij reclame uitingen zich beperken tot een onverlichte oppervlakte van niet meer dan 0,50 m^2 en deze bij grondgebonden woningen niet hoger worden aangebracht dan tot 1,5 m boven maaiveld;
5. het gebruik geen nadelige gevolgen voor het woon- en leefmilieu heeft;
6. ten behoeve van de activiteit wordt voldaan aan het gestelde in artikel 11.2 Parkeren;
7. het gebruik geen nadelige invloed heeft op de normale afwikkeling van het verkeer.

d. Behoudens het gestelde onder a, is het verboden bijgebouwen gelegen buiten het bouwvlak anders te gebruiken dan ten dienste van het hoofdgebouw.

7.4 Afwijken van de gebruiksregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in:

1. lid 7.1 onder a sub 2 en een beroep aan huis toestaan dat naar aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar is met de beroepen aan huis zoals genoemd in artikel 1.11 beroep aan huis waarbij het gestelde in lid 7.3 onder a sub 1 tot en met 7 van overeenkomstige toepassing is;
2. lid 7.1 onder a sub 2 en bedrijfsactiviteiten toestaan die niet zijn genoemd in Bijlage 1 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis en die naar aard en invloed vergelijkbaar zijn met bedrijfsactiviteiten die wel in die lijst zijn opgenomen, waarbij het gestelde in lid 7.3 onder a sub 1 tot en met 7 van overeenkomstige toepassing is;
3. lid 7.3.1 onder a sub 2 en de ruimte(n) waar de activiteiten plaatsvinden niet groter is dan 50 m², gemeten vanaf de binnenzijde van (scheidings)muren;

b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:

1. het straat- en bebouwingsbeeld;
2. de milieusituatie;
3. de verkeersveiligheid;
4. de hoofdfunctie;
5. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
6. de sociale veiligheid;
7. de externe veiligheid.

Artikel 8 Waarde - Archeologie 2

8.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie 2' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor gronden met een middelhoge archeologische verwachtingswaarde.

8.2 Bouwregels

Ten aanzien van het oprichten van bebouwing gelden de volgende regels:

a. Behoudens het onder c bepaalde dient, bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het oprichten van een bouwwerk groter dan 250 m² en waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm, de aanvrager een rapport te overleggen, waarin de archeologische waarden van de gronden waarop de aanvraag betrekking heeft naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

b. Indien uit het onder a genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het oprichten van het vergunde bouwwerk zullen worden verstoord, kunnen burgemeester en wethouders één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de omgevingsvergunning:

    1. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen waardoor de archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
    2. de verplichting tot het doen van opgravingen;
    3. de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring te laten begeleiden door een deskundig archeoloog;
    4. de verplichting om na beëindiging van de werken en werkzaamheden een verslag uit te brengen waaruit blijkt op welke wijze met de archeologische waarden is omgegaan.

c. Het overleggen van een rapport is niet nodig indien naar het oordeel van burgemeester en wethouders de archeologische waarde van de gronden in andere beschikbare informatie afdoende is vastgesteld. Het onder b bepaalde is van

overeenkomstige toepassing.

8.3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Ter plaatse van de aangewezen gronden is het verboden om zonder of in afwijking van een door burgemeester en wethouders verleende vergunning de volgende werken en werkzaamheden groter dan 250 m² en waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm, uit te (laten) voeren:

   1. het verlagen van de bodem of het afgraven van gronden;
   2. het ophogen van de gronden met meer dan 100 cm (waarbij het in de aanhef genoemde dieper graven dan 30 cm niet geldt), tenzij die werkzaamheden voortvloeien uit een verleende omgevingsvergunning;
   3. het uitvoeren van grondbewerkingen, waartoe ook gerekend wordt woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, aanleggen van sleufdrainage, ontginnen, frezen en aanbrengen van heipalen;
   4. het aanbrengen van diepwortelende beplanting alsmede het verwijderen van stobben;
   5. het graven, verdiepen of verbreden van greppels, sloten, vijvers, beken en andere watergangen;
   6. het verlagen van het grondwaterpeil of het veranderen van de samenstelling van het grondwater;
   7. het aanbrengen of vervangen van riolering en ondergrondse transport-, energie- of telecommunicatie- of andere leidingen dan de daarmee verband houdende constructies;
   8. alle overige werkzaamheden die de archeologische waarden van het terrein kunnen aantasten en die niet worden gerekend tot het normale gebruik;
   9. het slopen van ondergrondse gebouwen of een gedeelte daarvan;
   10. het afdekken en/of overbouwen van archeologische vindplaatsen.

b. Het onder a opgenomen verbod geldt niet voor werken of werkzaamheden:

   1. welke op het tijdstip waarop het plan van kracht is, in uitvoering zijn, of mogen worden uitgevoerd krachtens een verleende vergunning;
   2. waarvoor op grond van meer specifieke regelgeving vergunning of afwijking noodzakelijk is;
   3. die van geringe omvang zijn dan wel het normale onderhoud betreffen.

c. De vergunning wordt niet verleend:

   1. indien werken of werkzaamheden geen verband houden met het toegestane gebruik in de gegeven bestemming;
   2. indien hierdoor, dan wel door de daarvan direct of indirect te verwachten gevolgen, de archeologische waarden van de gronden onevenredig worden of kunnen worden aangetast;

3. dan nadat een advies is ontvangen van een deskundig archeoloog of een deskundig bureau over het door de aanvrager aan burgemeester en wethouders over te leggen rapport, waarin de archeologische waarden van de gronden naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

d. In afwijking van het bepaalde in c kan de vergunning om zwaarwichtige redenen, voor een deel van de werken of werkzaamheden, alsnog worden verleend onder de voorwaarde dat voorafgaande aan de uitvoering van de vergunning adequaat archeologisch onderzoek plaatsvindt.

8.4 Wijzigingsbevoegdheid

Burgemeester en wethouders kunnen het bestemmingsplan wijzigen en:
de bestemmingen 'Waarde - Archeologie 2', al dan niet gedeeltelijk verwijderen, indien uit nader onderzoek blijkt dat ter plaatse geen bijzondere archeologische waarden (meer) aanwezig zijn en niet niet meer noodzakelijk wordt geacht dat het plan voorziet in bescherming van deze waarden.

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 9 Anti-dubbeltelregel

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Artikel 10 Algemene bouwregels

10.1 Algemene regels

a. Gebouwen mogen uitsluitend worden opgericht binnen bouwvlakken, tenzij in deze regels anders is bepaald.

b. Bij het bepaalde ten aanzien van het bouwen binnen een bouwvlak worden buiten beschouwing gelaten:

   1. ondergeschikte bouwdelen als funderingen, plinten, pilasters, kozijnen, gevelversieringen, dakoverstekken, ventilatiekanalen, schoorstenen, gevel- en kroonlijsten en goten mits het bouwvlak met niet meer dan 10% wordt overschreden;

   2. erkers, luifels, balkons en brandtrappen voor zover zij ondergeschikt zijn aan de gevel van het hoofdgebouw, mits het bouwvlak met niet meer dan 1,5 meter wordt overschreden;

   3. entreepartijen op de begane grond, voor zover zij ondergeschikt zijn aan de gevel van het hoofdgebouw mits het bouwvlak en bestemmingsvlak met niet meer dan 2 meter wordt overschreden;

c. Bij het bepaalde ten aanzien van de bouwhoogte worden buiten beschouwing gelaten: liftschachten, trappenhuizen, balustrades, balkonhekken en opbouwen voor technische installaties.

10.2 Ondergronds bouwen

a. Binnen de bestemmingen als gegeven in Hoofdstuk 2 is het ondergronds bouwen toegestaan voor:

   1. ruimten die een functionele eenheid vormen met en/of dienstbaar zijn aan de toegestane functies;

   2. voorzieningen voor het ter plaatse bergen of infiltreren van hemelwater en/of huishoudelijk afvalwater, voor zover geen negatieve gevolgen optreden voor

het grondwatersysteem.

b. Constructies ten behoeve van de ontsluiting van de ondergrondse ruimte zijn slechts toegestaan binnen het betreffende bouwperceel.

c. Ondergronds gerealiseerde of te realiseren bouwwerken blijven bij de berekening van het toegestane bebouwde oppervlakte en het toegestane bebouwingspercentage buiten beschouwing, tenzij hierover in deze regels expliciet anders is bepaald.

d. Binnen de bestemmingen als gegeven in Hoofdstuk 2 mogen ondergrondse bouwwerken worden gebouwd met een diepte van maximaal 4 meter respectievelijk 6 meter voor rioleringswerken.

Artikel 11 Algemene gebruiksregels

11.1 Strijdig gebruik

a. Als strijdig met de bestemming of het plan wordt in ieder geval aangemerkt het (doen of laten) gebruiken van gronden en bouwwerken ten behoeve van:

   1. het opslaan, lozen of storten, al dan niet ten verkoop, van onbruikbare dan wel aan hun oorspronkelijke gebruik onttrokken voorwerpen, materialen, stoffen, voer- of vaartuigen of machines;

   2. het (doen of laten) gebruiken van gebouwen ten behoeve van een seksinrichting;

   3. het gebruiken of laten gebruiken ten behoeve van kortstondige, incidentele evenementen, festiviteiten en manifestaties dan wel als markt of standplaats;

   4. het (doen of laten) gebruiken van gebouwen ten behoeve van detailhandelsactiviteiten tenzij elders in deze regels anders is bepaald.

b. Gebruik dat afwijkt van het bepaalde onder a sub 3 echter waarvoor ingevolge een wettelijk voorschrift vergunning, ontheffing of vrijstelling is verleend, dan wel waarvoor een melding is gedaan, mag worden gehandhaafd.

c. Als strijdig met de bestemming of het bestemmingsplan wordt niet aangemerkt:

   1. het gebruiken of het laten gebruiken van gronden ten behoeve van kortstondige, evenementen, festiviteiten en manifestaties, indien er voor zover daardoor ingevolge een wettelijk voorschrift vergunning, ontheffing of vrijstelling vereist is en deze is verleend, dan wel een melding is gedaan;

   2. het aanleggen of het laten aanleggen van kabels en leidingen ten behoeve van de drinkwatervoorziening, de riolering, de waterhuishouding, de energievoorziening en de datacommunicatie, met uitzondering van:

      - buisleidingen waarop het Besluit externe veiligheid buisleidingen van toepassing is, tenzij deze in het bestemmingsplan als zodanig zijn bestemd;

- hoogspanningsleidingen, tenzij deze in het bestemmingsplan als zodanig zijn bestemd.

11.2 Parkeren

11.2.1 Voorwaardelijke verplichting

Het wonen in een woning of het gebruiken van andere functie is uitsluitend toegestaan indien in, op of onder een bouwwerk dan wel op of onder het bijbehorende terrein voldoende parkeergelegenheid is voorzien voor het parkeren of stallen van auto's en fietsen. Daarbij moet worden voldaan aan de normen zoals opgenomen in Bijlage 3 Parkeernormen of diens rechtsopvolger.

11.3 Afwijken van de gebruiksregels

Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van:

a. De gestelde parkeernormen voor zover in die afwijkingsmogelijkheid wordt voorzien in Bijlage 3 Parkeernormen of diens rechtsopvolger.

Artikel 12 Algemene aanduidingsregels

12.1 veiligheidszone - lpg

12.1.1 Omschrijving aanduiding

Ter plaatse van de aanduiding 'veiligheidszone - lpg' geldt de gronden -naast de andere aangewezen bestemming(en)- tevens bestemd zijn voor de bescherming van het woon-, leef- en verblijfsklimaat in verband met een (nabij) aanwezige lpg-installatie.

12.1.2 Bouwregels

Ter plaatse van de aanduiding is geen nieuwbouw of uitbreiding van kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten als bedoeld in het Besluit externe veiligheid inrichtingen toegestaan.

12.1.3 Afwijken van de bouwregels

Burgemeester en wethouders kunnen bij omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 12.1.2 ten behoeve van het vestigen van beperkt kwetsbare objecten mits:

a. Het aantal personen dat wordt blootgesteld aan het risico verantwoord wordt.

b. De mate van zelfredzaamheid van de blootgestelde personen verantwoord wordt.

12.1.4 Specifieke gebruiksregels

a. Het gebruik van de gronden mag niet in die zin worden gewijzigd dat de aangegeven veiligheidszone wordt vergroot.

b. In geval van strijdigheid van bepalingen gaan de bepalingen van dit artikel voor op de bepalingen die op grond van andere artikelen op de desbetreffende gronden van toepassing zijn.

12.1.5 Wijzigingsbevoegdheid

a. Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen en de aanduiding veiligheidszone - lpg wijzigen in die zin dat de zone wordt aangepast indien daartoe als gevolg van wijziging in het gebruik, bedrijfsvoering, regelgeving of vergunning verlening aanleiding bestaat.

b. Een wijzigingsbevoegdheid als bedoeld onder a kan slechts worden toegepast indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de externe veiligheid.

12.2 veiligheidszone - ontplofbare oorlogsresten

12.2.1 Omschrijving aanduiding

Ter plaatse van de aanduiding 'veiligheidszone - ontplofbare oorlogsresten' geldt dat die gronden, naast de andere aangewezen bestemmingen, tevens bestemd zijn voor de bescherming van het woon-, leef- en verblijfsklimaat in verband met de aanwezigheid van niet-gesprongen explosieven in de bodem.

12.2.2 Bouwregels

Ten aanzien van het oprichten van bebouwing gelden -in aanvulling op de hiervoor gestelde in de overige bestemmingsplanregels- de volgende regels:

a. Behoudens het onder c bepaalde dient, bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het oprichten van een bouwwerk waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm, de aanvrager een rapport in de vorm van een risicoanalyse te overleggen, waaruit naar het oordeel van burgemeester en wethouders blijkt dat de bescherming van het woon-, leef- en verblijfsklimaat in voldoende mate is vastgesteld.

b. Het rapport als bedoeld onder a kan bestaan uit een onderzoek naar de naoorlogse (graaf)werkzaamheden op de locatie, waaruit blijkt welke grond na de oorlog zodanig geroerd is dat de kans op het alsnog aantreffen van explosieven verwaarloosbaar klein wordt.

c. Indien uit het onder a genoemde rapport blijkt dat de bescherming van het woon- en leefklimaat niet in voldoende mate is vastgesteld, dient de aanvrager aan te geven op welke wijze de risico's teniet gedaan worden. Dit kan door het indienen van:

    1. een Projectgebonden Risicoanalyse, indien nodig gevolgd door
    2. detectieonderzoek, en indien nodig gevolgd door een
    3. benadering.

d. Alle onder c genoemde onderzoeken moeten worden uitgevoerd conform de WSCS-OCE.

e. Het bepaalde onder a is niet van toepassing op bouwwerken die mogen worden opgericht krachtens een reeds verleende vergunning.

12.2.3 Specifieke gebruiksregels

In geval van strijdigheid van bepalingen gaan de bepalingen van dit artikel voor op de bepalingen die op grond van andere artikelen op de desbetreffende gronden van toepassing zijn.

12.2.4 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden op ter plaatse van de aanduiding 'veiligheidszone - ontplofbare oorlogsresten' zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning werken en werkzaamheden uit te voeren waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm.

b. Het verbod als bedoeld onder a is niet van toepassing indien een rapport in de vorm van een (beperkte) risicoanalyse is overgelegd, waaruit naar het oordeel van burgemeester en wethouders blijkt dat de bescherming van het woon-, leef- en verblijfsklimaat in voldoende mate is vastgesteld.

c. Het verbod als bedoeld onder b kan bestaan uit informatie over de naoorlogse (graaf)werkzaamheden op de locatie, waaruit blijkt welke grond na de oorlog zodanig geroerd is dat de kans op het alsnog aantreffen van explosieven verwaarloosbaar klein wordt. Deze informatie hoeft niet te zijn verkregen van een gespecialiseerd bedrijf.

d. Het verbod als bedoeld onder a is tevens niet van toepassing op de volgende werken en/of werkzaamheden:

    1. werken en werkzaamheden, waarmee rechtens is of mag worden begonnen op het tijdstip van inwerkingtreding van dit plan;

    2. die mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende vergunning.

e. Ingevolge het bovenstaande is een omgevingsvergunning als bedoeld onder a vereist, indien:

    1. geen rapport als bedoeld onder b is overgelegd of

    2. uit het onder b genoemde rapport blijkt dat de bescherming van het woon- en leefklimaat niet in voldoende mate is vastgesteld.

f. Bij de aanvraag om een omgevingsvergunning dient de aanvrager aan te geven op welke wijze de risico's teniet gedaan worden. Dit kan door het indienen van:

    1. een Projectgebonden Risicoanalyse, indien nodig gevolgd door

    2. detectieonderzoek, en indien nodig gevolgd door een

    3. benadering.

g. Alle onder f genoemde onderzoeken moeten worden uitgevoerd conform de WSCS-OCE.

12.2.5 Wijzigingsbevoegdheid

a. Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen en de aanduiding 'veiligheidszone - ontplofbare oorlogsresten' aanpassen, indien uit onderzoek blijkt dat ter plaatse geen ontplofbare oorlogsresten te verwachten zijn.

Artikel 13 Algemene afwijkingsregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van:

   1. de bestemmingsbepalingen en toestaan dat een bouwvlak wordt verschoven indien dit noodzakelijk is in verband met de werkelijke toestand van het terrein, of in het belang is van een technisch of ruimtelijk dan wel cultuurhistorisch beter verantwoorde plaatsing van bouwwerken, met dien verstande dat de afwijking maximaal 2 meter mag bedragen;

   2. de bestemmingsbepaling ten behoeve van een vermeerdering dan wel een vermindering van de aangegeven hoogtemaatvoering van een hoofdgebouw met niet meer dan 1 m toestaan;

   3. de bestemmingsbepaling ten behoeve van een vermeerdering de bouwhoogte van een bijgebouw of overkapping tot 6 m.

b. Een omgevingsvergunning als bedoeld in sub a onder 1 tot en met 3 kan slechts worden verleend indien:

   1. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de stedenbouwkundige karakteristiek van het straatbeeld zoals opgenomen in de 'Beleidsregel Ontwikkelplan IJssel District';

   2. geen onevenredige aantasting plaatsvindt ten aanzien van de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

   3. de vermeerdering dan wel vermindering bijdraagt aan een substantiële verbetering van de architectonische dan wel technische situatie dan wel aan de ruimtelijke aansluiting op de belendende percelen waarbij voldaan wordt aan het 'Beeldkwaliteitsplan'.

Artikel 14 Algemene procedureregels

14.1 Beleidsregel Ontwikkelplan IJssel District

14.1.1 Toepassing beleidsregel

Bij de beoordeling van een aanvraag om een omgevingsvergunning als bedoeld in: artikelen 3.3, 4.3 en 7 van dit bestemmingsplan is de bij dit plan behorende beleidsregels zoals vervat in de 'Beleidsregel Ontwikkelplan IJssel District' van toepassing of diens rechtsopvolger.

14.1.2 Beoordeling en toetsing aan beleidsregels

Toetsing aan de beleidsregels door burgemeester en wethouders vindt plaats op basis van de beleidsregels zoals die gelden op het tijdstip van het indienen van een aanvraag om een omgevingsvergunning.

14.1.3 Wijziging beleidsregels

De 'Beleidsregel Ontwikkelplan IJssel District ', zoals genoemd in artikel 14.1 kunnen na de vaststelling van dit plan door het college van burgemeester en wethouders worden gewijzigd, ingetrokken of herzien, waarna de activiteiten zoals bedoeld in Hoofdstuk 2 worden getoetst aan de gewijzigde versie van deze beleidsregels.

14.2 Beeldkwaliteitsplan

Bij de beoordeling van een aanvraag omgevingsvergunning als bedoeld in artikelen 3.3, 4.3 en 7 van dit bestemmingsplan wordt getoetst aan het beeldkwaliteitsplan zoals opgenomen in het 'Beeldkwaliteitsplan IJssel District' of diens rechtsopvolger.

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels

Artikel 15 Overgangsrecht

15.1 Bouwwerken

a. Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, dan wel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet worden vergroot,

   1. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;

   2. na het teniet gaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is teniet gegaan.

b. Burgemeester en wethouders kunnen eenmalig in afwijking van het eerste lid een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in het eerste lid met maximaal 5%.

c. Het eerste lid is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

15.2 Gebruik

a. Het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.

b. Het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld in het eerste lid, te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.

c. Indien het gebruik, bedoeld in het eerste lid, na het tijdstip van inwerkingtreding van het plan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.

d. Het eerste lid is niet van toepassing op het gebruik dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

Artikel 16 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als:
Regels van het bestemmingsplan 'Velp Zuid, locatie IJssel District'.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van ……

Bijlagen

Bijlage 1 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis

Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis

Activiteit	**Randvoorwaarde**
Kantoor	Alleen op afspraak
Reparatie van computers en consumenten artikelen, inclusief ondergeschikte detailhandel	Geen auto's, motorfietsen, bromfietsen, caravans en boten
Haar- en schoonheids-verzorging, inclusief ondergeschikte detailhandel	
webwinkels	Alleen opslag en verzending. Een showroom, afgiftepunt en verkoop ter plekke is uitgesloten
Bieden van bed and breakfast	
Gastouder	Maximaal 6 kinderen. Voldaan moet worden aan de kwaliteitseisen van de Wet kinderopvang. Op de aanmelding als gastouder moet positief zijn beslist
Autorijschool	Lesvoertuigen of aanhangwagens moeten op het bijbehorende terrein worden geparkeerd
Huiswerkbegeleiding	
Het geven van cursussen	

Bijlage 2 Lijst van gemengde activiteiten

LIJST GEMENGDE ACTIVITEITEN			
maatschappelijk **M**	M,D,C		
dienstverlening **D**			
cultuur en ontspanning **C**			
		grootste afstand	categorie
Apotheken	M	10	1
Artsenpraktijken, klinieken en dagverblijven	M	10	1
Banken, verzekeringsbedrijven, beurzen	D	10	1
Bibliotheken, musea, ateliers, e.d.	M-C	10	1
Consultatiebureaus	M	10	1
Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	D	10	1
Kleinschalige persoonlijke dienstverlening	D	10	1
Reisorganisaties	D	10	1

Bijlage 3 Parkeernormen

gemeente Rheden

Memo

datum	voor	Afdeling/cluster
14 april 2023	College en leden van de gemeenteraad	Project IJssel District
behandeld door	**ons kenmerk**	**bijlage(n)**
B. Troost	Concept Parkeernormen IJssel District, versie 0.3	-

Onderwerp
Project IJssel District – Parkeernormen IJssel District

Aanleiding

Drie ontwikkelaars en gemeente werken aan het concept Masterplan IJssel District, een nieuwe woonwijk rondom het gebied van ziekenhuis Rijnstate in Velp. Er kunnen veel meer woningen gebouwd worden dan eerder was aankondigt. Aanvankelijk werd nog gesproken over 350 woningen, maar nu blijkt dat op deze plek uiteindelijk zo'n 1.100 woningen gebouwd kunnen worden. De eerste 786 woningen staan er binnen 10 jaar.

figuur 1 Masterplan eerste fase: 786 woningen

Het toevoegen van woningen is voor de gemeente Rheden heel belangrijk. Net als overal elders in het land telt de gemeente veel woningzoekenden, maar de bouwmogelijkheden zijn schaars. Het gevolg is dat bewoners vaak naar elders verhuizen. Met dit plan ontstaat de mogelijkheid om

binnen Velp mensen een nieuwe woning in een moderne, duurzame wijk aan te kunnen bieden. Een wijk waarin veel verschillende soorten koop- en huurwoningen te vinden zullen zijn, waarvan 75% betaalbaar, bestaande uit sociale huur, middenhuur en goedkope koop.

Ook voor deze ontwikkeling is de Nota Parkeernormen Rheden 2015 van toepassing. Deze notitie beschrijft hoe voor dit plan de nota wordt toegepast.

Nota Parkeernormen

Toepassing

Parkeernormen bepalen de parkeerverplichting bij ruimtelijke ontwikkelingen. De toepassing van parkeernormen heeft als doel om een positieve invloed te hebben op de bereikbaarheid, leefbaarheid en een duurzame economische ontwikkeling van de kernen. Daarnaast mogen de belangen van derden bij ontwikkelingen niet onevenredig worden geschaad.

Voor de hoofdfunctie wonen kent de Nota Parkeernormen Rheden 2015 de normen zoals weergegeven in tabel 1.

tabel 1 Parkeernormen hoofdfunctie wonen volgens Nota Parkeernormen Rheden 2015

Hoofdfunctie Wonen	Eenheid	Norm	Aandeel bezoekers
Vrijstaande woning, 2 onder 1 kapwoning	woning	1,6	0,4
Eengezinswoning, rijwoning, appartement	woning	1,4	0,4
Studio (max. 1 slaapkamer),	woning	0,9	
Service appartement voor zorgbehoevende woning	woning	0,8	
Studentenwoning	woning	0,25	
Verzorgingshuis	woning	0,5	
Verpleeginrichting	100 m² bvo	0,33	
Gezinsvervangend tehuis	100 m² bvo	0,33	

Bij het opstellen van bestemmingsplannen wordt in de regels (juridisch bindend) verankerd dat voldaan moet worden aan de parkeernormen van de gemeente. In een bijlage bij de regels van het bestemmingsplan worden vervolgens de specifieke parkeernormen en de toepassingsmethodiek opgenomen. De parkeereis die verbonden wordt aan een ruimtelijke ontwikkeling wordt in dat plangebied dus aan het bestemmingsplan ontleend.

In deze Nota Parkeernormen Rheden 2015 is opgenomen dat in specifieke gevallen een op die locatie toegesneden parkeerverplichting worden opgenomen in het bestemmingsplan. Dit wordt dan als zodanig in de toelichting van het bestemmingsplan opgenomen en in de bestemmingsplanregels vertaald. In die gevallen gaat het gestelde in het bestemmingsplan voor op de in deze nota opgenomen.

Voor de ontwikkeling van IJssel District zijn de parkeernormen uit de nota niet passend gebleken. Daarom zijn er specifieke normen voor dit project opgesteld, welke in het volgende hoofdstuk zullen worden toegelicht en in hoofdstuk 0 worden gepresenteerd.

Overwegingen voor afwijken

Gebiedstypologie

Welke parkeernormen er voor een gebied gelden is onder andere afhankelijk van de stedelijkheidsgraad. De stedelijkheidsgraad wordt bepaald op basis van de omgevingsadressendichtheid (aantal adressen per km²), kortweg OAD. In een gebied met een hoge OAD is het aanbod -en de kwaliteit van andere vervoerswijzen– over het algemeen groter dan in een gebied met een lage OAD. Daarom worden in een gebied met een hoge stedelijkheidsgraad lagere parkeernormen toegepast. Daarnaast kan een onderscheid worden

gemaakt naar de stedelijke zone (centrum, schil, rest bebouwde kom, buitengebied) van een gemeente.
De gemeente Rheden valt qua stedelijkheidsgraad -in zijn geheel- in de categorie matig stedelijk met 1.262 adressen per vierkante kilometer. Voor de duidelijkheid binnen de gehele gemeente hanteert de gemeente één parkeernorm per functie voor het totale grondgebied binnen de gemeente. Dit is gebaseerd op de stedelijke zone 'Rest bebouwde kom' uit ASVV2012 van het CROW.

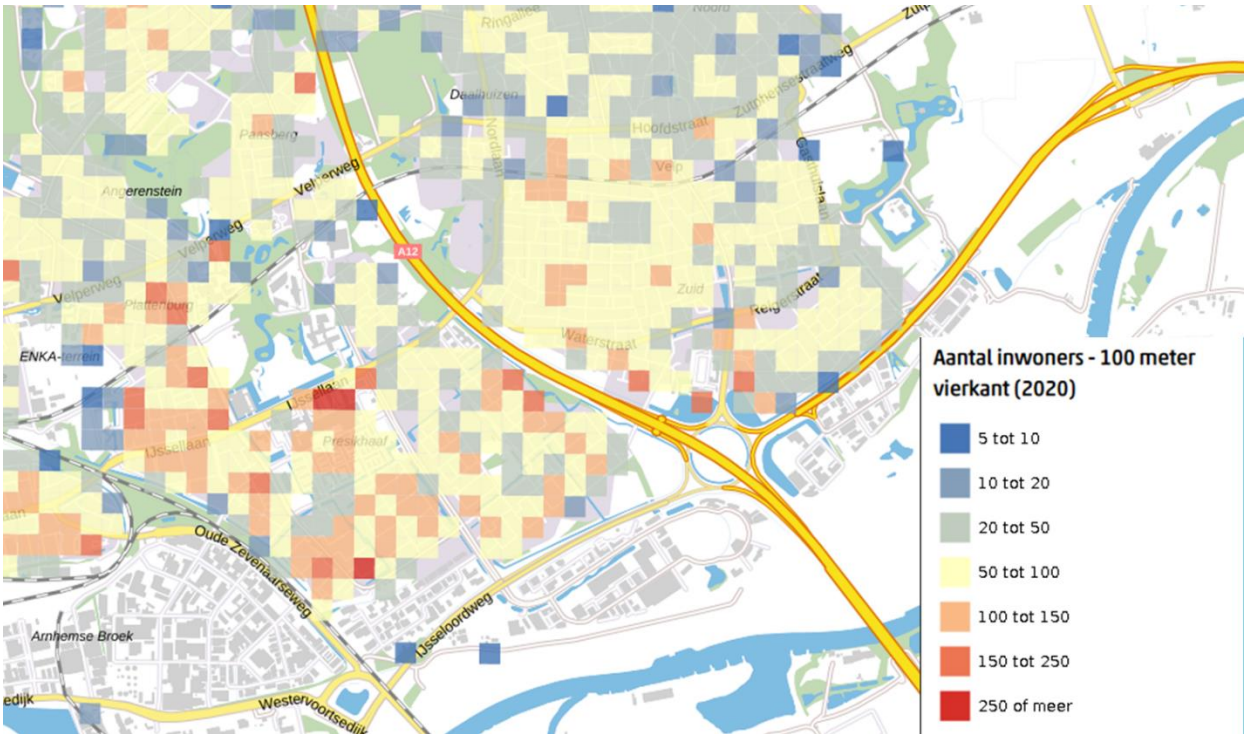

figuur 2 Aantal inwoners per 100m² in de omgeving [Bron: CBS cbsinuwbuurt.nl]

De ontwikkeling van IJssel District kent een dichtheid: van ca. 180 adressen per 100m vierkant. Dit is veel meer dan het gemiddelde in de kernen van Rheden en ook meer dan die van Velp-Zuid: ca. 52. Ook ligt het dicht tegen Arnhem aan waardoor er meer OV-verbindingen zijn dan in de rest van de gemeente.

Uit gegevens van het CBS (2020) blijkt het gemiddelde autobezit van de gemeente Rheden te liggen op 1 auto per huishouden, van Velp-Zuid op 0,9. In de naastliggende Arnhemse wijk Over het Lange Water is het autobezit 0,8 per huishouden bij een bevolkingsdichtheid van ca. 49 per 100 meter vierkant.

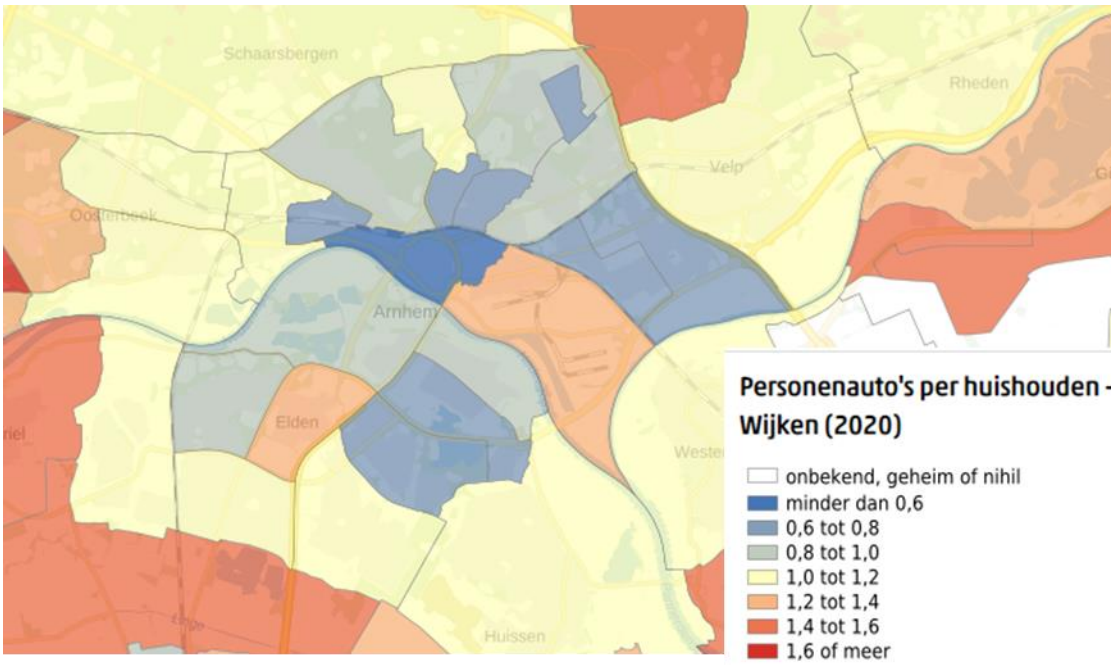

figuur 3 Personenauto's per huishoudens wijken [Bron: CBS cbsinuwbuurt.nl]

Type woningen

Voor de hoofdfunctie wonen (zie tabel 1**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**) zijn van de 8 woningtypen die zijn beschreven er 5 voor een specifieke doelgroep. Voor de 3 typen die overblijven zijn de onderlinge verschillen in de norm groot. Verder wordt er geen specifiek onderscheid gemaakt tussen grondgebonden woningen en appartementen, tussen huur en koop. Noch is er onderscheid gemaakt op basis van prijsklasse of grootte van de woning.

Andere gemeenten maken deze onderverdeling wel. Daarom is gekeken naar andere gemeenten en welke normen deze hanteren. Daarbij is gekeken naar:

- Arnhem, omdat Velp en het IJssel District direct tegen deze gemeente aanligt;
- Alphen aan de Rijn, een gemeente die vergelijkbaar is met Rheden;
- Nijmegen die door de Waalsprong ook vergeleken kan worden met de ligging van Velp en het IJssel District.

In de onderstaande tabellen zijn de normen voor wonen opgenomen, waarbij is gekeken naar de stedelijke zone 'rest bebouwde kom' (indien het onderscheid gemaakt wordt).

tabel 2 Parkernormen gemeente Arnhem

Arnhem **Hoofdfunctie Wonen**	**Eenheid**	**Norm inclusief bezoekers**
Rijwoning	woning	1,5
Half vrijstaande, vrijstaande woning	woning	1,8
< 75 m^2 gbo	appartement	1,0
75 tot 120 m^2 gbo	appartement	1,3
> 120 m^2 gbo	appartement	1,3
Kamerverhuurbedrijf (gem. keuken en badkamer)	kamer	0,6

tabel 3 Parkeernormen gemeente Alphen aan de Rijn

Alphen aan de Rijn **Hoofdfunctie Wonen, rest bebouwde kom**	**Eenheid**	**Norm bewoners**	**Norm bezoekers**
< 30 m² gbo, sociale huur	woning	0,4	0,2
30 – 50 m² gbo, sociale huur	woning	0,5	0,2
50 – 80 m² gbo, sociale huur	woning	0,6	0,3
80 – 100 m² gbo, sociale huur	woning	0,8	0,3
100 – 130 m² gbo, sociale huur	woning	1,0	0,3
> 130 m² gbo, sociale huur	woning	1,2	0,3
< 30 m² gbo	woning	0,4	0,2
30 – 50 m² gbo	woning	0,6	0,2
50 – 80 m² gbo	woning	0,9	0,3
80 – 100 m² gbo	woning	1,1	0,3
100 – 130 m² gbo (1)	woning	1,4	0,3
140 – 160 m² gbo (1)	woning	1,6	0,3
> 160 m² gbo (1)	woning	1,8	0,3
Kamer student (max. 2 bewoners)	kamer	0,1	0,2
Kamer overig (max. 2 bewoners)	kamer	0,4	0,2

(1) Bij appartementen met gezamenlijke parkeerplaatsen mag de parkeernorm met 0,1 pp worden verlaagd.

tabel 4 Parkeernormen gemeente Nijmegen

Nijmegen **Hoofdfunctie Wonen, rest bebouwde kom**	**Eenheid**	**Norm bewoners**	**Norm bezoekers**
Huur, appartement, sociale huur	appartement	0,6	0,3
Huur, huis, sociale huur	woning	0,8	0,3
Huur appartement, (middel)duur	appartement	1,0	0,3
Huur, huis, (middel)duur	woning	1,1	0,3
Koop, appartement goedkoop	woning	1,0	0,3
Koop, appartement gemiddeld	woning	1,0	0,3
Koop, appartement duur	woning	1,1	0,3
Koop, rij	woning	1,1	0,3
Koop, 2-onder-een-kap	woning	1,3	0,3
Koop, vrijstaand	woning	1,4	0,3
Kamerverhuur zelfstandig (student)	kamer	0,15	0,05
Kamerverhuur zelfstandig (niet-student)	kamer	0,4	0,2
Kleine eenpersoonswoning	kamer	0,4	0,2

Wat direct opvalt is dat Arnhem en Alphen aan de Rijn de normen gekoppeld hebben aan het oppervlakte gbo (gebruiksoppervlak) van de woning. Nijmegen heeft gekozen voor de indeling zoals de CROW die aanhoudt. Dit laatste is dus gebruikelijker, maar geeft meer ruimte voor discussie, omdat het ruimte voor interpretatie laat wat (middel)duur inhoudt. Omdat voor het IJssel District het om specifieke parkeernormen gaat is gekozen om de normen te koppelen aan oppervlakten gbo.

Uit gegevens van het CBS (referentiejaar 2020) blijkt dan een Nederlander gemiddeld 53 vierkante meter woonoppervlakte heeft. In stedelijk gebied ligt dit lager dan in landelijk gebied. Een inwoner van Amsterdam bijvoorbeeld leeft gemiddeld op 40m². In Arnhem is dat 49m² en in Rheden 56m².

Een éénpersoonshuishouden gebruikt echter gemiddeld meer ruimte, zoals te zien in figuur 4.

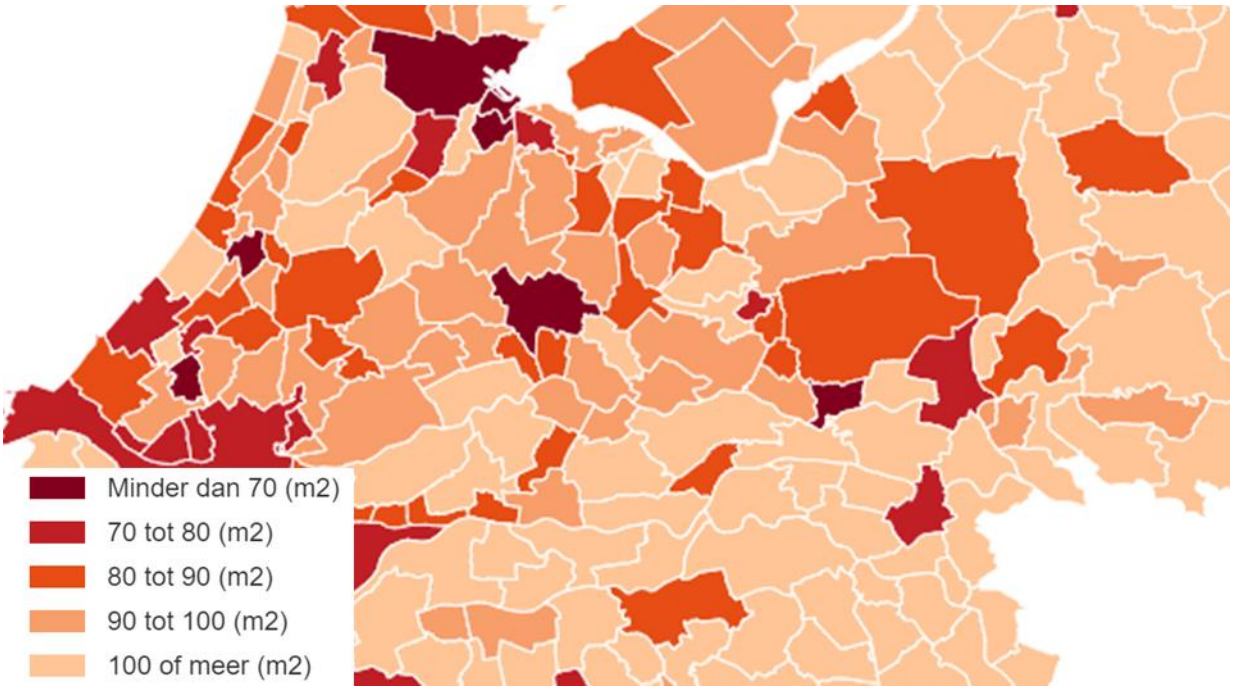

figuur 4 Gemiddeld woonoppervlak eenpersoons huishouden

Het gemiddelde woonoppervlak van een eenpersoonshuishouden ligt volgens gegevens van het CBD (referentiejaar 2020) in Rheden op 89m^2, in Arnhem is dat 74m^2. Omdat dit effect heeft op het autobezit, immers heeft in principe een eenpersoonshuishouden geen tweede auto, is keken naar een logische scheiding in grootte van de woningen. Om enige marge te houden is ervoor gekozen om de scheiding te maken bij 65m^2 gbo.

Onderzoek Goudappel

Goudappel heeft de laatste jaren veel onderzoek gedaan naar parkeernormen in Nederland in relatie tot het autobezit. Om dit te onderzoeken heeft Goudappel beschikking over niet-openbare microdata op basis van CBS-gegevens over autobezit, die gekoppeld zijn aan woningtypen. Zo kan voor heel Nederland op gemeente-, wijk- en buurtniveau het autobezit gericht geanalyseerd worden. Daarbij kan onderscheid gemaakt worden naar autobezit per categorie zoals:

- eigendomssituatie (koop, particuliere huur en sociale huur);
- woningtype (vrijstaand huis, twee-onder-een-kap, rijwoning en appartement);
- huishoudengrootte (1-persoons, 2-persoons en 3+persoons);
- leeftijd (0-30 jaar, 30-65 jaar en 65+ jaar).

In onderstaande tabel is dit autobezit verhoogd met de correcties voor grijze kentekens en autonome groei (4,9% tot 2040) tot een volgens Goudappel passende parkeernorm voor bewoners in verschillende type woningen voor het project IJssel District.

Type woning	Gemiddeld autobezit	Passende parkeernorm bewoners
Sociale huurappartement	0,5	0,57
Particuliere huur, meergezinswoning	0,5	0,57
Koop, meergezinswoning	0,9	1,02
Koop, rijwoning	1,5	1,70

tabel 5 Voorstel Goudappel voor parkeernorm IJssel District, uitgaande van het daadwerkelijke autobezit [Bron: 012688.R1.02, Goudappel 2022]

De microdata laat het autobezit per huishouden zien. In gemeentelijke parkeernormen zit echter ook een bezoekersdeel inbegrepen voor het bezoek van woningen. Het bezoekersaandeel vormt geen onderdeel van het autobezit en dient zodoende nog handmatig te worden toegevoegd aan de microdata over autobezit. Op deze wijze kan een zuivere vergelijking gemaakt worden met de gemeentelijke parkeernormen. Omdat het gemeentelijk beleid 0,4 parkeerplaats per woning voor bezoekers aanhoudt, gaat Goudappel daarin mee. Het maakt wel de opmerking dat het CROW uitgaat van 0,3 parkeerplaats per woning voor bezoek en de meeste Nederlandse gemeenten dit hanteren.

Bezoekers

In de parkeerkencijfers van woningen is ook een component voor bezoekersparkeren opgenomen. Het onderscheid in een bewoners- en een bezoekerscomponent in de parkeerkencijfers voor woningen wordt sinds 2004 door het CROW gemaakt. Daarvoor werd volstaan met één parkeerkencijfer per woningtype, waarmee de facto ook voor bezoekersparkeren een maximale aanwezigheid in de nacht werd aangehouden. Het aandeel bezoekersparkeren is destijds ingeschat op 0,3 pp/woning, ongeacht woningtype en locatie. Al geruime tijd is de ervaring dat het eerder arbitrair vastgelegde parkeerkencijfer voor bezoekersparkeren te hoog is. Daar waar voor het normale parkeren in woonwijken onderscheid wordt gemaakt voor locatiespecifieke kenmerken bij het bepalen van het aantal parkeerplekken, is dit voor bezoekersparkeren voor de functie wonen nog niet het geval. In eerder onderzoek van Spark (2018), dat ook concludeerde dat het huidige kengetal voor bezoekersparkeren te hoog is, is niet ingegaan op het effect van locatiespecifieke kenmerken voor het aantal bezoekersparkeerbewegingen in een bepaalde woonwijk.

De analyse van de parkeerdata tonen aan dat er aanmerkelijke verschillen zijn in het gebruik van de bezoekersvergunning tussen verschillende gebieden die zijn onderzocht. Daarnaast toont de data dat de drukste dag voor bezoekersparkeren zaterdag is (zie figuur 5), de avondperiode het tijdvak met het meeste bezoekersparkeerders, maar het verschil tussen overdag en ’s avonds is kleiner dan oorspronkelijk werd verwacht.

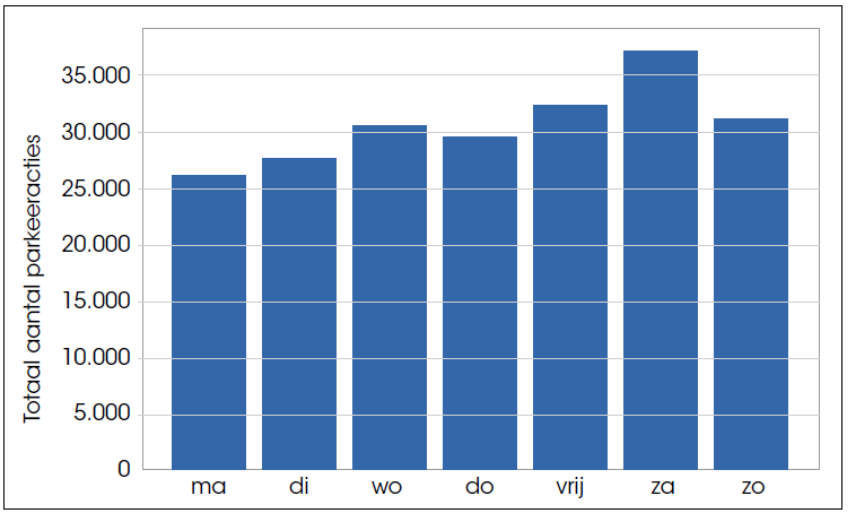

figuur 5 Spreiding van het aantal parkeeracties van bezoekers over de week [Bron Sprak, 2018]

Op grond van het uitgevoerde onderzoek [Marlou Tiesinga ,TU-Delft/Sweco 2021] wordt gesteld dat het parkeerkental en de aanwezigheidspercentages aanpassing verdienen. Zeker voor de stedelijke gebieden (stedelijkheidsgraad van zeer sterk stedelijk t/m matig stedelijk) is vanuit het onderzoek het voorstel om voor rest bebouwde kom (niet gereguleerd parkeren) een kental van 0,15 parkeerplaats per woning te hanteren.

Toekomstige ontwikkelingen

Een aantal ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op het parkeren. Daarvan zijn rekeningrijden en deelvervoer de belangrijkste.

In het regeerakkoord zijn afspraken gemaakt over 'betalen naar gebruik', beter bekend als rekeningrijden. Het voornemen is om per 2030 niet meer te bepalen voor het bezit van de auto, maar per gereden kilometer. De vaste kosten aan een auto zoals BPM en wegenbelasting worden vervangen door een heffing per gereden kilometer. Hierdoor wordt het bezitten van een auto goedkoper. Het KiM (2022) schrijft dat "Een BnG-heffing (betalen naar gebruik) die voor alle voertuigen gelijk is, leidt waarschijnlijk tot een groeiend wagenpark, omdat autobezit goedkoper wordt." Dit kan dus in de toekomst leiden tot hogere parkeernormen.

Uit de studie Varianten voor tariefstructuur Betalen naar Gebruik [Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Ministerie van Financiën, 2022] blijkt dat het autobezit per huishouden in 2030 tot 7,2% kan gaan groeien.

De (door)ontwikkeling van deelvervoer kan juist zorgen voor een lager autobezit. Deelvervoer, inclusief platformen als MaaS (Mobility as a Service), zitten nu nog in de pioniersfase. Er wordt veel geld in onderzoek gestoken en er worden met name in grote steden diverse concepten aangeboden. De voornaamste deelmobiliteitsconcepten zijn de deelauto (o.a. GreenWheels, Mywheels en Sixt), elektrische deelscooter (o.a. GO Sharing, Check en Felyx) en deelfiets (ov-fiets). Het succes is wisselend en de effecten op grote schaal nog moeilijk meetbaar. Het zal waarschijnlijk nog wel even tijd kosten voordat het systeem een breed draagvlak vindt. Deskundigen zijn ervan overtuigd dat het een reële kans van slagen heeft en daarmee het autobezit kan doen afnemen.

In in Factsheet autodelen [Rijkswaterstaat, 2022] staat dat het autobezit van autodelers die incidenteel een deelauto gebruiken (5 keer per jaar of minder), is afgenomen met gemiddeld 27% ten opzichte van de situatie voordat ze een deelauto gingen gebruiken. Nu zal niet iedereen binnen IJssel District hier gebruik van gaan maken. Omdat het onderzoek uitgaat van het effect op de

groep gebruikers en niet op een hele wijk zal bij het IJssel District het percentage veel lager zijn. De inschatting is dat deze zal liggen tussen de 5% en 10%.

Huishoudens met een laag autobezit (<1 auto per huishouden) zullen bij deelautogebruik, doordat ze geen auto meer hebben, vaker de deelauto gebruiker dan huishoudens die daardoor geen tweede auto meer zullen bezitten. Op basis de dezelfde onderzoeken is ingeschat dat de behoefte aan deelautogebruik onder de eerste groep 1/50 zal zijn en onder de tweede groep 1/100.

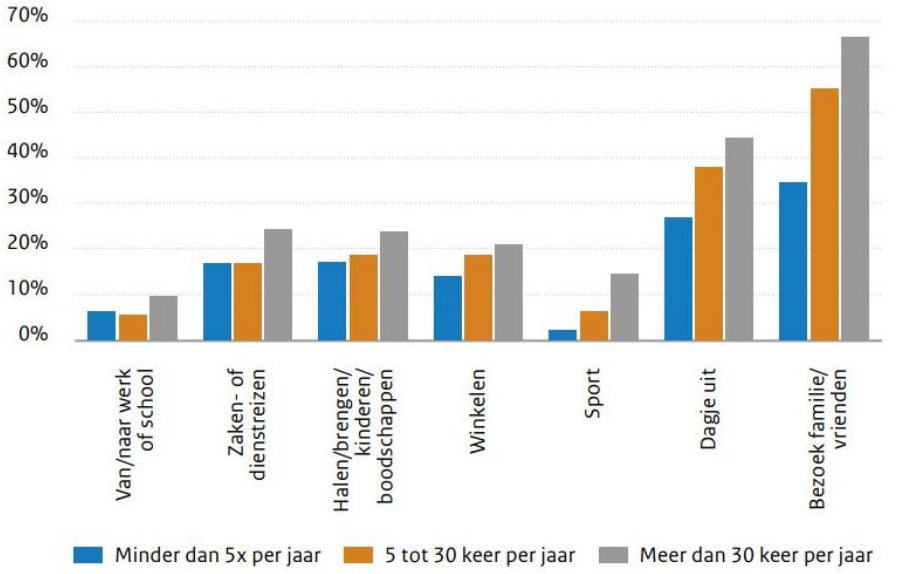

Figuur 6 Verplaatsingsmotief van deelautogebruikers (18-80 jaar oud), naar frequentie van deelautogebruik

Veel gemeenten hebben reducties op de parkeernormen opgenomen bij inzet van deelauto's. Veelal wordt dan de regel toegepast dat één deelauto 5 privéauto's vervangt. Daaraan wordt dan meestal een maximum reductie van het aantal parkeerplaatsen van 10% gekoppeld. Een voorbeeld hiervan in gemeente Rotterdam.

Voor IJssel District is gekozen om op basis van het woonprogramma het aantal deelauto's te bepalen op basis van de inschatting in percentage deelnemers en gebruik. Per woningtype is deze ingeschat op basis van interpretatie uitgevoerde onderzoeken. Dit is als norm voor het bepalen van het aantal deelauto's, af te ronden in hele getallen naar boven, aan de parkeernorm toegevoegd.

Op basis van bovenstaande kan worden vastgesteld dat het in deze notitie berekende effect op de parkeernorm door toenemend autobezit wordt gecompenseerd door deelauto's te gaan gebruiken.

Parkeernormen IJsseldistrict

Op basis van voorgaande overwegingen is voor het IJssel District gekomen tot onderstaande parkeernormen.

tabel 6 Parkeernormen IJssel District

Type woning (gbo in m^2)	Omschrijving	Parkeernorm bewoners	Parkeernorm bezoekers	Parkeernorm totaal	Norm deelauto
Sociaal					
< 50	App goedkoop	0,5	0,2	0,7	0,02
50-65	App goedkoop	0,6	0,3	0,9	0,02
66-80	App midden	0,8	0,3	1,1	0,02
81-100	App duur	1,0	0,3	1,3	0,02
Overig					
< 50	App goedkoop	0,6	0,2	0,8	0,02
50-65	App goedkoop	0,9	0,3	1,2	0,02
66-80	App midden	1,1	0,3	1,4	0,01
81-100	App midden	1,2	0,3	1,5	0,01
101-130	App duur	1,3	0,3	1,6	0,01
Rijwoning	Grondgebonden woning	1,3	0,3	1,6	0,01

Aan deze parkeernorm is ook een norm voor deelauto's opgenomen. De landelijke trend is dat autobezit nog zal doorgroeien. Met de inzet van deelauto's wordt deze trend voor IJssel District omgebogen Het benodigde aantal deelauto's vervangt privéauto's en verhoogt daardoor de parkeernorm niet.

Voor andere functies voor dan wonen gelden de parkeernormen volgens Tabel 7.

Tabel 7 Parkeernorm overige functies

Hoofdfunctie	Eenheid	Parkeernorm
Bedrijven		
Commerciële dienstverlening (kantoor met baliefunctie)	100m^2 bvo	2,80
Kantoor zonder baliefunctie	100m^2 bvo	1,90
Horeca		
Restaurant	100m^2 bvo	10,00
Cafe, cafetaria	100m^2 bvo	5,00
Recreatie		
Sportschool	100m^2 bvo	3,00
Maatschappelijke instelling		
Medische en maatschappelijke diensten (arts, groene kruis, apotheek, fysiotherapie, schoonheidssalon, tandarts etc.)	100m^2 bvo	3,00

Binnen het IJssel District wordt voor de hoofdfunctie wonen 150 m als acceptabele loopafstand naar parkeervoorzieningen aangehouden

Voor overige parkeernormen en toetsing aan dubbelgebruik is de Nota Parkeernormen Rheden 2015 leidend. Deze zijn niet beschreven in deze notitie.

Berekening bij dubbelgebruik

Bij de berekening van de parkeerplaatsverplichting wordt bij het realiseren van (verschillende) functies gebruik gemaakt van onderstaande aanwezigheidspercentages.

Tabel 8 Tabel aanwezigheidspercentages t.b.v. berekening met dubbelgebruik

Functies	Werkdag ochtend	Werkdag middag	Werkdag avond	Werkdag nacht	Zaterdag middag	Zaterdag avond	Zondag middag
Woonruimte	50%	60%	90%	100%	60%	70%	70%
Seniorenwoning	80%	80%	90%	100%	80%	80%	90%
Bezoekers	10%	20%	80%	0%	60%	100%	70%
Kantoor	100%	100%	5%	0%	5%	0%	0%
Sportfuncties	30%	50%	100%	0%	100%	90%	58%
Horeca	30%	40%	90%	5%	75%	100%	45%

Als rekening gehouden wordt met dubbelgebruik komen de parkeernormen uit op de waarden zoals weergegeven in tabel 9. Daarbij is uitgegaan dat het maatgevende moment de werkdag avond is, waarbij 90% van de bewoners en 80% van de bezoekers aanwezig zijn. Indien er sprake is van een privé-parkeerplaats is er voor die plaatsen geen sprake van dubbelgebruik en is er geen sprake van reductie op basis van aanwezigheid.

tabel 9 Parkeernormen IJssel District op basis van dubbelgebruik wonen onderling (maatgevend moment werkdag avond)

Type woning (gbo in m^2)	Omschrijving	Parkeernorm bewoners*	Parkeernorm bezoekers	Parkeernorm totaal	Privé parkeerplaats
Sociaal		90%	80%		
< 50	App goedkoop	0,45	0,16	0,61	Nee
50-65	App goedkoop	0,54	0,24	0,78	Nee
66-80	App midden	0,72	0,24	0,96	Nee
81-100	App duur	0,90	0,24	1,14	Nee
Overig		90%	80%		
< 50	App goedkoop	0,54	0,16	0,70	Nee
50-65	App goedkoop	0,81	0,24	1,05	Nee
50-65	App goedkoop	0,90	0,24	1,14	Ja
66-80	App midden	0,99	0,24	1,23	Nee
66-80	App midden	1,10	0,24	1,34	Ja
81-100	App midden	1,20	0,24	1,44	Ja
101-130	App duur	1,30	0,24	1,54	Ja
Rijwoning	Grondgebonden woning	1,30	0,24	1,54	Ja

* Bij privé parkeerplaats is er geen reductie dubbelgebruik

Bijlage 4 Lijst van Horeca activiteiten

LIJST HORECA- ACTIVITETEN		
Omschrijving	**grootste afstand**	**categorie**
Lichte horeca		
broodjeszaak	10	1a
croissanterie	10	1a
koffiebar	10	1a
lunchroom	10	1a
ijssalon	10	1a
tearoom	10	1a
traiteur	10	1a
Overige lichte horeca		
restaurant (zonder bezorg- en/of afhaalservice)	10	1b
hotel of pension	10	1b
cafetaria	10	1b
Middelzware horeca		
bar	30	2a
bierhuis	30	2a
biljartcentrum	30	2a
café	30	2a
proeflokaal	30	2a
shoarma/grillroom	30	2a
zalenverhuur		
-zonder regulier gebruik ten behoeve van feesten en muziek-/dansevenementen	30	2a
restaurant met bezorg- en/of afhaalservice	30	2a
cafetaria met bezorgservice	30	2a
3 zware horeca		
discotheek, muziekcafé	50	3
partycentrum		
-regulier gebruik ten behoeve van feesten en muziek-/dansevenementen	50	3

Bijlage 5 Lijst van sportactiviteiten

LIJST SPORT		
OMSCHRIJVING	grootste afstand	categorie
Sportscholen, gymnastiekzalen	30	2
Fitnesscentra	30	2

Velp | Rheden | De Steeg | Ellecom | Dieren | Spankeren | Laag-Soeren | Landelijk gebied

Gemeentehuis
Hoofdstraat 3 |
6994 AB De Ste |
postbus 9110 |
ZJ De Steeg
T 026 4976911 |
026 4976518 |
gemeente@rhed
| www.rheden.r

gemeente Rheden

Velp Zuid, locatie IJssel District

Velp

Rheden

De Steeg

Ellecom

Dieren

Spankeren

Laag-Soeren

Landelijk
gebied

Velp Zuid, locatie IJssel District

Inhoudsopgave

Toelichting 5

Hoofdstuk 1 Inleiding 7

1.1 Algemeen 7
1.2 Aanleiding 8
1.3 Bestemmingsplan verbrede reikwijdte 8
1.4 Ligging plangebied 9
1.5 Geldende bestemmingsplannen 10
1.6 Leeswijzer 13

Hoofdstuk 2 Beschrijving van het bestemmingsplan 15

2.1 Algemeen 15
2.2 Beschrijving plangebied 15
2.3 De beoogde ontwikkeling 19
2.4 Afweging 27

Hoofdstuk 3 Ruimtelijk beleidskader 29

3.1 Nationaal beleid 29
3.2 Provinciaal en regionaal beleid 32
3.3 Regionaal beleid 34
3.4 Gemeentelijk beleid 35

Hoofdstuk 4 Milieu- en omgevingsaspecten 55

4.1 Bodem 56
4.2 Geluid 57
4.3 Natuur/ecologie 61
4.4 Water 69
4.5 Archeologie 75
4.6 Cultuurhistorie 77
4.7 Lucht 79
4.8 Verkeer en parkeren 82
4.9 Externe veiligheid 85
4.10 Ontplofbare oorlogsresten 91
4.11 Milieuzonering 93
4.12 Kabels en leidingen 94
4.13 Wind en Zon 95
4.14 Milieueffect rapportage 101

Hoofdstuk 5 Juridische planbeschrijving 107

5.1 Algemeen 107
5.2 Procedure bestemmingsplan 107
5.3 Verbeelding en regels 108
5.4 Reikwijdte bestemmingsplan 110
5.5 Handhaving 111

Hoofdstuk 6 Economische uitvoerbaarheid 113

Hoofdstuk 7 Maatschappelijke uitvoerbaarheid 115

7.1 Vooroverleg 115

Toelichting

Hoofdstuk 1 Inleiding

Leeswijzer

De toelichting op een bestemmingsplan wordt binnen de gemeente volgens een vast stramien opgebouwd, en wel als volgt.

Hoofdstuk	**Inhoud**
1 Inleiding	Kort wordt ingegaan op het bestemmingsplan in het algemeen; de aanleiding voor onderhavig plan; de ligging van het plangebied en het geldende bestemmingsplan.
2 Beschrijving van het bestemmingsplan	Hier wordt de huidige stand van zaken beschreven en een beschrijving van de beoogde ontwikkeling gegeven.
3 Ruimtelijk beleidskader	Aangegeven wordt binnen welke beleidskaders en regels van het rijk, provincie, waterschap en de gemeente het bestemmingsplan is opgesteld.
4 Milieu- en omgevingsaspecten	De haalbaarheid en afweging, de uitgevoerde onderzoeken en conclusies komen hier aan de orde.
5 Juridische planbeschrijving	Beschreven wordt de procedure die een bestemmingsplan doorloopt en wordt een toelichting gegeven op de regels van het bestemmingsplan.
6 Economische uitvoerbaarheid	Toegelicht wordt of uitvoering van het bestemmingsplan economisch haalbaar is.
7 Maatschappelijke uitvoerbaarheid	Hier wordt beschreven hoe de procedure is verlopen tot de vaststelling van het bestemmingsplan.

1.1 Algemeen

Een bestemmingsplan bestaat uit een digitale verbeelding (de kaart) en regels. Door het perceel op te zoeken waarover informatie wordt gewenst, kan worden afgelezen welke bestemming het heeft. In een bestemmingsplan worden de gebruiks- en bouwmogelijkheden van gronden en opstallen aangegeven door middel van kleuren en symbolen, waarbij per object regels zijn gegeven. De regels bevatten de materiële inhoud van de bestemmingen. Uit het samenstel van de verbeelding en de regels blijkt wat juridisch wordt toegestaan. Een bestemmingsplan gaat vergezeld van een toelichting. De toelichting heeft geen juridische status. Echter is deze wel relevant voor de onderbouwing van de gemaakte keuzes en de interpretatie van het bestemmingsplan.

1.2 Aanleiding

De gemeente Rheden heeft behoefte aan meer woningen. Momenteel kent de gemeente veel woningzoekenden en de beschikbare bouwlocaties zijn beperkt. Hierdoor raakt de woningvoorraad verouderd en voelen bewoners zich genoodzaakt te verhuizen naar een locatie buiten de gemeente. Momenteel is in het plangebied onder andere het Rijnstate Ziekenhuis gelegen. Na meer dan 50 jaar heeft dit ziekenhuis besloten te vertrekken uit Velp. Hierdoor komt de leefbaarheid in de omgeving onder druk te staan en is een herontwikkeling van het plangebied van belang. Momenteel ervaren omwonenden overlast in het plangebied en door het vertrek van het ziekenhuis dreigt leegstand en hier is de omgeving niet bij gebaad. Daarom hebben de gemeente en betrokken marktpartijen de ambitie om in dit gebied te investeren. Hierdoor zal de leefbaarheid voor omwonenden en toekomstige bewoners verbeteren en de ruimtelijke en functionele kwaliteit van het gebied toenemen. Tegelijkertijd biedt het een uitgesproken kans om aanzienlijke woningaantallen te realiseren en het tekort aan woningen in de gemeente en regio deels op te lossen.

Voor het totale gebied IJssel District is eerst een Masterplan opgesteld. Voorliggend bestemmingsplan betreft de eerste fases van het Masterplan. Dit komt overeen met het plangebied van het Masterplan (zie ook paragraaf 1.4). Vervolgens is het Masterplan verder uitgewerkt tot een Ontwikkelplan. Het Ontwikkelplan wordt uitvoerig besproken in paragraaf 2.3. De huidige functies zullen gedeeltelijk uit het plangebied verdwijnen. Ten behoeve van de ontwikkeling zal de bestaande bebouwing grotendeels worden gesloopt.. In de toekomstige situatie zal het bestemmingsplan worden voorzien in circa 800 woningen in een stedelijke omgeving, met bijbehorend circa 5.900 m^2 bvo voorzieningen. Overigens wordt een deel van de woningen gerealiseerd in reeds bestaande bebouwing van het ziekenhuis. Ook blijft een deel van de kantoorgebouwen behouden.

De gewenste ontwikkelingen passen niet in het vigerende juridisch-planologisch kader. Om de realisatie van de gewenste ontwikkeling toch mogelijk te maken, wordt een nieuw bestemmingsplan worden vastgesteld.

1.3 Bestemmingsplan verbrede reikwijdte

Door toepassing van de experimenten uit het Besluit Crisis- en Herstelwet (Chw) is het mogelijk om een bestemmingsplan verbrede reikwijdte op te stellen. Een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte biedt de kans om het gebied organisch te ontwikkelen. Daarnaast biedt de Chw de mogelijkheid om, vooruitlopend op de Omgevingswet, ambities met betrekking tot klimaat en duurzaamheid te verankeren in het bestemmingsplan.

Voor het IJssel District is goedkeuring verleend voor de volgende experimenten op basis van het Besluit op de Crisis en Herstelwet:

- Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte (o.b.v. art. 7c Besluit Chw);

- Experiment met betrekking tot planschade (o.b.v. art. 7w Besluit Chw);
- Experiment met betrekking tot kostenverhaal (o.b.v. art. 7ah Besluit Chw).

Ad. a. Het Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte biedt de gemeente de mogelijkheid dat dit bestemmingsplan 20 jaar geldig is, in plaats van 10 jaar. Daarnaast biedt het de mogelijkheid dat het moment van (volledig) aantonen van de haalbaarheid door middel van onderzoeken wordt verschoven van het moment van het ter visie leggen van het ontwerp bestemmingsplan naar het moment van vergunningaanvraag. Dit geldt onder ander voor de ontplofbare oorlogsresten.

Ad. b. Het experiment met betrekking tot planschade biedt de mogelijkheid dat de planschade niet wordt berekend over de mogelijkheden die het bestemmingsplan biedt, maar over hetgeen werkelijk gerealiseerd wordt.

Ad. c. Het experiment met betrekking tot kostenverhaal biedt de mogelijkheid dat het moment van kostenverhaal wordt verschoven van het moment van het ter visie leggen van het ontwerp bestemmingsplan naar het moment van vergunningaanvraag.

Indien een bestemmingsplan verbrede reikwijdte een meerwaarde biedt voor de ontwikkeling dan is het de wens om gebruik te maken van bovenstaande mogelijkheden. Het is wenselijk om alleen van deze mogelijkheden gebruik te maken als hier een meerwaarde voor het proces en de ontwikkeling is. Gebruik maken van deze mogelijkheid is dus geen vereiste.

1.4 Ligging plangebied

Het plangebied ligt aan de zuidelijke rand van de kern Velp, gemeente Rheden. Het plangebied wordt begrensd door de rijksweg A12 (zuiden), de Broekstraat (westen), de Waterstraat (noorden) en de President Kennedylaan (oosten). Op de navolgende afbeeldingen zijn de globale ligging en begrenzing van het plangebied weergeven. Voor de exacte begrenzing van het plangebied wordt verwezen naar de verbeelding van dit bestemmingsplan.

Globale ligging plangebied, aangeduid met zwarte cirkel (bron: PDOK Viewer).

Globale begrenzing plangebied, aangeduid met roze lijn (bron: Ontwikkelplan maart 2023, SVP).

1.5 Geldende bestemmingsplannen

Ter plaatse van het plangebied geldt het bestemmingsplan "Velp 2016, Woongebieden-Zuid", dat op 11 december 2019 is vastgesteld. Onderstaande afbeelding toont een uitsnede van de verbeelding van het geldende bestemmingsplan, met daarop het plangebied rood omlijnd.

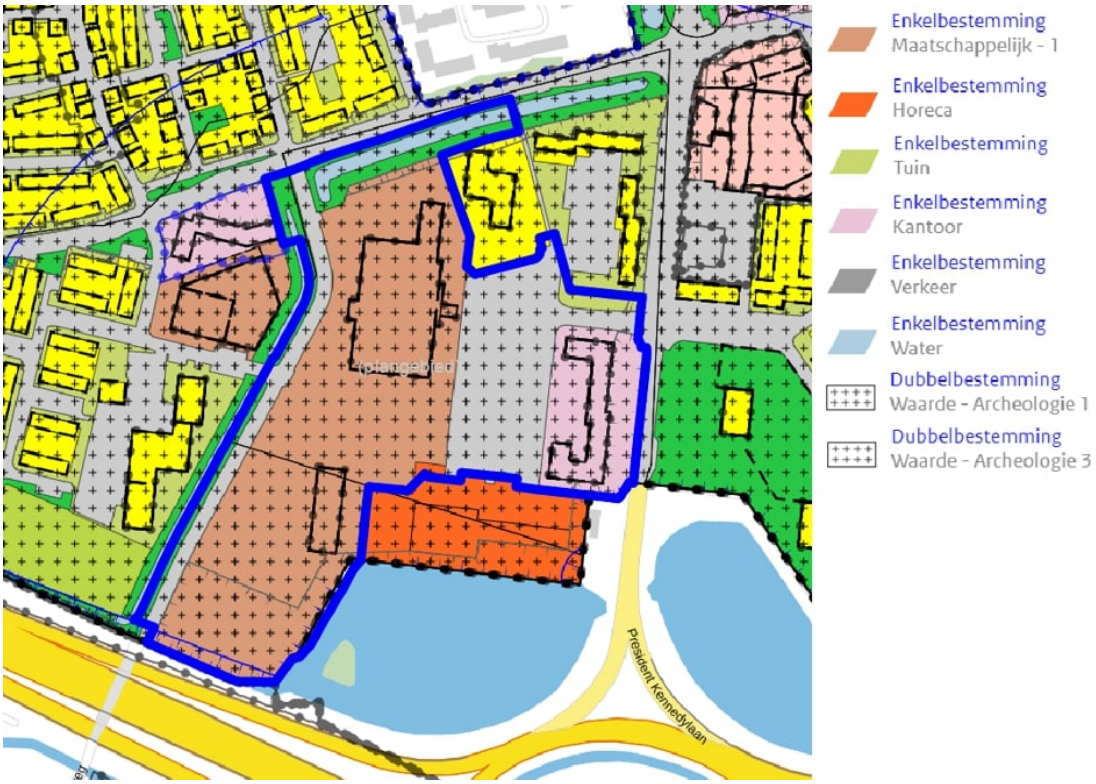

Uitsnede plankaart bestemmingsplan "Velp 2016, Woongebieden-Zuid", het plangebied is omlijnd met een rode stippellijn (bron: ruimtelijkeplannen.nl).

Voor een aantal delen van het plangebied zijn verschillende kleine correcties gebundeld in het bestemmingsplan "Velp 2019, Correctie Woongebieden Noord en Zuid" (vastgesteld 19-02-2022). Met dit bestemmingsplan is voor een aantal bouwblokken binnen het plangebied de aanduiding 'aantal bouwlagen onbeperkt' toegevoegd. Onderstaande afbeelding toont de bouwblokken waarvoor de correctie uit dit bestemmingsplan geldt

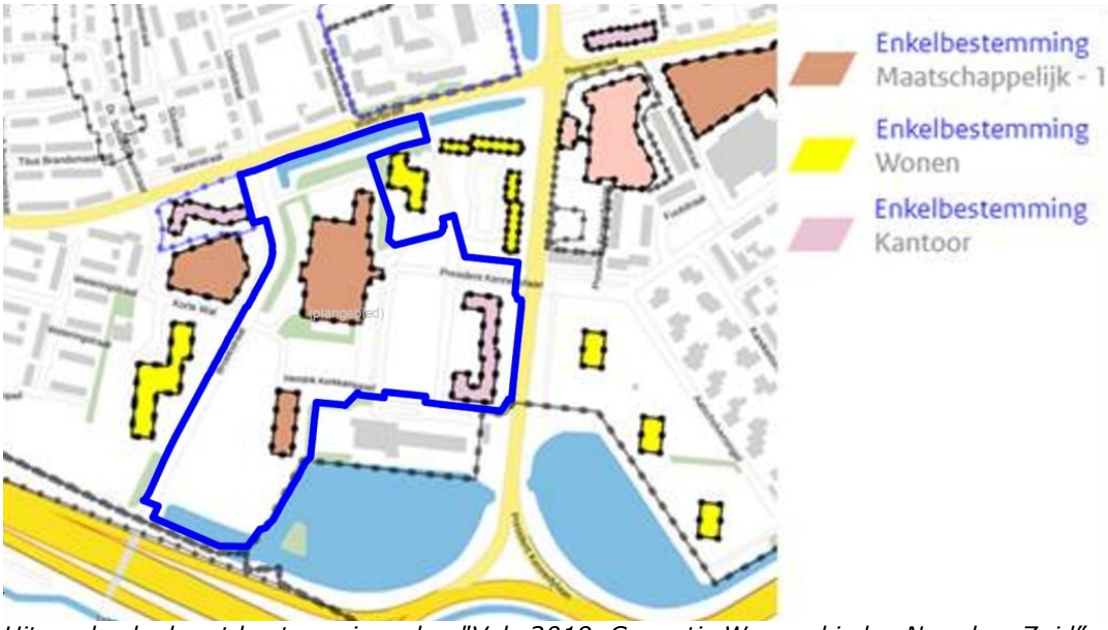

Uitsnede plankaart bestemmingsplan "Velp 2019, Correctie Woongebieden Noord en Zuid"

(bron: ruimtelijkeplannen.nl).

Hierna wordt nader ingegaan op het bestemmingsplan “Velp 2016, Woongebieden-Zuid”.

Enkelbestemmingen
Op basis van dit bestemmingsplan kennen de gronden de enkelbestemmingen 'Maatschappelijk – 1', 'Kantoor', 'Tuin', 'Verkeer', en 'Groen'.

Maatschappelijk - 1
De voor 'Maatschappelijk-1' aangewezen gronden zijn bestemd voor maatschappelijke voorzieningen, alsmede voor parkeer- en groenvoorzieningen, waterhuishoudkundige voorzieningen, hemelwaterinfiltratievoorzieningen en rioleringswerken, watergangen en waterpartijen, straatmeubiliair en andere bijbehorende voorzieningen. Binnen de maatschappelijke bestemming is een functieaanduiding aangegeven ter plaatse van het bouwvlak, namelijk 'specifieke vorm van maatschappelijk– ziekenhuis'. Ter plaatse van deze specifieke functieaanduiding is een ziekenhuis toegestaan.

Kantoor
De voor 'Kantoor' aangewezen gronden zijn bestemd voor kantoren, alsmede parkeer- en groenvoorzieningen, waterhuishoudkundige voorzieningen, hemelwaterinfiltratievoorzieningen en rioleringswerken, watergangen en waterpartijen, straatmeubiliair en andere bijbehorende voorzieningen. Binnen de kantoorbestemming ligt een bouwvlak, waar een maximum bouwhoogte van 11 meter geldt. Ter plaatse van dit bouwvlak ligt de functieaanduiding 'gezondheidszorg'. Hier zijn (para)medische praktijkruimten, medische klinieken en ruimten voor dagbehandeling toegestaan .

Tuin
De voor 'Tuin' aangewezen gronden zijn bestemd voor tuinen, alsmede voor waterhuishoudkundige voorzieningen, hemelwaterinfiltratievoorzieningen en rioleringswerken, watergangen en waterpartijen, straatmeubilair en andere bijbehorende voorzieningen, alsmede voor de ontsluiting van direct aangrenzende percelen. Op de voor 'Tuin' aangewezen gronden mogen uitsluitend overige bouwwerken worden gebouwd evenwel met uitzondering van overkappingen.

Verkeer
De voor 'Verkeer' aangewezen gronden zijn bestemd voor wegen, met de daarbij behorende technische voorzieningen, (on)gelijkvloerse kruisingen, groen- en parkeervoorzieningen, fiets- en voetpaden, waterhuishoudkundige voorzieningen, hemelwaterinfiltratievoorzieningen, rioleringswerken, straatmeubiliair en andere bijbehorende voorzieningen. Op de voor 'Verkeer' aangewezen gronden mogen uitsluitend overige bouwwerken worden gebouwd.

Groen
De voor 'Groen' aangewezen gronden zijn bestemd voor groenvoorzieningen, speelvoorzieningen, waterhuishoudkundige voorzieningen, hemelwaterinfiltratievoorzieningen en rioleringswerken, alsmede in ondergeschikte mate voor verkeersdoeleinden, doorsnijdende fiets- en voetpaden,

hondenuitlaatplaatsen, watergangen en waterpartijen, doorsnijdende wegen ter ontsluiting van de direct aanliggende percelen, bruggen en andere civieltechnische werken, straatmeubiliair en andere bijbehorende voorzieningen. Op de voor 'Groen' aangewezen gronden mogen uitsluitend overige bouwwerken worden gebouwd.

Naast het bestemmingsplan gelden ter plaatse van het plangebied ook de thematische bestemmingsplannen "Bestemmingsplan Archeologie", dat op 15 april 2014 is vastgesteld, en "Parapluplan huisvesting arbeidsmigranten en bijzondere woonvormen", dat is vastgesteld op 28 september 2021. Het Bestemmingsplan Archeologie is alleen nog van toepassing nabij de vijver. Voor de rest van het plangebied is deze verwerkt in het bestemmingsplan Velp 2016, Woongebieden-Zuid Met de paraplubestemmingsplannen is het gemeentelijk beleid ten aanzien van respectievelijk archeologie en arbeidsmigranten en bijzondere woonvormen vertaald in de bestemmingsplannen.

Strijdigheid met het geldende bestemmingsplan
De beoogde ontwikkeling is op diverse punten in strijd met het geldende bestemmingsplan. De nieuwe woningen zijn voorzien op gronden met verschillende bestemmingen die momenteel het gebruik van de gronden voor wonen niet toestaan. Daarmee is het plan in functioneel opzicht strijdig met het geldende bestemmingsplan.

Ook in ruimtelijk opzicht is de beoogde ontwikkeling in strijd met het geldende plan. De nieuwbouw voldoet niet aan de maximum aantal wooneenheden en maximum bouwhoogte ter plaatse van de huidige bouwvlakken, en is bovendien grotendeels voorzien buiten de bouwvlakken.

1.6 Leeswijzer

Deze toelichting is opgebouwd uit zeven hoofdstukken. Na het inleidende hoofdstuk komt in hoofdstuk 2 de planbeschrijving aan de orde. In hoofdstuk 3 wordt de toets aan het beleidskader weergegeven, waarna in hoofdstuk 4 de haalbaarheid van het plan aangetoond wordt voor wat betreft milieu- en omgevingsaspecten. Hoofdstuk 5 geeft een toelichting op de juridische planopzet. In de laatste twee hoofdstukken wordt de uitvoerbaarheid behandelt; hoofdstuk 6 beschrijft de financiële uitvoerbaarheid en hoofdstuk 7 de maatschappelijke uitvoerbaarheid.

Hoofdstuk 2 Beschrijving van het bestemmingsplan

2.1 Algemeen

Tijdens de totstandkoming van voorliggend plan is het gebied uitgebreid geanalyseerd. Dit hoofdstuk is gebaseerd op deze analyse en gaat in op de volgende punten:

- de ligging van de desbetreffende locatie;
- een beschrijving van de ontwikkeling die dit bestemmingsplan mogelijk maakt;
- stedenbouwkundige uitgangspunten/afweging.

2.2 Beschrijving plangebied

2.2.1 Geschiedenis

De eerste tekenen van menselijke ingrepen aan de rand van de IJssel, ter plaatse van het plangebied, stammen uit 1364. Destijds gaf Hertog Eduard van Gelre opdracht om dijken langs de IJssel te bouwen en het land te verkavelen om zo een polderstructuur te creëren. Vervolgens heeft het gebied eeuwenlang die structuur en functie behouden. Aan het eind van de jaren '60 van de vorige eeuw worden plannen gemaakt om een nieuwe snelweg A12 aan te leggen en de wijk Velp-Zuid uit te breiden. Tegelijkertijd ontstaat de wens vanuit het ziekenhuis in Velp om uit te breiden. Uiteindelijk wordt het ziekenhuis in 1971 op de huidige plaats gerealiseerd. Met de komst van het nieuwe ziekenhuis verandert het terrein in die jaren volledig qua structuur en indeling. Ook krijgt het gebied een andere functionele inrichting. Naast het ziekenhuis is er een mix van functies voorzien, zoals het Esso Motor Motel, zorggerelateerde kantoren en twee woonflats.

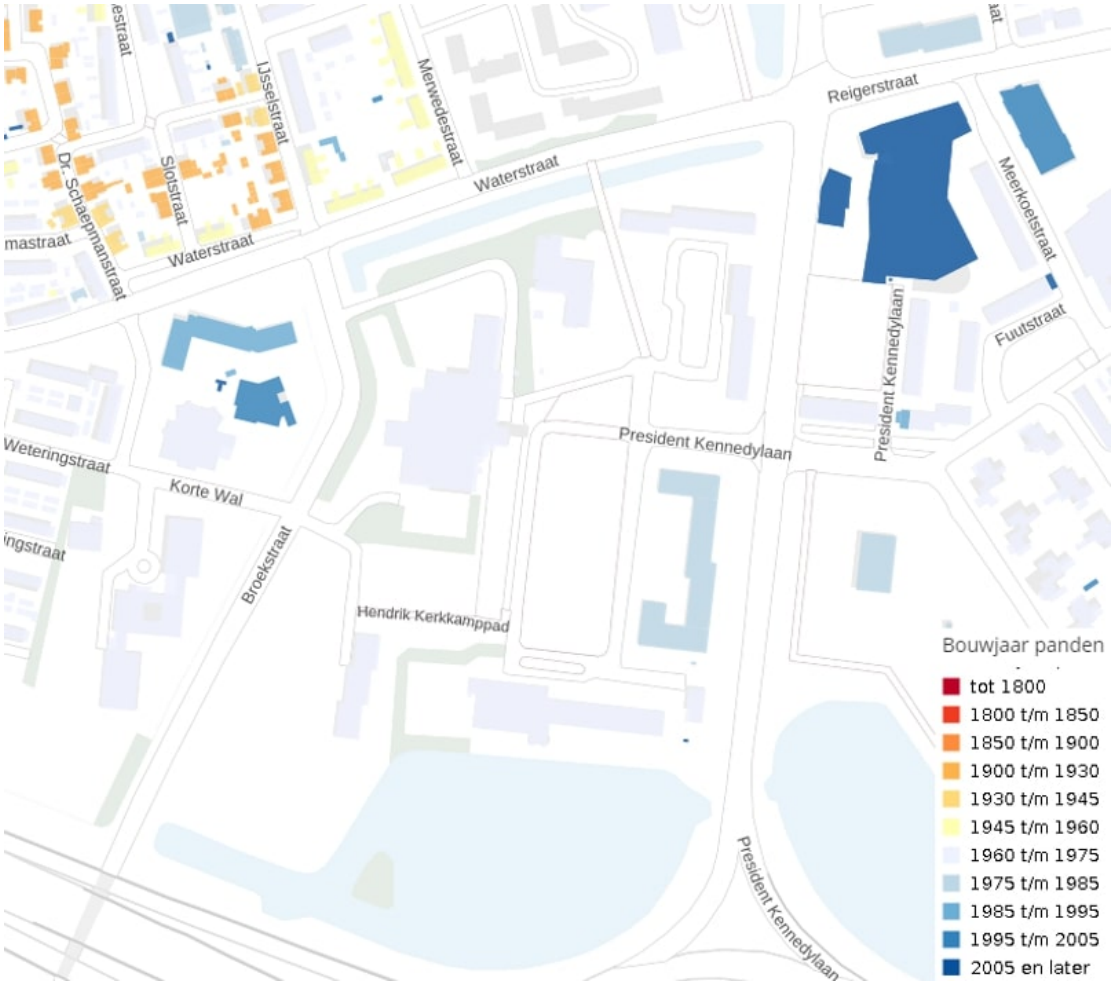

Bouwjaar panden (bron: Atlas Leefomgeving).

2.2.2 Stedenbouwkundige structuur

De bestaande bebouwing is gepositioneerd in een carré-opstelling, met centraal in het gebied grote parkeervoorzieningen. Er is een afwisseling tussen laag- en hoogbouw in het plangebied. Het ziekenhuis is het hoogste gebouw in het plangebied en bestaat uit 10 bouwlagen. De overige bebouwing (het woongebouw ten noorden van het ziekenhuis, de kantoren ten oosten van het ziekenhuis en de bebouwing met de maatschappelijke bestemming ten zuiden van het ziekenhuis) bestaat uit drie bouwlagen. Door de grote afstanden tussen de gebouwen en de grote hoeveelheid parkeerplaatsen ontbreekt een duidelijke samenhang in het gebied. Het enige element dat ervoor zorgt dat het duidelijk is dat het hier om één gebied gaat, is de nadrukkelijke omkadering van het gebied door watergangen en wegen.

Luchtfoto plangebied uit 1984 (bron: Kadernota Velp tussen Broek en Water).

2.2.3 Ruimtelijke context

Inmiddels staat het gebied bekend als een bijzondere locatie binnen de gemeente Rheden. Het gebied maakt onderdeel uit van de snelwegsilhouette vanaf de rijksweg A12. Het gebied ligt direct naast het knooppunt Velperbroek en is, rijdend over de President Kennedylaan, de entréé van Velp. Na het tankstation en ter hoogte van de Lepelaarstraat is de kruising en entree naar het plangebied. Aan de noordzijde van het plangebied ligt de Waterstraat, dat een belangrijke functie heeft voor de verbinding van de wijken in oost-west richting. Op dit moment is de Waterstraat uitsluitend met het plangebied verbonden voor langzaam verkeer middels een wandelpad met bruggetje over de watergang. Aan de westelijke grens van het plangebied ligt de Broekstraat. Deze straat wordt door voetgangers en fietsers gebruikt als verbinding tussen Velp en Arnhem, aangezien het via een tunnel onder de snelweg doorloopt naar de Arnhemse wijk Presikhaaf. In mindere mate wordt het ook gebruikt voor autoverkeer. Tot slot grenst het gebied aan de zuidzijde aan de snelweg A12. Geluidschermen, bosschages en een waterplas vormen een buffer tussen dit deel van de snelweg en het plangebied. Het zuidelijk deel van het plangebied is beperkt toegankelijk en heeft voornamelijk een groene invulling. Dit terrein grenst aan het Geërfdenpark en park Presikhaaf en vormt een belangrijke schakel in de groenstructuur van Velp.

Huidige situatie in het plangebied (bron: Kadernota Velp tussen Broek en Water).

2.2.4 Ecologische schakel

Velp ligt tussen het Veluwemassief en de IJssel. Het plangebied is het laagste punt van Velp en heeft daarom altijd te maken gehad met afwatering vanuit de Veluwe via beken en/of overstromingen vanuit de IJssel. De singels aan de Waterstraat en Broekstraat zijn essentiële onderdelen binnen de water- en groenstructuur van het plangebied. Het plangebied vormt ook een ecologische schakel tussen het Geërfdenpark en de singels langs de President Kennedylaan. Op onderstaande afbeelding is de groen- en waterstructuur in de omgeving weergegeven.

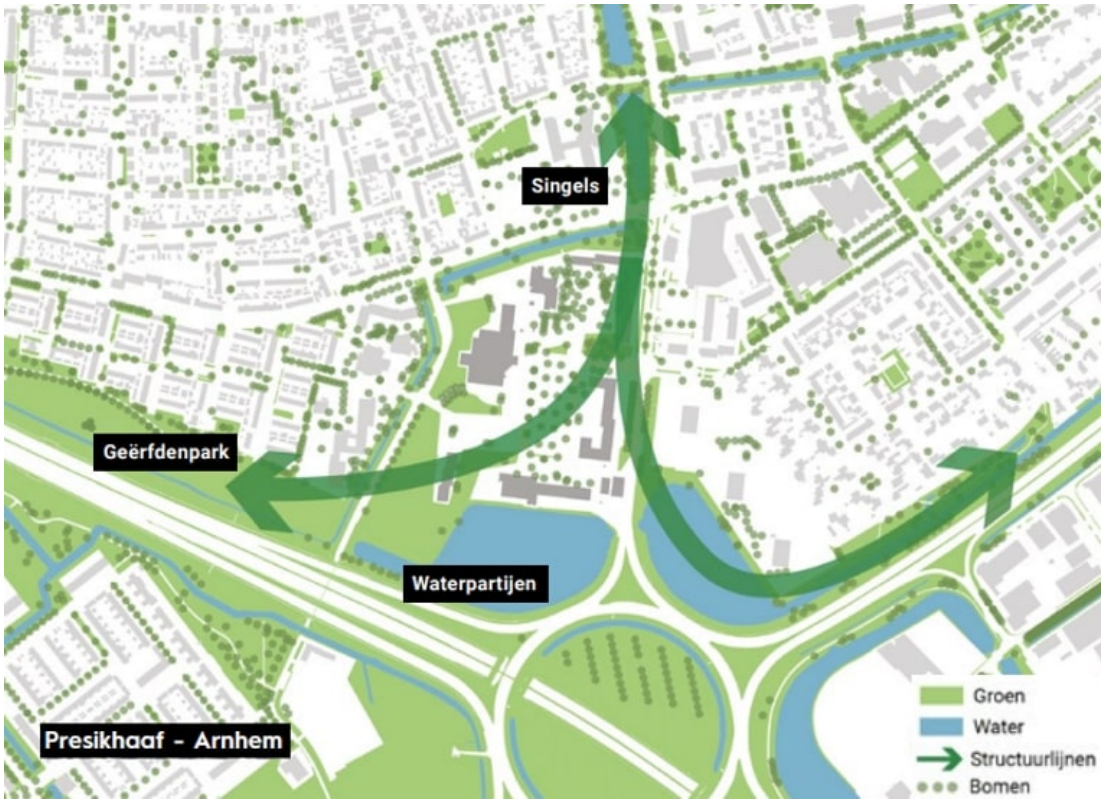

Groen- en waterstructuur in en rondom het plangebied (bron: Kadernota Velp tussen Broek en Water).

Grote delen van het plangebied zijn verhard. De hoeveelheid verharding draagt niet in voldoende mate bij aan een goede waterberging bij zware regenbuien of bij hittestress. Doordat het plangebied het laagste deel van Velp betreft, met een hoge grondwaterstand, is een goede afwatering cruciaal. De waterpartijen ten zuiden van het plangebied zijn in potentie uitermate geschikt voor het opvangen van piekbuien in het gebied. Het huidige afwateringssysteem is nu nog niet aangesloten op deze waterpartijen. Hier liggen in de praktijk kansen. Tevens bevinden zich in het noordelijk deel van het plangebied enkele waardevolle boomgroepen en solitaire bomen. Er staan een aantal platanen op het parkeerplein, maar de grote hoeveelheid verharding heeft als resultaat dat deze bomen niet optimaal groeien.

2.3 De beoogde ontwikkeling

2.3.1 Fasering

In 2020 is reeds de 'Kadernota Velp tussen Broek en Water' opgesteld, waarin voor het gehele onderzoeksgebied (zie afbeelding in paragraaf 1.4) de ambities zijn beschreven ten aanzien van de ruimtelijke ontwikkeling. Aansluitend zijn de kwalitatieve en kwantitatieve uitgangspunten, en de aandachtspunten uit de Kadernota verder uitgewerkt in het Masterplan IJssel District. Bij de totstandkoming van het Masterplan is de Kadernota voortdurend als toetsingsmiddel gebruikt. Vervolgens is het Ontwikkelplan IJssel District (bijlage 1) opgesteld, waarbij de uitgangspunten uit het Masterplan het vetrekpunt vormde. De visie op de ruimtelijke structuur van het gehele onderzoeksgebied uit het Masterplan zijn verder uitgewerkt en verbetert in het Ontwikkelplan.

De ontwikkeling van het IJssel District zet in op een transitie voor de lange termijn. Het plangebied zal volgens de WBI-eis binnen 10 jaar worden gerealiseerd. Voorliggend plan betreft uitsluitend de ontwikkeling van fase 1 tot en met 3 uit de onderstaande afbeelding. De snelheid van de ontwikkeling van overige bouwvelden is vooralsnog niet bekend. Het Masterplan en het Ontwikkelplan bieden wel de mogelijkheid om hier tot een ontwikkeling te komen.

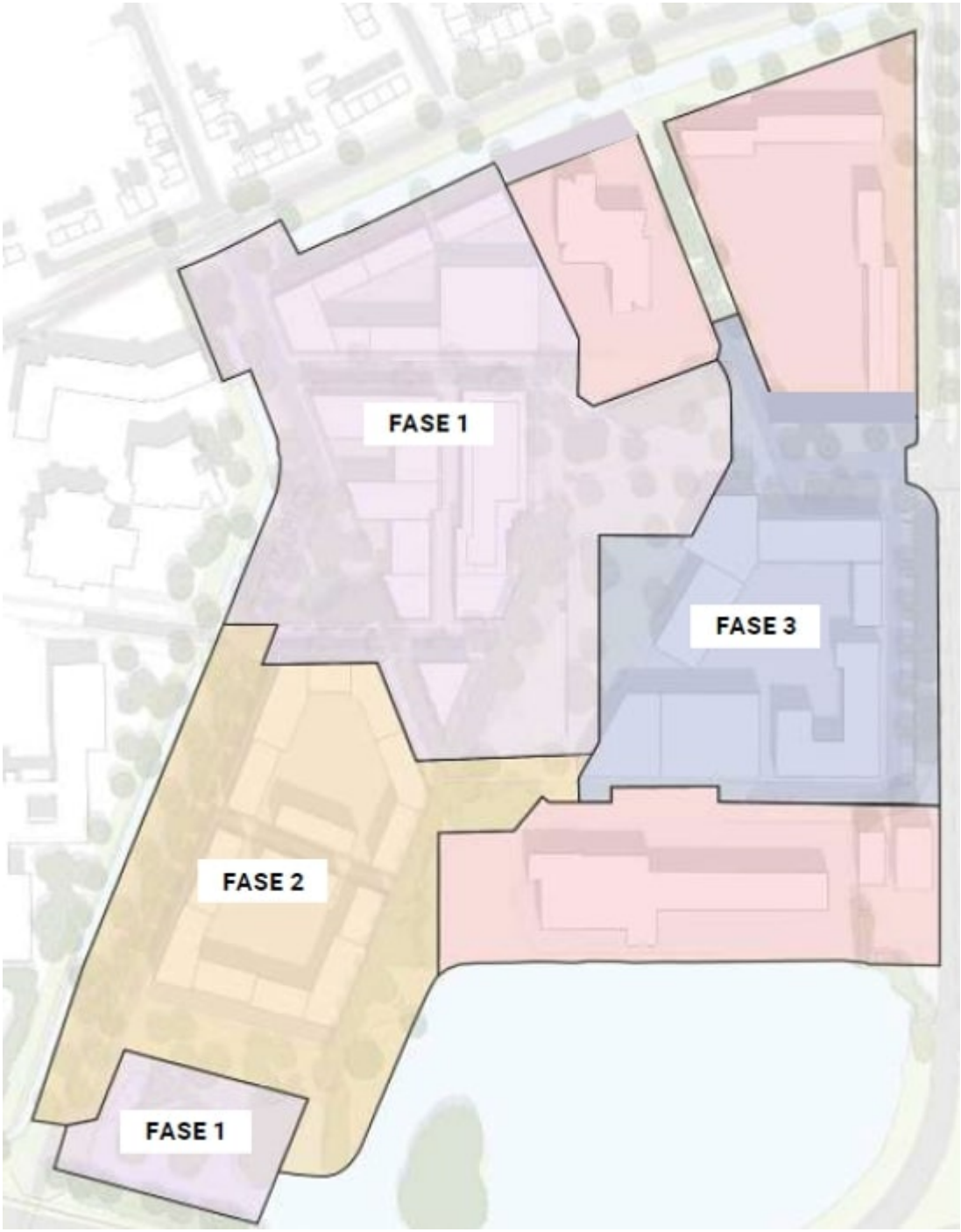

Fasering ontwikkeling (bron: Ontwikkelplan IJssel District).

Fase 1

In de eerste fase wordt de omgeving van huidige ziekenhuis ontwikkeld. Binnen de bouwvelden is ruimte voor circa 400 woningen. Het park met daaraan het paviljoen wordt ontwikkeld en zorgt direct voor een nieuwe sfeer in het gebied. Het Broekbos in het zuiden van het plangebied wordt ook aangelegd om hier al vroegtijdig te starten met de natuurontwikkeling. Een gedeelte van het huidige parkeerterrein wordt al vergroend. Hierbij gaat extra aandacht naar de entree van het ziekenhuis.

Fase 2
In de tweede fase wordt een start gemaakt aan de ontwikkeling van de woonblokken in het zuidwestelijk deel van het IJssel District. De Park-as wordt afgemaakt en de oevers aan de plas worden ingericht als verblijfsruimte. Hier is ruimte voor circa 160 woningen.

Fase 3
Het oostelijk deel van het plangebied, met de nieuwe toren en de parkeerhub, wordt gerealiseerd. Hier is ruimte voor circa 225 woningen. Een gedeelte van het kantoorgebouw zal blijven staan in verband met de contouren van het LPGstation en de nodige veiligheidszone. Met de realisatie van de nieuwe parkeerhub kan het bestaande parkeerterrein worden getransformeerd tot parkruimte. De toegang van het bouwveld gaat via de ventweg van de President Kennedylaan lopen en de entree van de kruising wordt aangepast.

2.3.2 Programma

Wonen
Voorliggend plan is bedoeld om een deel van de woningbouwopgave van de gemeente Rheden te kunnen realiseren. Het programma is dus voornamelijk gericht op wonen. In het plangebied zijn circa 800 woningen, waarvan 75% valt in het betaalbare segment. De woningen worden gerealiseerd in een mix van sociale huur, middenhuur, betaalbare koop en dure koop. Er wordt met name voorzien in appartementen, maar ook eengezinswoningen. De woningen worden zo veel als mogelijk levensloopgeschikt gebouwd. Het woonprogramma sluit aan bij de eisen uit de gemeentelijke doelgroepenverordening ten aanzien van sociale- en middeldure huur (zie paragraaf 3.4.3). Van het totale woonprogramma wordt 6% van de woningen via een toegelaten instelling verhuurd.

Andere functies
In het plan is ook ruimte voor andere functies die passend zijn voor de stedelijkheid van het plan, zoals voorzieningen en kantoren. Met name voorzieningen zijn nodig om een goede gezonde mix in het plangebied te creëren, die zorgt voor de nodige reuring en rust in het gebied. De helft van het bestaande kantoorgebouw blijft vooralsnog behouden. De andere helft zal vervangen worden door nieuwbouwwoningen. Verder is in het plan voorzien in onder andere daghoreca, een maatschappelijke functie, dienstverlenende activiteiten, zorgfuncties of een collectieve voorziening voor de buurt. In de nabijheid van het plangebied, aan het Churchillplein, zijn supermarkten en winkels gelegen, waarvan verwacht wordt dat ze voldoende voorzien in de behoefte van de toekomstige bewoners van het plangebied. Hierdoor is er geen vraag naar detailhandel binnen het plangebied en kan het plan zich focussen op woningbouw en kleinschalige voorzieningen voor een relatief klein verzorgingsgebied. Tot slot is voorzien in twee parkeerhubs. Om voldoende parkeerplaatsen te kunnen realiseren en

ruimte over te houden voor groen, is een gemeenschappelijke, centrale parkeervoorziening de beste oplossing.

2.3.3 Stedenbouwkundige structuur

Het bestaande ziekenhuis en een deel van de kantoren blijven behouden. De rest van de bebouwing binnen het plangebied wordt gesloopt. Vanaf de snelweg is het gebied straks direct te herkennen door de contouren van het getransformeerde ziekenhuis en de nieuwe woontoren in het Park. Samen vormen deze hoogteaccenten een herkenningspunt in het plangebied zelf. De rest van de bebouwing loopt langzaam op van Broekstraat tot aan de President Kennedylaan met de maximale hoogte nabij Winkelcentrum Velperbroek. Hiermee wordt het centrum als ankerpunt aan de Waterstraat benadrukt en de entree van Velp versterkt. Het plan IJssel District is opgebouwd uit een aantal woonblokken met een uniform karakter. Deze stedelijke blokken zijn opgebouwd uit een mix van gebouwen. Hierdoor ontstaat een gevarieerd maar ook een samenhangend beeld.

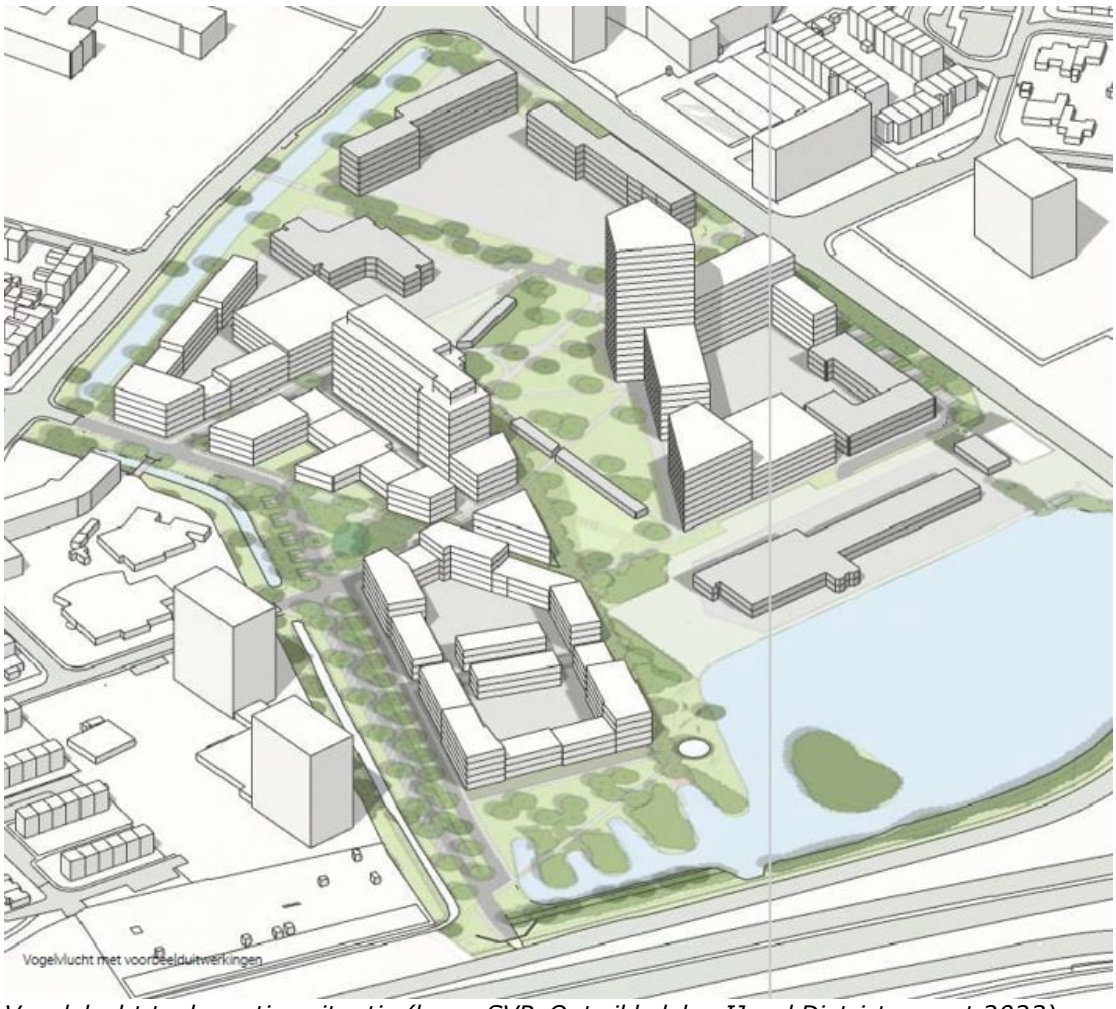

Vogelvlucht toekomstige situatie (bron: SVP, Ontwikkelplan IJssel District, maart 2023).

Het centrale punt in het IJssel District wordt 'Park Nieuw Velp'. Alle stadslanen in de nieuwe woonwijk komen uit op dit park. Direct aan de westkant van het park ligt de Park As, wat een wandelboulevard wordt die verschillende looprouten binnen het plangebied verbindt. Deze as verbindt het Geërfdenpark met het centrum van Velp. De

Park As wordt halverwege doorkruist door de IJssel As. De IJssel As verbindt de waterplas ten zuiden van het plangebied met de IJsselstraat. De huidige hellingbaan naar de entree van het ziekenhuis blijft behouden als karakteristiek cultuurhistorisch element in de toekomstige situatie en wordt getransformeerd tot ligweide in het park. Het nieuwe park wordt direct verbonden met de waterplas aan de zuidzijde van het plangebied. Als overgang naar de woonbuurt, wordt aan de westkant van de waterplas een broekbos aangelegd. Dit broekbos dient als entreeparkje. Ook aan de west- en oostentree van het IJssel District wordt een parkje aangelegd. Langs de President Kennedylaan wordt extra open ruimte gecreëerd om een functionele, veilige en groene oostelijke entree naar het plangebied te maken. De bestaande groenstructuur rond de straat wordt versterkt door het aanplanten van nieuwe laanbomen. De Broekstraat vormt de westelijke entree van de wijk. De bestaande bomen aan de oostzijde van de straat blijven behouden, zodat de groene overgang van de nieuwe wijk naar de omgeving intact blijft. Op onderstaande afbeelding is de voorgenomen inrichting van de openbare ruimte in de toekomstige situatie weergegeven.

Inrichtingsplan toekomstige situatie (bron: SVP, Ontwikkelplan IJssel District, maart 2023).

2.3.4 Klimaatbestendig en biodiversiteit

Waterbergend vermogen

Met de ontwikkeling ontstaat een uitgelezen kans het waterbergend vermogen van het gebied te verbeteren. Om water goed in het plangebied te bergen zijn volgende ambitie vastgelegd:

- Minimaal 20% van de openbare ruimte moet een waterbergende functie vervullen (dat kan in open water, maar ook in de vorm van een laagte/wadi die bij flinke buien vult en vervolgens weer droog staat).

- De hemelwaterverordening van de gemeente Rheden is van kracht, met het principe van eerst hemelwater vasthouden, dan bergen en dan afvoeren. Hierbij dient een bui van minimaal 60 mm (in één uur) per m2 afvoerend (verhard) oppervlak te kunnen worden verwerkt. Grotere buien mogen niet tot schade leiden.

Het plangebied is het laagste punt in Velp. Het is daarom van cruciaal belang dat de opvang van (extreme) regenbuien mogelijk is. Er is een goede waterstructuur nodig om geen problemen in IJssel District te krijgen. Ten behoeve daarvan zijn singels aan de randen van het plan voorzien die zorgen voor die veiligheid en extra waterbergend vermogen voor Velp-Zuid. Het systeem van greppels, infiltratiebermen (of wadi's), en oppervlaktewater zorgen ervoor dat 20% van de openbare ruimte ook een waterbergende functie heeft. In het plan is veel groen voorzien in parken, langs de gevels in de woonstraten en de binnentuinen. Daarnaast is waterberging mogelijk op groene infiltratiedaken van de private bouwblokken.

Voorkomen van hittestress
Om hittestress te voorkomen zijn voor het plangebied de volgende ambities vastgelegd:

- Er is ten minste 50% schaduw in het plangebied op de hoogste zonnestand (21 juni) voor verblijfsplekken en de gebieden waar langzaam verkeer zich verplaatst.
- Ten minste 40% van de nieuw aan te leggen oppervlaktes in het plangebied (inclusief gebouwen) wordt warmtewerend of verkoelend.
- Koeling van nieuw te realiseren bebouwing wordt op zodanige wijze aangelegd dat deze niet leidt tot opwarming van de (verblijfs) ruimte in de directe omgeving.

In het plan voor IJssel District zijn een aantal maatregelen toegevoegd om hittestress te voorkomen. Zo heeft meer van 50% van de openbare ruimte (exclusief water) schaduwrijke plekken. De bestaande en nieuwe bomen en de (nieuwe) gebouwen zorgen voor de schaduw. Binnen de bouwvelden wordt gestreefd naar maximalisatie van natuurlijke groeicondities (volle grond) voor bomen. Dit zorgt voor lagere temperaturen in de zomer en plekken om te schuilen tegen de felle zon. Ook de grote hoeveelheid groen en het toepassen van verharding in een open structuur dragen bij aan het minder opwarmen van de bodem. De plek aan de waterkant aan de zuidzijde van het park zal veel verkoeling gaan bieden in het gebied.

Natuurinclusieve maatregelen
Eén van de grote elementen in het gebied is het Park Nieuw Velp. Dit wordt een gevarieerd park met ruimte voor natuurontwikkeling en natuurbeheer binnen de bebouwde kom. Binnen het plangebied wordt een combinatie gerealiseerd van 'wonen in de stad' en 'wonen in de natuur'. Het 'wonen in de natuur' uit zich door de inrichting van de openbare ruimte en het park. Het groen is minder aangeharkt: grasvelden worden bloemenweiden en er is een grote variatie in boomsoorten, waarbij de bomen in het parkdeel ook rijk bloeien en vruchten dragen. Dit wordt gedaan om de rijkdom in flora als in fauna te stimuleren. Dit uit zich op verschillende schaalniveaus. Op structuurniveau uit zich dat in de aanleg van een robuust en rustig parkhart. Op blokniveau zijn dat groene hagen, inheems en/of vruchtdragend groen, groene entreeparkjes en de binnentuinen. Op gebouwniveau zijn dat nestkasten

(inbouwkasten), gevelbegroeiing en groene daken. Met name de woontoren en de struwelen rondom water geven veel kansen voor hoge natuurwaardes.

2.3.5 Duurzaamheid en energie

De afgelopen jaren zijn de thema's duurzaamheid en energie steeds belangrijker geworden bij ruimtelijke ontwikkelingen. In het Ontwikkelplan van het IJssel District zijn deze thema's uitgewerkt. Belangrijk daarbij is dat het niet alleen om de fysieke inrichting van het gebied (gebouwen en openbare ruimte) gaat, maar ook de toekomstbestendigheid van de oplossingen in relatie tot fasering en innovatie is daarbij een aandachtspunt.

Hergebruik
Het hergebruiken van gebouwen en elementen in het gebied is een belangrijk thema bij de ontwikkeling van het gebied. Naast het ziekenhuisgebouw blijft ook een gedeelte van het kantoorgebouw staan. In het park blijft een groot gedeelte van de hellingbaan van het huidige ziekenhuis staan. De hellingbaan is van cultuurhistorische waarde en geeft identiteit aan het park. Zo krijgt een oud element nieuw leven. Per bouwveld ligt er een opgave om te onderzoeken hoe bij sloop kan worden gezocht naar nieuwe functies voor de grondstoffen die overblijven. Ook in de openbare ruimte kunnen materialen binnen of buiten het gebied worden hergebruikt.

Duurzame en biobased bouwmaterialen
Bij ontwerpen van nieuwe gebouwen wordt extra aandacht gevraagd voor het gebruik van duurzame en biobased materialen. Van de constructie, de isolatie tot aan de gevel. Denk daarbij aan natuurlijke materialen, kruislaagshout en het gebruik van open bouwsystemen. Het streven is om zoveel mogelijk te sturen op het gebruik van duurzame materialen. Het beeldkwaliteitsplan geeft hier inspirerende voorbeelden van. Naast de materialen is het ook gewenst om het bouwproces duurzaam vorm te geven.

Energie besparen
Hoe beter de isolatie, hoe minder energie er nodig is voor verwarming en/of koeling. De wens is daarom om in te zetten op maximale isolatie.

Energie opslaan
De ambitie is om zoveel mogelijk eigen energie lokaal op te slaan, zowel elektrische- als warmte-energie.

Water opslaan
De wens is om zoveel mogelijk lokaal water op te vangen en regenwater te bufferen. Wellicht komt er een aparte aansluiting voor het doorspoelen van toiletten.

Circulariteit:
Bij ontwerpen van nieuwe gebouwen wordt aandacht gevraagd voor het gebruik van duurzame en biobased materialen. Van de constructie, de isolatie tot aan de gevel. Denk daarbij aan natuurlijke materialen, CLT en het gebruik van open bouwsystemen.

Het beeldkwaliteitplan zal qua gevelmaterialen sturen op het gebruik van duurzame materialen.

Opwekken:
De ambitie is om zoveel mogelijk eigen energie op te wekken door middel van onder andere zonnepanelen en PVT-panelen. Dit kan ook aan de (verticale) gevels van de hoogbouw. Gezien het plan voorziet in gestapelde woningen, kan dit wellicht geregeld worden middels een energie coöperatie en/of de VVE.

Duurzaamheidscertificaat
Bij de toetsing van bouwplannen zal worden gekeken naar het behalen van een duurzaamheidscertificaat. Een certificaat waarborgt het realiseren van duurzame gebouwen met een minimale milieu-impact. Daarbij wordt getoetst op thema's zoals energie, gezondheid, ecologie, materialen, vervuiling, afval en water. Het behalen van een certificaat kan op verschillende manieren meetbaar worden gemaakt, bijvoorbeeld met de BREEAM-NL, GPR stedenbouw of een vergelijkbare methodiek. In het IJssel District wordt gestreefd naar BREEAM "Very good" of vergelijkbaar.

Duurzame energie
In het IJssel District liggen diverse kansen voor het creëren van een duurzaam energiesysteem. De kansen liggen bij het hergebruiken van de WKO-installatie van het ziekenhuis, het gebruiken van restwarmte uit de afvalverwerkingslocatie in Duiven of het toepassen van aquathermie in de plas aan het Velperbroekcircuit. Er zal per bouwveld gekeken worden naar een passende oplossing voor de energievoorziening. Door het per bouwveld te organiseren kan gebruikt worden gemaakt van de nieuwste technieken om aan de energiebehoefte te voldoen. Het is daarbij mogelijk om energiesystemen tussen verschillende bouwvelden te combineren.

2.4 Afweging

De beoogde planontwikkeling is ruimtelijke en functioneel passend op deze locatie. Voor het gebied is eerst een Kadernota opgesteld. Vervolgens is dit uitgewerkt tot een Masterplan, met bijbehorende haalbaarheidsnotitie. Met de haalbaarheidsnotitie is gekeken naar de haalbaarheid van het plan in relatie tot de fysieke leefomgeving. Per thema is vervolgens een quickscan uitgevoerd, waarin is gekeken naar de belangrijkste kaders, kansen en aandachtspunten. Uit de haalbaarheidsnotitie komt naar voren dat het plan haalbaar wordt geacht op deze locatie en dat een goede ruimtelijke ordening hier mogelijk is. Er zijn nog wel enkele aandachtspunten meegegeven waarmee rekening gehouden moet worden bij de verdere uitwerking van het plan.

Hoofdstuk 3 Ruimtelijk beleidskader

In dit hoofdstuk komt het ruimtelijk beleid op hoofdlijnen aan de orde. Het gaat hier om vigerend beleid op rijks-, provinciaal- en gemeentelijk niveau. Bij de beoordeling van de haalbaarheid in hoofdstuk 4 wordt ingegaan op specifiek beleid.

3.1 Nationaal beleid

3.1.1 De Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) biedt een duurzaam perspectief voor de leefomgeving met ambities. In deze NOVI worden de nationale belangen in de fysieke leefomgeving en de daaruit voortkomende opgaven beschreven. Er worden vier prioriteiten voor Nederland geformuleerd:

- ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie;
- duurzaam economisch groeipotentieel;
- sterke en gezonde steden en regio's;
- toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied.

Om beleidskeuzes op een heldere en voorspelbare manier te maken, hanteert de NOVI drie afwegingsprincipes, die helpen bij het prioriteren en afwegen van de verschillende belangen en opgaven;

1. Combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies: in het verleden is scheiding van functies vaak te rigide gehanteerd. Er wordt weer gezocht naar maximale combinatiemogelijkheden tussen functies, gericht op een efficiënt en zorgvuldig gebruik van ruimte.
2. Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal: er moet altijd gekeken worden naar de context van het gebied. Keuzes in verschillende gebieden kunnen daarom verschillen.
3. Afwentelen wordt voorkomen: het is van belang dat onze leefomgeving zoveel mogelijk voorziet in mogelijkheden en behoeften van de huidige generatie van inwoners zonder dat dit ten koste gaat van toekomstige generaties.

Toetsing

Het Rijk zet in de NOVI onder andere in op energietransitie, duurzaam groeipotentieel, sterke en gezonde steden, combinaties van functies en identiteit. Gelet op het feit dat er met voorliggend plan wordt voorzien in een duurzaam en toekomstbestendig woonklimaat, waarbij de nieuwe woonbuurt aansluit bij de gewenste identiteit voor dit gebied, wordt een bijdrage geleverd aan het realiseren van de rijks-prioriteiten uit de NOVI. Het wordt een moderne, duurzame wijk met veel groen, die is aangepast aan de moderne eisen voor wat betreft energiegebruik en klimaatadaptatie. Het wordt een stedelijk woonmilieu dat een bijdrage levert aan de het oplossen van de grote

woningvraag in de regio. De ontwikkeling is functioneel en ruimtelijk passend op deze locatie. Gelet op voorgaande, wordt gesteld dat dit project in lijn is met het gedachtegoed van de NOVI.

3.1.2 Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)

Het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) bevestigt in juridische zin kaderstellende uitspraken. Het gaat onder meer om nationale belangen als Rijksvaarwegen, Defensie, Natuurnetwerk Nederland (NNN), Erfgoederen van uitzonderlijke universele waarde, Hoofdwegen en hoofdspoorwegen, Elektriciteitsvoorziening, Buisleidingen van nationaal belang voor vervoer van gevaarlijke stoffen en Primaire waterkeringen.

Slechts daar waar een directe doorwerking niet mogelijk is, bij het NNN en bij de Erfgoederen van uitzonderlijke universele waarde, is gekozen voor indirecte doorwerking via provinciaal medebewind. Ten aanzien van de begrenzing van het NNN is bepaald dat niet het Rijk, maar de provincies die grenzen (nader) bepalen. Door de nationale belangen vooraf in juridisch-planologische procedures te borgen, wordt met het Barro bijgedragen aan versnelling van de besluitvorming bij ruimtelijke ontwikkelingen en vermindering van de bestuurlijke drukte

Toetsing

Het voorgenomen plan raakt geen van de nationale belangen en is niet in strijd met het bepaalde in het Barro.

3.1.3 Deltaplan Ruimtelijke adaptatie

In het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie staan alle projecten en maatregelen die ervoor gaan zorgen dat Nederland in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig is ingericht. In het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie zijn zeven ambities opgenomen. Hierin staat hoe gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk het proces van ruimtelijke adaptatie willen versnellen en intensiveren. De zeven ambities zijn:

- Kwetsbaarheden in beeld: alle betrokkenen waaronder de gemeenten hebben stresstesten uitgevoerd. Deze wordt eens in de zes jaren herhaald.
- Risicodialogen en strategie: Dit is de stap tussen de stresstest en het maken van een uitvoeringsagenda.
- Uitvoeringsagenda's: In uitvoeringsagenda's staan afspraken over wat, wanneer en door wie wordt uitgevoerd in de periode vanaf 2021
- Meekoppelkansen: Steeds vaker wordt nagedacht over het slim meekoppelen van klimaatadaptatiemaatregelen met andere opgaven in de fysieke leefomgeving.
- Stimuleren en faciliteren: De minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft in 2019 en 2020 financiële middelen ter beschikking gesteld voor het stimuleren en faciliteren van klimaatadaptatie.
- Reguleren en borgen: In verschillende regio's is een bouwconvenant gesloten waar het onderwerp klimaatadaptatie onderdeel van uitmaakt. Veel gemeenten en partijen ervaren de vrijblijvendheid hiervan als belemmerend en pleiten voor een meer verplichtend kader voor klimaatadaptatie op rijksniveau.
- Handelen bij calamiteiten: Er blijft altijd een kans op schade en overlast door hevige neerslag, droogte, hitte of een overstroming. In de risicodialogen wordt

hierover gesproken. Gezamenlijk bepalen overheid, burgers en bedrijven in een regio wie wat kan en moet doen als het toch misgaat.

Toetsing
Voor het voorliggende plan zijn de meekoppelkansen van belang. In paragraven 2.3 en 4.4 wordt daar nader op ingegaan.

3.1.4 Ladder voor duurzame verstedelijking (Bro 3.1.6 tweede lid)

Vanuit het rijk wordt een zorgvuldig gebruik van de schaarse ruimte bevorderd. Hiervoor is de ladder voor duurzame verstedelijking geïntroduceerd en als procesvereiste opgenomen in artikel 3.1.6 lid 2 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Het doel dat hiermee wordt beoogd is het stimuleren van zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik en het bewerkstelligen van een goede ruimtelijke ordening, onder meer door een optimale benutting van de ruimte in stedelijke gebieden, het bevorderen van vraaggerichte programmering en het voorkomen van overprogrammering. Met de ladder wordt een zorgvuldige afweging en transparante besluitvorming bij alle ruimtelijke besluiten nagestreefd. Een nieuwe stedelijke ontwikkeling moet daarom altijd worden afgewogen en gemotiveerd. Daarbij moet een beschrijving worden gegeven van de behoefte aan de betreffende ontwikkeling. Indien de ontwikkeling buiten bestaand stedelijk gebied mogelijk wordt gemaakt, dient te worden gemotiveerd waarom de ontwikkeling niet binnen bestaand stedelijk gebied wordt voorzien.

Toetsing
In het kader van voorliggende ontwikkeling wordt een Ladder voor duurzame verstedelijking[1] opgesteld. Het doel dat hiermee wordt beoogd is het stimuleren van zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik en het bewerkstelligen van een goede ruimtelijke ordening.

Stedelijke ontwikkeling
Uit jurisprudentie[2] blijkt dat een woningbouwplan dat voorziet in de realisatie van maximaal 11 woningen binnen een dorpskern niet hoeft te worden aangemerkt als woningbouwlocatie of een andere stedelijke ontwikkeling als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, aanhef en onder i, van het Bro. Een woningbouwplan dat voorziet in de ontwikkeling van 12 woningen wordt daarentegen wel aangemerkt als een nieuwe stedelijke ontwikkeling[3].

Behoefte
Uit de laddertoets blijkt dat de ontwikkeling van het plangebied aansluit bij de woningbehoefte in de regio en gemeente. Het plan anticipeert op demografische ontwikkelingen door in te zetten op een divers woonprogramma voor diverse doelgroepen. Daarbij komt dat het plan reeds is opgenomen tot de zachte plancapaciteit en er ruimte is om gemeentelijke volkshuisvestelijke ambities te verwezenlijken. Dit tezamen maakt dat er met voorliggend plan wordt voorzien in een behoefte binnen het verzorgingsgebied.

Bestaand stedelijk gebied
De ontwikkeling vindt plaats binnen het bestaand stedelijk gebied.

Op basis van de Toets Ladder voor duurzame verstedelijking voor de locatie kan geconcludeerd worden dat de Ladder voor duurzame verstedelijking positief is doorlopen. De ontwikkeling voorziet in een behoefte en vindt binnen bestaand stedelijk gebied plaats. Daarmee wordt de ontwikkeling als haalbaar geacht voor wat betreft de Ladder voor duurzame verstedelijking.

3.1.5 Conclusie

Voorliggend plan is niet in strijd met het Rijksbeleid.

3.2 Provinciaal en regionaal beleid

3.2.1 Omgevingsvisie en -verordening Gelderland

Omgevingsvisie

Op 19 december 2018 hebben Provinciale Staten de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland vastgesteld. Sinds 1 maart 2019 is deze Omgevingsvisie van kracht. De provincie heeft in de Omgevingsvisie een gezond, veilig, schoon en welvarend Gelderland centraal gesteld.

- *Gezond en veilig.* Dat een gezonde leefomgeving, schone en frisse lucht, een schoon milieu, een niet vervuilde bodem, voldoende schoon en veilig (drink)water, bescherming van onze flora en fauna. Dat voorbereid zijn op klimaatverandering, zoals hitte, droogte, bosbranden en overstromingen. En, dat aandacht hebben voor verkeersveiligheid en veilige bedrijvigheid.
- *Schoon en welvarend.* Dat een dynamisch, duurzaam en aantrekkelijk woon-, werk- en ondernemersklimaat, goed bereikbaar en met een goed functionerende arbeidsmarkt en dito kennis- en onderwijsinstellingen. Maar dat ook: het tegengaan van schadelijke uitstoot, afval en uitputting van grondstoffen. En: het investeren in nieuwe, alternatieve vormen van energie.

Onderdeel van de Omgevingsvisie zijn diverse thematische visieschetsen met de volgende thema's:

- Energietransitie: van fossiel naar duurzaam.
- Klimaatadaptie: omgaan met veranderend weer.
- Circulaire economie: sluiten van kringlopen.
- Biodiversiteit: werken met de natuur.
- Bereikbaarheid: duurzaam verbonden.
- Vestigingsklimaat: een krachtige, duurzame topregio.
- Woon- en leefomgeving: dynamisch, divers, duurzaam.

De Omgevingsvisie bevat de strategische ambities voor de lange termijn. De Omgevingsverordening wordt ingezet voor die onderwerpen waarvoor de provincie eraan hecht dat de doorwerking van het beleid van de Omgevingsvisie juridisch gewaarborgd is. De verordening voorziet ten opzichte van de Omgevingsvisie niet in nieuw beleid en is daarmee dus beleidsneutraal. De inzet van de verordening als juridisch instrument om de doorwerking van het provinciaal beleid af te dwingen is

beperkt tot die onderdelen van het beleid waarvoor de inzet van algemene regels noodzakelijk is om provinciale belangen veilig te stellen of om uitvoering te geven aan wettelijke verplichtingen.

Omgevingsverordening
De Omgevingsverordening (geconsolideerde versie januari 2023) richt zich net zo breed als de Omgevingsvisie op de fysieke leefomgeving in de Provincie Gelderland. Dit betekent dat vrijwel alle regels die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving opgenomen zijn in de Omgevingsverordening. Het gaat hierbij om regels op het gebied van ruimtelijke ordening, milieu, water, mobiliteit en bodem. De verwachting is dat de Omgevingsverordening op termijn alle regels zal gaan bevatten die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving.

De provinciale verordening bevat daarnaast een algemene instructieregel klimaatadaptatie (artikel 2.65b). Voor zover een bestemmingsplan een nieuwe activiteit of ontwikkeling mogelijk maakt, bevat de toelichting bij het bestemmingsplan een beschrijving van de maatregelen of voorzieningen die worden getroffen om de risico's van klimaatverandering te voorkomen of te beperken en de afweging die daarbij is gemaakt.
In de beschrijving worden in ieder geval de volgende aspecten betrokken:
a. waterveiligheid;
b. wateroverlast;
c. droogte; en
d. hitte.

Toetsing
Raadpleging van de digitale versies van de Omgevingsvisie en -verordening wijst uit dat binnen het plangebied een aantal provinciale belangen spelen. Navolgend wordt hierop ingegaan.

Afdeling 2.1 Woonlocaties en recreatiewoningen
Een bestemmingsplan mag alleen nieuwe woningen mogelijk maken als die ontwikkeling past binnen een door Gedeputeerde Staten vastgestelde regionale woonagenda. De locatie is in de regionale woonagenda opgenomen. In paragraaf 3.3.1 wordt hier nader op ingegaan.

Afdeling 2.3: Glastuinbouw
Met onderhavige ontwikkeling is er geen sprake van glastuinbouw. De regels omtrent glastuinbouw hebben geen betrekking op dit plan en zodoende is het plan niet in strijd met de regels en het beleid van de provincie ten aanzien van glastuinbouw.

Artikel 2.38: Intrekgebied
Het plangebied is aangeduid als een 'intrekgebied'. Ter plaatse van deze gebiedsaanduiding gelden aanvullende regels ten aanzien van de winning van fossiele energie. Dat is bij voorliggend plan niet aan de orde.

Afdeling 2.7a: Klimaatadaptatie

In afdeling 2.7 van de Omgevingsverordening Gelderland is artikel 2.65b opgenomen, waarin aanvullende provinciale eisen staan met betrekking tot klimaatadaptatie. In paragraaf 2.3.5**.** Is reeds beschreven welke maatregelen zijn genomen in voorliggend plan.

Door het nemen van maatregelen, zoals beschreven in paragraaf 2.3.5, wordt voldoende rekening gehouden met het aspect klimaatadaptie. Daarmee vormen de Omgevingsvisie en -verordening geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van onderhavig plan.

3.2.2 Conclusie

Voorliggend plan is niet in strijd met het provinciaal beleid.

3.3 Regionaal beleid

3.3.1 Woonagenda subregio Arnhem e.o. 2021 t/m 2023

In de subregio Arnhem e.o. werken de gemeenten Arnhem, Lingewaard, Overbetuwe, Rheden, Renkum en Rozendaal op een praktische manier samen aan het thema wonen. Dat doen we op basis van vraagstukken die lokaal spelen en vraagstukken die bovenlokaal belangrijk zijn. Maar uiteraard doen we dat ook met het oog op afspraken met de provincie over afstemming van woningbouwplannen. Samen zoeken we meerwaarde op bovengemeentelijk niveau en informeren en inspireren we elkaar op thema's die er toe doen. Criteria vanuit de subregionale woonagenda zijn als volgt:

- Woningbouwontwikkelingen moeten inspelen op de behoefte, waarbij de Regionale Woningmarktanalyse leidend is;
- Er moet aandacht zijn voor duurzaamheid en levensloopgeschiktheid;
- Hergebruik van bestaand vastgoed;
- Herontwikkeling rotte plekken;
- Versterken verzorgingsstructuur door bijdrage aan een gevarieerde wijkopbouw;
- Vroegtijdige betrokkenheid van inwoners;
- Inbreiding gaat voor uitbreiding, tenzij dit ten koste gaat van de ruimtelijke kwaliteit van de wijk of kern.

Met de woonagenda wordt een verdere invulling gegeven aan de Groene Metropoolregio en de Woondeal. Daar zijn immers de belangrijkste opgaven en richtingen benoemd.

Toetsing

De criteria uit de subregionale woonagenda zijn geen harde eisen. Er wordt gevraagd om hier zoveel mogelijk aan te voldoen. Daarnaast vindt binnen de subregio afstemming over de plannen plaats, voordat deze vastgelegd worden in bestemmingsplannen of overeenkomsten. Er zijn diverse criteria vanuit de subregionale woonagenda die ook aansluiten op de Woonvisie van de gemeente Rheden en de Ladder voor duurzame verstedelijking, zoals inspelen op de behoefte, met name vanuit de regionale woningmarktanalyse, aandacht voor duurzaamheid en levensloopgeschiktheid. Voorliggend plan is getoetst aan de Ladder voor duurzame

verstelijking, wat is beschreven in paragraaf 3.1.4. Hieruit blijkt dat de het plan de Ladder voor duurzame verstedelijking positief doorloopt. Bovendien wordt in de Woonagenda de locatie Velp-Zuid genoemd als ontwikkellocatie, waarbij ingezet wordt op het versneld benutten van de zachte plancapaciteit. Hiermee is al rekening gehouden met de ontwikkellocatie.

Conclusie
Geconcludeerd wordt dat voorgenomen ontwikkeling past binnen eisen van het regionaal woonbeleid.

3.3.2 Conclusie
Voorliggend plan is niet in strijd met het regionaal beleid.

3.4 Gemeentelijk beleid

3.4.1 Structuurvisie Velp
Voor Velp is op 31 oktober 2017 de structuurvisie vastgesteld door de gemeenteraad. In deze visie staan vier speerpunten geformuleerd:

1. Sterkere ontwikkeling van Velp als een sociaal/economische eenheid, met de bandbreedte van een stad en de woonkwaliteit van een groen dorp;
2. Een groen kennisdorp;
3. Velp als een van de belangrijke poorten naar de Veluwe;
4. Een duurzaam centrum met regionale aantrekkingskracht.

Ten aanzien van wonen wordt beschreven dat de marktvraag naar woningen in Velp groter is dan het aanbod. Ook is het woningaanbod in delen van Velp te eenzijdig. Als gemeente wordt al enige jaren gestuurd op kwaliteit via beleid en het bestemmingsplan.

Velp-Zuid wordt specifiek benoemd als locatie waar de afgelopen jaren wijkvernieuwing deels heeft plaatsgevonden. Daarbij wordt aangegeven dat de ambitie is om deze wijkvernieuwing in de komende jaren door te zetten.

De locatie van het plangebied is, zoals hieronder blijkt, aangegeven als locatie die geschikt is voor hoogbouw en middelhoogbouw, voor zowel voorzieningen als woningen. De locatie wordt specifiek benoemd in de structuurvisie. Daarbij is aangegeven dat momenteel in het gebied rondom het ziekenhuis herstructureringsvragen komen en in de toekomst zullen blijven komen. Op zich is dit gebied geschikt voor intensieve en hogere bebouwing. Daarbij wordt gedacht aan een modern en representatief entreegebied voor Velp. Op het moment van vaststelling van de visie waren er nog praktische redenen waarom deze ontwikkeling toch niet snel kon gaan. Dit betrof milieuomstandigheden en de woningbehoefte. Er was op dat moment geen behoefte aan grootschalige nieuwbouw van woningen. Ondertussen is de tijd veranderd en is deze behoefte er wel degelijk.

Zone geschikt voor hoogbouw als moderne entree van Velp
Ruimtelijk kan Velp zich hier met moderne, stedelijke gebouwen presenteren, en zou er ruimte zijn voor nieuwbouw. Functioneel is er op dit moment geen behoefte aan deze bouw (kantoren) of is het om gezondheidsredenen niet wenselijk (woningen).

Zone geschikt voor middelhoge bouw voor grotere voorzieningen
Dit gebied is geschikt voor sommige grotere voorzieningen op gemeentelijk en regionaal niveau. Voorwaarde is wel dat het functioneel en ruimtelijk goed afstembaar is met het wonen eromheen.

Uitsnede structuurvisiekaart, het plangebied is globaal rood omcirkeld (bron: Structuurvisie Velp).

Toetsing
Uit het bovenstaande blijkt dat de Structuurvisie Velp voorziet in de voorgenomen ontwikkeling. Op het moment van vaststelling van de visie waren er nog praktische redenen waarom deze ontwikkeling toch niet snel kon gaan. Dit betrof milieuomstandigheden en de woningbehoefte. Er was op dat moment geen behoefte aan grootschalige nieuwbouw van woningen. Ondertussen is de tijd veranderd en is deze behoefte er wel degelijk. De ontwikkeling is in overeenstemming met de visie.

3.4.2 Kadernota Velp Tussen Broek en Water, Masterplan IJssel District en Ontwikkelplan IJssel District

Ten behoeve van de invulling van de locatie zijn de Kadernota Velp Tussen Broek en Water, het Masterplan IJssel District en het Ontwikkel-plan IJssel District opgesteld. Daarbij is de invulling steeds concreter geworden.

Kadernota Velp Tussen Broek en Water
In de kadernota zijn alle kwalitatieve en kwantitatieve uitgangspunten en de aandachtspunten voor de ontwikkeling van het IJssel District vastgesteld. Dit document heeft de richting van het Masterplan bepaald en is continue een toetsingsmiddel geweest tijdens de verder planontwikkeling. Navolgend worden de hoofdlijnen uit de Kadernota uiteengezet.

In de Kadernota staat beschreven dat voor de wijk gezocht moet worden naar een stedelijke uitstraling, die zorgt voor een woonmilieu dat nog niet in Velp aanwezig is. Daarbij past een compacte opzet met een sterke mix aan grondgebonden en gestapelde bebouwing. Deze variatie moet zich ook vertalen in de woningtypes en doelgroepen waarvoor gebouwd gaat worden. In een stedelijk gebied past ook de aanwezigheid van voorzieningen.

Qua bouwhoogte is er sprake van een verloop in het plan. Van lage bebouwing aan de kant van de snelweg en de Broekstraat naar hoge bebouwing aan de kant van het winkelcentrum. Centraal in het plan is ruimte voor twee hoogteaccenten.
Door compact te bouwen is er veel ruimte voor groen. In de openbare ruimte moet genoeg plek zijn voor natuur, waterberging en recreatie. Dit voorkomt hittestress en creëert meer ruimte voor waterberging en de biodiversiteit.
De openbare ruimte moet veilig en van hoge kwaliteit zijn om een toevoegde waarde te vormen voor het hele gebied. Een autoluw binnengebied, waar voetgangers en fietsers zich makkelijk door kunnen bewegen, is daarbij de wens. Om genoeg ruimte te creëren voor groen moeten parkeerplaatsen zo veel mogelijk onder of in gebouwen worden gerealiseerd om aan de parkeeropgave te voldoen en voldoende ruimte te maken.

De ontwikkelingen moeten op een duurzame manier plaatsvinden. Er moet aandacht zijn voor het hergebruiken van materialen, duurzame materialen en het opwekken en besparen van energie.
In de nota zijn ook aandachtspunten voor de omgeving opgenomen:

- Er moet worden gezocht naar een balans in het aantal te bouwen woningen. Er is behoefte aan extra woningen, maar de effecten op de omgeving moeten beperkt blijven.
- Hoogbouw moet met aandacht worden ingepast in verband met het uitzicht van de omwonenden.
- Er mag geen verkeers- of parkeerdruk ontstaan voor de omgeving.
- Er moet genoeg aandacht zijn voor de sociale veiligheid en leefbaarheid in het gebied. Die staat met de huidige functies in het gebied soms onder druk.
- Duurzaamheid moet een belangrijk thema zijn in de ontwikkeling.

Masterplan IJssel District
De uitgangspunten uit de Kadernota zijn verder uitgewerkt in het Masterplan IJssel District (vastgesteld 22 februari 2022). Het Masterplan geeft een visie op de ruimtelijke structuur van het gehele onderzoeksgebied. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste uitgangspunten, ruimtelijke ambities en de stedenbouwkundige structuur uit het masterplan.

In het Masterplan is een ruimtelijk concept voor de wijk opgenomen. Deze geeft vorm aan het IJssel District en is de basis voor het raamwerk en de ontwikkelvelden. De globale vlakverdeling maakt plaats voor een heldere structuur met een knipoog naar het verleden. Een grote centrale groene ruimte vormt het hart van het plan. Sterke assen zorgen voor richting naar de omgeving en bekadering en worden versterkt door de bouwblokken die er aan liggen. Het sterke raamwerk zorgt er ook voor dat de ontwikkelvelden flexibel in te delen zijn.

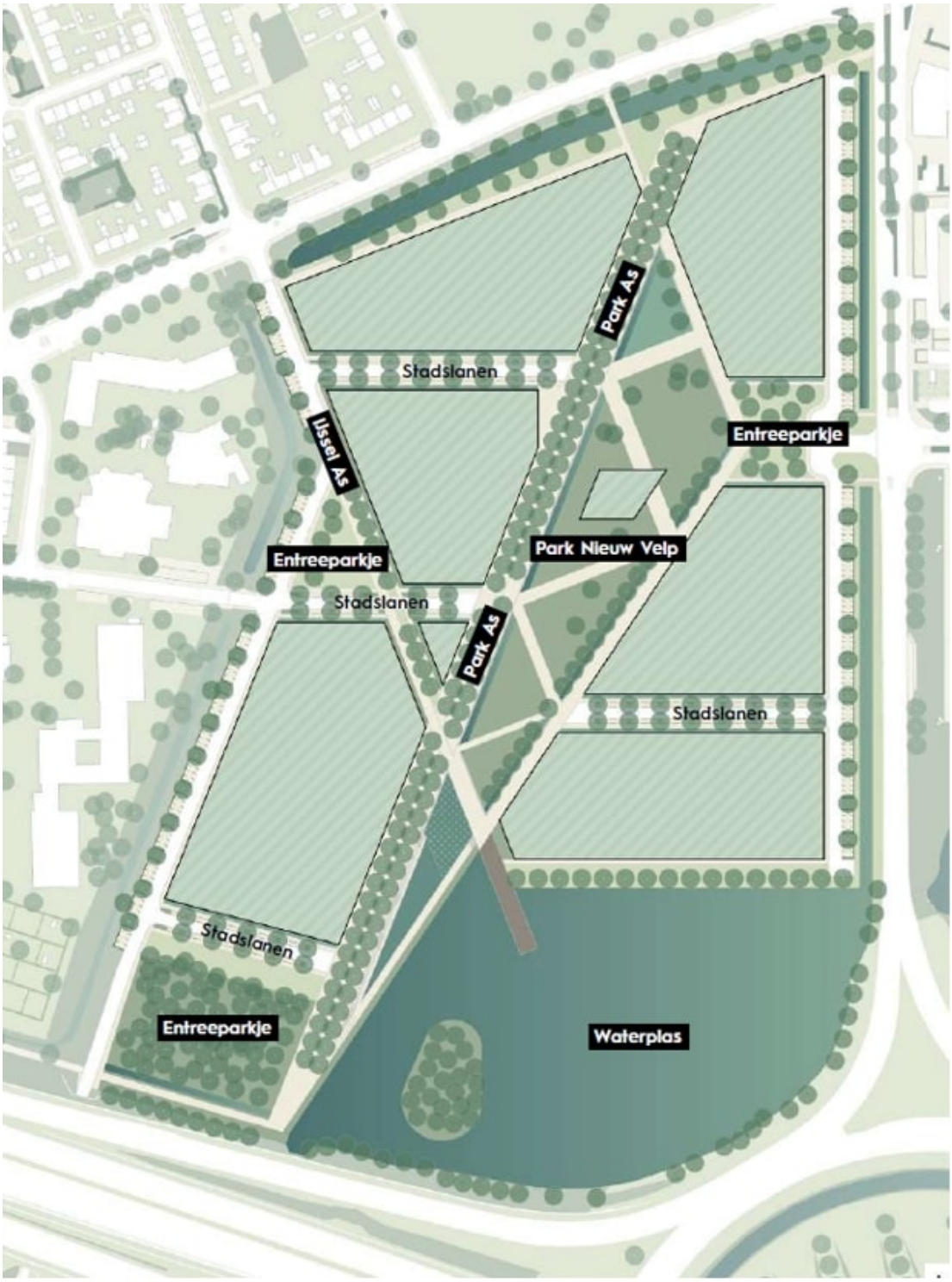
Park As
Stadslanen
IJssel AS
Entreeparkje
Park Nieuw Velp
Entreeparkje
Stadslanen
Park As
Stadslanen
Stadslanen
Entreeparkje
Waterplas

Raamwerkkaart (bron SVP, Masterplan IJssel District, januari 2022)

De visie en het ruimtelijk concept zijn uitgewerkt tot een raamwerk met daarin ontwikkelvelden. Voor de invulling van deze ontwikkelvelden is in het Masterplan een voorbeelduitwerking gemaakt die is gebaseerd op de uitgangspuntenkaart en de beeldkwaliteit die voor ogen staat in het gebied. Er zijn voorbeelduitwerkingen gemaakt voor de Parkas en de IJsselas, de verschillende parken, stedelijke blokken en de stedelijke accenten.

Voor de ontwikkelplots in het raamwerk is een uitgangspuntenkaart opgesteld, waarin de belangrijkste uitgangspunten zijn benoemd. In de volgende fase gaan de partijen gezamenlijk onderzoeken hoe zij op basis van algemene ruimtelijke uitgangspunten tot een haalbaar plan kunnen komen.

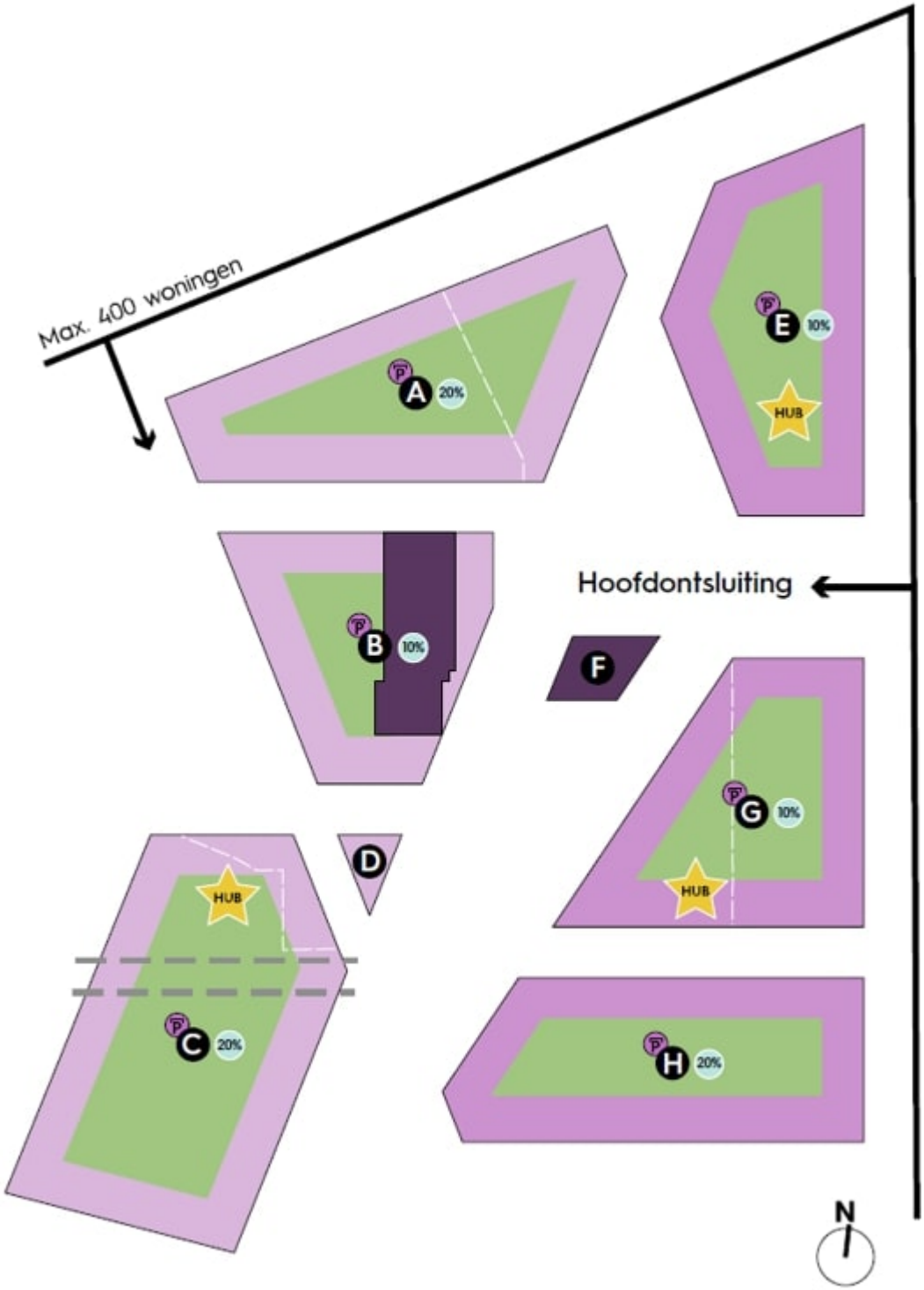
Max. 400 woningen
A
20%
E
10%
HUB
Hoofdontsluiting
B
10%
F
G
10%
HUB
D
HUB
C
20%
H
20%
N

Uitgangspuntenkaart IJssel District (bron: SVP Materplan IJssel District, januari 2022)

Ontwikkelplan

Na de vaststelling van het Masterplan is het vervolgtraject gestart, waarin verschillende (milieu)onderzoeken zijn uitgevoerd. Vervolgens is het Ontwikkelplan opgesteld. Het Masterplan was nog een abstracte uitwerking; n het Ontwikkelplan zijn programma, parkeren en fasering beter met elkaar afgewogen en uitgewerkt. Daarnaast hebben de veranderingen in de woningbouwmarkt en de prijsstijgingen in de bouwwereld meegespeeld in de zoektocht naar een haalbaar plan. De diverse onderzoeken op het gebied van een gezonde en veilige leefomgeving hebben het ontwerp van nieuwe input voorzien. Dit proces heeft er toe geleid dat er ook ruimtelijke aanpassingen zijn gedaan ten opzichte van het Masterplan. Parallel hieraan is gewerkt aan een inrichtingsschets voor de openbare ruimte dat leidde tot nieuwe inzichten. In het Ontwikkelplan zijn bestaande groenstructuren en bouwwerken beter geïntegreerd en blijft de historie van het gebied beter zichtbaar in de toekomst.

De uitwerking in het ontwikkelplan draagt voornamelijk bij aan het bewaren van bomen, cultuurhistorische elementen en het maken van slimme en compacte bouwblokken.

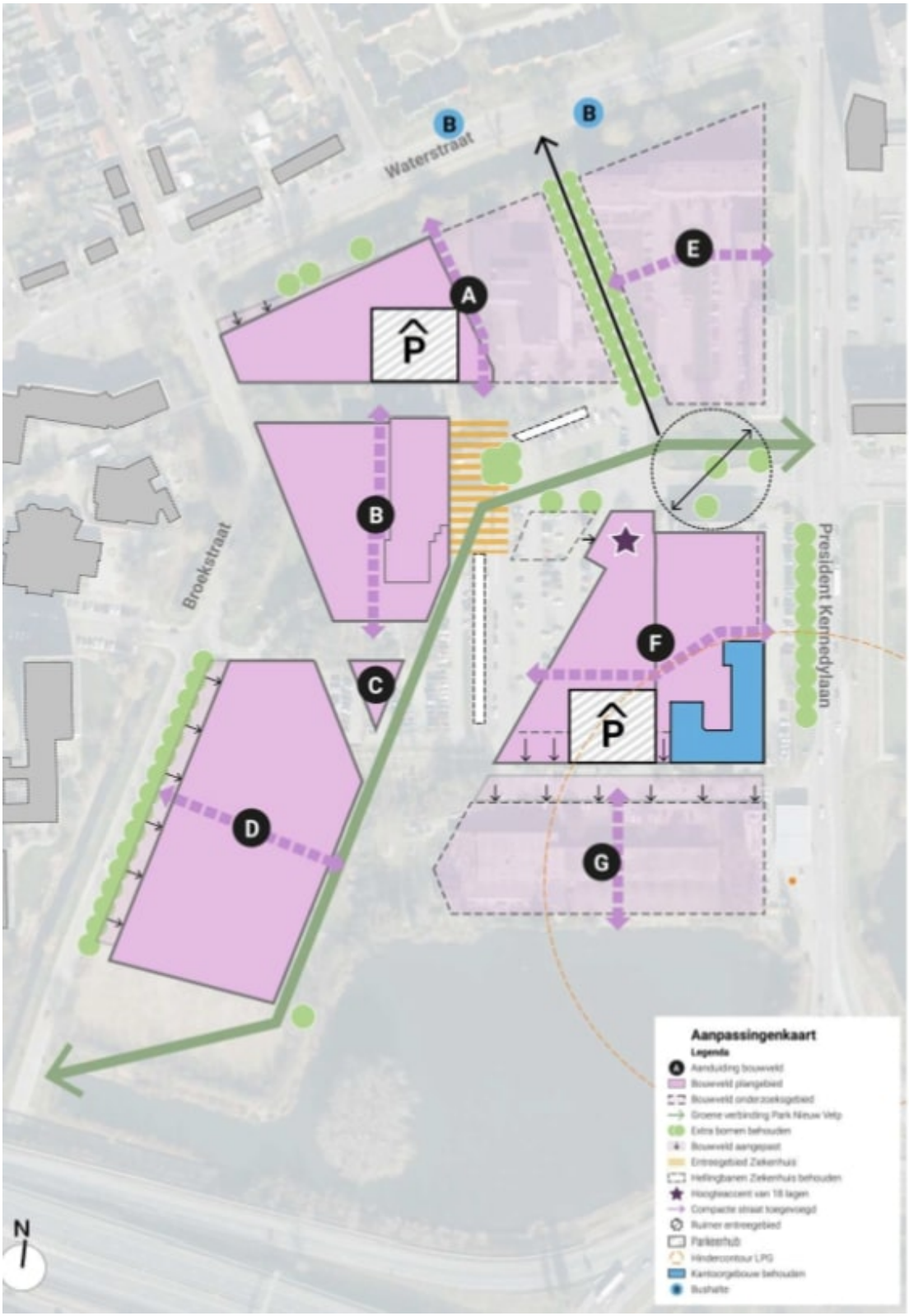
Waterstraat
Brookstraat
President Kennedylaan
A
B
C
D
E
F
G
N
Aanpassingenkaart
Legenda

Aanpassingenkaart Ontwikkelplan (Bron SVP Ontwikkelplan IJsseldistrict)

De aanpassingen ten opzichte van het Materplan bestaan uit:

- *Meer bestaande bomen bewaren*; Er zijn meer bestaande bomen opgenomen in het plan. De bomen zijn waardevol en zorgen direct voor extra kwaliteit, klimaatbestendigheid en natuurinclusiviteit. Bouwveld A en D zijn aangepast om ruimte te maken voor de bomen. Het resultaat hiervan is dat een aantal bouwvelden kleiner en hoger zijn geworden.
- *Aanpassing groene verbinding (Park As)*; De Park As is ingekort tussen plot A en E. Dit zorgt ervoor dat het bestaande laantje richting de bushaltes kan blijven bestaan. Ook hier worden de bestaande bomen bewaard.
- *Hellingbanen in het park bewaren;* In Park Nieuw Velp krijgen de huidige hellingbanen van het ziekenhuis een nieuwe rol als object in het park.
- *Toren als onderdeel van het bouwblok*; Met het behouden van de hellingbanen in het park ontstaat er een nieuwe samenstelling van volumes en bouwwerken in het park. Om te voorkomen dat het park volstaat met bouwwerken is besloten om de vrijstaande toren te verplaatsen naar de hoek van bouwveld F.

In het Ontwikkelplan zijn diverse massastudies uitgevoerd om te onderzoeken hoe een mogelijke uitwerking van de bouwvelden zou kunnen werken. De vertaling van deze studies is te zien in de voorbeelduitwerking. Deze studies hebben ook inzicht gegeven in de uitdagingen en aandachtspunten die er liggen bij een verdere uitwerking van de bouwvelden. In de volgende fase van de ontwikkeling zal er verder worden ingezoomd op ontwikkeling van de bouwvelden. Dit gebeurt in het beeldkwaliteitsplan, inrichtingsplan en in het maken van bouwplannen.

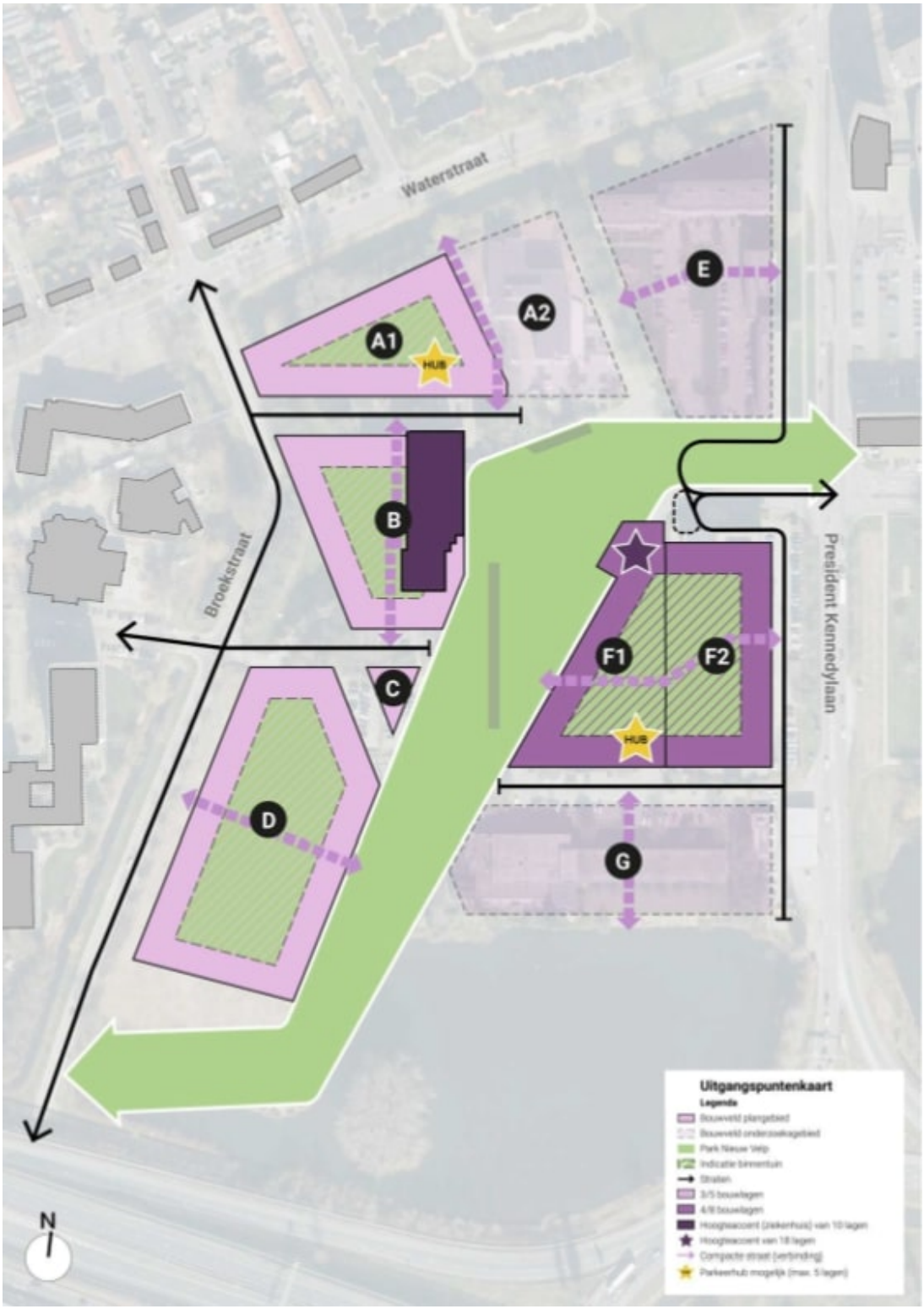
Waterstraat
Broekstraat
President Kennedylaan
A1
A2
B
C
D
E
F1
F2
G
HUB
HUB
N
Uitgangspuntenkaart
Legenda

Uitgangspuntenkaart Ontwikkelplan (SVP, Ontwikkelplan IJsseldistrict)

In het Ontwikkelplan zijn de uitgangspunten uit het Masterplan aangescherpt. In het Ontwikkelplan IJssel District zijn de volgende uitgangspunten opgenomen.

1. De woonvisie 'Samen Wonen in Rheden, 2020-2026' en 'Nota Parkeernomen Rheden 2015' zijn leidend voor het plan.
2. Er zijn maximaal 180 parkeerplaatsen voor bezoekers in de openbare ruimte van het plangebied mogelijk.
3. Het gebied kent een ontsluiting voor de auto aan de oost en aan de westzijde van het plan , die onderling geen verbinding hebben in het plangebied. Het uitgangspunt van maximaal 400 woningen aan de westzijde kan worden losgelaten.
4. Parkeerplaatsen privé worden binnen de bouwvelden opgelost.
5. Op een aantal plekken in het plangebied is een (gedeelde) parkeerhub mogelijk (zie kaart).
6. Ieder bouwveld heeft een compacte straat (verbinding) die bijdraagt aan de menselijk maat en schaal.
7. De bouwmassa die gerealiseerd kan worden op de bouwvelden wordt bepaald het maximale aantal bouwlagen zoals aangegeven bij punt 10.
8. 75% van het woningaanbod in het plangebied is betaalbaar conform de Woningbouwimpuls.
9. De bouwhoogtes uit de kadernota 'Velp tussen Broek en Water, 2020' komen ter vervallen voor het onderzoeksgebied.
10. In de zone 3/5 bouwlagen mag maximaal 65% van de bebouwing de hoogste bouwlaag hebben. In de zone 4/8 bouwlagen mag maximaal 35% van de bebouwing de hoogste bouwlaag hebben. Het hoogteaccent op bouwveld F mag maximaal 18 lagen hebben.
11. Het programma bestaat uit een mix van woningtypen, waarbij betaalbaarheid

voorop staat. Zo komt er aanbod voor starters, gezinnen en senioren in alle prijsklassen.

12. In het gebied moeten minimaal 50 sociale huurwoningen worden toegevoegd in fase 1 of 2 door een toegelaten instelling.
13. De ambities op het gebied van ruimtelijke kwaliteit (zoals binnentuinen en gevellengte) zullen worden verankerd in het beeldkwaliteitplan in plaats van vast te houden aan de uitgangspunten 13 en 14 van het masterplan.
14. De marktpartijen zijn bereid bij te dragen in de realisatie van de openbare ruimte en de te maken plankosten. De in het Masterplan benoemde exploitatiebijdrage van € 40,= per m2 BVO (prijspeil 2021), wordt voorafgaand aan de ontwikkeling van de bouwvlekken geactualiseerd. Uitgangspunt is dat de kosten voor aanleg openbaar gebied verdeeld worden over de verschillende bouwvelden.
15. De start bouw van de eerste woningen zal binnen 3 jaar na het toekennen van het de Woningbouwimpuls plaatsvinden. De start bouw van de laatste woningen zullen 10 jaar na het toekennen van het de Woningbouwimpuls plaatsvinden

Toetsing
Het Ontwikkelplan vormt een nadere invulling van de Kadernota en het Masterplan. Voor zover mogelijk zijn de uitgangspunten vertaald in de regels. Daarnaast is het Ontwikkelplan opgenomen als beleidsregel in de bestemmingsplanregels. Hierdoor zal het Ontwikkelplan als toetsingskader voor de omgevingsvergunningen gebruikt worden. De ontwikkeling zal daarmee voldoen aan het Ontwikkelplan.

3.4.3 Wonen

Woonvisie 2020-2026 'Samen wonen in Rheden
In 2020 is de Woonvisie 2020-2026 'Samen wonen in Rheden' vastgesteld. Deze visie laat een toekomstbeeld zien hoe inwoners kunnen wonen en leven in de gemeente. Daarnaast staat er in hoe de gemeente dit wil bereiken. De woonvisie bestaat uit drie pijlers met daarbij subdoelen. De pijlers zijn als volgt:

1. Leefbare wijken voor alle inwoners

De gemeente ziet in Rheden de zorgelijke ontwikkeling dat verschillen tussen sterke en kwetsbare wijken steeds groter worden. In de kwetsbare wijken wonen steeds meer mensen met hele lage inkomens en inwoners voelen zich minder veilig. Omdat Rheden graag een gemeente wil zijn waar al haar inwoners prettig kunnen wonen en leven, wordt de segregatie aangepakt. Waar nodig, wordt voor meer sociaal economische draagkracht van de wijken gezorgd. Zo ontstaat er een situatie in wijken en buurten waar het Rhedens model voor zorg en ondersteuning, met name op het punt van samenredzaamheid, is versterkt. De gemeente Rheden wil dat de verschillen tussen sterke en kwetsbare wijken kleiner worden. Dit wil de gemeente doen door meer differentiatie in woningen in kwetsbare wijken te realiseren, door toevoeging van sociale huurwoningen in veerkrachtige wijken en in te zetten op samenredzaamheid.

2. Bestaande woningvoorraad duurzaam en toekomstbestendig

Nederland staat voor de grote opgave van de energietransitie. Het verbruik van

energie uit fossiele brandstoffen zal drastisch omlaag moeten en er doemt meer duurzame energie te worden opgewekt. Ook moeten woningen en wijken aangepast worden om weersextremen op te kunnen vangen en de biodiversiteit te vergroten. De wens is circulair bouwen te stimuleren, evenals duurzame mobiliteit. Dit vraagt om een integrale aanpak, waarbij partijen samenwerken en per wijk ook de fysieke en sociale problematiek wordt aangepakt. Dit is een enorme uitdaging, die de gemeente samen met betrokkenen aan wil gaan. Een toekomstbestendige woningvoorraad betekent ook dat de gemeente helpt om de woningvoorraad geschikt te maken voor de groeiende groep ouderen, die zo lang mogelijk zelfstandig moeten kunnen blijven wonen. Wijken en woningen moeten worden verduurzaamd. Dit betekent aandacht voor energiebesparing, energieopwekking, klimaatadaptatie, biodiversiteit, circulair bouwen en duurzame mobiliteit. Met de groeiende groep ouderen betekent een toekomstbestendige woningvoorraad ook meer levensloopgeschikte woningen.

3. Toevoegen van de juiste kwaliteit woningen.

Er is een groot woningtekort in Nederland. De komende jaren zullen er zo'n 700.000 woningen bij moeten komen. In de regio Arnhem-Nijmegen zijn er de komende 10 jaar 35.000 extra woningen nodig. De gemeente Rheden wenst graag mee te bouwen om het tekort terug te dringen.

Voor 2027 wil de gemeente 550 woningen realiseren, om zo het woningtekort terug te dringen. Er zijn voldoende plannen binnen de dorpen om dit tekort in te lopen. Om ook in de toekomst voldoende plannen te hebben om te kunnen voldoen aan de woningvraag is overprogrammering noodzakelijk. Er is dan ook nog ruimte voor nieuwe plannen.

In de Woonvisie zijn kwaliteitscriteria opgesteld voor de nieuwe woningen. Plannen moeten voldoen aan de volgende kwaliteitscriteria:

- 70% betaalbaar: sociale huur, middeldure huur en betaalbare koop (NHG grens) (>5 won.). Afwijken van de genoemde 70% is mogelijk indien aangetoond wordt dat een project niet haalbaar blijkt;
- Alle nieuwbouw levensloopgeschikt (bijlage 5 van de woonvisie);
- Splitsen van panden toegestaan als: app.>70m2 (GBO), levensloopgeschikt en min. label B;
- In Velp moeten woningen >70m2 (GBO) zijn, in de overige kernen >60m2 (GBO);
- Panden ombouwen tot kamers is niet toegestaan;
- Project moet passen in het woonprofiel per kern (bijlage 1 van de woonvisie);
- Bij projecten van enige omvang stellen wij het gebruik van een meetinstrument (BREEAM of een vergelijkbaar instrument) om de duurzaamheidsscore inzichtelijk te maken verplicht. In de komende jaren wordt op basis van de eerste ervaringen met meetinstrumenten het gewenste ambitieniveau voor de duurzaamheidsscore bepaald. Tot die tijd is de ondergrens BREAAM: 'very good' (of een vergelijkbare score van een ander meetinstrument).

Doelgroepenverordening Woningbouw gemeente Rheden

In juni 2022 heeft de gemeenteraad de Doelgroepenverordening Woningbouw gemeente Rheden vastgesteld. De doelgroepenverordening is ingevoerd om beter te kunnen sturen op het type woning dat wordt toegevoegd bij nieuwbouw binnen de gemeente. De verordening vormt een wettelijke basis om te borgen dat sociale huurwoningen, sociale koopwoningen en middenhuur woningen worden gebouwd en blijven behouden voor de in deze verordening benoemde doelgroepen en zodat er doorstroming op de woningmarkt in Rheden komt. De doelgroepenverordening is van toepassing op alle nieuwbouwplannen in de gemeente Rheden. In de verordening is bepaald dat bij plannen voor meer dan 4 woningen het programma moet voorzien in 25% sociale huurwoningen en 15% huur- en koopwoningen voor de lage middeninkomens. Mocht dat niet lukken dan kan er een vereveningsbijdrage betaald worden. In de verordening is gedefinieerd wat er onder de verschillende woningtype verstaan moet worden. Tevens is bepaald dat sociale huurwoningen, sociale koopwoningen en huurwoningen voor de middenhuur minimaal 10 jaar voor de doelgroep beschikbaar moeten blijven.

Visie Wonen Welzijn Zorg
Op 29 november 2016 heeft de gemeenteraad de Visie Wonen Welzijn Zorg vastgesteld. De visie heeft als hoofdlijn 'een passende woning in een passende woonomgeving'. Dit betekent dat planologische flexibiliteit gewenst is om snel in te kunnen spelen op maatschappelijke ontwikkelingen rond wonen, welzijn en zorg. Geconstateerd wordt dat het aantal intramurale verzorgingsplaatsen in de gemeente ongeveer constant moet blijven. Wel is sprake van een tijdelijke mindere behoefte aan intramurale plaatsen. Extramuralisering (minder intramurale plaatsen) en vergrijzing (meer intramurale plaatsen nodig) houden elkaar min of meer in evenwicht.
Voor nieuwe initiatieven zijn criteria opgenomen op basis waarvan de gemeente mee wil werken aan bestemmingswijzigingen. Innovatieve woonvormen in combinatie met zorg willen wij zo veel mogelijk faciliteren. Verder wordt aandacht gevraagd voor de kwaliteit van het openbare gebied, voornamelijk waar het gaat om routes voor mensen met een beperking. Ook de relatie met voorzieningen en dorpshuizen is hierbij belangrijk.

Verkenning en visie op huisvesting arbeidsmigranten en zorg cliënten
Op 26 mei 2020 is de 'Verkenning en visie op huisvesting arbeidsmigranten en zorg cliënten in balans' vastgesteld. De visie maakt integraal onderdeel uit van de Woonvisie 2020-2026. De gemeente streeft naar goede woonomstandigheden voor arbeidsmigranten en een balans, leefbaarheid en veiligheid. Tevens wil de gemeente goede zorg, leefbaarheid en veiligheid voor zorgcliënten en een balans van het aantal zorgcliënten lokaal en regionaal. De visie is vertaald in beleidsregels die als toetsingskarder zijn opgenomen in Parapluplan huisvesting arbeidsmigranten en bijzondere woonvormen.

In de "Beleidsregels afwegingkader voor huisvesting van arbeidsmigranten in de gemeente Rheden", vastgesteld door Burgemeester en Wethouders op 9 maart 2021, zijn beleidsregels opgenomen die in acht genomen moeten worden bij besluiten over het toelaten van de huisvesting van arbeidsmigranten. Deze beleidsregels hebben primair tot doel om het bestaande aantal kamerbewoners met een arbeidsmigratieachtergrond beter te verdelen over onze gemeente en daarbij tevens

de woonomstandigheden te verbeteren.

In het "Afwegingskader initiatieven woonzorgcombinaties", vastgesteld door Burgemeester en Wethouders op 30 juni 2020, zijn stappen opgenomen die bij de besluitvorming over woonzorgcombinaties in acht moeten worden genomen. Het afwegingskader gaat onder meer over de behoefte aan woonzorgcombinaties en de leefbaarheid/draagkracht van dorpen.

Toetsing aan gemeentelijk woonbeleid
Dat er een behoefte is blijkt uit het regionale woningmarktonderzoek van Companen uit 2019. Hierin staat benoemd dat er tot 2027 550 woningen extra nodig zijn binnen de gemeente Rheden. Ondertussen wil de gemeente tot 2030 810 woningen realiseren.
Tevens wordt voldaan aan de Woonvisie 2020-2026. Met de voorgenomen ontwikkeling wordt bijgedragen aan het realiseren van woningen om het woningtekort tegen te gaan. Tevens zullen de woningen voldoen aan de duurzaamheidseisen en de kwaliteitseisen van de gemeente, met uitzondering van de gestelde oppervlaktemaat. De woningen zullen een minimale oppervlakte van 45 m² hebben en in het voormalige ziekenhuis bedraagt de minimale oppervlakte 32 m². Dit heeft te maken met de veranderende markt, de veranderende behoefte van doelgroepen, en het behoud van het voormalige ziekenhuisgebouw. In hoofdstuk 2 is verder aangegeven hoe aan deze eisen wordt voldaan.
Gelet op voorgaande kan geconcludeerd worden dat ruimschoots aan de eisen uit de doelgroepenverordening wordt voldaan. Tot slot is in de regels van dit bestemmingsplan het percentage sociale en middeldure woningen ook verankerd. Binnen het plangebied worden, naast woningen, ook voorzieningen gerealiseerd die ontmoeten mede bevorderen en is veel aandacht voor de openbare ruimte. Hiermee wordt invulling gegeven aan de visie Wonen, Welzijn en zorg.

Conclusie gemeentelijk woonbeleid
Geconcludeerd wordt dat voorgenomen ontwikkeling past binnen de eisen van de gemeentelijke woonvisie, met uitzondering van de oppervlakte-eis voor de woningen.

3.4.4 Cultuurhistorie

De gemeenteraad heeft op 30 mei 2017 de Erfgoednota Verbindend Verleden vastgesteld. Daarin is het erfgoedbeleid over de jaren 2012-2016 geëvalueerd en worden de plannen voor de periode 2017-2021 geformuleerd. De evaluatie is aanleiding om voort te gaan op de ingeslagen weg; met dezelfde visie, maar met nieuwe plannen waarin zoveel mogelijk erfgoedwensen zijn verwerkt. Erfgoed gaat over menselijke sporen uit het verleden die zichtbaar en tastbaar zijn in het heden. Dat kunnen voorwerpen zijn, archeologische vondsten, archieven, en gebouwde en groene monumenten zoals landgoederen, begraafplaatsen en landschappen. Maar ook bepaalde gebruiken, verhalen en gewoonten horen erbij.

In de visie is het cultuurhistorische erfgoed van cruciaal belang voor de ruimtelijke en sociale karakteristiek van de gemeente Rheden. Allereerst gaat het om het in goede staat doorgeven van cultuurhistorisch erfgoed aan volgende generaties. Daarnaast wenst de gemeente zich in te zetten als (hulp)motor om de economische, sociale en klimatologische doelen te bereiken en als verbindende schakel tussen gemeente brede

beleidsdoelstellingen.

De visie is voor de verschillende delen van het erfgoed (landschap, archeologie, bouwkunst en de verhalen) uitgewerkt in de volgende thema's:

- behoud en ontwikkeling;
- kennis vermeerderen en delen;
- promotie en beleving.

Naast uiteraard de kerntaak van erfgoed - instandhouding - is de focus de komende jaren gericht op het behalen van de gemeente brede doelen op het gebied van klimaat, toerisme en recreatie en het sociale domein. Met een proactieve houding zal geprobeerd worden het voor eigenaren aantrekkelijk(er) te maken om hun erfgoed te behouden.

De gemeenteraad heeft in 2008 de archeologienota Uitgediept vastgesteld. Hierin wordt een aantal beleidsvoornemens ten aanzien van archeologie verwoordt. Archeologie wordt op grond van deze nota voortaan beschermd via de bestemmingsplannen. Dit laat onverlet dat mogelijke (toevals)vondsten bij het verrichten van werkzaamheden in de bodem altijd zijn beschermd. Er geldt een meldingsplicht bij het vinden van (mogelijke) waardevolle zaken. Dat melden dient terstond te gebeuren. Of een vondst van archeologische resten uiteindelijk moet leiden tot behoud van deze resten of een opgraving wordt door burgemeester en wethouders bepaald op basis van het advies van de regioarcheoloog die zijn advies opstelt aan de hand van de in de archeologienota uitgewerkte selectiemethode.

In 2013 heeft de gemeenteraad de geactualiseerde archeologische verwachtings- en beleidskaarten met toelichting die bij de nota horen vastgesteld. Deze kaarten dienden als basis voor het geldende bestemmingsplan Parapluplan Archeologie Rheden 2013 en aanpassing regeling Buitenplaatsen.
Ten behoeve van de voorgenomen ontwikkeling is archeologisch onderzoek uitgevoerd. In paragraaf 4.5 is daar nader opgegaan.

3.4.5 Milieuzonering

In de Nota Milieuzonering Rheden 2015 die op 26 mei 2015 door de gemeenteraad is vastgesteld, is vastgelegd hoe de gemeente omgaat met milieuzonering. Ten aanzien van dit aspect wordt de VNG-uitgave Bedrijven en Milieuzonering gehanteerd. In nieuwe situaties wordt getoetst aan de richtafstanden. Afwijken van die afstanden is mogelijk mits gemotiveerd (met een onderzoek). In het kader van een goede ruimtelijke ordening worden ook bestaande situaties beoordeeld. Bestaande bedrijven worden in principe zo bestemd dat zij minimaal kunnen blijven functioneren. Tenzij sprake is van een milieuknelpunt en bedrijfsbeëindiging is gewaarborgd. In paragraaf 4.11 wordt hier nader op ingegaan.

3.4.6 Bodemkwaliteit

De Nota Bodembeheer en de achterliggende bodemkwaliteitskaart zijn op 31 mei 2011 door de gemeenteraad vastgesteld. De Nota Bodembeheer is in 2020 voor het laatst geactualiseerd. Deze actualisatie is vastgesteld op 22 december 2020.
. Op de (geactualiseerde) bodemkwaliteitskaart is de mate van diffuse bodemverontreiniging aangegeven. Deze diffuse bodemverontreiniging is niet toe te wijzen aan een specifieke bron, zoals een tankstation of een smederij. In de Nota

Bodembeheer is vastgelegd hoe met deze diffuse bodemverontreiniging dient te worden omgegaan.

De wijze waarop met bodemverontreiniging wordt omgegaan bij het opstellen van bestemmingsplannen is door de gemeenteraad op 26 mei 2015, vastgelegd in de Nota standaardplanmethodiek dorpen Rheden 2015. Deze werkwijze is gebruikt bij de beoordeling van de aanvaardbaarheid van de gegeven bestemmingen. Ten behoeve van de ontwikkeling wordt bodemonderzoek uitgevoerd. De uitkomsten hiervan zijn opgenomen in paragraaf 4.1.

3.4.7 Groen

In het gemeentelijke Groenstructuurplan uit 2002 en de Beleidsnota Bomen uit 2005 is de leidraad dat de groene kenmerken en karakteristieken in de dorpen en deelgebieden worden versterkt.
Binnen het plangebied zijn geen groenelementen opgenomen die onderdeel uitmaken van het raamwerk Velp. Wel grenzen er bomenlanen aan de noord- en oostzijde van het plangebied. Deze lanen worden niet aangepast. Binnen het plangebied wordt wel een deel van de bestaande bomen behouden en er wordt veel groen, waaronder bomenlanen, toegevoegd.

3.4.8 Biodiversiteit

Het college en de gemeenteraad van de gemeente Rheden hebben besloten om hoog in te zetten op de biodiversiteit middels de inzet van een gemeentelijk biodiversiteitsplan. Het plan is in juni 2022 vastgesteld met een hoge ambitie. Een ontwikkeling vanuit dit beleid is het behouden en herstellen van de biodiversiteit en het natuurinclusief ontwerpen en inrichten van projecten aan de hand van een puntensysteem. Momenteel wordt gewerkt aan het puntensysteem, deze is nog niet gereed. Gelet op de biodiversiteitsambities wordt het natuurinclusief bouwen en inrichten als uitgangspunt gehanteerd in de inrichting en ontwikkeling van het project.

In de nieuwbouw worden voorzieningen gecreëerd voor flora en fauna en elementen als gevelbegroeiing en groene daken. In de openbare ruimte, buitenruimte worden maatregelen opgenomen/ uitgewerkt die bijdragen aan de biodiversiteit zoals het toepassen van inheemse hagen, natuurlijke beplanting en nest- en schuilgelegenheid voor flora en fauna. Behoud wordt bewerkstelligd door zoveel mogelijk ruigte , struwelen rondom het water te sparen. Met name hier kunnen hoge natuurwaardes bewerkstelligd worden door versterking van natuurlijke elementen en rust voor flora en fauna rondom het water te borgen. Afscherming (geen verlichting) en schuilgelegenheid kan gerealiseerd worden met vrijkomend natuurlijke elementen zoals het verwerken van dood hout afkomstig van snoei/ kapwerkzaamheden (56 bomen).

3.4.9 Welstandsnota

De welstandsnota vormt samen met het bestemmingsplan het (juridische) kader waaraan een omgevingsvergunning wordt getoetst ten aanzien van de ruimtelijke aanpassing van de gebouwde omgeving. Op 30 mei 2017 heeft de raad de welstandsnota geactualiseerd. Met deze welstandsnota zijn de gemeente, ondernemers en inwoners gezamenlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit van de leefomgeving. De nota is alleen daar van toepassing waar het algemeen belang van de leefomgeving groot is. Daar waar het niet nodig is, geeft de nota ruimte voor de eigen verantwoordelijkheid van de ondernemer en inwoner voor de verschijningsvorm van een bouwwerk.
Hiermee wordt de regelgeving ten aanzien van welstand beperkt tot de hoogstnodige welstandscriteria zonder dat de kwaliteit van de bebouwde omgeving achteruit gaat. De nota is digitaal beschikbaar via de website www.welstandsnotas.nl/rheden. Hier kan iedereen de nota op adres raadplegen.

Ten behoeve van de ontwikkeling in het IJssel District wordt een beeldkwaliteitsplan vastgesteld. Dit beeldkwaliteitsplan vormt het toetsingskader voor de omgevingsvergunningen.

3.4.10 Conclusie

Voorliggend plan is niet in strijd met het gemeentelijk beleid.

Hoofdstuk 4 Milieu- en omgevingsaspecten

Wanneer een bestemmingsplan wordt vervaardigd, dient dit plan binnen de planperiode uitvoerbaar te zijn. De uitvoerbaarheid wordt mede onderzocht door het te toetsen aan regelgeving, aan beleid van andere overheden en aan de uitkomsten van onderzoeken. In dit hoofdstuk worden de (nieuwe) mogelijkheden die onderhavig bestemmingsplan bevat, daaraan getoetst. Ten aanzien van nieuwe stedelijke ontwikkelingen wordt verantwoording afgelegd volgens het bepaalde in artikel 3.1.6 Bro inzake de onderbouwing van de behoefte.

In de paragrafen 4.1 tot en met 4.14 zijn de voorgenomen ontwikkelingen getoetst aan diverse aspecten. Per paragraaf is eerst het toetsingskader aangegeven, gevolgd door de beoordeling en de conclusie.

In het kader van de Masterplan IJssel District is een haalbaarheidsstudie uitgevoerd door Sweco. Hierin is voor het gehele onderzoeksgebied de haalbaarheid op milieukundig vlak van het IJssel District op hoofdlijnen onderzocht, middels verschillende quickscans. Uit deze haalbaarheidsstudie zijn verschillende aandachtspunten gekomen, waar rekening mee is gehouden bij de verdere programmering en stedenbouwkundige inrichting van het plangebied. Op onderstaande afbeelding geeft het witte kader de begrenzing van het onderzoeksgebied aan en het roze kader begrenst het plangebied.

Onderscheidt tussen onderzoeksgebied (wit) en plangebied (roze) (bron: SVP, Ontwikkelplan IJssel District maart 2023).

4.1 Bodem

Kader

Bij de vaststelling van een bestemmingsplan dient te worden bepaald of de aanwezige bodemkwaliteit past bij het toekomstige gebruik van die bodem en of deze aspecten optimaal op elkaar kunnen worden afgestemd. Om hierin inzicht te krijgen, dient doorgaans een bodemonderzoek te worden verricht.

Bodemonderzoeken mogen niet meer dan 5 jaar oud zijn. Indien er sprake is van bouwactiviteiten is ook in het kader van de bouwvergunning onderzoek naar de kwaliteit van de bodem nodig. In de praktijk worden deze onderzoeken vaak gecombineerd.

Een nieuwe bestemming mag pas worden opgenomen als is aangetoond dat de bodem geschikt is (of geschikt te maken is) voor de nieuwe bestemming. Wanneer (een deel van) de bodem in het plangebied verontreinigd is, moet worden aangetoond dat het bestemmingsplan, rekening houdend met de kosten van sanering, financieel uitvoerbaar is.

Beoordeling

Voor het Masterplan IJssel District is een historisch bodemonderzoek[4] uitgevoerd om de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem (grond en grondwater) in het onderzoeksgebied in kaart te brengen. Op basis van de verzamelde informatie zijn een aantal conclusies getrokken over de te verwachten bodemkwaliteit in het plangebied. Allereerst wordt geconcludeerd dat in de zuidoostelijke hoek van het plangebied, ter plaatse van het terrein van het Esso tankstation, mogelijk een restverontreiniging met brandstof gerelateerde producten aanwezig is. Deze gronden maken geen deel uit van het plangebied. Tevens wordt geconcludeerd dat de voormalige sloten en weg worden aangemerkt als verdachte locaties, omdat hier bij de demping en aanleg mogelijk bodemverontreinigende materialen of verontreinigde grond zijn toegepast. Op de rest van de onderzoekslocatie worden geen verhoogde gehalten verwacht in de grond of het grondwater van de stoffen waar volgens de NEN5740 de bodem in een verkennend onderzoek op moet worden onderzocht. Vanwege het (bedrijfsmatige) gebruik geldt de gehele onderzoekslocatie als een verdachte locatie. De locatie wordt ook als verdacht aangemerkt op het voorkomen van asbest in de bodem. De bebouwing is immers gebouwd in de periode 1970-1980, toen asbest veelvuldig werd gebruikt bij de bouw van allerlei soorten gebouwen.

Op basis van het vooronderzoek is nog niet vast te stellen dat het onderzoeksgebied geschikt is voor de beoogde (her)ontwikkeling. Geadviseerd wordt om een aantal aanvullende onderzoeken uit te voeren, voorafgaand aan de voorgenomen (her)ontwikkeling van alle clusters:

- Verkennend bodemonderzoek van de voormalige sloten en wegen.
- Een verkennend bodemonderzoek ter plaatse van alle clusters conform de NEN5740, omdat slechts beperkt bodemonderzoek is verricht binnen de diverse clusters en de beschikbare onderzoeken gedateerd zijn.
- Een verkennend asbestonderzoek ter plaatse van alle clusters conform de

NEN5707, vanwege de periode waarin de bebouwing en wegen zijn gerealiseerd.

Indien de waterpartij of watergangen worden gedempt, wordt geadviseerd om voorafgaand onderzoek uit te voeren conform NEN5720. Hierbij kan dan ook direct een inmeting van de aanwezige sliblaag plaatsvinden.

Conclusie
Het aspect bodem wordt nader onderzocht.

4.2 Geluid

Kader
De Wet geluidhinder (Wgh) heeft betrekking op nieuwe ontwikkelingen. De wet noemt geluidsbronnen die in de ruimtelijke ordening van belang zijn. Binnen de gemeente zijn dit: wegverkeer, railverkeer en gezoneerde industrieterreinen. Deze bronnen hoeven niet binnen het plangebied te liggen. Nieuwe geprojecteerde geluidgevoelige functies binnen de zone van een bron moeten op het aspect geluidbelasting getoetst worden. Wegen die deel uitmaken van een woonerf of van een 30 km-gebied zijn hiervan uitgezonderd. De Wgh benoemt functies die gevoelig zijn voor geluidsbelasting van deze bronnen. Zo zijn bijvoorbeeld woningen en scholen 'geluidsgevoelige bestemmingen'.

De Wgh kent voorkeursgrenswaarden waarbinnen een geluidsgevoelige bestemming altijd kan worden gerealiseerd. Onder voorwaarden kan een ontheffing van de voorkeursgrenswaarde worden verleend ('hogere waarde'). Maatregelen om de geluidsbelasting aan de gevel terug te dringen moeten dan onvoldoende doeltreffend zijn of overwegende bezwaren ontmoeten van landschappelijke, stedenbouwkundige, verkeerskundige, vervoerskundige of financiële aard.

Bij een geluidsbelasting boven de maximale ontheffingswaarde zijn geluidsgevoelige bestemmingen niet toegestaan. Hierop kan een uitzondering worden gemaakt indien er gebruik wordt gemaakt van 'dove gevels'.

De grenswaarden zijn voor wegverkeer 48 dB tot en met 53 dB in buitenstedelijk gebied en in stedelijk gebied van 48 dB tot 63 dB en voor spoorweglawaai 55 dB tot en met 68 dB.

Bij een geluidsbelasting tussen de voorkeursgrenswaarde en de maximale ontheffingswaarde dient akoestisch onderzoek uitsluitsel te geven over de te verwachten geluidsbelasting en de doeltreffendheid van maatregelen om een overschrijding van grenswaarden te voorkomen.

In de op 27 april 2015 vastgestelde Nota Hogere Waarden Wet geluidhinder Rheden 2015 hebben burgemeester en wethouders vastgelegd hoe zij omgaan met het verlenen van hogere grenswaarden.

Beoordeling
De gemeente Rheden heeft op basis van een verkeerslawaaimodel een

contourenkaart opgesteld (zie onderstaande figuur). Op deze kaart is de (cumulatieve) geluidbelasting weergegeven van de verschillende wegen.

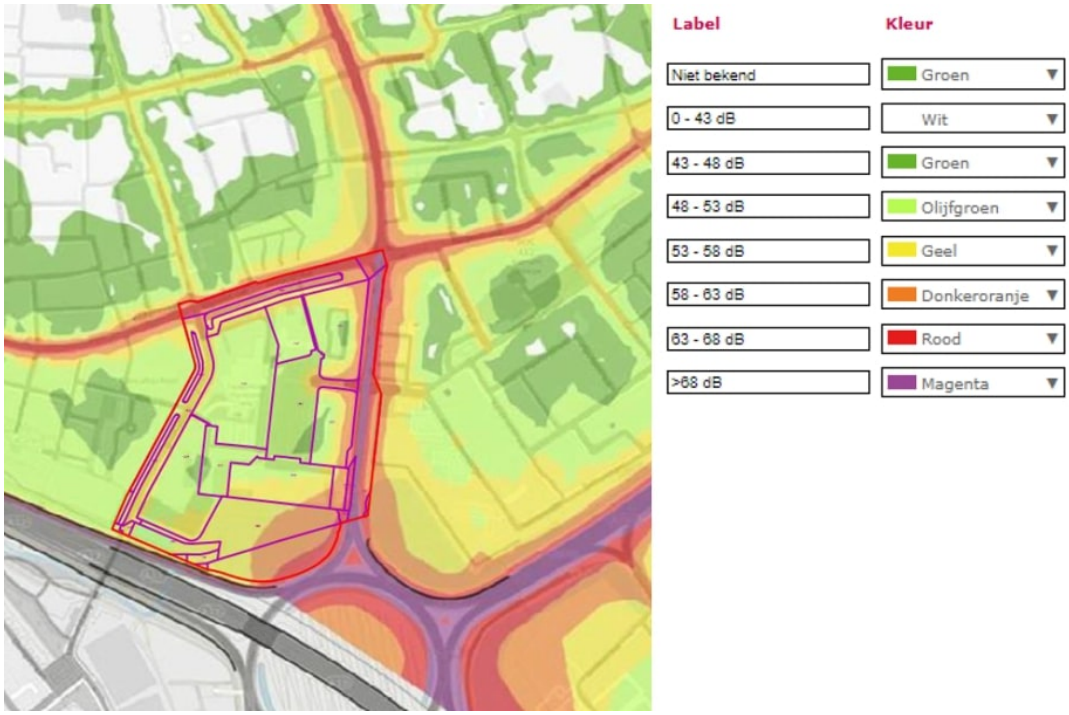

Geluidcontouren binnen het onderzoeksgebied (bron: Haalbaarheidsstudie, Sweco, 2022)

Uit de geluidcontourenkaart blijkt dat voor alle clusters geldt dat deze te maken hebben met geluidsbelasting die hoger is dan de voorkeurswaarde (48dB). Dit betekent dat voor woningbouw een hogere waarden besluit nodig is. Hierbij moet rekeningen worden gehouden dat voor de snelweg A12 maximaal tot 53 dB als hogere waarde kan worden verleend. Hiertoe dient aanvullend akoestisch onderzoek uitgevoerd te worden. Dit onderzoek is uitgevoerd en de bevindingen zijn navolgend uiteengezet.

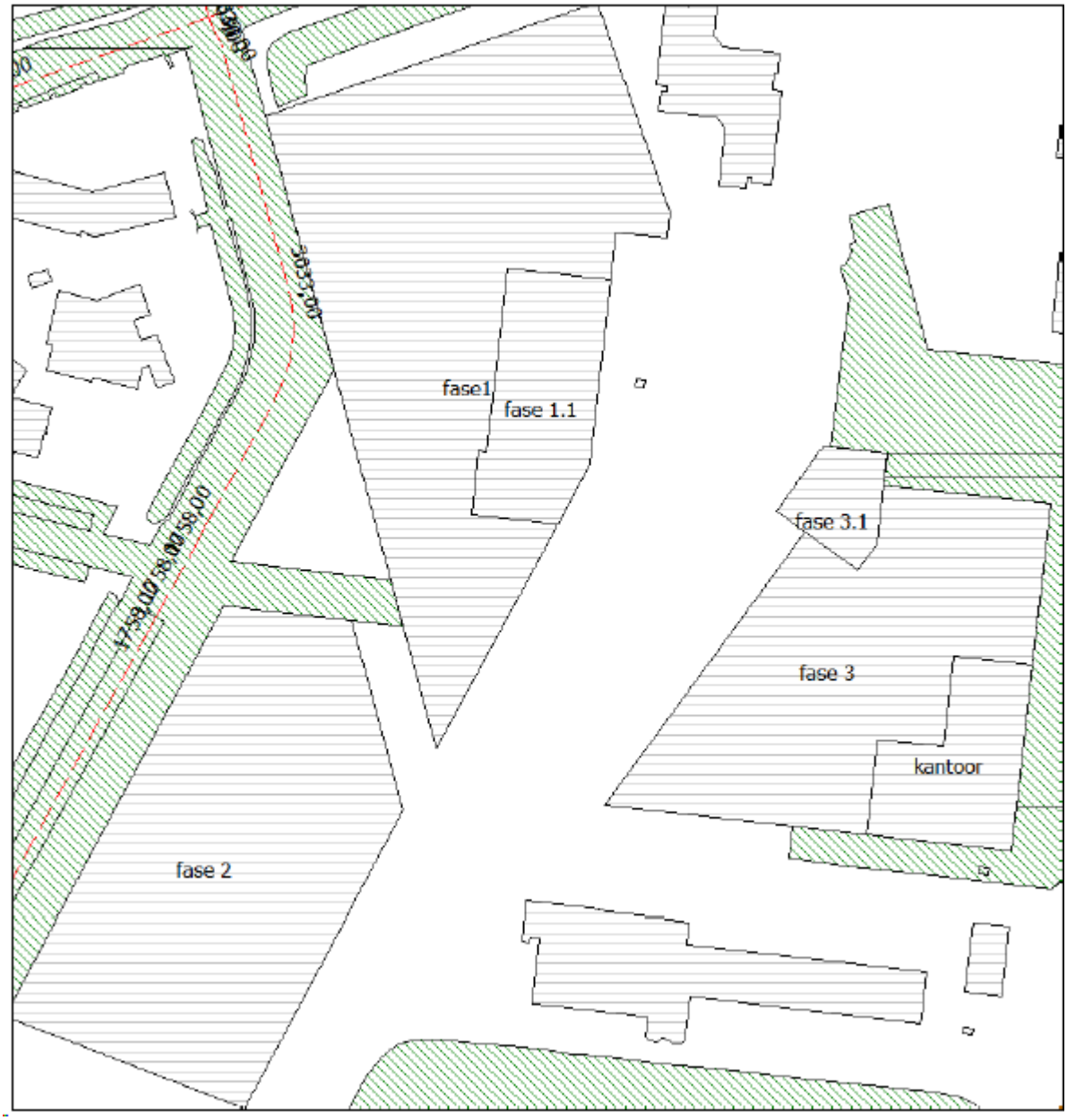

Nummering bouwvlakken (bron: Akoestisch onderzoek wegverkeerslawaai, SAB, 2023)

Autosnelwegen
De maximale geluidbelastingen per gebouw zijn hoger dan de voorkeursgrenswaarde, maar lager dan de maximale ontheffingswaarde. De hoogste overschrijdingen vinden plaats voor de (beoogde) appartementen aan de zuidzijden van fase 2 en 3. Er treden op alle bouwvlakken overschrijdingen op ten gevolge van de snelwegen. Er zijn echter ook geluidsluwe zijden op de bouwvlakken.

President Kennedylaan
Ten gevolge van de President Kennedylaan wordt de voorkeursgrenswaarde overschreden op beoogde woningen in fase 3. De maximale ontheffingswaarde wordt in zijn geheel niet overschreden. De hoogste overschrijdingen vinden plaats op de oostgevel van fase 3 direct grenzend aan de President Kennedylaan. Er zijn ook geluidsluwe gevels. Op fase 1 en 2 treden geen overschrijdingen van de voorkeursgrenswaarde op.

Waterstraat
Ten gevolge van de Waterstraat wordt de voorkeursgrenswaarde overschreden op fase 1. De maximale ontheffingswaarde wordt in zijn geheel niet overschreden. De hoogste overschrijdingen vinden plaats op de noordgevel van fase 1. Fase 1 heeft ook geluidsluwe zijden. Er treden geen overschrijdingen op de hoogbouw van het ziekenhuis op.

IJsseloordweg (N325), Lepelaarstraat en Reigerstraat
Ten gevolge van de overige gezoneerde wegen IJsseloordweg (N325), Lepelaarstraat en Reigerstraat treden geen overschrijdingen van de voorkeursgrenswaarde op. Er wordt ten gevolge van de IJsseloordweg (N325), de Lepelaarstraat en de Reigerstraat voldaan aan de Wet geluidhinder.

Broekstraat
Ten gevolge van de niet-gezoneerde Broekstraat treden overschrijdingen op van de (gehanteerde) voorkeursgrenswaarde op fase 1 en 2. De maximale ontheffingswaarde wordt in zijn geheel niet overschreden. De hoogste geluidbelastingen vinden plaats of de westgevels van fase 1 en 2, welke direct grenzen aan de Broekstraat. Beide fases hebben ook geluidsluwe zijden. Er treden geen overschrijdingen van de (gehanteerde) voorkeursgrenswaarde op de hoogbouw van het ziekenhuis op.

Overige niet-gezondeerde wegen
Ten gevolge van de overige niet-gezoneerde wegen Aalscholversingel en IJsselstraat treden er geen overschrijdingen van de (gehanteerde) voorkeursgrenswaarde van 48 dB op. Er is sprake van een goede ruimtelijke ordening met betrekking tot de overige niet-gezoneerde wegen.

Bron- en overdrachtsmaatregelen zijn onderzocht, maar stuiten op bezwaren van financiële, landschappelijke, civieltechnische en stedenbouwkundige aard. Een hogere waarde procedure dient te worden doorlopen conform onderstaande tabel.

Bouwvlak	Aan te vragen hogere grenswaarde in dB	Ten gevolge van de:
Fase 1	50	Autosnelwegen
Fase 1 ziekenhuis	52	Autosnelwegen
Fase 2	53	Autosnelwegen
Fase 3	53	Autosnelwegen
Fase 3 woontoren	53	Autosnelwegen
Fase 3	60	President Kennedylaan
Fase 3 woontoren	53	President Kennedylaan
Fase 1	56	Waterstraat

Hoogste aan te vragen hogere grenswaarden per bouwvlak

Cumulatie en nadere maatregelen bij de ontvanger
De voorkeursgrenswaarde wordt bij alle bouwvlakken overschreden door de snelwegen. Tevens treden er overschrijdingen op ten gevolge van de gezoneerde President Kennedylaan, de Waterstraat en de niet-gezoneerde Broekstraat.

De cumulatieve geluidsbelasting kan op basis van een goede ruimtelijke ordening van

belang zijn voor de berekening van de vereiste gevelisolatie. Volgens het Bouwbesluit 2012 moet ter indicatie een akoestische binnenwaarde van 33 dB bij weg- en railverkeerslawaai worden gegarandeerd. In de navolgende tabel is de hoogste gecumuleerde geluidsbelasting (exclusief aftrek artikel 110g Wgh) per bouwvlak op de rand van het bouwvlak weergegeven. Daarnaast is inzicht gegeven in de minimaal benodigde gevelwering om tot een goed woon- en leefklimaat te komen.

Bouwvalk	Kenmerk toetspunt	Hoogste gecumuleerde geluids-belastingen in dB excl. aftrek artikel 110g Wgh	Indicatieve minimaal benodigde gevelwering in dB
Fase 1	1.21, 1.22	63	30
Fase 1 ziekenhuis	1.27B, 1,28B	57	24
Fase 2	2.7, 2.8, 2.9, 2.10, 2.11	57	24
Fase 3	3.14, 3.15	66	33
Fase 3, woontoren	3.7B, 3.8B, 3.9B, 3.3B, 3.7A, 3.8A, 3.9A	59	26

Hoogste gecumuleerde geluidbelasting per bouwvlak

Voor een overzicht van de gecumuleerde geluidbelastingen per waarneemhoogte wordt verwezen naar de bijlage D uit het akoestisch onderzoek wegverkeerslawaai.

Conform het gemeentelijkbeleid valt de betreffende locatie onder het type 'inbreidingslocatie' aangezien de bestaande bebouwing wordt gesloopt en de beoogde nieuwbouw hiervoor in de plaats komt. Er dient bij het ontwerp één buitenruimte aan de geluidsluwe zijde te liggen. Dove gevels zijn in principe niet noodzakelijk aangezien de maximale ontheffingswaarde in zijn geheel niet wordt overschreden ten gevolge van de snelwegen en de andere gezoneerde wegen. Wel dient bij woningen met een gecumuleerde geluidbelasting tot 63 dB ten minste één geluidluwe gevel aanwezig te zijn. In het geval van een gecumuleerde geluidbelasting vanaf 63 dB dient er ten minste één binnenruimte aan de minst belastte zijde te liggen. Deze voorwaarden kunnen in deze fase van planvorming niet getoetst te worden en zullen in het stedenbouwkundig ontwerp gewaarborgd moeten worden.

Conclusie
Akoestiek vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van de voorgenomen ontwikkeling. Er zal een besluit voor hogere grenswaarden genomen moeten worden en er zal bij de uitwerking van de plannen zorg gedragen moeten worden dat er geluidluwe buitenruimten aanwezig zijn.

4.3 Natuur/ecologie

Kader
De bescherming van gebieden is vastgelegd in de Wet natuurbescherming en in de Omgevingsverordening Gelderland (Gelders Natuurnetwerk, Groene ontwikkelingszone, Waardevol open gebied, Nationaal landschap). Voor de bescherming van soorten geldt alleen de Wet natuurbescherming.

Gebiedsbescherming
Op grond van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn speciale beschermingszones aangewezen. Samen vormen zij Natura 2000, een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. De bescherming van de Natura 2000-gebieden is geregeld in de Wet natuurbescherming. De Veluwe en de Rijntakken zijn aangewezen als Natura 2000-gebieden.
Binnen deze gebieden mag de kwaliteit van de natuurlijke habitats en leefgebieden van aangewezen soorten niet verslechteren en mogen er geen storende factoren optreden die een significant negatief effect hebben. Dit geldt niet alleen voor de activiteiten en ingrepen in het gebied zelf, maar ook voor activiteiten en ingrepen daar buiten die invloed kunnen hebben op het gebied.

Het landelijke Natuurnetwerk Nederland, voorheen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is binnen de provincie beschermd. Veel natuurgebieden en voor planten en dieren waardevolle cultuurlandschappen maken onderdeel uit van het Gelders Natuurnetwerk en de Groene Ontwikkelingszone. Het Gelders Natuurnetwerk wordt gevormd door de bestaande natuurgebieden uit de voormalige Ecologische Hoofdstructuur. De gebieden in de Groene Ontwikkelingszone zijn waardevol voor de natuur maar hebben daarnaast tevens een andere functie. Veel kleinschalige cultuurlandschappen met landschaps- elementen zijn aangewezen als Groene ontwikkelingszone.
Daarnaast worden in de Omgevingsverordening beschermd het Waardevol open gebied en het Nationaal landschap.

Beoordeling
Middels een verkennend natuuronderzoek[5] is onderzocht of er beschermde natuurwaarden, volgens de nu geldende natuurwet- en regelgeving, aan- of afwezig zijn in het onderzoeksgebied. Naast beschermde natuurwaarden in het plangebied is ook nagegaan of de ruimtelijke ontwikkeling die mogelijk wordt gemaakt, mogelijk negatieve effecten kan hebben op nabij gelegen beschermde gebieden. Navolgend worden de conclusies uit het onderzoek uiteengezet.

Gebiedsbescherming
Voor de inventarisatie van beschermde gebieden op provinciaal niveau is gebruik gemaakt van het geoportaal van provincie Gelderland. Uit het geoportaal blijkt dat het plangebied geen onderdeel uitmaakt van het NNN. Tevens is het plangebied geen onderdeel van het Gelders Natuurnetwerk en Groene Ontwikkelzone of andere provinciaal beschermde gebieden.

Het plangebied ligt op circa 670 meter van het dichtstbijzijnde ganzenrustgebied en groene ontwikkelingszone (GO). Het Gelders natuurnetwerk (GNN) is net iets verder gelegen, namelijk op circa 740 meter afstand van het plangebied. Tot slot is het plangebied geen onderdeel van de Nationale landschappen.
Het zuidelijke deel van het plangebied is op een afstand van 750 meter van het Natura 2000-gebied Rijntakken gelegen. Op een afstand van ongeveer 1,5 km van het onderzoeksgebied ligt Natura 2000-gebied Veluwe. Binnen een straal van 25 km bevindt zich nog Natura 2000-gebied Landgoederen Brummen (HR) op ongeveer 15 km van het plangebied. Overige Natura 2000-gebieden zijn verder dan 25 km van het

plangebied gelegen
Significante negatieve effecten, zoals verdroging, verontreiniging, optische-, licht- en geluidsverstoring, van de voorgenomen ontwikkeling op Natura 2000-gebieden zijn op voorhand uitgesloten. Er ligt een verkeersknooppunt tussen het plangebied en het dichtsbijzinde Natura 2000-gebied. Er is geen noodzaak tot een nadere beschouwing op deze effectindicatoren. Er is geen noodzaak voor het uitwerken van de zogenaamde voortoets.
Gelet op de afstand tot stikstofgevoelige habitattypen in dit Natura 2000-gebied, zijn negatieve effecten als gevolg van een toename van stikstofdepositie niet uit te sluiten. Om de effecten hiervan in beeld te brengen, dient een AERIUS-berekening te worden uitgevoerd voor de Natura 2000-gebieden. Dit stikstofonderzoek is uitgevoerd en wordt verderop in deze paragraaf besproken.

Soortenbescherming
De Wet natuurbescherming biedt mogelijk belemmeringen voor de voorgenomen (her)ontwikkeling van het IJssel District. Er zijn soorten aanwezig of te verwachten binnen de invloedssfeer van de voorgenomen (her)ontwikkeling die beschermd zijn onder de Wet natuurbescherming. Mogelijk worden deze soorten negatief beïnvloed. Op onderstaande afbeelding is een overzicht van de verschillende clusters weergegeven en in de navolgende tabel is per cluster een overzicht van de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten weergegeven.

Het onderzoeksgebied, onderverdeeld in bouwplots A tot en met H (bron: Verkennend natuuronderzoek, Sweco, 2022)

Bouwplot	Soort(groep)	Geschikt biotoop
A	vleermuizen	gebouw en bomen
	slechtvalk	gebouw
	sperwer	bomen
	boomvalk	bomen
	eekhoorn	bomen
	kleine marterachtigen	opgaand groen en oevers oppervlaktewater
	steenmarter	opgaand groen
	sleedoornpage	sleedoornstruiken
B	boomvalk	bomen
	sperwer	bomen
	eekhoorn	bomen
	kleine marterachtigen	opgaand groen en oevers oppervlaktewater
	steenmarter	opgaand groen
C	vleermuizen	gebouw
	slechtvalk	gebouw
D	-	-
E	vleermuizen	gebouw
F	stijve wolfsmelk	oever waterplas, en stenig terrein
	vleermuizen	gebouw en bomen
	boomvalk	bomen
	eekhoorn	bomen
	steenmarter	opgaand groen en schuurtjes
	kleine marterachtigen	opgaand groen en oevers oppervlaktewater
	bever	oever waterplas
	otter	(oever) waterplas
	sleedoornpage	sleedoornstruiken
G	vleermuizen	gebouw
	eekhoorn	bomen
	kleine marterachtigen	opgaand groen en oevers oppervlaktewater
	steenmarter	opgaand groen
	bever	oever waterplas
	otter	(oever) waterplas
	stijve wolfsmelk	oever waterplas, en stenig terrein (niet goed kunnen waarnemen)
	sleedoornpage	sleedoornstruiken
H	vleermuizen	gebouw
	bever	oever waterplas
	otter	(oever) waterplas
	stijve wolfsmelk	oever waterplas, en stenig terrein
Alle bouwplots	Overige broedvogels	In vegetatie, in water of op de bodem

Mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten, per bouwplot (bron: Verkennend natuuronderzoek, Sweco, 2022)

Door de aanwezigheid van blad aan de bomen, konden de bomen niet in voldoende mate geïnspecteerd worden op aanwezigheid van vogelnesten en holtes en kieren in bomen waar eekhoorn en/of vleermuizen in zouden kunnen verblijven. In het verkennende natuuronderzoek is een aanvullend bezoek geadviseerd in de winter,

waarbij nesten en holtes in bomen beter zichtbaar zijn. In februari 2023 is er aanvullend onderzoek uitgevoerd[6].
Uit het aanvullende bezoek is gebleken dat aanwezigheid van geschikte broedgelegenheid van boomvalk, sperwer en slechtvalk kan worden uitgesloten. Tevens is de aanwezigheid van nesten van de eekhoorn uitgesloten. Er zijn geen boomholtes aanwezig die kunnen dienen als vaste rust- of voortplantingsplaats voor vleermuizen. Ook de eitjes van de sleedoornpage zijn niet waargenomen, waardoor voortplanting binnen het plangebied uitgesloten kan worden. Er dient echter wel rekening te worden gehouden met de broedende vogels in het broedseizoen (globaal van half maart tot augustus). Van belang is dat broedende vogels niet zodanig opzettelijk verstoord worden dat de gunstige staat van instandhouding van de soort in het geding komt. Voorafgaand aan verstorende werkzaamheden binnen het broedseizoen, is het uitvoeren van een broedvogelcontrole noodzakelijk. Er is geen aanvullend onderzoek nodig naar bovenstaande soorten en soortgroepen. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor deze soorten is niet noodzakelijk.

Momenteel wordt aanvullend soortenonderzoek voor de overige soorten uitgevoerd.

Bescherming houtopstanden
Bij deze ruimtelijke ontwikkeling worden in totaal 56 bomen gekapt. Daartegenover staat dat 149 nieuwe bomen worden aangeplant. Onderstaande afbeelding geeft weer welke bomen gekapt worden, welke bomen blijven behouden en waar de nieuwe bomen worden aangeplant.

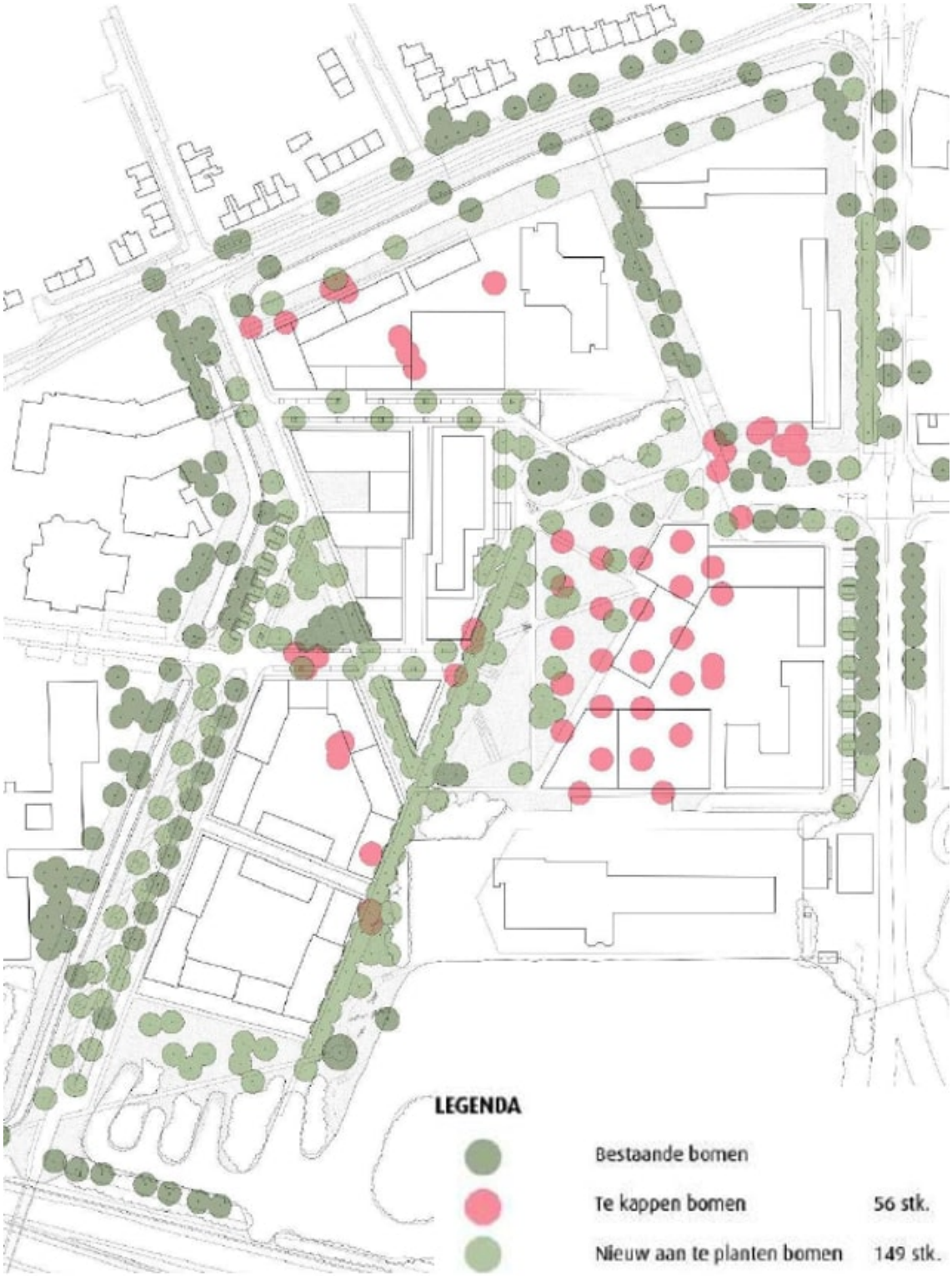

Bomenkaart (bron: SVP, Ontwikkelplan, 2023).

Stikstof

In het kader van de Wet Natuurbescherming is de stikstofuitstoot voor de aanleg- en gebruiksfase van de beoogde ontwikkeling inzichtelijk gemaakt. Navolgend wordt de conclusie uiteengezet.

Rekenjaar 2023, huidige situatie

Uit de uitgevoerde berekeningen voor de huidige situatie blijkt een grootste toename van 0,08 mol stikstof/ha/j op 7.861,62 ha gekarteerd Natura 2000-gebied voor de relevante hexagonen in de huidige situatie. Dit zijn hexagonen in Natura 2000-gebieden die in het kader van de Wet natuurbescherming relevant zijn bevonden voor beoordeling van het onderdeel stikstofdepositie.

Rekenjaar 2024
Met de gehanteerde parameters blijkt dat uit de uitgevoerde berekeningen voor rekenjaar 2024 een grootste afname van 0,03 mol stikstof/ha/j op 2.775,71 ha gekarteerd Natura 2000-gebied voor de relevante hexagonen in de toekomstige situatie ten opzichte van de referentiesituatie. Dit zijn hexagonen in Natura 2000-gebieden die in het kader van de Wet natuurbescherming relevant zijn bevonden voor beoordeling van het onderdeel stikstofdepositie. Daarmee is sprake van een afname van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

Rekenjaar 2025
Met de gehanteerde parameters blijkt dat uit de uitgevoerde berekeningen voor rekenjaar 2025 een grootste afname van 0,02 mol stikstof/ha/j op 147,11 ha gekarteerd Natura 2000-gebied voor de relevante hexagonen in de toekomstige situatie ten opzichte van de referentiesituatie. Dit zijn hexagonen in Natura 2000-gebieden die in het kader van de Wet natuurbescherming relevant zijn bevonden voor beoordeling van het onderdeel stikstofdepositie. Daarmee is sprake van een afname van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

Rekenjaar 2026
Met de gehanteerde parameters blijkt dat uit de uitgevoerde berekeningen voor rekenjaar 2026 een grootste afname van 0,02 mol stikstof/ha/j op 574,55 ha gekarteerd Natura 2000-gebied voor de relevante hexagonen in de toekomstige situatie ten opzichte van de referentiesituatie. Dit zijn hexagonen in Natura 2000-gebieden die in het kader van de Wet natuurbescherming relevant zijn bevonden voor beoordeling van het onderdeel stikstofdepositie. Daarmee is sprake van een afname van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

Rekenjaar 2027
Met de gehanteerde parameters blijkt dat uit de uitgevoerde berekeningen voor rekenjaar 2027 een grootste afname van 0,02 mol stikstof/ha/j op 307,51 ha gekarteerd Natura 2000-gebied voor de relevante hexagonen in de toekomstige situatie ten opzichte van de referentiesituatie. Dit zijn hexagonen in Natura 2000-gebieden die in het kader van de Wet natuurbescherming relevant zijn bevonden voor beoordeling van het onderdeel stikstofdepositie. Daarmee is sprake van een afname van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

Rekenjaar 2028
Met de gehanteerde parameters blijkt dat uit de uitgevoerde berekeningen voor rekenjaar 2028 een grootste afname van 0,02 mol stikstof/ha/j op 551,05 ha gekarteerd Natura 2000-gebied voor de relevante hexagonen in de toekomstige situatie ten opzichte van de referentiesituatie. Dit zijn hexagonen in Natura 2000-gebieden die in het kader van de Wet natuurbescherming relevant zijn bevonden voor beoordeling van het onderdeel stikstofdepositie. Daarmee is sprake van een

afname van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

Rekenjaar 2029, volledige gebruiksfase
Met de gehanteerde parameters blijkt dat uit de uitgevoerde berekeningen voor rekenjaar 2029 een grootste afname van 0,03 mol stikstof/ha/j op 1.583,39 ha gekarteerd Natura 2000-gebied voor de relevante hexagonen in de toekomstige situatie ten opzichte van de referentiesituatie. Dit zijn hexagonen in Natura 2000-gebieden die in het kader van de Wet natuurbescherming relevant zijn bevonden voor beoordeling van het onderdeel stikstofdepositie. Daarmee is sprake van een afname van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

Geconcludeerd wordt dat aan de hand van de gehanteerde parameters significant negatieve effecten derhalve worden uitgesloten. Er is geen vergunning ten behoeve van de Wet natuurbescherming benodigd.

Conclusie
Op basis van het verkennend natuuronderzoek blijkt dat er mogelijk soorten aanwezig of te verwachten zijn die onder de bescherming van de de Wet natuurbescherming vallen. Uit het aanvullende bezoek is gebleken dat aanwezigheid van geschikte broedgelegenheid van boomvalk, sperwer en slechtvalk, nesten van de eekhoorn, boomholtes voor vleermuizen kan worden uitgesloten. Er dient echter wel rekening te worden gehouden met broedende vogels in het broedseizoen (globaal van half maart tot augustus). Momenteel wordt aanvullend soortenonderzoek voor de overige soorten uitgevoerd.
Er worden geen beschermde gebieden aangetast en er ontstaan geen significant negatieve effecten op stikstofgevoelige natuurgebieden.

4.4 Water

4.4 Water
Rijksbeleid - Het Nationaal Waterprogramma 2022-2027
Het Nationaal Waterprogramma 2022-2027 is op 18 maart 2022 vastgesteld. Het Nationaal Waterplan geeft de hoofdlijnen, principes en richting van het nationale waterbeleid in de planperiode 2022-2027, met een vooruitblik richting 2050. Het kabinet speelt proactief in op de verwachte klimaatveranderingen op lange termijn, om overstromingen te voorkomen.

In het Nationaal Waterprogramma 2022-2027 wordt allereerst de nationale belangen opgesomd:
- waarborgen van de waterveiligheid en de klimaatbestendigheid (inclusief vitale infrastructuur voor water en mobiliteit);
- waarborgen van een goede waterkwaliteit, duurzame drinkwatervoorziening en voldoende beschikbaarheid van zoetwater;
- waarborgen en realiseren van een veilig, robuust en duurzaam mobiliteitssysteem;
- in stand houden en ontwikkelen van de hoofdinfrastructuur voor mobiliteit;
- realiseren van een betrouwbare, betaalbare en veilige energievoorziening die in 2050 CO2 arm is, en de daarbij benodigde hoofdinfrastructuur;

- Verbeteren en beschermen van natuur en biodiversiteit;
- Behouden en versterken van cultureel erfgoed en landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten van (inter)nationaal belang.

Deze nationale belangen worden aangevuld met drie hoofdambities:

1. Een veilige en klimaatbestendige delta: Naast bescherming tegen overstromingen is de ambitie dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust ingericht is. In het Deltaprogramma is afgesproken dat overheden stresstesten uitvoeren om de risico's in kaart te brengen en een adaptatiestrategie met een uitvoeringsprogramma opstellen.
2. Een concurrerende, duurzame en circulaire delta: een goede zoetwatervoorziening is van groot belang voor de economie. Nederland moet in 2050 weerbaar zijn tegen zoetwatertekorten. Daarom werkt het Rijk in de planperiode van het NWP samen met de zoetwaterregio's en de gebruikers aan maatregelen om ervoor te zorgen dat Nederland ook in droge perioden over voldoende zoetwater beschikt voor bijvoorbeeld landbouw, natuur, historisch groen, industrie en scheepvaart.
3. Een schone en gezonde delta met hoogwaardige natuur: Het Rijk werkt aan schoon en ecologisch gezond (grond)water voor duurzaam gebruik en een leefomgeving van hoge kwaliteit. In de planperiode van het NWP wordt gewerkt aan structurele vermindering van lozingen en verspreiding van opkomende stoffen, onder andere via het Actieprogramma PFAS in water. Het beleid voor grondwaterkwaliteit is erop gericht verontreiniging van bodem en grondwater zo veel mogelijk te voorkomen.

De wateropgaven staan niet op zichzelf; een integrale aanpak met andere opgaven in de fysieke leefomgeving, zoals de energietransitie, de woningbouw, herstel natuur en de landbouwtransitie is noodzakelijk.

Daarnaast hebben de vijf volgende thema's een centrale rol in dit waterprogramma:

1. Klimaatadaptatie;
2. Waterveiligheid;
3. Zoetwater;
4. Grondwater;
5. Scheepvaart.

Een integrale aanpak van samenhangende nationale en regionale opgaven vereist een gebiedsgerichte aanpak. Daarom zijn voor de rijkswateren in dit Nationaal Waterprogramma gebiedsgerichte uitwerkingen opgenomen. Het gaat om de Noordzee, de Zuidwestelijke Delta, de RijnMaasmonding, de grote rivieren, het IJsselmeergebied, de Waddenzee en Eems-Dollard en de Kanalen in het beheer van het Rijk. Deze zijn verbonden met de diverse gebiedsgerichte programma's en uitwerkingen onder het Nationaal Waterprogramma, zoals de Gebiedsagenda's Grote Wateren. Voor de overige wateren van Nederland wordt in andere programma's de gebiedsgerichte uitwerking van het waterbeleid meegenomen. In de eerste plaats in de Omgevingsagenda's onder de Nationale Omgevingsvisie (NOVI).

In het coalitieakkoord van eind 2021 is aangegeven dat de komende jaren structureel meer budget wordt uitgetrokken voor instandhouding van wegen, spoor, hoofdwatersysteem en vaarwegen. Het structureel extra budget loopt op via een geleidelijk ingroeimodel. De budgettaire kaders voor instandhouding zijn daarmee verruimd. Voor het Hoofdwatersysteem en het Hoofdvaarwegennet zal IenW binnen deze budgetaire kaders nog aanvullende keuzes moeten maken om de instandhoudingsopgaven op termijn beheersbaar te houden.

Regionaal Waterprogramma Gelderland 2021-2027

Het Regionaal Waterprogramma (RWP) 2021 – 2027 Provincie Gelderland is op 26 februari 2019 vastgesteld. In het Provinciaal Waterprogramma 2021-2027 zijn de opgaven van de Europese Kaderrichtlijn Water, het Nationaal Bestuursakkoord Water en het Nationaal Waterplan vertaald naar strategische doelstellingen voor Gelderland. Het Waterplan is onderverdeeld in drie deelprogramma's:

1. Waterveiligheid: het programma 'Waterveiligheid' draait om de bescherming tegen overstromingen vanuit het primaire en het regionale watersysteem.
2. Waterkwaliteit: Dit programma draait om het tegengaan van verontreinigingen en kwaliteit van zowel oppervlaktewater als grondwater. De drinkwatervoorzieningen worden ook beschermd.
3. Klimaatadaptatie: de verspilling moet worden aangepakt. De provincie wil een goed functionerend watersysteem in normale én in extreem droge en natte situaties: klimaatbestendig, robuust, veerkrachtig en stuurbaar. Daarbij let het waterschap op de hoeveelheid (goede waterpeilen, het vasthouden van water en het omgaan met wateroverlast en droogte); en op de kwaliteit van het water (chemisch en ecologisch).

In het plan zijn deze programma's verder uitgewerkt in maatregelen, in samenhang met economische, milieu- en maatschappelijke opgaven. Dit heeft geleid tot een integrale visie op de ontwikkeling van de provincie Gelderland.

In de Omgevingsverordening is onder andere regelgeving opgenomen voor de regionale en primaire waterkeringen. Voor bestemmingsplannen c.q. wijzigingsplannen zijn randvoorwaarden opgenomen die een onbelemmerde werking, instandhouding en het onderhoud van de primaire en regionale waterkeringen mogelijk maken, Dit geldt voor de beschermingszone en de kernzone die hoort bij de waterkeringen zoals opgenomen in de vastgestelde leggers van de waterschappen.

Waterschapsbeleid - Waterbeheerprogramma 2022-2027 Waterschap Rijn en IJssel

Op 21 december 2021 is het waterbeheerprogramma van waterschap (WPB) Rijn en IJssel vastgesteld en vervangt het Waterbeheerplan 2016-2021. In dit waterbeheerprogramma beschrijft het waterschap Rijn en IJssel voor de periode 2022 – 2027 op welke wijze gezorgd wordt voor: een goede bescherming tegen hoog water, een goed functionerend regionaal watersysteem en het zuiveren van afvalwater.

Het waterbeheerprogramma zoekt verbinding met het werk van de provincies,

gemeenten, Rijkswaterstaat en het Rijk. Het waterbeheer schept vaak randvoorwaarden voor gebruikers van het water, maar biedt ook mogelijkheden en meerwaarde voor maatschappelijke gebruikers, zoals burgers, agrariërs en terreinbeheerders, ondernemers en (drinkwater)bedrijven, recreanten en de naburige Duitse waterbeheerders.

Vanuit de omgevingsverkenning is het beleid voor de planperiode 2022-2027 beschreven voor de primaire taakgebieden van het waterschap:

- Naar een betere balans tussen nat en droog en gebiedsgerichte aanpak: klimaat robuust gebied;
- Bescherming tegen overstromingen en werken aan veiligheid: Veilig water;
- Afstemming van functies op de draagkracht van het systeem en een gezond watersysteem: gezonde leefomgeving;
- Afvalvermindering, wendbare keten: Circulaire economie en energietransitie.

Het programma is, naast in deze thema's, ook in verschillende deelgebieden uitgewerkt. De kenmerken, de ontwikkelingen en de opgaven die gebiedsspecifiek zijn worden achter elkaar weergegeven.

Het beleid is verder uitgewerkt in het WBP naar concrete doelstellingen. Deze doelstellingen vinden onder andere een doorwerking in de beschikbare instrumenten van het waterschap, zoals de verordening, legger, communicatie en stimuleringsmiddelen.

Kader

Het aspect water is van groot belang binnen de ruimtelijke ordening. Door verstandig om te gaan met het water kan verdroging en waterlast voorkomen worden en kan ook de kwaliteit van het water hoog gehouden worden. Daarom is het noodzakelijk dat gebiedseigen water zo lang mogelijk in het gebied zelf blijft. Dit gebeurt door middel van het afkoppelen van schoon hemelwater (regen) wat op verhardingen valt (bijvoorbeeld daken).

Aan de hand van de Handreiking Watertoets is het aspect water in onderhavig plan meegenomen. Doel van het watertoetsproces is te waarborgen dat waterhuishoud-kundige doelstellingen expliciet en op evenwichtige wijze meewegen bij alle ruimtelijke plannen en besluiten die relevant zijn voor de waterhuishouding.

Beoordeling

Binnen en aan de rand van het plangebied, met uitzondering van de oostzijde, liggen watergangen. Deze zijn alle in beheer van het Waterschap Rijn en IJssel. Deze dienen in stand te blijven.

In het kader van voorliggend plan is een quickscan water en hittestress[7] uitgevoerd. Navolgend worden de bevindingen uit deze quickscan beschreven.

Verharding

Het plangebied beslaat een oppervlak van circa 13,6 hectare. In de huidige situatie is

hiervan 5,1 ha, bijna 40% van het oppervlak, verhard. Het overige oppervlak (8,5 ha) is onverhard, waarvan 3,0 ha water (22% van het bruto-oppervlak). In onderstaande figuur is de huidige situatie weergegeven en in de navolgende tabel zijn de verschillende typen verharding en de bijbehorende oppervlakken weergegeven.

Overzichtkaart type verharding huidige situatie in plangebied (bron: Sweco, Quickscan water & hittestress, 2022).

Type	Oppervlak (ha)	Verhard
Verhard (totaal)	5,10	
Daken	1,34	100%
Gesloten verharding	0,42	100%
Open verharding	3,34	50%
Onverhard	5,53	0%
Water	3,01	0%
Totaal	13,64	

Oppervlakteverdeling huidige situatie (bron: Sweco, Quickscan water & hittestress, 2022).

Voor de toekomstige verharding is onderscheid gemaakt tussen panden, tuinen binnen bouwplots, overige verhard, groen en water. Het plangebied heeft een oppervlak van 9,2 hectare. Dit is exclusief het gebied in het zuiden van het onderzoeksgebied waar een grote vijver ligt. De tuinen binnen de bouwplots worden voor 75% verharding meegerekend. Dit is worst-case gerekend, maar hiermee wordt voorkomen dat er een onderschatting van het verharde oppervlak gemaakt wordt. De verdeling van de oppervlakken per deelgebied is weergegeven in onderstaande figuur en navolgende tabel. Het totale verharde oppervlak is 6,1 ha (60.887 m^2). In de huidige situatie is 5,1 ha verhard oppervlak aanwezig. De toename in verharding bedraagt daarmee 1,0 hectare.

Beoogde toekomstige situatie in plangebied (bron: Sweco, Quickscan water & hittestress, 2022).

Deelgebied	A	B	C	D	E	F	G	H	Totaal
Panden	8.119	1.703	4.010	2.331	2.482	4.425	3.138	1.243	27.451
Tuinen binnen bouwplots	4.083	1.222	3.202	-	1.870	5.480	3.250	-	19.107
Overig verhard	4.637	1.512	2.821	2.948	1.282	4.405	1.220	281	19.106
Groen	6.816	-	2.027	6.336	623	4.210	2.068	853	22.933
Water	903	786	86	681	272	210	101	383	3.422
Totaal	**24.558**	**5.223**	**12.146**	**12.296**	**6.529**	**18.730**	**9.777**	**2.760**	**92.019**

Toekomstige oppervlakken per deelgebied, uitgedrukt in m^2 (bron: Sweco, Quickscan water & hittestress, 2022).

De bergingseis uit de gemeentelijke Hemelwaterverordening bedraagt 60 mm bij een regenperiode van één uur. De totale waterbergingsopgave bedraagt hiermee 3.653 m^3. In het plangebied is ruimte voor 1.298 m^3 waterberging doordat meerdere plekken zijn aangewezen als wadi's. Daarmee wordt niet voldaan aan de eisen vanuit het waterschap. Het plangebied biedt kansen om meer waterberging te realiseren. Een mogelijke extra bergingsvoorziening is de bestaande vijver. Met name voor de deelgebieden F, G en H, die liggen rondom de vijver. Hetzelfde geldt voor de gebieden A, B en C die in het noorden van het plangebied liggen. Hier ligt een watergang waar waarschijnlijk extra water geborgen worden kan. Voor de gebieden D en E is het belangrijk om te kijken of er mogelijkheden zijn om extra waterberging aan te leggen

of om het water richting de vijver in het zuiden te sturen.

In een volgende fase is het noodzakelijk om in gesprek te gaan met het waterschap om mogelijke kansen voor waterberging voor te leggen. Indien er geen gebruik gemaakt kan worden van de bestaande vijver en watergangen, moet er gezocht worden naar andere vormen van berging om te voldoen aan de bergingsnorm.

Waterveiligheid
Het plangebied bevindt zich op een locatie waar de kans op overstromingen klein (1/300 – 1.3000 jaar) is. Maar indien er een dijkdoorbraak is kan het water tot 5,0 m hoog komen. Bij verdere uitwerking van het ontwerp is het belangrijk in het achterhoofd te houden dat de effecten van een dijkdoorbraak groot kunnen zijn, ook al is de kans daarop relatief klein. Om het ontwerp klimaatadaptief in te richten dienen vitale functies beschermd te zijn en te blijven functioneren. Dit kan bijvoorbeeld door keerwanden te plaatsten, drempels voor de deur of het ophogen van het maaiveld.

Conclusie
Het aspect water vormt geen probleem binnen het plangebied. Er vindt bij de nadere uitwerkig overleg met het waterschap plaats.

4.5 Archeologie

Kader
Initiatiefnemers hebben op basis van de Erfgoedwet een archeologische zorgplicht bij projecten waarbij de bodem wordt verstoord. Hiervoor is onderzoek noodzakelijk: het archeologisch vooronderzoek. Als blijkt dat in het plangebied behoudenswaardige archeologische vindplaatsen aanwezig zijn, dan dient de initiatiefnemer hiermee rekening te houden. Dit kan leiden tot een aanpassing van de plannen, waardoor de vindplaatsen behouden blijven, of tot een archeologische opgraving en publicatie van de resultaten.

Beoordeling
Op basis van de archeologische beleidskaart heeft de gemeente Rheden het "Parapluplan Archeologie Rheden 2013 en aanpassing regeling Buitenplaatsen" op 15 april 2014 vastgesteld. Op onderstaande afbeelding is een uitsnede van de archeologische beleidskaart ter plaatse van het plangebied weergegeven.

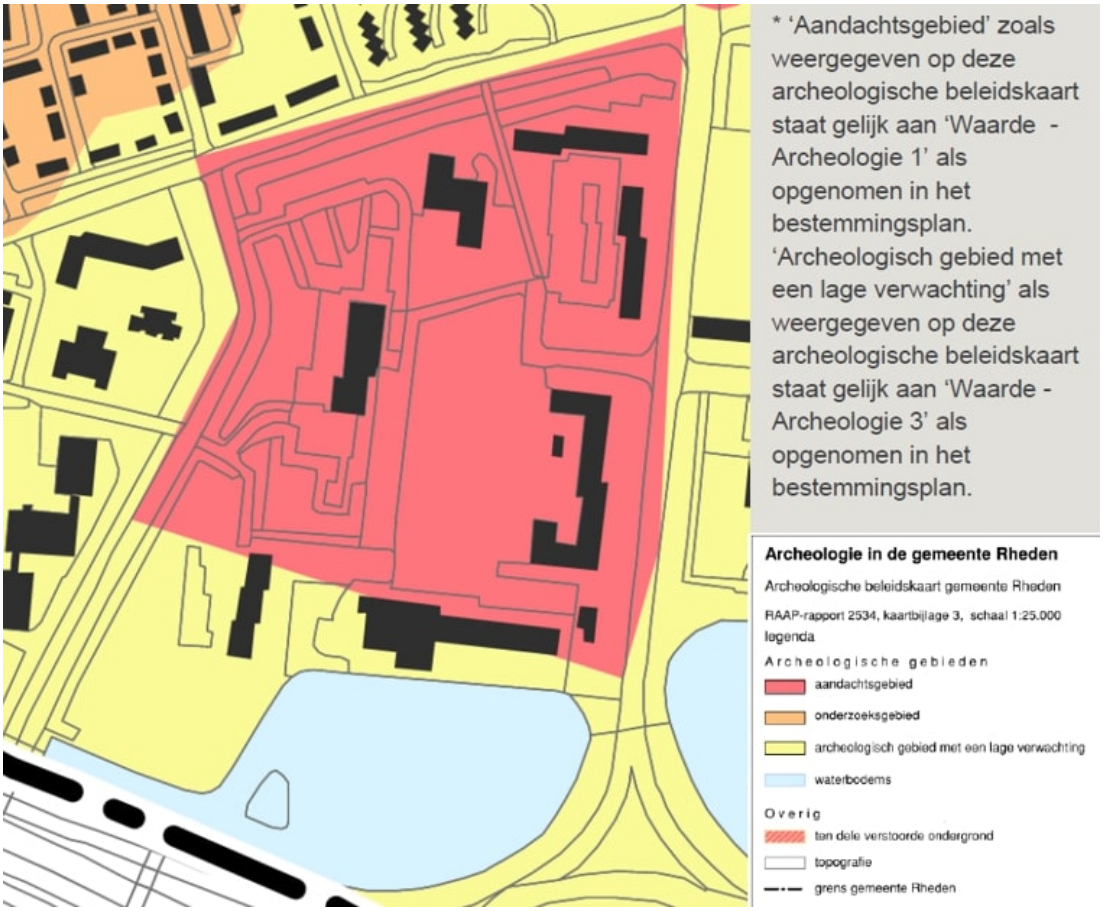

Uitsnede archeologische beleidskaart (bron: "Parapluplan Archeologie Rheden 2013 en aanpassing regeling Buitenplaatsen", 15 april 2014).

In het vigerende bestemmingsplan "'Velp 2016, Woongebieden-Zuid" zijn de dubbelbestemmingen voor archeologie uit overgenomen. Het noordelijk deel van het plangebied heeft de dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie – 1'. Op basis van deze bestemming geldt een onderzoeksplicht bij bodemingrepen dieper dan 30 cm en over een (totale) oppervlakte groter dan 100 m^2. Het zuidelijk deel van het plangebied heeft de dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie – 3'. Op basis van deze bestemming geldt een onderzoeksplicht bij bodemingrepen dieper dan 30 cm en over een (totale) oppervlakte groter dan 2.500 m^2. Voor het beoogde plan worden deze drempelwaarden overschreden; de dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie 1' loopt over elk kadastraal perceel. Geconcludeerd wordt dat bij elk cluster waar gebouwd gaat worden een archeologisch rapport nodig is.

Inmiddels heeft de regio-archeoloog aangegeven dat verwacht wordt dat op basis van het bureauonderzoek niet veel zones uitgesloten kunnen worden van vervolgonderzoek. Het is raadzaam het bureauonderzoek te combineren met een verkennend booronderzoek. Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek en verkennend booronderzoek kunnen wellicht zones vrijgegeven worden en zones worden aangeduid waar verder vervolgonderzoek nodig is (karterend boren/proefsleuven).

Bureau voor Archeologie heeft een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen uitgevoerd voor bouwwerkzaamheden aan de

Broekstraat-Waterstraat te Velp[8]. De vraagstelling van het onderzoek luidt: hoe kan rekening gehouden worden met eventuele archeologische resten bij de voorgenomen ontwikkeling?
In het plangebied wordt de huidige bebouwing gesloopt. Hiervoor komen woningen in de plaats. De exacte diepte en omvang van de bodemingrepen zijn nog niet bekend.

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied op een uitspoelingswaaier ligt die (deels) door Holocene komafzettingen wordt afgedekt. Op de uitspoelingswaaier kunnen archeologische resten uit het Laat Paleolithicum tot en met de Bronstijd aanwezig zijn. Vanaf de IJzertijd komt het plangebied waarschijnlijk in een komgebied te liggen en wordt het ongeschikt voor bewoning. In de Late Middeleeuwen wordt het plangebied geschikt voor landbouw. In de 18e eeuw is het landgebruik weiland en dit blijft het tot de jaren 60 van de 20e eeuw. De voornaamste verwachting in het plangebied geldt voor resten uit de Tweede Wereldoorlog. Tijdens de Tweede Wereldoorlog bevindt zich in het midden en noordoosten van het plangebied een (flak)stelling. Verschillende elementen hiervan en mogelijk ook bomkraters zijn zichtbaar op luchtfoto's uit 1945.

Tijdens het booronderzoek zijn 47 boringen tot in het Pleistocene niveau gezet. De boringen bevestigen de bevindingen uit het bureauonderzoek. De hoge delen van de uitspoelingswaaier, in het noorden, zijn verstoord. De lage delen, in het midden en zuiden, worden afgedekt door komklei. Waarschijnlijk is dit lage deel te nat geweest voor bewoning. In de Pleistocene afzettingen worden daarom geen behoudenswaardige archeologische resten verwacht. Tijdens het booronderzoek zijn diepe verstoringen ter hoogte van de verwachte stelling uit de Tweede Wereldoorlog aangetroffen die hier mogelijk aan gerelateerd zijn. Het is daarom mogelijk dat sporen en resten van deze stelling nog aanwezig zijn. Mogelijk kunnen ook nog resten van oorlogshandelingen aanwezig zijn.

Bureau voor archeologie adviseert daarom in het noordoosten van het plangebied een proefsleuvenonderzoek uit te voeren om eventuele resten te karteren en te waarderen. De werkwijze van het onderzoek dient vastgelegd te worden in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE). Het PvE dient te worden opgesteld in samenwerking met historisch onderzoek van een deskundige op het gebied van de Tweede Wereldoorlog. Mogelijk moet het proefsleuvenonderzoek gecombineerd worden met een OOO-begeleiding (Opsporen Ontplofbare Oorlogsresten). In dat opzicht is het ook mogelijk om het OOO-onderzoek archeologisch te laten begeleiden.

Conclusie
In het plangebied wordt geen vervolgonderzoek noodzakelijk geacht, met uitzondering van het noordoostelijk deel. Voor dit deel van het plangebied is een archeologische dubbelbestemming opgenomen.

4.6 Cultuurhistorie

Kader
Onder cultuurhistorische waarden worden alle structuren, elementen en gebieden

bedoeld die cultuurhistorisch van belang zijn. Zij vertellen iets over de ontstaansgeschiedenis van het Nederlandse cultuurlandschap. Vaak is er een sterke relatie tussen aardkundige aspecten en cultuurhistorische aspecten. In de Bro is in artikel 3.1.6, vijfde lid, onderdeel a opgenomen dat een bestemmingsplan/wijzigingsplan "een beschrijving van de wijze waarop met de in het gebied aanwezige cultuurhistorische waarden en in de grond aanwezige of te verwachten monumenten rekening is gehouden" dient te bevatten.

Beoordeling

In het kader van de ontwikkeling van het Masterplan IJssel District is een cultuurhistorische quickscan[9] uitgevoerd in het onderzoeksgebied. Het IJssel District heeft volgens de quickscan slechts een geringe waarde. Dit komt omdat het IJssel District geen stedenbouwkundige samenhang heeft, door het uitwissen van de vroegere verkaveling, de gefaseerde invulling, het ontbreken van een planmatige opzet en een aaneenschakeling van forse parkeerterreinen in het binnengebied. Er is daarnaast geen duidelijke relatie tussen de oriëntatie, massaopbouw en architectonische uitwerking van de gebouwen, hun omgeving en elkaar.

Het IJssel District heeft wel een cultuurhistorische waarde, vanwege het feit dat Velp als gevolg van het initiatief van een aantal lokale artsen aan het einde van de negentiende eeuw een eigen ziekenhuis kreeg. De architectonische waarde van het ziekenhuis is, zeker lokaal gezien, van belang als interessant voorbeeld van het breedvoettype binnen de ontwikkeling van ziekenhuizen. Met name de beddentoren en de plint met hellingbaan en daarbij het glasmozaïek van Van Daalen zijn cultuurhistorisch waardevol en het behoud hiervan wordt geadviseerd.

Het kantoorgebouw de President, net buiten het plangebied, is, lokaal gezien, is mogelijk waardevol vanwege de dragende prefabbetonnen gevelpanelen. Het kantoorgebouw van voormalig rijksbouwmeester Quist is, lokaal gezien, waarschijnlijk waardevol vanwege zijn gaafheid en de betrokkenheid van een goede architect uit deze periode. Op nationaal niveau zijn beide objecten niet interessant genoeg om in aanmerking te komen voor bescherming. De inschatting is daarom dat beide gebouwen niet voldoende waardevol zijn om formeel te beschermen. De lokale waarde zal nog nader beoordeeld moeten worden.

Tot slot zijn het zusterhuis, hotel en de galarijflats binnen het onderzoeksgebied zijn niet cultuurhistorisch waardevol.

Geconcludeerd wordt dat de cultuurhistorische waarde van het IJssel District is in eerste opzicht gering is, met uitzondering van de architectonische waarde van het ziekenhuis. Het ziekenhuisgebouw met hellingbaan zal vanwege de waarden behouden blijven. Hierin zullen woningen gerealiseerd worden.

De commissie Cultuurhistorie Rheden-Rozendaal heeft om een verdiepingsslag gevraagd, om de cultuurhistorische waarde beter in beeld te brengen. Zoals eerder beschreven heeft de cultuurhistorische waarde van het ziekenhuis een prominente plek binnen het plan gekregen en heeft de cultuurhistorische analyse ertoe geleid dat ook de hellingbanen geïntegreerd zijn in het centrale park. Een deel van het kantoorgebouw van voormalig rijksbouwmeester Quist – thans tijdelijke

huisvestingslocatie van de gemeente – wordt binnen het plan gehandhaafd. Verdere kansen om de historische identiteit van het gebied tot uiting te brengen zijn meegenomen in het beeldkwaliteitsplan.

Conclusie
Gelet op het voorgaande, vormt het aspect cultuurhistorie geen belemmering voor onderhavig plan.

4.7 Lucht

Kader
Door de uitstoot van uitlaatgassen door onder andere de industrie en het verkeer komen schadelijke stoffen in de lucht. Bij bepaalde nieuwe ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met de luchtkwaliteit ter plaatse.

Beoordeling
Op basis van kaartmateriaal van Atlas leefomgeving (2020) blijkt dat grenswaarden voor stikstof (NO_2) binnen het plangebied liggen tussen de 18 – 25 µg/m^3. Hiermee wordt de grenswaarden uit de Wet milieubeheer niet overschreden. De WHO advieswaarden van 10 µg/m^3 wordt niet gehaald.

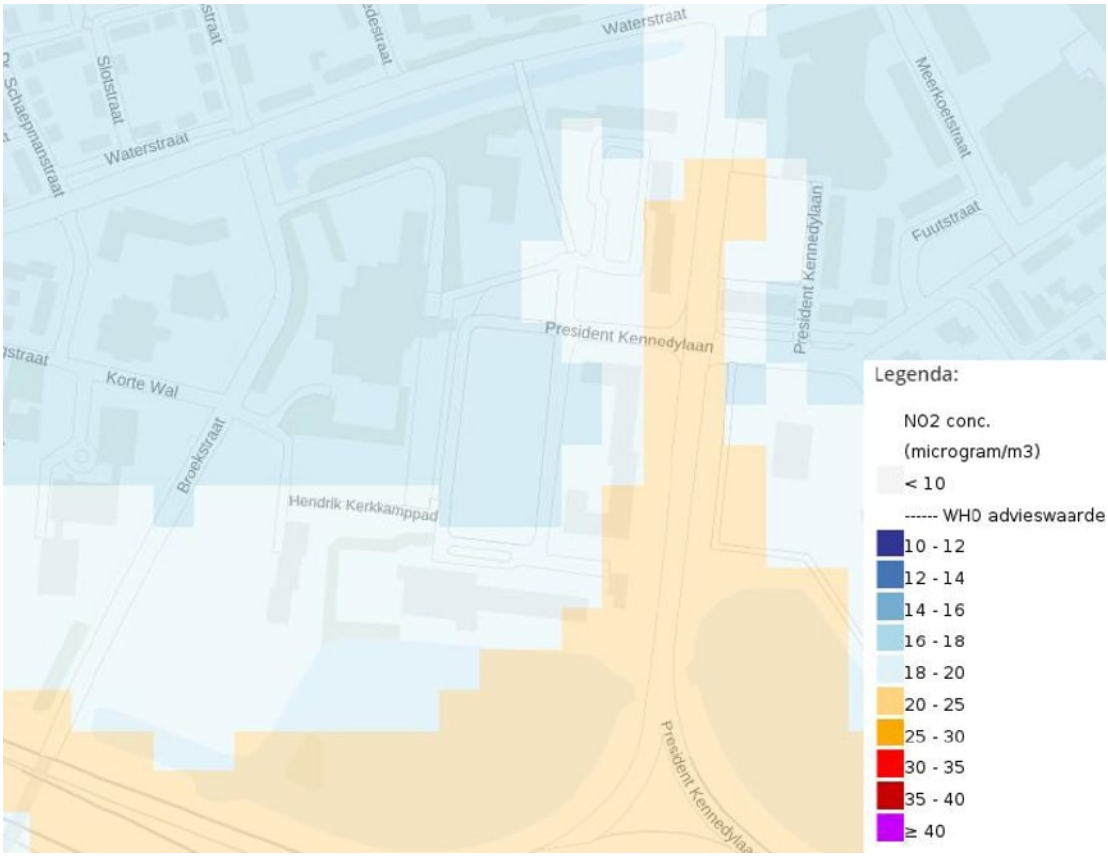

Waarden NO_2 (bron: Atlas Leefomgeving).

Voor fijnstof (PM_{10} en $PM_{2,5}$) liggen de grenswaarden in het plangebied tussen de 17 – 20 µg/m^3 (PM_{10}) en tussen de 9 – 11 µg/m^3 ($PM_{2,5}$) Dit betekent dat ruimschoots aan de grenswaarden vanuit de Wet milieubeheer wordt voldaan. De WHO-advieswaarden

van 15 µg/m^3 (PM10) en 5 µg/m^3 ($PM_{2,5)}$ worden niet gehaald.

Waarden PM_{10} (bron: Atlas Leefomgeving).

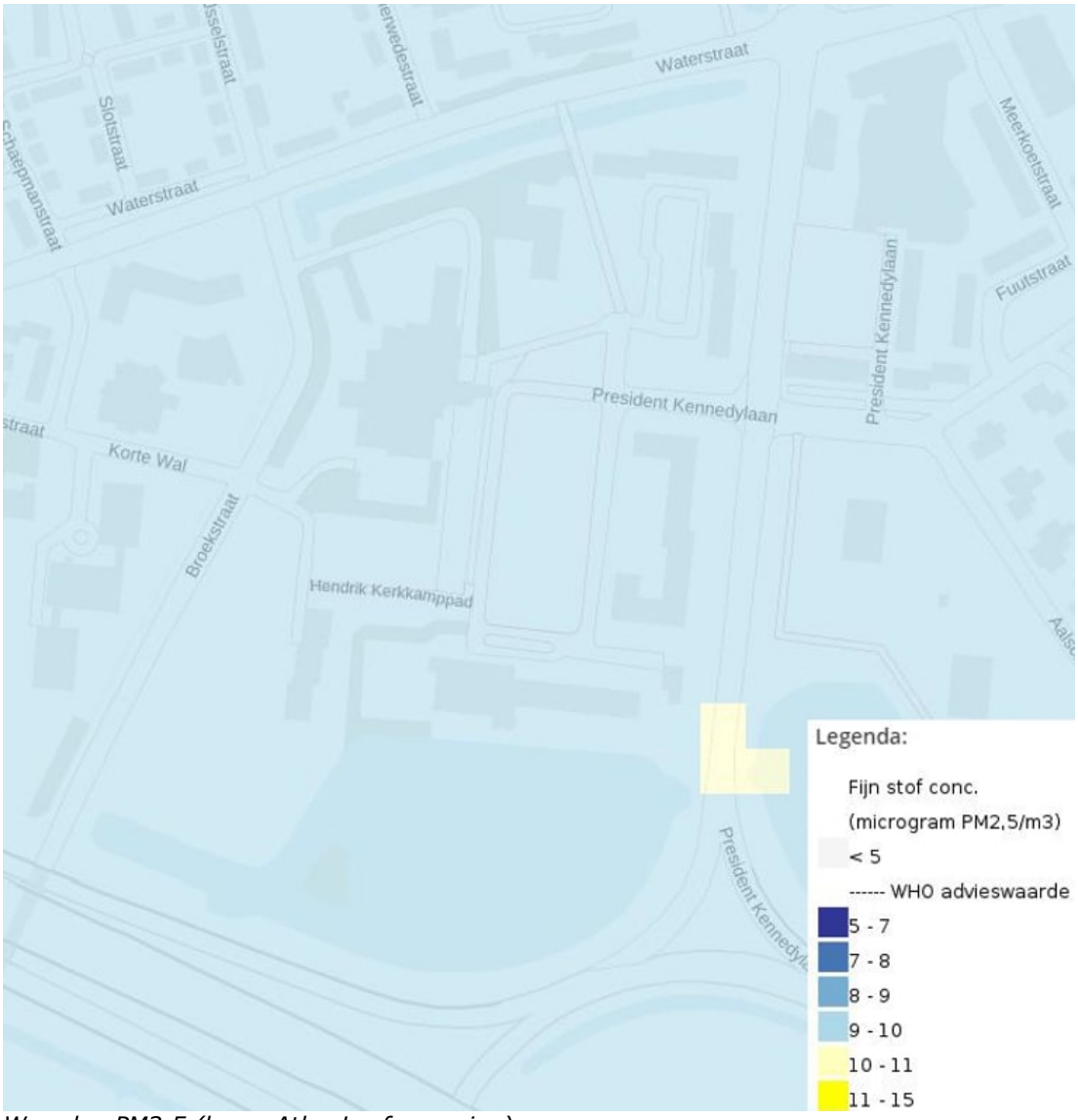

Waarden PM2,5 (bron: Atlas Leefomgeving).

Op grond van NIMB-regeling zijn woningbouw- en kantoorlocaties in sommige gevallen vrijgesteld voor nader onderzoek. Het gaat dan om maximaal 3.000 woningen (netto) bij minimaal twee ontsluitingswegen. Het gaat om maximaal 200.000 m² bvo bij minimaal twee ontsluitingswegen. Bij een combinatie van woningbouw en kantoren geldt de volgende formule: 0,0004 *aantal woningen + 0,000006 *bruto vloeroppervlak kantoren in m2 = 1,2.

Met voorliggend initiatief worden circa 800 woningen mogelijk gemaakt en 5.900 m² aan voorzieningen en er zijn twee ontsluitingswegen. Hiermee wordt voldaan aan de genoemde voorwaarden en is onderzoek naar luchtkwaliteit niet nodig.

Conclusie
Luchtkwaliteit vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van de voorgenomen ontwikkeling.

4.8 Verkeer en parkeren

Kader

Verkeer

Ten aanzien vanverkeer zal beoordeeld moeten worden of het huidige wegennet het verkeer van de ontwikkeling kan afwikkelen.

Parkeren

In de Nota Parkeernormen Rheden 2015 heeft de gemeente Rheden beschreven hoe er in de gemeente omgegaan wordt met parkeren. Parkeernormen bepalen de parkeerverplichting bij ruimtelijke ontwikkelingen. De toepassing van parkeernormen heeft als doel om een positieve invloed te hebben op de bereikbaarheid, leefbaarheid en een duurzame economische ontwikkeling van de kernen binnen Rheden. Daarnaast mogen de belangen van derden bij ontwikkelingen niet onevenredig worden geschaad.

Beoordeling

Verkeer

In het kader van de ontwikkeling van het IJsseldistrict heeft Goudappel het onderzoek 'Ontsluiting en verkeersafwikkeling' uitgevoerd. Voorliggend plan voorziet in circa 800 woningen van verschillende grootte. In het hele gebied is uiteindelijk ruimte voor ongeveer 1100 woningen. Bij dit onderzoek is uitgegaan van 1073 woningen, horeca, een sportschool, commerciële dienstverlening/maatschappelijke diensten en publieksgericht kantoor.

Verkeersgeneratie

In het onderzoeksrapport wordt geconcludeerd dat het plan, inclusief de functies die aanwezig blijven, tot ongeveer 2 maal zoveel verkeer leidt als de voormalige invulling. Omdat het IJssel District twee toegangen voor het autoverkeer heeft, verdeeld het verkeer zich anders. Per saldo leidt het plan op de Kennedylaan niet tot een toename van het verkeer ten opzichte van de referentie-situatie met het ziekenhuis.

Verkeersafwikkeling

Op basis van de verkeersintensiteiten uit het verkeersmodel is de conclusie dat het kruispunt Waterstraat – Broekstraat het verkeer goed kan afwikkelen in het planjaar 2031. Er is ruimte om extra verkeer af te wikkelen.

Voor het kruispunt Kennedylaan – Waterstraat geldt dat het toekomstige verkeer zonder maatregelen niet kan worden verwerkt. Door verschillende richtingen gelijktijdig groen te geven ontstaat extra capaciteit en kan het verkeer worden verwerkt, waarbij de kwaliteit van de verkeersafwikkeling in de avondspits niet meer dan redelijk is. Op termijn – rond 2031 - moet worden gekeken naar de lengte van opstelvakken in relatie tot de koppeling van de regeling met de regelingen op het kruispunt Kennedylaan – Lepelaarstraat en op het Velperbroekcircuit.

Voor het kruispunt Kennedylaan – Lepelaarstraat geldt dat het kruispunt het toekomstige verkeer op zichzelf goed kan afwikkelen. In de toekomstige situatie is er

weinig restcapaciteit om een eventuele verdere toename van het verkeer op te vangen. De conclusie is dat het toekomstige verkeer verwerkt kan worden via de bestaande kruispunten, er is geen noodzaak tot aanpassing van wegen of kruispunten. Wel moet op termijn gekeken worden naar de lengte van opstelvakken.

Parkeren
Voor de ontwikkeling van IJssel District zijn de parkeernormen uit de Nota Parkeernormen niet passend gebleken. Daarom zijn er specifieke normen voor dit project opgesteld. Welke parkeernormen er voor een gebied gelden is onder andere afhankelijk van de stedelijkheidsgraad. De stedelijkheidsgraad wordt bepaald op basis van de omgevingsadressendichtheid (aantal adressen per km²), kortweg OAD. In een gebied met een hoge OAD is het aanbod -en de kwaliteit van andere vervoerswijzen– over het algemeen groter dan in een gebied met een lage OAD. Daarom worden in een gebied met een hoge stedelijkheidsgraad lagere parkeernormen toegepast. Daarnaast kan een onderscheid worden gemaakt naar de stedelijke zone (centrum, schil, rest bebouwde kom, buitengebied) van een gemeente.
De gemeente Rheden valt qua stedelijkheidsgraad -in zijn geheel- in de categorie matig stedelijk met 1.262 adressen per km^2. Voor de duidelijkheid binnen de gehele gemeente hanteert de gemeente één parkeernorm per functie voor het totale grondgebied binnen de gemeente. Dit is gebaseerd op de stedelijke zone 'Rest bebouwde kom' uit ASVV2012 van het CROW.

De ontwikkeling van IJssel District kent een dichtheid: van ca. 180 adressen per 100 m^2. Dit is veel meer dan het gemiddelde in de kernen van Rheden en ook meer dan die van Velp-Zuid: ca. 52 adressen per 100 m^2. Ook ligt het dicht tegen Arnhem aan waardoor er meer OV-verbindingen zijn dan in de rest van de gemeente.

Op basis van voorgaande overwegingen is voor het IJssel District gekomen tot onderstaande parkeernormen.

Parkeernormen woningen IJssel District

Type woning (gbo in m^2)	Omschrijving	Parkeernorm bewoners	Parkeernorm bezoekers	Parkeernorm totaal	Norm deelauto
Sociaal					
< 50	App goedkoop	0,5	0,2	0,7	0,02
50-65	App goedkoop	0,6	0,3	0,9	0,02
66-80	App midden	0,8	0,3	1,1	0,02
81-100	App duur	1,0	0,3	1,3	0,02
Overig					
< 50	App goedkoop	0,6	0,2	0,8	0,02
50-65	App goedkoop	0,9	0,3	1,2	0,02
66-80	App midden	1,1	0,3	1,4	0,01
81-100	App midden	1,2	0,3	1,5	0,01
101-130	App duur	1,3	0,3	1,6	0,01
Rijwoning	Grondgebonden woning	1,3	0,3	1,6	0,01

Aan deze parkeernorm is ook een norm voor deelauto's opgenomen. De landelijke trend is dat autobezit nog zal doorgroeien. Met de inzet van deelauto's wordt deze trend voor IJssel District omgebogen. Het benodigde aantal deelauto's vervangt privéauto's en verhoogt daardoor de parkeernorm niet.

Voorliggend plan voorziet in voldoende parkeermogelijkheden binnen twee parkeerhubs. Binnen het IJssel District wordt voor de hoofdfunctie wonen 150 m als acceptabele loopafstand naar parkeervoorzieningen aangehouden.

Voor andere functies voor dan wonen gelden de parkeernormen volgens onderstaande tabel.

Hoofdfunctie	Eenheid	Parkeernorm
Bedrijven		
Commerciële dienstverlening (kantoor met baliefunctie)	100m² bvo	2,80
Kantoor zonder baliefunctie	100m² bvo	1,90
Horeca		
Restaurant	100m² bvo	10,00
Cafe, cafetaria	100m² bvo	5,00
Recreatie		
Sportschool	100m² bvo	3,00
Maatschappelijke instelling		
Medische en maatschappelijke diensten (arts, groene kruis, apotheek, fysiotherapie, schoonheidssalon, tandarts etc.)	100m² bvo	3,00

Parkeernormen overige functies IJssel District

Parkeerberekening bij dubbelgebruik
Bij de berekening van de parkeerplaatsverplichting is gebruik gemaakt van onderstaande aanwezigheidspercentages.

Functies	Werkdag ochtend	Werkdag middag	Werkdag avond	Werkdag nacht	Zaterdag middag	Zaterdag avond	Zondag middag
Woonruimte	50%	60%	90%	100%	60%	70%	70%
Seniorenwoning	80%	80%	90%	100%	80%	80%	90%
Bezoekers	10%	20%	80%	0%	60%	100%	70%
Kantoor	100%	100%	5%	0%	5%	0%	0%
Sportfuncties	30%	50%	100%	0%	100%	90%	58%
Horeca	30%	40%	90%	5%	75%	100%	45%

Indien rekening wordt gehouden met dubbelgebruik, zoals aangegeven in boventaande tabel, komen de parkeernormen uit op de waarden zoals weergegeven in onderstaande tabel. Daarbij is uitgegaan van de avond als maatgevende moment op een werkdag, waarbij 90% van de bewoners en 80% van de bezoekers aanwezig zijn. Indien sprake is van een privé-parkeerplaats is er voor die plaatsen geen sprake van dubbelgebruik en is er geen sprake van reductie op basis van aanwezigheid.

Type woning (gbo in m^2)	Omschrijving	Parkeernorm bewoners*	Parkeernorm bezoekers	Parkeernorm totaal	Privé parkeerplaats
Sociaal		90%	80%		
< 50	App goedkoop	0,45	0,16	0,61	Nee
50-65	App goedkoop	0,54	0,24	0,78	Nee
66-80	App midden	0,72	0,24	0,96	Nee
81-100	App duur	0,90	0,24	1,14	Nee
Overig		90%	80%		
< 50	App goedkoop	0,54	0,16	0,70	Nee
50-65	App goedkoop	0,81	0,24	1,05	Nee
50-65	App goedkoop	0,90	0,24	1,14	Ja
66-80	App midden	0,99	0,24	1,23	Nee
66-80	App midden	1,10	0,24	1,34	Ja
81-100	App midden	1,20	0,24	1,44	Ja
101-130	App duur	1,30	0,24	1,54	Ja
Rijwoning	Grondgebonden woning	1,30	0,24	1,54	Ja

* Bij privé parkeerplaats is er geen reductie dubbelgebruik

In de regels van dit bestemmingsplan zijn de parkeernormen opgenomen. Bij de beoordeling van een omgevingsvergunning zal getoetst worden of aan de parkeernorm voldaan wordt.

Conclusie
De aspecten verkeer en parkeren vormen geen belemmering voor de voorgenomen ontwikkeling.

4.9 Externe veiligheid

Kader
Externe veiligheid is een beleidsveld dat is gericht op het beheersen van risico's die ontstaan voor de omgeving bij de productie, de opslag, de verlading, het gebruik en het transport van gevaarlijke stoffen. Bij nieuwe ontwikkelingen moet worden voldaan aan strikte risicogrenzen. Een en ander brengt met zich mee dat nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen moeten worden getoetst aan wet- en regelgeving op het gebied van externe veiligheid. Concreet gaat het om risicovolle bedrijven, vervoer gevaarlijke stoffen per weg, spoor en water en transport gevaarlijke stoffen via buisleidingen. Op de diverse aspecten van externe veiligheid is afzonderlijke wetgeving van toepassing.

Voor risicovolle bedrijven gelden onder meer:
- het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi);
- de Regeling externe veiligheid inrichtingen (Revi);
- het Registratiebesluit externe veiligheid;
- het Besluit risico's Zware Ongevallen 2015 (Brzo 2015);
- het Vuurwerkbesluit.

Voor vervoer van gevaarlijke stoffen geldt de 'Wet Basisnet vervoer gevaarlijke stoffen' (Wet Basisnet). Dat vervoer gaat over water, spoor, wegen of door de lucht. De regels van het Basisnet voor ruimtelijke ordening zijn vastgelegd in:

- het Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt);
- de Regeling basisnet;
- de (aanpassing) Regeling Bouwbesluit (veiligheidszone en plasbrandaandachtsgebied).
- Voor het transport van gevaarlijke stoffen per buisleiding geldt het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb).

Het doel van wetgeving op het gebied van externe veiligheid is het tot een minimum beperken van risico's waaraan burgers in hun leefomgeving worden blootgesteld vanwege risicovolle inrichtingen en activiteiten. Het is noodzakelijk inzicht te hebben in de kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten en het plaatsgebonden en het groepsrisico.

Plaatsgebonden risico
Het plaatsgebonden risico heeft tot doel om hetzelfde minimale beschermingsniveau te bieden voor iedere burger in Nederland. Het plaatsgebonden risico beschrijft de kans per jaar dat een onbeschermd individu komt te overlijden door een ongeval met gevaarlijke stoffen. Het plaatsgebonden risico wordt uitgedrukt in risicocontouren rondom de risicobron (bedrijf, weg, spoorlijn etc.), waarbij de 10^{-6} contour (kans van 1 op 1 miljoen op overlijden) de maatgevende grenswaarde is.

Groepsrisico
Het groepsrisico is een afwegingsinstrument dat tot doel heeft een bewuste afweging te stimuleren over het risico op een ongeval met een groot aantal slachtoffers. Het groepsrisico beschrijft de kans dat een groep van 10 of meer personen gelijktijdig komt te overlijden ten gevolge van een ongeval met gevaarlijke stoffen. Het groepsrisico geeft een indicatie van de maatschappelijke ontwrichting in geval van een ramp. Het groepsrisico wordt uitgedrukt in een grafiek, waarin het overlijden van een bepaalde groep (bijvoorbeeld 10, 100 of 1000 personen) wordt afgezet tegen de kans daarop. Voor het groepsrisico geldt de oriëntatiewaarde als *ijkpunt* in de verantwoording (géén norm).
Voor elke verandering van het groepsrisico (af- of toename) in het invloedsgebied moet verantwoording worden afgelegd, over de wijze waarop de toelaatbaarheid van deze verandering in de besluitvorming is betrokken. Samen met de hoogte van groepsrisico moeten andere kwalitatieve aspecten worden meegewogen in de beoordeling van het groepsrisico. Onder deze aspecten vallen zelfredzaamheid en bestrijdbaarheid. Onderdeel van deze verantwoording is overleg met (advies vragen aan) de veiligheidsregio.

Toetsing
Onderdeel van de haalbaarheidsstudie voor het IJssel District is een quick scan externe veiligheid. Navolgend worden de resultaten uit deze quick scan beschreven.

Het onderzoeksgebied valt op basis van de Bevt en de Bevi binnen de invloedsgebieden van de snelweg A12, de spoorlijn Arnhem-Zutphen, de inrichting Immori B.V. (opslag van gevaarlijke stoffen) en een LPG tankstation (zie onderstaande figuur).

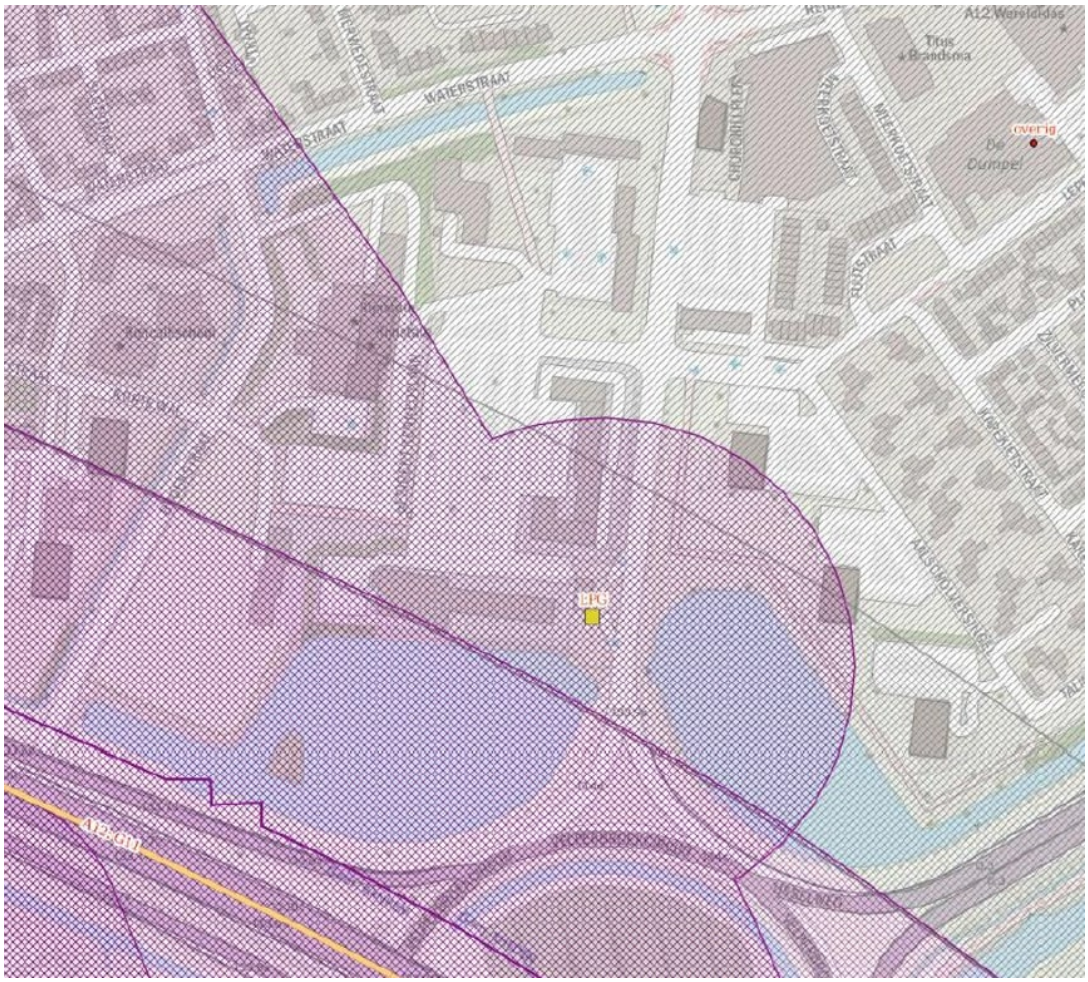

Signaleringskaart Externe veiligheid (bron: Sweco, haalbaarheidsnotitie).

Voor de ruimtelijke procedure dient te worden getoetst aan deze vier risicobronnen en wat de consequenties hiervan zijn. Navolgend wordt per risicobron de situatie beschreven.

Snelweg A12

Uit de regeling basisnet blijkt dat de snelweg A12 een plaatsgebonden 10^{-6} risicocontour van 16 meter heeft (gemeten vanaf het midden van de snelweg) en een plasbrandaandachtsgebied van 30 meter (aan weerszijde van de snelweg). Het plangebied ligt hier buiten. Daarmee heeft dit geen consequenties voor voorliggende ontwikkeling. Het onderzoekgebied is wel gedeeltelijk gelegen binnen het invloedsgebied van de snelweg. Daarmee hebben wijzigingen in het onderzoeksgebied mogelijk invloed op de hoogte van het groepsrisico. Als de ontwikkelingen buiten 200 meter van de transportroute plaats vinden, dan heeft de wetgever aangegeven dat er volstaan kan worden met een beperkte verantwoording groepsrisico. Hierdoor hoeft niet de hoogte van het groepsrisico in beeld gebracht te worden, maar enkel de aspecten zelfredzaamheid en bestrijdbaarheid. Indien de ontwikkelingen binnen 200 meter van de transportroute plaatsvinden is een groepsrisicoberekening nodig en een volledige verantwoording van het groepsrisico.

Spoorlijn Arnhem-Zutphen.

Uit de regeling basisnet blijkt dat spoorlijn Arnhem-Zutphen geen 10^{-6} risicocontour heeft. Daarnaast heeft de spoorlijn eveneens geen plasbrandaandachtsgebied. Dit heeft geen consequenties voor het onderzoeksgebied.

Het plangebied is gelegen binnen het invloedsgebied groepsrisico van de spoorlijn. Daarmee hebben wijzigingen in het onderzoeksgebied mogelijk invloed op de hoogte van het groepsrisico. Als de ontwikkelingen buiten 200 meter van de transportroute plaats vinden, dan heeft de wetgever aangegeven dat er volstaan kan worden met een beperkte verantwoording van het groepsrisico. Hierdoor hoeft niet de hoogte van het groepsrisico in beeld gebracht te worden, maar enkel de aspecten zelfredzaamheid en bestrijdbaarheid.

Immori B.V.
Op basis van de veiligheidskaart uit de Atlas Leefomgeving blijkt dat het onderzoeksgebied gelegen is buiten de 10^{-6} risicocontour van de inrichting Immori B.V. Dit heeft geen consequenties voor het onderzoeksgebied.
Het onderzoeksgebied is wel gedeeltelijk gelegen binnen het invloedsgebied groepsrisico (3.000 meter) van de inrichting Immori B.V. Daarmee hebben wijzigingen in het onderzoeksgebied mogelijk invloed op de hoogte van het groepsrisico. Gezien de grootte afstand tussen het onderzoeksgebied en de risicovolle inrichting is een groepsrisicoberekening niet nodig. Wel moet het groepsrisico uitgebreid verantwoord worden.

LPG tankstation (President Kennedylaan 108a Velp)
Uitgaande van een worstcasescenario, heeft een lpg-vulpunt een 10^{-6} risicocontour van 110 meter, de tank 25 meter, en de afleverzuil 15 meter. Hierbinnen is het realiseren van nieuwe kwetsbare objecten uitgesloten, zoals woningen en kantoren van meer dan 1500 m². Mogelijk kunnen kleinere afstanden volstaan, maar dat moet dan blijken uit een risicoberekening. Daarnaast is vergunde LPG jaar doorzet van dit tankstation erg hoog. Het valt te verkennen of de jaar doorzet niet verkleint kan worden wat resulteert in kleinere veiligheidsafstanden.

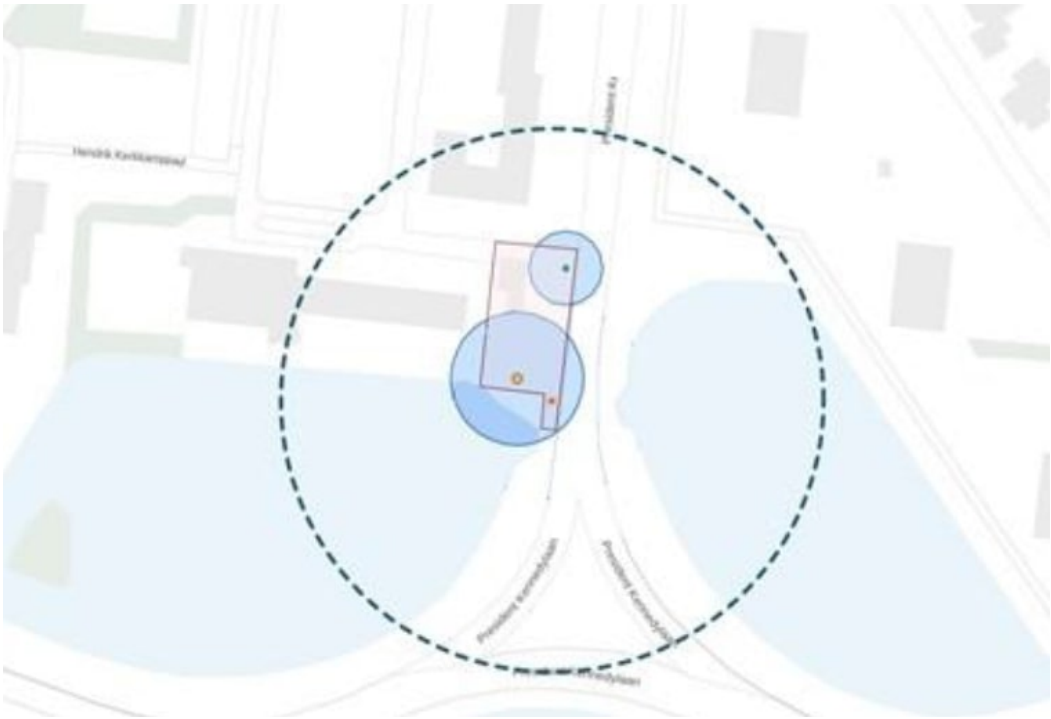

Risicoafstanden plaatsgebonden risico (bron: Sweco, haalbaarheidsnotitie).

Het onderzoekgebied is gedeeltelijk gelegen binnen het invloedsgebied van het LPG tankstation. Daarmee hebben wijzigingen in het onderzoeksgebied mogelijk invloed op de hoogte van het groepsrisico. Uit een risicoberekening moet blijken wat de toename van het groepsrisico door de ontwikkelingen in het ontwikkelgebied is. Het groepsrisico dient uitgebreid verantwoord te worden, met bijbehorend advies van VGGM.

Daarnaast geldt voor LPG tankstations het interimbeleid 'Circulaire afstanden externe veiligheid lpg-tankstations'. Dit beleid anticipeert al op het nieuwe omgevingsveiligheidsbeleid onder de Omgevingswet. Hierin zijn twee toetsingsafstanden (aandachtsgebieden) benoemd:

- Er dient rekening te worden gehouden met 60 meter effectafstand (gemeten v.a. het vulpunt) voor een fakkelbrand. Wil men hierbinnen (beperkt) kwetsbare objecten realiseren dan moet dat onderbouwd worden met veiligheidsargumenten.
- Er dient rekening te worden gehouden met 160 meter effectafstand (gemeten v.a. het vulpunt) voor een explosie. Wil men hierbinnen zeer kwetsbare objecten (instelling waar mensen wonen die minder mobiel zijn) realiseren dan moet dat onderbouwd worden met veiligheidsargumenten.

Hieraan moet eveneens het onderzoeksgebied aan getoetst worden.

Aandachtsgebieden fakkelbrand en explosie (bron: Sweco, haalbaarheidsnotitie).

Ten behoeve van de verantwoording van het groepsrisico heeft er aanvullend onderzoek plaatsgevonden[10]. Als gevolg van het ontwikkelplan zal de personendichtheid in het invloedsgebied van wegtraject autosnelweg A12 en LPG-tankstation Esso toenemen. Het wegtraject autosnelweg A12 kent een plasbrandaandachtsgebied (PAG). Echter ligt de ontwikkellocatie hierbuiten. Uit de kwantitatieve risicoberekeningen is gebleken dat het wegtraject een PR 10^{-6}/j contour van maximaal 16 meter kent ter hoogte van de ontwikkellocatie. Hier ligt de ontwikkellocatie ook buiten. Tevens is gebleken dat zowel in de huidige als in de toekomstige situatie de oriëntatiewaarde van het groepsrisico niet wordt overschreden en het groepsrisico met minder dan 10% toeneemt. Tevens ligt de ontwikkellocatie binnen het invloedsgebied van spoorlijn 62 (Velperpoort aansluiting – Zutphen) en wegtraject autosnelweg A348. Echter ligt de ontwikkellocatie buiten de belangrijkste zone voor het groepsrisico. Ingevolge artikel 7 en 8 van het Bevt kon derhalve worden volstaan met een beperkte verantwoording van het groepsrisico met betrekking tot de autosnelweg A12, de autosnelweg A348 en spoorlijn 62 (Velperpoort aansluiting – Zutphen). Hoofdstuk 5 van het onderzoeksrapport voorziet hierin. In die verantwoording van het groepsrisico wordt ingegaan op de bereikbaarheid en zelfredzaamheid. Hieruit blijkt dat het aspect externe veiligheid geen belemmering vormt voor de beoogde ontwikkeling.

P.M. LPG-berekening Groepsrisico afhankelijk van de uitkomsten van de te hanteren doorzet.

Conclusie
Aan de hand van het wettelijk kader zijn de risicobronnen in de nabijheid van de ontwikkellocatie in beeld gebracht en daar waar vereist nader onderzocht. Het advies

van de Veiligheidsregio Gelderland Midden is verwerkt in het voorgaande. Uitgaande van de hiervoor opgenomen verantwoording van het groepsrisico bestaat er vanuit het aspect externe veiligheid geen belemmering voor de beoogde ontwikkeling.
P.m. LPG-berekening Groepsrisico.

4.10 Ontplofbare oorlogsresten

Kader
De mogelijke aanwezigheid van Ontplofbare Oorlogsresten in de ondergrond houdt in Nederland over het algemeen verband met de Tweede Wereldoorlog (1939-1945). Dit is het enige op Nederlandse bodem gevoerde gewapende conflict, waarbij gebruik is gemaakt van conventionele munitie welke explosieve stoffen bevatten. Handelingen die hebben geleid tot het achterblijven van Ontplofbare Oorlogsresten in de Nederlandse bodem, betroffen onder meer het afwerpen van bommen, beschietingen vanuit de lucht/vanaf het water/op het land, het neerstorten van vliegtuigen, grondgevechten tijdens de begin- en eindfase van de oorlog, het dumpen van munitie en het verdedigen van gebieden met mijnenvelden, stellingen enzovoorts. Ongeveer 10% van de afgeworpen en verschoten conventionele munitie ontplofte niet en bleef als Ontplofbare Oorlogsresten achter.

Bij het vervaardigen van bestemmingsplannen wordt, zoals is vastgelegd in de Nota standaardplanmethodiek bestemmingsplannen dorpen Rheden 2015, vanwege de gemeentelijke zorgplicht bij het leggen van bouwvlakken in verdachte gebieden een onderzoek gevraagd naar de aanwezigheid van niet-gesprongen explosieven.

Beoordeling
In opdracht van de gemeente is reeds in 2016 een vooronderzoek Conventionele Explosieven uitgevoerd. Uit dit onderzoek blijkt dat het gehele onderzoeksgebied verdacht is van de aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten uit de tweede wereldoorlog.

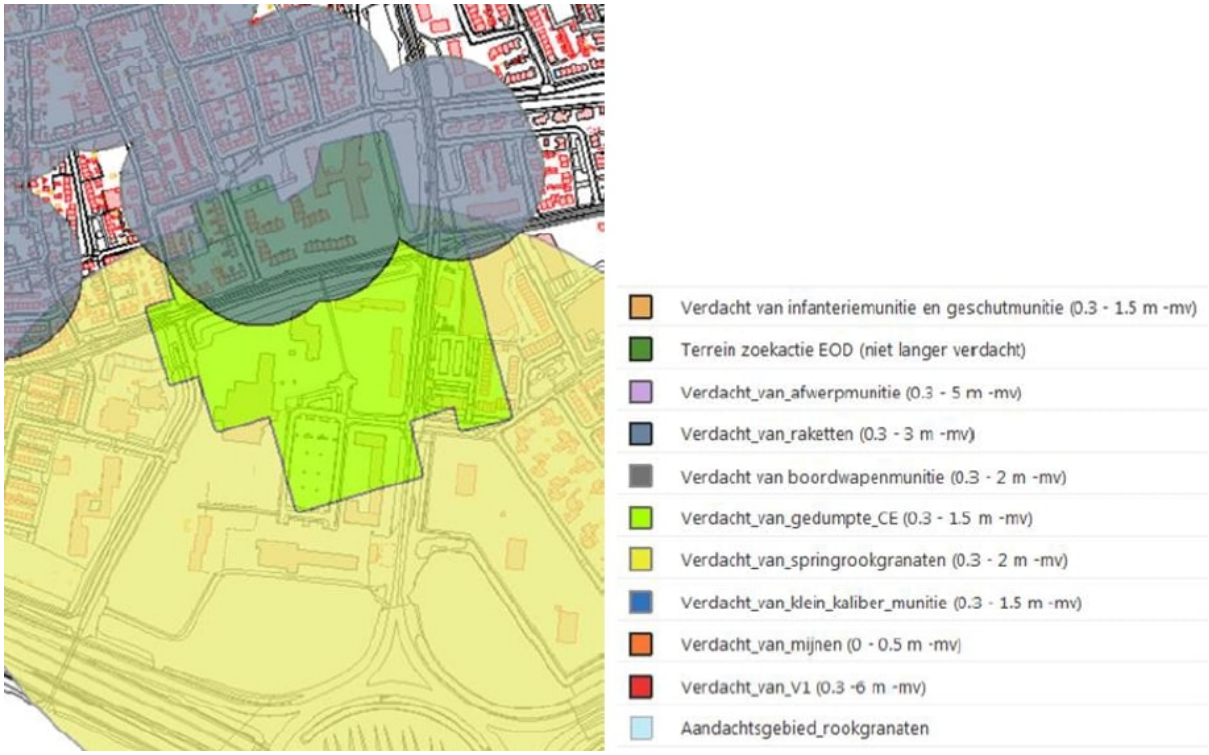

Uitsnede verdachte gebieden en aandachtsgebieden (bron: Sweco, haalbaarheidsnotitie).

De volgende Verdachte gebieden zijn hier te onderscheiden:

- Raketten
- Gedumpte conventionele explosieven
- Springrookgranaten

Voorafgaand aan de sloop-, bouw- of andere graafwerkzaamheden (waaronder ook boorwerkzaamheden ten behoeve van de conditionerende onderzoeken) in deze 'Verdachte gebieden' is onderzoek naar de ontplofbare oorlogsresten nodig. Daarnaast is geheel Velp aangewezen als 'Aandachtgebied', vanwege de aanwezigheid van rookgranaten. In bovenstaande figuur zijn de 'Verdachte gebieden' en het 'Aandachtsgebied' weergegeven.

Wanneer een gebied wel in het 'Aandachtgebied' valt, maar niet in een 'Verdacht gebied', dan is het uitvoeren van een onderzoek naar ontplofbare oorlogsresten niet verplicht. Op basis van eerder uitgevoerd explosieven onderzoek, zijn enkele gebieden binnen het onderzoeksgebied reeds vrijgegeven. In onderstaande figuur zijn deze vrijgegeven gebieden met een groene kleur weergegeven.

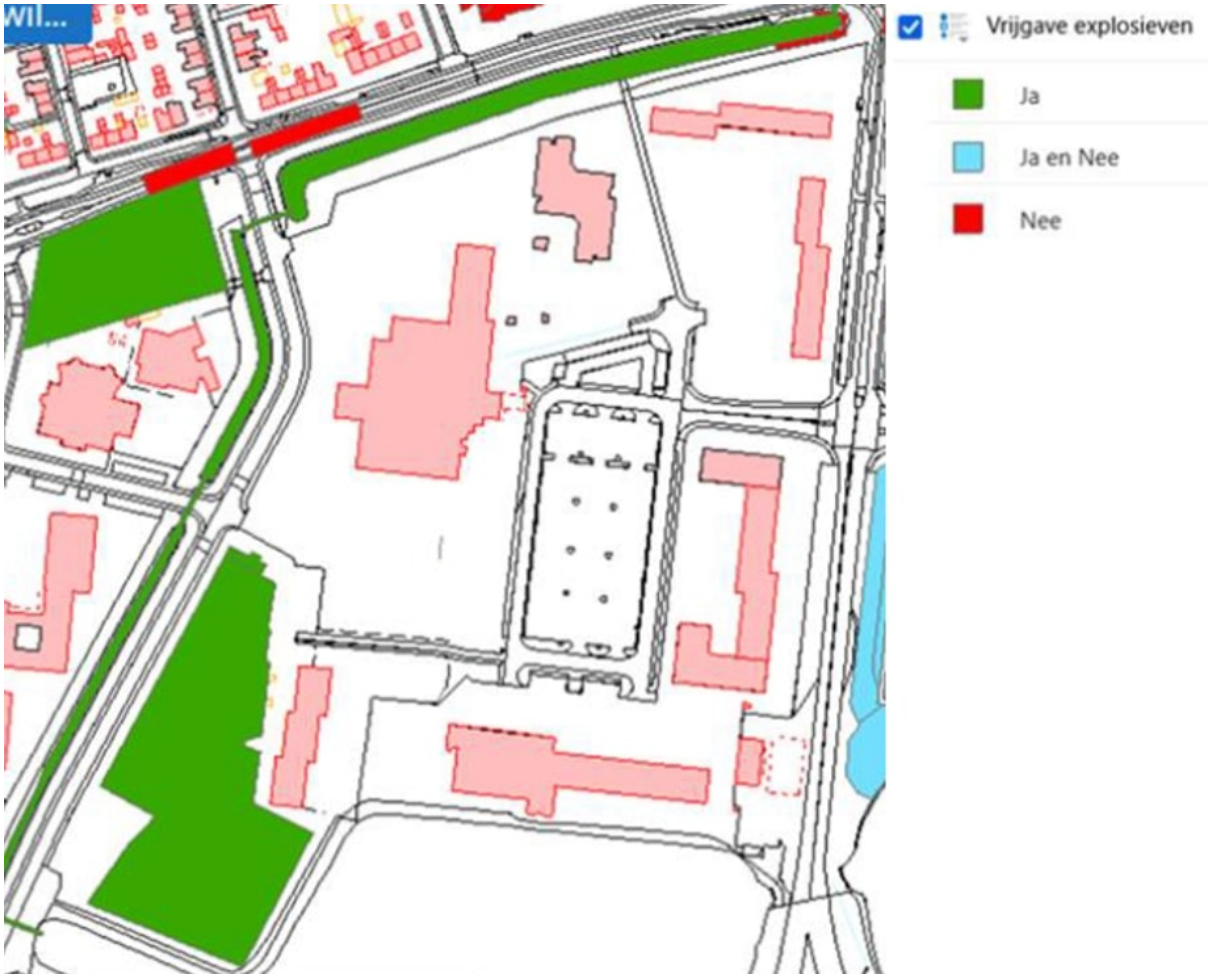

Vrijgegeven gebieden (bron: Sweco, haalbaarheidsnotitie).

Er dient aanvullend onderzoek uitgevoerd te worden. Dit onderzoek zal later in het kader van de omgevingsvergunningen plaatsvinden.

Conclusie
In het kader van de omgevingsvergunning zal nader onderzoek uitgevoerd moeten worden.

4.11 Milieuzonering

Kader
Zowel de ruimtelijke ordening als het milieubeleid stellen zich ten doel een goede kwaliteit van het leefmilieu te handhaven en te bevorderen. Dit gebeurt onder andere door milieuzonering. Onder milieuzonering verstaan we het aanbrengen van een voldoende ruimtelijke scheiding tussen milieubelastende bedrijven of inrichtingen enerzijds en milieugevoelige functies als wonen en recreëren anderzijds. De ruimtelijke scheiding bestaat doorgaans uit het aanhouden van een bepaalde afstand tussen milieubelastende en milieugevoelige functies. Die onderlinge afstand moet groter zijn naarmate de milieubelastende functie het milieu sterker belast. Milieuzonering heeft twee doelen:

1. het voorkomen of zoveel mogelijk beperken van hinder en gevaar bij woningen en

andere gevoelige functies;

2. het bieden van voldoende zekerheid aan bedrijven dat zij hun activiteiten duurzaam onder aanvaardbare voorwaarden kunnen uitoefenen.

Voor het bepalen van de aan te houden afstanden wordt de VNG-uitgave "Bedrijven en Milieuzonering" uit 2009 gehanteerd. Deze uitgave bevat een lijst, waarin voor een hele reeks van milieubelastende activiteiten (naar SBI-code gerangschikt) richtafstanden zijn gegeven ten opzichte van milieugevoelige functies. De lijst geeft richtafstanden voor de ruimtelijk relevante milieuaspecten geur, stof, geluid en gevaar. De grootste van de vier richtafstanden is bepalend voor de indeling van een milieubelastende activiteit in een milieucategorie en daarmee ook voor de uiteindelijke richtafstand. De richtafstandenlijst gaat uit van gemiddeld moderne bedrijven. Indien bekend is welke activiteiten concreet zullen worden uitgeoefend, kan gemotiveerd worden uitgegaan van de daadwerkelijk te verwachten milieubelasting, in plaats van de richtafstanden. De afstanden worden gemeten tussen enerzijds de grens van de bestemming die de milieubelastende functie(s) toelaat en anderzijds de uiterste situering van de gevel van een milieugevoelige functie die op grond van het bestemmingsplan of wijzigingsplan mogelijk is. Hoewel deze richtafstanden indicatief zijn, volgt uit jurisprudentie dat deze afstanden als harde eis gezien worden door de Raad van State bij de beoordeling of woningen op een passende afstand van bedrijven worden gesitueerd.

Beoordeling
In de omgeving van het plangebied zijn de aanwezige bedrijven in beeld gebracht. Uit de inventarisatie blijkt dat er geen bedrijven nabij het plangebied aanwezig zijn, die belemmerend zijn voor de voorgenomen (her)ontwikkeling. Binnen het onderzoeksgebied komt wel een lpg-tankstation voor. Deze risicobron wordt uitvoerig onderzocht en beschreven in paragraaf 4.9 'Externe veiligheid'. Voor de functies binnen het onderzoeksgebied zelf is er hooguit sprake van invloed op belendende plots. Hiermee moet in de planvorming rekening mee worden gehouden.

Conclusie
Het tankstation is een aandachtspunt en komt aan bod in paragraaf 4.9. In de rest van het plangebied vormt het aspect bedrijven en milieuzonering geen belemmering.

4.12 Kabels en leidingen

Kader
Onder de grond liggen netwerken van kabels en leidingen voor onder andere nutsvoorzieningen, (tele)communicatie en riolering. Graafwerkzaamheden in de openbare weg voor de uitbreiding en/ of onderhoud van deze werken mogen alleen gebeuren met vergunning en/of instemming van de gemeente.

Beoordeling
Volgens de KLIC-gegevens liggen verspreid over het gehele onderzoeksgebied kabels en leidingen, die zich met name tussen en rond de bestaande bebouwing en wegen concentreren. De belangrijkste kabels en leidingen zijn als volgt gesitueerd:

- In de noordoosthoek en langs de noord- en oostgrens van het onderzoeksgebied

is een gasleiding met hoge druk gelegen.

- Vanaf de oost- en westgrens van het onderzoeksgebied liggen lagedruk gasleidingen richting de bestaande bebouwing.
- Ter hoogte van het Hendrik Kerkkamppad ligt een lagedruk gasleiding van oost naar west door het onderzoeksgebied.
- De bestaande bebouwing is aangesloten op het laagspanningsnetwerk. Dit maakt dat rond en tussen de bestaande bebouwing laagspanningskabels gelegen zijn.
- In het onderzoeksgebied liggen rond en tussen de bestaande bebouwing middenspanningskabels.
- Rond en richting de bestaande bebouwing zijn riool- en waterleidingen aanwezig.

Bij de (her)ontwikkeling van het IJssel District moet rekening gehouden worden met de in het plangebied aanwezige kabels en leidingen. De genoemde leidingen vormen geen belemmering voor de voorgenomen ontwikkeling. Het betreft voornamelijk lage druk leidingen. De enig hoge druk leiding ligt langs de grens van het plangebied. De hoge druk verdwijnt zodra het ziekenhuis weggaat.

Conclusie
Het aspect kabels en leidingen leidt niet tot belemmeringen voor onderhavig plan.

4.13 Wind en Zon

Kader
Windhinder
De windanalyse geeft in een vroeg stadium inzicht in de effecten van gebouwen op de windstromen in het gebied. Een ongewenst effect is het creëren van oncomfortabele buitenruimtes als gevolg van gebieden met teveel wind(stromen). Door de driedimensionale structuur en opstelling van gebouwvolumes is het mogelijk om hoge windsnelheden en turbulente windstoten te ervaren en creëren. Enkele van de effecten die kunnen optreden zijn: neerwaartse stroming (naar beneden afbuigende wind, valwind), Venturi-effect (door smalle ruimtes) en omhoog afgebogen wind. De windanalyse kan dergelijke problemen identificeren. De analyse toont een comfortscan die inzicht geeft een hoe comfortabel de openbare ruimte zal aanvoelen. Daarnaast geeft de analyse een flowscan die inzicht geeft in de luchtstromen die oncomfortabele ruimtes veroorzaken. De windstromen worden gegenereerd door middel van de Global Wind Atlas. In deze atlas zijn de percentages aan dominante windstromen voor de locatie opgenomen.
Mocht uit de analyse blijken dat windhinder een rol kan spelen, dan zal een beoordeling van het windklimaat met betrekking tot windhinder en windgevaar plaatsvinden op basis van de norm NEN 8100.

Zonlicht
Zonlicht is een belangrijke factor om de leefkwaliteit van een gebied te bepalen. Voldoende zonlicht is belangrijk voor onze gezondheid en draagt bij een fijne leefomgeving. De stijgende temperaturen door klimaatverandering zorgen er echter ook voor dat voldoende schaduw steeds vaker wordt meegewogen bij een prettig

leefklimaat. De uitgevoerde analyse meet de hoeveelheid zonlicht op een bepaalde datum en tijdbestek. Het model genereert punten die de grond en de gebouwen in het model bedekken en kan aangeven hoeveel zonlicht deze punten bereikt.

Daglicht
In de daglichtstudie wordt de Vertical Sky Component (VSC) geanalyseerd. De VSC geeft een indicatie van het daglicht potentieel op punten van de gevel. Het berekend hoeveel licht van de lucht de gevels bereikt, in verhouding tot het beschikbare licht op een horizontaal onbelemmerd oppervlak (zie onderstaand schema). De VSC-score wordt gegeven als een percentage waarbij de maximale score ongeveer 40% is. Op delen van gevels met een score onder de 5% wordt het zeer onwaarschijnlijk geacht dat er voldoende daglicht toe kan treden.

Beoordeling
Windhinder
Ten behoeve van het Masterplan is een windanalyse[11] uitgevoerd voor het IJssel District. Daarbij zijn een aantal specifieke aandachtspunten gesignaleerd:

1. De toren op de hoek van bouwveld F zorgt voor sterke windstromen op het maaiveld. Het is belangrijk om de toren te geleden en de massa te laten verspringen om de windeffecten te beperken. Bij het maken van toegangen is het mogelijk om deze binnen het volume te leggen of om deze te voorzien van een luifel. In de openbare ruimte is het belangrijk om hier voldoende bomen te planten
2. Op deze locaties treed in smalle ruimtes het Venturi-effect op. Hier is het belangrijk om ruimtes breder te maken, de geleding aan te passen of de ruimte te voorzien van extra bomen.
3. Op deze locaties verbeterd de windsituatie het meest ten opzichten van de huidige situatie. Hier is het aantrekkelijk om verblijfsruimtes in de openbare ruimte te realiseren.

Confortscan (bron: SVP)

Over het algemeen wordt de windsituatie met de komst van het IJssel District verbeterd. De nieuwe gebouwen breken de windstromen en geven de wind geen kans om op snelheid te komen. Bij de hogere bebouwing (bouwveld B en F) ontstaan wel uitdagingen. Hier zorgen valwinden en het Venturi-effect voor oncomfortabele ruimtes. Voor het bestemmingsplan zal op deze bouwvelden een uitgebreidere aanvullende studie (volgens de NEN 8100 normen) nodig zijn.

Zonlicht

Voor het Masterplan IJssel District is een uitgebreide zonscan uitgevoerd. In deze scan is alleen de voorgestelde massa binnen het plangebied uit het ontwikkelplan meegenomen. Het planten van bomen zal in de werkelijke situatie nog veel effecten op het daadwerkelijke zonlicht. Over het algemeen lijkt er goede balans te ontstaan tussen zon en schaduw binnen het plangebied. Uit de studie zijn echter wel een paar aandachtspunten naar voren gekomen die mee zijn genomen bij de verder uitwerking van het plan. Hieronder volgt een overzicht:

1. Op deze locaties is het belangrijk om te kiezen voor gebouwtypologieën die

woningen en buitenruimtes niet alleen aan de noordkant laten oriënteren. Er komt te weinig zonlicht op de noordzijde om een aangename woning/buitenruimte te creëren.

2. Op deze locatie valt door de hoogte van het ziekenhuis weinig zonlicht op de gevels en de open ruimte. Dit zal bij het maken van daglichtberekeningen een probleem vormen. De kwaliteit van deze ruimte staat onder druk. Het advies is om in een uitwerking van dit bouwveld te onderzoeken of de massa kan worden aangepast om meer zonlicht in de ruimte en op de gevels te krijgen.
3. Op deze locatie komt door de noord-zuid oriëntatie en de hoge gevels weinig zonlicht op straat. Dit kan een negatief effect hebben op de woonkwaliteit in de plint. Het advies is om te kijken naar de hoogte van de geplande bebouwing op bouwveld D. Een opening/verspringing/setback in de massa kan hier bijdragen aan meer zonlicht op straat en een hogere leefkwaliteit.
4. De nieuwe bebouwing rondom het bestaande kantoorgebouw heeft effect op de hoeveelheid zonlicht op het maaiveld. Het is belangrijk om bij de herinrichting van deze ruimte rekening te houden met de lage hoeveelheid zonlicht;
5. zongerichte situering/verkaveling en maximale inzet op zonne-energie. Grote dakoverstekken worden toegepast, waarmee 's zomers zoninstraling wordt beperkt en 's winters gemaximaliseerd..

Zonscan (bron: SVP)

Daglicht

De daglichtstudie voor het IJssel District toont aan dat er met de huidige massa op de meeste gevels voldoende daglicht kan toetreden. Op 80% van de gevels kan meer dan voldoende daglicht toetreden. Op 2% van de gevels is daglicht toetreding onwaarschijnlijk en op 1% van de gevel zeer onwaarschijnlijk. Het is niet op iedere gevel nodig dat daglicht kan toetreden. Sommige gevels tussen gebouwen zullen bestaan uit ontsluitingen of blinde gevels. Er zijn 2 locaties die als aandachtspunt zijn gesignaleerd:

6. In de tussenruimte van bouwveld B krijgen de gevels te weinig daglicht. De volume van het ziekenhuis blokkeert hier toetreding van daglicht. Het advies is om in een uitwerking van dit bouwveld te onderzoeken of de massa kan worden aangepast om meer daglicht te doen toetreden.
7. Op bouwveld F ontstaan er 2 locaties waar daglichttoetreding minimaal is. De gevel van het bestaande kantoorgebouw en de noord-oostelijke hoek van het blok krijgen weinig licht. Voor het bestaande kantoorgebouw dient de interne opzet zo te worden ingezet dat werkruimtes zich oriënteren aan de noord en zuidgevel waar wel voldoende daglicht toetreed. In noord-oostelijke hoek is interessant om

de ontsluitingen in deze hoek te plaatsen. Hiervoor is geen daglichttoetreding nodig.

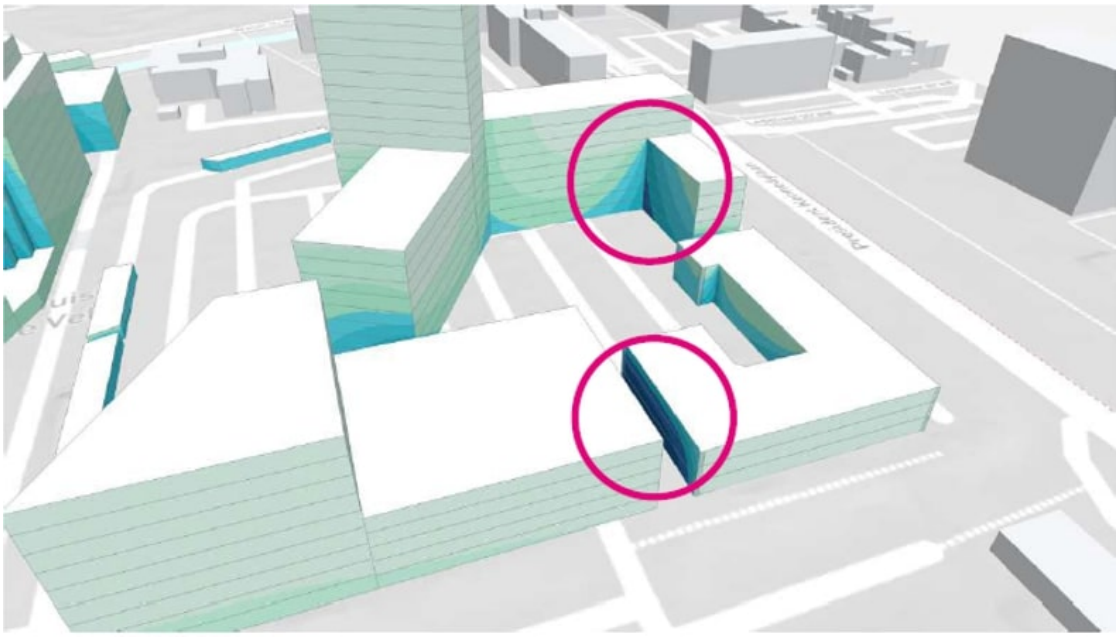

Aandachtspunten bouwveld F

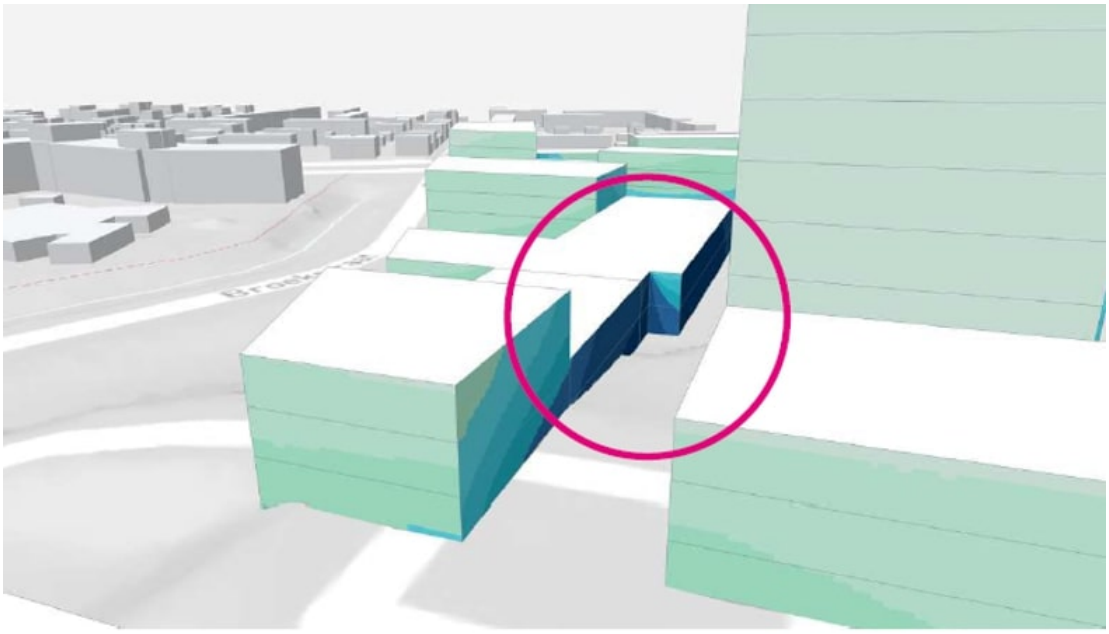

Aandachtspunten bouwveld B

Aandachtspunten daglicht (bron: SVP)

Conclusie

Voor bouwvelden B en F zal een uitgebreidere aanvullende winhinder studie (volgens de NEN 8100 normen) nodig zijn. Dit onderzoek zal plaats vinden in het kader van de omgevingsvergunningen.
Over het algemeen lijkt er goede balans te ontstaan tussen zon en schaduw binnen het plangebied. Bij de nader uitwerking dient er voor een aantal locaties aandacht te zijn dat er niet te veel schaduw ontstaat.
Met de voorgenomen massa's kan op de meeste gevels voldoende daglicht kan toetreden. Er zijn twee locaties waar met de nader uitwerking rekening gehouden moet worden met de plaatsing van de massa's of met de indeling van het pand.

4.14 Milieueffect rapportage

Kader
De milieueffectrapportage is een procedure met als hoofddoel om het milieubelang volwaardig te laten meewegen bij de voorbereiding en vaststelling van plannen en besluiten.

Milieueffectrapportage (m.e.r.) is geregeld in hoofdstuk 7 van de Wet Milieubeheer (Wm) en in het Besluit m.e.r. Van belang zijn de volgende artikelen:

1. In artikel 7.2 Wm wordt het doorlopen van de m.e.r.-procedure gekoppeld aan bepaalde in het Besluit m.e.r. opgenomen plannen en besluiten die verbonden zijn aan de eveneens in het Besluit m.e.r. weergegeven activiteiten. Het besluit m.e.r bevat hiertoe bijlagen, waarbij vooral de onderdelen C en D van belang zijn. Onderdeel C bevat activiteiten, plannen en besluiten waarvoor het maken van een m.e.r. verplicht is. Activiteiten, plannen en besluiten waarvoor een m.e.r.-beoordeling benodigd is staan in onderdeel D. Voor beide onderdelen worden per activiteit de drempelwaarden beschreven.
2. In artikel 7.2a Wm wordt het doorlopen van de m.e.r.-procedure gekoppeld aan een activiteit waarvoor op grond van artikel 2.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming een passende beoordeling moet worden gemaakt. Een passende beoordeling hoeft niet opgesteld te worden wanneer op voorhand significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen worden uitgesloten.

<u>Ad 1: Plan-m.e.r.-plicht vanwege Besluit m.e.r.:</u>
Voor deze ontwikkeling is gekeken naar activiteiten die een m.e.r.-(beoordelings)plicht kennen. Hierbij is de volgende activiteit gevonden die mogelijk m.e.r.-(beoordelings)plichtig is, te weten:
'D11.2: de aanleg, wijziging of uitbreiding van een stedelijk ontwikkelingsproject met inbegrip van de bouw van winkelcentra of parkeerterreinen'.

De beoogde ontwikkeling behelst de realisatie 786 woningen en circa 5.900 m² bvo overige voorzieningen. Waarvan reeds 4.100 m² kantoorruimte nu al aanwezig is. Een deel van de woningen wordt gerealiseerd in bestaande bebouwing.
Daarmee blijft dit plan (ruim) onder de drempelwaarden genoemd in onderdeel D11.2 (100 ha, 2.000 woningen of 200.000 m² b.v.o.). Het plan is daarom niet plan m.e.r.-plichtig.

Op 7 juli 2017 is een wijziging van het Besluit m.e.r. in werking getreden. Eén van de belangrijkste gevolgen van deze wetswijziging is dat de effecten voor alle in het Besluit m.e.r. genoemde activiteiten van de D-lijst door middel van een vormvrije m.e,r,-beoordeling in beeld moeten worden gebracht. Het maakt daarvoor niet uit of een activiteit onder of boven de D-drempel waarde zit.

Omdat de activiteit voorkomt in kolom 1 van de D-lijst dient dus wel een vormvrije m.e.r.-beoordeling te worden verricht. Hiertoe dient een aanmeldnotitie te worden opgesteld op basis waarvan beoordeeld wordt of het noodzakelijk is een milieueffectrapportage op te stellen.

Ad 2: Plan-m.e.r.-plicht vanwege passende beoordeling.
Geconcludeerd kan worden dat voor het opstellen van een plan-m.e.r. als bedoeld in artikel 7.2a Wm geen aanleiding bestaat. Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een Natura 2000-gebied en ligt op enige afstand (ca. 1,5 km en 750 m) van gebieden die wel als Natura 2000-gebied zijn aangewezen (De Veluwe resp. De Rijntakken). Het plangebied maakt eveneens geen deel uit van het NatuurNetwerk Nederland (NNN) en geen deel uit van Gelders Natuurnetwerk of Groene ontwikkelingszone. Ook ligt er geen aanduiding van een Waardevol landschap in de buurt van dit perceel. Het perceel valt binnen de bebouwde kom en die liggen buiten de contour van het Nationaal Landschap de Veluwe, het Gelders Natuurnetwerk en de Groene Ontwikkelingszone. Het plan maakt ook geen nieuwe functies mogelijk een effect zouden kunnen zijn op de kernkwaliteiten van het GNN of GO.
Gezien de aard en omvang van de ontwikkeling en de afstand tot beschermde gebieden zijn geen negatieve effecten op de nabijgelegen gevoelige gebieden en Natura2000-gebieden te verwachten.

Vormvrije m.e.r.-beoordeling
In de vormvrije m.e.r.-beoordeling wordt getoetst of een activiteit belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kan hebben. Een vormvrije m.e.r.-beoordeling kan leiden tot twee conclusies:

1. belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu zijn uitgesloten: er is geen m.e.r. of m.e.r.-beoordeling noodzakelijk;
2. belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu zijn niet uitgesloten: er moet een m.e.r.-beoordeling plaatsvinden of er kan direct worden gekozen voor een m.e.r.

De criteria waaraan moet worden getoetst zijn opgenomen in artikel 2 lid 5 Besluit m.e.r. jo. artikel 7.16 lid 2 en 3 Wet milieubeheer. Hierbij moet rekening worden gehouden met de drie hoofdcriteria (de kenmerken van het project, de plaats van het project en de kenmerken van de potentiële effecten van het project) van bijlage III bij de m.e.r.-richtlijn.
De criteria betreffen:

1. Een beschrijving van de fysieke kenmerken van de gehele activiteit en voor zover van belang, van sloopwerken;
2. Een beschrijving van de locatie van de activiteit, met bijzondere aandacht voor de kwetsbaarheid van het milieu in de gebieden waarop de activiteit van invloed kan zijn;

3. Een beschrijving van de waarschijnlijk belangrijke gevolgen die de activiteit voor het milieu kan hebben;
4. Een beschrijving, voor zover er informatie beschikbaar is, van de mogelijke waarschijnlijk belangrijke gevolgen die de activiteit voor het milieu kan hebben ten gevolge van (indien van toepassing)
    a. de verwachte residuen en emissies en de productie van afvalstoffen
    b. het gebruik van natuurlijke hulpbronnen, met name bodem, land, water en biodiversiteit.

Beoordeling

In het kader van voorliggende ontwikkeling is een vormvrije m.e.r.-beoordeling[12] opgesteld. In dit rapport is beoordeeld of, als gevolg van de sloop van het Rijnstate ziekenhuis te Velp en nieuwbouw van een woonwijk, belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu zijn te verwachten. In de toekomstige situatie zal het plangebied voorzien in circa 800 woningen en circa 5.900 m^2 voorzieningen.

De navolgende tabel geeft een overzicht van de beoordeelde milieuaspecten en de daarbij behorende conclusies weer, zoals deze in hoofdstuk 4 van de vormvrije m.e.r. aan bod zijn gekomen.

Aspect	Beoordeling milieueffecten
Natuur (gebiedsbescherming)	Het uitgevoerde natuuronderzoek wijst uit dat significant negatieve effecten op het nabij gelegen Natura 2000 gebied niet aan de orde zijn. Er is daarom geen sprake van een negatief milieueffect.

Natuur (soortenbescherming)	Voor de werkzaamheden worden mitigerende maatregelen getroffen, zodat de negatieve effecten zo minimaal mogelijk zullen zijn. Daarnaast dient te allen tijde rekening gehouden te worden met alle broedende vogels en de zorgplicht. Er is voor broedende vogels geen ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig. Voor de meeste soorten kan worden uitgesloten dat er significant negatieve milieueffecten plaatsvinden. Aan de rand van het plangebied zijn wel verblijfplaatsen van bevers aanwezig. Nader onderzoek dient aan te tonen dat de geplande ruimtelijke ontwikkelingen ver genoeg van de burcht plaatsvindt om significante verstoring te voorkomen. Mogelijk moeten mitigerende maatregelen plaatsvinden. Daarnaast is het gebied goed geschikt voor steenmarters en kleine marters. Indien deze soorten aanwezig zijn, is een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk en dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen. Uitgaande van de benodigde ontheffing en het toepassen van de benodigde mitigerende maatregelen kan worden gesteld dat het effect op het aspect soortenbescherming zeer beperkt blijft en geen aanzienlijke hinder optreedt op het gebied van soortenbescherming.
Archeologie	In het noordoosten van het plangebied moet een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd worden om eventuele resten te karteren en te waarderen, waarvan de werkwijze vastgelegd wordt in een Programma van Eisen (PvE). Mogelijk moet het proefsleuvenonderzoek gecombineerd worden met een OOO-begeleiding (Opsporen Ontplofbare Oorlogsresten). In dit deel van het plangebied wordt middels een archeologische dubbelbestemming gewaarborgd dat bij bodemingrepen archeologisch bodemonderzoek moet worden verricht. Zo zijn de archeologische waarden in het plangebied in voldoende mate beschermd en kan worden uitgesloten dat sprake zal zijn van een belangrijk nadelig milieueffect.
Verkeer	Gelet op de huidige verkeersgeneratie van het ziekenhuis kan de toekomstige verkeersgeneratie zonder afwikkelingsproblemen worden aangesloten op de bestaande infrastructuur. Er is geen noodzaak tot aanpassing van wegen of kruispunten. Wel dient op termijn gekeken te worden naar de lengte van de opstelvakken. Er wordt wat betreft verkeer geen negatief milieueffect verwacht op het gebied van doorstroming en veiligheid.

Geluid	Als gevolg van de ontwikkeling zal er sprake zijn van een grotere verkeersaantrekkende werking ten opzichte van de huidige situatie. Met de berekende verkeersgeneratie is er echter geen sprake van een significante toename van geluidshinder op bestaande omringende woningen. Er is daarom geen sprake van een negatief milieueffect.
Lucht	Er zijn geen nadelige gevolgen te verwachten. Het project draagt Niet In Betekenende Mate bij aan een verslechtering van de luchtkwaliteit. Gezien de bestaande achtergrondconcentraties en de planbijdrage is geen sprake van een wezenlijke verslechtering. Er is daarom geen sprake van een negatief milieueffect.

De uitkomst van de toets is dat er geen sprake is van bijzondere omstandigheden ten aanzien van de kenmerken en locatie van het plan die zouden kunnen leiden tot belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu. Voor de meeste milieuaspecten geldt dat er geen effect optreedt. Uitsluitend voor wat betreft natuur (soortenbescherming) zijn er mogelijk negatieve milieueffecten. Nader onderzoek moet uitwijzen of een ontheffing van de Wet natuurbescherming benodigd is. In dat geval dienen mitigerende maatregelen te worden uitgevoerd, en kan met de uitvoering daarvan worden gesteld dat het effect op het aspect soortenbescherming zeer beperkt blijft. Er vindt dan geen aanzienlijke hinder plaats op het gebied van soortenbescherming.

De conclusie is dan ook dat belangrijke nadelige milieugevolgen zijn uitgesloten. Het volgen van een m.e.r.-(beoordelings-) procedure is daarom niet nodig.

Conclusie
Het aspect milieueffectrapportage vormt geen belemmering voor onderhavig plan.

Hoofdstuk 5 Juridische planbeschrijving

5.1 Algemeen

Een bestemmingsplan is een juridisch instrument waarbij de bouw- en gebruiksmogelijkheden van de grond en de opstallen zijn vastgelegd. Het plan is voor iedereen juridisch bindend: burger, bedrijf en overheid.

In de digitale omgeving zijn de bestemming en de daarbij geldende regels reeds gekoppeld. Daarnaast kan gebruik worden gemaakt van een verbeelding op papier. Nadat op de verbeelding de locatie is opgezocht waarover informatie wordt gewenst, kan in de regels worden nagelezen welke mogelijkheden zijn vastgelegd. Uit het samenstel van de verbeelding en de regels blijkt wat wordt toegelaten. De digitale versie is bindend bij een verschil met de papieren versie.

De toelichting is een beschrijving van de keuzes die in het bestemmingsplan zijn gemaakt en vervat de resultaten van het overleg met gemeenten, waterschappen en diensten van de provincie en rijk wiens belangen in het plan in geding zijn.

5.2 Procedure bestemmingsplan

De tervisielegging van het ontwerpbestemmingsplan met de daarbij behorende stukken en het ontwerpbesluit, moet worden gepubliceerd waarbij de gelegenheid wordt geboden om zienswijzen in te dienen bij de gemeenteraad. Nadat de gemeenteraad een besluit over de vaststelling van dit bestemmingsplan heeft genomen, ligt het plan wederom ter inzage. Belanghebbenden die een zienswijze hebben ingediend, evenals belanghebbenden die niet kunnen worden verweten geen zienswijze te hebben ingediend, kunnen dan in beroep gaan bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Tegen de wijzigingen die bij de vaststelling in het bestemmingsplan zijn aangebracht, kan iedere belanghebbende beroep instellen.
De herziening treedt vervolgens daags na afloop van de tervisielegging in werking als geen beroep is ingesteld.
Is wel beroep ingesteld dan treedt de herziening ook in werking, tenzij naast het indienen van een beroepschrift ook om een voorlopige voorziening is gevraagd. De schorsing van de inwerkingtreding eindigt indien de voorlopige voorziening wordt afgewezen. De procedure eindigt met het besluit van de Afdeling bestuursrechtspraak op het beroepschrift.

5.3 Verbeelding en regels

De verbeelding en de planregels vormen tezamen het juridisch bindend deel van het bestemmingsplan. Ze moeten in samenhang worden bezien en toegepast. De wijze waarop een bestemmingsplan vorm krijgt, is vastgelegd in landelijke standaarden.

5.3.1 Verbeelding

Op de verbeelding wordt aangegeven welke bestemmingen de gronden hebben. Dit gebeurt via een bestemmingsvlak. Ter nadere invulling c.q. verbijzondering van deze bestemmingen is de verbeelding voorzien van aanduidingen. Op basis van de aanduidingen worden functies aan de bestemming toegevoegd of verwijderd, of worden aanwijzingen gegeven ten aanzien van aantallen of maatvoeringen. De verbeelding moet worden bezien in samenhang met de regels. Voor de verdere uitleg hiervan wordt verwezen naar onderstaande uitleg onder paragraaf 5.3.2.

5.3.2 Regels

De planregels zijn verdeeld over vier hoofdstukken. Deze worden kort beschreven. Daarna volgt een toelichting op de planregels.

Inleidende regels

In dit hoofdstuk worden begrippen verklaard die in de planregels worden gebruikt (artikel 1). Dit gebeurt om een eenduidige uitleg en toepassing van de planregels te waarborgen. Ook is de wijze waarop gemeten moet worden bij het toepassen van de regels bepaald (artikel 2).

Bestemmingsregels

In dit tweede hoofdstuk zijn de bepalingen van de bestemmingen opgenomen. Dit gebeurt in alfabetische volgorde. Eerst de bestemmingsregels en vervolgens de dubbelbestemmingen.
Ieder artikel kent een vaste opzet. Eerst wordt het toegestane gebruik geformuleerd in de bestemmingsomschrijving. Vervolgens zijn bouwregels opgenomen. Aansluitend worden de (eventuele) afwijkingsmogelijkheden ten aanzien van het bouwen en het gebruik omschreven. Daarna de specifieke gebruiksregels en de vergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde (aanlegvergunningenstelsel), voor zover dit aan de orde is.
Belangrijk om te vermelden is dat naast de bestemmingsregels ook in andere regels relevante informatie staat die mede gelezen en geïnterpreteerd moeten worden. Alleen zo ontstaat een volledig beeld van hetgeen is geregeld.

Algemene regels

In hoofdstuk 3 zijn regels opgenomen met een algemeen karakter. Ze gelden dus voor het hele plan. Denk aan de anti-dubbeltelregel en de regels met betrekking tot mogelijke binnenplanse afwijkingen. Een binnenplanse afwijkingsmogelijkheid is, zoals het woord het al zegt, een mogelijkheid in het bestemmingsplan zelf om af te wijken van de regels uit datzelfde bestemmingsplan. Dit in tegenstelling tot 'buitenplanse' afwijkingsmogelijkheden. De (bestemmings)regels moeten altijd in samenhang met de algemene regels worden gelezen vóórdat op basis van de bestemmingregels interpretaties worden verricht.

Overgangs- en slotregels
In het laatste hoofdstuk wordt het overgangsrecht geregeld en wordt bepaald hoe het bestemmingsplan heet (de slotregel).

Hierna worden de bestemmingen uit voorliggend bestemmingsplan toegelicht.

Met dit bestemmingsplan zijn de hoofdstructuren verankerd maar is er binnen de bouwvelden flexibiliteit aanwezig. Hierna wordt ingegaan op de diverse bestemmingen.

Groen
De hoofgroenstructuur binnen het plan heeft de groenbestemming meegekregen. Binnen deze bestemming zijn nog wel voet- en fietspaden toegestaan, maar geen wegen voor gemotoriseerd verkeer of parkeerplaatsen. Binnen de bestemming is ook water en waterberging toegestaan. Voor het broekbos dat in de zuidwestelijke hoek van het plangebied aangelegd gaat worden is een specifieke aanduiding opgenomen. Binnen deze bestemming zijn geen gebouwen toegestaan, enkel bouwwerken zoals erfafscheidingen en speeltoestellen.

Kantoor
Een deel van het huidige kantoorpand langs de President Kennedylaan blijft behouden. Voor dit plan is de huidige kantoorbestemming overgenomen. Voor dit pand is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen om de kantoorbestemming om te zetten naar een woonbestemming. Hiervan kan alleen gebruik gemaakt worden indien de veiligheidszone rond het tankstation niet meer over dit pand ligt.

Verkeer
De wegen binnen het plangebied hebben de verkeersbestemming meegekregen.

Water
De huidige watergangen hebben de bestemming 'Water' behouden. Hiermee is duidelijk dat deze huidige functie behouden blijft.

Wonen
De bouwvelden, met uitzondering van het kantoor, hebben de bestemming 'Wonen' meegekregen. Per bouwveld is het minimaal en maximaal aantal toegestane woningen opgenomen op de verbeelding. Daarnaast is in de regels bepaald dat het aantal sociale huurwoningen minimaal het aantal zoals op de verbeelding is aangegeven moet zijn. In totaal moeten er ten minste 586 woningen (sociale huur-, middeldure huur- en betaalbare koopwoningen samen) worden gerealiseerd, waarvan het maximaal aantal betaalbare koopwoningen 150 bedraagt. Naast het wonen zijn er ook functies die bij een woonbuurt horen toegestaan zoals maatschappelijke en dienstverlenende activiteiten. Deze zijn alleen op de begane grond toegestaan tot maximaal 2.400 m². Verder zijn er sportvoorzieningen toegestaan. De locatie daarvan is specifiek aangeduid. In de plint van de landmark is een horecafunctie of andere levendige functie gewenst. Hiervoor is een specifieke aanduiding opgenomen.
Er zijn ook nog enkele voorzieningen toegestaan voor de bewoners van een bouwblok zoals centrale voorzieningen als een wasruimte, ontmoetingsruimte of fietsenberging.
Er moet conform de parkeernota voldoende parkeergelegenheid gerealiseerd worden.

Om ervoor te zorgen dat dat mogelijk is, is op twee plekken een pakeerhub toegestaan.
Binnen de bouwvelden is het mogelijk dat er een compacte stadsstraat wordt aangelegd om het bouwveld te ontsluiten.
Op de verbeelding zijn de bouwhoogten aangegeven. Op basis van de regels is het mogelijk om hoogteaccenten te realiseren.

Beleidsregel Ontwikkelplan IJssel District en Beeldkwaliteitsplan
Om te borgen dat de gewenste kwaliteit binnen het plangebied wordt gehaald moeten de omgevingsvergunningen getoetst worden aan het Ontwikkelplan en het Beeldkwaliteitsplan. Om dit mogelijk te maken wordt het Ontwikkelplan IJssel District als beleidsregel vastgesteld en het Beelkwaliteitsplan zal als onderdeel van de welstandsnota vastgesteld worden. In het bestemmingsplan is geregeld dat omgevingsvergunningen aan deze documenten getoetst moeten worden door een kwaliteitsteam.

Veiligheidszones LPG en Ontplofbare Oorlogsresten
Net buiten het plangebied ligt een LPG-tankstation. De veiligheidscontour rond dit station is in het bestemmingsplan opgenomen. Binnen deze contour zijn geen kwetsbare objecten zoals woningen toegestaan. Beperkt kwetsbare objecten zijn alleen met een vergunning mogelijk nadat duidelijk is dat het risico acceptabel is.
Binnen het hele plangebied bestaat de kans op de aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten. Voordat er werkzaamheden in de bodem plaatsvinden zal onderzocht moeten worden of deze daadwerkelijk aanwezig zijn. Voor beide aanduidingen is een wijzigingsmogelijkheid opgenomen om de aanduiding aan te passen of te verwijderen indien die niet meer relevant is.

5.4 Reikwijdte bestemmingsplan

Om te beoordelen of een ontwikkeling kan worden gerealiseerd, is het soms niet voldoende om alleen af te gaan op de inhoud van het bestemmingsplan. Ook indien het bestemmingsplan een ontwikkeling toestaat, kan het voorkomen dat andere regelgeving of dat gesloten verdragen de daadwerkelijke uitvoering verhinderen of pas na bijvoorbeeld vergunningverlening of onderzoek mogelijk maken.

De kaders die het bestemmingsplan biedt ten aanzien van nieuwe bouwmogelijkheden/bouwplaninitiatieven, bieden geen garantie voor de te verlenen omgevingsvergunning voor het bouwen. Bouwplannen zullen naast de toets aan onderhavig bestemmingsplan tevens worden getoetst aan, en dienen te voldoen aan, zowel het landelijke Bouwbesluit als de bouwverordening (vastgesteld door de gemeenteraad). Waarbij de (onafhankelijke) welstandscommissie adviseert of het bouwplan op basis van de Welstandsnota (vastgesteld door de gemeenteraad) voldoet aan redelijke eisen van welstand.

5.5 Handhaving

Het bestemmingsplan maakt op een eenvoudige wijze duidelijk wat is toegelaten en is daarmee goed handhaafbaar. Burgemeester en wethouders kunnen bestuursrechtelijk optreden tegen activiteiten die strijdig zijn met het bestemmingsplan. Daartoe is beleid vastgesteld. Daarnaast kan ook via de strafrechtelijke weg worden opgetreden. Een overtreding van de regels is een strafbaar feit waarop de Wet op de Economische Delicten van toepassing is.

Hoofdstuk 6 Economische uitvoerbaarheid

Kader
Op grond van het *Besluit ruimtelijke ordening* dient de economische uitvoerbaarheid te worden onderzocht in het kader van het bestemmingsplan. De *Wet ruimtelijke ordening* verplicht de gemeente tot het verhaal van kosten die tot de grondexploitatie behoren op basis van een exploitatieplan.

De gemeente kan hiervan afzien indien:

a. het verhaal van de kosten van de grondexploitatie anderszins is verzekerd, en
b. het bepalen van een tijdvak of fasering niet noodzakelijk is, en
c. het stellen van eisen, regels of een uitwerking van regels aan het bouwrijp maken, de aanleg van nutsvoorzieningen, en het inrichten van de openbare ruimte en woningbouwcategorieën niet noodzakelijk is, of
d. één van de bij algemene maatregel van bestuur aangewezen gevallen van toepassing is, te weten:
    1. het totaal der wettelijk te verhalen exploitatiebijdragen bedraagt minder dan € 10.000,00, of
    2. er geen verhaalbare kosten in de zin van het Besluit ruimtelijke ordening aan de orde zijn, of
    3. de verhaalbare kosten in de zin van het Besluit ruimtelijke ordening uitsluitend de aansluiting van een bouwperceel op de openbare ruimte of de aansluiting op de nutsvoorzieningen betreffen.

De *Wet ruimtelijke ordening* kent voorts een regeling welke voorziet in een tegemoetkoming in schade indien deze boven het normale maatschappelijke risico uitstijgt. Burgemeester en wethouders hebben ter zake van planschade een verordening vastgesteld.

Beoordeling
Het project wordt gerealiseerd door marktpartijën. De kosten in verband met de ontwikkeling zijn dan ook voor rekening van de marktpartijën. Dit is vastgelegd in een anterieure overeenkomsten.

Aangezien tussen de gemeente en de marktpartijën anterieure overkomsten wordten gesloten, is de economische uitvoerbaarheid van dit bestemmingsplan aangetoond.

Conclusie
De economische uitvoerbaarheid van dit bestemmingsplan aangetoond.

Hoofdstuk 7 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Kader
De gemeente kent op grond van de Gemeentewet een inspraakverordening. Deze verordening verplicht niet tot het geven van inspraak bij de voorbereiding van bestemmingsplannen.

Beoordeling
Gezien de aard inspraak die al heeft plaatsgevonden in het kader van het Masterplan bestaat geen aanleiding om het bestemmingplan voor inspraak voor te leggen.

Conclusie
Volstaan is met de wettelijke procedure zoals opgenomen in de Wet ruimtelijke ordening.

7.1 Vooroverleg

Kader
Op grond van het Besluit ruimtelijke ordening wordt vooroverleg gepleegd met de besturen van de betrokken gemeenten, waterschappen en met diensten van provincie en rijk die betrokken zijn bij de zorg voor een goede ruimtelijke ordening of belast zijn met de behartiging van belangen welke in het plan in geding zijn.
Van de kant van de provincie Gelderland en het rijk is bericht in welke gevallen zij vooroverleg nodig vinden.

Beoordeling
In het kader van het vooroverleg als bedoeld in artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening heeft overleg plaatsgevonden met de volgende instanties:

- Waterschap Rijn IJssel
- Provincie
- VGGM

De resultaten van het vooroverleg zijn hieronder samengevat weergegeven. Daarbij is tevens de gemeentelijke reactie hierop weergegeven.

ad a. Waterschap Rijn en IJssel
Opmerkingen
Het waterschap geeft aan dat, volgens de uitgangspunten van het waterschap, de waterbergingsopgave fors hoger is dan in de waterparagraaf is opgenomen.

Reactie gemeente
In voorliggend plan wordt vastgehouden aan de gemeentelijke bergingseis (60 mm bij een regenperiode van één uur), waarbij het hemelwater in eerste instantie binnen het plangebied wordt vastgehouden en geborgen.

Bij de verdere ontwikkeling zal afstemming met het waterschap plaatsvinden.

ad b. Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland-Midden
Opmerkingen
De veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland-Midden heeft een aantal suggesties gegeven ten aanzien van de verdere uitwerking van de plannen, zoals vluchtroutes, bouwkundige aspecten, risicocommunicatie en bluswatervoorzieningen.

Reactie gemeente
Deze suggesties worden bij de verder planvorming meegenomen. Daarnaast zijn deze ook verwerkt in de verantwoording van het groepsrisico.

Opmerkingen
Er wordt geadviseerd rekening te houden met voorschiftgebieden, het Besluit Kwaliteit Leefomgeving en het Besluit Bouwwerken Leefomgeving.

Reactie gemeente
De Omgevingswet is nog niet in werking getreden. Er moet nu nog getoetst worden aan de huidige wet- en regelgeving.

Opmerkingen
Er is een toelichting gegeven op de fysieke veiligheid. Hieruit volgen verder geen suggesties of wensen die leiden tot aanpassingen.

Reactie gemeente
Deze toelichting wordt voor kennisgeving aangenomen.

Opmerkingen
Er wordt ingegaan op de verschillende gezondheidsaspecten:
- bewegen, ontmoeten en ontspannen: hieraan wordt aandacht gevraagd bij de verdere inrichting;
- goede milieukwaliteit;
- geluid: het is belangrijk dat bewoners een leefbaar geluidsniveau binnen hebben met een geopend raam, een geluidluwe gevel en een geluidluwe buitenruimte;
- lucht: hoe groter de afstand tot weg, hoe schoner de lucht. Geadviseerd wordt een afstand van ten minste 150 m vanaf de snelweg te houden en tenminste 25 m vanaf een drukke weg (meer dan 10.000 mvt/etm);
- klimaatbestendigheid en hitte: het is goed dat in het plan ambities zijn opgenomen om hittestress te voorkomen;
- voorzieningen: het plan voorziet in een goede bereikbaarheid en toegankelijkheid.

Reactie gemeente
- Bewegen, ontmoeten en ontspannen: de exacte inrichting van het groen is nu nog niet bekend, maar zal in elk geval aantrekkelijk zijn. Ontmoeting en beweging zal hiermee gestimuleerd worden.

- Goede milieukwaliteit
- Geluid: er zal voldaan worden aan de wettelijke regelgeving en het gemeentelijke hogere waardenbeleid. Op basis daarvan zullen geluidluwe gevels en buitenruimten gerealiseerd moeten worden.
- Lucht: het plan betreft woningbouw. Dit is in het kader van het aspect luchtkwaliteit geen gevoelige functie.
- Klimaatbestendigheid en hitte: deze opmerking wordt voor kennisgeving aangenomen.
- Voorzieningen: deze opmerking wordt voor kennisgeving aangenomen.

a*d c. Provincie Gelderland*
Opmerkingen
De provincie Gelderland heeft aangegeven dat de provinciale belangen goed zijn meegenomen en dat het plan niet meer als ontwerp hoeft te worden voorgelegd, tenzij er provinciale belangen wijzigen.

Reactie gemeente
Deze reactie wordt voor kennisgeving aangenomen.

Conclusie
Op basis van de resultaten van het vooroverleg kan het ontwerpbestemmingsplan ter visie worden gelegd.

7.3 Zienswijzen

Kader
Het *Besluit ruimtelijke ordening* voorziet erin dat, voordat de formele procedure wordt gestart met de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan, wordt kennis gegeven van het voornemen om een bestemmingsplan te vervaardigen. De vooraankondiging is op …….. geplaatst in de Regiobode, een huis-aan- huisblad. En is daarnaast gepubliceerd in het elektronische Gemeenteblad op de website www.overheid.nl. Deze website is ook bereikbaar via een link op de gemeentelijke website.

De tervisielegging van het ontwerpbestemmingsplan met het ontwerpbesluit is ingevolge de *Wet ruimtelijke ordening* op ……. bekend gemaakt in de Regiobode, de Staatscourant en in het elektronische Gemeenteblad. Op de gemeentelijke website is voor de in procedure zijnde bestemmingsplannen een link geplaatst die doorleidt naar de officiële bekendmakingen op de website www.overheid.nl. Gedurende de termijn van terinzagelegging van ..... tot en met …… heeft een ieder de mogelijkheid gehad zienswijzen omtrent het ontwerpbestemmingsplan bij de gemeenteraad naar voren te brengen. In deze periode was het bestemmingsplan met het ontwerpbesluit via www.ruimtelijkeplannen.nl digitaal te raadplegen. De analoge versie lag ter inzage in het gemeentehuis.

Beoordeling
Er zijn geen zienswijzen naar voren gebracht.
Of

Er zijn zienswijzen naar voren gebracht. De zienswijzen hadden zeer beknopt samengevat betrekking op ……. . Ambtshalve is aanleiding gevonden om ……. Tenslotte wordt opgemerkt dat de toelichting <naar aanleiding van zienswijzen> is geactualiseerd.

Conclusie
De ingebrachte zienswijzen geven geen aanleiding om tot een gewijzigde vaststelling over te gaan.
Of
De ingebrachte zienswijzen geven aanleiding om tot een gewijzigde vaststelling over te gaan. De gewijzigde vaststelling vloeit <ook> voort uit ambtshalve overwegingen.>
Het vastgestelde bestemmingsplan wordt <met inachtneming van de wijzigingen> voor beroep ter visie gelegd.
p.m.

Eindnoten

1. SAB, Toets Ladder voor duurzame verstedelijking, Velp-Zuid, locatie IJsseldistrict, projectnummer 230156, 13 april 2023.
2. Zie hiervoor de uitspraak van de ABRvS d.d. 16 september 2015 (ECLI:NL:RVS:2015:2921).
3. Zie hiervoor de uitspraak van de ABRvS d.d. 25 maart 2015 (ECLI:NL:RVS:2015:953).
4. Sweco (2022) Bodemkundig vooronderzoek IJssel District te Velp. Projectnummer: 51011263, 7 september 2022.
5. Sweco (2022) Verkennend natuuronderzoek IJssel District. Projectnummer 51011263, 1 september 2022.
6. Sweco, Notie aanvullend bezoek IJssel District Velp, februari 2023.
7. Sweco (2022) Quickscan water & hittestress IJssel District Velp. Projectnummer 51011263, 19 december 2022
8. Bureau voor Archeologie, Broekstraat-Waterstraat, Velp, gemeente Rheden: een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen in de verkennende fase, Rapport 1327, 14 april 2023
9. Martijn Andela (2022) Cultuurhistorische quickscan IJssel District (bovengronds). oktober 2022.
10. SAB, Externe Veiligheid, Velp, IJsseldistrict, project 230156 versie 1.0, 14 april 2023
11. SVP, QuickScan wind en zon IJssel District, 17 februari 2023
12. SAB (2023) Vormvrije m.e.r.-beoordeling Velp, IJsseldistrict. Projectnummer: 230156, 28 juni 2023.

Velp | Rheden | De Steeg | Ellecom | Dieren | Spankeren | Laag-Soeren | Landelijk gebied

Gemeentehuis
Hoofdstraat 3 |
6994 AB De Ste |
postbus 9110 |
ZJ De Steeg
T 026 4976911 |
026 4976518 |
gemeente@rhed
| www.rheden.r

gemeente Rheden

LEGENDA

PLANGEBIED

plangebied

BESTEMMINGEN

- G — Groen
- K — Kantoor
- V — Verkeer
- WA — Water
- W — Wonen
- WR-A2 — Waarde - Archeologie 2

AANDUIDINGEN

- veiligheidszone - lpg
- veiligheidszone - ontplofbare oorlogsresten
- (h) — horeca
- (sg-bb) — specifieke vorm van groen - broekbos
- (sg-nb) — specifieke vorm van groen - natuurbescherming
- (sw-vz) — specifieke vorm van wonen - voormalig ziekenhuis
- (pg) — parkeergarage
- (s) — sport
- (tr) — terras
- bouwvlak
- 175 — maximum aantal wooneenheden
- 14 — maximum bouwhoogte (m)
- x / z — minimum aantal sociale huurwoningen
- 145 / i — minimum aantal wooneenheden

VERKLARING

- BGT- en kadastrale gegevens

bestemmingsplan **Velp Zuid, locatie IJssel District**

schaal :	1 : 1000	datum :	30-06-2023
formaat :	A1	datum ondergrond :	28-03-2023
projectnummer :	230156	voorontwerp :	-
bladnummer :	1	ontwerp :	30-06-2023
aantal bladen :	1	vaststelling :	-
Identificatiecode :	NL.IMRO.0275.BPVZ229-0001		

gemeente **Rheden**

adviseurs in ruimtelijke ontwikkeling
Postbus 479, 6800 AL Arnhem I T 026 357 69 11 I www.sab.nl

Wetransferlink voor de stukken van het bestemmingsplan. Het is een te groot bestand als bijlage toe te voegen in iBabs.

https://we.tl/t-1E2LQEPxrx

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
G. Hofstede	3 Gebiedsontwikkeling	9 Industrie innovatie en infrastructuur 11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		Raadsinformatiebrief met bijlage verkeersveiligheidsrapportage 2022

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Update verkeersveiligheid gemeente Rheden 2023

INHOUD VOORSTEL
Een raadsinformatiebrief met de meest actuele verkeersveiligheidsrapportage voor wegen in de gemeente ter kennisname voorleggen aan de gemeenteraad.

1 Wat is de aanleiding?
Bij vorming van beleid, voorbereiding van civieltechnische projecten en verzoeken uit de maatschappij met betrekking tot verkeersveiligheid, is het goed om de meest actuele informatie hierover in de gemeente Rheden mee te wegen. Deze informatie is door verkeersongevallen- en snelheidsmonitoring tegenwoordig goed en actueel inzichtelijk. Jaarlijks worden hiervan rapportages beschikbaar gesteld aan gemeenten en andere wegbeheerders. Graag delen wij deze rapportage met de gemeenteraad om actueel inzicht te hebben in de verkeersveiligheidscijfers in de gemeente Rheden.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
n.v.t.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Aandacht voor het thema verkeersveiligheid en de actuele ontwikkelingen daarin, om hier onder andere beleidsmatig en praktisch op te kunnen sturen.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
In de rapportage zijn enkele verschuivingen naar voren gekomen in verkeersveiligheidssituaties. In de raadsinformatiebrief worden deze nader toegelicht.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
n.v.t.

6 Wat zijn de risico's?
n.v.t.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
n.v.t.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
n.v.t.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
n.v.t.

De Steeg,

gemeente Rheden

Aan de leden van de gemeenteraad

datum
13 juni 2023

behandeld door
Koen Knippenberg

portefeuillehouder
Gea Hofstede

bijlage(n)
BLIQ-rapportage verkeersveiligheid 2018-2022 gemeente Rheden

onderwerp
Update verkeersveiligheid gemeente Rheden 2023

Geachte raadsleden en raadsvolgers,

Elk jaar ontvangen we in het voorjaar een rapportage met definitieve verkeersveiligheidscijfers voor de gemeente Rheden. Dit op basis van ongevals- en snelheidsdata en afhankelijk van verkeersdrukte.

Dit geeft een goed beeld van de verkeersveiligheidssituatie op de wegen van de gemeente, welke wegen risicovol zijn en waar verschuivingen zijn ten opzichte van voorgaande cijfers. Met deze raadsinformatiebrief brengen wij u graag weer op de hoogte van de meest actuele verkeersveiligheidsrapportage.

Verkeersveiligheidsrapportage 2023 over periode 2018-2022

De rapportage met de definitieve vijfjarige cijfers treft u aan in de bijlage van deze brief. Enkele opvallende verschuivingen zijn:

- De Kanaalweg en de andere route van de N786 ten noorden van Laag Soeren is op enkele plekken verkeersonveiliger geworden. We hopen dat de Koersnota wegennet Eerbeek-Loenen de kaders gaat stellen om hier de onveiligheid in het gebied aan te pakken.
- De Oranjeweg in Rheden blijft hoog scoren. We pakken deze weg zo snel als mogelijk aan.
- De rotonde Nordlaan in Velp blijft slecht scoren en hier zijn enkele recente ongevallen geweest. We kijken hier nog naar mogelijke verbeterpunten uit de verkeersveiligheidsscan.
- De onveiligheid op enkele plekken in de President Kennedylaan in Velp is verder gestegen ten opzichte van vorig jaar. We onderzoeken of en wat hiervoor aanwijsbare redenen zijn.

Wij vertrouw erop u met deze brief voldoende te hebben ingelicht.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema,
secretaris.

Bijlage - BLIQ-rapportage verkeersveiligheid 2018-2022 gemeente Rheden

BLIQ

Focus op veilig en vlot verkeer

in Gemeente Rheden

Verkeersveiligheidsrapportage

Periode 2018 t/m 2022

BLIQ wordt aangeboden door STAR

BLIQ

Focus op veilig en vlot verkeer in Gemeente Rheden
BLIQ is dé verkeersveiligheidsrapportage die u een goed en actueel beeld geeft van de verkeersveiligheid in uw gemeente. Via slimme data (IQ) krijgt u als bestuurder een op feiten gebaseerd inzicht (een blik) in de actuele situatie op de weg. Met de actuele en objectieve cijfers ontdekt u de speerpunten en verbeterkansen in uw gemeente, zodat u zich kunt focussen op veilig verkeer. BLIQ verschijnt drie keer per jaar:

- Begin februari met voorlopige-jaarcijfers
- Begin april met definitieve 5-jaarcijfers
- Begin september met voorlopige-halfjaarcijfers

Waar komen de data vandaan?
Deze BLIQ op uw gemeente is het resultaat van de samenwerking tussen de regio, wegbeheerders en politie. Uw gemeente heeft ook toegang tot de VIA Software (zie ook www.via.nl) en daar kunt u deze en eerdere BLIQ-rapportages downloaden. Voor het verzamelen van de best beschikbare en meest actuele data is VIA actief binnen het STAR Initiatief en heeft VIA een samenwerking met HERE.

STAR (Smart Traffic Accident Reporting) is een initiatief van de politie, Verbond van Verzekeraars en VIA. STAR wil een efficiënte ongevallenregistratie zodat er een betrouwbare ongevallen-analyse kan worden gemaakt. Zie voor meer informatie én de **Actuele STAR Ongevallenkaart**: star-verkeersongevallen.nl.

HERE is een grote specialist op het gebied van autonavigatie, wegenkaarten en verkeersdata. Tijdens het rijden verzamelen auto's via (portable) navigatiesystemen en smartphone app's data: 'Floating Car Data'. HERE biedt deze relevante data aan voor verkeersveiligheid. Hierdoor weten de wegbeheerder en de politie waar en wanneer te hard wordt gereden of vertragingen ontstaan.
Zie voor meer informatie over HERE: here.com.

VIA Software maakt het voor alle partners mogelijk om zelf actuele en accurate detailanalyses en evaluaties op elk gewenst moment uit te voeren. Uw gemeente heeft toegang tot:

☑ Historische ongevallendata vanaf 2014
☑ Elke dag actuele ongevallendata
☑ Elke maand actuele snelhedendata

De BLIQ-rapportage is hierdoor compleet.

Disclaimer
BLIQ is gebaseerd op de VIA Software. De rapportage is volledig geautomatiseerd samengesteld op 11 mei 2023. Hierdoor is het mogelijk dat onjuistheden in de rapportage voorkomen.

Verkeersongevallen

BLIQ werkt met de STAR Database op basis van de door de politie geregistreerde ongevallen. De gegevens worden dagelijks bijgewerkt. De noodzaak van politie-inzet wordt bepaald door de Meldkamer. Is er sprake van letsel, een ongeval met grote impact, vermoeden van rijden onder invloed van alcohol of drugs, een ernstige overtreding of andere problemen, dan wordt er politie naar het ongeval gestuurd.

Naar schatting wordt van 25% van alle ongevallen, die relevant zijn voor verkeersveiligheid, door de politie een registratie gemaakt. Dit zijn vooral de 'zwaardere' ongevallen. Ongevallen met enkel fietsers, ook al is sprake van gewonden, worden minder vaak geregistreerd. Het werkelijke aantal gewonden en doden ligt hierdoor hoger. Met de STAR Database wordt vanaf 1 januari 2014 een consistent en actueel beeld verkregen van de ongevallen en slachtoffers geschikt voor signalering, analyse en monitoring.

Meldingen van ongevallen bij verzekeraars, via MobielSchadeMelden.nl, zijn niet in deze rapportage opgenomen.

- **Verkeersongeval:** ongeval op de openbare weg met ten minste één rijdend voertuig, waarbij geen opzet in het spel is. Bij een ongeval kunnen meerdere partijen en verkeersslachtoffers zijn betrokken.
- **Verkeersslachtoffer:** bestuurder, passagier of voetganger die bij een verkeersongeval gewond raakt of overlijdt.
- **Gewonde:** iemand die gewond raakt bij een verkeersongeval. Uit de politieregistratie is geen nadere uitsplitsing op te maken naar de ernst van verwonding of opname in het ziekenhuis.
- **Dode:** iemand die ter plekke of binnen 30 dagen door een verkeersongeval overlijdt. Zelfdoding en onwelwording worden niet als verkeersongeval geregistreerd.

Rijsnelheden

Dit zijn snelheidsgegevens gemeten met 'Floating Car Data' tijdens het rijden. Hierdoor is de invloed van bijv. drempels en kruispunten, maar ook van het overige verkeer door drukte of parkeren, opgenomen in de resultaten. Om een zuiver beeld te krijgen splitst VIA de data uit in situaties mét en zónder vertraging.

De data zijn zeer gedetailleerd en voor een dicht wegennet beschikbaar. Bovendien zijn de snelheidsresultaten in deze rapportage getoetst op betrouwbaarheid en minimaal aantal metingen: vergelijkend onderzoek met vaste snelheids-meetpunten tonen een verschil van slechts een paar procent.

- **Snelheidsoverschrijding:** als geldt dat de 'V85' (zonder vertraging) boven de wettelijk toegestane snelheidslimiet ligt.
- **V85:** een verkeerskundige maat van de snelheid die minstens door 15% van het verkeer wordt overschreden.

Verkeersveiligheidsbeleid

BLIQ sluit aan op het verkeersveiligheidsbeleid dat is gericht op Duurzaam Veilig en een integrale aanpak van Engineering, Education & Enforcement (de 3 E's). In deze BLIQ-rapportage ligt de focus op de verkeersslachtoffers (het totaalaantal doden en gewonden in STAR) en op te hardrijden door het gemotoriseerd verkeer. Het merendeel van de gemeenten beschikt over de snelhedendata van HERE en deelt deze met de politie, het OM, Provincie en RWS.

Met deze BLIQ-rapportage, in combinatie met de STAR Database, beschikken zowel het OM, politie als wegbeheerders over dezelfde cijfers, wat bijdraagt aan de capacity building voor verkeersveiligheid.

Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030

In het streven naar nul verkeersslachtoffers is een efficiënte aanpak van de onveiligheid essentieel. Het Strategische Plan Verkeersveiligheid (SPV 2030) spreekt van een risicogestuurde aanpak door niet alleen te focussen op verkeersongevallen, maar ook de kwaliteit van het verkeerssysteem hierin te betrekken. Is de weg veilig ingericht, is het verkeersgedrag veilig en zijn de voertuigen veilig in gebruik?

Risicogestuurd werken in BLIQ

De missie van VIA is haar software als Digitale Collega aan te bieden. De software werkt steeds meer proactief en biedt voor verschillende gebruikersniveaus, van raadslid tot specialist, een passende oplossing. De verschillende toepassingen zijn in een lijn ontwikkeld zodat een vloeiend werkproces wordt ondersteund. Voor risicogestuurd werken biedt BLIQ twee unieke toepassingen:

- **Ongevallenscore**: een landelijke score die is samengesteld uit meerdere indicatoren: aantal ongevallen, aantal slachtoffer ongevallen, aantal dodelijke ongevallen en de coëfficiënt (slachtofferongevallen in relatie tot de verkeersprestatie). De ongevallenscore is speciaal ontwikkeld om een nieuwe Top 10 samen te stellen voor elke gemeente, provincie en landelijk. Zie de actuele Top 10 meest onveilige trajecten en kruispunten in deze rapportage.
- **CROSS**: een methode om een verklaring te vinden voor een hoge ongevallenscore door de ongevallenscore te kruisen met een risico verklarende variabele zoals snelheid. Deze BLIQ geeft het antwoord op de vraag: is de hoge ongevallenscore te verklaren door te hard rijden op het traject? Zie de actuele Verkeersveiligheidskaart met CROSS-score voor trajecten en kruispunten in deze rapportage.

Beide toepassingen zijn tegelijk met deze BLIQ-rapportage geactualiseerd en gecombineerd in één interactieve kaart met Top 10 tabel en zijn beschikbaar in de VIA Software voor detailanalyses. De kaart is ook openbaar beschikbaar op www.bliq.report.

BLIQ op verkeersslachtoffers

In de tabel is het aantal door de politie geregistreerde verkeersongevallen in Gemeente Rheden opgenomen, inclusief het aantal (mogelijke) gewonden en doden dat daarbij is gevallen. Op basis van regulier onderzoek en evaluatie heeft een correctie plaats gevonden en zijn, met terugwerkende kracht, 'mogelijke gewonden' opgenomen in deze rapportage.

Tijdsperiode	Status	Verkeersongevallen	Gewonden	Mogelijke gewonden	Doden
2018	Afgesloten	250	32	2	1
2019	Afgesloten	217	24	1	1
2020	Afgesloten	200	23	1	1
2021	Afgesloten	204	20	1	3
2022	Afgesloten	207	31	2	1
Totaal		**1.078**	**130**	**7**	**7**

© 2023 VIA, Overzicht verkeersongevallen en -slachtoffers per tijdsperiode

Opmerking: in de Corona-jaren 2020 & 2021 liggen de landelijke aantallen lager dan verwacht als gevolg van de maatregelen om de verspreiding te beperken.

Voor het monitoren van de verkeersveiligheid is het belangrijk het aantal ongevallen en slachtoffers per jaar onderling te vergelijken. Het ongevallenbestand wordt in stappen vastgesteld waardoor de aantallen per status kunnen veranderen.
Er zijn 2 statussen te onderscheiden:

1. **Voorlopig**: mutaties vanuit de politie worden dagelijks verwerkt (laatste mutatiedatum: 4 mei 2023, 18:54)
2. **Afgesloten**: mutaties vanuit de politie worden niet meer verwerkt

De eerste grafiek brengt het aantal verkeersslachtoffers per kwartaal in beeld, uitgesplitst naar doden en (mogelijke) gewonden. De lijn in de grafiek geeft het voortschrijdend gemiddelde aan van het aantal verkeersslachtoffers van de meest recente 52 weken ('het zwevende gemiddelde').

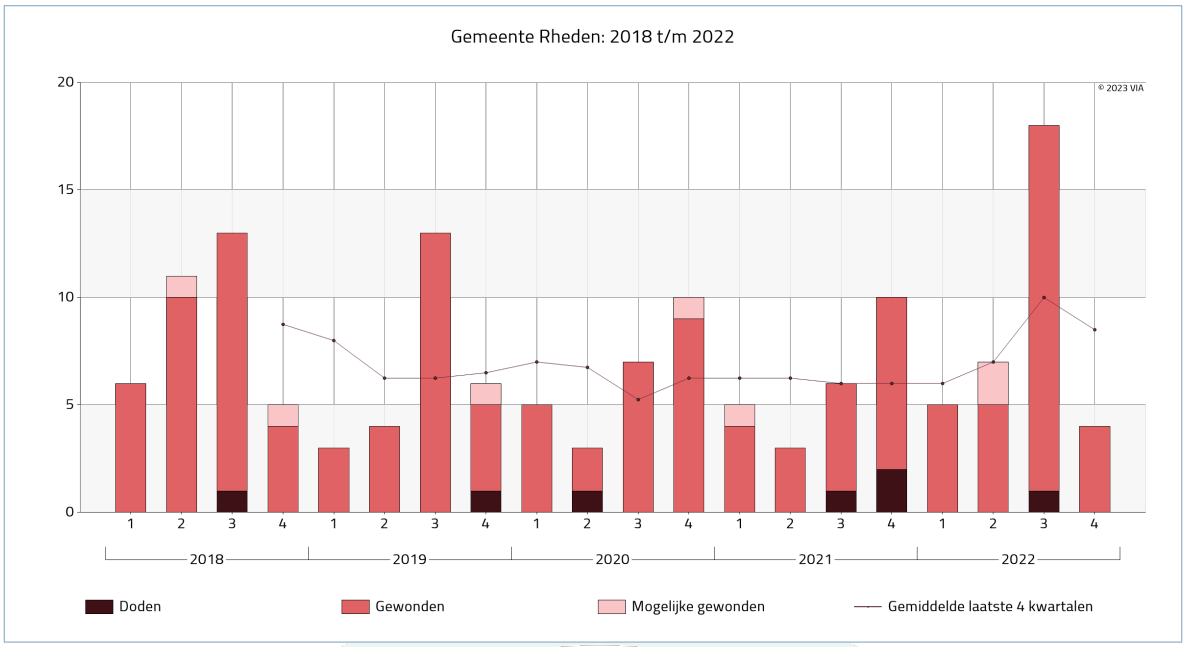

Wanneer gebeurt het?

Ongevallen - en daarmee ook verkeersslachtoffers - vinden verspreid over de dag plaats. Vaak heeft dit te maken met de reguliere verkeersdrukte in de spits of met activiteiten in bijvoorbeeld de weekendnachten of doordeweekse dagen.

In onderstaande grafiek is door middel van kleur aangegeven op welke uren van de dag de meeste verkeersslachtoffers vallen. Hoe donkerder de kleur, hoe meer (mogelijke) gewonden en doden op dat moment zijn gevallen. Het getal in het blokje geeft het totaal aantal aan.

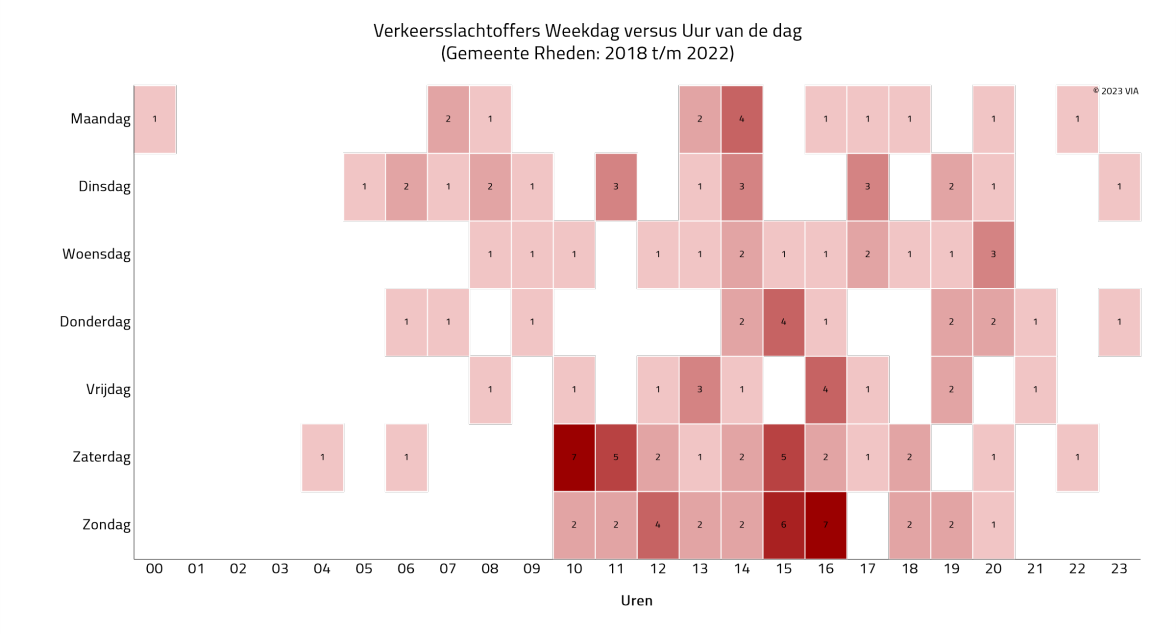

Wie zijn er betrokken?

De volgende grafieken geven de verdeling weer van het aantal verkeersslachtoffers voor de verschillende leeftijden en vervoerswijzen. Onder de jongeren, in de leeftijd van 12 tot en met 24 jaar, valt 17% van de slachtoffers. In de groep kwetsbare vervoerswijzen (voetgangers, fietsers, e-bike en bromfietsers+ (= bromfiets, snorfiets, scootmobiel en brommobiel)) valt ongeveer 57% van de verkeersslachtoffers.

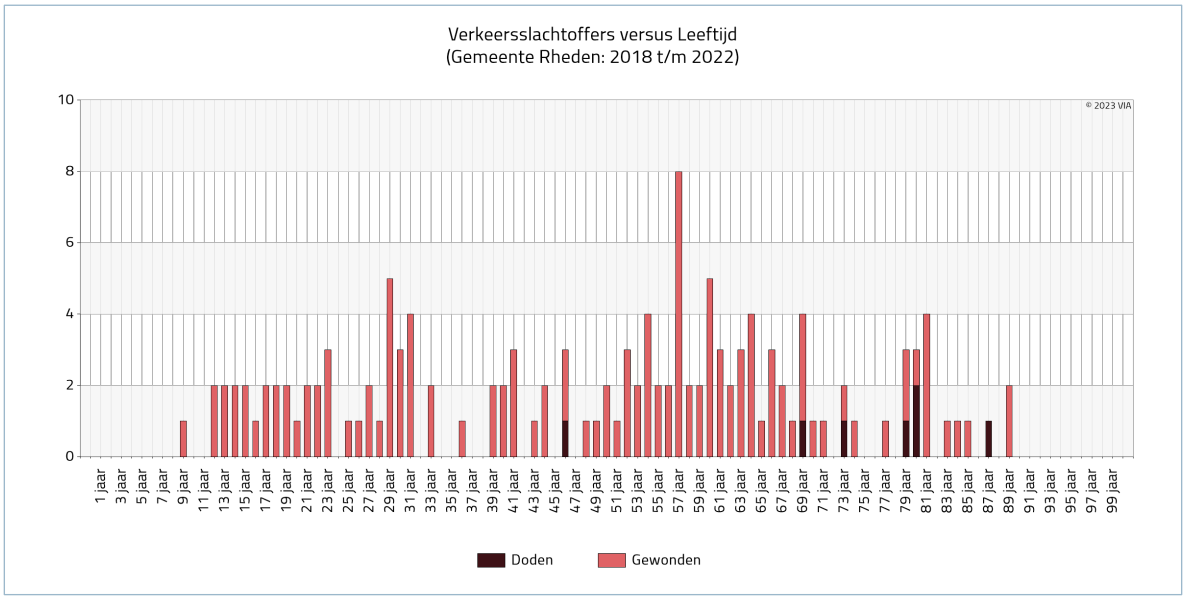

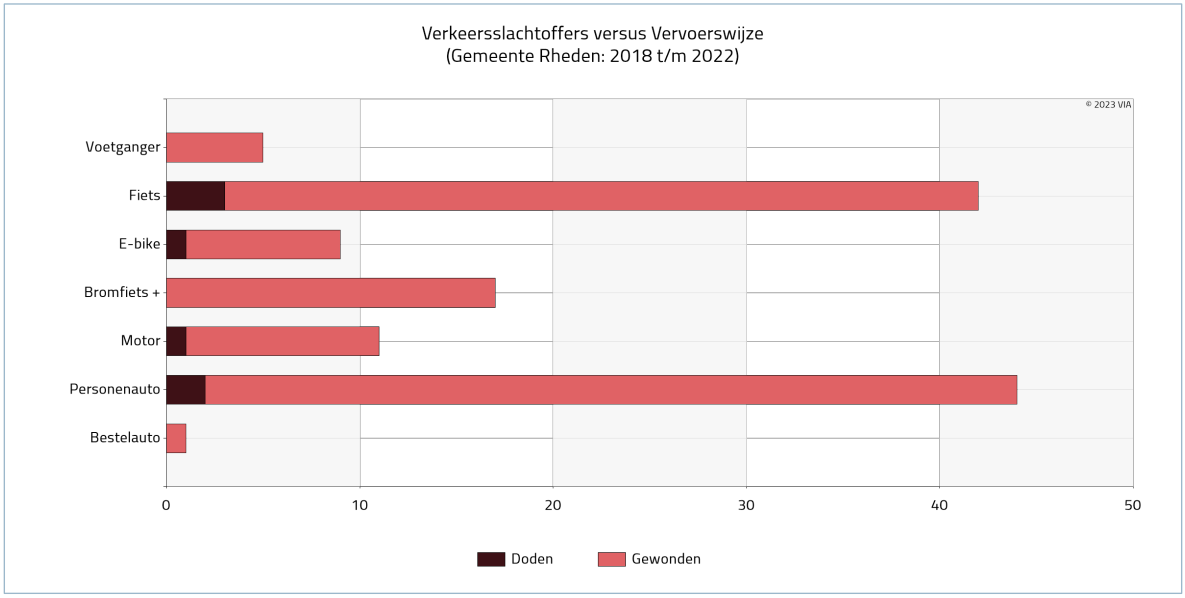

Opmerkingen: Van de mogelijke gewonden is de leeftijd en vervoerswijze niet bekend, het betreft 5% van de gewonden in de periode: 2018 t/m 2022. Bovendien is van 5% van de verkeersslachtoffers is de vervoerswijze onbekend. Beiden cijfers ontbreken in de grafiek(en). Verder dient rekening te worden gehouden met de onderregistratie van ongevallen met fietsers en voetgangers.

Verkeersongevallenkaart

De locatie van een verkeersongeval zegt veel over het ongeval. Is het ongeval binnen of buiten de bebouwde kom gebeurd, op de autosnelweg of in de woonbuurt. Vandaar dat deze BLIQ-rapportage een kaart met alle ongevallen bevat. Dat betekent dat, naast de ongevallen met (mogelijke) gewonden en doden, ook de ongevallen met 'enkel schade' op de kaart staan afgebeeld.

Voordeel van deze werkwijze is dat de kaart direct die locaties laat zien waar sprake is van een VerkeersOngevallenConcentratie (VOC = aantal ongevallen die binnen 25 meter van elkaar liggen). Ook laat de kaart de samenhang tussen de ongevallenlocaties zien. Hierdoor zijn routes te herkennen met veel ongevallen of bepaalde gebieden waar veel ongevallen dicht bij elkaar liggen. Vaak zal blijken dat die ongevallen overeenkomsten hebben met de oorzaak van de ongevallen.

Zie de verkeersongevallenkaart met VOC's van Gemeente Rheden op de volgende pagina.

Een unieke ontwikkeling

Door de samenwerking binnen STAR is de ongevallenregistratie de afgelopen jaren verbeterd. Hierdoor is van steeds meer ongevallen de nauwkeurige gps-locatie op de kaart bekend. Een voordeel hiervan is hierboven al toegelicht. Een ander voordeel is dat nu ook gewerkt kan worden met geografische bewerkingen en koppelingen met andere databronnen zoals snelheidsgegevens, in combinatie met de CROSS-methodiek (zie hoofdstuk Risicogestuurd werken met CROSS op pagina 11).

Verkeerskundige wegennetwerk-indeling

Het wegennet in Nederland is opgebouwd uit wegen met verschillende functies. Speciale wegen voor snel lange afstanden af te leggen, wegen om gebieden en plaatsen te ontsluiten en de wegen in die gebieden. Iedere wegfunctie heeft uiteraard haar eigen gebruik en weginrichting.

Dit verschil in wegfuncties is ook relevant voor de verkeersveiligheid. Door gebruik te maken van Floating Car Data, data verzameld via de gps in auto's en smartphones, weten we wat de belangrijkste routes zijn. Juist deze informatie wordt gebruikt om de wegfunctie binnen en buiten de bebouwde kom te bepalen. Het wegennetwerk is ingedeeld in hoofdkruispunten (kruispunt van hoofdwegen), trajecten (verbinding tussen de hoofdkruispunten) en de gebieden (buurt omsloten door het hoofdwegennet).

Deze wegennetwerk-indeling wordt voortaan, onder andere voor CROSS, gebruikt om nauwkeurig ongevallenconcentraties te bepalen. Hierdoor is de lijst met verkeersongevallenconcentraties (VOC's) vervangen door de CROSS Top 10. De ongevallenkaart met VOC's blijft wel.

Verkeersongevallenkaart met VOC's

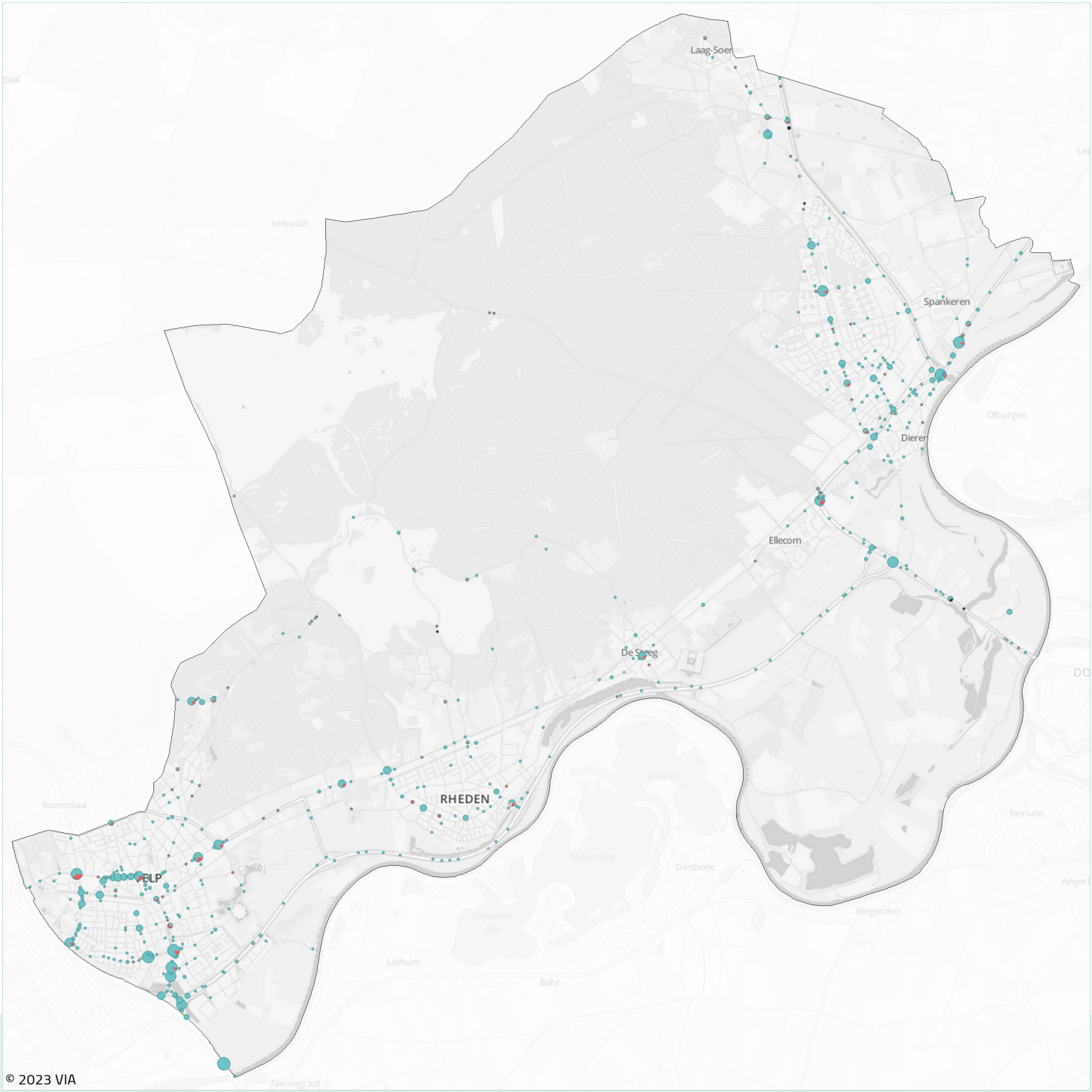

© 2023 VIA

Op deze kaart zijn de ongevallen die dicht bij elkaar liggen (<25 meter) samengenomen tot een concentratie. Hoe groter de bol op de kaart, hoe meer ongevallen er hebben plaatsgevonden.

Opmerking: locaties die op de gemeentegrens liggen tonen ook de ongevallen die aan de buurgemeente zijn toegekend.

Opmerking: de locatie van 23% van de verkeersongevallen is niet exact bekend en niet in deze kaart opgenomen.

Legenda

- Ongevallen met doden
- Ongevallen met gewonden
- Ongevallen met mogelijke gewonden
- Ongevallen met enkel schade

Ongevallen in de periode 2018 t/m 2022

BLIQ op snelheid

Snelheid heeft een sterke relatie met verkeersveiligheid. Een beleid gericht op het terugdringen van de overschrijding van de wettelijke toegestane snelheidslimieten leidt tot het afnemen van het aantal ongevallen en de ernst van verkeersongevallen. SPV 2030 beschrijft negen beleidsthema's met de belangrijkste risico's voor verkeersveiligheid. Een van deze thema's is Snelheid in het verkeer.

Waar wordt te hard gereden?

Dankzij de actuele snelheidsgegevens van alle wegen kunt u zien op welke locaties te hard wordt gereden. Dit zijn locaties waarvoor geldt dat de 'V85' (zonder vertraging) boven de limiet ligt. Voor de aanpak van hardrijders werkt de regio samen met uw Eenheid Oost-Nederland. De klasse-indeling in de kaart en onderstaande grafiek is daarom afgestemd op de werkwijze bij de politie.

De grafiek toont de verschillende klassen van snelheidsovertredingen per snelheidslimiet, uitgedrukt in weglengte per rijrichting.

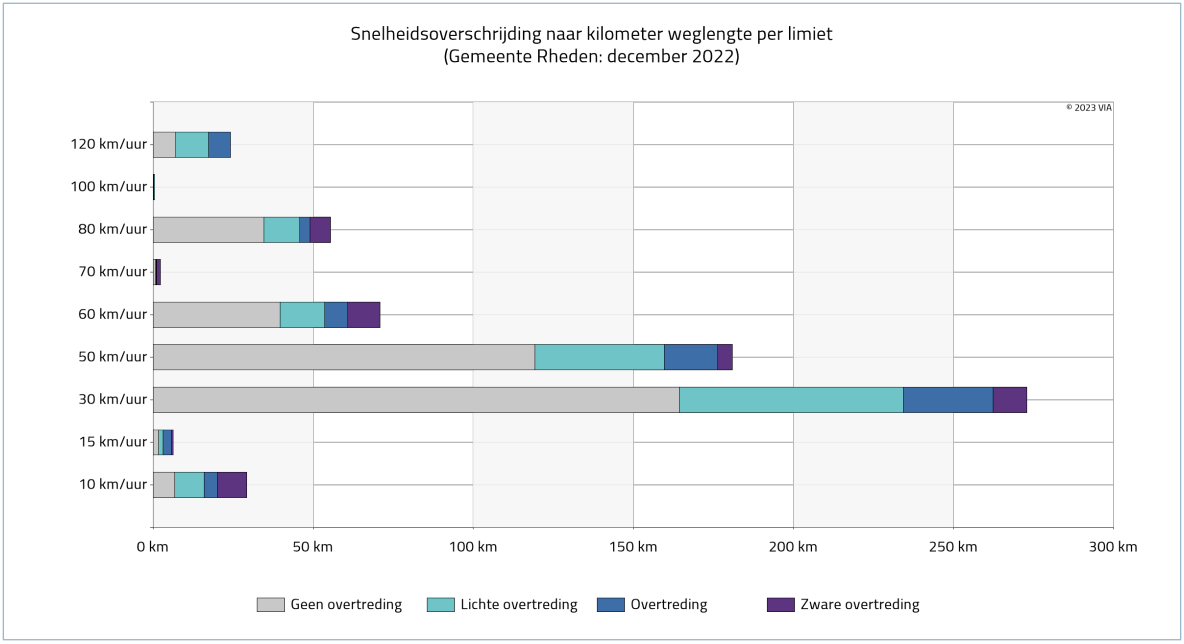

Snelheidsovertredingskaart naar klassenindeling politie

Op de kaart zijn snelheden (V85) per wegvak weergegeven. Hier ziet u dat snelheidsovertredingen (zonder vertraging) in de hele gemeente voor komen.

Dit heeft vaak te maken met de juiste balans tussen de weginrichting en een geloofwaardige snelheidslimiet. Daardoor zijn niet al deze locaties zonder meer geschikt voor snelheidshandhaving en is afstemming tussen wegbeheerder en politie nodig.

Legenda

- Lichte overtreding
- Overtreding
- Zware overtreding

Snelheden in de periode december 2022

Risicogestuurd werken met CROSS

In lijn met het risicogestuurd werken volgens SPV 2030 werkt BLIQ met de CROSS-methode. CROSS combineert de **ongevallenscore** met een **verklarende variabele**, zoals de snelheidsscore. De ongevallenscore bepaalt de prioriteit, mede door een hogere waarde aan de recente ongevallenjaren toe te kennen, in de '*Top 10 meest onveilige trajecten en kruispunten*'. De CROSS-score combineert, via de kleurenmatrix, beide scores. Het rode vlak bevat de trajecten of kruispunten met een hoge ongevallen- én snelheidsscore.

Voor detailanalyses is CROSS opgenomen in de VIA Software en openbaar te bekijken op www.bliq.report.

De **Ongevallenscore** is een combinatie van vier *indicatoren* omdat:

- **Burgers** kritisch zijn naar het *totaalaantal ongevallen*;
- **Beleid** is gericht op terugdringen van het *aantal slachtofferongevallen*;
- **Politiek en media** veel aandacht vragen voor het *aantal dodelijke ongevallen*;
- **Wegen en verkeer** per situatie sterk kunnen verschillen. Deze worden gecorrigeerd met een *coëfficiënt*.

De **Snelheidsscore**, als verklarende variabele, is een combinatie van drie *indicatoren* omdat:

- **Beleid** is gericht op de V85 voor *mate van limietoverschrijding*;
- **Veiligheid** van de gebruikers wordt bepaald door de *aandeel overtreders*;
- **Wegen en verkeer** per situatie sterk kunnen verschillen. Deze worden gecorrigeerd met een *coëfficiënt*.

In onderstaande grafieken is het resultaat van de CROSS-score weergegeven voor het drukste wegennet van Gemeente Rheden. Uit de linker grafiek blijkt dat ongeveer 51% van de weglengte een rode CROSS-score krijgt: een hoge ongevallenscore met een hoge snelheidsscore. De rechter grafiek laat zien dat dit ook geldt voor 5% van de kruispunten.

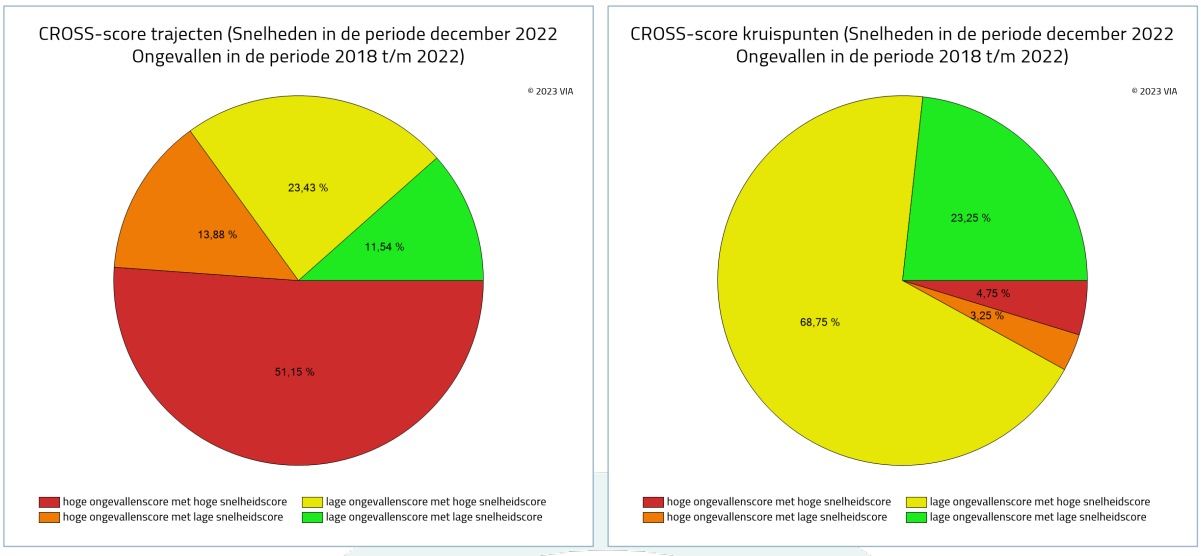

Opmerking: in Corona-jaren 2020 en 2021 zijn ook de snelheden door de maatregelen beïnvloed.

Top 10 meest onveilige trajecten

			Top 10 op basis van de ongevallenscore, stijging/daling in de lijst, positie in CROSS-matrix (rood is hoge ongevallen- én hoge snelheidsscore), naam van het traject met link naar interactieve kaart en de scores uitgedrukt in symbolen. (zie kaart pagina 14 voor exacte locatie)	Score	
1	0		N786 *RHEDEN*	Ongevallen Snelheid	
2	+2		ORANJEWEG *RHEDEN*	Ongevallen Snelheid	
3	-1		HOOFDSTRAAT, ZUTPHENSESTRAATWEG *RHEDEN*	Ongevallen Snelheid	
4	+4		HARDERWIJKERWEG *RHEDEN*	Ongevallen Snelheid	
5	+2		PRESIDENT KENNEDYLAAN *RHEDEN*	Ongevallen Snelheid	
6	+3		N348 *RHEDEN*	Ongevallen Snelheid	
7	-1		HARDERWIJKERWEG *RHEDEN*	Ongevallen Snelheid	
8	+5		FRATERWAARD, N317 *DOESBURG, RHEDEN*	Ongevallen Snelheid	
9	+12		APELDOORNSEWEG, DIERENSEWEG, KANAALWEG *BRUMMEN, RHEDEN*	Ongevallen Snelheid	
10	+17		PRESIDENT KENNEDYLAAN *RHEDEN*	Ongevallen Snelheid	

© 2023 VIA, Trajecten o.b.v. snelheid (december 2022) en ongevallen (2018 t/m 2022)

Opmerking 1: de verkeersongevallen waarbij de exacte locatie niet bekend is en/of de koppeling met snelheid niet is gelukt zijn niet in deze tabel opgenomen.

Opmerking 2: de trajecten waar te hard wordt gereden zijn mede bepaald door een vergelijking van de rijsnelheden met de geldende snelheidslimiet. Het kan voor komen dat de snelheidslimiet niet juist in het HERE-bestand is opgenomen en daardoor tot een foutieve beoordeling leidt.

Opmerking 3: om de Top 10 beter op de actuele situatie te laten aansluiten is een hogere weging aan de recente ongevallenjaren gegeven. Locaties die recentelijk succesvol zijn aangepakt dalen daardoor sneller in de lijst en nieuwe locaties met een stijgend aantal ongevallen komen eerder in beeld.

Opmerking 4: in de ongevallenscore zijn ongevallen met mogelijke gewonden als slachtofferongevallen meegewogen.

Top 10 meest onveilige kruispunten

		Top 10 op basis van de ongevallenscore, stijging/daling in de lijst, positie in CROSS-matrix (rood is hoge ongevallen- én hoge snelheidsscore), naam van het kruispunt met link naar interactieve kaart en de scores uitgedrukt in symbolen. (zie kaart pagina 14 voor exacte locatie)		Score
1	+3	ARNHEMSESTRAATWEG, DAALHUIZERWEG, NORDLAAN *RHEDEN*	Ongevallen Snelheid	
2	+10	PRESIDENT KENNEDYLAAN, REIGERSTRAAT, WATERSTRAAT *RHEDEN*	Ongevallen Snelheid	
3	-2	KERKSTRAAT, PRESIDENT KENNEDYLAAN *RHEDEN*	Ongevallen Snelheid	
4	-2	BRINKWEG, ORANJEWEG *RHEDEN*	Ongevallen Snelheid	
5	+20	IJSSELSINGEL, LAAKWEG, ORANJEWEG *RHEDEN*	Ongevallen Snelheid	
6	-3	BIESDELSELAAN, ZUTPHENSESTRAATWEG *RHEDEN*	Ongevallen Snelheid	
7	+21	BRUGWEG, PRESIDENT KENNEDYLAAN *RHEDEN*	Ongevallen Snelheid	
8	+14	LARENSTEINSELAAN, WATERSTRAAT *RHEDEN*	Ongevallen Snelheid	
9	-4	N785, ZUTPHENSESTRAATWEG *RHEDEN*	Ongevallen Snelheid	
10	+22	N786, ROZESTEINWEG *RHEDEN*	Ongevallen Snelheid	

© 2023 VIA, Kruispunten o.b.v. snelheid (december 2022) en ongevallen (2018 t/m 2022)

Opmerking 1: de verkeersongevallen waarbij de exacte locatie niet bekend is en/of de koppeling met snelheid niet is gelukt zijn niet in deze tabel opgenomen.

Opmerking 2: de kruispunten waar te hard wordt gereden zijn mede bepaald door een vergelijking van de rijsnelheden in de richting van het kruispunt met de geldende snelheidslimiet. Het kan voor komen dat de snelheidslimiet niet juist in het HERE-bestand is opgenomen en daardoor tot een foutieve beoordeling leidt.

Opmerking 3: om de Top 10 beter op de actuele situatie te laten aansluiten is een hogere weging aan de recente ongevallenjaren gegeven. Locaties die recentelijk succesvol zijn aangepakt dalen daardoor sneller in de lijst en nieuwe locaties met een stijgend aantal ongevallen komen eerder in beeld.

Opmerking 4: in de ongevallenscore zijn ongevallen met mogelijke gewonden als slachtofferongevallen meegewogen.

Verkeersveiligheidskaart met CROSS-score voor trajecten en kruispunten

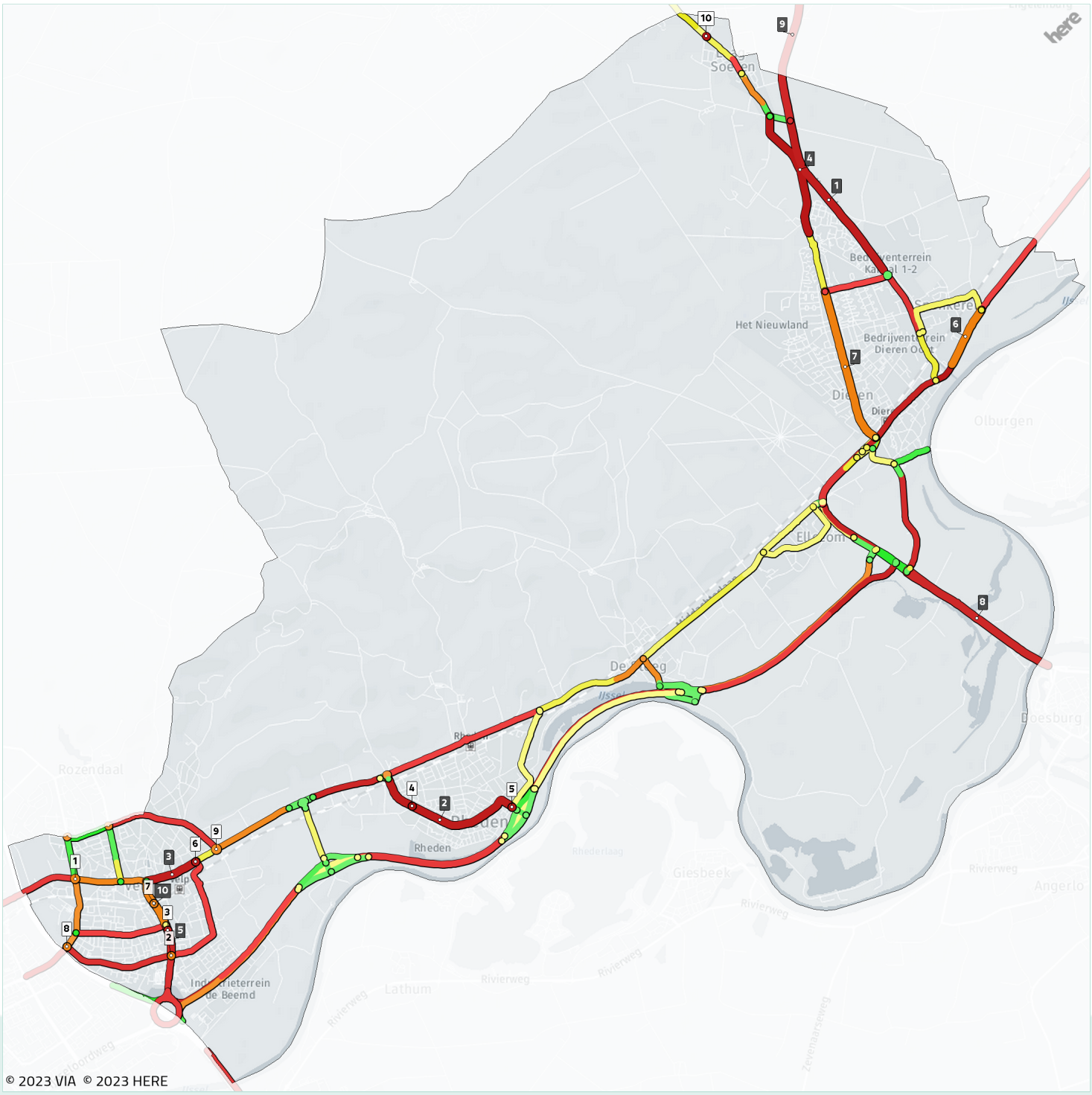

Verkeersveiligheidskaart met CROSS-score voor het drukste wegennet en de ligging van de Top 10 van meest onveilige trajecten 1 en kruispunten 1 (zie tabellen vorige pagina's). Een interactieve versie van deze kaart is te vinden op www.bliq.report. Er is geen onderscheid gemaakt naar wegbeheerder.

De verkeersongevallen waarbij de exacte locatie niet bekend is en/of de koppeling met snelheid niet is gelukt zijn niet in deze kaart opgenomen.

Legenda

- Hoge ongevallenscore met hoge snelheidsscore
- Hoge ongevallenscore met lage snelheidsscore
- Lage ongevallenscore met hoge snelheidsscore
- Lage ongevallenscore met lage snelheidsscore
- Verschillende snelheden per rijrichting
- Kleine weglengte

Snelheden in de periode december 2022

Ongevallen in de periode 2018 t/m 2022

Gemeente Rheden

Eenheid Oost-Nederland

Bij de aanpak van de verkeersveiligheid is de samenwerking in regionaal verband cruciaal. Het is daarbij essentieel dat de partners beschikken over dezelfde verkeersveiligheidscijfers. Vandaar dat een vergelijkbare BLIQ-rapportage beschikbaar is voor de gemeente, politie, regionaal samenwerkingsverband en provincie.

Deze rapportage wordt aangeboden door STAR
www.star-verkeersongevallen.nl

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder
P.L.P.S. Hofman

begrotingsprogramma
4 Duurzaamheid

draagt bij aan Global Goal(s)
- 7 Betaalbare en duurzame energie
- 13 Klimaatactie

b en w-vergadering
27 juni 2023

agendapunt

bijlage(n)
1. Intentieovereenkomst Ontwikkeling Warmtenet Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren inclusief gedeelde uitgangspunten
2. Plan van aanpak Bijlage 1- Haalbaarheidsonderzoekrapport februari 2021
3. Plan van aanpak Bijlage 2 - Plan van aanpak Warmtenet Eerbeek, Loenen en Laag Soeren
4. Plan van aanpak - Bijlage 3 Intentieverklaring Ontwikkeling warmtenet Eerbeek Loenen en Laag Soeren ondertekend 20230424
5. Raadsbrief

rol raad
Kennis nemen

onderwerp
Intentieovereekomst Warmtenet Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren

INHOUD VOORSTEL
- in te stemmen met het aangaan van de intentieovereenkomst gericht op de ontwikkeling van een warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren
- de raad met bijgaande brief te informeren

1 Wat is de aanleiding?

Warmterapport Eerbeek Loenen en Laag-Soeren

In 2021 is door een extern bureau onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van een warmtenet voor Eerbeek, Loenen en Laag Soeren. De conclusie van dit onderzoek was dat de restwarmte van Industriewater Eerbeek (IWE) en papierfabriek DS Smith beschikbaar zijn en voldoende potentie hebben. Het uitgangspunt is dat per gebied 90% van de huurwoningen van Veluwonen, 20% van de overige

woningen en 10% van de utiliteitsgebouwen worden aangesloten op het warmtenet. Ook volgde uit de studie dat er meerdere varianten van het warmtenet in Eerbeek, Loenen en/of Laag-Soeren technisch en financieel haalbaar zijn.

Vervolgonderzoek

In 2022 gaf de gemeente Brummen opdracht aan hetzelfde bureau om de mogelijkheid van een warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren (en een doorkijk naar omliggend gebied) verder uit te werken. Aan dit onderzoek nemen meerdere partijen deel. Het gaat naast gemeente Rheden om de gemeenten Apeldoorn en Brummen, woningcorporatie Veluwonen, Firan/Gelders Warmte Infra Bedrijf (GWIB) en de Papierindustrie vertegenwoordigd door Industriewater Eerbeek.

Op 24 april 2023 is de eerste formele stap gezet in deze samenwerking voor het vervolgonderzoek door het ondertekenen van een intentieverklaring 'Ontwikkeling Warmtenet Eerbeek Loenen en Laag-Soeren' door alle genoemde partijen. De tweede formele stap is het tekenen van de intentieovereenkomst. Alle gemeenten, de woningcorporatie Veluwonen en GWIB ondertekenen deze overeenkomst.

In de overeenkomst staan voor de fase van de haalbaarheid de werkafspraken, verdeling van kosten en gedeelde uitgangspunten voor het warmtenet. Deze uitgangspunten hebben voor de fase haalbaarheid tot doel om voor alle Partijen een haalbare business case te realiseren. De uitgangspunten gaan over a) aansluiting van woningbezit Veluwonen, particuliere woningen, utiliteit en gemeentelijk vastgoed, b) vaste en variabele kosten voor eindgebruikers, c) aansluitkosten vastgoedeigenaren, d) financiën, e) techniek, f) rolneming partijen, g) warmtebedrijf en h) participatie en communicatie.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- Nationaal Klimaatakkoord (2019)
- Beleidskader ‘Aan de slag voor een duurzaam klimaat’ (2019-2022)
- Transitievisie Warmte gemeente Rheden (2021)

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

Een warmtenet draagt bij aan de Global Goals 7 (betaalbare en duurzame energie) en 13 (klimaatactie). Hiermee wordt een stap gezet in het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. De gemeente Rheden heeft de ambitie om in 2040 CO_2-neutraal te zijn.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

Gemeente Rheden erkent de potentie van warmtelevering vanuit de papierindustrie als optie voor alternatieve warmte voor de inwoners en bedrijven van Laag-Soeren (naast de kernen Eerbeek en Loenen). Met het ondertekenen van de intentieovereenkomst bevestigt gemeente Rheden haar betrokkenheid bij dit project.

Deze intentieovereenkomst legt voor de fase van de haalbaarheid werkafspraken, verdeling kosten en gedeelde uitgangspunten vast. De gedeelde uitgangspunten hebben voor de fase haalbaarheid tot doel om voor alle Partijen een haalbare business case te realiseren. Gemeente Rheden is ambtelijk en bestuurlijk betrokken bij het project en de vervolgstappen.

4 Wat zijn de financiële consequenties?

Er zijn projectkosten begroot van maximaal € 440.000,--. Dit zijn generieke kosten voor het hele project en betreffen voor fase 1 haalbaarheidsonderzoek € 205.000,-- en voor fasen 2 en 3 tot en met een investeringsbesluit voor realisatie (voorzien eerste kwartaal 2024) totaal € 235.000. De drie gemeenten verdelen deze kosten volgens een verdeelsleutel van de generieke kosten is gebaseerd op het aandeel van de gemeente in te verwachtte aansluitingen en hoe dit doorwerkt in de investeringskosten van het warmtenet. Voor Rheden gaat het om 8%, dat is voor fase 1 € 16.400,-- en voor de volgende fasen totaal € 18.800,--.

Deze eenmalige kosten dekken we vanuit de middelen voor energiestransitie.

Inzicht verloop beschikbaar budget:	*Structureel./ Incidenteel*	*2023*	*2024*
	incidenteel		
Budget:		16.400	18.800
Af: aangegane verplichtingen:		0	0
Bij: inkomsten:		0	0
Beschikbaar:		16.400	18.800
Gevraagd budget:		16.400	18.800
Restant budget nog beschikbaar:		0	0

Zie onderstaande tabel opbouw projectkosten fase 1. Generieke kosten zijn voor gemeente, infragerelateerde kosten voor Gelders Warmte Infra Bedrijf GWIB).

Fase 1: Haalbaarheidsonderzoek

Onderwerp	generiek	infra	opmerking
Proces-/ programma management	€ 75.000	-	Gemiddeld 2,5 dag/week, raming voor 6 maanden*
Businesscase en scenario's	€ 30.000	-	Afhankelijk van grootte warmtenet en aantal scenario's/varianten
Governance/ contracten	€ 35.000	-	Afhankelijk van complexiteit structuur, belangen, potentiële partijen, aandeel publiek, aandeel privaat. Raming voor 6 maanden *
Participatie/ communicatie	€ 35.000	-	Afhankelijk van gewenste intensiteit Raming voor 6 maanden *
SO-restwarmte update	€ 30.000	-	Samenhang met verduurzaming industrie en waterrotonde
SO-infra update	-	€ 20.000	Impact kostenontwikkeling en scenario's
Totaal	**€ 205.000**	**€ 20.000**	

*) Periode kan langer doorlopen afhankelijk van moment van besluitvorming.

We onderzoeken met de projectgroep of externe financiering mogelijk is. Zo is er contact over een bijdrage uit de Regiodeal.

5 Wat zijn de risico's?

Tijdens de fase van de haalbaarheid kunnen partijen met voortschrijdend inzicht afwijken van gemaakte afspraken. Deze afspraken moeten dan schriftelijk worden vastgelegd.

Het ondertekenen van de intentieovereenkomst brengt geen dwingende verplichtingen met zich mee voor deelname aan de mogelijke ontwikkeling van een warmtenet. Deelnemende partijen houden de mogelijkheid om andere keuzes te maken als deze beter passen binnen de bedrijfsvoering en uitvoering van het beleid.

De afhankelijkheid van de verschillende papierfabrieken als bron voor warmte is een risico, zoals onlangs is gebleken met het aankondigen van sluiting van papierfabriek De Hoop. Deze situatie wordt onderzocht en meegenomen in deze haalbaarheidsfase.

Mogelijk blijkt uit de haalbaarheidsfase dat er minder warmte beschikbaar is dan van tevoren verwacht en dat het niet mogelijk is om alle drie de dorpen van warmte te voorzien. Om daar definitief een uitspraak over te doen, is de haalbaarheidsfase nodig.

Het duurt nog zeker tot 2e kwartaal van 2024 voor er meer duidelijkheid is over de realisatie van een warmtenet. Voor inwoners is het van belang dat duidelijk is wat ze tot die tijd wel kunnen doen aan maatregelen gericht op de warmtetransitie. Onderdeel van deze fase is het opstellen van een plan hoe we inwoners gaan betrekken en informeren.

6 Wat is het draagvlak?

Restwarmte in een warmtenet kan een oplossing zijn voor de warmtetransitie. Daarom willen we dit graag onderzoeken.
Inwoners en andere belanghebbenden informeren we over de intentie voor het project. Na afronding van het vervolgonderzoek en als een warmtenet concreet realiseerbaar blijkt, gaat participatie een belangrijke rol spelen gericht op draagvlak voor de aanleg van een warmtenet.

7 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Het ondertekenen van deze intentieovereenkomst gebeurt in de stuurgroepvergadering van 29 juni 2023. Hieraan geven we de nodige aandacht met berichten via de huis-aan-huis krant, op de websites van Rheden en watisjouwrheden.nl en sociale media. Communicatie doen we zoveel mogelijk samen en eenduidig met de partners.

Met Soerens Belang is in april 2023 gesproken over het project. Afgesproken is om in contact te blijven over de voortgang. In de komende maanden plannen we een vervolgafspraak.

Vanuit het project is een klankbordgroep met gebiedskenners. Hierin nemen uitsluitend organisaties deel die belangen van de eindafnemers vertegenwoordigen en het gebied kennen. Hierbij is te denken aan, maar niet uitputtend; dorpsraden, huurdersvereniging, energiecoöperaties en ondernemersverenigingen.

9. Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

n.v.t.

10 Vervolg

De planning is om in november 2023 te besluiten over het vervolg. Afhankelijk van de mogelijkheden voor realisatie van een warmtenet en de betrokkenheid van Laag-Soeren volgen dan een ontwikkelovereenkomst (november 2023) en een realisatieovereenkomst (maart 2024).

Velp/De Steeg, 20 juni 2023

Intentieovereenkomst haalbaarheidsfase Ontwikkeling Warmtenet Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren

Ondergetekenden:

1. Gemeente Brummen, gevestigd en kantoorhoudende Engelenburgerlaan 31 te Brummen, te dezen vertegenwoordigd door de heer P. Inberg, verder te noemen “Gemeente Brummen”.
2. Gemeente Apeldoorn, gevestigd en kantoorhoudende Marktplein 1 te Apeldoorn, te dezen vertegenwoordigd door de heer D. Huizer, verder te noemen “Gemeente Apeldoorn”.
3. Gemeente Rheden, gevestigd en kantoorhoudende Hoofdstraat 3 te De Steeg OF President Kennedylaan 104-108 te Velp te dezen vertegenwoordigd door de heer P.L.P.S. Hofman, verder te noemen “Gemeente Rheden”.
4. Gelders Warmte Infra Bedrijf B.V., gevestigd en kantoorhoudende Koningstraat 28 te Arnhem, te dezen vertegenwoordigd door Firan B.V., op haar beurt vertegenwoordigd door de heer A.A. Meijer, verder te noemen “GWIB”.
5. Woningcorporatie Veluwonen, gevestigd en kantoorhoudende Stuijvenburchstraat 20 te Eerbeek, te dezen vertegenwoordigd door de heer V. Buitenhuis, verder te noemen “Veluwonen”.

Gezamenlijk te noemen: “**Partijen**”, of afzonderlijk: “**Partij**”, Gemeente Brummen, Apeldoorn en Rheden gezamenlijk te noemen “**Gemeenten**”.

Overwegingen en rollen van Partijen

Partij	Overweging en rol in project
Gemeente Brummen	Eerbeek is gelegen in gemeente Brummen. Vanuit de gemeente wordt ambtelijk deelgenomen in de projectgroep en werkgroepen en bestuurlijk in de stuurgroep. De gemeente faciliteert de start van de onderzoeken naar een warmtenet* en beslist samen met gemeente Apeldoorn en Rheden, Woningcorporatie Veluwonen en het GWIB (vertegenwoordigd door Firan) over de realisatie en exploitatie van het warmtenet.
Gemeente Apeldoorn	Loenen is gelegen in gemeente Apeldoorn. Vanuit de gemeente wordt ambtelijk deelgenomen in de projectgroep en werkgroepen en bestuurlijk in de stuurgroep. De gemeente faciliteert de start van de onderzoeken naar een warmtenet en beslist samen met gemeente Brummen en Rheden, Woningcorporatie Veluwonen en het GWIB (vertegenwoordigd door Firan) over de realisatie en exploitatie van het warmtenet.
Gemeente Rheden	Laag-Soeren is gelegen in gemeente Rheden. Vanuit de gemeente wordt ambtelijk deelgenomen in de projectgroep en werkgroepen en bestuurlijk in de stuurgroep. De gemeente faciliteert de start van de onderzoeken naar een warmtenet en beslist samen met gemeente Apeldoorn en Brummen, Woningcorporatie Veluwonen en het GWIB (vertegenwoordigd door Firan) over de realisatie en exploitatie van het warmtenet.
Woningcorporatie Veluwonen	Veluwonen onderzoekt betrouwbare en betaalbare warmteoplossingen voor hun complexen in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren. Als grootste beoogde eindgebruiker nemen ze deel aan de projectgroep, werkgroepen en bestuurlijk aan de stuurgroep. Eind 2023/begin 2024 is inzicht in de haalbaarheid van het warmtenet nodig i.v.m.de planning en begroting van de verduurzaming van haar woningbezit in de genoemde dorpen en de realisatie van nieuwbouwprojecten. Samen met gemeente Apeldoorn, Brummen en Rheden en het GWIB (vertegenwoordigd door Firan) beslissen zij over de realisatie en exploitatie van het warmtenet. Ze nemen niet deel in het nog op te richten warmtebedrijf.
GWIB (vertegenwoordigd door Firan)	Het Gelders Warmte Infrabedrijf (GWIB) is recentelijk opgericht. Het GWIB is opgericht met als doel om samen met Gelderse gemeenten de warmtetransitie efficiënt te versnellen door warmte-infrastructuur te ontwikkelen, financieren, realiseren en exploiteren. Het GWIB brengt expertise in en zal, samen met een gemeente op lokaal niveau participeren in een op te richten Lokaal Warmte Infra Bedrijf (LWIB). Het GWIB zal deelnemen aan de project- en stuurgroepen.

*) Belangrijk om te specificeren is dat een warmtenet in de basis is opgebouwd uit verschillende bedrijven:

- een bedrijf voor warmte opwek
- een bedrijf voor warmtetransport en -distributie
- een bedrijf voor warmtelevering

Gemakshalve spreken we in het vervolg over warmtebedrijf of warmtenet, waarmee één van deze bedrijven of meerdere van deze bedrijven wordt bedoeld.

Overwegende dat:

1. Het “Haalbaarheidsonderzoek warmtenet Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren” van februari 2021 laat zien dat er industriële restwarmte beschikbaar is om een warmtenet te voeden voor ruimteverwarming in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren (“het warmtenet”).

2. Deze intentieovereenkomst een aanvulling is op de reeds ondertekende intentieverklaring (d.d. 24 april 2023) waarin door partijen én de fabrieken Stora Enso De Hoop, Folding Boxboard Eerbeek, Neenah Coldenhove en Smart Packaging Solutions en Industrie Water Eerbeek (hierna te noemen: Papierindustrie) waarin intenties in zijn verklaard. Deze intentieovereenkomst volgt op de intentieverklaring omdat Partijen wensen aanvullende afspraken vast te leggen.

3. Een belangrijke basis in de businesscase is het voorzien van duurzame warmte voor de woningen van de woningcorporatie Veluwonen, particuliere woningeigenaren, utiliteit en gemeentelijk vastgoed.

4. Een lokaal warmtenetwerk:

    a. biedt een betaalbaar en betrouwbaar alternatief voor aardgas voor inwoners en ondernemers in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren;
    b. past binnen de energie- en warmteambities van de gemeenten Brummen, Apeldoorn, Rheden, Provincie Gelderland en Nederland.

    c. bijdraagt aan een economisch aantrekkelijk vestigingsklimaat door een goede warmtevoorziening voor bedrijven;

5. Provincie Gelderland samen met Firan en Innovatie en Energiefonds Gelderland (IEG) het Gelders Warmte Infra Bedrijf (GWIB) opgericht. Het GWIB kan gezamenlijk met gemeenten een LWIB (een lokaal warmtenetwerkbedrijf) heeft oprichten. Het LWIB zal vervolgens warmte-infrastructuur financieren, realiseren en beheren. Het LWIB zal geen rol nemen in de productie en levering van warmte. Hiervoor zal een warmteproducent en -leverancier betrokken moeten worden. Deze partij(en) zal verantwoordelijk zijn voor de leveringsgarantie. Uitgangspunt is dat het GWIB, respectievelijk het LWIB, een rol speelt in de ontwikkeling van het warmtenet voor het onderdeel warmte-infrastructuur.

6. Een warmtenet, gevoed met industriële restwarmte, een belangrijke rol vervult bij de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Verder zijn op korte termijn (binnen komende 5 jaar) weinig andere, geschikte, duurzame bronnen beschikbaar.

7. Partijen in deze intentieovereenkomst (hierna: de “Overeenkomst”) hun intenties, afspraken en gedeelde uitgangspunten willen vastleggen ten aanzien van de haalbaarheidsfase.

Komen als volgt overeen:

Artikel 1 – Doel

1.1. Doel van deze Overeenkomst is het vastleggen van afspraken en gedeelde uitgangspunten tussen Partijen ten aanzien van de haalbaarheidsfase. Dit ten behoeve van de realisatie van een warmtenet voor Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren, waarbij een doorkijk naar omliggend gebied mogelijk is, hierna te noemen “Project Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren”.

Artikel 2 – Samenwerking tussen partijen

2.1. Partijen streven met erkenning van elkaars belangen en verantwoordelijkheden naar de ontwikkeling van het warmtenet.

2.2. Partijen zullen zich gedurende de looptijd van deze Overeenkomst inspannen om deze intentie uit te werken in bindende afspraken en zullen hierbij te goeder trouw handelen.

2.3. Partijen onderkennen het belang van een wederzijdse regelmatige betrokkenheid en informatie-uitwisseling. Partijen spreken hun intentie uit al hetgeen te doen dat nodig is om elkaar over en weer in staat te stellen hun taken naar behoren te vervullen.

2.4. Partijen verklaren dat:

- Zij zich zullen inspannen om gezamenlijk tot een schetsontwerp voor een warmtenet o.b.v. restwarmte uit fabrieksprocessen en afval- en koelwater te komen;
- Zij de intentie hebben om elkaar uit te dagen en te stimuleren in innovatieve oplossingen voor ontwikkeling, beheer en opschaalbaarheid van het Project Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren;
- Zij open staan voor uitbreiding van samenwerking met meerdere partijen;
- Zij de intentie hebben om ervaringen en successen te delen en erover te communiceren.

2.5. Partijen streven in opvolging op deze intentieovereenkomst concrete samenwerkingsvormen na, ten dienste van gezamenlijk bijdragen aan de realisatie van het Project Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren. Met positief voortschrijdend inzicht in de haalbaarheid van Project Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren worden aparte overeenkomsten in de toekomst getekend. Waar nodig met de Papierindustrie, waarin de partijen onderling nadere afspraken vastleggen. Voor de toekomst worden de volgende overeenkomsten voorzien:

- Ontwikkelovereenkomst. Gemeenten, Woningcorporatie Veluwonen, GWIB (vertegenwoordigd door Firan) en Papierindustrie tekenen een Ontwikkelovereenkomst. Dat doen ze zodra het plangebied en bijbehorende uitgangspunten, de businesscase, hoeveelheid restwarmte en eerste uitgangspunten over de governance duidelijk zijn.

  De Ontwikkelovereenkomst bevat ten minste:
  a) Vervolgafspraken om tot een Voorlopig Ontwerp te komen;
  b) Kostenverdeling voor Fase 2: Voorlopig Ontwerp;
  c) Verder uitgewerkte Nota van Uitgangspunten.

- Realisatieovereenkomst. Gemeenten, Woningcorporatie Veluwonen en GWIB (vertegenwoordigd door Firan) en, indien nodig geacht, Papierindustrie tekenen een realisatieovereenkomst. Op dat moment wordt er toegewerkt naar een Final Investment Deciscion (FID). Tegelijkertijd worden transport-, aansluit- en exploitatieovereenkomst opgemaakt.

  De realisatieovereenkomst bevat tenminste:
  a) Op welke termijnen en tegen welke voorwaarden betrokken partijen gaan investeren en bouwen
  b) Welk bedrag geïnvesteerd wordt door welke partij
  c) Hoe de herverdeelde rollen en verantwoordelijkheden van de Partijen t.o.v. het warmtenet eruit komt te zien.
  d) Samenwerkingsafspraken tussen partijen en wijze van evaluatie

2.6. De manier van samenwerken in fase 1: Haalbaarheidsfase, is nader uitgewerkt in het Plan van Aanpak (PvA), aangehecht als bijlage. Dit PvA is gebaseerd op Fase 1: Haalbaarheidsonderzoek en geeft een doorkijk naar de nog komende fases. Indien Partijen zich committeren aan een vervolgstap (Fase 2: Voorlopig Ontwerp), dan zal PvA waar nodig worden bijgewerkt door Partijen. Partijen committeren zich door ondertekening van deze Overeenkomst aan de afspraken die in het Plan van Aanpak zijn vastgelegd.

2.7. Partijen hebben de intentie om alle activiteiten zoals beschreven in het Plan van Aanpak uit te voeren. Tenzij voortschrijdend inzicht anders motiveert en partijen om die reden afwijkende afspraken maken, die schriftelijk moeten zijn vastgelegd.

Artikel 3 – Kennis opdoen en intellectueel eigendom

3.1. Partijen stimuleren elkaar en geven elkaar de benodigde ruimte om kennis te ontwikkelen die bijdraagt aan Project Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren.

3.2. Indien nodig spannen Partijen zich gezamenlijk in om financiering te zoeken voor de realisatie van het warmtenet en het ontwikkelen en delen van kennis rondom dit onderwerp.

3.3. Partijen zullen alle al dan niet als vertrouwelijk aangemerkte informatie die zij in het kader van deze verklaring van elkaar ontvangen, geheimhouden. Informatie wordt alleen met die werknemers gedeeld die gebonden zijn aan eenzelfde verplichting van geheimhouding en zullen zonder schriftelijke toestemming van de Partij die de informatie verstrekt niet met derden gedeeld worden, tenzij de informatie op het moment van ontvangst al openbaar was of daarna openbaar wordt zonder dat dit aan de ontvangende Partij(en) is te wijten.

3.4. Partijen garanderen dat alle van elkaar ontvangen vertrouwelijke gegevens geheim blijven, tenzij een wettelijke plicht openbaarmaking van die gegevens gebiedt. Gegevens worden in ieder geval als vertrouwelijk beschouwd indien deze door Partijen als zodanig zijn aangeduid.

3.5. Bij tussentijdse eenzijdige opzegging door Partijen of bij besluit om de Overeenkomst te beëindigen (Artikel 8) blijven Partijen vertrouwelijk omgaan met de verkregen informatie zoals beschreven in artikel 3.3 en 3.4.

Artikel 4 – Gedeelde uitgangspunten

4.1. Voor het uitwerken van het project worden in deze Overeenkomst de gedeelde uitgangspunten die relevant zijn voor fase 1: haalbaarheidsonderzoek, te lezen in bijlage 1 vastgelegd waarbij ervan uit wordt gegaan dat er voor alle Partijen een haalbare business case gerealiseerd kan worden. De gedeelde uitgangspunten worden bij toekomstige fases opnieuw vastgesteld.

Artikel 5 – Communicatie

5.1. Partijen komen overeen communicatie-uitingen over werkzaamheden die binnen deze Overeenkomst plaatsvinden in onderling overleg (in werkgroep communicatie en participatie) vorm te geven en slechts na afstemming en goedkeuring van Partijen te publiceren.

5.2. De gemeente Brummen neemt inzake Project Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren de lead in de (externe) communicatie naar derden. Daar waar kern- of doelgroepspecifieke communicatie gewenst is pakt de verantwoordelijke partij de communicatie op, maar volgt artikel 5.1. De onderverdeling in kern- of doelgroepspecifieke communicatie is als volgt:

- Kern Eerbeek: Gemeente Brummen
- Kern Loenen: Gemeente Apeldoorn
- Kern Laag-Soeren: Gemeente Rheden
- Huurders in Eerbeek, Loenen of Laag-Soeren: Veluwonen

5.3. De Partijen stemmen onderling af wanneer er gepubliceerd wordt over deze Overeenkomst en het Project Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren. Partijen stemmen openbare berichtgeving van tevoren met elkaar af.

5.4. Publicatie gebeurt pas als alle partijen daarvoor voorafgaand toestemming hebben gegeven. Toestemming wordt mondeling gegeven in het overleg van de projectgroep, zoals omschreven in de projectaanpak, of schriftelijk. De partijen moeten binnen twee weken na het publicatie verzoek beslissen of ze deze toestemming verlenen.

5.5. Indien een partij binnen deze termijn niet reageert, dan wordt deze geacht toestemming te hebben verleend.

5.6. Als de andere Partij de toestemming niet verleent, moet hij deze beslissing schriftelijk motiveren. De afwijzing moet op redelijke gronden zijn gebaseerd en indien mogelijk een voorstel tot aanpassing van publicatie bevatten.

Artikel 6 – Kosten

6.1. Partijen dragen elk hun eigen kosten in verband met het sluiten van deze Overeenkomst en de uit te voeren werkzaamheden. Er vindt, tenzij anders overeengekomen tussen Partijen, geen kostenverrekening plaats. Uitgangspunt is dat de te maken kosten in een redelijke verhouding staan tot de te behalen voordelen.

6.2. Kosten voor procesbegeleiding, businesscase en Schets Ontwerp voor fase 1: Haalbaarheidsonderzoek, worden door Gemeenten gedragen en verrekend middels de verdeelsleutel zoals omschreven in hoofdstuk 7 van PvA (bijlage 2).

6.3. GWIB zal de door haar gemaakte ontwikkelkosten opnemen in de Business Case. Indien Partijen niet met GWIB tot Contract Close komen en besluiten om met een andere warmtenetbeheerder/ marktpartij verder te gaan of het Project te stoppen, kan Firan om een vergoeding van de door Firan gemaakte ontwikkelkosten vragen. Deze vergoeding bedraagt in deze fase tot aan de Ontwikkelovereenkomst maximaal €20.000 en wordt betaald door de Gemeenten. GWIB zal de gemaakte kosten onderbouwen.

6.4. Afspraken over het dragen van de kosten na de haalbaarheidsfase voor Project Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren wordt in de overeenkomsten (artikel 2.5) verder uitgewerkt. Mogelijkheden van subsidie of andere vormen van een bijdrage worden door Partijen onderzocht en indien mogelijk optimaal benut.

6.5. Partijen zijn gedurende de looptijd van deze Overeenkomst jegens elkaar niet aansprakelijk voor enige vorm van schade uit welke hoofde dan ook, behoudens in geval van opzet of bewuste roekeloosheid.

Artikel 7 – Looptijd en beëindiging

7.1. Deze Overeenkomst gaat in op ondertekende datum en eindigt op 31-12-2024, tenzij Partijen unaniem besluiten deze Overeenkomst te verlengen of eerder te beëindigen, of indien Partijen een nieuwe vorm van contract overeenkomen.

7.2. Iedere Partij is gerechtigd de Overeenkomst tussentijds eenzijdig op te zeggen om haar moverende redenen. Opzegging dient schriftelijk aangegeven te worden bij de stuurgroep. De opzegging geldt met onmiddellijke ingang, zonder dat de opzeggende Partij in verband met de opzegging tot enige vorm van schadevergoeding is gehouden.

Artikel 8 – Toetreden van nieuwe partijen

8.1. Deze samenwerking staat open voor deelname van andere partijen die de Overeenkomst onderschrijven. Toetreding van derden kan alleen door unanieme toestemming van alle Partijen.

Artikel 9 – Geschillen en toepasselijk recht

9.1. Indien zich zaken voordoen die aan Overeenkomst gerelateerd zijn, maar waarin deze Overeenkomst niet voorziet, zullen de Partijen in redelijkheid en billijkheid tot een oplossing proberen te komen.

9.2. Op deze intentieverklaring is Nederlands recht van toepassing.

9.3. Ingeval van een geschil in verband met deze Overeenkomst, of de overeenkomsten die ter uitvoering van of in samenhang met deze Overeenkomst worden gesloten, zullen Partijen ernaar streven eerst met elkaar in overleg te treden en te trachten het geschil onderling te beslechten.

Aldus verklaard en voor akkoord getekend op 29 juni 2023:

Gemeente Brummen

de heer P. Inberg,

Gemeente Apeldoorn

de heer D. Huizer

Gemeente Rheden

de heer P.L.P.S. Hofman

GWIB

de heer A.A. Mejier

Woningcorporatie Veluwonen

de heer V. Buitenhuis

Bijlagen:

- Bijlage 1: Gedeelde Uitgangspunten
- Bijlage 2: Plan van Aanpak (separate bijlage)
- Bijlage 3: Intentieverklaring (separate bijlage)

Bijlage 1: Gedeelde uitgangspunten

Aansluiting van woningbezit Veluwonen, particuliere woningen, utiliteit en gemeentelijk vastgoed

1. Het woningbezit van Veluwonen, particuliere woningen, utiliteit en gemeentelijke vastgoed worden voor minimaal 30 jaar aangesloten op het warmtenet.

2. Veluwonen is bereid, mits voldaan wordt aan de uitgangspunten benoemd in deze Overeenkomst en die in de komende fases worden geformuleerd/toegevoegd, haar gehele woningbezit in Eerbeek, Loenen en mogelijk Laag-Soeren en omliggend gebied (voor zover dat in de nabijheid van het warmtenet ligt) gefaseerd aan te sluiten op het warmtenet. Uitzondering hiervan zijn gebouwen die al aardgasvrij worden verwarmd en het bezit dat is ondergebracht in een Vereniging van Eigenaren (VvE). Veluwonen is verplicht zich te houden aan de Overlegwet. Die behelst op dit moment dat 70% van huurders per bouwkundige eenheid dient in te stemmen indien er een wijziging plaatsvindt van het gehuurde, in dit geval een aansluiting op het warmtenet.

3. Tussen het woningbezit van Veluwonen in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren bevinden zich ook veel woningen van particuliere woningeigenaren. Het belang van het gelijktijdig aansluiten van particuliere woningen met het woningbezit van Veluwonen voor het verkrijgen van een haalbare businesscase is daarom groot. Partijen en het nog aan te wijze warmtebedrijf spannen zich samen maximaal in voor het realiseren van deze aansluitingen. Daarbij wordt tevens afgestemd met de projectplanning van Veluwonen en worden koppelkansen in de openbare ruimte zo veel mogelijk benut.

4. De partijen onderzoeken op welke wijze eindgebruikers ontzorgd kunnen worden bij het warmtenet-ready maken van hun woning of gebouw en bij het aansluiten op het warmtenet.

Vaste en variabele kosten eindgebruikers

5. Partijen hechten veel belang aan het ontwikkelen van een aantrekkelijk en transparant aanbod voor de eindgebruikers (zoals huurders, particuliere eigenaren, utiliteit en gemeentelijk vastgoed) van een warmtenet. Deze wordt ook vergeleken met (ontwikkel)kosten van andere alternatieven. Zo kunnen eindgebruikers goed overwogen aansluiten op het warmtenet. Belangrijk hierin is dat het warmtebedrijf (het warmteleveringsbedrijf in het bijzonder) een betaalbare en duurzame langere termijn oplossing biedt. Uitlegbare, betaalbare en transparante tarieven zijn hierin essentieel (ook voor huurders van Veluwonen).

6. De Partijen hebben de wens om vooruitlopend op de Wet Collectieve Warmtevoorziening te werken met tarieven op basis van een kostprijs+ model[1], en niet op basis van de maximale tarieven van de ACM die gekoppeld zijn aan de gasprijs.

Aansluitkosten vastgoedeigenaren

7. De eenmalige bijdrage aansluitkosten (BAK) wordt gesocialiseerd over het gehele gebied voor alle aansluitingen op het warmtenet, waarbij er gedifferentieerd wordt per type woning/complex/bedrijf.

8. Veluwonen zal zelf een calculatie opzetten van de flankerende kosten naast de aansluitkosten die voor rekening van de corporatie zelf komen. Deze vormen ook onderdeel van het

[1] Bij kostprijs+ model worden de warmtetarieven gebaseerd op de kosten die een warmtebedrijf maakt plus een nader te definiëren rendement daarover.

afwegingskader voor Veluwonen om wel of niet tot aansluiting over te gaan. Het gaat om de integrale kosten. Hier horen ook de eventuele kosten bij voor aanpassing van het afgiftesysteem door verlaging van het temperatuurregime. Maar ook, zonder compleet te zijn, het verwijderen van gas uit woningen, bouwkundige werkzaamheden, kosten voor elektrisch koken, aansluitingen op de afleverset, tijdelijke voorzieningen, vergoedingen voor bewoners en sloop-, de- en her-montagewerkzaamheden en dergelijke.

Financiën warmtenet

9. Binnen de projectgroep wordt een voor deelnemers toegankelijke en transparante businesscase opgesteld voor het warmtenet, waarin ook onderscheid gemaakt wordt tussen de verschillende bedrijfsonderdelen (warmteproductiebedrijf, warmte-infrabedrijf en warmteleveringsbedrijf). Deze businesscase zal onafhankelijk opgesteld en ontwikkeld worden. Het template businesscase van het Expertise Centrum Warmte (ECW) wordt hiervoor gehanteerd.

10. Partijen gaan na wat precies de resterende onrendabele top van het realiseren van het warmtenet is en hoe zij de bijdrage aansluitkosten (BAK), vastrecht en variabele tarieven betaalbaar houden voor eindgebruikers en vastgoedeigenaren. Betaalbaarheid is een abstract begrip. Daarom definiëren de Partijen de betekenis van betaalbaarheid in de haalbaarheidsfase.

Technisch

11. Uitgangspunt is een midden temperatuur warmtenet (temperatuurregime 70°C aanvoer en 40°C retour). De gebouweigenaren nemen zelf, indien nodig, bouwkundige en installatietechnische maatregelen om de woongebouwen geschikt te maken voor jaarronde verwarming op basis van een aanvoertemperatuur van 70ºC (warmtenet-ready) en voor aardgasvrij koken. Veluwonen verzorgt dit voor haar woningbezit.

12. In de projectfase 2 Voorlopig Ontwerp (na ondertekening van Ontwikkelovereenkomst), zoals gedefinieerd in het PvA, maken partijen afspraken over de situering van de individuele afleversets in de woningen.

13. In de basislast van het warmtenet wordt uitgegaan van restwarmte van de Papierindustrie. Het benutten van deze restwarmte gebeurt op een zodanige wijze dat het primaire proces van de papierfabrieken niet wordt verstoord. Tevens besteden Partijen aandacht aan de toekomstbestendigheid van de beschikbare restwarmte nu en in de toekomst.

Rolneming

14. Provincie Gelderland heeft samen met Firan en Innovatie en Energiefonds Gelderland (IEG) het Gelders Warmte Infra Bedrijf (GWIB) opgericht. Het GWIB kan gezamenlijk met gemeenten een LWIB (een lokaal warmtenetwerkbedrijf) oprichten. Het LWIB zal vervolgens warmte-infrastructuur financieren, realiseren en beheren. Het LWIB zal geen rol nemen in de productie en levering van warmte. Hiervoor zal een warmteproducent en -leverancier betrokken moeten worden. Deze partij(en) zal eveneens de leveringsgarantie garanderen. Uitgangspunt is dat het GWIB, respectievelijk het LWIB, een rol speelt in de ontwikkeling van het warmtenet voor het onderdeel warmte-infrastructuur

15. Veluwonen is als grootst beoogde afnemer een actieve partner in Project Warmtenet Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren. In het geval van collectieve aansluitingen, bij de toekomstige exploitatie van het warmtenet kent ze de rol als afnemer voor de doorlevering. Zij heeft geen rol in het

warmtebedrijf of in de productie van warmte en zij (en de huurders) lopen geen risico's die te maken hebben met productie en levering van warmte.

16. Partijen wijzen gezamenlijk een penvoerder aan voor het formuleren van de Ontwikkelovereenkomst en in een latere fase Realisatieovereenkomst.

Warmtebedrijf

17. Het samengestelde warmtebedrijf als geheel dient een betrouwbare partij te zijn. De dienstverlening naar afnemers dient aantoonbaar uitstekend te zijn en blijven. De gewenste klantbenadering richting eindgebruikers wordt verder uitgewerkt door de projectgroep. Daarbij is de basis dat eindgebruikers snel geholpen worden bij vragen en calamiteiten, samen op zoek gegaan wordt naar oplossingen, gestimuleerd wordt om warmteverbruik terug te dringen en de samenwerking wordt gezocht. Daarnaast dient er sprake te zijn van een warmtebedrijf met bewezen bestaanszekerheid, professionaliteit en continuïteit.

18. Hoewel in eerste instantie gekozen wordt voor één warmteleveranciersbedrijf voor de afnemers uit deze overeenkomst, streven Partijen na dat het warmtenet toegankelijk is voor meerdere leveranciers en producenten van warmte. In het ontwerp van het project en de onderlinge afspraken wordt hier rekening mee gehouden.

19. Het warmteleveringsbedrijf dient een vergunninghouder warmte te zijn bij de ACM.

20. Bij de aanleg van een warmtenet in de wijk, moet er vanuit een samenwerkingsgedachte volop ruimte zijn om een koppeling te leggen met andere projecten en uitdagingen in de wijk. Zoals de herinrichting van openbare ruimte en een arbeidsparticipatieprogramma. Er wordt optimaal gewerkt aan koppelkansen gericht op sociale cohesie, verbetering openbaar gebied, leefbaarheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen.

21. De levering van warmte en het functioneren van het systeem moet gegarandeerd zijn. De leveringszekerheid wordt bepaald door een degelijke exploitatie van warmtebronnen en een effectieve storingsorganisatie.

Participatie en communicatie

22. Partijen hechten veel belang aan participatie van en goede en tijdige communicatie met eindgebruikers zoals huurders (al dan niet via huurdersbelangenorganisaties), particuliere eigenaren, utiliteit en gemeentelijk vastgoed. Zij zetten zich hier actief voor in door het opstellen en uitvoeren van een gezamenlijke overkoepelende communicatie- en participatiestrategie. Deze bevat tenminste:

    - Duidelijkheid waarover en op welk participatieniveau eindgebruikers deelnemen in het participatietraject voor Project Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren;
    - Duidelijkheid wanneer welke kern start met het participatietraject.

    Tevens stellen de gemeenten en Veluwonen elk een verdiepende participatiestrategie per kern op. Hierbij is het mogelijk dat de aanpakken van elkaar verschillen, wel worden de overkoepelende uitgangspunten in de aanpak verwerkt. Elke partij is zelf verantwoordelijk voor het participatietraject met haar eigen inwoners/huurders.

23. Tevens wordt een klankbordgroep Gebiedskenners opgericht. Hierin nemen gebiedskenners deel die belangen van de eindgebruikers vertegenwoordigen en het projectgebied kennen.

Hierbij is te denken aan energiecoöperaties, huurders- en ondernemersverenigingen en dorpsraden. Op gezette tijden geven de gebiedskenners door middel van de klankbordgroep hun reactie op Project Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren. Op deze wijze wordt getracht zo goed mogelijk aan te sluiten bij de beleefwereld van eindgebruikers.

Rapport

Projectnummer: 374047
Referentienummer: SWNL0272344
Datum: 05-02-2021

Haalbaarheidsonderzoek warmtenet Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren

Technische en financiële haalbaarheid van een warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren

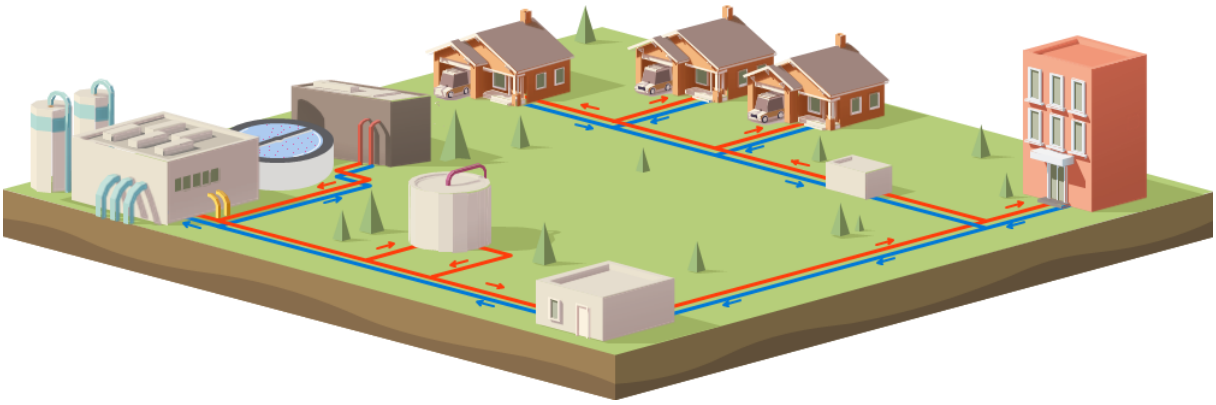

Definitief

Opdrachtgever:
Provincie Gelderland
Markt 11
6811 CG Arnhem

Sweco
De Holle Bilt 22
3732 HM De Bilt
Postbus 203
3730 AE De Bilt
Nederland

T +31 88 811 66 00
www.sweco.nl

Sweco Nederland B.V.

Handelsregister 30129769
Statutair gevestigd te De Bilt

Joost Muusze
Senior Adviseur Duurzame Energie
M +31 6 43 16 44 87
Joost.muusze@sweco.nl

Verantwoording

Titel	Haalbaarheidsonderzoek warmtenet Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren
Subtitel	Technische en financiële haalbaarheid van een warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren
Projectnummer	374047
Referentienummer	SWNL0272344
Datum	05-02-2021
Auteurs	Robin van der Sande, Raoul Weegink, Frank Lam
E-mailadres	joost.muusze@sweco.nl
Gecontroleerd door	Joost Muusze
Paraaf gecontroleerd	
Goedgekeurd door	Thijs van Brakel
Paraaf goedgekeurd	

Management samenvatting

Aanleiding en doel van onderzoek

Het Gelders Energie Akkoord heeft als doelstelling om in 2030 55% minder CO_2 uit te stoten, dit als opmaat naar een energieneutraal Gelderland in 2050. De gemeenten Apeldoorn en Brummen zijn onderdeel van de RES-regio Clean Tech en willen zelfs nog een stap verder gaan, namelijk energieneutraal in 2030. Eén van de manieren om de CO_2 uitstoot te verminderen is door het gebruiken van de restwarmte van de papierindustrie in Eerbeek en Loenen voor het op een duurzame wijze verwarmen van woningen en bedrijfsgebouwen.

Uit een eerdere verkenning blijkt dat er voldoende restwarmte potentie in Eerbeek aanwezig is. In welke mate deze restwarmte ook op economische wijze kan worden aangewend is daarbij nog niet onderzocht. De potentie van potentiële restwarmtebronnen in de nabije omgeving was nog niet eerder onderzocht.

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in de technische en financiële haalbaarheid van een warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren. Het gewenste resultaat van het onderzoek is om een besluit te kunnen nemen over het opstarten van een aanbestedingsprocedure gericht op de realisatie van het warmtenet. Daarnaast dient het rapport als basis gebruikt te kunnen worden voor deze eventuele aanbestedingsprocedure.

Aanpak

In dit onderzoek zijn vijf varianten geanalyseerd. De varianten zijn een combinatie van een gebied met bepaalde omvang van warmte-afnemers en scenario's voor warmte-aanbieders. Het onderzoeken van het draagvlak bij particuliere woningeigenaren in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren maakt geen onderdeel uit van deze studie. In de businesscase wordt daarom onder meer een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd op het aantal aansluitingen bij particuliere woningeigenaren.

Om te komen tot realisatie is de haalbaarheidsstudie stap voor stap vormgegeven in overleg met de stakeholders van dit onderzoeksproject. Er is een digitale tweeling (rekenmodel) opgezet van het studiegebied en haar warmte-aanbieders, -afnemers en het tracé van het warmtenet. Het studiegebied is vormgegeven in een GIS-model (Geografisch Informatie Systeem). Daarbij is het warmteaanbod, de warmtevraag van huurwoningen, particuliere woningen en utiliteit, het tracé van het warmtenet en het volloopschema in kaart gebracht. Deze stappen zijn uitgebreid toegelicht in dit rapport. De uitkomsten zijn verwerkt in een gevalideerd businesscasemodel in verschillende scenario's, waarvoor tevens een gevoeligheidsanalyse is uitgevoerd.

Belangrijkste conclusies en aanbevelingen

De restwarmte van Industriewater Eerbeek (IWE) en papierfabriek DS Smith zijn beschikbaar en hebben voldoende potentie. De kosten voor het benutten van restwarmte bij DS Smith zijn lager dan bij IWE. Daarnaast is het zo dat de temperatuur van de restwarmte bij DS Smith hoger is. Wanneer enkel de restwarmte van IWE wordt ingezet is een opslagsysteem nodig. In beide gevallen is de leveringszekerheid groot en kunnen de gasketels bij DS Smith worden ingezet voor pieklast en back-up.

Op basis van de (toekomstige) warmtevraag en de ligging van de huurwoningen van Veluwonen zijn gebieden in kaart gebracht die kansrijk zijn voor een aansluiting op het warmtenet. Het uitgangspunt is dat per gebied 90% van de huurwoningen van Veluwonen, 20% van de overige woningen en 10% van de utiliteit worden aangesloten op het warmtenet. Het is niet realistisch dat alle woningen en utiliteitsgebouwen worden aangesloten. Draagvlak onder inwoners speelt hierbij een grote rol, maar dit is vooraf lastig te peilen.

Per gebied is gekeken naar renovatieplannen en andere koppelkansen om te bepalen welke gebieden wanneer worden aangesloten op het warmtenet: het zogenaamde volloopschema.

Tevens is de ligging van het transportnet (*backbone*) bepaald. De investeringskosten voor de opwekking, het transportnet, de warmteoverdrachtstations, het distributienet en de afleversets bedragen in totaal 27 tot 35 miljoen euro, afhankelijk van de gekozen variant.

Uit de studie volgt dat er meerdere varianten van het warmtenet in Eerbeek, Loenen en/of Laag-Soeren technisch en financieel haalbaar zijn. Er kan een rendement van 6% worden behaald door de exploitant van het warmtenet, terwijl de bijdrage aansluitkosten voor de woningeigenaren minimaal € 3.000 per aansluiting bedraagt. De BAK ligt daarmee in een aantal varianten onder het maximum dat de ACM voorschrijft. De businesscase is het meest gunstig met DS Smith als warmte-aanbieder en enkel warmte-afnemers in Eerbeek. De reden hiervoor is dat het doortrekken van het warmtenet naar Loenen en Laag-Soeren een relatief grote investering vraagt, voor een beperkt aantal extra warmte-afnemers. Uitbreiding van het warmtenet naar deze dorpen resulteert in een lager rendement, maar is nog steeds financieel haalbaar.

Samenvattend wordt de grootste onzekerheid in de businesscase met een significant impact bepaald door:

- Aansluitkosten vanaf de WOS per afnemer, deze zijn in deze studie gebaseerd op kengetallen met een ruime bandbreedte;
- Hoeveelheid aansluitingen van particuliere woningeigenaren en utiliteit;
- Het benodigde rendement, dit wordt hoofdzakelijk bepaald door de organisatievorm.

Vanwege de verschillende gevoeligheden in het financiële model beveelt Sweco een verdieping aan op ten minste de volgende onderdelen:

<u>Organisatievorm</u>
Het organisatorische aspect is een belangrijk onderdeel dat uitgediept moet worden: welke rol willen of moeten de gemeenten Apeldoorn, Brummen en Rheden innemen, welk hoger publiek niveau is benodigd, welke bedrijfsvorm is wenselijk en welk rendement moet behaald worden. Voorstel is om hiertoe ook een marktverkenning te houden onder marktpartijen: welke interesse bestaat er voor dit project, met welke scope en welke samenwerkingsvormen. Marktpartijen zijn bijvoorbeeld Firan (beperkt tot transport en aandeel in distributie), Ennatuurlijk, Vattenfall en MPD Groene Energie.

<u>Participatiegraad</u>
In de studie is uitgegaan van 20% participatie door particuliere woningeigenaren en 10% utiliteit. Het moge duidelijk zijn dat bij meer aansluitingen en bij een hogere verdichting van aansluitingen, de haalbaarheid voor het aansluiten van een wijk aan het warmtenet hoger wordt. Als eerste zal de financiële aantrekkelijkheid uitgewerkt moeten worden, denk aan tarieven, inzicht in de te verwachten kosten en het toepassen van subsidies. Verder zal een verbetering van de businesscase door het aantrekken van vreemd vermogen onder gunstige voorwaarden ruimte creëren voor diverse vormen van kortingen. Uiteindelijk is een financieel gunstig aanbod slechts een voorwaarde.

Een onderzoek onder bewoners zal meer inzicht moeten geven in het draagvlak onder inwoners en dus het aandeel van de overige woningen en utiliteitsgebouwen dat wordt aangesloten op het warmtenet. Dit zou in samenwerking met de gemeente vormgegeven kunnen worden: een strategie voor stimulering van particulieren. Gedacht kan worden om naast stimulerende ‘zachte’ maatregelen, communicatie en dergelijke, ook te kijken naar ondersteunende (maat-)regelingen voor duurzame energie, bijvoorbeeld via OZB of andere gemeentelijke mogelijkheden. Daarnaast kan een deel van de utiliteit benaderd worden om een beeld te verkrijgen van haalbaarheid voor deelname.

<u>Gemiddelde aansluitkosten</u>
De hoogte van de gemiddelde aansluitkosten per woning heeft een grote invloed op de totale investeringssom en daarmee een grote invloed op de financiële resultaten. In deze studie is hiervoor een schatting gehanteerd op basis van kengetallen met een ruime

bandbreedte. Daarom wordt aanbevolen hier nader onderzoek naar te doen. Omdat het maatwerk is en daarmee tijdrovend, wordt voorgesteld om voor enkele voorbeeldwoningen en -wijken de kosten scherper in beeld te krijgen en dat te extrapoleren. Daarmee wordt een betrouwbaardere raming bereikt en zal de onzekerheidsmarge kleiner zijn. Dit zou in samenwerking met Veluwonen uitgevoerd kunnen worden.

Warmtelevering
Sweco adviseert de betrokken partijen om met DS Smith in gesprek te gaan over de voorwaarden voor het leveren van de warmte. Het gaat daarbij om vragen als wanneer komt de warmte beschikbaar, gedurende welke periode en voor welk warmtetarief. Ook onderwerpen als verkoop/overdracht van fabrieksinstallaties aan een derde moeten daarbij aan bod komen. Er zal namelijk in dat geval een kettingbeding opgenomen moeten worden welke borgt dat de warmteleveringsovereenkomst automatisch mee overgedragen wordt.

Onderzoek naar mogelijke bijdrage aan stichtingskosten
De eenmalige stichtingskosten (CAPEX) moeten worden omgeslagen over een relatief beperkte warmtevraag, zeker wanneer meerdere wijken zouden aansluiten. We adviseren om te onderzoeken welke mogelijkheden er bestaan voor een bijdrage vanuit een fonds of beschikbare budgetten.

Financiering met vreemd vermogen
Sweco adviseer om onderzoek te doen naar mogelijkheden voor ‘goedkope financiering’ met vreemd vermogen. Hiermee kan het rendement op eigen vermogen verbeterd worden. Dit resulteert in meer mogelijkheden voor verlaging van bijvoorbeeld de aansluitkosten (BAK), waardoor meer scenario’s haalbaar kunnen worden.

Grootte van het warmtenet
Indien gekozen zou worden om vooralsnog enkel in Eerbeek een warmtenet te realiseren, raden wij aan om het transportnet te dimensioneren op een mogelijke toekomstige uitbreiding naar Loenen en Laag-Soeren. Laag-Soeren op basis van de gehanteerde uitgangspunten een lage warmtevraag. Om het voor Laag-Soeren interessant te maken om aan te sluiten op het warmtenet zal daarom een significanter aandeel van de particuliere woningen moeten aansluiten.

Businesscase voor woningcorporatie en particuliere woningeigenaar
In dit haalbaarheidsonderzoek ligt de focus op de businesscase voor het warmtebedrijf. De businesscase voor de woningcorporatie en particulier woningeigenaar is daarbij natuurlijk in het achterhoofd gehouden. Immers, zonder de aansluitingen van de Veluwonen en particulieren is het warmtenet niet haalbaar. Sweco raadt wel aan om ook nog specifiek voor een aantal referentiewoningen de businesscase voor de woningcorporatie en particuliere woningeigenaren uit te werken.

Inhoudsopgave

1 Inleiding 8
1.1 Aanleiding 8
1.2 Doelstelling 8
1.3 Onderzoeksopzet 8
1.4 Methode 9
1.5 Leeswijzer 9
2 Warmte-aanbod 10
2.1 Industriewater Eerbeek (IWE) 11
2.2 Papierfabriek DS-Smith 12
2.3 Papierfabriek Mayr-Melnhof 14
2.4 Papierfabriek Smart Packaging Solutions (SPS) 14
3 Warmtevraag 15
3.1 Methodiek 15
3.2 Woningen 15
3.2.1 Gebouwkenmerken 16
3.2.2 Nieuwbouwplannen 17
3.2.3 Warmtevraag nu 17
3.2.4 Warmtevraag toekomst 17
3.3 Woningcorporatie Veluwonen 17
3.3.1 Gebouwkenmerken 18
3.3.2 Renovatie- en nieuwbouwplannen 19
3.3.3 Warmtevraag nu 20
3.3.4 Warmtevraag toekomst 20
3.4 Utiliteit 21
3.4.1 Gebouwkenmerken 21
3.4.2 Warmtevraag nu 22
3.4.3 Warmtevraag toekomst 22
4 Warmtenettracé en volloopschema 24
4.1 Koppelkansen 24
4.1.1 Renovatieplannen Veluwonen 24
4.1.2 Vervanging riolering 24
4.1.3 Vervanging gasleidingen 24
4.1.4 Grootonderhoud wegennet 24
4.2 Tracé bepaling 25
4.3 Volloopschema 26
4.4 Huidige warmtevraag 27
4.4.1 Belastingduurkromme 29
4.4.2 Verdeling warmtevraag 29

4.5 Toekomstige warmtevraag 32
4.6 CO_2-besparing 32
5 Concept ontwerp warmteleidingen 33
5.1 Ontwerpvarianten 33
5.2 Ontwerpkeuze 33
5.3 Leidingen 33
5.4 Warmteoverdrachtstations (WOS) 35
5.5 Afleversets 36
6 Opslag en/of back-up systeem 38
6.1 Verdeling van restwarmte 38
6.2 Leveringszekerheid 38
6.3 Onbalans tussen vraag en aanbod 38
6.4 Benodigde opslag en back-up 39
7 Businesscase 40
7.1 Algemene uitgangspunten 40
7.2 Investeringskosten 41
7.3 Financiële resultaten 41
7.4 Gevoeligheidsanalyse 43
7.5 Verbeteren van de businesscase 46
7.6 Risico's 47
8 Conclusies en aanbevelingen 48
8.1 Conclusies 48
8.2 Aanbevelingen 49

Bijlage 1 Vervangingskaart riolering Eerbeek
Bijlage 2 Kaart Vesta MAIS gemeentes Apeldoorn en Brummen
Bijlage 3 Uitgangspunten voor tarieven en kosten

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het Gelders Energie Akkoord heeft als doelstelling om in 2030 55% minder CO_2 uit te stoten, dit als opmaat naar een energieneutraal Gelderland in 2050. De gemeenten Apeldoorn en Brummen zijn onderdeel van de RES-regio Clean Tech en willen zelfs nog een stap verder gaan, namelijk energieneutraal in 2030. Eén van de manieren om de CO_2 uitstoot te verminderen is door het gebruiken van de restwarmte van de papierindustrie in Eerbeek en Loenen voor het verwarmen van woningen en bedrijfsgebouwen.

Uit een eerdere verkenning blijkt dat de Eerbeekse papierindustrie voldoende restwarmte produceert om de woningen in Eerbeek op een duurzame wijze van warmte te voorzien. In welke mate deze restwarmte ook op economische wijze kan worden aangewend is daarbij nog niet onderzocht.

In Loenen, ten westen van Eerbeek, is eveneens een papierfabriek met restwarmte. De potentie van deze papierfabriek nog niet eerder onderzocht. Ten zuiden van Eerbeek ligt Laag-Soeren[1] en is enkel een mogelijke warmte-afnemer.

1.2 Doelstelling

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in de technische en financiële haalbaarheid van een warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren. Het gewenste resultaat van het onderzoek is om een besluit te kunnen nemen over het opstarten van een aanbestedingsprocedure gericht op de realisatie van het warmtenet. Daarnaast dient het rapport de basis te kunnen vormen van deze eventuele aanbestedingsprocedure.

1.3 Onderzoeksopzet

In dit onderzoek zijn vijf varianten geanalyseerd. De varianten zijn een combinatie van een gebied met warmte-afnemers en van warmte-aanbieders. Er is onderscheid gemaakt tussen de volgende gebieden van warmte-afnemers:

1) Warmtenet in Eerbeek;
2) Warmtenet in Eerbeek en Loenen;
3) Warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren;
4) Warmtenet in Eerbeek en Laag-Soeren.

Wat betreft de warmte-aanbieders is er onderscheid gemaakt tussen:

a) Restwarmte van de rookgaskoeler bij papierfabriek DS Smith. De restwarmte is beschikbaar gedurende 5 jaar. Daarna levert Industriewater Eerbeek de warmte aan het warmtenet. De pieklast en back-up wordt geleverd door de stoomketels bij papierfabriek DS Smith.
b) Restwarmte van de rookgaskoeler bij papierfabriek DS Smith. De restwarmte is beschikbaar gedurende 15 jaar. Daarna levert Industriewater Eerbeek de warmte aan het warmtenet. De pieklast en back-up wordt geleverd door de stoomketels bij papierfabriek DS Smith.
c) Industriewater Eerbeek levert de warmte aan het warmtenet. De pieklast en back-up wordt geleverd door de stoomketels bij papierfabriek DS Smith.

In dit onderzoek zijn varianten 1a, 2a, 3a, 3b en 3c onderzocht. De combinatie van deze vijf varianten geeft tevens een goed beeld van de overige mogelijke varianten. Door variant 1a met varianten 2a en 3a te vergelijken, kan de impact van het vergroten van het warmtenet en dus het aantal warmte-afnemers in kaart worden gebracht. Door varianten 3a, 3b en 3c met elkaar te vergelijken, kan de impact van verschillende warmte-aanbieders op de businesscase in kaart worden gebracht.

[1] *Laag-Soeren als potentiele warmte-afnemer is tijdens de studie toegevoegd op verzoek van de gemeente Rheden.*

Het onderzoeken van het draagvlak bij particuliere woningeigenaren in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren maakt geen onderdeel uit van deze studie. In de businesscase wordt daarom onder meer een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd op het aantal aansluitingen bij particuliere woningeigenaren. Het draagvlak moet verder worden onderzocht nadat uit dit onderzoek is gebleken dat een warmtenet in Eerbeek, Loenen en/of Laag-Soeren met restwarmte van de papierfabriek DS Smith en Industriewater Eerbeek financieel en technisch haalbaar is.

1.4 Methode

Om te komen tot realisatie is de haalbaarheidsstudie stap voor stap vormgegeven in overleg met de stakeholders[2]. Er is een digitale kopie (rekenmodel) opgetuigd van het studiegebied en haar warmte-aanbieders, -afnemers en het beoogde warmtenet. Het onderzoeksgebied is vormgegeven in een GIS-model.

GIS is de afkorting van Geografisch Informatie Systeem. In het GIS-model zijn diverse (informatie)lagen over elkaar gelegd. Met GIS-technieken zijn ruimtelijke gegevens gegenereerd, gevisualiseerd, bewerkt en geanalyseerd. Op deze manier is het warmteaanbod, de warmtevraag, het tracé van het warmtenet en het volloopschema in beeld gebracht. De uitkomsten zijn verwerkt in een gevalideerd businesscasemodel.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de beschikbare warmtebronnen en de potentie voor het warmtenet. In hoofdstuk 3 wordt de huidige en toekomstige warmtevraag van het warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren bepaald. Hoofdstuk 4 gaat in op kansrijke clusters van woningen en utiliteitsgebouwen om aan te sluiten op het warmtenet en in welke volgorde. In hoofdstuk 5 wordt het ontwerp van het warmtenet met leidingen, warmteoverdrachtstations en afleversets toegelicht. Hoofdstuk 6 kijkt naar de leveringszekerheid en onbalans tussen vraag en aanbod van warmte en de benodigde back-up systemen. In hoofdstuk 7 wordt de balans opgemaakt: hoe ziet de businesscase eruit van de vijf varianten van het warmtenet en welke risico's zijn er. Tot slot worden in hoofdstuk 7 de conclusies en aanbevelingen gegeven.

[2] *Maandelijks is een voortgangsoverleg georganiseerd waaraan de volgende partijen hebben deelgenomen: Provincie Gelderland, Woningcorporatie Veluwonen, Gemeente Brummen, Gemeente Apeldoorn, Gemeente Rheden en Alliander*

2 Warmte-aanbod

Samen met de verantwoordelijke medewerkers van de papierfabrieken en Industriewater Eerbeek (IWE) is bepaald of uitkoppeling van warmte uit proceswater, stoom en rookgassen mogelijk is en welke technische en operationele randvoorwaarden hierbij van toepassing zijn. Daarnaast is bepaald wat de kosten voor het uitkoppelen van de warmte van proceswater, stoom en rookgassen zijn, inclusief de kosten voor aanpassingen in het productieproces en aansluiting op het warmtenet. Kortom, er is onderzocht wat de totale investeringen zijn die gedaan moeten worden om de restwarmte beschikbaar te stellen en in het warmtenet te krijgen.

Er zijn vier warmtebronnen geanalyseerd, namelijk:

1. Industriewater Eerbeek (IWE)
2. Papierfabriek DS Smith;
3. Papierfabriek Mayr-Melnhof;
4. Papierfabriek Smart Packaging Solutions

De warmtebronnen zijn weergegeven in Figuur 1. Uit de inventarisatie volgt dat de restwarmte van twee locaties zowel technisch als economisch te benutten is. Het gaat om de waterzuivering Industriewater Eerbeek en papierfabriek DS Smith.

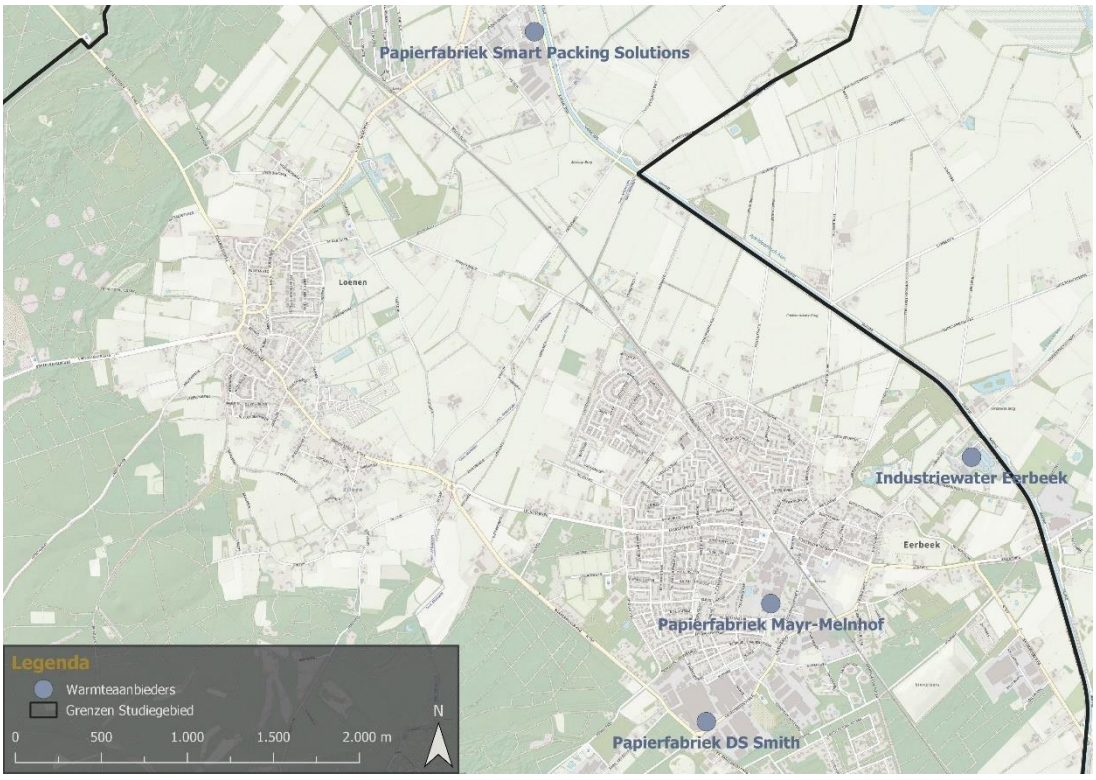

Figuur 1: Locatie van warmteaanbieders in het onderzoeksgebied.

2.1 Industriewater Eerbeek (IWE)

Uit een eerste inspectie op locatie en een interview met de directeur van IWE[3] is geconcludeerd dat warmte onttrekken uit het proceswater bij IWE kansrijk is. Het onttrekken van warmte sluit bovendien aan bij een interne technische vraag van IWE. IWE zinspeelt om tussen interne waterstromen warmte uit te koppelen. De installatie die hiervoor nodig is, kan ook warmte aan het warmtenet leveren.

Sweco heeft een eerste concept ontwerp opgesteld van de installatie met warmtewisselaar zoals deze bij IWE gebouwd kan worden. Het schetsontwerp is weergegeven in Figuur 2.

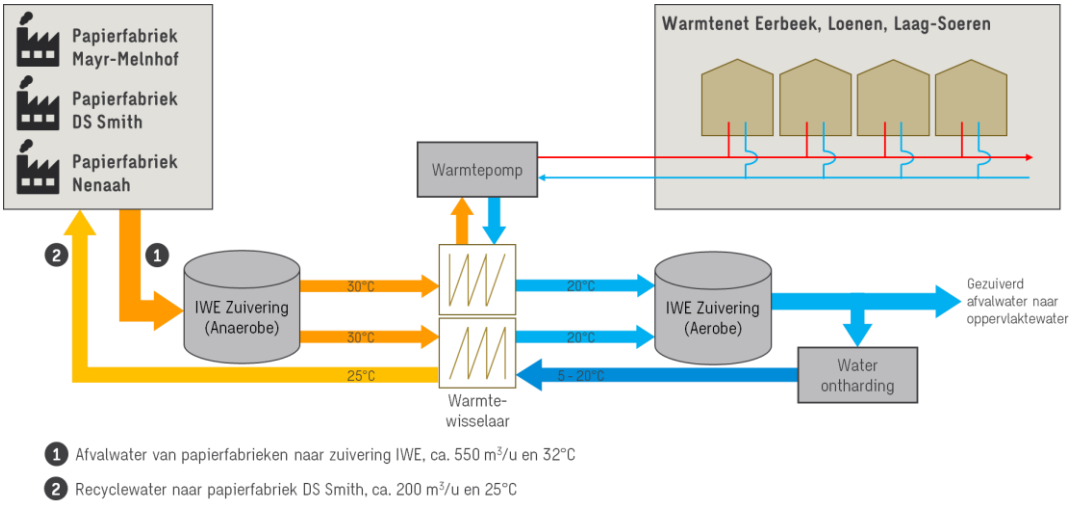

Figuur 2: Schetsontwerp van de installatie met warmtewisselaar bij Industriewater Eerbeek.

De warmtewisselaar heeft voordelen voor meerdere betrokken partijen, namelijk:

- De kans op legionella neemt af, doordat het water tussen de anaerobe en de aerobe zuiveringsstap wordt afgekoeld.
- Er wordt energie bespaard door warmte toe te voegen aan het ontharde recyclewater dat naar papierfabriek DS Smith wordt gepompt.
- De restwarmte uit het afvalwater kan via een warmtepomp in temperatuur worden verhoogd en dient als warmtebron voor het geplande warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren.

Voor een warmtenet moet het warmte-aanbod overeenkomen met de warmtevraag. De restwarmte die IWE kan leveren is in een aantal stappen te berekenen. De gemiddelde volumestroom afvalwater uit de anaerobe zuivering is 550 m³/uur[4]. Als dit 10°C wordt afgekoeld, komt daarmee meer dan 6 MW warmte beschikbaar. Het ontharde recyclewater terug naar DS-Smith is maximaal 200 m³/uur. In 2019 lag de gemiddelde volumestroom op 110 m³/uur[5]. Als het maximale debiet 10°C wordt opgewarmd, is daar ca. 2 MW aan warmte voor nodig. Kortom, er is 4 MW aan warmte beschikbaar voor de warmtepompen van het warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren.

De totale investeringskosten zijn uitgesplitst in Tabel 1. De investering komt ten goede aan zowel IWE als het warmtenet, de kosten kunnen daarom evenredig gedragen worden. In de businesscase wordt echter conservatief gerekend door de kosten volledig bij het warmtenet te leggen. De onzekerheid in de investeringskosten is circa 25%. Dit is gebruikelijk bij een schetsontwerp, omdat veel details nog niet vaststaan.

---

[3] *Interview door dhr F. Lam (Sweco) met dhr. W. Hulshof (IWE, directeur) op 15 juni 2020.*

[4] *Bron: Industriewater Eerbeek*

[5] *Bron: Duurzaamheidsjaarverslag IWE 2019, https://www.iweerbeek.nl/zuivering-van-het-afvalwater/duurzaamheidsverslag-sustainability-report-2018/*

Tabel 1: Begroting investeringskosten installatie Industriewater Eerbeek

Onderdeel	Investeringskosten (indicatief)
Technische installatie (o.a. pompen, warmtewisselaars, warmtepompen)	€ 1.400.000
Engineering en risico	€ 650.000
Bouwkundige kosten	€ 385.000
Meet- en regeltechniek	€ 260.000
Elektrische installatie	€ 227.000
Algemene voorzieningen	€ 51.000
Totaal	**€ 2.973.000**

2.2 Papierfabriek DS-Smith

Uit een eerste inspectie op locatie en een interview met een afdelingshoofd van DS Smith[6] is geconcludeerd dat warmte onttrekken uit de rookgassen van de gasketel bij DS-Smith kansrijk is. Deze bevinding wordt bevestigd door een eerder uitgevoerde studie[7].

Er zijn twee mogelijkheden om warmte uit de rookgassen te onttrekken, namelijk via een rookgaskoeler en een rookgascondensor. De opstelling van een rookgaskoeler is weergegeven in Figuur 3. Met de stoomketel in basislast is het warmtevermogen 5 MW. De rookgaswarmtewisselaar kan in normaal koolstofstaal worden uitgevoerd.

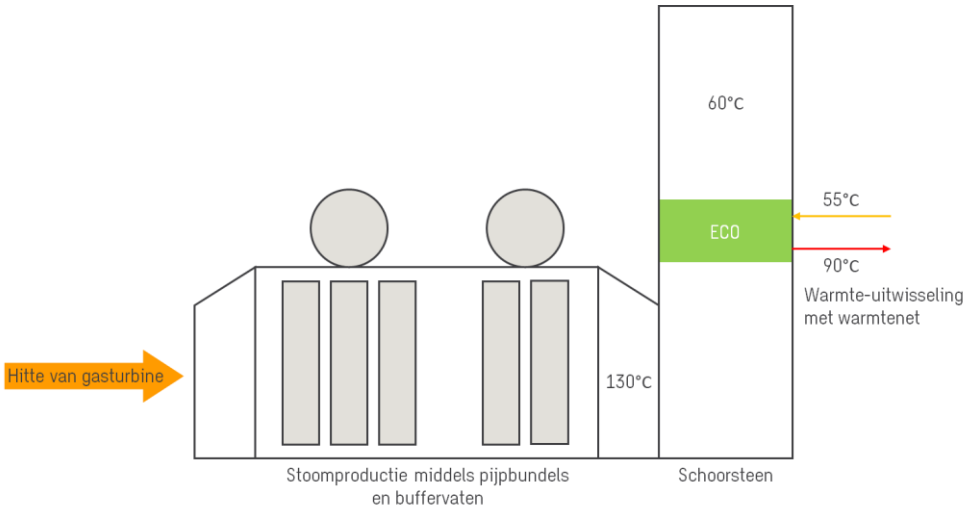

Figuur 3: DS Smith, schetsontwerp plaatsing van een rookgaskoeler.

De opstelling van een rookgascondensor is weergegeven in Figuur 4. Met de stoomketel in basislast kan nog 7 MW extra warmtevermogen worden gewonnen. De warmtewisselaar voor de rookgassen moet in roestvaststaal worden uitgevoerd. Om de rookgassen te laten condenseren is een zeer lage retourtemperatuur nodig. Dit kan met warmtepompen worden bereikt, maar de investering daarvoor is erg hoog. De indicatieve investeringskosten voor de rookgaskoeler en rookgascondensor zijn weergegeven in Tabel 2 en Tabel 3 respectievelijk.

[6] *Interview door dhr F. Lam (Sweco) en dhr. J. Van der Veen (Sweco) met dhr. A. Zweekhorst (DS Smith, Hoofd Warmte Kracht Centrale) op 31 augustus 2020.*

[7] *Bron: KaiSEC Energy specialists: DS Smith Eerbeek Warmteterugwinning stadsverwarming, 5 augustus 2020.*

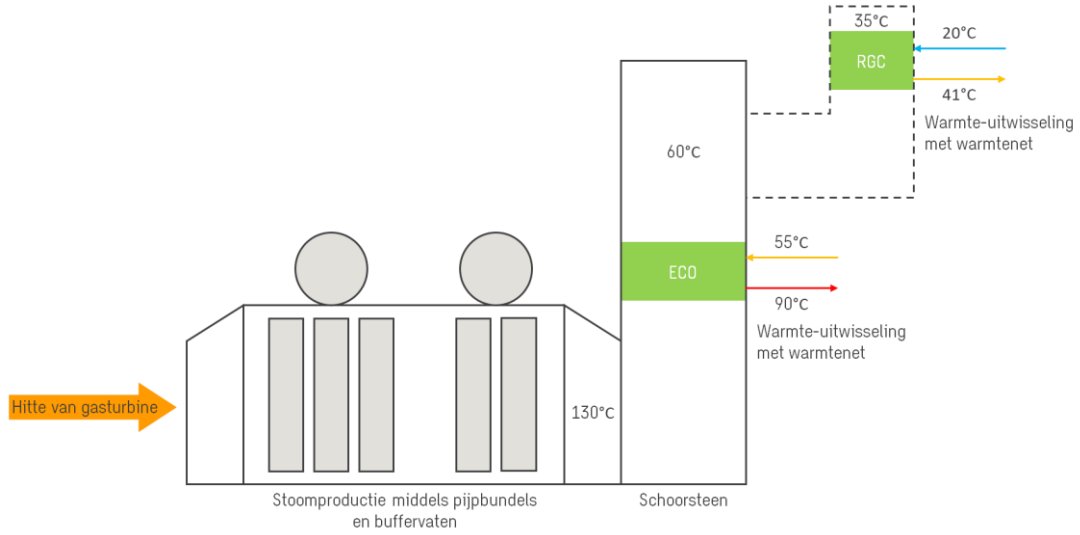

Figuur 4: DS Smith, schetsontwerp plaatsing van een rookgascondensor.

Tabel 2: Begroting investeringskosten installatie DS Smith met levering van restwarmte uit de rookgaskoeler (ca. 5 MW) aan het warmtenet.

Onderdeel	Investeringskosten (indicatief)
Rookgaskoeler	€ 450.000
Montage	€ 350.000
Engineering	€ 200.000
Leidingen & appendages	€ 160.000
Isolatie	€ 140.000
E&I	€ 100.000
Gebouw voor warmtewisselaar en pompen (100 m^2)	€ 100.000
Warmtewisselaar	€ 80.000
Circulatiepompen	€ 50.000
Totaal	**€ 1.630.000**

Tabel 3: Begroting investeringskosten installatie DS Smith met levering van restwarmte uit de rookgascondensor (ca. 7 MW extra) aan het warmtenet.

Onderdeel	Investeringskosten (indicatief)
Warmtepompen	€ 1.000.000
Rookgascondensor	€ 600.000
Montage IBS	€ 400.000
Gebouw voor warmtepompen en overige onderdelen (600 m^2)	€ 385.000
RVS aftakking/schoorsteen	€ 300.000
Isolatie	€ 290.000
Leidingen & appendages	€ 240.000
Meet- en regeltechniek t.b.v. warmtepompen	€ 225.000
Engineering	€ 200.000
Algemene meet- en regeltechniek	€ 100.000
Warmtewisselaar	€ 80.000
Schoorsteen kleppen	€ 60.000
Circulatiepompen	€ 60.000
Totaal	**€ 3.940.000**

Het is mogelijk om een separate watergekoelde condensor te plaatsen bij de stoomturbine. Hiermee is het mogelijk om de warmte uit koel- en regelstoom te benutten. Deze stoom wordt nu in een luchtgekoelde condensor vernietigd. Bij circa 6 ton per uur aan koelstoom betekent dit een warmtevermogen van circa 4 MW. Deze restwarmtebron is niet regelbaar

of voorspelbaar. De bron is daarom alleen te benutten in combinatie met een voldoende grote warmtebuffer. De bouwkosten voor deze installatie is nog niet begroot.

2.3 Papierfabriek Mayr-Melnhof

Restwarmte benutten uit de papierfabriek Mayr-Melnhof is niet kansrijk. Dit is gebleken uit een analyse op locatie aangevuld met een interview[8]. De beschikbare restwarmte volgt uit het overschot van de reeds geïnstalleerde rookgascondensor. In de winter wordt deze warmte al volledig ingezet voor het eigen proces. In de zomer is er een overschot, maar deze vertegenwoordigt een lage waarde doordat de warmtevraag van het beoogde warmtenet dan beperkt is.

2.4 Papierfabriek Smart Packaging Solutions (SPS)

Het benutten van restwarmte heeft bij SPS al enige tijd de aandacht. SPS heeft al plannen om de restwarmte in te zetten voor haar eigen proces[9]. Het is daarmee geen interessante aanbieder voor het beoogd warmtenet. SPS doet samen met de hogeschool Rotterdam onderzoek naar het verbeteren van de warmte-integratie binnen de fabriek. SPS wil de teruggewonnen warmte inzetten in de eigen installatie, waardoor de stoomvraag zal afnemen.

Naast warmte die vrijkomt bij het droogproces, is er ook sprake van restwarmte die geloosd wordt via het afval/proceswater. De hoeveelheid te onttrekken warmte is echter dermate laag dat de economische waarde nihil is. Het afvalwater bedraagt ongeveer 1.100 m^3/dag met een temperatuur van gemiddeld 20°C. Met een afkoeling van 5°C kan hier in theorie 250 kW warmte uit onttrokken worden. Dit is zeer weinig vergeleken de warmtevraag van het warmtenet. Bovendien is de waterzuivering (eigen installatie van SPS) in de winter gebaat bij warmer water. Dit sluit benutting van deze warmte uit. Ook loopt er een plan om de waterkringloop meer te sluiten. Deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat er niet met de warmte uit het afvalwater gerekend kan worden.

[8] *Locatiebezoek door dhr F. Lam (Sweco) en interview met dhr. H. Slagboom (Mayr-Melnhof) op 28 juni 2020.*

[9] *Locatiebezoek door dhr F. Lam (Sweco) en interview met dhr. M. Van Veen (SPS, Q&S Manager) op 28 juni 2020.*

3 Warmtevraag

Vraag een warmteleverancier waar de grootste uitdaging zit voor de groei van warmtenetten en met stip op één staat draagvlak[10]. In deze studie is daarom zorgvuldig gekeken naar de kansrijkheid dat woningen en bedrijven worden aangesloten op het warmtenet en de ordegrootte van de warmtevraag. Het is meestal lastig om onder alle woningeigenaren te peilen wat het draagvlak is. Bij een woningcorporatie is dit aanzienlijk gemakkelijker. In Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren is woningcorporatie Veluwonen actief. Veluwonen bezit bijna een derde van de woningen in deze dorpen. Wanneer Veluwonen besluit haar huurwoningen aan te sluiten aan het warmtenet, heeft dit een grote impact op het totaal aantal aansluitingen. Veluwonen is daarom nauw betrokken bij deze studie.

3.1 Methodiek

Voor het bepalen van de warmtevraag is gebruik gemaakt van data van het CBS, PBL, Veluwonen en zijn er interviews geweest met enkele bedrijven in het studiegebied. De data van CBS is op buurt- of wijkniveau en geeft snel en globaal een overzicht van de gebouwdichtheid, het gemiddelde jaarlijkse gasverbruik en het percentage huurwoningen in bezit van een woningcorporatie. Dit heeft een eerste indicatie van de buurten die geschikt zijn voor een aansluiting op het warmtenet, participatiegraad en de totale warmtevraag.

Niet alle woningen en bedrijven zullen worden aangesloten op het warmtenet. Het is daarom van belang om een niveau dieper te gaan: gebouwniveau. De warmtevraag is namelijk sterk afhankelijk van het type woning, bouwjaar, gebruiksoppervlak en energielabel. Als voorbeeld zijn de woningen van een woningcorporatie veelal goed onderhouden rij- of meergezinswoningen en deze hebben een aanzienlijk lagere warmtevraag dan grote vrijstaande woningen. Het PBL heeft data op gebouwniveau beschikbaar gesteld voor deze studie. Deze data ligt ook ten grondslag aan de berekeningen in de Startanalyse. Door gebruik te maken van data op gebouwniveau naast de data op buurt- of wijkniveau kunnen betere en betrouwbaardere resultaten worden verkregen.

Tot slot zijn gegevens over bouwjaren, energielabels en bouw-, sloop- en renovatieplannen opgevraagd bij Veluwonen, en zijn interviews gehouden met grote bedrijven in de regio om hun warmtevraag nauwkeuriger te bepalen. Met deze gegevens kunnen contouren of zelfs individuele gebouwen worden geselecteerd die worden aangesloten op het warmtenet en wordt alleen hun bijdrage aan de totale warmtevraag meegenomen.

Het is belangrijk om te vermelden dat de databronnen een verschillende peildatum hebben en daarom een kleine afwijking ten opzichte van elkaar kunnen hebben. De data van het PBL is leidend, met uitzondering van het aantal huurwoningen van Veluwonen. Het effect hiervan op deze studie is te verwaarlozen.

3.2 Woningen

Voor de aansluitingen op het warmtenet wordt onderscheid gemaakt tussen woningen en utiliteit. Onder utiliteit vallen objecten met bijvoorbeeld een kantoorfunctie, winkelfunctie of onderwijsfunctie. De verblijfsfuncties van objecten in en rondom de dorpen Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren is weergegeven in Figuur 5.

[10] *Bron: Nationaal warmtenet trandrapport 2021, Dutch New Energy Research, september 2020. Uitkomst van een enquete onder warmteleveranciers*

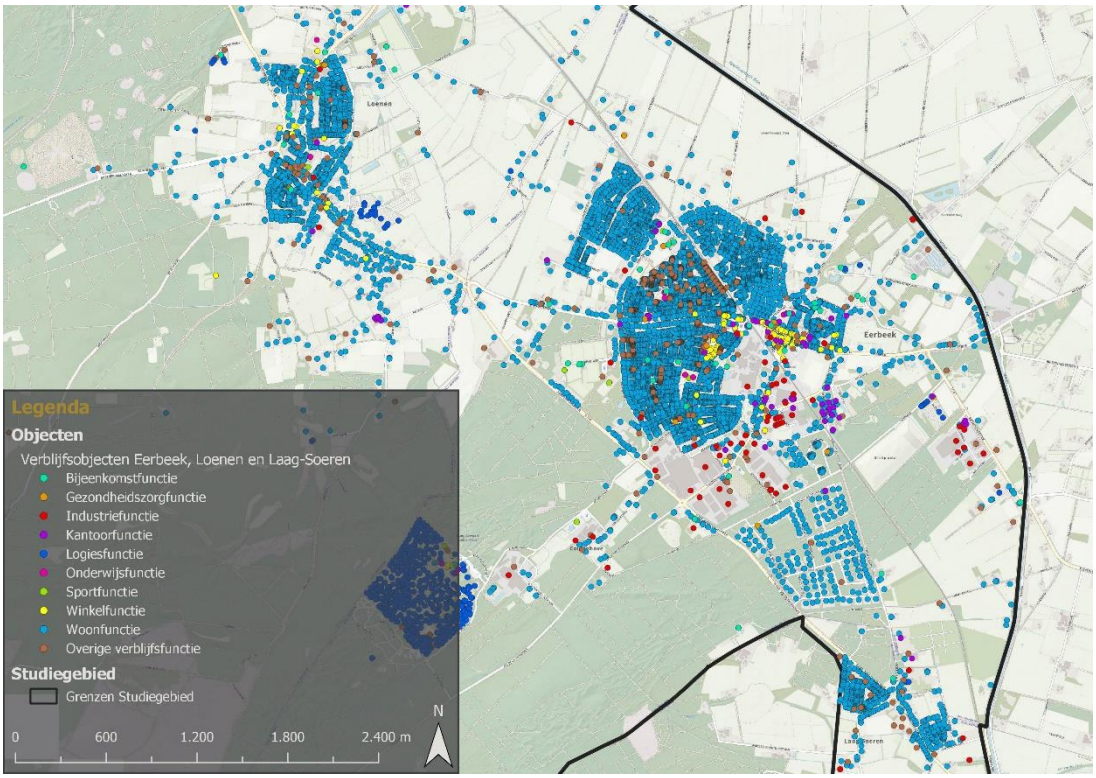

Figuur 5: Verblijfsfunctie van objecten in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren.

3.2.1 Gebouwkenmerken

Om de warmtevraag van de woningen te bepalen, wordt eerst gekeken naar de spreiding van bouwjaren en energielabels over de verschillende type woningen. De overzichten zijn weergegeven in Tabel 4 en Tabel 5 en zijn gebaseerd op de data van het PBL uit januari 2020. De verdeling tussen de verschillende type woningen volgt het landelijk gemiddelde. Veel woningen in de dorpen Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren hebben een bouwjaar tussen 1946 en 1991.

Tabel 4: Overzicht van de verdeling van bouwjaren per type woning. Alle woningen in het onderzoeksgebied zijn meegenomen.

	voor 1930	1930 t/m 1945	1946 t/m 1964	1965 t/m 1974	1975 t/m 1991	1992 t/m 1995	1996 t/m 1999	2000 t/m 2005	2006 t/m 2010	2011 t/m 2014	na 2014	**Totaal**
Rijwoning tussen	3	0	354	660	371	113	61	27	33	59	38	**1.719**
Rijwoning hoek	8	2	316	397	240	58	35	12	22	20	34	**1.144**
2 onder 1 kap	129	68	222	189	116	71	88	25	13	21	54	**996**
Vrijstaand	317	266	220	271	248	65	35	61	26	34	61	**1.604**
Meergezins: laag en midden	41	18	30	20	212	77	22	62	118	6	40	**646**
Meergezins: hoog	22	0	0	0	0	0	0	18	14	0	0	**54**
Totaal	**520**	**354**	**1.142**	**1.537**	**1.187**	**384**	**241**	**205**	**226**	**140**	**227**	**6.163**

Van de woningen waarvan de energielabels bekend zijn, hebben de meeste woningen energielabel B. Dit kan mogelijk een vertekend beeld geven. Het vermoeden bestaat namelijk dat het merendeel van de woningen waarvan het energielabel onbekend is, een energielabel C of slechter heeft.

Tabel 5: Overzicht van de verdeling van energielabels per type woning. Alle woningen in het onderzoeksgebied zijn meegenomen.

	A	B	C	D	E	F	G	Onbekend	**Totaal**
Rijwoning tussen	179	689	141	47	28	3	2	630	**1.719**
Rijwoning hoek	101	434	70	57	22	12	6	442	**1.144**
2 onder 1 kap	98	100	48	37	17	16	23	657	**996**
Vrijstaand	52	42	74	51	28	51	76	1.230	**1.604**
Meergezins: laag en midden	111	342	15	8	3	5	0	162	**646**
Meergezins: hoog	13	1	0	1	0	0	0	39	**54**
Totaal	**554**	**1.608**	**348**	**201**	**98**	**87**	**107**	**3.160**	**6.163**

3.2.2 Nieuwbouwplannen

De data van het PBL komt uit januari 2020. Er zijn en er worden op korte termijn enkele nieuwbouwprojecten gerealiseerd die daarom niet in de dataset beschikbaar zijn. Voor de woningen die niet in eigendom zijn van Veluwonen zijn onderstaande projecten bekend:

- In het zuiden van de buurt Lombok worden door Roosdom Tijhuis bijna 200 nieuwbouwwoningen gebouwd. Ruim de helft van deze koopwoningen is reeds opgeleverd. De woningen zijn volledig aardgasvrij. Een bodemwarmtepomp wordt gebruikt voor de verwarming van de woning en warm tapwater.
- Nieuwbouw van 14 woningen in het centrum van Loenen. De woningen zijn recent opgeleverd.
- Sloop en nieuwbouw van 24 koopwoningen in de buurt Eerbeekse Enk. De woningen worden in 2020 opgeleverd.

3.2.3 Warmtevraag nu

De warmtevraag van woningen bestaat uit warmte voor ruimteverwarming en tapwater. De totale huidige warmtevraag kan worden berekend door de warmtevraag van de individuele woningen te sommeren. De warmtevraag van individuele woningen is berekend door het PBL op basis van het type woning, bouwjaar, gebruiksoppervlak en energielabel. De gemiddelde warmtevraag voor woningen in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren is 39,5 GJ per jaar voor ruimteverwarming en 8,3 GJ per jaar voor tapwater. De totale warmtevraag voor *alle woningen* komt daarmee op 244,3 TJ per jaar voor ruimteverwarming en 51,4 TJ per jaar voor tapwater. De warmtevraag voor het warmtenet zal aanzienlijk lager zijn, omdat niet alle woningen zullen worden aangesloten.

3.2.4 Warmtevraag toekomst

Schilmaatregelen zoals vloer-, dak- en spouwmuurisolatie of het vervangen van enkelglas door dubbelglas zorgt voor een afname van de warmtevraag van woningen. Het gaat enkel om een afname van de warmtevraag voor ruimteverwarming en niet om een afname van de warmtevraag voor tapwater. In deze studie is de warmtevraag van woningen ten tijde van de aansluiting op het warmtenet van belang. Bij de huurwoningen van Veluwonen is een helder overzicht van de geplande schilmaatregelen en de toekomstige energielabels. De impact daarvan op de warmtevraag wordt toegelicht in sectie 3.3.4.

Voor de overige woningen is onzeker welk aandeel van de woningeigenaren op korte termijn schilmaatregelen (laat) uitvoeren. Daarnaast is onzeker welke schilmaatregelen worden doorgevoerd. De impact van deze maatregelen op de warmtevraag is vervolgens ook weer afhankelijk van het type woning, huidige energielabel en andere eigenschappen. Op basis van met name de huidige verdeling van energielabels, is de aanname dat de totale warmtevraag voor ruimteverwarming van de overige woningen met 10% afneemt. Het gaat hierbij dus specifiek om alle woningen behalve de huurwoningen van Veluwonen.

3.3 Woningcorporatie Veluwonen

Woningcorporatie Veluwonen is actief in de gemeentes Brummen, Apeldoorn en Rheden. De woningcorporatie verhuurde eind 2019 4.057 woningen, waarvan ruim 1.416 woningen

in Eerbeek, 301 woningen in Loenen en 51 woningen in Laag-Soeren. Kortom, bijna een derde van de woningen in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren zijn in eigendom van woningcorporatie Veluwonen. De resterende woningen zijn koopwoningen of in bezit van particuliere verhuurders. Veluwonen is daarom een belangrijke stakeholder bij de aanleg van een warmtenet in deze dorpen. De woningen van Veluwonen worden daarom apart onder de loep genomen. In Figuur 6 is weergegeven welke huurwoningen in eigendom zijn van Veluwonen.

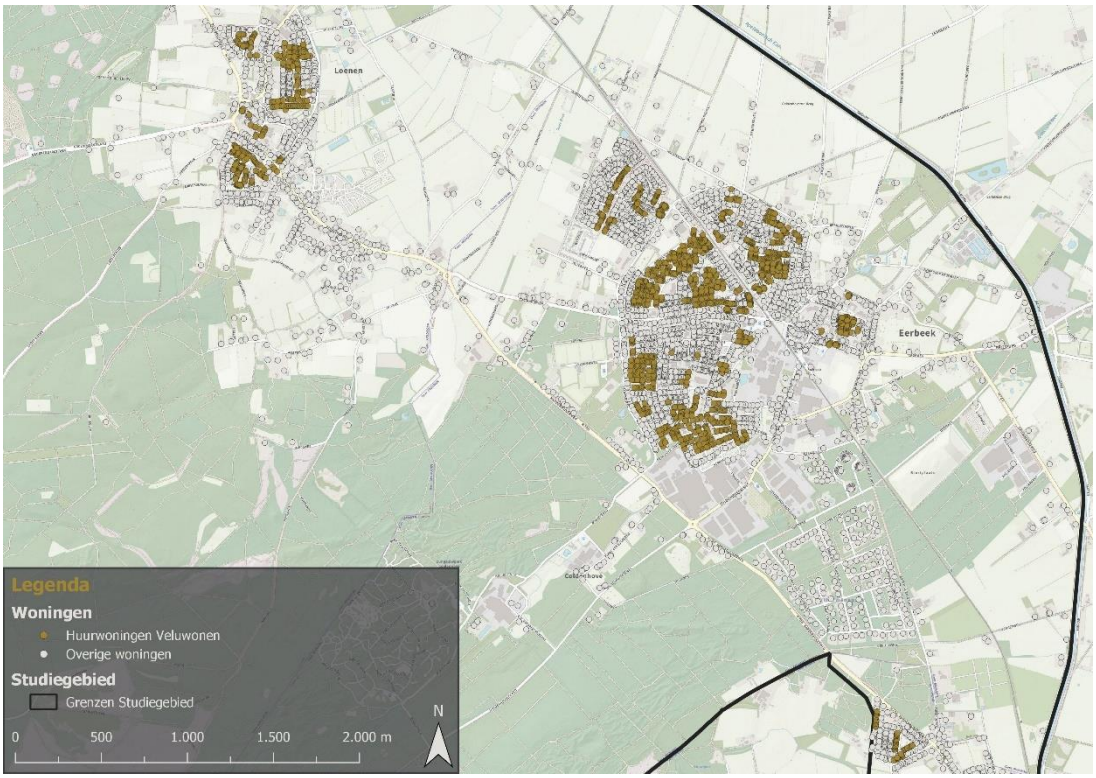

Figuur 6: Overzicht huurwoningen Veluwonen in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren.

3.3.1 Gebouwkenmerken

Om de warmtevraag van de huurwoningen van Veluwonen te bepalen, wordt eerst gekeken naar de spreiding van bouwjaren en energielabels over de verschillende type woningen. De overzichten zijn weergegeven in Tabel 6 en Tabel 7 en zijn gebaseerd op de data van het PBL uit januari 2020. De data van het PBL komen vrijwel geheel overeen met de data die Sweco van Veluwonen heeft ontvangen. Uit het overzicht volgt dat Veluwonen vooral veel rijwoningen (73%) en meergezinswoningen (22%) in eigendom heeft.

Tabel 6: Overzicht van de verdeling van bouwjaren per type woning. Enkel de huurwoningen van Veluwonen in het onderzoeksgebied zijn meegenomen.

	voor 1930	1930 t/m 1945	1946 t/m 1964	1965 t/m 1974	1975 t/m 1991	1992 t/m 1995	1996 t/m 1999	2000 t/m 2005	2006 t/m 2010	2011 t/m 2014	na 2014	**Totaal**
Rijwoning tussen	0	0	154	318	171	59	8	11	22	29	6	**778**
Rijwoning hoek	0	0	133	167	103	30	3	9	12	10	6	**473**
2 onder 1 kap	0	0	61	8	6	0	0	2	6	0	0	**83**
Vrijstaand	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	**2**
Meergezins: laag en midden	6	0	0	18	184	40	18	15	79	6	7	**373**
Meergezins: hoog	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	**6**
Totaal	**6**	**0**	**348**	**511**	**466**	**129**	**29**	**43**	**119**	**45**	**19**	**1.715**

De huurwoningen van Veluwonen worden goed onderhouden en hebben mede daardoor een goed energielabel. Praktische alle huurwoningen hebben een energielabel B of beter.

Tabel 7: Overzicht van de verdeling van energielabels per type woning. Enkel de huurwoningen van Veluwonen in het onderzoeksgebied zijn meegenomen.

	A	B	C	D	E	F	G	Onbekend	**Totaal**
Rijwoning tussen	125	650	0	1	0	0	0	2	**778**
Rijwoning hoek	56	416	0	0	0	0	0	1	**473**
2 onder 1 kap	25	58	0	0	0	0	0	0	**83**
Vrijstaand	0	2	0	0	0	0	0	0	**2**
Meergezins: laag en midden	54	319	0	0	0	0	0	0	**373**
Meergezins: hoog	6	0	0	0	0	0	0	0	**6**
Totaal	**266**	**1.445**	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**3**	**1.715**

3.3.2 Renovatie- en nieuwbouwplannen

Renovatie- en nieuwbouwprojecten zijn hard nodig voor het verduurzamen van de gebouwde omgeving, verbeteren van het wooncomfort en het huisvesten van het toenemende aantal huishoudens in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren. De volgende nieuwbouwprojecten zijn gepland voor de korte termijn:

- Sloop en nieuwbouw van 28 huurwoningen in de buurt Eerbeekse Enk. Het gaat om 20 gezinswoningen, 14 één of twee persoonswoningen en 4 seniorenwoningen. De woningen staan aan de Volmolenweg, Poelkampstraat, Enkweg en Kloosterstraat. De woningen worden in 2020/2021 opgeleverd.
- Nieuwbouw van 43 sociale huurwoningen in Eerbeek op de plek van twee voormalige schoollocaties, namelijk De Triangel en C. van Leeuwenschool. De woningen worden in 2021/2022 opgeleverd.

Daarnaast heeft Veluwonen de volgende renovatieprojecten recent uitgevoerd of gepland voor de korte termijn om de levensduur van de woningen te verlengen en het energielabel (verder) te verbeteren:

- Renovatie en groot-onderhoud van 43 huurwoningen aan de Hackfortweg in Loenen. De renovatie was in 2018 afgerond en heeft geleid tot een levensduurverlenging van 40 jaar en een energielabel A.
- Renovatie en groot-onderhoud van 64 huurwoningen aan de Gerard Doustraat, Frans Halsstraat en Huijgenslaan in Eerbeek. De renovatie was in 2019 afgerond en heeft geleid tot een levensduurverlenging van 40 jaar en een energielabel A.
- Renovatie en groot-onderhoud van 225 huurwoningen in de buurt Noorder Enk in Eerbeek. De strategie moet nog worden bepaald. De woningen worden tussen 2022 en 2025 opgeleverd.

Sweco heeft van Veluwonen ook een overzicht ontvangen van de nieuwbouw-, sloop- en renovatieplannen op de lange termijn. De renovatieplannen zijn inzichtelijk gemaakt in Figuur 7. De planning van de renovatie van woningen kan gebruikt worden als vertrekpunt voor het optimaliseren van het volloopschema. Er dient zich namelijk een mooie koppelkans voor door de geplande renovatie en aansluiting op het warmtenet tegelijk uit te voeren. Dit kan mogelijk kosten besparen, maar geeft vooral minder overlast voor de omgeving. De planning van de renovatieplannen staat nog niet vast. Veluwonen heeft aangegeven daar redelijk flexibel in te zijn. Dit kan dus optimaal worden afgestemd met de aanleg van het warmtenet.

Figuur 7: Nieuwbouw-, Sloop- en renovatieplannen Veluwonen in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren.

Veluwonen heeft hoge ambities als het aankomt op duurzaamheid. Naast het verbeteren van de energielabels door renovatie- en nieuwbouwprojecten, wil de woningcorporatie ook zonnepanelen plaatsen op de daken van 1.100 woningen. In principe krijgen alle huurders die wonen in een woning met een geschikt dak een aanbod voor zonnepanelen. Het is nog onbekend om hoeveel woningen in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren dit gaat. De panelen worden geplaatst in de periode van 2020 tot 2023.

3.3.3 Warmtevraag nu

In sectie 3.2.3 is de warmtevraag van alle woningen in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren bepaald. Op een vergelijkbare manier is de warmtevraag te bepalen voor enkel de huurwoningen van Veluwonen. De gemiddelde warmtevraag voor de huurwoningen van Veluwonen in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren is 26,1 GJ per jaar voor ruimteverwarming en 7,8 GJ per jaar voor tapwater. De gemiddelde warmtevraag voor ruimteverwarming is aanzienlijk lager dan het gemiddelde voor alle woningen in de dorpen. De reden hiervoor is dat de woningen van Veluwonen veelal rijwoningen en meergezinswoningen zijn en goed zijn geïsoleerd. De totale warmtevraag voor Veluwonen komt daarmee op 45,6 TJ per jaar voor ruimteverwarming en 13,5 TJ per jaar voor tapwater.

3.3.4 Warmtevraag toekomst

De afgelopen jaren zijn al veel woningen van Veluwonen gerenoveerd en voor de komende jaren staan ook nog veel renovatieprojecten op de planning. Doordat de woningen van Veluwonen goed zijn onderhouden, is de huidige warmtevraag voor ruimteverwarming al relatief laag. Op basis van gegevens van Veluwonen over de verwachte energielabels na de renovatieprojecten, is de aanname dat de totale warmtevraag voor ruimteverwarming van de huurwoningen van Veluwonen met 5% afneemt.

3.4 Utiliteit

In Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren is een groot aantal utiliteitsgebouwen gevestigd. De functie van deze gebouwen geeft inzicht in de ordegrootte van de warmtevraag en de kans dat de gebouwen worden aangesloten op het warmtenet. De verblijfsfunctie is weergegeven in Figuur 5. Een kaart van enkel de utiliteitsgebouwen is weergegeven in Figuur 8.

Figuur 8: Utiliteitsgebouwen in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren.

3.4.1 Gebouwkenmerken

Om de warmtevraag van de utiliteitsgebouwen te bepalen, wordt eerst gekeken naar de spreiding van bouwjaren en energielabels over de verschillende verblijfsfuncties. Uit het overzicht volgt dat het vakantiepark praktisch de helft van het aantal utiliteitsgebouwen vormt. Onder de overige utiliteitsfunctie vallen ook objecten die meerdere functies vervullen.

Tabel 8: Overzicht van de verdeling van bouwjaren per utiliteitsfunctie.

	voor 1920	1920 - 1975	1976 - 1990	1991 - 1995	Na 1995	**Totaal**
Bijeenkomst	6	15	10	0	13	**44**
Gezondheidszorg	1	3	2	1	6	**13**
Industrie	0	4	2	0	4	**10**
Kantoor	3	32	15	0	33	**83**
Logies	4	66	103	172	71	**416**
Onderwijs	0	5	0	0	7	**12**
Overig	8	388	54	6	12	**468**
Sport	0	3	3	2	4	**12**
Winkel	4	67	14	13	15	**113**
Totaal	**26**	**583**	**203**	**194**	**165**	**1.171**

Bijna de helft van de utiliteitsgebouwen heeft energielabel B of C. De resterende gebouwen hebben veelal energielabel E.

Tabel 9: Overzicht van de verdeling van energielabels per utiliteitsfunctie.

	A	B	C	D	E	F	G	Onbekend	**Totaal**
Bijeenkomst	0	13	10	0	15	0	6	0	**44**
Gezondheidszorg	0	7	2	0	3	0	1	0	**13**
Industrie	0	4	2	0	4	0	0	0	**10**
Kantoor	0	33	15	0	32	0	3	0	**83**
Logies	0	243	103	0	66	0	4	0	**416**
Onderwijs	0	7	0	0	5	0	0	0	**12**
Overig	0	18	54	0	388	0	8	0	**468**
Sport	0	6	3	0	3	0	0	0	**12**
Winkel	0	28	14	0	67	0	4	0	**113**
Totaal	**0**	**359**	**203**	**0**	**583**	**0**	**26**	**0**	**1.171**

3.4.2 Warmtevraag nu

De warmtevraag van utiliteit kan uit verschillende componenten bestaan, namelijk warmte voor ruimteverwarming, tapwater en processen. De benodigde temperatuur voor veel van de industriële processen ligt hoger dan de invoertemperatuur van het beoogd warmtenet. Voor utiliteit ligt de focus daarom enkel op de warmtevraag voor ruimteverwarming en tapwater. De huidige warmtevraag is berekend aan de hand van data van het PBL. De gemiddelde warmtevraag voor utiliteit in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren is 55,2 GJ per jaar voor ruimteverwarming en 2,0 GJ per jaar voor tapwater. De totale warmtevraag voor utiliteit komt daarmee op 64,6 TJ per jaar voor ruimteverwarming en 2,3 TJ per jaar voor tapwater. Het is belangrijk om te vermelden dat deze warmtevraag sterk afhankelijk is van de utiliteitsfunctie en het gebruiksoppervlak. Een vakantiehuis is namelijk niet te vergelijken met een basisschool of een gezondheidscentrum. De warmtevraag voor het warmtenet zal aanzienlijk lager zijn, omdat niet alle utiliteit zal worden aangesloten.

3.4.3 Warmtevraag toekomst

De toekomstige warmtevraag van de utiliteit in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren is lastig in te schatten. De oorzaak daarvan is de grote diversiteit aan utiliteitsfuncties en gebouwen. Daarnaast is bij het ene bedrijf met relatief eenvoudige ingrepen de warmtevraag sterk te reduceren, terwijl dit bij andere bedrijven vraagt om grote investeringen. Op basis van de verdeling van utiliteitsfuncties en energielabels, is de aanname dat de totale warmtevraag voor ruimteverwarming van de utiliteit met 10% afneemt.

De huidige warmtevraag van de woningen en utiliteit is weergegeven in een 3D kaart (Figuur 9) en heatmap (Figuur 10). Deze kaarten geven een duidelijk beeld van de ruimtelijke verdeling van de warmtevraag.

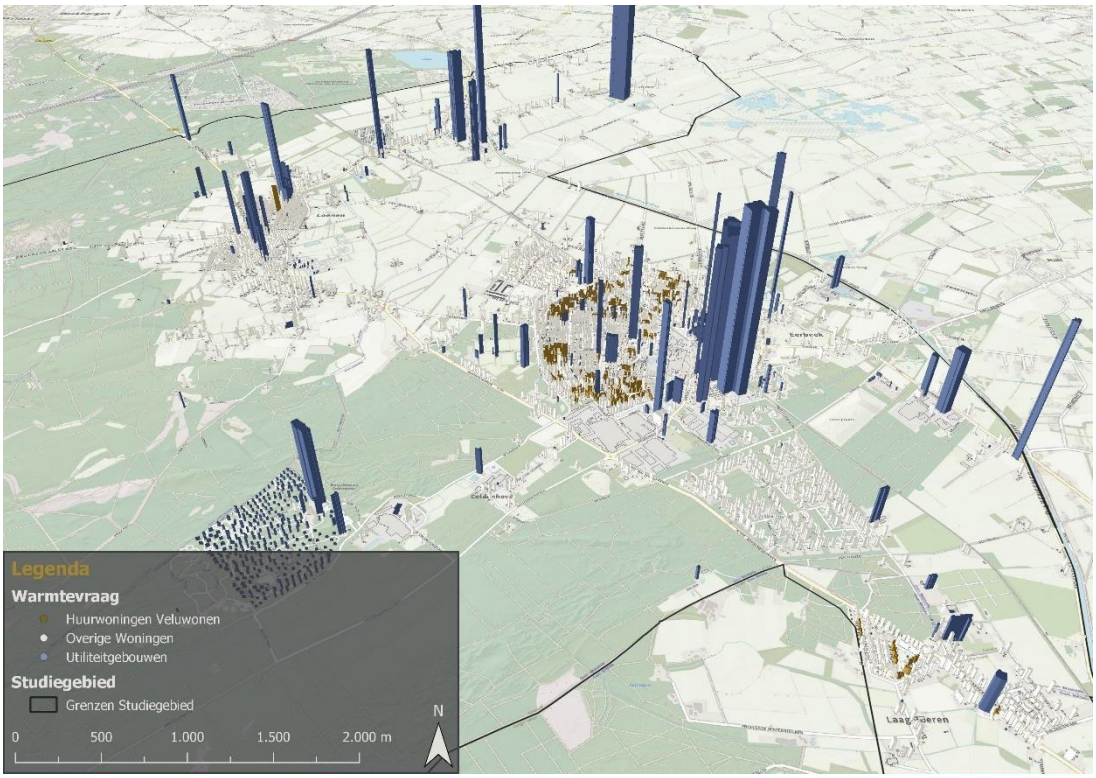

Figuur 9: 3D visualisatie van de warmtevraag van woningen en utiliteitsgebouwen in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren.

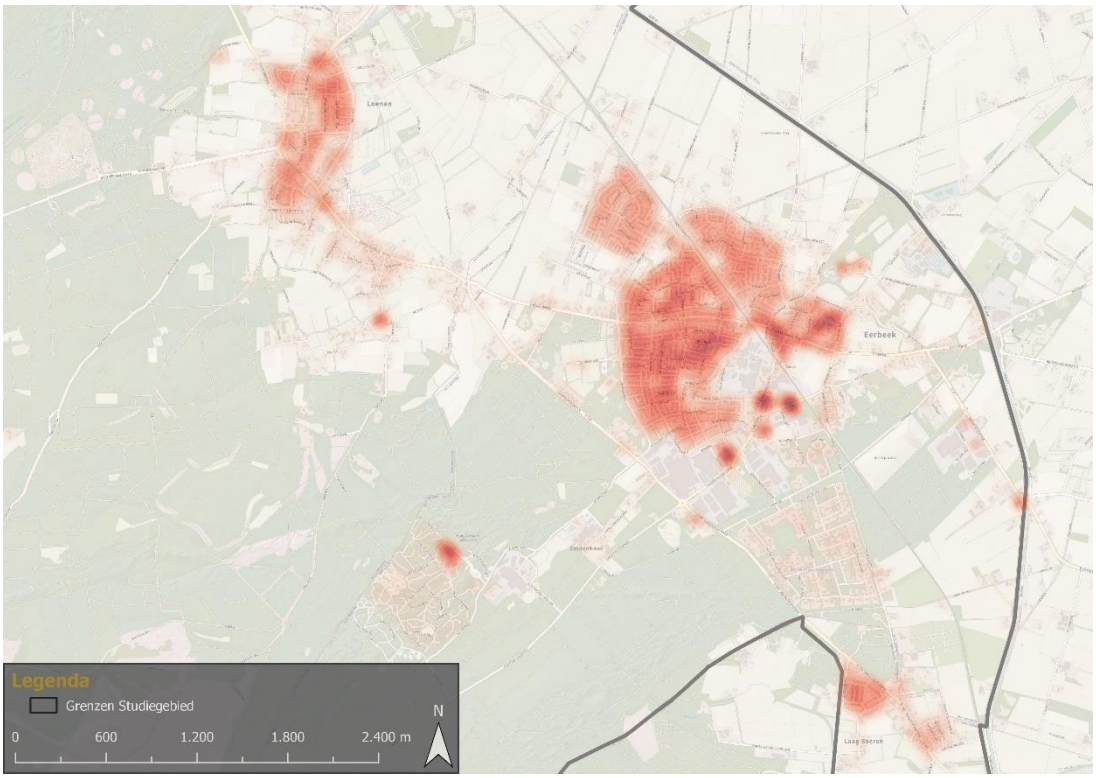

Figuur 10: Heatmap van de warmtevraag van woningen en utiliteitsgebouwen in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren. Een intensere rode kleur komt overeen met een hogere warmtevraag.

4 Warmtenettracé en volloopschema

Het warmtenet is zo ontworpen dat warmtevraag en -aanbod slim (gefaseerd) is gekoppeld. Hierbij is gebruik gemaakt van de ruimtelijke verdeling van de warmtevraag (hoofdstuk 3) en de koppelkansen zoals de renovatieplannen van Veluwonen. Dit heeft geleid tot een conceptueel ontwerp voor het warmtenet inclusief benodigde tracé. In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op mogelijke koppelkansen. Vervolgens wordt het tracé voor het warmtenet bepaald en tot slot wordt bepaald welke woningen en utiliteit wanneer worden aangesloten op het warmtenet.

4.1 Koppelkansen

Het aanleggen van een warmtenet is een grote investering. Door koppelkansen te benutten kan deze investering optimaal worden ingezet. Het aanleggen van een warmtenet kan bijvoorbeeld gecombineerd worden met de vervanging van de riolering en gasleidingen. Daarnaast leidt dit tot minder impact op de omgeving en dus minder overlast.

4.1.1 Renovatieplannen Veluwonen

Woningcorporatie Veluwonen heeft ruim 1.700 woningen in eigendom in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren. De komende jaren wordt een groot deel van de woningen gerenoveerd om de huurwoningen verder te verduurzamen en het wooncomfort te verbeteren. De plannen van Veluwonen zijn toegelicht in sectie 3.3.2. De planning van de renovatie van woningen kan gebruikt worden als vertrekpunt voor het optimaliseren van het volloopschema. Er dient zich namelijk een mooie koppelkans voor door de geplande renovatie en aansluiting op het warmtenet tegelijk uit te voeren. De planning van de renovatieplannen staat nog niet vast. Veluwonen heeft aangegeven daar redelijk flexibel in te zijn. Dit kan dus optimaal worden afgestemd met de aanleg van het warmtenet. Wijzigingen in de planning van de renovatie kan impact hebben op de businesscase. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de gehele planning van de renovatie met meer dan een jaar wijzigt. Wanneer woningen enkel in een andere volgorde worden gerenoveerd, heeft dit aanzienlijk minder impact.

4.1.2 Vervanging riolering

Een riool heeft een gemiddelde technische levensduur van 60 jaar. Eerbeek heeft een globale planning gemaakt voor de vervanging van de riolering. Een kaart met informatie over wanneer welke riolen worden vervangen is weergegeven in Bijlage 1. De komende 10 jaar zullen slechts kleine stukken riool worden vervangen. Pas vanaf 2032 wordt de riolering grondig aangepakt, met name in de buurt Wilhelminapark. Wilhelminapark heeft echter een lage gebouwdichtheid en is daarom minder geschikt voor een aansluiting op het warmtenet. Voor de overige buurten van Eerbeek geldt dat tenzij de rioolwerkzaamheden naar voren worden gehaald, de koppelkansen zeer beperkt zijn. Er zijn geen gegevens ontvangen voor de vervanging van de riolering in Loenen en Laag-Soeren. Voor Loenen is wel aangegeven dat er in elk geval de komende 4 jaar geen plannen zijn.

4.1.3 Vervanging gasleidingen

Liander is in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren de regionale netbeheerder voor elektriciteit en gas. Liander vervangt de komende jaren ruim duizend kilometer grondroeringsgevoelige gasleidingen door leidingen van staal of kunststof. Om overlast voor omwonende zoveel mogelijk te beperken, probeert Liander koppelkansen te benutten. Er is daarom nog geen concrete planning voor de vervanging van de gasleidingen. Het doel is echter wel dat deze werkzaamheden voor 2032 zijn afgerond. Volgens het CBS lag in 2019 in Eerbeek en Loenen nog 17,5 km aan grondroeringsgevoelige gasleidingen. Door tijdig met Liander in gesprek te gaan, kan deze koppelkans worden benut.

4.1.4 Grootonderhoud wegennet

Voor de aanleg van een warmtenet zal een groot aantal leidingen onder de wegen en het trottoir moeten worden gelegd. Onderhoud aan het wegennet kan daarom gezien worden als een grote koppelkans. De aanleg van het transportnet (*backbone*) heeft de grootste

impact op de omgeving. De backbone komt hoofdzakelijk langs de doorgaande wegen te liggen. Uit gesprekken met de provincie blijkt dat de planning voor grootonderhoud aan het wegennet nog niet definitief is. Voor de overige (lokale) wegen geldt dat de koppelkans met name aanwezig is als het trottoir moet worden aangepakt. Informatie hierover is echter niet ontvangen.

4.2 Tracé bepaling

Uit hoofdstuk 2 volgt dat het gebruiken van de restwarmte van waterzuivering Industriewater Eerbeek en papierfabriek DS Smith voor het warmtenet in de dorpen Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren zowel technisch als economisch haalbaar is. De restwarmte van deze bronnen moet via leidingen worden getransporteerd naar de warmteafnemers (woningen en utiliteit). In Figuur 11 is het tracé voor het warmtenet weergegeven inclusief de warmtebronnen en warmteoverdrachtstations. Bij een warmteoverdrachtstation (WOS) gaat de warmte van het transportnet (*backbone*) over naar het fijnmazige distributienet. Een WOS bestaat uit een warmtewisselaar en een pomp en kan bijvoorbeeld worden geplaatst in een kelderbox. Een verdeelpunt is een ondergronds knooppunt van leidingen van het transportnet, mogelijk met kleppen om de warmtelevering te controleren.

Het warmtenettracé volgt zoveel mogelijk de kortste afstand van warmtebron naar WOS om de warmteverliezen tijdens het transport te minimaliseren. Daarnaast volgt het tracé zoveel mogelijk de grote doorgaande wegen. De locatie van een WOS is zorgvuldig gekozen. De warmteoverdrachtstations staan op centrale locaties in een gebied met een relatief hoge warmtevraag en een relatief hoog aandeel aan huurwoningen van Veluwonen. Voor het warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren zijn zeven warmteoverdrachtstations geplaatst.

Figuur 11: Tracé van het beoogde warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren.

4.3 Volloopschema

Het bepalen van het volloopschema is een ingewikkelde puzzel. In hoofdstuk 3 is de warmtevraag van alle woningen en utiliteit bepaald, maar is tevens aangegeven dat een groot deel van de woningen en utiliteit in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren (voorlopig) niet zal worden aangesloten op het warmtenet. In sommige gevallen zal dit te maken hebben met draagvlak, terwijl in andere gevallen het technisch of financieel niet haalbaar is. Uit gesprekken met Veluwonen komt naar voren dat zij graag de woningen aansluiten op het warmtenet, mits de businesscase geen grote belemmeringen laat zien. Het gaat daarbij om de businesscase voor Veluwonen en de huurders. Het opstellen van deze businesscase is echter geen onderdeel van dit haalbaarheidsonderzoek. In een mogelijk vervolgtraject kan de businesscase worden uitgewerkt voor een aantal referentiewoningen.

Het vertrekpunt voor het volloopschema zijn de huurwoningen van Veluwonen. Het schema en warmtenettracé zijn weergegeven in Figuur 12. De woningen van Veluwonen zijn grotendeels geclusterd in gebieden op basis van het geplande renovatiejaar. Daarbij is rekening gehouden met het feit dat niet alle woningen tegelijk op het warmtenet kunnen worden aangesloten. Daarnaast zal eerst Eerbeek worden aangesloten, aangezien dit dorp het dichtst bij de warmtebronnen ligt. Dit zorgt ervoor dat niet meteen het hele warmtenettracé gelegd hoeft te worden en de warmteverliezen beperkt blijven. Pas in een later stadium zullen Loenen en Laag-Soeren (eventueel) worden aangesloten.

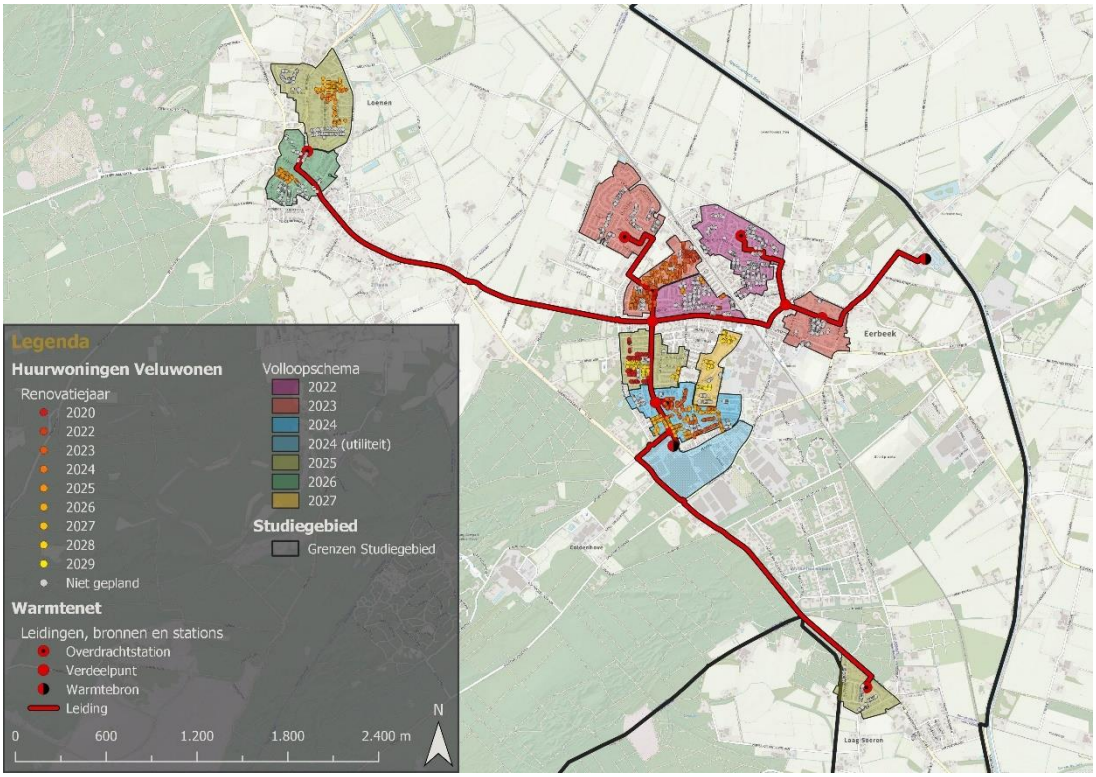

Figuur 12: Tracé inclusief volloopschema van het beoogde warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren. De huurwoningen van Veluwonen zijn tevens weergegeven.

In het volloopschema is zichtbaar dat de wijk Wilhelminapark en het vakantiepark ten zuiden van Eerbeek niet worden aangesloten. De reden hiervan is dat de gebouwdichtheid en de warmtevraag relatief laag is. De extra investeringen en warmteverliezen leiden ertoe dat dit financieel niet haalbaar is.

Binnen elk gebied in het volloopschema zijn huurwoningen van Veluwonen, overige woningen en utiliteitgebouwen gepositioneerd. Het bepalen van het draagvlag onder de eigenaren van woningen en utiliteitsgebouwen is deze fase van het project lastig. Op basis van ervaringen met vergelijkbare projecten, is de aanname dat 90% van de huurwoningen

van Veluwonen, 20% van de overige woningen en 10% van de utiliteit een aansluiting op het warmtenet krijgt. Deze verdeling wordt voor het gemak gelijk gehouden voor elk van de gebieden in het volloopschema. Uit een bevolkingsonderzoek wordt wellicht duidelijk dat in bepaalde gebieden meer of minder animo is voor een aansluiting op het warmtenet dan verwacht. Het volloopschema is daarom ook niet in beton gegoten, maar dient te worden geïnterpreteerd als vertrekpunt. Wijzigingen die het aantal aansluitingen op het warmtenet en de timing ervan niet drastisch veranderen, zullen slechts beperkt impact hebben op de businesscase. Om de gevoeligheid van de businesscase op het aantal aansluitingen te bepalen, is bij het opstellen van de businesscase tevens gekeken naar het scenario waarbij slechts 10% van de overige woningen en 5% van de utiliteit wordt aangesloten op het net. Bij utiliteit zullen voornamelijk gebouwen met een onderwijs-, kantoor- en winkelfunctie worden aangesloten. Bij gebouwen met bijvoorbeeld een industriefunctie hebben namelijk behoefte aan warmte met een hogere temperatuur dan het warmtenet zal leveren.

4.4 Huidige warmtevraag

In de volgende stap is de warmtevraag per gebied in het volloopschema bepaald. Om verwijzing naar deze gebieden eenvoudiger te maken, is elk gebied voorzien van een referentienummer (zie Figuur 13). De gebieden hebben allen een opeenvolgend nummer, behalve gebied #201. De reden hiervan is dat dit gebied gelegen is op een bedrijventerrein en daarmee afwijkt van de andere gebieden.

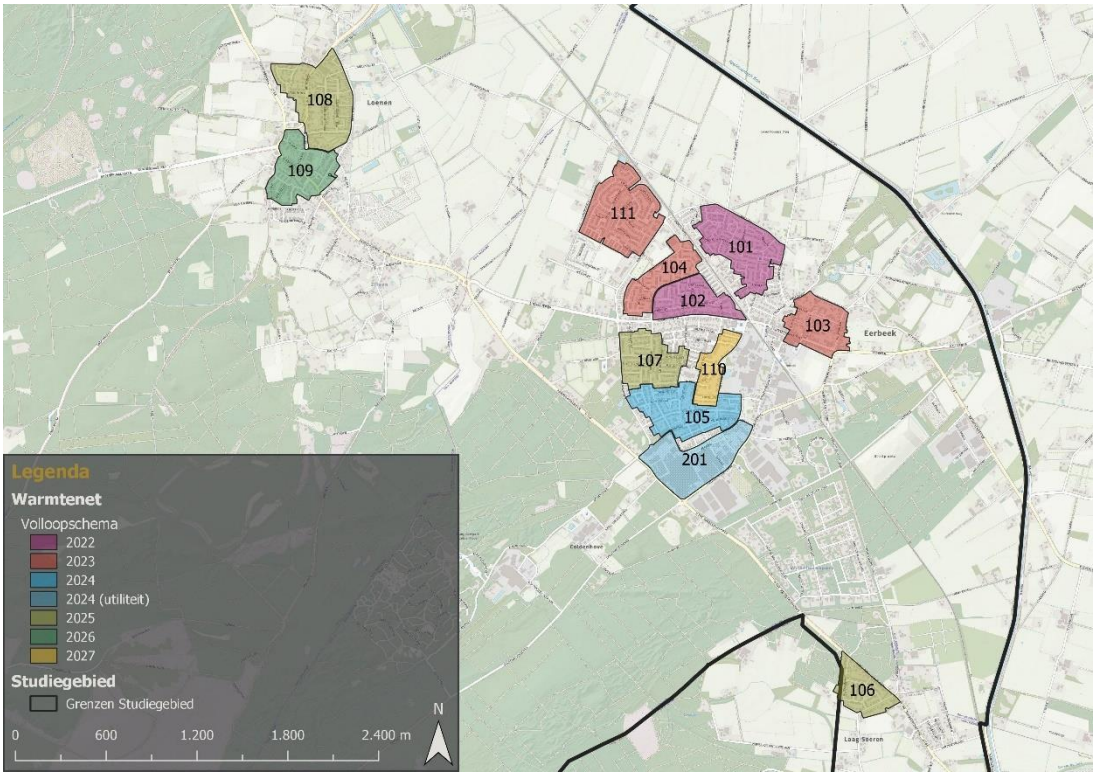

Figuur 13: Volloopschema voor beoogd warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren. Elke regio heeft een uniek referentienummer.

In sectie 0 is toegelicht dat 90% van de huurwoningen van Veluwonen, 20% van de overige woningen en 10% van de utiliteitsgebouwen per gebied worden aangesloten op het warmtenet. In Tabel 10 is het aantal woningen en utiliteitsgebouwen weergegeven dat per gebied in het volloopschema wordt aangesloten. Het gaat hierbij dus enkel om het aantal aansluitingen per gebied en niet om de exacte adressen van de woningen en gebouwen die worden aangesloten.

Tabel 10: Overzicht van het aantal huurwoningen van Veluwonen, overige woningen en utiliteitsgebouwen dat volgens het concept volloopschema wordt aangesloten op het beoogde warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren.

ID	Participatiegraad			Aantal aansluitingen			Totaal
	Woningen Veluwonen	Overige woningen	Utiliteits-gebouwen	Woningen Veluwonen	Overige woningen	Utiliteits-gebouwen	
101	90%	20%	10%	237	60	0	297
102	90%	20%	10%	165	40	6	205
103	90%	20%	10%	121	27	3	148
104	90%	20%	10%	228	12	10	240
105	90%	20%	10%	215	56	3	271
106	90%	20%	10%	42	28	1	70
107	90%	20%	10%	115	53	8	168
108	90%	20%	10%	147	52	2	199
109	90%	20%	10%	117	39	1	156
110	90%	20%	10%	60	26	3	86
111	90%	20%	10%	125	81	0	206
201	90%	20%	10%	0	2	0	2

Van elk gebied in het volloopschema is de gemiddelde warmtevraag voor ruimteverwarming en tapwater bepaald. Hierbij is tevens onderscheid gemaakt tussen de huurwoningen van Veluwonen, overige woningen en utiliteitsgebouwen. De warmtevraag aan het warmtenet is daardoor eenvoudig te berekenen met behulp van het aantal aansluiting in Tabel 10. De resultaten zijn weergegeven in Tabel 11. Het is belangrijk om te vermelden dat het hierbij gaat om de warmtevraag voordat de schilmaatregelen uit sectie 3.2.4, 3.3.4 en 3.4.3 zijn doorgevoerd.

Door de gemiddelde warmtevraag per gebied te gebruiken, is de totale warmtevraag relatief nauwkeurig zonder dat je bijvoorbeeld binnen een gebied exact de locatie moet aangeven van de 20% overige woningen die worden aangesloten. Wanneer alle aansluitingen op het warmtenet zijn gerealiseerd, is de totale huidige warmtevraag 76.700 GJ per jaar. Wanneer de verwachte schilmaatregelen worden doorgevoerd, is de totale warmtevraag 72.700 GJ per jaar, dus een afname van ca. 5%.

Tabel 11: Overzicht van de huidige warmtevraag in GJ per jaar van de huurwoningen van Veluwonen, overige woningen en utiliteitsgebouwen dat volgens het concept volloopschema wordt aangesloten op het beoogde warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren.

ID	Gemiddelde warmtevraag			Totale warmtevraag			Totaal
	Woningen Veluwonen	Overige woningen	Utiliteits-gebouwen	Woningen Veluwonen	Overige woningen	Utiliteits-gebouwen	
101	30	46	0	7.110	2.765	0	9.875
102	31	46	11	5.110	1.826	66	7.002
103	25	52	117	3.002	1.393	351	4.746
104	39	50	9	8.860	604	88	9.552
105	37	46	8	8.032	2.598	24	10.655
106	39	54	4	1.651	1.510	4	3.165
107	40	51	14	4.621	2.700	116	7.437
108	38	53	38	5.540	2.748	75	8.363
109	31	44	112	3.669	1.698	112	5.479
110	36	45	22	2.178	1.158	67	3.403
111	28	42	0	3.516	3.374	0	6.890
201	0	66	0	0	133	0	133

4.4.1 Belastingduurkromme

De belastingduurkromme is vergelijkbaar met een grafiek van de warmtevraag gedurende een jaar. Het verschil is dat de warmtevraag in een belastingduurkromme is geordend in een aflopende warmtevraag in plaatst van op chronologische volgorde. De grafiek geeft daarmee inzicht in hoeveel uur per jaar een bepaalde warmtevraag wordt overschreden. Dit is van belang voor het bepalen van het optimale ontwerp van een warmtenet.

Aan de hand van de belastingduurkromme kan de basislast en pieklast worden bepaald. Bij een warmtenet is meestal 80% van de gemiddelde jaarlijkse warmtevraag basislast en de overige 20% is pieklast[11]. Pieklast is relatief duur, aangezien de installatie alleen in productie is wanneer de warmtevraag hoger dan de basislast is. Er bestaan verschillende technieken om de benodigde warmte op te wekken. Idealiter worden de beschikbare duurzame warmtebronnen gebruikt voor de basislast en eventueel fossiele warmtebronnen voor de pieklast. In het warmtenet van Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren zal de restwarmte voorzien in de basislast en de gasgestookte stoomketels bij DS Smith voor de pieklast.

Het bepalen van de belastingduurkromme is een ingewikkeld proces en vereist complexe simulaties van het warmtenet en de aangesloten gebouwen. In plaats daarvan is gekozen om meetdata van een vergelijkbaar bestaand warmtenet te gebruiken. Op dit warmtenet zijn circa 600 woningen aangesloten. Het warmtenet heeft een invoertemperatuur van 70°C en een retourtemperatuur van 40°C. De data komt uit 2019. Om de belastingduurkromme van Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren te bepalen is de belastingduurkromme van de meetdata geschaald aan de hand van de verhouding tussen de totale warmtevraag. Op deze manier is op een eenvoudige, maar toch betrouwbare manier de belastingduurkromme bepaald en is weergegeven in Figuur 14. De maximale warmtevraag bedraagt circa 8,5 MW. De vorm van deze kromme is gebruikelijk. De oppervlakte onder de grafiek is de totale warmtevraag en bedraagt 21.300 kWh per jaar, oftewel 76.700 GJ per jaar.

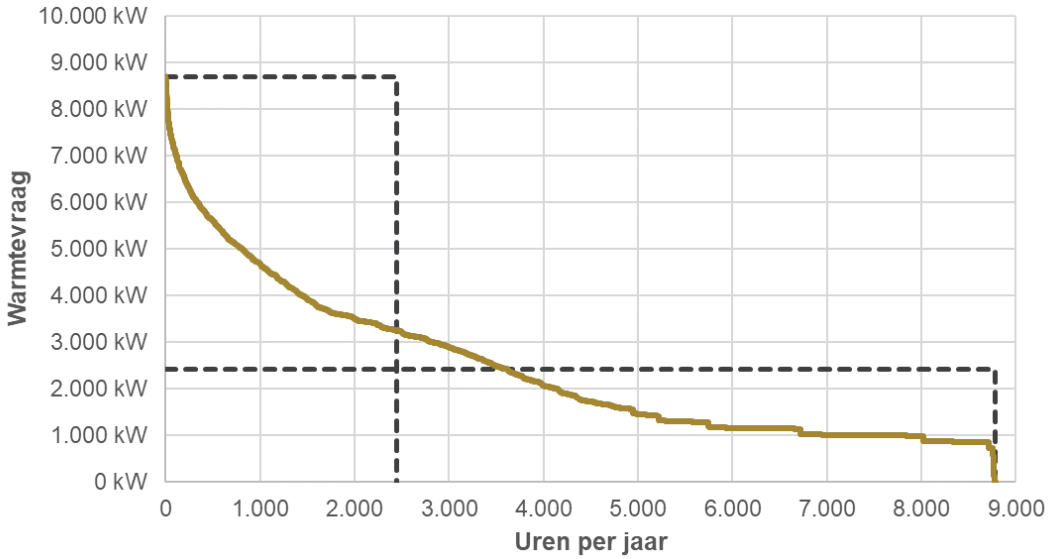

Figuur 14: Belastingduurkromme van het beoogde warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren. Uitgangspunt is dat 90% van de huurwoningen van Veluwonen worden aangesloten, 20% van de overige woningen en 10% van de utiliteit.

4.4.2 Verdeling warmtevraag

De warmtevraag gedurende een jaar is in Nederland verre van constant. Ons gedrag zorgt met name voor dag- en nachtfluctuaties, terwijl een veranderende buitentemperatuur vooral leidt tot seizoenfluctuaties in de warmtevraag.

[11] *Bron: CE Delft. (2019). Hybride warmtenetten: Kansen voor Den Haag.*

4.4.2.1 *Verdeling over werkdag en weekenddag*

In Figuur 15 is de verdeling van de gemiddelde warmtevraag gedurende de werkdagen (maandag tot en met vrijdag) en weekenddagen (zaterdag en zondag) weergegeven. Uit de grafiek zijn diverse conclusies te trekken. De ochtendpiek wordt veroorzaakt doordat onze huizen worden opgewarmd net voordat wij opstaan en wij vervolgens massaal gaan douchen. Vervolgens is de zon op en stijgt de buitentemperatuur, waardoor de warmtevraag afneemt. Eind van de middag neemt de warmtevraag weer toe. Enerzijds door de lagere buitentemperatuur en anderzijds om het huis weer te verwarmen voordat wij thuiskomen van werk. De grafiek laat tevens het verschil zien tussen werk- en weekenddagen. In het weekend staan wij later op en is de warmtevraag constanter.

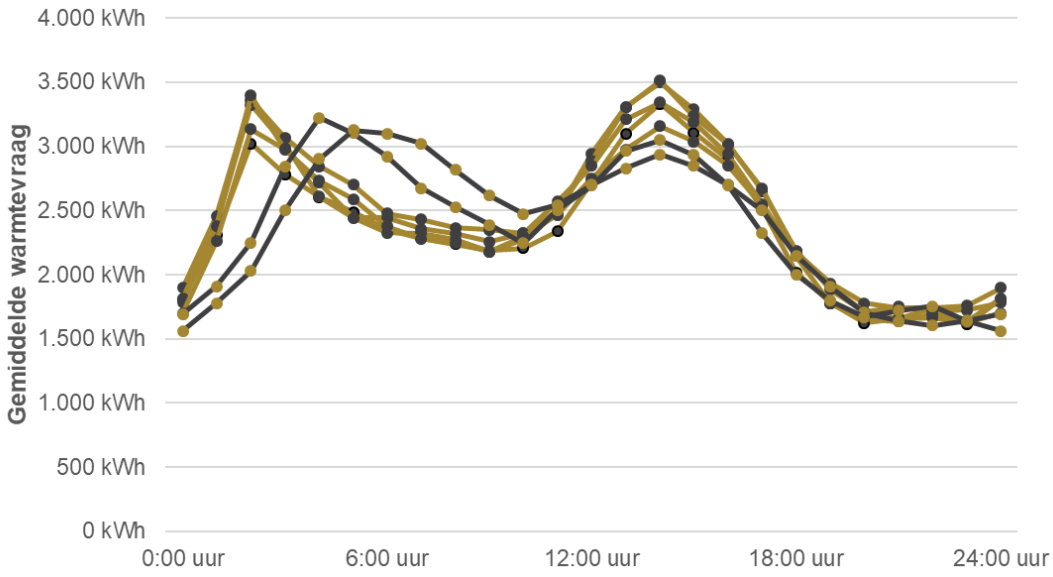

Figuur 15: Gemiddelde dag- en nachtflucuaties van de warmtevraag voor alle dagen in een week. Werkdagen zijn weergegeven met een gouden lijnen en weekenddagen in donkergrijs.

De totale warmtevraag, de oppervlakte onder bovenstaande krommen, verschilt echter weinig tussen werkdagen en weekenddagen. Dit is duidelijk zichtbaar in Figuur 16.

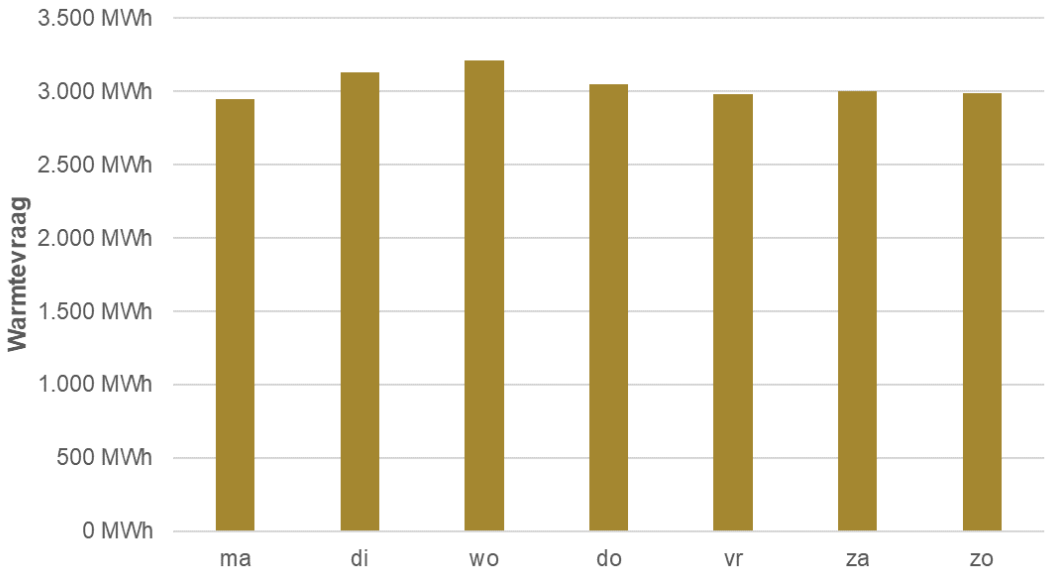

Figuur 16: Verdeling warmtevraag over de dagen van de week.

Het gaat hierbij om de totale warmtevraag van bijvoorbeeld alle maandagen in een jaar. Om de gemiddelde warmtevraag van een maandag te bepalen, moet de totale warmtevraag worden gedeeld door de 52 of 53 maandagen per jaar.

4.4.2.2 Verdeling over weken, maanden en seizoenen

De verdeling van de warmtevraag over weken, maanden en seizoenen komt duidelijk tot uitdrukking in Figuur 17 tot en met Figuur 19. De warmtevraag in de winter is tot wel vijf keer hoger dan in de zomer. Dit heeft direct verband met de gemiddelde zoninstraling en buitentemperatuur. De trend in de warmtevraag speelt een belangrijke rol in het selecteren van de warmtebronnen. Een zonthermie project produceert bijvoorbeeld vooral warmte in de zomer. Deze warmte zal dus (deels) moeten worden opgeslagen voor de winter.

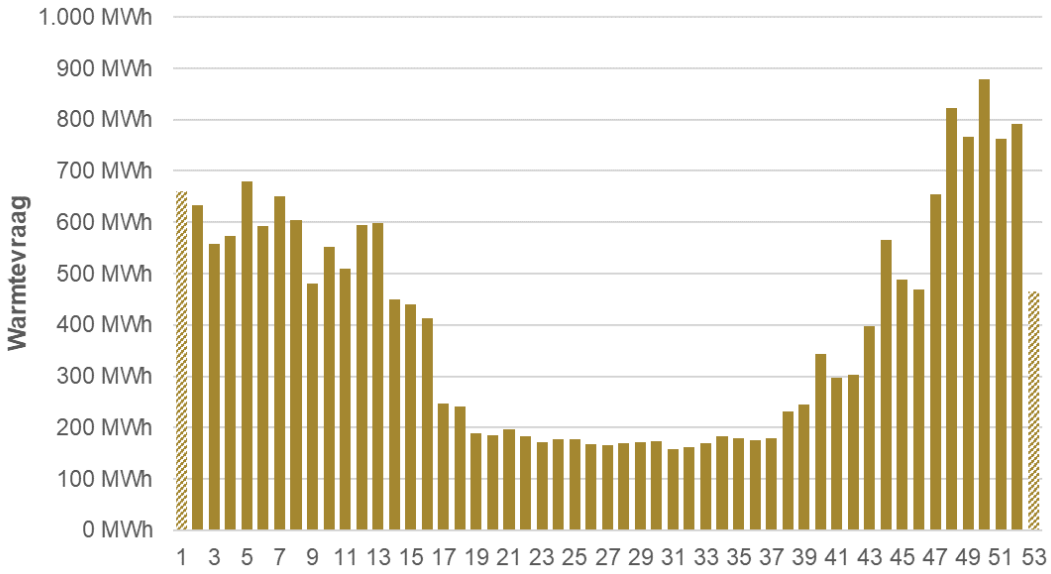

Figuur 17: Verdeling warmtevraag over de weken van het jaar.

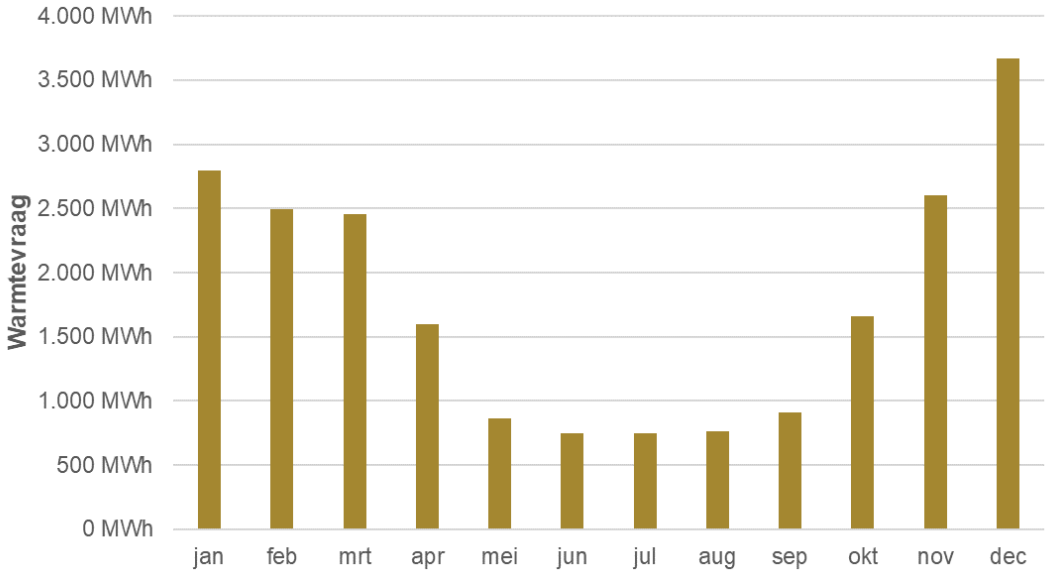

Figuur 18: Verdeling warmtevraag over de maanden van het jaar.

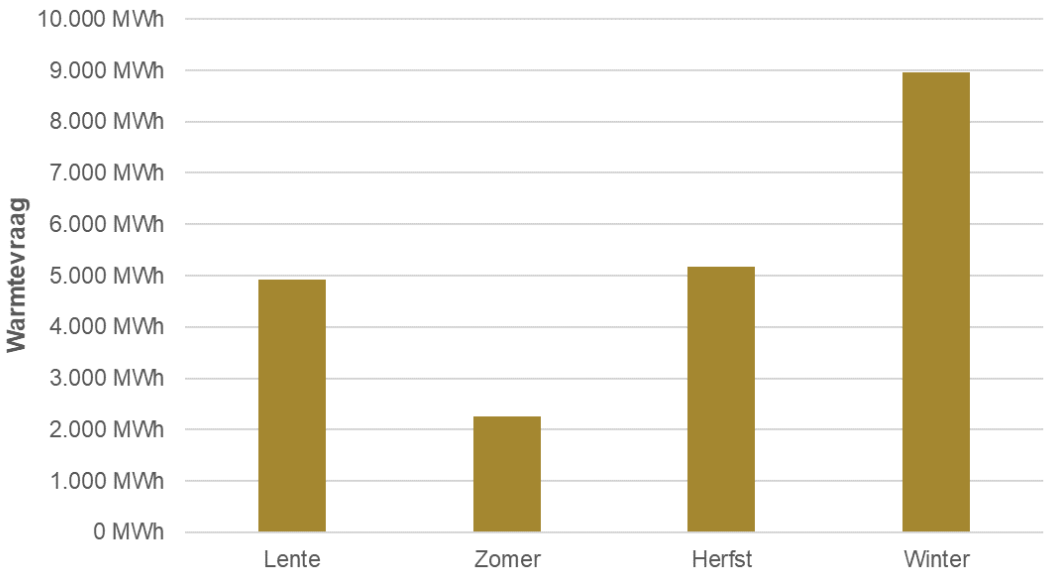

Figuur 19: Verdeling warmtevraag over de seizoenen van het jaar.

4.5 Toekomstige warmtevraag

Schilmaatregelen zorgen voor een afname van de warmtevraag. In sectie 3.2.4, 3.3.4 en 3.4.3 is toegelicht wat de verwachte impact van deze schilmaatregelen zal zijn op de warmtevraag van de huurwoningen van Veluwonen, overige woningen en utiliteit. De totale warmtevraag zal met ca. 5% dalen. Dit betekent echter niet dat alle bovenstaande grafieken lineair kunnen worden geschaald. De oorzaak daarvan is dat schilmaatregelen met name impact hebben op de warmtevraag voor ruimteverwarming en niet voor tapwater. De vraag naar tapwater is redelijk contant over het jaar, terwijl de vraag naar ruimteverwarming vele malen hoger is in de winter. Door de schilmaatregelen zal daardoor de basislast aanzienlijk minder veranderen dan de seizoenfluctuatie. Desalniettemin geeft de 5% afname wel een goede indicatie.

4.6 CO_2-besparing

De aanleg van een warmtenet kan leiden tot een aanzienlijk CO_2-besparing in de gebouwde omgeving, mits de warmte op een duurzame geleverd wordt. De woningen en utiliteit in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren wordt momenteel hoofdzakelijk verwarmd door de verbranding van aardgas. De CO_2-uitstoot van aardgas is 1,79 kg per m^3, oftewel 56,8 kg per GJ. De basislast (ca. 80% van de warmtevraag) van het warmtenet wordt geleverd met restwarmte. Bij dit proces komt vrijwel geen extra CO_2 vrij. De pieklast wordt geleverd door gasgestookte stoomketels bij DS Smith. De totale CO_2-besparing is ruim 3.450 ton per jaar voor het beoogd warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren. Bijna 70% van deze besparing komt terecht bij Veluwonen.

5 Concept ontwerp warmteleidingen

5.1 Ontwerpvarianten

Warmtenetten brengen via ondergrondse, geïsoleerde buizen warmte uit centrale warmtebronnen naar meerdere warmteverbruikers. Het warmtenet functioneert als een grote centrale verwarming op de schaal van een wijk, stad of zelfs regio. Koudenetten zijn een vergelijkbare oplossing voor de collectieve levering van koeling, via een leidingnet aan grote afnemers.

De warmteklanten kunnen heel divers zijn: bedrijven, tertiaire sector, woningen, publieke gebouwen. De warmte wordt via water onder druk in een gesloten netwerk getransporteerd, met aparte leidingen voor de aanvoer en de retour van warmte. Het water dat naar de afnemers stroomt is warmer dan het water dat in de retourleiding stroomt. Het water wordt namelijk afgekoeld door een warmtewisselaar bij de verbruikers. Die warmtewisselaar levert de warmte aan de binneninstallatie, voor ruimteverwarming en sanitair warm water.

Op dit moment zijn in Nederlandse warmtenetten verschillende soorten warmtebronnen in gebruik: van geothermie tot restwarmte van bijvoorbeeld afvalverwerkers, datacenters, elektriciteitscentrales en industrie. De bronnen variëren in de temperatuur warmte die beschikbaar komt. Zo komt warmte uit een afvalverbrander of diepe geothermiebron vrij op hoge temperaturen van 100°C of meer. Restwarmte uit datacenters komt gemiddeld op slechts 25°C beschikbaar en warmte uit oppervlaktewater (ook wel aquathermie genoemd) meestal op nog lagere temperaturen.

Restwarmte die op 25 tot 30°C beschikbaar komt, kan in de woning met een warmtepomp opgewarmd worden om gebruikt te kunnen worden voor ruimteverwarming en warm tapwater. Een andere optie is om de warmte met lage temperatuur centraal op te werken naar 40°C. Dat is voor nieuwbouw warm genoeg voor ruimteverwarming. In de woning is dan alleen nog een apparaat nodig dat het tapwater verder verwarmd naar 60°C om legionella te voorkomen. Een derde mogelijkheid is om de warmte centraal op te werken tot 65°C en op deze temperatuur aan woningen te leveren. Dit is voldoende voor zowel ruimteverwarming als tapwater: in de woning hoeven dan geen extra maatregelen getroffen te worden.

5.2 Ontwerpkeuze

Om de kosten per aansluiting zo laag mogelijk te houden, is voor het warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren gekozen voor een warmtenet met een aanvoertemperatuur van 65°C. Daarmee kan in iedere woning direct warm tapwater gemaakt worden, zonder dat bijverwarming met behulp van bijvoorbeeld een warmtepomp nodig is.

5.3 Leidingen

Om de warmte van de warmtebronnen naar de warmteafnemers te transporteren is een grootschalig warmtenet nodig. Bij het warmtenet kan onderscheid worden gemaakt tussen het transportnet (*backbone*) en het distributienet. Het transportnet wordt gebruikt om grote hoeveelheden warmte te verplaatsen naar centrale locaties om vervolgens via een fijnmazig distributienet te worden geleverd aan woningen en utiliteitsgebouwen.

Voor het transportnet worden leidingen gebruikt van staal. De leidingen zijn omringd met een PUR isolatielaag en een kunststof buitenmantel. De leidingen van het distributienet zijn gemaakt van een buigbare kunststof (crosslinked polyethyleen) en zijn tevens omringd met een PUR isolatielaag en een kunststof buitenmantel. De isolatielaag heeft tot doel om de warmteverliezen in het warmtenet te minimaliseren.

Een stalen leiding heeft als voordeel dat het een grote druk en hogere temperatuur kan weerstaan. Het nadeel is dat deze leidingen relatief duur zijn in materiaal en aanleg. Om de twaalf meter moeten leidingen aan elkaar worden gelast. Dit vereist expertise en veel tijd.

Op de lasnaden moet vervolgens extra isolatie worden aangebracht om te voorkomen dat dit leidt tot extra warmteverliezen. Het voordeel van de buigbare kunststof leiding is dat het gemakkelijker en goedkoper kan worden aangelegd. Er hoeft een smallere sleuf te worden gegraven wat enorm bespaard in de civieltechnische werkzaamheden. Daarnaast bestaan er standaard koppelstukken, waardoor warmteverliezen beperkt blijven. Het nadeel is dat dit type leiding niet in grote diameters (groter dan DN 100) beschikbaar is. Daarnaast kan deze leiding een maximale druk aan van ca. 5 bar en een maximale temperatuur van ca. 80°C.

De lengte, diameter en temperatuurverliezen in het transportnet zijn berekend met behulp van Hysopt. Hysopt is een krachtige ontwerpsoftware voor warmtenetten en is in staat het ontwerp van warmtenetten te optimaliseren. De warmtevraag van elk van de gebieden in het volloopschema uit sectie 4.4 is ingeladen in Hysopt. De simulatie in Hysopt is uitgevoerd voor 1) een warmtenet in alleen Eerbeek, 2) een warmtenet in Eerbeek en Loenen, 3) een warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren en 4) een warmtenet in Eerbeek en Laag-Soeren. De diameters van de leidingen van het transportnet voor het warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren is weergegeven in Figuur 20.

Het transportnet is gedimensioneerd op de warmtevraag van 90% van de huurwoningen van Veluwonen, 20% van de overige woningen en 10% van de utiliteit. Daarbij zijn de diameters naar boven afgerond in verband met ruimte in het transportnet voor mogelijk extra aansluitingen in de toekomst. Wanneer het aantal aansluitingen in de toekomst echter sterk toeneemt, zal mogelijk een deel van het transportnet vervangen moeten worden.

Figuur 20: Tracé van het beoogde warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren. Per leiding van het transportnet is de diameter aangegeven.

Wanneer niet alle dorpen worden aangesloten op het warmtenet, is de totale warmtevraag vanzelfsprekend lager. Er hoeft dan ook minder warmte getransporteerd te worden. Dit betekent bijvoorbeeld dat de diameters van leidingen voor het warmtenet in alleen Eerbeek kleiner zullen uitvallen. De lengte van de leidingen per diameter en variant zijn weergegeven in Tabel 12. Er is ook een indicatie gegeven van de totale investeringskosten voor het transportnet. Uit het overzicht volgt dat de totale lengte van het warmtenetracé en de

daarmee samenhangende kosten sterk afhangen van de omvang van het warmtenet. De investering in het transportnet draagt aanzienlijk bij aan de totale investeringskosten. Bij de kosteninschatting is rekening gehouden met de omgeving. Zo is een leiding leggen in stedelijk gebied aanzienlijk duurder dan in het buitengebied. De relatieve investeringskosten voor de varianten met een tracé richting Loenen en/of Laag-Soeren zijn daarom lager, dan wanneer enkel een warmtenet in Eerbeek wordt gerealiseerd.

In de praktijk kan het voorkomen dat in eerste instantie gekozen wordt voor een warmtenet in Eerbeek en in een later stadium toch wordt gekozen voor een uitbreiding richting Loenen en/of Laag-Soeren. Om de extra kosten en de impact op de omgeving te beperken bij een uitbreiding, is het interessant om toch het transportnet in Eerbeek te dimensioneren op de variant waarbij alle dorpen worden aangesloten. De extra investering is tussen de € 0,3 mln en € 0,5 mln. Het risico is echter dat de uitbreiding nooit zal plaatsvinden.

Tabel 12: Overzicht van de benodigde warmtenettracés per diameter en per variant van het beoogde warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren.

Diameter leiding	**Lengte warmtenettracé per diameter per variant**			
	Warmtenet Eerbeek	Warmtenet Eerbeek en Loenen	Warmtenet Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren	Warmtenet Eerbeek en Laag-Soeren
DN 100	500 m	500 m	500 m	500 m
DN 125	1.725 m	1.725 m	1.725 m	1.725 m
DN 150	2.600 m	1.625 m	4.325 m	3.950 m
DN 200	2.140 m	7.250 m	7.250 m	2.140 m
DN 250	565 m	980 m	980 m	565 m
DN 300	0 m	565 m	565 m	0 m
Totaal	7.530 m	12.645 m	15.345 m	8.880 m
Kosten	€ 4,0 mln	€ 6,8 mln	€ 8,0 mln	€ 4,5 mln

5.4 Warmteoverdrachtstations (WOS)

Een warmteoverdrachtstation (WOS) is het koppelpunt tussen het transportnet en het distributienet. Een WOS bestaat uit een warmtewisselaar en een pomp. De functie van een WOS in een wijk is schematisch weergegeven in Figuur 21. De aanvoertemperatuur van het warmtenet is 65°C en de retourtemperatuur is 35°C.

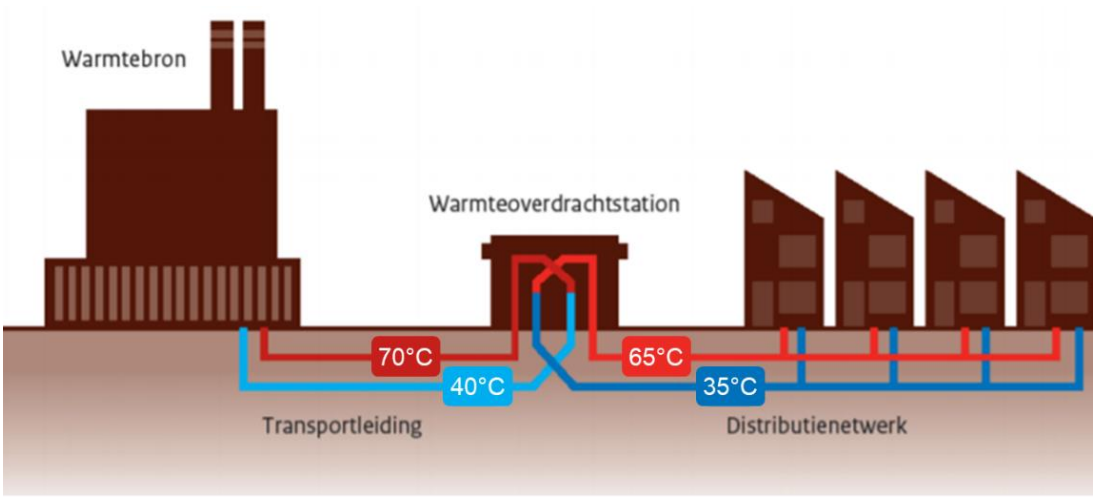

Figuur 21: Schematische weergave van een warmteoverdrachtstation in een wijk.

Een WOS kan worden geplaatst in een kelderbox, garagebox of in een speciaal daarvoor gebouwd gebouw. Dergelijk gebouw lijkt erg op een transformatorhuisje. In Figuur 22 is een aantal afbeeldingen weergegeven van een WOS.

Figuur 22: Afbeeldingen van a) de technische installatie in een WOS, b) de binnenkant van een WOS en c) de buitenkant van een WOS.

In het volloopschema in sectie 0 is aangegeven welke gebieden worden aangesloten op het warmtenet. In totaal zijn er twaalf gebieden aangewezen, terwijl er maar zeven stations zijn. In Tabel 13 is daarom voor elk WOS aangegeven welke gebieden daarop worden aangesloten en om hoeveel woningen dit gaat. Daarnaast is een grove inschatting gemaakt van het benodigde piekvermogen.

Tabel 13: Overzicht van het aantal woningen dat wordt aangesloten per warmteoverdrachtstation.

WOS	ID Volloopschema	Aantal woningen	Piekvermogen
Eerbeek Noordoost	101	297	1.350 kW
Eerbeek Noordwest	111	206	950 kW
Eerbeek Oost	103	148	650 kW
Eerbeek West	102 en 104	445	2.000 kW
Eerbeek Zuid	105, 107, 110 en 201	527	2.350 kW
Loenen	108 en 109	355	1.600 kW
Laag-Soeren	106	70	300 kW

De investeringskosten van een WOS bestaan uit de technische installatie, behuizing en de aansluiting op het transportnet en het distributienet. De kosten van een WOS variëren van 70.000 tot 120.000 euro. Dit bedrag is afhankelijk van het aantal aangesloten woningen en utiliteitsgebouwen op een WOS.

5.5 Afleversets

Om de warmte uit het warmtenet in een woning of utiliteitsgebouw te krijgen, is een afleverset nodig. De afleverset meet het warmteverbruik en verdeelt de warmte voor ruimteverwarming en tapwater. De afleverset bevat een warmtewisselaar om het tapwater te verwarmen. Wanneer woningen of utiliteitsgebouwen worden aangesloten op een warmtenet, vervangt de afleverset de CV ketel. Het voordeel van een afleverset is dat er minder onderhoud nodig is vergeleken met een CV ketel of warmtepomp. Daarnaast is het ruimtebeslag van een afleverset kleiner en is er geen afvoerpijp nodig. De afleverset hangt meestal in de meterkast. In Figuur 23 is de functie van een afleverset weergegeven.

De afleverset kan in eigendom zijn van de warmteleverancier of in eigendom zijn van de verbruiker. De eerste variant komt het meest voor. Het voordeel is dat de warmteleverancier verantwoordelijk is voor onderhoud, reparatie, vervanging en het voorkomen van lekkages. Een nadeel is bijvoorbeeld dat de bewoner geen keuzevrijheid heeft in het merk en type van de afleverset.

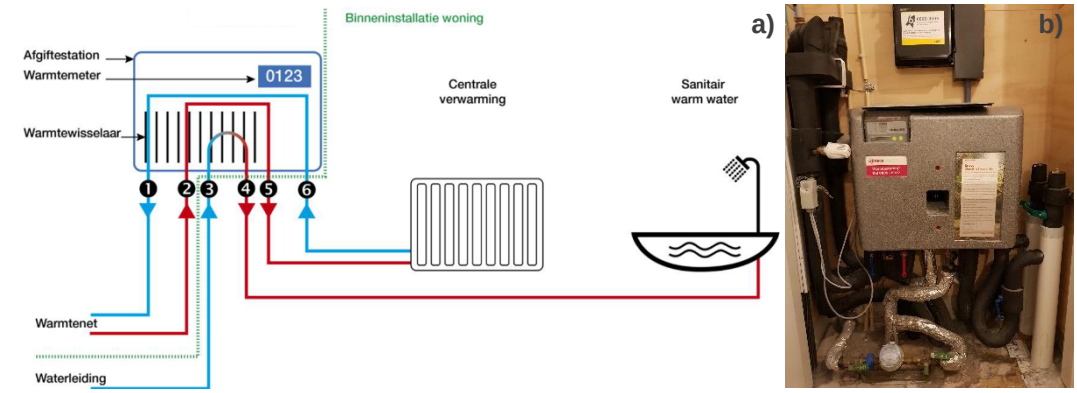

Figuur 23: Afbeeldingen van a) de functie van een afleverset en b) een afleverset in een meterkast.

Het distributienet wordt in veel gevallen geplaatst onder het trottoir. Vanaf het distributienet worden aftakkingen gemaakt naar individuele woningen en utiliteitsgebouwen. De baan van de leidingen worden onder meer bepaald door de positie van de meterkast of huidige CV ketel in een pand. In veel woningen wordt de afleverset daarom geplaatst op de begane grond. Dit is relatief eenvoudig te realiseren. In andere gevallen, zoals bijvoorbeeld bij huurwoningen van Veluwonen aan de Huygenslaan of Händelstraat in Eerbeek, moet de afleverset op zolder worden geplaatst. In dit geval zijn er twee opties. De leidingen kunnen door de gevel worden gevoerd en vervolgens verticaal omhoog gaan. Als alternatief kunnen de leidingen naar de afleverset ook buitenhuis langs de gevel. Deze manier wordt meestal toegepast wanneer in de woning geen ruimte is voor een leiding naar boven, zoals in Figuur 24 is weergegeven voor een huis in Purmerend. Aangezien de leiding zichtbaar is vanaf de straat, dient rekening gehouden te worden met de welstandseisen. De warmteleiding zal dus fatsoenlijk weggewerkt moeten worden in bijvoorbeeld een regenpijp. De kosten van de graafwerkzaamheden en het in de oorspronkelijke staat herstellen van de tuin zijn voor rekening van het warmtebedrijf.

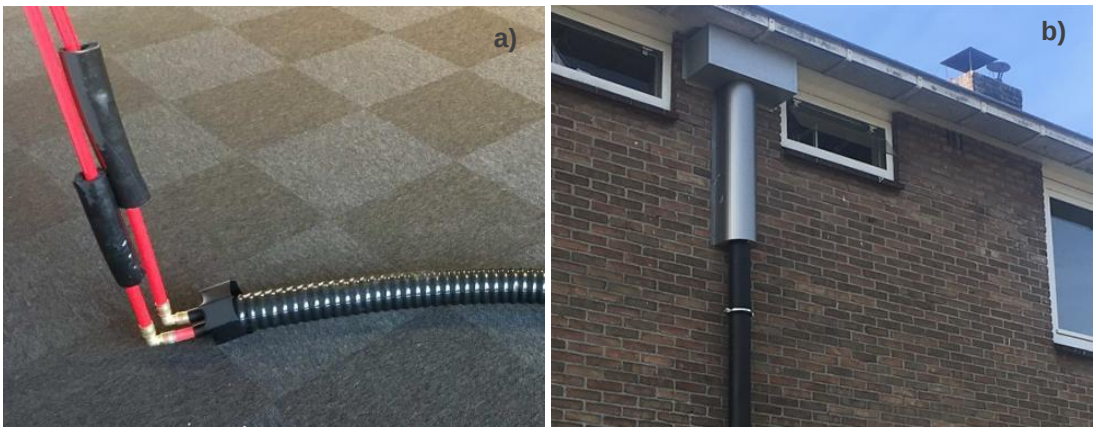

Figuur 24: Afbeeldingen van een leiding naar de afleverset a) binnenhuis en b) buitenhuis.

Het warmtenet heeft een aanvoertemperatuur van 65°C. In de meeste gevallen is deze temperatuur hoog genoeg om met de huidige radiatoren de ruimte te verwarmen. Door renovaties is de warmtevraag namelijk afgenomen, terwijl de capaciteit van de radiatoren gelijk is gebleven. Dit leidt ertoe dat een radiator dezelfde gewenste binnentemperatuur kan bereiken, maar dan op een lagere temperatuur. Er zullen echter altijd woningen blijven waarbij aanpassingen noodzakelijk zijn. Het gaat daarbij met name om de oude en minder goed geïsoleerde woningen.

6 Opslag en/of back-up systeem

6.1 Verdeling van restwarmte

Om te bepalen in welke mate een opslag en/of back-up systeem noodzakelijk, is moet het aanbod van warmte verder worden geanalyseerd. Afhankelijk van de variant wordt de warmte in hoofdzaak geleverd door Industriewater Eerbeek (IWE) dan wel papierfabriek DS Smith.

Afvalwater van diverse papierfabrieken, waaronder DS Smith wordt door IWE gezuiverd. Het debiet van het afvalwater is weergegeven in Figuur 25. Het debiet is vrijwel constant over het jaar en daardoor ook de restwarmte die onttrokken kan worden. Het debiet is direct afhankelijk van de bedrijfsvoering van de papierfabrieken. Aangezien de papierfabrieken met Kerst hun productie stilleggen, valt het debiet gedurende een paar dagen terug naar 2.000 m^2 per dag. De gasketels bij papierfabriek DS Smith kunnen gedurende deze periode worden ingezet als back-up.

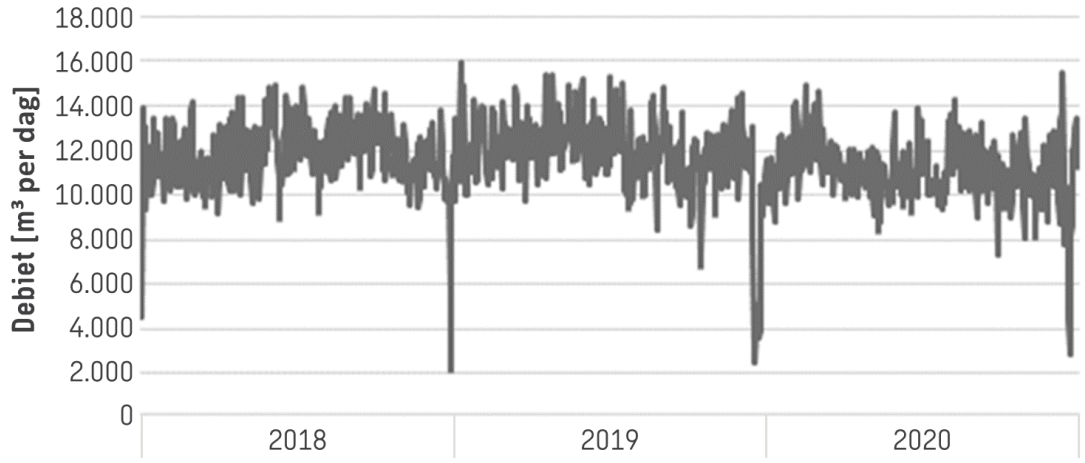

Figuur 25: Debiet van het afvalwater van de papierfabrieken dat afgelopen drie jaar werd gezuiverd door Industriewater Eerbeek.

De restwarmteproductie bij papierfabriek DS Smith is relatief constant over het jaar, afgezien van de productiestop rond Kerst. Wanneer papierfabriek DS Smith de primaire warmtebron is, kunnen de gasketels nog steeds als back-up gebruikt worden. Het vermogen van de gasketels is voldoende om als volwaardig back-up systeem te fungeren.

6.2 Leveringszekerheid

De leveringszekerheid uit Industriewater Eerbeek en met name papierfabriek DS Smith is erg hoog. De reden daarvan is dat de stoomketel waarbij de restwarmte uit de rookgassen worden gehaald onmisbaar is voor het productieproces van papier. Ligt de stoomketel stil, dat ligt ook de papierproductie van DS Smith stil. DS Smith heeft daarom een robuuste technische installatie die minstens 360 dagen per jaar, 24 uur per dag op vollast in bedrijf is.

Onderhoud aan installaties moet natuurlijk wel plaatsvinden. Door dit af te stemmen met DS Smith kan de impact hiervan worden beperkt. De onderhoudswerkzaamheden kunnen bijvoorbeeld gepland worden in de zomer wanneer de warmtevraag van het warmtenet relatief laag is. Daarnaast kan gebruik worden gemaakt van de back-up gasketels.

6.3 Onbalans tussen vraag en aanbod

Bij IWE is het onttrekken van restwarmte uit het afvalwater relatief lastig af te stemmen op de warmtevraag, met name gedurende dag- en nachtfluctuaties. De oorzaak hiervan is dat de drie warmtepompen bij Industriewater Eerbeek niet geschikt zijn om steeds te switchen tussen aan en uit. De warmtepompen die bij IWE de temperatuur van restwarmte verhogen,

vereisen een hoge investering. Een lange technische levensduur is daarom van belang. Dit kan worden bereikt door het aantal start- en stopmomenten te beperken. Daarnaast kent een individuele warmtepomp alleen een aan- of uitfunctie en niets daar tussenin. Om de dag- en nacht fluctuatie op te vangen is daarom een buffervat nodig. Seizoenfluctuaties levert in principe geen problemen op.

Het voordeel van DS Smith is dat de warmte middels een warmtewisselaar aan het net wordt geleverd. De hoeveelheid restwarmte die wordt onttrokken kan daardoor eenvoudig en traploos met een pomp worden geregeld. De warmtelevering kan dan optimaal worden afgestemd op de warmtevraag.

6.4 Benodigde opslag en back-up

In voorgaande alinea's is aangegeven dat bij IWE een opslagsysteem nodig is om de levensduur van de warmtepompen te verlengen. Een warmtebuffer van voldoende inhoud kan ervoor zorgen dat de warmtepompen minder vaak hoeven te starten en stoppen. Om het benodigde volume van het buffervat te bepalen wordt ervan uitgegaan dat een warmtepomp maximaal één keer per uur mag schakelen tussen aan en uit en visa versa. Figuur 26 laat de impact van een buffervat van 50 m^3 zien op de switchfrequentie van de warmtepompen.

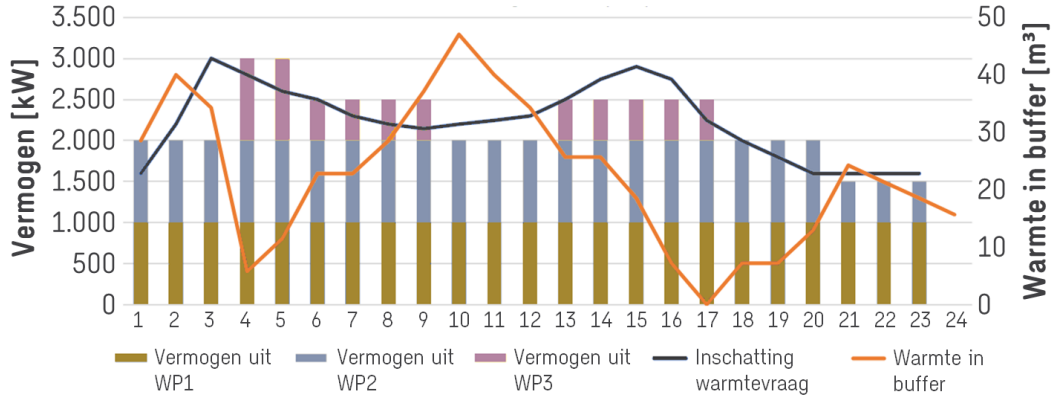

Figuur 26: Ontwikkeling van de warmte in het buffervat bij Industriewater Eerbeek waarbij de warmtepompen beperkt worden ingezet.

Bij papierfabriek DS Smith is geen opslagsysteem nodig. DS Smith zal in alle varianten het warmtenet door middel van warmte uit de gasturbines voorzien in de pieklast en back-up. Dit is voor het warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren de meest voordelige optie.

7 Businesscase

In dit hoofdstuk worden de resultaten gegeven van businesscase berekeningen voor vijf varianten. Het betreft de varianten 1a, 2a, 3a, 3b en 3c uit sectie 1.3. Daarbij wordt gebruik gemaakt van het volloopscenario uit sectie 4.3. De bijbehorende investeringskosten en financiële resultaten worden gegeven en een gevoeligheidsanalyse getoond. Tot slot worden belangrijke risico's besproken.

7.1 Algemene uitgangspunten

Om de haalbaarheid te onderzoeken moet bepaald worden wat een 'goed' rendement op eigen vermogen is. Om te beginnen heeft een warmtenet door haar aard een afschrijftermijn van 30 jaar. Het gewenste projectrendement voor een warmtenet of warmteleveringsbedrijf wordt in de basis uitgedrukt in een rendement op eigen vermogen[12] en is afhankelijk van de bedrijfsvorm:

- Volledig publiek: 4% (ook wel maatschappelijk rendement)
- Volledig privaat: 8%
- Publiek Private Samenwerking (PPS) 50/50: 6%

Belangrijk om te beseffen is dat een warmtebedrijf opgesplitst kan worden in verschillende bedrijven voor warmte opwek, warmte distributie en warmte exploitatie. In Nederland zijn diverse voorbeelden van de verschillende bedrijfsvormen bekend:

- Volledig publiek: stadsverwarming Purmerend, Warmtenet en Warmtebedrijf Hengelo (in de overgang van een PPS-constructie naar volledig publiek);
- Volledig Privaat: Ennatuurlijk, Warmtebedrijf Ede en Vattenfall;
- PPS: huidig Warmtenet en Warmtebedrijf Hengelo, Warmtestad Groningen en diverse projecten zoals in Rotterdam en zuid Limburg.

Om woningen en gebouwen aan te sluiten op een warmtenet wordt in veel gevallen een bijdrage aansluitkosten (BAK) in rekening gebracht. Met de BAK wil de exploitant van het warmtenet (een deel van) de investeringen in het warmtenet terugverdienen. Voor elke variant worden twee scenario's doorgereked om de haalbaarheid te beoordelen:

1) Rendement bepaald voor een BAK van € 3.500,00 excl. BTW;
2) Welke BAK is benodigd om een van bovenstaande rendementen te behalen, gehanteerd is 6%.

<u>Warmtetarieven</u>

In Nederland zijn de warmtetarieven voor kleinverbruikers met een aansluiting kleiner dan 100 kW gereguleerd door de Autoriteit Consument en Markt (ACM). De gereguleerde tarieven hebben tot doel dat warmte-afnemers niet-meer-dan-anders (NMDA) betaalt dan de referentiesituatie met verwarming middels de verbranding van aardgas. Het is echter gebruikelijk dat het warmtetarief rond de 10% onder dit maximum tarief ligt. In deze studie is het uitgangspunt dan ook dat er een korting van 10% geldt op het variabele warmtetarief alsook het vastrecht. De tarieven liggen daarmee dus onder het NMDA-principe. In Bijlage 3 wordt dieper ingegaan op deze tarieven.

<u>Operationele kosten (OPEX)</u>

Voor de onderhoud- en beheerkosten wordt een percentage van de investering gehanteerd:

- Opwek bij Industriewater Eerbeek: 5%
- Opwek bij papierfabriek DS Smith: 4%
- Hoofdnet: 0,5%
- Wijknet: 0,5%

[12] Rendement op eigen vermogen geeft de verhouding weer tussen de winst en het geïnvesteerde eigen vermogen. Indien de volledige investering uit eigen vermogen opgebracht wordt, is dit rendement gelijk aan het projectrendement. Wanneer vreemd vermogen geleend wordt tegen een rente die lager is dan het projectrendement, dan zal het rendement op eigen vermogen verbeteren.

Subsidie

Voor een warmtenet kan aanspraak worden gemaakt op de subsidie Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE++) of de investeringsaftrek (EIA). De SDE++ subsidie mag niet gecombineerd worden met een EIA. In de businesscases voor het warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren wordt met de SDE++ subsidie gerekend. De SDE++ subsidie is van toepassing omdat het warmtenet wordt gevoed met restwarmte. De SDE++ subsidie is een exploitatiesubsidie en heeft een looptijd van 15 jaar. De hoogte van de subsidie wordt bepaald door het basisbedrag minus het correctiebedrag. Het correctiebedrag (marktwaarde van de geleverde restwarmte) wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld.

Warmteverliezen in transport

Ondanks dat de warmteleidingen van het transport- en distributienet goed geïsoleerd zijn, zijn warmteverliezen in de leidingen onontkoombaar. Afhankelijk van de omvang van het warmtenet en de afstand tot de opweklocatie is een warmteverlies tussen de 20% en 30% berekend. Hoe hoger de temperatuur of hoe groter de lengte van transportleidingen, hoe hoger het totale warmteverlies.

7.2 Investeringskosten

In Tabel 14 zijn de benodigde investeringen voor de vijf doorgerekende varianten weergegeven. De investeringskosten zijn in hoofdstukken 2 en 5 verder gespecificeerd.

Tabel 14: Overzicht van de investeringskosten per doorgerekende variant.

Variant	1a	2a	3a	3b	3c
Warmtenet	Eerbeek	Eerbeek en Loenen	Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren		
	€ 4,0 mln	€ 5,7 mln	€ 8,0 mln	€ 8,0 mln	€ 8,0 mln
Opwek	DS Smith voor 5 jaar, daarna IWE	DS Smith voor 5 jaar, daarna IWE	DS Smith voor 5 jaar, daarna IWE	DS Smith voor 15 jaar, daarna IWE	Geen DS Smith, maar IWE
	€ 4,9 mln	€ 4,9 mln	€ 4,9 mln	€ 4,9 mln	€ 3,1 mln
WOS	€ 430 k	€ 550 k	€ 625 k	€ 625 k	€ 625 k
Distributie & aansluiting	€ 17,4 mln	€ 21,1 mln	€ 21,9 mln	€ 21,9 mln	€ 21,9 mln
Totaal	**€ 26,7 mln**	**€ 32,3 mln**	**€ 35,4 mln**	**€ 35,4 mln**	**€ 33,6 mln**

Voor elke variant zijn volgens het bijbehorende volloopschema, het opwekscenario en de investeringskosten in de businesscase ingevoerd. De investeringen zijn verspreid over meerdere jaren en gekoppeld aan het volloopschema. Het uitgangspunt in de businesscase is dat de investering in een aansluiting op het warmtenet in een specifiek jaar, het daaropvolgende jaar operationeel is. Indien van toepassing zijn herinvesteringen meegenomen.

Voor distributie en aansluiting vanaf een WOS is een gemiddelde kostenraming genomen van € 10.500 per aansluiting. De kosten van een aansluiting variëren namelijk typisch tussen de € 9.000 en € 12.000 per aansluiting.

7.3 Financiële resultaten

Voor de vijf varianten is de businesscase doorgerekend om een beeld van de haalbaarheid te verkrijgen. De variatie zit in de gebieden van warmte-afnemer, warmte-aanbieder(s), investeringsniveau en rendement. Uiteraard kunnen nog diverse andere kostenelementen en volloopschema's bedacht worden. Dit vergroot echter het aantal mogelijkheden nog verder en is te veelomvattend voor de scope van dit onderzoek.

Tabel 15 geeft een overzicht van de resultaten voor de vijf varianten. In de tabel is het rendement gegeven voor een BAK van € 3.500 en de netto contante waarde (NCW)

gegeven voor een WACC van 6,0%. De WACC is de gewogen gemiddelde kosten van kapitaal. De benodigde BAK voor een rendement van een IRR van 6,0% is in de onderste rij gegeven. Merk op dat dit een eenmalige bijdrage is. De ACM hanteert een maximum bedrag voor de BAK van ongeveer € 4.510 incl. BTW, dus ongeveer € 3.725 excl. BTW. Dit is een kostenniveau die als betaalbaar geacht worden.

Tabel 15: Overzicht van financiële resultaten per doorgerekende variant.

Variant	1a	2a	3a	3b	3c
Projectrendement	5,9%	6,0%	5,5%	6,4%	4,8%
IRR voor belasting	7,1%	7,3%	6,6%	7,7%	5,8%
IRR na belasting	5,9%	6,0%	5,5%	6,4%	4,8%
NCW	€ -270 k	€ 51 k	€ -1.339 k	€ 875 k	€ -2.733 k
BAK bij IRR van 6,0%	€ 3.680	€ 3.475	€ 4.250	€ 3.010	€ 5.015

Duidelijk zichtbaar is dat de extra investering voor de verbinding naar respectievelijk Loenen en Laag-Soeren zwaar wegen op het resultaat. Een warmtenet voor alleen Eerbeek haalt bijna een rendement van 6%. Indien DS Smith rookgaskoeling 15 jaar beschikbaar is, wordt voor het grote warmtenet een rendement behaald van 6,4%, waardoor de extra investering voor het grotere warmtenet goed gedragen kan worden. Voor dit scenario is er zelfs ruimte om de BAK lager te brengen. Verder valt op dat een warmtenet alleen op Industriewater Eerbeek (variant 3c) ongunstig uitpakt. Dit komt met name door de hogere bedrijfskosten.

Geconcludeerd kan worden dat het antwoord positief is op de vraag of een warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren in principe haalbaar is. De resultaten voor de variant waarbij het warmtenet alleen in Eerbeek komt is zonder meer haalbaar. In deze variant is namelijk een maatschappelijk rendement te behalen en een goed kostenniveau voor aansluiting op het warmtenet te bereiken. Dit geeft voldoende basis om de businesscase verder te verdiepen in een vervolgfase. Onder andere zullen de onzekerheden in de businesscase verkleind moeten worden. Denk daarbij aan de investering voor de aansluitingen, valideren van participatiegraad, welke utiliteit kan en wil aangesloten worden en in welke wijken kunnen particuliere woningeigenaren ‘verleid’ worden en op welke wijze. Daarnaast zal onderzocht moeten worden op welke basis het beoogde warmtebedrijf gestoeld is: publiek, privaat, PPS-constructie. Met ander woorden: wat is een reëel uitgangpunt voor het benodigde rendement en welke rol willen en kunnen de gemeenten en provincie spelen.

De kasstroom is het verschil tussen de ontvangsten en uitgaven gedurende een bepaalde periode. Een positieve kasstroom betekent dat er meer geld is ontvangen dan uitgegeven. De kasstroom voor variant 1a is weergegeven in Figuur 27. De eerste jaren is de kasstroom negatief door de grote investeringen in het warmtenet. Naar mate meer woningen en utiliteitsgebouwen zijn aangesloten, worden de inkomsten hoger en de kasstroom positief. Een aantal componenten heeft een beperkte levensduur. Dit is de reden dat de kasstroom in jaar 21 weer eenmalig negatief is. De cumulatieve kasstroom geeft een beeld van de terugverdientijd van het warmtenet.

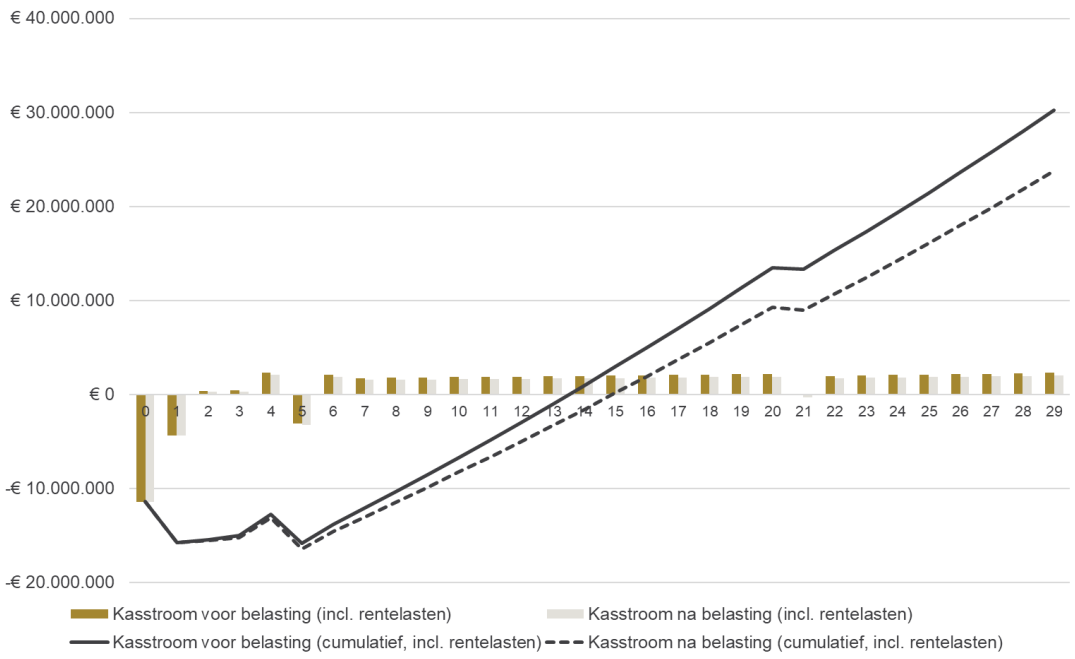

Figuur 27: (Cumulatieve) kasstroom voor variant 1a.

7.4 Gevoeligheidsanalyse

In dit haalbaarheidsonderzoek worden veel inschattingen gemaakt. Elke inschatting gaat gepaard met een bepaalde onzekerheid. Wanneer bijvoorbeeld de daadwerkelijke investering hoger of lager uitvalt dan begroot, zal dit impact hebben op de businesscase. Om deze risico's en kansen te kwantificeren, is een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd voor variant 1a. De gevoeligheidsanalyse heeft betrekking op de investering, omzet, bedrijfslasten en inkoop van energie. De variatie in deze onderdelen van de businesscase is weergegeven in Tabel 16.

Tabel 16: Overzicht variatie op verschillende onderdelen in de businesscase.

Onderdeel	Risico's	Kansen
Investering	10%	-10%
Omzet	-10%	10%
Bedrijfslasten	10%	-10%
Inkoop energie	10%	-10%

De resultaten van de gevoeligheidsanalyse zijn weergegeven in Tabel 17, Tabel 18 en gevisualiseerd in Figuur 28.

Tabel 17: Gevoeligheidsanalyse van de risico's volgens Tabel 16.

Onderdeel	IRR voor belasting	IRR na belasting	Effect IRR na belasting	NCW voor belasting	NCW na belasting
Investering	6,2%	5,1%	-0,8%	€ 361 k	€ -1.907 k
Omzet	5,6%	4,7%	-1,2%	€ -764 k	€ -2.544 k
Bedrijfslasten	6,9%	5,7%	-0,2%	€ 1.779 k	€ -631 k
Inkoop energie	6,9%	5,7%	-0,2%	€ 1.904 k	€ -530 k

Tabel 18: Gevoeligheidsanalyse van de kansen volgens Tabel 16.

Onderdeel	IRR voor belasting	IRR na belasting	Effect IRR na belasting	NCW voor belasting	NCW na belasting
Investering	8,1%	6,8%	0,9%	€ 4.218 k	€ 1.426 k
Omzet	8,3%	6,7%	1,0%	€ 4.947 k	€ 1.773 k
Bedrijfslasten	7,3%	6,1%	0,2%	€ 2.800 k	€ 151 k
Inkoop energie	7,2%	6,0%	0,1%	€ 2.675 k	€ 50 k

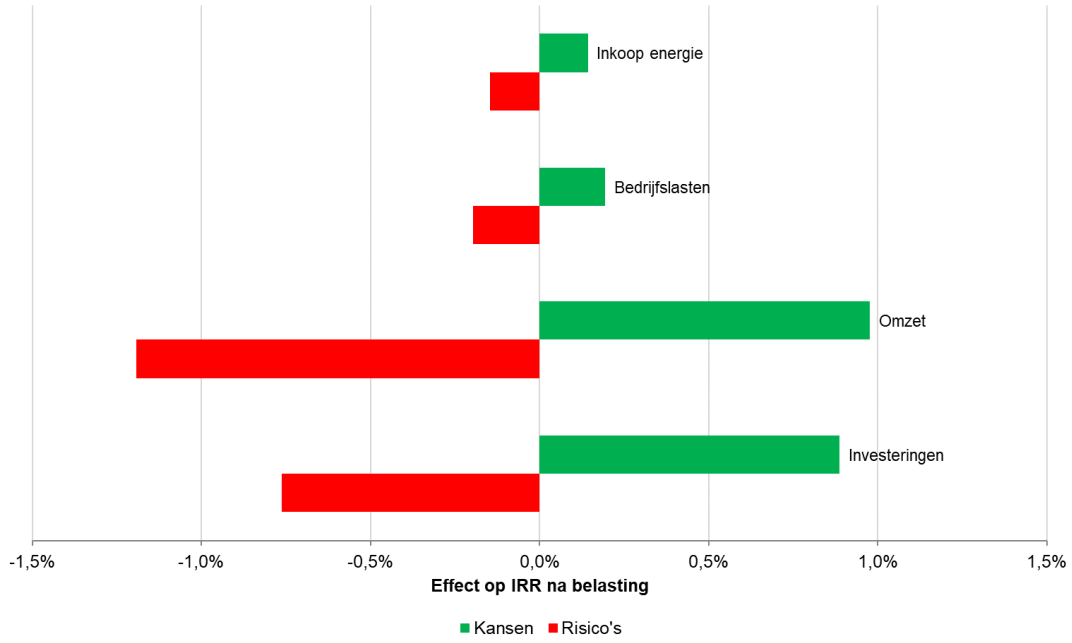

Figuur 28: Gevoeligheidsanalyse voor variant 1a.

Wat goed te zien is dat de businesscase met name gevoelig is voor verandering in investeringskosten en inkomsten. De investeringskosten bestaan voor een groot deel uit de aansluitingskosten vanaf de WOS. De aansluitkosten hebben een grote range en kunnen daardoor significant hoger of lager uitvallen. De omzet is met name afhankelijk van het warmtetarief.

De bedrijfslasten hebben een beduidend lagere gevoeligheid. Dat geldt ook voor de inkoop van energie. De reden is dat dit warmtenet met name wordt gevoed met restwarmte met beperkte inkoop van gas (voor pieklast en back-up) en elektriciteit (voor de warmtepomp in combinatie met IWE). Er zijn uiteraard kosten voor de benodigde investeringen aan verbonden.

Om nog beter inzicht te krijgen in bovenstaande gevoeligheden in de businesscase zijn een aantal specifieke voorbeelden doorgerekend. Hierbij wordt bijvoorbeeld geen korting meegenomen op de maximum tarieven van de ACM, of wordt gerekend zonder BAK voor particulier woningeigenaren. De resultaten van onderstaande scenario's dienen te worden vergeleken met de resultaten in Tabel 15.

<u>Korting op maximum tarieven van de ACM</u>
Indien de korting van 10% op de maximum tarieven van het ACM alleen op het variabele warmtetarief wordt toegepast en niet op het vastrecht neemt het rendement van de businesscase toe. De resultaten zijn weergegeven in Tabel 19.

Tabel 19: Overzicht van financiële resultaten per doorgerekende variant met alleen korting op het variabele warmtetarief.

Variant	1a	2a	3a	3b	3c
Projectrendement	6,3%	6,5%	5,9%	6,8%	5,3%
NCW	€ 673 k	€ 1.167 k	€ -187 k	€ 2.026 k	€ -1.581 k
BAK bij IRR van 6,0%	€ 3.035	€ 2.825	€ 3.600	€ 2.375	€ 4.375

Het is meer gebruikelijk om alleen op het variabele warmtetarief een korting te geven. De businesscase laat een beter rendement voor het warmtebedrijf zien. Dit betekent echter dat de businesscase van de woningeigenaar verslechtert.

Indien er geen korting op de maximum tarieven van de ACM wordt toegepast, neemt het rendement van de businesscase verder toe. In dit scenario zijn de tarieven voor het variabele warmtetarief en het vastrecht dus gelijk aan de maximum tarieven van de ACM. De resultaten zijn weergegeven in Tabel 20.

Tabel 20: Overzicht van financiële resultaten per doorgerekende variant met geen korting op de maximum tarieven van de ACM.

Variant	1a	2a	3a	3b	3c
Projectrendement	7,0%	7,2%	6,6%	7,5%	6,1%
NCW	€ 2.078 k	€ 2.860 k	€ 1.563 k	€ 3.777 k	€ 169 k
BAK bij IRR van 6,0%	€ 2.075	€ 1.860	€ 2.625	€ 1.400	€ 3.400

De businesscase laat duidelijk zien dat het rendement significant verbetert. Dit geldt nogmaals enkel voor het warmtebedrijf en niet voor de woningeigenaren. Het wordt niet geadviseerd dit laatste scenario als uitgangspunt te hanteren. Het illustreert enkel de gevoeligheid van de businesscase voor de mate van korting op de tarieven van het ACM.

Lagere aansluitkosten

In de oorspronkelijke businesscase is gerekend met aansluitkosten van € 10.500 per aansluiting. Indien de gemiddelde aansluitkosten € 9.000 per woning zijn, de ondergrens van de aangenomen range, nemen de investeringen af en het rendement toe. De resultaten zijn weergegeven in Tabel 21.

Tabel 21: Overzicht van financiële resultaten per doorgerekende variant met gemiddelde aansluitkosten per woning van € 9.000.

Variant	1a	3a	3b	3c
Totale investering	€ 24,2 mln	€ 32,3 mln	€ 32,3 mln	€ 32,3 mln
Projectrendement	7,0%	6,6%	7,6%	6,0%
NCW	€ 1.872 k	€ 1.312 k	€ 3.526 k	€ -82 k
BAK bij IRR van 6,0%	€ 2.220	€ 2.775	€ 1.550	€ 3.540

Deze enorme verbetering geeft aan dat het van belang is dit deel van de investeringskosten nader te onderzoeken.

Invloed minder aansluitingen

Indien de er minder particuliere woningeigenaren en utiliteit aangesloten wordt, zal het rendement van de businesscase afnemen. In de oorspronkelijke businesscase is gerekend met 20% particuliere woningen en 10% utiliteit. In dit scenario is de businesscase berekend

met 10% particuliere woningen en 5% utiliteit. Het aandeel huurwoningen van Veluwonen blijft op 90% staan. De resultaten zijn weergegeven in Tabel 22.

Tabel 22: Overzicht van financiële resultaten per doorgerekende variant met voor 90% van de huurwoningen van Veluwonen, 10% van de overige woningen en 5% van de utiliteit aangesloten op het warmtenet.

Variant	1a	2a	3a	3b	3c
Totale investering	€ 24,1 mln	€ 29,7 mln	€ 32,7 mln	€ 32,7 mln	€ 30,9 mln
Projectrendement	5,0%	5,1%	4,5%	5,4%	3,9%
NCW	€ -1.909 k	€ -1.900 k	€ -3.391 k	€ -1.313 k	€ -4.291 k
BAK bij IRR van 6,0%	€ 5.000	€ 4.750	€ 5.675	€ 4.335	€ 6.250

Zoals te verwachten heeft dit een significante impact op de businesscase. Het geeft het belang aan om nader te onderzoeken hoe particuliere woningeigenaren geïnteresseerd te krijgen om aan te sluiten op het warmtenet en wat daar voor nodig is. Bedrijven (utiliteit) zullen specifiek benaderd moeten worden om zicht te krijgen wat de mogelijkheden zijn en onder welke voorwaarden zij willen aansluiten.

Geen BAK voor particuliere woningeigenaren

Indien er geen BAK in rekening wordt gebracht voor particuliere woningeigenaren, zullen meer particulieren aansluiten op het warmtenet. In deze businesscase is het aandeel particulier woningen dat wordt aangesloten op het warmtenet gelijk gehouden aan 20%. De resultaten zijn weergegeven in Tabel 23.

Tabel 23: Overzicht van financiële resultaten per doorgerekende variant met BAK = € 0 voor koopwoningen.

Variant	1a	2a	3a	3b	3c
Projectrendement	5,3%	5,5%	4,9%	5,8%	4,2%
NCW	€ -1.371 k	€ -1.308 k	€ -2.778 k	€ -565 k	€ -4.172 k

Het is duidelijk dat dit een direct negatief effect op de businesscase heeft voor het warmtebedrijf. Mogelijk zal door een toename van het aantal particulier aansluitingen dit verlies enigszins gecompenseerd worden. Desalniettemin is het advies om wel een BAK te hanteren voor particuliere woningeigenaren. Voor het draagvlak is het namelijk lastig uit te leggen waarom voor een deel van de woningen wel BAK betaald moet worden en een ander deel niet. Het voorstel is om eerder een korting te geven op de BAK bij het tijdig aansluiten op het warmtenet, bijvoorbeeld binnen 1 tot 2 jaar.

7.5 Verbeteren van de businesscase

Er zijn diverse mogelijkheden om de businesscase voor het warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren verder te verbeteren. Denk daarbij aan externe financiering, een subsidieregeling voor aardgasvrije huurwoningen en de inzet van fondsen.

Externe financiering

Het rendement op eigen vermogen voor een businesscase kan verbeterd worden als er vreemd vermogen wordt aangetrokken met een lagere rente dan het projectrendement. Een gezond project zou mogelijk tot 70% van de investering kunnen lenen. Hiermee zou het rendement op het gewenste niveau gehouden kunnen worden en de benodigde BAK kunnen worden verlaagd. Hiermee wordt het aantrekkelijker voor potentiële warmteklanten om aan te sluiten op het warmtenet. De rol die de gemeenten willen en kunnen nemen heeft invloed op de mogelijkheden hiervoor. Denk aan het (gedeeltelijk) dragen van sommige risico's, waardoor een financiering op gunstige voorwaarden verstrekt kan worden. Ook zouden de gemeenten een deel van de financiering zelf kunnen verstrekken.

Subsidieregeling voor aardgasvrije huurwoningen
Het Rijk heeft subsidie beschikbaar gesteld voor woningcorporaties voor het aansluiten van huurwoningen op het warmtenet. In december van afgelopen jaar is een regeling voor particuliere woningeigenaren aangekondigd.

De subsidie voor een woningcorporatie bestaat uit twee delen:
- Inpandige kosten: denk aan het aanpassen van de meterkast, de overstap naar elektrisch koken of aanpassing van het warmte-afgiftesysteem. De vergoeding hierbij is 40% van de werkelijke kosten tot een maximum van € 1.200 per woning.
- Aansluiten op een warmtenet: 30% van de werkelijke kosten die het warmtebedrijf in rekening brengt voor de aansluiting tot een maximum van € 3.800 per woning.

In totaal kan een woningcorporatie dus maximaal € 5.000 subsidie per woning ontvangen. Dit heeft dus invloed op de BAK die resteert. Dit heeft dus een positief effect op de businesscase van Veluwonen en de huurders en niet op de businesscase van het warmtebedrijf. De aanvraag kan ingediend worden tot en met 31 december 2023.

Inzet van fondsen
De uitdaging van het ontwikkelen van een warmtenet wordt landelijk herkend. Het lijkt zinvol te onderzoeken of er fondsen of gebiedssubsidies beschikbaar gesteld zouden kunnen worden voor bijvoorbeeld ‘goedkope’ financiering, of het dragen van een projectrisico.

7.6 Risico’s
In voorgaande hoofdstukken en paragrafen zijn diverse risico’s benoemd en toegelicht welke invloed hebben op de businesscase. Voor sommige risico’s zijn oplossingen voorgesteld die het risico (deels) mitigeert. Voor andere risico’s geldt dat nader onderzoek nodig is om dit beter gekwantificeerd te krijgen. Dit kan betekenen dat voor sommige risico’s een meer of minder significante rol benodigd zal zijn voor de gemeenten, provincie en/of het Rijk.

Samengevat spelen de volgende belangrijkste risico’s:
- Volloop: hoeveel particulieren willen meegaan en welke deel van de utiliteit zal willen aansluiten. Nu is dit conservatief in de businesscase meegenomen: een zeer laag aandeel van respectievelijk 20% en 10%;
- Uitgangspunten en aannamen voor de kosten: deze zullen in de vervolgfase verfijnd en/of gevalideerd moeten worden. Dit is goed zichtbaar in de gevoeligheidsanalyse en met name ook de range voor de aansluitkosten.
- Bronrisico: indien DS Smith haar productielocatie sluit, zal er geen restwarmte beschikbaar zijn, zowel in de rookgassen alsook in IWE. De gasketels bij DS Smith kunnen nog steeds in bedrijf gehouden worden, waarmee de warmtevoorziening geborgd blijft. Voor deze situatie zullen specifieke afspraken gemaakt moeten worden. Er kan vervolgens aan alternatieve duurzame warmtebronnen gewerkt worden. Merk op dat in dit geval de regio tevens een grote uitdaging zal hebben vanwege het wegvallen van werkgelegenheid.
- Het aansluiten van particulieren kan niet worden afgedwongen. Welk aantal bereikt kan worden, is zeer onzeker en kan grote invloed hebben op de businesscase. Daarom zal veel aandacht besteed moeten worden aan hoe woningeigenaren enthousiast kunnen worden gemaakt voor een aansluiting op het warmtenet. Het zal neerkomen op een gemeenschappelijke aanpak van tenminste het warmtebedrijf en verschillende overheden.
- Bepalen technische en organisatorische risico's.

8 Conclusies en aanbevelingen

8.1 Conclusies

Het doel van het onderzoek was inzicht te verkrijgen in de technische en financiële haalbaarheid van een warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren. In deze studie is allereerst gekeken naar mogelijke warmteaanbieders voor het warmtenet. De restwarmte van Industriewater Eerbeek (IWE) en papierfabriek DS Smith zijn beschikbaar en hebben voldoende potentie. De kosten voor het benutten van restwarmte bij DS Smith zijn lager dan bij IWE. Daarnaast is de temperatuur van de restwarmte bij DS Smith hoger. Wanneer enkel de restwarmte van IWE wordt ingezet is een opslagsysteem nodig. In beide gevallen is de leveringszekerheid groot en kunnen de gasketels bij DS Smith worden ingezet voor pieklast en back-up.

Vervolgens is de huidige en toekomstige warmtevraag van woningen en utiliteitsgebouwen bepaald. Hierbij is gebruik gemaakt van gegevens over de verblijfsfunctie, het woningtype, bouwjaar, gebruiksoppervlak en energielabel. Het is niet realistisch dat alle woningen en utiliteitsgebouwen worden aangesloten. Draagvlak onder inwoners speelt hierbij een grote rol, maar is lastig te peilen. Woningcorporatie Veluwonen bezit ruim 1.700 woningen in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren. Wanneer de businesscase geen grote belemmeringen laat zien, zullen de woningen van Veluwonen worden aangesloten op het warmtenet. De huurwoningen van Veluwonen zijn daarom gehanteerd als vertrekpunt.

Op basis van de warmtevraag en de ligging van de huurwoningen van Veluwonen zijn gebieden in kaart gebracht die kansrijk zijn voor een aansluiting op het warmtenet. Het uitgangspunt is dat per gebied 90% van de huurwoningen van Veluwonen, 20% van de overige woningen en 10% van de utiliteit worden aangesloten op het warmtenet. In de variant met een warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren krijgt het warmtenet ruim 2.000 aansluitingen en bedraagt de totale warmtevraag voor ruimteverwarming en warm tapwater 76.700 GJ per jaar. Per gebied is gekeken naar renovatieplannen en andere koppelkansen om te bepalen welke gebieden wanneer worden aangesloten op het warmtenet. Het zogenaamde volloopschema, planning in de tijd van het aansluiten van wijken, is hierop gestoeld. Tevens is de ligging van het transportnet (*backbone*) bepaald. De investeringskosten voor de opwekking, het transportnet, de warmteoverdrachtstations, het distributienet en de afleversets bedragen in totaal 27 tot 35 miljoen euro, afhankelijk van de gekozen variant.

Uit de studie volgt dat er meerdere varianten van het warmtenet in Eerbeek, Loenen en/of Laag-Soeren technisch en financieel haalbaar zijn. Er kan een rendement van 6% worden behaald door de exploitant van het warmtenet, terwijl de bijdrage aansluitkosten voor de woningeigenaren minimaal € 3.000 per aansluiting bedraagt. De BAK ligt daarmee in een aantal varianten onder het maximum dat de ACM voorschrijft. De businesscase is het meest gunstig met DS Smith als warmte-aanbieder en enkel warmte-afnemers in Eerbeek. De reden hiervoor is dat het doortrekken van het warmtenet naar Loenen en Laag-Soeren een relatief grote investering vraagt, voor een beperkt aantal extra warmte-afnemers. Uitbreiding van het warmtenet naar deze dorpen resulteert in een lager rendement, maar is nog steeds financieel haalbaar.

Samenvattend wordt de grootste onzekerheid in de businesscase met een significant impact bepaald door:

- Aansluitkosten vanaf de WOS per afnemer, deze zijn in deze studie gebaseerd op kengetallen met een ruime bandbreedte;
- Hoeveelheid aansluitingen van particuliere woningeigenaren en utiliteit;
- Het benodigde rendement, dit wordt hoofdzakelijk bepaald door de organisatievorm.

8.2 Aanbevelingen

Uit deze studie volgt dat de businesscase het meest gunstig is met DS Smith als warmte-aanbieder en enkel warmte-afnemers in Eerbeek, maar ook dat de ruimste scope nog steeds financieel haalbaar is. Vanwege de verschillende gevoeligheden in het financiële model beveelt Sweco een verdieping aan op ten minste de volgende onderdelen:

Organisatievorm

Het organisatorische aspect is een belangrijk onderdeel dat uitgediept moet worden: welke rol willen of moeten de gemeenten Apeldoorn, Brummen en Rheden innemen, welk hoger publiek niveau is benodigd, welke bedrijfsvorm is wenselijk en welk rendement moet behaald worden. Voorstel is om hiertoe ook een marktverkenning te houden onder marktpartijen: welke interesse bestaat er voor dit project, met welke scope en welke samenwerkingsvormen. Marktpartijen zijn bijvoorbeeld Firan (beperkt tot transport en aandeel in distributie), Ennatuurlijk, Vattenfall en MPD Groene Energie.

Participatiegraad

In de studie is uitgegaan van 20% participatie door particuliere woningeigenaren en 10% utiliteit. Het moge duidelijk zijn dat bij meer aansluitingen en bij een hogere verdichting van aansluitingen, de haalbaarheid voor het aansluiten van een wijk aan het warmtenet hoger wordt. Als eerste zal de financiële aantrekkelijkheid uitgewerkt moeten worden, denk aan tarieven, inzicht in de te verwachten kosten en het toepassen van subsidies. Verder zal een verbetering van de businesscase door het aantrekken van vreemd vermogen onder gunstige voorwaarden ruimte creëren voor diverse vormen van kortingen. Uiteindelijk is een financieel gunstig aanbod slechts een voorwaarde.

Een onderzoek onder bewoners zal meer inzicht moeten geven in het draagvlak onder inwoners en dus het aandeel van de overige woningen en utiliteitsgebouwen dat wordt aangesloten op het warmtenet. Dit zou in samenwerking met de gemeente vormgegeven kunnen worden: een strategie voor stimulering van particulieren. Gedacht kan worden om naast stimulerende ‘zachte’ maatregelen, communicatie en dergelijke, ook te kijken naar ondersteunende (maat-)regelingen voor duurzame energie, bijvoorbeeld via OZB of andere gemeentelijke mogelijkheden. Daarnaast kan een deel van de utiliteit benaderd worden om een beeld te verkrijgen van haalbaarheid voor deelname.

Gemiddelde aansluitkosten

De hoogte van de gemiddelde aansluitkosten per woning heeft een grote invloed op de totale investeringssom en daarmee een grote invloed op de financiële resultaten. In deze studie is hiervoor een schatting gehanteerd op basis van kengetallen met een ruime bandbreedte. Daarom wordt aanbevolen hier nader onderzoek naar te doen. Omdat het maatwerk is en daarmee tijdrovend, wordt voorgesteld om voor enkele voorbeeldwoningen en -wijken de kosten scherper in beeld te krijgen en dat te extrapoleren. Daarmee wordt een betrouwbaardere raming bereikt en zal de onzekerheidsmarge kleiner zijn. Dit zou in samenwerking met Veluwonen uitgevoerd kunnen worden.

Warmtelevering

Sweco adviseert de betrokken partijen om met DS Smith in gesprek te gaan over de voorwaarden voor het leveren van de warmte. Het gaat daarbij om vragen als wanneer komt de warmte beschikbaar, gedurende welke periode en voor welk warmtetarief. Ook onderwerpen als verkoop/overdracht van fabrieksinstallaties aan een derde moeten daarbij aan bod komen. Er zal namelijk in dat geval een kettingbeding opgenomen moeten worden welke borgt dat de warmteleveringsovereenkomst automatisch mee overgedragen wordt.

Onderzoek naar mogelijke bijdrage aan stichtingskosten

De eenmalige stichtingskosten (CAPEX) moeten worden omgeslagen over een relatief beperkte warmtevraag, zeker wanneer meerdere wijken zouden aansluiten. We adviseren

om te onderzoeken welke mogelijkheden er bestaan voor een bijdrage vanuit een fonds of beschikbare budgetten.

Financiering met vreemd vermogen
Sweco adviseer om onderzoek te doen naar mogelijkheden voor ‘goedkope financiering’ met vreemd vermogen. Hiermee kan het rendement op eigen vermogen verbeterd worden. Dit resulteert in meer mogelijkheden voor verlaging van bijvoorbeeld de aansluitkosten (BAK), waardoor meer scenario’s haalbaar kunnen worden.

Grootte van het warmtenet
Indien gekozen zou worden om vooralsnog enkel in Eerbeek een warmtenet te realiseren, raden wij aan om het transportnet te dimensioneren op een mogelijke toekomstige uitbreiding naar Loenen en Laag-Soeren. Laag-Soeren op basis van de gehanteerde uitgangspunten een lage warmtevraag. Om het voor Laag-Soeren interessant te maken om aan te sluiten op het warmtenet zal daarom een significanter aandeel van de particuliere woningen moeten aansluiten.

Businesscase voor woningcorporatie en particuliere woningeigenaar
In dit haalbaarheidsonderzoek ligt de focus op de businesscase voor het warmtebedrijf. De businesscase voor de woningcorporatie en particulier woningeigenaar is daarbij natuurlijk in het achterhoofd gehouden. Immers, zonder de aansluitingen van de Veluwonen en particulieren is het warmtenet niet haalbaar. Sweco raadt wel aan om ook nog specifiek voor een aantal referentiewoningen de businesscase voor de woningcorporatie en particuliere woningeigenaren uit te werken.

Bijlage 1 Vervangingskaart riolering Eerbeek

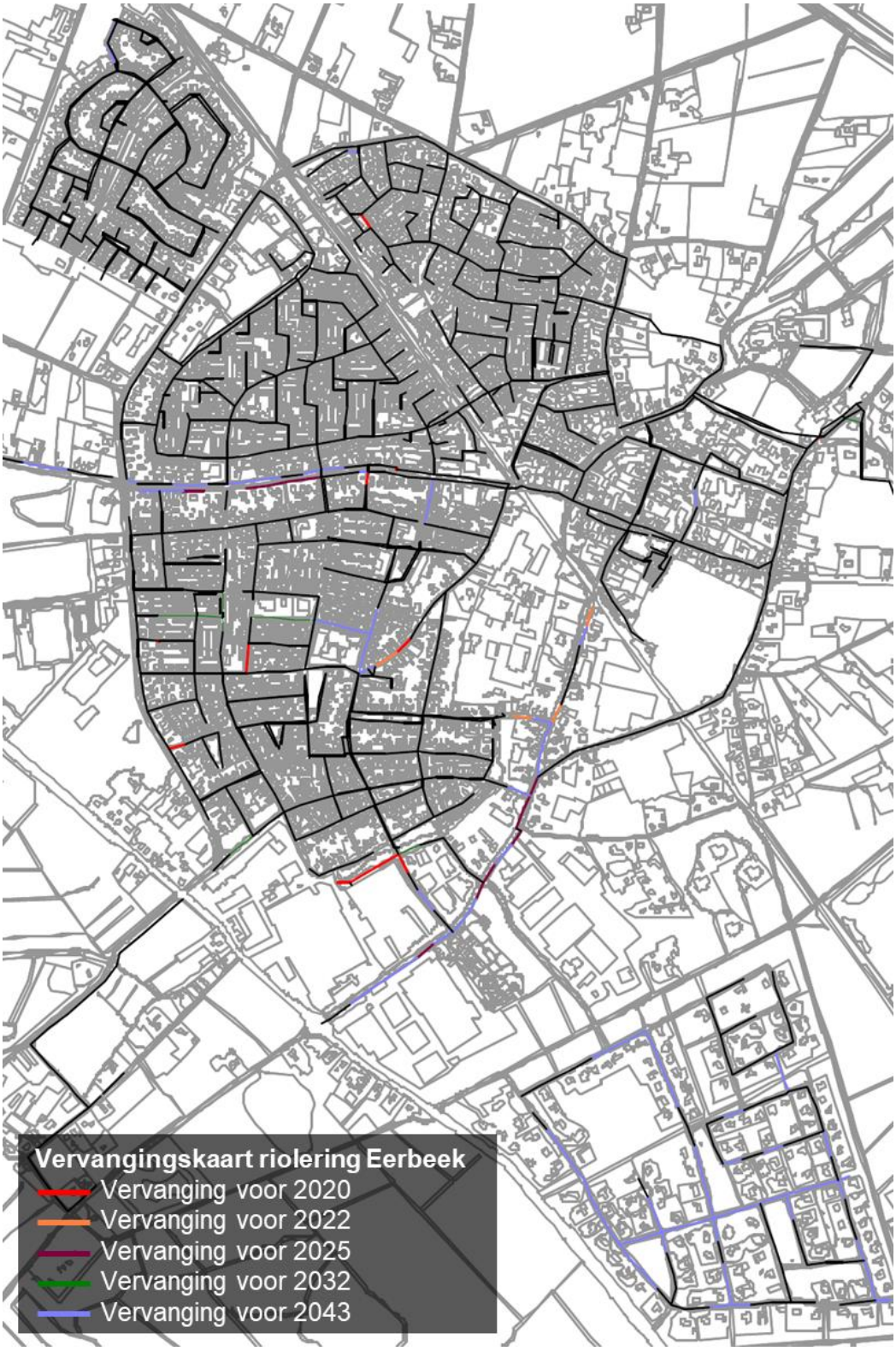

Figuur 29: Vervangingskaart voor de riolering in Eerbeek.

Bijlage 2 Kaart Vesta MAIS gemeentes Apeldoorn en Brummen

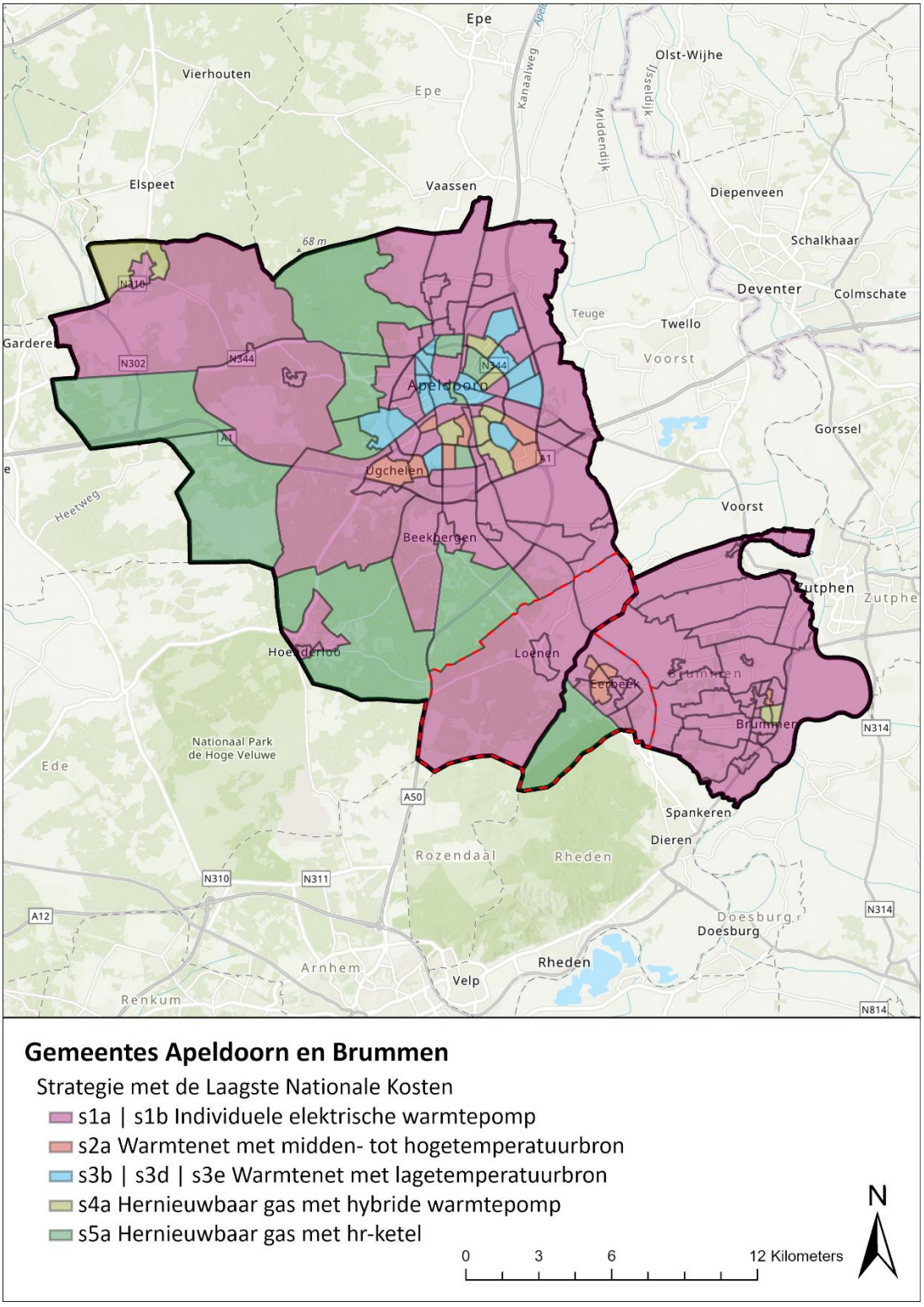

Figuur 30: Resultaten uit Vesta MAIS van de strategie per buurt in gemeentes Apeldoorn en Brummen met de laagste nationale kosten.

Bijlage 3 Uitgangspunten voor tarieven en kosten

In deze bijlage wordt aanvullende informatie gegeven welke in de businesscase zijn gehanteerd.

Tarieven

Tarieven worden toegepast volgens de gereguleerde tarieven van de ACM. In de basis is in de businesscase een korting van 10% korting toegepast op zowel de vaste kosten als het variabele warmtetarief.

Tabel 24: Overzicht van de vaste en variabele tarieven incl. en excl. BTW.

Parameter	Tarief incl. BTW	Tarief excl. BTW
Vastrecht	€ 422,25 per jaar	€ 348,97 per jaar
Meetkosten	€ 23,97 per jaar	€ 19,81 per jaar
Huur afleverset	€ 113,57 per jaar	€ 93,86 per jaar
Warmtetarief	€ 23,45 per GJ	€ 19,38 per GJ

Kosten aansluitingen

De aansluitkosten hebben een grote impact op de businesscase, maar zijn lastig in te schatten. De ondergrens van de aansluitkosten is bepaald op basis van voorbeeldprojecten waarbij grondgebonden woningen worden aangesloten in een dichtbebouwde buurt en elke woning wordt aangesloten. Hoe minder woningen in een wijk aansluiten en/of hoe meer verspreid de bebouwing is hoe hoger de aansluitkosten worden.

Tabel 25: Overzicht van de range in de aansluitkosten.

Aansluitkosten	Waarde
Ondergrens	€ 9.000 per aansluiting
Bovengrens	€ 12.000 per aansluiting
Gemiddeld	€ 10.500 per aansluiting

SDE++ subsidie

De SDE++ subsidie vormt een belangrijke inkomstenbron voor de businesscase van het warmtenet. De hoogte van het subsidiebedrag wordt bepaald door het basisbedrag te verminderen met het correctiebedrag. Het correctiebedrag (marktwaarde van de geleverde warmte) wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld. De subsidie heeft een looptijd van 15 jaar en is gelimiteerd op basis van het aantal vollasturen.

Tabel 26: Overzicht van de toegepaste SDE++ subsidie.

Installatie	Basis-bedrag	Correctie-bedrag	SDE subsidie	Looptijd	Maximum vollasturen	Warmte aandeel
Restwarmte DS Smith met rookgaskoeler	€ 0,033 per kWh	€ 0,025 per kWh	€ 2,22 per GJ	15 jaar	6.000 uur	108.000 GJ
Warmtepomp Industriewater Eerbeek	€ 0,044 per kWh	€ 0,025 per kWh	€ 5,28 per GJ	15 jaar	6.000 uur	86.400 GJ

Plan van Aanpak

Warmtenet Eerbeek-Loenen-Laag Soeren

Fase 1: haalbaarheidsonderzoek

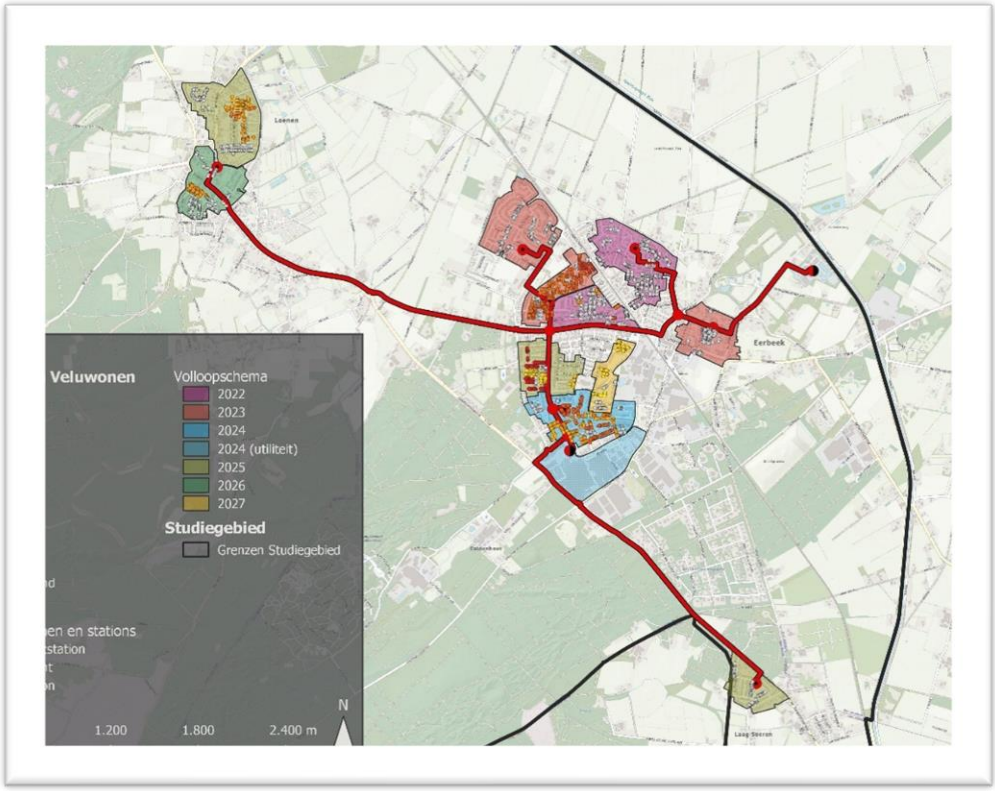

Versie: 8-6-2023

Sweco
T +31 (0) 88 811 6600
www.sweco.nl

De Holle Bilt 22
NL 3732 HM De Bilt
Netherlands

Sweco Nederland B.V.
Handelsregister 30129769
Statutair gevestigd te De Bilt

Inhoudsopgave

1. Aanleiding ... 3
2. Doel project ... 3
3. Rollen betrokken partijen ... 4
4. Te verkrijgen inzicht ... 5
   - 4.1 Fase 1: Haalbaarheidsonderzoek (2023) ... 6
   - 4.2 Door kijk naar volgende projectfases ... 7
5. Planning ... 10
6. Overeenkomsten en verklaringen ... 11
7. Budget ... 12
8. Organisatie van samenwerking ... 14
   - 8.1 Stuurgroep ... 15
   - 8.2 Projectgroep ... 15
   - 8.3 Werkgroepen ... 15
     - 8.3.1 Werkgroep Restwarmte ... 16
     - 8.3.2 Werkgroep Businesscase – Warmtebedrijf ... 16
     - 8.3.3 Werkgroep Businesscase – Eindgebruikers ... 17
     - 8.3.4 Werkgroep Communicatie en Participatie ... 18
     - 8.3.5 Werkgroep Governance ... 19
   - 8.4 Klankbordgroepen ... 19
9. Bestuurlijke besluitvorming ... 21
10. Participatie en Communicatie ... 21
    - 10.1 Overkoepelende participatiestrategie ... 21
    - 10.2 Participatiestappen bij ontwikkeling warmtenet ... 21
    - 10.3 Communicatie ... 22
11. Risicoparagraaf ... 23

Bijlage 1 – Haalbaarheidsonderzoek februari 2021 ... 27

Bijlage 2 – Scope van technisch ontwerpfase SO, VO en DO ... 28

Bijlage 3 – Project waterrotonde IWE ... 31

1. Aanleiding

Het Gelders Energie Akkoord heeft als doelstelling om in 2030 55% minder CO_2 uit te stoten, dit als opmaat naar een energieneutraal Gelderland in 2050. Eén van de manieren om de CO_2 uitstoot te verminderen is door het gebruiken van de restwarmte van de papierindustrie in Eerbeek en Loenen voor het op een duurzame wijze verwarmen van woningen en bedrijfsgebouwen.

In februari 2021 is een haalbaarheidsstudie uitgevoerd (zie Bijlage 1). Hieruit is gebleken dat de restwarmte van Industriewater Eerbeek (IWE) en papierfabriek DS Smith voldoende potentie hebben om dit te benutten voor het verwarmen (70 graden/ MT warmtenet) van woningen en utiliteit. Op basis van de (toekomstige) warmtevraag en de ligging van de huurwoningen van Veluwonen zijn gebieden in kaart gebracht die kansrijk zijn voor een aansluiting op het warmtenet.

Anno 2023 wordt een verdere verdieping gezocht in de haalbaarheidsstudie waarbij de wereld anders in elkaar zit. De hoge gasprijzen doen de urgentie rondom het warmtenet stijgen. De papierindustrie verduurzaamt (o.a. de waterrotonde bij IWE, zie Bijlage 3) waardoor de hoeveelheid beschikbare restwarmte onduidelijk wordt. En uit de brief van Jetten (21 oktober 2022) wordt aangestuurd op publieke warmtenetten (51% publiek). Al deze ontwikkelingen roepen op tot het verder uitdenken van het potentiële warmtenet op het gebied van restwarmte, governance, draagvlak en financiën.

De gemeenten Brummen, Apeldoorn en Rheden onderzoeken daarom samen met Veluwonen en het Gelders Warmte Infrabedrijf (GWIB) vertegenwoordigd door Firan) de vervolgstappen van de haalbaarheid van het warmtenet. Dit alles om tot een gefundeerd beeld te komen over de realisatie en exploitatie van het warmtenet.

2. Doel project

Het doel van dit project is dat partijen eind 2023/ begin 2024 tot een besluit komen over het wel of niet overgaan tot realisatie en exploitatie van een warmtenet voor Eerbeek (gem. Brummen), Loenen (gem. Apeldoorn) en Laag-Soeren (gem. Rheden), waarbij een doorkijk naar omliggend gebied ook mogelijk is (gem. Rheden).

2.1 Doel Plan van Aanpak

Om een besluit te kunnen nemen over het wel of niet realiseren en exploiteren van een warmtenet is meer inzicht nodig.

- in beschikbare restwarmte
- in technische haalbaarheid
- in financiële haalbaarheid
- in betaalbaarheid voor eindgebruikers
- in draagvlak onder eindgebruikers
- in governance van het warmtebedrijf

Om dit inzicht te verkrijgen zetten de partijen zich in met acties die staan beschreven in dit Plan van Aanpak (PvA) in hoofdstuk 4.

Belangrijk om te specifiëren is dat een warmtebedrijf in de basis is opgebouwd uit verschillende onderdelen:

- een bedrijf voor warmte opwek,
- een bedrijf voor warmtedistributie
- een bedrijf voor warmtelevering

Gemakshalve spreken we in het vervolg over *warmtebedrijf* of *warmtenet*, waarmee hetzelfde bedoeld wordt

2.2 Scope Plan van Aanpak

Het proces naar het besluit over het wel of niet realiseren en exploiteren van een warmtenet bestaat uit verschillende projectfases, zie figuur 1. Gedurende het project zal voortschrijdend inzicht duidelijk maken of een volgende fase in wordt gegaan. Dit wordt besloten door de stuurgroep (8.1). Ook zal voortschrijdend inzicht duidelijk maken welke acties exact nodig zijn en welke rolverdeling tussen de partijen daarbij hoort. Deze versie van het PvA richt zich op de eerste fase: haalbaarheidsonderzoek. Tevens geeft het een doorkijk naar de acties die nodig zijn voor de volgende fases. Na het afronden van een fase maakt de projectgroep een vernieuwd PvA (8.2).

Figuur 1: Projectfasering Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren

3. Rollen betrokken partijen

Partij	**Rol in project**
Gemeente Brummen	Eerbeek is gelegen in gemeente Brummen. Vanuit de gemeente wordt ambtelijk deelgenomen in de projectgroep en werkgroepen en bestuurlijk in de stuurgroep. De gemeente faciliteert de start van de onderzoeken naar het warmtenet en beslist samen met gemeente Apeldoorn en Rheden, Woningcorporatie Veluwonen en het GWIB (vertegenwoordigd door Firan) over de realisatie en exploitatie van het warmtenet.
Gemeente Apeldoorn	Loenen is gelegen in gemeente Apeldoorn. Vanuit de gemeente wordt ambtelijk deelgenomen in de projectgroep en projectgroepen en bestuurlijk in de stuurgroep. De gemeente faciliteert de start van de onderzoeken naar het warmtenet en beslist samen met gemeente Brummen en Rheden, Woningcorporatie Veluwonen en het GWIB (vertegenwoordigd door Firan) over de realisatie en exploitatie van het warmtenet.
Gemeente Rheden	Laag-Soeren is gelegen in gemeente Rheden. Vanuit de gemeente wordt ambtelijk deelgenomen in de projectgroep en werkgroepen en bestuurlijk in de stuurgroep. De gemeente faciliteert de start van de onderzoeken naar het warmtenet en beslist samen met gemeente Apeldoorn en Brummen, Woningcorporatie Veluwonen en het GWIB (vertegenwoordigd door Firan) over de realisatie en exploitatie van het warmtenet.
Woningcorporatie Veluwonen	Als grootste beoogde eindgebruiker nemen ze deel aan de projectgroep, werkgroepen en bestuurlijk aan de stuurgroep. Veluwonen onderzoekt betrouwbare en betaalbare warmteoplossingen voor hun complexen in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren. Eind 2023/begin 2024 is inzicht in de haalbaarheid van het warmtenet nodig i.v.m. renovaties van complexen. Veluwonen neemt niet deel in een van de onderdelen van het warmtenetwerkbedrijf.

GWIB (vertegenwoordigd door Firan)	Firan zal de “operationele” invulling voor het GWIB bieden en zet haar expertise in bij de projectgroep, werkgroepen en neemt deel aan de stuurgroep. Samen met gemeente Apeldoorn, Brummen en Rheden, Woningcorporatie Veluwonen werkt ze samen voor de realisatie en exploitatie van het warmtenet. Het Gelders Warmte Infrabedrijf (GWIB) is in 2023 opgericht. Het GWIB is opgericht met als belangrijkste doel om gemeenten in Gelderland te ondersteunen bij de ontwikkeling, financiering en realisatie van warmtenetten. Met de provincie Gelderland en Firan (Alliander) als aandeelhouders is dit een publieke instantie.
Papierindustrie	IWE *vertegenwoordigt Stora Enso De Hoop, Folding Boxboard, Neenah Coldenhove en Smart Packaging Solutions* in de stuurgroep. *Stora Enso De Hoop, Folding Boxboard, Neenah Coldenhove, Smart Packaging Solutions en IWE* nemen tevens deel aan de klankbordgroep Industrie en de werkgroep Restwarmte. Ze nemen niet deel in een van de onderdelen van het warmtenetwerkbedrijf. Onder de papierindustrie wordt verstaan te Eerbeek: *Stora Enso De Hoop, Folding Boxboard Eerbeek, Neenah Coldenhove en Industriewater Eerbeek (IWE*). Te Loenen: *Smart Packaging Solutions.* De papierindustrie draagt bij aan het inzichtelijk maken van de industriële restwarmte.

4. Te verkrijgen inzicht

In vier projectfases wordt toegewerkt naar een besluit over het wel of niet realiseren en exploiteren van een warmtenet (figuur 1). In fase 1 wordt de haalbaarheid van het warmtenet (opnieuw) in kaart gebracht en een schetsontwerp uitgewerkt. In onderstaande tabel wordt inzichtelijk gemaakt welke onderdelen duidelijk dienen te zijn om de fase af te sluiten.

4.1 Fase 1: Haalbaarheidsonderzoek (2023)

Onderdeel	Toelichting	Uitwerking door	Benodigde status voor volgende fase
Overeenkomst	Aan het begin van deze fase wordt een intentieverklaring (met papierindustrie) en intentieovereenkomst (zonder papierindustrie) getekend. Ter afsluiting van deze fase wordt een ontwikkelovereenkomst getekend.	Projectgroep	Begin van fase 1: Intentieovereenkomst (H6) - Rollen - Gedeelde uitgangspunten - Kostenspecificatie Fase 1: Haalbaarheidsonderzoek Eind fase 1: Ontwikkelovereenkomst (H6) • Vervolgafspraken om tot een Voorlopig Ontwerp te komen; • Kostenverdeling voor Fase 2: Voorlopig Ontwerp • Nota van Uitgangspunten
Restwarmte	Duidelijk hoeveel restwarmte er beschikbaar is en op welke temperatuur en op welke momenten vanuit de papierindustrie	Sweco i.c.m. Werkgroep Restwarmte	Volledig inzicht
Scope	Plangebied warmtenet en bijbehorende uitgangspunten	Projectgroep	Definitieve keuze voor uitwerken van één of twee varianten in volgende fase
Businesscase[1]	Duidelijkheid wat de financiële consequenties zijn van het warmtenet: - Rendement - BAK[2] - Investeringskosten (infra, opwek en aansluiting)	Projectgroep – Uitgangspunten Sweco – Opstellen businesscase Firan – Actualisatie kosten infra	Definitieve keuze voor uitwerken van één of twee varianten in volgende fase
Governance	Duidelijkheid welke rollen worden gekozen door de overheden en welke bedrijfsvorm gekozen wordt	Projectgroep	Eerste gezamenlijke uitgangspunten vastgelegd en eerste marktconsultatie gepleegd

[1] Separaat ontwikkelt Veluwonen een businesscase voor de investeringskosten van de verduurzamingsplannen. Deze businesscase heeft invloed op de businesscase van het warmtenet.
[2] Bijdrage Aansluitkosten (BAK)

Onderdeel	Toelichting	Uitwerking door	Benodigde status voor volgende fase
Participatie	De manier waarop eindgebruikers betrokken worden en informatie verkrijgen over het warmtenet	Werkgroep Communicatie en Participatie i.c.m. Projectgroep - Overkoepelende participatie/communicatiestrategie Individuele partijen – verdiepende participatie/communicatiestrategie	Overkoepelende participatie uitgangspunten bepaald Overkoepelende participatiestrategie Verdiepende (concept) participatiestrategie per partij uitgewerkt Met gebiedskenners om tafel/ het gebied in en weten wat er speelt

4.2 Door kijk naar volgende projectfases

Voortschrijdend inzicht zal duidelijk maken welke acties verder benodigd zijn om een besluit te kunnen nemen over het wel of niet realiseren en exploiteren van een warmtenet. Vooruitkijkend is in onderstaande tabellen inzichtelijk gemaakt welke onderdelen duidelijk dienen te zijn en om de fases af te sluiten.

Fase 2: Voorlopig Ontwerp (2023)

In fase 2 wordt het ontwerp van het warmtenet verder ontwikkeld naar een Voorlopig Ontwerp.

Onderdeel	Toelichting	Benodigde status voor volgende fase
Restwarmte	Duidelijk hoeveel restwarmte er wanneer beschikbaar is vanuit de papierindustrie, hoe dit gewonnen kan worden, tegen welke (investerings-) kosten en voorwaarden, mogelijkheden voor piek- en back-up voorzieningen	Volledig inzicht en definitieve keuze restwarmtebronnen, en inzicht in piek- en back-up voorziening(en)
Scope	Plangebied warmtenet en bijbehorende uitgangspunten Warmtenet tracé	Definitieve variant met volloopschema en tracé warmtenet
Ontwerp	Voorlopig ontwerp (VO) van: - Warmte opwek inclusief piek- en back-up voorziening - Warmtenet hoofdtracé - Warmtenet onderdelen - Distributienet	Het voorlopig ontwerp van hiernaast genoemde de onderdelen
Businesscase	Duidelijkheid wat de financiële consequenties zijn van het warmtenet: - Rendement - BAK - Investeringskosten (infra, opwek en aansluiting) Financieringsmodel	Definitieve variant met volloopschema en financieringsmodel Voldoende nauwkeurige investeringsraming voor definitieve besluitvorming

Onderdeel	Toelichting	Benodigde status voor volgende fase
	Opstellen aanbod eindgebruikers	
Governance	Duidelijkheid welke rollen worden gekozen door de overheden en welke bedrijfsvorm gekozen wordt Selectieproces partijen voor onderdelen van het warmtebedrijf	Definitief governance model en concept samenstelling warmtebedrijf in oprichting
Realisatie	Opstellen, samenstellen van concept plan en planning voor realisatie	Concept plan en planning voor realisatie
Participatie	De manier waarop eindgebruikers betrokken worden en informatie verkrijgen over het warmtenet	- Inwoners hebben aandachtspunten geformuleerd – deze worden waar mogelijk vertaald naar het projectplan/aanbod - Bewoners weten waar ze inspraak op hebben en waarover niet - Toets aanbod bij klankbordgroep Gebiedskenners
Overeenkomst	Het voorbereiden van een realisatieovereenkomst door de deelnemende partijen in de stuurgroep en projectgroep Concept proposities en conceptovereenkomsten van de deelnemende partijen in het beoogde warmtebedrijf in oprichting	Eind fase 2: (Concept) Realisatieovereenkomst (4.2) - Randvoorwaarden verwoord in contracten - Transport-, aansluit- en exploitatieovereenkomst worden gesloten - Financiële close op basis van de gevormde contracten

Fase 3 Gezamenlijk besluiten (2024)

In fase 3 wordt er gezamenlijk besloten over het realiseren en exploiteren van het warmtenet.

Onderdeel	Toelichting	Benodigde status voor volgende fase
Bestuurlijke besluitvorming	De propositie wordt intern voorgelegd voor besluitvorming	Positief besluit
Governance	Definitief governance model en samenstelling van warmtebedrijf	Start oprichten Wamtebedrijf en inrichten governance structuur door deelnemende partijen

Onderdeel	Toelichting	Benodigde status voor volgende fase
Realisatie	Definitief plan en planning voor realisatie	Overeengekomen plan en planning voor realisatie
Participatie	De manier waarop eindgebruikers betrokken worden en informatie verkrijgen over het warmtenet	- Eindgebruikers zijn meegenomen in hoe het aanbod tot stand is gekomen - Maatschappelijke acceptatie en bewoners hebben de intentie om aan te sluiten op warmtenet - Uitvoeringsafspraken - Bewoners hebben aanbod ontvangen en beslistermijn is vastgesteld - Nader te bepalen ondersteunende maatregelen worden uitgerold - Bewoners nemen positief besluit over aansluiten op het warmtenet
Overeenkomst	Het tekenen van een realisatieovereenkomst door de deelnemende partijen in de stuurgroep. Proposities en overeenkomsten van de deelnemende partijen in het beoogde warmtebedrijf in oprichting	Realisatieovereenkomst (4.2) - Randvoorwaarden verwoord in contracten - Transport-, aansluit- en exploitatieovereenkomst worden gesloten - Financiële close op basis van de gevormde contracten

Fase 4 Realisatie en exploitatie (2024 →)

In fase 4 start het warmtebedrijf de realisatie en daarna exploitatie van het warmtenet, op basis van het overeengekomen realisatieplan en de planning. Het omvat onder meer het verkrijgen van benodigde vergunningen en het aanbesteden van de werkzaamheden.

Participatie is een blijvend essentieel onderdeel en richt zich op de manier waarop eindgebruikers betrokken worden en informatie verkrijgen over het warmtenet. Het warmtebedrijf zal hiervoor intensief moeten samenwerken met alle partijen.

5. Planning

Hieronder is een globale planning in Gantt chart weergegeven.

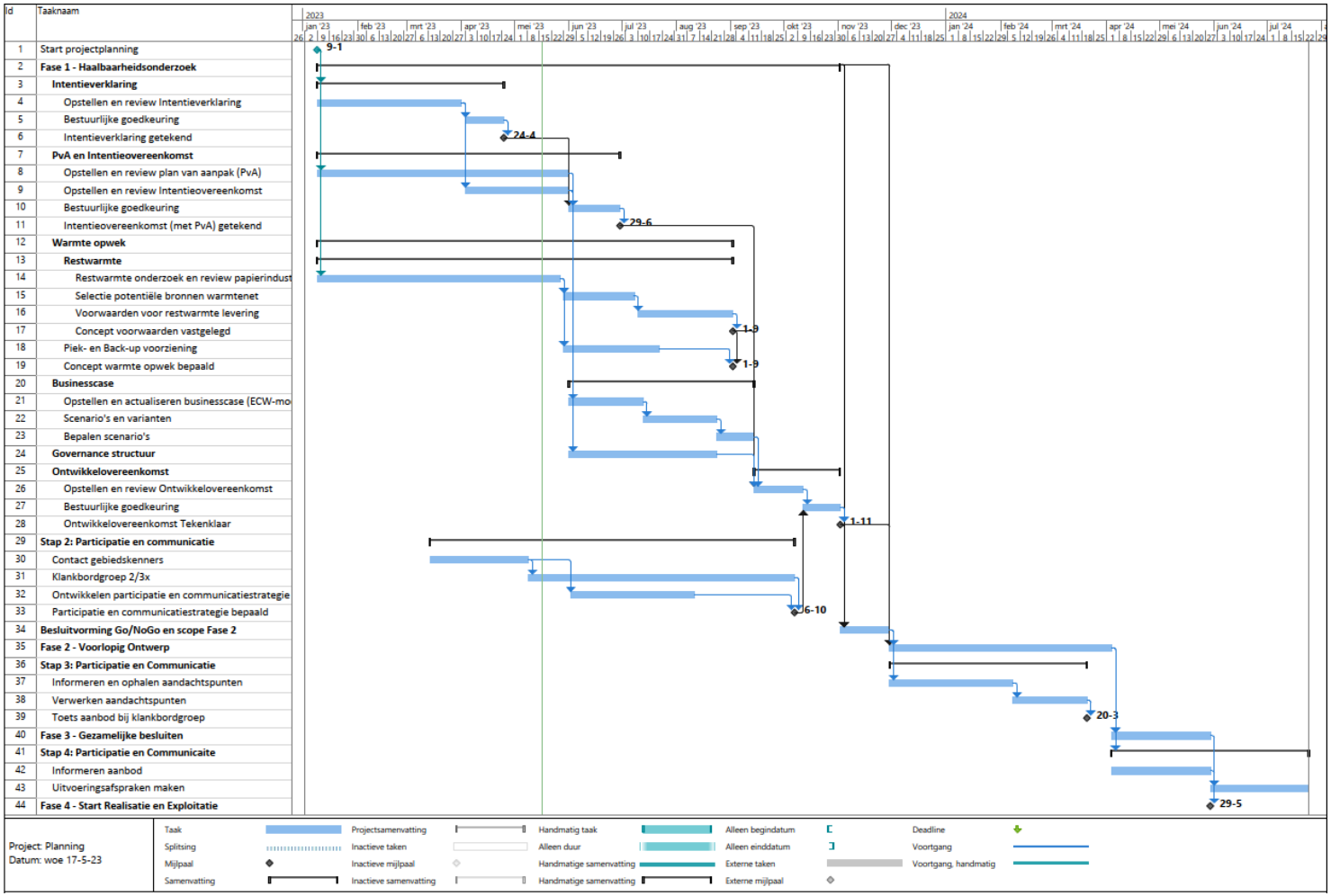

Sweco
T +31 (0) 88 811 6600
www.sweco.nl

De Holle Bilt 22
NL 3732 HM De Bilt
Netherlands

Sweco Nederland B.V.
Handelsregister 30129769
Statutair gevestigd te De Bilt

6. Overeenkomsten en verklaringen

Over verschillende projectfases in het project zijn meerdere verklaringen en overeenkomsten te onderscheiden.

Fase	Soort verklaring/ overeenkomst	Toelichting	Tekenende partijen
1	**Intentieverklaring (afgerond april 2023)**	Deze intentieverklaring spreekt de intentie voor het onderzoeken van de haalbaarheid van het warmtenet uit.	de gemeenten, Veluwonen, het GWIB (vertegenwoordigd door Firan) en de papierindustrie
1	**Intentieovereenkomst (afgerond juli 2023)**	De overeenkomst bevat; • samenwerkingsafspraken • een kostenverdeling voor fase 1 • gedeelde uitgangspunten voor het warmtenet. Als bijlage wordt dit Plan van Aanpak bijgevoegd.	de gemeenten, Veluwonen, het GWIB (vertegenwoordigd door Firan)
2	**Ontwikkelovereenkomst**	De Ontwikkelovereenkomst bevat; • Vervolgafspraken om tot een Voorlopig Ontwerp te komen; • Kostenverdeling voor fase 2: Voorlopig Ontwerp • Nota van Uitgangspunten	de gemeenten, Veluwonen, het GWIB (vertegenwoordigd door Firan) en de papierindustrie
3/4	**Realisatieovereenkomst**	De realisatieovereenkomst bevat tenminste: • Op welke termijnen en tegen welke voorwaarden betrokken partijen gaan investeren en bouwen • Welk bedrag geïnvesteerd wordt door welke partij • Hoe de herverdeelde rollen en verantwoordelijkheden van de partijen t.o.v. het warmtenet eruit komt te zien. Tegelijkertijd worden transport-, aansluit- en exploitatieovereenkomst opgemaakt.	Afhankelijk van rolneming tekenen de gemeenten, Veluwonen, het GWIB (vertegenwoordigd door Firan) en de papierindustrie. Indien warmtebedrijf opgericht is tekent deze mee.

7. Budget

In de tabel hieronder is een schatting voor het budget gegeven voor de ontwikkeling van het warmtenet. Hierin wordt een onderscheid gemaakt tussen fase 1: Haalbaarheidsonderzoek en geeft het een doorkijk naar de fases die nog komen tot en met investeringsbesluit (FID – Final Investment Decision).

Geraamde kosten zijn afhankelijk van scope en complexiteit, die op dit moment niet bepaald zijn. De scope en complexiteit worden onder andere bepaald door complexiteit van besluitvorming, governance model, aantal en locatie van wijken, welke dorpen meedoen, lengte en potentiële obstakels van hoofdtracé (kunstwerken, inrichting, etc.), lengte en omvang van distributienetten, aantal en soort restwarmtebronnen, piek- en back-up voorziening, etc.

In de tabel hieronder is de kostenraming weergegeven voor de ruime scope: alle drie de dorpen sluiten aan volgens het volloopschema uit het haalbaar-heidsonderzoek van februari 2021.

Verder is een grotere complexiteit aangenomen op alle aspecten: technisch, governance[3], contractueel, businesscase, participatie. De kosten zijn uitgesplitst in ontwikkelkosten generiek voor het hele proces en project, en kosten die specifiek voor infra zijn.

Fase 1: Haalbaarheidsonderzoek

Onderwerp	generiek	infra	opmerking
Proces-/ programma management	€ 75.000	-	Gemiddeld 2,5 dag/week, raming voor 6 maanden*
Businesscase en scenario's	€ 30.000	-	Afhankelijk van grootte warmtenet en aantal scenario's/varianten
Governance/ contracten	€ 35.000	-	Afhankelijk van complexiteit structuur, belangen, potentiële partijen, aandeel publiek, aandeel privaat. Raming voor 6 maanden *
Participatie/ communicatie	€ 35.000	-	Afhankelijk van gewenste intensiteit Raming voor 6 maanden *
SO-restwarmte update	€ 30.000	-	Samenhang met verduurzaming industrie en waterrotonde
SO-infra update	-	€ 20.000	Impact kostenontwikkeling en scenario's
Totaal	**€ 205.000**	**€ 20.000**	

*) Periode kan langer doorlopen afhankelijk van moment van besluitvorming.

[3] Onder kosten voor governance wordt verstaan de procesbegeleiding van de werkgroep governance, uitwerking van governance modellen, overleggen en opzetten van contractenstructuur.

De verdeling van de kosten is als volgt:

- **Generieke kosten**: Gemeente Brummen, Apeldoorn en Rheden met de volgende verdeelsleutel[4]
    - Gemeente Brummen: 75% (€153.750)
    - Gemeente Apeldoorn: 17% (€34.850)
    - Gemeente Rheden: 8% (€16.400)
- **Infra gerelateerde kosten**: GWIB

Opvolgende fases (2. Voorlopig ontwerp en 3. Samen Beslissen) tot aan FID

De ontwikkelkosten én verdeelsleutel van ontwikkelkosten van fase 2 tot FID hangen af van de gekozen scope eind fase 1 en welk aantal aansluitingen er per gemeente potentieel aanwezig. Onderstaande tabel is een indicatie.

Onderwerp	generiek	infra	opmerking
Proces-/ programma management	€ 75.000	-	Gemiddeld 2,5 dag/week, raming voor 6 maanden*
Businesscase en scenario's	€ 30.000	€ 20.000	Afhankelijk van grootte warmtenet, raming voor 6 maanden*
Governance/ contracten	€ 35.000	€ 15.000	Afhankelijk van complexiteit structuur, belangen, potentiële partijen, aandeel publiek, aandeel privaat. Raming voor 6 maanden *
Participatie/ communicatie	€ 50.000	-	Afhankelijk van gewenste intensiteit Raming voor 6 maanden *
VO-restwarmte	€ 45.000	-	Fase 2. Kosten/werk eventueel te dragen door warmteproductiebedrijf mocht deze geselecteerd/bepaald zijn bij aanvang fase 2.
VO-infra – backbone	-	€ 150.000	Fase 2
VO-infra – distributie	-	€ 300.000	Fase 2
Totaal	**€ 235.000**	**€ 485.000**	

*) Periode kan langer doorlopen afhankelijk van moment van lengte besluitvormingsproces fase 3 en moment van FID.

Toelichting op type ontwerpfase

Voor dit project hanteren we verschillende projectfases. Het ontwerpen van een warmtenet kent tevens ontwerpfases. Hieronder een toelichting op deze ontwerpfases en hoe deze zich verhouden tot de projectfases.

- Schetsontwerp (SO): update t.o.v. haalbaarheidsonderzoek februari 2020 (Bijlage 1). Dit is onderdeel van fase 1: haalbaarheidsonderzoek (4.1);
- Voorlopig ontwerp (VO): benodigde diepgang vóór investerings-beslissing (FID) (fase 3). Dit is onderdeel van fase 2: Voorlopig Ontwerp (4.2);
- Definitief ontwerp (DO): ontwikkeling definitieve ontwerp van het warmtenet. Dit gebeurt na investeringsbeslissing (FID). Dit is begin fase 4: Realisatie en Exploitatie (4.2).

[4] De verdeelsleutel van de generieke kosten is gebaseerd op het aandeel van de gemeente in te verwachtte aansluitingen en hoe dit doorwerkt in de investeringskosten van het warmtenet

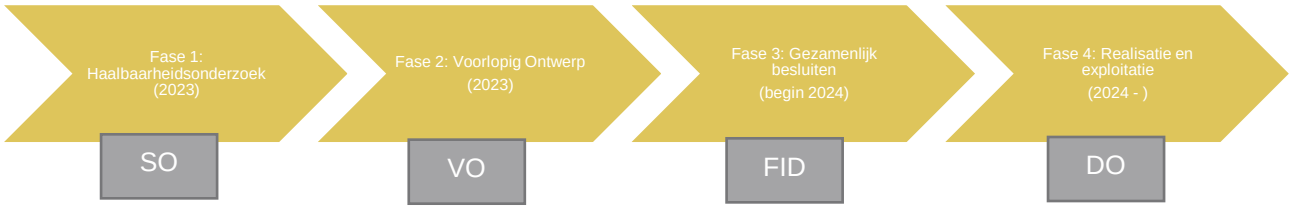

Figuur 2: Projectfasering samengevoegd met ontwerpfasering

In Bijlage 2 is een indicatie van werkzaamheden voor de technisch ontwerpfasen SO (fase 1), VO (fase 2) en voor de volledigheid ook DO (fase 4) weergegeven.

8. Organisatie van samenwerking

De partijen werken intensief samen om het doel van het project te behalen via onderstaande samenwerkingsstructuur.

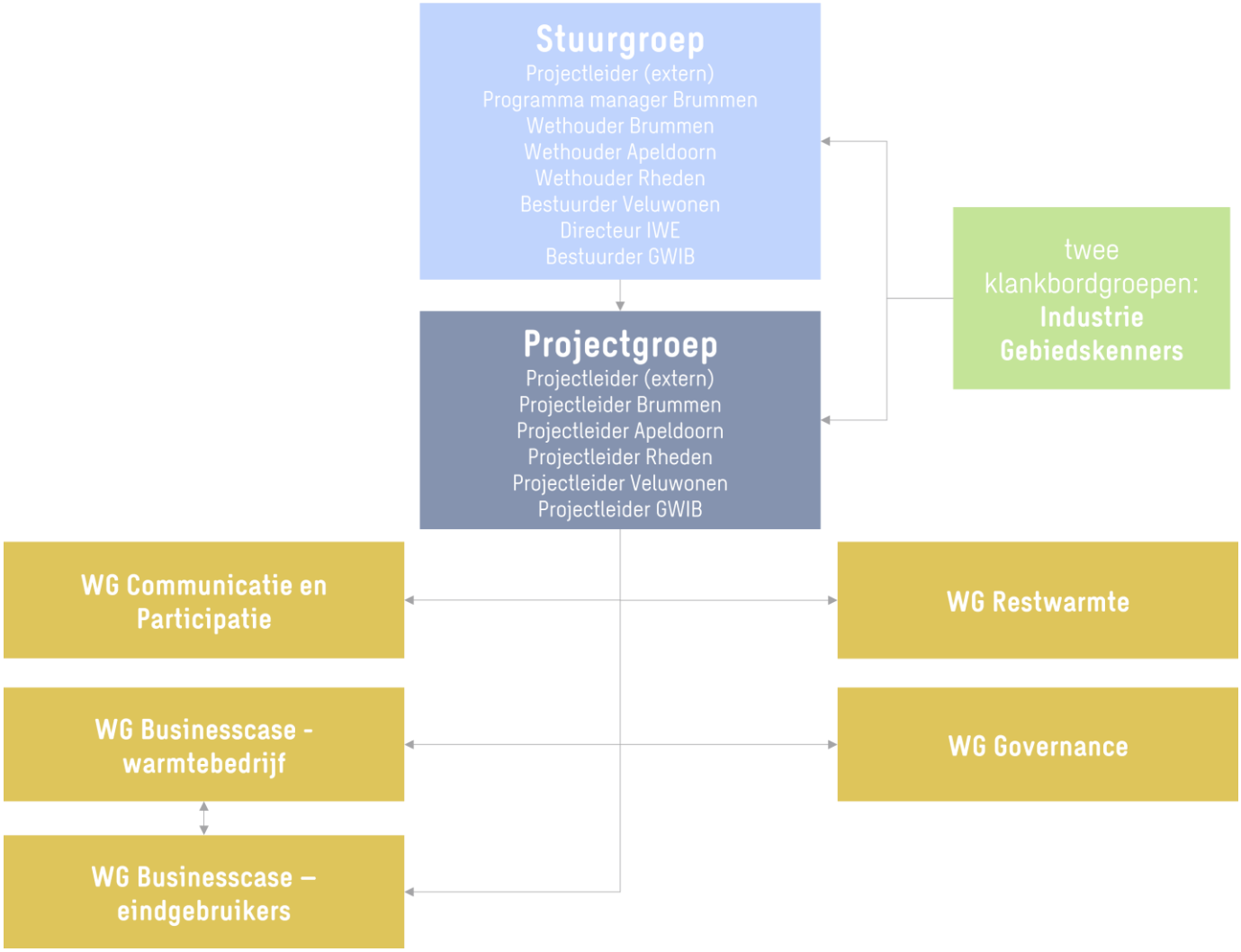

Figuur 3: Samenwerkingsstructuur project warmtenet Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren

In de samenwerking wordt een praktisch onderscheid gemaakt in verschillende overleg- en werkgroepen en klankbordgroepen. Hieronder staat beschreven waar de verschillende groepen over gaan en wie daaraan deelnemen.

8.1 Stuurgroep

De stuurgroep stuurt op de voortgang van het project en besluit over GO/ NO GO momenten. Daarnaast kan ze op doelstellingen bijsturen en besluiten of besluitstukken bij colleges of raden voorgelegd worden.

De stuurgroep komt op geplande momenten bijeen, ongeveer elke twee maanden. Indien nodig wordt een extra overleg ingepland.

IWE vertegenwoordigd de papierindustrie in Eerbeek en Loenen in de stuurgroep. Tevens wordt gezocht naar directe ontmoetingsmomenten tussen de stuurgroep en de fabrieken.

Deelnemers Stuurgroep
Projectleider Sweco (Sweco)
Wethouder gemeente Brummen
Programmamanager duurzaamheid gemeente Brummen
Wethouder gemeente Apeldoorn
Wethouder gemeente Rheden
Directeur-bestuurder Veluwonen
Directeur IWE (vertegenwoordiging van papierindustrie in Eerbeek en Loenen)
Bestuurder GWIB (vertegenwoordigd door Firan)

8.2 Projectgroep

De projectgroep werkt samen actief aan de vervolgstappen in het project en wordt waar nodig gevoed door de werkgroepen (8.3) die onderdelen daarvan kunnen voorbereiden. Ook kunnen zij geadviseerd worden door de klankbordgroepen (8.4). In het besluitvormingsproces van de stuurgroep heeft de projectgroep een voorbereidende en uitvoerende taak.

Afhankelijk van de onderwerpen op de agendakunnen incidenteel meerdere collega's of adviseurs van de partijen aansluiten bij het projectgroep overleg. Tevens wordt tijdig contact gezocht met collega's en partijen uit aanverwante vakgebieden zoals Liander en Openbare Werken.

Deelnemers Projectgroep
Projectleider Sweco (Sweco)
Afgevaardigde ambtenaar gemeente Brummen
Afgevaardigde ambtenaar gemeente Apeldoorn
Afgevaardigde ambtenaar gemeente Rheden
Adviseur Veluwonen
Business Developer GWIB (vertegenwoordigd door Firan)

8.3 Werkgroepen

Om het doel te bereiken is meer inzicht in verschillende onderwerpen nodig. Daarom worden verschillen werkgroepen opgericht die inhoudelijk werken aan deze vraagstukken om meer inzicht te verkrijgen. Verdeeld over de verschillende projectfases zijn vijf werkgroepen voorzien namelijk:

- Restwarmte (8.3.1),
- Businesscase warmtebedrijf (8.1.2),
- Businesscase eindgebruikers (8.3.3),
- Communicatie en participatie (8.3.4)
- Governance (8.3.5).

8.3.1 Werkgroep Restwarmte

Voor de ontwikkeling van het warmtenet wordt de mogelijkheid om restwarmte van de papierindustrie in te zetten opnieuw in kaart gebracht. Met name het zogenaamde “waterrotonde” project van IWE en de papierindustrie heeft invloed op de beschikbaarheid en locatie van restwarmte. Het opnieuw in kaart brengen van de restwarmte wordt uitgevoerd samen met papierindustrie. Hierbij wordt gekeken naar restwarmte binnen de waterrotonde en naar de warmte vanuit de schoorstenen van Stora Enso De Hoop.

Deelnemers Werkgroep Restwarmte (tenminste)
Projectleider Sweco
Papierindustrie
Technische adviseur gemeenten
Business Developer GWIB (vertegenwoordigd door Firan)

Deze werkgroep zal zich bezighouden met onder andere de volgende vragen:

Fase 1: Haalbaarheidsonderzoek

- Hoeveel warmte is beschikbaar, nu en na verduurzaming in de toekomst?
- Op welke temperatuur is deze warmte beschikbaar?
- Op welke locatie is deze warmte beschikbaar?
- Hoe duurzaam is de restwarmte?
- Stelt de industrie nog bepaalde eisen aan het beschikbaar stellen?
- Voor welke periode zijn deze bron en het vermogen vast te leggen?
- Welke maatregelen moeten er worden genomen om de leveringszekerheid te garanderen richting eindafnemer (piek- en back-up voorzieningen)?
- Wat is de leveringszekerheid van de restwarmteleverancier?

Fase 2: Voorlopig ontwerp

- Ontwerp restwarmtewinning
- Welke kosten zijn ermee gemoeid?
- Hoe en waar wordt de piek- en back-up voorziening voorzien?

8.3.2 Werkgroep Businesscase – Warmtebedrijf

Uit het haalbaarheidsonderzoek van februari 2021 is gebleken dat er meerdere warmtenet-varianten voor Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren technisch en financieel haalbaar lijken. Echter, in de businesscase uit het haalbaarheidsonderzoek zijn op onderdelen schattingen gehanteerd op basis van kengetallen met een ruime bandbreedte en was er nog geen sprake van een waterrotonde in de papierindustrie.

Deelnemers Werkgroep Buca - warmtebedrijf (tenminste)
Projectleider Sweco
Specialisten gemeenten
Business Developer GWIB (vertegenwoordigd door Firan)

Daarnaast zal deze werkgroep een verkenning doen naar de financiële haalbaarheid wanneer Dieren-Noord in de gemeente Rheden ook wordt opgenomen in de businesscase.

Deze werkgroep zal zich bezighouden met onder andere de volgende vragen:

Fase 1: Haalbaarheidsonderzoek

- Demarcatiematrix tussen producent, leverancier, infra en afnemers opstellen
- Nota van uitgangspunten/ randvoorwaarden opstellen en vaststellen met gehele project- en stuurgroep
- Bandbreedte gebruikte kerngetallen aanscherpen;
- Verkenning opnemen omliggend gebied in businesscase;
- Input geven voor definitieve scope afbakening warmtenet;

- Meekoppelkansen inventariseren en meenemen;
- Onderzoeken welke subsidies te benutten
- Voor de uitwerking wordt het template businesscase van Expertise Centrum Warmte (ECW) gehanteerd (ontwikkeld door TNO en te vinden op de website van ECW: www. expertisecentrumwarmte.nl). De rollen van de verschillende onderdelen van een warmtebedrijf worden hieraan toegevoegd om onderscheid te kunnen maken. Dit businesscasemodel is volledig functionerend ter beschikking voor het projectteam;
- Tarieven model voor vaste- en variabele kosten voor alle typen eindgebruikers (huurders, particuliere woningeigenaren, utiliteit);
- Aansluitkosten voor woningen (gestapeld en grondgebonden) en utiliteit;
- Definitieve integrale businesscase opmaken (Sweco), incl. onderliggende cases:
    - Business case infra (GWIB)
    - Business case opwek / levering (Sweco)

Fase 2: Voorlopig ontwerp

- Aansturen van voorlopig ontwerp (VO) voor de warmte infra, de productie en de levering
- Speciale aandacht voor de werkelijke aansluitkosten vanaf het warmteoverdrachtstation (WOS) van het warmtenet naar afnemer;
- Rekening houden met actuele prijsniveaus in relatie tot de geopolitieke situatie rondom beschikbaarheid van aardgas;
- Opstellen financieringsmodel;

8.3.3 Werkgroep Businesscase – Eindgebruikers

In het haalbaarheidsonderzoek (februari 2021) lag de focus op de businesscase voor het warmtebedrijf.

Om eindgebruikers een onderbouwde en weloverwogen keuze te laten maken voor een aansluiting op het warmtenet, is inzicht in de businesscase voor haarzelf alsook voor haar huurder/particulier noodzakelijk. Het gaat daarbij met name om de investering in:

- de bijdrage aansluitkosten,
- de aanpassingen buiten de (huur)woning,
- de aanpassingen binnen de (huur)woning,
- de besparing op aardgas ten opzichte van de kosten van warmtelevering.

Deelnemers Werkgroep Buca - Eindgebruikers (tenminste)
Projectleider Sweco
Specialisten gemeenten
Specialist Veluwonen
Business Developer GWIB (vertegenwoordigd door Firan)

Uitwisseling met Werkgroep Communicatie en Participatie is noodzakelijk om de businesscase en het uiteindelijke aanbod goed te laten aansluiten.

Er wordt gekeken naar twee soorten businesscases voor eindgebruikers:

- Woningeigenaar/ huurder,
- Woningcorporatie/ verhuurder

Woningeigenaar/ huurder

Voor de particuliere woningeigenaar en huurder wordt inzichtelijk gemaakt hoe de businesscase er vanuit haar perspectief uitziet. Een woningeigenaar zal naar alle waarschijnlijkheid zelf de investering voor aansluiting op het warmtenet met eventuele aanpassingen aan de woning moeten doen.
Denk hierbij bijvoorbeeld ook aan vermeden toekomstige onderhouds- en vervangingskosten voor de cv-ketel die niet meer nodig zal zijn. Daarnaast zal, om volledig aardgasloos te worden, ten dele ook een overstap naar elektrisch koken gemaakt moeten worden. De huurder hoeft deze kosten niet te betalen, maar zal wel dezelfde basis voor energiekosten hebben. Specifieke mogelijkheden voor subsidie en financiering worden meegenomen.

Woningcorporatie/ verhuurder

Deze businesscase heeft tot doel om de woningcorporatie en andere verhuurders inzicht te geven in de kosten en opbrengst voor een aansluiting op het warmtenet. Specifieke ondersteunende maatregelen (zoals subsidie) voor de woningcorporatie worden meegenomen evenals afstemming t.a.v. eventuele renovatieplannen

Voor alle eindgebruikers wordt in fase 2 een aanbod ontwikkelend die inzicht geeft in de kosten per soort aansluiting. Hierin wordt ook gekeken naar utiliteit en gemeentelijk vastgoed.

8.3.4 Werkgroep Communicatie en Participatie

Werkgroep Communicatie en Participatie denkt na over en werkt aan de communicatie en participatie in relatie tot dit project. Draagvlak onder beoogde eindgebruikers, zoals inwoners, woningeigenaren, huurders en bedrijven is cruciaal voor een warmtenet. Een hoge participatiegraad draagt bij aan het verhogen van aantal aansluiten op het warmtenet, wat een positief effect heeft op de betaalbaarheid en zal daarmee direct bijdrage aan de haalbaarheid van het project. Ook het goed laten aansluiten van de businesscase op de beleefwereld van huurders en woningeigenaren is hier onderdeel van en zal bijdragen aan het draagvlak.

Deelnemers Werkgroep Communicatie en Participatie (tenminste)
Projectleider Sweco
Communicatie/ Participatie adviseurs gemeenten
Communicatie/ Participatie adviseur Veluwonen
Communicatieadviseur GWIB (vertegenwoordigd door Firan)

In de werkgroep wordt gezamenlijk een voorstel voor de aanpak van participatie en communicatie gemaakt. Dat wordt voorgesteld bij de projectgroep.

De communicatie over werkzaamheden of mijlpalen van het project worden in overleg vormgegeven en gepubliceerd. Publicatie vindt pas plaats bij akkoord van de projectgroep.

De participatie met inwoners, woningeigenaren, huurders en bedrijven wordt in overleg afgestemd. Hierbij wordt een overkoepelende strategie geschreven waarin gedeelde uitgangspunten rondom participatie benoemd worden. Een verdiepende participatiestrategie dient per kern opgesteld te worden. Hierbij is het mogelijk dat de aanpakken van elkaar verschillen. Elke partij is zelf verantwoordelijk voor haar eigen inwoners/huurders.

Deze werkgroep zal zich bezighouden met onder andere de volgende onderwerpen:

- Formuleren kernboodschappen
- Opstellen overkoepelende participatie- en communicatiestrategie
- Persberichten schrijven en persmomenten organiseren
- Producten ontwikkelen, zoals veel gestelde vragen, infographics, brieven, webteksten, ect.
- Ondersteunen bij organiseren van actieve betrokkenheid

8.3.5 Werkgroep Governance

Bij Governance gaat het om modellen voor hoe de onderdelen van het warmtebedrijf, bewonersinitiatieven en publieke partijen zich tot elkaar kunnen verhouden.

Deelnemers Werkgroep Buca - Eindgebruikers (tenminste)
Projectleider Sweco
Specialisten gemeenten
Specialist Veluwonen
Business Developer GWIB (vertegenwoordigd door Firan)

In fase 1: Haalbaarheidsonderzoek zal de werkgroep nog onderdeel zijn van de projectgroep omdat de deelnemers in beide groepen hetzelfde zijn. In de opvolgende fases zal het een aparte werkgroep worden.

Het organisatorische aspect van de warmteketen is een belangrijk onderdeel dat uitgediept moet worden. De werkgroep Governance houdt zich in fase 1 onder andere bezig met de volgende vragen:

- Hoe wordt de warmteketen georganiseerd (overeenkomstig met demarcatiematrix)?
- Wanneer gaat de warmteleverancier als partner meedoen met het project? En hoe gaan we die werven?
- Welke rol willen de gemeenten Apeldoorn, Brummen, Rheden en het GWIB (vertegenwoordigd door Firan) innemen in de verschillende posities in de keten?
- Welke bedrijfsvorm is wenselijk?
- Welk rendement moet behaald worden?
- Hoe verhoudt zich de governance tot de nieuwe Warmtewet?
- Komen er drie verschillende warmteinfrabedrijven? En zo ja, hoe gaan drie verschillende warmteinfrabedrijven straks goed samenwerken?
- Hoe kunnen inwoners zeggenschap (nader te definiëren) hebben over het warmtebedrijf? Hierbij wordt ook een coöperatiefmodel (warmteschap) onderzocht.

Belangrijk om te beseffen is dat een warmtebedrijf opgesplitst kan worden in verschillende bedrijven voor warmte-opwek, warmtedistributie en warmtelevering. Voor elk onderdeel zal een governance en (gewenste) aanpak en invulling bepaald moeten worden.

8.4 Klankbordgroepen

De klankbordgroepen zijn gericht op het betrekken van belanghebbenden van het project. Zij kunnen via deze weg geïnformeerd worden en hun reflectie en mening geven wanneer om consult wordt gevraagd. De klankbordgroepen zijn adviserend van aard. Hun adviezen worden in de notulen van het overleg opgeschreven en via de projectgroep aangeboden bij de stuurgroep. Uiteindelijk beslist de stuurgroep of adviezen worden opgevolgd. De klankbordgroepen komen bijeen wanneer consult nodig wordt geacht, bijvoorbeeld rondom het bereiken van mijlpalen. Dit wordt geïnitieerd door de projectgroep. Bovengenoemde opzet wordt besproken met de deelnemers van de klankbordgroepen.

Klankbordgroep Industrie: In deze klankbordgroep worden onderwerpen relevant voor de paperindustrie besproken. Bijvoorbeeld hoeveelheden restwarmte die beschikbaar komen voor het warmtenet. Ook kunnen alle industriepartijen zich via deze weg laten informeren. Deelnemers zijn: *Stora Enso De Hoop, Folding Boxboard, Neenah Coldenhove, Smart Packaging Solutions en IWE*

Klankbordgroep Gebiedskenners: Gebiedskenners zijn bekenden in het gebied; zij kennen de lokale gang van zaken als geen ander. Om de aanpak richting huurders, woningeigenaren en utiliteit goed aan te laten sluiten, worden de gebiedskenners gevraagd hierover mee te denken. Onderwerpen die in deze klankbordgroep besproken kunnen worden, zijn bijvoorbeeld de participatiestrategie of het aanbod dat huurders, woningeigenaren en bedrijven krijgen. In deze klankbordgroep nemen uitsluitend organisaties deel die belangen van de eindafnemers vertegenwoordigen en het gebied kennen. Hierbij is te denken aan, maar niet uitputtend; dorpsraden, huurdersvereniging, energiecoöperaties en ondernemersverenigingen.

9. Bestuurlijke besluitvorming

De besluitvorming vindt plaats binnen de gemeenten in de colleges en raden, bij het GWIB (vertegenwoordigd door Firan) en bij de Raad van Commissarissen bij Veluwonen. De bestuurlijke besluitvorming is een belangrijk onderdeel in het project en elke partij is zelf verantwoordelijk voor de afstemming met het zijn/haar bestuur, wel wordt de uniformiteit over besluiten voorbereid in de projectgroep. De planning en voortgang zijn afhankelijk van de besluitvorming.

10. Participatie en Communicatie

De communicatie en participatie zijn cruciale factoren voor het realiseren van een warmtenet. Zowel de boodschap die uitgedragen wordt als de manier waarop inwoners vragen kunnen stellen en betrokken worden, vragen speciale aandacht.

10.1 Overkoepelende participatiestrategie

Gezamenlijk wordt een overkoepelende participatiestrategie geschreven. Hierbij worden de stappen uit het participatiewiel (3.2) als basis genomen en voor dit project specifiek gemaakt. De die participatiestrategie bevatten de volgende onderdelen:

- Uitgangspunten voor de overkoepelende participatie;
- Duidelijkheid waarover en op welk participatieniveau eindgebruikers deelnemen in het participatietraject voor Project Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren;
- Een fasering wanneer er in welke kern een participatietraject start.

De participatiestrategie richt zich op eindgebruikers en beschrijft hoe zij mee worden genomen in de ontwikkeling van het warmtenet. Tevens wordt in het PvA de klankbordgroep Gebiedskenners genoemd. Deze klankbordgroep is feitelijk een van de participatieactiviteiten, maar wordt al geraadpleegd voordat deze strategie geformuleerd is. Zij participeren onder andere mee in het opstellen van de participatiestrategie zodat deze goed aansluit bij eindgebruikers.

10.2 Participatiestappen bij ontwikkeling warmtenet

Om de participatiestappen in het project te duiden wordt het participatiewiel (figuur 4) gehanteerd. Het participatiewiel richt zich op participatiestappen bij de ontwikkeling van een collectieve warmteoplossing, zoals een warmtenet. Het legt de verbinding tussen de sociale context en de praktische haalbaarheid van een warmtenet.

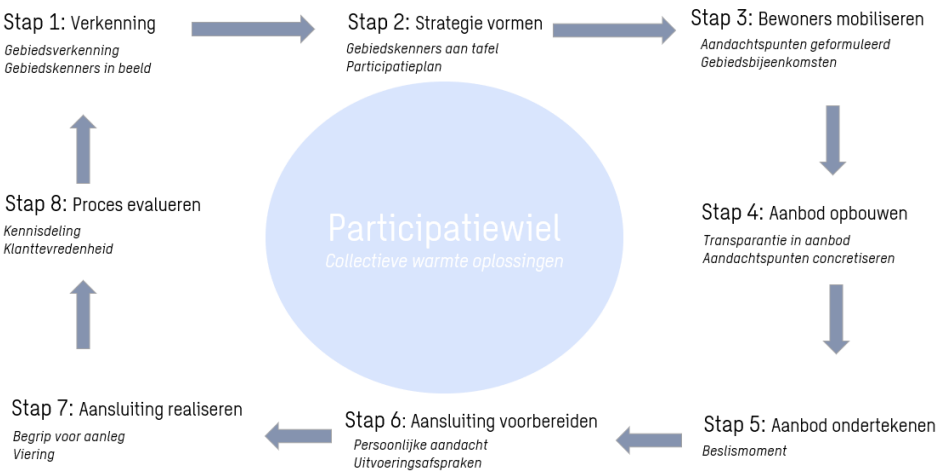

Figuur 4: Participatiewiel

Het participatiewiel doorloopt 8 stappen. Van de eerste verkennende stap tot de evaluatie wanneer het warmtenet al in de grond ligt en woningen en utiliteit van warmte voorziet. Het wiel beslaat dus meerdere jaren. Tot aan het definitieve besluit over het warmtenet worden stap 1 – 5 doorlopen.

10.3 Communicatie

Gedurende de verschillende fases zal er op verschillende momenten worden gecommuniceerd over het warmtenet vanuit de verschillende partijen. Hierbij is het belangrijk dat de inhoud goed op elkaar is afgestemd zodat een eenduidige boodschap wordt uitgedragen. Daarom worden er gezamenlijk kernboodschappen per fase opgesteld en vindt er afstemming plaats over de inhoud van communicatie uitingen. Dit gebeurt in de Werkgroep Participatie en Communicatie. Samen met de werkgroep wordt gekeken waar er in gezamenlijkheid wordt gecommuniceerd en waar individuele communicatielijnen worden gevolgd.

11. Risicoparagraaf

Onderstaande tabel geeft een overzicht van te verwachten risico's weer. Elke fase wordt opnieuw gekeken of de risico's nog relevant, actueel of aangevuld dienen te worden. Gedurende de fases worden daarvoor risicosessies gehouden. De onderstaande risico's zijn geplot in een risman-matrix.

NR	Risico	Kans	Effect	Heeft effect op										
				Geld	Organisatie	Tijd	Informatie	Kwaliteit	Samenwerking	Imago	Veiligheid	Bereikbaarheid	Omgeving	Beheersmaatregel
1	Bronrisico door sluiting, vertrek of faillissement van fabriek(en). Op gebied van investering van de aansluiting van een specifieke warmtebron die niet benut wordt zal er een nieuwe investering gedaan moeten worden voor de aansluiting op een alternatieve restwarmtebron.	K	Max	x	x	x			x	x			x	Bij de uitwerking van het ontwerp van het warmtenet wordt rekenen gehouden met het mogelijk wegvallen van de bron. Dit wordt in fase 1 verder uitgediept. Hierbij dient rekening te worden gehouden met overdimensionering.
2	Bronrisico door sluiting, vertrek of faillissement van fabriek(en). Op gebied van operationele kosten zullen deze significant stijgen voor de duur van tijdelijke opvang van het wegvallen van een restwarmtebron.	K	Max	x	x	x			x	x			x	Bij de uitwerking van het ontwerp van het warmtenet wordt rekenen gehouden met het mogelijk wegvallen van de bron. Het aanwijzen van een piek- en back-up voorziening is onderdeel van fase 1.
3	Bronrisico door afname in beschikbare restwarmte door verduurzaming van industrie.	M	Max											In fase 1 wordt het scenario met WKC als warmtebron verder in kaart gebracht. Eerste resultaten lijken positief.

4	Papierfabrieken zien hun deelname aan project als vrijblijvend	M	Max		x	x	x	x	x	x			x	Ter afsluiting van fase 1 wordt een ontwikkelovereenkomst getekend met de papierfabrieken die restwarmte leveren in de scenario's die zijn uitgewerkt. In aanloop daarvan zullen inhoudelijk gesprekken gevoerd worden over de inhoud daarvan. Op bestuurlijk niveau wordt gewerkt aan relatieversterking door middel van persoonlijke ontmoetingen.
5	Vollooprisico, namelijk dat te weinig eindgebruikers aansluiten op het warmtenet. Dit heeft effect op het te behalen rendement en berekende BAK.	G	Max	x		x		x	x	x			x	Gedurende fase 1 worden overkoepelende participatie en communicatiestrategie geschreven en een verdiepende strategie per kern (welke wordt uitgevoerd in fase 2 en verder). Hierin worden mitigerende maatregelen voor dit risico beschreven. Daarnaast wordt dit aspect meegenomen in een potentieel onrendabele top en/of overdimensioneringsrisico
6	Capaciteit restwarmte niet voldoende om Eerbeek, Loenen én Laag-Soeren aan te sluiten	M	Min		x	x	x		x				x	Gedurende fase 1 zal duidelijk worden welke gebieden of combinatie van gebieden gebruik kunnen maken van de restwarmte van het warmtenet. De partijen onderzoeken gezamenlijk of aansluiting voor alle kernen en mogelijk het gebied daaromheen haalbaar is.
7	Overdimensioneringsrisico, namelijk het risico dat de investeringen in het warmtenet niet ten volle worden benut ofwel dat ongebruikte 'voorraad' blijft liggen.	M	Mid	x				x						Gedurende het project wordt het volloopschema ontworpen. Hierbij wordt gekeken naar de startscope van de overdimensionering en hoe dit gedurende de realisatie en exploitatie verder zal afnemen.

8	Scopewijzigingen treden op door (aanvullende) eisen en wensen vanuit de omgeving (eindgebruikers)	K	Min	x	x	x	x		x				x	Gedurende fase 1 worden overkoepelende participatie en communicatiestrategie geschreven en een verdiepende strategie per kern. Hierin worden participatiemomenten gepland waardoor inzichtelijk is wanneer en waarover mogelijke aanvullingen vanuit de omgeving komen
9	Verwachte subsidies worden niet verleend	K	Max	x	x	x	x	x	x					De projectgroep onderzoekt gezamenlijk de subsidies die mogelijk zijn en bij het niet worden verleend overleggen ze onderling hoe de kosten worden verdeeld conform afspraak uit de IOK.
10	Onvoldoende ruimte in de ondergrond. Nederland is ondergronds vol. Andere infra opschuiven kost geld.	G	Mid	x		x	x							Door te onderzoeken (o.a. door proefboringen) hoeveel ruimte er wel of niet is in de ondergrond voor de infra van een warmtenet wordt inzichtelijk in hoeverre dit risico een rol speelt en wat de impact daarvan is. Hierop kan wordt voorgesorteerd door dit in fase 2 in kaart te brengen.
11	Exploitatierisico; gasprijzen dalen waardoor warmte minder aantrekkelijk wordt. Hierdoor wordt het vollooprisico vergroot.	M	Min	x		x	x				x		x	In de op te stellen communicatiestrategie wordt ook aandacht besteed aan de andere voordelen van aansluiten op een warmtenet. Hiermee worden meerder voordelen, naast financiële aspecten, toegelicht voor eindgebruikers.
12	Huurders gaan niet akkoord met plan (70% wordt niet behaald)	K	Max	x		x			x	x			x	In het op te stellen participatie en communicatieplan wordt ook aandacht besteed aan de doelgroep huurders. Veluwonen kent haar huurders goed en denkt actief mee bij het inkleuren van dit plan.

13	Vergunningen worden niet verkregen	K	Max	x	x	x	x								Met de projectgroep wordt tijdig gekeken welke vergunningen benodigd zijn en wanneer deze aangevraagd dienen te worden
14	De verduurzaming van woningbezit Veluwonen is niet tijdig voltooid	M	Mid	x		x			x	x	x	x	X		Als uitgangspunt in de intentieovereenkomst is opgenomen dat er aandacht is voor het onderling afstemmen van planning o.a. van de verduurzaming van het aan te sluiten woningbezit van Veluwonen.
15	De gemeenten stellen niet tijdig een WUP op	M	V		x	x		x		x			x		Gemeenten onderzoeken hoe een WUP en de ontwikkeling van een warmtenet al dan niet samenvallen.
16	BAK en flankerende kosten vallen hoger uit voor eindgebruikers	G	Max	X	x	x							x		Gezamenlijk wordt een kostenraming voor de totale kosten opgesteld en afspraken gemaakt over zaken zoals demarcatie.

Kans	Zeer Groot (ZG)					
	Groot (G)			10.	5.	
	Middel (M)	15.	6. 11.	7. 14.	3. 4.	
	Klein (K)		8.		1. 2. 9. 12. 13.	
	Zeer Klein (ZK)					
		Verwaarloosbaar (V)	Minimaal (Min)	Gemiddeld (Mid)	Maximale (Max)	Catastrofaal (C)

Figuur 4: risman-matrix risico's

Bijlage 1 – Haalbaarheidsonderzoek februari 2021

Separate bijlage: *SWNL0272344 Rapport Warmtenet Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren (Definitief)*.pdf, d.d. 5 februari 2021

Bijlage 2 – Scope van technisch ontwerpfase SO, VO en DO

Hieronder is een indicatie van scope onderdeel per ontwerpfase aangegeven, toelichting afkorting SO, VO en DO:

- Schetsontwerp (SO): update t.o.v. haalbaarheidsonderzoek februari 2020 (Bijlage 1). Dit is onderdeel van fase 1: haalbaarheidsonderzoek (4.1);
- Voorlopig ontwerp (VO): benodigde diepgang vóór investeringsbeslissing (FID) (fase 3). Dit is onderdeel van fase 2: Voorlopig Ontwerp (4.2);
- Definitief ontwerp (DO): ontwikkeling definitieve ontwerp van het warmtenet. Dit gebeurt na investeringsbeslissing (FID). Dit is begin fase 4: Realisatie en Exploitatie (4.2).

Activiteit	SO	VO	DO
Vaststellen Warmtevraag*			
Inventarisatie aanwezige informatie/kansenkaart	x	xx	
Inclusief temp/piekvermogens en seizoen afhankelijkheid	x	x	
Doorrekenen scenario's	x	xx	
Vaststellen aanbod*			
Inventarisatie aanwezige informatie	x	xx	x
Warmte aanbod profiel		x	
demarcaties	x	xx	
Opweklocaties	x	xx	
Nota van uitgangspunten*			
Demarcaties vastleggen	x	xx	
Uitgangspunten tracé	x	x	
Uitgangspunten afname	x	x	
Uitgangspunten opwek	x	x	
Uitgangspunten kostenraming	x	x	x
Opstellen Nota, Afstemming Opdrachtgever en akkoord	x	x	
Uitwerken hoofdtracé/distributienet			
Scenario's afwegingsmatrixen	x	x	
Tracé verkenning GIS	x		
Plan in rood	x		
KLIC-melding	x	x	
Opstellen plantekening		x	
Net doorrekenen		x	
dwarsprofielen	x	xx	xxx

Activiteit	SO	VO	DO
Routekaarten 1:500		x (boven aanzicht)	xx (boven/zij aanzicht)
proefsleuven			x
Sterkteberekeningen			x
Lekdetectie			x
Materiaallijst			x
maken bestek voor aanbesteding			x
Opstellen planning realisatie			x
voorbereiding uitbestedingsdocumenten			x
Omgevingsmanagement			
Bureaustudie SOM-bodemloket; vergunningen etc.	x		
(Inventariseren/aanvragen) vergunningen en begeleiden omgevingsonderzoeken	x	xx	xxx
Milieutechnisch onderzoek			x
geotechnisch onderzoek, sonderingen t.b.v. boringen			xx
Planologisch onderzoek	x	xx	
Juridisch advies			x
Archeologisch onderzoek			x
Flora en Fauna veldonderzoek			x
NGE-onderzoek			x
Geohydrologisch en cultuurtechnisch veldonderzoek			x
Afstemming stakeholders (gemeenten, provincie, waterschap,)	x	xx	x
Afstemming bevoegd gezag vergunningen		x	xx
Coördinatie omgevingsonderzoeken			x
Afstemming met rentmeesters - input leveren gesprekken en verwerken informatie uit gesprekken in DO			x
Vormvrije MER opstellen en afstemmen met bevoegd gezag.			x
Voorbereiden aanvragen omgevingsvergunningen			x
Aanvragen watervergunning Onttrekken/ lozen grondwater			x
Gesprekken met grondeigenaren			x
Doorlopen bestemmingsplanprocedure		xx	x
Aanvragen diverse uitvoeringsvergunningen (na afloop van DO)			
Bemalingsplan			x
Opstellen verkeersplannen (na DO)			
Schriftelijk vastleggen knelpunten en afwegingsmatrix	x	xx	
Tracé Schouw kunstwerken*			
Schouw per kunstwerk en afwegingsmatrix	x	xx	
Opstellen foto rapportage per kunstwerk		xx	

Activiteit	SO	VO	DO
Kunstwerken			
identificeren kunstwerken	x		
Afwegingsmatrix per kunstwerk	x	x	
Principe tekening per kunstwerk		x	xx
Aanvragen tekeningen RWS, waterschap of gemeente per kunstwerk		x	
Gebouwinvoeren		x	xx
Opstellen kostenraming			
SSK Raming tracé/en afgifte station(s) kostprijs	Deterministisch 50%	~35%	~15 - 25%
SSK Raming uitkoppelingen -buiten scope-	Deterministisch 50%	~35%	~15 - 25%
Bepaling OPEX (pompkosten en warmteverlies), inclusief rapportage			x
Afprijzen Risico's	xx	xx	xx
Doorlopend RIE -			
Bijhouden risicoregister	x	xx	xx
Bespreken risicomatrix	x	xx	xx
Algemeen/ overig			
Business Case berekening met 5 iteraties		x	x
Rapportage PPT of DOC	x	xx	x
PM	x	x	x
Overleg	x	x	x

Bijlage 3 – Project waterrotonde IWE

In onderstaande afbeeldingen wordt visueel weergegeven hoe nu het industriewater wordt gezuiverd en hoe dit in 2030 wordt gedaan met de waterrotonde.

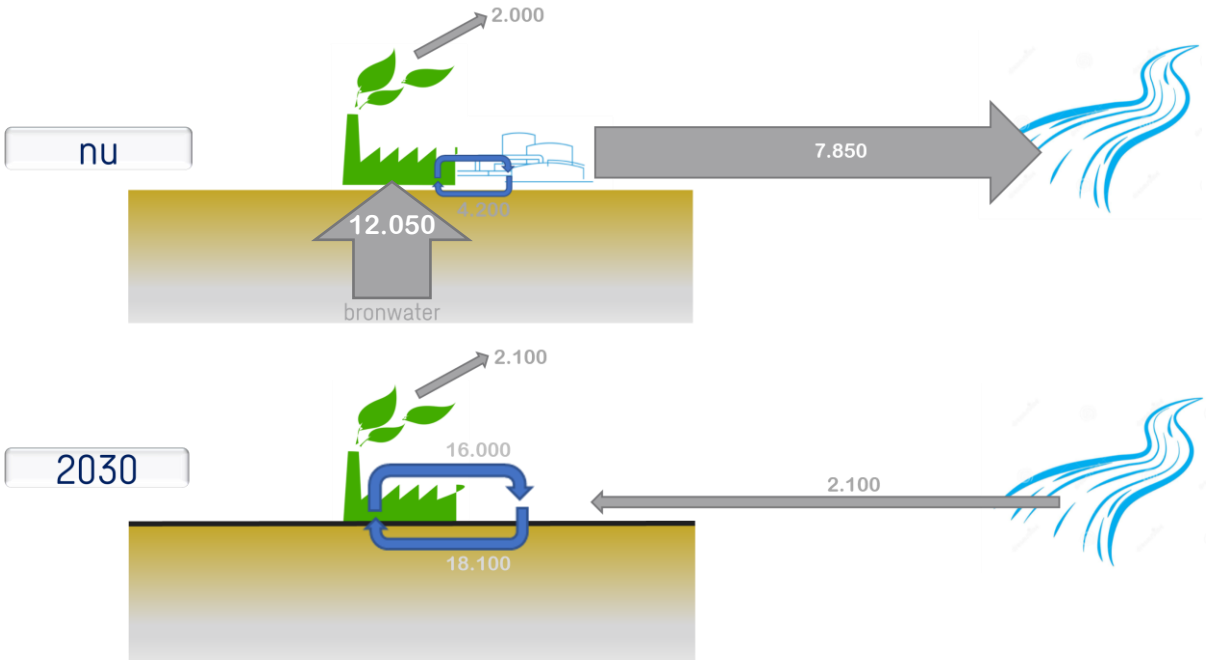

Intentieverklaring Ontwikkeling Warmtenet Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren

Ondergetekenden:

1. Gemeente Brummen, gevestigd en kantoorhoudende Engelenburgerlaan 31 te Brummen, te dezen vertegenwoordigd door de heer P. Inberg, verder te noemen “Gemeente Brummen”.
2. Gemeente Apeldoorn, gevestigd en kantoorhoudende Marktplein 1 te Apeldoorn, te dezen vertegenwoordigd door de heer D. Huizer, verder te noemen “Gemeente Apeldoorn”.
3. Gemeente Rheden, gevestigd en kantoorhoudende Hoofdstraat 3 te De Steeg OF President Kennedylaan 104-108 te Velp te dezen vertegenwoordigd door de heer P.L.P.S. Hofman, verder te noemen “Gemeente Rheden”.
4. Gelders Warmte Infra Bedrijf B.V., gevestigd en kantoorhoudende Koningstraat 28 te Arnhem, te dezen vertegenwoordigd door Firan B.V., op haar beurt vertegenwoordigd door de heer A.A. Meijer, verder te noemen “GWIB”.
5. Woningcorporatie Veluwonen, gevestigd en kantoorhoudende Stuijvenburchstraat 20 te Eerbeek, te dezen vertegenwoordigd door de heer V. Buitenhuis, verder te noemen “Veluwonen”.
6. Industriewater Eerbeek, gevestigd en kantoorhoudende Kanaalweg 8-A te Eerbeek, te dezen vertegenwoordigd door de heer W. Suijkerbuijk, verder te noemen “IWE”.
7. Stora Enso De Hoop, gevestigd en kantoorhoudende Harderwijkerweg 41 te Eerbeek, te dezen vertegenwoordigd door R. Minnesma, verder te noemen “Stora Enso De Hoop”.
8. Folding Boxboard Eerbeek, gevestigd en kantoorhoudende Coldenhovenseweg 12 te Eerbeek, te dezen vertegenwoordigd door O. van Beers, verder te noemen “Folding Boxboard”.
9. Neenah Coldenhove, gevestigd en kantoorhoudende D.W. van Vreeswijklaan 9 te Eerbeek, te dezen vertegenwoordigd door A. Roelandse, verder te noemen “Neenah Coldenhove”.
10. Smart Packaging Solutions, gevestigd en kantoorhoudende Voorsterweg 38 te Loenen, te dezen vertegenwoordigd door K. Emons, verder te noemen “Smart Packaging Solutions”.

Gezamenlijk te noemen: “**Partijen**”, of afzonderlijk: “**Partij**”.

Overwegingen en rollen van Partijen

Partij	Overweging en rol in project
Gemeente Brummen	Eerbeek is gelegen in gemeente Brummen. Vanuit de gemeente wordt ambtelijk deelgenomen in de projectgroep en werkgroepen en bestuurlijk in de stuurgroep. De gemeente faciliteert de start van de onderzoeken naar het warmtenet en beslissen samen met gemeente Apeldoorn en Rheden, Woningcorporatie Veluwonen en het GWIB (vertegenwoordigd door Firan) over de realisatie en exploitatie van het warmtenet.
Gemeente Apeldoorn	Loenen is gelegen in gemeente Apeldoorn. Vanuit de gemeente wordt ambtelijk deelgenomen in de projectgroep en werkgroepen en bestuurlijk in de stuurgroep. De gemeente faciliteert de start van de onderzoeken naar het warmtenet en beslissen samen met gemeente Brummen en Rheden, Woningcorporatie Veluwonen en het GWIB (vertegenwoordigd door Firan) over de realisatie en exploitatie van het warmtenet.
Gemeente Rheden	Laag-Soeren is gelegen in gemeente Rheden. Vanuit de gemeente wordt ambtelijk deelgenomen in de projectgroep en werkgroepen en bestuurlijk in de stuurgroep. De gemeente faciliteert de start van de onderzoeken naar het warmtenet en beslissen samen met gemeente Apeldoorn en Brummen, Woningcorporatie Veluwonen en het GWIB (vertegenwoordigd door Firan) over de realisatie en exploitatie van het warmtenet.
Woningcorporatie Veluwonen	Veluwonen onderzoekt betrouwbare en betaalbare warmteoplossingen voor hun complexen in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren. Als grootste beoogde eindgebruiker nemen ze deel aan de projectgroep, werkgroepen en bestuurlijk aan de stuurgroep. Eind 2023/begin 2024 is inzicht in de haalbaarheid van het warmtenet nodig i.v.m.de planning en begroting van de verduurzaming van haar woningbezit in de genoemde dorpen en de realisering van nieuwbouwprojecten. Samen met gemeente Apeldoorn, Brummen en Rheden en het GWIB (vertegenwoordigd door Firan) beslissen zij over de realisatie en exploitatie van het warmtenet. Ze nemen niet deel in het nog op te richten warmtebedrijf.
GWIB (vertegenwoordigd door Firan)	Het Gelders Warmte Infrabedrijf (GWIB) is recentelijk opgericht. Het GWIB is opgericht met als doel om samen met Gelderse gemeenten de warmtetransitie efficiënt te versnellen door warmteinfrastructuur te ontwikkelen, financieren, realiseren en exploiteren. Het GWIB brengt expertise in en zal, samen met een gemeente op lokaal niveau participeren in een op te richten Lokaal Warmte Infra Bedrijf (LWIB). Het GWIB zal deelnemen aan de project- en stuurgroepen.
Papierindustrie	De papierindustrie is actief bezig met hun eigen verduurzaming en wil bijdragen aan het verduurzamen van hun omgeving. In het project werken ze mee aan het inzichtelijk maken van industriële restwarmte, nemen ze deel aan de klankbordgroep en zijn ze vertegenwoordigd in de stuurgroep. Onder de papierindustrie wordt verstaan: *Stora Enso De Hoop, Folding Boxboard Eerbeek, Smart Packaging Solutions, Neenah Coldenhove en Industriewater Eerbeek (IWE*).

Overwegende dat:

1. Het “Haalbaarheidsonderzoek warmtenet Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren” van februari 2021 laat zien dat er industriële restwarmte beschikbaar is om een warmtenet te voeden voor ruimteverwarming in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren (“het warmtenet”).
2. De globale businesscase uit het haalbaarheidsonderzoek aantoont dat een dergelijk warmtenet potentie heeft en aanleiding geeft om het warmtenet verder te ontwikkelen.
3. Een belangrijke basis in de businesscase is het voorzien van duurzame warmte voor de woningen van de woningcorporatie Veluwonen, particuliere woningeigenaren, utiliteit en gemeentelijk vastgoed.
4. Een lokaal warmtenetwerk:
    a. bijdraagt aan een economisch aantrekkelijk vestigingsklimaat door een goede warmtevoorziening voor bedrijven;
    b. biedt een betaalbaar en betrouwbaar alternatief voor aardgas voor inwoners en ondernemers in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren;
    c. past binnen de energie- en warmteambities van de gemeenten Brummen, Apeldoorn, Rheden, Provincie Gelderland en Nederland.
5. Provincie Gelderland heeft samen met Firan en Innovatie en Energiefonds Gelderland (IEG) het Gelders Warmte Infra Bedrijf (GWIB) opgericht. Het GWIB kan gezamenlijk met gemeenten een LWIB (een lokaal warmtenetwerkbedrijf) oprichten. Het LWIB zal vervolgens warmtelinfrastructuur financieren, realiseren en beheren. Het LWIB zal geen rol nemen in de productie en levering van warmte. Hiervoor zal een warmteproducent en -leverancier betrokken moeten worden. Deze partij(en) zal eveneens de leveringsgarantie garanderen. Uitgangspunt is dat het GWIB, respectievelijk het LWIB, een rol speelt in de ontwikkeling van het warmtenet voor het onderdeel warmte-infrastructuur.
6. Een warmtenet, gevoed met industriële restwarmte, een belangrijke rol vervult bij de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Verder zijn op korte termijn (binnen komende 5 jaar) weinig andere, geschikte, duurzame bronnen beschikbaar.
7. De Papierindustrie, ook wel: IWE, Stora Enso De Hoop, Folding Boxboard, Neenah Coldenhove en Smart Packaging Solutions, is in beginsel bereid om industriële restwarmte (in meer of mindere mate) beschikbaar te stellen voor een warmtenet voor ruimteverwarming en tapwater in woningen, bedrijven en voorzieningen. Er dient (opnieuw) onderzocht te worden hoeveel restwarmte beschikbaar is en of dat nuttig en haalbaar benut kan worden.
8. De haalbaarheid van restwarmte-uitkoppeling bij Papierindustrie alleen beoordeeld kan worden als meer inzicht is in zowel de warmtevraag, het warmteaanbod als de voorwaarden aan ondersteunende installaties.

Verklaren als volgt:

Artikel 1 – Doel

1.1. Partijen hebben de intentie om een samenwerking aan te gaan die ziet op de ontwikkeling van een warmtenet voor Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren, waarbij een doorkijk naar omliggend gebied mogelijk is, hierna te noemen “Project Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren”, en Partijen tasten op dit moment af of een dergelijke samenwerking ter realisatie van Project Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren haalbaar is;

Artikel 2 – Samenwerkingsstructuur en rolverdeling

2.1. Partijen beogen samen te werken middels de samenwerkingsstructuur zoals opgenomen in bijlage 1.

2.2. De gemeente Brummen, Apeldoorn, Rheden, Woningcorporatie Veluwonen en GWIB stemmen af en werken aan de vervolgstappen voor het Project Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren in de projectgroep, hierna “Projectgroep” te noemen.

2.3. De Papierindustrie draagt bij aan het inzichtelijk maken van de restwarmte en neemt deel aan activiteiten van Project Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren, zijnde deelname Werkgroep Restwarmte en Klankbordgroep Industrie, en wanneer dit nodig is om het doel (1.1) van Project Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren te behalen.

2.4. De Papierindustrie wordt in de stuurgroep vertegenwoordigd door IWE. Daar waar relevant of gewenst is, stemt de papierindustrie onderling inbreng in de stuurgroep af.

2.5. Aan de klankbordgroep Gebiedskenners nemen Gebiedskenners deel die belangen van de eindafnemers vertegenwoordigen en het projectgebied kennen. Hierbij is te denken aan energiecoöperaties, huurders- en ondernemersverenigingen en dorpsraden. Op gezette tijden geven de Gebiedskenners door middel van de klankbordgroep hun reactie op Project Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren.

Artikel 3 – Principes van Samenwerking

3.1. Partijen streven met erkenning van elkaars belangen en verantwoordelijkheden naar de ontwikkeling van het warmtenet.

3.2. Partijen zullen zich gedurende de looptijd van deze Verklaring inspannen om deze intentie uit te werken in bindende afspraken en zullen hierbij te goeder trouw handelen.

3.3. Partijen verklaren communicatie-uitingen over werkzaamheden die binnen deze intentieverklaring plaatsvinden in onderling overleg (in werkgroep communicatie en participatie) vorm te geven en slechts na afstemming en goedkeuring met de Projectgroep te publiceren.

Artikel 4 – Volgende overeenkomsten

4.1. Projectgroep en, daar waar relevant of gewenst is, Papierindustrie werken na het ondertekenen van deze Verklaring toe naar de volgende Overeenkomsten:

4.1.1. Intentieovereenkomst. Projectgroep werkt aan een intentieovereenkomst waarin samenwerkingsafspraken staan opgenomen, een korte paragraaf over de verdeling van kosten en gedeelde uitgangspunten voor het warmtenet.

4.1.2. Ontwikkelovereenkomst. Projectgroep en Papierindustrie tekenen - zodra het plangebied en bijbehorende uitgangspunten, de businesscase, hoeveelheid restwarmte en eerste uitgangspunten over de governance duidelijk zijn - een Ontwikkelovereenkomst. De Ontwikkelovereenkomst bevat vervolgafspraken, een verdere kostenverdeling en financiële afspraken.

4.1.3. Samenwerkingsovereenkomst. Projectgroep en Papierindustrie tekenen - zodra de businesscase rond is, een warmteleverancier geselecteerd is en concrete afspraken over tarieven zijn gemaakt - een samenwerkingsovereenkomst. Op dat moment wordt er toegewerkt naar een investeringsbesluit. Daarna worden aansluitcontracten en leveringsovereenkomsten opgemaakt.

4.2. Partijen hebben nadrukkelijk slechts een intentie uitgesproken en dus nog geen bindende afspraken gemaakt omtrent het aangaan van een samenwerking in Project Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren.

Artikel 5 – Kosten

5.1. Partijen dragen elk hun eigen kosten voor de uit te voeren werkzaamheden. Er vindt, tenzij anders overeengekomen tussen Partijen, geen kostenverrekening plaats. Uitgangspunt is dat de te maken kosten in een redelijke verhouding staan tot de te behalen voordelen.

5.2. Afspraken over het dragen van de kosten voor Project Warmtenet Eerbeek Loenen Laag-Soeren wordt in de overeenkomsten (4.1.) verder uitgewerkt. Mogelijkheden van subsidie of andere vormen van een bijdrage worden door Projectgroep onderzocht en indien mogelijk optimaal benut.

Artikel 6 – Vertrouwelijkheid en gegevensbeveiliging

6.1. Partijen zullen alle al dan niet als vertrouwelijk aangemerkte informatie die zij in het kader van deze verklaring van elkaar ontvangen, geheimhouden. Informatie wordt alleen met die werknemers gedeeld die gebonden zijn aan eenzelfde verplichting van geheimhouding en zullen zonder schriftelijke toestemming van de Partij die de informatie verstrekt niet met derden gedeeld worden, tenzij de informatie op het moment van ontvangst al openbaar was of daarna openbaar wordt zonder dat dit aan de ontvangende Partij(en) is te wijten.

6.2. Partijen garanderen dat alle van elkaar ontvangen vertrouwelijke gegevens geheim blijven, tenzij een wettelijke plicht openbaarmaking van die gegevens gebiedt. Gegevens worden in ieder geval als vertrouwelijk beschouwd indien deze door Partijen als zodanig zijn aangeduid.

6.3. Bij tussentijdse eenzijdige opzegging door Partijen of bij besluit om de intentieverklaring te beëindigen (Artikel 7) blijven Partijen vertrouwelijk omgaan met de verkregen informatie zoals beschreven in 6.1 en 6.2.

Artikel 7 – Looptijd en beëindiging

7.1. Deze Verklaring gaat in op ondertekende datum en eindigt op 31-12-2024, tenzij Partijen unaniem besluiten deze intentieverklaring te verlengen of eerder te beëindigen, of Partijen een nieuwe vorm van contract overeenkomen.

7.2. Iedere Partij is gerechtigd de verklaring tussentijds eenzijdig op te zeggen om haar moverende redenen. Opzegging dient schriftelijk aangegeven te worden bij de stuurgroep. De opzegging geldt met onmiddellijke ingang, zonder dat de opzeggende Partij in verband met de opzegging tot enige vorm van schadevergoeding is gehouden.

Artikel 8 – Geschillen en toepasselijk recht

8.1. Indien zich zaken voordoen die aan de intentieverklaring gerelateerd zijn, maar waarin deze intentieverklaring niet voorziet, zullen de Partijen in redelijkheid en billijkheid tot een oplossing proberen te komen.

8.2. Op deze intentieverklaring is Nederlands recht van toepassing.

8.3. Ingeval van een geschil in verband met deze Verklaring, of de overeenkomsten die ter uitvoering van of in samenhang met deze Verklaring worden gesloten, zullen Partijen ernaar streven eerst met elkaar in overleg te treden en te trachten het geschil onderling te beslechten.

Aldus verklaard en voor akkoord getekend op 24 april 2023:

Gemeente Brummen	**Gemeente Apeldoorn**
de heer P. Inberg,	de heer D. Huizer
Gemeente Rheden	**GWIB**
de heer P. Hofman	de heer A.A. Mejier
Woningcorporatie Veluwonen	**Industriewater Eerbeek**
de heer V. Buitenhuis	de heer W. Suijkerbuijk
Stora Enso De Hoop	**Folding Boxboard Eerbeek**
de heer R. Minnesma	de heer O. van Beers
Neenah Coldenhove	**Smart Packaging Solutions**
de heer A. Roelandse	de heer K. Emons

Bijlagen:

- Bijlage 1: Samenwerkingsstructuur

Bijlage 1: Samenwerkingsstructuur

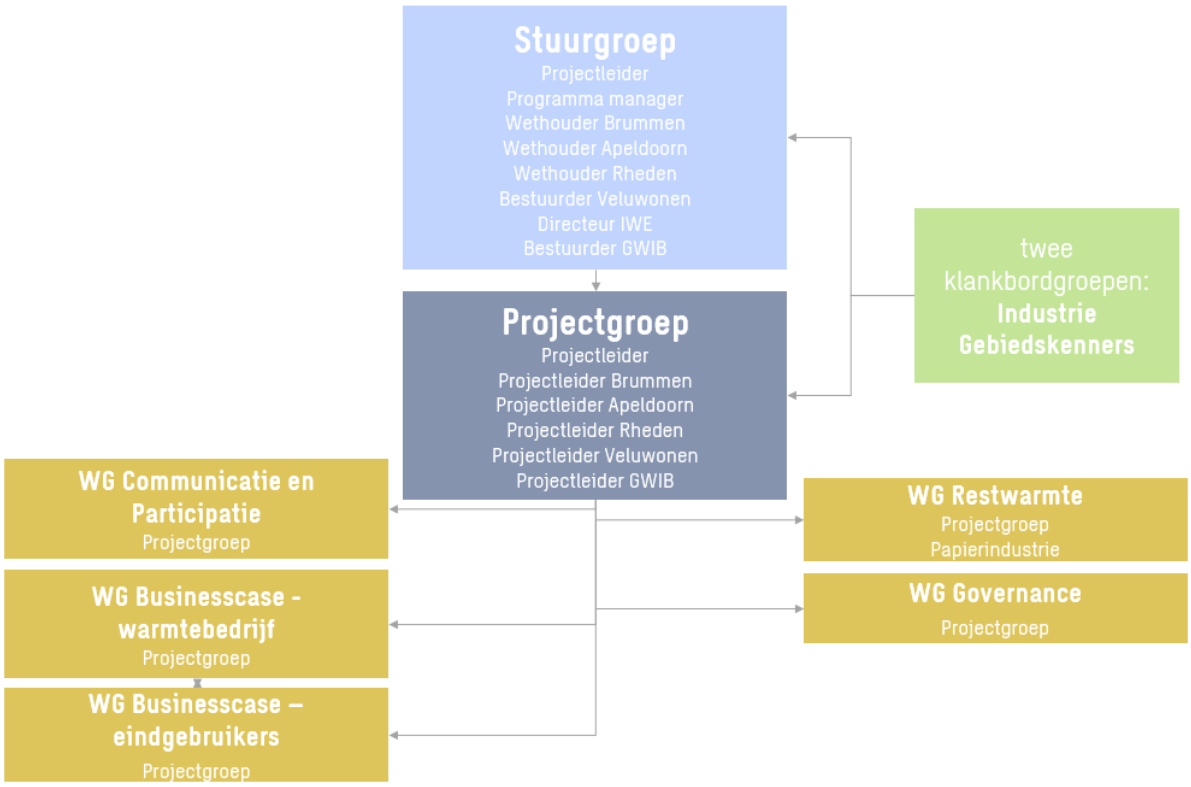

WG staat voor Werkgroep

gemeente Rheden

Raadsinformatiebrief

datum	voor	uw brief/kenmerk
27 juni 2023	gemeenteraad	-
behandeld door	**doorkiesnummer**	**bijlage(n)**
-	-	1

onderwerp
Intentieovereenkomst ontwikkeling warmtenet Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren

Geachte raad,

In deze brief informeren wij u graag over het instemmen door het college met een intentieovereenkomst gericht op het ontwikkelen van een warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren.

Wat is de aanleiding?

De gemeente Rheden heeft de ambitie om in 2040 CO2-neutraal te zijn. Hiervoor werken we aan de energietransitie en de warmtetransitie. In de RES 1.0 is warmte één van de pijlers. In het coalitieakkoord 2022-2026 hebben we opgenomen om gefaseerd het aardgasgebruik af te bouwen en voor de verwarming van onze huizen en bedrijven te kijken naar duurzame alternatieven. Een warmtenet draagt bij aan deze ambities en kan een stap zijn in het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving.

Uit onderzoek in 2021 blijkt dat een warmtenet in Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren, met restwarmte van Industriewater Eerbeek (IWE) en papierfabriek DS Smith, haalbaar is. Hierbij is het uitgangspunt dat per gebied 90% van de huurwoningen van Veluwonen, 20% van de overige woningen en 10% van de utiliteitsgebouwen aansluiten op het warmtenet.

Met een vervolgonderzoek werken we een warmtenet verder uit. Het gaat om Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren en een doorkijk naar omliggend gebied. Naast de gemeenten Brummen, Apeldoorn en Rheden zijn de betrokken partijen woningcorporatie Veluwonen, Firan/Gelders Warmte Infra Bedrijf en de Papierindustrie vertegenwoordigd door Industriewater Eerbeek.

Op 24 april 2023 is de eerste formele stap gezet in deze samenwerking voor het vervolgonderzoek door het ondertekenen van een intentieverklaring 'Ontwikkeling Warmtenet Eerbeek Loenen en Laag-Soeren' door alle genoemde partijen. De tweede formele stap is het tekenen van de intentieovereenkomst door de drie gemeenten, de woningcorporatie Veluwonen en GWIB. In de overeenkomst staan voor de fase van de haalbaarheid de werkafspraken, verdeling van kosten en gedeelde uitgangspunten voor het warmtenet.

Deze uitgangspunten hebben voor de fase haalbaarheid tot doel om voor alle Partijen een haalbare business case te realiseren. De uitgangspunten gaan over a) aansluiting van woningbezit Veluwonen, particuliere woningen, utiliteit en gemeentelijk vastgoed, b) vaste en variabele kosten voor eindgebruikers, c) aansluitkosten vastgoedeigenaren, d) financiën, e) techniek, f) rolneming partijen, g) warmtebedrijf en h) participatie en communicatie.

Wat zijn de risico's?

Het ondertekenen van de intentieverklaring brengt geen dwingende verplichtingen met zich mee voor deelname aan de mogelijke ontwikkeling van een warmtenet. Deelnemende partijen houden de mogelijkheid om andere keuzes te maken als deze beter passen binnen de bedrijfsvoering en uitvoering van het beleid.

De afhankelijkheid van de verschillende papierfabrieken als bron voor warmte is een risico, zoals onlangs is gebleken met het aankondigen van sluiting van papierfabriek De Hoop. Deze situatie wordt onderzocht en meegenomen in deze haalbaarheidsfase.

Mogelijk blijkt uit de haalbaarheidsfase dat er minder warmte beschikbaar is dan van tevoren verwacht en dat het niet mogelijk is om alle drie de dorpen van warmte te voorzien. Om daar definitief een uitspraak over te doen, is de haalbaarheidsfase nodig.

Het duurt nog zeker tot het tweede kwartaal van 2024 voor er meer duidelijkheid is over de realisatie van een warmtenet. Voor inwoners is het van belang dat duidelijk is wat ze tot die tijd wel kunnen doen aan maatregelen gericht op de warmtetransitie. Onderdeel van deze fase haalbaarheidsonderzoek is het opstellen van een plan hoe we inwoners gaan betrekken en informeren.

Wat is het draagvlak?

Restwarmte kan een oplossing zijn voor de warmtetransitie. Daarom willen we dit graag onderzoeken.

Inwoners en andere belanghebbenden informeren we over het project. Na afronding van het haalbaarheidsonderzoek en als een warmtenet concreet realiseerbaar blijkt, gaat participatie een belangrijke rol spelen gericht op draagvlak voor de aanleg van een warmtenet.

Vanuit het project is een klankbordgroep met gebiedskenners. Hierin nemen uitsluitend organisaties deel die belangen van de eindafnemers vertegenwoordigen en het gebied kennen. Hierbij is te denken aan, maar niet uitputtend; dorpsraden, huurdersvereniging, energiecoöperaties en ondernemersverenigingen.

Met Soerens Belang is in april 2023 gesproken over het project. Afgesproken is om in contact te blijven over de voortgang.

Wat is het vervolg?

Na de huidige fase met het haalbaarheidsonderzoek volgt een beslismoment over de vervolgstappen. Hiervoor stellen partijen een ontwikkelovereenkomst en later een realisatieovereenkomst op.

Eerdere college en raadsbesluiten

- Beleidskader 'Aan de slag voor een duurzaam klimaat' (2019-2022)
- Transitievisie Warmte gemeente Rheden (2021)

Planning

De planning is om in november 2023 te besluiten over het vervolg. Afhankelijk van de mogelijkheden voor realisatie van een warmtenet en de betrokkenheid van Laag-Soeren volgen dan een ontwikkelovereenkomst (november 2023) en een realisatieovereenkomst (maart 2024).

Wat zijn de financiële consequenties?
Het aandeel van gemeente Rheden in de projectkosten voor de onderzoeksfase dekken we uit de bestaande middelen voor de energietransitie.

Wij hopen u met deze informatie een goede indruk te hebben gegeven van het gevolgde proces en de vervolgstappen. Mochten er naar aanleiding van deze brief nog vragen zijn dan vernemen wij deze graag.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema,
secretaris.

Bijlagen
Intentieovereenkomst ontwikkelen warmtenet Eerbeek, Loenen en Laag-Soeren

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
Dorus Klomberg	1 Samenleving	3 Goede gezondheid en Welzijn 4 Kwaliteitsonderwijs 10 Ongelijkheid verminderen 11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)

rol raad
Ter kennisgeving

onderwerp
krediet uitvoeringsplan Integraal HuisvestingsPlan (IHP)

INHOUD VOORSTEL

1. Een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen van totaal € 880.361 voor genoemde punten 1 t/m 6.
2. Dit voorstel te verwerken in de Tweede Bestuursrapportage 2023 en tevens daarmee de bedragen in de begroting van 2023 – 2026 te actualiseren.
3. De investeringsbedragen en bijbehorende kapitaallasten via het investeringsplan actualiseren in de begroting 2024 en meerjarenraming 2024-2027.

Vrijgeven voorbereidingskrediet voor:

1.	Vernieuwbouw De Arnhorst	€ 334.914,-
2.	Nieuwbouw dependance Daalhuizen	€ 123.200,-
3.	(Ver)nieuwbouw KC De Wensvogel / De Nieuwe school	€ 284.965,-
4.	Deel kinderopvang bij KC De Wensvogel / De Nieuwe school	€ 64.400,-
5.	Upgrade locatie LeerRijk voor SBO t Sterrenbos	€ 22.882,-
6.	Middelen voor bijkomende kosten, zoals haalbaarheidsonderzoek onderwijs (basisschool De Wensvogel) en maatschappelijke partners Stenfert, overige onderzoeken t.b.v. duurzame en toekomstbestendige onderwijshuisvesting.	€ 50.000,-
	Totaal	**€ 880.361**

1 Wat is de aanleiding?

- In maart 2022 is het IHP vastgesteld; afgelopen jaar heeft de gemeente is het IHP samen met de schoolbesturen uitgewerkt tot het IHP uitvoeringsprogramma.
- De gemeente is verantwoordelijk voor de financiering van nieuwbouw en vervangende (ver)nieuwbouw; de schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van schoolgebouwen.

Nu het IHP beleidskader is vastgesteld en de inhoud van het IHP uitvoeringsprogramma helder is, worden de schoolgebouwen als eerste aangepakt die een structureel ruimte tekort hebben. Hierbij wordt integraal naar de opgave gekeken, zodat we bouwen aan toekomstbestendige huisvesting en daarbij ook de noodzakelijk kwaliteitsinvesteringen te doen in de huisvesting, zodat deze locaties gezond, duurzaam en functioneel zijn.

Vanwege de urgentie zijn de basisscholen De Arnhorst en Daalhuizen in Velp Noord gestart met vernieuwbouw/nieuwbouw van de locatie. Beide scholen zijn verouderd en hebben een structureel ruimtetekort. Zij hanteren noodgedwongen een leerlingenstop.

Vanwege de urgentie zijn de scholen -in lijn met het IHP uitvoeringsprogramma- gestart met de voorbereidende werkzaamheden en hebben een deel voorgefinancierd.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Integraal Huisvestingsplan beleidskader; uitgewerkt in het IHP uitvoeringsplan.

3 Wat willen wij bereiken?
We werken toe naar duurzame, gezonde en toekomstbestendige scholen voor ieder kind in de gemeente Rheden.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
Met vrijgegeven van de voorbereidingskredieten worden de initiatief-, definitie-, en ontwerpfase gefinancierd van de vier scholen: De Arnhorst, Daalhuizen dependance, upgrade gebouw LeerRijk en De Wensvogel / De Nieuwe School.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
Met dit besluit worden de kredieten beschikbaar gesteld volgens de werkzaamheden die opgenomen zijn in de begroting. Het beschikbaar stellen van deze kredieten wordt verwerkt in de Tweede bestuursrapportage.

In de begroting van 2023 – 2026 is € 15.426.000,- opgenomen voor de onderwijshuisvesting. Inmiddels zijn de plannen verder uitgewerkt: In totaal is € 12.921.275,- nodig aan investeringskrediet voor de periode 2023 - 2026. Zie onderstaand overzicht voor de uitsplitsing van de kosten per project. Met dit overzicht worden de bedragen in de begroting 2023 – 2026 geactualiseerd en vormen de input voor de begroting 2024 – 2027.

Samenleving - Onderwijshuisvesting

Uit Begroting 2023-2026 Raad van 30-09-2022:

Afsch.	Totaal krediet	Krediet 2023	Krediet 2024	Krediet 2025	Krediet 2026	Kapitaallasten 2023	Kapitaallasten 2024	Kapitaallasten 2025	Kapitaallasten 2026
40	6.208.000		6.208.000					192.448	191.517
40	3.390.000			3.390.000					105.090
40	2.411.000			2.411.000					74.741
40	3.417.000				3.417.000				
	15.426.000	**-**	**6.208.000**	**5.801.000**	**3.417.000**	**-**	**-**	**192.448**	**371.348**

Samenleving onderwijshuisvesting - Raad 30 september 2022 - begroting 2023 - 2026 **€ 15.426.000**

Naam School	Afsch.	Totaal krediet	Krediet 2023	Krediet 2024	Krediet 2025	Krediet 2026	Kapitaallasten 2023	Kapitaallasten 2024	Kapitaallasten 2025	Kapitaallasten 2026	Oplevering
Vernieuwbouw De Arnhorst	40	4.186.420	334.914	3.851.506						129.779	jul-25
Nieuwbouw dependance Daalhuizen	40	1.540.000	123.200	1.416.800						47.740	jul-25
Vernieuwing KC De Wensvogel/de nieuwe school	40	3.562.060	284.965		3.277.095						jul-26
Deel kinderopvang bij KC De Wensvogel/nieuwe school	40	805.000	64.400		740.600						jul-26
Aankoop tijdelijke huisvesting *1	40	1.924.000		1.924.000				59.644	61.244	60.944	
Technische en functionele aanpassing LeerRijk	25	286.025	22.882	263.143					13.157	13.089	jul-24
Vernieuwing Roncallischool	40	353.370			353.370						jul-28
Deel kinderopvang bij Roncallischool	40	64.400			64.400						jul-28
Bijkomende kosten	-	200.000	50.000	50.000	50.000	50.000					
Totaal		**12.921.275**	**880.361**	**7.505.449**	**4.485.465**	**50.000**	**-**	**59.644**	**74.401**	**251.552**	
Verschil to.v. begroting 2023 - 2026		2.504.725	-880.361	-1.297.449	1.315.535	3.367.000	-	-59.644	118.047	119.796	
Totaal kapitaallasten										178.199	

**1 € 2 mio is een schatting - waardebepaling volgt uiterlijk 30 juni; na 2030 afstoten locatie - voor woningbouw?*

NB. Per school worden de stichtingskosten in 2 delen uitgekeerd: 8% voorbereidingskrediet en 92% bouwkrediet.

6 Wat zijn de risico's?
- De grootste risico's zijn:
  - Bij de aanbesteding voor de realisatie van de projecten.
    - Volstaan de begrote bedragen, is er voldoende animo in de markt, zijn de bouwmaterialen beschikbaar etc.?
  - Rente stijging waardoor de bedragen hoger uitvallen

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
IHP beleidskader is vastgesteld (draagvlak Raad), IHP uitvoeringsplan is op 7 maart jl gepresenteerd aan de Raad. Deze uitwerking is positief ontvangen, zie uitwerking in de bijlage.
Er is consensus met de schoolbesturen over de inhoud van het IHP uitvoeringsprogramma.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Intern zijn de volgende afdelingen betrokken bij het ontwikkelen van het uitvoeringsplan: RO, vastgoed, duurzaamheid, financiën en communicatie; extern zijn betrokken schoolbesturen en kinderopvangorganisaties.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Er is tweejaarlijks afstemming tussen de gemeente en de schoolbesturen tijdens het wettelijk verplichte Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO). Daarnaast is continue afstemming tussen schoolbesturen en onderwijshuisvesting; bij de afronding van elke fase is er een formeel evaluatiemoment.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
R. ter Hoeven	1 Samenleving	Goede gezondheid en Welzijn

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		2

rol raad
Ter kennisgeving

onderwerp
Openbaar Beweegpark Veluwezoom

INHOUD VOORSTEL
Te besluiten:
- Als eigenaar van de grond naast de atletiekbaan in Dieren toestemming te verlenen aan AV Gelre voor het realiseren van een openbaar beweegpark te realiseren op deze grond.
- De brief van geen bezwaar aan AV Gelre te ondertekenen, ten behoeve van de subsidie aanvraag van AV Gelre bij de Provincie Gelderland.
- Een budget van maximaal €13.000 beschikbaar te stellen voor de realisatie van het beweegpark middels een subsidieschikking aan AV Gelre.

1 Wat is de aanleiding?

Atletiekvereniging Gelre is met het initiatief gekomen om naast de atletiekbaan in Dieren het ***'Beweegpark Veluwezoom'*** te realiseren. Het beweegpark bestaat uit beweegtoestellen waarop mensen met eigen lichaamsgewicht hun conditie en kracht kunnen trainen. Het park is volledig openbaar toegankelijk, waarmee verschillende doelgroepen er 24 uur per dag / 7 dagen per week kunnen sporten. Doelgroepen zijn onder meer eigen leden van sportclubs die gevestigd zijn op Sportpark Het Nieuwland, scholieren van Scholengemeenschap 't Rhedens (als onderdeel van gymonderwijs), ongebonden sporters die op het Nieuwland sporten of daar langs komen (bijvoorbeeld op weg naar Veluwezoom) en bewoners uit de directe omgeving van Het Nieuwland.

Na realisatie van het park vinden er wekelijks terugkerende activiteiten en trainingen op het park op het gebied van sport, welzijn en educatie. Het gaat om trainingen van sportclubs die gevestigd zijn op Het Nieuwland, gymlessen van Scholengemeenschap 't Rheden en openbare clinics. Zo'n programmering van activiteiten is belangrijk om het gebruik van het park te stimuleren.

Aanleg van het beweegpark is onderdeel van een breder plan van AV Gelre om zich te ***ontwikkelen tot Open Club***: een sport- en ontmoetingsplek waar eigen leden, niet-leden, toeristen, scholieren en andere doelgroepen elkaar ontmoeten en samen sporten. Naast het beweegpark neemt AV Gelre verschillende initiatieven om dit te realiseren:
- Eerder verbouwde AV Gelre het clubgebouw met een open huiskamer sfeer.
- De club gaat de hardloop- en wandelroute 'Vijf van Gelre' uitzetten in de omgeving: een structurele route die alle bewoners van Dieren en omgeving kunnen lopen. Gekoppeld aan de route maakt AV Gelre trainingsschema's
- Samen met de club onderzoeken we momenteel of en hoe we de bestaande atletiekbaan meer openbaar toegankelijk kunnen maken. Doel is om de baan meer toegankelijk te maken voor gebruik buiten de vaste trainingstijden van leden van AV Gelre.
- AV Gelre zoekt bij dit soort initiatieven de samenwerking op met andere clubs die gevestigd zijn op Sportpark Het Nieuwland.

Voor de financiering van het park wil AV Gelre een subsidieaanvraag doen bij de provincie Gelderland (regeling 'Leefbaarheid – aanpassing gemeenschapsvoorziening' voor verenigingen en stichtingen). Bij de aanvraag dient de club een brief van de gemeente aan te leveren, waarin de gemeente aangeeft geen bezwaar te hebben tegen de realisatie van het beweegpark.

Hieronder een impressie beweegpark Veluwezoom. In bijlage 1 is de locatie aangeduid op een plattegrond.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- Nota Sport & Bewegen Gemeente Rheden 2019-2026
- Lokale Nota Publieke Gezondheid
- Coalitieakkoord 2022-2026
- Meerjarenbeleidskader Sociaal Domein 'Meedoen'
- Bestemmingsplan geldend op Kolonieweg Dieren

3 Wat willen wij bereiken?

Wij willen dat zoveel mogelijk inwoners in de gemeente Rheden deelnemen aan sport- en bewegingsactiviteiten: minimaal 75% in 2026. Daarvoor willen wij onder meer de openbare ruimte zo inrichten dat deze uitnodigt tot sport en bewegen (Sportnota). Dit sluit aan bij de ontwikkeling dat mensen steeds vaker 'anders georganiseerd' sporten: het liefst op zelf gekozen tijdstippen, flexibeler en laagdrempelig georganiseerd. De openbare ruimte is daarbij populair. In dit geval is de Veluwezoom een prachtige groene omgeving om in te bewegen.

Het Coalitieakkoord sluit hierbij aan. Daarin hebben wij als doelen gesteld om:

- de openbare ruimte aan te vullen met vrij toegankelijke sportmogelijkheden.
- een breed en gevarieerd sportaanbod met ruimte voor vernieuwingen en pilots te realiseren.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

- Wij verlenen toestemming aan AV Gelre om binnen de kaders van het geldende bestemmingsplan 'dagrecreatie' op het terrein naast de atletiekbaan in Dieren het Beweegpark te realiseren. AV Gelre laat daarvoor toestellen plaatsen door een erkende leverancier. De openbare grond op de locatie is eigendom van de gemeente. De grond blijft openbaar toegankelijk en ook de toestellen zijn voor iedereen te gebruiken. Het plaatsen van beweegtoestellen past binnen het geldende bestemmingsplan 'Dagrecreatie'.
- Wij sturen naar AV Gelre een brief van geen bezwaar (bijlage 1). Deze brief dient AV Gelre aan te leveren bij de subsidie aanvraag bij de provincie.
- Wij stellen een budget van maximaal €13.000 beschikbaar voor de realisatie van het beweegpark middels een subsidiebeschikking aan AV Gelre. Voorwaarde voor toekenning van deze subsidie is dat de subsidie aanvraag bij de provincie Gelderland gehonoreerd wordt, of dat AV Gelre via andere bronnen de financiële dekking van het plan rond krijgt.
- Omdat het beweegpark op grond van de gemeente wordt gerealiseerd, zijn wij verantwoordelijk en aansprakelijk voor veilige toestellen die voldoen aan de geldende voorschriften uit de Warenwet Attractiebesluit Speeltoestellen (WAS). Denk aan maximale hoogtes toestellen, valruimte, ondergrond, geen defecten aan materialen etc. Wij voeren hiervoor periodieke inspecties uit en zorgen voor het benodigde onderhoud en vervanging. Daarmee volgen we dezelfde systematiek als voor andere openbare sport- en speelvoorzieningen in de gemeente.
- AV Gelre voert het visuele beheer op het park uit (schoon houden van het park, signaleren van defecten aan het park en deze signalen melden bij de gemeente). Hiervoor sluiten we een beheers- en gebruikersovereenkomst met AV Gelre. Daarnaast zorgt AV Gelre samen met andere verenigingen voor structurele programmering op het beweegpark, denk aan wekelijkse trainingen, events en clinics.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

<u>Aanleg</u>
De totale kosten voor de aanleg van het beweegpark bedragen €97.000. De kosten bestaan uit het plaatsen van toestellen, aanbrengen van de juiste ondergrond, plaatsing van een watertappunt en aanpassing van het hekwerk en entree voor een openbare toegang.

De kosten worden als volgt gedekt:

Subsidie provincie Gelderland *Regeling 'Leefbaarheid – aanpassing Gemeenschapsvoorzieningen'* *Aan te vragen door AV Gelre*	€50.000
Landelijke subsidie Bouw en onderhoud Sportaccommodaties (BOSA) *Aan te vragen door AV Gelre*	€19.000
Bijdrage Sportakkoord (Rijksmiddelen) *Reeds toegekend door de kerngroep Sportakkoord aan AV Gelre*	€15.000
Bijdrage gemeente via subsidiebeschikking aan AV Gelre *Budget Openbare Sport- en Speelvoorzieningen (662601) - €7.000* *Budget Sportstimulering (628502) - €2.000* *Budget Gezondheid SPUK Gezond & Actief Leven (thema Leefomgeving) (637102) - €5.000*	€13.000
TOTAAL	€97.000

Onderhoud
Voor eventuele defecten en herstel van het beweegpark reserveren we jaarlijks €2.000. Dit dekken we uit het bestaande budget voor regulier onderhoud van openbare speel- en sporttoestellen (662601).

6 Wat zijn de risico's?

Een risico is dat de subsidie van de Provincie Gelderland (deels) niet wordt toegekend of niet meer beschikbaar is. Dit bedrag maakt een groot deel uit van de financiering van het plan. Afhankelijk van de hoogte van de subsidie stelt AV Gelre het ontwerp van de beweegtoestellen en ondergrond bij (dit zijn de hoogste kosten). In het geval er geen subsidie komt van de Provincie Gelderland, dient AV Gelre andere financieringsbronnen te vinden.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

AV Gelre heeft het plan voor het beweegpark opgesteld in afstemming met een werkgroep van andere sportclubs die gevestigd zijn op Sportpark het Nieuwland en Scholengemeenschap Het Rhedens. Zij onderschrijven het plan en willen graag gebruik maken van het beweegpark. Het ontwerp van de toestellen is ontwikkeld samen met leden van de sportclubs, trainers en andere betrokken. Zij hebben op basis van voorbeelden in de regio, eigen ervaringen en aanbod van leveranciers richtlijnen, wensen en ideeën voor het beweegpark opgesteld. Op basis daarvan heeft een leverancier een ontwerp gemaakt. Vrijwilligers van AV Gelre gaan meehelpen bij de aanleg van het park.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Na positief besluit maken wij het besluit kenbaar bij AV Gelre en sturen wij hen de ondertekende brief van geen bezwaar voor de subsidie aanvraag. Wanneer de provinciale subsidie wordt toegekend, maken we in lokale media en op social media bekend dat we het Beweegpark Veluwezoom gaan realiseren. We organiseren samen met AV Gelre een openingsevent.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Wij voeren periodiek overleg met sportclubs over de voortgang van de vereniging, ontwikkelingen in sportdeelname en sportaccommodatie zaken. Zo ook met AV Gelre. In deze terugkerende overleggen evalueren we het Beweegpark. We kijken daarbij naar:

- Gebruik: aantal wekelijkse gebruikers van het beweegpark en achtergrond (eigen lid, leden andere verenigingen, scholieren, etc.).
- Staat van het beweegpark
- Communicatie: bekendheid van het park

Bijlage

1. Brief van geen bezwaar Beweegpark Veluwezoom – Subsidie aanvraag 'Leefbaarheid' Provincie Gelderland
2. Locatie Beweegpark Veluwezoom

Velp,

Bijlage 2

Locatie Beweegpark Veluwezoom (blauwe zone)

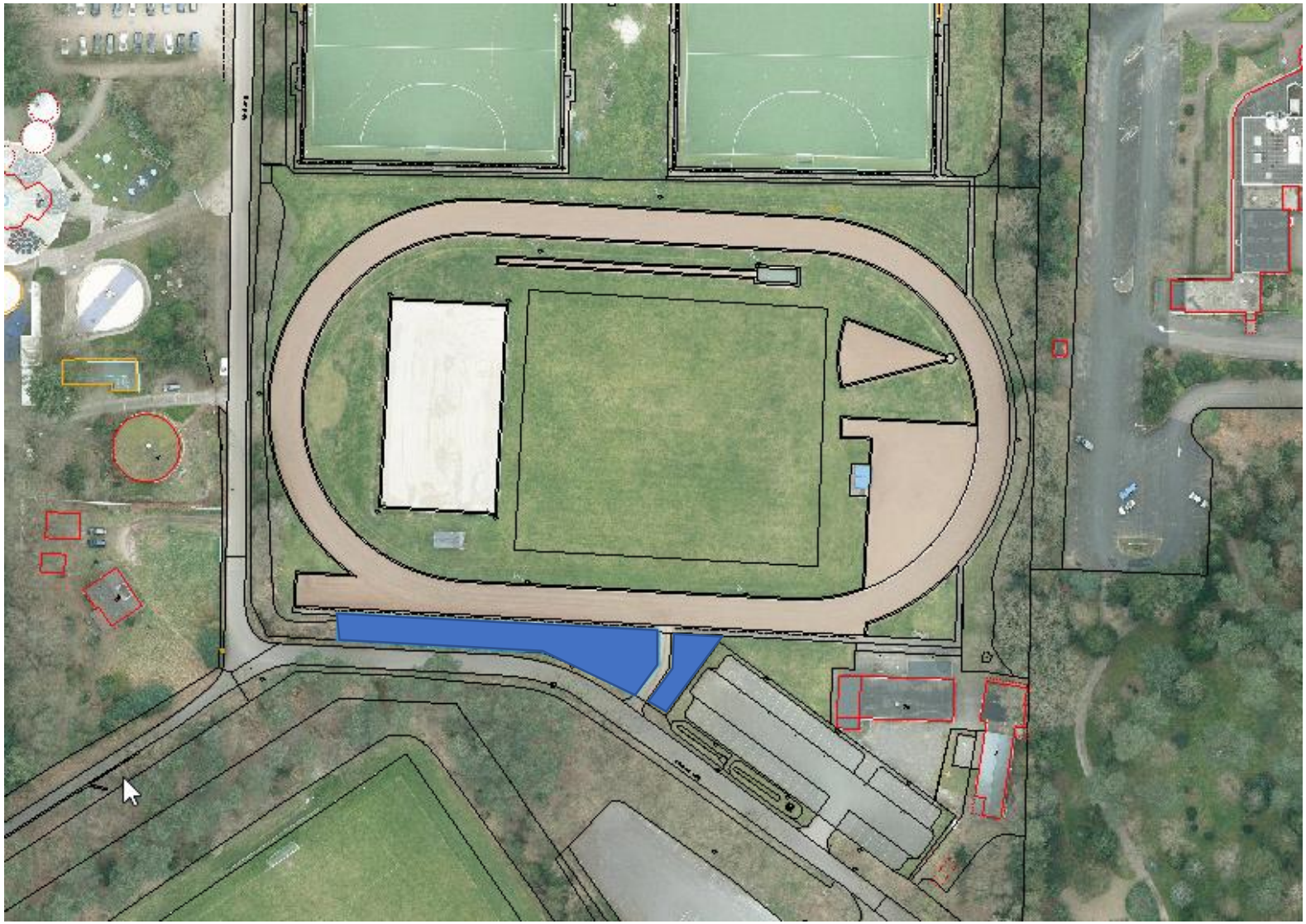

Atletiekvereniging Gelre
t.a.v. Meneer M. Wetselaar
Kolonieweg 2A
6952 GX Dieren

datum	**zaaknummer**	**uw brief/kenmerk**
19 juni 2023	RHD-864088	
behandeld door	**doorkiesnummer**	**bijlage(n)**
K. Vosmeijer	(026) 49 76 911	-

onderwerp
Steun voor Beweegpark Veluwezoom

Beste meneer Wetselaar,

Hierbij verklaart het College van Burgemeester en Wethouders van gemeente Rheden dat zij geen bezwaar heeft tegen het aanpassen van een gedeelte van Sportpark het Nieuwland in Dieren naar een gemeenschapsvoorziening. Specifiek gaat het om het 'Openbaar Beweegpark Veluwezoom'.

Door het project worden nieuwe sociale activiteiten ontplooid, waarmee u de leefbaarheid in het dorp Dieren sterk verbetert. Deze ontwikkeling past binnen het beleid van de gemeente Rheden en wij steunen dan ook van harte de subsidieaanvraag bij de provincie Gelderland.

Wij hopen dat wij het beweegpark in 2023 gezamenlijk kunnen openen. Graag geven wij hier ook samen met u bekendheid aan.

Met vriendelijke groet,
namens het college van Burgemeester & Wethouders

C. van Eert
Burgemeester

N. Renkema-Holstein
Gemeentesecretaris

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
T.A.F.A. Klomberg	6 Overhead	17 Partnerschappen om doelstellingen te bereiken

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
12 juni 2023		2

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Reactie op advies werkgroep jaarrekening 2022

INHOUD VOORSTEL
Instemmen met de reactie op het advies van de werkgroep jaarrekening 2022.

De werkgroep jaarrekening rekeningcommissie heeft in de afgelopen maanden zelfstandig onderzoek gedaan naar de jaarstukken. Het advies treft u aan als bijlage.

Tevens is als bijlage opgenomen de reactie van uw college op dit advies. De concept jaarstukken 2022 en het advies van de werkgroep jaarrekening staan geagendeerd voor de voorbereidende raadsvergadering van 15 juni a.s.

Voor nadere informatie wordt verwezen naar de betreffende bijlagen.

1 Wat is de aanleiding?
Op basis van de gemeentewet en de financiële verordening legt u als college jaarlijks verantwoording af aan de raad.

De accountantscontrole bevindt zich in een afrondende fase. De besluitvorming over de jaarstukken staat gepland voor 27 juni a.s.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Gemeentewet en financiële verordening.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Financieel en beleidsmatig verantwoording afleggen over het jaar 2022.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
Door middel van de jaarstukken (jaarverslag en jaarrekening) wordt invulling gegeven aan de verantwoording.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
Niet van toepassing

6 Wat zijn de risico's?
Er is geen sprake van bijzondere risico's.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Niet van toepassing.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Dit voorstel wordt ter kennis gebracht van de raad.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Niet van toepassing

Velp,

gemeente Rheden

Werkgroep jaarrekening

datum	voor	Afdeling/cluster
16 juni 2023	gemeenteraad	

Onderwerp
Bevindingen concept jaarrekening 2022

Geachte raad,

Inleiding:

De werkgroep jaarrekening heeft opdracht gekregen van de financiële commissie om namens haar advies uit te brengen over de jaarrekening en het jaarverslag 2022.
Deze taak vloeit voort uit artikel 4, lid 2, sub g en h de Verordening op de financiële commissie gemeente Rheden 2020 en is als volgt beschreven:

- Zij onderzoekt of de inkomsten en uitgaven, blijkens de jaarrekening en het jaarverslag, op een doelmatige, doeltreffende en rechtmatige wijze hebben plaatsgevonden. Daarbij wordt met name getoetst of in het verslag een relatie wordt gelegd met de in de begroting voor dat jaar vastgelegde doelstellingen en activiteiten.
- Zij brengt op basis van haar onderzoek advies uit aan de raad over het jaarverslag en de jaarrekening, mede aan de hand van de controleverklaring en het accountantsverslag.

De werkgroep bestaat uit dhr. T. Cator (voorzitter) mw. M. van de Kolk, dhr. S. Hanssen, dhr. F. Kooistra, dhr. C. Spikker, dhr. Th. Kooijmans en dhr. H. Witteveen (leden) en wordt ambtelijk ondersteund door dhr. J.P.M. Leenders (secretaris).

Na een algemene reactie van de werkgroep op de concept jaarstukken (paragraaf 1) zal kort worden ingegaan op het advies van vorig jaar (paragraaf 2). Aansluitend zal de werkgroep in paragraaf 3 nog enkele van haar bevindingen toelichten.

1. Algemeen

1.1 Beoordeling van de stukken

De werkgroep jaarrekening heeft, overeenkomstig de vastgestelde bestuurlijke planning, kennis genomen van de jaarstukken 2022 op 28 april 2023. Helaas heeft de werkgroep moeten constateren dat de aan haar overgelegde stukken verre van compleet waren.
In een bij deze stukken gevoegde memo wordt vermeld dat het college ervoor heeft gekozen om deze concept versie van de jaarstukken nog niet te voorzien van een algemene bestuurlijke duiding. Deze volgt, blijkens dit memo, in de definitieve versie. Een inleidende paragraaf of oplegnotitie is naar de mening van de werkgroep echter onmisbaar om een lijvig document als de jaarstukken met 184 pagina's inhoudelijk te kunnen duiden.
Verderop in dit memo wordt vermeld dat ook de paragraaf weerstandsvermogen en de SiSa-bijlage pas bij de definitieve versie van de jaarstukken worden gevoegd. Bij het lezen van de stukken blijkt dat de paragraaf Weerstandsvermogen is gecombineerd met Risicobeheersing, zodat ook dit onderdeel van de stukken ontbreekt. Een toelichting waarom het college ervoor heeft gekozen om deze stukken eerst bij de definitieve versie

toe te voegen ontbreekt in dit memo. De werkgroep jaarrekening is hierover ook niet vooraf geïnformeerd en het is haar, ook achteraf, niet gebleken waarom deze bestuurlijke keuze is gemaakt.

De werkgroep is van mening dat door het (nog) niet verstrekken van deze informatie haar belangrijke informatie is onthouden. Op basis van de jaarstukken, in de vorm zoals die nu aan de werkgroep zijn voorgelegd, valt daardoor niet op te maken hoe het is gesteld met de financiële positie van Rheden. Daarvoor heeft de werkgroep inzage nodig in de financiële kengetallen, te weten de netto schuldquote, de netto schuldquote gecorrigeerd, de solvabiliteit, grondexploitatie, belastingcapaciteit en de structurele exploitatieruimte die in onderlinge samenhang moeten kunnen worden beoordeeld. Deze kengetallen maken normaal gesproken onderdeel uit van de paragraaf Weerstandsvermogen. Nu deze paragraaf ontbreekt in deze concept-stukken, ontbreekt ook de informatie over de voornoemde kengetallen en is het voor de werkgroep niet mogelijk om hierover inhoudelijk te adviseren.

In de stukken staat vermeld dat de jaarrekening 2022 sluit met een positief saldo, te weten een overschot van afgerond € 2.691.000. Een mooi resultaat lijkt het, maar uit de stukken blijkt niet wat de aanleiding is van dit overschot en evenmin welke bestemming van het rekeningresultaat het college aan de raad wil voorstellen. Zijn de doelen die de gemeenteraad bij de begroting 2022 heeft vastgelegd wel gehaald? Zijn taken in 2022 goedkoper uitgevoerd dan begroot? Of was er geld beschikbaar gesteld, maar was het college er niet in geslaagd om dat in 2022 uit te voeren? In dat geval is er weliswaar sprake van een overschot, maar moet hiervoor een bestemmingsreserve worden aangelegd en zegt dit dus niets over het rekeningresultaat. De werkgroep jaarrekening is van mening dat dit onvoldoende uit de overgelegde stukken kan worden afgeleid.

Volgens de bestuurlijke planning ontvangt de raad de definitieve jaarstukken eerst op 2 juni 2023. Dit is echter ook de datum waarop de werkgroep jaarrekening volgens planning haar advies uitbrengt. Dat betekent dat de werkgroep niet in staat is geweest om een oordeel te geven over de financiële positie van Rheden. Zij kan daarom niet anders dan zich te onthouden van een belangrijk onderdeel van haar advisering.

1.2 Het proces

In een eerder rapport heeft de werkgroep jaarrekening geadviseerd om het controleproces vanaf de jaarstukken 2022 zodanig in te richten dat de accountantscontrole kan starten in de eerste week van april en hierover goede afspraken te maken met de accountant.

Helaas moet worden vastgesteld dat het voor het college niet mogelijk was om eerder dan 28 april 2023 de concept jaarstukken te kunnen opleveren. Heel jammer, vindt de werkgroep jaarrekening. Een nieuw financieel systeem, het werken met kwartaalrapportages en een Team Financiën dat weer op volle sterkte is zou toch voldoende moeten zijn om het proces rondom het sluiten van de boeken eerder te laten plaatsvinden.

Om zich een goed beeld te kunnen vormen van de jaarstukken voert de werkgroep jaarlijks gesprekken met de burgemeester, de wethouders, de gemeentesecretaris, de directeur bedrijfsvoering en de concerncontroller. Dit zijn open gesprekken, dus zonder vooraf aan de geïnterviewden meegedeelde speerpunten of toegezonden concrete vragen. Gelet op de korte

periode waarin de werkgroep haar werk moet doen (en rekening houdend met de meivakantie) heeft de werkgroep ervoor gekozen om de gesprekken al te voeren voordat zij de beschikking had over deze stukken, te weten op 6 en 12 april 2023. Geen gelukkige keuze, concludeert de werkgroep achteraf. Hoewel deze gesprekken kunnen helpen bij het goed lezen van de stukken is daardoor belangrijke informatie gemist om hier gericht vragen over te stellen en de dialoog aan te gaan.

Een ander, zeer belangrijk, aspect is de planning van de accountantscontrole.
In voorgaande jaren heeft de werkgroep hier geregeld aandacht voor gevraagd. Ook is dit onderwerp van gesprek geweest bij de evaluatie van de jaarrekeningcontrole in het audit comité van 17 oktober 2022. Daarbij gaf de accountant aan dat de organisatie van Rheden nog niet klaar is om in april een efficiënte controle te kunnen uitvoeren. In het jaarverslag over het boekjaar 2021 vermeldt de accountant 'Als u de jaarrekeningcontrole komende jaren eerder wilt starten en afronden dan adviseren wij u een plan op te stellen om komende jaren stapsgewijs naar voren te gaan. Goede inbedding in de planning & control-cyclus van uw gemeente is daarbij cruciaal'. Van een dergelijk plan is de werkgroep (nog) niet gebleken.

Het gevolg van de late start is dat de werkgroep jaarrekening ook dit jaar de bevindingen van de accountant niet heeft kunnen betrekken bij haar onderzoek, terwijl de verordening dit wel voorschrijft. Of deze stukken wel beschikbaar zijn voor de behandeling van de jaarstukken in de voorbereidende vergadering van 15 juni 2023 moet worden afgewacht. In ieder geval is de accountant voor deze vergadering uitgenodigd om de bevindingen op hoofdlijnen toe te lichten aan de raad zodat hierover, zo mogelijk, in die vergadering een open dialoog kan worden gevoerd.

De werkgroep jaarrekening is van mening dat zij, maar uiteindelijk met name de gemeenteraad, door deze late start ernstig wordt belemmerd in het uitvoeren van zijn controlerende taak. De ervaring in de afgelopen jaren is steeds geweest dat de gemeenteraad pas kort voor de besluitvorming over de jaarstukken kennis kon nemen van het jaarverslag en de goedkeurende verklaring van de accountant. Daardoor kon dit feitelijk geen rol van betekenis meer spelen bij de behandeling van de jaarstukken in de raad. En dat terwijl de accountant, naast een toets op rechtmatigheid en getrouwheid, ook rapporteert over de IT, de interne beheersing en fraude. Het is dan niet meer mogelijk voor de raad om zich een inhoudelijk oordeel te vormen over de bevindingen van de accountant en deze mee te nemen in het politieke debat.

1.3 Conclusie en advies

De conclusie van het voorgaande is, dat de werkgroep jaarrekening veel tijd en energie heeft gestoken in dit jaarrekeningproces, maar op basis van de haar ter beschikking gestelde informatie niet in staat is om haar adviesrol op een juiste manier te kunnen invullen. Dit moet naar de mening van de werkgroep jaarrekening echt anders.
De werkgroep blijft dan ook bij haar standpunt dat het jaarrekeningproces zodanig moet worden ingericht dat de accountant met de controlewerkzaamheden kan starten in de eerste week van april en de werkgroep jaarrekening voldoende in staat is om de bevindingen van de accountant mee te kunnen nemen in haar beoordeling van de jaarstukken. Alleen dan is het voor de werkgroep jaarrekening mogelijk om een gedegen advies te kunnen geven over de jaarstukken en wordt de raad in positie gebracht om zijn controlerende rol goed te kunnen vervullen.
Gelet op het voorgaande onthoudt de werkgroep jaarrekening zich van een inhoudelijk advies over de jaarstukken.

2. Terugblik op advies werkgroep vorig jaar

Los van het voorgaande heeft de werkgroep jaarrekening wel gekeken wat er is gedaan met de bevindingen en adviezen die de werkgroep vorig jaar heeft gegeven en wat naar aanleiding daarvan als resultaat kan worden vastgesteld. Ten behoeve van de leesbaarheid is daarbij per advies een kleur toegekend:

Groen = afgerond
Geel = lopend
Rood = nog niet afgedaan

1. **Bevinding/advies:**
Teneinde de raad (nog) beter in positie te brengen om zijn controlerende rol goed te kunnen uitvoeren, adviseert de werkgroep:
a. het controleproces vanaf de jaarstukken 2022 zodanig in te richten dat de accountantscontrole kan starten in de eerste week van april en hierover goede afspraken te maken met de accountant;
b. in de bestuurlijke planning 2023 rekening te houden met een moment waarop de accountant de bevindingen op hoofdlijnen kan toelichten aan de raad, teneinde een open dialoog mogelijk te maken;
c. de raad periodiek te informeren over de wijze waarop het college uitvoering heeft gegeven aan de bevindingen van de accountant.

Resultaat: Rood
De werkgroep stelt vast dat het college er niet in is geslaagd om hieraan uitvoering te geven. Voor wat betreft de onderdelen a en b wordt verwezen naar het algemene deel van dit rapport.
Voor wat betreft onderdeel c adviseert de werkgroep de TAC om dit op te nemen in de groslijst en in overleg met het college te bepalen op welk(e) moment(en) de raad hierover wordt geïnformeerd.

2. **Bevinding/advies:**
Verzoek de financiële commissie om het doel en de invulling van het technisch vragenuur te evalueren en hierover goede afspraken te maken voor de behandeling van toekomstige P&C documenten.
Resultaat: Groen
De werkgroep stelt vast dat er voorafgaand aan het technisch vragenuur van zowel de programmabegroting op 10 oktober 2022 als de jaarrekening op 10 mei 2023 goede afspraken zijn gemaakt en dat van zowel de kant van de raad als van de ambtelijke organisatie een duidelijke verbetering is waargenomen. De werkgroep is van mening dat dit een goede lijn is die vastgehouden moet worden.

3. **Bevinding/advies:**
Verzoek de financiële commissie om de resultaten van de cultuurverandering, in overleg met de betreffende portefeuillehouder/directeur bedrijfsvoering, te agenderen voor een volgende vergadering.
Resultaat: Geel
Ten aanzien van dit advies overweegt de werkgroep dat de financiële commissie niet de plek is om een brede discussie te voeren over cultuurverandering. De werkgroep is dan ook van mening dat het hier enkel kan gaan om het financiële deel van cultuurverandering, zoals dat bijvoorbeeld het geval

is bij de wijze waarop budgetbeheer in de ambtelijke organisatie wordt vormgegeven en de ambitie om te komen tot een coproductie tussen beleid en financiën bij de totstandkoming van P&C documenten.
De werkgroep handhaaft het advies voor wat betreft dit onderdeel van cultuurverandering. Voor wat betreft cultuurverandering in brede zin wordt geadviseerd om de Technische Agenda Commissie te verzoeken om dit onderwerp te agenderen voor een oriënterende vergadering.

4. **Bevinding/advies:**
Verzoek op korte termijn de Technische Agenda Commissie om een datumvoorstel te doen, bij voorkeur aankomend najaar, waarin raad en college met elkaar in gesprek kunnen gaan over de toekomstvisie van onze gemeente.
Resultaat: Groen
De werkgroep jaarrekening overweegt dat de gemeenteraad op 29 november 2022 heeft ingestemd met de in de Inventarisatie Omgevingsvisie Rheden staande kernwaarden, ambities en hoofdthema's en het college opdracht heeft gegeven om deze nader uit te werken in een omgevingsagenda 2040. In de vergadering van 29 november 2022 is de toezegging gedaan dat de sociaal economische visie een plek zal krijgen in de omgevingsvisie. De input hiervoor zal volgens hetzelfde participatieproces worden opgehaald en zal ook worden gebruikt voor andere visies, zoals bijvoorbeeld de mobiliteitsvisie of de visie recreatie en toerisme. In dit proces zal tevens worden meegenomen de vraag: 'Welke gemeente wil je zijn?
De werkgroep gaat ervan uit dat aan deze toezegging uitvoering wordt gegeven waarmee dit advies als afgerond kan worden beschouwd.

5. **Bevinding/advies::**
Verzoek, voor zover dit nog niet is gebeurd, om bij de verdere doorontwikkeling van de programmabegroting ook de volgende aanbevelingen mee te nemen:
- Laat zien welk resultaat of maatschappelijk effect is bereikt;
- Zorg voor concrete gegevens en kwantitatieve data om inzicht te geven in de impact van de beslissingen voor de inwoners;
- Voorkom verwijzingen naar eerdere P&C documenten of beleidsnotities of voeg deze bij de stukken.
Resultaat: Rood
De werkgroep overweegt dat het inzichtelijk maken of een doel of een resultaat is bereikt onderdeel uitmaakt van het project 'doorontwikkeling programmabegroting'.
Dit onderwerp is aan de orde geweest in de vergadering van de financiële commissie van 17 november 2022. Daarbij werd aangegeven dat de organisatie zich voor de Programmabegroting in ieder geval zou richten op klare taal, het verder uitdiepen van de indicatoren en het maken van een koppeling tussen de doelenboom en financiën. In die vergadering heeft de commissie ingestemd met het voorstel om een enquête uit te zetten om de huidige structuur van de programmabegroting te evalueren. Deze evaluatie heeft plaatsgevonden in januari 2023 en was gericht aan alle raadsleden en raadsvolgers om zo een volledig beeld te krijgen voor de volgende stap in het groeimodel.
Voor zover de werkgroep heeft kunnen nagaan heeft de raad noch de financiële commissie een terugkoppeling ontvangen van de resultaten van deze enquête.

De werkgroep adviseert daarom:
Verzoek het college om de raad c.q. de financiële commissie te informeren over:
- de resultaten van de evaluatie van de Programmabegroting;
- de voortgang van het project 'Doorontwikkeling Programmabegroting;

- de wijze waarop de raad betrokken wordt bij het concretisering van de doelen en indicatoren om de maatschappelijke impact hiervan te kunnen meten.

De bevinding van de werkgroep om verwijzingen naar eerdere P&C documenten of beleidsnotities zoveel mogelijk te voorkomen is door het college onderkend. Hier zou mee aan de slag worden gegaan bij de jaarstukken 2022. Helaas moet worden vastgesteld dat dat voor dit jaar nog niet is gelukt. Dit advies blijft derhalve gehandhaafd.

6. **Bevinding/advies:**
Blijf kritisch op de financiële beheersing en kijk daarbij zowel naar de effecten van landelijk beleid als de transformatie die lokaal ingezet is.
Resultaat: Geel
De werkgroep stelt vast dat dit advies is gericht aan de raad zelf. Gelet op de financiële positie van Rheden, voor nu en voor de komende jaren, blijft het belangrijk om de vinger aan de financiële pols te houden.

7. **Bevinding/advies:**
Kijk samen met het college en de ambtelijke organisatie kritisch naar de huidige staat van de bedrijfsvoering om een breed gedragen verbeterplan te ontwikkelen. Hierbij moeten in ieder geval de risico's, doorlooptijd en benodigde financiële middelen in beeld worden gebracht.
Resultaat: Geel
Uit de schriftelijke reactie van het college op dit advies en de gesprekken die de werkgroep heeft gevoerd blijkt dat in de afgelopen periode twee projecten zijn gestart die in dit kader relevant zijn, te weten het project Budgetbeheer en het project Digitaal Werken. Voor dit laatste project zijn bij de Programmabegroting 2023-2026 middelen beschikbaar gesteld. Ook wordt gewerkt aan het opzetten van een verplichtingenadministratie, hoewel het toch nog moeilijk blijkt om hieraan een goede invulling te geven.
Van het ontwikkelen van een breed gedragen verbeterplan is de werkgroep evenwel nog niet gebleken. Geadviseerd wordt om het college hier alsnog om te verzoeken.

8**. Bevinding/advies:**
Neem een standpunt in over de solvabiliteitsratio en de termijn waarop dat moet zijn bereikt.
Resultaat: Geel
De werkgroep stelt vast dat de solvabiliteitsratio twee maal onderwerp van gesprek is geweest in de vergaderingen van de financiële commissie, laatstelijk op 21 maart 2023. Bij die laatste vergadering is een aantal mogelijke scenario's voor een solvabiliteitsratio toegelicht. Afgesproken is dat door het college een concreet voorstel zal worden gedaan aan de gemeenteraad bij de Kadernota 2024.

9. **Bevinding/advies:**
Vraag het college om de raad minimaal eens per kwartaal te informeren over de (financiële) voortgang van de bouw van het nieuwe gemeentehuis.
Resultaat: Groen
De werkgroep stelt vast dat uitvoering is gegeven aan dit advies.
Dit is gebeurd in de vergadering van de financiële commissie van 21 maart 2023 als onderdeel van het gesprek over grote projecten. Door de ambtelijke organisatie is een schets uitgewerkt om met elkaar af te stemmen of dit hetgeen is wat de commissie verwacht. Voor de volgende vergadering zal een aangepaste versie van deze schets aan de commissie worden voorgelegd, waarbij tevens een voorstel zal worden gedaan voor een definiëring van wat onder grote projecten moet worden verstaan.

10. **Bevinding/advies:**
Verzoek het college om uitvoering te geven aan de wettelijke verplichting om periodiek onderzoek te doen naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde beleid en een integraal onderzoeksplan te delen met de deelnemers van het audit comité.
Resultaat: Geel:
De werkgroep stelt vast dat door het college is aangegeven dat vanaf 2023 een start zal worden gemaakt met het vormgeven van de zogenaamde '213a onderzoeken' gericht op doelmatigheid en doeltreffendheid. Tot op heden heeft de werkgroep nog niet kunnen vaststellen dat dit daadwerkelijk gebeurt.

11. **Bevinding/advies:**
Verzoek de financiële commissie om de voortgang van het advies over de jaarstukken periodiek (bijvoorbeeld 3 keer per jaar) te agenderen voor haar vergadering.
Resultaat: Geel:
Vastgesteld wordt dat de financiële commissie middels een memo is geïnformeerd over de voortgang van het advies van de werkgroep. Dit is vervolgens besproken in de vergadering van 19 januari 2023.

3: Algemene bevindingen

Zoals eerder aangegeven heeft de werkgroep nog enkele bevindingen gedaan die zij onderstaand nader toelicht.

3.1 Rapportering verschillen groter dan € 50.000
In Rheden geldt de afspraak dat het college bij haar verantwoording rapporteert over grote verschillen, te weten verschillen groter dan € 50.000. Uit de stukken is de werkgroep gebleken dat wanneer er sprake is van een tekort, maar elders in het programma sprake is van een overschot, dat dit tegen elkaar wordt weggestreept. Wanneer dit bedrag onder de streep lager is dan € 50.000 wordt daarvan dan door het college geen melding gedaan. De werkgroep is van mening dat door het niet vermelden van deze verschillen de raad onvoldoende inzicht krijgt in de kosten en baten van een bepaalde activiteit en daardoor minder kan sturen.

3.2 Reserves
De werkgroep jaarrekening vraagt aandacht voor een actueel overzicht van reserves en voorzieningen. Blijkens de antwoorden op vragen die naar aanleiding van dit onderwerp zijn gesteld is gebleken dat een herziening van de nota 'reserves & voorzieningen' kan worden verwacht in Q1 2024. Deze nota heeft een geldigheidsduur van enkele jaren. Daardoor kan naar de mening van de werkgroep voorkomen dat bepaalde reserves soms vele meerdere jaren blijven bestaan, terwijl de noodzaak hiervan inmiddels al is komen te vervallen. Een voorbeeld daarvoor is de reserve voor de doorontwikkeling van de WABO, die al jaren geleden is afgesloten. Blijkens een antwoord op een vraag hierover wordt met het opheffen van deze reserve gewacht tot de genoemde 'herziening reserves & voorzieningen'. Een jaarlijkse update of herziening zou naar de mening van de werkgroep een betere keuze zijn.

3.3 Inzicht in inkomsten en uitgaven accommodaties en projecten
Zowel door de werkgroep jaarrekening als de financiële commissie is aandacht gevraagd voor grote projecten aangezien deze van invloed kunnen zijn op risico's die de gemeente loopt. Vorig jaar

noemde de werkgroep jaarrekening nog het project gemeentehuis, aangezien zij van mening was dat de raad onvoldoende zicht heeft op de uitgaven die door het college worden gedaan en de risico's die daarbij worden gelopen, terwijl dat met een dergelijk project wel mag worden verwacht. De werkgroep is echter van mening dat er ook bestaande accommodaties zijn waarvan de exploitatielasten zwaar drukken op de gemeentelijke begroting, maar waarbij eigenlijk onvoldoende zicht bestaat op inkomsten en uitgaven, hetgeen feitelijk niet aanvaardbaar is. In de jaarrekening valt bijvoorbeeld niet terug te lezen hoe groot de kapitaals- onderhouds- en personeelslasten zijn van het Biljoenbad en hoeveel inkomsten aan kaartverkoop en gebruikers van deze accommodatie daar tegenover staan.
Ditzelfde kan zich voordoen bij projecten, zoals bijvoorbeeld de verdere ontwikkeling van de Zuidflank in Rheden en de afsluiting van Posbank. De werkgroep is van mening dat het belangrijk is om ook hier aandacht voor te hebben.

3.4 Duidelijkheid over taken die niet zijn uitgevoerd
Het is de werkgroep jaarrekening opgevallen dat er op basis van de jaarstukken die voorliggen niet kan worden vastgesteld welke taken er niet zijn uitgevoerd en wat dit vervolgens betekent voor de middelen die daarvoor beschikbaar waren gesteld. Vloeien deze middelen terug naar de algemene middelen, of wordt de uitvoering ervan doorgeschoven naar volgende jaren? Wat betekent dit voor de begroting van volgende jaren? Wordt hiervoor een reserve, dan wel een voorziening aangelegd, of wordt van verdere uitvoering hiervan afgezien? De werkgroep is van mening dat de huidige stukken op dat gebied niet helder zijn en vraagt hiervoor aandacht voor de jaarstukken voor komende jaren.

4. Tot slot
De werkgroep jaarrekening betreurt het dat zij niet voldoende in staat is geweest om een inhoudelijk advies te geven over de jaarstukken. Deze rapportage is daardoor voornamelijk gericht op het proces, maar wel met het doel dat hierover het gesprek wordt gevoerd. De werkgroep is van mening dat er op korte termijn goede procesafspraken moeten worden gemaakt tussen de raad, het college en de (nieuwe) accountant voor de volgende jaarrekeningcontrole. Dergelijke problemen moeten voor de toekomst worden voorkomen.

De raad ontvangt deze rapportage van de werkgroep jaarrekening gelijktijdig met de definitieve jaarstukken van het college. Het is nu aan de raad (en de individuele fracties) zelf om zich een goed beeld te vormen van de financiële positie van Rheden en of het college de beoogde resultaten -op basis van de doelstellingen in de begroting- heeft behaald. De geactualiseerde adviezen (paragraaf 2) en de algemene bevindingen (paragraaf 3) van de werkgroep kunnen daarbij worden betrokken, evenals de antwoorden op de vragen die reeds door de werkgroep jaarrekening over de concept stukken zijn gesteld.

De werkgroep is benieuwd naar de reactie van het college op deze rapportage, de bevindingen van de accountant op de jaarrekeningcontrole en de resultaten van de beraadslaging over de stukken die aan de raad zijn voorgelegd. Zij vertrouwt erop dat een situatie als deze zich beperkt tot dit jaar en dat de werkgroep jaarrekening, met goede procesafspraken, vanaf volgend jaar weer in staat wordt gesteld om een gedegen advies te geven over de jaarstukken.

gemeente Rheden

Memo

datum	voor	Behandeld door
13 juni 2023	Werkgroep jaarrekening	College van B&W

Onderwerp
Reactie op bevindingen concept jaarrekening 2022

Geachte werkgroep jaarrekening,

Onze dank voor uw duidelijke en volledige terugkoppeling. Wij willen voorop stellen dat we het vervelend vinden dat bij jullie, de werkgroep jaarrekening, de indruk is ontstaan dat we belangrijke informatie wilde onthouden. Wij betreuren dat het zo is overgekomen. De afgelopen jaren hebben we juist met elkaar geïnvesteerd in meer transparantie, openheid en dialoog. We erkennen dat we de werkgroep vooraf meer hadden kunnen inlichten en zo vooraf meer duidelijkheid te creëren.

In de afgelopen weken zijn we intensief in gesprek geweest over het financieel perspectief en de resultaatbestemming. De kadernota 2024 en de jaarstukken 2022 hebben we daarbij samen bezien, om zo te verkennen hoe we het positieve jaarrekeningresultaat 2022 in kunnen zetten om samen de financieel onzekere toekomst tegemoet te treden. De uiteindelijke keuze leest u terug in de nieuwste versie van de jaarstukken 2022.

Als gevolg hiervan was het te vroeg om met u een voorwoord te delen. Daarnaast valt er zonder de resultaatbestemming weinig nieuws te vertellen over de weerstandscapaciteit en daarmee de diverse financiële ratio's. We vonden het wel belangrijk om u in alle transparantie inzicht te geven op de resultaten per programma. Achteraf bezien hadden we u inderdaad de voorlopige ratio's op basis van het resultaat voor bestemming kunnen aangeven, ook al geven deze zonder de resultaatbestemming geen volledig beeld.

Wij hebben de gesprekken met de werkgroep jaarrekening wederom als prettig en constructief ervaren. De adviezen kunnen wij van harte onderschrijven, onderstaand geven wij per advies onze inhoudelijke reactie:

Advies werkgroep jaarrekening:

1. <u>Het controleproces loopt te lang door</u>

Teneinde de raad (nog) beter in positie te brengen om zijn controlerende rol goed te kunnen uitvoeren, adviseert de werkgroep:

- het controleproces vanaf de jaarstukken 2022 zodanig in te richten dat de accountantscontrole kan starten in de eerste week van april en hierover goede afspraken te maken met de accountant;
- in de bestuurlijke planning 2023 rekening te houden met een moment waarop de accountant de bevindingen op hoofdlijnen kan toelichten aan de raad, teneinde een open dialoog mogelijk te maken;
- de raad periodiek te informeren over de wijze waarop het college uitvoering heeft gegeven aan de bevindingen van de accountant.

<u>Reactie college:</u>
We onderschrijven dit advies, het college deelt de behoefte om eerder te starten met het controleproces. We hebben dit jaar een versnelling van het opstellen van de jaarrekening weten te realiseren. Tot onze teleurstelling heeft het nog geen versnelling opgeleverd voor het afronden van alle afstemming met de accountant en de beantwoording van de daaruit volgende vragen. Een belangrijke reden hiervoor is de samenloop van de accountantscontrole met de kadernota en de 1e bestuursrapportage. Voor de jaarafsluiting 2023 sturen we er nog meer op om de werkzaamheden

en de afstemming met de accountant naar voren te halen, zodat ook "het staartje" van het proces eerder is afgerond.

In uw rapport schijft u dat vakgroep financiën weer op volle sterkte is, dat is helaas nog steeds niet het geval. Het klopt dat de formatie kwantitatief op orde is, maar het blijkt zeer lastig om in de huidige arbeidsmarkt geschikte medewerkers te vinden en te binden. Als gevolg daarvan zijn we nog sterk afhankelijk van inhuur en zitten er nog medewerkers nog in ontwikkelingstrajecten. Door de Europese aanbestedingsregels, moeten we deze inhuur na een bepaalde periode weer laten gaan waardoor kennis onze organisatie verlaat. Rondvraag bij gemeenten en bedrijfsvoeringsorganisaties laat een vergelijkbaar beeld zien. We zijn hier dus niet uniek in.

2. Evaluatie technisch vragenuur

De werkgroep is van mening dat de met het technisch vragenuur een goede lijn is ingezet, die vastgehouden moet worden.

Reactie college:
Fijn om te lezen dat het ons is gelukt om een goede werkvorm te vinden.

Wij hebben nog wel enige twijfel bij de efficiëntie van deze werkvorm, maar staan er positief tegenover om hierop voor te borduren. Allicht dat we hierbij ook kunnen leren van onze buurtgemeente Renkum, waarbij ze op initiatief van de raad dit jaar met een "Tafeltjesmarkt" geëxperimenteerd hebben.

3. Cultuurverandering

De werkgroep adviseert de financiële commissie om het onderwerp cultuurverandering op budgetbeheer te agenderen voor een volgende financiële commissie. Daarnaast adviseert de werkgroep het TAC om het onderwerp cultuurverandering in de brede zin te agenderen voor een oriënterende raadsvergadering.

Reactie college
We wachten het initiatief van de financiële commissie en het TAC met belangstelling af. Budgetbeheer is de afgelopen jaren geprofessionaliseerd middels een projectmatige aanpak waarover wij u graag nader informeren.

4. Toekomstvisie gemeente Rheden

Het voorstel van de werkgroep jaarrekening aan de TAC is om het onderwerp toekomstvisie te agenderen, zodat raad en college met elkaar in gesprek kunnen gaan. Dit gesprek zal zich richten op de vraag: 'Welke gemeente wil je zijn?'

Reactie college:
We onderschrijving dit advies en willen daarbij het belang benadrukken om de toekomstvisie, de omgevingsvisie en het koersdocument sociaal domein goed op elkaar aan te sluiten en de samenhang te bewaken. We hebben met elkaar afgesproken deze vraag mee te nemen in de omgevingsvisie. Gegeven het financiële perspectief van gemeenten in het algemeen is het zinvol de vraag: "welke gemeente kun je zijn?" toe te voegen.

5. Aanbevelingen rekenkamerrapport over programmabegroting

Verzoek het college om de raad c.q. de financiële commissie te informeren over:

- de resultaten van de evaluatie van de Programmabegroting;
- de voortgang van het project 'Doorontwikkeling Programmabegroting`;
- de wijze waarop de raad betrokken wordt bij het concretisering van de doelen en indicatoren om de maatschappelijke impact hiervan te kunnen meten.

Reactie college:
We waren voornemens de financiële commissie door middel van een presentatie mee te nemen in de resultaten van de evaluatie. Op verzoek van de financiële commissie zullen de resultaten (geanonimiseerd) schriftelijk worden gedeeld met de raad. Daarnaast is de nieuwe opzet van de 1e bestuursrapportage 2023 op 7 juni jl. positief ontvangen door de financiële commissie.

Met de programmabegroting 2024 komen we met voorstellen voor maatschappelijk effect indicatoren. We zien dit als belangrijke stap in ons groeimodel en nodigen de raadsleden van harte uit om deze aan te vullen en aan te scherpen; met als doel dat de programmabegroting en de andere P&C documenten een beter sturingsinstrument wordt en de raad beter in staat stelt haar controlerende rol in te vullen.

6. Blijf kritisch op financiële beheersing en kijk daarbij zowel naar de effecten van landelijk beleid als de transformatie die lokaal ingezet is.

De werkgroep stelt vast dat dit advies is gericht aan de raad zelf. Gelet op de financiële positie van Rheden, voor nu en voor de komende jaren, blijft het belangrijk om de vinger aan de financiële pols te houden.

Reactie college:
Het college blijft de financiële situatie van de gemeente Rheden nauwgezet monitoren en de Raad op de reguliere momenten of waar nodig apart te informeren.

7. Verbeterplan bedrijfsvoering

Van het ontwikkelen van een breed gedragen verbeterplan is de werkgroep evenwel nog niet gebleken. Geadviseerd wordt om het college hier alsnog om te verzoeken.

Reactie college:
We begrijpen dat er vragen spelen bij de werkgroep jaarrekening en de financiële commissie over de status van de verbeterinitiatieven gericht op het verbeteren van de financiële beheersing / bedrijfsvoering. Op diverse aspecten zijn we aan het verbeteren dit blijkt ook uit afname van het aantal bevindingen in de Management Letter. Het verbeterproces vraagt tijd voor aanpassing van systemen en werkprocessen. Wij erkennen we dat we de financiële commissie meer gestructureerd mee kunnen nemen in de verbeterinitiatieven die zijn gestart en de stappen die daardoor al zijn gezet.

Daarnaast lezen we dat de werkgroep jaarrekening een handreiking doet om ons in staat te stellen deze problemen structureel op te lossen. Wij willen u bedanken voor deze handreiking en komen terug met een concreet voorstel om hier invulling aan te geven.

8. Doelstelling solvabiliteitsratio

De werkgroep stelt vast dat de solvabiliteitsratio twee maal onderwerp van gesprek is geweest in de vergaderingen van de financiële commissie, laatstelijk op 21 maart 2023. Bij die laatste vergadering is een aantal mogelijke scenario's voor een solvabiliteitsratio toegelicht. Afgesproken is dat door het college een concreet voorstel zal worden gedaan aan de gemeenteraad bij de Kadernota 2024.

Reactie college:

Met de financiële commissie zijn er constructieve gesprekken geweest over de gezamenlijke ambitie om de solvabiliteitsratio in 10 jaar te versterken (vanaf 2022). Er liggen 2 opties op tafel: een streefwaarde van 15% of een streefwaarde van 20%.

Wij waren voornemens met de kadernota 2024 beide opties nader uit te werken. De financiële onzekerheid heeft ons hierbij ingehaald. Als gevolg hiervan zullen we met de programmabegroting 2024-2027 met een uitwerking en een voorstel komen.

9. Informeren over voortgang bouw gemeentehuis

De werkgroep stelt vast dat uitvoering is gegeven aan dit advies.

Reactie college:

Mooi om te lezen dat we hiermee een instrument hebben ontwikkeld dat goed aansluit bij uw behoefte.

10. 213a onderzoeken

De werkgroep stelt vast dat door het college is aangegeven dat vanaf 2023 een start zal worden gemaakt met het vormgeven van de zogenaamde '213a onderzoeken' gericht op doelmatigheid en doeltreffendheid.

Reactie college:

Op een eerder voorstel om de 213a onderzoeken te combineren met de onderzoeken in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording werd niet positief gereageerd. In 2023 komen we met een voorstel hoe we in de toekomst meer gestructureerd invulling kunnen geven aan de 213a onderzoeken.

Op basis van de verkennende gesprekken bij andere gemeenten is er een globaal beeld wat dit vraagt aan capaciteit. Deze zal als keuzemogelijkheid in de programmabegroting 2024 worden meegenomen.

11. Bespreken voortgang op aanbevelingen werkgroep jaarrekening

Vastgesteld wordt dat de financiële commissie middels een memo is geïnformeerd over de voortgang van het advies van de werkgroep. Dit is vervolgens besproken in de vergadering van 19 januari 2023.

Reactie college:

We stellen voor om voor de opvolging van de bevindingen over de jaarstukken 2022 dezelfde werkvorm te hanteren.

12. Rapportering verschillen groter dan € 50.000

Uit de stukken is de werkgroep gebleken dat wanneer er sprake is van een tekort, maar elders in het programma sprake is van een overschot, dat dit tegen elkaar wordt weggestreept. Wanneer dit bedrag onder de streep lager is dan € 50.000 wordt daarvan dan door het college geen melding gedaan. De werkgroep is van mening dat door het niet vermelden van deze verschillen de raad onvoldoende inzicht krijgt in de kosten en baten van een bepaalde activiteit en daardoor minder kan sturen.

Reactie College:

Op basis van de huidige financiële verordening wordt per programma per taakveld gerapporteerd op gesaldeerde afwijkingen boven de € 50.000. We zullen uw bevinding meenemen en komen via de nieuwe financiële verordening met een inhoudelijk voorstel.

13. Actualiseren reserves en voorzieningen

Blijkens de antwoorden op vragen die naar aanleiding van dit onderwerp zijn gesteld is gebleken dat een herziening van de nota 'reserves & voorzieningen' kan worden verwacht in Q1 2024. Een jaarlijkse update of herziening zou naar de mening van de werkgroep een betere keuze zijn.

Reactie college:

We verwachten u inderdaad in het eerste kwartaal van 2024 een nota herziening reserves en voorzieningen aan te kunnen bieden. Het gaat hier om een grote 'schoonmaakactie' die zorgvuldige voorbereiding vraagt. Dit zou ons instaat moeten stellen om daarna voortaan jaarlijks een update te geven. We nemen uw voorstel over.

14. Inzicht in inkomsten en uitgaven accommodaties en projecten

Zowel door de werkgroep jaarrekening als de financiële commissie is aandacht gevraagd voor grote projecten aangezien deze van invloed kunnen zijn op risico's die de gemeente loopt. De werkgroep is echter van mening dat er ook bestaande accommodaties zijn waarvan de exploitatielasten zwaar drukken op de gemeentelijke begroting, maar waarbij eigenlijk onvoldoende zicht bestaat op inkomsten en uitgaven, hetgeen feitelijk niet aanvaardbaar is.

Reactie college:
Er vindt in de financiële commissie afstemming plaats op het vormgeven van een 'rapportage grote projecten', in aanvulling op de reguliere P&C documenten. De verwachting is dat we hier vanaf het najaar 2023 samen invulling aan kunnen geven.

Wij zijn niet voornemens om hier nog een nieuwe rapportage 'accommodaties' aan toe te voegen. Uiteraard zijn wij bereid gerichte vragen te beantwoorden, maar willen u verzoeken voor dergelijke indicatoren aansluiting te zoeken bij de reguliere P&C documenten en/of de inhoudelijke behandelingen. Bijvoorbeeld door het benoemen van specifieke indicatoren waarop u wilt sturen.

Overigens zijn we zijn voornemens eind 2023/begin 2024 met een accommodatievisie te komen, waarin we inzicht geven in de exploitatie van het Biljoenbad. Wellicht dat (een deel van) de vraag hierin wordt beantwoord.

15. Duidelijkheid over taken die niet zijn uitgevoerd
Het is voor de werkgroep niet duidelijk welke taken er niet zijn uitgevoerd en wat dit vervolgens betekent voor de beschikbaar gestelde middelen. De werkgroep is van mening dat de huidige stukken op dat gebied niet helder zijn en vraagt hiervoor aandacht voor de jaarstukken voor komende jaren.

Reactie college:
We kunnen ons dit standpunt goed voorstellen. Indien een taak niet is uitgevoerd maar nog wel moet worden uitgevoerd in het volgende jaar, dan schuift het resultaat over het kalenderjaar heen. U leest in de tekstuele toelichting bij de programma's terug waar dit het geval is. Om de middelen die niet zijn besteed voor het nieuwe jaar beschikbaar te houden, wordt normaal gesproken de resultaatbestemming gebruikt.

Gezien de financieel onzekere situatie hebben we er dit jaar voor gekozen om de middelen niet beschikbaar te houden voor het nieuwe jaar, om zo voor het college èn voor de raad financiële slagruimte te creëren. De resultaten die in 2022 niet zijn opgeleverd, worden in 2023 alsnog opgepakt uit de reguliere budgetten. Waar dit niet mogelijk is, of andere keuzes vraagt, zullen we dit aan u voorleggen via de bestuursrapportages.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
G. Hofstede	3 Gebiedsontwikkeling	9 Industrie innovatie en infrastructuur 11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
27 juni 2023		Raadsinformatiebrief Doesburgsedijk met bijlagen

rol raad

Ter kennisneming

onderwerp

Update verkeersmaatregelen Doesburgsedijk

INHOUD VOORSTEL

De volgende raadsinformatiebrief met bijlagen ter kennisname voorleggen aan de gemeenteraad:

- Update verkeersmaatregelen Doesburgsedijk

1 Wat is de aanleiding?

Bij het raadsvoorstel (agendapunt 4) over het uitstel van de afsluiting van de Doesburgsedijk eind 2022 heeft het college van B&W de opdracht mee gekregen om samen met omwonenden te kijken naar verkeersmaatregelen die vooruitlopend op de uitgestelde afsluiting genomen kunnen worden. De afgelopen periode is hier samen met de omwonenden aan gewerkt en afgestemd. Medio maart 2023 zijn hierover tussentijds ook Raadsvragen S23/48 beantwoord. Graag brengen we de gemeenteraad op de hoogte van de uitkomsten van de afstemming met de bewonersgroep en de voorgenomen maatregelen.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

Met dit B&W-voorstel worden toezeggingen T22/32 en T22/63 Zienswijze afsluiting Doesburgsedijk (verder) afgehandeld.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

n.v.t.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

In het najaar van 2023 meerdere fysieke en communicatieve verkeersmaatregelen uitvoeren op de Doesburgsedijk in Dieren. Meer informatie in de bijlagen.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
n.v.t.

6 Wat zijn de risico's?
n.v.t.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
n.v.t.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
In het voorjaar van 2023 zijn (ambtelijk en bestuurlijk) een reeks overleggen geweest met een bewonersgroep om mogelijke maatregelen vooruitlopend op de afsluiting van de Doesburgsedijk te bespreken en uit te werken.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
n.v.t.

De Steeg,

Doesburgsedijk Dieren

Achtergrond

De Doesburgsedijk is momenteel de snelste verbinding tussen Dieren en de N317 richting Doesburg, waardoor de aanwonenden van de Doesburgsedijk last hebben van doorgaand verkeer. Op de lange termijn is de verwachting dat deze verbinding wordt afgesloten, maar dit besluit zal nog even op zich laten wachten. Er is daarom een tussentijdse verkeersmaatregel gewenst die het gebruik van de Doesburgsedijk minder aantrekkelijk maakt, zodat verkeer tussen Doesburg en Dieren eerder voor de route via de N348 en N317 kiest.

Op de Doesburgsedijk is rond het KOM-bord van Dieren een V85 gemeten van ongeveer 75 km/u, waar 60 km/u is toegestaan. De hoge V85 geeft de wens voor een snelheidsremmende maatregel aan.

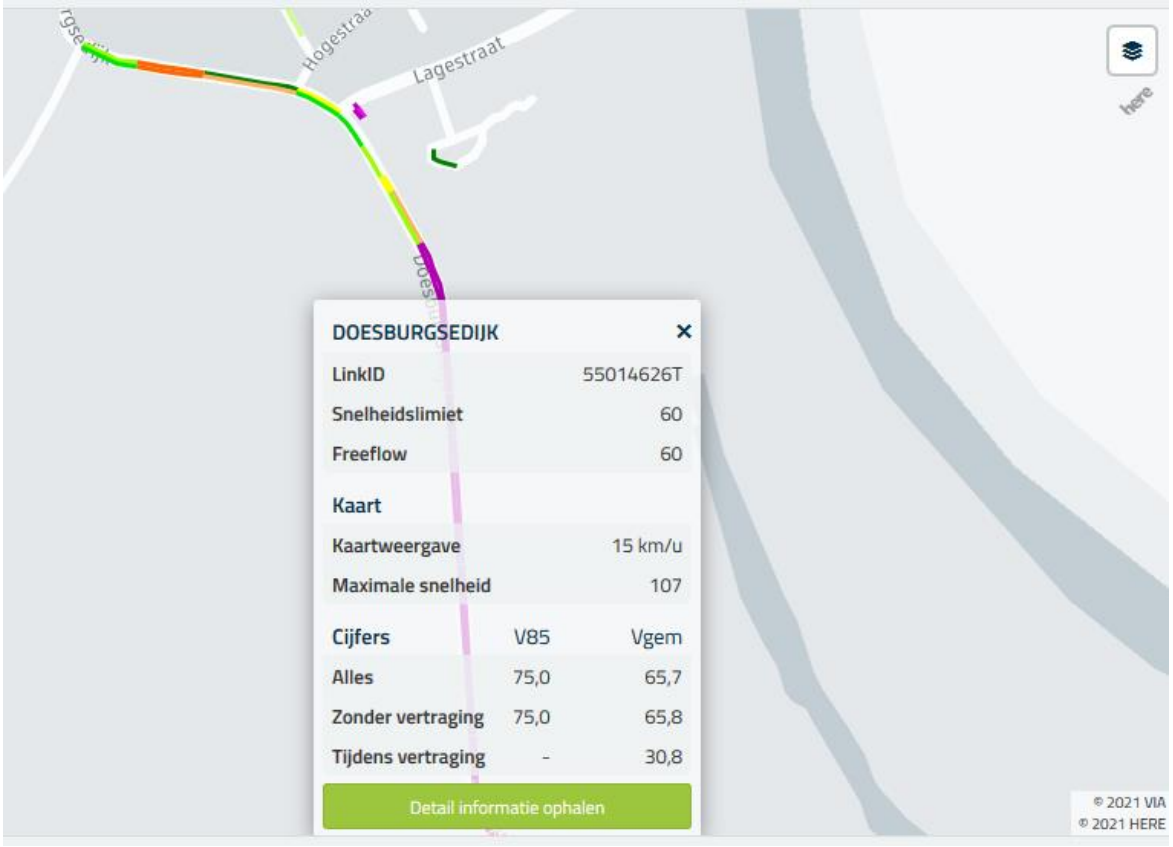

Figuur 1: De V85 op de Doesburgsedijk.

Uit verkeerstellingen van begin oktober 2019 en eind november 2019 blijkt dat de Doesburgsedijk een etmaalintensiteit heeft van respectievelijk 6.600 motorvoertuigen en 5.800 motorvoertuigen (werkdag). De etmaalintensiteit was de tweede telling lager, omdat tussen de twee tellingen (op 1 november 2019) de nieuwe traverse in Dieren is geopend voor verkeer, inclusief de onderdoorgang bij het kanaal. De verwachting is dat de etmaalintensiteit later nog verder is gedaald, omdat het doorgaans wat langer duurt voordat weggebruikers een dergelijke nieuwe verbinding hebben gevonden. Daarnaast blijkt uit cijfers van de provincie dat de intensiteit op provinciale wegen ongeveer 10 à 15% is afgenomen vanwege Corona.

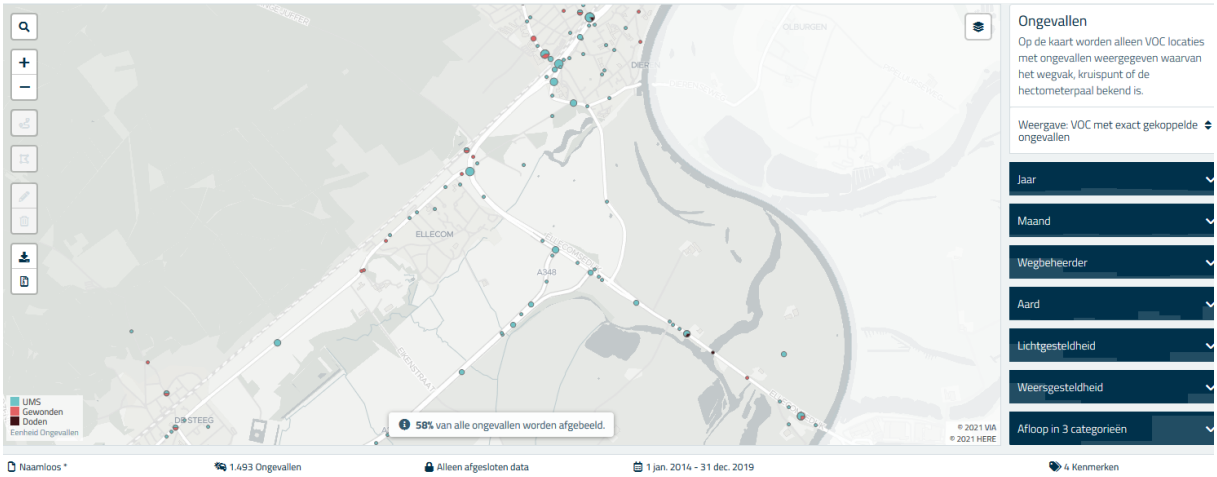

Figuur 2: ongevallen beeld 2014 t/m 2019.

In deze memo worden vier verschillende varianten afgewogen op basis van kosten en effectiviteit en wordt een advies gegeven voor een voorkeursvariant.

Figuur 3: Overzicht van het gebied.

Variant 1: Een drempel

Maatregel

Eén van de mogelijk opties is om een drempel aan te leggen ter hoogte van de grens van de bebouwde kom. Bij deze variant luidt het advies om voor een 60 km/u-drempel te kiezen. De V85 ligt immers vrij hoog op dit deel van de Doesburgsedijk (V85 is 75km/u). Een 50 km/u-drempel is dan te abrupt, en daarom geen optie.

Figuur 4: Mogelijke locatie voor een drempel.

Kosten (prijspeil 2020)

De kosten van deze drempel liggen tussen de €12.000,- en €14.000,-. De vraag is waar deze uit betaald kan worden. De enige mogelijke bron was het project Stationsomgeving Noord (in de samenhang met Traverse Dieren) en dit project is afgerond.

Effectiviteit

De maatregel zal effectief zijn tegen de plaatselijke V85, die erg hoog is. Toch zijn er ook een aantal vraagtekens bij deze variant:

- Bij deze maatregel blijft het grootste deel van de Doesburgsedijk vrij van verkeersmaatregelen: Alleen op de komgrens met Dieren moet men nu afremmen. De vraag is of dit bijdraagt aan het beïnvloeden van de routekeuze van verkeer tussen Dieren en Doesburg. De effectiviteit zal waarschijnlijk klein zijn. Om de routekeuze van weggebruikers daadwerkelijk te beïnvloeden zouden snelheidsremmende maatregelen zich juist meer moeten richten op het remmen van het verkeer op een groter deel van de Doesburgsedijk. De Doesburgsedijk is immers een aantrekkelijkere verbinding dan de N348/N317 omdat deze korter is én omdat hier over een vrij lange afstand ongeveer 75 km/u kan worden gereden (zie V85). Alleen als dit niet mogelijk is, dan gaan weggebruikers de voorkeur geven aan de route via de N317 en N348.

- Bovendien ligt er een meter of 70 verderop al een drempel die het verkeer afremt. De invloed van nóg een drempel op het doorgaand verkeer is dus klein; verkeer moet hier sowieso al afremmen.

Figuur 5: Locatie van de al aanwezige snelheidsremmer, en de afstand hiervan ten opzichte van de beoogde locatie voor een extra snelheidsremmer in variant 1.

Variant 2: Een wegversmalling

Maatregel

Eén van de bewoners heeft een voorstel ingediend voor het realiseren van een wegversmalling ter hoogte van de komgrens van Dieren, zie ook de afbeelding hieronder. Er zou bijvoorbeeld kunnen worden gekozen voor een straatjuweel van Leicon.

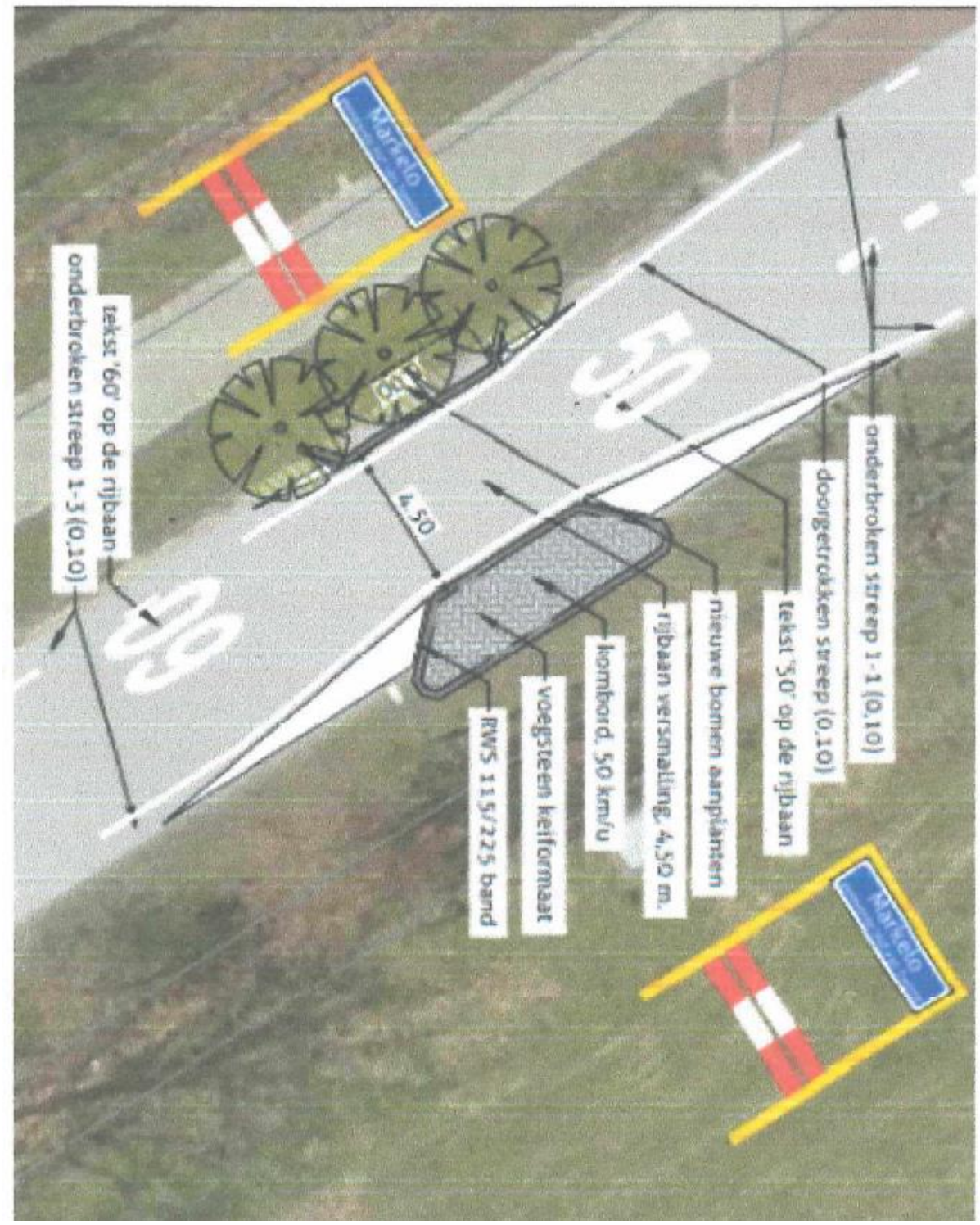

Figuur 6: Het voorstel van bewoners voor een wegversmalling.

Kosten (prijspeil 2020)

De kosten van deze maatregel zijn afhankelijk van het gekozen straatjuweel. Bij de straatjuwelen van Leicon worden geen kostenindicatie gegeven, maar over het algemeen is dit een kostenefficiënte maatregel, met name omdat er geen kostbare wegopenbrekingen plaats hoeven te vinden. Het straatjuweel kan op het asfalt worden geplaatst en aan de ondergrond worden bevestigd met asfaltbouten.

Bij Pol wordt wél een kostenindicatie gegeven; de (simpele) straatjuwelen uit de afbeelding hieronder zijn ongeveer €1.000,- per stuk. Hiervan zijn er twee nodig voor een effectieve wegversmalling/ asverschuiving. De oplossing in de afbeelding hierboven is een stuk uitgebreider en zal dus duurder zijn.

Figuur 7: Voorbeeld van een (simpel) straatjuweel van Pol.

Effectiviteit

Een wegversmalling/asverschuiving heeft op zichzelf volgens de ASVV over het algemeen minder effect op de gereden snelheid dan een verticale snelheidsremmende maatregel, zoals een drempel. Echter, een wegversmalling/asverschuiving kan extra snelheidsremmend werken wanneer tegemoetkomend verkeer op elkaar moet wachten. Of dit in de praktijk ook gebeurt, is met name afhankelijk van de etmaalintensiteit.

Volgens het ASVV geeft een dergelijke as-verschuiving tot een intensiteit van 4.000 mvt/etmaal nauwelijks verliestijd en werkt het voornamelijk attentie verhogend. Bij een hogere etmaalintensiteit moeten weggebruikers op elkaar wachten. Uit verkeerstellingen van begin oktober 2019 en eind november 2019 blijkt dat de Doesburgsedijk een etmaalintensiteit heeft van respectievelijk 6.600 motorvoertuigen en 5.800 motorvoertuigen (werkdag). De etmaalintensiteit was de tweede telling lager, omdat tussen de twee tellingen (op 1 november 2019) de nieuwe traverse in Dieren is geopend voor verkeer, inclusief de onderdoorgang bij het kanaal.

Om de effectiviteit van een wegversmalling of asverspringing te kunnen bepalen is er behoefte aan nieuwe telgegevens op de Doesburgsedijk. De tellingen van eind november 2019 zijn weliswaar vrij recent, maar aangezien de nieuwe traverse toen net was geopend en het doorgaans even duurt voordat mensen (en navigatiesystemen) een nieuwe route hebben gevonden, is het aannemelijk dat weggebruikers ook na november 2019 hun routekeuze hebben aangepast. Met andere woorden, de verwachting is dat de etmaalintensiteit in de maanden na de opening van de nieuwe traverse nog verder is gedaald.

Op basis van de meest recente tellingen is de verwachting dus dat op de Doesburgsedijk tegemoetkomend verkeer op elkaar moet wachten wanneer wegversmallingen worden gerealiseerd. Deze wachttijd zorgt er voor dat dat de route via de N317 en N348 aantrekkelijker wordt en het doorgaand verkeer wordt verminderd. Gezien de wens om de routekeuze van weggebruikers te beïnvloeden is een bepaalde mate van wachttijd dus gewenst, zolang dit geen problemen geeft met de verkeersveiligheid. Het is alleen de vraag of de etmaalintensiteit sinds de laatste telling, door opening traverse en Corona, niet onder de 4.000 motorvoertuigen per etmaal is gezakt. Als dat het geval is, dan heeft een wegversmalling of asverspringing nauwelijks invloed op de routekeuze van weggebruikers.

Verder heeft deze variant dezelfde problemen als variant 1, namelijk dat er op het grootste gedeelte van de Doesburgsedijk geen maatregelen worden getroffen en men hier nog steeds harder kan rijden dan toegestaan. Het effect op het doorgaand verkeer is dus vrij klein; de routekeuze van weggebruikers wordt nauwelijks beïnvloed.

Variant 3: Meerdere wegversmallingen/asverspringingen

Maatregel

Doordat de kosten van een wegversmalling een stuk lager zijn dan bij een drempel, zou het een mogelijkheid kunnen zijn om deze wegversmalling op een aantal plaatsen op de Doesburgsedijk te plaatsen.

Kosten (prijspeil 2020)

De kosten van deze maatregel zijn afhankelijk van het gekozen straatjuweel. Wanneer wordt gekozen voor meerdere straatjuwelen op verschillende locaties op de Doesburgsedijk, dan zou het simpele straatjuweel uit het voorbeeld van Pol kunnen volstaan. Een drietal van deze asverspringingen zou in totaal €6.000,- kosten.

Effectiviteit

Het grootste voordeel van deze maatregel is dat doorgaand verkeer op drie afzonderlijke punten kan worden afgeremd, in plaats van slechts op één locatie. Zo zijn weggebruikers over de hele lengte van de Doesburgsedijk gedwongen om snelheid te minderen en eventueel voorrang te verlenen aan tegenliggers. De maatregel zou dan veel meer bijdragen aan het beïnvloeden van de routekeuze van weggebruikers dan bij varianten 1 en 2.

Bij het toepassen van asverspringingen op de Doesburgsedijk is twijfel omtrent een mogelijke stijging van het aantal ongevallen. In combinatie met de hoge V85 is het risico op extra ongevallen door de wegversmallingen/asverspringingen groot. Om dit te voorkomen zullen de locaties waar de versmallingen/verspringingen komen goed verlicht moeten zijn, en gezien het gebrek aan openbare verlichting lijkt het erop dat dit niet goed mogelijk is. Er is momenteel alleen verlichting aanwezig aan het begin en eind van de Doesburgsedijk en in de bocht (zie figuur 8). Al deze locaties zijn in principe ongeschikt voor een verkeersremmende maatregel. Deze variant lijkt daarom niet haalbaar.

Figuur 8: Alleen op de locaties van de gele bollen is openbare straatverlichting aanwezig op de Doesburgsedijk.

Variant 4: Wegversmalling 75-100 meter voor begin bebouwde kom (suggestie bewoners)

Maatregel

Bewoners hebben later nog een suggestie gedaan voor een wegversmalling op de dijk, ongeveer 100 meter voor het begin van de bebouwde kom.

Dit zou betekenen dat de wegversmalling ergens in het rode gebied in figuur 9 zou worden gerealiseerd. Echter, ook in dit geval is het voor de verkeersveiligheid belangrijk dat de wegversmalling goed verlicht is, en gezien de locatie van de dichtstbijzijnde lantaarnpaal (gele bol), is dat hier niet het geval.

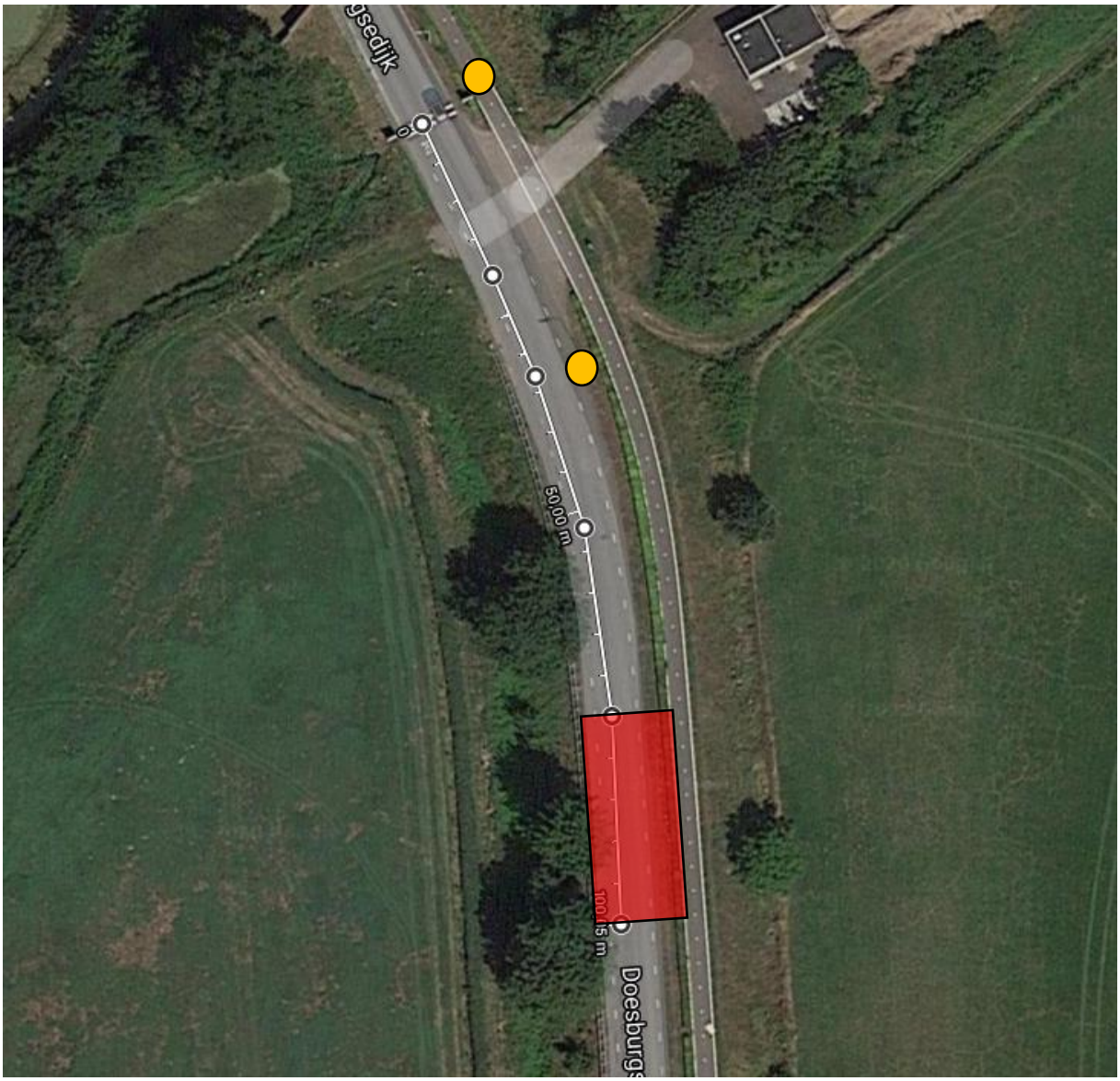

Figuur 9: Een visualisatie van het voorstel van bewoners voor het realiseren van een snelheidsremmende maatregel in het rode gebied.

Samenvatting/conclusie

De maatregel bij variant 1 (drempel) heeft op zichzelf meer remmende werking dan die van variant 2 (wegversmalling). Echter, de kosten zijn ook hoger, en variant 2 heeft het bijkomende voordeel dat tegemoetkomend verkeer op elkaar moet wachten bij drukte, waardoor het verkeer extra wordt geremd en ontmoedigd. Hierdoor wordt de alternatieve route (via N317 en N348) aantrekkelijker.

Beide varianten hebben echter het nadeel dat verkeer slechts op één locatie wordt geremd en dat deze maatregelen een kleine toegevoegde waarde hebben ten opzichte van de huidige situatie. Het grootste gedeelte van de Doesburgsedijk blijft vrij van maatregelen.

Het plaatsen van meerdere (simpele) asverspringingen of wegversmallingen (variant 3) zou dus de voorkeur hebben, maar dit is door het gebrek aan openbare straatverlichting en de hoge gereden snelheid niet haalbaar. Het risico op ongevallen zou hiermee immers stijgen, en dit weegt niet op tegen het terugdringen van doorgaand verkeer.

Het meest recente voorstel van bewoners om 75 à 100 meter voor de komgrens een wegversmalling toe te passen (variant 4) is ook niet mogelijk vanwege het ontbreken van openbare verlichting op deze locatie. De dichtstbijzijnde lantaarnpaal bevindt zich op ongeveer 35 meter van de komgrens. Ook deze locatie is niet geschikt: De bocht ontneemt het zicht op tegenliggers en wanneer hier een wegversmalling wordt gerealiseerd zou de mogelijkheid voor een vooraankondiging ontbreken. Zonder vooraankondiging is er het risico dat weggebruikers niet op tijd snelheid kunnen minderen of de wegversmalling over het hoofd zien.

Het instellen van een 30-zone binnen de bebouwde kom zou een optie kunnen zijn, mits goed vormgegeven, maar daar is geen budget voor. Deze variant is in deze memo daarom niet verder behandeld.

Al met al is het een ingewikkelde kwestie. Variant 1 en 2 zijn de enige haalbare oplossingen, maar de effectiviteit van deze varianten is niet zo groot als bij variant 3. Desondanks luidt het advies om voor variant 2 te kiezen. Er is een voorkeur voor een wegversmalling in plaats van een drempel gezien de extra remmende en ontmoedigende werking bij drukte.

Het advies luidt dus om te kiezen voor variant 2. Door een wegversmalling te realiseren op de komgrens wordt inrijdend verkeer afgeremd, nog voordat weggebruikers de al aanwezige drempel passeren. Een combinatie van een wegversmalling en een drempel wordt vaker toegepast. Bijkomend voordeel hierbij is dat weggebruikers met een lagere snelheid over de drempel rijden, waardoor eventuele geluids- en trillingsoverlast wordt verkleind. Ongeveer 35 meter voor de komgrens is openbare verlichting aanwezig, en deze verlichte zone kan worden gebruikt om de wegversmalling en gewijzigde wegsituatie aan te kondigen (zie figuur 10 voor schematische weergave). Zo wordt de verkeersveiligheid zoveel mogelijk gewaarborgd.

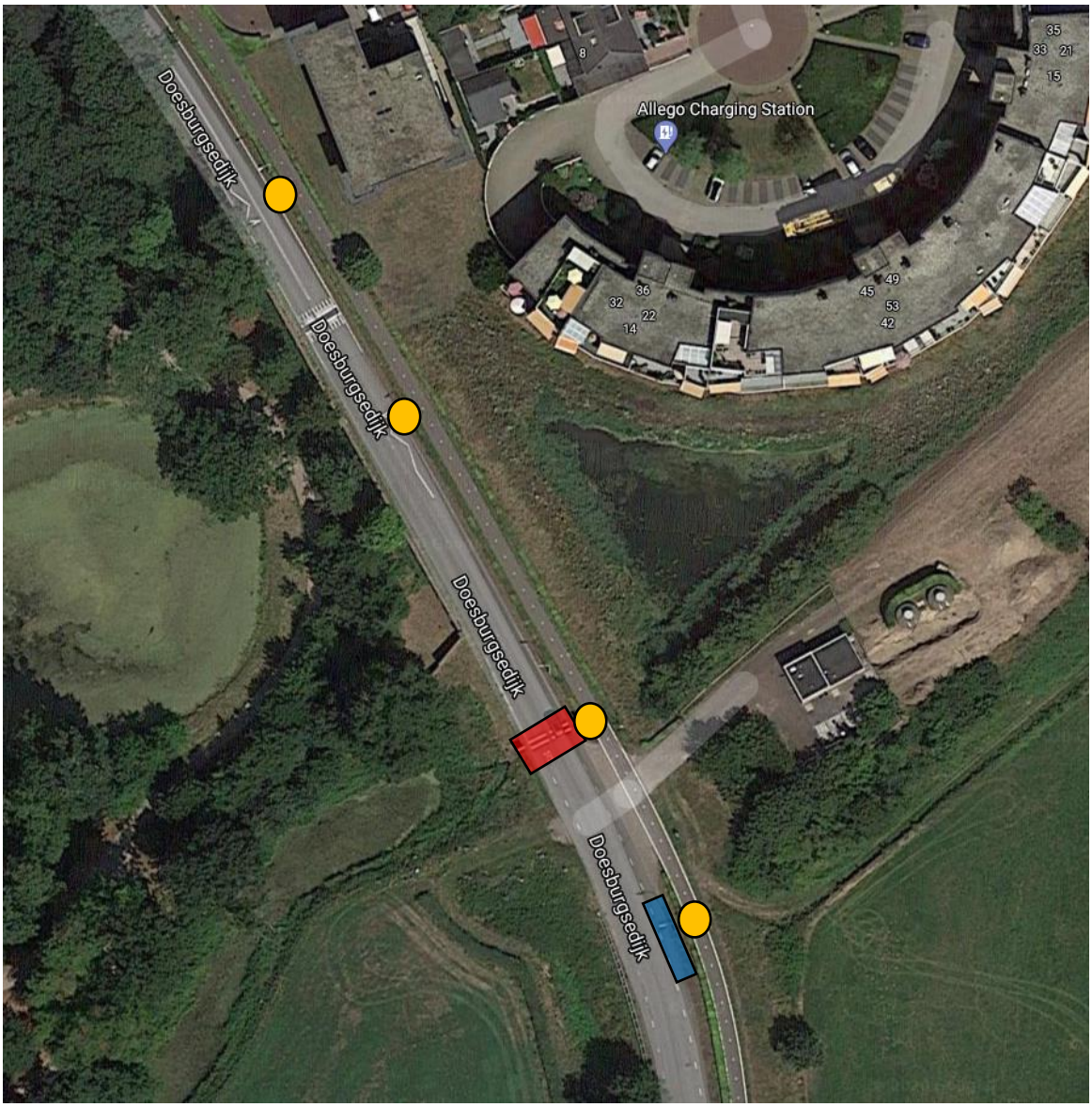

Figuur 10: Schematische weergave van de oplossingsrichting. Ter hoogte van de komgrens (rode zone) wordt een wegversmalling gerealiseerd. In de voorgaande verlichte zone (blauw) wordt de maatregel aangekondigd, zodat weggebruikers tijdig snelheid minderen voor de wegversmalling en deze ook opmerken. Zo wordt de veiligheid gewaarborgd. De gele bollen geven de locaties van de openbare verlichting aan.

Bijlage 2: Kaartbeeld nieuwe ‘no-regret’ maatregelen Doesburgsedijk (2023)

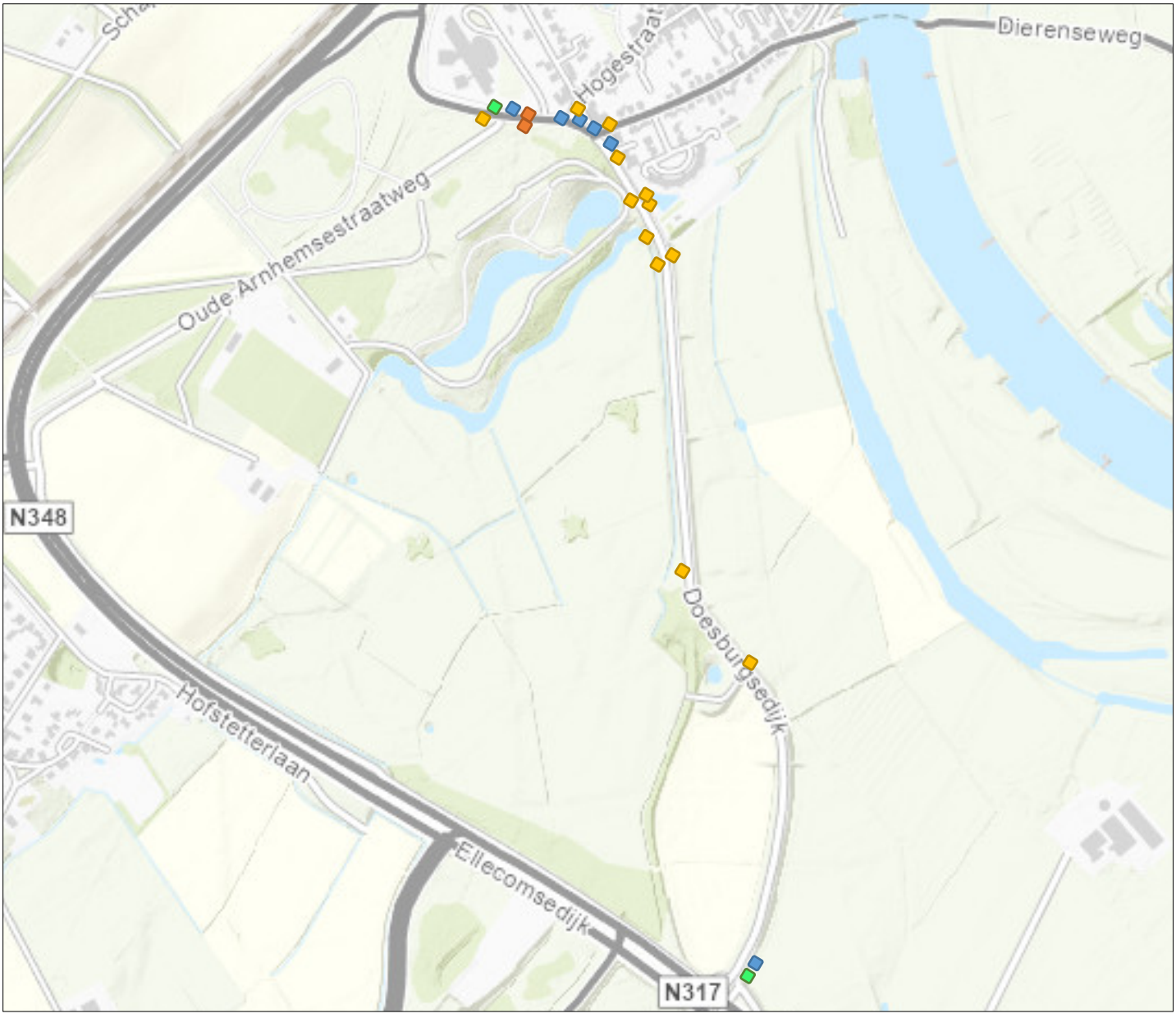

- = aanleg busdrempel
- = optimalisatie verkeersborden
- = brom-/fietspadbord wordt fietspadbord
- = aanleg in-/uitgeleider bromfietser

voorbeeldfoto busdrempel

gemeente Rheden

Aan de leden van de gemeenteraad

datum
20 juni 2023

behandeld door
Koen Knippenberg

portefeuillehouder
Gea Hofstede

bijlage(n)
1 Variantnotitie tijdelijke verkeersmaatregelen (2020)
2 Kaartbeeld nieuwe 'no-regret' verkeersmaatregelen Doesburgsedijk

onderwerp
Update Doesburgsedijk 2023

Geachte raadsleden en raadsvolgers,

In Toezeggingen T22/32 en T22/63 staat dat wij na een half jaar uw raad informeren over het vervolg in de (on)mogelijkheden van tijdelijke verkeersmaatregelen op de Doesburgsedijk. We hebben nieuwe verkeersmaatregelen uitgewerkt, samen met de bewonersgroep van de Doesburgsedijk. Hiernaast is er wat meer te zeggen over de voortgang van de situatie van de stikstofdepositie voor de afsluiting van de Doesburgsedijk.

Met deze raadsinformatiebrief brengen wij u graag op de hoogte van ontwikkelingen in deze onderwerpen.

Gesprekken met bewonersgroep en uitgangspunten

De afgelopen periode hebben we diverse bestuurlijke en ambtelijke overleggen gevoerd met de bewonersgroep. Wij hebben onderzocht welke maatregelen voor ons als wegbeheerder nu haalbaar zijn, die bijdragen aan een tussenstap om de hinder van de Doesburgsedijk voor omwonenden te verminderen (totdat de Doesburgsedijk wordt afgesloten). De uitkomst is een pakket van een viertal fysieke maatregelen en twee gedragsmaatregelen, zie verderop in deze brief. Met deze maatregelen hebben we -binnen de uitgangspunten (zie hieronder)- zoveel mogelijk geprobeerd tegemoet te komen aan de wensen vanuit de bewonersgroep zelf. De bewonersgroep is op de hoogte gebracht van de inhoud van deze raadsinformatiebrief en van de uitkomsten.

Eind 2020 is er naar varianten voor tijdelijke verkeersmaatregelen gekeken. Een notitie (bijlage 1) geeft inzicht in afwegingen waarom destijds bepaalde maatregelen wel/niet gewenst waren of weinig verwacht effect hadden. Daarbij is vooral naar onderstaande uitgangspunten 2 en 3 gekeken. Uitgangspunten 1 en 4 zijn voor de nieuwe maatregelen dit jaar erbij gekomen. Doordat de stikstofregels nu strenger zijn, dient een maatregel geen (sitkstof)besluitprocedure te hebben. Dezelfde inhoudelijke motivering geldt, als waarom de afsluiting van de Doesburgsedijk is uitgesteld.

Uitgangspunten

1. Een maatregel moet zonder (stikstof)besluit uitgevoerd kunnen worden
2. Een maatregel moet binnen (beperkt) bestaand budget uitgevoerd kunnen worden
3. Een maatregel mag geen ander of nieuw gevaar geven (verantwoordelijk wegbeheer)
4. Een maatregel moet 'no-regret' zijn; oftewel de maatregel moet nog steeds goed zijn en kunnen blijven liggen als de Doesburgsedijk wél dicht gaat voor gemotoriseerd verkeer

Met voorgenoemde uitgangspunten en goed kijkend naar verbetermogelijkheden voor de verkeers(veiligheids)situatie op de Doesburgsedijk, zijn we tot de volgende maatregelen gekomen.

Maatregelen

Wel uitgezocht, maar niet kansrijk of gewenst gebleken

- Verlagen maximumsnelheid
- Instellen verbod voor vrachtverkeer en/of motoren, of instellen eenrichtingsverkeer
- Verleggen van de busroute
- Diverse fysieke snelheidsremmers plaatsen, ook buiten de bebouwde kom

Voorstel nieuwe 'no-regret' verkeersmaatregelen

Fysiek

- *Aanleg prefab busdrempels nabij bushalte en oversteekplaatsen school*
  Op deze plek waar veel langzaam verkeer oversteekt bleek de gemeten snelheid van autoverkeer ook het hoogste te zijn. De prefab busdrempels zijn betaalbaar, uitvoerbaar met wegonderhoud, werkzaam en hinderen het busverkeer niet.

- *Het op orde brengen van ontbrekende en niet optimale verkeersborden*
  Enkele waarschuwingsborden ontbreken. Ook is het formaat van sommige verkeersborden binnen de bebouwde kom te groot en wordt zicht op het verkeer ontnomen. Dit herstellen we en passen we aan.

- *Het omvormen van het huidige verplichte brom-/fietspad naar een verplicht fietspad*
  De bromfietsers naar de rijbaan brengen past in de landelijke richtlijnen, voorkomt botsingen met brommers bij de zijwegen en maakt het fietsen op het vrijliggende fietspad van de Doesburgsedijk aantrekkelijker.

- *Het aanleggen van in- en uitgeleiders voor bromfietsers*
  Om de bromfietsers naar en van de rijbaan af te geleiden zijn plekken nodig waar dit kan. De meest geschikte locaties zijn waar de snelheid van het autoverkeer laag is. In dit geval is dat aan het begin van de Doesburgsedijk bij de N317 en nabij de fietsoversteek van de school, waar de nieuwe busdrempels worden aangelegd. De maatregel wordt verder uitgewerkt.

Gedrag/acties

- *Handhavingscampagne en inzet snelheidsdisplay buiten bebouwde kom (september 2023)*
  Op het weggedeelte buiten de bebouwde kom ligt de gemiddelde snelheid hoog. Er zijn hier geen maatregelen mogelijk die aan de uitgangspunten voldoen. Daarom zetten we in op gecombineerde handhavings-/snelheidsacties, die we in de media delen. We hopen dat dit bijdraagt aan betere naleving van de maximumsnelheid en daarmee minder hinder voor omwonenden.

- *Aanschrijven transporteurs/(route)planners gazellefabriek en JCL*
  We schrijven samen met de bewoners een verzoek aan de transporteurs om hun logistieke routes niet meer via Dieren-Zuid en de Doesburgsedijk te laten lopen, maar via de Traverse.

In bijlage 2 zijn de fysieke maatregelen op kaart weergegeven en staat een voorbeeld busdrempel.

Voorstel dat nog loopt

- *De verkeerslichten bij de N317/N348 anders (laten) instellen ter ontmoediging van de routekeuze via de Doesburgsedijk*
  De provincie voert momenteel een evaluatie uit aan deze verkeerslichtenregeling. Bovenstaande wens wordt hierin beschouwd en in de zomer van 2023 horen we meer hierover.

Update over stikstofdepositie

De complexe situatie inzake de stikstofdepositie (vanwege de nabijheid van twee Natura2000-gebieden waartussen niet gesaldeerd mag worden), maakt dat een mogelijke oplossing voor de stikstofdepositie in beginsel ligt bij Stichting Twickel. Zij hebben diverse alternatieven aangedragen die we momenteel samen met hen verder bekijken op haalbaarheid. We hebben dus contact over andere manieren waarop winst te behalen is in de beperking van de stikstofdepositie (en het daarmee mogelijk te maken om het besluit te nemen tot de afsluiting van de Doesburgsedijk voor gemotoriseerd verkeer). We krijgen langzaam meer duidelijkheid voor een herberekening in het Aeriusmodel, welke we willen uitvoeren.

Wij vertrouwen erop u met deze brief voor nu voldoende te hebben ingelicht.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema,
secretaris.

Bijlagen
Bijlage 1 – Variantnotitie tijdelijke verkeersmaatregelen (2020)
Bijlage 2 – Kaartbeeld nieuwe 'no-regret' verkeersmaatregelen Doesburgsedijk

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
Paul Hofman	2 Leefomgeving	11 Duurzame steden en gemeenschappen 17 Partnerschappen om doelstellingen te bereiken
b en w-vergadering	**agendapunt**	**bijlage(n)**
rol raad		
Ter kennisneming		

onderwerp
Voormalige hockeyvelden Dieren

INHOUD VOORSTEL
Instemmen met verzenden bijgevoegde brief aan omwonenden van de voormalige hockeyvelden en aan Coöperatieve vereniging Dieren-West.

1 Wat is de aanleiding?

In april is geconstateerd dat er groenaanplant geplant is op de voormalige hockeyvelden. Het gaat om een aanzienlijke hoeveelheid groen/boomtjes (honderden stuks). Globaal in het gebied als onderstaand opgenomen.

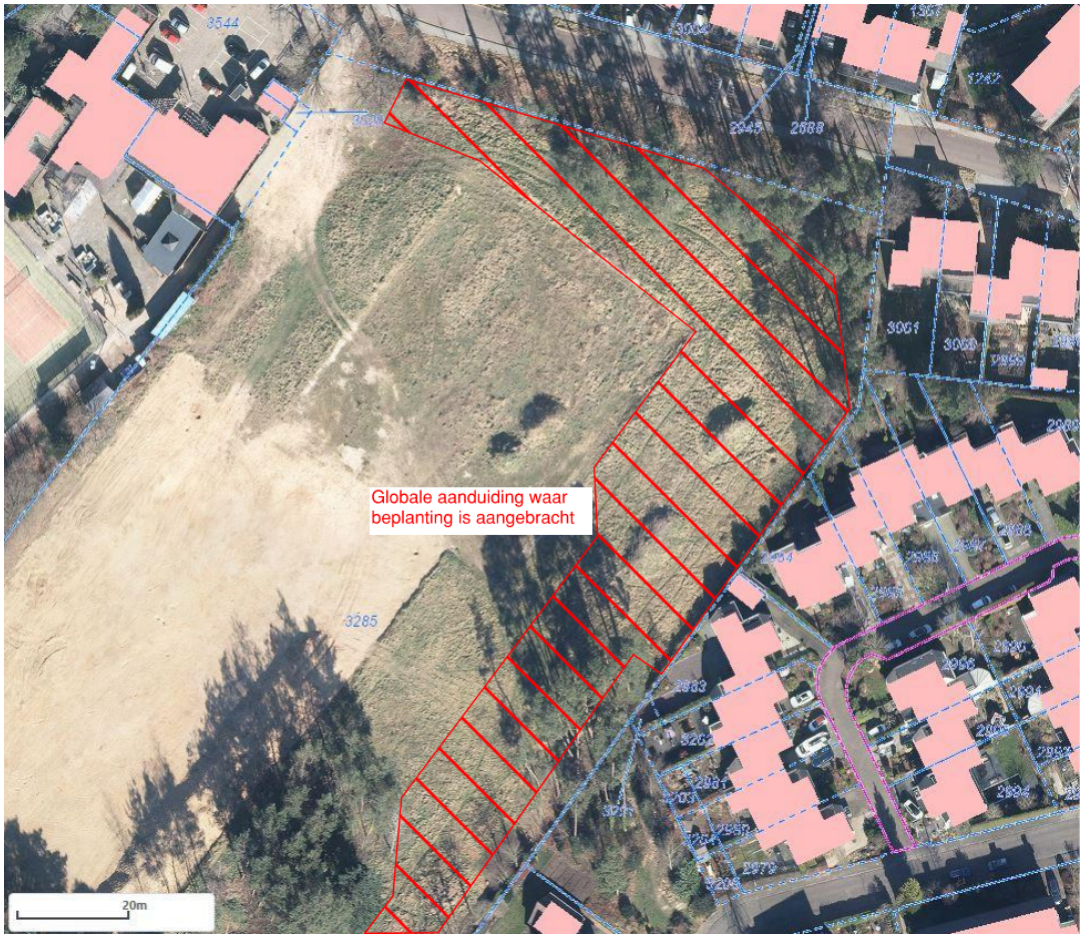

Dit is niet aangeplant door de gemeente. Uit gesprekken met onder andere de a.i. voorzitter van Coöperatieve vereniging Dieren-West is gebleken dat dit geplant is door omwonenden. Wie precies is niet bekend.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Raadsbesluit Startnotitie d.d. 25-01-2022
Collegebesluit kadernota d.d. 28-03-2023 om deze aan de gemeenteraad voor te leggen
Eigendomsrecht gemeente Rheden

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Een duurzame invulling van het braakliggende terrein in Dieren met woningen (regulier), Tiny houses en een natuurtuin.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
Voor het gebied is in januari 2022 de startnotitie vastgesteld door de gemeenteraad. Hierin is opgenomen dat we willen onderzoek of binnen het plangebied 3 pijlers gerealiseerd kunnen worden. Te weten woningbouw, Tiny houses en een natuurtuin (initiatief vanuit de buurt/Coöperatieve vereniging Dieren-West). De aanplant van het groen is precies op de plek gedaan waar de woningbouw beoogd is. Aangezien we hier woningen willen en geen groen gaan we het groen verwijderen.
Wel willen we eerst de omgeving de kans geven het (zonder gemeentelijke toestemming aangeplante) groen, weer weg te halen en elders te planten (niet in het plangebied). Vandaar dat we in de brief hebben opgenomen dat het groen tot 1 december weggehaald kan worden. We gunnen deze lange termijn met het oog op het plantseizoen, dus om geschikte periode te geven voor herplant van de (jonge) aanplant. De groenaanplant die er na 1 december nog staat wordt door ons verwijderd. Eveneens is kenbaar gemaakt dat we ervan uitgaan dat het om een ludieke actie gaat, maar dat het niet toegestaan is om zoiets te doen op andermans grond (illegaal).

5 Wat zijn de financiële consequenties?
Indien het groen niet verwijderd wordt moeten wij dit doen aangezien we niet precies weten wie het groen aangeplant heeft. Deze kosten kunnen we dan ook niet verhalen. Deze kosten worden gedekt vanuit beheerskosten voor het gebied.

6 Wat zijn de risico's?
Met het versturen van de brief kan het zijn dat het draagvlak voor de voorgestane ontwikkeling verder verslechterd bij nabije omwonenden. Anderzijds zullen betrokkenen wel beseffen dat aanplant plaats vond zonder eerst toestemming aan de Gemeente te vragen, dus dat kans groot was dat Gemeente aanplant weer zal verwijderen.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Het draagvlak is waarschijnlijk niet groot bij direct omwonenden.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Bijgevoegde brief wordt aan directe omwonenden van de voormalige hockeyvelden en aan Coöperatieve vereniging Dieren-West verstuurd.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Niet van Toepassing.

Velp,

gemeente Rheden

datum	zaaknummer	uw brief/kenmerk
6 juni 2023	761682	
behandeld door	**doorkiesnummer**	**bijlage(n)**
R. Vanistendael	(06) 52 16 98 60	-

onderwerp
Weghalen groenaanplant

Beste omwonenden van de voormalige hockeyvelden,

U krijgt deze brief omdat u rond de voormalige hockeyvelden aan de Admiraal Helfrichlaan woont en wij onlangs constateerden dat op een deel van dit terrein boompjes/struiken zijn geplant.

Aangeplante groen past hier niet
De gemeenteraad heeft in januari 2022 besloten dat op een gedeelte van dit terrein, dat eigendom van de gemeente is, onderzocht wordt of hier woningbouw (inclusief Tiny houses) en een natuurtuin gerealiseerd kunnen worden. Het aangeplante groen past hier (op dit moment) niet bij. Zeker niet op de plek waar het nu geplant is. Dit gedeelte is namelijk beoogd voor woningbouw.

Adopteren of weggeven
Wij gaan ervan uit dat dit een ludiek bedoelde actie is, maar het gaat hier wel om een illegale actie. Groen aanplanten op grond van een ander zonder overleg of toestemming kan en mag natuurlijk niet. We nodigen u uit om de groenaanplant te adopteren voor in uw eigen tuin of weg te geven. Zo kunt u uw tuin of die van een bekende een stukje groener maken, wat goed is voor de biodiversiteit. Als u dit wil doen geven we u graag wat tips voor het verplanten van het groen.

- Kies een bewolkte dag voor het verplanten
- Steek ruim rond de aanplant om zoveel mogelijk wortels te behouden
- Geef na verplanten regelmatig water

We hopen dat op 1 december 2023 zoveel mogelijk groenaanplant een nieuwe plek heeft gekregen. Als er dan nog groenaanplant staat, halen wij dit weg.

Kadernota voormalige hockeyvelden Dieren
Zoals u wellicht weet, heeft de gemeenteraad nog geen besluit genomen over de kadernota. In de raadsbehandeling van 23 mei 2023 besloot de raad de kadernota na het zomerreces in behandeling te nemen. Naar verwachting zal dat in september zijn. Op de website van de gemeente Rheden www.rheden.nl/gemeenteraad kunt u zien wat er op de raadsagenda staat en wanneer de kadernota aan de orde komt.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,
namens hen,

Paul Hofman,
wethouder.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder
G. Hofstede

begrotingsprogramma
3 Gebiedsontwikkeling

draagt bij aan Global Goal(s)
3 Goede gezondheid en Welzijn
9 Industrie innovatie en infrastructuur
11 Duurzame steden en gemeenschappen
13 Klimaatactie
17 Partnerschappen om doelstellingen te bereiken

b en w-vergadering

agendapunt

bijlage(n)
Raadsinformatiebrief Mobiliteitsvisie

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
update Mobiliteitsvisie 2023

INHOUD VOORSTEL
Een raadsinformatiebrief over het proces van de Mobiliteitsvisie ter kennisname voorleggen aan de gemeenteraad.

1 Wat is de aanleiding?
We hebben een update over het proces rondom de Mobiliteitsvisie, die we middels een raadsinformatiebrief graag delen met de gemeenteraad. In de beantwoording van Raadsvragen S22/270 en S23/41 (bij vraag 5) is hierop ook al eerder ingegaan.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
n.v.t.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
n.v.t.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
We schetsen een beeld van waar we nu staan met het plan van aanpak voor de Mobiliteitsvisie en het proces daaromheen.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
n.v.t.

6 Wat zijn de risico's?

n.v.t.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
n.v.t.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
In de dorpsgesprekken van de Omgevingsvisie in alle dorpen van de gemeente hebben we het onderwerp mobiliteit/verkeer ook opgenomen. Hierbij hebben we opvattingen van inwoners en ondernemers opgehaald over de algemene en lokale verkeersvraagstukken.

In het verdere participatietraject willen we meer ruimte geven aan input vanuit de samenleving. We gaan bijvoorbeeld verder aan de slag met de motie ‘Verkeersveiligheid omliggende wijken en dorpen Nationaal Park Veluwezoom’. In onder andere de startnotitie zelf gaan we hier ook op in.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
n.v.t.

De Steeg,

gemeente Rheden

Aan de leden van de gemeenteraad

datum
13 juni 2023

behandeld door
Koen Knippenberg

bijlage(n)
-

portefeuillehouder
Gea Hofstede

onderwerp
update Mobiliteitsvisie 2023

Geachte raadsleden en raadsvolgers,

In de beantwoording van raadsvragen S22/270 berichtten wij u dat in 2023 gestart zal worden met het opstellen van een Mobiliteitsvisie. In deze raadsinformatiebrief ontvangt u meer informatie over de ontwikkelingen hierin.

Startnotitie over kaders ter consultatie aan gemeenteraad

Het college van B&W zal u na de zomer van 2023 een startnotitie doen toekomen waarin de kaders voor het opstellen van de nieuwe mobiliteitsvisie voor de gemeente Rheden zijn opgenomen. Uw raad bespreekt deze startnotitie vervolgens en kan dan eventuele aanvullingen geven.

Wat willen we bereiken met een nieuwe mobiliteitsvisie?
De nieuwe mobiliteitsvisie zelf zal (beleids)kaders geven op het gebied van verkeer en mobiliteit voor de komende 10 á 15 jaar. De visie stellen we samen met input van inwoners, ondernemers en andere stakeholders op. Ook intern stemmen we af met andere vakdisciplines en met de vorming van de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan. De eerste opvattingen van inwoners en ondernemers over verkeer en mobiliteit hebben we al opgehaald in de dorpsgesprekken in het voorjaar van 2023. In het verdere participatietraject willen we meer ruimte geven aan input vanuit de samenleving. We gaan bijvoorbeeld verder aan de slag met de motie ‘Verkeersveiligheid omliggende wijken en dorpen Nationaal Park Veluwezoom’.

Aan de visie koppelen we een uitvoeringsprogramma, zodat de doelstellingen in de visie worden gehaald. De nieuwe mobiliteitsvisie draagt indirect bij aan Global Goal(s):
03 goede gezondheid en welzijn
09 industrie, innovatie en infrastructuur
11 duurzame steden en gemeenschappen
13 klimaatactie
17 partnerschappen om doelstellingen te bereiken

Na het vaststellen van de startnotitie, schrijven we bureaus aan voor een aanbieding om de visie samen met de gemeente op te stellen. Streven daarbij is om een de nieuwe mobiliteitsvisie uiterlijk in het eerste kwartaal van 2024 op te leveren.

Mobiliteitsbeleid in de regio en bij andere gemeenten

Niet alleen de gemeente Rheden gaat aan de slag met een nieuw mobiliteitsbeleid. Ook nabijgelegen gemeenten (Arnhem en Renkum) en de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen zijn gestart met het opstellen van nieuw mobiliteitsbeleid. We zoeken daarbij steeds naar mogelijkheden tot samenwerking en afstemming; zowel inhoudelijk als financieel.

Wij vertrouw erop u met deze brief voldoende te hebben ingelicht.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

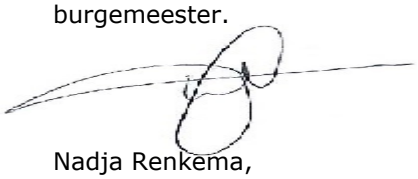

Nadja Renkema,
secretaris.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

Portefeuillehouder
R. ter Hoeven

Begrotingsprogramma
1. Economische ontwikkeling

Draagt bij aan Global Goal(s)
8 Eerlijk werk en economische groei

17 Partnerschappen om doelstellingen te bereiken

b en w-vergadering

agendapunt
0

bijlage(n)
2

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Uitvoeringsovereenkomst BIZ Centrum Rheden 2024-2028

INHOUD VOORSTEL
Instemmen met:
- Uitvoeringsovereenkomst "BIZ Centrum Rheden 2024-2028" (zie bijlage 1).

1 Wat is de aanleiding?
Op 16 mei 2023 hebt u ingestemd (circulatievoorstel) met het verzoek van het bestuur van BIZ Centrum Rheden om mee te werken aan de verlenging (2024-2028) van de bedrijveninvesteringszone (BIZ) voor het winkelgebied in Rheden.

Het proces om een BIZ tot stand te brengen kan onderverdeeld worden in een informele (overleg)fase en een formele fase waarin de uitkomsten van het overleg vastgelegd worden in een overeenkomst en een verordening. In de informele fase vindt er overleg plaats tussen de ondernemers onderling en tussen de ondernemers en de gemeente over onder meer de afbakening van de beoogde zone, de beoogde activiteiten, de benodigde middelen, een eventuele bijdrage van de gemeente en de organisatie en uitvoering. De informele fase is vanaf januari 2023 gestart.

In de formele fase worden de uitkomsten van het overleg omgezet in een uitvoeringsovereenkomst (tussen de BIZ vereniging en de gemeente) en vervolgens in de BIZ-verordening. In de BIZ-verordening staat o.a. genoemd welk gebied het betreft, welke activiteiten, welke ondernemers bijdrageplichtig zijn en wat hoogte is van de BIZ bijdrage.
De verordening dient te worden vastgesteld door de gemeenteraad. Deze treedt pas in werking als uit een draagvlakmeting blijkt dat er sprake is van voldoende draagvlak onder de ondernemers in het beoogde BIZ. Alvorens de gemeenteraad kan besluiten tot vaststelling van de BIZ-verordening, dient het college een uitvoeringsovereenkomst aan te gaan met de vereniging BIZ Centrum Rheden. Deze vereniging is ten behoeve van de BIZ opgericht. De door de in rekening te brengen perceptiekosten bedragen €550,-.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
- De Wet op de bedrijveninvesteringszones (BI-zones)
- Verordening BI-zone Centrum Rheden 2019 (januari 2019).
- Het coalitieakkoord voor de periode 2022-2026 'Groener, socialer, dichterbij' (mei 2022).
- Economische visie 'Economische Bloei' (november 2022)
- Detailhandelsstructuurvisie Dieren, Rheden en Velp " *Kiezen voor eigen kwaliteit*" (januari 2017).

3 Wat willen wij bereiken?
Uitvoering geven aan een formele stap om tot een verlenging van de BIZ in Rheden te komen.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
Na vaststelling van de uitvoeringsovereenkomst door het college van burgemeester en wethouders en de vaststelling van de BIZ-verordening door uw raad (planning oktober 2023), organiseert de gemeente Rheden een draagvlakmeting bij de ondernemers in het beoogde BIZ gebied. De planning is dat de draagvlakmeting in november en december 2023 zal plaatsvinden.

5 Wat gaat het kosten?
Aan de uitvoeringsovereenkomst zitten geen kosten.

6 Wat zijn de risico's?
Eventuele minderopbrengsten door oninbaarheid van de BIZ-bijdragen zijn voor rekening van de gemeente Rheden. Risico is tevens dat de draagvlakmeting niet positief uitvalt.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Vanuit het bestuur van BIZ Centrum Rheden is gevraagd om een verlenging van de huidige BIZ.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
De communicatie dient vooral vanuit de BIZ Centrum Rheden te komen aangezien zij de aanvragers zijn. De gemeente zorgt voor publicaties in de Rhedenaar en via de website. Wettelijk verplichte communicatie (bijv. ter inzage leggen van een verordening of inzake de draagvlakmeting) vindt op de gebruikelijke wijze plaats.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
N.v.t.

BIJLAGE 1

Uitvoeringsovereenkomst BIZ Centrum Rheden 2024-2028

Partijen:

1. **De vereniging BIZ Centrum Rheden**, vertegenwoordigd door de heer R. Neijenhuis.

2. **De gemeente Rheden**, vertegenwoordigd door de Ronald ter Hoeven namens het College van Burgemeester en Wethouders, handelend ter uitvoering van het besluit van het College van Burgemeester en Wethouders van Rheden d.d. …….. hierna te noemen: de gemeente',

Overwegende dat:

a. er een wens is bij de vereniging en de gemeente om het gebied zoals opgenomen in bijlage 1 van deze overeenkomst een structurele kwaliteitsimpuls te geven en voor inwoners, bezoekers en ondernemers van Rheden aantrekkelijker te maken,
b. de Wet BIZ het mogelijk maakt om een aparte gebiedsgerichte gemeentelijke belasting te heffen die op initiatief van de ondernemers tot stand kan komen als aan de wettelijke draagvlakvereisten is voldaan,
c. een Bedrijfsinvesteringszone (BIZ) ondernemers in staat stelt om gezamenlijk te investeren in de kwaliteit van hun bedrijfsomgeving waarbij alle ondernemers mee betalen,
d. er bij zowel de vereniging als de gemeente de wens bestaat om deze gewenste kwaliteitsimpuls ook voor de jaren 2024-2028 samen vorm te gaan geven,
e. de vereniging het initiatief neemt tot verdere uitvoering van het Business Plan en de hierbij behorende jaarlijkse werkplannen om te komen tot de hierboven genoemde impuls voor het gebied zoals opgenomen in bijlage 1 bij deze overeenkomst.
f. De huidige BIZ periode op 31 december 2023 afloopt en voldoende redenen aanwezig zijn om voor een verlenging van de BIZ te gaan.

Komen het volgende overeen:

Artikel 1 BI-zone

De BI-Zone is afgebakend op de kaart zoals deze in bijlage 1 bij deze overeenkomst is weergegeven en heeft betrekking op de volgende straten:

- Groenestraat 28a t/m 58a
- Groenestraat 33 t/m 75
- Oranjeweg 11 en 13d
- Dorpsstraat 66 t/m 77
- Dorpsstraat 49a t/m 55
- Schoolweg 2 t/m 4a
- Schoolstraat 1
- Veerweg 60 t/m 72
- Veerweg 105a
- Mr. B.v. Leeuwenplein 7

De belasting wordt geheven, ter zake van binnen de BI-zone gelegen onroerende zaken die niet in hoofdzaak tot woning dienen. Daarnaast geldt dat *Artikel 220d Gemeentewet (vrijstellingen) van toepassing is.*

Artikel 2 Duur

De uitvoeringsovereenkomst treedt in werking met ingang van de datum inwerkingtreding van de Verordening op de heffing en de invordering van een BIZ-bijdrage en op de subsidie voor de BI-zone Centrum Rheden, verder te noemen de ”Verordening BIZ Centrum Rheden”. De BI-zone wordt ingesteld voor een periode van ten hoogste vijf jaren. Deze overeenkomst eindigt derhalve op 31 december 2023. Met overeenkomstige toepassing van artikel 4 en 5 van de Wet op bedrijveninvesteringszones kan de periode telkens met ten hoogste vijf jaren worden verlengd

Artikel 3 Hoogte subsidie

De hoogte van de verleende subsidie bedraagt de, voor het jaar waarop de subsidie betrekking heeft, geraamde opbrengst van de BIZ-bijdragen op grond van de Verordening BIZ Centrum Rheden en wordt jaarlijks vóór 31 maart toegekend. Dat betekent het aantal bijdrageplichtigen maal het heffingstarief ad €300,-. De gemeentelijke perceptiekosten ad €550,- per jaar worden hierop in mindering gebracht.

Artikel 4 Vooruitbetaling subsidie

De gemeente verleent de vereniging jaarlijks vóór 31 maart een vooruitbetaling van 100% van het toegekende subsidiebedrag. Eventuele minderopbrengsten (bijvoorbeeld als gevolg van waardevermindering door gegrond bezwaar en beroep of oninbaarheid van de belastingbedragen) zijn voor rekening van de gemeente. Eventuele meeropbrengsten komen ten goede aan de vereniging. Verrekening van deze eventuele minder- of meeropbrengsten zal het jaar daarop, bij de jaarlijkse vooruitbetaling van het subsidiebedrag, plaatsvinden tenzij anders overeen te komen.

Artikel 5 Aanwending subsidie

De vereniging dient de subsidie aan te wenden voor activiteiten op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, ruimtelijke kwaliteit of een ander publiek belang in de openbare ruimte van de BI-Zone en al hetgeen met het vorenstaande verband houdt. De vereniging garandeert dat zij slechts uitsluitend activiteiten zal ondernemen die voldoen aan de eisen gesteld in de wet BIZ.
De gezamenlijke activiteiten via de BIZ in de bedrijfsomgeving zijn aanvullend op de bestaande taak en de verantwoordelijkheid die de gemeente heeft ten aanzien van haar openbaar gebied. Het minimale niveau van dienstverlening van de gemeente, gedurende de looptijd van deze overeenkomst, is overeenkomstig het huidige niveau van dienstverlening. Voor het onderhoudsniveau wordt aangesloten bij de Kadernota Openbare Ruimte Gemeente Rheden Voor Wegen, Riolering en Groen/Spelen (Beheer 2013-2016).

Artikel 6 Uitsluitend BIZ-activiteiten

De vereniging is conform artikel 7, lid 3 van de wet BI-zones, verplicht de activiteiten te verrichten waarvoor de subsidie wordt verstrekt. De vereniging garandeert dat zij slechts uitsluitend activiteiten zal ondernemen die voldoen aan de eisen gesteld in de wet BIZ.

Artikel 7 Doelstellingen/ businessplan

1. Het gaat om activiteiten binnen de volgende onderwerpen, zoals die in het concept businessplan van de vereniging zijn omschreven (zie bijlage 2). Samengevat gaat het om de realisatie van de volgende doelstellingen:
   - Uitstraling openbaar gebied verbeteren
   - Professionaliseren van gebiedspromotie en centrummarketing
   - Draagvlak vergroten onder ondernemers voor het gezamenlijk belang
   - Commitment met gebied en tussen ondernemers en overige belanghebbenden versterken
   - Verhogen veiligheidsgevoel / veiligheidsimago van het gebied met maatregelenmatrix Keurmerk Veilig Ondernemen als leidraad.
   - Imago profileren, behouden en verder uitbouwen
2. Het businessplan zal door de Vereniging vertaald worden in verschillende werkplannen met begroting.

Artikel 8 Informatieverstrekking/ uitvoering

1. De vereniging verstrekt aan de gemeente Rheden alle relevante informatie ten behoeve van de voortgang van de uitvoering en monitoring met betrekking tot de activiteiten, als bedoeld in artikel 7. Deze informatie bestaat in elk geval uit de toezending aan de gemeente Rheden van alle stukken behorend tot de BIZ Centrum Rheden subsidieverlening en uit de BIZ Centrum Rheden.

voortgangsverslagen die de vereniging jaarlijks opstelt ten behoeve van de gemeente.

2. Het werkplan en de begroting dienen vóór 1 juli van het voorafgaande jaar ter toetsing aan de wet BI-zones aan de gemeente te worden voorgelegd.
3 Vóór 1 mei stuurt de vereniging de gemeente ter verantwoording de jaarstukken van het jaar ervoor en het verzoek tot subsidievaststelling.
4. Aan de hand van de stukken bedoeld in artikel 8 controleert de gemeente de correcte uitvoering van de in artikel 7 genoemde activiteiten door de vereniging.
5 Indien de controle daartoe aanleiding geeft, overlegt de gemeente met de vereniging.
6. De vereniging stelt de gemeente zo spoedig mogelijk schriftelijk in kennis van bijzondere ontwikkelingen en onvoorziene knelpunten in de uitvoering, die relevant zijn voor het beleid met betrekking tot de activiteiten, als bedoeld in artikel 7.
7 Indien de werkplannen geheel of gedeeltelijk niet kunnen worden uitgevoerd of aanpassing behoeven, dan kan het college na overleg met de vereniging besluiten het vast te stellen subsidiebedrag daarop aan te passen.

Artikel 9 intrekking verordening.

1. Indien blijkt dat er voldoende steun voor intrekking is als bedoeld in artikel 6 van de wet BIZ, dan dient de "Verordening BIZ Centrum Rheden" te worden ingetrokken. Alsdan vervalt, overeenkomstig het bepaalde in artikel 2 van deze overeenkomst, deze overeenkomt.
2. Indien de "Verordening BIZ Centrum Rheden" tussentijds wordt ingetrokken en deze uitvoeringsovereenkomst derhalve vervalt, dan zal de gemeente voor het lopende jaar een subsidiebedrag uitkeren op basis van de reeds uitgevoerde werkzaamheden en lopende verplichtingen voor dat jaar.

Artikel 10 Faillissement en beslag

Indien de vereniging in staat van faillissement wordt verklaard of surseance van betaling heeft verkregen, als mede wanneer er executoriaal beslag op zijn roerende en onroerende zaken wordt gelegd, is de gemeente bevoegd de uitvoeringsovereenkomst schriftelijk te ontbinden zonder dat enige ingebrekestelling of rechterlijke tussenkomst zal zijn vereist, en reeds betaalde subsidie voor het lopende jaar terug te vorderen.

Artikel 11 Ontbindende voorwaarden

1. De uitvoeringsovereenkomst kan worden ontbonden als:
de wetgeving wijzigt, de belastingrechter ingrijpt, de vereniging niet meer voldoet aan de eisen van de wet BIZ, de vereniging of gemeente de afspraken niet nakomt, de BIZ verordening op verzoek van de bijdrageplichtigen wordt ingetrokken.
2. Op het in vervulling gaan van de in lid 1 genoemde voorwaarden kunnen beide partijen zich beroepen. Dit beroep moet geschieden bij aangetekend schrijven.

Artikel 12 geschillenregeling

Geschillen omtrent de overeenkomst worden – nadat partijen in redelijkheid hebben getracht een minnelijke oplossing te bereiken – voorgelegd aan de bevoegde rechter in het arrondissement waarin de gemeente Rheden is gelegen.

Aldus overeengekomen, in tweevoud opgemaakt en rechtsgeldig ondertekend:

Voor de gemeente Rheden,	Voor de vereniging,
Datum:……..	Datum:……
Naam:……	Naam:…….
Functie:…….	Functie:……..
Handtekening:…….….	Handtekening:……...
Ronald ter Hoeven Wethouder gemeente Rheden	Rob Neijenhuis Voorzitter BIZ Centrum Rheden

Bijlage 1 behorend bij de Uitvoeringsovereenkomst BIZ Centrum Rheden 2024-2028

De afbakening van de BI-Zone Centrum Rheden

Bijlage 2 behorend bij de Uitvoeringsovereenkomst BIZ Centrum Rheden 2024-2028

Concept Businessplan van Ondernemersvereniging Centrum Rheden

Leefbaarheid

De belangrijkste activiteit die door de BIZ Centrum Rheden wordt uitgevoerd heeft tot doel om de leefbaarheid in het openbaar gebied te behouden en verbeteren. Deze verbetering van de leefbaarheid en het ondernemersklimaat in het winkelgebied zal een positieve impuls op het aantrekken van publiek geven.

- Evenementenprogramma
    - Consumentenacties conform jaarlijks beleid en actieplan (decembermaand en andere over de kalender verspreide activiteiten)
    - Consumentenacties in samenwerking met culturele / maatschappelijke functies (bijvoorbeeld: Energiebesparing markt, Gezondheidsmarkt, Rode Kruis, Brandweer etc.)
- PR / Communicatie
    - Imago / Positionering gebied
    - Nieuwsbrief consumenten (gezamenlijk informeren)
- Website
    - Consumenteninformatie
    - Imago / Positionering

Verbetering Ondernemersklimaat:

- Leegstandbestrijding
    - Informatie aan potentiële ondernemers, vastgoed investeerders, makelaars
    - Overleg met gemeente
- Branchering
    - Afstemming met gemeente (detailhandelsnota)
    - Bestemmingsplan

Openbaar gebied:

- Intensivering en borging onderhoud openbaar gebied
- De kwaliteit van het openbaar gebied is van groot belang bij de beleving van de bezoeker en gebruiker van Centrum Rheden. De kwaliteit van het openbaar gebied binnen de BI-Zone dient daarom periodiek geëvalueerd te worden en zo nodig dient de kwaliteit aangepast te worden aan de veranderende realiteit.
    - Toevoeging aankleding openbaar gebied:
        - Feestverlichting
        - Groenvoorziening (plantenbakken e.d.)
        - Vlaggenmasten / vlaggen / banieren

Maatschappelijke diensten:

- Samenwerking tussen BI-Zone Centrum Rheden, Verenigingen, Kerkelijke en Culturele organisaties
- Structureel overleg tussen deze partijen over gezamenlijke promotie, acties en samenwerking
- Toevoeging toeristische / culturele activiteiten
- Uitvoering geven aan het aanvalsplan Rheden

Veiligheid

- Activiteiten in verband met veiligheidsimago
    - Overleg Gemeente, Politie en Straatcoaches over beleid en uitvoering
    - Overleg over instrumentele maatregelen (verlichting, camera's)
- Uitvoeren maatregelen, onder de verantwoordelijkheid van de ondernemers
    - Onderzoek naar mogelijke realisatie van het Keurmerk Veilig Ondernemen.

Organisatie

- Verenigingsorganisatie
    - Verenigingsbestuur
    - Financieel beheer (budget 5 jaar x € 14.700)
        - Ten behoeve van de financiële verantwoording van de BI- Zone Centrum Rheden het opstellen c.q. controleren van de jaarstukken
    - Bijeenkomsten belanghebbenden
        - Algemene jaarvergadering ondernemers (1x per jaar)
        - Netwerkbijeenkomsten Ondernemers/Belanghebbenden (4x per jaar)
- Verenigingsmanagement
    - Borgen van een planmatige aanpak
    - Het professioneel uitvoeren en zo nodig tegen betaling laten uitvoeren van het verenigingsbeleid ten behoeve van de positionering, professionalisering en verbetering van het imago van Centrum Rheden bij bezoekers, gebruikers en belanghebbenden.
    - Afstemming verantwoordelijkheden tussen Gemeente en Bestuur Vereniging
        - B&W gemeente Rheden (1x per jaar)
        - Raadsfracties Gemeente Rheden (1x per jaar)
        - Ambtelijke afdelingen Gemeente Rheden (2x per jaar)
        - Samenwerking (zoeken) met andere partijen.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
Ronald ter Hoeven	2 Leefomgeving	12 Verantwoorde consumptie en productie

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Verlenging contracten met Prezero (Afvalinzameling/Plaagdierbestrijding en Kolkenreiniging)

INHOUD VOORSTEL
In te stemmen met de tweede verlenging van de huidige contracten met Prezero

1 Wat is de aanleiding?
In 2018 is de inzameling van het huishoudelijk afval, het bestrijden van plaagdieren en kolkenreiniging aanbesteed.
De werkzaamheden zijn via twee aparte contracten (Afvalinzameling/Plaagdierbestrijding en Kolkenreiniging) gegund aan Prezero (destijds SITA). In de contracten was de einddatum van het contract bepaald op 31 december 2021, met mogelijkheid tot verlenging van twee keer twee jaar.
In 2021 zijn beide contracten voor de eerste keer verlengd.
Er wordt nu gekozen voor de tweede keer verlenging met twee jaar. Er is contact geweest met de aannemer: deze stemt in met de verlenging.

2 De reden voor verlenging is gelegen in een stuk continuïteit: de aannemer verricht het werk naar tevredenheid.
In 2018 is de inzameling van het huishoudelijk afval, het bestrijden van plaagdieren en kolkenreiniging aanbesteed. De werkzaamheden zijn via aparte contracten gegund aan Prezero. De contracten zijn al één keer verlengd en hebben nu een looptijd tot 31 december 2023. De contracten bieden de mogelijkheid tot (tweede) verlenging met 2 jaar (einddatum 31 december 2025).

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Contract afvalinzameling/plaagdierbestrijding
Contract kolkenreiniging
Inkoopvoorwaarden gemeente Rheden
Wet Milieubeheer

4 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
De afvalinzameling draagt bij aan de recycling van grondstoffen.
De rattenbestrijding draagt bij aan een gezonde leefomgeving.
Het kolkenzuigen draagt bij aan een goede leefomgeving.

5 Wat gaan wij ervoor doen?
Beide contracten zijn al een keer met twee jaar verlengd. Ze bieden de mogelijkheid tot een tweede verlenging met twee jaar.
De reden voor de tweede verlenging is gelegen in een stuk continuïteit: de aannemer verricht het werk naar tevredenheid. Het contract biedt geen verdere mogelijkheid tot verlenging.
De komende periode wordt gebruikt om het huidige inzamelsysteem te evalueren. Eventueel noodzakelijke aanpassingen/wijzigingen kunnen dan worden meegenomen in de nieuwe aanbesteding (in 2024).

6 Wat zijn de financiële consequenties?
Door de verlenging komt er geen wijziging in de jaarlijkse kosten. De kosten van het afvalbeheer worden doorvertaald naar de afvalstoffenheffing. Dit is een doelbelasting en heeft geen invloed op de gemeentelijke begroting. De kosten van het kolkenzuigen worden doorvertaald naar de rioolheffing. Dit is een doelbelasting en heeft geen invloed op de gemeentelijke begroting.

7 Wat zijn de risico's?
Geen

8 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
De aannemer heeft geen bezwaar tegen de tweede verlenging.

9 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Conform beide contracten zal door de gemeente via bijgevoegde brief aangegeven worden dat zij gebruik maakt van de tweede verlengingsoptie.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Nee. Na deze verlenging zullen de werkzaamheden opnieuw moeten worden aanbesteed.

Velp,

AANTEKENEN
Prezero

T.a.v. mevrouw M. Alberda
Roelofshoeveweg 41
6921 RH DUIVEN

datum	**zaaknummer**	**uw brief/kenmerk**
5 juli 2023	RHD-790742	
behandeld door	**doorkiesnummer**	**bijlage(n)**
R.M.J. van Eldik (dhr.)	(026) 49 76 560	

onderwerp
Contracten afvalinzameling en kolkenreiniging

Beste mevrouw Alberda,

Op …… heeft het College van de gemeente Rheden besloten dat zij graag gebruik wil maken van de mogelijkheid om, conform artikel 2.2 van zowel de overeenkomst Afvalinzameling als de overeenkomst Kolkenreiniging, beide overeenkomsten met twee jaar te verlengen.

Graag ontvangen wij van uw kant de instemming met beide verlengingen.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema,
secretaris.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder
Gea Hofstede

begrotingsprogramma
1 Samenleving

draagt bij aan Global Goal(s)
1 Geen armoede
2 Geen honger
7 Betaalbare en duurzame energie
10 Ongelijkheid verminderen

b en w-vergadering

Agendapunt

bijlage(n)
Beleidsregels voorschot eenmalige energietoeslag 2023

rol raad
Ter kennisname

onderwerp
Voorschot energietoeslag 2023

INHOUD VOORSTEL
- Vaststellen van de beleidsregels voorschot energietoeslag 2023
- De kosten van dit voorstel dekken uit de bestemmingsreserve rekeningresultaat 2022 (deel tot 120%) en de bestemmingsreserve maatregelen energiearmoede (deel 120%-150%)

1 Wat is de aanleiding?

Het ministerie heeft in 2022 aangekondigd dat ook over 2023 er een energietoeslag (EET) ter hoogte van € 1.300,- uitgekeerd zal gaan worden aan inwoners met een minimuminkomen. Om dit mogelijk te maken, moet de Participatiewet worden aangepast. Deze wetswijziging stond gepland voor juni 2023. Begin juni 2023 heeft het ministerie laten weten dat de wetswijziging is uitgesteld, in elk geval tot eind september.

In 2022 heeft het ministerie laten weten dat gemeenten, vooruitlopend op deze wetswijziging, een nabetaling op de energietoeslag 2022 mogen verstrekken ter hoogte van € 500. Dit betekent dat de gemeenten die daarvoor kiezen de energietoeslag 2022 vast moeten stellen op € 1.800 en de energietoeslag 2023 op € 800 (€ 1.300 - € 500).

De gemeente Rheden heeft er in eerste instantie voor gekozen deze nabetaling niet te verstrekken. De reden hiervoor was, dat de nabetaling verstrekt wordt aan de gehele doelgroep van 2022 (dus ook aan inwoners die in 2023 geen recht meer zouden hebben). Daarnaast worden inwoners die in 2023 wel recht hebben, maar dit in 2022 niet hadden, benadeeld met € 500.

Nu blijkt dat de wetswijziging uitgesteld is en inwoners steeds meer in de knel raken, stellen wij voor om een buitenwettelijk begunstigend beleid vast te stellen waarmee we een voorschot ter hoogte van € 500,- verstrekken op de energietoeslag 2023 (van totaal € 1.300) We wijken daarmee af van de weg die het rijk heeft voorgesteld. Hoewel het ministerie heeft aangegeven dat er in 2023 geen voorschot op de energietoeslag kan worden verstrekt en dat met het betalen van de energietoeslag de wetswijziging moet worden afgewacht, zijn er andere gemeenten (zoals Apeldoorn en Amersfoort) die een voorschot op de energietoeslag 2023 verstrekken. Aan de ander kant zijn er ook gemeenten (zoals oa, Arnhem en Renkum) die wel de wetswijziging afwachten en dus nog geen energietoeslag 2023 verstrekken.

Op 20 december 2022 is het raadsbesluit ondersteunende maatregelen energiearmoede aangenomen. Hierin is opgenomen dat over 2023 een energietoeslag verstrekt wordt aan inwoners met een inkomen van 121-150% van de bijstandsnorm. We stellen voor om ook deze doelgroep een voorschot te verstrekken van € 500, in afwachting van de wetswijziging op de Participatiewet. Zodra die wetswijziging is doorgevoerd, kan de resterende € 800,- uitbetaald worden.

In de raadsvergadering van 4 juli 2023 is een door GPR/B, VPR, GL, CU en PvdA ingediende motie m.b.t. het verstrekken van een voorschot op de energietoeslag 2023 aangenomen. Met dit voorstel geven we uitvoering aan deze motie.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- Participatiewet
- Algemene wet bestuursrecht
- Beleidskader Minima en schuldhulpverlening "Iedereen doet mee" 2021-2024
- Raadsbesluit ondersteunende maatregelen energiearmoede, dd. 20 december 2022

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

We willen huishoudens met een inkomen van de bijstandsnorm van tot en met 150% van de bijstandsnorm tegemoet komen in de gestegen kosten voor energie, om zo te voorkomen deze groep financieel in de problemen komt.

Studenten zijn uitgesloten van het voorschot omdat de minister heeft aangegeven studenten uit te zullen sluiten voor de energietoeslag 2023 en hen via een andere route te compenseren voor hun hoge energiekosten (mogelijk via DUO). Mochten studenten t.z.t. niet via een andere route worden gecompenseerd, dan komen wij met een voorstel om hen alsnog energietoeslag uitkeren onder gelijke voorwaarden als in 2022.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

We willen, vooruitlopend op de wijzigingen in de Participatiewet omtrent de energietoeslag 2023, een voorschot gaan verstrekken voor de doelgroep met lage inkomens (tot 120% van de bijstandsnorm) en inkomens (121-150% van de bijstandsnorm), om te zorgen dat het uitblijven van het wijzigen van de wet niet leidt tot grote financiële problemen door hoge energielasten bij deze doelgroep.

Voor de inwoners met een uitkering (Participatiewet, IOAW, IOAZ of Bbz) zullen wij het voorschot ambtshalve verstrekken. Voor de inwoners die geen uitkering ontvangen van de gemeente Rheden, heropenen wij de aanvraagstraat. Inwoners die in 2022 een energietoeslag van ons ontvangen hebben, worden pro actief benaderd om een verkorte aanvraag voor het voorschot voor 2023 in te dienen.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

Doelgroep tot en met 120% van de bijstandsnorm:
Om dit voorstel voor deze doelgroep te kunnen bekostigen, is in totaal een budget nodig van € 1.545.750. Deze kosten kunnen gedekt worden vanuit de bestemmingsreserve rekeningresultaat 2022.

Doelgroep 121-150% van de bijstandsnorm:
Bij het vaststellen van het budget van deze doelgroep is uitgegaan van een bereik van 75%. Er zit een financieel risico als een grotere groep dan deze beoogde 75% zich meldt voor het voorschot op de energietoeslag. Wij achten dit risico klein, mede omdat er bij deze doelgroep ook gekeken wordt naar aanwezig vermogen. Om dit voorstel te kunnen bekostigen is een budget nodig van € 566.250. Dit kan gedekt worden vanuit bestemmingsreserve maatregelen energiearmoede.

Energietoeslag tot en met 120%

Inzicht verloop beschikbaar budget:	*Structureel./ Incidenteel*	*2023*	*2024*	*2025*	*2026*
Budget:		0			
Af: aangegane verplichtingen:					
Bij: inkomsten:					
Beschikbaar:					
Gevraagd budget:		1.545.750			

Restant budget nog beschikbaar:		0			

De kosten zijn als volgt opgebouwd:

Kosten	**Berekening**	**Hoogte**
Verstrekking voorschot EET	3000 huishoudens x € 500	€ 1.500.000
Inrichten aanvraagstraat BS&F*	Totaalkosten a € 18.000, verdeeld over beide energietoeslagen	€ 9.000
Uitvoeringskosten BS&F	2100 huishoudens x € 17,50 per aanvraag**	€ 36.750
Totaal		**€ 1.545.750**

* BS&F is de externe uitvoerder die wij ingehuurd hebben t.b.v. de energietoeslag 2022 en die wij ook voornemens zijn in te schakelen voor de energietoeslag 2023.
** Uitkeringsgerechtigden krijgen een ambtshalve uitkering en hoeven niet beoordeeld te worden door BS&F. Dit betreft ongeveer 900 huishoudens.

Energietoeslag 121-150%

Inzicht verloop beschikbaar budget:	*Structureel./ Incidenteel*	*2023*	2023	*2025*	*2026*
Budget EET + aanvraagstraat:		1.296.250*			
Budget uitvoeringskosten		260.000			
Af: aangegane verplichtingen:					
Bij: inkomsten:					
Beschikbaar:					
Gevraagd budget uitkeren voorschot + aanvraagstraat:		519.250			
Gevraagd budget uitvoeringskosten**		47.000			
Restant budget nog beschikbaar EET:		777.000			
Restant beschikbaar uitvoeringskosten		213.000			

* Dit budget is beschikbaar gesteld bij Raadsbesluit 22.105 van 20 december 2022 voor de 'Ondersteunende maatregelen energiearmoede'
** dit betreft kosten voor inhuur van een consulent inkomen, tbv afhandelen complexe aanvragen/maatwerk

De kosten zijn als volgt opgebouwd:

Kosten	**Berekening**	**Hoogte**
Verstrekking voorschot EET	975 huishoudens x € 500***	€ 487.500
Inrichten aanvraagstraat BS&F*	Totaalkosten a € 18.000, verdeeld over beide energietoeslagen	€ 9.000
Uitvoeringskosten BS&F	975 huishoudens x € 17,50 per aanvraag	€ 22.750
Totaal		**€ 519.250**

***75% van de in totaal 1300 huishoudens die een inkomen hebben tussen de 121-150% van bijstandsniveau

Zodra de Participatiewet is gewijzigd kan de resterende € 800,- uitgekeerd worden. Deze kan bekostigd worden uit de middelen die vanuit het ministerie via de circulaires verstrekt worden. Waarbij de minister heeft aangegeven dat voor 2023 een aangepaste verdeelsleutel gehanteerd zal worden, die beter recht doet aan het hoge bereik van deze regeling en de gemaakte kosten van de gemeenten.

6 Wat zijn de risico's?
We verstrekken een voorschot op grond van een wetswijziging die in voorbereiding is maar nog niet is vastgesteld. Dit betekent dat er geen wettelijke grondslag is vanuit de Participatiewet is om dit voorschot te verstrekken. We stellen dus zelf buitenwettelijk begunstigend beleid vast tot het verstrekken van een voorschot, wat niet in lijn is met de door de minister van SZW opgelegde werkwijze om de energietoeslag 2022 met € 500,- te verhogen.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Maatschappelijke partners hebben aangegeven dat ze, door het uitblijven van het verstrekken van de energietoeslag 2023 en de gestegen energieprijzen, constateren dat meer inwoners in financiële problemen komen. Deze partners geven aan dat het zeer wenselijk is dat de gemeente een deel van de energietoeslag gaat uitkeren.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Communicatie zal plaatsvinden via de reguliere gemeentelijke kanalen: website, socials, persbericht. Daarnaast zullen wij onze maatschappelijke partners informeren over de toeslag en hen vragen dit bij de doelgroep onder de aandacht te brengen. Tot slot zullen wij de inwoners die vanuit de minimaregelingen bij ons bekend zijn proactief informeren over mogelijkheid tot aanvragen van de toeslag. Daarnaast zal de regeling worden bekend gemaakt in het elektronische gemeenteblad en is daarna voor inwoners te raadplegen op www.overheid.nl

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Verantwoording over de bestede middelen en het aantal verstrekte toeslagen zal binnen de P&C cyclus op de daartoe geëigende momenten plaatsvinden.

Velp,

Beleidsregels voorschot eenmalige energietoeslag 2023

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van <nog invullen> 2023

gelet op de artikelen 4:81, eerste lid, 4:83 en 1:3, vierde lid, van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 4:3 van de Algemene wet bestuursrecht, artikel 35 Participatiewet gelezen in samenhang met het wetsvoorstel wijziging van de Participatiewet in verband met het eenmalig categoriaal verstrekken van een energietoeslag aan huishoudens met een laag inkomen in 2023.
.

besluit vast te stellen: Beleidsregels voorschot eenmalige energietoeslag 2023

Artikel 1. Begripsbepalingen

In deze beleidsregels wordt verstaan onder:

a. *wet:* Participatiewet;

b. *college*: college van burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden

c. *bijstandsnorm*: de van toepassing zijnde bijstandsnorm als bedoeld in artikel 5 onderdeel c van de wet, zonder vakantietoeslag. Hierbij wordt geen rekening gehouden met de kostendelersnorm

d. *inkomen*: alle inkomsten van het huishouden als bedoeld in artikel 32 en 33 van de wet, waarbij de middelen als bedoeld in artikel 31, tweede lid, van de wet niet tot het inkomen worden gerekend;

e. inkomen zelfstandige: het inkomen uit eigen bedrijf of zelfstandig beroep. De uitkering voor levensonderhoud op grond van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 wordt ook tot het inkomen gerekend. Bij gehuwden en samenwonenden wordt uitgegaan van het gezamenlijke inkomen;

f. *laag inkomen*: inkomen lager of gelijk aan 120% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm

g. *midden inkomen:* inkomen tussen de 121 en 150% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm

h. *vermogen*: liquide middelen op bank- en spaarrekening, cryptovaluta, contanten, beleggingen en obligaties

i. *peildatum*: bij ambtshalve toekenning is de peildatum 1 juli 2023 en bij aanvragen is de peildatum de maand waarin de aanvraag wordt ingediend;

j. *referteperiode*: deze wordt alleen gehanteerd in geval van zeer wisselende inkomsten en wordt gedefinieerd als de periode van drie aaneengesloten maanden voorafgaand aan de peildatum zoals benoemd onder lid i.

k. *huishouden*: de alleenstaande, alleenstaande ouder of het gezin als bedoeld in artikel 4, eerste lid, onderdeel a, b of c van de wet;

l. *zelfstandige woonruimte:* de door de aanvrager bewoonde woonruimte die voldoet aan de vereisten van artikel 11 van de Wet op de huurtoeslag of de door de aanvrager bewoonde eigen woning waarvan hij (mede)eigenaar is.

m. *voorschot:* een vooruitbetaling op de nog vast te stellen energietoeslag 2023 ter hoogte van € 500

Artikel 2. Doelgroep

1. Het voorschot op de eenmalige energietoeslag 2023 van € 500 is bedoeld voor een huishouden dat zelfstandig woont en een laag of middeninkomen heeft. Deze wordt ambtshalve of op aanvraag als bijzondere bijstand verleend.

2. Voor de toepassing van deze regeling wordt het vermogen voor inwoners met een laag inkomen niet in aanmerking genomen.

3. Wanneer er sprake is van een wisselend inkomen wordt het inkomen vastgesteld aan de hand van het gemiddelde netto inkomen in de referte periode.

4. bij zelfstandigen wordt gemiddeld netto inkomen bepaald aan de hand van de BTW opgave van het kwartaal voorafgaand aan de maand van aanvraag.

5. In afwijking van artikel 2 lid 1 is de inkomensgrens van laag inkomen of midden inkomen niet van toepassing, indien er sprake is van een wettelijke of minnelijke schuldregeling, waarbij de aanvrager alleen het vrij te lasten bedrag aan inkomen overhoudt.

6. Tot een huishouden wordt niet gerekend de persoon die op de peildatum:

a. Een kostendelende medebewoner is zoals bedoeld in artikel 19a van de wet

b. in een inrichting verblijft als bedoeld in artikel 1 aanhef en onderdeel f van de wet;

c. jonger is dan 21 jaar (hiervan uitgezonderd zijn die jongeren die noodzakelijk uitwonend zijn, zie artikel 4 onder d)

d. jonger is dan 27 jaar en aanspraak maakt op studiefinanciering op grond van de Wet studiefinanciering 2000; of

e. is ingeschreven in de basisregistratie personen als ingezetene met enkel een briefadres.

7. Er bestaat geen recht op eenmalige energietoeslag als de aanvrager eerder in 2023 voor hetzelfde doel een energietoeslag op grond van artikel 35 van de wet heeft ontvangen. Dit geldt ongeacht of de aanvrager deze toeslag in een andere gemeente heeft ontvangen.

Artikel 3. Aanvullende voorwaarden voorschot energietoeslag midden inkomen

1. De aanvrager moet in het bezit zijn van een energiecontract.

2. Voor de toepassing van deze regeling geldt een maximaal vermogen. Er wordt aangesloten bij de normen zoals genoemd in de wet onder artikel 34 lid 3.

Artikel 4. Ambtshalve toekenning

1. Huishoudens die voldoen aan de doelgroepomschrijving van artikel 2, en:

a. algemene bijstand ontvangen van de gemeente Rheden; of

b. een uitkering ontvangen op grond van de IOAW en IOAZ;

c. als zelfstandig ondernemers een uitkering voor levensonderhoud op grond van het Bbz 2004 ontvangen;

d. jonger dan 21 jaar zijn, algemene bijstand ontvangen en noodzakelijk uitwonend zijn en hier aanvullende bijzondere bijstand voor levensonderhoud voor ontvangen;

ontvangen het voorschot op de eenmalige energietoeslag 2023 ambtshalve.

Artikel 5. Aanvraag

1. Huishoudens die niet in aanmerking komen voor een ambtshalve toekenning van het voorschot van de energietoeslag 2023 kunnen een aanvraag indienen met gebruikmaking van het digitale aanvraagformulier. Voor inwoners die in 2022 een energietoeslag hebben ontvangen, zal er actief een heronderzoek worden gedaan om te bepalen of deze groep in 2023 opnieuw recht heeft.

2. In afwijking van deze digitale aanvraag is een schriftelijke aanvraag mogelijk indien naar het oordeel van het college bijzondere omstandigheden in het individuele geval hiertoe aanleiding geven.

3. Een aanvraag voor het voorschot op de eenmalige energietoeslag kan worden ingediend tot het moment dat het ministerie een wetswijziging heeft doorgevoerd, waardoor het mogelijk wordt de energietoeslag 2023 in zijn geheel uit te betalen.

Artikel 5. Hardheidsclausule

Als de aanvrager niet in aanmerking komt voor een eenmalige energietoeslag kan het college, gelet op alle omstandigheden, in het individuele geval beoordelen of de aanvrager in afwijking van de beleidsregels toch voor de energietoeslag in aanmerking kan komen.

Artikel 8 Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze beleidsregels treden in werking op de dag na bekendmaking .
2. Deze beleidsregels worden aangehaald als ‘beleidsregels voorschot eenmalige energietoeslag 2023’.

Aldus vastgesteld in de openbare collegevergadering van <nog invullen> juni 2023

Het college voornoemd,

Burgemeester,

Secretaris

Artikelsgewijze toelichting

Algemene toelichting

Om in 2023 een energietoeslag uit te kunnen keren, moet de wetgever de Participatiewet op onderdelen aanpassen. In afwachting hiervan heeft het ministerie aangegeven dat het mogelijk is om de energietoeslag 2022 op te hogen naar € 1800. De gemeente Rheden heeft ervoor gekozen dit niet te doen, en de wetswijziging per juni 2023 af te wachten.

Nu blijkt dat deze wetswijziging er op korte termijn niet gaat komen, heeft het College besloten een voorschot energietoeslag 2023 te gaan verstrekken. Dit betekent dat inwoners die in 2023 onder de doelgroep “laag inkomen” vallen, een voorschot kunnen gaan aanvragen op de energietoeslag 2023. Inwoners die een uitkering van de gemeente Rheden ontvangen op grond van de Participatiewet, IOAW, IOAZ of Bbz krijgen dit voorschot ambtshalve toegekend.

Naast de doelgroep “laag” inkomen heeft de Raad in december 2022 besloten over het jaar 2023 een energietoeslag toe te gaan kennen aan inwoners met een “midden inkomen”. Onder dit midden inkomen wordt een inkomen verstaan tussen de 121-150% van de bijstandsnorm. Uit signalen van onze maatschappelijke partners en onze consulenten is gebleken dat juist deze inkomensgroep zwaar te lijden heeft onder de energiecrisis. Vanwege hun inkomen vallen ze buiten de boot van veel andere (rijks)maatregelen. Hierdoor drukken de gestegen energiekosten extra zwaar op hun bestaansmiddelen. Om deze groep te ondersteunen heeft de gemeenteraad ingestemd met het instellen van een eenmalige energietoeslag ook voor deze inkomensgroep. Er is gekozen voor een generieke ondersteuningsmaatregel om zo complex (en kostbaar) maatwerk te voorkomen. Daarbij is een generieke regeling gemakkelijker uitvoerbaar en voor inwoners laagdrempeliger om aan te vragen. Deze regeling draagt bij aan een sterkere financiële positie van deze groep inwoners en voorkomt schulden.

Ook voor deze groep gaan wij, in afwachting van de wetswijziging, een voorschot van € 500 toekennen op de energietoeslag 2023. Waarbij de verwachting is dat de energietoeslag voor 2023 ook weer zal worden vastgesteld op €1300.

Artikel 1. Begripsbepaling

c. bijstandsnorm

Bij het vaststellen van de hoogte van de bijstandsnorm wordt geen rekening gehouden met de kostendelersnorm. Dit betekent dat alleen de norm alleenstaande, alleenstaande ouder en echtpaar wordt aangehouden. Daarnaast wordt er een vergelijking gemaakt tussen het netto inkomen (zonder vakantietoeslag) en de netto uitkeringsnorm (zonder vakantietoeslag).

d. inkomen: onder inkomen wordt verstaan:

Inkomen uit	Bewijsstuk
Werk	Uw laatste loonstrook. Verschilt uw inkomen per maand in hoogte verschilt per maand? Stuur dan een kopie mee van de loonstroken van de afgelopen 3 maanden.

Een uitkering op basis van de IOW, Wajong, WIA, WAO, WAZ, WW, Anw of ziektewet (en mogelijke aanvulling vanuit de Toeslagenwet).	De laatste uitkeringsspecificatie.
AOW en de eventuele AOW-partnertoeslag.	De laatste specificatie.
Pensioen	De laatste specificatie.
PGB voor verlening zorg aan iemand die zorgbehoevend is.	De laatste specificatie of beschikking van de gemeente.
Verhuur, onderhuur en/of kostgeld	Bankafschrift waaruit dit bedrag blijkt.
Partner- en/of kinderalimentatie	Bankafschrift waaruit dit bedrag blijkt.
Heffingskortingen van de Belastingdienst: -heffingskorting minst verdiende partner. -combinatiekorting.	-Geen bewijsstuk nodig -Voorlopige teruggave inkomstenbelasting (graag voor en achterzijde van dit formulier).
Onderneming	BTW opgave van het kwartaal voorafgaand aan de maand waarin u de energietoeslag aanvraagt, aan. Bent u vrijgesteld van de BTW aangifte? Levert u dan de inkomstenbelastingaangifte over 2021 aan.
MSNP of WSNP traject	Stuur dan een afschrift van de beschikking van gemeente of rechtbank mee.

h. vermogen: onder liquide middelen worden alleen verstaan de zaken zoals opgesomd in het betreffende artikel. Onder vermogen wordt in elk geval NIET verstaan: vermogen uit eigen woning en/of onroerend goed, pensioenregelingen, schadevergoedingen (bijvoorbeeld in geval van letselschade) en (waardevolle) inboedel.

Artikel 2. Doelgroep

Lid 6 onder d: er is voor gekozen studenten uit te sluiten van deze energietoeslag. De reden hiervoor is, dat het nog niet duidelijk is of deze groep recht zal hebben onder de nog vast te stellen wet energietoeslag, of dat er een andere oplossing wordt gezocht voor deze doelgroep.

Artikel 3. Voorwaarden

Lid 2: de verwachting is dat deze doelgroep in de afgelopen jaren kans heeft gezien enig vermogen op te bouwen. Gesteld mag worden dat deze reservering bedoeld is voor financieel slechtere tijden. Daarom is ervoor gekozen dat het deel van het vermogen boven de vermogensvrijlating aangewend kan worden voor de hogere energiekosten voortkomend uit deze crisis.

Artikel 5. Aanvraag

Lid 3: De wijziging tot het wetsvoorstel voor de energietoeslag ligt op dit moment bij de Raad van State. Uit de Bijdrage gemeentenieuws 2023-3 blijkt, dat het nog niet vast staat wanneer deze wetswijziging behandeld gaat worden door de 2e en 1e kamer. Tot het moment dat de wetswijziging door is gevoerd, kan het voorschot van € 500 op deze energietoeslag aangevraagd worden. Vanaf het moment dat de wetswijziging is doorgevoerd en gemeente de energietoeslag kunnen gaan uitvoeren, is het verstrekken van een voorschot niet langer nodig, omdat vanaf dat moment de energietoeslag in zijn geheel (€1.300) verstrekt kan gaan worden.

Oproep tot uitbetalen voorschot energietoeslag

De gemeenteraad van Rheden in vergadering bijeen op 4 juli 2023, sprekende over de 1e Bestuursrapportage

Constaterende dat:

1. De gemeenteraad van Rheden in de raadsvergadering van december 2022 heeft ingestemd met het raadsvoorstel "Ondersteunende maatregelen energiearmoede";
2. Onderdeel van dit voorstel was het uitbetalen van een energietoeslag aan de inkomensgroep 120% tot 150% van de bijstandsnorm, als aanvulling op de bestaande regeling tot 120% van de bijstandsnorm;
3. Het College voorlopig wacht met uitbetalen van een voorschot tot een financiering vanuit het Rijk aangenomen is door de Tweede Kamer;
4. Een besluit over deze financiering in juni wederom uitgesteld is tot in ieder geval na het zomerreces;

Overwegende dat:

1. Inwoners in deze inkomenscategorie al een half jaar moeten wachten op deze broodnodige toeslag;
2. Een besluit op Rijksniveau op korte termijn allerminst zeker is;
3. Inwoners in deze inkomensgroep rekening houden met deze toeslag;
4. Het niet of nog later uitkeren van deze toeslag kan leiden tot schuldenproblematiek.

Verzoekt het college:

1. Op zo kort mogelijke termijn over te gaan tot het uitkeren van een voorschot van €500,- aan de inkomensgroep tot 150% **inclusief de groep tot 120%, ~~in lijn met het raadsbesluit van 20 december 2022~~**;
2. De Raad en inwoners te informeren op welke termijn inwoners in deze inkomenscategorie dit voorschot mogen verwachten;
3. Voorbereidingen te treffen om tot directe uitkering van het restant over te gaan zodra op Rijksniveau een positief besluit over financiering van deze regeling genomen is.
4. **En dit voorstel te dekken uit de bestemmingsreserve rekeningresultaat 2022 (deel tot 120%) en de bestemmingsreserve maatregelen energiearmoede (deel 120%-150%)**

En gaat over tot de orde van de dag.

Fractie GPR/B	Fractie VPR	Fractie GL	Fractie PvdA	Fractie CU
Thomas Eskes	Theo Kooijmans	Tim Endeveld	Goos Hageman	Hendri Witteveen

Fractie VVD

Jelte Kolkman Rosanna Huertas Mulckhuyse

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder
P.L.P.S. Hofman

begrotingsprogramma
4 Duurzaamheid

draagt bij aan Global Goal(s)
- 7 Betaalbare en duurzame energie
- 13 Klimaatactie

b en w-vergadering
11 juli 2023

agendapunt

bijlage(n)
1. Raadsinformatiebrief
2. Kennisgeving Resultaten planMER
3. Q&A planMER
4. Samenvatting planMER
5. PlanMER hoofdrapport
6. Memo RES en lokaal beleid
7. Voortgangsrapportage 2023 RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
8. Bestuurlijke samenvatting voortgangsrapportage 2023 RES GMR AN

rol raad
Ter kennisname

onderwerp
RES - planMER Groene Metropoolregio – resultaten

INHOUD VOORSTEL

1. Instemmen met de raadsinformatiebrief planMER en deze door te zenden aan de raad

1. Wat is de aanleiding?

In 2022/2023 is een planMER uitgevoerd voor de Regionale Energiestrategie Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen. Met de bijgevoegde raadsinformatiebrief informeren we de gemeenteraad over de planMER, de communicatie naar buiten, status en het vervolgproces.

2. Achtergrond

De planMER laat zien welke milieueffecten plaatsvinden wanneer de beoogde duurzame opwek uit het RES 1.0 wordt gerealiseerd. Zo kan zorgvuldig beargumenteerd worden waarom locaties voor

duurzame energie opwek geschikt, geschikt te maken of ongeschikt zijn. Het startpunt van dit onderzoek is de RES 1.0.

Het resultaat van het onderzoek komt in een rapport, de planMER. Dit rapport, evenals een samenvatting, is toegevoegd als bijlage. Dit rapport is geen beleidsvoorstel of besluit. Het geeft objectief milieu-effecten weer. Het is aan de bestuurders, van colleges en gemeenteraden, om af te wegen wat zij met de uitkomsten van dit onderzoek gaan doen in de besluiten die zij nemen. Met de uitkomsten van het onderzoek kunnen zij de RES 1.0 aanscherpen en verrijken.

Op dit moment ligt de planMER bij de Commissie m.e.r. ter beoordeling. Het gaat om een verplichte kwaliteitstoets, waarbij de commissie mogelijk vraagt om het rapport – middels een addendum - nog op punten aan te vullen.

3. Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

Nationaal Klimaatakkoord (2019)
Beleidskader ‘Aan de slag voor een duurzaam klimaat’ (2019-2022)
Regionale Energie Strategie 1.0 (2021)
Beleidskader Energie en Landschap (2021)
Beleidskader Samen Energie Opwekken (2021)
Aanvullende notitie Energie en Landschap m.b.t. versnippering (2021)
Burgerakkoord (2022)

De RES 1.0 is op 9 juni 2021 vastgesteld door de raad. Het plan van aanpak voor de planMER RES GMR is op 11 januari 2022 vastgesteld door het college. Daarna zijn Nota Reikwijdte en Detailniveau vrijgegeven voor zienswijzen en is in april 2022 de Definitieve Nota Reikwijdte en Detailniveau vastgesteld.

4. Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

De RES draagt bij aan de Global Goals 7 (betaalbare en duurzame energie) en 13 (klimaatactie). Hiermee wordt een belangrijke stap gezet in de regionale doelstelling van 55% CO_2-reductie, ten opzichte van 1990, in 2030. De gemeente Rheden heeft de ambitie om in 2040 CO_2-neutraal te zijn.

5. **Wat gaan wij ervoor doen?**

Door nu actief te commniceren over de planMER richting raad en inwoners, houden we de regie over de communicatie.
De deelnemende overheden zijn gedurende het hele proces betrokken geweest bij de planMER. Eerst zijn de kaders vastgesteld middels een Notitie Reikkwijdte en Detailniveau (deze is ter inzage aangeboden aan alle deelnemende overheden). Gemeenteraden hebben hun zienswijzen gegeven op de NRD. In Q4 2022 is overgegaan tot uitvoering van het onderzoek.
We willen een gedragen planMER die helpt de RES 1.0 sneller te borgen in omgevingsbeleid en die kan dienen als beslisinformatie over mogelijke aanpassingen van de RES 1.0.

6. Wat zijn de financiële consequenties?

Dit besluit heeft geen financiële consequenties.

7. Wat zijn de risico's?
Niet van toepassing.

8. Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Op het Bestuurlijk Platform Circulaire Regio van 21 juni 2023 is afgesproken dat we eerst de gemeenteraden informeren, alvorens we via de gebruikelijke kanalen communiceren.

9. Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Kernboodschap is dat het planMER onderzoek is afgerond. We gebruiken de resultaten om de RES 1.0 te verrijken. Vanuit RES Arnhem-Nijmegen is er een kennisgeving. De raadsinformatiebrief wordt aangeboden uiterlijk 13 juli 2023. Daarna communiceren we over de planMER via de gemeentelijke digitale communicatiekanalen.

10. **Wordt er een evaluatie uitgevoerd?**
    Het planMER vormt geen besluit op zich, maar wordt onderdeel van de RES 2.0 en de herijking van de Windvisie van de provincie.

11. Vervolg
Het planMER vormt geen besluit op zich, maar wordt onderdeel van de RES 2.0. De consequenties van de planMER worden per gemeente met een maatwerkproces in beeld gebracht en doorgevoerd in de RES 2.0. In de memo "RES en lokaal beleid" gaan we kort in op de consequenties voor gemeente Rheden.
De bijlage Voortgangsrapportage 2023 RES Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen, inclusief de de bestuurlijke samenvatting, is aangeboden aan Nationaal Programma RES en geeft een beeld van de voortgang over wat er in de regio tot dusver is gebeurd, waar de regio nu staat en waar de regio naartoe werkt.

Velp/De Steeg, 11 juli 2023

Datum : 11 juli 2023

Aan : Gemeenteraad Rheden

Van : College van B&W Rheden

Betreft : **Informatiebrief planMER Regionale Energiestrategie Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen**

Geachte leden van de gemeenteraad,

Met deze raads-/stateninformatiebrief wordt u geïnformeerd over de planMER die dit jaar is uitgevoerd voor de Regionale Energiestrategie Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen (RES GMR AN). We informeren u over de aanleiding van de planMER, de doelstelling, status, en het vervolg.

In de bijlage is een document meegestuurd met veel voorkomende vragen en antwoorden, de planMER zelf en een samenvatting van de planMER.

Aanleiding

In Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen werken 16 gemeenten, de provincie, 3 waterschappen en netbeheerder Liander samen aan duurzame energie met een Regionale Energie Strategie (RES). In de RES staat hoe we in onze regio van fossiele energie overschakelen op duurzame elektriciteit en duurzame warmte. Ook staat in de RES welke infrastructuur en opslag daarvoor nodig zijn. In de RES 1.0 hebben we afgesproken om in 2030 1,62 TWh duurzame elektriciteit op te wekken.

De volgende stap is het realiseren van de afspraken uit de RES 1.0 en het vertalen van de RES naar omgevingsbeleid. Hiervoor is verder onderzoek nodig: een Milieueffectrapportage (planMER). De planMER laat zien welke milieueffecten plaatsvinden wanneer de beoogde duurzame opwek uit het RES 1.0 wordt gerealiseerd. Zo kan zorgvuldig beargumenteerd worden waarom locaties voor duurzame energie opwek geschikt, geschikt te maken of ongeschikt zijn. Het startpunt van dit onderzoek is de RES 1.0. Het resultaat van het onderzoek komt in een rapport, de planMER. Dit rapport is toegevoegd als bijlage.

Doelstelling en status

Een planMER is geen beleidsvoorstel of besluit. Het geeft objectief milieu-effecten weer. Het is aan de bestuurders, van colleges en gemeenteraden, om af te wegen wat zij met de uitkomsten van dit onderzoek gaan doen in de besluiten die zij nemen. Met de uitkomsten van het onderzoek kunnen zij de RES 1.0 aanscherpen en verrijken.

Op dit moment ligt de planMER bij de Commissie m.e.r. ter beoordeling. Het gaat om een verplichte kwaliteitstoets, waarbij de commissie mogelijk vraagt om het rapport – middels een addendum - nog op punten aan te vullen.

Communicatie
We communiceren over de planMER via deze raadsinformatiebrief en er is kennisgeving vanuit Groene Metropoolregio RES Arnhem-Nijmegen. Door nu actief te communiceren over de planMER, houden we de regie over de communicatie.

Vervolg
In de RES 1.0 is een afwegingskader vastgesteld om zorgvuldig te besluiten over de opwek van energie binnen de regio. Op basis van het milieueffectonderzoek is inzicht verkregen in het belemmerend milieubeleid. De consequenties van de planMER worden per gemeente met een maatwerkproces in beeld gebracht en doorgevoerd in de RES 2.0.
In de memo RES en lokaal beleid gaan we kort in op de consequenties voor gemeente Rheden.

De bijlage Voortgangsrapportage 2023 RES Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen, inclusief de de bestuurlijke samenvatting, is aangeboden aan Nationaal Programma RES en geeft een beeld van de voortgang over wat er in de regio tot dusver is gebeurd, waar de regio nu staat en waar de regio naartoe werkt.

Bijlagen
- Q&A planMER
- Samenvatting planMER
- PlanMER hoofdrapport
- Memo RES en lokaal beleid
- Voortgangsrapportage 2023 RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
- Bestuurlijke samenvatting voortgangsrapportage 2023 RES GMR AN

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

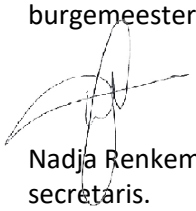

Nadja Renkema,
secretaris.

Kennisgeving resultaten PlanMER RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

In de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen werken zestien gemeenten, de provincie Gelderland, drie waterschappen en netbeheerder Liander samen aan duurzame energie met een Regionale Energie Strategie (RES). In de RES staat hoe we in onze regio van fossiele energie overschakelen op duurzame elektriciteit en duurzame warmte. Ook staat in de RES welke infrastructuur en opslag daarvoor nodig zijn. In de RES 1.0 hebben we afgesproken om in 2030 1,62 TWh duurzame elektriciteit op te wekken.

De volgende stap is het realiseren van de afspraken uit de RES 1.0. Om dit mogelijk te maken is een milieueffectrapportage (planMER) opgesteld. Dit onderzoek laat zien welke milieueffecten plaatsvinden wanneer de RES 1.0 wordt gerealiseerd. Denk daarbij aan effecten op natuur, landschap en onze leefomgeving. De rapportage geeft vanuit deze milieuaspecten inzicht in gebieden die geschikt zijn, geschikt te maken zijn of ongeschikt zijn voor de ontwikkeling van duurzame energie.

In dit geval gaat het om een onderzoek op regioniveau. Op het moment dat een locatie concreet wordt, volgt in alle gevallen een milieuonderzoek op lokaal niveau. Het gaat dan om een projectMER of een passende beoordeling.

Het resultaat van het onderzoek is een rapport. Het brengt enkel milieueffecten in beeld. Het is aan de bestuurders, van gemeenten en provincie, om af te wegen wat zij met de uitkomsten van dit onderzoek doen in de besluiten die zij nemen. Met de uitkomsten van het onderzoek kunnen zij de RES 1.0 aanscherpen en verrijken richting de RES 2.0. Daarmee zorgen we voor nieuwe energie van, voor en door de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen!

Veel gestelde vragen planMER RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

PlanMER proces

Wat is een m.e.r./MER?
M.e.r. staat voor milieu effect rapportage en is de gebruikelijke term voor het proces om te komen tot deze rapportage. Het rapport zelf wordt aangeduid met hoofdletters: MER. In een m.e.r. worden de milieueffecten van een plan of project in beeld gebracht. Denk bijvoorbeeld aan geluid en veiligheid, maar ook aan landschap en natuur. Een planMER onderzoekt milieueffecten op hoofdlijnen; zoals in dit geval op regioniveau. Een projectMER onderzoekt milieueffecten op detailniveau, namelijk per project. Via een MER krijgen milieueffecten een volwaardige plek bij het nemen van een besluit over een plan of project.

Waarom hebben de regionale overheden een planMER RES opgesteld?
In de RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen werken 16 gemeenten, de provincie, drie waterschappen en netbeheerder Liander samen aan de ontwikkeling van een duurzaam energiesysteem via de Regionale Energie Strategie (RES). In de RES staat hoe we in onze regio van fossiele energie overschakelen op duurzame elektriciteit en duurzame warmte. Ook staat in de RES welke infrastructuur en opslag daarvoor nodig zijn. In de eerste versie van de RES (RES 1.0) hebben we afgesproken om in 2030 tenminste 1,62 TWh duurzame elektriciteit op te wekken.

De volgende stap is het realiseren van de afspraken uit de RES 1.0 en het vertalen van de RES naar omgevingsbeleid. Hiervoor is een Milieueffectrapportage (planMER) nodig. Dit onderzoek laat zien welke milieueffecten plaatsvinden wanneer de beoogde duurzame opwek uit het RES 1.0 wordt gerealiseerd. Zo wordt duidelijk welke locaties voor duurzame energie opwek geschikt, geschikt te maken of ongeschikt zijn. De RES 1.0 vormt de basis voor de millieueffectrapportage.

Wat gaan we met deze informatie doen?
Het resultaat van het onderzoek komt in een rapport, de planMER. Dit rapport is geen besluit. Het is aan de colleges, gemeenteraden, provinciale staten en besturen om af te wegen wat zij met de uitkomsten van dit onderzoek doen in de besluiten die zij nemen. Met de uitkomsten van het onderzoek kunnen zij de RES 1.0 aanscherpen en verrijken. Ook kan het planMER dienen als fundament voor het vastleggen van de RES 1.0 in gemeentelijke omgevingsvisies en -plannen. Daarmee zorgen we voor nieuwe energie van, voor en door de regio.

Is het verplicht om een planMER op te stellen?
Voor het opstellen van de RES 1.0 was een planMER niet verplicht. Binnenkort stappen we in Nederland echter over op nieuwe wetgeving voor ons ruimtelijke beleid: de Omgevingswet. In de Omgevingswet geldt de RES als een programma. Dat programma is mer-plichtig.

Wie heeft het planMER opgesteld?
De 16 gemeenten en provincie Gelderland zijn allemaal bevoegd gezag voor het planMER. Het planMER zelf is opgesteld door een onderzoeksbureau.

Wie heeft de uitgangspunten van dit planMER bepaald?

Er is iets meer dan een jaar gewerkt aan dit milieueffectonderzoek. Gemeenten en provincie hebben in de zomer van 2022 allereerst een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) laten opstellen. In dit NRD stonden de belangrijkste kaders en uitgangspunten voor het planMER beschreven.

Die kaders en uitgangspunten zijn opgesteld in een zestal bijeenkomsten. Drie bijeenkomsten met een afvaardiging van de zestien gemeenten en de provincie en drie bijeenkomsten met regionaal georganiseerde belanghebbenden. Een lijst met de uitgenodigde partijen is te vinden in de bijlage.

De NRD zelf heeft in het najaar van 2022 voor zienswijzen ter inzage gelegen bij de zestien gemeenten en de provincie. Eenieder heeft toen tien weken de mogelijkheid gehad om een zienswijze in te dienen op de kaders en uitgangspunten van het planMER. Gemeenteraden, waterschappen en omringende regio's zijn expliciet gevraagd om een zienswijze op de NRD. Daarnaast is de Commissie m.e.r. gevraagd om advies uit te brengen op de NRD.

In de eerste weken van 2023 zijn alle 43 zienswijzen beantwoord. In totaal zijn daarmee 311 vragen, suggesties en opmerkingen vertaald naar een nota met wijzigingen ten opzichte van de NRD. Op basis van de NRD, de Nota Wijzigingen en het advies van de Commissie m.e.r. is het milieueffectonderzoek uitgevoerd en het planMER opgesteld.

Wie zijn Regionale belanghebbenden?
Regionaal georganiseerde partijen die met hun belang verbonden zijn aan de RES worden beschouwd als Regionale Belanghebbenden. Zij zijn actief in onze regio en vertegenwoordigen een regionale of landelijke achterban.

De planMER is een onderzoek op regioniveau, daarom zijn regionale stakeholders uitgenodigd om deel te nemen in de dialogen om de planMER te vormen. Een lijst met de uitgenodigde partijen is te vinden in de bijlage.

Welke rol heeft de regio hierin en welke rol hebben we als gemeente?
In de RES werken we samen. Maar kijken ook slim naar wie waarvoor aan de lat staat. Zo kennen we het uitgangspunt uit de RES 1.0 *'Lokale autonomie waar dat kan en benutten van de kracht van de regio waar dat moet'*. Zo ook op gebied van participatie. Participatie over lokale gemeentelijke plannen vindt daarom lokaal plaats, waarbij lokale belanghebbenden worden betrokken. Participatie over regionale plannen vindt regionaal plaats waarbij regionale belanghebbenden worden betrokken.

Regionale Energiestrategie (RES)

Wat is een regionale energiestrategie?
In Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen werken 16 gemeenten, de provincie, 3 waterschappen en netbeheerder Liander samen aan duurzame energie met een Regionale Energie Strategie (RES).

In de RES staat hoe we in onze regio van fossiele energie overschakelen op duurzame elektriciteit en duurzame warmte. Ook staat in de RES welke infrastructuur en opslag daarvoor nodig zijn.

De energietransitie is een grote opgave. Daarom is de RES een meerjarig traject. We zijn in 2019 gestart met de RES 1.0. Deze is in 2021 door alle gemeenteraden, provincie en waterschappen vastgesteld. Op dit moment werken we aan de RES 2.0.

In de RES 1.0 hebben we afgesproken om in 2030 tenminste 1,62 TWh duurzame elektriciteit op te wekken binnen de regio. Dat doen we met zon op dak, met al gerealiseerde en vergunde projecten en met duurzame projecten in zoekgebieden. Voor een betere balans tussen windenergie en zonne-

energie op het elektriciteitsnet is vanuit de RES 1.0 de opdracht meegegeven om het aandeel windenergie te vergroten richting de RES 2.0.

Wordt de keuze voor zoekgebieden in de RES 1.0 opnieuw gedaan door dit planMER?
Nee. De zoekgebieden en het bij behorende RES bod van 1,62 TWh vormen de uitgangsposities van het planMER. Het planMER wordt uitgevoerd voor de gehele regio. Het is mogelijk dat er naar aanleiding van de uitkomsten in het planMER, vanuit milieuaspecten interessante gebieden naar voren komen die niet in de RES 1.0 staan. Dat wil niet zeggen dat deze gebieden dan worden opgenomen in de RES 2.0. Milieuaspecten vormen immers maar één onderdeel in de complexe ruimtelijke afweging. Het is aan de colleges, gemeenteraden, provinciale staten en besturen om af te wegen wat zij met de uitkomsten van het planMER doen in de besluiten die zij nemen.

PlanMER RES Groene Metropoolregio Arnhem - Nijmegen

Welke vraag staat centraal in het planMER?
De vraag die in het planMER is beantwoord luidt:

"Welke gebieden zijn vanuit milieueffecten geschikt, geschikt te maken, of ongeschikt voor de ontwikkeling van tenminste 1,62 TWh duurzame elektriciteitsambitie, regionale warmtebronnen en de benodigde energie-infrastructuur binnen de Groene Metropoolregio, en hoe kan dit - naast de referentie RES 1.0 - worden ingevuld aan de hand van drie thematische alternatieven?"

Daarbij is het goed om te weten dat het aandeel zon-op-dak – wat 0,49 van de 1,62 TWh vertegenwoordigd – niet in het planMER wordt getoetst op milieueffecten, omdat die niet of nauwelijks van toepassing zijn voor de plaatsing van zonnepanelen op (bedrijfs)daken.

Hoe komen de afspraken uit de RES 1.0 terug in het planMER?
In het planMER zijn de mogelijkheden voor wind- en zonprojecten in de gehele regio onderzocht. De zoekgebieden voor wind en zon uit de RES 1.0 zijn in het planMER opgenomen als het basisalternatief. We onderzoeken daarmee de zoekgebieden van de RES 1.0 op milieueffecten. Het planMER kijkt vervolgens breder, naar de hele regio en verdiept die analyses door binnen de regio drie thematische alternatieven te onderzoeken: natuur, landschap en leefomgeving.

Wat zijn de alternatieven natuur, landschap en leefomgeving en waarom die?
Naast gebieden waar harde milieubelemmeringen gelden en gebieden waar geen milieubelemmeringen gelden, zijn er gebieden met zachte milieubelemmeringen. Hier zijn grootschalige zon- en windenergieprojecten mogelijk, maar niet vanzelfsprekend. Door binnen de regio de ontwikkeling van energie te koppelen aan andere waarden, zoals natuur, landschap of leefomgeving, onderzoeken we een aantal alternatieven om het doel van 1,62 TWh energieopwek in 2030 te behalen. Deze alternatieven vormen een soort 'hoeken van het speelveld'. Het voorstel voor deze drie alternatieven is tot stand gekomen door inbreng vanuit de zestien gemeenten, de provincie en regionale belanghebbenden.

Worden in het planMER ook andere onderzoeken meegenomen?
De planMER van de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen wordt uitgevoerd voor het gehele RES gebied. Tegelijkertijd worden er ook andere MER'en uitgevoerd. Sommigen op projectniveau, sommigen voor omgevingsvisies of andere gemeentelijke plannen en een aantal ook op provinciaal niveau. Het gaat onder andere om MER'en omtrent de Wespendief op de Veluwe, herijking van de provinciale Windvisie en lokale MER'en omtrent de ontwikkelingen van zonne- en windenergieprojecten. We werken hierin zoveel mogelijk samen en proberen zo dubbel werk te voorkomen. De onderzoeksresultaten van de andere MER'en worden gebruikt om de planMER van de RES aan te vullen en vice versa.

Worden zonnethermie, energieopslag en -conversie onderzocht in het planMER?
Ja en nee. Zonnethermie wordt niet expliciet onderzocht, maar kent min of meer dezelfde milieuaspecten als een zonneveld, dat wel wordt onderzocht. Energieopslag en -conversie worden niet meegenomen in het planMER omdat de milieueffecten te lokaal zijn voor een planMER.

Waarom wordt waterkracht niet onderzocht in het planMER?
In de RES 1.0 is 0,04 TWh uit waterkracht voorzien. De ontwikkeling van waterkracht kent aanzienlijke milieueffecten, bijvoorbeeld rond vissterfte. Tegelijkertijd zijn die milieueffecten zeer projectgebonden. Het detailniveau van het planMER leent zich daardoor niet voor een milieuanalyse van waterkracht. Deze milieuanalyse kan wel plaatsvinden als zich een project voor waterkracht aandient (projectMER).

Welk detailniveau heeft de warmte-analyse in het planMER?
De warmte-analyse is een analyse op hoofdlijnen voor de warmtebronnen geothermie, aquathermie, WKO's en biomassa. Qua eindbeeld leidt dit tot kaarten die in lijn liggen met de milieubelemmeringenkaarten voor wind en zon, maar op een hoger abstractieniveau. Rond milieuaspecten van warmtebronnen bestaat nog veel leemte aan kennis. Daarnaast zijn de milieueffecten van warmtebronnen vaak erg lokaal, waardoor een verdiepende analyse moet plaatsvinden op projectniveau (projectMER).

Waarom worden in het planMER geen mogelijkheden voor solitaire windturbines onderzocht?
In de RES 1.0 is afgesproken om windprojecten zoveel mogelijk in clusters te ontwikkelen. Solitaire windturbines leiden immers tot versplintering in het landschap. Wel zien we in de regio een aantal windprojecten van twee turbines. We sluiten daarom aan bij deze ontwikkelingen van twee turbines of meer. Dit ligt bovendien in lijn liggen met het provinciale beleid.

Hoe zit het met solitaire windturbines als uitbreiding op een bestaand windpark?
Solitaire windturbines als uitbreiding bij een bestaand windpark onderzoeken we wél. In dat geval is er namelijk geen sprake van versplintering in het landschap. In feite speelt de analyse hier al op in. Die geeft namelijk vanuit milieuaspecten de mogelijkheden weer voor de inpassing van twee windturbines of meer, ongeacht het feit of er op een locatie al een windpark is ontwikkeld. Bestaande windparken worden daarmee automatisch geïdentificeerd als mogelijke locaties voor de plaatsing van windturbines.

Waarom wordt gesproken over een bandbreedte van 3,6 MW tot 7,0 MW windturbines?
Op dit moment zijn 3,6 MW windturbines de kleinste turbines waarvoor SDE-subsidie beschikbaar is. Daarmee vormen ze een realistische 'onderkant' van het type turbines dat ontwikkeld kan worden in de regio. Daar tegenover staan relatief grote turbines van 7,0 MW die op dit moment op land worden ontwikkeld. Zij vormen dus een realistische 'bovenkant' van het type turbines dat ontwikkeld kan worden in de regio. Omdat we benieuwd zijn naar de mogelijkheden voor zowel de kleine- (zeer stille) windturbines, als de grote (wat luidere) turbines, zijn beide typen windmolens onderzocht als bandbreedte. Daarmee krijgen we beide uitersten in beeld, waardoor we automatisch ook een beeld krijgen van de mogelijkheden voor turbines die binnen deze bandbreedte vallen.

In het planMER zie ik 120 meter en 166 meter windturbines terug, wat houdt dat precies in?
Het gaat dan om de ashoogte van de onderzochte windturbines. De 3,6 MW windturbines die zijn onderzocht hebben een ashoogte van 120 meter, de 7,0 MW windturbines die zijn onderzocht hebben een ashoogte van 166 meter.

Hoe wordt omgegaan met de overbruggingsregeling voor geluid/slagschaduw/veiligheid van wind?
Door het Nevele-arrest zijn de Nederlandse normen voor geluid/slagschaduw/veiligheid van windprojecten, zoals die staan beschreven in het Activiteitenbesluit, op dit moment buiten werking.

In de komende tijd wordt hierop nieuw beleid verwacht. De kans is groot dat dezelfde normen dan opnieuw in werking treden, maar zeker weten we dat nog niet. We kiezen ervoor om aan te blijven sluiten bij de normen zoals die staan beschreven in het Activiteitenbesluit en geen andere of nieuwe normen te introduceren. Voor andere of nieuwe normen bestaat namelijk geen juridische basis. Wel hanteren we in het alternatief 'Leefomgeving' een strengere geluidsnorm, om zo te zien welke impact dit heeft op de mogelijkheden voor windprojecten binnen de regio. Ook vragen we de commissie m.e.r. expliciet om advies op de vraag hoe om te gaan met deze overbruggingsregeling.

Waarom wordt de 1 km-Wespendiefzone rond de Veluwe gezien als harde belemmering voor wind?
In het planMER is de 1 kilometer zone rond de Veluwe aangemerkt als harde belemmering, omdat de ontwikkeling van windenergie hier vanwege de wespendief de komende jaren praktisch onmogelijk is. De 1 tot 8 kilometer zone rond de Veluwe is in het planMER aangemerkt als zachte belemmering, omdat de ontwikkeling van windenergie hier ondanks de wespendief onder voorwaarden in de komende jaren mogelijk kan worden.

Waarom worden weidevogelgebieden gezien als harde milieubelemmering voor zowel zon als wind?
Het is slecht gesteld met de stand van weidevogels in Nederland. De overheid heeft daarnaast een zorgplicht voor weidevogels, waar in lokaal- en regionaal beleid ook niet van kan worden afgeweken. Dit betekent dat de ontwikkeling van zowel zon- als windprojecten juridisch niet mogelijk is in weidevogelgebieden. Deze gebieden worden daarom opgenomen als harde milieubelemmering.

Waarom worden wintergansrustgebieden, het Gelders Natuurnetwerk en Natura 2000 gebieden gezien als zachte milieubelemmeringen?
In al deze gebieden geldt dat de ontwikkeling van zon- en windprojecten onder voorwaarden mogelijk is. In veel gevallen gaat het om lokaal en regionaal beleid waarvan kan worden afgeweken, of waar mitigerende maatregelen kunnen worden genomen. Er gelden dus milieubelemmeringen, maar de ontwikkeling van zon- en windprojecten is niet onmogelijk. Deze gebieden worden daarom opgenomen als zachte milieubelemmeringen.

Geschiktheidskaart vanuit milieueffecten voor windturbines met een ashoogte van 120 m

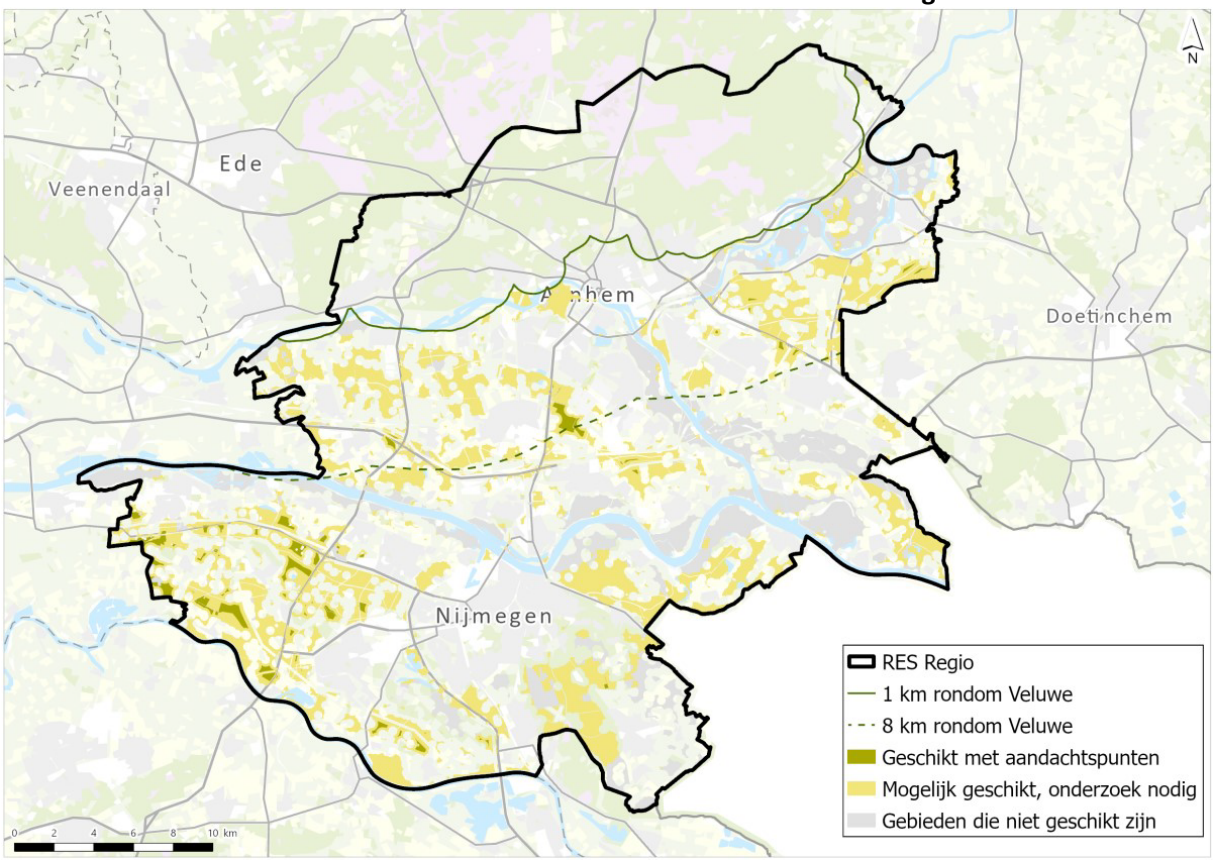

De kaart hierboven gaat over de geschiktheid voor windturbines, maar wat zie ik hier precies?
De dikke zwarte lijn geeft de regiogrens aan. Daarbuiten is geen onderzoek gedaan, vandaar dat er alleen gekleurde vlakken binnen de regio zijn. Daarbij geeft de kaart een samenvatting van de milieueffecten weer. Alle transparante en grijze gebieden op de kaart zijn milieutechnisch niet geschikt voor de ontwikkeling van twee windturbines of meer. De gele en groene vlakken op deze kaart geven de gebieden aan die milieutechnisch geschikt zijn, of geschikt te maken zijn voor de ontwikkeling van twee windturbines of meer.

Wat is het verschil tussen die geschikte groene gebieden en de geschikt te maken gele gebieden?
Voor de groene gebieden geldt dat er bijna geen milieutechnische belemmeringen zijn om twee windturbines of meer te ontwikkelen. Wel kunnen hier aandachtspunten zijn, zoals effecten op bepaalde diersoorten of enige invloed op radar- en luchtvaartgebieden. Voor de gele gebieden geldt dat er weliswaar negatieve milieueffecten kunnen optreden, maar dat ook deze gebieden goede mogelijkheden bieden voor de ontwikkeling van twee windturbines of meer. Bij negatieve milieueffecten kun je in de gele gebieden denken aan effecten op Natura 2000 gebieden of invloed op landschapstypen- en structuren. Die negatieve effecten zijn vaak goed te neutraliseren, maar daarvoor is in alle gevallen extra onderzoek nodig op locatieniveau: een projectMER of passende beoordeling.

Wat betekenen de twee groene lijnen op de kaart?
In de kaart is een groene lijn rond de Veluwe te zien en een groene stippellijn door het middengebied van de regio. Deze lijnen geven het leefgebied van de wespendief weer. Ten noorden van de groene lijn rond de Veluwe is het de komende jaren niet mogelijk om windturbines te ontwikkelen. Vandaar dat er geen groene of gele vlakken ten noorden van deze lijn zijn. In de zone tussen de groene lijn en de groene stippellijn kan de ontwikkeling van windturbines in de komende jaren weer mogelijk worden, hier zijn dus groene en gele gebieden zichtbaar.

Mijn woonomgeving is mogelijk geschikt voor windenergie, komen er nu windturbines?
Het planMER heeft enkel de milieueffecten van windenergie binnen de regio onderzocht. Daar komen gebieden uit die mogelijk geschikt zijn voor twee windturbines of meer. Maar dat betekent niet dat in al deze gebieden windturbines worden gerealiseerd. Als de gemeente in of om dit gebied andere plannen heeft, dan kunnen die voorrang krijgen. Bijvoorbeeld voor toekomstige woningbouw of natuurontwikkeling.

Mijn woonomgeving valt in ongeschikt gebied voor windenergie, komen er nu geen windturbines?
De kans dat er dan windturbines in uw woonomgeving worden ontwikkeld is klein, maar niet helemaal uitgesloten. In het planMER zijn gebieden onderzocht voor de ontwikkeling van twee windturbines of meer. Op lokaal niveau kunnen de mogelijkheden in de praktijk groter zijn. Bijvoorbeeld als binnen een windplan molenaarswoningen worden opgenomen. Ook kunnen gemeenten medewerking verlenen aan solitaire windturbines of juist aan een aantal kleinere windturbines. Daarvoor zijn de mogelijkheden in dit planMER niet onderzocht.

Bijlage: lijst met betrokken regionale belanghebbenden

Type organisatie	Uitnodiging ontvangen	Deelgenomen aan dialogen
Agrarisch		
Agrarische Collectieven (Agrarisch Natuur Beheer ANB)	x	
(N)LTO	x	x
(Z)LTO	x	
Greenport Gelderland	x	
Organisatie arg. bedrijven en platteland	x	
NEXTgarden Glastuinbouw	x	x
Cultuurlandschap		
Gelders genootschap	x	
Gelders Landschap en kastelen	x	x
Het Geldersch Landschap	x	x
Stichting Landschapsbeheer Gelderland	x	
Vereniging Nederlandse cultuurlandschappen	x	x
Natuur		
Faunabeheereenheid	x	
Natuur en Milieu Gelderland	x	x
Hall van Larenstein (voormalig: Kennis Centrum Natuur en Leefomgeving)	x	x
Natuurmonumenten	x	x
SBNL/Natuurlijk Platteland Oost	x	
Sovon	x	
Staatsbosbeheer	x	
ARK Natuurontwikkeling	x	
Bosgroep	x	
Grondeigenaar		
Gelders particulier grondbezit	x	x
Nationaal Park de Hoge Veluwe	x	
Ontwikkeling		
Vertegenwoording van energiecoöperaties	x	x
Innofase	x	
Vertegenwoordiging van ontwikkelaars zon	x	
Vertegenwoordiging van ontwikkelaars van wind-zon (NWEA)	x	x
Belangenvereniging voor omwonenden windturbines	x	x
ProRail	x	
Rijkswaterstaat	x	
Overig		
Gelderse vereniging dorpshuizen en kleine kernen	x	
Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen (TVAN)	x	
Leisure lands (recreatie)	x	
ODRN (omgevingsdienst)	x	
VNO-NCW	x	
VGGM (gezondheid)	x	x
GGD zuid	x	x
Veiligheidsregio Gelderland Zuid	x	x
TenneT	x	
Vitens (drinkwater)	x	
Liander	x	
JongRES	x	x
Tegenwind	x	
Leefbaarheidsalliantie Gelderland	x	
Gelders Energieakkoord	x	x

planMER RES GMR Arnhem-Nijmegen

Samenvatting planMER

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

9 juni 2023

Project	planMER RES GMR Arnhem-Nijmegen
Opdrachtgever	Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Document	Samenvatting planMER
Status	Definitief 02
Datum	9 juni 2023
Referentie	134281/23-009.842
Projectcode	134281
Projectleider	T. Reimer MSc
Projectdirecteur	Ir. A.H.J. van Kuijk
Auteur(s)	R. de Jong MSc
Gecontroleerd door	M.M.K. Vanderschuren MSc
Goedgekeurd door	T. Reimer MSc
Paraaf	

Adres

Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V.
Leeuwenbrug 8
Postbus 233
7400 AE Deventer
+31 (0)570 69 79 11
www.witteveenbos.com
KvK 38020751

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001.

© Witteveen+Bos

Niets uit dit document mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Witteveen+Bos noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd, behoudens schriftelijk anders overeengekomen. Witteveen+Bos aanvaardt geen aansprakelijkheid voor enigerlei schade die voortvloeit uit of verband houdt met het wijzigen van de inhoud van het door Witteveen+Bos geleverde document.

INHOUDSOPGAVE

1 PLANMER VOOR DE REGIONALE ENERGIESTRATEGIE 4

1.1 Aanleiding 4
1.2 Plangebied 5
1.3 Een planMER voor de RES 5
1.4 Inhoud van deze samenvatting 7

2 ELEKTRICITEITSTECHNIEKEN 9

2.1 Alternatieven 9
2.2 Samenvattende effectbeoordeling 14
2.3 Maatgevende effecten per thema 17
2.3.1 Bodem en water 17
2.3.2 Natuur 17
2.3.3 Landschap, cultuurhistorie en archeologie 18
2.3.4 Veiligheid 18
2.3.5 Leefomgeving 18
2.3.6 Ruimtegebruik 19
2.4 Geschiktheidskaarten 20

3 WARMTETECHNIEK 23

3.1 Risico's uitvoerbaarheid 23
3.2 Voorkeurslocaties vanuit milieu 24
3.3 Aandachtspunten voor het vervolg 25

4 VERVOLGSTAPPEN 26

Laatste pagina 26

1

PLANMER VOOR DE REGIONALE ENERGIESTRATEGIE

Voor u ligt de samenvatting van het milieueffectrapport (planMER) voor de Regionale Energiestrategie (RES) van de Groene Metropoolregio (GMR) Arnhem-Nijmegen. Deze samenvatting geeft een toelichting op de belangrijkste resultaten van de uitgevoerde milieuonderzoeken.

Wat betekenen de afkortingen m.e.r., MER, RES en planMER?
Binnen de procedure van milieueffectrapportage worden de afkortingen m.e.r. en het MER gebruikt. De m.e.r. staat voor de procedure van milieueffectrapportage, zoals het onderzoek, de inspraak en alle bijkomende adviezen. De afkorting MER staat voor het eindproduct, het milieueffectrapport.

Dit rapport betreft een planMER en wordt opgesteld voor de Regionale Energiestrategie (RES). Dit planMER toetst de milieueffecten van (zoek)gebieden, om op deze manier milieu een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het planMER is een instrument dat onder andere geschikt is voor de plannen die zich in een verkennende- of haalbaarheidsfase bevinden. De milieueffecten kunnen zo worden beoordeeld op strategisch en relatief abstract niveau.

1.1 Aanleiding

Dit planMER onderzoekt de milieueffecten van de gemaakte RES afspraken door de zestien RES gemeenten binnen de Groene Metropoolregio (GMR) Arnhem-Nijmegen. De gemeenten Montferland en Mook en Middelaar maken geen deel uit van de RES-regio Arnhem-Nijmegen[1]. In dit planMER worden de zestien RES-gemeenten aangeduid als GMR (zie paragraaf 1.2).

De GMR heeft in de RES de doelstelling vastgelegd om in 2030 1,62 TWh duurzame elektriciteit op te wekken. Dit wil de regio doen door het ontwikkelen van windturbines, zonnevelden, zonnepanelen op grote dakoppervlakken (zon op dak) en een aantal waterkrachtprojecten. Ook heeft de regio de ambitie om warmtebronnen te ontwikkelen en te ontsluiten in de regio, als alternatief voor de fossiele warmtevoorziening, door met name aardgas.

Dit onderzoek focust voor de elektriciteitsopwekking op de mogelijkheden voor windparken vanaf twee windturbines en zonnevelden vanaf twee megawatt (MW). De ontwikkeling van zon op dak kent over het algemeen zeer weinig milieueffecten en de ontwikkeling van waterkracht kent zeer lokale milieueffecten die moeilijk op regionale schaal kunnen worden beoordeeld. Zon op dak en waterkracht zijn daarom geen onderdelen van de milieuonderzoeken in het planMER.

In de afspraken van de RES is het aandeel zonne-energie sterk oververtegenwoordigd ten opzichte van windenergie. Het gaat in vermogens om 89 % zonne-energie tegenover 11 % windenergie. Geredeneerd vanuit het elektriciteitsnetwerk is een vermogensverdeling van 50 % - 50 % wenselijk. Een verdeling van 50 % uit zonnepanelen en 50 % uit windturbines (eveneens in vermogen) is het meest aantrekkelijk, omdat er dan minder aanpassingen aan het elektriciteitsnetwerk nodig zijn. Ook maakt een evenwichtige inzet op

[1] Dit wordt benadrukt, omdat de gemeenten Montferland en Mook en Middelaar wel onderdeel zijn van de gemeenschappelijke regeling Groene Metropoolregio (GMR).

zonne-energie en windenergie de energievoorziening stabieler. In veel gevallen waait het óf schijnt de zon. In de RES is daarom ook de afspraak opgenomen om bij een eventuele herijking te streven naar een betere verdeling tussen zonne- en windenergie binnen de regio.

m.e.r.-procedure

De Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) vormde de eerste stap in de milieueffectrapportage-procedure (m.e.r.-procedure). Dit planMER is de tweede stap. De m.e.r.-procedure wordt doorlopen om de milieueffecten van windturbines, zonnevelden en het gebruik van warmtebronnen te onderbouwen. Het planMER biedt de regiogemeenten vanuit de verschillende aandachtspunten voor milieuthema's informatie om de locatiekeuze voor zoekgebieden van windturbines en zonnevelden te onderbouwen en waar nodig te herijken. De provincie Gelderland neemt de RES zoekgebieden voor windturbines op in haar herijking van het provinciale windbeleid. De verwachting is dat het windbeleid eind 2023 gereed is. De herijking van de RES richting een RES 2.0 is naar verwachting in de eerste helft van 2024 gereed.

1.2 Plangebied

Het plangebied is het gebied waarbinnen gezocht wordt naar een geschikte invulling voor het ontwikkelen van windturbines en zonnevelden. Het is dus het gebied waar de opwek van 1,62 TWh duurzame elektriciteit in 2030 zal plaatsvinden. Afbeelding 1.1 toont het plangebied. Dit plangebied bestaat uit de zestien deelnemende gemeenten. Dit zijn, op alfabetische volgorde: Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.

Afbeelding 1.1 Plangebied Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

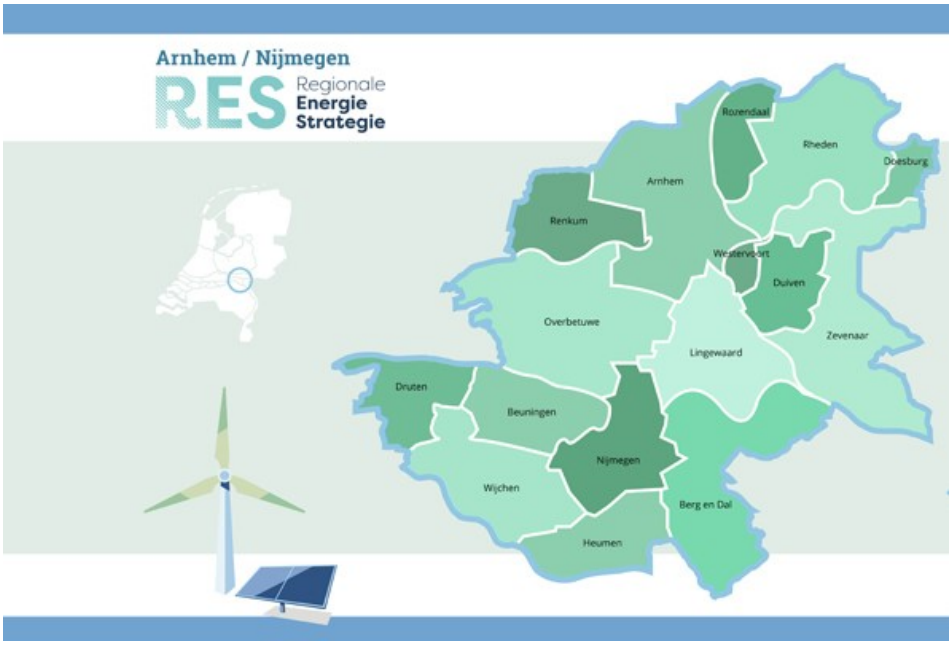

1.3 Een planMER voor de RES

Dit planMER helpt de regio om een antwoord te geven op de volgende vraag:

Welke gebieden zijn vanuit milieueffecten **geschikt**, **geschikt te maken**, *of* **ongeschikt** *voor de ontwikkeling van ten minste 1,62 TWh duurzame elektriciteitsambitie en regionale warmtebronnen in de Groene Metropoolregio, en hoe kan dit - naast de referentie RES 1.0 - worden ingevuld aan de hand van drie thematische alternatieven?*

Het planMER maakt de effecten van windturbines en zonnevelden op het milieu en de omgeving zichtbaar. Zo wordt onder meer de impact op het landschap en de natuur onderzocht en wordt ook bekeken waar sprake is van geluidhinder. Op basis van dit planMER weten de gemeenten wat de keuzemogelijkheden voor duurzame elektriciteit zijn en krijgen de verschillende milieubelangen een volwaardige plek in de gemaakte RES-afspraken en ruimtelijke afwegingen. Iedere gemeente in de regio kan de milieu-informatie gebruiken bij haar ruimtelijke planprocedures, zoals haar omgevingsvisies en omgevingsplannen.

Detail- en schaalniveau van het planMER

Dit planMER heeft tot doel om de gemaakte RES afspraken vanuit milieuperspectief te beoordelen en het proces richting herijking van die afspraken te ondersteunen. Het planMER doet dit door milieueffecten en -risico's inzichtelijk te maken. Daarbij brengt dit planMER de milieueffecten tussen verschillende gebieden in beeld voor de ontwikkeling van windturbines en zonnevelden. De diepgang van de analyses op het vlak van milieueffecten in dit planMER is passend bij het detailniveau van de bredere (meer integrale) keuzes die voorliggen. Het gaat daarbij onder andere om de volgende keuzes:

- waar kunnen windturbines en zonnevelden worden ontwikkeld?
- wat is de opwekpotentie per gebied door windturbines of zonnevelden?
- hoe en waar kunnen windturbines en zonnevelden samen worden ontwikkeld?

Niet alle mogelijke milieueffecten zijn onderzocht. Dit komt omdat niet alle milieueffecten onderscheidend zijn voor de keuzes die de regiogemeenten hebben gemaakt en nog gaan maken. Op het moment dat sprake is van een concreet project op een specifieke locatie, kunnen milieueffecten via een projectMER of m.e.r.-beoordeling worden onderzocht als basis voor vergunningverlening.

Windturbines

Voor windenergie zijn twee windturbinetypen onderzocht (zie afbeelding 1.2):

- windturbines (referentieturbine Nordex N117, circa 3,6 MW) met een ashoogte van 120 m, een rotordiameter van 117 m en een tiphoogte van 178,5 m;
- windturbines (referentieturbine Enercon E-160, circa 7,0 MW) met een ashoogte van 166 m, een rotordiameter van 160 m en een tiphoogte van 246 m.

Deze twee referentieturbines geven een beeld van de huidige bandbreedte aan milieueffecten. Windturbines met een ashoogte van 166 m kunnen vanwege hun omvang bijvoorbeeld grotere effecten hebben op het landschap of de leefomgeving. Effecten van windturbines met een ashoogte van 166 m kunnen in bepaalde opzichten ook juist kleiner zijn dan die van windturbines met een ashoogte van 120 m, bijvoorbeeld doordat minder windturbines met een ashoogte van 166 m nodig zijn om dezelfde hoeveelheid energie op te wekken. Door beide windturbinetypen te onderzoeken, ontstaat een goed beeld van de mogelijkheden voor de ontwikkeling van windturbines binnen de regio.

Afbeelding 1.2 Referentieturbines

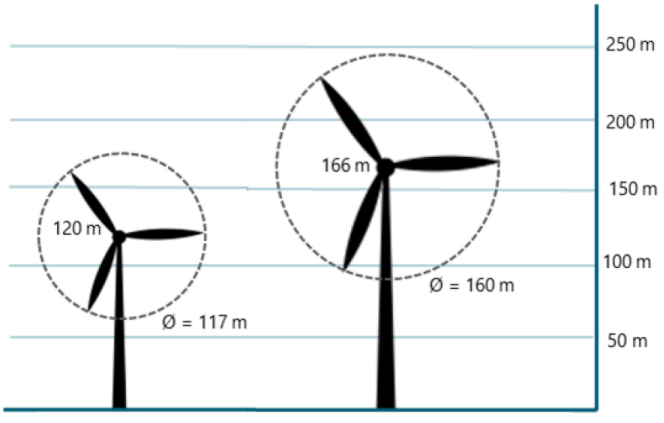

Zonnevelden

Voor zonnevelden zijn in het planMER de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- een zonneveld heeft een vermogen van meer dan 2 MW. Vanaf 2 MW is in de RES namelijk sprake van grootschalige energieopwek;
- er wordt uitgegaan van zonnevelden met een zuidoriëntatie, vanwege een groter ruimtebeslag voor dezelfde hoeveelheid energie-opwek in vergelijking met een oost-west oriëntatie. Op die manier wordt de benodigde ruimte op een 'veilige' manier berekend, op projectniveau kan het ruimtebeslag dan minder zijn en zijn de effecten dus minder groot of is er meer ruimte voor een goede ruimtelijke inpassing;
- per MW aan opgesteld vermogen is uitgegaan van 1,0 tot 1,5 hectare aan benodigde oppervlakte. 1,0 hectare ligt in lijn met huidige zonprojecten. 1,5 hectare biedt meer ruimte voor een combinatie met andere functies, zoals land- en tuinbouw, veeteelt, combinatie met infrastructuur of parkeerterreinen. Een zonneveld met een opgesteld vermogen van 10 MW heeft dus een oppervlakte van 10 tot 15 hectare.

Afbeelding 1.3 Zonneveld (links), 120 m windturbines (midden) en 166 m windturbines (rechts)

Warmtebronnen

Naast de elektriciteitstechnieken (windturbines en zonnevelden) is in dit planMER ook een effectanalyse uitgevoerd naar warmte. Dit planMER is één van de eersten in Nederland waarin de milieueffecten van warmte op regionaal schaalniveau zijn onderzocht. De mogelijkheden voor het gebruik van de verschillende warmtebronnen zijn erg locatie-specifiek. Dit is een van de redenen dat de gemeenten de regie hebben op de lokale warmtetransitie.

De onderzoeksaanpak voor de warmtebronnen focust zich daarom op een beschouwing op hoofdlijnen van de milieueffecten van de warmtebronnen en -distributie. Hiermee biedt het planMER extra inzichten voor de toepassing van warmtebronnen in de regio en kan de gemeenten helpen in de realisatie van de Transitievisie Warmte. In hoofdstuk 3 van deze samenvatting wordt ingegaan op de uitkomsten van de analyse.

1.4 Inhoud van deze samenvatting

In deze samenvatting worden de belangrijkste onderdelen en conclusies op basis van het planMER beschreven. Onderstaande tabel geeft aan welke informatie u in welk hoofdstuk van de samenvatting terugvindt.

Tabel 1.1 Leeswijzer

Hoofdstuk	Inhoud
2. elektriciteitstechnieken	hier vindt u een beschrijving van de alternatieven en een samenvatting van de belangrijkste milieueffecten van windturbines en zonnevelden
3. warmtetechnieken	hier leest u de belangrijkste milieueffecten van de onderzochte warmtetechnieken
4. vervolgstappen	hier vindt u een toelichting op de relatie tussen het planMER en de RES en leest u welke vervolgstappen worden gezet in het RES-proces

Naast deze samenvatting bestaat het planMER uit een hoofdrapport en verschillende bijlagen. In het hoofdrapport vindt u de effectanalyses en -beoordelingen per milieuthema. De bijlagen bij het hoofdrapport geven op een aantal milieuthema's nog een verdiepende toelichting en geven inzicht in de effectbeoordelingen per alternatief.

2

ELEKTRICITEITSTECHNIEKEN

Dit hoofdstuk gaat in op de belangrijkste milieueffecten van windturbines en zonnevelden. Daarbij zijn effecten beschreven voor de gehele regio. Paragraaf 2.1 geeft inzicht in de alternatieven die zijn onderzocht en paragraaf 2.2 omschrijft welke effecten zijn beoordeeld. Paragraaf 2.3 geeft een overzicht van de resultaten.

2.1 Alternatieven

Voor het in beeld brengen van de milieueffecten van windturbines en zonnevelden zijn vier thematische alternatieven ontwikkeld en onderzocht. De alternatieven hebben allen een thematische invalshoek en vormen daarmee een aantal gevoeligheidsanalyses qua milieueffecten.

Wat is een alternatief?
Een alternatief laat vanuit een specifieke invalshoek zien welke mogelijkheden er zijn om windturbines en zonnevelden in de regio te ontwikkelen. Dit kan door de zoekgebieden uit de RES 1.0 te ontwikkelen. Om te onderzoeken of er nog andere mogelijkheden zijn, zijn in het planMER alternatieven vanuit een specifiek milieuthema ontwikkeld. Door de verschillende alternatieven vervolgens te vergelijken kan worden afgewogen of er vanuit milieuperspectief betere zoekgebieden zijn voor windturbines en zonnevelden dan in de RES 1.0 zijn vastgelegd.

Het stappenplan om te komen tot alternatieven bestaat op hoofdlijnen uit vier stappen. Dit stappenplan is weergegeven op afbeelding 2.1.

Afbeelding 2.1 Stappenplan alternatievenontwikkeling

Stap 1 - Uitgangspunten bepalen
In stap 1 zijn de uitgangspunten bepaald. Hiervoor zijn belemmeringenkaarten opgesteld. Op deze kaarten zijn de harde belemmeringen weergegeven die een locatie ongeschikt maken voor windturbines en zonnevelden. Het gaat hierbij om fysieke objecten als belemmeringen, maar ook strikte beperkingen vanuit wet- en regelgeving.

Daarnaast is een minimale afstand[1] berekend tot geluidsgevoelige objecten (zoals woningen) om geluidhinder te beperken:

- voor windturbines met een ashoogte van 120 m is een afstand van 210 m aangehouden;
- voor windturbines met een ashoogte van 166 m is een afstand van 385 m aangehouden;
- voor zonnevelden is een afstand van 40 m aangehouden.

Na het bepalen van de harde belemmeringen zijn kaarten gemaakt. Afbeeldingen 2.2, 2.3 en 2.4 tonen de kaarten met de zoekruimte voor windturbines en zonnevelden. Hierbij zijn de harde belemmeringen in het plangebied uitgesloten. Binnen de zoekruimte wordt onderzocht wat de milieueffecten van windturbines en zonnevelden zijn.

Afbeelding 2.2 Kaart met gebieden zonder harde belemmeringen voor windturbines met een ashoogte van 120 m

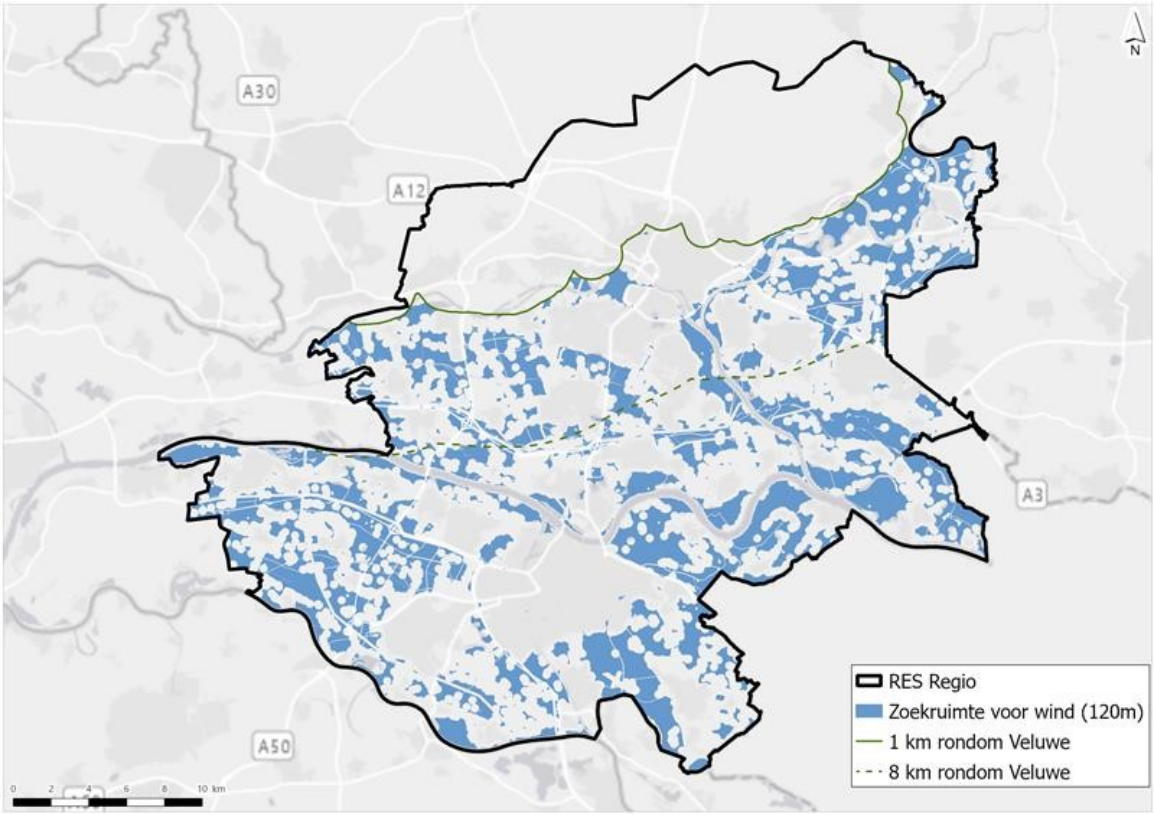

[1] Deze afstanden zijn gebaseerd op de normstelling uit het buiten werking gestelde Activiteitenbesluit.

Afbeelding 2.3 Kaart met gebieden zonder harde belemmeringen voor windturbines met een ashoogte van 166 m

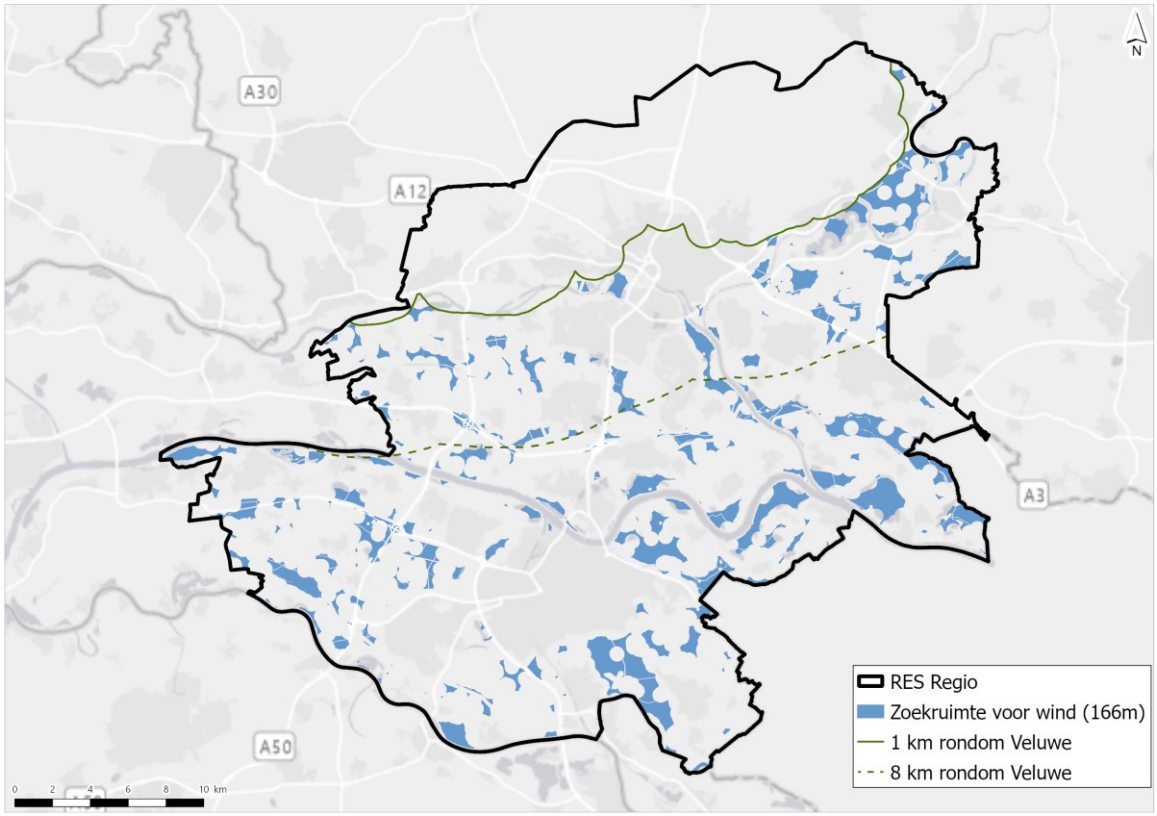

Afbeelding 2.4 Kaart met gebieden zonder harde belemmeringen voor zonnevelden

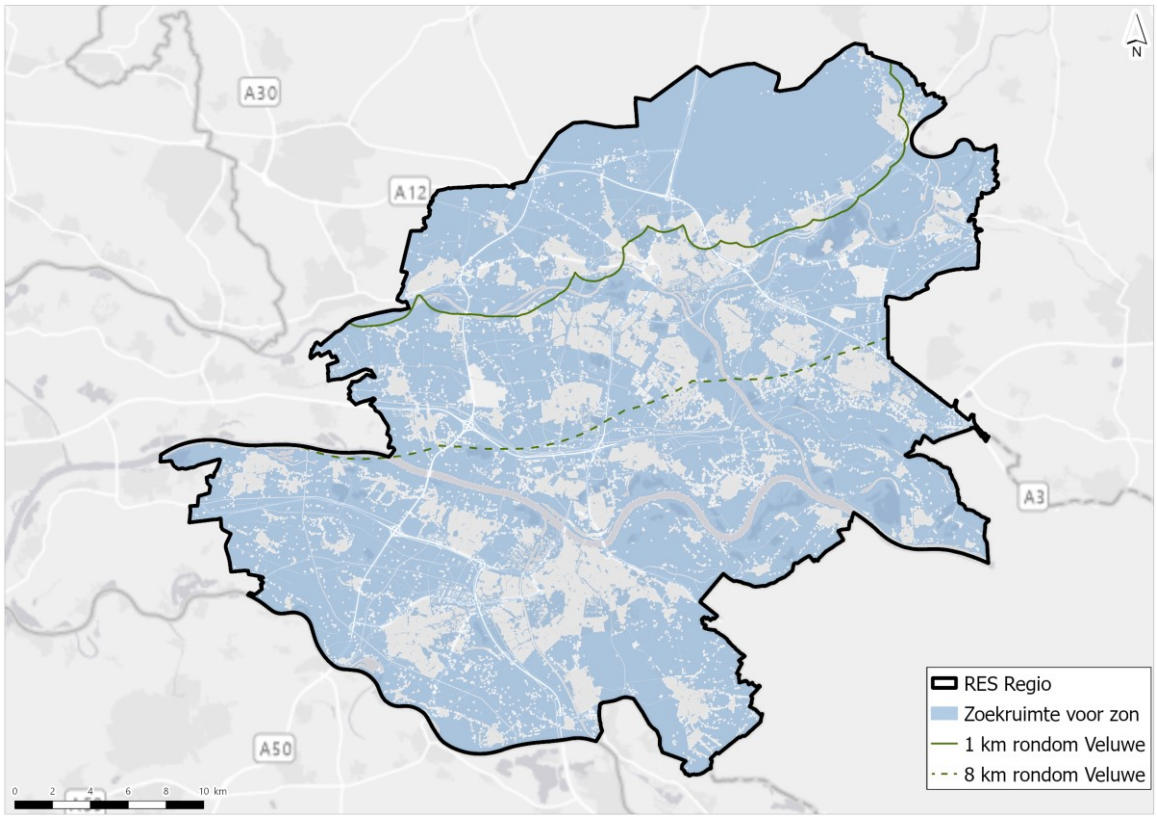

Stap 2 - Ontwerpprincipes per alternatief

Stap 2 bestaat uit het bepalen van de ontwerpprincipes per alternatief. Dit zijn geen harde belemmeringen, maar criteria waaruit een alternatief is opgebouwd. Deze ontwerpprincipes zijn tot stand gekomen in een omgevingsproces met regionale belanghebbenden (een overzicht van deze partijen is opgenomen in bijlage III van de NRD), door zienswijzen die zijn binnengekomen op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) en aan de hand van het advies van de Commissie m.e.r. op de NRD.

Hieruit zijn naast de zoekgebieden uit de RES 1.0, drie thematische alternatieven ontstaan: Landschap, Natuur en Leefomgeving. Per alternatief zijn de verschillende ontwerpprincipes opgenomen, bovenop de harde belemmeringen. De ontwerpprincipes resulteren in zoekruimte voor gebieden die vanuit milieueffecten geschikt zijn (te maken) voor windturbines en zonnevelden. In tabel 2.1 staan de verschillende thema's en de belangrijkste ontwerpprincipes.

Tabel 2.1 Ontwerpprincipes alternatieven op hoofdlijnen

Alternatief	Ontwerpprincipes
RES 1.0	de zoekgebieden uit de RES 1.0 minus de harde belemmeringen vormen de basis van dit alternatief
Landschap	de zoekgebieden houden zoveel mogelijk rekening met landschappelijke waarden. Gebieden met landschappelijke waarden worden gemeden
Natuur	de zoekgebieden houden zoveel mogelijk rekening met de natuurgebieden Natuurgebieden worden gemeden, net zoals een 8-km zone rond de Veluwe (Wespendief)
Leefomgeving	de zoekgebieden houden zoveel mogelijk rekening met de leefomgeving. Hierbij wordt voor windturbines onder andere een afstand van minimaal 700 m aangehouden tot woningen

Stap 3 - Plaatsingszones alternatieven op kaart

Stap 3 in het proces van de alternatievenontwikkeling bestaat uit het op kaart zetten van de alternatieven. Hierbij zijn de ontwerpprincipes per alternatief uit stap 2, samen met de harde belemmeringen gebundeld op een kaart. Er zijn kaarten gemaakt voor windturbines met een ashoogte van 120 m en 166 m en ook voor zonnevelden.

Voor het volledige overzicht van de kaarten met de onderzochte alternatieven kunt u terecht in het hoofdrapport van het planMER (hoofdstuk 5). De volgende afbeeldingen tonen de alternatieven voor de windturbines met een ashoogte van 120 m.

Afbeelding 2.5 Overzicht thematische alternatieven voor windturbines met een ashoogte van 120 m (linksboven: RES 1.0, linksonder: Natuur, rechtsboven: Landschap, rechtsonder: Leefomgeving)

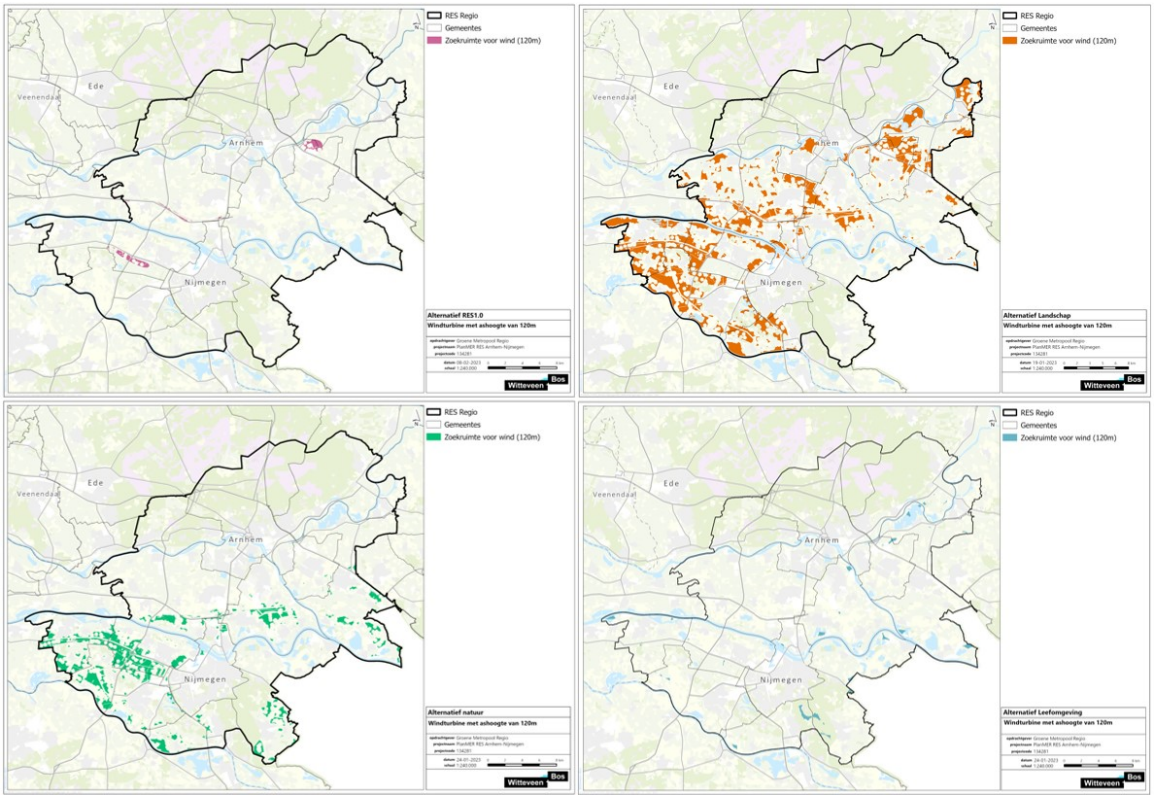

Stap 4 - Bepalen potentiële energieopbrengst

De laatste stap in het proces van de alternatievenontwikkeling bestaat uit het bepalen van de energieopbrengst. Hiervoor zijn generieke aannames gedaan van de opbrengst per km^2. Uit de berekeningen blijkt dat de zoekruimte voor zonnevelden in alle alternatieven ruimschoots voldoende is om 50 % van het RES-bod op te wekken met zonne-energie. Voor windenergie is de potentiële energieopbrengst voor de alternatieven RES 1.0 en Leefomgeving niet voldoende om tot 50 % van de energie met windturbines op te wekken. Voor de RES 1.0 is dit niet verrassend, omdat het planMER mede is opgesteld om te onderzoeken of de verhouding tussen wind- en zonne-energie verbeterd kan worden. In het alternatief Leefomgeving wordt een grote afstand aangehouden tot woningen (700 m). Dit zorgt voor relatief weinig zoekruimte voor windturbines. Desondanks is besloten om deze twee alternatieven wel te onderzoeken, juist om de regio inzicht te geven in gevolgen van keuzes voor zoekgebieden op het milieu én de energieopbrengst. Tabel 2.2 toont de potentiële energieopbrengsten van de alternatieven in TWh. Daarbij is eveneens aangegeven wat het percentage is van de doelstelling uit de RES 1.0.

Tabel 2.2 Potentiële energieopbrengsten van de alternatieven

Variant	Alternatief, energieopbrengst (in TWh) en percentage van de doelstelling									
	RES 1.0		Landschap		Natuur		Leefomgeving		Totale zoekruimte	
	TWh	%	TWh	%	TWh	%	TWh	%	TWh	%
wind 120 m	0,11	9,7	2,97	263	1,25	110,6	0,15	13,2	6,22	550
wind 166 m	0,06	5,3	0,96	85	0,35	30,9	0,13	11,5	2,47	218,6
zonnevelden	4,05	358	34,55	3058	30,42	2692	60,02	5311	73,98	6547

2.2 Samenvattende effectbeoordeling

In het planMER zijn de alternatieven beoordeeld op de verschillende milieuthema's die maatgevend zijn. Door de alternatieven met elkaar te vergelijken wordt het voor de regio duidelijker wat de effecten van bepaalde keuzes zijn. Zo wordt bijvoorbeeld inzichtelijk wat het effect is van de keuze voor het beschermen van de natuur op de geluidhinder voor omwonenden. Hiermee vormt de beoordeling van de alternatieven als het ware een gevoeligheidsanalyse, die de regio achtergrondinformatie biedt voor besluitvorming over de keuze voor zoekgebieden voor windturbines en zonnevelden.

De maatgevende criteria die in het planMER zijn onderzocht, zijn opgenomen in tabel 2.3. Hierbij is ook aangegeven of het criterium relevant is voor windturbines of zonnevelden, of beide.

Tabel 2.3 Onderzochte maatgevende criteria

Criterium	Relevant voor:
bodem en water	windturbines en zonnevelden
natuur	windturbines en zonnevelden
landschap	windturbines en zonnevelden
cultuurhistorie	windturbines en zonnevelden
archeologie	windturbines en zonnevelden
veiligheid	windturbines
leefomgeving	windturbines en zonnevelden
ruimtegebruik	windturbines en zonnevelden

Afhankelijk van de locatie, kunnen de effecten op maatgevende criteria leiden tot:
1 risico's voor de uitvoerbaarheid, doordat effecten bijvoorbeeld strijdig zijn met andere beleidsambities;
2 langdurige negatieve effecten op specifieke maatgevende criteria beperken/voorkomen door een andere locatie te kiezen.

In het planMER zijn daarnaast niet-maatgevende criteria beschouwd. Het gaat bijvoorbeeld om effecten door slagschaduw, invloed op de bodemkwaliteit en geluidhinder onder de norm. De effecten op deze criteria zijn over het algemeen goed te voorkomen of beperken door toepassing van mitigerende maatregelen en zijn daarom op regionaal schaal- en detailniveau niet bepalend voor de locatiekeuze of de keuze tussen wind- of zonne-energie. Deze criteria kunnen wel van belang zijn bij de ontwikkeling van concrete projecten.

Beoordeling van thema's

Het planMER beoordeelt de milieueffecten van wind- en zonne-energie op basis van een vier-puntsbeoordelingsschaal. De beoordelingsschaal is te zien in tabel 2.4.

Tabel 2.4 Generieke beoordelingsschaal

	Toelichting algemeen	Specificatie voor criterium
0	geen of zeer beperkt effect	er is geen of een zeer beperkt effect ten opzichte van de referentiesituatie
0/-	licht negatief effect	(beperkt) negatieve effecten, maar deze zijn naar verwachting goed te mitigeren
-	negatief effect	negatieve effecten ten opzichte van de referentiesituatie, maar deze zijn mogelijk te mitigeren of compenseren
--	sterk negatief effect	sterk negatieve effecten ten opzichte van de referentiesituatie die naar verwachting niet te mitigeren zijn

Op basis van bovenstaande schaal is een sterk negatieve beoordeling (in rood) een uitsluitingscriterium voor een specifiek milieuthema. Dit zijn gebieden die zeer waarschijnlijk niet geschikt zijn voor windturbines of zonnevelden. Een goede onderbouwing is nodig om in deze gebieden toch duurzame energie te ontwikkelen.

De overige kleuren in de beoordelingsschaal geven de gebieden weer die naar verwachting geschikt zijn (in geel) of geschikt te maken zijn (in oranje) voor de ontwikkeling van wind- en/of zonne-energie. Dit betekent niet dat er geen effecten aanwezig zijn, maar geeft wel zicht in de haalbaarheid van een gebied.

De regio kan ervoor kiezen om een geschikt gebied niet te ontwikkelen, of een niet geschikt gebied wel te ontwikkelen vanuit andere argumenten dan milieu, zoals draagvlak, combinatie met overige functies of economische haalbaarheid.

Afbeelding 2.6 geeft een samenvattende kaart van de milieueffecten van windturbines met een ashoogte van 120 m op de maatgevende effecten. Afbeelding 2.7 geeft dezelfde informatie van windturbines met een ashoogte van 166 m. Voor zonnevelden is de samenvattende milieubeoordeling weergegeven in afbeelding 2.8. Hierbij zijn de milieubeoordelingen van alle maatgevende criteria die in het planMER zijn onderzocht over elkaar heen gelegd. Voor een volledig beeld van de milieueffecten in de RES-regio is de gehele zoekruimte (dus de ruimte die overblijft na het toepassen van de harde belemmeringen) weergegeven op de kaarten.

Afbeelding 2.6 Samenvattende kaart milieubeoordeling voor windturbines met een ashoogte van 120 m

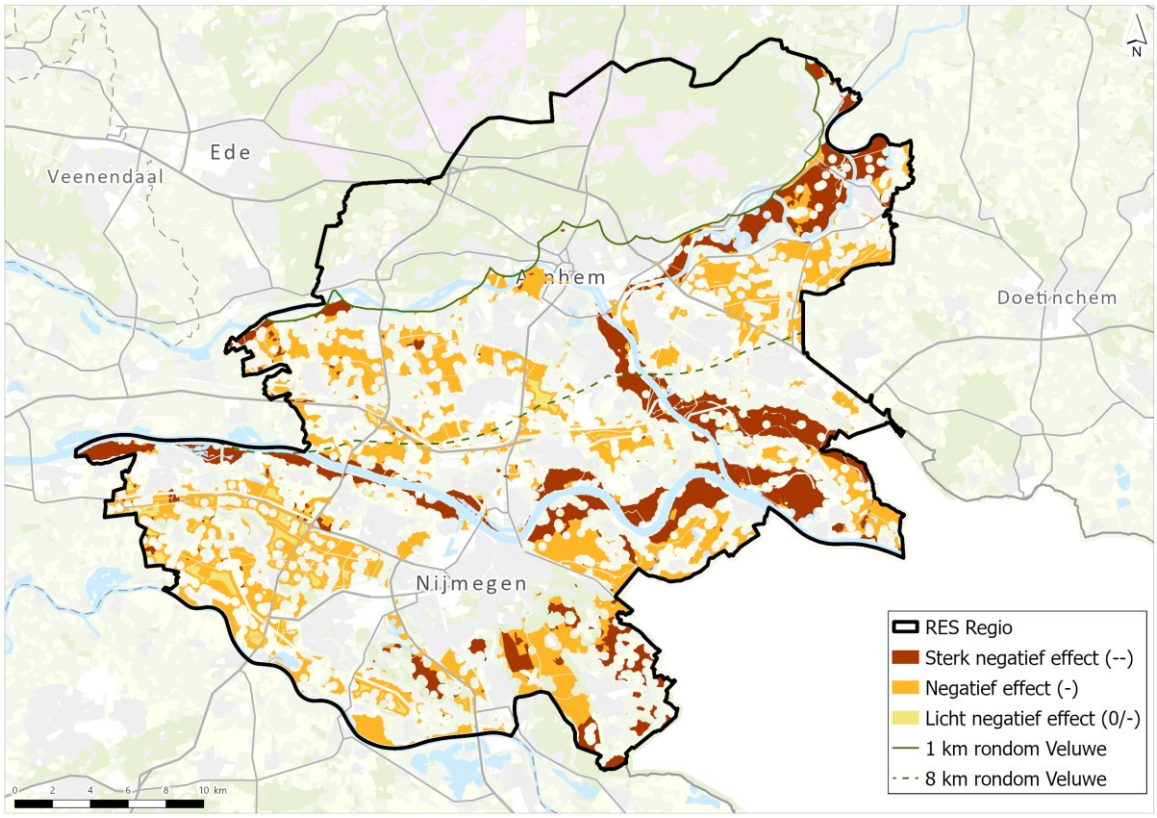

Afbeelding 2.7 Samenvattende kaart milieubeoordeling voor windturbines met een ashoogte van 166 m

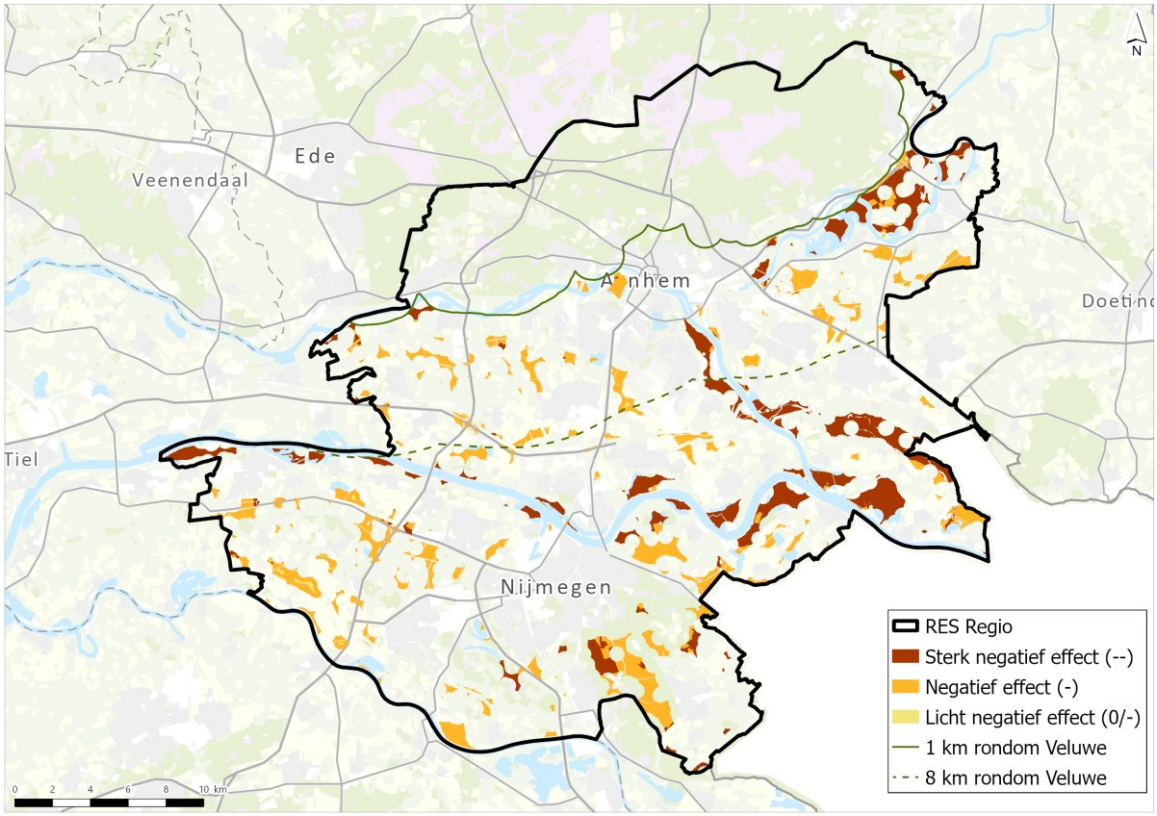

Afbeelding 2.8 Samenvattende kaart milieubeoordeling zonnevelden

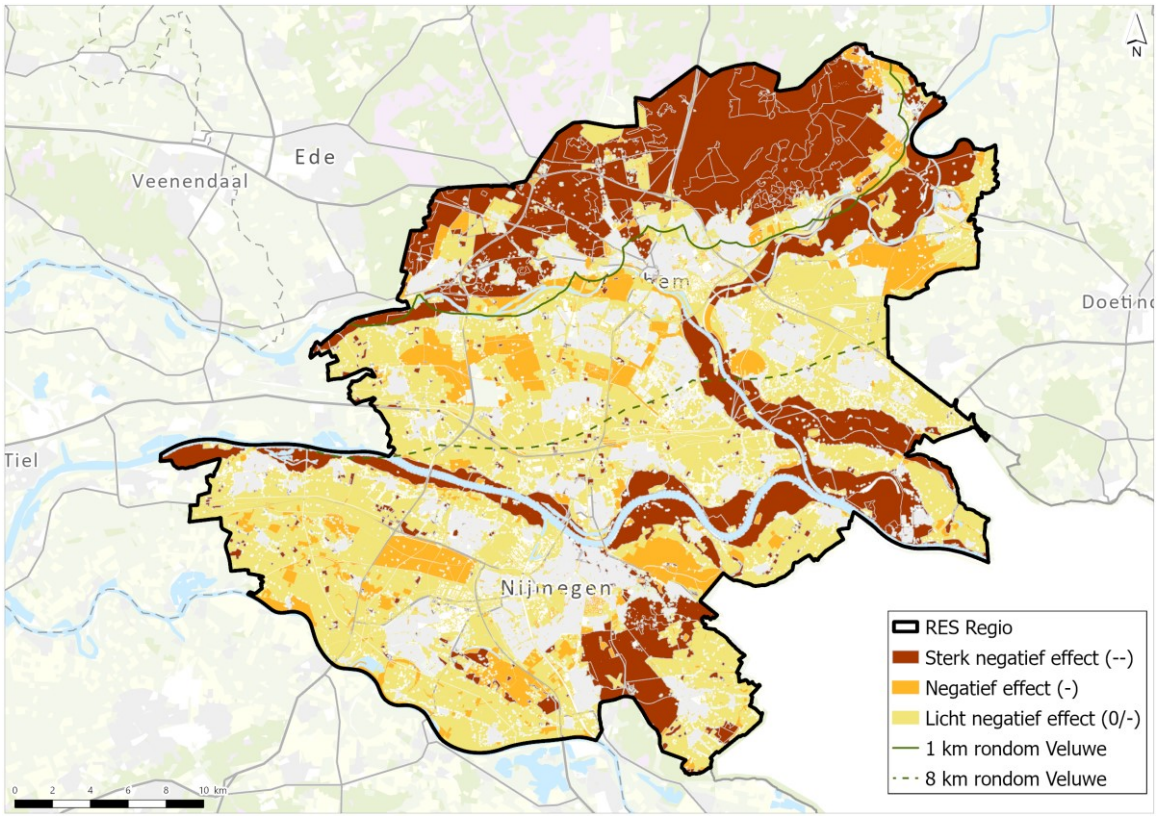

2.3 Maatgevende effecten per thema

Deze paragraaf geeft een samenvatting van de beoordeling van de verschillende maatgevende criteria. Hierbij zijn alleen de belangrijkste aandachtspunten weergegeven.

2.3.1 Bodem en water

Voor het thema bodem en water is de invloed op waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en/of kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden beoordeeld. Uit de beoordeling volgt dat windturbines, die een fundering hebben die dieper gaat dan 2 m, een sterk negatief effect hebben op waterwingebieden. De waterwingebieden in de regio zijn hiermee niet geschikt voor de ontwikkeling van windturbines.

Voor de grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden gelden ook beperkingen ten aanzien van de diepte van grondroerende werkzaamheden. Hierbij zijn er wel mogelijkheden om onder voorwaarden af te wijken. Deze gebieden zijn daarom als negatief beoordeeld.

De zonnevelden kennen een beperkte diepte van de fundering. Het uitgangspunt is een funderingsdiepte van ongeveer 0,3 m. Zonnevelden zijn hiermee onder voorwaarden mogelijk in de waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden. Deze gebieden zijn daarom als licht negatief beoordeeld. Hiervoor geldt wel een aandachtspunt.

2.3.2 Natuur

Windturbines en zonnevelden kunnen ernstige effecten hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden bij plaatsing in deze gebieden. Daarom geldt voor deze gebieden een sterk negatieve beoordeling. Het is niet waarschijnlijk dat voldaan kan worden aan de voorwaarden uit de ADC-toets (zie hoofdrapport voor een toelichting). Dit komt omdat er in de regio andere locaties zijn, buiten Natura 2000-gebieden, waar windturbines en zonnevelden kunnen worden ontwikkeld. De Natura 2000-gebieden zijn daarom als niet geschikt beoordeeld.

Ook in weidevogelgebieden is de ontwikkeling van windturbines en zonnevelden op grond van de provinciale Omgevingsverordening niet mogelijk. Voor windturbines geldt daarbij dat de provincie Gelderland een zone van 1 km rond de Veluwe een verbod voor windturbines heeft opgelegd om de Wespendief te beschermen. Binnen een zone van 1 tot 8 km rond de Veluwe geldt een tijdelijk verbod voor windturbines. De provincie doet hiervoor extra onderzoek naar de mogelijkheden voor windturbines.

Ontwikkelingen binnen het Gelders Natuurnetwerk (GNN) zijn negatief beoordeeld. Het is niet op voorhand uit te sluiten dat windturbines en zonnevelden hier niet mogelijk zijn, maar er gelden wel voorwaarden. Zo dient onderzoek aan te tonen dat er sprake is van groot openbaar belang, er geen reële alternatieven aanwezig zijn en de effecten op kernkwaliteiten en het oppervlakte dienen zoveel als mogelijk beperkt te worden.

Voor de Groene Ontwikkelingszones, ecologische verbindingszones en ganzenrustgebieden kunnen negatieve effecten niet worden uitgesloten, maar zijn ontwikkelingen naar verwachting onder voorwaarden wel mogelijk.

Verder gelden ten aanzien van soortenbescherming van vogels en vleermuizen dat negatieve effecten door windturbines niet zijn uitgesloten. Een verhoogd risico voor overtreding van de Wet natuurbescherming kan ontstaan nabij natuurgebieden en onder andere nabij bomenrijen, waterlopen en bossen. Hiervoor is op projectniveau specifiek onderzoek nodig. Voor zonnevelden is een licht negatieve beoordeling gegeven aan de gebieden met waarden voor vogels, zoals de ganzenrustgebieden.

2.3.3 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

Windturbines op of in de nabijheid van het stuwwallenlandschap kunnen een grote impact hebben op de landschapsstructuren en -typen. Daarnaast zorgt het voor een aantasting van de ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen. Met name windturbines op heide of zandverstuivingen en op stuwwalflanken zorgen specifiek voor een aantasting van de landschapsstructuren en -typen. Windturbines in agrarische enclaves en op de stuwwalflanken zorgen voor aantasting van de ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen. De aantasting is voor deze gebieden beoordeeld als sterk negatief, omdat de effecten niet te mitigeren met het toepassen van maatregelen, zoals inpassing. Deze gebieden zijn daarom niet geschikt voor windturbines.

Het stroomruggenlandschap en de uiterwaarden zijn als negatief beoordeeld voor de plaatsing van windturbines. Hier zijn de effecten van windturbines iets minder dominant negatief dan de genoemde structuren in het stuwwallandschap.

Voor zonnevelden geldt het stuwwalbos als belangrijke landschapsstructuur en -type die wordt aangetast, ook ruimtelijk-visueel. Plaatsing van zonnevelden in gebieden waar nu een bosstructuur aanwezig is wordt eveneens als sterk negatief beoordeeld.

Voor de overige landschapsstructuren en -typen geldt weliswaar een effect door de ontwikkeling van windturbines en zonnevelden ten opzichte van de huidige situatie, maar relatief gezien valt dit mee en is inpassing mogelijk. Hierbij kan gedacht worden aan een nieuwe of versterking van de groenstructuur.

Voor de cultuurhistorisch waardevolle gebieden kunnen mogelijk negatieve effecten voorkomen. Het gaat hierbij beschermde stads- en dorpsgezichten, de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW), waardevol open gebied, molenbiotopen en historische buitenplaatsen. Met de juiste inpassing kunnen de effecten beperkt worden. In gebieden met bekende archeologische waarden, zoals de Romeinse Limes, zorgen ontwikkelingen zoals windturbines en zonnevelden voor sterk negatieve effecten. Op projectniveau kunnen in dergelijke gebieden wel ontwikkelingen mogelijk zijn, maar deze worden vanuit het oogpunt van het behoud van de archeologische waarden als sterk negatief effect beoordeeld.

2.3.4 Veiligheid

Beheerders van risicobronnen en elementen hebben adviesafstanden bij de ontwikkeling van windturbines nabij de risicobronnen en elementen, zoals windturbines rond snelwegen, waterkeringen, spoorwegen en hoogspanningsverbindingen. De plaatsing van een windturbine zorgt voor verhoging van het veiligheidsrisico. Toch zijn er mogelijkheden om af te wijken van de adviesafstanden. Hiervoor moet wel toestemming worden gegeven door de netbeheerder. Dit dient op projectniveau afgestemde te worden. deze gebieden zijn daarom beoordeeld als negatief.

Ten aanzien van het gebruik door Defensie en luchtvaart gelden in sommige gebieden bouwhoogtebeperkingen. Het gaat onder andere om de laagvliegroute VO, laagvlieggebied Maas en Waal, het aanvlieggebied rond vliegbasis Deelen en de diverse zweefvliegterreinen en helikopterplatforms. Ontwikkelingen in deze gebieden zijn niet per definitie uitgesloten. Afstemming met Defensie is nodig. Daarnaast moet op projectniveau een radartoets worden uitgevoerd.

2.3.5 Leefomgeving

In dit planMER is een standaard afstand aangehouden voor geluidhinder door windturbines (zie stap 1, harde belemmeringen). Deze is gebaseerd op een norm van 47 dB Lden inclusief 3 dB mitigatie. Mitigatie is het toepassen van maatregelen om de geluidhinder te verminderen.

Op dit moment wordt landelijk onderzoek gedaan naar passende geluidsnormen voor windturbines. Om in beeld te brengen wat de effecten zijn van een eventueel strengere geluidsnorm, is in het planMER ook onderzocht wat de gevolgen zijn van een strengere geluidsnorm. Hiervoor zijn grotere geluidscontouren aangehouden, waarbij de gebieden binnen deze contouren negatief zijn beoordeeld. De contouren die horen bij een geluidsnorm van 40 dB Lden, 45 dB Lden en 47 dB Lden (zonder mitigatie) zijn onderzocht. Deze strengere geluidsnormen leiden tot een verkleining van het zoekruimte. Dit geeft de regio inzicht in de effecten van het toepassen van een strengere norm. De gevolgen van deze geluidsnorm in de regio zijn aanzienlijk en leiden tot zeer beperkte beschikbaarheid van ruimte voor windturbines. Dit betekent ook dat een verhouding van 50 % - 50 % tussen wind- en zonne-energie niet mogelijk is.

Voor zonnevelden is standaard een afstand van 40 m rond geluidsgevoelige objecten aangehouden. Over het algemeen produceren alleen de omvormers en transformatoren geluid. Met het aanhouden van 40 m rond geluidsgevoelige objecten is de hinder beperkt. Bij het toepassen van een grotere afstand van maximaal 50 m (rond bijvoorbeeld woningen) heeft dit een effect op de mogelijkheden voor zonnevelden. Dit effect is echter beperkt, omdat het gaat om relatief kleine afstanden, zeker op het regionale detail- en schaalniveau van het planMER.

De onderdelen gezondheid en slagschaduw zijn weliswaar belangrijk bij de ontwikkeling van windturbines, maar zijn in dit planMER niet onderzocht. Op projectniveau dient dit wel onderzocht te worden.

2.3.6 Ruimtegebruik

In de RES 1.0 heeft de regio de ambitie vastgelegd om in 2030 1,62 TWh duurzame elektriciteit te realiseren. De opwek van duurzame energie leidt tot ruimtebeslag waardoor de inpassing van wind en zon leidt tot oppervlakteverlies voor andere gebruiksfuncties.

Tabel 2.5 toont het ruimtebeslag van de windturbines met een ashoogte van 120 m en 166 m en zonnevelden dat nodig is voor het opwekken van 1,62 TWh[1]. Voor het opwekken van een vergelijkbare hoeveelheid energie (circa 0,015 TWh) is respectievelijk één windturbine met een ashoogte van 166 m, twee windturbines met een ashoogte van 120 m of minimaal 18 hectare zonneveld (bij oost-west oriëntatie) nodig. Bij een zuidoriëntatie is 28 ha zonneveld nodig, en neemt het ruimtebeslag toe. Daarmee wekt één windturbine met een ashoogte van 166 m de meeste energie op binnen de minste ruimte ten opzichte van twee windturbines met een ashoogte van 120 m of 18 hectare zonneveld.

Bij het bepalen van het aantal hectare zon is er uitgegaan van maximaal ruimtegebruik door het zonneveld. Als een kavel niet volledig benut wordt voor een zonneveld, bijvoorbeeld door een gecombineerd ruimtegebruik met natuur, is het totale ruimtebeslag groter.

[1] De ambitie van 0,49 TWh aan zon-op-dak is hier reeds in verdisconteerd.

Tabel 2.5 Ruimtebeslag van windturbines en zonnevelden

Windturbine	1,13[1] TWh komt overeen met:	0,015 TWh komt overeen met:	Referentie: 1 TWh komt overeen met:[1]
166 m windturbine (7,0 MW)	80 stuks	1 windturbine	45 à 70 stuks
	7,2 ha	0,09 ha[2]	-
120 m windturbine (3,6 MW)	157 stuks	2 windturbines	85 à 115 stuks
	9,8 ha	0,125 ha	-
zonneveld (oost-west oriëntatie)	960 à 1243 ha	18 ha	850 à 1100 ha
zonneveld (zuidoriëntatie)	1582 à 1695 ha	28 ha	1400 à 1500 ha

Op basis van de cijfers uit tabel 2.5 kan geconcludeerd worden dat het realiseren van windturbines met een ashoogte van 166 m de minste invloed hebben op het fysieke ruimtegebruik. Wel geldt hierbij dat de hindercontouren groter zijn en er hiermee dus wel een grotere ruimtelijke impact bestaat. Binnen deze hindercontouren kunnen dan bijvoorbeeld geen woningen worden gerealiseerd. Voor zonnevelden geldt een groter fysiek ruimtelbeslag, maar zijn de hindercontouren beperkter. Daarnaast zijn windturbines en zonnevelden in de energietransitie complementair. Dit betekent dat zowel windturbines als zonnevelden nodig zijn om de klimaatdoelstellingen te kunnen halen.

2.4 Geschiktheidskaarten

De verschillende milieueffecten zijn vertaald in kaarten die de geschiktheid overzichtelijk weergeven. Hierbij geldt dat hoe donkerder de kleur, hoe minder aandachtspunten er aanwezig zijn. Bij de ontwikkeling van concrete projecten moeten deze aandachtspunten worden onderzocht en beoordeeld. Voor een volledig beeld van de mogelijkheden in de RES-regio is de gehele zoekruimte (dus de ruimte die overblijft na het toepassen van de harde belemmeringen) weergegeven op de kaarten.

Afbeelding 2.9, 2.10 en 2.11 tonen de geschiktheidskaarten vanuit milieueffecten voor de windturbines en zonnevelden. Vanuit milieueffecten liggen de meest geschikte gebieden voor windturbines met name in het zuidwesten van de regio en rond de (verlengde) A15 en de Betuwelijn. Voor zonnevelden liggen verspreid over de regio gebieden die vanuit milieueffecten geschikt zijn (met aandachtspunten).

[1] Bandbreedte hangt af van aanname aantal vollasturen per jaar voor wind en hoeveel MW per hectare voor zon. Voor windturbines is uitgegaan van een conservatieve inschatting van 2.800 vollasturen. (cijfers 2020, afgerond naar beneden. Bron: https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/70960ned/table). Dit is een lage inschatting. Voor zonnevelden is uitgegaan van de cijfers uit de Factsheet elektriciteit van het NPRES, zoals ook weergegeven op afbeelding 1.1 van het planMER.

[2] Oppervlakte fundering van de 120 m windturbine is geschat op 625 m^2 (25 x 25 m). Voor de 166 m windturbine is dit ingeschat op 900 m^2 (30 x 30 m).

Afbeelding 2.9 Geschiktheidskaart vanuit milieueffecten voor windturbines met een ashoogte van 120 m

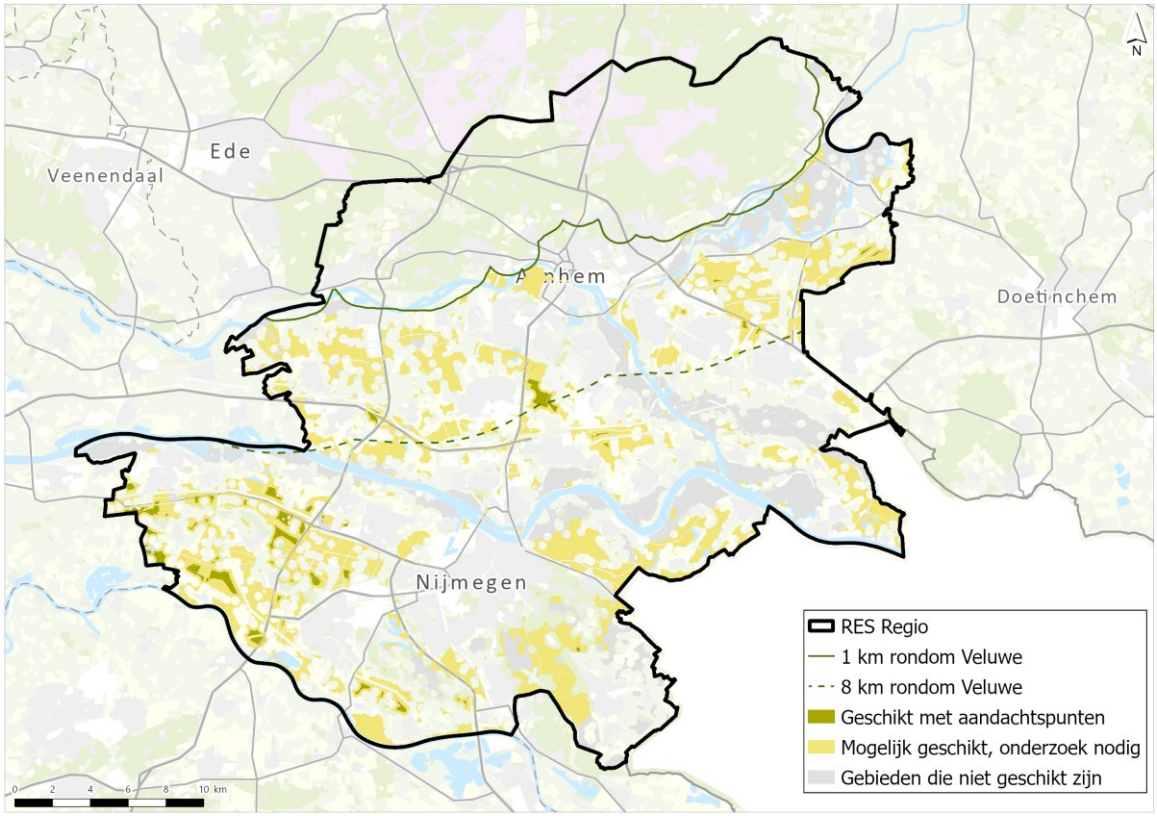

Afbeelding 2.10 Geschiktheidskaart vanuit milieueffecten voor windturbines met een ashoogte van 166 m

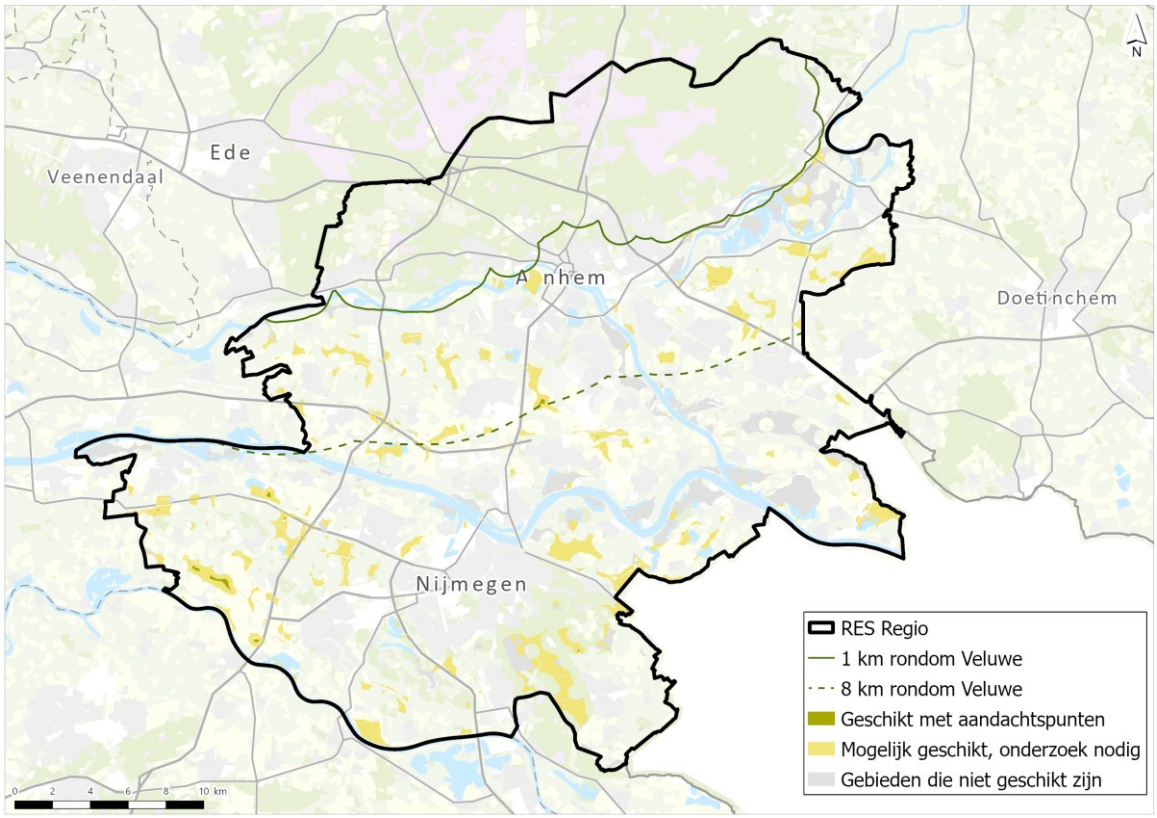

Afbeelding 2.11 Geschiktheidskaart vanuit milieueffecten voor zonnevelden

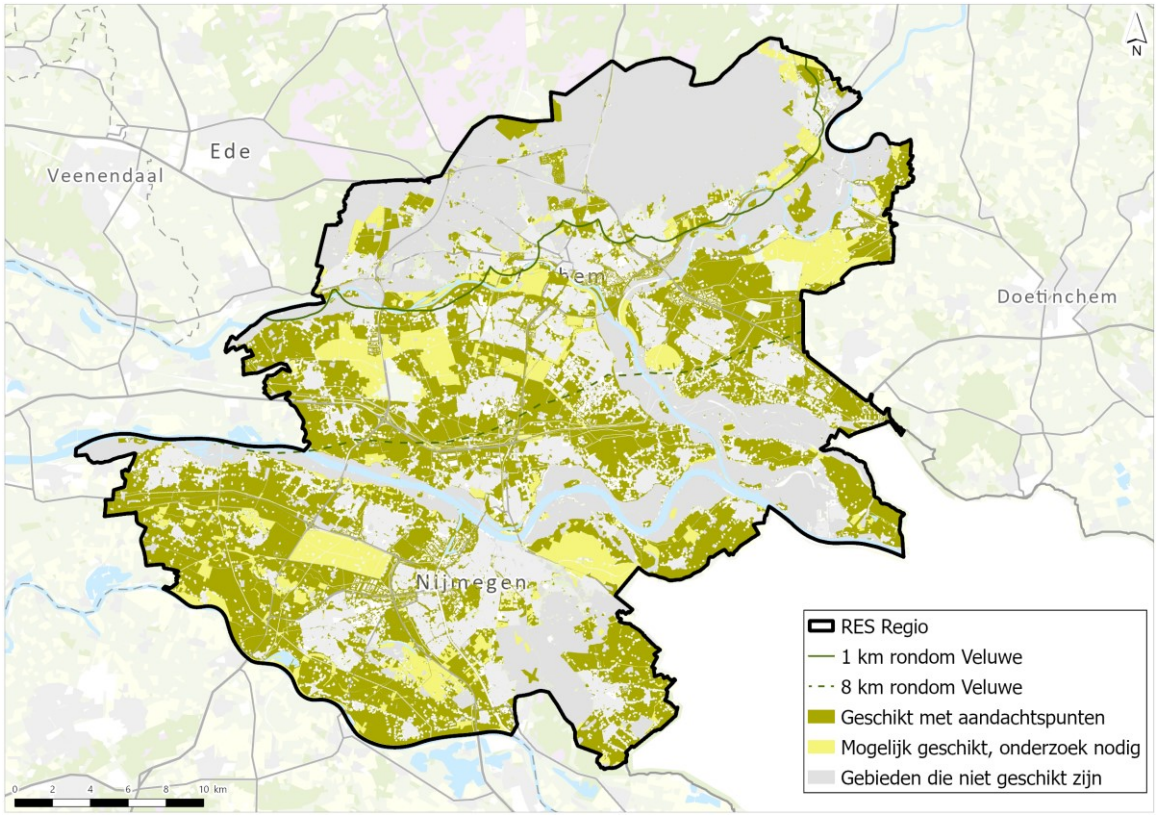

3

WARMTETECHNIEK

Dit hoofdstuk geeft een beschrijving van de belangrijkste milieueffecten van de onderzochte technieken voor het gebruik van warmte als energiebron. Voor de warmtebronnen zijn de volgende bronnen onderzocht:

1 warmte uit biomassa:
   - verbranden biomassa;
   - vergisten biomassa;

2 restwarmte:
   - industrie;
   - condensatiewarmte van bedrijven;
   - datacenters;

3 omgevingswarmte:
   - ondiepe bodemenergiesystemen/open WKO's;
   - geothermie;
   - aquathermie: thermische energie uit oppervlaktewater (TEO);
   - aquathermie: thermische energie uit afvalwater (TEA) zoals rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI), afvalwaterzuiveringsinstallaties (AWZI) en rioolgemalen;
   - zonthermie.

In de inleiding was al benoemd dat de onderzoeksaanpak voor de warmtebronnen zich focust op een beschouwing op hoofdlijnen van de milieueffecten van de warmtebronnen en -distributie. Hiermee biedt het planMER extra inzichten voor warmte in de regio en helpt de gemeenten in de uitwerking van de Transitievisie Warmte. De uitwerking van de milieueffecten zijn daarom niet op kaart weergegeven in deze samenvatting.

Paragraaf 3.1 leest u welke milieuaspecten in het algemeen bepalend zijn voor de locatiekeuze van warmtetechnieken en welke risico's er bestaan bij de uitvoerbaarheid. Vervolgens beschrijft paragraaf 3.2 de voorkeurslocaties vanuit milieu en de aandachtspunten voor het vervolg zijn opgesomd in paragraaf 3.3.

3.1 Risico's uitvoerbaarheid

De effecten van warmtebronnen, warmteopslag en warmtedistributie zijn in het planMER op hoofdlijnen beschreven. Daarom zijn de hier beschreven effecten niet op voorhand bepalend voor de uitwerking van de warmteprojecten. Wel heeft de effectanalyse de effecten in beeld gebracht die op voorhand een risico vormen voor de uitvoerbaarheid. Deze effecten zijn naar verwachting niet vergunbaar en/of er zijn onvoldoende maatregelen beschikbaar om effecten te beperken. Dit omvat de gebieden die vanuit milieuperspectief als niet haalbaar zijn aangeduid of bij voorkeur worden vermeden.

Voor warmtebronnen gaat het om de volgende risico's voor de uitvoerbaarheid:

- geothermie en open WKO-systemen in waterwingebieden zijn vanuit de Omgevingsverordening van de provincie Gelderland niet toegestaan. Geothermie en open WKO's in grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones, kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden en koude-warmteopslagvrije zones zijn naar verwachting niet vergunbaar. De effecten in deze gebieden zijn naar verwachting van dusdanige omvang, dat het een risico betreft voor het verkrijgen van een ontheffing;

- geothermie in Natura 2000-gebieden en GNN-gebieden vormt een risico voor de vergunbaarheid omdat hier significante effecten kunnen optreden op de instandhoudingsdoelstellingen en overige natuurwaarden;
- biomassacentrales kunnen stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden veroorzaken tijdens de aanleg- en gebruiksfase. Dit is een risico voor de vergunbaarheid vanuit de Wet natuurbescherming. Het risico is afhankelijk van locatie en hoeveelheid stikstofdepositie;
- voor alle warmtebronnen geldt dat aantasting van archeologische waarden of beschermde cultuurhistorische waarden en rijksmonumenten niet of slechts onder strenge voorwaarden is toegestaan.

Voor warmteopslag gaat het om de volgende risico's voor de uitvoerbaarheid:
- onder- en bovengrondse warmteopslag is op grond van geldende wet- en regelgeving niet haalbaar in Natura 2000-gebieden en GNN-gebieden, waterwingebieden en koude-warmteopslagvrije zones. De effecten zijn hier naar verwachting van dusdanige omvang dat deze niet vergunbaar zijn;
- voor grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden gelden voorschriften waaronder afgeweken kan worden van de maximale boringsdiepten. De (afwijk)mogelijkheden moeten per project onderzocht worden;
- voor onder- en bovengrondse opslag geldt dat aantasting van archeologische waarden of beschermde cultuurhistorische waarden en rijksmonumenten niet is toegestaan;
- voor thermische putten geldt dat bemaling in combinatie met de hoge grondwaterstanden de projecten complex of onhaalbaar maakt;
- voor thermische putten geldt dat het grote ruimtebeslag een risico vormt voor de uitvoerbaarheid.

Voor warmtedistributie gaat het om de volgende risico's voor de uitvoerbaarheid:
- een warmtetransportleiding in een waterwingebied is vanuit de Omgevingsverordening niet toegestaan;
- een warmtetransportleiding in een grondwaterbeschermingsgebied, boringsvrije zone en kwetsbaar drinkwaterreserveringsgebied is niet uitgesloten, maar wel gebonden aan voorwaarden voor aanvraag van een ontheffing. Dit vormt een risico voor de vergunbaarheid;
- effecten op Natura 2000-gebieden en GNN-gebieden vormen een risico voor de vergunbaarheid door stikstofdepositie, ruimtebeslag, effecten op de instandhoudingsdoelstellingen en verstoring van soorten uit de Wet natuurbescherming;
- aantasting van archeologische waarden, of beschermde cultuurhistorische waarden en rijksmonumenten is niet toegestaan.

3.2 Voorkeurslocaties vanuit milieu

Voor warmtebronnen en warmteopslag zijn locaties aangeduid die vanuit milieuperspectief niet haalbaar zijn of bij voorkeur vermeden moeten worden. In het planMER zijn hiervoor verschillende kaarten gemaakt die inzicht geven in waar milieueffecten optreden. Omdat de effecten per warmtetechniek erg verschillen zijn de kaarten niet opgenomen in deze samenvatting. De overige locaties zijn niet op voorhand ongeschikt, maar ook niet op voorhand geschikt. Voor alle warmtebronnen, warmteopslag en warmtedistributie moet nader onderzoek plaatsvinden om de milieueffecten in kaart te brengen. Zo kan aquathermie effecten hebben op de oppervlaktewaterkwaliteit en kan de lozing van afvalwater effect hebben op het grond- en oppervlaktewater. Voor beide gevallen geldt dat het voldoen aan de normen bepalend is voor de vergunbaarheid van de projecten.

In combinatie met het detailniveau van de effectanalyse warmte (zie hoofdstuk 9 en 10 van het hoofdrapport), maakt dat in het planMER geen voorkeurslocaties zijn aangewezen voor warmtebronnen en warmtedistributie. Nader onderzoek per project moet uitwijzen wat de voorkeurslocaties en milieueffecten ter plaatse zijn. Hierbij dient ook het huidige aanbod en vraag naar warmte meegenomen te worden.

3.3 Aandachtspunten voor het vervolg

Voor alle onderdelen voor warmte gelden aandachtspunten voor het vervolg. Tabel 3.1 laat deze aandachtspunten voor het vervolg op hoofdlijnen zien.

Tabel 3.1 Aandachtspunten voor het vervolg

Thema	Aandachtspunt(en)
drinkwaterwinning	diepe geothermie is vanuit bodempotentie kansrijk in en rondom de gebieden die waardevol zijn voor de drinkwaterwinning. Deze drinkwatergebieden zijn beschermd
risico op zettingen	binnen het plangebied is zettingsgevoelige grond aanwezig. Voor warmtebronnen, warmteopslag en warmtedistributie is het risico op zettingen daarom een aandachtspunt
natuur	warmtebronnen, warmteopslag en warmtedistributie hebben naar verwachting (significante) effecten op natuurwaarden. Dit moet per project worden onderzocht
veiligheid	geothermie en biomassacentrales zijn gebonden aan afstandscriteria omtrent externe veiligheid. Dit moet per project worden onderzocht
geluid	geothermie en biomassa veroorzaken geluidemissie gedurende de gebruiksfase. Projectspecifiek onderzoek moet uitwijzen of hierbij kan worden voldaan aan de normen
bodemkwaliteit	voor warmtebronnen, warmteopslag en warmtedistributie geldt dat bodemverontreinigingen zoveel mogelijk vermeden moeten worden vermeden om verplichte saneringswerkzaamheden te voorkomen
landschap	met name bovengrondse warmteopslag leidt tot effecten op ruimtelijk visuele kenmerken. Deze moeten per project worden onderzocht, waarna landschappelijke inpassing ervoor moet zorgen dat dit geen belemmering vormt voor de uitvoering. Voor andere bovengrondse onderdelen geldt dit ook, echter in mindere mate
cultuurhistorie	warmtebronnen kunnen zorgen voor een aantasting van cultuurhistorische waarden. Per project dient onderzocht te worden wat de cultuurhistorische waarden zijn en in hoeverre een aantasting plaatsvindt, en zo ja, of dit acceptabel is
waterkwaliteit	aquathermie kan effecten hebben op de oppervlaktewaterkwaliteit. De effecten hiervan zijn onvoldoende bekend en zijn locatie-specifiek. Dit moet per project worden onderzocht. lozing van afvalwater bij open WKO's kan effect hebben op de grondwater en oppervlaktewaterkwantiteit en -kwaliteit. Dit moet per project worden onderzocht
ruimtebeslag	voor warmteopslag (bovengrondse tanks en thermische putten) geldt dat ruimtebeslag een aandachtspunt is voor de vervolgfases
hinder	aanlegwerkzaamheden en gebruik van biomassacentrales kunnen hinder op omwonenden veroorzaken. Dit kan gaan om geurhinder, maar ook om een toename van verkeersbewegingen. Hoewel dit in de meeste gevallen niet gebonden is aan normen, moeten deze effecten per project worden onderzocht

4

VERVOLGSTAPPEN

De resultaten van het planMER vormen een belangrijke basis voor de herijking van de RES. Zo biedt dit planMER duidelijkheid over de vraag of de opwekking van 1,62 TWh duurzame elektriciteit in 2030 vanuit milieuaspecten mogelijk is binnen de RES-regio. Ook wordt duidelijk welke gebieden vanuit milieuperspectief interessant zijn om de balans tussen zonne- en windenergie binnen de regio te verbeteren.

Gedurende 2023 loopt het proces om de RES te herijken. Het planMER is de bouwsteen die gaat over het belemmerend beleid, de ruimtelijke kwaliteit en de energieopbrengst. De overige bouwstenen staan in het afwegingskader RES 1.0, welke de basis vormt richting de RES 2.0 (zie afbeelding 4.1). Zo is capaciteit op het elektriciteitsnet een voorwaarde voor de inpassing van duurzame elektriciteitsprojecten. In de regio is dit, net als in de rest van Nederland, een uitdaging en bestaat hierdoor een voorkeur voor windenergie. Ook wordt zoveel mogelijk aangesloten bij lokaal eigendom en maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak in de regio. Ten slotte dient een ruimtelijke en integrale afweging te worden gemaakt ten opzichte van andere functies zoals woningbouw, mobiliteit en recreatie.

Afbeelding 4.1 Afwegingskader

Op basis van dit planMER kan de RES op een aantal punten worden herijkt of nader uitgewerkt. De planning is dat deze herijking, een RES 2.0, in de eerste helft van 2024 door gemeenten, de provincie en waterschappen wordt vastgesteld. Het vaststellen van de RES 2.0 leidt tot een serie besluiten om de energietransitie te realiseren in de regio. De afspraken in de RES 2.0 moeten, zoals ook de afspraken uit de RES 1.0, per deelnemende gemeente en door de provincie worden vastgelegd in een ruimtelijk besluit. Hoe dit leidt tot een ruimtelijk besluit kan maatwerk per gemeente zijn en zal meegenomen worden in het proces om te komen tot de RES 2.0.

planMER RES GMR Arnhem-Nijmegen

Hoofdrapport planMER

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

9 juni 2023

Project	planMER RES GMR Arnhem-Nijmegen
Opdrachtgever	Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Document	Hoofdrapport planMER
Status	Definitief 02
Datum	9 juni 2023
Referentie	134281/23-009.839
Projectcode	134281
Projectleider	T. Reimer MSc
Projectdirecteur	Ir. A.H.J. van Kuijk
Auteur(s)	R. de Jong MSc, L.F. de Visser-Bleijenberg MSc
Gecontroleerd door	A.T.W. van Breukelen MSc, M.M.K. Vanderschuren MSc
Goedgekeurd door	T. Reimer MSc
Paraaf	

Adres

Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V.
Leeuwenbrug 8
Postbus 233
7400 AE Deventer
+31 (0)570 69 79 11
www.witteveenbos.com
KvK 38020751

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001.

© Witteveen+Bos

Niets uit dit document mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Witteveen+Bos noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd, behoudens schriftelijk anders overeengekomen. Witteveen+Bos aanvaardt geen aansprakelijkheid voor enigerlei schade die voortvloeit uit of verband houdt met het wijzigen van de inhoud van het door Witteveen+Bos geleverde document.

INHOUDSOPGAVE

0 LEESWIJZER 7

DEEL A - ALGEMENE DELEN 8

1 HET VOORNEMEN 9

1.1 Aanleiding en achtergrond 9
1.2 Plangebied 10

2 M.E.R.-PROCEDURE 12

2.1 Noodzaak van een planMER 12
2.2 Reeds doorlopen procedure: NRD 14
2.3 Aanpak planMER op hoofdlijnen 14
2.4 Bevoegd gezag en initiatiefnemers 15
2.5 Vervolgprocedure RES 2.0 16

3 KADERS VANUIT WETGEVING, BELEID EN RICHTLIJNEN 17

3.1 Europees 17
3.2 Nationaal 17
3.3 Provinciaal 19
3.4 Regionaal 22
3.5 Gemeentelijk 24
3.6 Wetgeving en beleid voor wind- en zonne-energie 26

4 REFERENTIESITUATIE 27

4.1 Plan- en studiegebied 27
4.2 Huidige situatie 28
4.2.1 Natuur 28
4.2.2 Landschap, cultuurhistorie en archeologie 33
4.2.3 Leefbaarheid 42
4.2.4 Veiligheid 44
4.2.5 Bodem en water 48

4.2.6 Gebruiksfuncties 50
4.3 Autonome ontwikkelingen 52

DEEL B - EFFECTONDERZOEKEN WIND- EN ZONNE-ENERGIE 53

5 ALTERNATIEVEN 54

5.1 Uitgangspunten 54
5.2 Belemmeringenkaarten 56
5.3 De alternatieven 60
5.3.1 Basisalternatief RES 1.0 60
5.3.2 Alternatief Landschap 62
5.3.3 Alternatief Natuur 64
5.3.4 Alternatief Leefomgeving 66

6 ONDERZOEKSAANPAK WIND- EN ZONNE-ENERGIE 69

6.1 Ingreep-effectrelaties 69
6.2 Beoordelingskader wind- en zonne-energie 71
6.3 Beoordelingsmethodiek maatgevende effecten 74
6.3.1 Bodem en water 75
6.3.2 Natuur 77
6.3.3 Landschap, cultuurhistorie en archeologie 82
6.3.4 Veiligheid 88
6.3.5 Leefomgeving 92
6.3.6 Gebruiksfuncties 95
6.4 Niet-maatgevende effecten 96
6.4.1 Effectanalyse bodemkwaliteit 96
6.4.2 Effectanalyse grondwater 98
6.4.3 Effectanalyse leefomgeving 98

7 EFFECTANALYSE- EN BEOORDELING WIND- EN ZONNE-ENERGIE 106

7.1 Bodem en water 106
7.2 Natuur 109
7.3 Landschap, cultuurhistorie en archeologie 121
7.4 Veiligheid 131
7.5 Leefomgeving 136
7.6 Gebruiksfuncties 138

8 CONCLUSIES EN VERGELIJKING ALTERNATIEVEN WIND- EN ZONNE-ENERGIE 142

8.1 Sterk negatieve milieueffecten 144
8.2 Negatieve milieueffecten 145
8.3 Licht negatieve en beperkt tot geen milieueffecten 147
8.4 Alternatievenvergelijking 147
8.5 Monitoring en evaluatie 150
8.6 Leemten in kennis, aandachtspunten en informatie wind- en zonne-energie 151

DEEL C - EFFECTONDERZOEKEN WARMTETECHNIEKEN 153

9 ONDERZOEKSAANPAK WARMTE 154

9.1 Onderzoeksaanpak warmtebronnen 154
9.1.1 Aanpak effectanalyse warmte uit biomassa 156
9.1.2 Aanpak effectanalyse omgevingswarmte 159
9.2 Onderzoeksaanpak warmteopslag 165
9.2.1 Aanpak effectanalyse ondergrondse warmteopslag 165
9.2.2 Aanpak effectanalyse bovengrondse warmteopslag 167
9.3 Onderzoeksaanpak warmtedistributie 168
9.3.1 Aanpak effectanalyse warmtedistributie 168

10 EFFECTANALYSE WARMTE 172

10.1 Effectanalyse warmtebronnen 172
10.1.1 Biomassa 172
10.1.2 Geothermie 175
10.1.3 Open WKO's 186
10.1.4 Aquathermie 189
10.2 Effectanalyse warmteopslag 193
10.2.1 Ondergrondse warmteopslag 193
10.2.2 Bovengrondse warmteopslag 196
10.3 Effectanalyse warmtedistributie 199
10.3.1 Bodem 199
10.3.2 Water 200
10.3.3 Natuur 201
10.3.4 Cultuurhistorie en archeologie 203
10.3.5 Leefomgeving 203
10.3.6 Gebruiksfuncties en ruimtegebruik 204

11 RISICO'S EN AANDACHTSPUNTEN WARMTETECHNIEKEN 206

11.1 Risico's voor uitvoerbaarheid 206
11.2 Voorkeurslocaties vanuit milieu 207
11.3 Aandachtspunten voor het vervolg 207

11.4 Leemten in kennis en informatie warmtetechnieken 208

Laatste pagina 208

Bijlage(n)

		Aantal pagina's
I	Autonome ontwikkelingen	5
II	Kaders vanuit wetgeving, beleid en richtlijnen	9
III	Notitie alternatievenontwikkeling	28
IV	Omgang advies Commissie m.e.r.	5
V	Natuur	79
VI	Landschap	79
VII	Beoordeling bodem en water	12
VIII	Beoordeling cultuurhistorie en archeologie	22
IX	Beoordeling leefomgeving	12
X	Beoordeling veiligheid	18
XI	Energieopbrengst	5
XII	Analyse molenaarswoningen	24
XIII	Analyse energiesysteem	8

0

LEESWIJZER

Voor u ligt het rapport van het milieueffectrapport (planMER) voor de Regionale Energiestrategie (RES) 2.0 van de RES gemeenten binnen de Groene Metropoolregio (GMR) Arnhem-Nijmegen. De GMR heeft het Rijk in de RES 1.0 een bod gedaan om in 2030 1,62 TWh duurzame energie op te wekken door windturbines, zonnevelden en zon op dak. Ten behoeve van het opstellen van de RES 2.0 is een m.e.r. procedure.

Het doel van de m.e.r.-procedure is het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming over de keuzes voor zoekgebieden voor de opwek van wind- en zonne-energie in de RES 2.0. Het opstellen van een milieueffectrapportage helpt om ruimtelijke belangen en claims zichtbaar te maken en onderling af te wegen. Daarbij beschrijft het planMER wat de milieueffecten zijn van windturbines en zonnevelden. Het planMER geeft inzicht in de (milieu)effecten van de plannen op een regionaal detail- en schaalniveau.

Wat leest u in dit planMER?

Dit planMER beschrijft op hoofdlijnen de milieueffecten van het voornemen. Dit planMER onderzoekt daarbij de effecten van de opwek van energie met zonnevelden en windturbines, en op hoofdlijnen ook de effecten van de verschillende warmtetechnieken die in de RES 1.0 zijn benoemd. Het planMER voor de RES 2.0 onderzoekt enkel de milieuaspecten die van invloed kunnen zijn op de locatiekeuze en/of de keuze voor een bepaalde energie- of warmtetechniek.

Daarbij is dit rapport opgebouwd in drie delen:

- deel A omvat de algemene hoofdstukken van het MER, onder andere bestaande uit een beschrijving van het voornemen (hoofdstuk 1), een toelichting op de m.e.r.-procedure (hoofdstuk 2), de wettelijke kaders en beleidskaders (hoofdstuk 3) en een beschrijving van de referentiesituatie (hoofdstuk 4);
- deel B omvat de alternatieven, onderzoeksaanpak, effectanalyses en -beoordelingen voor het onderdeel energietechnieken;
- deel C omvat de onderzoeksaanpak, effectanalyses en -beoordelingen voor het onderdeel warmtetechnieken.

DEEL A - ALGEMENE DELEN

1

HET VOORNEMEN

Voor u ligt het planMER van de RES gemeenten binnen de Groene Metropoolregio (GMR) Arnhem-Nijmegen. Dit planMER is onderdeel van het proces om de Regionale Energie Strategie 2.0 (RES 2.0) op te stellen voor de RES gemeenten binnen de GMR Arnhem-Nijmegen. De gemeenten Montferland en Mook en Middelaar maken weliswaar deel uit van de gezamenlijk regeling GMR Arnhem-Nijmegen, maar niet van de RES-regio Arnhem-Nijmegen. In dit planMER worden voor de eenduidigheid de zestien RES-gemeenten binnen de GMR Arnhem-Nijmegen (zie paragraaf 1.2) aangeduid als GMR.

De GMR heeft het Rijk in de RES 1.0 een bod gedaan om in 2030 1,62 TWh duurzame energie op te wekken door windturbines, zonnevelden en zon op dak. Daarnaast onderzoekt dit planMER op hoofdlijnen de mogelijkheden voor het gebruik van diverse warmtebronnen in de regio.

Dit planMER is de tweede stap in de milieueffectrapportage-procedure (m.e.r.-procedure). De m.e.r.-procedure wordt doorlopen ter onderbouwing van de milieueffecten van windturbines, zonnevelden en het gebruik van warmtebronnen in de regio Arnhem-Nijmegen. Het planMER biedt de bevoegde gezagen vanuit de milieuaspecten beslisinformatie voor het bepalen van de zoekgebieden voor windturbines en zonnevelden in de RES 2.0. De provincie Gelderland neemt de zoekgebieden voor windturbines op in het nieuwe provinciale windbeleid, welke naar verwachting eind 2023 gereed is. Dit planMER geeft ook inzicht in de milieuaspecten die horen bij het toepassen van warmtetechnieken.

Dit inleidende hoofdstuk start met een toelichting op de aanleiding en achtergrond (paragraaf 1.1) en een korte beschrijving van de begrenzing van het plangebied (paragraaf 1.2).

Wat betekenen de afkortingen m.e.r., MER, RES en planMER?
Binnen de procedure van milieueffectrapportage worden de afkortingen m.e.r. en het MER gebruikt. De m.e.r. staat voor de procedure van milieueffectrapportage, zoals het onderzoek, de inspraak en alle bijkomende adviezen. De afkorting MER staat voor het eindproduct, het milieueffectrapport.

Dit rapport betreft een planMER en wordt opgesteld voor de Regionale Energiestrategie (RES). Dit planMER toetst de milieueffecten van (zoek)gebieden, om op deze manier milieu een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het planMER is een instrument dat onder andere geschikt is voor de plannen die zich in een verkennende- of haalbaarheidsfase bevinden. De milieueffecten kunnen zo worden beoordeeld op strategisch en relatief abstract niveau.

1.1 Aanleiding en achtergrond

Energieopwekking met behulp van fossiele brandstoffen leidt tot uitstoot van broeikasgassen zoals CO_2. Met name door menselijk handelen is de hoeveelheid CO_2 in de atmosfeer toegenomen. Dit veroorzaakt klimaatverandering in de vorm van opwarming van de aarde. Met het Klimaatakkoord van Parijs (2015) hebben 192 landen afgesproken de opwarming te beperken tot maximaal 2 °C. Deze internationale afspraken zijn in de afgelopen jaren vertaald naar afspraken en doelstellingen op nationaal niveau, die onder andere betrekking hebben op energiebesparing en de opwek van duurzame, fossielvrije energie. De

afspraken zijn vervolgens vertaald in nationaal, provinciaal en regionaal beleid, zoals het landelijk Klimaatakkoord uit 2019, het Gelders Energieakkoord en de Regionale Energie Strategie (RES 1.0) Regio Arnhem-Nijmegen (zie hoofdstuk 2).

De GMR Arnhem-Nijmegen (hierna: de regio) heeft een bod gedaan om 1,62 TWh duurzame elektriciteit grootschalig op te wekken in 2030. Dit is de bijdrage van de regio aan de nationale opgave van 35 TWh duurzame elektriciteit op land. Dit bod is vastgelegd in de RES 1.0. Met dit bod zet de regio een eerste stap op weg naar de 3,5 TWh die nodig is voor het bereiken van de doelstelling van 55 % CO_2-reductie in 2030[1]. De regio wil deze doelstelling onder andere realiseren door de ontwikkeling van zonnevelden op land, grootschalig zon op dak en windturbines. In het bod is hiervoor uitgegaan van een verhouding van 89 % opgesteld vermogen aan zonnevelden op land en zon op dak, en 11 % opgesteld vermogen aan windturbines. Deze opwektechnieken verschillen in ruimtebeslag per hoeveelheid op te wekken elektriciteit. Afbeelding 1.1 illustreert het verschil in ruimtebeslag tussen windturbines en zonnevelden.

De regio heeft erkend dat de verhouding tussen zon en wind in het bod uit de RES 1.0 niet evenwichtig is. De capaciteit van het elektriciteitsnet wordt namelijk niet optimaal benut. Een verdeling van 50 % uit zonnepanelen en 50 % uit windturbines (eveneens in vermogen) is het meest aantrekkelijk, omdat er dan minder aanpassingen aan het elektriciteitsnetwerk nodig zijn, enkel voor de inpassing van zonne-energie. In. Ook maakt een evenwichtige inzet op zonne-energie en windenergie de energievoorziening stabieler. In veel gevallen waait het óf schijnt de zon. In de RES 1.0 hebben de deelnemers afgesproken te werken aan een betere verhouding tussen zon en wind. Daarom verkent de regio extra gebieden boven op de zoekgebieden voor wind om tot een meer evenwichtige verhouding te komen tussen wind en zon. Dit planMER biedt hiervoor de milieu-informatie.

Daarnaast is het gebruik van alternatieve warmtebronnen (anders dan gas) onderdeel van de RES 1.0. In de RES 1.0 is een eerste basis gelegd met betrekking tot warmte. Er is echter geen specifieke doelstelling aan het gebruik van warmtebronnen gekoppeld, behalve dat Nederland in 2050 aardgasvrij zou moeten zijn.

Afbeelding 1.1 Verschil in ruimtebeslag windturbines en zonnevelden (bron: Nationaal Programma Regionale Energiestrategie)

1.2 Plangebied

Het plangebied is het gebied waarbinnen gezocht wordt naar een geschikte invulling voor de realisatie van het voornemen, namelijk de opwek van 1,62 TWh duurzame elektriciteit in 2030. Afbeelding 1.2 toont het plangebied. Dit plangebied beslaat de zestiendeelnemende gemeenten. Dit zijn, op alfabetische volgorde: Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.

[1] Zoals benoemd in de RES 1.0 van de GMR Arnhem-Nijmegen (hoofdstuk 4).

Afbeelding 1.2 Plangebied Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

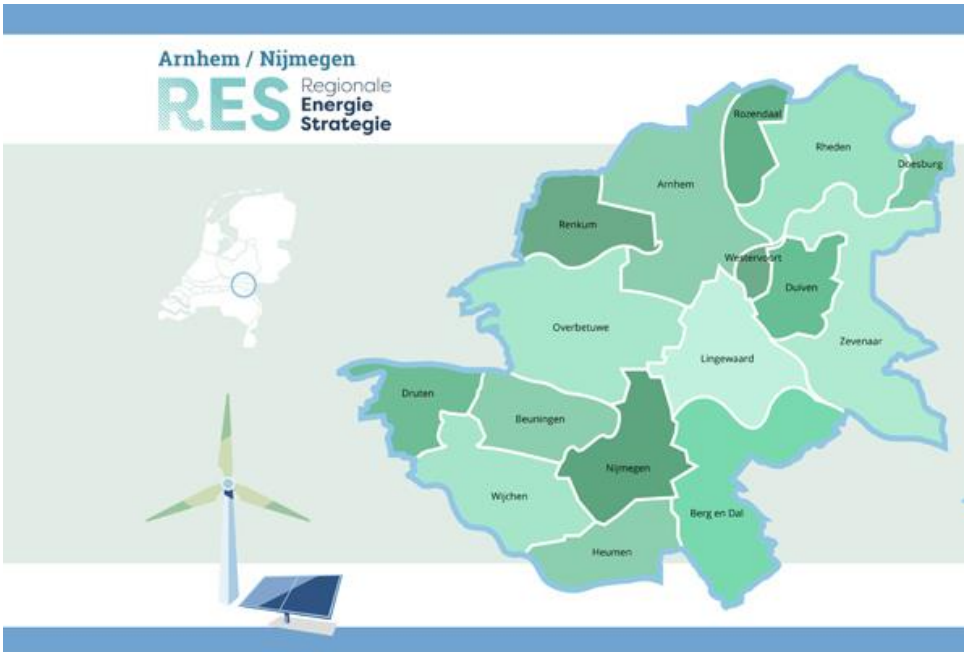

2

M.E.R.-PROCEDURE

Dit hoofdstuk geeft een nadere toelichting op de milieueffectrapportage en de samenhang met de procedure voor de RES 2.0.

2.1 Noodzaak van een planMER

Europese en nationale wetgeving schrijven voor dat voor activiteiten met potentieel significante milieueffecten een m.e.r.-procedure wordt doorlopen. Dit hangt mede af van de aard en omvang van de activiteit. Het doel van deze m.e.r.-procedure is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming over de invulling van de RES 2.0. Het opstellen van een planMER helpt om alle (ruimtelijke) belangen en claims zichtbaar te maken en onderling af te wegen. De gevolgen voor onder meer het landschap, de natuur en de leefomgeving worden op een navolgbare- en toetsbare wijze in beeld gebracht.

De voorgenomen ontwikkeling van windturbines heeft betrekking op een plan dat is opgenomen in de Wet ruimtelijke ordening (artikel 3.1, eerste lid, en 3.6, eerste lid, onderdelen a en b) en daarmee in kolom 3 in categorie D22.2 van het Besluit m.e.r. (zie tabel 2.1). Onder de Omgevingswet (inwerkingtreding verwacht op 1 januari 2024) wordt dit een Omgevingsplan. Hiermee ontstaat met de RES 2.0 een ruimtelijk plan dat de oprichting van grootschalige duurzame energie mogelijk maakt. In artikel 2, lid 3 van het Besluit m.e.r. is bepaald dat een dergelijk plan direct plan-m.e.r.-plichtig is, omdat deze een activiteit mogelijk maakt die voldoet aan de drempelwaarden zoals opgenomen in kolom 2. Daarmee geldt voor de voorgenomen ontwikkelingen, en dus voor de RES 2.0, een plan-m.e.r.-plicht. Voorgaande blijkt ook uit onderzoek van de werkgroep 'RES en plan-m.e.r.'[1].

Voor de individuele zonnevelden die mogelijk worden gemaakt via de RES 2.0 bestaat naar verwachting geen m.e.r.-plicht[2]. Aangezien er wel sprake is van een kaderstellend plan onder de Omgevingswet, waarbij er een samenhang bestaat tussen windturbines en zonnevelden, heeft het nog op te stellen planMER ook betrekking op de zonnevelden. waarbij de zonnevelden kunnen worden toebedeeld aan de categorie D9 (een landinrichtingsproject, dan wel een wijziging of uitbreiding daarvan). De drempelwaarde die hierbij geldt is 125 hectare of meer.

Voor het aspect warmte geldt dat dit planMER alleen ingaat op de algemene milieueffecten. De RES 2.0 bevat hiervoor geen kaderstellende keuzes. Voor de van toepassing zijnde categorieën uit het Besluit m.e.r. is warmte daarom niet beschouwd.

[1] https://www.commissiemer.nl/actueel/nieuws/resen-zijn-meestal-plan-mer-plichtig.

[2] Recent is een procedure doorlopen bij de Raad van State. Hierin heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State geconcludeerd dat een tijdelijk zonneveld niet valt in categorie D22.1 (installatie voor de productie van elektriciteit, stoom en warm water) van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage (ABRvS 14 augustus 2019, ECLI:NL:RVS:2019:2770).

Tabel 2.1 Categorie uit het Besluit m.e.r. van toepassing op de ontwikkeling

	Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3	Kolom 4
	Activiteiten	**Gevallen**	**Plannen**	**Besluiten**
D 9	een landinrichtingsproject dan wel een wijziging of uitbreiding daarvan	in gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op - een functiewijziging met een oppervlakte van 125 hectare of meer van water, natuur, recreatie of landbouw; - vestiging van een glastuinbouwgebied of bloembollenteeltgebied van 50 hectare of meer	de structuurvisie, bedoeld in de artikelen 2.1, 2.2 en 2.3 van de Wet ruimtelijke ordening, en de plannen, bedoeld in de artikelen 3.1, eerste lid, 3.6, eerste lid, onderdelen a en b, van die wet, de vaststelling van het inrichtingsplan, bedoeld in artikel 17 van de Wet inrichting landelijk gebied, het plan, bedoeld in artikel 11 van de Reconstructiewet concentratiegebieden en het plan bedoeld in artikel 18 van de Reconstructiewet concentratiegebieden	de vaststelling van het inrichtingsplan, bedoeld in artikel 17 van de Wet inrichting landelijk gebied dan wel een plan bedoeld in artikel 18 van de Reconstructiewet concentratiegebieden dan wel bij het ontbreken daarvan het plan bedoeld in artikel 3.6, eerste lid, onderdelen a en b, van de Wet ruimtelijke ordening dan wel bij het ontbreken daarvan van het plan, bedoeld in artikel 3.1, eerste lid, van die wet
D 22.2	de oprichting, wijziging of uitbreiding van een windturbinepark	in gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: - een gezamenlijk vermogen van 15 megawatt (elektrisch) of meer; - 10 windturbines of meer	de structuurvisie, bedoeld in de artikelen 2.1, 2.2 en 2.3 van de Wet ruimtelijke ordening, en de plannen, bedoeld in de artikelen 3.1, eerste lid, 3.6, eerste lid, onderdelen a en b, van die wet	het besluit bedoeld in artikel 6.5, onderdeel c, van de Waterwet, het besluit, bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de Wet windenergie op zee of de besluiten waarop afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht en een of meer artikelen van afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn dan wel waarop titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is

De m.e.r.-procedure waar deze planMER onderdeel van uitmaakt, heeft tot doel om de besluitvorming over de RES 2.0 te ondersteunen (paragraaf 2.5). Het planMER draagt hieraan bij door voorkeuren en risico's voor de uitvoerbaarheid vanuit het milieu inzichtelijk te maken. Daarnaast brengt het planMER de milieueffecten in beeld tussen de nog te bepalen zoekgebieden. Het planMER is een instrument dat geschikt is voor de planstudiefase met milieubeoordeling op strategisch en relatief abstract niveau, ter ondersteuning van bijvoorbeeld de verdeling tussen wind- en zonne-energie in de regio en de daarbij behorende zoekgebieden. Bij de nadere uitwerking van windturbineprojecten wordt andermaal een m.e.r.-procedure doorlopen, door middel van een m.e.r.-beoordeling of projectMER. Dit omvat gedetailleerder onderzoek naar de gevolgen van het desbetreffend project op het milieu en kunnen lokale, locatie specifieke milieueffecten en -aandachtspunten nader onderzocht worden.

2.2 Reeds doorlopen procedure: NRD

In het kader van de m.e.r.-procedure is een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) opgesteld. Deze NRD had tot doel om betrokkenen en belanghebbenden te informeren over de inhoud en diepgang van het op te stellen planMER en hen te raadplegen over hun zienswijzen. In de NRD zijn de kaders voor de milieuonderzoeken bepaald. Hiermee is de NRD een belangrijke eerste stap in de procedures richting de RES 2.0.

De NRD heeft van 24 oktober 2022 tot en met 23 december 2022 ter inzage gelegen. Eenieder had in deze periode de mogelijkheid om een reactie te geven. De NRD is voor advies voorgelegd aan de onafhankelijke Commissie voor de milieueffectrapportage (Cie-m.e.r.)[1]. Ook zijn betrokken bestuursorganen geraadpleegd over de reikwijdte en het detailniveau van het planMER. De bevoegde bestuursorganen hebben de NRD en de reactienota gezamenlijk vastgesteld.

De NRD, het advies van de Cie-m.e.r. en de reactienota vormen het uitgangspunt voor het opstellen van dit planMER.

2.3 Aanpak planMER op hoofdlijnen

Deze paragraaf beschrijft de aanpak voor dit planMER op hoofdlijnen en beschrijft wat er wel en niet wordt onderzocht. Het planMER omvat stap 4 (effectonderzoeken van de reële alternatieven) van het stappenplan zoals gepresenteerd in de NRD (afbeelding 2.1). Stappen 1, 2 en 3 zijn al uitgevoerd in de NRD en vormen de basis van dit planMER.

Afbeelding 2.1 Stappenplan plan-m.e.r.-proces

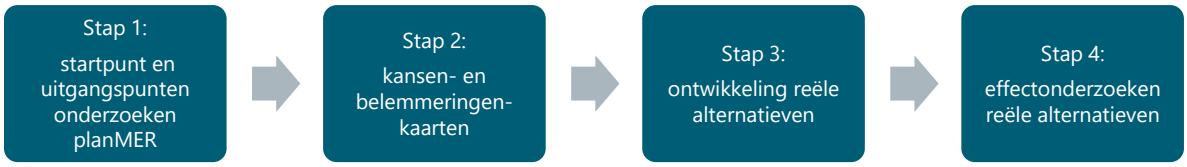

Onderzoeksvraag
Dit planMER helpt de regio antwoord te geven op de volgende vraag:

Welke gebieden zijn vanuit milieueffecten **geschikt**, **geschikt te maken**, *of* **ongeschikt** *voor de ontwikkeling van ten minste 1,62 TWh[2][3] duurzame elektriciteitsambitie en regionale warmtebronnen in de Groene Metropoolregio, en hoe kan dit - naast de referentie RES 1.0 - worden ingevuld aan de hand van drie thematische alternatieven?*

Het planMER biedt feitelijke beslisinformatie aan de bevoegde bestuursorganen over de milieueffecten die optreden ten gevolge van de ontwikkeling van windturbines en zonnevelden. Hiermee helpt het de regio om te bepalen welke gebieden geschikt zijn, geschikt te maken zijnen niet geschikt voor grootschalige energieopwek in 2030 op basis van milieueffecten. Het doel is vergunningverlening voor de

[1] In bijlage IV is opgenomen hoe in dit planMER is omgegaan met het advies van de Cie-m.e.r.

[2] Het aandeel zon-op-dak van 0,49 TWh wordt in het planMER niet getoetst op milieueffecten.

[3] In het licht van de verhoogde doelstelling van 55 % CO_2-reductie in 2030 en de mogelijk stijgende elektriciteitsvraag zullen het Rijk en de medeoverheden bespreken of de doelstelling van 35 TWh herijkt dient te worden. Dit zal worden bezien in samenhang met het Nationaal Plan Energiesysteem (2050) en de vraagontwikkeling (op basis van de input van de werkgroep 'extra opgave').

energieprojecten uiterlijk op 1 januari 2025 om realisatie voor 2030 mogelijk te maken. De provincie Gelderland stelt gelijktijdig nieuw windbeleid op. De resultaten van het planMER van de regio worden opgenomen in het windbeleid van de provincie.

Naast de zonnevelden en windturbines zijn de milieueffecten van warmtebronnen op hoofdlijnen in beeld gebracht. Waterkracht is geen onderdeel van dit planMER. Hoewel bij de ontwikkeling van waterkracht milieueffecten worden verwacht, zijn de mogelijkheden voor waterkracht in de regio beperkt. Hierdoor is een vergelijking van locaties binnen de regio niet goed mogelijk. Bij concrete waterkrachtprojecten, kunnen de milieueffecten in beeld worden gebracht via bijvoorbeeld een projectMER.

Zon op dak buiten scope van het planMER
De effecten van zon op dak worden in het planMER niet nader onderzocht. Voor deze ontwikkelingen worden bestaande daken gebruikt, waardoor de milieueffecten en het ruimtegebruik beperkt zijn. Milieueffecten zijn daarom naar verwachting niet doorslaggevend voor de haalbaarheid van zon op dak. De mate waarin zon op dak wordt toegepast, is wel van invloed op het benodigde oppervlak wind en zon op land. In dit planMER is daarom uitgegaan van een opwek van 0,49 TWh door zon op dak, zoals benoemd in de RES 1.0. Dit betekent een resterende opgave van 1,13 TWh voor windturbines en zonnevelden op land.

Diepgang planMER
Dit planMER heeft tot doel om de besluitvorming voor de RES 2.0 proces te ondersteunen. Het planMER draagt hieraan bij door voorkeuren en risico's voor de uitvoerbaarheid vanuit milieu inzichtelijk te maken. Daarnaast brengt dit planMER de effecten in beeld die verschillen tussen locaties en/of tussen de verschillende energie- en warmtetechnieken. Het gaat daarbij om onderscheidende milieueffecten met een effectduur die langer is dan de aanlegfase, zie onderstaand kader.

Tijdelijke effecten in dit planMER
Tijdelijke effecten die na de aanlegfase voorbij zijn (zoals een tijdelijke invloed op het landschap of op ruimtegebruik door aanlegwerkzaamheden), worden in dit planMER niet beschouwd. Tijdelijke effecten zijn over het algemeen niet bepalend voor de locatiekeuze of een keuze tussen de verschillende energie- en warmtetechnieken. Effecten die optreden tijdens de aanlegfase, maar een langere doorwerking hebben, zijn wel op hoofdlijnen beschouwd in dit planMER. Overige tijdelijke effecten dienen te worden beschouwd in een projectMER voor concrete energieprojecten.

De diepgang van de effectanalyses in dit planMER is daarom passend bij het detailniveau van de keuzes die voorliggen. Het gaat daarbij om de keuze voor een zoekgebied, de keuze voor een techniek en de mate waarin een mix tussen de technieken wordt ingezet. Niet alle mogelijke milieueffecten die van belang kunnen zijn, zijn onderzocht. In de uitwerking van een concreet project kunnen alle mogelijke milieueffecten nader onderzocht te worden. Op dit moment in het RES-proces, is het enkel mogelijk om generieke analyses uit te voeren die richting geven aan de keuze voor zoekgebieden en/of technieken.

De bevoegde bestuursorganen zijn uiteindelijk verantwoordelijk voor de keuze van zoekgebieden voor de opwek van wind- en zonne-energie. Hierover vindt afstemming plaats op regioniveau. De zoekgebieden die de bevoegde bestuursorganen vastleggen, worden opgenomen in de RES 2.0. Alle gemeenten in de regio kunnen de milieu-informatie gebruiken bij hun ruimtelijke planprocedures, zoals hun omgevingsvisies en omgevingsplannen.

2.4 Bevoegd gezag en initiatiefnemers

Bij een m.e.r.-procedure is sprake van drie formele rollen: een bevoegd gezag, een initiatiefnemer en adviseurs. Het bevoegd gezag is de instantie die het m.e.r.-plichtige besluit vaststelt (de RES 2.0). Hiervoor zijn de gemeenteraden van de zestien regiogemeenten en de Gelderse Provinciale Staten bevoegd gezag. De Provinciale Staten stellen daarnaast het provinciale windbeleid vast.

De initiatiefnemer is degene die het plan opstelt. In het geval van de RES 2.0 zijn de colleges van B&W van de zestien gemeenten in de regio en het college van Gedeputeerde Staten (GS) de initiatiefnemers. De dagelijkse besturen (DB) van de 3 waterschappen die deelnemen aan de RES GMR nemen kennis van het plan.

Daarnaast zijn er diverse adviseurs, die adviseren over de inhoud van het planMER. Belangrijk daarbij is de Cie-m.e.r., maar ook andere overheden en insprekers.

De NRD en de reactienota zijn vastgesteld door de colleges van B&W en GS. Het planMER zelf is geen beslisdocument en wordt niet formeel vastgesteld. Het planMER vormt namelijk een bouwsteen voor de onderbouwing van de RES 2.0 en de herijking van het provinciale windbeleid. Hiervoor zijn de gemeenteraden van de zestien regiogemeenten en de Gelderse Provinciale Staten bevoegd gezag onder de huidige wetgeving.

De RES 2.0 kwalificeert als een programma onder de Omgevingswet. Formeel dient een dergelijk programma te worden vastgesteld door colleges van B&W en GS, plus de DB's van de betrokken waterschappen. Het RES 2.0 proces wordt op dit moment nog opgesteld. Gezien de impact van de RES 2.0, kan er ook voor worden gekozen om deze vast te laten stellen door gemeenteraden, PS en de AB's van de betrokken waterschappen. In ieder geval is het advies om de deze te betrekken bij het opstellen van de RES 2.0, zodat er voldoende draagvlak is voor de uitvoering van de RES 2.0.

2.5 Vervolgprocedure RES 2.0

De resultaten van dit planMER vormen een belangrijke basis voor de herijking van de RES 2.0. Zo biedt dit planMER duidelijkheid over de vraag of de opwekking van 1,62 TWh duurzame elektriciteit in 2030 vanuit milieuaspecten mogelijk is binnen de RES zoekgebieden. Ook wordt duidelijk welke gebieden vanuit milieuperspectief interessant zijn om de balans tussen zonne- en windenergie binnen de regio te verbeteren.

Gedurende 2023 loopt het proces om de RES 1.0 te herijken. Het planMER is de bouwsteen die gaat over het belemmerend beleid, de ruimtelijke kwaliteit en deels ook de energieopbrengst. De overige bouwstenen staan in het afwegingskader RES 1.0, welke de basis vormt richting de RES 2.0 (zie afbeelding 3.2). Zo is capaciteit op het elektriciteitsnet een voorwaarde voor de inpassing van duurzame elektriciteitsprojecten. Ook wordt zoveel mogelijk aangesloten bij lokaal eigendom en maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak in de regio. Ten slotte dient een ruimtelijke en integrale afweging te worden gemaakt ten opzichte van andere functies zoals woningbouw, mobiliteit en recreatie.

Op basis van dit planMER kan de RES op een aantal punten worden herijkt of nader uitgewerkt. De planning is dat deze herijking, een RES 2.0, in de eerste helft van 2024 door gemeenten, de provincie en waterschappen wordt vastgesteld. Het vaststellen van de RES 2.0 leidt tot een serie besluiten om de energietransitie te realiseren in de regio. De afspraken in de RES 2.0 moeten, zoals ook de afspraken uit de RES 1.0, per deelnemende gemeente en door de provincie worden vastgelegd in een ruimtelijk besluit. Hoe dit leidt tot een ruimtelijk besluit kan maatwerk per gemeente zijn en zal meegenomen worden in het proces om te komen tot de RES 2.0.

3

KADERS VANUIT WETGEVING, BELEID EN RICHTLIJNEN

Wet- en regelgeving en beleid stellen randvoorwaarden aan en bevatten ambities voor de ontwikkeling van de RES 2.0. Dit hoofdstuk beschrijft de algemeen geldende kaders vanuit wetgeving, beleid en richtlijnen. Naast deze algemene kaders, zijn voor elk thema specifieke kaders van toepassing. De thema specifieke wetgeving en beleidskaders die gebruikt zijn voor de toetsing van de milieuthema's, zijn opgenomen in bijlage II.

3.1 Europees

Europese Green Deal (Europese klimaatwet)

De Green Deal heeft als doel om de Europese Unie (EU) klimaatneutraal te maken tegen 2050. Deze doelstelling ligt in lijn met de Overeenkomst van Parijs (2016) om de klimaatopwarming te houden op een maximale stijging van 2 °C. Tegelijkertijd streeft men ernaar om de klimaatopwarming binnen de 1,5 °C houden. In de Europese klimaatwet is onder andere het volgende vastgelegd:

- de Europese klimaatwet bevat een bindende doelstelling om in 2050 als Europese Unie klimaatneutraal te zijn (netto nul emissies) en het streven om na 2050 negatieve emissies te realiseren (artikel 2, eerste lid);
- om dit doel te bereiken bevat de Europese klimaatwet een bindende doelstelling dat de netto-emissies van broeikasgassen in 2030 ten minste 55 % lager moeten zijn dan in 1990 (artikel 4, eerste lid).

De Europese Commissie heeft een reeks aanpassingen van het klimaat-, energie-, vervoers- en belastingbeleid van de EU voorgesteld die het mogelijk moeten maken om in 2030 netto 55 % minder broeikasgassen uit te stoten dan in 1990. Die voorstellen vallen onder het 'Fit-for-55'-pakket. De opwarming van de aarde is nauw verbonden met verschillende beleidsdomeinen zoals energie, vervoer, milieu, staatssteun en aanbesteden. De EU streeft naar de integratie van duurzaamheid binnen deze beleidsdomeinen. Veel van het voorgestelde beleid zal uiteindelijk op lokaal en regionaal niveau moeten worden uitgevoerd.[1] (Europese Commissie, 2022).

Als onderdeel van de Europese Green Deal is op 29 juli 2021 de Europese klimaatwet in werking getreden. Met de Europese klimaatwet zijn de reductiedoelen van broeikasgasemissies aangescherpt om uitvoering te geven aan de verplichtingen van de Overeenkomst van Parijs. Daarnaast werkt de Europese Commissie samen met de lidstaten aan de versnelling en intensivering van de klimaatplannen om de energieafhankelijkheid van Rusland te verkleinen.

3.2 Nationaal

Energieakkoord

Het Energieakkoord voor duurzame groei is een overeenkomst uit 2013 tussen 47 partijen: overheden, werkgevers, vakbeweging, natuur- en milieuorganisaties, andere maatschappelijke organisaties en financiële instellingen. Het doel is de energievoorziening van Nederland duurzamer te maken. De afspraken gaan over

[1] Europese Commissie. (2022, november 01). *Een Europese Green Deal - het eerste klimaatneutrale continent worden*. Opgehaald van ec.europa.eu: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_nl

energiebesparing, duurzame opwekking, schone technologieën en klimaatbeleid. Ze leiden tot een betaalbare en schone energievoorziening, werkgelegenheid en kansen voor Nederland in de markten voor schone technologie.

Klimaatwet

De Klimaatwet legt het streefdoel van 49 % reductie van CO_2-uitstoot in 2030 en 95 % reductie in 2050 ten opzichte van 1990 wettelijk vast. Ieder kabinet is hier dus aan gebonden, totdat de wet wordt aangepast. De Klimaatwet gaat niet over de inhoudelijke maatregelen om CO_2-reductie te realiseren. Die maatregelen zijn in het Klimaatakkoord afgesproken met maatschappelijke partijen.

Klimaatakkoord

De Nederlandse CO_2-reductieopgave voor 2050 komt voort uit het internationale Verenigde Naties Klimaatakkoord van Parijs (Parijs, 2015). In 2017 heeft de Eerste Kamer ingestemd met het internationale Klimaatakkoord, waardoor de opgave voor 2050 wettelijk is vastgelegd. De huidige doelstellingen voor de energietransitie komen voort uit de Europese Klimaatwet (Fit-for-55, 2021):

1 emissies van broeikasgassen liggen in 2030 55 % lager dan in 1990;
2 klimaatneutraliteit in 2050.

In het nationale Klimaatakkoord (2019)[1] is uitgewerkt hoe Nederland de doelstellingen wil bereiken. Het nationale Klimaatakkoord vormt het kader voor de Regionale Energiestrategie (RES). In de RES wordt op regionaal niveau (in 30 regio's) de strategie vastgelegd voor de omschakeling van een maatschappij die draait op voornamelijk fossiele energie naar een fossielvrije energievoorziening. De RES (zie paragraaf 2.3) moet bijdragen aan het realiseren van de doelstelling om 35 TWh (Terawattuur)[2] aan elektriciteit op land op te wekken per 2030, of eerder indien mogelijk. Met de RES worden decentrale overheden in staat gesteld een goed plan met maatschappelijke acceptatie op te stellen. Hierbij verkennen provincies, gemeenten, waterschappen, netbeheerders en - in de meeste gevallen - burgers gezamenlijk de (on)mogelijkheden voor duurzame elektriciteit, meestal in de vorm van wind- of zonne-energie.

Verhoging doelstellingen

In het licht van de verhoogde doelstelling van 55 % CO_2-reductie in 2030 en de mogelijk stijgende elektriciteitsvraag zullen het Rijk en de medeoverheden bespreken of de doelstelling van 35 TWh herijkt dient te worden. Dit zal worden bezien in samenhang met het Nationaal Plan Energiesysteem (2050) en de vraagontwikkeling (op basis van de input van de werkgroep 'extra opgave'). Het Rijk en de medeoverheden streven ernaar om in het najaar van 2022 meer duidelijkheid te hebben over de herijking van de doelstelling met aandacht voor het scheppen van de juiste randvoorwaarden.

In een kamerbrief van 2 juni 2022 (kenmerk: DGKE-K / 22219034) heeft de Minister voor Klimaat en Energie aangegeven dat zowel in het licht van het Urgenda-vonnis als de realisatie van de 55 % reductie in 2030, een versnelling van de emissiereductie noodzakelijk. Om met voldoende zekerheid het aangescherpte doel van 55 % reductie in 2030 te realiseren, wil het kabinet zich bij de uitwerking van het klimaatbeleid richten op 60 % emissiereductie, zodat ook bij tegenvallers de 55 % reductie niet in het geding is. De besluitvorming over de aanscherping van het beleidsprogramma vindt plaats in het voorjaar van 2023.

Nationale Omgevingsvisie

De Rijksoverheid kiest in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI)[3] bij het realiseren van de opgave van duurzame energie voor de kwaliteit van de omgeving en het combineren van functies. Grootschalige clustering van de productie van duurzame energie (door windturbines, eventueel in combinatie met zonnevelden) heeft de voorkeur. Daarbij moet wel rekening gehouden worden met andere waarden, zoals landschappelijke kenmerken, nationale veiligheid, natuur, cultureel erfgoed, water en bodem, én

[1] Zie: https://www.klimaatakkoord.nl/.

[2] Een Terawattuur staat gelijk aan 1 miljard Kilowattuur (kWh). Ter referentie: een Nederlands huishouden verbruikt jaarlijks circa 3.500 kWh aan elektrische energie. Bron: https://www.klimaatakkoord.nl/elektriciteit/vraag-en-antwoord/eenheden-van-energie-en-vermogen.

[3] Zie: https://www.denationaleomgevingsvisie.nl/.

maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak. Daarnaast is de voorwaarde dat bewoners betrokken zijn, invloed hebben en meeprofiteren in de opbrengsten.

Omgevingswet

Op 1 januari 2024 treedt Omgevingswet naar verwachting in werking. De Omgevingswet betreft een wet die een verregaande vereenvoudiging van het stelsel van wetgeving voor de ontwikkeling en het beheer van de leefomgeving (omgevingsrecht) beoogt, door tientallen op dit moment vigerende wetten en honderden regels te bundelen in één nieuwe wet. De wet betekent een aanzienlijke inhoudelijke reductie van regels op het terrein van water, lucht, bodem, natuur, infrastructuur, gebouwen en cultureel erfgoed.

Wanneer de RES 2.0 wordt vastgelegd in een programma geldt een plan-m.e.r.-plicht zodra het programma 'kaderstellend' is voor m.e.r.-plichtige besluiten (zie paragraaf 2.1). Het begrip 'kaderstellend' moet ruim worden uitgelegd. Een programma is al kaderstellend als het 'de toon zet voor' vervolgbesluitvorming. Voor een RES is het hierbij van belang of het document (indicatieve) criteria of voorstellen bevat voor ruimtelijke keuzes, omvang of wijze van uitvoering van energieprojecten. In dit geval worden er zoekgebieden vastgelegd in de RES 2.0, waarmee de RES 2.0 een kaderstellend plan is.

3.3 Provinciaal

Omgevingsvisie Gaaf Gelderland

Op 19 december 2018 hebben de Provinciale Staten van Gelderland de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland vastgesteld. De provincie Gelderland wil in 2050 volledig klimaatneutraal zijn. In 2030 wil de provincie een broeikasgasreductie van 55 % in Gelderland. Dit bereikt de provincie door grootschalige besparing en opwekking uit verschillende duurzame bronnen van energie, zoals wind, zon, waterkracht, biomassa en bodemenergie. De provincie stimuleert innovatie en het uitrollen van bewezen technieken. De provincie streeft naar een versnelde energietransitie, gericht op forse vergroting van het aandeel duurzame energie en passend bij de Gelderse kwaliteiten. Voor het opwekken, opslaan en transporteren van duurzame energie is ruimte nodig; veel ruimte. Windturbines, zonnevelden, warmtecentrales, (mest-)vergisters, waterkrachtcentrales moeten een plek krijgen in het Gelderse landschap, wil de provincie haar ambitie halen. Dit raakt de leefomgeving van alle Gelderlanders en kan conflicteren met andere Gelderse kwaliteiten – zoals de natuur, het rivierenlandschap met de uiterwaarden en het erfgoed.

Afbeelding 3.1 Visieschets voor het gesprek over energietransitie (bron: omgevingsvisie Gaaf Gelderland)

Beleidslijn windenergie

Als bijlage bij de Omgevingsvisie is de beleidslijn windenergie opgenomen. Deze is vastgesteld door de Gedeputeerde Staten van Gelderland op 26 februari 2019. Deze beleidslijn verduidelijkt de bedoeling van de provincie met de Visieschets (afbeelding 3.1) voor het gesprek over Energietransitie. De beleidslijn beschrijft hoe en waar de provincie windturbines gerealiseerd wil zien. Dit beleid verwoordt de hiervoor geldende provinciale benadering.

Omgevingsverordening Gelderland

De Omgevingswet en de omgevingsvisie Gaaf Gelderland vragen om een nieuwe omgevingsverordening die helemaal voldoet aan de eisen, taal en bedoelingen van de Omgevingswet. Op 21 december 2022 is de Omgevingsverordening geconsolideerd vastgesteld. In de Omgevingsverordening wordt op hoofdlijnen onderscheid gemaakt tussen de opwek van grootschalige windenergie en zonne-energie.

Windenergie

In paragraaf 2.7.1 van de Omgevingsverordening zijn de 'Instructieregels windturbines' opgenomen. Artikel 2.62 stelt dat een bestemmingsplan dat de oprichting van een windturbine of windturbinepark mogelijk maakt, aandacht besteedt aan:

- de ruimtelijke kenmerken van het landschap;
- de maat, schaal en inrichting in het landschap;
- de visuele interferentie met een nabijgelegen windturbine of windturbines;
- de cultuurhistorische achtergrond en waarden van het landschap;
- de beleving van de windturbine of het windturbinepark in het landschap.

Met betrekking tot windturbines in Gelders natuurnetwerk (GNN) volgt uit artikel 2.39 dat nieuwe ontwikkelingen alleen zijn toegestaan als er geen nadelige gevolgen zijn voor de kernkwaliteiten, oppervlakte of samenhang van het GNN. Nieuwe activiteiten binnen Groene ontwikkelingszones (GO) (artikel 2.52) zijn alleen toegestaan als de kernkwaliteiten of ontwikkelingsdoelen, genoemd in de bijlage 'Kernkwaliteiten Gelders natuurnetwerk en Groene ontwikkelingszone', per saldo en naar rato van de ingreep worden versterkt en de samenhang niet verloren gaat.

In artikel 1a.3 zijn bepalingen opgenomen met betrekking tot afwijkruimte van de instructieregels. Voor weidevogelgebieden geldt op basis van artikel 2.51a dat een nieuw bestemmingsplan in ieder geval windturbines niet toestaat. Hier kan middels de bepalingen in artikel 1a.2 niet van worden afgeweken.
De bepalingen in artikel 1a.3 ten aanzien van afwijkruimte van de instructieregels voor windturbines in GO en GNN zijn de volgende:

- er is sprake van een groot openbaar belang;
- er zijn geen reële alternatieve locaties beschikbaar;
- er worden tijdig effectieve compenserende maatregelen getroffen met het oog op de betrokken provinciale belangen.

Als groot openbaar belang wordt onder andere de duurzame opwekking van energie beschouwd, voor zover dit een significante bijdrage levert aan de regionale, provinciale of landelijke energiedoelstelling. Wel geldt dat er compensatie plaats dient te vinden van hetgeen bepaald is in afdeling 2.6 (natuur en landschap) van de omgevingsverordening. De overblijvende effecten dienen gelijkwaardig te worden gecompenseerd in overeenstemming met paragraaf 2.6.2. Voor de instructieregels ter bescherming van het GNN (onder andere artikel 2.39) geldt dat alleen afgeweken kan worden als er geen reële alternatieven zijn. Dit wijkt af van de bepaling met betrekking tot alternatieve locaties, waarbij gekeken dient te worden naar alternatieve locaties.

Artikel 2.42 biedt de volgende afwijkingsruimte specifiek voor windturbines:

- voor een locatie binnen het gebied dat is aangeduid als Gelders natuurnetwerk, zijn windturbines onder voorwaarden mogelijk als de compensatie voor windturbines en omliggende verharding bestaat uit maatregelen waarbij:
  - de nadelige gevolgen voor de kernkwaliteiten, oppervlakte of samenhang van het Gelders natuurnetwerk zoveel mogelijk worden beperkt en de overblijvende effecten gelijkwaardig worden gecompenseerd in overeenstemming met bijlage 'Gelijkwaardige natuurbeheertypen';
  - de oppervlakte aan natuur die verloren gaat voor 200 % wordt gecompenseerd;

- de initiatiefnemer legt de wijze van compensatie van de kernkwaliteiten en de wijze waarop aandacht aan voorkomende soorten wordt besteed vast in een natuurversterkingsplan dat onderdeel uitmaakt van het bestemmingsplan.

Zonnevelden

Voor zonnevelden zijn de hierboven genoemde voorwaarden eveneens van toepassing (met uitzondering van artikel 2.42 en 2.62). In aanvulling hierop zijn in paragraaf 2.7.4 de 'Instructieregels zonnevelden in het buitengebied' opgenomen. Artikel 2.65a (gebieden of locaties voor zonnevelden) stelt het volgende:

- als een bestemmingsplan zonnevelden in het buitengebied mogelijk maakt, wordt met het oog op het belang van zorgvuldig ruimtegebruik rekening gehouden met:
  - de bijdrage van zonne-energie aan de lokale energiebehoefte;
  - de mogelijkheden om binnen het stedelijk gebied en op daken van gebouwen in die behoefte te voorzien;
  - de gevolgen voor de ruimtelijke kwaliteit van gebieden of locaties waar zonnevelden mogelijk zijn en de wijze waarop deze kwaliteit behouden of blijvend versterkt kan worden;
  - de samenhang met het omringende landschap;
  - de consequenties voor het elektriciteitsnet; en
  - het huidige grondgebruik;
- het bestemmingsplan verzekert een gebruikstermijn van maximaal 30 jaar en dat na beëindiging van het gebruik het zonneveld wordt verwijderd;
- het bestemmingsplan bepaalt in welke mate de bij aanleg en gebruik van een zonneveld gerealiseerde versterking van de ruimtelijke kwaliteit na verwijdering van het zonneveld in stand wordt gehouden.

Hierbij dient rekening gehouden te worden met in ieder geval de bepalingen uit artikel 2.39 en 2.51a. Geconcludeerd kan worden dat er mogelijkheden zijn voor de ontwikkeling van windturbines en zonnevelden binnen enkele aangewezen natuurgebieden en landschappen (niet van toepassing voor weidevogelgebieden). Hiervoor dient echter wel voldaan te worden aan de strikte voorwaarden zoals gesteld in artikel 1a.3.

Warmte vanuit boringsvrije zones

Rondom waterwingebieden ligt een beschermingszone: het grondwaterbeschermingsgebied. De bodem wordt hier extra beschermd door maatregelen, regels en beleid. In boringsvrije zones mogen kleilagen die het onderliggende grondwater beschermen niet worden doorboord. Dit is vastgesteld in de Provinciale milieuverordening Gelderland (PmG). Ook is het verboden de bodem te gebruiken als energiebron (voor bijvoorbeeld de opslag van koud of warm water). Gedeputeerde Staten kunnen hiervoor ontheffing verlenen. In de ontheffingsvoorschriften staat dat de kleilaag niet mag worden beschadigd en dat het gebruik van stoffen het grondwater niet mag verontreinigen. In waterwin- en grondwaterbeschermingsgebieden geldt ook een verbod op het gebruik van de bodem als energiebron. Hier kan geen ontheffing voor worden afgegeven. De provincie en haar partners streven ernaar het grondwater als bron voor de drinkwatervoorziening te beschermen.

Op 5 juli 2022 heeft de provincie Actualisatieplan 9 Omgevingsverordening vastgesteld. Hieruit volgen twee gebieden in het plangebied die zijn aangewezen als kwetsbaar drinkwaterreserveringsgebied. Ten aanzien van windturbines en zonnevelden is hierover het volgende opgenomen: Voor de aanleg van windturbines is een diepe fundering nodig. Wanneer dieper dan 10 m onder maaiveld (in kwetsbare drinkwaterreserverings-gebieden) of 30 m onder maaiveld (in minder kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden) wordt geheid of geboord, gaan er algemene regels gelden. Als aan deze regels wordt voldaan, zijn funderingen voor windmolens toegestaan. Funderingen voor zonnevelden zullen niet meer dan 10 m diep gaan. Voor de aanleg zal daarom geen melding voor grondwerkzaamheden nodig zijn. Wel gelden de algemene regels voor het op of in de bodem brengen van afstromend water voor zonnevelden groter dan 1 hectare. Regen die van de zonnepanelen afstroomt kan verontreinigd worden doordat het materiaal van de zonnepanelen en de bijbehorende constructie langzaam oplost (uitloging). Stoffen uit de zonnepanelen komen daardoor in de bodem en het grondwater terecht. Daarom is het van belang om materialen te kiezen die niet oplossen in het regenwater.

In de minder kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden is bodemenergie toegestaan boven de diep gelegen kleilaag. Onder en in deze kleilaag en in kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden is bodem-energie verboden vanwege de risico's voor de grondwaterkwaliteit. Geothermie is in alle drinkwaterreserveringsgebieden verboden. Deze verboden gelden niet voor al bestaande installaties.

Koers Ruimte en leefomgeving

De druk op de ruimte en leefomgeving van Gelderlanders neemt toe. Er is steeds minder ruimte, terwijl er steeds meer opgaven zijn. Daarom wil de provincie de schaarse ruimte zo goed mogelijk inrichten. Zij gebruikt hiervoor de Koers Ruimte en Leefomgeving (provincie Gelderland, 2021). Dat is een werkwijze voor het maken van slimme ruimtelijke keuzes door samen met betrokkenen per gebied te kijken naar wat er kan en wat er nodig is.

Gelders Klimaatplan 2021 - 2030

In de omgevingsvisie Gaaf Gelderland en in het huidige coalitieakkoord (provincie Gelderland, 2019) geeft de provincie aan dat zij gaat voor een broeikasgasreductie van 55 % in 2030 ten opzichte van 1990. Het Gelders Klimaatplan 2021 - 2030 (provincie Gelderland, 2022) bevat de maatregelen hoe de provincie dat wil gaan bereiken. Een optelling van de biedingen uit de 6 RES'en leidt tot 6,5 TWh. In RES 2.0 en verder zal de realiteitswaarde van de biedingen blijken, omdat de plannen dan concreter worden uitgewerkt. Als in de praktijk blijkt dat niet alle locaties daadwerkelijk ontwikkeld kunnen worden, verwacht de provincie dat alternatieven nodig zijn. Dit kan door op zoek te gaan naar nieuwe locaties, ofwel door te zoeken naar extra CO_2-reductie binnen andere domeinen om de doelen voor 2030 te halen.

Beleidslijn windenergie Gelderland

In 2014 is de Beleidslijn windenergie Gelderland vastgesteld. De Beleidslijn windenergie geeft aan hoe provincie Gelderland haar op Rijksniveau afgesproken doelstelling voor windenergie, de realisatie van 230,5 megawatt (MW) opgesteld vermogen in 2020, gaat invullen. Uit een Factsheet van het Gelders Energieakkoord[1] blijkt dat er in april 2022 78 windturbines staan met een opgesteld vermogen van 234 MW. De doelstelling uit 2014 is hiermee dus behaald. Inmiddels is de doelstelling vanuit het Rijk verhoogd en werkt Gelderland aan een herijking van de Beleidslijn windenergie. Op het moment van schrijven van dit planMER wordt een planMER opgesteld voor de provinciale visie op windenergie. Met de provincie is afgesproken dat de resultaten van dit planMER integraal worden overgenomen in het provinciale planMER.

3.4 Regionaal

Regionale Energiestrategie (RES 1.0) Regio Arnhem-Nijmegen

De RES 1.0 voor de GMR Arnhem-Nijmegen is in 2021 vastgesteld door de bevoegde gezagen. In de RES 1.0 heeft de regio samen met maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners de mogelijkheden onderzocht voor het opwekken van duurzame elektriciteit op land en het gebruik van warmtebronnen. De RES 1.0 gaat over de opwekking van duurzame elektriciteit via windturbines, zonnevelden en zon op grote daken (>15 kWP), de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de benodigde opslag en energie infrastructuur. Voor de keuzes die gemaakt zijn in de RES is een afwegingskader opgesteld (afbeelding 3.2). De criteria binnen dit afwegingskader zijn de ruimtelijke kwaliteit in relatie tot de opgave, het maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak, de energieopbrengst en kostenefficiëntie (systeemefficiëntie) van de maatregelen. Er is ook gekeken naar kansen om de energieopgave te combineren met andere geplande of gewenste ingrepen in het landschap, de zogenaamde integraliteit (koppelkansen). Tot slot is de kansrijkheid van grootschalige opwekking van zon- en windenergie getoetst aan belemmerend beleid rond bijvoorbeeld natuur, defensie, veiligheid, landschap en cultuurhistorie.

[1] GEEA Factsheet Windenergie 2022, geraadpleegd op 21-11-22 via https://www.geldersenergieakkoord.nl/.

Afbeelding 3.2 Afwegingskader RES 1.0

De regio draagt met 1,62 TWh bij aan de landelijke ambitie van 35 TWh opwekking via onder andere zonnevelden, grootschalig zon op dak en windturbines. De basis is de inzet op de mogelijkheden van zonnepanelen op grote daken. Daar is 0,49 TWh aan opgesteld vermogen voorzien. Binnen de regionale zoekgebieden gaat het om 0,93 TWh aan vermogen door zonnevelden en windturbines en buiten regionale zoekgebieden nog eens 0,20 TWh (afbeelding 3.3).

Afbeelding 3.3 Bod RES 1.0 verdeeld per locatie

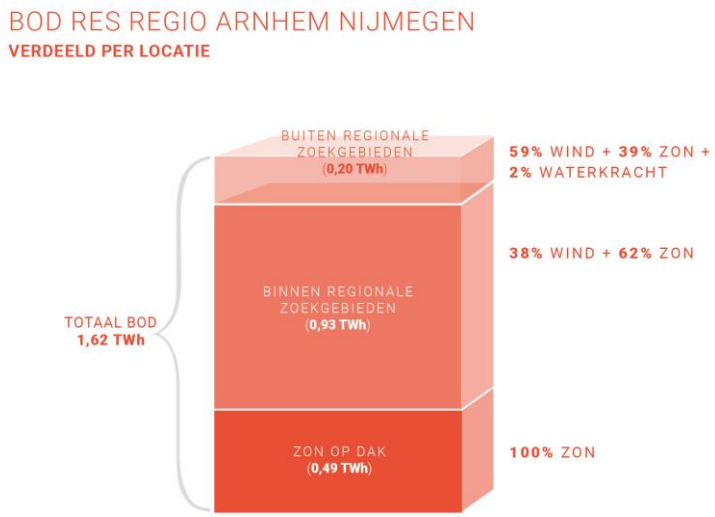

Op het niveau van de RES 1.0 is ook gekeken naar de gebieden in de regio waar de ontwikkeling van grote warmtenetten kansrijk is. Rond deze bovenlokale (of soms zelfs bovenregionale) warmtebronnen zal de komende jaren een structureel gesprek plaatsvinden met alle betrokken partijen, om af te stemmen op welke wijze deze bronnen zo efficiënt mogelijk kunnen worden ingezet om de warmtetransitie te doen slagen. Uiteindelijk is de RES 1.0 vastgesteld met daarin de zoekgebieden voor de realisatie van windturbines en zonnevelden (afbeelding 3.4).

Afbeelding 3.4 Bod RES 1.0 regionale zoekgebieden

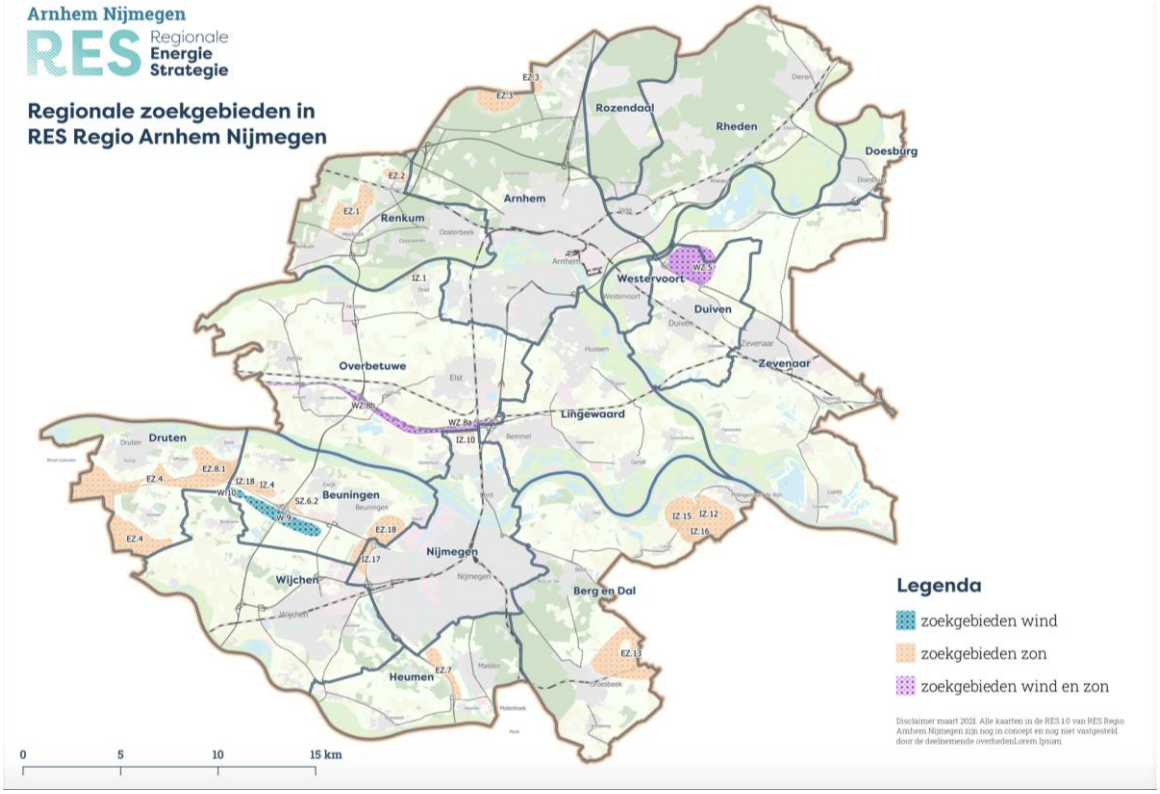

3.5 Gemeentelijk

De regio bestaat uit zestien gemeenten met ieder haar eigen beleid. In dit planMER wordt onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor grootschalige opwek van duurzame elektriciteit en de toepassing van warmtetechnieken. Het is dus expliciet de bedoeling dat op regionaal schaalniveau wordt gezocht naar mogelijkheden vanuit milieuoogpunt, waarbij bestaand ruimtelijk beleid niet op voorhand als belemmerend moet worden beschouwd. Er is daarom niet expliciet rekening gehouden met ieder beleidsstuk van alle gemeenten. Wel zijn de Omgevingsvisies en de belangrijkste ruimtelijke ontwikkelingen beschouwend bekeken, maar niet specifiek leidend. In hoofdstuk 4 is aandacht voor de autonome ontwikkelingen in de verschillende gemeenten.

Gemeentelijke omgevingsvisies

De omgevingsvisies van de gemeenten in de regio zijn kaderstellend voor de ontwikkelingen binnen de gemeente. De Omgevingsvisie is één van de instrumenten uit de Omgevingswet. Deze nieuwe wet gaat naar verwachting in op 1 januari 2024. Er is daarom alleen beschouwend gekeken naar de omgevingsvisies binnen de gemeenten. Er is niet gekeken naar bijvoorbeeld (veelal verouderde) structuurvisies. Tabel 3.1 toont een beknopt overzicht van de Omgevingsvisies binnen de regio Arnhem-Nijmegen.

Daarnaast heeft iedere gemeente in de regio een Transitievisie Warmte vastgesteld. Hierin maken de gemeenten het tijdspad voor de warmtetransitie inzichtelijk: wanneer kunnen welke wijken of buurten van het aardgas worden afgekoppeld?

Tabel 3.1 Overzicht van de omgevingsvisies van de gemeenten binnen de GMR

Gemeente	Omgevingsvisie	Beschrijving	Voortgang
Arnhem	Omgevingsvisie Arnhem 2040	de Omgevingsvisie gaat over de toekomst van de leefomgeving van Arnhem. Het geeft een beeld van Arnhem in 2040 als een groene, vitale stad met ruimte voor meer inwoners en bedrijvigheid. In de Omgevingsvisie zijn de opweklocaties voor wind en zon en het zoekgebied zon uit de RES 1.0 opgenomen	ontwerp ter inzage (november 2022)
Berg en Dal	Omgevingsvisie Berg en Dal	de gemeente Berg en Dal is op dit moment een koersdocument aan het opstellen om oplossingen voor de vraagstukken te zoeken en de visie op hoofdlijnen te bepalen. Het huidige beleid is opgenomen in het ruimtelijke visie duurzame energieopwekking 2019	voorbereiding
Beuningen	Omgevingsvisie Beuningen 2040	de Omgevingsvisie richt zich op 5 ambities, waaronder een energieneutraal en klimaatbestendig Beuningen. De gemeente faciliteert de energietransitie: verduurzaming van de energiebronnen en bijbehorende infrastructuur (duurzame opwekking van energie: windenergie, zonne-energie et cetera)	vastgesteld in december 2021
Doesburg	nader te bepalen	nader te bepalen	nader te bepalen
Druten	Omgevingsvisie Druten 2035	in de omgevingsvisie legt de gemeente vast hoe de gemeente ook in 2035 een fijne plek is om te wonen, werken, leven en genieten	voorbereiding opstellen concept
Duiven	Omgevingsvisie Duiven	in de Omgevingsvisie benoemt de gemeente dat het in 2050 energieneutraal wil zijn. De realisatie van grootschalige opwek van hernieuwbare energie (zon en wind) is hiervoor nodig. Het uitgangspunt is dat de gemeente Duiven een bijdrage levert aan de versnelling van de energietransitie, passend bij de maat en ruimtelijke kwaliteiten van de gemeente. In de Omgevingsvisie zijn expliciet de zoekgebieden wind en zon aangewezen die in de gemeente Duiven vallen binnen het zoekgebied WZ5 van de RES 1.0 regio Arnhem Nijmegen	vastgesteld in februari 2022
Heumen	Omgevingsvisie Heumen	de Omgevingsvisie verwoordt de doelstellingen en ambities van de gemeente Heumen ten aanzien van de fysieke leefomgeving voor de komende 10 jaar	voorbereiden opstellen concept
Lingewaard	Omgevingsvisie Lingewaard	de Omgevingsvisie Lingewaard ligt ter inzage. Hierin staat onder andere benoemd dat de gemeente een positieve houding heeft ten opzichte van initiatieven voor windmolens. De A15-zone is een kans voor de ontwikkeling van duurzame opwek van energie	vaststelling verwacht medio 2023

Gemeente	Omgevingsvisie	Beschrijving	Voortgang
Nijmegen	Omgevingsvisie 2020 - 2040	in de Omgevingsvisie staan uitgangspunten voor het gebruik van de ruimte in Nijmegen. Het doel is om uiterlijk in 2045 energieneutraal en aardgasvrij te zijn. In de Omgevingsvisie is een kaart opgenomen waarbij gebieden voor potentiële windturbines en zonnevelden zijn aangewezen	vastgesteld in oktober 2020
Overbetuwe	Omgevingsvisie Overbetuwe 2040	de omgevingsvisie is een integrale en toekomstbestendige koers voor de leefomgeving in Overbetuwe. Er wordt benoemd dat de gemeente inzet op clustering van grootschalige opwek in de zone rondom de A15 en de Betuweroute en dat hier ruim 500 TJ aan duurzame stroom gaat worden opgewekt	vastgesteld in oktober 2019
Rheden	Omgevingsvisie Rheden	de Omgevingsvisie Rheden wordt op dit moment opgesteld. Naar verwachting wordt deze eind 2024 vastgesteld	voorbereiding
Renkum	Omgevingsvisie Renkum 2040	in de Omgevingsvisie Renkum 2040 is de RES 1.0 verwerkt. De gemeente zet in op zon op dak en zonnevelden. Windenergie is hierbij tot 2030 niet in beeld	vastgesteld in januari 2022
Rozendaal	Omgevingsvisie Rozendaal	inhoud nog niet bekend	voorbereiding
Westervoort	Omgevingsvisie Westervoort	Westervoort wil in de toekomst een duurzaam thuis, een gezonde, sociale en veilige omgeving, een vitale economie en een goede bereikbaarheid voor haar inwoners realiseren. De gemeente wil bijdragen aan de RES. De gemeente Westervoort werkt mee aan alle RES-opgaven. Noch in de RES 1.0, noch in de Omgevingsvisie Westervoort zijn er mogelijkheden opgenomen voor zoekgebieden voor de grootschalige opwek van wind- en zonne-energie	vastgesteld in september 2021
Wijchen	Omgevingsvisie Wijchen	de gemeente zit in de voorbereidende fase voor de Omgevingsvisie. De centrale hierbij zal zijn: hoe zet de gemeente Wijchen eruit in 2035?	voorbereiding
Zevenaar	Omgevingsvisie Zevenaar	de omgevingsvisie voor Zevenaar is de strategische, integrale lange termijnvisie (2040) voor de fysieke leefomgeving. De Omgevingsvisie zit in de voorbereidende fase	voorbereiding

3.6 Wetgeving en beleid voor wind- en zonne-energie

Bovenstaande paragrafen beschrijven op hoofdlijnen de wettelijke kaders en beleidskaders die van toepassing zijn voor de ontwikkeling. Daarnaast is ook milieuwetgeving van toepassing op de voorgenomen ontwikkelingen. In bijlage II is per milieuthema de relevante wetgeving en het beleid beschreven en toegelicht. Hierbij wordt opgemerkt dat nationale en provinciale kaders, bijvoorbeeld het Activiteitenbesluit en de provinciale Omgevingsverordening, kunnen veranderen tot aan de vaststelling van het RES 2.0. Hoewel zo goed als redelijkerwijs mogelijk wordt voorgesorteerd op eventuele wijzigingen, kunnen deze desondanks leiden tot andere uitgangspunten die in dit planMER niet zijn meegenomen.

4

REFERENTIESITUATIE

Dit hoofdstuk geeft een toelichting op de referentiesituatie van het plan- en studiegebied. Paragraaf 4.1 definieert het plan- en studiegebied. Paragraaf 4.2 beschrijft de huidige situatie per milieuthema. Ten slotte zijn in paragraaf 4.3 de autonome ontwikkelingen in het gebied beschreven. Het is hierbij van belang te benoemen dat de referentiesituatie zoals beschreven passend is bij het detail- en schaalniveau van dit regionale planMER. Er is geen rekening gehouden met lokale situaties, zoals bijvoorbeeld gemeentelijke monumenten of lokale afwateringen. De referentiesituatie is de situatie die in de toekomst ontstaat. Het bestaat uit de optelsom van de huidige situatie en de (effecten van) autonome ontwikkelingen. Het gebied zal zich dan ontwikkelen volgens vastgesteld of voorgenomen beleid, maar zonder verdere realisatie van grootschalige wind- en zonne-energie. Hierbij wordt als uitgangspunt genomen dat de RES 1.0 geen autonome ontwikkeling is. In dit planMER zijn de effecten van de uitvoering van de zoekgebieden uit de RES 1.0 onderzocht als basisalternatief. Voor de overige alternatieven is het uitgangspunt dat de RES 1.0 niet wordt uitgevoerd. Dit wordt nader toegelicht in hoofdstuk 5.

4.1 Plan- en studiegebied

Plangebied

Het plangebied is het gebied waarbinnen wordt gezocht naar de mogelijkheden voor de ontwikkeling van grootschalige opwek van duurzame elektriciteit en warmtetechnieken. Afbeelding 4.1 laat het plangebied zien. De begrenzing van het plangebied is gelijk aan de grenzen van de zestien deelnemende gemeenten in de RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

Afbeelding 4.1 Het plangebied

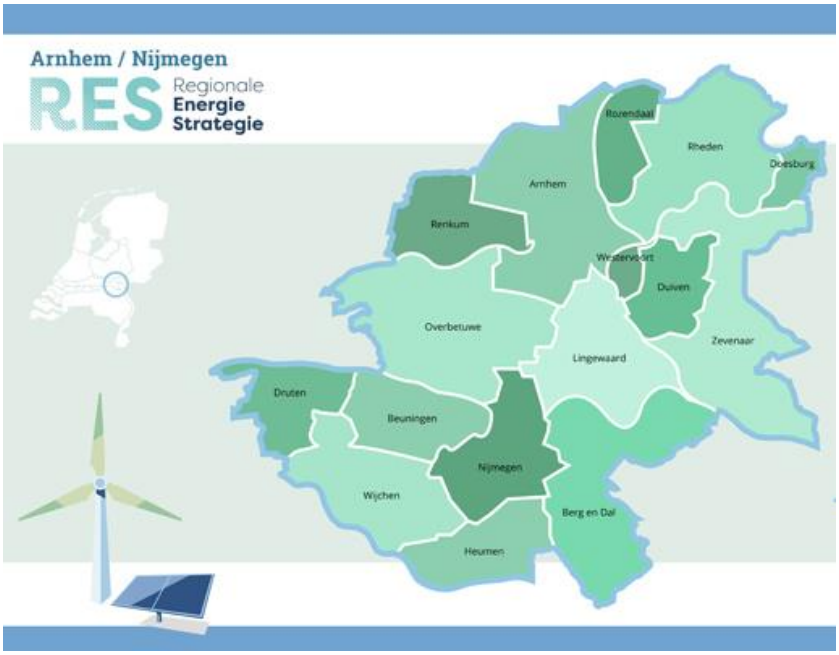

Studiegebied
Milieueffecten reiken in een aantal gevallen verder dan het zoekgebied. Het studiegebied is het gebied waarbinnen de milieueffecten worden onderzocht. De omvang van het studiegebied verschilt per milieuaspect en is afhankelijk van de verwachte omvang en reikwijdte van de effecten. In sommige gevallen is het studiegebied daarmee van een andere omvang dan het plangebied, waarbij de regionale, maar ook de landsgrenzen kunnen worden overschreden. Het uitgangspunt in de beoordeling van effecten die de landsgrenzen overschrijden zijn de Nederlandse wetgeving, beleid en richtlijnen.

4.2 Huidige situatie

4.2.1 Natuur

In deze paragraaf zijn de verschillende relevante natuurgebieden in en rond het plangebied kort gepresenteerd. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar bijlage V.

Natura 2000-gebieden
Natura 2000 is een door de Europese Commissie ingesteld netwerk van natuurgebieden, waarin flora en fauna voorkomen die belangrijk zijn vanwege hun internationale betekenis voor natuur en biodiversiteit. Met de Natura 2000 worden deze natuurwaarden beschermd aan de hand van de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn. Deze richtlijnen bepalen welke natuurwaarden beschermd moeten worden. Alle EU-lidstaten wijzen beschermde gebieden aan voor specifieke (leefgebieden van) (vogel-)soorten. De onder beide richtlijnen aangewezen beschermde gebieden vormen het Natura 2000-netwerk.

In en rond het plangebied liggen Natura 2000-gebieden (zie afbeelding 4.2).

De relevante Natura 2000-gebieden op Nederlands grondgebied zijn in ieder geval (zie afbeelding 4.2):
- De Bruuk (Habitatrichtlijngebied);
- Rijntakken (Habitat- en Vogelrichtlijngebied);
- Sint Jansberg (Habitatrichtlijngebied);
- Veluwe (Habitat- en Vogelrichtlijngebied).

Daarnaast bevinden zich binnen het maximale verstoringsbereik van het voornemen (1,5 km contour) ook een aantal Natura 2000-gebieden op Duits grondgebied. Ook deze zijn relevant voor de toetsing (zie onderstaand kader). Het gaat in ieder geval om de volgende gebieden (zie afbeelding 4.2):
- NSG Emmericher Ward (Habitatrichtlijngebied);
- NSG Salmorth, nur Teilfläche (Habitatrichtlijngebied);
- Rhein-Fischschutzzonen zwischen Emmerich und Bad Honnef (Habitatrichtlijngebied);
- Vogelschutsgebiet Unterer Niederrhein (Vogel- en habitatrichtlijngebied);
- Wyler Meer (Habitatrichtlijngebied).

Afbeelding 4.2 Natura 2000-gebieden in en nabij het plangebied

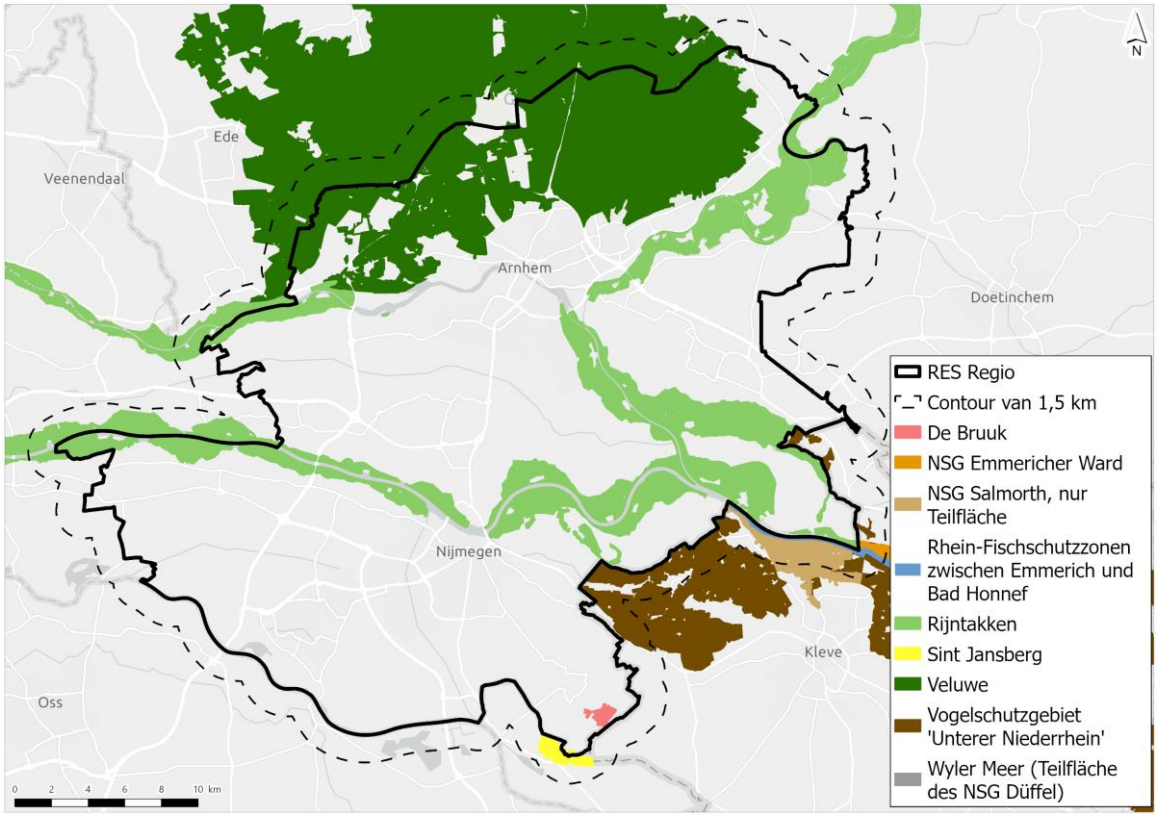

Wespendief

De Wespendief is een aandachtspunt voor de ontwikkeling van windturbines. Uit eerdere effectenonderzoeken voor windparken nabij Natura 2000-gebied de Veluwe, bleek de Wespendief de meest beperkende soort (belangrijkste aandachtsoort) voor het plaatsen van windturbines nabij dit natuurgebied. De Veluwe vormt binnen Nederland het kerngebied van de Wespendief en de kwaliteit van het gebied is bepalend voor de dichtheden van deze soort. Het uitgangspunt bij het plaatsen van windturbines is dat de populatie Wespendieven op de Veluwe (specifiek gezegd: het instandhoudingsdoel voor het Natura 2000-gebied) niet achteruit mag gaan als gevolg van aanvaringen met windturbines. Volgens de Natura 2000-doelstellingen zouden er minimaal 100 broedparen aanwezig moeten zijn. Dat zijn er nu naar schatting 94.

Het ecologisch onderzoeksbureau Altenburg & Wymenga heeft in 2020 een onderzoek uitgevoerd naar de effecten van windturbines op en rondom de Veluwe op de instandhoudingsdoelstelling van de Wespendief. Als wordt uitgegaan van een 1 %-mortaliteitsnorm van 0,36 Wespendiefslachtoffers per jaar, leiden windturbines op de Veluwe in alle scenario's tot een overschrijding van de 1 %-norm. Hieruit blijkt dat op de Veluwe en binnen een zone van 1 km rond de Veluwe, geen windturbines ontwikkeld kunnen worden (in ieder geval in de periode tot 2030).

Gedeputeerde Staten Gelderland hebben in december 2022 een besluit genomen hoe om te gaan met windparken op en rondom de Veluwe. Windparken op de Veluwe en één kilometer daaromheen worden uitgesloten. In de zone van 1-8 kilometer rondom de Veluwe is er op korte termijn nog ruimte voor 1-2 windparken. De provincie is in overleg met initiatiefnemers, gemeenten en provincies Flevoland, Overijssel en Utrecht hoe de beperkte ruimte het beste kan worden verdeeld. Voor de langere termijn wordt er gekeken naar innovatieve maatregelen (zoals zwarte wiek, cameradetectie) om meer ruimte te creëren.

Gelders Natuurnetwerk (GNN)

Binnen het plangebied bevinden zich verschillende gebieden behorend tot het natuurnetwerk van de provincie Gelderland. Dit zijn de GNN. De GNN bestaan uit gebieden met een samenhangend netwerk van binnen de provincie Gelderland bestaande en te ontwikkelen natuur van internationaal, nationaal en provinciaal belang dat strekt tot de veiligstelling van ecosystemen met de daarbij behorende soorten. De ligging van deze gebieden is weergegeven op afbeelding 4.3.

Binnen GNN zijn gebieden aangewezen waar windenergie onder voorwaarden mogelijk is. Hierbij gelden compensatie voorwaarden om nadelige gevolgen voor de kernkwaliteiten, oppervlakte of samenhang van het GNN zoveel mogelijk te beperken. De overblijvende effecten na realisatie van windturbines dient vervolgens gelijkwaardig gecompenseerd te worden. In de Omgevingsverordening Gelderland zijn de voorwaarden opgenomen.

Afbeelding 4.3 GNN in het plangebied

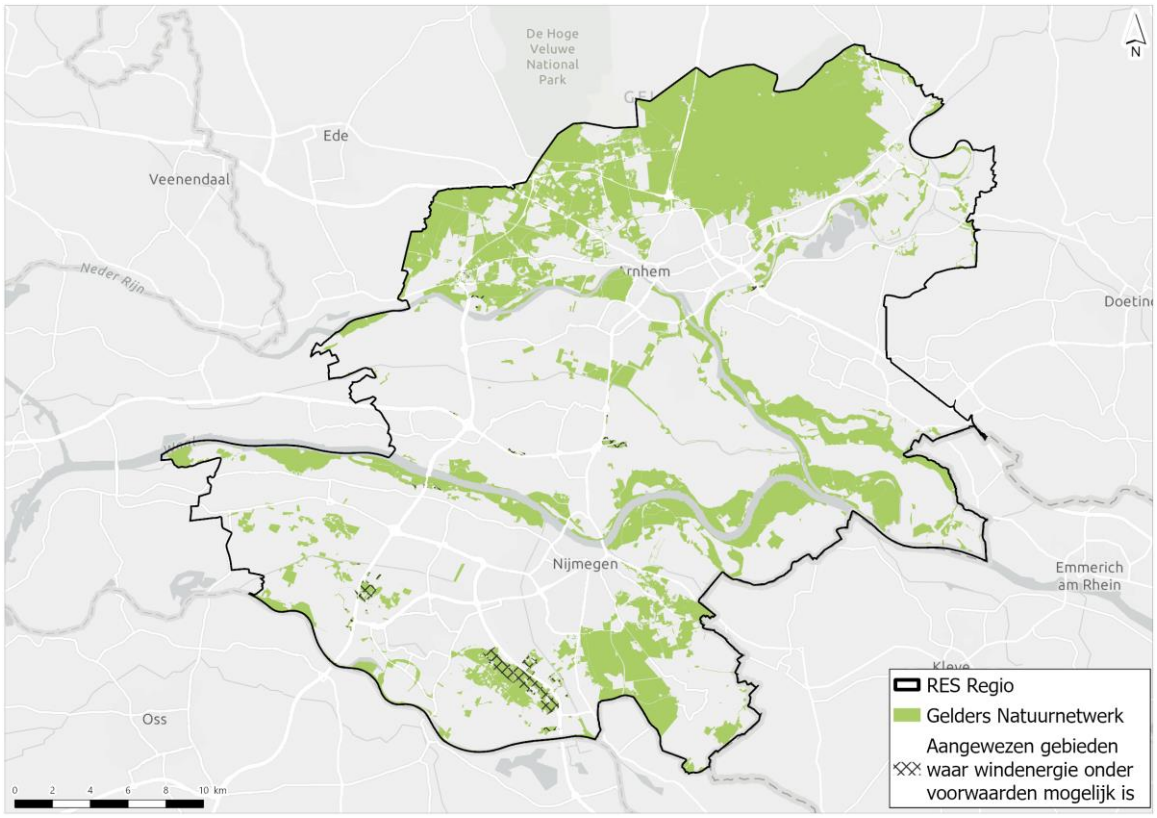

Overige natuurgebieden

Nederland heeft een internationale verplichting tot het beschermen van weidevogels. Weidevogels gedijen goed in het open weidelandschap. Het gaat slecht met de weidevogels. Door verstedelijking en intensieve landbouw is er verlies van geschikt leefgebied. De provincie vindt zowel de weidevogels als het karakteristieke cultuurlandschap waarin zij verblijven belangrijk. Daarom beschermt zij deze landschappen tegen inbreuken op de openheid en verstoring van de rust met als doel de leefgebieden van weidevogels te beschermen. Op afbeelding 4.4 zijn de aanwezige weidevogelgebieden weergegeven.

Afbeelding 4.4 Weidevogelgebieden, in het plangebied

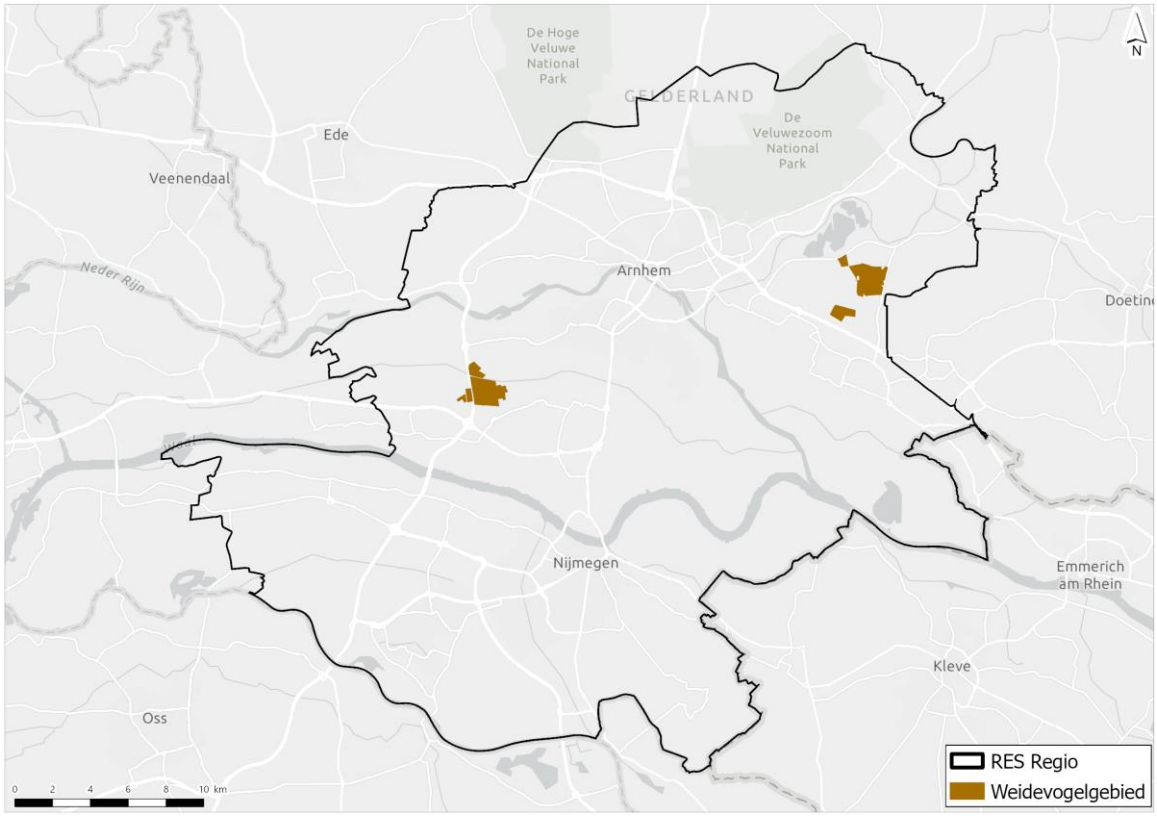

De provincie Gelderland heeft ook diverse ganzenrustgebieden aangewezen. De provincie en haar partners (zoals gemeenten, belangenorganisaties en samenwerkingsverbanden) geven door het vaststellen van rustgebieden invulling aan de internationale verplichting tot duurzame instandhouding van de ganzenpopulatie. In de rustgebieden voor winterganzen waarborgt de provincie de noodzakelijke rust voor ganzen en is er een schadevergoedingsregeling voor eventueel optredend landbouwschade. Ook het behoud van de openheid is voor de rustgebieden essentieel.

Daarnaast heeft de provincie Groene Ontwikkelingszones (GO) aangewezen. De GO kent een dubbele doelstelling. Er is ruimte voor verdere economische ontwikkeling in combinatie met een (substantiële) versterking van de samenhang tussen aangrenzende en inliggende natuurgebieden. De GO bestaat uit terreinen met een andere bestemming dan bos of natuur die ruimtelijk vervlochten zijn met het GNN. Het gaat vooral om landbouwgrond. De ecologische verbindingszones (EVZ) maken onderdeel uit van de GO. Een EVZ is een verbinding tussen natuurgebieden die deel uitmaken van de GNN. Ecologische verbindingszones worden aangelegd om het migreren van dieren en planten tussen natuurgebieden mogelijk te maken.

Deze ganzenrustgebieden, Groen Ontwikkelingszones en Ecologische Verbindingszones zijn weergegeven op afbeelding 4.5.

Afbeelding 4.5 Ganzenrustgebieden, Groene Ontwikkelingszones en Ecologische Verbindingszones in het plangebied

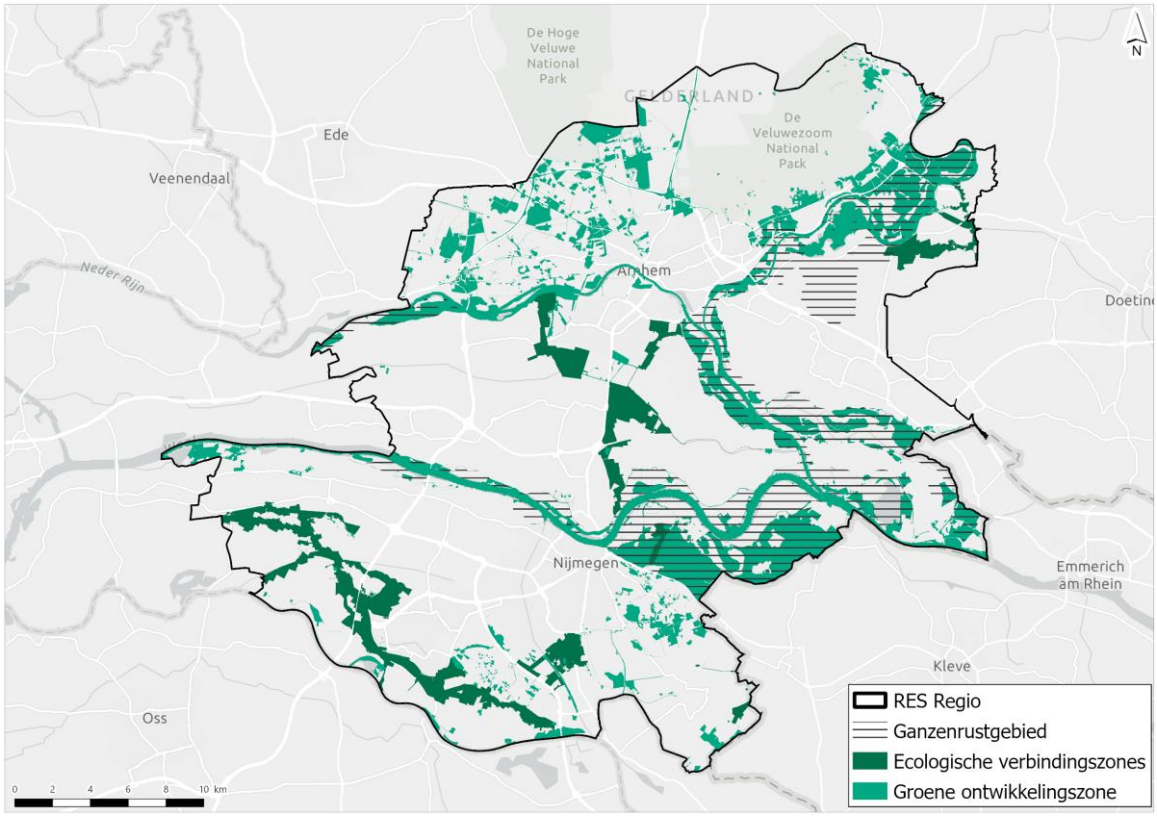

Beschermde soorten

Soortbescherming in Nederland is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten. In de Wet natuurbescherming (Wnb) is een onderscheid gemaakt tussen Vogelrichtlijnsoorten (bescherming inheemse vogelsoorten), Habitatrichtlijn-soorten (Europees beschermde soorten - exclusief vogelsoorten) en andere beschermde soorten (overige, nationaal beschermde soorten).

Ook binnen het plangebied komen soorten voor die mogelijk relevant zijn bij de realisatie van windturbines en zonnevelden. Gezien de grootte van het plangebied, is het niet mogelijk om op niveau van alle individuele beschermde soorten in beeld te brengen. Daarom zijn de concentratiegebieden voor beschermde soorten in beeld gebracht met behulp van data van Sovon. Sovon heeft in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit onderzocht waar veel vogelsoorten voorkomen die kwetsbaar zijn voor windturbines. Met gegevens over de verspreiding, aantallen en vliegbewegingen van deze vogelsoorten zijn kaarten (zie afbeelding 4.6) gemaakt met gebieden waar naar verwachting de risico's van windturbines op kwetsbare soorten het grootst zijn. Voor heel Nederland is zo een kaart gemaakt waarbij locaties met minimaal risico op landelijke schaal het cijfer 0 krijgen, locaties met maximaal risico voor vogels op landelijke schaal krijgen het cijfer 100. Voor elke regio is vervolgens een kaart gemaakt waarbij het relatief risico ten aanzien van vogels is becijferd, gewogen ten opzichte van dit landelijk risico.

Afbeelding 4.6 Kaartje concentratiegebieden beschermde soorten

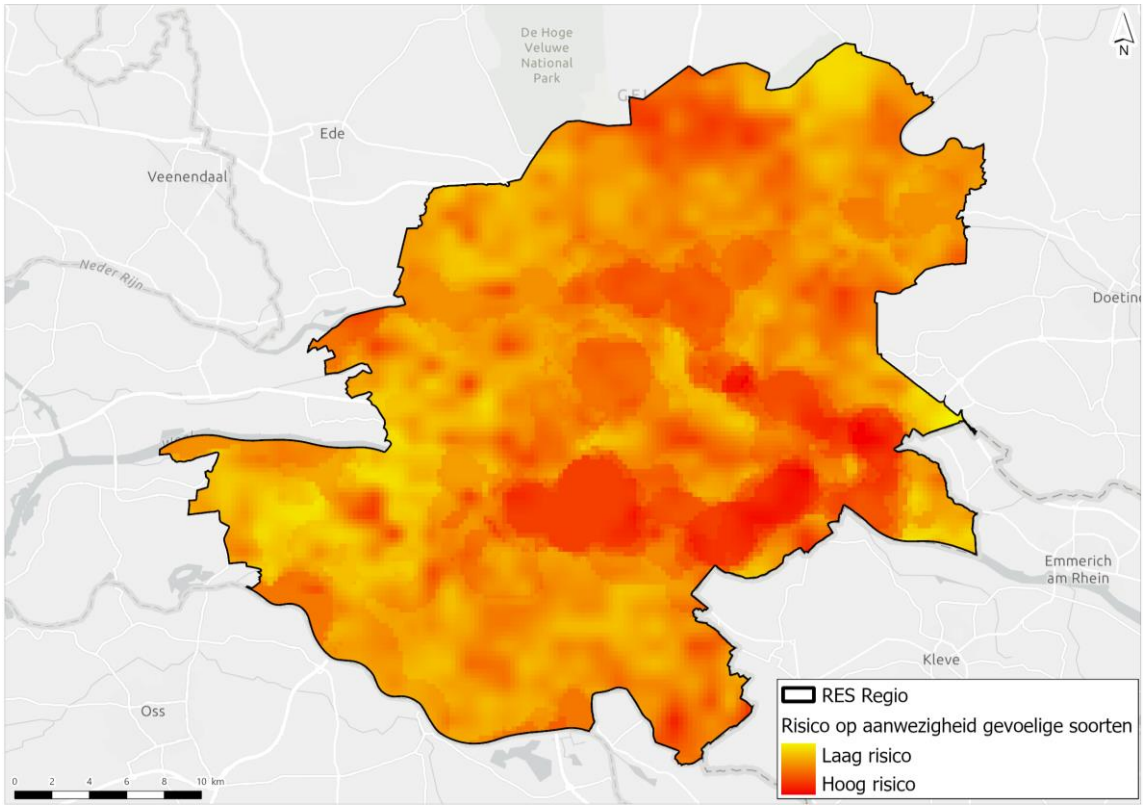

4.2.2 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

Landschap

In het plangebied zijn diverse landschapstypen en -structuren te onderscheiden. In de bijlage VI is een uitgebreide analyse en achtergrondinformatie ten aanzien van de landschapstypen en regio-omvattende structuren opgenomen. Hieronder worden kort de vier hoofdlandschapstypen en -structuren uiteengezet.

Stuwwallenlandschap

Het stuwwallenlandschap beslaat de uitzonderlijke gelaagde Veluwezoom en het weidse en glooiend stuwwallandschap in het rijk van Nijmegen (afbeelding 4.7). De stuwwallen zijn erg reliëfrijk en bestaan uit drie sub-landschapstypen:

- het hooggelegen boslandschap;
- heidevelden en zandverstuivingen;
- de besloten agrarische enclaves;
- de lager gelegen stuwwalflanken.

Voor het gehele stuwwallandschap gelden het sterke contrast tussen open essen in de enclaves en de besloten bosgebieden, en de vrije zichten over het rivierenlandschap vanaf stuwwal als kernkwaliteiten. Voor de zuidelijke stuwwallen zijn daarnaast de doorkijkjes naar bakens in de omgeving karakteristiek.

Afbeelding 4.7 Stuwwallenlandschap in het plangebied

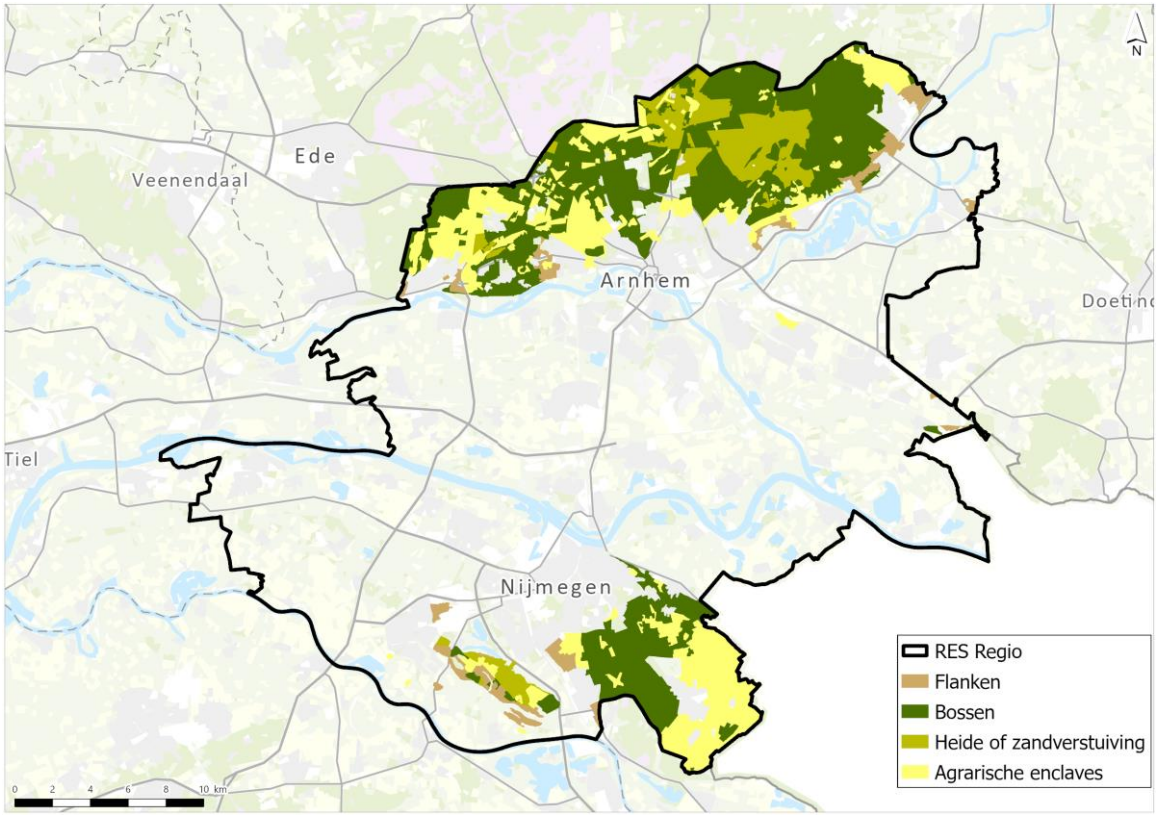

Rivierenlandschap

Het rivierenlandschap wordt gevormd door het pittoreske gebied van de IJssel en de Oude IJssel, het robuuste gebied van de Rijn, Waal en Maas en het langgerekte smalle rivierlandschap rond de Linge (afbeelding 4.8). Het rivierenlandschapstype wordt gekenmerkt door de dynamiek van de rivieren. De stromingen en peilverschillen veroorzaken sedimentatie en erosie, welke het landschap veranderen. De Waal wordt gekarakteriseerd als werkrivier, en heeft, als grootste rivier van Nederland, een ordenende en maatgevende rol in het landschap. Een ander kenmerkend element in het rivierenlandschap is de dijk. De dijken verheffen bezoekers boven het landschap en faciliteren waardevolle panorama's en zichten op de stuwwallen en bakens in de omgeving, zoals kerken, landgoederen en forten. De afzet van sediment door de rivier en het opwerpen van dijken door de mens heeft geresulteerd in een aantal sub-landschapstypen, namelijk:

- kommen;
- stroomruggen;
- uiterwaarden en rivierterrasontginningen.

Voor het gehele rivierenlandschap gelden het vrije zicht en de panorama's vanaf de dijken als algemene kernkwaliteiten. Daarnaast is de historische gelaagdheid in combinatie met het dynamische landschapspatroon één van de andere kernkwaliteiten.

Afbeelding 4.8 Rivierenlandschap in het plangebied

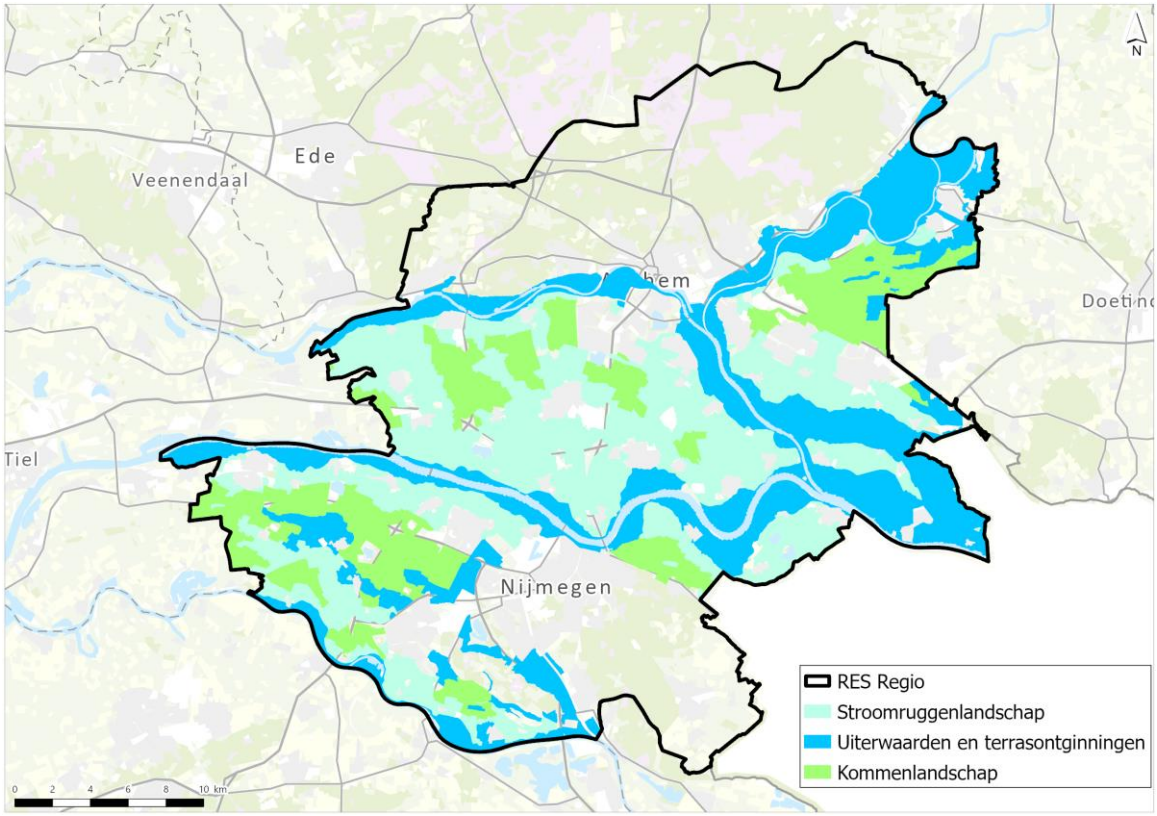

Infrastructurele lijnen

Naast de hoofdlandschapstypen bestaan er regio-omvattende structuren en patronen, waaronder de infrastructurele lijnen, die het stuwwallen landschap en het rivierlandschap doorkruizen (afbeelding 4.9). Vanwege het harde, technische en landschaps-onderbrekende karakter van de infrastructurele lijnen, en vanwege de relatief lage bevolkingsdichtheid rond de infrastructuur, is er op meerdere plekken energie infrastructuur aanwezig op de veelal langgerekte locaties in dit type. De lijnen liggen vaak zorgvuldig ingepast in het landschap en de beleving van het landschap door weggebruikers en treinreizigers wordt positief beïnvloed bij absentie van geleiderails, lichtmasten, portalen en kunstwerken. Er zijn drie subtypen te onderscheiden, namelijk:

- spoorwegen;
- snelwegen;
- een bundeling van de voorgaande spoorwegen en snelwegen, zoals de Betuweroute en de A15.

Afbeelding 4.9 Infrastructurele lijnen in het plangebied

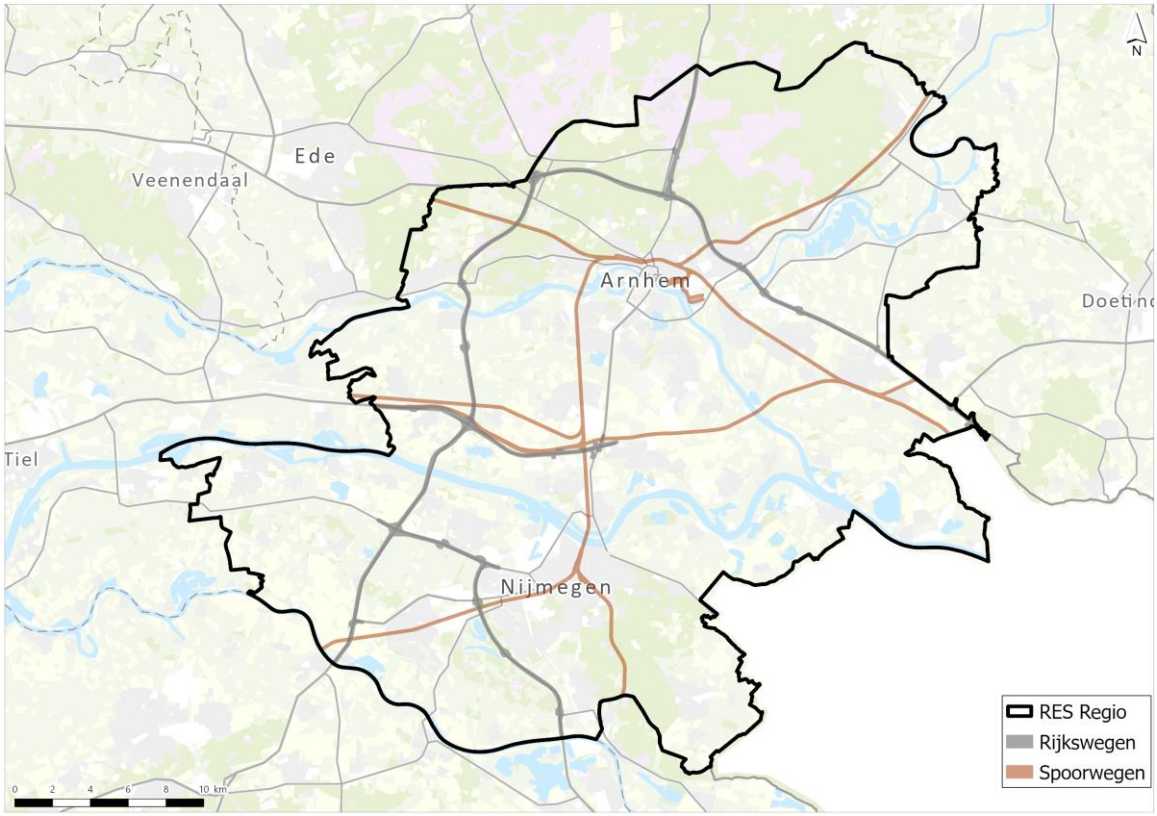

Stedelijk gebied

Het regio-omvattende stedelijk gebied ligt verspreid over het stuwwallenlandschap en het rivierlandschap. Het stedelijk gebied is apart uitgelicht vanwege de bebouwingsconcentraties met verschillende dichtheden die dit type landschap karakteriseren. Het grootste beschikbare oppervlak voor energie infrastructuur (zon) ligt op de daken van de gebouwen, die, gezien vanuit de openbare ruimte, vaak onttrokken zijn aan het zicht. Er is onderscheid te maken tussen woongebieden en bedrijventerreinen. Afbeelding 4.25 toont het stedelijk gebied in de regio.

Cultuurhistorie

In de provinciale Omgevingsverordening is benoemd dat bij de oprichting van een windturbine(park) aandacht wordt besteed aan de cultuurhistorische achtergrond en waarden van het landschap. De RES gemeenten binnen de GMR Arnhem-Nijmegen zijn rijk aan cultuurhistorie. In de RES 1.0 zijn de verschillende cultuurhistorische identiteiten in beeld gebracht. Deze paragraaf richt zich -vanwege het schaalniveau van dit planMER- op het belangrijkste cultuurhistorische erfgoed op regionaal niveau. De cultuurhistorische eenheden zijn onderverdeeld in beschermde stads- en dorpsgezichten, rijksmonumenten en overige beschermde gebieden.

Beschermde stads- en dorpsgezichten

Een beschermd stads- of dorpsgezicht is een gebied in een stad of dorp met een bijzonder cultuurhistorisch karakter[1]. Ze zijn opgenomen in de Erfgoedwet. Het doel van de status 'beschermd stads- of dorpsgezicht' is om de karakteristieke ruimtelijke kwaliteit van een plaats te behouden. Ruimtelijke ontwikkeling dient plaats te vinden op basis van de historische kenmerken, historische structuur en samenhang tussen bebouwing en openbare ruimtes. Binnen het plangebied bevinden zich de volgende beschermde stads- en dorpsgezichten (zie ook afbeelding 4.10):

[1] Zoals gedefinieerd door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

- Arnhem - Geitenkamp;
- Arnhem - Mussenberg;
- Arnhem - Patrimoniumbuurt-Vogelwijk;
- Arnhem - Sonsbeekkwartier-Noord;
- Arnhem - Sonsbeekpark e.o.;
- Arnhem - Spijkerkwartier-Boulevardkwartier;
- Arnhem - Van Verschuerwijk;
- Wijchen - Batenburg;
- Rheden - Dieren-Zuid;
- Doesburg;
- Rheden - Laag-Soeren;
- Nijmegen;
- Nijmegen - De 19de-eeuwse Stadsuitleg;
- Berg en Dal - Ubbergen;
- Rheden - Villapark Overbeek.

Direct aangrenzend aan het plangebied liggen langs de Maas de beschermde stads- en dorpsgezichten Ravenstein en Grave.

Afbeelding 4.10 Beschermde stads- en dorpsgezichten in en rondom het plangebied

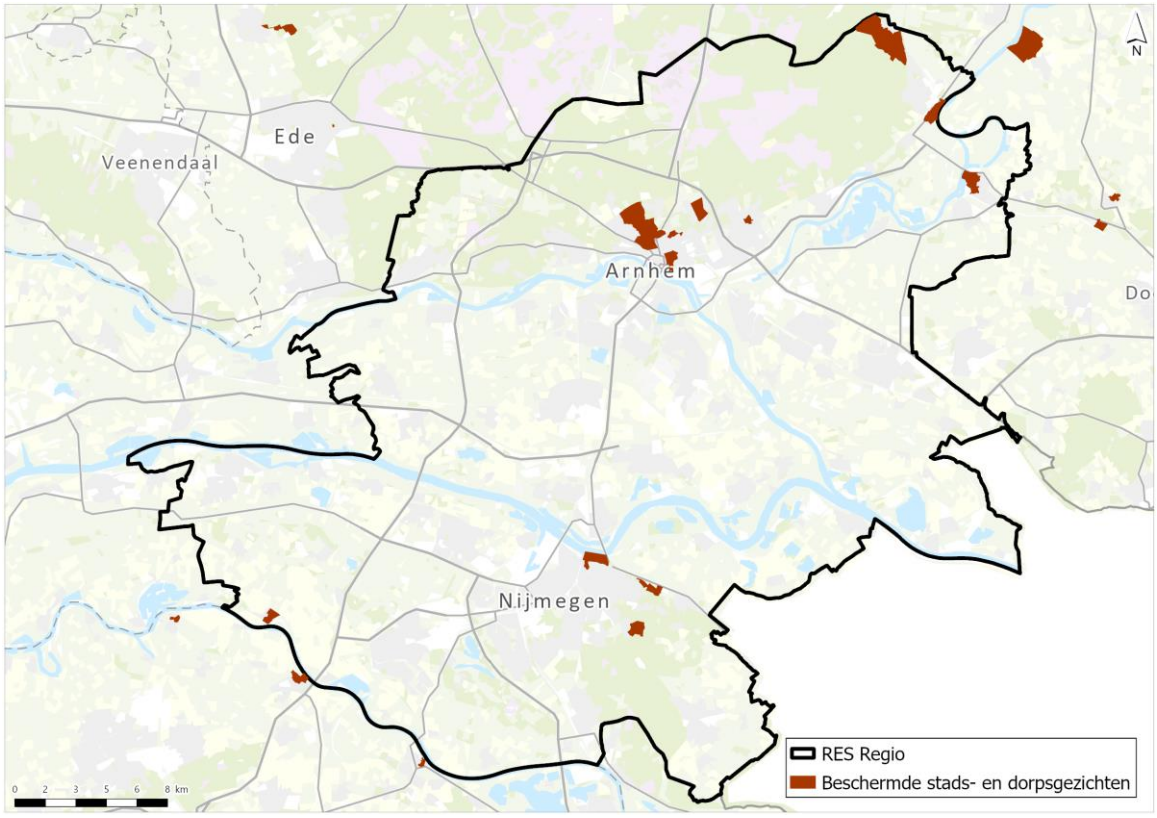

Rijksmonumenten

In de regio zijn veel rijksmonumenten aanwezig. Een rijksmonument is een monument of archeologisch monument dat van algemeen belang is vanwege zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde aan te wijzen als rijksmonument[1]. Het Rijk beschermt rijksmonumenten met algemene regels die het beschadigen, vernielen en verwaarlozen van rijksmonumenten verbieden. Verder zijn activiteiten met betrekking tot een rijksmonument alleen mogelijk met een omgevingsvergunning. Er is in de referentiesituatie geen rekening gehouden met provinciale of gemeentelijke monumenten. Hier is de landelijke Erfgoedwet namelijk niet voor van toepassing. Afbeelding 4.11 toont de rijksmonumenten, met onder meer steenfabrieken, watermolens, forten en kastelen. Voor archeologische monumenten wordt verwezen naar de toelichting van de referentiesituatie voor archeologie.

[1] Zoals gedefinieerd in de Erfgoedwet.

Afbeelding 4.11 Rijksmonumenten in het plangebied

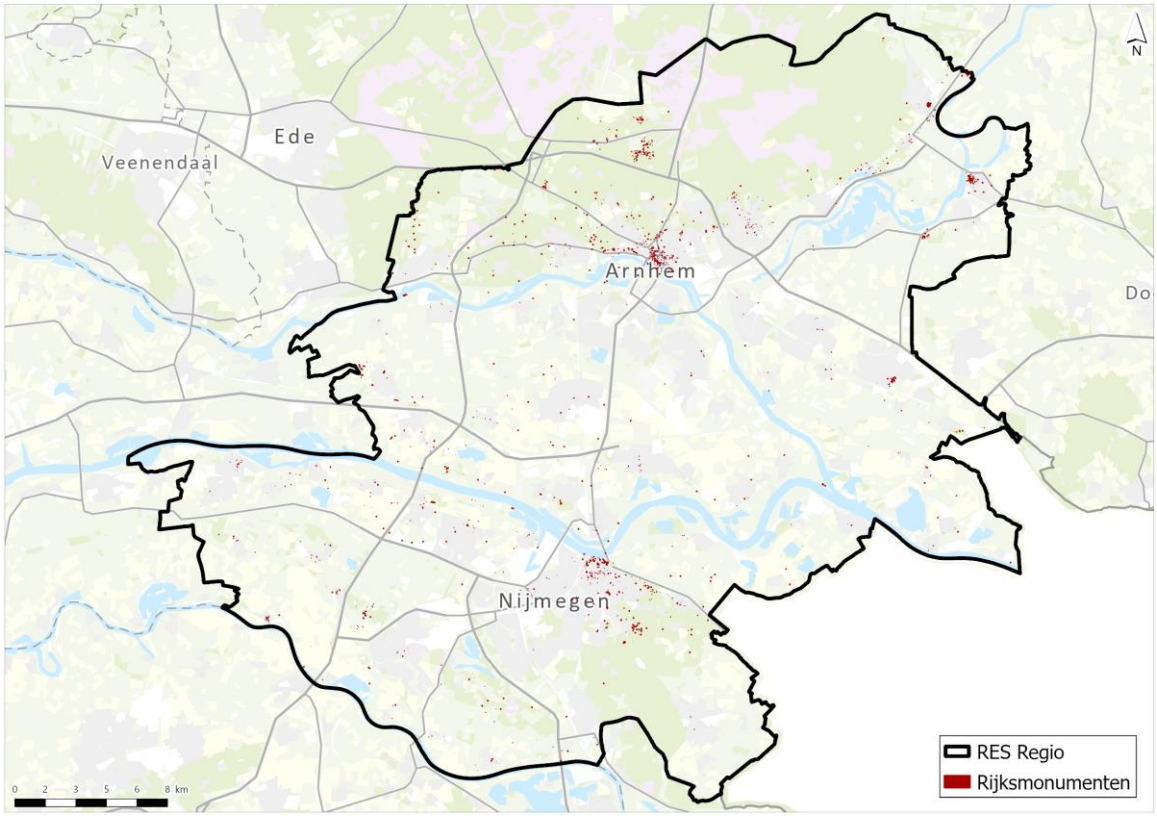

Overige beschermde gebieden

In de regio liggen diverse cultuurhistorisch belangrijke gebieden die beschermd zijn op landelijk en provinciaal niveau. Omdat dit planMER betrekking heeft op de regionale opgave, is geen rekening gehouden met gemeentelijk beschermde gebieden. Met de volgende beschermde gebieden is in dit planMER rekening gehouden:

- **de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW)** is een belangrijke verdedigingslinie uit de Nederlandse geschiedenis. Op 26 juli 2021 is de NHW toegevoegd aan het bestaande UNESCO werelderfgoed De Stelling van Amsterdam. Samen vormen beide historische waterlinies nu het UNESCO Werelderfgoed 'Hollandse Waterlinies'. Fort Pannerden (Lingewaard) is onderdeel van de NHW;
- **waardevol open gebied** is een gebied waar grootschalige openheid als kernkwaliteit geldt. Ruimtelijke ingrepen mogen in deze gebieden de openheid volgens de Omgevingsverordening niet aantasten, maar de gebieden worden ook gezien als kansrijke plek voor het opwekken van windenergie. In de regio liggen zes waardevolle open gebieden;
- **molenbiotopen** betreffen de zones van 400 m rond historische molens. Binnen een straal van 100 m vanaf het middelpunt van de molen, mag geen nieuwe bebouwing opgericht of beplanting aangebracht, hoger dan de onderste punt van de verticaal staande wiek. Binnen een straal van 100 tot 400 m, gerekend vanuit het middelpunt van de molen, gelden hoogtebepalingen voor bebouwing en beplanting. In het plangebied liggen 26 molenbiotopen;
- **historische buitenplaatsen**[1] bestaan uit een huis met bijgebouwen en een daaromheen aangelegde tuin- of park die onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden en beschermd worden onder de Erfgoedwet. In het plangebied bevinden zich op diverse locaties historische buitenplaatsen. Het grootste gedeelte hiervan ligt rond de Veluwezoom.

De overige beschermde gebieden zijn weergegeven op afbeelding 4.12.

[1] Data vanuit de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), onderwerp historische buitenplaatsen.

Afbeelding 4.12 Overige beschermde gebieden in plangebied

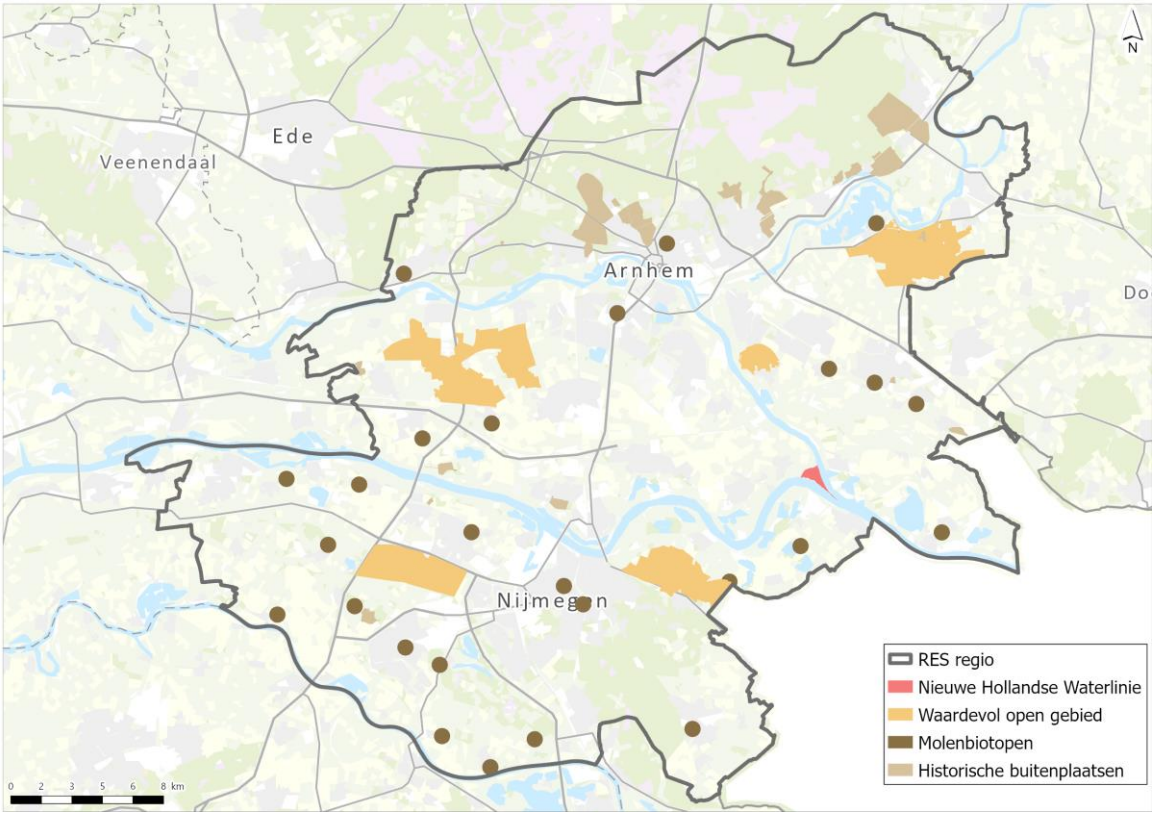

Archeologie

Deze paragraaf behandelt de archeologie in het plangebied. Voor archeologie zijn bekende en verwachte archeologische waarden relevant. Voor de archeologie in Nederland gelden de Archeologische monumentenkaart (AMK) en de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW). De AMK karteert per provincie alle bekende aanwezige archeologische terreinen (monumenten), waaronder wettelijk beschermde monumenten. De IKAW geeft een globaal beeld van de trefkans op archeologische resten op land en onder water (verwachte waarden). Dit heeft te maken met reeds bekende vondsten, de conserveerbaarheid van de bodem en de diepte van verschillende bodemlagen. Hoewel voor vrijwel ieder perceel in het plangebied middels een bestemmingsplan een archeologische waarde bekend is, is het voor het regionale en strategische niveau van dit planMER voldoende om de AMK en IKAW te beschouwen om een beeld te krijgen van de referentiesituatie ten aanzien van archeologie.

Bekende archeologische waarden

De bekende archeologische waarden zijn aangeduid in de Archeologische monumentenkaart (AMK). De AMK karteert per provincie alle aanwezige archeologische terreinen (monumenten), waaronder wettelijk beschermde monumenten. De provincie Gelderland heeft de AMK met de bekende archeologische waarden opgenomen op de kaart 'Historisch landschap, historische stedenbouw en archeologie'. In deze kaart is de volgende categorisering gemaakt:

- terrein van zeer hoge archeologische waarde;
- terrein van hoge archeologische waarde;
- terrein van archeologische waarde.

Deze waarden zijn beschermd. Afbeelding 4.13 toont de bekende archeologische waarden in het plangebied.

Afbeelding 4.13 Archeologische monumentenkaart met bekende archeologische waarden in het plangebied

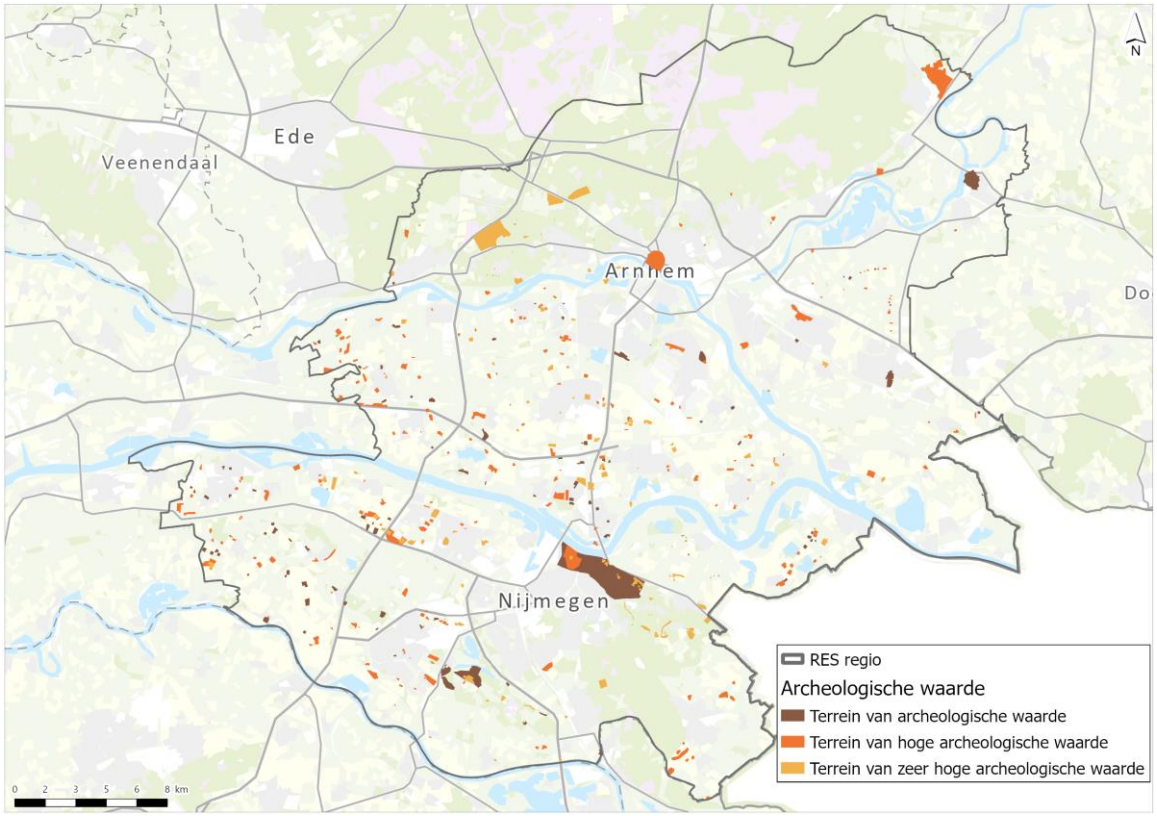

Aanvullend op de bekende archeologische waarden uit de AMK verdient de Romeinse Limes aandacht. De Romeinse Limes vormden de noordelijke grens van het Romeinse Rijk. Om deze grens te bewaken bouwden de Romeinen langs de rivier de Rijn wachttorens, wegen, waterwerken en legerkampen. De resten van die bouwwerken zijn in de grond bewaard gebleven. De Romeinse Limes staan sinds 2021 op de Unesco Werelderfgoedlijst. De volgende onderdelen liggen in het plangebied:

- grootste stad van Nederland Ulpia Noviomagus ter plaatse van het huidige Nijmegen;
- vermoedelijk Castellum Herwen - De Bijland ter plaatse van huidige recreatieplas, gemeente Zevenaar;
- limesfort in de huidige Meinerswijk, gemeente Arnhem;
- Romeins aquaduct en pannenbakkerij De Holdeurn in de gemeente Berg en Dal;
- Gallo-Romeinse tempel ter plekke van huidige Grote Kerk in Elst, gemeente Overbetuwe.

Afbeelding 4.14 toont bovengenoemde onderdelen, afkomstig uit data van de provincie Gelderland.

Afbeelding 4.14 Romeinse Limes in het plangebied (inclusief bufferzone)

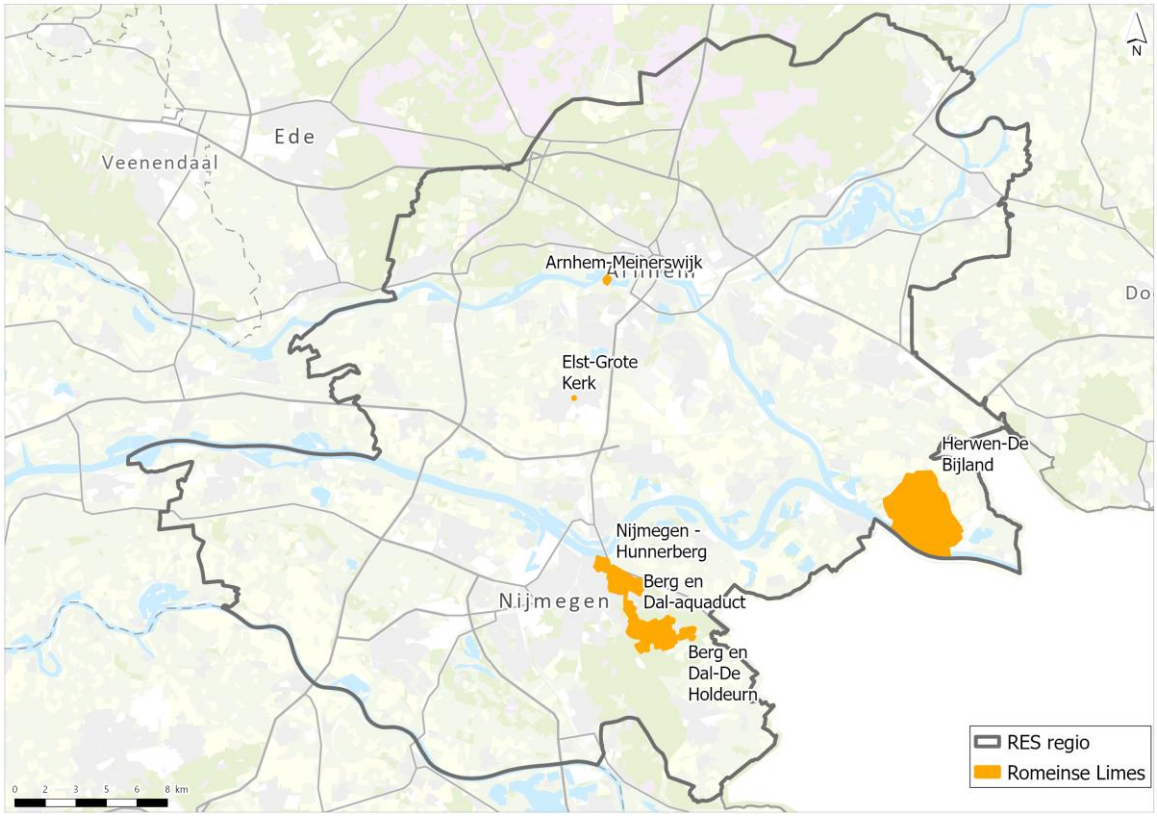

Verwachte archeologische waarden

De IKAW bevat een vlakdekkende en landsdekkende classificatie van de trefkans op archeologische resten. De kaart geeft een globaal beeld van de trefkans op archeologische resten in de bodem en onder water. Deze trefkans wordt per gebied van 50 bij 50 m aangegeven met een van de categorieën: 'hoge', 'middelhoge', 'lage' of 'zeer lage' trefkans, dan wel: 'niet gekarteerd'. De kaart toont de situatie uit 2008. Op afbeelding 4.15 is de IKAW (2008) weergeven. Op basis van deze kaart kan worden geconcludeerd dat de archeologische trefkans erg verschilt per locatie.

Afbeelding 4.15 Verwachte archeologische waarden (IKAW, 2008) in het plangebied

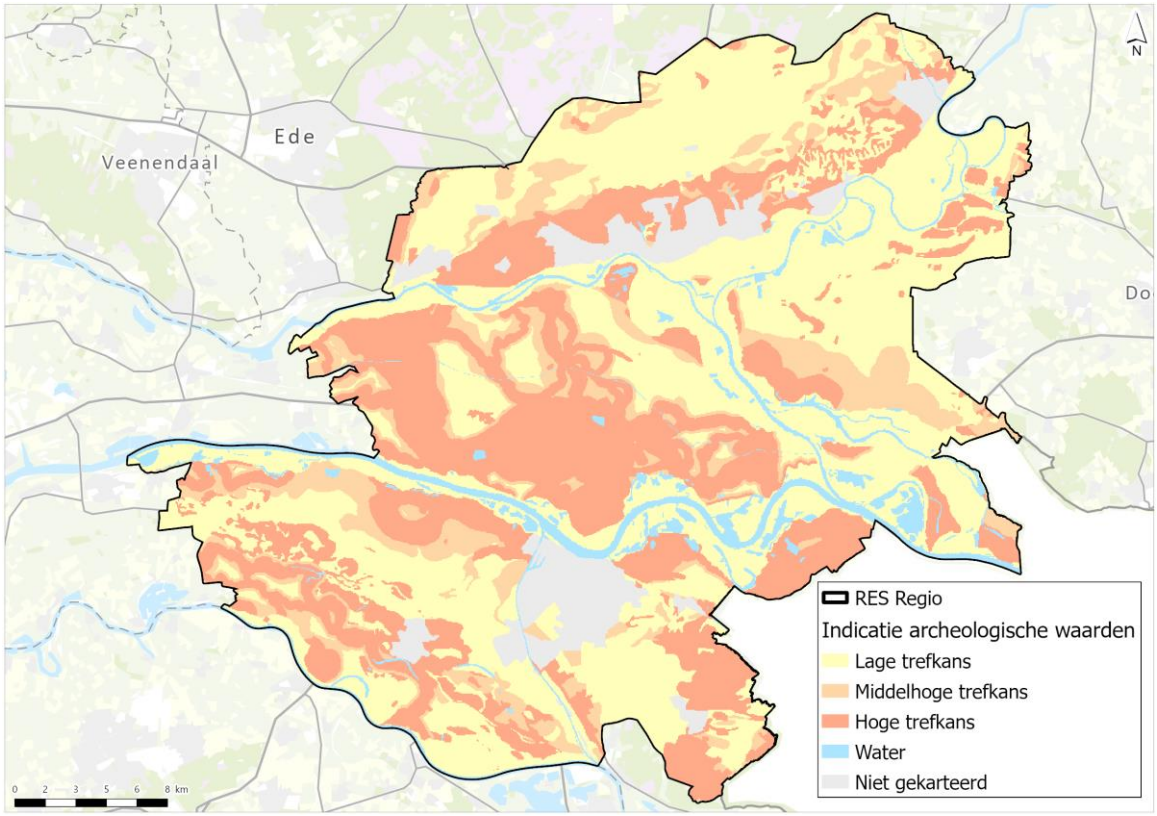

4.2.3 Leefbaarheid

Geluid

In het plangebied zijn verschillende typen geluidsbronnen te identificeren die in de huidige situatie zorgen voor geluidbelasting. Rondom (spoor-)wegen is een hogere geluidbelasting aanwezig vanuit verkeer. Rondom de diverse bedrijven- en industrieterreinen is hoge geluidbelasting aanwezig vanwege het aanwezige verkeer en industrielawaai. Daarnaast zorgen de huidige windturbines voor geluidproductie. Ten slotte kan geluid waargenomen worden rondom de verschillende laagvliegroutes en in de buurt van de (militaire) luchthavens in en rond het plangebied.

De provincie Gelderland werkt in aan het verminderen van overlast door geluid. Hiervoor heeft de provincie het Actieplan Geluid 2018 - 2022 opgesteld[1]. Als het geluidsniveau op een gevoelige locatie gemiddeld voor de dag en de nacht 63 dB of hoger is, krijgt de geluidbelasting uit gezondheidskundig oogpunt een ‘onvoldoende’. De provincie heeft dit geluidsniveau als plandrempel gesteld. Dit betekent dat het geluidsniveau op deze locaties niet nóg verder verhoogd mag worden ten gevolge van nieuwe ontwikkelingen. Op afbeelding 4.16 is zichtbaar op welke locaties in het plangebied de geluidbelasting hoger dan 63 dB is.

[1] Actieplan Geluid 2018-2022. Onze wegen worden stiller, provincie Gelderland. Te raadplegen via: https://gelderland.notubiz.nl/.

Afbeelding 4.16 Locaties met een geluidbelasting hoger dan 63 dB in het plangebied (bron: Geluid in Nederland, Atlas Leefomgeving, RIVM 2020)

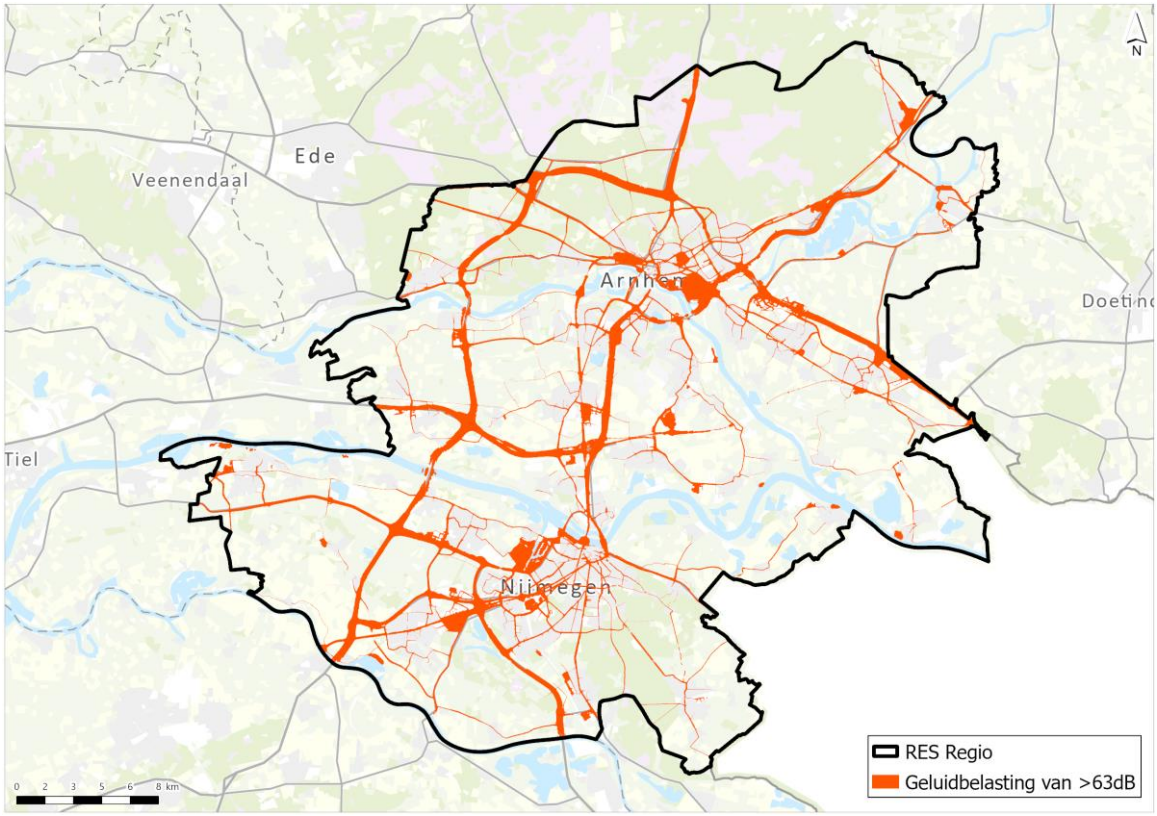

Slagschaduw

Slagschaduw is de schaduw die windturbinebladen werpen op de grond of op een object. In de referentiesituatie kan er slagschaduw optreden rondom de bestaande windturbines in het plangebied. Op dit moment zijn er achttien windturbines gerealiseerd. Windturbines met een ashoogte tot en met 26 m zijn hierin niet beschouwd. De bestaande windturbines dienen aan de geldende voorwaarden ten aanzien van slagschaduw te voldoen, zoals deze zijn vastgelegd in de omgevingsvergunning. Hierdoor is de mate van slagschaduwhinder in de referentiesituatie beperkt[1]. In afbeelding 4.17 zijn volledigheidshalve de huidige windturbines die in en rond het plangebied staan opgenomen.

[1] Ten aanzien van de normen geldt dat deze op dit moment niet van toepassing zijn. In hoofdstuk 6 wordt dit nader toegelicht.

Afbeelding 4.17 Huidige windturbines in het plangebied

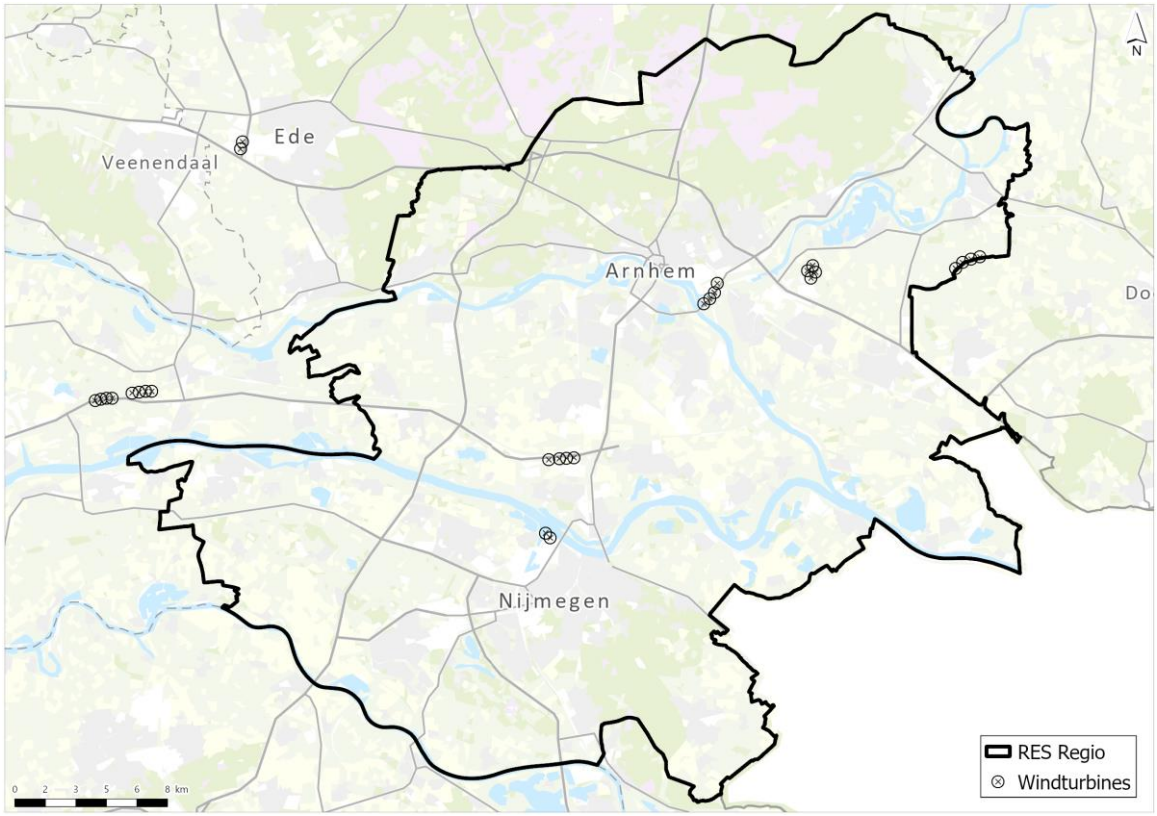

4.2.4 Veiligheid

Externe veiligheid

Externe veiligheid gaat over de risico's voor mens en milieu bij gebruik, opslag en vervoer van gevaarlijke stoffen. De locaties waar gevaarlijke stoffen aanwezig zijn kunnen beperkingen opleveren vanuit het plaatsgebonden risico en het groepsrisico voor kwetsbare objecten. Kwetsbare objecten, zoals woningen, mogen zich niet binnen de PR 10-6 contour van een risicobron bevinden. Beperkt kwetsbare objecten, zoals kantoren, mogen niet binnen de PR 10-5 contour van een risicobron liggen. Nieuwe ontwikkelingen kunnen er namelijk voor zorgen dat het risico op overlijden binnen een veiligheidscontour van een risicobron groter wordt, daarom is het relevant om de aanwezige risicobronnen in kaart te brengen. De informatie over onderstaande risicobronnen is afkomstig van de Risicokaart. Dit is een samenwerking van provincies en ministeries om inzicht te geven in risicosituaties in de leefomgeving[1].

Gebruik en opslag

In het plangebied zijn tien bedrijven aanwezig waar grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen opgeslagen liggen. Dit zijn BRZO-bedrijven. Het gaat om de volgende vier gebieden en/of locaties:

- gemeente Arnhem; 4 locaties op industrieterrein Kleefse Waard in Arnhem:
- gemeente Rheden: één locatie op het bedrijventerrein in Dieren;
- gemeente Duiven: één locatie op het industrieterrein in Duiven;
- gemeente Zevenaar: één locatie in het buitengebied van Zevenaar;
- gemeente Overbetuwe: twee locaties op het industrieterrein in Heteren;
- gemeente Beuningen: één locatie op het bedrijventerrein in Beuningen;
- gemeente Nijmegen: één locatie op het haven en industrieterrein en één op industriegebied Winkelsteeg in Nijmegen.

[1] Zie www.risicokaart.nl.

Daarnaast zijn er op basis van de Risicokaart 280 inrichtingen aanwezig waar gevaarlijke stoffen opgeslagen worden. Dit betreft lagere hoeveelheden, waardoor een BRZO-vergunning niet noodzakelijk is. Het gaat bijvoorbeeld over opslag van LPG bij tankstations, opslag van meststoffen rondom agrarische bedrijven, of opslag van vuurwerk. Afbeelding 4.18 toont de BRZO-bedrijven en inrichtingen.

Vervoer

In het plangebied liggen ook verschillende transportroutes voor gevaarlijke stoffen. Naast het basisnet zijn dit ondergrondse buisleidingen en transport via de weg.

Transportroutes via het basisnet in de RES-regio zijn: snelwegen in beheer van Rijkswaterstaat, de spoorwegen en de hoofdvaarwegen.

Daarnaast zijn er zijn drie overige transportroutes via wegen aanwezig:
- de A325 tussen Nijmegen en Arnhem;
- vanaf industrieterrein Kleefse Waard via de Westervoortsedijk;
- N325 tot knooppunt Velperbroek;
- de Kanaalweg vanaf Dieren richting Laag-Soeren.

Transportroutes ondergronds via buisleidingen, zijn ook aanwezig in het plangebied. Dit betreft voornamelijk transport van aardgas en stoffen van Defensie. Alle genoemde locaties zijn zichtbaar in afbeelding 4.18.

Afbeelding 4.18 Transportroutes gevaarlijke stoffen, BRZO's en inrichtingen in het plangebied

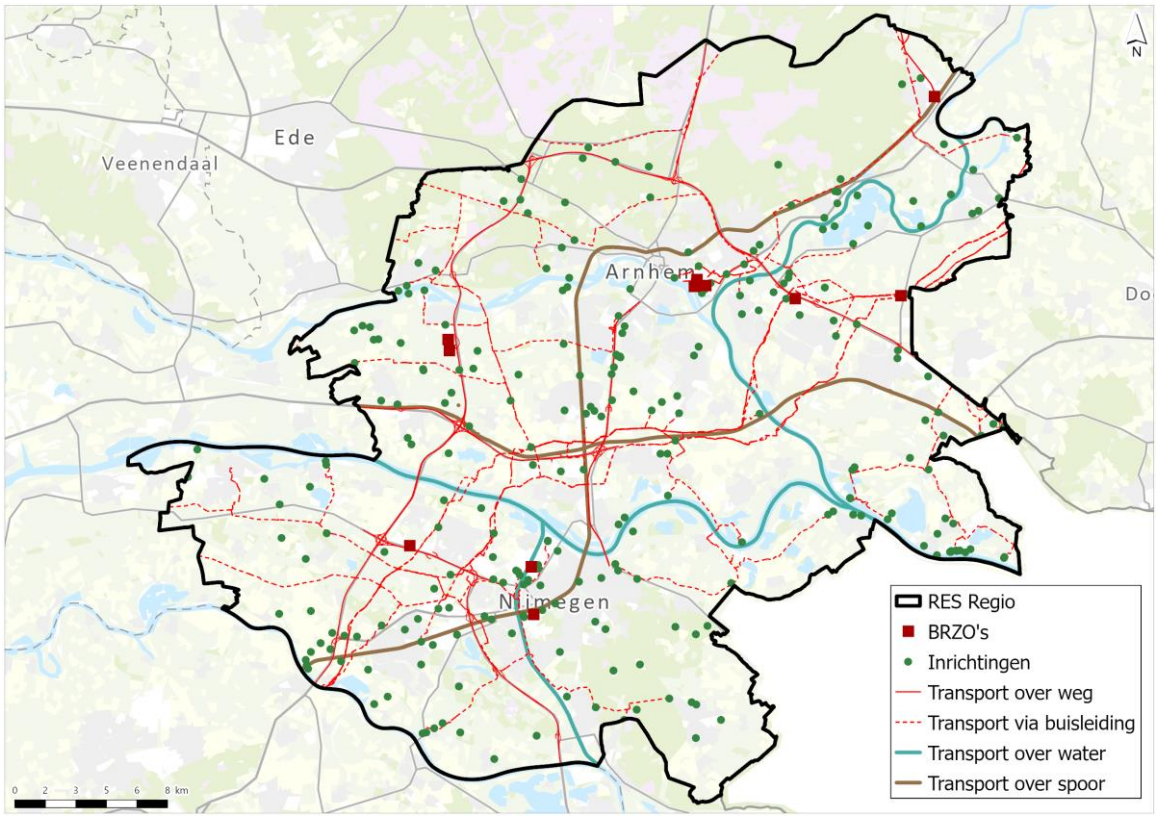

Luchtvaartveiligheid en defensie

In Nederland gelden op verschillende plaatsen beperkingen ten aanzien van de bouwhoogte omwille van luchtvaartveiligheid. Dit geldt ook voor het plangebied. Binnen het plangebied bevinden zich militaire terreinen, militaire luchtvaartterreinen en militaire laagvliegroutes. Vliegbasis Deelen ligt gedeeltelijk in de gemeente Arnhem. Dit is weergegeven op afbeelding 4.19. Een gebied rond de vliegbasis is aangewezen voor de bereikbaarheid van de luchthaven en voor CNS (Communication, Navigation, and Surveillance). Voor

een gedeelte rondom deze vliegbasis is daarom een hoogtebeperking van toepassing. Dit is vastgelegd in het Luchthavenbesluit Deelen. Het is echter niet eenduidig gedefinieerd wat de bouwhoogtebeperkingen zijn rond de vliegbasis. Dit komt onder andere omdat sprake is van hoogteverschillen in het aangewezen gebied rond de vliegbasis.

In het zuidwesten van het plangebied heeft Defensie een laagvlieggebied (IX - Maas en Waal) en een laagvliegroute voor jacht- en transportvliegtuigen (route VO). In het laagvlieggebied Maas en Waal geldt een minimum vlieghoogte van 30 m boven hindernissen, of zoveel lager als voor het doel van de vlucht noodzakelijk is. Voor de route VO geldt een minimum vlieghoogte van 75 m boven hindernissen. Dit is opgenomen in de Regeling minimum VFR-vlieghoogten en VFR-vluchten buiten de daglichtperiode voor militaire vliegtuigen en helikopters.

Daarnaast zijn er verschillende gebieden in gebruik door Defensie. Deze zijn vastgelegd in de Regeling algemene regels ruimtelijke ordening (Rarro). Het gaat om twee militaire oefenterreinen (Arnhemse Heide en Oranjekazerne Schaarsbergen) en een munitieopslagplaats in het noorden van de gemeente Arnhem. De militaire (luchtvaart-)terreinen en laagvliegroutes zijn aandachtspunten. Verspreid over het plangebied bevinden zich nog diverse zweefvliegterreinen en helikopterplatforms.

Afbeelding 4.19 Laagvliegroutes en obstakels Defensie

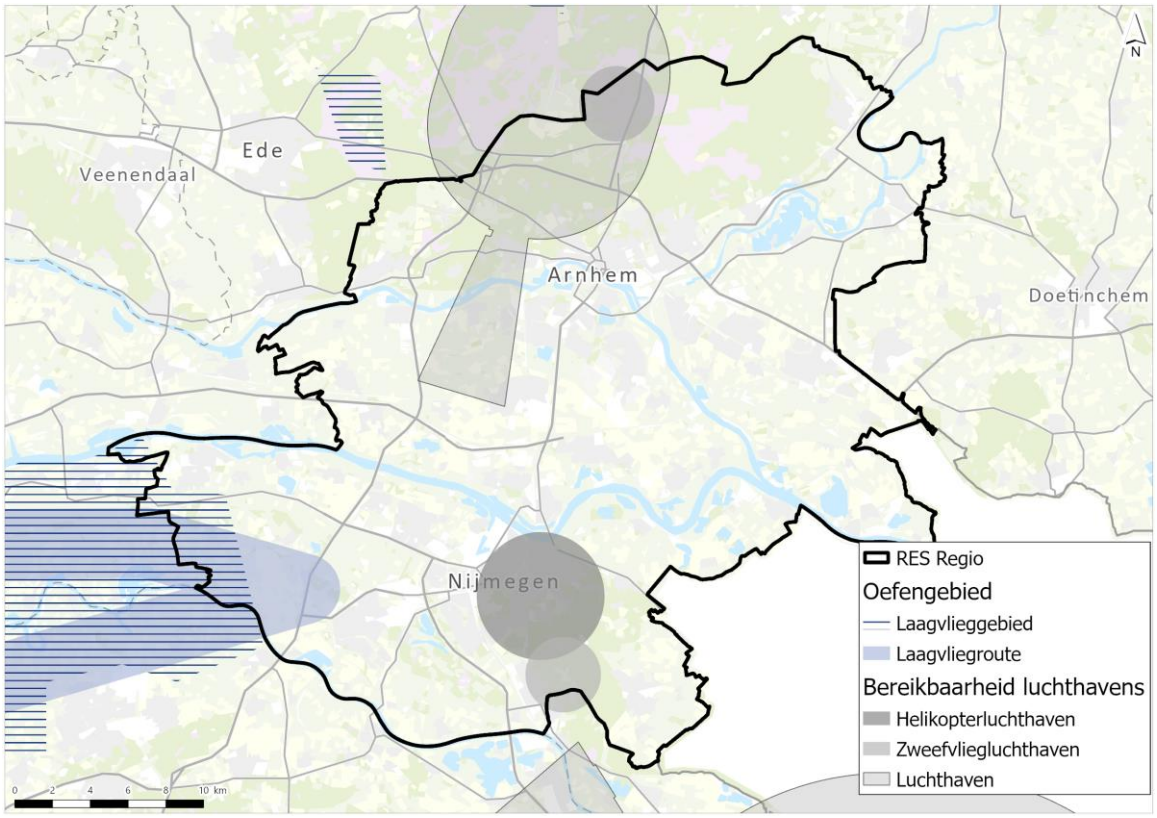

Defensieradar

Het plangebied overlapt met meerdere radarverstoringsgebieden. Dit is te zien op afbeelding 4.20. In het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) en de Regeling algemene regels ruimtelijke ordening (Rarro), zijn de bouwbeperkingen voor radarverstoringsgebieden geregeld. Beperkingen voor de bouwhoogte van bouwwerken (zoals windturbines) zijn opgenomen in de Rarro. De kwaliteit van radarbeelden van Defensie kan namelijk negatief worden beïnvloed door hoge objecten, zoals windturbines.

Afbeelding 4.20 Radarverstoringgebieden (bron: Rarro)

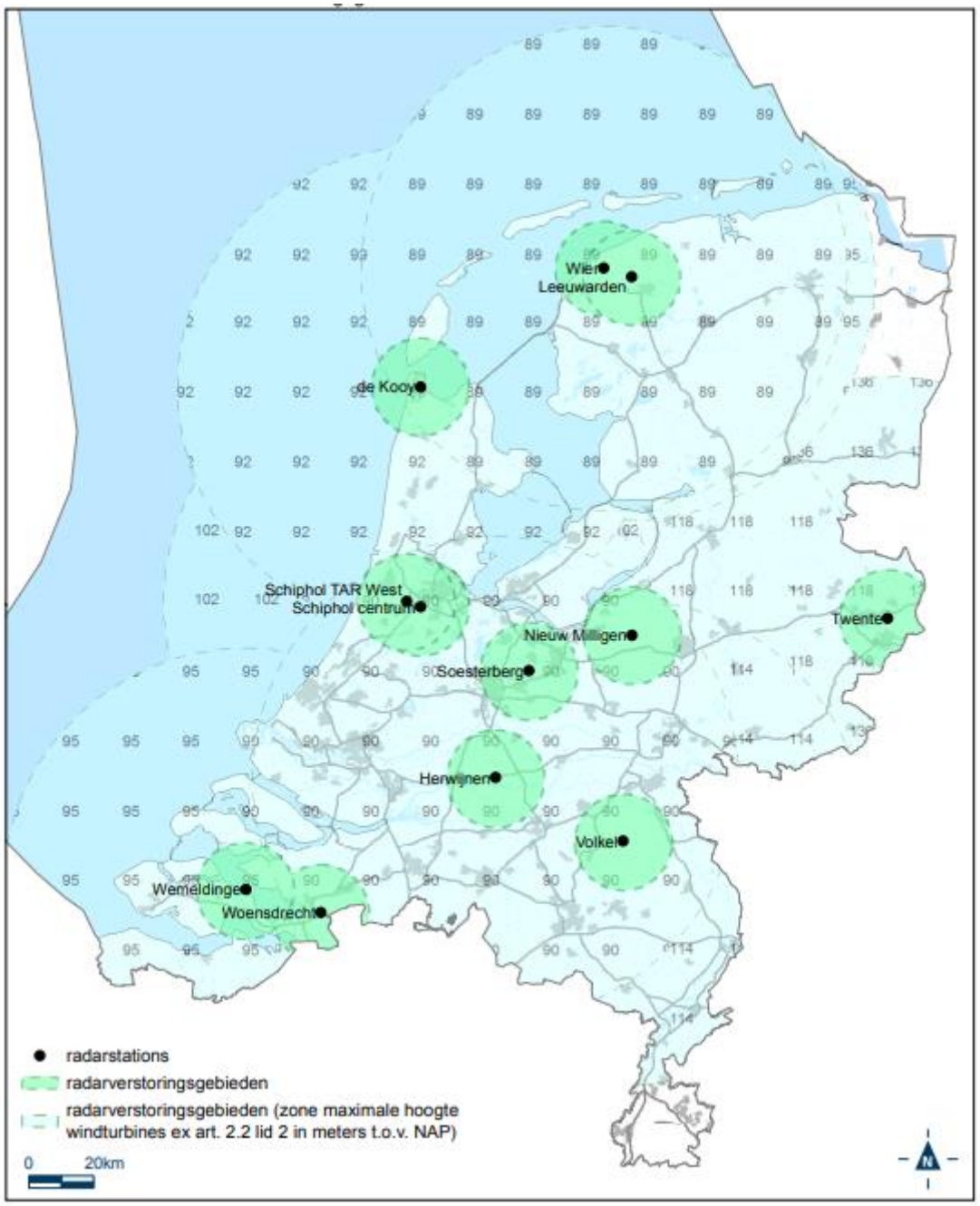

Zoals te zien in afbeelding 4.20, bevindt het plangebied zich gedeeltelijk in het radarverstoringsgebied behorende bij radarstation Volkel. Binnen een gebied van 75 km rondom een radarpost die in de Rarro is aangewezen, radarstation Volkel in dit geval, gelden de bouwhoogtebeperkingen voor nieuwe objecten. De berekening voor de bouwhoogtebeperking is geïllustreerd in afbeelding 4.21.

Afbeelding 4.21 Bouwhoogtebeperking berekening (Rarro)

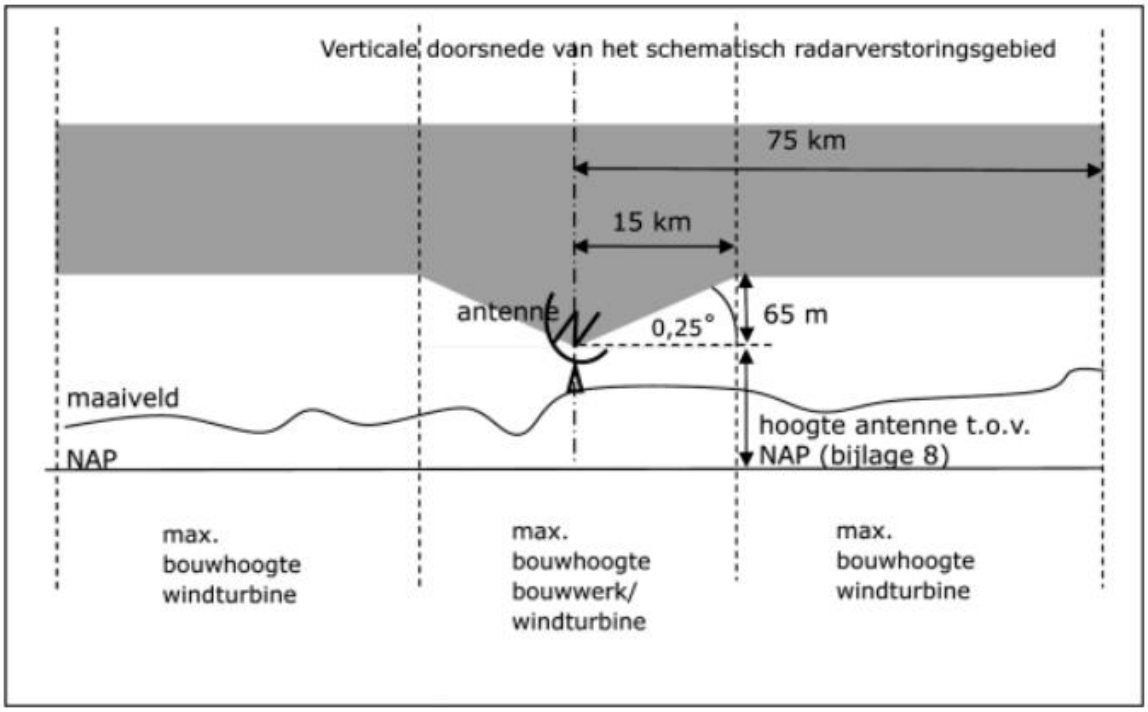

De maximale hoogte van bouwwerken in een radarverstoringsgebied wordt bepaald door vanaf een punt op de top van de radarantenne, waarvan de hoogteligging ten opzichte van NAP is opgenomen in Bijlage 8 'Radarstations' van het Rarro, een denkbeeldige, rechte lijn te trekken, oplopend met 0,25 graden, tot een punt gelegen 15 km vanaf de voorgenoemde radarantenne. Tot 60 km verder (een totale afstand van 75 km ten opzichte van het radarstation), wordt een horizontale rechte lijn ten opzichte van NAP getrokken. In het zuidwesten van het plangebied geldt volgens deze regeling een oplopende bouwhoogtebeperking (die van toepassing is binnen 15 km) ten opzichte van de 39 m hoge antenne van radarstation Volkel. De maximale bouwhoogte bedraagt vanuit het radarstation Volkel circa 104 m (zie contouren op afbeelding 4.20).

Echter, op afbeelding 4.20 is te zien dat er voor het plangebied, inclusief de zone rond radarstation Volkel, een bouwhoogtebeperking voor windturbines van 90 m geldt. Dit volgt uit Bijlage 8.4. bij de Regeling algemene regels ruimtelijke ordening. Voor objecten hoger dan 90 m dient daarom een radartoets te worden uitgevoerd. Bij de radartoets wordt getoetst of objecten zorgen voor verstoring van de radarbeelden. De bouwhoogtebeperking zorgt dus niet op voorhand dat windturbines niet mogelijk zijn. Zo zijn er binnen het plangebied al meerdere windturbines ontwikkeld met een hoogte van meer dan 90 m (zie afbeelding 4.17).

4.2.5 Bodem en water

Waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden
In het plangebied bevinden zich verschillende drinkwaterwingebieden. Ter bescherming van deze gebieden zijn hieromheen grondwaterbeschermingsgebieden en/of boringsvrije zones vastgelegd in de provinciale Omgevingsverordening. In deze zones gelden beperkingen voor bodemroerende activiteiten waardoor de kwaliteit van het drinkwater gewaarborgd wordt. In aanvulling op de huidige drinkwaterwingebieden reserveert provincie Gelderland gebieden om aan de toekomstige vraag naar drinkwater te kunnen voldoen, de kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden. In afbeelding 4.22 zijn deze gebieden aangeduid.

Afbeelding 4.22 Waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden in het plangebied

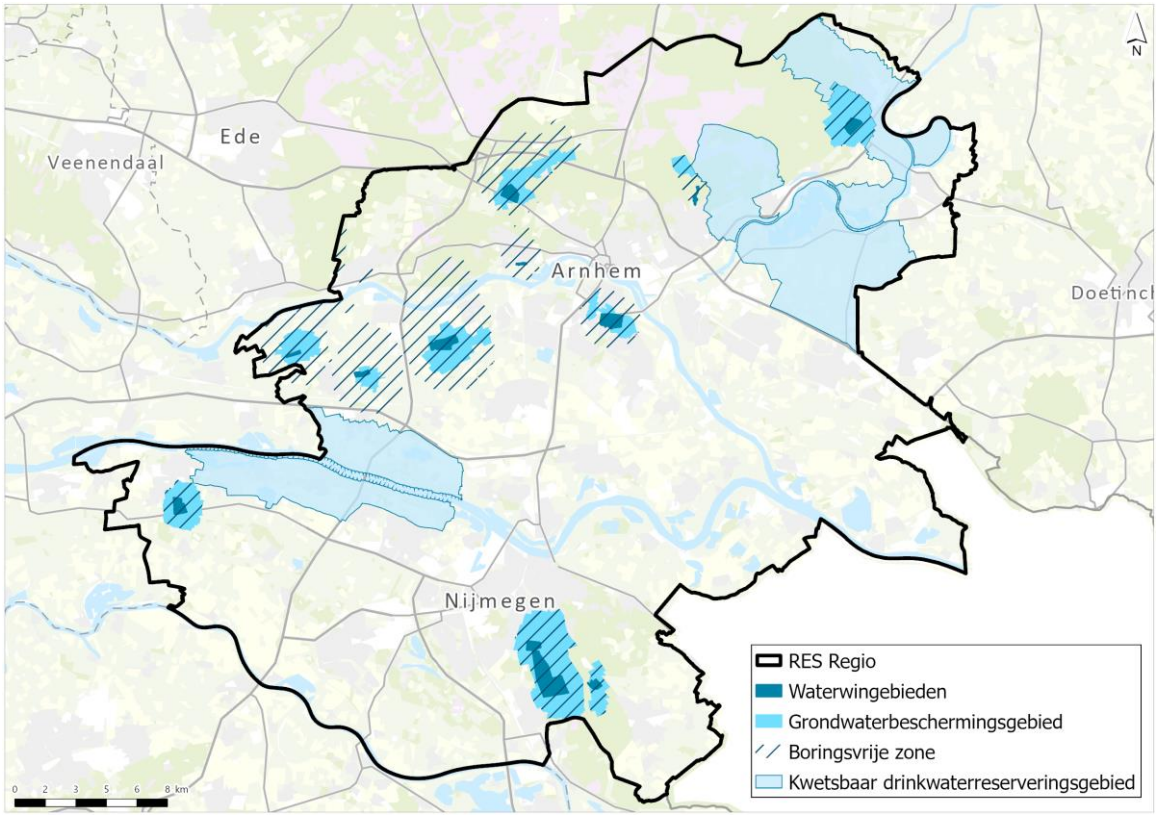

Bodemtypen

Het plangebied wordt op hoofdlijnen gekenmerkt door de aanwezigheid van rivieren en de hoger gelegen stuwwallen. Dit is ook terug te zien in de overheersende bodemtypen in de regio zoals getoond in afbeelding 4.23[1].

Rond de rivieren bestaat de ondergrond voornamelijk uit kleigronden (aangegeven met de groene tinten) en rond de hoger gelegen stuwwallen bestaat de ondergrond overwegend uit zand (aangegeven met de oranje tinten). Veen is in zeer beperkte mate aanwezigheid. De rode tinten in het zuiden van het plangebied en rond de Veluwezoom representeren leem. De kleur grijs geeft bestaande bebouwing weer.

[1] Gebruikte data afkomstig van https://www.wur.nl/nl/show/grondsoortenkaart.htm.

Afbeelding 4.23 Kaartje met bodemtypen in het plangebied

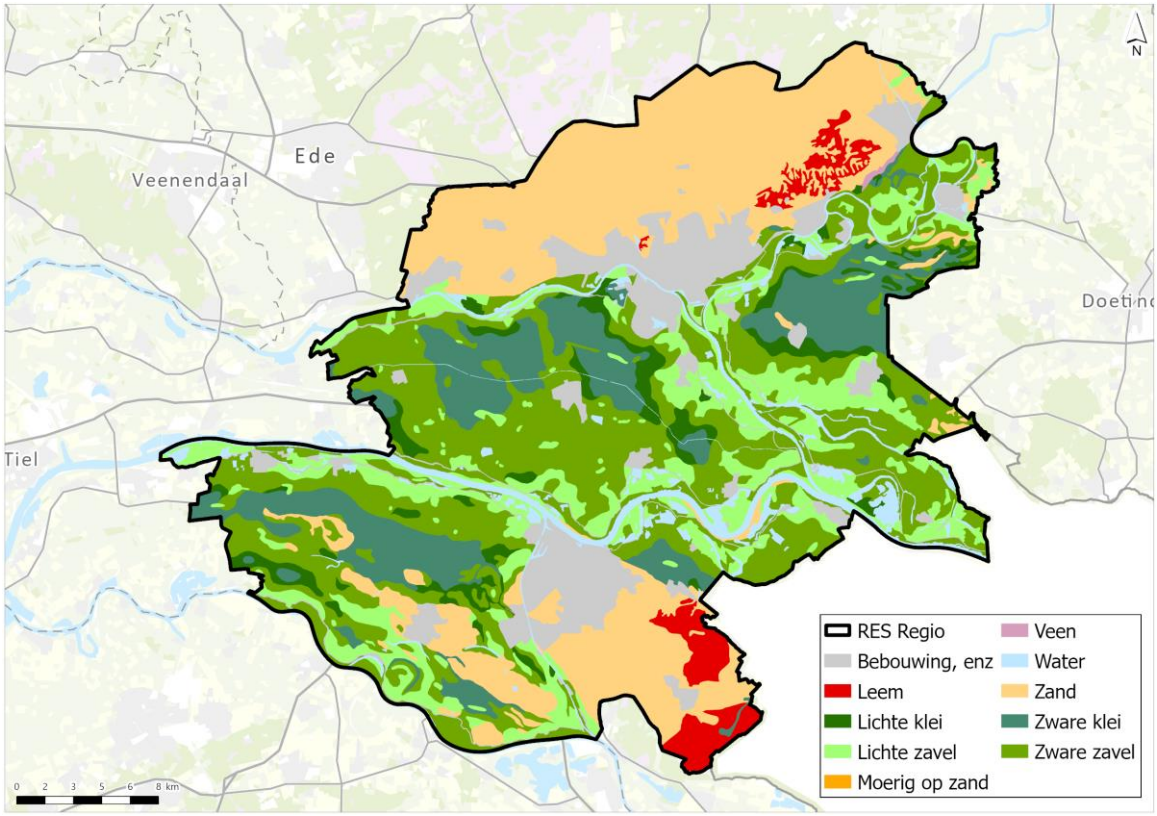

4.2.6 Gebruiksfuncties

Het plangebied kent een grote diversiteit aan gebruiksfuncties. Dit varieert van de Veluwe en de grote rivieren, tot de verschillende steden en kleinere kernen. Hierbij kent het plangebied een historische ontwikkeling die tot op de dag van vandaag doorgaat.

Land- en tuinbouw

Het landelijk gebied van de regio kenmerkt zich door de agrarische land- en tuinbouw, zie afbeelding 4.24. Tussen en rond de grote rivieren (van Nederrijn tot Maas) vindt veel tuinbouw plaats. In het gebied ten zuiden van Arnhem en Huissen ligt een concentratiegebied voor grootschalige glastuinbouw. Daarnaast is een groot gedeelte van het plangebied tussen de verschillende kernen in gebruik ten behoeve van landbouw, met name voor (melk)veehouderijen. Grootschalige akkerbouw en bostuinbouw vindt in beperkte mate plaats.

Afbeelding 4.24 Huidige gebruiksfuncties in het plangebied (Bron: Bestand Bodemgebruik 2017)

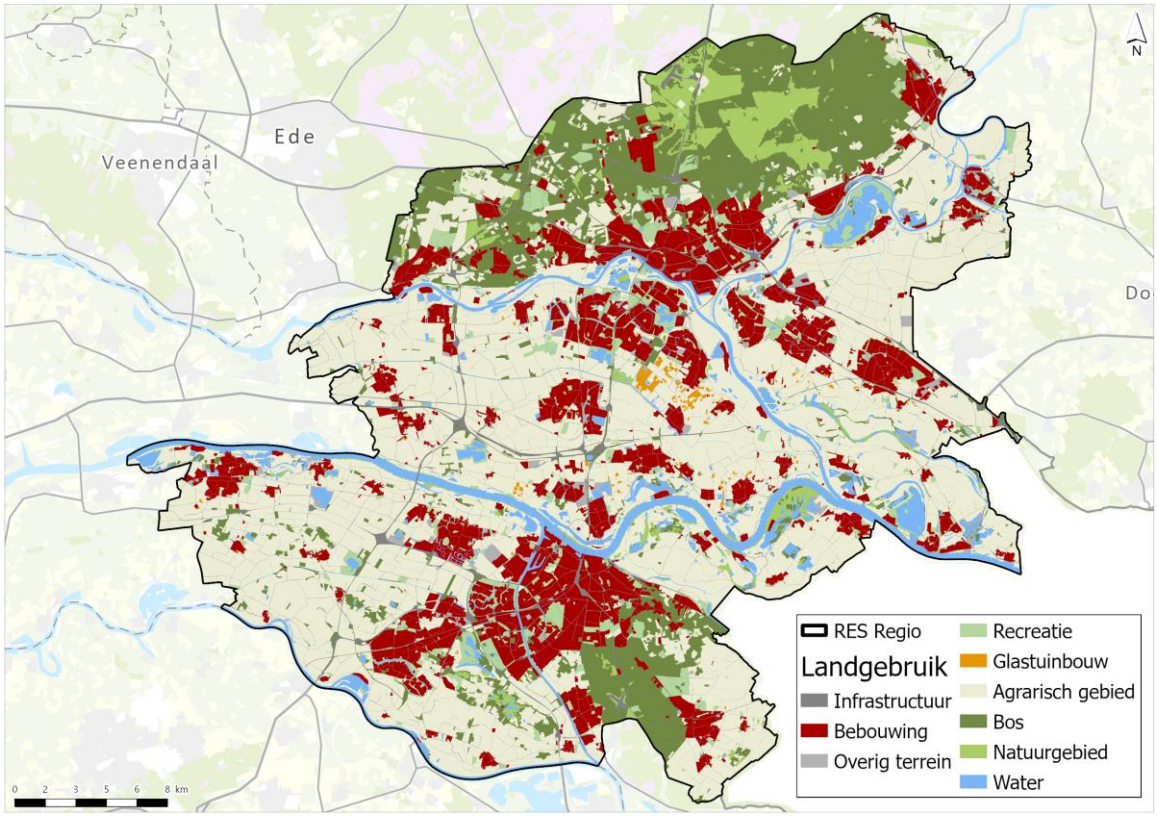

Bebouwd gebied

Binnen het spectrum van functies zijn er verschillende kernen in de regio die afbeelding 4.25 toont. Het dorpse woonmilieu domineert de regio. Uitzonderingen hierop zijn de grote steden, zoals Arnhem en Nijmegen, maar ook Wijchen en Zevenaar.

Afbeelding 4.25 Kernen in het plangebied

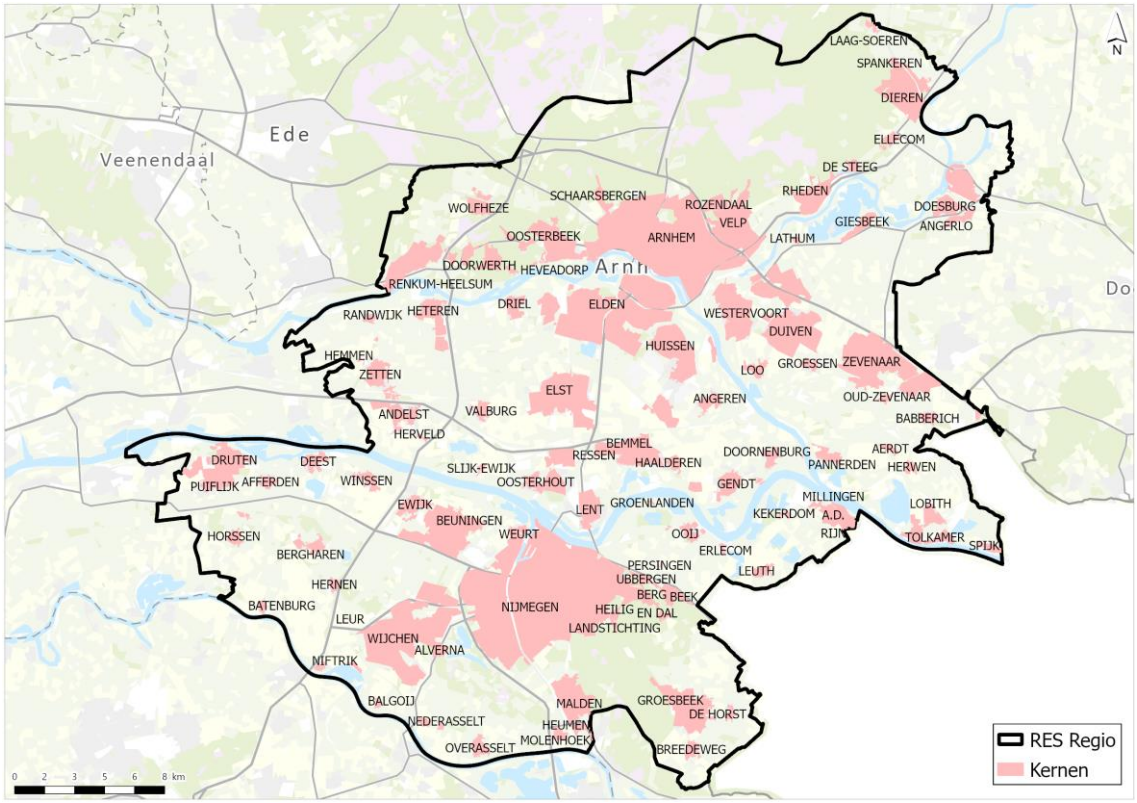

Natuur en recreatie

Het plangebied heeft een grote recreatieve aantrekkingskracht door de attractieve landschappen, met haar rivieren en bossen, rijk cultuurhistorisch erfgoed en een uitgebreid voorzieningenniveau. Zoals te zien is in afbeelding 4.24 zijn er verschillende recreatiegebieden aanwezig in het plangebied, waaronder:

- de Veluwe: bestaande uit Nationaal Park Veluwezoom en Nationaal Park De Hoge Veluwe;
- Rhederlaag: een recreatiegebied met ruim 300 hectare aan wateroppervlakte dat in verbinding staat met de IJssel op de grens van de gemeenten Rheden en Zevenaar;
- de Bijland (Lobith): een recreatiegebied gelegen middenin het natuurgebied de Gelderse Poort in het zuidoosten van de gemeente Zevenaar;
- en overige, kleinschaligere recreatiegebieden, zoals de Rijkerswoerdse Plassen, park Lingezegen, Heumensoord, de Lentse Plas, de Bemmelse Waard, Hatertse en Overasseltse Vennen, recreatiegebied Berendonck, landgoed Warnsborn, landgoed Duno en diverse golfbanen.

4.3 Autonome ontwikkelingen

Autonome ontwikkelingen zijn die plannen in het plangebied die met grote zekerheid plaatsvinden tot het referentiejaar 2030. Het gaat daarbij om ontwikkelingen waarover reeds besluitvorming heeft plaatsgevonden of waarover besluitvorming in voorbereiding is, die zonder de voorgenomen activiteit ook zou plaatsvinden. Autonome ontwikkelingen vormen samen met de huidige situatie, de referentiesituatie. In bijlage I is een overzicht opgenomen van de relevante autonome ontwikkelingen in en direct rondom het plangebied. Het betreft hierbij ontwikkelingen die zorgen voor een ruimtebeslag in aanvulling op het bestaande bebouwde gebied. Deze ontwikkelingen kunnen mogelijk een beperking opleggen ten aanzien van de ontwikkeling van grootschalige opwek middels wind- en zonne-energie. Ontwikkelingen binnen de bestaande stedelijke contouren zijn niet opgenomen in bijlage I, omdat deze een beperkt ruimtebeslag opleggen voor de mogelijkheden voor de ontwikkeling van grootschalige wind- en zonne-energie.
De lijst met autonome ontwikkelingen is niet verwerkt op een kaart. In de afweging voor locaties voor wind- en zonne-energie vormt de lijst input en kan de invloed op het ruimtebeslag bepaald worden.

DEEL B - EFFECTONDERZOEKEN WIND- EN ZONNE-ENERGIE

5

ALTERNATIEVEN

Voor het in beeld brengen van de milieueffecten van de opwek van wind- en zonne-energie in het plangebied zijn voor het planMER, naast het basisalternatief RES 1.0, drie thematische alternatieven ontwikkeld en onderzocht. De alternatieven hebben tot doel om gezamenlijk de bandbreedte aan mogelijke ontwikkelrichtingen in beeld te brengen. Daarmee bieden de alternatieven een locatieonderbouwing vanuit milieuperspectief.

Geen alternatief Energiesysteem
In de NRD is een vierde thematisch alternatief gepresenteerd: het alternatief Energiesysteem. Dit alternatief had als doel zoekgebieden voor wind en zon te definiëren die rekening houden met de beschikbare en toekomstige netcapaciteit en de samenhangende maatschappelijke kosten. Hierbij werd gedacht aan de huidige en toekomstige netcongestie, uitgaande van de bestaande en voorziene netinfrastructuur en onderstations. Een eerste versie van het alternatief is in de NRD op kaart weergegeven. Tijdens de terinzagelegging is een zienswijze ingediend door de netbeheerder, Liander. Hieruit blijkt dat de netbeheerder niet achter de toegepaste data en uitgangspunten staat, die de basis vormen van het alternatief. Het is niet mogelijk gebleken gezamenlijk de benodigde data en uitgangspunten tijdig te definiëren, om het alternatief Energiesysteem toch te kunnen onderzoeken. Dit planMER bevat daarom geen alternatief Energiesysteem. Wel is een analyse van het energiesysteem opgenomen als bijlage XIII. Hiermee is in beeld gebracht waar windturbines en zonnevelden gerealiseerd kunnen worden, gelet op de netcapaciteit.

Het stappenplan om te komen tot alternatieven bestaat op hoofdlijnen uit drie stappen. Dit stappenplan is weergegeven op afbeelding 5.1. In bijlage III is een uitgebreide toelichting te vinden van het proces om te komen tot de alternatieven. In de volgende paragrafen worden de belangrijkste uitgangspunten en de verschillende alternatieven kort toegelicht en gepresenteerd.

Afbeelding 5.1 Stappenplan alternatievenontwikkeling

5.1 Uitgangspunten

De energietechnieken die de regio in de RES 1.0 heeft vastgesteld zijn leidend in het ontwikkelen van de alternatieven. De volgende technieken voor de opwek van duurzame elektriciteit vallen binnen de scope van het planMER:
- wind op land;
- zon op land.

Zon op dak buiten scope van het planMER

De effecten van zon op dak zijn in het planMER niet nader onderzocht. Voor deze ontwikkelingen worden bestaande daken gebruikt, waardoor de milieueffecten en ruimtelijk gebruik beperkt zijn. Milieueffecten zijn daarom naar verwachting niet doorslaggevend voor de haalbaarheid van zon op dak. De mate waarin zon op dak wordt toegepast, is wel van invloed op het benodigde oppervlak wind en zon op land. In het planMER is daarom uitgegaan van een opwek van 0,49 TWh door zon op dak, zoals benoemd in de RES 1.0.

Criteria windturbines en zonnevelden

Voor de ontwikkeling van alternatieven is een aantal ruimtelijke randvoorwaarden bepaald in de RES 1.0. Deze randvoorwaarden bepalen de technische ruimte van het speelveld in dit planMER. De toegepaste criteria borgen een goede ruimtelijke ordening en voorkomen dat windturbines en zonnevelden als confetti over de regio worden verspreid. Dit planMER houdt in de alternatievenontwikkeling zoveel als redelijkerwijs mogelijk rekening met deze ruimtelijke randvoorwaarden. Desondanks vormt het in beeld brengen van milieueffecten vanuit de harde en zachte belemmeringen de voornaamste basis in de ontwikkeling van de alternatieven. De ruimtelijke en landschappelijke ontwerpopgave is een meer locatie-specifiek vraagstuk, dat bij de ontwikkeling van projecten aan de orde dient te komen.

Referentieturbines

Voor windenergie worden twee windturbinetypen onderzocht (zie afbeelding 5.2):

1 windturbines (circa 3,6 MW) met een ashoogte van 120 m, een rotordiameter van 117 m en een tiphoogte van 178,5 m;
2 windturbines (circa 7,0 MW) met een ashoogte van 166 m, een rotordiameter van 160 m en een tiphoogte van 246 m.

Afbeelding 5.2 Referentieturbines

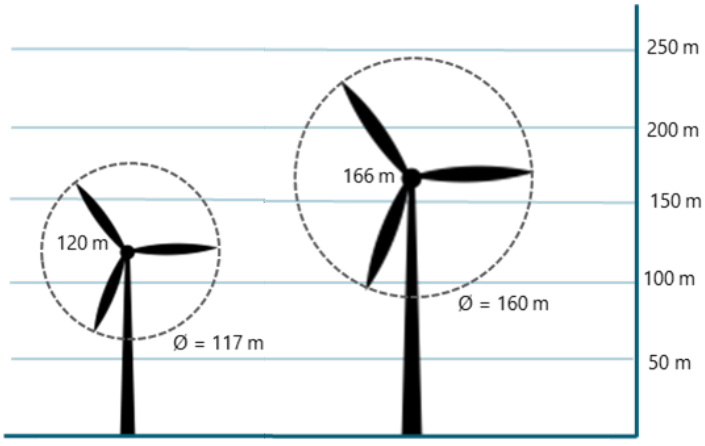

De referentieturbines geven samen een realistische bandbreedte aan mogelijke windturbines weer. Anno 2023 is een windturbine op land vorm een windturbinetype met een ashoogte van 120 m en een vermogen van circa 3,6 MW een gangbare ondergrens. Dit komt onder andere door de rendabiliteit en de uitfasering van de productie van 'kleinere' windturbines. Een windturbine op land met een ashoogte hoger dan 166 m en een tiphoogte van meer dan 246 m is richting 2030 naar verwachting een realistische bovengrens, gelet op de beschikbare ruimte op land en bijkomende belemmeringen. Het doel van dit planMER is om de bandbreedte te onderzoeken. Bij concrete projecten kunnen windturbines met andere as- en tiphoogtes worden toegepast, ook als deze groter of juist kleiner zijn. Op projectniveau dienen de effecten onderzocht te worden. De effecten mogen daarbij niet groter zijn dan beschreven in dit planMER, tenzij de initiatiefnemer kan aantonen dat deze (grotere) effecten acceptabel zijn.

Definitie windpark

In de verdere uitwerking van de zoekgebieden die volgen uit dit planMER past de regio de volgende criteria toe voor windparken, welke afkomstig zijn uit eerdere processen en de RES 1.0:

- een nieuw windpark bestaat uit minstens:
  - twee windturbines bij een lijnopstelling;
  - drie windturbines voor een geclusterde opstelling;
- nieuwe losstaande (solitaire) windturbines worden alleen onderzocht als deze aansluiten bij een bestaand windpark;
- uitbreiding van bestaande windparken gebeurt alleen met windturbines met dezelfde hoogte om een rommelig beeld (beeldinterferentie) te voorkomen.

Definitie zonnevelden

In dit planMER zijn de volgende criteria toegepast voor het ontwikkelen van alternatieven voor zonnevelden:

- een zonneveld heeft een vermogen van meer dan 2 MW. Dit ligt in lijn met de afspraken in de RES 1.0;
- er wordt uitgegaan van zonnevelden met een zuidoriëntatie, vanwege een groter ruimtebeslag voor dezelfde hoeveelheid energie-opwek in vergelijking met een oost-west oriëntatie. Op die manier wordt de benodigde ruimte op een 'veilige' manier berekend, op projectniveau kan het ruimtebeslag minder zijn en dient de invulling nader bepaald te worden;
- voor de hoogte van het zonneveld wordt in dit planMER uitgegaan van 2 m;
- er is uitgegaan van multifunctionele zonnevelden (zonneveld gecombineerd met andere functies) vanwege het uitgangspunt van koppelkansen en dubbel ruimtegebruik in de RES 1.0, en de zonnebrief van minister Jetten[1];
- voor ieder een opgesteld vermogen van 1 MW is uitgegaan van 1,5 hectare benodigd oppervlakte Door uit te gaan van 1,5 hectare per 1 MW, wordt ruimte geboden voor combinaties van functies. Dit betreft een overschatting van de daadwerkelijk benodigde ruimte. Een zonneveld met een opgesteld vermogen van minimaal 2 MW heeft dus een oppervlakte van minimaal 3 hectare.

5.2 Belemmeringenkaarten

De ontwikkeling van windturbines is niet overal mogelijk. Om gebieden binnen de regio uit te sluiten waar de opwek van wind- en/of zonne-energie vanuit (milieu-)wetgeving niet is toegestaan, zijn als eerste stap kansen- en belemmeringenkaarten opgesteld. De referentiesituatie, de wettelijke en regelgevende kaders en beleidskaders zijn in beeld gebracht om de milieueffecten van windturbines en zonnevelden te kunnen onderzoeken en beoordelen. Deze wettelijke- en regelgevende kaders en beleidskaders geven een beeld van de (on)mogelijkheden voor de ontwikkeling van wind- en zonne-energie in de regio en zijn vertaald in belemmeringenkaarten. In bijlage III is een uitgebreide toelichting opgenomen van de harde en zachte belemmeringen. Het vertrekpunt van de alternatievenontwikkeling zijn de harde belemmeringen.

Het planMER maakt onderscheid tussen twee typen harde belemmeringen:

1 fysieke objecten: dit zijn bijvoorbeeld gebouwen en infrastructuur (wegen, spoorwegen, buisleidingen, bestaande windturbines). Het is hier fysiek niet mogelijk om een windturbines en zonnevelden te realiseren;
2 beperkingen vanuit wet- en regelgeving: dit legt beperkingen op vanuit onder andere geluid, veiligheid, waterkwaliteit en waterveiligheid. Deze beperkingen zijn hieronder nader toegelicht.

In tabel 5.1 en 5.2 staan de gehanteerde afstanden voor de verschillende aspecten van harde belemmeringen met de bijbehorende status.

[1] Kamerbrief over rol zonne-energie in energietransitie, d.d. 20 mei 2022.

Tabel 5.1 Harde belemmeringen windturbine (nee)

Nr.	Aspect	Afstand		Status
		120 m ashoogte	166 m ashoogte	
1	kwetsbare objecten	178,5 m *PR10-6, tiphoogte*	246 m *PR10-6, tiphoogte*	artikel 3.15a, lid 1, van het Activiteitenbesluit
2	beperkt kwetsbare objecten (PR10-5)	58,5 m *½ rotordiameter*	80 m *½ rotordiameter*	artikel 3.15a, lid 2, van het Activiteitenbesluit
3	rijkswegen en provinciale wegen	object + 15 m		fysieke belemmering voor fundering
4	hoofdwaterwegen	58,5 m *½ rotordiameter*	80 m *½ rotordiameter*	Waterwet
5	spoorwegen	object + 15 m		fysieke belemmering voor fundering
6	bovengrondse hoogspanningslijn	58,5 m *½ rotordiameter*	80 m *½ rotordiameter*	fysieke belemmering voor windturbinebladen
7	ondergrondse hoogspanningslijn	object + 15 m		fysieke belemmering voor fundering
8	buisleidingen	object + 15 m		fysieke belemmering voor fundering
9	rijksmonumenten	begrenzing object op kaart		Erfgoedwet
10	geluidsgevoelige objecten	210 m	385 m	geluidscontour op basis van 47 dB met mitigerende maatregelen wet geluidhinder[1]
11	weidevogelgebieden	begrenzing op kaart + ½ rotordiameter		Omgevingsverordening Gelderland, Artikel 2.51a, en artikel 1a.2
12	Wespendief	Veluwe + 1 km		zorgplicht vanuit Wro

Tabel 5.2 Harde belemmeringen zonnevelden (nee)

Nr.	Aspect	Afstand	Status
1	bebouwing	begrenzing op kaart	fysieke belemmering
2	hoogspanning	begrenzing op kaart	fysieke belemmering
3	rijkswegen	13 m	fysieke belemmering
4	provinciale wegen	begrenzing op kaart	fysieke belemmering
5	rijksmonumenten	begrenzing op kaart	Erfgoedwet
6	spoorlijn	5 m	fysieke belemmering
7	woningen	40 m	kwetsbaar object
8	buisleidingen	5 m	fysieke belemmering
9	hoofdvaarwegen	begrenzing op kaart	fysieke belemmering
10	weidevogelgebied	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland, Artikel 2.51a, en artikel 1a.2

Afbeelding 5.3 en 5.4 tonen de harde belemmeringen voor respectievelijk 120 m en 166 m windturbines. De toegepaste harde belemmeringen zijn toegelicht in tabel 5.1. Afbeelding 5.5 toont de harde belemmeringen voor zonnevelden, zoals toegelicht in tabel 5.2.

[1] Een nadere toelichting op de toegepaste afstanden is opgenomen in paragraaf 6.3.5

Afbeelding 5.3 Kaart met harde belemmeringen 120 m windturbines

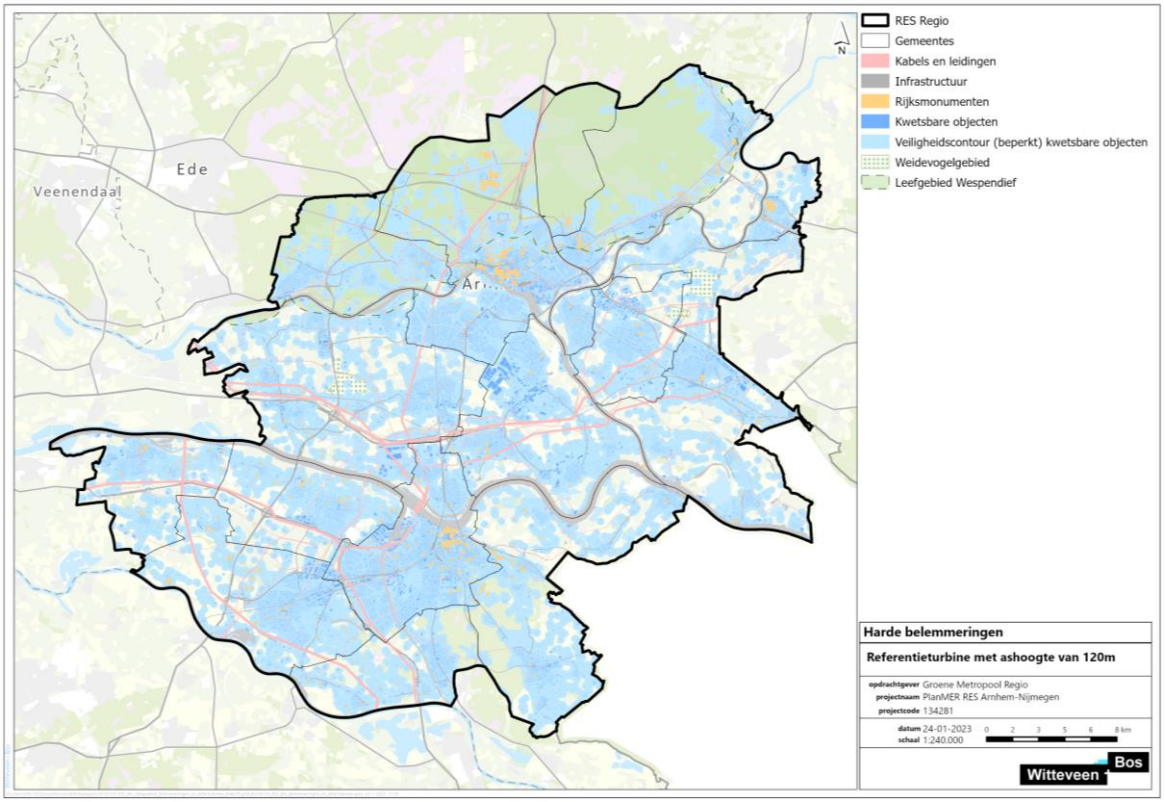

Afbeelding 5.4 Kaart met harde belemmeringen 166 m windturbines

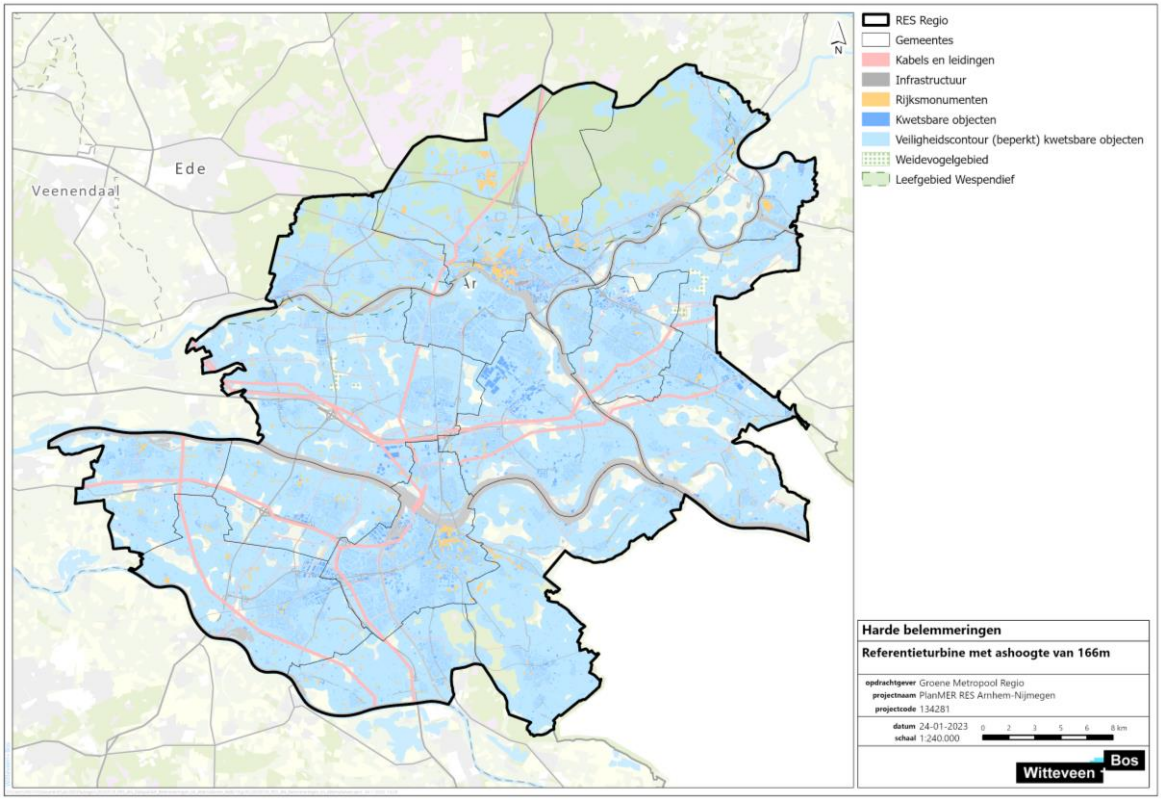

Afbeelding 5.5 Kaart met harde belemmeringen zonnevelden

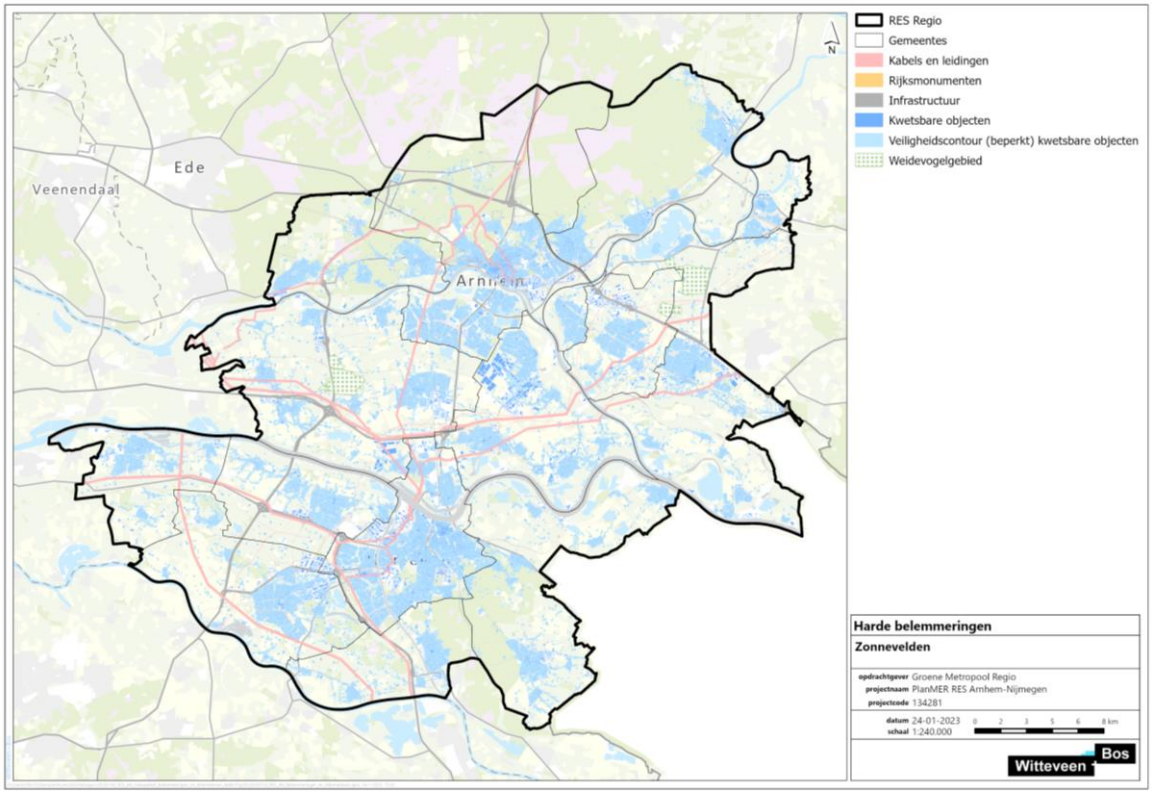

Energieopbrengsten beschikbare ruimte

Uit de bovenstaande kaarten met harde belemmeringen blijft de algemene zoekruimte over, waarbinnen de alternatieven zijn ontwikkeld. Om te bepalen of de energiedoelstelling van 1,13 TWh binnen de beschikbare zoekruimte ook daadwerkelijk gehaald kan worden is een notitie Energieopbrengsten opgesteld (bijlage XI). Hierin staan de uitgangspunten die zijn gehanteerd in het bepalen van de opwekpotentie van de beschikbare zoekruimte. Het betreft hier een generieke aannames, waarbij met name de beschikbare opwekpotentie in relatie tot de beschikbare ruimte voor windturbines conservatief is ingeschat.

Bij de volledige benutting van de beschikbare ruimte na toepassing van de harde belemmeringen blijkt het volgende:

- de opwekpotentie van 120 m windturbines bedraagt 6,22 TWh;
- de opwekpotentie van 166 m windturbines bedraagt 2,47 TWh;
- de opwekpotentie van zonnevelden bedraagt 73,98 TWh.

Hieruit blijkt dat binnen de beschikbare zoekruimte de doelstelling uit de RES 1.0 gehaald kan worden. Wel geldt dat hierbij de verschillende milieueffecten nog niet zijn meegewogen. Ook is het belangrijk te benoemen dat windenergie en zonne-energie complementair zijn, en het dus een combinatie is van beide energietechnieken (inclusief verschillende windturbinetypen) die moet zorgen voor een realistische en uitvoerbare RES 2.0.

Molenaarswoningen

Bij windparkontwikkelingen zijn veelal omwonenden ook initiatiefnemer en mede-eigenaar van het windpark. Windturbines komen in sommige gevallen dichter bij de woningen te staan, waardoor de geluidnormen worden overschreden. Om dit op te lossen wordt onderscheidt gemaakt naar de status van deze specifieke woningen als een zogenaamde ‘molenaarswoning’ of een ‘woning in de sfeer van de inrichting’. Daarmee gelden de wettelijke normen niet meer en mag de geluidbelasting hoger zijn dan de wettelijke normen. Hiervoor moet er in juridisch opzicht wel sprake zijn van een binding met het windpark, bijvoorbeeld organisatorisch, functioneel of technisch.

Door de zogenaamde molenaarswoningen worden de beschikbare gebieden in met name het buitengebied groter. Voor het planMER is onderzocht wat de mogelijkheden in de regio zijn. Hiervoor is in bijlage XII een analyse molenaarswoningen opgenomen. Hierbij dient vermeld te worden dat de in beeld gebrachte ruimte niet is onderzocht op milieueffecten. Daarnaast geldt dat eigenaren en bewoners van de 'molenaarswoningen' medewerking dienen te verlenen alvorens een woning kan worden aangewezen als molenaarswoning.

5.3 De alternatieven

Vanuit de kaarten met harde belemmeringen zijn vervolgens ontwerpprincipes bepaald en gekoppeld aan thematische alternatieven. Dit is onder meer het resultaat van het omgevingsproces (zowel maatschappelijk en ambtelijk als politiek-bestuurlijk) tijdens de NRD-fase. De ontwerpprincipes resulteren in zoekruimte voor windturbines en zonnevelden. In onderstaande paragrafen zijn de verschillende alternatieven weergegeven. In bijlage III is de opbouw van de alternatieven nader toegelicht.

5.3.1 Basisalternatief RES 1.0

Het alternatief RES 1.0 onderzoekt de milieueffecten van de zoekgebieden voor wind en/of zon die in de RES 1.0 zijn aangewezen. De in de RES 1.0 benoemde uitgangspunten gelden als de uitgangspunten voor het alternatief. In de RES 1.0 zijn globale gebieden aangewezen en zijn geen harde belemmeringen toegepast. Voor het alternatief RES 1.0 zijn daarom de harde belemmeringen over de zoekgebieden geplaatst, waarmee de zoekruimte is bepaald zoals op kaart weergegeven (afbeeldingen 5.6, 5.7 en 5.8). Door de RES 1.0 als basisalternatief op te nemen wordt inzicht gegeven in de milieueffecten van de plannen uit de RES 1.0 en kunnen de milieueffecten van de andere drie alternatieven goed worden vergeleken met de zoekgebieden uit de RES 1.0.

De theoretische opwekpotentie van dit alternatief is als volgt:
- de opwekpotentie van 120 m windturbines bedraagt 0,11 TWh;
- de opwekpotentie van 166 m windturbines bedraagt 0,06 TWh;
- de opwekpotentie van zonnevelden bedraagt 4,05 TWh.

Uit bovenstaande blijkt dat met name voor windturbines de energieopbrengst min of meer gelijk staat aan de verhouding zoals opgenomen in de RES 1.0 (11 % windenergie, 89 % zonne-energie). Voor de verschillende zonnevelden zijn in de RES 1.0 afspraken gemaakt over de percentuele benuttig van de aangewezen zoekgebieden. Hiermee is de berekende opwekpotentie een overschatting ten opzichte van de eerder vastgelegde afspraken.

Afbeelding 5.6 Alternatief RES 1.0 120 m windturbines

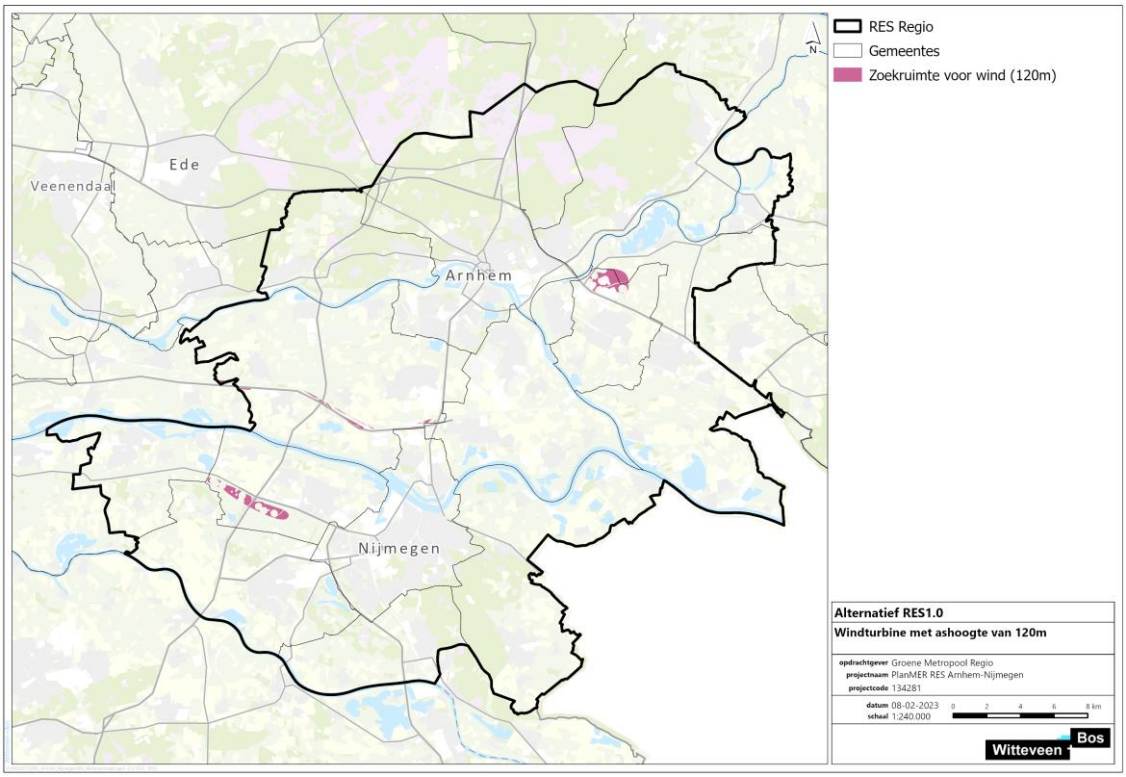

Afbeelding 5.7 Alternatief RES 1.0 166 m windturbines

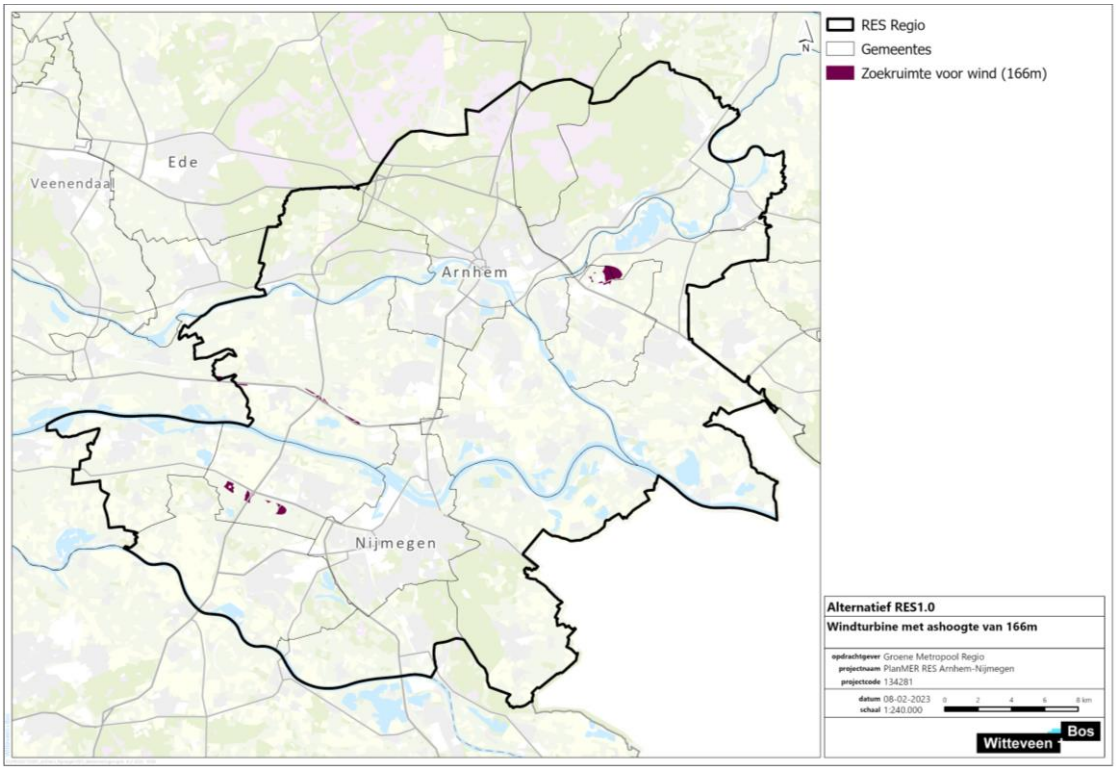

Afbeelding 5.8 Alternatief RES 1.0 zonnevelden

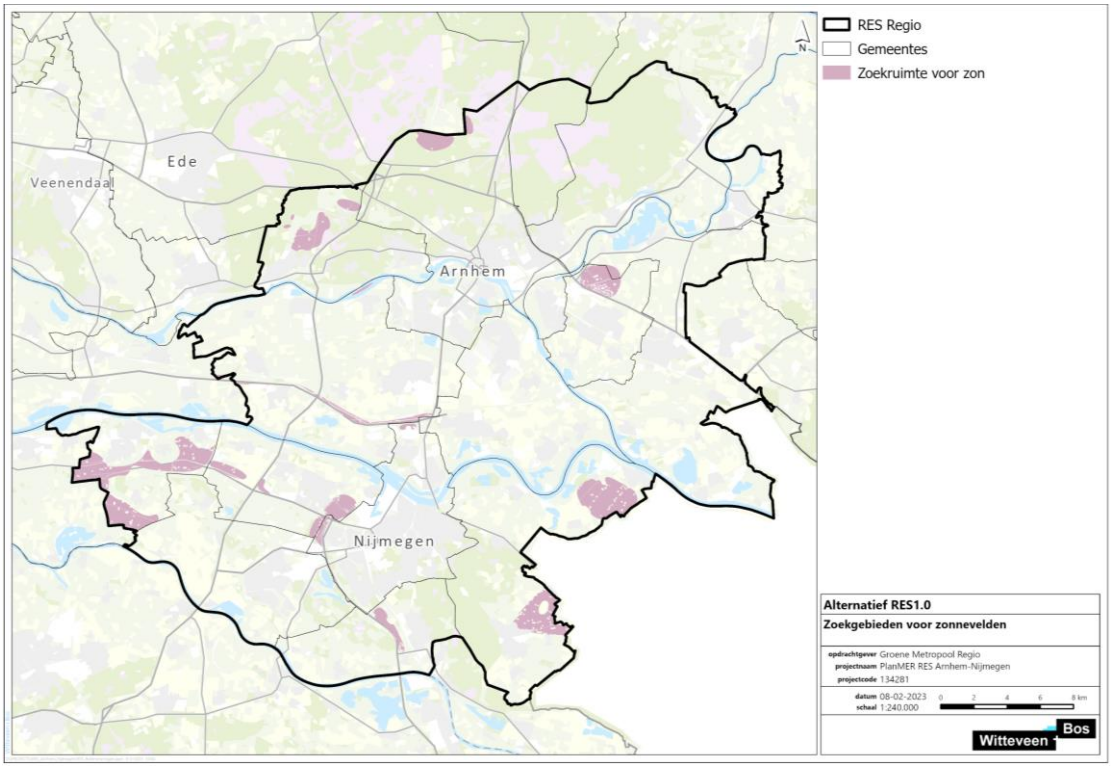

5.3.2 Alternatief Landschap

Het alternatief Landschap heeft als doel zoekgebieden voor wind en zon te definiëren die zoveel mogelijk rekening houden met landschappelijke waarden. Hiervoor is geen landschapsanalyse uitgevoerd, maar zijn de bekende landschappelijke waarden uitgesloten. Om kansrijke gebieden voor wind en zon te definiëren die aansluiten bij het doel van dit alternatief, zijn in het alternatief, naast de harde belemmeringen voor wind en zon, de volgende gebieden vermeden:

- molenbiotopen;
- waardevol open gebied;
- Nationaal Landschap;
- Nieuwe Hollandse Waterlinie;
- Romeinse Limes;
- historische buitenplaatsen.

Afbeeldingen 5.9, 5.10 en 5.11 tonen de gebieden die overblijven als bovengenoemde gebieden vermeden worden. De overgebleven gebieden vormen samen het alternatief Landschap.

De theoretische opwekpotentie van dit alternatief is als volgt:

- de opwekpotentie van 120 m windturbines bedraagt 2,97 TWh;
- de opwekpotentie van 166 m windturbines bedraagt 0,96 TWh;
- de opwekpotentie van zonnevelden bedraagt 34,55 TWh.

Hiermee is aangetoond dat het alternatief voldoende ruimte biedt om de regionale opwekdoelstellingen te halen.

Afbeelding 5.9 Alternatief Landschap 120 m windturbines

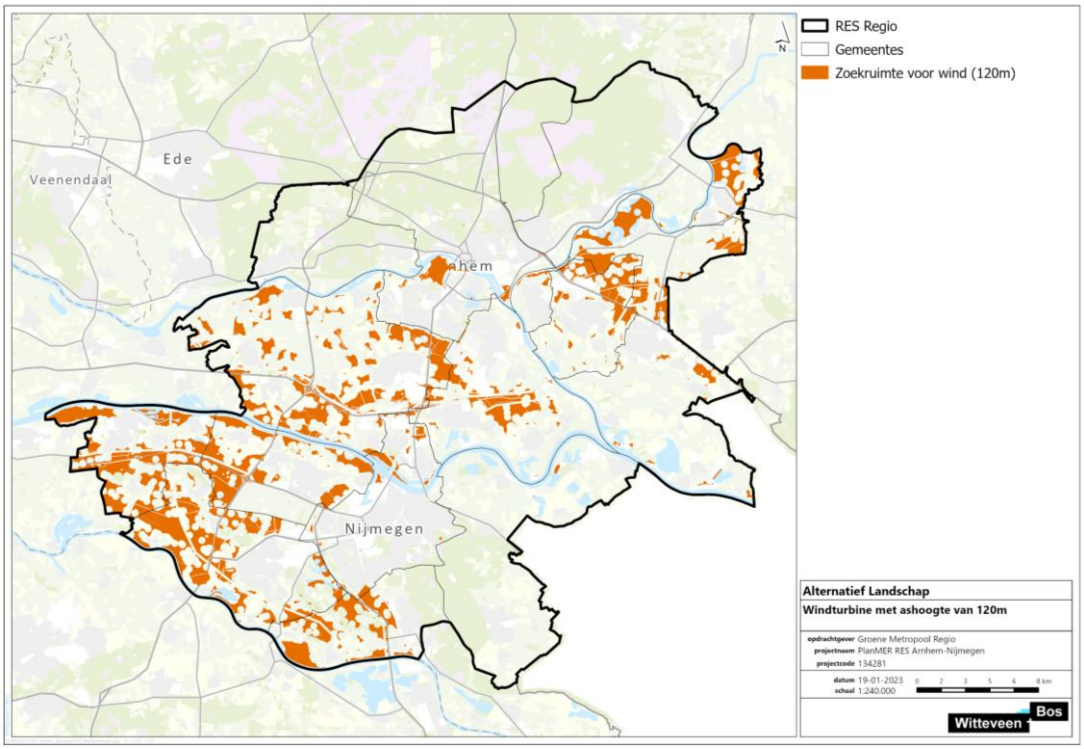

Afbeelding 5.10 Alternatief Landschap 166 m windturbines

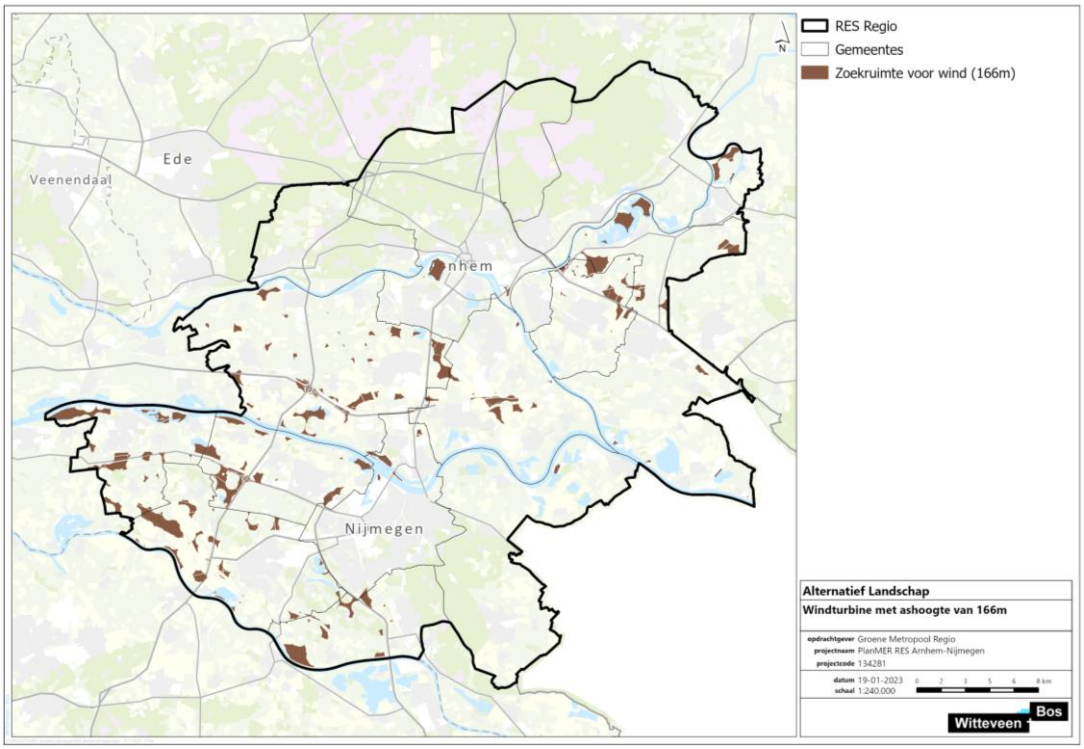

Afbeelding 5.11 Alternatief Landschap zonnevelden

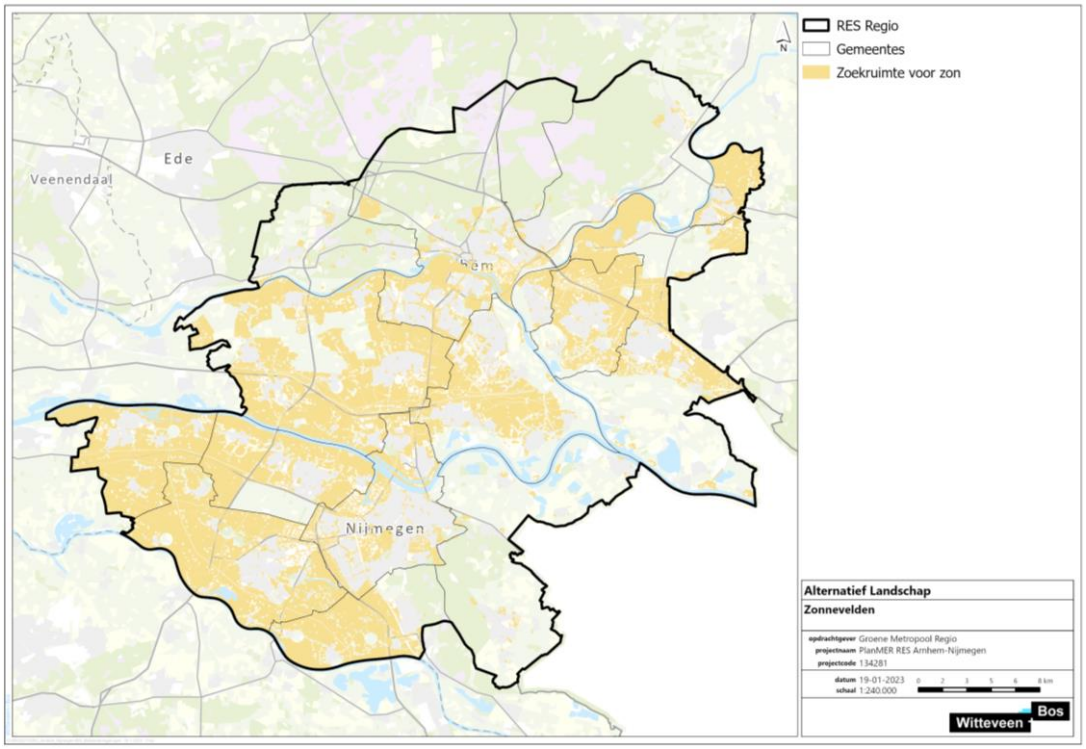

5.3.3 Alternatief Natuur

Het alternatief Natuur heeft als doel zoekgebieden voor wind en zon te definiëren die rekening houden met de meest waardevolle gebieden vanuit het thema natuur.

Om kansrijke gebieden voor wind en zon te definiëren die aansluiten bij het doel van dit alternatief, zijn in het alternatief de volgende gebieden vermeden:
- alle Natura 2000-gebieden;
- alle GNN;
- een zone van 8 km rondom Natura 2000-gebied de Veluwe om verstoring van het leefgebied van de Wespendief tegen te gaan (alleen wind);
- weidevogelgebieden;
- groene ontwikkelingszones;
- verstoringszones (½ rotordiameter) rondom Natura 2000-gebieden en GNN (alleen voor wind);
- ganzenrustgebieden;
- bosgebieden.

Afbeeldingen 5.12, 5.13 en 5.14 tonen de gebieden die overblijven als bovengenoemde gebieden vermeden worden. De overgebleven gebieden vormen samen het alternatief Natuur.

De theoretische opwekpotentie van dit alternatief is als volgt:
- de opwekpotentie van 120 m windturbines bedraagt 1,25 TWh;
- de opwekpotentie van 166 m windturbines bedraagt 0,35 TWh;
- de opwekpotentie van zonnevelden bedraagt 30,42 TWh.

Hiermee is aangetoond dat het alternatief voldoende ruimte biedt om de regionale opwekdoelstellingen te halen.

Afbeelding 5.12 Alternatief Natuur 120 m windturbines

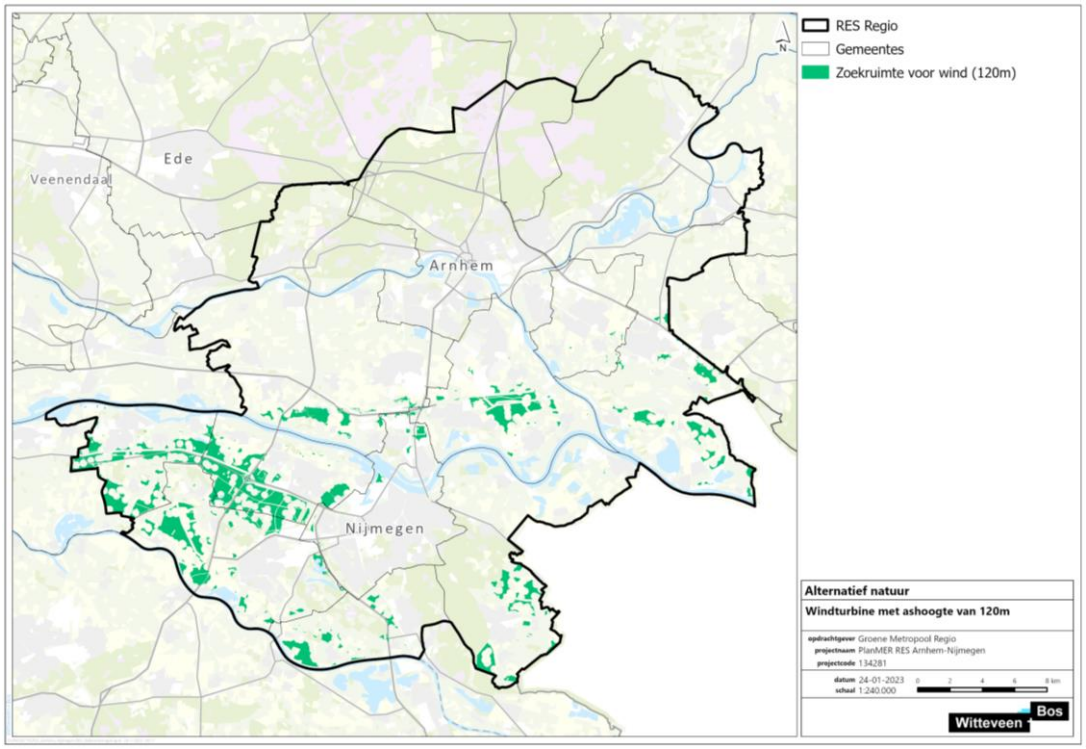

Afbeelding 5.13 Alternatief Natuur 166 m windturbines

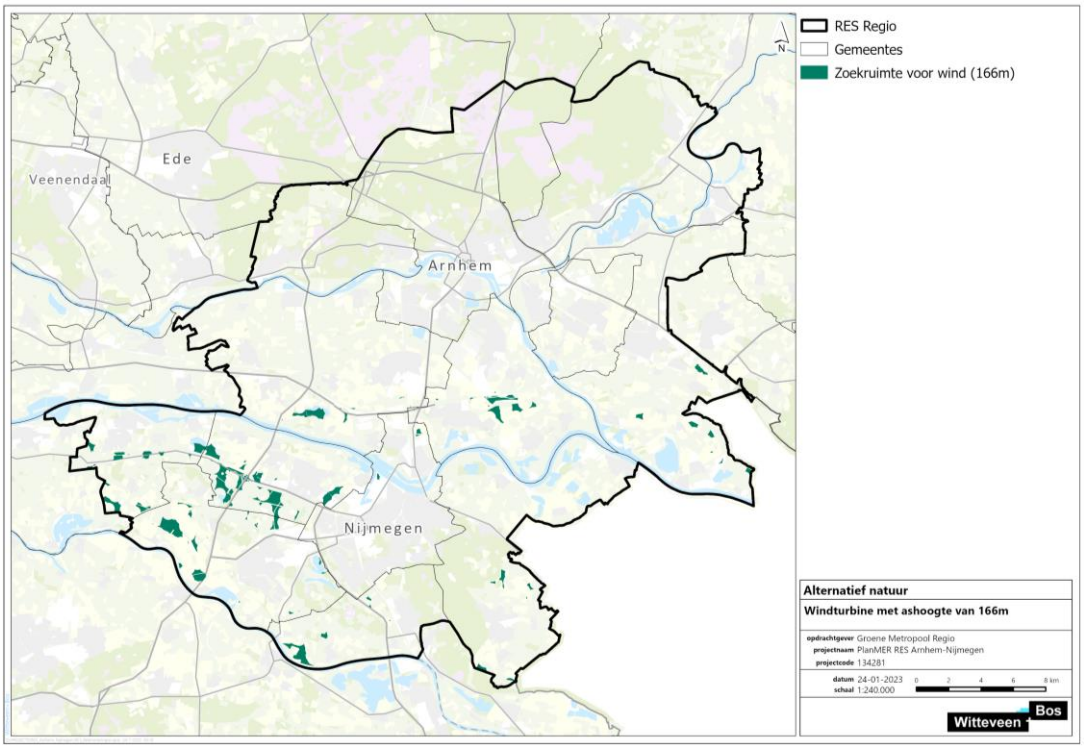

Afbeelding 5.14 Alternatief Natuur zonnevelden

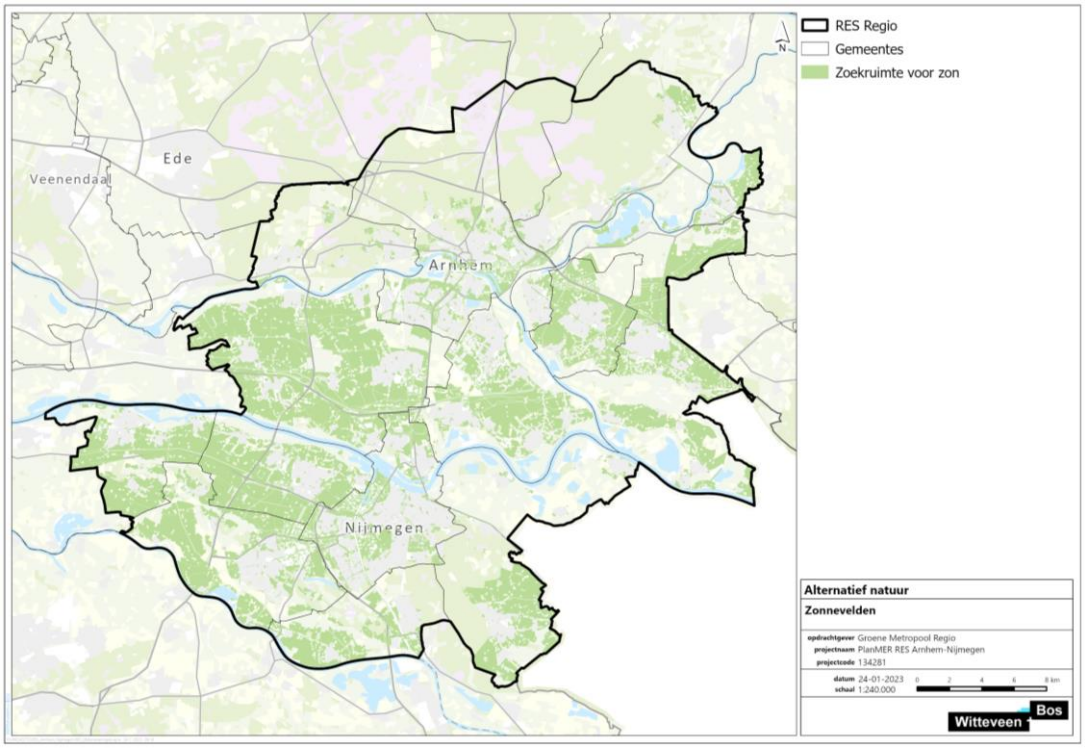

5.3.4 Alternatief Leefomgeving

Het alternatief Leefomgeving heeft als doel zoekgebieden voor wind en zon te definiëren die zoveel mogelijk rekening houden met de leefomgeving. In dit planMER wordt bij het begrip leefomgeving uitgegaan van de omgeving waarin mensen wonen, werken en leven met daarbij een focus op geluidbelasting en veiligheid. Aspecten die van invloed zijn op een prettige leefomgeving, zoals groen, geurhinder en luchtkwaliteit zijn niet beschouwd.

Om kansrijke gebieden voor wind en zon te definiëren die aansluiten bij het doel van dit alternatief, zijn in het alternatief, naast de harde belemmeringen voor wind en zon, de volgende gebieden vermeden:

- externe veiligheid: rijkswegen, spoorwegen hoofdwaterwegen, waterkeringen, buisleidingen, BRZO-bedrijven en inrichtingen:
  - de gebruikers van de infrastructuur en bedrijven worden hiermee extra beschermd;
- geluidhinder:
  - 700 m rond alle woningen (alleen voor wind, op basis advies Commissie m.e.r.[1]);
  - contouren van de bestaande geluidbelasting boven de 63 dB L_{den}[2] vanuit het cumulatieve geluidniveau (data toegepast van Atlas voor Leefomgeving);
- stiltegebieden.

Afbeeldingen 5.15, 5.16 en 5.17 tonen de gebieden die overblijven als bovengenoemde gebieden vermeden worden. De overgebleven gebieden vormen samen het alternatief Leefomgeving.

---

[1] De Commissie acht de in de NRD voorgestelde afstanden (45 en 47 dB Lden) aan de krappe kant voor het alternatief Leefomgeving. De Commissie acht de minimaal benodigde afstand om aan geluidseisen bij een gemiddelde windturbine te voldoen groter, met name bij 45 dB Lden. Met de 700 m wordt aangesloten bij een akoestisch 'gemiddelde' windturbine in de vermogensklasse van 4-7 MW.

[2] De 63 dB L_{den} volgt uit het Actieplan Geluid 2018-2022 van de provincie Gelderland en wordt gezien als plandrempel. Bij deze waarde is vanuit gezondheidskundig oogpunt de kwalificatie 'onvoldoende' van toepassing volgens de methodiek 'Gezondheidseffectscreening'.

De theoretische opwekpotentie van dit alternatief is als volgt:
- de opwekpotentie van 120 m windturbines bedraagt 0,15 TWh;
- de opwekpotentie van 166 m windturbines bedraagt 0,13 TWh;
- de opwekpotentie van zonnevelden bedraagt 60,02 TWh.

Hiermee is aangetoond dat het alternatief voldoende ruimte biedt om de regionale opwekdoelstellingen te halen met een combinatie tussen zonnevelden en windturbines. Voor windturbines is de opwekpotentie lager dan de andere alternatieven (met uitzondering van het alternatief RES 1.0). Dit komt met name door de grotere afstand tot woningen Desondanks is het relevant dit alternatief te onderzoeken, omdat het inzicht geeft in de effecten van het aanhouden van een grotere afstand tot woningen, zowel op het milieu als de energieopbrengsten.

Afbeelding 5.15 Alternatief Leefomgeving 120 m windturbines

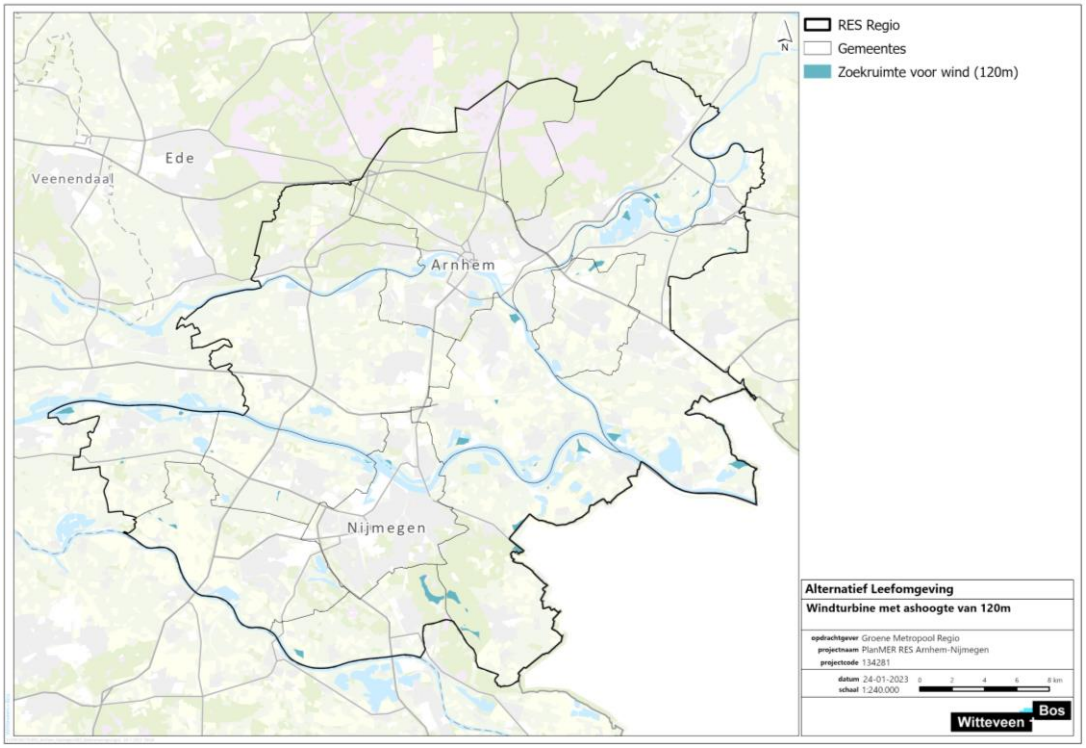

Afbeelding 5.16 Alternatief Leefomgeving 166 m windturbines

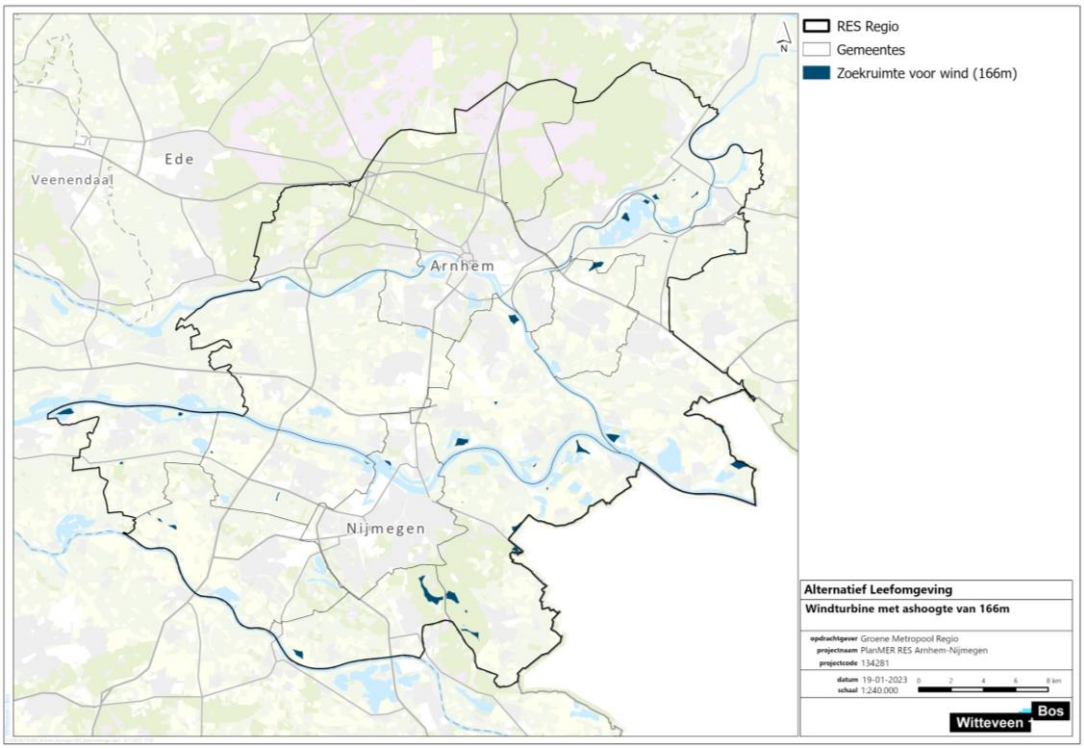

Afbeelding 5.17 Alternatief Leefomgeving zonnevelden

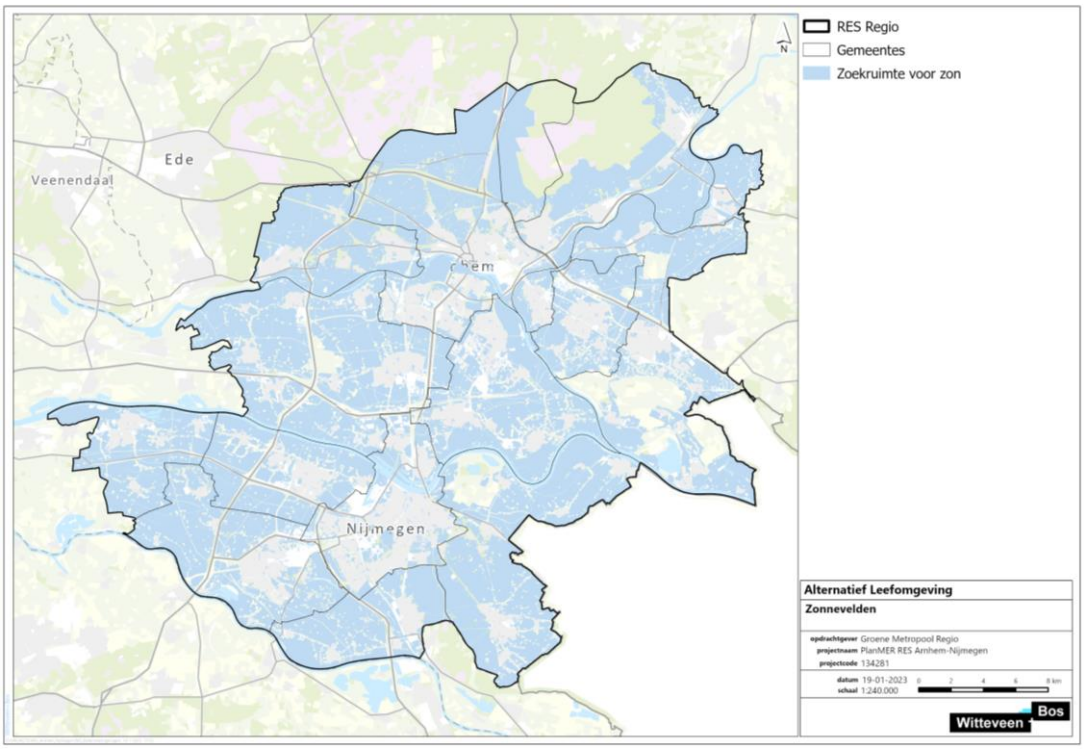

6

ONDERZOEKSAANPAK WIND- EN ZONNE-ENERGIE

Dit hoofdstuk beschrijft de onderzoeksaanpak voor de effectanalyses voor wind- en zonne-energie. Paragraaf 6.1 laat de algemene ingreep-effectrelaties zien die de basis vormen voor de effectanalyses. Hieruit volgen criteria, die tezamen het beoordelingskader (6.2) vormen. Paragraaf 6.3 beschrijft de beoordelingsmethodiek voor de maatgevende en niet-maatgevende effecten voor wind- en zonne-energie. De methodiek is hierbij per thema kort uiteengezet. Ten slotte geeft paragraaf 6.4 een toelichting op de niet-maatgevende effecten.

6.1 Ingreep-effectrelaties

De realisatie van wind en zon op land heeft effecten op verschillende milieuaspecten. Een ingreep-effectrelatie beschrijft welke effecten op hoofdlijnen te verwachten zijn door de realisatie van windturbines of zonnevelden. De verschillende onderdelen worden hieronder toegelicht. Tabel 6.1 laat vervolgens de algemene ingreep-effectrelaties voor windenergie en zonne-energie zien. Deze ingreep-effectrelaties zijn passend bij het schaalniveau van het planMER. Per milieuthema zijn deze ingreep-effectrelaties verder gespecificeerd. De ingreep-effectrelaties van de benodigde energie-infrastructuur en niet-maatgevende effecten zijn niet beschouwd. Dit is geen onderdeel van dit planMER en zal op projectniveau verder onderzocht en uitgewerkt moeten worden.

Windturbines

Locaties voor wind op land bestaan uit langdurige[1], fysieke componenten en tijdelijke componenten. Hierbij gaat het om de volgende componenten:

- één (bij realisatie nabij bestaande windturbines) of meerdere windturbines, variërend in omvang en vermogen;
- parkbekabeling om de opgewekte elektriciteit van de windturbine(s) te verzamelen;
- een inkoopstation waar vanuit de opgewekte elektriciteit op het openbare elektriciteitsnet van de netbeheerder wordt gebracht;
- toegangswegen en om de bereikbaarheid van de winturbines tijdens de gebruiksfase te borgen;
- opstelplaatsen voor kranen voor de bouw van de windturbines[2];
- bouwwegen voor de aanvoer van de windturbines, parkbekabeling en het inkoopstation[2].

Voor de fundering van windturbines worden graafwerkzaamheden uitgevoerd tot circa 5 m-mv. Heipalen voor de fundering komen tot circa 30 m-mv. De oppervlakte van de fundering van de 120 m windturbine is geschat op 625 m^2 (25 x 25 m). Voor de 166 m windturbine is deze ingeschat op 900 m^2 (30 x 30 m). De effecten van de aanleg van kabels voor de aansluiting op het openbare elektriciteitsnet worden niet onderzocht, omdat de effecten naar verwachting alleen zeer lokaal optreden. Hiermee sluiten deze niet aan bij het detail- en schaalniveau van dit regionale planMER.

---

[1] In dit planMER wordt gesproken over langdurige effecten als de effectduur langer is dan de aanlegfase. Het kan daarbij gaan om permanente effecten, maar ook over tijdelijke effecten die na een (aantal) jaren weer afnemen.

[2] Per windturbinepark zal moeten worden bepaald of deze onderdelen permanent blijven bestaan of niet. Voor het planMER wordt dit beschouwd als permanent effect. De effecten van bouwwegen, parkbekabeling en het inkoopstation zijn niet separaat onderzocht in dit planMER, omdat dit niet past bij het detailniveau van het planMER. Op projectniveau dient dit verder uitgewerkt te worden.

Zonnevelden

Locaties voor zon op land bestaan uit langdurige, fysieke componenten en tijdelijke componenten, namelijk:

- de zonnepanelen, inclusief onderconstructie waar de panelen op zijn gemonteerd;
- parkbekabeling om de opgewekte elektriciteit van de zonnepanelen te verzamelen;
- een omvormstation waar de gelijkstroom wordt omgezet naar wisselstroom. Vanuit hier wordt de elektriciteit op het openbare elektriciteitsnet van de netbeheerder gebracht.

Zonnevelden hebben een fundering van circa 30 cm diep die voornamelijk met pinnen in de grond wordt gezet. De effecten van de aanleg van kabels voor de aansluiting op het openbare elektriciteitsnet worden niet onderzocht in dit planMER, omdat de effecten naar verwachting alleen zeer lokaal optreden. Hiermee sluiten deze niet aan bij het detail- en schaalniveau van dit regionale planMER. Dit geldt tevens voor de tijdelijke effecten voor de aanleg van zonnevelden, tenzij deze effecten een langdurige doorwerking kennen.

Tabel 6.1 Ingreep-effectrelaties wind- en zonne-energie

Techniek	Milieuaspect	Effect	Criterium
windenergie - ingraven of inheien van fundering - aanleg kabels - bemaling - aanleggen verharding - oprichting windturbine(s) - geluidproductie - draaien windturbinebladen	natuur	verstoring of vernietiging beschermde gebieden en soorten	- effecten op habitattypen en soorten Natura 2000-gebieden - effecten op beschermde soorten Wnb - effecten op overige natuurgebieden
	bodem	verslechtering van de bodemkwaliteit en veroorzaken zettingen	- invloed op de bodemkwaliteit - risico op zettingen
	landschap	aantasting van landschappelijke waarden en structuren	- invloed op ruimtelijk-visuele kenmerken - invloed op landschapstype en landschapsstructuur
	cultuurhistorie	aantasting van cultuurhistorische waarden	- invloed op cultuurhistorische waarden (historische geografie en historische bouwkunde)
	archeologie	verstoring of vernietiging van archeologische waarden	- invloed op bekende archeologische waarden - invloed op verwachte archeologische waarden
	geluid	geluidhinder op omliggende woningen	- invloed op geluidsgevoelige bestemmingen binnen geluidscontouren
	gezondheid	effecten op de gezondheid van omwonenden	- invloed op gezondheid bewoners gevoelige objecten
	slagschaduw	slagschaduw op omliggende woningen	- invloed op kwetsbare objecten
	veiligheid	risico op een ongeval door omvallen of bladbreuk van een windturbine	- invloed op kwetsbare objecten
		risico op aanvaring met vliegverkeer en hinder (defensie)radar	- invloed op luchtvaartveiligheid - invloed op (defensie)radar
	grondwater	kans op doorboring scheidende kleilagen met fundering windturbines en risico	- risico op verzilting - invloed op waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden

Techniek	Milieuaspect	Effect	Criterium
		op omhoog trekken van zout grondwater door bemaling	
	ruimtegebruik	oppervlakteverlies voor andere gebruiksfuncties	- invloed op ruimtegebruik
zonne-energie - ingraven of inheien van fundering - aanleg kabels - aanleggen verharding - oprichting zonnevelden inclusief hekwerk - geluidproductie transformatorhuis - landschappelijke inpassing	natuur	verstoring of vernietiging beschermde gebieden en soorten	- effecten op habitattypen en soorten Natura 2000-gebieden - effecten op beschermde soorten Wnb - effecten op overige natuurgebieden
	bodem	verslechtering van de bodemkwaliteit	- invloed op de bodemkwaliteit
	landschap	aantasting van landschappelijke waarden en structuren	- invloed op ruimtelijk-visuele kenmerken - invloed op landschapstype en -structuur
	cultuurhistorie	aantasting van cultuurhistorische waarden	- invloed op cultuurhistorische waarden (historische geografie en historische bouwkunde)
	archeologie	verstoring of vernietiging van archeologische waarden	- invloed op bekende archeologische waarden - invloed op verwachte archeologische waarden
	ruimtegebruik	oppervlakteverlies voor andere gebruiksfuncties	- invloed op ruimtegebruik

Positieve milieueffecten niet onderzocht
Naast de effecten die hierboven benoemd zijn, zorgt de ontwikkeling van windturbines en zonnevelden ook voor de opwek van duurzame elektriciteit. Deze elektriciteit draagt bij aan het verder elektrificeren van het energieverbruik in Nederland en kan het gebruik van fossiele bronnen verminderen. Dit heeft een positieve invloed op de uitstoot van CO_2 en draagt bij aan een verbeterde luchtkwaliteit. Hoewel dit een positief milieuaspect is, wordt in dit planMER niet de milieuwinst ten aanzien van verminderde CO_2-uitstoot onderzocht. Dit past niet bij het detailniveau van het planMER, waarbij onderzocht wordt welke milieueffecten optreden bij de opwek van grootschalige duurzame energie. Er wordt in dit planMER niet onderzocht waar en door wie de opgewekte energie gebruikt gaat worden. Wel wordt inzicht gegeven in de potentiële energieopbrengst van de onderzochte gebieden (zie hoofdstuk 5). Daarnaast worden ook eventuele positieve effecten door bijvoorbeeld financiële participatie niet onderzocht in dit planMER.

6.2 Beoordelingskader wind- en zonne-energie

Deze paragraaf toont het beoordelingskader voor wind- en zonne-energie. De ingreep-effectrelaties (zie paragraaf 6.1) vormen de basis voor de invulling van het beoordelingskader. Uitgangspunt voor dit planMER is dat de effectanalyses en -beoordelingen beslisinformatie leveren voor de besluitvorming over:
- toe te passen opwektechnieken (zon of wind);
- de zoekgebieden voor grootschalige opwek.

Maatgevende en niet-maatgevende criteria

Niet alle criteria uit de ingreep-effectrelaties dragen bij aan de benodigde beslisinformatie op regionaal schaalniveau. Daarom maakt het beoordelingskader onderscheid tussen:

- **maatgevende criteria**: de maatgevende criteria worden beschreven en beoordeeld, omdat deze inzicht geven in onderscheidende effecten die bijdragen aan de locatiekeuze of keuze voor wind of zon. Dit zijn de maatgevende criteria die bijdragen aan de besluitvorming over locaties en techniek op regionaal niveau;
- **niet-maatgevende criteria:** de niet-maatgevende criteria worden enkel beschreven, omdat deze criteria bijvoorbeeld inzicht geven in locatie specifieke aandachtspunten die relevant zijn voor de nadere uitwerking van projecten of veelal te mitigeren zijn. De criteria zijn in deze fase van het proces voor de RES 2.0 minder sterk van invloed op de keuze voor windturbines of zonnevelden en de locatie. Hiermee passen ze niet bij het detail- en schaalniveau van het planMER. De niet-maatgevende criteria zijn opgenomen in paragraaf 6.4. Bij de ontwikkeling van concrete projecten kunnen deze niet-maatgevende criteria wel van belang zijn voor de beoordeling van de effecten.

Uitgangspunten beoordelingskader

Bij het opstellen van het beoordelingskader zijn verder de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- in dit planMER zijn alleen langdurige effecten onderzocht. Dit zijn effecten met een langere doorwerking dan de tijdelijke effecten die door de aanlegwerkzaamheden worden veroorzaakt;
- bij de alternatievenontwikkeling is een aantal gebieden bij voorbaat uitgesloten (de zogenaamde harde belemmeringen). Deze onderdelen komen daarom niet terug in het beoordelingskader:
  - overlap met bebouwing;
  - overlap met infrastructuur (weg, spoorweg, vaarweg);
  - overlap met (bekende) bestaande kabels en leidingen.

Sommige aspecten en criteria zijn enkel van toepassing op of windenergie ofwel zonne-energie. Dit is tussen haakjes aangegeven bij het aspect of het criterium.

Tabel 6.2 laat het beoordelingskader voor wind- en zonne-energie zien. Aansluitend is voor de maatgevende criteria een nadere toelichting opgenomen in paragraaf 6.3. In paragraaf 6.4 is nader toegelicht waarom enkele criteria als niet-maatgevend zijn beschouwd.

Tabel 6.2 Beoordelingskader wind- en zonne-energie

Aspect	Criterium	Methode	(Niet-) maatgevend?
Bodem en water (relevant voor wind en zon)			
bodemkwaliteit	invloed op de bodemkwaliteit	GIS-analyse op basis van overzicht bodemverontreinigingen Arnhem-Nijmegen	niet-maatgevend
	risico op zettingen	kwalitatieve analyse op basis van bodemtypen	niet-maatgevend
grondwater	risico op verzilting	kwalitatieve quickscan	niet-maatgevend
	invloed op waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden	kwalitatieve quickscan	maatgevend
Natuur (relevant voor wind en zon)			
beschermde soorten en habitattypen Natura 2000-gebied	effecten op Natura 2000-gebieden	kwalitatieve quickscan	maatgevend

Aspect	Criterium	Methode	(Niet-) maatgevend?
overige beschermde soorten	effecten op beschermde soorten Wet natuurbescherming	kwalitatieve quickscan	maatgevend
GNN	effecten op GNN	kwalitatieve quickscan	maatgevend
overige beschermde gebieden	effecten op Groene Ontwikkelingszones (inclusief EVZ en ganzenrustgebieden) en effecten op weidevogelgebieden	kwalitatieve quickscan	maatgevend
Landschap, cultuurhistorie en archeologie (relevant voor wind en zon)			
landschap	invloed op landschapstype en -structuur	kwalitatieve quickscan	maatgevend
	invloed op ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen	kwalitatieve quickscan	maatgevend
cultuurhistorie	invloed op cultuurhistorische waarden (historische geografie en historische bouwkunde)	kwalitatieve quickscan	maatgevend
archeologie	aantasting van bekende archeologische waarden	kwalitatieve quickscan	maatgevend
	aantasting van verwachte archeologische waarden	kwalitatieve quickscan	maatgevend
Veiligheid (relevant voor wind)			
externe veiligheid	invloed op (beperkt) kwetsbare objecten	analyse indicatief bereik PR10-5 en PR10-6. Voor windenergie op basis van Handreiking risicozonering windturbines	maatgevend
	invloed op andere risicobronnen	analyse aanwezige risicobronnen en daaruit volgende beperkingen	maatgevend
Defensie, radar en luchtvaartveiligheid	invloed op Defensie, radar en luchtvaart	analyse hoogtebeperkingen op basis van Viewer Hoogtebeperkingen Luchtvaart en Defensieradar	maatgevend
Leefomgeving (relevant voor wind en zon)			
geluid (relevant voor wind en zon)	overschrijding geluidsnorm op geluidsgevoelige objecten (gebruiksfase)	kwantitatieve- en GIS-analyse geluidscontouren	maatgevend
geluid (relevant voor wind)	geluidgehinderden onder de norm van 47 dB Lden (gebruiksfase)	kwantitatieve- en GIS-analyse geluidscontouren	niet-maatgevend
gezondheid (relevant voor wind)	invloed op de gezondheidsscore van gevoelige objecten	kwalitatieve analyse	niet-maatgevend
slagschaduw (relevant voor wind)	invloed op kwetsbare objecten door slagschaduw	kwalitatieve analyse o.b.v. contouren slagschaduw	niet-maatgevend
Gebruiksfuncties (relevant voor wind en zon)			
ruimtegebruik	invloed op ruimtegebruik	GIS-analyse naar oppervlakteverlies	maatgevend

Herbeoordeling algemene normen geluid, slagschaduw en veiligheid door uitspraak Raad van State

Op 30 juni 2021 heeft de Raad van State uitgesproken dat de algemene normen voor geluid, slagschaduw en veiligheid uit het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling formeel moeten worden onderzocht. Op grond van het Europees recht moeten deze in Nederland gehanteerde normen met een milieubeoordeling opnieuw worden bepaald dan wel herzien. Tot afronding van deze milieubeoordeling, mogen in Nederland geen besluiten worden genomen over windturbineparken waarbij de geluids-, slagschaduw- en

veiligheidsonderzoeken zonder verdere onderbouwing zijn gebaseerd op de normen uit het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling.

Tijdelijke overbruggingsregeling en planMER Windturbinebepalingen Leefomgeving
Op 16 mei 2022 heeft de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat de Tweede Kamer geïnformeerd over de wijzigings-AmvB met tijdelijke overbruggingsregeling bestaande windturbineparken. In de AmvB is een tijdelijke overbruggingsregeling opgenomen met algemene milieuregels voor reeds bestaande, vergunde windturbineparken. De overbruggingsregeling is bedoeld voor de periode totdat nieuwe algemene milieuregels voor windturbines zijn vastgesteld op basis van een zorgvuldig proces waar het planMER Windturbinebepalingen Leefomgeving deel van uitmaakt. Het opstellen van het planMER Windturbinebepalingen Leefomgeving is gestart (NRD en reactienota zijn gepubliceerd[1]). De overbruggingsregeling geldt alleen voor windturbineparken waarvoor op 30 juni 2021 al definitieve toestemmingen in het ruimtelijke spoor en het milieuspoor waren verleend.

Voor nieuwe windparken gelden de Rijksregels voor windturbines in het Activiteitenbesluit door de uitspraak niet meer. Dit is nu juridisch vastgelegd in de overbruggingsregeling, die ook de vergelijkbare regels in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) buiten werking stelt. De nieuwe, nog op te stellen regels voor windturbineparken treden volgens de voorlopige planning in werking nadat de Omgevingswet inwerking is getreden (naar verwachting op 1 januari 2024). Tot die tijd moet het bevoegd gezag voor nieuwe windparken voorschriften opnemen in de omgevingsvergunning of een maatwerkbesluit.

Uit de reactienota behorende bij de NRD voor het planMER Windturbinebepalingen Leefomgeving blijkt dat het planMER naast de 45 dB en 47 dB Lden normen, ook de 37, 40, 43 en 50 dB Lden normen onderzoekt. Daarnaast wordt er verwezen naar het onderzoek dat in gaat op afstandsnormen voor windturbines[2]. In het planMER Windturbinebepalingen Leefomgeving worden de resultaten van dit onderzoek meegenomen. Omdat het op dit moment onduidelijk is wat de nieuwe normen worden voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, is gekozen om in het planMER uit te gaan van de 'bestaande' normen uit het Activiteitenbesluit. Hierbij geldt de kanttekening dat in het alternatief Leefomgeving (zie paragraaf 5.3.2) uitgegaan wordt van een grotere geluidshindercontour (700 m) rond kwetsbare objecten. Dit is passend bij het detailniveau van dit planMER en de omvang van het plangebied. In de verdere uitwerking van de zoekgebieden in de RES 2.0, middels bijvoorbeeld een projectMER zal in ieder geval nadere invulling worden gegeven aan de normen die op dat moment gelden. Indien nodig kan een lokale afweging gemaakt worden.

6.3 Beoordelingsmethodiek maatgevende effecten

Het planMER voert een effectanalyse uit voor alle maatgevende criteria uit tabel 6.2. Daarnaast zijn de effecten op de maatgevende criteria ook beoordeeld op basis van een 4-punts beoordelingsschaal. Tabel 6.3 presenteert een generieke beoordelingsschaal voor de effectbeoordeling. De onderstaande paragrafen beschrijven de specifiek gemaakte beoordelingsschalen voor de effectbeoordeling en de onderzoeksaanpak per criterium.

Generieke beoordelingsschaal
Effecten op het milieu en de omgeving als gevolg van de ontwikkeling van windturbines en zonnevelden zijn te verdelen in effecten tijdens de aanlegfase, de gebruiksfase (gebruik, onderhoud, reparaties) en de verwijderingsfase. De tijdelijke effecten zijn in het planMER niet onderzocht, tenzij de effecten langer duren dan de aanlegfase. Om de effecten van de windturbines en zonnevelden per aspect te kunnen vergelijken worden deze op basis van een plus- en min-schaal beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie. Hiervoor wordt de beoordelingsschaal gehanteerd zoals weergegeven in tabel 6.3. Deze beoordelingsschaal is voor elk criterium nader gespecificeerd. Hierbij geldt dat een sterk negatieve (--) beoordeling alleen van toepassing is als zeker is dat ontwikkeling van windturbines en/of zonnevelden vanuit milieuperspectief niet haalbaar is in de periode tot 2030. Daar waar geen effecten worden verwacht is een neutrale (0) beoordeling

[1] https://www.platformparticipatie.nl/windturbinebepalingen/voornemen+windturbinebepalingen/default.aspx.
[2] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/04/21/onderzoek-afstandsnormen-windturbines.

van toepassing. Indien effecten worden verwacht, maar deze naar verwachting relatief eenvoudig te mitigeren zijn volgt een licht negatieve (0/-) beoordeling. Bij effecten waarbij niet met zekerheid valt te beoordelen dat een locatie niet-haalbaar is, maar waarbij ook mitigerende maatregelen mogelijk niet voldoende zijn, volgt een negatieve (-) beoordeling. Voor de regio zit in de gebieden die niet als sterk negatief (--) zijn beoordeeld de afweging tussen de verschillende milieueffecten en de toe te passen energietechniek. Deze gebieden zijn geschikt (te maken) voor wind- en zonne-energie. Zoals benoemd in paragraaf 6.2 worden in dit planMER positieve milieueffecten niet onderzocht. Dit betekent niet dat er geen positieve effecten kunnen zijn. Op projectniveau kan onderzocht worden of er daadwerkelijk positieve effecten aanwezig zijn.

Tabel 6.3 Generieke beoordelingsschaal

	Toelichting algemeen	Specificatie voor criterium
0	geen of zeer beperkt effect	er is geen of een zeer beperkt effect ten opzichte van de referentiesituatie
0/-	licht negatief effect	(beperkt) negatieve effecten, maar deze zijn naar verwachting goed te mitigeren
-	negatief effect	negatieve effecten ten opzichte van de referentiesituatie, maar deze zijn mogelijk te mitigeren of compenseren
--	sterk negatief effect	sterk negatieve effecten ten opzichte van de referentiesituatie die naar verwachting niet te mitigeren zijn

6.3.1 Bodem en water

Invloed op waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden

De aanleg van windturbines en zonnevelden kan tot een negatief effecten op waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden leiden. De grondwaterkwaliteit kan namelijk negatief beïnvloed worden door diepe boringen en/of het lekken van schadelijke stoffen. Hierdoor kunnen verontreinigingen met lekstromen in het diepere grondwater komen. Voor de aanleg van de windturbines zullen grond- en funderingswerkzaamheden nodig zijn tot een diepte van circa 30 m. Voor zonnevelden is dit een diepte van 0,3 m. Gebieden als waterwingebieden of grondwaterbeschermingsgebieden, die sterk afhankelijk zijn van een goede kwaliteit van het grondwater, worden door wetgeving en beleid beschermd tegen negatieve effecten. Dergelijke beschermde gebieden liggen in het zoekgebied, zoals aangegeven in paragraaf 4.2.5. Daarnaast zijn er boringvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden in het plangebied.

Voor de aanleg van funderingen op land is naar verwachting bemaling nodig. Dit kan eveneens invloed hebben op de grondwaterkwaliteit en -kwantiteit. Dit is een tijdelijk effect op de grondwaterkwaliteit en is afhankelijk van de locatie goed te mitigeren, bijvoorbeeld door het toepassen van retourbemaling. In de gebruiksfase hebben windturbines en/of zonnevelden geen effect op de grondwaterkwaliteit- en kwantiteit doordat geen gebruik wordt gemaakt van uitlogende materialen[1]. Dit effect wordt daarom niet beoordeeld in dit planMER.

Waterwingebieden

Volgens artikel 3.10 van de Omgevingsverordening Gelderland geldt voor waterwingebieden een verbod voor het uitvoeren van grondroerende werkzaamheden dieper dan 2 m onder het maaiveld. In artikel 3.36 zijn voorwaarden opgenomen om een ontheffing te verkrijgen voor het uitvoeren van werkzaamheden dieper dan 2 m. Het wordt voor dit planMER niet waarschijnlijk geacht dat bij de ontwikkeling van windturbines kan worden voldaan aan de ontheffingsvoorwaarden uit artikel 3.36. Hiermee geldt dat de ontwikkeling van windturbines een sterk negatief effect heeft op waterwingebieden. De fundering van zonnevelden reikt minder diep dan 2 m.

[1] Uitlogende materialen zijn metalen zoals zink, koper en lood, Wanneer deze in contact komen met (regen) water komen kleine metaaldeeltjes in het water of in de bodem terecht. Dit kan giftig zijn voor het leven in het water of in de bodem.

Grondwaterbeschermingsgebieden en boringsvrije zones

Voor grondwaterbeschermingsgebieden[1] en boringvrije zones[2] geldt een verbod voor het uitvoeren van grondroerende werkzaamheden voor een diepte van 3 m of meer onder het maaiveld. Dit staat in artikel 3.16 en 3.25 van de Omgevingsverordening. Er zijn mogelijkheden om hier van af te wijken. De mogelijkheden voor de plaatsing van windturbines en/of zonnevelden in de grondwaterbeschermingsgebieden en boringvrije zones van het plangebied zullen moeten worden onderzocht voor elk gebied aan de hand van de bijbehorende maximale boring dieptes.

Kwetsbare drinkwaterbeschermingsgebieden

In kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden[3] geldt een verbod voor het roeren van de bodem dieper dan 10 m onder het maaiveld volgens artikel 3.32d van de Omgevingsverordening Gelderland, tenzij wordt voldaan aan de voorschriften in de bijlage Grondwaterbescherming, onderdeel F. Hierbij moet de aanleg van windturbines voldoen aan de meldingsplicht door de diepe fundering. Funderingen voor zonnevelden zullen niet meer dan 10 m diep gaan. Voor de aanleg zal daarom geen melding voor grondwerkzaamheden nodig zijn.

In de gebruiksfase van zonnevelden gelden wel de volgende algemene regels:

- er dient rekening gehouden te worden met het op of in de bodem brengen van afstromend water voor zonnevelden groter dan 1 hectare. Regen die van de zonnepanelen afstroomt kan verontreinigd worden doordat het materiaal van de zonnepanelen en de bijbehorende constructie langzaam oplost (uitloging). Stoffen uit de zonnepanelen komen daardoor in de bodem en het grondwater terecht. Daarom is het van belang om materialen te kiezen die niet oplossen in het regenwater. Afstromend water van zonnevelden valt onder het artikel ‘op of in de bodem brengen van afstromend water in kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden’;
- er dient rekening gehouden te worden met het schoonmaken van zonnepanelen. Het is niet wenselijk dat er schadelijke stoffen worden gebruikt die in het grondwater terechtkomen.

Beoordelingsschaal

Voor de beoordeling (tabel 6.4) van de invloed op waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden geldt een onderscheidende beoordeling voor windturbines en zonnevelden.

Voor windturbines geldt een sterk negatieve (--) beoordeling voor werkzaamheden in een waterwingebied. Voor windturbines binnen grondwaterbeschermingsgebied, een boringsvrije zone of een kwetsbaar drinkwaterreserveringsgebied geldt een negatieve (-) beoordeling. In dergelijke gebieden geldt weliswaar een verbod voor grondroerende werkzaamheden, maar er zijn mogelijkheden tot het verkrijgen van een ontheffing.

Voor zonnevelden geldt geen sterk negatieve beoordeling (--) of negatieve (-) beoordeling, omdat de fundering niet dieper reikt dan circa 0,3 m. Wel geldt een licht negatieve (0/-) beoordeling voor plaatsing in een waterwingebied, grondwaterbeschermingsgebied, boringvrije zone en kwetsbare drinkwaterbeschermingsgebieden, omdat voor deze gebieden diverse aandachtspunten bestaan.

Bij realisatie buiten de begrenzing van waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en/of kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden is een neutrale beoordeling van toepassing.

---

[1] Beschermingsgebied voor grondwater waar het grondwater binnen 25 jaar bij een pompput voor de openbare drinkwatervoorziening kan zijn en waar geen afdoende beschermende kleilaag aanwezig is.

[2] Beschermingsgebied grondwater waar het grondwater binnen 25 jaar bij een pompput voor de openbare drinkwatervoorziening kan zijn en waar een kleilaag aanwezig is boven dat grondwater.

[3] Kwetsbaar drinkwaterreserveringsgebied is een gebied waar het grondwater wordt beschermd voor een potentiële drinkwaterwinning in de toekomst.

Tabel 6.4 Beoordelingsschaal invloed op waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en/of kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden

	Toelichting algemeen	Specificatie voor criterium
0	geen of zeer beperkt effect	de voorgenomen ontwikkeling vindt plaats buiten waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden
0/-	licht negatief effect	de voorgenomen ontwikkeling van zonnevelden leidt tot beperkt negatieve effecten ten opzichte van de referentiesituatie, door grond- en/of funderingswerkzaamheden binnen een waterwingebied, grondwaterbeschermingsgebied, boringvrije zone en/of een kwetsbaar drinkwaterreserveringsgebied
-	negatief effect	de voorgenomen ontwikkeling leidt tot negatieve effecten ten opzichte van de referentiesituatie, door grond- en/of funderingswerkzaamheden voor realisatie van windturbines binnen een grondwaterbeschermingsgebied, boringvrije zone en/of een kwetsbaar drinkwaterreserveringsgebied
--	sterk negatief effect	de voorgenomen ontwikkeling leidt tot sterk negatieve effecten ten opzichte van de referentiesituatie, door grond- en/of funderingswerkzaamheden voor windturbines binnen waterwingebieden

6.3.2 Natuur

De effecten van windturbines en zonnevelden op natuur zijn beschouwd in bijlage V. Deze paragraaf bevat een korte toelichting van de beoordelingsmethodiek en de beoordelingsschaal. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de effecten op Natura 2000-gebieden, GNN, Groene Ontwikkelingszones (inclusief ganzenrustgebieden), weidevogelgebieden en beschermde soorten. Voor een uitgebreide toelichting en meer achtergrondinformatie wordt verwezen naar bijlage V.

Effecten op Natura 2000-gebieden

Effecten op Natura 2000-gebieden worden beoordeeld aan de hand van instandhoudingsdoelstellingen (IHD) die in het aanwijzingsbesluit en de wijzigingsbesluiten voor de betreffende gebieden zijn vastgesteld. De IHD kunnen zowel habitattypen, habitatsoorten als vogelsoorten betreffen. Ontwikkelingen zoals de realisatie van windturbines en/of zonnevelden zijn enkel vergunbaar wanneer deze niet leiden tot significante effecten op de IHD van de aangewezen soorten en habitats van deze gebieden. Om te beoordelen of dergelijke voorzieningen zijn toegestaan moeten de effecten op de aangewezen natuurwaarden worden getoetst en beoordeeld.

Voor de effectbeoordeling van het criterium effecten op Natura 2000-gebieden zijn twee beoordelingsschalen gehanteerd. Dit is een beoordelingsschaal voor stikstof en een beoordelingsschaal voor overige effecten, zoals oppervlakteverlies en verstoring. Dit is gedaan, omdat de effecten van stikstofdepositie doorgaans dominant zijn ten opzichte van de overige effecttypen, zoals verstoring. Ook heeft atmosferische stikstofdepositie een grotere reikwijdte dan overige effecttypen. Door de beoordelingsschalen te splitsen, blijft voldoende inzicht bestaan in alle effecten.

Natura 2000 - stikstofdepositie

Stikstofemissie als gevolg van de realisatie van windturbines en zonnevelden kan zorgen voor stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen. Aan de onder Natura 2000-gebieden beschermde habitattypen zijn kritische depositiewaarden (KDW) gekoppeld. Bij stikstofdepositie boven de KDW op één of meerdere stikstofgevoelige habitattypen geldt een negatieve (-) beoordeling. Bij stikstofdepositie onder de KDW geldt een licht negatieve (0/-) beoordeling, omdat er wel een effect aanwezig is, maar deze niet de grenswaarden overschrijft[1]. Voor stikstof geldt de verwachting dat de alternatieven alleen in de aanlegfase zorgen voor stikstofdepositie. Daarom is in dit planMER geen sterk negatief (--) effect van toepassing. Indien

[1] Voor elk project dat stikstof veroorzaakt, moeten de stikstofgevolgen tot op een afstand van 25 km berekend worden. Dit volgt uit de uitspraak van de Raad van State van 5 april 2023 (ECLI:NL:RVS:2023:1299). Effecten kunnen dus in theorie plaatsvinden op een afstand van 25 km van het project.

er geen effecten worden verwacht geldt een neutrale (0) beoordeling. Dit is het geval als de ontwikkeling op een afstand van meer dan 25 km van Natura 2000-gebieden plaatsvindt.

Tabel 6.5 toont de beoordelingsschaal voor stikstof in het kader van het criterium Natura 2000-gebieden.

Tabel 6.5 Beoordelingsschaal Natura 2000 - stikstof

	Toelichting algemeen	Specificatie voor criterium
0	geen of zeer beperkt effect	de voorgenomen ontwikkeling leidt niet tot een meetbare verandering van stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen ten opzichte van de referentiesituatie
0/-	licht negatief effect	de voorgenomen ontwikkeling leidt mogelijk tot (tijdelijke) stikstofdepositie onder de kritische depositiewaarde op een of meerdere stikstofgevoelige habitattypen. Extra onderzoek moet uitwijzen hoe groot de gevolgen zijn voor de natuur
-	negatief effect	de voorgenomen ontwikkeling leidt mogelijk tot (tijdelijke) stikstofdepositie boven de kritische depositiewaarde op een of meerdere stikstofgevoelige habitattypen. Extra onderzoek moet uitwijzen of significante gevolgen op de IHD te voorkomen zijn
--	sterk negatief effect	niet van toepassing

Natura 2000 - overige effecten

De ontwikkeling van windturbines en zonnevelden kan zorgen voor effecten op Natura 2000, zoals verstoring en aanvaring. Het gaat hierbij om de effecten op de aangewezen soorten en leefgebieden (habitats) van de Natura 2000-gebieden. Tabel 6.6 toont de beoordelingsschaal voor de overige effecten die relevant zijn in het kader van het criterium Natura 2000 - overige effecten.

Bij ligging binnen Natura 2000-gebieden of binnen een 1 km zone van het Natura 2000-gebied Veluwe (Wespendief) geldt voor windturbines een sterk negatieve (--) beoordeling. Deze zone van 1 km rond de Veluwe is al uitgesloten op basis van de harde belemmeringen. Voor de Natura 2000-gebieden die aangewezen zijn als habitatrichtlijn geldt verder binnen een zone van 1,5 km[1] een negatieve (-) beoordeling. Dit is gebaseerd op de meest verstorende werkzaamheden die in het kader van de realisatie mogelijk plaatsvinden, namelijk heiwerkzaamheden, maar ook door de werking van slagschaduw op de habitattypen. Bij ligging binnen de 10 km contour[2] van vogelrichtlijngebieden geldt een licht negatief effect (0/-). In en om het plangebied zijn Natura 2000-gebieden de Rijntakken en Vogelschutsgebiet Unterer Niederrhein aangewezen als vogelrichtlijngebieden. Voor de overige gebieden geldt een neutrale (0) beoordeling. Op projectMER-niveau is nader onderzoek nodig om te bepalen wat de effecten zijn van de windturbines op één of meerdere IHD van de betreffende Natura 2000-gebieden.

Voor zonnevelden geldt een sterk negatieve (--) beoordeling bij ligging binnen Natura 2000-gebieden. Voor de Natura 2000-gebieden die aangewezen zijn als habitatrichtlijn geldt verder binnen een zone van 1,5 km een licht negatieve (0/-) beoordeling, omdat de effecten naar verwachting tijdelijk zijn (onder aan verstoring door aanlegwerkzaamheden). Voor de overige gebieden geldt ten aanzien van de ontwikkeling van zonnevelden een neutrale (0) beoordeling. Hierbij is eveneens nader onderzoek nodig bij concrete projecten.

[1] In deze toetsing wordt uitgegaan van een maximaal effectbereik van 1,5 km als maximale verstoringsbereik. Dit is gebaseerd op de meest verstorende werkzaamheden die in het kader van de realisatie mogelijk plaatsvinden, namelijk heiwerkzaamheden.

[2] Deze 10 km zone is gebaseerd op de zone waarbinnen een aantal belangrijke foerageergebieden voor de Natura 2000 populaties aanwezig zijn. Deze zone is geen harde, wettelijke grens, maar is vastgelegd in het ecologisch onderzoek op basis van observaties van locaties waar belangrijke slaapplaatsen en foerageergebieden voorkomen.

Tabel 6.6 Beoordelingsschaal Natura 2000 - overige effecten

	Toelichting algemeen	Specificatie voor criterium
0	geen of zeer beperkt effect	de voorgenomen ontwikkeling leidt niet of tot een zeer beperkt effect op Natura 2000-gebieden ten opzichte van de referentiesituatie
0/-	licht negatief effect	de voorgenomen ontwikkeling van windturbines vindt plaats binnen 10 km van vogelrichtlijngebieden. Voor zonnevelden vindt de ontwikkeling plaats binnen 1,5 km van habitatrichtlijngebieden. Dit leidt mogelijk tot negatieve gevolgen voor één of meerdere IHD van het Natura 2000-gebied
-	negatief effect	de voorgenomen ontwikkeling van windturbines vindt plaats binnen een zone van 1,5 km van habitatrichtlijngebieden. Dit leidt mogelijk tot significant negatieve gevolgen voor één of meerdere IHD van het Natura 2000-gebied
--	sterk negatief effect	de voorgenomen ontwikkeling vindt plaats in Natura 2000-gebieden en leidt tot significante negatieve gevolgen voor één of meerdere IHD van het Natura 2000-gebied. Voor windturbines vindt de ontwikkeling ook plaats binnen de 1 km zone rond de Veluwe (Wespendief)

Effecten op GNN

Voor het GNN zijn zogenaamde kernkwaliteiten en natuurontwikkelingsdoelen vastgesteld, waarin aanwezige en potentiële waarden gebaseerd op de beoogde natuurkwaliteit voor het gebied worden beschreven. Hoewel het GNN door de provincie Gelderland wordt aangemerkt als 'niet kansrijk' voor de ontwikkeling van wind- en zonne-energie, wordt in de beleidslijn Windenergie van de provincie ook gesteld dat deze gebieden niet geheel op voorhand worden uitgesloten. Volgens de provinciale Omgevingsverordening (artikel 2.42) is binnen het GNN een andere bestemming dan natuur (zoals wind- of zonne-energie) alleen mogelijk indien (i) er sprake is van groot openbaar belang, (ii) er geen reële alternatieven aanwezig zijn en (iii) de negatieve effecten op de kernkwaliteiten en het oppervlak van het gebied en de ecologische samenhang binnen het gebied zoveel mogelijk worden beperkt, en de overblijvende effecten gelijkwaardig worden gecompenseerd.

Windturbines hebben over het algemeen een grotere impact op de kernkwaliteiten, doordat ook ruimtebeslag binnen het vliegruim optreedt, er sprake is van slagschaduw en een aanvaringsrisico ontstaat voor vliegende doelsoorten (vogels en vleermuizen). Voor windturbines binnen GNN geldt een negatieve (-) beoordeling. Specifiek voor windturbines geldt dat deze onder voorwaarden zijn toegestaan in de hiervoor voorziene verkenningsgebieden, waar de effecten op de kernkwaliteiten op voorhand als beperkt worden ingeschat. Deze delen van het GNN liggen langs rijkswegen. Oprichting van windturbines is in deze delen van het GNN mogelijk als samen met de realisatie van de windturbines maatregelen worden getroffen die per saldo aantasting van de kernkwaliteiten van het GNN voorkomen. In dat saldo zijn vergroting van de oppervlakte natuur en versterking van de ecologische samenhang belangrijke randvoorwaarden. Voor het plaatsen van windturbines in het verkenningsgebied voor windenergie in het GNN dient het oppervlak van natuur dat verloren gaat voor 200 % gecompenseerd te worden. Deze gebieden zijn beoordeeld als licht negatief (0/-) voor windturbines. Dit geldt ook voor een zone van 1,5 km rond GNN gebied, in verband met de externe werking. De overige gebieden zijn voor windturbines beoordeeld als neutraal (0) voor dit criterium.

Voor zonnevelden geldt een negatieve (-) beoordeling bij ligging binnen GNN. Een licht negatieve (0/-) beoordeling is van toepassing van ligging in een zone van 1,5 km rond GNN. De overige gebieden zijn voor windturbines en zonnevelden beoordeeld als neutraal (0) voor dit criterium. Er is geen sprake van een sterk negatieve (--) beoordeling, omdat nader onderzoek nodig is om te bepalen wat de kernkwaliteiten zijn van het GNN. Hiermee kan bepaald worden of voldaan kan worden aan de voorwaarden uit de Omgevingsverordening.

Tabel 6.7 toont de beoordelingsschaal voor effecten op GNN.

Tabel 6.7 Beoordelingsschaal effecten op GNN

	Toelichting algemeen	Specificatie voor criterium
0	geen of zeer beperkt effect	de voorgenomen activiteiten vinden plaats op meer dan 1,5 km van GNN, er is naar verwachting geen sprake van gevolgen voor de kernkwaliteiten van GNN
0/-	licht negatief effect	de voorgenomen ontwikkeling van windturbines en zonnevelden vindt plaats binnen een zone van 1,5 km rond GNN of voor windturbines in verkenningsgebieden voor wind binnen GNN. Externe werking kan zorgen voor verstoring
-	negatief effect	de voorgenomen ontwikkeling vindt plaats binnen de grenzen van GNN. Maatregelen kunnen mogelijk worden genomen om aantasting van de kernkwaliteiten van het GNN te voorkomen
--	sterk negatief effect	niet van toepassing

Effecten op Groene Ontwikkelingszones (inclusief EVZ en ganzenrustgebieden)

Voor dit onderdeel wordt beoordeeld of het voornemen plaatsvindt binnen de grenzen van de provinciale GO, waaronder ecologische verbindingszones (EVZ) en ganzenrustgebieden[1], en of er sprake is van effecten op de kernkwaliteiten en waarden van deze gebieden.

In de GO is er sprake van terughoudend beleid ten aanzien van de ontwikkeling van wind- of zonne-energie. Nieuwe kleinschalige ontwikkelingen zijn in bepaalde delen onder voorwaarden wel mogelijk. Zo geldt in ganzenrustgebieden een 'ja, mits'-beleid. Winturbines en zonnevelden zijn hier weliswaar enkel toegestaan indien (artikel 2.51b): (1) uit onderzoek blijkt dat deze activiteit of ontwikkeling wordt uitgevoerd op een locatie waar de nadelige gevolgen voor de functie als rustgebied voor overwinterende ganzen zoveel mogelijk worden beperkt en (2) na uitvoering minimaal 500 hectare in het betreffende ganzenrustgebied overblijft.

Indien niet aan de voorwaarden uit artikel 2.51b kan worden voldaan volgt een sterk negatieve (--) of negatieve (-) beoordeling. Op het detail- en schaalniveau van dit planMER is een dergelijke negatieve beoordeling niet van toepassing, omdat hiervoor nader onderzoek nodig is.

Over het algemeen geldt dat windturbines en/of zonnevelden binnen GO (inclusief EVZ en ganzenrustgebied), mits het nemen van gepaste mitigerende en compenserende maatregelen, haalbaar zijn. Er is daarom alleen sprake van een licht negatieve (0/-) beoordeling bij ligging binnen GO (inclusief EVZ en ganzenrustgebied). Een neutrale (0) beoordeling is van toepassing bij ontwikkelingen buiten GO (inclusief EVZ en ganzenrustgebieden).

Tabel 6.8 toont de beoordelingsschaal voor effecten op GO (inclusief EVZ en ganzenrustgebieden).

Tabel 6.8 Beoordelingsschaal effecten op GO (inclusief EVZ en ganzenrustgebieden)

	Toelichting algemeen	Specificatie voor criterium
0	geen of zeer beperkt effect	de voorgenomen activiteiten vinden niet plaats binnen GO, EVZ of ganzenrustgebieden. Er is naar verwachting geen sprake van gevolgen voor de kernkwaliteiten van deze gebieden
0/-	licht negatief effect	de voorgenomen ontwikkeling vindt plaats binnen de grenzen van GO, EVZ of ganzenrustgebieden. Dit heeft mogelijk negatieve effecten op deze gebieden
-	negatief effect	niet van toepassing
--	sterk negatief effect	niet van toepassing

[1] In het Natuurbeheerplan 2023 van de provincie Gelderland is opgenomen dat rustgebieden voor overwinterende ganzen onderdeel uitmaken van de GO, te raadplegen via https://www.gelderland.nl/themas/natuur/natuur-beheren-en-ontwikkelen/natuurbeheerplan-waar-welke-natuur.

Effecten op weidevogelgebieden

Bij de realisatie van zonnevelden en/of windturbines binnen de grenzen van weidevogelgebied treedt per definitie aantasting van de kernkwaliteiten van dit gebied op. Voor de weidevogelgebieden geldt op basis van artikel 2.51a in de Omgevingsverordening Gelderland (geconsolideerd op 21 december 2022) dat een nieuw bestemmingsplan in ieder geval een nieuwe windturbine of nieuw zonneveld niet toestaat. Hier kan middels de bepalingen in artikel 1a.2 niet van worden afgeweken. Weidevogelgebieden zijn daarom als harde belemmering opgenomen bij de bepaling van de alternatieven. Het onderdeel effecten op weidevogelgebieden is dus niet beoordeeld in dit planMER.

Effecten op beschermde soorten Wet natuurbescherming

De effecten op beschermde soorten zijn beoordeeld op basis van het voorkomen in of nabij hotspotgebieden voor de voornaamste risicosoorten, namelijk vogels en vleermuizen. Op basis van risicokaarten is een beoordeling op hoofdlijnen gedaan van de te verwachten impact van het voornemen op deze soortgroepen en het risico op overtreding van de Wnb verbodsbepalingen (aantasting/vernietiging essentieel leefgebied. sterfte). Het risico voor vogels varieert op landelijke schaal van 0 % tot 100 %. In het plangebied schommelt dit tussen de 4 % en 65 % van het landelijk risico. hoogste risicozones binnen het plangebied bevinden zich in het oosten van de regio, in de zone langs de Waal en de Nederrijn. Een aantal relatief laag-risicozones zijn te vinden in het westen en het uiterste noorden van de regio.

Voor windturbines is onderscheid te maken tussen effecten op vogels en vleermuizen. Opgemerkt dient te worden dat de risicokaarten niet de daadwerkelijke aanwezigheid van vogels en vleermuizen laten zien. Het is een verwachting van een risico bij plaatsing van windturbines op een bepaalde plek. Derhalve is een sterk negatieve (--) beoordeling niet van toepassing. Er is tevens geen negatieve (-) beoordeling van toepassing. Dit komt omdat er op basis van het detail- en schaalniveau van dit planMER geen regionaal onderzoek mogelijk is naar de aanwezigheid van vogels en vleermuizen. Door alle gebieden licht negatief (0/-) te beoordelen wordt voorkomen dat gebieden mogelijk ten onrechte worden aangemerkt als niet geschikt voor windturbines. Bovendien wordt op deze manier recht gedaan aan het feit dat negatieve effecten op beschermde soorten niet zijn uit te sluiten bij de ontwikkeling van windturbines. Hierbij geldt wel de algemene opmerking dat meer vleermuizen zijn te verwachten rond natuurgebieden (Natura 2000, GNN/GO) en structuren in het landschap die een vliegroute en/of foerageergebied voor vleermuizen vormen. Bij de realisatie van windturbines binnen 200 m[1] van bijvoorbeeld bomenrijen, hagen, bossen, bosranden, waterlopen en oevers is de kans op negatieve effecten dus groter. Een neutrale (0) beoordeling is niet van toepassing in dit planMER, omdat negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten door de ontwikkeling van windturbines.

Bij de realisatie van zonnevelden zijn de grootste effecten te verwachten voor vogels. Dit is dan ook de belangrijkste risicogroep voor dit type projecten. Aanleg van zonnevelden of het plaatsen van zonnepanelen kan de betreffende locatie geheel of gedeeltelijk ongeschikt maken als leefgebied voor vogels. Het gaat om verlies en aantasting van foerageer-, broed-, rust- en slaapplaatsen op land en water. Dit risico is het hoogst in belangrijke vogelgebieden, zoals Natura 2000 vogelrichtlijngebieden, weidevogelgebieden en ganzenrustgebieden. Effecten op de lokale populatie zijn echter veelal te mitigeren (bijvoorbeeld opstelling en locatie afstemmen op belangrijke vogelgebieden) en/of te compenseren (bijvoorbeeld uitbreiden of kwaliteitsimpuls geven leefgebied elders). Natuurgebieden met waarden voor vogels krijgen daarom de een licht negatieve (0/-) beoordeling. In alle overige gebieden zijn geen noemenswaardige effecten van zonnevelden op vogelpopulaties te verwachten. De overige gebieden krijgen een neutrale beoordeling (0). Een sterk negatieve (--) of negatieve (-) beoordeling is op basis van de beschikbare informatie in dit planMER niet van toepassing voor zonnevelden.

Tabel 6.9 toont de beoordelingsschaal voor de effecten op beschermde soorten uit de Wet natuurbescherming.

[1] In reviewstudies wordt vaak de algemene aanbeveling gegeven om uit voorzorg een afstand van ongeveer 200 m te vrijwaren rond deze zones waar regelmatig relatief veel vleermuizen aanwezig zijn (vliegroutes/foerageergebied). In bijlage V is opgenomen om welke reviewstudies het gaat.

Tabel 6.9 Beoordelingsschaal effecten op beschermde soorten Wet natuurbescherming

	Toelichting algemeen	Specificatie voor criterium
0	geen of zeer beperkt effect	het voornemen levert geen wezenlijke bijdrage of risico's voor de lokale populaties
0/-	licht negatief effect	de ontwikkeling van windturbines leidt potentieel tot vernietiging van essentieel leefgebied/verblijfplaatsen van beschermde soorten of meer dan incidentele sterfte van individuen. Voor zonnevelden geldt een mogelijk negatief effect bij ligging in belangrijke vogelgebied (Natura 2000 vogelrichtlijngebieden, weidevogelgebieden en ganzenrustgebieden. Het voornemen heeft (mogelijk) een negatief effect op één of meerdere onder de Wnb beschermde soorten. Nader onderzoek is nodig om de effecten te onderzoeken
-	negatief effect	niet van toepassing
--	sterk negatief effect	niet van toepassing

6.3.3 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

In bijlage VI is de beoordelingsmethodiek voor landschap uitgebreid toegelicht. Hier volgt een korte toelichting op de methodiek die is toegepast voor de beoordeling van de criteria 'invloed op landschapstype en -structuur' en 'invloed op ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen'. De beoordelingsmethodiek voor de criteria ten aanzien van cultuurhistorie en archeologie zijn wel geheel in deze paragraaf opgenomen.

Invloed op landschapstype en -structuur

Een landschapsstructuur is een samenhang van lijnen, elementen en patronen in het landschap, zoals vaartenstructuren en verkavelingsstructuren. Hierbij spelen ook variatie in vorm, verschillen in reliëf en historische gelaagdheid een rol. Windturbines en zonnevelden kunnen deze structuren aantasten. In dit planMER is per landschapstype gekeken naar het effect op de landschapsstructuur. De landschapstypen welke zijn beoordeeld zijn kort benoemd in paragraaf 4.2.2 en in bijlage VI. Het betreffen de volgende vier hoofdlandschapstypen en regio-omvattende structuren:

- het stuwwallenlandschap;
- het rivierenlandschap;
- infrastructurele lijnen;
- stedelijk gebied.

Deze hoofdlandschapstypen en regio-omvattende structuren zijn onderverdeeld in landschappelijke sub-eenheden en/of substructuren.

Effecten van windturbines en zonnevelden op de structuur en vorm van een landschapstype hangen in bepaalde gevallen af van de vorm van de opstelling, welke pas in een latere fase bepaald wordt. Bij de beoordeling van de effecten op landschapsstructuren ligt in dit planMER de focus op opstellingsonafhankelijke effecten op de kernkwaliteiten (structuur, vorm en gelaagdheid) van de sub-landschapstypen.

Effecten windturbines op landschapstypen en -structuren

Het effect van het plaatsen van windturbines is een mogelijke aantasting van de bestaande bebouwingstructuur, beplantingsstructuur, karakteristieke waterlopen, verkavelingspatroon en andere bepalende structuren. Windturbines kunnen effecten hebben op de herkenbaarheid van het kenmerkend karakter van deze structuren, bijvoorbeeld als de beleving van (micro-)reliëf door vertekening van het een effect ondervindt. Voor dit effect geldt een negatieve (-)beoordeling. Als de gaafheid of samenhang van structuren onherstelbaar aangetast wordt, doordat een windturbine de structuur doorsnijdt of vernietigt of de relatie tussen structuren verzwakt, wordt dit effect sterk negatief (--) beoordeeld. Een voorbeeld is het wijken van bomen voor de realisatie van een windturbine, waarbij de lijnstructuur doorsneden wordt. De beoordelingsschaal in tabel 6.10 laat zien hoe de ingreep-effect relaties van windturbines en landschapsstructuur beoordeeld worden. Als er meerdere mitigatiemaatregelen nodig zijn ter voorkoming

van negatieve effecten wordt de ingreep beoordeeld als negatief (-). Bijvoorbeeld als de windturbine alleen op een specifieke locatie binnen het sublandschapstype past en daarbij één of meerdere voorwaarden verbonden zijn aan de opstelling, zoals een kleiner formaat windturbine. Als er één mitigatiemaatregel[1] nodig is om effecten te voorkomen wordt de ingreep beoordeeld als licht negatief (0/-).

Tabel 6.10 Beoordelingsschaal effecten van windturbines op landschapstypen- en structuren

	Toelichting algemeen	Specificatie voor criterium
0	geen of zeer beperkt effect	de voorgenomen ingreep heeft geen of zeer beperkte effecten op de structuren en typering van de sub-landschappen
0/-	licht negatief effect	er bestaat een klein risico dat de voorgenomen ingreep negatieve effecten heeft op de structuren en typering van het sub-landschap. De effecten leiden tot doorsnijding dan wel (gedeeltelijke) vernietiging, maar zijn wel te beperken/voorkomen met een keuze voor de juiste landschapsstrategie, waarbij één factor de negatieve effecten mitigeert (locatiefactor of opstellingsfactor)
-	negatief effect	er bestaat een risico dat de voorgenomen ingreep negatieve effecten heeft op de structuren en typering van het sub-landschap. De effecten leiden tot doorsnijding dan wel (gedeeltelijke) vernietiging, deze zijn wel te beperken/voorkomen met een keuze voor de juiste landschapsstrategie, waarbij meer dan één factor de negatieve effecten mitigeert (locatiefactoren en opstellingsfactoren)
--	sterk negatief effect	de voorgenomen ingreep heeft sterk negatieve (onherstelbare) effecten op de structuren en typering van het sub-landschap. De effecten leiden tot doorsnijding dan wel vernietiging en zijn niet te beperken/voorkomen met een keuze voor de juiste landschapsstrategie

Effecten zonnevelden op landschapstypen en -structuren

De effecten van zonnevelden hebben eveneens betrekking op de herkenbaarheid van de kenmerkende structuren in het landschapstype. Deze effecten treden bijvoorbeeld op als een karakteristieke beplantingsstructuur of verkavelingspatroon aan het zich onttrokken wordt. Daarbij kan de gaafheid van structuren aangetast worden door doorsnijding of vervanging van structuren door zonnevelden. Zonnevelden hebben veelal een geringe verticale hoogte en relatief een groter grondoppervlak, zonder diepe fundering, waardoor zij minder vaak fysieke effecten hebben op landschapsstructuren. Een voorbeeld van een situatie waarin er wel sprake is van een fysiek effect op structuur is als er voor een zonneveld in opgaand bos zouden bomen moeten wijken. Bij een dergelijke aantasting van de typische structuur wordt de ingreep als sterk negatief (--) beoordeeld.

De beoordelingsschaal in tabel 6.11 laat zien hoe de ingreep-effect relaties van zonnevelden en landschapsstructuur gescoord worden. Als er meerdere mitigatiemaatregelen nodig zijn ter voorkoming van negatieve effecten wordt de ingreep beoordeeld als negatief (-). Bijvoorbeeld als het zonneveld alleen op een specifieke locatie binnen het sub-landschapstype past en daarbij er één of meerdere voorwaarden verbonden zijn aan de opstelling, zoals een langgerekte opstelling. Als er één mitigatiemaatregel nodig is om effecten te voorkomen wordt de ingreep beoordeeld als licht negatief (0/-).

Tabel 6.11 Beoordelingsschaal effecten van zonnevelden op landschapstypen- en structuren

	Toelichting algemeen	Specificatie voor criterium
0	geen of zeer beperkt effect	de voorgenomen ingreep heeft geen of zeer beperkte effecten op de structuren en typering van de sub-landschappen

[1] De mitigatiemaatregelen worden in bijlage VI nader toegelicht. Het gaat hierbij om handvatten uit de landschapsanalyse die H+N+S heeft opgesteld ten behoeve van de RES 1.0. De handvatten bestaan uit het maatregelen en landschapsstrategieën om de effecten te mitigeren of om de landschapskwaliteit de versterken. De analyse is eveneens opgenomen in bijlage VI.

	Toelichting algemeen	Specificatie voor criterium
0/-	licht negatief effect	er bestaat een klein risico dat de voorgenomen ingreep negatieve effecten heeft op de structuren en typering van het sub-landschap. Deze effecten leiden tot doorsnijding dan wel (gedeeltelijke) vernietiging, deze zijn wel te beperken/voorkomen met een keuze voor de juiste landschapsstrategie, waarbij één factor de negatieve effecten mitigeert (locatiefactor of opstellingsfactor)
-	negatief effect	er bestaat een risico dat de voorgenomen ingreep negatieve effecten heeft op de structuren en typering van het sub-landschap. Deze effecten leiden tot doorsnijding dan wel (gedeeltelijke) vernietiging, deze zijn wel te beperken/voorkomen met een keuze voor de juiste landschapsstrategie, waarbij meer dan één factor de negatieve effecten mitigeert (locatiefactoren en opstellingsfactoren)
--	sterk negatief effect	de voorgenomen ingreep heeft sterk negatieve (onherstelbare) effecten op de structuren en typering van het sub-landschap. Deze effecten leiden tot doorsnijding dan wel vernietiging en zijn niet te beperken/voorkomen met een keuze voor de juiste landschapsstrategie

Invloed op ruimtelijk-visuele kenmerken

De ruimtelijk-visuele kenmerken beschrijven de visuele beleving van het landschap, zoals de begrenzing vanuit ooghoogteperspectief die openheid of beslotenheid creëert, schaal en maatvoering en het contrast tussen stad en land. Daarnaast zijn ook zichtrelaties van belang. De openheid of beslotenheid van een landschap bepaalt sterk de zichtbaarheid van een ingreep. Er is per landschapstype en -structuur (zie voorgaande paragraaf) gekeken naar het effect op de typische ruimtelijk visuele kenmerken en elementen.

Effecten van windturbines en zonnevelden op de ruimtelijk-visuele kenmerken van een landschapstype hangen in bepaalde gevallen eveneens af van de vorm van de opstelling, welke pas in latere fase bepaald wordt. Bij de beoordeling van de effecten op ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen ligt in dit planMER wederom de focus op opstellingsonafhankelijke effecten op de kernkwaliteiten (zichtrelaties, openheid, schaal, contrast en maatvoering) van de sub-landschapstypen.

Effecten windturbines op ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen

De schaal en openheid van de landschapstypen bepalen de zichtbaarheid en daarmee het effect van de windturbines. De beoogde windturbines (ashoogtes variërend van 120 m tot 166 m) zijn van zodanige verticale maat dat ze bestaande landschapselementen, zoals opgaande begroeiing, overstijgen. [Ref. 8] Om deze reden wordt er bij de beoordeling rekening mee gehouden dat de windturbines over het algemeen van een grote afstand zichtbaar zijn, bijvoorbeeld vanuit omliggende sub-landschapstypen. Daarbij ontstaat in een aantal landschapstypen door de hoogte en de omvangrijke voet van de beoogde windturbines een schaalcontrast tussen de windturbine en typische kleinere landschapselementen, zoals een gebouw of een boom. De nabijheid van een windturbine zorgt voor optische verkleining en daarmee voor verstoring van de ruimtelijk-visuele kenmerken van landschapstype. Dit leidt tot een sterk negatieve (--) beoordeling.

Volgens de Omgevingsverordening van de provincie Gelderland zijn ruimtelijke ingrepen die de openheid in waardevol open gebied aantasten niet toegestaan. Echter, windturbines zijn onder voorwaarden wel mogelijk, vanwege het maatschappelijk belang van de energietransitie. Er geldt daarom geen sterk negatieve (--) beoordeling voor windturbines in waardevol open gebied. De effecten dienen in landschapstypen met waardevol open gebied, wel (licht) negatief beoordeeld te worden, afhankelijk van het aantal mitigerende maatregelen dat getroffen dient te worden.

Als er meerdere mitigatiemaatregelen nodig zijn ter voorkoming van negatieve effecten wordt de ingreep beoordeeld als negatief (-). Bijvoorbeeld als de windturbine alleen op een specifieke locatie binnen het sub landschapstype past en daarbij één of meerdere voorwaarden verbonden zijn aan de opstelling, zoals een kleiner formaat windturbine. Als maar één mitigatiemaatregel nodig is om effecten te voorkomen wordt de ingreep beoordeeld als licht negatief (0/-). Tabel 6.12 toont de beoordelingsschaal voor de effecten van windturbines op ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen.

Tabel 6.12 Beoordelingsschaal effecten van windturbines op ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen

	Toelichting algemeen	Specificatie voor criterium
0	geen of zeer beperkt effect	de voorgenomen ingreep heeft geen of zeer beperkte effecten de ruimtelijk-visuele waarden
0/-	licht negatief effect	er bestaat een klein risico dat de voorgenomen ingreep negatieve effecten heeft op de ruimtelijk-visuele waarde. Deze effecten leiden tot verstoring (visuele hinder), deze zijn wel te beperken/voorkomen met de keuze voor de juiste landschapsstrategie, waarbij één factor de negatieve effecten mitigeert (locatiefactor of opstellingsfactor)
-	negatief effect	er bestaat een risico dat de voorgenomen ingreep negatieve effecten heeft op de ruimtelijk-visuele waarde. Deze effecten leiden tot verstoring (visuele hinder), deze zijn wel te beperken/voorkomen met de keuze voor de juiste landschapsstrategie, waarbij meer dan één factor de negatieve effecten mitigeert (locatiefactoren en opstellingsfactoren)
--	sterk negatief effect	de voorgenomen ingreep heeft sterk negatieve (onherstelbare) effecten op de ruimtelijk-visuele waarden, deze effecten leiden tot verstoring (visuele hinder) en zijn niet te beperken/voorkomen met de keuze voor de juiste landschapsstrategie

Effecten zonnevelden op ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen

De effecten van zonnevelden op ruimtelijk-visuele kenmerken hangen eveneens samen met zichtbaarheid van deze kenmerken. Ook voor zonnevelden wordt de zichtbaarheid bepaald door de schaal en openheid van de landschapstypen, aangevuld met de bebouwingsdichtheid en fijnmazigheid van route- en wegennetwerken. Zonnevelden staan relatief laag bij de grond en verdwijnen uit het zichtveld achter landschappelijke elementen en beplantingsstructuren. Er geldt in de beoordeling geen harde belemmering voor zonnevelden in waardevol open gebied. De effecten dienen in landschapstypen met waardevol open gebied als (licht) negatief beoordeeld te worden, afhankelijk van het aantal mitigerende maatregelen dat getroffen dient te worden.

Als er meerdere mitigatiemaatregelen nodig zijn ter voorkoming van negatieve effecten wordt de ingreep beoordeeld als negatief (-). Bijvoorbeeld als het zonneveld alleen op een specifieke locatie binnen het sub-landschapstype past en daarbij er één of meerdere voorwaarden verbonden zijn aan de opstelling, zoals een langgerekte opstelling. Als er maar één mitigatiemaatregel nodig is om effecten te voorkomen wordt de ingreep beoordeeld als licht negatief (0/-). Tabel 6.13 toont de beoordelingsschaal voor de effecten van zonnevelden op ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen.

Tabel 6.13 Beoordelingsschaal effecten van zonnevelden op ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen

	Toelichting algemeen	Specificatie voor criterium
0	geen of zeer beperkt effect	de voorgenomen ingreep heeft geen of zeer beperkte effecten de ruimtelijk-visuele waarden
0/-	licht negatief effect	er bestaat een klein risico dat de voorgenomen ingreep negatieve effecten heeft op de ruimtelijk-visuele. Deze effecten leiden tot verstoring (visuele hinder), deze zijn wel te beperken/voorkomen met de keuze voor de juiste landschapsstrategie, waarbij één factor de negatieve effecten mitigeert (locatiefactor of opstellingsfactor)
-	negatief effect	er bestaat een risico dat de voorgenomen ingreep negatieve effecten heeft op de ruimtelijk-visuele. Deze effecten leiden tot verstoring (visuele hinder), deze zijn wel te beperken/voorkomen met de keuze voor de juiste landschapsstrategie, waarbij meer dan één factor de negatieve effecten mitigeert (locatiefactoren en opstellingsfactoren)
--	sterk negatief effect	de voorgenomen ingreep heeft sterk negatieve (onherstelbare) effecten op de ruimtelijk-visuele waarden, deze effecten leiden tot verstoring (visuele hinder) en zijn niet te beperken/voorkomen met de keuze voor de juiste landschapsstrategie

Invloed op cultuurhistorische waarden

In het plangebied zijn cultuurhistorische waardevolle gebieden en rijksmonumenten aanwezig. De volgende gebieden zijn beschouwd als cultuurhistorisch waardevol gebied:

- beschermde stads- en dorpsgezichten;
- de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW);
- waardevol open gebied;
- molenbiotopen;
- historische buitenplaatsen.

Windturbines en zonnevelden hebben op twee manieren effect op cultuurhistorische:

- **de fysieke aantasting van cultuurhistorische waardevolle gebieden en/of rijksmonumenten:** tijdens de aanlegfase van windturbines en zonnevelden kunnen door trillingen cultuurhistorisch waardevolle gebieden[1] en/of rijksmonumenten aangetast worden (-). In onderstaand tekstkader is opgenomen hoe in dit planMER wordt omgegaan met de beoordeling van de effecten op molenbiotopen;
- **de beleving van cultuurhistorische waardevolle gebieden en/of rijksmonumenten:** windturbines en zonnevelden binnen de begrenzing van of nabij de cultuurhistorisch waardevolle gebieden en/of rijksmonumenten hebben een verstorende werking op de (zicht-)beleving. De bestaande kenmerkende cultuurhistorische waarden worden licht negatief (0/-) beïnvloed door het ruimtebeslag. Het uitgangspunt voor dit planMER hierbij is ligging binnen 100 m van cultuurhistorische waardevolle gebieden en/of rijksmonumenten[2].

Molenbiotopen

Voor inpassing van windturbines rondom molenbiotopen gelden hoogtebeperkingen die gerelateerd zijn aan effecten door windvang en beleving van de molens (zie ook paragraaf 4.2.2). Hieruit volgt dat inpassing van windturbines in een zone van 400 m rondom de molenbiotopen vanuit milieuperspectief niet haalbaar is. Dit vanwege de hoogte van windturbines en de daardoor te verwachten effecten op windvang van zichtbeleving van de molenbiotopen. Voor windturbines geldt daarom een sterk negatieve beoordeling bij ligging in de molenbiotoop.

Voor zonnevelden geldt dat realisatie binnen 100 m rondom de molenbiotopen naar verwachting negatieve (-) effecten heeft. In de Omgevingsverordening Gelderland (artikel 2.64) is namelijk opgenomen dat rekening gehouden dient te worden met de belevingswaarde en het historisch karakter van de omgeving van de molen. In een zone tussen 100 en 400 m rondom de molenbiotopen zijn zonnevelden echter niet op voorhand niet haalbaar. Dit omdat de beperkte hoogte van een zonneveld naar verwachting tot minder effecten leidt op de windvang en zichtbeleving van de molenbiotopen en daardoor mogelijk is onder voorwaarden (licht negatief (0/-) effect). Dit moet per project nader worden onderzocht.

Gelet op de aanwezigheid van cultuurhistorisch waardevolle gebieden en rijksmonumenten worden de effecten van de zoekgebieden op deze gebieden in de effectenanalyse van dit planMER onderzocht en beoordeeld aan de hand van de beoordelingsschaal in tabel 6.14. Een sterk negatieve (--) beoordeling is in dit planMER niet van toepassing. De vernietiging of aantasting van cultuurhistorische waarden en rijksmonumenten is te vermijden door hiermee rekening te houden in de opstelling. Hiervoor is op projectniveau een nadere afweging nodig. Daarnaast zijn rijksmonumenten als harde belemmering opgenomen in dit planMER. Op projectniveau is het denkbaar dat cultuurhistorische waarden door

---

[1] In het waardevol open gebied ten zuiden van Beuningen, zoals aangewezen in de Omgevingsverordening, worden windturbines ontwikkeld. Voor dit criterium wordt gekeken naar de effecten op cultuurhistorie. Dit betekent dus niet dat de windturbines in dit gebied niet mogelijk is, maar vanuit cultuurhistorie geldt hiervoor een negatieve (-) beoordeling.

[2] De afstand van 100 m is gekozen om aan te geven dat het gaat om een aandachtsgebied. Het is hierbij belangrijk om te vermelden dat de gebieden die zich direct buiten de begrenzing van de verschillende cultuurhistorisch waardevolle gebieden en rijksmonumenten bevinden, niet vanzelfsprekend geschikt zijn voor inpassing. Dit geldt ook voor realisatie buiten de gekozen afstand van 100 m. Het realiseren van windturbines en/of zonnevelden net buiten de begrenzing van cultuurhistorisch waardevolle gebieden en rijksmonumenten kan mogelijk wel effecten hebben op het betreffende gebied of object. In een latere fase is het wenselijk om op een groter detailniveau de effecten van windturbines en/of zonnevelden net buiten de ruimtelijke grenzen uit te werken.

windturbines en/of zonnevelden versterkt kunnen worden, waarmee positieve effecten kunnen ontstaan. Een dergelijke beoordeling past echter niet bij het schaalniveau van dit planMER. Op projectniveau dient dit verder onderzocht te worden.

Tabel 6.14 Beoordelingsschaal criterium invloed op cultuurhistorische waarden

	Toelichting algemeen	Specificatie voor criterium
0	geen of zeer beperkt effect	de voorgenomen ontwikkeling heeft geen of zeer beperkte effecten op cultuurhistorische waarden ten opzichte van de referentiesituatie
0/-	licht negatief effect	de voorgenomen ontwikkeling heeft mogelijk een negatief effect op de beleving van cultuurhistorie ten opzichte van de referentiesituatie, omdat windturbines en/of zonnevelden binnen 100 m van de grens van nabijgelegen cultuurhistorisch waardevolle gebieden en/of rijksmonumenten liggen
-	negatief effect	de voorgenomen ontwikkeling heeft een negatief effect op cultuurhistorie ten opzichte van de referentiesituatie. De cultuurhistorische waarden kunnen worden aangetast door ontwikkeling in cultuurhistorisch waardevolle gebieden. Voor molenbiotopen geldt voor zonnevelden binnen 100 m rond de molen een negatief effect
--	sterk negatief effect	niet van toepassing

Aantasting van bekende en verwachte archeologische waarden

Bij het ontwikkelen van windturbines en zonnevelden vinden bodemroerende activiteiten plaats. Zo is er tijdens de aanleg van de windturbines bodemverstoring door aanleg van de fundering en een bouwvlak voor onder andere een kraanopstelling. Hiermee kunnen de archeologische waarden die zich in de bodem bevinden worden aangetast. Zoals beschreven in paragraaf 4.2.2 zijn er in het plangebied gebieden aanwezig van ((zeer) hoge) archeologische waarde en gebieden die onderdeel zijn van de Romeinse Limes. Dit zijn de bekende archeologische waarden. Daarnaast zijn er gebieden aanwezig met verwachte archeologische waarden, volgend uit de IKAW. Deze informatie is meer generiek opgesteld. Iedere gemeente heeft eigen archeologisch beleid en per ontwikkeling kan archeologisch onderzoek nodig zijn voor het verkrijgen van een vergunning Per alternatief is daarom onderzocht in hoeverre negatieve effecten te verwachten zijn voor de alternatieven binnen de gebieden met een bekende archeologische waarde (--) en verwachte (middel)hoge archeologische waarde (0/-) is gelegen. De daadwerkelijke effecten van het planvoornemen dienen in het vervolg nader onderzocht te worden. De sterk negatieve beoordeling geldt hierbij als een sterk aandachtspunt, omdat sterk negatieve effecten niet zijn uitgesloten.

Tabel 6.15 toont de beoordelingsschaal voor bekende en verwachte archeologische waarde.

Tabel 6.15 Beoordelingsschaal criterium aantasting bekende en verwachte archeologische waarden

	Toelichting algemeen	Specificatie voor criterium
0	geen of zeer beperkt effect	de voorgenomen ontwikkeling heeft geen tot een beperkt effect op archeologie ten opzichte van de referentiesituatie
0/-	licht negatief effect	de voorgenomen ontwikkeling heeft mogelijk een negatief effect op archeologie ten opzichte van de referentiesituatie door ligging in gebieden met verwachte (middel) hoge archeologische trefkansen. Hierdoor worden verwachte archeologische waarden mogelijk aangetast
-	negatief effect	niet van toepassing*
--	sterk negatief effect	de voorgenomen ontwikkeling heeft een sterk negatief effect op archeologie ten opzichte van de referentiesituatie, door ligging op/in een bekende wettelijk beschermd archeologisch monument en gebieden van archeologische waarde. Bekende archeologische waarde worden hiermee mogelijk aangetast

* Om een ontwikkeling mogelijk te maken is een nadere lokale afweging nodig van de bekende archeologische waarden. Op basis van de voor dit planMER toegepaste informatie kan geen eenduidige

categorisering worden gemaakt die een passend beeld kan geven van de lokale situatie. Lokaal onderzoek is nodig, omdat een negatieve (-) beoordeling wellicht ten onrechte gebieden als minder geschikt aanmerkt.

6.3.4 Veiligheid

De onderstaande criteria hebben alleen betrekking op de ontwikkeling van windturbines. De effecten van zonnevelden met betrekking tot veiligheid worden niet beoordeeld, omdat de invloed van zonnevelden op externe veiligheid zeer beperkt is en bovendien niet doorslaggevend in de keuze voor een techniek en locatie. Zo is het middels maatwerk bijvoorbeeld mogelijk dat in enkele gevallen zonnevelden onder een bovengrondse hoogspanningsverbinding worden gerealiseerd, bovenop een ondergrondse buisleiding of in de nabijheid van een spoorweg. Op projectniveau dient dit, indien relevant, wel onderzocht te worden. Daarnaast is er een trend gaande waarbij zonnevelden worden gerealiseerd met een batterij, waarbij de stoom wordt opgeslagen. Dit heeft mogelijk risico's ten aanzien van externe veiligheid. Een dergelijk detailniveau is een inpassingsvraagstuk en niet passend is bij het detail- en schaalniveau van dit planMER.

Invloed op (beperkt) kwetsbare objecten

Effecten op (beperkt) kwetsbare objecten, zogenaamde risico-ontvangers (zie kader), worden kwalitatief beoordeeld aan de hand van indicatief bereik PR10-5 voor beperkt kwetsbare objecten en PR10-6 voor kwetsbare objecten uit de Handreiking Risicozonering Windturbines (HRW). Op basis van artikel 3.15a lid 1 van het Activiteitenbesluit milieubeheer is de PR-norm voor een kwetsbaar object 10-6. De HRW biedt richtlijnen voor het bepalen van de PR-10-6 contour, hierbij wordt de tiphoogte van een windturbine als bereik aangenomen. Het plaatsgebonden risico voor een beperkt kwetsbaar object mag niet groter zijn dan 10-5, hierbij wordt ½ rotordiameter als bereik aangehouden. De beoordelingsschaal wordt gecombineerd met 'invloed op andere risicobronnen'. Dit is opgenomen in tabel 6.17.

Afbeelding 6.1 toont een schematische weergave van de PR 10-6 en PR10-5 contour.

Afbeelding 6.1 Schematische weergave PR10-6 en PR10-5 contour

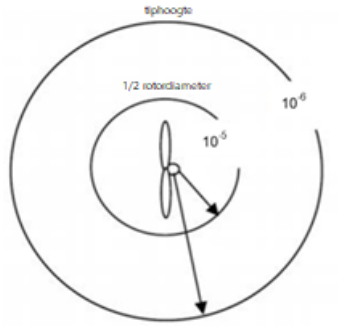

Risicobronnen en risico-ontvanger

Externe veiligheid maakt onderscheid tussen:

- risicobronnen zijn veroorzakers van een risico en zijn in twee groepen te verdelen:
  - transportassen, zoals buisleidingen, wegen en spoorwegen waarover vervoer van gevaarlijke stoffen plaatsvindt;
  - inrichtingen waar productie, gebruik, verstrekking en/of opslag van gevaarlijke stoffen plaatsvindt. Windturbines (op land) vallen ook onder inrichtingen (type B inrichtingen in Activiteitenbesluit);
- risico-ontvangers zijn beperkt kwetsbare objecten en kwetsbare objecten. Individuen die zich bevinden in (beperkt) kwetsbare objecten moet worden beschermd volgens het Nederlandse externe veiligheidsbeleid. Voorbeelden van kwetsbare objecten zijn woningen, scholen en grote kantoorpanden. Voorbeelden van beperkt kwetsbare objecten zijn winkels, restaurants, sporthallen en bedrijfswoningen. Woningen in een gebied met een woningdichtheid van twee woningen per ha of minder, worden ook beschouwd als een beperkt kwetsbaar object.

Plaatsgebonden risico en andere onderzochte risico's

Bij het vaststellen van nieuwe ruimtelijke plannen moet worden getoetst of het realiseren van het plan een extern veiligheidsrisico oplevert. Voor dit planMER wordt alleen het plaatsgebonden risico beschouwd. Het groepsrisico is ook onderdeel van externe veiligheid, maar de beoordeling hiervan is niet opgenomen voor windturbines in het Activiteitenbesluit. Voor deze fase is het groepsrisico niet bepalend voor de locatiekeuze.

Het plaatsgebonden risico (PR) is het risico uitgedrukt in de kans per jaar dat één persoon die zich onafgebroken en onbeschermd op die plaats bevindt, overlijdt door een calamiteit waarbij een gevaarlijke stof of gevaarlijke afvalstof betrokken is. Het PR wordt weergegeven met behulp van de norm PR 10-6 voor kwetsbare objecten en met de norm PR 10-5 voor beperkt kwetsbare objecten. Hoe dichter bij de bron, hoe groter het plaatsgebonden risico:

- de PR 10-6 risicocontour is een gebied waar de kans gelijk of groter is dan 1 op de miljoen per jaar;
- de PR 10-5 risicocontour is een gebied waar de kans gelijk of groter is dan 1 op de honderdduizend per jaar.

Invloed op overige risicobronnen

Effecten op (beperkt) kwetsbare objecten worden kwalitatief beoordeeld aan de hand van de aanwezige risicobronnen en daaruit volgende beperkingen. De aanwezigheid van windturbines heeft een risico verhogende werking op andere risicobronnen, zoals het hoogspanningsnet, buisleidingen en wegen waarover transport van gevaarlijke stoffen plaatsvindt. Daarom zijn in de HRW2020 adviesafstanden opgenomen. Tabel 6.16 geeft een overzicht van de norm- en adviesafstanden tot overige risicobronnen. Een deel van deze afstanden is al (deels) opgenomen als harde belemmering. Als windturbines zich binnen deze afstandscriteria bevinden, kunnen ze leiden tot een verhoogd risico op nabijgelegen kwetsbare objecten. Daarnaast hebben beheerders van infrastructurele werken wensen in de vorm van adviesafstanden voor situaties van uitval van belangrijke infrastructurele werken, zoals buisleidingen en hoogspanningsverbindingen. Om hier rekening mee te houden zal bij het plaatsen van windturbines binnen deze adviesafstanden gekeken moeten worden naar de invloed op de leveringszekerheid van de nabije infrastructurele werken. Wanneer windturbines worden geplaatst binnen de adviesafstand moet tevens uit aanvullend onderzoek blijken dat het veiligheidsrisico op omliggende (beperkt) kwetsbare objecten aanvaardbaar is en zo nodig moet dat risico verantwoord worden.

Tabel 6.16 Afstanden tussen windturbines en veelvoorkomende objecten (Bron: Handreiking Risicozonering Windturbines, 2020)

Type object	Adviesafstanden of normafstanden	Harde belemmering	Juridische status/beleid
rijkswegen	ten minste ½ rotordiameter uit de rand van de verharding *adviesafstand*	object + 15 m	artikel 3 lid 1 in van de Beleidsregel voor het plaatsen van windturbines op, in of over rijkswaterstaatwerken
waterwegen	½ rotordiameter uit de rand van de vaarweg met een minimum van 50 m *normafstand*	½ rotordiameter	artikel 4 lid 1 van de Beleidsregel voor het plaatsen van windturbines op, in of over rijkswaterstaatwerken
waterkeringen	kern- en beschermingszone van een waterkering *adviesafstand*	niet van toepassing	artikel 3 lid 1 en artikel 7 in van de Beleidsregel voor het plaatsen van windturbines op, in of over rijkswaterstaatwerken
spoorwegen	½ rotordiameter + 7,85 m, met een minimum van 30 m *adviesafstand*	object + 15 m	Spoorwegwet
ondergrondse buisleidingen	de grootste afstand van:	object + 15 m	advies door leidingbeheerder

Type object	Adviesafstanden of normafstanden	Harde belemmering	Juridische status/beleid
	- de maximale werpafstand bij een nominaal toerental - ashoogte + ½ rotordiameter *adviesafstand*		
	de 10-6 contour (PR) van de ondergrondse leiding reikt niet verder dan 5 m uit het hart van de leiding *normafstand*	object + 15 m	Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb)
hoogspanningsinfrastructuur (≥110 kV)	- de grootste afstand van: · de maximale werpafstand bij een nominaal toerental · ashoogte + ½ rotordiameter, of; - op een afstand van meer dan 245 m *adviesafstand*	- ½ rotordiameter (bovengronds) - object + 15 m (ondergronds)	advies door TenneT
inrichtingen met opslag gevaarlijke stoffen, waaronder BRZO	afhankelijk van de inrichtingen grenswaarde PR10-5 als basis genomen *normafstand*	½ rotordiameter	besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi)

Voor de criteria 'invloed op (beperkt) kwetsbare objecten' en 'invloed op overige risicobronnen' is een gecombineerde beoordelingsschaal opgesteld. De veiligheidsnormen zijn vastgelegd in besluiten (voor (beperkt) kwetsbare objecten), wettelijke normafstanden (voor (vaar/spoor)wegen) en adviesafstanden door beheerders (voor buisleidingen en hoogspanningsinfrastructuur).

De ontwikkeling binnen normafstanden die vastgelegd zijn in besluiten en wetten zijn sterk negatief (--) beoordeeld, omdat deze leiden tot situaties met sterk negatieve effecten. Dit betekent dat bij een afstand minder dan ½ rotordiameter van een beperkt kwetsbaar object of de wettelijke normafstanden een sterk negatieve (--) beoordeling geldt. Deze beoordeling is niet toegekend in dit planMER, omdat deze afstanden als harde belemmering zijn uitgesloten. Een negatieve (-) beoordeling is van toepassing bij ligging binnen de adviesafstanden van beheerders (tabel 6.16). Op projectniveau dient hier een nadere overweging en/of onderzoek naar de daadwerkelijke belemmering plaats te vinden. Ligging buiten de adviesafstanden (PR10-6 van kwetsbare objecten en afstanden uit tabel 6.16) leidt tot een neutrale (0) beoordeling.

De beoordelingsschaal in 6.17 beschrijft hoe invloed op (beperkt) kwetsbare objecten en overige risicobronnen wordt beoordeeld.

Tabel 6.17 Beoordelingsschaal invloed op (beperkt) kwetsbare objecten en overige risicobronnen

	Toelichting algemeen	Specificatie voor criterium
0	geen of zeer beperkt effect	geen knelpunten aanwezig van externe veiligheidsrisico's en zonder mitigerende maatregelen kan worden voldaan aan de afstandscriteria
0/-	licht negatief effect	niet van toepassing
-	negatief effect	de ontwikkeling vindt plaats binnen de adviesafstanden van beheerders van risicobronnen of objecten
--	sterk negatief effect	de ontwikkeling voldoet niet de normwaarden voor risicobronnen of objecten

Invloed op Defensie, radar en luchtvaart

In de 'Regeling minimum VFR-vlieghoogten en VFR-vluchten buiten de daglichtperiode voor militaire vliegtuigen en helikopters' zijn binnen het plangebied gebieden aangewezen voor gebruik door Defensie. Voor de in paragraaf 4.2.4 beschreven laagvliegterreinen geldt een minimale vlieghoogte van minimaal 30 m boven hindernissen, of zoveel lager als voor het doel van de vlucht noodzakelijk is. In de praktijk betekent dit dat ieder object hoger dan 30 m dat wordt gerealiseerd in de aanvliegroute een negatief effect heeft op de referentiesituatie. Voor de laagvliegroute VO geldt een minimum vlieghoogte van 75 m boven hindernissen. Daarnaast zijn er bouwhoogtebeperkingen in het aanvlieggebied rond vliegbasis Deelen. Verspreid over het plangebied bevinden zich nog diverse zweefvliegterreinen en helikopterplatforms.

In dit planMER is geen sprake van een sterk negatieve (--) beoordeling voor het criterium invloed op Defensie, radar en luchtvaart. Ontwikkelingen binnen de laagvliegroute VO, laagvlieggebied Maas en Waal, het aanvlieggebied rond vliegbasis Deelen, de diverse zweefvliegterreinen en helikopterplatforms zijn onder voorwaarden wellicht wel mogelijk, bijvoorbeeld door een ontheffing of mitigerende maatregelen. Hoewel er hoogtebeperkingen gelden, is niet eenduidig in hoeverre deze belemmerend zijn voor de ontwikkeling van windturbines. De hoogtebeperkingen zijn namelijk niet eenduidig geformuleerd. Gekozen is om uit te gaan van een licht negatief effect (0/-), waarbij geldt dat afstemming met de betrokken partijen over de mogelijkheden nodig is. De ontwikkeling van windturbines is binnen gebieden met een hoogtebeperking daardoor niet bij voorbaat uitgesloten en er is geen eenduidig negatief (-) effect van toepassing voor het huidige gebruik van de betreffende gebieden. De exacte mogelijkheden dienen per project bepaald te worden. Voor de militaire oefenterreinen en de munitieopslagplaats geldt in principe een negatieve (-) beoordeling. Omdat deze locaties volledig binnen de zone van 1 km rond de Veluwe, is deze beoordeling in dit planMER niet gegeven.

Ten aanzien van radarverstoring geldt dat het gehele plangebied een maximale bouwhoogte van 90 m geldt. Middels een radartoets kan worden aangetoond dat hiervan kan worden afgeweken. Dit dient op projectniveau beschouwd te worden. Omdat de bouwhoogtebeperking vanuit radarverstoring in het gehele plangebied gelijk is, is dit aspect niet onderscheidend voor dit planMER. Daarom worden de alternatieven voor windturbines hierop niet beoordeeld. Op projectniveau is dit echter wel relevant en zal dit onderzocht moeten worden.

Tabel 6.18 toont de beoordelingsschaal voor invloed op Defensie en luchtvaart.

Tabel 6.18 Beoordelingsschaal invloed op Defensie en luchtvaart

	Toelichting algemeen	Specificatie voor criterium
0	geen of zeer beperkt effect	de voorgenomen ontwikkeling leidt niet of slechts beperkt tot effecten ten opzichte van de referentiesituatie
0/-	licht negatief effect	de voorgenomen ontwikkeling leidt mogelijk tot een negatief effect ten opzichte van de referentiesituatie voor Defensie door ligging in laagvlieggebied, aanvlieggebieden en de laagvliegroute VO
-	negatief effect	de ontwikkeling zorgt voor een beperking ten aanzien van het huidige gebruik. In afstemming kunnen hier mogelijk wel windturbines worden ontwikkeld.
--	sterk negatief effect	niet van toepassing

6.3.5 Leefomgeving

Overschrijding geluidsnorm op geluidsgevoelige objecten (gebruiksfase)

Windturbines

Windturbines maken geluid. Dit geluid is grotendeels afkomstig van de bewegende delen (zoals de rotorbladen) die door de wind worden aangedreven. Een kleiner deel van het geluid wordt veroorzaakt door de aandrijving. Dit kan zorgen voor geluidhinder op gevoelige functies, zoals woningen.

In een modelstudie naar geluid is een situatie onderzocht met een aantal windturbines in lijnopstelling op een willekeurige locatie in het plangebied. Hiermee kan de geluidhinder worden bepaald die is gebruikt bij het uitvoeren van de onderzoeken. Bij de windturbines in lijnopstelling speelt cumulatie van geluid tussen de windturbines onderling een rol, waardoor de contourafstand[1] groter wordt. Bij de lijnopstelling is een scenario doorgerekend met vier windturbines met een tussenafstand van drie keer de rotordiameter (3D). Dit is de minimale afstand die de windturbines uit elkaar moeten staan, en levert voor geluid een maximale contourafstand op. Het geluid van de windturbines onderling beïnvloeden elkaar dan het sterkst, waardoor het cumulatieve effect het grootst is, dit levert een *worst-case* scenario op. De bodemfactor in het model is ingesteld op halfzacht, half hard (B=0,5). Dit betekent dat er uitgegaan wordt van een oppervlakte met 50 % landbouwgrond en natuur, en 50 % stedelijk gebied en water. Voor de windverdeling van de windturbines is uitgegaan van de KNMI-windgegevens voor het zoekgebied. Tabel 6.19 toont de specificaties van de windturbines die gebruikt zijn voor het bepalen van de afstanden.

Tabel 6.19 Specificaties van de 120 m en 166 m windturbine

	120 m windturbine	166 m windturbine
naam	Nordex N117	Enercon E-160
vermogen (MW)	3,6	5,5
ashoogte (m)	120*	166**
rotordiameter (m)	116,8	160
maximale geluidemissie (dB)	105***	107,0***

* Deze windturbine is leverbaar met een ashoogte tussen de 76 en 141 m, gekozen is voor een ashoogte van 120 m.

** Deze windturbine is leverbaar met een ashoogte tussen de 120 en 166 me, gekozen is voor de maximale ashoogte van 166 m.

*** Inclusief *trailing edge serrations*, toevoeging aan het blad van een windturbine waardoor minder geluid produceren.

Van de 120 m en 166 m windturbines is de maximale afstand tot de 47 dB Lden[2] contour bepaald. Dit is gedaan in Geomilieu versie 5.20. Geomilieu is een softwarepakket voor het berekenen, presenteren, beoordelen en het voorspellen van onder andere geluidshinder. De genoemde 47 dB Lden is de grenswaarde die geldend was vanuit het Activiteitenbesluit. Deze grenswaarde bepaalt de afstand die tussen een windturbine en een gevel moet zitten om aan de geluidnorm te voldoen. Wordt een windturbine dichterbij geplaatst, dan is de geluidbelasting te hoog en voldoet deze niet. Deze norm biedt voldoende bescherming tegen laagfrequent geluid (zie kader).

1 De contourafstand is de afstand rond de windturbine(s) waar de geluidseffecten waarneembaar zijn.

2 Lden staat voor Level day, evening, night, ofwel het tijdgewogen jaargemiddelde geluidniveau in de dag-, de avond- en de nachtperiode. 's Avonds geldt er een correctie van +5 dB en 's nachts van +10 dB (Lnight). Er is gekozen voor deze weging om recht te doen aan de omstandigheden. 's Avonds en 's nachts zijn mensen vaker in rust, is het omgevingsgeluid minder, maar waait het vaak harder. Daarom wegen de avond en de nacht zwaarder mee dan de dag.

Laagfrequent geluid
Een gedeelte van het geluid dat windturbines produceren heeft een frequentie van 4-125 Hz en wordt daarom geclassificeerd als laagfrequent geluid. Laagfrequent geluid is geluid dat zich in het grensgebied tussen normaal hoorbaar en onhoorbaar geluid bevindt. In de discussie rondom windturbines en gezondheid wordt vaak de vraag gesteld of laagfrequent geluid van windturbines effecten kan hebben op de menselijke gezondheid.

Het laagfrequente geluid van windturbines is vergelijkbaar met andere bronnen van geluid, zoals verkeer (Factsheet RIVM 2021[1]). Infrageluid van windturbines is niet sterker dan infrageluid van andere bronnen, zoals wegverkeer en wind en in de praktijk meestal ook niet hoorbaar. Voor laagfrequent geluid zijn hinder en mogelijk slaapverstoring gevonden als gezondheidseffecten, maar er zijn geen aanwijzingen dat laagfrequent geluid en infrageluid andere effecten hebben op omwonenden dan gewoon geluid. Daarnaast blijkt uit het onderzoek van het RIVM dat de normen van 47 dB en 45 dB voldoende rekening houden met laagfrequent geluid.

In dit planMER worden de effecten van de plaatsingszones met betrekking tot laagfrequent geluid daarom ook niet specifiek onderzocht.

De contouren zijn in het onderzoek geprojecteerd op de geluidsgevoelige bestemmingen. Dit zijn de volgende gebouwen:
- woningen;
- stand- en ligplaatsen (woonboten, stacaravans);
- gebouwen met een gezondheidszorgfunctie;
- gebouwen met een onderwijsfunctie.

In tabel 6.20 staan de bepaalde contourafstanden van de referentieturbines.

Tabel 6.20 Bepaalde contourafstanden van de 120 m en 166 m windturbine

Omschrijving	Afstand in [m]
	Lijnopstelling
47 dB Lden, 120 m windturbine	340
47 dB Lden, 120 m windturbine, inclusief 3 dB mitigatie	210
47 dB Lden, 166 m windturbine	620
47 dB Lden, 166 m windturbine, inclusief 3 dB mitigatie	385

Voor dit planMER is uitgegaan van een relatief stille 120 m windturbine, waarmee de geluidscontouren relatief beperkt in omvang zijn. Er bestaat hierdoor het risico dat bij uiteindelijke projectrealisatie onvoldoende keus in te plaatsen windturbines resteert, omdat kan blijken dat de zoekgebieden minder ruimte bieden dan verwacht op grond van dit planMER. Dit wordt onderschreven door de Cie-m.e.r. in haar advies. Dit planMER wil echter ook de maximaal beschikbare ruimte in beeld brengen en daarnaast worden nieuwe windturbines steeds stiller. Hierdoor sluit het toepassen van de contouren uit tabel 6.20 aan bij het doel en schaalniveau van het planMER. Op projectniveau is nadere invulling van een gebied aan de hand van nog te bepalen normen noodzakelijk. In paragraaf 6.4.3 is daarnaast weergegeven wat de effecten zijn van het toepassen van strengere geluidsnormen, namelijk 40, 45 en 47 dB Lden, en dus grotere geluidscontouren en het alternatief Leefomgeving hanteert een afstand van 700 m rond geluidsgevoelige objecten.
Ondanks dat er geen geldende normen zijn voor geluid, wordt in dit planMER een waardeoordeel toegekend aan de geluidbelasting. Hierbij wordt aangesloten bij de normen uit het Activiteitenbesluit. Bij concrete

[1] RIVM (2021). Factsheet gezondheidseffecten van windturbinegeluid, geraadpleegd via https://www.rivm.nl/sites/default/files/2021-08/Factsheet-windturbines.pdf.

ontwikkelingen dient een lokale afweging plaats te vinden of kan aangesloten bij de nieuwe windturbinenormeringen die op dat moment landelijk van toepassing zijn en volgen uit het planMER Windturbinebepalingen Leefomgeving.

Een sterk negatieve beoordeling (--) is in dit planMER niet van toepassing, omdat is uitgegaan van een minimale afstand van 210 m (120 m windturbine) en 385 m (166 m windturbine) als harde belemmering. Dit is de voor dit planMER berekende 47 dB Lden contour inclusief 3 dB mitigatie. Uitgaande van deze normering is er geen zoekruimte binnen 210 m of 385 m van geluidgevoelige objecten. Wel is een negatieve (-) beoordeling van toepassing. Hiervan is sprake bij ligging in de 47 dB contour, zonder mitigatie. Dit zijn dus locaties die liggen binnen het gebied tussen de 210 m en 340 m (120 m windturbines) en binnen het gebied tussen de 385 en 620 m (166 m windturbines) van geluidsgevoelige bestemming. Mitigerende maatregelen zijn hierbij een vereiste. Een licht negatieve (0/-) beoordeling is niet van toepassing, omdat voor dit planMER het uitgangspunt van de beoordeling de 47 dB Lden contour is gehanteerd. Paragraaf 6.4.3 toont de effecten van een strengere geluidsnorm. Tabel 6.21 toont de beoordelingsschaal voor geluidbelasting op gevoelige bestemmingen.

Tabel 6.21 Beoordelingsschaal geluidbelasting op gevoelige bestemmingen door windturbines

	Toelichting algemeen	Specificatie voor criterium
0	geen of zeer beperkt effect	de voorgenomen ontwikkeling leidt niet tot geluidbelasting boven de norm
0/-	licht negatief effect	niet van toepassing
-	negatief effect	de voorgenomen ontwikkeling leidt tot een negatief effect op de leefomgeving door windturbines ten opzichte van de referentiesituatie door geluidbelasting boven de 47 dB op geluidsgevoelige bestemmingen, mitigerende maatregelen zijn mogelijk
--	sterk negatief effect	niet van toepassing

Zonneveld

Voor wat betreft geluid van zonnevelden zijn over het algemeen alleen de bijbehorende omvormers en transformatoren relevant. De zonnepanelen zelf zijn geen bron van geluid. Voor het geluid van de omvormers en transformatoren biedt de VNG-brochure 'Handreiking bedrijven en milieuzonering' inzicht in de minimaal aan te houden afstand tot geluidsgevoelige bebouwing. In de uitgave valt dit onder de activiteit 'electriciteitsdistributiebedrijven, met een transformatorvermogen'. Tabel 6.22 toont de aan te houden richtafstanden per aansluitvermogen.

Tabel 6.22 Aanbevolen richtafstanden per aansluitvermogen en omgevingstypering

	Omgevingstypering	
Aansluitvermogen	Rustige woonwijk	Gemengd gebied
<= 10 MVA (15 ha)	30 m	10 m
10-100 MVA	50 m	30 m

De tabel toont de geadviseerde minimale afstand tot geluidsgevoelige bebouwing. De richtafstanden uit de VNG-brochure zijn gebaseerd op een rustige woonwijk, maar zijn ook voor een gemengd gebied toepasbaar. De tabel laat zien dat voor een aansluitvermogen tot 10 MVA een minimale afstand van 30 m (vanaf de grens van het terrein) zou moeten worden aangehouden in een rustige omgeving. Voor een drukker gebied kan in dit voorbeeld een kleinere afstand, van 10 m, worden aangehouden. Dan is de geluidnorm voor een goede ruimtelijke ordening namelijk minder streng (50 in plaats van 45 dB(A) etmaalwaarde). In dit stadium is nog niets bekend over een gewenste parkgrootte of beoogde capaciteit. In

een inpassingsfase kan rekening gehouden worden met de geluidbelasting van zonnevelden door geluidproducerende onderdelen van zonnevelden op grotere afstand van bebouwing te plaatsen.

In dit planMER is geen sprake van een sterk negatieve beoordeling (--). Er is geen wet- en regelgeving rondom zonnevelden en leefomgeving. Een negatieve beoordeling (-) wordt gegeven aan gebieden met afstand van maximaal 30 m tot gevoelige bestemmingen. Voor overige geluidsgevoelige bestemmingen als gezondheidscentra of onderwijsgebouwen is dit niet het geval. Van een licht negatieve (0/-) beoordeling is sprake als een geluidsgevoelige bestemming binnen 30-50 m ligt (zie ook tabel 6.23). Uitgangspunt hierbij is een aansluitvermogen van 10-100 MVA en ligging in een rustige woonwijk.

Tabel 6.23 Beoordelingsschaal geluidbelasting op gevoelige bestemmingen door zonnevelden

	Toelichting algemeen	Specificatie voor criterium
0	geen of zeer beperkt effect	de voorgenomen ontwikkeling leidt niet tot een negatief effect op de leefomgeving ten opzichte van de referentiesituatie door zonnevelden op meer dan 50 m van een geluidsgevoelige bestemming
0/-	licht negatief effect	de voorgenomen ontwikkeling leidt tot een licht negatief effect op de leefomgeving ten opzichte van de referentiesituatie door zonnevelden binnen 30 - 50 m van een geluidsgevoelige bestemming
-	negatief effect	de voorgenomen ontwikkeling leidt tot een negatief effect op de leefomgeving ten opzichte van de referentiesituatie door zonnevelden binnen 30 m van een geluidsgevoelige bestemming
--	sterk negatief effect	niet van toepassing

6.3.6 Gebruiksfuncties

Invloed op ruimtegebruik

De opwek van duurzame energie leidt tot ruimtebeslag, waardoor de ontwikkeling van wind- en zonne-energie kan leiden tot oppervlakteverlies voor andere gebruiksfuncties. De invloed op het ruimtegebruik is onderzocht in een kwalitatieve analyse.

Voor ruimtegebruik geldt dat hoofdzakelijk de keuze voor windturbines of zonnevelden bepalend is voor het ruimtebeslag. De locaties zijn beperkt van invloed op de effecten, tenzij de voorgenomen ontwikkelingen zijn gepland in bijvoorbeeld recreatiegebieden of op (geschikte) woningbouwlocaties. Afhankelijk van de locatie kunnen windturbines en zonnevelden wel invloed hebben op deze functies.

In de effectanalyse worden de volgende gebruiksfuncties beschouwd:
- recreatiefunctie (recreatieve gebieden en verbindingen);
- agrarische functie (akkerland, (glas)tuinbouw, grasland).

In de effectanalyse voor ruimtegebruik is enkel gekeken naar ruimtebeslag op bovenstaande gebruiksfuncties. Woon- en werkfuncties zijn niet beschouwd, omdat deze op basis van de harde belemmeringen al zijn uitgesloten en hiermee geen onderdeel zijn van de alternatieven. Effecten door bijvoorbeeld (geluid)hinder zijn beschouwd onder leefomgeving. Het gebruik van het gebied voor natuur is al meegenomen bij natuur en de verkeersfunctie is opgenomen bij veiligheid.

Voor de beoordeling van het criterium ruimtegebruik is het belangrijk om te benoemen dat het criterium ‘invloed op ruimtegebruik’ niet bij voorbaat vanuit milieuperspectief niet haalbaar is. Dit onderzoek brengt slechts in beeld wat de effecten zijn. Daarnaast bestaan er voldoende maatregelen voor dubbel ruimtegebruik. Er is daarom niet sprake van een sterk negatieve (--) beoordeling.

Wel geldt een negatieve (-) beoordeling bij de ontwikkeling van zonnevelden op gronden met een recreatieve functie en gronden die in gebruik zijn ten behoeve van akkerbouw en (glas-)tuinbouw. Voor ontwikkelingen op grasland geldt een licht negatieve (0/-) beoordeling, omdat hier kansen zijn voor multifunctioneel ruimtegebruik, bijvoorbeeld door dieren te laten grazen onder de zonnepanelen. Voor windturbines geldt een licht negatieve (0/-) beoordeling voor gronden met een recreatieve functies. Voor ontwikkeling op agrarische functies geldt een neutrale (0) beoordeling. Dit komt omdat het ruimtegebruik beperkt is en het huidige gebruik veelal grotendeels kan worden voortgezet.

Dit criterium kan worden beoordeeld met hulp van de beoordelingsschaal in tabel 6.23.

Tabel 6.23 Beoordelingsschaal invloed op ruimtegebruik

	Toelichting algemeen	Specificatie voor criterium
0	geen of zeer beperkt effect	beperkt oppervlakteverlies voor bestaande gebruiksfuncties
0/-	licht negatief effect	oppervlakteverlies is beperkt en/of er zijn kansen voor multifunctioneel ruimtegebruik
-	negatief effect	grote mate van oppervlakteverlies en/of verloren gaan van huidige gebruiksfuncties
--	sterk negatief effect	niet van toepassing*

* Gebruiksfuncties zijn niet wettelijk beschermd, waardoor gebieden op basis van het criterium 'invloed op gebruiksfuncties' niet bij voorbaat niet haalbaar zijn vanuit milieuperspectief.

6.4 Niet-maatgevende effecten

Deze paragraaf beschrijft de milieueffecten van criteria die in paragraaf 6.2 als 'niet-maatgevend' zijn aangemerkt. Dit zijn criteria die met name voor de verdere uitwerking van projecten kunnen leiden tot aandachtspunten. De aandachtspunten zijn vooral van invloed op de keuze tussen windturbines en zonnevelden en zijn beperkt van invloed op de uiteindelijke locatiekeuze. De effecten op de niet-maatgevende criteria zijn in dit planMER niet beoordeeld, omdat de effecten op deze criteria naar verwachting niet leiden tot een risico voor de uitvoerbaarheid. Er zijn hiervoor over het algemeen namelijk (voldoende) maatregelen beschikbaar om effecten op deze criteria te voorkomen of beperken.

6.4.1 Effectanalyse bodemkwaliteit

Invloed op bodemkwaliteit

Op grond van de Wet bodembescherming (Wbb) dient, in verband met de uitvoerbaarheid van een plan of project, rekening te worden gehouden met de bodemgesteldheid. De Wbb is erop gericht bodemkwaliteit te waarborgen of te verbeteren indien nodig. De wet schrijft voor dat eenieder die de bodem verontreinigt verplicht is maatregelen te nemen om deze verontreiniging tegen te gaan. Eventuele aanwezige (spoedeisende) gevallen van bodemverontreiniging binnen het zoekgebied moeten volgens de Wbb gesaneerd of beheerd worden. Verspreiding van een verontreiniging kan bijvoorbeeld plaatsvinden via stroming van grond- en oppervlaktewater. Wanneer sprake is van een te hoge concentratie van een bepaalde stof, maar niet aangetoond kan worden dat het risico van verspreiding aanwezig is, dient sanering uitgevoerd te worden bij nieuwe ontwikkelingen in het gebied. Dit geldt zowel voor de bouw van windturbines als zonnevelden.

Aangezien het wettelijk niet is toegestaan de kwaliteit van de bodem te verslechteren en/of verontreiniging zonder meer te verplaatsen of verspreiden, is geen sprake van een negatieve beïnvloeding van de bodemkwaliteit. Daarmee draagt dit criterium niet bij aan het in beeld brengen van onderscheidende aspecten die ten grondslag liggen aan de locatiekeuze of een keuze voor een techniek.

Chemische en fysische kwaliteit van de bodem

In dit planMER worden de chemische, fysische en biologische kwaliteit van de bodem niet beoordeeld. De volgende onderdelen zijn bij de uitwerking van plannen echter wel relevant om te beschouwen, maar zorgen op het regionale schaalniveau van dit planMER niet voor onderscheidende effecten. Daarom worden hieronder kort de aandachtspunten benoemd.

Chemische kwaliteit:

- afspoeling of uitloging van gebruikte materialen, bijvoorbeeld zink van de draagconstructie van zonnepanelen;
- invloed op reeds aanwezige bodemverontreiniging, bijvoorbeeld bij het doorboren van afdichtende bodemlagen.

Fysische en biologische kwaliteit:

- zettingen en verdichting van de bodem, bijvoorbeeld door het gebruik van zwaar materieel bij de aanleg (zie volgende paragraaf 'zettingen');
- achteruitgang gehalte humus, diverse mineralen en de biodiversiteit door onvoldoende licht, lucht en water.

Achteruitgang treedt op als de bodem chemisch en fysisch niet in goede conditie is. Om te zorgen voor een goed functionerende bodem na het verwijderen van de windturbines en zonnevelden dient de chemische, fysische en biologische kwaliteit zoveel mogelijk in stand gehouden te worden tijdens de aanleg-, gebruiks- en verwijderingsfase.

Bodemkwaliteit bij toekomstige ontwikkelingen

Wel dient ter voorbereiding van de uitvoering van een initiatief inzicht verkregen te worden in (mogelijke) aanwezigheid van bodemverontreinigingen. Hierbij gelden de volgende, algemene, aandachtspunten:

- indien ook daadwerkelijk grondroerende werkzaamheden ter plaatse van deze locaties plaatsvinden, dan is de kans aanwezig dat er sanerende werkzaamheden moeten plaatsvinden, hetgeen de bodemkwaliteit doet verbeteren. Grondroerende werkzaamheden zijn in ieder geval te verwachten voor:
  - de fundering van windturbines (graafdiepte van 5 m onder maaiveld), heipalen voor windturbines (tot 30 m diep op land);
  - de fundering van zonnevelden (circa 0,30 m-mv);
- om een beter beeld te krijgen van de actuele bodemkwaliteit in een volgende fase is inzage van beschikbare rapportages aan te raden. Voor de verdachte locaties binnen zoekgebieden voor wind en zon wordt een historisch vooronderzoek geadviseerd om uit te voeren conform NEN 5725 en als op basis daarvan aanleiding is voor vervolgonderzoek is een verkennend bodemonderzoek noodzakelijk conform de NEN 5740;
- vanuit milieuperspectief is bodemkwaliteit niet bepalend voor de keuze van een locatie en/of techniek, omdat effecten door sanering volledig te voorkomen zijn en omdat bij sanering zelfs sprake is van een verbetering van de bodemkwaliteit. Het aantreffen van (grootschalige) bodemverontreinigingen brengt wel een risico voor planning en kosten met zich mee.

Risico op zettingen

Zettingen kunnen optreden als gevolg van ingrepen in de bodem/ondergrond. Bovengrondse en ondergrondse constructies kunnen, indien zwaarder dan de omliggende lithologie, tot zettingen leiden. Ook een aanpassing in de dominante bodemopbouw kan (op termijn) leiden tot zettingen. Omgekeerd kunnen zettingen ook leiden tot negatieve gevolgen aan boven- en ondergrondse functies. Dit kan onder meer effecten hebben op de waterbergingscapaciteit van de bodem. Dit criterium draagt niet bij aan het in beeld brengen van onderscheidende aspecten die ten grondslag liggen aan de locatiekeuze of een keuze voor een techniek

Gevoeligheid van bodemtypen

Het risico op zettingen houdt sterk verband met de lithologische samenstelling van de bodem, waar in meer of mindere mate druk op wordt uitgeoefend. Hierbij zijn textuur, structuur en het watergehalte van de grond belangrijke parameters. Door lucht en water uit poriënruimte te persen (consolidatie) klinkt de grond in. Veen is zeer gevoelig voor zetting, aangezien dit veel water en lucht bevat (groot volume dat makkelijk kan

worden samengedrukt). Klei en zand zijn aanmerkelijk beter bestand tegen zetting, waarbij geldt dat zand vanwege de gunstige textuur en structuur en een laag watergehalte (water stroomt makkelijk weg uit de poriën tussen zandkorrels) het minst gevoelig is voor zetting. In paragraaf 4.2.5 is een kaart opgenomen met de bodemtypen in de regio (afbeelding 4.23).

Uit bovenstaande beschrijving volgen de volgende algemene aandachtspunten voor het risico op zettingen die relevant zijn voor de uitwerking van eventuele projecten in de regio:

- er wordt aanbevolen om zettingsgevoelige gebieden (zoals klei en veen) zo veel mogelijk te vermijden bij de locatiekeuze van windturbines. Als zettingsgevoelige gronden niet kunnen worden vermeden dan is het mogelijk om de effecten te mitigeren. Met mitigerende maatregelen kan een stabiele bodem worden gecreëerd door voorbelasting. Voorbelasting houdt een kunstmatige inklinking in door het verwijderen van de zettingsgevoelige laag en het toevoegen van een zandlaag. De creatie van een stabiele bodem zorgt voor het volgende risico:
  - ontstaan van heterogene zettingen waardoor kabels moeilijker kunnen worden geplaatst door het hoogteverschil. Kabels kunnen dan worden geplaatst in een zandbed. Een zandbed heeft ook als voordeel dat de kabels hun warmte beter kunnen afgeven;
- zonnevelden zijn mogelijk op zettingsgevoelige gebieden, omdat de risico op zettingen laag is.

6.4.2 Effectanalyse grondwater

Risico op verzilting

In het NRD is het risico op verzilting opgenomen als niet-maatgevend criterium in het beoordelingskader. Verzilting is de toename van het zoutgehalte in de bodem, het grondwater en het oppervlaktewater. De beschikbaarheid van zoet grond- en oppervlaktewater is van belang voor gebruiksfuncties zoals landbouw, industrie, drinkwater en natuur. Verzilting komt voornamelijk voor in het westen en noorden van Nederland, waar zout water vanuit de zee of via kwel aan de oppervlakte komt. Door de ligging van het plangebied op grote afstand tot zoutwaterbronnen is verzilting naar verwachting geen risico bij de ontwikkeling van windturbines en zonnevelden. Daarom is dit criterium niet bepalend voor de locatiekeuze of keuze voor wind- of zonne-energie

6.4.3 Effectanalyse leefomgeving

Geluidgehinderden

Hoewel de vergunbaarheid bij dit criterium op dit moment nog geen rol speelt, bieden de geluidscontouren behorende bij normen lager dan 47 dB Lden (‘onder de norm’) toch inzicht. Dit is te meer relevant, omdat de geluidscontouren aangepast kunnen worden naar aanleiding van de resultaten uit het planMER Windturbinebepalingen Leefomgeving. Het criterium normoverschrijding geeft het speelveld aan waarbinnen gezocht moet worden om hinder zoveel mogelijk te voorkomen. Dit criterium geeft dus nadere informatie over de locaties waar de geluidseffecten op de omgeving het kleinste zijn. Het onderzoek richt zich op windturbines.

Analyse geluidgehinderden door windturbines

Dit criterium hanteert als uitgangspunt de 40 en 45 dB Lden geluidscontour. Daarnaast is ook de 47 dB Lden contour in beeld gebracht die van toepassing is zonder mitigerende maatregelen.

Bij de 40 dB Lden is circa 1 % van de bevolking ernstig gehinderd, volgens onderzoek van RIVM[1]. Dit is dus de geluidbelasting waarbij de kans op hinder zeer klein is (‘onder de norm’). De berekeningen in deze paragraaf tonen de volgende contouren middels een voorbeeldsituatie:

- 40 dB Lden contour van de 120 m windturbine in lijnopstelling;
- 40 dB Lden contour van de 166 m windturbine in lijnopstelling.

[1] Rapportage ‘Windturbines: invloed op de beleving van gezondheid van omwonenden - GGD informatieblad medische milieukunde (update 2013), met kenmerk 200000001/2013 door Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM)

De 45 dB Lden ís afkomstig van de advieswaarden van de WHO-richtlijnen. De berekeningen in deze paragraaf tonen de volgende contouren middels een voorbeeldsituatie:
- 45 dB Lden contour van de 120 m windturbine in lijnopstelling;
- 45 dB Lden contour van de 166 m windturbine in lijnopstelling.

De contouren van de 40, 45 en 47 dB Lden reiken een stuk verder dan de 47 dB Lden contouren (met 3 dB mitigatie, zie paragraaf 7.5). Overeenkomstig de methodiek bij normoverschrijding, is voor het criterium geluideffecten onder de norm de contourafstanden naar de 40, 45 en 47 dB Lden contour berekend. Hiervoor zijn de referentieturbines uit tabel 6.18 als uitgangspunt gebruikt. Tabel 6.24 beschrijft de resultaten van windturbines in lijnopstelling.

Tabel 6.24 Berekende 40, 45 en 47 dB contourafstanden van de 120 m en 166 m windturbine in lijnopstelling

Omschrijving	Afstand [m]
	Lijnopstelling
40 dB Lden, 120 m windturbine	800
40 dB Lden, 166 m windturbine	1.315
45 dB Lden, 120 m windturbine	450
45 dB Lden, 166 m windturbine	800
47 dB Lden, 120 m windturbine	340
47 dB Lden, 166 m windturbine	620

Tabel 6.24 laat zien dat de 40 dB Lden contour van een 120 m windturbine op circa 800 m ligt. Voor een grotere windturbine is deze afstand 1.315 m. Onderstaande afbeelding 6.2 toont de berekende 40 dB Lden contouren van een lijnopstelling op een indicatieve locatie in Arnhem. Deze afbeelding is slechts bedoeld om een beeld te geven van de schaalgrootte van de contouren.

Afbeelding 6.2 40 dB Lden contourafstanden 120 m en 166 m windturbines in lijnopstelling op indicatieve locatie in Arnhem

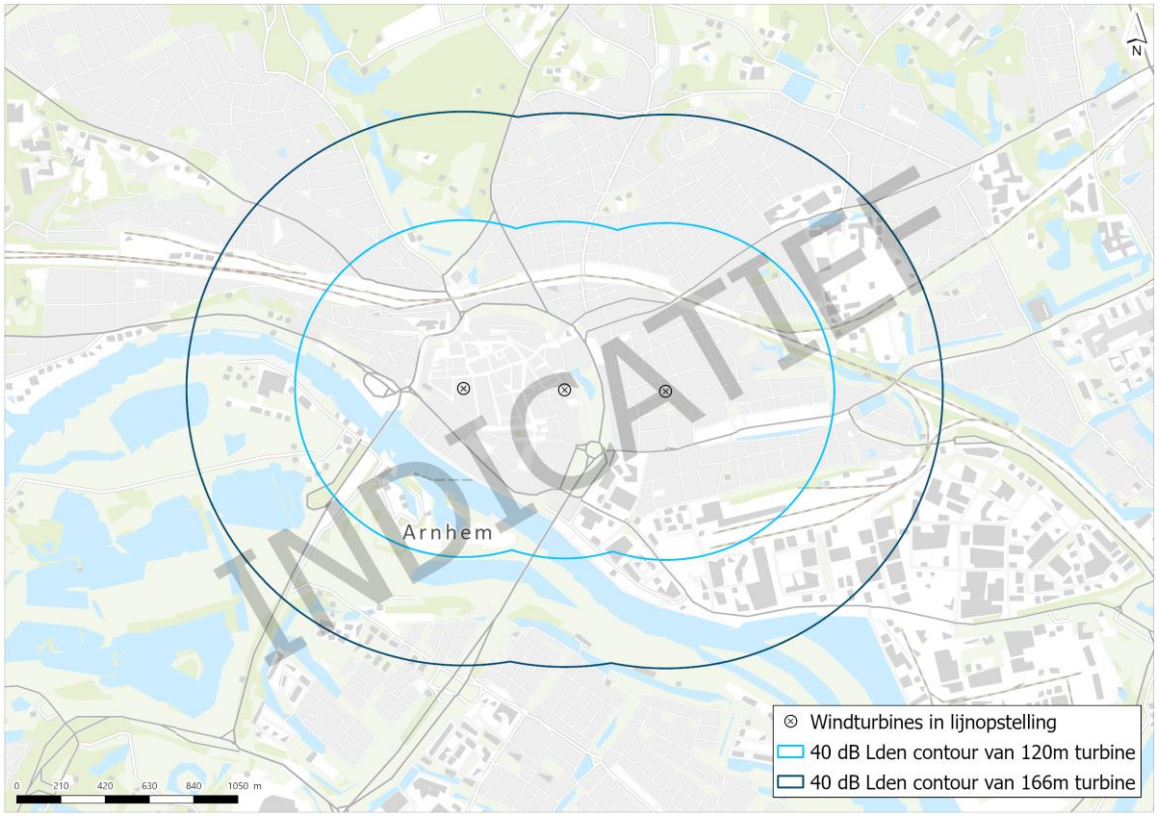

Afbeelding 6.3 geeft de geluideffecten onder de norm weer voor het plangebied voor 40 dB Lden. De geluidscontouren zijn in deze afbeelding om geluidsgevoelige objecten gelegd. De gebieden die niet grijs zijn ingekleurd zijn gebieden waar windturbines geplaatst kunnen worden zonder een negatief effect te veroorzaken op geluidsgevoelige bestemmingen. Voor 166 m windturbines (afbeelding 6.3b) betreft dit een gebied aan de oostkant van de Veluwe. Voor 120 m windturbines (afbeelding 6.3a) geldt dit eveneens, daarnaast zijn verspreid over het plangebied kleine gebieden aanwezig waar windturbines minimale geluidbelasting (maximaal 40 dB) veroorzaken op geluidsgevoelige bestemmingen.

Afbeelding 6.3 Geluideffecten 40 dB Lden

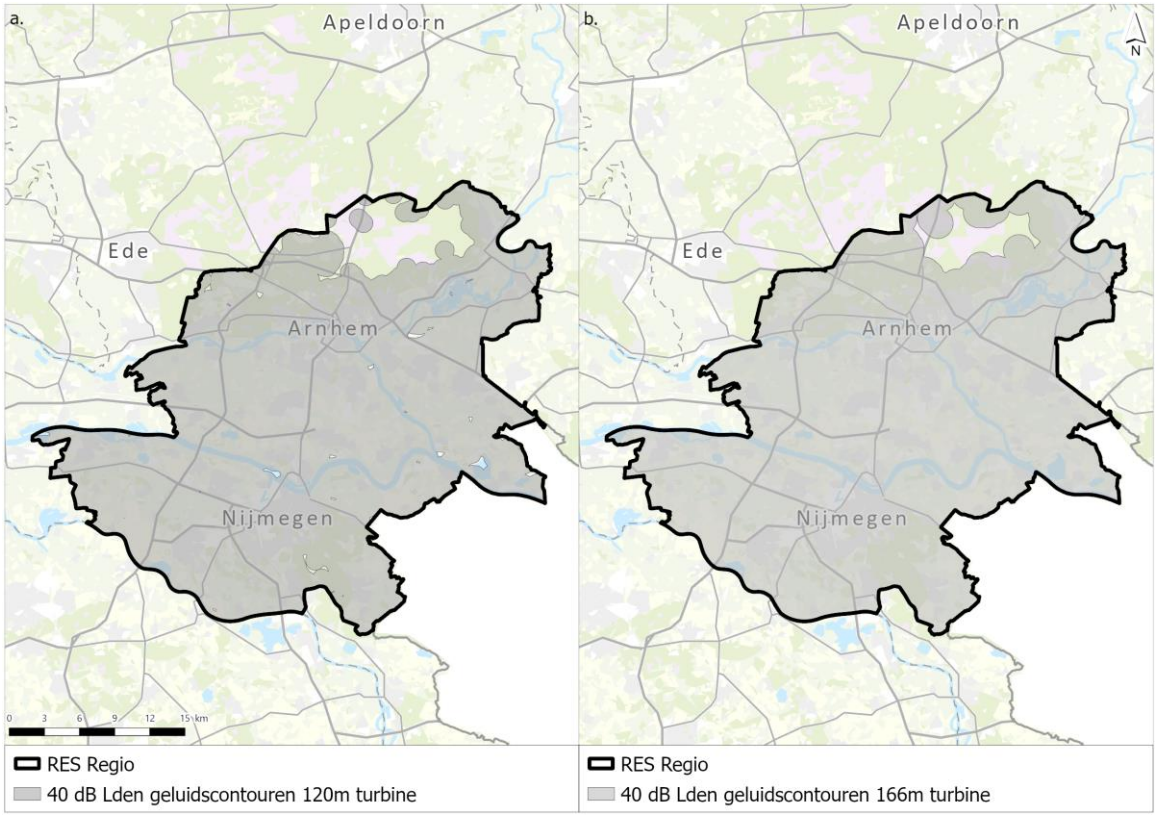

Afbeelding 6.4 toont de geluidseffecten onder de norm voor 45 dB Lden. Ook hiervoor geldt dat voor een groot deel van het plangebied plaatsing van windturbines leidt tot negatieve effecten op geluidsgevoelige bestemmingen.

Afbeelding 6.4 Geluideffecten 45 dB Lden

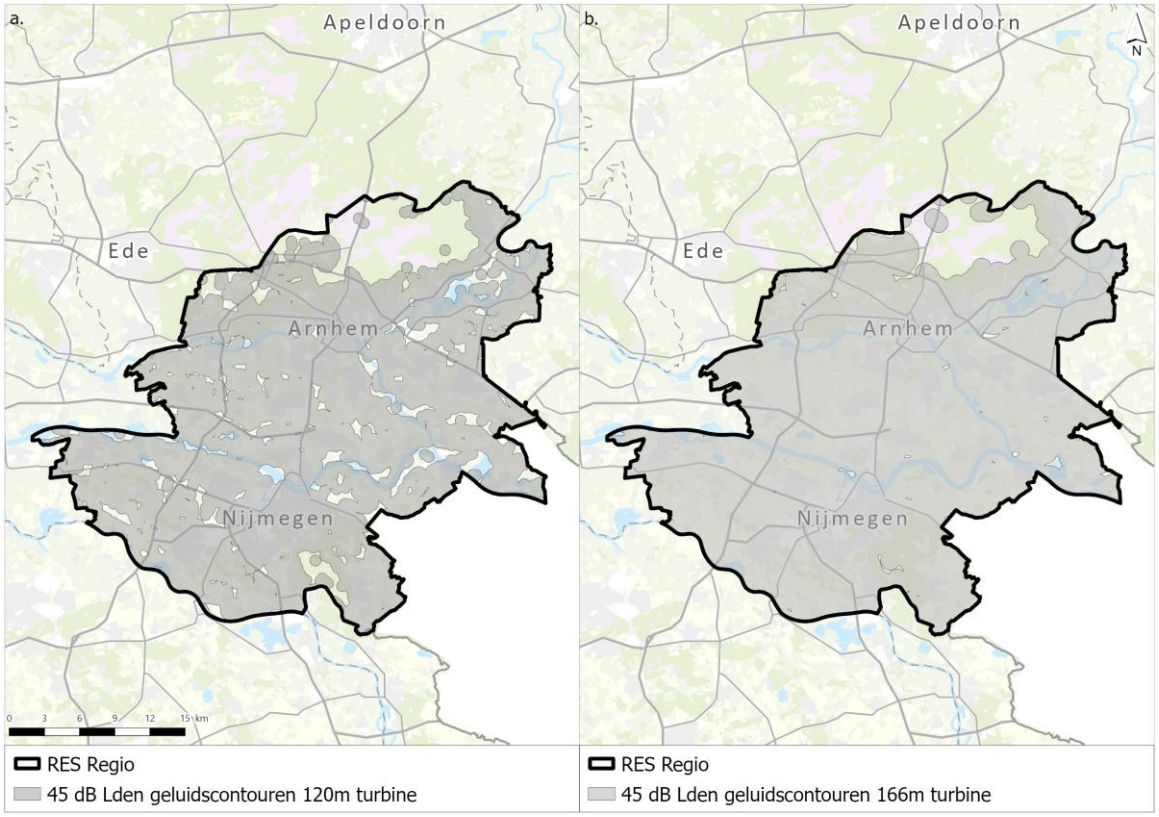

Afbeelding 6.5 toont de geluidseffecten onder de norm voor 47 dB Lden (zonder mitigatie) voor 120 m windturbines en 166 m windturbines. Ook hiervoor geldt dat voor een groot deel van het plangebied plaatsing van windturbines leidt tot negatieve effecten op geluidsgevoelige bestemmingen.

Afbeelding 6.5 Geluideffecten 47 dB Lden (exclusief 3 dB mitigatie)

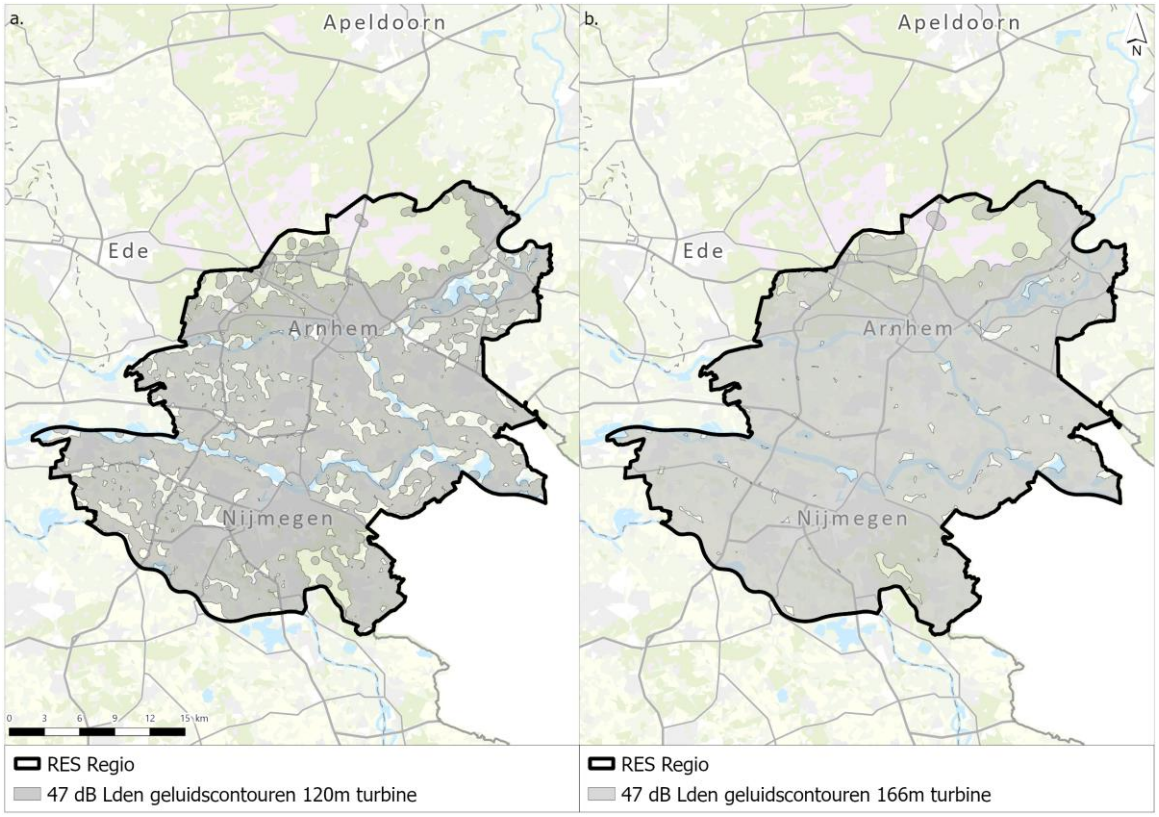

Invloed op gezondheid

Rond de ontwikkeling van windturbines bestaan zorgen met betrekking tot gezondheid. Windturbines veroorzaken geluid (inclusief laagfrequent geluid) en slagschaduw. Dit kan hinderlijk zijn en mogelijk gevolgen hebben voor de gezondheid (zie onderzoeken van het RIVM[1]). Een actuele wetenschappelijke beschouwing ten aanzien van gezondheid en windturbines maakt daarom deel uit van de effectbeoordeling van dit aspect. Voor zonnevelden zijn minder tot geen gezondheidszorgen. Dit is daarom niet beschouwd.

Uit de literatuurstudie[1] blijkt dat hinder optreedt als gevolg van geluid. Hoe sterker het geluid (in dB) van windturbines, hoe groter de hinder ervan. Uit de bestaande literatuur bleek niet dat het zogeheten 'laagfrequent geluid' (lage tonen) van windturbines voor extra hinder zorgt tot die gerelateerd aan 'gewoon' geluid. Voor andere gezondheidseffecten zijn de resultaten van wetenschappelijk onderzoek niet eenduidig. Deze effecten hangen niet duidelijk samen met het geluidniveau, maar soms wel met de ervaren hinder. De resultaten onderbouwen de eerdere conclusies van een vergelijkbare opdracht circa drie jaar geleden.

Er is aangetoond dat persoonlijke, situationele en contextuele factoren, die op zichzelf geen directe invloed hebben op de gezondheid, wel de beleving van geluidhinder kunnen versterken. Persoonlijke factoren betreffen houding ten opzichte van windturbines, persoonlijke verwachtingen en de geluidgevoeligheid van elk individu. De literatuur laat duidelijk zien dat omwonenden minder hinder hebben van de windturbines als ze betrokken zijn bij de plaatsing ervan. Dit hangt samen met de persoonlijke beleving van de ontwikkeling. Door mee te kunnen denken over de plaatsing en de balans tussen kosten en baten, ervaren omwonenden

[1] Van het RIVM zijn drie recente publicaties beschikbaar, waarover nader contact geweest is voor uitleg over onderdelen van deze publicaties:
- I. van Kamp | G.P. van den Berg, 2021: Gezondheidseffecten van windturbinegeluid, RIVM-rapport 2020-0214.
- M. Reedijk, I. van Kamp, J. Hin, juli 2021: Factsheet gezondheidseffecten van windturbinegeluid, RIVM.
- Irene van Kamp & Frits van den Berg, 30 August 2021: Health Effects Related to Wind windturbine Sound: An Update; In: International Journal of Environmental Research and Public Health.

minder hinder. Het is daarom belangrijk zorgen van omwonenden serieus te nemen en hen te betrekken bij het planningsproces en de plaatsing van windturbines.

Er is ook onderzoek gedaan naar slaapverstoring door windturbines. Er kunnen geen conclusies worden getrokken over de samenhang van het geluidniveau van windturbinegeluid en slaapverstoring, omdat de resultaten van het onderzoek niet eenduidig zijn.

Omdat de effecten op gezondheid met name raken aan geluid, wordt het aspect 'gezondheid' niet als apart criterium behandeld in dit planMER. Tijdens de verdere uitwerking van de zoekgebieden, middels bijvoorbeeld een projectMER, kan gezondheid als milieuthema beschouwd worden. Hierbij kunnen de resultaten van het landelijk planMER naar windturbinebepalingen worden benut en verdient het de aanbeveling om omwonenden te betrekken bij het planningsproces.

Invloed op gevoelige objecten door slagschaduw

De rotorbladen van een windturbine draaien rond. Hierdoor ontstaan schaduwen, die meebewegen met het ronddraaien van de windturbine. De schaduw die een windturbine veroorzaakt heet slagschaduw. Deze slagschaduw reikt het verst als de zon laag staat, wat het geval is gedurende de winter, tijdens de ochtenduren en de avonduren. Het verschijnen en verdwijnen van de schaduw in, met name, een woning kan als zeer hinderlijk worden ervaren. Daarom zijn normen opgesteld die bepalen hoe lang (uren per jaar) slagschaduw op een gevoelige bestemming (zoals een woning) mag optreden.

In het Activiteitenbesluit[1] is vastgesteld dat een stilstandvoorziening is vereist wanneer de afstand tussen gevoelige objecten, zoals woningen, en een windturbine minder dan twaalfmaal de rotordiameter bedraagt en gemiddeld meer dan 17 dagen per jaar gedurende meer dan 20 minuten per dag slagschaduw optreedt. Deze 20 minuten per dag voor niet meer dan 17 dagen is gemakshalve omgerekend naar een maximale periode van 5 uur en 40 minuten op jaarbasis. Een 166 m windturbine heeft een groter rotordiameter en dus grotere slagschaduwcontouren. Dit betekent dat een 166 m windturbine resulteert in meer slagschaduwhinder. De daadwerkelijke hinder is afhankelijk van het aantal windturbines en de specifieke positie van de windturbines in relatie tot woningen en/of andere gevoelige objecten.

In de praktijk vormen slagschaduwcontouren rondom een windturbine de vorm van een 'vlinder' (zie afbeelding 6.6). De omvang van deze 'vlinder' neemt toe met de grootte (rotordiameter en ashoogte) van de windturbine. Door een verhoogd landoppervlakte (bijvoorbeeld door heuvelachtig landschap) kan de slagschaduwcontour een andere vorm aannemen Bij de ontwikkeling van specifieke windturbineposities moet rekening gehouden worden met de slagschaduwcontour en de hinder op omwonenden. Als niet voldaan kan worden aan de eisen uit het Activiteitenbesluit, moet een stilstandvoorziening toegepast worden.

[1] Voor onder andere het bepalen van passende slagschaduwnormen in het Activiteitenbesluit wordt landelijk een planMER opgesteld.

Afbeelding 6.6 Slagschaduwcontour van windturbine met ashoogte van 120 m op een indicatieve locatie in Arnhem. In beeld gebracht zijn de contour van 0 uur slagschaduw, waarbuiten geen overlast ervaart kan worden, en van 5 uur en 40 minuten, de wettelijke norm uit het Activiteitenbesluit

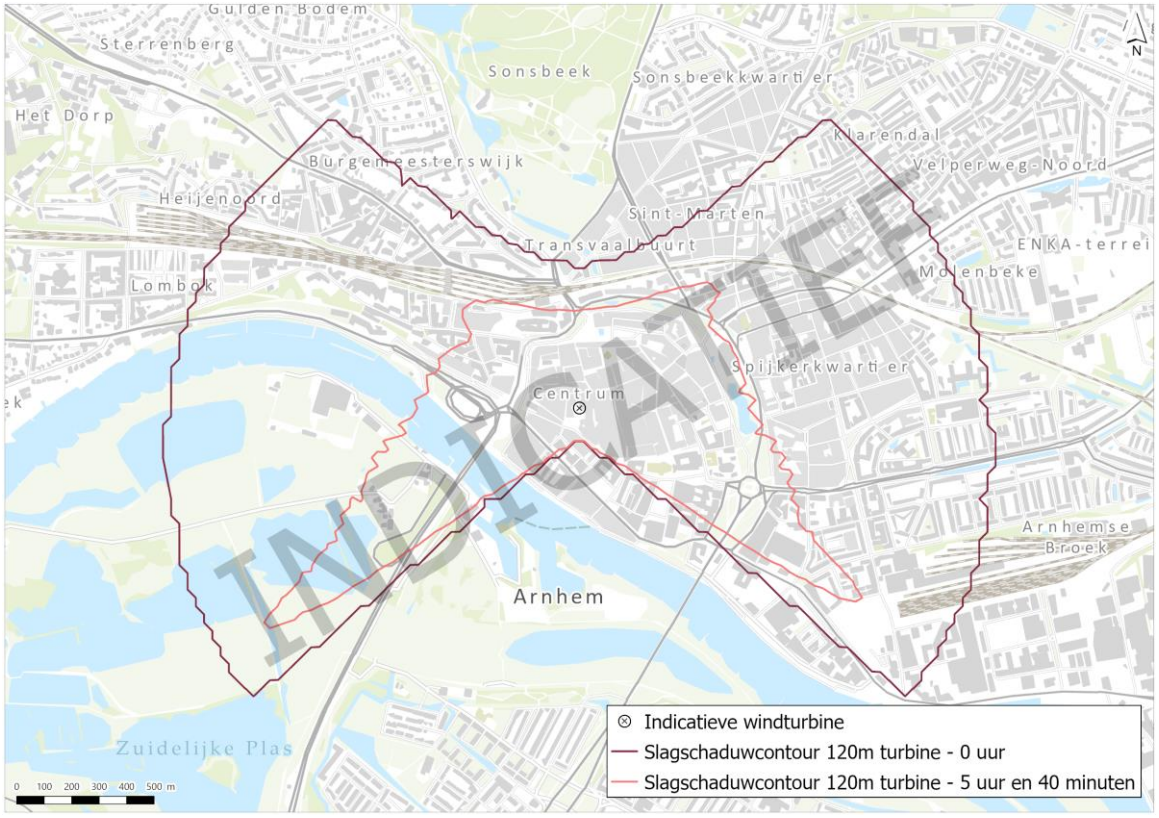

Windturbines veroorzaken dus een slagschaduwcontour. Slagschaduw kan hinderlijk zijn voor omwonenden. Daarom moet per project de slagschaduwcontour in beeld gebracht worden en moet aangetoond worden dat voldaan wordt aan de eisen van het Activiteitenbesluit. Als dit niet het geval is, moet een stilstandsvoorziening worden toegepast. Voor het planMER op regionaal schaalniveau is het criterium echter niet-maatgevend, omdat mitigerende maatregelen over het algemeen mogelijk zijn. Tevens valt een deel van de slagschaduwcontouren veelal binnen de geluidscontouren van windturbines. Voor de ontwikkeling van Windpark Caprice (gemeente Lingewaard) is bijvoorbeeld opgenomen dat de windturbines helemaal stil worden gezet, zodra slagschaduw optreedt[1].

[1] Gemeente Lingewaard - ZS 412025 - Bijlage 7 - Raadsvoorstel - Windpark Caprice, 27 juni 2022.

7

EFFECTANALYSE- EN BEOORDELING WIND- EN ZONNE-ENERGIE

Dit hoofdstuk presenteert voor wind- en zonne-energie de effectanalyse op gebiedsniveau en de effectbeoordeling van de alternatieven. De effectanalyse op gebiedsniveau is uitgevoerd voor de maatgevende criteria die bijdragen aan de besluitvorming voor locaties en de keuze tussen windturbines en/of zonnevelden (zie hoofdstuk 6). Elke paragraaf presenteert per criterium eerst de effectanalyse voor het gehele plangebied op kaarten. Hierbij zijn op de kaarten de harde belemmeringen (zie bijlage III) uitgesloten. De effectanalyses resulteren per aspect in een toelichtende effectbeoordeling en een effectbeoordeling in de vorm van kaarten die aangeven welke gebieden binnen het plangebied vanuit het betreffende criterium:
- sterk negatief (--) (rode kleur);
- negatief (-) (oranje kleur);
- licht negatief (0/-) (gele kleur);
- neutraal (0) (lichtgrijze kleur).

Voor de leesbaarheid van dit planMER zijn alleen de kaarten met de beoordeling voor het gehele plangebied minus de harde belemmeringen weergegeven. In verschillende bijlagen zijn de effecten van de alternatieven per criterium op kaart beoordeeld.

Naast de kaarten is in iedere paragraaf ook een tabel opgenomen met de effectbeoordeling. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de beoordeling in de tabellen is gebaseerd op het gehele alternatief. Voor een gedeelte van het alternatief kan de beoordeling afwijken. De kaarten in de verschillende bijlagen tonen de exacte beoordeling.

7.1 Bodem en water

Invloed op waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden

De voorgenomen activiteiten kunnen effecten hebben op waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en/of kwetsbare drinkwaterreserveringgebieden (zie voor een gedetailleerde beschrijving 6.3.1). De kwaliteit van het grondwater kan worden beïnvloed door bemaling of het lekken van schadelijke stoffen bij de aanleg en verwijdering van windturbines en zonnevelden. Ook kunnen bodemlagen die het grondwater beschermen worden verstoord, waardoor verontreinigingen met lekstromen in het diepere grondwater kunnen komen.

Daarom geldt in waterwingebieden een maximale diepte voor grondroerende werkzaamheden van 2 m. Windturbines kennen een fundering die circa 30 m diep de grond in gaat. De ontheffingsmogelijkheden bieden naar verwachting geen mogelijkheid hiervan af te wijken. Er geldt voor windturbines daarom een sterk negatieve (--) beoordeling. De fundering van zonnevelden reikt circa 0,3 m diep. Voor zonnevelden geldt daarom bij ligging in waterwingebieden een licht negatieve (0/-) beoordeling, omdat dit een aandachtspunt is oor de ontwikkeling.

Voor de grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden gelden weliswaar ook beperkingen ten aanzien van de diepte van grondroerende werkzaamheden, maar hierbij bestaan mogelijkheden om onder voorwaarden af te wijken. Hierdoor is voor windturbines een negatieve (-) beoordeling van toepassing. Voor zonnevelden geldt voor

deze gebieden een licht negatieve (0/-) beoordeling, omdat zonnevelden naar verwachting onder (beperkte) voorwaarden mogelijk zijn.

Afbeelding 7.1 laat zien welke gebieden in het plangebied sterk negatief, negatief en neutraal zijn beoordeeld voor 120 m windturbines. Afbeelding 7.2 bevat de beoordeling op kaart voor 166 m windturbines. Afbeelding 7.3 toont de beoordeling voor zonnevelden. Voor alle kaarten geldt dat alleen de harde belemmeringen zoals benoemd in de bijlage III zijn uitgesloten. In bijlage VII zijn alle alternatieven en varianten separaat op kaart beoordeeld. Deze beoordelingen zijn gebruikt voor de effectbeoordeling van de alternatieven (zie tabel 7.1).

Afbeelding 7.1 Beoordeling invloed op waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en/of kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden voor 120 m windturbines op kaart

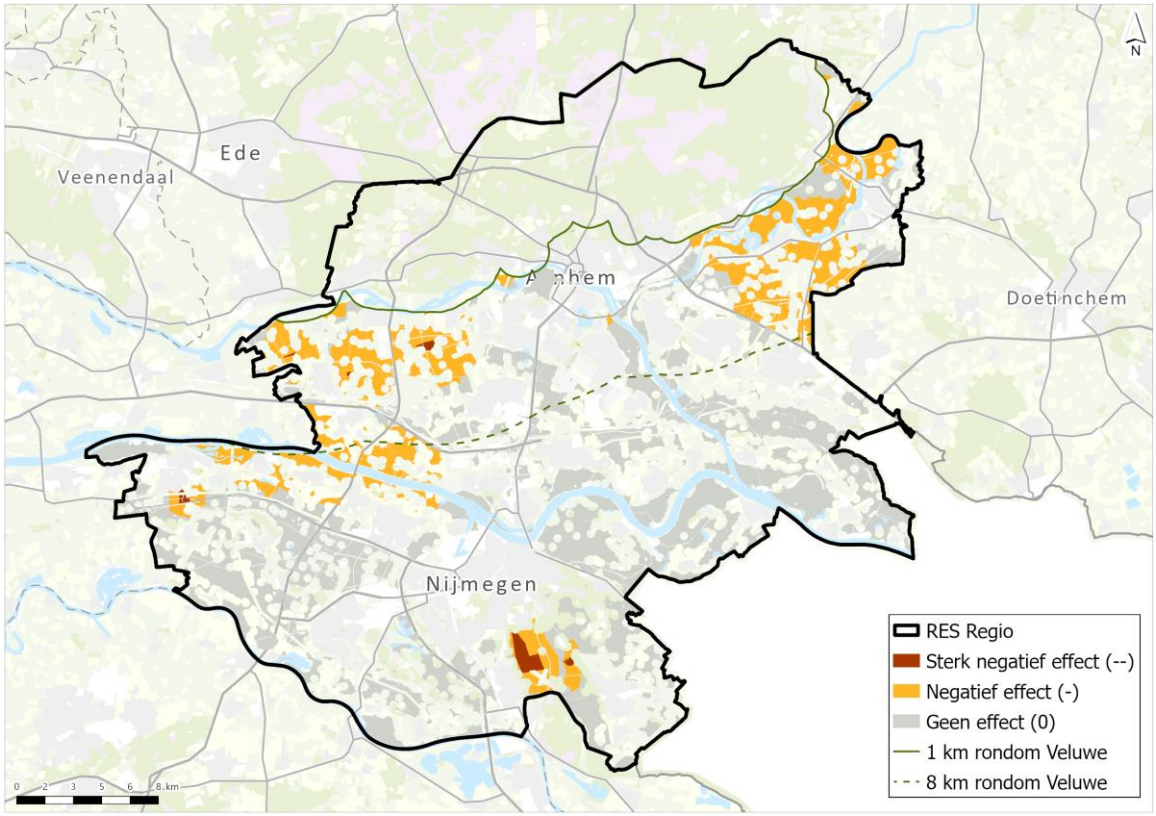

Afbeelding 7.2 Beoordeling invloed op waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en/of kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden voor 166 m windturbines op kaart

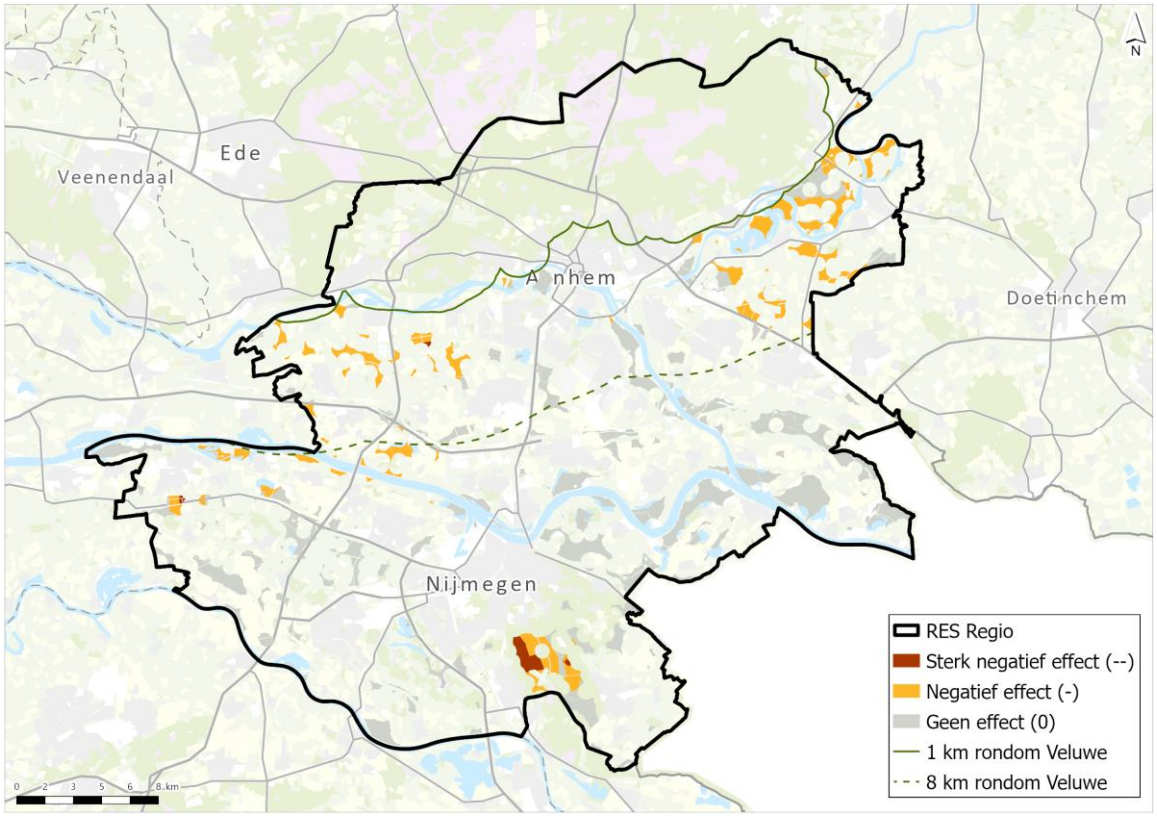

Afbeelding 7.3 Beoordeling invloed op waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en/of kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden voor zonnevelden op kaart

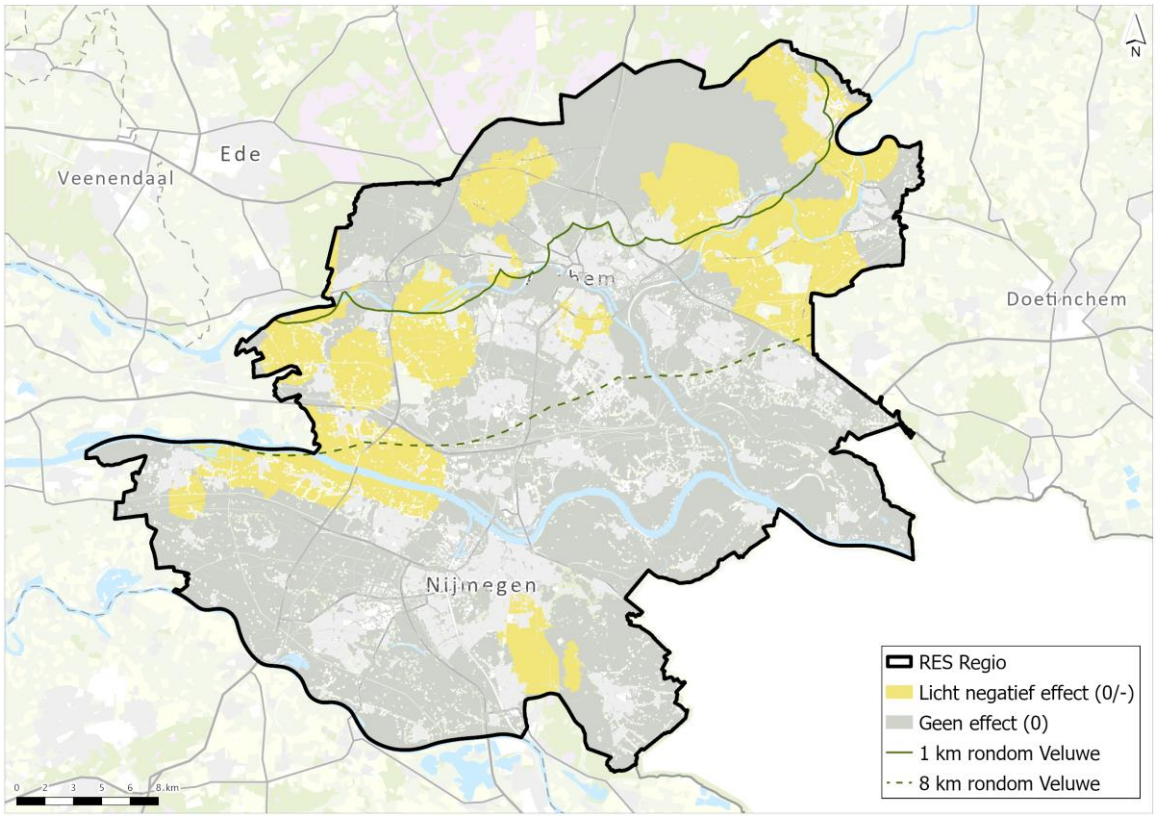

Effectbeoordelingstabel bodem en water

Tabel 7.1 toont een overzicht van de effectbeoordeling, zoals beschreven in voorgaande paragraaf. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de beoordeling is gebaseerd op het gehele alternatief. Voor een gedeelte van het alternatief kan de beoordeling afwijken. Het uitgangspunt is hierbij een worst-case beoordeling.

Tabel 7.1 Overzicht effectbeoordeling invloed op waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en/of kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden

	120 m windturbines				166 m windturbines				Zonnevelden			
Alternatief*	**1.0**	**LS**	**NA**	**LO**	**1.0**	**LS**	**NA**	**LO**	**1.0**	**LS**	**NA**	**LO**
waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en/of kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden	-	--	--	--	-	--	--	--	0/-	0/-	0/-	0/-

* Alternatieven: 1.0 = RES 1.0, LS = Landschap, NA = Natuur, LO = Leefomgeving

7.2 Natuur

De effectanalyse en -beoordeling van windturbines en zonnevelden op natuur zijn uitgebreid beschouwd in bijlage V. Deze paragraaf bevat een korte toelichting van de effectanalyse- en beoordeling. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de effecten op Natura 2000-gebieden, GNN, Groene Ontwikkelingszones (inclusief ganzenrustgebieden) en beschermde soorten. Voor een uitgebreide toelichting en achtergrondinformatie wordt verwezen naar bijlage V. Hier zijn ook de beoordelingen van de alternatieven op kaart weergegeven. Zoals benoemd in paragraaf 6.3.2 zijn de effecten op weidevogelgebieden niet beoordeeld.

Effecten op Natura 2000-gebieden

Effecten op Natura 2000-gebieden worden beoordeeld aan de hand van instandhoudingsdoelstellingen (IHD) die in het aanwijzingsbesluit en de wijzigingsbesluiten voor de betreffende Natura 2000-gebieden zijn vastgesteld. Hierbij is onderscheid gemaakt voor effecten door stikstofdepositie en overige effecten, zoals oppervlakteverlies en verstoring. Opgemerkt dient te worden dat in een latere fase, op projectniveau, AERIUS-berekeningen uitgevoerd moeten worden met de meest recente versie van AERIUS voor zowel de aanleg- als de gebruiksfase, om de precieze gevolgen van stikstofemissie inzichtelijk te maken. Pas dan kan exact beoordeeld worden wat de werkelijke milieueffecten zijn. De effectbeoordeling voor dit onderdeel kan daarmee negatiever worden, bijvoorbeeld doordat deposities zodanig hoog zijn dat mitigatie/compensatie niet voldoende is om negatieve gevolgen op de IHD te voorkomen. Wel kan vanuit kennis van eerdere vergelijkbare projecten en expert judgement worden gesteld dat de stikstofdepositie van het voornemen, ongeacht het gekozen alternatief, naar verwachting beperkt is en stikstofdeposities in de aanlegfase grotendeels te mitigeren zijn met maatregelen zoals het gebruik van aangepast (elektrisch) materieel.

In het kader van het planMER wordt daarom aangenomen dat alle alternatieven (voor zowel windturbines als zonnevelden) zorgen voor een kleine en tijdelijke, doch (deels) te mitigeren, projectbijdrage. De alternatieven krijgen daarmee allen een voorlopige beoordeling licht negatieve (0/-) beoordeling voor de effecten door stikstofdepositie. Omdat dit voor het gehele plangebied gelijk is, is dit niet op kaart weergegeven.

Voor de overige effecten op Natura 2000-gebieden volgt hierop de beoordeling.

Windturbines

Bij ligging binnen Natura 2000-gebieden of binnen een 1 km zone van het Natura 2000-gebied Veluwe (Wespendief) geldt voor windturbines een sterk negatieve (--) beoordeling. De zone van 1 km rond de Veluwe is al uitgesloten op basis van de harde belemmeringen. De zone van 1 tot 8 km rond de Veluwe is niet separaat beoordeeld. Wel is met een contour aangegeven waar deze zone ophoudt. Effecten op de Wespendief zijn hier niet uitgesloten, maar nader onderzoek naar de IHD is nodig.

Voor de Natura 2000-gebieden die aangewezen zijn als habitatrichtlijn geldt verder binnen een zone van 1,5 km[1] een negatieve (-) beoordeling. Dit is gebaseerd op de meest verstorende werkzaamheden die in het kader van de realisatie mogelijk plaatsvinden, namelijk heiwerkzaamheden, maar ook door de werking van slagschaduw op de habitattypen. Bij ligging binnen de 10 km contour van vogelrichtlijngebieden geldt een licht negatief effect (0/-). Deze 10 km zone is gebaseerd op de zone waarbinnen een aantal belangrijke foerageergebieden voor de Natura 2000 populaties aanwezig zijn. Deze zone is geen harde, wettelijke grens, maar is vastgelegd in het ecologisch onderzoek op basis van observaties van locaties waar belangrijke slaapplaatsen en foerageergebieden voorkomen. In en om het plangebied zijn Natura 2000-gebieden de Rijntakken en Vogelschutsgebiet Unterer Niederrhein aangewezen als vogelrichtlijngebieden.

Voor de overige gebieden geldt een neutrale (0) beoordeling. Op projectMER-niveau is nader onderzoek nodig om te bepalen wat de effecten zijn van de windturbines op één of meerdere IHD van de betreffende Natura 2000-gebieden.

Voor de alternatieven Landschap en Leefomgeving geldt dat minstens een deel van het zoekgebied voor windturbines is gelegen binnen Natura 2000 habitattypen, waardoor significant negatieve gevolgen voor IHD ook na het nemen van mitigerende maatregelen niet zijn uit te sluiten. Deze alternatieven krijgen daarom de beoordeling sterk negatief (--). De alternatieven Natuur en RES 1.0 liggen niet binnen de Natura 2000-gebieden, maar omvat zoekgebieden voor windturbines binnen 1,5 km rond Natura 2000-gebieden. Deze alternatieven is daarom voor beide windturbinetypen beoordeeld als negatief (-).

Afbeelding 7.4 laat zien welke gebieden in het plangebied sterk negatief, negatief, licht negatief en neutraal zijn beoordeeld voor 120 m windturbines. Afbeelding 7.5 bevat de beoordeling op kaart voor 166 m windturbines. Voor alle kaarten geldt dat alleen de harde belemmeringen zoals benoemd in de bijlage III zijn uitgesloten. In bijlage V zijn alle alternatieven en varianten separaat op kaart beoordeeld. Deze beoordelingen zijn gebruikt voor de effectbeoordeling van de alternatieven (zie tabel 7.2).

[1] In deze toetsing wordt uitgegaan van een maximaal effectbereik van 1,5 km als maximale verstoringsbereik. Dit is gebaseerd op de meest verstorende werkzaamheden die in het kader van de realisatie mogelijk plaatsvinden, namelijk heiwerkzaamheden.

Afbeelding 7.4 Beoordeling effecten op Natura 2000-gebieden voor 120 m windturbines op kaart

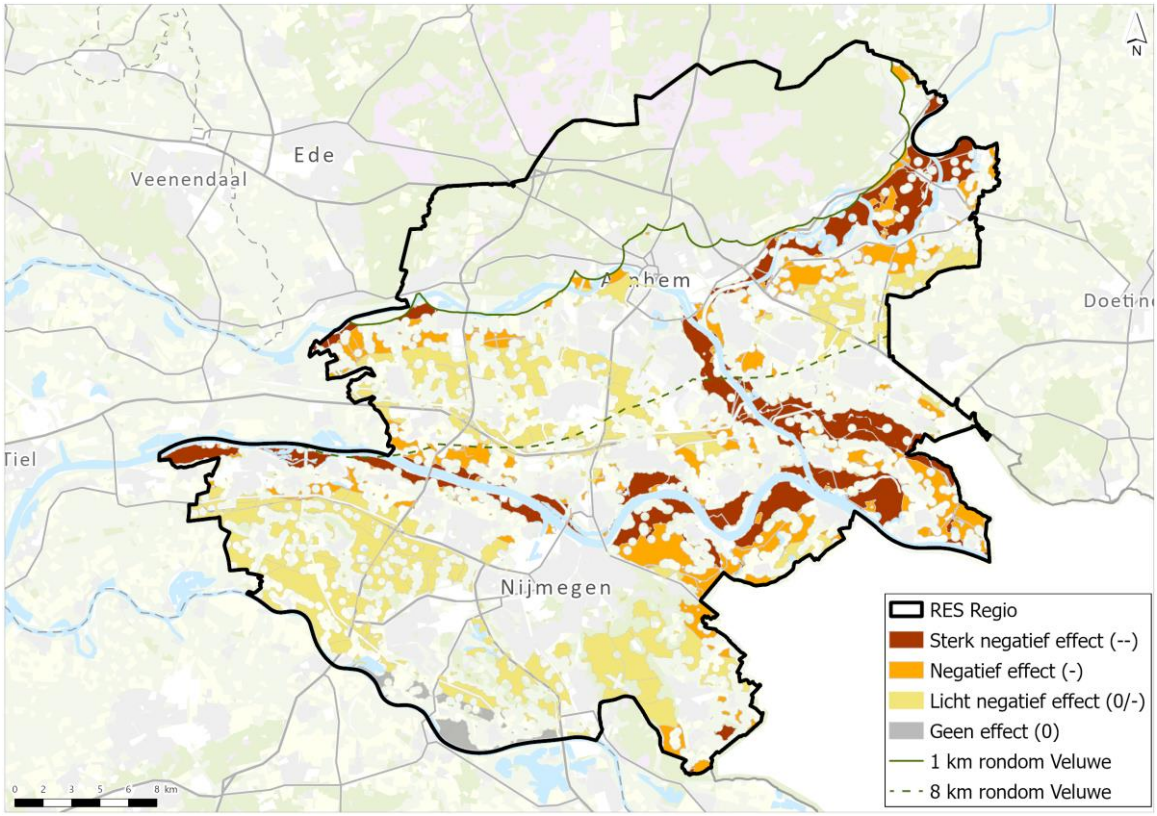

Afbeelding 7.5 Beoordeling effecten op Natura 2000-gebieden voor 166 m windturbines op kaart

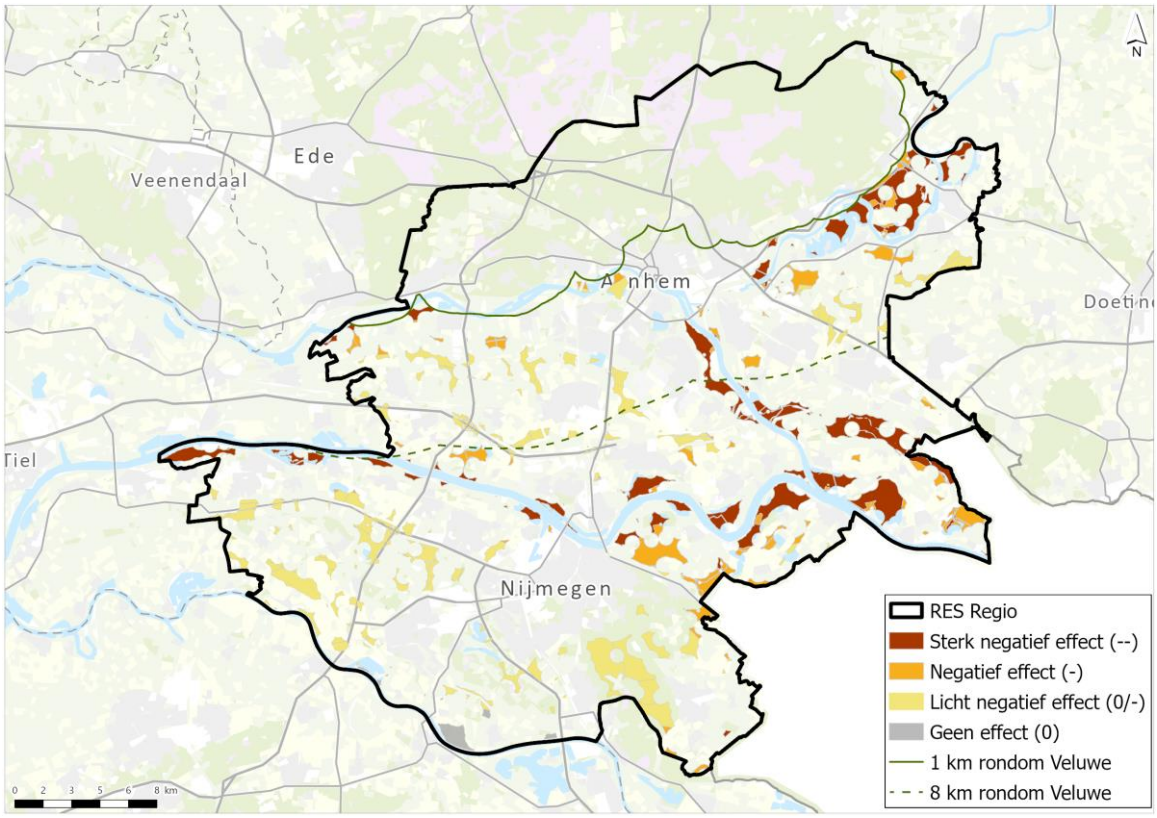

Zonnevelden

Het zoekgebied voor zonnevelden binnen het alternatief Natuur ligt geheel buiten Natura 2000-gebied, maar op enkele plekken wel binnen een zone van 1,5 km van Natura 2000 waardoor het effect op dit criterium als licht negatief (0/-) wordt beoordeeld. Voor alle overige alternatieven geldt dat minstens een deel van het zoekgebied is gelegen binnen Natura 2000, en zelfs binnen aangewezen habitattypen van deze gebieden. Deze krijgen daarom een sterk negatieve beoordeling (--). Voor de overige gebieden geldt ten aanzien van de ontwikkeling van zonnevelden een neutrale (0) beoordeling. Hierbij is eveneens nader onderzoek nodig bij concrete projecten. De beoordeling is visueel weergegeven op afbeelding 7.6. In bijlage V zijn alle alternatieven en varianten separaat op kaart beoordeeld. Tabel 7.2 bevat de beoordeling van de alternatieven.

Afbeelding 7.6 Beoordeling effecten op Natura 2000-gebieden voor zonnevelden op kaart

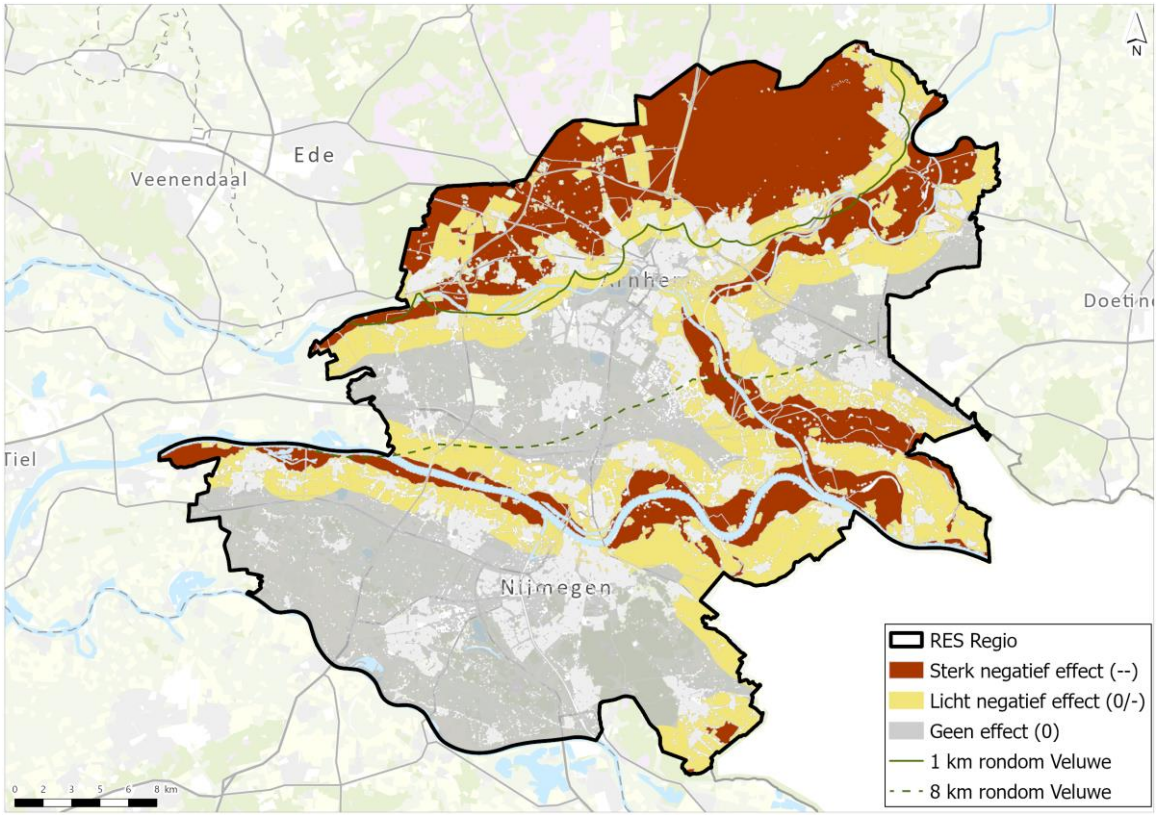

Effecten op GNN

Bij de realisatie van windturbines en/of zonnevelden binnen de grenzen van het GNN, kunnen effecten op de kernkwaliteiten van dit provinciaal natuurgebied optreden. Het gaat dan om effecten zoals verlies van de openheid en rust, afname leefgebied van bepaalde doelsoorten (bijvoorbeeld weidevogels). Voor zonnevelden geldt dat het voornaamste effect optreedt als gevolg van ruimtebeslag.

Windturbines

Voor windturbines is geen sprake van een sterk negatieve (--) beoordeling, omdat nader onderzoek nodig is om te bepalen wat de kernkwaliteiten zijn van het GNN. Hiermee kan bepaald worden of voldaan kan worden aan de voorwaarden uit de Omgevingsverordening.

Voor ligging binnen GNN geldt een negatieve (-) beoordeling, omdat de kernkwaliteiten mogelijk worden aangetast. Voor het plaatsen van windturbines in verkenningsgebieden voor windenergie in het GNN dient het oppervlak van natuur dat verloren gaat voor 200 % gecompenseerd te worden. Deze gebieden zijn beoordeeld als licht negatief (0/-) voor windturbines. Dit geldt ook voor een zone van 1,5 km rond GNN gebied, in verband met de externe werking.

Binnen het alternatief Natuur zijn de zoekgebieden voor windturbines allen buiten GNN gelegen, waardoor directe effecten op de kernkwaliteiten niet aan de orde zijn. Voor dit alternatief geldt voor beide windturbinetypen (120 m en 166 m) een licht negatieve (0/-) beoordeling, gezien de ligging binnen 1,5 km rond GNN.

Het alternatief RES 1.0 kent zoekgebieden binnen GNN. Het gaat echter enkel om zoekgebieden gelegen binnen verkenningsgebied voor windturbines. De effecten op de kernkwaliteiten van het GNN worden hier op voorhand als beperkt ingeschat (zie bijlage V voor een nadere toelichting). Voor dit alternatief geldt de beoordeling negatief (0/-).

Voor alle overige alternatieven geldt dat minstens een deel van het zoekgebied voor windturbines is gelegen binnen GNN, buiten het verkenningsgebied voor windturbines. Deze krijgen daarom de beoordeling negatief (-), omdat aantasting van de kernkwaliteiten van het GNN ook met toepassing van mitigerende maatregelen niet op voorhand is uit te sluiten.

Afbeelding 7.7 laat zien welke gebieden in het plangebied negatief, licht negatief en neutraal zijn beoordeeld voor 120 m windturbines. Afbeelding 7.8 bevat de beoordeling op kaart voor 166 m windturbines. Deze beoordelingen zijn gebruikt voor de effectbeoordeling van de alternatieven (zie tabel 7.2).

Afbeelding 7.7 Beoordeling effecten op GNN voor 120 m windturbines op kaart

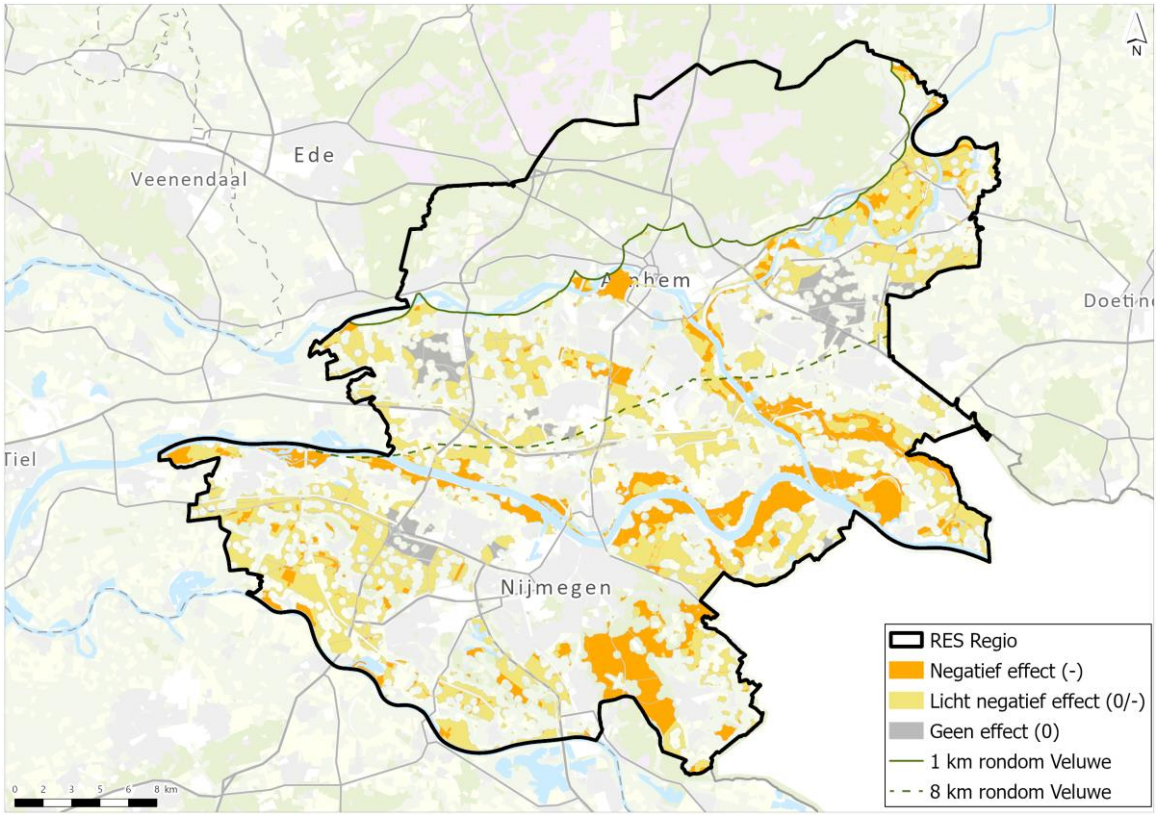

Afbeelding 7.8 Beoordeling effecten op GNN voor 166 m windturbines op kaart

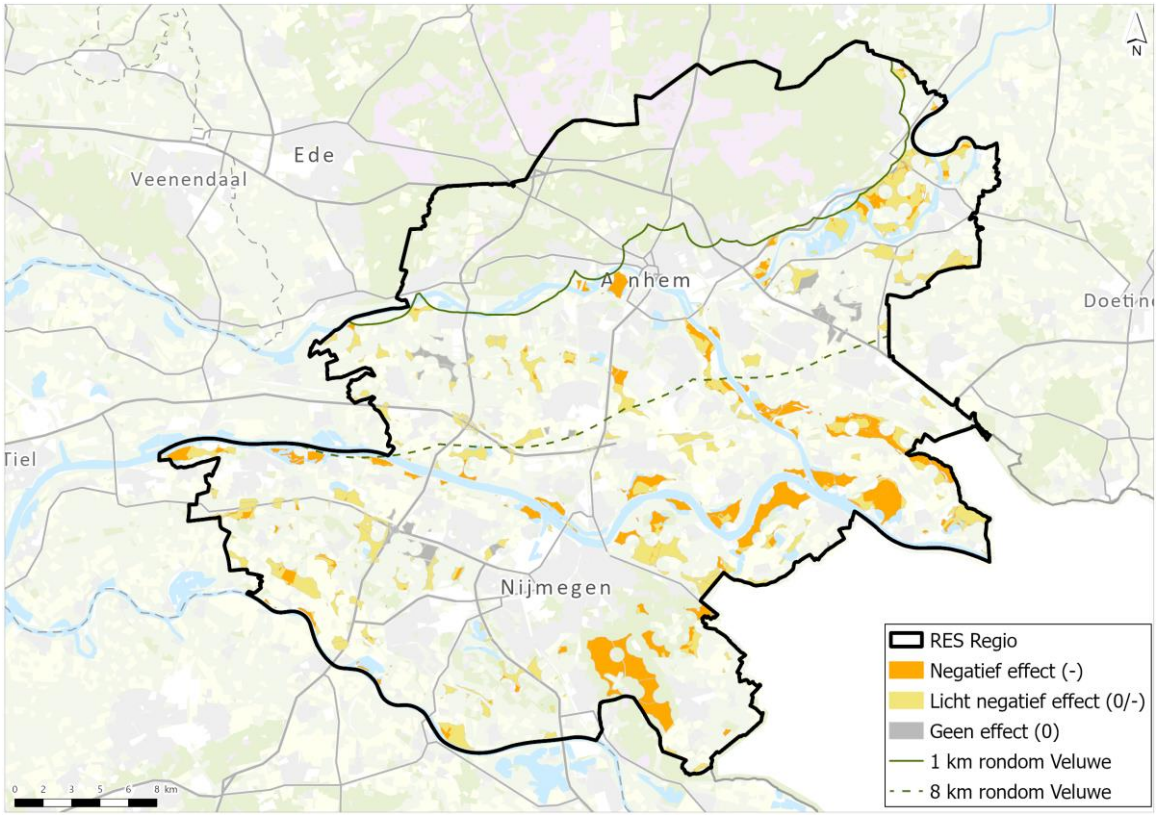

Zonnevelden

Voor zonnevelden geldt een negatieve (-) beoordeling bij ligging binnen GNN. Een licht negatieve (0/-) beoordeling is van toepassing van ligging in een zone van 1,5 km rond GNN. De overige gebieden zijn voor zonnevelden beoordeeld als neutraal (0) voor dit criterium.

Het zoekgebied voor zonnevelden binnen het alternatief Natuur ligt geheel buiten GNN, maar binnen een zone van 1,5 km rond GNN waardoor het effect op dit criterium als licht negatief (0/-) wordt beoordeeld. Voor alle overige alternatieven geldt dat minstens een deel van het zoekgebied is gelegen binnen GNN. Deze krijgen daarom een negatieve beoordeling (-). De beoordeling is visueel weergegeven op afbeelding 7.9. Tabel 7.2 bevat de beoordeling van de alternatieven.

Afbeelding 7.9 Beoordeling effecten op GNN voor zonnevelden op kaart

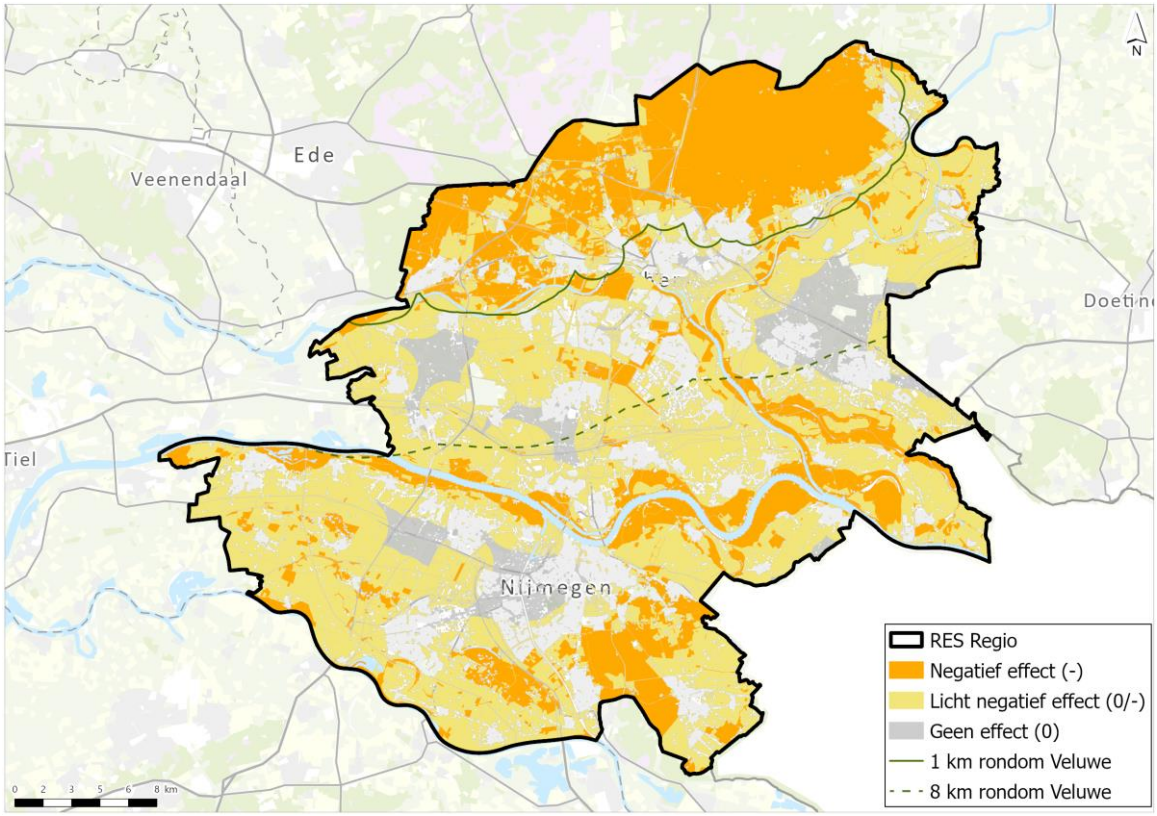

Effecten op Groene Ontwikkelingszones (inclusief EVZ en ganzenrustgebieden)

Bij realisatie van een windturbines en/of zonnevelden binnen de grenzen van de GO, inclusief EVZ en ganzenrustgebieden, kunnen effecten op de kernkwaliteiten van de GO optreden. Dit kan leiden tot negatieve effecten, bijvoorbeeld door ruimtebeslag of verstoring van rustgebieden.

Windturbines

Binnen het alternatief Natuur zijn de zoekgebieden voor windturbines allen buiten GO (inclusief EVZ en ganzenrustgebieden) gelegen, waardoor effecten op de kernkwaliteiten niet aan de orde zijn. Voor beide windturbinetypen (120 m en 166 m) geldt de beoordeling neutraal (0). Voor alle overige alternatieven geldt dat minstens een deel van het zoekgebied voor windturbines is gelegen binnen GO (inclusief EVZ en ganzenrustgebieden).

Door het nemen van gepaste mitigerende en compenserende maatregelen zijn negatieve effecten veelal te voorkomen. Zo is het van belang dat bij de realisatie van windturbines, er voldoende onverstoord rust- en foerageergebied voor doelsoorten (bijvoorbeeld ganzen) resteert en/of wordt teruggebracht. Ook is het bij de realisatie van windturbines belangrijk dat de exacte locatie en opstelling zodanig wordt gekozen dat deze minimale impact heeft op de doelsoorten van de GO, zoals rustende ganzen (bijvoorbeeld niet in aanvliegroute). Over het algemeen geldt dat alternatieven met windturbines en/of zonnevelden binnen GO (inclusief EVZ en ganzenrustgebied), mits het nemen van gepaste mitigerende en compenserende maatregelen, haalbaar zijn. Deze krijgen daarom een licht negatieve (0/-) beoordeling.

Afbeelding 7.10 laat zien welke gebieden in het plangebied licht negatief en neutraal zijn beoordeeld voor 120 m windturbines. Afbeelding 7.11 bevat de beoordeling op kaart voor 166 m windturbines. Deze beoordelingen zijn gebruikt voor de effectbeoordeling van de alternatieven (zie tabel 7.2).

Afbeelding 7.10 Beoordeling effecten op GO (inclusief EVZ en ganzenrustgebieden) voor 120 m windturbines op kaart

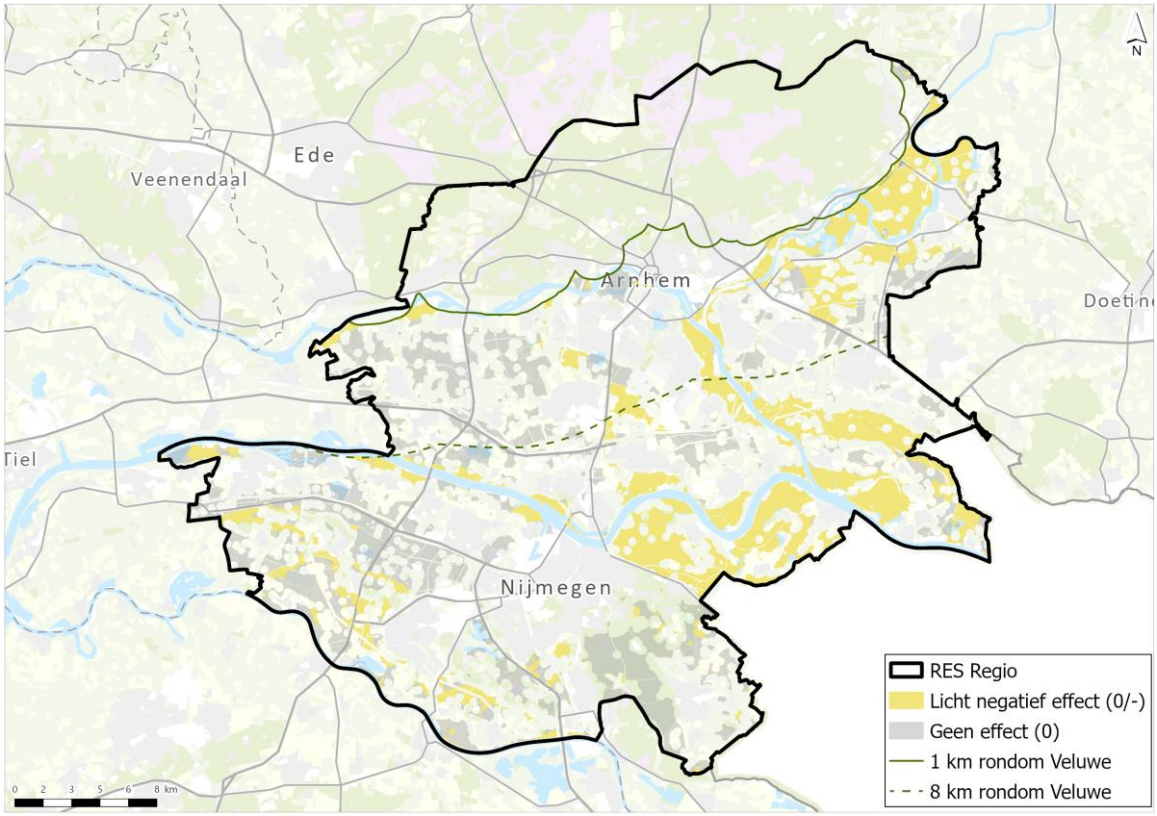

Afbeelding 7.11 Beoordeling effecten op GO (inclusief EVZ en ganzenrustgebieden) voor 166 m windturbines op kaart

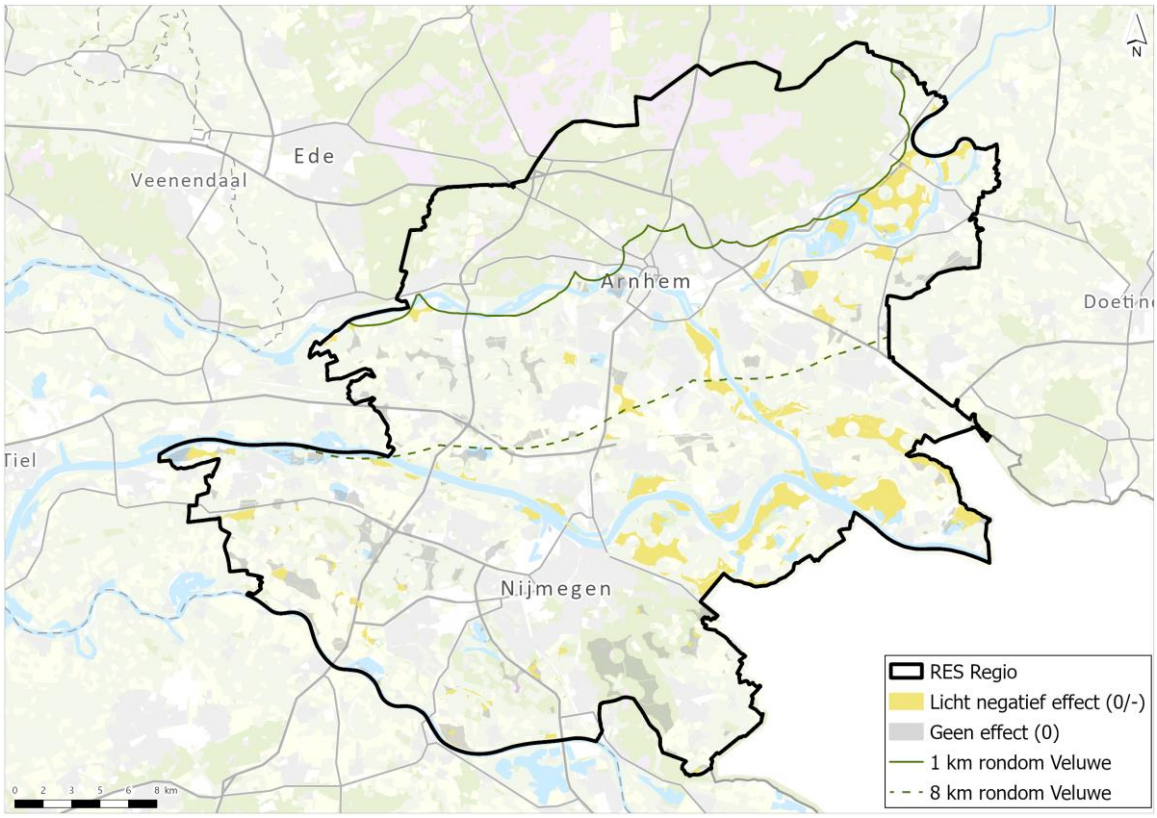

Zonnevelden

De zoekgebieden voor zonnevelden binnen het alternatief Natuur liggen geheel buiten GO (inclusief EVZ en ganzenrustgebied), waardoor het effect op dit criterium als neutraal (0) is beoordeeld. Voor alle overige alternatieven geldt dat minstens een deel van het zoekgebied is gelegen binnen GO (inclusief EVZ en ganzenrustgebied). Deze krijgen daarom een licht negatieve (0/-) beoordeling. Afhankelijk van de exacte invulling van het gebied met zonnevelden zijn negatieve effecten veelal te voorkomen. Hierbij is het van belang dat niet het gehele gebied van de GO (inclusief EVZ en ganzenrustgebied), wordt benut ten behoeve van zonnevelden, maar dat er ruimte beschikbaar blijft of komt voor compensatie.

De beoordeling is visueel weergegeven op afbeelding 7.12. Tabel 7.2 bevat de beoordeling van de alternatieven.

Afbeelding 7.12 Beoordeling effecten op GO (inclusief EVZ en ganzenrustgebieden) voor zonnevelden op kaart

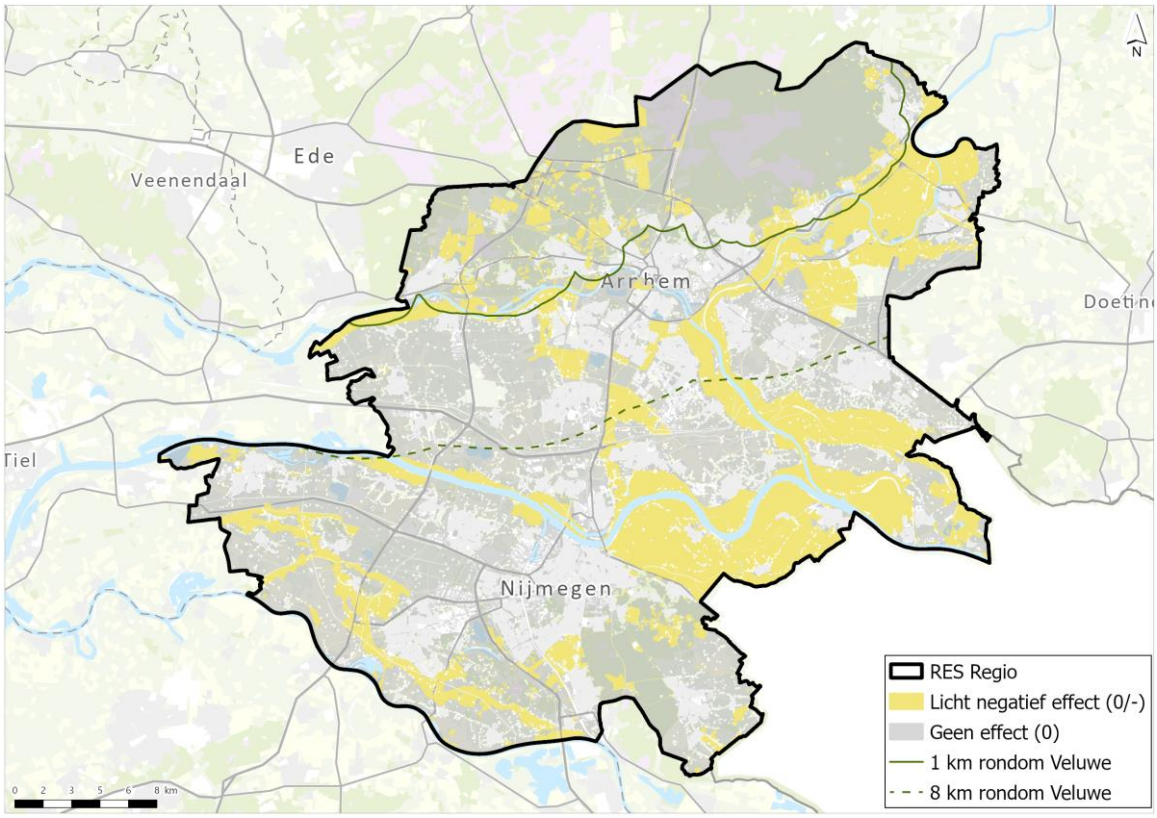

Effecten op beschermde soorten Wet natuurbescherming

De effecten op beschermde soorten zijn beoordeeld op basis van het voorkomen in of nabij hotspotgebieden voor de voornaamste risicosoorten, namelijk vogels en vleermuizen. Op basis van hotspot/risicokaarten (afbeelding 4.6) is een beoordeling mogelijk van de te verwachten impact van het voornemen op deze soortgroepen en het risico op overtreding van de Wnb verbodsbepalingen (aantasting/vernietiging essentieel leefgebied; sterfte).

Windturbines

Bij de realisatie van windturbines, zijn vogels en vleermuizen de belangrijkste risicosoorten. Effecten treden met name op tijdens de gebruiksfase doordat de draaiende rotorbladen aanvaringsslachtoffers veroorzaken onder vogels en vleermuizen en een verstorende werking kunnen hebben op vogels (door onder andere geluid en slagschaduw).

Voor alle alternatieven voor windturbines geldt dat er sprake is van een aanvaringsrisico. Met de beschikbare informatie is geen eenduidige beoordeling te geven die passend is bij het detail- en schaalniveau van dit

planMER. Alle alternatieven zijn daarom licht negatief (0/-) beoordeeld. Door deze beoordeling wordt voorkomen dat gebieden middels dit planMER mogelijk ten onrechte worden aangemerkt als niet geschikt voor windturbines. Bovendien wordt op deze manier recht gedaan aan het feit dat negatieve effecten op beschermde soorten niet zijn uit te sluiten bij de ontwikkeling van windturbines. Hierbij geldt wel de algemene opmerking dat meer vleermuizen zijn te verwachten rond natuurgebieden (Natura 2000, GNN/GO) en structuren in het landschap die een vliegroute en/of foerageergebied voor vleermuizen vormen. Bij de realisatie van windturbines binnen 200 m van bijvoorbeeld bomenrijen, hagen, bossen, bosranden, waterlopen en oevers is de kans op negatieve effecten dus groter. Een neutrale (0) beoordeling is niet van toepassing in dit planMER, omdat negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten door de ontwikkeling van windturbines. Afbeelding 4.6 geeft hierbij een goede indicatie van de risicovolle gebieden.

Afbeelding 7.13 laat zien welke gebieden in het plangebied licht negatief en neutraal zijn beoordeeld voor 120 m windturbines. Afbeelding 7.14 bevat de beoordeling op kaart voor 166 m windturbines. Deze beoordelingen zijn gebruikt voor de effectbeoordeling van de alternatieven (zie tabel 7.2).

Afbeelding 7.13 Beoordeling effecten op beschermde soorten Wet natuurbescherming voor 120 m windturbines op kaart

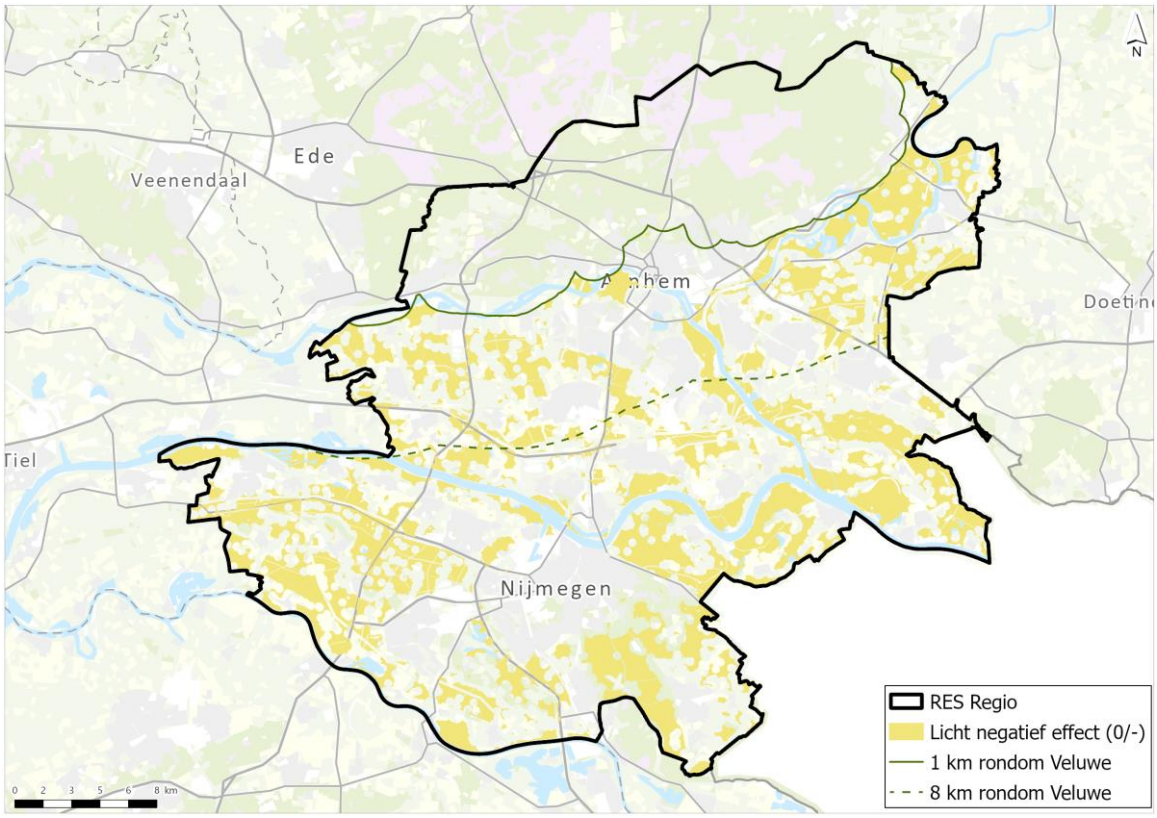

Afbeelding 7.14 Beoordeling effecten op beschermde soorten Wet natuurbescherming voor 166 m windturbines op kaart

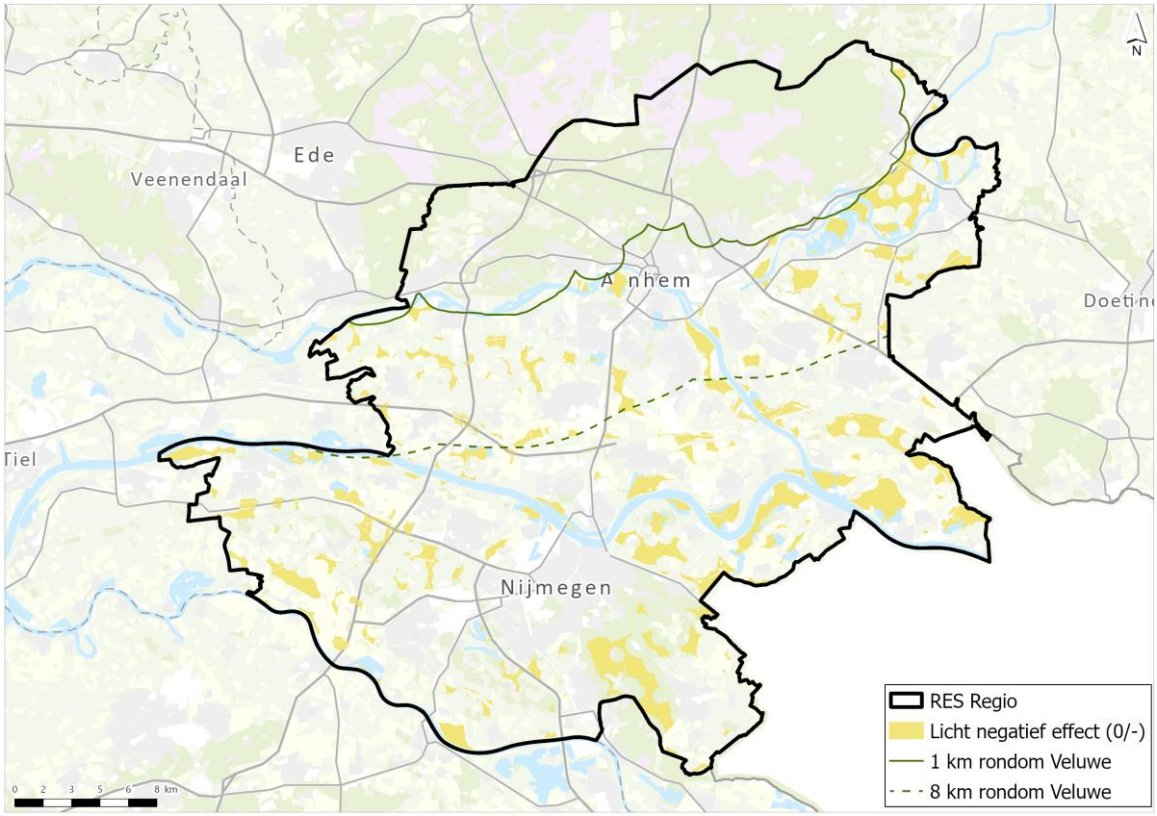

Zonnevelden

Bij de realisatie van zonnevelden zijn de grootste effecten te verwachten voor vogels. Dit is dan ook de belangrijkste risicogroep voor dit type projecten. Natuurgebieden met waarden voor vogels krijgen daarom de een licht negatieve (0/-) beoordeling. In alle overige gebieden zijn geen noemenswaardige effecten van zonnevelden op vogelpopulaties te verwachten. Het zoekgebied voor zonnevelden binnen het alternatief Natuur ligt geheel buiten belangrijke vogelgebieden, waardoor het effect ten aanzien van vogels als neutraal (0) wordt beoordeeld. Voor alle overige alternatieven geldt dat minstens een deel van het zoekgebied is gelegen binnen een voor vogels belangrijk gebied. Deze krijgen daarom een licht negatieve (0/-) beoordeling. De beoordeling is visueel weergegeven op afbeelding 7.15. Tabel 7.2 bevat de beoordeling van de alternatieven.

Afbeelding 7.15 Beoordeling effecten op beschermde soorten Wet natuurbescherming voor zonnevelden op kaart

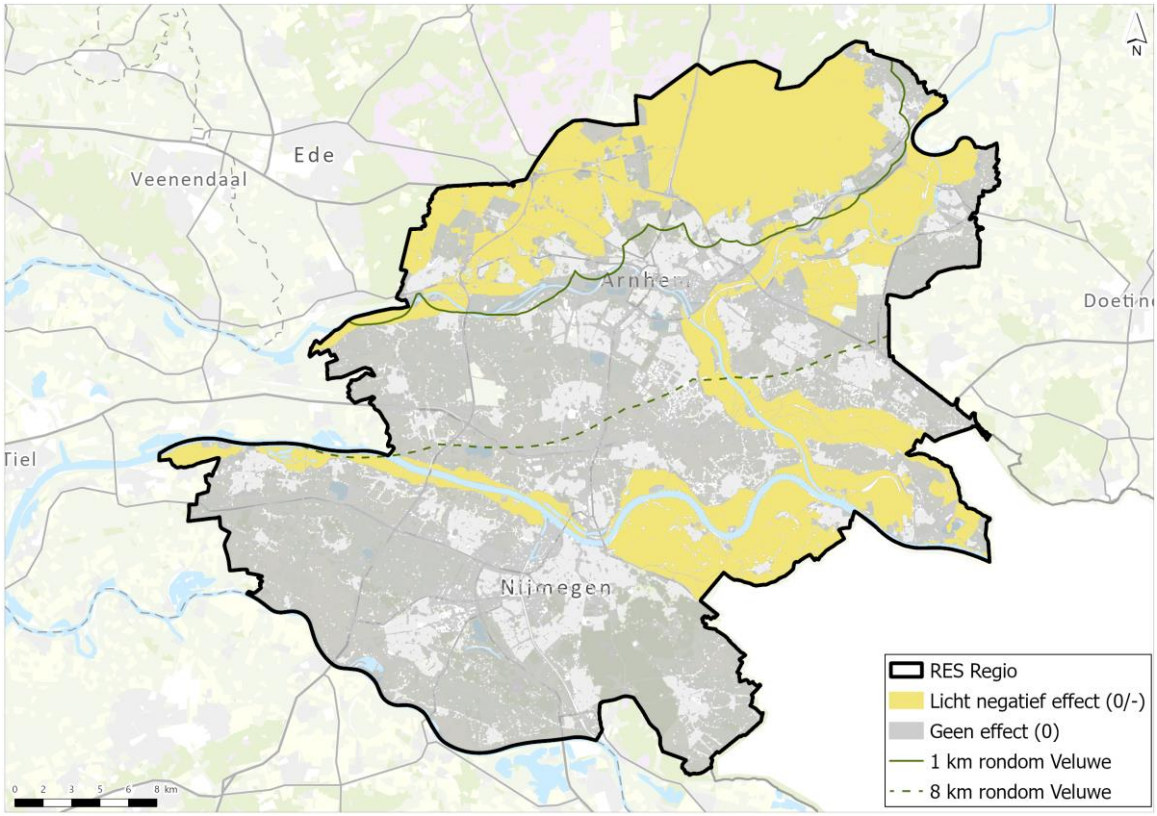

Effectbeoordelingstabel natuur

Tabel 7.2 toont een samenvattend overzicht van de effectbeoordeling van het thema natuur, zoals toegelicht in voorgaande alinea's en bijlage V. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de beoordeling is gebaseerd op het gehele alternatief. Voor een gedeelte van het alternatief kan de beoordeling afwijken. Het uitgangspunt is hierbij een worst-case beoordeling.

Tabel 7.2 Overzicht effectbeoordeling invloed op natuur

	120 m windturbines				166 m windturbines				Zonnevelden			
Alternatief*	**1.0**	**LS**	**NA**	**LO**	**1.0**	**LS**	**NA**	**LO**	**1.0**	**LS**	**NA**	**LO**
effecten op Natura 2000-gebied - stikstofdepositie	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-
effecten op Natura 2000-gebied - overige effecten	-	--	-	--	-	--	-	--	--	--	0/-	--
effecten op GNN	0/-	-	0/-	-	0/-	-	0/-	-	-	-	0/-	-
effecten op GO (inclusief EVZ en ganzenrustgebieden)	0/-	0/-	0	0/-	0/-	0/-	0	0/-	0/-	0/-	0	0/-
effecten op beschermde soorten Wet natuurbescherming	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0	0/-

* Alternatieven: 1.0 = RES 1.0, LS = Landschap, NA = Natuur, LO = Leefomgeving

7.3 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

Invloed op landschapstype en -structuur

Windturbines en zonnevelden kunnen landschapstypen en -structuren aantasten. Het effect van het plaatsen van windturbines is een mogelijke aantasting van de bestaande bebouwingstructuur, beplantingsstructuur, karakteristieke waterlopen, verkavelingspatroon en andere bepalende structuren. Windturbines kunnen effecten hebben op de herkenbaarheid van het kenmerkend karakter van deze structuren, bijvoorbeeld als de beleving van (micro-)reliëf door perspectief vertekening effect ondervinden. De effecten van zonnevelden hebben eveneens betrekking op de herkenbaarheid van de kenmerkende structuren in het landschapstype. Deze effecten treden bijvoorbeeld op als een karakteristieke beplantingsstructuur of verkavelingspatroon aan het zich onttrokken wordt. Daarbij kan de gaafheid van structuren aangetast worden door doorsnijding of vervanging van structuren door zonnevelden. Voor een uitgebreide toelichting op de beoordeling wordt verwezen naar bijlage VI. Hier is per landschapstype en -structuur aangegeven welke beoordeling van toepassing is, inclusief een toelichting. In bijlage VI zijn tevens alle alternatieven en varianten separaat op kaart beoordeeld. Deze beoordelingen zijn gebruikt voor de effectbeoordeling van de alternatieven (zie tabel 7.3).

Afbeelding 7.16 laat zien welke gebieden in het plangebied sterk negatief, negatief, licht negatief en neutraal zijn beoordeeld voor 120 m windturbines. Afbeelding 7.17 bevat de beoordeling op kaart voor 166 m windturbines. Windturbines op heide of zandverstuivingen (op een stuwwal) en windturbines opeen stuwwalflank zijn als sterk negatief (--) beoordeeld. Op onderstaande afbeeldingen is dit te zien ten zuidwesten van Nijmegen. De schaal van de windturbine zorgt voor een aantasting van het kenmerkende reliëf en brengt schade aan het karakteristieke contrast tussen stuwwal- en rivierenlandschap. Het stuwwallenlandschap rond de Veluwezoom is op onderstaande kaarten niet beoordeeld, omdat hier vanuit de harde belemmeringen windturbines reeds zijn uitgesloten. De negatieve beoordeling in het plangebied is het gevolg van ligging in de sub-landschappen stroomruggenlandschap en uiterwaarden als onderdeel van het rivierenlandschappen. Hier worden kleinere windturbines passender geacht en dienen zowel de locatie- als opstellingsfactor gemitigeerd te worden.

Afbeelding 7.16 Beoordeling invloed op landschapstype en -structuur voor 120 m windturbines op kaart

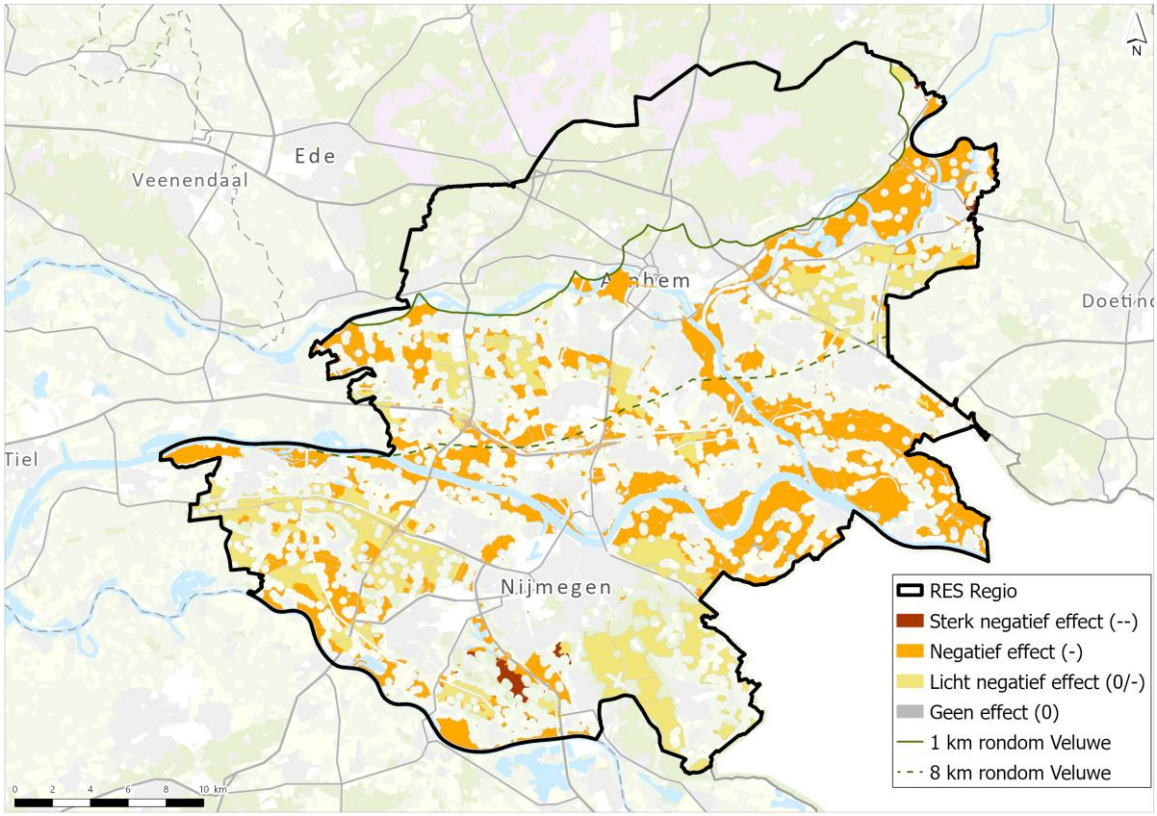

Afbeelding 7.17 Beoordeling invloed op landschapstype en -structuur voor 166 m windturbines op kaart

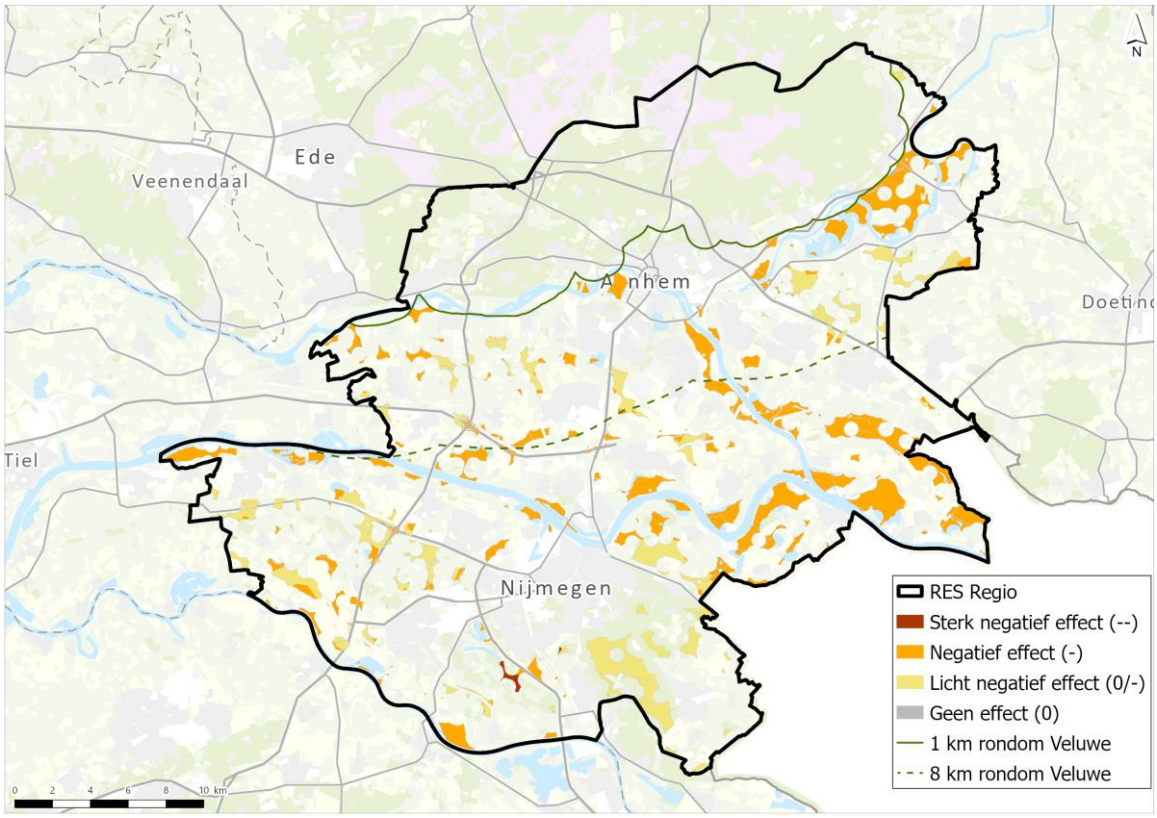

Afbeelding 7.18 toont de beoordeling voor zonnevelden. Zonnevelden in het stuwwalbos zorgen voor sterk negatieve (--) effecten op het landschap. Zonnevelden worden heir gezien als niet haalbaar, vanwege de onherstelbare aantasting van de aaneengesloten bosstructuur.

Afbeelding 7.18 Beoordeling invloed op landschapstype en -structuur voor zonnevelden op kaart

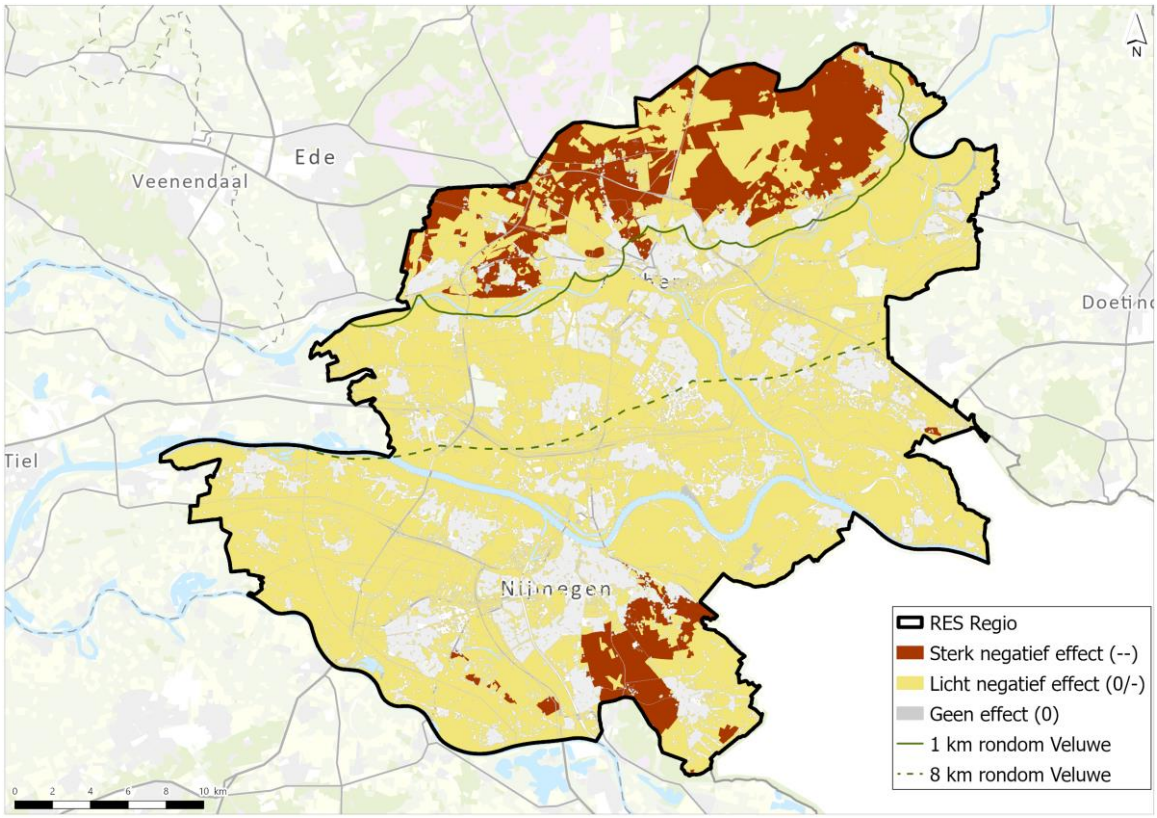

Invloed op ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen

De ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen kunnen beïnvloed worden door de realisatie van windturbines en zonnevelden. De ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen beschrijven de visuele beleving van het landschap, zoals de begrenzing vanuit ooghoogteperspectief die openheid of beslotenheid creëert, schaal en maatvoering en het contrast tussen stad en land. Daarnaast zijn ook zichtrelaties van belang. Effecten van windturbines en zonnevelden op de ruimtelijk-visuele kenmerken van een landschapstype hangen in bepaalde gevallen eveneens af van de vorm van de opstelling, welke pas in latere fase bepaald wordt.

De windturbines (ashoogtes variërend van 120 m tot 166 m) zijn van zodanige verticale maat dat ze bestaande landschapselementen overstijgen en hiermee effect hebben op de ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen. Ook voor zonnevelden wordt de zichtbaarheid bepaald door de schaal en openheid van de landschapstypen, aangevuld met de bebouwingsdichtheid en fijnmazigheid van route- en wegennetwerken. Zonnevelden staan relatief laag bij de grond en verdwijnen uit het zichtveld achter landschappelijke elementen en beplantingsstructuren. Voor een uitgebreide toelichting op de beoordeling wordt verwezen naar bijlage VI. Hier is per landschapstype en -structuur aangegeven welke beoordeling van toepassing is, inclusief een toelichting. In bijlage VI zijn alle alternatieven en varianten separaat op kaart beoordeeld. Deze beoordelingen zijn gebruikt voor de effectbeoordeling van de alternatieven (zie tabel 7.3).

Afbeelding 7.19 laat zien welke gebieden in het plangebied sterk negatief, negatief, licht negatief en neutraal zijn beoordeeld voor 120 m windturbines. Afbeelding 7.20 bevat de beoordeling op kaart voor 166 m windturbines. Voor het stuwwallenlandschap geldt een sterk negatieve (--) beoordeling op de ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen bij plaatsing van windturbines in de sub-landschappen agrarische enclaves

en stuwwalflanken. In de agrarische enclaves verhoudt de schaal van windturbines zich niet tot de schaal en variatie binnen een korte straal rondom de enclaves en wordt het kleinschalige karakter van de enclaves aangetast. Windturbines op stuwwalflanken zorgen voor aantasting van het kleinschalig karakter en zich op de stuwwal. Het zorgt voor onherstelbare verstoring van zichtrelaties tussen de stuwwal en andere landschapstypen. Rond Nijmegen en Dieren zorgt dit voor een sterk negatieve beoordeling. Windturbines in het stroomruggenlandschap, als onderdeel van het rivierenlandschap, zorgt voor een aantasting van het kleinschalige en besloten karakter. Het tast bovendien het zicht vanuit de omliggende open landschapstypen aan. Hiervoor zijn mitigerende maatregelen ten aanzien van de opstelling en locatie benodigd om de windturbines te realiseren.

Afbeelding 7.19 Beoordeling invloed op ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen voor 120 m windturbines op kaart

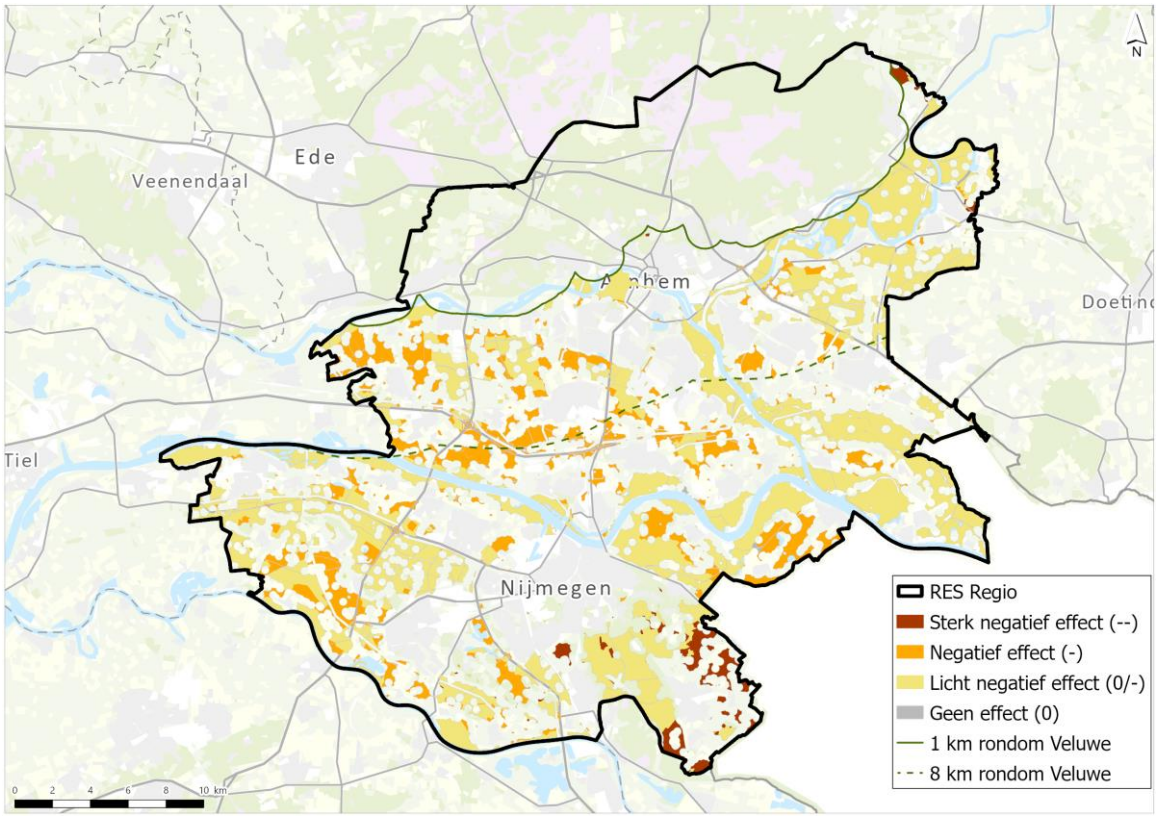

Afbeelding 7.20 Beoordeling invloed op ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen voor 166 m windturbines op kaart

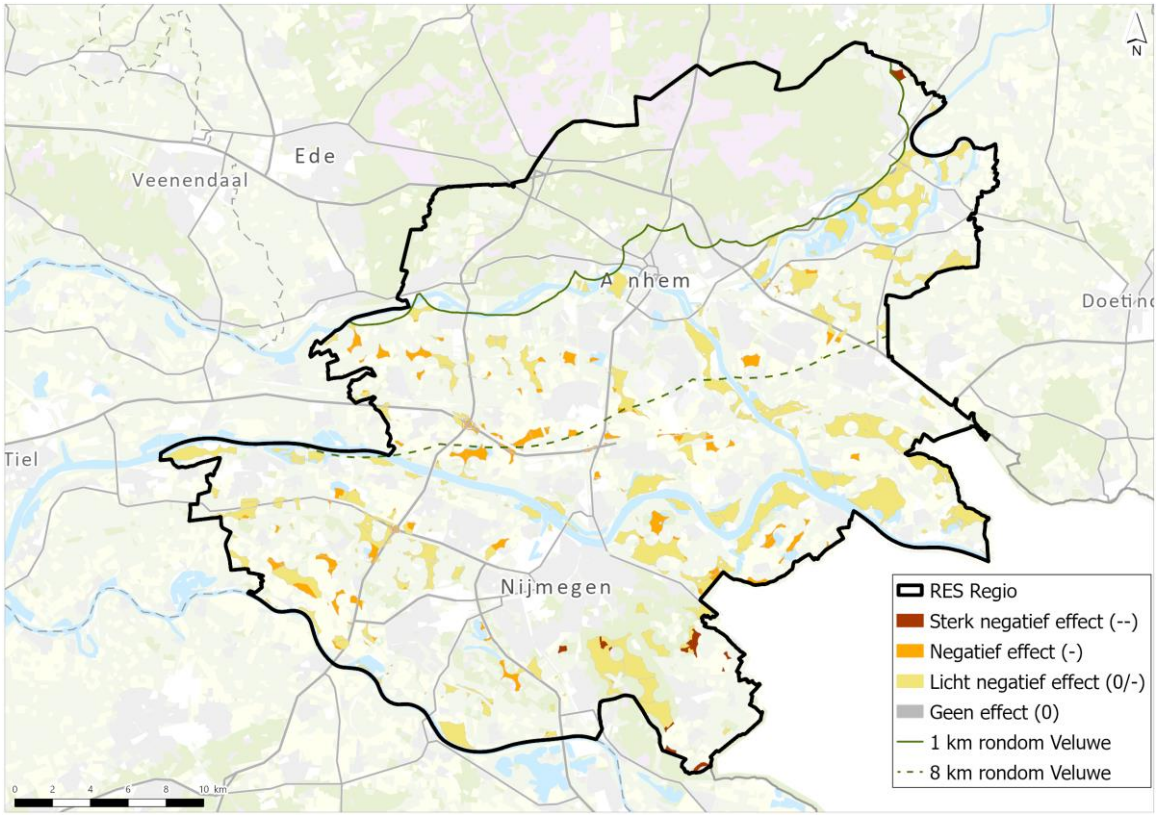

Afbeelding 7.21 toont de beoordeling voor zonnevelden. Zonnevelden in stuwwalbossen zorgen voor een permanente verstoring van de beslotenheid en zorgen hiermee voor een sterk negatief effect op de beleving van dit landschapstype. De overige gebieden zijn beoordeeld als licht-negatief. Er worden weliswaar effecten op de ruimtelijk-visueel kenmerken en elementen voorzien, maar deze zijn middels opstellingsfactor of locatiefactoren te mitigeren. Hierbij kan gedacht worden aan een goede landschappelijke inpassing, of het kiezen van een locatie aansluitend aan bestaande bebouwing of landschapsstructuren.

Afbeelding 7.21 Beoordeling invloed op ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen voor zonnevelden op kaart

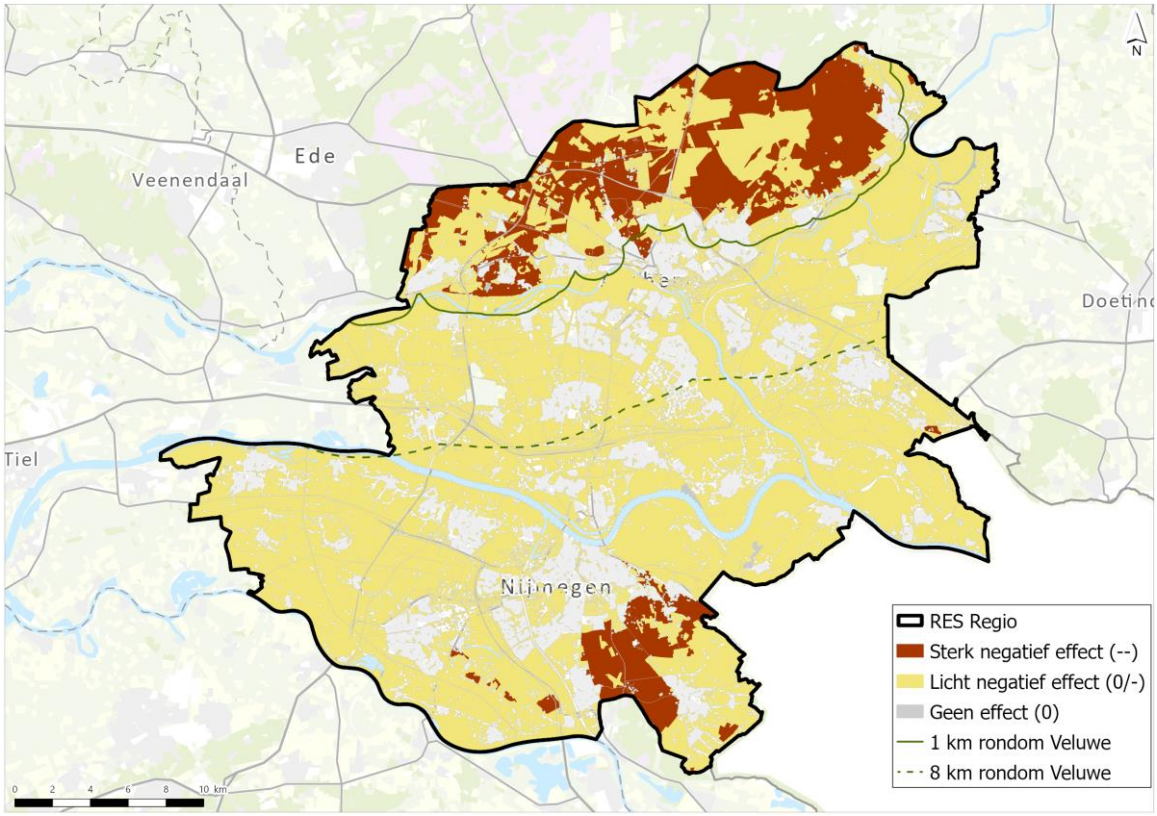

Invloed op cultuurhistorische waarden

Windturbines en zonnevelden kunnen cultuurhistorisch waardevolle gebieden en objecten aantasten. Het kan hierbij gaan om zowel fysieke aantasting als de aantasting van de beleving, door plaatsing in de nabijheid van de cultuurhistorisch waardevolle gebieden en rijksmonumenten. De volgende gebieden zijn beschouwd als cultuurhistorisch waardevol gebied:

- beschermde stads- en dorpsgezichten;
- de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW);
- waardevol open gebied;
- molenbiotopen;
- historische buitenplaatsen.

Voor ligging in cultuurhistorisch waardevolle gebieden (zoals hierboven opgesomd) geldt voor windturbines een negatieve (-) beoordeling. Dit geldt ook voor zonnevelden. Uitzondering hierop is de ligging van zonnevelden binnen een molenbiotoop. Hier is alleen de straal van 100 m rond de molen beoordeeld als negatief (-).

Een licht negatieve (0/-) beoordeling is van toepassing bij ontwikkeling binnen een gebied van 100 m rond de grens van cultuurhistorisch waardevolle gebieden en rijksmonumenten. Hierbij geldt voor zonnevelden dat de zone van 100 - 400 m rond molens (de molenbiotopen) wordt gezien als licht negatief (0/-). De overige gebieden zijn neutraal (0) beoordeeld. Opgemerkt dient te worden dat ligging buiten deze zone van 100 m niet betekent dat er geen effecten op cultuurhistorische waarden zijn. Op projectniveau dient dit verder onderzocht te worden.

Afbeelding 7.22 laat zien welke gebieden in het plangebied negatief, licht negatief en neutraal zijn beoordeeld voor 120 m windturbines. Afbeelding 7.23 bevat de beoordeling op kaart voor 166 m windturbines. Afbeelding 7.24 toont de beoordeling voor zonnevelden. Voor alle kaarten geldt dat alleen de harde belemmeringen zoals benoemd in de bijlage III zijn uitgesloten. In bijlage VIII zijn alle alternatieven en

varianten separaat op kaart beoordeeld. Deze beoordelingen zijn gebruikt voor de effectbeoordeling van de alternatieven (zie tabel 7.3).

Afbeelding 7.22 Beoordeling invloed op cultuurhistorische waarden voor 120 m windturbines op kaart

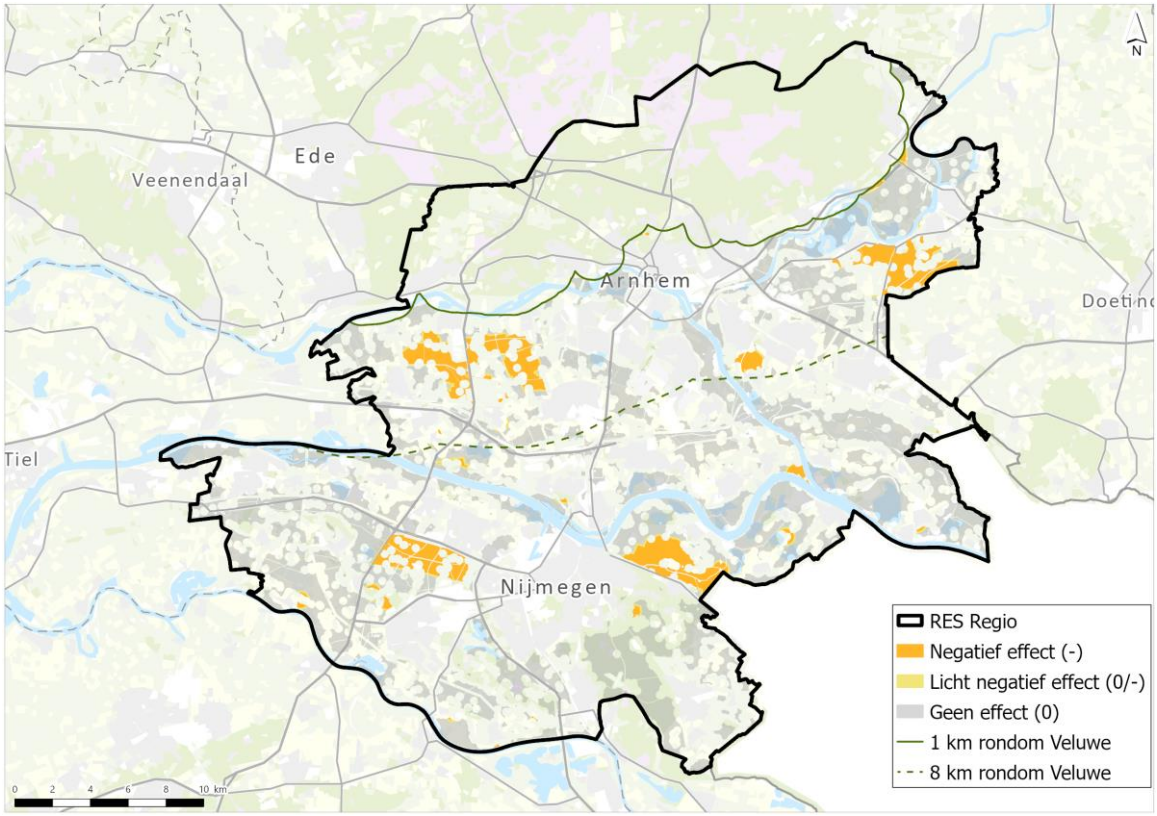

Afbeelding 7.23 Beoordeling invloed op cultuurhistorische waarden voor 166 m windturbines op kaart

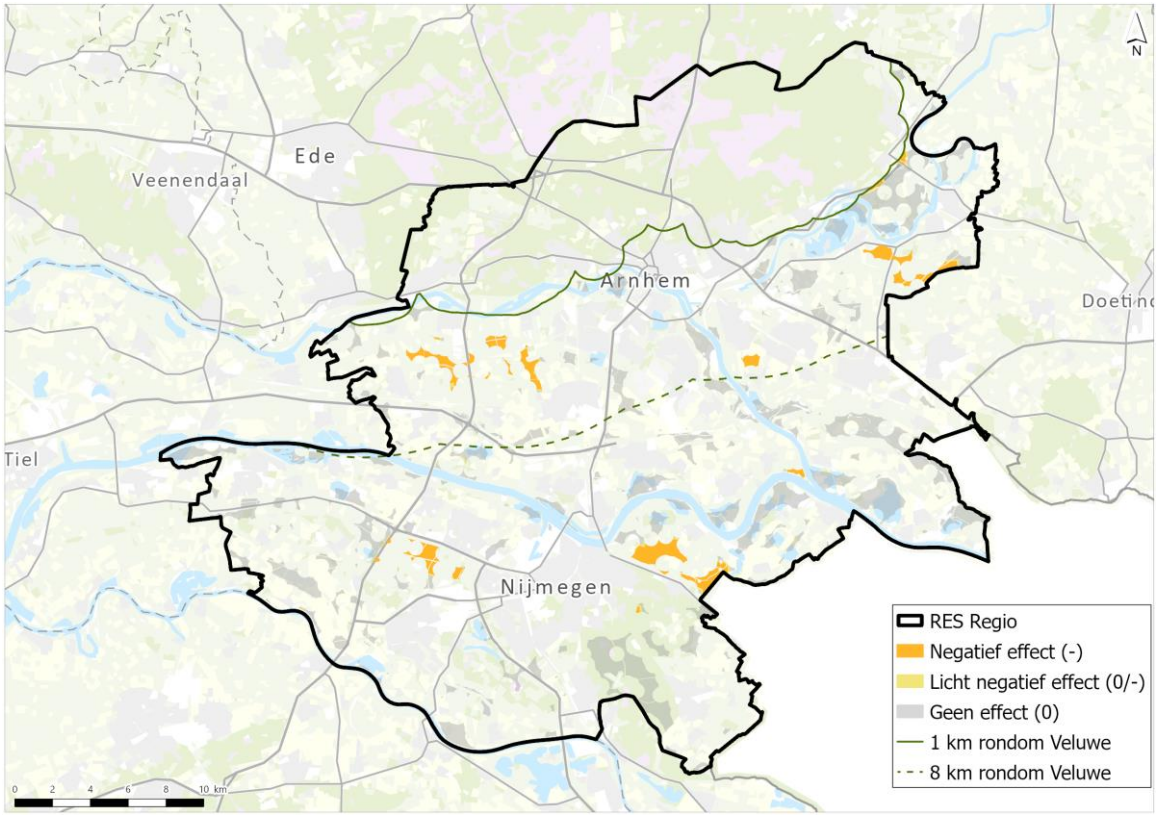

Afbeelding 7.24 Beoordeling invloed op cultuurhistorische waarden voor zonnevelden op kaart

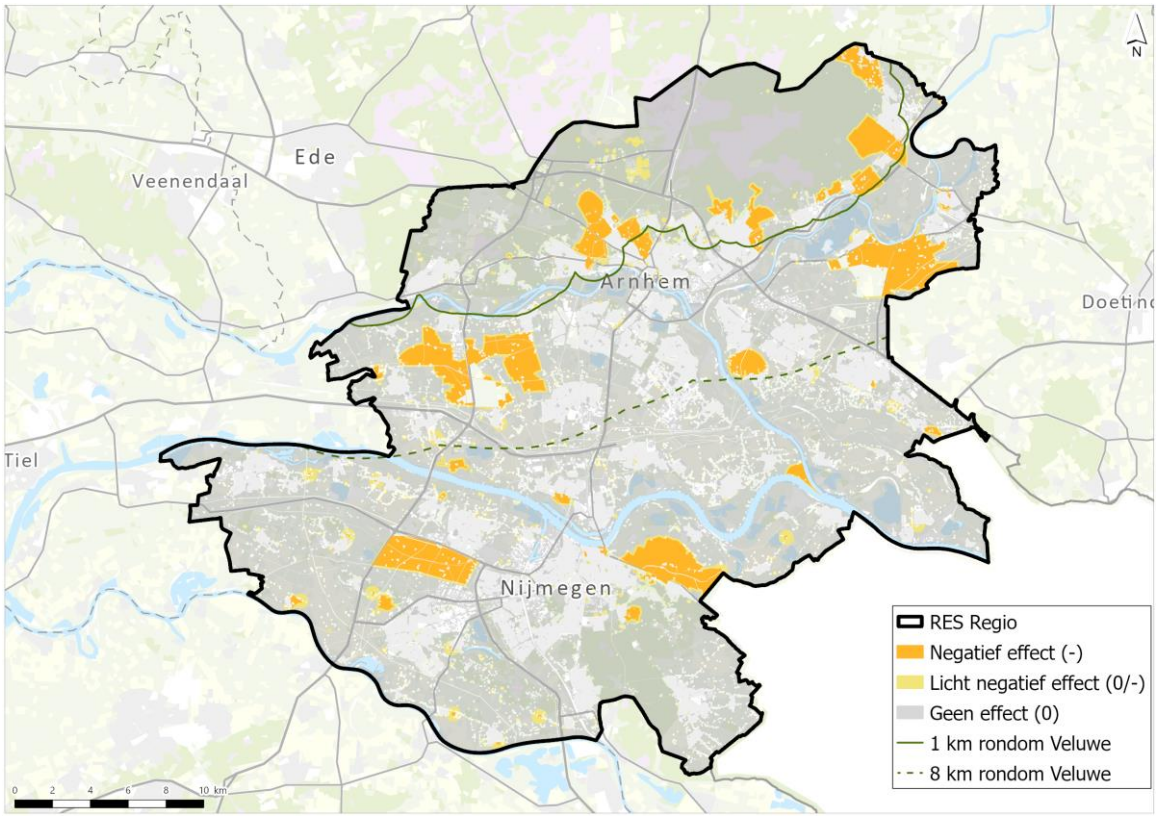

Aantasting van bekende en verwachte archeologische waarden

Bij het ontwikkelen van windturbines en zonnevelden vinden bodemroerende activiteiten plaats. Zo is er tijdens de aanleg van de windturbines bodemverstoring door aanleg van de fundering en een bouwvlak voor onder andere een kraanopstelling. Hiermee kunnen de verwachte of bekende archeologische waarden die zich in de bodem bevinden worden aangetast. Voor de effectanalyse is uitgegaan van landelijk beschikbare datasets. De beoordeling vindt dus op gebiedsniveau plaats en betreft een inschatting. Op gemeentelijk niveau kan het archeologisch beleid afwijken. Dit dient voor concrete projecten nader beschouwd te worden.

Zoals beschreven in paragraaf 4.2.2 zijn er in het plangebied gebieden aanwezig van ((zeer) hoge) archeologische waarde en gebieden die onderdeel zijn van de Romeinse Limes. Dit zijn de bekende archeologische waarden. Deze gebieden zijn als geheel beoordeeld als sterk negatief (--) voor de ontwikkeling van windturbines en zonnevelden. Dit betekent echter niet dat voor het gehele gebied sterk negatieve effecten aanwezig zijn. Hier is nader onderzoek nodig. Een negatieve (-) beoordeling is niet van toepassing in dit planMER, omdat op basis van de voor dit planMER bekende informatie op regionaal detail- en schaalniveau geen eenduidige categorisering gemaakt kan worden die een passend beeld kan geven van de lokale situatie. Hiervoor is lokaal onderzoek nodig. Een licht negatieve (0/-) beoordeling is van toepassing bij ligging in gebieden met verwachte (middel) hoge archeologische trefkansen op basis van data van IKAW. Voor de rest van de gebieden geldt een neutrale beoordeling (0), waarbij opgemerkt dient te worden dat dit niet betekent dat er geen effecten zijn op archeologische waarden. Een lokale afweging is hierbij noodzakelijk.

Afbeelding 7.25 laat zien welke gebieden in het plangebied sterk negatief, licht negatief en neutraal zijn beoordeeld voor 120 m windturbines. Afbeelding 7.26 bevat de beoordeling op kaart voor 166 m windturbines. Afbeelding 7.27 toont de beoordeling voor zonnevelden. Voor alle kaarten geldt dat alleen de harde belemmeringen zoals benoemd in de bijlage III zijn uitgesloten. In bijlage VIII zijn alle alternatieven en varianten separaat op kaart beoordeeld. Deze beoordelingen zijn gebruikt voor de effectbeoordeling van de alternatieven (zie tabel 7.3).

Afbeelding 7.25 Beoordeling aantasting van bekende en verwachte archeologische waarden voor 120 m windturbines op kaart

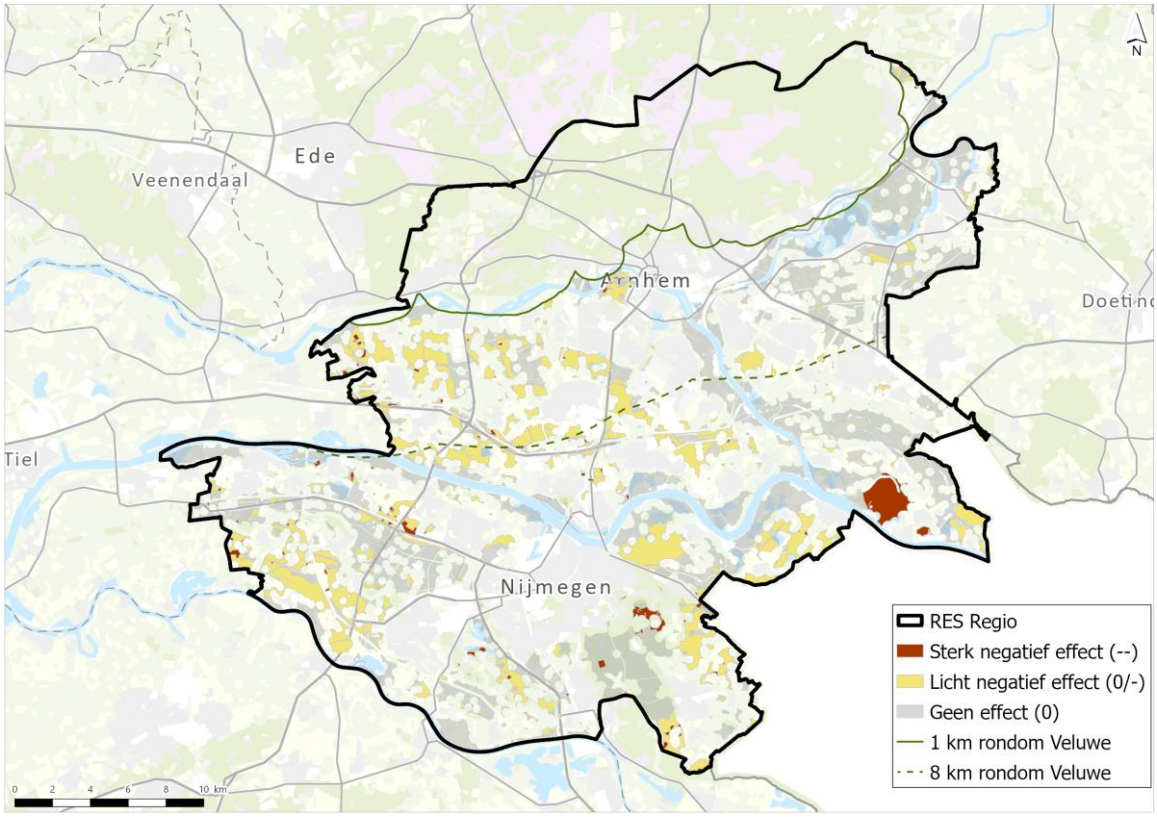

Afbeelding 7.26 Beoordeling aantasting van bekende en verwachte archeologische waarden voor 166 m windturbines op kaart

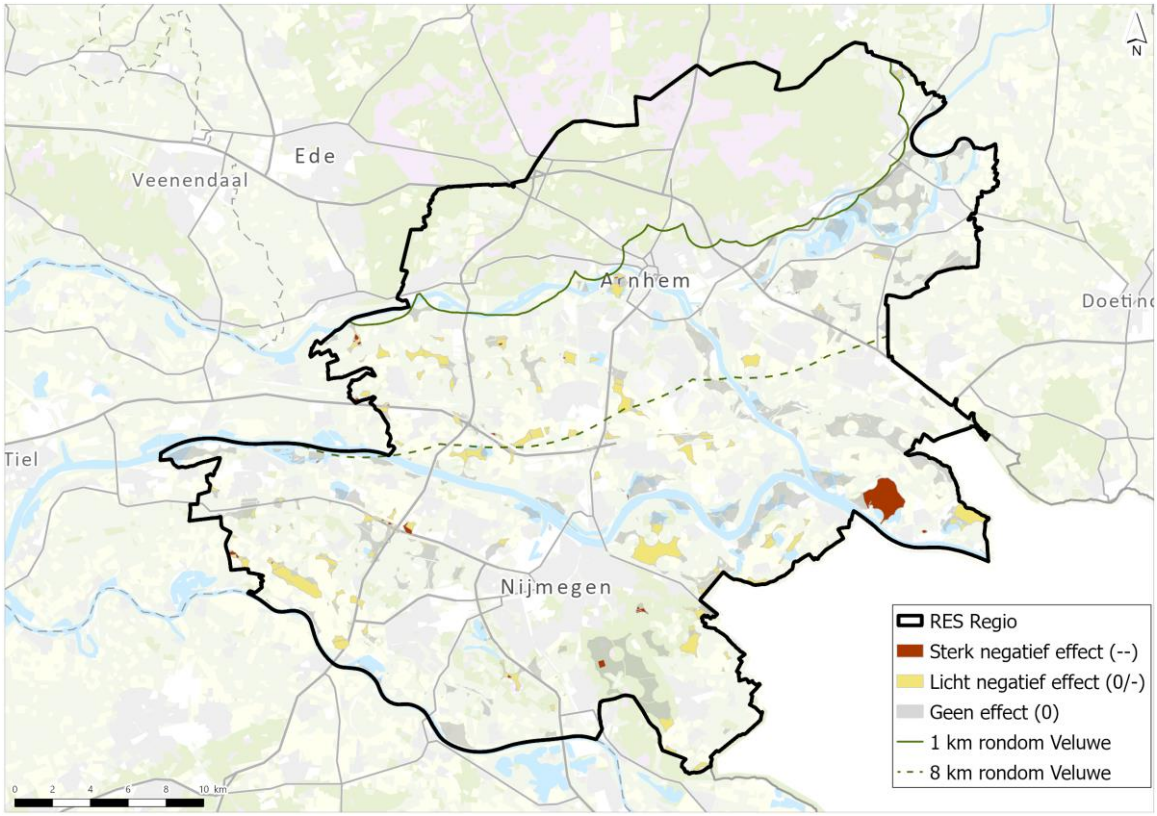

Afbeelding 7.27 Beoordeling aantasting van bekende en verwachte archeologische waarden voor zonnevelden op kaart

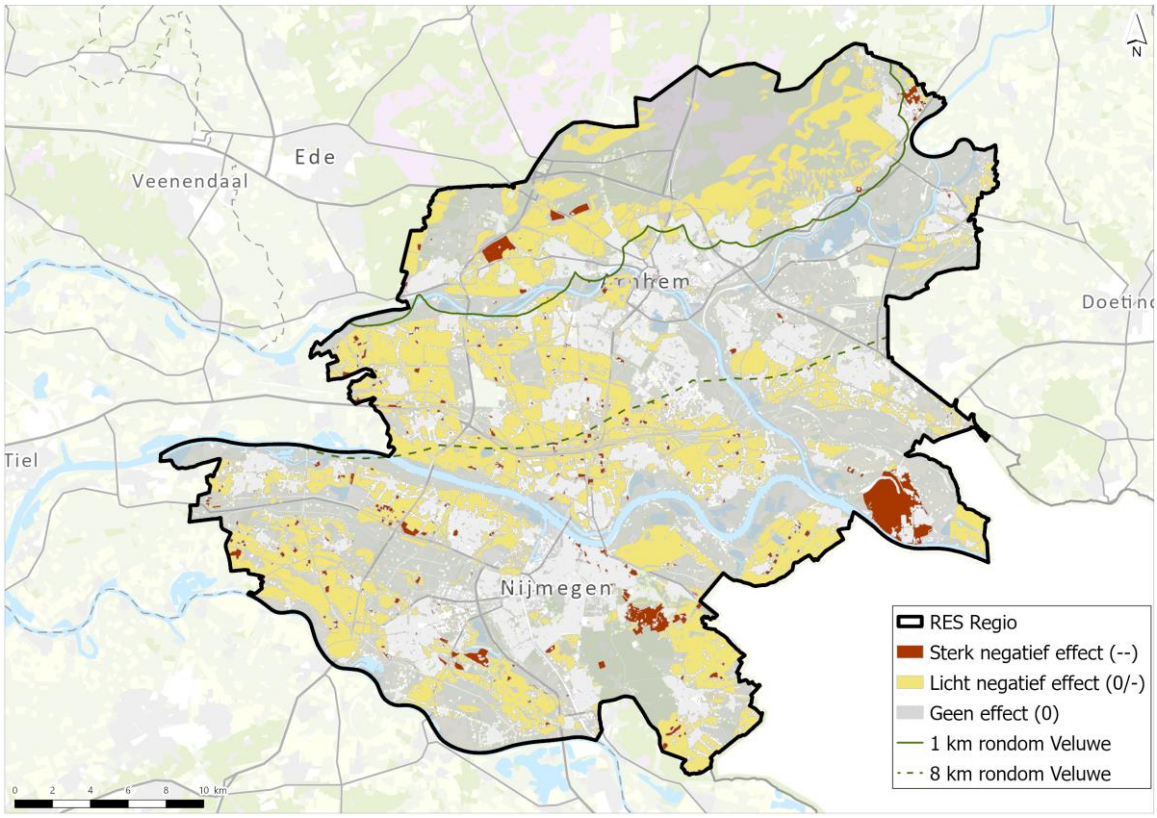

Effectbeoordelingstabel landschap, cultuurhistorie en archeologie

Tabel 7.3 toont een samenvattend overzicht van de effectbeoordeling van het thema landschap, cultuurhistorie en archeologie, zoals toegelicht in voorgaande alinea's. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de beoordeling is gebaseerd op het gehele alternatief. Voor een gedeelte van het alternatief kan de beoordeling afwijken. Het uitgangspunt is hierbij een worst-case beoordeling.

Tabel 7.3 Overzicht effectbeoordeling invloed op landschap, cultuurhistorie en archeologie

	120 m windturbines				166 m windturbines				Zonnevelden			
Alternatief*	**1.0**	**LS**	**NA**	**LO**	**1.0**	**LS**	**NA**	**LO**	**1.0**	**LS**	**NA**	**LO**
invloed op landschapstype en -structuur	-	--	--	-	-	--	-	-	--	--	--	--
invloed op ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen	-	--	--	--	-	--	--	--	--	--	--	--
invloed op cultuurhistorische waarden	-	0/-	-	-	-	0/-	-	-	-	-	-	-
aantasting van bekende en verwachte archeologische waarden	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

* Alternatieven: 1.0 = RES 1.0, LS = Landschap, NA = Natuur, LO = Leefomgeving

7.4 Veiligheid

De effectanalyse en -beoordeling van het thema veiligheid heeft alleen betrekking op windturbines. Voor zonnevelden zijn de effecten beperkt en naar verwachting op projectniveau te mitigeren.

Invloed op (beperkt) kwetsbare objecten en overige risicobronnen

Plaatsing van windturbines binnen veiligheidszones van risicobronnen kan indirect voor vergroting van het plaatsgebonden risico voor (beperkt) kwetsbare objecten en overige risicobronnen zorgen. Effecten op (beperkt) kwetsbare objecten zijn beoordeeld aan de hand van de aanwezige risicobronnen en daaruit volgende beperkingen. De aanwezigheid van windturbines een risico-verhogende werking op andere risicobronnen, zoals het hoogspanningsnet, buisleidingen, inrichtingen en (water- of spoor-)wegen waarover transport van gevaarlijke stoffen plaatsvindt.

De ontwikkeling binnen normafstanden die vastgelegd zijn in besluiten en wetten zijn sterk negatief (--) beoordeeld, omdat deze leiden tot situaties met sterk negatieve effecten. Dit betekent dat bij een afstand minder dan ½ rotordiameter van een beperkt kwetsbaar object of de wettelijke normafstanden een sterk negatieve (--) beoordeling geldt. Omdat deze normafstand al is opgenomen als harde belemmering is deze in dit planMER niet van toepassing. Voor kwetsbare objecten is de tiphoogte als minimale afstand aangehouden. De ontwikkeling binnen de adviesafstanden van de beheerders zijn negatief (-) beoordeeld. Ligging buiten de adviesafstanden (PR10-6 van kwetsbare objecten en adviesafstanden uit tabel 6.16) leidt tot een neutrale (0) beoordeling.

Afbeelding 7.28 laat zien welke gebieden in het plangebied negatief en neutraal zijn beoordeeld voor 120 m windturbines. Afbeelding 7.29 bevat de beoordeling op kaart voor 166 m windturbines. Voor alle kaarten geldt dat alleen de harde belemmeringen zoals benoemd in de bijlage III zijn uitgesloten. In bijlage X zijn alle

alternatieven en varianten separaat op kaart beoordeeld. Deze beoordelingen zijn gebruikt voor de effectbeoordeling van de alternatieven (zie tabel 7.4).

Afbeelding 7.28 Beoordeling invloed op overige risicobronnen voor 120 m windturbines op kaart

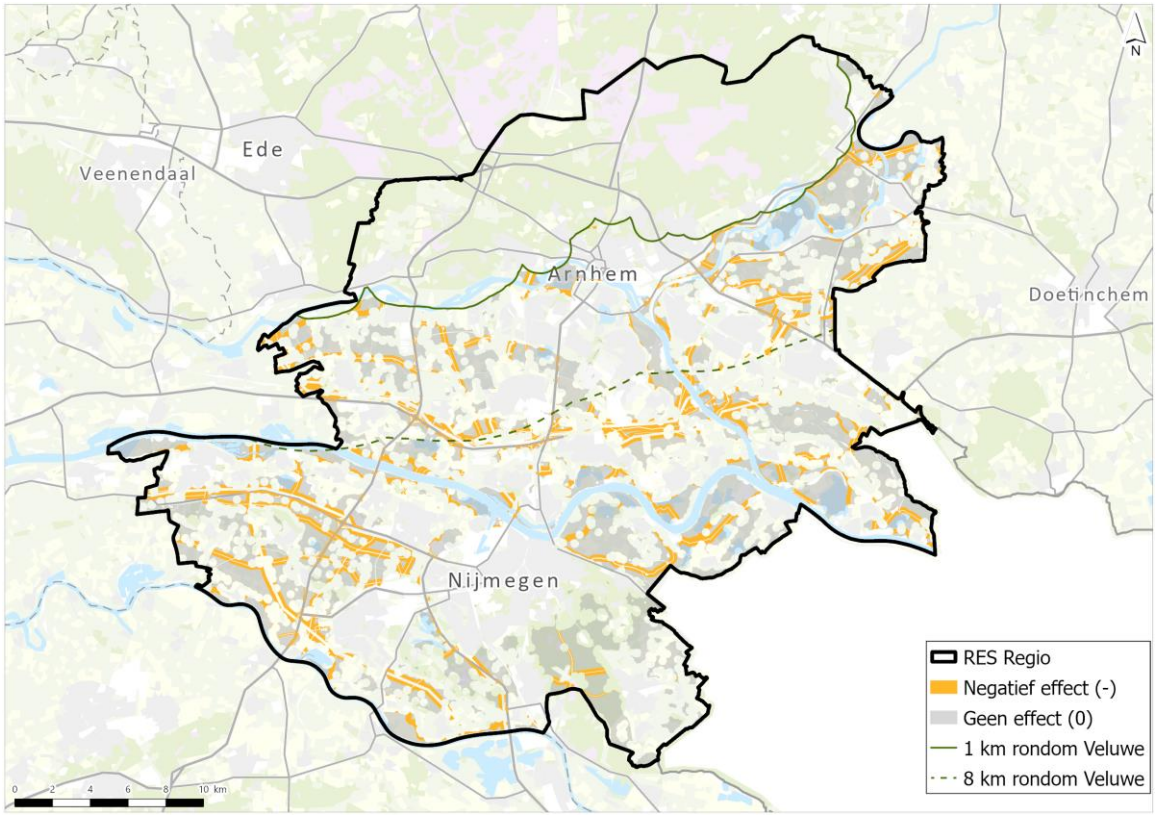

Afbeelding 7.29 Beoordeling invloed op overige risicobronnen voor 166 m windturbines op kaart

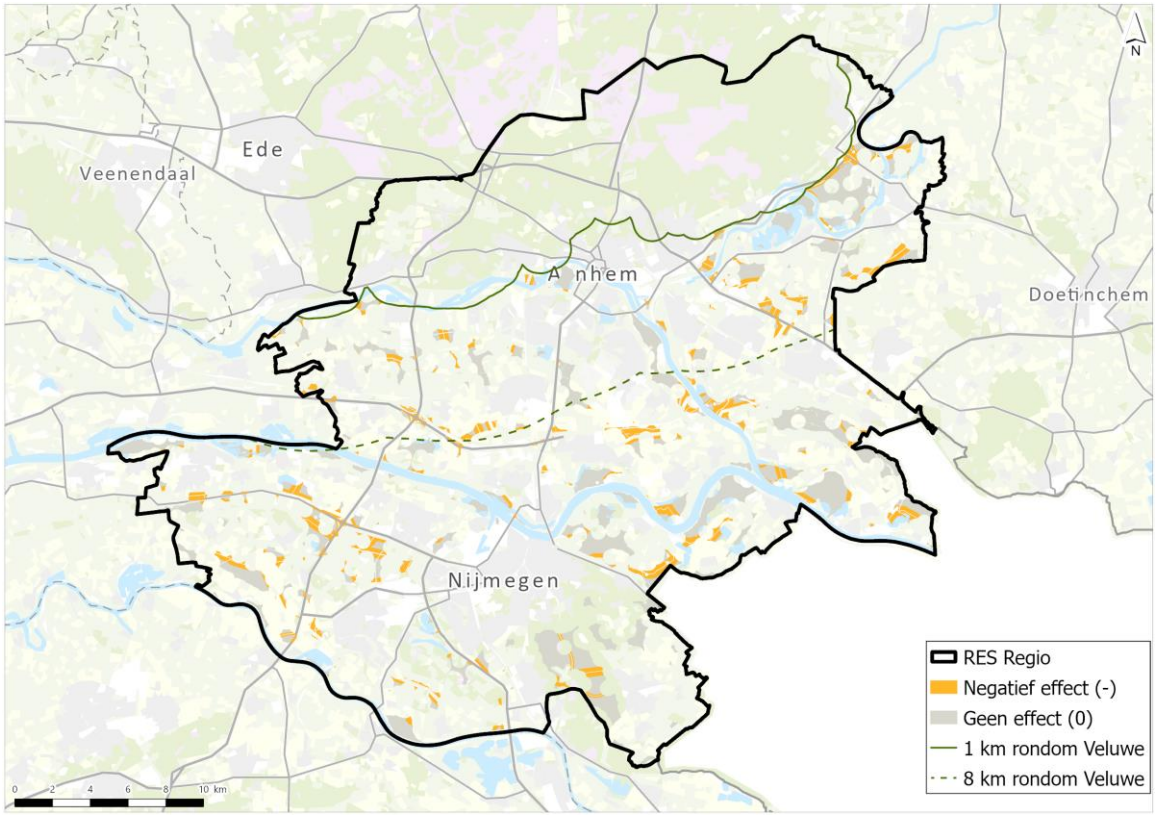

Invloed op Defensie en luchtvaart

Windturbines kunnen zorgen voor negatieve effecten op het gebruik van gebieden die zijn aangewezen als laagvlieggebied, aanvlieggebied van (militaire) vliegvelden en de laagvliegroute VO. De windturbines vormen dan een fysiek obstakel die hinder opleveren voor het gebruik. In dit planMER is geen sprake van een sterk negatieve (--) beoordeling voor het criterium invloed op Defensie, radar en luchtvaart. Ontwikkelingen binnen de laagvliegroute VO, laagvlieggebied, het aanvlieggebied rond vliegbasis Deelen, de diverse zweefvliegterreinen en helikopterplatforms zijn onder voorwaarden wellicht wel mogelijk, bijvoorbeeld door een ontheffing of mitigerende maatregelen. Hoewel er hoogtebeperkingen gelden in deze gebieden, is niet eenduidig in hoeverre deze belemmerend zijn voor de ontwikkeling van windturbines. De hoogtebeperkingen zijn namelijk niet eenduidig geformuleerd. Gekozen is om uit te gaan van het principe ‘ja, mits’ (0/-), waarbij geldt dat afstemming met de betrokken partijen over de mogelijkheden nodig is. De ontwikkeling van windturbines is binnen gebieden met een hoogtebeperking daardoor niet bij voorbaat uitgesloten en er is geen eenduidig ‘nee, tenzij’ principe van toepassing vanuit de betrokken partijen. De exacte mogelijkheden dienen per project bepaald te worden. Voor de militaire oefenterreinen en de munitieopslagplaats geldt in principe een negatieve (-) beoordeling. Omdat deze locaties volledig binnen de zone van 1 km rond de Veluwe, is deze beoordeling in dit planMER niet gegeven,

Ten aanzien van radarverstoring geldt dat het gehele plangebied een maximale bouwhoogte van 90 m kent. Middels een radartoets kan worden aangetoond dat hiervan kan worden afgeweken. Dit dient op projectniveau beschouwd te worden. Omdat de bouwhoogtebeperking vanuit radarverstoring in het gehele plangebied gelijk is, is dit aspect niet onderscheidend voor dit planMER. Daarom worden de alternatieven voor windturbines hierop niet beoordeeld. Op projectniveau is dit echter wel relevant en zal dit onderzocht moeten worden. De overige gebieden zijn daarom ten aanzien van dit criterium beoordeeld als neutraal.

Afbeelding 7.30 laat zien welke gebieden in het plangebied licht negatief en neutraal zijn beoordeeld voor 120 m windturbines. Afbeelding 7.31 bevat de beoordeling op kaart voor 166 m windturbines. Voor alle kaarten geldt dat alleen de harde belemmeringen zoals benoemd in de bijlage III zijn uitgesloten. In bijlage X

zijn alle alternatieven en varianten separaat op kaart beoordeeld. Deze beoordelingen zijn gebruikt voor de effectbeoordeling van de alternatieven (zie tabel 7.4).

Afbeelding 7.30 Beoordeling invloed op Defensie en luchtvaart voor 120 m windturbines op kaart

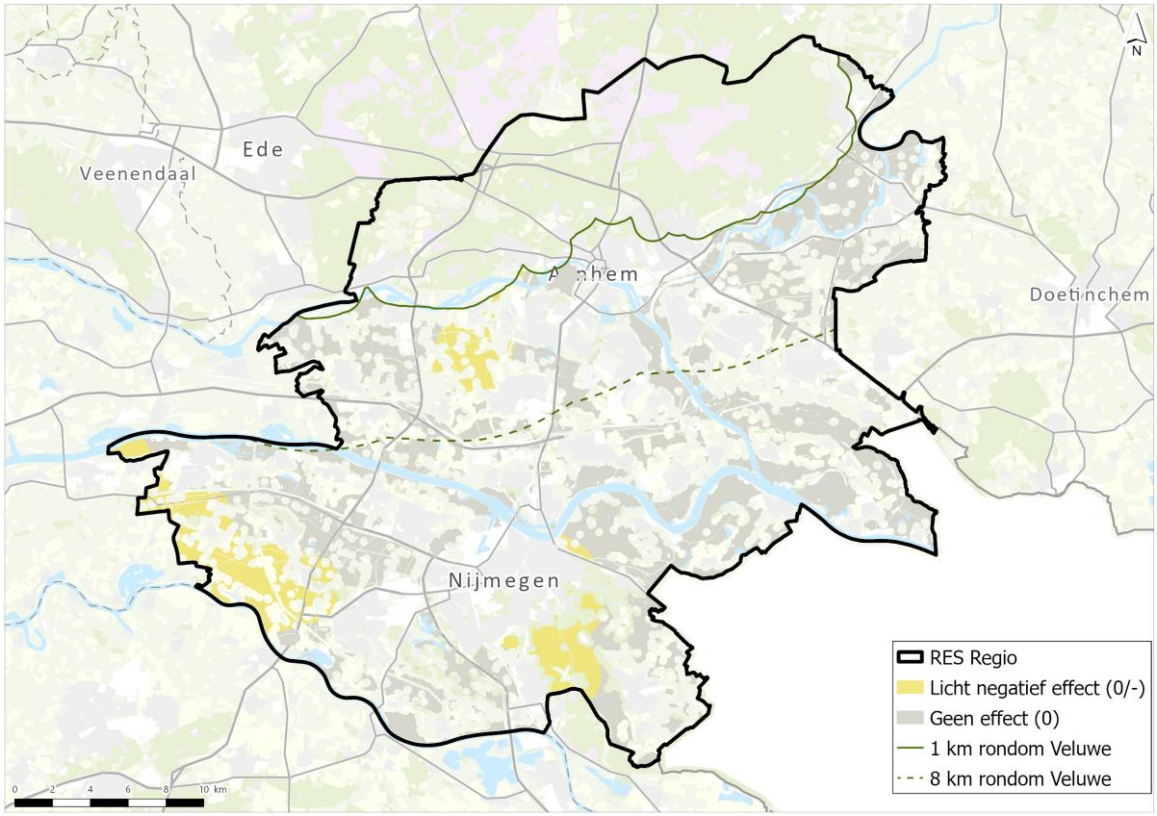

Afbeelding 7.31 Beoordeling invloed op Defensie en luchtvaart voor 166 m windturbines op kaart

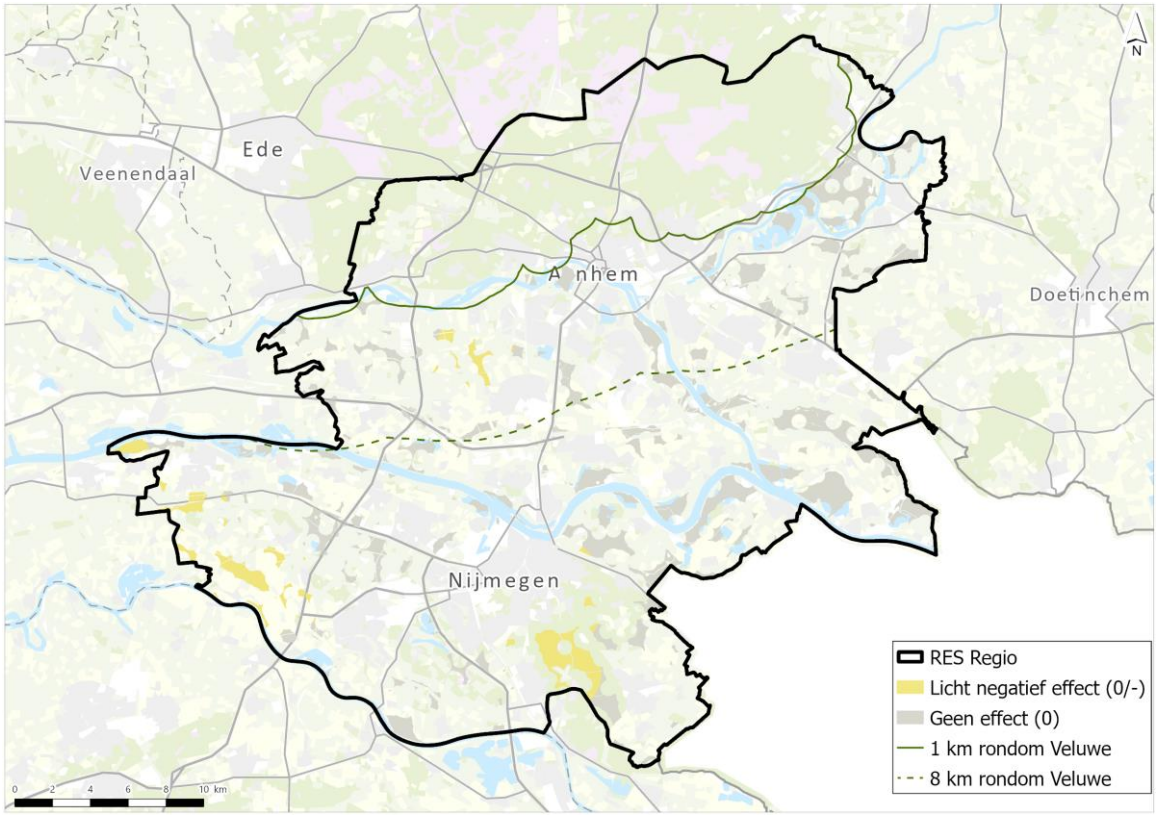

Effectbeoordelingstabel veiligheid

Tabel 7.4 toont een samenvattend overzicht van de effectbeoordeling van het thema veiligheid, zoals toegelicht in voorgaande alinea's. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de beoordeling is gebaseerd op het gehele alternatief. Voor een gedeelte van het alternatief kan de beoordeling afwijken. Het uitgangspunt is hierbij een worst-case beoordeling.

Tabel 7.4 Overzicht effectbeoordeling veiligheid

	120 m windturbines				166 m windturbines			
Alternatief*	**1.0**	**LS**	**NA**	**LO**	**1.0**	**LS**	**NA**	**LO**
invloed op (beperkt) kwetsbare objecten en overige risicobronnen	-	-	-	-	-	-	-	-
invloed op Defensie en luchtvaart	0	0/-	0/-	0/-	0	0/-	0/-	0/-

* Alternatieven: 1.0 = RES 1.0, LS = Landschap, NA = Natuur, LO = Leefomgeving

7.5 Leefomgeving

Overschrijding geluidsnorm op geluidsgevoelige objecten

Windturbines

Windturbines maken geluid. Dit geluid is grotendeels afkomstig van de bewegende delen (zoals de rotorbladen) die door de wind worden aangedreven. Een kleiner deel van het geluid wordt veroorzaakt door de aandrijving. Dit kan zorgen voor geluidhinder op gevoelige bestemmingen, zoals woningen.

Voor de beoordeling van dit criterium wordt aangesloten bij de normen uit het Activiteitenbesluit. Bij concrete ontwikkelingen dient een lokale afweging plaats te vinden of kan aangesloten worden bij de nieuwe windturbinenormeringen die op dat moment landelijk van toepassing zijn en volgen uit het planMER Windturbinebepalingen Leefomgeving Een sterk negatieve beoordeling (--) beoordeling is in dit planMER niet van toepassing, omdat is uitgegaan van een minimale afstand van 210 m (120 m windturbine) en 385 m (166 m windturbine) als harde belemmering. Dit is de voor dit planMER berekende 47 dB Lden contour inclusief 3 dB mitigatie. Uitgaande van deze normering is er geen zoekruimte binnen 210 m of 385 m van geluidgevoelige objecten. Wel is een negatieve (-) beoordeling van toepassing. Hiervan is sprake bij ligging in de 47 dB contour, zonder mitigatie. Dit zijn dus locaties die liggen binnen het gebied tussen de 210 m en 340 m (120 m windturbines) en binnen het gebied tussen de 385 en 620 m (166 m windturbines) van geluidsgevoelige bestemming. Mitigerende maatregelen zijn hierbij mogelijk. De overige gebieden zijn beoordeeld als neutraal (0).

Afbeelding 7.32 laat zien welke gebieden in het plangebied negatief en neutraal zijn beoordeeld voor 120 m windturbines. Afbeelding 7.33 bevat de beoordeling op kaart voor 166 m windturbines. Voor alle kaarten geldt dat alleen de harde belemmeringen zoals benoemd in de bijlage III zijn uitgesloten. In bijlage IX zijn alle alternatieven en varianten separaat op kaart beoordeeld. Deze beoordelingen zijn gebruikt voor de effectbeoordeling van de alternatieven (zie tabel 7.5).

Afbeelding 7.32 Beoordeling overschrijding geluidsnorm op geluidsgevoelige objecten voor 120 m windturbines op kaart

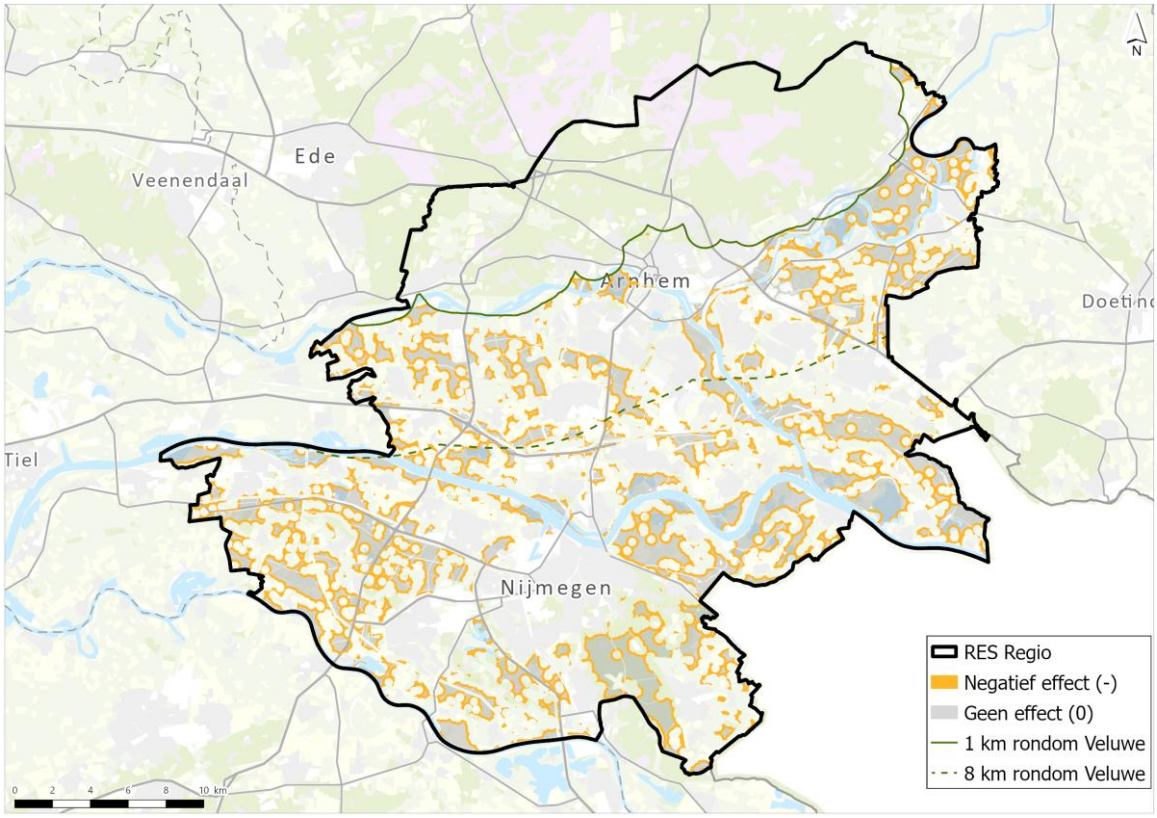

Afbeelding 7.33 Beoordeling overschrijding geluidsnorm op geluidsgevoelige objecten voor 166 m windturbines op kaart

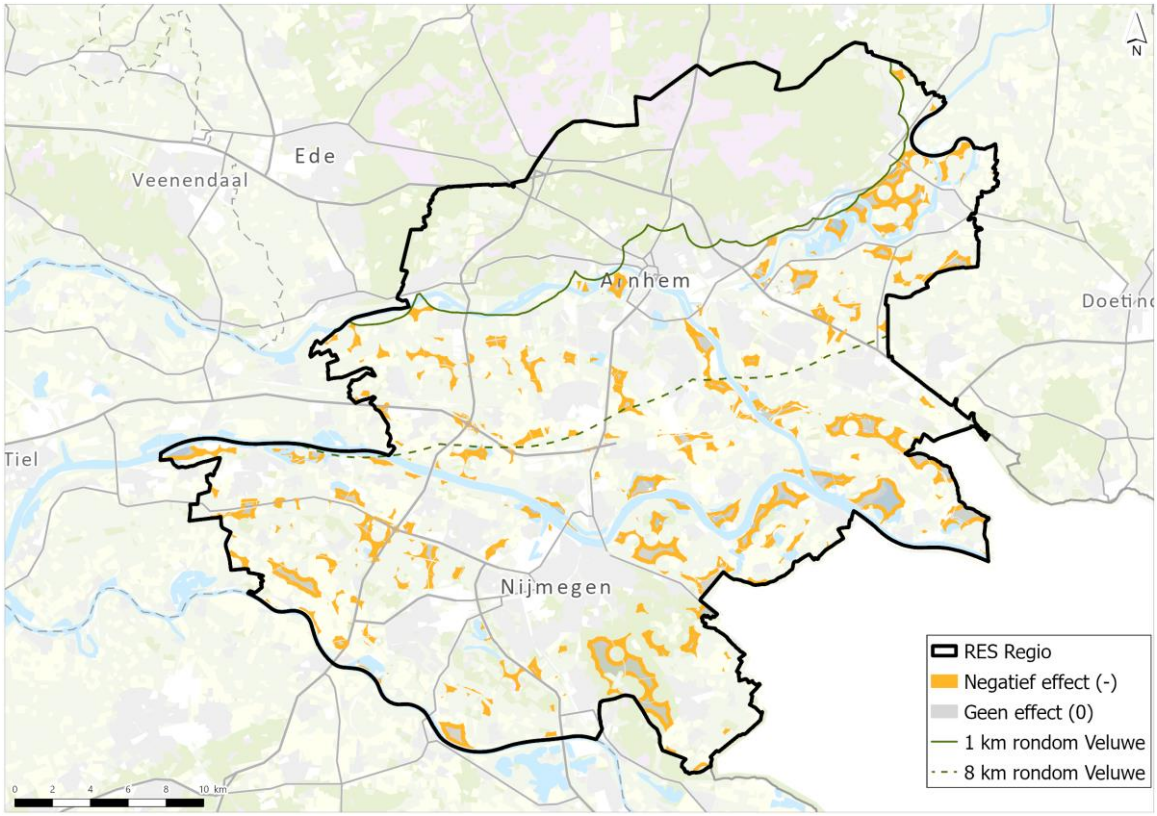

Zonnevelden

Voor wat betreft het geluid van zonnevelden zijn over het algemeen alleen de bijbehorende omvormers en transformatoren relevant. De zonnepanelen zelf zijn geen bron van geluid. Voor de beoordeling is aangesloten bij de VNG-brochure 'Handreiking bedrijven en milieuzonering'. In dit planMER is geen sprake van een sterk negatieve beoordeling (--). Er is geen wet- en regelgeving rondom zonnevelden en leefomgeving. Zonnevelden op minder dan 30 m van gevoelige objecten zijn beoordeeld als negatief (-). Voor zonnevelden op 30-50 m van gevoelige objecten geldt een licht negatieve (0/-) beoordeling.

Afbeelding 7.34 laat zien welke gebieden in het plangebied negatief, licht negatief en neutraal zijn beoordeeld voor zonnevelden. In bijlage IX zijn alle alternatieven en varianten separaat op kaart beoordeeld. Deze beoordelingen zijn gebruikt voor de effectbeoordeling van de alternatieven (zie tabel 7.5).

Afbeelding 7.34 Beoordeling overschrijding geluidsnorm op geluidsgevoelige objecten voor zonnevelden op kaart

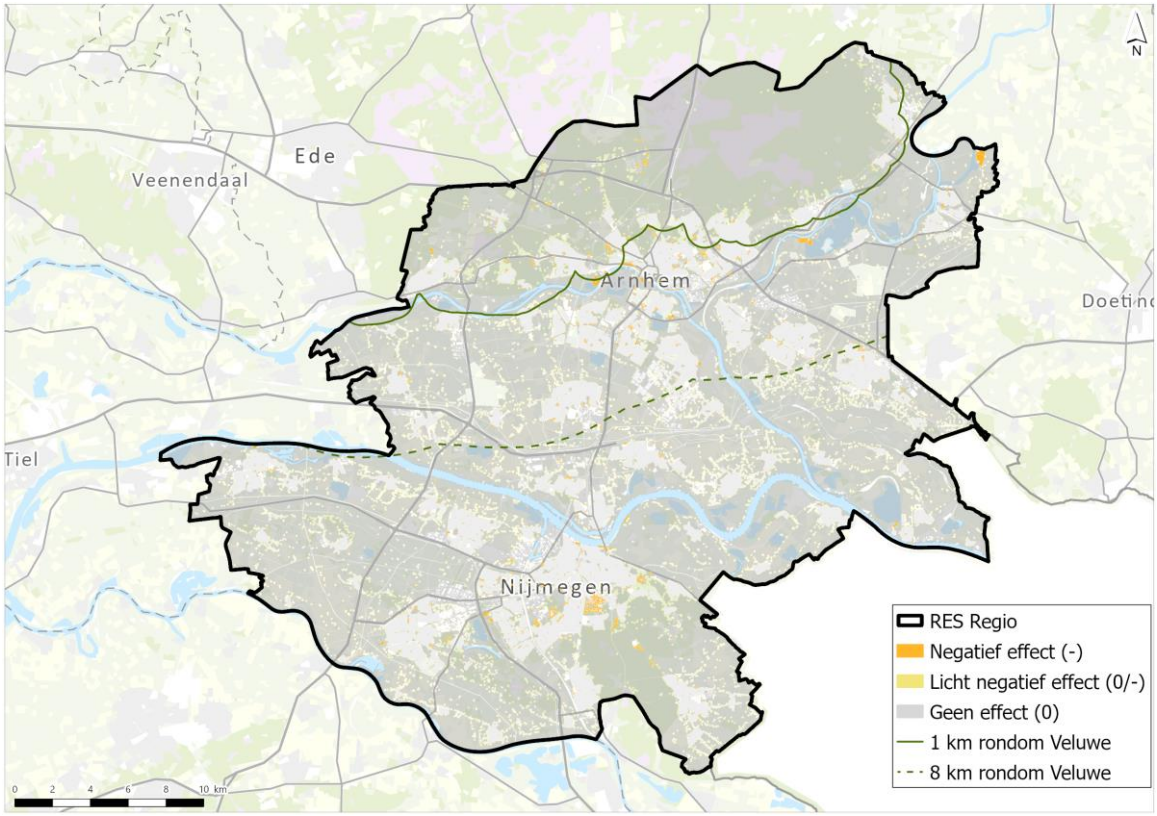

Effectbeoordelingstabel overschrijding geluidsnorm op geluidsgevoelige objecten

Tabel 7.5 toont een samenvattend overzicht van de effectbeoordeling van het criterium overschrijding geluidsnorm op geluidsgevoelige objecten, zoals toegelicht in voorgaande alinea's. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de beoordeling is gebaseerd op het gehele alternatief. Voor een gedeelte van het alternatief kan de beoordeling afwijken. Het uitgangspunt is hierbij een worst-case beoordeling.

Tabel 7.5 Overzicht effectbeoordeling overschrijding geluidsnorm op geluidsgevoelige objecten

	120 m windturbines				166 m windturbines				Zonnevelden			
Alternatief*	**1.0**	**LS**	**NA**	**LO**	**1.0**	**LS**	**NA**	**LO**	**1.0**	**LS**	**NA**	**LO**
overschrijding geluidsnorm op geluidsgevoelige objecten	-	-	-	0	-	-	-	0	-	-	-	-

* Alternatieven: 1.0 = RES 1.0, LS = Landschap, NA = Natuur, LO = Leefomgeving

7.6 Gebruiksfuncties

Invloed op ruimtegebruik

In de RES 1.0 heeft de regio de ambitie vastgelegd om in 2030 1,62 TWh duurzame energieopwek (elektriciteit) te realiseren. De opwek van duurzame energie leidt tot ruimtebeslag waardoor de inpassing van wind en zon leidt tot oppervlakteverlies voor andere gebruiksfuncties.

Tabel 7.6 toont het ruimtebeslag van de 120 m en 166 m windturbines en zonnevelden dat nodig voor het opwekken van 1,13 TWh[1]. Voor het opwekken van een vergelijkbare hoeveelheid energie (0,015 TWh) is respectievelijk één 166 m windturbine, twee 120 m windturbines of 18 ha zonneveld (oost-west oriëntatie) nodig. Daarmee wekt één 166 m windturbine de meeste energie op binnen de minste ruimte ten opzichte van twee 120 m windturbines of 18 ha zonneveld.

Bij het bepalen van het aantal ha zon is er uitgegaan van maximaal ruimtegebruik door het zonneveld. Als een kavel niet volledig benut wordt voor zonne-energie, bijvoorbeeld door een gecombineerd ruimtegebruik met natuur, is het totale ruimtebeslag groter.

Tabel 7.6 Ruimtebeslag van windturbines en zonnevelden

Windturbine	1,13 TWh komt overeen met:	0,015 TWh komt overeen met:	Referentie: 1 TWh komt overeen met:[2]
166 m windturbine (7,0 MW)	57 à 80 stuks	1 windturbine	45 à 70 stuks
	5,13 ha à 7,2 ha	0,09 ha[3]	-
120 m windturbine (3,6 MW)	112 à 157 stuks	2 windturbines	85 à 115 stuks
	7 ha à 9,8 ha	0,125 ha	-
zonneveld (oost-west oriëntatie)	960 à 1243 ha	18 ha	850 à 1100 ha
zonneveld (zuid oriëntatie)	1582 à 1695 ha	28 ha	1400 à 1500 ha

Voor ruimtegebruik geldt dat hoofdzakelijk de keuze voor windturbines of zonnevelden bepalend is voor het ruimtebeslag. Hierbij geldt voor zonnevelden een groter ruimtebeslag dan voor 166 m windturbines of 120 m windturbines. Afhankelijk van de locatie kunnen energietechnieken in meer of minder mate invloed hebben op de bestaande of toekomstige gebruiksfuncties. De verstoring op de woonfunctie is beoordeeld onder het thema leefomgeving. Voor gronden met een agrarische functie geldt bij de ontwikkeling van zonnevelden dat een groter landbouwareaal verloren gaat. Bij de ontwikkeling van windturbines gaat weliswaar een deel van het areaal verloren, maar kan voor het grootste gedeelte van het areaal de agrarische functie worden voortgezet.

Ruimtegebruik 120 m windturbines (3,6 MW)

De 120 m windturbine heeft meer ruimte nodig dan de 166 m windturbine en minder ruimte dan zonnevelden om dezelfde hoeveelheid energie op te wekken. Daarmee zorgt de 120 m windturbine voor minder oppervlakteverlies voor andere gebruiksfuncties dan de zonnevelden.

Afbeelding 7.35 toont het ruimtebeslag van twee 120 m windturbines (circa 0,015 TWh) in een landschap met een agrarische functie. De gebruiksfunctie agrarische functie wordt beperkt verhinderd door het ruimtebeslag van de 120 m windturbines.

[1] Dit is gebaseerd op de totale doelstelling van 1,62 TWh minus de opgave die voorziet in zon op dak (0,49 TWh).

[2] Bandbreedte hangt af van aanname aantal vollasturen per jaar voor wind en hoeveel MW per hectare voor zon. Voor windturbines is uitgegaan van een conservatieve inschatting van 2000 tot 2.800 vollasturen (cijfers 2020, afgerond naar beneden. Bron: https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/70960ned/table). Voor zonnevelden is uitgegaan van de cijfers uit de Factsheet elektriciteit van het NPRES, zoals ook weergegeven op afbeelding 1.1 van dit planMER.

[3] Oppervlakte fundering van de 120 m windturbine is geschat op 625 m^2 (25 x 25 m). Voor de 166 m windturbine is dit ingeschat op 900 m^2 (30 x 30 m).

Afbeelding 7.35 De ruimtelijke inpassing van twee 120 m windturbine (circa 0,015 TWh) in een akkerland (op 1,1 km afstand tot de linker windturbine, op 985 m afstand tot de rechter windturbine)

Ruimtegebruik 166 m windturbine (7,0 MW)

In vergelijking met de 120 m windturbine en zonnevelden, heeft de 166 m windturbine de minste ruimte nodig om de energiedoelstelling te halen. Daarmee heeft een 166 m windturbine relatief gezien de minste invloed op het ruimtegebruik in de regio. Afbeelding 7.36 toont het ruimtebeslag van een 166 m windturbine (circa 0,015 TWh) in een landschap met een agrarische functie. Windturbines zijn over het algemeen goed te combineren met ander grondgebruik, zoals agrarisch gebruik.

Afbeelding 7.36 De ruimtelijke inpassing van een 166 m windturbine (circa 0,015 TWh) in een akkerland (op circa 1,1 km afstand tot de windturbine)

Ruimtegebruik zonnevelden

Een zonneveld heeft de meeste ruimte nodig om dezelfde hoeveelheid energie op te wekken als de andere twee technieken. Daarmee zorgt een zonneveld voor meer oppervlakteverlies voor andere gebruiksfuncties dan de windturbines. Afbeelding 7.37 toont het ruimtebeslag van een 18 hectare zonneveld (circa 0,015

TWh) in een landschap met een agrarische functie. De gebruiksfunctie agrarische functie wordt verhinderd door het ruimtebeslag van het zonneveld.

Afbeelding 7.37 De ruimtelijke inpassing van een 18 ha zonneveld (circa 0,015 TWh) in een akkerland (op circa 45 m afstand tot het zonneveld)

Vergelijking ruimtebeslag energietechnieken

Voor de ambitie van het duurzaam opwekken van 1,13 TWh in 2030 heeft het realiseren van windturbines en zonnevelden op land invloed op het ruimtebeslag. Tabel 7.6 toont de inschatting van het ruimtebeslag van de verschillende technieken om deze ambitie te behalen:

- 166 m windturbines wekken de meeste energie op binnen de minste ruimte ten opzichte van andere technieken. Het oppervlakteverlies op andere gebruiksfuncties kan daarmee beperkt worden gehouden. Windturbines maken multifunctioneel ruimtegebruik met landbouw en/of natuur mogelijk;
- 120 m windturbines wekken minder energie op binnen dezelfde ruimte dan 166 m windturbines, maar wekken wel meer energie op binnen de ruimte die zonnevelden nodig hebben. Daarmee zorgt de 120 m windturbine voor oppervlakteverlies in beperkte mate voor andere gebruiksfuncties. Hierbij is wel sprake van meer ruimtebeslag dan bij 166 m windturbines, waarbij de bestaande gebruiksfunctie in mindere mate kan worden behouden. Dit verschil is echter beperkt;
- een zonneveld heeft de meeste ruimte nodig voor het opwekken van een vergelijkbare hoeveelheid energie als windturbines. Daarmee zorgen zonnevelden in grotere mate voor oppervlakteverlies voor andere gebruiksfuncties waardoor het niet mogelijk is om de bestaande gebruiksfunctie te behouden.

Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat het realiseren van windturbines met een ashoogte van 166 m de minste invloed hebben op het fysieke ruimtegebruik. Wel geldt hierbij dat de hindercontouren groter zijn en er hiermee dus wel een grotere ruimtelijke impact bestaat. Binnen deze hindercontouren kunnen dan bijvoorbeeld geen woningen worden gerealiseerd. Voor zonnevelden geldt een groter fysiek ruimtebeslag, maar zijn de hindercontouren beperkter. Daarnaast zijn windturbines en zonnevelden in de energietransitie complementair. Daarom zijn er geen kaarten gemaakt waarbij gebieden zijn beoordeeld op de effecten, omdat hier op regionaal niveau geen beoordelingsschaal aan te koppelen is die recht doet aan de noodzaak voor het realiseren van zowel windturbines als zonnevelden in het behalen van de doelstellingen uit de RES 1.0 in 2030. De beoordelingsschaal uit tabel 6.23 kan echter wel als inspiratie worden gebruik voor de beoordeling van de invloed op ruimtegebruik bij concrete projecten en/of bij een kleiner schaalniveau, waarbij dit onderwerp in meer details kan worden onderzocht.

8

CONCLUSIES EN VERGELIJKING ALTERNATIEVEN WIND- EN ZONNE-ENERGIE

Dit hoofdstuk geeft een samenvattend overzicht van de effectanalyses en -beoordelingen die in dit planMER zijn uitgevoerd. In de kaarten in dit hoofdstuk zijn de verschillende thematische kaarten voor bodem en water, natuur, landschap, cultuurhistorie en archeologie, veiligheid en leefomgeving over elkaar heen gelegd.

Dit resulteert in samenvattende kaarten voor de milieubeoordeling van wind- en zonne-energie. De kaarten maken daarbij onderscheid tussen gebieden met beperkte tot geen milieueffecten, licht negatieve milieueffecten, negatieve milieueffecten en sterk negatieve milieueffecten (zie afbeeldingen 8.1 ten met 8.3). Het is belangrijk om hierbij in beschouwing te nemen dat de effecten gelden vanuit specifieke thema's. Het is aan de RES-regio om te komen tot keuzes voor gebieden voor windturbines en zonnevelden, waarbij de milieueffecten één van de pijlers wordt voor de keuze van zoekgebieden.

Paragraaf 8.1 licht toe welke ontwikkelingen vanuit milieu- en veiligheidswetgeving leiden tot sterk negatieve effecten (rode gebieden in de kaart). Paragraaf 8.2 beschrijft welke negatieve milieueffecten optreden (oranje gebieden op de kaarten). In paragraaf 8.3 wordt nadere duiding gegeven aan de licht negatieve milieueffecten en de gebieden zonder milieueffecten bij de ontwikkeling van wind- en zonne-energie.

In paragraaf 8.4 worden de alternatieven vergeleken. Deze vergelijking toont een overzicht van de beoordeling van de alternatieven, los van de samenvattende kaarten van de milieubeoordeling. Ten slotte beschrijven paragrafen 8.5 en 8.6 monitoring en evaluatie en leemten in kennis.

Afbeelding 8.1 Samenvattende kaart milieubeoordeling 120 m windturbines

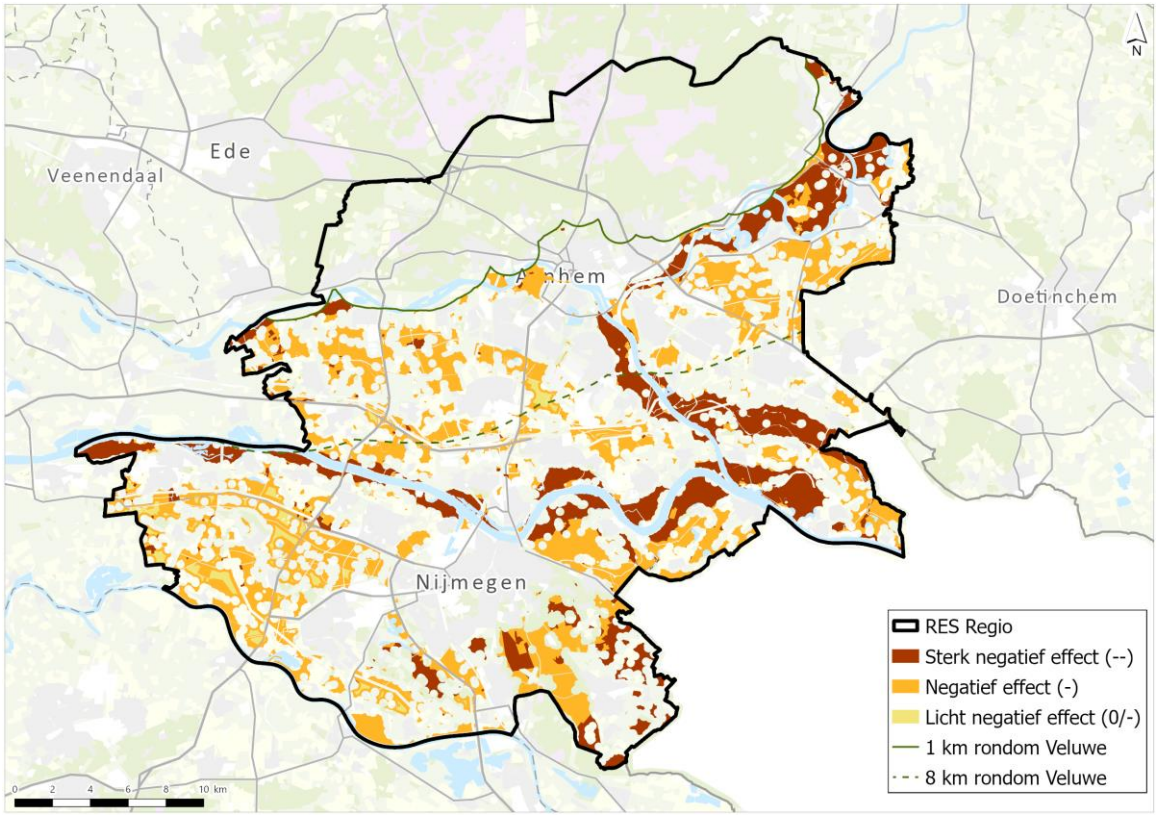

Afbeelding 8.2 Samenvattende kaart milieubeoordeling 166 m windturbines

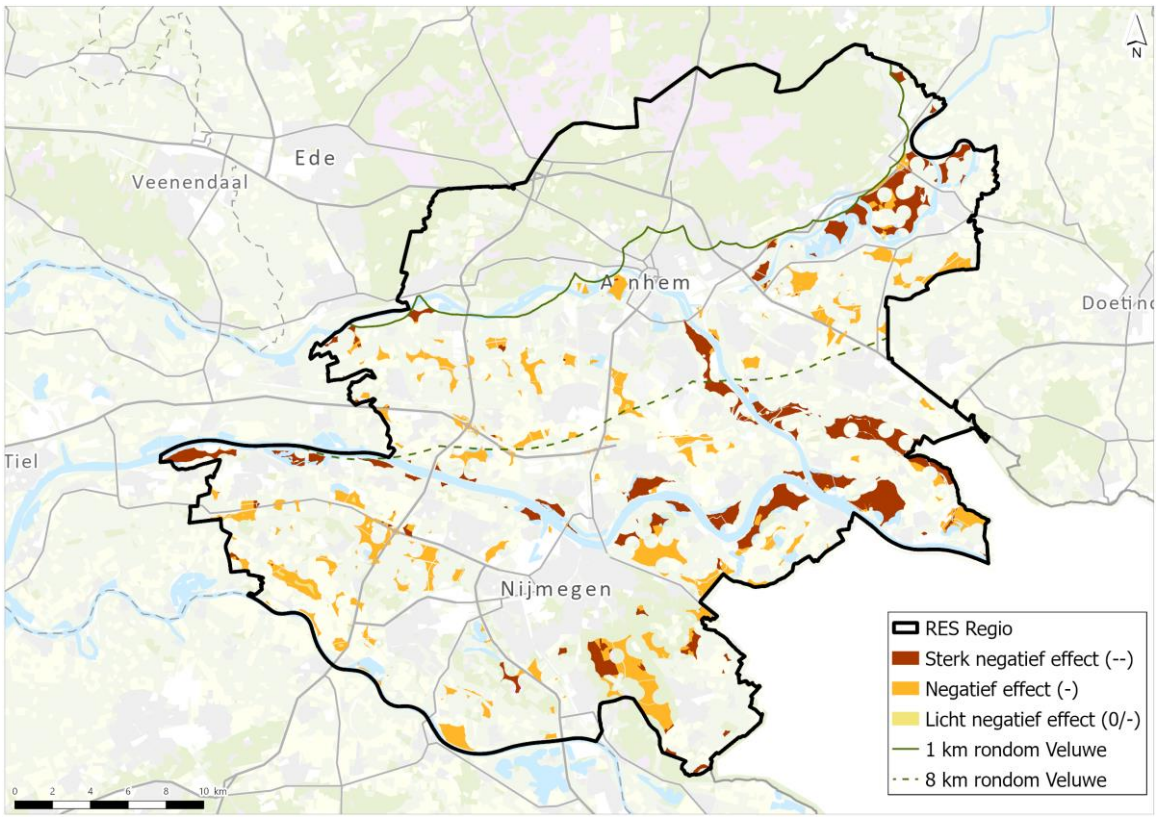

Afbeelding 8.3 Samenvattende kaart milieubeoordeling zonnevelden

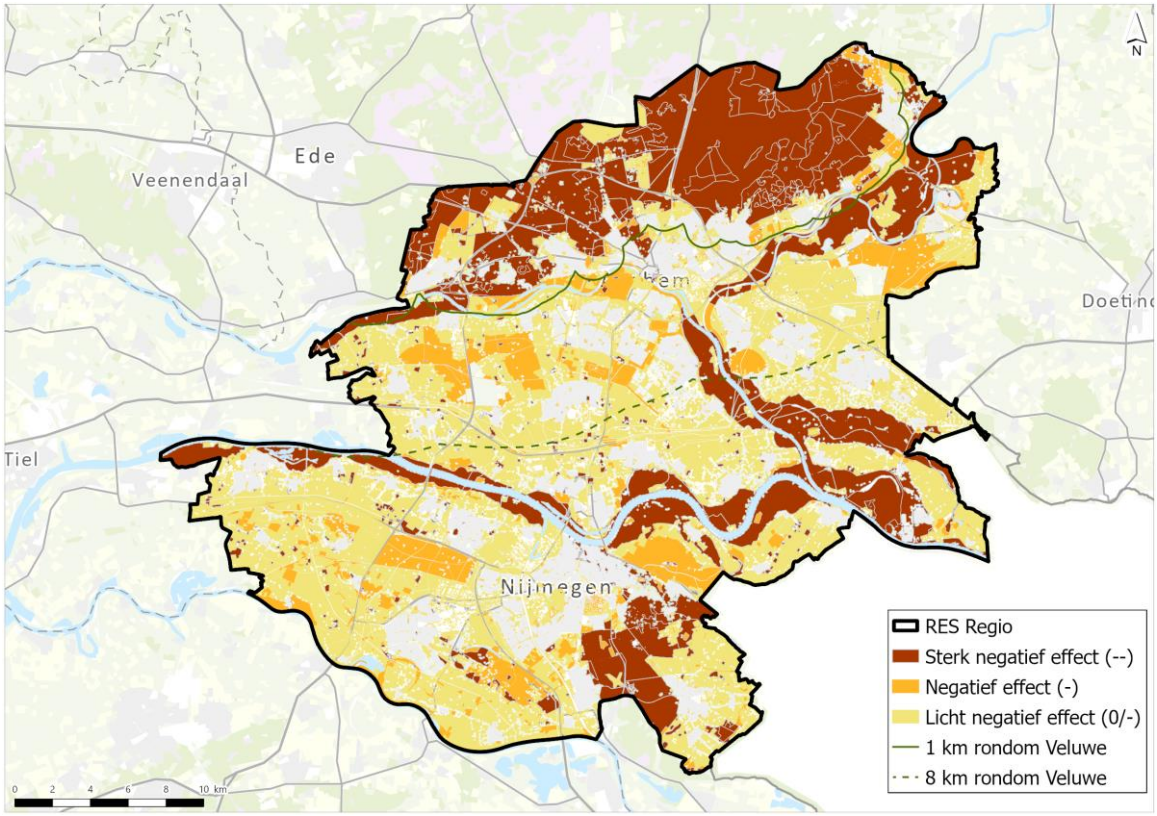

8.1 Sterk negatieve milieueffecten

Vanuit eisen uit milieu- en veiligheidswetgeving, is het niet mogelijk om windturbines of zonnevelden te realiseren in bepaalde gebieden. In eerste instantie zijn bekende belemmeringen voor windturbines en zonnevelden in beeld gebracht. Dit zijn de harde belemmeringen, zoals gepresenteerd in hoofdstuk 5. Deze belemmeringen hebben de basis gelegd voor de zoekruimte binnen de alternatieven. Over het algemeen zijn er meer belemmeringen van toepassing voor windturbines dan voor zonnevelden. Dit is terug te zien in de beschikbare ruimte na uitsluiting van de harde belemmeringen (zie hoofdstuk 5).

Op basis van de uitwerking van de diverse milieuthema's die van belang zijn om de geschiktheid van gebieden voor windturbines en zonnevelden op regionale schaal te beoordelen, zijn voor enkele thema's aanvullende sterk negatieve (--) effecten in beeld gebracht. Dit leidt ertoe dat de samenvattende kaarten (afbeeldingen 8.1 tot en met 8.3) verder zijn ingekaderd met de rode kleur. Vanuit de milieuthema's zijn deze gebieden beoordeeld als gebieden met (potentieel) sterk negatieve milieueffecten.

Ligging in Natura 2000-gebieden leidt met name tot een sterk negatieve (--) beoordeling. Zo zijn de Veluwe en de Rijntakken in het rood zichtbaar op de samenvattende beoordelingskaarten. Ruimtebeslag in deze gebieden zorgt voor aantasting van de waarden van deze beschermde gebieden. Het is niet realistisch omdat in deze gebieden windturbines en zonnevelden te ontwikkelen. Dit komt door de strenge wetgeving, waarbij in de basis geldt dat bij de aanwezigheid van alternatieven er geen ontwikkelingen plaatsvinden in Natura 2000-gebieden die zorgen voor aantasting van deze gebieden. In het plangebied zijn er alternatieve locaties beschikbaar voor de ontwikkeling van duurzame energie, waardoor de Natura 2000-gebieden als sterk negatief beoordeeld zijn.

Ten zuidoosten van Nijmegen zijn daarnaast enkele rode gebieden aanwezig. Dit volgt vanuit de sterk negatieve beoordeling ten aanzien van windturbines en zonnevelden in het stuwwallenlandschap (onder andere stuwwalbos). De landschapsstructuren en -typen worden hier aangetast, evenals de ruimtelijke-visuele kenmerken en elementen. De aantasting is niet te mitigeren met het toepassen van maatregelen.

De gebieden waar sterk negatieve (--) effecten van toepassing zijn, aanvullend aan de harde belemmeringen, worden als niet geschikt beschouwd voor windturbines en zonnevelden. De milieueffecten zijn samengevat in een tweetal tabellen. Er is onderscheid te maken tussen windturbines (tabel 8.1) en zonnevelden (tabel 8.2).

Tabel 8.1 Sterk negatieve (--) beoordeling voor windturbines

Thema	Toelichting
waterwingebied	bodemroerende werkzaamheden binnen waterwingebieden zijn dieper dan de toegestane diepte vanuit de Omgevingsverordening. Sterk negatieve effecten zijn niet uitgesloten en het wordt niet waarschijnlijk geacht dat voldaan kan worden aan de ontheffingsmogelijkheden.
Natura 2000	windturbines binnen Natura 2000-gebieden zorgen voor directe effecten op de instandhoudingsdoelstellingen (IHD). Bovendien vindt versnippering plaats door de windturbines. Het wordt niet waarschijnlijk geacht dat de ADC-toets kan worden doorlopen, omdat er alternatieve locaties bestaan in het plangebied.
landschap	windturbines op heide of zandverstuivingen (op stuwwal) en op stuwwalflanken zorgen voor aantasting landschapsstructuren en -typen. Windturbines in agrarische enclaves en stuwwalflanken zorgen voor aantasting ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen. De aantasting is niet te mitigeren met het toepassen van maatregelen. De genoemde landschapsstructuren en -typen worden gezien als niet geschikt.
archeologie	ontwikkeling in gebieden van ((zeer) hoge) archeologische waarde en gebieden die onderdeel zijn van de Romeinse Limes zorgt voor aantasting van de bekende archeologische waarden en hiermee een sterk negatief effect op deze gebieden vanuit het thema archeologie.

Tabel 8.2 Sterk negatieve (--) beoordeling voor zonnevelden

Thema	Toelichting
Natura 2000	zonnevelden binnen Natura 2000-gebieden zorgen voor directe effecten op de instandhoudingsdoelstellingen (IHD). Bovendien vindt versnippering plaats door de zonnevelden. Het wordt niet waarschijnlijk geacht dat de ADC-toets kan worden doorlopen, omdat er alternatieve locaties bestaan in het plangebied.
landschap	zonnevelden in het stuwwalbos zorgen voor aantasting landschapsstructuren en -typen en voor aantasting ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen. De aaneengesloten bosstructuur wordt aangetast, evenals de beslotenheid.
archeologie	ontwikkeling in gebieden van ((zeer) hoge) archeologische waarde en gebieden die onderdeel zijn van de Romeinse Limes zorgt voor aantasting van de bekende archeologische waarden en hiermee een sterk negatief effect op deze gebieden vanuit het thema archeologie

8.2 Negatieve milieueffecten

Vanuit milieuperspectief zijn er in het plangebied verschillende gebieden waar negatieve (-) effecten niet zijn uit te sluiten. Enerzijds zijn dit gebieden waarbij niet met zekerheid valt te beoordelen of er daadwerkelijk sterk negatieve (--) effecten zullen zijn en anderzijds zijn dit gebieden waar de milieueffecten mogelijk negatiever zijn dan 'slechts' licht negatief (0/-). Dit komt door bijvoorbeeld de omvang, duur of beperkte mitigeerbaarheid van de milieueffecten. Op projectniveau dient dit afgewogen te worden. Wel geldt over het algemeen de verwachting dat de effecten mogelijk te mitigeren zijn, waarmee de gebieden die als negatief (-) zijn beoordeeld geschikt kunnen zijn voor windturbines en zonnevelden.

De negatieve milieubeoordelingen voor windturbines volgen met name uit de 1,5 km verstoringscontour rond Natura 2000-gebieden als verstoringscontour. Daarnaast zijn de cultuurhistorisch waardevolle gebieden als negatief beoordeeld, omdat hiervoor negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten en een zorgvuldige afweging nodig is bij ontwikkeling is deze waardevolle gebieden. Vanuit het landschap geldt daarnaast dat windturbines in het stroomruggenlandschap (als sub-landschap in het rivierenlandschap)

zorgen voor een negatieve beoordeling. Hierbij zijn meerdere inpassingsmaatregelen nodig om de ontwikkeling vanuit landschap mogelijk te maken.

De gebieden waar negatieve (-) effecten van toepassing zijn voor windturbines en zonnevelden worden als beperkt geschikt beschouwd. Er is in de milieueffecten onderscheid te maken tussen windturbines (tabel 8.3) en zonnevelden (tabel 8.4).

Tabel 8.3 Negatieve (-) beoordeling voor windturbines

Thema	Toelichting
grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden	bodemroerende werkzaamheden binnen deze gebieden zijn alleen onder voorwaarden toegestaan. Negatieve effecten zijn niet uitgesloten en er dient voldaan te worden aan de ontheffingsvoorwaarden.
Natura 2000	windturbines binnen 1,5 km zone rond Natura 2000 habitatrichtlijngebieden zorgen voor mogelijke negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen (IHD) van de gebieden. Deze zone wordt bij voorkeur gemeden en nader onderzoek is nodig.
GNN	windturbines binnen GNN zorgen mogelijk voor negatieve effecten op de kernkwaliteiten van GNN. GNN wordt bij voorkeur gemeden en nader onderzoek naar de kernkwaliteiten is nodig. Uitzondering hierop zijn de verkenningsgebieden voor windturbines binnen GNN.
landschap	windturbines op stroomruggenlandschap, in uiterwaarden of terrasontginningen, in bebouwd gebied zorgt voor aantasting landschapsstructuren en -typen. Windturbines op heide of zandverstuiving, stroomruggenlandschap en in bebouwd gebied zorgt voor aantasting ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen. De aantasting is mogelijke te mitigeren met de juiste landschapsstrategie, waarbij minimaal twee maatregelen nodig zijn om de effecten te mitigeren.
cultuurhistorie	de ontwikkeling van windturbines in cultuurhistorisch waardevolle gebieden zorgt mogelijk voor negatieve effecten op deze gebieden vanuit het thema cultuurhistorie. De effecten kunnen niet op voorhand worden uitgesloten en nader onderzoek is nodig.
veiligheid	de ontwikkeling vindt plaats binnen adviesafstanden van beheerders van risicobronnen en elementen. Er is mogelijk sprake van een negatief effect en er bestaat het risico dat de beheerder geen toestemming verleent om af te wijken van de adviesafstand.
leefomgeving	windturbines worden op een afstand geplaatst die gelijk staat aan de 47 dB Lden contour (zonder 3 dB mitigatie). Hiermee ontstaan mogelijk negatieve effecten voor geluidgevoelige objecten en een risico voor de ontwikkeling binnen deze gebieden.

Tabel 8.4 Negatieve (-) beoordeling voor zonnevelden

Thema	Toelichting
GNN	zonnevelden binnen GNN zorgen mogelijk voor negatieve effecten op de kernkwaliteiten van GNN. GNN wordt bij voorkeur gemeden en nader onderzoek naar de kernkwaliteiten is nodig.
cultuurhistorie	de ontwikkeling van zonnevelden in cultuurhistorisch waardevolle gebieden zorgt mogelijk voor negatieve effecten op deze gebieden vanuit het thema cultuurhistorie. De effecten kunnen niet op voorhand worden uitgesloten en nader onderzoek is nodig.
leefomgeving	zonnevelden op minder dan 30 m van gevoelige objecten zijn beoordeeld als negatief, omdat deze mogelijk zorgen voor negatieve effecten op de gebruikers van de gevoelige objecten.

8.3 Licht negatieve en beperkt tot geen milieueffecten

De overige gebieden, waarvoor vanuit de milieueffecten een licht negatieve (0/-) of neutrale (0) milieubeoordeling geldt, zijn naar verwachting het meest geschikt voor de ontwikkeling van windturbines en zonnevelden. De gebieden die als licht negatief (0/-) zijn beoordeeld, zijn gebieden waar op basis van de uitgevoerde effectanalyses wel effecten worden verwacht, maar deze zijn met maatregelen of door een goede ruimtelijke inpassing grotendeels te beperken of voorkomen.

Voor windturbines zijn er in de samenvattende beoordelingskaarten geen gebieden met een neutrale (0) milieubeoordeling Met name in het zuidwesten van het plangebied en rond de corridor van de (toekomstige) A15 en de Betuwelijn zijn gebieden aanwezig waar licht negatieve (0/-) effecten zijn te verwachten. Hier liggen gebieden die geschikt zouden kunnen zijn voor het combineren van wind- en zonne-energie. Op regionale schaal zijn de effecten hier naar verwachting beperkt.

Specifiek vanuit het thema natuur gelden de volgende aandachtspunten:
- in dit planMER is voor stikstofdepositie een licht negatieve (0/-) beoordeling van toepassing. De effecten van stikstofdepositie dienen berekend te worden over een afstand van 25 km, waardoor in het plangebied op iedere locatie in theorie stikstofemissie kan zorgen voor stikstofdepositie op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden;
- effecten op beschermde soorten (vogels en vleermuizen) zijn voor windturbines generiek beoordeeld als licht negatief (0/-). Per project dient onderzoek plaats te vinden om de effecten in beeld te brengen. Een onderzoek is niet passend bij het detail- en schaalniveau van dit planMER. De effectbeoordeling ten aanzien van beschermde soorten kan dus een overschatting, maar ook een onderschatting zijn.

8.4 Alternatievenvergelijking

Windturbines

Tabel 8.5 toont de samenvattende beoordelingstabel voor de alternatieven van windturbines. Uit de beoordelingstabel vallen de volgende zaken met betrekking tot de vier alternatieven op:

Alternatief RES 1.0

De beoordeling van dit alternatief onderscheidt zich van de andere alternatieven op de volgende criteria:
- ligging buiten waterwingebieden, dus geen sterk negatieve effecten op thema bodem en water te verwachten;
- de effecten op verstoring van Natura 2000-gebieden zijn negatief beoordeeld door ligging buiten Natura 2000-gebieden. Aandachtspunt hierbij is de ligging binnen de 8 km-zone rond de Veluwe (Wespendief);
- ligging buiten GNN (uitgezonderd de verkenningsgebieden voor windturbines) zorgt naar verwachting alleen voor indirecte effecten door werkzaamheden nabij GNN;
- negatieve invloed op de landschapsstructuren, maar door ligging buiten het stuwwallenlandschap is het gehele alternatief met de juiste inpassingsmaatregelen naar verwachting haalbaar is;
- geen effecten te verwachten die negatief zijn voor het gebruik door Defensie en overige luchtvaart.

Alternatief Landschap

De beoordeling van dit alternatief onderscheidt zich van de andere alternatieven op de volgende criteria:
- door ligging binnen Natura 2000-gebieden worden sterk negatieve effecten verwacht;
- ligging binnen GNN, dit zorgt naar verwachting voor negatieve effecten op de kernkwaliteiten;
- ondanks dat er rekening is gehouden met landschappelijke waardevolle gebieden, zijn sterk negatieve effecten niet uitgesloten, door ligging in het stuwwallenlandschap;
- dit alternatief heeft als enige alternatief naar verwachting slechts licht negatieve effecten op cultuurhistorische waarden. Dit komt omdat de waardevolle gebieden op voorhand zijn uitgesloten in dit alternatief.

Alternatief Natuur

De beoordeling van dit alternatief onderscheidt zich van de andere alternatieven op de volgende criteria:

- voor dit alternatief worden negatieve effecten verwacht op Natura 2000, maar door ligging buiten Natura 2000-gebieden zijn de effecten minder negatief dan bij de alternatieven Landschap en Leefomgeving;
- de effecten op GNN worden als licht negatief ingeschat. Deze effecten komen voort uit de effecten door werkzaamheden buiten GNN, maar binnen 1,5 km van deze gebieden;
- geen of zeer beperkte (indirecte) effecten worden verwacht op GO (inclusief EVZ en ganzenrustgebieden;
- voor de 166 m windturbines worden alleen negatieve effecten verwacht op de landschapstypen en -structuren. Dit komt doordat het alternatief buiten de stuwwallandschappen ligt. Voor de 120 m windturbines geldt dit niet.

Alternatief Leefomgeving

De beoordeling van dit alternatief onderscheidt zich van de andere alternatieven op de volgende criteria:

- door ligging binnen Natura 2000-gebieden worden sterk negatieve effecten verwacht;
- ligging binnen GNN, dit zorgt naar verwachting voor negatieve effecten op de kernkwaliteiten;
- negatieve invloed op de landschapsstructuren, maar door ligging buiten het stuwwallenlandschap is het gehele alternatief met de juiste inpassingsmaatregelen naar verwachting haalbaar is vanuit de landschapsstructuren en -typen. Dit geldt niet voor de ruimtelijke-visuele kenmerken en elementen;
- door de afstand van 700 m tot geluidgevoelige objecten wordt voor dit alternatief geen risico verwachtten aanzien van de overschrijding van de geluidsnormen.

Algehele conclusie alternatieven windturbines

Op basis van de alternatievenvergelijking geldt dat geen van de alternatieven zorgt voor het vermijden van sterk negatieve effecten. Dit staat in relatie tot de beoordeling van de alternatieven als geheel. Wel valt op dat vanuit bepaalde denkrichtingen milieueffecten te beperken zijn. Door de meest gunstige uitgangspunten van de verschillende alternatieven te combineren kan een gewogen keuze worden gemaakt voor gebieden waar windturbines ontwikkeld kunnen worden. Zo zorgt het ontzien van natuurgebieden naar verwachting voor minder effecten op de natuur, en zorgt een grotere afstand tot woningen voor minder nadelige effecten ten aanzien van het overschrijden van geluidsnormen.

Daarnaast kan geconcludeerd worden dat de zoekgebieden voor windturbines in de RES 1.0 vanuit milieuperspectief goed onderbouwd is. Voor deze gebieden zijn de (sterk) negatieve effecten beperkt. De sterk negatieve effecten ten aanzien van archeologie zijn te vermijden door de zones met hoge waarden te mijden en/of door nader onderzoek naar de exacte ligging van de archeologische waarden. Dit staat echter ook in relatie tot de omvang van het alternatief, waarbij slechts drie gebieden zijn aangewezen voor de ontwikkeling van windturbines.

Tabel 8.5 Vergelijking alternatieven windturbines

	120 m windturbines				166 m windturbines			
Alternatief*	**1.0**	**LS**	**NA**	**LO**	**1.0**	**LS**	**NA**	**LO**
waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en/of kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden	-	--	--	--	-	--	--	--
effecten op Natura 2000-gebied - stikstofdepositie	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-
effecten op Natura 2000-gebied - overige effecten	-	--	-	--	-	--	-	--
effecten op GNN	0/-	-	0/-	-	0/-	-	0/-	-
effecten op GO (inclusief EVZ en ganzenrustgebieden)	0/-	0/-	0	0/-	0/-	0/-	0	0/-
effecten op beschermde soorten Wet natuurbescherming	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-
invloed op landschapstype en -structuur	-	--	--	-	-	--	-	-
invloed op ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen	-	--	--	--	-	--	--	--
invloed op cultuurhistorische waarden	-	0/-	-	-	-	0/-	-	-
aantasting van bekende en verwachte archeologische waarden	--	--	--	--	--	--	--	--
invloed op (beperkt) kwetsbare objecten en overige risicobronnen	-	-	-	-	-	-	-	-
invloed op Defensie en luchtvaart	0	0/-	0/-	0/-	0	0/-	0/-	0/-
overschrijding geluidsnorm op geluidsgevoelige objecten	-	-	-	0	-	-	-	0

* Alternatieven: 1.0 = RES 1.0, LS = Landschap, NA = Natuur, LO = Leefomgeving

Zonnevelden

Tabel 8.6 toont de samenvattende beoordelingstabel voor de alternatieven van zonnevelden. Uit de beoordelingstabel vallen de volgende zaken met betrekking tot de vier alternatieven op:

- het alternatief Natuur kent de minst negatieve beoordeling. Dit komt omdat dit alternatieven op de voor zonnevelden onderscheidende criteria minder negatief is beoordeeld:
  - door ligging buiten Natura 2000-gebieden worden geen directe effecten op de habitattypen verwacht;
  - door ligging buiten GNN zijn directe effecten op de kernkwaliteiten naar verwachting niet aan de orde;
  - door ligging buiten GO (inclusief EVZ en ganzenrustgebieden) zijn effecten zeer waarschijnlijk uit te sluiten, waardoor een neutrale beoordeling volgt;
  - vanuit de effecten op beschermde soorten (vogels en vleermuizen) geldt dat dit alternatief buiten gebieden ligt waar de beschermde soorten worden verwacht. Hierdoor zijn effecten niet of slechts beperkt te verwachten;
- alle alternatieven zijn sterk negatief beoordeeld op het thema landschap. Dit komt door ligging in het stuwwallenlandschap. Voor de zonnevelden is voldoende ruimte om de bepalende sub-landschappen te mijden;

- alle alternatieven zijn sterk negatief beoordeeld op de aantasting van archeologische waarden. Dit komt door ligging op bekende archeologische waardevolle gebieden. Binnen de alternatieven is ruimte om dergelijke gebieden te mijden.

Tabel 8.6 Vergelijking alternatieven zonnevelden

	Zonnevelden			
Alternatief*	**1.0**	**LS**	**NA**	**LO**
waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en/of kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden	0/-	0/-	0/-	0/-
effecten op Natura 2000-gebied - stikstofdepositie	0/-	0/-	0/-	0/-
effecten op Natura 2000-gebied - overige effecten	--	--	0/-	--
effecten op GNN	-	-	0/-	-
effecten op GO (inclusief EVZ en ganzenrustgebieden)	0/-	0/-	0	0/-
effecten op beschermde soorten Wet natuurbescherming	0/-	0/-	0	0/-
invloed op landschapstype en -structuur	--	--	--	--
invloed op ruimtelijk-visuele kenmerken en elementen	--	--	--	--
invloed op cultuurhistorische waarden	-	-	-	-
aantasting van bekende en verwachte archeologische waarden	--	--	--	--
overschrijding geluidsnorm op geluidsgevoelige objecten	-	-	-	-

* Alternatieven: 1.0 = RES 1.0, LS = Landschap, NA = Natuur, LO = Leefomgeving

8.5 Monitoring en evaluatie

De RES wordt tweejaarlijks geëvalueerd en geactualiseerd. Dit planMER draagt bij aan het selecteren van zoekgebieden voor windturbines en zonnevelden voor de RES 2.0. Waar nodig zullen aanvullende onderzoeken worden uitgevoerd om nieuwe inzichten te toetsen op milieueffecten. Indien relevant, wordt het planMER geactualiseerd of wordt een addendum aan het planMER toegevoegd, naar aanleiding van bijvoorbeeld de keuze voor een voorkeursalternatief. Hierdoor blijft het inzicht in de milieu- en omgevingseffecten uit de RES 2.0 actueel en navolgbaar. Een aanzet voor monitoring en evaluatie voor specifieke windprojecten wordt gedaan in een projectMER/m.e.r.-beoordelingen voor de betreffende projecten.

Wel geldt dat de regio voor de zoekgebieden die worden opgenomen de opwekpotentie dient te bepalen om te toetsen of de zoekgebieden ook zullen bijdragen aan het behalen van de doelstellingen zoals deze in de RES 1.0 zijn geformuleerd. Hierbij is een betere verhouding tussen wind- en zonne-energie één van de afwegingen. Bijlage XI geeft een eerste inschatting van de opwekpotentie. Dit dient per zoekgebied verder uitgewerkt te worden.

8.6 Leemten in kennis, aandachtspunten en informatie wind- en zonne-energie

In deze paragraaf zijn eerst in het algemeen de leemten in kennis beschreven van dit planMER voor de herijking RES 2.0. De (milieu)effecten van windturbines en zonnevelden zijn globaal op regionaal detail- en schaalniveau in beeld gebracht, maar een concrete ruimtelijke uitwerking van deze plannen op lokaal niveau ontbreekt. De milieueffecten zijn daarmee een globale inschatting van de mogelijke ruimtelijke en milieutechnische gevolgen. Een nadere detaillering van de plannen en daarmee de milieueffecten op lokaal niveau kan worden meegenomen in de (verplichte) planMER voor Omgevingsvisies en Omgevingsplannen, maar ook in de uitwerking van concrete projecten.

De plannen richten zich op een eindsituatie in 2030 waarbij gevarieerd wordt op de locatiekeuze en/of de keuze voor een bepaalde energietechniek (wind- of zonne-energie). Een beeld van de benodigde faseringsstappen en de daarbij behorende effecten ontbreekt. Zo is niet duidelijk op welk moment een bepaalde maatregel nodig is om ongewenste milieueffecten te beperken. Voor de regionale schaal van dit planMER zijn de milieueffecten van de fasering minder van toepassing. Zodra de zoekgebieden voor windturbines en zonnevelden zijn bepaald kan rekening worden gehouden met de fasering.

Het is uiteindelijk aan de RES-gemeenten binnen de GMR Arnhem-Nijmegen om gezamenlijk een keuze te maken in het aanwijzen van gebieden voor windturbines en zonnevelden. De milieu-informatie vormt hierbij één van de pijlers voor de voorliggende keuzes. Hierbij kan geconcludeerd worden dat de zoekgebieden uit de RES 1.0 vanuit milieuperspectief aandachtspunten kennen, maar naar verwachting op termijn wel zijn uit te voeren. Hierbij geldt wel dat dit afhankelijk is van de ontwikkelingen ten aanzien van de Wespendief. Daarnaast was het doel van dit planMER om meer zoekgebieden in beeld te brengen voor de ontwikkeling van windenergie. De samenvattende beoordelingskaarten bieden hierin een samenhangend, regionaal inzicht.

Algemeen geldt dat de leemten in kennis het doel van dit planMER niet in de weg staan, namelijk het in beeld brengen van de milieueffecten van windturbines en zonnevelden, om zo de regio inzicht de bieden in geschikte, (mogelijk) geschikt te maken en ongeschikte gebieden voor wind- en zonne-energie. Bij het opstellen van dit planMER is sprake van onzekerheden die voortkomen uit de afwezigheid van de daadwerkelijke uitwerking van de plannen, zoals opstellingsvarianten, exacte locaties en windturbinetypen. Het vormt namelijk geen belemmering voor de besluitvorming over locaties en technieken die nu voorligt, omdat de effectanalyses aansluiten bij het abstracte karakter van dit planMER.

De leemten in kennis hebben onder andere betrekking op de volgende aspecten. Deze aspecten zijn (in meer of mindere mate) bepalend voor de milieueffecten van de energietechnieken:

- de locatie, afmetingen van de windturbines en positionering van windturbines ten opzichte van natuurwaarden bepalen de (positieve of negatieve) effecten van clustering en verspreiding op natuur:
  - clustering van windturbines wanneer de windturbines hierdoor verder of dichterbij belangrijke leefgebieden of vliegroutes komen te liggen. De effecten voor vogels en vleermuizen (Wet natuurbescherming) zijn generiek beoordeeld in dit planMER. Op projectniveau is nader onderzoek nodig. Daarnaast is het aan te raden dat de regio afbeelding 4.6 met de risicogebieden in ogenschouw neemt bij het aanwijzen van aanvullende zoekgebieden voor windturbines en zonnevelden;
  - spreiding van de windturbines waarmee geen of wel sprake is van een barrièrewerking doordat soorten net wel of net niet tussen de windturbines door kunnen;
- de effecten van stikstofdepositie dienen op projectniveau berekend te worden over een afstand van 25 km, waardoor in het plangebied op iedere locatie in theorie stikstofemissie kan zorgen voor stikstofdepositie op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. In het planMER is de stikstofdepositie niet specifiek onderzocht met stikstofdepositieberekeningen;
- de cumulatieve effecten van het opwekken van duurzame energie door windturbines en zonnevelden zijn niet beschouwd. Het is aannemelijk dat door de ontwikkelingen effecten een cumulerend karakter krijgen, zoals extra barrièrewerking voor trekvogels, maar ook transformaties van bepaalde landschappen naar energielandschappen. In de uitwerking van de resultaten van dit planMER in de herijking van de RES 2.0 kan, aan de hand van de aanvullende zoekgebieden voor windturbines en zonnevelden, hiertoe een

aanzet worden gedaan. Op dit moment ontbreekt voldoende inzicht in het bepalen van specifieke cumulatieve effecten. Wel is in de bijlagen met betrekking tot de thema's natuur en landschap een eerste aanzet gedaan;
- de mogelijkheden voor het aanwijzen van molenaarswoningen om grotere gebieden aan te kunnen wijzen voor de ontwikkeling van windturbines zijn onderzocht. Hierbij geldt echter dat de gebieden die mogelijk aanvullend beschikbaar komen niet zijn onderzocht op milieueffecten. De beschikbare informatie in dit planMER biedt hiervoor een goede basis, maar nader onderzoek is nodig indien de regio kiest voor het aanwijzen van molenaarswoningen. Bijlage XII bevat een toelichting op de analyse en presenteert de resultaten;
- parallel aan het planMER lopen andere ontwikkelingen, zoals de verstedelijkingsstrategie waarmee toekomstige woningbouwlocaties worden verkend en de landbouwtransitie. De locaties zijn nu nog niet bekend, maar hebben wel invloed op het toekomstige ruimtegebruik en de (on)mogelijkheden voor de ontwikkeling van duurzame energie. Ontwikkelingen die wel bekend zijn, zijn opgenomen in bijlage I. In dit planMER is het thema ruimtegebruik niet beoordeeld op kaart. Over het algemeen geldt dat windturbines ten aanzien van ruimtegebruik minder effect hebben dan zonnevelden, omdat hiermee het huidige gebruik grotendeels voortgezet kan worden. Op regionaal schaalniveau is dit echter niet goed om kaart te vatten en dienen de verschillende ruimtelijke ontwikkeling gezamenlijk beschouwd te worden om een samenhangend beeld te krijgen van de consequenties voor het ruimtegebruik. Dit planMER geeft hiervoor een eerste aanzet;
- de mogelijkheden voor windturbines en zonnevelden hangen samen met de beschikbare netcapaciteit. Hiervoor is aanvullend een analyse uitgevoerd (in plaats van een specifiek alternatief). Samen met de netbeheerders dient in de RES 2.0 bepaald te worden welke gebieden geschikt, geschikt te maken en niet geschikt zijn vanuit het energiesysteem.

DEEL C - EFFECTONDERZOEKEN WARMTETECHNIEKEN

9

ONDERZOEKSAANPAK WARMTE

Dit hoofdstuk presenteert de onderzoeksaanpak voor warmte. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen drie relevante onderdelen. Paragraaf 9.1 beschrijft de ingreep-effectrelaties en onderzoeksaanpak voor warmtebronnen. De onderzoeksaanpak is hierbij, in overeenstemming met de effectanalyse beschreven per warmtebron. Het warmteaanbod door inzet van de warmtebronnen is veelal niet gelijk aan de warmtevraag. Daarnaast liggen de warmtebronnen vaak niet direct naast de afnemers. Daarom is in veel gevallen warmteopslag (paragraaf 9.2) en warmtedistributie (paragraaf 9.3) nodig.

De effectanalyse warmte is passend bij het doel van warmte in de RES 2.0, namelijk het actualiseren van de warmtekansenkaart[1] op basis van nieuwe inzichten. De milieueffecten van de warmtebronnen en -distributie nog niet zo vaak onderzocht zijn. Dit planMER is één van de eersten in Nederland waarin de milieueffecten van warmte op regionaal schaalniveau wordt onderzocht. De mogelijkheden voor het gebruik van de verschillende warmtebronnen zijn erg locatie-specifiek. Dit is één van de redenen dat de gemeenten de regie hebben op de lokale warmtetransitie. De gemeenten hebben daartoe verschillende instrumenten binnen de kaders van de Warmtewet en de Omgevingswet, en andere beleidsruimte om de afspraken over warmte te borgen. De uitwerking van deze instrumenten zijn vastgelegd in de RES 1.0.

De aanpak focust zich op een beschouwing van de milieueffecten van de warmtebronnen en -distributie. Daarbij worden indicatieve afbeeldingen opgenomen die een beeld geven van de werking van de onderdelen van warmtebronnen en -distributie. Hiermee biedt dit planMER extra inzichten voor warmte in de regio en helpt de gemeenten in de uitwerking van de Transitievisie Warmte.

9.1 Onderzoeksaanpak warmtebronnen

De RES 1.0 benoemt in totaal drie typen warmtebronnen. Dit betreffen de volgende bronnen:

1 warmte uit biomassa:
   - verbranden biomassa;
   - vergisten biomassa;

2 restwarmte:
   - industrie;
   - condensatiewarmte van bedrijven;
   - datacenters;

3 omgevingswarmte:
   - ondiepe bodemenergiesystemen/open WKO's[2];
   - geothermie;
   - aquathermie: thermische energie uit oppervlaktewater (TEO);

[1] De warmtekansenkaart hoort bij de Regionale Structuur Warmte. Deze kaart is niet opgenomen in dit planMER, omdat dit planMER alleen uitgaat van generieke milieueffecten en aandachtspunten van verschillende warmtebronnen en niet specifieke locaties aanwijst die potentieel geschikt zijn. De kaart geeft een goed beeld van de spreiding van warmtebronnen en de invulling in de regio, en is te raadplegen via https://www.regioan.nl/media/A0-RSW-ArnhemNijmegen.pdf.

[2] Ondiepe bodemenergiesystemen en open WKO's betreffen het benutten van warmte (en koude) uit de ondiepe ondergrond (tot 500 m diepte). Bodemenergie kan benut worden met bodemenergiesystemen, zoals een bodem-warmtepomp en een warmtekoudeopslagsysteem (WKO). De effecten worden gezamenlijk onderzocht in dit planMER onder: open WKO's

- aquathermie: thermische energie uit afvalwater (TEA) zoals rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI), afvalwaterzuiveringsinstallaties (AWZI) en rioolgemalen;
- zonthermie.

Warmtepompen en all-electric toepassingen
De milieueffecten van warmtepompen zijn in dit planMER buiten beschouwing gelaten, omdat deze installaties op huis- of buurtniveau worden gerealiseerd. De effecten (zoals geluidemissie) vinden op dusdanig lokaal niveau plaats, dat deze niet passen bij het detailniveau van dit planMER. Deze effecten leiden niet tot informatie die onderscheidend of van belang is voor de keuzes voor locaties en technieken die in deze fase voorliggen. De effecten van de warmtepompen kunnen later per project in beeld worden gebracht.

In onderstaande alinea's wordt toegelicht hoe de verschillende onderdelen zijn onderzocht en beschouwd in dit planMER.

Ad 1 Biomassa
Het beschikbare aanbod van biomassa binnen de regio is beperkt in omvang. Het betreft voornamelijk het aanbod van laagwaardige verbrandbare en vergistbare biomassa, waarbij alleen het jaarlijkse (groei)overschot in beeld is. Daarnaast bestaat er landelijk veel discussie over de uitstoot van CO_2 door verbranding van biomassa. De EU heeft het verbranden van biomassa als CO_2-neutraal bestempeld. Dit omdat de vrijgekomen CO_2 uit de lucht is gehaald tijdens het groeiproces van de planten. Omdat planten tijdens de groei CO_2 opnemen, die bij de verbranding of vergisting weer vrijkomt, wordt gesproken over een kort cyclisch proces. In dit planMER wordt daarom de CO_2 uitstoot van biomassa buiten beschouwing gelaten, omdat dit niet aansluit bij het detailniveau van het planMER.

Ad 2 Restwarmte
De effecten van restwarmte worden beschouwd onder warmtedistributie. Dit omdat voor restwarmte, buiten het warmtenet, binnen de regio geen ingrepen nodig zijn die milieueffecten veroorzaken die passen bij het detailniveau van dit planMER. Uitgangspunt is dat gebruik wordt gemaakt van de restwarmte uit bestaande warmtebronnen in en direct rondom de regio. Dit betreffen (in willekeurige volgorde)[1]: de papierfabrieken in Renkum en Eerbeek, de WKC van Vattenfall in Arnhem, de RWZI[1] in Olburgen, de afvalverwerkingscentrales in Weurt en Duiven, en de bio-energie centrale in Cuijk[2].

Aangezien het uitgangspunt bestaat uit het benutten van restwarmte uit bestaande warmtebronnen, veroorzaakt de warmtebron dus geen nieuwe milieueffecten ten opzichte van de referentiesituatie. Hierbij geldt wel de nuancering dat er in vele gevallen bij de ontwikkeling van een project aanpassingen moeten worden gedaan aan het proces, die bijvoorbeeld ten koste van de efficiëntie. Bij bijvoorbeeld een WKC-centrale kan er zowel warmte als stroom geproduceerd worden, maar door warmte te produceren wordt er wel minder stroom geproduceerd. In dat geval moet dus wel een deel van de CO_2 uitstoot van de centrale toegekend worden aan de warmteproductie. Voor het detail- en schaalniveau van dit planMER is het uitgangspunt echter dat er sprake is van benutting van volledige restwarmte, zonder aanpassingen. Om deze reden zijn de effecten van restwarmte niet separaat onderzocht. Het benodigde warmtenet wordt als warmtedistributienetwerk beschouwd. De onderzoeksaanpak staat beschreven onder paragraaf 9.3.

[1] Deze bronnen zijn benoemd in de RES 1.0 als regionale en bovenregionale warmteclusters en/of opgenomen in de Warmteatlas van de provincie Gelderland op de kaarten voor Restwarmte (met een inschatting van de benutbare restwarmte > 100.000 GJ/jaar). In dit planMER worden de effecten beschouwd van RWZI's beschouwd onder omgevingswarmte en de effecten van bio-energie onder biomassa.

[2] De bio-energie centrale in Cuijk ligt buiten het plangebied. Op basis van nieuwe informatie wordt het niet waarschijnlijk geacht dat deze centrale als warmtebron wordt gebruik in de RES gemeenten binnen de GMR Arnhem-Nijmegen.

Ad 3 Omgevingswarmte
Zonthermie is -met uitzondering van de warmteopslag- in dit planMER niet nader onderzocht. Dit omdat de milieueffecten van de zonnecollectoren vergelijkbaar zijn met milieueffecten van elektrische zonnepanelen. Voor de milieueffecten van de zonnecollectoren wordt daarom verwezen naar deel B van dit planMER (de effecten van zonnevelden). Voor zonthermie wordt daarom alleen de warmteopslag beschouwd. De onderzoeksaanpak is beschreven in paragraaf 9.2.

Effectbeoordeling warmtebronnen
Voorliggende paragrafen presenteren de aanpak van de effectanalyse voor de verschillende warmtebronnen. De effectanalyse voor warmtebronnen omvat een analyse op hoofdlijnen. Dit maakt dat de effecten niet worden beoordeeld zoals de effecten in deel B van dit planMER zijn beoordeeld. Zo is niet per thema een aparte beoordelingsschaal opgenomen, maar wordt verwezen naar de beoordelingsschalen zoals gepresenteerd in paragraaf 6.3. in deel B van dit planMER. Daarnaast zijn voor de warmtebronnen geen geschikte (groen) en geschikt te maken (oranje) gebieden aangeduid op kaart. Op dit moment is onvoldoende informatie beschikbaar om een betrouwbaar onderscheid te kunnen maken tussen geschikte gebieden en geschikt te maken gebieden.

Interpretatie effectbeoordeling warmte
De effectbeoordelingen in deel C (warmte) van dit planMER dienen anders geïnterpreteerd te worden dan in deel B (elektriciteit) van dit planMER. Waar in deel B de effectbeoordelingen zijn toegekend op basis van gegronde onderzoeken naar bekende milieueffecten van wind- en zonne-energie, zijn de milieueffecten van warmtetechnieken beperkt onderzocht. De effectbeoordelingen voor warmtetechnieken betreffen daarom een eerste inschatting van de aard van de milieueffecten. Een sterk negatieve beoordeling (--) betekent voor warmte dat op basis van de kenmerken van het gebied mogelijk is sprake van grote effecten die een risico vormen voor de uitvoerbaarheid van de onderzochte warmtetechnieken.

Wel is per warmtebron weergegeven welke gebieden vanuit milieuperspectief bij voorkeur vermeden worden (oranje) en op welke locaties de milieueffecten een risico voor de uitvoerbaarheid kunnen vormen (rood). Onderstaande tabel laat de toelichting voor deze beoordelingen zien. De effecten die niet onder een van deze beoordelingen vallen, zijn samengevat in een tabel met aandachtspunten voor de vervolgfases.

Tabel 9.1 Algemene beoordelingsschaal warmtebronnen

	Beoordeling	Toelichting algemeen
-	negatief	effecten leiden tot een verslechtering van milieukwaliteiten ten opzichte van de referentiesituatie en/of zijn strijdig met vigerend beleid. Vanuit milieuperspectief hebben deze gebieden niet de voorkeur
--	sterk negatief	effect is vanwege de aard en omvang, of vanwege strijdigheid met milieu- en/of veiligheidswetgeving beperkt acceptabel. Daarbij zijn de mogelijkheden om effecten te mitigeren naar verwachting beperkt. Hierdoor vormen de effecten een risico voor de uitvoerbaarheid

9.1.1 Aanpak effectanalyse warmte uit biomassa

Deze paragraaf presenteert de onderzoeksaanpak voor warmte uit biomassa. De twee genoemde methoden om warmte te creëren uit biomassa (verbranden en vergisten) worden hierbij gezamenlijk beschouwd. De uitstoot van CO_2 wordt hierbij buiten beschouwing gelaten, omdat dit niet aansluit bij het detailniveau van dit planMER.

De biomassa kan bestaan uit onder andere houtsnippers, houtpellets, afvalhout of biologische bronnen (mest, gft, agrarische reststromen). Voor biomassa is onderscheid te maken tussen verbranden en vergisten:

- verbranding: biomassa als organisch materiaal dat wordt verbrand om warmte te winnen voor collectieve verwarming voor invoer op een warmtenet Afbeelding 9.1 laat een indicatieve weergave van de werking van een biomassacentrale zien;
- vergisting: biomassa als organisch materiaal dat wordt vergist en opgewerkt wordt tot groengas door middel van verwijdering van CO_2 en verontreinigde stoffen. Afbeelding 9.2 toont een indicatieve weergave van de opwekken van groengas. Groengas is geen energiebron, maar een energiedrager die kan worden geïnjecteerd in het aardgasnet. De distributie van groengas wordt daarom niet beschouwd in dit planMER.

In dit planMER wordt voor het opwekken van warmte of groengas uit biomassa voor de eenduidigheid de term 'biomassa' gebruikt. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen verbranding en vergisting, maar wordt uitgegaan van de worst-case effecten.

Onderdelen

Voor biomassa zijn voor dit planMER de volgende onderdelen relevant:

- een biomassacentrale waar de biomassa wordt verbrand of vergist;
- het warmtenet. Dit is het warmtetransportnetwerk waarin de warmte wordt getransporteerd van- en naar de afnemer (zie onderzoeksaanpak warmtedistributie in paragraaf 9.3).

Afbeelding 9.1 Voorbeeldweergave biomassa door verbranding

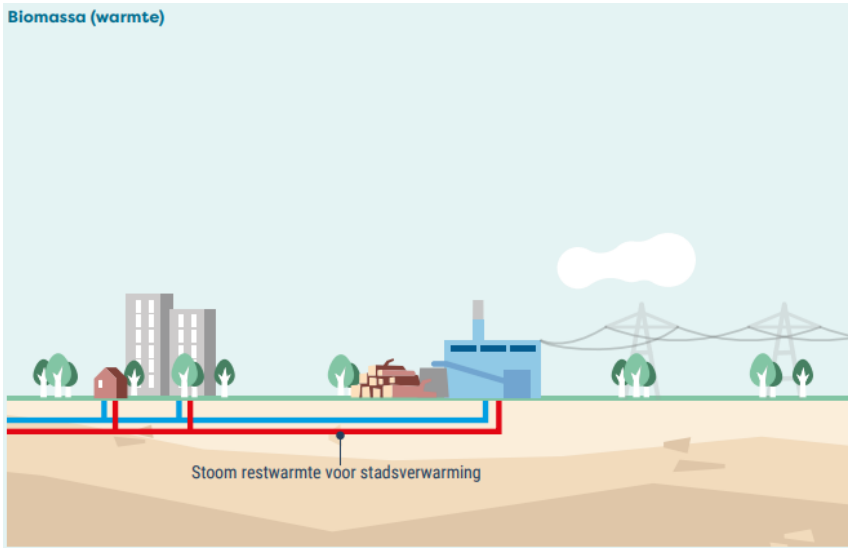

bron: NP RES

Afbeelding 9.2 Voorbeeldweergave vergisting biomassa

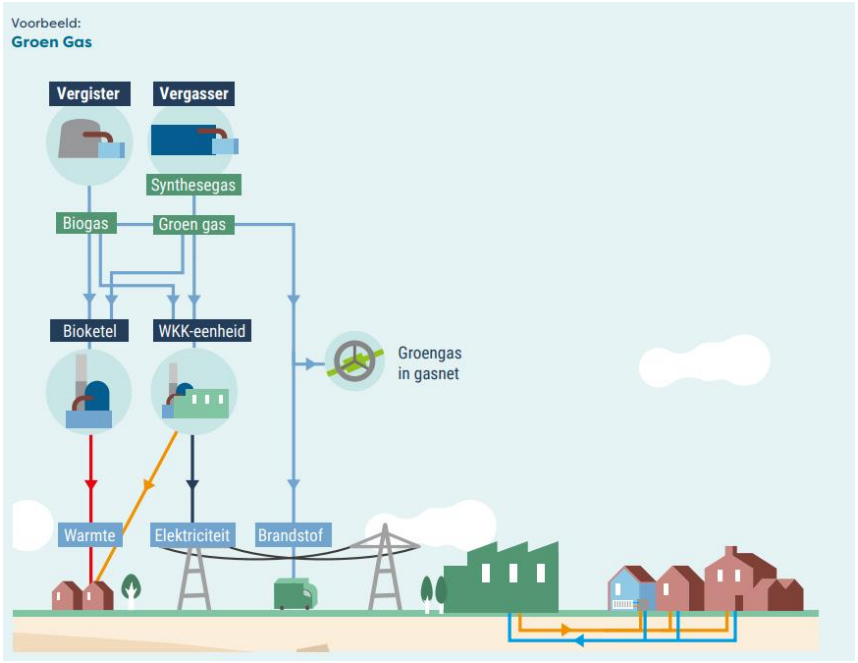

bron: NP RES

Tabel 9.2 laat de ingreep-effectrelaties zien voor biomassa.

Tabel 9.2 Ingreep-effectrelaties biomassa

Ingreep	Effect	Criterium
- vergisting en vergassing biomassa om biogas te produceren. Dit wordt opgewaardeerd tot groen gas - verbranding biomassa om water te verwarmen.	stikstofemissie	stikstofdepositie op beschermde natuurgebieden
	emissie van geur, geluid en stof	invloed op geurhinder, geluidhinder en luchtverontreiniging (stof)
	veiligheidsrisico's met gevolgen op mensen	invloed op externe veiligheid
	tijdelijk ruimtebeslag op natuur	effecten op Natura 2000-gebieden en GNN effecten op overige beschermde natuurgebieden
	verstoring beschermde soorten	effecten op beschermde soorten effecten op Natura 2000-gebieden en GNN effecten op overige beschermde natuurgebieden
	aantasting of vernietiging archeologische waarden	effecten op archeologische waarden
	aantasting of vernietiging cultuurhistorische waarden	effecten op cultuurhistorische waarden

Onderzoeksaanpak warmte uit biomassa

De effecten van warmte uit biomassa hebben betrekking op het verbranden of vergisten van biomassa. Hiervoor is een centrale benodigd waar biomassa zoals mest, slib, GFT, reststromen of overige biomassa wordt verbrand of vergist. Voor dergelijke centrales zijn richtafstanden bepaald om hinder op woningen te beperken. Deze richtafstanden zijn middels zoneringen vastgelegd in de Handreiking bedrijven van milieuzonering van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). Deze handreiking bevat een lijst met een integrale benadering op aan te houden afstanden tussen het bedrijf en woningen voor de aspecten geluid, geur, stof en externe veiligheid. De grootste richtafstand voor een biomassacentrale bedraagt 100 m (voor geluid). Deze richtafstand vormt de basis voor de effectanalyse voor warmte uit biomassa.

9.1.2 Aanpak effectanalyse omgevingswarmte

Deze paragraaf presenteert de onderzoeksaanpak voor de verschillende bronnen voor omgevingswarmte. Zoals benoemd in paragraaf 9.1 zijn de effecten van zonthermie niet apart beschouwd in dit planMER.

Geothermie

Geothermie is het gebruik van aardwarmte voor het verwarmen van woningen en utiliteitsgebouwen, het leveren van warm tapwater en warmte voor industriële processen. De warmte wordt gewonnen door het omhoog pompen van heet water uit ondergrondse gesteentelagen (> 500 m diepte). Bij warmtewinning op een diepte van < 500 m, wordt gesproken over bodemenergie (de onderzoeksaanpak hiervoor staat beschreven onder 'Open WKO's'). Het water wordt eenmaal bovengronds gebruikt om warmte over te dragen aan een warmtenet. Het afgekoelde water wordt vervolgens terug de gesteentelaag in gepompt. Aardwarmte kan niet overal worden gewonnen: diepe zandige gesteentelagen zijn veel meer geschikt hiervoor dan kleiige lagen. Hoe dieper een laag zich onder de grond bevindt, hoe heter het grondwater. Hoe zandiger een laag is, hoe meer grondwater deze kan bevatten en hoe makkelijker het grondwater door deze laag kan stromen, met andere woorden: hoe makkelijker grondwater uit de laag kan worden gepompt. Voor geothermie zijn dus vooral diepe zandige gesteentelagen geschikt. Afbeelding 9.3 laat een indicatieve weergave van de onderdelen en werking van geothermie zien.

Onderdelen

Voor geothermie zijn de volgende onderdelen relevant:

- een ondergrondse put met een productieput waarin het warme water uit het aangeboorde reservoir[1] naar de oppervlakte wordt gepompt en een injectieput waarin het afgekoelde water in het reservoir teruggepompt wordt. Deze putten vormen samen een open systeem en heten een doublet. De diepte van een doublet varieert tussen de 500 m en enkele kilometers;
- een bovengrondse installatie boven de boorput, met een warmtewisselaar en pompen waarmee de energie wordt afgegeven aan het warmtenet;
- het warmtenet, zie hiervoor bij restwarmte. Het warmtenet voor geothermie is beperkt tot een regionale- of subregionale schaal (zie ook onderzoeksaanpak warmtedistributie in paragraaf 9.3);
- een individuele of collectieve warmtepomp om het water op de juiste temperatuur te brengen voor gebruik bij de afnemer.

[1] De warmte wordt gewonnen vanuit een ondergronds geothermisch reservoir. Dit betreft veelal een gesteentelaag (zandsteen of kalk) waar het warme water in de poriën van het gesteente wordt vastgehouden.

Afbeelding 9.3 Voorbeeldweergave geothermie

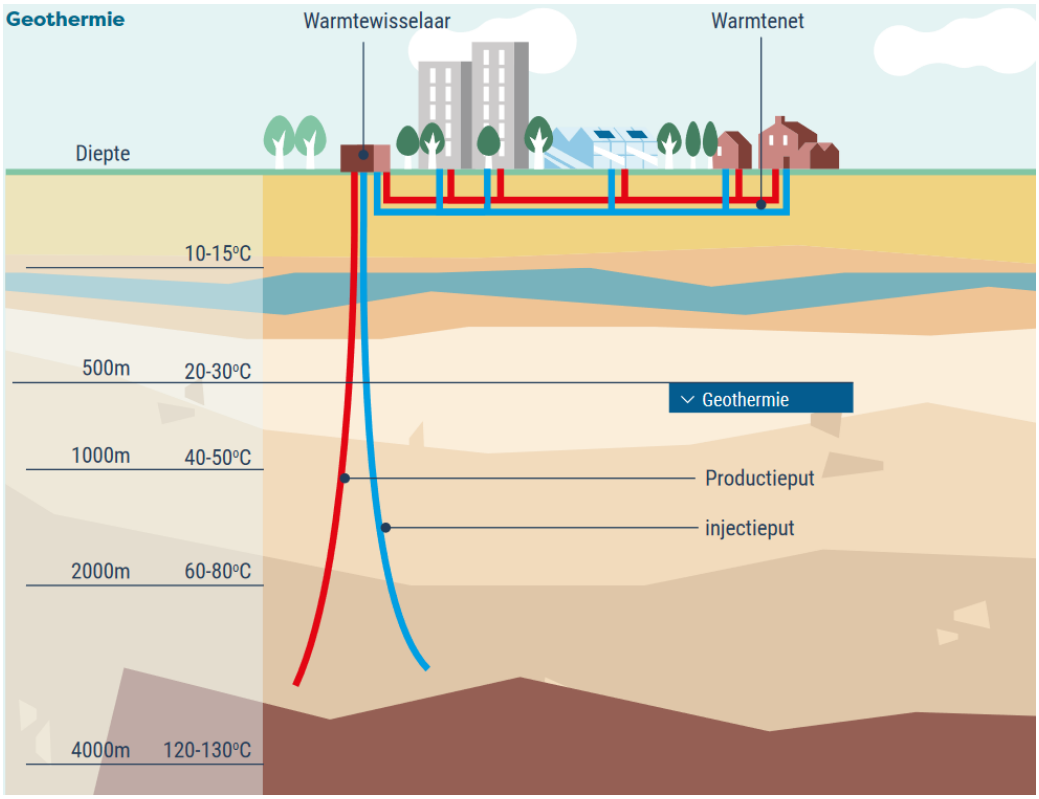

bron: NP RES

Tabel 9.3 laat de ingreep-effectrelaties zien voor geothermie.

Tabel 9.3 ingreep-effectrelaties geothermie

Ingreep	Effect	Criterium
uitvoeren boring geothermieputten (> 500 m diepte) (aanlegfase)	aantasting opbouw en stabiliteit ondergrond	risico op (acute) diepe bodemdaling en ondiepe zettingen
	aantasting of verspreiding bodemverontreinigingen	invloed op bodemkwaliteit
	veranderingen in de samenstelling van het grondwater	invloed op waterwingebieden en grondwaterbeschermingszones
		invloed op de grondwaterkwaliteit
	tijdelijk ruimtebeslag op natuur	effecten op Natura 2000-gebieden en GNN effecten op overige beschermde natuurgebieden
	verstoring beschermde soorten	effecten op beschermde soorten effecten op Natura 2000-gebieden en GNN effecten op overige beschermde natuurgebieden
	aantasting of vernietiging archeologische waarden	effecten op archeologische waarden
	aantasting of vernietiging cultuurhistorische waarden	effecten op cultuurhistorische waarden
	veiligheidsrisico's met gevolgen op mensen	invloed op externe veiligheid

Ingreep	Effect	Criterium
	geluidemissie tijdens aanleg- en gebruiksfase	overschrijding geluidsnorm op geluidsgevoelige objecten
gebruiksfase geothermie-installatie	ruimtebeslag in Natura 2000-gebieden en GNN	effecten op Natura 2000-gebieden en GNN
	ruimtebeslag in overige beschermde natuurgebieden	effecten op overige beschermde natuurgebieden
	aantasting ruimtelijk-visuele kenmerken	effecten op ruimtelijk-visuele kenmerken

Onderzoeksaanpak geothermie

De effectanalyse voor geothermie wordt toegelicht op hoofdlijnen. Dit komt omdat er in 2022 een potentieonderzoek geothermie is uitgevoerd in opdracht van de provincie Gelderland[1]. Hierdoor is al in beeld gebracht welke gebieden in de regio een grote potentie kennen voor geothermie, zie afbeelding 10.2 in paragraaf 10.1.2. Er wordt in dit planMER dus geen dus geen kansenkaart voor geothermie getoond. Wel worden in hoofdstuk 10.1.2 de algemene milieueffecten nader uitgewerkt en worden de belemmeringen op kaart gezet. Deze kunnen worden gezien als aandachtspunten voor de uitwerken van concrete projecten, waarbij de resultaten uit het potentieonderzoek naar geothermie van de provincie als basis gebruikt kan worden.

De effecten die volgen uit de ingreep-effectrelaties zijn op hoofdlijnen beschreven. Hierbij is ter onderbouwing gebruik gemaakt van bronmateriaal. Voor de milieuthema's laat de effectanalyse een beknopte uiteenzetting zien van de mogelijke verbodsbepalingen vanuit wetgeving, de te verwachte effecten en de aan te raden vervolgstappen. Tot slot zijn de effecten beoordeeld conform de beoordelingsmethodiek uit tabel 9.1 en zijn de aandachtspunten voor vervolgfases uiteengezet.

Open WKO's

Een open WKO is een ondiep bodemenergiesysteem dat gebruik maakt van de warmte of koude die aanwezig is in de bodem en in het grondwater. Het grondwater wordt uit de bron gepompt en na gebruik (verwarming of verkoeling) weer in de bron gepompt. Bij een open WKO wordt het grondwater dus verplaatst, terwijl bij een gesloten systeem het grondwater enkel wordt gebruikt om ingebrachte vloeistof in een buisleiding (een bodemlus) te verwarmen[2]. Afbeelding 9.4 laat een indicatieve weergave van de werking van een open WKO zien.

Onderdelen

Voor open WKO's zijn de volgende onderdelen relevant:

- het bodemenergiesysteem met een ondergrondse onttrekking- en infiltratiebron. Vanuit hier wordt het grondwater omhoog gepompt en na gebruik geretourneerd. Er zijn verschillende typen bodemenergiesystemen, maar voor collectieve warmteopslag wordt gebruik gemaakt van een doubletsysteem. Een doubletsysteem maakt gebruik van een warmte- en een koudebron, waarbij in beide bronnen een leiding is aangebracht (een doublet). De onttrekkingsleiding en de infiltratieleiding liggen dus in twee aparte bronnen die op afstand van elkaar gescheiden zijn. De winterkoude wordt hierbij apart opgeslagen voor verkoeling in de zomer en zomerwarmte apart voor verwarming in de winter;

[1] Potentieonderzoek geothermie Gelderland - publieksrapportage - 15 april 2022 127351/22-005.773 via https://www.gelderland.nl/themas/duurzaamheid/energietransitie/warmtetransitie.

[2] Een gesloten systeem wordt niet als warmtebron beschouwd in dit planMER, omdat dit voornamelijk kansen biedt voor warmte- en koude-uitwisseling op gebouw en wijkniveau. Daarom wordt dit in dit planMER als individuele warmtetechniek beschouwd. Dit betekent dat dit planMER niet ten grondslag ligt aan de besluitvorming over bodemwarmtewisselaars. De milieueffecten van bodemwisselaars zijn op hoofdlijnen vergelijkbaar met de effecten van open WKO's, met uitzondering van de effecten door verplaatsing van grondwater.

- een warmtetransportsysteem om de warmte of koude te transporteren van de bron naar de afnemer. Dit kan een collectief warmtenet zijn of een systeem voor meer individueel gebruik (zie onderzoeksaanpak warmtedistributie in paragraaf 9.3).

Afbeelding 9.4 Voorbeeldweergave open WKO-systeem

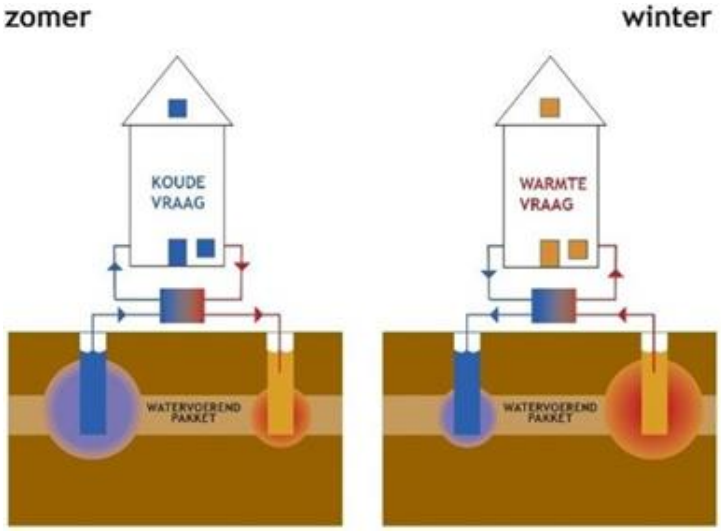

De ingreep-effectrelaties van open WKO's komen op hoofdlijnen overeen met de ingreep-effectrelaties van geothermie. Daarom wordt hiervoor verwezen naar tabel 9.3. De ingreep verschilt in de diepte van de boring: de boring voor open WKO's vindt plaats op een diepte minder dan 500 m. Daarnaast is de benodigde (bovengrondse) installatie voor een WKO-systeem van dusdanig kleine omvang, dat de ingreep-effectrelaties gerelateerd aan ruimtebeslag en aantasting van belevingswaarden in aanmerkelijk mindere mate optreden dan bij geothermie. Ook is een open WKO geschikt voor individueel gebruik. Hier bestaat dus minder invloed op externe veiligheid dan bij geothermie. Voor externe veiligheid is geen representatief vergelijkbaar onderzoek gevonden wat een indicatie geeft voor een minimaal aan te houden afstand tot kwetsbare objecten. Externe veiligheid dient daarom per project te worden afgewogen.
Bij open WKO's is aanvullend wel sprake van onttrekking en lozing van grondwater. Deze ingreep-effectrelatie is uitgelicht in tabel 9.4.

Tabel 9.4 Ingreep-effectrelaties open WKO's

Ingreep	Effect	Criterium
aanleg en gebruik (onderhoud) van de WKO-putten	onttrekking en lozing van grondwater uit de reservoirs in het watervoerend pakket	invloed op de grondwaterkwaliteit, de oppervlaktewaterkwaliteit en de oppervlaktewaterkwantiteit

Onderzoeksaanpak open WKO's

Voor de onderzoeksaanpak voor open WKO's wordt verwezen naar de onderzoeksaanpak voor aquathermie.

Aquathermie

Aquathermie maakt gebruik van warmte en koude (thermische energie) uit oppervlaktewater (TEO) of afvalwater (TEA). Zowel de warmte als de koude kan worden gebruikt om gebouwen te verwarmen dan wel te koelen.

Bij thermische energie uit oppervlaktewater (TEO) wordt veelal een WKO gebruikt om in de zomer gewonnen warmte op te slaan en te gebruiken in de winter. Andersom wordt de in de winter gewonnen koude hier opgeslagen om in de zomer te gebruiken. TEO is ook mogelijk zonder WKO-systeem. De keuze hiervoor hangt af van seizoenvariatie in de bron en de toepassing van piekbelasting. Dit gebeurt bij kleinschalige toepassingen, die niet passen bij het detailniveau van dit planMER, maar ook langs grote rivieren is aquathermie zonder WKO een goede mogelijkheid[1]. Daarom dient voor TEO zonder WKO-systeem per project onderzoek plaats te vinden en beschouwt dit planMER enkel TEO in combinatie met een WKO-systeem. Afbeelding 9.5 laat een indicatieve weergave van de onderdelen en werking van aquathermie (TEO) zien.

TEA is de winning van thermische energie uit de waterketen, zoals warm douche- en (af)waswater vanuit woningen, maar ook regenwater. Het 'warme' water (circa 10-20 °C) komt uit in de waterketen en verliest daar haar warmte. Met TEA wordt deze warmte gewonnen en ingezet om woningen te verwarmen. Bij deze vorm van aquathermie zijn individuele of collectieve warmtepompen nodig en wordt, in de meeste gevallen, gebruik gemaakt van een WKO-systeem. De onderzoeksaanpak voor een WKO-systeem is benoemd in de vorige paragraaf. Daarmee zijn de ingrepen benodigd voor TEA beperkt tot ingrepen op een klein schaalniveau. De ingrepen voor TEA zijn daarom gelijk gesteld aan TEO. Op projectniveau dienen de effecten, die voor TEA kleiner zijn dan bij toepassing van TEO, nader onderzocht te worden.

Onderdelen

Voor TEO en TEA (in combinatie met WKO's) zijn de volgende onderdelen relevant:

- een warmtewisselaar om de warmte of koude uit de bron te onttrekken met een maximale omvang vergelijkbaar met een transformatorhuisje in stedelijk gebied;
- een warmtetransportsysteem om de warmte of koude te transporteren van de bron naar de afnemer of naar de WKO (zie onderzoeksaanpak warmtedistributie in paragraaf 9.3);
- een WKO om in de zomer gewonnen warmte op te slaan en te gebruiken in de winter. Andersom wordt de in de winter gewonnen koude hier opgeslagen om in de zomer te gebruiken. De WKO is een ondergronds gesloten of open systeem (zie ook de beschrijving bij open WKO's);
- een individuele of collectieve warmtepomp om het water op de juiste temperatuur te brengen voor gebruik bij de afnemer.

Afbeelding 9.5 Voorbeeldweergave aquathermie (TEO) met een WKO

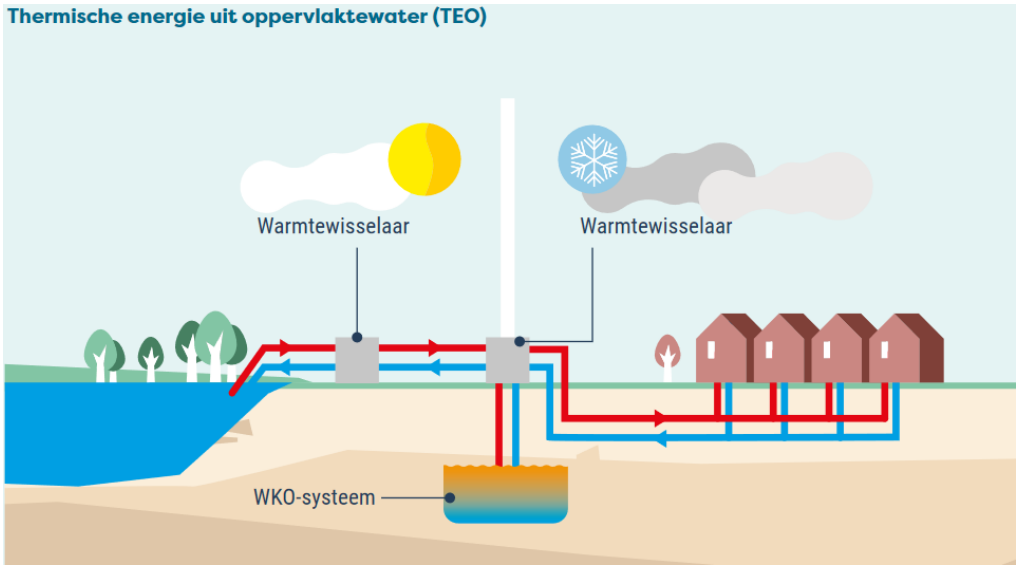

bron: NP RES

[1] Onderzoek Grootschalige Aquathermie: realistische warmteoptie? Casus Nijmegen, door WarmingUP, 16 juli 2021.

Tabel 9.5 laat de ingreep-effectrelatie van TEO en TEA zien die in dit planMER zijn beschouwd.

Tabel 9.5 Ingreep-effectrelaties aquathermie

Ingreep	Effect	Criterium
warm- en koudwaterlozing na winning van koude en warmte uit oppervlaktewater	verandering samenstelling, temperatuur en stroming oppervlaktewater	effect op de oppervlaktewaterkwaliteit

Voor de ingreep-effectrelaties die volgen uit toepassing van een open WKO-systeem wordt verwezen naar de ingreep-effectrelaties onder 'open WKO's'. Voor de ingreep-effectrelaties met betrekking tot ruimtebeslag in natuurgebieden (Natura 2000, GNN en overige natuurgebieden) en aantasting van cultuurhistorische en archeologische waarden wordt verwezen naar de ingreep-effectrelaties van geothermie, zie tabel 9.3. Echter is de benodigde installatie voor TEO van dusdanig kleine omvang - vergelijkbaar met een transformatorhuisje in stedelijk gebied[1] - dat de verwachte effecten beperkter zijn dan bij geothermie.

Onderzoeksaanpak aquathermie (en open WKO's)

Voor aquathermie en open WKO's zijn de effecten beschouwd die op basis van de ingreep-effectrelaties de grootste milieueffecten lijken te veroorzaken. De effecten van open WKO-systemen komen op veel vlakken overeen met de milieueffecten van geothermie. Voor de vergelijkbare effecten wordt daarom verwezen naar geothermie. De overige milieueffecten voor aquathermie en open WKO-systemen zijn beschouwd aan de hand van bronmateriaal en vigerende wettelijke- en beleidskaders. Voor beide bronnen bestaat de effectanalyse uit een beknopte beschrijving van deze effecten, gevolgd door een conclusie en effectbeoordeling en uiteenzetting van aandachtspunten voor de vervolgfase.

[1] Met een omvang van circa 3-4 m (l), bij 2 m (b) bij 2,5 m (h).

9.2 Onderzoeksaanpak warmteopslag

Warmteopslag is het tijdelijk opslaan van warmte voor gebruik op een later moment op de dag of in het jaar. De warmtebronnen (zie paragraaf 9.1) leveren vaak continu warmte. De warmtevraag verschilt echter per dag, seizoen en jaar. Hierdoor is het warmteaanbod in disbalans met de warmtevraag. Met warmteopslag gaat de gewonnen warmte niet verloren en wordt de warmte ingezet op het moment dat de vraag daar aanleiding toe geeft. Naast deze dag- of seizoensopslag, kan warmteopslag bijdragen aan het optimaliseren van het energiesysteem. Dit kan door de warmteopslag te verwarmen op momenten dat er een overschot is aan hernieuwbare elektriciteit en de warmte te gebruiken als er weinig warmteaanbod is. Warmteopslag kan onder- of bovengronds.

9.2.1 Aanpak effectanalyse ondergrondse warmteopslag

Warmte wordt doorgaans ondergronds opgeslagen. Hiervoor worden in de praktijk diverse vormen toegepast, waaronder een WKO (open of gesloten) en buffervaten (zoals een thermische put en een ondergrondse tankopslag). Een WKO-systeem biedt uitkomst bij warmteopslag op (zeer) lage temperatuur op wijk- of woningniveau. Op wijkniveau wordt een open WKO-systeem toegepast (zie ook paragraaf 9.1.2) en op woningniveau wordt een gesloten WKO-systeem in de vorm van een bodemlus toegepast (wordt niet nader beschouwd[1]). Voor warmteopslag voor hogere temperaturen wordt gebruik gemaakt van een buffervat. De omvang van een dergelijk buffervat varieert met de benodigde opslagcapaciteit, wat samenhangt met de aangesloten warmtebronnen, de temperatuur en de warmteafnemers.

In Nederland zijn verschillende verkenningen[2] uitgevoerd naar de mogelijkheden voor warmteopslag. Hierbij is een aantal collectieve opslagsystemen beschouwd die hieronder kort zijn toegelicht om een beeld te geven van de omvang van dergelijke systemen.

Hogetemperatuur opslag (HTO)
Bij hogetemperatuur opslag (HTO) wordt thermische energie opgeslagen in een watervoerende laag in de bodem (een aquifer) op een diepte van 200-300 m. De techniek bij HTO lijkt op de techniek van WKO-systemen. Via boorgaten wordt opgewarmd water in de watervoerende laag geïnjecteerd en opgeslagen. Zodra de warmte nodig is, wordt deze uit ditzelfde watervoerend pakket gepompt (zie afbeelding 9.3). Het verschil tussen HTO en WKO's zit in de temperatuur van de opgeslagen warmte. Er is sprake van hoge temperatuur opslag bij deze techniek versus lage temperatuur opslag bij WKO's. HTO is geschikt voor grootschalige en langdurige warmteopslag, maar is gebonden aan strenge voorwaarden. Zo is open bodemopslag boven de 25 °C-grens (Algemene Maatregel van Bestuur Bodemenergie) niet toegestaan en mag een HTO geen warmteoverschot in de ondergrond veroorzaken. Dit vraagt om uitgebreid milieuonderzoek per project.

Thermische put
Een thermische put is een groot gegraven gat dat warm water opslaat. In deze (overdekte) putten kunnen grote hoeveelheden water worden opgeslagen. De constructiekosten zijn beperkt, maar het ruimtebeslag is groot. In sommige gevallen kunnen zonnecollectoren op de overkapping worden geplaatst, waarmee ter plaatse warmte kan worden gewonnen. Afbeelding 9.6 laat voorbeeld zien van een thermische put.

[1] Zie onder andere: https://energeia.nl/energeia-artikel/40088919/tot-2030-geen-rol-voor-opslag-of-waterstof-in-nederlandse-elektriciteitssysteem.

[2] Zie: CE Delft (2020), via: https://www.invest-nl.nl/media/attachment/id/941.

Afbeelding 9.6 Links een schematische weergave van een thermische put, rechts een voorbeeld

bron: CE Delft, 2020

Een ondergrondse tankopslag is een grote ondergrondse tank waar over lange termijn warm water wordt opgeslagen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een ondergronds vat met een doorsnede van 30 m en een diepte van 30 m. Deze vorm van warmteopslag wordt in dit planMER niet nader beschouwd, omdat toepassing in Nederland nog niet erg gangbaar is en de kosten hoog zijn.

Tabel 9.6 presenteert de ingreep-effectrelaties voor ondiepe (< 50 m) ondergrondse warmteopslag. Deze hebben betrekking op thermische putten. Overige ondergrondse warmteopslag maakt geen onderdeel uit van de scope van dit planMER. De ingreep-effectrelaties voor diepe ondergrondse opslag (> 50 m) zijn op hoofdlijnen vergelijkbaar met de ingreep-effectrelaties van geothermie. HTO vindt namelijk plaats op dieptes die vergelijkbaar zijn aan- of minder diep zijn dan geothermieprojecten en dieper dan open WKO-projecten. Daarom wordt voor de ingreep-effectrelaties van HTO verwezen naar de tabellen 9.3 en 9.4.

De diepte van de thermische put hangt af van de benodigde omvang en de oppervlakte. Hoe groter de oppervlakte, hoe minder diep de put hoeft te zijn. Beide variabelen hebben eigen voor- en nadelen, zoals ruimtebeslag, effecten op de bodem en effecten op grondwater.

Tabel 9.6 Ingreep-effectrelaties ondiepe ondergrondse warmteopslag (thermische putten)

Ingreep	Effect	Criterium
graafwerkzaamheden voor aanleg van de thermische put	aantasting opbouw en stabiliteit ondiepe ondergrond	risico op zettingen
	aantasting of verspreiding bodemverontreinigingen	invloed op bodemkwaliteit
	tijdelijk ruimtebeslag in Natura 2000-gebieden en GNN	effecten op Natura 2000-gebieden en GNN
	tijdelijk ruimtebeslag in overige beschermde natuurgebieden	effecten op overige beschermde natuurgebieden
	verstoring beschermde soorten	effecten op beschermde soorten
	aantasting of vernietiging archeologische waarden	effecten op archeologische waarden
	aantasting of vernietiging cultuurhistorische waarden	effecten op cultuurhistorische waarden
	geluidemissie tijdens aanleg- en gebruiksfase	overschrijding geluidsnorm op geluidsgevoelige objecten
bemalingswerkzaamheden voor aanleg van de thermische put	veranderingen in de samenstelling van het grondwater	invloed op waterwingebieden en grondwaterbeschermingszones
		invloed op de grondwaterkwaliteit

Ingreep	Effect	Criterium
gebruiksfase van de thermische put	ruimtebeslag in Natura 2000-gebieden en GNN	effecten op Natura 2000-gebieden en GNN
	ruimtebeslag in overige beschermde natuurgebieden	effecten op overige beschermde natuurgebieden
	aantasting ruimtelijk-visuele kenmerken	effecten op ruimtelijk-visuele kenmerken

Onderzoeksaanpak ondergrondse warmteopslag

De effectanalyse voor ondergrondse warmteopslag focust zich op de effecten van HTO en thermische putten. Voor beide opslagtechnieken zijn de milieueffecten in beeld gebracht, waarbij in veel gevallen een verwijzing is opgenomen naar de effectanalyses onder warmtebronnen. HTO lijkt immers in veel aspecten op een open WKO-systeem en geothermie, waardoor ook de milieueffecten vergelijkbaar zijn. Voor beide technieken ligt de focus op de onderscheidende milieueffecten ten opzichte van elkaar en ten opzichte van warmtebronnen. Zo is voor thermische putten meer aandacht besteed aan de effecten door ruimtebeslag en de effecten op de ruimtelijk visuele kenmerken. Bij de effectanalyse zijn daarom de onderscheidende effecten apart beschreven en zijn de overige milieueffecten -die vergelijkbaar zijn met warmtebronnen- enkel samengevat.

9.2.2 Aanpak effectanalyse bovengrondse warmteopslag

Warmteopslag kan naast ondergronds ook bovengrond plaatsvinden. De in paragraaf 9.2.1 genoemde thermische putten zijn hier een voorbeeld van. Daarnaast kan gebruik worden gemaakt van een bovengrondse tankopslag. Een bovengrondse tankopslag is het opslaan van warm water in een opslagvat. In deze tank kan grootschalig en kort- of langdurig warmte worden opgeslagen. Momenteel wordt deze opslagtechniek voornamelijk gebruikt als tijdelijke (dag- of week) opslag bij elektriciteitscentrales, glastuinbouw en warmtenetten. Afbeelding 9.7 laat een voorbeeld zien van een bovengrondse warmteopslagtank.

Afbeelding 9.7 Bovengrondse warmteopslagtank Diemen

bron: Vattenfall, via Expertisecentrum Warmte

De ingreep-effectrelaties van bovengrondse warmteopslag hebben betrekking op de bovengrondse tankopslag. De ingreep-effectrelaties zijn op hoofdlijnen vergelijkbaar met de ingreep-effectrelaties van ondergrondse warmteopslag. Daarom wordt hiervoor verwezen naar tabel 9.6. De verschillen zitten in:

- voor bovengrondse warmteopslag leidt bemaling door de beperkte omvang niet tot onderscheidende effecten, waardoor dit geen onderdeel uitmaakt van de effectanalyse;
- de effecten op de bodem, het grondwater en het ruimtebeslag treden in mindere mate op dan bij ondergrondse warmteopslag, doordat ingrepen in de bodem beperkter zijn in omvang en diepte;

- de landschappelijke effecten van een bovengrondse opslagtank zijn groter dan de landschappelijke effecten van HTO. Een thermische put is over het algemeen lager dan een opslagtank, waarmee ook deze naar verwachting minder landschappelijke effecten veroorzaakt.

Onderzoeksaanpak bovengrondse warmteopslag
De effectanalyse voor bovengrondse warmteopslag focust zich op de effecten van bovengrondse tankopslag. Net als voor ondergrondse warmteopslag, is ook hier zoveel mogelijk verwezen naar de effectanalyse van warmtebronnen. De bovengrondse warmteopslag onderscheidt zich van de ondergrondse bronnen door de effecten bovengronds, zoals ruimtebeslag en effecten op ruimtelijk visuele kenmerken. Ook hier zijn enkel deze onderscheidende effecten apart beschreven en zijn de overige milieueffecten samengevat.

9.3 Onderzoeksaanpak warmtedistributie

Een warmtenet is een collectief transportsysteem om gebouwen te verwarmen. Het warmtenet is onderdeel van een energiesysteem, bestaande uit een warmtebron (restwarmte, geothermie, biomassa, etc.), warmteopslag, distributie (warmtenet) en afnemers. Een warmtenet is veelal geschikt voor plaatsen waar de warmtevraag hoog en geconcentreerd is. Voorbeelden hiervan is het glastuinbouwgebied bij Huissen of woonwijken met een hoge bebouwingsdichtheid. De omvang van een warmtenet loopt uiteen en varieert van een interregionaal netwerk tot een lokaal netwerk.

De volgende onderdelen worden beschouwd:
- transportnet;
- distributienet.

9.3.1 Aanpak effectanalyse warmtedistributie

Transportnet
Een warmtetransportnetwerk is nodig om de warmte van de bron naar de buurt te verplaatsen. Hierbij bestaan verschillende schaalniveau. Een interregionaal warmtetransportnetwerk wordt gebruikt om warmte van een grootschalige bron (bijvoorbeeld restwarmte) te transporteren naar de afnemers. Een voorbeeld hiervan is de aansluiting van de stedelijke gebieden op een grote restwarmtebron in de regio. In dit voorbeeld bestaat het netwerk uit een stelsel van grote transportleidingen aangevuld met regionaal warmtenet voor aansluiting op de afnemer. Een regionaal warmtenet is een warmtenet voor meerdere gemeenten. Een voorbeeld hiervan is een geothermienetwerk. Een enkel doublet kan hierbij warmte bieden voor de aansluiting van circa 8.000 woningen, waarmee meerdere doubletten genoeg warmte bieden voor meerdere gemeenten.

Distributienet
Het distributienet zorgt dat de warmte ook daadwerkelijk bij de afnemer terecht komt, zoals woningen. Zo'n lokaal distributienet is een warmtenet op buurtniveau. Een lokaal distributienet kan worden aangesloten op een regionaal warmtenet om warmte-uitwisseling mogelijk te maken. Hierbij wordt het verwarmde water op meerdere locaties ingezet voor verwarming. Zo kan het water dat in het regionale warmtenet is ingezet voor verwarming op (middel)hoge temperatuur via het lokale distributienet nog worden gebruikt voor verwarming op lage temperatuur. Hiermee wordt volledig en efficiënt gebruik gemaakt van de gewonnen warmte uit de warmtebron. Dit proces heet cascadering.

Het lokaal warmtenet wordt in dit planMER niet nader onderzocht, omdat de milieueffecten alleen op lokaal niveau optreden, wat maakt dat deze niet aansluiten bij het detail- en schaalniveau van dit planMER. De milieueffecten van een lokaal warmtenet zijn op hoofdlijnen vergelijkbaar met de milieueffecten van een (interregionaal) warmtenet, echter treden de effecten lokaal en in mindere mate op.

Bovengrondse installaties

Een warmtenet gaat -naast het ondergrondse distributienetwerk- gepaard met één of meerdere bovengrondse installaties. Deze installaties zorgen ervoor dat de warmte of koude door de buisleidingen gepompt kan worden, op temperatuur gebracht wordt of opgeslagen kan worden. Dit omvat in algemene zin de volgende onderdelen:

- het bovengrondse pompstation bij de warmtebron. Dit is het uitkoppelpunt. Hier wordt de warmte gewonnen en op het warmtenet gebracht. De grootte van deze stations varieert met de omvang van de warmtebron en het warmtenet;
- warmte-overdrachtsstation waar de drukhuishouding in het systeem geregeld. Op deze locatie wordt vaak ook de warmte op de gewenste temperatuur wordt gebracht;
- een piek- en back-upvoorziening. De piek- en/of back-up voorziening voorziet in extra energie (warmte of koude) als de warmtebron niet toereikend is. De piekvoorziening kan dezelfde zijn als de back-up voorziening. De piek- en back-upvoorziening is veelal een aangekoppelde extra warmtebron;
- een verdeelstation waar de warmte wordt gecascadeerd of wordt verdeeld over meerdere (kleinere) warmtenetten.

Deze bovengrondse installaties worden in dit planMER niet nader onderzocht. Dit omdat deze installaties geen onderscheidende milieueffecten veroorzaken die bijdragen aan de nu voorliggende besluitvorming over locaties en warmtetechnieken op het regionale detail- en schaalniveau. De exacte milieueffecten van deze installaties kunnen later per project worden onderzocht.

Ingreep-effectrelaties

De realisatie van een warmtedistributienetwerk heeft effecten op verschillende milieuaspecten. Tabel 9.7 beschrijft welke ingreep-effectrelatie op hoofdlijnen te verwachten zijn voor het ondergrondse warmtenet. Hierbij geldt als uitgangspunt dat de effecten van het interregionaal warmtetransportnetwerk en het regionale warmtenet op dezelfde wijze worden onderzocht.

Tabel 9.7 Ingreep-effectrelaties warmtedistributie

Ingreep	Effect	Criterium
werkzaamheden aanleg warmtenet (graafwerkzaamheden, bemaling en boringen)	aantasting opbouw en stabiliteit ondergrond	risico op (acute) diepe bodemdaling en ondiepe zettingen
	aantasting of verspreiding bodemverontreinigingen	invloed op bodemkwaliteit
	veranderingen in de samenstelling van het grondwater	invloed op waterwingebieden en grondwaterbeschermingszones
		invloed op de grondwaterkwaliteit
	tijdelijk ruimtebeslag in Natura 2000-gebieden en GNN	effecten op Natura 2000-gebieden en GNN
	tijdelijk ruimtebeslag in overige beschermde natuurgebieden	effecten op overige beschermde natuurgebieden
	verstoring beschermde soorten	effecten op beschermde soorten
	aantasting of vernietiging cultuurhistorische waarden	effecten op cultuurhistorische waarden
	aantasting of vernietiging archeologische waarden	effecten op archeologische waarden
	geluidemissie tijdens aanleg- en gebruiksfase	overschrijding geluidsnorm op geluidsgevoelige objecten
	kruisingen wegen, spoorwegen, vaarwegen en kabels en leidingen	kruisingen met bestaande infrastructuur
	belemmering toekomstig ruimtegebruik	effecten op toekomstig ruimtegebruik

Het milieuaspect externe veiligheid is niet beschouwd. Dit omdat voor het transport van warmte door buisleidingen op het gebied van externe veiligheid geen wettelijke eisen gelden met betrekking tot het plaatsgebonden risico en groepsrisico.

Effectbeoordeling warmtedistributie

De milieueffecten als gevolg van de aanleg van het warmtenet worden niet beoordeeld op kaart. Dit omdat de effecten van de aanleg van het warmtenet sterk afhankelijk zijn van de ingreep ter plaatse, de locatie en daarnaast kan een deel van de effecten worden weggenomen door toepassing van maatregelen zoals een HDD-boring. Zo kan aantasting van een archeologisch monument worden vermeden door een kleine tracéwijziging of kan onder het monument doorgeboord worden. Ook kan (mits minder dan circa 1 km) onder een natuurgebied worden doorgeboord. Daarnaast kan een warmteleiding in een natuurgebied worden aangelegd als voldaan wordt aan (strenge) voorwaarden. Het rood of oranje aanduiden van gebieden of locaties op kaart leidt daarmee tot een overschatting van effecten en dus tot een vertekend beeld van de mogelijkheden voor aanleg van het warmtedistributienetwerk. Dit staat in relatie met het feit dat er nog geen duidelijkheid bestaat over welke warmtebronnen worden toegepast, waardoor kaartmateriaal voor warmtedistributie een zeer beperkte toegevoegde waarde heeft. De effectanalyse beperkt zich daarom tot een beschrijving van wat (niet) haalbaar is op grond van wetgeving en beleid.

Uitgangspunten effectanalyse warmtedistributie

Warmtedistributie bestaat uit het ondergronds warmtenet en bovengrondse installaties. Van beide onderdelen zijn nog veel factoren onbekend. Daarom zijn uitgangspunten gedefinieerd die achtergrondinformatie bieden voor de effectanalyse. Onder onbekende factoren worden onder andere de factoren verstaan:

- de aansluiting op het type warmtebron;
- de aansluiting op het type afnemer, zoals kassen of woningen;
- de omvang van het warmtenet (regionaal, subregionaal, lokaal);
- de omvang van de buisleidingen;
- de omvang en de hoeveelheid benodigde bovengrondse installaties. Varieert ten minste per warmtebron, omvang van het warmtenet en het type afnemer.

Bovenstaande ontbrekende factoren maken dat de effectanalyse warmte zich beperkt tot een analyse op hoofdlijnen. Om een beeld te geven van de aard en omvang van het warmtedistributienet, zijn de onderstaande uitgangspunten gehanteerd. Deze uitgangspunten zijn gebruikt voor het bepalen van de effecten op hoofdlijnen. Daarnaast geven deze uitgangspunten een beeld van de te verwachten bandbreedte van mogelijke effecten van de warmtedistributie.

Diameter en lengte warmtetransportleidingen

De diameter van een warmtetransportleiding varieert met de omvang van het warmtenet. Een regionaal warmtenet heeft baat bij een grotere buisleiding dan een lokaal warmtenet. Hoe groter de diameter, hoe meer warmte door de buis gevoerd kan worden. De diameter van de verschillende warmtenetten betreft:

- een regionaal warmtenet: binnendiameter van 500 mm en een buitendiameter van 700-900 mm. Van toepassing op de aanvoer- en retourleiding. Inzet voor circa 10.000 woningen;
- een subregionaal warmtenet: binnendiameter tussen de 200 en 500 mm (aanvoer- en retourleiding). Inzet voor circa 5.000 woningen;
- een lokaal warmtenet: binnendiameter van circa 200 mm (aanvoer- en retourleiding). Inzet voor circa 1.000 woningen.

De lengte van de warmtetransportleiding varieert. Met name voor warmtebronnen als geothermie en aquathermie is een warmteleiding van circa 1,5 km het maximum. Dit omdat de kosten toenemen bij grotere transportafstanden. Voor een regionaal warmtenet kan de lengte oplopen tot tientallen kilometers. Hiervoor zijn persleidingen benodigd die de warmte onder druk van de restwarmtebron naar een (buffer)locatie pompen. Vanuit daar wordt de warmte opgewaardeerd of juist gecascadeerd en ingevoerd op subregionale of lokale warmtenetten.

Aanlegmethode en diepte

Een warmtetransportleiding kan, net als een hoogspanningskabel, worden aangelegd in open ontgraving of met een gestuurde boring. De aanlegdiepte bij open ontgraving is circa 2 m. Bij aanleg met een boring kan de diepte oplopen tot 35 m. Dit kan nodig zijn voor kruising van een kanaal, snelweg of brede spoorweg. Voor beide aanlegtechnieken kan bemaling nodig zijn om de leidingen in den droge aan te kunnen leggen. Dit is afhankelijk van de grondwaterstand ter plaatse.

Isolatie

Warmtetransportleidingen zijn goed geïsoleerd. Warmte-uitstraling naar de bodem treedt hierdoor niet tot nauwelijks op. Er kan sprake zijn van minimale effecten op de bodem, het grondwater of ecologie. Dit zijn effecten die erg lokaal optreden. Deze maken daarom geen onderdeel uit van dit planMER.

Onderzoeksaanpak warmtedistributie

De effectanalyse voor warmtedistributie beperkt zich tot de effecten van de aanleg van het ondergrondse warmtenet.

Voor deze onderdelen betreft de effectanalyse een beschrijving van de milieueffecten op hoofdlijnen. De kansen voor realisatie, de beoogde tracés, de technische kenmerken en de hoeveelheid en locatie van benodigde bovengrondse installaties zijn namelijk onbekend. Deze hangen alle direct samen met de locaties en technische kenmerken van de warmtebronnen. Realisatie van een hoge- of middentemperatuur geothermiebron vraagt om een ander type warmtenet en bijbehorende bovengrondse installaties dan realisatie van een lagetemperatuur aquathermiebron. Daar komt bij dat de locatie van de warmtebron bepalend is voor de ligging van het warmtenet en daarmee ook van de milieueffecten van het warmtenet.

Dit maakt dat de effectanalyse een beschrijving op principeniveau betreft. Hierbij is niet altijd specifiek ingegaan op gebiedseigenschappen van de regio. Zo zijn bijvoorbeeld de gebiedseigenschappen van natuurgebieden (bijvoorbeeld leefgebieden specifieke soorten) en gebiedsspecifieke landschappelijke waarden buiten beschouwing gelaten. Of, waar en hoe een warmtenet in of nabij de natuurgebieden in de regio komt te liggen is namelijk onbekend. Hetzelfde geldt voor het doorkruisen van landschappelijk waardevolle gebieden. Ook beschrijft deze effectanalyse geen effecten op het detailniveau van een wijk, buurt of woning. Deze effecten zijn dusdanig afhankelijk van de eigenschappen van de wijk, buurt of woning (dichtheid, aanwezige leidingen, woningeigenschappen) dat deze niet passen bij het detailniveau van dit planMER.

Wel presenteert paragraaf 10.3 voor het ondergrondse warmtenet en de bovengrondse installaties per milieuthema een effectbeschrijving op hoofdlijnen. Hierbij is per milieuthema (bodem, water, natuur, landschap, etc.) beschreven wat de te verwachten effecten zijn op deze thema's. De thema's waarvoor de effecten op hoofdlijnen zijn beschreven, volgen uit de ingreep-effectrelaties. Per milieuthema is naast de effectbeschrijving op hoofdlijnen ook aangegeven of, en zo ja, welke gebieden vanuit dat milieuthema bij voorkeur vermeden worden.

Voor het ondergrondse warmtenet beperkt de effectbeschrijving zich tot effecten gedurende de aanlegfase. Dit omdat tijdens de gebruiksfase in principe geen effecten optreden. Gelijk aan de effectanalyse voor elektriciteit in deel B van dit planMER, geldt ook voor de warmtedistributie dat niet elk effect een risico vormt voor de uitvoerbaarheid van het project. De omvang van de effectbeschrijvingen loopt hierdoor uiteen. Daarnaast zijn de effecten van aanleg van het warmtenet naar verwachting op hoofdlijnen vergelijkbaar met de aanleg van hoogspanningskabels. Daarom is bij sommige thema's verwezen naar de effectbeschrijving bij elektriciteit. Ook zijn de daar beschreven wettelijke- en beleidskaders in veel gevallen ook van toepassing op de warmtedistributie.

10

EFFECTANALYSE WARMTE

Dit hoofdstuk presenteert de effectanalyse voor warmte. Paragraaf 10.1 presenteert de effectanalyse voor warmtebronnen, paragraaf 10.2 voor warmteopslag en paragraaf 10.3 voor warmtedistributie.

10.1 Effectanalyse warmtebronnen

10.1.1 Biomassa

Deze paragraaf beschrijft de effecten van biomassa op hoofdlijnen. Biomassa is biologisch materiaal. Dit materiaal kan worden verbrand om warmte te winnen voor collectieve verwarming voor invoer op een groot of klein warmtenet, of de biomassa kan worden vergist en opgewerkt worden tot groengas. De biomassa kan bestaan uit onder andere houtsnippers, houtpellets, afvalhout of biologische bronnen (mest, gft, agrarische reststromen). In paragraaf 9.1.1 is een nadere toelichting op warmte uit biomassa opgenomen. De effectenanalyse gaat in op de effecten van de biomassacentrale. Voor de effecten van de distributie van de warmte of het groengas wordt verwezen naar paragraaf 10.3.

Effectbeschrijving

Stikstofdepositie op- en ruimtebeslag in beschermde natuurgebieden
Bij de toepassing van biomassa komt stikstof vrij. Dit kan effect hebben op beschermde natuurgebieden, wat niet is toegestaan. Gezien de ligging van Natura 2000-gebieden in en rondom het plangebied, is stikstofdepositie op beschermde natuurgebieden te verwachten.

Voor biomassacentrales gelden strenge emissienormen voor de uitstoot van stikstof en andere luchtverontreinigende stoffen. Deze emissienormen zijn vastgelegd in het Activiteitenbesluit. Per project dient getoetst te worden aan deze normen. Daarnaast dient te worden aangetoond dat een concreet project niet leidt tot effecten op de instandhoudingsdoelstellingen (IHD) van Natura 2000-gebieden in en buiten de regio als gevolg van stikstofdepositie. De stikstofdepositie is hiermee een aandachtspunt voor de mogelijke vervolgfases. Er is voor dit planMER geen stikstofdepositieonderzoek uitgevoerd, omdat de effecten sterk afhankelijk zijn van de projectspecificaties, zoals omvang en toegepaste techniek. Over het algemeen geldt hoe verder de ontwikkeling van stikstofgevoelig Natura 2000-gebied is gelegen hoe kleiner de effecten met betrekking tot stikstofdepositie.

Naast stikstofdepositie is ruimtebeslag in Natura 2000-gebieden en GNN vanuit geldende wetgeving niet realistisch. Ruimtebeslag in overige natuurgebieden wordt bij voorkeur vermeden op grond van het geldende beleid en regelgeving. Tot slot worden effecten op beschermde soorten verwacht door verstoring tijdens de aanleg- en gebruiksfase. De effecten op hoofdlijnen zijn te vergelijken met geothermie, zie 10.1.2. Tabel 10.1 laat de concluderende tabel zien voor de effecten van biomassa op natuur zien.

Tabel 10.1 Concluderende tabel effecten op natuur

Aspect	Aandachtpunt of beoordeling?	Effectbeoordeling
stikstofdepositie op beschermde natuurgebieden	aandachtspunt, effecten per project onderzoeken	per project
ruimtebeslag in Natura 2000-gebieden en GNN	effectbeoordeling, strijdig met wetgeving	--
ruimtebeslag in overige beschermde natuurgebieden	effectbeoordeling, strijdig met beleid	-
effecten op beschermde soorten	aandachtspunt, effecten per project onderzoeken	per project

Invloed op geurhinder, geluidhinder, stof en externe veiligheid

Bij het verbranden of vergisten van biomassa kan sprake zijn van geuremissie, geluidbelasting en emissie van stof. De geuren en stoffen komen vrij bij het verbrandings- of vergistingsproces van de biomassa. Daarnaast produceert de inrichting geluid, wat hinder kan veroorzaken op omliggende geluidsgevoelige objecten.

Daarom heeft de Handreiking Bedrijven en Milieuzonering van de VNG uit 2009 richtafstanden bepaald waar bij de realisatie van een biomassacentrale rekening moet worden gehouden. Het uitgangspunt is een indeling in milieucategorie 3.2. Bij het aanhouden van deze richtafstanden, zorgt een benodigde 'bio-energie-installatie' in principe niet voor aantasting van de ruimtelijke ordening of het veroorzaken van hinder. Tabel 10.2 laat de van toepassing zijnde richtafstanden zien.

Tabel 10.2 Richtafstanden biomassa

Omschrijving	Afstand [m]					Categorie
bio-energieinstallaties elektrisch vermogen < 50 MWe:	**geur**	**stof**	**geluid**	**gevaar**	**grootste afstand**	
- covergisting, verbranding en vergassing van mest, slib, GFT en reststromen voedingsindustrie	100	50	100	30	100	3.2
- vergisting, verbranding en vergassing van overige biomassa	50	50	100	30	100	3.2

Bron: Handreiking Bedrijven en milieuzonering, 2009

Deze afstanden zijn van toepassing op het gebiedstype 'rustige woonwijk', waarvoor strengere richtafstanden gelden dan bijvoorbeeld het gebiedstype 'gemengd gebied' of 'industrieterrein'. Indien een installatie geplaatst wordt bij een 'gemend gebied' (zoals een dorpskern met gemengde functies) kunnen de richtafstanden met één afstandsstap verkleind worden. Dit betekent dat de afstanden veranderen van 100 naar 50, van 50 naar 30, van 30 naar 10 en van 10 naar 0.

Per project dient nader onderzoek plaats te vinden naar de milieueffecten van de voorziene installatie en de van toepassing zijnde richtafstanden op de voorziene locatie. Dit planMER gaat uit van de worst-case situatie, waardoor hier rekening is gehouden met een richtafstand van 100 m tot woningen.

Tabel 10.3 Concluderende tabel Invloed op geurhinder, geluidhinder, stof en externe veiligheid

Aspect	Aandachtpunt of beoordeling?	Effectbeoordeling
invloed op geurhinder, geluidhinder, stof en externe veiligheid (100 m tot woningen)	effectbeoordeling, strijdig met richtafstanden VNG	--*

* Enkel gebieden in een zone van 100 m rondom woningen zijn als niet haalbaar beoordeeld. Hierbij is geen onderscheid gemaakt tussen rustige woonwijk. gemengd gebied en industrieterreinen.

Overige milieueffecten

Realisatie van een centrale voor het opwekken van warmte uit biomassa is vanuit milieuperspectief niet haalbaar in waterwingebieden. Grondroerende werkzaamheden zijn in die gebieden niet haalbaar, vanwege de verbodsbepaling in de Omgevingsverordening Gelderland. Hierdoor ruimtebeslag in deze gebieden bij voorkeur vermeden wordt. Daarnaast wordt aantasting van beschermde cultuurhistorische waarden bij voorkeur vermeden en is aantasting van gebieden met bekende archeologische waarden en rijksmonumenten niet toegestaan. Een uitgebreide toelichting op de effecten staat in paragraaf 10.1.2 beschreven (effecten geothermie).

Overzicht milieueffecten biomassa

Tabel 10.4 laat het overzicht van effectbeoordelingen van biomassa zien. Zoals beschreven in 9.1.1 zijn alleen de effecten beoordeeld in gebieden die bij voorkeur vermeden moeten worden (-) en niet haalbaar zijn vanuit milieuperspectief (--). De effectbeoordeling betreft een eerste inschatting van de haalbaarheid. Per project dient nader onderzoek plaats te vinden naar de project specifieke milieueffecten.

Tabel 10.4 Effectbeoordeling biomassa

Aspect	Effectbeoordeling
invloed op waterwingebieden	--
invloed op grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden	-
ruimtebeslag in Natura 2000-gebieden en GNN	--
ruimtebeslag in overige beschermde natuurgebieden	-
effecten op bekende archeologische waarden en rijksmonumenten	--
effecten op beschermde cultuurhistorische waarden	-
effecten op molenbiotopen	--
invloed op geurhinder, geluidhinder, stof en externe veiligheid (100 m tot woningen, ligplaatsen en standplaatsen)	--

Afbeelding 10.1 laat de effectbeoordeling voor biomassa zien die volgt uit tabel 10.4 en de gepresenteerde analyse.

Afbeelding 10.1 Effectbeoordeling biomassa (let op: eerste inschatting voor de haalbaarheid, nader onderzoek is nodig)

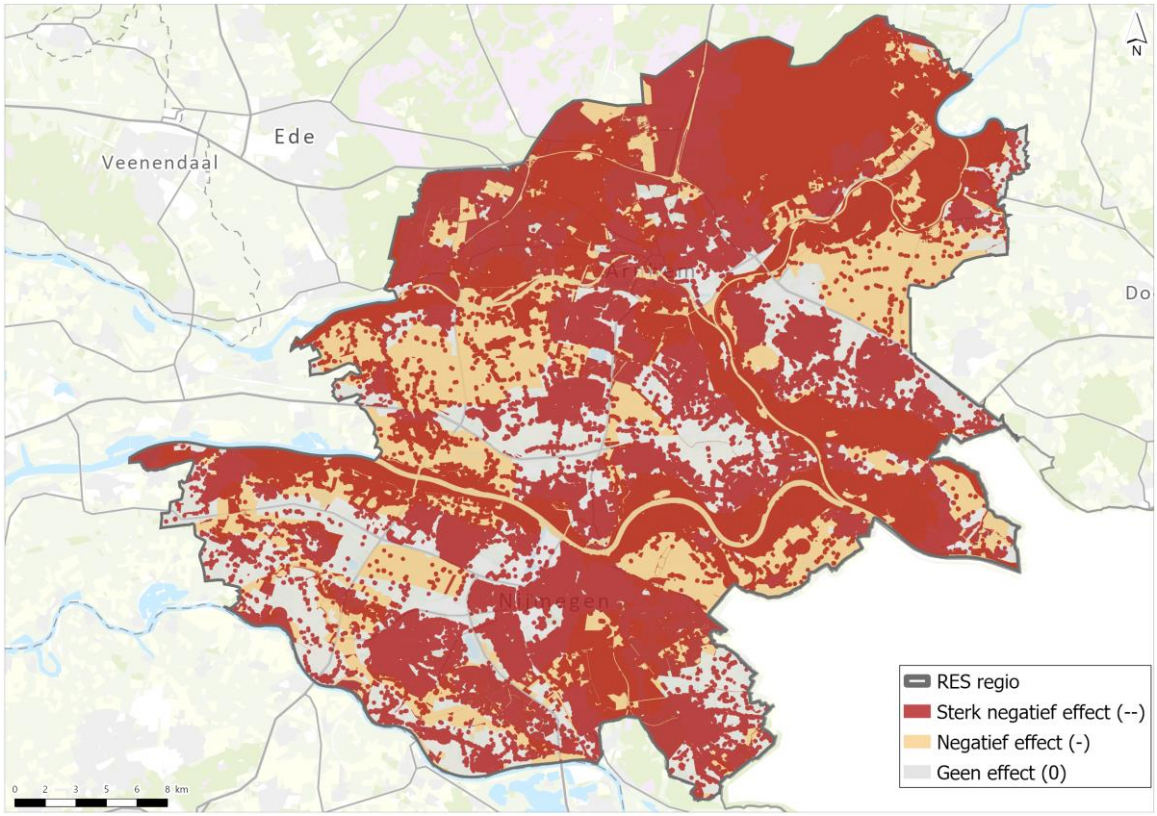

Het voornaamste aandachtspunt voor biomassa is de stikstofdepositie. In tegenstelling tot andere beschreven technieken leiden biomassacentrales niet alleen tijdens de aanleg-, maar ook tijdens de gebruiksfase tot stikstofdepositie. Dit is een risico voor de vergunbaarheid vanuit de Wet natuurbescherming. Daarom moet per project worden aangetoond dat het project voldoet aan de eisen uit de Wet natuurbescherming.

10.1.2 Geothermie

Deze paragraaf beschrijft de effecten van geothermie op hoofdlijnen. Geothermie is de winning van warmte uit de aarde voor het verwarmen van industrie, kassen en huizen. Het betreft een vorm van bodemenergie op diepten tussen de 500 en 2000 m diepte[1]. In paragraaf 9.1.2 is een nadere toelichting op geothermie als warmtebron opgenomen.

Deze paragraaf beschrijft de milieueffecten van geothermie. Deze moeten beschouwd worden als de aandachtspunten voor het ontwikkelen van geothermie. Er wordt voor de regio geen aparte kansenkaart gemaakt. Wel wordt inzicht gegeven in de aandachtspunten voor de ontwikkeling van geothermie en wordt benoemd welke gebieden geschikt en niet of minder geschikt zijn (afbeelding 10.3). Afbeelding 10.2 toont de kansenkaart voor geothermie uit de potentiestudie geothermie die in 2022 is uitgevoerd in opdracht van de provincie Gelderland. Op de afbeelding is te zien dat er met name in het middengebied (noord-zuid richting) van de regio kansen zijn voor diepe geothermie.

[1] Dieper dan 2.000 m kan ook, maar dan wordt gesproken over ultradiepe geothermie. Dit maakt geen onderdeel uit van de potentiescan naar geothermie in de regio en daarmee ook niet van dit planMER.

Afbeelding 10.2 Kansenkaart geothermie provincie Gelderland

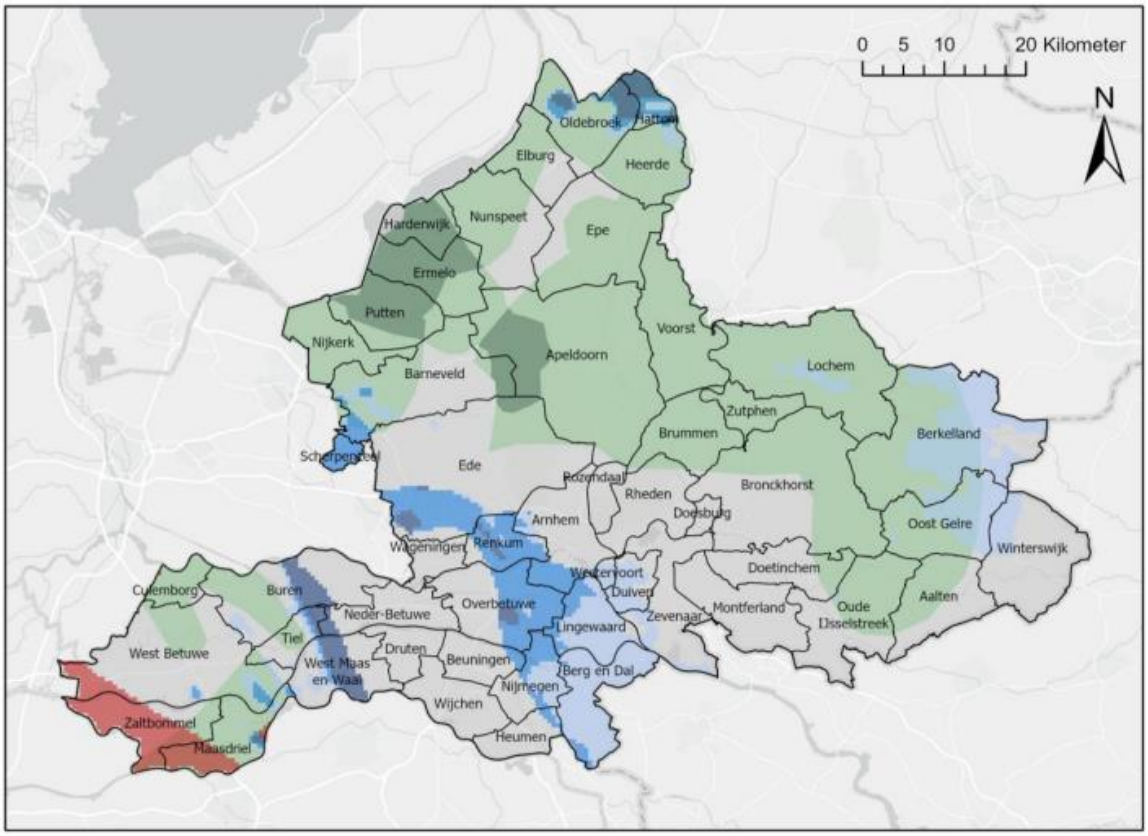

Kansen voor diepe geothermie

Rotliegend reservoir
- Geen kans
- Redelijke kans
- Goede kans
- Zeer goede kans

Schieland reservoir
- Geen kans
- Redelijke kans
- Goede kans

Kansen voor ondiepe geothermie

Tertiair reservoirs
- Geen kans
- Redelijke kans
- Goede kans

Effectbeschrijving

Onderstaande paragrafen geven een nadere toelichting op de algemene effecten op hoofdlijnen van geothermie. Deze dienen gelezen te worden als aandachtspunten. Bij concrete projecten moeten deze aandachtspunten nader uitgewerkt te worden.

Risico op (acute) diepe bodemdaling en ondiepe zettingen

Het **risico op (acute) bodemdaling** hangt onder andere af van de eigenschappen van de ondergrond. Bij de aanleg van de putten voor geothermie worden bodemlagen tot 2.000 m diepte doorboord. Hierdoor wordt de diepe bodemopbouw verstoord en kan in theorie geleidelijke bodemdaling optreden. Bij geothermie wordt, in tegenstelling tot delfstoffenwinning, netto geen materie uit de ondergrond onttrokken. Bovendien blijven de putten aanwezig in de ondergrond waardoor geen nieuwe ruimtes ontstaan tussen bodemlagen. Daarbij wordt de ruimte rondom de put gecementeerd (zie ook effecten op grondwater), zodat geen drukverschil optreedt langs de putten. De bodemopbouw blijft hiermee vrijwel intact, waardoor geleidelijke bodemdaling niet optreedt.

De activiteiten die plaatsvinden na doorboring van bodemlagen kunnen daarnaast leiden tot acute bodemdaling. Dit heet geïnduceerde seismiciteit, ofwel aardbevingen veroorzaakt door menselijke activiteit. De gaswinning in Groningen is hiervan een voorbeeld. In tegenstelling tot de gaswinning, wordt bij geothermie geen materie gewonnen. Hierdoor ontstaan geen vrije ruimten in de ondergrond die tot een drukverschil leiden met seismische activiteit tot gevolg. Bij geothermie wint de productieput warmte uit de ondergrond door warm water uit een reservoir in de bodem naar de oppervlakte te pompen. Dit water wordt via de injectieput weer in hetzelfde reservoir gebracht, waardoor de netto hoeveelheid water in het reservoir gelijk blijft. Het water wordt geleidelijk in het reservoir teruggebracht, waarmee drukverschillen in het reservoir niet of nauwelijks optreden. Aardbevingen door drukverschillen in het reservoir zijn hierdoor niet te verwachten, maar kunnen niet volledig worden uitgesloten. Geïnduceerde seismiciteit wordt gestimuleerd nabij van nature aanwezige breuken in de diepe ondergrond. Activiteiten nabij deze breuken stimuleren beweging in de diepe ondergrond, met een verhoogd risico op seismische activiteit tot gevolg.

Naast de eigenschappen van de ondergrond hebben ook operationele factoren en ondergrondse effecten van een geothermieproject invloed op de kans van geïnduceerde seismiciteit. Voorbeelden van ondergrondse effecten zijn drukverhoging door vloeistofinjectie (om stroming in het reservoir te stimuleren), afkoeling van het gesteente (door warmteonttrekking) en volumeverandering van vloeistof in de poriën van het gesteente. In vergelijking met veel internationale projecten hebben Nederlandse systemen een relatief lage injectiedruk, beperkte gesteenteafkoeling en is het volumeverschil nihil. Daarmee leiden deze operationele factoren in Nederland over het algemeen niet tot een verhoogd risico op seismische activiteit[1].

Voorafgaand aan een geothermieproject dient een seismologische risicoanalyse te worden uitgevoerd. Hiermee kunnen de risico's op seismische activiteit worden bepaald en kan een nauwkeurige locatieafweging plaatsvinden[2].

Geothermie heeft een **risico op ondiepe zettingen**. Bij geothermie wordt een bovengrondse installatie geplaatst waar de gewonnen warmte wordt ingebracht op het warmtedistributienetwerk. Het bodemtype bepaalt de stabiliteit en het risico op zettingen van de ondergrond. Zo bevatten veengronden veel en grote poriën gevuld met water en lucht. Door druk van bovenaf, door bijvoorbeeld de bouw van een bovengrondse installatie voor geothermie, kan deze lucht en water uit de poriën worden geperst. In dat geval wordt de bodem in elkaar gedrukt met een zetting tot gevolg. In de regio bestaat de bodem met name uit klei en zand (zie paragraaf 4.2.5). Klei is dit in mindere mate en zand is over het algemeen niet gevoelig voor zettingen.

De **conclusie** luidt dat geothermie een beperkt risico heeft op (acute) diepe bodemdaling doordat er netto geen materie uit de ondergrond wordt onttrokken. Wel dient voorafgaand aan de uitvoering van een geothermieproject, seismologisch onderzoek te worden uitgevoerd om eventuele seismologische activiteit door geothermie zoveel mogelijk uit te sluiten. Voor de bovengrondse installatie moet rekening gehouden worden met zettingsgevoelige bodemtypen en, indien nodig, (extra) funderingen worden aangebracht. Hiermee worden zettingen voorkomen.

Omdat beide milieueffecten niet leiden tot strijdigheden met wetgeving en/of beleid, is geen effectbeoordeling toegepast (tabel 10.5). Wel vormen bovengenoemde milieueffecten aandachtspunten voor de vervolgfase van de mogelijke projecten.

[1] Review of worldwide geothermal projects: mechanisms and occurrence of induced seismicity, TNO 2019.

[2] Voorstel voor een seismische gevaren- en risicoanalyse voor geothermische projecten in Nederland, QCon & IF Technology 2016.

Tabel 10.5 Concluderende tabel risico geothermie op (acute) diepe bodemdaling en ondiepe zettingen

Aspect	Aandachtpunt of beoordeling?	Effectbeoordeling
risico op (acute) bodemdaling	aandachtspunt, effecten per project onderzoeken	per project
risico op ondiepe zettingen	aandachtspunt, effecten per project onderzoeken	per project

Invloed op grondwater

Geothermie heeft mogelijk **effecten op de grondwaterkwaliteit.** Met de aanleg van de productie- en injectieput voor geothermie worden verschillende bodemlagen doorboord. Daarbij kunnen ook (ondiepe) kleilagen doorboord worden. Deze kleilagen fungeren door hun hoge dichtheid als afsluitende en beschermde laag voor grondwatervoorraden in watervoerende pakketten. Met het doorboren van deze grondlagen wordt deze afsluitende laag als het ware geopend. Bij onvoldoende afdichting van de boorput kan hierdoor lekkage plaatsvinden en krijgt het grondwater in het watervoerend pakket kans zich langs de put te mengen met overig grondwater en vice versa. Hierdoor kan de samenstelling van het aanwezige grondwater veranderen door verspreiding van verontreinigingen, of een toe- of afname van bijvoorbeeld het chloridegehalte. De verspreiding van eventuele verontreinigingen vormt een potentieel risico voor de geschiktheid van de drinkwatervoorraden.

Beschikbare onderzoeken laten zien dat waterverplaatsing langs de geothermieputten tussen afsluitende kleilagen in de praktijk door zorgvuldige werkzaamheden en een goede afdichting voorkomen wordt. Bovendien zijn de boringen onderhevig aan geldende eisen uit de Mijnbouwwet, waarmee risico's en effecten geminimaliseerd worden. De praktijk wijst uit dat de maatregelen daarmee voornamelijk betrekking hebben op het zorgvuldig uitvoeren van de boorwerkzaamheden. Met het gebruik van een boormethode met uitgebreide boorbeschrijving van de grondlagen, kunnen scheidende lagen goed geïdentificeerd worden. Afdichting van scheidende kleilagen kan hiermee tijdig en vakkundig plaatsvinden, waarmee ongewenste waterverplaatsing en hiermee vervuiling voorkomen wordt.

Overige mogelijke oorzaken van aantasting van het grondwater door geothermie (zoals putlekkage) worden niet beschouwd omdat deze in de praktijk tot op heden niet optreden[1].

Daarnaast heeft geothermie mogelijk **effecten op waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones, kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden en koude-warmteopslagvrije zones** in het plangebied. In de regio wordt op verschillende plekken drinkwater gewonnen (zie paragraaf 4.2.5). Daarnaast liggen rond de waterwingebieden grondwaterbeschermingsgebieden en boringsvrije zones. Ook zijn er verschillende kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden aangewezen:

- de waterwingebieden zijn gebieden waar grondwater wordt gewonnen, bijvoorbeeld voor drinkwaterdoeleinden. Het zetten van een boring in deze gebieden kan de prestaties van de waterwinning ten negatieve beïnvloeden. Om die reden mogen er in deze gebieden geen grondroerende activiteiten plaatsvinden die dieper reiken dan 2 m;
- voor grondwaterbeschermingsgebieden geldt dat deze door de provincie aangewezen zijn als gebieden die beschermd omdat het water vanaf die gebieden binnen 25 jaar bij een pompput voor openbare drinkwatervoorziening kan zijn en waar geen afdoende beschermende kleilaag aanwezig is. In deze gebieden mag tot 3 m diepte worden geboord bepaalde dieptes worden geboord om te voorkomen dat cruciale scheidende kleilagen worden geperforeerd. Het is mogelijk dat onder voorwaarden van de 3 m kan worden afgeweken;
- boringvrije zones zijn gebieden, waar omwille van omgevingsbelangen zoals het beschermen van het drinkwater niet dieper dan 3 m mag worden geboord, om te voorkomen dat de beschermende kleilaag niet wordt doorboord. Het is mogelijk dat onder voorwaarden van de 3 m kan worden afgeweken;

[1] Zie ook Risico-inventarisatie geothermie Provincie Gelderland.

- voor kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden geldt een verbod voor het roeren van de bodem dieper dan 10 m onder het maaiveld volgens artikel 3.32d van de Omgevingsverordening Gelderland, tenzij wordt voldaan aan de voorschriften in de bijlage Grondwaterbescherming, onderdeel F;
- koude-warmteopslagvrije zones zijn gebieden waar het grondwater binnen 25 jaar bij een pompput voor de openbare drinkwatervoorziening kan zijn en waar geen afdoende beschermende kleilaag aanwezig is. Het is verboden in een dergelijk gebied buiten een inrichting werken tot stand te brengen of handelingen te verrichten, waardoor direct of indirect warmte aan de bodem of het grondwater wordt onttrokken of toegevoegd. Grond- of funderingswerken op een diepte van 3 m of meer onder het maaiveld kunnen gedaan worden in overeenstemming met de voorschriften in bijlage Grondwaterbescherming, onderdeel F.

De conclusie luidt dat geothermie kan leiden tot effecten op de grondwaterkwaliteit. Deze effecten worden in de praktijk echter voorkomen door toepassing van standaard toegepaste maatregelen en zorgvuldig werken vormen daarmee enkel een aandachtpunt voor de vervolgfases. De realisatie van een geothermie- of bodemenergieproject in waterwingebieden en is vanuit de provinciale Omgevingsverordening niet toegestaan. Deze gebieden zijn daarom als sterk negatief (--) te beoordelen, omdat geothermie hier vanuit wetgeving niet haalbaar is. De gebieden rondom de beschermde waterwingebieden zijn mogelijk kansrijk vanuit bodempotentie, maar effecten op de drinkwaterwinning zijn hierbij niet uitgesloten. Deze gebieden zijn daarom als aandachtspunt opgenomen waarbij de effecten in volgende fases onderzocht moeten worden.

Tabel 10.6 Concluderende tabel invloed geothermie op grondwater

Aspect	Aandachtpunt of beoordeling?	Effectbeoordeling
effecten op de grondwaterkwaliteit	aandachtspunt, effecten per project onderzoeken	per project
invloed op waterwingebieden en koude-warmteopslag vrije zones	effectbeoordeling, strijdig met wetgeving	--
invloed op grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones, kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden	effectbeoordeling, strijdig met wetgeving, mogelijkheden om af te wijken	-

Effecten op natuur

Invloed op beschermde gebieden (habitatbescherming): geothermieprojecten behoeven circa 0,5 hectare bovengrondse ruimte voor de bovengrondse installatie. Hierdoor is het potentieel ruimtebeslag in beschermde natuurgebieden relatief beperkt. Echter behoeft een geothermie-installatie een toegangsweg en is sprake van een constante licht- en geluidemissie. Daardoor zijn effecten op beschermde natuurgebieden naar verwachting significant negatief bij plaatsing van een geothermie-installatie in beschermde gebieden (Natura 2000-gebieden, GNN en overige provinciaal beschermde gebieden). Realisatie is enkel mogelijk als in een voortoets en, indien nodig, Passende Beoordeling wordt getoetst of sprake is van significante effecten. Naar verwachting is realisatie in een Natura 2000-gebied en GNN niet vergunbaar door significante effecten door ruimtebeslag. Dit maakt dat geothermieprojecten in Natura 2000-gebieden en GNN op basis van deze verwachting zijn uitgesloten. De effecten van realisatie van een geothermieproject in deze natuurgebieden worden daarom niet nader beschouwd.

Onderstaande paragrafen beschrijven de mogelijke effecten van een geothermieproject nabij beschermde natuurgebieden. Een geothermieproject dichtbij een Natura 2000-gebieden of GNN kan ook significant negatieve effecten hebben op de aanwezige natuurwaarden. Dit kan bijvoorbeeld gaan om verstoring door geluid- of licht emissie tijdens de aanleg en gebruiksfase. Voor deze projecten dient nader onderzoek plaats te vinden waarin deze effecten in beeld worden gebracht.

Tijdens de aanlegfase van geothermieputten kunnen negatieve effecten optreden op Natura 2000-gebieden in of buiten de regio. Dit komt voort uit de emissie van luchtverontreinigende stoffen gedurende de aanlegfase door de boringen en de transportbewegingen. Hierdoor kan de stikstofdepositie in de Natura 2000-gebieden toenemen. Hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming bevat de kaders voor de beoordeling van activiteiten die (mogelijk) negatieve effecten hebben op de IHD van de Natura 2000-gebieden. Voor de vergunningverlening dient te worden aangetoond dat het project geen significant negatief effect heeft op de IHD van de Natura 2000-gebieden. Als het project leidt tot significant negatieve effecten, moet uit een voortoets of een Passende Beoordeling blijken dat de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet worden aangetast. Dit is een risico voor de vergunbaarheid vanuit de Wet natuurbescherming. Per project dient een onderzoek te worden uitgevoerd die de mate van stikstofdepositie en de effecten daarvan op de IHD van Natura 2000-gebieden aantoont.

Een geothermieproject in overige natuurgebieden zoals weidevogelgebieden en ganzenfoerageergebieden, leidt tot ruimtebeslag en verstorende effecten. Tijdens de aanlegfase worden soorten afgeschrikt door de geluidproductie en de transportbewegingen. Tijdens de gebruiksfase is een bovengrondse installatie van circa 0,5 ha te midden van een rust- of foerageergebied onwenselijk. Ook de lichtemissie en geluidproductie kan tijdens de gebruiksfase effect hebben op de functie van deze gebieden. De effecten op overige natuurgebieden betreft maatwerk en dient te worden afgewogen in de nadere projectfases. Deze gebieden hoeven op grond van het geldend beleid niet op voorhand worden vermeden, maar zijn enkel mogelijk onder voorwaarden. Wel geldt dat ze door de te verwachten effecten bij voorkeur vermeden worden vanuit milieuperspectief.

Een geothermieboring is niet per definitie een verticale boring, maar kan ook een schuine boring zijn. Hierbij kan ruimtebeslag door de bovengrondse installatie in een beschermd natuurgebied worden vermeden, maar kan de boring wel onder het natuurgebied worden gepositioneerd. Dit kan vanuit geothermische potentie de voorkeur genieten. Hierbij zijn effecten door verstoring echter niet op voorhand uit te sluiten, omdat de boorinstallatie alsnog op korte afstand van het natuurgebied staat. Per project dient dit daarom nader te worden onderzocht.

Verstoring beschermde soorten: een geothermieproject kan een verstorende werking hebben op beschermde soorten onder de Wet natuurbescherming. Dit komt voort uit de geluidproductie, de lichtemissie, het ruimtebeslag en de transportbewegingen. Met name tijdens het broedseizoen kan dit een verstorende werking hebben. Voor de vergunningverlening dient in het kader van de Wet natuurbescherming een ecologische quickscan (als onderdeel van de Natuurtoets) te worden uitgevoerd om te analyseren of, en zo ja welke, beschermde soorten zich in het gebied op en rond de beoogde locatie bevinden. Daarbij dienen ook de mogelijke negatieve effecten te worden beschouwd.

Conclusie: geothermieprojecten in Natura 2000-gebieden en GNN zijn uitgesloten op grond van geldende wet- en regelgeving. Naar verwachting leiden geothermieprojecten tijdens de aanlegfase tot (significant) negatieve effecten door stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Ook worden effecten op ganzenfoerageergebieden en weidevogelgebieden verwacht door ruimtebeslag en/of verstoring in de aanleg- en gebruiksfase. Hetzelfde geldt voor beschermde soorten onder de Wet natuurbescherming. Daarom dient voorafgaand aan elk geothermieproject een onderzoek te worden aangetoond waarin aan- of afwezigheid van effecten op natuurwaarden wordt aangetoond. De mogelijkheden om schuin onder een natuurgebied te boren zijn locatieafhankelijk en moeten per project nader worden onderzocht.

Tabel 10.7 Concluderende tabel effecten geothermie op natuur

Aspect	Aandachtpunt of beoordeling?	Effectbeoordeling
ruimtebeslag in Natura 2000-gebieden en GNN	effectbeoordeling, strijdig met wetgeving	--
ruimtebeslag in overige beschermde gebieden	effectbeoordeling, strijdig met beleid	-
effecten op beschermde soorten	aandachtspunt, effecten per project onderzoeken	per project

Effecten op archeologische waarden

De boorwerkzaamheden voor geothermie kunnen archeologische waarden aantasten of vernietigen. Een deel van de bekende archeologische waarden is vastgelegd als archeologisch monument. Deze monumenten zijn wettelijk beschermd, waarmee aantasting of vernietiging niet is toegestaan. Paragraaf 4.2.2 gaat nader in op de ligging en aard van de bekende archeologische monumenten en gebieden. Een geothermieboring op de locatie van deze archeologische monumenten is vanuit milieuperspectief niet haalbaar. Het type en de omvang van archeologische monumenten verschilt. Vaak gaat het om relatief kleine locaties die door nadere positionering van de geothermieboring te vermijden zijn. Per geothermieproject dient daarom in kaart te worden gebracht of er archeologische monumenten binnen de voorziene locatie liggen en of deze met nadere positionering te vermijden zijn.

Naast de wettelijke beschermde archeologische monumenten moet bij mogelijke geothermieprojecten rekening worden gehouden met de archeologische verwachtingswaarde. In gebieden met een hoge archeologische verwachtingswaarde dient archeologisch onderzoek plaats te vinden voor uitvoering van de werkzaamheden. Hiermee moet worden aangetoond dat de werkzaamheden geen archeologische waarden aantasten of vernietigen.

Tabel 10.8 Concluderende tabel effecten geothermie op archeologische waarden

Aspect	Aandachtpunt of beoordeling?	Effectbeoordeling
effecten op bekende archeologische waarden	effectbeoordeling, strijdig met wetgeving	--
effecten op verwachte archeologische waarden	aandachtspunt, effecten per project onderzoeken	per project

Effecten op beschermde cultuurhistorische waarden

De boorwerkzaamheden voor geothermie kunnen cultuurhistorische waarden en/of rijksmonumenten aantasten of vernietigen. Een deel van de cultuurhistorische waarden is beschermd en mag niet worden aangetast. Dit gaat om de in paragraaf 4.2.2 genoemde gebieden. Realisatie van een geothermieproject op locaties die zijn aangeduid als cultuurhistorisch waardevol is vanuit milieuperspectief een aandachtspunt, omdat hier door zichtbeperking of windvang (bij molenbiotopen) de cultuurhistorische waarden kunnen worden aangetast. Mogelijkheden voor schuin boren onder cultuurhistorische waarden moeten per project nader worden onderzocht. Het is mogelijk dat met schuin boren de cultuurhistorische waarden niet worden aangetast of vernietigd, echter hangt dit af van de aard en omvang van de cultuurhistorische waarde.

Tabel 10.9 Concluderende tabel effecten op beschermde cultuurhistorische waarden

Aspect	Aandachtpunt of beoordeling?	Effectbeoordeling
effecten op beschermde cultuurhistorische waarden en rijksmonumenten	effectbeoordeling, strijdig met wetgeving	-

Externe veiligheid

In het Bevi[1] zijn inrichtingen aangewezen die een gevaar kunnen vormen voor de omgeving. Dit gevaar wordt uitgedrukt in het plaatsgebonden risico (PR), dat een maat is voor externe veiligheid. De reikwijdte van dit risico wordt aangeduid met de $PR10^{-6}$-risicocontour, ofwel de grenswaarde voor het jaarlijks risico voor kwetsbare objecten. Binnen deze risicocontour mogen, conform het Bevi, geen kwetsbare objecten (zoals woningen, scholen en ziekenhuizen) liggen. In het Bevi zijn inrichtingen aangewezen waarop de regels over het vaststellen van de risicocontouren van toepassing zijn. Dit omvat onder andere inrichtingen waar opslag of winning van gevaarlijke stoffen, zoals aardgas of aardolie, plaatsvindt.

Bij de winning van aardwarmte is echter geen sprake van gevaarlijke stof. De regels uit het Bevi zijn daarom niet van toepassing op booractiviteiten naar aardwarmte. Voor geothermieprojecten hoeft daarom formeel geen rekening te worden gehouden met het plaatsgebonden risico en het afstand houden tot kwetsbare objecten. Echter kan bij een geothermieboring onverhoopt op aardgas worden gestuit, waarmee risico's op externe veiligheid niet op voorhand met zekerheid kunnen worden uitgesloten. Dit maakt dat voor uitvoering van een geothermieproject een kwantitatieve risicoanalyse moet worden uitgevoerd. In deze kwantitatieve risicoanalyse worden de eigenschappen van de activiteit afgezet tegen de eigenschappen van de omgeving. Hieruit volgt een afstand (risicocontour) die aanduidt waarbinnen externe veiligheidsrisico's kunnen optreden. Deze risicocontour geldt als adviesafstand om aan te houden tussen de geothermische installatie en kwetsbare objecten.

Eerdere kwantitatieve risicoanalyses van geothermieprojecten tonen aan dat de risicocontour op circa 100 m van de boorlocatie ligt[2,3]. Dit betekent dat op basis van deze voorgaande projecten een adviesafstand van 100 m tot kwetsbare objecten geldt. Per project moet een kwantitatieve risicoanalyse uitwijzen of deze afstand voldoende is om externe veiligheidsrisico's op kwetsbare objecten uit te sluiten.

Tabel 10.10 Concluderende tabel geothermie externe veiligheid

Aspect	Aandachtpunt of beoordeling?	Effectbeoordeling
invloed op externe veiligheid (kwetsbare objecten binnen 100 m)	effectbeoordeling, strijdig met beleid	-

Geluid en overige hinder

Een geothermieproject veroorzaakt geluidemissies gedurende de aanleg- en gebruiksfase. Geluidemissie treedt met name op tijdens de aanlegfase door boorwerkzaamheden. Omdat bij geothermie boringen worden toegepast, valt een geothermie-installatie onder het Besluit algemene regels milieu mijnbouw en de Handreiking Industrielawaai (1998). Hierin staan normen vastgesteld waar de maximale geluidbelasting gedurende de aanlegfase onder moet blijven. Deze normen zijn van toepassing op geluidsgevoelige objecten zoals woningen, scholen en ziekenhuizen, zoals vastgesteld in de Wet geluidshinder en het Besluit geluidshinder. Indien een locatie voor een geothermieproject binnen 300 m van een geluidsgevoelig object

[1] Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi).

[2] QRA Geothermische boringen Aardwarmteproject 'Duurzaam Voorne' aan de Konneweg 4b te Tinte. (9 augustus 2018, Antea Group).

[3] Risicoanalyse Haagse Aardwarmte Leyweg (30 november 2018, Adviesgroep AVIV BV).

ligt, dient akoestisch onderzoek te worden uitgevoerd om aan te tonen dat de geluidbelasting tijdens de aanlegfase onder de gestelde normen blijft. Tabel 10.11 laat deze normen zien.

Tabel 10.11 Eisen langtijdgemiddeld beoordelingsniveau (LAr,LT) en maximaal geluidsniveau boorinstallatie per dagdeel

	07.00-19.00 uur	19.00-23.00 uur	23.00/07.00 uur
$L_{Ar, LT}$, in geluidsgevoelige gebouwen op een afstand van 300 m of minder van de mobiele installatie	40 dB (A)	35 dB (A)	30 dB (A)
$L_{Ar, LT}$, op een afstand van 300 m van de mobiele installatie	60 dB (A)	55 dB (A)	50 dB (A)
L_{Amax}, op een afstand van 300 m van de mobiele installatie	70 dB (A)	65 dB (A)	60 dB (A)

LAr, LT = het gemiddelde van de afwisselende niveaus van het ter plaatse optredende geluid, gemeten in een bepaalde periode en LAmax = maximaal geluidsniveau

Daarnaast zijn de normen uit artikel 8.3 van het Bouwbesluit 2012 van toepassing. Dit artikel bevat normen voor de dagwaarde en de daarbij behorende maximale blootstellingsduur in dagen. Tabel 10.12 laat deze waarden zien. Voor de nachtperiode is de standaardnorm van 40 dB(A) van toepassing, tenzij ontheffing wordt aangevraagd. Tot hoever deze geluidniveaus reiken is projectafhankelijk en dient moet per project worden onderzocht.

Tabel 10.12 Maximale blootstellingsduur bij bouw- en sloopwerkzaamheden (bron: artikel 8.3 van het Bouwbesluit 2012)

	≤60 dB(A)	>60 dB(A) (61-65 dB(A))	>65 dB(A) (66-70 dB(A))	>70 dB(A) (71-75 dB(A))	>75 dB(A) (76-80 dB(A))	>80dB(A)
maximale blootstellings-duur	onbeperkt	50 dagen	30 dagen	15 dagen	5 dagen	0 dagen

In algemene zin kan hinder ontstaan door de boorwerkzaamheden, de op- en afbouw van de boortoren en de aan en afvoer van materieel. Door de werkzaamheden en voertuigbewegingen kan hinder op omwonenden ontstaan. Indien de locatie slecht bereikbaar is via de weg, dienen tijdelijke bouwwegen te worden aangelegd en moet een permanente weg voor onderhoudswerkzaamheden worden aangelegd. Tot slot zijn de werkterreinen uit veiligheidsoverwegingen permanent verlicht. In woonwijken dient hiervoor hinderlijke lichtstraling zoveel mogelijk te worden vermeden conform de geldende regelgeving ter plaatse.

Tijdens de gebruiksfase kan enkel sprake zijn van normoverschrijding als de geothermie-installatie dichtbij woningen ligt. De geluidemissie tijdens de gebruiksfase is echter aanzienlijk kleiner dan tijdens de aanlegfase en wordt daarom niet nader beschouwd.

Tabel 10.13 Concluderende tabel geluid en overige hinder

Aspect	Aandachtpunt of beoordeling?	Effectbeoordeling
overschrijding geluidsnorm	aandachtspunt, onderzoek verplicht binnen 300 m van geluidsgevoelige objecten	per project
overige hinder	aandachtspunt, onderzoek per project nodig	per project

Overige effecten

- **landschap:** de bovengrondse geothermie-installatie (boortoren) dient landschappelijk te worden ingepast om impact op ruimtelijk-visuele kenmerken te beperken. De geothermiebronnen moeten zo dicht mogelijk bij de gebruikers worden gerealiseerd om warmteverlies tijdens transport te beperken (zie ook 9.1.2). Daarmee zijn potentiële locaties beperkt tot gebieden in (indien mogelijk vanuit overige aspecten) of rondom (< 1,5 km) stedelijk- of glastuinbouwgebied. Vanuit landschappelijk perspectief geniet plaatsing nabij bestaande bebouwing de voorkeur. Hiermee worden ruimtelijk-visuele kenmerken van het landschap zo min mogelijk aangetast. Indien dit niet kan, moet de installatie landschappelijk worden ingepast. Mogelijk kan plaatsing van bomen rondom de installatie de boortoren uit het zicht houden en daarmee de zichthinder beperken. Hiervoor is maatwerk nodig;
- **bodemkwaliteit:** boorwerkzaamheden kunnen bodemverontreinigingen aantasten en bijdragen aan de verspreiding daarvan. Voor aanvraag van de vergunning en uitvoering van de werkzaamheden is bodemonderzoek noodzakelijk. Hiermee moet worden aangetoond dat geen sprake is van (een vermoeden van) bodemverontreinigingen. Indien de locatie verdacht is, dient aanvullend onderzoek te worden uitgevoerd. In geval van aangetoond verontreinigde locaties moeten saneringswerkzaamheden worden uitgevoerd. Daarom moet voorafgaand aan de werkzaamheden locatie-specifiek onderzoek uitgevoerd worden.

Overzicht milieueffecten geothermie

Tabel 10.14 laat het overzicht van effectbeoordelingen van geothermie zien. Zoals beschreven in 9.1.2 zijn alleen de effecten beoordeeld in gebieden die bij voorkeur vermeden moeten worden (-) en niet haalbaar zijn vanuit milieuperspectief (--). De effectbeoordeling betreft een eerste inschatting van de haalbaarheid. Per project dient nader onderzoek plaats te vinden naar de project specifieke milieueffecten.

Tabel 10.14 Effectbeoordeling geothermie

Aspect	Effectbeoordeling
invloed op waterwingebieden	--
invloed op grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones, kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden en koude-warmteopslagvrije zones	-
ruimtebeslag in Natura 2000-gebieden en GNN	--
ruimtebeslag in overige beschermde natuurgebieden	-
effecten op bekende archeologische waarden en rijksmonumenten	--
effecten op beschermde cultuurhistorische waarden (molenbiotopen 100 m)	-
invloed op externe veiligheid (kwetsbare objecten binnen 100 m)	-

Afbeelding 10.3 laat de effectbeoordeling voor geothermie zien die volgt uit tabel 10.14 en de gepresenteerde analyse.

Afbeelding 10.3 Effectbeoordeling geothermie (let op: eerste inschatting voor de haalbaarheid, nader onderzoek is nodig)

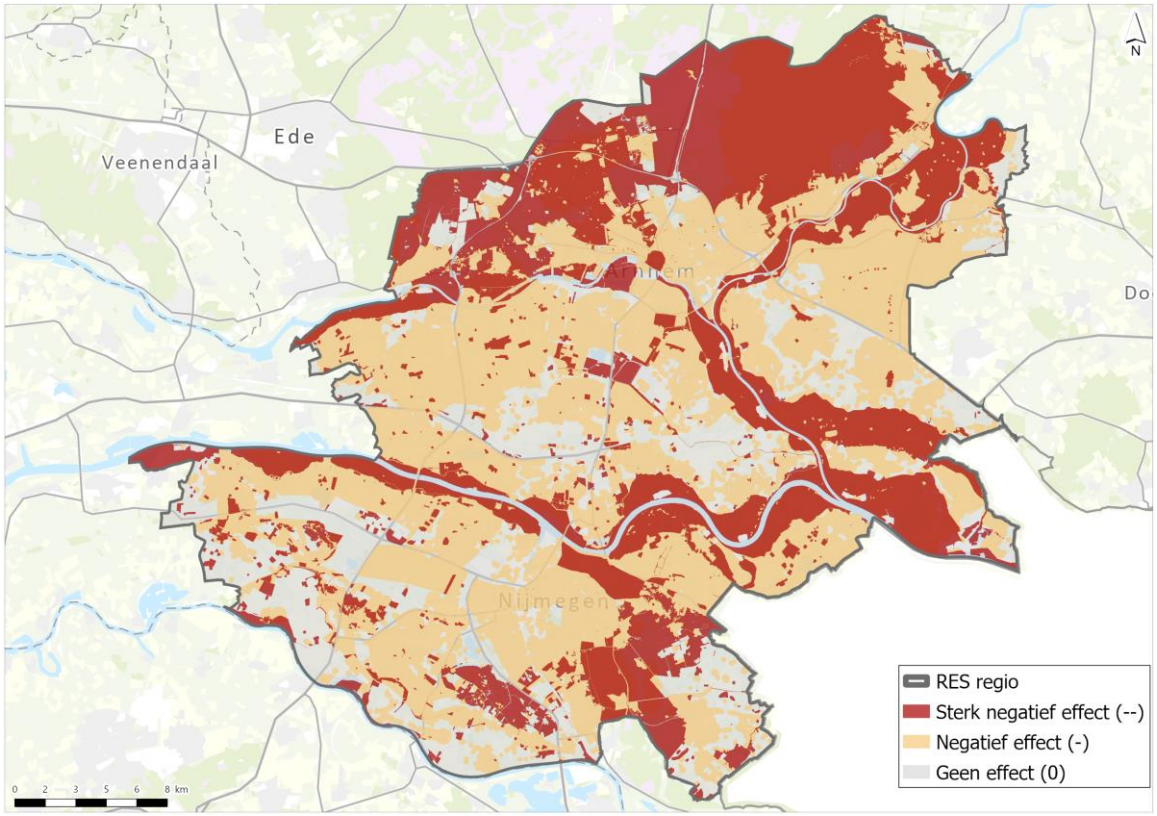

Tabel 10.15 laat de algemene aandachtspunten zien voor geothermie. Deze aandachtspunten zijn relevant voor de vervolgfases van mogelijke geothermieprojecten in de regio.

Tabel 10.15 Aandachtspunten geothermie

Aspect	Aandachtspunt
risico op (acute) bodemdaling	seismologisch onderzoek uitvoeren om eventuele seismologische activiteiten te voorkomen
risico op ondiepe zettingen	veen- en kleigronden zijn zettingsgevoelig. Mogelijk toepassing extra funderingen voor boortorens
effecten op de grondwaterkwaliteit	effecten op grondwaterkwaliteit zijn in de praktijk te voorkomen standaard toegepaste maatregelen
invloed op niet-beschermde, relevante gebieden voor drinkwater	mogelijk (uitstralende) effecten op grondwater in gebieden die relevant zijn voor drinkwaterwinning, maar die niet beschermd zijn
effecten op beschermde soorten	geothermie veroorzaakt naar verwachting effecten op beschermde soorten gedurende de aanleg- en gebruiksfase. Per project moet onderzoek plaatsvinden om een ontheffing van de Wnb te kunnen aanvragen
invloed op verwachte archeologische waarden	voorafgaand aan uitvoeringswerkzaamheden dient archeologisch onderzoek plaats te vinden om aan te tonen dat geen archeologische waarden worden aangetast of vernietigd
overschrijding geluidsnorm	geluidonderzoek verplicht binnen 300 m van geluidsgevoelige objecten
overige hinder	overige hinder door werkzaamheden moet per project worden onderzocht

10.1.3 Open WKO's

Deze paragraaf presenteert de effectanalyse op hoofdlijnen voor open WKO's. Een open WKO-systeem wordt enerzijds ingezet als warmtebron door warmte en koude te winnen uit grondwater in een watervoerende laag en anderzijds als opslag voor warmte of koude die gewonnen is bij aquathermie. Voor beide toepassingen wordt een doublet aangelegd, waarvan één boring naar het warmwaterreservoir gaat en één boring naar het koudwaterreservoir. Er zit vrijwel geen verschil tussen de milieueffecten van beide toepassingen. Daarom presenteert deze paragraaf de milieueffecten van de aanleg en het gebruik van open WKO-systeem, zonder daarbij specifiek in te gaan op de exacte toepassing. Dit past bij het detail- en schaalniveau van dit planMER.

Effectbeschrijving

Onttrekking van water bij gebruik van open WKO-systemen

Een open WKO-systeem onttrekt water uit het watervoerend pakket in de ondergrond. Hierbij wordt opgewarmd of afgekoeld water na gebruik terug in de bodem gebracht. Dit kan onder andere leiden tot inbreng of verspreiding van horizontale of verticale verontreinigingen van het grondwater of de bodem. Verspreiding van bodemverontreinigingen is niet toegestaan. Daarom dient per project bodemonderzoek plaats te vinden om vast te stellen of er sprake is van een bodemverontreiniging.

Daarnaast kan het onttrekken van grondwater bijdragen aan de grondwaterkwantiteit. Dit kan invloed hebben op het grondwaterpeil in gebieden die gebruikt worden voor drinkwaterwinning of landbouwgebruik. Daarom dient onttrekking van grondwater te voldoen aan de vergunningseisen van de Waterwet en het Wijzigingsbesluit bodemenergiesystemen, maar ook aan de voorwaarden uit de Omgevingsverordening van de provincie Gelderland. Hierbij worden onder andere voorschriften gesteld aan de retourtemperatuur en energiebalans. Per project moet dit worden aangetoond. Wel geldt dat de provincie Gelderland gebieden heeft aangewezen in de Omgevingsverordening als 'koude-warmteopslagvrije zone'. Het is verboden in een dergelijk gebied buiten een inrichting werken tot stand te brengen of handelingen te verrichten, waardoor direct of indirect warmte aan de bodem of het grondwater wordt onttrokken of toegevoegd.

Lozing van water bij aanleg en gebruik van open WKO-systemen

Bij de aanleg van een open WKO-systeem worden putten in de bodem geboord. Hierbij komt water vrij, deels met toevoeging van boorspoeladditieven. Deze boorspoeladditieven zijn toevoegingen om het water bij het boren viskeus (dik) te houden. Deze additieven betreffen veelal bentoniet en polymeren. Bentoniet is een soort zeer fijne klei. Hierdoor veroorzaakt het vertroebeling. De polymeren zijn goed biologisch afbreekbaar. De bronnen worden zand- en slibvrij gemaakt door spoeling met grondwater. Hierbij komt veel water vrij (circa 1,5 maal het ontwerpdebiet van de bron, ongeveer 400-1.000 m^3/uur[1]). Een WKO-systeem wordt regelmatig onderhouden en vrijgemaakt van zand en slib. Hiervoor worden de bronnen regelmatig (circa halfjaarlijks) gespoeld met grondwater om de bodemdeeltjes uit het systeem te verwijderen. Hierbij wordt veel afvalwater geproduceerd. De Handreiking 'Lozingen bij aanleg van onderhoud van bodemenergiesystemen' bevat een voorkeursvolgorde voor het lozen van het afvalwater tijdens de aanleg- en onderhoudsfase. De Handreiking gaat dieper in op de effecten per lozingsmogelijkheid. Tabel 10.16 laat de voorkeursvolgorde zien.

[1] Infomil. Via: https://www.infomil.nl/onderwerpen/lucht-water/handboek-water/activiteiten/grondwater-ander/bodemenergiesystemen/open-systemen/.

Tabel 10.16 Voorkeursvolgorde lozing afvalwater (bron: handreiking Lozingen bij aanleg van onderhoud van bodemenergiesystemen')

Type afvalwater	Kenmerken	Voorkeursvolgorde lozing
spoelwater ten gevolge van de aanleg van een bodemenergiesysteem	- water met bentoniet en polymeren - relatief kleine hoeveelheid - eenmalig	1 vuilwaterriool 2 op de bodem 3 overige routes
spoelwater ten gevolge van ontwikkelen en onderhoud van een open bodemenergiesysteem	- grondwater, zoals lokaal aanwezig - grote hoeveelheden - herhaaldelijk in de gebruiksfase	1 in de bodem 2 oppervlaktewater 3 schoonwaterriool 4 vuilwaterriool 5 externe verwerker

Het afvalwater is in beginsel schoon grondwater. In enkele gevallen bevat het grondwater verontreinigingen of bijvoorbeeld een hoog zoutgehalte. Dit maakt dat het grondwater niet teruggebracht mag worden in het watervoerend pakket of op het oppervlaktewater. In veel gevallen heeft de lozing een dusdanig hoog zoutgehalte, dat lozing in de bodem moet worden teruggebracht en niet geloosd kan worden op het oppervlaktewater. In alle gevallen geldt dat de lozing van het grondwater in de bodem of op het oppervlaktewater moet worden getoetst aan de voorschriften en procedures uit Waterwet.

Omdat beide milieueffecten niet op voorhand leiden tot strijdigheden met wetgeving en/of beleid, is geen effectbeoordeling toegepast. Wel vormen bovengenoemde milieueffecten aandachtspunten voor de vervolgfase van de mogelijke projecten, met name in en rond gebieden die zijn aangewezen ter bescherming van grond- en drinkwater. Tabel 10.17 toont de concluderende tabel lozing en onttrekking van water, tabel 10.18 laat zien welke gebieden niet geschikt zijn voor een open WKO-systeem.

Tabel 10.17 Concluderende tabel lozing en onttrekking van water

Aspect	Aandachtpunt of beoordeling?	Effectbeoordeling
onttrekking van water bij gebruik van open WKO-systemen	aandachtspunt, effecten per project onderzoeken	per project
lozing van water bij aanleg en gebruik van open WKO-systemen	aandachtspunt, effecten per project onderzoeken	per project

Overige milieueffecten

De overige milieueffecten van open WKO-systemen komen overeen met de milieueffecten die zijn beschreven onder 'overige milieueffecten' bij aquathermie (paragraaf 10.1.4). Samengevat betekent dit dat ruimtebeslag en boorwerkzaamheden in Natura 2000-gebieden, waterwingebieden en koude-warmteopslagvrije zones op grond van wet- en regelgeving niet is toegestaan (--) of niet haalbaar wordt geacht. Ook is aantasting van bekende archeologische waarden niet toegestaan. Hiervoor dient per project onderzoek plaats te vinden waaruit blijkt of effecten door nadere positionering te vermijden zijn.

Ruimtebeslag in GNN, weidevogelgebieden, ganzenrustgebieden en stiltegebieden wordt bij voorkeur vermeden (-). Voor GNN geldt dat nader onderzoek moet uitwijzen of de milieueffecten op deze gebieden (ruimtebeslag en/of verstoring) dusdanig beperkt zijn, dat realisatie in deze gebieden mogelijk is. Ruimtebeslag in overige beschermde natuurgebieden wordt bij voorkeur vermeden omdat de voorgenomen ontwikkelingen vanuit beleid niet zijn toegestaan.

Overzicht milieueffecten open WKO's

Tabel 10.18 laat het overzicht van effectbeoordelingen van open WKO's zien. Deze komt grotendeels overeen met de effectbeoordeling voor geothermie. Zoals beschreven in 9.1.2 zijn alleen de effecten beoordeeld in gebieden die bij voorkeur vermeden moeten worden (-) en niet haalbaar zijn vanuit

milieuperspectief (--). De effectbeoordeling betreft een eerste inschatting van de haalbaarheid. Per project dient nader onderzoek plaats te vinden naar de project specifieke milieueffecten.

Tabel 10.18 Effectbeoordeling open WKO's

Aspect	Effectbeoordeling
invloed op waterwingebieden en koude-warmteopslagvrije zones	--
invloed op grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden	-
ruimtebeslag in Natura 2000-gebieden	--
ruimtebeslag in GNN	-
ruimtebeslag in overige beschermde natuurgebieden	-
effecten op bekende archeologische waarden en rijksmonumenten	--
effecten op beschermde cultuurhistorische waarden	-
bebouwde kom	--

Afbeelding 10.4 laat de effectbeoordeling voor open WKO's zien die volgt uit tabel 10.18 en de gepresenteerde analyse.

Afbeelding 10.4 Effectbeoordeling open WKO's (let op: eerste inschatting voor de haalbaarheid, nader onderzoek is nodig)

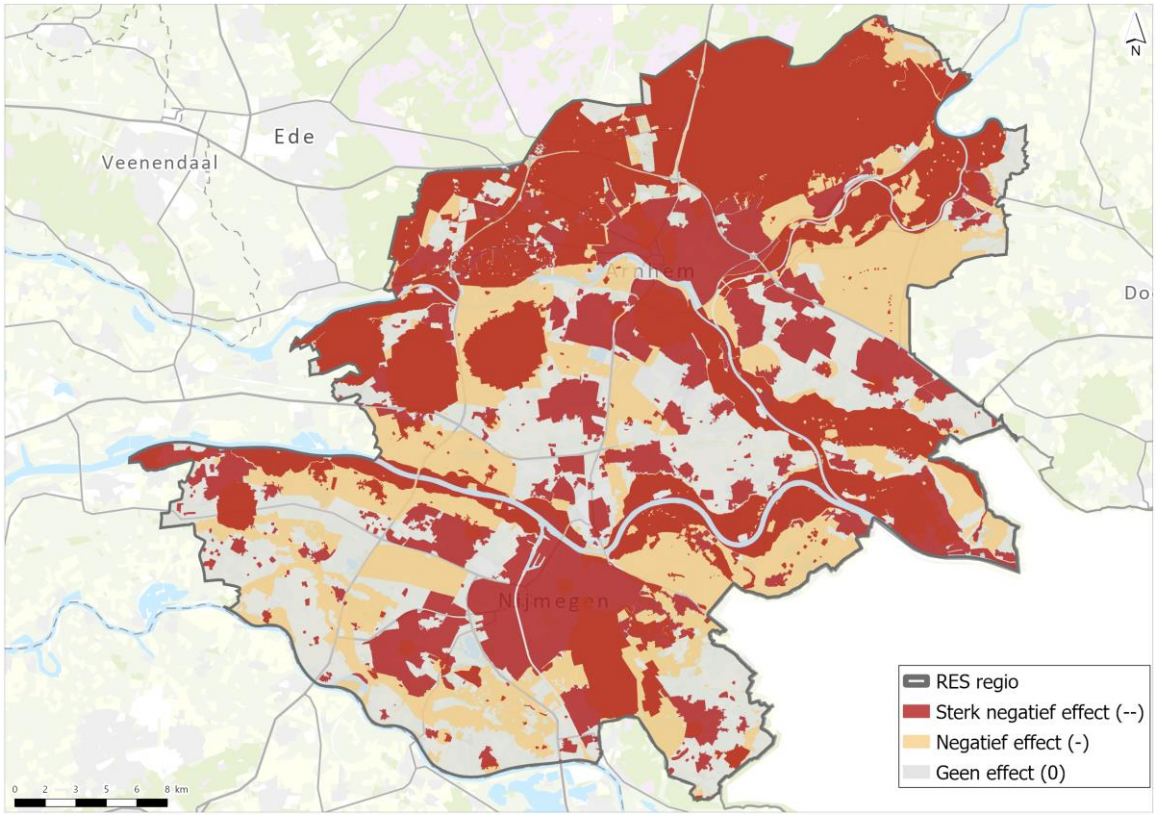

De aandachtspunten voor de vervolgfases voor projecten met open WKO's zijn vergelijkbaar met de aandachtspunten voor geothermie. Daarom wordt voor de aandachtspunten voor open WKO's verwezen naar tabel 10.15 onder geothermie (zie paragraaf 10.1.2).

10.1.4 Aquathermie

Aquathermie is de overkoepelende term voor het winnen van lage temperatuur warmte en koude uit water. De gewonnen warmte wordt opgeslagen in de bodem en opgewaardeerd via een warmtepomp. Daarna wordt het via een warmtenet gedistribueerd en wordt de warmte ingezet om gebouwen te verwarmen en te koelen. Zoals benoemd in paragraaf 9.1.2 beschouwt dit planMER alleen de effecten van thermische energie uit oppervlaktewater (TEO) en thermische energie uit afvalwater (TEA) in combinatie met een open WKO-systeem. Voor de specifieke effectbeschrijving van open WKO's wordt verwezen naar paragraaf 10.1.3. De ingrepen voor TEA zijn gelijk gesteld aan TEO. Op projectniveau dienen de effecten, die voor TEA kleiner zijn dan bij toepassing van TEO, nader onderzocht te worden.

Effectbeschrijving

Bij TEO (en TEA) wordt oppervlaktewater onttrokken om thermische energie te winnen. Dit kan op twee manieren:

1 winning van koude: de koude uit het oppervlaktewater wordt in de zomer gebruikt voor koeling van gebouwen. Hierbij wordt warmer water geloosd dan onttrokken (een warmwaterlozing). Voor een warmwaterlozing bestaat een beoordelingssysteem om de effecten te bepalen en beoordelen (HelpdeskWater, 2012[1]);
2 winning van warmte: de warmte uit het oppervlaktewater wordt in de winter gebruikt voor verwarming van gebouwen. Hierbij wordt kouder water geloosd dan onttrokken (een koudwaterlozing). Hiervoor is vooralsnog geen beoordelingssysteem beschikbaar.

Effect van warmwaterlozing na koeling van gebouwen

Een warmwaterlozing heeft effecten op het watersysteem en op de oppervlaktewaterkwaliteit. Op hoofdlijnen gaat dit om:

- een sneller verloop van chemische reacties in het water;
- een verschuiving van chemische evenwichten;
- een snellere groei van organismen (bijvoorbeeld plankton en vegetatie);
- een snellere afbraak van organisch materiaal;
- een lagere oplosbaarheid van zuurstof in water;
- een toename van stroming, wat leidt tot een toename van opname van zuurstof uit de lucht. Voor stilstaande wateren kan dit een belangrijke verandering voor het watersysteem betekenen.

De aanpassing van de samenstelling, chemische eigenschappen, temperatuur en stroming van het oppervlaktewater heeft effect op organismen die in het water leven. Vissen zijn over het algemeen weinig tolerant voor hoge water temperaturen. De mogelijkheden voor vissen om te kunnen wegzwemmen uit de stroom van de warmwaterlozing is hierbij essentieel. In algemene zin leidt een warmwaterlozing niet tot directe vissterfte of ernstige effecten op het oppervlaktewater. De omvang van effecten verschilt met de omvang van het oppervlaktewater (diepte, oppervlakte), de reguliere temperatuur, de mate van menging van het warme water en het aanwezige water, de aanwezigheid van soorten en of het stromend water of stilstaand water betreft. Dit vraagt om een locatie-specifieke afweging conform de beoordelingssystematiek van HelpdeskWater.

Effect van koudwaterlozing na verwarming van gebouwen

Een lozing van koud water in warmer water heeft effecten op het watersysteem en de oppervlaktewaterkwaliteit. De exacte aard en omvang van deze effecten, met name voor grootschalige

[1] Effecten van koelwater op het zoete aquatische milieu (2004). HelpdeskWater, Rijkswaterstaat.

toepassing van TEO, wordt nog onderzocht. Wel heeft het kennisprogramma WarmingUp[1] de eerste monitoringseffecten in beeld gebracht. Op hoofdlijnen gaat dit om:

- een langzamer verloop van chemische reacties in het water;
- een verschuiving van chemische evenwichten;
- een langzamere groei van organismen (bijvoorbeeld plankton, algen en overige vegetatie);
- een langzamere afbraak van organisch materiaal. Dit heeft een positief effect op het zuurstofgehalte;
- een hogere oplosbaarheid van zuurstof in water;
- een toename van stroming, wat leidt tot een toename van opname van zuurstof uit de lucht. Voor stilstaande wateren kan dit een belangrijke verandering voor het watersysteem betekenen.

Net als bij de lozing van warm water verschilt de omvang van de effecten met de kenmerken van het oppervlaktewater en de aard van de lozing. Dit vraagt om een locatie-specifiek onderzoek om aan te tonen dat de milieueffecten beperkt zijn. Hierbij kan geen gebruik worden gemaakt van bestaand beoordelingssysteem omdat deze vooralsnog niet bestaat.

In de zomermaanden kan het lozen van koud water op warm oppervlaktewater een positief effect hebben. Zo wordt algengroei (blauwalg) geremd en wordt bacterievorming met ernstige gevolgen voor mensen geremd (botulisme). Daarnaast kan lozing van koud water de temperatuur van het oppervlaktewater verlagen, wat in stedelijk gebied helpt om hittestress tegen te gaan. Tot slot kan in sommige gevallen stilstaand water in beweging worden gebracht. Dit heeft, met name in de zomermaanden, een positief effect op algengroei en de kwaliteit van het oppervlaktewater.

Overige milieueffecten

Natuur

Voor TEO in combinatie met een open WKO-systeem geldt dat realisatie in Natura 2000-gebieden vanuit wetgeving naar verwachting niet haalbaar is[2], zie ook de beschrijving onder geothermie (10.1.2). Realisatie van TEO in GNN is daarentegen onder voorwaarden mogelijk haalbaar, omdat hier de 'nee-tenzij'-voorwaarde op van toepassing is. Nader onderzoek moet uitwijzen of de milieueffecten op deze gebieden (ruimtebeslag en/of verstoring) vanwege de beperkte omvang van een aquathermie-installatie dusdanig beperkt zijn, dat realisatie in deze gebieden mogelijk is. GNN zijn daarom als negatief (-) beoordeeld en worden bij voorkeur vermeden. Realisatie in overige beschermde natuurgebieden wordt bij voorkeur eveneens vermeden (-) omdat dit vanuit beleid niet of alleen onder bepaalde voorwaarden is toegestaan. Negatieve effecten zijn hier niet uit te sluiten. Ook hiervoor is nader onderzoek nodig om de project specifieke milieueffecten in kaart te brengen.

Verwachting ontwikkelingen aquathermie in GNN en overige natuurgebieden

Vanuit beleid zijn ontwikkelingen binnen GNN en overige natuurgebieden niet toegestaan, tenzij kan worden aangetoond dat geen sprake is van aantasting van de kernkwaliteiten van deze gebieden. Hierbij is tevens een compensatieregeling van toepassing. Bij grote ontwikkelingen of bouwwerken wordt deze ontheffing niet zonder meer verleend. Een aquathermie-installatie is echter van beperkte omvang, namelijk enkele vierkante meters met een beperkte impact op openheid en beperkte verstoring van het gebied. Dit maakt dat de ontheffing voor de aquathermie-installatie naar verwachting relatief eenvoudig wordt afgegeven, mits voldaan wordt aan de (beperkte) compensatieopgave en voorwaarden.

Hierbij dient in beschouwing genomen te worden dat een aquathermie-installatie een leidingsysteem nodig heeft om de warmte- en koude te transporteren naar de afnamelocatie. Dit leidingsysteem is in de praktijk van beperkte lengte vanwege de warmtetransportverliezen, zie ook 9.3. Dit maakt dat de ontwikkeling van een aquathermie-systeem te midden van een natuurgebied -op ruime afstand van woningen of woonwijken- geen realistische verwachting is. Ontwikkeling aan de rand van deze gebieden -dichterbij woningen of

[1] Monitoringplan Ecologische Effecten Thermische Energie Oppervlaktewater (2020). Deltares, uitgevoerd onder WarmingUp.

[2] Voor zover significante effecten op ecologie niet kunnen worden uitgesloten en alternatieve locaties beschikbaar zijn. In dit geval is het namelijk onwaarschijnlijk dat een ADC-toets succesvol kan worden doorlopen.

andere afnemers- ligt meer voor de hand. Realisatie aan de rand van deze gebieden draagt bij aan het beperkt veroorzaken van milieueffecten op de natuurgebieden, wat de kans op het verkrijgen van de benodigde ontheffing ten goede komt.

Cultuurhistorie en archeologie
TEO vereist een installatie van enkele vierkante meters met een hoogte van circa 2-2,5 m (vergelijkbaar met een transformatorhuisje in stedelijk gebied). Dit maakt dat aantasting van de cultuurhistorische waarden vanuit zichtbeleving naar verwachting beperkt is. Realisatie in gebieden die zijn aangeduid als cultuurhistorische waardevol gebied, zoals benoemd in paragraaf 4.2.2, is daarom op voorhand niet uitgesloten en onder voorwaarden mogelijk haalbaar. Daarom moet nader onderzoek op projectniveau uitwijzen of realisatie binnen cultuurhistorisch waardevolle gebieden haalbaar is. Omdat de haalbaarheid gebonden is aan voorwaarden uit beleid, worden de cultuurhistorisch waardevolle gebieden dit planMER vanuit milieuperspectief bij voorkeur vermeden (-).

Aantasting van bekende archeologische waarden en rijksmonumenten is op grond van wet- en regelgeving niet toegestaan. Deze locaties zijn daarom naar verwachting niet haalbaar (-). Nadere positionering van de installaties biedt mogelijk uitkomst om de archeologische monumenten te vermijden. Nader onderzoek per project moet uitwijzen of realisatie mogelijk is zonder de archeologische waarden en rijksmonumenten aan te tasten of te vernietigen.

Waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones, kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden en koude-warmteopslagvrije zones
Ruimtebeslag in waterwingebieden en koude-warmteopslagvrije zones is niet toegestaan omdat dit onderzoek uitgaat van TEO in combinatie met een open WKO-systeem. Hiervoor zijn boorwerkzaamheden noodzakelijk, wat in de basis niet is toegestaan binnen deze gebieden. Voor de grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden dient nader onderzocht te worden of sprake is van negatieve effecten.

Overzicht milieueffecten aquathermie
Thermische energie uit oppervlaktewater kan effecten hebben op de oppervlaktewaterkwaliteit. Deze effecten komen door lozing van warm of koud water en zijn niet per definitie negatieve milieueffecten. De warmwaterlozingen dienen getoetst te worden aan de bestaande beoordelingssystematiek. Dit is niet beschikbaar voor de koudwaterlozingen. Per project dient daarom onderzoek plaats te vinden waarin de effecten op het oppervlaktewater worden aangetoond. Deze effecten zijn daarom aangeduid als aandachtspunt voor vervolgfases.

Effectbeoordeling
Tabel 10.19 laat het overzicht van effectbeoordelingen van aquathermie zien. Zoals beschreven in 9.1.2 zijn alleen de effecten beoordeeld in gebieden die bij voorkeur vermeden moeten worden (-) en niet haalbaar zijn vanuit milieuperspectief (--). De effectbeoordelingen hebben voornamelijk betrekking op ruimtebeslag in gebieden. De effectbeoordeling betreft een eerste inschatting van de haalbaarheid. Per project dient nader onderzoek plaats te vinden naar de projectspecifieke milieueffecten.

Tabel 10.19 Effectbeoordeling aquathermie (TEO i.c.m. open WKO-systeem) (ruimtebeslag)

Aspect	Effectbeoordeling
invloed op waterwingebieden en koude-warmteopslagvrije zones	--
invloed op grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden	-
ruimtebeslag in Natura 2000-gebieden	--
ruimtebeslag in GNN	-
ruimtebeslag in overige beschermde natuurgebieden	-
effecten op bekende archeologische waarden en rijksmonumenten	-
effecten op beschermde cultuurhistorische waarden	-

Afbeelding 10.5 laat de effectbeoordeling voor aquathermie zien die volgt uit tabel 10.19 en de gepresenteerde analyse. Daarnaast laat de afbeelding de oppervlaktewateren in de regio zien die mogelijk kansen bieden voor aquathermie. Of dit zo is, moet uit nader onderzoek blijken.

Afbeelding 10.5 Effectbeoordeling aquathermie in combinatie met oppervlaktewateren (let op: eerste inschatting voor de haalbaarheid, nader onderzoek is nodig)

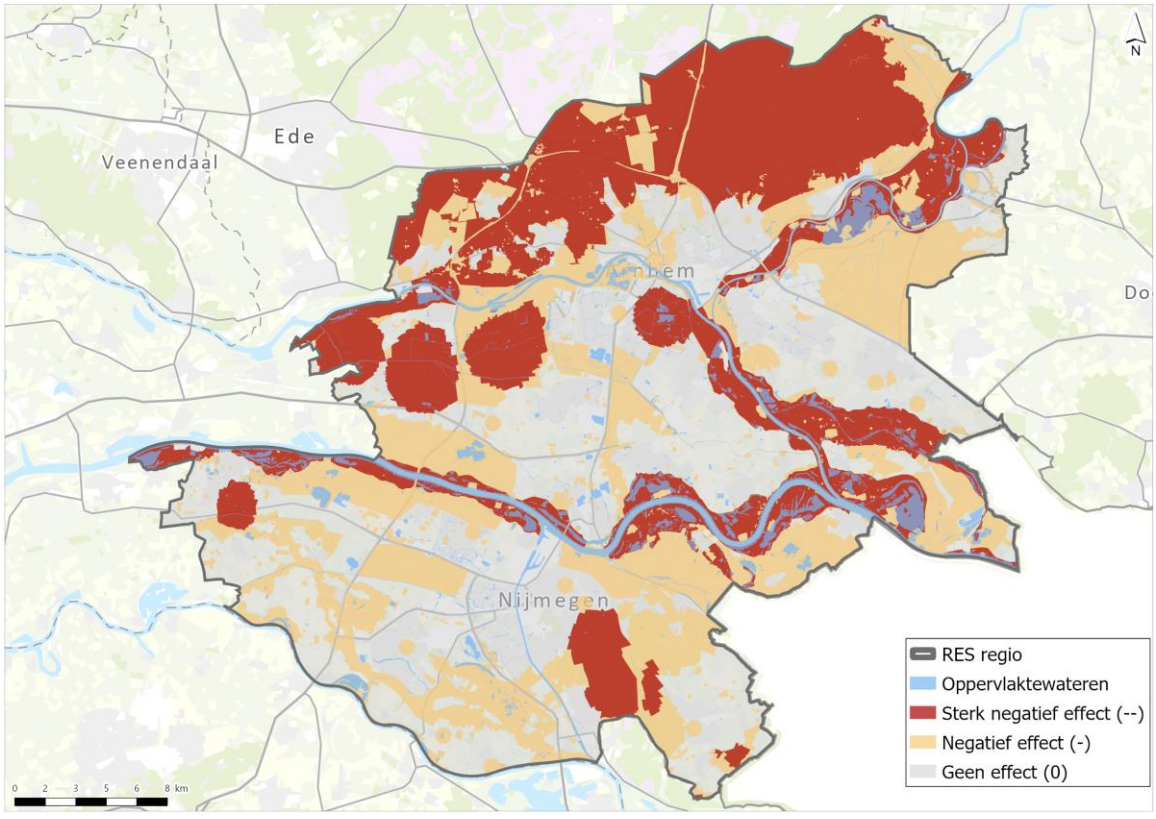

10.2 Effectanalyse warmteopslag

10.2.1 Ondergrondse warmteopslag

Voor grootschalige ondergrondse warmteopslag zijn de effecten van hogetemperatuur opslag (HTO) (diepe ondergrondse opslag, > 50 m) en thermische putten (ondiepe ondergrondse opslag, < 50 m) beschouwd. Paragraaf 9.2.1 geeft een beschrijving van deze technieken.

Effectbeschrijving
Deze paragraaf beschrijft de effecten waarop de ondergrondse warmteopslag zich onderscheidt van de effectanalyses van warmtebronnen. De niet-onderscheidende milieueffecten zijn kort samengevat onder 'overige effecten'. Deze effecten zijn niet minder belangrijk, maar worden niet nogmaals beschreven om herhaling te voorkomen.

Effecten op de bodem
De aanleg van een thermische put gaat gepaard met grondverzet, waarvan de omvang varieert met de diepte en oppervlakte van de warmteopslag. Het grondverzet heeft effect op de opbouw en stabiliteit van de bodem. Door het weggraven van de bodemlagen (tot diepten van circa 10-15 m, zie ook afbeelding 10.6) wordt de bodemopbouw permanent aangetast. Het weggraven van gronden kan leiden tot instabiliteit van de (omliggende) bodem. Hierdoor kan de bodem in beweging komen met alle gevolgen van dien. Realisatie van thermische put in klei en zandgronden leidt tot minder effecten op zettingen dan in veengronden, al is per project onderzoek nodig om dit uit te sluiten. Mogelijk is extra fundering of versteviging van de wanden nodig om zettingen of verschuivingen te voorkomen.

Voor de effecten van HTO op de bodemopbouw wordt verwezen naar de effectbeschrijvingen onder geothermie (zie 10.1.2) en open WKO's (zie 10.1.3). HTO reikt tot een diepte van enkele honderden meters, waardoor de stabiliteit kan worden aangetast en de bodemopbouw lokaal wordt verstoord. Ook hier is per project onderzoek nodig om effecten uit te sluiten en kan fundering van de boortorens nodig zijn.

Omdat beide milieueffecten niet leiden tot strijdigheden met wetgeving en/of beleid, is geen effectbeoordeling toegepast. Wel vormen bovengenoemde milieueffecten aandachtspunten voor de vervolgfase van de mogelijke projecten.

Effecten op het grondwater
De aanleg van een thermische put moet in den droge gebeuren. Afhankelijk van de grondwaterstand is hiervoor bemaling nodig. Dit kan effecten hebben op natuur en landbouwactiviteiten. Per project moet onderzoek plaatsvinden om de grondwaterstand te bepalen, de haalbaarheid van bemalingsactiviteiten te bepalen en de effecten van de benodigde bemaling in kaart te brengen.

De boorwerkzaamheden voor HTO kunnen leiden tot verplaatsing van (diep) grondwater. Dit omdat scheidende kleilagen doorboord kunnen worden, waardoor grondwater zich verticaal en horizontaal kan verplaatsen. Dit kan effect hebben op de grondwaterkwantiteit en -kwaliteit, zie ook 10.1.2. Dit vormt een aandachtspunt waarvan de effecten per project moeten worden onderzocht.

Beide opslagtechnieken zijn vanuit wetgeving niet of beperkt haalbaar in waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones, kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden en koude-warmteopslagvrije zone. Dit omdat graaf- en booractiviteiten hier niet of slechts beperkt zijn toegestaan en de opslagtechnieken naar verwachting leiden tot aantasting van de kwantiteit en kwaliteit van het grondwater in deze gebieden. Ruimtebeslag in waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden is daarom als sterk negatief (--) beoordeeld in tabel 10.20 aan het eind van deze paragraaf.

Effecten op het landschap

Een thermische put kan effecten hebben op de ruimtelijk visuele kenmerken van het landschap. Dit omdat een thermische put niet volledig wordt ingegraven, maar een deel van de thermische put bovengronds ligt. Afbeelding 10.6 laat twee voorbeelden zien van thermische putten in Denemarken. De rechter afbeelding laat zien dat de thermische put niet ver uit komt boven het maaiveld. Dit maakt dat de thermische put op sommige locaties landschappelijke ingepast kan worden met, bijvoorbeeld, plaatsing van bomen. Hiermee raakt de thermische put uit het directe zicht. Dit is echter niet overal mogelijk. Met name in gebieden met grootschalige openheid of kleinschaligheid leidt een thermische put tot aantasting van de landschappelijke waarden. Per project moet daarom in kaart worden gebracht wat de effecten zijn op de ruimtelijk visuele kenmerken van het gebied.

Afbeelding 10.6 Voorbeelden grootschalige thermische putten. Links Vojens, Denemarken (in aanbouw, 200.000 m^3)[1], rechts Dronninglund, Denemarken (60.000 m^3)

Bronnen: Solar Heat Europe en Solarthermalworld[2]

De mogelijke landschappelijke effecten van een HTO worden veroorzaakt door de aanwezige boortoren. De effecten hiervan zijn beperkt, al is inpassing nabij bestaande (industriële) bebouwing gewenst. De effecten van HTO zijn daarmee vergelijkbaar met de effecten van geothermie, zie paragraaf 10.1.2.

Omdat de milieueffecten voor beide opslagtechnieken sterk samenhangen met de omvang van de warmteopslag en de landschappelijke waarde ter plaatse, is geen effectbeoordeling toegepast. Dit zou een over- of onderschatting van milieueffecten kunnen veroorzaken. Wel vormen bovengenoemde milieueffecten aandachtspunten voor de vervolgfase van de mogelijke projecten.

Effecten op toekomstig ruimtegebruik

Een thermische put kan een behoorlijk (bovengronds) oppervlak beslaan, zie ook afbeelding 10.6. De oppervlakte varieert tussen enkele tientallen vierkante meters tot meerder hectares (zoals de linker afbeelding in afbeelding 10.6) Op deze locaties zijn geen andere gebruiksfuncties mogelijk. Een thermische put heeft daarmee een groot effect op toekomstige gebruiksfuncties. In Nederland, en ook de regio, is ruimte schaars. Inpassing van een thermische put met een dergelijke oppervlakte is daarmee complex en in sommige gevallen zelfs onhaalbaar. Zo is realisatie in stedelijk gebied veelal onhaalbaar en belemmert realisatie nabij stedelijk gebied de uitbreidingsmogelijkheden van steden en dorpen. Realisatie ver van stedelijk gebied biedt meer kansen, maar is vanwege de transportafstand en bijbehorende warmteverliezen niet altijd haalbaar en rendabel. Dit betekent dat voor elk project onderzoek moet plaatsvinden om de effecten van een thermische warmteput (en de omvang daarvan) op het toekomstig ruimtegebruik in kaart te brengen. De effecten op toekomstig ruimtegebruik zijn niet beoordeeld en gelden als aandachtspunt voor de mogelijk vervolgfases, zie ook ‘effecten op het landschap’.

1 Via: http://solarheateurope.eu/2020/05/19/vojens-district-heating/.

2 Via: https://www.solarthermalworld.org/news/seasonal-pit-heat-storage-cost-benchmark-30-eurm3.

Overige effecten

Naast bovenstaande milieueffecten, heeft een thermische put effecten op natuur, archeologie en cultuurhistorie. Voor natuur geldt dat ruimtebeslag in Natura 2000-gebieden en GNN niet haalbaar is. Vanuit wetgeving is dit niet toegestaan. Bovendien vraagt een thermische put om een groot ruimtebeslag (soms tot meerdere hectares), waarmee de haalbaarheid in deze gebieden zo goed als uitgesloten is. Ruimtebeslag in overige beschermde natuurgebieden wordt bij voorkeur vermeden, waarbij geldt dat de haalbaarheid afneemt naarmate het ruimtebeslag van de thermische put toeneemt. Daarnaast is aantasting van archeologische waarden en rijksmonumenten niet toegestaan en worden beschermde cultuurhistorische waardevolle gebieden bij voorkeur vermeden. Voor een effectbeschrijving op deze criteria wordt verwezen naar de effectbeschrijving onder 10.1. Gezien het grote ruimtebeslag van thermische putten is de trefkans van bodemverontreinigingen en archeologische waarden relatief groot. Daarom moet per project worden onderzocht of en in welke mate bodemverontreinigingen en archeologische waarden aanwezig zijn, zie ook paragraaf 10.1.

Voor HTO zijn de overige effecten vergelijkbaar met de effecten van geothermie, zie 10.1.2.

Conclusie en effectbeoordelingen

Tabel 10.20 laat de effectbeoordeling voor ondergrondse warmteopslag zien. Zoals beschreven in hoofdstuk 9 zijn alleen de effecten beoordeeld in gebieden die bij voorkeur vermeden moeten worden (-) en niet haalbaar zijn vanuit milieuperspectief (--). De effectbeoordeling is van toepassing op zowel diepe als ondiepe ondergrondse warmteopslag. De effectbeoordeling betreft een eerste inschatting van de haalbaarheid. Per project dient nader onderzoek plaats te vinden naar de project specifieke milieueffecten.

Tabel 10.20 Effectbeoordeling ondergrondse warmteopslag

Aspect	Effectbeoordeling
invloed op waterwingebieden en koude-warmteopslagvrije zones	--
invloed op grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden	-
ruimtebeslag in Natura 2000-gebieden en GNN	--
ruimtebeslag in overige beschermde natuurgebieden	-
effecten op bekende archeologische waarden en rijksmonumenten	--
effecten op beschermde cultuurhistorische waarden	-
bebouwde kom	--

Afbeelding 10.7 laat de effectbeoordeling voor grootschalige warmteopslag zien die volgt uit tabel 10.20 en de gepresenteerde analyse.

Afbeelding 10.7 Effectbeoordeling grootschalige ondergrondse warmteopslag (let op: eerste inschatting voor de haalbaarheid, nader onderzoek is nodig)

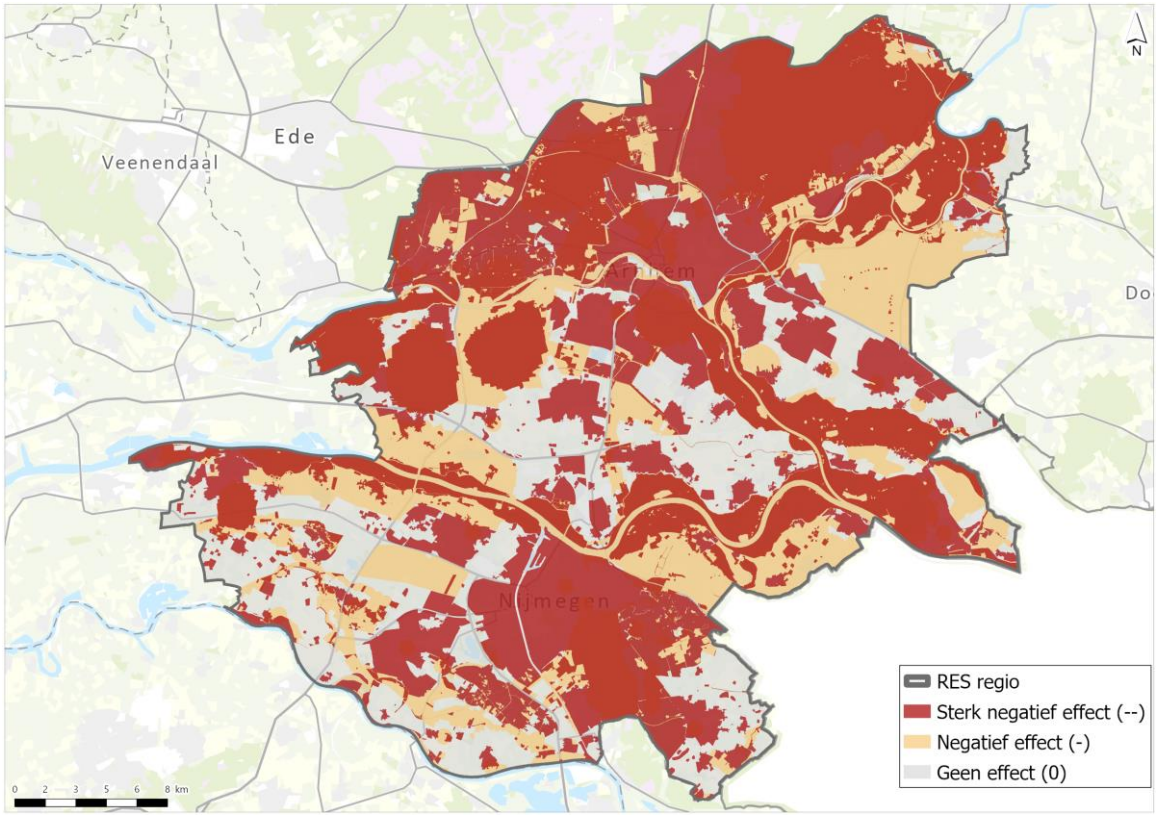

Voor de ondergrondse opslag in de vorm van thermische putten geldt dat ruimtebeslag een aandachtspunt is. Dit maakt dat projecten complex en in sommige gevallen onhaalbaar zijn. Daarnaast zijn de effecten op ruimtelijk visuele kenmerken een aandachtspunt. Voor overige effecten wordt verwezen naar de aandachtspunten zoals uiteengezet onder geothermie (zie tabel 10.14).

10.2.2 Bovengrondse warmteopslag

Voor grootschalige bovengrondse warmteopslag worden de milieueffecten van een bovengrondse tankopslag beschouwd.

Effectbeschrijving

Deze paragraaf beschrijft de effecten waarop de bovengrondse warmteopslag zich onderscheidt van de effectanalyses van warmtebronnen. De niet-onderscheidende milieueffecten zijn kort samengevat onder ‘overige effecten’. Deze effecten zijn niet minder belangrijk, maar worden niet nogmaals beschreven om herhaling te voorkomen.

Effecten op ruimtelijk visuele kenmerken

Een bovengrondse warmteopslag is zichtbaar, soms zelfs van grote afstand. Afbeelding 10.8 laat twee voorbeelden zien van bovengrondse warmteopslag rondom Amsterdam. De voorbeelden laten zien dat een bovengrondse warmteopslag een behoorlijk bouwwerk kan zijn. Uiteraard hangt ook dit samen met de benodigde opslagcapaciteit.

Deze bouwwerken kunnen de landschappelijke waarden in een gebied aantasten en moeten daarom landschappelijk goed worden ingepast. De bouwwerken zijn niet per se van industriële aard, zie afbeelding 10.8. Als de warmteopslag een industriële uitstraling heeft (rechter afbeelding), is realisatie op of direct aan een industriegebied vanuit landschappelijk perspectief gewenst. In algemene zin heeft plaatsing nabij bestaande bebouwing of aansluiting bij bestaande landschappelijke structuren de voorkeur vanuit landschappelijk perspectief. Hiermee worden waarden als openheid en kleinschaligheid zo min mogelijk aangetast.

Afbeelding 10.8 Voorbeelden bovengrondse warmteopslag

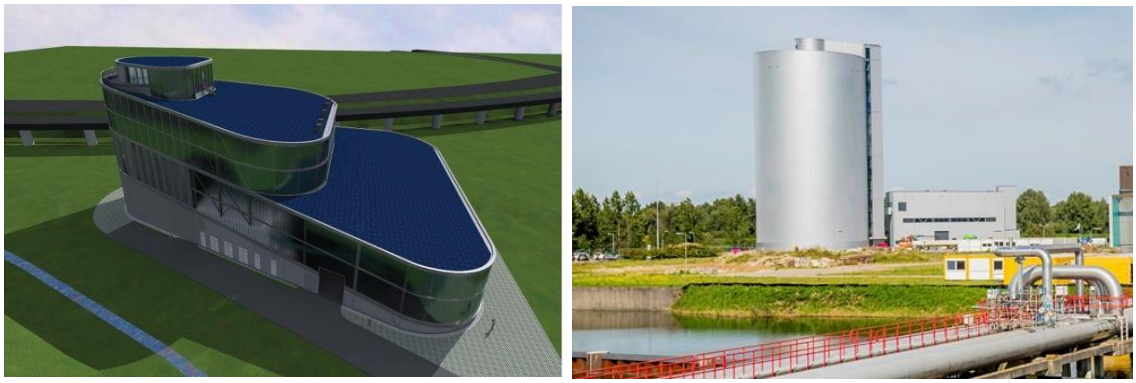

Links: toekomstige warmtebuffer Vattenfall langs de A10 (bron: Gawalo[1]).
Rechts: warmteopslag Vattenfall Diemen

Effecten op toekomstig ruimtegebruik

Bovengrondse warmteopslag vraagt om ruimtebeslag. Gedurende de gebruiksfase van de warmteopslag, kan deze ruimte niet worden gebruikt voor andere gebruiksfuncties. De oppervlakte van het ruimtebeslag hangt samen met de omvang en opbouw van de warmteopslag. Afbeelding 10.8 laat twee voorbeelden zien van mogelijke bovengrondse warmteopslag. Door de hoogte in te gaan, is het benodigd oppervlakte kleiner. De effecten op toekomstig ruimtegebruik moeten per project worden afgewogen.

Overige effecten

De overige effecten zijn gelijk aan de effecten van ondergrondse warmteopslag. Ook voor bovengrondse warmteopslag geldt dat ruimtebeslag in Natura 2000-gebieden, GNN en waterwingebieden vanuit milieuperspectief naar verwachting niet haalbaar is. Hetzelfde geldt voor realisatie in gebieden met bekende archeologische waarden en rijksmonumenten. Daarnaast wordt realisatie in overige natuurgebieden bij voorkeur vermeden, evenals gebieden met cultuurhistorische waarden.

Conclusie en effectbeoordelingen

Tabel 10.21 laat de effectbeoordeling voor bovengrondse warmteopslag zien. Zoals beschreven in 9.2.2 zijn alleen de effecten beoordeeld in gebieden die bij voorkeur vermeden moeten worden (-) en niet haalbaar zijn vanuit milieuperspectief (--). De effectbeoordeling betreft een eerste inschatting van de haalbaarheid. Per project dient nader onderzoek plaats te vinden naar de project specifieke milieueffecten.

[1] Zie ter illustratie: https://www.gawalo.nl/energie/nieuws/2019/03/amsterdamse-warmtenetten-krijgen-warmtebuffer-1017218.

Tabel 10.21 Effectbeoordeling bovengrondse warmteopslag

Aspect	Effectbeoordeling
invloed op waterwingebieden	--
invloed op grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones, kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden en koude-warmteopslagvrije zones	-
ruimtebeslag in Natura 2000-gebieden en GNN	--
ruimtebeslag in overige beschermde natuurgebieden	-
effecten op bekende archeologische monumenten en rijksmonumenten	--
effecten op beschermde cultuurhistorische waarden	-
bebouwde kom	--

Afbeelding 10.8 laat de effectbeoordeling van grootschalige bovengrondse warmteopslag op kaart zien.

Afbeelding 10.8 Effectbeoordeling grootschalige bovengrondse warmteopslag (let op: eerste inschatting voor de haalbaarheid, nader onderzoek is nodig)

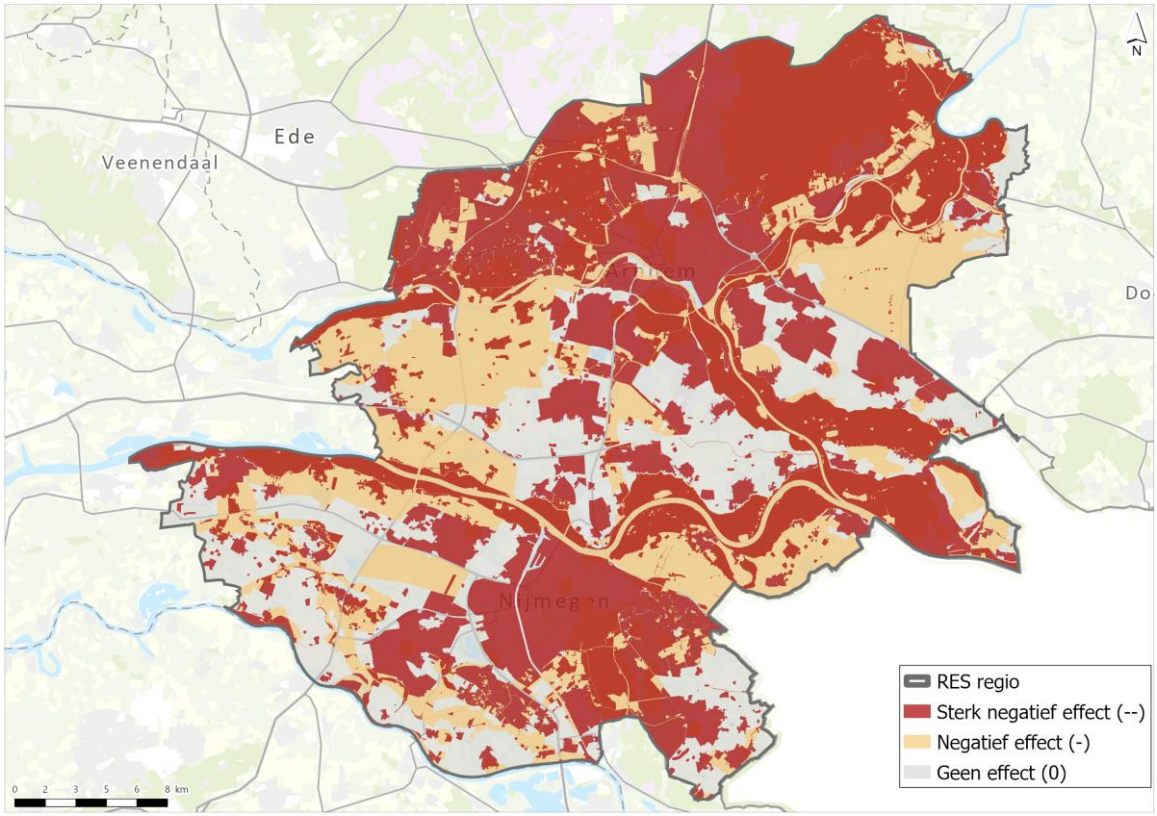

Voor de bovengrondse warmteopslag zijn de effecten op landschappelijke waarden naar verwachting het meest omvangrijk. Deze effecten variëren met de locatie en de omvang en vorm van de opslag. Per project moeten de effecten op landschappelijke waarden worden onderzocht. Voor overige effecten wordt verwezen naar de aandachtspunten zoals uiteengezet onder geothermie (zie tabel 10.15).

10.3 Effectanalyse warmtedistributie

Deze paragraaf presenteert de effectanalyse voor warmtedistributie, specifiek het warmtenet. Elke subparagraaf beschrijft de effecten voor een milieuthema. Achtereenvolgens worden de milieueffecten op de volgende thema's beschreven: bodem (10.3.1), water (10.3.2), natuur (10.3.3), cultuurhistorie en archeologie (10.3.4), leefomgeving (10.3.5) en gebruiksfuncties en ruimtegebruik (10.3.6).

De effecten zijn niet beoordeeld en op kaart weergegeven, maar de effectbeoordeling biedt inzicht in de gebieden waar welke milieueffecten verwacht kunnen worden en realisatie mogelijk niet haalbaar of ongewenst is. Dit is passend bij het detail- en schaalniveau van dit planMER. Bij concrete projecten dienen de effecten nader onderzocht te worden.

10.3.1 Bodem

Effectbeschrijving

Invloed op bodemkwaliteit

Voor aanleg van het ondergronds warmtenet is grondverzet nodig. Bij aanleg van de warmtetransportleiding met een open ontgraving wordt de leiding op een diepte van circa 1,80 m gelegd. Hierbij wordt grond afgegraven en, indien niet verontreinigd, teruggeplaatst boven op de leiding. Bij een boring kan de diepte oplopen tot enkele tientallen meters. Bij beide aanlegmethodes kunnen diepe of ondiepe bodemverontreinigingen worden geraakt.

Voor de invloed op bodemkwaliteit is het beleidskader voor bodem van toepassing. Dit betreft de Wet milieubeheer, de Wet bodembescherming en het Besluit bodemkwaliteit. Hieruit volgt dat het wettelijk niet is toegestaan de kwaliteit van de bodem te verslechteren en/of een verontreiniging te verplaatsen of verspreiden. Bij (mogelijke) werkzaamheden op of nabij een mogelijk verontreinigde locatie is bodemonderzoek verplicht. In geval van een bodemverontreiniging zijn saneringswerkzaamheden verplicht. Hierbij wordt de verontreinigde grond afgevoerd en niet teruggeplaatst in de afgegraven locatie. Dit leidt tot een verbetering van de bodemkwaliteit. Een negatief effect is door deze saneringsplicht uitgesloten. Paragraaf 6.4.1 licht dit nader toe. Voor de uitwerking van projecten dient hiervoor nader bureauonderzoek plaats te vinden, mogelijk uitgebreid met veldonderzoek.

De warmtetransportleidingen kunnen daarnaast mogelijk warmteafgifte naar de bodem veroorzaken. Dit dient per project nader te worden onderzocht. Hierbij speelt de isolatie van de leidingen en eigenschappen van de betreffende bodemlaag een bepalende rol in het potentiële effect.

Risico op zettingen

Zettingen kunnen optreden als gevolg van ingrepen in de ondergrond. Bovengrondse en ondergrondse constructies kunnen, indien zwaarder dan de omliggende lithologie, tot leiden tot een zetting. Ook een aanpassing in de dominante bodemopbouw kan (op termijn) leiden tot zettingen. Een zetting kan leiden tot negatieve gevolgen aan boven- en ondergrondse functies. Dit omvat bestaande functies zoals wegen en kabels en leidingen, maar ook de te realiseren warmtetransportleidingen of bovengrondse installaties. Daarom is het optreden van een zetting vanuit meerdere perspectieven ongewenst.

Het risico op zettingen hangt samen met de lithologische opbouw en samenstelling van de bodem. Textuur, structuur en het watergehalte van de grond zijn hierbij belangrijke parameters. De ingreep kan de lucht en het water uit de poriën van de bodem persen, waarna de grond inklinkt en een zetting optreedt. Klei en zand zijn over het algemeen goed tegen zettingen, waarbij geldt dat zand door de textuur en structuur het minst gevoelig is voor zettingen. Dit wordt nader toegelicht in paragraaf 6.4.1. Realisatie van de warmtetransportleidingen in een zandbed kan bij risico op zettingen uitkomst bieden. De mogelijkheden en noodzaak voor toepassing van maatregelen is echter sterk afhankelijk van de omvang en diepteligging van de warmtetransportleiding. Daarom is projectspecifiek onderzoek noodzakelijk.

Conclusie

Invloed op bodemkwaliteit
Omdat verspreiding van bodemverontreinigingen vanuit wetgeving niet is toegestaan, is een negatief effect op de bodemkwaliteit uitgesloten. Bij doorkruising van verontreinigende locaties is sanering verplicht, met een positief effect op de bodemkwaliteit tot gevolg. Per project dient bodemonderzoek plaats te vinden.

Risico op zettingen
Aanleg van het ondergrondse warmtenet of de bovengrondse installaties op zettingsgevoelige gronden leidt tot een risico op zettingen. Om dit risico op zettingen te beperken, heeft het vermijden van zettingsgevoelige gronden de voorkeur.

10.3.2 Water

Effectbeschrijving

Invloed op waterwingebieden grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden
Aanleg van het ondergrondse warmtenet kan door bemalingswerkzaamheden en grondroerende activiteiten effect hebben op de grondwaterkwaliteit en -kwantiteit. In waterwingebieden is dit verboden, zonder mogelijkheden voor ontheffing. Daarom zijn waterwingebieden uitgesloten voor de aanleg van een warmtetransportleiding. Hetzelfde geldt voor bovengrondse installaties, omdat ook hiervoor grondroerende werkzaamheden en, mogelijk, bemaling nodig is. Warmtedistributie is daarom als geheel uitgesloten in waterwingebieden.

Rondom de waterwingebieden zijn grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden aangewezen. Deze gebieden dragen bij aan de bescherming van de kwantiteit en kwaliteit van het grondwater in het waterwingebied. Voor activiteiten in deze gebieden gelden minder strenge regels dan voor activiteiten in waterwingebieden. Zo mogen de grondroerende werkzaamheden iets dieper plaatsvinden en zijn er onder voorwaarden mogelijkheden om af te wijken. Wel is hiervoor veelal een ontheffing nodig die enkel wordt verleend als voldaan wordt aan voorwaarden. Hierbij moet worden aangetoond dat het grondwater (en dus het drinkwater in het waterwingebied) niet negatief wordt beïnvloed en de doorlatendheid van de bodem niet wordt aangetast. Dit maakt dat ondergrondse warmtetransportleidingen hier enkel onder strenge voorwaarden mogelijk zijn. Projectspecifiek onderzoek moet uitwijzen of kan worden voldaan aan deze voorwaarden.

Omdat warmtebronnen zoals geothermie en open WKO-systemen zijn uitgesloten in waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden, is de realisatie van het warmtedistributienetwerk in deze gebieden niet waarschijnlijk. Het warmtedistributienetwerk is echter wel benodigd indien de warmtebronnen op de grens of nabij deze gebieden worden gerealiseerd. Vooral voor geothermie zijn dit kansrijke gebieden, waarmee nader onderzoek naar de effecten van een warmtenet op grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden naar verwachting nodig is.

Conclusie
Aanleg van het ondergrondse warmtenet in waterwingebieden is op grond van bestaande wet- en regelgeving niet haalbaar. Aanleg van het warmtenet in grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden is niet op voorhand uitgesloten, maar wel gebonden aan strenge voorwaarden. Omdat dit mogelijk interessante gebieden zijn vanwege de potentie van geothermie, moeten effecten hiervan in vervolgfases worden bepaald.

10.3.3 Natuur

Effectbeschrijving Natura 2000-gebieden

De aanleg van een ondergronds warmtetransportnetwerk kan effecten hebben op de IHD van Natura 2000-gebieden. Dit is vanuit vigerende wetgeving niet toegestaan, tenzij gemotiveerd aangetoond dat de effecten niet significant negatief zijn of dat is voldaan aan de ADC-toets. Voor dit wettelijk kader en beleidskader wordt verwezen naar het beleidskader zoals opgenomen bij het onderdeel natuur (bijlage V). Naar verwachting is ruimtebeslag in Natura 2000-gebieden vanwege de te verwachten effecten gedurende de aanlegfase niet haalbaar.

De effecten van het warmtedistributienetwerk zijn op te delen in tijdelijke en permanente effecten. Tabel 10.22 laat de verwachte effecten op hoofdlijnen zien.

Tabel 10.22 Effecten warmtedistributienetwerk op hoofdlijnen

Effecttype	Effect
tijdelijk	oppervlakteverlies en versnippering door werkzaamheden aanlegfase
	verstoring door aanleg warmtenet
	visuele verstoring/verstoring door mens en materieel tijdens aanlegfase
	verzuring en vermesting door stikstofdepositie tijdens aanlegfase warmtenet
permanent	verzuring en vermesting door stikstofdepositie tijdens aanlegfase warmtenet

Sterfte tijdens de aanlegfase van het warmtenet kan worden voorkomen door mitigerende maatregelen. Dit wordt daarom niet nader beschouwd. Hierbij kan gedacht worden aan (een combinatie van):
- werkzaamheden in een richting uitvoeren zodat soorten kunnen vluchten;
- plaatsen van amfibieënschermen;
- gebieden ongeschikt maken voorafgaand aan de werkzaamheden.

Stikstofdepositie

Net als de aanleg van windturbines, zonnevelden, netinfrastructuur en warmtebronnen kan ook de aanleg van het warmtedistributienetwerk leiden tot stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Dit kan significante gevolgen hebben voor het behalen van de IHD van stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden. De hoeveelheid stikstof die op een gebied neerslaat is afhankelijk van het materieel dat wordt ingezet, de duur van de werkzaamheden en de afstand van de werkzaamheden tot het Natura 2000-gebied. De verwachte stikstofdepositie door de aanlegwerkzaamheden van het ondergrondse warmtenet zijn vergelijkbaar met aanleg van hoogspanningskabels. De inzet van materieel voor aanleg in open ontgraving of aanleg met gestuurde boringen leidt tot een stikstofemissie, welke sterk samenhangt met de ligging en afstand tot Natura 2000-gebieden en de aanlegdiepte van de leidingen. Per project moet de stikstofdepositie onderzocht worden. Deze moet terugkomen in de te doorlopen voortoets van de Wet natuurbescherming.

Gedurende de aanlegfase van het ondergrondse warmtenet is mogelijk sprake van tijdelijke verstoring van soorten. Dit komt voort uit de inzet van materiaal dat geluid veroorzaakt. Daarnaast veroorzaakt de aanwezigheid van mensen en materieel visuele verstoring. De mate van verstoring is afhankelijk van de afstand van de werkzaamheden tot een Natura 2000-gebied. Verstorende effecten zijn te mitigeren door toepassing van (een combinatie van) de volgende maatregelen:
- werken buiten het broedseizoen;
- niet werken in de schemering of het duister;
- gebruik maken van vleermuisvriendelijke verlichting;
- het gebruik van geluidreducerende technieken.

Daarnaast kan het voor aanleg van het ondergrondse warmtenet nodig zijn bomen te kappen of andere vegetatie te vernietigen. Dit is van toepassing bij aanleg in open ontgraving. Deze effecten zijn te mitigeren door aanleg met gestuurde boringen. Diepwortelende vegetatie kan niet terug worden geplaatst indien de warmtetransportleiding dicht onder het maaiveld wordt aangelegd (circa 2 m). Deze effecten zijn afhankelijk van de aanlegdiepte van de buisleidingen en moeten daarom per project worden onderzocht.

Effectbeschrijving beschermde soorten

Via de soortenbescherming in de Wet natuurbescherming (Wnb) zijn plant- en diersoorten beschermd. Voor de omschrijving en werking van de soortenbescherming wordt verwezen naar de beschrijving onder paragraaf 4.2.1 en bijlage V. Deze paragraaf beschrijft ook de concentratiegebieden, relevante soorten en overige aandachtspunten die ook relevant zijn voor de (mogelijke) milieueffecten van het warmtedistributienetwerk.

Door de aanleg van een ondergronds warmtenet kunnen soorten die beschermd zijn onder de Wnb tijdelijk worden verstoord, kan (een onderdeel van) essentieel leefgebied aangetast of vernietigd worden, of kan er sterfte van soorten optreden. De precieze effecten op soorten zijn locatie-afhankelijk en moeten daarom per project onderzocht worden. Bij overtreding van de verboden zoals vastgelegd in de Wnb, moet een ontheffing worden aangevraagd. Deze wordt alleen verleend als er geen andere reële alternatieven voor de locatie van het plan zijn en als er een dwingende reden van groot openbaar belang gediend wordt.

Effectbeschrijving GNN en overige gebieden

Het Gelders Natuurnetwerk (GNN) beschermt de bijzondere Natura 2000-natuur, versterkt het lokale karakter en verbindt de natuurgebieden in Gelderland. Het GNN is beschermd in de Omgevingsverordening en in gemeentelijke bestemmingsplannen. Voor de omschrijving, doelstellingen en restricties met betrekking tot GNN wordt verwezen naar de beschrijving onder paragraaf 4.2.1.

Het warmtenet kan ook effect hebben op weidevogelgebieden, groene ontwikkelingszones, ganzenfoerageergebieden en stiltegebieden. Voor al deze gebieden gelden bepalingen die aangeven of een activiteit wel of geen doorgang kan vinden.

Voor het warmtenet zijn de effecten op GNN en overige gebieden vergelijkbaar met de effecten op Natura 2000-gebieden. Hiervoor wordt dan ook verwezen naar de teksten onder Effectbeschrijving Natura 2000-gebieden. Samengevat gaat dit om:

- verstoring tijdens de aanlegfase door werkzaamheden;
- vegetatievernietiging en beperking groei vegetatie (ondiepe warmtetransportleidingen).

De effecten op GNN en overige gebieden moeten per project onderzocht worden. Mogelijk is het compensatiebeginsel van toepassing op deze beschermde gebieden. Per project dient ten minste worden onderbouwd dat geen sprake is van significante effecten.

Conclusie

Natura 2000-gebieden

Aanleg van de ondergrondse warmtetransportleidingen kan leiden tot stikstopdepositie op Natura 2000-gebieden. In een voortoets van de Wnb moet de stikstofdepositie worden onderzocht. De aanleg van het warmtenet kan leiden tot ruimtebeslag en verstoring van soorten in Natura 2000-gebieden. Deze effecten zijn echter tijdelijk van aard en effecten zijn te mitigeren.

Beschermde soorten

Aanleg van de ondergrondse warmtetransportleidingen kan leiden tot tijdelijke effecten op beschermde plant- en diersoorten zoals vastgelegd in de Wnb. Deze effecten zijn locatie-afhankelijk en moeten per project onderzocht worden. Mogelijk is een ontheffing nodig voordat een vergunning kan worden verleend.

Overige gebieden
Aanleg van de ondergrondse warmtetransportleidingen kan leiden tot tijdelijke effecten op natuurwaarden in GNN en overige beschermde natuurgebieden. Deze effecten zijn locatie-afhankelijk en moeten per project onderzocht worden. Mogelijk is een ontheffing of compensatie nodig voordat een vergunning kan worden verleend.

10.3.4 Cultuurhistorie en archeologie

Effectbeschrijving
Aanleg van de ondergrondse warmtetransportleidingen kan cultuurhistorische en archeologische waarden aantasten. De beschermde waarden van cultuurhistorie en archeologie zijn vastgelegd in wetgeving en beleid. Voor het wettelijk kader en beleidskader cultuurhistorie en archeologie wordt verwezen naar bijlage II.

Effecten op cultuurhistorie
Aanleg van de ondergrondse warmtetransportleidingen kan cultuurhistorische waarden en rijksmonumenten aantasten. De gebieden die hieronder vallen zijn opgenomen in paragraaf 4.2.2. Aantasting van de cultuurhistorische waarden en rijksmonumenten is niet of slechts beperkt toegestaan. Aanleg van de warmtetransportleidingen is binnen deze aangeduide gebieden en objecten dan ook niet haalbaar als niet kan worden uitgesloten dat de waarden worden aangetast. Per project moet daarom nader onderzoek plaatsvinden om aan te tonen dat de beschermde cultuurhistorische waarden en rijksmonumenten niet worden aangetast.

Effecten op archeologie
Aanleg van de ondergrondse warmtetransportleidingen kan archeologische waarden aantasten. Paragraaf 4.2.2 laat de gebieden zien die zijn aangeduid als gebieden met (zeer) hoge archeologische waarden. Hieruit volgt dat gebieden met archeologische monumenten vanuit wetgeving niet aangetast mogen worden. Indien bij de nadere tracering van het warmtenet blijkt dat een dergelijk archeologisch monument niet vermeden kan worden, kan toepassing van een boring mogelijk uitkomst bieden. Sommige archeologische waarden liggen namelijk ondiep, waardoor relatief eenvoudig onder de waarde doorgeboord kan worden. Als dit geen uitkomst biedt, moet gezocht worden naar een alternatieve route waarmee het archeologische monument vermeden kan worden.

Voor gebieden met een (hoge of lagere) verwachte archeologische waarde geldt dat nader onderzoek plaats moet vinden of, en zo ja in welke hoedanigheid, er archeologische waarden aanwezig zijn. Als dit het geval is, dient nader archeologisch onderzoek plaats te vinden. De gebieden met een (zeer) hoge kans op archeologische sporen vormen hierbij een aandachtspunt. Voor een beschrijving en afbeelding van deze gebieden wordt verwezen naar de effectanalyse archeologie in paragraaf 6.3.3. Voor zowel bekende als verwachte archeologische waarden geldt dat per project onderzoek moet plaatsvinden om aan te tonen dat de archeologische waarden niet worden aangetast.

Conclusie
Aanleg van de ondergrondse warmtetransportleidingen en de bovengrondse installaties kan cultuurhistorische en archeologische waarden aantasten. Aantasting van beschermde cultuurhistorische waarden, rijksmonumenten en archeologische waarden is niet toegestaan. Per project moet nader onderzoek plaatsvinden waarin wordt aangetoond dat de waarden niet worden aangetast en behouden blijven.

10.3.5 Leefomgeving

Gedurende de aanlegfase van het warmtenet kan hinder optreden op woningen. Dit omvat geluidhinder en overige hinder.

Effectbeschrijving

Geluid
Gedurende de aanlegfase van de ondergrondse warmtetransportleidingen kan geluidhinder optreden op geluidsgevoelige objecten. Deze geluidhinder komt voort uit geluidproductie van werkzaamheden ter plaatse van het tracé. Het geluid kan geproduceerd worden door het werkverkeer, het omleiden van regulier verkeer, de aan- en afvoer van materieel en de inzet van (groot) materieel (zoals kranen, bemalingspompen en boorinstallaties bij gestuurde boringen). De mate waarin geluid geproduceerd wordt, hangt samen met de inzet van benodigd materieel en de omvang van het werkverkeer. Daarnaast is de lengte van de warmtetransportleiding bepalend voor de aanlegduur en daarmee voor de periode waarin geluid wordt geproduceerd. Tot slot is de ligging ten opzichte van geluidsgevoelige objecten bepalend voor de mate waarin hinder optreedt. Voor laatstgenoemde zijn geluidnormen van toepassing.

Voor de aanlegfase zijn de geluidnormeringen uit het Bouwbesluit (2012) van toepassing. Hiervoor moet per project worden beoordeeld of de normen zoals getoond in tabel 10.11 en 10.12 onder 10.1.2 worden overschreden. Indien dit het geval is, moeten maatregelen worden getroffen. Dit kan gaan om geluidreducerende maatregelen aan de bron (bijvoorbeeld afscherming van boorinstallaties) of het vergroten van de afstand tot geluidsgevoelige objecten. Gedurende de gebruiksfase wordt geen geluidproductie verwacht van ondergrondse warmtetransportleidingen.

Overige hinder
Naast normoverschrijding geldt het aandachtspunt dat aanleg van een warmtenet in stedelijk gebied kan leiden tot (ernstige) hinder op bewoners van dat gebied. Dit wordt met name veroorzaakt door geluid, maar ook door de aanwezigheid van werkverkeer, omleidingsroutes, lichthinder op bouwplaatsen, en een tijdelijke verslechtering van de luchtkwaliteit.

Conclusie
De aanleg van de ondergrondse warmtetransportleidingen kan leiden tot geluidhinder en normoverschrijding. Hiervoor moet per project worden aangetoond dat de geldende geluidsnormen niet worden overschreden. Daarnaast geldt per project het aandachtspunt dat lokale hinder kan optreden, wat voornamelijk kan optreden in stedelijk gebied.

10.3.6 Gebruiksfuncties en ruimtegebruik

Het ondergrondse warmtenet kan effect hebben op bestaande gebruiksfuncties. Hieruit volgen aandachtspunten om rekening mee te houden tijdens de aanlegfase. Daarnaast treden effecten op ruimtegebruik op. Deze effecten treden op gedurende de gebruiksfase.

Effectbeschrijving

Gebruiksfuncties
Bij de aanleg van het ondergrondse warmtenet kunnen bestaande gebruiksfuncties worden gekruist. Dit gaat om kruisingen met wegen, spoorwegen, vaarwegen en kabels en leidingen. Voor al deze functies gelden specifieke regels om kruisingen mogelijk te maken. Zo dienen ze alle zoveel mogelijk haaks gekruist te worden en moet zoveel mogelijk een gestuurde boring worden toegepast om deze functies te kruisen. Hierdoor worden de bestaande functies niet in functioneren beperkt. Onder voorwaarden kan een gemeentelijke weg worden opengebroken omdat hierbij de hinder relatief beperkt is. Per project moet bij de tracering rekening gehouden worden met deze bestaande gebruiksfuncties en de kruising daarvan.

Overige gebruiksfuncties in de vorm van bebouwing worden logischerwijs vermeden. Verlies van gebruiksfuncties door ruimtegebruik is beschreven onder ruimtegebruik.

Ruimtegebruik

Ruimtegebruik heeft betrekking op het (tijdelijk) oppervlakteverlies voor uitvoering van bestaande en toekomstige functies. Boven een warmtetransportleiding kunnen vanuit planologische gronden beperkt ontwikkelingen plaatsvinden omdat de leiding bereikbaar moet blijven voor onderhoud. Hiervoor gelden vergelijkbare eisen als voor hoogspanningskabels. De eisen worden vastgesteld door de beheerder van het warmtenet en zijn daardoor locatie- en projectspecifiek. Per project moet dit in kaart worden gebracht.

Conclusie

Gebruiksfuncties

Bij aanleg van de ondergrondse warmtetransportleidingen moet rekening gehouden worden met de kruising van bestaande gebruiksfuncties zoals wegen en kabels en leidingen. Deze moeten onder de juiste voorwaarden gekruist worden. Dit moet per project nader worden onderzocht.

Ruimtegebruik

Boven de warmtetransportleiding kunnen gedurende de gebruiksfase geen andere functies worden gerealiseerd omdat de leiding te allen tijde bereikbaar moet blijven voor onderhoud.

11

RISICO'S EN AANDACHTSPUNTEN WARMTETECHNIEKEN

De effectanalyse uit hoofdstuk 10 laat de milieueffecten van warmtebronnen, warmteopslag en warmtedistributie op hoofdlijnen zien. Uit deze effectanalyse volgen gebieden waar realisatie van een of meerdere van deze onderdelen vanuit milieuperspectief niet haalbaar is of bij voorkeur vermeden wordt (11.1). Paragraaf 11.2 gaat kort in op de voorkeurslocaties voor warmtetechnieken in de regio Arnhem-Nijmegen. Ook gelden voor elk van de genoemde onderdelen die in paragraaf 11.1 worden genoemd meerdere aandachtspunten voor de vervolgfases (11.3).

11.1 Risico's voor uitvoerbaarheid

De effecten van warmtebronnen, warmteopslag en warmtedistributie zijn in het planMER op hoofdlijnen beschreven. Daarom zijn de hier beschreven effecten niet op voorhand bepalend voor de uitwerking van de warmteprojecten. Wel heeft de effectanalyse de effecten in beeld gebracht die op voorhand een risico vormen voor de uitvoerbaarheid. Deze effecten zijn naar verwachting niet vergunbaar en/of er zijn onvoldoende maatregelen beschikbaar om effecten te beperken. Dit omvat de gebieden die vanuit milieuperspectief als niet haalbaar zijn aangeduid of bij voorkeur moeten worden vermeden.

Voor warmtebronnen gaat het om de volgende risico's voor de uitvoerbaarheid:
- geothermie en open WKO-systemen in waterwingebieden zijn vanuit de Omgevingsverordening van de provincie Gelderland niet toegestaan. Geothermie en open WKO's in grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones, kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden en koude-warmteopslagvrije zones zijn naar verwachting niet vergunbaar. De effecten in deze gebieden zijn naar verwachting van dusdanige omvang, dat het een risico betreft voor het verkrijgen van een ontheffing;
- geothermie in Natura 2000-gebieden en GNN vormt een risico voor de vergunbaarheid omdat hier naar verwachting significante effecten kunnen optreden op de IHD en overige natuurwaarden;
- biomassacentrales kunnen stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden veroorzaken tijdens de aanleg- en gebruiksfase. Dit is een risico voor de vergunbaarheid vanuit de Wet natuurbescherming. Het risico is afhankelijk van locatie en hoeveelheid stikstofdepositie;
- voor alle warmtebronnen geldt dat aantasting van archeologische waarden of beschermde cultuurhistorische waarden en rijksmonumenten niet of slechts onder strenge voorwaarden is toegestaan.

Voor warmteopslag gaat het om de volgende risico's voor de uitvoerbaarheid:
- onder- en bovengrondse warmteopslag is op grond van geldende wet- en regelgeving niet haalbaar in Natura 2000-gebieden en GNN, waterwingebieden en koude-warmteopslagvrije zones. De effecten zijn hier naar verwachting van dusdanige omvang dat deze niet vergunbaar zijn;
- voor grondwaterbeschermingsgebieden, boringsvrije zones en kwetsbare drinkwaterreserveringsgebieden gelden voorschriften waaronder afgeweken kan worden van de maximale boringsdiepten. De (afwijk)mogelijkheden moeten per project onderzocht worden;
- voor onder- en bovengrondse opslag geldt dat aantasting van archeologische waarden of beschermde cultuurhistorische waarden en rijksmonumenten niet is toegestaan;
- voor thermische putten geldt dat bemaling in combinatie met de hoge grondwaterstanden de projecten complex of onhaalbaar maakt;
- voor thermische putten geldt dat het grote ruimtebeslag een risico vormt voor de uitvoerbaarheid.

Voor warmtedistributie gaat het om de volgende risico's voor de uitvoerbaarheid:
- een warmtetransportleiding in een waterwingebied is vanuit de Omgevingsverordening niet toegestaan;
- een warmtetransportleiding in een grondwaterbeschermingsgebied, boringsvrije zone en kwetsbaar drinkwaterreserveringsgebied is niet uitgesloten, maar wel gebonden aan voorwaarden voor aanvraag van een ontheffing. Dit vormt een risico voor de vergunbaarheid;
- effecten op Natura 2000-gebieden en GNN vormen een risico voor de vergunbaarheid door stikstofdepositie, ruimtebeslag, effecten op de IHD en verstoring van soorten uit de Wet natuurbescherming;
- aantasting van archeologische waarden, of beschermde cultuurhistorische waarden en rijksmonumenten is niet toegestaan.

11.2 Voorkeurslocaties vanuit milieu

Voor warmtebronnen en warmteopslag zijn locaties aangeduid die vanuit milieuperspectief niet haalbaar zijn of bij voorkeur vermeden moeten worden. In het planMER zijn hiervoor verschillende kaarten gemaakt die inzicht geven in waar milieueffecten optreden. Omdat de effecten per warmtetechniek erg verschillen zijn de kaarten niet opgenomen in deze samenvatting. De overige locaties zijn niet op voorhand ongeschikt, maar ook niet op voorhand geschikt. Voor alle warmtebronnen, warmteopslag en warmtedistributie moet nader onderzoek plaatsvinden om de milieueffecten in kaart te brengen. Zo kan aquathermie effecten hebben op de oppervlaktewaterkwaliteit en kan de lozing van afvalwater effect hebben op het grond- en oppervlaktewater. Voor beide gevallen geldt dat het voldoen aan de normen bepalend is voor de vergunbaarheid van de projecten.

In combinatie met het detailniveau van de effectanalyse warmte (zie hoofdstuk 9 en 10), maakt dat in dit planMER geen voorkeurslocaties zijn aangewezen voor warmtebronnen en warmtedistributie. Nader onderzoek per project moet uitwijzen wat de voorkeurslocaties en milieueffecten ter plaatse zijn. Hierbij dient ook het huidige aanbod en vraag naar warmte meegenomen te worden.

11.3 Aandachtspunten voor het vervolg

Voor alle onderdelen voor warmte gelden aandachtspunten voor het vervolg. Tabel 11.1 laat deze aandachtspunten voor het vervolg op hoofdlijnen zien.

Tabel 11.1 Aandachtspunten voor het vervolg

Thema	Aandachtspunt(en)
drinkwaterwinning	diepe geothermie is vanuit bodempotentie kansrijk in en rondom de gebieden die waardevol zijn voor de drinkwaterwinning. Deze drinkwatergebieden zijn beschermd.
risico op zettingen	binnen het plangebied is zettingsgevoelige grond aanwezig. Voor warmtebronnen, warmteopslag en warmtedistributie is het risico op zettingen daarom een aandachtspunt
natuur	warmtebronnen, warmteopslag en warmtedistributie hebben naar verwachting (significante) effecten op natuurwaarden. Dit moet per project worden onderzocht
veiligheid	geothermie en biomassacentrales zijn gebonden aan afstandscriteria omtrent externe veiligheid. Dit moet per project worden onderzocht
geluid	geothermie en biomassa veroorzaken geluidemissie gedurende de gebruiksfase. Projectspecifiek onderzoek moet uitwijzen of hierbij kan worden voldaan aan de normen
bodemkwaliteit	voor warmtebronnen, warmteopslag en warmtedistributie geldt dat bodemverontreinigingen zoveel mogelijk vermeden moeten worden vermeden om verplichte saneringswerkzaamheden te voorkomen
landschap	met name bovengrondse warmteopslag leidt tot effecten op ruimtelijk visuele kenmerken. Deze moeten per project worden onderzocht, waarna landschappelijke inpassing ervoor moet zorgen

Thema	Aandachtspunt(en)
	dat dit geen belemmering vormt voor de uitvoering. Voor andere bovengrondse onderdelen geldt dit ook, echter in mindere mate
cultuurhistorie	warmtebronnen kunnen zorgen voor een aantasting van cultuurhistorische waarden. Per project dient onderzocht te worden wat de cultuurhistorische waarden zijn en in hoeverre een aantasting plaatsvindt, en zo ja, of dit acceptabel is
waterkwaliteit	aquathermie kan effecten hebben op de oppervlaktewaterkwaliteit. De effecten hiervan zijn onvoldoende bekend en zijn locatie-specifiek. Dit moet per project worden onderzocht. lozing van afvalwater bij open WKO's kan effect hebben op de grondwater en oppervlaktewaterkwantiteit en -kwaliteit. Dit moet per project worden onderzocht
ruimtebeslag	voor warmteopslag (bovengrondse tanks en thermische putten) geldt dat ruimtebeslag een aandachtspunt is voor de vervolgfases
hinder	aanlegwerkzaamheden en gebruik van biomassacentrales kunnen hinder op omwonenden veroorzaken. Dit kan gaan om geurhinder, maar ook om een toename van verkeersbewegingen. Hoewel dit in de meeste gevallen niet gebonden is aan normen, moeten deze effecten per project worden onderzocht

11.4 Leemten in kennis en informatie warmtetechnieken

Voor warmtetechnieken is sprake van leemten in kennis die betrekking hebben op de technieken en bijbehorende milieueffecten. Deze zijn al deels uiteengezet in hoofdstuk 9, maar worden in deze paragraaf nog kort beschreven.

Algemeen geldt dat de leemten in kennis het doel van dit planMER niet in de weg staan. Het vormt namelijk geen belemmering voor de besluitvorming over locaties en technieken die nu voorligt, omdat de effectanalyses aansluiten bij het abstracte karakter van dit planMER.

Voor de warmtebronnen en de warmteopslag geldt dat -in vergelijking tot wind- of zonne-energie- nog relatief weinig onderzoek is gedaan naar de milieueffecten van dergelijke technieken. Daardoor is informatie niet (openbaar) beschikbaar, wat betekent dat per project en locatie onderzoek moet plaatsvinden om de effecten te bepalen. Dit planMER is echter opgesteld zonder informatie over mogelijke uitwerking van specifieke plannen en zonder specifieke opgave. Hierdoor wordt geen detailonderzoek gedaan naar de daadwerkelijke milieueffecten van een project of plan, maar zijn de effectanalyses gebaseerd op expert-judgement en beschikbare informatie. Daarnaast is de warmtetransitie bij de gemeenten belegd, omdat de meeste effecten erg lokaal en specifiek zijn. Dit sluit aan bij de conclusie dat onderzoek per project en locatie moet plaatsvinden. Voor warmtedistributie zijn de effecten vergelijkbaar met hoogspanningskabels, waarvan de milieueffecten breed zijn onderzocht, maar ook hier geldt dat de effecten erg locatie- en projectspecifiek zijn.

De leemten in kennis hebben daarnaast onder andere betrekking op de volgende aspecten. Deze aspecten zijn (in meer of mindere mate) bepalend voor de milieueffecten van de warmtebronnen of warmteopslag:
- de diepte van de boringen van geothermie, open WKO's en HTO (opslag). Deze zijn bepalend voor de effecten op de bodem, het grondwater en daarmee op waterwingebieden en de uitstraling daarop;
- de oppervlakte- en grondwaterkwaliteit en -kwantiteit ter plaatse is voor alle warmtetechnieken relevant omdat hiermee de effecten op het oppervlakte- en grondwater kunnen worden bepaald. Deze moeten per project worden onderzocht;
- de ligging en omvang van de thermische putten en bovengrondse tankopslag bepaalt de effecten op het landschap en het ruimtegebruik;
- de aard van de biomassa, waterstof of biomassacentrales bepaalt de stikstofemissie en daarmee de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden;
- de ligging van het warmtenet bepaalt welke effecten optreden op welke gebieden en in welke mate deze optreden.

Bijlagen

BIJLAGE: AUTONOME ONTWIKKELINGEN

II

BIJLAGE: KADERS VANUIT WETGEVING, BELEID EN RICHTLIJNEN

III

BIJLAGE: NOTITIE ALTERNATIEVENONTWIKKELING

IV

BIJLAGE: OMGANG ADVIES COMMISSIE M.E.R.

V

BIJLAGE: NATUUR

VI

BIJLAGE: LANDSCHAP

VII

BIJLAGE: BEOORDELING BODEM EN WATER

VIII

BIJLAGE: BEOORDELING CULTUURHISTORIE EN ARCHEOLOGIE

IX

BIJLAGE: BEOORDELING LEEFOMGEVING

X

BIJLAGE: BEOORDELING VEILIGHEID

XI

BIJLAGE: ENERGIEOPBRENGST

XII

BIJLAGE: ANALYSE MOLENAARSWONINGEN

XIII

BIJLAGE: ANALYSE ENERGIESYSTEEM

Bijlage raadsinformatiebrief planMER RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Memo RES en lokaal beleid

d.d. 11 juli 2023

Aanleiding

Met deze memo gaat het college in op de voortgang van het proces RES Arnhem-Nijmegen en de relatie met de lokale beleidskaders Energie & Landschap en Samen Energie Opwekken en bijbehorende amendement (bij vaststelling juni 2021) en motie (20 december 2022).

De voortgang van het proces RES Arnhem-Nijmegen

Met de raadsinformatiebrief d.d. 11 juli 2023 biedt het college de resultaten van het onderzoek planMER aan. Voor gemeente Rheden geldt dat er binnen de gemeentegrenzen momenteel geen opwek van windenergie mogelijk is, vanwege wet en regelgeving met betrekking tot o.a. natuur, de Wespendief* en geluid. Dit is een wijziging ten opzichte van de situatie bij de RES 1.0.

Het college constateert dat hiermee de ambitie van gemeente Rheden om in 2040 CO_2 neutraal te zijn in gevaar komt. Ze realiseert zich dat er meer urgentie nodig is om zich te richten op andere vormen van duurzame energie, zoals zon op dak, zon op land en duurzame warmtebronnen.

Amendement en motie

<u>Amendement Lokaal beleid Energie & Landschap</u>

Bij vaststelling van het lokale beleid Energie & Landschap en Samen Energie Opwekken (9 juni 2021) is het amendement ‘Energietransitie; voorkom onnodige schade’ met de volgende punten aangenomen.

a. Aanvragen voor grootschalige grondgebonden energieopwekking (wind en zon (groter dan 2 ha)) niet in behandeling worden genomen tot juli 2023.
b. In juni 2023 door de Raad van Rheden evaluatie plaatsvindt van de kaders voor grondgebonden energie-opwek.
c. De gemeente een visie formuleert op het voorkomen van ‘versnippering’ van het landschap met een stapeling van projecten (“hagelslag/confetti”) en deze in oktober 2021 voorlegt ter besluitvorming aan de gemeenteraad.
d. Een onafhankelijk Burgerberaad/forum Energietransitie in het leven wordt geroepen om gevraagd en ongevraagd adviezen te geven over de energietransitie. Een uitgewerkt voorstel hiertoe wordt in oktober 2021 aan de gemeenteraad voorgelegd.

Punt c en d zijn uitgewerkt. Punt a en b zijn uitgevoerd en vragen om een vervolg. Hier gaan we bij vervolgstappen op in.

<u>Motie ‘Gedegen afweging en kader’</u>

Bij behandeling van RES - planMER – zienswijze concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (20 december 2022) is de motie ‘Gedegen afweging en kader’ aangenomen.

De motie luidt 1: *“Het raadsbesluit op het niet in behandeling nemen van projecten t.b.v. grootschalige opwek van energie, te verlengen tot de dag nadat de discussie over grootschalige energieopwekking in de gemeente Rheden heeft geleid tot een actualisatie van het beleidskader Energie en Landschap en eventuele andere beleidskaders wanneer van toepassing”*

2: "Ervoor zorg te dragen dat dit aangepaste kader als input wordt meegegeven t.b.v. de RES 2.0 juridisch wordt geborgd en wordt meegegeven in de GMR".

Deze motie vraagt om vervolgstappen.

Vervolgstappen

De vervolgstappen bestaan uit een gebiedsvisie, besluitvorming RES 2.0 en omgevingsbeleid.

Zon en wind hebben niet vergelijkbare beperkingen. Voor wind geldt onder andere dat er in 2024 nieuwe landelijke geluids- en afstandsnormen worden vastgesteld. Informatie over de conceptnormen verwachten we in september 2023. Voor zonne-energie is het beleidskader Energie & Landschap nog steeds actueel.

Om de ambitie om in 2040 in Rheden CO_2 neutraal te zijn te kunnen realiseren, is het belangrijk dat ook zonnevelden groter dan 2 hectare ontwikkeld kunnen worden. Dit geldt temeer daar bij de ontwikkeling van de gebiedsvisie voor Soerense Broek-Spankeren de optie voor zonnevelden groter dan 2 ha bespreekbaar moet zijn.

De uitwerking van een integrale gebiedsontwikkeling van het gebied Soerense Broek-Spankeren is gepland om te starten in Q4-2023. Dit doen we in samenhang met een eventueel vervolg van het gebiedsproces Soerens Beekdal in het kader van het VLGG. Met meerdere doelen waaronder stikstofreductie, duurzame opwek, toekomstbestendige landbouw, natuurkwaliteit, waterkwaliteit, beekherstel en verbinding van Veluwe en IJssel. Het gebied De Beemd-Velperwaarden (2e verkenningsgebied in beleidskader E&L) lijkt praktisch nauwelijks mogelijkheden voor duurzame opwek te bieden, onder andere omdat het Natura2000 gebied is en winterbed is van de IJssel. Omdat er nauwelijks andere functies mogelijk zijn dan het huidige gebruik voor natuur en landbouw, is het ook niet zinvol om voor dit gebied een gebiedsvisie op te stellen.

Het uitgangspunt is om het de huidige beleidskaders Energie & Landschap en Samen Energie Opwekken op te nemen in de Omgevingsvisie.

Bovenstaande leidt tot de volgende tijdlijn met informatie, inzichten en besluitmomenten.

Vervolgstappen proces duurzame opwek Rheden							
Periode	Q2-2023	Q3-2023	Q4-2023	Q1-2024	Q2-2024	Q3-2024	Q4-2024
Informatie	planMER RES	Klimaat-monitor Rheden '20-'23		Globale gebiedsvisie Soerense Broek-Spankeren			
Inzicht			Beeld-vormende raadsbijeen-komst RES 2.0	evaluatie beleidskader Energie & Landschap en Samen Energie Opwekken			
Besluitvorming raad		Duurzaam-heidsagenda (uitwerking burger-akkoord)			RES 2.0		Omgevings-visie Rheden (vervallen beleidskader Energie & Landschap)

Achtergrondinformatie overzicht beleidskaders en visies m.b.t. (grootschalige) opwek

Onderstaand een overzicht van vastgestelde en in ontwikkeling zijnde beleidskaders en visies voor (grootschalige) opwek van duurzame energie met de planning:

- **Rijk:** geluidsnormen/afstandsnormen windenergie (concept in september 2023, vaststelling in 2024)
- **Regio:** RES 2.0 (1e helft 2024)
- **Regio:** regionale PlanMER RES GMR (onderzoeksresultaten worden meegewogen/afgewogen bij RES 2.0) (gereed juni 2023). Uitvoeringsplan RES is gereed.
- **Provincie:** onderzoek de wespendief
  (*) Mbt de Wespendief, zie hoofdrapport van planMER, pag. 28.

Windturbines zijn binnen 1 km rond de Veluwe - in ieder geval in de periode tot 2030 – niet toegestaan. In de zone van 1-8 kilometer rondom de Veluwe is er op korte termijn nog ruimte voor 1-2 windparken. De provincie is in overleg met initiatiefnemers, gemeenten en provincies Flevoland, Overijssel en Utrecht hoe de beperkte ruimte het beste kan worden verdeeld. Voor de langere termijn wordt er gekeken naar innovatieve maatregelen (zoals zwarte wiek, cameradetectie) om meer ruimte te creëren.

- **Provincie:** windvisie (gereed eind 2023)
- **Provincie:** beleidskader GEIS (Gelderse Energie Infrastructuur) (in ontwikkeling)
- **Provincie:** onderzoeksagenda milieu Windbeleid en Regionale Energiestrategie (provinciale PlanMER) (tot en met 20 maart 2023 ter inzage)
- **Gemeente:** Evaluatie Beleidskaders E&L en SEO (voorzien juli 2023, voorstel 1e helft 2024 bij besluitvorming RES 2.0)
- **Gemeente:** Integrale gebiedsvisie Soerense Broek - Spankeren in samenhang met een eventueel vervolg van het gebiedsproces Soerens Beekdal in het kader van het VLGG(start gepland Q4-2023).
- **Gemeente:** Omgevingsvisie (vaststelling eind 2024)

Arnhem Nijmegen
RES Regionale Energie Strategie

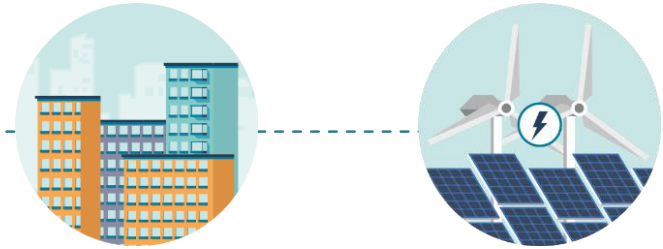

Voortgangsrapportage juli 2023

Inleiding

In de Groene Metropoolregio werken 16 gemeenten, de provincie, drie waterschappen en de netbeheerder samen aan de grootschalige opwek van energie en de verdeling van een aantal warmtebronnen. Dit doen we met de Regionale Energiestrategie Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen (RES GMR AN). In de RES GMR AN werken we ook nauw samen met maatschappelijke partners en overige regionale belanghebbenden. 'Van, voor en door de regio' is dan ook een passend motto. In 2021 is met de RES 1.0 het bod van 1.62TWh vastgesteld en is een aantal afspraken gemaakt over de verdeling van de bovenlokale warmtebronnen. De ambitie om 1.62TWh aan elektriciteit op te wekken willen we in 2030 met elkaar gerealiseerd hebben. Sinds het bod door alle gemeenteraden en Provinciale Staten is vastgesteld, wordt er hard gewerkt aan de realisatie.

Het Nationaal Programma RES (NPRES) heeft elke regio gevraagd om voor juli 2023 een voortgangsrapportage te schrijven.
In deze voortgangsrapportage staat beschreven wat er de afgelopen tijd gebeurd is voor de RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, waar we nu staan en waar we naartoe werken. Dit doen wij zowel kwantitatief, als kwalitatief en voor zowel elektriciteit, als warmte. Ook beschrijven we in deze voortgangsrapportage de behaalde successen, evenals knelpunten en leermomenten. Het kwantitatieve deel voor elektriciteit is beschreven conform de methodiek die door NPRES is aangereikt, zodat de voortgangsrapportages van de alle regio's met elkaar kunnen worden vergeleken. De voortgangsrapportages vormen daarmee een belangrijke bron voor de (landelijke) RES-monitor die het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) eind 2023 presenteert. Zodoende wordt ook in beeld gebracht of de 30 regio's samen op koers liggen voor de landelijke doelstelling.

Deze voortgangsrapportage is een informerend document en wordt tweejaarlijks opgeleverd, te beginnen in juli 2023.

Elektriciteit - tijdlijn

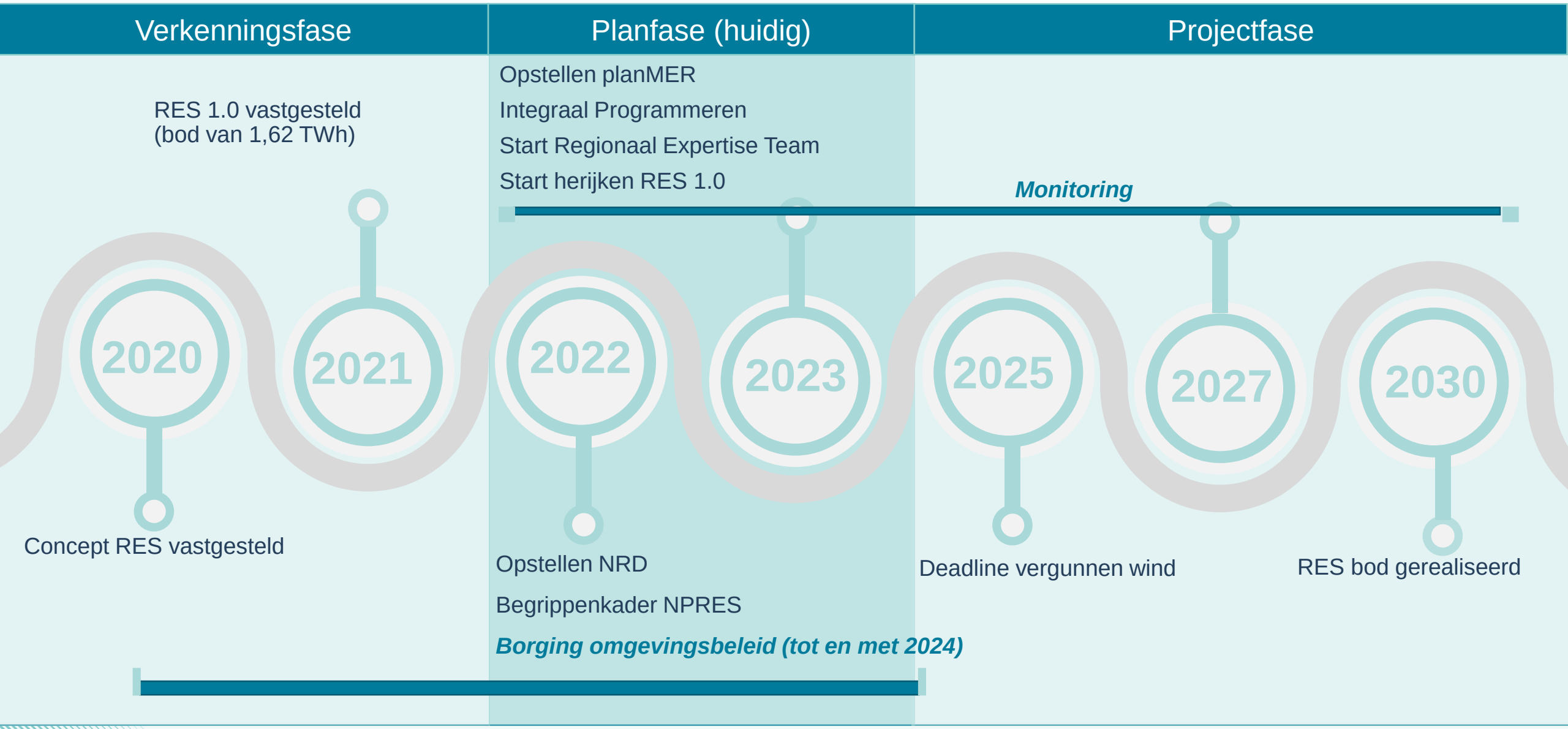

Elektriciteit - toelichting tijdlijn

Wat is het doel?

In de RES werken we gezamenlijk toe naar de volgende doelen:

1. We realiseren het bod van 1,62 TWh en streven naar een betere verdeling tussen zon en wind.
2. We stellen een voorstel op voor het prioriteren en faseren van opwek- en warmte projecten en ontwikkelingen in de regio, in samenhang met de beschikbare en geplande netcapaciteit.
3. We verankeren de RES in het omgevingsbeleid. Daarbij streven we naar minimaal 50% lokaal eigendom.
4. We geven inzicht in de voortgang en bereikte resultaten via monitoring en verantwoording.

Parallel aan het spoor RES 2.0 werken we in GEIS (Gelderse Energie infrastructuur) verband toe naar een integraal programma waarin duurzame energie-opwek, energievragers en infrastructuur in samenhang geprioriteerd en geprogrammeerd worden.

Milieueffectonderzoek en de verhouding wind-zon

In het afgelopen jaar is er een milieueffectonderzoek (PlanMER) uitgevoerd naar de geschikte en geschikt te maken gebieden voor de ontwikkeling van ten minste 1,62 TWh duurzame elektriciteit, regionale warmtebronnen en de benodigde energie-infrastructuur binnen de Groene Metropoolregio. Op basis van dit PlanMER voeren we regionaal het gesprek over de toevoeging van extra zoekgebieden voor windenergie. De RES 1.0 kent een verhouding van 11% wind en 89% zon. In de herijking van de RES streven we naar een 50% - 50% verhouding per elektriciteitsstation.

Regionaal Expertiseteam Energie (REE)

Het REE kan een grote rol spelen bij het benaderen van bedrijven voor zon op dakprojecten. Vanuit de regio monitoren we op welke locaties er veel potentieel is voor zon op dak en ook ruimte op het net, zodat het REE gericht bedrijven kan benaderen. Daarnaast delen we informatie en kennis over o.a. wet-en regelgeving en nationale subsidies via NPRES met het REE en vice versa deelt het REE signalen vanuit bedrijven die regionaal opgepakt kunnen worden.

Begrippenkader NPRES

In september 2022 is het begrippenkader geïntroduceerd door ViVET (Verbetering Informatievoorziening Energietransitie) met als doel om een meer uniforme vergelijking te kunnen maken in de RES monitor. Dit kader heeft beperkte invloed op de uitkomst van het RES bod, omdat in deze regio al onderscheid gemaakt werd tussen ambitie, pijplijn en realisatie met slaagkansen.

Integraal Programmeren van energie-infrastructuur

De uitbreiding van het energiesysteem gaat steeds meer knellen met andere ontwikkelingen in de openbare ruimte in Nederland, zoals woningbouw, natuur & landbouw en mobiliteit. Daarom wordt komend jaar een traject gestart van integraal programmeren om overzicht te creëren tussen alle energievragers, (duurzame) energieproductie en de benodigde infrastructuur. Dit proces loopt parallel aan de RES in samenwerking met de provincie, netbeheerders en de deelnemers van de RES.

Versnelling energietransitie

Het Rijk zet in op versnelling van de energietransitie en verhoogt de doelstelling voor grootschalige duurzame elektriciteit op land in 2030 van 35TWh naar 55 TWh. NPRES heeft besloten om geen hogere bijdrage te vragen, ondanks dat de oorspronkelijke optelling van alle RESsen neerkwam op 55 TWh. Het betekent in ieder geval dat we als RES in 2030 niet minder kunnen realiseren dan 1,62.

Elektriciteit - monitor

- 56% van het bod is vertaald in concrete projecten in de pijplijn of is gerealiseerd. Er blijft dus nog 44% ambitie over om verder invulling te geven in concrete projecten. Binnen deze 56% is 26% van het bod al gerealiseerd en 30% zit nog in de pijplijn. Zie figuur B. Zie bijlage 1 voor een beschrijving van de begrippen 'ambitie, pijplijn en realisatie'.
- In de verdeling van de pijplijn (figuur C) is te zien dat de helft van de pijplijn al in fase ‘bouw’ zit en zo goed als zeker gerealiseerd wordt. De pijplijnprojecten in vergunningaanvraag (27%) en vergunningverlening (12%) hebben mogelijk te maken met een definitieve goedkeuring van de gemeente, netcongestie en/of RvS uitspraken.
- 19% van de windprojecten is gerealiseerd (zie figuur A). Het merendeel van de potentiële windprojecten, zeker 58%, is dus nog niet vertaald in concrete projecten. Dat valt nog onder 'ambitie'. Verdere ontwikkeling van windprojecten heeft een positief effect op de verhouding zon op veld/wind. Deze verhouding is nu 26% wind, en 74% zon op veld. Het streven blijft echter een 50/50 verhouding.
- De realisatie van zon op veld is pas 12% (figuur A), echter een groot deel zit al in de pijplijn (39%). De netcongestie kan voor vertraging zorgen voor projecten waarvoor (nog) geen netaansluiting is. Deze analyse loopt nog.
- De zon op dak ambitie behoeft meer verdieping. Er resteert nog 43% ambitie, terwijl de huidige netcongestie weinig ruimte laat voor verdere ontwikkeling van grootschalig zon op dak.
- De wespendief zorgt voor een tijdelijke stop op de ontwikkeling van veel windgebieden. Na afronding van de MER studie zal opnieuw naar de zoekgebieden wind worden gekeken.

NB de exacte cijfers en onderbouwing zijn opgenomen in de bijlage

A. OPBOUW RES BOD & REALISATIEGRAAD

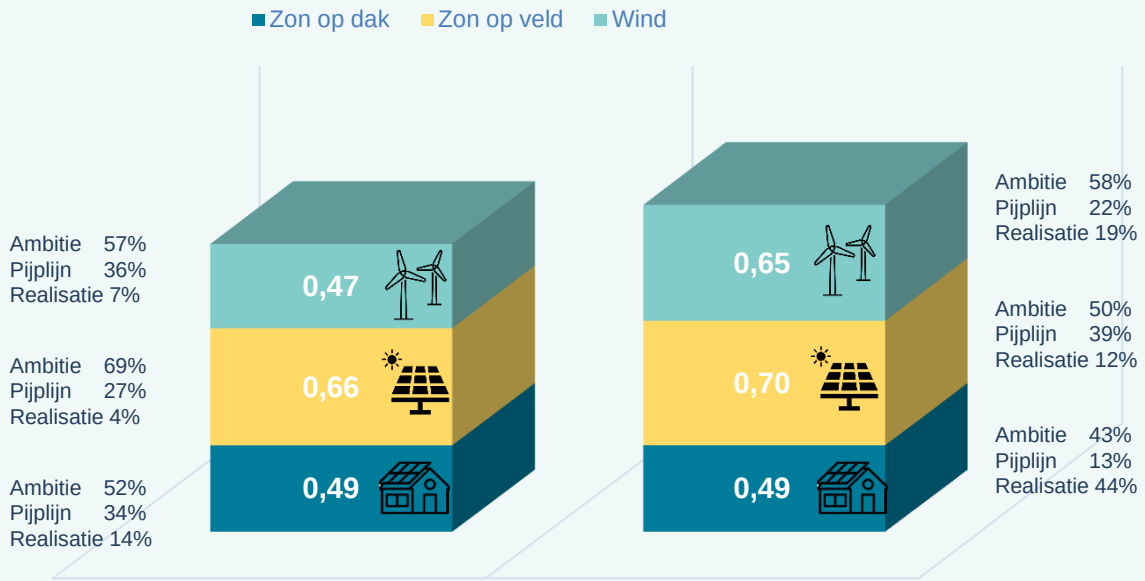

B. VERDELING IN BOD

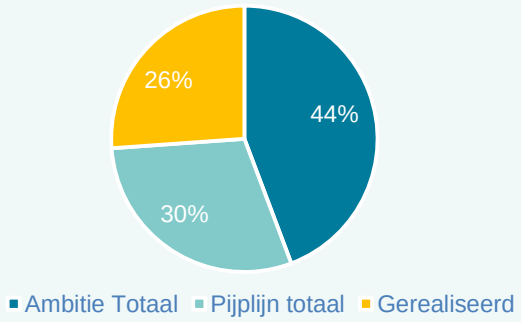

C. VERDELING IN PIJPLIJN

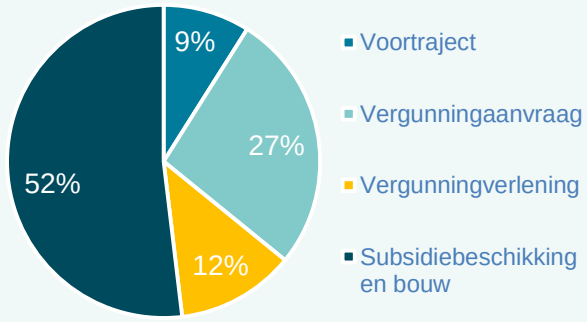

Elektriciteit - projectenkaart RES

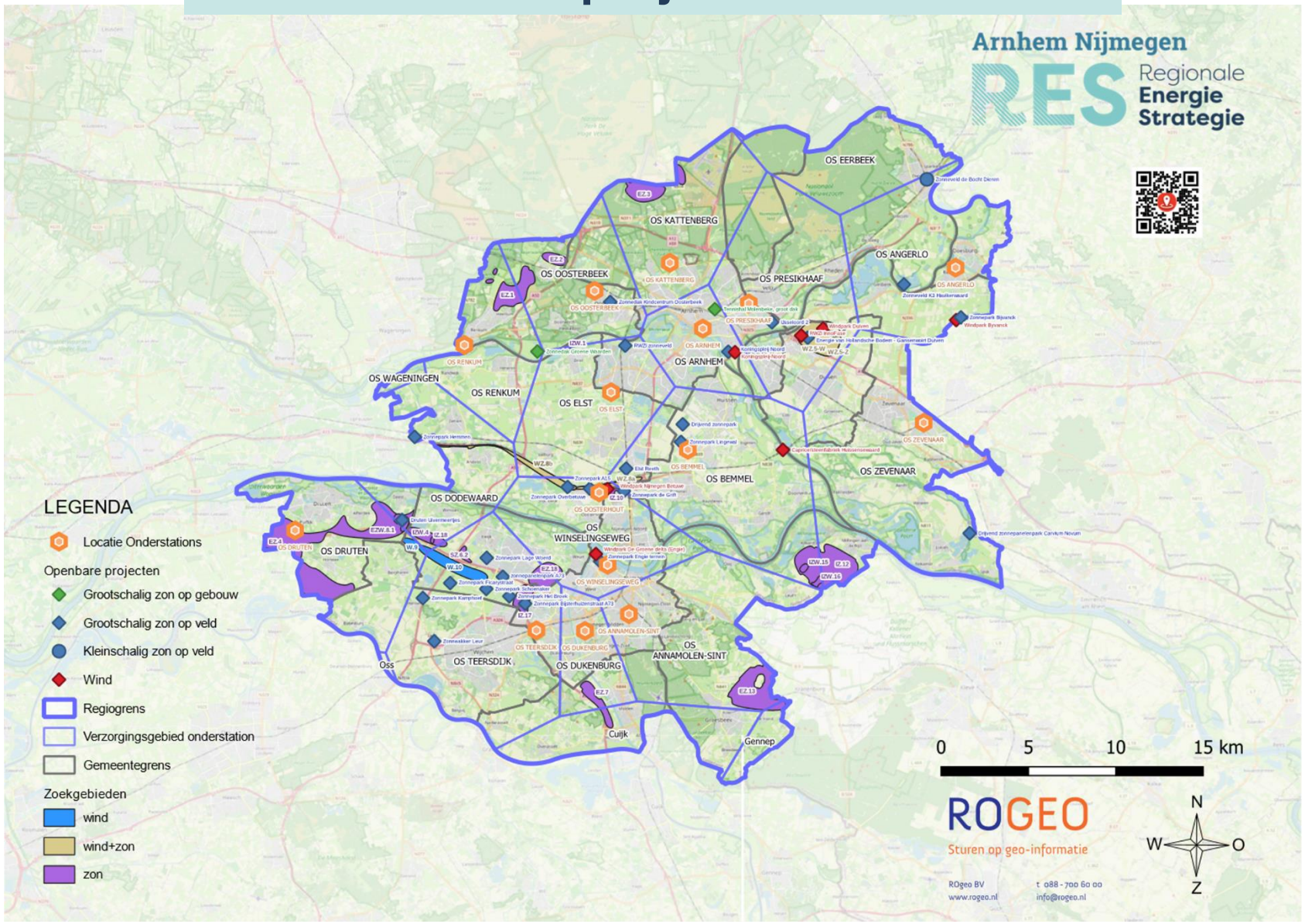

Elektriciteit - ruimtelijke aanpak

Ruimtegebruik en voorkeursvolgorde

In de RES 1.0 zijn 6 richtinggevende ruimtelijke afspraken gemaakt over de ruimtelijke kwaliteit. Drie hiervan worden hier uitgelicht:

- **Ruimtelijke kwaliteit:** We combineren de ontwikkeling van windturbines en zonnevelden altijd met de ruimtelijke kwaliteit en samenhang van het totale gebied. We houden daarbij rekening met het gebruik van de ruimte door lokale partijen, stakeholders en inwoners. We streven naar een integrale aanpak op drie niveaus: regionaal, gebiedsprocessen, lokale koppelkansen. Om dit te bereiken vindt afstemming plaats met de regionale verstedelijkingsstrategie en met het ruimtelijke regioarrangement dat de provincie opstelt voor het Rijk.
- **Voorkeursvolgorde zon**: Grootschalige zonnevelden worden mede beoordeeld op: (1) De mate van aantasting van karakteristieke kenmerken van het landschap; (2) De samenhang met andere functies in het gebied, (zoals landbouw, biodiversiteit, cultuurhistorie); (3) De landschappelijke samenhang en (4) Dubbel ruimtegebruik. Er wordt daarbij zoveel mogelijk ingezet op de plaatsing van zonnepanelen op daken van gebouwen.
- **Combineer zon/wind:** We combineren windturbines zoveel mogelijk met zonnevelden en vice versa. Dit zorgt voor een betere inpassing in de elektriciteitsinfrastructuur. We streven naar een 50% - 50% verhouding tussen zon en wind. Zowel regiobreed, als per elektriciteitsstation.

Elektriciteit – aanpak zon op dak

Aanpak zon op dak in de regio:

In de regio is geen specifieke uitvoeringsstrategie vastgesteld voor zon op dak. De ambitie voor zon op dak in het RES bod is 490 GWh (projecten >15 kWp). Tot nu toe is vanuit de RES niet actief gestuurd op de realisatie hiervan; de gemeenten zijn op lokaal niveau in de lead. Echter is er begin januari wel een analyse gemaakt van de regionale en nationale knelpunten. Daarnaast is er een samenwerking gezocht met het recent opgerichte Regionaal Expertiseteam Energie (afk: REE). Het doel van het expertiseteam is om bedrijven en instellingen in de Groene Metropoolregio te ondersteunen bij de maatregelen om hun organisaties toekomstbestendig te maken door het terugdringen van het verbruik van aardgas en elektriciteit en het vergroten van de productie van duurzaam opgewekte energie.
De belangrijkste oplossingsrichtingen waar nu vanuit de RES op ingezet zal worden zijn:

- **Integraal programmeren:**
  Begin 2023 wordt samen met de netbeheerder, de provincie, gemeenten en de GMR een samenwerking opgezet om het integraal programmeren op te starten. Het doel is om integraal inzicht te verkrijgen in de energievraag van alle belangrijke sectoren in de regio, de inzet van verschillende energiebronnen (zoals elektriciteit, waterstof, groengas en warmte) en de benodigde infrastructuur. Hiermee kunnen keuzes gemaakt worden voor prioritering en fasering van energie-infrastructuurprojecten en op de middellange termijn (na 2030) knelpunten worden voorkomen.
- **Slimme oplossingen - cable pooling, vraag/aanbod matchen en opslag:**
  Op de korte termijn zetten we samen met de gemeenten en netbeheerder in op slimme oplossingen om ook nu in de komende jaren ruimte te vinden op het elektriciteitsnet voor duurzame opwekprojecten. We brengen in kaart wat er al gedaan wordt en informeren bedrijven om zoveel mogelijk gebruik te maken van deze oplossingen om op korte termijn nog hun project aan te kunnen sluiten.
- **Samenwerking met Regionale Expertiseteam Energie (REE):**
  Het expertisecentrum kan een grote rol spelen bij het benaderen van bedrijven voor zon op dak projecten. Vanuit de regio monitoren we op welke locaties er veel potentieel is voor zon op dak en ook ruimte op het net, zodat het REE gericht bedrijven kan benaderen. Daarnaast delen we informatie en kennis over o.a. wet- en regelgeving en nationale subsidies via NPRES met het REE en vice versa deelt het REE signalen vanuit bedrijven die regionaal opgepakt kunnen worden.

Reflectie op RES proces

De successen tot nu toe

- Draagvlak bij bestuurders voor de urgentie en gezamenlijkheid van het energie- en klimaatvraagstuk
- Kundige en betrokken (gemeente)medewerkers en belanghebbenden zorgen voor expertise en het goede gesprek in de regio
- Een flinke basis aan vooronderzoeken en documenten waar we richting de RES 2.0 op kunnen bouwen
- Een volwaardig RES projectteam dat op de inhoudelijke vlakken elektriciteit, warmte en integraal programmeren toewerkt naar de RES 2.0
- De beschikbaarheid van structurele middelen, waardoor de RES richting 2030 geborgd is
- Een voorspoedig planMER traject, met de complimenten vanuit de commissie m.e.r., waarvan de resultaten deze zomer beschikbaar komen
- Een gedegen monitoringsmethodiek via NINOX, een methode die ook andere regio's binnen de provincie nu overnemen

Wat zijn leerpunten?

- De afgesproken verdeling wind/zon in de RES 1.0 is niet inpasbaar op het energiesysteem
- Samenwerking met een grote groep bevoegd gezagen is erg tijdrovend en vraagt om continue afstemming

Welke knelpunten zien we?

- Netcongestie is knellend op zowel het landelijke net van TenneT als op het regionale net van Liander. Dit vertraagt de ontwikkeling van projecten.
- Materiaalprijzen zijn hard gestegen door de onrust in Oekraïne. Ontwikkelaars krijgen hun businesscase moeilijker rond. Effect is nog niet heel duidelijk.
- Financiering van wind- en zonprojecten wordt lastiger door strengere eisen voor het minimale Eigen Vermogen dat de ontwikkelaar inlegt. Lokaal eigendom wordt lastiger omdat lokale corporaties onvoldoende middelen kunnen ophalen.
- De wespendief foerageert rondom het Veluwegebied, waardoor binnen een radius van 8 km rond dat gebied voorlopig geen windprojecten kunnen worden ontwikkeld. Hierdoor valt een groot potentieel windgebied weg met een negatief effect op de wind/zon verhouding.

Tijdlijn – spoor warmte

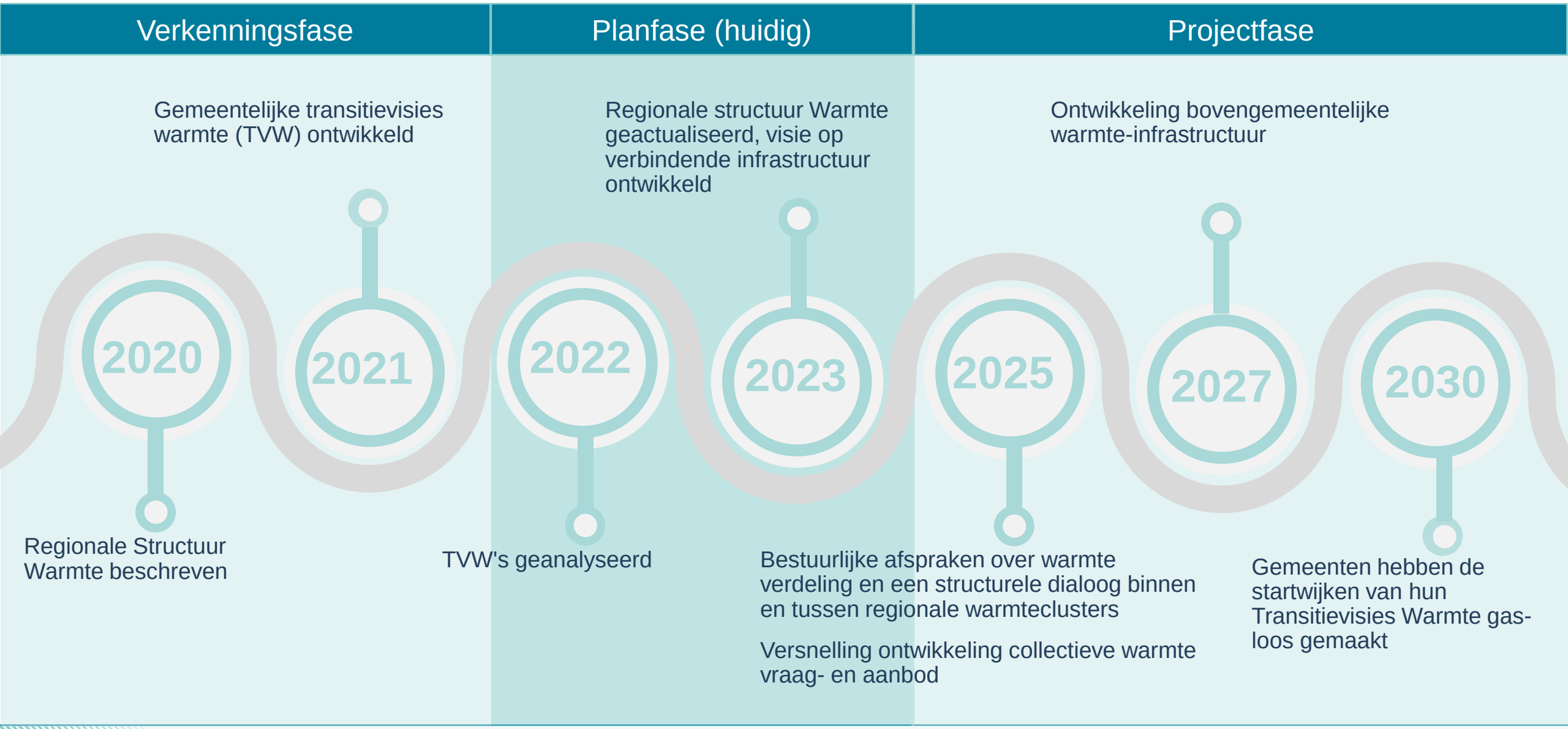

Warmte: stand van zaken en aanpak

Stand van zaken
In de RES 1.0 werd een eerste versie van de Regionale Structuur Warmte (RSW) ontwikkeld zonder dat de gemeentelijke Transitievisies Warmte (TVW) al beschikbaar waren. Er zijn wel op hoofdlijnen afspraken gemaakt over de belangrijke bovenlokale warmtebronnen:

- We bepalen gezamenlijk waar welke bovenlokale bron wordt ingezet (procesbegeleiding)
- We ontwikkelen structureel overleg binnen de warmteclusters om in gesprek te zijn & te blijven(procesbegeleiding)
- Gemeenten borgen afspraken in instrumenten
- Gemeenten vragen rijk om hen in staat te stellen om regie te voeren

Doorkijk RES 2.0

In de RES 2.0 is het doel om te komen tot een gezamenlijk gedeeld inzicht in hoe (en afspraken om) regionaal gezien in de warmtevraag te voorzien: de RSW.

De focus daarbij ligt op bovenlokale warmteverdeling, warmtenetten en de daarbij behorende aspecten. De basis daarvoor zijn de gemeentelijke plannen: de Transitievisies Warmte. De RSW bevat een inventarisatie van de warmtevraag en warmte-aanbod in de regio, inclusief warmte van- en voor industrie en glastuinbouw. De RSW bevat ook een beschrijving van het huidige en in de toekomst verwachte brongebruik en benodigde warmte-infrastructuur.

Aanpak

- Om de RSW Regionale Structuur Warmte) te actualiseren is een analyse gemaakt van de Transitievisies Warmte. Met gemeenten zijn aanvullende gesprekken gevoerd omdat het denken bij gemeentes over de warmtetransitie zich snel ontwikkelt en de Transitievisies Warmte daarom snel verouderen.
- Er is een analyse gemaakt van de warmtenetten die in de regio momenteel in ontwikkeling zijn, van de bronnen die in beeld zijn om die warmtenetten te voeden en de infrastructuur benodigd om vraag naar, en aanbod van, warmte aan elkaar te koppelen. Die analyse wijst, voor wat betreft bovenlokale bronnen, naar drie subregionale clusters met elk een of meer warmtebronnen en een aantal daarop aan te sluiten warmtenetten. Deze staan op de slide hierna weergegeven.
- De analyse wijst ook naar de noodzaak om een of meer geothermische warmtebronnen te ontwikkelen . De ontwikkeling van die bronnen is een complex, risicovol en kostbaar traject waarin meerdere gemeenten en andere stakeholders met elkaar samenwerken. De ontwikkeling van die bronnen zal bovendien een impact hebben op de al in ontwikkeling zijnde subregionale clusters. In 2023 ondersteunen we de ontwikkeling van een geothermiecluster om de kans te vergroten dat dat cluster tot ontwikkeling komt.

Warmte: Regionale Structuur Warmte RES 1.0

Warmte: aanpak

Procesbegeleiding clusters

Om er voor te zorgen dat alle clusters zich optimaal ontwikkelen worden ze vanaf begin 2023 ondersteund door procesbegeleiders. Deze gaan in nauwe samenspraak met betrokken gemeenten na hoe de warmtebronnen van elk cluster optimaal kan worden ingezet. Ze werken samen met alle betrokkenen aan formalisering van de afspraken en operationalisering om tot een warmteverdeling te komen. Met de inzet van deze procesbegeleiding is ook invulling gegeven aan de afspraken van RES 1.0; we bepalen gezamenlijk welke bovenlokale bronnen worden ingezet, en we voeren daarover een structureel gesprek

Analyse

Om te komen tot een optimale regionale warmteverdeling (waarbij wordt gekeken naar de clusters, maar ook geothermie) wordt in 2023 toegewerkt naar een regionale kwantitatieve analyse. Die krijgt bij voorkeur de vorm van een rekenkundig model dat inzicht geeft in de samenhang van de clusters en de te ontwikkelen geothermiebronnen. Ook wordt gekeken naar de te ontwikkelen infrastructuur (transportleidingen) zodat de beschikbare warmte zoveel mogelijk gemeenten en warmtenetten kan bedienen.

Begin 2023 worden hierover gesprekken gevoerd om deze analyse in de loop van 2023 te maken.

Regionaal en lokaal

Hoewel de focus van de RES 2.0 ligt op bovenlokale warmteverdeling kan deze niet los worden gezien van de lokale warmtetransitie en de complexe uitdagingen voor gemeenten. Uit de analyse van de Transitievisies Warmte is gebleken dat de visies van gemeenten vaak nog in ontwikkeling zijn.

De keuze voor een warmtenet of individuele oplossingen en de inzet van specifieke warmtebronnen kan worden bijgesteld. Dat kan ook consequenties hebben voor de bovenlokale warmteverdeling. Daarom wordt er begin 2023 samen met gemeenten een plan gemaakt voor het in regionaal verband ondersteunen van de individuele gemeenten.

Warmte: reflectie

Successen

- De dialoog over bovenlokale warmteverdeling komt binnen de regio zichtbaar op gang, met name voor wat betreft de subregionale aspecten. De uitdaging is om deze dialoog regiobreed uit te breiden.

Leerpunten

- De warmtetransitie is voor veel (niet alle) gemeenten een complex traject waarvoor ze niet voldoende zijn geëquipeerd, zowel met betrekking tot expertise als capaciteit. Om te zorgen dat deze gemeenten vol meedraaien in de dialoog over regionale warmteverdeling is het belangrijk om gemeenten te ondersteunen bij de ontwikkeling van hun warmtetransitie.

Meerwaarde

- De meerwaarde van de RES 2.0 ligt met name in de koppeling van de warmteclusters. De RES 2.0 is noodzakelijk om te voorkomen dat de GMR een verzameling wordt van subregionaal geoptimaliseerde warmteclusters. Daarom maakt de RES 2.0 zich sterk voor een regiobreed geoptimaliseerde warmtestructuur.

Knelpunten

- De regiobrede dialoog over de warmtestructuur is er een die gaat over de lange termijn. Niet altijd zien partijen daarvan de meerwaarde.

Integraal Programmeren - aanpak

Introductie
In het kader van de afspraak over netwerkontwikkeling uit de RES 1.0 zijn we vanuit de RES betrokken bij het GEIS programma in de provincie. Hierin agenderen we belangrijke en benodigde netwerkuitbreidingen en monitoren we de voortgang. We kunnen als regio bij knelpunten snel opschalen en als regio een begeleidende rol spelen in het gesprek tussen gemeente en netbeheerder. In dit verband zijn we ook betrokken bij integraal programmeren en het benutten van slimme oplossingen.

Opstellen plan van aanpak voor Integraal Programmeren
Vanaf medio maart wordt in de regio gestart met het opstellen van een startnotitie integraal programmeren. In Gelderland wordt van elke RES gevraagd om regionaal te programmeren, zodat de regionale pMIEK's op provinciaal niveau worden afgewogen voor het pMIEK 2025. Deze startnotitie is voor de zomer van 2023 afgerond. Hierin worden de rollen, de samenwerking, en de benodigde inzet bepaalt van de betrokken partijen. Op basis hiervan wordt de aanpak voor integraal programmeren uitgevoerd.

Aanpak congestie en uitbreiding onderstations via pMIEK lijst 2023
De pMIEK lijst wordt op dit moment vastgesteld op provinciaal niveau. In deze lijst staan een groot aantal projecten om de congestie in de regio Arnhem-Nijmegen aan te pakken. De exacte impact op het RES moet nog worden bepaald. De verwachting is dat het pMIEK in ieder geval geen vertraging zal betekenen voor de regio en het RES bod.

Netimpactrapportage Liander 2022
De netimpactscan laat zien dat op 13 stations in de regio een knelpunt ontstaat in 2030. De meeste knelpunten zijn reeds in opdracht voor studie of realisatie. Zo levert Liander in 2023 het nieuwe station Oosterhout op. De meeste knelpunten zijn opgenomen in de investeringsplannen voor Liander of worden overwogen. Het is nog niet zeker of alle investeringen voor 2030 haalbaar zijn. Dit kan van invloed zijn op de haalbaarheid van de RES ambitie in de regio. Ook de onzekerheid van de congestie bij TenneT maakt het vooralsnog niet mogelijk om de haalbaarheid van de plannen in 2030 in te schatten.

Congestie: provincie Gelderland op slot voor levering en teruglevering
In heel Gelderland is sprake van congestie voor zowel levering als teruglevering op het net van TenneT. De inschatting is dat dit rond 2027-2029 is opgelost. Voor levering loopt het congestiemanagement onderzoek nog. Daarnaast is er ook op enkele plaatsen sprake van congestie op het Liander net. Deze bestaande knelpunten zijn veelal opgelost voor 2030, maar er kunnen ook nieuwe knelpunten bij komen. Dit kan een belemmering vormen voor het realiseren van de RES ambities in de regio.

Welke activiteiten zijn er in gang gezet in samenwerking met de netbeheerder om dit op te pakken?
- Benutten reservecapaciteit, uitbreidingen van stations en realiseren van nieuwe stations
- Meer inzetten op verhouding wind/zon, meer lokaal verbruik stimuleren
- GEIS uitvoeringsprogramma met provincie en lokaal programmeren

Benutten van slimme oplossingen
De RES organisatie maakt de beschikbare oplossingen inzichtelijk, agendeert vragen van gemeenten (bijv. aanpak voor opslag) en faciliteert waar nodig de samenwerking tussen ontwikkelaars, bedrijven en netbeheerder. Tegelijkertijd biedt Liander capaciteitsbeperkende contracten aan, waardoor er toch nog groei mogelijk is buiten de piekmomenten. Daarnaast bestaan meerdere initiatieven voor Energy Hubs, zoals Innofase in Duiven. Ook werkt Liander aan een (landelijke) aanpak en contractvormen om er voor te zorgen dat batterijen de congestieproblematiek niet verergeren en het liefst verminderen. Dat laatste is op dit moment nog lastig omdat de bestaande en geplande batterijen met name worden ingezet op de frequentiemarkt van TenneT in plaats van voor congestiediensten.

Heeft de regio vraag- en aanbodontwikkeling in kaart?
Opwek is goed in kaart gebracht met monitoring in de regio en voor aanbod is met name gebruik gemaakt van standaard scenario's van Liander. Zowel vraag als aanbod leiden tot netcongestie op veel stations tot 2030.

Participatie & Maatschappij

Participatie richt zich in de RES zowel op de planvorming, als op de uitvoering en realisatie van projecten. We volgen de lijn: *'lokale autonomie waar dat kan en het benutten van de kracht van de regio waar dat moet'*. Dat betekent dat voor de planvorming op regioniveau, de participatie ook is gericht op regionaal betrokken partijen die met een inhoudelijk belang zijn verbonden aan de RES. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de participatie op lokaal beleid en rond de realisatie op projectniveau.

Community of Practice

Om kennisuitwisseling en ontmoeting tussen ambtenaren te stimuleren is de Community of Practice Participatie en Communicatie in het leven geroepen. In 2022 hebben bijeenkomsten plaatsgevonden over Lokaal Eigendom, Communicatie over Energie en Warmtetransitie in Wijken. Elke bijeenkomst is georganiseerd met casussen uit de omgeving.

Omgevingsdialogen

Ter voorbereiding op het planMER is een uitgebreid participatieproces doorlopen om de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) op te stellen. Zo is via een viertal omgevingsdialogen het gesprek gevoerd met regionaal georganiseerde partijen die een inhoudelijk belang hebben bij de energiestrategie; van LTO, GGD en brandweer, tot tegenwindpartijen, windontwikkelaars en energiecooperaties. In totaal zijn meer dan 40 partijen aangeschreven om het planMER onderzoek mede vorm te geven. Een overzicht van deze organisaties is terug te vinden in de bijlagen bij het planMER.

Webinars, infographic en inspraakmogelijkheden

Om de complexe technische en juridische materie van het NRD zo toegankelijk mogelijk te maken, is een infographic opgesteld met daarin de belangrijkste uitgangspunten. Ook zijn een drietal webinars inclusief Q&A georganiseerd om uitleg te geven over de inhoud en keuzes in de NRD. Vanuit deze basis konden partijen en inwoners hun zienswijze geven op de NRD. In totaal zijn 43 zienswijzen op de NRD ingediend, met in totaal 311 vragen, suggesties of opmerkingen. Al deze punten zijn beantwoord en verwerkt in een definitief NRD als basis voor het milieueffectonderzoek.

Lokaal eigendom – afspraken en beleid

In de RES 1.0 (afspraak 20) wordt het streven benoemd van 50% lokaal eigendom van de projecten die gerealiseerd worden. Energiecorporaties spelen daar in de praktijk een belangrijke rol in. Er zijn drie manieren:

- **Eigen projecten energiecorporatie (100% lokaal eigendom).** De projecten worden door coöperaties geïnitieerd en beheerd. De leden zijn gezamenlijk eigenaar nadat de leningen van banken en andere instellingen zijn afbetaald door de opbrengsten uit het project. Voorbeelden zijn wind en zonnepark WPN Nijmegen en zonnepark Reethse Veld. Ook geldt dit doorgaans voor zon op grote daken.
- **Gezamenlijke projecten met commerciële partner**. Deze projecten worden vanaf het begin ontwikkelt door coöperaties samen met een commerciële partner. Voorbeelden zijn windpark Koningspleij (66% Rijn en IJssel Energiecoöperatie), het geplande windpark bij Beuningen (50% energiecoöperatie Energie voor Vier) en de geplande zonneparken Bankhoef (50% Energiecoöperatie Leur) en Doorwerthse Heide (50% Vallei Energie).
- **Deelname van coöperaties.** Hierbij zoeken commerciële partijen in een latere fase deelname van coöperaties vanwege de voorwaarden in de vergunningverlening. Dit is voor coöperaties echter geen aantrekkelijke optie, omdat zij dan geen rol hebben kunnen spelen in het vormgeven van het project en dan op redelijk korte termijn de maatschappelijke en financiële ondersteuning vanuit de lokale bevolking moeten organiseren.

Energiecoöperaties spelen veel minder een rol wanneer het gaat om zon-op-dak. Daar wordt het lokaal eigendom vooral gerealiseerd door de eigenaren van de gebouwen waarop de panelen worden geplaatst.

Borging van lokaal eigendom in gemeentelijk beleid

Er ligt een belangrijke rol van energiecoöperaties in het realiseren van de energietransitie in onze regio. Maar het is niet vanzelfsprekend dat dat zo blijft. Het gaat hier voornamelijk om vrijwilligersorganisaties met beperkte capaciteiten om projecten voor te bereiden en het is een uitdaging om, gezien de vaak lange trajecten van vergunningverlening en financiering, de leden enthousiast te houden en het lidmaatschap uit te breiden. Sommige gemeenten hebben het bevorderen van lokaal eigendom via energiecoöperaties al in hun beleid en praktijk opgenomen, maar die ondersteuning en samenwerking zou uitgebreid kunnen worden naar álle gemeenten. Het meest effectief daarbij is een combinatie van:

- Lokaal eigendom concreet onderdeel maken van lokale visies, beleidsplannen en gebiedsplannen
- Het toepassen van maatschappelijk tenderen: in het uitschrijven van tenders lokaal eigendom een vereiste maken.
- Praktische ondersteuning en samenwerking met coöperaties. Aan de ene kant om ze concreet te ondersteunen bij hun projectvoorbereiding en overige maatschappelijke activiteiten, aan de andere kant door ze als partner te zien bij de (verdere) ontwikkeling van lokaal beleid. En bijvoorbeeld door het ter beschikking stellen van daken van gemeenschappelijke gebouwen.

Energie Samen Gelderland, de koepel van energiecoöperaties in onze provincie, kan eventueel advies bieden aan gemeenten die hier verder op willen ingaan.

Lokaal eigendom – cijfers

27% van jaarlijkse opbrengst is nu coöperatief, pijplijn laat verbetering zien

Op basis van cijfers die de energiecoöperaties in onze regio zelf hebben verzameld kan gesteld worden dat, gerekend in jaarlijkse opbrengst, van alle huidige (gerealiseerde) zon-op-veld en windprojecten zo'n 27% coöperatief zijn. Dat is ver beneden het streefcijfer van zo'n 50% lokaal eigendom. Echter, als we kijken naar de projecten die nu in de pijplijn zitten, is het vooruitzicht beter: zo'n 60% van alle projecten in de pijplijn, in termen van opbrengst, zouden coöperatief zijn. Daarmee lijkt het coöperatieve aandeel op het totaal, zonder zon-op-dak, naar 49% op te gaan lopen.

Wat overigens opvalt is dat in de wind-pijplijn 83% coöperatief lijkt te worden! Bij het onderdeel van de energietransitie dat maatschappelijk het moeilijkst ligt, lijken de coöperaties momenteel dus het meest succesvol te worden. Overigens hebben de coöperaties net zo veel last van netcongestie en de daarmee gepaard gaande vertragingen als anderen.

In absolute cijfers is de bijdrage van de coöperaties in termen van bestaande productie en pijplijn van 0,207 TWh naar 0,314 TWh omhoog gegaan. En in termen van alleen huidige productie van 0,026 TWh naar 0,061 TWh.

AANDEEL LOKAAL EIGENDOM
(TOTAAL)

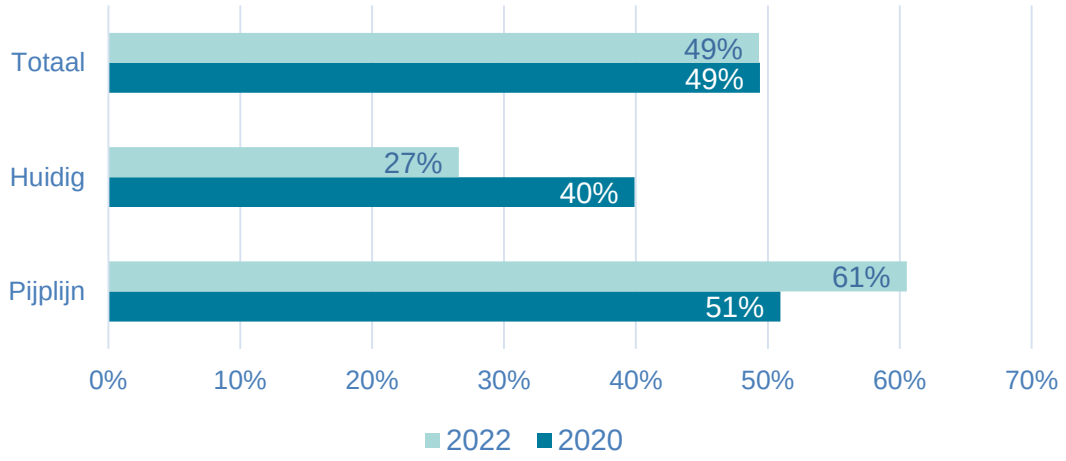

AANDEEL LOKAAL EIGENOM
(PER TYPE OPWEK)

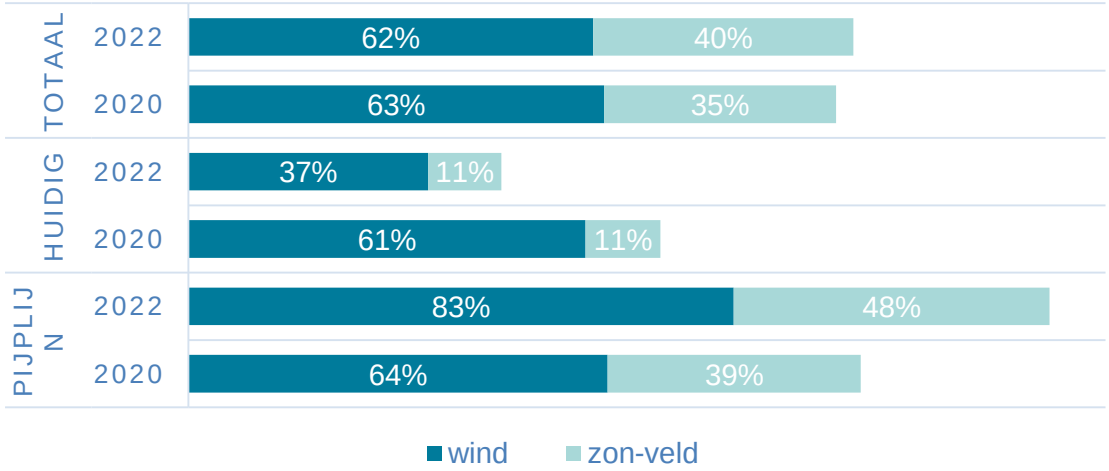

Conclusie

- In de RES GMR AN werken 16 gemeenten, drie waterschappen, de provincie en netbeheerders samen om de doelen en afspraken van de RES 1.0 te realiseren. Voor elektriciteit wordt het planMER doorgevoerd in de RES. De vervolgstap is de doorvertaling in omgevingsbeleid. Voor warmte wordt de komende tijd de bovenlokale warmteverdeling verder geconcretiseerd. Zo werken we met een aantal procesbegeleiders per cluster toe naar (bestuurlijke) afspraken voor de bovenlokale warmteverdeling. Ook wordt er gewerkt aan een voorstel om gemeenten in regionaal verband te ondersteunen.
- Bij de kwantitatieve analyse van elektriciteit ontstaat er een enigszins tweeledig beeld. Zo is al meer dan de helft van het bod in de pijplijn, of gerealiseerd; maar liefst 56%. Dat laat zien dat we in de regio ook daadwerkelijk werk maken van de energietransitie. Tegelijkertijd zat een aanzienlijk deel van deze projecten al in de pijplijn, of was het al gerealiseerd bij aanvang van het RES-proces. Er moet dus ook nog veel gebeuren om het bod van 1.62TWh in 2030 te realiseren.
- De wind/zon verhouding is al aanzienlijk beter dan bij vaststelling van de RES 1.0. We zitten nu op 26% wind en 74% zon. Het streven blijft, conform afspraak in de RES 1.0, een verdeling van 50/50. Echter wordt het tijdspad om dat te realiseren steeds krapper. Windprojecten moeten in 2025 immers vergund zijn voor realisatie in 2030 en in de ontwikkeling van dergelijke projecten is dat al erg dichtbij. Naast de gebruikelijke (soms tijdrovende) procedures, zijn er namelijk de nodige uitdagingen bijgekomen. Zo is de wespendief een sterk belemmerende factor in de ontwikkeling van windprojecten met een negatief effect op de zon/wind verhouding. Tegelijkertijd is een verdere verbetering van de zon/wind verhouding, ook met het oog op het energienet, essentieel voor het realiseren van het bod. Netcongestie heeft nu namelijk al een negatieve impact op de realisatie van projecten. Er komt daarom een startnotitie voor integraal programmeren. Met integraal programmeren werken we aan het energiesysteem van de toekomst, ook om netcongestie te voorkomen. Daarnaast werkt de RES organisatie aan het inzichtelijk maken van slimme oplossingen voor de kortere termijn.
- Bij de ontwikkeling van zon op veld zijn er ook de nodige uitdagingen. Een relatief klein deel is gerealiseerd (12%), een groter deel bevindt zich in de pijplijn (39%). Dat betekent ook dat de helft zich nog in de ambitiefase bevindt. Daar moeten dus ook nog veel stappen worden doorlopen voordat tot gunning en realisatie wordt overgegaan. Er zijn nu echter al initiatieven voor zon op veld die geen doorgang kunnen vinden wegens een overvol energienet. Voor (grootschalig) zon op dak is de realisatiegraad significant hoger dan bij vaststelling van de RES 1.0; 43% tegenover 14% in 2021. Ook hier laat de huidige netcongestie weinig ruimte voor verdere ontwikkelingen.
- We zijn in de regio goed op weg. Echter, om de resterende helft van het bod van 1.62TWh te realiseren, kunnen we niet achteroverleunen. Veel projecten waren immers al in de pijplijn bij aanvang van het RES-proces en het wordt vanwege, onder andere, de wespendief en netcongestie, maar ook de personele krapte bij gemeenten steeds complexer om projecten te realiseren, terwijl het tijdspad steeds krapper wordt. Om de ambitie van 1.62TWh te realiseren moeten we de komende tijd, kijkend naar de hierboven beschreven uitdagingen, dan ook voortbouwen op de basis die er ligt, zodat we als regio de nodige stappen zetten om het bod van 1.62TWh te realiseren en de bovenlokale warmte zo efficiënt mogelijk verdelen.

Bijlage

Bijlage 1: Elektriciteit - toelichting monitor

Fase	Toelichting
Ambitie	
Ambitie niet uitgewerkt	Deel van ambitie dat niet toegekend is aan een zoekgebied of andere ruimtelijke verankering. Resterende ambitie na aftrek huidig, pijplijn en ambitie uitgewerkt. Ambitie zon op gebouw is een benadering op basis van de ambitie uit RES 1.0 van 490 GWh (0,49 TWh).
Ambitie uitgewerkt	Deel van ambitie met toedeling naar zoekgebieden of andere ruimtelijke verankering door bevoegd gezag. Bevat projecten in de ‘idee-fase’.
Ambitie als gevolg van realisatiegraad pijplijn	Door het gebruik van fasering en correctiefactoren voor de projecten zal een deel van de (verwachte) productie niet meetellen in de pijplijn. Het resterende gedeelte van deze productie wordt weergegeven als ambitie, zodat het totale bod wel gelijk blijft. Voorbeeld: een zon op veld project met een lopende vergunningaanvraag telt voor 40% mee in de pijplijn, de resterende 60% van de (verwachte) productie valt dan onder ambitie (ten gevolge van de realisatiegraad pijplijn).
Pijplijn:	
Voortraject	Fase in project vanaf een (concreet) initiatief OF bij een start van een maatschappelijke tender. Fase in Ninox: ‘beleidscheck’, ‘projectgroep actief’, ‘RO-procedure’
Vergunningaanvraag	Fase in project vanaf reguliere vergunningaanvraag
Vergunningverlening	Fase in project vanaf herroepelijke vergunningverlening
Subsidiebeschikking en bouw	Fase in project vanaf subsidiebeschikking tot en met fysieke opstelling en afronding bouw.
Huidig	Gerealiseerde projecten

Fasering in de monitor is op basis van het begrippenkader NPRES (januari 2023)

Bijlage 2: elektriciteit – stand van zaken (NPRES)

Resultaten monitor maart 2023 - RES Arnhem Nijmegen - begrippenkader jan ’23 (cijfers in GWh)	Totaal	Wind op Land	Zon op Veld > 15 kWp	Zon op Gebouw > 15 kWp	Wind en of zon onbepaald
Ambitie niet uitgewerkt	210,1	0,0	0,0	210,1	
Ambitie uitgewerkt	150,8	109,0	41,8	0,0	
Ambitie agv realisatiegraad pijplijn	578,9	270,7	308,1	0,0	X
Ambitie totaal	**939,8**	**379,7**	**349,9**	**210,1**	0
Voortraject	43,0	24,6	18,4	X	X
Vergunningaanvraag	129,0	67,3	61,7	X	X
Vergunningverlening	58,7	32,4	26,3	X	X
Subsidiebeschikking en bouw	248,9	22,4	163,8	62,6	X
Pijplijn Totaal	**479,6**	**146,6**	**270,3**	**62,6**	X
Gerealiseerd (huidig)	**423,3**	**124,4**	**81,0**	**217,8**	X
TOTAAL	**1843**	**651**	**701**	**491**	0
RES bod volgens RES 1.0	**1620**				

In dit overzicht is sprake van ‘overprogrammering’. Het totaal telt op tot boven het bod om voor tegenvallers te compenseren. Dit komt tot uitdrukking in de correctie voor de realisatiegraden van de pijplijn, zie “ambitie agv realisatiegraad pijplijn”. De resterende ambitie om het bod te realiseren is op dit moment 717 GWh. Zie volgende slide voor een verdere toelichting.

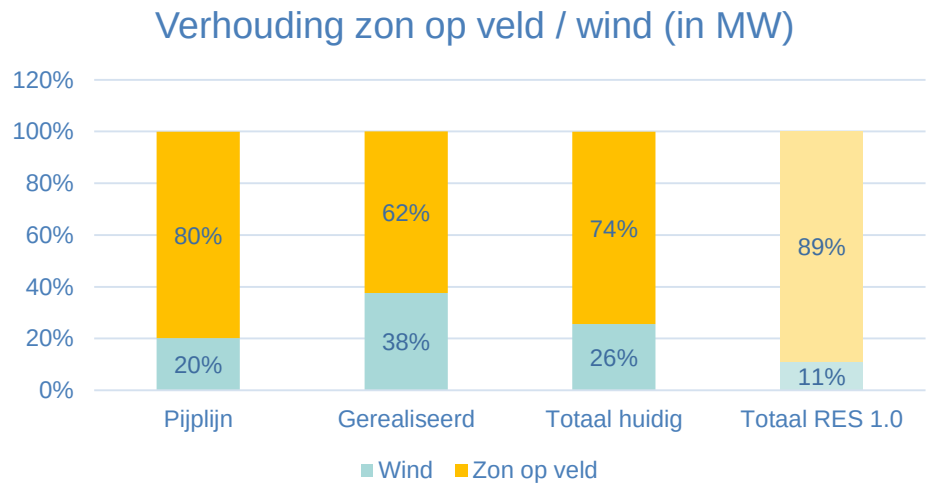

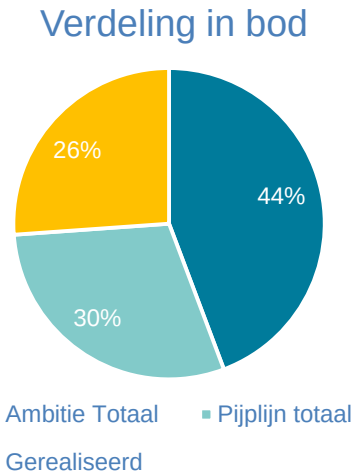

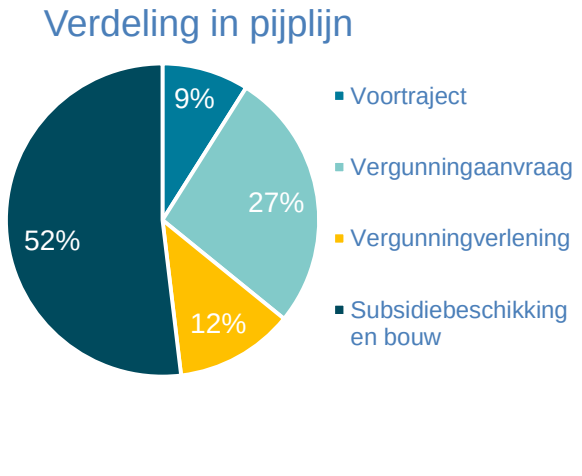

Bestuurlijke samenvatting voortgangsrapportage RES GMR AN

Inleiding
In de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen werken 16 gemeenten, drie waterschappen, de provincie en netbeheerders samen aan een Regionale Energiestrategie (RES). We werken ook nauw samen met maatschappelijke partners en overige regionale belanghebbenden. In 2021 is met de RES 1.0 het bod van 1.62TWh vastgesteld. Ook is er een aantal afspraken gemaakt over de verdeling van bovenlokale warmtebronnen. Sindsdien wordt er in de regio hard gewerkt aan het realiseren van de doelen en afspraken uit de RES 1.0.

Voortgangsrapportage
Het Nationaal Programma RES (NPRES) heeft elke regio gevraagd om voor juli 2023 een voortgangsrapportage op te stellen. De voortgangsrapportage is een informerend document en wordt tweejaarlijks opgeleverd, te beginnen in juli 2023. Er worden geen strategische keuzes gemaakt. Het is dan ook nadrukkelijk geen vervanging van de RES 2.0 (de RES 2.0 volgt in 2024). In de voortgangsrapportage wordt beschreven wat er de afgelopen tijd is gebeurd voor de RES Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen, waar we nu staan en waar we naartoe werken. Dit is voor elektriciteit zowel kwalitatief als kwantitatief weergegeven en voor warmte kwalitatief.

De voortgangsrapportage vormt een belangrijke bron voor de landelijke RES-monitor die eind 2023 wordt opgesteld door het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). Ook wordt de voortgangsrapportage door de provincie gebruikt voor een provinciale voortgangsrapportage. Het kwantitatieve deel voor elektriciteit is daarom conform de methodiek beschreven die door NPRES is aangereikt. In de voortgangsrapportage zelf staan de voornaamste conclusies voor elektriciteit en warmte, in de bijlagen staan een aantal tabellen en grafieken voor meer duiding en verdieping van het kwantitatieve deel. Hieronder volgt een toelichting op de onderwerpen elektriciteit en warmte.

Elektriciteit
Met de kwantitatieve analyse wordt in beeld gebracht waar we nu staan ten aanzien van het bod van 1.62TWh. Er wordt onderscheid gemaakt tussen drie fasen; ambitie, pijplijn en gerealiseerd. Ambitie betekent dat er (nog) geen concrete voorstellen of plannen zijn voor projecten. Pijplijn kan betekenen dat er concrete voorstellen of initiatieven zijn voor een project, maar ook dat het project al de vergunningsprocedure is ingegaan, of al is vergund. Gerealiseerd betekent dat een project, zoals de term doet vermoeden, is gerealiseerd.

Uit de kwantitatieve analyse blijkt dat 56% van het bod van 1.62TWh is gerealiseerd, of in de pijplijn zit. Tegelijkertijd zien we dat een aanzienlijk deel van het bod, zowel voor zon als wind (respectievelijk 50% en 58%), zich nog in de ambitiefase bevindt. Daarvoor zijn dus nog geen concrete voorstellen of plannen. Voor wind zitten we nu op een realisatiegraad van 19%, maar veel (wind)projecten waren al in de planning bij aanvang van het RES-proces. Tegelijkertijd moeten met name wind projecten in 2025 vergund zijn om de doelstelling van 2030 te halen. Ook voor zon op veld zit er nog veel in de ambitiefase en dat betekent dat er nog veel stappen moeten worden doorlopen om tot realisatie over te gaan. Voor zon op dak zien we dat de realisatiegraad fors hoger is dan bij vaststelling van de RES 1.0; 43%, ten opzichte van 14%. Een verdere beschrijving van – en toelichting op - de kwantitatieve stand van zaken staat in de voortgangsrapportage.

Bij de kwalitatieve analyse wordt met een tijdlijn het proces in beeld gebracht. Zo zijn we voor elektriciteit bezig met de planMER, het opstarten van het Regionale Expertiseteam Energie en met integraal programmeren om netcongestie in de toekomst te voorkomen. Voor de kortere termijn wordt, voor de omgang met netcongestie, door de RES organisatie gewerkt aan het in beeld brengen van beschikbare (en

slimme) oplossingen. Nu al kunnen niet alle initiatieven namelijk doorgang vinden vanwege een vol energienet.

In de voortgangsrapportage wordt ook gereflecteerd op het doorlopen proces en de stand van zaken. Zo zijn er in de regio kundige en betrokken medewerkers. Er is veel expertise en een gevoel van urgentie, waardoor er een goede en constructieve basis is voor het vervolgproces; de regio trekt gezamenlijk op in de energietransitie. Ook staat er een volwaardig projectteam dat wegens de beschikbaarheid van structurele middelen duurzame regionale netwerken kan opbouwen. Tegelijkertijd zijn er ook een aantal uitdagingen en leermomenten. Zo is de afgesproken verdeling van wind en zon niet inpasbaar op het energiesysteem en hebben met name netcongestie en de wespendief een negatieve impact op de plannen in de regio.

Warmte

De gemeenten in de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen werken hard aan de uitwerking van de Transitievisies warmte en de bronnenstrategieën. Vanuit de RES GMR wordt gewerkt aan de bovenlokale warmteverdeling van een aantal bovenlokale bronnen, waaronder de AVR, ARN en Parenco. Deze afvalverbranders of fabrieken hebben significante hoeveelheden (rest)warmte te verdelen en naarmate de regio verder komt in de warmtetransitie wordt het (bovenlokale)verdelingsvraagstuk steeds concreter. De Regionale Structuur Warmte wordt daarom geactualiseerd. Daarnaast is het proces opgestart om met een aantal procesbegeleiders per cluster naar (bestuurlijke) afspraken toe te werken over de bovenlokale warmteverdeling. Ook wordt er gewerkt aan een plan om gemeenten in regionaal verband te ondersteunen in de warmtetransitie. De warmtetransitie is immers een erg complex traject en niet elke organisatie is voldoende geëquipeerd om daar invulling aan te geven.

Conclusie

- Bij de kwantitatieve analyse van elektriciteit ontstaat er een tweeledig beeld. We zijn halverwege het bod van 1.62TWh. Dat laat zien dat we in de regio ook daadwerkelijk werk maken van de energietransitie. Tegelijkertijd zat een aanzienlijk deel van deze projecten al in de pijplijn, of was het al gerealiseerd was bij aanvang van het RES-proces.
- Om het bod van 1.62TWh in 2030 te realiseren, moeten windprojecten (uiterlijk) in 2025 vergund zijn. Dat lijkt nog ver weg. In de ontwikkeling van dergelijke projecten is dat al erg dichtbij. Er gaan er in de praktijk immers vaak jaren overheen voordat een project daadwerkelijk wordt vergund (ook vanwege procedures bij de Raad van State). Daar komt bij dat er de nodige uitdagingen zijn bijgekomen. Zo is de wespendief een sterk belemmerende factor in de ontwikkeling van windprojecten met een negatief effect op de zon/wind verhouding. Tegelijkertijd is een verdere verbetering van de zon/wind verhouding, ook met het oog op het energienet, essentieel voor het realiseren van het bod.
- Bij de ontwikkeling van zon op veld zien we ook de nodige uitdagingen. Een deel is gerealiseerd of bevindt zich in de pijplijn. Echter bevindt de helft zich nog in de ambitiefase. Daar moeten dus nog veel stappen worden doorlopen voordat een project is gerealiseerd. Echter zijn er nu al initiatieven voor zon op veld die geen doorgang kunnen vinden wegens een overvol energienet.
- Naast de elektriciteitsopgave krijgt ook de warmtetransitie steeds meer vorm en met de uitwerking van de Transitievisies Warmte wordt de bovenlokale verdeling urgenter. Dit is een complexe opgave waarin gemeenten de regie hebben. Om te zorgen dat we elkaar ook hierin blijven vinden en ondersteunen wordt er, naast aan een optimale verdeling van de warmteclusters, ook gewerkt aan een voorstel voor regionale ondersteuning.

We zijn in de regio goed op weg. Echter, om de resterende helft van het bod van 1.62TWh te realiseren, kunnen we niet achteroverleunen. Veel projecten waren immers al in de pijplijn bij aanvang van het RES-proces en het wordt vanwege, onder andere, de wespendief en netcongestie steeds complexer om projecten te realiseren, terwijl het tijdspad steeds krapper wordt. Om de ambitie van 1.62TWh te realiseren moeten we de komende tijd, kijkend naar de hierboven beschreven uitdagingen, voortbouwen op de basis die er ligt, zodat we als regio de nodige stappen zetten om het bod van 1.62TWh te realiseren en de bovenlokale warmte zo efficiënt mogelijk verdelen.

Vervolg

Met deze voortgangsrapportage kijken we naar de huidige stand van zaken. De volgende voortgangsrapportage wordt conform afspraak met NPRES in 2025 opgeleverd. Naast deze rapportage wordt de kwantitatieve voortgang ook bijgehouden middels de tweejaarlijkse RES monitor. De volgende mijlpaal in het RES-proces is vaststelling van de RES 2.0. Er wordt daarom gewerkt aan een procesvoorstel voor de RES 2.0, dat wordt op het BPCR van 21 juni 2023 aangeboden.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
T.A.F.A Klomberg	3 Gebiedsontwikkeling	11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		2

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Raadsinformatiebrief 'Project Gemeentehuis – Ontwikkelingen juli '23'

INHOUD VOORSTEL

1. Instemmen met raadsmemo 'Project Gemeentehuis – Ontwikkelingen juli '23'
2. Instemmen met het doorgeleiden van bijgevoegde raadsmemo en bijlage aan de gemeenteraad

1 Wat is de aanleiding?
De aanleiding van de raadsmemo zijn de toezeggingen die er zijn gedaan over het informeren van de raad over het project gemeentehuis.

2 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
nvt

3 Wat gaan wij ervoor doen?
Zie raadsmemo

4 Wat zijn de financiële consequenties?
Financiële consequenties voor het informeren van de raad middels deze raadsmemo zijn er niet.

5 Wat zijn de risico's?
Er zijn geen risico's.

6 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Het betreft verstrekken van informatie.

7 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
De raadsmemo is informatief en openbaar.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Nee.

De Steeg,

Deze factsheet wordt elk kwartaal uitgegeven en geeft een rapportage van het project gemeentehuis uitgezet in product, geld en tijd.

gemeente Rheden

Factsheet project gemeentehuis Q2 2023

Product

Gemeentehuis

De bouw is gestart!
Met een feestelijke eerste handeling zullen we de start van de bouw inluiden, maar ondertussen zijn er al weer veel werkzaamheden gedaan. Zo kunnen we (eindelijk) zeggen dat het pand asbestvrij is, zien we dat de fundering inmiddels compleet is om de eerste vloerplaten op te leggen en zijn de contouren van het gebouw nu ook zichtbaar.

Terrein

Aan het terrein wordt nog de laatste hand gelegd voordat we hiermee de aanbesteding publiceren. Door middel van aanvullende inloopsessies wordt de input van collega's meegenomen. Ook krijgt de ijsbuffer een plek in het terreinontwerp.

Budget

Totaal

Budget	Uitgaven	%	Verplichtingen	Restant Budget
€ 30.753.861	€ 5.084.616	16,5%	€ 25.323.070	€ 5.430.791

Terrein

Budget	Uitgaven	%	Verplichtingen	Restant Budget
€ 1.750.000	€ 150.738	8,6%	€ 226.877	€ 1.523.123

Sloopkosten

Budget	Uitgaven	%	Verplichtingen	Restant Budget
€ 1.868.850	€ 1.698.080	90,9%	€ 1.813.127	€ 55.723

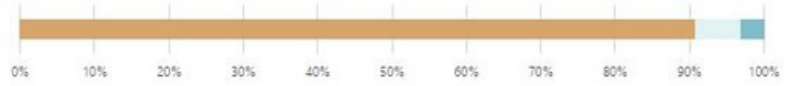

Algemene Kosten

Budget	Uitgaven	%	Verplichtingen	Restant Budget
€ 4.977.753	€ 1.491.398	30,0%	€ 2.173.094	€ 2.804.659

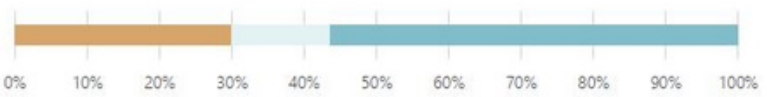

Bouwkosten

Budget	Uitgaven	%	Verplichtingen	Restant Budget
€ 19.824.495	€ 44.204	0,2%	€ 19.177.288	€ 647.207

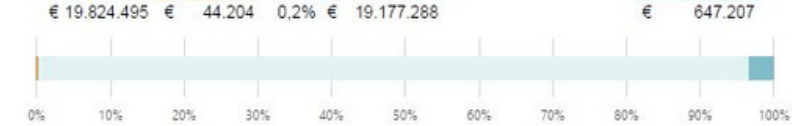

Incidentele Kosten

Budget	Uitgaven	%	Verplichtingen	Restant Budget
€ 2.332.763	€ 1.700.196	72,9%	€ 1.932.684	€ 400.079

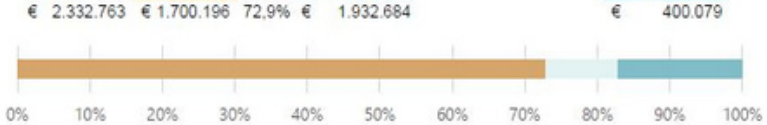

Planning

Dit jaar zal vooral gewerkt worden aan de constructie en de hoofdonderdelen van de installatie waarbij verwacht wordt dat einde van '23 de hoofdconstructie is gerealiseerd. De oplevering van de bouw is nog steeds in oktober 2024 gepland en de ingebruikname voor het einde van 2024.

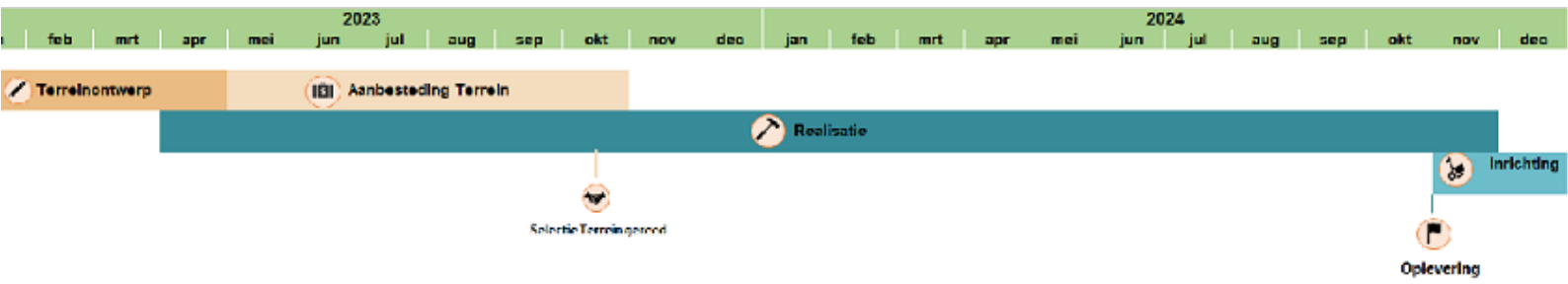

gemeente Rheden

Raadsinformatiebrief

datum	voor	Afdeling/cluster
14 juli 2023	leden van de gemeenteraad	Project Gemeentehuis
behandeld door	**ons kenmerk**	**bijlage(n)**
A.J. Hingstman B. Atema		Factsheet Q2 2023

Onderwerp
Project Gemeentehuis – Ontwikkelingen juli '23

Aanleiding
In deze memo informeren we u voor het zomerreces over de zaken die spelen in het project gemeentehuis. We geven een stand van zake rondom de bouw, waar we staan met het terreinontwerp en overige ontwikkelingen. Met deze informatie bent u geïnformeerd voor het zomerreces en pakken we de communicatie in het najaar weer op.

Voortgang bouw en eerste handeling
Op 11 juli is de eerste handeling van de bouw geweest. Onder toeziend oog van de aannemers, de omwonenden, de raad, het ontwerpteam en de pers hebben Carol van Eert, Dorus Klomberg en Fabian Bovenlander (Directeur Van Wijnen) de eerste vloerplaat gelegd. Een feestelijk moment om de bouw symbolisch aan te kondigen!

De bouw is inmiddels al wat langer opgestart; het ketenpark is geplaatst, de trafo is in gebruik gesteld en de asbestsanering van de kelderbak is afgerond. Afgelopen weken is gewerkt aan de fundering van de nieuwbouw en zijn conform planning de palen geschroefd. Dit jaar zal vooral gewerkt worden aan de constructie en de hoofdonderdelen van de installatie waarbij verwacht wordt dat einde van '23 de hoofdconstructie is gerealiseerd.

Asbest
In de laatste fase van de sloop is geconstateerd dat de isolatie aan de buitenzijde van kelder met asbesthoudende lijm is bevestigd. Van Wijnen heeft nu het laatste asbest verwijderd. Met deze werkzaamheden is het budget 'sloop- en asbestsanering' nu uitgenut, maar niet overschreden. Het pand is nu asbestvrij en er hoeft in de toekomst geen rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van asbest.

IJsbuffer ipv WKO
Het ontwerp van het gemeentehuis is gebaseerd op een installatieprincipe met een WKO, bij dit principe wordt warmte en koude uit de bodem wordt gehaald voor het verwarmen en koelen van het gebouw. Tijdens de aanbestedingsfase van het gemeentehuis is door meerdere installateurs aangegeven dat de bodem mogelijk niet geschikt is voor dit installatieprincipe en veel risico's met zich meebrengt. Nu de opdracht gegund is aan ITN is onderzoek gedaan naar alternatieven om deze risico's uit te sluiten. Dit onderzoek is uitgevoerd samen met de installatie adviseur Arcadis. Er wordt nu door een team gewerkt aan een oplossing in de vorm van een ijsbuffer, een systeem waarbij het gebouw wordt gekoeld en verwarmd middels een groot ijsbuffervat in het terrein. Deze aanpassing heeft geen gevolgen voor de prestaties, we realiseren nog steeds een energieneutraal gebouw. De investering ligt wat hoger, dit wordt opgevangen binnen het projectbudget.

Terreinontwerp
Voor de afronding van het terreinontwerp wordt het terreinontwerp uitgewerkt tot een bestek. Dit bestek wordt meegenomen in de aanbesteding voor de uitvoering van het terreinontwerp. Een kostencalculatie van het terreinontwerp is onderdeel van de opdracht van de bestekschrijver. De aanbesteding voor de uitvoering van het terreinontwerp starten we na de zomer op.

De Connectie
De Connectie en gemeente Rheden selecteren samen de audio visuele middelen voor het nieuwe gemeentehuis. Gemeente Rheden als gebruiker en De Connectie als eigenaar en beheerder van de av-middelen. Op 6 juli is er een referentiebezoek bij de gemeente Dronten gepland om de mogelijkheden van av-middelen en softwareondersteuning in de raadszaal en commissiekamer te bekijken. Hiermee wordt extra informatie opgedaan over de mogelijkheden.
We gaan er van uit dat de av-middelen tijdig geleverd kunnen worden. Zolang de planning gehaald wordt kunnen we bijdragen aan de harmonisatiedoelstellingen van De Connectie.

Verder is De Connectie bezig met het opstarten van het inkoopproces van meubilair. De Connectie heeft vaste leveranciers waar zij haar meubilair besteld. Het ontwerp van de interieurarchitect wordt besteld door De Connectie. Het hergebruik van de huidige bureau's is onderdeel van deze opgave.

Vaste Inrichting
De aanbesteding van de realisatie van de vaste inrichting is afgerond. Oordgieskes Interieur B.V. is geselecteerd om het lokale hout, de beuken van Middachten, te verwerken in de pantry's, lambrisering en vast meubilair. Het lijkt er op dat er meer hout is dan we in het gemeentehuis kunnen verwerken. Wij kijken naar een goede bestemming voor het overgebleven hout.

Tot slot
Erg bijzonder dat het project gemeentehuis dit jaar weer een plek heeft gekregen in de afsluiting van het Raadsjaar! Na een rondleiding over het bouwterrein is een tijdscapsule ingegraven onder de vloerconstructie. Bij de volgende afsluiting raadsjaar zal het project er heel anders bij staan!

In de bijlage van deze raadsinformatiebrief is de factsheet opgenomen met verdere informatie over het budget en de planning.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema,
secretaris.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
T.A.F.A Klomberg	3 Gebiedsontwikkeling	7 Betaalbare en duurzame energie 13 Klimaatactie

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		2

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Project Verduurzamen sporthal Theothorne - Instemmen aanbestedingsadvies en raadsinformatiebrief stand van zaken

INHOUD VOORSTEL

1. Op grond van bijgaand advies van De Connectie instemmen met het afwijken van het Inkoop- en aanbestedingsbeleid Gemeente Rheden 2019 en een meervoudig onderhandse aanbestedingsprocedure volgen voor de aanbesteding van de verduurzaming van accommodatie Theothorne.
2. Instemmen met het doorgeleiden van bijgevoegde raadsmemo en bijlage aan de gemeenteraad

1 Wat is de aanleiding?

Op 26 april 2022 heeft de Raad ingestemd met de verduurzaming van de Sporthal Theothorne. In de afgelopen periode heeft de aanbestedingsprocedure gelopen.

2 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

Wij willen als gemeente Rheden met dit project bijdragen aan de opgaven op het gebied van duurzame energie en klimaatverandering.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

Het beleidskader “Aan de slag voor een duurzaam klimaat”, het coalitieakkoord “Groener, socialer en dichterbij”, het “Rhedens Vastgoedkader”, Aanbestedingswet 2012, Gids proportionaliteit en Aanbesteden Rheden 2019.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

Met dit besluit wordt het college gevraagd, na advies van De Connectie (zie bijlage), af te wijken van de aanbestedingsprocedure een meervoudig onderhandse aanbestedingsprocedure te volgen.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

Het betreft een besluit om af te wijken van de aanbestedingsprocedure.

6 Wat zijn de risico's?

De afwijking van het Inkoop en aanbestedingsbeleid Gemeente Rheden 2019 heeft geen gevolgen voor de rechtmatigheid maar is een afwijking van onze eigen aanbestedingsregels en niet van de Europese aanbestedingsregels.

Uitgangspunt bij het besluit op 26 april 2022 was dat de werkzaamheden in de zomerperiode zouden worden uitgevoerd met een doorlooptijd van 4 – 5 maanden. Hierdoor zou er slechts beperkt behoefte zijn aan tijdelijke sporthal accommodatie. Na aanbesteding is duidelijk geworden dat de uitvoering ongeveer 8 maanden zal duren. Dit betekent dat tijdelijke huur van alternatieve sportaccommodaties nodig is. Hiervoor is nog onvoldoende budget beschikbaar. Hiervoor moet nog budget worden gevonden en een raming wordt meegenomen in de komende bestuursrapportage.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

Het draagvlak is groot, het betreft verstrekken van belangrijke informatie.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

In een Raadsinformatiebrief wordt de Raad geïnformeerd over de laatste stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van deze pilot. De raadsinformatiebrief is informatief en openbaar. We gaan bezien in welke mate de werkzaamheden van invloed zijn op de activiteiten in de hal en de sportbeoefening door de gebruikers. Voor het informeren van de sporters (die met "Sport in Rheden" afspraken maken over het gebruik van de hal) wordt een apart communicatietraject opgestart. Daarbij zal in samenspraak met sporters worden gekeken welke alternatieve accommodaties beschikbaar kunnen worden gemaakt.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Ja, aan het einde van het voorbereidingstraject.

De Steeg,

Inkoopadvies

voor Gemeente Rheden betreffende verduurzaming sportaccommodatie Theothorne,.

Inleiding

De opdracht betreft het verduurzamen van de sportaccommodatie hetgeen inhoudt dat er bouwkundige werkzaamheden uitgevoerd moeten worden en dat er nieuwe installaties aangebracht moeten worden.

De Aanbesteding wordt opgedeeld in 2 percelen.

1 Bouwkundige deel met een opdrachtwaarde van ca € 1.000.000,-

2 Installatietechnisch gedeelte met een opdrachtwaarde van eveneens ca € 1.000.000,-

Volgens de inkoopregels dient voor een aanbesteding die verdeeld is in percelen, het totale bedrag genomen te worden voor de toetsing van het drempelbedrag.

Het betreft voor beide percelen een Werk. De cpv codes geven allen aan dat het om een Werk gaat en niet om levering of diensten. De toe te passen codes zijn: Werktuigbouwkundige installaties 45350000-5, Aanbrengen van dakbedekking met zonnepanelen 45261215-4 en Verbouwingswerkzaamheden 45262700-8

In deze situatie komt het neer op een totale aanbesteding van € 2.000.000,- Dit is lager dan het Europese drempelbedrag van € 5.382.000,-. Het bedrag is echter hoger dan € 1.500.000,-.

In het gemeentelijke beleid is opgenomen dat bij een opdracht tussen de € 1.500.000,- en het Europese drempelbedrag een Nationale procedure gevolgd zou moeten worden.

Afwijking van beleid

In hoofdstuk 3.6 van Inkoop- en aanbestedingsbeleid Gemeente Rheden 2019 is opgenomen dat van het gemeentelijke beleid gemotiveerd afgeweken mag worden. Voorgesteld wordt om van deze mogelijkheid gebruik te maken en voor deze aanbesteding een meervoudig onderhandse procedure te volgen.

Motivatie:

De huidige bouw en installatiemarkt is overspannen en de levering van grondstoffen en materialen verandert dagelijks van levertijden en prijzen waardoor een risico aanwezig is met betrekking tot planning en langere sluiting van de accommodatie. Verder is er een risico dat vanwege de drukte bij de aannemers weinig of geen inschrijvingen binnen komen waardoor er een gerede kans is op een mislukte aanbesteding. Om dat risico in te dekken is het beter om met bekende (uit te nodigen bedrijven) in zee te gaan.

Het ligt in de lijn om partijen uit te nodigen die bekend zijn met de gemeente Rheden en al projecten hebben uitgevoerd en/of een onderhoudscontract hebben. Dit geeft ook meer zekerheid dat er offertes binnenkomen, zeker nadat de belangstelling is gecheckt.

Advies:

Voorgesteld wordt om voor de aanbesteding van de verduurzaming van accommodatie Theothorne af te wijken van het gemeentelijk beleid en een meervoudig onderhandse aanbestedingsprocedure te volgen.

Arnhem, 3 februari 2023

Antoon de Bekker

Inkoopadviseur

Raadsinformatiebrief

datum	voor	Afdeling/cluster
12 juli 2023	Leden van de gemeenteraad	Vastgoed

behandeld door	ons kenmerk	bijlage(n)
J. Woltering		

Onderwerp
Verduurzamen van sporthal Theothorne – Stand van zaken.

Geachte leden van de gemeenteraad,

Aanleiding
Met deze informatiebrief willen we u informeren over de stand van zaken met betrekking tot de pilot Verduurzamen sporthal Theothorne te Dieren. We staan aan de vooravond van de aanbesteding en gezien de ontwikkelingen op zowel kwaliteit als budget is het een goed moment om u mee te nemen in het proces tot nu toe.

Kwaliteit
We onderscheiden hier twee soorten kwaliteitsingrepen; de ene heeft betrekking op het casco, te weten de wanden, daken en vloeren, de andere op de technische installaties die nodig zijn voor de temperatuurregeling en de luchtkwaliteit.

1. *Bouwkundig*

De asbesthoudende leien en de oude dakbedekking zullen worden gesaneerd en afgevoerd. De cannelures tussen de daken worden dichtgemaakt zodat er één dakvlak ontstaat zodat hierop de PV-panelen kunnen worden geplaatst. De daken zullen na geïsoleerd worden naar een Rc-waarde van 6,3 m2K/W (hoe hoger de waarde hoe minder warmteverlies). Verder wordt het geheel met een houten/groene wand afgewerkt. Hierbij worden de wandvlakken voorzien van diverse soorten beplanting en nestkasten. Zo wordt er in deze overwegend versteende omgeving weer groen en broedplaatsen teruggeplaatst wat goed is voor de biodiversiteit: insecten, vleermuizen en vogels.

2. *Installaties*

De gasgestookte cv-ketels worden vervangen door lucht-water warmtepompen die de warmteopwekking verzorgen voor het gehele pand. Dit betekent dat we de gasaansluiting in het pand kunnen verwijderen. In het begin van het traject hebben we nog gekeken of water-water warmtepompen in combinatie met een ijskelder en opslag van warmte een optie zou zijn. Water-water warmtepompen hebben nl. een beter rendement dan lucht-water warmtepompen. Doordat de kosten van PVT-panelen in combinatie met een ijskelder met opslag van warmte zo explosief gestegen zijn en nu niet passen in het huidige budget heeft het projectteam besloten om van dat principe af te stappen en over te stappen op het principe met lucht-water warmtepompen.

Naast de warmte opwekking hebben we ook een wettelijke verplichting om het pand te voorzien van warmteterugwinning dit wordt gerealiseerd in de vorm van 2 luchtbehandelingskasten voorzien van een warmtewiel incl. de benodigde leidingwerk.

Budget
Voor zowel de bouwkundige als installatiewerkzaamheden vermoedden we dat het budget mogelijk aan de krappe kant was. We hebben bij het bepalen van het budget rekening gehouden met een prijsstijging van 15% (zie raadsvoorstel d.d. 26 april 2022). Inmiddels waren er aanwijzingen dat de markt prijsstijgingen kent van 35%. De aanwijzingen hebben zich bewaarheid en naar het zich laat aanzien komen we niet helemaal uit met het begrootte budget. We voorzien een budgetoverschrijding van ongeveer € 175.000,00. De overschrijding wordt gefinancierd uit het reguliere onderhoudsbudget.

Van het subsidiebureau hebben we de bevestiging gekregen dat we volgens de DUMAVA-regeling een subsidiebedrag van € 459.788,90 van het RVO tegemoet kunnen zien. Dit is echter gebaseerd op het ijskelderconcept en omdat dit niet haalbaar blijkt, houden we er rekening mee dat het subsidiebedrag iets lager kan uitvallen na verantwoording aan RVO.

Aanbesteding
We hebben gekozen voor een meervoudig onderhandse aanbesteding in percelen te verdelen in:
1. Bouwkundig perceel.
2. Installatietechnisch perceel.

Hierbij zal de bouwkundige aannemer die de opdracht gegund krijgt de coördinatie op zich nemen van zowel de bouwkundige- als installatietechnische werkzaamheden door middel van een coördinatieovereenkomst die met alle partijen wordt afgesloten.
Om deze aanbesteding op deze manier te houden zullen we moeten afwijken van ons aanbestedingsbeleid. De motivatie hiervoor is dat de huidige bouw en installatiemarkt overspannen is, en de leveringstijden en prijzen van grondstoffen en materialen dagelijks verandert . Hierdoor is het risico aanwezig van een planning die uitloopt en een langere sluiting van de accommodatie. Verder is er het risico dat er vanwege de drukte bij de aannemers weinig of geen inschrijvingen binnenkomen waardoor er een gerede kans is op een mislukte aanbesteding. Om dat risico in te dekken is het beter om met bekende (uit te nodigen bedrijven) in zee te gaan. We hebben nu 4 partijen voor zowel het bouwkundige- als installatietechnische perceel uitgenodigd voor de aanbesteding die de gemeente Rheden kennen en interesse hebben in het uit te voeren werk.
Deze afwijking heeft geen gevolgen voor de rechtmatigheid maar is een afwijking van onze eigen aanbestedingsregels en niet van de Europese aanbestedingsregels.

Resultaat aanbesteding
We hebben voor zowel perceel 1 (bouwkundig) als perceel 2 (installatietechnisch) een opdrachtnemer. Voor beide percelen is er voorlopig gegund aan de laagste inschrijver. Begin september zullen de verificatiegesprekken plaatsvinden en daarna de definitieve gunning.

Planning
De planning wordt als volgt voorgesteld;

Omschrijving actie/fase	Tijdspad
Aanbestedingsfase	Mei t/m Juli 2023
Definitieve gunning	September 2023
Opstarten inkoop en voorbereiding	Oktober 2023
Start uitvoering	April 2024
Oplevering gehele project	December 2024
Ingebruikname sporthal	Januari 2025

In de planning die we voor ogen hebben gebruiken we het jaar 2023 voor de aanbesteding van de Pilot Verduurzamen sporthal Theothorne, de opdrachtverstrekking en de voorbereiding van deze pilot. In 2024 kunnen we dan het gehele project in de goede periode van het jaar, waar de gebruikers de minst overlast ondervinden en de aannemer de dak werkzaamheden uitvoeren. Het voordeel van deze werkwijze is dat we gezamenlijk met alle uitvoerende partijen een uitvoeringsplanning kunnen opstellen en vaststellen, zodat de uitvoeringsplanning ook haalbaar en beheersbaar is.

Komende periode
Met de afdeling communicatie en met Sport in Rheden stellen we een communicatieplan op om de sporters/gebruikers te informeren. We zullen met Sport in Rheden kijken naar mogelijke oplossingen die we inzetten om de sporters/gebruikers van de sporthal Theothorne een alternatief te bieden op de momenten dat de sporthal buiten gebruik is vanwege de werkzaamheden.

De eerste informatiemiddag/avond voor de scholen en sportverenigingen heeft op 26 juni jl. plaatsgevonden. De eerste indruk is dat de informatiemiddag/avond goed in ontvangen door de sporters en gebruikers. Er zijn diverse vragen gesteld zowel op technisch gebied als over de tijdelijke huisvesting. Deze vragen zijn naar tevredenheid van de sporters/gebruikers beantwoord. Ook zijn er zaken meegenomen die ons verder helpen in het organiseren van de tijdelijk huisvesting. Hiervoor zullen we in september weer een nieuwe informatiemiddag/avond organiseren.

We zullen begin december 2023 met een update komen over de stand van zaken van het project. U kunt van ons dan een uitvoeringsplanning verwachten.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Rheden

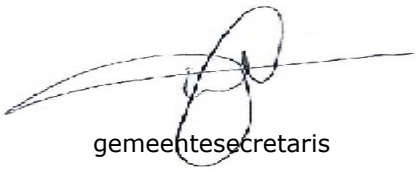

Burgemeester, gemeentesecretaris

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder
Paul Hofman

begrotingsprogramma
2 Leefomgeving

draagt bij aan Global Goal(s)
7 Betaalbare en duurzame energie
13 Klimaatactie

b en w-vergadering

agendapunt

bijlage(n)
- Raadsinformatiebrief
- Klimaatmonitor 2023

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Klimaatmonitor 2023

INHOUD VOORSTEL
- Vaststellen van de Klimaatmonitor 2023
- Intemmen met de Raadsinformatiebrief
- Raadsinformatiebrief en monitor ter kennisname doorsturen naar de raad

1 Wat is de aanleiding?
Het klimaatprogramma 2019-2022 is afgerond en de opgave is geland in de programmabegroting 2023 - 2026. Met deze monitor sluiten we het programma definitief af en voldoen we aan de toezegging die we daarover aan de raad hebben gedaan.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
- Klimaatakkoord van Parijs
- Klimaatwet en Klimaatakkoord van 2019
- Beleidskader "Aan de slag voor een duurzaam Rheden"

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
- We realiseren ieder jaar een besparing van 1,5% op ons energiegebruik.
- In 2023 is het aandeel duurzaam opgewekte energie16% van de behoefte.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
We gebruiken deze monitor als vertrekpunt voor onze acties in de komende jaren.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
N.v.t.

6 Wat zijn de risico's?
N.v.t.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
N.v.t.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
De monitor wordt gepubliceerd op www.watisjouwrheden.nl net als de vorige monitor uit 2021. Zo kan iedereen zien of we op de goede weg zijn en wat we moeten doen om op die weg te blijven.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
N.v.t.

Velp,

gemeente Rheden

Monitor klimaataanpak Rheden

Versie 2023

Inhoud

Inleiding	3
Conclusie	4
Advies voor vervolg	5
Resultaten:	
• Reductie CO_2 uitstoot	6
• Energiebesparing	8
• Duurzame opwek	9
Resultaten per categorie:	
• Wonen	11
• Werken	12
• Gemeentelijke organisatie	13
• Mobiliteit	14
Herkomst data	15

Uitgevoerd door Royal HaskoningDHV
in opdracht van gemeente Rheden.

Projectnummer: BJ2897

mei 2023

Inleiding

Voor u ligt de monitor klimaataanpak van de gemeente Rheden. Hierin staan de belangrijkste cijfers voor de voortgang van het klimaatbeleid van de gemeente.

De gemeente heeft als doelstelling om **in 2040 CO_2-neutraal** te zijn. Hiervoor zijn de volgende tussendoelen geformuleerd:

- In 2020 20% minder CO_2-uitstoot ten opzichte van 2010
- In 2030 49% minder CO_2-uitstoot ten opzichte van 1990
- Energiebesparing van 1,5% per jaar
- In 2023 is het aandeel duurzaam* opgewekte energie 16% van het totale verbruik.

De bovenstaande doelstellingen komen uit de klimaataanpak 2019-2022.

In deze monitor kijken we hoe het staat met de doelstellingen. Hiervoor kijken we naar het totaal en naar verschillende categorieën, conform het beleidskader “Aan de slag voor een duurzaam klimaat 2019 -2022”.

- Wonen
- Werken
- Gemeentelijke organisatie
- Mobiliteit
- Duurzame opwek

Hiervoor gebruiken we cijfers van klimaatmonitor, CBS en de gemeente zelf. De CO_2-uitstoot komt van klimaatmonitor en wordt berekend aan de hand van de CO_2-emissiefactoren. Deze emissiefactoren geven voor heel Nederland de gemiddelde CO_2-uitstoot per energie-eenheid. De CO_2-impact van Rheden geeft grotendeels een landelijke trend weer, er is helaas geen gemeente-specifieke data beschikbaar.

Definitie CO_2 -neutraal

CO_2-neutraal betekent dat er per saldo geen sprake is van CO_2-uitstoot. Anders dan bij “energieneutraal” gaat dit verder dan alleen het energiegebruik.

Om dit doel te halen moet alle energie (warmte, brandstof en elektriciteit) die men dan nog nodig heeft om te wonen, werken, reizen en recreëren op duurzame wijze worden opgewekt. Ook CO_2-uitstoot van productie en consumptie moet worden geminimaliseerd of gecompenseerd.

Voor CO_2-neutraal kan een deel van de CO_2-uitstoot ook gecompenseerd worden, bijvoorbeeld door bomen te planten of door te investeren in projecten die CO_2-uitstoot elders zullen verminderen.

** Er is in de beleidsstukken geen concrete definitie van duurzaam opgenomen. Het is aan te raden om hier een uitspraak over te doen. Een voorbeeld hiervan is dat biomassa hernieuwbaar is, maar niet volgens alle definities duurzaam.*

Conclusie

De doelstelling om **in 2020 20% minder CO2-uitstoot ten opzichte van 2010 is gehaald**. Dit is een landelijke trend van de laatste jaren, waarin de hele energiemix van Nederland verduurzaamd is. Er werd minder steenkool gebruikt en meer duurzame energie. Dit is terug te zien in de emissiefactoren, per kWh wordt steeds minder CO_2 uitgestoten. De verminderde uitstoot is dus niet direct terug te voeren op Rhedense inspanningen.

We zien wel dat de CO_2 uitstoot in 2021 weer is gestegen ten opzichte van 2020. Dit kan te maken hebben met de coronapandemie. Om de doelen voor 2030 te halen moet de CO_2-uitstoot blijven dalen.

Het doel om **1,5% energiebesparing per jaar** te realiseren is niet gehaald. In 2020 is dit doel gehaald, maar in 2021 is het energieverbruik weer gestegen ten opzichte van 2020. In dit jaar is de 1,5% daling niet gerealiseerd. Als er wordt gekeken naar de trendlijn die is ingezet vanaf 2015 is het doel net niet gehaald.

Het doel om in **2023 het aandeel duurzaam opgewekte energie 16% van het totale energieverbruik** is niet behaald. Het aandeel zonnepanelen stijgt en hier is een stijgende lijn zichtbaar. Op het gebied van andere duurzame opgewekte energie is geen grote stijging te zien.

Reductie CO_2 uitstoot

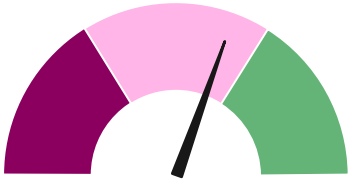

Energiebesparing

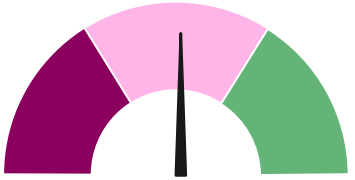

Duurzame opwek

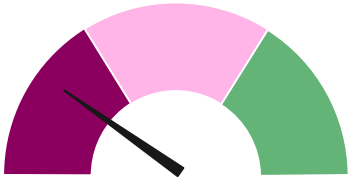

Advies voor vervolg

Deze monitor geeft inzicht in de ontwikkeling van de energievraag en CO_2-uitstoot in de gemeente. Deze gegevens zijn op hoofdlijnen en voornamelijk gebaseerd op landelijke gegevens. Voor het vervolg adviseren wij het volgende:

CO_2 uitstoot gemeente
In het rapport is CO_2 uitstoot weergegeven over het energieverbruik van de gemeentelijke organisatie. De gehele CO_2-uitstoot van de gemeentelijke organisatie is veel breder dan dat. Het advies is om data te verzamelen over bijvoorbeeld de CO_2-uitstoot bij infrastructurele projecten of beheer en onderhoud. Daarnaast kan de gemeentelijke organisatie ook haar gehele CO_2-uitstoot gaan rapporteren, dus ook de CO_2-uitstoot van het gebruik van diensten van derden en producten (scope 3).

Definitie duurzaamheid
De gemeente Rheden heeft op dit moment geen definitie voor duurzaamheid. Om een doel te behalen, in dit geval duurzamer worden, helpt het om het doel specifieker te maken. Als de definitie helder is dan kan hiernaartoe gewerkt worden. Dit zou in een nieuw beleidskader opgenomen kunnen worden, als vernieuwing op het beleidskader “Aan de slag voor een duurzaam klimaat 2019 -2022”.

Reductie CO_2 uitstoot – toelichting emissiefactor

De CO_2-uitstoot wordt door klimaatmonitor berekend aan de hand van de CO_2-emissiefactoren. Deze emissiefactoren geven voor heel Nederland de gemiddelde CO_2-uitstoot per energie-eenheid. De laatste jaren zijn deze factoren gedaald door een daling in het gebruik van steenkool en toename van duurzame elektriciteit. De dalende trend vanaf 2015 is een landelijke trend en dus niet direct toe te schrijven aan inspanningen van de gemeente Rheden op dit gebied.

De trend van de CO_2-emissiefactoren is terug te zien in de ontwikkeling van de CO_2-uitstoot van gemeente Rheden (zie volgende pagina). Dit is niet de enige factor. In de afgelopen jaren is minder energie gebruikt, wat ook tot een verlaging van de CO_2-uitstoot leidt. De energiebesparing in Rheden is echter gering. Op de volgende pagina's wordt ingegaan op CO_2-uitstoot en energiebesparing.

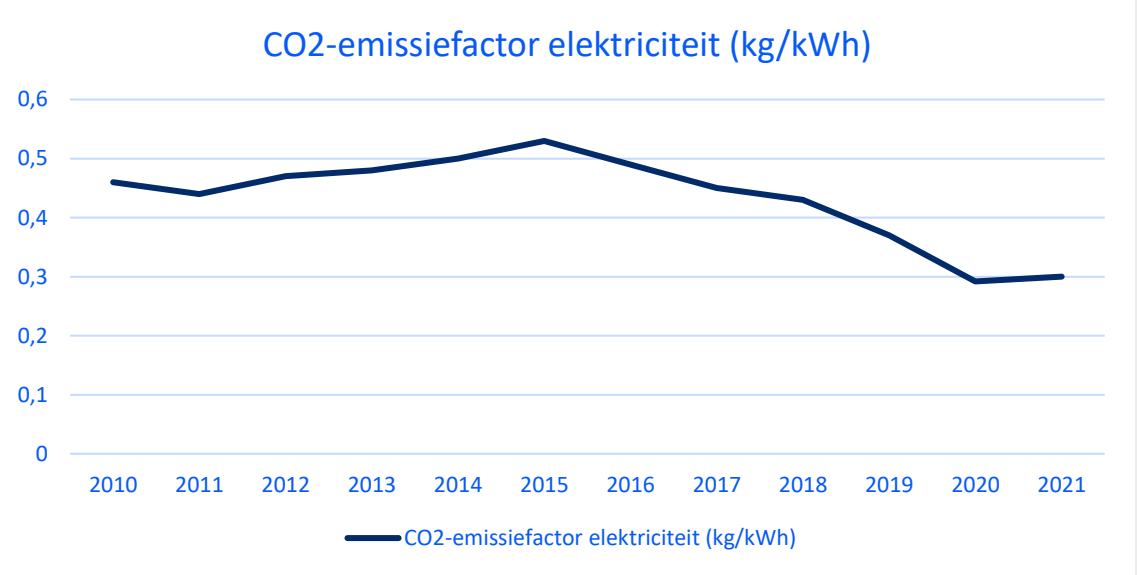

Reductie CO_2 uitstoot

DOEL: 20% reductie t.o.v. 2010

In de afbeelding hiernaast is de ontwikkeling van de CO_2 uitstoot van de gemeente Rheden op basis van de klimaatmonitor te zien. Dit geeft een duidelijke dalende lijn aan, met uitzondering van 2021 waarin de CO_2 uitstoot gestegen is. Het doel van de gemeente Rheden is 20% reductie ten opzichte van 2010. In 2021 is de CO_2-uitstoot 30% lager dan in 2010. Het volgende doel, 49% reductie in 2030, wordt ten opzichte van 1990 gemeten. Gegevens over de CO_2-uitstoot in 1990 zijn er niet en dit kan dus niet weergegeven worden.

In 2021 is een lichte stijging in CO_2-uitstoot te zien. Een mogelijke verklaring is dat dit toe te schrijven is aan het terugveereffect na de coronapandemie. In 2020 is de CO_2-uitstoot het laagst. In dit jaar is het aandeel van verkeer en vervoer lager dan de andere jaren. De coronapandemie kan een verklaring zijn voor de tijdelijke daling in 2020.

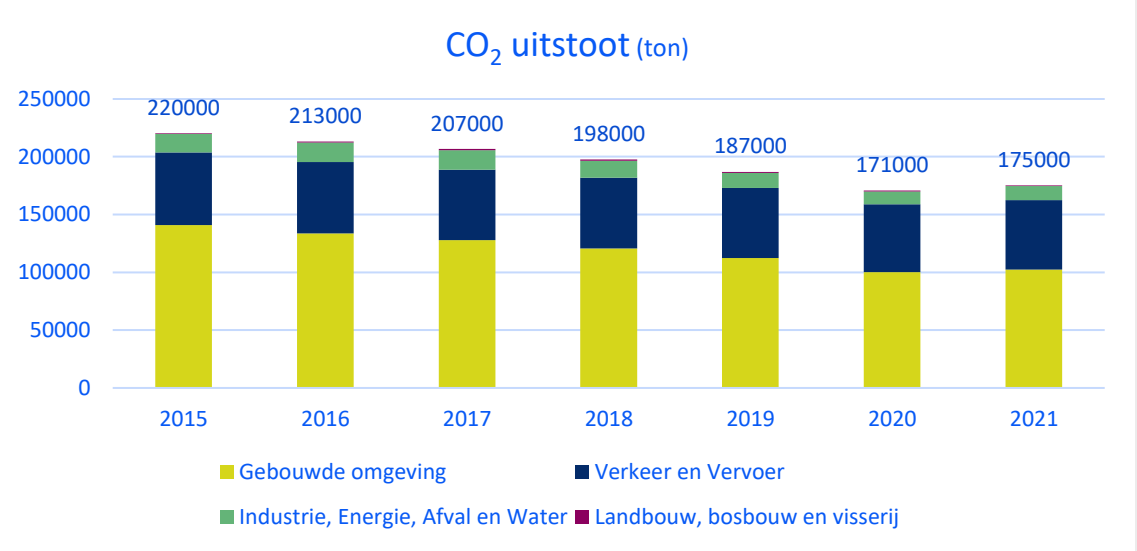

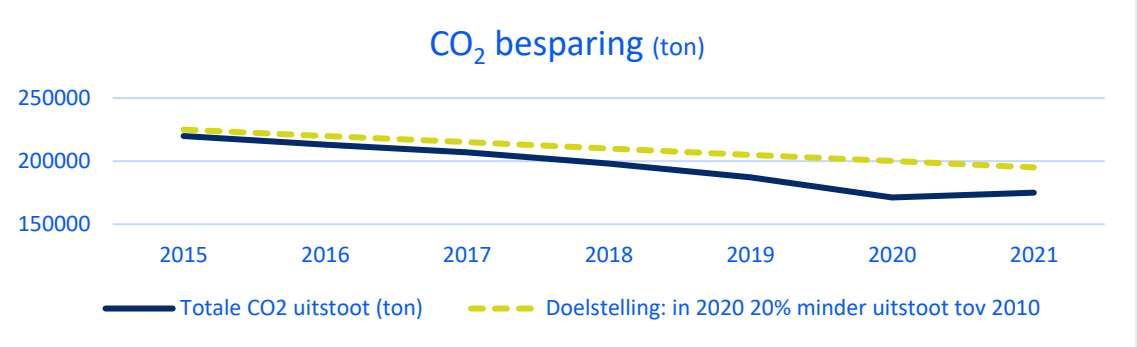

Energiebesparing

DOEL: 1.5% energiebesparing per jaar

Vanaf 2015 tot aan 2019 is het doel om ieder jaar 1,5% energie te besparen niet gehaald. Gemiddeld genomen is de doelstelling net niet gehaald.

In 2020 is een daling van 5% te zien. Deze daling is mogelijk te verbinden aan de coronapandemie en een warme winter: in het energiegebruik is met name in warmte en verkeer en vervoer een daling te zien.

In 2021 is het energieverbruik gestegen ten opzichte van 2020 (+1.76%). Aan de groene lijn van de besparingsdoelstelling is te zien dat het gestegen energieverbruik net boven de besparingsdoelstelling valt.

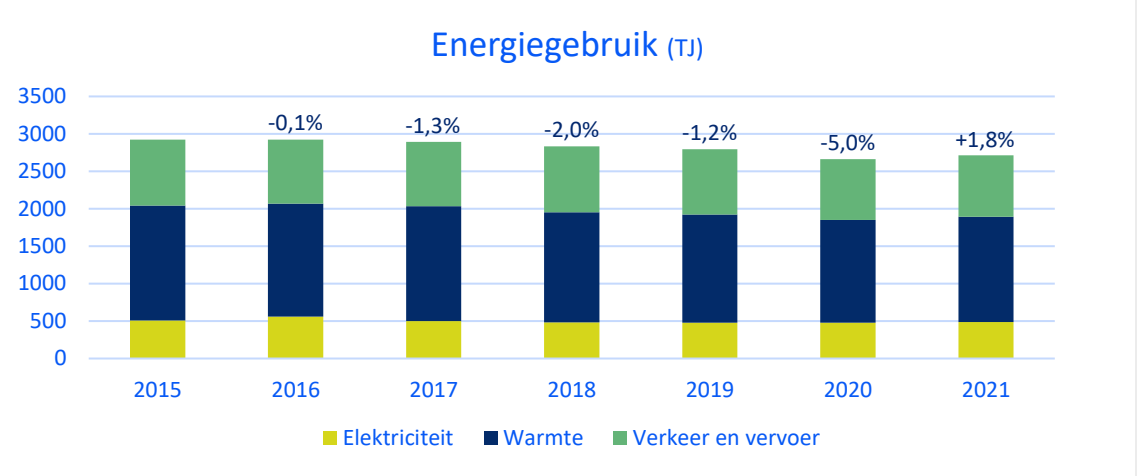

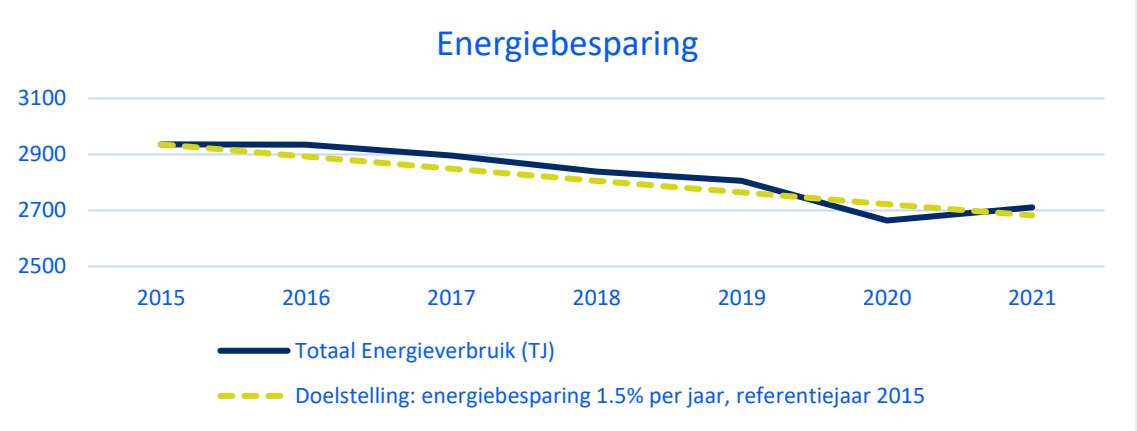

Duurzame opwek - totaal

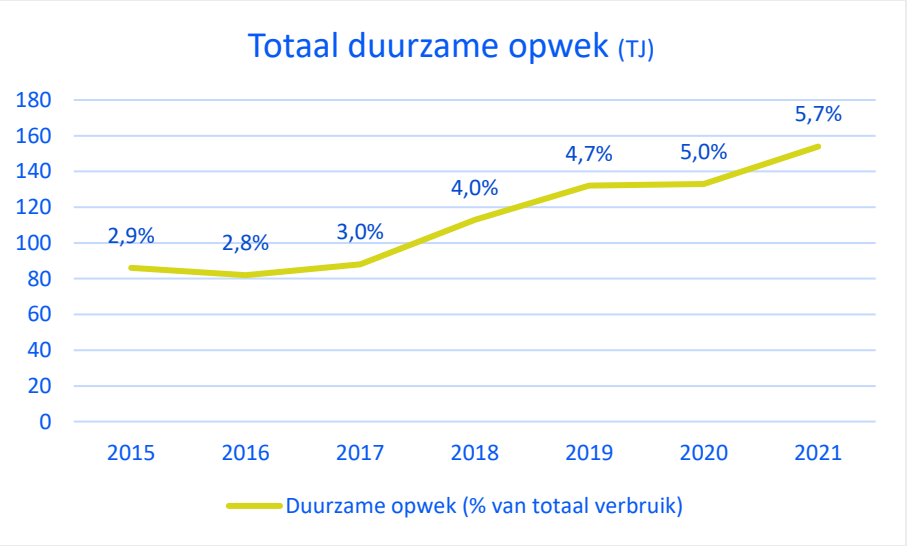

DOEL: 16% in 2023

De opwek van duurzame energie is beperkt in de gemeente. In 2021 werd 5,7% van de energie in Rheden hernieuwbaar opgewekt. Hieronder vallen ook biomassa en biobrandstoffen, deze worden echter niet door iedereen als duurzaam beschouwd.

Het doel van 16% duurzame energie is nog niet in zicht. Hierbij gaat het dus om alle soorten energie. Het aandeel duurzame elektriciteit groeit gestaag (zie volgende pagina), maar nog niet voldoende.

Dit betekent dat er op dit gebied nog grote kansen liggen voor de gemeente om verder te verduurzamen.

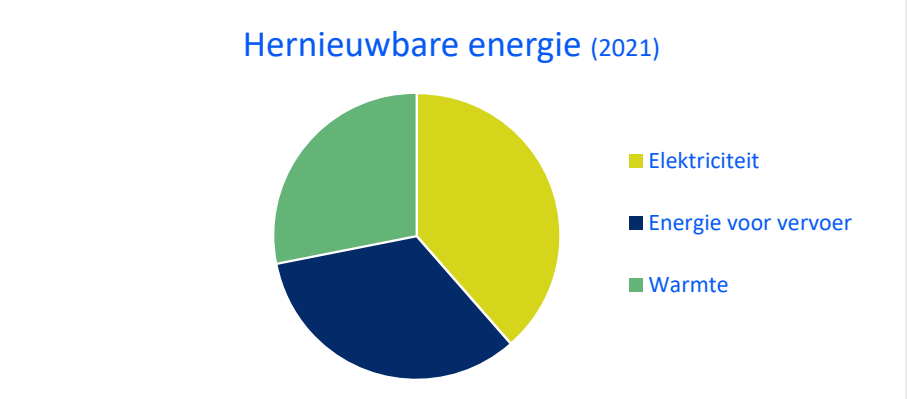

Elektrificatie

Met de verschuiving van fossiele energie naar duurzame energie zal ook de verdeling van energievormen veranderen. De warmtevraag wordt momenteel vooral door gas voorzien. Met de verduurzaming hiervan zal een deel van de warmtevraag door elektriciteit voorzien worden (denk aan warmtepompen en elektrisch koken). Hetzelfde geldt voor vervoer: er komen steeds meer elektrische auto's.

Deze verschuiving heet elektrificatie. Ondanks besparingsdoelen zal de vraag naar duurzame elektriciteit hierdoor dus toenemen.

Duurzame opwek - elektriciteit

In 2021 was er in totaal 59 TJ aan zonnestroom opgewekt, dit is 12,1% van het elektriciteitsverbruik. Er zijn geen andere vormen van duurzame elektriciteit in de gemeente.

Het doel van 16% energie-opwek in 2023 wordt hiermee nog niet gehaald. Om dit doel te halen is het in elk geval nodig dat het vermogen van zon op dak vergroot. In het landelijke klimaatakkoord staat de ambitie om in 2030 70% van de elektriciteit uit hernieuwbare bronnen te halen.

De gemeente Rheden loopt nog achter op de rest van de regio. De regio Arnhem/Nijmegen heeft 3.090 MJ hernieuwbare elektriciteit per inwoner, in de gemeente Rheden is dit 1.359 MJ.

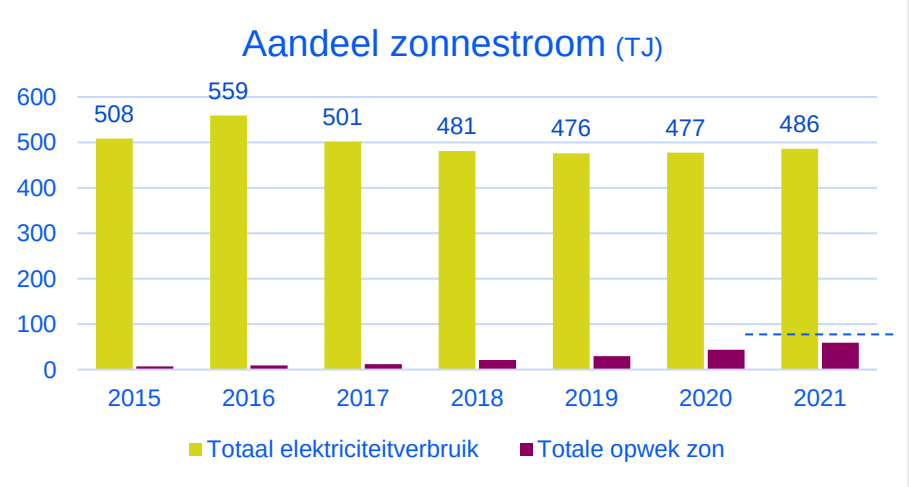

Zonprojecten

In afgelopen jaren zijn twee zonneparken gerealiseerd: drijvend zonnepark K3 Havikerwaard (in gebruikt vanaf begin 2022) en zonnepark Bocht (in gebruik vanaf eind 2022), gezamenlijk 3,65 MWp. K3 Havikerwaard is een zonnepark geïnitieerd vanuit een bedrijf. Het zonnepark de Bocht is ontstaan vanuit een inwonersinitiatief. De Bocht levert energie voor gemiddeld 360 huishoudens.

In de cijfers van de klimaatmonitor en de grafiek hiernaast is de energieopbrengst van zonnepark K3 Havikerwaard al zichtbaar in 2021. Zonnepark de Bocht is nog niet in deze cijfers opgenomen. Het zonnepark zal naar inschatting 4,3 TJ aan duurzame elektriciteit bijdragen, daarmee komt het totaal op 13% van het elektriciteitsverbruik.

Momenteel wordt één ander project onderzocht op haalbaarheid: zonnepark De Oksel voor ongeveer 2 MWp.

Zon op dak

Het aantal zonnepanelen op daken groeit gestaag, zie volgende pagina. In 2022 hebben 3.713 woningen zonnepanelen: 17,4% van alle woningen in Rheden.

Wonen

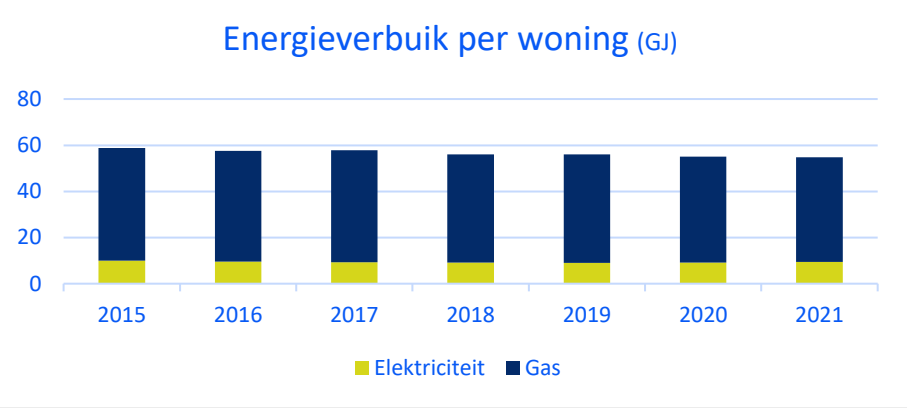

Gasverbruik is temperatuur gecorrigeerd; om effecten van verduurzamingbeleid terug te kunnen zien is gecorrigeerd voor meer stoken In koude winters.

Data 2015 niet beschikbaar

Verduurzaming woningen
In de periode van 2015 – 2021 is het energieverbruik gemiddeld 0,93% per jaar gedaald. Het gasverbruik per woning daalt nog steeds gestaag, net als in de rest van het land. Het elektriciteitsgebruik per woning is tot 2020 ongeveer stabiel gebleven en in 2021 licht gestegen.

Om woningen te verduurzamen geeft de gemeente duurzaamheidsleningen uit voor bijvoorbeeld zonnepanelen of isolatiemaatregelen. In 2022 is in totaal een bedrag van 1,2 miljoen toegekend, dit is een stuk hoger dan voorgaande jaren. De effecten hiervan zullen we terugzien in de volgende monitor.

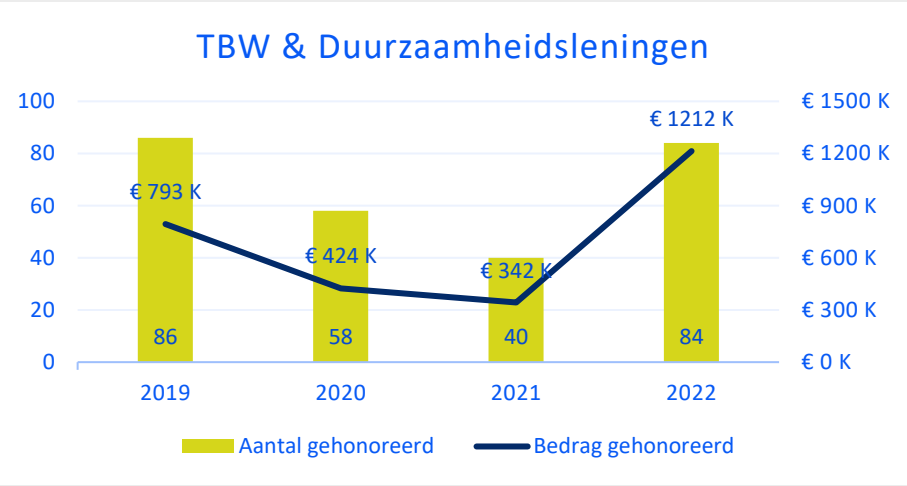

Werken

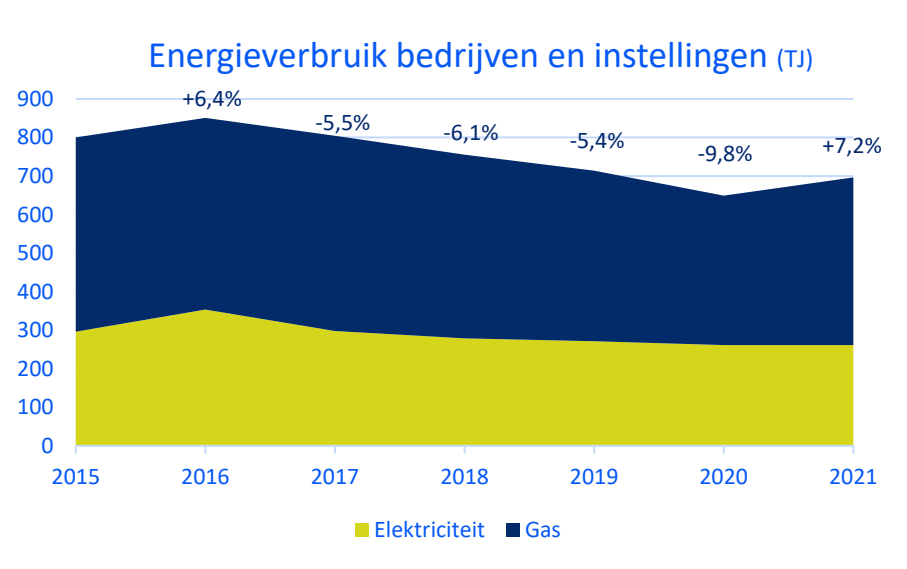

Energieverbruik bij bedrijven en instellingen in Rheden
Sinds 2015 is het energieverbruik bij bedrijven en instellingen met 13% afgenomen. In de grafiek is een dalende trend te zien, met in 2021 weer een stijging. Dit kan verklaart worden door de coronapandemie, waardoor in 2020 een tijdelijke daling in energieverbruik is te zien was die in 2021 weer terug is. Tussen 2021 en 2019 zit een daling van energieverbruik van 2,5%. De sterke daling van de voorgaande jaren lijkt af te vlakken.

Energiebesparing bij bedrijven blijft een belangrijk aandachtspunt. Bijna de helft van de gecontroleerde bedrijven in 2020 voldeed niet aan de wettelijke verplichtingen op het gebied van energiebesparing.
Eind 2022 hadden 55 kantoren geen energielabel, hiervoor zijn vervolgcontroles uitgevoerd. Hiervan voldoen 24 inmiddels aan de label C-verplichting. Er moeten nog 11 zaken afgehandeld worden. De overige 20 gebouwen hoeven niet aan de label C-verplichting te voldoen, omdat het bijvoorbeeld geen kantoor is of binnenkort getransformeerd wordt. Over de overige kantoren is nog geen informatie beschikbaar gesteld.

Gemeentelijke organisatie

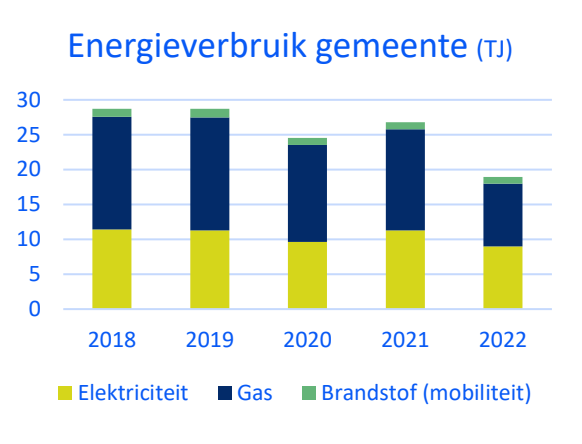

Gemeentelijk energieverbruik
Het energieverbruik van de gemeentelijke organisatie is in de afgelopen jaren al flink gedaald van 31,2 TJ naar 19,0 TJ. Het percentage eigen opwek is nog vrij laag. (1TJ – 5,2% van het totaal).

De energielabels zijn alleen van de gemeentelijke panden (met uitzondering van parkeergarages, schoolgebouwen en brandweerkazernes). Het totaal aantal panden is 24. Er is weinig ontwikkeling te zien in de energielabels.

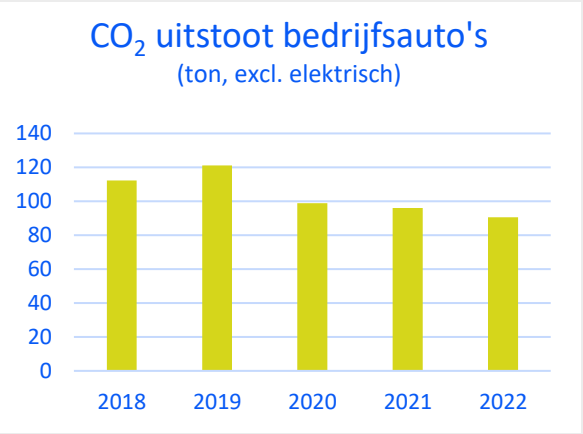

Er is geen inzicht in het elektriciteitsgebruik van elektrische voertuigen. Dit is onderdeel van de totale stroomrekening van de gemeente.

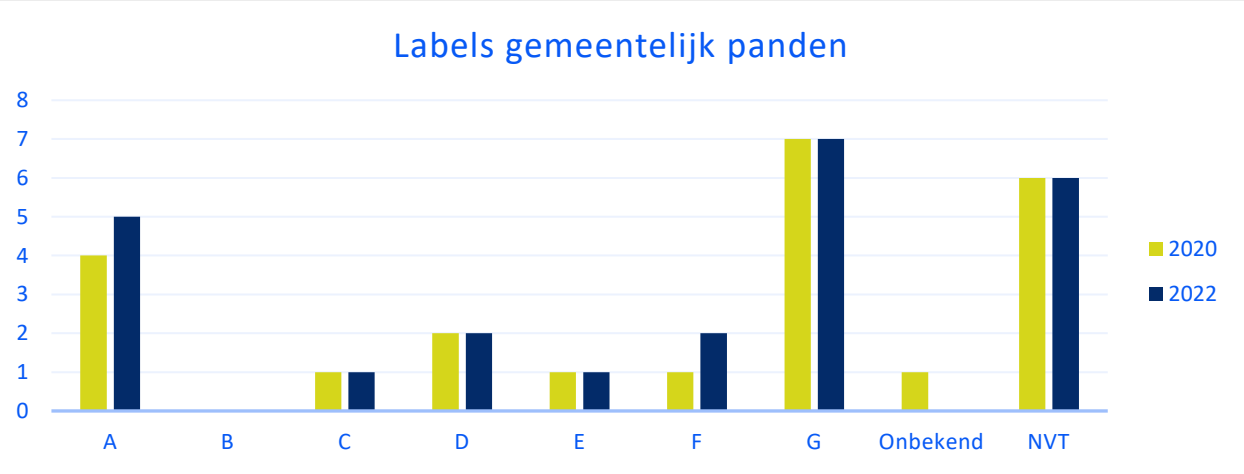

Mobiliteit

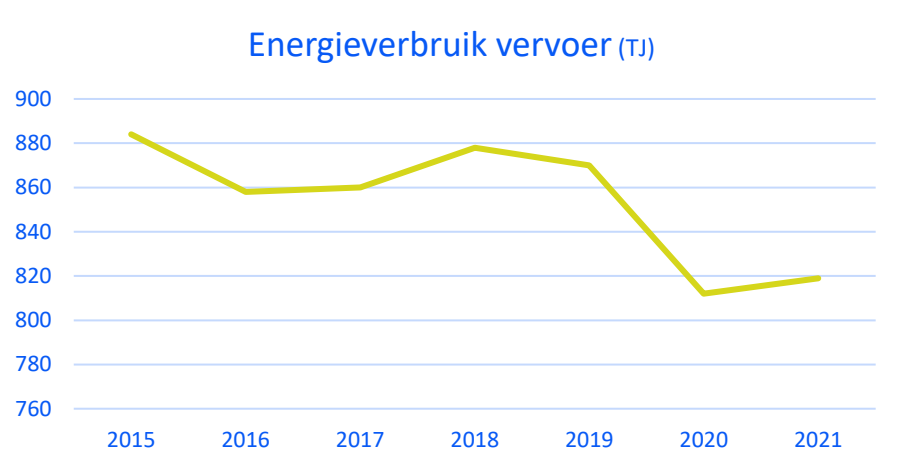

Onder energieverbruik mobiliteit valt vervoer over wegen en snelwegen (dit is inclusief OV), mobiele werktuigen en recreatievaart.

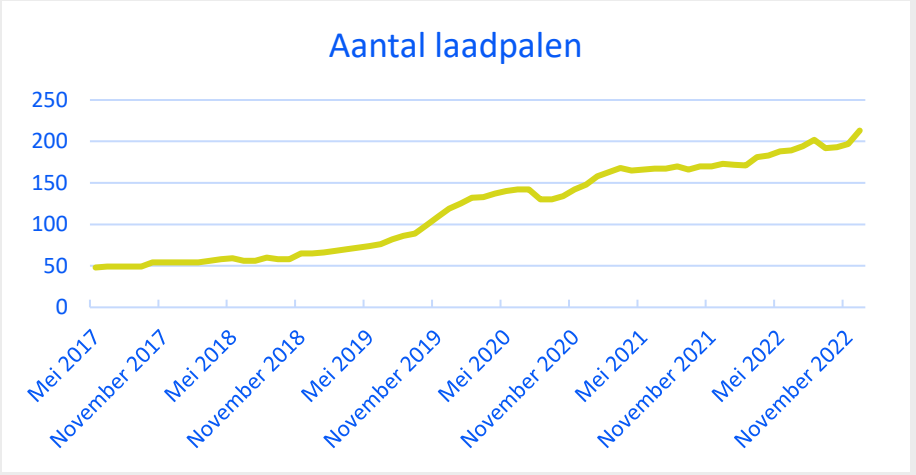

Voertuigen: Aantallen

1,1 Personenauto per inwoner

613 Elektrische personenauto's

In het energieverbruik voor vervoer is in 2020 een daling zichtbaar. Dit kan onder meer verklaarbaar zijn door de coronapandemie en daardoor een daling in gebruik van vervoermiddelen.

Er komt steeds meer elektrisch vervoer. Het aantal laadpalen in de gemeente stijgt ook door.

Herkomst data

De cijfers in dit document zijn afkomstig uit het door Royal HaskoningDHV ontwikkelde Klimaat Dashboard Rheden, versie 2023. Deze is gevuld met informatie uit openbare bronnen, zoals CBS-statline en de klimaatmonitor.nl. Informatie over de gemeentelijke organisatie en projecten is door de gemeente zelf aangeleverd. In het dashboard staat een bronverwijzing per indicator.

Voor de monitor zijn over het algemeen de meest recente jaartallen aangehouden. Dit jaartal verschilt per bron, waardoor het jaartal soms per thema verschilt. De meeste gegevens van het CBS en de klimaatmonitor zijn tot en met 2021 beschikbaar, sommige gegevens tot en met 2022. Niet alle grafieken in dit document geven dus dezelfde jaartallen weer.

De monitor loopt over de periode tot 2022. Doordat niet alle data direct beschikbaar is, kan de meest recente stand van zaken nog niet gemonitord worden. Het beleid en het programma zijn in 2019 van start gegaan.

Disclaimer: de data uit voorgaande jaren uit openbare bronnen kan verschillen van de data van de klimaatmonitor uit 2019, dit is te verklaren doordat de rekenmethodiek is aangepast. Klimaatmonitor past geregeld de rekenmethode aan of de indeling van indicatoren. Daardoor zijn ook niet alle categorieën van de vorige meting beschikbaar.

gemeente Rheden

Raadsinformatiebrief

datum	voor	Afdeling/cluster
14 juli 2023	De gemeenteraad van Rheden	Leefomgeving
behandeld door	**ons kenmerk**	**bijlage(n)**
Marjolein Huijskes		Klimaatmonitor 2023

Onderwerp
Klimaatmonitor 2023

Geachte raad,

Bijgevoegd vindt u de derde monitor Klimaataanpak Rheden. De afgelopen jaren hebben we deze laten uitvoeren door Royal Haskoning DHV om te volgen of we onze klimaatdoelen halen en wat we kunnen doen om eventueel bij te sturen. De gebruikte gegevens zijn openbaar en verifieerbaar. Vanwege die zorgvuldigheid zijn de meest recente cijfers van 2021, soms van 2022. De gegevens over de gemeentelijke organisatie zijn aangeleverd door de organisatie zelf.

Monitoring in 2018 en 2021
De eerste monitor dateert uit 2018 en is opgesteld onder het klimaatprogramma "De Duurzame Slag om Rheden". Deze monitor behandelde zowel de kwantitatieve doelen op het gebied van opwek en besparen als de kwalitatieve doelen op het gebied van lokale initiatieven, bewustwording, adaptatie en het transitieproces. Het nieuwe programma "Aan de slag voor een duurzaam klimaat 2019-2022" was erop gericht zichzelf overbodig te maken in 2023. De verschillende opgaven zijn één voor één geland in de programmabegroting en worden via de P&C cyclus gemonitord en verantwoord. De tweede monitor uit 2021 is dan ook beperkt tot de kwantitatieve monitoring op de CO_2 reductie, de opwek- en de besparingsdoelen.

Afsluiting Klimaatprogramma 2019 – 2022
De derde monitor, die nu voor u ligt, is op dezelfde wijze opgesteld zodat u vergelijkbare data ziet. Deze monitor kan worden beschouwd als de afsluiting van het klimaatprogramma 2019-2022. Op de thema's wonen, werken, opwek, mobiliteit en adaptatie is de duurzaamheidsopgave verwerkt in de programmabegroting. Als college zijn wij trots en tevreden dat de opgave goed in de begroting is geland. Zo wordt duidelijk dat het een opgave is voor de lange termijn die over de grenzen van de verschillende begrotingsprogramma's gaat en waar we als college samen voor verantwoordelijk zijn.

Energie- en warmtetransitie 2023 – 2030
De opgave op het gebied van de energie- en warmtetransitie krijgt in de programmabegroting extra aandacht omdat deze opgave de komende jaren ook extra inzet vraagt van onze organisatie. Het rijk heeft ons een structureel (met de jaren oplopend) budget toegezegd om deze inzet te kunnen leveren. De monitor 2023 geeft ons een goed beeld van de stand van zaken in Rheden. We kunnen op basis van de conclusies en aanbevelingen uit de monitor de lijnen voor de komende jaren uitzetten. In het burgerakkoord staan verschillende voorstellen opgenomen die te maken hebben met de energietransitie maar ook met het monitoren ervan. We zijn bezig deze voorstellen in een duurzaamheidsagenda te vertalen. De monitor 2023 is ook hiervoor een goed startpunt.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Rheden

Burgemeester | Gemeentesecretaris

Planning

"Naar een sluitende begroting 2024"

		juli	augustus	september	oktober	november
1	Kadernota 2024 in raad (inclusief doorkijk proces)	4-jul				
2	Inventarisatie ambitie aanpassingen portefeuillehouders/DT	5-6-7 juli				
3	Bespreken grotere plaatje bestuurlijke ambities (2024 – 2027)College	12-jul				
4	terugkoppeling aan de raad over heidag	13-jul				
5	(Interne) informatiebijeenkomst programmabegroting	13-jul				
6	Deadline aanleveringen input concept begroting door organisatie tbv samenstellen 1e concept		14-aug			
	Afstemming met portefeuillehouders		14-25 aug			
	Samenstellen 1e concept begroting 2024		21-aug	4-sep		
7	Onderzoek Twijnstra & Gudde		21-27 aug			
8	Rapportage Twijstra & Gudde beschikbaar voor DT/College/Raad			4-sep		
9	Behandeling DT: 1e behandeling			7-sep		
10	Plenaire bijeenkomsten per programma*			*11-sep*		
11	Behandeling DT: 2e behandeling			14-sep		
12	Behandeling in College: 1e behandeling			19-sep		
13	Financiële commissie			20-sep		
14	Behandeling in College: 2e behandeling			26-sep		
	Behandeling in Raad:					
15	Technische vragenronde				9-okt	
16	Voorbereidende vergadering				24-0kt	
17	Besluitvormende vergadering					7-nov

gemeente Rheden

Memo

datum	voor	Afdeling/cluster
19 juli 2023	Gemeenteraad	-
behandeld door	**ons kenmerk**	**bijlage(n)**
-		

Onderwerp
Terugkoppeling Heidag College d.d. 12 juli 2023

Inleiding

Op 4 juli jl. is de kadernota in uw Raad besproken. Tijdens de behandeling is toegezegd u in het zomerreces actief te informeren over de voortgang van het traject om te komen tot een sluitende begroting. Daarbij is aangegeven dat dit de eerste keer zal zijn na de heidag van het college op 12 juli 2023. Met deze memo geeft het college hier invulling aan.

Tijdens de dag hebben twee vragen centraal gestaan:

- Wat moeten we doen om tot een sluitende begroting te komen?
    - Denk daarbij aan welke (inhoudelijke) richtingen het college wil meegeven bij het verder oplopen van de begroting.
- Hoe moeten we tot een sluitende begroting komen?
    - Denk daarbij aan vakantieplanning en op welke wijze de organisatie en de Raad participeren in het traject.

Wat

Na uitgebreide discussie en afwegingen geeft het college aan de ambtelijke organisatie de volgende richtingen:

1. Bij autonome ontwikkeling altijd de vraag stellen: hoe kunnen we dit neutraliseren?
    - Niet wachten op mogelijke Rijkscompensatie
    - Niet altijd één op één overnemen
    - Wat zet je er tegenover?
2. In welke mate kunnen we sturen op de dienstverlening, die passend is bij de aangepaste ambitie. Dienstverlening kan daarbij ruim worden geïnterpreteerd, d.w.z. nadenken op welke wijze dingen richting inwoners anders kunnen doen en hoe ver wil je daarbij gaan.
    - Inventariseer wat kunnen we zelf en/of wat kunnen we meer met inwoners doen. Iets concreter, minder in onderzoeken uitbesteden en kritisch over wat is goed genoeg voor Rheden
3. Vertrouwen in oplossingen die worden voorgesteld en besparingen inboeken dan wel als Risico opnemen in de begroting. Hiermee wordt de verantwoordelijkheid voor toekomstige besparing nadrukkelijker belegd.
4. Producten daadwerkelijk kostendekkend maken en opbrengsten verhogen. Dienstverlening meer doorrekenen naar de inwoners ((zgn. profijtbeginsel).

5. Meer de focus op WAT we willen bereiken, en minder inzoomen op het HOE.
6. Omgaan met latente ambities in die zin dat beleid uit vorige coalitieperioden wordt heroverwogen.

Dit zijn kansen gericht op het sluitend krijgen van de begroting 2024 ev.. Hierbij is aangegeven dat de jaren 2024 en 2025 een ruim positief saldo moet genereren. Voor de jaren 2026 en 2027 hoeft dit nog niet positief te zijn daar voor deze jaren nog reparaties vanuit het Rijk worden verwacht (zie ook de VNG brief d.d. 14 juli 2023 hierover).

Daarnaast is besproken dat voor de langere termijn:
- We voor de begroting 2025 ev. onderzoek moeten doen hoe we de jaren 2026 ev. positief krijgen.
- De ontwikkeling van de organisatie (2026 ev.) in lijn blijft lopen met het gewenste niveau van dienstverlening en ambities.

Hoe
Deze denkrichtingen moeten ertoe leiden dat vanaf medio augustus een eerste concept van begroting 2024 ev. met de portefeuillehouders kan worden besproken. De eerste financiële doorrekening zal eind augustus gereed zijn. 28 Augustus beschikken we over de rapportage van Twijnstra Gudde (TG). Dit onderzoek is een vergelijking en analyse van verschillen over de wijze waarop wij onze begroting hebben geraamd en andere vergelijkbare gemeenten. 29 Augustus is er een B&W/DT overleg om de TG rapportage en de conceptbegroting met elkaar te verdiepen en bestuurlijke keuzes te maken. In de week van 4 september wordt de TG rapportage en de hoofdlijnen van de concept begroting 2024 ev. met u gedeeld. Het TAC kan 28 augustus hierover besluiten. In de week van 4 september de beschikbare informatie opiniërend met elkaar te bespreken. De maand september zal worden gebruikt om de concept begroting verder uit te werken waarbij we eventuele suggesties uit de opiniërende bijeenkomst kunnen verwerken. Eind september kan dan conform de reguliere P&C cyclus de begroting 2024 aan u worden aangeboden.

Een integraal overzicht over hoe we een en ander oppakken is in bijlage opgenomen.

Afsluiting
Het college heeft het volste vertrouwen dat met deze richtingen en de planning we eind september tot een sluitende begroting kunnen komen en u voor nu voldoende hebben geïnformeerd. Begin september zal het volgende moment zijn waarop wij terug zullen komen op de begroting.

Bijlage:
- *Planning van activiteiten die leiden tot een sluitende begroting*

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
P. Hofman	2. Leefomgeving	11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		1

rol raad
Tkn.

onderwerp
Toekomstverkenning religieus erfgoed Rheden

INHOUD VOORSTEL

I. De *Toekomstverkenning religieus erfgoed Rheden* vaststellen en ter kennisneming zenden aan de gemeenteraad.
II. De *Toekomstverkenning religieus erfgoed Rheden* als bouwsteen meenemen in de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan.

1 Wat is de aanleiding?

Kerken en andere gebedshuizen zoals de moskee of synagoge hebben vaak een grote betekenis voor de identiteit van onze dorpen, als opvallende, markante gebouwen die meestal overal bovenuit reiken, vaak letterlijk in het hart van de dorpen. Ook de kerkhoven zijn kenmerkend voor de identiteit als verstilde groene oases. Daarnaast is het religieus erfgoed voor de samenleving van grote betekenis omdat velen zich er om uiteenlopende redenen (diep) persoonlijk mee verbonden voelen.

Door de ontkerkelijking die de afgelopen decennia plaatsvindt, zien we in heel Nederland dat steeds meer van het religieuze erfgoed de oorspronkelijke functie verliest. Rheden vormt hierop geen uitzondering. Nog slechts de helft van het religieuze erfgoed in onze gemeente heeft de oorspronkelijke functie. Dat kan een bedreiging vormen voor de (vaak monumentale) gebouwen maar ook voor de sociale infrastructuur die door kerkelijke gemeenschappen is opgebouwd. Dat gegeven was de aanleiding om de toekomstverkenning op te stellen die voor u ligt.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

De verkenning is tot stand gekomen met gebruikmaking van de subsidie Kerkenvisies van de rijksoverheid. Daarnaast kent veel (maar zeker niet al het) religieus erfgoed een monumentale status en valt onder Erfgoedwet c.q. Erfgoedverordening Rheden.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

Door de markante postie die religieus erfgoed inneemt in de dorpen en de gevoelens van veel inwoners kan de instandhouding ervan een belangrijke bijdrage leveren aan de kwaliteit van de leefomgeving.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

De verkenning is niet voor niets opgesteld, want deze wijst uit dat over ca. 10-15 jaar nog maar een kwart van het religieuze erfgoed de oorspronkelijke functie heeft. Dit betekent dat de vraag naar nieuwe functies in de komende jaren zal toenemen. De verkenning wijst verder uit dat onze inwoners van mening zijn dat de primaire verantwoordelijkheid voor de instandhouding van de gebouwen ligt bij de eigenaren en -in mindere mate- de gemeente. In de verkenning worden aanbevelingen gedaan om beter voorbereid te zijn op de toekomst.

Een kleine greep:

- Een werkgroep van betrokken partijen die samen kennisbijeenkomsten organiseren. Deze kunnen eigenaren dichter bij elkaar brengen en eraan bijdragen dat ze van elkaars oplossingen en expertise leren. Partners als Incluzio, RIQQ en Vivare zouden hierbij betrokken moeten worden.
- Een gemeenschappelijke website waarop de eigenaren die hun gebouw voor verhuur aanbieden informatie plaatsen zodat potentiële huurders (zoals muziekverenigingen) sneller weten wat de mogelijkheden zijn en met verhuurders in contact kunnen komen.
- Een centraal aanspreekpunt binnen de gemeente voor eigenaren die vragen hebben over de instandhouding en mogelijke nieuwe functies.
- Voor de mogelijk bedreigde kerken: het tijdig met de eigen gemeenschap en vooral ook de bredere dorpsgemeenschap in gesprek gaan over een toekomstperspectief. Ook hierin kunnen de maatschappelijke partners mogelijk een rol vervullen.
- Met gebruikmaking van bestaande subsidieregelingen de verduurzaming van de gebouwen realiseren. De gemeentelijke DuMo-coach (DuMO= duurzame monumenten) kan eigenaren hierbij ondersteunen.
- De toekomst van religieus erfgoed waar mogelijk borgen via Omgevingsvisie en -plan.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

Er zijn geen financiële consequenties verbonden aan de verkenning.

6 Wat zijn de risico's?

Er zijn geen risico's als gevolg van deze verkenning.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

We zijn de afgelopen twee jaar met alle eigenaren in gesprek gegaan om inzicht te krijgen in hun toekomstperspectief en te horen welke kansen en bedreigingen zij zien. Ook hebben we via een enquête onze inwoners (via Rheden Spreekt) gevraagd naar hun ideeën over religieus erfgoed: is het belangrijk, moet het behouden blijven, welke functies zijn bij herbestemming passend maar welke ook helemaal niet? Tenslotte hebben we met onze partners Vivare, RIQQ en Incluzio gesproken om te zien welke verbindingen misschien te leggen zijn tussen religieus erfgoed en maatschappelijke opgaven. De weerslag van dit alles is samengevat in de Toekomstverkenning. Gelet op het totstandkomingstraject mag verwacht worden dat veel mensen zich in de resultaten en conclusies kunnen vinden.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Alle eigenaren en de betrokken maatschappelijke partners ontvangen de definitieve verkenning. Daarnaast zal de verkenning als bouwsteen worden meegenomen in Omgevingsvisie en -plan om via die instrumenten zo optimaal mogelijk (een nieuw) perspectief te bieden voor het religieuze erfgoed dat behouden moet blijven.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Samen met de eigenaren en betrokken partners zal binnen de omgevingsvisie worden bekeken wat gedaan kan worden om de toekomst goed het hoofd te bieden.

De Steeg,

Toekomstverkenning religieus erfgoed

gemeente Rheden

gemeente Rheden

COUP

April 2023

Colofon

Gemeente Rheden

Titel	Toekomstverkenning religieus erfgoed gemeente Rheden
Datum	april 2023
Adviseur	COUP B.V.
Door	Marjolein Sanderman (Gemeente Rheden)
	Heidi Buijs (Gemeente Rheden)
	Geert Driebergen (Gemeente Rheden)
	Eline Amsing (COUP)
	Nicole Roeterdink (Rechurch)
	Jos Schrijen (DOOK)
Vormgeving	Yurr Studio

Copyright © 2023 COUP B.V.

De grootst mogelijke zorgvuldigheid is betracht bij het samenstellen van dit rapport. Echter voor onvolledigheden met betrekking tot deze rapportage, op welke grond dan ook, kan COUP B.V. en/of de samenstellers daarvan op geen enkele wijze verantwoordelijk worden gesteld. De door u verstrekte persoonlijke gegevens in verband met de opdracht zullen niet aan derden verstrekt worden. Op de inhoud en de presentatie van deze rapportage berust een intellectueel eigendomsrecht van COUP B.V.

COUP

Toelichting foto's voorpagina

1. Joodse begraafplaats in Dieren
JanB46 via Wikimedia Commons

2. Hervormde Kerk in Laag Soeren
ambulare.nl

3. Phoenixkerk in Velp (gesloopt)
ansichtkaartenbeurs.nl

Inhoud

Colofon 2
Inhoud 3
Woord vooraf 4
Deel 1. Inventarisatie 5
Hoofdstuk 1. Inleiding 5
Hoofdstuk 2. Religieuze gebouwen in Rheden 7
Hoofdstuk 3. Cultuurhistorische waarden religieus erfgoed 14
Deel 2. Opgave 19
Hoofdstuk 4. Huidige situatie en toekomstperspectief 19
Hoofdstuk 5. Waardering kerkgebouwen door de inwoners van Rheden 24
Deel 3. Toekomst 29
Hoofdstuk 6. Kansen- en risicoverkenning 29
Hoofdstuk 7. Conclusies en vervolgacties 32
Bijlagen 40
Bijlage 1 Ontwikkeling van het geloof in Rheden 40
Bijlage 2 Aansluiting op gemeentelijk beleid 47
Bijlage 3 Paspoorten 52

Woord vooraf

‘Wie geen oud kent, kent ook geen nieuw’

Kerken en andere gebedshuizen zoals de moskee of synagoge hebben vaak een grote betekenis voor de identiteit van onze dorpen, als opvallende, markante gebouwen die meestal overal bovenuit reiken. Ook in onze samenleving zijn ze van grote betekenis, omdat ze herinneringen oproepen, vrolijk of juist verdrietig. Soms zijn het plekken van gebed, samenkomst en overdenking, soms hebben ze inmiddels een andere functie. Ze geven de gemeenschap waarin ze staan hoe dan ook een historie, karakter en een eigen identiteit. Dat geldt ook voor de kerkhoven, verstilde groene oases in onze omgeving.

Door de ontkerkelijking die de afgelopen decennia plaatsvindt, zien we in heel Nederland dat steeds meer van het religieuze erfgoed de oorspronkelijke functie verliest. Rheden vormt hierop geen uitzondering. Nog slechts de helft van het religieuze erfgoed in onze gemeente heeft de oorspronkelijke functie. Dat gegeven was de aanleiding om deze toekomstverkenning op te stellen. Niet voor niets, want uit de toekomstverkenning die voor u ligt blijkt dat over ca. 10-15 jaar nog maar een kwart van het religieuze erfgoed de oorspronkelijke functie heeft.
Het is goed om op die toekomst voorbereid te zijn. We zijn de afgelopen twee jaar daarom met alle eigenaren in gesprek gegaan om inzicht te krijgen in hun toekomstperspectief, te horen welke kansen en bedreigingen zij zien. Ook hebben we via een enquête onze inwoners gevraagd naar hun ideeën over religieus erfgoed: is het belangrijk, moet het behouden blijven, welke functies zijn bij herbestemming passend maar welke ook helemaal niet? Tenslotte hebben we met onze partners Vivare, RIQQ en Incluzio gesproken om te zien welke verbindingen misschien te leggen zijn tussen religieus erfgoed en maatschappelijke opgaven.
De weerslag van dit alles is samengevat in deze Toekomstverkenning religieus erfgoed. Een verkenning, want hét antwoord op alle vragen van eigenaren en inwoners hebben we niet. Wel hebben we een waardevolle stap gezet om ons religieuze erfgoed beter te leren kennen, en een perspectief te vinden voor de toekomst van dit erfgoed.

Ik wil iedereen die heeft meegewerkt voor de inzet bedanken. Speciaal de eigenaren dank ik voor de open wijze waarop zij het gesprek met ons zijn aangegaan. Zeker, er zijn zorgen maar er is ook veel optimisme. Ik hoop dat eigenaren van religieus erfgoed op basis van deze verkenning met elkaar in gesprek kunnen blijven en geïnspireerd door het verleden vervolgstappen kunnen zetten, gesteund door de gemeente Rheden. Samen zorgen we er dan voor dat we het oude blijven koesteren en tegelijkertijd het nieuwe kunnen verwelkomen.

Paul Hofman,
Wethouder Erfgoed Rheden

Deel 1. Inventarisatie

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1 Toekomst religieus erfgoed in Rheden

Naast dat Rheden bekend staat om haar rijke bos- en heidegebied op de stuwwal, het dal van de IJssel en vele buitenplaatsen, kent Rheden ook een mooie collectie religieus erfgoed. Deze bestaat uit onder meer middeleeuwse kerkgebouwen, 19e eeuwse kerken, wederopbouwkerken, een klooster, maar ook een moskee, een sjoel (synagoge) en kerkhoven.

Diverse gebouwen zijn al onttrokken aan het religieus gebruik en van eigendom gewisseld. Sommigen worden zelfs gesloopt. Maar ook voor religieuze gebouwen die nog wel hun oorspronkelijke functie vervullen, spelen vaak allerlei vraagstukken. Dat kan gaan om bijvoorbeeld verduurzaming, het teruglopen van het aantal leden en inkomsten en mogelijkheden voor nevenactiviteiten.

Vanwege de ontkerkelijking in de samenleving heeft het rijk middelen beschikbaar gesteld die gemeenten in staat stellen om een kerkenvisie op te stellen. Daar heeft de gemeente Rheden ook gebruik van gemaakt. Rheden noemt het een Toekomstverkenning Religieus Erfgoed vanwege de brede insteek.

Een dergelijke verkenning helpt om samen met de eigenaren op tijd te anticiperen op veranderende maatschappelijke ontwikkelingen die gevolgen kunnen hebben voor het behoud van waardevol religieus erfgoed. De verkenning gaat weliswaar over de gebouwen en kerkhoven, maar is tegelijkertijd onlosmakelijk verbonden met de rol van de kerk, moskee en synagoge in de samenleving.

Kerkenvisie of Toekomstverkenning Religieus Erfgoed?

De decentrale uitkering van de rijksoverheid is in eerste instantie gericht op het ontwikkelen van een duurzaam toekomstperspectief voor kerken. De voorspelling is dat 30 tot 80% van de kerken haar oorspronkelijke functie verliest (meest recente voorspelling CIO-K in 2016). De gemeente Rheden vindt het echter belangrijk breder te kijken en ook de moskee, kerkhoven, synagoge en het klooster mee te nemen in dit onderzoek. Daarom is gekozen voor de naam Toekomstverkenning Religieus Erfgoed.

1.2 Het doel van de toekomstverkenning

Het doel van de toekomstverkenning is de ontwikkeling van een duurzaam toekomstperspectief voor het waardevolle religieuze erfgoed in de gemeente Rheden. Het achterliggende doel vanuit de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) is zoveel mogelijk behoud van (rijks)monumentale kerkgebouwen. Ook kijken we naar de instandhouding van de kerkhoven die van oudsher aan een kerk verbonden zijn.

De gemeente Rheden wil met deze verkenning in beeld krijgen wat de opgave is en waar en op welke manier zij eigenaren eventueel kan ondersteunen. Voor eigenaren is het belangrijk toekomstperspectief te gaan ontwikkelen waar dat nog ontbreekt. Het begint dan ook met hun wensen, behoeften en zorgen. We gaan op zoek naar de opgave die op Rheden afkomt en naar kansen en mogelijkheden om het waardevolle erfgoed ook in de toekomst te behouden waar mogelijk.

Onderwerpen die aan bod komen zijn:

- **Religieus erfgoed:** Hoe ziet de collectie van religieuze gebouwen in Rheden eruit? Over welke geschiedenis van de dorpen verhalen de gebouwen? Wat is de cultuurhistorische waarde van de gebouwen, individueel en als geheel?

- **Toekomstperspectief:** Hoe gaat het met de gemeenschappen? Hoe kijken zij naar de toekomst? Welke ambities hebben eigenaren voor hun organisatie en hun gebouw? Van welke religieuze gebouwen verwachten zij dat deze hun religieuze functie te behouden en welke niet?
- **Technisch en financieel:** Is het onderhoud door kerkeigenaren te bekostigen en kunnen kerkbesturen deze taak aan? Hoe staat het met de verduurzaming van religieuze gebouwen en welke subsidiemogelijkheden zijn er voor eigenaren?
- **Kansen:** Welke rol spelen de kerken, het klooster, de moskee en synagoge in hun omgeving en in de gemeenschap? Welke eigenaren willen een combinatie maken met andere functies, bijvoorbeeld cultureel, maatschappelijk of wonen? Welke samenwerkingen met culturele en maatschappelijke organisaties zijn er al of zijn kansrijk?

1.3 Werkwijze

Inventarisatie

Dit traject begon met een inventarisatie van alle religieuze gebouwen in de gemeente. Uit de inventarisatie is een bestand voortgekomen van 32 religieuze gebouwen. Het gaat hier om gebouwen die als kerk, kapel, klooster, moskee of synagoge gebouwd zijn en die ofwel in religieus gebruik zijn, of al herbestemd. Daarnaast zijn er 7 kerkhoven en een joodse begraafplaats meegenomen in het onderzoek.

Participatie met eigenaren/gebruikers

Een belangrijk onderdeel van het onderzoek vormden de gesprekken met alle eigenaren en/of gebruikers. Zij leverden een groot deel van de feitelijke gegevens aan over de gebouwen en de gemeenschappen. Eén van de belangrijkste onderdelen van het gesprek was de vraag over de toekomstverwachting van de eigenaren en gebruikers.

Daarnaast zijn er twee bijeenkomsten geweest met eigenaren waarin de resultaten van de gesprekken en kansenverkenning met stakeholders zijn gedeeld. Ook zijn gemeenschappelijke thema's besproken, tips en voorbeelden gedeeld en zijn eigenaren op weg geholpen met hulpvragen die zij hebben.

Participatie met inwoners

Via het inwonerspanel Rheden Spreekt is onder inwoners van de gemeente Rheden een online enquête uitgezet. Het doel was te onderzoeken hoe belangrijk inwoners het vinden dat kerkgebouwen als kerk blijven bestaan, hoe vaak en met welk doel inwoners naar de kerk gaan en wat zij passende neven- of nieuwe functies vinden.

Participatie met interne en externe stakeholders

Er zijn gesprekken gevoerd met ambtenaren van de gemeente Rheden, met sociaal maatschappelijke en culturele organisaties, met een woningcorporatie en een zorg-instantie in Rheden. Hierin zijn (beleids) doelen en ambities, huidige ontwikkelingen in de verschillende dorpen en toekomstige ontwikkelkansen voor de kerken verkend.

Analyse en rapportage

Alle informatie over de gebouwen is verzameld en is in deze rapportage gepresenteerd in de vorm van kaartmateriaal, infographics, paspoorten en verdere toelichtingen. In de paspoorten (Bijlage 3) is per gebouw een beknopte cultuurhistorische waardering opgenomen, opgesteld door bouwhistoricus Jos Schrijen van DOOK Erfgoedwerk.

Hoofdstuk 2. Religieuze gebouwen in Rheden

2.1 Aantal religieuze gebouwen en spreiding

De gemeente Rheden telt 25 kerkgebouwen, waarvan 24 als kerk gebouwd. De latere Oranjekerk in Velp is van oorsprong een gymnastieklokaal. Daarnaast zijn er vijf kapellen, één afzonderlijke kerktoren, één moskee, één synagoge, zeven kerkhoven en een Joodse begraafplaats.

Velp en Dieren zijn de grootste kernen in de gemeente en hier staan dan ook de meeste kerkgebouwen. Dieren heeft bovendien een vrijstaande kerktoren (De Dierense Toren), een Turkse moskee (Selimiye Moskee) en een synagoge (De Dierense Sjoel). Rheden heeft drie kerken en de andere kleinere kernen (De Steeg, Ellecom, Laag-Soeren en Spankeren) hebben allemaal één kerk en één of twee kapellen. Alle kernen, behalve Laag-Soeren, hebben een kerkhof.

Petruskerk in Spankeren

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40

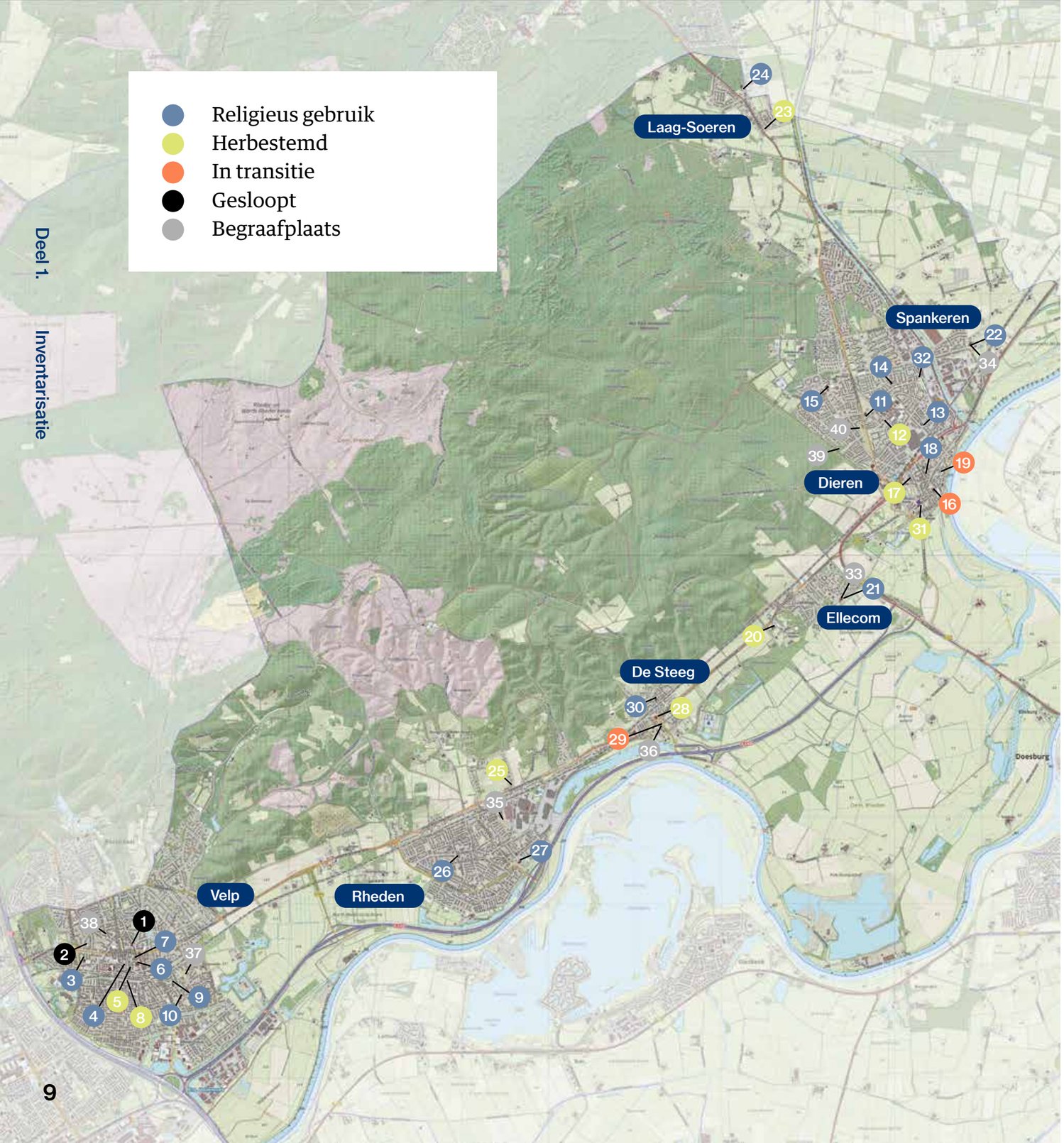

1 Phoenixkerk, Velp
2 Het Fundament, Velp
3 De Hoeksteen, Velp
4 NPB-kerk, Velp
5 Oranjekerk, Velp
6 Apostolisch Genootschap, Velp
7 O.L. Vrouwe Visitatiekerk, Velp
8 Gereformeerde Kerk, Velp
9 Grote Kerk, Velp
10 Oude kerk, Velp
11 Emmauskerk, Dieren
12 Hervormde Kapel, Dieren
13 Selimiye Moskee, Dieren
14 Koninkrijkszaal, Dieren
15 Ontmoetingskerk, Dieren
16 Dorpskerk, Dieren
17 Nederlandse Protestantenbond, Dieren
18 De Dierense Sjoel, Dieren
19 Opstandingskerk, Dieren
20 Nederlandse Hervormde Kapel, Ellecom
21 Nicolaaskerk, Ellecom
22 Petruskerk, Spankeren
23 Hervormde Kapel, Laag-Soeren
24 Hervormde Kerk, Laag-Soeren
25 Gereformeerde Kerk, Rheden
26 Heilige Mauritius, Rheden
27 Dorpskerk, Rheden
28 OLV ten Hemelopneming, De Steeg
29 Sint Michaëlkapel, De Steeg
30 Elthetokapel, De Steeg
31 De Dierense Toren, Dieren
32 Evangelische Gemeente, Dieren
33 Kerkhof NH Kerk Ellecom (bij nr. 21)
34 Kerkhof Hervormde Kerk Spankeren (bij nr. 22)
35 Begraafplaats De Pinkel Rheden (nr. 27)
36 Begraafplaats Oversteeg De Steeg (bij nr. 29)
37 Oude Begraafplaats Reinaldstraat Velp (bij nr. 10)
38 RK Begraafplaats Velp (bij nr.7)
39 Joodse Begraafplaats Dieren (bij nr. 18)
40 RK Begraafplaats Dieren (bij nr.11)

2.2 Functies van religieuze gebouwen

Achttien gebouwen, ofwel 56% van de religieuze gebouwen in de gemeente Rheden, zijn op het moment in religieus gebruik. Diverse kerkgebouwen zijn dus al onttrokken aan het religieus gebruik en van eigendom gewisseld. Tien religieuze gebouwen zijn herbestemd. Bijna alle kernen hebben wel een voorbeeld van een herbestemde kerk of kapel.

De Gereformeerde Kerk in Velp aan de Kerkallee is getransformeerd naar appartementen en kantoorruimten en de Gereformeerde Kerk in Rheden is herbestemd naar woonhuis. Ook de kerk van de Nederlandse Protestantenbond in Dieren, de Hervormde Kapel in Ellecom en de Hervormde Kapel in Laag-Soeren zijn nu woningen. De kapel in Laag-Soeren is al jarenlang een woonhuis en eigenlijk niet meer herkenbaar als kapel.

De Hervormde Kapel in Dieren heeft een winkel- en culturele functie: de kapel is een cellowinkel met open podium waar workshops worden georganiseerd voor cellisten.

De Dorpskerk van Dieren is in transitie. De eigenaren zijn nog breed zoekende naar een invulling die bij hen, de kerk en het dorp past. De OLV ten Hemelopneming in De Steeg is een antiekwinkel en de Sint Michaëlkapel in De Steeg staat leeg maar hoort bij een klooster dat in gebruik is als tijdelijke huisvesting voor diverse doelgroepen. De Dierense Toren was al in 1974 in transitie en wordt nu verhuurd aan maatschappelijke organisaties.

Sommige kerken worden gesloopt, of zijn recent gesloopt. De Phoenixkerk aan de Parkstraat in Velp is in de zomer van 2022 gesloopt en voor Het Fundament in Velp is de sloopvergunning verleend. Ook de Opstandingskerk in Dieren zal verdwijnen.

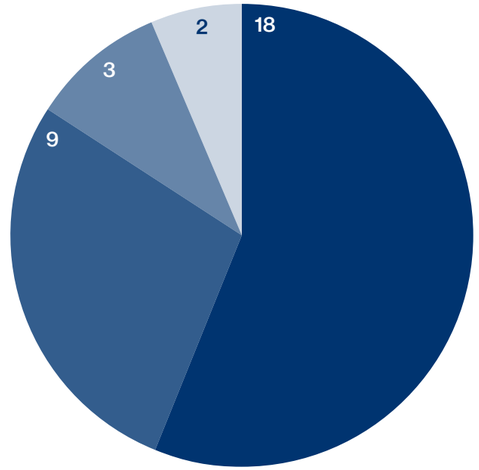

2.3 Denominaties

De grootste denominatie in de gemeente Rheden is de Protestantse Kerk in Nederland (PKN). De PKN is ontstaan uit een samenvoeging van de Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerk en de Evangelisch-Lutherse Kerk. In totaal zijn er acht kerken die behoren tot de PKN. In iedere kern staat ten minste één protestantse kerk. Op De Steeg na is dit de historische dorpskerk. De OLV ten Hemelopneming in De Steeg was (voorheen) een Rooms-Katholieke kerk. Opvallend is dat alle vier de Gereformeerde Kerken in de gemeente zijn herbestemd of gesloopt (Phoenixkerk).

Alleen Velp (OLV Visitatiekerk) en Dieren (Emmaüskerk) hebben nog een Rooms-Katholiek kerkgebouw. Beide kerken behoren tot Parochie St. Eusebius in Arnhem, die geslonken is van dertien naar vier kerken. De Emmaüskerk in Dieren is de plek van samenkomst na een fusie van de kerklocaties in Dieren, De Steeg en Rheden.

Daarnaast zijn er twee vrijzinnige gemeenschappen in de gemeente Rheden, maar ook een Turks-Islamitische, Joodse en Armeense gemeenschap (Vrije Evangelische Christengemeente). In Velp staat een kerk van het Apostolisch Genootschap met regionale functie en in Dieren een Koninkrijkszaal van de Jehovah's Getuigen.

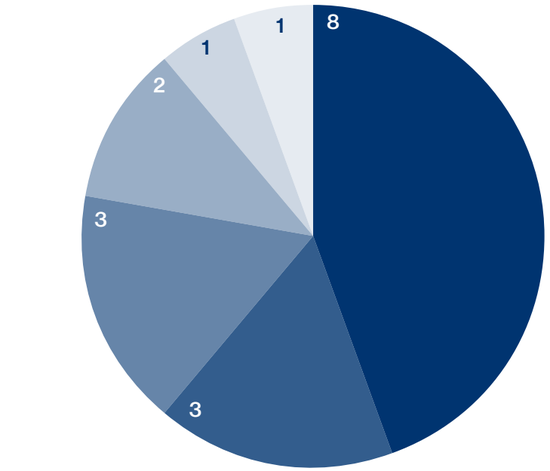

2.4 Monumentale status en bouwperiode

Zeven kerkgebouwen zijn aangewezen als rijksmonument. Dit zijn de historische dorpskerken in de afzonderlijke kernen: De Oude Jan, de Grote Kerk en de OLV Visitatiekerk in Velp, de Dorpskerk in Dieren en Rheden, de Nicolaaskerk in Ellecom en de Petruskerk in Spankeren.

De Steeg en Laag-Soeren hebben geen rijksmonumentale kerk: de voornaamste kerken hier zijn aangewezen als gemeentelijk monument, namelijk de OLV ten Hemelopneming in De Steeg en de Hervormde Kerk in Laag-Soeren. Daarnaast zijn nog zes gebouwen aangeduid als gemeentelijk monument, waaronder de synagoge en De Dierense Toren.

Vier gebouwen zijn aangemerkt als beeldbepalend. Dit zijn panden die door hun bijzondere beeldkwaliteit een extra bijdrage leveren aan de identiteit en leefkwaliteit van het dorp. Beeldbepalende panden worden getoetst aan het hoogste welstandsniveau, het is verder geen aanduiding met juridische status. De Apostolische Gemeenschap kerkt in een beeldbepalende wederopbouwkerk in Velp. Dit is de enige beeldbepalende kerk die nog in religieus gebruik is.

Wat betreft de bouwperioden zien we dat het merendeel van de kerken uit de periode 1850-1940 stamt of toen (deels) is herbouwd (vijftien kerken). Zes gebouwen dateren van na 1970. Ook zijn er een aantal middeleeuwse kerken. Zo is het oudste deel van de Oude Jan in Velp rond 1100 gebouwd en de toren rond 1200. Het koor is echter nieuw gebouwd in 1949. Ook het oudste deel van de Petruskerk in Spankeren dateert uit de 11e eeuw. De toren van de Nicolaaskerk in Ellecom en van de Dorpskerk in Rheden zijn beide gebouwd in Romaanse stijl in de 12e eeuw. Het koor en het schip van de beide kerken zijn later herbouwd. Het priesterkoor van de Nicolaaskerk werd rond 1450 verbouwd en het schip werd in 1859 in neogotische stijl vervangen. In hoofdstuk 4 volgt een analyse van de geschiedenis van het geloof in de gemeente Rheden en de cultuurhistorische waarden van de religieuze gebouwen.

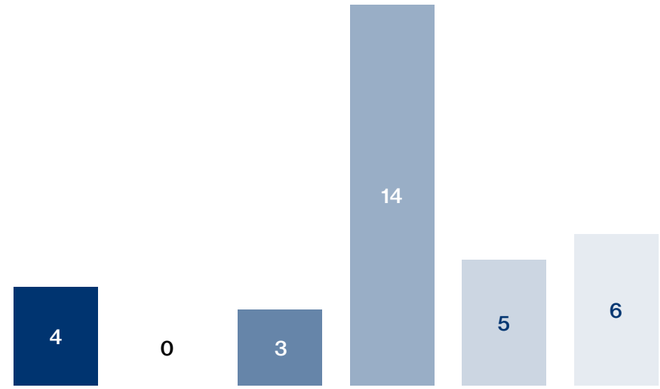

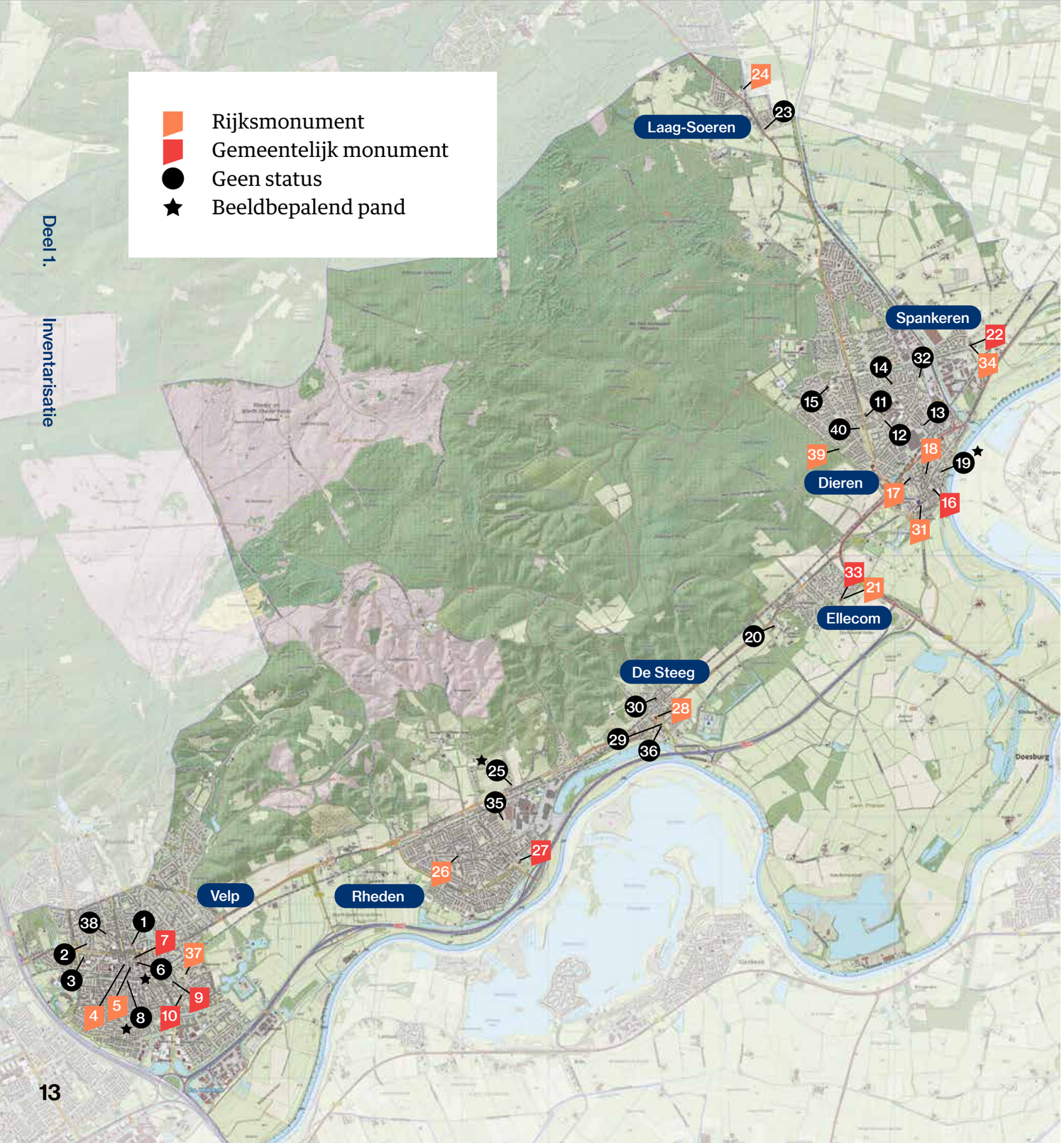

1 Phoenixkerk, Velp
2 Het Fundament, Velp
3 De Hoeksteen, Velp
4 NPB-kerk, Velp
5 Oranjekerk, Velp
★ 6 Apostolisch Genootschap, Velp
7 O.L. Vrouwe Visitatiekerk, Velp
★ 8 Gereformeerde Kerk, Velp
9 Grote Kerk, Velp
10 Oude kerk, Velp
11 Emmauskerk, Dieren
12 Hervormde Kapel, Dieren
13 Selimiye Moskee, Dieren
14 Koninkrijkszaal, Dieren
15 Ontmoetingskerk, Dieren
16 Dorpskerk, Dieren
17 Nederlandse Protestantenbond, Dieren
18 De Dierense Sjoel, Dieren
★ 19 Opstandingskerk, Dieren
20 Nederlandse Hervormde Kapel, Ellecom
21 Nicolaaskerk, Ellecom
22 Petruskerk, Spankeren
23 Hervormde Kapel, Laag-Soeren
24 Hervormde Kerk, Laag-Soeren
★ 25 Gereformeerde Kerk, Rheden
26 Heilige Mauritius, Rheden
27 Dorpskerk, Rheden
28 OLV ten Hemelopneming, De Steeg
29 Sint Michaëlkapel, De Steeg
30 Elthetokapel, De Steeg
31 De Dierense Toren, Dieren
32 Evangelische Gemeente, Dieren
33 Kerkhof NH Kerk Ellecom (bij nr. 21)
34 Kerkhof Hervormde Kerk Spankeren (bij nr. 22)
35 Begraafplaats De Pinkel Rheden (nr. 27)
36 Begraafplaats Oversteeg (bij nr. 29)
37 Oude Begraafplaats Reinaldstraat Velp (bij nr. 10)
38 RK Begraafplaats Velp (bij nr.7)
39 Joodse Begraafplaats Dieren (bij nr. 18)
40 RK Begraafplaats Dieren (bij nr.11)

Hoofdstuk 3. Cultuurhistorische waarden religieus erfgoed

Jos Schrijen van DOOK Erfgoedwerk heeft cultuurhistorisch onderzoek gedaan naar de collectie religieuze gebouwen in Rheden. De analyse is bijgevoegd in Bijlage 1. Dit hoofdstuk gaat in op de cultuurhistorische kernwaarden van het religieus erfgoed in de gemeente Rheden.

3.1 Middeleeuwse kerken zijn vanwege hun ouderdom, architectuur en bouwhistorie waardevol

De nog bestaande middeleeuwse kerken in Rheden zijn de opvolgers van eenvoudiger houten zaalkerkjes die vanaf de 10e en 11e eeuw vervangen werden. Als bouwmateriaal werd vaak tufsteen uit de Eiffel gebruikt.

Zicht op Ellecom en de middeleeuwse Sint Nicolaaskerk tegen de achtergrond van de hoge Veluwezoom. Berkhuys, 1743.

Voor de nog bestaande middeleeuwse kerken in de gemeente Rheden, de Mattheuskerk (Oude Jan) in Velp, de Dorpskerk in Rheden, de Nicolaaskerk in Ellecom en de Petruskerk in Spankeren, werd dit materiaal gebruikt. De kerken zijn in de loop van de tijd veranderd en uitgebreid in andere stijlen dan de oorspronkelijke romaanse stijl. In de gemeente Rheden zijn verhoudingsgewijs veel van deze oude kerken bewaard gebleven. Vanwege hun ouderdom en architectuur vertegenwoordigen de middeleeuwse kerken een kernwaarde. De waarde wordt nog versterkt door het feit dat de kerken in een geografisch klein gebied staan.

3.2 De historische in denominaties is goed herkenbaar in de kerkencollectie

De variëteit aan denominaties is groot. De middeleeuwse kerken zijn na de reformatie in protestantse handen overgegaan. Het katholicisme kwam pas in de 19e eeuw weer tot bloei en in dezelfde eeuw vonden veel afsplitsingen binnen de protestantse gemeenschap plaats. De katholieke emancipatie vanaf het midden van de 19e eeuw zorgde ervoor dat nieuwe kerken werden gebouwd.

De dominante bouwstijl voor die gebouwen was de neogotiek.

De historische diversiteit is goed herkenbaar in de verschillende kerkgebouwen. De deels gesloopte OLV Ten Hemelopneming in Dieren uit 1894 en de OLV Visitatie uit 1884 in Velp zijn daar voorbeelden van. In Velp werd in neoclassicistische stijl de Hervormde Grote Kerk gebouwd (1841) in en in 1846 de Hervormde Dorpskerk in Dieren. Later in de eeuw werden door kleinere protestantse geloofsrichtingen in Rheden ook gebouwen in neorenaissancestijl (Gereformeerde kerk, Kerkallee Velp, 1887) gebouwd. Hoewel de verschillende bouwstijlen, behalve de neogotiek, niet exclusief bij de protestantse of katholieke gemeenschap hoorden zijn de 19e eeuwse architectuurstijlen toch een indicator voor de variëteit aan geloofsgemeenschappen in Rheden. Omdat in de 19e eeuw veel nieuwe kerken door verschillende denominaties werden gebouwd zijn de verschillende stijlen en bouwwijzen in Rheden goed vertegenwoordigd. De diversiteit en de dwarsdoorsnede van de verschillende architectuurstijlen van de gebouwen uit deze periode zijn een kernwaarde.

3.3 Kerklocaties zijn een herkenbaar onderdeel van de stedenbouwkundige structuur

Hoewel de dorpen in de gemeente Rheden vooral na de Tweede Wereldoorlog gegroeid zijn, zijn veel kerklocaties nog herkenbaar als onderdeel van oude stedenbouwkundige structuren. Vooral bij de oude kerken is te zien dat de kerkelijke gebouwen in een relatief dun bebouwde omgeving lagen met veel ruimte om de kerkgebouwen. De oude kerken in Rheden en Ellecom zijn hiervan goede voorbeelden. De nog resterende oudere stedenbouwkundige structuur rond deze kerken is een belangrijke kernwaarde

Ansichtkaart van de Dorpskerk in Rheden. De ruimte rondom de kerk is een stedenbouwkundige waarde. *Bron: ansichtkaartenbeurs.nl.*

Ook latere kerken zoals de grote kerk in Velp werden vaak op ruime percelen gebouwd. In de ruime uitleg van de dorpen was dat mogelijk. Latere kerkgebouwen werden in bestaande structuren ingepast maar hadden soms hoge torens zoals de Dierense toren. De torens waren een herkenningspunt in het landschap. De stedenbouwkundige context van deze gebouwen is een kernwaarde.

3.4 De kerken uit de eerste helft van de 20e eeuw vormen een dwarsdoorsnede van de architectuurstijlen uit die periode

Rond de eeuwwisseling van 1900 ontstonden allerlei nieuwe architectuurstromingen. Omdat in de gemeente Rheden in de eerste helft van de 20e eeuw nog steeds nieuwe kerken werden gebouwd, zijn deze architectuurstromingen ook vertegenwoordigd. Voorbeelden hiervan zijn de door het rationalisme van Berlage geïnspireerde kerkgebouwen aan de Zutphensestraatweg in Dieren (verbouwd) en het gebouw van de Nederlandse Protestantenbond in dezelfde plaats. In het Interbellum wordt het expressionisme belangrijk in de architectuur en zeker ook in de kerkarchitectuur. In Rheden zijn de gebouwen van de Gereformeerde kerk in Rheden (1928) en de OLV ten Hemelopneming in De Steeg (1927) voorbeelden daarvan. Beide kerken zijn herbestemd. Het expressionisme had invloed op zowel de protestantse als de katholieke bouwkunst.

OLV ten Hemelopneming in De Steeg in expressionistische stijl. *Foto: De Gelderlander.*

Hervormde kerk in Laag Soeren in traditionalistische stijl.
Foto: Henrie van Zoggel, ambulare.nl.

Een andere architectuurrichting die gedurende het Interbellum belangrijk werd is het traditionalisme. Kenmerken hiervan zijn onder andere het gebruik van bakstenen gevels en hoge pannendaken. Dit traditionalisme is in Rheden terug te vinden in kleinere kerken zoals de Hervormde kerk in Laag Soeren (1935, Delftse School) en de Hervormde kapel in Dieren (1937). De voorbeelden van de architectuur uit de eerste helft van de 20e eeuw vormen een dwarsdoorsnede van de architectuurstijlen uit die periode. De groep kerken uit die periode - al dan niet herbestemd - zijn een belangrijke kernwaarde in Rheden.

3.5 Ook kerken gebouwd na 1965 zijn verbonden met een gebouwtypologie uit de wederopbouwperiode

De traditionalistische architectuur bleef na de Tweede Wereldoorlog een rol van belang spelen als belangrijke richting binnen de wederopbouwarchitectuur. De op de romaanse en Bosssche school architectuur geïnspireerde Sint Mauritius in Rheden uit 1956 is daarvan een belangrijk voorbeeld. Wat betreft de kleine gebouwen is de Elthetokapel in de Steeg (1950) een naoorlogs voorbeeld. Naast de in de traditionalistische stijl gebouwde kerkgebouwen werden gedurende de wederopbouwperiode (1945-1965) ook nieuwe kerken in modernistische stijl gebouwd. In die naoorlogse periode waren bouwmaterialen beperkt beschikbaar en mochten de bouwkosten voor nieuwe te (her)bouwen kerken niet hoog zijn. Voor de gevels werd veelal gebruik gemaakt van schoonmetselwerk in gele IJsselsteentjes. Voor de constructies werd staal en beton gebruikt. Deze constructies werden vaak in het zicht gelaten. In het interieur werd veel gebruik gemaakt van blank gelakt hout en vloeren van kwartsiet.

De eigenheid van deze kerken was niet aan het materiaalgebruik af te leiden maar aan de vormgeving van de kerken waarbij een grote verscheidenheid aan dakvormen, torens en vensters werd gebruikt.

Ook de kerken gebouwd na 1965 zijn verbonden met een gebouwtypologie uit de wederopbouwperiode. De oudste daarvan, de Phoenixkerk in Velp (1965) is onlangs gesloopt en had een karakteristieke bouwvorm met een hoog zadeldak, bijgebouwen en een opvallende toren. De Emmaüskerk in Dieren (1971) is nauw verbonden met een gebouwtypologie die tijdens de wederopbouwperiode relatief vaak gebruikt werd, namelijk kerken met een piramidedak. Deze bouwvorm had als voordeel dat kerken goed konden aansluiten bij de katholieke kerkhervormingen van het Tweede Vaticaans Concilie. Deze vernieuwing in de kerk leidde ertoe dat kerken een centraal geplaatst liturgisch centrum kregen waar de gelovigen omheen zaten. Een belangrijk kenmerk van zowel de katholieke als de protestantse kerken uit de Wederopbouw is dat ze extra ruimten hadden die gebruikt werden voor bijeenkomsten buiten de kerkdiensten om. Een derde late wederopbouwkerk in de gemeente Rheden

is de Ontmoetingskerk in Dieren (1968). Deze kerk heeft hetzelfde sobere materiaalgebruik als de andere kerken maar heeft een bijzondere dakvorm en toren. Het interieur van de Ontmoetingkerk is gemoderniseerd.

Ansichtkaart van de Phoenixkerk in Velp naar ontwerp van S. van der Zee (1964). De dakvorm is karakteristiek voor een gebouwtypologie die tijdens de wederopbouwperiode vaak gebruikt werd. De kerk is in 2022 gesloopt.
Bron: ansichtkaartenbeurs.nl.

De kerken die tot de typologie van wederopbouwkerken kunnen worden gerekend zijn in Rheden laat gebouwd en zijn tot stand gekomen in een andere context dan de kerken in naoorlogse nieuwbouwwijken in andere gemeenten. In andere gemeenten waren de kerken en hun percelen vaak onderdeel van de stedenbouwkundige plannen. In Rheden zijn ze voor het grootste deel ingepast in de bestaande bebouwing. Toch hebben de nog bestaande kerken waarde als voorbeelden van de kerkelijke ontwikkelingen in de gemeente aan het eind van de jaren ’60.

De kerken die na 1965 zijn gebouwd komen pas de laatste jaren aan een waardering in architectuurhistorische zin toe. In Rheden zijn na 1965 maar weinig kerken gebouwd. Sommige van de Post ’65 kerken zoals Het Fundament in Velp (1971) zijn duidelijk geënt op de kerken uit de wederopbouwperiode. De boven genoemde wederopbouwkerken waaronder als ook Het Fundament in Velp, behoren qua typologie en ontwerp bij de wederopbouwkerken. De Post ’65 architectuur kent een veelheid aan stijlen en typologie. In Rheden staat maar één moderne kerk, die van de Evangelische Gemeente in Dieren. Deze is in 2016 gebouwd.

De conclusie is dat Rheden geen voorbeelden heeft van Post’ 65 architectuur die een duidelijke (stijl-)breuk laten zien met de kerken uit de wederopbouwperiode.

3.6 Andere geloofsstromingen dragen bij aan de diversiteit van de lokale gemeenschap

Rheden kent ook geloofsgemeenschappen die vanwege hun achtergrond gebruik maken van zeer eenvoudige gebouwen zoals de Jehova’s Getuigen in Dieren of van de westerse architectuur afwijkende gebouwtypologie zoals de Selimiye moskee in dezelfde plaats. Voor Rheden voegen deze gebouwen wel enige waarde toe vanwege hun bijdrage aan de diversiteit van de gemeenschap maar in mindere mate vanwege hun architectuur.

3.7 Acht kerkhoven zijn van cultuurhistorisch belang

Naast de kerken kent Rheden ook acht kerkhoven die van cultuurhistorisch belang zijn. Op het kerkhof bij de Nicolaaskerk in Ellecom na zijn deze begraafplaatsen allemaal in de 19e eeuw tot stand gekomen. Voor een deel zijn het algemene begraafplaatsen maar een aantal behoort bij een specifieke geloofsrichting. Op de begraafplaatsen zijn grafmonumenten, grafstenen en hekken bewaard gebleven. Ze herinneren aan het geloofsleven in de 19e eeuw waarbij in het bijzonder ook de Joodse begraafplaats een 'lieu de mémoire' is. De kerkhoven in Rheden zijn door hun geschiedenis en achtergrond een belangrijke kernwaarde in de gemeente.

Joodse begraafplaats in Dieren gesticht in 1892.
Bron: JanB46 via Wikimedia Commons.

Deel 2. Opgave

Hoofdstuk 4. Huidige situatie en toekomstperspectief

De gemeente Rheden, eigenaren en in enkele gevallen een stichting als gebruiker of ondersteuner van religieus erfgoed hebben een kennismakingsgesprek gevoerd in de zomer van 2021. In dit hoofdstuk worden de sterke en zwakke punten benoemd wat betreft de religieuze gemeenschappen en hun gebouwen. Ook wordt het toekomstperspectief geschetst voor de gemeente Rheden in het algemeen en voor de verschillende kernen afzonderlijk.

4.1 Sterke punten religieuze gemeenschappen en gebouwen

- Met enkele (kerk)gemeenschappen gaat het heel goed. Zij zien lichte groei van het aantal leden.
- De meeste kerken hebben (nog) geen financiële problemen, zo geven kerkeigenaren aan.
- Een aantal kerken wordt beheerd door een stichting die zich inzet voor voorzieningen en activiteiten met als doel instandhouding van de kerk.
- Kerkeigenaren zijn zich bewust van de problematiek en richten zich op de toekomst. Ze willen op zoek gaan naar hoe zij maatschappelijk gezien een bredere functie kunnen vervullen.
- Er zijn al een aantal mooie voorbeelden van herbestemde kerken. Er is veel ervaring op dit vlak waar een beroep op gedaan kan worden, zowel bij ondernemers/ particulieren als bij de gemeente. Voorbeelden van concepten die goed werken zijn de cellowinkel in Dieren, de antiekwinkel in De Steeg en de woningen.
- De dorpsgemeenschap in de kleinere dorpen is hecht en inwoners zijn zeer betrokken bij de kerken.
- Rheden kent een rijke collectie aan monumentaal erfgoed, waaronder de kerken. Daarnaast heeft de gemeente een sterke groene en landschappelijke uitstraling. Dit draagt bij aan een aantrekkelijke toeristische- en woonomgeving.

“De verhuur trekt aan, we krijgen veel aanvragen via de website voor vergaderingen, cursussen, kleine feesten, concerten, etc.”

“Wij bieden een toekomstvisie voor mensen die onderaan de samenleving leven.”

“Het is een vergrijzend dorp. Wij zien het als onze opdracht om er voor de ouderen te zijn.”

“De doelstelling van de stichting is bijzondere voorzieningen aan, in en rondom de kerk te financieren om zo bij te dragen aan de instandhouding, verfraaiing en het gebruik van een levend en functioneel monument voor alle inwoners in het dorp.”

4.2 Zwakke punten religieuze gemeenschappen en gebouwen

- Onderhoud van de monumentale kerken vormt een uitdaging. Stookkosten zijn erg hoog en de investering in verduurzaming loont (nog) niet.
- Door het teruglopend aantal leden hebben eigenaren ook minder inkomsten. Kosten voor het beheer en het onderhoud van het kerkgebouw blijven gelijk of nemen zelfs toe. Dat betekent dat de reserves minder worden, dan wel dat de kosten met minder mensen gedragen moeten worden.
- Monumentale waarden beperken soms de mogelijkheden voor multifunctioneel gebruik van de kerkzaal. Het interieur van kerkgebouwen is vaak ook beschermd. Dat maakt het lastig aanpassingen te doen om het gebouw beter geschikt te maken voor ander gebruik naast het religieuze gebruik.
- Het vinden van voldoende vrijwilligers en bestuursleden wordt steeds lastiger. Dit geldt ook voor de kerkhoven. Niet altijd is de juiste expertise aanwezig om het onderhoud goed uit te voeren of men weet niet waar de juiste expertise gevonden kan worden. Bovendien vraagt een bredere functie van de kerk ook om andere expertise van de vrijwilligers.
- In deze tijden van ruimtegebrek staan religieuze gebouwen, grote gebouwen die midden in de dorpen en wijken staan, het grootste gedeelte van de tijd leeg. Van deze monofunctionele gebouwen met hoge onderhoudskosten wordt niet de volledige potentie benut.

"We willen graag maatschappelijk relevant blijven maar we hebben er de menskracht niet meer voor. Het bestuur moet alles doen, er zijn geen handen te vinden. Bestuursleden hebben een hoge gemiddelde leeftijd en het is lastig om nieuwe bestuursleden en vrijwilligers te vinden."

"Het gebouw is nu niet zo multifunctioneel te gebruiken vanwege de vaste banken."

"Een ouder gebouw vraagt extra en doorlopend onderhoud. Wij zijn afhankelijk van gespecialiseerde bedrijven voor onderhoud en complexe technische installaties.

"En we hebben hoge energiekosten en vaste lasten ondanks alle duurzaamheidsmaatregelen."

"Vergrijzing heeft invloed op de financiën; minder mensen moeten de kosten dragen."

"Door de hogere gemiddelde leeftijd wordt de vraag naar pastoraal werk steeds groter, maar er zijn minder mensen die het kunnen verzorgen."

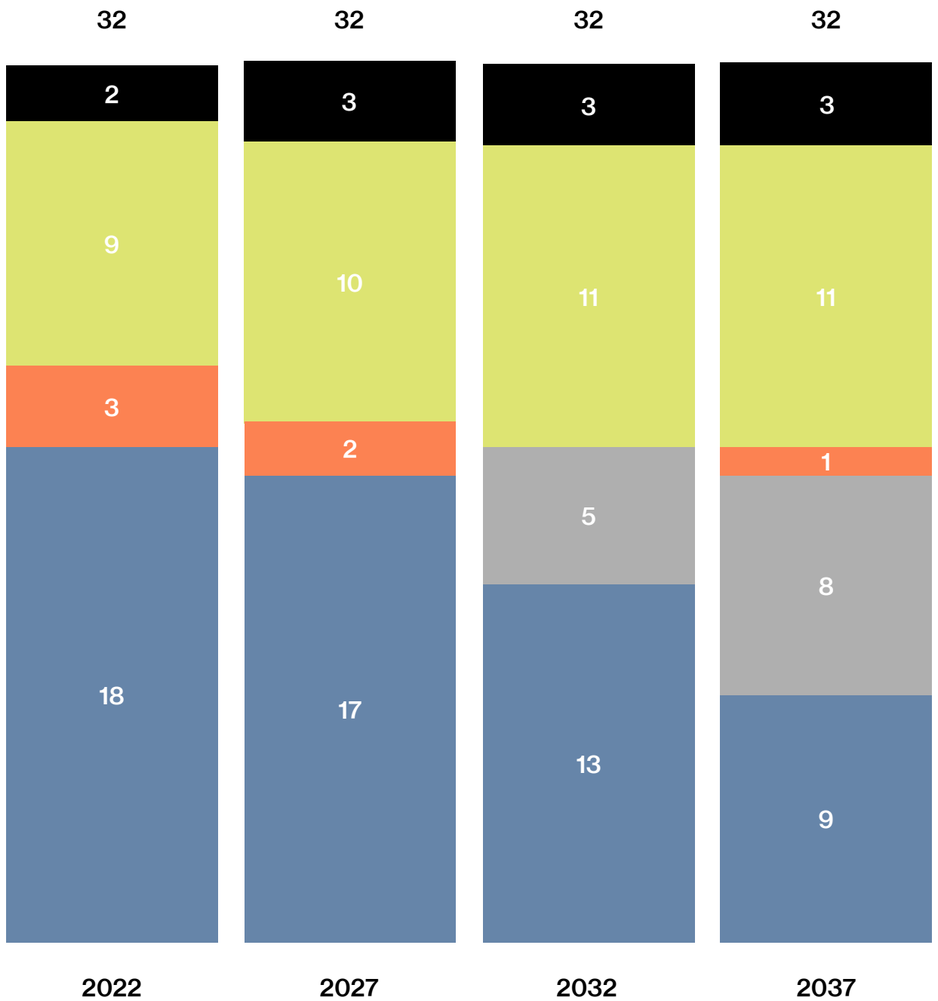

4.3 Toekomstverwachting op basis van gesprekken met eigenaren

Op basis van de uitkomsten van de gesprekken (toekomstperspectief, huidige groei, stabiliteit of krimp) is door de gemeente Rheden samen met COUP een toekomstverwachting opgesteld, die voor de komende 5, 10 en 15 jaar weergeeft hoe het er voorstaat met de religieuze gemeenschappen in de gemeente Rheden en hun gebouwen. In het figuur op pagina 23 is de toekomstverwachting gecombineerd met de monumentale status van de religieuze gebouwen. Beredeneerd vanuit de instandhouding van religieus erfgoed, geeft dit figuur de risico's aan.

Algemeen beeld gemeente Rheden

Uit de gesprekken blijkt dat voor veel kerkgemeenschappen de toekomst onzeker is. De religieuze gemeenschappen worden veelal voor een structureel deel geleid en gerund door betrokken vrijwilligers. Een aanzienlijk deel van de gemeenschappen kent een relatief hoge gemiddelde leeftijd, krimpt en jonge aanwas stagneert of neemt af.

Achttien religieuze gebouwen (56%) in de gemeente Rheden zijn op dit moment in religieus gebruik. De verwachting is dat dit aantal over vijftien jaar is gehalveerd naar negen gebouwen met een religieuze functie, waaronder enkele kerken, de moskee en de synagoge, tenzij goede nevenfuncties worden gevonden om te combineren met de kerkelijke activiteiten.

Over 15 jaar hebben zowel de katholieke gemeenschap en de protestante gemeenschap mogelijk in totaal nog maar één kerkgebouw in religieus gebruik binnen de vijf kleinere dorpen. Het zijn vooral de kleinere geloofsstromingen die positiever zijn over het toekomstig religieus gebruik van hun gebouw.

Toekomstperspectief Velp

Velp kenmerkt zich als een stadser dorp en is deels gericht op Arnhem. Ook de samenwerking met andere kerken richt zich op Arnhem. De Velper kerken denken het langer vol te houden dan de kerken in de andere kernen. Vier van de zes kerkgemeenten verwachten over vijftien jaar hun gebouw nog in religieus gebruik te hebben.

De kerkgemeenschappen die onzeker zijn over de toekomst, zijn eigenaren van een monumentale kerk. Al zijn ze als gebouw minder bedreigd vanwege de cultuurhistorische waarde (het is ondenkbaar dat deze gesloopt worden). Uit de gesprekken blijkt dat de eigenaren van de OLV Visitatie, Grote Kerk en Oude Jan alle drie nadenken over eenzelfde nieuwe culturele invulling of nevengebruik.

De Sprang-Vrijzinnigen in Velp hebben in 2021 besloten tot opheffing van hun stichting en zoeken naar een partij die de NPB-kerk wil overnemen en het gebouw een passende nieuwe invulling geeft. De Hoeksteen voldoet mogelijk niet meer aan de wensen en behoeften van de kerkgemeenschap die gebruik maakt van het gebouw.

Daarnaast is reeds besloten tot de sloop van Het Fundament en in 2022 is de Phoenixkerk aan de Parkstraat in Velp gesloopt.

Toekomstperspectief Dieren

Dieren is na Velp de grootste kern. Kerkgemeenten in Dieren werken samen met andere kerken rondom Dieren, met name met Laag-Soeren en Spankeren, minder met Ellecom, De Steeg en Rheden. Voor de helft van de kerken (drie van de zes) is de toekomst onzeker. Deze kerken verliezen mogelijk hun religieuze functie. De Opstandingskerk wordt gesloopt voor een andere invulling van het perceel. De rijksmonumentale Dorpskerk van Dieren is op het moment in transitie. De mogelijkheden voor een nieuwe invulling worden op het moment onderzocht. Met de Dierense Sjoel gaat het goed. De vraag naar huur van de sjoel voor vergaderingen, optredens en dergelijke is gestegen.

De RK Emmaüskerk en de Ontmoetingskerk (beide geen monument) zijn vanwege de centrale ligging en goede parkeermogelijkheden voor de eigenaren kansrijke locaties om te behouden. Dat zou mogelijk ten koste gaan van het religieus gebruik van de monumentale RK en PKN kerken in de kleinere kernen.

Toekomstperspectief vijf dorpen

De overige vijf dorpen (De Steeg, Ellecom, Laag-Soeren, Rheden en Spankeren) zijn allen dorpen met een eigen karakter. De situatie in de kleinere dorpen is urgent. Elk dorp heeft een bedreigde (rijks)monumentale of unieke (dorps)kerk waarvan de religieuze functie naar verwachting gaat verdwijnen. Dit zijn allemaal kerken van de PKN. Elk dorp, behalve Spankeren, heeft een kerk of kapel die al herbestemd is. Deze herbestemde kerken zijn niet bedreigd.

Kerkeigenaren zijn realistisch en weten dat er iets moet gebeuren. Ze vinden het jammer dat de gemeenschap vergrijst en het kerkbezoek afneemt. Er is veel contact en/of samenwerking tussen de kerken van de verschillende dorpen. Tussen de PKN kerken van Laag-Soeren, Spankeren en Dieren is verregaande samenwerking op het gebied van kerkrentmeesters- en bouwcommissiezaken. Diaconaal werken de kerken in Dieren en omgeving samen in De Raad van Kerken Veluwezoom en Diana.

De betrokkenheid van de inwoners bij de (dorps)kerken is groot. De dorpskerken willen heel graag het hart van het dorp blijven en zoeken naar mogelijkheden om (meer) culturele en maatschappelijke nevenactiviteiten te ontplooien, gebaseerd op de behoeften van het dorp. De vraag is echter waar dorpelingen behoefte aan hebben. Een gebrek aan vrijwilligers voor beheer en de inrichting van de kerkzaal (bijvoorbeeld door vaste banken) bemoeilijken vaak het nevengebruik en verhuur.

Stichting Behoud Dorpskerk Ellecom en Stichting Dorpskerk Spankeren zetten zich actief in voor de instandhouding van hun dorpskerk. Praktisch betekent dit het regelen van financiële middelen voor onderhoud van het kerkgebouw door 1) donateurs werven, 2) activiteiten initiëren en 3) verhuur. Ze zijn een belangrijke schakel tussen de kerk, de inwoners van het dorp en andere belangstellenden.

Urgentie

Plaats	Funct.	Monu.	Urgentie
Velp	Gesloopt		Gesloopt/ wordt gesloopt
Velp	Gesloopt		Gesloopt/ wordt gesloopt
Velp	Religieus gebruik		Instandhouding op langere termijn goed (15+ jaar)
Velp	Religieus gebruik	Gemeentelijk	Instandhouding staat op korte termijn (0-5 jaar) onder druk
Velp	Herbestemd	Gemeentelijk	Instandhouding staat op termijn (5-15 jaar) onder druk
Velp	Religieus gebruik	Beeldbepalend	Instandhouding op langere termijn goed (15+ jaar)
Velp	Herbestemd	Beeldbepalend	Instandhouding staat op korte termijn (0-5 jaar) onder druk
Velp	Religieus gebruik	Rijks	Instandhouding staat op termijn (5-15 jaar) onder druk
Velp	Religieus gebruik	Rijks	Instandhouding staat op termijn (5-15 jaar) onder druk
Velp	Religieus gebruik		Instandhouding staat op termijn (5-15 jaar) onder druk
Dieren	Herbestemd		Instandhouding op langere termijn goed (15+ jaar)
Dieren	Religieus gebruik		Instandhouding op langere termijn goed (15+ jaar)
Dieren	Religieus gebruik		Instandhouding op langere termijn goed (15+ jaar)
Dieren	Religieus gebruik		Instandhouding staat op termijn (5-15 jaar) onder druk
Dieren	Transitie		Instandhouding staat op termijn (5-15 jaar) onder druk
Dieren	Herbestemd	Gemeentelijk	Instandhouding op langere termijn goed (15+ jaar)
Dieren	Religieus gebruik	Gemeentelijk	Instandhouding staat op termijn (5-15 jaar) onder druk
Dieren	Transitie	Beeldbepalend	Gesloopt/ wordt gesloopt
Ellecom	Herbestemd		Instandhouding op langere termijn goed (15+ jaar)
Ellecom	Religieus gebruik		Instandhouding staat op termijn (5-15 jaar) onder druk

Plaats	Funct.	Monu.	Urgentie
Velp	Religieus gebruik	Rijks	Instandhouding staat op korte termijn (0-5 jaar) onder druk
Velp	Religieus gebruik	Rijks	Instandhouding staat op termijn (5-15 jaar) onder druk
Laag-Soeren	Herbestemd		Instandhouding op langere termijn goed (15+ jaar)
Laag-Soeren	Religieus gebruik	Gemeentelijk	Instandhouding staat op korte termijn (0-5 jaar) onder druk
Rheden	Herbestemd	Beeldbepalend	Instandhouding op langere termijn goed (15+ jaar)
Rheden	Religieus gebruik	Gemeentelijk	Instandhouding staat op korte termijn (0-5 jaar) onder druk
Rheden	Religieus gebruik	Rijks	Instandhouding staat op termijn (5-15 jaar) onder druk
De Steeg	Herbestemd	Gemeentelijk	Instandhouding op langere termijn goed (15+ jaar)
De Steeg	Transitie		Instandhouding staat op korte termijn (0-5 jaar) onder druk
De Steeg	Religieus gebruik		Instandhouding staat op termijn (5-15 jaar) onder druk
Dieren	Herbestemd	Gemeentelijk	Instandhouding op langere termijn goed (15+ jaar)
Dieren	Religieus gebruik		Instandhouding op langere termijn goed (15+ jaar)

Namen van de gebouwen zijn bewust achterwege gelaten vanwege de anonimiteit

Functie:
- Herbestemd
- Religieus gebruik
- Transitie
- Gesloopt

Monument:
- Rijks
- Gemeentelijk
- Beeldbepalend

Urgentie:
- Instandhouding staat op korte termijn (0-5 jaar) onder druk
- Instandhouding staat op termijn (5-15 jaar) onder druk
- Instandhouding op langere termijn goed (15+ jaar)
- Gesloopt/ wordt gesloopt

Hoofdstuk 5. Waardering kerkgebouwen door de inwoners van Rheden

Eind 2021 is een enquête uitgezet onder de 1.460 leden van het inwonerspanel Rheden Spreekt. Het doel was te onderzoeken hoe belangrijk inwoners van de gemeente Rheden kerken/kerkgebouwen vinden voor de gemeenschap, hoe vaak en met welke reden zij een kerk bezoeken en wat zij geschikte neven- of nieuwe functies vinden voor kerkgebouwen. Maar liefst 723 mensen hebben de vragenlijst online ingevuld, een responsrate van 50%. Hieronder volgen de belangrijkste conclusies van het onderzoek.

5.1 Hoe belangrijk vindt u dat een kerkgebouw blijft bestaan?

De meerderheid van de deelnemers vindt het (zeer) belangrijk dat kerkgebouwen als gebouw blijven bestaan, ondanks het feit dat 30% de afgelopen drie jaar niet in een kerkgebouw is geweest. Niet geheel onlogisch blijkt uit het onderzoek dat hoe vaker mensen de kerk bezoeken, hoe belangrijker ze het vinden dat kerken als gebouw blijven bestaan.

5.2 Hoe vaak en waarom bezoekt u een kerk?

66% van de deelnemers is in die drie jaar wel eens in een kerk geweest. Dit betrof in de meeste gevallen geen frequent bezoek, maar één of enkele keren.

De oudste leeftijdsgroep (ouder dan 64 jaar) geeft het vaakst aan maandelijks in de kerk te zijn geweest. Hoe jonger, hoe minder frequent het kerkbezoek.

De voornaamste reden van een kerkbezoek is een plechtigheid zoals een uitvaart, bruiloft of doop. Wat best bijzonder is, is dat ongeveer 40% een kerk (of religieus gebouw) bezoekt vanwege de historie of cultuur. Dat is meer dan de 32% van de mensen die speciaal gaat voor de kerkdienst. De helft van de kerkbezoekers die voor het geloof gaat, geeft aan ook naar een andere kerk te zullen gaan als er geen diensten meer gehouden worden in hun eigen kerk.

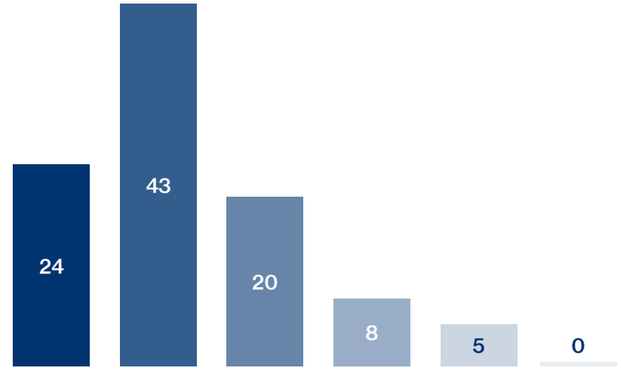

In hoeverre vindt u het belangrijk dat kerkgebouwen blijven bestaan? (%)

- Zeer belangrijk
- Belangrijk
- Neutraal
- Onbelangrijk
- Zeer onbelangrijk
- Weet niet / geen mening

Bent u de afgelopen drie jaar weleens in een kerkgebouw geweest? Vs. In hoeverre vindt u het belangrijk dat kerkgebouwen blijven bestaan?

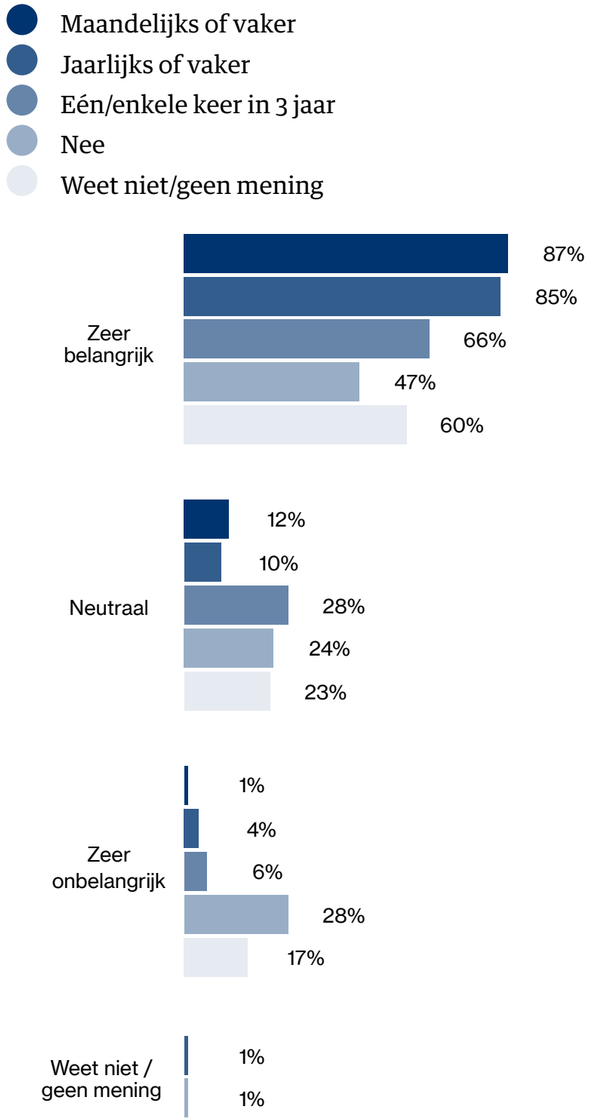

Bent u de afgelopen drie jaar weleens in een kerkgebouw geweest? Vs. Leeftijd

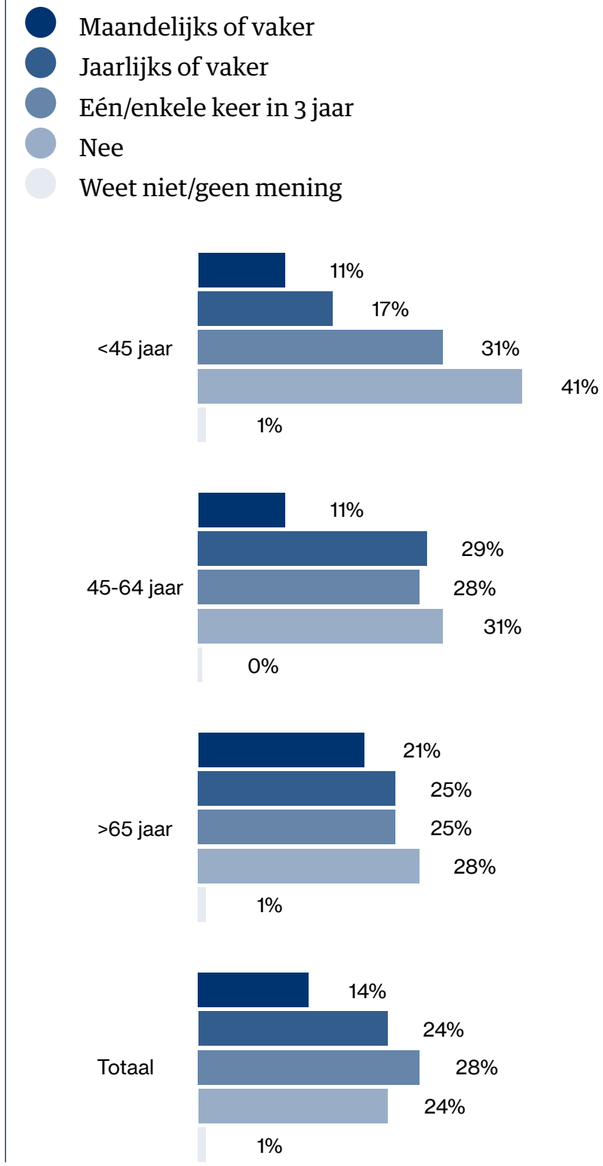

Met welke reden(en) bent u de afgelopen drie jaar weleens in een kerkgebouw geweest (binnen en/of buiten de gemeente)? Vs. Leeftijd

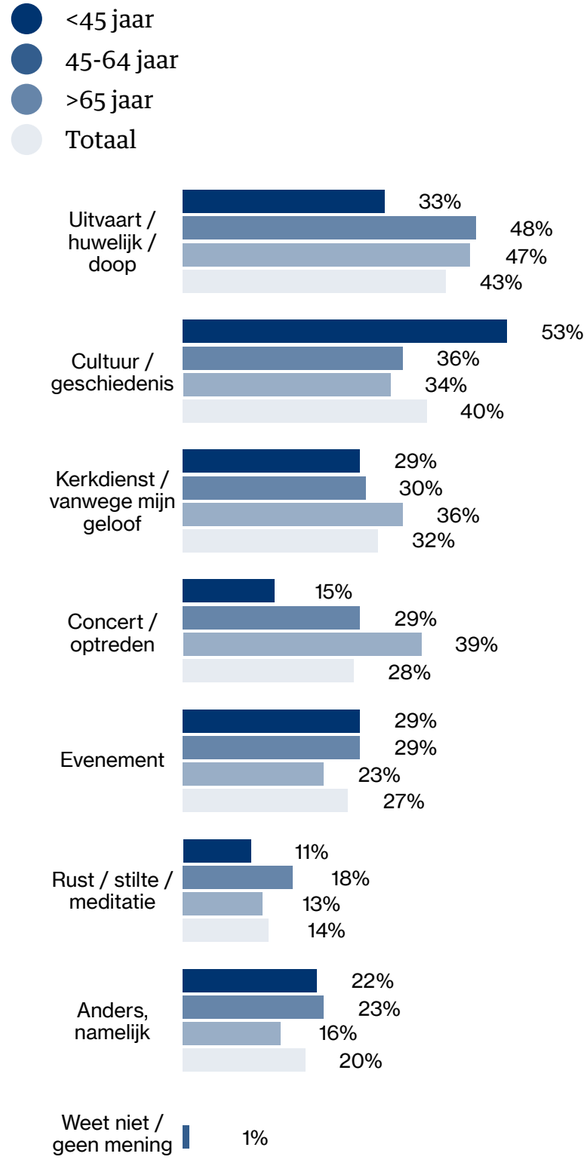

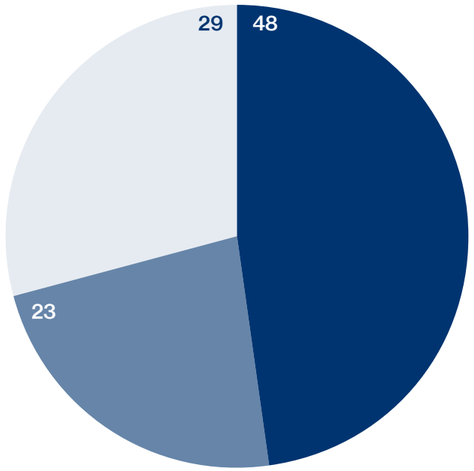

Als er geen kerkdiensten meer worden gehouden in de kerk die u nu (geregeld) bezoekt, zou u dan naar een andere kerk gaan? Zo ja, in welke plaats? (%)

- Ja
- Nee
- Weet niet / geen mening

Plaatsen: Arnhem, Dieren, Rozendaal, Spankeren, Velp

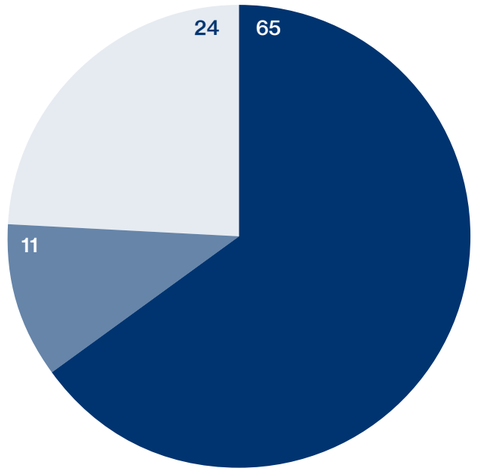

Wat zou u ervan vinden als een kerk door meerdere geloofsgemeenschappen wordt gebruikt om zo de oorspronkelijke religieuze functie te behouden? (%)

- Goed idee
  “Alle godsdiensten hebben dezelfde basis, goed om elkaar te leren kennen”
- Geen goed idee
  “Elk geloof heeft zijn eigen gebruiken”
- Weet niet / geen mening

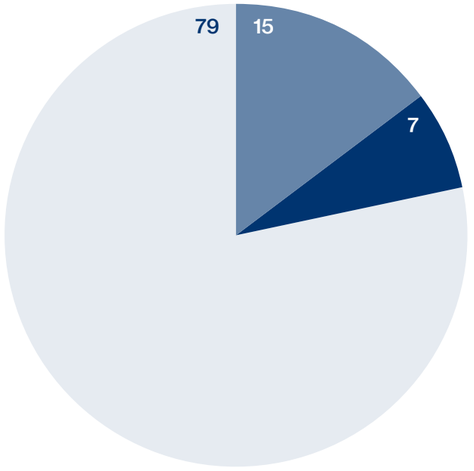

Bent u op enige wijze betrokken bij een kerkgebouw in de gemeente Rheden? (%)

- Ja, betrokken bij een kerkgemeenschap bijv. als lid of vrijwilligers
- Ja, als bestuurslid
- Nee

5.3 Wat zijn passende nieuwe en nevenfuncties?

Als een kerkgebouw een geheel nieuwe functie zou krijgen, vindt 70% van de deelnemers een dorpshuis of ontmoetingsplek de beste optie. Daarnaast vindt 53% ook wonen een goede nieuwe invulling en 29% horeca. Een speelparadijs, kantoren, een sportschool en winkels vinden mensen het minst passend in een kerk.

Heeft u suggesties voor andere functies naast de huidige religieuze functie?

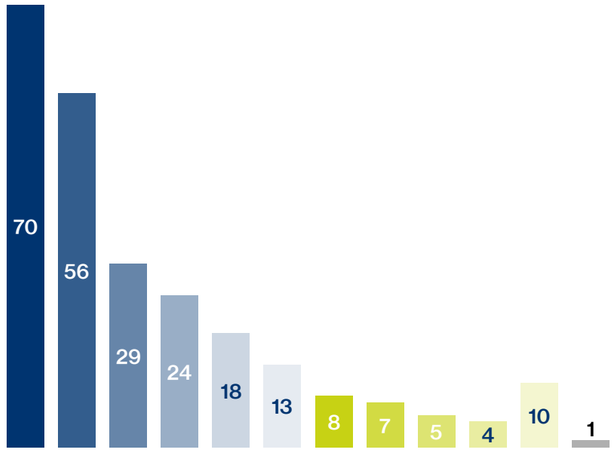

Als een kerkgebouw geheel een nieuwe functie krijgt, wat zou dan volgens u een goede invulling zijn? (%)

- Dorpshuis / maatschappelijke functie
- Woningen / appartementen
- Restaurant
- Activiteiten voor jongeren
- Huisarts / tandarts
- Hotel / bed & breakfast
- Winkels
- Sportruimte / sportschool
- Kantoren
- Speelparadijs
- Anders
- Weet niet / geen mening

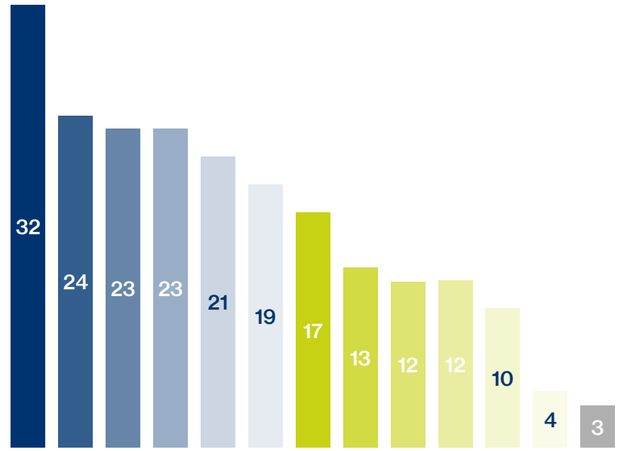

Welke functies zijn niet wenselijk voor een kerkgebouw (%)

- Speelparadijs
- Kantoren
- Sportruimte / sportschool
- Winkels
- Woningen / appartementen
- Maakt me niet uit
- Dorpshuis / maatschappelijke functie
- Activiteiten voor jongeren
- Huisarts / tandarts
- Hotel / bed & breakfast
- Restaurant
- Anders
- Weet ik niet/geen mening

5.4 Wie moet zich inzetten voor het behoud en welke obstakels zijn er?

We hebben ook de vraag voorgelegd wie zich zou moeten inzetten voor het behoud van een kerkgebouw. De meeste deelnemers vinden dat dit voornamelijk bij de eigenaar van het kerkgebouw ligt, gevolgd door de gebruikers en de gemeente. Inwoners worden als minst verantwoordelijk gezien.

Verduurzaming van het kerkgebouw en de hoge energiekosten lijken deelnemers de grootste obstakels in een herbestemming en zij maken zich zorgen over mogelijke overlast voor omwonenden bij een nieuwe functie. Deelnemers vinden het bovendien jammer dat de historische waarde en de religieuze plek verloren gaan.

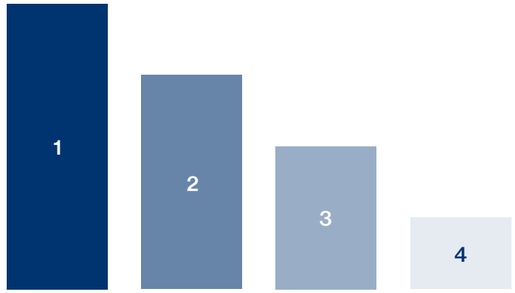

Wie zou zich actief moeten inzetten om een kerkgebouw te behouden?

1. De eigenaar van het gebouw
2. De gemeente
3. De gebruikers van het gebouw
4. Inwoners van de gemeente

Wat mag niet ontbreken in de kerkenvisie?

“Behoud van de culturele waarde van kerken”

“Dat het buitenaanzicht behouden blijft”

“De mening van de huidige gebruikers”

“Verduurzaming van de gebouwen”

“Gemeenschapsinvulling”

“Overleg met inwoners”

“Respect voor de gebouwen en hun verleden”

“Woningnood en verminderd kerkgebruik”

Deel 3. Toekomst

Hoofdstuk 6. Kansen- en risicoverkenning

Dit hoofdstuk gaat in op de grootste kansen en risico's om het waardevolle religieuze erfgoed in de toekomst te borgen. Deze kansen- en risicoverkenning is tot stand gekomen in gesprek met eigenaren, ambtenaren van verschillende beleidsdomeinen van de gemeente Rheden en partners in de gemeente. In deze visie wordt aansluiting gezocht op al bestaand beleid op diverse terreinen. In Bijlage 2 is de verkenning naar aanknopingspunten tussen de Toekomstverkenning Religieus Erfgoed en andere beleidsdomeinen opgenomen.

6.1 Kansen voor religieuze gemeenschappen en gebouwen

- Er is goed onderling contact en samenwerking tussen de dorpskerken in de dorpen, de kerken in Velp onderling en de RK kerken die allemaal tot dezelfde parochie behoren. Ook zijn verschillende kerken, de sjoel en de moskee aangesloten bij InterReligieuze Ontmoetingen in Dieren. Krachtenbundeling en efficiency is mogelijk door verdere samenwerking op het gebied van programmering, vrijwillige inzet, kennisdeling over subsidies, verduurzaming, etc. Dit geldt ook voor de kerkhoven. Laat vrijwilligers samen komen en pak het beheer van de kerkhoven samen op.
- Kerkeigenaren kunnen van elkaars ervaringen leren. Wissel best practices uit als het gaat om neven- en herbestemmingen of onderhoud door samen te werken en kennis- en ervaringen te delen in netwerkbijeenkomsten.
- Betrek de betrokken dorpsgemeenschap bij het gesprek over nevengebruik en nieuwe functies. Waar is behoefte aan? Welke (bestaande) initiatieven of ideeën zijn er? Welke rol willen inwoners spelen? Zijn ze bereid financieel bij te dragen als donateur of 'vriend van'?
- Kerken staan doordeweeks overdag meestal leeg. Dat biedt op de kortere termijn perspectief voor nevengebruik.
- Door functies en aanbod op elkaar af te stemmen en samen te werken kan krachtenbundeling ontstaan in plaats van concurrentie.
- Vanuit de cultuurbranche is er vraag naar zalen. Amateurkunstverenigingen, waaronder muziekverenigingen, koren en theaters en een kunstenaarscollectief zoeken naar ruimten voor optredens, exposities, lezingen, etc. Er zijn dus marktkansen voor een gedifferentieerd cultuuraanbod in kerken. Zowel de vraag als het aanbod kan in beeld gebracht worden om vraag en aanbod beter te matchen. Kerken kunnen nu al meer doen door beter te communiceren en hun aanbod online te laten zien. De cultuurbranche adviseert het aanbod te verzamelen op één website.
- Dorpsbewoners vinden het fijn dat ondanks dat de OLV ten Hemelopneming in De Steeg is onttrokken aan de eredienst, er wel plek is om een kaarsje op te steken. De nieuwe eigenaar staat daarvoor open, iedereen mag binnenkomen. Dit is een voorbeeld voor andere kerken, want op deze manier is de overgang voor dorpsbewoners wat minder groot en kan de kerk nog steeds gebruikt worden voor herdenking, rust of bezinning.
- De gemeente staat open voor herbestemming: '*Het in stand houden van erfgoed is de kerntaak van goed erfgoedbeleid. Dat is een kwestie van goed rentmeesterschap. (...) Behoud kan echter niet zonder ontwikkeling: alleen als erfgoed mee kan groeien met zijn tijd behoudt het zijn bestaansrecht. Als daarvoor de voorwaarden worden geschapen, kan erfgoed inspireren*' (Erfgoednota 2017-2021).
- De gemeente Rheden kiest voor een wijkgerichte aanpak om de sociale basis te versterken en te verbreden. Ook wil de gemeente meer inzetten op ontmoeting en sociale activering.

Kerken kunnen hierin een rol spelen omdat kerkgebouwen midden in wijken staan. Het is kansrijk onderzoek naar de behoefte in voorzieningen op wijkniveau te koppelen aan het onderzoek naar een nieuwe invulling voor een kerkgebouw.

- Toerisme in de gemeente Rheden biedt kansen om het religieus erfgoed in te zetten in de toeristensector. Zeker omdat de gemeente de recreatiedruk op de natuur wil verminderen door bezoekersstromen te spreiden.
- De gemeente Rheden streeft naar een rijk en divers cultuuraanbod. Cultuurbedrijf RIQQ heeft een belangrijke rol in het profileren en vergroten van het cultuuraanbod. Hiermee wil de gemeente het cultureel leven in de dorpen stimuleren. Optimale positionering en afstemming van cultuurvoorzieningen binnen de gemeente en de regio vindt de gemeente belangrijk.

"We willen meer commercieel ondernemen en meer open zijn. Dat betekent anders denken over gratis koffie schenken, verhuur en verwarming, en vitale activiteiten en kwaliteit bieden. Ook denken we aan andere financieringsbronnen."

"We werken aan een pluriform aanbod met iedere zondag iets anders. Zo willen we maatschappelijk breder worden dan alleen kerk."

"Iedereen kan hier binnen lopen voor ontmoeting, het is heel vergelijkbaar met een buurthuis."

"De kerkgang vanuit het dorp is laag, maar de financiële betrokkenheid en de binding met het gebouw vanuit het dorp is groot. Dus we willen gastvrij voor het dorp zijn. En een bredere functie in de gemeenschap hebben."

6.2 Bedreigingen voor religieuze gemeenschappen en gebouwen

- De Phoenixkerk is recent gesloopt en er worden binnenkort nog twee kerkgebouwen gesloopt. Met een voorziene reductie van 50% van gebouwen in religieus gebruik, is de bedreiging dat mogelijk meer kerken gesloopt gaan worden. Tenzij voor deze gebouwen een nieuwe invulling wordt gevonden.
- De katholieke kerk hanteert een krimpstrategie. Het is daarom denkbaar dat ook de RK kerk in Velp en Dieren dicht gaan over 10 tot 15 jaar. De parochie wil dat de kerken nadenken over een duurzamer toekomstperspectief en onderzoeken wat de kerk nog meer kan betekenen voor de omgeving en hoe de inkomsten verhoogd kunnen worden.
- Het risico bestaat dat kerken onderling gaan concurreren met neven- of nieuwe functies. In Velp hebben veel kerken bijvoorbeeld het idee hun functie te verbreden op cultureel vlak. Op de schaal van de gemeente Rheden is het niet wenselijk meerdere bibliotheken of concertzalen te ontwikkelen.
- Wanneer kerken een bredere functie krijgen en ook commercieel gaan exploiteren, kan dat botsen met ondernemers in de horeca, zaalverhuur, cultuursector, etc., maar ook met sociaal-maatschappelijke functies op andere plekken zoals dorpshuizen.
- Het is een uitdaging een nieuwe publieke invulling te vinden voor de relatief grote dorpskerken in de kleinere dorpen wat betreft mogelijke doelgroepen, aanbod en de behoefte aan voorzieningen. De maatschappelijke en culturele ruimte in vraag en aanbod is beperkt in een klein dorp.
- Kerkeigenaren hebben mogelijk de voorkeur voor het gebruik van niet monumentale kerken boven monumentale kerken. In Dieren zien we dat de RK Emmaüskerk en de Ontmoetingskerk vanwege de centrale ligging en goede parkeermogelijkheden voor kerkeigenaren kansrijke locaties zijn om te behouden. Het zijn bovendien geen beschermde monumenten wat meer ruimte biedt voor multifunctioneel gebruik. Dat gaat mogelijk ten koste van de monumentale RK en PKN kerken in andere kernen, die door verder teruglopend gebruik moeten sluiten. Dit terwijl de niet-monumentale kerken zich vaak beter lenen voor herbestemming dan gebouwen met hoge cultuur- en bouwhistorische waarden. Om leegstand te voorkomen kunnen de monumentale kerken beter in religieus gebruik blijven dan kerken die makkelijker te herbestemmen zijn.
- Kerkgemeenschappen gaan niet over één nacht ijs wat betreft de sluiting van een kerkgebouw. Dat is een lang en vaak emotioneel proces. Vragen die binnen-komen van culturele of sociaal-maatschappelijke partijen om ruimte spelen echter vaak op de korte termijn. Timing is dan cruciaal voor een geslaagde ‘match’.

“Behoud van erfgoed kan niet zonder ontwikkeling: alleen als erfgoed mee kan groeien met zijn tijd behoudt het zijn bestaansrecht.”

(Erfgoednota Rheden Verbinden Verleden 2017-2021).

Hoofdstuk 7. Conclusies en vervolgacties

Deze inventariserende fase van de Toekomstverkenning Religieus Erfgoed Rheden leverde informatie op over gemeenschappelijke uitdagingen en kansen, en over het toekomstperspectief van de religieuze gemeenschappen en de gebouwen. De voorliggende rapportage is de afsluiting daarvan.

Hierna hoopt de gemeente Rheden met enthousiaste eigenaren en partners in de gemeente samen verder op pad te gaan. Met als doel het waardevolle religieuze erfgoed te borgen en de potentie van deze gebouwen volledig te benutten voor de verschillende dorpen.

Vanuit begeleidend adviesbureau COUP is geadviseerd om aan de slag te gaan met de actiegerichte aanbevelingen in dit hoofdstuk. Immers, het doel van een verkenning is om een duurzaam toekomstperspectief voor het religieuze erfgoed te vinden. Dan zijn woorden alleen onvoldoende.

7.1 Conclusies

Door krimpende gemeenschappen zijn alle (rijks)monumentale dorpskerken onzeker over de toekomst

In de gemeente Rheden zijn op dit moment (2022) achttien religieuze gebouwen in religieus gebruik. De verwachting is dat dit aantal over vijftien jaar is gehalveerd naar negen gebouwen met een religieuze functie tenzij goede nevenfuncties worden gevonden om te combineren met de kerkelijke activiteiten. Het meest urgent is dat voor alle monumentale dorpskerken in Ellecom, Laag-Soeren, Rheden en Spankeren de toekomst onzeker is door krimpende gemeenschappen. Het zijn vooral de kleinere geloofsstromingen die positiever zijn over het toekomstig religieus gebruik van hun gebouw.

Inwoners zijn erg betrokken bij de kerken en de kerken willen het hart van het dorp blijven

De dorpsgemeenschap in de kleinere dorpen is hecht en inwoners zijn zeer betrokken bij de kerken en wat er speelt. Dat potentieel kan benut worden door inwoners te betrekken bij het toekomstige gebruik van de kerken.

De dorpskerken willen heel graag het hart van het dorp blijven en zoeken naar mogelijkheden om (meer) culturele en maatschappelijke nevenactiviteiten te ontplooien aansluitend op waar het dorp behoefte aan heeft.

Kerkeigenaren zijn realistisch en zijn zich bewust van de maatschappelijke veranderingen

Kerkeigenaren zijn realistisch, ze weten dat maatschappelijke ontwikkelingen zoals vergrijzing en ontkerkelijking van invloed zijn op de toekomst van hun gemeenschap en de instandhouding van hun kerkgebouw. Dat is geen positief bericht, maar ze weten dat er iets moet gebeuren en denken soms al heel concreet na over kansen en mogelijkheden. Veel kerken in de gemeente Rheden zijn in beweging of al herbestemd. De meeste kerkgenootschappen vinden het ook interessant om passende nevenbestemmingen te vinden en/ of uit te breiden.

Kerken zoeken naar culturele en/of maatschappelijke functieverbreding en in de culturele en maatschappelijke sector is er vraag naar ruimtes

Meerdere kerken denken na over verbreding van hun functie op cultureel vlak. Religieuze gebouwen zijn op zichzelf genomen mooie karakteristieke ruimten voor cultureel gebruik. Tegelijkertijd leent niet elke kerk zich voor een culturele functieverbreding en dat is op de schaal van de gemeente Rheden ook niet opportuun. Goede akoestiek, sanitaire voorzieningen en een actieve groep vrijwilligers zijn belangrijk, als ook optimale positionering en afstemming van cultuurvoorzieningen binnen de gemeente en de regio.

Dorpskerk Rheden

In de Dorpskerk worden onder meer concerten en culturele activiteiten georganiseerd en het is jaarlijks gastheer van het kamermuziekfestival ZOOM! Festival. De concerten worden over het algemeen goed bezocht, mensen uit Rheden en de wijde omgeving komen hiervoor naar de Dorpskerk. De Werkgroep Cultuur is uitgebreid waardoor de taken over meer mensen kunnen worden verdeeld.

Stichting Behoud Rhedense Dorpskerk ging persoonlijk langs de deuren om te vragen of mensen iets willen bijdragen aan de instandhouding van de kerk. Het bleek dat veel dorpsbewoners daartoe bereid waren.

Interieur van de Dorpskerk in Rheden

De gemeente Rheden streeft naar een rijk en divers cultuuraanbod. De nieuwe coalitie wil het cultureel leven in de dorpen stimuleren. Cultuurbedrijf RIQQ heeft een belangrijke rol in het profileren en vergroten van het cultuuraanbod in de gemeente. RIQQ geeft aan dat er vanuit de cultuurbranche vraag is naar zalen.

Amateurkunstverenigingen, waaronder muziekverenigingen, koren en theaters en een kunstenaarscollectief zoeken naar ruimten voor optredens, exposities, lezingen, etc. RIQQ heeft aangeboden in een gesprek met kerkeigenaren per locatie te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor cultureel medegebruik of andere nevenactiviteiten.

“Wij willen maatschappelijk breder worden dan kerk alleen. Het is onze ambitie om naast een plek voor de eredienst het kloppend hart van het dorp te zijn.”

Er is in de gemeente Rheden ook vraag naar ruimtes voor maatschappelijke voorzieningen. Het gezondheidscentrum in Velp loopt bijvoorbeeld tegen ruimtegebrek aan. Bovendien worden er meer woningen gebouwd in Velp waardoor de druk op de huisvesting van maatschappelijke voorzieningen toeneemt. Ook in Rheden zijn organisaties op zoek naar ruimtes, ook omdat het dorpshuis al best druk bezet is door onder meer welzijnsorganisatie Incluzio.

Samenwerking tussen welzijnsorganisaties en kerkgemeenschappen is een mooie kans om de maatschappelijke rol van kerken te behouden. Samen kunnen ze invulling geven aan samenwerking en activiteiten en op die manier kerken langer open houden. Welzijnsorganisatie Incluzio geeft aan dat zij graag in gesprek gaan met kerkeigenaren die open staan voor maatschappelijke activiteiten zoals dagbesteding.

Ontmoetingskerk Dieren

In Dieren werkt welzijnsorganisatie Incluzio samen met de Ontmoetingskerk. Samen organiseren zij doordeweeks, wanneer de kerk leeg staat, activiteiten voor ouderen en dementerenden. Vrijwilligers van de kerk helpen hierbij en de koster begeleidt het. Incluzio heeft aangeboden graag in gesprek te gaan met kerkeigenaren om op meer plekken dagactiviteiten in kerken te organiseren.

Ontmoetingskerk in Dieren

Kerken lenen zich voor een gedifferentieerder woonaanbod maar er zijn wel aanvullende fondsen voor verduurzaming nodig

Wonen is een mogelijke functie voor leegkomende kerkgebouwen, als de eventuele monumentale waarden en karakteristieke elementen behouden blijven. Sterker nog, kerken staan vaak op interessante locaties midden in de wijk of kern, wat het geschikte locaties maakt voor bepaalde type woningen. Dit sluit aan bij de ambitie van de gemeente om meer te differentiëren in de kernen. Kerken zijn soms kansrijk voor specifieke woonvormen voor ouderen en jongeren of woningen met (gedeeltelijk) gezamenlijke voorzieningen. Zo heeft de dorpsvisie in De Steeg uitgewezen dat er behoefte is aan woningen voor jongeren en levensloopbestendige woningen voor ouderen. Het kloostercomplex biedt mogelijk kansen in de toekomst. Kerken lijken ook geschikt voor woon-zorg waarbij de kerk gedeeltelijk als ontmoetingsruimte kan blijven fungeren. De gemeente heeft daarnaast aanmeldingen ontvangen van groepen Collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO).

Kerken omvormen naar woningen is maatwerk; het leent zich niet voor standaard woontypologieën.

Ook zijn aanvullende fondsen of andere financieringsbronnen nodig voor de verduurzaming van de religieuze gebouwen. Want de opgave is nu energiezuinig wonen en bouwen. Dat kan voor (monumentale) kerken moeilijk zijn vanwege de verduurzamingsmaatregelen die nodig zijn. Wat dat betreft kan de monumentale status juist helpen om extra fondsen voor verduurzaming en herbestemming te vinden, die alleen openstaan voor monumenten.

Kerkeneigenaren hebben behoefte aan onderling contact en kennisuitwisseling

Eigenaren van (herbestemde) kerken geven aan behoefte te hebben aan informatie- en kennisuitwisseling. Er zijn veel goede voorbeelden en eerdere ervaringen over herbestemming en nevengebruik om van te leren. Zo is er behoefte aan hulp en kennisdeling rondom het aanvragen van subsidie voor onder meer onderhoud en restauratie, bij- en herbestemming en verduurzaming. Afstemming tussen kerken over nevengebruik is bovendien gewenst om het aanbod op elkaar af te stemmen.

7.2 Rollen

Het doel van de toekomstverkenning is een duurzaam toekomstperspectief ontwikkelen voor religieuze gebouwen: gebouwen met cultuurhistorische en maatschappelijke waarde die kunnen bijdragen aan de leefbaarheid van de dorpen. Eigenaren van deze gebouwen en de gemeente Rheden hebben daarin een rol. Daarnaast zijn er andere stakeholders bij betrokken, zoals dorpsbewoners, ondernemers en culturele en maatschappelijke organisaties.

In dit proces zijn kerkeigenaren verantwoordelijk voor het ontwikkelen van een toekomstvisie voor hun gebouw en gemeenschap. En in het geval van een monument onderhoud en restauratie van het gebouw met respect voor de monumentale waarden.

Van de gemeente Rheden vraagt deze opgave een integrale benadering en meedenken met initiatiefnemers. Meer specifiek is de rol van de gemeente die van:

- Inspirator en stimulator voor eigenaren om een toekomstperspectief te ontwikkelen en breder te kijken dan religieus gebruik alleen;
- Verbinder van ideeën, plekken en initiatiefnemers;
- Ondersteuner in de verkenning naar de mogelijkheden voor medegebruik, bij- en herbestemming en verduurzaming;
- Aanwijzer van monumenten om cultuurhistorisch waardevolle gebouwen te beschermen;
- Toetser van plannen als bevoegd gezag en sturend in mogelijke functies en bestemmingen in het bestemmingsplan. Naast toetsing aan de hand van het bestemmingsplan, beoordeelt de gemeente of een initiatief past in een kerk aan de hand van criteria zoals omgeving en stedenbouwkundige context, ruimtelijke inpassing, interieur en cultuurhistorische waarden;
- Subsidieverlener voor verduurzaming, onderhoud en restauratie van gemeentelijke monumenten;
- Eigenaar van de kerktorens en verantwoordelijk voor het onderhoud en restauratie van de kerktorens.

7.3 Vervolgacties

Eigenaren van religieuze gebouwen

1. Ontwikkelen een toekomstperspectief voor hun gemeenschap en gebouw

Het wordt aanbevolen dat alle eigenaren van de ‘rode’ en ‘oranje’ religieuze gebouwen in het figuur op pagina 23 (verder) gaan werken aan een toekomstsperspectief in gesprek met hun gemeenschap. Dat zijn eigenaren die tegen problemen aanlopen zoals een krimpende gemeenschap, minder financiële inkomsten, vrijwilligerstekort, etc. Hoe ziet uw gemeenschap de toekomst? Wat is wenselijk? Wat wilt u voorkomen? Welke kansen en mogelijkheden zijn er en wat is daarvoor nodig?

2. Betrekken dorpsbewoners bij de zoektocht naar een passende neven- of herbestemming

In de zoektocht naar passende neven- en herbestemmingen worden eigenaren geadviseerd dorpsbewoners te betrekken en gebruik te maken van het lokale netwerk en de creativiteit. En om mensen van buiten de kerk enthousiast te maken om als vrijwilliger samen op te trekken in het ontplooien van nieuwe initiatieven. Dit werkt het beste door in direct contact met inwoners te komen en bijvoorbeeld een inloopmiddag te organiseren. Of door gebruik te maken van het bestaande platform ‘Ik buurt mee’. De gemeente kan daarin faciliteren: ontwikkelmanagers van de gemeente helpen met het leggen van contacten met mogelijke samenwerkingspartners.

3. Nemen bij interesse contact op met RIQQ en Incluzio om de mogelijkheden voor cultureel of maatschappelijk medegebruik te onderzoeken

Eigenaren die openstaan voor cultureel of maatschappelijk gebruik naast het religieuze gebruik, kunnen de mogelijkheden verkennen met RIQQ en Incluzio. RIQQ heeft aangeboden in een gesprek met kerkeigenaren per locatie te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor cultureel medegebruik en ander gebruik. Incluzio bespreekt graag met eigenaren de mogelijkheden voor activiteiten die zij organiseren.

4. Maken hun aanbod online kenbaar

Om vraag en aanbod beter te matchen worden eigenaren die ruimtes beschikbaar hebben voor cultureel en maatschappelijk medegebruik, aanbevolen beter te communiceren en hun beschikbaarheid online kenbaar te maken. Dat vraagt wat ondernemerschap wat betreft organisatie en promotie.

De cultuurbranche adviseert eigenaren hun aanbod te verzamelen op één website, zodat verenigingen en organisaties hun weg kunnen vinden. Voorzien van goede foto’s, gegevens over de grootte, faciliteiten en contactgegevens. Cultuurbedrijf RIQQ, maar ook een organisatie zoals Cultuur Oost kunnen kerkeigenaren helpen met hun profilering en promotie.

5. Kunnen gebruik maken van een subsidie voor een haalbaarheidsonderzoek naar neven- of herbestemming.

De RCE biedt een subsidie aan eigenaren aan van (rijks)monumenten of door de gemeente als waardevol aangeduide panden. De Subisidie Stimulering Herbestemming Monumenten (SSHM) is hiervoor beschikbaar (ook voor onderzoek naar nevengebruik) en kan ingezet worden voor een haalbaarheidsonderzoek.

Dit onderzoek kent vele vormen. Het kan bijvoorbeeld gaan om een eerste onderzoek bij de start van een her- of nevenbestemming.

Hierin kan een gespecialiseerde partij eigenaren helpen met het in kaart brengen van de cultuurhistorische waarden van het gebouw en de omgeving, mogelijke functie, mogelijkheden in de markt, financiële aspecten en ruimtelijke aspecten zoals milieuregels, stedenbouwkundige inpassing en parkeernormen.

Of wanneer een plan al iets verder is, kan de subsidie gebruikt worden voor een schetsontwerp, duurzaamheidsscan, de zoektocht naar een exploitant of participatie met het dorp. Het kan verstandig zijn om voor de aanvraag en het onderzoek hulp in te schakelen van een gespecialiseerde partij.

6. Kunnen gebruik maken van de DuMo-coach, de regeling Maatwerk voor Monumenten en DUMAVA-subsidie voor verduurzaming

Het verduurzamen van een monument vraagt om specialistische kennis. Naast de kennis over energiebesparing moet er ook kennis zijn van de monumentale waarden. De gemeentelijke DuMo-coach (duurzame monumenten coach) is het eerste aanspreekpunt voor duurzaamheid in monumenten en kan laagdrempelig en kosteloos helpen met veel voorkomende vragen en oplossingen.Eigenaren kunnen mailen naar dumo@rheden.nl voor vragen en om een afspraak te maken.

Daarnaast kunnen eigenaren gebruik maken van verschillende subsidiemogelijkheden. De gemeente Rheden stelt jaarlijks een subsidie beschikbaar voor restauratie en onderhoudswerkzaamheden en de verduurzaming van gemeentelijke monumenten. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) stelt een subsidie ter beschikking aan eigenaren van rijksmonumenten en maatschappelijk vastgoed inclusief religieuze instellingen voor de verduurzaming van hun gebouw.

Gemeente Rheden

1. Koppelt de opgave religieus erfgoed aan de Omgevingsvisie

De gemeente neemt een bouwsteen religieus erfgoed op in de Omgevingsvisie. Door de opgave rondom het religieus erfgoed te koppelen aan de Omgevingsvisie, wordt het onderdeel van het brede (ruimtelijke) beleid en een meer integrale kijk op de leefomgeving.

2. Wijst een contactambtenaar aan en maakt de stappen helder die eigenaren moeten doorlopen voor bij- en herbestemming

Wanneer een eigenaar een passende nevenbestemming heeft gevonden en de haalbaarheid daarvan heeft onderzocht, volgt vaak een ingewikkeld proces van een mogelijke bestemmingsplanwijziging of vergunningaanvragen. De gemeente kan eigenaren hierin faciliteren door de stappen helder te maken die zij moeten doorlopen. Bovendien kan de gemeente op een laagdrempelige manier overleg voeren over het initiatief via een contactambtenaar. Deze ambtenaar is het eerste aanspreekpunt en brengt eigenaren met een hulpvraag binnen de gemeente in contact met de juiste beleidsterreinen.

3. Denkt mee over het formeren van een werkgroep en de organisatie van de volgende kennis- en netwerkbijeenkomst

In gesprek blijven is belangrijk in de ontwikkeling van een duurzaam toekomstperspectief voor religieuze gebouwen. Met deze toekomstverkenning zijn kansen verkend en contacten gelegd. Heeft dat een impuls veroorzaakt? De gemeente Rheden denkt mee over het organiseren van een volgende kennis- en netwerkbijeenkomst door een werkgroep van kerken en de contactambtenaar. Het doel is om:

- Actualiteiten en ontwikkelingen met elkaar te delen (vast onderdeel);
- Best practices te delen, bijvoorbeeld door goede voorbeelden van neven- en herbestemming in de regio te bezoeken;
- Te bekijken of met hulp van RIQQ en Incluzio nieuwe samenwerkingen zijn ontstaan;
- Verdere samenwerkingen onderling, met dorpsbewoners en andere partijen op te zoeken;
- Na te gaan of eigenaren de weg naar subsidies weten te vinden en subsidies effectief hebben kunnen inzetten;
- Te onderzoeken of een gezamenlijk online platform voor contact en kennisdeling kansrijk is;
- Verdere procesafspraken te maken.

4. Brengt initiatiefnemers in contact met woningcorporaties, woonzorgpartijen en CPO's wanneer een kerk vrij komt die zich mogelijk leent voor een woonfunctie

De gemeente wil de ruimte in grote kerken behouden en niet 'verkavelen', maar maatwerkgewijs zijn er soms mogelijkheden voor woningen in kerken. Zo zijn er soms kerken die kansrijk zijn voor woonvormen met gedeeltelijk gezamenlijk gebruik, levensloopbestendige woningen of woon-zorg vormen. Dit wordt per geval bekeken. Woningcorporatie Vivare heeft aangegeven open te staan voor onderzoek wanneer de kans zich voordoet. Ook kunnen de CPO's benaderd worden. Partijen zijn zich ervan bewust dat aanvullende middelen nodig zijn voor verduurzaming.

5. Zorgt dat eigenaren de weg naar subsidies goed weten te vinden

De gemeente helpt eigenaren op weg door hen te informeren over beschikbare subsidies voor onderzoek, onderhoud, verduurzaming, etc.

Bijlage 1

Ontwikkeling van het geloof in Rheden

Ontwikkeling van Rheden vanaf de middeleeuwen

Op de overgangszones van de hoge Veluwezoom naar de lager gelegen uiterwaarden verrezen in de middeleeuwen op het grondgebied van Rheden vijf kastelen, waarvan er drie nog steeds bestaan: de kastelen Biljoen, Middachten en De Gelderse Toren. In de 17e en 18e eeuw werd de zuidoost helling van de Veluwezoom populair voor het aanleggen van buitenplaatsen. Het gebied werd nog aantrekkelijker in de 19e eeuw door de aanleg van treinverbindingen en wegen. In het midden van de 19e eeuw telde de gemeente Rheden 36 grote en kleinere buitenplaatsen. Vanaf het begin van de 20e eeuw zijn veel buitenplaatsen verdwenen door verkaveling in percelen bouwgrond en afbraak van het landhuis met het koetshuis en andere opstallen.

In de tweede helft van de 19e eeuw kwamen er ook geleidelijk notabelen, renteniers en welgestelde burgers die voor hun zomerverblijf het oog lieten vallen op de oostelijke Veluwezoom. Ook de middenklassen kwamen in de ban van een jaarlijkse vakantie in deze regio.

Mede door de goede bereikbaarheid per trein en tram nam het toerisme naar de dorpen Velp, De Steeg, Ellecom en Laag-Soeren toe. In deze dorpen openden vele pensions hun deuren. In 1911 kon door aankoop van het bosgebied Hagenau het eerste deel van het Nationaal Park Veluwezoom worden gerealiseerd.

Ondanks haar strategische ligging, had de gemeente relatief weinig te lijden van de oorlogshandelingen tijdens de Tweede Wereldoorlog. In Rheden hebben de jaren ‘50 en ’60 van de 20e eeuw dan ook meer in het teken van het oplossen van de woningnood dan in het herstel van oorlogsschade gestaan. Het huidige beeld van de dorpen Velp, Rheden en Dieren is grotendeels te danken aan de voortvarende aanpak van de woningnood door het gemeentebestuur en de woningbouwverenigingen die resulteerde in een meer dan verdubbeling van de omvang van deze dorpen.

Prent uit de serie ‘Verscheyde Schoone en vermaakelyke gezichte van ‘t Out Adelyk Huis Middachten, op de Veluwe, in Gelderlant [...]’ van Adolf van der Laan en Hendrik de Leth, ca. 1730.
Bron: middachten.nl

Ontwikkeling van het geloof in Rheden

Hoe en wanneer de bekering tot het christelijk geloof in het gebied van de huidige gemeente Rheden heeft plaatsgevonden, is niet duidelijk. Wel is bekend dat de bekering tot het christendom plaatsvond in de tijd van bekende predikers als Willibrordus en Bonifatius, voornamelijk tijdens de 8e eeuw. In eerste instantie zullen eenvoudige houten kerkjes zijn gebouwd die gedurende de 10e en 11e eeuw werden vervangen door stenen gebouwen. Voor de bouw van de kerken en kastelen werd in de middeleeuwen gebruik gemaakt van natuursteen, vaak Römertufsteen uit het Eifelgebied. De nog bestaande middeleeuwse kerken in de gemeente Rheden zijn de Mattheuskerk (later de Oude Jan genoemd) in Velp, Dorpskerk in Rheden, de Nicolaaskerk in Ellecom en de Petruskerk in Spankeren.

Oude Jan in Velp. *Foto: Vrienden van de Oude Jan.*

Reformatie

Het Rooms-Katholieke geloof was in de middeleeuwen het dominante geloof in Europa maar in de loop van de tijd waren binnen de kerk allerlei misstanden ontstaan, zoals de corruptie onder de geestelijkheid. De scheuring in het westerse christendom werd vanaf 1517 ingezet door Johannes Calvijn en Maarten Luther. De Tachtigjarige Oorlog had grote gevolgen voor de regionale geschiedenis van Rheden en omstreken. De IJssel vormde lang het frontgebied van de oorlog en werd vooral in het laatste kwart van de 16e eeuw getroffen door verwoesting en moordpartijen.

De dorpen waren zeer onveilig door de aanwezigheid van Staatse en Spaanse troepen. Bewoners vluchtten naar de Veluwe. Pas aan het eind van de eeuw kwam er enige rust in het gebied. Onder stadhouder Jan van Nassau werd vanuit Arnhem de hervorming in gang gezet door de eerste predikant Johannes Fontanus. De middeleeuwse kerken van Spankeren, Ellecom, Rheden en Velp kwamen in handen van de protestantse minderheid. In 1590 ging de kasteelheer van Biljoen tot de hervorming over. Middachten echter bleef katholiek tot 1721. De overgang naar het protestantisme in Rheden verliep min of meer geleidelijk. In 1809 was 80 procent van de inwoners (in totaal 3762) van het schoutambt Rheden protestant.

Verdere ontwikkeling van de katholieke kerk

De na de reformatie overgebleven Katholieken beleden hun geloof in schuil- of schuurkerken en werden bediend door rondtrekkende priesters. Zo gingen de gelovigen uit Dieren naar schuilkerken in Olburgen en Drempt. In 1580 kwam, als gevolg van de Reformatie, de oude middeleeuwse kerk van Velp in handen van de protestanten.

Voor hun zielzorg waren de overgebleven katholieken aangewezen op Arnhem en plaatsen als Zevenaar en Duiven. Velp viel onder de Arnhemse statie. Door het relatief kleine aantal Katholieken in Velp duurde het nog tot 1825 voordat er plannen ontstonden voor een eigen kerk. Naast de Arnhemse statie waaronder Velp viel, was er meer naar het oosten een tweede statie binnen het gebied van Rheden opgericht. In het oostelijk deel van de huidige gemeente waren relatief meer katholieken. In Dieren werd in daarom direct na de Bataafsche omwentelingen in 1799 een statie gesticht en een schuur ingericht als kerk. Een aantal jaren later, in 1804, werd een echte kerk gebouwd. Deze kerk bestaat niet meer. Deze Rooms Katholieke statie strekte zich uit van Dieren tot Rheden. Omdat de (loop-)afstand voor de inwoners van Rheden en omstreken te groot was werd in Middachtersteeg in 1804 een kerkschuur gebouwd. De missen in de Steeg en Dieren werden door één pastoor opgedragen. Vanaf 1853 werden Dieren en De Steeg afzonderlijke parochies. In 1877 werd in De Steeg de eerste Mariakerk gebouwd, in Dieren in 1895 de Onze Lieve Vrouw ten hemelopneming, waarvan nu alleen nog de in 1925 toegevoegde toren overeind is blijven staan.

Het aantal kerkgemeenschappen en kerkgebouwen in de gemeente Rheden bleef groeien tot rond 1970. Deze groei werd veroorzaakt door de toename van het aantal inwoners maar ook door kerkelijke ontwikkelingen. Vanaf 1840 werden veel nieuwe kerken gebouwd. In dat jaar werd de Grote Kerk in Velp gebouwd en zes jaar later de Dorpskerk te Dieren. Deze, in neoclassicistische stijl gebouwde gebouwen, waren nodig door de groei van het aantal gelovigen. Een andere reden voor nieuwe gebouwen was de emancipatie van de Rooms-Katholieke Kerk, met onder andere het herstel van de bisdommen in 1853. Dit leidde tot een bouwgolf van kerken: de OLV Visitatie te Velp (1885) en de OLV ten Hemelopneming in Dieren (1895) zijn hiervan voorbeelden.

Verdere ontwikkeling van de protestantse kerk

Afsplitsingen van de Hervormde kerk leidden tot het ontstaan van verschillende protestantse denominaties en de bouw van kerkgebouwen voor deze groeperingen. Onder andere de Vrijzinnige Nederlandse Protestanten Bond bouwde kerken: in 1905 te Velp en in 1911 te Dieren.

Het ontstaan van de Gereformeerde Kerken in Nederland leidde tot de bouw van bedehuizen in Dieren (1911), Velp (1915) en Rheden (1929). Ook in de kleinere kernen was er sprake van een behoefte aan kerkgebouwen. In De Steeg bouwde men de Maria ten Hemelopneming (1927) en in Laag-Soeren de Hervormde Kapel (1935).

Hervormde Kapel in Laag-Soeren

Naoorlogse en moderne gebedshuizen

De bevolkingsgroei en de daarmee samenhangende groei van de kerkelijke gemeenten was ook na de Tweede Wereldoorlog aanleiding om nieuwe kerkgebouwen te stichten, zoals de Sint Mauritiuskerk (1956) in Rheden en de Ontmoetingskerk (1967) in Dieren. De wens om een modern centraal gelegen kerkgebouw voor de Dierense parochie leidde tot nieuwbouw: de Emmaüskerk werd in 1971 ingewijd en was gebouwd volgens de inzichten van het Tweede Vaticaans Concilie. De jongere kerkgebouwen hadden uitgebreide nevenruimten ten behoeve van het groeiende doordeweekse kerkenwerk. Sommige kerken werden om deze reden ook uitgebreid. In de schaduw van de geïnstitutionaliseerde kerken is er vanaf de jaren ‘70 van de 20e eeuw een bescheiden groei te zien van kerken die deel uitmaken van de evangelische beweging. Deze bouwden vaak geen eigen kerken, maar gebruikten bestaande ruimten als een school of een leegstaand bedrijfspand.

Vanaf het einde van de jaren ’70 liep het aantal gelovigen en kerkbezoeken sterk terug. De Rooms-Katholieke kerk voegde aan het begin van de 21e eeuw de verschillende geloofsgemeenschappen samen tot één grote regionale parochie langs beide IJsseloevers, terwijl Katholiek Velp werd samengevoegd met Arnhem. In protestantse kring ging de krimp gepaard met het samengaan van de Nederlandse Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken en de Evangelisch-Lutherse Kerk tot de Protestantse Kerk in Nederland.

Emmaüskerk in Dieren. *Foto: Jan Jansen*

Kerken die werden afgestoten kregen een nieuwe functie. Een nieuw element dat sinds deze periode aan het geloofsleven is toegevoegd is de islamitische gemeenschap. De groei van die gemeenschap hangt samen met de komst van buitenlandse werknemers. In 1999 werd in Dieren een moskee met daarbij ontmoetingsruimtes gebouwd.

Joodse gemeenschap

De geschiedenis van het joodse deel van de bevolking in Rheden wordt sinds de restauratie van de Dierense Sjoel levend gehouden. Tegelijk met de groei van Dieren nam in de 19e eeuw ook het aantal Joodse inwoners toe. Rond 1870 was dit aantal zo toegenomen (tot ongeveer 60) dat er een Joodse gemeente kon ontstaan. Daarmee ontstond ook de behoefte aan een eigen sjoel. In 1884 kon de synagoge aan de Spoorstraat feestelijk worden ingewijd. Tot in november 1942 functioneerde de Joodse gemeente nog. Daarna maakten vervolging en deportatie een einde aan het Joodse leven in Dieren. Slechts weinig Joodse families overleefden.

In 2007 verwierf de Stichting De Dierense sjoel het gebouw om het te restaureren en geschikt te maken voor gebruik door de Liberaal Joodse Gemeente (LJG) Gelderland. De Dierense sjoel wordt nu weer gebruikt voor het doel waarvoor hij gebouwd is.

De Dierense Sjoel. *Foto: Mijn Gelderland.*

Begraafplaatsen

Met de komst van Karel de Grote werd het christendom verspreid en werd in 785 het verbranden van doden verboden. Het begraven gebeurde aanvankelijk nog buiten de nederzettingen, maar na enige tijd ging de voorkeur uit naar een graf in of naast de kerk. Van de Petruskerk in Spankeren is bekend dat ook het 'gewone volk' in de kerk werd begraven. De adellijke families bezaten eigen grafkelders: bewoners van kasteel Rosendael en Biljoen zetten hun doden bij in de kerk 'de Oude Jan' in Velp. In Ellecom kan de grafkelder van Middachten nog via een toegang aan de buitenzijde van de kerk worden betreden. De bewoners van de Gelderse Toren bezaten een grafkelder in de kerk van Spankeren. Later werden er ook grafkelders op de begraafplaatsen aangelegd, zoals de grafkelder van Biljoen op de begraafplaats aan de Reinaldstraat.

Het begraven gebeurde niet altijd zorgvuldig waardoor stankoverlast ontstond. In 1724 werd door het schoutambt Rheden een reglement opgesteld en in 1829 werd bij Koninklijk Besluit het begraven in kerken en het aanleggen van begraafplaatsen binnen de bebouwde kom verboden. Het resultaat was dat door de gemeente en verschillende kerkbesturen percelen werden aangekocht om begraafplaatsen aan te leggen.

De kerkenraad van de Oude Jan richtte in 1836 een begraafplaats in aan de Reinaldstraat te Velp. De eerste Algemene Begraafplaats van de gemeente werd in 1842 in Dieren aangelegd. Het ontwerp wordt toegeschreven J.D. Zocher jr.

In 1932 werd een nieuwe Algemene Begraafplaats aan de Imboslaan gesticht. Voor verschillende gezindten werden ook aparte begraafplaatsen aangelegd zoals de Hervormde begraafplaatsen in Rheden en Ellecom en de Katholieke kerkhoven in Velp, De Steeg en Dieren. In de laatstgenoemde plaats ligt ook de enige joodse begraafplaats van de gemeente.

Bijlage 2

Aansluiting op gemeentelijk beleid

In deze verkenning wordt aansluiting gezocht op al bestaand beleid op diverse, onderstaande, terreinen. Voor de meeste beleidsstukken geldt dat de visie wordt vergezeld door een uitvoeringsagenda waarin ook de benodigde middelen zijn opgenomen.

Omgevingsvisie

De komende jaren werkt de gemeente Rheden aan een samenhangende Omgevingsvisie voor de hele gemeente. Hierin worden de visie-elementen uit bestaande en nieuwe beleidsdocumenten samengebracht en de beleidsambities een plaats gegeven. In de Omgevingsvisie bepaalt Rheden wat voor gemeente het wil zijn, welke toekomstvisie ze heeft voor de komende vijftien jaar en aan welke onderwerpen ze prioriteit wil geven. Momenteel wordt gewerkt aan de afronding van de inventarisatiefase. De volgende stap bestaat uit het opstellen van een omgevingsagenda waarin alle hoofdopgaven zijn opgenomen en richting is gegeven aan de keuzes die gemaakt moeten worden. Daarna zal de eigenlijke Omgevingsvisie worden opgesteld. Tijdens dit hele traject wordt waar nodig de dialoog met betrokken inwoners, raadsleden en ambtenaren gezocht. In 2024 moet de Omgevingsvisie zijn vastgesteld.

Erfgoed

Momenteel geldt nog de Erfgoednota Verbindend Verleden 2017-2021 met daaraan gekoppeld een uitvoeringsagenda. In verband met de Covid-pandemie is de looptijd van de nota en agenda met een jaar verlengd. Centraal in de nota staat de visie dat het cultuurhistorisch erfgoed (waaronder het cultuurhistorische landschap) een kernkwaliteit van Rheden is en dat het als zodanig medebepalend is voor de ruimtelijke en sociale identiteit. De gemeente wil het cultuurhistorisch erfgoed in goede staat doorgeven aan volgende generaties. Daarnaast zet ze erfgoed in als (hulp-)motor voor gemeentebrede doelstellingen op het gebied van klimaat, economie en toerisme en samenleving.

De nota bevat voor de verschillende onderdelen van het erfgoed (landschap, archeologie, bouwkunst en de verhalen) de beleidsvoornemens voor de thema's Behoud & Ontwikkeling, Kennis vermeerderen & delen en Promotie & Beleving.

Sociaal

In de Dorpshuizennota Van samen leven naar samenleven beschrijft de gemeente Rheden waarom dorpshuizen een belangrijke rol spelen in de Rhedense samenleving en hoe de gemeente dorpshuizen faciliteert.
De insteek van samenwerking tussen de gemeente en dorpshuizen is partnerschap. De basisafspraak is: de gemeente betaalt de exploitatie van de ruimte. Dat betekent dat alle kosten die nodig zijn om de deur open te kunnen doen, worden betaald. Hieronder vallen onder meer de huur, verzekeringen, belastingen die gemoeid zijn met het pand en de beheerderskosten. Oftewel: de gemeente organiseert en garandeert het casco.

Religieuze gebouwen kunnen geschikte locaties zijn voor een dorpshuis. Kerken staan namelijk midden in dorpen en wijken en hebben van oorsprong ook een ontmoetingsfunctie. Door dorpshuizen of dorpshuisfuncties onder te brengen in religieuze gebouwen, kan met de gelden die de gemeente beschikbaar stelt voor de exploitatie van een dorpshuis tegelijkertijd gemeenschappelijk erfgoed in stand worden gehouden.

Cultuur

De evaluatie van de Cultuurnota 2011-2014 dateert alweer van 2016. Daarom is wordt hier de aansluiting gezocht op de cultuurparagraaf uit het Coalitieakkoord 2022:

De coalitie streeft naar een rijk en divers cultuuraanbod. Hiervoor ziet zij een belangrijke rol voor het cultuurbedrijf RIQQ. De podiumvoorzieningen wil de coalitie minimaal op het huidige peil houden. Ze is trots op het cultureel erfgoed en cultuuraanbod. En gaat, samen met RIQQ, de cultuurparels meer promoten en profileren en het cultuuraanbod vergroten. Hiermee versterkt de coalitie het cultureel leven in de dorpen, stimuleert de talentontwikkeling en het welbevinden van de inwoners en maakt de gemeente ook voor toeristen aantrekkelijker. De coalitie vindt daarbij een optimale positionering en afstemming van cultuurvoorzieningen binnen de regio belangrijk. Cultuur verrijkt de leefomgeving van kinderen. Ze wil daarom meer aandacht voor de culturele ontwikkeling van kinderen (onder andere door meer creatief aanbod en muziekonderwijs).

Religieuze gebouwen kunnen benut worden als podium voor verenigingen om zich te presenteren. Religieuze gebouwen zijn op zichzelf genomen mooie karakteristieke ruimten en wat betreft locaties en kenmerken heel divers. Religieuze gebouwen kunnen zo bijdragen aan een gedifferentieerd cultuuraanbod.

Wonen

In 2020 is de Woonvisie 2020-2026, Samen Wonen in Rheden vastgesteld. Deze visie laat een toekomstbeeld zien van hoe inwoners kunnen wonen en leven in de gemeente Rheden en hoe de gemeente dat wil bereiken. De volgende speerpunten uit de woonvisie raken aan de opgave rondom religieuze gebouwen die hier voorligt.

Leefbare wijken

De verschillen tussen kwetsbare en sterke wijken worden steeds groter. In kwetsbare wijken is steeds meer hulp en zorg nodig, mensen ervaren meer overlast van elkaar en hebben de handen vol aan zichzelf. Het ontbreekt hen aan mogelijkheden om bij te dragen aan het verbeteren van de wijk. Dit wil de gemeente doorbreken door in deze wijken middeldure huur of koopwoningen toe te voegen.

Religieuze gebouwen staan vaak midden in de wijk en kunnen een rol spelen in de verbetering van de leefbaarheid in de wijk door de ontmoetingsfunctie die het van oorsprong heeft te versterken door bijvoorbeeld maatschappelijke voorzieningen zoals dorpshuis- en zorgfuncties onder te brengen in een kerk.

Vernieuwende woonvormen

De gemeente gaat onderzoeken op welke manier vernieuwende woonvormen beter van de grond kunnen komen. Dit kunnen Tiny Houses zijn, maar ook een gezamenlijke woonvorm voor senioren en jongeren of woningen van duurzame materialen zoals hout of karton.

Cultuurhistorisch heeft opdeling van een kerk tot meerdere woningen niet de voorkeur. Vanuit de enquête blijken Rhedenaren hier minder gevoelig voor. Bovendien zijn religieuze gebouwen geen standaard gebouwen. Ze lenen zich daarom ook voor niet standaard woontypologieën. In het land zijn diverse voorbeelden van herbestemde kerken met gedeeltelijk gezamenlijk gebruik van voorzieningen. Ook kan een vernieuwend concept onderzocht worden bij herontwikkeling van het klooster in De Steeg.

Duurzaamheid

Door onder andere de Lening toekomstbestendig wonen stimuleert de gemeente particulieren hun woning te verduurzamen en levensloopgeschikt te maken.

De gemeente zet in op nieuwbouw en verbouw waarbij aandacht is voor energiebesparing en duurzame energieopwekking. Ook is hergebruik van materialen belangrijk en aandacht voor biodiversiteit.

Eigenaren van monumentale (kerk) gebouwen kunnen gebruik maken van het programma Maatwerk voor Monumenten voor advies van de DuMo-coach over de verduurzamingsmogelijkheden voor monumenten en maatwerkscans. Ook de uitvoering van verduurzamingsmaatregelen kunnen eigenaren van gemeentelijke monumenten subsidiëren.

Bijlage 3

Paspoorten

Legenda kerkenpaspoorten

- Christelijk gebruik
- Joods gebruik
- Islamitisch gebruik
- Overig religieus gebruik
- Herbestemd
- Leegstaand / in transitie

- S Klein
- M Middelgroot
- L Groot
- XL Zeer groot

- Rijksmonument
- Gemeentelijk monument
- Beeldbepalend
- Geen monumentale status

1

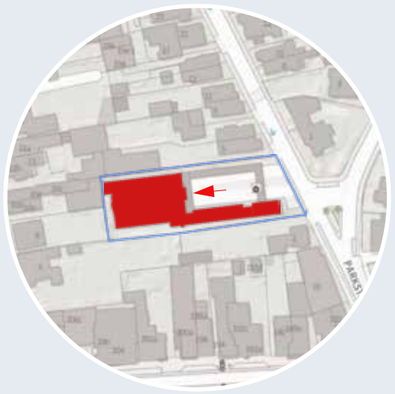

- Perceelsgrens
- Kerk
- Pastorie
- Begraafplaats
- Overige bebouwing
- Ingang kerk/pastorie

Phoenixkerk

Adres	Parkstraat 3, Velp
Bouwjaar	1965
Architect	S.S. van der Zee
Bouwstijl	Modernisme
Denominatie	N.v.t.
Zitplaatsen	N.v.t.
Gebruik	Gesloopt

De Phoenixkerk is in 2022 gesloopt. De kerk was gebouwd als Gereformeerde kerk, ter vervanging van een in 1964 afgebrande kerk. Het ontwerp had zowel functionalistische als traditionalistische elementen, ook wel aangeduid als Shake-Hands stijl. Kenmerkend voor de jaren zestig was de combinatie van kerk en voorzieningen. In deze jaren bestond ook een voorkeur voor vrijstaande klokkentorens.

De kerk had twee met de nok haaks op de straat gelegen zadeldaken. De klokkentoren was eveneens voorzien van een zadeldak. De overige onderdelen van het complex waren voorzien van platte daken. De aanblik van het kerkcomplex werd in sterke mate bepaald door de met glas gevulde puntgevel van de kerkzaal. Het interieur van de kerkzaal werd bepaald door de tentvormige, door kniespanten ondersteunde en met houten latten beklede kap. De zaalkerk was verhoogd geplaatst op een benedenbouw met zalencentrum en bijruimten. Sinds de bouw hadden geen grote, structurele verbouwingen plaatsgevonden. Wel was het souterrain op het niveau van afwerkingen sterk gemoderniseerd.

Cultuurhistorische waarde:
De Phoenixkerk had waarde als wederopbouwkerk en als onderdeel van het oeuvre van Van der Zee. Desondanks is de kerk gesloopt ten behoeve van nieuwbouw.

2

Geen monumentenstatus
375m²

- Perceelsgrens
- Kerk
- Pastorie
- Begraafplaats
- Overige bebouwing
- Ingang kerk/pastorie

Het Fundament

Adres	Waldeck Pyrmontlaan 4, Velp
Bouwjaar	1971
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Modernisme
Denominatie	N.v.t.
Zitplaatsen	N.v.t.
Gebruik	Wordt gesloopt

Het Fundament is net na de wederopbouwperiode gebouwd in een sobere modernistische stijl. Het opvallendste element aan het gebouw is het lessenaardak van de kerkzaal. De kopse gevels van deze zaal zijn gevuld met glas. Naast de kerkzaal is een aanbouw met plat dak geplaatst waarin zich de entree en vergaderruimten bevinden.

Het Fundament is oorspronkelijk gebouwd als Nederlands Hervormd Wijkcentrum. In 1998 was het gebouw tijdelijk in gebruik bij Nederlands Gereformeerde Kerken door een Evangeliegemeente. Vanaf 2006 is de kerk in gebruik door de Vrije Baptistengemeente Arnhem, ter vervanging van de te klein geworden kerk in Arnhem zelf. De kerk zal worden gesloopt ten behoeve van een woning.

Cultuurhistorische waarde:
Het gebouw heeft geringe waarde als voorbeeld van een klein religieus gebouw van net na de wederopbouw.

3

Geen monumentenstatus
650m²
Religieus gebruik

Kerkenpaspoort

De Hoeksteen

Adres	Nordlaan 29a, Velp
Bouwjaar	1974
Architect	S.S. van der Zee
Bouwstijl	Gemengd traditioneel/modernisme
Denominatie	Volle Evangeliegemeente
Zitplaatsen	750
Gebruik	Religieus

De Hoeksteen is een ensemble van gebouwen. Het bestaat uit een ouder bouwdeel dat rond 1900 is gebouwd als koetshuis bij Arnhemsestraatweg 19. Het jongste deel van het ensemble is gebouwd in 1974 en bestaat uit een drietal kleinere paviljoens met een zeshoekige plattegrond en een zaal met een onregelmatige plattegrond. De moderne delen zijn aan het oudere bouwdeel gekoppeld. De wanden van de nieuwe bouwdelen zijn opgetrokken uit grote (beton)blokken. De kerkzaal heeft een aflopend plafond op stalen liggers. Onder het laagste deel van het dak bevindt zich het podium met daarboven een daklicht gebouwd.

De Hoeksteen is door de Volle Evangelie Gemeente in gebruik als kerk en activiteitencentrum. De verschillende bouwdelen worden behalve voor de diensten ook voor cursussen en kinderopvang tijdens de diensten gebruikt.

Cultuurhistorische waarde:
De aanwezige waarden zijn waarschijnlijk in hoge mate aangetast door wijzigingen in de architectuur en afwerking. Het oudste deel heeft nog cultuurhistorische waarden als voormalig koetshuis van Arnhemsestraatweg 19.

4

Gemeentelijk monument
265m²
Religieus gebruik

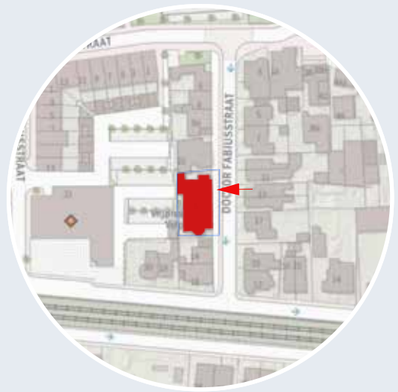

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

NPB-kerk

Adres	Dr. Fabiusstraat 12, Velp
Bouwjaar	1905
Architect	A.J.G. Jansen
Bouwstijl	Art Nouveau
Denominatie	Vrijzinnige Geloofsgemeenschap NPB (Nederlandse Protestanten Bond)
Zitplaatsen	120-150
Gebruik	Religieus

De NPB-kerk is een zaalkerkje zonder toren en werd in 1905 gebouwd naar ontwerp van de bouwkundige A.J.G. Jansen uit Velp in opdracht van de Nederlandse Protestantenbond. Het ontwerp vertoont naast invloeden van de Art Nouveau in het interieur ook de invloed van de Engelse Arts & Crafts beweging in het exterieur. Jansen heeft in Velp verschillende villa's ontworpen. De kerk heeft een smalle voortuin die van de weg gescheiden wordt door een haag.

De kerk heeft een rechthoekige plattegrond en is opgetrokken in baksteen gemetseld in kruisverband. De linkerzijgevel en de achtergevel zijn gepleisterd. De ingang bevindt zich rechts in de voorgevel ingang.

Op de segmentboog boven de ingang bevindt zich de tekst PROTESTANTENBOND en daarboven een in Art Nouveau trant uitgevoerd tegeltableau met ANNO 1905.

Het interieur heeft stucornamenten en in Art Nouveaustijl uitgevoerde afzuigroosters. De absis bevat drie ramen met gekleurd glas in lood uit circa 1970 naar ontwerp van Theo van der Horst.

Cultuurhistorische waarde:
Het pand heeft waarde vanwege het materiaalgebruik en de bijzondere detaillering in Art Nouveau-stijl zoals het tegeltableau boven de ingang. De kerk vertegenwoordigt een aspect van de religieuze geschiedenis van Velp en de gemeente Rheden.

5

Gemeentelijk monument
265m²
Religieus gebruik

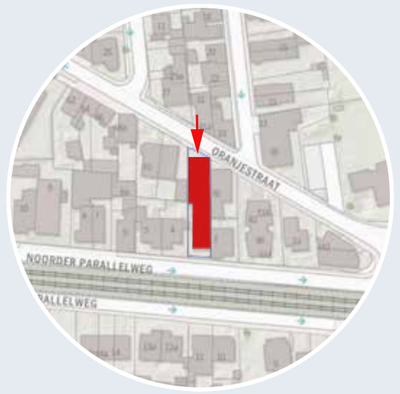

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Kerk Oranjestraat

Adres	Oranjestraat 74, Velp
Bouwjaar	ca. 1883, 1961
Architect	J.A. Berkhout (verbouwing 1919), H. Jans (verbouwing 1964)
Bouwstijl	Eclecticisme
Denominatie	Kunstgalerie
Zitplaatsen	N.v.t.
Gebruik	Kunstgalerij

De ‘Oranjekerk’ is oorspronkelijk gebouwd als gymzaal, maar later in gebruik geweest door de Volle Evangelische Gemeente. Nu is het in gebruik als kunstgalerij.

De gepleisterde voorgevel aan de Oranjestraat is een tuitgevel met schouderstukken en hoekpilasters met verdiepte velden. De gevel is horizontaal geleed door een plintlijst en een kroonlijst met boogfries. In de middenzone van de gevel zijn drie licht getoogde meerruits vensters geplaatst. In de topgevel is in een rondboogveld een tweelicht opgenomen. Het perceel wordt aan de straat begrensd door een smeedijzeren hekwerk. Aan de achtergevel is in 1961 een éénlaags, bakstenen volume gebouwd. Het monument kent geen waardevolle interieurelementen meer op de begane grond, met uitzondering van een bescheiden beeldhouwwerk bij de trap. De voormalige gymzaal is thans voorzien van een plafond van houten delen. Deze constructie is aangebracht in 1919 in opdracht van de R.K. Werkliedenvereniging St. Joseph. Het pand heeft ook een bijzondere kapconstructie, met cassetten en een beschilderde afwerking.

Cultuurhistorische waarde:
Het gebouw is van belang als allereerste gymnastieklokaal in de gemeente Rheden. Als zetel van de R.K. Werkliedenvereniging Sint Joseph en later van de Vrije Evangelische Gemeente in Velp heeft het gebouw bovendien een belangrijke rol gespeeld in het maatschappelijke leven in Velp. Het gebouw is veranderd, maar herkenbaar in hoofdopzet en beeldbepalend aan de Oranjestraat. Bijzonder is de kapconstructie met cassetten en beschilderde afwerking.

6

Geen monumentstatus
M 500m²
† Religieus gebruik

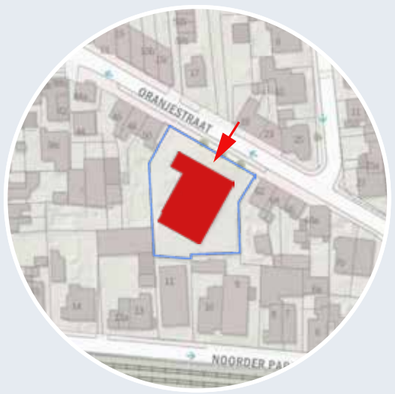

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Kerkenpaspoort

Apostolisch Genootschap

Adres	Oranjestraat 52, Velp
Bouwjaar	1967
Architect	Th. Engbers
Bouwstijl	Modernisme
Denominatie	Apostolisch Genootschap
Zitplaatsen	96
Gebruik	Religieus

Het gebouw van het Apostolisch Genootschap is gebouwd in 1967. Van de oorspronkelijke bouw zijn alleen nog elementen in de kerkzaal als zodanig herkenbaar. Onderdelen daarvan zijn de vensters en het houten plafond. De kerk heeft een nieuwe entree gekregen en de wanden, vloeren en inrichting zijn vernieuwd.

Het gebouw is in 1997 en 2017 gemoderniseerd en uitgebreid tot een multifunctioneel gebouw voor activiteiten die gericht zijn op zingeving en die bijdragen aan verbondenheid tussen mensen. Ook de Pinkstergemeente maakt er gebruik van.

Het Apostolisch Genootschap heeft haar leden in de omgeving van Doetinchem en Velp. In het gebouw aan de Oranjestraat worden op zondag de diensten gehouden met uitzondering van de dagen dat de diensten in Arnhem gehouden worden.

Cultuurhistorische waarde:
Van het de oorspronkelijke gebouw zijn enkele elementen nog waardevol, namelijk de vensters en het houten plafond in de kerkzaal. Als modern kerkgebouw heeft het enige waarde als voorbeeld van eigentijdse architectuur.

7

Rijksmonument
860m²
Religieus gebruik

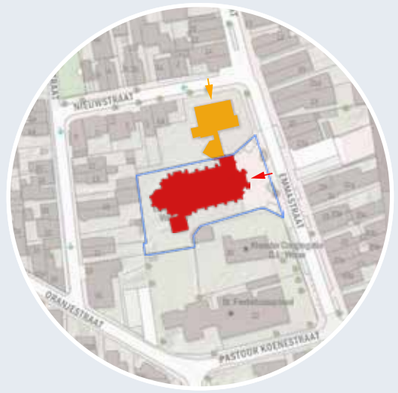

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Kerkenpaspoort

O.L. Vrouwe Vistitatiekerk

Adres	Emmastraat 18, Velp
Bouwjaar	1884
Architect	J.W. Boerbooms
Bouwstijl	Neogotiek
Denominatie	Rooms-katholiek Kerkgenootschap in Nederland
Zitplaatsen	312
Gebruik	Religieus

Omstreeks 1876 riep pastoor Koene het kerkbestuur bijeen voor een buitengewone vergadering. De kerk werd inmiddels te klein en er moest worden besloten of men de oude kerk ging uitbreiden of deze vervangen door een nieuwe kerk en pastorie. In 1883 besloot men tenslotte een nieuwe kerk en pastorie te bouwen, mede ingegeven door een aantal schenkingen en legaten. De consecratie van de kerk vond plaats op 8 juli 1885.

De Onze Lieve Vrouw Visitatie is de eerste kerk van architect J.W. Boerbooms, geïnspireerd op de late Nederrijnse gotiek, verwant aan het werk van Tepe. In 1884-1885 werd een nieuwe pastorie gebouwd op de plaats van de inmiddels afgebroken oude kerk.

Het is een neogotische kruisbasiliek met een toren met haakse steunberen en door blindnissen verlevendigde toren, bekroond door een naaldspits. Het interieur heeft ronde pijlers met lijstkapitelen en kruisribgewelven. Het Interieur is nu witgepleisterd maar was voorheen beschilderd. Er zijn neogotische altaarretabels bewaard gebleven.

Cultuurhistorische waarde:
De kerk en pastorie zijn van belang voor het oeuvre van de architect J.W. Boerbooms. De gebouwen zijn door hun centrale situering in de kern van het dorp van bijzondere betekenis voor het aanzien van Velp.

8

Beeldbepalend
Herbestemd

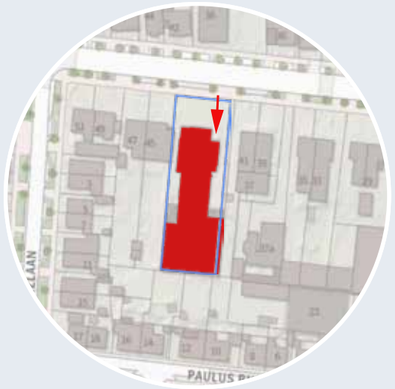

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Kerkenpaspoort

Gereformeerde Kerk

Adres	Kerkallee 43, Velp
Bouwjaar	1887
Architect	F. Kortlang Ezn
Bouwstijl	Neorenaissance
Denominatie	N.v.t.
Zitplaatsen	N.v.t.
Gebruik	Woning en kantoor

De kerk is gebouwd in een uitgesproken neorenaissancestijl met spekbanden in het metselwerk, timpanen en segmentboogvensters met aanzetstukken. De vensters van het pand zijn in de loop van de tijd vernieuwd. Het gebouw is niet direct herkenbaar als voormalige kerk. Ook in het interieur zijn verschillende verbouwingen uitgevoerd.

De kerk aan de Kerkallee 43 is gebouwd als kerk voor de Dolerenden, die vanaf 1886 de Nederlands Hervormde Kerk verlieten. Later, in 1892, ging deze gemeente samen met de Afgescheidenen, die al in 1845 een eigen gebouw aan de Bergweg in gebruik hadden genomen. Toen ging men de kerk aan de Kerkallee de Zuiderkerk en de andere Noorderkerk noemen. In 1915 werd ter vervanging van deze twee kerken de veel grotere Gereformeerde Kerk aan de Parkstraat in gebruik genomen. Deze kerk, de Zuiderkerk werd verbouwd tot woonhuis. Het is nu in gebruik als woonhuis en kantoor.

Cultuurhistorische waarde:
Het pand heeft waarde vanwege zijn neorenaissance architectuur en als onderdeel van de geschiedenis van de Gereformeerde Kerk in Velp.

9

Rijksmonument
791m²
Religieus gebruik

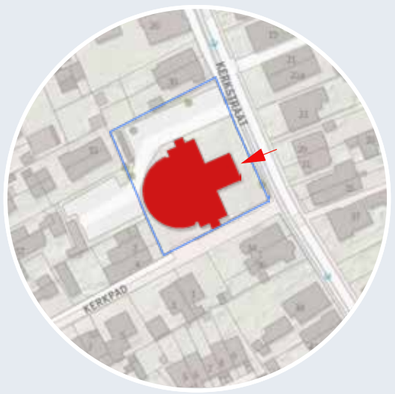

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Grote Kerk

Adres	Kerkstraat 32, Velp
Bouwjaar	1841
Architect	E. Jenni
Bouwstijl	Neoclassicisme
Denominatie	Nederlandse Hervormde Kerk (PKN)
Zitplaatsen	250-300
Gebruik	Religieus

De Grote Kerk in Velp is in 1884 gebouwd als vervanging voor de te klein geworden ‘Oude Jan’. Ruimte voor uitbreiding van de Oude Jan was er niet door aanwezigheid van het kerkhof.

De gevels zijn voorzien van een doorlopende gepleisterde plint, ten dele van hardsteen met hardstenen stoepen voor de ingangen. De gevels zijn in- en uitwendig geleed door gepleisterde zuilen (op de hoeken) en pilasters: buiten met kapitelen in Toscaanse orde, binnen versierd met acanthusbladeren. De gevels worden afgesloten door een klassiek hoofdgestel met verspringende, geprofileerde kroonlijsten. Op het voorfront (fronton) werd een ijzeren bekroning aangebracht met een ijzeren spil en een vergulde engel met trompet als windwijzer.

Interieurstukken zoals banken en het orgel werden vanuit de Oude Jan overgebracht naar de nieuwe kerk. In het interieur heeft de kerk een gestukt tongewelf. Het orgel is een eenklaviers orgel uit 1772 door H.H. Hess op een tribune uit 1878.

Cultuurhistorische waarde:
Goed bewaard voorbeeld van een hervormde Waterstaatskerk met grotendeels gaaf exterieur en ten dele gemoderniseerd interieur waarin orgel en kansel van elders ondergebracht zijn. De kerk heeft ook stedenbouwkundig waarde wegens terugliggende positie ten opzichte van straat met gave bebouwing uit de tijd direct nadat de kerk tot stand kwam.

10

Rijksmonument
320m²
Religieus gebruik

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Oude Jan

Adres	Kerkstraat 56, Velp
Bouwjaar	12e eeuw
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Gotiek
Denominatie	Nederlandse Hervormde Kerk (PKN)
Zitplaatsen	130
Gebruik	Religieus

Het oorspronkelijke schip en koor van de Oude Jan werden rond 1100 in tufsteen gebouwd. Het romaanse schip is nog intact. Dit eenbeukige schip heeft tufstenen muren met rondboogvensters. Het koor werd in 1396 vervangen door een veel groter gotisch koor in baksteen. Van het gotische koor zijn alleen de fundamenten bewaard gebleven. Na de bouw van de Grote Kerk in 1841 raakte de Oude Jan in verval en werd het gotische koor gesloopt. Het koor is met de restauratie in 1948-1950 opnieuw gebouwd in een eenvoudige, rechthoekige vorm.

De toren werd rond 1200 aan de westzijde in tufsteen opgetrokken en is versierd met lisenen en boogfriezen. De toren staat bouwkundig los van het schip. De toren is in 1629 na een brand verhoogd met een gotische klokkenverdieping en slanke naaldspits. Aan het begin van 15e eeuw is een gotische kapel aan de noordzijde gebouwd. De katholieke kerk die aan Mattheus gewijd was werd in 1580 protestants.

In het interieur van de kerk bevindt zich tegen de noordwand van het schip een rouwbord (1616) van Joseph van Arnhem. Boven de ingang is in 1780 een muurschildering met de Tien Woorden aaneengebracht. In het koor bevinden zich drie gebrandschilderde ramen van de kunstenaar Johan Mekking (1904-1991).

Cultuurhistorische waarde:
De Oude Jan is waardevol vanwege zijn ouderdom en bouwgeschiedenis. In het interieur zijn ook enkele historische elementen aanwezig van cultuurhistorische waarde. Ook de moderne glas in lood ramen zijn waardevolle elementen.

11

Geen monumentstatus
790m²
Religieus gebruik

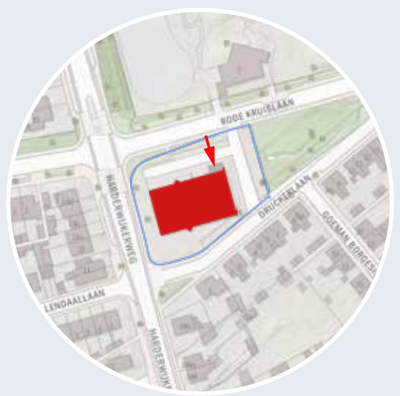

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Kerkenpaspoort

Emmaüskerk

Adres	Rode Kruislaan 2, Dieren
Bouwjaar	1971
Architect	J. Sluijmer
Bouwstijl	Modernisme
Denominatie	Rooms-katholiek Kerkgenootschap in Nederland
Zitplaatsen	400
Gebruik	Religieus

Hoewel de Emmaüskerk uit 1971 dateert, volgt het een gebouwtypologie dat vaak werd toegepast in de werderopbouwperiode: het kerkgebouw heeft een opvallende bouwvorm met een piramidedak. De kerk vormt een laat voorbeeld van de Bossche School architectuur.
Het gebouw is aangepast aan de kerkelijke vernieuwingen uit de jaren ‘60 met een centraal geplaatst altaar en ruimtes voor bijeenkomsten buiten de diensten. De gelovigen zitten in een kring rondom het altaar. De buiten- en binnengevels van de kerk zijn gemaakt in schoonmetselwerk in betonnen stenen. Qua materiaalgebruik wijkt dit wat af van de gebruikelijk bakstenen gevels uit de wederopbouwperiode.

De Emmaüskerk is gebouwd als tweede katholieke kerk in Dieren. Zes jaar lang waren er in Dieren twee katholieke kerken: in het nieuwbouwdeel van het dorp de in 1971 gebouwde Emmaüskerk en in het oude deel de uit 1894 daterende Onze Lieve Vrouw ten Hemelopneming. Deze laatste werd in 1977 deels afgebroken. Door de sluiting van de katholieke kerken in De Steeg en Rheden bedient de Emmaüskerk tegenwoordig alle katholieken van Spankeren tot en met Rheden.

Cultuurhistorische waarde:
De kerk heeft waarde vanwege de architectuur met piramidedak en kan worden beschouwd als een late variant van de wederopbouwkerken die waren aangepast aan de gemoderniseerde liturgie.

12

Geen monumentstatus
232m²
Herbestemd

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Hervormde Kapel

Adres	Wilhelminaweg 57, Dieren
Bouwjaar	1937
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Traditionalisme
Denominatie	N.v.t.
Zitplaatsen	N.v.t.
Gebruik	Cellowinkel

Het gebouw is in 1937 gebouwd in traditionalistische stijl. De zaalkerk heeft tuitgevels met schouders. De nok van het zadeldak ligt parallel aan de straat terwijl de ingang in de korte kopgevel ligt. In de voorgevel is de toegang met een rondboog gemaakt, de vensters hebben ook alle rondbogen. Het rechterdeel van het gebouw is breder dan de kapel zelf en was waarschijnlijk een beheerderswoning. Het interieur is gemoderniseerd maar er zijn nog elementen uit de bouwtijd, zoals de houten schenkelspanten en de tribune boven de ingang, bewaard gebleven.

De voormalige Hervormde kapel in Dieren is gebouwd als Hervormde Jeugdkapel en is als zodanig buiten gebruik gesteld in 1980. Daarna is het pand een tijd lang in gebruik geweest bij de Pinkstergemeente, vervolgens als restaurant en sinds 2020 is er een cellowinkel in gevestigd.

Cultuurhistorische waarde
De kapel heeft waarde als voorbeeld van een klein kerkelijk gebouw uit het interbellum. Het exterieur is voor een groot deel gaaf.

13

Geen monumentstatus
610m²
Religieus gebruik

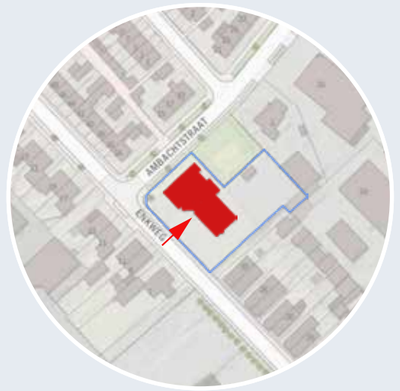

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Kerkenpaspoort

Selimiye Moskee

Adres	Enkweg 30a, Dieren
Bouwjaar	1999
Architect	B.A.Z. Veenendaal
Bouwstijl	Eigentijds
Denominatie	Turks Islamitisch
Zitplaatsen	114
Gebruik	Religieus

De Selimiye Moskee aan de Enkweg in Dieren is in 1999 gebouwd. Op deze plek werd al een voormalige school gehuurd door de Islamitsiche gemeenschap. Na de bouw is rond 2016 een tweede verdieping toegevoegd. De ongeveer 200 extra vierkante meters zijn bedoeld voor ontmoetingsruimten voor vrouwen, jongeren en een leslokaal. Ook kwam er een keuken, een bestuurskamer en een plek voor de imam. Het gebouw is door de verschillende bouwvolumes, minaret en koepel een opvallend gebouw in een omgeving met voornamelijk woonhuizen.

Cultuurhistorische waarde:
De waarde van de moskee is beperkt wat betreft architectuur en stedenbouw. Het gebouw heeft wel cultuurhistorische waarde als enige moskee in de gemeente Rheden.

14

Geen monumentstatus
260m²
Religieus gebruik

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Kerkenpaspoort

Koninkrijkszaal

Adres	Dr. Schaepmanstraat 1, Dieren
Bouwjaar	1998
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Eigentijds
Denominatie	Jehova's getuigen
Zitplaatsen	114
Gebruik	Religieus

De Koninkrijkszaal heeft een rechthoekige plattegrond met de entree in een van de lange zijden. Het gebouw heeft één laag en een flauw hellend zadeldak. Het metselwerk van de buitengevels is verlevendigd met spekbanden in een afwijkende baksteenkleur. In de lange gevels zijn steeds groepen van drie vensters geplaatst waarvan het middelste hoger is. In het interieur heeft de zaal een entreedeel met daarachter de zaal met een podium. De inrichting bestaat uit losse stoelen, gepleisterde muren en een systeemplafond.

Cultuurhistorische waarde:
De cultuurhistorische waarde van de Koninkrijkszaal is zeer beperkt.

15

Geen monumentstatus
1180m²
Religieus gebruik

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Ontmoetingskerk

Adres	Admiraal Helfrichlaan 54, Dieren
Bouwjaar	1968
Architect	D. Zuiderhoek en P.C. Geluk
Bouwstijl	Modernisme
Denominatie	Nederlandse Hervormde Kerk (PKN)
Zitplaatsen	350
Gebruik	Religieus

Hoewel voor de bouw van deze wederopbouwkerk de voor die tijd gebruikelijke bouwmaterialen als gele baksteen, hout en natuursteen werden gebruikt valt ze op door het toegepaste siermetselwerk. Het dak van de kerk is opvallend door het asymmetrische zadeldak dat ook in de kerkzaal bepalend is. De toren is uitgevoerd in een afwijkende kleur baksteen. Tegen de kerkzaal zijn éénlaagse aanbouwen gemaakt waarin verschillende zalen en ontmoetingsruimtes zijn ondergebracht. De kerk is uitgebreid verbouwd in 2006. Daarbij is de vloer vernieuwd en zijn de banken vervangen door stoelen. Het orgel is in 1970 door de firma Gebr. Reil (Heerde) gebouwd.

De Ontmoetingskerk is in gebruik door de Protestantse Gemeente Dieren die in 2006 is opgericht door het samengaan van de Hervormde Gemeente en Gereformeerde Gemeente in Dieren. De Ontmoetingskerk was al gezamenlijk gebouwd door de Hervormden en Gereformeerden in Dieren.

Cultuurhistorische waarde:
Ondanks de uitgebreide verbouwing is de kerk nog steeds van belang als voorbeeld van een wederopbouwkerk.

16

Rijksmonument
137m²
Herbestemd

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Kerkenpaspoort

Dorpskerk

Adres	Kerkstraat 41a, Dieren
Bouwjaar	1846
Architect	J. Brink Evers
Bouwstijl	Neoclassicisme
Denominatie	N.v.t.
Zitplaatsen	N.v.t.
Gebruik	Woning

De neoclassicistische Dorpskerk in Dieren is een rechthoekige zaalkerk, gebouwd in 1846-1848 door de architect J. Brink Evers uit Ellecom. Het gebouw is aan de noordzijde uitgebreid in 1876. De kerk heeft rondboogvensters en een eenvoudige toren van drie bakstenen geledingen, waarvan de bovenste gemetselde pilasters op de hoeken heeft. Daarop een vierkante houten bekroning met wijzerplaten en koepeldak. Het toegangsportaal heeft een fronton op consoles. Deze Dorpskerk is buiten gebruik gesteld in 2003.

In 2005 kocht een particulier de kerk. Hij heeft een plan voorbereid om de kerk in drie afzonderlijke kantoorruimten te verdelen. In de toevoeging waren een nieuwe entree en de voorzieningen voor de kantoren voorzien. Grote vensters in de scheidingswanden zouden de ruimtelijkheid vergroten en brachten indirect daglicht in de kantoorruimten. De hoogte van de kerk zou benut worden met insteekverdiepingen. Het plan is echter nooit geheel uitgevoerd.

De kerk is nu eigendom van een particulier die in de zaal uit 1909 aan de achterzijde woont. Voor de kerk wordt nog gezocht naar een passende nieuwe bestemming.

Cultuurhistorische waarde:
De kerk heeft grote waarde als neoclassicistische dorpskerk van Dieren. Het exterieur is grotendeels behouden gebleven. Het interieur is weliswaar aangepast maar wel nog herkenbaar als voormalige kerk.

17

Gemeentelijk monument
240m²
Herbestemd

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Kerkenpaspoort

Nederlandse Protestantenbond

Adres	Middelhovenstraat 11, Dieren
Bouwjaar	1912
Architect	A.R. en J.R. Schoonman
Bouwstijl	Rationalisme
Denominatie	N.v.t.
Zitplaatsen	N.v.t.
Gebruik	Woning

Het kerkgebouw dateert uit 1912 en werd ontworpen en gebouwd door de Dierense timmerman/aannemer A.R. Schoonman en zijn zoon, de bouwkundige J.R. Schoonman. Het gebouw vertoont kenmerken van de stijl van Berlage. Het heeft een aantal hoge glas-in-loodramen in pasteltinten en een rond venster bovenin de voorgevel met de symbolen van geloof, hoop en liefde.

Het zaalkerkje is gebouwd op een rechthoekige plattegrond met een absis, onder een zadeldak. Tegen de linkerzijgevel en de achtergevel is een aanbouw met een bestuurskamer gemaakt. De ingang heeft een segmentboogvormig luifeldakje met houten zuiltjes. In de topgevel is een horizontale band aangebracht met de tekst:
‘ANNO, NED PROTESTANTENBOND, 1912’.

Tegen de linker gevel staat een traptorentje. In het interieur zijn de oorspronkelijke deuren en deuromlijstingen gewijzigd.

Nadat de afdeling Dieren van de Nederlandse Protestanten Bond was opgeheven, was het kerkgebouw niet meer in gebruik als kerk. Het werd in 2011 verkocht en herbestemd tot woning.

Cultuurhistorische waarde:
Het gebouw is van architectuurhistorische waarde vanwege de gaaf bewaard gebleven hoofdvorm, de detaillering en het materiaalgebruik. Als gebouw van de Nederlandse Protestantenbond van sociaal-historisch belang voor Dieren.

18

Gemeentelijk monument
349m²
Religieus gebruik

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

De Dierense Sjoel

Adres	Spoorstraat 34, Dieren
Bouwjaar	1884
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Neoclassicisme
Denominatie	Nederlands Verbond voor Progressief Jodendom
Zitplaatsen	100
Gebruik	Religieus

De Sjoel in Dieren werd ingewijd op 25 januari 1884. In circa 1896 is het gebouw naar achteren uitgebreid. De aanbouw was in gebruik als joodse school en heeft eveneens een rechthoekige plattegrond, één bouwlaag en een pannen zadeldak. Het schoolgebouw heeft drie vensterassen. De vier traveeën brede voorgevel van de synagoge bevat drie ijzeren rondboogvensters. De ingang in de vierde as bestaat uit dubbele paneeldeuren.

In 2010 is de Sjoel in Dieren na een restauratieperiode opnieuw ingewijd. Architect Van Veersen heeft achter en aan het oude gebouw een grotendeels glazen ontvangstruimte toegevoegd waarin de nieuwe entree is gemaakt. Ook is de oorspronkelijke Hebreeuwse tekst in de tekstboog boven de entree in de zijgevel hersteld (‘…dit is niets anders dan het huis van G’d; dit moet de poort van de hemel zijn!’).
In de sjoel werden tot 1942 Joodse diensten gehouden. De synagoge werd in de jaren 1944/45 zwaar beschadigd; de vloeren, deuren, inventaris en ramen waren geheel verdwenen. Na de Tweede Wereldoorlog zijn er geen diensten meer gehouden. De Sjoel diende sindsdien als rokerij, theater, woonhuis en als onderkomen voor een evangelische gemeente. In 2007 kocht Stichting De Dierense Sjoel het gebouw.

Cultuurhistorische waarde:
Het ensemble is van belang vanwege de architectuurhistorische waarde met de gaaf bewaard gebleven hoofdvorm en detaillering ondanks de oorlogsschade en de diverse verbouwingen. Het pand is vooral van sociaal-historisch belang voor de gemeente en voor Dieren in het bijzonder vanwege de herinnering aan de kleine, maar voor het dorp belangrijke, joodse gemeenschap.

19

Beeldbepalend
660m²

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Opstandingskerk

Adres	Zutphensestraatweg 20, Dieren
Bouwjaar	1911
Architect	T. Kuipers
Bouwstijl	Rationalisme
Denominatie	Gereformeerde Kerken in Nederland (PKN)
Zitplaatsen	N.v.t.
Gebruik	Leegstaand

De Opstandingskerk dateert uit 1911. De kerk verving een eenvoudig kapelachtig gebouw. Het kerkgebouw werd gebouwd in rationalistische stijl, geïnspireerd door Berlage.

Kenmerkend voor een hervormd en gereformeerd kerkbouw is de centrale plaats van de kansel. Hervormde en gereformeerde kerken hebben daarom vaak een plattegrond in de vorm van een compacte zaalkerk of centraalbouw. Waarschijnlijk om de funderingen van de eerdere kerk te kunnen gebruiken, heeft architect Kuipers gekozen voor een andere variant, een kruiskerk.

Het kerkgebouw is in 1962 zeer ingrijpend gemoderniseerd door architect Zuiderhoek. Alle rondboogvensters werden dichtgezet en vervangen door kleine vensters opgevuld met glas in beton. Het hele gebouw is gepleisterd en wit gesausd.

De Gereformeerde Gemeente verliet het gebouw in de jaren tachtig. De zaal werd daarna voor tal van doeleinden gebruikt. Het gebouw verkeert in vervallen staat. Er zijn plannen die voorzien in sloop van het gebouw.

Cultuurhistorische waarde:
In zijn oorspronkelijk verschijningsvorm zou het kerkgebouw van T. Kuipers een hoge waarde hebben als een voorbeeld van rationele kerkarchitectuur van een belangrijk architect. De verbouwing uit 1962 onder leiding van architect D. Zuiderhoek heeft de oorspronkelijke architectuur ernstig aangetast.

20

Geen monumentstatus
560m²
Herbestemd

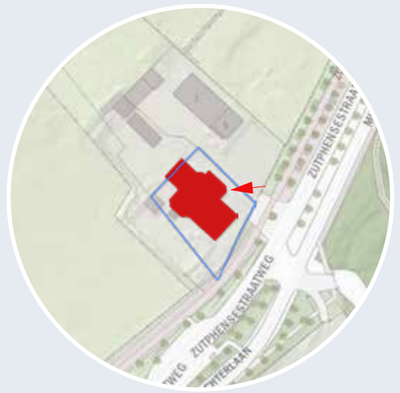

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Kerkenpaspoort

Nederlands Hervormde Kapel

Adres	Zutphensestraatweg 1, Ellecom
Bouwjaar	1857
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Neogotiek
Denominatie	N.v.t.
Zitplaatsen	75-100
Gebruik	Wonen, kunstgalerie en podium

De voormalige Nederlands Hervormde kapel dateert uit 1857 en is een neogotisch gebouw zonder toren. Het is een driezijdig gesloten zaalkerk, waarbij onder het koor een grafkapel voor de families Van Reede en Bentinck werd ingericht. Aan de kapel werd in 1896 een schoolgedeelte toegevoegd.

Wendela Eleonora van Reede - Boreel van Hogelanden, weduwe van de in 1844 overleden graaf van Middachten, liet de Ellecomse kapel bouwen.
Zij steunde met de bouw van deze kapel het deel van de Ellecomse kerkgemeente dat het niet eens was met drastische verbouwplannen van de dorpskerk in Ellecom door de nieuwe graaf op Middachten.

Na de Tweede Wereldoorlog is de kerk nog enige jaren in gebruik geweest, tijdens langdurige restauratiewerkzaamheden aan de Nicolaaskerk, maar daarna is de clericale functie definitief gestopt en het gebouw verkocht. Rond de eeuwwisseling was hier een sauna gevestigd. Vanaf circa 2006 is het in gebruik als woning en kunstgalerie en nodigt het uit tot podiumkunst.

Cultuurhistorische waarde:
De kapel is van architectonische waarde vanwege de neogotische stijlkenmerken, de relatie met Middachten en de betekenis van het gebouw in de lokale geschiedenis van Ellecom.

21

Rijksmonument
225m²
Religieus gebruik

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Nicolaaskerk

Adres	De Friedhof 6, Ellecom
Bouwjaar	12e eeuw
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Gotiek
Denominatie	Nederlandse Hervormde Kerk (PKN)
Zitplaatsen	150
Gebruik	Religieus

De Nicolaaskerk is in de 12e eeuw gebouwd en later gewijd aan Nicolaas van Myra. De kerk is een opvolger van een verdwenen houten kapel die gebouwd moet zijn ergens tussen 700 en 900. De kerk was een romaans tufstenen gebouw waaraan in 1175 een tufstenen toren is toegevoegd. De toren is het oudste nog bestaande deel van de kerk.

De kerk heeft diverse verbouwingen ondergaan. Het priesterkoor werd rond 1450 verbouwd en het schip werd in 1859 in neogotische stijl vervangen. In de kerk werd in 1874 een orgel geplaatst van de firma Leichel. In de Tweede Wereldoorlog werd een deel van de kerk vernield. Na de oorlog is de kerk hersteld.

Rondom de kerk ligt het kerkhof, waar tot 1874 mensen begraven werden. Het oudste aanwezige grafkruis stamt uit 1575.

De kerk is opgezet als eenbeukige zaalkerk. Er waren aan het begin van de 20e eeuw plannen voor een uitbreiding met een zijbeuk, wat geen doorgang heeft gevonden. Het priesterkoor is driezijdig gesloten, bevat in de met steunberen ondersteunde muren spitsboogvensters en heeft aan de binnenzijde een netgewelf op colonnetten. In de kerk zijn daarnaast nog diverse invloeden van de heren van Kasteel Middachten aanwezig, zoals rouwborden en de Middachtenbank.

Cultuurhistorische waarde:
De kerk is belangrijk vanwege zijn ouderdom, bouwgeschiedenis, stedenbouwkundige ligging en relatie met Middachten.

22

Rijksmonument
220m²
Religieus gebruik

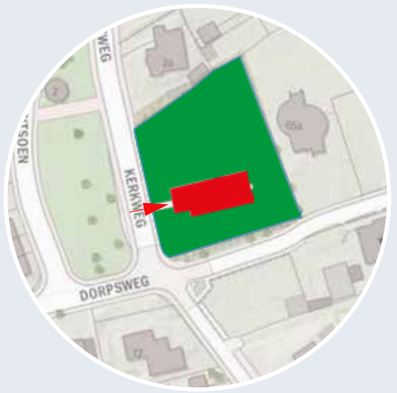

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Petruskerk

Adres	Kerkweg 2, Spankeren
Bouwjaar	11e eeuw
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Neoclassicisme
Denominatie	Nederlandse Hervormde Kerk (PKN)
Zitplaatsen	144
Gebruik	Religieus

De Petruskerk was in tufsteen gebouwd in de 11e eeuw, herbouwd in 1364 en vervolgens in 1550 voor een groot deel afgebrand en weer opnieuw opgebouwd. In 1629 vernielden de Spaanse troepen de kerk gedeeltelijk. Het bovenste deel van de toren en de spits gingen verloren. In 1803 gingen voor de derde maal grote delen van de kerk door brand verloren. Een jaar later werd de kerk als zaalkerk herbouwd, waarbij veel van de stenen uit de 17e eeuw werden gebruikt. De oude toren werd verhoogd met bakstenen en van een nieuwe spits voorzien.

Omstreeks 1900 werden er veranderingen aangebracht waarbij de indeling van de kerkzaal en het gewelf werden gewijzigd. In 1985 is de kerk gerestaureerd. De kerkzaal is weer teruggebracht in staat van 1804. De banken werden vervangen door stoelen.

In 2017 is de vloer vervangen en archeologisch onderzoek verricht. Bij de vloerrenovatie is de grafkelder van De Gelderse Toren zichtbaar geworden en gemarkeerd. De grafkelder is afgesloten door een grafsteen met de tekst ‘Ingang der grafkelder van den Geldersen Toren 1803’.

In het interieur zijn een preekstoel, doopvont en een schilderij van Pieneman uit de 19e eeuw bewaard gebleven. Daarnaast staat in de kerk een 17e eeuwse ijzeren kist. Het orgel is in 1916 vervaardigd door A. Standaart te Rotterdam.

Cultuurhistorische waarde
De toren van de kerk is van belang vanwege zijn ouderdom, de kerk vanwege de bouwgeschiedenis. Verder de ligging in het dorp en de begraafplaats. In het interieur zijn de 19e eeuwse elementen van belang.

23

Geen monumentstatus
209m²
Herbestemd

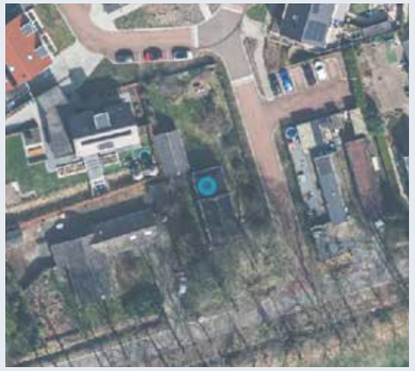

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Kerkenpaspoort

Hervormde Kapel

Adres	Van Zwietenlaan 3, Laag-Soeren
Bouwjaar	1899
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Neoclassicisme
Denominatie	N.v.t.
Zitplaatsen	N.v.t.
Gebruik	Woning

Het dorp Laag-Soeren werd na het midden van de 19e eeuw uitgebreid aan de noordzijde van het oorspronkelijke landgoed Huis Laag Soeren. Dit werd mogelijk gemaakt door de verbeterde waterafvoer in dit relatief natte gebied. Eind 19e eeuw ontwikkelden zich hier twee kerkelijke stromingen. De Vrijzinnige Hervormden gingen in Spankeren ter kerke en de rechtzinnige of Orthodoxe Hervormden gingen in Hall ter kerke.

Door de Rechtzinnige Hervormden werd in 1899 een gebouw voor Orthodoxe Evangelisatie en het houden van Godsdienstoefeningen gesticht aan de Van Zwietenlaan. Het gebouw heette Eltheto maar werd in de volksmond ‘De Kapel’ genoemd. Trouwen en dopen geschiedde in Hall omdat de Kapel geen officiële kerk was.

In 1955 gingen beide groeperingen samen verder in de Nederlands Hervormde Gemeente Spankeren, Laag-Soeren en Dieren Noordoost. Wel werden er nog enkele jaren afwisselend diensten gehouden in de beide gebouwen. De kapel is nu verbouwd tot woonhuis.

Cultuurhistorische waarde:
De kapel is alleen nog door de hoofdvorm van het gebouw als voormalige kapel te herkennen en vertegenwoordigt weinig waarde meer.

24

Gemeentelijk monument
265m²
Religieus gebruik

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Kerkenpaspoort

Hervormde Kerk

Adres	Eerbeekseweg 3, Laag-Soeren
Bouwjaar	1935
Architect	G. Feenstra
Bouwstijl	Traditionalisme
Denominatie	Nederlandse Hervormde Kerk (PKN)
Zitplaatsen	100
Gebruik	Religieus

De Hervormde Kerk in Laag-Soeren werd ontworpen door architect G. Feenstra. Hij werkte onder invloed van de Delftse School en gaf het kerkje een Scandinavische indruk door de toepassing van veel blank houtwerk in het interieur. De banken, kansel en tafel zijn gemaakt van Amerikaans grenenhout. De wandbetimmeringen en het binnendakbeschot zijn van vurenhout, de raampartijen van eikenhout en de toren is bekleed met redceder hout.

De kerk heeft een rechthoekige plattegrond met een hoog zadeldak. Op het dak staat een dakruiter met klok, kopen bol en naald. Midden in de dakvlakken zijn hoge vensters gemaakt die de kerkzaal verlichten. De kerkzaal heeft deels vaste banken.

In het dorp Laag-Soeren ontwikkelden zich eind 19e eeuw twee kerkelijke stromingen: De Vrijzinnig Hervormden en de rechtzinnige of Orthodoxe Hervormden. Vanuit de Vrijzinnig Hervormden ontstond rond 1909 de behoefte om een eigen kerkgebouw te stichten. Initiatiefnemers voor de Commissie Kerkbouw waren G. Gerbrands en Ds. J.W.C. Ort. Na een landelijke campagne voor de ‘Heidekapel’ kwam het benodigde geld bijeen en is in 1935 aan de Eerbeekseweg de Heidekapel gebouwd.

Cultuurhistorische waarde:
De kerk is van architectonische waarde vanwege het veelvuldig gebruik van hout in het interieur onder invloed van de Delftse School. De kerk is belangrijk als voorbeeld van een eenvoudige interbellum kerk voor een kleine gemeenschap.

25

Gemeentelijk monument
473m²
Herbestemd

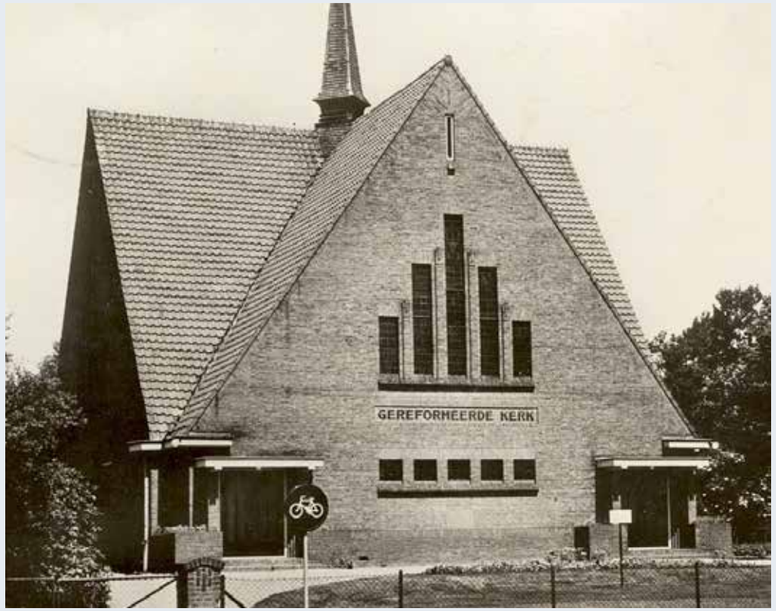

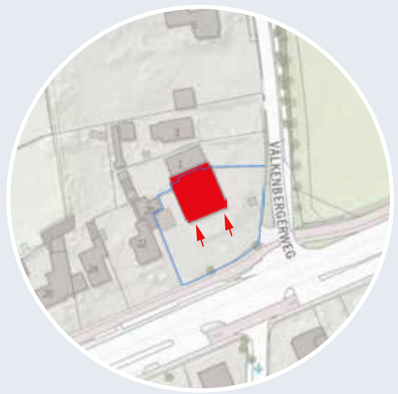

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Gereformeerde Kerk

Adres	Arnhemsestraatweg 20, Rheden
Bouwjaar	1928
Architect	Jr. H.J. Tiemens
Bouwstijl	Expressionisme
Denominatie	N.v.t.
Zitplaatsen	N.v.t.
Gebruik	Woning

De voormalige Gereformeerde Kerk is gebouwd in 1928 en verving een klein kerkje uit 1918. Het gebouw aan de Arnhemsestraatweg heeft duidelijke karakteristieken van een kerk die tijdens het interbellum gebouwd is. Het heeft hoog opgaande zadeldaken en grote driehoekige topgevels. In die topgevels zijn smalle, hoge vensteropeningen gemaakt. De vensters hebben nog steeds het gekleurde glas in lood uit de bouwtijd. De entrees in de voorgevels zijn geaccentueerd met luifels en gemetselde bloembakken. Op de kruising van de zadeldaken is een slanke dakruiter geplaatst.

De kerk wordt sinds de jaren ’80 niet meer gebruikt waarvoor ze oorspronkelijk gebouwd is. De ruimtes werden gebruikt als bridgecentrum en later verbouwd tot een modern kantoor. Vanaf 2020 wordt de kerk als woonhuis gebruikt. In de woonruimtes zijn de oude glas-in-lood ramen van de kerk, maar ook strakke vloeren en glazen wanden uit de tijd dat hier een kantoor gehuisvest, nog aanwezig.

Cultuurhistorische waarde:
De kerk is een voorbeeld van een relatief kleine interbellumkerk. Van het interieur is op de glas in lood vensters na weinig bewaard gebleven.

26

Gemeentelijk monument
620m²
Religieus gebruik

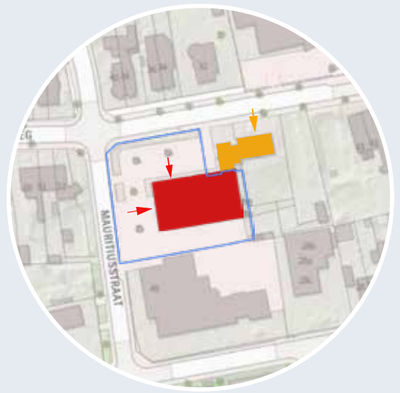

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Kerkenpaspoort

Heilige Mauritius

Adres	Mauritiusstraat 47, Rheden
Bouwjaar	1956
Architect	Joh. Sluijmer
Bouwstijl	Traditionalisme
Denominatie	Bond van Vrije Evangelische Gemeenten
Zitplaatsen	250-300
Gebruik	Religieus

De Heilige Mauritius is gebouwd in 1956. De bouwstijl vertoont invloeden van de Delftse en de Bossche School. Het parochiecomplex bestaat uit de kerk, pastorie en een kerk. De kerk, met een driezijdig gesloten absis herinnert aan vroegchristelijke basilica's. De bakstenen gevels zijn in wildverband gemetseld en worden door (zaag) tandlijsten afgesloten. De daken zijn bedekt met gesmoorde opnieuw verbeterde Hollandse pannen.

De kerk heeft een asymmetrisch gevelfront met links een klokkenstoel. De ingangspartij in het midden van de gevel bestaat uit een dubbele paneeldeur. Boven de ingangspartij bevindt zich een nis met daarin een beeld van St. Mauritius. Het zangkoor met orgel rust op zuilen en is afgezet door een borstwering.

De opstand bestaat uit een rondboogarcade op ronde kolommen, een lichtbeuk van door getoogde strekken afgesloten vensters en een cassettenplafond.

Bij de kerk hoort een tweelaags pastorie, waarvan de verdieping lager is uitgevoerd en door middel van een smal tussenlid verbonden is met de rechter zijgevel van de kerk. De kerk is nu in gebruik door de Vrije Evangelische Christengemeente.

Cultuurhistorische waarde:
Het complex is van bijzondere betekenis voor het aanzien van het dorp en de vorming van de Sint Mauritiusparochie. De kerk is een goed voorbeeld van een traditionalistische bouwstijl met invloeden van de Delftse School.

27

Rijksmonument
520m²
Religieus gebruik

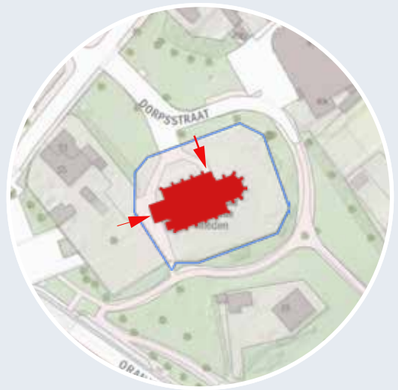

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Kerkenpaspoort

Dorpskerk

Adres	Dorpsstraat 51, Rheden
Bouwjaar	12e eeuw
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Romaans/gotiek
Denominatie	Protestantse Kerk in Nederland
Zitplaatsen	250-300
Gebruik	Religieus

Toren, schip en koor dateren uit verschillende periodes en zijn daardoor onderling verschillend, hetgeen tot uitdrukking komt in de bouwstijlen en in de gebruikte materialen (tufsteen en baksteen).

De toren is in tufsteen opgetrokken en dateert uit de 12e eeuw. De muren van de toren worden verlevendigd door hoek- en tussen-lisenen en nissen met rondbogen.

De kerk heeft een driebeukig schip uit het begin van de 16e eeuw en een driezijdig gesloten koor uit de 15e eeuw. Het koor heeft kruisribgewelven het schip een netgewelf. Het schip heeft drie grote veranderingen gekend: de vergroting in ongeveer 1505, de restauratie door Jos Cuypers in 1901-1904 en de wijzigingen in 1972 die hoofdzakelijk het interieur betroffen. De kerk heeft een inventaris met onder andere een romaans reliëf van kalksinter uit de 11e eeuw, een herenbank, een preekstoel uit de 18e eeuw en orgel uit de 19e eeuw. Onderdeel van het monumentale ensemble is ook het hekwerk rond de kerk.

Cultuurhistorische waarde:
De Dorpskerk is van belang vanwege de ouderdom, zijn bouwgeschiedenis en architectuur. De kerk is ook zeer waardevol als onderdeel van de historisch gegroeide kern van het dorp Rheden en de ligging van de toren op de zichtas bij de entree van het dorp.

28

Gemeentelijk monument
530m²
Herbestemd

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

O.L.V. ten Hemelopneming

Adres	Hoofdstraat 15, De Steeg
Bouwjaar	1927
Architect	J. Stuyt
Bouwstijl	Expressionisme
Denominatie	N.v.t.
Zitplaatsen	N.v.t.
Gebruik	Winkel

De kerk is in 1928 gebouwd op de plaats van de manege op het erf van het huis ‘de Boecop’ aan de Hoofdstraat in De Steeg. Het kreeg de naam mee ‘Maria ten Hemelopneming’. Het voorhuis van deze villa werd een tijdlang gebruikt als pastorie voor de RK kerk.

De kerk is toegankelijk vanaf een ondiep voorplein welke door een smeedijzeren hekwerk tussen gemetselde pijlers is omgeven. Architect J. Stuijt was aanvankelijk verbonden aan het bureau van Pierre Cuypers, werkte daarna samen met Jos Cuypers en bouwde later zelfstandig op vele plaatsen in het land bouwwerken waaronder vele R.K.-kerken.

Het bakstenen bouwwerk is opgetrokken op een kruisvormige plattegrond welke aan de koorzijde halfrond is afgesloten.

Aan de voorzijde is in het midden een vooruitspringend ingangsportaal met overstekend zadeldak aangebracht. Rechts hiervan staat de deels ingebouwde vierkante toren. Het schip is gedekt door een geknikt zadeldak. De kerk is buiten gebruik gesteld in 2013 en vanaf eind 2020 in gebruik als antiekzaak.

Cultuurhistorische waarde:
Het kerkgebouw is beeldbepalend voor de kern van het dorp De Steeg. Het gebouw is karakteristiek voor de tijd van het ontstaan en heeft waarde vanwege zijn architectuur en als onderdeel van het werk van J. Stuijt.

29

Geen monumentstatus
2374m²

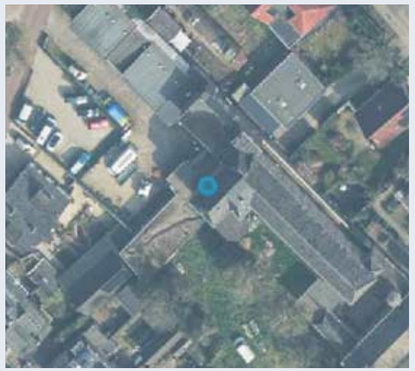

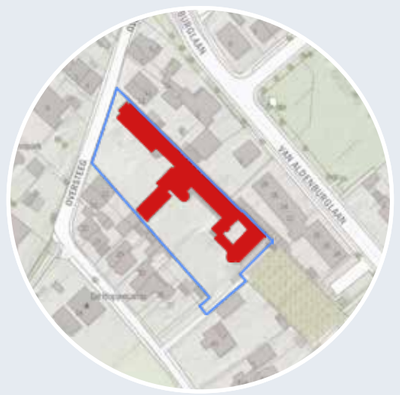

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Sint Michaëlkapel

Adres	Oversteeg 17, De Steeg
Bouwjaar	1885,1935,1952
Architect	G. te Riele
Bouwstijl	Traditionalisme
Denominatie	N.v.t.
Zitplaatsen	N.v.t.
Gebruik	Leegstaand

Het complex waar de kapel en het klooster deel van uitmaken is in verschillende fasen tot stand gekomen. In 1885 werd er een jeugdhuis/internaat voor werkloze jongeren gerealiseerd in opdracht van de “Bond van R.K. Werkliedenvereenigingen in het aartsbisdom, R.K. Bond De Jonge Werkman”. Dit gebouw werd in 1935 uitgebreid met diverse aanbouwen. Oorspronkelijk stond op deze plaats ook een kerk van architect G. te Riele met pastorie. De kerk werd in 1953 gesloopt. In 1939 werd de pastorie herbestemd tot klooster voor de Zusters van de Liefde. In 1952 werd een kapel toegevoegd en vond eveneens uitbreiding van het klooster plaats. Drie jaar later werd een kleine kleuterschool gebouwd. Deze was tot 1984 als zodanig in gebruik. Daarna zijn hier vijf zusterkamers in gemaakt. Achter het complex ligt een kerkhof dat vermoedelijk in 1877 is aangelegd.

De kapel heeft zijn oorspronkelijke karakteristiek zeer goed behouden. Het complex is in wederopbouwstijl gebouwd. Kenmerkend zijn onder meer de stompe spitsboogvormige vensters in de bakstenen gevels. Ze zijn voorzien van glas in lood ramen en een natuurstenen omlijsting. De kapel heeft één bouwlaag onder een zadeldak met dakruiter. De kapel heeft wanden in schoonmetselwerk en een ziende kap met driehoekspanten.

Cultuurhistorische waarde:
De kapel, het klooster, kerkhof (nr. 35), jeugdhuis en de kleuterschool hebben ensemblewaarde en zijn een bijzonder voorbeeld van een kloostercomplex dat in verschillende fasen en daarmee ook bouwstijlen tot stand is gekomen. Het is een zeldzaam voorbeeld van een kloostercomplex in Rheden en het van belang als voorbeeld van het kloosterleven in de 19e en 20e eeuw.

30

Geen monumentstatus
148m²
Religieus gebruik

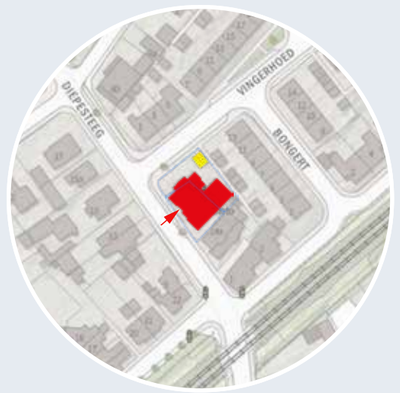

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Kerkenpaspoort

Elthetokapel

Adres	Diepesteeg 18, De Steeg
Bouwjaar	1950
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Traditionalisme
Denominatie	Protestantse Kerk in Nederland
Zitplaatsen	100
Gebruik	Religieus

De Elthetokapel in De Steeg is een relatief jong gebouw en vervangt een ouder evangelisatiegebouw. De bouw uit 1950 heeft een rechthoekige plattegrond en een flauw hellend zadeldak met overstekken. De kleine toren is ingebouwd in de voorgevel. De kerkzaal heeft rechthoekige vensteropeningen die gevuld zijn met glazen bouwstenen. In het interieur zijn de stalen spanten in het zicht gebleven. Het liturgisch centrum is ingericht op een verhoging. In de kerkzaal staan losse stoelen. De kerk is in het laatste kwart van de 20e eeuw uitgebreid met een eenlaagse aanbouw tegen de linker zijgevel.

De Steegse protestanten gingen lange tijd voor hun kerkdiensten naar de Nicolaaskerk in Ellecom.

Dit veranderde toen in 1926 een kapel aan de Diepesteeg kon worden gebouwd, waardoor op gezette tijden ook een dienst in De Steeg kon worden gevierd. In 1955 werd deze grotendeels afgebroken en verbouwd tot het huidige onderkomen met de naam ‘Eltheto’, wat in het oud Grieks ‘Uw Rijk kome’ betekent. In 1956 werd Eltheto ingewijd en vormden Ellecom, De Steeg één gemeente.

Cultuurhistorische waarde:
De Ethetokapel is van gering belang als kleine, eenvoudige wederopbouwkerk. De aanbouw aan de noordwestzijde van het pand heeft de oorspronkelijke opzet en aanzicht van het gebouw aangetast.

31

Gemeentelijk monument
Herbestemd

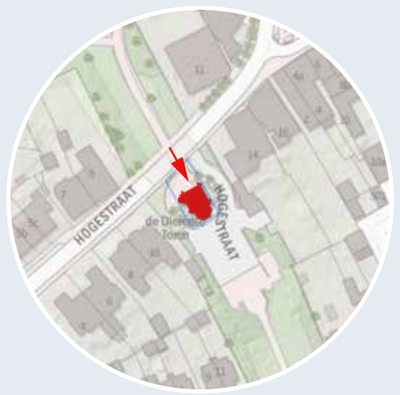

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

De Dierense Toren

Adres	Hogestraat 12, Dieren
Bouwjaar	1924
Architect	W. te Riele
Bouwstijl	Neogotiek
Denominatie	N.v.t.
Zitplaatsen	N.v.t.
Gebruik	Kantoor en ontmoetingsruimte

De Dierense toren stond bij een kerk die in 1894-1895 is gebouwd door architect A. Tepe. Het kerkgebouw heeft 30 jaar zonder toren gestaan. De neogotische toren werd in 1924 gebouwd door W. Te Riele Gzn, leerling van architect P.J.H. Cuypers. De kerk raakte buiten gebruik eind 1975, en werd gesloopt in 1976-1977. Na lange discussies is de toren blijven staan en later gerestaureerd. De toren is nu in gebruik als kantoor en ontmoetingsruimte. In de bestrating achter de toren zijn de contouren van het voormalige kerkgebouw zichtbaar gemaakt.

De geheel vrijstaande, bijna 50 meter hoge toren op vierkante plattegrond, heeft een in baksteen opgetrokken onderbouw in drie geledingen met haakse steunberen op de hoeken. De begane grond verdieping, ongeveer 12 meter hoog, is met een kruisrib-gewelf overdekt en heeft aan de voorzijde een dubbele, met gesmeed hangwerk beslagen deur, waarboven een spitsboograam, onderverdeeld met gemetselde montants en raamtracering. De tweede geleding heeft in de voorgevel een tweetal, van traceringen voorziene, blinde spitsbogramen. De derde geleding heeft rondom galmgaten, gevat in spitsboogopeningen. Aan de zuidzijde staat een traptoren met gemetselde wenteltrap.

Cultuurhistorische waarde:
De toren is beeldbepalend voor het silhouet van het dorp en voor de directe omgeving. De toren is waardevol als herinnering aan de kerk die hier stond.

32

Geen monumentstatus
300m²
Religieus gebruik

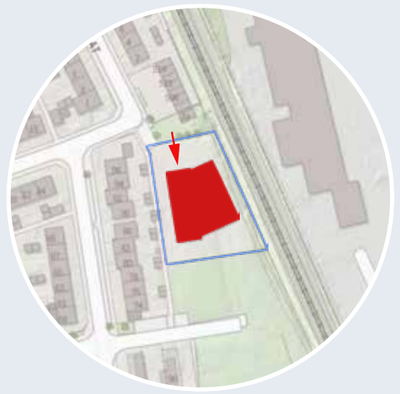

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Evangelische Gemeente Dieren

Adres	Meester Aalbersestraat 26, Dieren
Bouwjaar	2016
Architect	Elitek Building Design
Bouwstijl	Eigentijds
Denominatie	Vrije Evangelische gemeenten die niet behoren tot de Bond
Zitplaatsen	160
Gebruik	Religieus

Ter vervanging van een gebouw aan de Imboslaan is door de Evangelische Gemeente Dieren in 2016 een nieuwe kerk gebouwd en in gebruik genomen. Het gebouw bestaat uit twee gekoppelde bouwvolumes met platte daken. In het lagere deel zijn de ingang en vergaderruimtes ondergebracht, in het hogere bevindt zich de kerkzaal. In het interieur heeft de kerkzaal een samengestelde houten balklaag, aan een van de smalle zijden is een podium ingericht. Het exterieur van de kerk is na de bouw deels witgeschilderd.

Cultuurhistorische waarde:
Het kerkgebouw vertegenwoordigt geen bijzondere cultuurhistorische waarde.

33

Gemeentelijk monument
Religieus gebruik

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Kerkhof bij Nicolaaskerk

Adres	Friedhof 6, Ellecom
Bouwjaar	12e eeuw
Architect	N.v.t.
Bouwstijl	N.v.t.
Denominatie	Nederlandse Hervormde Kerk (PKN)
Zitplaatsen	N.v.t.
Gebruik	Begraafplaats

De begraafplaats ligt rond de aan het Friedhof gelegen Nicolaaskerk in Ellecom. De begraafplaats is lange tijd als zodanig in gebruik getuige onder andere een grafkruis uit 1575. Tot 1829 werd er vooral ook in de kerk begraven. In 1860, na de verbouwing van de kerk, werd het bestaande kerkhof vergroot en werd er een nieuwe ommuring aangebracht die nu nog aanwezig is. De diverse, vooral uit de 19e eeuw daterende eenvoudige grafstenen, zijn verspreid over het terrein geplaatst, omgeven door gazon. Het terrein is beplant met diverse struiken en (naald) bomen.

Cultuurhistorische waarde:
De begraafplaats en ommuring bezitten stedenbouwkundige waarde als onlosmakelijk met de kerk en het Friedhof verbonden terrein. De begraafplaats is van belang in samenhang met omringende bebouwing gevormde dorpskern van Ellecom.

34

Gemeentelijk monument
Religieus gebruik

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Kerkhof bij Petruskerk

Adres	Kerkweg 2, Spankeren
Bouwjaar	1804
Architect	N.v.t.
Bouwstijl	N.v.t.
Denominatie	Nederlandse Hervormde Kerk (PKN)
Zitplaatsen	N.v.t.
Gebruik	Begraafplaats

De begraafplaats van de Hervormde Gemeente is gelegen rond de Petruskerk in Spankeren. De aanleg is eenvoudig en bestaat uit een gazon en enige beplanting met verschillende oude bomen en struiken. De graven dateren merendeels uit de periode 1850-1940 en zijn over het algemeen eenvoudig van uitvoering. Tot de rijker uitgevoerde graven die naast historische ook enige kunsthistorische waarde bezitten behoren diverse graven van de familie van Rhemen van de Gelderse Toren.

Een bijzonder graf is het graf van de kunstschilder H.A.C. Dekker. Het graf bestaat uit een fraai ijzeren hekwerk waarbinnen zich een in natuursteen uitgevoerde piedestal bevindt waarop een afgebroken zuil geplaatst is. De zuil is gedecoreerd met onder andere een afbeelding van een schilderspalet en een palmtak. De zuil symboliseert het einde van het aardse bestaan, terwijl de palmtak als attribuut van de overwinnende Victoria de overwinning op de dood symboliseert.

Cultuurhistorische waarde:
De begraafplaats bezit stedenbouwkundige waarde vanwege de situering direct rond de Petruskerk. De begraafplaats bezit cultuurhistorische waarde vanwege de aanwezigheid van voor de plaatselijke en regionale geschiedenis belangrijke graven.

35

Geen monumentstatus
Religieus gebruik

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Kerkenpaspoort

Kerkhof van Dorpskerk

Adres	Pinkelseweg 3, Rheden
Bouwjaar	1870
Architect	N.v.t.
Bouwstijl	N.v.t.
Denominatie	Nederlandse Hervormde Kerk (PKN)
Zitplaatsen	N.v.t.
Gebruik	Begraafplaats

Op 7 december 1870 opende de Hervormde Gemeente Rheden na toestemming van burgemeester en wethouders in de gemeente Rheden een begraafplaats aan het toenmalige ‘melkpad’, een zijweg van de Pinkelseweg. Op dezelfde dag werd de begraafplaats die zich rond de Dorpskerk bevond op last van de “Heeren Gedeputeerde Staten van Gelderland” voor gesloten verklaard. Deze begraafplaats bevond zich voor een groot deel aan de zuidkant van de Dorpskerk en is later geruimd.

De nieuwe begraafplaats kreeg een monumentale toegangspoort. Achter deze poort bevindt zich een ovaal gedeelte, het rondeel genaamd. Dit rondeel bevat naast een tweetal grafkelders twee zeer oude bomen, een rode beuk en een linde. De begraafplaats kent eenvoudige betonnen grafmonumenten met inleg van kiezels als verbondenheid met een Meteoor (en teken van armoede).
Het gedeelte links van de ingang is het oudste gedeelte. Dit deel kent geen paden maar rijen en de graven zijn gedolven met een tussenruimte van dertig centimeter. De achterste graven zijn alleen te bereiken door over de andere graven te lopen. Het rechter gedeelte kent wel enkele paden en grafnummers.
Sinds februari 2008 is de begraafplaats formeel gesloten. Begraven is dus niet meer mogelijk. Het beheer van de begraafplaats vindt plaats door de ‘Stichting Oude begraafplaats De Pinkel’.

Cultuurhistorische waarde:
De begraafplaats is van waarde vanwege de geschiedenis van de Hervormde Gemeente in Rheden, de oude graven, betonnen monumenten en de smeedijzeren toegangspoort.

36

Geen monumentstatus
Religieus gebruik

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Kerkhof bij OLV De Steeg

Adres	Van Aldenburglaan 36a, De Steeg
Bouwjaar	1877
Architect	N.v.t.
Bouwstijl	N.v.t.
Denominatie	Rooms-katholiek Kerkgenootschap in Nederland
Zitplaatsen	N.v.t.
Gebruik	Begraafplaats

Vlakbij het kerkhof bevond zich een Rooms-Katholieke kerk, een neogotisch gebouwtje uit 1877. In dezelfde periode werd bij de kerk een kerkhof aangelegd met een baarhuisje. De kerk is later gesloopt. Het kerkhof en het baarhuisje zijn wel bewaard gebleven. Er zijn diverse elementen aanwezig die verwijzen naar de katholieke opvattingen rondom de dood.

Het kerkhof is aangelegd op een rechthoekig perceel tussen de Oversteeg en de Van Aldenburglaan. De entree bevindt zich aan de Oversteeg. Een smal pad leidt naar de entree van het kerkhof met een fraai uitgevoerd hekwerk. Het kerkhof heeft een eenvoudig grondplan. Twee grafvelden worden van elkaar gescheiden door een onverhard pad met een treurwilg aan het eind hiervan.

Links van de as bevinden zich het baarhuisje en de oudste graven en rechts zijn de meest recente graven gesitueerd. Het baar- of lijkenhuisje is gebouwd op een rechthoekige plattegrond en heeft één bouwlaag onder een zadeldak dat is gedekt met rode Tuile du Nord pannen.

Cultuurhistorische waarde:
De aanleg, het hekwerk, het baarhuisje en een aantal grafmonumenten, waaronder enkele priestergraven zijn waardevolle onderdelen. Het Rooms-Katholieke kerkhof vormt met het kloostercomplex en Sint Michaëlkapel (nr. 29) een cultuurhistorisch waardevol ensemble.

37

Gemeentelijk monument
Religieus gebruik

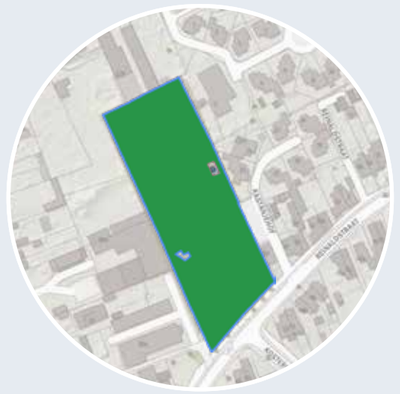

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Kerkhof bij Oude Jan

Adres	Reinaldstraat 18b, Velp
Bouwjaar	1834
Architect	N.v.t.
Bouwstijl	N.v.t.
Denominatie	N.v.t.
Zitplaatsen	N.v.t.
Gebruik	Begraafplaats

De begraafplaats van de Hervormde Gemeente ligt bij de oude dorpskern van Velp aan de noordzijde van de Reinaldstraat. Het terrein wordt aan drie zijden omgeven door de onder meer met beuken en eiken beplantte achtertuinen van huizen uit het tweede helft van de 19e eeuw. Tot 1833 werden mensen in en rond de Oude Jan aan de Kerkstraat begraven. In 1829 werd het verboden binnen in de kerk te begraven. De nieuwe begraafplaats aan de Reinaldstraat werd waarschijnlijk in 1834 aangelegd.

De begraafplaats heeft een eenvoudige symmetrische aanleg met een centrale as en ronde kern die gevormd wordt door de tumulus-achtige grafkelder van de familie van Spaen van Hardenbroek. Daaromheen bevinden zich de meest bijzondere graven, zoals het graf van Hallo (rijksmonument).

Verder is er een schijndodenhuisje op de begraafplaats aanwezig gebouwd in 1874. De beplanting bestaat voornamelijk uit cipressen.

Cultuurhistorische waarde:
De begraafplaats bezit stedenbouwkundige waarde vanwege de historische samenhang met de nabij gelegen Oude Jan en de in 1840 aan de Kerkstraat gebouwde Nederlands Hervormde kerk. De begraafplaats bezit architectuur- en cultuurhistorische waarde vanwege enkele bijzondere graven en het schijndodenhuisje.

38

Geen monumentstatus
Religieus gebruik

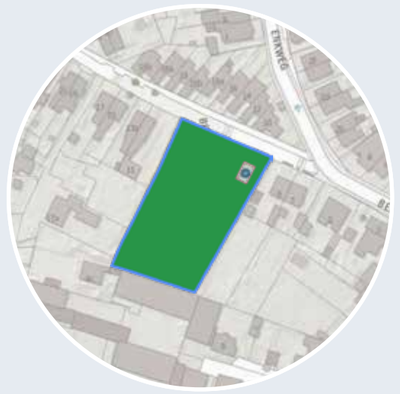

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Begraafplaats bij O.L.V. Visitatiekerk

Adres	Bergweg 11a, Velp
Bouwjaar	1874
Architect	N.v.t.
Bouwstijl	N.v.t.
Denominatie	Rooms-katholiek Kerkgenootschap in Nederland
Zitplaatsen	N.v.t.
Gebruik	Begraafplaats

In 1874 werd de katholieke begraafplaats aan de Zandbergseweg (nu Bergweg) in gebruik genomen. Het kerkbestuur had op 1 september 1873 een stuk land gekocht van de erven van jonkvrouwe H.D. van der Burch van Spieringshoek. Het stuk land behoorde tot de buitenplaats De Schoonenberg. De inzegening van de begraafplaats door pastoor Koene vond plaats op 11 januari 1874.

Het opvallendste graf op de begraafplaats is het monumentale graf van pastoor Koene. De begraafplaats aan de Bergweg in Velp is landelijk bekend door ‘het gat in de heg’ uit het boek ‘Knielen op een Bed Violen’ van Jan Siebelink.

Sinds in de jaren zestig op Heiderust te Worth-Rheden een nieuwe katholieke begraafplaats is ingericht werd er op de begraafplaats aan de Bergweg enige tijd amper meer begraven. In 2004 is hier verandering in gekomen. De begraafplaats werd gered van ontruiming door de ‘R.K. Instelling tot behoud van de Begraafplaats aan de Bergweg te Velp’. In 2014 is deze kerkelijke instelling omgezet in de seculiere ‘Stichting Behoud RK Begraafplaats Velp’. Sindsdien is de begraafplaats uitvoerig gerenoveerd en weer veelvuldig in gebruik. In 2006 zijn urnenmuren en een urnentuin toegevoegd. In de urnentuin is een gedenkboom geplaatst waar bezoekers een koperen blaadje in kunnen hangen ter nagedachtenis aan overleden dierbaren.

Cultuurhistorische waarde:
De begraafplaats is van waarde vanwege de geschiedenis van de Katholieke gemeenschap, de oude graven en de band met de Onze Lieve Vrouwekerk.

39

Gemeentelijk monument
Religieus gebruik

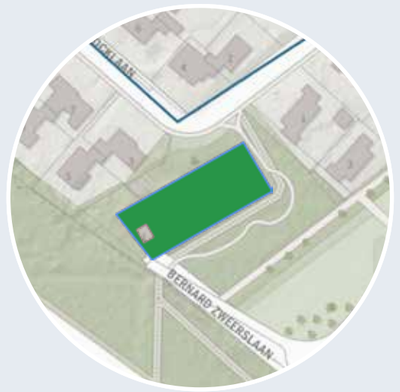

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Kerkenpaspoort

Joodse begraafplaats

Adres	Bernard Zweerslaan 1, Dieren
Bouwjaar	1892
Architect	N.v.t.
Bouwstijl	N.v.t.
Denominatie	Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap
Zitplaatsen	N.v.t.
Gebruik	Begraafplaats

Ten noordwesten van de Bernard Zweerslaan aan de bosrand bevindt zich deze in 1892 aangelegde Joodse begraafplaats behorende bij de Dierense Sjoel. Dit is de enige Joodse begraafplaats in de gemeente Rheden.

Op de begraafplaats bevinden zich 41 zerken en 23 stenen paaltjes. De graven zijn voorzien van eenvoudige hardstenen zerken. Sommige graven bezitten nog een gietijzeren hekwerk. In 1925 ontwierp de Dierense architect G.J. Uiterwijk (1863-1937) een zogenaamd metaarhuisje (lijkenhuisje) voor de begraafplaats. Het huisje is gebouwd op een rechthoekige plattegrond en heeft één bouwlaag onder een schilddak met een bitumineuze dakbedekking.

De begraafplaats heeft een formele aanleg met een breed middenpad in de as van het metaarhuisje met aan weerszijden smallere zijpaden waarin de graven gesitueerd zijn. De begraafplaats is omgeven door een haag.

Cultuurhistorische waarde:
De begraafplaats heeft stedenbouwkundige waarde vanwege de situering aan de bosrand.
De voor de Joodse cultuur karakteristieke sobere grafzerken en het metaarhuisje zijn van grote waarde.
Het is bovendien de enige Joodse begraafplaats in de gemeente Rheden.

40

Geen monumentstatus
Religieus gebruik

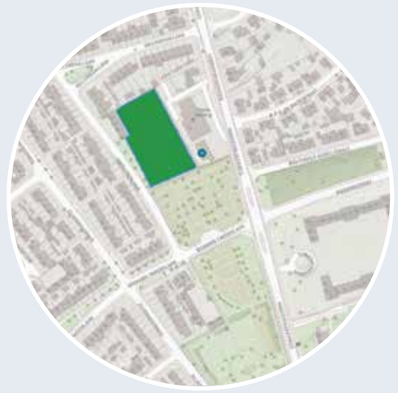

Perceelsgrens
Kerk
Pastorie
Begraafplaats
Overige bebouwing
Ingang kerk/pastorie

Katholieke Begraafplaats Dieren

Adres	Harderwijkerweg 5b, Dieren
Bouwjaar	1871
Architect	N.v.t.
Bouwstijl	N.v.t.
Denominatie	Rooms-katholiek Kerkgenootschap in Nederland
Zitplaatsen	N.v.t.
Gebruik	Begraafplaats

De R.K. begraafplaats in Dieren werd in 1871 aangelegd aan de Harderwijkerweg naast de algemene begraafplaats. Het terrein is bestemd voor het begraven van overledenen en voor het bijzetten van asbussen in de bestaande graven of in het columbarium. Er zijn ook urnkelders aanwezig bestemd voor 4 urnen.

De begraafplaats is eigendom van de parochie Sint Eusebius te Arnhem, waarin de parochie uit Dieren (Emmaüskerk) sinds juli 2016 is opgegaan, en is in principe alleen bestemd voor parochianen.

Op de begraafplaats werden (zoals gebruikelijk) de pastores van de parochie op een prominente plaats op het kerkhof begraven. Op de begraafplaats zijn of waren ook enkele graven van bekende Dierense families.

De begraafplaats werd in 2015, met dank aan de vele vrijwilligers, weer goed opgeknapt. In dat jaar hebben 11 begrafenissen plaats gevonden.

Cultuurhistorische waarde:
De begraafplaats is van waarde vanwege de geschiedenis van de Katholieke gemeenschap, de oude graven, graven van lokaal bekende families en de band met de lokale Katholieke gemeenschap.

Toekomstverkenning religieus erfgoed gemeente Rheden

gemeente Rheden

COUP

April 2023

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
P. Hofman	3 Gebiedsontwikkeling	9 Industrie innovatie en infrastructuur 11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		2

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Stand van zaken ruimtelijke projecten en projecten in de openbare ruimte in de gemeente Rheden (factsheets).

INHOUD VOORSTEL
In te stemmen met de inhoud van de bijlagen “factsheets RO juni 2023” en “factsheets openbare ruimte juni 2023” en deze ter kennisgeving naar de raad te zenden.

1 Wat is de aanleiding?
Elk half jaar brengen wij de gemeenteraad op de hoogte van de stand van zaken van de meest aansprekende ruimtelijke projecten in de gemeente. Dit doen wij door middel van het maken van “factsheets” voor de ruimtelijke projecten. Het blokje prioritering wordt nog nader uitgewerkt. Uiteindelijk is de wens per project inzichtelijk te maken welke prioritering het project heeft. Verder is beschreven in de factsheets hoe de projecten bijdragen aan de ambities uit het coalitieakkoord: groener, socialer en dichterbij.

Ook voor de openbare ruimte projecten zijn er factsheets gemaakt. Hierbij is er ook specifiek per project inzichtelijk gemaakt wat de mogelijke risico’s kunnen zijn.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
- Wet Ruimtelijke Ordening
- Structuurvisie Rheden
- Structuurvisie Kleine Kernen
- Structuurvisie Dieren
- Structuurvisie Velp
- Omgevingsvisie Buitengebied
- Woonvisie 2020-2026 “Samen wonen in Rheden”

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Wij willen graag inzichtelijk maken wat de stand van zaken is van de grotere en aansprekende ruimtelijke projecten en van de projecten in de openbare ruimte.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
De factsheets worden ter kennisgeving naar de gemeenteraad gezonden

5 Wat zijn de financiële consequenties?
Niet van toepassing

6 Wat zijn de risico's?
Niet van toepassing

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Niet van toepassing

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Niet van toepassing

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Niet van toepassing

De Steeg,

Bloemershof, Dieren

Portefeuillehouder: Paul Hofman

Prioritering

Nader uit te werken

Figuur 1: School de Tender en Brandweerkazerne in Dieren

Plan

Bloemershof betreft een gebiedsontwikkeling waarbij de gymzaal, school en brandweerkazerne klaar zijn. Op het resterende terrein is woningbouw beoogd. Het ontwerp bestemmingsplan gaat uit van 32 woningen. Er worden betaalbare en levensloopgeschikte woningen toegevoegd met dit plan. Het plan draagt bij aan het tegengaan van het woningtekort. Hiermee aan de doelen uit het coalitieakkoord.

Participatie

Het ontwerpbestemmingsplan heeft ter inzage gelegen. Een ieder heeft kunnen reageren op de plannen. In totaal zijn er twee zienswijzen binnengekomen. In het verleden is de massastudie gedeeld. We hebben hier destijds, en krijgen nog steeds, veel reacties van mensen die hier willen wonen. Er lijkt dus veel draagvlak te zijn voor woningen op deze plek in Dieren.

Wat is er besloten?

In het verleden zijn de randvoorwaarden voor de woningbouwontwikkeling vastgesteld. College heeft ingestemd met het ter inzage leggen van het ontwerp bestemmingsplan.

Planning

Ontwerp bestemmingsplan heeft ter inzage gelegen tot 19 november 2022. Na zekerheid over stikstof kan het bestemmingsplan aan gemeenteraad aangeboden worden en gestart worden met realisatie.

Geld

De grond is in bezit van de gemeente Rheden. Deze wordt verkocht aan ontwikkelende partij. Voorbereidingsbudget is beschikbaar gesteld. Verwachting is dat er een positief resultaat behaald wordt met deze ontwikkeling.

Stand van zaken

Het ontwerp bestemmingsplan heeft ter inzage gelegen. Vanwege stikstofdepositie op naastgelegen N2000 gebied de Veluwe kan het bestemmingsplan niet aangeboden worden aan de gemeenteraad. Hier moet eerst een oplossing voor zijn. Er is een SSRS aanvraag ingediend bij de Provincie. Parallel hieraan zijn we in gesprek met de beoogd ontwikkelaar om tot een

Figuur 2: Massastudie

Imboslaan, Dieren

Portefeuillehouder: Gea Hofstede

Prioritering

Nader uit te werken

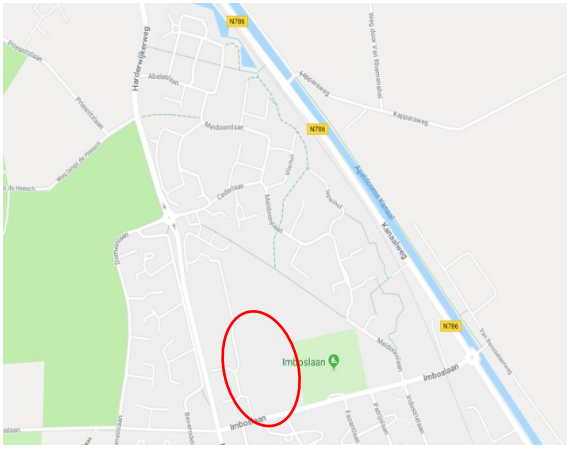

Figuur 1: Locatie Imboslaan te Dieren

Plan

Plan is op deze locatie woningbouw te realiseren. Het winnende plan uit de Europese ontwikkelcompetitie is door het college gegund aan de ontwikkelcombinatie BPD/KlaassenGroep die de plannen verder uitwerken naar een duurzaam (en groen) definitief ontwerp dat op voldoende draagvlak van de omgeving kan rekenen. Het plan draagt bij aan het terugdringen van het woningtekort.

Participatie

Via wijkplatform DiNO krijgt de omgeving de gelegenheid reeds in de kaderstelling van dichtbij te participeren en te reageren op de uitgewerkte ontwerpvoorstellen.

Wat is er besloten?

In het voorjaar van 2020 is de startnotitie vastgesteld uitgaande van 35 te bouwen woningen. De startnotitie is om advies aan de buurt voorgelegd. In januari 2021 is het door DiNO gecoördineerde advies aan de gemeente aangeboden. In juni 2021 is de kadernota, waarin het advies vanuit DiNO is meegewogen aan de raad voorgelegd en goedgekeurd met schrapping van het fietspad. De processtappen van de kadernota worden nu gevolgd.

Planning

Vanwege de stikstofproblematiek en Didamarrest wordt het stedenbouwkundig schetsplan in Q3 van 2023 gepresenteerd. Vanaf de zomer 2023 wordt de formele bestemmingsplanprocedure doorlopen.

Geld

De grond wordt op marktconforme basis verkocht zodra sprake is van een planologisch haalbaar plan.

Stand van zaken

Op basis van de kaders van de kadernotitie werkt Klaassen/BPD een stedenbouwkundig plan uit dat tussentijds aan de buurt wordt voorgelegd. Vanwege de stikstofproblematiek en Didamarrest gebeurt dit nu vanaf Q2 van 2023. Inmiddels is het Didamarrest afgerond nadat er een publicatie is geplaatst waar geen reactie uit voort gekomen zijn. Voor het stikstof vraagstuk wordt gekeken om op netto nul uit te komen. Na eventuele aanpassingen kan daarna het bestemmingsplan in procedure.

Figuur 2: Schetsplan Imboslaan te Dieren

gemeente Rheden

Stenfert, Dieren

Portefeuillehouder: Gea Hofstede

Prioritering

Nader uit te werken

Plan

In Stenfert start de gemeente Rheden samen met Vivare, bewoners en betrokken wijkorganisaties met het opstellen van een ruimtelijke ontwikkelvisie. Vivare is al halverwege de opgave van het gefaseerd verduurzamen (middels groot onderhoud en energetische maatregelen) van 1000 sociale woningen. Gemeente Rheden heeft een aantal projecten lopen vanuit realisering van verschillende beleidsdoelstellingen en ambities. De bedoeling is dat de ontwikkelvisie alle gebiedsthema's goed combineert en zo ook een bijdrage levert aan een fysieke gezonde leefomgeving. Met het inrichten van de fysieke leefomgeving wordt ook een bijdrage geleverd aan sociale cohesie, groen, gezondheid, toekomstbestendige openbare ruimte etc.

Wat is er besloten?

Behalve de Integrale Wijk Aanpak Stenfert en de dynamische wijkagenda waarmee het gemeentelijke programmateam werkt, geldt de structuurvisie voor Dieren (2019). Aan het (voor)ontwerp van de Omgevingsvisie Rheden wordt nog gewerkt.
Ook is er de Woondeal regio Arnhem-Nijmegen waarbij het belang wordt aangegeven van het (versneld) toevoegen van extra woningen in de gemeente Rheden gecombineerd met een verbetering van de leefbaarheid.

Participatie

Bewoners, Vivare, gemeente en betrokken wijkorganisaties werken via de ABCD methodiek van community development. Uitgaan van kwaliteiten en kansen d.w.z. ‘werken vanuit de kracht van de wijk’.

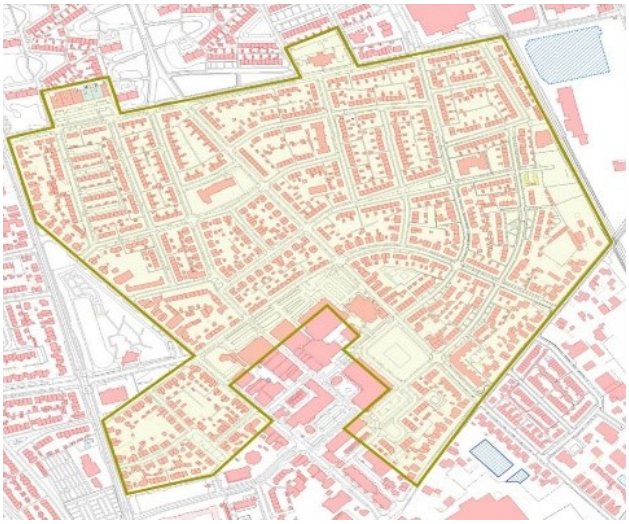

Figuur 1:plangebied ontwikkelvisie Stenfert Dieren

Stand van zaken

De randvoorwaarden en uitgangspunten zijn in kaart gebracht om te starten met het maken van een ontwikkelvisie voor de fysieke en ruimtelijke toekomst van Stenfert.

Planning

In juli 2023 wordt de studieopdracht ‘opstellen ontwikkelvisie Stenfert’ gegund aan het geselecteerde advies- c.q. ontwerpbureau en direct gestart met het in beeld brengen van de ruimtelijke ontwikkelkansen in Stenfert.

Geld

Vivare en gemeente betalen ieder de helft van de studieopdracht. Subsidiemogelijkheden voor opvolgende uitvoeringsprojecten worden in kaart gebracht.

gemeente Rheden

Voormalige hockeyvelden, Dieren

Portefeuillehouder: Paul Hofman

Prioritering

Nader uit te werken

Plan

Op de plek van de voormalige hockeyvelden in Dieren is er de wens om op een deel van deze gronden woningbouw te realiseren en een deel van het terrein in te zetten voor een buurtinitiatief voor een natuurtuin. De woningbouw betreft reguliere woningbouw en vernieuwende woonvormen in de vorm van Tiny Houses. Het plan draagt bij aan het tegengaan van het woningtekort. Er moeten betaalbare en levensloopgeschikte woningen komen. De toevoeging van de natuurtuin heeft een sociale en groene component waar de buurt invulling aan kan geven en draagt hiermee aan bij de doelen uit het coalitieakkoord.

Wat is er besloten?

De gemeenteraad heeft de startnotitie voor deze kavel vastgesteld. Kadernota ligt ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad.

Stand van zaken

De Kadernota is afgelopen mei aangeboden aan de gemeenteraad om deze vast te stellen. De gemeenteraad heeft besloten vaststelling uit te stellen tot na het zomerreces. Bij een positief besluit worden vervolgacties, als opgenomen in de Kadernota, verder uitgewerkt en een marktpartij gezocht om plannen verder uit te werken en te realiseren.

Figuur 1: Locatie Admiraal Helfrichlaan te Dieren

Participatie

De concept kadernota is gedeeld met omgeving en geïnteresseerden. Een ieder heeft kunnen reageren bij het ter inzage leggen. Naar aanleiding van reacties is de concept kadernota aangepast en aangeboden aan de gemeenteraad. Wanneer gemeenteraad instemt met kadernota wordt omgeving verder betrokken bij de ontwikkeling.

Planning

Na zomerreces 2023 besluitvorming gemeenteraad. Vervolgens wordt een marktpartij gezocht om stedenbouwkundig plan op te stellen.

Geld

Door de realisatie van de woningbouw wordt een positief resultaat verwacht. De hoogte van het resultaat is afhankelijk van hoeveel en welk type woningen er gerealiseerd wordt.

gemeente Rheden

Winkelcentrum Dieren

Portefeuillehouder: Paul Hofman

Prioritering

Nader uit te werken

Plan

Herontwikkeling van winkelcentrum Calluna in Dieren.

Wat is er besloten?

In 2011 is de Nota van Uitgangspunten Calluna vastgesteld. Deze vormt de basis voor verschillende kleinere ontwikkelingen waaronder de verbouw van bestaande winkels en het opknappen van de openbare ruimte. Daarnaast is er door de ondernemers een aanvalsplan opgesteld.

Stand van zaken

In 2015 is het Callunaplein vernieuwd en is de Albert Heijn verbouwd. Daarnaast zijn er gevels gerenoveerd en is een centrummanager aangesteld. Inmiddels is de nieuwe Aldi gereed en is het groene parkje naast de Aldi ingericht.
In augustus 2019 is de nieuwe Lidl in gebruik genomen en de parkeerplaatsen eromheen zijn aangepast. Aan de Diderna zijn in 2020 7 woningen gerealiseerd.
De herinrichting van het “berenplein” is eind 2020 gereed gekomen.
Vernieuwing van het Ericaplein is om financiële redenen uitgesteld, maar wordt opnieuw in samenhang met de ontwikkelvisie Stenfert bekeken in de tweede helft van 2023. Dit zal een groener en toegankelijker (socialer) karakter krijgen dan nu het geval is. Ook wordt gekeken naar de mogelijkheden voor extra woningen. Vanuit de vastgoedeigenaren horen we positieve geluiden over de impuls die van de opwaardering van het centrum uitgaat.

Figuur1: Callunaplein in Dieren

Participatie

Via inloopbijeenkomsten is input opgehaald bij bewoners, ondernemers en bezoekers van het winkelcentrum. Met specifieke groepen (winkeliersvereniging, oranjeverenging en marktvereniging) is gewerkt aan finetuning van de plannen. Zowel het proces als het uiteindelijke resultaat moet bewoners, ondernemers en gemeente dichter bij elkaar brengen.

Planning

De vernieuwing van het Ericaplein is uitgesteld. Als de gemeentelijke financiën dit toelaten, wordt dit onderdeel van de vernieuwing van het centrum ingepland.

Geld

Per deelontwikkeling worden budgetten aangevraagd. Voor het herinrichten van het Ericaplein (en verplaatsing markt) wordt bij de behandeling van de kadernota bekeken of hier budget voor wordt vrijgemaakt.

gemeente Rheden

De Harmonie, Laag-Soeren

Portefeuillehouder: Paul Hofman

Prioritering
Nader uit te werken

Plan
Aanvrager wenst op het terrein van hotel / restaurant De Harmonie te Laag-Soeren 18 levensloopbestendige woningen te realiseren in verschillende typen. Het plan is een aanvulling op bestaande woningaanbod in het dorp Laag-Soeren.

Wat is er besloten?
De gemeenteraad heeft het bestemmingsplan op 1 november 2022 vastgesteld.

Stand van zaken
Het bestemmingsplan is onherroepelijk. Initiatiefnemer werkt aan de aanvraag omgevingsvergunning.

Participatie
Door gemeente en initiatiefnemer zijn voor en tijdens de procedure gesprekken geweest met de direct omwonenden. Door initiatiefnemer is tweemaal een inloopmoment georganiseerd.

Figuur 1: Locatie Harderwijkerweg 35 te Laag Soeren

Planning
Het initiatief voor de bouw ligt bij de ontwikkelaar, er is nog geen planning bekend.

Geld
Het betreft een particulier initiatief, voor de gemeente zijn er geen kosten.

Figuur 2: Schetsplan

gemeente Rheden

De Kwekerij, Laag-Soeren

Portefeuillehouder: Paul Hofman

Prioritering

Nader uit te werken

Figuur 1: Locatie De Kwekerij te Laag Soeren

Plan

Het plan De Kwekerij omvat het bouwen van 24 woningen op de plek van het voormalige tuincentrum te Laag-Soeren. Het grootste gedeelte van het plangebied ligt nu nog binnen de gemeente Brummen. Het plan draagt bij aan het terugdringen van het woningtekort. Het voorziet mede in woningaanbod voor senioren in de betaalbare huur.

Participatie

De ontwikkelaar is met omwonenden al in gesprek geweest over het plan (en de gemeente) over de voorgenomen grenscorrectie. In september is het plan gepresenteerd aan het dorp.

Wat is er besloten?

De gemeenteraden van Brummen en Rheden hebben in 2021 de kaders voor ontwikkeling van deze locatie vastgesteld. Die kaders houden ook in dat het plangebied na een grenscorrectie aan de gemeente Rheden wordt toegevoegd.

Planning

De planning is afhankelijk van de behandeling van het beroep. De procedure voor de grenscorrectie is in afwachting hiervan ook uitgesteld.

Geld

Aanvankelijk is de gemeente Brummen contractpartij voor de ontwikkelaar. Met de gemeente Brummen zijn afspraken gemaakt voor een financiële verrekening.

Stand van zaken

Beide gemeenten hebben een overeenkomst gesloten met de ontwikkelaar. Het bestemmingsplan is in beide gemeenten vastgesteld. Tegen dat besluit is beroep ingesteld bij de Raad van State. Woningcorporatie Veluwonen is als afnemer van de huurwoningen bij het plan betrokken.

gemeente Rheden

Albert Heijn, Rheden

Portefeuillehouder: Paul Hofman

Prioritering
Nader uit te werken

Figuur 1: Bovenaanzicht Albert Heijn te Rheden

Plan

De eigenaar van de Albert Heijn in Rheden heeft de naastgelegen panden gekocht en wenst de supermarkt uit te breiden van de huidige 900 m2 tot maximaal 1.400 m2 winkelvloeroppervlak. Er wordt een parkeerterrein aangelegd. Het laden en lossen wordt overdekt. De uitbreiding van de winkel moet leiden tot een versterking van het winkelgebied door meer bezoekers en door een betere ruimtelijke uitstraling.

Participatie
De eigenaar van de Albert Heijn is hiervoor verantwoordelijk. Op 7 november 2022 heeft er een informatieavond voor omwonenden plaatsgevonden.

Planning
Het ontwerpbestemmingsplan zal medio zomer 2023 ter visie gaan. Besluitvorming in de raad volgt dan in het najaar 2023.

Geld
Het betreft een particuliere ontwikkeling. Voor de gemeente zijn er geen kosten.

Wat is er besloten?
Het college heeft juni 2021 besloten in principe aan het plan te willen meewerken.

Stand van zaken
Er is een tijdelijk parkeerterrein aangelegd op de toekomstige bouwlocatie. De laatste hand wordt aan het bestemmingsplan gelegd.

Figuur 2: vooraanzicht met nieuw ontwerp Albert Heijn

gemeente Rheden

Dorpsstraat 49a, Rheden

Portefeuillehouder: Paul Hofman

Prioritering
Nader uit te werken

Plan
Het nieuwe plan zal voorzien in 24 appartementen waarvan 70% in de categorie betaalbaar.

Wat is er besloten?
Het college heeft in maart 2023 besloten in principe aan het plan te willen meewerken.

Stand van zaken
Een overeenkomst met daarin afspraken rondom openbare ruimte, planschade en planologische procedure is in voorbereiding en gaat voor de zomervakantie ter besluitvorming naar het college.

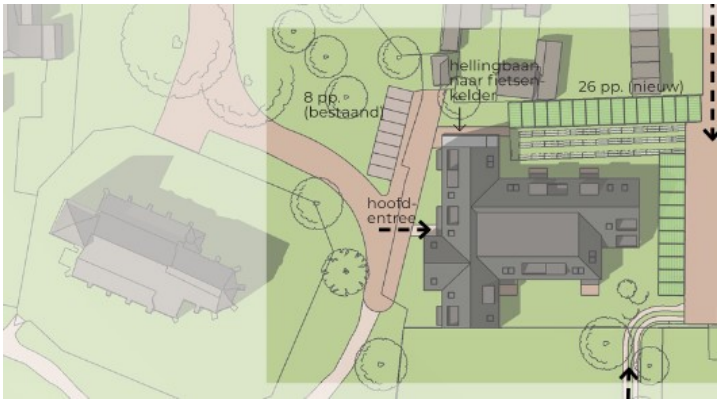

Figuur 1: Schetsplan Dorpsstraat 49 a te Rheden

Planning
De verwachting is dat we voor het einde van het jaar 2023 een bestemmingsplan in procedure gaan brengen

Geld
Het is een particulier initiatief, kosten zijn voor initiatiefnemer.

Participatie
Direct betrokkenen zijn op de hoogte van de plannen. Initiatiefnemer zal voordat de planologische procedure van start gaat de omgeving betrekken/ informeren over de plannen.

Figuur2: Aanzicht zuidwest gevel 'park dorpskerk'

gemeente Rheden

Nieuwbouw Cirkel Zuidflank, Rheden

Portefeuillehouder: Paul Hofman

Prioritering
Nader uit te werken

Plan
Het plan omvat de bouw van een nieuwe sportschool en zwembad met ruimte voor kinderopvang en sport gerelateerde functies.

Wat is er besloten?
Het college heeft in maart 2023 besloten in principe aan het plan te willen meewerken.

Stand van zaken
Een overeenkomst met daarin afspraken rondom openbare ruimte, planschade en planologische procedure is in voorbereiding en gaat voor de zomervakantie ter besluitvorming naar het college

Participatie
Initiatiefnemer zal voorafgaand aan de benodigde procedure voor de omgeving een informatiemoment organiseren.

Figuur1: Bovenaanzicht nieuwbouw aan de IJsselsingel in Rheden

Planning
De verwachting is dat we voor het einde van het jaar 2023 een bestemmingsplan in procedure gaan brengen

Geld
Het is een particulier initiatief, kosten zijn voor initiatiefnemer.

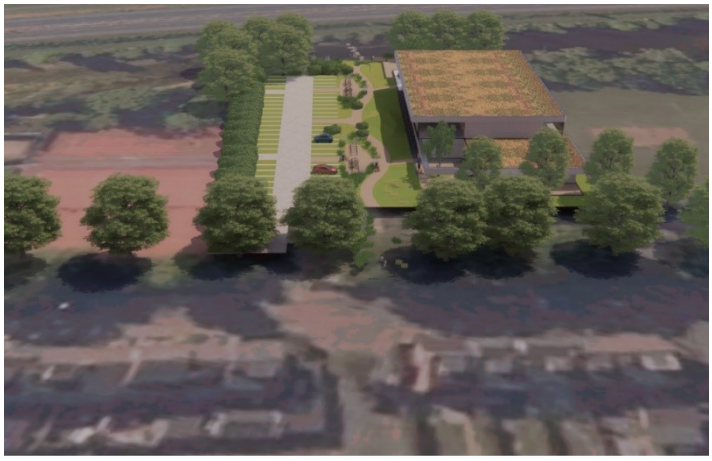

Figuur2: Zicht vanaf het dorp richting A348

gemeente Rheden

Rhederhof, Rheden

Portefeuillehouder: Paul Hofman

Prioritering

Nader uit te werken

Figuur 1: Luchtfoto huidige situatie

Plan

De eigenaar van het voormalige bejaardencentrum op landgoed Rhederhof is voornemens de bestaande bebouwing te slopen en op deze locatie 60 zelfstandige seniorenwoningen te realiseren, verdeeld over 3 gebouwen. De gemeente heeft hiervoor al in 2014 een omgevingsvergunning verleend. Naast een bijdrage in de woningbehoefte zorgt het plan ook voor een ruimtelijke kwaliteitsslag.

Participatie

Er worden momenteel gesprekken gevoerd met verschillende belangenpartijen om te komen tot een landschapsplan. In het najaar 2023 wordt een informatiebijeenkomst voor omwonenden en overige geïnteresseerd georganiseerd.

Wat is er besloten?

In 2014 is er een omgevingsvergunning verleend voor de bouw van de woningen. Deze vergunning is onherroepelijk.

Planning

Er worden gesprekken gevoerd. Dit is een voorzichtig proces en zal waarschijnlijk enige tijd in beslag nemen.

Geld

Het betreft een particuliere ontwikkeling. Voor de gemeente zijn er beperkte kosten voor onze inzet in het participatieproces.

Stand van zaken

De beroepsprocedures die liepen zijn op verzoek van betrokken partijen aangehouden. Partijen (belangengroeperingen, de eigenaar, gemeente, provincie eigenaar en diverse bezwaarmakers) zijn met elkaar in gesprek om te komen tot een landschapsplan. Dit plan moet de basis vormen voor de realisatie van het bouwplan als ook de inrichting van het omliggende terrein. Bij het tot stand komen van het landschapsplan zijn ook de eigenaren van de Villa Rhederhof, het koetshuis en de tuinmanswoning betrokken. De verwachting is dat er in het najaar een landschapsplan gereed is.

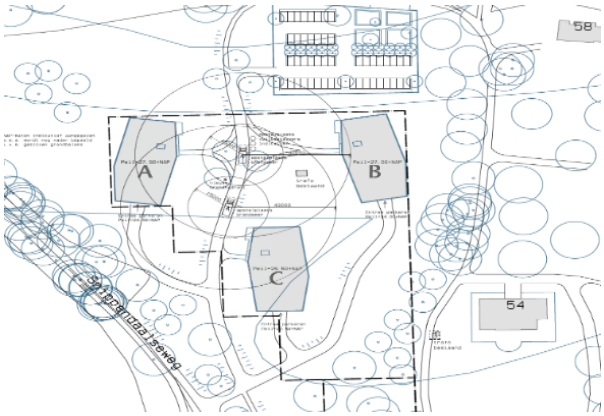

Figuur 2: Vergund plan

gemeente Rheden

Valkenberg, Rheden

Portefeuillehouder: Paul Hofman

Prioritering

Nader uit te werken

Plan

De initiatiefnemer wil op het landgoed een wellnesscenter vestigen. Zowel het landhuis als het omliggende park zijn rijksmonument en liggen in beschermd natuurgebied. Naast het verbreden van de functie van het landhuis, worden zowel het landhuis als het park aan de hand van cultuurhistorisch onderzoek verbeterd. Verder worden er vrijstaande sauna's in het park aan de achterzijde geplaatst. Daarnaast wordt er een parkeervoorziening aangelegd nabij de ingang van het landgoed. Het monumentale landgoed krijgt met deze ontwikkeling weer een economische drager.

Wat is er besloten?

De gemeenteraad in de raad van september 2022 een definitieve 'verklaring van geen bedenkingen' afgegeven.

Stand van zaken

Het plan is onherroepelijk. Er is gestart met de (ver)bouw.

Figuur 1:Locatie Valkenberg te Rheden

Participatie

De ontwikkelende partij heeft een informatieavond georganiseerd en met direct omwonenden is intensief contact geweest.

Planning

De vergunning is onherroepelijk. De bouw is gestart.

Geld

Het betreft een particulier initiatief, voor de gemeente zijn er geen kosten.

gemeente Rheden

Zuidflank, Rheden

Portefeuillehouder: Paul Hofman

Prioritering

Niet van toepassing

Plan

In de structuurvisie Rheden is de ambitie uitgesproken om dit project te starten. Doel is om de verbinding met het dorp en tussen de verschillende functies in het gebied te verbeteren en een parkachtige voorziening te maken. Het project draagt bij aan de ambities van het coalitieakkoord om de natuur en vergroening van de leefomgeving te versterken. Doordat we het wandelen door aanleg recreatief pad en natuurlijk spelen bevorderen voor onze inwoners in het park, draagt het bij aan de ambitie socialer. En doordat we het ontwerp samen met onze inwoners hebben afgestemd en er veel draagvlak is, brengt het ons dichterbij onze inwoners.

Wat is er besloten?

Het Masterplan Zuidflank is in november 2017 door het college vastgesteld. Begin november 2018 heeft de gemeenteraad ingestemd met het beschikbaar stellen van de benodigde financiële middelen om een start te kunnen maken met de aanleg van dit park. In januari 2019 is het Beeldkwaliteitsplan vastgesteld door het college.

Participatie

Na de officiële opening van het park op 11 maart 2023 is geen participatie meer benodigd.

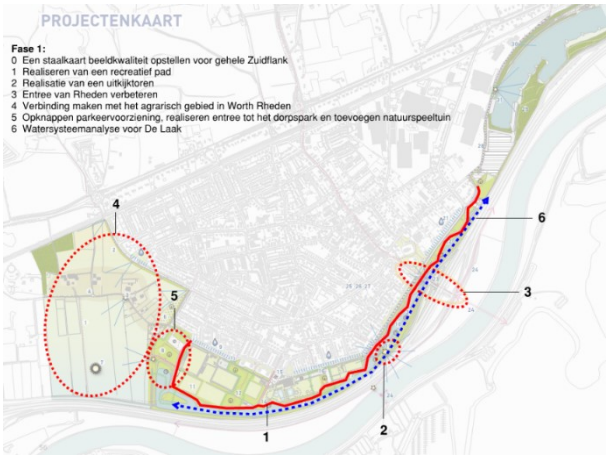

Figuur 1: Projectenkaart Zuidflank te Rheden

Stand van zaken

Deze fase voor de Zuidflank is gerealiseerd. Laatste werkzaamheden zijn plaatsen kunstwerk in De Laak en aanplant extra groen. De doelstellingen voor Worth Rheden zijn er nog. Maar vallen samen met andere ontwikkelingen en worden daarin meegenomen. Wanneer er zich kansen voordoen om het gebied nog fraaier te maken dan worden die onderzocht.

Planning

Park is geopend. Laatste werkzaamheden vanuit de opleverpunten worden nu uitgevoerd. Plaatsing Kunstwerk en aanplant extra groen vanuit Groene Icoon Projecten volgt later dit jaar.

Geld

Binnen beschikbaar gestelde middelen.

gemeente Rheden

IJssel District, Velp

Portefeuillehouder: Gea Hofstede

Prioritering

Nader uit te werken

Plan

Naar aanleiding van het ingeplande vertrek van het ziekenhuis Rijnstate naar Overbetuwe, maakt gemeente samen met 3 andere eigenaren plannen voor transformatie van het gebied naar woningbouw. Uitgangspunt is stedelijk woongebied met een park voor ontmoeting. Zo past de planvorming bij het coalitieakkoord: groener, socialer en dichterbij de inwoners.

Wat is er besloten?

De startnotitie, kadernota (2 juli 2020) en 'Masterplan IJsseldistrict' (22 februari 2022) zijn vastgesteld door de gemeenteraad. Ook heeft het college een intentieovereenkomst gesloten (medio 2021). Op 27 juni is door de raad het ontwikkelplan IJssel District en de grondexploitatie vastgesteld.

Participatie

Belangstellende hebben tijdens inloopavonden kennis kunnen nemen van concept kadernota, masterplan en recent ook het ontwikkelplan. De reacties zijn samengevat en betrokken bij de besluitvorming over deze stukken door de gemeenteraad. De volgende informatieavond wordt een toelichting over het ontwerp bestemmingsplan en beeldkwaliteitsplan gegeven. De omwonenden en andere belangstellenden worden op de hoogte gehouden via nieuwsbrieven en informatieavonden.

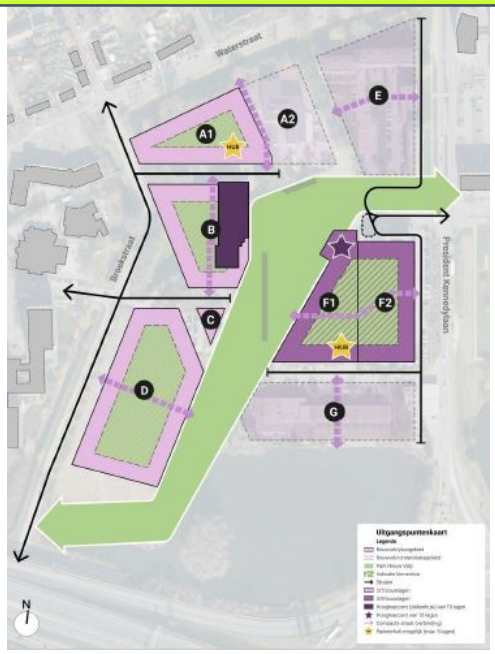

Figuur 1: Uitgangspuntenkaart ontwikkelplan IJssel District

Stand van zaken

De gemeente en de ontwikkelende partijen werken gezamenlijk aan het ontwikkelplan. Dit is een uitwerking van het masterplan binnen de kaders van de subsidietoekenning. Op basis van het ontwikkelplan is de gemeentelijke grondexploitatie opgesteld. Het ontwikkelplan en grondexploitatie is ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden en op 27 juni vastgesteld. Het opstellen van een concept ontwerp bestemmingsplan en beeldkwaliteitsplan is gestart.

Planning

De planning is om voor 15 december 2024 te starten met de bouw van de eerste woningen.

Geld

De WBI-subsidieaanvraag is bij het Rijk aangevraagd en toegekend. Op basis van het ontwikkelplan worden afspraken gemaakt met ontwikkelende partijen in de zogenaamde anterieure overeenkomst. Ook is de gemeentelijke grondexploitatie opgesteld en deze wordt ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad.

Reinaldstraat/Kerkstraat, Velp

Portefeuillehouder: Paul Hofman

Prioritering
Nader uit te werken

Plan
Wens van verschillende grondeigenaren is om op deze plek in Velp woningbouw te ontwikkelen. Dit plan draagt bij aan tegengaan van het woningtekort. Betaalbare en levensloopgeschikte woningen zijn het uitgangspunt.

Figuur 1: Locatie Reinaldstraat/ Kerkstraat te Velp

Wat is er besloten?
Het college heeft in principe ingestemd met een functiewijziging naar wonen op deze plek. Het is aan de verschillende initiatiefnemers om tot een (gezamenlijk) plan te komen. Aan de kant van de Reinaldstraat zou een zelfstandige ontwikkeling gerealiseerd kunnen worden.

Participatie
Er heeft nog geen participatie plaatsgevonden. Het is aan de initiatiefnemers om te zijner tijd de plannen te communiceren met de omgeving.

Stand van zaken
Partij met meeste grondbezit heeft kenbaar gemaakt dat ze in de huidige marktomstandigheden en met de eisen waaraan het plan moet voldoen geen haalbaar plan kunnen maken. Ze kiezen ervoor om binnen de huidige bestemming te bezien wat de mogelijkheden zijn.

Planning
Afhankelijk van particulieren.

Geld
Het betreft een particulier initiatief, gemeentelijke kosten worden verhaald op de initiatiefnemer.

gemeente Rheden

Velp-Zuid

Portefeuillehouder: Gea Hofstede

Prioritering

Nader uit te werken

Figuur 1:Deelgebieden in het verandergebied Velp-Zuid

Plan

In Velp-Zuid werkt de gemeente Rheden samen met Vivare en het Wijkplatform aan een herstructureringsplan. Er worden woningen gerenoveerd, gesloopt en nieuw gebouwd. Vivare wil vernieuwen en de gemeente Rheden werkt mee vanuit duurzaamheid en extra groen toevoegen bij de inrichting van de openbare ruimte. Het herstructureringsplan bestaat uit verschillende deelgebieden.

Stand van zaken

De deelgebieden 1, 2, 4 en 6 zijn inmiddels afgerond.

In deelgebied 5 is de herstructurering in volle gang en worden aan de Dr. Schaepmanstraat 35 woningen gesloopt en 38 nieuwbouwwoningen en openbare ruimte in 2024 opgeleverd. Het bestemmingsplan en BKP zijn vastgesteld.

Plannen voor deelgebied 3 zijn in voorbereiding. In dit deelgebied wil Vivare alleen renoveren en wordt onderzocht of een groenere herinrichting van de openbare ruimte (financieel) mogelijk is.

Wat is er besloten?

De ambities voor de wijk zijn breed geformuleerd en liggen zowel op sociaal als ruimtelijk vlak en op woonverbetering en liggen in het verlengde van de huidige ambities ‘groener, socialer en dichterbij’. Belangrijke doelstellingen zijn onder andere:

- Velp-Zuid is in de toekomst een sterke levendige en leefbare wijk, waarin ruimte is voor ontmoetingen tussen bewoners.
- Velp-Zuid is een onderscheidende, aantrekkelijke wijk in Velp en de regio Arnhem met meer ruimte voor openbare ruimte, parkeren en groen en is ‘schoon en veilig’.
- Velp-Zuid biedt een gevarieerd woonaanbod voor verschillende leeftijdscategorieën met toekomstbestendige en duurzame woningen voor lage en middeninkomens.

Planning

In 2023 wordt gestart met de realisatie van 38 nieuwe woningen aan de Schaepmanstraat. In 2024 volgt de herinrichting van de straat. Oplevering Q2 van 2024.

Geld

Volgens de raamovereenkomst met Vivare.

Participatie

Betrokken bewoners worden op de hoogte gehouden. Vivare en gemeente werken hierin nauw samen. In deelgebied 3 en 5 is een klankbordgroep van bewoners betrokken bij de voorbereiding van de plannen.

gemeente Rheden

Vlashofstraat, Velp

Portefeuillehouder: Paul Hofman

Prioritering
Nader uit te werken

Plan
Het nieuwe plan zal voorzien in 4 grondgebonden woningen en 18 appartementen, allen in de vrije sector huur.

Wat is er besloten?
Het college heeft in maart 2022 besloten in principe aan het plan te willen meewerken.

Stand van zaken
In het laatste gesprek is vanuit de initiatiefnemer aangegeven dat hij het plan terug gaat trekken. De politieke onzekerheid over de haalbaarheid van het plan als het gaat over het niet 'betaalbaar' zijn van de woningen en de gestegen bouwkosten zijn hiervoor aanleiding.

Participatie
Direct betrokkenen zijn op de hoogte van de plannen, initiatiefnemer zal de benodigde procedure doorlopen voor de omgeving en een informatiemoment organiseren.

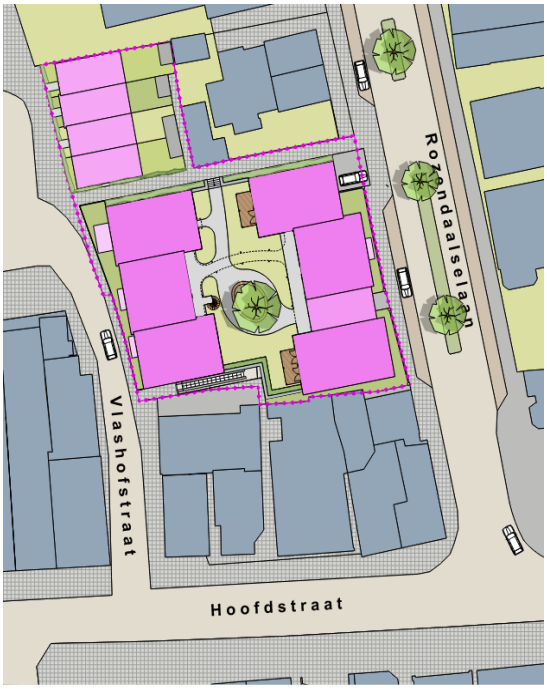

Figuur 1: Schetsplan Vlashofstraat

Planning
De verwachting is dat we voor de zomervakantie een brief ontvangen waarin aangegeven wordt dat het initiatief ingetrokken wordt.

Geld
Het is een particulier initiatief, kosten zijn voor initiatiefnemer.

Figuur 2: impressie zijde Rozendaalselaan (van links gezien)

gemeente Rheden

Waterstraat, Velp

Figuur 1: Voormalig kantoorpand Vivare te Velp.

Figuur 2: Ontwerp 60 wooneenheden Waterstraat te Velp

Portefeuillehouder: Paul Hofman

Prioritering

Nader uit te werken

Plan

Vivare heeft het kantoorpand verkocht aan een ontwikkelaar. Er is een plan ingediend om het pand te transformeren naar 60 wooneenheden. Het plan draagt bij aan het terugdringen van het woningtekort.

Stand van zaken

De ontwikkelaar is gestart met de bouw.

Wat is er besloten?

Er is een omgevingsvergunning verleend, deze is onherroepelijk.

Figuur 3: Locatie Kantoorpand Waterstraat te Velp

gemeente Rheden

Havikerpoort

Portefeuillehouder: Paul Hofman

Prioritering

Nader uit te werken

Plan

De Visie Havikerpoort is sinds 2004 een leidraad voor samenwerking tussen gemeente, Provincie, Rijkswaterstaat, Vitens, landgoed Middachten, Stichting Twickel, Waterschap Rijn & IJssel, Natuurmonumenten en K3 Delta. Via een projectgroep en een bestuurlijk overleg (BO) werken zij aan uitvoeringsprojecten op het gebied van onder meer rivierverruiming, landbouw, waterkwaliteit, cultuurhistorie, landschap en natuur. Het projectgebied omvat het gebied tussen Dieren - De Steeg en Veluwe-IJssel. Vele projecten zijn inmiddels uitgevoerd, maar er dienen zich ook nieuwe thema's aan. In 2022 is daarom gestart met een MIRT onderzoekstraject. Hierin wordt in kaart gebracht wat de scenario's voor het gebied zijn en wat voor gebiedsproces er vervolgens aan gekoppeld kan worden.

Wat is er besloten?

De gemeenteraad heeft in 2004 de Visie Havikerpoort vastgesteld. Het BO MIRT (Meerjaren Investerings-programma Ruimte en Transport) en het BO Havikerpoort hebben een MIRT-onderzoek gestart om de opgaven, kansen en ambities voor het gebied op Rijks-, provinciaal en lokaal niveau in kaart te brengen.

Stand van zaken

Het vervolgonderzoek-MIRT loopt. Een aantal deelonderzoeken zijn afgerond. Focus ligt momenteel op het onderzoek naar het agrarisch grondgebruik en natuur inclusieve landbouw.

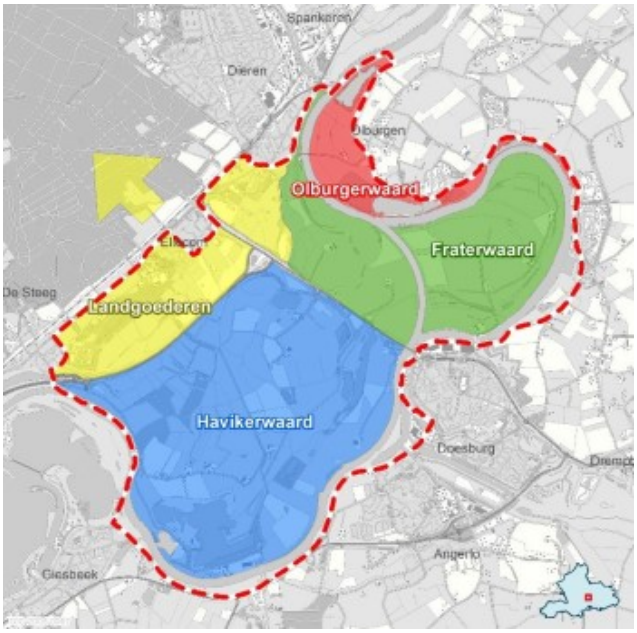

Figuur 1: Visiekaart Havikerpoort Plangebied MIRT-onderzoek

Participatie

Naast afstemming door de projectgroep en het bestuurlijk overleg nemen gebiedspartijen en externe stakeholders volledig deel aan het traject om te komen tot integrale toekomstscenario's. Met de agrariërs in het gebied wordt parallel onderzocht wat de mogelijkheden zijn voor natuurinclusieve landbouw.

Planning

Onderzoek m.b.t. het agrarisch landgebruik loopt tot eind 2023. Het vervolgonderzoek-MIRT wacht op besluitvorming op een aantal grotere trajecten rond de rivieren vanuit het Rijk. Besluitvorming voor het MIRT-traject in de Havikerwaard staat nu gepland voor het najaar van 2023.

Geld

Financiering van het MIRT-onderzoek vindt plaats via Rijk en provincie. De gemeente levert ambtelijke capaciteit.

gemeente Rheden

Masterplan Veluwezoom, Rheden

Portefeuillehouder: Paul Hofman

Prioritering:
Nader uit te werken

Figuur 1: afsluiting Posbank te Rheden

Plan
Met financiële ondersteuning vanuit de Regiodeal Veluwe hebben Rheden en Rozendaal in samenwerking met Natuurmonumenten een toekomstvisie voor de Veluwezoom opgesteld met als doel de balans tussen natuur en recreatie terug te brengen en de verkeersveiligheid en leefbaarheid te verbeteren.

Stand van zaken
Sinds januari 2023 wordt door de drie organisaties samengewerkt in een programmaorganisatie. Hierin worden de deelprojecten samen uitgewerkt en wordt toegewerkt naar de realisatie van deze deelprojecten. Subsidies via de Regiodeal vanuit de regio en via de recreatiezonering vanuit de Provincie zijn toegekend.

Wat is er besloten?
De raad heeft het Masterplan en het Uitvoeringsprogramma in juni 2022 (geamendeerd) vastgesteld en voor de uitvoering ervan ruim 2,2 miljoen euro krediet beschikbaar gesteld. De raad van Rozendaal heeft het plan begin juli 2022 vastgesteld. Het Masterplan vormt de basis voor het aanvragen voor een vervolgsubsidie uit de Regiodeal Veluwe.

Planning
Realisatie van de eerste projecten moet in 2024 tot stand komen. Afhankelijk van de doorlooptijd van de procedures kunnen de afsluitingen in het gebied eind 2023 een feit zijn.

Geld
De kosten van realisatie van het gehele Masterplan zijn geraamd op ongeveer 14 miljoen. Deze kosten worden verdeeld tussen de initiatiefnemers, waarbij wordt ingezet op het binnenhalen van meerdere subsidies van Rijk, Regio en Provincie.

Participatie
Participatie vindt plaats vanuit de deelprojecten. Voor het programma als geheel is een Gebiedstafel ingericht, waarin de deelnemers 2 keer per jaar worden bijgepraat.

gemeente Rheden

Rivierklimaatpark IJsselpoort

Portefeuillehouder: Paul Hofman

Prioritering

Nader uit te werken

Plan

De structuurvisie voor het Rivierklimaatpark IJsselpoort geeft een ruimtelijke koers aan voor waterveiligheid, natuur, landbouw, recreatie en beleving en passende bedrijvigheid rond dit deel van de IJssel. Hiertoe werken de gemeenten Rheden, Zevenaar, Arnhem, Westervoort en Duiven, Rijkswaterstaat, Waterschap Rijn & IJssel, Provincie Gelderland, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Natuurmonumenten samen. Voor Rheden ligt de focus op de projecten Gebiedsentree Rheden, herontwikkeling voormalig steenfabriekterrein de Groot en natuurinclusieve landbouw.

Wat is er besloten?

De gemeenteraad heeft de intergemeentelijke structuurvisie op 29 september 2020 vastgesteld. In dezelfde periode hebben ook de andere betrokken overheden dit gedaan.

Stand van zaken

De planuitwerkingsfase is inmiddels gestart en de diverse projectplannen worden voorbereid. Voor terrein de Groot is op 10 maart 2022 een intentieovereenkomst met de eigenaar ondertekend. Ook voor dit deelgebied is de planuitwerkingsfase gestart.

Figuur 1: Gebied Rivierklimaatpark IJsselpoort

Participatie

De diverse projecten zijn met participatie van alle deelnemende partijen, maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners tot stand gekomen. Dat zal ook in de planuitwerkingsfase worden doorgezet, maar meer via maatwerk per project worden georganiseerd.

Planning

De verwachting is dat de planuitwerkingsfase eind 2023 wordt afgerond. De realisatiefase loopt van 2024-2028.

Geld

Het Rijk en de provincie financieren de planuitwerkingsfase. Aan de realisatie van de projecten met lokale opgaven op Rhedens grondgebied draagt ook de gemeente financieel bij. Hierover heeft de gemeenteraad bij de vaststelling van de structuurvisie een besluit genomen en dit is verwerkt in de begroting van 2023 en verder.

Rivierklimaatpark IJsselpoort

gemeente Rheden

Soerens Beekdal

Portefeuillehouder: Paul Hofman

Prioritering

Nader uit te werken

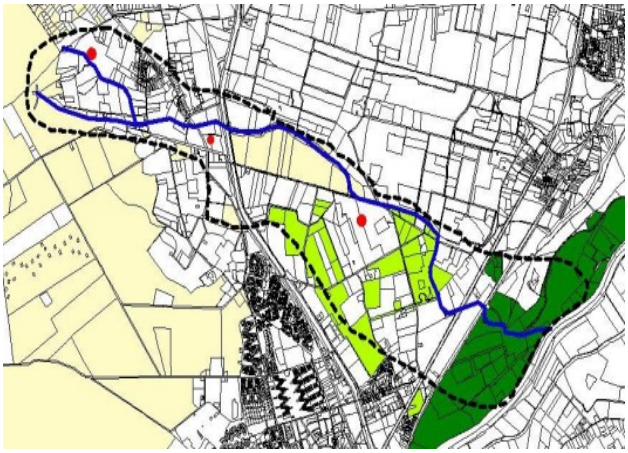

Figuur 1: Globaal plangebied (stippellijn)

Plan

Het Soerens Beekdal is een gebiedsproces voor het gebied Veluwe/Laag-Soeren tot en met de uiterwaarden bij de Gelderse Toren in Spankeren. De Soerense Beek is daar de rode draad in. Het is een initiatief van de landgoederen Bockhorst en Gelderse Toren en Natuurmonumenten. Samenwerking is gevonden met gemeente, Waterschap en Provincie. Doel van het gebiedsproces is om te komen tot de realisatie van doelstellingen op het gebied van duurzame energieopwek, natuurontwikkeling, tegengaan van droogte, versterken landschap, duurzame landbouw en landgoederen, en versterken van de waterkwaliteit- en kwantiteit.

Participatie

De initiatiefnemers betrekken het gebied actief bij het proces door keukentafelgesprekken te voeren en bijeenkomsten te houden. De Provincie, gemeente en het Waterschap Vallei en Veluwe zijn onderdeel van de projectgroep.

Wat is er besloten?

Het college heeft begin 2019 besloten om als gemeente actief te participeren in het gebiedsproces om daarmee beleidsdoelstellingen, onder andere van de Omgevingsvisie Buitengebied, te realiseren. De gemeente is ambtelijk vertegenwoordigd in de projectgroep.

Planning

Afhankelijk van de resultaten van de onderzoeken en de mogelijkheden voor de financiering komt er een vervolg.

Geld

Deelname aan het gebiedsproces vraagt een bijdrage in ambtelijke capaciteit. Mogelijk dat er financiering nodig is voor een vervolg. Gekeken wordt naar subsidiemogelijkheden vanuit het Rijk en de Provincie.

Stand van zaken

Er is momenteel weinig vooruitgang. Daarom wordt gekeken naar mogelijkheden voor een actievere rol vanuit de gemeente. Er wordt gekeken naar subsidie voor een gebiedsproces, visievorming en uitvoering.

SOERENS BEEKDAL

gemeente Rheden

Harderwijkerweg in Dieren

Portefeuillehouder

Dorus Klomberg

Plan

De asfaltverharding van de Harderwijkerweg (Beatrixstraat-Imboslaan) in Dieren heeft groot onderhoud nodig. Tijdens deze werkzaamheden nemen we ook de riolering , klimaatadaptatie en fietsveiligheid mee.

Wat is er besloten?

Het college heeft de benodigde budgetten vastgesteld en ingestemd met de werkwijze.

Stand van zaken

De civieltechnische werkzaamheden zijn inmiddels uitgevoerd en opgeleverd. In het najaar wordt de beplanting aangebracht en worden de gazons ingezaaid.

Risico's

Er zijn op dit moment geen grote risico's.

Participatie

Geen opmerkingen

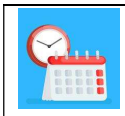

Planning

In het najaar wordt de beplanting aangebracht en worden de gazons ingezaaid. Daarna wordt het gehele project opgeleverd en wordt de eindafrekening opgesteld.
Begin juni 2024 wordt het project, na afloop van de onderhoudstermijn, aan de gemeentelijke beheerdisciplines overgedragen.

Geld

Het beschikbare budget is € 2.725.000,-. Na gereedkomen van alle werkzaamheden, zal de eindafrekening opgesteld worden.

gemeente Rheden

Imboslaan in Dieren

Portefeuillehouder

Dorus Klomberg

Plan

De asfaltverharding van de Imboslaan tussen de Kanaalweg en de Harderwijkerweg heeft groot onderhoud nodig. Tijdens deze werkzaamheden nemen we ook de hemelwaterberging en infiltratiemogelijkheden mee en is er aandacht voor de fietsveiligheid. Het eerste gedeelte van de Meidoornlaan en de kruising Imboslaan/Meidoornlaan worden opnieuw ingericht en de spoorwegovergang wordt beveiligd met spoorbomen.

Wat is er besloten?

Het project zit in een verkennende fase. Er is nog niets besloten

Stand van zaken

Het projectteam is bezig met het verder uitwerken van de projectopdracht, zodat de definitieve scope van het project bepaald kan worden.

Risico's

- (Te) beperkt draagvlak voor het ontwerp. <u>Beheersmaatregelen:</u> aanwonenden en andere belanghebbenden betrekken bij de totstandkoming van het ontwerp.
- Prijsstijgingen bouwstoffen. Door diverse externe factoren blijven de prijzen van bouwstoffen aanzienlijk stijgen. <u>Beheersmaatregel:</u> Ruimere planning hanteren in de projecten en zoeken naar alternatieven. Afspraken maken over prijsstijgingen in de contracten.
- Niet (tijdig) beschikbaarheid zijn van bouwstoffen. <u>Beheersmaatregel:</u> Alternatieve materialen toepassen en een ruimere planning en/of uitstelde start hanteren. Materialen reserveren.
- Stikstof maatregelen. We zijn voornemens dit project in 2024 uit te voeren, dit geeft uitdagingen t.a.v. de "stikstof discussie". <u>Beheersmaatregel:</u> Het project geheel emissieloos realiseren of het project uitstellen tot er meer duidelijkheid is.

Participatie

Tijdens de voorbereidingen gaan we in gesprek met de aanwonenden en o.a. DINO over de inrichting van de Imboslaan. De trede van de participatieladder wordt in overleg met Communicatie bepaald en met de portefeuillehouder besproken.

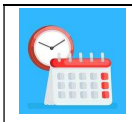

Planning

De voorlopige planning gaat ervan uit dat de voorbereidingsperiode loopt tot medio 2024. Getracht wordt om na de zomer van 2024 met de realisatie te starten.

Geld

Het benodigde projectbudget is globaal geraamd op ruim 1 miljoen euro en wordt als de definitieve scope bepaald is nader berekend. In de begrotingen van riolering, wegen en verkeer is hiervoor budget gereserveerd.

gemeente Rheden

Oranjebuurt in Dieren

Portefeuillehouder

Dorus Klomberg

Plan

De riolering in de Oranjebuurt (gebied tussen de Harderwijkerweg, Buitensingel, spoorlijn en Wilhelminaweg) in Dieren is aan vervanging toe. In dit project bekijken we de gehele openbare ruimte en nemen we ook maatregelen op het gebied van duurzaamheid, groen, biodiversiteit, verkeer en klimaatadaptatie.

Wat is er besloten?

Het college heeft de benodigde budgetten vastgesteld en ingestemd met de werkwijze voor de voorbereiding.

Stand van zaken

Het project is gegund aan de Liemers wegenbouw Duiven. Zij zullen binnenkort starten met de aanleg van een infiltratievoorziening in het Wilheminapark.

Risico's

- Prijsstijgingen bouwstoffen. Door diverse externe factoren blijven de prijzen van bouwstoffen aanzienlijk stijgen.
  Beheersmaatregel: Afspraken maken over prijsstijgingen in de contracten en alternatieven voorstellen.
- Niet (tijdig) beschikbaar zijn van bouwmaterialen.
  Beheersmaatregel: Alternatieve materialen toepassen en/of materialen reserveren.

Participatie

De participatie verloopt voor een belangrijk deel via www.oranjebuurtmee.nl. Hierop is het traject tot nu toe te zien.
Voor de start van de uitvoering zal het projectteam samen met de aannemer een informatiebijeenkomst organiseren om de belanghebbenden te informeren over de planning en de fasering van de werkzaamheden

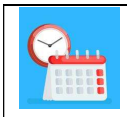

Planning

Binnenkort wordt gestart met de aanleg van een infiltratievoorziening in het Wilheminapark.
De aannemer is momenteel druk doende om de planning van de uitvoering van het gehele werk op te stellen.
De werkzaamheden worden in meerdere fases uitgevoerd. De laatste fase zal naar verwachting medio 2025 afgerond worden.
Een actuele versie van de planning en de fasering zal te vinden zijn op www.oranjebuurtmee.nl.

Geld

Het benodigde budget (€7.500.000) is voor riolering, wegen en groen beschikbaar gesteld vanuit de begroting.

Reconstructie Stenfert Dieren

Portefeuillehouder
Dorus Klomberg

Plan
De onderhoudstoestand van de riolering en de verhardingen in grote delen van Stenfert is dusdanig slecht dat deze vervangen moeten worden. Het betreft twee clusters rond de Mr. Cort van der Lindenstraat en de Thorbeckestraat.
Naast het vervangen van de bestaande riolering wordt er ook een infiltratieriool aangelegd. Het regenwater van wegen en trottoirs zal in dit riool terecht komen en ter plaatse in de bodem infiltreren.
Ook is er aandacht voor het terugdringen van hittestress en het vergroten van de biodiversiteit.

Wat is er besloten?
Het gehele budget is sinds het vaststellen van het WTPO beschikbaar.

Stand van zaken
Momenteel zijn we bezig met het opstellen van het ontwerp en onderzoeken we hoe het project en de pilot Integrale wijkaanpak Stenfert elkaar kunnen aanvullen en versterken.

Risico's
- (Te) beperkt draagvlak voor het ontwerp.
  Beheersmaatregelen: bewoners en de partners van 'Integrale wijkaanpak Stenfert' worden actief betrokken bij de totstandkoming van het ontwerp.
- Onduidelijkheid over de plannen van de partners (Vivare, nutsbedrijven, Incluzio).
  Beheersmaatregel: de plannen van de gemeente en de partners worden goed inventariseren, op elkaar af gestemd en vastlegd.
- Onvoldoende inzicht of het projectbudget. toereikend is.
  Beheersmaatregel: aan het einde van iedere projectfase wordt een raming op gesteld en vindt terugkoppeling naar de opdrachtgever plaats.

Participatie
De bewoners en de partners van de Integrale wijkaanpak Stenfert worden betrokken bij het opstellen van het ontwerp. De wijze waarop dit gaat gebeuren wordt nog in nauwe samenspraak met Communicatie en de partners bepaald.

Planning
Wij hopen nog dit jaar (2023) het definitieve ontwerp vast te kunnen stellen. Dit is mede afhankelijk van de voortgang van de pilot "Integrale wijkaanpak Stenfert". Het opstellen van de contract-stukken en de aanbesteding vinden in 2024 plaatst. De start van de uitvoering is eveneens afhankelijk van de pilot . Voorlopig staat het gepland voor in het 3e kwartaal 2024.

Geld
Voor de twee clusters is een totaalbudget van € 8.525.000,00 (excl. BTW) beschikbaar gesteld.

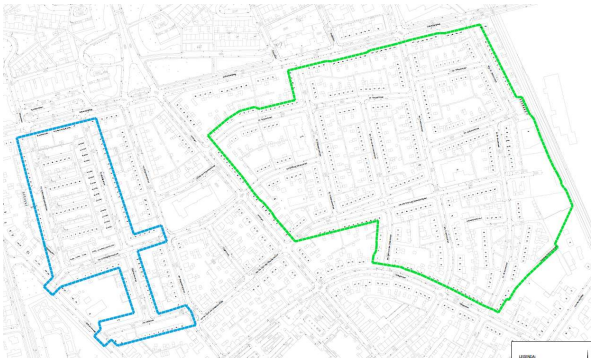

Reconstructie Oranjeweg in Rheden

Portefeuillehouder

Gea Hofstede

Plan

Het asfalt van de Oranjeweg, tussen de Arnhemsestraatweg en de Beatrixlaan, verkeert in slechte staat van onderhoud. Ook wordt een deel van riolering vervangen en wordt het wateroverlast probleem aangepakt. De Oranjeweg (en zijaansluitingen) worden verkeersveilig ingericht. Gelijktijdig wordt ook een deel van de wijk ten noorden van de Oranjeweg ingericht als een 30km/uur-zone . Tevens worden klimaatdoelen als 10% meer vergroening en afkoppeling regenwater in de openbare ruimte zo veel mogelijk uitgevoerd.

Wat is er besloten?

- Het benodigd budget is door B&W en de raad beschikbaar gesteld.

Stand van zaken

- Het project is op 16 juni jl., binnen budget, gegund aan de combinatie Hoornstra-Boskalis. Hierbij is gebruik gemaakt van een Nationaal Openbaar aanbesteding d.m.v. voorselectie.
- De aannemer is inmiddels gestart met het bestellen van de materialen en het aanvragen van de benodigde vergunnningen.
- Voor de aanleg van een wadi, sloot en een onverhard pad in het weiland ten zuiden van de Oranjeweg is een omgevingsvergunning aangevraagd.

Risico's

- Procedures kunnen proces vertragen bijv. bij aanlegvergunning wadi/pad.
  Beheermaatregel: Pachters/bewoners nauw betrekken bij ontwerp.

Participatie

Voor dit project is de trede Raadplegen van de participatieladder gekozen.
Sinds eind 2021 wordt voor het informeren van de aanwonenden en andere belanghebbenden gebruik gemaakt van de website www.oranjewegbuurtmee.nl. Hierop is het traject tot nu toe te zien.
Voor de start van de uitvoering zal het projectteam samen met de aannemer een informatiemoment organiseren om de belanghebbenden van de planning en de werkzaamheden op de hoogte te stellen.

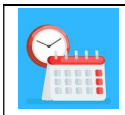

Planning

In september 2023 wordt met de uitvoering gestart.
De werkzaamheden worden in meerdere fases uitgevoerd. De laatste fase zal naar verwachting eind 2024 afgerond worden.
Een actuele versie van de planning en de fasering zal te vinden zijn op www.oranjewegbuurtmee.nl.

Geld

Het benodigde totaalbudget à €3.800.000,- (excl. BTW) is beschikbaar gesteld vanuit het Watertakenplan Olburgen (WTPO 2023-2027), Wegen en Mobiliteit.

Reconstructie cluster Annastraat in Velp

Portefeuillehouder

Dorus Klomberg

Plan

De riolering in de Annastraat, Looierstraat, Jacobastraat en Janstraat is aan vervanging toe. In dit project bekijken we de gehele openbare ruimte en nemen we ook maatregelen op het gebied van duurzaamheid, groen, biodiversiteit, verkeer, klimaatadaptatie en verharding.

Wat is er besloten?

Het project zit in een verkennende fase. Er is nog niets besloten

Stand van zaken

Op dit moment wordt gewerkt aan het vaststellen van de scope voor dit project. Er zijn diverse onderzoeken uitgezet. Aan de hand van deze resultaten worden de scope en het vervolgtraject bepaald.

Risico's

- Prijsstijgingen bouwstoffen. Door diverse externe factoren blijven de prijzen van bouwstoffen aanzienlijk stijgen. Beheersmaatregel: Door middel van tussentijdse actuele ramingen houden we hier controle over.
- Stikstof is een risico vooral in tijd. Beheersmaatregel: Zodra de werkzaamheden bekend zijn voeren we een stikstofberekening uit en nemen de benodigde vervolgstappen. We proberen daardoor de doorlooptijd te verkorten maar zijn afhankelijk van de provincie.

Participatie

Tijdens de voorbereiding is er een communicatieplan opgesteld waarin de vorm van participatie wordt beschreven. Het uitgangspunt is raadplegen. Aandachtspunt is dat er vrij weinig ruimte is en dat er daardoor veel kaders zijn. Na de zomer is er een bewonersbijeenkomst.

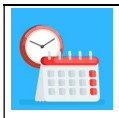

Planning

Op dit moment wordt gewerkt aan het vaststellen van de scope voor dit project. In Q2 t/m Q4 2023 worden het ontwerp en de contractstukken opgesteld en vindt de aanbesteding plaatst. De start van de uitvoering staat het gepland voor 2024.

Geld

Het benodigde budget (€ 1.530.000,00) is voor riolering, wegen en groen beschikbaar gesteld vanuit de begroting.

Kastanjelaan in Velp

Portefeuillehouder

Dorus Klomberg

Plan

De riolering in de Kastanjelaan is aan vervanging toe. Het asfalt wordt vervangen door elementenverharding. Voor de rest is er geen ruimte voor meer groen en klimaat-adaptieve maatregelen. Vanwege de ligging naast de spoorbaan mag er niet worden afgekoppeld. De kastanjelaan is voor 50% eigendom van ProRail.

Wat is er besloten?

Het definitieve ontwerp is vastgesteld met de daar bijhorende budgetten.

Stand van zaken

De vergunning van ProRail is ontvangen en het werk is aanbesteed en gegund.

Risico's

- Prijsstijgingen bouwstoffen. Door diverse externe factoren blijven de prijzen van bouwstoffen aanzienlijk stijgen. Beheersmaatregel: Door middel van tussentijdse actuele ramingen houden we hier controle over, zoeken naar alternatieven.
- Stikstof is een risico vooral in tijd. Beheersmaatregel: Zodra de werkzaamheden bekend zijn voeren we een stikstofberekening uit en nemen de benodigde vervolgstappen. We proberen daardoor de doorlooptijd te verkorten maar zijn afhankelijk van de provincie.

Participatie

Het communicatieplan is opgesteld. Door de vele kaders is er geen mogelijkheid tot een vergaande participatie. De aanwonenden hebben via een digitale meepraatkaart hun vragen en wensen kenbaar gemaakt. Tevens zijn we nog met de Ik-buurt-mee-keet de straat in gegaan.

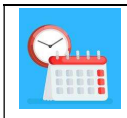

Planning

Het ontwerp is afgerond. De uitvoering start eind augustus (week 35) en moet week 51 afgerond zijn.

Geld

Het benodigde budget is € 758.000 is voor riolering en wegen beschikbaar gesteld vanuit de begroting.

gemeente Rheden

Reconstructie Zuider Parallelweg in Velp

Portefeuillehouder

Dorus Klomberg

Plan

De riolering in de Zuider Parallelweg is slecht. Het riool vertoont veel scheuren en gaten. Gelijktijdig met het vervangen van de riolering worden ook de verhardingen vervangen en wordt de weg zo heringericht dat deze weer voldoet aan de laatste ontwerprichtlijnen.

Wat is er besloten?

Het college heeft de benodigde budgetten vastgesteld en ingestemd met de werkwijze.

Stand van zaken

Momenteel zijn we bezig het ontwerp verder uit te werken in de contractstukken voor de uitvoering (bestek en tekeningen).

Risico's

- De aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten, en kabels en leidingen die niet op de tekeningen van de nutsbedrijven staan.
  Beheersmaatregel: Aanwezigheid en ligging bepalen d.m.v. radaronderzoek en/of proefsleuven.
- Ontoereikend budget door stijgende kosten van grondstoffen en brandstoffen.
  Beheersmaatregel: aan het einde van iedere projectfase wordt een raming op gesteld en wordt indien nodig bijgestuurd.
- Prijsstijgingen bouwstoffen.
  Beheersmaatregelen: Afspraken maken over prijsstijgingen in de contracten en alternatieven voorstellen.
- Niet (tijdig) beschikbaar zijn van bouwstoffen.
  Beheersmaatregelen: Alternatieve materialen toepassen en een ruimere planning en/of uitstelde start hanteren. Zelf de materialen bestellen of reserveren.
- Stikstof-maatregelen.
  Beheersmaatregelen: Stikstofberekening laten opstellen en tijdig overleg met de Provincie plegen. Het project geheel of gedeeltelijk emissieloos realiseren of het project uitstellen tot er meer duidelijkheid is.

Participatie

De bewoners en ondernemers in de Zuider Parallelweg zijn nauw betrokken bij het project. Het ontwerp kan rekenen op een breed draagvlak.
Tevens denken de ondernemers mee over de fasering van de werkzaamheden zodat de bedrijven ook tijdens de uitvoering zo goed mogelijk bereikbaar blijven

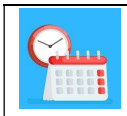

Planning

Tot en met het 4e kwartaal van 2023 wordt gewerkt aan het opstellen van de contract-stukken en verkrijgen van de benodigde vergunningen
De aanbestedingsprocedure start in het 4e kwartaal van 2023.
Verwacht wordt dat in het 1e kwartaal 2024 met de uitvoering gestart kan worden.

Geld

Voor het project is een totaalbudget van € 2.050.00,00 (excl. BTW) beschikbaar.
Dit budget wordt beschikbaar gesteld vanuit het Watertakenplan Olburgen (WTPO), het Rehabiliteitsfonds Wegen en Mobiliteit.

Fietsverbinding HAN-Larenstein in Velp

Portefeuillehouder

Gea Hofstede

Plan

De fietsverbinding HAN-Larenstein is een nieuwe schakel in het fietsnetwerk tussen Velp en Arnhem. Het start op het kruispunt Zuider Parallelweg-Laarweg en loopt parallel aan het spoor, onder de A12, naar de Lange Water in Arnhem.
Voor de voorbereiding en uitvoering van de fietsverbinding is een samenwerkings-overeenkomst gesloten tussen de gemeenten Rheden en Arnhem.
Er is extra aandacht duurzaamheid door o.a. het verminderen van de CO2 uitstoot, het stimuleren van hergebruik van vrijkomende materialen, het gebruik van secundaire grondstoffen en het aanbrengen van energiearme openbare verlichting.

Wat is er besloten?

De gemeenten Rheden en Arnhem willen gezamenlijk de fietsverbinding realiseren. Daarvoor is een samenwerkingsovereenkomst vastgesteld waarin de wijze van samenwerking en de verdeling van de kosten is vastgelegd.
Het college van de gemeente Rheden heeft in 2016 een maximale bijdrage van € 152.000,00 (excl. BTW) beschikbaar gesteld.

Stand van zaken

Sinds eind mei 2023 zijn we bezig met de aanleg van de fietsverbinding.

Risico's

- -Ontoereikend budget door stijgende kosten van grondstoffen en brandstoffen.
  Beheersmaatregel: met de aannemer zijn in de contractfase hierover afspraken gemaakt. Daarnaast is in de samenwerkings-overeenkomst vastgelegd dat de bijdrage van de gemeente Rheden maximaal € 152.00,00 (excl. BTW) zal bedragen.
- Niet (tijdig) beschikbaarheid zijn van bouwstoffen.
  Beheersmaatregel: Alternatieve materialen toepassen en/of materialen reserveren.

Participatie

Het ontwerp is samen met Yuverta en Van Hall Larenstein opgesteld. Ook tijdens de uitvoering vindt frequent overleg tussen de gemeente en Yuverta plaats.
Het definitieve ontwerp is begin januari aan de bewoners van Velp gepresenteerd. De reacties waren overwegend positief.

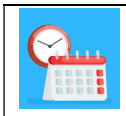

Planning

De civieltechnische werkzaamheden worden eind juli afgerond. De fietsverbinding is dan te gebruiken door de fietser.
In het najaar zal de beplanting aangebracht en worden en worden de bermen ingezaaid.

Geld

Voor de voorbereiding en realisatie van de fietsverbinding is een budget van € 152.000,00 (excl. BTW) beschikbaar gesteld.

Fietspaden in Gemeente Rheden

Portefeuillehouder

Dorus Klomberg

Plan

In de gemeente Rheden is ca. 10 km aan fietspaden aan groot onderhoud toe. Het betreft het fietspad door de Velperwaarde, fietspaden Middachterallee, fietspad Harderwijkerweg Dieren/Laag-Soeren en het fietspad Harderwijkerweg tussen Laag-Soeren en gemeentegrens.

Wat is er besloten?

Het project zit in een verkennende fase. Er is nog niets besloten

Stand van zaken

Er worden diverse onderzoeken gedaan om te bepalen welke onderhoudsmaatregelen er nodig zijn. Op basis van de onderzoeken wordt er een advies per fietspad gemaakt. Het kan dat we het asfalt gaan vervangen of dat we het asfalt gaan vervangen voor beton.

Risico's

- Prijsstijgingen bouwstoffen.
  <u>Beheersmaatregelen:</u> Afspraken maken over prijsstijgingen in de contracten en alternatieven voorstellen.
- Beschikbaarheid van bouwstoffen.
  <u>Beheersmaatregelen:</u> Alternatieve materialen toepassen en een ruimere planning en/of uitstelde start hanteren. Zelf de materialen bestellen.

Participatie

Voor dit project is er gekozen voor het informeren van de aanwonende en gebruikers. Aangezien er niet veel aanwonenden zijn en er veel kaders zijn is er niet gekozen voor een uitvoerig participatietraject.

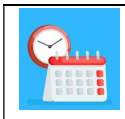

Planning

Voorbereiding en opstellen van de contractstukken (bestek en tekeningen) zal in 2023 plaatsvinden. De uitvoering staat gepland in najaar 2024 (gezien toeristisch fietsseizoen en kans hoogwater IJssel)

Geld

Het benodigde budget is op dit moment nog niet geheel te bepalen aangezien de keuze nog gemaakt moet worden of het asfalt blijft of dat het beton wordt. In de begroting is er €3.000.000,- beschikbaar gesteld.

gemeente Rheden

B&W-voorstel

Algemene gegevens

Titel	:	Overzicht jeugdhulp
Portefeuillehouder	:	Ronald ter Hoeven
Begrotingsprogramma	:	Samenleving
Draagt bij aan Global Goal(s)	:	Goede gezondheid en Welzijn
Rol van de gemeenteraad	:	ter kennisneming
Zaaknummer	:	870616
Bijlage(n)	:	1

Voorstel

1. In te stemmen met het informeren van de gemeenteraad over de jeugdhulp door middel van bijgevoegd:
    a. overzicht jeugdhulp.
    b. voortgangsbericht jeugdhulp met verblijf

Aanleiding

1.a Tijdens de voorbereidende raadsvergadering van 14 februari 2023 heeft het college de toezegging gedaan aan de raad om een overzicht te verstrekken van welke elementen van jeugdhulp lokaal zijn, welke regionale en bovenregionale afspraken er zijn gemaakt en wat de daarbij behorende financiële stromen zijn.
1.b Tijdens het RPO Zorg van 21 april 2023 hebben de portefeuillehouders met elkaar afgestemd om de gemeenteraden in de Regio Centraal Gelderland verdiepende informatie te sturen inzake een onderdeel van de jeugdhulp: jeugdhulp met verblijf.

Welk resultaat willen we met dit voorstel behalen?

Hiermee willen we bereiken dat de gemeenteraad nader geinformeerd wordt over de jeugdhulp in Rheden en over de jeugdhulp met verblijf in het bijzonder.

Welke argumenten zijn er voor dit voorstel?

Het is goed om dit voorstel uit te voeren, want
1.a Hiermee verbeteren we de informatiepositie van de gemeenteraad en handelen we de toezegging af.
1.b. Hiermee willen wij de gemeemteraad informeren over de belangrijkste afspraken en ontwikkelingen rondom jeugdzorg met verblijf. Hierbij komt onder andere naar voren dat we in de loop van 2023 keuzes maken over de nieuwe contracten voor jeugdzorg met verblijf voor de periode vanaf 1 juli 2024. Dit doen we samen met de jeugdhulpregio Centraal Gelderland waar Rheden onderdeel van is.

Wat zijn de risico’s van dit voorstel?

Er zijn geen risico’s verbonden aan het informeren van de gemeenteraad op deze onderwerpen.

Waar moeten we rekening mee houden?

Financiële consequenties

Er zijn geen financiële consequenties.

Personele consequenties

Er zijn geen personele consesquenties.

Communicatie en participatie

Bijgevoegde informatie is bestemd voor de gemeenteraad en wordt ter kennisname aan de raad aangeboden.
De memo inzake jeugdhulp met verblijf is in gezamenlijkheid met de gemeenten in de regio opgesteld.

Evaluatie

Er vindt geen aparte evaluatie plaats.
Op 3 oktober 2023 is een oriënterende raadsvergadering gepland over het onderwerp jeugdhulp, waarin onder andere de Hervormingagenda jeugd besproken wordt. Deze Hervormingsagenda is in juni bestuurlijk vastgesteld (VNG-ALV).

Jeugdhulp

Welke hulp is er in de gemeente Rheden, hoe verlopen de (inkoop- en beleids-) processen en wie is verantwoordelijk waarvoor?

Door de in 2015 ingevoerde Jeugdwet zijn gemeenten verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van alle vormen van jeugdhulp. Door die verplichting, de jeugdhulpplicht, moeten gemeenten in ieder geval:

Adviseren
Adviseren aan jeugdigen welke hulp het beste past.

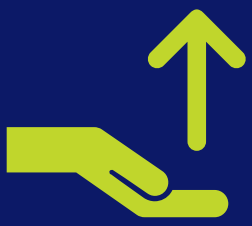

Aanbieden
Samen met de jeugdigen de goede vorm van jeugdhulp kiezen.

Beschikbaar maken
Zorgen dat de gekozen jeugdhulp beschikbaar is.

Betalen
Betaling van de geleverde hulp.

De jeugdwet is bedoeld voor jeugdigen (en hun ouders) die hulp nodig hebben bij het verminderen, stabiliseren, behandelen en omgaan met:

1. Psychische problemen en stoornissen
2. Psychosociale- en gedragsproblemen
3. Een lichte verstandelijke of lichamelijke beperking
4. Opvoedingsproblemen

Jeugdhulp is in principe voor kinderen tot 18 jaar. Jeugdhulp kán doorlopen tot maximaal het 23ste levensjaar, wanneer de hulp niet onder een ander wettelijk kader valt.
Het toekennen van jeugdhulp is aan het lokaal sociaal team; de huisarts, jeugdarts, medisch specialist (na verwijzing); de jeugdbescherming (bepaling); of de kinderrechter.

WELKE JEUGDHULPVERLENING IS ER?

Soort Hulpverlening	Wat houdt dit in?	Bijvoorbeeld bij:
BEGELEIDING (individueel en groep)	Bestemd voor jeugdigen en gezinnen met bijv. psychische en-of opvoedproblemen.	angsten, autisme, complexe scheiding
BEHANDELING (individueel en groep)	Bestemd voor jeugdigen met lichte tot en met complexe ontwikkelings- en/of gedragsproblemen.	angst, autisme, depressie, trauma
BEHANDELING HOOGSPECIALISTISCH	Bestemd voor jeugdigen met complexe ernstige, en/of zeldzame psychiatrische problematiek en/of gedragsproblematiek.	heftige depressies, angsten, verslaving, anorexia, suïcide, zelfbeschadiging
KINDERGENEESKUNDE	Bestemd voor jeugdigen met psychosomatische klachten.	diagnostiek en behandeling bij ernstige depressie en autisme
VERBLIJFSZORG	Jeugdigen die door diverse omstandigheden (tijdelijk) niet thuis kunnen wonen.	pleegzorg, gezinshuis, leef- en behandelgroepen, terrein gebonden behandelgroepen, gesloten jeugdzorg
JEUGDBESCHERMING / JEUGDRECLASSERING	Begeleiding van jeugdigen en gezinnen bij ernstige problemen met onveilig opgroeien en opvoeden na uitspraak van de kinderrechter. Begeleiding en controle van jeugdigen (van 12 tot 23 jaar) die een strafrechterlijke maatregel hebben gekregen van de kinderrechter.	ondertoezichtstelling, voogdijmaatregel, jeugdreclasseringsmaatregel
LANDELIJKE FUNCTIES	Topklinische ggz voor verschillende problematieken; verblijf en behandeling bij sterk gedragsgestoorde jeugdigen met licht verstandelijke beperking; jeugdhulp bij visuele en auditieve beperking; landelijke opvang bij eergerelateerd geweld.	
DYSLEXIE	Behandeling van ernstige enkelvoudige dyslexie.	
BSO+	Buitenschoolse opvang met extra begeleiding of aandacht.	

WAAR WORDT JEUGDHULPVERLENINGS- BELEID GEMAAKT?

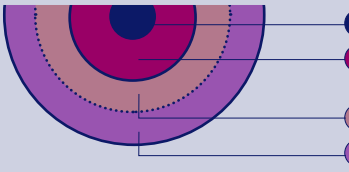

Waar	Wat	Wie
Lokaal	beleid, inkoop en betaling	Gemeente
Regionaal	beleidssamenwerking en inkoop	Regio Centraal Gelderland / Inkoopbureau SDCG (mgr)
Bovenregionaal	beleidssamenwerking	G7
Landelijk	beleid en inkoop	VNG

WAAR WORDT WELKE JEUGDHULPVERLENING INGEKOCHT?

Inkoop	Soort hulpverlening	Wie koopt in
Lokaal	Begeleiding en behandeling (individueel/ groep)	Gemeente
Regionaal	Behandeling hoogspecialistisch, dyslexie, kindergeneeskunde, verblijfszorg, jeugdbescherming / jeugdreclassering	Inkoopbureau SDCG (mgr)
Landelijk	Landelijke functies	VNG

ORGANISATIES/SAMENWERKINGEN, WIE DOET WAT?

Lokaal

Gemeente

beleid, inkoop en betaling

Alle kaders en beleid wat betreft jeugdhulp stelt de gemeente Rheden lokaal vast (college / gemeenteraad). Al dan niet na regionale en/of bovenregionale ontwikkeling en afstemming. Uitzondering hierop zijn de landelijke functies. De gemeente Rheden heeft de specialistische begeleiding en behandeling lokaal – met Rozendaal – ingekocht. Via de Opdracht Maatwerkdiensten Lokale Jeugdhulp.

>> https://www.rheden.nl/Inwoners/Zorg_welzijn_onderwijs/Jeugd/Jeugdhulp

Regionaal

Centraal Gelderland & Inkoop SDCG

beleidssamenwerking en inkoop

De elf gemeenten in de Regio Centraal Gelderland werken regionaal samen aan noodzakelijke gemeenschappelijke beleidskeuzes. Deze concept beleidskeuzes worden gemaakt in het Regionaal Portefeuillehouders Overleg Zorg (RPO Zorg), door de wethouders Jeugd en WMO. Vervolgens worden deze aan de colleges of gemeenteraden van de gemeenten ter besluitvorming voorgelegd. Daarnaast kent de Regio Centraal Gelderland een formele samenwerking in de vorm van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGRCG). Hier worden taken uitgevoerd waar een directe juridische status voor nodig is, zoals de Inkoop van regionale WMO en Jeugdzorg. Het Inkoopbureau Sociaal Domein Centraal Gelderland voert dit uit.

>> www.regiocentraalgelderland.nl

>> Inkoop sociaal domein Centraal Gelderland | MGR sociaal domein Centraal Gelderland (inkoopsdcg.nl)

Bovenregionaal

G7 Bovenregionale samenwerking

beleidssamenwerking

De 51 Gelderse gemeenten werken via de zeven Gelderse jeugdzorgregio's (G7) ook met elkaar samen, om bepaalde vormen van jeugdhulp beschikbaar te krijgen en houden voor haar inwoners. Bijvoorbeeld zoals is gebeurd bij het opstellen van uniforme contracten voor de instellingen jeugdbescherming. Na bovenregionale beleidsvorming en regionale afstemming, vindt lokaal besluitvorming plaats door de colleges of gemeenteraden. De daadwerkelijke contractering hiervan voeren de regionale inkoopbureau's uit. Dus concreet heeft het Inkoopbureau SDCG namens de elf gemeenten in de regio Centraal Gelderland de - bovenregionaal ontwikkelde - contracten gesloten met de instellingen voor jeugdbescherming.

>> G7 | de zeven Gelderse jeugdregio's (g7jeugd.nl)

Landelijk

VNG Landelijke functies jeugdhulp

beleid en inkoop

De VNG maakt namens alle gemeenten afspraken met aanbieders die een essentiële, landelijke functie vervullen in het zorglandschap. Voor deze functies sluit de VNG (namens het collectief van gemeenten) raamovereenkomsten waarbinnen gemeenten naar gebruik afrekenen. De VNG heeft hiervoor het mandaat gekregen in de algemene ledenvergadering VNG.

>> Over Landelijke inkoop Jeugdzorg en Wmo (ZG) | VNG

Regio Centraal Gelderland

SAMEN, VOOR ELKAAR

Voortgangsbericht jeugdzorg met verblijf

april 2023

1. Inleiding

Er gaan veel dingen goed in de jeugdzorg. Veel jongeren en gezinnen worden geholpen en hebben baat bij de inzet van een vorm van jeugdzorg. Tegelijkertijd staat de jeugdzorg ook onder druk. Dit is regelmatig te zien en te lezen in de media. Dan hebben we het met name over de zorgvorm 'jeugdzorg met verblijf'. In de regio Centraal Gelderland[1] werken we er hard aan om ieder kind zo thuis mogelijk te laten opgroeien. Wij willen u middels dit voortgangsbericht meer inzicht geven in wat deze zorgvorm inhoudt, wat er goed gaat, maar ook wat de knelpunten zijn en waar we als jeugdhulpregio aan werken. Daarnaast willen wij u updaten over de situatie rondom Pluryn.

Achtereenvolgens komen aan bod:

1. Inleiding
2. Doelen omtrent Jeugdzorg met verblijf in regio Centraal Gelderland
3. Jeugdzorg met verblijf, wat is dat?
4. Landelijke ontwikkelingen rondom jeugdzorg met verblijf
5. Jeugdzorg met verblijf in cijfers
6. Regionale inkoop
7. Ontwikkelingen en acties in regio Centraal Gelderland
8. Ontwikkelingen Pluryn en andere aanbieders

2. Doelen omtrent Jeugdzorg met verblijf in regio Centraal Gelderland

In de regio Centraal Gelderland werken elf gemeenten samen op het gebied van jeugdzorg. De regionale doelen rondom jeugdzorg met verblijf zijn op 22 april 2022 vastgesteld door de wethouders in de regio. Onze ambitie is dat ieder kind zo thuis mogelijk opgroeit. Concreet zijn onze doelen ten aanzien van jeugdzorg met verblijf voor de periode 2022 – 2025:

1. Minder kinderen worden uit huis geplaatst. Kinderen en gezinnen kunnen beter in hun eigen omgeving worden ondersteund. Bij signalen over onveiligheid in gezinnen kijken we beter naar de achterliggende factoren en bieden snel praktische ondersteuning vanuit het brede sociaal domein en/of zetten (intensieve) ambulante jeugdhulp in.
2. We plaatsen 50% minder cliënten in grootschalige groepen op terreinvoorzieningen (verblijf op terrein) in de periode 2022-2025. Het gaat hierbij om jongeren die nu in de driemilieusvoorzieningen of in de JeugdzorgPlus zitten. We willen dat hier minder jongeren worden geplaatst en dat ze als alternatief in kleinere groepen worden geplaatst met als streven zo snel weer terug naar de thuissituatie, lichtere vormen van verblijf of naar zelfstandige woonruimte.
3. De kosten voor jeugdhulp met verblijf nemen substantieel af. De kosten per gemeente worden nu bepaald door het aantal jongeren in verblijf en de kosten per dag. Met name de kosten van verblijf op terreinvoorzieningen zijn hoog. Door aan de eerste twee doelen te werken willen we de kosten van verblijf verder laten afnemen.

[1] De regio Centraal Gelderland bestaat uit de gemeenten Arnhem, Duiven, Doesburg, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar.

3. Jeugdzorg met Verblijf, wat is dat?

Jongeren die niet meer thuis bij hun ouder(s) kunnen wonen komen terecht in jeugdzorg met verblijf, ook wel residentiële jeugdhulp genoemd. De sociale wijkteams, de jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringsorganisaties zijn degenen die kunnen verwijzen naar deze vormen van zorg. Wij noemen ze daarom ook wel verwijzers.
Ons uitgangspunt is dat we jeugdzorg met verblijf zoveel mogelijk voorkomen door in te zetten op begeleiding en behandeling in de thuissituatie. Wanneer het echt niet anders kan, dan kan jeugdzorg met verblijf worden ingezet waarbij altijd eerst wordt gekeken naar mogelijkheden binnen een gezinsgerichte vorm (pleegzorg of gezinshuis). Wanneer zwaardere vormen van verblijf nodig zijn, dan wordt gekeken naar leef- en behandelgroepen en verblijf op terrein. De zwaarste vorm is JeugdzorgPlus (gesloten jeugdzorg). Jongeren met een gesloten machtiging opgelegd door de kinderrechter komen hier terecht.

3.1 Pleegzorg
Pleegzorg is een vorm van hulp waarbij een kind tijdelijk in een ander gezin gaat wonen. Het kind wordt dan niet door de eigen ouders maar door pleegouders verzorgd en opgevoed. Pleegkinderen blijven de wettelijke kinderen van hun ouders. Er zijn verschillende vormen van pleegzorg: kort of langdurig, voltijd of deeltijd. Ook is er pleegzorg tijdens vakanties, in het weekend of als crisisopvang. In de regio Centraal Gelderland zijn drie pleegzorgaanbieders gecontracteerd: Entrea Lindenhout, Pactum en William Schrikker Gezinsvormen.

3.2 Gezinshuizen
In gezinshuizen wonen kinderen en jongeren tot 21 jaar die uit huis zijn geplaatst. Gezinshuizen zijn kleinschalig: er wonen maximaal zes kinderen. Het gezinshuis staat vaak in een gewone wijk. Dit is net als pleegzorg een gezinsgerichte vorm van jeugdzorg waarbij het kind zo thuis mogelijk opgroeit. Het verschil met pleegzorg is dat gezinshuisouders professionele opvoeders zijn. Pleegouders zijn vrijwilligers. En in een gezinshuis wonen vaak meer kinderen dan in een pleeggezin.

3.3 Leef- en behandelgroepen
In leef- en behandelgroepen krijgen kinderen en jongeren met psychosociale problemen hulp en begeleiding. Zij kunnen de hele dag en nacht bij de instelling verblijven; de instelling is dan de vaste woon- en verblijfplaats. Kinderen kunnen ook een deel van de dag bij de instelling verblijven en daarnaast bij hun familie zijn.

3.4 Verblijf op terrein
Dit is de zwaarste vorm van jeugdzorg met verblijf. Deze inzet willen we altijd voorkomen, maar wanneer het niet anders kan is het een tijdelijke oplossing. We onderscheiden deze vorm in driemilieuvoorzieningen en JeugdzorgPlus.

Een driemilieuvoorziening betreft het verblijf met overnachting op een groep op een terrein. Op het terrein bevinden zich naast behandelgroepen, een school en diverse vrije tijdsmogelijkheden. Er zijn mogelijkheden voor de inzet van therapie op het terrein. Er is dus een hoge mate van toezicht, veiligheid en voorspelbaarheid binnen de drie leefsferen (wonen, onderwijs en vrije tijd: ofwel een drie milieuvoorziening). Het terrein biedt mogelijkheden voor cliënten om te werken aan diverse vaardigheden. Het biedt echter ook veiligheid en afscherming. Op sommige terreinen is er op bepaalde tijden beveiliging aanwezig om erop toe te zien dat er geen externe invloeden zijn die de rust en veiligheid verstoren.

JeugdzorgPlus (gesloten jeugdzorg) betreft verblijfzorg van een cliënt op een driemilieuvoorziening, maar onderscheidt zich van andere vormen van jeugdhulp doordat er beperkende maatregelen kunnen worden toegepast. Deze maatregelen kunnen enkel worden ingezet o.b.v. een machtiging van de kinderrechter. De behandeling in de instelling voor gesloten jeugdhulp is erop gericht om de impact van de beperkende maatregelen zo passend mogelijk te laten zijn, en de cliënt voor te bereiden op een tijd waarin er geen noodzaak meer is voor beperkende maatregelen. Een enkele plaatsing binnen JeugdzorgPlus is vrijwillig wat betekent dat ouders en jongere erachter staan en aan de plaatsing mee werken. Het aantal jongeren dat gesloten zit neemt gelukkig af. Landelijk zijn er steeds meer

deskundigen die aangeven dat het gesloten plaatsen van jongeren niet goed is voor hun ontwikkeling, ze worden er vaak niet beter van.

Zowel bij driemilieuvoorzieningen als bij JeugdzorgPlus wordt gewerkt aan het verkleinen van groepen. Dat is beter voor de ontwikkeling van de jongeren die er behandeld worden. Het vraagt ook investeringen in het vastgoed en een aanpassing van de tarieven om de veranderende bezetting op de groepen te kunnen bekostigen.

4. Landelijke ontwikkelingen rondom jeugdzorg met verblijf

De Hervormingsagenda Jeugd komt voort uit de bestuurlijke afspraken die de VNG en het Rijk op 2 juni 2021 over de jeugdhulp hebben gemaakt. De Hervormingsagenda Jeugd heeft twee doelen, die nadrukkelijk aan elkaar zijn gekoppeld:

1. Betere en tijdige zorg en ondersteuning, op de juiste plek en wanneer dit nodig is.
2. Een beheersbaar en daarmee duurzaam financieel houdbaar stelsel.

Deze inhoudelijke doelstellingen laten zien dat de agenda een transformatiedoelstelling heeft; een inhoudelijke vernieuwing die de kwaliteit van de jeugdzorg verhoogt. In de Hervormingsagenda worden deze doelstellingen uitgewerkt.

De landelijke Hervormingsagenda Jeugd is opgesteld door Rijk, VNG (gemeenten), zorgaanbieders, professionals en cliëntvertegenwoordigers. Aan de Hervormingsagenda wordt al bijna twee jaar gewerkt. Door onenigheid over verdeling van de kosten en risico's is deze nog steeds niet vastgesteld. Wel zijn eind april voorlopige financiële afspraken gemaakt. Ondertussen ligt er op inhoud een uitgewerkt voorstel. Daarin wordt ‘residentiële jeugdhulp’ als een van de belangrijke opgaven benoemd: *We zorgen dat kinderen zoveel mogelijk thuis opgroeien, ook als zij hulp nodig hebben. Om die reden zetten we in op het voorkomen en terugdringen van residentiële jeugdhulp. In het terugdringen van residentiële jeugdhulp willen we bereiken dat in 2025 de gesloten jeugdhulp kleinschalig werkt en dat we in 2030 zo dicht mogelijk bij nul gesloten plaatsingen zijn.*
Het regionaal beleid voor jeugdhulp met verblijf sluit zoveel mogelijk aan op deze opgave in de Hervormingsagenda.

5. Jeugdzorg met verblijf in cijfers

In onderstaande grafiek is te zien dat over heel 2022 sprake is van een zeer lichte daling van het aantal jongeren in verblijf. Regionaal gaat het om circa 1100 jongeren. Een eerlijke vergelijking met de jaren daarvoor is helaas niet mogelijk, omdat op 1 januari 2022 het woonplaatsbeginsel is gewijzigd. Vanaf die datum is niet meer de woonplaats van een (pleeg)ouder of voogd leidend voor welke gemeente financieel verantwoordelijk is voor de zorg aan een kind maar de gemeente waar het kind woonde voorafgaand aan het inzetten van Jeugdzorg. Hierdoor is het aantal jongeren in verblijf waarvoor een gemeente verantwoordelijk is gewijzigd.

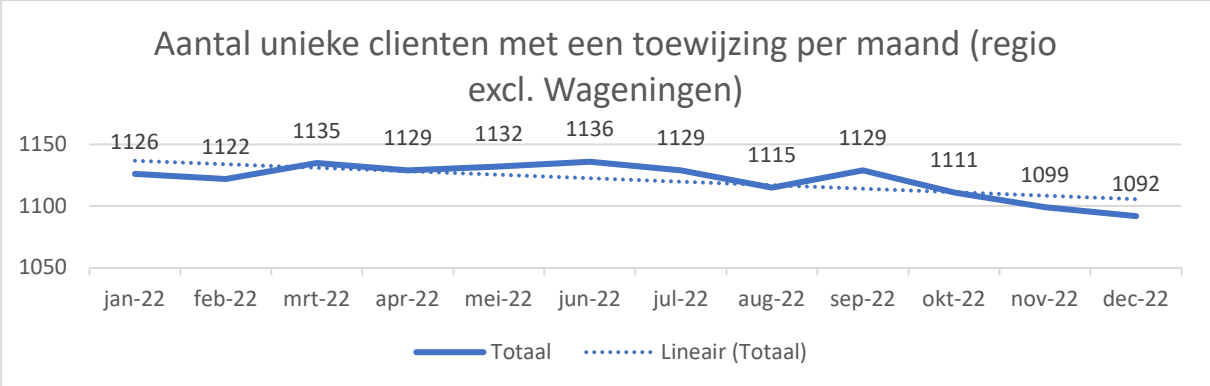

Per productvorm zien we geen grote verschillen. Wel zien we een lichte afname bij het aantal toewijzingen pleegzorg. Dat heeft te maken met het tekort aan pleegouders. In maart 2023 wachten 20 kinderen in Centraal Gelderland op een plek in een pleeggezin. Dit aantal wisselt maandelijks.

De mate waarop we kunnen sturen op het beperken van de instroom in verblijf is gering. Er zijn namelijk veel factoren van invloed op het aantal jongeren in verblijf. Het gaat dan om algemene maatschappelijke factoren waarbij complexe echtscheidingen de grootste rol spelen.

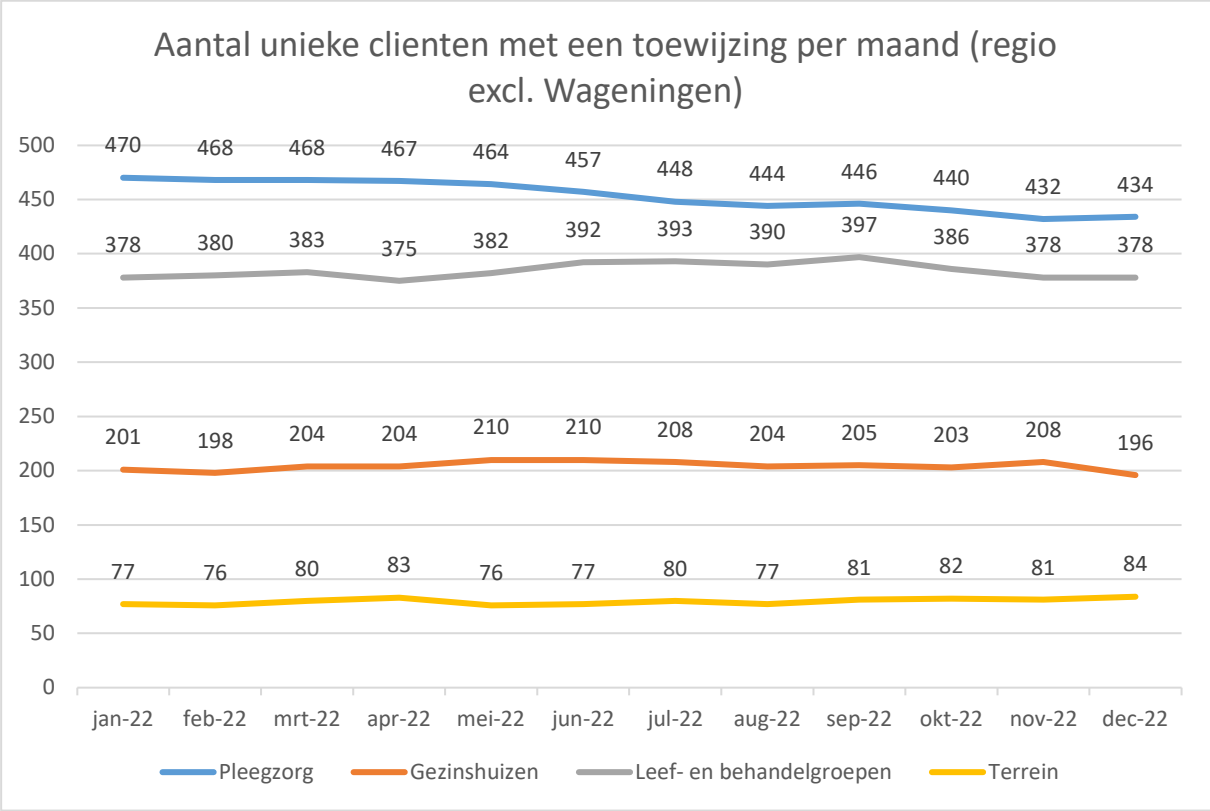

6. Regionale Inkoop

6.1 Lopende contracten en afspraken

Het aanbod voor jeugdzorg met verblijf is geheel regionaal georganiseerd en vastgelegd bij Inkoop Sociaal Domein Centraal Gelderland. Op dit moment zijn 34 aanbieders gecontracteerd, veelal voor één of meerdere vormen van verblijf, zelden voor alle vier de vormen tegelijk. Er zijn grote, landelijk opererende aanbieders en kleine, lokale aanbieders. De aanbieders verblijf hebben zich via een samenwerkingsovereenkomst aangesloten bij het ‘Collectief’. Daarmee verbinden ze zich aan de regionale opgaven voor verblijf. Daarover in hoofdstuk 6 meer.

De huidige contracten lopen tot en met 30 juni 2024. Ze zijn gebaseerd op betaling aan de hand van een vast tarief. Op basis van het aantal geplaatste kinderen gaat er meer of minder budget naar de betreffende aanbieders. Er bestaat geen duidelijk maximum.
In de praktijk zijn veel aanbieders in meerdere regio’s gecontracteerd, zeker de grotere, landelijke aanbieders. Hun ‘bed’ voor een jongere kan slechts eenmaal tegelijk bezet worden. Voordat een aanbieder besluit om de capaciteit uit te breiden is duidelijkheid nodig over de financiële toekomst. Immers, een nieuwe groep openen of juist sluiten betekent investeren in of afstoten van vastgoed en personeel. In de praktijk is het aanbod dus minder flexibel dan de contracten op papier aangeven.

6.2 Nieuwe inkoop Jeugdzorg met verblijf 2024

De huidige contracten voor verblijf jeugd lopen medio 2024 af. Daarom bereidt de inkooporganisatie een inkoopproces voor gericht op het inregelen van nieuwe contracten met ingangsdatum 1 juli 2024. De nieuwe inkoop zal voor pleegzorg, gezinshuizen en leef- en behandelgroepen grotendeels ongewijzigd plaatsvinden. Wel wordt overgestapt van Europese aanbesteding naar semi-openhouse aanbesteding. Hiermee wordt het mogelijk om de contracten tussentijds aan te passen of aanbieders toe te laten, in het geval er een gat in het gecontracteerde aanbod dreigt te ontstaan. De voorbereiding van de nieuwe inkoop is een mooi moment om aanscherpingen te doen in de contractering zodat zorg voor bepaalde doelgroepen, denk aan zorg voor forensische jeugd, voldoende beschikbaar is. Ook nemen we hier bijvoorbeeld de overgang naar het 18e levensjaar in mee waarvoor Stichting Het Vergeten Kind in januari 2023 een bezoek bracht aan de gemeente Arnhem.

Voor verblijf op terrein geldt dat dit behoort tot de zogenaamde essentiële functies jeugdzorg. Essentiële functies zijn schaarse vormen van jeugdzorg, die wel altijd beschikbaar moeten zijn. Het gaat dan om JeugdzorgPlus, driemilieuvoorzieningen, bedden voor de jeugd-GGZ en forensische jeugdzorg. Op 17 maart 2023 hebben de 7 jeugdhulpregio's met elkaar afgesproken dat ze gezamenlijk deze functies willen verwerven. Hiervoor geldt dat de planning is gericht op het afronden van nieuwe contracten per 1 januari 2024. Of dit haalbaar is, is nog niet duidelijk. De regionale inkoop verblijf en de bovenregionale verwerving van essentiële functies zijn daarmee nauw met elkaar verbonden.

7. Ontwikkelingen en acties in regio Centraal Gelderland

7.1 Acties

Om de in hoofdstuk 2 genoemde doelstellingen te realiseren voeren we de volgende acties in 2023 in de regio Centraal Gelderland uit.

Het voorkomen van verblijf

Ons beleid is gericht op een afname van jongeren in verblijf. Voor kinderen is het immers altijd het beste om bij eigen ouder(s) te blijven, ook al zijn de omstandigheden niet optimaal. Ook in de Hervormingsagenda Jeugd is dit een speerpunt: 'afbouw residentiële jeugdhulp' en 'zo thuis mogelijk'. We willen daarom meer inzetten op intensieve ambulante begeleiding in de thuissituatie. Helaas is dit niet voor alle situaties geschikt en is uithuisplaatsing soms onvermijdelijk. Maar waar dit wel kan, zetten we hier volledig op in. Op regionaal niveau worden alternatieven voor verblijf ontwikkeld, zoals hulp en ondersteuning in de thuissituatie. Op lokaal niveau sturen we op alternatieven voor verblijf waarbij verblijf alleen wordt ingezet als het echt niet anders kan.
Een voorbeeld van een project in Arnhem dat uithuisplaatsing voorkomt is project VAV (Vertrouwd, Aanwezig en Veilig). Via dit team wordt preventief hulp en begeleiding ingezet bij gezinnen die anders in grotere problemen raken. De evaluatie laat zien dat uithuisplaatsingen worden voorkomen bij de gezinnen die door team VAV worden begeleid.
Een ander voorbeeld is ThuisBest. We hebben met twee grote aanbieders verblijf, Pactum en Pluryn, afspraken gemaakt over het inzetten van ThuisBest. Dit is een intensief traject dat kan worden ingezet bij gezinnen thuis waarbij sprake is van een dreigende uithuisplaatsing. Het traject zorgt voor intensieve begeleiding van het gezin gedurende een half jaar. Tijdelijk wordt de jongere uit huis geplaatst, maar wel met de afspraak dat deze na 6 weken weer terugkomt. Daarna volgt verdere begeleiding van het gezin, niet alleen in de vorm van hulp, maar ook bij praktisch problemen in het sociaal domein zoals huisvesting, schuldhulpverlening etc. Pactum en Pluryn zijn gestart met het opleiden van medewerkers hiervoor. In de loop van 2023 kan ThuisBest ook daadwerkelijk worden ingezet.

Het aanpassen van het aanbod voor verblijf

Het gecontracteerde aanbod van zorgaanbieders is continu in beweging. Het ontwikkelt zich mede aan de hand van de aard van de aanmeldingen en vragen vanuit de regio('s). Door de afname van het aantal jongeren in verblijf neemt de complexiteit van de groep die er nog wel gebruik van maakt toe. Via (landelijke) kwaliteitskaders wordt gestuurd op de wijze waarop de professionaliteit van de

medewerkers en de wijze waarop de behandeling en begeleiding van jongeren in verblijf plaatsvindt. Aan de hand van financiële regelingen vanuit het rijk worden met aanbieders afspraken gemaakt over het aanpassen van het vastgoed en het verkleinen van de groepen. De consequenties hiervan voor de inzet van personeel op de kleinere groepen wordt vertaald in afspraken over tarieven.

Het versnellen van de uitstroom uit verblijf
Als jongeren in verblijf terecht komen is het uitgangspunt dat dit altijd tijdelijk is. Een onderbreking van het thuis wonen omdat het op dat moment even nodig is. We zien dit als een 'time out'. Vaak kunnen jongeren na uitstroom uit verblijf terug naar hun ouders of naar iemand anders in hun netwerk. Het komt ook voor dat jongeren geen woonplek meer hebben. Om ervoor te zorgen dat zij toch kunnen uitstromen uit verblijf is het belangrijk dat er zelfstandige woonruimte beschikbaar is. We voeren momenteel in Arnhem gesprekken met woningcorporaties om panden beschikbaar te stellen voor jongeren die uitstromen uit jeugdzorg en zelfstandig willen en kunnen wonen.

Wat daarnaast belangrijk is, is een goede voorbereiding op uitstroom voor ieder kind. Vanuit de gemeente hameren we bij jeugdzorgaanbieders op het maken van een toekomstplan ruim vóór de 18e verjaardag. Dit toekomstplan zorgt ervoor dat jongeren goed voorbereid zijn op uitstroom uit jeugdzorg middels de 'Big Five' (support, wonen, school, werk/inkomen en welzijn). Deze voorbereiding dient al te starten bij instroom in verblijf, waarbij de zorgaanbieder samen met het kind en betrokken wijkcoach een toekomstplan opstelt welke continu wordt bijgesteld en aangescherpt. Dit staat vastgelegd in onze contracten met zorgaanbieders en wordt aangescherpt in de nieuwe inkoop die in 2024 van start gaat.

Het doorontwikkelen van het Regionaal Expert Team (RET) en Samenwerkende Voordeuren
De vraag naar een plek voor een jongere in verblijf vanuit de verwijzers (Lokale Teams en Jeugdbescherming) dient gematcht te worden met het beschikbare aanbod van een zorgaanbieder. Dat gaat in veel gevallen eenvoudig, zeker bij lichte problematiek. Daar is bijna altijd wel een plekje bij een pleegouder of een gezinshuis voor te vinden. We zien dat het aantal kinderen met lichte en eenvoudige problematiek afneemt en de groep kinderen met complexe problematiek neemt naar verhouding juist toe. Dit komt doordat alleen de kinderen waarbij het echt niet anders kan, in verblijf terechtkomen. Voor deze kinderen is het snel vinden van een passende plek regelmatig een hele opgave. Als verwijzers meerdere afwijzingen van aanbieders krijgen wordt soms uitgeweken naar een maatwerkcontract met een niet gecontracteerde aanbieder. Ons beleid is erop gericht om dit zoveel mogelijk te voorkomen. We hebben namelijk onvoldoende zicht op de kwaliteit van de niet gecontracteerde aanbieders en het aanbod ligt soms ver weg van de thuissituatie. Daarom vragen we de gecontracteerde aanbieders om hun aanbod zodanig aan te passen dat ook moeilijk plaatsbare kinderen een plek in onze regio kunnen krijgen.

Het Regionaal Expert Team Centraal Gelderland, RET CG, is opgericht in 2021. Het RET helpt bij het organiseren van passende en tijdige jeugdhulp wanneer de verwijzers daar zelf in vastlopen. Het RET is een overlegtafel die elke twee weken plaatsvindt. De voorzitter van het RET zorgt dat de juiste deskundigen aan tafel zitten die samen een passend aanbod voor de jongere bepalen. Dit doen zij onder andere door out of the box te denken en met diverse specialisten naar een kind en zijn netwerk te kijken. Verder adviseert het RET de verwijzers bij het voorkomen van uithuisplaatsingen. Daarbij adviseert het RET over welke opties er nog zijn om uithuisplaatsing te voorkomen. In 2022 zijn 89 adviezen over het vinden van een passende plek voor een jongere uitgebracht. Daarnaast werd 40 keer een verwijzer geholpen met advies over te zetten stappen om uithuisplaatsing te voorkomen.

In de Regio Centraal Gelderland zijn tal van professionals, coaches en consultenten van lokale teams in gesprek met jongeren en gezinnen om hen te ondersteunen bij hun zorgvraag. Dit geldt ook voor jeugdbeschermers die regie voeren over de zorg voor jongeren en gezinnen met veiligheidsproblematiek. In veel gevallen schakelen zij daarbij de hulp in van gecontracteerde jeugdzorgaanbieders. Er dient dan een match te komen tussen verwijzers (de vraag) en aanbieders (het aanbod). In de meeste situaties verloopt deze matching voorspoedig, maar bij complexere hulpvragen en in tijden van krapte in het beschikbare aanbod lukt het verwijzers niet om tijdig tot passende jeugdhulp te komen. Verwijzers zijn hier veel tijd aan kwijt. Om dit proces voor verwijzers te vergemakkelijken en sneller te laten lopen starten we in najaar 2023 de 'Samenwerkende voordeuren' op. Bij deze werkwijze meldt de verwijzer het kind aan bij één zorgaanbieder die vanaf dat moment

verantwoordelijk is voor het daadwerkelijk aanbieden van een plek voor dat kind. Dat kan zijn binnen de eigen organisatie of bij een van de andere gecontracteerde jeugdzorgaanbieder. Het RET adviseert dus ‘wat’ nodig is, de Samenwerkende Voordeuren organiseren ‘dat’ er deze plek snel geleverd kan worden.

Data en analyse verbeteren
De inkooporganisatie monitort de inzet van jeugdzorg met verblijf in de regio Centraal Gelderland. Waar we tot vorig jaar alleen op lokaal niveau konden monitoren delen de gemeenten hun gegevens nu in Zorglokaal. Op een enkele gemeente na zijn alle gemeenten aangesloten en hebben we inzicht in cijfers per verblijfsvorm op regionaal niveau.

Het evalueren en voorbereiden van de nieuwe inkoop verblijf 2024
De huidige contracten voor verblijf jeugd lopen eind 2023 af. Daarom bereidt de inkooporganisatie een inkoopproces voor gericht op het inregelen van nieuwe contracten per 1-1-2024. Zie hoofdstuk 3 over de Regionale Inkoop.

Werving van pleegouders
Landelijk is er een tekort aan pleegouders. Zo ook in onze regio. In principe werven de pleegzorgaanbieders zelf nieuwe pleegouders. Om daar een steentje aan bij te dragen heeft onze regio de handen ineen geslagen en werken we aan een gezamenlijke wervingscampagne. Lukt het niet om middels de reguliere wervingscampagne een geschikt pleeggezin te vinden dan wordt project 'Pleegzorg Dichtbij' ingezet. Dit is een vorm van kindgericht werven, een manier van werven waarvoor specifiek voor dat ene kind een pleeggezin wordt gezocht, bijvoorbeeld in het netwerk van het kind. Dit project is in januari 2023 in onze regio van start gegaan.
Wij zetten daarnaast intensief in op het waarderen en behouden van pleegouders.

8. Ontwikkelingen Pluryn en andere aanbieders

In januari deelden we regionaal een raadsbrief over het Herstelplan van Pluryn. Pluryn biedt in de Regio Centraal Gelderland residentiële verblijfszorg in de vorm van driemilieuvoorzieningen en JeugdzorgPlus. Al sinds 2018 verkeert Pluryn in financiële problemen en wordt verlies geleden op de jeugdzorg. Op basis van de huidige financiële situatie bevindt Pluryn zich in trede 3 van het draaiboek continuïteit jeugdhulp: zorgelijk. Bij deze trede hoort het opstellen van een herstelplan. Het Herstelplan voorziet in een oplossing op korte termijn, primair gericht op het voorkomen van liquiditeitsproblemen in het voorjaar van 2023, en daarmee het borgen van zorgcontinuïteit op korte termijn.

Daarnaast wordt gewerkt aan een plan voor de middellange termijn, met als doel om het aanbod en de expertise van Pluryn beter aan te laten sluiten op de behoeften van de verschillende jeugdzorgregio’s. Pluryn is een grote, landelijk opererende zorgaanbieder. In onze regio zijn ze vooral bekend van de J.P. Heije in Oosterbeek, een groot terrein waar jongeren in een driemilieusvoorziening worden geplaatst. Ze krijgen er onderwijs, behandeling en vrije tijd (3 milieus). Op de J.P. Heije zitten jongeren uit grote delen van het land, ook vanuit Centraal Gelderland. Daarnaast zitten onze jongeren ook bij kleinere voorzieningen van Pluryn, waaronder JeugdzorgPlus (Eefde) en Moeder-kind-huizen (Arnhem).

Pluryn heeft op basis van het herstelplan de betrokken regio’s gevraagd om tarieven te verhogen. In januari 2023 bleek dat de regio’s hier verschillend mee omgaan. Centraal Gelderland heeft wel ingestemd met het verhogen van tarieven voor driemilieusvoorzieningen, maar niet met (extra) verhoging van tarieven voor JeugdzorgPlus.
De continuïteit van Pluryn staat op dit moment niet op het spel, maar het is niet uitgesloten dat bepaalde onderdelen van het concern worden afgestoten, beëindigd of opgeknipt. In maart is een begin gemaakt met fase 2 van het Herstelplan. Daarin moet helder worden op welke manier Pluryn wil aansluiten op de regionale behoeften. Dit zal in de loop van 2023 duidelijk moeten worden, mede om te bepalen hoe Pluryn zich in onze regio wil inzetten vanaf 2024 in de regionale en bovenregionale inkoop.

Samen met de andere jeugdhulpregio's in Gelderland bepalen we hoe de 'essentiële functies' voor Jeugdzorg in de komende jaren gegarandeerd kunnen worden, zodat de continuïteit van zorg voor kinderen met complexe problematiek gegarandeerd blijft. Daarbij wordt rekening gehouden met scenario's waarin Pluryn (in zijn geheel of op onderdelen) geen deel meer uitmaakt van het gecontracteerde aanbod. We zijn intensief in gesprek met Pluryn over de situatie.

Pluryn is niet de enige grote aanbieder in zwaar weer. Maar wel de grootste in onze regio. Andere organisaties geven wel aan verlies te leiden op de huidige tarieven, maar verkeren niet direct in 'zwaar weer'. Bij de voorbereiding op de nieuwe inkoop verblijf 2024 zullen hier nadere afspraken over worden gemaakt of huidige contractvoorwaarden worden aangepast.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder
G. Hofstede

begrotingsprogramma
2 Welzijn
3 Gebiedsontwikkeling
6 Financiën

draagt bij aan Global Goal(s)
- 3 Goede gezondheid en Welzijn
- 8 Eerlijk werk en economische groei
- 11 Duurzame steden en gemeenschappen
- 17 Partnerschappen om doelstellingen te bereiken

b en w-vergadering

agendapunt

bijlage(n)
1

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Stichting Werkplaats Rheden en toevoeging maximaal 4 woonwagens aan Brinkweg 1 te Rheden.

INHOUD VOORSTEL
- instemmen met versturen bijgevoegde intentiebrief aan Stichting Werkplaats Rheden.

1 Wat is de aanleiding?

Sinds een aantal jaren zet een aantal inwoners zich in om een breed gekende en veilige voorziening te ontwikkelen voor verschillende (kwetsbare) inwoners van de gemeente Rheden. Dit initiatief heeft geleid tot de oprichting van de Stichting Werkplaats Rheden (WPR). In eerste instantie betreft het met name een houtwerkplaats. Het initiatief heeft de potentie om in de functie van een algemeen toegankelijke inwonersvoorziening, een alternatief te bieden voor formele ondersteuning. Hiermee past deze potentie binnen de doelstellingen van de sociale visie 2013, het Meerjarenbeleidskader MEEDOEN! en de nota Samenredzaamheid. Uw college heeft met besluit van 8 september 2022 afgesproken met WPR dat we als gemeente mee willen werken aan het initiatief.

Dat besluit blijft het uitgangspunt echter is er iets gewijzigd in de looptijd. Er was afgesproken dat WPR de benodigde activiteiten zou uitvoeren ten aanzien van het bestemmingsplan. Inmiddels is gebleken dat een uitbreiding met woonwagens aansluitend op deze locatie gewenst is gelet op hetgeen opgenomen in het vastgestelde woonwagenbeleid. Uit gesprekken is gebleken dat, mede gelet op onze wens om de huidige woonwagenlocatie uit te breiden op deze locatie, het meer voor de hand ligt dat de gemeente het bestemmingsplan opstelt. Eveneens zijn hiervoor gelden benodigd om dit mogelijk te maken. Voorgesteld wordt WPR bijgevoegde brief te versturen en verzoeken deze te ondertekenen zodat hiermee de basisafspraken zijn vastgelegd. Hierin zijn ook de eerste uitgangspunten opgenomen voor de nog op te stellen overeenkomst voor huur onbebouwde grond met WPR. Door hiermee in te stemmen gaan we een

bestemmingswijziging voorbereiden voor de vestiging van de WPR en een uitbreiding van de huidige woonwagenlocatie met maximaal 4 standplaatsen. Of er ook ruime is voor 4 wordt nog uitgewerkt. De plannen passen niet binnen de toegelaten mogelijkheden die het vigerende bestemmingsplan Rheden 2016 woongebieden biedt. Er is daarom een bestemmingsplanherziening nodig. We gaan eveneens met Vivare in gesprek voor uitbreiding van de locatie voor woonwagens.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

Collegebesluit van 8 september 2020, Stichting Werkplaats Rheden ontwikkelen tot tussenvoorziening op de locatie Brinkweg 1 te Rheden.
Het vigerende bestemmingsplan “Rheden 2016, woongebieden” heeft de beoogde locatie de bestemming Groen.
Het door het college vastgestelde Masterplan Zuidflank Rheden.
Startnotitie woonwagenbeleid vastgesteld door de gemeenteraad op 22 februari 2022.
Woonwagenbeleid 2023 vastgesteld door de gemeenteraad op 25 april 2023
Sociale Visie 2013.
Meerjarenbeleidskader MEEDOEN!
Nota Samenredzaamheid vastgestesteld op 8-10-2018.

Geconcludeerd kan worden dat het verzoek om bestemmingsplanherziening voldoet aan het gemeentelijk beleid. Verder is het verzoek globaal getoetst aan overig beleid en wet- en regelgeving en daaruit zijn geen belemmeringen voortgekomen.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

Dat kwetsbare inwoners de hulp en ondersteuning krijgen die zij nodig hebben om zelfstandig en vanuit eigen regie thuis te kunnen blijven wonen en hun omgeving kunnen participeren. Het streven is een kwalitatief sterk aanbod aangaande dagactiviteiten voor kwetsbare inwoners neer te zetten, dat ingericht is conform de kaders van de Wmo. Ruimte maken voor toevoeging van woonwagens, dit geeft een bijdrage aan duurzame steden en gemeenschappen.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

Na een positief besluit over dit voorliggende voorstel gaan wij:

- Bijgevoegde brief verzenden en kenbaar maken dat uw college positief is over de voorgestelde ontwikkeling.
- Medewerking verlenen aan een bestemmingsplanherziening voor het de vestiging van de sociale werkplaats en het toevoegen van 4 woonwageneenheden. Hiervoor sluiten wij met WPR een intentieovereenkomst (bijgevoegde brief) waarin de voorwaarden staan voor onze medewerking aan de bestemmingsplanwijziging. Als wordt voldaan aan deze voorwaarden zullen wij extern een ontwerpbestemmingsplan op laten stellen en indien het plan haalbaar is, zullen wij deze in procedure brengen.
- Met Vivare gaan we in gesprek over de invulling met de woonwagens.
- Overeenkomst voor verhuur van onbebouwde grond opstellen en het vestigen van een recht van opstal voor het nog nieuw op te richten gebouw door WPR voor een periode van 40 jaar.
- Indien voorgaande procedure en overeenkomst succesvol worden doorlopen cq afgerond de openbare werken aanleggen om de vestiging mogelijk te maken. Dit houdt in nutsvoorzieningen

naar de kavel, zodat hier op aangesloten kan worden. Pad met halfverharding aanleggen naar de kavel (conform de uitgangspunten in het Masterplan zuidflank Rheden), verlichting en groen.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

Opbrengsten:

Er zal een jaarlijkse retributie per m2 van € 0,42 gevraagd worden aan WPR. Grondprijzen voor dergelijke functies worden met de comparatieve methode benaderd. Op basis van de huidige schets, geeft dit bij een oppervlakte van 4.000 m2 een totaal van € 1.680,- per jaar. Wanneer duidelijk is hoeveel meter exact afgenomen wordt, wordt het retributiebedrag hierop aangepast. Deze opbrengsten komen te goede van 650805 erfpacht en opstalrechten.

Beoogde kosten:

Bestemmingsplan:	ca. € 28.000,-
Sloop bestaande opstallen:	ca. € 13.000,-
Nuts:	ca. € 22.000,-. Hiervoor wordt rioolaansluiting en elektra tot aan de kavels gemaakt.
Openbare werken:	ca. € 26.000,- voor aansluiting met paden,verlichting en groen. (voor WPR, woonwagens is nog niet bekend wat hiervoor gedaan moet worden)
Totale kosten:	ca. € 89.000,-.

Dekking voor deze kosten wordt gevonden in het raadsbesluit voor het woonwagenbeleid 2023 van 25 april 2023 en innovatiefonds WMO (€ 35.000,-). Indien er sprake is van planschade is deze eveneens voor rekening gemeente.

6 Wat zijn de risico's?

- De bij ruimtelijke procedures gebruikelijke risico's.
- Geen overeenstemming over de overeenkomst waardoor de vestiging op deze plek niet door kan gaan.
- Er worden kosten gemaakt voor het mogelijk maken van WPR, risico is dat vestiging door WPR niet doorgaat, om welke reden dan ook. Dan kunnen de gemaakte kosten niet verhaald worden.
- Planschade
- WPR heeft een bedrijfsplan gemaakt voor vestiging ter plaatse. Hierin zijn aannames gedaan voor vulling van het gebouw en bijbehorende opbrengsten. Het kan zijn dat deze opbrengsten niet behaald worden en WPR voortijdig de vestiging moet sluiten. In de nog te sluiten overeenkomst van recht van opstal tussen gemeente en WPR worden de risico's hiervan bijvoorbeeld dat de gemeente verplicht wordt een vergoeding te betalen voor het gebouw na het eindigen van het recht van opstal op basis van artikel 5:105 jo artikel 5:99 lid 2 BW uitgesloten.
- Het kan zijn dat uit nader onderzoek ten behoeve van het bestemmingsplan blijkt dat het plan niet of alleen in een aangepaste vorm door kan gaan.
- Indien externe bureaus niet tijdig genoeg de benodigde documenten aanleveren, kan het zijn dat terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan niet lukt vóór inwerkingtreding van de Omgevingswet. In dat geval kan geen bestemmingsplanprocedure meer worden opgestart. Dan zal

worden bezien met welke procedure het initiatief eventueel alsnog mogelijk zou kunnen worden gemaakt. Dit is tevens vermeld in de intentieovereenkomst.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

De bijgevoegde brief is in overeenstemming met de WPR opgesteld. Zij zoeken een nieuwe vestigingsplek en hebben dan ook veel baat bij een nieuwe locatie voor hun verenigingsgebouw. Vanuit de WPR is dan ook draagvlak voor dit voorstel. Ten aanzien van mogelijke uitbreiding van woonwagens is gesproken met Vivare en huidige woonwagenbewoners. Zij zijn positief over een mogelijke uitbreiding. Draagvlak vanuit omgeving is nog niet bekend.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Het besluit op dit voorstel zal worden gecommuniceerd met initiatiefnemer. Indien het college instemt met het voorstel zal bijgevoegde intentiebrief ter ondertekening naar initiatiefnemer worden verstuurd. Indien de bestemmingsplanprocedure wordt opgestart, zal dit op wettelijk voorgeschreven wijze via de gebruikelijke communicatiekanalen kenbaar worden gemaakt.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Gedurende de ontwikkeling wordt gesproken met Stichting WPR over voorgang vestiging en wordt gesproken over uitbreiding van woonwagens. Mochten hier zaken uit naar voren komen waar besluitvorming van uw college benodigd is komen we hier bij u op terug.

De Steeg,

IN TWEEVOUD VERZENDEN

Stichting Werkplaats Rheden
Dr. Langemeijerweg 1G
6991 EV RHEDEN

datum	**zaaknummer**	**uw brief/kenmerk**
1 juni 2023	RHD-810633	
behandeld door	**doorkiesnummer**	**bijlage(n)**
M. Smid (dhr.)	(06) 25 767 699	1

onderwerp
Vestiging Zuidflank Rheden

Geacht bestuur,

Al enkele jaren zijn we met elkaar in gesprek over het huisvestingsvraagstuk van De Werkplaats Rheden (WPR). U heeft ons gevraagd of er misschien een passende plaats voor u is te vinden in de Zuidflank van Rheden aan de Brinkweg 1 ter plaatse van de voormalige kinderboerderij. In deze brief leest u onze reactie op uw wens.

Vestiging WPR in de Zuidflank
Ons college vindt dat er ruimte moet zijn en blijven in de Zuidflank voor de gevestigde verenigingen en maatschappelijke organisaties en dat er, wanneer hier ruimte voor is, tevens ruimte kan worden gevonden voor passende nieuwe functies in dit deel van Rheden. De WPR zien wij als een passende nieuwe functie in dit gebied. Wij willen dan ook graag verder onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor uw vestiging in dit gebied.
U heeft daarover met verschillende medewerkers van de gemeente en verantwoordelijk wethouder Gea Hofstede gesproken. Hierbij is de plek van de voormalige kinderboerderij aan de Brinkweg 1 te Rheden gezien als de meest kansrijke plek voor de vestiging van de WPR (zie bijlage 1). U heeft te kennen gegeven dit ook als een goede plek voor de vestiging van de WPR in het gebied te zien. Vandaar dat deze locatie, momenteel ligt dit terrein braak inclusief nog bestaande opstallen van de voormalige kinderboerderij, gekozen is om de mogelijkheden van uw vestiging verder te onderzoeken.

Bestemmingsplan
Het plangebied is gelegen in het bestemmingsplan Rheden 2016, woongebieden, vastgesteld door de gemeenteraad op 28 maart 2017. Hierin heeft het perceel de bestemming ‘Groen’ met de functieaanduiding ‘kinderboerderij’. Er zijn twee bouwvlakken aanwezig, waarvan één met de aanduiding ‘maximale bouwhoogte 7 m’.

Daarnaast is het Parapluplan Archeologie Rheden 2013 en aanpassing regeling Buitenplaatsen, vastgesteld door de gemeenteraad op 15 april 2014, van toepassing op het plangebied. Daarin heeft het de dubbelbestemming ‘Waarde-Archeologie 1’ of ‘Waarde-Archeologie 3’. Dit houdt in dat de gronden bestemd zijn voor respectievelijk een hoge archeologische verwachtingswaarde, tevens voor gronden met een bekende archeologische vindplaats, dan wel gronden met een lage archeologische verwachtingswaarde.

De vestiging van WPR past dan ook niet binnen deze bestemming. Er moet een bestemmingsplanwijziging plaatsvinden om uw vestiging mogelijk te maken. De mogelijkheden voor deze procedure gaan wij onderzoeken en wij zullen het bestemmingsplan (laten) opstellen. We zullen hiervoor de door u gemaakte afspraken met bureau SRO overnemen. Hierbij merken we op dat een bedrijfsbestemming op deze locatie niet wenselijk is. Daarom zal de locatie een maatschappelijke bestemming krijgen. Er zal wel sprake zijn van bedrijvigheid in de nieuwe situatie. Omdat er gebruik zal worden gemaakt van machines op de werkplaats, dat vergelijkbaar

is met categorie 2 bedrijven. Om die reden zal een passende functieaanduiding aan de bestemming toegevoegd worden.
Als wij het kansrijk inschatten, dan brengen wij een bestemmingsplan in procedure. Hierbij heeft een ieder de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen. De kosten voor deze procedure en onderzoeken zullen wij, in afwijking van eerder gemaakte afspraken, voor onze rekening nemen. De door jullie reeds gemaakte kosten ten aanzien van het bestemmingsplan mogen jullie bij ons indienen door deze toe te zenden aan facturen@rheden.nl. Graag hierbij de naam M. Smid vermelden.

Uiteindelijk is het de gemeenteraad die, met weging van de eventueel ingekomen reacties, al dan niet tot vaststelling van het nieuwe bestemmingsplan overgaat.

Zoals het er nu naar uitziet wordt het bestemmingsplan samen met een uitbreiding voor maximaal 4 woonwagens opgesteld. Mocht gedurende de procedure blijken dat er mogelijk vertraging optreedt door het opnemen van beide locaties in één bestemmingsplan, dan zal overwogen worden om het bestemmingsplan al dan niet op te splitsen om twee afzonderlijke procedures te doorlopen.

Omgevingswet
Bij de hiervoor genoemde procedure is met de inwerkingtreding van de Omgevingswet geen rekening gehouden. Hierover het volgende.

Deze wet zal in werking treden per 1 januari 2024. Wanneer het ontwerp bestemmingsplan voor inwerkingtreding ter visie is gelegd, kan de procedure onder de oude wetgeving worden voortgezet en blijft het hiervoor genoemde van toepassing. Wij zullen ons inspannen om het initiatief met behulp van een bestemmingsplan mogelijk te maken. Als dit niet haalbaar blijkt kan het initiatief wellicht met een omgevingsvergunning voor een zogenaamde buitenplanse omgevingsplanactiviteit of met een herziening van het dan geldende omgevingsplan mogelijk worden gemaakt.

Zelfstandig recht van opstal
Ervan uitgaande dat u zich kunt vinden met de inhoud van deze brief, gaan wij, om uw vestiging mogelijk te maken, een overeenkomst opstellen. Hierin wordt de beoogde grond via de vestiging van een opstalrecht, aan u langdurig ter beschikking gesteld. Het gaat in deze alleen om de gronden; de opstallen dient u zelf, voor eigen rekening, te realiseren. Inclusief de te verkrijgen benodigde vergunningen.

We gaan nu m.b.t. de kernzaken uit van:

1) een looptijd van tenminste 40 jaar. Aan het einde van de looptijd van deze overeenkomst dienen de gronden vrij van bebouwing weer aan ons terug opgeleverd worden. Of dat ter zijner tijd blijkt dat de overeenkomst verlengd kan worden, en dat u in dat geval, kan blijven zitten op deze plek voor een nieuw afgesproken termijn. Indien deze overeenkomst eindigt door verloop van de geldigheidstermijn dan wel door opzegging zullen wij niet de waarde van de opstallen aan u vergoeden. Het wettelijk wegneemrecht is namelijk van toepassing op de overeenkomst conform art. 5:105, lid 2 BW. De notariële kosten, kadastrale kosten en eventueel verschuldigde belastingen van vestiging van het opstalrecht komen voor uw rekening.
2) Een jaarlijkse retributie per m2 van € 0,42. Op basis van de huidige schets zoals bijgevoegd, geeft dit bij een oppervlakte van 4.000 m2 een totaal van € 1.680,- per jaar. Wanneer duidelijk is hoeveel meter u exact af zal nemen wordt het retributiebedrag hierop aangepast. Het retributiebedrag wordt jaarlijks geïndexeerd;
3) Voordat wij de betreffende grond (zonder opstallen) daadwerkelijk aan u kunnen uitgeven (de overeenkomst in werking kan treden), dat is na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan, dienen wij dit voornemen vooraf openbaar te publiceren op grond van de Beleidsregel Publicatie uitgifte onroerende zaken Rheden.

Omgevingsvergunning en realisatie opstallen
U bent te zijner tijd zelf verantwoordelijk voor de realisatie van de opstallen, de inrichting en het beheer van de kavel. Hiervoor kunt u, nadat het bestemmingsplan in werking is getreden, een

omgevingsvergunning indienen voor de realisatie. Alle kosten die hierbij behoren zijn voor uw rekening.

Vervolg
Alvorens wij een overeenkomst laten opstellen voor het recht van opstal op de grond en een bestemmingsplanprocedure gaan opstarten, vragen wij uw instemming met betrekking tot het gestelde waaronder de kernzaken, in deze brief.
Wij vragen u aldus om één exemplaar van deze in tweevoud voor u bijgevoegde brief te ondertekenen en te retourneren binnen 4 weken na de verzenddatum van deze brief. U kunt hiervoor gebruikmaken van de bijgevoegde antwoordenvelop.

Vragen?
Als u nog vragen heeft over deze brief kunt u contact opnemen met de heer M. Smid. Hij is te bereiken op telefoonnummer (06) 25 767 699 of via de e-mail op m.smid@rheden.nl.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,
namens hen,

Liesbeth van de Weerdhof,
manager team RO Leefomgeving

Voor akkoord:
Rheden _____2023

Namens WPR de heer F. Rengers

Concept perceel Houtwerkplaats Rheden

circa 4000 m2

Gemeente Rheden
13 september 2022

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
G. Hofstede	2 Welzijn	1 Geen armoede 3 Goede gezondheid en Welzijn
b en w-vergadering	**agendapunt**	**bijlage(n)**
		-nadere regels ambtshalve verstrekking Gelrepas

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Ambtshalve verstrekken Gelrepassen aan bijstandsgerechtigden

INHOUD VOORSTEL
- Vaststellen van de Nadere regels ambtshalve verstrekking Gelrepas

1 Wat is de aanleiding?

De Gelrepas is in 2021 vernieuwd. Een van de doelstellingen van deze vernieuwing was het vergroten van het gebruik(sgemak) van de pas. Eind 2022 heeft een evaluatie[1] van de Gelrepas plaatsgevonden. Hieruit bleek onder andere dat het gebruik van de pas door pashouders wel is toegenomen, maar dat het totaalbereik van de pas onder de doelgroep nog niet optimaal is. Het bereik in Rheden ligt nu op circa 54%[2]. Uit een bestandsanalyse is gebleken dat 215 bijstandsgerechtigden en 19 kinderen nog niet in het bezit van de Gelrepas zijn, terwijl ze daar wel recht op hebben.

Vanuit het beleidskader 'Minima en schuldhulpverlening: iedereen doet mee!" zetten we in op maximaal gebruik van, en een laagdrempelige toegang tot onze minimaregelingen. Het ambtshalve verstrekken van de Gelrepas aan inwoners met een uitkering draagt daar aan bij. Hiermee hoeven inwoners waarvan we weten dat ze een laag inkomen hebben, niet (onnodig) door de aanvraagprocedure van de Gelrepas. Arnhem voet deze werkwijze al sinds jaar en dag uit. Hun bereik ligt mede hierdoor op 87%.

De verordening Gelrepas biedt het college onder artikel 7 lid 3 de mogelijkheid om aan een groep inwoners, waarvan duidelijk is dat zij tot de kring van rechthebbenden[3] hoort, ambtshalve een aanvraag in te nemen Het college moet daartoe in nadere regels vastleggen voor welke inwoners dit geldt.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- Beleidskader Minima en schuldhulpverlening "Iedereen doet mee" 2021-2024
- Verordening Gelrepas (2022)

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

- We willen dat alle inwoners die recht hebben op onze minimaregelingen, daar ook gebruik van maken (laagdrempelige aanvraag)
- We willen dat ook inwoners met een laag inkomen kunnen participeren op gebied van sport, cultuur en recreatie. Juist vanwege de positieve invloed hiervan op gezondheid en welbevinden.

---

[1] "Evaluatie Gelrepas 2021-2022", regionale werkgroep Gelrepas, maart 2023.
[2] Van de totale doelgroep op een inkomen van 120% van de bijstandsnorm, laag/geen vermogen.
[3] Het gaat hierbij dus **NIET** om het vergroten van de doelgroep.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

- Wij stellen op basis van de verordening Gelrepas nadere regels vast m.b.t. de groep inwoners met een bijstandsuitkering die de pas ambtshalve zullen ontvangen. Zie hiervoor de bijlage.
- Wij passen het aanvraagproces voor een bijstandsuitkering aan zodat inwoners die een uitkering aanvragen de pas automatisch ontvangen.
- Wij verstrekken de inwoners die op dit moment een uitkering ontvangen maar nog geen Gelrepas hebben, de pas ambtshalve. Dit geldt ook voor eventuele inwonende kinderen onder de 18 jaar. De passen worden verstrekt door de (externe) uitvoerder van de Gelrepas, Paspartous BV. Wij schrijven deze groep van ruim 200 inwoners aan om ze hierover te informeren. Wij houden daarbij rekening met de AVG door de inwoner de mogelijkheid te bieden aan te geven dat de pas niet gewenst is. Zonder tegenbericht sturen wij de inwoner een Gelrepas thuis.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

Uit bestandsanalyse is gebleken dat 215 bijstandsgerechtigden en 19 kinderen nog niet in het bezit van de Gelrepas zijn. Dit betekent een fictief te laden tegoed van 215 x €200 + 19 x €310[4] = €48.890. Voor de daadwerkelijke kosten rekenen we met een bestedingspercentage* van 45% voor volwassenen en 62% voor de kinderen. De totale kosten komen daarmee uit circa €23.000. E.e.a. kan bekostigd worden vanuit het Gelrepas budget.

**Het gemiddelde bestedingspercentage van het pastgoed in 2022 voor kinderen bedroeg 58%. Voor volwassenen bedroeg dit 40%. We zien dat de effecten van de corona crisis nu echt verleden tijd zijn en dat de besteding van het pastgoed weer toeneemt. We rekenen daarom voor volwassenen met een bestedingspercentage 45% en voor kinderen met 62%.*

Inzicht verloop beschikbaar budget (bedragen in €) :	*Structureel/ incidenteel*	*2022*	*2023*	*2024*	*2025*
Budget	S		293.377	293.377	293.377
	S (berap)		140.000	140.000	140.000
Af: aangegane verplichtingen					
Bij: inkomsten					
Beschikbaar			433.377	433.377	433.377
Gevraagd budget			23.000	23.000	23.000
Restant budget nog beschikbaar			410.377	410.377	410.377

6 Wat zijn de risico's?

De groei van het aantal pashouders in combinatie met een toename van het gebruik van de pas door pashouders, kan leiden tot overschrijding van het budget. Hiervan is in de 1e berap 2023 reeds melding gemaakt.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

Het voorstel betreft een van de aanbevelingen uit de evaluatie Gelrepas 2022. In deze evaluatie zijn pashouders, aanbieders van activiteiten en maatschappelijke partners betrokken.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

De betreffende inwoners worden door de gemeente geïnformeerd over de toekenning.

[4] Kinderen tussen de 4 en 11 jaar ontvangen €275 tegoed, kinderen tussen 12 en 17 jaar €325 tegoed. Voor het gemak gaan we uit van een gemiddeld tegoed van €310 per kind.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Verantwoording over de bestede middelen en het aantal verstrekte toeslagen zal binnen de P&C cyclus op de daartoe geëigende momenten plaatsvinden.

Velp,

gemeente Rheden

Nadere regels ambtshalve verstrekking Gelrepas

Het college van burgemeester en wethouders;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van <datum collegebesluit>

gelet op de artikelen 4:81, eerste lid, 4:83 en 1:3, vierde lid, van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 7 lid 3 van de Verordening Gelrepas,

overwegende dat het gewenst is om nadere regels vast te stellen over de voorwaarden waaronder de Gelrepas ambtshalve verstrekt kan worden.

Besluit vast te stellen: **Nadere regels ambtshalve verstrekking Gelrepas**

Hoofdstuk 1

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze nadere regels wordt verstaan onder:

a. Gelrepas: een persoonsgebonden pas die recht geeft op bepaalde voorzieningen met een

daar aangekoppeld persoonlijk tegoed, dat aan bepaalde activiteiten besteed kan worden;

b. algemene bijstand*:* bijstandsuitkering voor levensonderhoud op grond van de Participatiewet;

Artikel 2 Ambtshalve verstrekking

1. De Gelrepas wordt ambtshalve verstrekt aan inwoners die algemene bijstand ontvangen.
2. De Gelrepas wordt ook verstrekt aan inwonende kinderen onder de 18 jaar, van de in artikel 1 genoemde inwoner.

Artikel 3 Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze nadere regels treden in werking op de dag na bekendmaking.

2. Deze nadere regels worden aangehaald als ‘Nadere regels ambtshalve verstrekking Gelrepas’.

Aldus vastgesteld in de openbare collegevergadering van [datum]

Het college voornoemd,

Burgemeester,

Secretaris

Artikelsgewijze toelichting

Algemeen

We willen dat inwoners met een laag inkomen zo laagdrempelig mogelijk gebruik kunnen maken van de minimaregelingen. We willen het bereik van de Gelrepas vergroten. De Gelrepas wordt daarom ambtshalve verstrekt aan inwoners met een algemene bijstandsuitkering op grond van de Participatiewet. Dit geldt ook voor de kinderen onder de 18 jaar in het betreffende huishouden.

Artikel 2. Ambtshalve verstrekking

De inwoners benoemd onder artikel 2 maken onderdeel uit van de ‘kring van rechthebbenden’ zoals beschreven in artikel 5 van de ‘Verordening Gelrepas’. Zij voldoen ook aan de voorwaarden zoals gesteld in artikel 6 van deze verordening: een inkomen tot 120% van de toepasselijke bijstandsnorm en een vermogen binnen de grenzen van de Participatiewet.

Deze ambtshalve verstrekking geldt niet voor inwoners met een IOAW (inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemer) IOAZ (inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze zelfstandigen) of Bbz (besluit bijstandverlening zelfstandigen) uitkering. Bij deze regelingen worden andere elementen tot het inkomen gerekend dan bij de Participatiewet het geval is. Daarnaast kan er sprake zijn van vermogen boven de norm van de Participatiewet. Hierdoor is het voor deze groepen inwoners niet met 100% zekerheid te zeggen dat zij tot de kring van rechthebbenden horen zoals omschreven in artikel 5 en 6 van de verordening Gelrepas.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
G. Hofstede	3 Gebiedsontwikkeling	9 Industrie innovatie en infrastructuur 11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		Raadsinformatiebrief OV met bijlagen

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp

Update Openbaar Vervoer

INHOUD VOORSTEL
Bijgaande raadsinformatiebrief met bijlagen met een update over het openbaar vervoer (OV) ter kennisname voorleggen aan de gemeenteraad.

1 Wat is de aanleiding?
Medio 2022 is door de gemeenteraad een motie aangenomen om afschaling van het OV te voorkomen. Bij de dienstregelingsplannen voor 2023 destijds is deze afschaling afgewend. Meer informatie hierover is te zien bij de afhandeling van de motie in november 2022. Momenteel staat de financiering van het OV bij de provincie nog steeds zwaar onder druk. Het nieuwe coalitieakkoord ‘Gewoon Doen’ van de provincie geeft gelukkig meer lucht voor het komende jaar. Echter, het meerjarenperspectief voor de bekostiging van het OV blijft wel onder druk staan. We houden via de regio een vinger aan de pols. Ook zijn de nieuwe wijzigingsvoorstellen voor Rheden voor de dienstregeling van 2024 bekend.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
n.v.t.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
n.v.t.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
Rheden is vertegenwoordigd in de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen (GMR-AN). Namens hen (en andere partijen) wordt regelmatig ingesproken en opgeroepen om afschaling van het OV in de regio te voorkomen. Met de raadsinformatiebrief en bijlagen wordt inzicht gegeven in deze acties en de meest actuele stand van zaken voor de gemeente Rheden.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
n.v.t.

6 Wat zijn de risico's?
n.v.t.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
n.v.t.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Er is ambtelijke afstemming geweest over de dienstregeling 2024 en de financiële ontwikkelingen van het OV in de regio.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
n.v.t.

De Steeg,

Statenbrief

Informatie

Datum
8 maart 2023

Zaaknummer
2021-004608

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Onderwerp
Meerjarenprognose openbaar vervoer: Tekorten lopen verder op

Beleidsprogramma
- Bereikbaarheid

Ambitie
- Mobiliteit (Regionale Bereikbaarheid en Regionaal OV)

Portefeuillehouder
Jan van der Meer

1 Kern van deze Statenbrief

Hierbij informeren wij u over de meerjarenprognose 2023-2027 voor de exploitatie van het regionale openbaar vervoer (OV). In de nieuwe meerjarenprognose staat een sterk oplopend tekort betreffende de OV-exploitatie. Voor deze geprognotiseerde tekorten is geen dekking in de begroting 2023 en verder.

2 Waarom ontvangt u deze Statenbrief?

Via deze Statenbrief informeren wij u over aankomende tekorten waarvoor geen dekking is in de begroting, zodat u op de hoogte bent van de laatste stand van zaken.

3 Hoe bent u eerder betrokken?

Deze meerjarenprognose 2023 -2027 OV-concessies volgt op het doorlopen proces in Provinciale Staten over ‘OV onder druk’ (PS2022-1000/ PS2022-272).

4 Samenvatting

Uit de nieuwste meerjarenprognose voor openbaar vervoer blijkt dat de exploitatietekorten de komende jaren verder oplopen. Dit ondanks het door u toegekende structurele extra budget per 2027 en incidenteel geld voor de noodconcessies Veluwe-Zuid en Arnhem-Nijmegen. Dit probleem wordt veroorzaakt door een combinatie van effecten. Een belangrijk effect is het verschil tussen de in de concessiecontracten opgenomen Landelijke Bijdrage Index (LBI: weging van loon-, energie- en inflatieontwikkeling) en de consumentenprijsindex (CPI) waarmee het provinciefonds en daarmee het provinciale OV-exploitatiebudget wordt geïndexeerd. Dit indexverschil loopt steeds verder uit elkaar. Andere effecten zijn de dure noodconcessies en de nog achterblijvende reizigersaantallen terwijl de provincie (veelal tijdelijk, soms de gehele concessie) opbrengstverantwoordelijk is waardoor er minder reizigersinkomsten zijn. Komt het Rijk niet met extra middelen over de brug, dan vragen wij de vervoerders om hun vervoerplannen voor 2024 in overeenstemming te brengen met het beschikbare budget. Dit leidt tot een verdere afschaling van met name buslijnen, zowel in de steden als in het landelijk gebied.
Zoals u bekend is heeft het onderzoek ‘Gelders OV onder druk’

provincie Gelderland

laten zien dat het vet van de botten is en dat afschaling ingrijpt in de bereikbaarheid van Gelderse reizigers: studenten, scholieren, forensen en recreanten. Ingrijpen in de dienstregeling van 2023 is beperkt mogelijk, een exploitatietekort is daarmee een realistische verwachting.

5 Informatie

Uit de update van de meerjarenprognose blijkt, dat het OV-exploitatie tekort van het regionale openbaar vervoer (OV) dit jaar groot zal zijn. En dat het tekort in de komende jaren naar verwachting steeds groter wordt als het verschil tussen de twee indexen blijft bestaan, zie onderstaande tabel.

	2023	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Prognose tekort	€ -22.919.000	€ -22.323.000	€ -22.258.000	€ -27.892.000	€ -37.376.000
*haltetaxiRRReis**	€ 9.500.000	€ 9.000.000	€ 8.500.000	€ 8.000.000	€ 7.500.000
Restant tekort:	€ -13.419.000	€ -13.323.000	€ -13.758.000	€ -19.892.000	€ -29.876.000

*De tekorten worden beperkt door de inzet van restant middelen voor *haltetaxiRRReis*. Wanneer deze middelen niet worden aangewend voor de haltetaxi, dan kunnen ze worden aangewend voor de OV-exploitatie. Naarmate het haltetaxi-gebruik toeneemt, nemen de kosten toe. En indien het aanbod van bussen verminderd, neemt het haltetaxi-gebruik navenant toe.

Tijdens de huidige coalitieperiode zijn er al veel extra (incidentele) middelen in het OV gestopt: circa €120 miljoen voor vier jaren. Desondanks is de prognose voor het tekort dit jaar circa €23 miljoen. Dit tekort zal in 2027 mogelijk erg sterk oplopen. De door u extra beschikbaar gestelde jaarlijkse structurele middelen (€12,5 miljoen per jaar, ingaande per 2027) zijn al in de nieuwe prognose opgenomen. Er zijn ontwikkelingen (zoals lopende CAO-onderhandelingen bij vervoerders, kostenverhogend in nieuwe concessies) die nog niet in de nieuwe prognose zitten. Mede hierdoor kunnen tekorten nog verder oplopen.

5.1 De oorzaak

De OV-exploitatiekosten kennen een hoge indexering die drie maal per jaar plaatsvindt: Landelijke Bijdrage Index (LBI). Hierdoor stijgen de kosten harder dan ons budget, dat een lagere indexering kent: eenmaal per jaar de consumentenprijsindex (CPI). Ons budget wordt gevoed vanuit het provinciefonds: middelen die wij ontvangen vanuit het Rijk. Kortom, het loopt steeds verder uit de pas in de komende jaren.

Dit probleem doet zich in geheel Nederland voor. Maar in Gelderland is het probleem meer zichtbaar, omdat we in een overgangsfase zitten naar nieuwe OV-concessies. We kennen enkele kostbare overbruggingsconcessies totdat de meerjarige concessies aanvangen: de noodconcessies. Wij waren genoodzaakt dure noodconcessies aan te gaan. Het ziet er niet naar uit, dat het verschil in stijging van kosten en budget in de komende tijd weer gelijk op gaat lopen. Dat wordt bevestigd door Samenwerkingsverband van decentrale OV-autoriteiten (DOVA), dat bestaat uit de 12 provincies, Vervoerregio Amsterdam, Metropoolregio Rotterdam Den Haag en OV Bureau Groningen Drenthe.

Gezien de sterk gestegen gasprijzen helpt het niet mee, dat in de concessie Arnhem-Nijmegen veel wordt gereden met gasbussen. Ook zorgen de nog achterblijvende reizigersaantallen - terwijl de provincie (veelal tijdelijk, soms de gehele concessie) opbrengstverantwoordelijk is - ervoor dat er minder reizigersinkomsten zijn.

De tekorten betekenen dat er geld bij moet vanuit het Rijk, of dat we zelf extra budget beschikbaar stellen. Of dat er moet worden gesneden in het OV-aanbod. Denk daarbij aan het schrappen van buslijnen en het afschalen van dienstregelingen voor buslijnen. De gevolgen van het snijden in het OV-aanbod zullen zowel merkbaar zijn in stedelijk als in landelijk gebied. Want op uw verzoek (PS2022-1000) is uit onderzoek 'Gelders OV onder druk' gebleken, dat het regionale OV in Gelderland vrijwel niet efficiënter en slimmer georganiseerd kan worden: potentiële besparingen zijn zeer beperkt.

Het lijkt niet realistisch om het OV in 2023 al af te schalen. Wel zullen we alvast aan de vervoerders (concessiehouders) vragen om hun vervoerplannen 2024 (indien budget uitblijft) zodanig aan te passen, dat het OV-exploitatiebudget niet wordt overschreden.

5.2 Lobby intensiveren

Er is op dit moment nog geen zicht op extra geld vanuit het Rijk via het provinciefonds. Wel loopt er al een jaar lang een lobby richting het Rijk om aandacht te vragen voor het OV-dilemma. Deze lobby willen wij intensiveren, waarbij wij ook aan u vragen om uw partijkanalen optimaal te benutten. Landelijk trekken wij samen op in Nationaal Openbaar Vervoer Beraad (NOVB) verband. Daarin spreken vertegenwoordigers van alle concessieverleners met het Rijk over benodigde investeringen in het OV door het Rijk. De concessieverleners leggen gezamenlijk herhaaldelijk een stevige financiële vraag neer bij het Rijk, omdat zij de extra jaarlijkse financiële lasten niet zelf kunnen dragen. Het NOVB overleg wordt mede voorbereid door een krachtenbundeling vanuit het Interprovinciaal Overleg (IPO) en het Samenwerkingsverband van decentrale OV-autoriteiten (DOVA) waarin wij intensief deelnemen.

6 Planning en control

Voor de geprognotiseerde sterk oplopende tekorten betreffende de OV-exploitatie is geen dekking in de begroting 2023 en verder. Het Rijk geeft ons de opdracht om het regionale OV te verzorgen. Daarvoor ontvangen wij van hen een financiële bijdrage via het provinciefonds. Vanwege het ontbreken van dekking, zetten wij nog meer in op lobby richting het Rijk. Doel hiervan is dat hun bijdrage (via het provinciefonds) weer gelijk is aan de kosten die wij kwijt zijn aan de in stand houding van het regionale OV in Gelderland.

7 Participatie en communicatie

ROCOV Gelderland behartigt de belangen van de OV-reiziger in Gelderland en is op de hoogte gesteld van de oplopende tekorten. Tegelijk met deze Statenbrief gaat er een persbericht uit.

8 Vervolg

Wij zullen de lobby samen met onze partners intensiveren richting het Rijk. Het doel hiervan is dat het Rijk haar bijdrage aan het in stand houden van het regionale OV verhoogt, zodat hun bijdrage (via het provinciefonds) weer gelijk is aan de kosten van het regionale OV.

Gedeputeerde Staten van Gelderland
John Berends - Commissaris van de Koning
Miriam Nienhuis-van Doremaele - Secretaris

Bijlage(n)

Inspraakreactie Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen:

"Oordeelsvormende vergadering Provinciale Staten 'Meerjarenprognose openbaar vervoer'

Geachte Statenleden,

Mijn naam is Twan van Bronkhorst, wethouder in de gemeente Wijchen, maar ik spreek hier vandaag namens de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen en daarmee ook namens de 18 gemeenten binnen deze regio.

Eigenlijk had ik hier helemaal niet willen staan…

Ik heb namelijk in januari j.l. ook al ingesproken om aan te geven wat het belang is van openbaar vervoer voor de regio en als regio hebben we ook in juni 2022 onze zorgen geuit over de openbaar vervoerexploitatie in de regio.

En toch sta ik hier weer. En daar mag u uit afleiden dat wij als gemeenten echt een dringend beroep op u doen om te (blijven) investeren in het openbaar vervoer. Kijk niet alleen naar het Rijk, maar ook naar uw eigen mogelijkheden.

1. Het mogelijk afschalen van het openbaar vervoer is niet te rijmen met de opgaven die u zelf ook heeft uitgedragen rondom de hele verstedelijking en specifiek voor de grote verstedelijkingsopgaven in Arnhem, Nijmegen en Foodvalley (100.000 woningen erbij tot 2040) . Goed Openbaar Vervoer en goede fietsvoorzieningen zijn daarbij essentieel en randvoorwaardelijk om deze ambitie te doen slagen. En zoals ik in januari al aangaf : een mogelijk scenario waarin verdere afschaling van het openbaar vervoer plaatsvindt, zal zeer **grote consequenties** hebben voor de genoemde opgaven, waarbij je zelfs moet afvragen of we onze ambities wel overeind kunnen houden.

   De provincie Gelderland heeft met het onderzoek "Hoe kan het OV efficiënter en slimmer georganiseerd worden met behoud van de huidige dienstregeling" uit 2022 een belangrijke conclusie getrokken. **Geadviseerd is om nadrukkelijk de woningbouwopgaven (en toenemende bevolking) bij toekomstige keuzes voor het OV te betrekken. Geconcludeerd wordt dat met name de komende jaren het versterken van Hoogwaardig OV gewenst is. De focus zou volgens het rapport vooral moeten liggen op de regio's Arnhem Nijmegen en Foodvalley, waar de komende jaren 100.000 woningen gebouwd worden.**

   De **Tweede Kamer nam 6 december 2022** (bijna unaniem) een motie aan waarin "de regering wordt gevraagd uiteen te zetten hoe HOV-maatregelen en fietsverbindingen kunnen bijdragen aan de bereikbaarheid van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en Regio Foodvalley en inzichtelijk te maken wat daarvoor nodig is." **Wij willen u vragen om hier als provincie actief op in te zetten.**

Ik praat dan ook niet over afschalen maar juist over opschalen en pak uw rol als OV-autoriteit!

2. Daarnaast is er groot risico op een groei van de bereikbaarheidsarmoede, zowel in het stedelijk als het landelijk gebied. Dit kan toch niet de bedoeling zijn? Wat is nu het perspectief? U schermt met haltetaxirrreis, maar misschien is het juist handig om samen met de gemeenten te kijken naar een integraal mobiliteitsproduct waarin regiotaxi, haltetaxi,

vraagafhankelijk vervoer en andere mobiliteitsoplossingen meer hand in hand worden geïntegreerd. Laten we dat nu toch oppakken.

3. De dreigende bezuinigingen in het OV roepen niet alleen bij onze inwoners en reizigers veel vragen op, maar ook bij de lokale politiek/raadsleden: hoe worden wij als gemeente geïnformeerd en betrokken? Het zou goed zijn als de provincie hier actief en zichtbaar haar rol pakt en **dat we niet dit via de kranten moeten lezen**...

4. U staat ook aan de vooravond van een nieuwe aanbesteding in onze regio. Een mooie en unieke kans om nu uw verantwoordelijkheid te pakken en met een OV-visie te komen waarin de benodigde visie, vraag & aanbod, investeringen en exploitatie hand in hand samengaan.

Ik sluit af:

Ik kan alleen maar de conclusie trekken dat gelet op onze verstedelijkings-, bereikbaarheids-, transitieopgaven èn klimaatdoelstellingen we dit alleen kunnen realiseren met goed openbaar vervoer.

Pak uw verantwoordelijkheid. Schaal niet af, maar steek in op opschalen van het totale openbaar vervoer in onze regio.

Ik dank u wel.

Inspraakreactie Foodvalley Provinciale Staten Gelderland 17 mei 2023

Voorzitter,

Leden van Provinciale Staten van Gelderland,

Hartelijk dank voor de mogelijkheid om vanavond namens Regio Foodvalley het woord tot u te mogen richten. Mijn naam is Engbert Stroobosscher. Ik ben wethouder in Veenendaal en regionaal portefeuillehouder mobiliteit in Regio Foodvalley.

Op 18 januari jl. stond ik hier ook met het oog op uw bespreking van het onderzoeksrapport “Gelders OV onder druk”. Ik pleitte toen voor drie zaken:

1. Zet alle zeilen bij om te voorkomen, dat het OV nóg verder verschraalt en houd de benodigde OV-budgetten op peil. Onderzoek de mogelijkheden om de inkomstenkant van het OV te versterken.
2. Ontwikkel nog vóór de nieuwe consessie van 2026 een actuele visie op het OV waarin aandacht is voor verstedelijking, klimaat en duurzaamheid.
3. Schaal het OV op (in plaats van af) en laten wij er samen bij het Rijk op aandringen om het OV van Rijkswege financieel te blijven ondersteunen uit de Rijksbegroting.

Grote zorg

Vanavond richt ik mij opnieuw tot u; ditmaal vanwege de Meerjarenprognose Openbaar Vervoer, die u binnenkort bespreekt en die aanleiding geeft tot grote zorg. Uit de meerjarenprognose blijkt namelijk, dat de exploitatietekorten de komende jaren verder oplopen; tot bijna € 30 miljoen in 2026. Komt het Rijk niet met éxtra middelen over de brug, dan moeten vervoerders hun vervoerplannen voor volgend jaar in overeenstemming brengen met het beschikbare budget.

Dat betekent: afschalen van met name buslijnen in steden en in het landelijk gebied;

Dat betekent: grote gevolgen voor onze inwoners in het algemeen en scholieren, studenten, forensen en recreanten in het bijzonder.

Vorig jaar vroeg u om nader onderzoek en de uitkomsten daarvan logen er niet om:

- Voor het OV in Gelderland is ál het laag- en hooghangend fruit geplukt, het dorre hout is eruit, de boom is kaal. Nóg meer kaalslag laat van die boom weinig meer over.
- Nóg minder OV leidt tot méér autogebruik en/of vervoersarmoede;
- Voor toekomstige keuzes voor het OV zal altijd naar de woningbouwopgaven moeten worden gekeken, zoals het versterken van het (H)OV.

Wij onderschreven en onderschrijven deze conclusies. In plaats van een neerwaartse spiraal, is meer dan ooit versterking van het openbaar vervoer nodig. Ik noem u de belangrijkste argumenten:

1. Verstedelijking

Op 8 maart jl. ondertekenden wij - samen met gedeputeerde Kerris, gedeputeerde Van Muilekom, bestuurders van regiogemeenten én minister Hugo de Jonge - de Woondeal Regio Foodvalley. Goed voor de bouw van 25.000 woningen tot 2030 (en nogeens 15.000 tot 2040). Voor heel Gelderland

gaat het om de bouw van 104.000 nieuwe woningen. Hard nodig - maar ónmogelijk als de bereikbaarheid niet op orde is. Het openbaar vervoer is daarbij van groot belang. Wij gingen er - net als u - vanuit dat een handtekening onder deze Woondeal betekent, dat wij sámen met het Rijk werken aan een bereikbare regio, waaronder ook de versterking van het openbaar vervoer.

2. Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport

Minister Harbers maakte onlangs het voornemen van het kabinet bekend I&W-gelden te verschuiven van 'nieuwe aanleg' naar 'beheer en onderhoud'. Mocht dit voornemen onverhoopt werkelijkheid worden (waar wij ons krachtig tegen zullen verweren), heeft dat grote gevolgen voor knooppunten en corri-dors in onze regio en dus ook in de provincie Gelderland: Knooppunt Hoevelaken, Knooppunt A1/A30 en corridors als de A1, de A12, de A28 en de A30.

De aanpak van de knooppunten móet doorgaan (afspraak is immers afspraak), maar ook hier geldt dat versterken van het openbaar vervoer een belangrijke randvoorwaarde is om de ruimtelijke opgaven in Regio Foodvalley, Regio Amersfoort en de Stedendriehoek uit te kunnen voeren.

3. Klimaat & Duurzaamheid

De Bereikbaarheidsagenda Regio Foodvalley 2023-2026 zet onder andere in op het realiseren van mobiliteitshubs - plekken waar verschillende vormen van openbaar vervoer bij elkaar komen en waar inwoners bijvoorbeeld van de fiets kunnen overstappen op trein of bus. Dat zorgt niet alleen voor betere bereikbaarheid van en in Regio Foodvalley, maar draagt ook nadrukkelijk bij aan de klimaatdoelstellingen: minder auto's en méér openbaar vervoer - maar dan moet dat er wel zijn.

Voorzitter,

Leden van Provinciale Staten,

Onlangs verscheen het rapport *Elke Regio Telt*. Eén van de belangrijkste aanbevelingen van dit rapport is dat Rijksbudgetten eerlijker over Nederland moeten worden verdeeld - niet in het minst als het gaat om het openbaar vervoer. Wij moeten het kabinet hier samen op wijzen - nu, morgen en overmorgen.

Voorzitter,

Ik ga afronden.

- Wij delen de grote zorg over de toekomst van het openbaar vervoer. In een provincie, in een regio waar grote ruimtelijke opgaven spelen, is het versterken van duurzaam openbaar vervoer een belangrijke randvoorwaarde om deze opgaven uit te kunnen voeren. Gebeurt dat niet, dan wordt het erg lastig om bij te kunnen dragen aan het oplossen van de woningbouwopgave.
- Wij vragen u nogmaals te overwegen om - al dan niet tijdelijk - uit eigen middelen bij te dragen om het OV op peil te houden.
- Wij zetten ons heel graag samen met u - Gedeputeerde Staten én Provinciale Staten - in dit geluid in Den Haag onder de aandacht te brengen en in dat verband sluit ik als volgt af:

Geachte leden van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten,
Wij zorgen voor de bussen (en koffie, thee en koek in de bus) om met elkaar naar Den Haag te gaan. Wanneer stapt *ú* in?

Ik dank u voor uw aandacht en wens u veel wijsheid.

gemeente Rheden

Aan de leden van de gemeenteraad

datum
24 juli 2023

behandeld door
Koen Knippenberg

bijlage(n)
1 Brief provincie over meerjarenperspectief OV
2 Inspraakreacties regio's bij Statenvergadering 17 mei

portefeuillehouder
Gea Hofstede

onderwerp
Update Openbaar Vervoer in 2023 en 2024

Geachte raadsleden en raadsvolgers,

In onze vorige brief van oktober 2022 ter afhandeling van de motie 'voorkom afschaling in het OV', ontving u de laatste informatie van ons over dit onderwerp. Recent zijn er nieuwe ontwikkelingen op het gebied van OV en ook hebben we inzicht in de voorgenomen wijzigingen voor de dienstregeling van 2024. In deze brief en bijlagen ontvangt u daarom nadere informatie hierover.

Meerjarenperspectief, motie PS en Coalitieakkoord 'Gewoon Doen'

In de brief van Provinciale Staten (PS, zie bijlage 1) wordt het meerjarig perspectief geschetst. Het komt erop neer dat er een steeds groter wordend financieel tekort ontstaat om het openbaar vervoer te laten rijden in Gelderland.

De Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen heeft namens de 18 regiogemeenten ingesproken in de Statenvergadering van afgelopen 17 mei over dit onderwerp. Ook de regio Foodvalley heeft dit gedaan. Wij staan achter de inhoud van deze reacties (zie Bijlage 2).

In de Statenvergadering van 31 mei 2023 is ook deze motie aangenomen door PS. Hierin wordt gepoogd om afschaling van het OV te voorkomen voor 2024, door het dekken van de extra kosten uit incidentele middelen. In de vergadering van Provinciale Staten op 5 juli 2023 is hierover de beslissing genomen. De afschaling is hiermee vooralsnog afgewend.

Op 14 juni 2023 is ook het nieuwe provinciale coalitieakkoord 'Gewoon Doen' gepresenteerd. De provincie lijkt zich daarin een neutrale positie in te nemen voor wat betreft het OV.

Dienstregeling 2024 voor gemeente Rheden

Doordat de afschaling van het OV is afgewend, hoeven we geen rekening te houden met 10% krimp van het totale OV-aanbod. Als we dan kijken naar de dienstregelingsvoorstellen voor 2024 voor de gemeente Rheden zien we het volgende (dit is in juli 2023 in concept aan ons voorgelegd):

- De HOV-lijn 331 in Velp wordt doorgetrokken en krijgt een gekoppelde eindhalte bij de Zutpensestraatweg/Beekhuizenseweg. De gemeente en provincie kijken samen naar de inpassing hiervan.
- Tijdelijke lijn 88 (voorheen 8) door Rozendaal/Velp wordt weer hersteld als volledige lijn 8.
- De schoolbussen van lijn 70 en 71 die in de winter 1x per dag rijden tussen Eerbeek/Giesbeek en Rozendaal hebben een ver teruglopende bezetting. Deze worden opgeheven.

Wij kunnen ons vinden in deze concept wijzigingsvoorstellen. We sturen daarom dit jaar namens het college van B&W geen aparte brief aan de provincie. Wel stellen we hen op de hoogte van deze raadsinformatiebrief.

We geven hierbij mee dat wij ons scharen achter de standpunten van de regio's en dat wij verwachten dat de provincie zich inzet -en in blijft zetten- voor een breed en optimaal OV-aanbod, zeker in tijden van een mobiliteitstransitie gecombineerd met een woningbouwversnelling.

Wij vertrouwen erop u hiermee weer voldoende te hebben ingelicht over dit dossier.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Martin Rommers,
Wnd. Gemeentesecretaris/Algemeen directeur.

Bijlagen
Bijlage 1: Brief provincie over meerjarenperspectief OV
Bijlage2: Inspraakreacties GMR en Foodvalley

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
G. Hofstede	2 Welzijn	1 Geen armoede 2 Geen honger 3 Goede gezondheid en Welzijn 8 Eerlijk werk en economische groei 10 Ongelijkheid verminderen

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		-

rol raad
Ter informatie

onderwerp
Raadsinformatiebrief Voorschot energietoeslag 2023 delen

INHOUD VOORSTEL
- In te stemmen met het delen van de raadsinformatiebrief 'Voorschot energietoeslag 2023'

1 Wat is de aanleiding?
Tijdens de raadsvergadering van 4 juli heeft de raad de motie 'oproep tot uitbetalen voorschot energietoeslag' aangenomen. Met deze raadsbrief willen wij de raad informeren over de stand van zaken rondom het uitkeren van het voorschot energietoeslag 2023.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
- Meerjaren beleidskader Sociaal Domein 'Meedoen!'
- Participatiewet

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Wij willen de raad informeren over de uitvoering van de motie.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
De raad informeren met de bijgevoegde raadsinformatiebrief.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
Er zijn geen financiële consequenties

Inzicht verloop beschikbaar budget	*Structureel/ incidenteel*	*2021*	*2022*	*2023*	*2024*
Budget					
Af: aangegane verplichtingen					
Bij: inkomsten					
Beschikbaar					
Gevraagd budget					
Restant budget nog beschikbaar					

6 Wat zijn de risico's?
Er zijn geen risico's verbonden aan dit voorstel.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
De brief is opgesteld met iedereen betrokken bij de uitvoering van de motie.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
De brief wordt gedeeld met de raad.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Het huidige voorstel vraagt niet om een evaluatie.

De Steeg,

gemeente Rheden

Velp | Rheden | De Steeg | Ellecom
Dieren | Spankeren | Laag-Soeren

Gemeentehuis Hoofdstraat 3 | 6994 AB De Steeg | Postbus 9110 | 6994 ZJ De Steeg
T (026) 49 76 911 | F (026) 49 76 518 | E gemeente@rheden.nl | www.rheden.nl

Aan de leden van de Gemeenteraad Rheden

datum	zaaknummer	uw brief/kenmerk
24 augustus 2023		
behandeld door	**doorkiesnummer**	**bijlage(n)**
N. Peekstok		

onderwerp
Voorschot energietoeslag 2023

Beste raadsleden,

Tijdens de raadsvergadering van 4 juli heeft uw raad de motie 'oproep tot uitbetalen voorschot energietoeslag' aangenomen. Met deze raadsbrief willen wij u informeren over de stand van zaken.

Planning
Afgelopen weken is er intensief contact geweest met BS&F, onze uitvoerende partner in de energietoeslag. Inzet van de gesprekken was om op zo kort mogelijke termijn de digitale aanvraagstraat voor het voorschot energietoeslag open te stellen. Dit blijkt helaas niet mogelijk te zijn door capaciteitsproblemen binnen de IT-afdeling bij BS&F.

BS&F geeft aan dat de aanvraagstraat begin oktober gereed is. Mocht de tweede kamer tegen die tijd positief besloten hebben op de aanpassing van de wet, dan zullen wij vanzelfsprekend het volledige bedrag uitkeren.

Voor de doelgroep die de energietoeslag ambtshalve ontvangen zullen wij wel een voorschot verstrekken. Van deze inwoners hebben wij reeds de inkomensinformatie doordat zij bijvoorbeeld een bijstandsuitkering ontvangen. Er is voor deze inwoners geen aanvraag nodig. Zij zullen het voorschot in augustus ontvangen.

Vertrouwende u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben,

Met vriendelijke groet,

Carol van Eert,
Burgemeester

Martin Rommers,
Wnd. Gemeentesecretaris/Algemeen directeur

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
Gea Hofstede	1 Samenleving	1 Geen armoede 7 Betaalbare en duurzame energie 10 Ongelijkheid verminderen

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Subsidieregeling Isolatiemaatregelen woningen energiearmoede Rheden

INHOUD VOORSTEL
1. De tijdelijke subsidieregeling Isolatiemaatregelen woningen energiearmoede Rheden vaststellen;
2. Instemmen met het verlenen van mandaat en volmacht aan de operationeel directeur van Winst uit je woning: Samen inkopen B.V. voor het vaststellen en verlenen van subsidie en het verrichten van handelingen die met de uitvoering van de genoemde subsidieregeling samenhangen overeenkomstig het bijgevoegde mandaatbesluit;
3. Instemmen met het aangaan van de bijgevoegde overeenkomst van opdracht met Winst uit je Woning: samen inkopen B.V. de stichting tussenrekening en de verwerkersovereenkomst.

1 Wat is de aanleiding?

Volgens een rapport van TNO uit september 2021 waren er ruim 1600 huishoudens in Rheden met energiearmoede, huishoudens met een laag inkomen en hoge energiekosten. Dat aantal zal het afgelopen jaar door de gestegen energieprijzen alleen maar zijn toegenomen. Het treffen van energiebesparende maatregelen is een effectieve maatregel om de gestegen energieprijzen het hoofd te bieden. Het Rijk heeft eind 2021 besloten de gemeenten een Specifieke Uitkering (SPUK) te geven gericht op de bestrijding van energiearmoede. Hoewel de meeste huishoudens, waarbij sprake is van energiearmoede een woning huren, is er ook een deel dat woningeigenaar is. Zij hebben veelal niet de mogelijkheden om hun woning goed te isoleren.

Om dit te regelen is de tijdelijke subsidieregeling Isolatiemaatregelen woningen energiearmoede Rheden opgesteld. Deze regeling regelt alles rond het aanvragen en verlenen van deze subsidie. Er is in opgenomen wie, hoeveel en voor welke isolatiemaatregelen subsidie kan worden aangevraagd. De subsidieregeling loopt uiterlijk tot 31 december 2024 of zoveel eerder als het subsidieplafond is bereikt.
De subsidieaanvragen zullen door Winst uit je woning: Samen inkopen B.V. in behandeling worden genomen, worden vastgesteld en verleend.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- Inkoopbeleid gemeente Rheden
- Gids Proportionaliteit
- Inkoopvoorwaarden gemeente Rheden
- Nationaal klimaatakkoord
- Beleidskader ‘aan de slag voor een duurzaam klimaat’ (2019-2022)
- De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)
- De algemene subsidieverordening Rheden.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Betaalbare en duurzame energie. Energiearmoede komt steeds vaker voor in alle lagen van de bevolking. Dat houdt in dat de energierekening niet of nauwelijks meer betaald kan worden. Door minder energie te verbruiken wordt de energierekening lager. Met deze subsidieregeling kunnen grotere isolatiemaatregelen worden genomen, waardoor substantieel minder energie wordt verbruikt en de energiearmoede af neemt. Daarnaast neemt door de betere isolatie het comfort van de woning toe en kunnen mogelijk ook minder gezondheidsklachten worden ervaren.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
Wij stellen voor om de subsidieregeling Isolatiemaatregelen woningen energiearmoede gemeente Rheden vast te stellen. De tijdelijke subsidieregeling isolatiemaatregelen woningen energiearmoede Rheden stimuleert eigenaar-bewoners om grotere energiebesparende aanpassingen aan hun huis te doen. Volgens artikel 2, tweede lid, van de Algemene subsidieverordening gemeente Rheden (hierna ASV) kan uw college bij nadere regeling (ook wel: subsidieregeling) vaststellen welke activiteiten in aanmerking kunnen komen voor subsidie. Ook het subsidieplafond, wijze van verdeling, de procedure en doelgroepen die in aanmerking komen voor subsidie kunnen door burgemeester en wethouders worden vastgesteld. Deze subsidieregeling geeft hier uitvoering aan.

Winst uit je woning: Samen inkopen B.V. gaat voor de gemeente de subsidies verlenen, vaststellen en alle handelingen verrichten die daarmee samenhangen. Om dit te regelen moet de operationeel directeur van Winst uit je woning: Samen inkopen B.V. gemandateerd worden. Na mandatering kan Winst uit je Woning: Samen inkopen B.V. namens het college besluiten op aanvragen tot subsidieverlening. De voorwaarden die gelden voor het mandaat zijn beschreven in het mandaatbesluit. Het afhandelen van bezwaar en beroepschriften is niet gemandateerd. Als inwoners bezwaar maken tegen een afwijzing van aanvraag tot subsidieverlening handelt de gemeente Rheden deze zelf af.

Daarnaast stellen wij voor om Winst uit je woning: Samen inkopen B.V. opdracht te verlenen om de genoemde subsidieregeling uit te voeren. Deze B.V. is in staat om zeer efficiënt grote aantallen huishoudens te benaderen, te helpen en subsidieaanvragen te verwerken. Zij voorzien huiseigenaren vrijblijvend van onafhankelijk advies en bieden hulp bij de uitvoering van de isolatiemaatregelen. Deze aanvraag wordt gedaan via diverse webformulieren op de website van Winst uit je woning: Samen inkopen B.V. en geaffilieerde websites. Medewerkers van de Winst uit je woning: Samen inkopen B.V. beoordelen de subsidieaanvraag en stellen de subsidie vast die Winst uit je woning ook uitvoert namens de gemeente.
Er zullen brieven naar de geselecteerde eigenaar-bewoners worden gestuurd waarin zij worden geïnformeerd over de tijdelijke subsidieregeling. De selectie vindt onder andere plaats op basis van ontvangst Energietoeslag 2022, een maximale WOZ-waarde van € 350.000,-, een minimale leeftijd van de woningen en het energielabel van de woning. De brief geeft een helder beeld van de meest financieel aantrekkelijke maatregelen voor verlaging van de energielasten van de woning. De eigenaar-bewoners kunnen uiterlijk tot 31 december 2024 gebruik maken van de subsidiemogelijkheid of zoveel eerder als het subsidieplafond is bereikt.

<u>Afwijken aanbestedingsbeleid</u>
De verwachte opdracht waarde voor de dienstverlening van Winst uit je Woning bedraagt maximaal € 80.880,0 (totale projectkosten, inclusief de inzet energieadviseurs). Conform het inkoopbeleid van de gemeente Rheden moeten opdrachten met een opdrachtwaarde van meer dan € 50.000 en minder dan € 215.000 meervoudig onderhands worden aanbesteed. Conform artikel 3.6 van het inkoop- en aanbestedingsbeleid en het mandaatbesluit van de gemeente Rheden heeft het DT gebruik gemaakt van de mogelijkheid om gemotiveerd af te wijken.

Gezien de wens van het college om inwoners komende winter te kunnen helpen bij het nemen van energiebesparende maatregelen is het niet mogelijk om op deze korte termijn een dienstverlener te contracteren via een aanbestedingsprocedure.
Onlangs heeft minister de Jonge kenbaar gemaakt dat de termijn voor de besteding verlengd wordt met een jaar tot 31 december 2024, maar hij verzoekt wel alle gemeenten alles in het werk te stellen om nog deze winter maatregelen te bieden voor de inwoners. Daarom wijken we eenmalig af van het eigen inkoop- en aanbestedingsbeleid.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

Inzicht verloop beschikbaar budget:	*Structureel./ Incidenteel*	*2022*	*2023*	*2024*
Budget:				
Af: aangegane verplichtingen:		Energiecoaching 211.750,-	Tijdelijke witgoedregeling 105.437,-	
Bij: inkomsten:	1.336.699,-			
Beschikbaar:				
Gevraagd budget:			371.875,-	
Restant budget nog beschikbaar:			647.637,0	

De inkomsten betreffen incidenteel budget in de vorm van de Specifieke uitkering (SPUK) – Aanpak energiearmoede.

6 Wat zijn de risico's?
De doelgroep
Er is gekozen voor een praktische manier om de doelgroep te definiëren. De doelgroep omvat in ieder geval alle eigenaar-bewoners die in 2022 de energietoeslag hebben ontvangen en de woningeigenaren die ook al energiecoaching via de Energiebank hebben ontvangen. Daarnaast is er gebruik gemaakt van de WOZ-waarde met een maximum van € 350.000,- en het energielabel van woningen om de juiste doelgroep te bepalen. Alleen inwoners met een inkomen dat onder de 130% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm aan inkomen heeft, komt voor de isolatiesubsidie in aanmerking. Er wordt niet naar het vermogen van de eigenaar-bewoners gekeken. Consequentie hiervan is dat hier mógelijk ook mensen tussen zullen zitten die eigenlijk wel zelf de mogelijkheden hebben om te investeren.
Ook zullen mensen die te maken hebben met energiearmoede buiten de gekozen doelgroep vallen. Woningeigenaren melden zich over het algemeen niet bij het sociaal domein omdat zij (vanwege de eigen woning) niet in aanmerking komen voor de reguliere toeslagen.

De kosten komen niet boven de Europese aanbestedingsgrens
Het college heeft een afwijkingsbevoegdheid in het eigen inkoopbeleid tot de Europese aanbestedingsgrens van € 215.000. Wanneer de opdrachtwaarde over vier jaar boven deze grens uitkomt dient Europees aanbesteed te worden. Gezien de geraamde opdrachtwaarde en afbakening van deze opdracht aan Winst uit je woning B.V. zal dit niet het geval zijn.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Het draagvlak voor het ondersteunen van mensen in energiearmoede, of ze nou huurder zijn of woningeigenaar, is groot op dit moment. Dat maken we op uit de reacties die we krijgen

op basis van de resultaten van de overige deelprojecten in de bestrijding van energiearmoede.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Winst uit je woning: Samen inkopen B.V. zal de resultaten van de verschillende onderdelen van het totale project real-time toegankelijk maken voor de gemeente, op basis waarvan inzicht wordt verschaft in diverse indicatoren, zoals de investeringswaarde, energielasten- en CO_2-besparing, etc.

De regeling zal worden bekend gemaakt in het elektronische gemeenteblad en is daarna voor inwoners te raadplegen op www.overheid.nl. Ook via de reguliere gemeentelijke kanalen zal de voortgang van de subsidieregeling worden gecommuniceerd.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Tijdens de campagne worden evaluatiemomenten afgesproken om de voortgang te bespreken en te kijken of bijsturing nodig is. Ook zal er een eindrapportage worden opgesteld, waarin de totale campagne wordt geëvalueerd.

Velp, 11 juli 2023

Subsidieregeling Isolatiemaatregelen woningen energiearmoede Rheden

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden;

gelet op titel 4.2 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 2, tweede lid en artikel 3 van de Algemene subsidieverordening Rheden;

b e s l u i t :

vast te stellen de "**Subsidieregeling isolatiemaatregelen woningen energiearmoede Rheden**''.

Artikel 1. Begripsbepalingen
In aanvulling op de begripsomschrijvingen in de verordening wordt in deze subsidieregeling verstaan onder:

a. *Bestaande woning*: een bewoonbare woning die is opgeleverd aan de Eigenaar-bewoner vóór de aanvraag in het kader van onderhavige subsidieregeling;
b. *Eigenaar-bewoner*: de natuurlijke persoon die volgens de kadastrale gegevens eigenaar is van de Bestaande Woning én volgens de gemeentelijke basisregistratie staat ingeschreven op het adres van de Bestaande Woning.
c. *Energiebesparende maatregel(en)*: één (of meer) isolatiemaatregel(en) in, op of aan een Bestaande Woning die beoogt/beogen energie te besparen.
d. *Gemeente*: de gemeente Rheden
e. *Subsidieregeling en Subsidie*: de subsidie in het kader van de in dit document omschreven 'Subsidieregeling Isolatiemaatregelen woningen energiearmoede Rheden;
f. *Verordening*: Algemene subsidieverordening Gemeente Rheden.

Artikel 2. Doel van de regeling
Met deze subsidieregeling wil het college van burgemeester en wethouders stimuleren dat eigenaar-bewoners van bestaande woningen in energiearmoede energiebesparende maatregelen treffen.

Artikel 3. Reikwijdte
Deze subsidieregeling is van toepassing op het aanbrengen van ingrijpende isolatiemaatregelen aan of op een bestaande koopwoning van mensen met hoge energielasten en een laag inkomen binnen het grondgebied van de gemeente Rheden.

Artikel 4. Doelgroep
Subsidie kan worden aangevraagd door een natuurlijk persoon, die Eigenaar-bewoner is van een bestaande koopwoning binnen het grondgebied van de gemeente Rheden en die op basis van een voorselectie het subsidie aanbod heeft gekregen.

Artikel 5. Subsidievoorwaarden

1. De Subsidieregeling geldt voor het nemen van de volgende energiebesparende maatregelen: vloer- en bodemisolatie, spouwmuurisolatie, HR++ of tripleglas.
2. Om voor subsidie in aanmerking te komen dient te worden voldaan aan de bij de betreffende maatregel gestelde eisen.
3. De aanvrager moet verklaren dat de energiebesparende maatregel(en) en/of diensten worden uitgevoerd/toegepast in, aan of op de Bestaande woning van de aanvrager.
4. Subsidie wordt uitsluitend verleend aan de aanvrager met een (gezamenlijk) inkomen gelijk aan of lager dan 130% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm zoals bedoeld in artikel 20, 21 en 22 van de Participatiewet.
5. De WOZ-waarde van de woning bedraagt ten hoogste € 350.000,-
6. De aanvrager mag slechts éénmaal subsidie aanvragen voor de Bestaande woning van de aanvrager.

Artikel 6. Hoogte subsidie

1. De aangeschafte maatregel(-en) en of diensten kunnen voor 100% gesubsidieerd worden per woning.
2. Een subsidieaanvraag kan meerdere maatregelen en/of diensten bevatten.
3. De subsidie, als bedoeld in deze Subsidieregeling, bedraagt maximaal € 2500,- inclusief BTW per bestaande woning.

Artikel 7. Aanvragen subsidie en procedure toekenning

1. Een Eigenaar-bewoner, die het aanbod heeft ontvangen, kan zich aanmelden op de site van de inkoopactie van onze partner “Winst uit je woning” voor een advies aan huis van een professioneel onafhankelijk energieadviseur.
2. Na het huisbezoek ontvangt de Eigenaar-bewoner een bespaarplan met offertes van de meest rendabele maatregelen, met daarbij de maatregel waarvoor subsidie verkregen kan worden.
3. De door de Eigenaar-bewoner getekende offerte, ontvangen via “Winst uit je woning”, van de maatregel die voor subsidie in aanmerking komt, is het moment van de daadwerkelijke subsidieaanvraag.
4. “Winst uit je woning” zal vervolgens namens de gemeente de subsidie toekennen op het moment dat aan alle vereisten wordt voldaan.
5. De toegekende subsidiegelden worden vervolgens gereserveerd voor aanvrager en na succesvolle uitvoering van de werkzaamheden gebruikt om direct de factuur van de uitvoerende partij mee te bekostigen. Aanvrager hoeft de kosten zodoende niet voor te schieten.
6. Indien vooraf blijkt dat de kosten voor isolatie hoger zijn dan het gestelde maximale subsidiebedrag á € 2500,- dan dient dit nadrukkelijk vooraf afgestemd te worden met de aanvrager. Alleen met toestemming van de aanvrager kunnen er meerkosten worden gemaakt en kan naar de aanvrager een restfactuur worden toegestuurd.

Artikel 8. Subsidiabele periode

1. Subsidie kan worden aangevraagd vanaf de dag na bekendmaking van deze Subsidieregeling.
2. Subsidie kan worden aangevraagd tot en met 31 december 2024 of tot het moment dat het beschikbare Subsidieplafond is bereikt.
3. Aanvragen die na 31 december 2024 worden ingediend worden niet in behandeling genomen. Het college behoudt zich het recht voor de subsidiabele periode met enkele maanden te verlengen indien daar aanleiding toe is.

Artikel 9. Subsidieplafond en wijze van verdeling

1. Voor de toekenning van subsidies geldt een Subsidieplafond van € 300.000,-. Als het subsidieplafond bereikt is, worden geen subsidie aanvragen meer in behandeling genomen en geen subsidies meer toegekend.
2. Het nemen van besluiten op de aanvragen van subsidie vindt plaats in volgorde van ontvangst van de volledige aanvragen. Met dien verstande dat wanneer de aanvrager in de gelegenheid is gesteld de aanvraag om subsidie aan te vullen, de dag waarop die aanvraag is aangevuld -zodat sprake is van een volledig ingevulde, gedagtekende en ondertekende aanvraag - voor die beslissing als datum (en tijdstip) van ontvangst van die aanvraag geldt.
3. Subsidie wordt alleen toegekend voor maatregelen die zijn aangeschaft in de subsidiabele periode zoals omschreven in Artikel 8.

Artikel 10. Weigeringsgronden

Naast de in artikel 1.8 van de Algemene Subsidieverordening Gemeente Rheden genoemde weigeringsgronden wordt de subsidie niet verleend indien:

1. Niet voldaan is aan de eisen en criteria genoemd in deze regeling.
2. Het subsidieplafond is bereikt.

Artikel 11. Verplichtingen subsidieontvanger

Naast de in hoofdstuk 6 van de Algemene subsidieverordening gemeente Rheden genoemde verplichtingen, gelden de volgende verplichtingen voor de subsidieontvanger:

1. De subsidieontvanger is verplicht zelf zorg te dragen dat de maatregel(en) technisch uitvoerbaar is/zijn en, indien van toepassing, de benodigde publiekrechtelijke en/of privaatrechtelijke toestemmingen voor het uitvoeren van de maatregel(en) zijn verkregen.
2. De aangeschafte maatregelen en/of diensten dienen uiterlijk drie maanden na de subsidieverlening te zijn uitgevoerd door een externe partij.

3. De toegekende subsidie is enkel van toepassing op isolatiemaatregelen, die via Winst uit je woning worden aangevraagd en uitgevoerd.

Artikel 12. Verantwoording van de subsidie
Het college en/of de door het college gemandateerde partij voor controle van de ingediende subsidieaanvragen behouden zich het recht voor om ter plekke te controleren of de gesubsidieerde maatregelen daadwerkelijk zijn uitgevoerd.

Artikel 13. Beslistermijn
1. Na ontvangst van de volledige aanvraag beslist de door het college gemandateerde partij voor controle van de ingediende subsidieaanvragen uiterlijk binnen 8 weken over het verlenen van de subsidie.
2. De door het college gemandateerde partij voor controle van de ingediende subsidieaanvragen kan de beslistermijn met maximaal 8 weken verdagen. Zij doet hiervan voor afloop van de beslistermijn mededeling aan de aanvrager.
3. De vaststelling van de subsidie wordt digitaal per e-mail beschikbaar gesteld aan de aanvrager van de Subsidie.

Artikel 14. Betaling van de subsidie
1. Indien een beschikking tot subsidievaststelling is gegeven, vindt de betaling van de gehele subsidie aan de uitvoerende partij in één bedrag plaats binnen 3 weken na vaststelling.
2. Op de subsidie wordt geen voorschot verleend.

Artikel 15. Hardheidsclausule
Het college kan, in bijzondere gevallen, afwijken van het bepaalde in deze regeling, indien een strikte toepassing daarvan zal leiden tot een onevenredige benadeling van de aanvrager of subsidieontvanger.

Artikel 16. Slotbepalingen
Deze subsidieregeling treedt in werking op de dag na bekendmaking

Artikel 17. Citeertitel
Deze regeling wordt aangehaald als: '*Subsidieregeling Isolatiemaatregelen woningen Energiearmoede Rheden '*.

Aldus vastgesteld in zijn vergadering van [datum] 2023.

Het college van burgemeester en wethouders.

[naam],	*[naam],*
Gemeentesecretaris	*Burgemeester*

OVEREENKOMST VAN OPDRACHT

Ondergetekenden:

I. de publiekrechtelijke rechtspersoon **Gemeente Rheden** ("**Gemeente**"), gevestigd te Velp, op grond van artikel 171 Gemeentewet rechtsgeldig vertegenwoordigd door Wethouder mevrouw G. Hofstede, handelend ter uitvoering van het besluit van het college van burgemeester en wethouders van [DATUM], met kenmerk [KENMERK];

II. de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid **Winst uit je woning: Samen inkopen B.V.** ("**WUJW**"), gevestigd te Utrecht, kantoorhoudende te (2011 MA) Haarlem aan het Prinsen Bolwerk 1, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar enige bestuurder Winst uit je Woning B.V., deze op haar beurt rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar zelfstandig bevoegde bestuurder [Andringa Holding B.V./Cachay B.V.], deze op haar beurt rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar zelfstandig bevoegde bestuurder de heer [L.J. Andringa/G. de Reeper];

III. de stichting **Stichting Tussenrekening** ("**de Stichting**"), gevestigd te Haarlem, kantoorhoudende te (2011 MA) Haarlem aan het Prinsen Bolwerk 1, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door voor deze overeenkomst rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar zelfstandig bevoegde bestuurder de heer [L.J. Andringa/G. de Reeper];

(de Gemeente, WUJW en de Stichting ook "**Partij**" of "**Partijen**";)

overwegende dat:

i. de Minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijkrelaties gelden heeft uitgekeerd aan de gemeenten als specifieke uitkering Energiearmoede.

ii. de specifieke uitkering Energiearmoede voorziet in een budget voor iedere huurder of eigenaar-bewoner, die te maken (kan) hebben met energiearmoede. Waar mogelijk wordt gevraagd zoveel mogelijk aan te sluiten bij bestaande infrastructuur of aanpakken die kansrijk zijn voor deze doelgroep en daarop voort te bouwen. Er valt te denken aan een breed scala aan maatregelen en activiteiten, van maatregelen die direct effect hebben en snel toepasbaar zijn zoals energiedisplays en radiatorfolie tot een bijdrage aan grotere isolatiemaatregelen zoals vloer- of spouwmuurisolatie. Zolang de aanpak maar tot doel heeft de energierekening van huishoudens die te maken (kunnen) hebben met energiearmoede te verlagen;

iii. WUJW gespecialiseerd is in het ten behoeve van decentrale overheden organiseren en begeleiden van projecten tot aanpak van energiearmoede, via welke burgers worden gestimuleerd te besparen op hun energierekening door kleine en/of grote energiebesparende maatregelen te treffen c.q. te laten aanbrengen, zonder dat dit een lastenverzwaring voor de betreffende overheden oplevert;

iv de Gemeente WUJW opdracht wenst te geven tot het uitvoeren van bovengenoemde dienst en de Gemeente en WUJW de wijze waarop en de voorwaarden waaronder zij samenwerken in de onderhavige overeenkomst ("**Overeenkomst**") nader wensen vast te leggen;

v de Gemeente met deze opdrachtverstrekking afwijkt van haar eigen inkoop- en aanbestedingsbeleid, door de opdracht enkelvoudig onderhands aan WUJW te geven. De Gemeente wil inwoners in energiearmoede zo snel mogelijk ondersteunen. WUJW is al bekend met de Gemeente en heeft al enkele eerdere projecten in en met de Gemeente gedaan. Hiermee besparen we tijd omdat processen voor de partijen al bekend zijn.

vi de Gemeente en WUJW uitsluitend met elkaar wensen te contracteren op basis van een overeenkomst van opdracht in de zin van artikel 7:400 e.v. BW;

vii de Gemeente daarnaast WUJW in het kader van bovengenoemde dienstverlening via een mandaatbesluit machtigt tot het namens de Gemeente verrichten van de uitbetalingen van gelden voor grote energiebesparende isolatiemaatregelen (gezamenlijk 'subsidiebijdragen'), aan Bewoners bij een subsidiebeschikking namens haar college van burgemeesters en wethouders;

viii WUJW de ontvangen gelden van de Gemeente ter zake van de bedoelde dienstverlening onder iii (geheel of gedeeltelijk) in beheer zal geven aan de Stichting op een derdengeldenrekening, waarover de Stichting de financiële administratie zal voeren en in het kader hiervan betalingen zal verrichten, waaronder de bedoelde subsidiebijdragen onder vi;

ix. de Stichting als zodanig in staat en bereid is de werkzaamheden, zoals beschreven onder vii, uit te voeren;

zijn overeengekomen als volgt:

1. Werkzaamheden WUJW

1.1 De Gemeente draagt aan WUJW voor de duur van deze Overeenkomst op diensten te verlenen in het kader van de (overkoepelende) coördinatie van de Aanpak Energiearmoede.

1.2 De werkzaamheden van WUJW zullen vooraf en gedurende het verloop van het project met de Gemeente worden afgestemd en kunnen bestaan uit een combinatie van het volgende:

a) Tijdens de selectie van uitvoerende partijen geven wij aan dat voor deze groep bewoners de factuur door ons wordt betaald.
b) Samen met de gemeente selecteren we de groep bewoners die in aanmerking komt. Deze bewoners krijgen een andere brief dan de andere woningeigenaren, waarin dit aanbod beschreven is.

c) Als de woningeigenaar interesse heeft meldt deze zich aan. Dan sturen wij een onafhankelijke adviseur langs om te kijken of de maatregelen ook daadwerkelijk kunnen worden toegepast. Woningeigenaren die zich bevinden in energiearmoede krijgen na een bezoek van maximaal 1,5 uur een uitgebreid BespaarPlan op maat waarin de aangeboden maatregelen die toepasbaar zijn beschreven worden. De adviseur geeft hierin ook advies over maatregelen die de bewoner zelf kan treffen.
d) De woningeigenaar krijgt bij interesse binnen vijf werkdagen vrijblijvende en definitieve offertes (met vermelding van de kosten na aftrek eenmalige bijdrage).
e) Als hij/zij akkoord gaat kennen wij gemandateerde de subsidie in de vorm van de extra bijdrage toe en zorgen we dat het voor zowel bewoner als uitvoerende partij helder is waar de betaling(en) van het bedrag vandaan gaat komen. Als er naast de extra bijdrage nog een restbedrag openstaat, die door de bewoner zelf betaald moet worden, wordt dit op dit moment helder gemaakt.
f) Vervolgens plannen we de uitvoering in.
g) Na afloop van de uitvoering verzorgt Wujw de betaling van de extra bijdrage direct naar de uitvoerende partijen.
h) De bewoner kan met behulp van de eindfactuur en de gegenereerde meldcode voor de maatregel zelfstandig ISDE-subsidie aanvragen bij het Rijk.

1.3 WUJW accepteert de opdracht en aanvaardt daarmee de volle verantwoordelijkheid voor het op juiste wijze uitvoeren van de overeengekomen werkzaamheden. WUJW zal haar werkzaamheden naar beste weten en kunnen verrichten en zich inspannen om aan de wensen van de Gemeente tegemoet te komen.

1.4 WUJW is vrij in de wijze waarop zij haar werkzaamheden verricht en zal dat doen naar eigen inzicht en zonder toezicht van de Gemeente. De Gemeente is gerechtigd instructies en aanwijzingen te geven met betrekking tot het resultaat van de opdracht. In dit verband zal WUJW evaluatiemomenten met de Gemeente organiseren, waarbij de voortgang van het project en eventuele door de Gemeente gewenste aanpassingen kunnen worden besproken. Bovenaan staat dat WUJW zal streven naar een zo groot mogelijk impact op de verlaging van de energierekening van betrokken bewoners binnen het beschikbare budget.

1.5 De Gemeente verstrekt WUJW alle bevoegdheden, gelegenheid en informatie benodigd voor een goede uitvoering van de opdracht, waaronder in elk geval, doch niet uitsluitend begrepen:

- een mandaatbesluit aan een persoon werkzaam bij WUJW betreffende het nemen van beschikkingen gerelateerd aan de Aanpak Energiearmoede ("**Mandaatbesluit**"), alsmede een onherroepelijke volmacht om namens de Gemeente rechtshandelingen te verrichten verband houdende met de uitvoering van de Aanpak Energiearmoede;
- het zo nodig in het kader van de uitvoering van de werkzaamheden het kosteloos ter beschikking stellen van een publiekelijk toegankelijke ruimte in het gemeentehuis voor promotiedoeleinden van duurzaamheid;
- het zo nodig in het kader van de uitvoering van de werkzaamheden het kosteloos ter beschikking stellen van een grotere ruimte in het gemeentehuis waar één of meerdere informatieavonden – een en ander ter beoordeling aan WUJW – kunnen worden gehouden, met als alternatief een locatie buiten het gemeentehuis;

- het verstrekken van een lijst met adressen van bewoners die zich bevinden in een situatie van energiearmoede en/of die het aanbod van WUJW mogen ontvangen.
- het verstrekken van een lijst van alle - al dan niet grondgebonden - woningen (inclusief bouwjaar en woningtype) vanuit het Basisregistratie Adressen en Gebouwen-register of vergelijkbare bronnen, alsmede een lijst van alle adressen binnen haar gemeentegrenzen op het moment dat er voornemens is om in het kader van de Aanpak Energiearmoede een gemeente brede inkoopactie te organiseren;
- digitale ondertekening van de bewonersbrief door een wethouder of bevoegd ambtenaar;
- de Gemeente zal op de homepage van haar website en haar social mediakanalen aandacht besteden aan de verschillende activiteiten, die in het kader van de Aanpak Energiearmoede worden georganiseerd en via link(s) doorverwijzen naar de website van WUJW;
- De Gemeente zal zich terdege inspannen om in de afgesproken communicatiekanalen bekendheid te geven aan de verschillende activiteiten, die in het kader van de Aanpak Energiearmoede worden georganiseerd.

1.6 De Gemeente verklaart zich er uitdrukkelijk mee akkoord dat WUJW ook ten behoeve van andere opdrachtgevers werkzaamheden verricht.

2. Werkzaamheden Stichting

2.1 WUJW zal de ontvangen gelden van de Gemeente ter zake van de Aanpak Energiearmoede geheel of gedeeltelijk in beheer geven aan de Stichting op een derdengeldenrekening, waarover de Stichting de financiële administratie zal voeren en in het kader hiervan betalingen zal verrichten.

2.2 De Stichting zal de door haar ontvangen gelden in het kader van de Aanpak Energiearmoede onder haar berusting houden, beheren, administreren en vrijgeven in overeenstemming met de bepalingen in deze Overeenkomst. Voorts zal zij WUJW ondersteunen bij de coördinatie/afwikkeling van de algehele Aanpak Energiearmoede.

2.3 WUJW zal de ingediende Aanvragen telkens beoordelen, de Aanvragen conform het bepaalde toe- of afwijzen en bij toewijzing van de Aanvraag een kopie van haar beschikking ("**Beschikking**") aan de Stichting zenden.

2.3 De Stichting zal na ontvangst van de Beschikking dan wel een bericht van WUJW dat de Beschikking definitief zal worden verleend, zorgdragen voor uitbetaling van (het toepasselijke deel van) de waarde van de offerte aan de uitvoerende partij, onder gelijktijdige bevestiging van de uitbetaling aan WUJW. Derden, waaronder Bewoners en uitvoerende partijen, kunnen hieraan geen rechten ontlenen. Tevens zal de Stichting zorgdragen voor uitbetaling van aan de Bewoners toegekende subsidies voor grote energiebesparende maatregelen aan de uitvoerende partijen.

2.4 De Stichting houdt telkens het bedrag aan Energiearmoede gelden dat zij nog niet heeft uitgekeerd, voor zover zij deze niet voor WUJW, één of meerdere Bewoners of voor één of

meerdere uitvoerende partijen houdt, zodat de Gemeente voor dat bedrag een vordering op de Stichting heeft. De Stichting houdt telkens een gedeelte van de Energiearmoede gelden ter hoogte van de waarde van het totaal grote energiebesparende maatregelen waarvoor een Beschikking is afgegeven, voor zover zij daarop nog geen uitkering heeft gedaan, voor de respectievelijke Bewoners.

2.5 De Stichting zal het restantbedrag aan Energiearmoede gelden binnen één maand na beëindiging van deze Overeenkomst aan WUJW terugbetalen, onder inhouding van hetgeen WUJW op dat moment aan in het kader van deze overeenkomst aan de Stichting verschuldigd is. De definitieve afwikkeling van Energiearmoede gelden zal plaatsvinden tussen WUJW en de Gemeente conform het bepaalde in artikel 3.6.

2.6 WUJW en Gemeente verstrekken de Stichting alle bevoegdheden, gelegenheid en informatie benodigd voor een goede uitvoering van haar werkzaamheden, waaronder in elk geval, doch niet uitsluitend begrepen een onherroepelijke volmacht om rechtshandelingen te verrichten verband houdende met de uitvoering van de Aanpak Energiearmoede, waaronder begrepen.

3. Vergoeding

3.1 Met de voorgestelde Aanpak Energiearmoede is in totaal een maximaal bedrag van €371.875,- gemoeid. Het bedrag van maximaal €299.200 incl. btw is daarbij gealloceerd als subsidiegeld, terwijl de projectkosten maximaal het bedrag van €72.675 excl. btw bedragen. De btw voor deze kosten kan worden aangevraagd vanuit het BTW-compensatiefonds door een e-mail te sturen naar RVO. Voor een verdere onderbouwing van dit bedrag wordt verwezen naar de offerte, die als bijlage 1 aan deze Overeenkomst is gehecht en die het totaalbudget alsmede een uitsplitsing per activiteit bevat.

3.2 Het totale bedrag inclusief btw zal nadat de opdracht door de Gemeente is verstrekt aan WUJW (vóór aanvang van het project) worden gefactureerd door WUJW aan de Gemeente. Na ontvangst van de betaling van deze factuur zal WUJW, op basis van een betalingsverzoek van de Stichting, het totale bedrag exclusief btw overmaken naar de derdengeldenrekening van de Stichting. Toegekende subsidiegelden worden direct vanuit de derdengeldenrekening van de Stichting uitbetaald aan de aangesloten uitvoerende partijen nadat zij succesvol de maatregel hebben uitgevoerd en opgeleverd. Maandelijks verstuurt WUJW een betaalverzoek aan de Stichting voor de door haar gemaakte kosten (waaronder maar niet exclusief projectkosten, communicatiekosten etc.). De Stichting houdt gedurende het hele project de financiële administratie bij om uitgaven en budgetten te monitoren en overzichten kunnen tussentijds gedeeld worden.

3.3 Betaling van elke factuur als bedoeld onder 3.2 zal door de Gemeente verricht worden binnen dertig (30) dagen na ontvangst van die factuur. Bij gebreke van tijdige betaling is WUJW gerechtigd om 4% contractuele rente bij de Gemeente in rekening te brengen. WUJW is gerechtigd om in geval van facturen die 90 dagen na factuurdatum onbetaald zijn gebleven buitengerechtelijke kosten ad 15% van het te incasseren bedrag in rekening te brengen met een minimum van € 150,--. Alle buitengerechtelijke en gerechtelijke kosten die

verband houden met de invordering van door WUJW aan de Gemeente verzonden facturen komen voor rekening van de Gemeente.

3.4 Indien en voor zover mocht blijken dat de Vergoeding niet langer in verhouding staat tot de door WUJW te maken kosten, zullen de Gemeente en WUJW in overleg een passende verhoging van de Vergoeding vaststellen.

3.5 Na afronding van de dienstverlening tot de Aanpak van Energiearmoede, zal WUJW aan de Gemeente een financieel overzicht verstrekken, bevattende een weergave van de verrichte uitgaven, een vergelijking van de uitgaven met het totaalbudget (de Vergoeding) als bedoeld in artikel 3.1, alsmede een berekening van de definitieve Vergoeding en de daarover verschuldigde btw. Indien en voor zover mocht blijken dat de reeds, ingevolge de vorige bepalingen van dit artikel, aan de Gemeente in rekening gebrachte Vergoeding en / of btw meer heeft bedragen dan de definitieve Vergoeding en/of de daarover verschuldigde btw conform het financieel overzicht, dan zal WUJW het teveel in rekening gebrachte crediteren aan de Gemeente middels een daarvoor uit te reiken credit factuur.

3.6 Voor zover de Gemeente het btw-bedrag dat in eerste instantie teveel in rekening is gebracht heeft gecompenseerd middels het compensatiefonds of in aftrek heeft gebracht, zal de Gemeente op basis van de creditering deze compensatie of aftrek ongedaan maken, zodat het eventuele verlies van belastinginkomsten bij de Nederlandse Belastingdienst wordt uitgeschakeld.

4. Duur en opzegging van de Overeenkomst

4.1. De Overeenkomst wordt met ingang van [de datum van ondertekening of DATUM] aangegaan voor de duur van de periode waarbinnen zowel de te verrichten werkzaamheden zullen zijn afgerond, tenzij anders overeengekomen. De Gemeente, WUJW en de Stichting kunnen deze Overeenkomst schriftelijk verlengen. De bepalingen die in de Overeenkomst zijn opgenomen, blijven uitdrukkelijk van toepassing bij een dergelijke verlenging, tenzij anders overeengekomen. De Overeenkomst eindigt van rechtswege wanneer de uit hoofde van de Aanpak Energiearmoede ter beschikking gestelde gelden volledig gebruikt zijn en de door WUJW te verrichten werkzaamheden in het kader van de Aanpak Energiearmoede ook overigens volledig zijn uitgevoerd.

4.2 De Overeenkomst kan door Partijen tussentijds worden opgezegd, tegen het einde van de kalendermaand en met inachtneming van een opzegtermijn van twee maanden. Opzegging kan uitsluitend per aangetekend schrijven geschieden. De Gemeente kan de Overeenkomst enkel tussentijds opzeggen indien sprake is van een gegronde reden voor opzegging.

4.3 In afwijking van hetgeen in artikel 4.2 is bepaald, kunnen Partijen deze Overeenkomst door middel van een aangetekende schrijven met onmiddellijke ingang beëindigen in de navolgende gevallen:

a. indien één van Partijen, na tot nakoming van haar verplichtingen schriftelijk te zijn aangemaand en daarvoor een redelijke termijn te zijn geboden, ernstig toerekenbaar tekort blijft schieten in haar verplichtingen uit hoofde van de Overeenkomst;

b. indien een Partij failliet wordt verklaard, indien een Partij (voor de Gemeente ex artikel 12 Gemeentewet) onder curatele wordt gesteld of indien een Partij wordt ontbonden;

c. indien een verzoek tot (voorlopige) surseance van betaling van een Partij bij de bevoegde instantie is ingediend;

d. indien door toedoen van een Partij dan wel een bij de uitvoering van de Overeenkomst door een Partij ingeschakelde derde, de positie, reputatie, imago of de goede naam van een andere Partij op enigerlei wijze schaadt of in diskrediet brengt.

4.4 Partijen zijn bovendien gerechtigd de Overeenkomst met onmiddellijke ingang te beëindigen indien in strijd wordt gehandeld met artikel 5 (geheimhouding).

5. Geheimhouding

5.1 Partijen verbinden zich zowel gedurende de looptijd als na het einde van deze Overeenkomst strikte geheimhouding te betrachten met betrekking tot alle gegevens en informatie die zij voorafgaand aan of tijdens de looptijd van deze Overeenkomst over elkaars onderneming/instelling hebben verkregen in de breedste zin van het woord, behoudens voor zover de andere Partij(en) uitdrukkelijke, schriftelijke toestemming hebben gegeven bepaalde, specifiek omschreven informatie te delen. Deze bepaling heeft geen betrekking op informatie die noodzakelijk is voor uitvoering van de opdracht door WUJW, dan wel voor de uitvoering van de werkzaamheden door de Stichting.

5.2 Om efficiënte samenwerking tussen gemeenten te bevorderen, is het WUJW in afwijking van het in artikel 5.1 bepaalde, wel toegestaan om informatie in geanonimiseerde vorm met andere gemeenten te delen.

5.3 Het bepaalde in artikel 5.1 vindt voorts geen toepassing indien één der Partijen op grond van enige wettelijke bepaling verplicht is kennis of gegevens over te dragen aan de autoriteiten.

6. Privacy

6.1 WUJW zal de door de Gemeente en Bewoners verstrekte persoonsgegevens uitsluitend gebruiken voor zover dat nodig is in het kader van de uitvoering van de onderhavige Overeenkomst, tenzij de Gemeente of de Bewoner toestemming geeft voor gebruik voor andere doeleinden.

6.2 Voor zover WUJW in het kader van de uitvoering van de Overeenkomst over persoonsgegevens komt te beschikken, verbindt zij zich ertoe dienaangaande de Algemene Verordening Gegevensbescherming na te leven.

6.3 WUJW zal persoonsgegevens uitsluitend aan derden ter beschikking stellen wanneer dat nodig is in het kader van de uitvoering van deze Overeenkomst.

7. Diversen

7.1 De Overeenkomst bevat de gehele overeenkomst tussen Partijen met betrekking tot de in de Overeenkomst omschreven onderwerpen.

7.2 Partijen zijn zonder schriftelijke goedkeuring van de andere Partij(en) niet bevoegd rechten en/of verplichtingen uit de Overeenkomst aan derden over te dragen.

7.3 Is of wordt de Overeenkomst gedeeltelijk ongeldig of onverbindend, dan blijven Partijen aan het overblijvende gedeelte gebonden. Partijen zullen het ongeldige of onverbindende gedeelte vervangen door bedingen die wel geldig en verbindend zijn en waarvan de rechtsgevolgen, gelet op de inhoud en strekking van de Overeenkomst, zo veel mogelijk overeenstemmen met die van het ongeldige of onverbindende gedeelte.

7.4 Wijzigingen van en aanvullingen op deze Overeenkomst zijn slechts geldig voor zover deze schriftelijk tussen alle Partijen zijn overeengekomen.

8. Bevoegde rechter en toepasselijk recht

8.1 Op de Overeenkomst en nadere overeenkomsten die daaruit voortvloeien is uitsluitend Nederlands recht van toepassing.

8.2 Alle geschillen welke mochten ontstaan naar aanleiding van de Overeenkomst dan wel van nadere overeenkomsten die daarvan het gevolg mochten zijn, zullen worden beslecht door de Rechtbank Noord-Holland, locatie Haarlem.

Aldus overeengekomen en in drievoud ondertekend te Velp en Haarlem op [DATUM].

_____	_____
Gemeente Rheden	Winst uit je woning: Samen inkopen B.V.
door: wethouder mevr. G. Hofstede	door: G. de Reeper

_____

Stichting Tussenrekening

door: G. de Reeper

Benoemen uitvoerder subsidieregeling Isolatiemaatregelen Woningen Energiearmoede 2023 - mandatering operationeel directeur Winst uit je woning: Samen Inkopen B.V.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden

gelet op de Gemeentewet en de Algemene wet bestuursrecht;

besluiten

de operationeel directeur van Winst uit je Woning: Samen Inkopen B.B. te mandateren voor het toekennen van individuele subsidies gebaseerd op de subsidieregeling Isolatiemaatregelen Woningen Energiearmoede en het dientengevolge financieel-administratief verwerken van het subsidiebedrag ten behoeve van de bewoner, aan wie de subsidie is toegekend. De operationeel directeur blijft bij het nemen van deze besluiten binnen de kaders van de subsidieregeling.

Op dit mandaatbesluit zijn de voorwaarden als bedoeld in de artikelen 1 tot en met 6 van het Mandaatbesluit Rheden 2020 van toepassing.

burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden,

***** 2023

……,
*****
Gemeentesecretaris

……,
****
Burgemeester

Verwerkersovereenkomst uitvoering overeenkomst van opdracht Energiearmoede Winst uit je woning

Gemeente Rheden, waarvan het college van Burgemeester en Wethouders de verwerkingsverantwoordelijke is, verder te noemen Verwerkingsverantwoordelijke, hierbij op grond van het mandaatbesluit van de Gemeente Rheden rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer G. Starink, teammanager Beleid.

En

Winst uit je woning: Samen inkopen BV, onderdeel van Winst uit je woning BV, gevestigd aan de Prinsen Bolwerk 1 te Haarlem, bekend bij de KvK onder nummer 30288571, te dezen vertegenwoordigd door de heer G. de Reeper, directeur van Winst uit je woning, hierna te noemen 'Verwerker"

Gezamenlijk te noemen 'Partijen'.

Partijen overwegen het volgende:

a) Partijen hebben op DATUM de overeenkomst van opdracht Energiearmoede Winst uit je woning, hierna Hoofdovereenkomst, afgesloten, op grond waarvan Verwerker de volgende dienst(en) levert aan de Verwerkingsverantwoordelijke:
   - Zie overeenkomst van opdracht onder 1.2

b) Verwerker verwerkt voor de uitvoering van de Hoofdovereenkomst Persoonsgegevens voor Verwerkingsverantwoordelijke;

c) Op de verwerking van Persoonsgegevens door Verwerker zijn de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Uitvoeringswet AVG (UAVG) van toepassing;

d) Partijen willen in aanvulling op de AVG en de UAVG de volgende afspraken over de verwerking van Persoonsgegevens vastleggen in deze verwerkersovereenkomst (hierna: de Verwerkersovereenkomst);

en komen het volgende overeen:

Artikel 1. Definities

1.1 Begrippen uit de AVG en de UAVG die in deze Verwerkersovereenkomst worden gebruikt, hebben dezelfde betekenis.

1.2 Bijlagen: aanhangsels bij deze Verwerkersovereenkomst, die onlosmakelijk deel uitmaken van deze Verwerkersovereenkomst.

Artikel 2. Ingangsdatum en duur

2.1 Deze Verwerkersovereenkomst gaat in op het moment dat de Hoofdovereenkomst tot stand is gekomen, tenzij Partijen anders overeenkomen.

2.2 Deze Verwerkersovereenkomst eindigt op het moment dat Verwerker de verwerking van Persoonsgegevens op grond van de Hoofdovereenkomst heeft beëindigd en de afspraken over het teruggeven en/of wissen van Persoonsgegevens zijn nagekomen.

Artikel 3. Onderwerp van deze Verwerkersovereenkomst

3.1 Verwerker verwerkt de door of via Verwerkingsverantwoordelijke ter beschikking gestelde Persoonsgegevens uitsluitend in opdracht van Verwerkingsverantwoordelijke voor de uitvoering van de Hoofdovereenkomst en uitsluitend overeenkomstig schriftelijke instructies van Verwerkingsverantwoordelijke, tenzij een op Verwerker van toepassing zijnde Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke wettelijke bepaling hem tot verwerking verplicht. In dat geval zal Verwerker Verwerkingsverantwoordelijke, voorafgaand aan de verwerking, daarvan zonder onredelijke vertraging in kennis stellen, tenzij die wetgeving deze kennisgeving om gewichtige redenen van algemeen belang verbiedt.

3.2 De door Verwerker uit te voeren verwerkingen staan beschreven in tabel 1 van Bijlage 1.

Artikel 4. Inhoudelijke afspraken

4.1 Beveiligingsmaatregelen

Verwerker zorgt voor passende technische en organisatorische maatregelen om de Persoonsgegevens goed te beveiligen, zoals bedoeld in artikel 32 AVG. De wijze waarop Verwerker de passende technische en organisatorische maatregelen aantoont, staat in Bijlage 2.

4.2 Audits

Verwerker verleent alle benodigde medewerking aan audits uitgevoerd door een gecertificeerde auditor over de nakoming van de afspraken binnen deze Verwerkersovereenkomst en Bijlagen, tenzij Verwerker door middel van een geldige certificering, die periodiek door een geaccrediteerde instelling wordt getoetst, heeft aangetoond dat Verwerker de gemaakte afspraken nakomt. De kosten van deze audit worden gedragen door Verwerkingsverantwoordelijke (zowel eigen kosten als kosten van Verwerker), tenzij de auditor één of meer tekortkomingen van niet ondergeschikte aard van Verwerker constateert die ten nadele zijn van Verwerkingsverantwoordelijke.

4.3 Verwerking buiten de EER

Verwerker mag Persoonsgegevens buiten de Europese Economische Ruimte (laten) verwerken wanneer is voldaan aan de voorwaarden van artikel 45 of 46 AVG. Wanneer er sprake is van een verwerking buiten de EER, dan stelt Verwerker Verwerkingsverantwoordelijke daarvan vooraf op de hoogte.

4.4 Geheimhouding

Personen die werken voor (sub)Verwerker en (sub)Verwerker zelf, moeten Persoonsgegevens waarmee zij werken geheimhouden. De personen die werken voor Verwerker en subverwerkers hebben daarom een geheimhoudingsverklaring getekend, of zich op een andere manier schriftelijk gebonden aan de geheimhouding.

4.5 Subverwerkers

De ten tijde van het afsluiten van deze Verwerkersovereenkomst bekende subverwerkers vermeldt Verwerker in tabel 3 van Bijlage 1. Verwerkingsverantwoordelijke verleent hierbij algemene toestemming voor de inschakeling van subverwerkers. Verwerker houdt na de start van de werkzaamheden Verwerkingsverantwoordelijke op de hoogte van de beoogde inschakeling van nieuwe subverwerkers. Bij de inschakeling van subverwerkers blijven de artikelen 28.2 en 28.4 AVG onverkort van kracht.

4.6 Rechten van betrokkenen

Als een betrokkene een beroep doet op zijn rechten zoals genoemd in artikel 12 t/m 22 AVG, helpt Verwerker Verwerkingsverantwoordelijke om daarop binnen de wettelijke termijnen een beslissing te nemen.

4.7 Gegevensbeschermingseffectbeoordeling en voorafgaande raadpleging

Op verzoek van Verwerkingsverantwoordelijke werkt Verwerker altijd mee aan een gegevensbeschermingseffectbeoordeling (DPIA) en een voorafgaande raadpleging als bedoeld in artikel 35 en 36 AVG.

Artikel 5. Inbreuk in verband met Persoonsgegevens

5.1 Verwerker zal Verwerkingsverantwoordelijke zonder onredelijke vertraging, maar uiterlijk binnen 24 uur, informeren na vaststelling van een (vermoedelijke) Inbreuk in verband met Persoonsgegevens. Verwerker vermeldt hierbij voor zover bekend de vermeende oorzaak van de (vermoedelijke) Inbreuk, de categorie persoonsgegevens, de categorie betrokkenen en het aantal betrokkenen.

5.2 In geval van een Inbreuk neemt Verwerker zonder onredelijke vertraging alle maatregelen om de Inbreuk te herstellen, de gevolgen daarvan te beperken en verdere Inbreuken te voorkomen.

5.3 Verwerker heeft een gedetailleerd logboek van de Inbreuken en de maatregelen die op Inbreuken zijn genomen. Verwerkingsverantwoordelijke mag dat inzien, wanneer deze daarom vraagt.

5.4 Verwerkingsverantwoordelijke beslist of de Inbreuk moet worden gemeld bij de toezichthoudende autoriteit en/of Betrokkene. Verwerker ondersteunt de Verwerkingsverantwoordelijke waar nodig bij de melding aan de toezichthoudende autoriteit en/of Betrokkene.

Artikel 6. Aansprakelijkheid

6.1 Eventuele in de Hoofdovereenkomst overeengekomen beperkingen van de aansprakelijkheid hebben ook betrekking op de Verwerkersovereenkomst.

Artikel 7. Beëindigen verwerkersovereenkomst

7.1 Partijen moeten in de Hoofdovereenkomst afspraken maken over de beëindiging van de Hoofdovereenkomst en de daaruit voortvloeiende teruggave en wissing van Persoonsgegevens.

7.2 De geheimhouding geldt ook nog na beëindiging van deze Verwerkersovereenkomst.

Artikel 8. Overige bepalingen

8.1 Op deze overeenkomst is Nederlands recht van toepassing. Alle geschillen, ook als alleen één Partij vindt dat er een geschil is, zullen in eerste instantie worden voorgelegd aan dezelfde bevoegde rechter als genoemd in de Hoofdovereenkomst.

Bijlage 1 Overzicht van te verwerken persoonsgegevens

1. Naam verwerking, doeleinden, categorieën van betrokkenen, soort persoonsgegevens en eventuele doorgifte naar derde landen

Naam verwerking	**Verwerkingsdoeleinden**	**Categorieën van Betrokkenen**	**Soort Persoonsgegevens** (waaronder bijzondere persoonsgegevens)	**Doorgifte naar derde landen**
Versturen brieven	Versturen van een brief met informatie over de energiearmoedecampagne en/of de inkoopactie van energiebesparende maatregelen	Inwoners	Adres, postcode, woonplaats en bouwjaar	Nee
Verlening van subsidie met betrekking tot de regeling grote energiebesparende maatregel	Het kunnen vaststellen en verlenen van subsidie	Inwoners	Naam, IBAN, Telefoonnummer en emailadres	Nee

2. Contactgegevens

Contactpersoon Verwerkingsverantwoordelijke (NB: ook buiten kantooruren)	Naam: Arthur Hofstad
	Contactgegevens: a.hofstad@rheden.nl, 0657948876

Contactpersoon Verwerker (NB: Ook buiten kantooruren)	Naam: Wigger Verschoor
	Contactgegevens: wigger@winstuitjewoning.nl, 06-34773245

NB: Eventuele wijzigingen in bovenstaande tabellen geven partijen op korte termijn aan elkaar door.

3. Ingeschakelde subverwerkers

Naam en contactgegevens subverwerker	KvK-nummer	Uitbestede verwerkingen	Toepassing

Bijlage 2 Aantonen passend niveau van beveiliging en aansluiting bij gedragscode

- Normenstelsel

  √ De informatiebeveiliging vindt plaats volgens algemeen erkende normen, namelijk:

  ISO 27001

  - De informatiebeveiliging vindt plaats volgens een algemeen erkende overheidsnorm zoals de BIG (of de BIR, BIO) of vergelijkbaar, namelijk:

    .....

  √ Anders, nl. *Beveiligde server, afgesloten (fysieke) ruimte, alarm verbonden met alarmcentrale, strikt beperkte toegang voor medewerkers, met wachtwoord afgeschermde PC's, verwerkersovereenkomsten afgesloten met subverwerkers*

- De toereikendheid van de informatiebeveiliging blijkt uit de volgende certificering en verklaring van toepasselijkheid:

  - Periodieke externe controles zoals audits, pentesten of TPM's (bijv. ISAE3xxx SOC type II);
  - Een Assurance rapport van een auditor die is aangesloten bij NOREA;

  √ Eigen controles of eigen mededelingen over de beveiligingsmaatregelen zoals hieronder beschreven:

  Aangezien er in de informatie uitwisseling tussen gemeente en Wujw geen persoonsgegevens in het geding zijn die directe identificatie van natuurlijke personen mogelijk maken, en de persoonsgegevens die worden verwerkt openbaar beschikbaar zijn via publiekelijk toegankelijke diensten zoals het BAG-register, is ons veiligheidsniveau hierop aangepast.

  Met betrekking tot de informatie-uitwisseling tussen bewoner en Wujw, binden wij ons o.a. op onderstaande wijze. Tijdens huisbezoeken van de energiecoaches wordt in principe geen extra informatie mbt persoonsgegevens gevraagd. Waar dit wel het geval is, wordt akkoord gevraagd van bewoner en gewezen op de privacyvoorwaarden.

_____	_____
Gemeente [GEMEENTE]	Winst uit je woning: Samen inkopen B.V.
door: [NAAM]	door: Gijs de Reeper

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
Dorus Klomberg	3 Bestuur & Organisatie	16 Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Vastgestelde beleidsdocumenten van De Connectie

INHOUD VOORSTEL
Het college wordt gevraagd:
1. Kennis te nemen van de beleidsdocumenten van De Connectie
2. De raadsinformatiebrief vast te stellen en ter kennisname te versturen naar de Raad

1 Wat is de aanleiding?
Op verzoek van de concerncontroller van De Connectie door leiden van de volgende door het bestuur vastgestelde beleidsdocumenten van De Connectie:
- Raadsinformatiebrief
- Zienswijze raad Arnhem
- Zienswijze raad Rheden
- Nota van wijziging
- Berap-1 2023 na vaststelling
- MJPB 2024-2027 na vaststelling

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Aansluiting tussen P en C cyclus van De Connectie en van de gemeente Rheden

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Transparantie in de samenwerking met De Connectie ter verbetering van deze samenwerking. Hierdoor kan gemeente Rheden haar dienstverlening verbeteren. En zo bijdragen aan 'sterke publieke diensten'.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
De Berap-1 en de MJPB zijn in concept behandeld in de Raadsvergadering van 27 juni 2023. De Zienswijze van de Raad is daarna ingediend bij De Connectie. Naar aanleiding van de drie zienswijzen is er een nota van zienswijzen opgesteld en eventueel verwerkt in de Berap-1 en MJPB 2024- 2027. Deze documenten zijn vervolgens door het bestuur vastgesteld.
Met de bijgaande Raadsinformatiebrief wordt U geïnformeerd over de vaststelling en andere ontwikkelingen.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

n.v.t.

Inzicht verloop beschikbaar budget:	*Structureel./ Incidenteel*	*2019*	*2020*	*2021*	*2022*
Budget:					
Af: aangegane verplichtingen:					
Bij: inkomsten:					
Beschikbaar:					
Gevraagd budget:					
Restant budget nog beschikbaar:					

6 Wat zijn de risico's?
n.v.t.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
n.v.t.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
n.v.t.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
n.v.t.

Velp,

De Connectie

Aan de raden van de gemeenten Arnhem,
Renkum en Rheden

Datum : 6 juli 2023
Contactpersoon : Maurits Boersma
Telefoonnummer : 026 377 2410

Onderwerp: Vaststelling eerste Bestuursrapportage 2023 en Meerjarenprogrammabegroting 2024-2027

Geachte gemeenteraadsleden,

Op 24 april jl. hebben wij u de eerste Bestuursrapportage 2023 en de Meerjarenprogrammabegroting (MJPB) 2024-2027 toegezonden. Daarbij heeft ons bestuur uw raden verzocht om binnen de hiervoor, in de Wet Gemeenschappelijke Regeling (WGR), gestelde termijn van 12 weken uw zienswijze op zowel de eerste Bestuursrapportage over 2023 als de MJPB 2024-2027 kenbaar te maken.

Inmiddels hebben de raden van de gemeente Arnhem en Rheden hun zienswijzen ingediend. De raad van de gemeente Renkum heeft besloten geen zienswijze in te dienen, aangezien de eerste Bestuursrapportage 2023 en de Meerjarenprogrammabegroting (MJPB) 2024-2027 geen nieuwe keuzes bevatten dan het reeds gevoerde beleid.

Het bestuur heeft kennis genomen van de ingediende zienswijzen en wil u in eerste instantie hartelijk danken voor uw reactie, zowel in de vorm van aandachtpunten die u ons bestuur mee wilt geven, als in de vorm van aanvullende vragen en verzoeken. Wij willen hier graag middels deze brief op reageren.

Algemeen
De raad van de gemeente Arnhem ziet een positieve ontwikkeling in het aanbieden van een aparte perspectiefbrief aan uw raden en constateert dat het hiermee beoogde effect om de begroting van De Connectie, qua inhoud en proces, meer volgend te laten zijn aan gemeentelijk beleid, van toegevoegde waarde kan zijn.

Het bestuur onderschrijft deze constatering en is ervan overtuigd dat deze toegevoegde waarde kan worden vergroot door het expliciet betrekken van onze perspectiefbrief bij de behandeling van uw gemeentelijke kadernota en de daarop volgende MJPB 2024-2027. De impact van uw keuzes voor De Connectie als uitvoeringsorganisatie kan vervolgens, zowel programmatisch als financieel, met de eerstvolgende begrotingswijziging in de MJPB 2024-2027 van De Connectie verwerkt.

Kostenontwikkeling
De raad van de gemeente Rheden vraagt opnieuw aandacht voor het houden van grip op de financiën, het sturen op financiële risico's en het beperken van een verdere toename van de bedrijfsvoeringslasten. Bijzondere aandacht wordt gevraagd voor de afbouw van inhuur, zowel vanuit kostenperspectief als met oog op het opbouwen en vasthouden van kennis binnen de organisatie.

Wij hebben begrip voor uw oproep en zullen ons inspannen om de toename van de bedrijfsvoeringslasten te beperken. Niettemin is de omvang van deze lasten slechts deels door De Connectie zelf, als uitvoeringsorganisatie, te beïnvloeden. Het bestuur ziet daarentegen een gezamenlijke uitdaging in het hoofd te bieden aan de (autonome) ontwikkelingen die op ons afkomen, het beheersen van de vraag en het optimaal benutten van het samenwerkingspotentieel.

De afhankelijkheid van inhuur heeft onze aandacht en ziet u ook terug in het risicoprofiel. De Connectie stuurt actief op het structureel invullen van formatie. Tegelijkertijd hebben we te maken met toenemende concurrentie en schaarste op de arbeidsmarkt. Inhuur blijft nodig om continuïteit van de dienstverlening te kunnen garanderen, (gemeentelijke) businessprojecten te kunnen realiseren en om aan verzoeken voor het leveren van maat- en meerwerk te kunnen voldoen.

Belastingen
In de eerste Bestuursrapportage 2023 hebben wij melding gemaakt van een enorme (landelijke) toename van WOZ-bezwaren en de gevolgen hiervan voor de afwikkelingen van deze bezwaren en de uit te keren proceskostenvergoedingen. De raad van de gemeente Arnhem geeft aan deze ontwikkeling te herkennen en verzoekt het bestuur de ontwikkeling van het aantal bezwaren strak te monitoren en uw raad tijdig te informeren bij afwijkingen. Bij de tweede Bestuursrapportage 2023 kunt u van ons een eerste update verwachten ten aanzien het werkelijk aantal af te handelen bezwaren en die hiervoor benodigde middelen.

Begrijpelijke taal
De raad van de gemeente Arnhem spreekt haar dank uit voor het feit dat zowel in de eerste Bestuursrapportage 2023 als in de MJPB 2024-2027 aandacht is besteed aan het in begrijpelijke taal aanbieden van de stukken. Wij zullen hier, overeenkomstig uw verzoek, in de toekomst blijvend aandacht aan besteden.

Inclusie en diversiteit
De raad van de gemeente Arnhem is positief gestemd over de, in de MJPB 2024-2027, beschreven stappen ten aanzien van het beleid en de ambities op het gebied van Inclusie en diversiteit. Wij zullen, overeenkomstig uw verzoek, u via onze beleidsdocumenten blijvend informeren over de uitvoering van onze beleidsvoornemens, ook ten aanzien van het onderwerp Inclusie en diversiteit.

<u>Overwegingen</u>
De zienswijzen hebben geen aanleiding gegeven tot wijzigingen in zowel de eerste Bestuursrapportage 2023 als in de MJPB 2024-2027. Niettemin heeft het bestuur besloten om de -ontwerp- eerste Bestuursrapportage 2023 en MJPB 2024-2027, voor definitieve vaststelling, te corrigeren voor compensatie van autonome prijsontwikkelingen. Wij lichten dat besluit graag toe:

In de ontwerp eerste bestuursrapportage 2023 is voorgesteld om de autonome prijsontwikkelingen te corrigeren op basis van de meest recente raming uit het Sociaal Economisch plan (CEP) van het CPB van respectievelijk augustus 2022 en maart 2023. Hiermee is gehandeld naar de uitgangspunten voor de begroting zoals deze door het bestuur zijn vastgesteld.

Niettemin is geconstateerd dat per abuis niet de prijsindexatie voor de materiële overheidsconsumptie is gehanteerd (IMOC), maar voor de inflatie, geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP). De oorzaak hiervan is gelegen in het feit dat de percentages tot voor kort gelijk op liepen.

Daarnaast is De Connectie in de primitieve begroting 2023-2026 gecompenseerd voor bovengemiddelde kostenontwikkelingen bij ICT ten opzichte van de prijsindexatie voor de materiële overheidsconsumptie. Het CPB heeft haar ramingen bijgesteld en nadere analyse heeft uitgewezen dat deze bijstelling voldoende is om de meerkosten bij ICT, als gevolg van autonome prijsontwikkelingen, hieruit te kunnen dekken.

Het ligt in de rede om de eerste Bestuursrapportage 2023 en MJPB 2024-2027, voor definitieve vaststelling, hiervoor te corrigeren. Hiermee beoogt het bestuur dat deze middelen zo vroegtijdig mogelijk weer beschikbaar komen voor andere opgaven waar onze gemeenten-eigenaren voor staan.

Vaststelling

Het bestuur wil u informeren over het feit dat wij de eerste Bestuursrapportage 2023 en de MJPB 2024-2027, onder bijgevoegde nota van wijziging, in onze vergadering van 6 juli jl. hebben vastgesteld.

Bijgaand ontvang u, ter informatie, de definitieve versies van de eerste Bestuursrapportage 2023 en de MJPB 2024-2027.

Vertrouwende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Met vriendelijke groet,

T.A.F.A. Klomberg
Voorzitter bestuur De Connectie

Bijlage: Zienswijzen van de gemeenteraden
Nota van wijziging
Eerste bestuursrapportage 2023, na vaststelling
MJPB 2024-2027, na vaststelling

Bestuur uitvoeringsorganisatie De Connectie

Datum :
Zaaknummer : 214555
Contactpersoon : Caner Duman
Telefoonnummer : 026 377

Onderwerp: Zienswijze gemeenteraad Arnhem 1e Bestuursrapportage 2023 en Meerjarenprogrammabegroting 2024-2027 De Connectie

Geacht bestuur,

Algemeen
Uw bestuur heeft aan de raad van de gemeente Arnhem de 1e Bestuursrapportage 2023 en de ontwerp-Meerjarenprogrammabegroting (MJPB) 2024-2027 van de Bedrijfsvoeringsorganisatie De Connectie aangeboden. De raad heeft kennisgenomen van de Bestuursrapportage en de ontwerp-MJPB 2024-2027, die aanleiding geven tot de volgende zienswijze.

Zienswijze
Een positieve ontwikkeling is dat De Connectie ook dit jaar een aparte Perspectiefbrief heeft aangeboden aan de gemeenteraden. Het hiermee beoogde effect om de begroting van De Connectie, qua inhoud en proces, meer volgend te laten zijn aan gemeentelijk beleid kan van toegevoegde waarde zijn.

Belastingen
De forse toename van het aantal bezwaarschriften tegen de WOZ-waarde en de daaraan gekoppelde stijging van de proceskosten is herkenbaar en ook landelijk zichtbaar. In afwachting op mogelijke wijziging in wet- en regelgeving verzoeken wij u de ontwikkeling van het aantal bezwaren strak te monitoren en ons tijdig te informeren bij afwijkingen.

Diversiteit en Inclusie
Het is goed om te constateren dat De Connectie aandacht besteedt aan Inclusie en Diversiteit. De in de ontwerp-MJPB beschreven stappen ten aanzien van beleid, ambities en aandachtsgebieden stemmen positief. We verzoeken u het onderwerp Inclusie en Diversiteit als vast onderwerp in uw beleidsdocumenten op te nemen en ons via deze documenten te informeren over de voortgang.

Begrijpelijke taal
Zowel in de 1e Bestuursrapportage 2023 als in de ontwerp-MJPB is aandacht besteed aan het in begrijpelijke taal (B1-taalniveau) aanbieden van de stukken. Daarvoor onze dank. Wij verzoeken uw bestuur om in de toekomst aandacht te blijven besteden aan dit onderwerp.

Hoogachtend,
De raad van de gemeente Arnhem
de griffier, de voorzitter,

Bestuur van De Connectie,
T.a.v. mevrouw S. de Kleyn

Eusebiusbuitensingel 53
6828HZ Arnhem

datum	**Ons kenmerk**	**uw brief/kenmerk**
16 mei 2023		d.d. 24 april 2023
behandeld door	**Doorkiesnummer**	**bijlage(n)**
-	-	-

onderwerp
1e berap en MJPB 2024-2027 van De Connectie

Geacht Bestuur,

Wij danken u voor het ter behandeling aanbieden van de 1e Bestuursrapportage 2023 en de concept Meerjarenprogrammabegroting 2024-2027.
De gemeenteraad van Rheden heeft kennis genomen van de inhoud van deze stukken. Onderstaand treft u zijn zienswijze hierover aan.

1e Bestuursrapportage 2023
De 1e bestuursrapportages is in beginsel een afwijkingenrapportage en laat via een aantal kadercorrecties een lichte stijging van de eigen bijdrage voor de gemeente Rheden zien.

Meerjarenprogrammabegroting 2024 – 2027
Het meerjarenperspectief laat een stijging van de eigen bijdrage van de gemeente Rheden ten opzichte van de Meerjarenbegroting 2023-2026 zien. In deze stijging zijn de nieuwe beleidsintenties nog niet verwerkt.

Wij vragen opnieuw uw aandacht voor het houden van grip op de financiën, het sturen op financiële risico's en het beperken van een verdere toename van de bedrijfsvoeringslasten.

Specifieke zorg een aandachtspunten zijn.
Om te kunnen anticiperen op de kostenstijgingen blijft het van belang dat De Connectie onze gemeente tijdig pro-actief informeert. Wij verwachten daarbij van uw bestuur en organisatie de noodzakelijke inspanning om de kosten zo laag mogelijk te houden.

De Connectie is afhankelijk van (duurdere) inhuur voor het continueren van dienstverlening (25,1% t.o.v. 1,15 begroot). Wij vragen aandacht om de inhuur zo snel mogelijk af te bouwen en de afhankelijkheid te verminderen. Dit niet alleen voor het verminderen van kosten, maar ook voor het opbouwen en vasthouden van kennis binnen de organisatie.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en Wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester

Nadja Renkema,
secretaris

De Connectie

NOTA VAN WIJZIGING

Besluit

1. De, in de ontwerp eerste bestuursrapportage 2023, voorgestelde compensatie voor autonome *prijsontwikkelingen 2022* ad. € 1,7 mln. wordt met € 457k verlaagd (S).

2. De, in de ontwerp eerste bestuursrapportage 2023, voorgestelde compensatie voor autonome *prijsontwikkelingen 2023* ad. € 748k wordt met € 230k verhoogd (S).

Toelichting

In de MJPB 2023-2026, ofwel de primitieve begroting 2023, zijn de materiële budgetten geïndexeerd op basis van de raming uit het Centraal Economisch plan (CEP) van het CPB van maart 2022. Op basis van deze raming bedroeg de indexatie voor autonome prijsontwikkelingen vanaf 2022 4,1% en voor autonome prijsontwikkelingen vanaf 2023 2,3%.

In de -ontwerp- eerste bestuursrapportage 2023 is voorgesteld om de autonome prijsontwikkelingen te corrigeren op basis van de meest recente raming uit het Sociaal Economisch plan (CEP) van het CPB van respectievelijk augustus 2022 en maart 2023. Hiermee is gehandeld naar de uitgangspunten voor de begroting zoals deze door het bestuur zijn vastgesteld.

Niettemin is geconstateerd dat per abuis niet de prijsindexatie voor de materiële overheidsconsumptie is gehanteerd (IMOC), maar voor de inflatie, geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP). De oorzaak hiervan is gelegen in het feit dat de percentages tot voor kort gelijk op liepen. De prijsindexatie voor de materiële overheidsconsumptie bedraagt 7,8% vanaf 2022 en 5,9% vanaf 2023.

Besluit

3. De bestemmingsreserve Prijsontwikkelingen in 2023 valt vrij voor € 769k, waarbij deze middelen terugvloeien naar de gemeenten (I).

Toelichting

Voorgaande heeft ook invloed op de toevoeging aan de bestemmingsreserve Prijsontwikkelingen waartoe het bestuur eind 2022 heeft besloten. Op basis van prijsindexatie voor de materiële overheidsconsumptie had hier € 662k (3,7%-punt) aan moeten worden toegevoegd, in plaats van € 1,4 mln. (7,3%-punt). Het ligt in de rede het meerdere in 2023 incidenteel vrij te vallen waarbij deze middelen terug vloeien naar de gemeenten.

Besluit

4. De, in de MJPB 2023-2026, opgenomen compensatie voor bovengemiddelde prijsontwikkelingen bij ICT ad. € 574k en voor Microsoft licenties ad. € 472k worden gecorrigeerd naar € 0 (S).

Toelichting

In de MJPB 2023-2026 is De Connectie gecompenseerd voor bovengemiddelde kostenontwikkelingen bij ICT. Er is een wereldwijde bovengemiddelde stijging in ICT-kosten waarneembaar die structureel van aard lijkt te zijn. Leveranciers verhogen -veelal vanuit een monopolypositie- hun licentiekosten en ook hosting wordt duurder onder druk van gestegen energieprijzen. In de begroting is uitgegaan van een stijging van kosten van 3% ten opzichte van de prijsindexatie voor de materiële overheidsconsumptie.

In de MJPB 2023-2026 is De Connectie eveneens gecompenseerd voor de structurele meerkosten bij ICT voor het gebruik van het E5 licentieprogramma van Microsoft Office. Uitbreiding naar deze functionaliteit is noodzakelijk om de informatie van de gemeentelijke organisaties en haar bewoners veilig te kunnen houden.

Nadere analyse heeft uitgewezen dat de meerkosten bij ICT, als gevolg van autonome prijsontwikkelingen, kunnen worden gedekt uit de bijgestelde ramingen van het CPB. Dit geldt ook voor de structurele meerkosten als gevolg van het gebruik van het E5 licentieprogramma van Microsoft Office. Het ligt derhalve in de rede om de begroting hiervoor te corrigeren.

In onderstaande tabel is de financiële impact van voornoemde wijzingen ten opzichte van de ontwerp 1e bestuursrapportage 2023 en de MJPB 2024-2027, per gemeente, weergeven.

	Begroting	meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026
Bedragen x 1.000 euro				
Gemeente Arnhem				
Autonome prijsontwikkelingen 2022	328	320	322	320
Autonome prijsontwikkelingen 2023	-165	-157	-152	-151
Vrijval bestemmingsreserve Prijsontwikkelingen	554	-	-	-
Bovengemiddelde prijsontwikkeling ICT	412	400	396	396
Prijsontwikkeling Microsoft licenties	339	339	339	339
Totaal incidenteel	**554**	**-**	**-**	**-**
Totaal structureel	**915**	**902**	**906**	**904**
Gemeente Renkum				
Autonome prijsontwikkelingen 2022	49	47	48	48
Autonome prijsontwikkelingen 2023	-25	-23	-23	-22
Vrijval bestemmingsreserve Prijsontwikkelingen	82	-	-	-
Bovengemiddelde prijsontwikkeling ICT	61	59	59	59
Prijsontwikkeling Microsoft licenties	50	50	50	50
Totaal incidenteel	**82**	**-**	**-**	**-**
Totaal structureel	**136**	**134**	**135**	**134**
Gemeente Rheden				
Autonome prijsontwikkelingen 2022	80	78	78	78
Autonome prijsontwikkelingen 2023	-40	-38	-37	-37
Vrijval bestemmingsreserve Prijsontwikkelingen	134	-	-	-
Bovengemiddelde prijsontwikkeling ICT	100	97	96	96
Prijsontwikkeling Microsoft licenties	82	82	82	82
Totaal incidenteel	**134**	**-**	**-**	**-**
Totaal structureel	**222**	**219**	**220**	**220**
Totaal				
Autonome prijsontwikkelingen 2022	457	445	448	445
Autonome prijsontwikkelingen 2023	-230	-219	-211	-210
Vrijval bestemmingsreserve Prijsontwikkelingen	769	-	-	-
Bovengemiddelde prijsontwikkeling ICT	574	557	551	551
Prijsontwikkeling Microsoft licenties	472	472	472	472
Totaal incidenteel	**769**	**-**	**-**	**-**
Totaal structureel	**1.273**	**1.255**	**1.260**	**1.258**

De Connectie

Eerste Bestuursrapportage 2023

Inhoudsopgave

1. Inleiding **3**

1.1. Inleiding 3

1.2. Leeswijzer 3

2. Afwijkingen programmaplan **4**

2.1 Programma Bedrijfsvoering Gemeenten 4

2.2. Programma Belastingen Gemeenten 8

3. Ontwikkelingen De Connectie **9**

3.1 Risicoprofiel 9

3.2 Bedrijfsvoering 13

4. Ontwikkeling MJPB 2023-2026 **14**

4.1. Ontwikkelingen financieel kader 14

4. 2. Ontwikkeling begroting 2023 18

4.3. Investeringsprogramma 21

5. Bijlagen **23**

5.1. Effecten bijdragen per gemeente 23

5.2. Ontwikkeling MJPB 2023-2026 per programma 26

1. Inleiding

1.1. Inleiding

Dit is de eerste bestuursrapportage over 2023. Deze bestuursrapportage is een afwijkingenrapportage ten opzichte van de begroting van het lopende jaar. De structurele effecten van de afwijkingen worden vertaald naar en opgenomen in de MJPB 2024-2027.

Tijdens de uitwerking van de bestuursopdracht in 2022 heeft er een herijking plaatsgevonden op de drie pijlers governance, groeiambitie en financiën. Er is teruggekeken en geëvalueerd met als doel om de samenwerking te verbeteren. In 2023 kijken we vooruit en bouwen we aan de hand van drie thema's verder aan de professionalisering van de organisatie. Het verder bouwen gebeurt op basis van drie thema's:

- De Connectie op orde: doelstellingen halen en het herkennen en beheersen van risico's
- De Connectie: jij doet ertoe!
- Dienstverlening: het gaat om de klant!

Het komende jaar richten we ons bij het thema *De Connectie op orde* op het verder beschrijven van onze dienstverlening, het objectief meten van onze dienstverlening via KPI's en het borgen van de kwaliteit van onze dienstverlening door het vastleggen van processen. Zo weten de organisaties en medewerkers wat verwacht mag worden en wie waarvoor verantwoordelijk is. Het verlaagt de kwetsbaarheid, brengt meer duidelijkheid in afspraken en draagt bij aan het in controle hebben van interne risico's.

Bij het thema *De Connectie: jij doet ertoe!* wordt ingezet op een organisatie waar medewerkers graag voor en mee werken. Het kloppende hart van De Connectie zijn alle medewerkers. Om die reden is dit thema een belangrijke pijler in onze organisatie. Dit jaar richten we ons op drie onderwerpen. Het eerste onderwerp is duurzame inzetbaarheid en werkplezier is. De Connectie draagt bij aan het werkplezier, het welzijn en de prestaties van elke medewerker in elke levensfase. Een tweede onderwerp binnen dit thema is inclusie en diversiteit. Een onderwerp dat veel aandacht krijgt want De Connectie wil een organisatie zijn waar huidige en potentiële medewerkers zich veilig, verbonden en welkom voelen. We kijken naar talent, kennis en vaardigheden om samen nog beter te worden.

Bij het laatste thema, *Dienstverlening: het gaat om de klant!* ligt de focus op het verbeteren van de samenwerking met de gemeenten. Daarom zet De Connectie dit jaar onder andere in op het meten van de klanttevredenheid. Hiermee streven we naar het beter in gesprek zijn met onze klant, beter weten waar de wensen en eisen liggen voor de dienstverlening en tot slot naar meer helderheid in de opdrachtgevers- en opdrachtnemersrol. Dit helpt bovendien om de dienstverlening verder te verbeteren en processen slimmer in te richten. Tot slot wordt ingezet op kennis, houding en gedrag van medewerkers. Klantgerichtheid vraagt om meedenken en oplossen, in essentie de klant het gevoel geven gehoord en geholpen te worden.

De drie thema's zijn ondersteunend aan de doelstellingen zoals deze zijn geformuleerd in de MJPB 2023-2026. In 2023 zullen de thema's verder worden ingevuld, waarbij de sturingsfilosofie en zo nodig ook de organisatiestructuur hierop zullen worden aangepast.

1.2. Leeswijzer

Hoofdstuk 2 rapporteert over de te verwachten programmatische ontwikkelingen. Dit gebeurt aan de hand van het programmaplan en de doelen en resultaten die hierin zijn opgenomen. De aandacht gaat hierbij vooral uit naar afwijkingen ten opzichte van het programmaplan. In hoofdstuk 3 gaan we in op de ontwikkelingen in het financieel kader en de ontwikkelingen in de begroting en het investeringsprogramma. In hoofdstuk 4 zijn de bijlagen opgenomen met onder andere de effecten van deze bestuursrapportage op de bijdrage per gemeente.

2. Afwijkingen programmaplan

In de volgende paragrafen volgt uitleg hoe en waarom onderdelen van het programmaplan veranderd zijn ten opzichte van het programmaplan 2023 (MJPB 2023-2026). De uitlegt volgt de opbouw van de programma-indeling.

2.1 Programma Bedrijfsvoering Gemeenten

De Connectie houdt vast aan de doelstelling om zich te willen onderscheiden in de dienstverlening aan de aangesloten gemeenten. Ook de fases waarlangs De Connectie zich wil ontwikkelen zijn ongewijzigd:

1. De Connectie, een uitvoeringsorganisatie met focus op de basis op orde brengen.
2. De Connectie, een servicegerichte organisatie.
3. De Connectie, dé partner in bedrijfsvoering.

De Connectie wil tenminste een servicegerichte organisatie worden. Servicegericht is De Connectie wanneer we in staat zijn om behoeften, wensen en verwachtingen van klanten te vertalen naar succesvolle producten, diensten en dienstverlening. De Connectie denkt en handelt vanuit het perspectief van de klant. Het programmaplan richt zich op wat er nodig is om dat niveau van dienstverlening te behalen. De volgende afwijkingen worden hierin verwacht:

ICT

In 2022 en in de eerste maanden van 2023 heeft de migratie (overgang) naar de nieuwe geharmoniseerde[1] werkplekomgeving GemICT plaatsgevonden. Dit is een digitale omgeving waar De Connectie en haar klanten in kunnen werken. Op dit moment zetten we de laatste businessapplicaties van de gemeente Arnhem over, voor Rheden en Renkum is de migratie inmiddels helemaal afgerond. Na de migratie worden de oude omgevingen afgebouwd en opgeruimd. Na afronding van het project, naar verwachting vanaf het 3e kwartaal van 2023, komt de aandacht te liggen op het beheer van de nieuwe werkplekomgeving.

De gemeenten hebben het regionale Chief Information Officers (CIO's) overleg de opdracht gegeven om tot een plan van aanpak voor de harmonisatie van de businessapplicaties[2] te komen. De verwachting is dat uiterlijk in het derde kwartaal van 2023 de harmonisatieagenda bekend is. Daarna start De Connectie met het gericht ondersteuning bieden bij het bereiken van een geharmoniseerd applicatielandschap. De regionale cloudstrategie[3] ligt aan de basis van ontwikkeling van de harmonisatieagenda en is ook een belangrijk uitgangspunt bij de uitvoering. Op natuurlijke vervangingsmomenten, bijvoorbeeld als een contract afloopt, wordt nu al naar de cloud overgegaan. Een aanvullend voordeel van werken in de cloud is de verminderde vatbaarheid voor ICT-storingen.

[1] Harmoniseren: dit betekent dat de gemeenten met dezelfde applicaties werken

[2] Computerprogramma's waar we mee werken

[3] Cloud: hierbij werken we niet meer op eigen servers maar via internet

De Connectie is eigenaar van de IT-basisprocessen. Het streven voor 2023 is om de kwaliteit van beheersing en uitvoering naar een marktconform niveau te brengen. Hierbij gebruiken we ITIL[4] als referentiekader voor een gestandaardiseerde inrichting. Er is, naast de IT-basisprocessen, nog geen set overige processen gekozen om ook naar een hoger niveau te brengen. In plaats daarvan streven we naar een organische groei wat betekent dat we de set steeds verder uitbreiden met de op dat moment meest geschikte processen om op door te ontwikkelen.

Documentaire Informatievoorziening

In het OGO is eind 2022 besloten tot het uitwerken van een businesscase[5] voor een regionaal centraal digitaal archief. Een extern projectleider begeleidt de uitvoering van de businesscase in de eerste helft van 2023. Naar aanleiding van deze uitkomsten vragen we de gemeenten een definitief besluit te nemen over de toekomstige archiefoplossing. De bedoeling is dat in 2024 de aanbesteding wordt afgerond. Daarna begint de implementatie van de archiefoplossing. Het afronden van dit traject is een voorwaarde om (verder) door te groeien naar een servicegerichte afdeling. Dit komt omdat de aanbesteding en implementatie veel personele capaciteit vraagt. Een centraal archief tilt de dienstverlening naar de gemeenten naar een hoger niveau.

Naast deze centrale archiefoplossing zijn er in 2023 ook verschillende gemeentelijke trajecten geweest om de zaaksystemen[6] te vervangen. De gemeenten zijn de eigenaren van de zaaksystemen. Het Arnhemse zaaksysteem is inmiddels succesvol vervangen. Rheden en Renkum zijn nog bezig met de implementatie. Definitieve keuzes met betrekking tot de inrichting van het zaaksysteem hebben misschien gevolgen voor de werkzaamheden van de afdeling DIV. Hierover zijn wij met de gemeenten in gesprek.

Daarnaast zijn er op het fysieke (papieren) archief een paar belangrijke ontwikkelingen. De afdeling DIV heeft de afgelopen jaren inzicht verkregen in de staat van de gemeentelijke papieren archieven. De archiefvernietiging is inmiddels onderdeel van de jaarlijks uit te voeren werkzaamheden. Er zijn achterstanden vastgesteld op de te bewaren archieven. In overleg met de gemeenten en het Gelders Archief wordt momenteel voorbereid op het overbrengen van de documenten. Het wegwerken van de achterstanden vraagt extra inzet en begeleiding van DIV.

Basisregistraties

Voor een goede taxatie beoordeelt de taxateur in hoeverre woningen onderling vergelijkbaar zijn op basis van de geregistreerde objectkenmerken. De belangrijkste (primaire) kenmerken zijn het woningtype, de grootte van de woning, de grondoppervlakte en het bouwjaar maar ook (secundair) hoe goed woningen onderhouden zijn en de locatie van de woning. In 2023 gaat het team aan de slag met het verbeteren van de primaire objectkenmerken (mutatiesignalering) en de secundaire objectkenmerken. Een plan van aanpak voor de verbetering wordt afgestemd met gemeenten en de Waarderingskamer. Aan de ene kant worden processen voor het beheersen van de objectkenmerken blijvend opgenomen in de werkzaamheden. Aan de andere kant wordt de aansluiting met de landelijke voorziening (LVWOZ) en de belastingadministratie verbeterd.

Verder staat op de planning het inrichten van een voormeldingsproces. Via het verzenden van (gerichte) voormeldingen kunnen inwoners betrokken worden bij het waarderingsproces. Via een (digitale) voormelding zou een inwoner of belanghebbende de secundaire objectkenmerken zoals ligging, onderhoudstoestand, kwaliteit van de voorzieningen kunnen doorgeven met daarbij een onderbouwing.

---

[4] Information Technology Infrastructure Library

[5] Een businesscase is een onderzoek naar de haalbaarheid van een project, wat de voordelen zijn en wat het kost om het project uit te voeren.

[6] Veel gemeenten werken zaakgericht. Dit betekent dat informatie over dienstverlening aan inwoners in ‘zaken’ is geordend in een digitaal zaaksysteem.

Gemeenten, en voor gemeenten werkende samenwerkingsverbanden, hebben de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de gegevens in de Landelijke Voorziening WOZ (LV WOZ) steeds een volledige kopie zijn van de gegevens in de eigen administratie. In 2023 brengt basisregistraties de synchronisatie LV-WOZ naar de gewenste kwaliteit en krijgt het team hier meer controle over.

De grootste wetswijziging, de Omgevingswet, is opnieuw uitgesteld naar invoering op 1 januari 2024. Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling makkelijker maken en samenvoegen. Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) ondersteunt de uitvoering van de Omgevingswet en brengt gegevens over de buitenruimte uit lokale systemen van overheden en onderdelen van landelijke voorzieningen samen. Het is aan de gemeenten om keuzes te maken over het uitwerken en toepassen van de Omgevingswet in de eigen gemeentelijke situatie. De gemeentelijke plannen en doelen zijn in regionaal verband besproken en leiden, naar verwachting, niet of minimaal tot wijzigingen ten opzichte van de huidige situatie. Hierdoor is er ook geen grote toename te verwachten van het aantal vergunningsvrije bouwwerken. De omgevingsdienst regio Arnhem (ODRA) zorgt voor de uitvoering van het DSO.

Inkoop & aanbesteding

Het team Inkoop & Aanbesteding krijgt momenteel meer verzoeken om advies en begeleiding van aanbestedingen dan zij aankunnen. Hierdoor blijft er te weinig tijd over voor het standaardiseren, harmoniseren en professionaliseren van inkoop(processen). Er is ook te weinig tijd om te werken aan contractbeheer.

Facilitaire Zaken

Vanaf 2024 is het gebruik van wegwerpbekers niet meer toegestaan op de werkvloer. Er is inmiddels een regionale projectgroep gestart die onderzoekt wat andere mogelijkheden kunnen zijn.

Vluchtelingenopvang(locaties) hebben impact op de dienstverlening van Facilitaire Zaken. We overzien de impact op het moment van schrijven nog niet genoeg, omdat we nog geen inzicht in de totale vraag hebben en pas een opdracht ontvangen op het moment dat er vraag is.

Administratie & Beheer

In 2022 is gezamenlijk door de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden en De Connectie een aanbesteding uitgevoerd voor de vervanging van het e-HRM[7] systeem. Medio 2022 is aan de huidige leverancier van het e-HRM systeem het nieuwe contract gegund. Het systeem voldoet aan de wensen en eisen die De Connectie en de drie gemeenten aan het systeem stellen. De implementatie van het nieuwe e-HRM systeem vindt in delen plaats. Vanaf 3 april is het nieuwe systeem in gebruik genomen met Mijn Youforce en de Youforce app. De komende tijd worden ook andere mogelijkheden overgezet naar en toegevoegd aan het nieuwe e-HRM systeem.

Met het nieuwe e-HRM systeem heeft De Connectie een personeels- en salarissysteem dat klaar is voor de toekomst. Het systeem is goed te onderhouden, gebruiksvriendelijk en flexibel. Een verdere standaardisatie van de werkprocessen van de personeels- en salarisadministratie wordt ondersteund. Om zoveel mogelijk uit de samenwerking te halen is de mate van harmonisatie en standaardisatie een belangrijke voorwaarde. Door specifieke klantwensen en klanteisen is het nog niet mogelijk hier volledig vorm aan te geven.

De dienstverlening naar de gemeente West Maas en Waal is gewijzigd. De afgelopen jaren is gebleken dat de samenwerking beide partijen niet heeft opgeleverd wat ervan werd verwacht. Een groot deel van de dienstverlening is of wordt in de loop van 2023 weer aan de gemeente West Maas en Waal overgedragen. De Connectie blijft wel diensten op het gebied van de salarisadministratie uitvoeren.

[7] E-HRM staat voor ‘Electronic Human Resource Management’. Het is een programma waarmee medewerkers hun personeelszaken regelen.

Door voortdurend wijzigende regelgeving spelen belastingvraagstukken binnen gemeenten een steeds grotere rol. Zowel kansen als bedreigingen op fiscaal vlak groeien. Door deze groei is er steeds meer behoefte aan specialistische kennis. Met de gemeenten wordt onderzocht hoe het oprichten van een fiscaal team aan deze ontwikkeling kan bijdragen.

Verzekeringenbeheer

De processen op het gebied van verzekeringen zijn samen met de drie gemeenten gestandaardiseerd en geharmoniseerd. We gebruiken sinds kort de applicatie Assurantie Applicatie voor Gemeenten (AAG). Het programma ondersteunt het gemeentelijk verzekerings- en schademanagement.

Het verder verbeteren van de verzekeringsprocessen is belangrijk. In 2023 onderzoeken we daarom hoe de beschikbare managementrapportages binnen AAG kunnen bijdragen aan de verbetering. Daarnaast zal worden onderzocht of ook het beheer van HR-verzekeringen kan worden ondergebracht bij het team Verzekeringen. Hetzelfde geldt voor dienstverlening rondom het verhalen van schade.

Management Support

De afdeling Management Support (MAS) levert dienstverlening voor professionele, bestuurlijke en ambtelijke ondersteuning op drie niveaus voor De Connectie en de drie gemeenten. De gemeente Arnhem heeft besloten de verantwoordelijkheid van het budget voor secretariële ondersteuning intern anders te organiseren. Dit leidt mogelijk tot herverdeling van de ondersteuning aan de opdrachtgevers binnen gemeente Arnhem.

Voor de overige afdelingen en afdelingsactiviteiten geldt dat de doelen, en daarmee samenhangende inzet, niet significant anders is dan wat in de Meerjarenprogrammabegroting 2023-2026 staat.

2.2. Programma Belastingen Gemeenten

Dit belastingjaar zien we een enorme (landelijke) toename van WOZ-bezwaren en reacties. Oorzaak daarvan is vooral de sterke stijging van de marktcijfers van woningen in 2021 en 2022. De No Cure No Pay[8] bureaus zijn er met grote reclamecampagnes in geslaagd om voor een stijging van het aantal WOZ-bezwaren te zorgen. De werkdruk is door de berg met bezwaren en reacties voor de uitvoerende organisaties erg hoog. De Staatssecretaris van Financiën heeft in een brief aan de kamer aandacht gevraagd voor de situatie.

In 2023 wordt een ISAE3402[9] controleraamwerk opgezet waarmee de opzet van de interne beheersing onafhankelijk en objectief kan worden aangetoond. In 2024 worden dan vervolgstappen gezet. Daarnaast is er een gedeeld beeld met de deelnemende gemeenten over de standaard en gewenste dienstverlening. Naast de aandacht voor de interne beheersing schrijven we de brieven en aanslagen op een steeds modernere manier. Daarmee verbetert de servicegerichtheid naar vooral de inwoners en andere mensen die belasting betalen.

Succesvolle dienstverlening betekent voor het team Belastingen op dit moment vooral het op tijd wegwerken van alle WOZ-bezwaren en het voorbereiden op het op tijd verwerken van alle verplichte activiteiten voor het komend belastingjaar (zoals de jaarlijkse herwaardering). Deze taken hebben voorrang op alle andere doelen en activiteiten, waaronder het doorgroeien naar een servicegerichte organisatie.

[8] Deze organisaties bieden inwoners gratis hun diensten aan om bezwaar te maken tegen de WOZ-beschikking. Deze bureaus verdienen geld omdat gemeenten hen eventuele proceskosten moeten betalen als het bezwaar geldig is.

[9] Een ISAE3402-rapport toont aan dat processen betrouwbaar worden uitgevoerd en dat informatie voldoende beveiligd is.

3. Ontwikkelingen De Connectie

3.1 Risicoprofiel

Inventarisatie risico's

Jaarlijks vindt een risico-inventarisatie met de managers en overige belanghebbenden plaats. Voor de MJPB 2024-2027 is dit risicoprofiel bijgewerkt. Hierin zijn alleen risico's meegenomen met financiële gevolgen. Risico's die zijn afgedekt door een bestemmingsreserve, een voorziening of verzekering zijn niet meegenomen in deze inventarisatie. Dit geldt ook voor begrotingsrisico's. Omdat deze risico's ook gelden voor het jaar 2023 en vaak afwijken van het profiel gepresenteerd in de MJPB 2023-2026 wordt in deze bestuursrapportage een bijgewerkt risicoprofiel meegenomen. In onderstaande tabel staan de belangrijkste bijgewerkte risico's met een financiële gevolgen, afgezet tegen de risicoscore uit de MJPB 2023-2026:

De risicoscore is tot stand gekomen door de kans en het gevolg van het risico met elkaar in verband te brengen. Hiervoor zijn de kansen en risico's onderverdeeld in de volgende categorieën:

Nr.	Risico/ gebeurtenis	Kans	Impact	Risicoscore	
				MJPB 2023	B-rap 1 2023
1.	Onvolledig benutten van het harmonisatiepotentieel.	Groot	Groot	-	€ 500.000
2.	Achterstanden in de kwaliteit van de overgekomen dienstverlening.	Gemiddeld	Gemiddeld	€ 525.000	€ 187.500
3.	De Connectie is afhankelijk van (duurdere) inhuur voor het continueren van de dienstverlening.	Groot	Groot	€ 263.000	€ 525.000
4.	Onvoldoende beschikking over ontwikkelcapaciteit/organiseren van achtervang.	Groot	Zeer groot	-	€ 750.000
5.	Onvoldoende volwassen demand/supply organisatie.	Groot	Gemiddeld	-	€ 375.000
6.	Het ontbreken van collectief opdrachtgeversschap vanuit de gemeenten	Groot	Groot	-	€ 525.000
7.	Totdat interventies in ICT geëffectueerd zijn, zijn de continuïteitsrisico's groot.	Groot	Groot	€ 525.000	€ 525.000
8.	Extra kosten door het hoge aantal inkomende (No Cure No Pay) bezwaren	Groot	Zeer groot	-	€ 1.050.000
9.	Kosten door ontvlechting dienstverlening derden	Groot	Klein	-	€ 187.500
10.	Toenemende dreiging op het gebied van Informatie-veiligheid en privacy. Ketenverantwoordelijkheid moet worden gepakt.	Gemiddeld	Zeer groot	€ 750.000	€ 750.000
	Overige risico's uit de MJPB 2023-2026			€ 2.774.500	€ 0
				€ 4.837.500	**€ 5.375.000**

Kans			Impact		
Categorie	**Klasse**	**Gemiddeld**	**Categorie**	**Klasse**	**Gemiddeld**
zeer klein	0 - 20%	10%	zeer klein	€ 0 - € 100.000	€ 50.000
klein	20 - 40%	30%	klein	€ 100.000 - € 250.000	€ 175.000
gemiddeld	40 - 60%	50%	gemiddeld	€ 250.000 - € 500.000	€ 375.000
groot	60 - 80%	70%	groot	€ 500.000 - € 1.000.000	€ 750.000
zeer groot	80 - 100%	90%	zeer groot	> € 1.000.000	€ 1.500.000

Ontwikkeling risicoprofiel
Het risicoprofiel is gegroeid met € 537.500 ten opzichte van de MJPB 2023-2026. De belangrijkste reden voor de groei van het risicoprofiel zijn twee nieuwe autonome risico's. Het eerste nieuwe risico is de grote toename aan WOZ-bezwaren. Het tweede nieuwe risico is de groeiende krapte op de arbeidsmarkt. Op de andere risico's in het risicoprofiel zien we juist een daling van de risicoscore, ook door de acties ontstaan uit de bestuursopdracht. In het volgende onderdeel meer uitleg per risico.

Ad 1.
Sinds de vorming van De Connectie is de harmonisatie, standaardisatie en digitalisering van werkprocessen in volle gang. Voor een belangrijk deel is de harmonisatie, standaardisatie en digitalisering ook klaar (zoals het financieel systeem en het belastingpakket). Het harmoniseren en standaardiseren van de dienstverlening is belangrijk om de -financiële en inhoudelijke- doelstellingen van De Connectie te behalen. Het risico bestaat dat lokale vraagstukken en de lokale politiek boven deze doelen komen te staan. Als de wil van de gemeenten om over te gaan tot verdere harmonisatie en standaardisatie, zoals bijvoorbeeld in het applicatielandschap, het opstellen van gezamenlijke opdrachten, of het volgen van het standaardproces aanwezig is en blijft, verwachten we de komende jaren verdere stappen te zetten.

Ad 2.
Op verschillende vakgebieden halen we de achterstanden in op de, aan De Connectie overgedragen, dienstverlening. Maar, de steeds krapper wordende arbeidsmarkt en het ingewikkelde en snel veranderende ICT-domein maakt het definitief inlopen van achterstanden moeilijker. Ook zien we, als gevolg van financiële en personele schaarste, nu een toenemende achterstand in de ontwikkeling van de bedrijfsvoering van De Connectie zelf. Voor het op niveau brengen en houden van de eigen bedrijfsvoering is De Connectie afhankelijk van het beschikbare kader. Toch is het afgelopen jaar verder ingelopen op de achterstanden en kan het risico naar beneden worden bijgesteld. Als er de komende jaren in samenwerking met de gemeenten meer stappen gezet kunnen worden kan dit risico nog verder worden verkleind.

Ad 3.
Ondanks de aandacht voor strategische personeelsplanning blijft inhuur nodig voor het uitvoeren van projecten, maat- en meerwerk en voor vervanging bij ziekte. Er is steeds minder personeel te vinden op de arbeidsmarkt. Daardoor is het moeilijk om vacatures in te vullen of tijdelijke krachten aan te trekken. Ook zien we dat de tarieven voor inhuur en de salarissen voor specialistisch personeel steeds verder groeien. Hierdoor kiezen potentiële nieuwe werknemers steeds vaker voor andere organisaties. Het gevolg hiervan is dat De Connectie gebruik moet maken van inhuur. Dit heeft tot gevolg dat er hogere kosten gemaakt worden dan wanneer een functie vast wordt ingevuld. Ook moet er vaker kennis over gedragen worden, en verdwijnt opgebouwde kennis vaker en sneller uit de organisatie. Dit risico is significant toegenomen ten opzichte van de MJPB 2023-2026. Regionale samenwerking op het gebied van hoe we de arbeidsmarkt benaderen en het zoeken naar nieuw personeel (recruitment) kan hierin een oplossing bieden. Gesprekken met de gemeente Arnhem over samenwerking op het gebied van arbeidsmarktbenadering en recruitment zijn in een vergevorderd stadium.

Ad 4.
De meeste aandacht van De Connectie ligt op het zijn en worden van dé partner in bedrijfsvoering voor de gemeenten-eigenaren. Om dat doel te bereiken is ontwikkelcapaciteit nog steeds cruciaal. Verdere ontwikkeling is ook nodig door nieuwe wet- en regelgeving en steeds veranderende omstandigheden. Er dreigt een tekort aan ontwikkelcapaciteit om twee redenen. De eerste reden is de krapte op de arbeidsmarkt. De tweede reden is dat onze medewerkers niet altijd de juiste kennis en vaardigheden hebben die nodig zijn om te kunnen ontwikkelen. Ook het inhuren van personeel met de juiste kennis en vaardigheden om deze slag te kunnen maken is niet altijd mogelijk. Hetzelfde geldt voor achtervang op (cruciale) functies. De Connectie probeert dit risico te verminderen door in te zetten op strategische personeelsplanning en samenwerking op het gebied van arbeidsmarktbenadering en recruitment.

Ad 5.
De aanwezigheid van een goed werkende demand- en supplyorganisatie is erg belangrijk voor de dienstverlening van De Connectie. Het demand- en supplymanagement is het onderdeel van de organisatie dat zorgdraagt voor de overdracht van vragen en wensen en de naleving van de gemaakte afspraken tussen de vragende organisatie (demand) en de leverende organisatie (supply). Er is een werkgroep opgericht met als opdracht om een voorstel te doen voor een nieuwe inhoudelijke invulling en structuur van de demand- en supplyorganisatie. Met het creëren van de werkgroep is een belangrijke stap gezet in het verbeteren van de demand- en supplyorganisatie, maar dit heeft nog niet geleid tot grote verandering in de samenwerking. Dit geldt zowel voor de samenwerking tussen de demandorganisaties als met de supplyorganisatie. Tot die tijd is er nog sprake van risico's wat betreft het duidelijk beschrijven van de opdracht en een effectieve en efficiënte invulling van de klantvraag. Als het lukt hier in regionaal verband vervolgstappen in te zetten, kan dit risico worden verlaagd.

Ad 6.
Er is nog steeds behoefte aan meer proactieve strategische en tactische sturing vanuit het collectief opdrachtgeverschap van de gemeenten. Dit is een lastige opgave gebleken, ondanks de inspanningen die zijn geleverd om hier verbetering in aan te brengen. Er is een toenemende noodzaak om de bestuurlijke cycli beter op elkaar aan te laten sluiten. Niet alleen op het gebied van planning, maar vooral ook inhoudelijk. Het bestuur is het hier mee eens en vanaf de begrotingscyclus 2023-2026 zijn inmiddels aanpassingen gedaan om beleidsdocumenten beter op elkaar aan te laten sluiten. Toch heeft dit nog niet geleid tot regionale beleidsuitgangspunten voor de bedrijfsvoering zoals deze aan De Connectie is uitbesteed.

Ook buiten de beleidscyclus om is er nog onvoldoende invulling gegeven aan het collectief opdrachtgeverschap vanuit de gemeenten. Onderzoeksbureau Berenschot is door het RCIOO, in opdracht van de gemeentesecretarissen, gevraagd een onderzoek te doen naar centralisering het opdrachtgeverschap in de Informatievoorzienings- (IV) keten. Berenschot onderzoek ook de mogelijke inrichtingsvarianten en de gevolgen daarvan. De opvolging van dit onderzoek kan een belangrijke impuls geven aan het verbeteren van het collectief opdrachtgeverschap. Dit voorkomt vertraging doordat er met de verschillende gemeenten apart moet worden afgestemd. De verbetering zorgt ook dat we beter gebruik kunnen maken van de mogelijkheden die onze samenwerking biedt en betere regionale prioritering van werkzaamheden.

Ad 7.
De continuïteitsrisico's binnen de ICT-omgeving waren aanzienlijk, zo is gebleken uit diverse onafhankelijke onderzoeken. Vanaf 2019 zijn aanvullende middelen beschikbaar gesteld om de benodigde acties uit te voeren. Het uitvoeren van dergelijke verbeteracties kost tijd. De verwachting is dat naarmate de ingezette projecten worden afgerond en maatregelen zijn genomen, het risico zal afnemen. Maar, als gevolg van de toenemende digitale afhankelijkheid en complexiteit van het digitale landschap zullen de hieraan verbonden risico's continu mee moeten worden gewogen.

Ad 8.
Al een aantal jaren zien we landelijk een stijging van het aantal bezwaren tegen de WOZ-waarde. Deze stijging komt door de toename van het aantal No Cure No Pay bureaus en het verdienmodel dat zij hanteren. De bureaus dienen namens inwoners kosteloos bezwaar in tegen de WOZ-waarde. De bureaus verdienen aan de verplicht uit te betalen proceskostenvergoedingen. De combinatie van de stijging van de woningmarkt en een agressieve mediacampagne van de No Cure No Pay bureaus leidt tot een enorme stijging van het aantal bezwaren. Het Opdrachtgeversoverleg (OGO) heeft besloten om voor 2023 incidenteel middelen voor beschikbaar te stellen voor de kosten van de additionele personele inzet voor uit te keren proceskostenvergoedingen. De kans is groot dat in 2024 (en verder) ook extra kosten gemaakt door een hoog aantal bezwaren. Het meegenomen risico betreft dan ook alleen het structurele risico. Voor het jaar 2023 zullen de incidenteel toegekende middelen naar verwachting toereikend zijn. Inmiddels is er vanuit de landelijke politiek ook aandacht voor dit probleem en wordt overwogen of wet- en regelgeving met betrekking tot de vergoedingen kan worden aangepakt. Als dit gebeurt wordt dit risico daarmee gedeeltelijk of geheel verminderd. De Connectie maakt zich via de samenwerkende belastingorganisaties sterk voor een aanpassing van de wet.

Ad 9.
In de bestuursopdracht is vastgelegd dat er wordt een pas op de plaats wordt gemaakt voor wat betreft de groeiambitie. De Connectie richt zich niet meer op groei door het aantrekken van nieuwe opdrachtgevers/klanten. De groeiambitie van De Connectie is meer gericht op het verbeteren van de kwaliteit. Met andere woorden: in eerste instantie gericht op de ontwikkeling naar een servicegerichte organisatie, aansluitend op de visie op dienstverlening van de gemeenten-eigenaren. Het opgenomen risico betreft de extra kosten die mogelijke verdere ontvlechting van derden met zich mee kan brengen.

Ad 10.
De dreiging op het gebied van informatiebeveiliging en privacy neemt toe. De ervaring uit incidenten bij andere organisaties leert dat de gevolgen groot zijn. Ook kan de financiële afwikkeling van schade soms moeizaam verlopen. Dit leidt tot risico's ten aanzien van het herstel van vitale processen. De Connectie stuurt erop het risico op cyberincidenten zo laag mogelijk te houden door, waar mogelijk samen met onze ketenpartners, blijvend te investeren in informatieveiligheid. De VNG adviseert gemeenten om een stroppenpot voor cyber/ informatieveiligheid-incidenten aan te houden. Op dit moment is regionaal nog niet besloten tot het aanleggen hiervan. Totdat er een besluit genomen is zal De Connectie dit risico zichtbaar maken in het risicoprofiel.

Frauderisico's
Een organisatie loopt altijd het risico op frauduleuze handelingen door medewerkers of bestuurders. De Connectie is hier geen uitzondering in. Bij de jaarlijkse risicoactualisatie worden frauderisico's ook meegenomen. Daarom is het belangrijk beheersmaatregelen te nemen. Dit is op diverse manieren gedaan. Zo is de administratieve organisatie zo ingericht dat risico's beheerst worden. Denk hierbij aan het waar nodig gebruiken van een vier-ogen principe en functiescheiding.

Bij het opstellen van de budgethoudersregeling en mandaatregeling is ook rekening gehouden met frauderisico. In de personeelsregeling is aandacht voor wat De Connectie verstaat onder integer en ethisch werken. Er is een meldpunt en er zijn vertrouwenspersonen als er misstanden vermoed worden. Ook in de ISAE3402 is er aandacht voor het voorkomen van fraude. Onze processen die zorgen voor logische en fysieke toegangsbeveiliging worden meegenomen in de controle. Door al deze beheersmaatregelen schatten wij de kans op en gevolgen van fraudeleuze handelingen op zeer klein.

Gevolgen

Voornoemde risico's hebben tot gevolg dat:

1. De organisatiedoelstellingen van De Connectie onder druk komen te staan;
2. Belangrijk potentieel van de samenwerking onbenut blijft.

3.2 Bedrijfsvoering

Informatieveiligheid en privacy
In 2022 (en deels eind 2021) heeft De Connectie samen met de gemeente Arnhem een nulmeting op Informatieveiligheid en Privacy uit laten voeren. Onafhankelijk onderzoek geeft hierbij aan dat een programma voor verbetering noodzakelijk is, Ook is er uitbreiding van formatie nodig voor dit thema. Dit is meegenomen in de Perspectiefbrief 2023 en uiteindelijk vertaald naar de MJPB 2023-2026. De verbeterprogramma's Informatieveiligheid (2022) en Privacy (2023) zullen samen worden getrokken en starten in 2023. Hierbij wordt weer samen opgetrokken met dezelfde ontwikkeling die is ingezet bij de gemeente Arnhem. Daarbij zal 2023 met name in het teken staan van beleidsvorming en voorbereiding. Denk hierbij aan het beleid rondom informatieveiligheid en privacy, de uitwerking van de governance en de selectie van de ondersteunende applicatie voor de managementsystematiek (ISMS). De uitvoering van het programma krijgt met name in 2024 zijn beslag.

Inclusie en diversiteit
De Connectie wil een inclusieve en diverse organisatie te zijn, waar de medewerkers en potentiële medewerkers zich welkom, veilig en verbonden voelen. Het maakt niet uit wie je bent, waar je in gelooft, hoe je eruitziet: iedereen doet ertoe! We kijken naar talent, kennis en kunde om samen nog beter te worden. De ontwikkeling van kansen voor alle medewerkers is bij ons belangrijk. We stellen beleid op over Inclusie en diversiteit. In dit beleid worden ambities en aandachtsgebieden benoemd. Aansluitend vindt een nulmeting plaats op basis van de 'Barometer culturele diversiteit' van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Met als doel om inzicht te krijgen waar De Connectie nu staat en hoe dat zich verhoudt tot onze ambities. Het sollicitatie-, aanname-, en doorstroombeleid wordt opnieuw bekeken vanuit de optiek van diversiteit en inclusie. Ook zullen zij bij het nieuw te vormen beleid aansluiten. Daarbij worden diverse andere stappen genomen. Zo zal De Connectie zich aansluiten bij het diversiteitsnetwerk 'Diversiteitsreis' en wordt de samenwerking versterkt met het Werkgeverservicepunt (WSP). Ook gaat De Connectie een partnerschap aan met Stichting Jinc met als doel om jongeren die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben, meer kansen te bieden.

HR-beleid
Afgelopen jaar is er een analyse gemaakt van de prestaties en de ontwikkelingsbereidheid en -mogelijkheid van de medewerkers. Voor het grootste deel kunnen we de opgave aan met onze medewerkers. We hebben echter ook vastgesteld dat een deel van de medewerkers niet mee kan komen met de ontwikkelingen die op de organisatie afkomen en gevolgen hebben voor hun huidige functie. Om ons heen zien we dat veranderingen elkaar steeds sneller opvolgen en de uitdagingen ingewikkelder worden. Digitalisering speelt een grote rol, de klantvraag verandert en er is een groot tekort aan gekwalificeerd personeel. Strategische personeelsplanning helpt om de vraag naar en het aanbod van arbeid in balans te houden. Zodat er geen personeelstekorten ontstaan die een negatieve gevolgen hebben op de dienstverlening aan de gemeenten.

Voortgang op onderzoek opdrachtgeverschap Informatievoorziening
Onderzoeksbureau Berenschot is door het RCIOO, in opdracht van de gemeentesecretarissen, gevraagd onderzoek te doen naar het gezamenlijk opdrachtgeverschap van de gemeenten richting De Connectie. De uitkomst van dit onderzoek zal waarschijnlijk in het tweede kwartaal van 2023 worden vastgesteld. Daarna kunnen de aangereikte adviezen worden opgepakt. Berenschot laat verschillende inrichtingsvarianten voor dit centraal opdrachtgeverschap en de gevolgen daarvan zien. Voor De Connectie is het belangrijk dat zowel vanuit de opdrachtgevers- als opdrachtnemersrol gedacht wordt. Aan de hand van het rapport zullen de lijnen voor 2023, 2024 en verder worden uitgezet.

4. Ontwikkeling MJPB 2023-2026

4.1. Ontwikkelingen financieel kader

	Lasten	Baten	Saldo	S/I
Bedragen x 1.000 euro				
MJPB 2023-2026				
Totaal primitieve begroting	49.649	-49.670	-21	
Primitieve begroting	**49.649**	**-49.670**	**-21**	
Administratieve wijzigingen binnen de programma's				
Loopbaancoaching	14	-14	-	S
Kadercorrecties agv (bestuurlijke) besluitvorming				
Toename WOZ-bezwaren	2.045	-2.045	-	I
E-HRM projectkosten	391	-391	-	I
E-HRM licentiekosten	146	-146	-	S
Kadercorrecties agv maat- en meerwerk				
Structurele doorwerking levering devices	186	-186	-	S
Structurele doorwerking maat- en meerwerk ICT	231	-231	-	S
Formatie Inkoop & Aanbesteding	214	-214	-	S
Formatie Management Support	112	-112	-	S
Dienstverlening Middelgraaflaan	12	-12	-	S
Functioneel beheer Netive	-7	7	-	S
Kadercorrecties dienstverlening derden				
Afschaling dienstverlening ODRA	-991	991	-	S
Afschaling dienstverlening Sociale wijkteams Arnhem	-140	140	-	S
Afschaling dienstverlening West Maas en Waal	-120	120	-	S
Afschaling dienstverlening Sportbedrijf Arnhem	-116	116	-	S
Maat en meerwerk derden	75	-75	-	S
Overige kaderwijzigingen				
Structurele doorwerking levering devices De Connectie	74	-74	-	S
Totaal Kadercorrecties	2.125	-2.125	-	
Saldo baten en lasten	**51.774**	**-51.795**	**-21**	

We onderscheiden een aantal soorten kadercorrecties, te weten: correcties die het gevolg zijn van omissies in het kader, correcties naar aanleiding van (bestuurlijke) besluitvorming, correcties als gevolg van maat- en meerwerk en correcties verband houdend met dienstverlening aan derden.

4.1.1. Administratieve wijzigingen binnen programma's

De Connectie heeft een loopbaancoach. Vanuit de loopbaancoach kunnen medewerkers geholpen worden bij het (her)ontdekken van een passende en gewenste loopbaanrichting. De loopbaancoach wordt inmiddels ook gevonden door medewerkers van de gemeenten. Hiermee wordt eveneens een deel van de kosten voor de loopbaancoach gedekt door de gemeenten maatwerkopdrachten. Hiervoor is een stelpost opgenomen in de begroting van De Connectie.

4.1.2. Administratieve wijzigingen over programma's

Bij de invoering van het BBV is bepaald dat voor software het matchingprincipe van toepassing is. Dit wil zeggen dat de kosten zoveel mogelijk toegerekend moeten worden aan de periode waarop de kosten betrekking hebben. De software die in eigendom is moet conform BBV geactiveerd worden. Steeds meer software wordt in gebruik genomen in de vorm een SAAS[10]-oplossing. Dit is onderdeel van de cloudstrategie.

Bij het in gebruik nemen van software in de vorm van SAAS-oplossingen is er geen sprake van het verkrijgen van een actief omdat het bij SAAS gaat om dienstverlening in de vorm van een abonnement waarmee wordt ingelogd bij de dienstverlener. Deze dienstverlener heeft die activa zowel juridisch als economisch in bezit. Hierdoor kunnen deze kosten niet geactiveerd worden. Dit betekent dat ook de implementatiekosten behorende bij een SAAS-oplossing niet geactiveerd mogen worden. Er is geen sprake van een verkrijgingsprijs en daarom zijn de kosten ook niet als bijkomende kosten te kwalificeren.

Het investeringsprogramma is aangepast op deze ontwikkeling, waarbij de hierdoor vrijvallende kapitaalslasten worden gebruikt voor de dekking van de licentiekosten. Het resterende deel van vrijgevallen kapitaalslasten zal worden gebruikt om de egalisatiereserve SAAS te voeden voor o.a. implementatiekosten die bij een SAAS-oplossing niet meer geactiveerd kunnen worden. Hiervoor is een administratieve begrotingswijziging doorgevoerd. Met ingang van 2023 wordt er jaarlijks € 205.500 toegevoegd aan deze reserve, oplopend tot € 354.400 in 2026. Dit is het moment dat alle geactiveerde (in eigendom aangeschafte) software is afgeschreven.

De onttrekking aan de egalisatiereserve is nog niet opgenomen in de begroting. Deze zullen met een begrotingswijziging aan het bestuur worden voorgelegd wanneer SAAS-oplossingen worden vervangen en budget voor implementatie beschikbaar moet komen.

4.1.3. Kadercorrecties agv besluitvorming

Toename WOZ-bezwaren (€ 2.045.000)
Al een aantal jaren is een stijging te zien van het aantal bezwaren tegen de WOZ-waarde. Deze stijging komt door de toename van het aantal No Cure No Pay bureaus en het verdienmodel dat zij hanteren. De bureaus dienen namens inwoners kosteloos bezwaar in tegen de WOZ-waarde en strijken de proceskostenvergoedingen op. De efficiëntie waarmee deze bureaus de bezwaren indienen neemt steeds meer toe. Inwoners verlenen (zonder dat ze het weten) vaak een doorlopende machtiging af voor het behartigen van (lokale)belastingzaken.

De combinatie van de stijging van de woningmarkt en een agressieve mediacampagne van de No Cure No Pay bureaus leidt tot een enorme stijging van het aantal bezwaren. Ook landelijk is een sprake van een excessieve stijging. Zo zeer zelfs, dat de samenwerkende belastingorganisaties zich zorgen maken over het ‘vastlopen’ van het WOZ-proces; men denkt dat de capaciteit benodigd voor afhandeling van bezwaren een nieuwe herwaardering voor 2024 onmogelijk maakt. Dat is door het zenden van een brandbrief van de grootste belastingorganisaties ook kenbaar gemaakt aan de Staatsecretaris Fiscaliteit en Belastingdienst, de heer Van Rij. Een mogelijke wijziging in de wet- en regelgeving (en proceskostenvergoedingen) is echter niet eerder te verwachten dan met ingang vanaf 1 januari 2024.

Voor De Connectie betekent de stijging van het aantal bezwaren vooral een toename van de werklast en de te vergoeden proceskosten. Het Opdrachtgeversoverleg (OGO) heeft besloten hier incidenteel middelen voor beschikbaar te stellen, te weten € 795.000 voor additionele personele inzet en € 1.249.000 voor uit te keren proceskostenvergoedingen.

[10] Software as a Service

E-HRM (€ 537.000)
In 2022 is gezamenlijk door de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden en De Connectie een aanbesteding uitgevoerd voor de vervanging van het e-HRM systeem. Medio 2022 is aan de huidige leverancier van het e-HRM systeem, het nieuwe contract gegund. Het systeem voldoet aan de wensen en eisen die De Connectie en de drie gemeenten aan het systeem stellen. Met dit nieuwe e-HRM systeem beschikt De Connectie over een toekomstig bestendig personeels- en salarissysteem.

Tot nu toe hadden de gemeenten ieder een eigen contract voor e-HRM. De Connectie is per 1 januari 2023 de contracthouder van het nieuwe e-HRM systeem. Ter dekking daarvan is overheveling nodig van de gemeenten naar De Connectie. Dit geldt zowel voor projectenkosten ad € 391.000 ten behoeve van de implementatie van het nieuwe systeem als voor de jaarlijkse kosten ad € 146.100 van het contract. Daarnaast zijn middelen nodig om te sparen voor de implementatiekosten van toekomstige vervangingen van het systeem. Deze zijn geraamd op € 55.000 per jaar vanaf 2024. Per saldo resteert voor de gemeenten een structureel voordeel van € 107.500 na harmonisatie van het contract.

4.1.4. Kadercorrecties agv maat- en meerwerk

Zowel de kosten als de opbrengsten van maat- en meerwerk maken in beginsel geen deel uit van de begroting en het kader. Elke maat- en meerwerkopdracht moet schriftelijk zijn overeengekomen. De financiële effecten van structureel maat- en meerwerk worden verwerkt in het begrotingjaar volgend op het jaar waarin de maat- of meerwerkovereenkomst tot stand is gekomen.

Structurele doorwerking levering devices (€ 186.000)
Wijzigingen in de behoefte aan devices worden voornamelijk via Topdesk aangevraagd en geregistreerd in de database bij ICT. In 2022 is vooral een toename zichtbaar van het aantal uitgeleverde docking stations, laptops en smartphones en een afname van het gebruik van thin clients en vaste telefoontoestellen. Met een begrotingswijziging worden de structurele effecten hiervan verwerkt in het kader van De Connectie. Daarbij worden de kaders van die gemeente belast waar ook daadwerkelijk de aanpassing heeft plaatsgevonden.

Structurele doorwerking maat- en meerwerk ICT (€ 231.000)
Uit een aantal maat- en meerwerkopdrachten volgen structurele (beheers-)lasten. Conform de vastgestelde uitgangspunten bij de begroting worden de structurele financiële effecten van maat- en meerwerk verwerkt in de begroting en het kader. Daarbij worden de kaders van die gemeente belast waar ook daadwerkelijk de aanpassing heeft plaatsgevonden. Deze meerkosten hebben voornamelijk betrekking op structurele inzet van Technisch Applicatiebeheer volgend uit kleine klantverzoeken, uitbreiding van het cameratoezicht en verzoeken voor specifieke werkpleklicenties.

Formatie Inkoop & aanbesteding (€ 214.000)
Met de gemeenten Arnhem en Rheden zijn meerwerkovereenkomsten gesloten voor de dienst Inkoop & aanbesteding. Door het structureel uitbreiden van de begeleiding en advisering bij aanbestedingen kan de formatie bij De Connectie hierop worden aangepast. De kaderwijziging bestaat uit de loonkosten voor deze formatie, inclusief 2% emolumenten- en 2% opleidingsbudget.

Formatie Management Support (€ 112.000)
Met de gemeente Renkum zijn meerwerkovereenkomsten gesloten voor afdelingsondersteuning van Management Support. Door het structureel uitbreiden van deze dienstverlening kan de formatie bij De Connectie hierop worden aangepast. De kaderwijziging bestaat uit de loonkosten voor deze formatie, inclusief 2% emolumenten- en 2% opleidingsbudget.

Dienstverlening Middelgraaflaan (€ 12.000)
De incidentele kosten behorende bij de uitbreiding van de dienstverlening naar de Middelgraaflaan zijn in 2022 als maatwerk incidenteel gefactureerd. De structurele dienstverlening op deze locatie betreft facilitaire diensten zoals schoonmaak en sanitaire voorzieningen en daarnaast het beheer van het netwerk.

Functioneel beheer Netive (- € 7.000)
De inhuurbalie is tijdelijk door De Connectie ondersteunt voor het functioneel beheer de vakapplicatie van de inhuurbalie, Netive. Vanaf eind vorig jaar zijn deze werkzaamheden weer overgedragen aan de inhuurbalie en wordt het kader hiervoor gecorrigeerd.

4.1.5. Kadercorrecties agv dienstverlening derden

Beëindiging dienstverlening ODRA (- € 991.000)
De ODRA heeft de dienstverlening bij De Connectie opgezegd en het stadskantoor van de gemeente Arnhem verlaten. In 2022 is de dienstverlening aan de ODRA ontvlochten en overgedragen. De structurele financiële effecten van de opzegging worden met deze kaderaanpassing in de begroting 2023 verwerkt.

Afschaling dienstverlening Sociale wijkteams Arnhem (- € 140.000)
Ook de dienstverlening naar het sociale wijkteam Arnhem is veranderd. Dit is het gevolg van structurele aanpassingen in de DVO 2023 voor de ICT-dienstverlening.

Afschaling dienstverlening gemeente West Maas en Waal (- € 120.000)
De afgelopen jaren is gebleken dat de samenwerking beide partijen niet heeft opgeleverd wat ervan werd verwacht. Een groot deel van de dienstverlening is of wordt in de loop van 2023 weer aan de gemeente West Maas en Waal overgedragen. Diensten op het gebied van de salarisadministratie zullen vooralsnog worden gecontinueerd.

Afschaling dienstverlening Sportbedrijf Arnhem (- € 116.000)
Het Sportbedrijf Arnhem heeft medio 2021 het stadskantoor verlaten wat heeft geleid tot verdere afschaling van de dienstverlening. De structurele effecten van deze afschaling waren nog niet verwerkt in de begroting.

Maat- en meerwerk derden (€ 75.000)
Naast bovenstaande aanpassingen voor derden zijn er ook andere mutaties geweest bij de derden. Deze vloeien voornamelijk voort uit aanpassingen in de dienstverlening van ICT voor levering van devices.

4. 2. Ontwikkeling begroting 2023

	Lasten	Baten	Saldo	S/I
Bedragen x 1.000 euro				
MJPB 2023-2026				
Totaal primitieve begroting	49.649	-49.670	-21	
Primitieve begroting	**49.649**	**-49.670**	**-21**	
Kadercorrecties	2.125	-2.125	-	
Primitieve begroting na kadercorrecties	**51.774**	**-51.795**	**-21**	
Ontwikkelingen begroting 2023-2026				
Loon- en prijsontwikkelingen				
CAO stijging	1.284	-1.284	-	S
Onderhoudsronde HR21	36	-36	-	S
Autonome prijsontwikkelingen 2022	1.263	-1.263	-	S
Autonome prijsontwikkelingen 2023	977	-977	-	S
Bovengemiddelde prijsontwikkeling ICT	-574	574	-	S
Prijsontwikkeling Microsoft licenties	-472	472	-	S
-/- Vrijval bestemmingsreserves Prijsontwikkelingen	-769	769	-	I
Veranderopgave				
Personele frictiekosten	205		205	I
-/- Vrijval bestemmingsreserves Veranderopgave		-205	-205	I
Programma 2!Connect	60		60	I
-/- Vrijval bestemmingsreserves Veranderopgave		-60	-60	I
Plan van aanpak Basisregistraties	15		15	I
-/- Vrijval bestemmingsreserves Basisregistraties		-15	-15	I
Informatieveiligheid				
Audits informatieveiligheid	40		40	I
Awarenessprogramma informatieveiligheid	35		35	I
Project basis op orde informatieveiligheid	50		50	I
-/- Vrijval bestemmingsreserves informatieveiligheid		-75	-75	I
-/- Resultaatbestemming jaarrekening 2022		-50	-50	I
Totaal Ontwikkelingen begroting 2023-2026	2.151	-2.151	-	
Saldo baten en lasten	**53.925**	**-53.946**	**-21**	

In deze paragraaf zijn de bekende en voorziene ontwikkelingen met een financieel effect weergegeven. Daarbij is gekozen voor een clustering naar de aard van deze ontwikkelingen en een voorstel gedaan ter dekking van het financieel effect.

4.2.1. Loon- en prijsontwikkelingen

In de MJPB 2022-2025 zijn afspraken gemaakt over de aanpassing van de gemeentelijke bijdragen als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen; indexering van loonkostenbudgetten vindt plaats o.b.v. de reële loonkostenontwikkeling. De indexering van materiële budgetten worden in de MJPB toegekend o.b.v. de CPI-index voor materiële overheidsconsumptie. Voor 2022 zijn op dit moment de onderstaande (autonome) loon- en prijsontwikkelingen zichtbaar.

Loonontwikkelingen als gevolg van Cao-akkoord (€ 1.284.000)
Op 5 april 2023 is de nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst (CAO) voor Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties definitief goedgekeurd. Deze nieuwe CAO gaat met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2023 in. De brutosalarissen stijgen met € 240 op basis van een 36-urige werkweek en vervolgens met 2% over het nieuwe totaal. De gemeentelijke bijdragen worden op deze ontwikkeling aangepast.

Onderhoudsronde HR21 (€ 36.000)
Binnen De Connectie vindt jaarlijks een onderhoudsronde HR21 plaats, waarin getoetst wordt of de organisatiefunctiematrix en de gekozen normfuncties voldoende aansluiten bij de werkzaamheden van de medewerkers en de (verandering in de) doelstelling. De resultaten van deze onderhoudsronde worden op basis van de richtlijnen (procedureregeling) voorgelegd aan een gecertificeerd HR21-specialist van Bureau Leeuwendaal. De onderhoudsronde heeft zodoende geen gevolgen voor de totale formatie, maar wel voor de totale loonsom.

Autonome prijsontwikkelingen 2022 (€ 1.263.000)
In de MJPB 2023-2026 zijn de materiële budgetten geïndexeerd op basis van de raming uit het Sociaal Econonomisch plan (CEP) van het CPB van maart 2022. Op basis van deze raming bedroeg de indexatie 4,1%. Deze indexatie is in 2022 via de exploitatie met de gemeenten verrekend. De structurele doorwerking is verwerking in de MJPB 2023-2026. De raming van het CPB van augustus 2022 kwam uit op 7,8%. Ook deze indexatie is in 2022 via de exploitatie met de gemeenten verrekend. Het verschil van 3,7%-punt wordt met deze aanvullende begrotingsaanpassing gecorrigeerd.

Autonome prijsontwikkelingen 2023 (€ 977.000)
De meest recente raming van de prijsindex voor de materiële overheidsconsumptie komt uit CEP van maart 2023. Op basis hiervan zijn de materiële budgetten vanaf 2023 met 5,9% geïndexeerd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Bovengemiddelde prijsontwikkeling ICT (- € 574.000)
In de MJPB 2023-2026 is De Connectie gecompenseerd voor bovengemiddelde kostenontwikkelingen bij ICT. Er is een wereldwijde bovengemiddelde stijging in ICT-kosten waarneembaar die structureel van aard lijkt te zijn. Leveranciers verhogen -veelal vanuit een monopolypositie hun licentiekosten en ook hosting wordt duurder onder druk van gestegen energieprijzen. In de begroting is uitgegaan van een stijging van kosten van 3% ten opzichte van de prijsindexatie voor de materiële overheidsconsumptie. Nadere analyse heeft uitgewezen dat de meerkosten bij ICT, als gevolg van autonome prijsontwikkelingen, kunnen worden gedekt uit de bijgestelde ramingen van het CPB.

Prijsontwikkeling Microsoft licenties (- € 472.000)
In de MJPB 2023-2026 is De Connectie gecompenseerd voor de structurele meerkosten bij ICT voor het gebruik van het E5 licentieprogramma van Microsoft Office. Uitbreiding naar deze functionaliteit is noodzakelijk om de informatie van de gemeentelijke organisaties en haar bewoners veilig te kunnen houden. Nadere analyse heeft uitgewezen de structurele meerkosten bij ICT voor het gebruik van het E5 licentieprogramma van Microsoft Office eveneens kunnen worden gedekt uit de bijgestelde ramingen van het CPB. Het ligt derhalve in de rede om de begroting hiervoor te corrigeren.

Vrijval bestemmingsreserve prijsontwikkelingen (- € 769.000)
Het bestuur heeft in 2022 een bestemmingsreserve ingesteld om middelen beschikbaar te houden voor toekomstige prijsontwikkelingen. Op basis van prijsindexatie voor de materiële overheidsconsumptie had in 2022 € 662k (3,7%-punt) aan de bestemmingsreserve moeten worden toegevoegd, in plaats van € 1,4 mln. (7,3%-punt). Het meerdere zal in 2023 incidenteel vrij vallen waarbij deze middelen terug vloeien naar de gemeenten.

4.2.2. Veranderopgave

Veranderopgave (€ 205.000)
Afgelopen jaar is er een analyse gemaakt van de prestaties en de ontwikkelingsbereidheid en -mogelijkheid van de medewerkers. Voor het grootste deel kunnen we de opgave aan met onze medewerkers. We hebben echter ook geconstateerd dat een deel van de medewerkers niet mee kan komen met de ontwikkelingen die op de organisatie afkomen en impact hebben op hun huidige functie. Allereerst zal worden onderzocht binnen De Connectie naar een passende functie, maar de verwachting is dat van een aantal van deze medewerkers afscheid genomen moet worden, al dan niet door begeleiding naar een functie buiten De Connectie. Het saldo binnen de bestemmingsreserve Veranderopgave dat is bestemd voor personele fricties zal in 2023 nodig zijn om te komen tot een passende maatwerkoplossing.

Veranderopgave ICT (€ 60.000)
In 2021 zijn alle gemeenten gemigreerd naar één gemeenschappelijk werkplekomgeving. In 2022 is gewerkt aan het overzetten van alle business applicaties naar de nieuwe omgeving en vervolgens het opruimen van de ‘oude’ omgeving. Met het opruimen van de oude omgevingen wordt ook een belangrijke stap gezet op het gebied van IT-veiligheid. Dit alles is onderdeel van het programma 2!Connect, met als doel om een betrouwbare en voorspelbare ICT-infrastructuur neer te zetten. Er is een voordeel gerealiseerd op de uitvoering van het programma, waarbij een deel van de activiteiten doorloopt naar 2023. Hierdoor is het niet nodig geweest om het saldo binnen de bestemmingsreserve Veranderopgave dat is bestemd op de opgave ICT in 2022 aan te spreken en kan € 60.000 beschikbaar worden gehouden voor afronding van 2!Connect in 2023.

Veranderopgave Basisregistraties (€ 15.000)
Het bestuur heeft in 2019 een bestemmingsreserve ingesteld om middelen beschikbaar te houden voor de uitvoering van het Plan van aanpak voor het team Basisregistraties. Het saldo per ultimo 2021 van deze reserve bedroeg € 15.000. In 2022 heeft er geen onttrekking plaatsgevonden. Deze bestemmingsreserve zal in 2023 volledig worden besteed.

4.2.3. Informatieveiligheid

Niet alle geplande activiteiten in het kader van Informatieveiligheid zijn in 2022 uitgevoerd. Een deel van de activiteiten loopt door naar 2023 of wordt gecombineerd met het onderwerp privacy en schuift hierdoor op in de tijd. Het bestuur heeft besloten de nog niet bestede middelen in 2022 toe te voegen aan de Bestemmingsreserve Informatieveiligheid. Dit heeft geleid tot een dotatie van € 75.000 om deze budgetten beschikbaar te houden voor de uitvoering van deze opgave in 2023.

Daarnaast is in de begroting 2022 rekening gehouden met de kosten van een verbetertraject dat zich onder andere richt op de opvolging en implementatie van de resultaten uit de audits op het gebied van de BIO- en privacyregelgeving. Dit met als doel om nadere invulling te kunnen geven aan de compliance aan de vigerende regelgeving op het gebied van informatieveiligheid. De activiteiten en hiermee gepaard gaande kosten lopen deels door naar 2023. Het bestuur heeft bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2022 besloten om hier € 50.000 voor beschikbaar te houden.

4.3. Investeringsprogramma

Afdeling	Activum omschrijving	Begroting 2023	Doorgeschoven 2023	Mutatie 2023	Begroting 2023
Bedragen x 1.000 euro					
A&B	Software	25	23	-48	-
BEL	Software	36	49	-85	-
BR	Gereedschappen	-	-	-	-
DIV	Inrichting gebouwen en inventaris	46	-	-46	-
DIV	Software	23	-	-23	-
FZF	Gereedschappen	-	-	-	-
FZF	Inrichting gebouwen en inventaris	2.478	55	-2.333	200
FZF	Personenautos	253	-	-208	45
FZF	Scooters	-	-	-	-
FZF	Software	-	-	-	-
I&A	Software	-	20	-	20
ICT	Glasvezelbekabeling	200	-	-200	-
ICT	Hardware	596	906	919	2.421
ICT	Mob App (tablets/labtops/ smartphone)	2.405	206	-632	1.979
ICT	Software	476	150	-626	-
ICT	Telecommunicatie-voorzieningen	-	40	-	40
Totaal investeringen vaste activa		**6.539**	**1.449**	**-3.283**	**4.705**

Doorgeschoven 2023
Een deel van het investeringsprogramma (IP) 2022 is doorgeschoven naar 2023. Voor een meer inhoudelijke toelichting kan worden verwezen naar de jaarrekening 2022. Het doorschuiven van investeringen levert een incidenteel voordeel op kapitaalslasten. Dit voordeel wordt aangewend voor incidentele nadelen of voor investeringen die naar voren worden gehaald.

Mutatie 2023
In de regio spelen meerdere huisvestingsontwikkelingen, die ook van invloed zijn op het investeringsniveau bij De Connectie. De gemeente Arnhem denkt op dit moment na over de toekomstige huisvestingssituatie en onderzoekt hierbij verschillende mogelijkheden. Naar verwachting laat gemeente Renkum binnen een aantal jaren renovatiewerkzaamheden uitvoeren aan het bestaande gemeentehuis. Gemeente Rheden bouwt een nieuw gemeentehuis en werkt nu vanuit verschillende tijdelijke locaties. Als gevolg hiervan schuiven de vervangingsinvesteringen voor inrichting gebouwen en inventaris voor een groot deel door naar 2024 en 2025.

Bovenstaande ontwikkeling heeft ook gevolgen voor het vervangen van poolauto's. Ook deze vervangingsinvesteringen worden doorgeschoven naar 2025. Zodra er meer duidelijkheid over de huisvesting is, zal een meerjarenplan voor de vervoermiddelen opgesteld worden. De investeringsbehoefte en -planning zal daarop worden aangepast. Tot slot schuift, als gevolg van genoemde huisvestingontwikkelingen, ook de vervangingsinvestering voor glasvezelbekabeling door naar latere jaren.

Steeds meer software wordt in gebruik genomen in de vorm een SAAS[11]-oplossing. Dit is onderdeel van de cloudstrategie. De kosten voor SAAS-oplossingen dienen anders te worden verwerkt op basis van de BBV. Als gevolg hiervan worden de (licentie-)kosten van deze oplossingen in de exploitatiebegroting opgenomen in plaats van de aanschaf- en implementatiekosten in de investeringsbegroting. Het investeringsprogramma is aangepast op deze ontwikkeling, waarbij de hierdoor vrijvallende kapitaalslasten worden gebruikt voor de dekking van de licentiekosten. Het resterende deel van vrijgevallen kapitaalslasten zal worden gebruikt om een egalisatiereserve SAAS te vormen voor o.a. implementatiekosten die bij een SAAS-oplossing niet meer geactiveerd kunnen worden.

De investeringen in hardware hebben hoofdzakelijk betrekking op uitbreiding van de VDI-omgeving, investeringen in netwerk en wifi, back-up oplossingen en de vervanging van monitoren. Verder lopen nog een aantal projecten van 2!Connect door in 2023. De uitbreiding van de investeringen ten opzichte van de oorspronkelijke investeringsplanning kan binnen het huidige kapitaalslastenniveau plaatsvinden, aangezien het hier inhaalinvesteringen uit eerdere jaren betreft.

De investeringen in mobiele apparatuur heeft betrekking op de vervanging van mobiele telefoons en laptops. Naar verwachting zal dit niveau in 2023 lager uitvallen dan initieel in de investeringsplanning is opgenomen.

[11] Software as a Service

5. Bijlagen

5.1. Effecten bijdragen per gemeente

Arnhem

		Begroting	meerjarenraming		
		2023	2024	2025	2026
Bedragen x 1.000 euro					
Arnhem	**I/S**				
Kadercorrecties agv (bestuurlijke) besluitvorming					
Toename WOZ-bezwaren	I	1.463	-	-	-
E-HRM projectkosten	I	281	-	-	-
E-HRM licentiekosten	S	105	105	105	105
E-HRM toekomstige vervangingen	S	-	40	40	40
Kadercorrecties agv maat- en meerwerk					
Structurele doorwerking levering devices	S	123	123	123	123
Structurele doorwerking maat- en meerwerk ICT	S	234	232	232	232
Formatie Inkoop & Aanbesteding	S	107	107	107	107
Dienstverlening Middelgraaflaan	S	12	12	12	12
Functioneel beheer Netive	S	-7	-7	-7	-7
Overige kaderwijzigingen					
Structurele doorwerking levering devices De Connectie	S	53	53	53	53
Totaal Kadercorrecties		2.371	665	665	665
Totaal		**2.371**	**665**	**665**	**665**

		Begroting	meerjarenraming		
		2023	2024	2025	2026
Bedragen x 1.000 euro					
Arnhem	**I/S**				
Bijdrage MJPB 2023-2026		33.432	32.963	32.720	32.712
Primitieve begroting		33.432	32.963	32.720	32.712
Kadercorrecties B-rap 1		2.371	665	665	665
Primitieve begroting na kadercorrecties		35.803	33.628	33.385	33.377
Ontwikkelingen begroting 2023-2026					
Loon- en prijsontwikkelingen					
CAO stijging	S	923	917	910	910
Onderhoudsronde HR21	S	26	26	26	26
Autonome prijsontwikkelingen 2022	S	908	877	865	859
Autonome prijsontwikkelingen 2023	S	702	677	668	664
Bovengemiddelde prijsontwikkeling ICT	S	-412	-400	-396	-396
Prijsontwikkeling Microsoft licenties	S	-339	-339	-339	-339
-/- Vrijval bestemmingsreserves Prijsontwikkelingen	I	-554	-	-	-
Totaal Ontwikkelingen begroting 2023-2026		1.254	1.757	1.734	1.724
Totaal		**37.057**	**35.386**	**35.119**	**35.101**

Renkum

		Begroting	meerjarenraming		
		2023	2024	2025	2026
Bedragen x 1.000 euro					
Renkum	**I/S**				
Kadercorrecties agv (bestuurlijke) besluitvorming					
Toename WOZ-bezwaren	I	223	-	-	-
E-HRM projectkosten	I	42	-	-	-
E-HRM licentiekosten	S	16	16	16	16
E-HRM toekomstige vervangingen	S	-	6	6	6
Kadercorrecties agv maat- en meerwerk					
Structurele doorwerking levering devices	S	40	40	40	40
Structurele doorwerking maat- en meerwerk ICT	S	-18	-27	-27	-27
Formatie Management Support	S	112	112	112	112
Overige kaderwijzigingen					
Structurele doorwerking levering devices De Connectie	S	8	8	8	8
Totaal Kadercorrecties		422	154	154	154
Totaal		**422**	**154**	**154**	**154**

		Begroting	meerjarenraming		
		2023	2024	2025	2026
Bedragen x 1.000 euro					
Renkum	**I/S**				
Bijdrage MJPB 2023-2026		4.817	4.747	4.710	4.709
Primitieve begroting		4.817	4.747	4.710	4.709
Kadercorrecties B-rap 1		422	154	154	154
Primitieve begroting na kadercorrecties		5.240	4.902	4.864	4.863
Ontwikkelingen begroting 2023-2026					
Loon- en prijsontwikkelingen					
CAO stijging	S	137	136	135	135
Onderhoudsronde HR21	S	4	4	4	4
Autonome prijsontwikkelingen 2022	S	135	130	129	128
Autonome prijsontwikkelingen 2023	S	104	101	99	99
Bovengemiddelde prijsontwikkeling ICT	S	-61	-59	-59	-59
Prijsontwikkeling Microsoft licenties	S	-50	-50	-50	-50
-/- Vrijval bestemmingsreserves Prijsontwikkelingen	I	-82	-	-	-
Totaal Ontwikkelingen begroting 2023-2026		187	261	258	256
Totaal		**5.427**	**5.163**	**5.122**	**5.119**

Rheden

		Begroting 2023	meerjarenraming 2024	2025	2026
Bedragen x 1.000 euro					
Rheden	**I/S**				
Kadercorrecties agv (bestuurlijke) besluitvorming					
Toename WOZ-bezwaren	I	359	-	-	-
E-HRM projectkosten	I	68	-	-	-
E-HRM licentiekosten	S	26	26	26	26
E-HRM toekomstige vervangingen	S	-	10	10	10
Kadercorrecties agv maat- en meerwerk					
Structurele doorwerking levering devices	S	24	24	24	24
Structurele doorwerking maat- en meerwerk ICT	S	14	14	14	14
Formatie Inkoop & Aanbesteding	S	107	107	107	107
Overige kaderwijzigingen					
Structurele doorwerking levering devices De Connectie	S	13	13	13	13
Totaal Kadercorrecties		610	193	193	193
Totaal		**610**	**193**	**193**	**193**

		Begroting 2023	meerjarenraming 2024	2025	2026
Bedragen x 1.000 euro					
Rheden	**I/S**				
Bijdrage MJPB 2023-2026		7.878	7.766	7.706	7.704
Primitieve begroting		7.878	7.766	7.706	7.704
Kadercorrecties B-rap 1		610	193	193	193
Primitieve begroting na kadercorrecties		8.488	7.958	7.899	7.897
Ontwikkelingen begroting 2023-2026					
Loon- en prijsontwikkelingen					
CAO stijging	S	224	223	221	221
Onderhoudsronde HR21	S	6	6	6	6
Autonome prijsontwikkelingen 2022	S	221	213	210	209
Autonome prijsontwikkelingen 2023	S	171	165	162	161
Bovengemiddelde prijsontwikkeling ICT	S	-100	-97	-96	-96
Prijsontwikkeling Microsoft licenties	S	-82	-82	-82	-82
-/- Vrijval bestemmingsreserves Prijsontwikkelingen	I	-134	-	-	-
Totaal Ontwikkelingen begroting 2023-2026		306	427	421	419
Totaal		**8.793**	**8.385**	**8.320**	**8.316**

5 .2. Ontwikkeling MJPB 2023-2026 per programma

	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026
Bedragen x 1.000 euro				
PROGRAMMA BEDRIJFSVOERING GEMEENTEN				
Lasten	42.662	40.508	40.037	40.035
Baten	-98	-52	-52	-52
Saldo baten en lasten	**42.564**	**40.456**	**39.985**	**39.983**
Toevoeging aan reserves	193	329	342	342
Onttrekkingen aan reserves	-75	-	-	-
Saldo na reserves	**42.683**	**40.785**	**40.327**	**40.325**
PROGRAMMA BELASTINGEN GEMEENTEN				
Lasten	6.072	3.947	3.946	3.945
Baten	-2.313	-308	-308	-308
Saldo baten en lasten	**3.760**	**3.640**	**3.638**	**3.638**
Toevoeging aan reserves	12	12	12	12
Onttrekkingen aan reserves	-	-	-	-
Saldo na reserves	**3.772**	**3.652**	**3.650**	**3.650**
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN OVERHEAD				
Lasten	4.836	5.026	5.231	5.082
Baten	-50.362	-49.633	-49.253	-49.078
Saldo baten en lasten	**-45.526**	**-44.607**	**-44.023**	**-43.997**
Toevoeging aan reserves	149	149	25	-
Onttrekkingen aan reserves	-1.099	-	-	-
Saldo na reserves	**-46.476**	**-44.458**	**-43.998**	**-43.997**
Totaal saldo baten en lasten	**798**	**-511**	**-400**	**-376**
Totaal saldo na reserves	**-21**	**-21**	**-21**	**-21**

De Connectie

Meerjarenprogrammabegroting 2024-2027

Inhoudsopgave

1. Inleiding 4

1.1. Inleiding 4

1.2. Leeswijzer 5

2. Missie, visie, uitgangspunten en kernwaarden 6

2.1. Missie 6

2.2. Visie 6

2.3. Uitgangspunten 6

2.4. Kernwaarden De Connectie 6

3. Programmaplan 7

3.1. Programma Bedrijfsvoering gemeenten 7

3.2. Programma Belastingen gemeenten 16

3.3. Overzicht Algemene dekkingsmiddelen en overhead 18

3.4. Bedrag heffing vennootschapsbelasting 20

4. De Paragrafen 21

4.1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 21

4.2. Financiering 27

4.3. Bedrijfsvoering 29

4.4. Wet Open Overheid 33

5. Overzicht van baten en lasten en toelichting 34

5.1 Uitgangspunten voor de begroting 34

5.2 Grondslagen voor de ramingen 35

5.3 Ontwikkeling begroting 2024 en meerjarig 36

5.4 Baten en lasten per programma 38

5.5 Bijdragen gemeenten 40

5.6 Incidentele baten en lasten 44

6. Financiële positie en toelichting 45

6 .1 Geprognosticeerde eindbalans 45

6.2 Investeringsprogramma 47

6 .3 EMU-saldo 48

6.4 Financiering 49

6.5 Stand en verloop van de reserves 49

6.6 Jaarlijks terugkerende arbeidskosten met een vergelijkbaar volume 51

7. Bijlagen 52

7.1 Bijlage 1: Taakvelden 52

7.2 Bijlage 2: Lasten per afdeling en team 53

Voorwoord

Dit is de Meerjarenprogrammabegroting 2024-2027 (MJPB 2024-2027) van De Connectie. De meerjarenprogrammabegroting is voor een belangrijk deel beleidsneutraal. Want de begroting van De Connectie volgt het beleid van de gemeenten. Dat is gebruikelijk voor een uitvoeringsorganisatie. Maar het beleidsneutrale karakter betekent niet automatisch dat de uitvoering van het bestaande beleid binnen de bestaande financiële kaders plaatsvindt. De begroting laat zien wat De Connectie in 2024 en in de jaren erna wil bereiken met de hiervoor beschikbare middelen.

Het ontwikkelperspectief vertaald naar drie thema's
In het ontwikkelperspectief 2020-2024 zijn drie fases benoemd die gelijk lopen met de volwassenheid van de organisatie. De ambitie die nog steeds staat vanuit het ontwikkelperspectief 2020-2024 is om in 2024 een servicegerichte organisatie te zijn. In 2023 hebben we daarom drie thema's bepaald die aansluiten op en invulling geven aan de rol van servicegerichte organisatie. Met als doel om van De Connectie een nog betere organisatie te maken om mee en voor te werken.

De Connectie op orde
Het eerste thema is 'De Connectie op orde'. Het gaat over interne beheersing. Het helpt bij het behalen van onze organisatiedoelstellingen maar ook het herkennen en beheersen van interne risico's. Het is niet de bedoeling om alle fouten en problemen te voorkomen maar het herkennen en aanpakken van risico's en verbeteringen door te voeren in de processen van De Connectie.

De Connectie: jij doet ertoe!
Het kloppende hart van De Connectie zijn alle medewerkers. Het maakt ons niet uit wie je bent, hoe je eruitziet of waar je in gelooft. We hebben talent, kennis en kunde nodig om nog beter te worden. Inclusie en diversiteit komt met kracht op de agenda. We dragen bij aan een samenleving waar iedereen ertoe doet! Daar beginnen we intern mee en dragen we uit naar buiten.

Dienstverlening: het gaat om de klant!
In het Bedrijfsplan 2017 – 2020 stond: 'Voor het succes van De Connectie is cruciaal dat vooraf volstrekt helder is wat eigenaren, opdrachtgevers en gebruikers mogen verwachten.' Daarna kwam het Ontwikkelperspectief 2020 – 2024. Hier werd de ambitie uitgesproken om een servicegerichte organisatie te worden. Het is een rode draad sinds de oprichting van De Connectie: Met de juiste wederzijdse verwachtingen een dienstverlenende organisatie worden waar men graag mee en voor werkt.

We beseffen ons goed dat als onze dienstverlening niet goed gaat, onze opdrachtgevers en eigenaren daar last van hebben. Sterker nog, ook de inwoners en bedrijven van Arnhem, Renkum en Rheden hebben er last van. Dat willen we niet.

We geloven erin dat als we De Connectie op orde brengen, met de juiste medewerkers die zich goed en welkom voelen, De Connectie daadwerkelijk de dienstverlenende organisatie is waar men graag mee en voor werkt. Dat lukt ons niet alleen, samen doen we het! Dat is precies de reden waarom we 'De Connectie' heten!

Gezamenlijk zetten we onze schouders onder de gemeentelijke samenwerking.

Sanne de Kleyn

Directeur De Connectie

1. Inleiding

1.1. Inleiding

De belangrijkste uitgangspunten voor de MJPB 2024-2027 zijn het al bekende financiële meerjarenbeeld zoals deze is opgenomen in de MJPB 2023-2026 en de doorwerking van besluiten die het bestuur bij de eerste bestuursrapportage 2023 neemt over de algemene financiële en beleidsmatige kaders voor het komende jaar. Ook dit jaar is een Perspectiefbrief aan de raden aangeboden. Met de perspectiefbrief proberen we om de begroting van De Connectie meer volgend te laten zijn aan de kijk van gemeenten op de begroting. Dit past ook beter bij het karakter van een uitvoeringsorganisatie en uw kaderstellende rol.

MJPB 2023-2026
De belangrijkste basis voor de MJPB 2022-2025 is het eerste deel van het zogeheten Ontwikkelperspectief. De Connectie vindt het, net zoals de gemeenten, belangrijk dat er een ontwikkelperspectief is voor de komende jaren. De Connectie wil de komende jaren groeien, via een organisatie met de aandacht op de basis op orde, naar een servicegerichte organisatie. Daarna verschilt het per afdeling en taakveld welke fase het eindstation is. In het ultieme geval dé partner in bedrijfsvoering. Het eindstation bepalen we samen met de gemeenten. Het eerste deel van het Ontwikkelperspectief is vertaald naar de programma's uit de MJPB 2023-2026. Zo is het ontwikkelperspectief onderdeel geworden van de beleidscyclus van De Connectie.

Eerste bestuursrapportage 2023
De eerste bestuursrapportage is een afwijkingenrapportage ten opzichte van de begroting van het lopende jaar, zowel programmatisch als financieel. Correcties in kader, bijvoorbeeld naar aanleiding van bestuurlijke besluitvorming of als gevolg van maat- en meerwerk, zijn in de eerste bestuursrapportage verwerkt. Dit geldt ook voor autonome ontwikkelingen in de begroting, bijvoorbeeld als gevolg van de nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst (cao) voor Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties. De structurele effecten hiervan zijn eveneens opgenomen in deze MJPB 2024-2027.

Perspectiefbrief 2024
Over de ontwikkelingen uit de Perspectiefbrief 2024 is de conclusie dat de beleidsvoornemens van de gemeenten in de meeste gevallen nog onvoldoende bekend zijn om vóór 1 mei 2023 te kunnen vertalen naar de MJPB 2024-2027 van De Connectie. De raden is gevraagd rekening te houden met de Perspectiefbrief 2024 van De Connectie bij de behandeling van uw gemeentelijke Kadernota 2024 en de daaropvolgende MJPB 2024-2027. Dit geldt zowel voor de beleidsmatige keuzes, de programmering en bekostiging van de voornoemde ontwikkelingen bij de gemeenten zelf, als voor het gemeentelijke aandeel in activiteiten en kosten die door De Connectie als uitvoeringsorganisatie moeten worden gemaakt. Deze laatste categorie verwerken we dan met een eerstvolgende begrotingswijziging in de MJPB 2024-2027 van De Connectie.

Samenvattend: de meerjarenprogrammabegroting (MJPB) 2024-2027 van De Connectie is beleidsarm van aard. Algemene uitgangpunten voor de meerjarenprogrammabegroting zijn: loon- en prijsontwikkelingen, ontwikkelingen in de lopende jaar met een structurele doorwerking naar het opvolgende jaar en (wettelijke) autonome[1] ontwikkelingen waarvan zeker is dat ze gebeuren.

[1] Autonoom: ontwikkelingen waar De Connectie geen invloed op heeft of kan hebben.

1.2. Leeswijzer

De begroting is ingedeeld volgens de regels uit het Besluit Begroting en Verantwoording voor Provincies en Gemeenten (BBV). Het beleidsmatige deel van de begroting bestaat uit het programmaplan en de, voor De Connectie, verplichte paragrafen. Deze vindt u in de hoofstukken 3 en 4. De financiële begroting bestaat uit een overzicht van baten en lasten en de uiteenzetting van de financiële positie. Deze zijn opgenomen in de hoofdstukken 5 en 6. In de bijlagen is de verplichte indeling van de begroting naar taakvelden opgenomen.

2. Missie, visie, uitgangspunten en kernwaarden

2.1. Missie

Door De Connectie kunnen de klanten zich volledig richten op inwoners, bedrijven en toeristen.

2.2. Visie

De Connectie is de partner in bedrijfsvoering. Bij de dienstverlening van De Connectie staat de klant altijd centraal. De dienstverlening is efficiënt, kwalitatief en kostenbewust. Hierdoor kunnen klanten zich voor 100% richten op hun inwoners, bedrijven en toeristen.

2.3. Uitgangspunten

De uitgangspunten van de dienstverlening van De Connectie zijn de vijf K's: kosten, kwaliteit, kwetsbaarheid, kansen en klant.

De Connectie denkt en werkt vanuit de **klant** en zet de klant altijd centraal. De Connectie levert producten en diensten tegen een gezamenlijk afgesproken **kwaliteit**. De Connectie investeert in medewerkers en biedt hen **kansen** zich te ontwikkelen. De Connectie kent de trends en ontwikkelingen, speelt daarop in en vertaalt deze in samenwerking met de klant naar haar bedrijfsvoering. Hierdoor zijn partners in staat om zich volledig te richten op hun inwoners, bedrijven en toeristen. Ze zijn daardoor minder **kwetsbaar**. Door producten en diensten te harmoniseren en te digitaliseren werkt De Connectie efficiënter. Dit leidt ertoe dat de **kosten** voor de partners omlaaggaan.

2.4. Kernwaarden De Connectie

De Connectie ontwikkelt zich naar een flexibele, open en daadkrachtige organisatie die zich makkelijk aanpast aan nieuwe ontwikkelingen. De kernwaarden die hierbij horen, het fundament waar energie en inspiratie uit worden gehaald, zijn:

- Professioneel: service, verantwoordelijk, kennis, kwaliteit, resultaatgericht, dienstverlenend.
- Betrokken: samen, verbindend, nieuwsgierig, werkplezier, omgevingsbewust, energiek, leergierig.
- Integer: duidelijk, betrouwbaar, open, eerlijk, transparant, afspraken nakomen.

3. Programmaplan

3.1. Programma Bedrijfsvoering gemeenten

Wat willen we bereiken?

De Connectie wil zich onderscheiden in de dienstverlening aan aangesloten gemeenten. Dit betekent dat ze uitstekende vakinhoudelijke kennis heeft en een kwalitatief hoogstaande partner in de bedrijfsvoering van de gemeenten wil zijn.

Om de missie en visie te realiseren is het allereerst nodig dat de organisatie zich ontwikkelt. In de periode 2020-2024 gaat De Connectie daarom in drie fases die parallel lopen aan het volwassen worden van de organisatie aan de slag, namelijk:

1. De Connectie, een uitvoeringsorganisatie met focus op de basis op orde brengen.
2. De Connectie, een servicegerichte organisatie.
3. De Connectie, dé partner in bedrijfsvoering.

De basis op orde brengen betekent het creëren van de minimale voorzieningen die nodig zijn om de afgesproken producten en diensten betrouwbaar en voorspelbaar te leveren. Volgens het platform Overheid is een organisatie met de basis op orde: 'kostenbewust, betrouwbaar en open. Ook zorgt de organisatie goed voor haar medewerkers.'

De Connectie wil tenminste een servicegerichte organisatie worden. Dat zijn we wanneer het lukt om behoeften, wensen en verwachtingen van klanten te vertalen naar succesvolle producten, diensten en dienstverlening. Klanten merken in deze fase dat er meegedacht en gestuurd wordt op hun eigen veranderende behoeften. We denken en handelen vanuit de klant.

Om een partner in bedrijfsvoering te zijn is een goede samenwerkingsrelatie tussen de klant en De Connectie noodzakelijk. Specialisten van De Connectie zien welke opgaven op de gemeenten en andere partners afkomen. De specialisten zijn in staat om te zien wat dit voor de bedrijfsvoering betekent. Doordat De Connectie de markt en het maatschappelijk veld in de gaten houdt, bedient zij actief haar partners.

Deze fases overlappen elkaar deels. De ene afdeling zet nog volop in op het op orde brengen van de basis. De andere afdeling draagt al volledig bij aan een servicegerichte organisatie. Het originele streven was dat alle afdelingen in 2024 servicegericht zijn. In 2024 zijn nog niet alle afdelingen volledig servicegericht. Het wel of niet behalen van het niveau van servicegerichtheid is namelijk ook afhankelijk van het niveau waarop de dienstverlening geharmoniseerd kan worden aangeboden. Het programmaplan richt zich op wat er nog nodig om dat niveau van dienstverlening te behalen. Per afdeling verschilt welke fase het eindstation is. Het eindstation is ook afhankelijk van de behoefte van de klant. Samen met de gemeenten bepalen we het eindstation.

Wat gaan we daarvoor doen?

ICT

De afdeling ICT is dé partner voor ICT-dienstverlening voor de gemeenten en voor de aan de gemeenten verbonden externe partijen. Nu en in de toekomst. In een snel veranderende digitale wereld betrekt ICT de klant uit zichzelf bij ontwikkelingen.

Bij de start van De Connectie zijn de ICT-omgevingen overgedragen vanuit de aangesloten gemeenten. Het gaat met name om de technische basis infrastructuur en om de middelen die er voor zorgen dat de infrastructuur blijft werken. Naast de technische basis infrastructuur zijn ook diverse specifieke infrastructuuronderdelen overgedragen. Voor deze specifieke infrastructuuronderdelen stellen we per onderdeel maatwerkovereenkomsten (MWO's) op zodat ook op dat vlak alle partijen steeds beter van elkaar weten wat er van elkaar mag worden verwacht. Verder is het eigenaarschap van een aantal generieke applicaties/ informatiesystemen[2] aan De Connectie overgedragen. Het eigenaarschap van de meeste businessapplicaties[3] ligt vooralsnog bij de gemeenten zelf inclusief het functionele beheer.

De Connectie neem haar rol als gedelegeerd eigenaar van deze gezamenlijke IT-omgeving serieus. Als ICT-partner is De Connectie als eerste verantwoordelijk voor de beschikbaarheid, de continuïteit en de veiligheid van het ICT-landschap. Nu en in de toekomst. Daarom denken we ook mee in het vinden van moderne, betrouwbare, wendbare en vooral veilige manieren om mee te komen in dit digitale tijdperk. In het digitale tijdperk is samenwerking tussen overheden en haar afnemers belangrijk. Waarbij de afnemers steeds meer centraal komen te staan.

De afgelopen jaren is met het programma 1!Connect de basis op orde gebracht. Dit programma was een belangrijke stap in het wegwerken van de technische achterstand maar ook bij het borgen van de continuïteit en in het sterk verbeteren van de informatiebeveiliging. Het takenpakket van onze klanten, de wet- en regelgeving, de technologische mogelijkheden en hun kansen en bedreigingen zijn continu in beweging. Daarin is de basis op orde echter een steeds veranderend evenwicht dat telkens om nieuwe investeringen vraagt. Vanwege die continue veranderende omgeving kan er in onze ogen beter gesproken worden over een omgeving waarin het tijdig de juiste dingen doen en de juiste dingen goed doen de norm is. Het is een dynamisch samenspel waar de omgeving steeds tegen de actualiteiten dient te worden gehouden en jaarlijks om structurele en incidentele investeringen vraagt en zal blijven vragen.

De nieuwe, geharmoniseerde digitale werkplek (GemICT) heeft voor veel verbeteringen gezorgd. Dankzij GemICT maken onze klanten gebruik van een gestandaardiseerde, veilige en eenvoudige werkomgeving. Ook in 2023 zijn de resultaten van dit project merkbaar voor de gebruikers van gemeente Renkum, Rheden, Arnhem en De Connectie. De gemeenten en De Connectie zijn allemaal gemigreerd naar de nieuwe omgeving. Bijna alle applicaties zijn inmiddels naar de GemICT-omgeving overgezet. In 2024 werken we vooral aan het beheer van de nieuwe werkplekomgeving.

[2] Generieke applicaties voor kantoorautomatisering zijn computerprogramma's waar medewerkers van alle klantorganisaties mee werken. Bijvoorbeeld Microsoft Word en Microsoft Teams

[3] Computerprogramma's waar we mee werken

De volgende stap is het harmoniseren van de informatiesystemen en businessapplicaties van de gemeenten. Dit vraagt bij de uitvoering om een gedeelde visie, focus en aanpak van onze eigenaren. De gemeenten hebben het regionale Chief Information Officers (CIO's) -overleg de opdracht gegeven om tot een plan van aanpak voor de harmonisatie van de businessapplicaties te komen. Dit heet een harmonisatieagenda. De verwachting is dat uiterlijk in het derde kwartaal van 2023 de harmonisatieagenda bekend is. Daarna kan De Connectie gericht ondersteuning bieden bij de totstandkoming van een geharmoniseerd en gerationaliseerd applicatielandschap. In 2024 en verder voeren we de harmonisatieagenda uit. Daarnaast werken we in 2024 uit hoe we vorm geven aan de centralisatie van het contractmanagement van deze applicaties.

De vorige jaren is samen met leveranciers een haalbaarheidsstudie uitgevoerd die heeft geleid tot een regionaal gedragen cloudstrategie[4]. Deze strategie ligt aan de basis van ontwikkeling van de harmonisatieagenda en is ook een belangrijk uitgangspunt voor de uitvoering. Beide ontwikkelingen zijn nauw met elkaar verbonden. Als de harmonisatieagenda afgerond is wordt ernaar gestreefd de cloudstrategie ook in hoger tempo uit te voeren. Vooruitlopend hier op gaan op natuurlijke momenten, bijvoorbeeld als een contract afloopt, (business)applicaties over naar de cloud. Hierbij wordt vooral gekozen voor SAAS-oplossingen[5]. Wanneer de harmonisatieagenda afgerond is kan dit tempo ook verhoogd worden. De verwachting is dat hier in de tweede helft van 2023 en vooral in 2024 en verder uitvoering aan gegeven wordt.

De wens en noodzaak om meer servicegericht te zijn naar onze klanten is groot. Dit vraagt onder andere om een duidelijke focus op het ontwikkelen van de daarvoor nodige vaardigheden en competenties bij onze medewerkers. De noodzaak voor onze medewerkers om zich voortdurend te ontwikkelen is hoog. Nieuwe ICT-technologieën bieden kansen en bedreigingen. Bovendien zien we een trend dat deze technologische ontwikkelingen steeds sneller gaan. We moeten daarom blijven leren en ontwikkelen zodat we hier mee om kunnen gaan. Verwerven van noodzakelijke nieuwe kennis, op basis van technologische ontwikkelingen, is binnen ICT een doorlopend proces.

Autonome ontwikkelingen
Ook voor 2024 is hybride werken de norm. Deze andere manier van werken, ontstaan na de coronacrisis, heeft ervoor gezorgd dat het thuiswerken nu definitief op de kaart staat. Hierdoor is nog meer dan vroeger de nadruk komen liggen op een flexibele ICT. Deze ontwikkeling vraagt om veiligheid en de daarbij behorende goed functionerende digitale werkplek die om kan gaan met deze flexibiliteit. Schaalbaarheid, wendbaarheid en betrouwbaarheid zijn daarbij drie belangrijke pijlers. De ontwikkeling loopt geleidelijk en wordt gestuurd door de individuele wensen van de klanten.

Documentaire Informatievoorziening
De afdeling DIV (Documentaire Informatie Voorziening) is de professionele partner voor de uitvoering en ontwikkeling van informatiebeheer en archiefvorming. DIV kent de werkprocessen en stelt zich proactief op. Zaakgericht werken is de standaard. DIV heeft een belangrijke rol in de advisering en ondersteuning binnen de digitale, zaakgerichte wereld.

De huidige situatie is complex. De informatie wordt zowel fysiek als digitaal beheerd, op drie locaties en met vier verschillende inrichtingen gericht op de bedrijfsvoering van de individuele deelnemers. Met de toenemende digitalisering krijgt de informatiehuishouding van overheden een steeds belangrijkere positie. Dit vraagt om een gedegen strategie en investeringen voor het beheer om de informatiepositie voor burgers, bedrijven en de overheid zelf op orde te hebben en te houden.

[4] Cloud: hierbij werken we niet meer op eigen servers maar via internet

[5] SAAS: Software As A Service

In 2023 wordt een definitief besluit genomen over de ontwikkeling naar een geharmoniseerde archiefoplossing. In afwachting van dit besluit, wordt vanaf 2024 de implementatie van de archiefoplossing voorzien. Er is hierna sprake van één gecentraliseerde opslag van documenten, waarbij de omgevingen van elkaar gescheiden blijven. Het is daarbij de bedoeling om documenten zoveel mogelijk geautomatiseerd toe te voegen aan het archiefsysteem, waarmee een efficiënter proces ontstaat en medewerkers van de gemeenten én van afdeling DIV worden ontzorgd. Dit sluit aan bij de gemeentelijke wens om processen te digitaliseren en efficiënter in te richten. Een geharmoniseerde archiefoplossing helpt in het uniformeren en standaardiseren van de processen en werkwijzen van de afdeling. De gekozen oplossing moet aansluiten bij de wensen en verwachtingen van de gemeenten en De Connectie.

Daarnaast zijn er op het fysieke archief enkele ontwikkelingen die van belang zijn te noemen. Afdeling DIV heeft de afgelopen jaren inzicht verkregen in de staat van de gemeentelijke papieren archieven. De archiefvernietiging loopt inmiddels mee in de jaarlijks uit te voeren werkzaamheden. Er zijn achterstanden geconstateerd op de te bewaren archieven die in overleg met de gemeenten en het Gelders Archief momenteel worden voorbereid op overbrenging. De komende jaren worden de gemeenten geadviseerd over en begeleid bij het inlopen op hun archiefachterstanden. Dit hangt nauw samen met de gemeentelijke huisvestingsontwikkelingen, omdat de archiefruimten momenteel nog nodig zijn om de fysieke archieven volgens wettelijke vereisten te kunnen bewaren.

De ontwikkeling naar servicegerichte afdeling hangt nauw samen met de harmonisatie van het centraal digitaal archief. Het geautomatiseerd toevoegen aan deze gewenste archiefoplossing en hiermee het ontlasten van medewerkers van de gemeenten, maar ook van de afdeling DIV, biedt de ruimte om door te groeien naar dit niveau. Na realisatie van een centraal digitaal archief wordt verder ingezet op het proactief adviseren, meedenken en inrichten van de processen en applicaties van gemeenten die moeten aansluiten op het digitaal archief. Dit betekent dat het niveau van een servicegerichte afdeling in 2024 voor DIV nog niet zal worden bereikt. Een nauwe samenwerking tussen gemeenten en DIV is nodig om het archiefbeheer goed in te richten en in te regelen.

Basisregistraties

De dienstverlening van het team Basisregistraties richt zich op het voldoen aan wettelijke eisen vanuit de Wet BAG, de Wet BGT, de Wet WOZ en de Wet Publiekrechtelijke beperkingen voor de basisregistraties waar de gemeenten bronhouders van zijn. De gegevens uit basisregistraties worden veel en verplicht gebruikt in allerlei belangrijke (overheids-) processen. Daarnaast geven wij uitvoering aan de landmeetkundige dienstverlening.

De gegevens binnen de Basisregistraties worden steeds gemonitord en het doel is ook dat we dit jaar gaan doorontwikkelen binnen het huidige kader. Vanuit een gezamenlijk dashboard wordt grip gehouden en gecreëerd op het beheer van de relevante BAG, WOZ -en BGT- en Belastinggegevens en daarmee de actualiteit, juistheid en tijdigheid geborgd. Door het samenbrengen van de genoemde basisregistraties binnen het stelsel van basisregistraties neemt de kwaliteit van deze registraties toe en wordt het doorontwikkeld tot een samenhangende objectenregistratie (SOR).

In 2024 en verder wordt inspanning door het team gedaan in het verbeteren van zowel de primaire objectkenmerken (mutatiesignalering) als ook de secundaire objectkenmerken. Doel is om een goed plan van aanpak te hebben, met goedkeuring van de Waarderingskamer, waardoor deze processen structureel worden opgenomen. In 2023 wordt beschreven wat we doen en in 2024 wordt het tot uitvoering gebracht.

Voor 2023 staat in de planning het inrichten van een voormeldingsproces. Door het verzenden van (gerichte) voormeldingen worden inwoners betrokken bij het waarderingsproces. Via een (digitale) voormelding zou een inwoner of belanghebbende in potentie de secundaire objectkenmerken (ligging, onderhoudstoestand, kwaliteit van de voorzieningen) kunnen ingeven en/of veranderen met een onderbouwing. Doel is dat in 2024 gebruik kan worden gemaakt van dit proces. Of voormeldingen ook echt verstuurd kunnen worden hangt ook af van de vraag of de druk op de bedrijfsvoering die ontstaat door het grote aantal bezwaren bij het team Belastingen dat toelaat.

De kwaliteit van gegevens binnen de Basisregistraties worden steeds gemonitord en doorontwikkeld. Vanuit een gezamenlijk dashboard, waar zowel De Connectie als de gemeenten in werken, wordt grip gehouden op het beheer van de relevante BAG, WOZ -en BGT- en Belastinggegevens en daarmee de actualiteit, juistheid en tijdigheid geborgd. De data die De Connectie in beheer heeft, wordt gedeeld met de gemeenten via de verschillende gemeentelijke applicaties en wordt gebruikt om proactief te adviseren en services aan te bieden. Uit de data is informatie te halen die te gebruiken is op verzoek voor bijvoorbeeld datagedreven beleidsvorming op verschillende gemeentelijke terreinen (bijvoorbeeld beheer en onderhoud openbare ruimten, energietransitie).

De Woondeal Arnhem-Nijmegen is geactualiseerd. Tot en met 2030 komen er in de regio minimaal 33.000 woningen bij. De gemeenten spannen zich in om dit aantal te verhogen naar 38.000. Deze uitbreiding heeft ook impact op de omvang van de werkzaamheden van het team Basisregistraties. Na afstemming met gemeenten wordt het effect van de areaaluitbreiding in toekomstige beleidsdocumenten verwerkt.

Autonome ontwikkelingen
Zowel de Omgevingswet als het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) hebben impact op de kwaliteitseisen die worden gesteld aan de tijdigheid, juistheid en actualiteit van de Basisregistraties. De inwerkingtreding van de Omgevingswet is vanwege de problemen met het DSO inmiddels al vijf keer uitgesteld. De Eerste Kamer stemde dinsdag 14 maart 2023 in met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024.

Facilitaire Zaken
Facilitaire Zaken is ondersteunend aan het primaire proces van de gemeenten en De Connectie zelf. De gemeenten staan centraal bij de invulling van de werkprocessen. Door de processen en de te leveren diensten van Facilitaire Zaken goed in beeld te hebben, te zorgen voor de juiste gesprekspartners voor diverse facilitaire onderwerpen, proactief informatie te verstrekken en de resultaatafspraken helder te hebben, bouwt Facilitaire zaken verder aan een servicegerichte klantrelatie. De dienstverlening van Facilitaire Zaken wordt steeds flexibeler, zonder dat dit inboet aan de kwaliteit. Facilitaire contracten zijn in belangrijke mate geharmoniseerd en de afdeling ontwikkelt zich naar een regieafdeling, om sneller in te kunnen spelen op veranderende vragen vanuit de klant.

In de regio spelen meerdere huisvestingsontwikkelingen, die ook van invloed zijn op de dienstverlening van De Connectie. De gemeente Arnhem denkt op dit moment na over de toekomstige huisvestingssituatie en onderzoekt hierbij verschillende mogelijkheden. Naar verwachting laat gemeente Renkum binnen een aantal jaren renovatiewerkzaamheden uitvoeren aan het bestaande gemeentehuis. Gemeente Rheden bouwt een nieuw gemeentehuis en werkt nu vanuit verschillende tijdelijke locaties. Totdat er voldoende duidelijkheid is over de gevolgen van deze ontwikkelingen voor de dienstverlening van De Connectie, wordt terughoudend omgegaan met het doen van (vervangings-) investeringen op onder andere de werkplekken. Voor de gemeente Rheden wordt inmiddels door een projectgroep in beeld gebracht wat de effecten zijn van de nieuwbouw op de behoefte ten aanzien van de inrichting van het nieuwe gemeentehuis. In 2024 wordt dit verder geconcretiseerd.

In de Regionale Informatievisie- en strategie is echter wel het principe van tijd- en plaatsonafhankelijk werken door de gemeenten omarmt. De dienstverlening van Facilitaire zaken is er daarom op gericht om de huidige dienstverlening en ook de toekomstige wensen rondom huisvesting van de kantoorwerkplek én ook de thuiswerkplek te kunnen faciliteren.

Autonome ontwikkelingen
Vanaf 2024 is het gebruik van wegwerpbekers niet meer toegestaan op de werkvloer. Er is inmiddels een regionale projectgroep gestart om de alternatieven in kaart te brengen.

Frontoffice

De Frontoffice is het eerste aanspreekpunt en gezicht als het gaat om de contacten met de klant. Een persoonlijke dienstverlening van hoge kwaliteit is ons uitgangspunt. Daarom doet de Frontoffice er alles aan om als hét centrale en prettige aanspreekpunt voor onze klanten te zijn. Om de klantvraag beter én sneller te kunnen oppakken en de dienstverlening verder te verbeteren, zet de Frontoffice in op het inrichten van efficiënte en met elkaar samenhangende kanalen (click-call-face)[6] die elkaar versterken.

Het verder verbeteren van de dienstverlening vraagt om een goede samenwerking tussen de Frontoffice en alle (backoffice-) afdelingen van De Connectie. Het is de bedoeling de tijd die het duurt een melding op het lossen te verbeteren. Daarom zet de Frontoffice in op het managen van de meldingen. Dit doet de Frontoffice door het ondersteunen en monitoren van alle opdrachten en klantcontacten vanaf het moment dat zij een opdracht krijgen tot en met oplevering. De klant houden we actief op de hoogte te houden van de vorderingen. Bovendien is het belangrijk om kennis van de vakafdelingen bekend te maken bij de Frontoffice waarmee de Frontoffice in staat wordt gesteld om een leidende rol te kunnen vervullen.

In 2023 nemen we een nieuw ticketsysteem, voor het organiseren en bij de juiste afdeling of medewerker bezorgen van inkomende verzoeken voor klantondersteuning, in gebruik. Het systeem ondersteunt de klant in het contact met de Frontoffice en ondersteunt Frontoffice bij monitoren van de meldingen en het rapporteren over doorlooptijden. Daarnaast draagt het systeem bij aan het opbouwen van een goede kennisbank die zowel in te zien is voor klanten als Frontoffice-medewerkers. Voor het verminderen van wachttijden aan de telefoon is een gezamenlijke aanpak met de partnerorganisaties nodig. De veelheid aan vragen, die vaak en steeds weer opnieuw voortkomen uit te weinig kennis en kunde op het gebied van techniek, zorgen voor langere wachttijden.

Autonome ontwikkelingen

Op dit moment worden geen autonome ontwikkelingen verwacht bij de Frontoffice die de MJPB 2024-2027 raken.

Administratie & Beheer

De Afdeling Administratie en Beheer bestaat uit de financiële administratie en de personeels- en salarisadministratie. De belangrijkste taak van de personeels- en salarisadministratie is een juiste, volledige en tijdige gegevensverwerking en om gegevens goed te beheren. Deze afdeling zorgt ervoor dat de salarissen op tijd worden betaald, de gegevens op de loonstrook correct zijn en de basisgegevens op orde en betrouwbaar zijn. De financiële administratie is onderdeel van de financiële functie van de gemeenten. De financiële administratie beheert en verstrekt hiervoor gegevens met een zo hoog mogelijke kwaliteit en betrouwbaarheid.

De afdeling Administratie & Beheer wil zich ontwikkelen door te denken en werken vanuit de keten en de klanten. Ook zijn de persoonlijke ontwikkeling van medewerkers en ontwikkeling van teams belangrijk om de dienstverlening op het niveau van servicegerichtheid te brengen. Zo beginnen we bijvoorbeeld voor team PSA met een ontwikkeltraject. De krapte op de arbeidsmarkt staat de ontwikkeling van het team in de weg, doordat de afdeling te maken heeft met uitstroom van medewerkers. Aantrekkelijk werkgeverschap waaronder het aanbieden van taakverbreding, het bieden van professionele ruimte en opleidingen aan medewerkers is daarom erg belangrijk. Daarnaast onderzoeken we hoe automatisering en innovatie te gebruiken zijn om de kwaliteit en de betrouwbaarheid van de dienstverlening verder te vergroten. Gebruik maken van automatisering, ontwikkelingen in de markt en de klantvraag dragen bij aan de verdere door ontwikkeling naar een servicegerichte afdeling waarbij de klant beter kan worden ontzorgd.

[6] Click-call-face stimuleert klanten hun vraag of verzoek eerst zelf in te dienen via internet (Topdesk). Lukt het op die manier niet, dan vraagt de klant telefonisch om ondersteuning (call). Pas als ook telefonische ondersteuning de vraag niet oplost gaan we over op fysiek contact (face).

Binnen de financiële administratie gaan we aan de slag met het kwalitatief verbeteren van de processen met behulp van externe partijen. Het standaardiseren, digitaliseren en harmoniseren van de processen zijn belangrijke voorwaarden om het zoveel mogelijk resultaat te halen uit de samenwerking. De samenwerking met de klanten richt zich ook op het vernieuwen van de diensten en het minimaliseren van fouten. Voor wat betreft het financiële systeem onderzoeken we de mogelijkheden voor een doorontwikkeling naar de cloud.

Autonome ontwikkelingen
De afdeling heeft ook te maken met regelgeving die vaak verandert. Zo speelt fiscaliteit[7] binnen gemeenten een steeds grotere rol. Kansen en ook bedreigingen op fiscaal vlak worden steeds groter, waardoor er specialistische kennis nodig is om met deze ontwikkeling om te kunnen gaan. Ook de registratie van CO2-uitstoot, vanwege verandering van wet- en regelgeving wordt het verplicht de uitstoot te registeren, heeft gevolgen voor de werkzaamheden van de afdeling vanaf 2024.

Inkoop & Aanbesteding
Inkoop & Aanbesteding regisseert de inkoop- en aanbestedingen van de gemeenten en adviseert bij inkoop- en aanbestedingstrajecten.

Het team bouwt samen met de drie gemeenten verder aan het standaardiseren, harmoniseren en professionaliseren van de inkoopprocessen. Rechtmatigheid en doelmatigheid spelen hierbij een belangrijke rol. Inkoop & Aanbesteding richt zich steeds meer op samenwerking met de gemeenten. In aansluiting op maatschappelijke ontwikkelingen is er bij inkoop- en aanbestedingstrajecten steeds meer aandacht voor thema's als duurzaamheid, circulariteit, social return on investment, inclusie en lokale economie en de betekenis hiervan bij de inkoop en aanbesteding van werken, leveringen en diensten.

Samen met de gemeenten sturen we op het verder vergroten van het inkoopbewustzijn. De adviseurs van team Inkoop & Aanbesteding zullen afhankelijk van de wens van de klant hun ervaring in voor deze vergroting. Ook adviseren zij de klantorganisatie bij de te nemen verbeteracties. Alle inkopen moeten contractueel onderbouwd zijn. Daarbij legt de inkoper een zichtbare relatie tussen het contractbeheer, de verplichtingenadministratie en facturatieproces. Deze activiteiten voeren we samen met de drie gemeenten uit.

Autonome ontwikkelingen
Aandachtspunt is de huidige onvoorspelbaarheid van prijzen en de onzekerheden in de toeleveringsketen. Het belang van het maken en het naleven van goede afspraken met leveranciers is door deze onvoorspelbaarheid toegenomen.

Verzekeringen
Team Verzekeren adviseert, op basis van een risicoanalyse, het verzekeringspakket op maat. Ook verzorgt het team de juiste en snelle afhandeling van bijvoorbeeld schades en andere ingediende claims door bijvoorbeeld inwoners.

De processen rondom verzekeringen zijn samen met de drie gemeenten gestandaardiseerd en geharmoniseerd. De applicatie Assurantie Applicatie voor Gemeenten (AAG) is geïmplementeerd. Het programma zorgt voor een zo goed mogelijke ondersteuning bij het gemeentelijk verzekerings- en schademanagement. Samen met de gemeenten onderzoekt team Verzekeringen hoe we de verzekeringsprocessen verder kunnen verbeteren en of de dienstverlening van De Connectie mogelijk kan worden uitgebreid.

[7] Fiscaliteit: Alles wat te maken heeft met belastingen

Autonome ontwikkelingen
Het aantal aanbieders op de verzekeringsmarkt wordt steeds minder. De overgebleven verzekeraars stellen steeds strengere eisen aan de te verzekeren objecten en de premies worden hoger. Deze ontwikkeling raakt niet zozeer het verzekeringenbeheer, maar de verzekerden (in dit geval zijn dat de gemeenten).

Management support
De afdeling Management Support van De Connectie staat voor professionele bestuurlijke en ambtelijke ondersteuning, dicht bij de gebruiker. De medewerkers zijn vaste, betrouwbare krachten binnen de snel veranderende organisatie. Zij denken in uitdagingen en mogelijkheden en zijn proactief en klantgericht.

De afdeling levert dienstverlening voor professionele, bestuurlijke en ambtelijke ondersteuning op verschillende niveaus. De ondersteuners werken proactief samen met de klant. Dat houdt in goed inschatten welke werkzaamheden zij met welke prioriteit voor de klant moeten uitvoeren. De uitdaging voor opdrachtgevers is namelijk steeds meer alle informatie die op hen afkomt. De ondersteuner helpt daarbij door het snel interpreteren en ordenen van e-mail, acties en andere vormen van werk en door dit over te nemen waar het kan. Goede kennis van applicaties waarmee gewerkt wordt is hiervoor belangrijk, zodat het werk op een snelle en efficiënte manier gebeurt. Het management van de afdeling is periodiek in gesprek met de klant over wensen met betrekking tot ondersteuning en over de ervaren kwaliteit en klantgerichtheid.

Autonome ontwikkelingen
Verdere digitalisering en automatisering hebben misschien gevolgen voor de dienstverlening van Managementsupport.

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	meerjarenraming 2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro						
PROGRAMMA BEDRIJFSVOERING GEMEENTEN						
Lasten	44.619	42.662	40.508	40.037	40.035	40.035
Baten	-6.740	-98	-52	-52	-52	-52
Saldo baten en lasten	**37.878**	**42.565**	**40.456**	**39.985**	**39.983**	**39.983**
Toevoeging aan reserves	75	193	329	342	342	342
Onttrekkingen aan reserves	-	-75	-	-	-	-
Saldo na reserves	**37.954**	**42.683**	**40.785**	**40.327**	**40.325**	**40.325**

Ten opzichte van voorgaand jaar neemt de begroting van dit programma af met € 1,9 mln. Belangrijke ontwikkelingen die hieraan bijdragen zijn de incidenteel beschikbaar gestelde budgetten in 2023 voor e-HRM, het project Digitale Werkplek en de implementatie van het project informatieveiligheid monitoring en detectie. Deze middelen zijn niet meer beschikbaar voor 2024. Daarnaast is er sprake van administratieve wijziging tussen het programma Bedrijfsvoering gemeenten en het programma Algemene dekkingsmiddelen en overhead. Zo staat het opleidingsbudget voor 2024 nog centraal begroot. Deze zal, op basis van het opleidingsplan, met een begrotingswijziging op een later moment worden verdeeld.

De hogere toevoeging aan de reserves is het gevolg van de vorming van een Egalisatiereserve voor SAAS-oplossingen. De kosten voor SAAS-oplossingen dienen anders te worden verwerkt op basis van de BBV. Het investeringsprogramma is aangepast op deze ontwikkeling. Een deel van de vrijgevallen kapitaalslasten wordt gebruikt om een egalisatiereserve SAAS te vormen voor o.a. implementatiekosten die bij een SAAS-oplossing niet meer geactiveerd kunnen worden. De onttrekking aan de egalisatiereserve is nog niet opgenomen in de begroting. Deze zullen met een begrotingswijziging aan het bestuur worden voorgelegd wanneer SAAS-oplossingen worden vervangen en budget voor implementatie beschikbaar moet komen.

Beleidsindicatoren
Als gevolg van wijzigingen in de BBV maken beleidsindicatoren verplicht deel uit van begroting en verantwoording. Hiermee wordt het beter mogelijk om de prestaties van gemeenten onderling met elkaar te vergelijken. Het grootste deel van de beleidsindicatoren van De Connectie vallen onder het taakveld Bestuur en Ondersteuning en worden vanuit praktische overwegingen onder het Overzicht van Algemene dekkingsmiddelen en overhead gepresenteerd.

3.2. Programma Belastingen gemeenten

Wat willen we bereiken?

We zorgen voor een van een zo volledig mogelijke belastingopbrengst middels een zo goed mogelijke dienstverlening en tegen zo laag mogelijke kosten. De Connectie wil minimaal een servicegerichte organisatie worden. De afdeling belastingen is servicegericht wanneer we in staat zijn om behoeften, wensen en verwachtingen van klanten te vertalen naar succesvolle producten, diensten en dienstverlening. Klanten merken in deze fase dat we meedenken en sturen op de veranderende behoeften van de klanten. We denken en handelen vanuit de klant.

In 2023 is een controleraamwerk in gebruik genomen om de opzet en het bestaan van de interne beheersing onafhankelijk en objectief aan te tonen. De gemeenten en afdeling denken hetzelfde over standaard en gewenste dienstverlening. Er is aandacht voor de interne beheersing. Ook worden de brieven en aanslagen moderner. Daarmee wordt de servicegerichtheid naar vooral de inwoners en andere belastingplichtigen verbeterd.

Belasting betalen doe je niet voor niets. In deze tijd van stijgende huizenprijzen en onzekere omstandigheden is het van belang om aandacht te hebben voor een goede uitleg en onderbouwing van de belastingheffing. Dat zit enerzijds in het op tijd en juist uitvoeren van onze processen. Anderzijds ook in de manier van dienstverlening en communicatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Voor de verdere verbetering van werkprocessen werken we door aan kwaliteitsplannen voor verschillende teams van Belastingen. De vakgroepen hebben inmiddels handleidingen, protocollen en capaciteitsplanningen. Daarmee hebben we goede controle over de werkprocessen. We werken nog aan een kwaliteitssysteem dat helpt om de werking, evaluatie en bijstelling van processen te waarborgen.

In 2022 heeft de toezichthouder voor het eerst de uitvoering van belastingprocessen bij De Connectie gecontroleerd. Het oordeel is dat de uitvoering naar behoren plaatsheeft (voldoende). Dit oordeel willen we in de toekomst behouden en waar mogelijk verbeteren. Een kwaliteitsmanagementsysteem helpt daarbij.

Voor het komende jaar ligt de nadruk op kwalitatieve managementinformatie en het controleraamwerk. Hierin werken we samen met Basisregistraties wat het ketengericht werken stimuleert. Dit controleraamwerk zal worden getoetst op opzet, bestaan en werking door een onafhankelijke auditor. De afdeling overlegt het hele jaar door met de gemeenten over de kwaliteit van de dienstverlening.

In 2024 en 2025 werken we aan het vastleggen van onze uitgangpunten van de waardebepaling in een verantwoordingsdocument. In het document staat voor inwoners en belanghebbenden uitgebreid uitgelegd hoe de herwaardering is ontstaan. De Connectie wil gemeenten de mogelijkheid bieden om inwoners te betrekken bij het waarderingsproces. Het betrekken van inwoners gebeurt nu al bij de verhuur of de aankoop van een pand. Via een voormelding worden de geregistreerde gegevens van een woning of pand met de inwoner of betrokkene actief gedeeld, waarbij ruimte is voor vragen en opmerkingen.

De Woondeal Arnhem-Nijmegen is bijgewerkt. Tot en met 2030 komen er in de regio minimaal 33.000 woningen bij. De gemeenten spannen zich in om dit aantal te verhogen naar 38.000. Deze uitbreiding van het aantal woningen heeft ook gevolgen voor de hoeveelheid werk van het team Belastingen. Na afstemming met gemeenten nemen we de gevolgen van de uitbreiding mee in toekomstige beleidsdocumenten.

Autonome ontwikkelingen
Al een aantal jaren is een zeer grote stijging te zien van het aantal bezwaren tegen de WOZ-waarde. Deze stijging komt door de toename van het aantal No Cure No Pay bureaus en het verdienmodel dat zij gebruiken. De bureaus dienen de bezwaren steeds efficiënter in. Inwoners verlenen (zonder dat ze het weten) vaak een doorlopende machtiging af voor het behartigen van (lokale)belastingzaken. Een mogelijke wijziging in de wet- en regelgeving (en proceskostenvergoedingen) is echter niet eerder te verwachten dan vanaf 1 januari 2024. Aangepaste wet- en regelgeving leidt mogelijk tot een evenwichtiger situatie. Ook het betrekken van inwoners (voormelding) bij de totstandkoming van de waardebepaling kan helpen.

Wat mag het kosten?

	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	meerjarenraming 2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro						
PROGRAMMA BELASTINGEN GEMEENTEN						
Lasten	4.141	6.072	3.947	3.946	3.945	3.945
Baten	-603	-2.313	-308	-308	-308	-308
Saldo baten en lasten	**3.538**	**3.760**	**3.640**	**3.638**	**3.638**	**3.638**
Toevoeging aan reserves	-	12	12	12	12	12
Onttrekkingen aan reserves	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	**3.538**	**3.772**	**3.652**	**3.650**	**3.650**	**3.650**

Ten opzichte van vorig jaar neemt de begroting van dit programma af met € 0,1 mln. Deze afname wordt veroorzaakt door een administratieve wijziging tussen het programma Belastingen gemeenten en het programma Algemene dekkingsmiddelen en overhead. Zo staat het opleidingsbudget voor 2024 nog centraal begroot. We verder het opleidingsbudget, op basis van het opleidingsplan, met een begrotingswijzing op een later moment.

De afname van zowel de lasten als de baten ten opzichte van 2023 wordt vooral veroorzaakt door de incidentele middelen die in 2023 beschikbaar zijn gesteld. Deze middelen gebruiken we voor hogere uitgaven door de zeer grote toename van het aantal WOZ-bezwaren. Voor De Connectie betekent de stijging van het aantal bezwaren vooral een toename van de werklast en de te vergoeden proceskosten. Het Opdrachtgeversoverleg (OGO) heeft besloten hier voor 2023 incidenteel middelen voor beschikbaar te stellen, te weten € 795.000 voor extra personele inzet en € 1.249.000 voor uit te keren proceskostenvergoedingen. Dit is besloten in afwachting van een mogelijke verandering in wet- en regelgeving waarmee deze landelijke ontwikkeling kan worden gekeerd.

Beleidsindicatoren
Als gevolg van wijzigingen in de BBV maken beleidsindicatoren verplicht deel uit van begroting en verantwoording. Hiermee wordt het beter mogelijk om de prestaties van gemeenten onderling met elkaar te vergelijken. De beleidsindicatoren die een (in)directe relatie hebben met de uitvoering van de gemeentelijke belastingen komen tot uitdrukking in de begrotingen van de gemeenten. De overige beleidsindicatoren van De Connectie vallen onder het taakveld Bestuur en Ondersteuning en worden vanuit praktische overwegingen onder het Overzicht van Algemene dekkingsmiddelen en overhead gepresenteerd.

3.3. Overzicht Algemene dekkingsmiddelen en overhead

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit de reguliere bijdragen voor de dienstverlening van De Connectie, die geen specifieke bestemming hebben. De begrote kosten van de overhead zijn alle kosten die te maken hebben met de sturing en ondersteuning van het primaire proces. Hiervan is het volgende overzicht te geven:

	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	meerjarenraming 2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro						
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN OVERHEAD						
Lasten	3.812	4.836	5.026	5.231	5.082	5.082
Baten	-47.054	-50.362	-49.633	-49.253	-49.078	-49.078
Saldo	**-43.242**	**-45.526**	**-44.607**	**-44.023**	**-43.997**	**-43.997**
Toevoeging aan reserves	1.580	149	149	25	-	-
Onttrekkingen aan reserves	-251	-1.099	-	-	-	-
Saldo na reserves	**-41.913**	**-46.476**	**-44.458**	**-43.998**	**-43.997**	**-43.997**

Algemene dekkingsmiddelen
Naast de reguliere bijdragen vanuit de deelnemende gemeenten, worden ook opbrengsten van derden onder de algemene dekkingsmiddelen verantwoord. Het karakter van deze opbrengsten is niet anders dan de reguliere bijdragen vanuit de deelnemende gemeenten. Namelijk als dekkingsmiddel voor onze standaard dienstverlening. Ten opzichte van vorig jaar nemen de begrote baten van dit programma af met € 0,7 mln. De oorzaak van de afname is vooral dat in 2023 nog incidentele opbrengsten waren begroot, waar deze in 2024 wegvallen. Ook is er een afname van opbrengsten door het verminderen of stopzetten van dienstverlening aan derden.

Kosten van de overhead
De kosten van de overhead bestaan onder andere uit kosten die samenhangen met de huisvesting van De Connectie, HR en arbozorg, accountants- en adviesdiensten en uit de kosten van de formatie voor het Bedrijfsbureau. Als gevolg van het terugbrengen van een groot deel van de dienstverlening aan de gemeente West Maas en Waal, is ook de formatie en bezetting bij HR hierop aangepast. Dit heeft geleid tot een lager kostenniveau.

Centraal begrote budgetten
Het opleidingsbudget voor 2024 staat nog centraal begroot. Deze zal, op basis van het opleidingsplan, met een begrotingswijzing op een later moment worden verdeeld. Dit verklaart in belangrijke mate de hogere lasten ten opzichte van voorgaand jaar, waarbij deze budgetten al wel functioneel zijn begroot.

Beleidsindicatoren
Onderstaand wordt inzicht gegeven in de beleidsindicatoren van De Connectie zoals staat in de BBV. Dit biedt de mogelijkheid voor een betere onderlinge vergelijkbaarheid van prestaties van gemeenten. Het grootste deel van de beleidsindicatoren van De Connectie vallen onder het taakveld Bestuur en Ondersteuning en worden vanuit praktische overwegingen onder het programma algemene dekkingsmiddelen en overhead gepresenteerd.

	Eenheid	De Connectie	Bron
Beleidsindicatoren			
Formatie	FTE per 1.000 inwoners	1,51	Eigen gegevens
Bezetting	FTE per 1.000 inwoners	1,38	Eigen gegevens
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 226,55	Eigen begroting
Externe inhuur	Kosten als % van de totale loonsom inclusief inhuur	6,1%	Eigen begroting
Overhead	% van de totale lasten	86,7%	Eigen begroting

Formatie
Het gaat om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari, dus niet om de werkelijke bezetting. Het gaat om formatieplaatsen waarvan het niet uitmaakt of die worden ingevuld door iemand met een vaste aanstelling, een tijdelijke aanstelling of nog openstaan in de vorm van een vacature. Eén fte is gelijk aan een 36-urige werkweek. De toegestane formatie, peildatum 1 januari 2023, volgt het vastgestelde formatieplan.

Bezetting
Het gaat om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is. Dus niet om de toegestane formatieve omvang. Het is niet gebruikelijk om de werkelijke bezetting voor een toekomstig begrotingsjaar in te schatten. Daarom is uitgegaan van de werkelijke bezetting in fte op 1 januari van het vorige begrotingsjaar (1 januari 2023).

Apparaatskosten
Dit gaat om de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen) en materieel voor de uitvoering van de organisatorische taken. Het gaat dus om alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie.

Externe inhuur
Dit gaat over de begrote kosten voor het uitvoeren van werkzaamheden door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.

Overhead
Onder overhead wordt verstaan: alle kosten die te maken hebben met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Voor De Connectie zijn dit bijna alle kosten. Enige grote uitzondering zijn de kosten voor de Belastingdienstverlening. Deze vallen onder een ander taakveld.

3.4. Bedrag heffing vennootschapsbelasting

Samenwerkingsverbanden zijn vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting, ingeval aan drie cumulatieve voorwaarden is voldaan:

1. De activiteiten van het samenwerkingsverband moeten worden verricht voor de onmiddellijk of middellijk participerende publiekrechtelijke rechtspersonen;
2. De activiteiten zouden bij de participanten in het samenwerkingsverband niet tot belastingplicht hebben geleid of zouden zijn vrijgesteld als zij de activiteiten zelf zouden hebben verricht;
3. De participanten moeten naar evenredigheid van de afname van de activiteiten van het samenwerkingsverband bijdragen in de kosten van het samenwerkingsverband. Bij een gemeenschappelijke regeling wordt geacht hieraan te zijn voldaan.

Nadrukkelijk is deze vrijstelling bedoeld voor activiteiten aan of ten behoeve van de deelnemers aan een samenwerkingsverband en niet voor activiteiten ten behoeve van of aan een derde partij. De vrijstelling heeft alleen betrekking op de winst die wordt gerealiseerd door levering aan de deelnemende gemeenten. Wanneer er winst wordt gerealiseerd in verband met de levering aan derden moet hierover in beginsel vpb betaald worden.

De Belastingdienst heeft geconcludeerd dat De Connectie voor derden vooral werk voor “activiteiten verricht in verband met de uitoefening van een overheidstaak of van een publiekrechtelijke bevoegdheid”. Daarbij worden de werkzaamheden kostendekkend uitgevoerd. Gezien het geringe fiscale belang en om praktische redenen (administratieve last) heeft de Belastingdienst besloten om De Connectie geen aangiftebiljet vennootschapsbelasting toe te zenden.

Ingeval de werkzaamheden voor derden aanzienlijk gaan toenemen of aanzienlijke winsten zouden gaan opleveren, is De Connectie verzocht opnieuw contact te zoeken met de Belastingdienst. Het aandeel werkzaamheden voor derden neemt juist verder af als gevolg van het bijstellen van de groei-ambitie.

4. De Paragrafen

4.1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het doel van het weerstandsvermogen is het bepalen of tegenvallers die zich kunnen voordoen opgevangen kunnen worden zonder dat de normale bedrijfsgang daardoor wordt verstoord. Hiervoor is het van belang dat er periodiek een inventarisatie plaatsvindt van risico's die zich kunnen voordoen. Aangezien De Connectie maar zeer beperkt beschikking heeft over eigen weerstandscapaciteit, vooral omdat er geen algemene reserve gevormd wordt, is het des te meer van belang om het risicoprofiel zorgvuldig op te stellen. Immers, wanneer risico's zich daadwerkelijk voordoen moeten de gemeenten hiervoor worden aangesproken. Verwacht wordt dat zij hier (pro rata) weerstandscapaciteit voor organiseren.

De Connectie onderschrijft de principes van het risico-gestuurd werken. Dit houdt in dat risico's gekoppeld worden aan de doelstellingen en dat beheersmaatregelen worden genomen om de risico's te beheersen. De Connectie ontwikkelt het risicomanagement continu, door te investeren in het risicobewustzijn binnen de organisatie en anderzijds door het cyclisch en systematisch borgen van het risicomanagement. Dit gebeurt vanuit zowel het perspectief van onze organisatiedoelstellingen als vanuit het perspectief van informatieveiligheid en business continuïteit.

Inventarisatie weerstandscapaciteit
De beschikbare weerstandscapaciteit van De Connectie bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover beschikt kan worden om niet-voorziene uitgaven (tegenvallers) te dekken. In de onderstaande tabel is de begrote weerstandscapaciteit (per jaar) in beeld gebracht.

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	meerjarenraming 2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro						
Weerstandscapaciteit						
Algemene reserve	-323	-174	-25	-	-	-
Saldo exploitatie	421	21	21	21	21	21
Frictie ivm afbouw	205	-	-	-	-	-
Onvoorzien	-	-	-	-	-	-
Totaal	**303**	**-152**	**-3**	**21**	**21**	**21**

De Connectie heeft vooralsnog geen beschikking over een eigen algemene reserve waarmee algemene risico's kunnen worden opvangen. Het negatieve saldo van de Algemene reserve zal de komende jaren worden aangevuld vanuit de vrijgevallen kapitaalslastenbudgetten. De saldi van de overige bestemmingsreserves zijn niet meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit. Immers, deze zijn niet bestemd voor het afdekken van algemene of specifieke risico's, maar voor kosten die samenhangen met een specifieke opgave.

Inventarisatie risico's

Jaarlijks vindt een risico-inventarisatie met de managers en overige belanghebbenden plaats. Voor de MJPB 2024-2027 is dit risicoprofiel bijgewerkt. Hierin zijn alleen risico's meegenomen met financiële gevolgen. Risico's die zijn afgedekt door een bestemmingsreserve, een voorziening of verzekering zijn niet meegenomen in deze inventarisatie. Dit geldt ook voor begrotingsrisico's. In onderstaande tabel staan de belangrijkste bijgewerkte risico's met een financiële gevolgen, afgezet tegen de risicoscore uit de MJPB 2023-2026:

De risicoscore is tot stand gekomen door de kans en impact van het risico met elkaar in verband te brengen. Hiervoor zijn de kansen en risico's onderverdeeld in de volgende categorieën:

Nr.	Risico/ gebeurtenis	Kans	Impact	Risicoscore	
				MJPB 2023	MJPB 2024
1.	Onvolledig benutten van het harmonisatiepotentieel.	Groot	Groot	-	€ 500.000
2.	Achterstanden in de kwaliteit van de overgekomen dienstverlening.	Gemiddeld	Gemiddeld	€ 525.000	€ 187.500
3.	De Connectie is afhankelijk van (duurdere) inhuur voor het continueren van de dienstverlening.	Groot	Groot	€ 263.000	€ 525.000
4.	Onvoldoende beschikking over ontwikkelcapaciteit/organiseren van achtervang.	Groot	Zeer groot	-	€ 750.000
5.	Onvoldoende volwassen demand/supply organisatie.	Groot	Gemiddeld	-	€ 375.000
6.	Het ontbreken van collectief opdrachtgeversschap vanuit de gemeenten	Groot	Groot	-	€ 525.000
7.	Totdat interventies in ICT geëffectueerd zijn, zijn de continuïteitsrisico's groot.	Groot	Groot	€ 525.000	€ 525.000
8.	Extra kosten door het hoge aantal inkomende (No Cure No Pay) bezwaren	Groot	Zeer groot	-	€ 1.050.000
9.	Kosten door ontvlechting dienstverlening derden	Groot	Klein	-	€ 187.500
10.	Toenemende dreiging op het gebied van Informatie-veiligheid en privacy. Ketenverantwoordelijkheid moet worden gepakt.	Gemiddeld	Zeer groot	€ 750.000	€ 750.000
	Overige risico's uit de MJPB 2023-2026			€ 2.774.500	€ 0
				€ 4.837.500	**€ 5.375.000**

Kans			Impact		
Categorie	**Klasse**	**Gemiddeld**	**Categorie**	**Klasse**	**Gemiddeld**
zeer klein	0 - 20%	10%	zeer klein	€ 0 - € 100.000	€ 50.000
klein	20 - 40%	30%	klein	€ 100.000 - € 250.000	€ 175.000
gemiddeld	40 - 60%	50%	gemiddeld	€ 250.000 - € 500.000	€ 375.000
groot	60 - 80%	70%	groot	€ 500.000 - € 1.000.000	€ 750.000
zeer groot	80 - 100%	90%	zeer groot	> € 1.000.000	€ 1.500.000

Ontwikkeling risicoprofiel

Het risicoprofiel is gegroeid met € 537.500 ten opzichte van de MJPB 2023-2026. De belangrijkste reden voor de groei van het risicoprofiel zijn twee nieuwe autonome risico's. Het eerste nieuwe risico is de grote toename aan WOZ-bezwaren. Het tweede nieuwe risico is de groeiende krapte op de arbeidsmarkt. Op de andere risico's in het risicoprofiel zien we juist een daling van de risicoscore, ook door de acties ontstaan uit de bestuursopdracht. In het volgende onderdeel meer uitleg per risico.

Ad 1.
Sinds de vorming van De Connectie is de harmonisatie, standaardisatie en digitalisering van werkprocessen in volle gang. Voor een belangrijk deel is de harmonisatie, standaardisatie en digitalisering ook klaar (zoals het financieel systeem en het belastingpakket). Het harmoniseren en standaardiseren van de dienstverlening is belangrijk om de -financiële en inhoudelijke- doelstellingen van De Connectie te behalen. Het risico bestaat dat lokale vraagstukken en de lokale politiek boven deze doelen komen te staan. Als de wil van de gemeenten om over te gaan tot verdere harmonisatie en standaardisatie, zoals bijvoorbeeld in het applicatielandschap, het opstellen van gezamenlijke opdrachten, of het volgen van het standaardproces aanwezig is en blijft, verwachten we de komende jaren verdere stappen te zetten.

Ad 2.
Op verschillende vakgebieden halen we de achterstanden in op de, aan De Connectie overgedragen, dienstverlening. Maar, de steeds krapper wordende arbeidsmarkt en het ingewikkelde en snel veranderende ICT-domein maakt het definitief inlopen van achterstanden moeilijker. Ook zien we, als gevolg van financiële en personele schaarste, nu een toenemende achterstand in de ontwikkeling van de bedrijfsvoering van De Connectie zelf. Voor het op niveau brengen en houden van de eigen bedrijfsvoering is De Connectie afhankelijk van het beschikbare kader. Toch is het afgelopen jaar verder ingelopen op de achterstanden en kan het risico naar beneden worden bijgesteld. Als er de komende jaren in samenwerking met de gemeenten meer stappen gezet kunnen worden kan dit risico nog verder worden verkleind.

Ad 3.
Ondanks de aandacht voor strategische personeelsplanning blijft inhuur nodig voor het uitvoeren van projecten, maat- en meerwerk en voor vervanging bij ziekte. Er is steeds minder personeel te vinden op de arbeidsmarkt. Daardoor is het moeilijk om vacatures in te vullen of tijdelijke krachten aan te trekken. Ook zien we dat de tarieven voor inhuur en de salarissen voor specialistisch personeel steeds verder groeien. Hierdoor kiezen potentiële nieuwe werknemers steeds vaker voor andere organisaties. Het gevolg hiervan is dat De Connectie gebruik moet maken van inhuur. Dit heeft tot gevolg dat er hogere kosten gemaakt worden dan wanneer een functie vast wordt ingevuld. Ook moet er vaker kennis over gedragen worden, en verdwijnt opgebouwde kennis vaker en sneller uit de organisatie. Dit risico is significant toegenomen ten opzichte van de MJPB 2023-2026. Regionale samenwerking op het gebied van hoe we de arbeidsmarkt benaderen en het zoeken naar nieuw personeel (recruitment) kan hierin een oplossing bieden. Gesprekken met de gemeente Arnhem over samenwerking op het gebied van arbeidsmarktbenadering en recruitment zijn in een vergevorderd stadium.

Ad 4.
De meeste aandacht van De Connectie ligt op het zijn en worden van dé partner in bedrijfsvoering voor de gemeenten-eigenaren. Om dat doel te bereiken is ontwikkelcapaciteit nog steeds cruciaal. Verdere ontwikkeling is ook nodig door nieuwe wet- en regelgeving en steeds veranderende omstandigheden. Er dreigt een tekort aan ontwikkelcapaciteit om twee redenen. De eerste reden is de krapte op de arbeidsmarkt. De tweede reden is dat onze medewerkers niet altijd de juiste kennis en vaardigheden hebben die nodig zijn om te kunnen ontwikkelen. Ook het inhuren van personeel met de juiste kennis en vaardigheden om deze slag te kunnen maken is niet altijd mogelijk. Hetzelfde geldt voor achtervang op (cruciale) functies. De Connectie probeert dit risico te verminderen door in te zetten op strategische personeelsplanning en samenwerking op het gebied van arbeidsmarktbenadering en recruitment.

Ad 5.
De aanwezigheid van een goed werkende demand- en supplyorganisatie is erg belangrijk voor de dienstverlening van De Connectie. Het demand- en supplymanagement is het onderdeel van de organisatie dat zorgdraagt voor de overdracht van vragen en wensen en de naleving van de gemaakte afspraken tussen de vragende organisatie (demand) en de leverende organisatie (supply). Er is een werkgroep opgericht met als opdracht om een voorstel te doen voor een nieuwe inhoudelijke invulling en structuur van de demand- en supplyorganisatie. Met het creëren van de werkgroep is een belangrijke stap gezet in het verbeteren van de demand- en supplyorganisatie, maar dit heeft nog niet geleid tot grote verandering in de samenwerking. Dit geldt zowel voor de samenwerking tussen de demandorganisaties als met de supplyorganisatie. Tot die tijd is er nog sprake van risico's wat betreft het duidelijk beschrijven van de opdracht en een effectieve en efficiënte invulling van de klantvraag. Als het lukt hier in regionaal verband vervolgstappen in te zetten, kan dit risico worden verlaagd.

Ad 6.
Er is nog steeds behoefte aan meer proactieve strategische en tactische sturing vanuit het collectief opdrachtgeverschap van de gemeenten. Dit is een lastige opgave gebleken, ondanks de inspanningen die zijn geleverd om hier verbetering in aan te brengen. Er is een toenemende noodzaak om de bestuurlijke cycli beter op elkaar aan te laten sluiten. Niet alleen op het gebied van planning, maar vooral ook inhoudelijk. Het bestuur is het hier mee eens en vanaf de begrotingscyclus 2023-2026 zijn inmiddels aanpassingen gedaan om beleidsdocumenten beter op elkaar aan te laten sluiten. Toch heeft dit nog niet geleid tot regionale beleidsuitgangspunten voor de bedrijfsvoering zoals deze aan De Connectie is uitbesteed.

Ook buiten de beleidscyclus om is er nog onvoldoende invulling gegeven aan het collectief opdrachtgeverschap vanuit de gemeenten. Onderzoeksbureau Berenschot is door het RCIOO, in opdracht van de gemeentesecretarissen, gevraagd een onderzoek te doen naar centralisering het opdrachtgeverschap in de Informatievoorzienings- (IV) keten. Berenschot onderzoek ook de mogelijke inrichtingsvarianten en de gevolgen daarvan. De opvolging van dit onderzoek kan een belangrijke impuls geven aan het verbeteren van het collectief opdrachtgeverschap. Dit voorkomt vertraging doordat er met de verschillende gemeenten apart moet worden afgestemd. De verbetering zorgt ook dat we beter gebruik kunnen maken van de mogelijkheden die onze samenwerking biedt en betere regionale prioritering van werkzaamheden.

Ad 7.
De continuïteitsrisico's binnen de ICT-omgeving waren aanzienlijk, zo is gebleken uit diverse onafhankelijke onderzoeken. Vanaf 2019 zijn aanvullende middelen beschikbaar gesteld om de benodigde acties uit te voeren. Het uitvoeren van dergelijke verbeteracties kost tijd. De verwachting is dat naarmate de ingezette projecten worden afgerond en maatregelen zijn genomen, het risico zal afnemen. Maar, als gevolg van de toenemende digitale afhankelijkheid en complexiteit van het digitale landschap zullen de hieraan verbonden risico's continu mee moeten worden gewogen.

Ad 8.
Al een aantal jaren zien we landelijk een stijging van het aantal bezwaren tegen de WOZ-waarde. Deze stijging komt door de toename van het aantal No Cure No Pay bureaus en het verdienmodel dat zij hanteren. De bureaus dienen namens inwoners kosteloos bezwaar in tegen de WOZ-waarde. De bureaus verdienen aan de verplicht uit te betalen proceskostenvergoedingen. De combinatie van de stijging van de woningmarkt en een agressieve mediacampagne van de No Cure No Pay bureaus leidt tot een enorme stijging van het aantal bezwaren. Het Opdrachtgeversoverleg (OGO) heeft besloten om voor 2023 incidenteel middelen voor beschikbaar te stellen voor de kosten van de additionele personele inzet voor uit te keren proceskostenvergoedingen. De kans is groot dat in 2024 (en verder) ook extra kosten gemaakt door een hoog aantal bezwaren. Het meegenomen risico betreft dan ook alleen het structurele risico. Voor het jaar 2023 zullen de incidenteel toegekende middelen naar verwachting toereikend zijn. Inmiddels is er vanuit de landelijke politiek ook aandacht voor dit probleem en wordt overwogen of wet- en regelgeving met betrekking tot de vergoedingen kan worden aangepakt. Als dit gebeurt wordt dit risico daarmee gedeeltelijk of geheel verminderd. De Connectie maakt zich via de samenwerkende belastingorganisaties sterk voor een aanpassing van de wet.

Ad 9.
In de bestuursopdracht is vastgelegd dat er wordt een pas op de plaats wordt gemaakt voor wat betreft de groeiambitie. De Connectie richt zich niet meer op groei door het aantrekken van nieuwe opdrachtgevers/klanten. De groeiambitie van De Connectie is meer gericht op het verbeteren van de kwaliteit. Met andere woorden: in eerste instantie gericht op de ontwikkeling naar een servicegerichte organisatie, aansluitend op de visie op dienstverlening van de gemeenten-eigenaren. Het opgenomen risico betreft de extra kosten die mogelijke verdere ontvlechting van derden met zich mee kan brengen.

Ad 10.
De dreiging op het gebied van informatiebeveiliging en privacy neemt toe. De ervaring uit incidenten bij andere organisaties leert dat de gevolgen groot zijn. Ook kan de financiële afwikkeling van schade soms moeizaam verlopen. Dit leidt tot risico's ten aanzien van het herstel van vitale processen. De Connectie stuurt erop het risico op cyberincidenten zo laag mogelijk te houden door, waar mogelijk samen met onze ketenpartners, blijvend te investeren in informatieveiligheid. De VNG adviseert gemeenten om een stroppenpot voor cyber/ informatieveiligheid-incidenten aan te houden. Op dit moment is regionaal nog niet besloten tot het aanleggen hiervan. Totdat er een besluit genomen is zal De Connectie dit risico zichtbaar maken in het risicoprofiel.

Frauderisico's
Een organisatie loopt altijd het risico op frauduleuze handelingen door medewerkers of bestuurders. De Connectie is hier geen uitzondering in. Bij de jaarlijkse risicoactualisatie worden frauderisico's ook meegenomen. Daarom is het belangrijk beheersmaatregelen te nemen. Dit is op diverse manieren gedaan. Zo is de administratieve organisatie zo ingericht dat risico's beheerst worden. Denk hierbij aan het waar nodig gebruiken van een vier-ogen principe en functiescheiding.

Bij het opstellen van de budgethoudersregeling en mandaatregeling is ook rekening gehouden met frauderisico. In de personeelsregeling is aandacht voor wat De Connectie verstaat onder integer en ethisch werken. Er is een meldpunt en er zijn vertrouwenspersonen als er misstanden vermoed worden. Ook in de ISAE3402 is er aandacht voor het voorkomen van fraude. Onze processen die zorgen voor logische en fysieke toegangsbeveiliging worden meegenomen in de controle. Door al deze beheersmaatregelen schatten wij de kans op en gevolgen van fraudeleuze handelingen op zeer klein.

Gevolgen

Voornoemde risico's hebben tot gevolg dat:

1. De organisatiedoelstellingen van De Connectie onder druk komen te staan;
2. Belangrijk potentieel van de samenwerking onbenut blijft.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen drukt de mate uit waarin de organisatie in staat is om met de beschikbare risicodekking (weerstandscapaciteit) de benodigde risicodekking te matchen. De huidige inventarisatie van de weerstandscapaciteit leidt, tot een negatief saldo. De weerstandcapaciteit is hiermee nihil.

De geïnventariseerde risico's tellen op tot een risicoscore van € 5.375.000. Tot het moment dat er evenwicht is tussen weerstandscapaciteit en risicoprofiel, geldt dat wanneer risico's zich voordoen waar geen weerstandcapaciteit tegenover staat, de gemeenten hiervoor moeten worden aangesproken. Dit betekent dat de gemeenten hiervoor, pro rata, weerstandscapaciteit moeten organiseren. De ontwikkeling van het weerstandsvermogen zal periodiek met de gemeenten, op ambtelijk en bestuurlijk niveau, worden besproken, met als doel grip te houden op de aard en omvang hiervan.

Ratio's kengetallen

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	meerjarenraming 2025	2026	2027
Financiële kengetallen						
Netto schuldquote	20,97%	16,75%	8,30%	2,13%	-2,11%	-4,32%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	20,97%	16,75%	8,30%	2,13%	-2,11%	-4,32%
Solvabiliteitsratio	4,74%	2,33%	4,36%	6,25%	8,14%	9,87%
Structurele exploitatieruimte	0,29%	0,04%	0,04%	0,04%	0,04%	0,04%

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing bevat op basis van de nieuwe verantwoordingsregels vijf financiële kengetallen. Van deze vijf financiële kengetallen zijn er drie van toepassing op De Connectie. Op basis van deze kengetallen wordt de financiële positie van De Connectie geanalyseerd. De VNG heeft een aantal normen ontwikkeld om een grofmazige waardering te geven aan deze indicatoren.

Netto schuldquote: dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de totale schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. Dit percentage is in 2024 gedaald met 8,45%-punt ten opzichte van 2023 als gevolg van wijzigingen in de omvang van de leningenportefeuille. De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen is gelijk omdat De Connectie geen leningen verstrekt.

Solvabiliteit: dit cijfer geeft de mate aan waarin de bezittingen (balanstotaal) zijn gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen). De VNG hanteert als richtlijn een minimum omvang van 20% als norm. De Connectie scoort hier onvoldoende op gezien de beperkte omvang van het eigen vermogen. Hiertegenover staat dat de eigenaren, conform G.R., ervoor dienen te zorgen dat De Connectie altijd in staat moet zijn om haar financiële verplichtingen te voldoen.

Structurele exploitatieruimte: dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een organisatie heeft om (structurele) tegenvallers op te vangen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Een positief percentage betekent dat incidentele lasten deels uit structurele middelen worden gedekt. Een negatief percentage betekent dat structurele lasten deels uit incidentele baten worden gedekt. Het eerste is bij De Connectie het geval, hetzij voor een zeer gering percentage.

4.2. Financiering

Beleidsvoornemen financieringsfunctie
De financieringsfunctie van De Connectie is alleen gericht op ondersteuning van de publieke taak. Het beheer heeft een voorzichtig en risicomijdend karakter. In het geval financiering nodig is, vindt de uitvoering daarvan plaats binnen de kaders van de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) en hetgeen door het bestuur van De Connectie aan kaders is vastgesteld in de financiële verordening. Zo worden voor het aantrekken van financieringen met een looptijd van langer dan één jaar tenminste twee prijsopgaven bij verschillende financiële instelling gevraagd en wordt geen gebruik gemaakt van financiële derivaten als bedoeld in artikel 1, onder c, van de Wet Fido. In de financiële verordening is eveneens bepaald dat de directie zorgdraagt voor de interne regels voor taken en bevoegdheden, de verantwoordingsrelaties en de bijbehorende informatievoorziening van de financieringsfunctie. Met het vaststellen van een Treasurystatuut is hier invulling aan gegeven.

Risicoprofiel
De begroting van De Connectie wordt grotendeels door de deelnemende gemeenten gedragen. Afspraken over de bevoorschotting voor het lopende jaar zijn erop gericht om de kortlopende liquiditeitsbehoefte af te dekken en liquiditeitsoverschotten zoveel mogelijk te voorkomen. Door het matchen van de inkomende en uitgaande geldstromen is de financieringsbehoefte en het daarmee samenhangende renterisico zeer klein. Investeringen van De Connectie worden gefinancierd met geldleningen, die qua looptijd zoveel mogelijk overeenstemmen met de levensduur van de activa. Gezien de aard en activiteiten van De Connectie is het risicoprofiel ten aanzien van de financiering hiervan beperkt.

Omslagrente
In de BBV is een wijziging doorgevoerd ten aanzien van het berekenen van de omslagrente. De omslagrente wordt berekend door de werkelijke aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa. Het bij de begroting berekende omslagrentepercentage mag binnen een marge van 0,5% worden afgerond. In de MJPB 2023-2026 is de omslagrente afgerond naar 0,5%. Dit percentage is gelijk aan waarmee is gerekend in de MJPB 2022-2025.

Leningenportefeuille

	Rekening	Begroting	Begroting	meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro						
Leningportefeuille						
Looptijd						
2 jaar	1.600	500	-	-	-	-
3 jaar	1.733	1.033	333	0	-	-
4 jaar	3.450	2.175	900	450	-	-
5 jaar	5.804	3.800	2.380	960	200	-
6 jaar	1.500	1.200	900	600	300	-
7 jaar	700	600	500	400	300	200
10 jaar	2.940	2.450	1.960	1.470	980	490
Totaal	**17.727**	**11.758**	**6.973**	**3.880**	**1.780**	**690**

Voor de financiering van de materiële vaste activa zijn leningen afgesloten. In bovenstaand overzicht is nog geen rekening gehouden met de gewijzigde boekwaarde van de activa per einde 2022 en de geplande investeringen voor het eerste halfjaar van 2023. Dit zal leiden tot het aantrekken van nieuwe leningen. Op de al lopende leningen is conform aflossingsschema afgelost. Het monitoren van de financieringsbehoefte ten opzichte van de looptijd van de activa en nieuwe investeringen is een continu proces.

Kasgeldlimiet

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	meerjarenraming 2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro						
Kasgeldlimiet						
Begrotingstotaal (euro's)	52.572	54.121	49.481	49.213	49.062	49.062
Toegestaan kasgeldlimiet (%)	8,2%	8,2%	8,2%	8,2%	8,2%	8,2%
Toegestaan kasgeldlimiet (euro's)	4.311	4.438	4.057	4.035	4.023	4.023
Vlottende schuld	-	-	-	-	-	-
Vlottende middelen	7.463	9.642	9.642	9.642	9.642	9.642
Netto-vlottende schuld	-7.463	-9.642	-9.642	-9.642	-9.642	-9.642
Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)	11.774	14.080	13.699	13.677	13.665	13.665

De kasgeldlimiet geeft aan hoeveel De Connectie kort mag financieren als percentage van de begroting. De toegestane kasgeldlimiet bedraagt 8,2% van het begrotingstotaal. Voor 2024 betekent dit dat De Connectie gemiddeld per kwartaal, maximaal € 4,1 miljoen aan kortlopende gelden mag opnemen. Komt de netto vlottende schuld voor een periode langer dan één kwartaal boven dit bedrag, dan moet dit worden omgezet in een langlopende geldlening.

Naar verwachting zal De Connectie de kasgeldlimiet niet overschrijden, maar biedt deze nog voldoende ruimte voor kortlopende financiering.

Renterisiconorm

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	meerjarenraming 2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro						
Renterisiconorm						
Toegestaan renterisico (%)	20%	20%	20%	20%	20%	20%
Toegestaan renterisico (euro's)	10.514	11.119	10.190	10.137	10.108	10.108
Bedrag waarover renterisico wordt gelopen	4.886	5.969	4.785	3.093	2.100	1.090
Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)	5.629	5.150	5.405	7.044	8.008	9.018

De renterisiconorm is een instrument voor de beheersing van het risico van een rentewijziging bij herfinanciering. Over de langlopende schuld mogen de jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

Het renterisico beperkt zich tot de jaarlijkse aflossing op de huidige leningenportefeuille. De renterisiconorm zal de komende jaren niet worden overschreden.

4.3. Bedrijfsvoering

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de stand van zaken en de uitvoering van de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering van De Connectie zelf wordt voor een deel verzorgd door medewerkers van het Bedrijfsbureau. Daarnaast maakt De Connectie gebruik van de diensten van haar eigen afdelingen.

Organisatiestructuur
In 2019 is de sturingsfilosofie van De Connectie voor het laatst aangepast. Een belangrijk onderdeel van deze aanpassing was het invoegen van een extra laag leidinggevenden (teamleiders) in de organisatiestructuur. Hierdoor is de span of attention voor de leidinggevenden beter in balans gekomen. De afdeling Belastingen en de afdeling Basisregistratie en de afdeling Inkoop en Aanbestedingen en de afdeling Administratie en Beheer zijn samengevoegd. Het samenvoegen van deze afdelingen draagt bij aan het optimaliseren van de dienstverlening.

Het doel van de sturingsfilosofie is om De Connectie een toekomstbestendige organisatie te maken met een goede dienstverlening in samenwerking met de deelnemende organisaties. Dit doel wordt versterkt door naast uitvoerende capaciteit ook (beleids-)adviserende capaciteit op de verschillende vakgebieden binnen De Connectie te realiseren. In 2023 wordt er gewerkt aan een herziening van de sturingsfilosofie.

In overleg tussen bestuur en gemeentesecretarissen is vastgesteld dat er een aanscherping nodig is op het gezamenlijk opdrachtgeverschap van de drie gemeenten met zoveel mogelijk als resultaat één opdracht voor De Connectie, onder meer op het gebied van IV/ICT. De verwachting is dat dit de kwaliteit van dienstverlening verbetert. Berenschot is door het RCIOO, in opdracht van de gemeentesecretarissen, gevraagd om onderzoek te doen naar centralisering van dit IV/ICT opdrachtgeverschap, mogelijke inrichtingsvarianten en de impact daarvan.

Sturing op de organisatiedoelstellingen
Het realiseren van het bedrijfsplan gebeurt onder regie van de directie. De afdelingen stellen resultaten ontwikkelplannen (ROP's) op waarin de activiteiten zijn benoemd die bijdragen aan de uitvoering van de opgaven. Deze ROP's vormen het hele jaar door onderwerp van gesprek tussen de directie en het management. De gesprekkencyclus met de medewerkers van De Connectie sluiten daarbij aan. Met het maken van individuele resultaat- en ontwikkelafspraken met de medewerkers wordt bijgedragen aan het halen van de organisatiedoelstellingen. Halverwege het jaar wordt de voortgang hiervan besproken en waar nodig doelstellingen bijgesteld of aangepast. Aan het einde van het jaar vindt evaluatie plaats over de behaalde resultaten.

Binnen de huidige structuur wordt steeds meer vormgegeven aan het begrip *zelforganisatie*. De kracht ligt in het wederzijds vertrouwen. Leidinggevenden maken resultaatafspraken met teams en faciliteren hen om deze doelen waar te maken. De medewerkers bepalen zelf binnen het team de weg naar dit resultaat. Leidinggevenden begeleiden en faciliteren de medewerkers vanuit gelijkwaardigheid bij hun ontwikkeling. Medewerkers en leidinggevenden zoeken elkaar op als daar behoefte aan is. Er hoeft niet te worden gewacht op de (formele) momenten in de gesprekkencyclus om met elkaar in gesprek te gaan.

HR-beleid

De Connectie wil een inclusieve en diverse organisatie te zijn, waar de medewerkers en potentiële medewerkers zich welkom, veilig en verbonden voelen. Ongeacht wie je bent, waar je in gelooft, hoe je eruitziet: iedereen doet ertoe! We kijken naar talent, kennis en kunde om samen nog beter te worden. De ontwikkeling van kansen voor alle medewerkers is bij ons belangrijk. We stellen beleid op over Inclusie en diversiteit. In dit beleid worden ambities en aandachtsgebieden benoemd. Aansluitend vindt een nulmeting plaats op basis van de 'Barometer culturele diversiteit' van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Met als doel om inzicht te krijgen waar De Connectie nu staat en hoe dat zich verhoudt tot onze ambities. Het sollicitatie-, aanname-, en doorstroombeleid wordt herijkt vanuit de optiek van diversiteit en inclusie en zullen bij het nieuw te vormen beleid aansluiten. Ook worden diverse andere stappen genomen. Zo sluit De Connectie zich aan bij het diversiteitsnetwerk 'Diversiteitsreis' wordt de samenwerking intensiever met het Werkgeverservicepunt (WSP), en gaat De Connectie een partnerschap aan met Stichting Jinc. Met als doel om jongeren die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben, meer kansen te bieden.

We besteden op diverse momenten en manieren aandacht aan integriteit, zodat integer handelen een kenmerkend onderdeel van onze werkcultuur blijft. De ontwikkeling van kansen voor alle medewerkers is bij ons belangrijk. Daarvoor hebben wij het programma Leren & Ontwikkelen. Dit programma heeft als doel invulling te geven aan de 'K' van Kansen en om de organisatieontwikkeling te ondersteunen. Uitgangspunt daarbij is om het leren te koppelen aan de dagelijkse werkpraktijk van de medewerker.

De Connectie geeft ruimte en verantwoordelijkheid en investeert in mensen. Omgekeerd zijn de medewerkers zich bewust van hun talenten en competenties (en die van elkaar) en blijven zij die ontwikkelen om de dienstverlening van De Connectie te optimaliseren. Het doel is dat iedereen zoveel mogelijk op de juiste plek zit. Hoe meer het werk past bij iemands talenten en ambitie, hoe groter het werkplezier en hoe beter de prestaties. Medewerkers en leidinggevenden kijken samen wat de juiste plek is voor een medewerker en hoe deze daar kan komen. Daarnaast willen we ook inzetten op de ontwikkeling van medewerkers van wie functies en rollen veranderen of zelfs helemaal verdwijnen.

De Connectie heeft een strategische personeelsplanning (SPP), zodat we voorbereid zijn op de toekomst. Om ons heen zien we dat veranderingen elkaar steeds sneller opvolgen en de uitdagingen complexer worden. Er is een veranderende blik op politiek en overheid. Digitalisering speelt een grote rol, de klantvraag verandert en er is een schaarste aan gekwalificeerd personeel. Strategische personeelsplanning helpt om de juiste match tussen vraag naar en aanbod van arbeid te behouden, zodat er geen personeelstekorten ontstaan die impact hebben op de dienstverlening aan de gemeenten. De Connectie monitort de ingezette interventies naar aanleiding van de SPP en tegelijkertijd wordt hier continue op bijgestuurd door jaarlijks de SPP te herijken.

We sturen op duurzame inzetbaarheid van mensen. Dit doen we door leren en ontwikkelen, het bieden van ruimte en verantwoordelijkheid en door aandacht te schenken aan vitaliteit. Managers en teamleiders kunnen zich verder ontwikkelen door teamgerichte trainingen en maatwerkafspraken. Ook sturen we actief op het terugdringen van het ziekteverzuim en verwachten hiermee het (langdurig) verzuim verder terug te kunnen brengen. Daarnaast wordt ingezet op preventiebeleid waarbij aandacht is voor vitaliteit, de gezonde werkplek en een veilige werkomgeving.

Administratieve organisatie

Aan de hand van een Service Organisatie Control (SOC) Rapport toont De Connectie aan op welke wijze zij voldoet aan de eisen als het gaat om de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersorganisatie over de verslagperiode. Dit rapport is gebaseerd op de internationale ISAE 3402-standaard die door de nationale beroepsorganisaties wordt gehanteerd. Dit maakt dat de klantorganisaties en hun accountants kunnen steunen op het assurancerapport van de onafhankelijke auditor bij voornoemd rapport. Dit leidt tot een efficiënt controleproces bij zowel De Connectie, als bij de klantorganisaties.

De opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersorganisatie wordt jaarlijks getoetst door een externe auditor. Hierbij wordt jaarlijks een ISAE 3402, type 2 assurancerapport afgegeven. Voornoemde rapportages over 2021 en 2022 hebben zich gericht op de financiële werkprocessen en bijbehorende algemene IT-beheersmaatregelen. Het doel is dat de rapportage en controle in 2023 wordt uitgebreid met een type 1 audit (naar opzet en bestaan van processen) voor de belastingprocessen. Vanaf 2024 worden deze processen dan ook onderdeel van de type 2 audit en rapportage. Na de afronding van de implementatie van het nieuwe E-hrm systeem volgen de PSA-processen.

Outputsturing en -verrekening
In 2020 heeft De Connectie een model voor integrale kostprijsberekening ontwikkeld, waarmee verder invulling gegeven wordt aan een systematiek van outputfinanciering en -verrekening met de deelnemers. Deze systematiek gaat nader inzicht en begrip opleveren van productprijzen en -volumes. Dit stelt zowel de gemeenten als De Connectie in staat de kosten van bedrijfsvoering beter te sturen en te beheersen. Belangrijk uitgangspunt van outputsturing en -verrekening, aan de hand van een kostprijsmodel, is dat de gebruiker betaalt.

Voorzien was dat al eerder met het model zou kunnen worden ‘geoefend’ waarmee aannames in het model konden worden gevalideerd en de herverdeeleffecten als gevolg van de nieuwe systematiek geanalyseerd. Een accurate werking van het kostprijsmodel vraagt echter om aansluiting van een veelheid aan bronnen op de kostprijssystematiek en stelt eisen aan de betrouwbaarheid en continue beschikbaarheid van de gegevens uit deze bronnen. In 2023 wordt de werking van het kostprijsmodel en de effecten van de nieuwe systematiek geanalyseerd. Op basis van de resultaten hiervan, wordt samen met de gemeenten, een invoeringsstrategie voor 2024 en verder opgesteld.

Business continuity management (BCM)
Het doel van een Business Continuity Management System (BCMS) is het in stand houden van de bedrijfsvoering ingeval van verstoringen of calamiteiten. Hierbij valt te denken aan uitval van systemen en applicaties, maar bijvoorbeeld ook de gevolgen van cyberincidenten of brand. De gemeenten hebben de ambitie uitgesproken om in regionaal verband op te willen trekken bij het verder vormgeven van het continuïteitsmanagement. Daarbij is het doel te komen tot de implementatie van een BCMS volgens de NEN-EN-ISO 22301 standaard.

Huisvestingsbeleid
De Connectie maakt gebruik van de huisvesting van de gemeente Arnhem. Hiervoor is een huurovereenkomst gesloten tussen De Connectie en de gemeente Arnhem. De Connectie wordt in dit kader gecompenseerd voor de huisvestingslasten. De gemeente Arnhem denkt op dit moment na over haar toekomstige huisvestingssituatie waarbij verschillende scenario’s worden onderzocht. De Connectie heroverweegt ook haar huisvesting en betrekt daarbij de huisvestingsvraagstukken van de drie gemeenten en in het bijzonder die van de gemeente Arnhem. Hierbij wordt ook rekening gehouden met het concept van tijd- en plaatsonafhankelijk werken.

Informatievoorziening en Business Intelligence
Eind 2021 is een Regionale Informatievisie en -strategie uitgewerkt. Deze visie en strategie is van belang voor een goedwerkende en op de gemeente afgestemde informatievoorziening en daarnaast ook voor het blijvend voldoen aan de veranderende wet- en regelgeving. Een belangrijk deel van de informatievoorziening vertaalt zich naar ICT-oplossingen die bij en met De Connectie kunnen worden gerealiseerd. De Regionale Informatievisie en -strategie dient als regionaal kader voor de ontwikkelingen op het gebied van de informatievoorziening voor de komende drie tot vijf jaar.

Harmonisatie is een thema uit de voornoemde strategie dat wordt gezien als één van de belangrijkste succesfactoren. Door het applicatielandschap van de gemeenten te vereenvoudigen en het beheer te stroomlijnen ontstaan uiteindelijk efficiencyvoordelen, minder kwetsbaarheid en kan er meer focus zijn op kwaliteit en innovatie. Dit in navolging van de harmonisatie die al heeft plaatsgevonden van de applicaties voor de primaire processen van De Connectie. De Connectie biedt gemeenten ondersteuning bij het realiseren van een geharmoniseerd applicatielandschap.

Op het gebied van Business Intelligence (BI) wordt samengewerkt met de gemeente Arnhem. Er wordt geleidelijk een goed functionerend stelsel van kritische performance indicatoren (KPI's) opgebouwd in de nieuwe BI omgeving. Een expliciete rol voor BI ligt hierbij in het ontsluiten van deze data en het genereren van sturings- en verantwoordingsinformatie.

Informatieveiligheid en privacy
Het regionaal strategisch informatieveiligheidsbeleid moet, samen met een hiervoor ondersteunend managementsysteem, de basis vormen voor een projectmatige aanpak voor de ISO27001 en BIO-implementatie. In de praktijk blijkt het lastig om hier beleidsmatig op te harmoniseren, mede door het ontbreken van een regionale governance-structuur. Daarnaast is er beperkte capaciteit beschikbaar binnen de vier organisaties. De gemeente Arnhem is nu, als grootste stakeholder, gevraagd hier het initiatief in te nemen. De aanbesteding voor ondersteunende managementsysteem (ISMS) is inmiddels in gang gezet.

In 2022 (en deels eind 2021) heeft De Connectie samen met de gemeente Arnhem een nulmeting op Informatieveiligheid en Privacy uit laten voeren. Onafhankelijk onderzoek geeft hierbij aan dat een programma ter verbetering noodzakelijk is, naast een uitbreiding van de formatie voor dit thema. Dit is meegenomen in de Perspectiefbrief 2023 en uiteindelijk vertaald naar de MJPB 2023-2026. De verbeterprogramma's Informatieveiligheid (2022) en Privacy (2023) worden samengetrokken en starten in 2023. Hierbij wordt wederom samen opgetrokken met dezelfde ontwikkeling die is ingezet bij de gemeente Arnhem. Daarbij staat 2023 vooral in het teken van beleidsvorming en voorbereiding. De feitelijk uitvoering van het programma krijgt vooral in 2024 zijn beslag.

Juridische zaken
De Connectie hecht er groot belang aan om zich zeker te stellen dat ze voldoet aan alle geldende wet- en regelgeving. Als De Connectie niet compliant is, kan dit financiële-, juridische- en imagorisico's met zich meebrengen. Daarom is het beleid erop gericht om altijd actueel inzicht te hebben in de vigerende wet- en regelgeving en de naleving hiervan cyclisch te borgen. Verschuiving van de rechtmatigheidsverantwoording naar het bestuur benadrukt het belang hiervan. Door de organisatie wordt hierop voorgesorteerd door het normen- en toetsingskader nadrukkelijk onderdeel te maken van het interne controleplan.

Communicatie
Communicatie blijft zich ontwikkelen tot een interactief proces waarbij De Connectie, haar klanten en medewerkers informatie uitwisselen. Ook in de keuze van communicatiemiddelen wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de behoefte van medewerkers, klanten en andere geïnteresseerden zoals leveranciers, potentiële werknemers en de media. Sinds eind 2021 zijn twee portalen van De Connectie veranderd. De website www.connectie.nl is compleet vernieuwd. Dit realiseert de wens om een aansprekend visitekaartje te hebben voor (potentiële) werknemers, (nieuwe) klanten, inwoners, leveranciers, media en overige geïnteresseerden. Daarnaast is het interne communicatiekanaal info.connectie.nl vervangen door een nieuwe, moderne intranetomgeving. De drie gemeenten gebruiken dezelfde omgeving. Dit vervult de behoefte aan één, integraal intranet.

Daarnaast heeft De Connectie haar activiteiten op LinkedIn uitgebreid. Voorheen gebruikte De Connectie dit kanaal alleen voor het delen van vacatures. Sinds kort experimenteert De Connectie ook met het gericht werven via LinkedIn. Daarnaast geeft de LinkedIn-pagina met enige regelmaat inkijk in hoe het is om bij De Connectie te werken. Ook intern worden verschillende middelen ingezet om de interactie binnen de organisatie te vergroten. Denk hierbij aan Coffietijd, waarin het management de organisatie bijpraat en met hen in gesprek gaat. Ook ons halfjaarlijkse magazine ''Connect'' is er om medewerkers te informeren, te binden en te boeien. Door medewerkers te enthousiasmeren, te faciliteren en waar mogelijk deelgenoot te maken van het proces wordt de organisatiecultuur van De Connectie versterkt.

4.4. Wet Open Overheid

Informatiehuishouding en de Wet open overheid
Transparantie van overheidsinformatie staat volop in de maatschappelijke belangstelling. De invoering van de Wet Open Overheid (Woo), op 1 mei 2022, geeft een impuls aan de informatiehuishouding en het actief beschikbaar stellen van informatie. Ook De Connectie valt als gemeenschappelijke regeling onder deze wet. Woo-verzoeken kunnen zowel direct bij De Connectie binnenkomen als via de gemeenten uiteindelijk bij De Connectie terechtkomen. De transparantie van het overheidshandelen vraagt van onze organisatie snel te kunnen laten zien wat, wanneer met wie gecommuniceerd is, en welke acties zijn uitgevoerd. Inzicht in de communicatie en besluitvorming is nodig vanwege de af te leggen verantwoording en bij mogelijke juridische geschillen. De Connectie en haar medewerkers zijn zich bewust van het belang van transparantie.

Afhandeling van Woo-verzoeken
Iedereen kan om informatie vragen die bij de gemeente berust. Landelijk is er een stijgende trend van het aantal verzoeken om informatie. Met de inwerkingtreding van de Woo is de maximale afhandeltermijn verkort van acht naar zes weken. De Connectie streeft er naar Woo-verzoeken zo snel mogelijk, en binnen de wettelijke termijn van antwoord te voorzien. De afhandeling van Woo-verzoeken is een bewerkelijke taak, en zal dat waarschijnlijk blijven. Om een tijdige afhandeling te halen moet ook de informatiehuishouding van onze organisatie op orde te zijn. Voor Woo-verzoeken die via de gemeenten bij De Connectie terecht komen is het cruciaal dat deze tijdig bij De Connectie terechtkomen en in afstemming en samenwerking met de gemeente(n) beantwoord worden. De Connectie heeft in de beantwoording van deze verzoeken een faciliterende rol in en de gemeente(n) een leidende rol.

Informatiehuishouding als randvoorwaarde
Informatiehuishouding betreft de vindbaarheid en volledigheid van (een enorme hoeveelheid) gegevens. De stroom aan digitale en deels nog papieren informatie is heel groot. Ook de variatie in verschijningsvormen is groot: documenten, gegevensbestanden, e-mail, data, sms, audio- en videobeelden, en zo meer. Goede informatiehuishouding vraagt om professioneel beheer op alle relevante informatie, in alle verschijningsvormen. Hiervoor worden verschillende zaaksystemen gebruikt. Voor een goed beheer is bovendien samenhang nodig met openbaarheid, privacybescherming en informatiebeveiliging. Met de inzet van verschillende zaaksystemen moet scherp zijn welke invloed dit heeft op het documentbeheer en de aan De Connectie (gemandateerde) taken. Zo moet het bijvoorbeeld helder zijn wiens taak en verantwoordelijkheid het wordt om documenten te openbaren en op welke wijze deze openbaarstelling dient plaats te vinden. Daarnaast is de rol van De Connectie om tot geharmoniseerde oplossingen te komen en de aansluiting op een centraal, regionaal RMA (Record Management Applicatie) mogelijk te maken. Voor de zomer van 2023 moet er meer zicht zijn op de keuzes ten aanzien van een RMA en de financiële gevolgen hiervan.

Ook zet onze organisatie in op bewustwording bij alle medewerkers, zodat zij zorgvuldig met gegevens en informatie omgaan en zorgen voor juiste dossiervorming. Zo is in 2022 de week van de weerbaarheid georganiseerd waarin ook aandacht was voor deze onderwerpen. In 2023 en verder zal hier regionaal vervolg aan worden gegeven. Dit alles leidt tot het beschikbaar en vindbaar maken van informatie, die bovendien volledig en veilig wordt bewaard.

5. Overzicht van baten en lasten en toelichting

5.1 Uitgangspunten voor de begroting

De belangrijkste uitgangspunten voor de MJPB 2024-2027 zijn het al bekende financiële meerjarenbeeld zoals deze is opgenomen in de MJPB 2023-2026, de structurele doorwerking van besluiten die het bestuur bij de eerste bestuursrapportage 2023 heeft genomen en de (wettelijke) autonome ontwikkelingen uit de perspectiefnota die als onontkoombaar moeten worden beschouwd. Aanvullend hierop zijn de volgende, meer algemene, uitgangspunten van toepassing:

Loonontwikkelingen
De loonkostenbudgetten worden aangepast op basis van de reële loonkostenontwikkeling op grond van Cao-afspraken en premieontwikkelingen.

Prijsontwikkelingen
Voor het begroten van de effecten van (autonome) prijsontwikkelingen wordt de prijsindexatie voor de materiële overheidsconsumptie gehanteerd. De raming hiervan wordt gepubliceerd in de Macro Economische Verkenning (MEV) en in het Centraal Economisch Plan (CEP).

Overige (wettelijke) autonome ontwikkelingen
Gemeenten 'reserveren' middelen voor de noodzakelijke en wenselijke aanpassingen in de bedrijfsvoering naar aanleiding autonome (wettelijke) ontwikkelingen. Het aandeel in de activiteiten en kosten die door De Connectie als uitvoeringsorganisatie moeten worden gemaakt, worden met de eerstvolgende begrotingswijziging in de primitieve begroting van De Connectie verwerkt.

Omslagrente
De omslagrente wordt berekend door de werkelijk aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa. Het bij de begroting gecalculeerde omslagrentepercentage mag binnen een marge van 0,5% worden afgerond. In de MJPB 2024-2027 is de omslagrente afgerond naar 0,5%. Dit percentage is gelijk aan waarmee is gerekend in de MJPB 2023-2026.

Verrekensystematiek
De bijdrage van de deelnemers voor de basisdienstverlening is gebaseerd op de verdeelsleutel zoals deze in de financiële onderbouwing van het bedrijfsplan is opgenomen. Grondslag voor de verdeling is de inbreng van de gemeenten in De Connectie. Omdat de bijdragen per jaarschijf (pro-rata) enigszins verschillen komt de verdeelsleutel voor 2024 uit op:
Arnhem:71,73%
Renkum: 10,77%
Rheden: 17,50%
In de context van het toewerken naar outputsturing- en verrekening, zullen in de toekomst zoveel mogelijk producten en diensten worden afgerekend op basis van werkelijk verbruik. In gevallen waar dit niet mogelijk is, zal worden teruggegrepen op bovenstaande verdeelsleutel.

Maat- en meerwerk
De financiële effecten van structureel maat- en meerwerk worden verwerkt in het begrotingjaar volgend op het jaar waarin de maat- of meerwerk overeenkomst tot stand is gekomen.

5.2 Grondslagen voor de ramingen

De begroting is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het BBV en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door het bestuur de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. Op de materiële activa wordt lineair afgeschreven. Over investeringen gedurende het lopende boekjaar wordt een half jaar afgeschreven. De afschrijvingstermijnen zijn vastgelegd in de verordening ex artikel 212 Gemeentewet. Samengestelde activa met een verkrijgingsprijs < € 10.000 worden niet geactiveerd. In 2017 vormden de overgenomen activa van de gemeenten hier een uitzondering op.

Voorzieningen worden gevormd ingeval er sprake is van verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten óf voor op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten. Dotaties aan een voorziening worden als last in het betreffende jaar verantwoord. Onttrekkingen aan een voorziening vinden rechtstreeks ten laste van de voorziening plaats, zonder de exploitatie hiervoor te belasten. Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de continuïteitsveronderstelling van De Connectie.

5. 3 Ontwikkeling begroting 2024 en meerjarig

		Begroting 2023	Begroting 2024	meerjarenraming 2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro						
MJPB 2023-2026	**I/S**					
Totaal lasten		49.649	48.712	48.366	48.209	48.209
Totaal baten		-49.670	-48.733	-48.387	-48.230	-48.230
Primitieve begroting na interne kaderwijzigingen		**-21**	**-21**	**-21**	**-21**	**-21**
Totaal lasten na kadercorrecties		51.774	47.525	47.179	47.018	47.018
Totaal baten na kadercorrecties		-51.795	-47.547	-47.200	-47.039	-47.039
Primitieve begroting na kadercorrecties		**-21**	**-21**	**-21**	**-21**	**-21**
Ontwikkeling begroting 2024 en meerjarenraming						
Loon- en prijsontwikkelingen						
CAO stijging	S	1.284	1.276	1.266	1.266	1.266
Onderhoudsronde HR21	S	36	36	36	36	36
Autonome prijsontwikkelingen 2022	S	1.263	1.220	1.204	1.196	1.196
Autonome prijsontwikkelingen 2023	S	977	943	929	924	924
Bovengemiddelde prijsontwikkeling ICT	S	-574	-557	-551	-551	-551
Prijsontwikkeling Microsoft licenties	S	-472	-472	-472	-472	-472
-/- Vrijval bestemmingsreserves Prijsontwikkelingen	I	-769	-	-	-	-
Veranderopgave						
Personele frictiekosten	I	205	-	-	-	-
-/- Vrijval bestemmingsreserves Veranderopgave	I	-205	-	-	-	-
Veranderopgave ICT	I	60	-	-	-	-
-/- Vrijval bestemmingsreserves Veranderopgave	I	-60	-	-	-	-
Plan van aanpak Basisregistraties	I	15	-	-	-	-
-/- Vrijval bestemmingsreserves Basisregistraties	I	-15	-	-	-	-
Informatieveiligheid						
Audits informatieveiligheid	I	40	-	-	-	-
Awarenessprogramma informatieveiligheid	I	35	-	-	-	-
Project basis op orde informatieveiligheid	I	50	-	-	-	-
-/- Vrijval bestemmingsreserves informatieveiligheid	I	-75	-	-	-	-
-/- Vrijval jaarrekeningresultaat	I	-50	-	-	-	-
Totaal ontwikkeling begroting 2024 en meerjarenraming		**1.747**	**2.445**	**2.412**	**2.399**	**2.399**
Totaal lasten		53.925	49.971	49.592	49.417	49.417
Totaal baten		-53.946	-49.992	-49.612	-49.438	-49.438
Saldo baten en lasten		**-21**	**-21**	**-21**	**-21**	**-21**

Loonontwikkelingen als gevolg van Cao-akkoord (€ 1.276.000)
Op 5 april 2023 is de nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst (CAO) voor Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties definitief goedgekeurd. Deze nieuwe CAO gaat met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2023 in. De brutosalarissen stijgen met € 240 op basis van een 36-urige werkweek en vervolgens met 2% over het nieuwe totaal. De gemeentelijke bijdragen worden op deze ontwikkeling aangepast.

Onderhoudsronde HR21 (€ 36.000)
Binnen De Connectie vindt jaarlijks een onderhoudsronde HR21 plaats, waarin getoetst wordt of de organisatiefunctiematrix en de gekozen normfuncties voldoende aansluiten bij de werkzaamheden van de medewerkers en de (verandering in de) doelstelling. De resultaten van deze onderhoudsronde worden op basis van de richtlijnen (procedureregeling) voorgelegd aan een gecertificeerd HR21-specialist van Bureau Leeuwendaal. De onderhoudsronde heeft zodoende geen gevolgen voor de totale formatie, maar wel voor de totale loonsom. De ingeschatte kosten van de laatste onderhoudsronde bedragen structureel € 36.000.

Autonome prijsontwikkelingen 2022 (€ 1.220.000)
In de MJPB 2023-2026 zijn de materiële budgetten geïndexeerd op basis van de raming uit het Sociaal Econonomisch plan (CEP) van het CPB van maart 2022. Op basis van deze raming bedroeg de indexatie 4,1%. Deze indexatie is in 2022 via de exploitatie met de gemeenten verrekend. De structurele doorwerking is verwerking in de MJPB 2023-2026. De raming van het CPB van augustus 2022 kwam uit op 7,8%. Ook deze indexatie is in 2022 via de exploitatie met de gemeenten verrekend. Het verschil van 3,7%-punt wordt met deze aanvullende begrotingsaanpassing gecorrigeerd.

Autonome prijsontwikkelingen 2023 (€ 943.000)
De meest recente raming van de prijsindex voor de materiële overheidsconsumptie komt uit CEP van maart 2023. Op basis hiervan zijn de materiële budgetten vanaf 2023 met 5,9% geïndexeerd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Bovengemiddelde prijsontwikkeling ICT (- € 557.000)
In de MJPB 2023-2026 is De Connectie gecompenseerd voor bovengemiddelde kostenontwikkelingen bij ICT. Er is een wereldwijde bovengemiddelde stijging in ICT-kosten waarneembaar die structureel van aard lijkt te zijn. Leveranciers verhogen -veelal vanuit een monopolypositie hun licentiekosten en ook hosting wordt duurder onder druk van gestegen energieprijzen. In de begroting is uitgegaan van een stijging van kosten van 3% ten opzichte van de prijsindexatie voor de materiële overheidsconsumptie. Nadere analyse heeft uitgewezen dat de meerkosten bij ICT, als gevolg van autonome prijsontwikkelingen, kunnen worden gedekt uit de bijgestelde ramingen van het CPB.

Prijsontwikkeling Microsoft licenties (- € 472.000)
In de MJPB 2023-2026 is De Connectie gecompenseerd voor de structurele meerkosten bij ICT voor het gebruik van het E5 licentieprogramma van Microsoft Office. Uitbreiding naar deze functionaliteit is noodzakelijk om de informatie van de gemeentelijke organisaties en haar bewoners veilig te kunnen houden. Nadere analyse heeft uitgewezen de structurele meerkosten bij ICT voor het gebruik van het E5 licentieprogramma van Microsoft Office eveneens kunnen worden gedekt uit de bijgestelde ramingen van het CPB. Het ligt derhalve in de rede om de begroting hiervoor te corrigeren.

5.4 Baten en lasten per programma

	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro						
PROGRAMMA BEDRIJFSVOERING GEMEENTEN						
Lasten	44.619	42.662	40.508	40.037	40.035	40.035
Baten	-6.740	-98	-52	-52	-52	-52
Saldo baten en lasten	**37.878**	**42.565**	**40.456**	**39.985**	**39.983**	**39.983**
Toevoeging aan reserves	75	193	329	342	342	342
Onttrekkingen aan reserves	-	-75	-	-	-	-
Saldo na reserves	**37.954**	**42.683**	**40.785**	**40.327**	**40.325**	**40.325**
PROGRAMMA BELASTINGEN GEMEENTEN						
Lasten	4.141	6.072	3.947	3.946	3.945	3.945
Baten	-603	-2.313	-308	-308	-308	-308
Saldo baten en lasten	**3.538**	**3.760**	**3.640**	**3.638**	**3.638**	**3.638**
Toevoeging aan reserves	-	12	12	12	12	12
Onttrekkingen aan reserves	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	**3.538**	**3.772**	**3.652**	**3.650**	**3.650**	**3.650**
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN OVERHEAD						
Lasten	3.812	4.836	5.026	5.231	5.082	5.082
Baten	-47.054	-50.362	-49.633	-49.253	-49.078	-49.078
Saldo baten en lasten	**-43.242**	**-45.526**	**-44.607**	**-44.023**	**-43.997**	**-43.997**
Toevoeging aan reserves	1.580	149	149	25	-	-
Onttrekkingen aan reserves	-251	-1.099	-	-	-	-
Saldo na reserves	**-41.913**	**-46.476**	**-44.458**	**-43.998**	**-43.997**	**-43.997**
Totaal saldo baten en lasten	**-1.825**	**798**	**-511**	**-400**	**-376**	**-376**
Totaal saldo na reserves	**-421**	**-21**	**-21**	**-21**	**-21**	**-21**

De ontwikkeling van de begroting 2024 en de meerjarenraming zoals geschetst in de vorige paragraaf leiden tot het bovenstaande overzicht op programmaniveau. Samengevat zijn dit de belangrijkste financiële ontwikkelingen per programma:

Programma Bedrijfsvoering gemeenten
Ten opzichte van voorgaand jaar neemt de begroting van dit programma af met € 1,9 mln. Belangrijke ontwikkelingen die hieraan bijdragen zijn de incidenteel beschikbaar gestelde budgetten in 2023 voor E-HRM, het Project digitale werkplek en de implementatie van het project informatieveiligheid monitoring en detectie. Deze middelen zijn niet meer beschikbaar voor 2024. Daarnaast is er sprake van administratieve wijziging tussen het programma Bedrijfsvoering gemeenten en het programma Algemene dekkingsmiddelen en overhead. Zo staat het opleidingsbudget voor 2024 nog centraal begroot. Deze zal, op basis van het opleidingsplan, met een begrotingswijzing op een later moment worden verdeeld.

De hogere toevoeging aan de reserves is het gevolg van de vorming van een Egalisatiereserve voor SAAS-oplossingen. De kosten voor SAAS-oplossingen dienen anders te worden verwerkt op basis van de BBV. Het investeringsprogramma is aangepast op deze ontwikkeling. Een deel van de vrijgevallen kapitaalslasten wordt gebruikt om een egalisatiereserve SAAS te vormen voor o.a. implementatiekosten die bij een SAAS-oplossing niet meer geactiveerd kunnen worden. De onttrekking aan de egalisatiereserve is nog niet opgenomen in de begroting. Deze zullen met een begrotingswijziging aan het bestuur worden voorgelegd wanneer SAAS-oplossingen worden vervangen en budget voor implementatie beschikbaar moet komen.

Programma Belastingen gemeenten
Ten opzichte van voorgaand jaar neemt de begroting van dit programma af met € 0,1 mln. Deze afname wordt veroorzaakt door een administratieve wijziging tussen het programma Belastingen gemeenten en het programma Algemene dekkingsmiddelen en overhead. Zo staat het opleidingsbudget voor 2024 nog centraal begroot. Deze zal, op basis van het opleidingsplan, met een begrotingswijzing op een later moment worden verdeeld.

De afname van zowel de lasten als de baten ten opzichte van 2023 wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de incidentele middelen die in 2023 beschikbaar zijn gesteld voor hogere uitgaven die moeten worden gemaakt door de exponentiële toename van het aantal WOZ-bezwaren. Voor De Connectie betekent de stijging van het aantal bezwaren vooral een toename van de werklast en de te vergoeden proceskosten. Het Opdrachtgeversoverleg (OGO) heeft besloten hier voor 2023 incidenteel middelen voor beschikbaar te stellen, te weten € 795.000 voor additionele personele inzet en € 1.249.000 voor uit te keren proceskostenvergoedingen. Dit in afwachting van een eventuele wijziging in wet- en regelgeving waarmee deze landelijke ontwikkeling kan worden gekeerd.

Algemene dekkingsmiddelen en overhead
Naast de reguliere bijdragen vanuit de deelnemende gemeenten, worden ook opbrengsten van derden onder de algemene dekkingsmiddelen verantwoord. Het karakter van deze opbrengsten is niet anders dan de reguliere bijdragen vanuit de deelnemende gemeenten, namelijk als dekkingsmiddel voor onze reguliere dienstverlening. Ten opzichte van voorgaand jaar nemen de begrote baten van dit programma af met € 0,7 mln. De oorzaak hiervan ligt hoofdzakelijk in het feit dat in 2023 nog incidentele opbrengsten waren begroot, welke in 2024 wegvallen. Daarnaast is er een afname van opbrengsten waarneembaar als gevolg van het afschalen of stopzetten van dienstverlening aan derden.

De kosten van de overhead bestaan onder andere uit kosten die samenhangen met de huisvesting van De Connectie, HR en arbozorg, accountants- en adviesdiensten en uit de kosten van de formatie voor het Bedrijfsbureau. Als gevolg van het terugbrengen van een groot deel van de dienstverlening aan de gemeente West Maas en Waal, is ook de formatie en bezetting bij HR hierop aangepast. Dit heeft geleid tot een lager kostenniveau.

Het opleidingsbudget voor 2024 staat nog centraal begroot. Deze zal, op basis van het opleidingsplan, met een begrotingswijzing op een later moment worden verdeeld. Dit verklaart in belangrijke mate de hogere lasten ten opzichte van voorgaand jaar, waarbij deze budgetten al wel functioneel zijn begroot.

5.5 Bijdragen gemeenten

De bijdrage van de deelnemers voor de basisdienstverlening is gebaseerd op de verdeelsleutel zoals deze in de financiële onderbouwing van het bedrijfsplan is opgenomen. Omdat de bijdragen per jaarschijf (pro-rata) enigszins verschillen wordt de verdeelsleutel jaarlijks aangepast. De bijdragen van de gemeenten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Gemeente Arnhem

		Begroting	meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro					
Arnhem	**I/S**				
Primitieve begroting		32.963	32.720	32.712	32.712
Kadercorrecties agv (bestuurlijke) besluitvorming					
E-HRM licentiekosten	S	105	105	105	105
E-HRM toekomstige vervangingen	S	40	40	40	40
Kadercorrecties agv maat- en meerwerk					
Structurele doorwerking levering devices	S	123	123	123	123
Structurele doorwerking maat- en meerwerk ICT	S	232	232	232	232
Formatie Inkoop & Aanbesteding	S	107	107	107	107
Dienstverlening Middelgraaflaan	S	12	12	12	12
Functioneel beheer Netive	S	-7	-7	-7	-7
Overige kaderwijzigingen					
Structurele doorwerking levering devices De Connectie	S	53	53	53	53
Totaal Kadercorrecties		665	665	665	665
Totaal		**33.628**	**33.385**	**33.377**	**33.377**

		Begroting	meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro					
Arnhem	**I/S**				
Bijdrage MJPB 2021-2024		32.963	32.720	32.712	32.712
Primitieve begroting		32.963	32.720	32.712	32.712
Kadercorrecties B-rap 1		665	665	665	665
Primitieve begroting na kadercorrecties		33.628	33.385	33.377	33.377
Ontwikkeling begroting 2024 en meerjarenraming					
Loon- en prijsontwikkelingen					
CAO stijging	S	917	910	910	910
Onderhoudsronde HR21	S	26	26	26	26
Autonome prijsontwikkelingen 2022	S	876	865	860	860
Autonome prijsontwikkelingen 2023	S	677	668	664	664
Bovengemiddelde prijsontwikkeling ICT	S	-400	-396	-396	-396
Prijsontwikkeling Microsoft licenties	S	-339	-339	-339	-339
Totaal Ontwikkelingen begroting 2024-2027		1.757	1.734	1.724	1.724
Totaal		**35.386**	**35.119**	**35.101**	**35.101**

Gemeente Renkum

		Begroting	meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro					
Renkum	**I/S**				
Primitieve begroting		4.747	4.710	4.709	4.709
Kadercorrecties agv (bestuurlijke) besluitvorming					
E-HRM licentiekosten	S	16	16	16	16
E-HRM toekomstige vervangingen	S	6	6	6	6
Kadercorrecties agv maat- en meerwerk					
Structurele doorwerking levering devices	S	40	40	40	40
Structurele doorwerking maat- en meerwerk ICT	S	-27	-27	-27	-27
Formatie Management Support	S	112	112	112	112
Overige kaderwijzigingen					
Structurele doorwerking levering devices De Connectie	S	8	8	8	8
Totaal Kadercorrecties		154	154	154	154
Totaal		**4.902**	**4.864**	**4.863**	**4.863**

		Begroting	meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro					
Renkum	**I/S**				
Bijdrage MJPB 2021-2024		4.747	4.710	4.709	4.709
Primitieve begroting		4.747	4.710	4.709	4.709
Kadercorrecties B-rap 1		154	154	154	154
Primitieve begroting na kadercorrecties		4.902	4.864	4.863	4.863
Ontwikkeling begroting 2024 en meerjarenraming					
Loon- en prijsontwikkelingen					
CAO stijging	S	136	135	135	135
Onderhoudsronde HR21	S	4	4	4	4
Autonome prijsontwikkelingen 2022	S	130	129	128	128
Autonome prijsontwikkelingen 2023	S	101	99	99	99
Bovengemiddelde prijsontwikkeling ICT	S	-59	-59	-59	-59
Prijsontwikkeling Microsoft licenties	S	-50	-50	-50	-50
Totaal Ontwikkelingen begroting 2024-2027		261	258	256	256
Totaal		**5.163**	**5.122**	**5.119**	**5.119**

Gemeente Rheden

		Begroting	meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro					
Rheden	**I/S**				
Primitieve begroting		7.766	7.706	7.704	7.704
Kadercorrecties agv (bestuurlijke) besluitvorming					
E-HRM licentiekosten	S	26	26	26	26
E-HRM toekomstige vervangingen	S	10	10	10	10
Kadercorrecties agv maat- en meerwerk					
Structurele doorwerking levering devices	S	24	24	24	24
Structurele doorwerking maat- en meerwerk ICT	S	14	14	14	14
Formatie Inkoop & Aanbesteding	S	107	107	107	107
Overige kaderwijzigingen					
Structurele doorwerking levering devices De Connectie	S	13	13	13	13
Totaal Kadercorrecties		193	193	193	193
Totaal		**7.958**	**7.899**	**7.897**	**7.897**

		Begroting	meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro					
Rheden	**I/S**				
Bijdrage MJPB 2021-2024		7.766	7.706	7.704	7.704
Primitieve begroting		7.766	7.706	7.704	7.704
Kadercorrecties B-rap 1		193	193	193	193
Primitieve begroting na kadercorrecties		7.958	7.899	7.897	7.897
Ontwikkeling begroting 2024 en meerjarenraming					
Loon- en prijsontwikkelingen					
CAO stijging	S	223	221	221	221
Onderhoudsronde HR21	S	6	6	6	6
Autonome prijsontwikkelingen 2022	S	213	210	209	209
Autonome prijsontwikkelingen 2023	S	165	162	161	161
Bovengemiddelde prijsontwikkeling ICT	S	-97	-96	-96	-96
Prijsontwikkeling Microsoft licenties	S	-82	-82	-82	-82
Totaal Ontwikkelingen begroting 2024-2027		427	421	419	419
Totaal		**8.385**	**8.320**	**8.316**	**8.316**

Derden

		Begroting	meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro					
Bijdragen derden	**I/S**				
Sociale Wijkteams	S	862	862	862	862
Gemeente Rozendaal	S	142	142	142	142
MGR	S	112	112	112	112
DRAN	S	57	57	57	57
Sportbedrijf Arnhem	S	38	38	38	38
Gemeente West Maas en Waal	S	16	16	16	16
		1.226	**1.226**	**1.226**	**1.226**

5.6 Incidentele baten en lasten

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	meerjarenraming 2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro						
Totaal lasten	**52.572**	**53.570**	**49.481**	**49.213**	**49.062**	**49.062**
Totaal Baten	**-54.397**	**-52.773**	**-49.993**	**-49.613**	**-49.438**	**-49.438**
Totaal mutaties in reserves	**1.404**	**-819**	**490**	**379**	**354**	**354**
SALDO TOTALE BATEN EN LASTEN	**-421**	**-21**	**-21**	**-21**	**-21**	**-21**
PROGRAMMA BEDRIJFSVOERING GEMEENTEN						
Lasten	660	832	-	-	-	-
Baten	-127	-46	-	-	-	-
PROGRAMMA BELASTINGEN GEMEENTEN						
Lasten	110	2.045	-	-	-	-
Baten	-	-2.005	-	-	-	-
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN OVERHEAD						
Lasten	-113	412	41	-	-	-
Baten	-2.200	-983	-190	-25	-	-
SALDO INCIDENTELE BATEN EN LASTEN	**-1.670**	**256**	**-149**	**-25**	**-**	**-**
MUTATIES IN RESERVES						
Reserves toevoeging	1.655	149	149	25	-	-
Reserves onttrekking	-251	-405	-	-	-	-
SALDO INCIDENTELE MUTATIES RESERVES	**1.405**	**-256**	**149**	**25**	**-**	**-**
Totaal incidentele lasten	**657**	**3.289**	**41**	**-**	**-**	**-**
Totaal incidentele baten	**-2.327**	**-3.034**	**-190**	**-25**	**-**	**-**
Totaal incidentele mutaties in reserves	**1.405**	**-256**	**149**	**25**	**-**	**-**
SALDO INCIDENTELE BATEN EN LASTEN	**-265**	**-0**	**-**	**-**	**-**	**-**
TotaaL structurele lasten	**51.915**	**50.281**	**49.440**	**49.213**	**49.062**	**49.062**
Totaal structurele baten	**-52.070**	**-49.739**	**-49.802**	**-49.588**	**-49.438**	**-49.438**
Totaal structurele mutaties in reserves	**-**	**-563**	**341**	**354**	**354**	**354**
SALDO STRUCTURELE BATEN EN LASTEN	**-156**	**-21**	**-21**	**-22**	**-22**	**-22**

Volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is het verplicht om een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Op die manier kan beoordeeld worden of en in hoeverre er sprake is van een sluitende begroting. Uitgangspunt is dat structurele lasten zoveel als mogelijk gedekt worden door structurele baten.

De incidentele lasten in 2024 bestaan bij het programma Bedrijfsvoering gemeenten uit incidenteel te maken kosten voor de verbetering van de dienstverlening. Bij programma Belastingen gemeenten zijn er geen incidentele lasten of baten begroot. Bij de Algemene dekkingsmiddelen en overhead staan de baten en lasten voor de inrichting van een Privacy Management System en de dekking van de incidenteel te maken kosten voor de verbetering van de dienstverlening begroot.

Daarnaast wordt de komende jaren de negatieve Algemene reserve aangevuld uit de vrijval van kapitaalslasten. Dit is het gevolg van verschuivingen van investeringsprojecten naar exploitatieprojecten in 2020. Tegenover de overige incidentele lasten staan eveneens incidentele opbrengsten.

De Commissie BBV adviseert in haar Notitie Structurele en incidentele baten en lasten, de financiële verordening (artikel 212 Gemeentewet) op te nemen vanaf welke omvang incidentele baten en lasten afzonderlijk gespecificeerd worden in het overzicht incidentele lasten en baten. Hiertoe zal nog een voorstel worden gedaan aan het bestuur bij de herziening van de financiële verordening.

6. Financiële positie en toelichting

6 .1 Geprognosticeerde eindbalans

ACTIVA	Realisatie		Begroting	Begroting	meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro							
Vaste activa							
Materiele vaste activa (economisch nut)	14.599	14.122	13.876	15.557	18.394	21.346	24.729
Totaal vaste activa	**14.599**	**14.122**	**13.876**	**15.557**	**18.394**	**21.346**	**24.729**
Vlottende activa							
Uitzettingen met een rentetypische	17.212	22.027	15.498	15.498	15.498	15.498	15.498
looptijd < 1 jaar							
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist	*13.477*	*7.386*	*9.367*	*9.367*	*9.367*	*9.367*	*9.367*
- Vorderingen op openbare lichamen	*3.669*	*14.589*	*6.025*	*6.025*	*6.025*	*6.025*	*6.025*
- Overige vorderingen	*66*	*53*	*106*	*106*	*106*	*106*	*106*
Liquide middelen	27	77	*274*	*274*	*274*	*274*	*274*
Overlopende activa	4.582	3.507	*4.516*	*4.516*	*4.516*	*4.516*	*4.516*
Totaal vlottende activa	**21.821**	**25.612**	**20.289**	**20.289**	**20.289**	**20.289**	**20.289**
TOTAAL ACTIVA	**36.420**	**39.734**	**34.165**	**35.846**	**38.683**	**41.634**	**45.017**

Volgens het BBV bevat de uiteenzetting van de financiële positie een geprognosticeerde eindbalans, die tenminste de posten bevat om het EMU-saldo te berekenen (paragraaf 6.3).

Voor de prognose van de ontwikkeling van de balans, wordt doorgaans gebruik gemaakt van historische gegevens. Voor De Connectie zijn deze nog maar in beperkte mate beschikbaar. De ontwikkeling van de omvang van de materiële vaste activa (MVA) is geprognosticeerd aan de hand van het meerjareninvesteringsprogramma (MIP) en de huidige staat van activa. De ontwikkeling van de vlottende activa is gebaseerd op het gemiddelde van de gerealiseerde balanswaarde over de afgelopen jaren. Door deze systematiek aan te houden, ontstaat er een steeds nauwkeuriger beeld

PASSIVA	Realisatie		Begroting	Begroting	meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro							
Vaste passiva							
Eigen vermogen	58	1.884	715	1.150	1.474	1.774	2.073
- Algemene reserve	*-472*	*-323*	*-174*	*-25*	-	-	-
- Egalisatiereserve SAAS	-	-	*206*	*492*	*791*	*1.090*	*1.390*
- Bestemmingsreserve Prijsontwikkelingen	-	*1.431*	*662*	*662*	*662*	*662*	*662*
- Bestemmingsreserve Veranderopgave	*284*	*264*	-	-	-	-	-
- Bestemmingsreserve Informatieveiligheid	-	*75*	-	-	-	-	-
- Bestemmingsreserve Veranderopgave BR	*15*	*15*	-	-	-	-	-
- Bestemmingsreserve effecten soc. plan	*155*	-	-	-	-	-	-
- Resultaat voor bestemming	*76*	*421*	*21*	*21*	*21*	*21*	*21*
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	92	827	781	781	781	781	781
Netto vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jr	17.113	17.727	11.758	6.973	3.880	1.780	690
- Onderhandse leningen	*17.113*	*17.727*	*11.758*	*6.973*	*3.880*	*1.780*	*690*
Totaal vaste passiva	**17.263**	**20.438**	**13.255**	**8.905**	**6.136**	**4.335**	**3.544**
Vlottende passiva							
Netto vl. Schulden met een rentetypische looptijd < 1 jr	412	523	4.588	4.588	4.588	4.588	4.588
- Schulden aan openbare lichamen	*328*	*318*	*3.479*	*3.479*	*3.479*	*3.479*	*3.479*
- Overige schulden	*84*	*205*	*1.108*	*1.108*	*1.108*	*1.108*	*1.108*
Overlopende passiva	18.744	18.772	*12.877*	*12.877*	*12.877*	*12.877*	*12.877*
Totaal vlottende passiva	**19.157**	**19.294**	**17.464**	**17.464**	**17.464**	**17.464**	**17.464**
TOTAAL PASSIVA	**36.420**	**39.733**	**30.719**	**26.369**	**23.600**	**21.799**	**21.009**

Ook voor de prognose van de passiva-zijde van de balans ontbreken nog langjarige historische gegevens. De ontwikkeling van de reserves en voorzieningen wordt niet historisch bepaald en kunnen derhalve wel worden geprognosticeerd. De ontwikkeling van de netto vaste schulden is gebaseerd op de huidige leningenportefeuille en de verwachte ontwikkelingen ten aanzien van de financieringsbehoefte voor de materiële vaste activa. De ontwikkeling van de vlottende passiva is eveneens gebaseerd op het gemiddelde van de gerealiseerde balanswaarde over de afgelopen jaren. Door deze systematiek aan te houden, ontstaat er een steeds nauwkeuriger beeld.

6.2 Investeringsprogramma

Afdeling	Activum omschrijving	Begroting 2023	Begroting 2024	meerjarenraming 2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro						
A&B	Software	-	-	-	-	2.238
BEL	Software	-	36	-	-	-
BR	Gereedschappen	-	55	-	51	18
BR	Software	-	14	-	-	-
DIV	Inrichting gebouwen en inventaris	-	53	-	-	-
DIV	Software	-	49	-	-	-
FZF	Gereedschappen	-	-	-	-	-
FZF	Inrichting gebouwen en inventaris	200	570	3.455	352	284
FZF	Personenautos	45	-	261	-	28
FZF	Scooters	-	-	-	15	-
FZF	Software	-	-	-	-	-
I&A	Software	20	-	-	-	-
ICT	Glasvezelbekabeling	-	-	-	-	-
ICT	Hardware	2.421	4.408	3.019	5.542	3.040
ICT	Mob App (tablets/labtops/ smartphone)	1.979	-	29	-	-
ICT	Software	-	1.933	1.518	1.979	1.933
ICT	Telecommunicatie-voorzieningen	40	-	-	-	113
Totaal investeringen vaste activa		**4.705**	**7.117**	**8.282**	**7.939**	**7.655**

Het investeringsprogramma houdt initieel rekening met vervangingsinvesteringen wanneer bestaande activa economisch zijn afgeschreven. Voorziene afwijkingen hierop worden verwerkt bij de actualisatie van het investeringsprogramma.

Afwijkingen 2023
In de regio spelen meerdere huisvestingsontwikkelingen, die ook van invloed zijn op het investeringsniveau bij De Connectie. De gemeente Arnhem denkt op dit moment na over de toekomstige huisvestingssituatie en onderzoekt hierbij verschillende mogelijkheden. Naar verwachting laat gemeente Renkum binnen een aantal jaren renovatiewerkzaamheden uitvoeren aan het bestaande gemeentehuis. Gemeente Rheden bouwt een nieuw gemeentehuis en werkt nu vanuit verschillende tijdelijke locaties. Als gevolg hiervan schuiven de vervangingsinvesteringen voor inrichting gebouwen en inventaris voor een groot deel door naar 2024 en 2025.

Bovenstaande ontwikkeling heeft ook gevolgen voor het vervangen van poolauto's. Ook deze vervangingsinvesteringen worden doorgeschoven naar 2025. Zodra er meer duidelijkheid over de huisvesting is, zal een meerjarenplan voor de vervoermiddelen opgesteld worden. De investeringsbehoefte en -planning zal daarop worden aangepast. Tot slot schuift, als gevolg van genoemde huisvestingontwikkelingen, ook de vervangingsinvestering voor glasvezelbekabeling door naar latere jaren.

Steeds meer software wordt in gebruik genomen in de vorm een SAAS-oplossing. Dit is onderdeel van de cloudstrategie. De kosten voor SAAS-oplossingen dienen anders te worden verwerkt op basis van de BBV. Als gevolg hiervan worden de (licentie-)kosten van deze oplossingen in de exploitatiebegroting opgenomen in plaats van de aanschaf- en implementatiekosten in de investeringsbegroting. Het investeringsprogramma is aangepast op deze ontwikkeling.

Afwijkingen 2024
Vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat de initieel voor 2024 geplande investeringen daadwerkelijk in dit jaar zullen plaatsvinden.

6 .3 EMU-saldo

		2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro						
Omschrijving						
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-798	511	400	376	376
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	6.171	6.763	7.370	7.611	7.611
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie	-46	-	-	-	-
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	4.705	7.117	8.282	7.939	7.655
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in	-	-	-	-	-
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:					
	Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	-	-	-	-	-
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie	-	-	-	-	-
8	Baten bouwgrondexploitatie voor zover transacties niet op de exploitatie verantwoord	-	-	-	-	-
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betrekken	-	-	-	-	-
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	-	-	-	-	-
11	Verkoop van effecten:					
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo		**623**	**157**	**-512**	**47**	**332**

In het BBV is de verplichting opgenomen dat gemeenschappelijke regelingen ramingen van het EMU-saldo dienen te verstrekken over het voorafgaande jaar, het actuele begrotingsjaar en de drie jaren volgend op het begrotingsjaar. Het EMU-saldo heeft het karakter van een resultaatbepaling op kasbasis. Het begrotingstekort van de gehele overheid mag volgens Europese normen niet hoger zijn dan 3%. Dit geldt niet alleen voor het tekort van de Rijksoverheid maar voor het saldo van alle overheden bij elkaar, ook die van gemeenten en gemeenschappelijke regelingen.

Het positieve EMU-saldo bedraagt in 2024 0,3% ten opzichte van de begroting. Dit ligt lager dan de norm van 3%. De ontwikkeling van het EMU-saldo laat voor 2025 een incidenteel negatief saldo zien als gevolg van de geplande investeringen in de inrichting van gebouwen en inventaris.

6.4 Financiering

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	meerjarenraming 2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro						
Leningportefeuille						
Looptijd						
2 jaar	1.600	500	-	-	-	-
3 jaar	1.733	1.033	333	0	-	-
4 jaar	3.450	2.175	900	450	-	-
5 jaar	5.804	3.800	2.380	960	200	-
6 jaar	1.500	1.200	900	600	300	-
7 jaar	700	600	500	400	300	200
10 jaar	2.940	2.450	1.960	1.470	980	490
Totaal	**17.727**	**11.758**	**6.973**	**3.880**	**1.780**	**690**

Voor de financiering van de materiële vaste activa zijn leningen afgesloten. In bovenstaand overzicht is nog geen rekening gehouden met de gewijzigde boekwaarde van de activa per ultimo 2022 en de geplande investeringen voor het eerste halfjaar van 2023. Dit zal leiden tot het aantrekken van nieuwe leningen. Op de al lopende leningen is conform aflossingsschema afgelost. Het monitoren van de financieringsbehoefte ten opzichte van de looptijd van de activa en nieuwe investeringen is een continu proces.

6.5 Stand en verloop van de reserves

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	meerjarenraming 2025	2026	2027
Bedragen x 1.000 euro						
Reserves						
Algemene Reserve	-323	-174	-25	-	-	-
Egalisatiereserve SAAS	-	206	492	791	1.090	1.390
Bestemmingsreserve Prijsontwikkelingen	1.431	662	662	662	662	662
Bestemmingsreserve Veranderopgave	264	-	-	-	-	-
Bestemmingsreserve Informatieveiligheid	75	-	-	-	-	-
Bestemmingsreserve Veranderopgave Basisregistraties	15	-	-	-	-	-
Resultaat voor bestemming	421	21	21	21	21	21
Totaal	**1.884**	**715**	**1.150**	**1.474**	**1.774**	**2.073**

Bij het vaststellen van de jaarstukken 2020 heeft het bestuur besloten een deel van het negatieve resultaat te onttrekken aan de Algemene reserve. Dit deel van het negatieve resultaat heeft betrekking op verschuivingen van investerings- naar exploitatieprojecten. Het negatieve saldo van de Algemene reserve wordt aangevuld vanuit de vrijgevallen kapitaalslastenbudgetten.

Steeds meer software wordt in gebruik genomen in de vorm een SAAS[8]-oplossing. Het investeringsprogramma is aangepast op deze ontwikkeling, waarbij de hierdoor vrijvallende kapitaalslasten worden gebruikt voor de dekking van de licentiekosten. Het resterende deel van vrijgevallen kapitaalslasten zal worden gebruikt om een egalisatiereserve SAAS te vormen voor o.a. implementatiekosten die bij een SAAS-oplossing niet meer geactiveerd kunnen worden. Met ingang van 2023 wordt er jaarlijks € 206.000 toegevoegd aan deze reserve, oplopend tot € 300.000 in 2027. De onttrekking aan de egalisatiereserve is nog niet opgenomen in de begroting. Deze zullen met een begrotingswijziging aan het bestuur worden voorgelegd wanneer SAAS-oplossingen worden vervangen en budget voor implementatie beschikbaar moet komen.

[8] Software as a Service

De bestemmingsreserve Prijsontwikkelingen is in 2022 door bestuur ingesteld om middelen beschikbaar te houden voor toekomstige prijsindexaties, aangezien De Connectie veelal werkt met langjarige contracten. Als gevolg van de huidige prijsontwikkelingen is de verwachting dat, zodra de lopende contracten zijn uitgediend, deze een substantiële prijsverhoging zullen laten zien bij hercontractering. De onttrekking aan de deze bestemmingsreserve is nog niet opgenomen in de begroting. Deze zullen met een begrotingswijziging aan het bestuur worden voorgelegd wanneer er zicht is op de meerkosten als gevolg van deze ontwikkeling.

De overige bestemmingsreserves zijn in 2023 volledig besteed.

6.6 Jaarlijks terugkerende arbeidskosten met een vergelijkbaar volume

De BBV schrijft voor dat afzonderlijk aandacht moet worden besteed aan jaarlijkse terugkerende arbeidskosten met een vergelijkbaar volume. Zoals uit de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling blijkt, wordt voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. Alle arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zijn in de exploitatiebegroting verwerkt.

In de nieuw afgesloten CAO is opgenomen dat medewerkers vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke verlofuren mogen sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers hun verlof afstemmen op hun loopbaanfase en privéomstandigheden. Vanuit de commissie BBV is aangegeven dat voor deze niet voorspelbare opbouw en daarmee ook onvoorspelbare afbouw een voorziening gevormd dient te worden. Mutaties op deze voorziening maken, gezien het onvoorspelbare karakter, geen deel uit van de exploitatiebegroting.

Ook opgenomen in de nieuwe CAO is dat medewerkers gebruik kunnen maken van de Regeling Vervroegd Uittreden (RVU). In kaart is gebracht welke medewerkers hiervan gebruik zouden kunnen maken de komende jaren. Als een medewerker van deze regeling gebruik maakt zijn hier kosten aan verbonden voor De Connectie. Omdat niet te voorspellen is hoeveel medewerkers daadwerkelijk van de regeling gebruik gaan maken, wordt hier geen voorziening voor getroffen maar zullen deze kosten in de realisatie van De Connectie terechtkomen.

7. Bijlagen

7.1 Bijlage 1: Taakvelden

Taakvelden	Arnhem	Renkum	Rheden	Totaal baten	Arnhem	Renkum	Rheden	Totaal Lasten	Saldo begroting 2024
Bedragen x 1.000 euro									
0. Bestuur en ondersteuning									
0.4 Overhead	-35.002	-5.344	-8.476	**-48.822**	31.062	4.742	7.522	**43.327**	**-5.496**
0.5 Treasury	-	-	-	**-**	14	2	3	**19**	**19**
0.61 OZB woningen	-	-	-	**-**	3.418	522	828	**4.768**	**4.768**
0.64 Belastingen overig	-221	-34	-53	**-308**	287	44	70	**401**	**93**
0.10 Mutaties reserves	-	-	-	**-**	351	54	85	**490**	**490**
Saldo				**-49.130**				**49.005**	**-125**
1. Veiligheid									
1.2 Openbare orde en veiligheid	-	-	-	**-**	74	11	18	**104**	**104**
Saldo				**-**				**104**	**104**
6. Sociaal domein									
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-862	-	-	**-862**	862	-	-	**862**	**-**
Saldo				**-862**				**862**	**-**
Resultaat				**-49.992**				**49.971**	**-21**

7.2 Bijlage 2: Lasten per afdeling en team

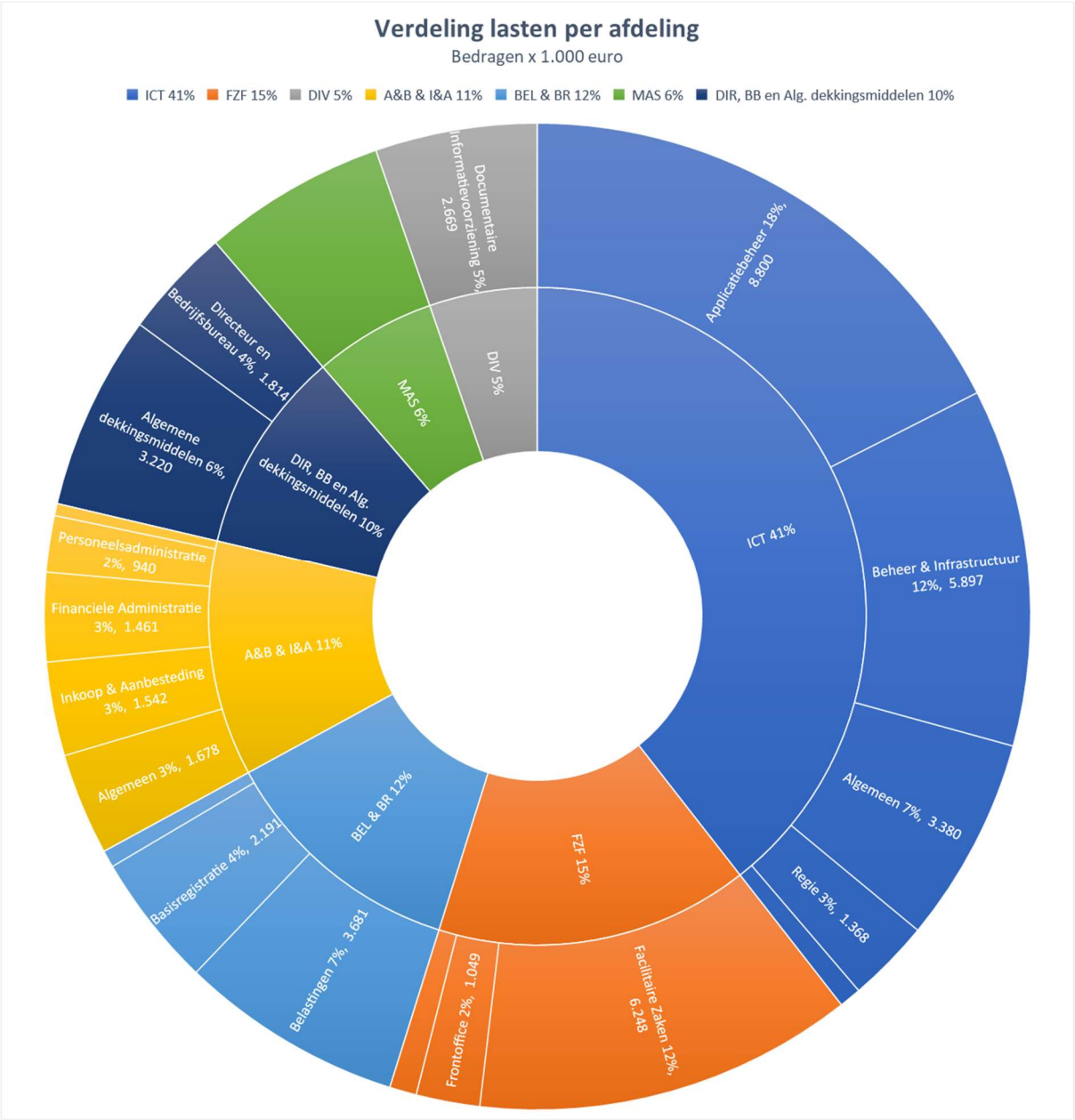

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
P. Hofman	3 Gebiedsontwikkeling	11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		7

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Overeenkomsten Bestemmingsplan Rheden, locatie Dorpsstraat 49a (woningbouw)

INHOUD VOORSTEL
Instemmen met het aangaan van:
- een intentieovereenkomst met initiatiefnemer voor de realisatie van een appartementencomplex aan de Dorpsstraat 49a te Rheden;
- een planschadeverhaalsovereenkomst met initiatiefnemer voor de realisatie van een appartementencomplex aan de Dorpsstraat 49a te Rheden.

1 Wat is de aanleiding?

Indiener heeft de gemeente verzocht om medewerking te verlenen voor de herziening van het vigerende bestemmingsplan 'Rheden 2016, woongebieden' om de realisatie van een appartementencomplex van in totaal 24 woningen met bijbehorende voorzieningen mogelijk te maken. De betreffende locatie voor het beoogde appartementencomplex is de huidige locatie van sport- en healthclub De Cirkel. Er wordt tegelijkertijd een bestemmingsplanherzieningprocedure voorbereid om de verhuizing van De Cirkel naar de Zuidflank mogelijk te maken. Het verouderde gebouw van De Cirkel aan de Dorpsstraat zal worden geamoveerd. Met voorliggend initiatief kan een goede invulling gegeven worden aan de vrijgekomen ruimte. Op 28 maart 2023 is uw college in principe akkoord gegaan met de ontwikkeling.

In het vigerend bestemmingsplan heeft het plangebied nu de bestemmingen Gemengd en Tuin. Het plan past niet binnen de toegelaten mogelijkheden die het vigerende bestemmingsplan biedt. Er is een functiewijziging naar de bestemming Wonen benodigd en de openbare ruimte zal opnieuw moeten worden ingericht waarbij ook de bestemmingen Verkeer en Groen zullen worden toegevoegd. Daarnaast zal het bouwvlak van vorm moeten veranderen naar de contouren van het appartementencomplex en zullen daarbinnen andere maatvoeringen benodigd zijn. In bijgevoegde intentieovereenkomst zijn de voorwaarden opgenomen waaronder wij bereid zijn een bestemmingsplan te maken en in procedure te brengen. Tevens is een planschadeverhaals-overeenkomst bijgevoegd om het risico van planschade te verleggen naar de initiatiefnemer.

Aanzicht zuidwest gevel

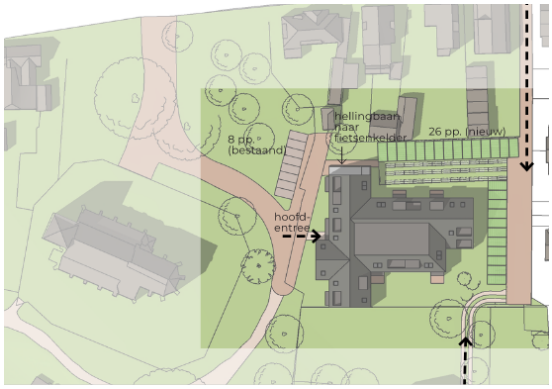

Bovenaanzicht plan

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- Wet ruimtelijke ordening;
- Structuurvisie Rheden, mijn dorps van morgen;
- Woonvisie 2020-2026;
- Bestemmingsplan Rheden 2016, woongebieden, vastgesteld op 28 maart 2017;
- Parapluplan Archeologie Rheden 2013 en aanpassing regeling Buitenplaatsen, vastgesteld op 15 april 2014.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

Door medewerking te verlenen aan deze bestemmingsplanherziening de beoogde ontwikkeling planologisch mogelijk te maken.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

Medewerking verlenen aan een bestemmingsplanherziening voor de realisatie van 24 appartementen. Hiervoor sluiten wij met initiatiefnemer een intentieovereenkomst, inclusief planschadeverhaalsovereenkomst, waarin de voorwaarden staan voor onze medewerking aan de bestemmingsplanwijziging. Als wordt voldaan aan deze voorwaarden stelt de initiatiefnemer een ontwerpbestemmingsplan op en brengen wij deze in procedure.

Voordat het bestemmingsplan vastgesteld wordt leggen wij u een nadere overeenkomst (met name aanleg openbare ruimte) voor. In deze overeenkomst worden afspraken uitgewerkt over onder andere het kostenverhaal. Het kostenverhaal is op hoofdlijnen benoemd in de quickscan en de brief inzake principebesluit. Met het ondertekenen van deze overeenkomst worden het kostenverhaal als ook andere voorwaarden voor de verdere uitwerking van het plan geborgd.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

De ontwikkeling vindt plaats voor rekening en risico van de initiatiefnemer. De onderzoeken, de bestemmingsplanprocedure, de kosten van eventuele planschade, alsmede de kosten voor de aanleg van het openbare gebied inclusief onze ambtelijke kosten voor voorbereiding en toezicht, zijn voor de initiatiefnemer. De ambtelijke inzet wordt gedekt uit de reguliere uren en leges. De ambtelijke inzet bestaat, naast toezicht, uit het toetsen en begeleiden van de onderzoeken en de bestemmingsplanprocedure. Er zijn voor de gemeente geen verdere kosten verbonden aan deze ontwikkeling.

6 Wat zijn de risico’s?

Er zijn voor de gemeente geen risico’s verbonden aan deze procedure. Het voorliggende besluit is er mede op gericht om de risico's van de planontwikkeling bij de initiatiefnemer te laten. Wel bestaat de wettelijke mogelijkheid tot het indienen van zienswijzen op het ontwerp bestemmingsplan. Eventuele gegronde zienswijzen kunnen ertoe kunnen leiden dat het plan uiteindelijk geen doorgang vindt.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

De gemeente en de initiatiefnemer zijn het eens over de inhoud van de overeenkomsten. Het draagvlak zal uiteindelijk moeten blijken tijdens de vooroverlegfase met de wettelijke instanties, de omgeving en uit de bestemmingsplanprocedure zelf. Initiatiefnemer zal 1 of meerdere informatiemomenten organiseren. Daaruit zal het draagvlak voor het plan blijken. Op basis van de

zienswijzenprocedure zal uw college en de raad een afweging dienen te maken over ingediende zienswijzen.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Voor het plan is het in deze eerste fase vooral aan de initiatiefnemer om een communicatietraject uit te voeren. Het advies aan de initiatiefnemer is om een duidelijke en tijdige communicatie naar omwonenden en andere belanghebbenden te voeren. Dit advies is tevens opgenomen als voorwaarde in de intentieovereenkomst. Initiatiefnemer is voornemens om in ieder geval een inloopavond te organiseren voor de ter inzagelegging van het ontwerp bestemmingsplan.
In het kader van de bestemmingsplanprocedure, die na ondertekening van de overeenkomsten zal worden opgestart, wordt aan een ieder de gelegenheid gegeven zienswijzen op het plan in te dienen op de in de Wet ruimtelijke ordening voorgeschreven wijze. De gemeente zal te zijner tijd via de gebruikelijke kanalen bekendmakingen doen over de procedure. Waar nodig zal overleg gevoerd worden met andere overheidsinstanties.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Nee

De Steeg,

gemeente Rheden

In Tweevoud verzenden

WeBro Invest B.V.
T.a.v. [redacted]
Koningsschot 45 C,
3905 PR VEENENDAAL

datum	ons kenmerk	uw brief/kenmerk
24 juli 2023	866808	

behandeld door	doorkiesnummer	bijlage(n)
[redacted]	(026) 49 76 911	6

onderwerp
Intentieovereenkomst vervaardigen herziening bestemmingsplan Rheden, locatie Dorpsstraat 49a, woningbouw.

Geachte [redacted] en/of nader te noemen meester,

Per brief van 6 april 2023 heeft de gemeente u geïnformeerd over het principebesluit van het college van burgemeester en wethouders. Onderstaande brief gaat in op de voorwaarden voor de medewerking aan uw verzoek.

Deze brief is te beschouwen als een intentieovereenkomst gericht op het vervaardigen van een bestemmingsplan en wij vragen u deze brief alsmede de bijgevoegde planschadeverhaalsovereenkomst ondertekend retour te sturen. Het overdragen van openbaar grond aan de gemeente zal in een nadere overeenkomst worden geregeld.

Omschrijving verzoek
Uw verzoek betreft een herziening van het bestemmingsplan voor de locatie Dorpsstraat 49a te Rheden om een appartementencomplex mogelijk te maken. Er wordt op dit moment een andere bestemmingsplanprocedure opgestart om sport- en healthclub De Cirkel, momenteel gevestigd op deze locatie, een nieuwe locatie aan de IJsselsingel te kunnen geven. Op de vrijkomende locatie aan de Dorpsstraat wenst u 24 appartementen met bijbehorende voorzieningen te realiseren. Het college van burgemeester en wethouders wil in principe meewerken aan het plan. Een en ander verder zoals omschreven in de brief van 6 april 2023. Hierin staan ook de overwegingen van het college en aandachtspunten voor het vervolg.

Ligging plangebied
De betreffende locatie voor de woningbouw is gelegen tussen de Dorpsstraat en de Laakweg. Het betreft de percelen kadastraal bekend als gemeente Rheden, sectie C, nummers 640, 1128, 1180, 1265 en 1266. Zie ter verduidelijking de schets op de volgende afbeelding.

Vigerende plannen
De percelen, waarop de herziening betrekking heeft, liggen binnen het plangebied waarvoor het bestemmingsplan 'Rheden 2016, woongebieden' geldt, vastgesteld door de gemeenteraad op 28 maart 2017. De percelen hebben volgens het geldende bestemmingsplan de bestemmingen 'Gemengd - 2' en 'Tuin' met bijbehorend bouwvlak en functieaanduidingen 'maatschappelijk' en 'sport'.

De gronden zijn voorts gelegen in het 'Parapluplan archeologie Rheden 2013 en aanpassing regeling buitenplaatsen', vastgesteld door de gemeenteraad op 15 april 2014. Daarin hebben de percelen de dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie 1' toegekend gekregen. Dit houdt in dat de gronden bestemd zijn voor een hoge archeologische verwachtingswaarde.

Bestemmingsplanherziening
Uw plan past niet binnen de toegelaten mogelijkheden die het vigerende bestemmingsplan 'Rheden 2016, woongebieden' biedt. Daarom in een bestemmingsplanherziening nodig. In deze intentieovereenkomst zijn voorwaarden opgenomen waaraan voldaan moet worden om een bestemmingsplanherziening mogelijk te maken.

Inspanningsverplichting
Zodra is voldaan aan de voorwaarden genoemd in deze intentieovereenkomst en dus blijkt dat de nieuwbouw van de sportschool ter plaatse uitvoerbaar is, kan er een bestemmingsplanherziening worden gemaakt. Onze bereidheid tot het voeren van een procedure tot herziening van het bestemmingsplan moet worden gezien als een *inspanningsverplichting* en geen garantie. Dit betekent dat wij in die procedure op grond van onze publiekrechtelijke taak, een goede afweging van alle belangen, kunnen komen tot het standpunt dat niet wordt meegewerkt aan uw verzoek, dan wel alleen aan een aangepast plan. De inspanningsverplichting ziet niet toe op het opnieuw voeren van de procedure indien de raad het bestemmingsplan niet vaststelt.

Het is uiteindelijk de gemeenteraad die beslist over het al dan niet, of gewijzigd, vaststellen van een bestemmingsplan en daarbij ingekomen zienswijzen beoordeelt. Tegen het besluit van de gemeenteraad staat beroep open bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Onze bereidheid garandeert derhalve niet dat, indien een ontwerpbestemmingsplan ter inzage wordt gelegd, dit plan ook rechtskracht krijgt.

Procedure
Wij beslissen niet eerder over het meewerken aan (de procedure voor) een bestemmingsplan dan nadat u een exemplaar van deze brief (de intentieovereenkomst) en de daarbij behorende planschadeverhaalsovereenkomst, voor akkoord ondertekend, aan ons hebt teruggezonden, de verschuldigde kosten voor het in behandeling nemen van het verzoek zijn betaald en wij ons een oordeel hebben gevormd over de wijze waarop is voldaan aan de in deze brief gestelde voorwaarden. Meegewogen worden de door u over te leggen onderzoeken, de uitwerking van het stedenbouwkundig plan/inrichtingsplan, en de eventueel hieruit gebleken aanwezigheid van belemmeringen.

Starten wij de procedure dan bestaat deze in de meeste gevallen uit de volgende stappen:
- onze beslissing over het vervaardigen van het bestemmingsplan, dit zullen wij publiceren;
- het plegen van vooroverleg onzerzijds met de in de wet voorgeschreven instanties;
- het vervaardigen van het ontwerpbestemmingsplan;
- de tervisielegging gedurende 6 weken van het ontwerp-bestemmingsplan met de daarbij behorende onderzoeken en andere relevante stukken, met de mogelijkheid zienswijzen in te dienen bij de gemeenteraad;
- ons voorstel aan de gemeenteraad inzake de beoordeling van ingekomen zienswijzen en de vaststelling van het bestemmingsplan;
- de beslissing van de gemeenteraad; dit zullen wij publiceren;
- de tervisielegging gedurende 6 weken van het raadsbesluit, met de mogelijkheid beroep in stellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State;
- daags na afloop van de beroepstermijn treedt het bestemmingsplan in werking en kunnen wij beslissen op een aanvraag om een omgevingsvergunning. Het plan treedt evenwel niet in werking indien een verzoek om schorsing is ingediend. Een schorsing zal meestal duren totdat de Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak het verzoek heeft afgewezen, dan wel tot het moment dat in beroep een besluit is genomen door de Afdeling bestuursrechtspraak.

Omgevingswet
Bij de hiervoor genoemde procedure is met de inwerkingtreding van de Omgevingswet geen rekening gehouden. Hierover het volgende.

De inwerkingtreding van deze wet wordt op dit moment voorzien op 1 januari 2024.
Wanneer het ontwerp bestemmingsplan voor inwerkingtreding ter visie is gelegd, kan de procedure onder de oude wetgeving worden voortgezet en blijft het hiervoor genoemde van toepassing. Wij zullen ons inspannen om het initiatief met behulp van een bestemmingsplan mogelijk te maken.

Omdat de voorbereiding van een bestemmingsplanprocedure afhankelijk is van onder andere onderzoeksresultaten, de kwaliteit van door u aangeleverde stukken, en de beschikbare capaciteit bij intern hierbij betrokken disciplines en externe partijen, behoudt de gemeente zich echter het recht voor om gedurende de voorbereiding te bepalen dat het aanleveren van stukken die geschikt

zijn voor terinzagelegging als ontwerpbestemmingsplan niet meer haalbaar is. Als dat laatste het geval is, kan uw initiatief wellicht met een omgevingsvergunning voor een zogenaamde buitenplanse omgevingsplanactiviteit of met een herziening van het dan geldende omgevingsplan mogelijk worden gemaakt.

Hierbij is het volgende dan in ieder geval van belang:
- U blijft nog steeds legesplichtig voor de voorbereiding van het bestemmingsplan. Een procedure onder de Omgevingswet zal eveneens legesplichtig zijn. Hoe de legesverplichting er dan uit ziet is op dit moment niet bekend.
- Er zal opnieuw worden beoordeeld wat er op het gebied van onderzoeken precies benodigd is en of de al uitgevoerde onderzoeken volstaan, en welke andere documenten eventueel nodig zijn.
- Over de dan te volgen procedure zal te zijner tijd met u worden overlegd. Het is waarschijnlijk dat hiervoor een overeenkomst benodigd is.

Gelet op het bovenstaande verzoeken wij u (en uw eventuele opdrachtnemers) zo spoedig mogelijk de benodigde documenten aan te leveren en als de gemeente correcties nodig acht, dit zo spoedig mogelijk door te voeren, indien u wilt dat het initiatief nog middels een bestemmingsplanprocedure mogelijk wordt gemaakt.

Tijdspad
De praktijk leert dat de uitvoering en toetsing van de benodigde onderzoeken en het opstellen van het conceptbestemmingsplan al snel 3 tot 6 maanden in beslag neemt. Vanaf het moment dat er een concept ontwerpbestemmingsplan klaar is om in procedure te worden gebracht, duurt het grofweg circa 6 maanden voordat een in procedure gebracht bestemmingsplan rechtskracht heeft. Wij gaan er daarbij vanuit dat eventuele ingebrachte zienswijzen geen belemmering vormen en de gemeenteraad tot vaststelling wenst over te gaan. Een en ander is mede afhankelijk van het moment waarop wij over goede onderzoeken beschikken, uw uitwerking van het stedenbouwkundig plan/inrichtingsplan en de inhoud van eventuele zienswijzen.

Voorwaarden
Het plan is globaal getoetst aan regelgeving en beleid. Aan onze medewerking verbinden wij de onderstaande voorwaarden.

Algemene voorwaarden

a *tekenen overeenkomsten*
U moet zich met de inhoud van deze brief akkoord verklaren. Dat geschiedt door ondertekening en terugzending van het extra exemplaar van deze brief evenals het extra exemplaar van de bijgevoegde planschadeverhaalsovereenkomst.

b *planschade*
U moet de eventuele tegemoetkoming in schade, die een derde lijdt ten gevolge van het van kracht worden van een bestemmingsplan dat op uw verzoek wordt vervaardigd, voor uw rekening nemen.
Het eventueel door ons college verschuldigd zijn van een schadevergoeding vloeit voort uit de Wet ruimtelijke ordening. Indien een dergelijk verzoek wordt ingediend, zullen wij deze volgens de gemeentelijke procedureverordening afhandelen. Hierbij worden alle betrokken belangen

gewogen alvorens wordt beslist of het verzoek gegrond, dan wel ongegrond is. Een en ander is neergelegd in de planschadeverhaalsovereenkomst die in tweevoud hierbij gaat.
U kunt ter indicatie van de verplichting die u aangaat voor uw eigen inzicht een risicoanalyse planschade laten uitvoeren.

c *geldigheid bereidheid, ondertekening*
Indien wij de getekende stukken niet binnen *twee weken* na de datum van verzending van deze brief hebben ontvangen, vervalt onze aanbieding om deze procedure te voeren. Na ondertekening is deze intentieovereenkomst *1 jaar* houdbaar.

d *kosten procedure*
De kosten voor het in behandeling nemen van uw verzoek om herziening van het bestemmingsplan komen voor uw rekening, ook al leidt dit niet tot het door u gewenste resultaat. Na ontvangst van het getekende exemplaar van deze brief en de planschadeverhaalsovereenkomst, ontvangt u van ons een legesaanslag voor de betaling van het verschuldigde bedrag ad € 4.277,30.
U laat het bestemmingsplan zelf opstellen. Ongeacht hetgeen u door een adviesbureau wordt geoffreerd, dient u te voldoen aan onze voorwaarden. Deze voorwaarden kunt u lezen in de bijlage *Zelf een bestemming vervaardigen.* Hieruit blijkt bijvoorbeeld dat wij alleen op basis van een door ons geaccordeerd plan een procedure starten. Wij toetsen aangeleverde stukken hoogstens driemaal. Zijn wij de derde keer niet akkoord dan stellen wij alsnog het bestemmingsplan op na betaling van de resterende leges volgens onze legesnota.

e *start werkzaamheden*
Van gemeentewege wordt geen ontwerpbestemmingsplan in procedure gebracht voordat u de leges voor het in behandeling nemen van het verzoek heeft voldaan.

f *geldigheid aanbieding, onderzoeken*
Onze aanbieding vervalt tevens als wij niet tijdig de van u gevraagde onderzoeken en uitwerking van stedenbouwkundige plan/ inrichtingsplan ontvangen. Binnen *3 maanden* na het versturen van deze brief, moet u deze stukken in concept ter toetsing hebben overgelegd.

g *onderzoeken*
- De kosten voor de hieronder genoemde onderzoeken komen voor uw rekening. Dit geldt ook als tijdens de procedure blijkt dat andere onderzoeken nodig zijn, of wanneer uitkomsten van een onderzoek, dan wel aanpassingen in het plan naar onze mening vragen om een vervolgonderzoek.
- De onderzoeken moeten afgestemd zijn op het uiteindelijke plan dat als basis dient voor de herziening van het bestemmingsplan.
- U moet van elk onderzoek ten minste een digitale versie sturen voor de toetsing onzerzijds. Nadat wij hebben ingestemd met een onderzoek, stuurt u ons ten behoeve van de tervisielegging van het ontwerpbestemmingsplan, de definitieve versie van het onderzoek in pdf-formaat. Wij vragen u de onderzoeken te sturen naar de in het briefhoofd vermelde medewerker, voor de digitale exemplaren via het e-mailadres [redacted]@rheden.nl.

h *financiële uitvoerbaarheid*
De uitvoering van de door u beoogde ontwikkeling dient financieel haalbaar te zijn. Gelet op de aard van de door u beoogde ontwikkelingen gaan wij vooralsnog uit van deze haalbaarheid.

Mocht in een later stadium blijken van gegronde twijfels ten aanzien van deze haalbaarheid, dan kan dat leiden tot stopzetting van de bestemmingsplanprocedure. Alvorens hiertoe te besluiten zult u in de gelegenheid worden gesteld de financiële uitvoerbaarheid te motiveren.

i *gebruik gemeentegrond*
Voor zover het ontwerp van de terreininrichting slechts uitvoerbaar is na aanpassingen in het openbare gebied, zullen wij afwegen of wij daaraan willen meewerken. Indien wij meewerken, komen de kosten voor de herinrichting voor uw rekening.

j *nadere overeenkomst*
Voor de overname van openbare gronden zal op basis van een goedgekeurde inrichtingstekening een nadere overeenkomst worden gesloten. Wij zullen met u in overleg treden om hierover nadere afspraken te maken. Deze nadere overeenkomst moet gesloten zijn vóór vaststelling van het bestemmingsplan.

k *huidige gebruikers*
U bent verantwoordelijk voor het beschikbaar komen van de percelen voor de door u gewenste ontwikkeling.

l *kosten gemeentelijke voorbereiding en uitvoering*
U betaalt alle, dus ook eventueel door de gemeente te maken voorbereidings- en uitvoeringskosten voor openbare werken binnen en zo nodig ook buiten de bouwlocatie voor zover deze noodzakelijk zijn voor het bouwplan. Hierbij kunt u denken aan bijvoorbeeld het maken van een ontsluiting op het openbare gebied, waaronder de noodzakelijke aanpassing van het trottoir, wegen, openbare verlichting, bomen evenals de kosten van het aanbrengen van een afvoer voor afvalwater op de bestaande hoofdriolering.

m *aansprakelijkheid*
U bent aansprakelijk voor eventuele beschadigingen aan openbare werken die veroorzaakt zijn door de uitvoering van het bouwplan. De kosten van herstel worden u in rekening gebracht.

n *overdracht locatie*
U verplicht zich het bepaalde in deze brief en in het bijzonder de gemeentelijke voorwaarden verbonden aan onze bereidheid mee te werken, bij overdracht van uw ontwikkelpositie en/of bij overdracht van het onderhavige terrein, aan de nieuwe ontwikkelaar en/of eigenaar op te leggen. Indien het bepaalde in deze brief niet wordt opgelegd, zullen wij ons niet langer gehouden voelen om verdere medewerking te verlenen aan een planologische procedure.

o *afstemming omwonenden*
U zorgt voor afstemming over uw plannen met de omgeving en houdt ons op de hoogte van het draagvlak voor uw plannen in de omgeving. Vanwege de grootte van het plan en de ligging nabij de Dorpskerk verzorgt u een bijeenkomst voor de omgeving. In het kader van de te voeren planologische procedures zullen wij ingebrachte belangen in relatie tot het algemeen belang afwegen.

p *duurzaamheid*
De gemeente heeft zich tot doel gesteld om in 2040 een klimaatbestendige en CO2-neutrale gemeente te zijn. We stimuleren onze inwoners, ondernemers en organisaties om samen onze

ambities waar te maken. Wij bevelen daarom aanvullende energiebesparende maatregelen aan (denk aan een warmtepomp, zonnecollectoren, zonnepanelen).

Voorwaarden in verband met het vervaardigen van het bestemmingsplan

Deze voorwaarden zijn afgestemd op huidige regelgeving, tijdens de voorbereiding van de vaststelling van het bestemmingsplan kan regelgeving wijzigen.

q *inhoud bestemmingplan*
U laat zelf het bestemmingsplan opstellen inclusief het laten tekenen van de verbeelding. We merken op dat de verbeelding en regels moeten worden afgestemd op het uiteindelijke plan. De te creëren planologische ruimte voor het pand moet voldoen aan het uitgangspunt van twee lagen met een kap. De toelichting dient een actueel beeld te geven van het relevant beleid en toegespitst te worden op het initiatief. De plantoelichting dient voor dit initiatief ook een verantwoording van de Ladder Duurzame Verstedelijking te bevatten. Daarnaast dient onder andere een landschapsplan opgenomen te worden als bijlage bij de regels van het bestemmingsplan.

r *inrichtingstekening*
Teneinde te kunnen beoordelen of de ontwikkeling uitvoerbaar is, dient u op een ingemeten tekening schaal 1:500 de inrichting van het terrein aan te geven. Deze tekening bevat naast de beoogde ontwikkeling ten minste de ontworpen parkeervoorzieningen, met zo nodig de wijze van ontsluiting van het terrein, evenals een inmeting van de aanwezige en eventueel te verwijderen bomen. Overige relevante gegevens kunnen zijn het aan te leggen/te behouden groen, de locatie van een wadi, de breedte van de aan te leggen wegen, de uitritconstructie, de verlichting, de verzamelplaats voor afval(containers), de opstelplaats(en) voor de brandweer en locaties van eventuele bluswatervoorzieningen.

De verantwoordelijkheid voor het voldoen aan de Handreiking Bluswatervoorziening en Bereikbaarheid ligt bij u als initiatiefnemer. Als blijkt dat een noodontsluitingsmogelijkheid privaatrechtelijk niet te borgen is met een erfdienstbaarheid, is het noodzakelijk dat voldaan wordt aan paragraaf 4.3.3. van de Handreiking Bluswatervoorziening en Bereikbaarheid van Brandweer Nederland van januari 2020.

Bij de nadere uitwerking van het stedenbouwkundig plan moet worden voldaan aan:
- de indeling van de appartementen aan de noord/westzijde zodat er voldoende woonkwaliteit en privacy geborgd kan worden;
- de uitgangspunten zoals beschreven in de Quick Scan d.d. 23 februari 2023 en het verslag van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit Rheden d.d. 22 februari 2023.

Het geldende welstandsbeleid is van toepassing bij de uiteindelijke beoordeling in het kader van de omgevingsvergunning.

s *landschapsplan*
Zoals eerder vermeld dient aan het bestemmingsplan een landschapsplan gekoppeld te worden. U moet een landschapsplan laten vervaardigen, met tekeningen ten minste schaal 1:500. De inrichtingstekening van de nieuwe situatie kan daarvoor als basis dienen. De nieuwe inrichting van de buitenruimte zal qua sfeer en uitstraling moeten aansluiten bij de kerk en het parkje

met de monumentale bomen. Aandachtspunten hierbij zijn in ieder geval de wijze van ontsluiting van het pand en de consequenties daarvan voor de entree naar de kerk, de oplossing van het parkeren, de inrichting met groen/bomen en de soortkeuze van de beplanting.
Het landschapsplan moet een opgave van de aan te planten soorten bevatten en de locatie en afmetingen van de elementen met een motivering van vorenstaande. Vanuit het biodiversiteitsplan wordt er om de aanplant van inheemse soorten gevraagd. Er kan gedacht worden aan heesters, hagen, bomen, maar ook aan gevelbekleding en groene parkeervakken. Van belang is dat in de verdere uitwerking nadrukkelijk in samenhang met het landschap verder wordt ontworpen aan het gebouw en de buitenruimte. Een goede landschappelijke inpassing zal namelijk invloed hebben op de uiteindelijke situering en vormgeving van het gebouw en het parkeren, maar bijvoorbeeld ook ten aanzien van de privé-buitenruimte op de begane grond. Het gebouw en buitenruimte dienen een samenhangend geheel te worden. De inpassing van het gebouw aan de parkzijde vormt daarbij extra van belang, waarbij enkele solitaire bomen het beeld van het gebouw aan het park kunnen versterken.

t *cultuurhistorische analyse*
Het aspect cultuurhistorie mag geen belemmering vormen. De locatie ligt in de buurt van de Mauritiuskerk. Er dient een cultuurhistorische analyse te worden uitgevoerd. Wij verzoeken u historisch kaartmateriaal in het onderzoeksrapport op te nemen waaruit de historische gelaagdheid van het plangebied goed valt af te lezen.

u *bomen effect analyse*
Uitgangspunt bij deze planontwikkeling is het handhaven van de bestaande bomen. De aanwezige bomen in en nabij het plangebied dient u daarom in te meten. In de nabijheid van het plangebied, staan bijzondere bomen. U treft bij de intentieovereenkomst het formulier Bomen Effect Analyse aan. U dient deze vragenlijst ingevuld aan [redacted] van de afdeling Openbaar Beheer terug te zenden. Aan de hand van uw antwoorden beoordelen wij of u een bomeneffectanalyse dient uit te voeren. Op de inrichtingstekening, zoals hierboven reeds vermeld, geeft u aan welke bomen worden verwijderd, behouden worden en welke worden geplant.

v *bodemonderzoek*
U dient een onderzoek te laten verrichten naar de aanwezigheid van bodemverontreiniging binnen het plangebied. Er is sprake van een evidente functiewijziging. Dit maakt dat bodemonderzoek nodig is voorafgaand aan de functiewijziging. Er zal een historisch vooronderzoek en een verkennend bodemonderzoek moeten worden uitgevoerd. Alvorens de gemeenteraad kan overgaan tot de vaststelling van het bestemmingsplan dient de bodem geschikt te zijn voor de beoogde functie.
Het onderzoek dient daarbij aan de volgende uitgangspunten te voldoen:
- het bodemonderzoek dient te worden uitgevoerd conform de NEN-5740;
- het bodemonderzoek mag niet ouder zijn dan 5 jaar;
- tussen het verrichten van het bodemonderzoek en heden hebben geen bodembedreigende activiteiten plaatsgevonden op de locatie;
- indien uit het vooronderzoek of tijdens het bodemonderzoek blijkt dat de locatie asbest verdacht is, dient asbestbodemonderzoek conform de NEN 5707 uitgevoerd te worden.

- het uitvoerende adviesbureau dient voor de uit te voeren werkzaamheden te beschikken over een ministeriële erkenning in de zin van het Besluit uitvoeringskwaliteit bodem (Kwalibo).

De gegevens van het bodemonderzoek dienen zowel in XML-formaat (conform de BRL SIKB 0100) als in PDF te worden aangeleverd. Graag inclusief de X-Y coördinaten van de boorpuntposities.

Voor meer informatie omtrent het uit te voeren bodemonderzoek kunt u contact opnemen met [redacted] van het Team Woon- en Leefomgeving, via telefoonnummer (026) 49 76 [redacted] of [redacted]@rheden.nl.

w *goedgekeurd saneringsplan of BUS-melding*

Indien er sprake is van een ernstig geval van bodemverontreiniging dient de bodem te worden gesaneerd. De vaststelling van het bestemmingsplan is alleen mogelijk na ontvangst van een door Gedeputeerde Staten goedgekeurd saneringsplan of een gedane BUS-melding bij het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland.
Voor meer informatie omtrent bodemsanering kunt u contact opnemen met [redacted] van het Team Woon- en Leefomgeving, via telefoonnummer (026) 49 76 [redacted] of [redacted]@rheden.nl.

x *waterparagraaf*

Het aspect water is van groot belang binnen de ruimtelijke ordening. Door verstandig om te gaan met het water kan verdroging en water(over)last voorkomen worden en kan ook de kwaliteit van het water hoog gehouden worden. Daarom is het noodzakelijk dat gebiedseigen water zo lang mogelijk in het gebied zelf blijft. Dit gebeurt door middel van het afkoppelen van het schone hemelwater (regen) wat op verhardingen valt zoals bijvoorbeeld de daken.

Aan de hand van de Handreiking Watertoets kan het aspect water in onderhavig plan worden meegenomen. Doel van het watertoets proces is te waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op evenwichtige wijze meewegen bij alle ruimtelijke plannen en besluiten die relevant zijn voor de waterhuishouding.

Het beleid omtrent lozing van hemelwater is aangegeven in de 'Verordening afvoer hemelwater en grondwater Rheden'. Slechts indien geen voorziening op het eigen terrein mogelijk is, kan van deze verplichting ontheffing worden verleend. Dan kan, na instemming van de eigenaar (waterschap Rijn en IJssel) bijvoorbeeld hemelwater geloosd worden op een vijver. Wegens afwezigheid van een gescheiden rioolstelsel rondom het plangebied is het niet mogelijk om hemelwater op het aanwezige rioolstelsel te lozen.

y *geohydrologisch onderzoek*

U dient door middel van een deugdelijk geohydrologisch onderzoek in relatie tot de aard van het bouwplan aan te tonen welke gevolgen het bouwplan heeft voor de bestaande waterhuishouding en de omgeving (bodemsamenstelling, waterafsluitende lagen, waterdoorlatendheid, hoogte en laagste grondwaterstand en eventuele overige relevante informatie). U moet zo nodig maatregelen aangeven en treffen om negatieve gevolgen voor de waterhuishouding ten gevolge van het bouwplan te neutraliseren of te compenseren.

Het hemelwater en huishoudelijk afvalwater dienen gescheiden te blijven. Vuilwater dient te worden afgevoerd middels het gemengde rioolstelsel van de kern Rheden.

Het beleid omtrent lozing hemelwater is aangegeven in de "Verordening afvoer hemelwater en grondwater Rheden 2015" en het Activiteitenbesluit. Het is niet toegestaan om hemelwater van nieuwe verhardingen en gebouwen op de riolering te lozen. Dit hemelwater zal op eigen terrein moeten worden verwerkt. De eigenaar is verantwoordelijk voor het (blijvend) functioneren van de infiltratievoorziening.

Er dient een plan, ter beoordeling, aangeleverd te worden waarin is aangeven op welke wijze de afvoer hiervan is beoogd. U dient de gemeente te informeren over de beoogde hemelwatervoorziening en u levert een relevante capaciteitsberekening aan, met afmetingen en technische specificaties van de voorziening. Uitlogende en/of verontreinigende materiaal-toepassingen moeten vermeden worden. Toepassing van een speciale bodempassage verdient de voorkeur. Voor lozen op oppervlaktewater is toestemming van het waterschap vereist. Slechts indien geen voorziening op het eigen terrein mogelijk is, kan van deze verplichting ontheffing worden verleend. Een mogelijkheid kan dan zijn u met onze instemming het hemelwater aansluit op ons gescheiden rioolstelsel indien dit aanwezig is.

Er is een riolering aanwezig nabij de zuidelijke perceelgrens. Deze riolering zal verplaatst moeten worden om te voorkomen dat het gebouw op of direct naast het riool komt te staan. Deze kosten zijn voor uw rekening.

Aan het aansluiten op de gemeentelijke riolering zijn kosten verbonden. De gemeente stelt eisen aan de wijze van uitvoering van de riolering. Deze gemeentelijke eisen kunt u opvragen bij [redacted] van de gemeente, via telefoonnummer (026) 4976 [redacted]. Voor de toetsing van het uiteindelijke plan is een compleet 'rioleringsplan' vereist. Daarin moet duidelijk zijn aangegeven hoe met het huishoudelijk afvalwater (vuilwater) en het hemelwater wordt omgegaan.

De oplossing met betrekking tot het verwerken van hemelwater is voor het bestemmingplan van belang als uw oplossing op maaiveldniveau ruimte vraagt. In de inrichtingstekening moet u dan uw infiltratievoorziening intekenen.

Wij willen u meegeven dat het geohydrologisch onderzoek vaak te combineren is met ander noodzakelijk bodemonderzoek, zoals bijvoorbeeld ten behoeve van de fundering, bodemkwaliteit of archeologie.

z archeologisch onderzoek

De locatie heeft Waarde Archeologie 1 (hoge archeologische verwachting of bekende archeologische vindplaats). Op het moment dat er een oppervlakte groter dan 100 m2 ontgraven wordt met een diepte van 30 cm of opgehoogd wordt met meer dan 100 cm geldt een onderzoek plicht (archeologisch rapport waarin de waarden van de gronden zijn vastgelegd). Gronden die eerder verstoord zijn door in dit geval onderkeldering en de aanleg van het zwembad maken geen onderdeel uit van het bepalen van deze oppervlakte.
Het is aan initiatiefnemer om tijdig inzichtelijk te maken of het initiatief binnen de vrijstellingsgrens (100 m2) blijft. Dit door het aanleveren van een tekening met omvang, locatie en diepte van bodemingrepen ten opzicht van al aanwezige verstoringen.
Indien de vrijstellingsgrens (100 m2) wordt overschreden, wordt een archeologisch bureauonderzoek gevraagd. Op basis van de resultaten wordt bepaald of en welke methode van vervolgonderzoek noodzakelijk is. Rond de kerk zijn namelijk eerder vondsten gedaan ondanks dat het oude kerkhof geruimd is en de bodem hier naar verwachting dus verstoord is. Het is

goed mogelijk dat uit het bureauonderzoek naar voren komt dat in het plangebied alsnog vondsten van belang aangetroffen kunnen worden, ook in verstoorde grond. De normale stap van booronderzoek na bureauonderzoek is op deze locatie om die reden mogelijk niet opportuun. Afhankelijk van de resultaten van het bureauonderzoek kan bijvoorbeeld ingezet worden op sloopbegeleiding van de ondergrondse delen en vervolgens proefsleuvenonderzoek.

Indien funderingsonderzoek uitgevoerd gaat worden, kan dit onderzoek mogelijk met archeologisch onderzoek gecombineerd worden. In dat geval zouden kijkgaten langs de fundering kunnen worden gegraven die ook archeologisch beoordeeld en gedocumenteerd worden. Het rapport moet voldoen aan de KNA 4.1 en het Handboek Archeologisch onderzoek regio Arnhem (https://www.rheden.nl/Bibliotheek/Documenten/Inwoners/Wonen_leefomgeving/Handboek_archeologisch_onderzoek_binnen_de_regio_Arnhem_januari_2017.pdf) en ter toetsing worden voorgelegd aan de gemeente. Contactpersoon hiervoor is [redacted] ([redacted]@rheden.nl). Bij afwezigheid, regio-archeoloog [redacted] ([redacted]@arnhem.nl).

aa *onderzoek effecten op natuurwaarden*

Om eventuele effecten op natuurwaarden, zoals het amoveren van de bestaande bebouwing, in kaart te brengen en daarmee de (haalbaarheids)gevolgen voor het plan, is een onderzoek naar beschermde natuurwaarden nodig in de vorm van een quickscan Wet Natuurbescherming. In de quickscan Wet Natuurbescherming worden de onderdelen gebiedsbescherming (Gelders Natuurnetwerk, Natura 2000) en soortenbescherming getoetst.

Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek kan er sprake zijn van vervolgonderzoek of een ontheffingsaanvraag traject bij de Provincie Gelderland.

De Wet natuurbescherming is altijd van toepassing. Volgens deze wet moet een ieder voldoende zorg in acht nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Er bestaat de mogelijkheid dat de geplande activiteiten schade veroorzaken aan beschermde plant- en diersoorten. Om te bepalen of dit het geval is moet in eerste instantie een quickscan Wet Natuurbescherming worden uitgevoerd door een deskundig bureau. Uitkomst kan zijn dat uitvoering van de activiteit aan voorwaarden moet voldoen. Denk bijvoorbeeld aan kap van bomen uitvoeren buiten het broedseizoen. De uitkomst van het onderzoek kan ook zijn dat u aanvullend onderzoek moet laten uitvoeren of een ontheffing moet aanvragen. Dit wordt beoordeeld in de Quickscan Wet Natuurbescherming.

In dit onderzoek moeten ook het volgende punt beschouwd worden:

Ten aanzien van het aspect stikstofdepositie wordt een stikstofonderzoek/ onderbouwing verlangd om inzicht te krijgen of er door de ontwikkeling mogelijk sprake kan zijn van stikstofdepositie op Natura 2000 ten aanzien van de aanleg- en de gebruiksfase.

In het rapport dienen duidelijk opgenomen te zijn:

- De ligging van het plangebied, ook door middel van een kaart;
- De gebiedsbeschrijving toegelicht met foto’s;
- Of er effecten op beschermde gebieden (Natura-2000 en Gelders Natuurnetwerk) te verwachten zijn, of dat nader onderzoek gedaan moet worden;
- Indien sprake is van een ligging in of nabij beschermde gebieden, dienen de aan- of

afwezigheid van effecten van de ingreep op basis van de instandhoudingsdoelen of kernkwaliteiten beargumenteerd te worden;
- Welke soorten zijn aangetroffen;
- Welke soorten kunnen worden verwacht/aanwezig kunnen zijn;
- Alle soortgroepen dienen aan de orde te komen;
- Welke soorten zijn uit te sluiten op basis van veldbezoek en biotopen, alle soortgroepen dienen aan de orde te komen;
- De te trekken conclusies, waarbij wordt ingegaan op de inhoudelijke en procedurele gevolgen.

Het tijdig inzetten van onderzoeken, deze zijn vaak seizoensgebonden en het tijdig vooroverleg plegen met het bevoegd gezag is van belang om niet op het laatste moment voor verrassingen komen te staan. Als uw activiteit een negatief effect op beschermde soorten heeft, moet in beeld gebracht worden om welke soorten het gaat en welke maatregelen er genomen kunnen worden om dit te voorkomen.
Het onderzoek, (of onderzoeken) dient u ter beoordeling aan ons college te zenden, via het mailadres van de in de briefhoofd vermelde medewerker: [redacted]@rheden.nl. Voor uw plan kan een ontheffing/vergunning nodig zijn.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met [redacted] van het Team Woon- en Leefomgeving, via [redacted]@rheden.nl.

bb *biodiversiteitsparagraaf en natuurinclusief bouwen en ontwerpen*
Het college en de gemeenteraad hebben besloten om in te zetten op een hoge ambitie voor de biodiversiteit middels de inzet van een gemeentelijk biodiversiteitsplan. Een ontwikkeling vanuit dit beleid is het natuurinclusief ontwerpen en inrichten van projecten aan de hand van een puntensysteem. Momenteel wordt gewerkt aan het puntensysteem, deze is nog niet gereed.
Gelet op de biodiversiteitsambities dient het natuurinclusief ontwerpen en inrichten als uitgangspunt gehanteerd te worden in de inrichting en ontwikkeling van het project. Dat betekent ook dat voorafgaand ecologische waarden goed in beeld worden gebracht, deze zoveel mogelijk worden behouden en versterkt. Dit wordt bereikt door het vroegtijdig opstarten van een quickscan flora en fauna inclusief de uitvraag daarbij van een biodiversiteitsparagraaf. De biodiversiteitsparagraaf kan daarbij onderdeel uitmaken van de quickscan Wet Natuurbescherming.

cc *woon- en leefklimaat*
Voor de nieuw toe te voegen woningen moet worden gemotiveerd dat er sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Hierbij moet rekening worden gehouden met het geluidbeleid van de gemeente.

dd *geluidsonderzoek*
U moet een akoestisch onderzoek laten verrichten naar de geluidsbelasting op de gevels (de grenzen van de bouwvlakken) van de beoogde ontwikkeling vanwege het wegverkeer. Het plangebied ligt binnen de zogeheten geluidzone van de A348. Hierdoor zal moeten worden aangetoond dat overal in het plangebied voldaan kan worden aan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB. Blijkt dat de geluidsbelasting hoger is dan de voorkeurswaarde, maar wel zodanig dat wij ontheffing kunnen verlenen, dan zal het ontwerpontheffingsbesluit tegelijk met het ontwerpbestemmingsplan ter inzage worden gelegd.

Alvorens een bestemmingsplan kan worden vastgesteld, moeten wij een benodigde ontheffing hebben verleend.

ee *onderzoek luchtkwaliteit*

Er behoeft geen uitgebreid onderzoek te worden uitgevoerd. Echter, in de onderbouwing hiervoor, in de toelichting, dient het effect op de luchtkwaliteit beschreven te worden (wat voor het effect heeft het plan op de luchtkwaliteit, waarschijnlijk Niet in Betekende Mate waarbij de van toepassing zijn de concentraties PM10, PM2.5 en NO2 voor de omgeving zijn meegenomen) met een conclusie waarom verder of uitgebreid onderzoek niet relevant is.

ff *externe veiligheid*

Het plangebied ligt niet binnen een plaatsgebonden risicocontour 10^{-6} van een risicobron. Daarmee wordt geen grens- of richtwaarde overschreden en is er geen sprake van een directe of harde belemmering voor realisatie van het plan.
In het kader van het groepsrisico is een beperkte verantwoording groepsrisico noodzakelijk. Dit vormt echter geen belemmering voor het plan. Deze beperkte verantwoording groepsrisico moet worden uitgevoerd voor de spoorlijn Arnhem-Zutphen en de provinciale weg A348.

gg *veiligheid*

U moet overeenstemming bereiken over de opzet van het plan met de Brandweer Gelderland Midden. Daarbij moet u denken aan de bereikbaarheid van het bouwwerk/de bouwwerken en de aanwezigheid van toereikende bluswatervoorzieningen. Uit oogpunt van risicobeheersing kunnen nadere voorwaarden gesteld worden. Wij verwijzen u naar de Handreiking Bluswatervoorzieningen en Bereikbaarheid 2019, van Brandweer Nederland.
Eventueel aan te brengen voorzieningen komen voor uw rekening.
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de Brandweer Gelderland Midden, [redacted] te bereiken op telefoonnummer [redacted].

hh *verkeer en parkeren*

Voor het vervaardigen van het bestemmingsplan is het van belang of er voldoende gelegenheid is voor het parkeren op het bijbehorende terrein. De parkeernormen staan in de Nota Parkeernormen Rheden 2015.
De bruikbaarheid van de parkeervoorzieningen (grootte parkeerplaats e.d.) conform de Nota is evenzeer van belang.
In het kader van de omgevingsvergunning zal op basis van het uiteindelijke bouwplan ook nog een toets plaatsvinden.

ii *aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling*

U dient een aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling aan te leveren. Deze zal aan het gemeentecollege worden voorgelegd.

U kunt voor vragen of meer informatie over de verschillende onderwerpen contact opnemen met procesregisseur [redacted] via het telefoonnummer [redacted] of via het mailadres [redacted]@rheden.nl. Voor vragen kunt u ook contact opnemen met de in het briefhoofd vermelde medewerker, te bereiken via het telefoonnummer [redacted] of via het mailadres [redacted]@rheden.nl. De medewerkers kunnen u doorverwijzen naar de betreffende adviseurs.

Ten slotte
Uit het vorenstaande kunt u afleiden dat u moet voldoen aan vele voorwaarden voordat een bestemmingsplanprocedure kan worden gestart.
Wij attenderen u erop dat indien de herziening van het bestemmingsplan rechtskracht krijgt, dit niet vanzelf inhoudt dat alle benodigde vergunningen en/of ontheffingen worden verleend. Elke vergunning kent zijn eigen toetsingskader en het aanvragen is uw verantwoordelijkheid. Wij wijzen u in dit verband op de omgevingsvergunning. Het aanvragen van een omgevingsvergunning is uw verantwoordelijkheid. Het indienen van een omgevingsvergunning is pas mogelijk indien het bestemmingsplan inwerking is getreden. Ook de procedure van de omgevingsvergunning valt buiten de werking van onderhavige intentieovereenkomst.

In de op onderhavig plan toegesneden bijlage *Bouwplan en vergunningen woningbouw Dorpsstraat* attenderen wij u, zonder uitputtend te willen zijn, nog op enige aspecten die voor de uitvoering van belang zijn. Wij vragen u hiervan goede nota te nemen omdat de uitvoering mogelijk moet zijn binnen de kaders die in het bestemmingsplan worden vastgelegd.

De in het briefhoofd vermelde medewerker zal de bestemmingsplanprocedure begeleiden. Voor vragen kunt u zich tot haar wenden. Wij verzoeken u bij alle correspondentie het zaaknummer 866808 te vermelden.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zien de door u voor akkoord getekende exemplaren van deze brief en de planschadeverhaalsovereenkomst tegemoet.

Hoogachtend,

L. van de Weerdhof
Manager,
Team Omgevingsrecht.

Voor akkoord:

_____
(plaats, datum)

_____
(handtekening)

_____
(naam, hoedanigheid)

Bijlagen:

- Planschadeverhaalsovereenkomst (in tweevoud)
- Bouwplan en vergunningen
- Openbaar beheer en verkeer
- Voorwaarden voor het zelf opstellen van bestemmingsplan
- formulier Bomen Effect Analyse
- formulier aanvraag hogere waarden Wgh

Datum van verzending:

AFSCHRIFT AAN (Digitaal, intern):

[redacted]

AFSCHRIFT AAN (Digitaal, extern):

- Brandweer – risicobeheersing@vggm.nl
- ODRA – [redacted]@odra.nl

gemeente Rheden

Velp | Rheden | De Steeg | Ellecom
Dieren | Spankeren | Laag-Soeren

Gemeentehuis Hoofdstraat 3 | 6994 AB De Steeg | Postbus 9110 | 6994 ZJ De Steeg
T (026) 49 76 911 | **F** (026) 49 76 518 | **E** gemeente@rheden.nl | www.rheden.nl

IN TWEEVOUD VERZENDEN

Planschadeverhaalsovereenkomst

De ondergetekenden:

de gemeente Rheden, te dezen vertegenwoordigd door mevrouw L. van de Weerdhof, manager Team Omgevingsrecht, krachtens het Mandaatbesluit Rheden 2020 bevoegd tot ondertekening, hierna te noemen `**de gemeente**´,

en

WeBro Invest B.V., [redacted] en / of nader te noemen meester,
Koningsschot 45 C, 3905PDR Veenendaal,
hierna te noemen `**de verzoeker**´,

hierna gezamenlijk te noemen `**partijen**´,

overwegende dat:

- de verzoeker verantwoordelijk is voor de ontwikkeling van het project;
- de verzoeker dit wenst voor het bouwen van een appartementencomplex en bijbehorende voorzieningen aan de Dorpsstraat 49a te Rheden [redacted] op de percelen kadastraal bekend als Gemeente Rheden, sectie C, nummers 640, 1128, 1180, 1265 en 1266;
- het project in strijd is met het geldende bestemmingsplan 'Rheden 2016, woongebieden', waarin de locatie de bestemmingen Gemengd en Tuin heeft;
- derhalve een omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen en/of planologisch strijdig gebruik geweigerd behoort te worden, tenzij de bereidheid bestaat om mee te werken aan een herziening van het bestemmingsplan, een afwijking van het bestemmingsplan of een projectbesluit;
- de verzoeker de gemeente heeft verzocht om een herziening van het bestemmingsplan ten behoeve van het project;
- de gemeente pas dan kan besluiten tot een herziening van het bestemmingsplan als daarbij sprake is van een goede ruimtelijke ordening;
- de gemeente uit een eerste onderzoek geen doorslaggevende planologische beletselen zijn gebleken die medewerking beletten aan dit verzoek;
- er evenwel uit de gevraagde herzienig van het bestemmingsplan schade voor de gemeente kan voortvloeien als bedoeld in artikel 6.1 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) waardoor er bij de gemeente gerede twijfel bestaat over de vereiste economische uitvoerbaarheid van de gevraagde planologische maatregel;
- in verband hiermee de verzoeker in overweging is gegeven voor eigen inzicht een planschaderisicoanalyse uit te voeren;
- de kosten van een planschaderisicoanalyse voor rekening van de verzoeker komen;

- de gemeente evenwel bereid is de door de verzoeker gevraagde planologische maatregel verder in procedure te brengen, onder de voorwaarde dat de verzoeker zich ten behoeve van de economische uitvoerbaarheid van de maatregel bereid verklaart een daaruit voortvloeiende voor tegemoetkoming in aanmerking komende planschade volledig aan de gemeente te compenseren;

- partijen de mogelijke gevolgen van de planologische wijziging ten gevolge van het realiseren van genoemd project, bestaande uit het mogelijk toekennen van verzoeken tot tegemoetkoming van in aanmerking komende planschade ingevolge artikel 6.1 Wro of nadeelcompensatie door de gemeente aan derden, wensen te regelen;

- de gemeentelijke Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade van kracht is op grond waarvan de verzoeker, als derde-belanghebbende, betrokken wordt bij de behandeling van aanvragen om tegemoetkoming in planschade;

zijn overeengekomen als volgt:

1 Na ondertekening van deze planschadeverhaalsovereenkomst zal de gemeente de planologische maatregel, zoals deze door de verzoeker is gevraagd en nader door de gemeente is en wordt vormgegeven, zo spoedig mogelijk in procedure brengen, een en ander zoals is aangegeven in de begeleidende brief, de intentieovereenkomst, van burgemeester en wethouders.

2 Deze overeenkomst laat de uitoefening van alle publiekrechtelijke bevoegdheden door de gemeente onverlet. De gemeente behoudt haar bevoegdheid om bij nadere overweging, onder meer als gevolg van indiening van schriftelijke of mondelinge zienswijzen, wijzigingen aan te brengen in de door de verzoeker gevraagde planologische maatregel of alsnog te weigeren deze maatregel te treffen.

3 De gemeente zal de verzoeker schriftelijk in kennis stellen van een aanvraag om tegemoetkoming in planschade als bedoeld in artikel 6.1 Wro die voortvloeit uit de herziening van het bestemmingsplan zoals deze naar aanleiding van het door de verzoeker ingediende verzoek wordt vastgesteld door de gemeente en in werking treedt. De gemeente zal verzoeker bij de behandeling van zo'n aanvraag betrekken op de wijze zoals voorgeschreven in de gemeentelijke Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade.

4 De verzoeker verbindt zich om aan de gemeente het totale bedrag te compenseren van de planschade die onherroepelijk voor tegemoetkoming door de gemeente in aanmerking komt en die voortvloeit uit de planologische maatregel zoals deze naar aanleiding van het door de verzoeker ingediende verzoek door de gemeente wordt vastgesteld, respectievelijk in werking treedt.

5 Partijen komen overeen dat, steeds nadat door de gemeente een tegemoetkoming in planschade als bedoeld in artikel 4 van deze overeenkomst is toegekend en deze beslissing onherroepelijk is geworden, verzoeker het bedrag van de betreffende schadevergoeding aan de gemeente is verschuldigd en op eerste schriftelijke verzoek van de gemeente binnen twee weken na de dagtekening van dat verzoek aan haar zal uitbetalen. Verzoeker verplicht zich het bedrag binnen twee weken aan de gemeente over te maken door storting op rekeningnummer NL43BNGH028.500.7114 van de BNG ten name van de gemeente Rheden onder vermelding van 'planschadevergoeding project WeBro Invest BV Dorpsstraat 49a te Rheden kenmerk 866808'.

6 a Deze overeenkomst gaat in op de datum van ondertekening en blijft van kracht tot een periode van 5 jaar is verstreken na het onherroepelijk worden van de in artikel 1 genoemde planologische maatregel, met dien verstande dat de beëindiging slechts plaatsvindt indien en voor zover in die periode van 5 jaar geen verzoeken om tegemoetkoming in planschade zijn ingediend, dan wel indien en voor zover de in die periode ingediende verzoeken om planschadevergoeding alle voor de afloop van die periode tot in hoogste instantie zijn afgehandeld en tevens door verzoeker aan alle verplichtingen op grond van deze overeenkomst zal zijn voldaan.

b Indien vóór de afloop van de in lid a genoemde periode van 5 jaar een of meer verzoeken om tegemoetkoming in planschade door de gemeente zijn ontvangen en nog niet tot in hoogste instantie zijn afgehandeld wordt de overeenkomst verlengd gedurende een periode van 4 jaar of zoveel korter als nodig zal zijn om het laatste verzoek om planschadevergoeding tot in hoogste instantie af te handelen en tevens door verzoeker aan alle uit deze overeenkomst voortvloeiende verplichtingen zal zijn voldaan.

7 Deze overeenkomst vervalt zodra onherroepelijk komt vast te staan en schriftelijk tussen partijen is vastgelegd dat de gevraagde planologische maatregel niet wordt vastgesteld, of wordt vernietigd, respectievelijk niet wordt verleend.

8 Het is de verzoeker zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de gemeente niet toegestaan rechten en verplichtingen uit deze overeenkomst over te dragen aan derden. De gemeente is bevoegd aan een mogelijk te geven toestemming redelijke voorwaarden te verbinden.

9 Op deze overeenkomst is Nederlands recht van toepassing. Geschillen tussen partijen zullen worden beslecht door de bevoegde rechter in het arrondissement waarbinnen het grondgebied van de gemeente is gelegen.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend,

te De Steeg, ……..…….. 2023
de gemeente,

L. van de Weerdhof,

manager,
team Omgevingsrecht.

te Veenendaal,……..…….. 2023
de verzoeker,

[redacted] en / of nader te bepalen meester

Bijlage *Bouwplan en vergunningen*

Bij intentieovereenkomst bestemmingsplan voor het realiseren van woningbouw aan de Dorpsstraat, Rheden

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Het onderstaande is nog gebaseerd op het huidige wettelijk stelsel.

Uitwerking van het bouwplan

1 *verkeer en parkeren*
Voldaan moet worden aan de gemeentelijke parkeernormen voor auto's en fietsen zoals deze zijn opgenomen in de *Nota parkeernormen Rheden 2015*.
De bruikbaarheid van de parkeervoorzieningen is volgens de bouwverordening evenzeer noodzakelijk.
In het kader van de omgevingsvergunning zal op basis van het uiteindelijke bouwplan ook een toets plaatsvinden.
Voor dit onderwerp wordt verwezen naar de bijlage 'Openbaar Beheer en Verkeer'.

2 *afkoppelen hemelwater*
U bent bij nieuwbouw verplicht het hemelwater op eigen terrein te bergen.
U dient zelf zorg te dragen voor een doelmatige hemelwater(infiltratie)voorziening op eigen terrein. De eigenaar is verantwoordelijk voor het (blijvend) functioneren van de infiltratievoorziening.
De oplossing voor het verwerken van hemelwater op eigen terrein dient door u nader te worden uitgewerkt en minimaal twee weken voordat wordt begonnen met het opstellen van het definitieve bestek of technische omschrijving ter beoordeling te worden ingediend bij de gemeente. Aan de orde komen dan het type voorziening, de capaciteitsberekening, de technische specificaties en materiaaltoepassing. Indien uitlogende bouwstoffen worden gebruikt die in contact komen met hemelwater zoals onbehandeld zink, koper, lood en PAK's van bitumineuze materialen, dan zal een speciale bodempassage moeten worden aangebracht die de uitlogende stoffen uit het hemelwater filtert.

3 *brandweer*
U moet overeenstemming bereiken over de opzet van het plan met de gemeentelijke brandweer. Daarbij moet u denken aan de bereikbaarheid van het bouwwerk/de bouwwerken en de aanwezigheid van toereikende bluswatervoorzieningen.
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de Brandweer Gelderland Midden, [redacted], via telefoonnummer [redacted]

4 *aanbieden van vuil*
Een locatie voor het aanbieden van vuil moet goed bereikbaar zijn voor de vuilnisauto. De afvalverzamelaar maakt alleen gebruik van de openbare weg. Minicontainers moeten voor lediging aan de rand van de openbare weg geplaatst worden.
Indien gebruik wordt gemaakt van een verzamelcontainer dan moet die container zich op het particuliere terrein bevinden en voor lediging makkelijk bereikbaar zijn op korte afstand van de openbare weg. De locatie voor het aanbieden van vuil dient u op te nemen in de inrichtingstekening. Omdat de afvalverzamelaar alleen gebruik maakt van de openbare weg, is afvalinzameling op deze locatie afhankelijk van of overdracht van grond aan de gemeente plaatsvindt.

5 *inrichtingstekening*
Teneinde te kunnen beoordelen of de ontwikkeling uitvoerbaar is, dient u op bovengenoemde inrichtingstekening (een ingemeten tekening schaal 1:500) tevens de gekozen oplossing voor het hemelwater en de locatie voor het aanbieden van vuil aan te geven.

Vergunningen

Het aanvragen van een vergunning of ontheffing of het doen van een melding is uw verantwoordelijkheid.
Bij een ingrijpend plan is vroegtijdig overleg met de betreffende instantie aan te raden.

1 *Wet algemene bepalingen omgevingsrecht*
Sinds de invoering van de *Wet algemene bepalingen omgevingsrecht* (*Wabo*) vallen veel voorheen verschillende vergunningen onder één vergunning, namelijk de omgevingsvergunning. Binnen een omgevingsvergunning zijn meerdere activiteiten mogelijk. Waar we voorheen spraken over een kapvergunning, een monumentenvergunning en een bouwvergunning, kennen we nu de omgevingsvergunning voor de activiteit kap en/of monument en/of bouwen.
Het aanvragen van een omgevingsvergunning en de daarbij behorende formulieren kunt u doen via www.omgevingsloket.nl. Op deze site kunt u ook een vergunningen-check uitvoeren, waaruit blijkt welke activiteiten aangevraagd dienen te worden.
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de balie van de gemeente via het algemene telefoonnummer (026) 49 76 911.

Onderstaand een kort overzicht van de meest voorkomende activiteiten (niet limitatief):

- *Bouwen*
  Uw bouwaanvraag moet passen binnen de mogelijkheden die het bestemmingsplan (straks) biedt. Op dit moment beschikken wij niet over tekeningen die bouwkundig kunnen worden beoordeeld.
  Naast technische eisen waaraan het bouwplan moet voldoen, is ook een positief advies nodig van de Welstandscommissie. Wij raden u aan in vooroverleg te treden met de Welstandscommissie. Ons college is het bevoegd gezag.
  Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de balie, te bereiken via telefoonnummer (026) 49 76 911. Zij kunnen u verder helpen met uw aanvraag.
- *Reclame*
  Voor het aanbrengen van reclame hebt u een vergunning nodig. De maatvoering van de reclame-uiting kan aan maxima gebonden zijn. De Welstandscommissie adviseert over de verschijningsvorm. Ons college is het bevoegd gezag.
  Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de balie.
- *Slopen*
  Voordat u tot slopen overgaat, dient u in veel gevallen een melding voor de activiteit ‘slopen’ te doen.
  Voor meer informatie hieromtrent kunt u contact opnemen de balie.
- *Inrit / uitweg*
  Deze activiteit dient aangevraagd te worden indien u bijvoorbeeld een inrit wilt aanleggen (bijv. het verlagen van het trottoir) of indien u veranderingen wilt aanbrengen in een bestaande uitweg naar de weg.
  Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de balie.
- *Kap*
  Als bomen moeten worden verwijderd, is in bepaalde gevallen een vergunning voor de activiteit ‘kappen’ noodzakelijk.
  Hierover kunt u contact opnemen met de balie.

- *Gebruik*
  Bij de individuele verhuur van woonruimte is geen gebruiksmelding noodzakelijk.
  Eisen die gesteld worden uit een oogpunt van brandveiligheid kunnen van invloed zijn op uw bouwplan. Wij adviseren bij complexere bouwplannen om voor wat betreft de noodzakelijke voorzieningen vooroverleg te plegen met de Brandweer Gelderland Midden, via [redacted] te bereiken op telefoonnummer [redacted]. In dit geval is een gebruiksmelding niet noodzakelijk.
- *Milieu*
  (alleen van toepassing voor bedrijfsactiviteiten)

Naast de *Wabo* zijn er nog andere wetten die van belang zijn en welke in sommige gevallen ook aanhaken bij de omgevingsvergunning. Hieronder wordt ingegaan op de soortenbescherming uit de *Wet Natuurbescherming*.

Wet Natuurbescherming | *soortenbescherming*

Een vergunning of ontheffing op grond van de *Wet Natuurbescherming* is in beeld als de activiteit gevolgen heeft voor de aanwezigheid van beschermde dieren en planten of op aangewezen natuurwaarden. Het ziet toe op soortbescherming en op gebiedsbescherming.
Als uit uw onderzoek volgt dat effecten te verwachten zijn op beschermde dieren en planten of aangewezen natuurwaarden, mag een omgevingsvergunning niet zomaar worden verleend.
Als er niet separaat een vergunning is aangevraagd, moet u in het kader van de omgevingsvergunning ook een vergunning of ontheffing natuur aanvragen. In dat geval zullen wij een verklaring van geen bedenkingen (vvgb) aanvragen bij het bevoegd gezag; in dit geval de Gedeputeerde Staten van Gelderland. Is de ontheffing of vergunning bijvoorbeeld al in het kader van de bestemmingsplanprocedure verkregen, dan is deze ook bruikbaar voor het aanvragen van een omgevingsvergunning. Er hoeft dan niet opnieuw dezelfde procedure te volgen binnen de Wabo. Vergeet niet een kopie van de ontheffing of vergunning bij uw aanvraag om omgevingsvergunning toe te voegen.
U kunt ook contact opnemen met [redacted] van het team Woon en Leefomgeving, via telefoonnummer 026 – 49 76 911.

gemeente Rheden

Bijlage ***Voorwaarden Openbaar Beheer en Verkeer, december 2020***
bij (intentie)overeenkomsten m.b.t. bouwinitiatieven

Bouwplan Woningbouw Dorpsstraat [redacted] te Rheden

Leeswijzer:
Indien in de tekst de woorden: bij voorkeur, gewenst etc. worden gebruikt betreft het een aanbeveling van de afdeling Openbaar Beheer. In de andere gevallen gaat het om richtlijnen die in het plan verwerkt dienen te zijn en waar alleen in de afweging tussen verschillende gemeentelijke belangen van kan worden afgeweken. De gemeente Rheden behoudt zich het recht voor onderstaande richtlijnen aan te vullen als de situatie daar aanleiding toe geeft. De schaal van de tekeningen voor de beoordeling van de verkeerstechnische eisen is 1:200.

Voor dit bouwplan geldt dat de specifieke adviezen van verkeer die reeds zijn afgegeven of nog worden afgegeven van toepassing zijn boven de algemene uitgangspunten die in deze voorwaarde zijn genoemd bij tegenstrijdige voorwaarden.

Algemeen	
element	Voorwaarde
Aanleg en overdracht	Voor overdracht aan de gemeente komen gronden in aanmerking waar voorzieningen worden aangelegd die gemeenschappelijk gebruikt zullen gaan worden.
Principetekeningen	De gemeente Rheden werkt met een handboek met principedetails voor de inrichting van de openbare ruimte behorend bij het moederbestek van de Gemeente Rheden. Indien een constructie-onderdeel wordt toegepast in het bouwplan dient het bijbehorende detail bij de gemeente te worden opgevraagd. Deze details worden beschikbaar gesteld in DWG-formaat, zodat deze eenvoudig opgenomen worden in de bestekstekeningen.
Ontwerp	Indien overdracht aan de orde is, dan wel de werken worden uitgevoerd op grond in eigendom van de gemeente, dan geldt het volgende. De ontwikkelaar zal alle voor de planontwikkeling aan te leggen openbare werken onder goedkeuring van de gemeente doen voorbereiden, uitvoeren en gedurende een periode van zes maanden na oplevering aan de gemeente Rheden in goede staat onderhouden. Hierna zal de ontwikkelaar de openbare werken (inclusief de ondergrond) in eigendom aan de gemeente overdragen. Voor Groenvoorzieningen geldt een onderhoudstermijn van 1 jaar (één groeiseizoen). Na dit groeiseizoen volgt er een oplevering waarin beoordeeld wordt of het in goede staat is en aan de gemeente overgedragen kan worden. De openbare werken zullen hoofdzakelijk bestaan uit het aanbrengen van: • de gebruikelijke nutsleidingen in een door de gemeente bepaald tracé (in overleg met de nutsbedrijven); • Grondverbetering en fundering; • een hoofdriolering, incl. de aansluiting op de riolering • (infiltratie)voorzieningen voor hemelwater; • huis-, kolkaansluitleidingen; • straat- en trottoirkolken; • openbare verlichting; • verkeersvoorzieningen als drempels voor zover noodzakelijk geacht, borden, afzetpalen enzovoorts. De ontwikkelaar moet een gedetailleerd ontwerp van het plan ter beoordeling in dienen, voordat men bezig gaat houden met het opstellen van het bestek. Binnen 2 weken na ontvangst zal de gemeente reageren en opmerkingen over het plan doorgeven aan de ontwikkelaar.
Eisen	• De werken dienen volgens de algemeen geldende kwaliteitsrichtlijnen voor civiele werken te worden aangelegd. (onder andere de 'Standaard RAW Bepalingen 2015'). Alle toegepaste materialen dienen nieuw te zijn. • Bodemkwaliteit van de over te dragen grond, dient minimaal te voldoen aan de bodemkwaliteitskaart van gemeente Rheden.

Algemeen	
element	Voorwaarde
Bestek	De ontwikkelaar dient voor de aanleg van de openbare werken zorg te dragen voor een bestek in RAW-systematiek met tekeningen in NLCS (Nederlandse tekenstandaard). De gemeente zal binnen 4 weken na ontvangst opmerkingen of goedkeuring geven met betrekking tot de ingediende documenten.
Revisie	Bij de overdracht van de openbare werken dient revisie van de openbare werken digitaal en analoog volgens nader door de gemeente te verstrekken specificaties en voor nader aan te geven onderdelen aan de gemeente overhandigd te worden. Alle specificaties van toegepaste materialen dienen in de vorm van documenten tevens overgedragen te worden aan de gemeente.
Informatie	Één contactpersoon gemeente voor totale project. [redacted] [redacted]@rheden.nl (026) 49 76 [redacted]

Riolering en afwatering	
element	voorwaarde
Ontwerp	De voor het bouwplan benodigde riolering en hemelwater(infiltratie)voorzieningen moeten in overleg met de gemeente ontworpen en aangelegd worden. Een gemaakte capaciteits- berekening en toegepaste materiaalkeuze en constructies dienen als documenten bij het overleg aanwezig te zijn.
Hemelwater	Het hemelwater dat op de over te dragen (openbare) verhardingen valt, dient te worden geloosd op infiltratievoorzieningen in het over te dragen gebied. Hemelwater dat op toekomstig niet openbaar terrein (ook achterpaden) terecht komt, moet op bedoeld terrein worden verwerkt/geïnfiltreerd in de bodem. Indien dit niet mogelijk is dient het hemelwater via een aparte buis of goot op maaiveld niveau aangeboden te worden op de perceelsgrens. Voorkeur voor bovengrondse hemelwatervoorziening. Hemelwater dient zoveel mogelijk bovengronds te worden afgevoerd, bijv. doorgebruik te maken van het (natuurlijk) hellingverloop van het terrein.

Riolering en afwatering	
element	voorwaarde
Informatie	Voor de eisen omtrent huis- en kolkaansluitingen en infiltratievoorzieningen verwijzen wij u naar **"Uitgangspunten rioolaansluiting". (zie bijlage)** Wat betreft de eisen omtrent een infiltratievoorziening geldt in het algemeen: • gemiddeld niet meer dan 1 maal per 5 jaar mag het hemelwater uit de voorziening overstorten naar het openbare terrein. • het overstortende hemelwater moet indien mogelijk bovengronds afgevoerd worden naar de openbare weg. Hemelwater dient zoveel mogelijk bovengronds te worden afgevoerd, bijv. doorgebruik te maken van het (natuurlijk) hellingverloop van het terrein. Nadere informatie over de eisen en randvoorwaarden met betrekking tot de riolering kan worden ingewonnen via de contactpersoon (zie: **Algemeen** onder **Informatie**).

Wegen	
element	Voorwaarde
Ontwerp	De voor het bouwplan benodigde (her)inrichting van het openbare gebied moet in overleg met de gemeente ontworpen en aangelegd worden. Uitgangspunt is een duurzame, onderhoudsarme inrichting. In het (her)inrichtingsplan moet wegbreedten/afmetingen parkeervakken, bochtstralen, enz.) nader staan weergegeven.
Eisen	De keuze van toe te passen materialen en constructies in het openbare gebied moet in overleg met de gemeente nader worden bepaald.
Reiniging	De straten zodanig inrichten dat er goed machinaal geveegd kan worden en dat onkruidbestrijding tot een minimum beperkt kan worden.
Informatie	Nadere informatie over de eisen en randvoorwaarden met betrekking tot de wegen kan worden ingewonnen via de contactpersoon (zie: **Algemeen**)

Openbare verlichting	
element	Voorwaarde
Ontwerp	De te plaatsen openbare verlichting dient te voldoen aan de aanbevelingen van de Nederlandse Stichting voor Verlichtings-kunde (NSVV) NPR 3201-1. In het openbare verlichtingsplan moet de plaats van de lichtmasten en de soort mast en armatuur nader staan aangegeven.
Eisen	De lampen moeten bestaan uit LED-verlichting. De keuze van toe te passen masten en armaturen in het openbare gebied moet in overleg met de gemeente nader worden bepaald.
Informatie	Nadere informatie hierover kan worden ingewonnen via de contactpersoon (zie: **Algemeen**)

Huisvuilinzameling	
element	Voorwaarde
Ontwerp	Bij het ontwerp moet het onderstaande zijn verwerkt in het bouwplan resp. de inrichtingstekening.
Afvalcontainers	De (laagbouw)woning ontvangt drie minicontainers. De containers hebben een blauw, groen en grijs deksel voor respectievelijk oud papier, GFT-afval en restafval. Ook de hoogbouw kan per wooneenheid in aanmerking komen voor drie eigen minicontainers. In de praktijk blijkt dit vaak niet handig; daarom bestaat voor hoogbouw ook de mogelijkheid het restafval in te laten zamelen via verzamelcontainers. Hierbij is er keuze tussen een ondergrondse of een bovengrondse verzamelcontainer (inpandig of op het terrein). Voor de kleine hoeveelheid GFT- afval wordt (in het geval van een verzamelcontainer voor het restafval) van gemeentewege een groene minicontainer geleverd met een beugel waarin deze geplaatst kan worden.

Huisvuilinzameling	
element	Voorwaarde
Locatie verzamelcontainers	De ontwikkelaar moet zelf een plaats inrichten voor een ondergrondse of bovengrondse verzamelcontainer op eigen terrein. Ook dient een locatie voor de GFT-container te worden ingericht. Indien er op het terrein geen situering mogelijk is kan worden gekozen voor een inpandige rolcontainer. De locatie van de verzamelcontainer moet al bij aanvraag bouwvergunning op tekening worden aangegeven. De verzamelcontainer restafval en de GFT-container dienen zowel voor de bewoners als voor de afvalinzamelaar makkelijk bereikbaar is. Een ondergrondse verzamelcontainer moet vanaf op openbare weg kunnen worden geleegd en mag in hijshoogte niet worden belemmerd.
Voorzieningen verzamelcontainers	Een ondergrondse verzamelcontainer moet zijn voorzien van het zogenaamde metro-systeem voor de leging. Indien geen gebruik wordt gemaakt van een ondergrondse verzamelcontainer levert de gemeente een rolcontainer van 1.100 liter per 12 woningen. De ontwikkelaar moet zorgen voor de voorzieningen daaromheen (cocon o.i.d.).
Ledigen verzamelcontainers	De 1.100 liter rolcontainers worden twee keer per week geledigd. De legingsfrequentie van de GFT-container is mede afhankelijk van aanbod. Het volume van een ondergrondse verzamelcontainer dient zo gekozen te worden dat de verzamelcontainer slechts één keer per 2 weken geleegd hoeft te worden.
Informatie	Nadere informatie hierover kan worden ingewonnen via de contactpersoon (zie: **Algemeen**)

Groenvoorzieningen	
element	voorwaarde
Ontwerp	De voor het bouwplan benodigde (her)inrichting van de openbare groenvoorziening inclusief bomen en eventuele speelvoorziening wordt in overleg met de gemeente ontworpen en aangelegd. In het ontwerp beplantingsplan moet staan weergegeven de soort, maat, locatie en aantallen beplantingmateriaal. Tevens de materiaalkeuze en constructie vermelden zoals gebruik bomengranulaat in verharding. Bijzondere aandacht vragen we voor de bodem, als basis voor een duurzame, groene inrichting van boomvakken, plantsoenvakken en gazons. Houdt tevens rekening met controle van het plantgoed vooraf aan het inplanten / herplanten. Voor Groenvoorzieningen geldt een onderhoudstermijn van minimaal 1 jaar (één groeiseizoen) waarbij de overdracht naar de gemeente plaats vindt op 1 januari daaropvolgend.
Eisen	De werkzaamheden rondom bestaande bomen en de nieuw aan te planten bomen moeten worden uitgevoerd conform handboek bomen 2018.

Groenvoorzieningen	
element	voorwaarde
Informatie	Nadere informatie hierover kan worden ingewonnen via de contactpersoon (zie: **Algemeen**)

Verkeer (20-12-2018)	
Algemeen	
element	Voorwaarde
	Indien deze richtlijn geen duidelijkheid geeft, dient volgens de aanbevelingen van de ASVV worden ontworpen. (ASVV: Aanbevelingen voor verkeersvoorziengen binnen de bebouwde kom 2012 uitgegeven door het CROW).
Moederbestek	De gemeente Rheden werkt met een handboek met principe tekeningen voor de inrichting van de openbare ruimte behorend bij het moederbestek van de Gemeente Rheden. Indien een constructie-onderdeel wordt toegepast in het bouwplan dient het bijbehorende detail bij de gemeente te worden opgevraagd. Deze details worden beschikbaar gesteld in DWG-formaat, zodat deze eenvoudig opgenomen worden in de bestekstekeningen.
Invalidenvoetpad gebruikers	De openbare ruimte moet gemakkelijk toegankelijk zijn voor gehandicapten. De te overbruggen hoogteverschillen ter plaatse van de oversteek van de rijbaan, dienen te worden voorzien van de gemeentelijke standaard gehandicaptenopritten. Deze gehandicaptenvoorziening bestaat uit een verlaagde kantopsluiting met inleidende geleidenlijn van ribbeltegels (breed 0,60m) en een waarschuwingsmarkering van gele noppen tegels (0,60mX1,20m). Tevens dient ter plaatse van plateaus en uitritconstructies, daar waar geen hoogte-verschil aanwezig is, dient de geleidelijn en waarschuwings-markering t.b.v. visueel gehandicapten te worden aangebracht. Van dit detail is een tekening beschikbaar in het moederbestek nr. 313A en 313B.
Inritten/uitritten	• Indien een kruising van openbare wegen als uitritconstructie wordt vormgegeven, dient deze conform de vastgestelde norm van CROW publicatie nr. 228 te worden aangelegd. Dit betekent doorlopende voetpaden en afhankelijk van de situatie inritblokken. (Bij aansluiting erftoegangsweg op gebiedsontsluitingsweg = inritblokken, bij aansluiting parkeerterrein op erftoegangsweg = doorlopende verlaagde trottoirband). Van dit detail is een tekening beschikbaar in het moederbestek nr. 329. • Bij uitritten van particuliere percelen dient de doorlopende trottoirband ter plaatse van de uitrit verlaagd te worden aangelegd. Tevens dient de verharding ter plaatse van de uitrit te bestaan uit 80 mm dikke dubbelklinkers grijs (bij mogelijk gebruik door vrachtverkeer) of 70 mm dikke tegels. Van deze details zijn tekeningen beschikbaar in het

	moederbestek nrs. 206, 207, 208 en 220.
Verkeersborden	Benodigde verkeersborden en palen worden door de gemeente geplaatst.
Wegenstructuur	Probeer in een 30 km-zone rechtstanden van meer als 100 meter te voorkomen. Indien rechtstanden van meer dan 100 meter onderdeel uitmaken van het plan, zal gezorgd moeten worden voor snelheids-remmende maatregelen (drempels, kruispuntplateaus etc.).
Ontsluitings-wegen	• Een bouwplan met minder dan 15 woningen kan over 1 aansluiting op het bestaande wegennet beschikken met keermogelijkheid voor grote voertuigen. • Een bouwplan tussen de 15 en 100 woningen dient bij voorkeur over twee ontsluitingswegen op het bestaande wegennet te beschikken. • Verbindingen voor het langzame verkeer richting winkel voorzieningen of openbaarvervoer voorzieningen zijn gewenst.
Kruispuntvorm ontsluiting op bestaand wegennet	Aansluitingen op het bestaande wegennet kunnen in de vorm van een uitritconstructie, kruispuntplateau, gelijkwaardige of voorrangskruising worden aangelegd (al dan niet voorzien van een rotonde of verkeersregelinstallatie). De gekozen vorm wordt in het ontwerpproces bepaald.
PROFIELBREEDTES EN UITVOERINGSRICHTLIJNEN	
Element	Voorwaarde
Rijbaan	• Uitgaande van zeer lage intensiteiten (wat in de praktijk betekent dat de –doodlopende- weg dient als ontsluiting voor maximaal 15 woningen waarbij voor ca. 70% voor het parkeren op eigen erf voorzieningen aanwezig zijn) kan een rijbaan van 3,40 meter breed toegepast worden. Het voetpad dient hier à niveau gelegd te worden en dient minimaal 1,55 meter breed te zijn. (De totale profielopbouw wordt 3,40 rijbaan, 0,45 molgoot, 1,55 loopstrook, dus totaal 5,40 meter wegbreedte) • Uitgaande van incidenteel parkeren op de rijbaan en bij lage intensiteiten is de rijbaan breedte 5,40 meter. • Uitgaande van incidenteel parkeren op de rijbaan en ervan uitgaande dat twee vrachtauto's elkaar moeten kunnen passeren is de rijbaanbreedte 6,30 meter.
Voetpaden/ trottoirs	Voor voetpaden dient de breedte afgestemd te worden op de gebruikseisen, zowel ondergronds als bovengronds, doch nooit minder dan 1,50 meter breed (excl. de opsluitbanden). Een breedte van 1,35 meter is toegestaan bij afstanden korter dan 10 meter. Bij harde puntvernauwingen (lichtmasten, verkeersborden) is 1,20 meter breed toegestaan.
	Bij aanliggend voetpad (aanliggend t.o.v. de rijbaan) het pad verhoogd aanleggen met een niveauverschil van minimaal 10 à 12 cm, i.v.m. tegengaan parkeren, tegengaan rijden op voetpad en

	herkenbaarheid uitritten en wettelijk parkeerverbod bij uitritten.
	Donker grijze trottoirtegels toepassen (i.v.m. herkenbaar en juridische status voetpad in het RVV).
	Het voetpad toepassen aan beide zijde van de rijbaan, behalve bij eenzijdige bebouwing en indien er daar weinig voetgangersverkeer is.
Fietspaden	Afhankelijk van de intensiteiten is een vrijliggend in een richting bereden fiets-/bromfietspad minimaal 2,00 meter breed. Een in twee richtingen bereden fiets-/bromfietspad is minimaal 3,00 meter breed.
	Gebruik bij voorkeur roodasfalt in de bebouwde kom, bij zowel vrijliggende en aanliggende fietspaden als fietsstroken.
Bochtstralen	Aansluiting van woon- en buurtstraten onderling minimaal R=5 meter. Aansluitingen van de gebiedontsluitingswegen op de woon- en buurtstraten minimaal R= 6 meter.
Plateaus en drempels	Plateaus en drempels worden ontworpen volgens de standaarden zoals in het moederbestek zijn opgenomen. Van deze details zijn tekeningen beschikbaar in het moederbestek nrs. 300, 301, 302, 305 en 306. Welk type wordt gehanteerd, wordt door de gemeente vooraf aangegeven.
PARKEREN	
Element	Voorwaarde
Algemeen	Zie voor de aantallen (fiets)parkeerplaatsen de parkeernormen uit de gemeentelijke Nota Parkeernormen Rheden 2015.
	Zorg voor een optimale spreiding van parkeerplaatsen, voor de loopafstanden zie de Nota Parkeernormen Rheden 2015.
	Zorg voor voldoende vrij toegankelijke parkeerplaatsen (openbaar) voor bezoekers. Voor de aantallen: zie Nota Parkeernormen Rheden 2015.
	Onderscheid de parkeervakken duidelijk om te voorkomen dat auto's parkeren op plaatsen die daar niet voor zijn bedoeld.
	Indien het plan hier aanleiding toe geeft, dienen er gehandicapten-parkeerplaatsen te worden aangelegd. In de directe nabijheid van een winkelcentrum is de norm voor het aantal gehandicaptenparkeerplaatsen 1 op 50 gewone plaatsen
	Voor verdere details van parkeerkelderinrichtingen en parkeerplaats-inrichtingen wordt verwezen naar de NEN 2443 bepalingen. Een hellingbaan dient ontworpen te worden met een helling van 14%.
Maatvoering:	Bij een woon- en buurtstraat is de diepte van de haaksparkeervakken 5,0 meter, waarbij de totale diepte van het vak plus de breedte van de rijbaan minimaal 11 meter dient te bedragen.
	Voor haaksparkeervakken aan een doodlopende parkeerweg dient voor het vak gelegen aan het einde rekening te worden gehouden met voldoende manoeuvreerruimte, om dit laatste parkeervak te verlaten. Dit houdt in dat een doodlopende parkeerweg minimaal 3 meter na het laatste vak dient door te lopen.
	Maak het parkeervak minimaal 2,50 m breed bij haaksparkeren en

	minimaal 2 m bij langsparkeren.
	De langsparkeervakken dienen 6 meter lang te zijn. De exacte maatvoering is opgenomen in detail tekening nrs. 310, 311A en 311B.
	Het materiaal gebruik van parkeervakken is beschreven in de detailtekening behorend bij het betreffende parkeeroplossing. Parkeervakken kunnen bestaan uit betonstraatstenen of gebakken stenen. De keuze wordt vooraf door gemeente aangegeven.
Informatie:	Nadere informatie hierover kan worden ingewonnen via de contactpersoon (zie: **Algemeen**)

gemeente Rheden

Bijlage *Zelf een bestemmingsplan vervaardigen*

(versie: juli 2021)

U hebt verzocht om zelf het bestemmingsplan te mogen opstellen. Onder de volgende voorwaarden wordt hiermee ingestemd.

Algemeen voorwaarde
U levert het bestemmingsplan in vier fases: als voorontwerp, als ontwerp, als vast te stellen en als vastgesteld exemplaar.
U levert het bestemmingsplan in alle fases zowel in digitale als in analoge vorm.
U zorgt voor de door ons noodzakelijk geachte onderzoeken en voor de opname van de door ons akkoord bevonden onderzoeken in het bestemmingsplan.
Interne procedures worden door de gemeente gecoördineerd, u levert de gegevens aan de contactpersoon genoemd in de intentieovereenkomst.
Een (concept)onderzoek of het voorontwerpbestemmingsplan wordt niet eerder getoetst dan nadat de verschuldigde leges is voldaan.
De gemeente levert de vindplaatsen van het gemeentelijk beleid aan. Het overige beleid dient u te vergaren.
De gemeente draagt zorg voor alle noodzakelijke publicaties
• De procedure waar de voorliggende bijlage in voorziet, eindigt met het vaststellingsbesluit en de publicatie daarvan omtrent het voorliggende bestemmingsplan; • Eventuele verdere gerechtelijke procedures omtrent het vastgesteld bestemmingsplan worden door de gemeente gevoerd en de daartoe benodigde stukken en onderzoeken worden door de gemeente dan wel in opdracht van de gemeente aangeleverd of verricht. De kosten daarvan komen voor rekening van de gemeente. Een en ander laat onverlet de met u gesloten planschadeverhaalsovereenkomst.
De digitale watertoets wordt uitgevoerd door de bestemmingsplanmaker. Ter controle dient het naar de gemeente gestuurd te worden. Tevens zal het als bijlage bij de plantoelichting moeten worden toegevoegd.

Wijze van vervaardigen	
element	voorwaarde
Standaard	Voor het opstellen van het bestemmingsplan dient de gemeentelijke standaard als uitgangspunt; u krijgt die aangeleverd door de gemeente. Dit laat onverlet te leveren maatwerk. Voor de toelichting geldt dat u ondersteunend beeldmateriaal zelf dient te vervaardigen en verwerken in de toelichting. (Voorstellen voor) aanpassing aan de standaard worden expliciet voorgelegd aan de gemeente.
Programma	De toelichting en de regels moeten zijn opgemaakt in het programma Dezta met de nodige koppelingen en worden aldus aangeleverd als dpp-bestand
IMRO-nummer	In de regels en op de verbeelding op papier wordt gebruik gemaakt van het IMRO-nummer dat de gemeente u levert

Ontwerpraadsbesluit	De gemeente levert u ook het standaard ontwerpraadsbesluit dat als laatste bijlage bij de toelichting van het (voor)ontwerpbestemmingsplan wordt gevoegd
Ondergrond verbeelding	• Voor bestemmingsplannen tot schaal 1:5000 is de BGT (Basisregistratie Grootschalige Topografie) verplicht. Deze is te downloaden van via de link *https://app.pdok.nl/lv/bgt/download-viewer/* • Voor bestemmingsplannen vanaf schaal 1:5000 is de BRT (Basisregistratie Topografie) verplicht. Deze komt niet van de gemeente maar van het Kadaster (Topografische dienst) en is te downloaden via de link *https://www.pdok.nl/downloads/-/article/basisregistratie-topografie-brt-topnl*
Digitale bestanden	De verbeelding wordt getekend met AutoCad en wordt aangeleverd in een dwg-bestand.
Onderzoeken	• Een onderzoek wordt geleverd als onbeveiligd en reproduceerbaar pdf-bestand. • Alle documenten dienen aangeleverd te worden zonder handtekening en namen i.v.m. openbaarmaking en privacy.

Werkwijze	
element	voorwaarde
Conceptonderzoek	U kunt ervoor kiezen om eenmalig een conceptonderzoek digitaal ter toetsing over te leggen vóórdat u het opneemt in het voorontwerpbestemmingsplan
Opmerkingen	Eventuele opmerkingen en gevraagde aanvullende onderzoeken verwerkt u in het (voor)ontwerpbestemmingsplan
Toetsen	• Zowel het voorontwerpbestemmingsplan (de toelichting, de regels, de bijlagen en de verbeelding) als het ontwerpbestemmingsplan worden hoogstens 2x retour gezonden voor aanpassingen/ aanvullingen • Indien bij een 3e toetsing naar het oordeel van B&W onvoldoende is aangepast/aangevuld, dan wordt het verzoek om zelf het bestemmingsplan te mogen leveren niet verder in behandeling genomen • Uitgangspunt is voorts dat het vast te stellen bestemmingsplan en het vastgestelde bestemmingsplan in éénmaal correct worden aangeleverd
Niet verder behandelen	• Bij het niet verder in behandeling nemen na de derde toetsing van het bestemmingsplan in één van de vier fases zal de gemeente het bestemmingsplan opstellen nadat de daarvoor ingevolge de legesverordening verschuldigde leges zijn ontvangen; • De gemeente zal daarbij gebruik maken van de reeds geleverde bestanden en onderzoeken en de eventueel nog door u te leveren onderzoeken
Start procedure	Pas nadat van het door de gemeente akkoord bevonden voorontwerpbestemmingsplan door de gemeente de digitale bestanden en de analoge exemplaren zijn ontvangen, wordt de bestemmingsplanprocedure voortgezet met het plegen van

	vooroverleg met instanties als bedoeld in artikel 3.1.1 Besluit ruimtelijke ordening
Vooroverleg	De gemeente beslist over het vervolg van de procedure op basis van de uitkomst van het vooroverleg met instanties, bij voortzetting van de procedure verwerkt u in samenspraak met de gemeente de opmerkingen van de gemeente in het ontwerpbestemmingsplan. Vervolgens zullen B en W beslissen over de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan.
Vervolg	• Alle vervolgwerkzaamheden welke noodzakelijk zijn voor de vaststelling van het bestemmingsplan, behoudens het doen van aanvullende onderzoek(en) worden door de gemeente verricht • Daaronder worden mede begrepen het opstellen van de Nota van Zienswijzen en de Nota van Wijzigingen
Uploaden	Indien bij het uploaden van het bestemmingsplan in één van de fases van het bestemmingsplan op de landelijke website www.ruimtelijkeplannen.nl een fout wordt gemeld, is de gemeente niet verantwoordelijk voor een eventuele vertraging die ontstaat door het oplossen van de fout

Wijze van aanleveren	
element	voorwaarde
Digitale bestanden	Van het, door B&W akkoord bevonden, respectievelijk door de gemeenteraad vastgestelde bestemmingsplan worden in alle fases de dpp-bestanden, de dwg-bestanden alsmede de bronbestanden geleverd welke vergezeld gaan van een validatierapport.
Analoge bestanden	Zie hierna
Voorontwerp	Van het door de gemeente akkoord bevonden voorontwerp-bestemmingsplan (inclusief alle onderzoeken en verbeelding) worden 2 analoge exemplaren geleverd
Ontwerp	Van het door B&W akkoord bevonden ontwerpbestemmingsplan (inclusief alle onderzoeken, reacties vooroverleg, het ontwerp-raadsbesluit en eventuele andere bijlagen en de verbeelding) worden 4 analoge exemplaren geleverd
Vast te stellen	Van het door B&W akkoord bevonden bestemmingsplan zoals dat ter vaststelling aan de gemeenteraad wordt aangeboden (inclusief alle onderzoeken, reacties vooroverleg en eventuele andere bijlagen en de verbeelding) worden 2 analoge exemplaren geleverd
Vastgesteld algemeen	Van het door de gemeenteraad vastgestelde bestemmingsplan (toelichting, regels, bijlagen en verbeelding) worden 4 analoge exemplaren geleverd
Vastgesteld met Nota van Wijzigingen	Bij gewijzigde vaststelling verwerkt u de wijzigingen welke hieruit voortvloeien conform het raadsbesluit en de daarbij behorende Nota van Wijzigingen

Bijlage *Formulier Bomen Effect Analyse*

Bij (intentie)overeenkomsten

1. Moet voor de realisatie van het plan waarop uw verzoek betrekking heeft een houtopstand, bestaande uit één of meerdere bomen, gekapt worden?
   o Ja
   o Nee
   o Onbekend

2. Zo ja, is voor één of meerdere bomen een kapvergunning nodig?
   o Ja, aantal bomen: . . . . .
   o Nee
   o Onbekend

3. Moeten vo or de realisatie één of meerdere bomen verplant worden?
   o Ja, aantal bomen: . . . . .
   o Nee
   o Onbekend

4. Moet voor de realisatie gesnoeid worden in de kroon van één of meerdere bomen?
   o Ja, aantal bomen: . . . . .
   o Nee
   o Onbekend

5. Vindt de realisatie plaats onder de kroon van één of meerdere bomen?
   o Ja, aantal bomen: . . . . .
   o Nee
   o Onbekend

6. Vindt bij de realisatie ophoging en/of ontgraving plaats onder de kroon van één of meerdere bomen?
   o Ja, aantal bomen: . . . . .
   o Nee
   o Onbekend

7. Vindt tijdens de realisatie bronbemaling plaats?
   o Ja
   o Nee
   o Onbekend

8. Zo ja, in welke weken / maanden en voor hoe lang?
   . . . . . .

   Indien u één van bovenstaande vragen met 'Ja' heeft beantwoord, dient u een situatieschets of plattegrond te overleggen. Hierop dienen de desbetreffende bomen op schaal te zijn ingetekend, ten opzichte van het uit te voeren werk. Tevens geeft u de grootte van de boom aan, te weten de omtrek van de stam (op 1.30 meter hoogte) en de omtrek van de kroon.
   Naar aanleiding van de ingevulde bijlage wordt beoordeeld of u een aanvullende kapvergunning nodig heeft of dat u verzocht wordt een Bomen Effect Analyse uit te (laten) voeren.

Bijlage *Formulier aanvraag hogere waarde(n) Wet geluidhinder*

Bij (intentie)overeenkomst behorende bij zaaknummer 792079

1. Algemene gegevens

Naam aanvrager	
Adres	
Postcode + plaats	
Postbus + postcode	
Telefoonnummer	
Telefaxnummer	
E-mailadres	
Uw kenmerk	
Datum Ondertekening	
Naam	
Handtekening	

2. Procedurele aspecten

2.1. In welk kader vindt het verzoek om hogere waarde(n) plaats? Vermeld de naam.
0 bestemmingsplan, ……..
0 projectbesluit, …….
0 anders, …….

2.2. Op grond van welk artikel van de Wet geluidhinder -en voor welk type geluidbron– word(t)en een hogere waarde(n) aangevraagd? Vermeld het corresponderende artikelnummer van de Wet geluidhinder (Wgh)
0 wegverkeer, artikel …….. Wgh
0 railverkeer, artikel …….. Wgh
0 industrie, artikel …… Wgh

2.3. In welke categorie kan (kunnen) de geluidgevoelige bestemming(en), waarop het verzoek om hogere waarde(n) betrekking heeft, worden ingedeeld?
0 bestaand
0 in aanbouw
0 geprojecteerd
0 niet geprojecteerd/nieuw

2.4. Tot welke categorie behoort de geluidbron binnen wiens geluidzone de betreffende geluidgevoelige bestemming(en) wordt (worden) gesitueerd?
0 aanwezig
0 te reconstrueren
0 in aanleg
0 geprojecteerd
0 niet geprojecteerd/nieuw

2.5. Is sprake van een binnen- of buitenstedelijke situatie? Zie ook artikel 1 Wgh.
0 binnenstedelijk
0 buitenstedelijk

2.6. Wat is de wettelijke maximale ontheffingswaarde, en op grond van welk artikel van de Wet geluidhinder/Besluit geluidhinder? Vermeld het corresponderende artikelnummer van de Wgh
0 wegverkeer ……..… dB, artikel …….....Wgh
0 railverkeer…….……..… dB, artikel .……Wgh
0 industrie……..…. dB, artikel ….…….. Wgh

2.7. Is er voor een of meerdere van de betrokken geluidgevoelige bestemmingen al eerder een MTG (Maximaal Toelaatbare Geluidbelasting) en/of hogere waarde vastgesteld? Zo ja, geef dan hierna een overzicht van de betreffende geluidgevoelige bestemmingen met de vastgestelde MTG en/of hogere waarde.
0 nee
0 ja, voor …….. tot ……. dB
…….. tot ……. dB
…….. tot ……. dB
…….. tot ……. dB
…….. tot ……. dB
…….. tot ……. dB

3 Technisch-inhoudelijk aspecten

3.1. Wat is (zijn) de verzochte hogere waarde(n)?
Vermeld de hogere waarde per woning -inclusief adressering met plaatsnaam- en per weg. Bij een globaal bouwplan per hogere waarde, verwijzende naar het betreffende rekenpunt van het akoestisch onderzoek, het maximaal aantal geluidgevoelige bestemmingen aangeven.

Naam geluidsgevoelige bestemming	Aantal woningen	Adres en plaats	Hogere waarden	Naam geluidsbron

3.2 Wat is de wettelijke maximaal toegestane snelheid op de betrokken verkeersweg(en), en hoeveel dB is in mindering gebracht op de geprognosticeerde geluidbelasting ingevolge artikel 110g van de Wet geluidhinder?

naam weg	maximum snelheid	mindering in dB

3.3 Geef een beschrijving van de mogelijkheden om de geluidbelasting van de geluidgevoelige bestemmingen te verminderen door maatregelen aan de bron en/of geluidoverdracht, en geef een schatting van de hieraan verbonden extra kosten. Geef hierbij concreet aan hoeveel geluidreductie per maatregel valt te behalen, en voor hoeveel geluidgevoelige bestemmingen.

Mogelijke maatregel	Extra kosten	Geluid-reductie	Hoeveelheid bestemmingen

3.4 Voeg een verklaring toe dat maatregelen als bedoeld in de Wet geluidhinder, zullen worden getroffen.

3.5 Beschrijf, indien de geluidbelasting meer bedraagt dan 53 dB (wegverkeerslawaai) dan wel 55 dB(A) (industrielawaai) dan wel meer dan 58 dB (railverkeerslawaai), op welke wijze invulling wordt gegeven aan een akoestisch gunstige indeling van de verblijfs-ruimten, dan wel, indien hieraan niet voldaan kan worden de redenen daarvan.

verblijfsruimten	Wijze waarop invulling wordt gegeven aan een akoestisch gunstige indeling
verblijfsruimten	Reden waarom geen akoestisch gunstiger indeling wordt voorgestaan

3.6 Er dient een beschrijving, schetstekening en uitvoeringsplan te worden toegevoegd van de geluidafschermende voorziening tussen weg en geluidgevoelige bestemmingen, indien deze voorziening vereist is om de in het verzoek begrepen hogere waarde(n) te waarborgen.

3.7 Er dient een akoestisch onderzoek en een situatietekening/plankaart te worden toegevoegd

Datum onderzoek	
Kenmerk onderzoek	
Kenmerk situatietekening	

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
P. Hofman	3 Gebiedsontwikkeling	11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		8

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Overeenkomsten Bestemmingsplan Rheden, locatie IJsselsingel 3 (nieuwbouw sportschool)

INHOUD VOORSTEL
Instemmen met het aangaan van:
- een intentieovereenkomst met initiatiefnemer voor de realisatie van een nieuwe sportschool met ruimte voor kinderopvang aan de IJsselsingel 3 te Rheden;
- een planschadeverhaalsovereenkomst met initiatiefnemer voor de realisatie van een nieuwe sportschool met ruimte voor kinderopvang aan de IJsselsingel 3 te Rheden.

1 Wat is de aanleiding?

Indiener heeft de gemeente verzocht om medewerking te verlenen voor de herziening van het vigerende bestemmingsplan 'Rheden 2016, woongebieden' om de nieuwbouw van een sportschool mogelijk te maken, waarin sport- en healthclub De Cirkel gevestigd kan worden alsook andere sportverenigingen, met daarnaast ruimte voor kinderopvang. De betreffende locatie voor de beoogde nieuwbouw is gelegen tussen de IJsselsingel en de Beekhuizense Beek. Momenteel bevinden zich in het plangebied een basketbal- en trapveld, een openbare parkeerplaats, een gedeelte van de ligweide van het openluchtzwembad van Rheden en het gebouw van Tafeltennisvereniging Slagvaardig. Dit gebouw zal moeten worden gesloopt om ruimte te maken voor de nieuwbouw. De tennistafelvereniging zal ondergebracht worden in de nieuwe sportschool. Op 28 maart 2023 is uw college in principe akkoord gegaan met de ontwikkeling.

In het vigerend bestemmingsplan heeft het plangebied nu de bestemmingen Sport en Verkeer. Het plan past niet binnen de toegelaten mogelijkheden die het vigerende bestemmingsplan biedt. Om de ontwikkeling mogelijk te maken is bestemmingsplanherziening benodigd, waarbij het bouwvlak vergroot en verplaatst wordt en daarbinnen andere maatvoeringen krijgt, het aanduidingsvlak voor de functieaanduiding 'zwembad' terug wordt geschoven richting het hoofdgebouw en de openbare ruimte zal opnieuw worden ingericht, waardoor bestemmingsvlakken enigszins verschuiven. In bijgevoegde intentieovereenkomst zijn de voorwaarden opgenomen waaronder wij bereid zijn een bestemmingsplan te maken en in procedure te brengen. Tevens is een planschadeverhaals-overeenkomst bijgevoegd om het risico van planschade te verleggen naar de initiatiefnemer.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- Wet ruimtelijke ordening;
- Structuurvisie Rheden, mijn dorps van morgen;
- Woonvisie 2020-2026;
- Bestemmingsplan Rheden 2016, woongebieden, vastgesteld op 28 maart 2017;
- Parapluplan Archeologie Rheden 2013 en aanpassing regeling Buitenplaatsen, vastgesteld op 15 april 2014.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

Door medewerking te verlenen aan deze bestemmingsplanherziening de beoogde ontwikkeling planologisch mogelijk te maken.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

Medewerking verlenen aan een bestemmingsplanherziening voor de realisatie van de sportschool. Hiervoor sluiten wij met initiatiefnemer een intentieovereenkomst, inclusief planschadeverhaalsovereenkomst, waarin de voorwaarden staan voor onze medewerking aan de bestemmingsplanwijziging. Als wordt voldaan aan deze voorwaarden zal initiatiefnemer een ontwerpbestemmingsplan opstellen en zullen wij deze in procedure brengen.

Voor de start van de bestemmingsplanprocedure leggen wij u ter vaststelling en ondertekening een opstalovereenkomst voor. Voordat het bestemmingsplan vastgesteld wordt leggen wij u een nadere overeenkomst (met name aanleg openbare ruimte) voor. In genoemde overeenkomsten worden afspraken uitgewerkt over onder andere het kostenverhaal. Het kostenverhaal is op hoofdlijnen benoemd in de quickscan en de brief inzake principebesluit. Met het ondertekenen van deze overeenkomst worden het kostenverhaal als ook andere voorwaarden voor de verdere uitwerking van het plan geborgd.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

De ontwikkeling vindt plaats voor rekening en risico van de initiatiefnemer. De onderzoeken, de bestemmingsplanprocedure, de kosten van eventuele planschade, alsmede de kosten voor de aanleg van het openbare gebied inclusief onze ambtelijke kosten voor voorbereiding en toezicht, zijn voor de initiatiefnemer. De ambtelijke inzet wordt gedekt uit de reguliere uren en leges. De ambtelijke inzet bestaat, naast toezicht, uit het toetsen en begeleiden van de onderzoeken en de bestemmingsplanprocedure. Er zijn voor de gemeente geen verdere kosten verbonden aan deze ontwikkeling.

6 Wat zijn de risico’s?

Er zijn voor de gemeente geen risico’s verbonden aan deze procedure. Het voorliggende besluit is er mede op gericht om de risico's van de planontwikkeling bij de initiatiefnemer te laten. Wel bestaat de wettelijke mogelijkheid tot het indienen van zienswijzen op het ontwerp bestemmingsplan. Eventuele gegronde zienswijzen kunnen ertoe kunnen leiden dat het plan uiteindelijk geen doorgang vindt.

Voordat we een overeenkomst tot recht van opstal sluiten zullen we het voornemen daartoe gaan publiceren overeenkomstig het Didam-arrest. Daarin gaan we uit van een een-op-een ‘uitgifte’ aangezien er goede gegronde redenen zijn, namelijk verplaatsing sportschool ten behoeve van het vrijkomen van een mogelijk toekomstige woningbouwlocatie. Er geldt hierbij een reactietermijn van 20 dagen. Na ommekomst van deze termijn zonder dat er een reactie hierop is binnen gekomen kan de opstalovereenkomst tussen Gemeente en de Cirkel formeel worden afgesloten. De risico dat er een reactie binnenkomt is beperkt aangezien de Cirkel hiervoor redelijkerwijs als enige serieuze gegadigde in aanmerking komt.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

De gemeente en de initiatiefnemer zijn het eens over de inhoud van de overeenkomsten. Het draagvlak zal uiteindelijk moeten blijken tijdens de vooroverlegfase met de wettelijke instanties, de omgeving en uit de bestemmingsplanprocedure zelf. Initiatiefnemer is voornemens tijdens de ter inzagelegging van het ontwerp bestemmingsplan een inloopbijeenkomst te houden. Daaruit zal het draagvlak voor het plan blijken. Op basis van de zienswijzenprocedure zal uw college en de raad een afweging dienen te maken over ingediende zienswijzen.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Voor het plan is het in deze eerste fase vooral aan de initiatiefnemer om een communicatietraject uit te voeren. Het advies aan de initiatiefnemer is om een duidelijke en tijdige communicatie naar omwonenden en andere belanghebbenden te voeren. Dit advies is tevens opgenomen als voorwaarde in de intentieovereenkomst. Initiatiefnemer communiceert met verenigingen over zijn plannen en zal een inloopavond organiseren voor de ter inzagelegging van het ontwerp bestemmingsplan.
In het kader van de bestemmingsplanprocedure die na ondertekening van de overeenkomsten zal worden opgestart wordt aan een ieder de gelegenheid gegeven zienswijzen op het plan in te dienen op de in de Wet ruimtelijke ordening voorgeschreven wijze. De gemeente zal te zijner tijd via de gebruikelijke kanalen bekendmakingen doen over de procedure. Waar nodig zal overleg gevoerd worden met andere overheidsinstanties.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Nee

De Steeg,

gemeente Rheden

In Tweevoud verzenden

WeBro Invest B.V.
T.a.v. [redacted]
Vendelier 71a
3905 PD VEENENDAAL

datum	ons kenmerk	uw brief/kenmerk
23 augustus 2023	865202	BKS / 71-178-1

behandeld door	doorkiesnummer	bijlage(n)
[redacted]	(026) 49 76 911	6

onderwerp
Intentieovereenkomst vervaardigen herziening bestemmingsplan Rheden, locatie IJsselsingel, nieuwbouw sportschool.

Geachte [redacted] en/of nader te noemen meester,

Per brief van 6 april 2023 heeft de gemeente u geïnformeerd over het principebesluit van het college van burgemeester en wethouders. Onderstaande brief gaat in op de voorwaarden voor de medewerking aan uw verzoek.

Deze brief is te beschouwen als een intentieovereenkomst gericht op het vervaardigen van een bestemmingsplan, en wij vragen u deze brief alsmede de bijgevoegde planschadeverhaalsovereenkomst ondertekend retour te sturen. Het overdragen van openbaar grond aan de gemeente na het aanleggen van de nieuwe parkeerplaats en de aangrenzende groenvoorzieningen zal in een realisatieovereenkomst worden geregeld.

Omschrijving verzoek
Uw verzoek betreft de nieuwbouw van een sportschool, waarin sport- en healthclub De Cirkel gevestigd kan worden alsook andere sportverenigingen, met daarnaast ruimte voor kinderopvang, aan de Zuidflank te Rheden, ter hoogte van TTV Slagvaardig. Het gebouw van laatstgenoemde vereniging zal worden gesloopt. U zal als initiatiefnemer met TTV Slagvaardig in overleg treden teneinde de tennistafelvereniging in de nieuwe planopzet onderdak te bieden c.q. de tennistafelvereniging als huurder in de nieuwe planopzet te kunnen opnemen.
Het college van burgemeester en wethouders wil in principe meewerken aan het plan. Een en ander verder zoals omschreven in de brief van 6 april 2023. Hierin staan ook de overwegingen van het college en aandachtspunten voor het vervolg.

Ligging plangebied
De betreffende locatie voor de nieuwe sportschool is gelegen tussen de IJsselsingel en de Beekhuizense Beek. Het betreft een gedeelte van een perceel dat kadastraal bekend is als gemeente Rheden, sectie D, nummer 8021 en het perceel kadastraal bekend als gemeente

Rheden, sectie D, nummer 6144. Zie ter verduidelijking de schets op de volgende afbeelding, waarin het plangebied blauw gearceerd is.

Vigerende plannen
De percelen, waarop de herziening betrekking heeft, liggen binnen het plangebied waarvoor het bestemmingsplan 'Rheden 2016, woongebieden' geldt, vastgesteld door de gemeenteraad op 28 maart 2017. De percelen hebben volgens het geldende bestemmingsplan de bestemmingen 'Verkeer' en 'Sport' met bijbehorend bouwvlak, maximale bouwhoogte en functiezone 'zwembad'.

De gronden zijn voorts gelegen in het 'Parapluplan archeologie Rheden 2013 en aanpassing regeling buitenplaatsen', vastgesteld door de gemeenteraad op 15 april 2014. Daarin hebben de percelen de dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie 3' toegekend gekregen. Dit houdt in dat de gronden bestemd zijn voor een lage archeologische verwachtingswaarde.

Bestemmingsplanherziening
Uw plan past niet binnen de toegelaten mogelijkheden die het vigerende bestemmingsplan 'Rheden 2016, woongebieden' biedt. Daarom in een bestemmingsplanherziening nodig. In deze intentieovereenkomst zijn voorwaarden opgenomen waaraan voldaan moet worden om een bestemmingsplanherziening mogelijk te maken.

Inspanningsverplichting
Zodra is voldaan aan de voorwaarden genoemd in deze intentieovereenkomst en dus blijkt dat de nieuwbouw van de sportschool ter plaatse uitvoerbaar is, kan er een bestemmingsplanherziening worden gemaakt. Onze bereidheid tot het voeren van een procedure tot herziening van het bestemmingsplan moet worden gezien als een *inspanningsverplichting* en geen garantie. Dit betekent dat wij in die procedure op grond van onze publiekrechtelijke taak, een goede afweging van alle belangen, kunnen komen tot het standpunt dat niet wordt meegewerkt aan uw verzoek, dan wel alleen aan een aangepast plan. De inspanningsverplichting ziet niet toe op het opnieuw voeren van de procedure indien de raad het bestemmingsplan niet vaststelt.

Het is uiteindelijk de gemeenteraad die beslist over het al dan niet, of gewijzigd, vaststellen van een bestemmingsplan en daarbij ingekomen zienswijzen beoordeelt. Tegen het besluit van de gemeenteraad staat beroep open bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Onze bereidheid garandeert derhalve niet dat, indien een ontwerpbestemmingsplan ter inzage wordt gelegd, dit plan ook rechtskracht krijgt.

Procedure
Wij beslissen niet eerder over het meewerken aan (de procedure voor) een bestemmingsplan dan nadat u een exemplaar van deze brief (de intentieovereenkomst) en de daarbij behorende planschadeverhaalsovereenkomst, voor akkoord ondertekend, aan ons hebt teruggezonden, de verschuldigde kosten voor het in behandeling nemen van het verzoek zijn betaald en wij ons een oordeel hebben gevormd over de wijze waarop is voldaan aan de in deze brief gestelde voorwaarden. Meegewogen worden de door u over te leggen onderzoeken, de uitwerking van het stedenbouwkundig plan/inrichtingsplan, en de eventueel hieruit gebleken aanwezigheid van belemmeringen.

Starten wij de procedure dan bestaat deze in de meeste gevallen uit de volgende stappen:
- onze beslissing over het vervaardigen van het bestemmingsplan, dit zullen wij publiceren;
- het plegen van vooroverleg onzerzijds met de in de wet voorgeschreven instanties;
- het vervaardigen van het ontwerpbestemmingsplan;
- de tervisielegging gedurende 6 weken van het ontwerp-bestemmingsplan met de daarbij behorende onderzoeken en andere relevante stukken, met de mogelijkheid zienswijzen in te dienen bij de gemeenteraad;
- ons voorstel aan de gemeenteraad inzake de beoordeling van ingekomen zienswijzen en de vaststelling van het bestemmingsplan;
- de beslissing van de gemeenteraad; dit zullen wij publiceren;
- de tervisielegging gedurende 6 weken van het raadsbesluit, met de mogelijkheid beroep in stellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State;
- daags na afloop van de beroepstermijn treedt het bestemmingsplan in werking en kunnen wij beslissen op een aanvraag om een omgevingsvergunning. Het plan treedt evenwel niet in werking indien een verzoek om schorsing is ingediend. Een schorsing zal meestal duren totdat de Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak het verzoek heeft afgewezen, dan wel tot het moment dat in beroep een besluit is genomen door de Afdeling bestuursrechtspraak.

Omgevingswet
Bij de hiervoor genoemde procedure is met de inwerkingtreding van de Omgevingswet geen rekening gehouden. Hierover het volgende.

De inwerkingtreding van deze wet wordt op dit moment voorzien op 1 januari 2024.
Wanneer het ontwerp bestemmingsplan voor inwerkingtreding ter visie is gelegd, kan de procedure onder de oude wetgeving worden voortgezet en blijft het hiervoor genoemde van toepassing. Wij zullen ons inspannen om het initiatief met behulp van een bestemmingsplan mogelijk te maken.

Omdat de voorbereiding van een bestemmingsplanprocedure afhankelijk is van onder andere onderzoeksresultaten, de kwaliteit van door u aangeleverde stukken, en de beschikbare capaciteit bij intern hierbij betrokken disciplines en externe partijen, behoudt de gemeente zich echter het recht voor om gedurende de voorbereiding te bepalen dat het aanleveren van stukken die geschikt

zijn voor terinzagelegging als ontwerpbestemmingsplan niet meer haalbaar is. Als dat laatste het geval is, kan uw initiatief wellicht met een omgevingsvergunning voor een zogenaamde buitenplanse omgevingsplanactiviteit of met een herziening van het dan geldende omgevingsplan mogelijk worden gemaakt.

Hierbij is het volgende dan in ieder geval van belang:
- U blijft nog steeds legesplichtig voor de voorbereiding van het bestemmingsplan. Een procedure onder de Omgevingswet zal eveneens legesplichtig zijn. Hoe de legesverplichting er dan uit ziet is op dit moment niet bekend.
- Er zal opnieuw worden beoordeeld wat er op het gebied van onderzoeken precies benodigd is en of de al uitgevoerde onderzoeken volstaan, en welke andere documenten eventueel nodig zijn.
- Over de dan te volgen procedure zal te zijner tijd met u worden overlegd. Het is waarschijnlijk dat hiervoor een overeenkomst benodigd is.

Gelet op het bovenstaande verzoeken wij u (en uw eventuele opdrachtnemers) zo spoedig mogelijk de benodigde documenten aan te leveren en als de gemeente correcties nodig acht, dit zo spoedig mogelijk door te voeren, indien u wilt dat het initiatief nog middels een bestemmingsplanprocedure mogelijk wordt gemaakt.

Tijdspad
De praktijk leert dat de uitvoering en toetsing van de benodigde onderzoeken en het opstellen van het conceptbestemmingsplan al snel 3 tot 6 maanden in beslag neemt. Vanaf het moment dat er een concept ontwerpbestemmingsplan klaar is om in procedure te worden gebracht, duurt het grofweg circa 6 maanden voordat een in procedure gebracht bestemmingsplan rechtskracht heeft. Wij gaan er daarbij vanuit dat eventuele ingebrachte zienswijzen geen belemmering vormen en de gemeenteraad tot vaststelling wenst over te gaan. Een en ander is mede afhankelijk van het moment waarop wij over goede onderzoeken beschikken, uw uitwerking van het stedenbouwkundig plan/inrichtingsplan en de inhoud van eventuele zienswijzen.

Voorwaarden
Het plan is globaal getoetst aan regelgeving en beleid. Aan onze medewerking verbinden wij de onderstaande voorwaarden.

Algemene voorwaarden

a *tekenen overeenkomsten*
U moet zich met de inhoud van deze brief akkoord verklaren. Dat geschiedt door ondertekening en terugzending van het extra exemplaar van deze brief evenals het extra exemplaar van de bijgevoegde planschadeverhaalsovereenkomst.

b *planschade*
U moet de eventuele tegemoetkoming in schade, die een derde lijdt ten gevolge van het van kracht worden van een bestemmingsplan dat op uw verzoek wordt vervaardigd, voor uw rekening nemen.
Het eventueel door ons college verschuldigd zijn van een schadevergoeding vloeit voort uit de Wet ruimtelijke ordening. Indien een dergelijk verzoek wordt ingediend, zullen wij deze volgens de gemeentelijke procedureverordening afhandelen. Hierbij worden alle betrokken belangen

gewogen alvorens wordt beslist of het verzoek gegrond, dan wel ongegrond is. Een en ander is neergelegd in de planschadeverhaalsovereenkomst die in tweevoud hierbij gaat.
U kunt ter indicatie van de verplichting die u aangaat voor uw eigen inzicht een risicoanalyse planschade laten uitvoeren.

c *geldigheid bereidheid, ondertekening*
Indien wij de getekende stukken niet binnen *twee weken* na de datum van verzending van deze brief hebben ontvangen, vervalt onze aanbieding om deze procedure te voeren. Na ondertekening is deze intentieovereenkomst *1 jaar* houdbaar.

d *kosten procedure*
De kosten voor het in behandeling nemen van uw verzoek om herziening van het bestemmingsplan komen voor uw rekening, ook al leidt dit niet tot het door u gewenste resultaat. Na ontvangst van het getekende exemplaar van deze brief en de planschadeverhaalsovereenkomst, ontvangt u van ons een legesaanslag voor de betaling van het verschuldigde bedrag ad € 4.277,30.
U laat het bestemmingsplan zelf opstellen. Ongeacht hetgeen u door een adviesbureau wordt geoffreerd, dient u te voldoen aan onze voorwaarden. Deze voorwaarden kunt u lezen in de bijlage *Zelf een bestemming vervaardigen.* Hieruit blijkt bijvoorbeeld dat wij alleen op basis van een door ons geaccordeerd plan een procedure starten. Wij toetsen aangeleverde stukken hoogstens driemaal. Zijn wij de derde keer niet akkoord dan stellen wij alsnog het bestemmingsplan op na betaling van de resterende leges volgens onze legesnota.

e *start werkzaamheden*
Van gemeentewege wordt geen ontwerpbestemmingsplan in procedure gebracht voordat u de leges voor het in behandeling nemen van het verzoek heeft voldaan.

f *geldigheid aanbieding, onderzoeken*
Onze aanbieding vervalt tevens als wij niet tijdig de van u gevraagde initiële onderzoeken en uitwerking van stedenbouwkundige plan/ inrichtingsplan ontvangen. Binnen *3 maanden* na het versturen van deze brief, moet u deze stukken in concept ter toetsing hebben overgelegd.

g *onderzoeken*
- De kosten voor de hieronder genoemde onderzoeken komen voor uw rekening. Dit geldt ook als tijdens de procedure blijkt dat andere onderzoeken nodig zijn, of wanneer uitkomsten van een onderzoek, dan wel aanpassingen in het plan naar onze mening vragen om een vervolgonderzoek.
- De onderzoeken moeten afgestemd zijn op het uiteindelijke plan dat als basis dient voor de herziening van het bestemmingsplan.
- U moet van elk onderzoek ten minste een digitale versie sturen voor de toetsing onzerzijds. Nadat wij hebben ingestemd met een onderzoek, stuurt u ons ten behoeve van de tervisielegging van het ontwerpbestemmingsplan, de definitieve versie van het onderzoek in pdf-formaat. Wij vragen u de onderzoeken te sturen naar de in het briefhoofd vermelde medewerker, voor de digitale exemplaren via het e-mailadres [redacted]@rheden.nl.

h *financiële uitvoerbaarheid*
De uitvoering van de door u beoogde ontwikkeling dient financieel haalbaar te zijn. Gelet op de aard van de door u beoogde ontwikkelingen gaan wij vooralsnog uit van deze haalbaarheid.

Mocht in een later stadium blijken van gegronde twijfels ten aanzien van deze haalbaarheid, dan kan dat leiden tot stopzetting van de bestemmingsplanprocedure. Alvorens hiertoe te besluiten zult u in de gelegenheid worden gesteld de financiële uitvoerbaarheid te motiveren.

i *gebruik gemeentegrond*
Voor zover het ontwerp van de terreininrichting slechts uitvoerbaar is na aanpassingen in het openbare gebied, zullen wij afwegen of wij daaraan willen meewerken. Indien wij meewerken, komen de kosten voor de herinrichting voor uw rekening.

j *realisatieovereenkomst*
Voor het recht van opstal en het gebruik van de gronden zal op basis van een goedgekeurde inrichtingstekening een nadere overeenkomst worden gesloten. Hierin zal ook het kostenverhaal worden geregeld voor de realisatie van het gebouw en het aanleggen van de parkeer- en groenvoorzieningen eromheen en het beheer na realisatie. Wij zullen met u in overleg treden om hierover nadere afspraken te maken. De realisatieovereenkomst moet gesloten zijn vaststelling van het bestemmingsplan.

k *huidige gebruikers*
U bent verantwoordelijk voor het beschikbaar komen van de percelen voor de door u gewenste ontwikkeling. Deze intentieovereenkomst treedt alleen in werking als met Tafeltennisvereniging Slagvaardig, gevestigd op perceelnummer 6144, is overeengekomen over het afkopen van de opstal en de toekomstige huisvesting van de vereniging. Als er geen overeenkomst wordt gesloten, zullen wij geen bestemmingsplanprocedure starten voor de nieuwbouw van de sportschool. Een afschrift van de overeenkomst dient aan ons verstrekt te worden, zodat wij op basis van deze overeenkomst en andere gestelde randvoorwaarden voor start bestemmingsplan procedure genoemde procedure kunnen starten.

l *kosten gemeentelijke voorbereiding en uitvoering*
U betaalt alle, dus ook eventueel door de gemeente te maken voorbereidings- en uitvoeringskosten voor openbare werken binnen en zo nodig ook buiten de bouwlocatie voor zover deze noodzakelijk zijn voor het bouwplan. Hierbij kunt u denken aan bijvoorbeeld het maken van een ontsluiting op het openbare gebied, waaronder de noodzakelijke aanpassing van het trottoir, wegen, openbare verlichting, bomen evenals de kosten van het aanbrengen van een afvoer voor afvalwater op de bestaande hoofdriolering.

m *aansprakelijkheid*
U bent aansprakelijk voor eventuele beschadigingen aan openbare werken die veroorzaakt zijn door de uitvoering van het bouwplan. De kosten van herstel worden u in rekening gebracht. Vooraf zal samen een schouw worden gehouden.

n *overdracht locatie*
U verplicht zich het bepaalde in deze brief en in het bijzonder de gemeentelijke voorwaarden verbonden aan onze bereidheid mee te werken, bij overdracht van uw ontwikkelpositie en/of bij overdracht van het onderhavige terrein, aan de nieuwe ontwikkelaar en/of eigenaar op te leggen. Indien het bepaalde in deze brief niet wordt opgelegd, zullen wij ons niet langer gehouden voelen om verdere medewerking te verlenen aan een planologische procedure.

o *Afstemming omwonenden*

U zorgt voor afstemming over uw plannen met de omgeving en houdt ons op de hoogte van het draagvlak voor uw plannen in de omgeving. Vanwege de grootte van het plan en de ligging in de Zuidflank verzorgt u een bijeenkomst voor de omgeving. In het kader van de te voeren planologische procedures zullen wij ingebrachte belangen in relatie tot het algemeen belang afwegen.

p *duurzaamheid*
De gemeente heeft zich tot doel gesteld om in 2040 een klimaatbestendige en CO2-neutrale gemeente te zijn. We stimuleren onze inwoners, ondernemers en organisaties om samen onze ambities waar te maken. Wij bevelen daarom aanvullende energiebesparende maatregelen aan (denk aan een warmtepomp, zonnecollectoren, zonnepanelen).

Voorwaarden in verband met het vervaardigen van het bestemmingsplan

Deze voorwaarden zijn afgestemd op huidige regelgeving, tijdens de voorbereiding van de vaststelling van het bestemmingsplan kan regelgeving wijzigen.

q *inhoud bestemmingplan*
U laat zelf het bestemmingsplan opstellen. We merken op dat de verbeelding en regels moeten worden afgestemd op het uiteindelijke plan. De toelichting dient een actueel beeld te geven van het relevant beleid en toegespitst te worden op het initiatief. De plantoelichting dient voor dit initiatief ook een verantwoording van de Ladder Duurzame Verstedelijking te bevatten. Daarnaast dient een landschapsplan opgenomen te worden als bijlage bij de regels van het bestemmingsplan. De aanplant en het onderhoud van de landschappelijke maatregelen dient met een voorwaardelijke verplichting geborgd te zijn.

r *inrichtingstekening*
Teneinde te kunnen beoordelen of de ontwikkeling uitvoerbaar is, dient u op een ingemeten tekening schaal 1:500 de inrichting van het terrein aan te geven. Deze tekening bevat naast de beoogde ontwikkeling ten minste de ontworpen parkeervoorzieningen, fietsparkeer-voorzieningen, de ontsluiting van het terrein vanaf de IJsselstraat, paden voor langzaam verkeer en de aansluiting op bestaande paden (inclusief oversteek Laak), evenals een inmeting van de aanwezige en eventueel te verwijderen bomen, het aan te leggen/te behouden groen, de situering en vorm van erfafscheidingen (specifiek de overgang naar de ligweide), de voorziening voor waterberging, de breedte van de aan te leggen wegen, de uitritconstructie, de verlichting, de verzamelplaats voor afval(containers), de opstelplaats(en) voor de brandweer en locaties van eventuele bluswatervoorzieningen.

Verder is het van belang dat er nog een ontwerpslag gemaakt wordt voordat we het bestemmingsplan in procedure kunnen brengen. Dit betreft zowel het gebouw als de buitenruimte. Naast een inrichtingsplan met daarin de situering van het gebouw dienen ook gevelbeelden en plattegronden van het gebouw aangeleverd te worden.

De verantwoordelijkheid voor het voldoen aan de Handreiking Bluswatervoorziening en Bereikbaarheid ligt bij u als initiatiefnemer. Als blijkt dat een noodontsluitingsmogelijkheid privaatrechtelijk niet te borgen is met een erfdienstbaarheid, is het noodzakelijk dat voldaan

wordt aan paragraaf 4.3.3. van de Handreiking Bluswatervoorziening en Bereikbaarheid van Brandweer Nederland van januari 2020.

s *bomen effect analyse*
Uitgangspunt bij deze planontwikkeling is het handhaven van de bestaande bomen. De aanwezige bomen in en nabij het plangebied dient u daarom in te meten. In de nabijheid van de IJsselsingel waar u uw bouwplan wenst te realiseren, staan monumentale bomen. U treft bij de intentieovereenkomst het formulier Bomen Effect Analyse aan. U dient deze vragenlijst ingevuld aan [redacted] van de afdeling Openbaar Beheer terug te zenden. Aan de hand van uw antwoorden beoordelen wij of u een bomeneffectanalyse dient uit te voeren. Op de inrichtingstekening, zoals hierboven reed vermeld, geeft u aan welke bomen worden verwijderd, behouden worden en welke worden geplant.

t *bodemonderzoek*
Er is geen sprake van een evidente functiewijziging wat betreft de sportactiviteit. Wel wordt de functieaanduiding maatschappelijk toegevoegd, waardoor een kinderdagverblijf mogelijk wordt. Dit laatste maakt dat bodemonderzoek nodig is voorafgaand aan de functiewijziging. Gemeente Rheden is verantwoordelijk voor het schoon opleveren van de gronden en zal daarom een historisch vooronderzoek en een verkennend bodemonderzoek uit laten voeren.

u *goedgekeurd saneringsplan of BUS-melding*
Indien er sprake is van een ernstig geval van bodemverontreiniging dient de bodem te worden gesaneerd. De vaststelling van het bestemmingsplan is alleen mogelijk na ontvangst van een door Gedeputeerde Staten goedgekeurd saneringsplan of een gedane BUS-melding bij het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland.
Voor meer informatie omtrent bodemsanering kunt u contact opnemen met [redacted] van het Team Woon- en Leefomgeving, via telefoonnummer (026) 49 76 [redacted] of [redacted]@rheden.nl.

v *geohydrologisch onderzoek*
U dient door middel van een deugdelijk geohydrologisch onderzoek in relatie tot de aard van het bouwplan aan te tonen welke gevolgen het bouwplan heeft voor de bestaande waterhuishouding en de omgeving (bodemsamenstelling, waterafsluitende lagen, waterdoorlatendheid, hoogte en laagste grondwaterstand en eventuele overige relevante informatie). U moet zo nodig maatregelen aangeven en treffen om negatieve gevolgen voor de waterhuishouding ten gevolge van het bouwplan te neutraliseren of te compenseren.

Het hemelwater en huishoudelijk afvalwater dienen gescheiden te blijven. Vuilwater dient te worden afgevoerd middels het gemengde rioolstelsel van de kern Rheden.
Het beleid omtrent lozing hemelwater is aangegeven in de "Verordening afvoer hemelwater en grondwater Rheden 2015" en het Activiteitenbesluit. Het is niet toegestaan om hemelwater van nieuwe verhardingen en gebouwen op de riolering te lozen. Dit hemelwater zal op eigen terrein moeten worden verwerkt. De eigenaar is verantwoordelijk voor het (blijvend) functioneren van de infiltratievoorziening.
Er dient een plan, ter beoordeling, aangeleverd te worden waarin is aangeven op welke wijze de afvoer hiervan is beoogd. U dient de gemeente te informeren over de beoogde hemelwatervoorziening en u levert een relevante capaciteitsberekening aan, met afmetingen en technische specificaties van de voorziening. Uitlogende en/of verontreinigende materiaal-

toepassingen moeten vermeden worden. Toepassing van een speciale bodempassage verdient de voorkeur. Voor lozen op oppervlaktewater is toestemming van het waterschap vereist. Slechts indien geen voorziening op het eigen terrein mogelijk is, kan van deze verplichting ontheffing worden verleend. Een mogelijkheid kan dan zijn u met onze instemming het hemelwater aansluit op ons gescheiden rioolstelsel indien dit aanwezig is.
Aan het aansluiten op de gemeentelijke riolering zijn kosten verbonden. De gemeente stelt eisen aan de wijze van uitvoering van de riolering. Deze gemeentelijke eisen kunt u opvragen bij [redacted] van de gemeente, via telefoonnummer (026) 4976 [redacted]. Voor de toetsing van het uiteindelijke plan is een compleet 'rioleringsplan' vereist. Daarin moet duidelijk zijn aangegeven hoe met het huishoudelijk afvalwater (vuilwater) en het hemelwater wordt omgegaan.

De oplossing met betrekking tot het verwerken van hemelwater is voor het bestemmingplan van belang als uw oplossing op maaiveldniveau ruimte vraagt. In de inrichtingstekening moet u dan uw infiltratievoorziening intekenen.

Wij willen u nog meegeven dat het geohydrologisch onderzoek vaak te combineren is met ander noodzakelijk bodemonderzoek, zoals bijvoorbeeld ten behoeve van de fundering, bodemkwaliteit of archeologie.

w *archeologisch onderzoek*
Het betreft een locatie met Waarde Archeologie 3, oftewel een lage archeologische verwachting. Indien bij de voorgenomen werkzaamheden de vrijstellingsgrens wordt overschreden, geldt een onderzoeksplicht. De onderzoeksplicht geldt voor plannen vanaf 2500 m^2, waarbij de verstoring dieper gaat dan 30 cm of er meer dan 100 cm wordt opgehoogd. Naar verwachting wordt de vrijstellingsgrens niet overschreden. Indien met de voorgenomen ontwikkeling de vrijstellingsgrens wél wordt overschreden, wordt een archeologisch bureauonderzoek gevraagd. Op basis van de resultaten wordt bepaald of vervolgonderzoek noodzakelijk is.
Het rapport moet voldoen aan de KNA 4.1 en het Handboek Archeologisch onderzoek regio Arnhem(https://www.rheden.nl/Bibliotheek/Documenten/Inwoners/Wonen_leefomgeving/Handboek_archeologisch_onderzoek_binnen_de_regio_Arnhem_januari_2017.pdf) en ter toetsing worden voorgelegd aan de gemeente. Contactpersoon hiervoor is [redacted] ([redacted]@rheden.nl). Bij afwezigheid, regio-archeoloog [redacted] ([redacted]@arnhem.nl).

x *onderzoek effecten op natuurwaarden*
Om eventuele effecten op natuurwaarden, zoals het amoveren van de bestaande bebouwing, in kaart te brengen en daarmee de (haalbaarheids)gevolgen voor het plan, is een onderzoek naar beschermde natuurwaarden nodig in de vorm van een quickscan Wet Natuurbescherming. In de quickscan Wet Natuurbescherming worden de onderdelen gebiedsbescherming (Gelders Natuurnetwerk, Natura 2000) en soortenbescherming getoetst.

Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek kan er sprake zijn van vervolgonderzoek of een ontheffingsaanvraag traject bij de Provincie Gelderland.

De Wet natuurbescherming is altijd van toepassing. Volgens deze wet moet een ieder voldoende zorg in acht nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Er bestaat de mogelijkheid dat de geplande activiteiten schade veroorzaken aan beschermde plant- en diersoorten. Om te bepalen of dit het geval is moet in

eerste instantie een quickscan Wet Natuurbescherming worden uitgevoerd door een deskundig bureau. Uitkomst kan zijn dat uitvoering van de activiteit aan voorwaarden moet voldoen. Denk bijvoorbeeld aan kap van bomen uitvoeren buiten het broedseizoen. De uitkomst van het onderzoek kan ook zijn dat u aanvullend onderzoek moet laten uitvoeren of een ontheffing moet aanvragen. Dit wordt beoordeeld in de Quickscan Wet Natuurbescherming.

In dit onderzoek moeten ook het volgende punt beschouwd worden:

Ten aanzien van het aspect stikstofdepositie wordt een stikstofonderzoek/ onderbouwing verlangd om inzicht te krijgen of er door de ontwikkeling mogelijk sprake kan zijn van stikstofdepositie op Natura 2000 ten aanzien van de aanleg- en de gebruiksfase.

In het rapport dienen duidelijk opgenomen te zijn:
- De ligging van het plangebied, ook door middel van een kaart;
- De gebiedsbeschrijving toegelicht met foto's;
- Of er effecten op beschermde gebieden (Natura-2000 en Gelders Natuurnetwerk) te verwachten zijn, of dat nader onderzoek gedaan moet worden;
- Indien sprake is van een ligging in of nabij beschermde gebieden, dienen de aan- of afwezigheid van effecten van de ingreep op basis van de instandhoudingsdoelen of kernkwaliteiten beargumenteerd te worden;
- Welke soorten zijn aangetroffen;
- Welke soorten kunnen worden verwacht/aanwezig kunnen zijn;
- Alle soortgroepen dienen aan de orde te komen;
- Welke soorten zijn uit te sluiten op basis van veldbezoek en biotopen, alle soortgroepen dienen aan de orde te komen;
- De te trekken conclusies, waarbij wordt ingegaan op de inhoudelijke en procedurele gevolgen.

Het tijdig inzetten van onderzoeken, deze zijn vaak seizoensgebonden en het tijdig vooroverleg plegen met het bevoegd gezag is van belang om niet op het laatste moment voor verrassingen komen te staan. Als uw activiteit een negatief effect op beschermde soorten heeft, moet in beeld gebracht worden om welke soorten het gaat en welke maatregelen er genomen kunnen worden om dit te voorkomen.
Het onderzoek, (of onderzoeken) dient u ter beoordeling aan ons college te zenden, via het mailadres van de in de briefhoofd vermelde medewerker: [redacted]@rheden.nl. Voor uw plan kan een ontheffing/vergunning nodig zijn.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met [redacted] van het Team Woon- en Leefomgeving, via [redacted]@rheden.nl.

y *biodiversiteitsparagraaf en natuurinclusief bouwen en ontwerpen*
Het college en de gemeenteraad hebben besloten om in te zetten op een hoge ambitie voor de biodiversiteit middels de inzet van een gemeentelijk biodiversiteitsplan. Een ontwikkeling vanuit dit beleid is het natuurinclusief ontwerpen en inrichten van projecten aan de hand van een puntensysteem. Momenteel wordt gewerkt aan het puntensysteem, deze is nog niet gereed.
Gelet op de biodiversiteitsambities dient het natuurinclusief ontwerpen en inrichten als uitgangspunt gehanteerd te worden in de inrichting en ontwikkeling van het project. Dat betekent ook dat voorafgaand ecologische waarden goed in beeld worden gebracht, deze zoveel mogelijk worden behouden en versterkt. Dit wordt bereikt door het vroegtijdig opstarten van

een quickscan flora en fauna inclusief de uitvraag daarbij van een biodiversiteitsparagraaf. De biodiversiteitsparagraaf kan daarbij onderdeel uitmaken van de quickscan Wet Natuurbescherming.

z *geluidsonderzoek*
U moet een akoestisch onderzoek laten verrichten naar de geluidsbelasting op de gevels (de grenzen van de bouwvlakken) van de beoogde ontwikkeling vanwege het weg- en/of railverkeer. Een kinderdagverblijf is in het Besluit geluidhinder aangewezen als ander geluidsgevoelig gebouw als bedoeld in artikel 1 van de Wet. Het gaat daarbij om kinderdagverblijven die als zodanig zijn bestemd in een bestemmingsplan. Een akoestisch onderzoek is noodzakelijk om de uitvoerbaarheid van het plan aan te tonen. Bij de bepaling van de geluidsbelasting wordt de waarde voor de avond- en nachtperiode buiten beschouwing gelaten, voor zover deze gebouwen in de betrokken periode niet als zodanig worden gebruikt. Indien in het ontwerpbestemmingsplan op de verbeelding een zodanig afwijkende figuratie wordt opgenomen dat een vervolgonderzoek nodig is, moet u opdracht geven voor dat onderzoek en dat eveneens ter beoordeling aan ons college toesturen.
Blijkt dat de geluidsbelasting hoger is dan de voorkeurswaarde maar wel zodanig dat wij ontheffing kunnen verlenen, dan zal het ontwerpontheffingsbesluit tegelijk met het ontwerpbestemmingsplan ter inzage worden gelegd.
Alvorens een bestemmingsplan kan worden vastgesteld, moeten wij een benodigde ontheffing hebben verleend.

aa *onderzoek luchtkwaliteit*
Voor scholen, kinderopvang en bejaarden-, verpleeg- of verzorgingstehuizen geldt het Besluit gevoelige bestemmingen luchtkwaliteitseisen. Dit besluit geeft beperkingen voor het bestemmen van de genoemde functies in de nabijheid van provinciale en rijkswegen. In het besluit staan zones waarbinnen luchtkwaliteitsonderzoek dan altijd nodig is:
- 300 meter vanaf de rand van rijkswegen
- 50 meter vanaf de rand van provinciale wegen

Het eerste punt gaat op voor de projectlocatie (circa 150m van de A328). Onderzoek moet aantonen dat de luchtkwaliteit ter plaatste de gewenste bestemmingsplanwijziging niet in de weg staat.

bb *externe veiligheid*
Op korte afstand van de planlocatie bevinden zich transportroutes voor gevaarlijke stoffen (Rijksweg A328 en rivier IJssel). Aan de hand van de ligging van risicobronnen en hun invloedssfeer moet bepaald worden of nader onderzoek naar de externe veiligheid nodig is. Binnen de 10-6-contour voor het plaatsgebonden risico zijn geen nieuwe kwetsbare functies toegestaan, met uitzondering van beperkt kwetsbare objecten. Een kinderdagverblijf is een kwetsbaar object.

cc *veiligheid*
U moet overeenstemming bereiken over de opzet van het plan met de Brandweer Gelderland Midden. Daarbij moet u denken aan de bereikbaarheid van het bouwwerk/de bouwwerken en de aanwezigheid van toereikende bluswatervoorzieningen. Uit oogpunt van risicobeheersing kunnen nadere voorwaarden gesteld worden. Wij verwijzen u naar de Handreiking Bluswatervoorzieningen en Bereikbaarheid 2019, van Brandweer Nederland.
Eventueel aan te brengen voorzieningen komen voor uw rekening.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de Brandweer Gelderland Midden, [redacted] te bereiken op telefoonnummer [redacted].

dd *verkeer en parkeren*

Voor het vervaardigen van het bestemmingsplan is het van belang of er voldoende gelegenheid is voor het parkeren op het bijbehorende terrein. De parkeernormen staan in de Nota Parkeernormen Rheden 2015.

De bruikbaarheid van de parkeervoorzieningen (grootte parkeerplaats e.d.) conform de Nota is evenzeer van belang.

In het kader van de omgevingsvergunning zal op basis van het uiteindelijke bouwplan ook nog een toets plaatsvinden.

ee *aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling*

U dient een aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling aan te leveren. Deze zal aan het gemeentecollege worden voorgelegd.

ee *beeldkwaliteitsplan*

Met name in het kader van de welstandsbeoordeling van toekomstige omgevingsvergunning aanvragen dient er een nadere uitwerking te komen voor wat betreft de beeldkwaliteit van de bebouwing in het plangebied. We vragen u ons een bescheiden beeldkwaliteitsplan aan te leven waarin de beoogde architectonische uitgangspunten duidelijk worden. Het beeldkwaliteitsplan wordt voorgelegd aan de welstandscommissie met de vraag of zij ermee in kunnen stemmen en deze kunnen toepassen als toetsingskader. Uiteindelijk zal het beeldkwaliteitsplan gebundeld met het bestemmingsplan ter vaststelling aan de raad worden aangeboden.

U kunt voor vragen of meer informatie over de verschillende onderwerpen contact opnemen met procesregisseur [redacted] via het telefoonnummer [redacted] of via het mailadres [redacted]@rheden.nl. Voor vragen kunt u ook contact opnemen met de in het briefhoofd vermelde medewerker, te bereiken via het telefoonnummer [redacted] of via het mailadres [redacted]@rheden.nl. De medewerkers kunnen u doorverwijzen naar de betreffende adviseurs.

Ten slotte

Uit het vorenstaande kunt u afleiden dat u moet voldoen aan vele voorwaarden voordat een bestemmingsplanprocedure kan worden gestart.

Wij attenderen u erop dat indien de herziening van het bestemmingsplan rechtskracht krijgt, dit niet vanzelf inhoudt dat alle benodigde vergunningen en/of ontheffingen worden verleend. Elke vergunning kent zijn eigen toetsingskader en het aanvragen is uw verantwoordelijkheid. Wij wijzen u in dit verband op de omgevingsvergunning. Het aanvragen van een omgevingsvergunning is uw verantwoordelijkheid. Het indienen van een omgevingsvergunning is pas mogelijk indien het bestemmingsplan inwerking is getreden. Ook de procedure van de omgevingsvergunning valt buiten de werking van onderhavige intentieovereenkomst.

In de op onderhavig plan toegesneden bijlage *Bouwplan en vergunningen nieuwbouw sportschool locatie IJsselsingel* attenderen wij u, zonder uitputtend te willen zijn, nog op enige aspecten die voor de uitvoering van belang zijn. Wij vragen u hiervan goede nota te nemen omdat de uitvoering mogelijk moet zijn binnen de kaders die in het bestemmingsplan worden vastgelegd.

De in het briefhoofd vermelde medewerker zal de bestemmingsplanprocedure begeleiden. Voor vragen kunt u zich tot haar wenden. Wij verzoeken u bij alle correspondentie het zaaknummer 865202 te vermelden.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zien de door u voor akkoord getekende exemplaren van deze brief en de planschadeverhaalsovereenkomst tegemoet.

Hoogachtend,

L. van de Weerdhof
Manager,
Team Omgevingsrecht.

Voor akkoord:

_____
(plaats, datum)

_____
(handtekening)

_____
(naam, hoedanigheid)

Bijlagen:
- Planschadeverhaalsovereenkomst (in tweevoud)
- Bouwplan en vergunningen
- Openbaar beheer en verkeer
- Voorwaarden voor het zelf opstellen van bestemmingsplan
- formulier Bomen Effect Analyse
- formulier aanvraag hogere waarden Wgh

Datum van verzending:

AFSCHRIFT AAN (Digitaal, intern):

[redacted]

AFSCHRIFT AAN (Digitaal, extern):

- Brandweer – risicobeheersing@vggm.nl
- ODRA – [redacted]@odra.nl

gemeente Rheden

Velp | Rheden | De Steeg | Ellecom
Dieren | Spankeren | Laag-Soeren

Gemeentehuis Hoofdstraat 3 | 6994 AB De Steeg | Postbus 9110 | 6994 ZJ De Steeg
T (026) 49 76 911 | **F** (026) 49 76 518 | **E** gemeente@rheden.nl | www.rheden.nl

IN TWEEVOUD VERZENDEN

Planschadeverhaalsovereenkomst

De ondergetekenden:

de gemeente Rheden, te dezen vertegenwoordigd door mevrouw L. van de Weerdhof, manager Team Omgevingsrecht, krachtens het Mandaatbesluit Rheden 2020 bevoegd tot ondertekening, hierna te noemen `**de gemeente**´,

en

WeBro Invest B.V., [redacted] en/of nader te noemen meester,
Vendelier 71a, 3905PD Veenendaal,
hierna te noemen `**de verzoeker**´,

hierna gezamenlijk te noemen `**partijen**´,

overwegende dat:

- de verzoeker verantwoordelijk is voor de ontwikkeling van het project;
- de verzoeker dit wenst voor het bouwen van een sportschool met kinderdagverblijf en bijbehorende voorzieningen aan de IJsselsingel 3 te Rheden op de percelen kadastraal bekend als Gemeente Rheden, sectie D, nummers 6144 en 8021;
- het project in strijd is met het geldende bestemmingsplan 'Rheden 2016, woongebieden', waarin de locatie de bestemmingen Sport en Verkeer heeft;
- derhalve een omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen en/of planologisch strijdig gebruik geweigerd behoort te worden, tenzij de bereidheid bestaat om mee te werken aan een herziening van het bestemmingsplan, een afwijking van het bestemmingsplan of een projectbesluit;
- de verzoeker de gemeente heeft verzocht om een herziening van het bestemmingsplan ten behoeve van het project;
- de gemeente pas dan kan besluiten tot een herziening van het bestemmingsplan als daarbij sprake is van een goede ruimtelijke ordening;
- de gemeente uit een eerste onderzoek geen doorslaggevende planologische beletselen zijn gebleken die medewerking beletten aan dit verzoek;
- er evenwel uit de gevraagde herzienig van het bestemmingsplan schade voor de gemeente kan voortvloeien als bedoeld in artikel 6.1 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) waardoor er bij de gemeente gerede twijfel bestaat over de vereiste economische uitvoerbaarheid van de gevraagde planologische maatregel;
- in verband hiermee de verzoeker in overweging is gegeven voor eigen inzicht een planschaderisicoanalyse uit te voeren;
- de kosten van een planschaderisicoanalyse voor rekening van de verzoeker komen;

- de gemeente evenwel bereid is de door de verzoeker gevraagde planologische maatregel verder in procedure te brengen, onder de voorwaarde dat de verzoeker zich ten behoeve van de economische uitvoerbaarheid van de maatregel bereid verklaart een daaruit voortvloeiende voor tegemoetkoming in aanmerking komende planschade volledig aan de gemeente te compenseren;

- partijen de mogelijke gevolgen van de planologische wijziging ten gevolge van het realiseren van genoemd project, bestaande uit het mogelijk toekennen van verzoeken tot tegemoetkoming van in aanmerking komende planschade ingevolge artikel 6.1 Wro of nadeelcompensatie door de gemeente aan derden, wensen te regelen;

- de gemeentelijke Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade van kracht is op grond waarvan de verzoeker, als derde-belanghebbende, betrokken wordt bij de behandeling van aanvragen om tegemoetkoming in planschade;

zijn overeengekomen als volgt:

1 Na ondertekening van deze planschadeverhaalsovereenkomst zal de gemeente de planologische maatregel, zoals deze door de verzoeker is gevraagd en nader door de gemeente is en wordt vormgegeven, zo spoedig mogelijk in procedure brengen, een en ander zoals is aangegeven in de begeleidende brief, de intentieovereenkomst, van burgemeester en wethouders.

2 Deze overeenkomst laat de uitoefening van alle publiekrechtelijke bevoegdheden door de gemeente onverlet. De gemeente behoudt haar bevoegdheid om bij nadere overweging, onder meer als gevolg van indiening van schriftelijke of mondelinge zienswijzen, wijzigingen aan te brengen in de door de verzoeker gevraagde planologische maatregel of alsnog te weigeren deze maatregel te treffen.

3 De gemeente zal de verzoeker schriftelijk in kennis stellen van een aanvraag om tegemoetkoming in planschade als bedoeld in artikel 6.1 Wro die voortvloeit uit de herziening van het bestemmingsplan zoals deze naar aanleiding van het door de verzoeker ingediende verzoek wordt vastgesteld door de gemeente en in werking treedt. De gemeente zal verzoeker bij de behandeling van zo'n aanvraag betrekken op de wijze zoals voorgeschreven in de gemeentelijke Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade.

4 De verzoeker verbindt zich om aan de gemeente het totale bedrag te compenseren van de planschade die onherroepelijk voor tegemoetkoming door de gemeente in aanmerking komt en die voortvloeit uit de planologische maatregel zoals deze naar aanleiding van het door de verzoeker ingediende verzoek door de gemeente wordt vastgesteld, respectievelijk in werking treedt.

5 Partijen komen overeen dat, steeds nadat door de gemeente een tegemoetkoming in planschade als bedoeld in artikel 4 van deze overeenkomst is toegekend en deze beslissing onherroepelijk is geworden, verzoeker het bedrag van de betreffende schadevergoeding aan de gemeente is verschuldigd en op eerste schriftelijke verzoek van de gemeente binnen twee weken na de dagtekening van dat verzoek aan haar zal uitbetalen. Verzoeker verplicht zich het bedrag binnen twee weken aan de gemeente over te maken door storting op rekeningnummer NL43BNGH028.500.7114 van de BNG ten name van de gemeente Rheden onder vermelding van 'planschadevergoeding project WeBro Invest BV IJsselsingel 3 te Rheden kenmerk 865202'.

6 a Deze overeenkomst gaat in op de datum van ondertekening en blijft van kracht tot een periode van 5 jaar is verstreken na het onherroepelijk worden van de in artikel 1 genoemde planologische maatregel, met dien verstande dat de beëindiging slechts plaatsvindt indien en voor zover in die periode van 5 jaar geen verzoeken om tegemoetkoming in planschade zijn ingediend, dan wel indien en voor zover de in die periode ingediende verzoeken om planschadevergoeding alle voor de afloop van die periode tot in hoogste instantie zijn afgehandeld en tevens door verzoeker aan alle verplichtingen op grond van deze overeenkomst zal zijn voldaan.

b Indien vóór de afloop van de in lid a genoemde periode van 5 jaar een of meer verzoeken om tegemoetkoming in planschade door de gemeente zijn ontvangen en nog niet tot in hoogste instantie zijn afgehandeld wordt de overeenkomst verlengd gedurende een periode van 4 jaar of zoveel korter als nodig zal zijn om het laatste verzoek om planschadevergoeding tot in hoogste instantie af te handelen en tevens door verzoeker aan alle uit deze overeenkomst voortvloeiende verplichtingen zal zijn voldaan.

7 Deze overeenkomst vervalt zodra onherroepelijk komt vast te staan en schriftelijk tussen partijen is vastgelegd dat de gevraagde planologische maatregel niet wordt vastgesteld, of wordt vernietigd, respectievelijk niet wordt verleend.

8 Het is de verzoeker zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de gemeente niet toegestaan rechten en verplichtingen uit deze overeenkomst over te dragen aan derden. De gemeente zal in basis meewerken aan een eventueel verzoek en daaraan redelijke voorwaarden verbinden zijnde geen andere voorwaarden dan aan verzoeker zijn gesteld.

9 Op deze overeenkomst is Nederlands recht van toepassing. Geschillen tussen partijen zullen worden beslecht door de bevoegde rechter in het arrondissement waarbinnen het grondgebied van de gemeente is gelegen.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend,

te De Steeg, ……..…….. 2023
de gemeente,

L. van de Weerdhof,

manager,
team Omgevingsrecht.

te Veenendaal,……..…….. 2023
de verzoeker,

[redacted] en/of nader te noemen meester

Bijlage *Bouwplan en vergunningen*

Bij intentieovereenkomst bestemmingsplan voor realiseren nieuwbouw sportschool De Cirkel aan de IJsselsingel, Rheden

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Het onderstaande is nog gebaseerd op het huidige wettelijk stelsel.

Uitwerking van het bouwplan

1 *verkeer en parkeren*
Voldaan moet worden aan de gemeentelijke parkeernormen voor auto's en fietsen zoals deze zijn opgenomen in de *Nota parkeernormen Rheden 2015*.
De bruikbaarheid van de parkeervoorzieningen is volgens de bouwverordening evenzeer noodzakelijk.
In het kader van de omgevingsvergunning zal op basis van het uiteindelijke bouwplan ook een toets plaatsvinden.
Voor dit onderwerp wordt verwezen naar de bijlage 'Openbaar Beheer en Verkeer'.

2 *afkoppelen hemelwater*
U bent bij nieuwbouw verplicht het hemelwater op eigen terrein te bergen.
U dient zelf zorg te dragen voor een doelmatige hemelwater(infiltratie)voorziening op eigen terrein. De eigenaar is verantwoordelijk voor het (blijvend) functioneren van de infiltratievoorziening.
De oplossing voor het verwerken van hemelwater op eigen terrein dient door u nader te worden uitgewerkt en minimaal twee weken voordat wordt begonnen met het opstellen van het definitieve bestek of technische omschrijving ter beoordeling te worden ingediend bij de gemeente. Aan de orde komen dan het type voorziening, de capaciteitsberekening, de technische specificaties en materiaaltoepassing. Indien uitlogende bouwstoffen worden gebruikt die in contact komen met hemelwater zoals onbehandeld zink, koper, lood en PAK's van bitumineuze materialen, dan zal een speciale bodempassage moeten worden aangebracht die de uitlogende stoffen uit het hemelwater filtert.

3 *brandweer*
U moet overeenstemming bereiken over de opzet van het plan met de gemeentelijke brandweer. Daarbij moet u denken aan de bereikbaarheid van het bouwwerk/de bouwwerken en de aanwezigheid van toereikende bluswatervoorzieningen.
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de Brandweer Gelderland Midden, [redacted], via telefoonnummer [redacted].

4 *aanbieden van vuil*
Een locatie voor het aanbieden van vuil moet goed bereikbaar zijn voor de vuilnisauto. De afvalverzamelaar maakt alleen gebruik van de openbare weg. Minicontainers moeten voor lediging aan de rand van de openbare weg geplaatst worden.
Indien gebruik wordt gemaakt van een verzamelcontainer dan moet die container zich op het particuliere terrein bevinden en voor lediging makkelijk bereikbaar zijn op korte afstand van de openbare weg. De locatie voor het aanbieden van vuil dient u op te nemen in de inrichtingstekening. Omdat de afvalverzamelaar alleen gebruik maakt van de openbare weg, is afvalinzameling op deze locatie afhankelijk van of overdracht van grond aan de gemeente plaatsvindt.

5 *inrichtingstekening*
Teneinde te kunnen beoordelen of de ontwikkeling uitvoerbaar is, dient u op bovengenoemde inrichtingstekening (een ingemeten tekening schaal 1:500) tevens de gekozen oplossing voor het hemelwater en de locatie voor het aanbieden van vuil aan te geven.

Vergunningen

Het aanvragen van een vergunning of ontheffing of het doen van een melding is uw verantwoordelijkheid.
Bij een ingrijpend plan is vroegtijdig overleg met de betreffende instantie aan te raden.

1 *Wet algemene bepalingen omgevingsrecht*
Sinds de invoering van de *Wet algemene bepalingen omgevingsrecht* (*Wabo*) vallen veel voorheen verschillende vergunningen onder één vergunning, namelijk de omgevingsvergunning. Binnen een omgevingsvergunning zijn meerdere activiteiten mogelijk. Waar we voorheen spraken over een kapvergunning, een monumentenvergunning en een bouwvergunning, kennen we nu de omgevingsvergunning voor de activiteit kap en/of monument en/of bouwen.
Het aanvragen van een omgevingsvergunning en de daarbij behorende formulieren kunt u doen via www.omgevingsloket.nl. Op deze site kunt u ook een vergunningen-check uitvoeren, waaruit blijkt welke activiteiten aangevraagd dienen te worden.
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de balie van de gemeente via het algemene telefoonnummer (026) 49 76 911.

Onderstaand een kort overzicht van de meest voorkomende activiteiten (niet limitatief):

- *Bouwen*
  Uw bouwaanvraag moet passen binnen de mogelijkheden die het bestemmingsplan (straks) biedt. Op dit moment beschikken wij niet over tekeningen die bouwkundig kunnen worden beoordeeld.
  Naast technische eisen waaraan het bouwplan moet voldoen, is ook een positief advies nodig van de Welstandscommissie. Wij raden u aan in vooroverleg te treden met de Welstandscommissie. Ons college is het bevoegd gezag.
  Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de balie, te bereiken via telefoonnummer (026) 49 76 911. Zij kunnen u verder helpen met uw aanvraag.
- *Reclame*
  Voor het aanbrengen van reclame hebt u een vergunning nodig. De maatvoering van de reclame-uiting kan aan maxima gebonden zijn. De Welstandscommissie adviseert over de verschijningsvorm. Ons college is het bevoegd gezag.
  Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de balie.
- *Slopen*
  Voordat u tot slopen overgaat, dient u in veel gevallen een melding voor de activiteit ‘slopen’ te doen.
  Voor meer informatie hieromtrent kunt u contact opnemen de balie.
- *Inrit / uitweg*
  Deze activiteit dient aangevraagd te worden indien u bijvoorbeeld een inrit wilt aanleggen (bijv. het verlagen van het trottoir) of indien u veranderingen wilt aanbrengen in een bestaande uitweg naar de weg.
  Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de balie.
- *Kap*
  Als bomen moeten worden verwijderd, is in bepaalde gevallen een vergunning voor de activiteit ‘kappen’ noodzakelijk.
  Hierover kunt u contact opnemen met de balie.

- *Gebruik*
  Bij de individuele verhuur van woonruimte is geen gebruiksmelding noodzakelijk.
  Eisen die gesteld worden uit een oogpunt van brandveiligheid kunnen van invloed zijn op uw bouwplan. Wij adviseren bij complexere bouwplannen om voor wat betreft de noodzakelijke voorzieningen vooroverleg te plegen met de Brandweer Gelderland Midden, via [redacted] te bereiken op telefoonnummer [redacted]. In dit geval is een gebruiksmelding niet noodzakelijk.
- *Milieu*
  (alleen van toepassing voor bedrijfsactiviteiten)

Naast de *Wabo* zijn er nog andere wetten die van belang zijn en welke in sommige gevallen ook aanhaken bij de omgevingsvergunning. Hieronder wordt ingegaan op de soortenbescherming uit de *Wet Natuurbescherming*.

Wet Natuurbescherming | *soortenbescherming*

Een vergunning of ontheffing op grond van de *Wet Natuurbescherming* is in beeld als de activiteit gevolgen heeft voor de aanwezigheid van beschermde dieren en planten of op aangewezen natuurwaarden. Het ziet toe op soortbescherming en op gebiedsbescherming.
Als uit uw onderzoek volgt dat effecten te verwachten zijn op beschermde dieren en planten of aangewezen natuurwaarden, mag een omgevingsvergunning niet zomaar worden verleend.
Als er niet separaat een vergunning is aangevraagd, moet u in het kader van de omgevingsvergunning ook een vergunning of ontheffing natuur aanvragen. In dat geval zullen wij een verklaring van geen bedenkingen (vvgb) aanvragen bij het bevoegd gezag; in dit geval de Gedeputeerde Staten van Gelderland. Is de ontheffing of vergunning bijvoorbeeld al in het kader van de bestemmingsplanprocedure verkregen, dan is deze ook bruikbaar voor het aanvragen van een omgevingsvergunning. Er hoeft dan niet opnieuw dezelfde procedure te volgen binnen de Wabo. Vergeet niet een kopie van de ontheffing of vergunning bij uw aanvraag om omgevingsvergunning toe te voegen.
U kunt ook contact opnemen met [redacted] van het team Woon en Leefomgeving, via telefoonnummer 026 – 49 76 911.

gemeente Rheden

Bijlage ***Voorwaarden Openbaar Beheer en Verkeer, december 2020***
bij (intentie)overeenkomsten m.b.t. bouwinitiatieven

Bouwplan Nieuwbouw De Cirkel, Zuidflank Rheden

Leeswijzer:
Indien in de tekst de woorden: bij voorkeur, gewenst etc. worden gebruikt betreft het een aanbeveling van de afdeling Openbaar Beheer. In de andere gevallen gaat het om richtlijnen die in het plan verwerkt dienen te zijn en waar alleen in de afweging tussen verschillende gemeentelijke belangen van kan worden afgeweken. De gemeente Rheden behoudt zich het recht voor onderstaande richtlijnen aan te vullen als de situatie daar aanleiding toe geeft. De schaal van de tekeningen voor de beoordeling van de verkeerstechnische eisen is 1:200.

Voor dit bouwplan geldt dat de specifieke adviezen van verkeer die reeds zijn afgegeven of nog worden afgegeven van toepassing zijn boven de algemene uitgangspunten die in deze voorwaarde zijn genoemd bij tegenstrijdige voorwaarden.

Algemeen	
element	Voorwaarde
Aanleg en overdracht	Voor overdracht aan de gemeente komen gronden in aanmerking waar voorzieningen worden aangelegd die gemeenschappelijk gebruikt zullen gaan worden.
Principetekeningen	De gemeente Rheden werkt met een handboek met principedetails voor de inrichting van de openbare ruimte behorend bij het moederbestek van de Gemeente Rheden. Indien een constructie-onderdeel wordt toegepast in het bouwplan dient het bijbehorende detail bij de gemeente te worden opgevraagd. Deze details worden beschikbaar gesteld in DWG-formaat, zodat deze eenvoudig opgenomen worden in de bestekstekeningen.
Ontwerp	Indien overdracht aan de orde is, dan wel de werken worden uitgevoerd op grond in eigendom van de gemeente, dan geldt het volgende. De ontwikkelaar zal alle voor de planontwikkeling aan te leggen openbare werken onder goedkeuring van de gemeente doen voorbereiden, uitvoeren en gedurende een periode van zes maanden na oplevering aan de gemeente Rheden in goede staat onderhouden. Hierna zal de ontwikkelaar de openbare werken (inclusief de ondergrond) in eigendom aan de gemeente overdragen. Voor Groenvoorzieningen geldt een onderhoudstermijn van 1 jaar (één groeiseizoen). Na dit groeiseizoen volgt er een oplevering waarin beoordeeld wordt of het in goede staat is en aan de gemeente overgedragen kan worden. De openbare werken zullen hoofdzakelijk bestaan uit het aanbrengen van: • de gebruikelijke nutsleidingen in een door de gemeente bepaald tracé (in overleg met de nutsbedrijven); • Grondverbetering en fundering; • een hoofdriolering, incl. de aansluiting op de riolering • (infiltratie)voorzieningen voor hemelwater; • huis-, kolkaansluitleidingen; • straat- en trottoirkolken; • openbare verlichting; • verkeersvoorzieningen als drempels voor zover noodzakelijk geacht, borden, afzetpalen enzovoorts. De ontwikkelaar moet een gedetailleerd ontwerp van het plan ter beoordeling in dienen, voordat men bezig gaat houden met het opstellen van het bestek. Binnen 2 weken na ontvangst zal de gemeente reageren en opmerkingen over het plan doorgeven aan de ontwikkelaar.
Eisen	• De werken dienen volgens de algemeen geldende kwaliteitsrichtlijnen voor civiele werken te worden aangelegd. (onder andere de 'Standaard RAW Bepalingen 2015'). Alle toegepaste materialen dienen nieuw te zijn. • Bodemkwaliteit van de over te dragen grond, dient minimaal te voldoen aan de bodemkwaliteitskaart van gemeente Rheden.

Algemeen	
element	Voorwaarde
Bestek	De ontwikkelaar dient voor de aanleg van de openbare werken zorg te dragen voor een bestek in RAW-systematiek met tekeningen in NLCS (Nederlandse tekenstandaard). De gemeente zal binnen 4 weken na ontvangst opmerkingen of goedkeuring geven met betrekking tot de ingediende documenten.
Revisie	Bij de overdracht van de openbare werken dient revisie van de openbare werken digitaal en analoog volgens nader door de gemeente te verstrekken specificaties en voor nader aan te geven onderdelen aan de gemeente overhandigd te worden. Alle specificaties van toegepaste materialen dienen in de vorm van documenten tevens overgedragen te worden aan de gemeente.
Informatie	Één contactpersoon gemeente voor totale project. Tom Garritsen t.garritsen@rheden.nl (026) 49 76 538

Riolering en afwatering	
element	voorwaarde
Ontwerp	De voor het bouwplan benodigde riolering en hemelwater(infiltratie)voorzieningen moeten in overleg met de gemeente ontworpen en aangelegd worden. Een gemaakte capaciteits- berekening en toegepaste materiaalkeuze en constructies dienen als documenten bij het overleg aanwezig te zijn.
Hemelwater	Het hemelwater dat op de over te dragen (openbare) verhardingen valt, dient te worden geloosd op infiltratievoorzieningen in het over te dragen gebied. Hemelwater dat op toekomstig niet openbaar terrein (ook achterpaden) terecht komt, moet op bedoeld terrein worden verwerkt/geïnfiltreerd in de bodem. Indien dit niet mogelijk is dient het hemelwater via een aparte buis of goot op maaiveld niveau aangeboden te worden op de perceelsgrens. Voorkeur voor bovengrondse hemelwatervoorziening. Hemelwater dient zoveel mogelijk bovengronds te worden afgevoerd, bijv. doorgebruik te maken van het (natuurlijk) hellingverloop van het terrein.

Riolering en afwatering	
element	voorwaarde
Informatie	Voor de eisen omtrent huis- en kolkaansluitingen en infiltratievoorzieningen verwijzen wij u naar **"Uitgangspunten rioolaansluiting". (zie bijlage)** Wat betreft de eisen omtrent een infiltratievoorziening geldt in het algemeen: • gemiddeld niet meer dan 1 maal per 5 jaar mag het hemelwater uit de voorziening overstorten naar het openbare terrein. • het overstortende hemelwater moet indien mogelijk bovengronds afgevoerd worden naar de openbare weg. Hemelwater dient zoveel mogelijk bovengronds te worden afgevoerd, bijv. doorgebruik te maken van het (natuurlijk) hellingverloop van het terrein. Nadere informatie over de eisen en randvoorwaarden met betrekking tot de riolering kan worden ingewonnen via de contactpersoon (zie: **Algemeen** onder **Informatie**).

Wegen	
element	Voorwaarde
Ontwerp	De voor het bouwplan benodigde (her)inrichting van het openbare gebied moet in overleg met de gemeente ontworpen en aangelegd worden. Uitgangspunt is een duurzame, onderhoudsarme inrichting. In het (her)inrichtingsplan moet wegbreedten/afmetingen parkeervakken, bochtstralen, enz.) nader staan weergegeven.
Eisen	De keuze van toe te passen materialen en constructies in het openbare gebied moet in overleg met de gemeente nader worden bepaald.
Reiniging	De straten zodanig inrichten dat er goed machinaal geveegd kan worden en dat onkruidbestrijding tot een minimum beperkt kan worden.
Informatie	Nadere informatie over de eisen en randvoorwaarden met betrekking tot de wegen kan worden ingewonnen via de contactpersoon (zie: **Algemeen**)

Openbare verlichting	
element	Voorwaarde
Ontwerp	De te plaatsen openbare verlichting dient te voldoen aan de aanbevelingen van de Nederlandse Stichting voor Verlichtings-kunde (NSVV) NPR 3201-1. In het openbare verlichtingsplan moet de plaats van de lichtmasten en de soort mast en armatuur nader staan aangegeven.
Eisen	De lampen moeten bestaan uit LED-verlichting. De keuze van toe te passen masten en armaturen in het openbare gebied moet in overleg met de gemeente nader worden bepaald.
Informatie	Nadere informatie hierover kan worden ingewonnen via de contactpersoon (zie: **Algemeen**)

Huisvuilinzameling	
element	Voorwaarde
Ontwerp	Bij het ontwerp moet het onderstaande zijn verwerkt in het bouwplan resp. de inrichtingstekening.
Afvalcontainers	De (laagbouw)woning ontvangt drie minicontainers. De containers hebben een blauw, groen en grijs deksel voor respectievelijk oud papier, GFT-afval en restafval. Ook de hoogbouw kan per wooneenheid in aanmerking komen voor drie eigen minicontainers. In de praktijk blijkt dit vaak niet handig; daarom bestaat voor hoogbouw ook de mogelijkheid het restafval in te laten zamelen via verzamelcontainers. Hierbij is er keuze tussen een ondergrondse of een bovengrondse verzamelcontainer (inpandig of op het terrein). Voor de kleine hoeveelheid GFT- afval wordt (in het geval van een verzamelcontainer voor het restafval) van gemeentewege een groene minicontainer geleverd met een beugel waarin deze geplaatst kan worden.

Huisvuilinzameling	
element	Voorwaarde
Locatie verzamelcontainers	De ontwikkelaar moet zelf een plaats inrichten voor een ondergrondse of bovengrondse verzamelcontainer op eigen terrein. Ook dient een locatie voor de GFT-container te worden ingericht. Indien er op het terrein geen situering mogelijk is kan worden gekozen voor een inpandige rolcontainer. De locatie van de verzamelcontainer moet al bij aanvraag bouwvergunning op tekening worden aangegeven. De verzamelcontainer restafval en de GFT-container dienen zowel voor de bewoners als voor de afvalinzamelaar makkelijk bereikbaar is. Een ondergrondse verzamelcontainer moet vanaf op openbare weg kunnen worden geleegd en mag in hijshoogte niet worden belemmerd.
Voorzieningen verzamelcontainers	Een ondergrondse verzamelcontainer moet zijn voorzien van het zogenaamde metro-systeem voor de leging. Indien geen gebruik wordt gemaakt van een ondergrondse verzamelcontainer levert de gemeente een rolcontainer van 1.100 liter per 12 woningen. De ontwikkelaar moet zorgen voor de voorzieningen daaromheen (cocon o.i.d.).
Ledigen verzamelcontainers	De 1.100 liter rolcontainers worden twee keer per week geledigd. De legingsfrequentie van de GFT-container is mede afhankelijk van aanbod. Het volume van een ondergrondse verzamelcontainer dient zo gekozen te worden dat de verzamelcontainer slechts één keer per 2 weken geleegd hoeft te worden.
Informatie	Nadere informatie hierover kan worden ingewonnen via de contactpersoon (zie: **Algemeen**)

Groenvoorzieningen	
element	voorwaarde
Ontwerp	De voor het bouwplan benodigde (her)inrichting van de openbare groenvoorziening inclusief bomen en eventuele speelvoorziening wordt in overleg met de gemeente ontworpen en aangelegd. In het ontwerp beplantingsplan moet staan weergegeven de soort, maat, locatie en aantallen beplantingmateriaal. Tevens de materiaalkeuze en constructie vermelden zoals gebruik bomengranulaat in verharding. Bijzondere aandacht vragen we voor de bodem, als basis voor een duurzame, groene inrichting van boomvakken, plantsoenvakken en gazons. Houdt tevens rekening met controle van het plantgoed vooraf aan het inplanten / herplanten. Voor Groenvoorzieningen geldt een onderhoudstermijn van minimaal 1 jaar (één groeiseizoen) waarbij de overdracht naar de gemeente plaats vindt op 1 januari daaropvolgend.
Eisen	De werkzaamheden rondom bestaande bomen en de nieuw aan te planten bomen moeten worden uitgevoerd conform handboek bomen 2018.

Groenvoorzieningen	
element	voorwaarde
Informatie	Nadere informatie hierover kan worden ingewonnen via de contactpersoon (zie: **Algemeen**)

Verkeer (20-12-2018)	
Algemeen	
element	Voorwaarde
	Indien deze richtlijn geen duidelijkheid geeft, dient volgens de aanbevelingen van de ASVV worden ontworpen. (ASVV: Aanbevelingen voor verkeersvoorziengen binnen de bebouwde kom 2012 uitgegeven door het CROW).
Moederbestek	De gemeente Rheden werkt met een handboek met principe tekeningen voor de inrichting van de openbare ruimte behorend bij het moederbestek van de Gemeente Rheden. Indien een constructie-onderdeel wordt toegepast in het bouwplan dient het bijbehorende detail bij de gemeente te worden opgevraagd. Deze details worden beschikbaar gesteld in DWG-formaat, zodat deze eenvoudig opgenomen worden in de bestekstekeningen.
Invalidenvoetpad gebruikers	De openbare ruimte moet gemakkelijk toegankelijk zijn voor gehandicapten. De te overbruggen hoogteverschillen ter plaatse van de oversteek van de rijbaan, dienen te worden voorzien van de gemeentelijke standaard gehandicaptenopritten. Deze gehandicaptenvoorziening bestaat uit een verlaagde kantopsluiting met inleidende geleidenlijn van ribbeltegels (breed 0,60m) en een waarschuwingsmarkering van gele noppen tegels (0,60mX1,20m). Tevens dient ter plaatse van plateaus en uitritconstructies, daar waar geen hoogte-verschil aanwezig is, dient de geleidelijn en waarschuwings-markering t.b.v. visueel gehandicapten te worden aangebracht. Van dit detail is een tekening beschikbaar in het moederbestek nr. 313A en 313B.
Inritten/uitritten	• Indien een kruising van openbare wegen als uitritconstructie wordt vormgegeven, dient deze conform de vastgestelde norm van CROW publicatie nr. 228 te worden aangelegd. Dit betekent doorlopende voetpaden en afhankelijk van de situatie inritblokken. (Bij aansluiting erftoegangsweg op gebiedsontsluitingsweg = inritblokken, bij aansluiting parkeerterrein op erftoegangsweg = doorlopende verlaagde trottoirband). Van dit detail is een tekening beschikbaar in het moederbestek nr. 329. • Bij uitritten van particuliere percelen dient de doorlopende trottoirband ter plaatse van de uitrit verlaagd te worden aangelegd. Tevens dient de verharding ter plaatse van de uitrit te bestaan uit 80 mm dikke dubbelklinkers grijs (bij mogelijk gebruik door vrachtverkeer) of 70 mm dikke tegels. Van deze details zijn tekeningen beschikbaar in het

	moederbestek nrs. 206, 207, 208 en 220.
Verkeersborden	Benodigde verkeersborden en palen worden door de gemeente geplaatst.
Wegenstructuur	Probeer in een 30 km-zone rechtstanden van meer als 100 meter te voorkomen. Indien rechtstanden van meer dan 100 meter onderdeel uitmaken van het plan, zal gezorgd moeten worden voor snelheids-remmende maatregelen (drempels, kruispuntplateaus etc.).
Ontsluitings-wegen	• Een bouwplan met minder dan 15 woningen kan over 1 aansluiting op het bestaande wegennet beschikken met keermogelijkheid voor grote voertuigen. • Een bouwplan tussen de 15 en 100 woningen dient bij voorkeur over twee ontsluitingswegen op het bestaande wegennet te beschikken. • Verbindingen voor het langzame verkeer richting winkel voorzieningen of openbaarvervoer voorzieningen zijn gewenst.
Kruispuntvorm ontsluiting op bestaand wegennet	Aansluitingen op het bestaande wegennet kunnen in de vorm van een uitritconstructie, kruispuntplateau, gelijkwaardige of voorrangskruising worden aangelegd (al dan niet voorzien van een rotonde of verkeersregelinstallatie). De gekozen vorm wordt in het ontwerpproces bepaald.
PROFIELBREEDTES EN UITVOERINGSRICHTLIJNEN	
Element	Voorwaarde
Rijbaan	• Uitgaande van zeer lage intensiteiten (wat in de praktijk betekent dat de –doodlopende- weg dient als ontsluiting voor maximaal 15 woningen waarbij voor ca. 70% voor het parkeren op eigen erf voorzieningen aanwezig zijn) kan een rijbaan van 3,40 meter breed toegepast worden. Het voetpad dient hier à niveau gelegd te worden en dient minimaal 1,55 meter breed te zijn. (De totale profielopbouw wordt 3,40 rijbaan, 0,45 molgoot, 1,55 loopstrook, dus totaal 5,40 meter wegbreedte) • Uitgaande van incidenteel parkeren op de rijbaan en bij lage intensiteiten is de rijbaan breedte 5,40 meter. • Uitgaande van incidenteel parkeren op de rijbaan en ervan uitgaande dat twee vrachtauto's elkaar moeten kunnen passeren is de rijbaanbreedte 6,30 meter.
Voetpaden/ trottoirs	Voor voetpaden dient de breedte afgestemd te worden op de gebruikseisen, zowel ondergronds als bovengronds, doch nooit minder dan 1,50 meter breed (excl. de opsluitbanden). Een breedte van 1,35 meter is toegestaan bij afstanden korter dan 10 meter. Bij harde puntvernauwingen (lichtmasten, verkeersborden) is 1,20 meter breed toegestaan.
	Bij aanliggend voetpad (aanliggend t.o.v. de rijbaan) het pad verhoogd aanleggen met een niveauverschil van minimaal 10 à 12 cm, i.v.m. tegengaan parkeren, tegengaan rijden op voetpad en

	herkenbaarheid uitritten en wettelijk parkeerverbod bij uitritten.
	Donker grijze trottoirtegels toepassen (i.v.m. herkenbaar en juridische status voetpad in het RVV).
	Het voetpad toepassen aan beide zijde van de rijbaan, behalve bij eenzijdige bebouwing en indien er daar weinig voetgangersverkeer is.
Fietspaden	Afhankelijk van de intensiteiten is een vrijliggend in een richting bereden fiets-/bromfietspad minimaal 2,00 meter breed. Een in twee richtingen bereden fiets-/bromfietspad is minimaal 3,00 meter breed.
	Gebruik bij voorkeur roodasfalt in de bebouwde kom, bij zowel vrijliggende en aanliggende fietspaden als fietsstroken.
Bochtstralen	Aansluiting van woon- en buurtstraten onderling minimaal R=5 meter. Aansluitingen van de gebiedontsluitingswegen op de woon- en buurtstraten minimaal R= 6 meter.
Plateaus en drempels	Plateaus en drempels worden ontworpen volgens de standaarden zoals in het moederbestek zijn opgenomen. Van deze details zijn tekeningen beschikbaar in het moederbestek nrs. 300, 301, 302, 305 en 306. Welk type wordt gehanteerd, wordt door de gemeente vooraf aangegeven.
PARKEREN	
Element	Voorwaarde
Algemeen	Zie voor de aantallen (fiets)parkeerplaatsen de parkeernormen uit de gemeentelijke Nota Parkeernormen Rheden 2015.
	Zorg voor een optimale spreiding van parkeerplaatsen, voor de loopafstanden zie de Nota Parkeernormen Rheden 2015.
	Zorg voor voldoende vrij toegankelijke parkeerplaatsen (openbaar) voor bezoekers. Voor de aantallen: zie Nota Parkeernormen Rheden 2015.
	Onderscheid de parkeervakken duidelijk om te voorkomen dat auto's parkeren op plaatsen die daar niet voor zijn bedoeld.
	Indien het plan hier aanleiding toe geeft, dienen er gehandicapten-parkeerplaatsen te worden aangelegd. In de directe nabijheid van een winkelcentrum is de norm voor het aantal gehandicaptenparkeerplaatsen 1 op 50 gewone plaatsen
	Voor verdere details van parkeerkelderinrichtingen en parkeerplaats-inrichtingen wordt verwezen naar de NEN 2443 bepalingen. Een hellingbaan dient ontworpen te worden met een helling van 14%.
Maatvoering:	Bij een woon- en buurtstraat is de diepte van de haaksparkeervakken 5,0 meter, waarbij de totale diepte van het vak plus de breedte van de rijbaan minimaal 11 meter dient te bedragen.
	Voor haaksparkeervakken aan een doodlopende parkeerweg dient voor het vak gelegen aan het einde rekening te worden gehouden met voldoende manoeuvreerruimte, om dit laatste parkeervak te verlaten. Dit houdt in dat een doodlopende parkeerweg minimaal 3 meter na het laatste vak dient door te lopen.
	Maak het parkeervak minimaal 2,50 m breed bij haaksparkeren en

	minimaal 2 m bij langsparkeren.
	De langsparkeervakken dienen 6 meter lang te zijn. De exacte maatvoering is opgenomen in detail tekening nrs. 310, 311A en 311B.
	Het materiaal gebruik van parkeervakken is beschreven in de detailtekening behorend bij het betreffende parkeeroplossing. Parkeervakken kunnen bestaan uit betonstraatstenen of gebakken stenen. De keuze wordt vooraf door gemeente aangegeven.
Informatie:	Nadere informatie hierover kan worden ingewonnen via de contactpersoon (zie: **Algemeen**)

gemeente Rheden

Bijlage ***Voorwaarden Openbaar Beheer en Verkeer, december 2020***
bij (intentie)overeenkomsten m.b.t. bouwinitiatieven

Bouwplan Nieuwbouw De Cirkel, Zuidflank Rheden

Leeswijzer:
Indien in de tekst de woorden: bij voorkeur, gewenst etc. worden gebruikt betreft het een aanbeveling van de afdeling Openbaar Beheer. In de andere gevallen gaat het om richtlijnen die in het plan verwerkt dienen te zijn en waar alleen in de afweging tussen verschillende gemeentelijke belangen van kan worden afgeweken. De gemeente Rheden behoudt zich het recht voor onderstaande richtlijnen aan te vullen als de situatie daar aanleiding toe geeft. De schaal van de tekeningen voor de beoordeling van de verkeerstechnische eisen is 1:200.

Voor dit bouwplan geldt dat de specifieke adviezen van verkeer die reeds zijn afgegeven of nog worden afgegeven van toepassing zijn boven de algemene uitgangspunten die in deze voorwaarde zijn genoemd bij tegenstrijdige voorwaarden.

Algemeen	
element	Voorwaarde
Aanleg en overdracht	Voor overdracht aan de gemeente komen gronden in aanmerking waar voorzieningen worden aangelegd die gemeenschappelijk gebruikt zullen gaan worden.
Principetekeningen	De gemeente Rheden werkt met een handboek met principedetails voor de inrichting van de openbare ruimte behorend bij het moederbestek van de Gemeente Rheden. Indien een constructie-onderdeel wordt toegepast in het bouwplan dient het bijbehorende detail bij de gemeente te worden opgevraagd. Deze details worden beschikbaar gesteld in DWG-formaat, zodat deze eenvoudig opgenomen worden in de bestekstekeningen.
Ontwerp	Indien overdracht aan de orde is, dan wel de werken worden uitgevoerd op grond in eigendom van de gemeente, dan geldt het volgende. De ontwikkelaar zal alle voor de planontwikkeling aan te leggen openbare werken onder goedkeuring van de gemeente doen voorbereiden, uitvoeren en gedurende een periode van zes maanden na oplevering aan de gemeente Rheden in goede staat onderhouden. Hierna zal de ontwikkelaar de openbare werken (inclusief de ondergrond) in eigendom aan de gemeente overdragen. Voor Groenvoorzieningen geldt een onderhoudstermijn van 1 jaar (één groeiseizoen). Na dit groeiseizoen volgt er een oplevering waarin beoordeeld wordt of het in goede staat is en aan de gemeente overgedragen kan worden. De openbare werken zullen hoofdzakelijk bestaan uit het aanbrengen van: • de gebruikelijke nutsleidingen in een door de gemeente bepaald tracé (in overleg met de nutsbedrijven); • Grondverbetering en fundering; • een hoofdriolering, incl. de aansluiting op de riolering • (infiltratie)voorzieningen voor hemelwater; • huis-, kolkaansluitleidingen; • straat- en trottoirkolken; • openbare verlichting; • verkeersvoorzieningen als drempels voor zover noodzakelijk geacht, borden, afzetpalen enzovoorts. De ontwikkelaar moet een gedetailleerd ontwerp van het plan ter beoordeling in dienen, voordat men bezig gaat houden met het opstellen van het bestek. Binnen 2 weken na ontvangst zal de gemeente reageren en opmerkingen over het plan doorgeven aan de ontwikkelaar.
Eisen	• De werken dienen volgens de algemeen geldende kwaliteitsrichtlijnen voor civiele werken te worden aangelegd. (onder andere de 'Standaard RAW Bepalingen 2015'). Alle toegepaste materialen dienen nieuw te zijn. • Bodemkwaliteit van de over te dragen grond, dient minimaal te voldoen aan de bodemkwaliteitskaart van gemeente Rheden.

Algemeen	
element	Voorwaarde
Bestek	De ontwikkelaar dient voor de aanleg van de openbare werken zorg te dragen voor een bestek in RAW-systematiek met tekeningen in NLCS (Nederlandse tekenstandaard). De gemeente zal binnen 4 weken na ontvangst opmerkingen of goedkeuring geven met betrekking tot de ingediende documenten.
Revisie	Bij de overdracht van de openbare werken dient revisie van de openbare werken digitaal en analoog volgens nader door de gemeente te verstrekken specificaties en voor nader aan te geven onderdelen aan de gemeente overhandigd te worden. Alle specificaties van toegepaste materialen dienen in de vorm van documenten tevens overgedragen te worden aan de gemeente.
Informatie	Één contactpersoon gemeente voor totale project. [redacted] [redacted]@rheden.nl (026) 49 76 [redacted]

Riolering en afwatering	
element	voorwaarde
Ontwerp	De voor het bouwplan benodigde riolering en hemelwater(infiltratie)voorzieningen moeten in overleg met de gemeente ontworpen en aangelegd worden. Een gemaakte capaciteits- berekening en toegepaste materiaalkeuze en constructies dienen als documenten bij het overleg aanwezig te zijn.
Hemelwater	Het hemelwater dat op de over te dragen (openbare) verhardingen valt, dient te worden geloosd op infiltratievoorzieningen in het over te dragen gebied. Hemelwater dat op toekomstig niet openbaar terrein (ook achterpaden) terecht komt, moet op bedoeld terrein worden verwerkt/geïnfiltreerd in de bodem. Indien dit niet mogelijk is dient het hemelwater via een aparte buis of goot op maaiveld niveau aangeboden te worden op de perceelsgrens. Voorkeur voor bovengrondse hemelwatervoorziening. Hemelwater dient zoveel mogelijk bovengronds te worden afgevoerd, bijv. doorgebruik te maken van het (natuurlijk) hellingverloop van het terrein.

Riolering en afwatering	
element	voorwaarde
Informatie	Voor de eisen omtrent huis- en kolkaansluitingen en infiltratievoorzieningen verwijzen wij u naar **"Uitgangspunten rioolaansluiting". (zie bijlage)** Wat betreft de eisen omtrent een infiltratievoorziening geldt in het algemeen: • gemiddeld niet meer dan 1 maal per 5 jaar mag het hemelwater uit de voorziening overstorten naar het openbare terrein. • het overstortende hemelwater moet indien mogelijk bovengronds afgevoerd worden naar de openbare weg. Hemelwater dient zoveel mogelijk bovengronds te worden afgevoerd, bijv. doorgebruik te maken van het (natuurlijk) hellingverloop van het terrein. Nadere informatie over de eisen en randvoorwaarden met betrekking tot de riolering kan worden ingewonnen via de contactpersoon (zie: **Algemeen** onder **Informatie**).

Wegen	
element	Voorwaarde
Ontwerp	De voor het bouwplan benodigde (her)inrichting van het openbare gebied moet in overleg met de gemeente ontworpen en aangelegd worden. Uitgangspunt is een duurzame, onderhoudsarme inrichting. In het (her)inrichtingsplan moet wegbreedten/afmetingen parkeervakken, bochtstralen, enz.) nader staan weergegeven.
Eisen	De keuze van toe te passen materialen en constructies in het openbare gebied moet in overleg met de gemeente nader worden bepaald.
Reiniging	De straten zodanig inrichten dat er goed machinaal geveegd kan worden en dat onkruidbestrijding tot een minimum beperkt kan worden.
Informatie	Nadere informatie over de eisen en randvoorwaarden met betrekking tot de wegen kan worden ingewonnen via de contactpersoon (zie: **Algemeen**)

Openbare verlichting	
element	Voorwaarde
Ontwerp	De te plaatsen openbare verlichting dient te voldoen aan de aanbevelingen van de Nederlandse Stichting voor Verlichtings-kunde (NSVV) NPR 3201-1. In het openbare verlichtingsplan moet de plaats van de lichtmasten en de soort mast en armatuur nader staan aangegeven.
Eisen	De lampen moeten bestaan uit LED-verlichting. De keuze van toe te passen masten en armaturen in het openbare gebied moet in overleg met de gemeente nader worden bepaald.
Informatie	Nadere informatie hierover kan worden ingewonnen via de contactpersoon (zie: **Algemeen**)

Huisvuilinzameling	
element	Voorwaarde
Ontwerp	Bij het ontwerp moet het onderstaande zijn verwerkt in het bouwplan resp. de inrichtingstekening.
Afvalcontainers	De (laagbouw)woning ontvangt drie minicontainers. De containers hebben een blauw, groen en grijs deksel voor respectievelijk oud papier, GFT-afval en restafval. Ook de hoogbouw kan per wooneenheid in aanmerking komen voor drie eigen minicontainers. In de praktijk blijkt dit vaak niet handig; daarom bestaat voor hoogbouw ook de mogelijkheid het restafval in te laten zamelen via verzamelcontainers. Hierbij is er keuze tussen een ondergrondse of een bovengrondse verzamelcontainer (inpandig of op het terrein). Voor de kleine hoeveelheid GFT- afval wordt (in het geval van een verzamelcontainer voor het restafval) van gemeentewege een groene minicontainer geleverd met een beugel waarin deze geplaatst kan worden.

Huisvuilinzameling	
element	Voorwaarde
Locatie verzamelcontainers	De ontwikkelaar moet zelf een plaats inrichten voor een ondergrondse of bovengrondse verzamelcontainer op eigen terrein. Ook dient een locatie voor de GFT-container te worden ingericht. Indien er op het terrein geen situering mogelijk is kan worden gekozen voor een inpandige rolcontainer. De locatie van de verzamelcontainer moet al bij aanvraag bouwvergunning op tekening worden aangegeven. De verzamelcontainer restafval en de GFT-container dienen zowel voor de bewoners als voor de afvalinzamelaar makkelijk bereikbaar is. Een ondergrondse verzamelcontainer moet vanaf op openbare weg kunnen worden geleegd en mag in hijshoogte niet worden belemmerd.
Voorzieningen verzamelcontainers	Een ondergrondse verzamelcontainer moet zijn voorzien van het zogenaamde metro-systeem voor de leging. Indien geen gebruik wordt gemaakt van een ondergrondse verzamelcontainer levert de gemeente een rolcontainer van 1.100 liter per 12 woningen. De ontwikkelaar moet zorgen voor de voorzieningen daaromheen (cocon o.i.d.).
Ledigen verzamelcontainers	De 1.100 liter rolcontainers worden twee keer per week geledigd. De legingsfrequentie van de GFT-container is mede afhankelijk van aanbod. Het volume van een ondergrondse verzamelcontainer dient zo gekozen te worden dat de verzamelcontainer slechts één keer per 2 weken geleegd hoeft te worden.
Informatie	Nadere informatie hierover kan worden ingewonnen via de contactpersoon (zie: **Algemeen**)

Groenvoorzieningen	
element	voorwaarde
Ontwerp	De voor het bouwplan benodigde (her)inrichting van de openbare groenvoorziening inclusief bomen en eventuele speelvoorziening wordt in overleg met de gemeente ontworpen en aangelegd. In het ontwerp beplantingsplan moet staan weergegeven de soort, maat, locatie en aantallen beplantingmateriaal. Tevens de materiaalkeuze en constructie vermelden zoals gebruik bomengranulaat in verharding. Bijzondere aandacht vragen we voor de bodem, als basis voor een duurzame, groene inrichting van boomvakken, plantsoenvakken en gazons. Houdt tevens rekening met controle van het plantgoed vooraf aan het inplanten / herplanten. Voor Groenvoorzieningen geldt een onderhoudstermijn van minimaal 1 jaar (één groeiseizoen) waarbij de overdracht naar de gemeente plaats vindt op 1 januari daaropvolgend.
Eisen	De werkzaamheden rondom bestaande bomen en de nieuw aan te planten bomen moeten worden uitgevoerd conform handboek bomen 2018.

Groenvoorzieningen	
element	voorwaarde
Informatie	Nadere informatie hierover kan worden ingewonnen via de contactpersoon (zie: **Algemeen**)

Verkeer (20-12-2018)	
Algemeen	
element	Voorwaarde
	Indien deze richtlijn geen duidelijkheid geeft, dient volgens de aanbevelingen van de ASVV worden ontworpen. (ASVV: Aanbevelingen voor verkeersvoorziengen binnen de bebouwde kom 2012 uitgegeven door het CROW).
Moederbestek	De gemeente Rheden werkt met een handboek met principe tekeningen voor de inrichting van de openbare ruimte behorend bij het moederbestek van de Gemeente Rheden. Indien een constructie-onderdeel wordt toegepast in het bouwplan dient het bijbehorende detail bij de gemeente te worden opgevraagd. Deze details worden beschikbaar gesteld in DWG-formaat, zodat deze eenvoudig opgenomen worden in de bestekstekeningen.
Invalidenvoetpad gebruikers	De openbare ruimte moet gemakkelijk toegankelijk zijn voor gehandicapten. De te overbruggen hoogteverschillen ter plaatse van de oversteek van de rijbaan, dienen te worden voorzien van de gemeentelijke standaard gehandicaptenopritten. Deze gehandicaptenvoorziening bestaat uit een verlaagde kantopsluiting met inleidende geleidenlijn van ribbeltegels (breed 0,60m) en een waarschuwingsmarkering van gele noppen tegels (0,60mX1,20m). Tevens dient ter plaatse van plateaus en uitritconstructies, daar waar geen hoogte-verschil aanwezig is, dient de geleidelijn en waarschuwings-markering t.b.v. visueel gehandicapten te worden aangebracht. Van dit detail is een tekening beschikbaar in het moederbestek nr. 313A en 313B.
Inritten/uitritten	• Indien een kruising van openbare wegen als uitritconstructie wordt vormgegeven, dient deze conform de vastgestelde norm van CROW publicatie nr. 228 te worden aangelegd. Dit betekent doorlopende voetpaden en afhankelijk van de situatie inritblokken. (Bij aansluiting erftoegangsweg op gebiedsontsluitingsweg = inritblokken, bij aansluiting parkeerterrein op erftoegangsweg = doorlopende verlaagde trottoirband). Van dit detail is een tekening beschikbaar in het moederbestek nr. 329. • Bij uitritten van particuliere percelen dient de doorlopende trottoirband ter plaatse van de uitrit verlaagd te worden aangelegd. Tevens dient de verharding ter plaatse van de uitrit te bestaan uit 80 mm dikke dubbelklinkers grijs (bij mogelijk gebruik door vrachtverkeer) of 70 mm dikke tegels. Van deze details zijn tekeningen beschikbaar in het

	moederbestek nrs. 206, 207, 208 en 220.
Verkeersborden	Benodigde verkeersborden en palen worden door de gemeente geplaatst.
Wegenstructuur	Probeer in een 30 km-zone rechtstanden van meer als 100 meter te voorkomen. Indien rechtstanden van meer dan 100 meter onderdeel uitmaken van het plan, zal gezorgd moeten worden voor snelheids-remmende maatregelen (drempels, kruispuntplateaus etc.).
Ontsluitings-wegen	• Een bouwplan met minder dan 15 woningen kan over 1 aansluiting op het bestaande wegennet beschikken met keermogelijkheid voor grote voertuigen. • Een bouwplan tussen de 15 en 100 woningen dient bij voorkeur over twee ontsluitingswegen op het bestaande wegennet te beschikken. • Verbindingen voor het langzame verkeer richting winkel voorzieningen of openbaarvervoer voorzieningen zijn gewenst.
Kruispuntvorm ontsluiting op bestaand wegennet	Aansluitingen op het bestaande wegennet kunnen in de vorm van een uitritconstructie, kruispuntplateau, gelijkwaardige of voorrangskruising worden aangelegd (al dan niet voorzien van een rotonde of verkeersregelinstallatie). De gekozen vorm wordt in het ontwerpproces bepaald.
PROFIELBREEDTES EN UITVOERINGSRICHTLIJNEN	
Element	Voorwaarde
Rijbaan	• Uitgaande van zeer lage intensiteiten (wat in de praktijk betekent dat de –doodlopende- weg dient als ontsluiting voor maximaal 15 woningen waarbij voor ca. 70% voor het parkeren op eigen erf voorzieningen aanwezig zijn) kan een rijbaan van 3,40 meter breed toegepast worden. Het voetpad dient hier à niveau gelegd te worden en dient minimaal 1,55 meter breed te zijn. (De totale profielopbouw wordt 3,40 rijbaan, 0,45 molgoot, 1,55 loopstrook, dus totaal 5,40 meter wegbreedte) • Uitgaande van incidenteel parkeren op de rijbaan en bij lage intensiteiten is de rijbaan breedte 5,40 meter. • Uitgaande van incidenteel parkeren op de rijbaan en ervan uitgaande dat twee vrachtauto's elkaar moeten kunnen passeren is de rijbaanbreedte 6,30 meter.
Voetpaden/ trottoirs	Voor voetpaden dient de breedte afgestemd te worden op de gebruikseisen, zowel ondergronds als bovengronds, doch nooit minder dan 1,50 meter breed (excl. de opsluitbanden). Een breedte van 1,35 meter is toegestaan bij afstanden korter dan 10 meter. Bij harde puntvernauwingen (lichtmasten, verkeersborden) is 1,20 meter breed toegestaan.
	Bij aanliggend voetpad (aanliggend t.o.v. de rijbaan) het pad verhoogd aanleggen met een niveauverschil van minimaal 10 à 12 cm, i.v.m. tegengaan parkeren, tegengaan rijden op voetpad en

	herkenbaarheid uitritten en wettelijk parkeerverbod bij uitritten.
	Donker grijze trottoirtegels toepassen (i.v.m. herkenbaar en juridische status voetpad in het RVV).
	Het voetpad toepassen aan beide zijde van de rijbaan, behalve bij eenzijdige bebouwing en indien er daar weinig voetgangersverkeer is.
Fietspaden	Afhankelijk van de intensiteiten is een vrijliggend in een richting bereden fiets-/bromfietspad minimaal 2,00 meter breed. Een in twee richtingen bereden fiets-/bromfietspad is minimaal 3,00 meter breed.
	Gebruik bij voorkeur roodasfalt in de bebouwde kom, bij zowel vrijliggende en aanliggende fietspaden als fietsstroken.
Bochtstralen	Aansluiting van woon- en buurtstraten onderling minimaal R=5 meter. Aansluitingen van de gebiedontsluitingswegen op de woon- en buurtstraten minimaal R= 6 meter.
Plateaus en drempels	Plateaus en drempels worden ontworpen volgens de standaarden zoals in het moederbestek zijn opgenomen. Van deze details zijn tekeningen beschikbaar in het moederbestek nrs. 300, 301, 302, 305 en 306. Welk type wordt gehanteerd, wordt door de gemeente vooraf aangegeven.
PARKEREN	
Element	Voorwaarde
Algemeen	Zie voor de aantallen (fiets)parkeerplaatsen de parkeernormen uit de gemeentelijke Nota Parkeernormen Rheden 2015.
	Zorg voor een optimale spreiding van parkeerplaatsen, voor de loopafstanden zie de Nota Parkeernormen Rheden 2015.
	Zorg voor voldoende vrij toegankelijke parkeerplaatsen (openbaar) voor bezoekers. Voor de aantallen: zie Nota Parkeernormen Rheden 2015.
	Onderscheid de parkeervakken duidelijk om te voorkomen dat auto's parkeren op plaatsen die daar niet voor zijn bedoeld.
	Indien het plan hier aanleiding toe geeft, dienen er gehandicapten-parkeerplaatsen te worden aangelegd. In de directe nabijheid van een winkelcentrum is de norm voor het aantal gehandicaptenparkeerplaatsen 1 op 50 gewone plaatsen
	Voor verdere details van parkeerkelderinrichtingen en parkeerplaats-inrichtingen wordt verwezen naar de NEN 2443 bepalingen. Een hellingbaan dient ontworpen te worden met een helling van 14%.
Maatvoering:	Bij een woon- en buurtstraat is de diepte van de haaksparkeervakken 5,0 meter, waarbij de totale diepte van het vak plus de breedte van de rijbaan minimaal 11 meter dient te bedragen.
	Voor haaksparkeervakken aan een doodlopende parkeerweg dient voor het vak gelegen aan het einde rekening te worden gehouden met voldoende manoeuvreerruimte, om dit laatste parkeervak te verlaten. Dit houdt in dat een doodlopende parkeerweg minimaal 3 meter na het laatste vak dient door te lopen.
	Maak het parkeervak minimaal 2,50 m breed bij haaksparkeren en

	minimaal 2 m bij langsparkeren.
	De langsparkeervakken dienen 6 meter lang te zijn. De exacte maatvoering is opgenomen in detail tekening nrs. 310, 311A en 311B.
	Het materiaal gebruik van parkeervakken is beschreven in de detailtekening behorend bij het betreffende parkeeroplossing. Parkeervakken kunnen bestaan uit betonstraatstenen of gebakken stenen. De keuze wordt vooraf door gemeente aangegeven.
Informatie:	Nadere informatie hierover kan worden ingewonnen via de contactpersoon (zie: **Algemeen**)

gemeente Rheden

Bijlage *Zelf een bestemmingsplan vervaardigen*

(versie: juli 2021)

U hebt verzocht om zelf het bestemmingsplan te mogen opstellen. Onder de volgende voorwaarden wordt hiermee ingestemd.

Algemeen voorwaarde
U levert het bestemmingsplan in vier fases: als voorontwerp, als ontwerp, als vast te stellen en als vastgesteld exemplaar.
U levert het bestemmingsplan in alle fases zowel in digitale als in analoge vorm.
U zorgt voor de door ons noodzakelijk geachte onderzoeken en voor de opname van de door ons akkoord bevonden onderzoeken in het bestemmingsplan.
Interne procedures worden door de gemeente gecoördineerd, u levert de gegevens aan de contactpersoon genoemd in de intentieovereenkomst.
Een (concept)onderzoek of het voorontwerpbestemmingsplan wordt niet eerder getoetst dan nadat de verschuldigde leges is voldaan.
De gemeente levert de vindplaatsen van het gemeentelijk beleid aan. Het overige beleid dient u te vergaren.
De gemeente draagt zorg voor alle noodzakelijke publicaties
• De procedure waar de voorliggende bijlage in voorziet, eindigt met het vaststellingsbesluit en de publicatie daarvan omtrent het voorliggende bestemmingsplan; • Eventuele verdere gerechtelijke procedures omtrent het vastgesteld bestemmingsplan worden door de gemeente gevoerd en de daartoe benodigde stukken en onderzoeken worden door de gemeente dan wel in opdracht van de gemeente aangeleverd of verricht. De kosten daarvan komen voor rekening van de gemeente. Een en ander laat onverlet de met u gesloten planschadeverhaalsovereenkomst.
De digitale watertoets wordt uitgevoerd door de bestemmingsplanmaker. Ter controle dient het naar de gemeente gestuurd te worden. Tevens zal het als bijlage bij de plantoelichting moeten worden toegevoegd.

Wijze van vervaardigen	
element	voorwaarde
Standaard	Voor het opstellen van het bestemmingsplan dient de gemeentelijke standaard als uitgangspunt; u krijgt die aangeleverd door de gemeente. Dit laat onverlet te leveren maatwerk. Voor de toelichting geldt dat u ondersteunend beeldmateriaal zelf dient te vervaardigen en verwerken in de toelichting. (Voorstellen voor) aanpassing aan de standaard worden expliciet voorgelegd aan de gemeente.
Programma	De toelichting en de regels moeten zijn opgemaakt in het programma Dezta met de nodige koppelingen en worden aldus aangeleverd als dpp-bestand
IMRO-nummer	In de regels en op de verbeelding op papier wordt gebruik gemaakt van het IMRO-nummer dat de gemeente u levert

Ontwerpraadsbesluit	De gemeente levert u ook het standaard ontwerpraadsbesluit dat als laatste bijlage bij de toelichting van het (voor)ontwerpbestemmingsplan wordt gevoegd
Ondergrond verbeelding	• Voor bestemmingsplannen tot schaal 1:5000 is de BGT (Basisregistratie Grootschalige Topografie) verplicht. Deze is te downloaden van via de link *https://app.pdok.nl/lv/bgt/download-viewer/* • Voor bestemmingsplannen vanaf schaal 1:5000 is de BRT (Basisregistratie Topografie) verplicht. Deze komt niet van de gemeente maar van het Kadaster (Topografische dienst) en is te downloaden via de link *https://www.pdok.nl/downloads/-/article/basisregistratie-topografie-brt-topnl*
Digitale bestanden	De verbeelding wordt getekend met AutoCad en wordt aangeleverd in een dwg-bestand.
Onderzoeken	• Een onderzoek wordt geleverd als onbeveiligd en reproduceerbaar pdf-bestand. • Alle documenten dienen aangeleverd te worden zonder handtekening en namen i.v.m. openbaarmaking en privacy.

Werkwijze	
element	voorwaarde
Conceptonderzoek	U kunt ervoor kiezen om eenmalig een conceptonderzoek digitaal ter toetsing over te leggen vóórdat u het opneemt in het voorontwerpbestemmingsplan
Opmerkingen	Eventuele opmerkingen en gevraagde aanvullende onderzoeken verwerkt u in het (voor)ontwerpbestemmingsplan
Toetsen	• Zowel het voorontwerpbestemmingsplan (de toelichting, de regels, de bijlagen en de verbeelding) als het ontwerpbestemmingsplan worden hoogstens 2x retour gezonden voor aanpassingen/ aanvullingen • Indien bij een 3e toetsing naar het oordeel van B&W onvoldoende is aangepast/aangevuld, dan wordt het verzoek om zelf het bestemmingsplan te mogen leveren niet verder in behandeling genomen • Uitgangspunt is voorts dat het vast te stellen bestemmingsplan en het vastgestelde bestemmingsplan in éénmaal correct worden aangeleverd
Niet verder behandelen	• Bij het niet verder in behandeling nemen na de derde toetsing van het bestemmingsplan in één van de vier fases zal de gemeente het bestemmingsplan opstellen nadat de daarvoor ingevolge de legesverordening verschuldigde leges zijn ontvangen; • De gemeente zal daarbij gebruik maken van de reeds geleverde bestanden en onderzoeken en de eventueel nog door u te leveren onderzoeken
Start procedure	Pas nadat van het door de gemeente akkoord bevonden voorontwerpbestemmingsplan door de gemeente de digitale bestanden en de analoge exemplaren zijn ontvangen, wordt de bestemmingsplanprocedure voortgezet met het plegen van

	vooroverleg met instanties als bedoeld in artikel 3.1.1 Besluit ruimtelijke ordening
Vooroverleg	De gemeente beslist over het vervolg van de procedure op basis van de uitkomst van het vooroverleg met instanties, bij voortzetting van de procedure verwerkt u in samenspraak met de gemeente de opmerkingen van de gemeente in het ontwerpbestemmingsplan. Vervolgens zullen B en W beslissen over de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan.
Vervolg	• Alle vervolgwerkzaamheden welke noodzakelijk zijn voor de vaststelling van het bestemmingsplan, behoudens het doen van aanvullende onderzoek(en) worden door de gemeente verricht • Daaronder worden mede begrepen het opstellen van de Nota van Zienswijzen en de Nota van Wijzigingen
Uploaden	Indien bij het uploaden van het bestemmingsplan in één van de fases van het bestemmingsplan op de landelijke website www.ruimtelijkeplannen.nl een fout wordt gemeld, is de gemeente niet verantwoordelijk voor een eventuele vertraging die ontstaat door het oplossen van de fout

Wijze van aanleveren	
element	voorwaarde
Digitale bestanden	Van het, door B&W akkoord bevonden, respectievelijk door de gemeenteraad vastgestelde bestemmingsplan worden in alle fases de dpp-bestanden, de dwg-bestanden alsmede de bronbestanden geleverd welke vergezeld gaan van een validatierapport.
Analoge bestanden	Zie hierna
Voorontwerp	Van het door de gemeente akkoord bevonden voorontwerp-bestemmingsplan (inclusief alle onderzoeken en verbeelding) worden 2 analoge exemplaren geleverd
Ontwerp	Van het door B&W akkoord bevonden ontwerpbestemmingsplan (inclusief alle onderzoeken, reacties vooroverleg, het ontwerp-raadsbesluit en eventuele andere bijlagen en de verbeelding) worden 4 analoge exemplaren geleverd
Vast te stellen	Van het door B&W akkoord bevonden bestemmingsplan zoals dat ter vaststelling aan de gemeenteraad wordt aangeboden (inclusief alle onderzoeken, reacties vooroverleg en eventuele andere bijlagen en de verbeelding) worden 2 analoge exemplaren geleverd
Vastgesteld algemeen	Van het door de gemeenteraad vastgestelde bestemmingsplan (toelichting, regels, bijlagen en verbeelding) worden 4 analoge exemplaren geleverd
Vastgesteld met Nota van Wijzigingen	Bij gewijzigde vaststelling verwerkt u de wijzigingen welke hieruit voortvloeien conform het raadsbesluit en de daarbij behorende Nota van Wijzigingen

Bijlage *Formulier Bomen Effect Analyse*

Bij (intentie)overeenkomsten

1. Moet voor de realisatie van het plan waarop uw verzoek betrekking heeft een houtopstand, bestaande uit één of meerdere bomen, gekapt worden?
   o Ja
   o Nee
   o Onbekend

2. Zo ja, is voor één of meerdere bomen een kapvergunning nodig?
   o Ja, aantal bomen: . . . . .
   o Nee
   o Onbekend

3. Moeten vo or de realisatie één of meerdere bomen verplant worden?
   o Ja, aantal bomen: . . . . .
   o Nee
   o Onbekend

4. Moet voor de realisatie gesnoeid worden in de kroon van één of meerdere bomen?
   o Ja, aantal bomen: . . . . .
   o Nee
   o Onbekend

5. Vindt de realisatie plaats onder de kroon van één of meerdere bomen?
   o Ja, aantal bomen: . . . . .
   o Nee
   o Onbekend

6. Vindt bij de realisatie ophoging en/of ontgraving plaats onder de kroon van één of meerdere bomen?
   o Ja, aantal bomen: . . . . .
   o Nee
   o Onbekend

7. Vindt tijdens de realisatie bronbemaling plaats?
   o Ja
   o Nee
   o Onbekend

8. Zo ja, in welke weken / maanden en voor hoe lang?
   . . . . . .

   Indien u één van bovenstaande vragen met 'Ja' heeft beantwoord, dient u een situatieschets of plattegrond te overleggen. Hierop dienen de desbetreffende bomen op schaal te zijn ingetekend, ten opzichte van het uit te voeren werk. Tevens geeft u de grootte van de boom aan, te weten de omtrek van de stam (op 1.30 meter hoogte) en de omtrek van de kroon.
   Naar aanleiding van de ingevulde bijlage wordt beoordeeld of u een aanvullende kapvergunning nodig heeft of dat u verzocht wordt een Bomen Effect Analyse uit te (laten) voeren.

Bijlage *Formulier aanvraag hogere waarde(n) Wet geluidhinder*

Bij (intentie)overeenkomst behorende bij zaaknummer 792079

1. Algemene gegevens

Naam aanvrager	
Adres	
Postcode + plaats	
Postbus + postcode	
Telefoonnummer	
Telefaxnummer	
E-mailadres	
Uw kenmerk	
Datum Ondertekening	
Naam	
Handtekening	

2. Procedurele aspecten

2.1. In welk kader vindt het verzoek om hogere waarde(n) plaats? Vermeld de naam.
0 bestemmingsplan, ……..
0 projectbesluit, …….
0 anders, …….

2.2. Op grond van welk artikel van de Wet geluidhinder -en voor welk type geluidbron– word(t)en een hogere waarde(n) aangevraagd? Vermeld het corresponderende artikelnummer van de Wet geluidhinder (Wgh)
0 wegverkeer, artikel …….. Wgh
0 railverkeer, artikel …….. Wgh
0 industrie, artikel …… Wgh

2.3. In welke categorie kan (kunnen) de geluidgevoelige bestemming(en), waarop het verzoek om hogere waarde(n) betrekking heeft, worden ingedeeld?
0 bestaand
0 in aanbouw
0 geprojecteerd
0 niet geprojecteerd/nieuw

2.4. Tot welke categorie behoort de geluidbron binnen wiens geluidzone de betreffende geluidgevoelige bestemming(en) wordt (worden) gesitueerd?
0 aanwezig
0 te reconstrueren
0 in aanleg
0 geprojecteerd
0 niet geprojecteerd/nieuw

2.5. Is sprake van een binnen- of buitenstedelijke situatie? Zie ook artikel 1 Wgh.
0 binnenstedelijk
0 buitenstedelijk

2.6. Wat is de wettelijke maximale ontheffingswaarde, en op grond van welk artikel van de Wet geluidhinder/Besluit geluidhinder? Vermeld het corresponderende artikelnummer van de Wgh
0 wegverkeer ……..… dB, artikel …….....Wgh
0 railverkeer…….……..… dB, artikel .……Wgh
0 industrie……..…. dB, artikel ….…….. Wgh

2.7. Is er voor een of meerdere van de betrokken geluidgevoelige bestemmingen al eerder een MTG (Maximaal Toelaatbare Geluidbelasting) en/of hogere waarde vastgesteld? Zo ja, geef dan hierna een overzicht van de betreffende geluidgevoelige bestemmingen met de vastgestelde MTG en/of hogere waarde.
0 nee
0 ja, voor …….. tot ……. dB
…….. tot ……. dB
…….. tot ……. dB
…….. tot ……. dB
…….. tot ……. dB
…….. tot ……. dB

3 Technisch-inhoudelijk aspecten

3.1. Wat is (zijn) de verzochte hogere waarde(n)?
Vermeld de hogere waarde per woning -inclusief adressering met plaatsnaam- en per weg. Bij een globaal bouwplan per hogere waarde, verwijzende naar het betreffende rekenpunt van het akoestisch onderzoek, het maximaal aantal geluidgevoelige bestemmingen aangeven.

Naam geluidsgevoelige bestemming	Aantal woningen	Adres en plaats	Hogere waarden	Naam geluidsbron

3.2 Wat is de wettelijke maximaal toegestane snelheid op de betrokken verkeersweg(en), en hoeveel dB is in mindering gebracht op de geprognosticeerde geluidbelasting ingevolge artikel 110g van de Wet geluidhinder?

naam weg	maximum snelheid	mindering in dB

3.3 Geef een beschrijving van de mogelijkheden om de geluidbelasting van de geluidgevoelige bestemmingen te verminderen door maatregelen aan de bron en/of geluidoverdracht, en geef een schatting van de hieraan verbonden extra kosten. Geef hierbij concreet aan hoeveel geluidreductie per maatregel valt te behalen, en voor hoeveel geluidgevoelige bestemmingen.

Mogelijke maatregel	Extra kosten	Geluid-reductie	Hoeveelheid bestemmingen

3.4 Voeg een verklaring toe dat maatregelen als bedoeld in de Wet geluidhinder, zullen worden getroffen.

3.5 Beschrijf, indien de geluidbelasting meer bedraagt dan 53 dB (wegverkeerslawaai) dan wel 55 dB(A) (industrielawaai) dan wel meer dan 58 dB (railverkeerslawaai), op welke wijze invulling wordt gegeven aan een akoestisch gunstige indeling van de verblijfs-ruimten, dan wel, indien hieraan niet voldaan kan worden de redenen daarvan.

verblijfsruimten	Wijze waarop invulling wordt gegeven aan een akoestisch gunstige indeling
verblijfsruimten	Reden waarom geen akoestisch gunstiger indeling wordt voorgestaan

3.6 Er dient een beschrijving, schetstekening en uitvoeringsplan te worden toegevoegd van de geluidafschermende voorziening tussen weg en geluidgevoelige bestemmingen, indien deze voorziening vereist is om de in het verzoek begrepen hogere waarde(n) te waarborgen.

3.7 Er dient een akoestisch onderzoek en een situatietekening/plankaart te worden toegevoegd

Datum onderzoek	
Kenmerk onderzoek	
Kenmerk situatietekening	

inpassingsstudie sport en healthclub de Cirkel te Rheden

ARCOM
architectuur
bouwmanagement

10 juni 2022

ARCOM
architectuur + bouwmanagement

Architectuur + bouwmanagement. Creativiteit + zekerheid. Wij bundelen de kracht van samenhangende disciplines onder één dak. Daarmee bieden wij de optimale ondersteuning in alle fasen van een bouwproject.

Een haalbaar plan is meer dan alleen uw huisvestingswensen. Wij helpen u met de juiste kaders en sturen in de basis op uw budget. Onze meerwaarde zit in de optelsom van verbeeldingskracht en realisatiekracht. De expertise van architecten, ingenieurs, adviseurs en bouwmanagers. Een uitkomst voor iedereen die zonder zorgen op maat wil bouwen.

De Cirkel te Rheden

Creativiteit

+

Realisme

Wij zijn door onze opdrachtgever Sport en Healtclub de Cirkel benaderd voor een stedenbouwkundige en landschappelijke inpassingsstudie naar de beoogde locatie voor nieuwbouw van Sport en Healtclub de Cirkel, een sportschool uit het centrum van Rheden.

De locatie bevind zich centraal in de sportzone van het dorp Rheden, tussen het opluchtzwembad en de tennisclub in aan de Laak. Bij de lokatie is ook tafeltennisvereniging TTV slagvaardig gevestigd. Deze studie richt zich met name op de landschappelijke en stedenbouwkundige inpassing van de bebouwing en de impuls die de Cirkel kan geven aan de omgeving.

Leidraad in het ontwerp is het schetsontwerp ‘Dorpspark aan de Laak’ dat tot stand gekomen in samenwerking van de Gemeente Rheden, Waterschap Rijn en Ijssel, NTP en Buro ontwerp & omgeving.

Ons voorstel is om TTV Slagvaardig ook mee te nemen in deze ontwikkeling en een passende plaats te geven in het nieuwe sportcentrum. Dit om met de inpassing van het nieuwe gebouw beter aan te sluiten op de uitgangspunten uit het voorgenoemde landschapsontwerp.

Dit plan biedt kansen voor een fijn dorpspark voor de inwoners van Rheden. De beoogde locatie voor De Cirkel ligt, op een centrale plek in het park, temidden van andere sportvoorzieningen en vormt zo een belangrijke schakel.

De optelsom van Arcom

LUCHTFOTO REGIO

LUCHTFOTO RHEDEN

bestaande parkeerplaats

tafeltennis vereniging slagvaardig

zicht op lokatie

zicht op de Laak

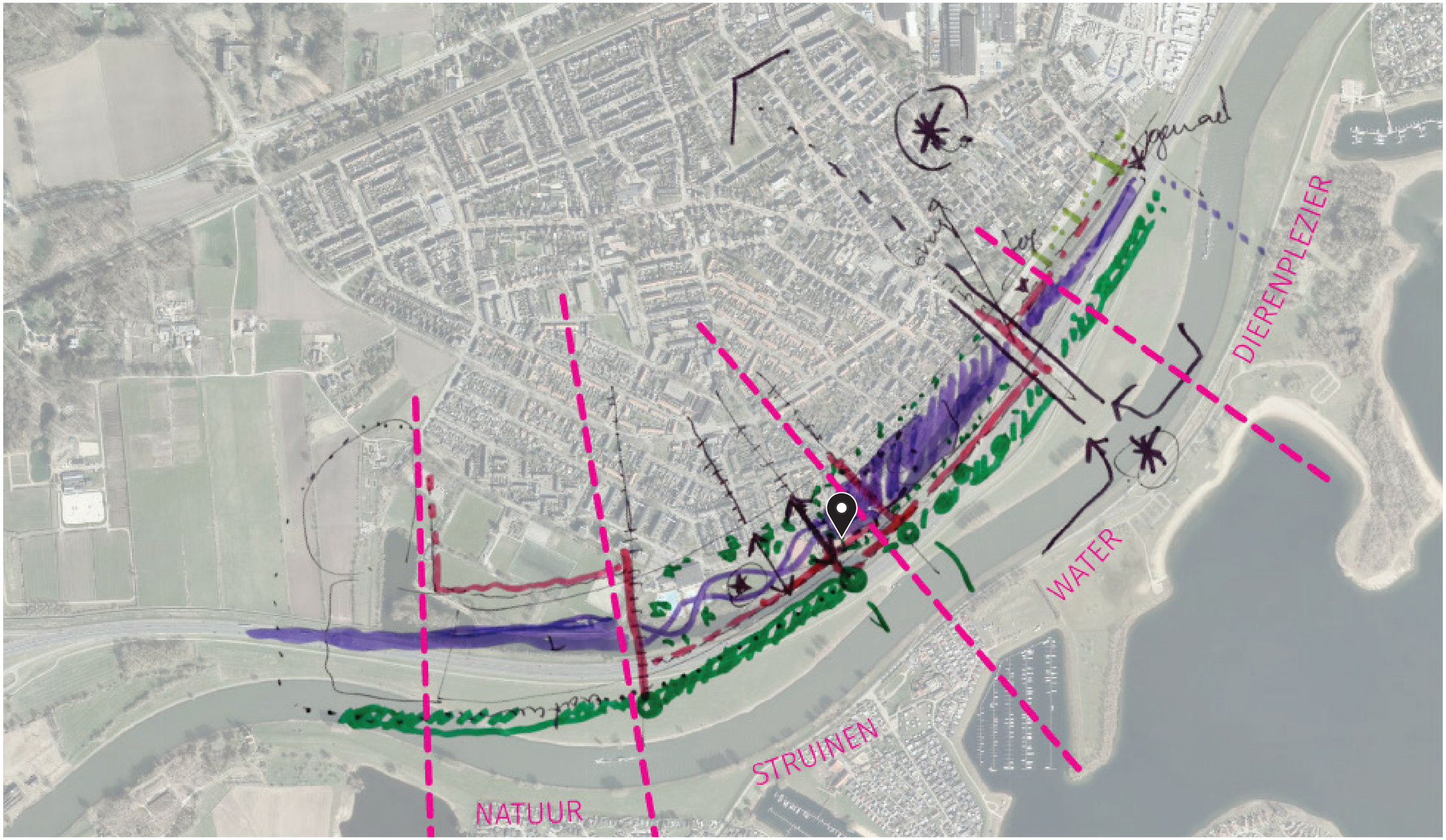

Het schetsontwerp ‘Dorpspark aan de Laak’ is tot stand gekomen in samenwerking van de Gemeente Rheden, Waterschap Rijn en Ijssel, NTP en Buro ontwerp & omgeving. Dit is een plan voor een fijn dorpspark voor de inwoners van Rheden. De beoogde locatie voor de cirkel ligt op een centrale plek aan het park. Temidden van andere sportvoorzieningen en vormt zo een belangrijke plek voor de inwoners van Rheden.

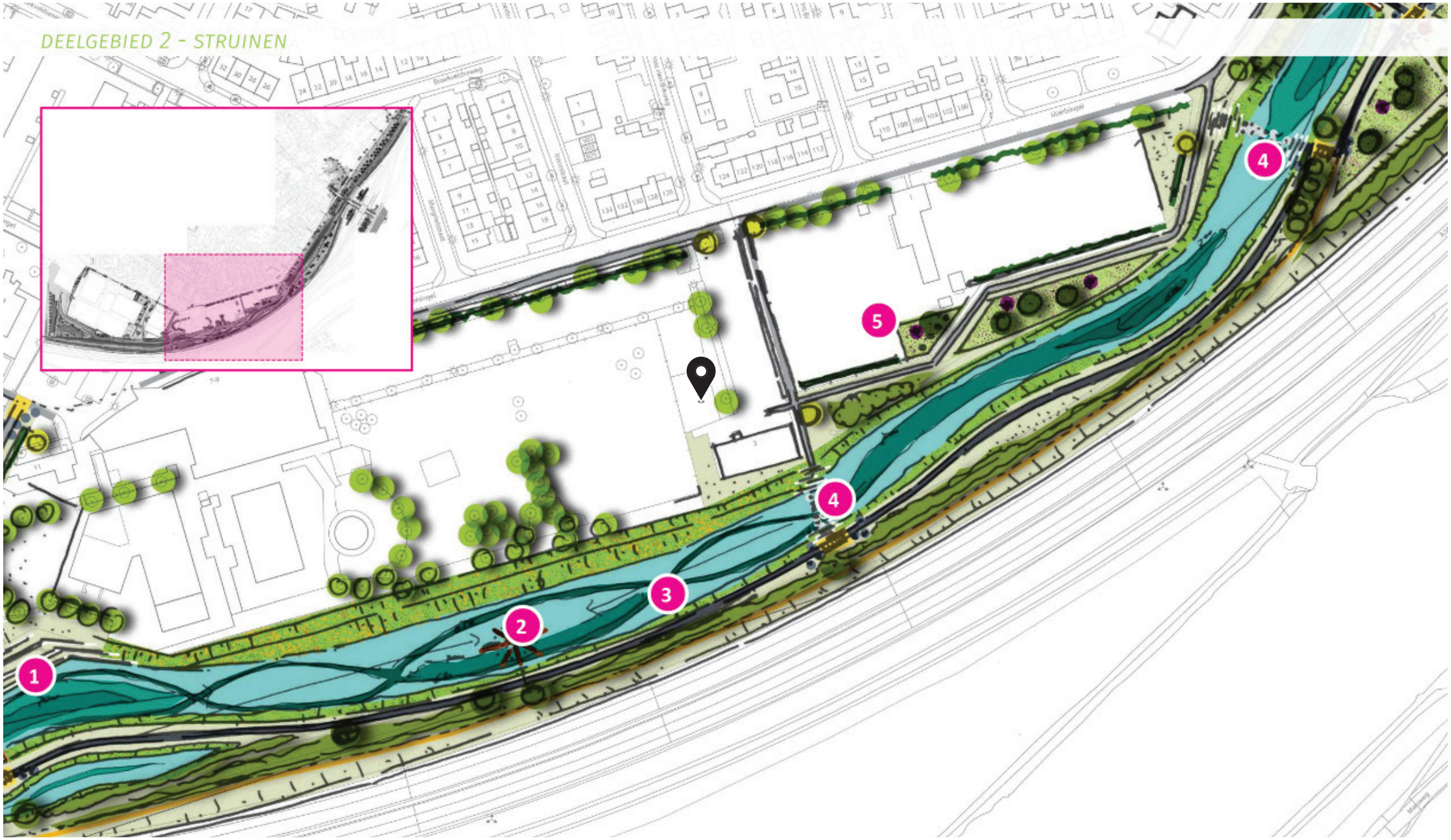

De locatie ligt in het deelgebied ‘Struinen’, dit vormt een belangrijk uitgangspunt in de landschappelijke inpassing van het plan. Een ontspannen en natuurlijke inrichting versterken de relatie tussen landschap en gebouw. Een gebied dat uitdaagt om te ontdekken en te spelen.

LUCHTFOTO, BESTAAND

LUCHTFOTO NIEUW

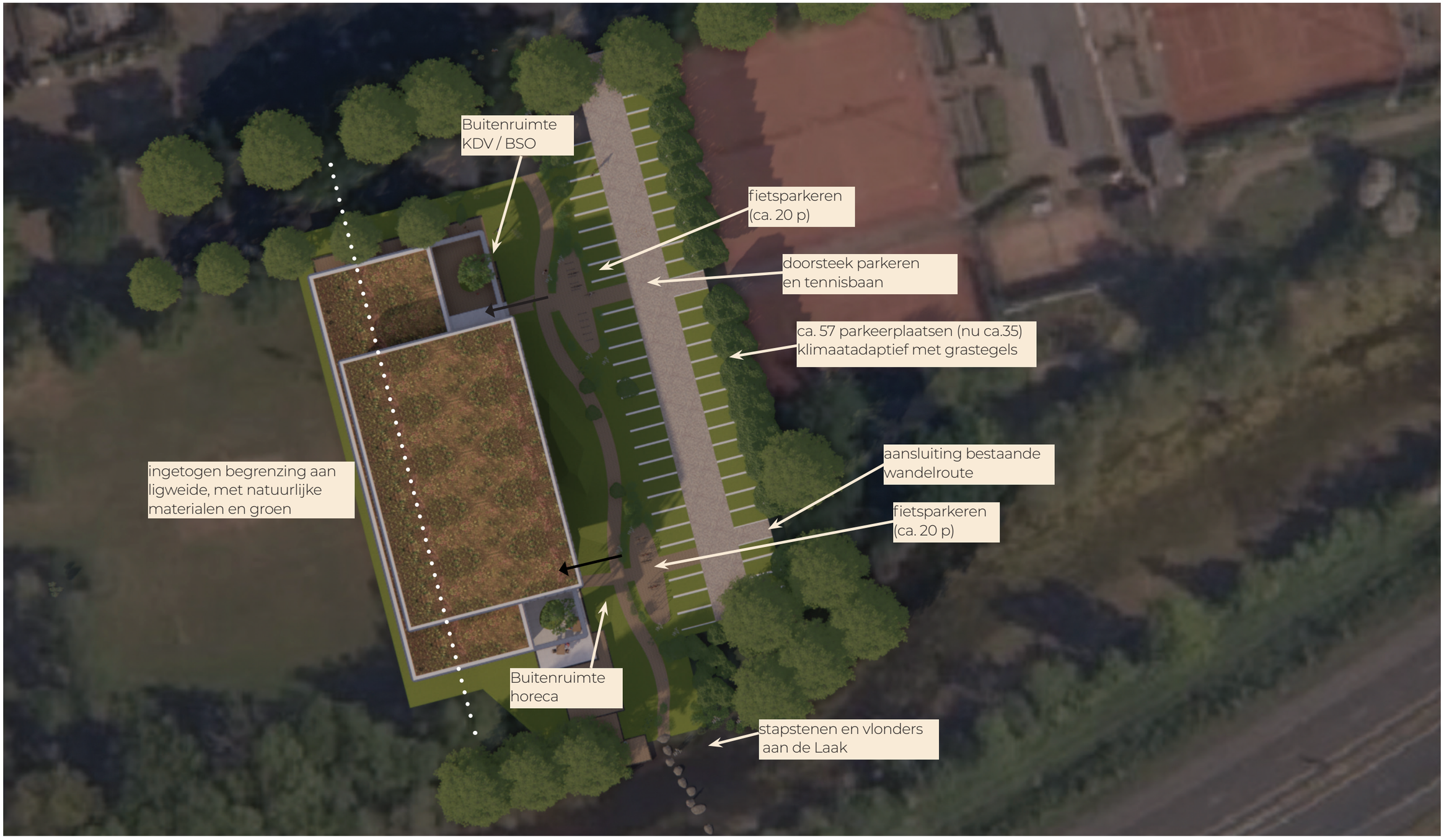

De beoogde bebouwing staat ca. 15 m over de erfgrens van de ligwijde, om ruimte te creeren voor het struinpad en de verbinding met het dorpspark.

CONCEPT, GELEDING BOUWMASSA

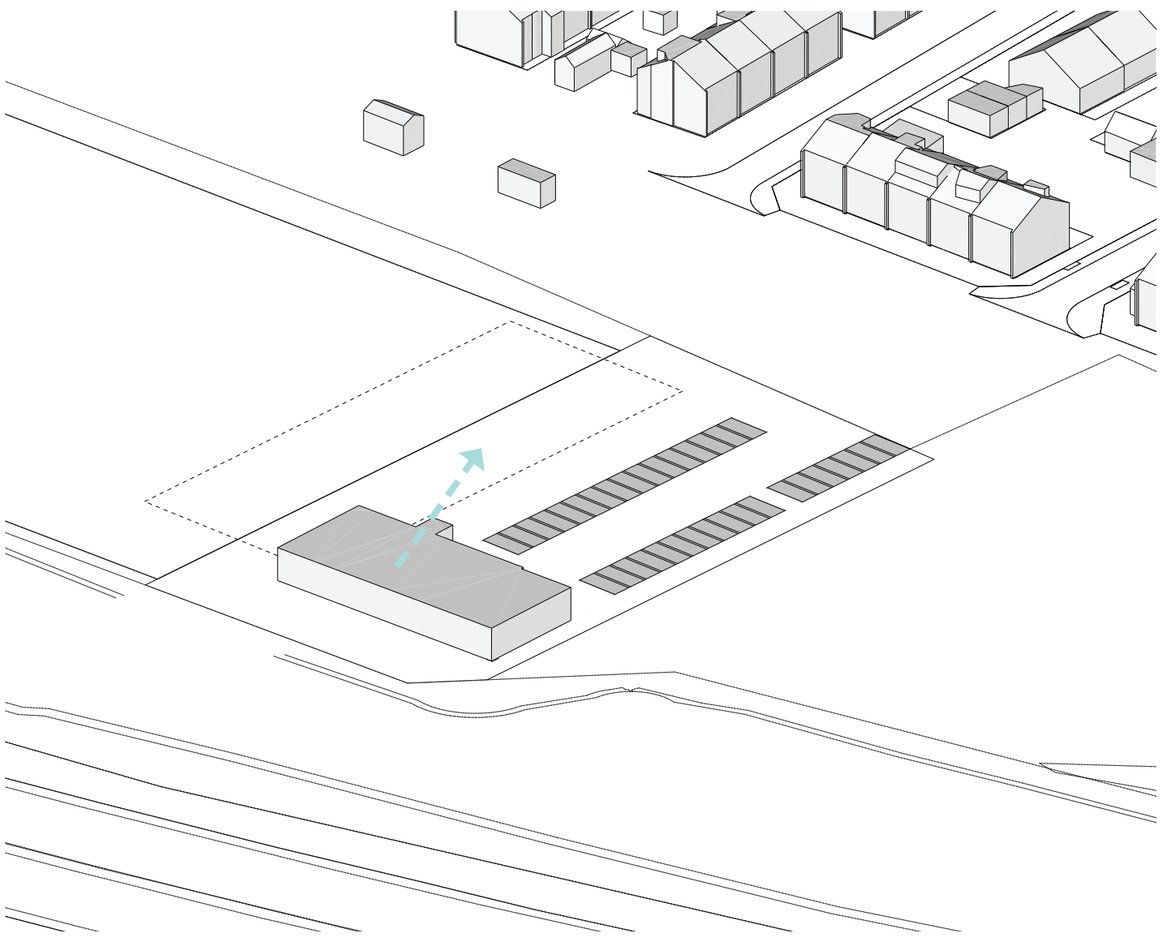

Bestaande situatie: versteende parkeerplaats en clubgebouw tafeltennis vereniging Slagvaardig.
Voorstel om deze op te nemen in de nieuw bouw en zo de relatie met de Laak te versterken.

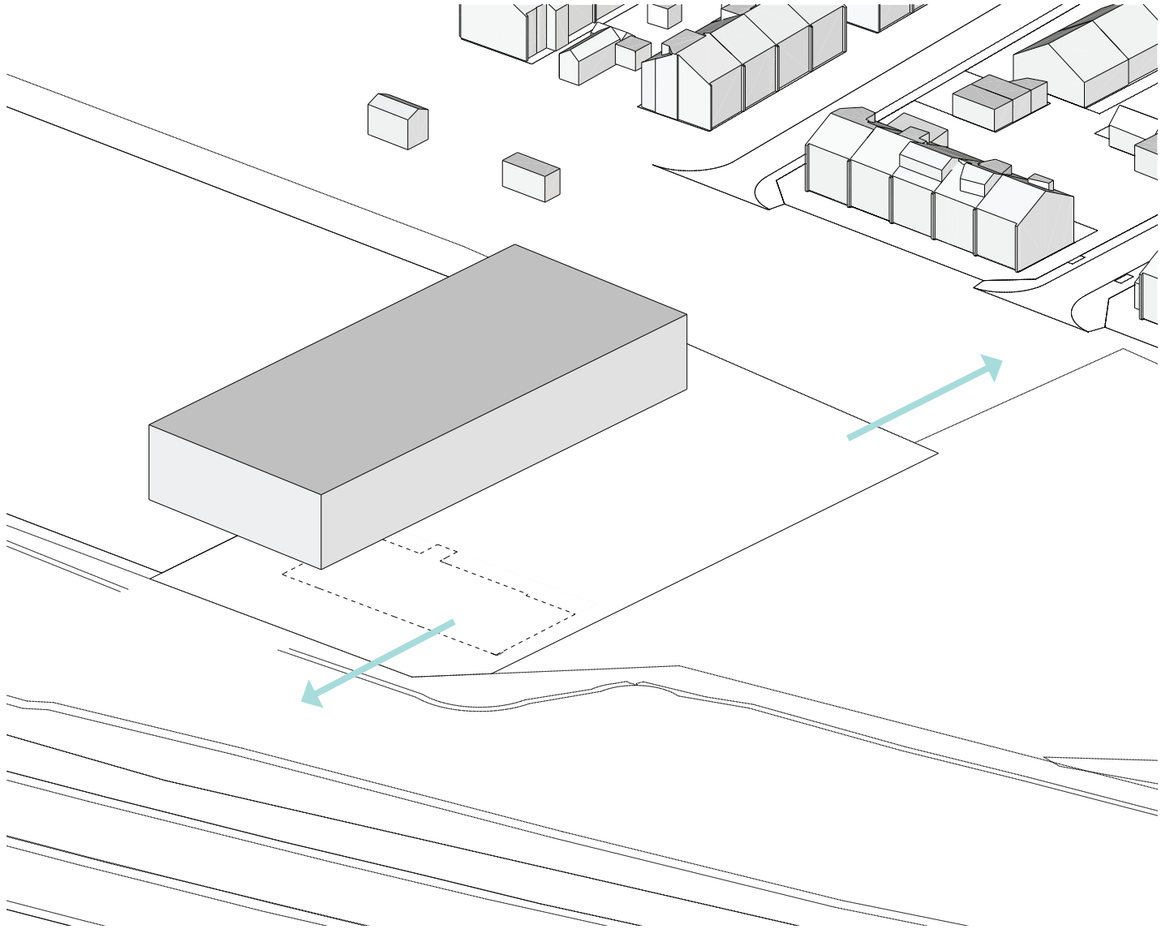

Bouwmassa begeleid de verbinding tussen Rheden en het dorpspark de Laak.

CONCEPT, GELEDING BOUWMASSA

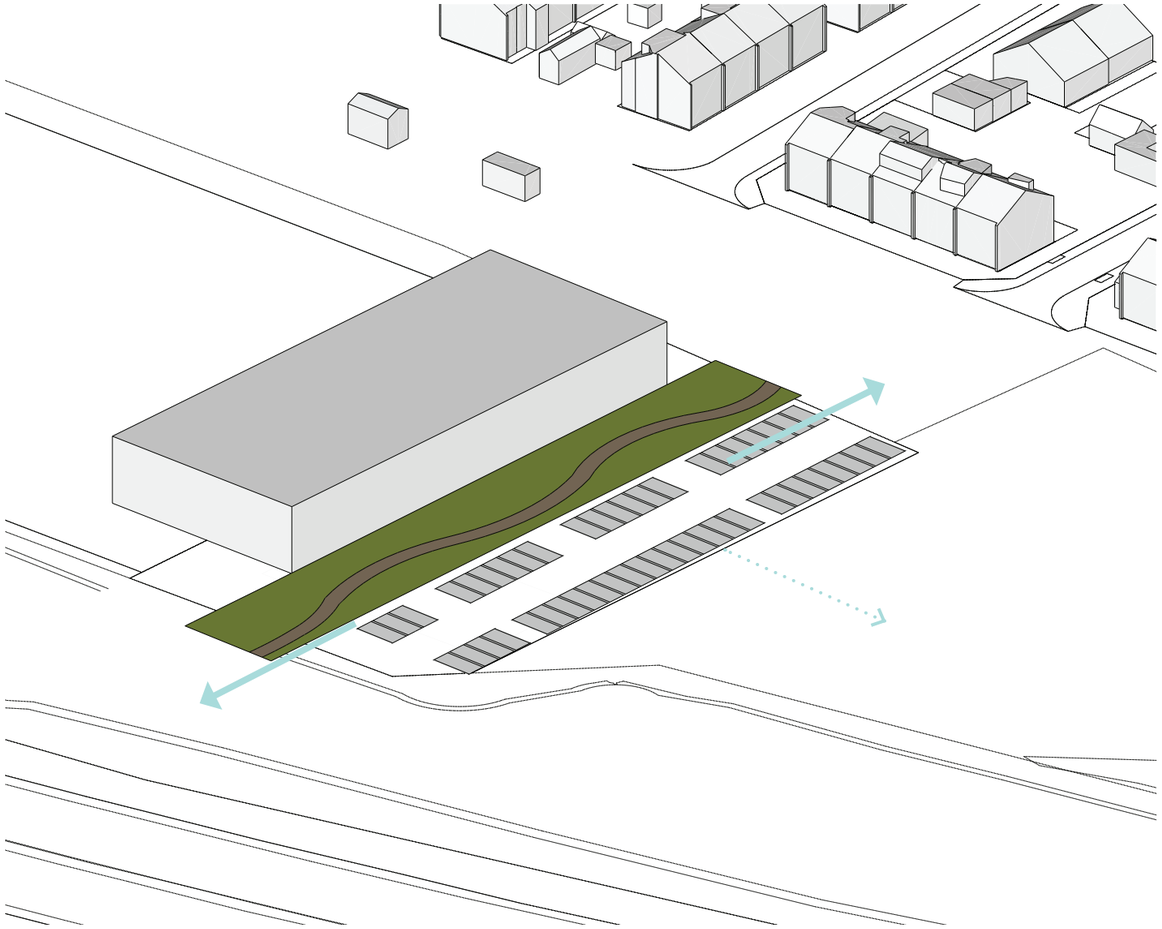

Het struinpad verbindt Rheden met de Laak. De parkeerplaatsen ca. 3 meter opschuiven en klimaatadaptief maken met grastegels. Zo onstaat er ruimte voor een groene, landschappelijke verbindingszone van het water met het dorp.

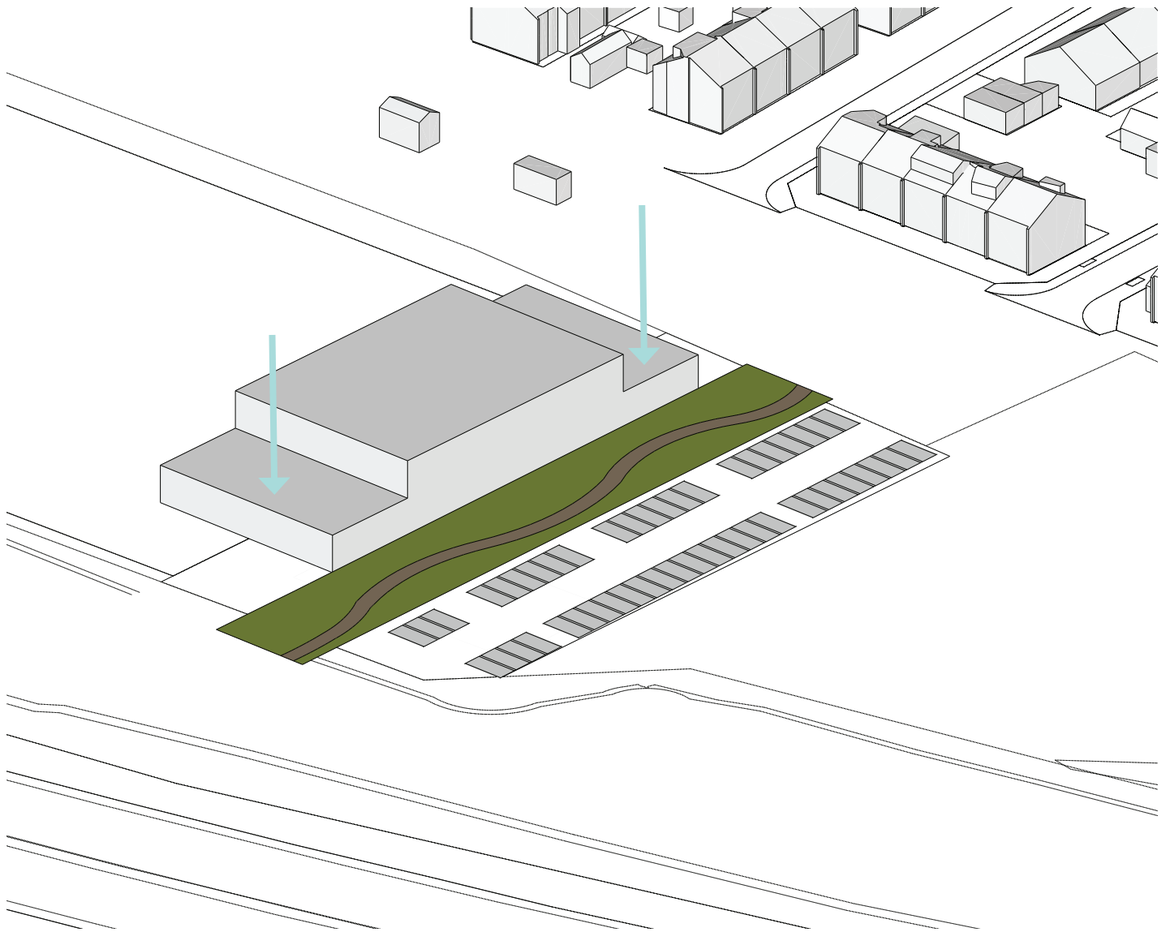

Bouwvolume verlagen op de koppen zodat het gebouw meedoet in het hoogteverschil ter plekke.

CONCEPT, LANDSCHAPPELIJKE INPASSING

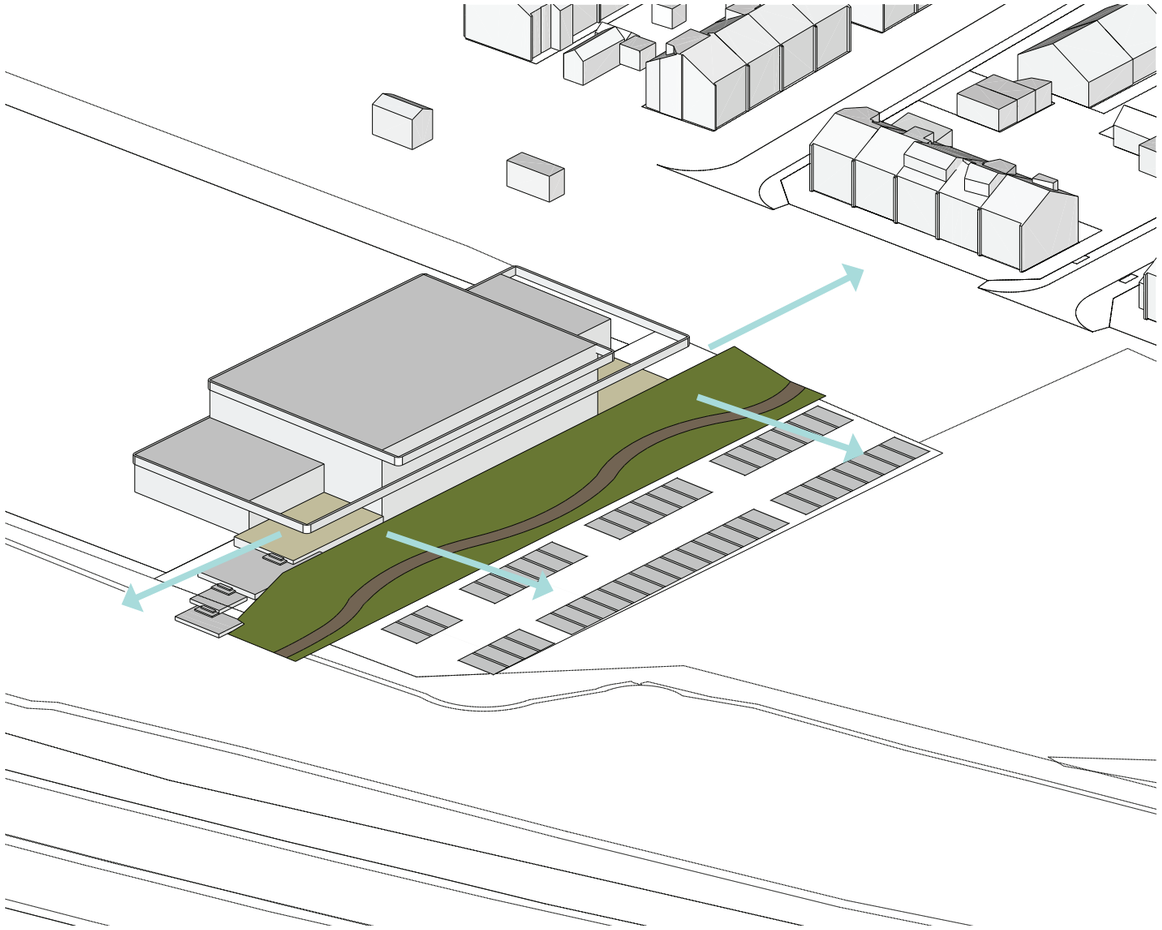

De buitenruimte van de buitenschoolse opvang en het terras zijn uit het volume gesneden zodat twee beschutte plekken ontstaan en er een interessante relatie met de omgeving tot stand komt. De horizontale banden van het gebouw versterken de richtingen in het landschap . Ter plekke van het plein en het terras zorgt dit voor een zachte overgang.

De hoogteverschillen worden in het landschap extra aangezet en deels ook functioneel gemaakt (bijvoorbeeld aan de getrapte terrassen richting De Laak). Het fietsparkeren is opgenomen in de landschappelijke struinzone.

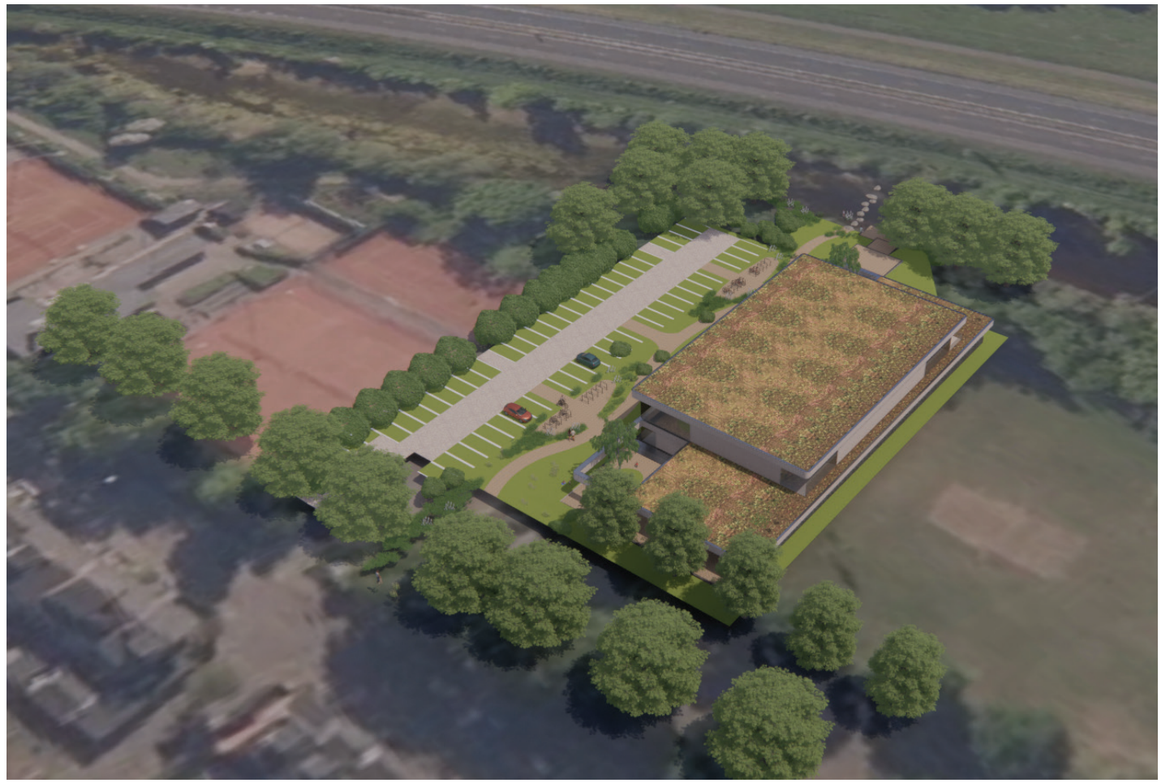

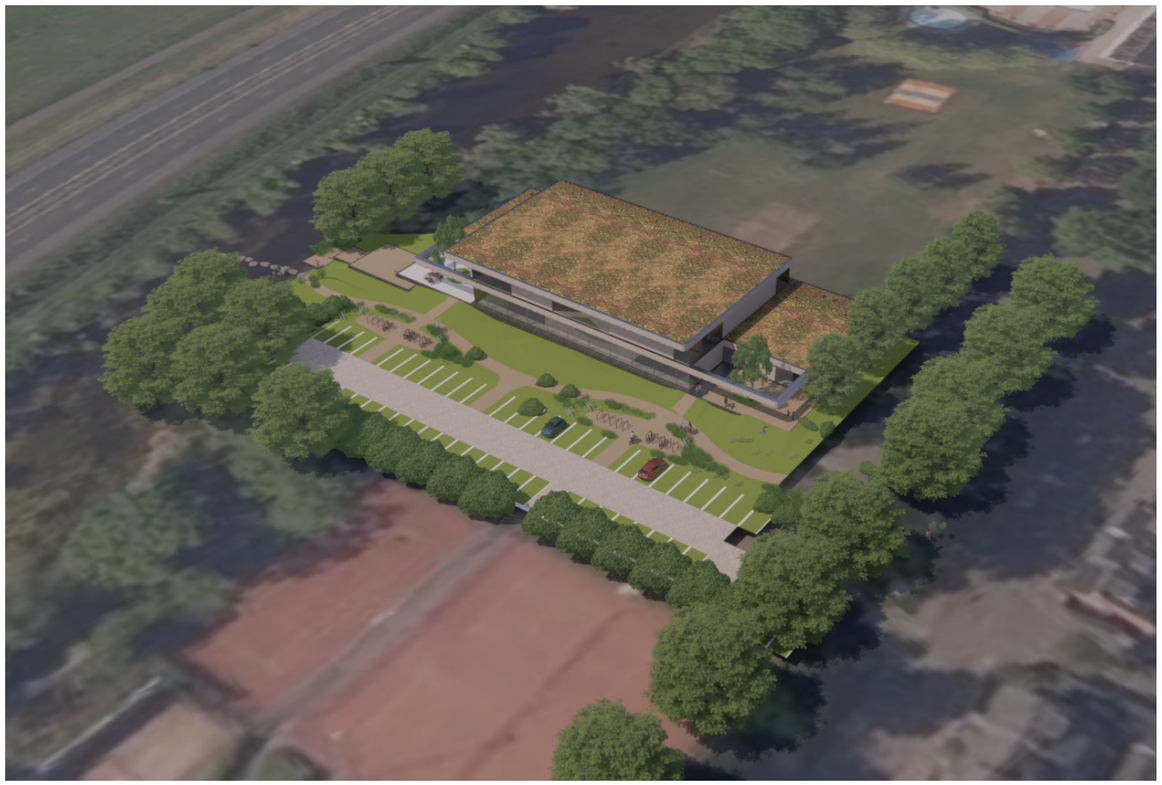

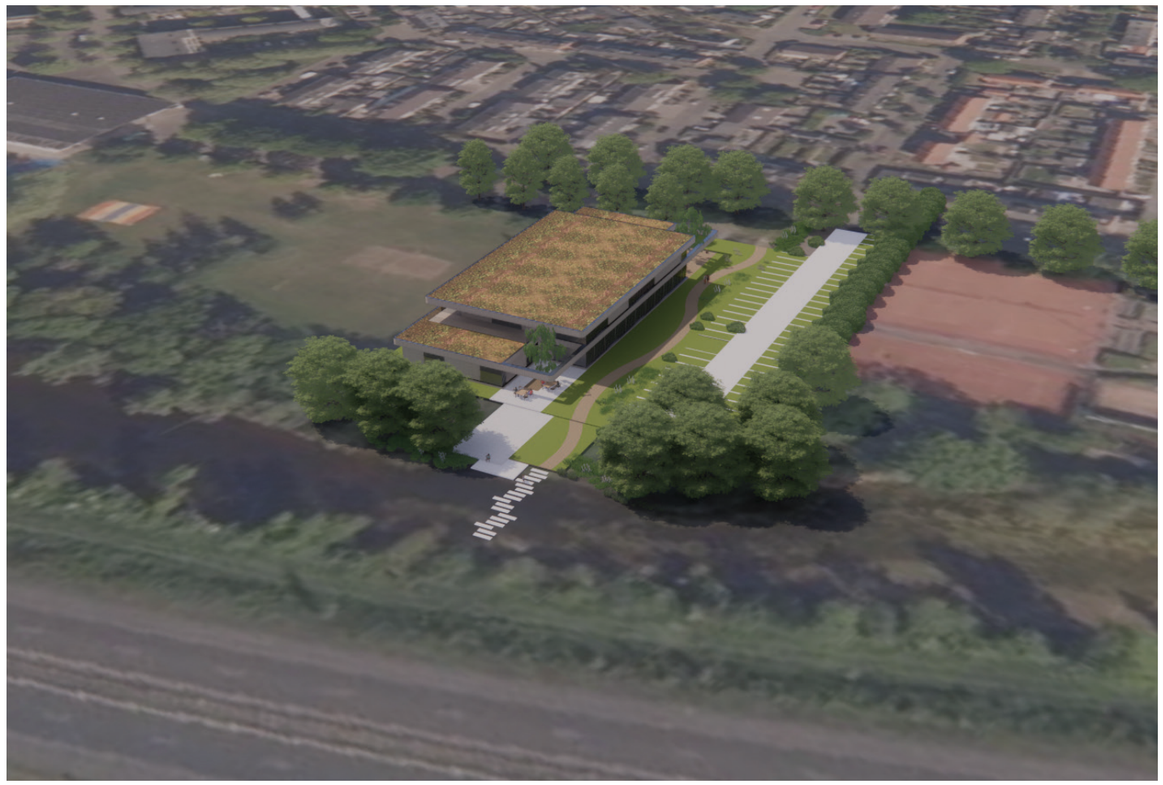

IMPRESSIE GROENE AS | STRUINPAD LANGS HET GEBOUW NAAR DE LAAK

IMPRESSIE | ZICHT VANAF SPEELTERREIN EN LIGWEIDE (BEPERKTE TRANSPARANTIE)

IMPRESSIE | SPEELPLEIN KINDERDAGVERBLIJF EN FIETSPARKEREN IN HET GROEN

HET GELE PARK

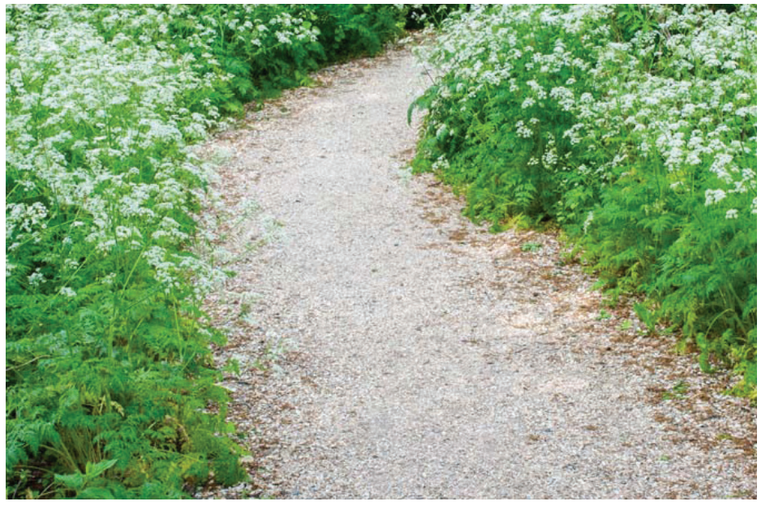

colofon

inpassingsstudie
sport en healthclub de Cirkel
te Rheden

Projectteam
Henno Westeneng, architect
Jarno van Essen, architect
Bart van de Kraats, bouwmanager

ARCOM
architectuur
bouwmanagement

Koningsschot 45
3905 PR Veenendaal
T +31 (0)318 64 55 52
E info@arcombv.nl
I www.arcombv.nl

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
Paul Hofman	Energietransitie	7 Betaalbare en duurzame energie 10 Ongelijkheid verminderen
b en w-vergadering	**agendapunt**	**bijlage(n)**
		Adhesiebetuiging
rol raad		
Ter kennisneming		

onderwerp
Adhesieverklaring project grootschalig collectief warmtenet met aquathermie als warmtebron

INHOUD VOORSTEL
1. Instemmen met adhesieverklaring project grootschalig collectief warmtenet met aquathermie als warmtebron.

1 Wat is de aanleiding?
In de zoektocht naar kansrijke warmte-oplossingen voor woningen en bedrijven in de gemeente zien wij naast de all electric oplossing (met warmtepompen) ook kansen voor een warmtenet uit aquathermie (warmte uit water). Daarbij keken we in eerste instantie vooral naar de rivier de IJssel. Recent is daar ook Rhederlaag bijgekomen. De reden daarvoor is dat deze recreatieplas veel dieper is dan de IJssel en dus meer warmte bevat. Het consortium Warmte uit Water, bestaande uit Rijkswaterstaat, netbeheerder Alliander en de Nederlandse Riviergemeenten benaderden ons afgelopen voorjaar om deel te nemen aan de opstelling van het plan Grootschalige Aquathermie Collectief Warmtenet gemeente Rheden.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
- Nationaal klimaatakkoord
- Beleidskader ‘aan de slag voor een duurzaam klimaat’ (2019-2022)

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Mochten we als consortium slagen met het project dan betekent dat dat enkele duizenden woningen in met name Velp en de kern Rheden overschakelen op een warmtenet met aquathermie als bron. Daarmee worden deze woningen dus (bijna geheel) aardgasvrij. Om de kansrijkheid van dit warmtenet te vergroten is het daarnaast ook nodig om de betreffende woningen extra goed te isoleren. Dit reduceert immers de warmtevraag, waardoor een warmtenet op basis van midden-temperatuur of lage temperatuurwarmte mogelijk is.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
Gemeente Rheden zet zich samen met de hier bovengenoemde consortiumpartijen in voor een gedegen stappenplan op weg naar een samenwerkingsovereenkomst (SOK). Dit is een overeenkomst tussen alle relevante stakeholders in de gemeente, die in de kern Rheden en in Velp-Zuid in het bijzonder. We denken daarbij in eerste instantie aan de woningcorporatie, de energiecoöperatie, de provincie, het waterschap Rijn en IJssel, de ODRA (Omgevingsdienst), de bewonersorganisaties en andere grote instellingen. Vanuit het Energietransitieteam leveren we ambtelijke capaciteit voor het betrekken van deze partijen en het opstellen van het SOK.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
Voorlopig kost het gemeente Rheden alleen ambtelijke capaciteit. Na afronding van het eventuele SOK zijn er wel financiële consequenties. Op dit moment kunnen we nog niet zeggen hoe groot die kosten zullen zijn.

Inzicht verloop beschikbaar budget:	*Structureel./ Incidenteel*	*2022*	*2023*	*2024*
Budget:				
Af: aangegane verplichtingen:				
Bij: inkomsten:				
Beschikbaar:				
Gevraagd budget:				
Restant budget nog beschikbaar:				

6 Wat zijn de risico's?

Er komt geen LOI of SOK

Als er geen Letter of Intent (LOI) of Samenwerkingsovereenkomst (SOK) komt is er mogelijk ambtelijke en bestuurlijke capaciteit besteed aan een duurzame ontwikkeling die er (voorlopig) niet komt. Ook kan het zijn dat uit de verkenningen naar voren komt dat de businesscase niet haalbaar is. Desalniettemin vinden we het de moeite waard om samen met deze belangrijke consortiumpartijen, Alliander en Rijkswaterstaat, de gezamenlijke verkenning te doen.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

Het draagvlak voor het onderzoek naar de kansen van aquathermie is groot bij met name die partijen die waarschuwen voor de problemen op het elektrisch netwerk. Als de focus bij ons streven naar aardgasvrij ligt op all electric dan voorzien de experts vooralsnog capaciteitsproblemen. Bij gebruikmaking van duurzame warmtebronnen voor een warmtenet wordt het elektrisch netwerk veel minder belast.
Het draagvlak voor warmtenetten in het algemeen is nog niet zo groot. Dit komt omdat de beeldvorming is beïnvloed door marktpartijen die het alleenrecht hebben op het warmtenet, waardoor klanten vast zitten aan slechts één aanbieder. Het is ons streven om in de eventuele uitwerking van de plannen te werken met een lokale energiecoöperatie om daarmee monopolievorming te voorkomen.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Indien de aanvraag richting Ministerie wordt gehonoreerd en gemeente Rheden, dan zal daar richting pers en relevante stakeholders over worden gecommuniceerd.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Ja, aan het eind van het proces om te komen tot een LOI en SOK zal er een eindrapportage worden opgesteld, waarin het proces wordt geëvalueerd.

Velp, juni 2023

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
T.a.v. de Minister van Klimaat en Energie, de heer R.A.A. Jetten

Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

datum	**zaaknummer**	**uw brief/kenmerk**
10 juli 2023	RHD-871623	
behandeld door	**doorkiesnummer**	**bijlage(n)**
Arthur Hofstad	(026) 49 76 911	

onderwerp
Adhesieverklaring project grootschalig collectief warmtenet met aquathermie als warmtebron.

Excellentie,

Na het opstellen van de transitievisie warmte, voorjaar 2021, zijn wij verder gegaan met een verdere verdiepingsslag in de vorm van een wijkuitvoeringsplan. Hierin is in een van de kansrijke wijken binnen gemeente Rheden, Dieren-West, specifieker onderzocht welke warmte-oplossing het meest effectief is. Waar we in Dieren-West vooralsnog opteren voor een all electric-oplossing met (veelal) lucht warmtepompen, daar kijken we voor andere wijken en kernen -met name Velp-Zuid en de kern Rheden- nadrukkelijk naar de mogelijkheden van een collectief warmtenet met aquathermie uit oppervlaktewater als (voornaamste) bron.
De nabijgelegen IJssel en de grote én diepe recreatieplas Rhederlaag dienen daarbij als voornaamste bron.

In dat kader geven wij aan dat we het ‘Plan grootschalige Aquathermie collectief warmtenet gemeente Rheden’ willen gaan uitvoeren. Hiervoor maken we graag gebruik van de kennis en ervaring van het samenwerkingsverband ‘Warmte uit Water’, bestaande uit Alliander, Rijkswaterstaat en de Vereniging van Nederlandse Riviergemeenten. ‘Warmte uit Water’ zal na het verkrijgen van de gevraagde ondersteuning ons traject begeleiden en daarmee een substantiële bijdrage leveren aan de warmtetransitie in onze gemeente.

Heel graag spelen wij als gemeente Rheden een voortrekkersrol bij de Rijksdoelstelling om voor 2030 anderhalf miljoen bestaande woningen aardgasvrij te maken.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema,
secretaris.

gemeente Rheden

Velp | Rheden | De Steeg | Ellecom
Dieren | Spankeren | Laag-Soeren

AANTEKENEN en per reguliere post
Kabinet van de Minister-President

Kabinet van de Minister President
Postbus 20001
2500 EA Den Haag

VERZONDEN
17 AUG 2023
Team BFD

datum	zaaknummer	uw brief/kenmerk
17 augustus 2023	874269	874269
behandeld door	**doorkiesnummer**	**bijlage(n)**
Team Veiligheid	(026) 49 76 911	Motie vreemd aan de orde Van oud naar Nieuw 2.0

onderwerp
Brief vuurwerkoverlast tijdens de jaarwisseling

Geachte leden van het Kabinet,

Het afsteken van vuurwerk rondom de jaarwisseling leidt al jaren tot aanzienlijke nadelen en maatschappelijke kosten, zoals overlast voor mens en dier, inzet van hulpdiensten, letsel, afval, lucht- en milieuvervuiling en materiële schade.

Situatie gemeente Rheden
Het afsteken van vuurwerk is in de gemeente Rheden, door middel van vuurwerkvrije zones, al verboden rond verschillende aandacht behoevende locaties. Echter ligt het schadebedrag ieder jaar nog steeds tussen de 5500 euro en 24.000 euro.

Het instellen van een lokaal vuurwerkverbod zal leiden tot verdeeldheid en een waterbedeffect, doordat andere gemeenten mogelijk niet besluiten tot een lokaal vuurwerkverbod. Daarnaast betreft de handhaving van een lokaal vuurwerkverbod een zeer gecompliceerde opgave, omdat onze inwoners vuurwerk nog wel kunnen kopen en bij zich kunnen dragen.

Verzoek om landelijk vuurwerkverbod
Om bovenstaande redenen verzoekt de gemeenteraad van de gemeente Rheden (zie daarvoor ook bijgaande motie) u om een landelijk verbod op consumentenvuurwerk in te stellen en een verdergaande aanpak van illegaal vuurwerk en de bijbehorende overlast te ontwikkelen.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden

Ter afschrift aan:
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Gemeentehuis Pres. Kennedylaan 104-108 | 6883 AX Velp | Postbus 9110 | 6994 ZJ De Steeg
T (026) 49 76 911 | F (026) 49 76 518 | E gemeente@rheden.nl | www.rheden.nl

GROEN LINKS RHEDEN

Christen Unie Rheden

D66

Motie vreemd aan de orde
Van oud naar Nieuw 2.0

Constaterende dat:

- Het afsteken van vuurwerk rondom de jaarwisseling leidt tot aanzienlijke nadelen en maatschappelijke kosten, zoals overlast voor mens en dier, inzet van hulpdiensten, letsel, afval, lucht- en milieuvervuiling en materiële schade **(1)**;
- Er sinds 2009 ieder jaar bedragen tussen de 5,5 en 24 duizend euro schade ontstaat in de gemeente Rheden aan, alleen al, gemeentelijke eigendommen. **(2)**;
- Veel mensen overlast ervaren van vuurwerk, maar dit grotendeels niet melden. (83%) **(3 en 8)**;
- Een meerderheid van de Nederlanders voor een algeheel landelijk vuurwerkverbod is en bij een duidelijk en algeheel verbod de meerderheid van de bevolking positief is over dat verbod (in tegenstelling tot een gedeeltelijk of geen verbod) **(5)**.
- Het rapport 'De effecten van vuurwerk op de publieke gezondheid' stelt: *"De angst heeft een grote impact: vier op de tien inwoners durven rond oudjaar niet goed de straat op vanwege vuurwerk dat wordt afgestoken"*

Overwegende dat:

- Een afsteekverbod en/of stevige aanpak vuurwerkoverlast past bij de hoge ambities (groener, socialer en dichterbij) waar het college zich toe heeft gecommitteerd middels het coalitie akkoord met de belofte "actief en creatief naar oplossingen en aanvullende middelen te zoeken" (p.5 coalitie akkoord 2022-2026) **(6)**;
- De nadelen c.q. kosten van vuurwerk te groot zijn en vaak worden afgewenteld op anderen, zoals omstanders, het milieu en de samenleving als geheel;
- Rond het afsteken van vuurwerk het privébelang niet zwaarder mag wegen dan het algemeen belang;
- De jaarwisseling een leuk en veilig feest moet zijn.

Verzoekt het college om:

1. Een brandbrief te sturen naar het kabinet en de Tweede kamer om aan te dringen op
- een landelijk verbod op consumentenvuurwerk.
- Een verdergaande aanpak van illegaal vuurwerk en overlast
- De aangenomen motie bij te voegen

2. Verschillende scenario's te onderzoeken en dit met een uitgewerkt voorstel uiterlijk september 2023 (of zoveel mogelijk, eerder), aan de raad te presenteren. **4.** Op zoek te gaan naar mogelijkheden (waaronder het creëren van ruimte voor initiatieven van inwoners) om de jaarwisseling op een alternatieve en feestelijke wijze te vieren.

Verzoekt de griffie:

- De aangenomen motie via de VNG breed onder de aandacht van de andere gemeenteraden te brengen met als doel een krachtig signaal naar het kabinet en de Tweede Kamer.

En gaat over tot de orde van de dag,

Fractie GL	fractie CU	fractie D66
Tim Endeveld	Hendri Witteveen	Rosanna Huertas Mulckhuyse

GROEN LINKS RHEDEN

Christen Unie Rheden

D66

Voetnoten

(1) a. Wilde dieren worden opgeschrikt uit hun natuurlijke omgeving en ritme: https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/dieren-dagenlang-van-streek-door-vuurwerk-vogels-weten-niet-meer-waar-ze-het-zoeken-moeten~bf826975/
b. Veel huisdieren ondervinden angst en stress en er is sprake van 2 keer zo veel vermissingen als normaal: https://www.amivedi.nl/infopaginas/vuurwerk/
c. Kwetsbare inwoners (ouderen, (visueel) gehandicapten, mensen met trauma's of een geestelijke gezondheidsaandoening worden ernstig beperkt in hun bewegingsvrijheid in de openbare ruimte rondom de jaarwisseling
(2) https://www.ad.nl/arnhem/rheden-ziet-schade-door-zeer-zwaar-vuurwerk-rond-oud-en-nieuw-verdubbelen~a15d53ae/
(3) https://www.ioresearch.nl/wp-content/uploads/2019/10/ABB_IO-Research-vuurwerkpeiling-2018_def.pdf .
(4) Gemeenten met een vuurwerkverbod: Arnhem, Amsterdam, Apeldoorn, Bloemendaal, Rotterdam, Haarlem, Heemstede, Heumen, Nijmegen, Mook en Middelaar, Schiedam, Soest en Utrechtse Heuvelrug.
https://nos.nl/artikel/2451115-algeheel-vuurwerkverbod-in-twaalf-gemeenten-bij-komende-jaarwisseling
https://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/arnhem-voert-2023-een-vuurwerkverbod-tijdens-jaarwisseling
(5) EenVandaag Opiniepanel https://eenvandaag.avrotros.nl/panels/opiniepanel/alle-uitslagen/item/meerderheid-wil-duidelijk-landelijk-beleid-voor-vuurwerk-gemeenten-vragen-kabinet-om-in-actie-te-komen/
en
https://www.ioresearch.nl/actueel/vuurwerkverbod-stemt-meestal-tot-tevredenheid/
(6) (groener:) We voor versterking van de natuur gaan (en vuurwerk per definitie geen onderdeel uitmaakt voor versterking van de natuur...), (socialer:) we het welzijn van onze inwoners willen vergroten, (dichterbij) er vanuit de inwoners reeds jarenlang signalen komen dat er een wens is voor een vuurwerkverbod en er voor de volgende jaarwisseling ruim de tijd is samen met de inwoners op zoek te gaan naar een passende en wenselijke invulling van een (gezamenlijke) viering van het nieuwe jaar.
(7) ("Het is verboden consumentenvuurwerk op een openbare plaats te bezigen als dat gevaar, schade of overlast kan veroorzaken")

8) https://www.ioresearch.nl/actueel/een-op-de-tien-van-plan-vuurwerkverbod-te-negeren/

Zeven op tien Nederlanders die aangeven geen vuurwerk af te zullen steken, geven aan dat vuurwerk hen überhaupt weinig doet. Andere redenen die vaak worden genoemd, zijn het niet willen belasten van milieu en dieren (beide 38%). Ongeveer een op vier (27%) zegt de zorg niet te willen overbelasten.

De ruime meerderheid (60%) van de inwoners in gemeenten waarin (voor het landelijke verbod) een gemeentelijk vuurwerkverbod is afgekondigd, is hier positief over. Slecht 12 procent vindt het onacceptabel."

En (in aanvulling op het onderzoek uit 2018 van punt 3 hierboven:)

Meerderheid nog altijd voor particulier verbod

Een ruime meerderheid (63%) van de Nederlanders is nog altijd voor een particulier verbod op het afsteken van vuurwerk. Dit percentage is sinds januari 2020 stabiel. Daarvoor was hier aanzienlijk minder steun voor. Bijna zeven op tien zijn nog steeds voorstander van een professionele vuurwerkshow door de gemeente. Slechts 43 procent onderschrijft de stelling dat "het afsteken van vuurwerk een mooie traditie is die we in stand moeten houden". Ter vergelijking: in 2018 vonden zes op tien dit nog.

gemeente Rheden

Memo

datum	voor	Afdeling/cluster
25 augustus 2023	Gemeenteraad	Team Veiligheid
behandeld door	**ons kenmerk**	**bijlage(n)**
Joël Pampiermole	-	-

Onderwerp
Reactie Motie Van Oud naar Nieuw 2.0

Geachte leden van de gemeenteraad,

Aanleiding
De aanleiding voor deze memo is de motie Vreemd Van Oud naar Nieuw 2.0 die is aangenomen in de raad van 25 april 2023.

Aanpak vuurwerkoverlast gemeente Rheden
Vuurwerk afsteken is in de gemeente Rheden verboden rond schoolgebouwen, bij voetbalkooien en rondom wijkcentrum De Poort in Velp-Zuid, omdat hier vuurwerkvrije zones zijn ingesteld. Daarnaast krijgen aannemers een brief met het verzoek hun bouwmaterialen op te ruimen en peilen jongerenwerkers en Boa's bij jongeren wat ze tijdens de jaarwisseling gaan doen. Ook worden prullenbakken verwijderd of afgesloten en er is controle op de verkoop van vuurwerk. Verder geven Halt en de jongerenwerkers voorlichting op scholen. Met Halt zijn ook afspraken gemaakt om de samenwerking te versterken tijdens de jaarwisseling, onder andere door te zorgen voor bewustwording onder de partners over doorverwijzingen naar Halt.

Wat doen andere gemeenten in Gelderland-Midden
De meeste gemeenten in Gelderland-Midden hanteren een soortgelijke aanpak ter voorkoming van vuurwerkoverlast. Verder is de gemeente Arnhem voornemens met ingang van de komende jaarwisseling (2023-2034) een lokaal vuurwerkverbod in te stellen. Zij geven daarbij aan dat handhaven van het verbod een 'zeer gecompliceerde opgave' is, omdat je het vuurwerk nog wel mag kopen en bij je mag hebben. Ondanks meermalig nadrukkelijk verzoek de omliggende gemeenten daarbij te betrekken, is dat (nog) niet gebeurd.

Landelijke aanpak
Sinds 1 december 2020 mogen vuurwerkverkopers en consumenten niet meer in het bezit zijn van bepaalde vuurwerkproducten, vanwege de inbreuk op veiligheid met betrekking tot openbare orde en letsel.

De volgende soorten vuurwerk zijn verboden:
- vuurwerk uit de categorie F3 (dit betreft vuurwerk met een hogere hoeveelheid kruit. De categorievermelding staat op de vuurwerkverpakking);
- knalvuurwerk (zoals rotjes);
- knalstrengen (zoals Chinese matten);
- losse enkelshotsbuizen (single shots);
- losse vuurpijlen;
- Romeinse kaarsen en babypijltjes.

Alternatieve mogelijkheden om vuurwerkoverlast te beperken

- Algeheel lokaal vuurwerkverbod.
  Eén van de mogelijkheden is het instellen van een lokaal vuurwerkverbod. Door het instellen van een lokaal vuurwerkverbod mag er geen vuurwerk meer worden afgestoken binnen de gemeentegrenzen.

  Tot nu toe is gebleken dat een lokaal vuurwerkverbod een gecompliceerde opgave is. Boa's en politie kunnen in geen enkele gemeente (dus onafhankelijk van de beschikbare capaciteit) onmogelijk op elke plek zijn waar er vuurwerk wordt afgestoken. En wanneer men op basis van een melding ter plaatse komt, valt meestal niet te bewijzen wie het heeft afgestoken.
  Bij het instellen van een algeheel vuurwerkverbod is het vervolgens wel wenselijk de inwoners (waarvan er velen ook voor een dergelijk verbod zijn) helder te maken dat melden niet betekent dat handhaving eenvoudig kan worden uitgevoerd (helder verwachtingenmanagement).

- Vuurwerkvrije zones uitbreiden en daar actief op handhaven
  De huidige vuurwerkvrije zones kunnen worden uitgebreid met nieuwe vuurwerkvrije zones als daar aanleiding voor is. Nieuwe vuurwerkvrije zones kun je alleen aanwijzen als het vermoeden bestaat dat vuurwerk afsteken op deze plek gevaar, schade of overlast zou kunnen opleveren. Dan wel dat in voorafgaande perioden aantoonbaar gevaar of overlast heeft plaatsgevonden. Met vuurwerkvrije zones wordt relatief veel begrip gekweekt en zijn de meest kwetsbaren beschermd.

- Communicatiecampagne
  De afgelopen jaren hebben er verschillende communicatiecampagnes plaatsgevonden om inwoners bewust te maken van vuurwerkoverlast. Dit kan weer worden geïntensiveerd om de bewustwording rondom vuurwerkoverlast te vergroten. Dit zal dan vanuit de communicatieafdeling moeten worden opgepakt. De kosten daarvoor zijn afhankelijk van de keuze die daarin gemaakt wordt.

  Voorbeelden van de keuzen zijn bijvoorbeeld:
  1. Reeds beproefde en eerder ingezette campagne
     Er kunnen billboards, advertenties, flyers, een social media campagne en posters worden ingezet en er kan voorlichting worden gegeven op scholen. Een dergelijke campagne zal circa €15.000 per jaar kosten.

  2. Intensievere communicatiecampagne
     De reeds beproefde en eerder ingezette campagne (ad 1) kan worden geïntensiveerd door deze campagne in te zetten met een aanvulling van nog meer beeldmateriaal en filmpjes voor social media gedurende een langere intensievere periode in 1 jaar. De kosten voor deze geïntensiveerde campagne kost circa € 25.000 voor 1 jaar.

  3. Maximale inzet communicatiecampagne
     De intensievere campagne (ad 2) kan ook ingezet worden voor meerdere jaren. De kosten hiervan zullen dan circa € 50.000 bedragen voor 3 jaar.

Alternatieve mogelijkheden om de jaarwisseling te vieren

- Vuurwerkshow per kern
  Een alternatief op het afsteken van vuurwerk door particulieren is het organiseren van een professionele vuurwerkshow, zodat de inwoners van vuurwerk kunnen blijven genieten en mogelijk minder behoefte hebben om zelf vuurwerk af te steken. Het is echter geen garantie dat er minder vuurwerkoverlast zal zijn door het organiseren van een vuurwerkshow. Verder moet rekening gehouden worden met de ligging van de verschillende kernen. De meeste inwoners zullen niet naar een andere kern afreizen om een vuurwerkshow te bezoeken. Daarbij komt dat het niet wenselijk is om meer verkeersdeelname tijdens de jaarwisseling te willen, vanwege een gemiddelde toename van het alcoholgebruik tijdens de jaarwisseling. Concreet zullen er dus meerdere vuurwerkshows binnen de gemeente Rheden moeten worden georganiseerd om een effect te kunnen hebben.
  De kosten van een door de gemeente georganiseerde vuurwerkshow varieert tussen de €20.000 en €50.000 per vuurwerkshow.

Rol Politie
De primaire doelstelling van het politieoptreden ligt bij de handhaving van de openbare orde en veiligheid, waarbij vroegtijdig wordt opgetreden bij signalen van strafbaar- en/of normafwijkend gedrag. Tegen het bezit en/of gebruik van vuurwerk kan enkel bij excessen worden opgetreden in verband met het gecompliceerde karakter van de handhaving in combinatie met de beschikbare capaciteit. De politie geeft aan een lokaal vuurwerkverbod niet te kunnen handhaven.

Advies VGGM
Vuurwerk heeft op veel verschillende manieren een grote impact op de publieke gezondheid:
1. Verwondingen
Ieder jaar worden landelijk rond de jaarwisseling honderden mensen behandeld op de SEH of de huisartsenpost (HAP) voor o.a. brandwonden en oogletsel.

2. Gehoorschade
Naar schatting van Milieu Centraal zijn er landelijk jaarlijks 800-1600 nieuwe slachtoffers met gehoorschade. Deze slachtoffers worden nog niet meegenomen in bovengenoemde letselincidentie.

3. Gezondheidseffecten als gevolg van blootstelling aan fijnstof
Vuurwerk geeft rond oud & nieuw een piekbelasting in fijnstof. Afhankelijk van de weersomstandigheden kan er tijdelijk tot wel 40 keer zo hoge concentratie fijnstof in de lucht zijn. Fijnstof heeft nadelige gezondheidseffecten. Er is geen grens waaronder negatieve gezondheidseffecten door fijnstof niet optreden.

4. Stress
Bijna 4 op de 5 Nederlanders zegt overlast te hebben van vuurwerk rond de jaarwisseling. Mensen ervaren stress, gevoelens van onveiligheid, angst voor lichamelijk letsel of materiele schade door het vuurwerk en stress- en angstreacties als gevolg van vuurwerk.

Een algeheel vuurwerkverbod zal op alle vier punten de meeste gezondheidswinst opleveren. Indien gekozen wordt voor de optie om een vuurwerkshow per kern te organiseren, zal op punt 1, 2 en 4 forse gezondheidswinst behaald kunnen worden.

Debatpunten
1 Landelijk vuurwerkverbod
Het meest effectief is om aan te sturen op een landelijk verbod op vuurwerk, omdat vuurwerk overlast veroorzaakt en nadelige gevolgen heeft voor de gezondheid. Daarnaast wordt met een algeheel landelijk verbod op vuurwerk tevens de verkoop en het bezit van vuurwerk verboden. Dit draagt bij aan een afname in de gecompliceerdheid van de handhaving van het verbod.

2 Vuurwerkcampagne
De schadebedragen van de afgelopen jaren laten een dalende trend zien. Een communicatiecampagne omtrent vuurwerkoverlast opnieuw kan worden opgestart om onze inwoners bewust te maken en te houden over vuurwerkoverlast en de dalende trend te versterken. Zwaardere communicatiecampagnes zullen zich moeten verhouden tot de te bereiken doelstellingen.

3 Lokale vuurwerkshows
Wanneer er geld beschikbaar wordt gesteld kunnen er één of meerdere lokale vuurwerkshows worden georganiseerd. Daarbij moet de afweging gemaakt worden tussen de kosten en de verwachte effecten mb.t. het individueel afsteken van vuurwerk.

4 Handhaving
Een reële inschatting lijkt te zijn dat een lokaal verbod niet 1-op-1 handhaafbaar is. Hoe verhoudt zich deze wetenschap tot het instellen van welke maatregel dan ook.

Masterplan Veluwezoom

Stand van zaken

17 juni 2023

Klankbordgroep, 5 April 2022

Programma

- Opening
- Bijpraten over stand van zaken
- Fietstocht langs verschillende locaties
- Afsluiting met een broodje

Stand van zaken

- Het Masterplan
- Aan welke projecten werken we nu?
- Afsluitingen
- Monitoring
- Financiën
- Stikstof
- Vragen?

Het Masterplan

- Vastgesteld Masterplan met Uitvoeringsprogramma
- Samenwerkingsovereenkomst tussen 3 partijen
- Subsidie Regiodeal Veluwe (1,77 miljoen)
- Programmaorganisatie sinds 1 januari
- Deelprojecten in gang gezet

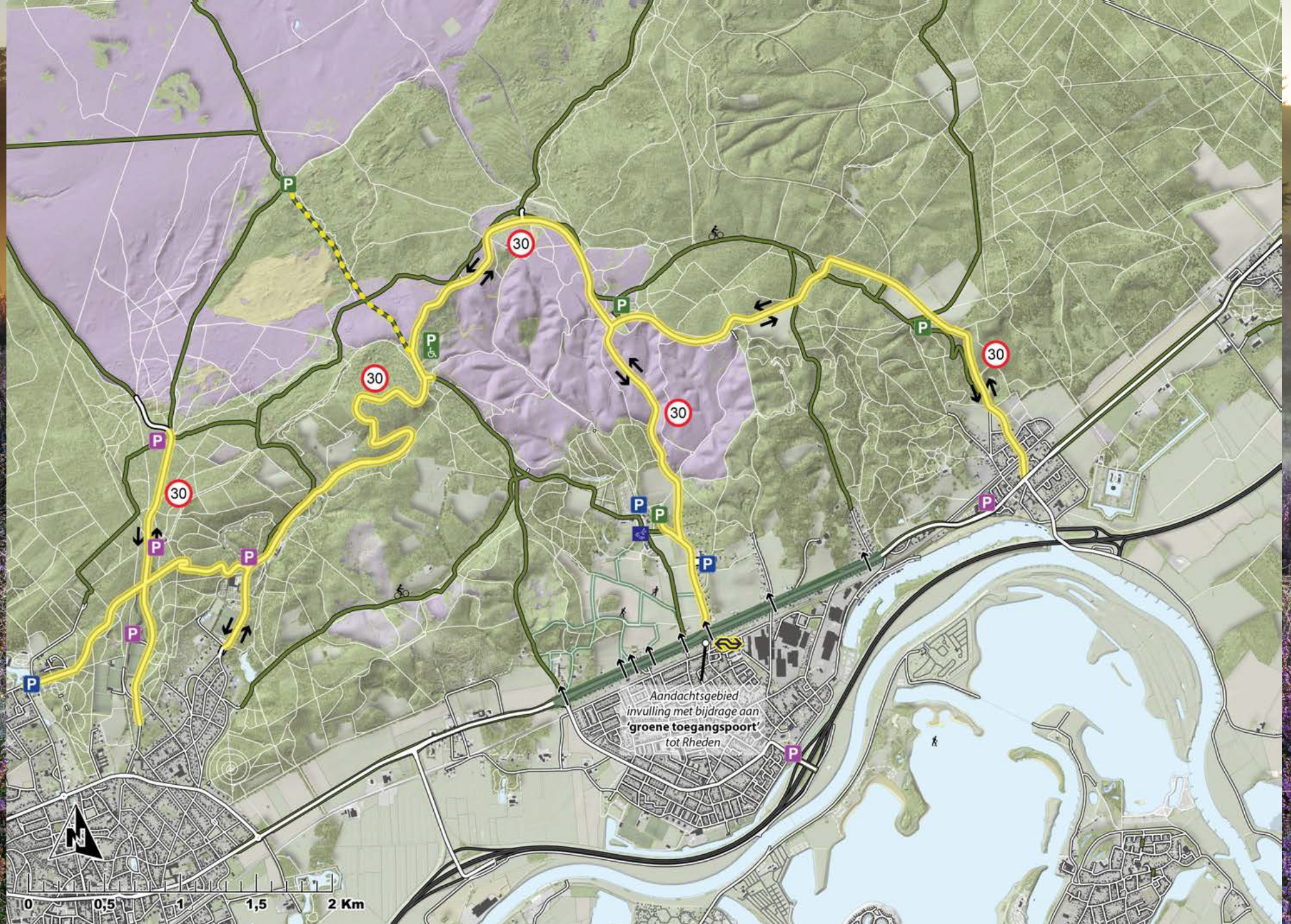
30
30
30
30
30
P
Aandachtsgebied
invulling met bijdrage aan
'groene toegangspoort'
tot Rheden
0
0,5
1
1,5
2 Km

Wat gaan we doen?

Niet alles tegelijk

Keuze op basis van:

- Planning
- Beschikbare middelen
- Bijdrage aan principe van het Masterplan
- Samenhang tussen de projecten
- Eisen vanuit subsidies

Aanvulling op basis van extra middelen

Starten met (14/24)

B1: Bezoekerscentrum
B2: Manegeterrein
B5: parkeerplaatsen sluiten
C1: Stationsaanpassing
D1: Belevingsroutes
D2: Spreiding bezoekers
E1: afsluitingen gemotoriseerd verkeer + versnelling!
E3: Categorisering/veiligheid
E4: Bordenplan
E6: Duurzaam vervoer
F1: bewegwijzering regionaal
F2: PRIS

G1 en G2: Monitoring !!

Afsluitingen (1)

Keuze fysiek of met camera’s maken op basis van:

- Effectiviteit
- Veiligheid
- Uitvoerbaarheid
- Kosten
- Inpasbaarheid
- handhaafbaarheid

Afsluitingen (2)

- **Fysiek:** niet verkeersveilig en niet effectief (fietsers/motoren)
- **Camera's:** slecht uitvoerbaar ivm vele ontheffingen & privacybezwaren

Voorstel:

- Poort met dynamische bebording
- In combinatie met verplaatsbare camerahandhaving bij excessen

Afsluitingen (3)

- Afsluitingen vergen een verkeersbesluit
- Procedure verkeersbesluit Schietbergseweg loopt nu
- Daarna procedure afsluitingen
- Kan efficiënter, procedures samenvoegen

- Gesprek met belanghebbenden nog voor de zomer

Monitoring

Wat gaan we meten?

- Intensiteiten op vaste punten
- Snelheden
- Parkeerdruk in en rond Nationaal Park
- Starten in najaar 2023

- Gesprek met belanghebbenden

Financiën (1)

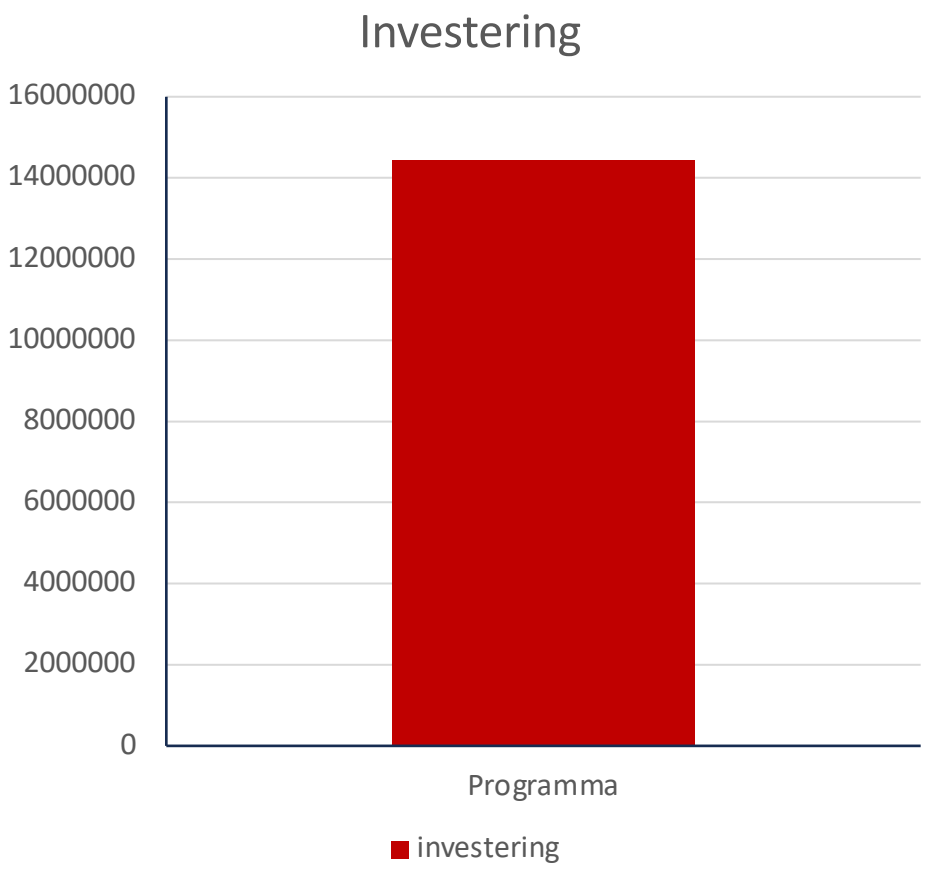
Investering
16000000
14000000
12000000
10000000
8000000
6000000
4000000
2000000
0
Programma
investering

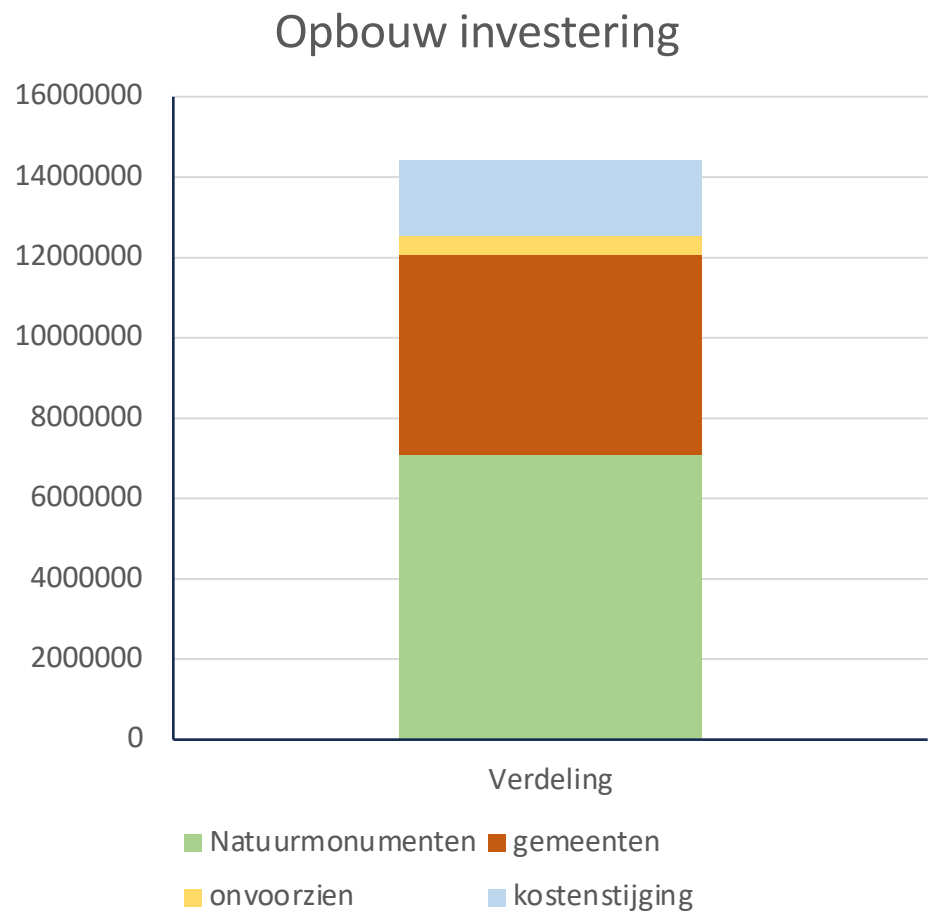
Opbouw investering
16000000
14000000
12000000
10000000
8000000
6000000
4000000
2000000
0
Verdeling
Natuurmonumenten
gemeenten
onvoorzien
kostenstijging

Financiën (2)

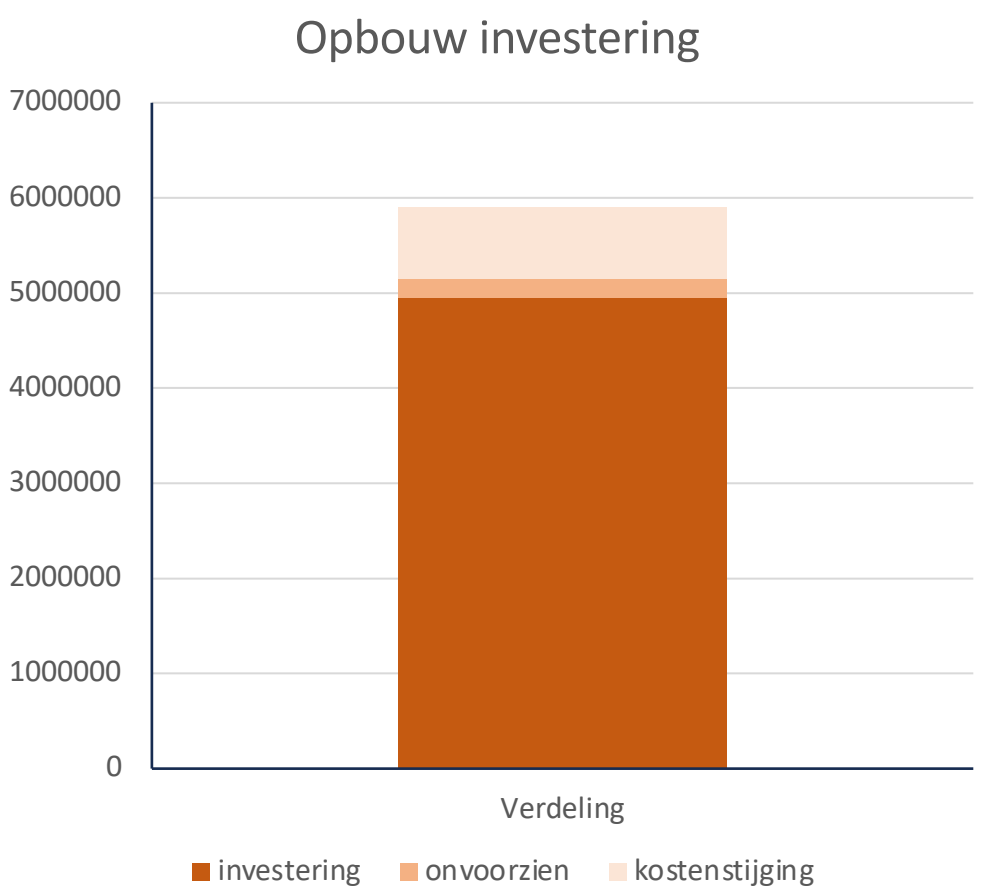
Opbouw investering
7000000
6000000
5000000
4000000
3000000
2000000
1000000
0
Verdeling
investering
onvoorzien
kostenstijging

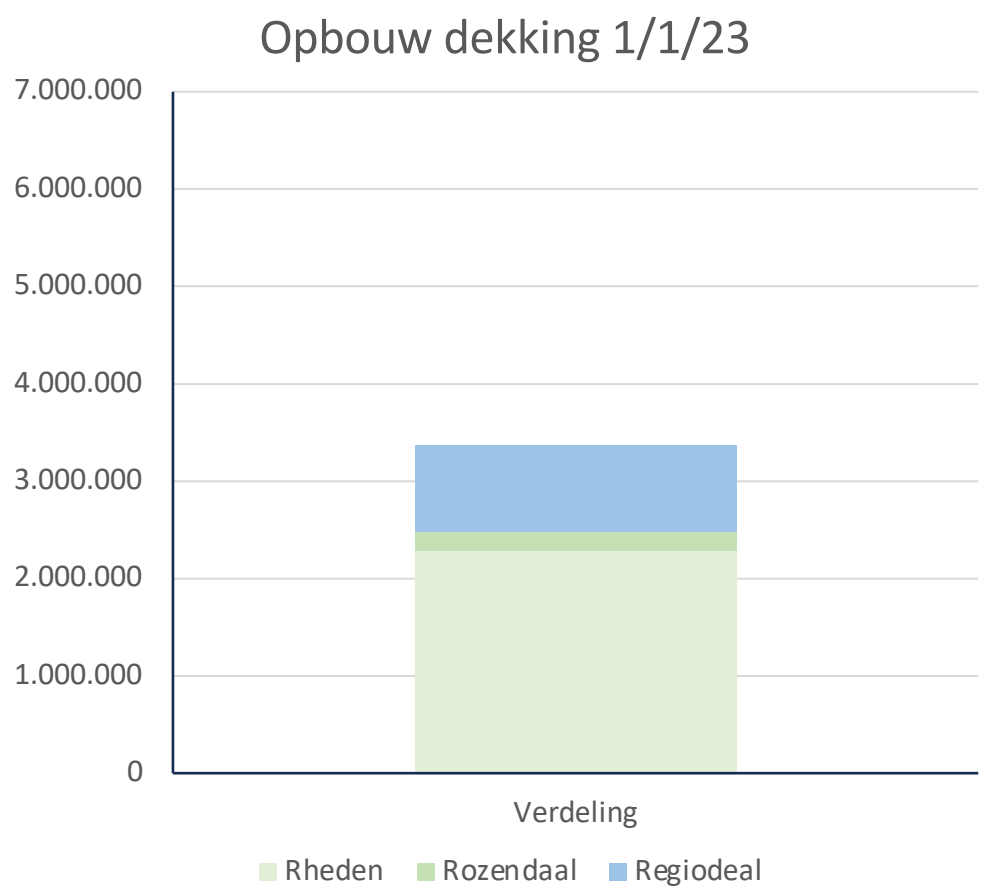
Opbouw dekking 1/1/23
7.000.000
6.000.000
5.000.000
4.000.000
3.000.000
2.000.000
1.000.000
0
Verdeling
Rheden
Rozendaal
Regiodeal

Financiën (3)

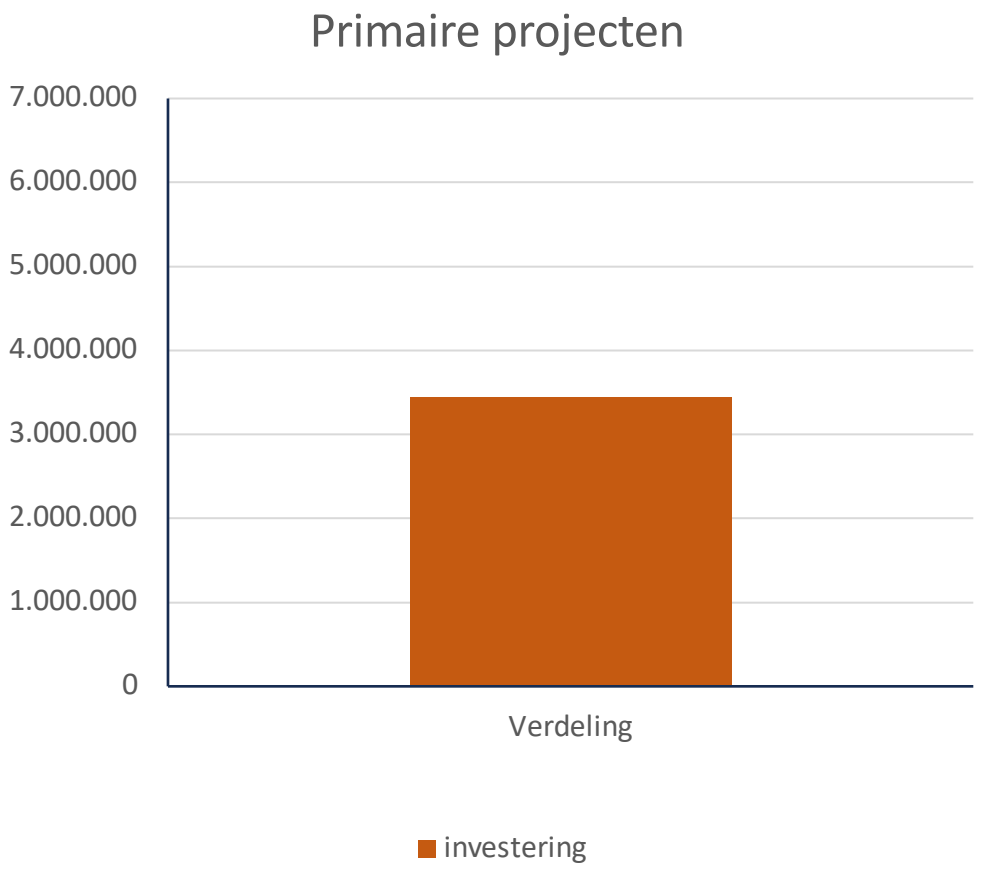
Primaire projecten
7.000.000
6.000.000
5.000.000
4.000.000
3.000.000
2.000.000
1.000.000
0
Verdeling
investering

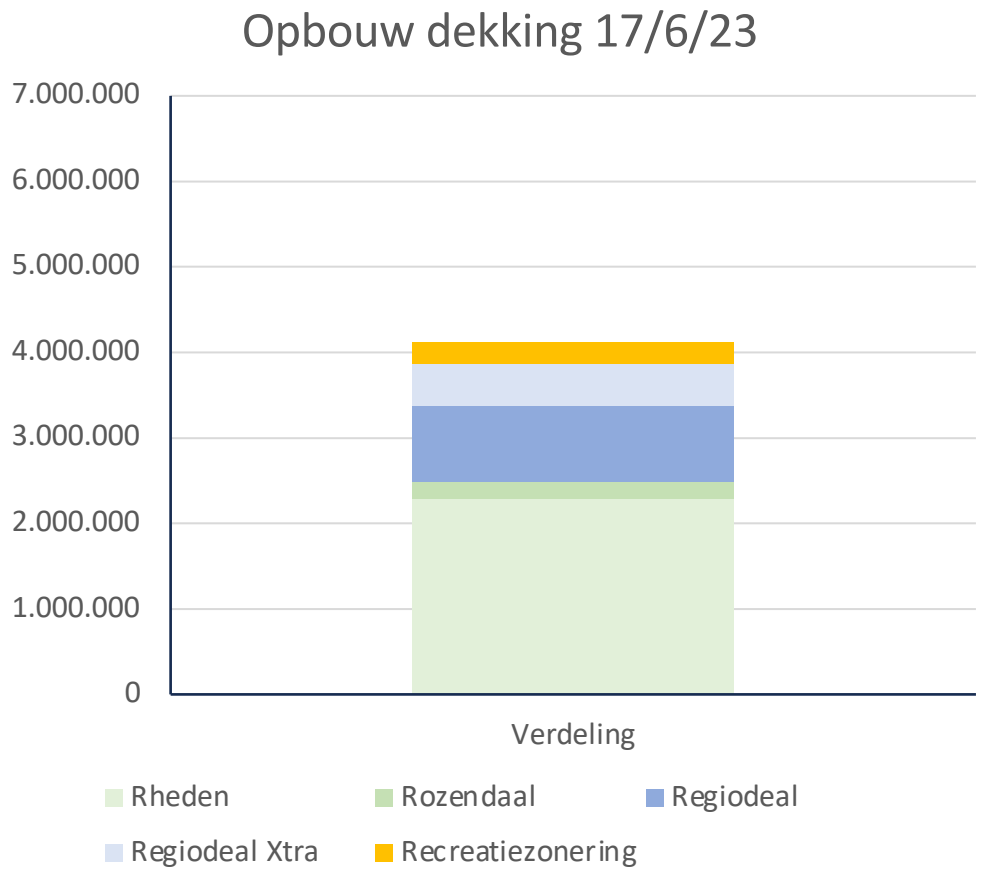
Opbouw dekking 17/6/23
7.000.000
6.000.000
5.000.000
4.000.000
3.000.000
2.000.000
1.000.000
0
Verdeling
Rheden
Rozendaal
Regiodeal
Regiodeal Xtra
Recreatiezonering

Financiën (4)

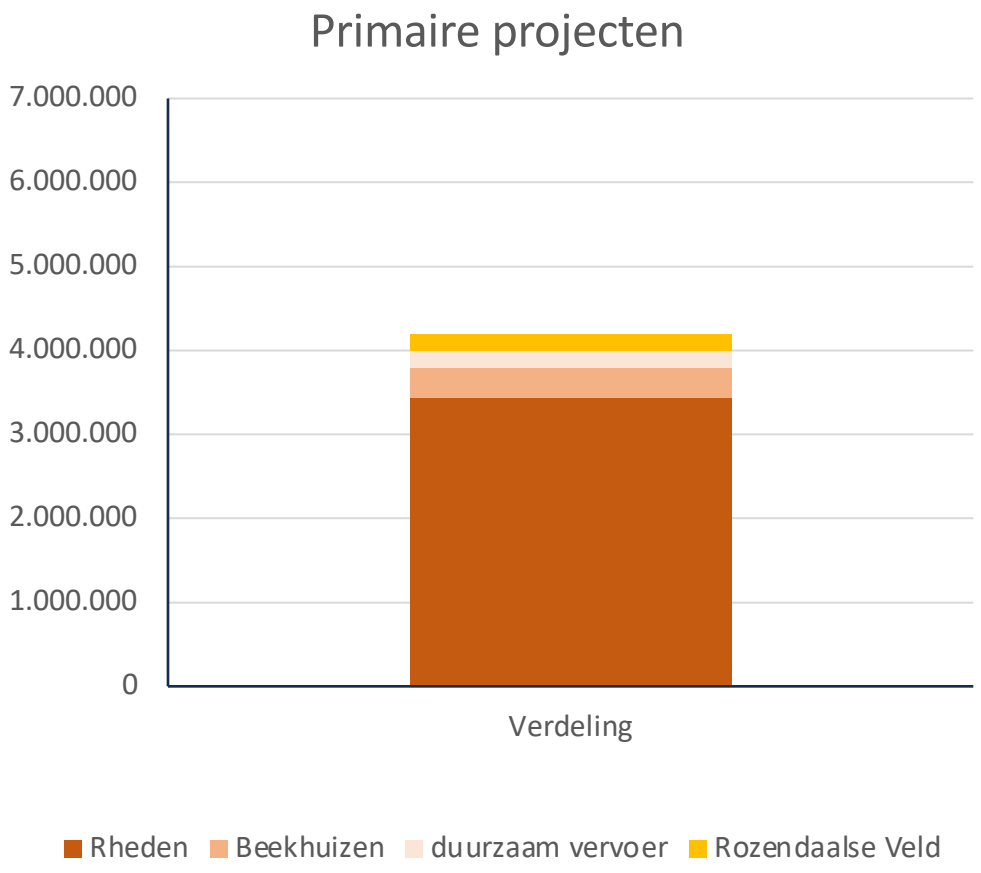
Primaire projecten
7.000.000
6.000.000
5.000.000
4.000.000
3.000.000
2.000.000
1.000.000
0
Verdeling
Rheden
Beekhuizen
duurzaam vervoer
Rozendaalse Veld

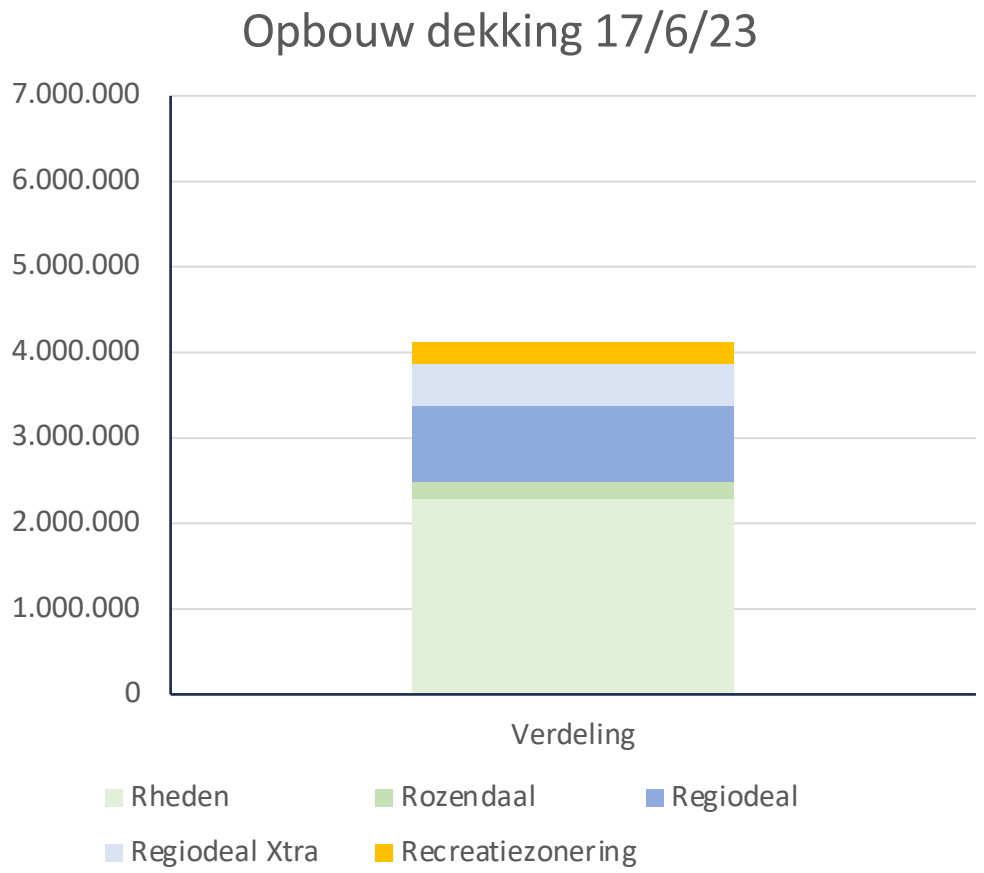
Opbouw dekking 17/6/23
7.000.000
6.000.000
5.000.000
4.000.000
3.000.000
2.000.000
1.000.000
0
Verdeling
Rheden
Rozendaal
Regiodeal
Regiodeal Xtra
Recreatiezonering

Stikstof

- Nb-wet vergunning voor programma als geheel
- Tauw werkt aan ‘passende beoordeling’
- Voor de zomer aanvraag indienen bij provincie
- Na zomer uitsluitsel voor totale programma

Vragen?

gemeente Rheden

Memo

datum	**voor**	**Afdeling/cluster**
14 augustus 2023	leden van de gemeenteraad	Masterplan Veluwezoom
behandeld door	**ons kenmerk**	**bijlage(n)**
M. Mur		Presentatie 17 juni 2023

Onderwerp
Stand van zaken project Masterplan Veluwezoom

Aanleiding
Het is inmiddels een jaar geleden dat uw raad het Masterplan Veluwezoom en het bijbehorende Uitvoeringsprogramma vaststelde. Via deze memo stelt het college u graag op de hoogte van de huidige stand van zaken. De inhoud van de memo is (grotendeels) ook aan de orde gekomen tijdens de fietstocht met de leden van uw raad en de raad van Rozendaal op 17 juni jl. De presentatie die op dat moment is gegeven is als bijlage bijgevoegd.

Programmaorganisatie
De voorbereiding en uitvoering van de deelprojecten uit het Masterplan en Uitvoeringsprogramma worden uitgevoerd door de programmaorganisatie Masterplan Veluwezoom. In deze programmaorganisatie zijn de drie initiatiefnemers (Natuurmonumenten, gemeente Rozendaal, gemeente Rheden) van het Masterplan vertegenwoordigd. De programmaorganisatie wordt aangestuurd door een gezamenlijke stuurgroep, die wordt voorgezeten door wethouder P. Hofman. Zoals al eerder in deze memo is aangegeven, opereert de programmaorganisatie binnen de door uw raad (en de raad van de gemeente Rozendaal) gestelde kaders. Afwijking van de kaders geschiedt alleen met uw instemming. De programmaorganisatie is op 1 januari 2023 van start gegaan.

Er is niet direct met alle 24 deelprojecten gestart. Op basis van de planning, de beschikbare middelen, de eisen uit de Regiodeal, de bijdrage aan het principe van het Masterplan en de samenhang tussen de projecten is gestart met de volgende 14 deelprojecten:

- B1: Bezoekerscentrum
- B2: Manegeterrein
- B5: Parkeerplaatsen sluiten
- C1: Stationsaanpassing
- D1: Belevingsroutes
- D2: Spreiding bezoekers
- E1: afsluitingen gemotoriseerd verkeer + versnelling!
- E3: Categorisering/veiligheid
- E4: Bordenplan
- E6: Duurzaam vervoer
- F1: bewegwijzering regionaal
- F2: PRIS
- G1 en G2: Monitoring natuur en verkeer

Zodra er meer middelen beschikbaar komen, kunnen projecten aan de lijst worden toegevoegd.

Afsluitingen
In het Masterplan is een belangrijke rol weggelegd voor de afsluitingen van de doorgaande wegen over de Posbank in de weekenden en maanden juli en augustus. Uw raad heeft bij de behandeling

van het Masterplan in juni 2023 gesproken over de wijze van uitvoering van deze afsluitingen. Het college heeft op dat moment aangegeven dat op een later moment een keuze zou worden gemaakt tussen een fysieke afsluiting en afsluiting met camera's. De stuurgroep heeft deze keuze inmiddels gemaakt op basis van een aantal criteria:

- Effectiviteit;
- Verkeersveiligheid;
- Handhaafbaarheid;
- Kosten;
- Privacy.

Er is gekozen voor het realiseren van een zogenaamde 'poortconstructie' in combinatie met flexibele bebording (zie de afbeelding in bijgevoegde presentatie van 17 juni). Deze oplossing is voor alle deelnemers verkeersveilig, doet geen inbreuk op de privacy en zorgt ervoor dat verkeersdeelnemers zich bewust zijn van het binnenrijden van een gebied waar dat (tijdens de afsluitingen) niet is toegestaan. Er zal, zeker in de beginperiode, extra worden ingezet op handhaving door BOA's van de gemeente en Natuurmonumenten en, indien excessen optreden, kan de handhaving worden uitgebreid met mobiele camera's. De kosten van de oplossing passen binnen de kaders van het Masterplan.

Planning van de afsluitingen

Om de wegen in het plangebied te kunnen afsluiten zal een nieuw verkeersbesluit moeten worden genomen. Dit verkeersbesluit kan pas worden genomen na afronding van de procedure van het verkeersbesluit over het herinvoeren van het tweerichtingsverkeer op de Schietbergseweg. Tegen dit laatste besluit is bezwaar gemaakt door belanghebbenden. Hierdoor stagneert dit besluit en kan dus ook geen verkeersbesluit voor het afsluiten van de wegen in het plangebied worden genomen. Met andere woorden: het werken met twee afzonderlijke verkeersbesluiten zorgt ervoor dat de afsluitingen van de wegen op en rond de Posbank worden vertraagd door de vertraagde procedure Schietbergseweg.

Er is daarom voor gekozen om de twee procedures samen te voegen. Hiertoe is het verkeersbesluit over het tweerichtingsverkeer op de Schietbergseweg ingetrokken. Na de zomer wordt een nieuw totaalbesluit genomen waarin zowel de afsluitingen als het herinvoeren van het tweerichtingsverkeer Schietbergseweg worden opgenomen.
Deze aanpassing maakt het ook mogelijk om de Schietbergseweg pas weer in twee richtingen open te stellen op het moment dat ook de afsluitingen een feit zijn. Hierdoor wordt een (tijdelijke periode met) extra verkeer op de Schietbergseweg voorkomen.

Het samenvoegen van de genoemde procedures is inmiddels met de belangengroepen besproken.

Financiën en subsidies

Financieel loopt het programma op schema. Er zijn nog niet veel kosten gemaakt, omdat de meeste projecten op dit moment (intern) worden voorbereid en nog niet worden uitgevoerd.

De totale investering in het Masterplan van de drie partijen samen bedraagt ongeveer € 14,4 miljoen. Van deze investering hangt € 5,9 miljoen samen met de gemeentelijke deelprojecten (Rheden en Rozendaal samen) en € 8,5 miljoen met de deelprojecten van Natuurmonumenten.

Bij de vaststelling van het Masterplan is door uw raad een bedrag van € 2.285.000,- beschikbaar gesteld voor de realisatie van de gemeentelijke deelprojecten. De raad van de gemeente Rozendaal heeft een bedrag van € 215.000,- beschikbaar gesteld.

Subsidie Regiodeal Veluwe

In december 2022 is vanuit de Regiodeal Veluwe een subsidie van € 1,77 miljoen beschikbaar gesteld voor uitvoering van het Masterplan. 50% hiervan (€ 885.000,-) is bedoeld voor de gemeentelijke deelprojecten.

Subsidie Regiodeal Veluwe extra

Begin juni is een extra subsidie vanuit de Regiodeal Veluwe toegezegd. Het gaat hierbij om een bedrag van € 600.000,- ex BTW. Dit bedrag is bedoeld als bijdrage aan:

- Herinrichting parkeerplaats Beekhuizen (€ 300.000,-)
- Duurzame inrichting ontvangstplein Bezoekerscentrum Natuurmonumenten (€ 100.000,-)
- Opzetten pilot duurzaam vervoer (€ 200.000,-)

Er is dus € 500.000,- subsidie beschikbaar gesteld voor twee gemeentelijke deelprojecten en € 100.000,- voor een project van Natuurmonumenten. Ook voor deze bijdrage uit de Regiodeal geldt dat deze voor eind 2025 moet worden besteed.

Subsidie Recreatiezonering
In het kader van de provinciale recreatiezonering is een subsidie van ongeveer € 734.333,- (ex btw) aangevraagd. € 250.000,- betreft hier een bijdrage aan een gemeentelijk deelproject (Rozendaalse Veld) en € 465.000,- betreft een bijdrage aan een project van Natuurmonumenten (het verplaatsen van 154 parkeerplaatsen van de Beekhuizenseweg naar het manegeterrein). Het resterend bedrag is bedoeld voor administratieve en accountantskosten. In juli heeft het college op deze aanvraag een positief besluit van de Provincie Gelderland ontvangen.

Samenvatting
De dekking van de ***gemeentelijke*** projecten is daarmee per 15 juli 2023 als volgt:

Besluitvorming gemeenteraad Rheden	€ 2.285.000,-
Besluitvorming gemeenteraad Rozendaal	€ 215.000,-
Regiodeal 2022	€ 885.000,-
Regiodeal extra 2023	€ 500.000,-
Recreatiezonering	€ 250.000,-
Totaal per 1 juli 2023	**€ 4.135.000,-**

De beschikbare dekking sluit aan bij de kosten van de deelprojecten die op dit moment worden voorbereid. Voor de verdere financiering zal continu worden gekeken naar extra beschikbare subsidieregelingen. Zo wordt er op dit moment gesproken over de mogelijkheden in de volgende tranche van de Regiodeal Veluwe, wordt gekeken naar de mogelijkheden die voortkomen uit de stikstofaanpak en gaan we binnenkort in gesprek over volgende subsidieronde(s) in het kader van de recreatiezonering.

Stikstof
In het kader van het Masterplan Veluwezoom is, in overleg met de Provincie Gelderland, gekozen voor het aanvragen van één overkoepelende NB-wetvergunning voor de stikstof. Op dit moment worden de berekeningen en de bijbehorende stukken afgerond. Naar verwachting wordt de aanvraag na de zomer ingediend. Wij verwachten in het najaar van 2023 hierop een positief besluit van de provincie te ontvangen.

Participatie en Gebiedstafel
Tijdens de planvormende fase van het Masterplan was een belangrijke rol weggelegd voor de Klankbordgroep. Met de afronding van de planfase is ook deze Klankbordgroep opgeheven. Afgesproken is dat er voor de volgende fase een Gebiedstafel zal worden ingericht. De eerste bijeenkomst van deze gebiedstafel heeft plaatsgevonden in januari 2023.

De participatie komt voor een aantal deelprojecten door de intensieve voorbereiding van de deelprojecten langzamer op gang dan gehoopt. Voor de zomer vinden de eerste gesprekken plaats, maar het leeuwendeel van de participatie zal in de tweede helft van 2023 plaatsvinden. De leden van de Gebiedstafel zijn hierover recent geïnformeerd.

Stand van zaken motie 22-193 'Onderbouwing naamswijziging station Rheden'
Tijdens de behandeling van het Masterplan heeft uw raad in juni 2022 een motie aangenomen waarin het college werd opgeroepen een eenvoudige maatschappelijke kosten-batenanalyse uit te voeren naar de naamswijziging van station Rheden en om in het najaar van 2022 de resultaten hiervan te presenteren.

In het voorjaar van 2023 zijn partijen benaderd voor het uitvoeren van een beknopte maatschappelijke kosten-batenanalyse. De kosten van het extern laten uitvoeren van een dergelijke analyse bedragen ongeveer € 30.000,-. De stuurgroep Masterplan vindt deze kosten niet in verhouding staan tot het vraagstuk en heeft in juni gekozen voor een eenvoudige benadering van het vraagstuk, waarbij gesprekken met stakeholders centraal staan. Deze aanpak wordt inmiddels gevolgd. In de tweede helft van 2023 zal uw raad over de resultaten hiervan worden geïnformeerd.

Stand van zaken motie 22-194 'Verkeersveiligheid omliggende wijken en dorpen Nationaal Park Veluwezoom'
Voor deze stand van zaken verwijzen wij uw raad naar de eerdere raadsinformatiebrief over de Mobiliteitsvisie.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Rheden,

Burgemeester

Secretaris

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
P. Hofman	3 Gebiedsontwikkeling	11 Duurzame steden en gemeenschappen 15 Leven op het land 17 Partnerschappen om doelstellingen te bereiken

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		1

rol raad
Ter informatie

onderwerp
Raadsmemo stand van zaken Masterplan Veluwezoom

INHOUD VOORSTEL
1 In te stemmen met het doorgeleiden van bijgevoegde raadsmemo aan de gemeenteraad.

1 Wat is de aanleiding?

In de zomer van 2022 hebben de gemeenteraden van de gemeente Rheden en Rozendaal het Masterplan Veluwezoom en het bijbehorende Uitvoeringsprogramma vastgesteld. Natuurmonumenten is als derde partij bij dit project betrokken.

Bij het vaststellen van het Masterplan en het Uitvoeringsprogramma is met de gemeenteraad afgesproken om de raad tweemaal per jaar te informeren over de voorgang van het programma. De voortgang is in de memo verwoord.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

Nvt.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

Nvt.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

De memo gaat in op de stand van zaken van een aantal van de lopende projecten in de programmaorganisatie en besteedt aandacht aan de financiële stand van zaken.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

Nvt.

6 Wat zijn de risico's?
Nvt.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Nvt.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
De stand van zaken zal na de zomer op hoofdlijnen ook worden gecommuniceerd met de leden van de Gebiedstafel.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Nvt.

De Steeg,

B en W-voorstel

portefeuillehouder	Begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
G. Hofstede	2 Welzijn	1 Geen armoede 11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering	Agendapunt	bijlage(n)
12-09-2023		N.v.t.

rol raad
Ter informatie

onderwerp
Formuleren toepassingsbereik 30% sociale huur in woningbouwplannen

INHOUD VOORSTEL
Op basis van hetgeen in dit voorstel is benoemd, stellen we u het volgende voor:

1. Bij projecten vanaf 30 woningen 30% aan sociale huur van toepassing te verklaren;
2. Hierop de Woonvisie aan te laten passen (voorzien Q4 2023);
3. In de tussentijd nieuwe en lopende initiatieven al te beoordelen op dit nieuw geformuleerde toepassingsbereik;
4. Het in te richten versnellingsteam de opdracht geven te monitoren dat, overall binnen de gemeente, 30% aan sociale huurwoningen gehaald gaat worden;
5. Aan de raad te verzoeken om dit besluit te agenderen voor de oriënterende raadsvergadering van 3 oktober 2023.

1. Wat is de aanleiding?

In het kader van de uitvoeringsstrategie versnellen woningbouw, en de daarbij gehouden interviews (zowel intern als extern), is gebleken dat het van toepassing verklaren van de eis van 30 % sociale huur, in alle projecten, lastig uitvoerbaar is.
Hiervoor is een aantal oorzaken te benoemen:
• Vivare bouwt idealiter minimaal 10 woningen in de verschillende projecten. Bij minder woningen is de businesscase niet of moeilijk haalbaar te maken.
• Kleinere projecten zijn veelal particuliere initiatieven. De eis van minimaal 30% sociale huur door een toegelaten instelling, is voor hen onhaalbaar en leidt tot het niet doorgaan van verschillende projecten. Dit komt het halen van aantallen en het versnellen van de realisatie van woningen niet ten goede.
• Ook bij projecten van ontwikkelaars is de eis, bij kleinere aantallen, lastig te realiseren. Zeker ook omdat vaak sprake is van binnenstedelijke herstructurering/transformatie. In dit soort projecten staat de haalbaarheid sowieso onder druk. Vasthouden aan de eis van minimaal 30 % sociale huur leidt ook hier tot het niet doorgaan van gewenste ontwikkelingen.

Bovenstaande heeft geleid tot het formuleren van een aanpassing van het beleid, in zoverre, dat deze eis vanaf projecten met 30 woningen zou moeten gaan gelden (30% is dan 9 woningen). Het is evident dat we dan wel, overall, goed oog moeten blijven houden voor het halen van de doelstellingen met betrekking tot het percentage sociale huur. In het voorgestelde besluit is hiermee rekening gehouden.

2. Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

Het bestaande beleid is neergelegd in de Woonvisie en doelgroepenverordening. In het kader van het versnellen van de woningbouwopgave en knelpunten die we daarin zijn tegengekomen, is sowieso

aanpassing van deze beleidsstukken aan de orde. Echter, deze aanpassingen zijn pas voorzien in Q4 2023 en vanaf 1 juli 2023 moet, in het kader van de Woondeal, voldaan worden aan 30% sociale huur, 2/3 betaalbaar en voor de rest vrije sector, in alle nieuwe projecten. In reeds lopende projecten leidt dit momenteel al tot uitdagingen en het niet doorgaan van projecten (bijvoorbeeld particulieren trekken zich terug als gevolg van deze eisen).
De bovengenoemd eis geldt ook niet gelijk per project maar de gemeente dient wel, overall, hieraan te voldoen. Monitoren van het, gemeente breed, behalen van het percentage van 30% aan sociale huurwoningen is van belang. Omdat dit geen wijziging van de kaders betreft maar alleen een verdere uitwerking valt dit besluit onder de bevoegdheid van het college en hoeft dus niet door de raad vastgesteld worden.

3. Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

Wat we willen bereiken is voortgang in lopende projecten en haalbare, toekomstige projecten. Daarbij willen we tevens bereiken dat, overall binnen de gemeente, het percentage aan sociale huurwoningen van 30 te allen tijde gehaald wordt. Dit is, vanuit het volkshuisvestingsbelang van een goede differentiatie, van evident belang.

4. Wat gaan wij ervoor doen?

Op basis van het te nemen besluit, wordt het toepassingsbereik opgenomen in de actualisatie van de Woonvisie in Q4 van dit jaar. In aanloop daarnaartoe, wordt tevens de uitvoeringsstrategie versnellen woningbouw vastgesteld en wordt u als raad hierover nader geïnformeerd tijdens de oriënterende raad van 3 oktober 2023. Om stagnatie van de woningbouwopgave te voorkomen, is het noodzakelijk om dit toepassingsbereik te formuleren. Hierdoor kunnen projecten die momenteel stilgelegd zijn (door particulieren/ontwikkelaars) of dreigen stil te komen liggen, weer vlot getrokken worden. Hiermee wordt tevens voldaan aan de SDG met betrekking tot duurzame steden en gemeenschappen en het bestrijden van armoede (betaalbare woningen).

5. Wat zijn de financiële consequenties?

Op het moment dat het toepassingsbereik van de eis ten aanzien van percentage sociale huurwoningen wordt verhoogd naar minimaal 30 woningen, heeft dit geen directe financiële consequenties voor de gemeente.

6. Wat zijn de risico's?

Door het voorgestelde toepassingsbereik aan te passen, bestaat het risico dat de gemeente niet voldoet aan de het minimale percentage sociale huur. Echter, dit is een beheersbaar risico dat beheerst kan worden, via monitoring van alle woningbouwprojecten. Het in te richten versnellingsteam zal dit monitoren en bijsturen, indien aan de orde.
Een bijkomend risico is, dat andere projecten bezwaard worden omdat in de kleinere projecten de eis wordt losgelaten. Dit risico kan beheerst worden door in grotere projecten heldere kaders en eisen te stellen aan ontwikkelaars.

Bovengenoemde risico's wegen niet op tegen het doorgaan van kleinere projecten, als het toepassingsbereik wordt aangepast (vlottrekken van projecten die thans stagneren vanwege de eis van 30 % sociale huur).

Risico is ook, dat ontwikkelaars hun toekomstige projecten net onder de grens van 30 woningen houden, om niet te hoeven voldoen aan het minimale percentage sociale huur. Grootte van het ontwikkelgebied en mogelijke stedenbouwkundige invulling kan dit risico beheersen; realistische eisen stellen door gemeente, op basis van kennis en expertise, passend bij het gebied. Ook is het mogelijk op zoek te gaan naar (gemeentelijke) gronden waar, in kleine projecten, 100% sociale huur gerealiseerd kan worden, om andere kleinere projecten te compenseren. Dit kan alleen in niet kwetsbare wijken.

Bij de actualisatie van de woonvisie wordt voorgelegd hoe we als gemeente zorgen voor 30% sociale huur over alle woningbouwplannen voor nieuwbouw.

7. Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

Dit voorstel past binnen vigerend beleid. Daarnaast kan dit voorstel kan rekenen op een breed draagvlak, mits overall (over de hele gemeente) goed gestuurd wordt op het halen van het verplichte percentage aan sociale huurwoningen. Door het in te richten versnellingsteam hierin een rol te geven, wordt dit ondervangen en kan goed gemonitord en bijgestuurd worden. De 30% sociale huurwoningen in projecten is al vastgesteld door de raad naar aanleiding van de woondeal.

8. Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Intern dient dit gecommuniceerd te worden richting alle RO-adviseurs, projectleiders (ook juist projectleiders van grotere projecten waar de eis wel geldt/wellicht verzwaard dient te worden) en andere disciplines, die betrokken zijn bij woningbouwontwikkelingen. Tevens dient dit extern gecommuniceerd te worden met eigenaren van gronden, waar woningbouw ontwikkeld gaat worden.

9. Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Deze uitwerking van beleid dient goed gemonitord en geëvalueerd te worden. In een breder kader zal, door het in te stellen versnellingsteam van de gemeente (in kader van de uitvoeringsstrategie), dit gemonitord worden en, waar nodig, bijgesteld.

Daarnaast is het van belang om te onderzoeken of een vereveningsfonds ingericht kan worden, om zo te komen tot een afkoop van het niet realiseren van 30 % sociale huur, binnen een project. Hoe we dit gaan doen, is onderwerp van nadere studie en wordt meegenomen in de uitvoering en implementatie van de uitvoeringsstrategie versnellen woningbouw.

Velp, 12 september 2023

Burgemeester en wethouders van Rheden,
Carol van Eert,
burgemeester.

Martin Rommers,
secretaris.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	**begrotingsprogramma**	**draagt bij aan Global Goal(s)**
R. ter Hoeven	1 Economische Ontwikkeling 6 Financiën	1 Geen armoede 8 Eerlijk werk en economische groei 11 Duurzame steden en gemeenschappen 17 Partnerschappen om doelstellingen te bereiken

b en w-vergadering	**agendapunt**	**bijlage(n)**
		3

rol raad
Ter info

onderwerp
Subsidieregeling Ondersteuning lokale ZZP''ers gemeente Rheden 2023/2024'**.**

INHOUD VOORSTEL

- De subsidieregeling Ondersteuning lokale ZZP'ers gemeente Rheden 2023/2024' (bijlage 1) en het bijbehorende aanvraagformulier (bijlage 2) en subsidieplafond (bijlage 3) vast te stellen volgens bijgevoegd concepten.

1 Wat is de aanleiding?
Tijdens de raadsvergadering van 15 maart 2022 is door de gemeenteraad een Motie vreemd aan de orde van de dag ('Ondersteuning van onze Rhedense ondernemers') aangenomen.

Deze motie heeft er toe geleid dat het college van B&W een subsidieregeling voor ondernemers heeft ingesteld. Deze subsidieverordening is op 13 juni 2022 in werking getreden en heeft een looptijd tot en met 31 december 2023. Het betreft een subsidieregeling voor het georganiseerde bedrijfsleven (de BIZ verenigingen) uit de gemeente Rheden met het doel om evenementen te ondersteunen die bijdragen aan een betere leefbaarheid, sociale cohesie en het bevorderen van economische ontwikkeling. Hierbij geldt in ieder geval als eis dat sport, cultuur en welzijnsverenigingen actief worden benaderd om aan te haken bij het evenement.

Tijdens de vaststelling van de jaarrekening 2021 (5 juli 2022) is door de gemeenteraad een verhoogd budget (€ 90.000,-)toegekend aan de BIZ verenigingen voor de uitvoering van de subsidieregeling Frisse start na Corona – COVID19 (bijlage 1). Daarnaast is € 10.000,- specifiek beschikbaar gesteld voor de ZZP'ers in de gemeente Rheden en is het college van B&W gevraagd om dit middels een subsidieregeling beschikbaar te stellen.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- Algemene subsdieverordening Rheden
- Jaarrekening 2021 (raadsvergadering 5 juli 2022)
- Subsidieregeling Frisse start na Corona – COVID19
- Motie vreemd aan de orde van de dag ('Ondersteuning van onze Rhedense ondernemers' (15-03-2022)

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Met de nieuwe subsidieregeling willen wij de ZZP'ers uit de gemeente Rheden de kans geven gebruik te maken van een subsidie. Deze subsidieregeling is ingesteld met als doel ondersteuning te bieden aan ZZP'ers uit de gemeente Rheden. Het gaat hierbij om ondernemers die in het kader van hun bedrijfsvoering incidentele ondersteuning nodig hebben. Hierbij kan o.a. gedacht worden aan deskundig advies op het gebied van financiën, juridisch advies of coaching. De steun is gericht op een duurzame bedrijfsvoering. Het college kan een eenmalige subsidie toekennen voor de kosten van de inzet van externe deskundigheid. De externe deskundigheid wordt ingezet in de periode van 1 oktober 2023 tot en met 31 maart 2024. Hierbij geldt dat bij het inwinnen van externe deskundigheid zoveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van lokale aanbieders.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
Na vaststelling van de subsidieregeling worden de ZZP'ers zoveel als mogelijk actief geinformeerd en aangemoedigd om gebruik te maken van de subsidieregeling.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
Een subsidieplafond van € 10.000,00 wordt ingesteld (bijlage 3). Dekking van de kosten komt uit de middelen die in het verleden in het kader van Corona zijn toegekend. In de raadsbrief van 28 april 2022 is uitleg gegeven over het tot stand komen van het beschikbare bedrag (€35.000,-). Op 31 mei 2022 is door het college van B&W de subsidieregeling Frisse start na Corona - COVID-19' vastgesteld, ter grootte van het beschikbare bedrag ad €35.000,-.

Tijdens de vaststelling van de jaarrekening 2021 (raadsvergadering 28 juni 2022) zijn de overige middelen toegekend (€65.000,-) ten behoeve van ondernemers uit de gemeente Rheden. Hiermee bedraagt het totale bedrag in het kader van de frisse start na corona €100.000,-.
Met het besluit van het college van B&W van 24 oktober 2022 is de verdeling van de beschikbaar gestelde middelen opnieuw bepaald. Uitkomst hiervan is dat €90.000,- beschikbaar wordt gesteld voor de BIZ verenigingen. (huidige Subsidieregeling Frisse start na Corona – COVID19 2022- 2023). Tevens is met het besluit van 24 oktober 2022 bepaalt dat €10.000,- wordt ingezet ten behoeve van de ZZP'ers uit de gemeente Rheden. Met het voorliggend voorstel wordt hiervoor een concrete invulling voorgesteld.

Inzicht verloop beschikbaar budget	*Structureel/ incidenteel*
Budget ten behoeve van ondersteuning ondernemers	€ 100.000,-
Af: maximaal subsidie voor BIZ verenigingen over de periode 2022-2023	€ 90.000,-
Beschikbaar budget na aftrek subsidieplafond voor ZZP'ers	€ 10.000,-

Het resterende bedrag (€ 10.000,-) wordt benut voor ZZP'ers in de gemeente Rheden. Met o.a. de ondernemersvereniging Rheden & Steeg heeft overleg plaatsgevonden over de besteding van de middelen Inkomensondersteuning is hierbij uitgesloten.

6 Wat zijn de risico's?
Er zijn aan dit voorstel geen risico's verbonden.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Naar verwachting zal de subsidieregeling positief worden ontvangen.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
De subsidieregeling inclusief subsidieplafond wordt gepubliceerd in de Regiobode na een positief besluit op dit voorstel. Daarnaast ontvangen alle BIZ verenigingen een e-mail met informatie over de subsidieregeling.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
n.v.t.

De Steeg,

BIJLAGE 1

Subsidieregeling Ondersteuning lokale ZZP'ers gemeente Rheden 2023/2024

Het college van burgemeester en wethouders van Rheden;
gelet op titel 4.2 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 2, tweede lid, artikel 4, eerste lid en artikel 5, vierde lid, van de Algemene subsidieverordening Rheden;

b e s l u i t :

vast te stellen de `**Subsidieregeling Ondersteuning lokale ZZP'ers gemeente Rheden 2023/2024',** kosten in de periode van 1 oktober 2023 t/m 31 maart 2024

Artikel 1 Begripsomschrijving

a College: het college van burgemeester en wethouders.
b Asv: Algemene subsidieverordening Rheden.
c Awb: Algemene wet bestuursrecht.
d ZZP'er: zelfstandige ondernemer met een KvK vestiging in de gemeente Rheden die geen personeel dienst heeft.

Artikel 2 Reikwijdte regeling

1 Het bepaalde in deze regeling is enkel van toepassing op de verstrekking van een subsidie door het college voor activiteiten per aanvrager vallend onder het in artikel 4 beschreven doel.
2 Op de subsidieverstrekking op grond van deze regeling zijn de bepalingen van de Algemene subsidieverordening Rheden van toepassing.

Artikel 3 Aanvraag

1 De aanvraag om subsidie kan worden ingediend vanaf de datum van inwerkingtreding van deze regeling tot en met 31 maart 2024. Aanvragen die na 31 maart 2024 worden ingediend, worden niet meer in behandeling genomen.
2 Een aanvraag kan worden ingediend om kosten te dekken die gemaakt zijn in de periode van 1 september 2023 tot en met 31 maart 2024 ten behoeve van de doelstelling in artikel 4. Hiervoor dient men het aanvraagformulier te gebruiken op de website van de gemeente Rheden.
3 Er kan door een ZZP'er uit de gemeente Rheden maximaal één aanvraag worden ingediend.
4 Op een aanvraag voor eenmalige subsidie wordt, in afwijking van artikel 5 van de Asv, uiterlijk binnen vier weken na ontvangst van de volledige aanvraag beschikt. In bijzondere gevallen kan het college de beschikkingstermijn met ten hoogste vier weken verlengen.
5 Op grond van artikel 5, vierde lid, van de Asv, bepaalt het college dat de aanvrager bij de aanvraag om verlening van subsidie de volgende gegevens overlegt:
    a. een bewijs van inschrijving Kamer van Koophandel, waarbij vermelding van het Handelsregisternummer, de locatie van de onderneming en de beschrijving van de hoofdactiviteit voldoet;
    b. Een factuur van de kosten voor externe deskundigheid.

BIJLAGE 1

Artikel 4 Doel

Deze subsidieregeling is ingesteld met als doel ondersteuning te bieden aan ZZP'ers uit de gemeente Rheden. Het gaat hierbij om ZZP'ers die in het kader van hun bedrijfsvoering incidenteel deskundig advies nodig hebben op het gebied van financiën, juridisch advies of coaching.

De steun is gericht op een duurzame bedrijfsvoering.

Het college kan een eenmalige subsidie toekennen voor de kosten van de inzet van externe deskundigheid. De externe deskundigheid wordt ingezet in de periode van 1 september 2023 tot en met 31 maart 2024. Hierbij geldt dat bij het inwinnen van externe deskundigheid zoveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van lokale aanbieders.

Artikel 5 Toetsingsgrond

Een subsidieaanvraag wordt beoordeeld op grond van de mate waarin de activiteit bijdraagt aan de realisatie van het in artikel 4 genoemde doel. Daarbij geldt meer concreet dat subsidie kan worden toegekend als uit de aanvraag voldoende blijkt dat:

- rechtspersonen zijn opgenomen in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel en voldoen aan de definitie van artikel 1 letter d van deze subsidieregeling;
- Deskundig advies is ingezet, gericht op duurzame bedrijfsvoering.

Artikel 6 Weigeringsgronden

Onverminderd het bepaalde in artikel 4 en artikel 8 in de Asv wordt de subsidie in ieder geval geweigerd als:

a de activiteiten niet binnen de doelstelling en reikwijdte van deze regeling passen;
b voor dezelfde of vergelijkbare activiteit al subsidie is verleend op grond van de Asv, een andere subsidieregeling van de gemeente Rheden of andere voorliggende voorziening;
c het subsidieplafond is bereikt, zoals beschreven in artikel 8;
d de aanvraag wordt ingediend door een individu die geen onderneming vertegenwoordigt;
e Als de aanvraag per individuele ZZP'er wordt overschreden zoals genoemd in artikel 7.

Artikel 7 Hoogte van noodsteun

De hoogte van de subsidie is eenmalig en maximaal € 250,00.

Artikel 8 Subsidieplafond

Voor subsidieverlening op grond van deze regeling geldt voor de periode vanaf de datum van inwerkingtreding van deze nadere regels tot en met 31 maart 2024 een subsidieplafond van € 10.000,-.

Artikel 9 Verdeling van de subsidie

Subsidieaanvragen worden behandeld op volgorde van ontvangst.

Artikel 10 Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking op 1 september 2023 en vervalt van rechtswege op 31 maart 2024.

Artikel 11 Citeertitel

Deze regeling wordt aangehaald als **'Subsidieregeling Ondersteuning lokale ZZP'ers gemeente Rheden 2023/2024'**

Vastgesteld bij besluit van burgemeester en wethouders van.

BIJLAGE 1

Velp, ….

Burgemeester en wethouders voornoemd,

burgemeester.

secretaris.

gemeente Rheden

o E-mailen naar Tekstverwerking met verzoek tot plaatsing in de Rhedenaar van Datum_publicatie
o KSM_plaatsen_in Datum_publicatie_KSM
Afschrifthouders

Advertentienummer : AFKORTINGREFNUMBER
Behandeld door : VOORLETTERS TUSSENVOEGSEL ACHTERNAAM

Tekst:

'Subsidieregeling Ondersteuning lokale ZZP'ers gemeente Rheden 2023/2024', kosten in de periode van 1 september 2023 t/m 31 maart 2024

Het college van burgemeester en wethouders heeft met ingang van 1 september 2023 de **'Subsidieregeling Ondersteuning lokale ZZP'ers gemeente Rheden 2023/2024'** opengesteld. Subsidie wordt verleend aan ZZP'ers uit de gemeente Rheden.
Eenmalig kan per ZZP'er een bijdrage worden aangevraagd van maximaal € 250,00.
Het subsidieplafond staat op € 10.000,00.
U kunt een subsidieverzoek indienen door het aanvraagformulier volledig in te vullen en dit, met bijbehorende bijlagen, te sturen naar de gemeente Rheden via info@rheden.nl.
Voor meer informatie kunt u hetzelfde e-mailadres gebruiken.
U kunt ook bellen: van 8.30-12.30 uur (026) 4976911.

---

gemeente Rheden

AANVRAAGFORMULIER ‘Subsidieregeling Ondersteuning lokale ZZP’ers gemeente Rheden/kosten in de periode van 1 september 2023 t/m 31 maart 2024’

Voor de criteria wijzen wij u op de ‘Subsidieregeling Ondersteuning lokale ZZP’ers gemeente Rheden/ kosten in de periode van 1 september 2023 t/m 31 maart 2024’

Gegevens aanvrager

Naam : _____

Vestigingsadres : _____

Postcode en woonplaats : _____

Website : _____

Bank/IBAN : _____

Naam contactpersoon: : _____

E-mailadres : _____

Telefoonnummer : _____ Mobiel: _____

Handelsregisternummer KvK : _____

U vraagt subsidie aan voor € _____

Een factuur of betaalbewijs van maximaal € 250,00 is bijgevoegd.
Dit kan in totaal maar één keer per onderneming. **Stuur alleen relevante stukken mee**.

Met het insturen van dit aanvraagformulier zegt u dat u:
- een onderneming/instelling uitoefent in de gemeente Rheden
- deskundig advies heeft ontvangen op het gebied van financiën, juridisch advies of coaching in de periode van 1 september 2023 t/m 31 maart 2024

Ondertekening

_____ _____
Datum Plaats

_____ _____
Naam Handtekening

Bijlagen:
- (kopie) uittreksel Handelsregister KvK
- Factuur of betaalbewijs voor deskundig advies in de periode van 1 september 2023 t/m 31 maart 2024

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
G. Hofstede	1 Samenleving	Goede gezondheid en Welzijn

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		2

rol raad
Ter kennisgeving

onderwerp
Opschaling taken Jeugdgezondheidszorg GGD 2023

INHOUD VOORSTEL
Te besluiten:
De raad middels bijgevoegde memo en evaluatiedocument te informeren over de opschaling van taken Jeugdgezondheidszorg van de GGD in 2023.

1 Wat is de aanleiding?
Medio 2022 heeft de GGD in verband met de acute hoge druk op de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) en een tekort aan personeel maatregelen genomen om ongestructureerde uitval te voorkomen. Diverse taken werden daardoor tijdelijk (deels) afgeschaald. Begin 2023 werd een aantal taken weer opgeschaald. Vanaf dit najaar zal alle zorg weer worden uitgevoerd. Middels bijgevoegde memo informeert de GGD de gemeenteraden hierover.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
- Wet Publieke Gezondheid
- Lokale Nota Publieke Gezondheid

3 Wat willen wij bereiken?
De raad geïnformeerd houden over de voortgang van de JGZ taken n.a.v. de afschaling medio 2022.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
Wij delen de 'Memo Opschaling JGZ' en 'Evaluatie afschaling JGZ' met de raad.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
Voor de opschaling van taken zijn er op dit moment geen financiële consequenties. In het plan Toekomstbestendige JGZ gaan we ook kijken naar de financiële consequenties (wat is er inhoudelijk en financieel nodig voor een toekomstbestendige JGZ?). Eventuele uitkomsten en voorstellen daarvoor (vanaf 2025) nemen wij mee in de begrotingscyclus.

6 Wat zijn de risico's?
Niet van toepassing.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Niet van toepassing.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
De memo en evaluatie worden gedeeld met alle fracties.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Er is reeds een evaluatie van de afschaling van taken uitgevoerd. De taken worden vanaf dit najaar volledig opgeschaald. Ondertussen werkt de GGD in overleg met gemeenten en partners aan een plan voor een Toekomstbestendige JGZ. De ervaringen met de afschaling worden daarin meegenomen.

Bijlage

1. Memo VGGM - Opschaling JGZ
2. Evaluatie afschaling JGZ

Velp,

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

MEMO

Datum : 26 juli 2023

Aan : Wethouders Publieke Gezondheid

Van : Directie VGGM

Betreft : Memo stand van zaken opschaling jeugdgezondheidszorg

---

Samenvatting
Medio 2022 nam de GGD in verband met de acute hoge druk op de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) en een tekort aan personeel maatregelen genomen om ongestructureerde uitval te voorkomen. Diverse taken werden daardoor tijdelijk (deels) afgeschaald. Begin 2023 werd een aantal taken weer opgeschaald. Vanaf dit najaar zal alle zorg weer worden uitgevoerd.

Doel
Met deze memo informeren wij u over de herinvoering van de JGZ- taken die medio 2022 werden afgeschaald.

Inhoud memo
Uitvoeringsdruk leidde tot afschaling JGZ-taken
In juli 2022 informeerden wij u over de maatregelen die de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM), specifiek de GGD, nam in verband met de acute hoge druk op de JGZ. Deze druk werd veroorzaakt door gebrek aan personeel, een toegenomen zorgvraag, toename van het aantal vluchtelingen en een hoger dan gebruikelijk ziekteverzuim. Om ongestructureerde uitval te voorkomen, heeft de GGD in juli 2022 per direct maatregelen genomen en is een aantal taken tijdelijk (deels) afgeschaald. Begin 2023 informeerden wij u dat een aantal taken van de JGZ weer werd opgeschaald. Andere afschalingsmaatregelen bleven nog van kracht.

Opschaling van zorg
JGZ heeft de afgelopen maand veel energie gestoken in het werven van nieuw personeel. Dit najaar zal alle zorg, inclusief het 15/16 jarigen contactmoment, weer uitgevoerd gaan worden. Dit zal geleidelijk gaan omdat er ruimte nodig is voor het inwerken van de nieuwe medewerkers. Ook zal een deel van de zorg al op een vernieuwde wijze worden uitgevoerd, vooruitlopend op het advies ‘toekomstbestendige JGZ’ (zie ‘Vervolg’). Een voorbeeld hiervan is de verschuiving van enkele taken van artsen naar verpleegkundigen, om hiermee tekorten aan jeugdartsen op te vangen.

Basis op orde
De afgelopen periode is bij de behandeling van de begroting VGGM 2024 aan de gemeenteraden gevraagd om in te stemmen met incidentele extra middelen voor de bekostiging van de jeugdgezondheidszorg om de basiszorg weer volledig uit te voeren. Deze middelen zijn noodzakelijk voor kwalitatieve uitvoering van het werk. Hoe dit vanaf 2025 vorm krijgt, wordt meegenomen in het advies ‘toekomstbestendige JGZ’ (zie ‘Vervolg’).

Vervolg
Om de zorg ook in de toekomst te laten aansluiten bij de veranderende zorgvraag, maatschappelijke ontwikkelingen en om in te spelen op de krappe arbeidsmarkt, wordt gewerkt aan advies gericht op een toekomstbestendige JGZ. Hierin denken zowel ambtenaren als JGZ-professionals als zorgpartners en scholen mee.

Het advies gaat in op de zichtbaarheid van de jeugdgezondheidszorg, het zorgaanbod en de organisatie van de zorg. Er wordt hierbij ook nagedacht over een slimmere en efficiëntere uitvoering van de zorg. We verwachten u hier eind van dit jaar nader over te informeren.

www.ggdgm.nl

Evaluatie afschaling JGZ

mei 2023

GGD Gelderland-Midden

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

1. Overzicht afschalingsmaatregelen 4
   - 1.1 Afschaling JGZ 0-4 4
   - 1.2 Afschaling JGZ 4-18 4
   - 1.3 Afschaling die geldt voor zowel 0-4 als 4-18 4
   - 1.4 Effecten 4

2. Huidige stand van zaken wat betreft personeel 5

3. Maatregelen: effect en huidige werkwijze 0- 4 6
   - 3.1 Tijdelijke sluiting algemene telefonische vragenlijn 0-4. 6
   - 3.2 2-weken huisbezoek via beeldbellen 6
   - 3.3 Samenvoegen van de contactmomenten van 3 jaar en 3.9 jaar, tot 1 contactmoment bij 3.6 jaar 6
   - 3.4 Minder uitbreiding prenataal huisbezoek 7

4. Maatregelen: effect en huidige werkwijze 4-18 8
   - 4.1 Meer contactmomenten worden uitgevoerd door de jeugdverpleegkundige, in plaats van de jeugdarts 8
   - 4.2 Uitvoering Zorgadviesteams in het BaO door de jeugdverpleegkundige, in plaats van door de jeugdarts 8
   - 4.3 Minder standaardonderzoeken 8
   - 4.4 Verkorting tijdsduur van de entreeonderzoeken Speciaal Onderwijs 9
   - 4.5 Sturen op procedure en samenwerking met betrekking tot schoolziekteverzuim in samenwerking met scholen 9

5. Maatregelen: effect en huidige werkwijze die gelden voor 0-4 en 4-18 10
   - 5.1 Minder deelname aan niet-kindgebonden overleggen 10
   - 5.2 Minder groepsbijeenkomsten 10

6. Conclusie 11

Voorwoord

In de zomer van 2022 werden we als Jeugdgezondheidszorg (JGZ) van GGD Gelderland-Midden geconfronteerd met een dermate groot tekort aan personeel, dat het onmogelijk bleek om onze volledige dienstverlening aan te bieden, zoals ouders, scholen en samenwerkingspartners die van ons gewend zijn.
De samenloop van vraag naar extra inzet van personeel en personele consequenties ten gevolge van Covid 19, extra inzet door de stroom vluchtelingen uit Oekraïne, toename van asielzoekers, grotere uitstroom van personeel, krappe arbeidsmarkt leidden tot een hoog ziekteverzuim, bij een toch al krappe bezetting en een onaanvaardbaar hoge werkdruk bij het personeel.

Om die personele problemen het hoofd te kunnen bieden waren we helaas genoodzaakt om onze basiszorg in beperkte mate af te schalen.
Uitgangspunten waren:

- De zorg voor de meest kwetsbare ouders en kinderen is volledig geborgd.
- Noodzakelijke medische onderzoeken en/of vaccinaties gaan altijd door op de daarvoor vastgestelde leeftijd.
- Wij blijven zo goed mogelijk bereikbaar voor ouders, jongeren, scholen en samenwerkingspartners.

Na ruim een half jaar is een deel van de ingezette maatregelen weer teruggedraaid naar de situatie vóór de afschaling. Andere maatregelen lopen wat langer door in 2023.

In deze notitie vindt u een overzicht van de ingezette maatregelen, en beknopte beschrijving van de effecten en de huidige stand van zaken.

Hopende u zo voldoende geïnformeerd te hebben

Mei 2023,

Janine Bezem,

Afdelingsmanager Jeugdgezondheidszorg

GGD Gelderland-Midden

1. Overzicht afschalingsmaatregelen

1.1 Afschaling JGZ 0-4

1. Tijdelijk sluiten van de telefonische vragenlijn voor ouders met kinderen van 0-4 jaar.
2. Vervangen van postnatale 2- weken huisbezoeken, bij 2e en meer kinderen, door een contactmoment via (beeld) bellen of contactmoment op consultatiebureau.
   uitsluitend voor gezinnen die bekend zijn bij de JGZ en waar geen zorgen zijn
3. Samenvoegen van de contactmomenten van 3 jaar en 3.9 jaar, tot 1 contactmoment bij 3.6 jaar. uitsluitend voor kinderen met gezonde groei en ontwikkeling.
4. Minder uitbreiding van prenataal huisbezoek dan eerder was voorgesteld.

1.2 Afschaling JGZ 4-18

1. Meer contactmomenten worden uitgevoerd door de jeugdverpleegkundige, in plaats van de jeugdarts
2. Uitvoering Zorgadviesteams in het Basisonderwijs (BaO) door de jeugdverpleegkundige, in plaats van door de jeugdarts
3. Minder standaardonderzoeken; onderzoeken op indicatie worden wel uitgevoerd
   - Niet uitvoeren van contactmoment voor leerlingen in klas 4 van MAVO/ HAVO/ VWO.
   - Niet uitvoeren van contactmoment 10-/11-jarigen in het Speciaal Basis onderwijs
   - Niet uitvoeren contactmoment 14-jarigen/ klas 2 in Voortgezet Speciaal onderwijs.
   - Kinderen in klas 3 VMBO krijgen digitale vragenlijst aangeboden. Alleen kinderen met vragen of kinderen waar zorgen over zijn worden fysiek gezien.
   - Geen contactmomenten voor 18+ in het MBO.
4. Verkorting tijdsduur van de entreeonderzoeken Speciaal Onderwijs.
5. Sturen op procedure en samenwerking met betrekking tot schoolziekteverzuim in samenwerking met scholen volgens de M@zl methode.

1.3 Afschaling die geldt voor zowel 0-4 als 4-18

1. Minder deelname aan niet-kindgebonden overleggen.
2. Minder groepsvoorlichting.

1.4 Effecten

Wij kunnen slechts gedeeltelijk inzicht geven in de effecten van de maatregelen omdat er geen 0-meting beschikbaar is. Bovendien geven de cijfers van de afgelopen jaren geen representatief beeld, als gevolg van Covid-19 maatregelen.
Alle inzet is daarom gegaan naar het zo snel en zorgvuldig mogelijk implementeren van de maatregelen. Bovendien is er fasegewijs opgeschaald en gelden enkele maatregelen nog steeds of zijn structureel ingevoerd. Dit alles maakt een goede kwantitatieve vergelijking moeilijk. De effecten of veronderstelde effecten zullen dus vooral kwalitatief beschreven worden.

2. Huidige stand van zaken wat betreft personeel

Er is het afgelopen jaar veel tijd en energie gestoken in het werven van extra personeel.
Dit is gedeeltelijk gelukt.
Er zijn in de periode vanaf september 2022 tot en met mei 2023 de volgende functies aangetrokken:

Jeugdverpleegkundigen 0-4:	8
Jeugdartsen 0-4:	0
Cb-assistentes 0-4:	2
Jeugdverpleegkundigen 4-18:	1
Jeugdartsen 4-18:	4
Doktersassistenten 4-18:	3

Tevens is ingestoken op het werven van extra personeel in de direct ondersteunende diensten. Dit om het werk zo efficiënt mogelijk te kunnen inrichten, en gewenste veranderingen door te kunnen voeren.

Dit alles heeft wel enige lucht gegeven. De realiteit is echter dat het lang duurt voordat een nieuwe professional zodanig ingewerkt is dat deze zelfstandig ingezet kan worden. Het betreft vaak jonge, net afgestudeerde artsen of verpleegkundigen, met geen of weinig werkervaring in de JGZ.
Het tekort op de arbeidsmarkt aan met name ‘nieuwe’ artsen lijkt bovendien een structureel probleem. Ook stroomt personeel sneller uit, bijv. voor het doen van een vervolgopleiding of overstap naar een andere baan. Het langdurig bij 1 werkgever werken is minder ‘gewoon’ dan dit vroeger was, en het banenaanbod is groot.
Er is inmiddels tijdelijk een externe ‘recruiter’ aangenomen, die ons ondersteunt bij het werven van extra personeel.

Dit alles vraagt ook in de toekomst om het maken van scherpe keuzes wat betreft de inzet van personeel en het inrichten van de werkprocessen.
Het ‘anders’ inrichten van de JGZ, is een van de thema’s waar de werkgroep ‘Toekomstbestendige JGZ’ zich over buigt.

3. Maatregelen: effect en huidige werkwijze 0- 4

3.1 Tijdelijke sluiting algemene telefonische vragenlijn 0-4.

- Het sluiten van de vragenlijn heeft niet geleid tot klachten van ouders.
  Wel betekende dit dat er meer gemaild, gebeld en geappt werd naar de eigen cb-locaties. Dit vraagt meer inzet van medewerkers op de cb-locaties.
- Ook betekende dit dat ouders soms langer op antwoord moeten wachten.
  De afspraak is dat er binnen uiterlijk 3 werkdagen op een mail of app gereageerd wordt.
- Of het tijdelijk sluiten van de vragenlijn geleid heeft tot meer gebruik van de Ouderchat via de groeigidsapp, is niet met zekerheid te zeggen. Daarvoor ontbreken data.
  Wel zien we in brede zin dat steeds meer ouders gebruik maken van deze chat mogelijkheid.

Huidige werkwijze

vanaf 1-1-2023 is de Vragenlijn weer beschikbaar voor ouders.

3.2 2-weken huisbezoek via beeldbellen

Het doen van een (beeld)bel contactmoment vraagt minder tijd van de jeugdverpleegkundige dan het doen van een huisbezoek.
Het contactmoment zelf duurt vaak even lang, maar vooral het niet hebben van reistijd levert tijdswinst op.
In de praktijk missen verpleegkundigen en ouders echter het persoonlijke contact tijdens een digitaal contact. In het huisbezoek wordt de basis gelegd voor de relatie met de JGZ en het verloop van de vervolgcontacten in de JGZ. Ook het lichamelijk nakijken van het kind en het observeren van de gezinssituatie worden erg gemist.
Ook blijkt dat er na een (beeld)belmoment vaak alsnog een aanvullende afspraak gemaakt wordt op een inloopspreekuur, bijv. voor het wegen van de baby, waardoor de daadwerkelijke tijdswinst beperkt is.
Veel verpleegkundigen geven daarom sterk de voorkeur aan een huisbezoek, boven beeldbellen, en hebben dit in veel situaties, als dit enigszins mogelijk was, toch fysiek uitgevoerd

Huidige werkwijze

Vanaf 1-1-2023 kan dit contactmoment weer fysiek worden aangeboden bij alle kinderen.
In overleg met ouders blijft een digitaal moment echter ook mogelijk. Dit past bij een flexibel zorgaanbod,

3.3 Samenvoegen van de contactmomenten van 3 jaar en 3.9 jaar, tot 1 contactmoment bij 3.6 jaar

Uitsluitend voor kinderen met gezonde groei en ontwikkeling.
Deze maatregel geeft ruimte in de cb-planning, omdat er in de peuterperiode 1 contactmoment minder gepland hoeft te worden: 4 in plaats van 5 ‘standaard’ contactmomenten in de periode 1-4 jaar.
Het implementeren van deze maatregel vroeg veel voorbereidingstijd. Dit omdat het een aanpassing vraagt van geautomatiseerde afspraken in het kinddossier. Bovendien ligt een cb-planning minimaal 4 maanden van tevoren vast.
Het risico van deze maatregel is dat kinderen in de peuterperiode gedurende langere tijd niet gezien worden. Hoewel het in principe kinderen met een normale groei- en ontwikkeling betreft, kunnen er juist in die periode ook veel zaken veranderen, bijv. in de gezinssituatie. Ook het vroegtijdig signaleren van risico’s komt onder druk te staan. Bijv. achterstanden of stoornissen in de spraak-taalontwikkeling of motorische ontwikkeling, kunnen te laat opgemerkt worden.

Huidige werkwijze

De maatregel is ingezet van 1 september 2022 tot 1 november 2023. De effecten van deze maatregel duren langer in verband met uitfasering. Tot en met juni 2024 zullen er, in afnemende mate, contactmomenten van 3.6 jaar voorkomen.

3.4 Minder uitbreiding prenataal huisbezoek

In de tweede helft van 2022 is minder geïnvesteerd in extra contacten in de geboortezorg en het sociale domein voor het verbeteren van de toeleiding naar prenatale huisbezoeken, Stevig Ouderschap en VoorZorg. We hebben ons hierbij beperkt tot de reguliere toeleiding, zoals die gebruikelijk was.
Deze werkwijze voorkwam een nog zwaardere belasting van de jeugdverpleegkundige, door extra afstemming en/of extra huisbezoeken.

Huidige werkwijze

Vanaf januari 2023 investeren we weer volop in de contacten met de geboortezorg en het sociaal domein, in het kader van Kansrijke Start.
Het is echter te vroeg om te zeggen of dit nu al tot daadwerkelijk meer aanmeldingen voor prenatale zorg leidt. Dit vraagt een langere periode van implementatie en monitoring. Bovendien zijn we hiervoor afhankelijk van onze samenwerkingspartners.

4. Maatregelen: effect en huidige werkwijze 4-18

Voor alle maatregelen JGZ4-18 geldt dat deze in ieder geval dit schooljaar (2022-2023) doorlopen. Effecten zijn daardoor nog moeilijk zichtbaar.

4.1 Meer contactmomenten worden uitgevoerd door de jeugdverpleegkundige, in plaats van de jeugdarts

Omdat in de 4-18 de druk vooral lag bij het tekort aan jeugdartsen, is een aantal taken die voorheen door de jeugdarts werden gedaan, uitgevoerd door de jeugdverpleegkundige.
Voor de artsen levert deze maatregel tijdswinst op. Verpleegkundigen ervaren dit echter als een verzwaring van hun taak. Hierin de juiste balans vinden blijkt in de praktijk lastig.
Ook zijn er zorgen dat er mogelijke risico's gemist worden door de jeugdverpleegkundige.

4.2 Uitvoering Zorgadviesteams in het BaO door de jeugdverpleegkundige, in plaats van door de jeugdarts

Hiervoor geldt hetzelfde als voor 4.1. Voor artsen levert dit tijdswinst op, verpleegkundigen ervaren dit als een verzwaring van hun taak.
Ook missen de artsen de samenwerking met school en andere partners, juist in situaties waar er zorgen zijn rond leerlingen.
Vanwege het artsentekort wordt voor de toekomst nagedacht over hoe verpleegkundigen voldoende toegerust kunnen worden om deze taak te kunnen blijven uitvoeren, en hoe hierin een optimale afstemming met de jeugdarts kan plaats vinden.

4.3 Minder standaardonderzoeken

Onderzoeken op indicatie worden wel uitgevoerd.

- Niet standaard uitvoeren van contactmoment voor leerlingen in klas 4 van MAVO/ HAVO/ VWO. De leerlingen krijgen een brief en kunnen op indicatie/vraag gezien worden.
- Kinderen in klas 3 VMBO krijgen digitale vragenlijst aangeboden.
  Alleen kinderen met vragen of kinderen waar zorgen zover zijn worden fysiek gezien.
- Niet uitvoeren van contactmoment 10-/11-jarigen in het Speciaal Basis onderwijs en contactmoment 14-jarigen/ klas 2 in Voortgezet Speciaal onderwijs.
  Hoewel het hier een risicogroep betreft, is deze keuze gemaakt omdat deze kinderen vaak al regelmatig gezien zijn, en ook bij andere zorgverleners in beeld zijn.
- Geen contactmomenten voor 18+ in het MBO.

Vooral het minder uitvoeren van deze standaardonderzoeken levert veel vragen op, zowel bij professionals als bij scholen.
Er zijn zorgen dat bepaalde risicosignalen mogelijk gemist worden, omdat groepen kinderen en jongeren niet gezien zijn. Bovendien zijn er voldoende signalen uit onderzoeken dat er zorgen zijn over de mentale gezondheid/weerbaarheid en schoolverzuim van adolescenten.
Deze zorg kan helaas niet helemaal weggenomen worden. Het is een reëel risico, omdat het niet aanbieden van het contactmoment niet op kindniveau kon worden beoordeeld.
Vanwege de urgentie van afschaling is toch bovenstaande keuze gemaakt, en is de zorg vooral gegaan naar kinderen en jongeren waarvan al bekend was dat er vragen of zorgen zijn.

Voor het niet aanbieden van JGZ voor 18+ in het MBO, geldt dat dit niet behoort tot het basispakket van

de JGZ, en daarom in tijden van krapte geen prioriteit krijgt.

4.4 Verkorting tijdsduur van de entreeonderzoeken Speciaal Onderwijs

De duur van het entreeonderzoek in het Speciaal Onderwijs is voor alle leeftijden naar 45 min gegaan. Voor de leeftijdsgroep tot 8 jaar was dit eerder 60 minuten.
Dit levert tijdswinst op in de planning, maar leidt ook tot meer werkdruk bij de professional, en legt druk op de volledigheid en zorgvuldigheid van het onderzoek.

4.5 Sturen op procedure en samenwerking met betrekking tot schoolziekteverzuim in samenwerking met scholen

In de M@zl methodiek werken scholen en JGZ samen in de begeleiding van schoolziekteverzuim. Hierin zijn nadrukkelijk afspraken opgenomen over de rol van school en de rol van de JGZ.
In de praktijk blijkt dit niet altijd conform die afspraken uitgevoerd te worden. JGZ- medewerkers worden in sommige situaties te vroeg of te vaak ingeschakeld, dus vóór dat de school zelf eerst actie heeft ondernomen richting de leerling.
Hier is in de samenwerking de afgelopen periode meer aandacht aan besteed, maar dit heeft nog veel meer aandacht nodig; ook in het basisonderwijs. Het hele proces/ methodiek M@zl van school/ziekteverzuim krijgt de komende periode veel aandacht in contact met de scholen en de leerplicht.
Het is moeilijk te zeggen of dit al heeft geleid tot minder onnodige inzet van de jeugdarts, omdat het aantal aanmeldingen na Covid-19 fors is gestegen.

5. Maatregelen: effect en huidige werkwijze die gelden voor 0-4 en 4-18

Onderstaande maatregelen gelden zowel voor de 0-4 als de 4-18 medewerkers, en betreffen verminderde inzet in het sociaal domein.

5.1 Minder deelname aan niet-kindgebonden overleggen

Deelname aan multidisciplinaire overleggen in het sociaal domein, behoort in ‘normale’ tijden tot het standaard of lokaal aanbod van de JGZ. Samenwerking en afstemming met samenwerkingspartners is essentieel en bevordert goede samenwerking en afstemming rond thema’s die met jeugd en jongeren te maken hebben. Geen deelname is ook nadelig voor de zichtbaarheid/bereikbaarheid van de JGZ.
Daar waar dit op kindniveau noodzakelijk was heeft noodzakelijk overleg wel doorgang gevonden.
Geen deelname levert uiteraard tijdswinst op, maar de contacten worden wederzijds ook erg gemist.

Huidige werkwijze

Vanaf 1-1-2023 nemen professionals weer zoals afgesproken, zoveel mogelijk deel aan overleggen. In het kader van de blijvende werkdruk die medewerkers ervaren, wordt wel steeds kritisch beoordeeld of deelname noodzakelijk is, welke professional deelneemt, en of fysieke aanwezigheid wenselijk of noodzakelijk is.

5.2 Minder groepsbijeenkomsten

Voor deelname of organiseren aan groepsbijeenkomsten voor ouders geldt hetzelfde als voor de niet-deelname aan overleggen.
Dit levert tijdswinst op. Met name de voorbereiding van groepsbijeenkomsten kost relatief veel tijd. Tegelijkertijd zien we dit ook als belangrijk onderdeel van het JGZ-aanbod. Juist de onderlinge ontmoeting, herkenning en uitwisseling tussen (aanstaande) ouders kan het ouderschap versterken en onnodige vragen bij andere zorgverleners voorkomen.

Huidige werkwijze

Vanaf 1-1-2023 worden groepsbijeenkomsten weer opgestart, of is er deelname aan bijeenkomsten die georganiseerd worden door partners in het sociale domein.
Vanwege de relatief grote tijdsinvestering kijken we nog wel steeds kritisch wat noodzakelijk en wenselijk is.

6. Conclusie

Na ruim een half jaar afschaling is een groot deel van de maatregelen teruggedraaid naar de situatie vóór de afschaling.
We kunnen echter niet anders dan concluderen dat de werkdruk bij professionals te hoog blijft.
Maatschappelijke ontwikkelingen vragen op veel terreinen extra inzet van de JGZ; inzet die nu niet altijd geleverd kan worden.
Dit alles maakt een herbezinning op de toekomst van de JGZ noodzakelijk.
In samenwerking met de gemeenten is hiervoor inmiddels het project ‘toekomstbestendige JGZ’ in het leven geroepen.
Verschillende deelnemers, waaronder een ambtelijke werkgroep en een denktank van professionals, zoeken samen naar oplossingen en vorm en inhoud voor de JGZ van de toekomst.
Dit om ook in de toekomst onze missie waar te kunnen maken: alle kinderen en hun ouders ondersteunen bij het zo gezond en veilig mogelijk opgroeien, en het verkleinen van de kansenongelijkheid.

GGD Gelderland-Midden
is onderdeel van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

GGD Gelderland-Midden
Postbus 5364
6802 EJ ARNHEM
T 0800 8446 000
E ggd@vggm.nl
I www.ggdgm.nl

GGD Gelderland-Midden

B&W-voorstel

Algemene gegevens

Titel	:	Overeenkomst aanpassing fasering ontgronding Havikerwaard-Zuid 2023
Portefeuillehouder	:	P. Hofman
Begrotingsprogramma	:	Gebiedsontwikkeling
Draagt bij aan Global Goal(s)	:	Leven op het land
Rol van de gemeenteraad	:	ter kennisneming
Zaaknummer	:	875297
Bijlage(n)	:	1. Concept Overeenkomst Addendum aanpassing fasering ontgronding Havikerwaard-Zuid 2023 2. Bijlage bij het addendum 3. Overeenkomst uitvoeringszekerheid Project "Havikerwaard", d.d. december 2015

Voorstel

1.: Instemmen met het aangaan van de overeenkomst Addendum aanpassing fasering ontgronding Havikerwaard-Zuid 2023;

Aanleiding

1.: In Havikerwaard-Zuid is een gebiedsontwikkeling gaande in samenwerking met o.a. provincie Gelderland, K3Delta en Stichting Middachten. In het kader van de gebiedsontwikkeling wordt ontgronding uitgevoerd, die wordt gecombineerd met landschappelijke inpassing en natuurontwikkeling, passend binnen de Visie Havikerpoort (2004) en bestemmingsplan 'Landelijk gebied, gebiedsontwikkeling Havikerpoort-Zuid' (2016). De gebiedsontwikkeling betreft daarmee niet alleen ontgronding maar ook het vervolgens herinrichten van het projectgebied, daar waarbij het eindbeeld natuur of landbouw is, en het op bepaalde dieptes afwerken van de ontgrondingsplas, daar waar het eindbeeld water is. De ontgronding vindt plaats op gronden van Stichting Middachten en (een dochteronderneming van) K3Delta.

Voor realisatie van deze ontgronding en de herinrichting is een fasering afgesproken met de initiatiefnemer (K3Delta), door zowel Rijkswaterstaat Oost-Nederland, Provincie Gelderland en de gemeente. K3Delta heeft betrokken partijen gevraagd of een aanpassing kan worden gedaan in de fasering van de ontgronding, omdat Vitens langer nodig had dan gedacht om een drinkwaterleiding te verleggen. Daardoor kan K3Delta inmiddels al bijna geen zand meer winnen zonder hele hoge kosten te maken vanwege de barrièrewerking van de leiding.

Concreet heeft K3Delta de vraag gesteld of de laatste fase van ontgronding kan worden omgeruild met een nog uit te voeren deel van fase 3, en of daarmee al met de laatste fase van ontgronding, fase 4, mag worden begonnen, zonder dat de werkzaamheden die daarvóór gedaan moeten zijn, zijn afgerond. In de bijlage bij de overeenkomst staat aangegeven om welke gebieden het gaat.

De gemeente heeft bij de planvorming en de besluitvorming over de gebiedsontwikkeling in 2015/2016 de fasering ingesteld om het eindbeeld voor het gebied te waarborgen. De fasering gaat zowel over de ontgronding als over het eindbeeld, boven én onder water. Hierdoor kan realisering van het eindbeeld niet telkens worden uitgesteld. De fasering is bij de gemeente opgenomen in het bestemmingsplan en in een privaatrechtelijke overeenkomst, de overeenkomst uitvoeringszekerheid Project "Havikerwaard", van december 2015.

Door het veranderen van de plek waar de laatste fase moet zijn (fase 4, of een deel van fase 3), kan het bovengenoemde doel van de fasering, zij het op een net wat andere manier, nog steeds worden behaald.

Rijkswaterstaat Oost-Nederland en Provincie Gelderland hebben aangegeven geen bezwaar te hebben in de voorgestelde aanpassing. Zij kunnen aan de hand van werkplannen bij de watervergunning respectievelijk ontgrondingsvergunning aan K3Delta aangeven wat deze de komende periode dient te ontgronden of te herinrichten. Daarmee hebben zij hun eigen instrumenten om K3Delta gedurende deze ontgronding aan bepaalde werkzaamheden te houden.

Aanpassing van de overeenkomst kan met een addendum plaatsvinden, waarbij overige bepalingen uit de overeenkomst van 2015 nog van toepassing blijven, en de voorwaarden voor start van de laatste fase zoals opgenomen in het bestemmingsplan, op een vergelijkbare manier ook zijn opgenomen.

Welk resultaat willen we met dit voorstel behalen?

1.: Medewerking verlenen aan aanpassing van de fasering van ontgronding Havikerpoort-Zuid.

Welke argumenten zijn er voor dit voorstel?

1.: Voor de borging van het eindbeeld is een fasering ingesteld, waarbij steeds een fase helemaal moet zijn afgerond (inclusief eindbeeld) alvorens met een nieuwe fase mag worden gestart en met een laatste fase van ontgronden die mag pas worden gestart als eerdere delen zijn heringericht. Dit principe blijft in stand. Alleen de volgorde van ontgronden van de fases verandert deels. De gevraagde aanpassing ziet enkel op een gedeeltelijke wisseling in volgorde van de fasen 3 en 4. Maar voordat K3Delta kan beginnen met het laatste deel van de ontgronding, blijft er een moment waarop wij kunnen toetsen of K3Delta heeft voldaan aan de voorwaarden uit de overeenkomst uitvoeringszekerheid Project “Havikerwaard”, d.d. december 2015, en aan de voorwaarden omtrent herinrichting en afronding, zoals waren opgenomen in het geldende bestemmingsplan voor het starten van de laatste fase.

Er zijn geen overige redenen bekend om niet mee te werken aan het verzoek van K3Delta. Voorwaarden voor wat betreft natuur, waarvoor de provincie overigens bevoegd gezag is, zoals het voorkómen van verstoring van soorten, blijven hetzelfde.

Wat zijn de risico’s van dit voorstel?

1. Het omdraaien van de 2 fases moet er niet toe leiden dat er uitstel onstaat in het realiseren van het eindbeeld in beide fase. Dat is echter ondervangen in gewijzigde afspraken in het addendum.

   De hoeveelheid zand die gewonnen kan worden, is naar schatting van K3Delta hetzelfde. Daarnaast heeft zowel de provincie als de gemeente in ieder geval eerder al een bankgarantie van 250.000 euro voor dit project van K3Delta ontvangen. Die zekerheid kan desnoods worden ingezet voor afronding van het project. Ook kunnen Rijkwaterstaat en de Provincie sturen aan de hand van hun werkplannen behorend bij de water- respectievelijk ontgrondingsvergunning en mogelijk handhaven als K3Delta zich niet aan de vergunningen houdt.

Waar moeten we rekening mee houden?

Financiële consequenties

1. : K3Delta heeft aangegeven de kosten van het opstellen van het addendum en de daarbij behorende begeleidingskosten van de gemeentelijke organisatie te dragen.

Personele consequenties

1.: Er zijn geen personele consequenties. Het gaat hier om incidentele, kortdurende werkzaamheden.

Communicatie en participatie

1.: Het besluit hoeft de gemeente niet te publiceren of ter inzage te leggen. Betrokken partijen zullen wij wel informeren.

Wat gaan wij ervoor doen?

1.: Na een positief collegebesluit zullen wij K3Delta vragen het addendum/de overeenkomst mede te ondertekenen. En daarnaast K3Delta de kosten voor het begeleiden van de aanpassing voorleggen.

Evaluatie

Er is geen reden of aanleiding dit (afzonderlijk) te evalueren.

bijlage 1

Overeenkomst uitvoeringszekerheid
Project 'Havikerwaard'
K3 Delta BV – Gemeente Rheden

gemeente Rheden

Overeenkomst uitvoeringszekerheid Project "Havikerwaard"

Partijen,

1. De publiekrechtelijke rechtspersoon Gemeente Rheden, zetelende te De Steeg, gemeente Rheden, ten deze op de voet van artikel 171 Gemeentewet rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer drs. F. Landman, directeur, krachtens het Mandaatbesluit Rheden 2015-2 bevoegd tot ondertekening, verder te noemen: "**De Gemeente**";

   en

2. De besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid K3DELTA B.V., gevestigd te Oosterhout, gemeente Nijmegen, ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar bestuurder de heer J.W. van de Kamp, verder te noemen: "**K3Delta**";

   Hierna gezamenlijk te noemen: "partijen".

Overwegende:

a. dat op 6 maart 2015 een intentieovereenkomst (hierna: "de Intentieovereenkomst") is gesloten tussen de Gemeente en K3Delta met betrekking tot een door de Gemeente te vervaardigen en in procedure te brengen bestemmingsplan (hierna: "het Bestemmingsplan") ten behoeve van de realisatie van het project Gebiedsontwikkeling Havikerwaard Zuid, welk project voorziet in de mogelijkheid van zandwinning, realisatie van de landschappelijke inpassing en natuurontwikkeling door specieberging (hierna: "het Project");

b. dat het Project wordt uitgevoerd door K3Delta, dan wel haar dochtervennootschap ZEM Havikerwaard B.V, in het projectgebied Havikerwaard Zuid;

c. dat ten behoeve van de zandwinning in het Project op 4 juni 2015 een concept van een ontwerp-vergunning ingevolge de Ontgrondingenwet ("de Ontgrondingsvergunning") door de Provincie Gelderland is vervaardigd met welke vergunning tevens voorzien zal worden in het landschappelijk natuurlijk eindbeeld in het gebied, welk eindbeeld wordt gerealiseerd middels specieberging, en dat Partijen tot uitgangspunt nemen voor deze overeenkomst zoals weergegeven op tekening nr 0632 039 1 d.d. 23 april 2015 en tekening 0632 039 0 d.d. 23 april 2015, aangehecht als **BIJLAGE 1** bij deze overeenkomst, dan wel een door Partijen geaccordeerde geactualiseerde versie hiervan (hierna: "het Eindbeeld");

d. dat Partijen in de Intentieovereenkomst ten aanzien van diverse aspecten van de zandwinning en realisatie van het Eindbeeld zijn overeengekomen dat daaromtrent tussen hen nadere afspraken moeten worden gemaakt, alvorens de Gemeente het ontwerp van het Bestemmingsplan in procedure kan brengen;

e. dat K3Delta daartoe aan de Gemeente een exploitatieoverzicht d.d. 4-9-2015 (ontvangen 7-9-2015) heeft aangeleverd waarin het verloop van de grondstromen en het percentage kosten en opbrengsten in het Project zijn weergegeven (hierna: "het Exploitatieoverzicht"), welk Exploitatieoverzicht is gekoppeld aan een in het Bestemmingsplan en de Ontgrondingsvergunning dwingend voorgeschreven fasering, waarbij per fase zowel de voortgang van de ontgrondingsactiviteiten als de voortgang van de landschappelijke (her)inrichting zijn voorgeschreven;

f. dat Partijen op grond van het Exploitatieoverzicht constateren dat naar huidig inzicht en met de nu bestaande kennis de de realisatie van het Eindbeeld en de daarvoor benodigde aanvoer van specie voldoende verzekerd is;

paraaf K3Delta

paraaf gemeente

g. dat evenwel ten aanzien van de feitelijke en financiële uitvoerbaarheid door K3Delta op grond van Voorwaarde sub i als opgenomen op pagina 5/6 van de Intentieovereenkomst nog voldoende uitvoeringszekerheid moet worden geboden opdat voldoende verzekerd is dat de landschappelijke inpassing overeenkomstig het afgesproken Eindbeeld wordt uitgevoerd en daarmee tevens de economische uitvoerbaarheid van het Bestemmingsplan onderbouwd kan worden;

h. dat dit onverlet laat dat het Exploitatieoverzicht een prognose betreft voor een lange uitvoeringstermijn en om die reden met gewijzigde omstandigheden geconfronteerd kan worden, waarbij de gefaseerde uitvoering van de landschappelijke inpassing vertraging kan oplopen ten gevolge van niet-tijdige en/of in voldoende mate beschikbare aanvoer van externe aanvulspecie voor de realisatie van het Eindbeeld in fase 4 en 5;

i. dat het Exploitatieoverzicht voorts onverlet laat dat er zich in de toekomst omstandigheden kunnen voordoen waardoor K3Delta niet (meer) bereid en in staat is het Eindbeeld te voltooien en de Gemeente vanuit haar publiekrechtelijke verantwoordelijkheid maatregelen moet nemen om de landschappelijke inpassing overeenkomstig het afgesproken Eindbeeld zelf te (doen) realiseren;

j. dat Partijen om die reden middels deze overeenkomst aanvullende zekerheid willen bewerkstelligen als bedoeld Voorwaarde sub i als opgenomen op pagina 5/6 van de de Intentieovereenkomst teneinde de realisatie van het Eindbeeld, de financiële zekerheid van de Gemeente, de economische uitvoerbaarheid en de betrokkenheid van de Gemeente bij toekomstige besluitvorming over de voortgang van het Project verdergaand zeker te stellen.

Aldus komen Partijen als volgt overeen:

Fasering

1. Het Project wordt overeenkomstig de aan K3Delta te verlenen Ontgrondingsvergunning en de verbeelding behorende bij het Bestemmingsplan in 5 fases uitgevoerd, en nader aangeduid op tekening nr. 0632 039 1 d.d. 23 april 2015 en tekening 0632 039 0 d.d. 23 april 2015, **BIJLAGE 1**, steeds resulterend in een Eindbeeld per fase, hierna aan te duiden als "de Fasering".

2. Na inwerkingtreding van het Bestemmingsplan, de Ontgrondingsvergunning en de overige voor uitvoering van het Project benodigde vergunningen zal K3Delta overgaan tot realisering van het Project.

3. Indien door K3Delta op enig moment voorziet niet te kunnen voldoen aan het Eindbeeld van een fase zullen Partijen in overleg treden teneinde overeenstemming te bereiken over een andere wijze van realiseren van het Eindbeeld van de betreffende fase(s). Pas na het bereiken van overeenstemming over de realisatie van het Eindbeeld van de desbetreffende fase of de eventueel noodzakelijke wijziging daarvan of van de Fasering, kan de fase worden opgestart. Partijen zijn zich ervan bewust dat laatst bedoelde wijzigingen tevens kunnen leiden tot de noodzaak van aanpassing van het Bestemmingsplan en/of van vergunningvoorschriften.

Overgang naar Fase 2 en 3

4. K3Delta zal de zandwinning in de fases 2 en 3 enkel mogen aanvangen indien voldaan is aan de voorwaarden als neergelegd in de Ontgrondingsvergunning en het Bestemmingsplan. K3Delta zal daartoe steeds na afronding van de zandwinning in een fase zorgdragen voor de realisatie van het voor die fase geldende Eindbeeld, als weergegeven op BIJLAGE 1.

Overgang naar Fase 4 en 5

5. Het is K3Delta niet toegestaan de zandwinning voor fase 4 en 5 van het Project aan te vangen dan nadat zowel de winning als de realisatie van het Eindbeeld voor fase 3, als weergegeven op BIJLAGE 1, is gerealiseerd én zij met in achtneming van het bepaalde in artikel 7 van deze overeenkomst een aanvullende overeenkomst met de Gemeente heeft gesloten ter zake van het stellen van voldoende zekerheid ten behoeve van de realisatie van het Eindbeeld van fasen 4 en 5. Deze verplichting zal worden verzekerd middels een kwalitatieve verplichting in de zin van artikel 6:252 BW, welke uiterlijk één maand voor de Raadsvergadering waarin de vaststelling van het Bestemmingsplan geagendeerd is, zal worden gevestigd ten laste van de aan K3Delta, danwel een aan een andere tot haar concern behorende vennootschap, in eigendom toebehorende (gedeelten van de) percelen kadastraal bekend

paraaf K3Delta

paraaf gemeente

Dieren, Sectie T,[nrs 603 en 783], voorzover gelegen in de fase 4 en 5 en met arcering weergegeven op de aangehechte tekening met codenummer 6474 d.d. 2-12- 2015(**BIJLAGE 2**) en welke verplichting vervalt zodra (a) de in de vorige volzin bedoelde aanvullende overeenkomst is gesloten dan wel (b) dat 5 (vijf) jaar na de dag van vestiging van de kwalitatieve verplichting het Bestemmingsplan nog niet door de Raad is vastgesteld, ofwel (c) nadat uit een onherroepelijk uitspraak van de bestuursrechter blijkt dat (een gedeelte van) fase 4 van het Bestemmingsplan geen rechtskracht verkrijgt.

6. Voorafgaand aan de start van fase 4 zal K3Delta ter uitvoering van het bepaalde in de artikelen 5 en 7 in overleg treden met de Gemeente om nadere afspraken te maken over de realisatie van het Eindbeeld van de fasen 4 en 5, waarbij K3Delta zal onderbouwen dat:
   a. de voor de betreffende fase 4 benodigde specie tijdig beschikbaar zal zijn en
   b. er op basis van een doorkijk naar fase 5 hiervoor bovendien voldoende perspectief bestaat.

7. De verzekering van de realisatie van het Eindbeeld in de fasen 4 en 5 als bedoeld in artikel 5 is voldoende aangetoond indien:
   a. K3Delta aantoont dat met inachtneming van artikel 6 voldoende specie beschikbaar is en minimaal budgettair neutraal in de betreffende fase verwerkt kan worden en uit een exploitatieopzet blijkt dat de betreffende fase, inclusief realisatie van het Eindbeeld, financieel uitvoerbaar is, ofwel;
   b. K3Delta met de Gemeente overeenkomt een fonds te vormen dat voldoende is om de benodigde specie te verwerven en het Eindbeeld te realiseren tegen de bij aanvang van de fase geldende marktprijs, ofwel;
   c. K3Delta anderszins met de Gemeente een (aanvullende) vorm van zekerheid overeenkomt.

Gesplitste Bankgarantie

8. Ter verzekering van de nakoming van de verplichtingen van K3Delta tot realisering van het Eindbeeld uit hoofde van deze overeenkomst, zal uiterlijk één maand voor de Raadsvergadering waarin de vaststelling van het Bestemmingsplan geagendeerd is, door K3Delta een bankgarantie ten behoeve van de Gemeente worden gesteld voor een bedrag van € 250.000,- op bepalingen en bedingen als opgenomen in de het aangehechte model van de door de Provincie Gelderland gehanteerde bankgarantie, onder de gelijktijdige vermindering van die laatst bedoelde bankgarantie tot een gegarandeerd bedrag van eveneens € 250.000,- (**Bijlage 3**) .

Ambtelijke begeleidingsgroep

9. De Gemeente neemt naast onder meer de provincie Gelderland en het Waterschap Rijn en IJssel deel in een ambtelijke begeleidingsgroep, die voor aanvang van het Project door K3Delta met het oog op de uitvoering daarvan in het leven wordt geroepen. Daarmee is de Gemeente verzekerd van een gestructureerde periodieke informatievoorziening over de voortgang van het Project en is zij betrokken bij eventuele tussentijdse noodzakelijke aanvullende besluitvorming door de bevoegde gezagen van de deelnemers.

Grondverwerving

10. K3Delta informeert de Gemeente over relevante ontwikkelingen met betrekking tot de grondverwerving ten behoeve van de realisatie van het Project. Pas op het moment dat door K3Delta de grondverwerving ten behoeve van het Project is afgerond dan wel nadat door K3Delta met de resterende grondeigenaren schriftelijk overeenstemming is bereikt over de ontwikkeling en realisatie van het Project, zal het college van burgemeesters en wethouders van Rheden het Bestemmingsplan aan de gemeenteraad ter vaststelling voorleggen.

Rechtskeuze en geschillenregeling

11. Op deze overeenkomst is Nederlands recht van toepassing.

12. Geschillen naar aanleiding van (de uitleg en/of de uitvoering van) deze overeenkomst zullen Partijen eerst in der minne trachten te beslechten.

13. Indien het minnelijk overleg niet binnen een redelijke termijn tot een voor beide Partijen aanvaardbare oplossing heeft geleid dan wel een spoedeisend belang een onmiddellijke voorziening vordert, zullen

paraaf K3Delta **paraaf gemeente**

geschillen die mochten ontstaan naar aanleiding van de onderhavige overeenkomst dan wel van nadere overeenkomsten die daarvan het gevolg mochten zijn, worden beslecht overeenkomstig het Arbitragereglement van het Nederlands Arbitrage Instituut.

Kettingbeding

14. K3Delta is verplicht en verbindt zich jegens de Gemeente het bepaalde in deze overeenkomst bij overdracht van het geheel of een gedeelte van het Project en de daarbinnen aan haar in eigendom toebehorende percelen, alsmede bij de vestiging daarop van een beperkt recht, aan de nieuwe eigenaar of zakelijk gerechtigde op te leggen en in verband daarmee het in deze overeenkomst bepaalde in de notariële akte van levering of vestiging van een beperkt recht, woordelijk op te nemen, dit op verbeurte van een direct opeisbare boete ter grootte van de in artikel 8 bedoelde bankgarantie, onverminderd het recht van de Gemeente om daarnaast nakoming en/of eventueel meer geleden schade te vorderen.

Gevolgen Intentieovereenkomst

15. Met het sluiten van deze overeenkomst is voldaan aan Voorwaarde sub i als opgenomen op pagina 5/6 van de Intentieovereenkomst, welke verplichting evenwel herleeft op het moment dat de Kwalitatieve verplichting als bedoeld in artikel 5 van deze overeenkomst vervalt op gronden sub (b) en (c) en de gemeente op dat moment nog steeds uitvoering moet geven aan de Intentieovereenkomst door een nieuw besluit dat zandwinning mogelijk moet maken in procedure te brengen.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend te De Steeg

d.d. 18-12-2015

de gemeente Rheden,

namens deze:

.....

drs. F. Landman

d.d. 24/12-2015

K3Delta B.V.,

namens deze:

.....

J.W. van de Kamp

Bijlagen:

1 Tekening nr. 06320391 d.d. 23-4-2015 (Fasering ontgronding en reconstructie) en tekening nr. 06320390 d.d. 23-4-2015 (Visualisatie ontgronding en reconstructie);
2 Tekening met codenr 6474 dd. 2-12-2015 (percelen kwalitatieve verplichting);
3 Model bankgarantie provincie Gelderland.

INRICHTING EN RECONSTRUCTIE — ONTZANDING

OPOGRAFIE EN HOOGTE TOV NAP
RIVIERENKAART)

SSVERGUNNING

GRENS AANVRAAG ONTGRONDINGSVERGUNNING

ONTWERP

TIJDELIJKE ZUIGBAK

WERKSTROOK
(RIJROUTE, TIDELIJKE DEPOTS)

ANGEBIED, BUITEN AANVRAAG ONTGRONDINGSVERGUNNING

PROJECTGRENS HAVIKERPOORT

AAN TE LEGGEN KADE

NVRAAG ONTGRONDINGSVERGUNNING
N OVERSAG

GEBIEDSAANDUIDING

NVRAAG ONTGRONDINGSVERGUNNING

BOUWING
staand en gepland).

/ INRICHTINGSELEMENTEN
V OP- en OVERSLAG EN VERWERKING
ONDSTOFFEN

GEBIEDSAANDUIDING

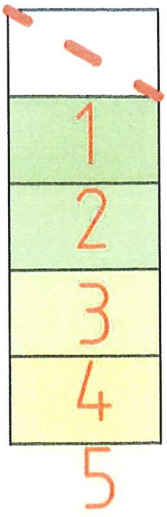

INRICHTING GRENS FASE

INRICHTING EIND FASE 1

INRICHTING EIND FASE 2

INRICHTING EIND FASE 3

INRICHTING EIND FASE 4

INRICHTING EIND FASE 5

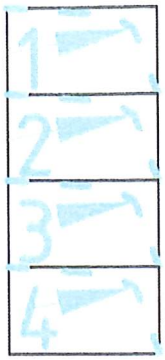

AANDUIDING WINNING FASE 1 EN SCHOOR AAN EINDE FASE (INDICATIEF)

AANDUIDING WINNING FASE 2 EN SCHOOR AAN EINDE FASE (INDICATIEF)

AANDUIDING WINNING FASE 3 EN SCHOOR AAN EINDE FASE (INDICATIEF)

AANDUIDING WINNING FASE 4 EN SCHOOR AAN EINDE FASE (INDICATIEF)

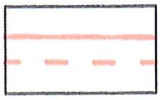

FIETSROUTE (DEELS BESTAAND, DEELS AAN TE LEGGEN)
AAN TE LEGGEN KAVELPAD

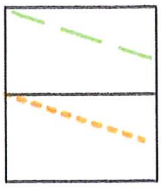

VERHARDING

GRENS
VALEWAARD BV en IJSSELBETON-HAVIKERWAARD BV

250 m

wijz.	omschrijving	door	datum
3			
2			
1			

opdrachtgever:	Z.E.M. de Havikerwaard BV
kenmerk opdr.gever:	-
project:	Natuurontwikkeling Havikerpoort
onderdeel:	GRONDWERK
omschrijving:	Fasering ontgronding en reconstructie. Behoort bij aanvraag ontgrondingsvergunning

tek. nr.	0632 039 1			
blad	1/1			
bestand	06320391.dwg			
datum	23 april 2015			
schaal	1 : 2.500			
formaat	A - 0			
status	def			
getekend	rm		datum	23-04-2015
gezien			datum	

MEET B.V.
Pastoor van Ekdenlaan Gelderland
Dreen 17 6666 LP Heteren
tel: 026-4722271
fax: 026-4761337
LANDMEETKUNDIG EN ADVIESBUREAU

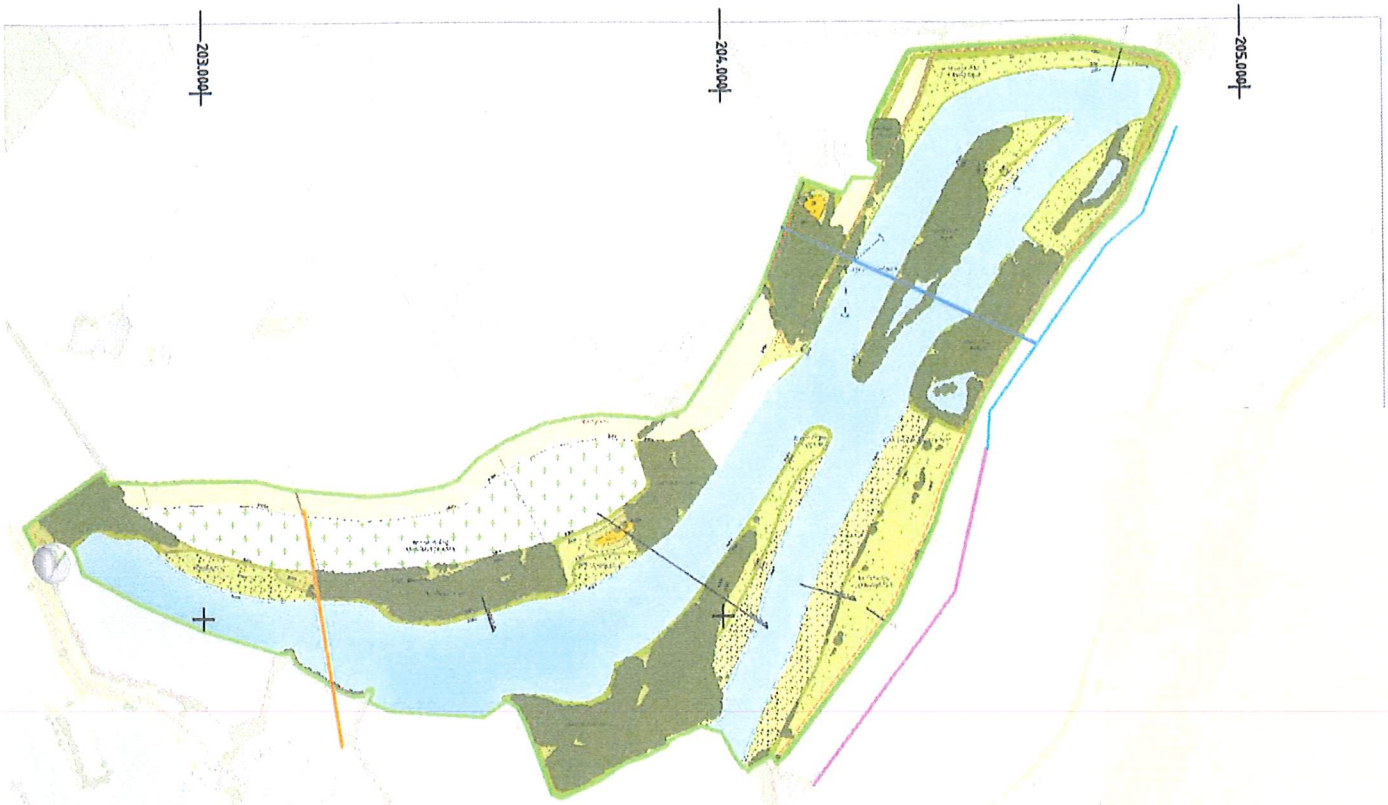

300 400 500
meters

BEELD EIND FASE 5, EINDE WERK

0 100 200 300 400 500
lengte in meters

wijz.	omschrijving	door	datum
3			
2			
1			

opdrachtgever:	Z.E.M. de Havikerwaard BV
kenmerk opdr.gever:	-
project:	Natuurontwikkeling Havikerpoort
onderdeel:	GRONDWERK
omschrijving:	Visualisatie ontgronding en reconstructie. Behoort bij aanvraag ontgrondingsvergunning
tek. nr.	0632 039 0
blad	1/1
bestand	06320390-fasering.dwg
datum	23 april 2015
schaal	1 : 10.000
formaat	A - 0
status	def
getekend	rm datum 23-04-2015
gezien	datum

MEET B.V.
Paarl van Hilden Gelderland
Groen 12 4666 LP Heteren
tel: 026-4722271
fax: 026-4743332
LANDMEET
EN ADVIESBU

ADDENDUM

bij Overeenkomst uitvoeringszekerheid Project "Havikerwaard"

Partijen:

1. de publiekrechtelijke rechtspersoon **GEMEENTE RHEDEN**, zetelende te De Steeg, gemeente Rheden, te dezer zake rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar burgemeester, de heer C. van Eert, die handelt ter uitvoering van het besluit van het college van burgemeesters en wethouders van Rheden, hierna aangeduid als "*de Gemeente*";

en

2. de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid **K3DELTA B.V.**, gevestigd te Oosterhout, gemeente Nijmegen, te dezer zake rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar bestuurder, de heer J.W. van de Kamp, hierna aangeduid als "*K3Delta*".

De Gemeente en K3Delta zullen hierna gezamenlijk worden aangeduid als "*Partijen*".

Nemen in aanmerking:

a) Partijen hebben op 24 december 2015 de Overeenkomst uitvoeringszekerheid Project "Havikerwaard" (hierna: "*de Overeenkomst*") gesloten (**Bijlage 1**);
b) in de Overeenkomst is een fasering (hierna: "*de Fasering*") van het project Gebiedsontwikkeling Havikerwaard Zuid (hierna: "*het Project*") vastgelegd;
c) in het bestemmingsplan voor het Project is eveneens een fasering vastgelegd in (o.a.) artikel 11.2.2 van de planregels van het bestemmingsplan 'Gebiedsontwikkeling Havikerwaard Zuid' (hierna: *"het Bestemmingsplan"*);
d) daarnaast is in de Overeenkomst bepaald welk landschappelijk natuurlijk eindbeeld (hierna: "*het Eindbeeld*") Partijen voor ogen hebben;
e) teneinde te borgen dat de realisatie van het Eindbeeld niet nodeloos wordt uitgesteld, is in artikel 5 van de Overeenkomst vastgelegd dat '*het K3Delta niet is toegestaan de zandwinning voor fase 4 en 5 van het Project aan te vangen dan nadat zowel de winning als de realisatie van het Eindbeeld van fase 3 is gerealiseerd*' en K3Delta '*met in achtneming van het bepaalde in artikel 7 van de Overeenkomst een aanvullende overeenkomst met de Gemeente heeft gesloten ter zake van het stellen van voldoende zekerheid ten behoeve van de realisatie van het Eindbeeld van fasen 4 en 5*';
f) K3Delta - als gevolg van de vertraagde aanleg van een hoofdtransportleiding van Vitens – de zandwinning in fase 3 van het Project op dit moment niet kan voltooien en als gevolg daarvan het Eindbeeld van fase 2 en fase 3 thans niet kan realiseren;
g) K3Delta de Gemeente, de provincie en Rijkswaterstaat heeft gevraagd om in te stemmen met een wijziging van de Fasering, in die zin dat K3Delta reeds

voordat het Eindbeeld van fasen 2 en 3 is gerealiseerd, mag starten met de zandwinning van fase 4 van het Project;

h) de provincie en Rijkswaterstaat hebben aan K3Delta kenbaar gemaakt dat zij met de wijziging van de Fasering instemmen;

i) de Gemeente kan tevens met de wijziging van de Fasering instemmen, onder de een aantal voorwaarden;

j) Partijen de door hen gemaakte afspraken in dit addendum (hierna: "*het Addendum*") vastleggen.

Komen overeen:

Artikel 1 Fasering

1.1. In afwijking van het bepaalde in de artikelen 5, 6 en 7 van de Overeenkomst alsook in afwijking van het bepaalde in het Bestemmingsplan komen Partijen overeen dat K3Delta reeds voordat het Eindbeeld van fasen 2 en 3 is gerealiseerd, mag starten met de zandwinning van fase 4, in die zin dat fase 3 en fase 4 gedeeltelijk worden uitgeruild, conform de tekening die als **Bijlage 2** aan dit Addendum is gehecht.

1.2. De zandwinning in fase 3 mag worden voortgezet met dien verstande dat bij het gearceerde gedeelte van fase 3 dat is aangegeven op de tekening uit Bijlage 2, pas met zandwinning mag worden begonnen, indien en zodra het Eindbeeld van fase 4 en het Eindbeeld van fase 2 en 3, is gerealiseerd, overeenkomstig het bepaalde in de Overeenkomst en het Bestemmingsplan. Partijen zijn zich er daarbij van bewust dat het Eindbeeld van fase 3 niet volledig door K3Delta kan worden gerealiseerd, omdat het gearceerde gedeelte van fase 3 nog ontzand moet worden. Dit gedeelte van het Eindbeeld van fase 3 hoeft K3Delta pas te realiseren nadat de zandwinning in fase 3 volledig is voltooid.

1.3. Met inachtneming van de 'uitruil' als beschreven in artikel 1.1., blijft het bepaalde in de artikelen 5, 6 en 7 van de Overeenkomst verder onverminderd tussen Partijen van kracht, onder meer inhoudende dat:

a) voorafgaand aan de start van fase 4 K3Delta ter uitvoering van het bepaalde in de artikelen 5 en 7 van de Overeenkomst in overleg zal treden met de Gemeente om nadere afspraken te maken over de realisatie van het Eindbeeld van fase 4 en,

b) overeenkomstig artikel 7 van de Overeenkomst niet alleen de realisatie van het Eindbeeld in de fasen 4 en 5 moet zijn aangetoond, maar tevens van het gearceerde gedeelte van fase 3.

Artikel 2 Varia

2.1. De considerans en de bijlagen maken nadrukkelijk deel uit van het Addendum en dienen hier als herhaald en ingelast te worden beschouwd.

2.2. Voor zover Partijen in het Addendum niet zijn afgeweken van de Overeenkomst, blijft het bepaalde in de Overeenkomst onverkort van kracht.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend

Namens de Gemeente	Namens K3Delta
te …… op ……	te …… op ……
……	……

Bijlagen:

1. de Overeenkomst;
2. tekening.

Huidige fasering ontzanding

Oppervlakte fase 4: ca. 43.500 m²
Volume winbaar zand fase 4: ca. 350.000 m³

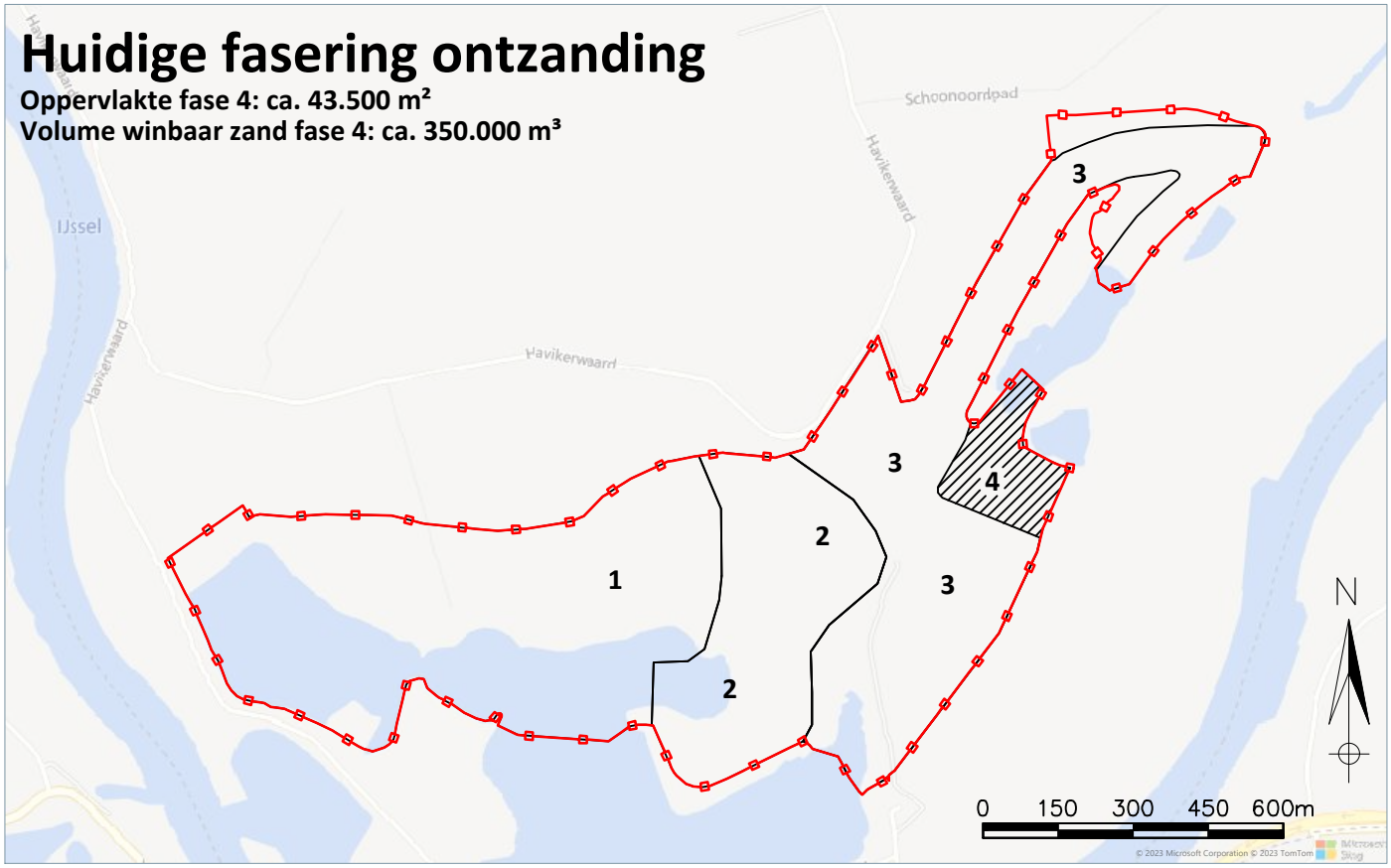

Aangepaste fasering ontzanding

Oppervlakte aanpassing fase 3-4: ca. 72.000 m²
Volume winbaar zand aanpassing fase 3-4: ca. 350.000 m³

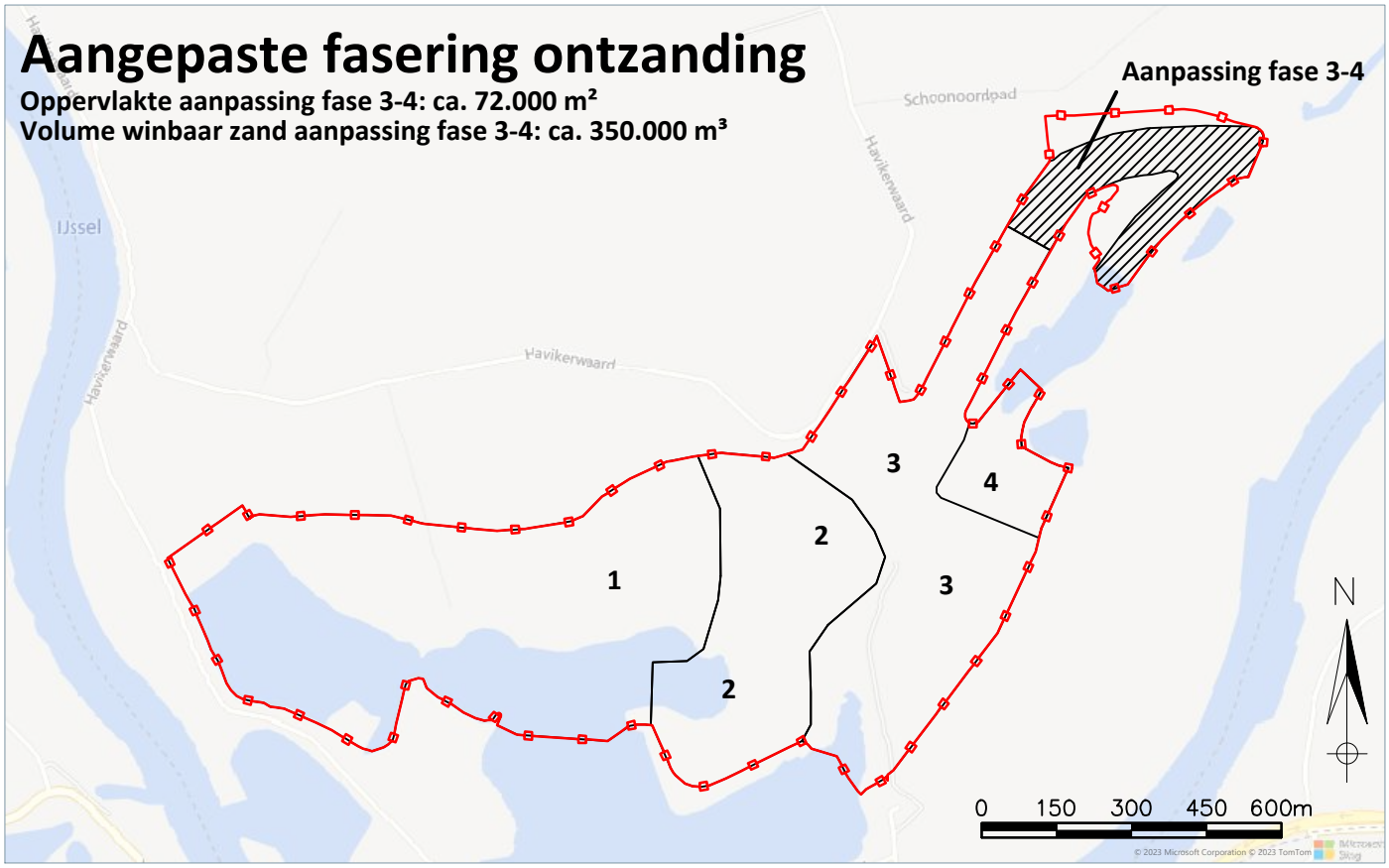

LEGENDA
- Ontgrondingsgrens
- 3/4 Fasering ontzanding

Project	: D025 | De Steeg Havikerpoort	Datum	: 06-07-2023
		Getekend	: FM
Onderdeel	: Uitwisseling fasering ontzanding	Schaal	: 1:15.000
Afdeling	: Gebiedsontwikkeling	Status	: Concept
Opmerking(en)	: Coördinaatsysteem RD (x,y) en NAP (z) Maten in meters, tenzij anders vermeld	Formaat	: A4
		Blad	: 1 van 1
Bestand	: D025-230706-Uitwisseling fasering ontzanding-Rev00.dwg		

03			
02			
01			
Rev00	06-07-2023	FM	Eerste uitgave

s:\Vakwerk\K3-ENVI\3 Data\Gebiedsontwikkeling-ENK - Gebied\NW-Projecten\NW26-De Steeg Havikerpoort\NW-HAV\NW-HAV-tek.dwg